

GYÖNGYÖSOROSZI ÁRPÁD FEJEDELEM ÁLTALÁNOS ISKOLA PEDAGÓGIAI PROGRAMJA



„ Ha tanítasz, add meg növendékeidnek a legteljesebb szabadságot; azt a különös fajta szabadságot, amely arra kötelezi a noviciust, hogy a tökélyra törekedjék. A tanítás-tanulás: istentisztelet. Csak salaktalan ruhában és salaktalan tudással jelentkezhetsz.”

- Liszt Ferenc -

Hatályos 2023. szeptember 1.

TARTALOMJEGYZÉK

KÜLDETÉSNYILATKOZAT	3
ALKALMAZOTT TÖRVÉNYEK, RENDELETEK, SZABÁLYZATOK, ÚTMUTATÓK	4
1. NEVELÉSI PROGRAM	5
1.1 AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ NEVELŐ-OKTATÓ MUNKA PEDAGÓGIAI ALAPELVEI, ÉRTÉKEI, CÉLJAI, FELADATAI, ESZKÖZEI, ELJÁRÁSAI	5
1.2 A SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI FELADATOK	9
1.3 A KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS FELADATOK	10
1.4 EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS	14
1.5 ISKOLAI KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM	15
1.6 A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAI, AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, AZ OSZTÁLYFŐNÖK FELADATAI	16
1.6.1 A PEDAGÓGUSOK ALAPVETŐ FELADATAI:	16
1.6.2 AZ OSZTÁLYFŐNÖKI MUNKA TARTALMA, AZ OSZTÁLYFŐNÖKÖK FELADATAI	20
1.7 A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG HELYI RENDJE	24
1.7.1 A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓK MEGHATÁROZÁSA	24
1.7.2 A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ TANULÓKKAL KAPCSOLATOS PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG HELYI RENDJE	24
1.8 A TANULÓKNAK AZ INTÉZMÉNYI DÖNTÉSI FOLYAMATBAN VALÓ RÉSZVÉTELI JOGAI GYAKORLÁSÁNAK RENDJE	28
1.9 SZÜLŐ, A TANULÓ, A PEDAGÓGUS ÉS AZ INTÉZMÉNY PARTNEREI KAPCSOLATTARTÁSÁNAK FORMÁI	29
1.10 A TANULMÁNYOK ALATTI VIZSGÁK SZABÁLYAI	34
1.11 A FELVÉTEL ÉS AZ ÁTVÉTEL - NKT. 50. § KERETEI KÖZÖTTI - HELYI SZABÁLYAI	36
1.12 AZ ELSŐSEGÉLY-NYÚJTÁSI ALAPISMERETEK ELSAJÁTÍTÁSÁVAL KAPCSOLATOS ISKOLAI TERV	37
1.13 KÜLSŐ KAPCSOLAT (TM)	37
1.14 A MUNKÁT MEGHATÁROZÓ PROGRAMJAINK MÓDSZETANÁNAK MEGNEVEZÉSE	37
2 HELYI TANTERV	38
2.1 A VÁLASZTOTT KERETTANTERV MEGNEVEZÉSE	38
2.2 KÖTELEZŐ TANTÁRGYAK ÓRASZÁMAI A 2013/14. TANÉVTŐL FELMENŐ RENDSZERBEN	38
2.3 A NAT-BAN MEGHATÁROZOTT KULCSKOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE	39
2.4 A NEMZETI ALAPTANTERVBEN MEGHATÁROZOTT PEDAGÓGIAI FELADATOK HELYI MEGVALÓSÍTÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAI	40
2.5 AZ OKTATÁSBAN ALKALMAZHATÓ TANKÖNYVEK, TANULMÁNYI SEGÉDLETEK ÉS TANESZKÖZÖK KIVÁLASZTÁSÁNAK ELVEI. A TANKÖNYV TÉRÍTÉSMENTES IGÉNYBEVÉTELE	44
2.6 MINDENNAPOS TESTNEVELÉS SZERVEZETI KERETEI	45
2.7 A VÁLASZTHATÓ TANTÁRGYAK, FOGLALKOZÁSOK, TOVÁBBÁ EZEK ESETÉBEN A PEDAGÓGUSVÁLASZTÁS SZABÁLYAI	46
2.8 A TANULÓ TANULMÁNYI MUNKÁJÁNAK ÍRÁSBAN, SZÓBAN VAGY GYAKORLATBAN TÖRTÉNŐ ELLENŐRZÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI MÓDJAI (DIAGNOSZTIKUS, SZUMMATÍV, FEJLESZTŐ FORMÁK)	46
2.8.1 AZ ÉRTÉKELÉS ALAPELVEI	46
2.8.2 AZ ÉRTÉKELÉS FORMÁI	46
2.8.3 SZÖVEGES ÉRTÉKELÉS AZ 1- 2.OSZTÁLY SZÁMÁRA, ÉRTÉKELŐPANELEK	49
2.8.4 AZ ISKOLAI SZÁMONKÉRÉS, MINŐSÍTÉS KÖVETELMÉNYEI, FORMÁI	58
2.9 A CSOPORTBONTÁSOK ÉS AZ EGYÉB FOGLALKOZÁSOK SZERVEZÉSÉNEK ELVEI	60
2.10 A TANULÓK FIZIKAI ÁLLAPOTÁNAK MÉRÉSE	61
2.11 A TANULÓK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK LEÍRÁSA	69
2.12 A TANULÓ JUTALMAZÁSÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ, VALAMINT MAGATARTÁSÁNAK, SZORGALMÁNAK ÉRTÉKELÉSÉHEZ, MINŐSÍTÉSÉHEZ KAPCSOLÓDÓ ELVEK LEÍRÁSA	70
2.13 A NEVELŐTESTÜLET ÁLTAL SZÜKSÉGESNEK TARTOTT TOVÁBBI ELVEK	71
2.14 AZ ISKOLAVÁLTÁS, VALAMINT A TANULÓ ÁTVÉTELÉNEK SZABÁLYAI	72

Gyöngyösorosi Árpád Fejedelelem Általános Iskola

(KÜLÖNBÖZETI VIZSGA, EGYÉNI SEGÍTSÉGNYÚJTÁS, TÜRELMI IDŐ BIZTOSÍTÁSA ÉS ÉVFOLYAMISMÉTLÉS)	
2.15 AZ ISKOLAI ÍRÁSBELI, SZÓBELI, GYAKORLATI BESZÁMOLTATÁSOK, AZ ISMERETEK SZÁMONKÉRÉSÉNEK RENDJE	72
2.16 AZ OTTHONI, NAPKÖZIS, TANULÓSZOBAI FELKÉSZÜLÉSHEZ ELŐÍRT ÍRÁSBELI ÉS SZÓBELI FELADATOK MEGHATÁROZÁSÁNAK ELVEI ÉS KORLÁTAI	75
2.17 A SAJÁTOS NEVELÉSI IGÉNYŰ TANULÓK ISKOLAI NEVELÉSÉHEZ ÉS OKTATÁSÁHOZ SZÜKSÉGES FEJLESZTŐ PROGRAMOK LEÍRÁSA	76
2.18 MAGASABB ÉVFOLYAMBA LÉPÉS	81
2.19 ROMA NEMZETISÉGI OKTATÁS- NEVELÉS	82
2.20 HELYI TANTERVÜNK BIZTOSÍTTJA A NAT ELVÁRÁSAIT A KÖVETKEZŐ TERÜLETEKEN	82
2.21 AZ ISKOLA FOGYASZTÓVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ FELADATAI	83
2.22 TÁRSADALMI BŰNMEGELŐZÉssel, AZ ÁLDOZATTÁ VÁLÁSSAL, AZ ERŐSZAKMENTES KONFLIKTUSKEZELŐ TECHNIKÁKKAL ÖSSZEFÜGGŐ ISMERETEK	84
2.23 A GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS FELADATOK	85
2.24 ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS AZ SNI TANULÓK SZÁMÁRA	87
A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL, MÓDOSÍTÁSÁVAL, NYILVÁNOSSÁGÁVAL KAPCSOLATOS EGYÉB INTÉZKEDÉSEK	98
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	99
EFOP-3.3.7-17-2017-00008 AZONOSÍTÓ SZÁMÚ PÁLYÁZATÁBAN	100
EFOP-3.3.5-17 KÓDSZÁMÚ, „KORSZERŰ PEDAGÓGIAI MÓDSZEREK ALKALMAZÁSÁT SEGÍTŐ ISKOLAI KÖZÖSSÉGI PROGRAM KÍSÉRLETI MEGVALÓSÍTÁSA	103
EFOP-3.11.1-17-2017-00003 AZ ISKOLA PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁT KIEGÉSZÍTŐ ELEMELK A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK PEDAGÓGIAI MÓDSZEREKKEL TÖRTÉNŐ TÁMOGATÁSÁHOZ, EGYÉNI FELZÁRKÓZTATÁSÁHOZ	112
MELLÉKLETEK:	116
EGÉSZSÉGNEVELÉSI PROGRAM (1. SZ. MELLÉKLET)	117
KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM (2. SZ. MELLÉKLET)	127
INTEGRÁCIÓS PROGRAMMA HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK FEJLESZTÉSÉRE (3. SZ. MELLÉKLET)	139
KOMPLEX ALAPPROGRAM (4. SZ. MELLÉKLET)	149
HELYI TANTERV (5. SZ. MELLÉKLET)	164

Küldetésnyilatkozat:

**Értékes vagy! – Mindeniben van valamilyen érték,
kimunkálni, megtalálni, felszínre hozni nemkönnyű feladat,
de erre törekszünk.**

Az iskola alapadatai:

Megnevezése: Gyöngyösorosi Árpád Fejedelelem Általános Iskola

Székhely: 3211 Gyöngyösorosi, Jókai Mór utca 1

Alapító szerv neve: Emberi Erőforrások Minisztériuma

Alapítói jogkör gyakorlója: Emberi Erőforrások Minisztere, 1054 Budapest, Akadémia utca 3.

Fenntartó neve, székhelye: Hatvani Tankerületi Központ, 3000 Hatvan, Radnóti tér 2.

OM azonosító: 201322

Alkalmazott törvények, rendeletek, szabályzatok, útmutatók

- * 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- * 2023. évi XXVIII. törvény a családok ügyintézésének egyszerűsítésével összefüggő egyes törvények módosításáról
- * 2018. évi LXXXIX. törvény az oktatási nyilvántartásról
- * 2015. évi CXXIII. törvény az egészségügyi alapellátásról
- * 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- * 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról
- * 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről (a továbbiakban: Nkt.)
- * 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- * 1999. évi XLII. törvény a nemdohányzók védelméről
- * 402/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló törvény szerinti felzárkózó és kedvezményezett települések listájáról, valamint egyes közneveléssel összefüggő kormányrendeletek módosításáról
- * 231/2019. (X. 4.) Korm. rendelet a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény végrehajtásáról
- * 415/2015. (XII. 23.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi igénybe vevői nyilvántartásról és az országos jelentési rendszerről
- * 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről
- * 501/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról, valamint a tankönyvellátásban közreműködők kijelöléséről
- * 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- * 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- * 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról
- * 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről
- * 362/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet az oktatási igazolványokról
- * 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról
- * 26/1997. (IX.3.) NM-rendelet iskola-egészségügyi ellátásról
- * Hatvani Tankerületi Központ Szabályzatai

Alapvetés:

„A nemzet nevelésének feladata, hogy egyetlen gyermek se legyen rossz és haszontalan.”

1) NEVELÉSI PROGRAM

1.1 .Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Alapelvek

Nevelőtestületünk nevelési koncepciójának fontos része a **gyermekközpontú nevelés** megvalósítása, melynek során a gyermekek személyiségjegyeinek erősítését tűzzük ki.

Alapelvünk az elkövetkezendő évekre is a **kompetencia alapú oktatás** hatékonyságának fenntartása, emelése. A kulcskompetenciákra minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, valamint ki kell alakítanunk bennük az élethosszig tartó tanulás igényét.

Fontosnak tartjuk továbbá, hogy **európai identitásuk** megerősödésével nyitottak és elfogadóak legyenek az Európán kívüli kultúrák iránt is.

A roma népismereti tananyagra alapozva annak elősegítése, hogy tanulóink megismerkedjenek más kultúrák hagyományaival, szokásaival, **legyenek elfogadóak**.

Az ismeretanyag megértése és alkalmazása, az önálló ismeretszerzés igényének kialakítása, a saját, egyéni, hatékony tanulási módszerek kialakítása. SNI-s tanulók integrált nevelési környezetének kialakítása. Integrált pedagógiai program alkalmazása.

Szülő földünk, hazánk kultúrájának, hagyományainak, történelmi emlékeinek megismerése, megőrzése, tiszteletben tartása.

A demokratikus magatartásformák kialakítása. Az egészséges életmód, egészségvédelem technikájának elsajátítása. A környezetvédelem lehetőségeinek ismerete és gyakorlása.

Az iskola pedagógiai programjának részeként, a köznevelésért felelős miniszter által kiadott kerettanterveket kiegészítve helyi tantervet készít. A helyi tanterv megnevezi a köznevelésért felelős miniszter által kiadott kerettantervek közül választottat és rendelkezik a kerettantervben meghatározott, a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkerete legfeljebb tíz százalékának felhasználásáról.

Az iskola pedagógiai programja meghatározza az iskola nevelési programját, ennek keretén belül az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveit, értékeit, céljait, feladatait, eszközeit, eljárásait.

Értékek

- A világ megismerésének igénye. Igény a folyamatos önművelésre, az értékelés és önértékelés, valamint az önálló tanulás képességeinek kialakítására
- A szülőföld és Magyarország megismerése, szeretete, megóvása. A nemzeti kultúra ápolása: a nemzeti múlt megismerése, megértése, emlékeinek,

hagyományainak, jelképeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése. Egészséges nemzeti önbecsülés és hazaszeretet

- A kisebbségben élő magyarságért érzett felelősség - és közösségvállalás. A hazánkban élő kisebbségek és más népek, nemzetek jogainak tisztelete, kultúrájuk, hagyományaik tiszteletben tartása
- Nyitottság, elfogadás más népek kultúrája iránt, az idegen-nyelvi kapcsolatépítés és fenntartás igényének kialakítása
- Az alkotmányosság, a törvényesség, az állampolgári jogok tisztelete. Az emberek egyenlőségének elismerése. Az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása. Érdeklődés a társadalmi jelenségek és problémák iránt. Igény a közéletiségre, a közösségi tevékenységekre. Törekvés a demokrácia érvényesítésére
- Az önismeret, a saját személyiség kibontakoztatásának igénye. Felelősségvállalás saját sorsának alakításáért (önállóság, kitartás, szorgalom, kreativitás). Nyitottság az élményekre, a tevékenységekre, az esztétikum befogadására és létrehozására
- Fogékonyság az emberi kapcsolatokra, a barátságra. Hűség, önzetlenség, megértés, tapintat, őszinteség, egymás elfogadása, udvariasság, figyelmesség
- A család tisztelete, a szülők, nagyszülők megbecsülése, szeretete
- Kulturált magatartás és kommunikáció a közösségben. Udvariasság, figyelmesség, mások szokásainak és tulajdonának tiszteletben tartása. Fegyelem és önfegyelem. Közösségi érzés, áldozatvállalás. Törekvés az előítélet-mentességre, a konfliktusok kezelésére, készség a megegyezésre
- Az ember testi és lelki egészsége. Az egészség megőrzésének fontossága. Az egészséges és kulturált életmód iránti igény. A testmozgás iránti igény. Az önellátás képességeinek kialakítása
- Az élet tisztelete, védelme. A természeti környezet megóvása. Fogékonyság az élő és az élettelen természet szépsége iránt

Célok

Színvonalas alapfokú oktatás az ismeretek közvetítésével és a személyiség fejlesztésével.

Közvetíteni kívánunk:

- alapvető tudományos igényű ismereteket,
- élő idegen nyelvet (németet),
- erkölcsi, etikai és vallási értékeket,
- magatartási, viselkedési normákat, modelleket.

Fejlesztani kívánjuk tanulóinknál:

- az értelmes, kreatív és kritikai gondolkodást
- a kommunikációs képességeket és készségeket
- az idegen-nyelvi kompetenciákat
- a manuális képességeket tudatosan irányított tevékenységrendszer által
- az egész életen át történő tanulási igényt
- a demokratikus és felelős döntési készséget
- a másokra való figyelmet, a világ dolgai iránti érdeklődést □ az egészséges életmódra való törekvést.
- digitális kompetencia

Feladatok

1. Olyan légkört teremteni, ahol tanulóink otthon érezhetik magukat
2. A tanulók teljes személyiségének fejlesztése
3. Nevelőink **szellemileg, erkölcsileg** és **testileg** egészséges nemzedéket kívánnak nevelni a ránk bízott gyermekekből
4. Iskolánk – a szülőkkel és a civil csoportokkal ápolt kapcsolatok révén – folyamatosan részt kíván venni lakóhelyünk életében
5. Minden tanulónk számára biztosítjuk az esélyegyenlőséget

Eszközök

A célok elérésének érdekében a következő **nevelési eszközöket, módszereket** kívánjuk alkalmazni, melyekben a nevelők szakmai autonómiája érvényesül:

- az ismeretanyag elsajátításában a rendszerességre, alaposágra szoktatás a követelés, a folyamatos ellenőrzés és értékelés révén;
- a nevelési-oktatási folyamatban a beszélgetés, meggyőzés, a példaadás módszerének alkalmazása;
- minden tevékenységben a gyakorlás módszere;
- fontosnak tartjuk a dicséretet, mint az elismerés módszerét, s a büntetést, mint a helyes értékrend kialakításának eszközét;

- a nevelési célból felhasznált tárgy, technikai eszközök megválasztásának is a tanulók sokoldalú fejlesztését kell szolgálniuk.

Nincs egyedüli célravezető módszer. Általában nem egy, hanem több módszert, eszközt alkalmazunk egy időben, párhuzamosan, meghatározott összefüggésben – mindig szem előtt tartva a gyermekek egyéni képességeit, egyéni személyiségjegyeit.

Eljárások

Nevelési céljaink megvalósítását segítik az iskola pedagógusai által alkalmazott személyiségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek.

Nevelési módszereink két nagy csoportra oszthatóak:

1. Közvetlen (direkt) módszerek azok, amelyeknek alkalmazása során a nevelő közvetlenül, személyes kapcsolat révén hat a tanulóra.
2. Közvetett (indirekt) módszerek azok, amelyekben a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül.

Az általunk alkalmazott közvetlen és közvetett nevelési eljárások:

	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
1. Szokások kialakítását célzó, beidegző módszerek	<ul style="list-style-type: none"> - Követelés - Gyakoroltatás - Segítségadás - Ellenőrzés - Ösztönzés 	<ul style="list-style-type: none"> - A tanulói közösség tevékenységének megszervezése - Közös célok kitűzése, elfogadtatása - Hagyományok kialakítása - Követelés, ösztönzés - Ellenőrzés
2. Magatartási modellek bemutatása, közvetítése	<ul style="list-style-type: none"> - Elbeszélés, elemzés - Tények és jelenségek bemutatása - A nevelő személyes példamutatása 	<ul style="list-style-type: none"> - A nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében - A követendő egyéni és csoportos minták kiemelése a közösségi életből

3. Tudatosítás	- Magyarázat, beszélgetés - A tanulók önálló elemző munkája	- Felvilágosítás az elvárt magatartási normákról - Vita
----------------	---	--

1.2 A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk nevelő és oktató munkájának alapvető feladata, hogy a tanulók személyiségét a különféle iskolai tevékenységek megszervezésével széleskörűen fejlessze.

Tanulóink személyiségfejlesztésével kapcsolatos feladataink:

- 1) A tanulók erkölcsi nevelése.
Feladat: Az alapvető erkölcsi értékek megismertetése, tudatosítása és meggyőződéssé alakítása.
- 2) A tanulók értelmi nevelése.
Feladat: Az értelmi képességek, illetve az önálló ismeretszerzéshez szükséges képességek kialakítása, fejlesztése. A világ megismerésére való törekvés igényének kialakítása.
- 3) A tanulók közösségi (társas kapcsolatokra felkészítő) nevelése.
Feladat: Az emberi együttélés szabályainak megismertetése. A társas kapcsolatok fontosságának tudatosítása, az együttműködési készség kialakítása. A kulturált magatartás és kommunikáció elsajátítása.
- 4) A tanulók érzelmi (emocionális) nevelése.
Feladat: Az élő és élettelen környezetjelenségeire, a tanulók közösségeire és önmagukra irányuló helyes, cselekvésre és aktivitásra készítő érzelmek kialakítása.
- 5) A tanulók akarati nevelése.
Feladat: Az önismeret, a tanulók saját személyiségének kibontakoztatására vonatkozó igény felébresztése. A kitartás, a szorgalom, a céltudatosság, az elkötelezettség kialakítása.
- 6) A tanulók nemzeti nevelése.
Feladat: A szülőhely és a haza múltjának és jelenének megismertetése. A nemzeti hagyományok, a nemzeti kultúra megismertetése, emlékeinek tisztelete, ápolása, megbecsülése. A hazaszeretet érzésének felébresztése.
- 7) A tanulók állampolgári nevelése.
Feladat: Az alapvető állampolgári jogok és kötelességek megismertetése. Az érdeklődés felkeltése a társadalmi jelenségek és problémák

iránt. Igény kialakítása a közösségi tevékenységekre, az iskolai és a helyi közéletben való részvételre.

- 8) A tanulók munkára nevelése.

Feladat: Az emberek által végzett munka fontosságának tudatosítása. A tanulók önellátására és környezetük rendben tartására irányuló tevékenységek gyakoroltatása.

- 9) A tanulók egészséges életmódra nevelése.

Feladat: A tanulók testi képességeinek fejlesztése, a testmozgás iránti igény felkeltése. Egészséges, edzett személyiség kialakítása. Az egészséges életmód és az egészségvédelem fontosságának tudatosítása, az egészséges életmód iránti igény kialakítása.

- 10) A személyiség komplex fejlesztése: az értelem kiművelése mellett a gyermek önmagához, a különböző közösségekhez való viszonyának fejlesztése.

Iskolánk alapvető feladatai, hogy a tanulók személyiségét – megkülönböztetett figyelemmel az SNI-s tanulókat is – széleskörűen fejlessze.

Az egyéni tanulási útvonal, a differenciált fejlesztés biztosítása. Fő feladat: a tanulás iránti motiváció fejlesztése, a tantárgyak közti merev határrendszer csökkentésével a komplex fejlesztés megvalósítása, oktatás és nevelés egységes feladatellátása, a tanítási-tanulási folyamatban, alkotó jellegű feladatok biztosítása.

1.3 A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A tanulói személyiség fejlesztésére irányuló nevelő és oktató munka iskolánkban egyrészt a nevelők és a tanulók közvetlen, személyes kapcsolata révén valósul meg, másrészt közvetett módon, a tanulói közösség ráhatásán keresztül érvényesül.

A tanulók közösségben, illetve közösség által történő nevelésének megszervezése, irányítása iskolánk nevelő-oktató munkájának alapvető feladata.

A tanulói közösségek fejlesztésével kapcsolatos feladataink:

- 1) A különféle iskolai tanulói közösségek megszervezése, nevelői irányítása.

Feladat: Az iskolai élet egyes területeihez (tanórákhoz, tanórán kívüli tevékenységekhez) kapcsolódó tanulói közösségek kialakítása, valamint ezek életének tudatos, tervszerű nevelői fejlesztése.

- 2) A tanulók életkori fejlettségének figyelembevétele a tanulóközösségek fejlesztésében. Feladat: A tanulói közösségek irányításánál a nevelőknek

alkalmazkodniuk kell az életkorral változó közösségi magatartáshoz: a kisgyermek heteronóm - a felnőttek elvárásainak megfelelni akaró - személyiségének lassú átalakulásától az autonóm - önmagát értékelni és irányítani képes - személyiséggé válásig.

- 3) Az önkormányzás képességének kialakítása.

Feladat: A tanulói közösségek fejlesztése során ki kell alakítani a közösségekben, hogy nevelői segítséggel közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedjenek, illetve az elvégzett munkát értékelni tudják

- 4) A tanulói közösségek tevékenységének megszervezése.

Feladat: A tanulói közösségeket irányító pedagógusok legfontosabb feladata, a közösségek tevékenységének tudatos tervezése és folyamatos megszervezése, hiszen a tanulói közösség által történő közvetett nevelés csak akkor érvényesülhet, ha a tanulók a közösség által szervezett tevékenységekbe bekapcsolódnak, azokban aktívan részt vesznek, és ott a közösségi együttéléshez szükséges magatartáshoz és viselkedési formákhoz tapasztalatokat gyűjthetnek.

A tanulók, a közösség fejlesztése az SNI tanulók integrált nevelésére.

Az SNI tanulók beilleszkedésének segítése, és a másság elfogadása a tanulói közösségben.

Szociális kompetencia fejlesztése: empátia, egymásra figyelés, együttműködés, tolerancia, alkalmazkodó képesség.

- 5) A közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakítása.

Feladat: A tanulói közösségre jellemző, az összetartozást erősítő erkölcsi, viselkedési normák, formai keretek és tevékenységek rendszeressé válásának kialakítása, ápolása.

A személyiségfejlesztés és a közösségfejlesztés feladatainak megvalósítását szolgáló tevékenységi rendszer és szervezeti formák:

A tanulói személyiség fejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra.

Az iskola nevelői a tanítási-tanulási folyamat megszervezése során kiemelten fontosnak tartják a tanulók motiválását, a tanulói aktivitás biztosítását és differenciálását.

-A **motiválás** célja, hogy tanulóinkban felébresszük azokat az indítékokat, amelyek a gyermekeket tanulásra ösztönzik, és ezt a tanulási kedvet a tanulás végéig fenn is tartjuk.

-A tanítási órák tervezésénél és szervezésénél minden esetben előtérbe helyezük azokat a módszereket és szervezeti formákat, amelyek a tanulók **tevékenykedtetését**, vagyis állandó aktivitását biztosítják.

-Az iskolai tanulási folyamat során kiemelten fontos a **differenciálás**, vagyis az, hogy a pedagógusok nevelő-oktató munkája a lehetőségekhez mérten a legnagyobb mértékben igazodjon a **tanulók egyéni fejlettségéhez, képességeihez** és az egyes tantárgyakból nyújtott teljesítményéhez. E feladat megoldását a tanítási órákon az alábbi tanítási módszerek segítik:

A nevelők az egyes szaktárgyak tanítási óráin előnyben részesítik az egyéni képességekhez igazodó munkaformákat, így - elsősorban a **gyakorlásnál, ismétlésnél**

- a **tanulók önálló és csoportos munkájára támaszkodnak.**

Az iskolában a nevelési és oktatási célok megvalósítását az alábbi tanítási órán kívüli szervezeti formák és tevékenységek segítik:

Nkt.4.§ (4) bekezdés alapján: egyéb foglalkozás keretében *napközis foglalkozás, tanulószoba* szervezése - csoportos, pedagógiai tartalmú foglalkozás, amely a tanulók fejlődését szolgálja.

a)*Hagyományőrző tevékenységek:*

Fontos feladat az iskola névadójának, Árpád fejedelem emlékének ápolása. Ezt szolgálja a 3 hetet meghaladó projekt, amelynek része az „Árpád-házi mendemondák” c. vetélkedő, Nyílt nap, Iskolába hívogató szervezése.

Minden tanév folyamán iskolai ünnepséget, megemlékezést tartunk a következő alkalmakkor: 1956. október 23-a, 1849. október 6-a és 1848. március 15-e évfordulóján

b)*Diákönkormányzat:*

A tanulók és a tanulóközösségek érdekeinek képviselőire, a tanulók tanórán kívüli, szabadidős tevékenységének segítésére az iskolában diákönkormányzat működik. Az iskolai diákönkormányzat munkáját a 2-8. osztályokban megválasztott küldöttekből álló diákönkormányzati vezetőség irányítja. A diákönkormányzat tevékenységét az iskola által megbízott nevelő segíti.

c)*Tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások:*

Az egyéni képességek minél jobb kibontakoztatását, a tehetséges tanulók gondozását, valamint a gyengék felzárkóztatását az egyes szaktárgyakhoz kapcsolódó tanórán kívüli tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások segítik. Pályaválasztási projekthét.

Integrációs Pedagógiai Programban való részvétel, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóink számára.

- Az 1-4.évfolyamon az egyes tantárgyakból gyenge teljesítményt nyújtó tanulók képességeinek fejlesztésére heti két tantárgyi fejlesztő órát szervezünk.
- A 8. évfolyamon a továbbtanulás, a középiskolai felvétel elősegítésére a gyenge eredményt elérő tanulók részére felzárkóztató, a jó eredményt elérő tanulók részére képességfejlesztő órákat tartunk heti egy órában magyar nyelv és matematika tantárgyakból. További tehetséggondozó és felzárkóztató foglalkozások indításáról- a felmerülő igények és az iskola lehetőségeinek figyelembe vételével - minden tanév elején az iskola nevelőtestülete dönt.

d)Iskolai sportkör/tömegsport foglalkozás:

Az iskolai sportkör tagja az iskola minden tanulója.

Az iskolai sportkör a tanórai testnevelési órákkal együtt biztosítja a tanulók mindennapi testedzését, valamint a tanulók felkészítését a különféle sportágakban az iskola és iskolán kívüli sportversenyekre.

e)Szakkörök :

A különféle szakkörök működése anyagi lehetőségeink függvénye a jövőben is.

Versenyek, vetélkedők, bemutatók. A tehetséges tanulók továbbfejlesztését segítik a különféle (szaktárgyi, sport, művészeti stb.) versenyek, vetélkedők, melyeket az iskolában évente rendszeresen szervezünk. A legtehetségesebb tanulókat az iskolán kívüli versenyeken való részvételre is felkészítjük. A versenyek, vetélkedők megszervezését, illetve a tanulók felkészítését a különféle versenyekre a nevelők szakmai munkaközösségei vagy a szaktanárok végzik.

f)Tanulmányi kirándulások:

Az iskola nevelői a tantervi követelmények teljesülése, a nevelő munka elősegítése céljából az osztályok számára évente egy alkalommal tanulmányi kirándulást hirdetnek, szerveznek. A tanulmányi kiránduláson való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

g)Erdei iskola:

A nevelési és a tantervi követelmények teljesítését segítik a táborszerű módon, az iskola falain kívül szervezett, több napon keresztül tartó erdei iskolai foglalkozások, melyeken főleg egyegy tantárgyi téma feldolgozása

történik. Az erdei iskolai foglalkozásokon való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

h) Múzeumi, kiállítási, könyvtári és művészeti előadáshoz kapcsolódó foglalkozás:

Egy-egy tantárgy néhány témájának feldolgozását, a követelmények teljesítését szolgálják a különféle közművelődési intézményekben, illetve művészeti előadásokon tett csoportos látogatások. Az e foglalkozásokon való részvétel - ha az költségekkel is jár önkéntes. A felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük, kivéve a fenntartó és a múzeum közötti megállapodásban résztvevők köre.

i) Szabadidős foglalkozások:

A szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére kívánja a nevelőtestület a tanulókat azzal felkészíteni, hogy a felmerülő igényekhez és a szülők anyagi helyzetéhez igazodva különféle szabadidős programokat szervez (pl. túrák, kirándulások, táborok, színház- és múzeumlátogatások, klubdélutánok, táncos rendezvények stb.). A rendezvényeken való részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülőknek kell fedezniük.

j) Könyvtár:

A tanulók egyéni tanulását, önképzését a tanítási napokon látogatható Gyöngyösoroszi Általános Művelődési Központ József Attila Könyvtára látja el.

k) hit- és vallásoktatás: a területileg illetékes, bejegyzett egyházak hit- és vallásoktatást szervezhetnek

Az iskola létesítményeinek, eszközeinek egyéni vagy csoportos használata. A tanulók igényei alapján előzetes megbeszélés után lehetőség van arra, hogy az iskola létesítményeit, illetve eszközeit (pl. sportlétesítmények, számítógép stb.) a tanulók tanári felügyelet mellett - egyénileg vagy csoportosan használják.

Az iskola nevelői **a pályázati lehetőségek** minél jobb kihasználásával törekednek arra, hogy a költségigényes programokon a nehezebb szociális körülmények között élő családok - elsősorban halmozottan hátrányos helyzetű - gyermekei is részt tudjanak venni.

1.4 Egészségfejlesztés:

Az egészségnevelési és környezeti nevelési elvek meghatározása

Cél: Minden tanuló részesüljön testi-lelki, jólétét, egészségét hatékonyan fejlesztő egészségfejlesztő tevékenységben. Ez a tevékenység a tanulók egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő. Az iskola egészségnevelési tevékenységének kiemelt feladatai:

- A tanulók életkoruknak megfelelő szinten rendelkezzenek ismeretekkel és jártasságokkal az egészségük megőrzése érdekében, kiemelten az alábbi területeken:

- egészséges táplálkozás
- mindennapos testnevelés, testmozgás,
- az alkohol- és kábítószer fogyasztás, dohányzás káros hatásai a szervezetre □ a családi és párkapcsolatok,
- bántalmazás és iskolai erőszak megelőzése,
- a személyes higiéné,
- baleset megelőzés és elsősegély-nyújtás.

Az egészségfejlesztés kialakításának szempontjai:

- Figyelembe kell venni a tanulók biológiai, társadalmi és életkori sajátosságait,
- Nyomon követhető és mérhető legyen,

Az iskolai egészségnevelést az alábbi tevékenységformák szolgálják:

- mindennapos testedzés lehetőségének biztosítása: testnevelés órák, iskolai sportkör foglalkozásai, tömegsport foglalkozások stb...
- az 5-8. évfolyam osztályfőnöki óráin feldolgozott ismeretek
- évente egy/vagy két egészségvédelemmel, helyes táplálkozással, elsősegély-nyújtással, foglalkozó projektnap szervezése, témahét szervezése.
- egészségnevelést szolgáló egyéb tanórán kívüli foglalkozások
- az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő, pszichológus) segítségének igénybevétele: pl. félévente egy alkalommal osztályfőnöki óra megtartásában, a tanulók egészségügyi szűrő vizsgálatának megszervezésében.

- a tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük megőrzése és védelme érdekében;

- tanulóinknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük az egészséges életmód gyakorlását szolgáló tevékenységi formákat, az egészségbarát viselkedésformákat;

Az egészségnevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata.

1.5 Iskolai környezeti nevelési program

1. Az iskola környezeti nevelési tevékenységének kiemelt feladatai:

- a tanulóknak a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel elősegítése; a természetet, az embert, az épített és a társadalmi környezetet tisztelő szokásrendszer megalapozása;
 - tanulóinknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük azokat a környezet megóvásához szükséges képességeket és készségeket, amelyek a természeti és a társadalmi környezet zavartalan működését elősegítik;
 - a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozások keretében – foglalkoznak a környezet megóvásának szempontjából legfontosabb ismeretekkel:
 - a környezet fogalmával, a földi rendszer egységével,
 - a környezetszennyezés formáival és hatásaival, a környezetvédelem lehetőségeivel,
 - lakóhelyünk természeti értékeivel, lakóhelyünk környezetvédelmi feladataival kapcsolatosan.
2. A környezeti nevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata.
3. Az iskolai környezeti nevelést elsősorban a következő tevékenységformák szolgálják:
- a) az ötödik-nyolcadik évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin feldolgozott ismeretek;
 - b) a környezeti nevelést szolgáló egyéb (tanórán kívüli) foglalkozások:
 - osztályonként a lehetőségekhez igazodva egy-egy gyalog- vagy kerékpártúra a környékre a környezeti értékek felfedezésére;
 - évente egy környezetvédelemmel, természetvédelemmel foglalkozó program szervezése (pl. a „Föld napja” alkalmából játékos vetélkedővel)

1.6 A pedagógusok helyi intézményi feladatai, az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnök feladatai

1.6.1 A pedagógusok alapvető feladatai:

- A magasabb jogszabályokban, a pedagógiai programban, a szervezeti és működési szabályzatban, valamint az intézmény más belső szabályzatában és vezetői utasításában előírt pedagógiai és adminisztratív feladatok ellátása.
- Heti teljes munkaidejének nyolcvan százalékát (kötött munkaidejét) az igazgató által meghatározott feladatok ellátásával töltse.
- Heti teljes munkaidejének hatvan százalékában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidejében) tanórai és tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokat tartson.
- Kötött munkaidejének neveléssel-oktatással lekötött munkaidején felüli részében a nevelést-oktatást előkészítő, a neveléssel-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lásson el.
- A tanítási órák és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások pontos és eredményes megtartása.
- Aktív részvétel a nevelőtestület értekezletein, valamint a szakmai munkaközösségek munkájában.
- Aktív részvétel az éves munkaterv szerinti rendezvényeken.
- A tudomására jutott hivatali titkot megőrizze.

A tanórai és a tanórán kívüli nevelő-oktató munka, tanulásirányítás

- Tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások megtartása.
- A tanórai és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozások éves tervének elkészítése (tanmenetek, éves programok).
- Előzetes felkészülés a tanítási órákra és a tanórán kívüli (egyéb) foglalkozásokra.
- A motiválás, a differenciálás, a tanulói aktivitás változatos formáinak alkalmazása a tanítási órákon
- Változatos szervezeti formák alkalmazása a tanítási órákon
- A tanulók életkorához és a didaktikai feladatokhoz megfelelően illeszkedő módszerek, szemléltetés, ellenőrzés és értékelés alkalmazása a tanítási órákon.
- A tanulók aktív munkájának és megfelelő magatartásának biztosítása a tanítási órákon és a különféle iskolai foglalkozásokon.
- Az eredményes tanulás módszereinek, technikáinak elsajátíttatása, gyakoroltatása a tanítási órákon.
- A helyi tanterv követelményeinek elsajátítása a nevelő által tanított tanulók körében.

A tehetséges tanulók gondozása

- Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése.
- Iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyek, vetélkedők, bemutatók, pályázatok önálló szervezése, segítség a szervezésben.

- Részvétel az iskolai tanulmányi, sport és kulturális versenyeken, vetélkedőkön, bemutatókon. - A tehetséges tanulók részvételének biztosítása és felkészítése a különféle iskolán belüli és iskolán kívüli versenyekre, vetélkedőkre stb.
- Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók nyomon követése.

A hátrányos helyzetű, a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a BTM nehézségekkel küzdő tanulók, illetve a felzárkóztatásra szoruló tanulók gondozása, eredményes fejlesztése - Egyéb (tanórán kívüli) fejlesztő foglalkozások szervezése - A gyermekvédelmi feladatok ellátása a fenti tanulók körében.

- Korrepetálás, segítség, mentorálás.
- Felkészítés javító vagy osztályozó vizsgára.
- Az eredményes középiskolai felvétel elősegítése.

A tanulók tanórán kívüli foglalkoztatása

- Szabadidős programok szervezése iskolán kívül (pl. színház-, múzeumlátogatás, kirándulás).
- Szabadidős programok szervezése iskolán belül (pl. klubdelután).
- Iskolai rendezvények, ünnepélyek, évfordulók megrendezése.
- A nevelők, gyerekek és szülők együttműködését, kapcsolatát erősítő (közös) programok.

Az iskolai diákönkormányzat működtetésében való aktív részvétel

- Az iskolai diák-önkormányzati munka egy-egy részterületének irányítása, segítése.
- Az iskolai diákönkormányzat programjainak önálló szervezése, segítség a programok szervezésében, részvétel a programokon.
- Iskolai szintű kirándulások, táborok önálló szervezése, segítség a szervezésben, részvétel a kirándulásokon, táborokon.

Munkafegyelem, a munkához való viszony

- A munkaköri köteleességek teljesítése.
- Az ügyeleti munka pontos, felelősségteljes ellátása az óraközi szünetekben.
- Pontos adminisztrációs munka. A formai követelmények, a határidők betartása.
- Az egyes tanév közben adódó feladatok pontos, határidőre történő megoldása.

Folyamatos, aktív részvétel a nevelőtestület és a szakmai munkaközösség tevékenységében

- Feladatvállalás a munkaközösség, a nevelőtestület aktuális feladataiban.

- Részvétel a különféle feladatok megoldására alakult nevelői munkacsoportokban.
- Belső továbbképzések, előadások, bemutató órák szervezése, megtartása.

Továbbtanulásban, továbbképzésekben való részvétel, önképzés

- Másoddiploma megszerzésére irányuló továbbtanulásban való részvétel.
- Továbbképzéseken való részvétel.
- A továbbképzéseken tanultak átadása a nevelőtestület tagjainak.

Az iskolai munka feltételeinek javítása

- Pályázatok összeállítása, pályázatokon való részvétel.
- Bekapcsolódás az eredményes pályázatok megvalósításába.
- Az iskolai munka javítása új ötletekkel, az ötletek kivitelezése megvalósítása (innováció).
- Az oktatáshoz kapcsolódó szemléltető eszközök tervezése, kivitelezése.
- Az iskola épületének, helyiségeinek dekorálása.

Részvétel a nevelőtestület szakmai életében, a döntések előkészítésében és végrehajtásában

- Részvétel az adott tanév munkatervében meghatározott feladatok ellátásában.
- Részvétel a nevelőtestület szakmai (pedagógiai) döntéseinek előkészítésében.
- Önkéntes feladatok vállalása a nevelőtestületi feladatok megoldásában.
- Részvétel a pedagógusok önértékelési folyamatában
- BECS munkájának segítése

Aktív részvétel a tantestület életében

- A pályakezdő (gyakornok) vagy az iskolába újonnan került nevelők munkájának, beilleszkedésének segítése.
- Önkéntes feladatvállalások a nevelőtestület közösségi életének; rendezvényeinek szervezésében, a szervezés segítése.
- Részvétel a nevelőtestület közösségi életében, rendezvényeiken.

Az iskola képviselete

- A szülői szervezet által szervezett rendezvények segítése.
- Részvétel a szülői szervezet által szervezett rendezvényeken.
- Bekapcsolódás az iskolán kívüli szakmai-pedagógiai szervezetek tevékenységébe.
- A község rendezvényein, eseményein való részvétel.

- Aktív részvétel, tisztségek vállalása a község társadalmi, kulturális, sport, stb. életében, civil szervezeteiben.

Megfelelő kapcsolat kialakítása a tanulókkal, a szülőkkel és a pedagógus kollégákkal

- A tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák személyiségének tiszteletben tartása.
- Elfogadást, figyelmet, megértést, jóindulatot sugárzó stílus, hangnem és viselkedés a tanulók, a szülők és a pedagógus kollégák felé.
- Pedagógiai tanácsadás a tanulóknak és a szülőknek.
- Kellő figyelem érdeklődés, megbecsülés és jóindulat a nevelőtársak felé (a pedagógus kollégák segítése, a tapasztalatok átadása, észrevételek, bírálatok elfogadása).

1.6.2 Az osztályfőnöki munka tartalma, az osztályfőnökök feladatai

Az iskola feladata nemcsak a műveltség átadása, hanem a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztése. Ennek megvalósításában kulcsszerepe van az osztályfőnöknek és az általa vezetett osztályközösségnek. Az osztályfőnököt az igazgató jelöli ki.

Az osztályfőnök feladatai:

- Megfelelő magaviseletű; az iskolai diák-önkormányzati munkában és az iskolai rendezvényeken aktív osztályközösséget alakít ki az osztályközösség megfelelő irányításával.
- Fejleszti a tanulók személyiségét, elősegíti egészséges lelki és testi fejlődésüket.
- Elősegíti a társadalmi normákhoz és az iskolai elvárásokhoz igazodó értékrend kialakítását és elfogadását.
- Tanórákon kívüli – szükség esetén – iskolán kívüli közösségfejlesztő, szabadidős programokat (pl. osztálykirándulás, túra, színház-, múzeumlátogatás) szervez.
- Az osztályszintű és az iskolai rendezvényeken kíséri osztályát, felügyel a tanulókra.
- Megismeri a tanulók családi és szociális körülményeit.
- Rendszeres kapcsolatot tart és együttműködik a tanulók szüleivel.
- Rendszeres kapcsolatot tart együttműködik az osztályban tanító nevelőkkel.
- Tájékoztatja a tanulókat és a szülőket az őket érintő kérdésekről. Érdemi választ ad a szülők és tanulók iskolai élettel kapcsolatos kérdéseire.
- Figyelemmel kíséri a diákok tanulmányi előmenetelét, és erről rendszeresen tájékoztatja a szülőket.

- A bukásra álló tanulók szüleit a félév vége és az év vége előtt legalább egy hónappal írásban értesíti.
- Ha a tanuló az év végén tanulmányi kötelezettségeinek nem tesz eleget, a szülőket tájékoztatja a tanuló továbbhaladásának feltételeiről.
- Figyelmezteti a szülőket, ha a gyermekük jogainak megóvása vagy fejlődésének elősegítése érdekében intézkedést tart szükségesnek.
- A szülők figyelmét felhívja a szociális és egyéb juttatásokra.
- Támogatja és segíti az osztályban működő szülői szervezet munkáját.
- A szülők tájékoztatására szülői értekezleteket és fogadó órákat szervez.
- Fokozott törődéssel foglalkozik az osztályába járó kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal.
- A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség jeleit mutató tanulót az osztályfőnök, a szülővel egyetértésben küldi a nevelési tanácsadóba, szakértői bizottsághoz vizsgálatra.
- Tartja a kapcsolatot a fejlesztő-/gyógypedagógussal.
- A szakvélemény lejárta előtt – ha továbbra is úgy érzik a pedagógusok, hogy a gyerek teljesítménye nem megfelelő, további fejlesztése szükséges – kontrollvizsgálatot kér.
- Tájékoztatja az osztályában tanító kollégákat a szakvéleményben foglaltakról, és elvégzi a szükséges adminisztrációs munkát.
- Segíti a tanulási, beilleszkedési, magatartási nehézséggel küzdő tanulók iskolai munkáját.
- Az osztály tanulóinál ellátja a gyermekvédelmi feladatokat, együttműködik a gyermekvédelmi felelőssel, szükség esetén a gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal.
- Támogatja a tehetséges tanulók fejlődését.
- Tájékozódik a tanulók iskolán kívüli tevékenységeiről.
- Az iskolaorvosi szolgálat bevonásával figyelemmel kíséri a tanulók egészségi állapotát, és erről szükség esetén tájékoztatja az osztályban tanító nevelőket (pl. tartós betegségek, fogyatékoságok, gyógyszerérzékenység).
- Minden hó végén érdemjeggyel értékeli a tanulók magatartását és szorgalmát.
- Az első félév végén és a tanév végén javaslatot tesz a nevelőtestületnek a tanulók magatartás és szorgalom osztályzatára.
- Az első félév végén és a tanév végén javaslatot tesz a nevelőtestületnek a tanulók egész tanévi munkájának dicsérettel történő elismerésére.
- A házirendet megsértő vagy feladatait elmulasztó tanulót először szóbeli figyelmeztetésben, majd írásbeli figyelmeztetésben, intőben vagy rovóban részesíti. Súlyosabb esetben javaslatot tesz a tanuló elleni fegyelmi eljárás lefolytatására.

- Figyelemmel kíséri a tanulók hiányzásait, vezeti a mulasztási naplót, a mulasztásokat az osztálynaplóban havonként összesíti. Igazolatlan mulasztás esetén a jogszabályokban előírt rendelkezések alapján jár el.
- A tanév elején elkészített osztályfőnöki tanmenet szerint vezeti az osztályfőnöki órákat, azokra előre felkészül.
- Segíti és ösztönzi a tanulók középiskolai továbbtanulását, megismerteti őket a pályaválasztási és továbbtanulási lehetőségekkel.
- A nyolcadik évfolyamban a szülők döntése alapján ellátja a tanulók középiskolai jelentkezésével kapcsolatos feladatokat, elkészíti az ehhez szükséges dokumentumokat.
- Elkészíti az osztályfőnöki munka éves tervezetét (osztályfőnöki munkaterv, osztályfőnöki tanmenet).
- Elkészíti az osztálystatisztikákat és ezekhez kapcsolódó elemzéseket.
- Betartja az alapvető erkölcsi normákat a tanulókkal, a szülőkkel és a nevelőtársakkal szemben.
- Kitölti és vezeti a naplót, hetente ellenőrzi a szükséges beírásokat, és szükség esetén gondoskodik azok pótlásáról.
- Vezeti a tanulói törzslapokat és bizonyítványokat.
- Figyelemmel kíséri az osztály tantermének gondozottságát és pedagógiai szakszerűségét.
- Lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók nyomon követése

Az osztályfőnöki munka tervezése:

Az osztályfőnöki munkaterv felépítése

- a) A tanév elején összeállított munkaterv
 - Az előző tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.
 - Tanév eleji statisztikai adatok az osztályról.
 - Osztályfőnöki tanmenet (az osztályfőnöki órák éves terve).
 - Tervezett tanórán kívüli programok az adott tanévre 4 alkalomra (évszakhoz).
 - Tervezett fogadó órák és szülői értekezletek az adott tanévre. Az egyes szülői értekezletek tervezett témái.
 - Az osztály diákközösségének vezetői.
 - Az osztályban működő szülői szervezet vezetői.
- b) Az osztályfőnöki munkatervhez csatolt dokumentumok a tanév folyamán
 - Első félévi és tanév végi osztálystatisztika.
 - Első félévi és tanév végi értékelés az osztályközösség fejlődéséről.

- Jelenléti ívek és feljegyzések a szülői értekezletekről.

Az osztályfőnök által készített statisztikák, jelentések az osztályról

- Tanév eleji, félévi és év végi statisztikai adatok az osztályról
- Továbbtanulási statisztikai adatok

Az osztályfőnöki órák kötelező témái

a) Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák a tanév legelső osztályfőnöki óráin:

- A házirend szabályainak megbeszélése.
- Az osztályközösség belső szabályainak megbeszélése, rögzítése.
- Balesetvédelmi, tűzvédelmi szabályok ismertetése, visszakerdező.
- Az osztályközösség gyermekvezetőinek megválasztása.
- Az iskolai munkatervből az osztályt érintő feladatok ismertetése.
- Az iskola környékére vonatkozó közlekedési ismeretek és veszélyhelyzetek megbeszélése.

Kötelezően minden osztályban feldolgozásra kerülő témák:

- Félévente egy alkalommal egészségvédelmi téma (helyes táplálkozás; az alkohol- és kábítószer fogyasztás, a dohányzás káros hatásai a szervezetre; a személyes higiénia; a szexuális fejlődés) az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségével igénybe vételével.
- Elsősegélynyújtási alapismeretek: teendők közlekedési baleset esetén, segítségnyújtás baleseteknél; a mentőszolgálat felépítése és működése; a mentők hívásának helyes módja.
- Félévente egy alkalommal az elsősegélynyújtás alapismereteinek gyakorlati elsajátítása céljából az iskolai egészségügyi szolgálat (iskolaorvos, védőnő) segítségével igénybe vétele.
- Az osztály félévi munkájának és magatartásának értékelése az első és a második félév végén.
- Megemlékezés nemzeti ünnepeinkről október 23-án és március 15-én.
- Megemlékezés az aradi vértanúkról, a kommunista és egyéb diktatúrák áldozatainak emléknapjáról, a holokauszt áldozatainak emléknapjáról, a Nemzeti Összetartozás Napjáról.
- Osztálykirándulás előkészítése.
- A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrészt oktatása, a tanulók értékelése, minősítése során a miniszter által jóváhagyott elektronikus tanulmányi rendszerben e célra kifejlesztett program is használható.

1.7 A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje

1.7.1 A kiemelt figyelmet igénylő tanulók meghatározása

Iskolai nevelő és oktató munkánk egyik alapvető feladata a kiemelt figyelmet igénylő tanulók fejlesztése, melynek alapja a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, ismereteinek figyelembe vétele, a differenciálás; valamint különféle egyéni fejlesztő módszerek és szervezeti formák alkalmazása a tanítási folyamatban. Munkánk során kiemelten kezeljük az alábbi tanulók egyéni fejlesztését:

- **a sajátos nevelési igényű**
- **a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő**
- **a kiemelten tehetséges**
- **a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű**
- **lemorzsolódással veszélyeztetett tanulók**

1.7.2 A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendje:

A törvényi háttér meglete elengedhetetlen, de önmagában kevés, biztosítani kell a kiemelt figyelmet igénylő tanulók esetében

- ✓ a tanulók beilleszkedését és együtt haladását a többi tanulóval, ez segíti a nyitottabb személyiség formálását,
- ✓ a Szakértői Bizottság és a Nevelési Tanácsadó által adott javaslatok beépítését a fejlesztési tervbe,
- ✓ a pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését,
- ✓ a fejlesztő szemlélet érvényesítését, a diszfunkció-specifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel.

Sajátos nevelési igényű tanulók segítése:

- Iskolánkban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt, integrált formában történik. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelését-oktatását a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve és az OM kerettantervei alapján szervezzük meg.
- A sajátos nevelési igényű tanulók a tanítási órákon túl gyógypedagógus vezetésével – rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben – egyéni fejlesztési terv alapján- fejlesztő foglalkozásokon vesznek részt.
- Iskolánk a sajátos nevelési igényű tanulók neveléséhez-oktatásához szükség esetén igénybe veszi az illetékes pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait is.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók iskolai nevelése és oktatása esetén a helyi tanterv a fogyatékos típusához és fokához igazodó fejlesztő

programot is tartalmazza, figyelemmel a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében foglaltakra.

- A sajátos nevelési igényű tanuló részére, a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója a tanuló egyéni adottságához, fejlettségéhez igazodó egyéni előrehaladású nevelést és oktatást engedélyez. Az engedélyben meg kell határozni, melyik tárgyból, melyik évfolyam utolsó tanítási napjáig kell a tanulónak a tanulmányi követelményeket teljesítenie. Az egyéni továbbhaladás - valamennyi vagy egyes tantárgyakból - különböző évfolyamokig, de legkésőbb - az e bekezdésben foglalt kivétellel - a negyedik évfolyam végéig tarthat.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez biztosított feltételek:

- gyógypedagógus végzettségű pedagógus alkalmazása,
- az Irányelvek figyelembevételével készített eltérő tanterv része az iskola helyi tantervének,
- a fogyatékoság típusának megfelelő tankönyvek, tanulási segédletek,
- a tanulók képességének megfelelő differenciált foglalkoztatás, sajátos tanulás- szervezési eljárások alkalmazása,
- sajátos nevelési igényű tanulók részére kidolgozott értékelési formák alkalmazása,
- képességfejlesztő játékok, eszközök,
- számítógépek fejlesztő programokkal.

Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók segítése:

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló is fejlesztő foglalkoztatásra jogosult. A fejlesztés tartalmát a területileg illetékes nevelési tanácsadó szakértői véleménye állapítja meg. A fejlesztő foglalkoztatás az iskolai nevelés és oktatás keretében valósítható meg. Az iskola köteles megszervezni a tanuló heti kötelező óraszámát és az osztályok engedélyezett heti időkeret különbözőzete terhére a beilleszkedési, tanulási nehézség, magatartási rendellenességgel diagnosztizált tanulók számára a differenciált fejlesztést biztosító egy-három fős foglalkozásokat. A kiscsoportos fejlesztő foglalkozásokat a pedagógus végzi: bármely pedagógus (tanító, tanár, szociálpedagógus) és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek, tanulók szűrésére, csoportos és egyéni foglalkoztatására jogosító szakirányú továbbképzésben szerzett szakképzettség, gyógypedagógus a tanulásban akadályozottak vagy logopédia vagy pszichopedagógia szakiránnyal.

A foglalkozások a délelőtti tanórák, valamint a délutáni tanórákat követő időszakban szervezhetők meg, a gyermeket tanító pedagógusokkal való egyeztetés alapján összeállított órarend szerint.

A BTMN-es tanulók felzárkóztatásra osztályonként legalább további heti egy-egy óra biztosított az osztályok meghatározott időkerete felett.

Minden tanköteles korú tanulónak törvényben biztosított joga, hogy a neki megfelelő nevelésben oktatásban részesüljön. Ennek érvényesítéséhez az iskola (az iskolafenntartóval, az iskola működtetőjével, a családdal, a gondviselővel, szakmai szervezetekkel együttműködve) a következő elvek szerint biztosítja a BTMN-es gyermekekkel kapcsolatos nevelő-oktató munka feltételeit:

- folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés, a tudás bővítése, megszilárdítása;
- a tanuló tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és annak valamennyi területén;
- a tanulást érintő lemaradás, illetve a tanulói leszakadás megakadályozásának érdekében a tanuló személyiségének, szociokulturális háttérének megismerése, a tanulás eredményességét növelő pedagógiai módszerek alkalmazása;
- motiváló és hatékony tanulásszervezési eljárások alkalmazása, akár játékok segítségével (pl. logikai játékok);
- egységes alapokon nyugvó tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.

Kiemelten tehetséges tanulók segítése

Iskolánk kiemelt figyelmet fordít a tehetséges tanulók azonosítására, a tehetségek kibontakoztatására, fejlesztésére. E célból a lehetőséget adunk a képességeket kibontakoztató felkészítésre pl. rajz, versprózaíró, sport vagy egyéb tanulmányi versenyre.

Ennek jó eszköze a differenciált tanulás-szervezés is. A differenciált tanítás-tanulás megvalósulásához különösen a következő szempontokat vesszük figyelembe:

- ✓ olyan szervezési megoldásokat részesítünk előnyben, amelyek előmozdítják a tanulás *belső motivációinak*, önszabályozó mechanizmusainak kialakítását, fejlesztését;
- ✓ a tanulást úgy szervezzük meg, hogy a tanulók *cselekvő módon* vegyenek részt benne, előtérbe állítva tevékenységüket, önállóságukat, kezdeményezéseiket, problémamegoldásaikat, alkotóképességüket;
- ✓ az iskolai tanítás-tanulás a különböző szervezeti formákban (az osztálymunkában, a csoportfoglalkozásokon, a tanulók páros, részben vagy teljesen egyéni nevelésben-oktatásban) alkalmazzuk az *együttműködő* (kooperatív) tanulás technikáit és formáit;
- ✓ a tanítás egyik elve a tanulóhoz alkalmazkodó *differenciálás* a feladatok kijelölésében, megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben;
- ✓ a tanulók egyéni képességeinek fejlesztése érdekében alkalmazzuk a feladathoz *illeszkedő tanulásszervezési technikákat*, akár játékok segítségével (pl. logikai játékok);

- ✓ a tanuló önmagához és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése nemcsak a tanórákon, hanem *más iskolai foglalkozásokon* megvalósul, valamint törekszünk arra, hogy e tevékenység támogatása *az iskolán kívül* is létre jöjjön;

Hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók segítése

A pedagógia szemszögéből a hátrányos helyzet azokat a gazdasági, társadalmi és kulturális körülményeket jelöli, melyek az iskolai előrehaladás szempontjából a többséghez képest kedvezőtlen helyzetet eredményeznek. Egy jó anyagi körülmények között élő gyermek is lehet tehát hátrányos helyzetű, ha például nyelvi hátrányban van, diszfunkciós családi szocializációban él, előítéleteknek van kitéve, kirekesztődik stb. A hátrányos helyzetű csoportok behatárolásának nehézségét egyrészt a fogalom relatív jellege adja, másrésztől gyakran összerosódnak az okok (pl. szülők alacsony iskolázottsága) és a tünetek (pl. lemorzsolódás) illetve a családi, társadalmi háttérnek (pl. alacsony jövedelem) és az oktatási rendszernek tulajdonítható körülmények.

A HHH kategóriába sorolható tanulóink száma magas, iskolánk tanulóinak nagyobb hányada hátrányos helyzetű. Alacsony osztálylétszámaink vannak, ezért pedagógusaink munkájának az a területe, amely a hátrányos helyzetű tanulók megsegítésére irányul, kiemelt.

A 2011. évi CXCV tv. 27.§ (5-6) bekezdése rendelkezik arról, hogy az általános iskola, köteles megszervezni a tanuló heti kötelező óraszámát és az osztályok engedélyezett heti időkeret különbözete terhére a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatására továbbá az első–negyedik évfolyamra járó tanulók eredményes felkészítésére szolgáló, differenciált fejlesztést biztosító egy–három fős foglalkozásokat. A felzárkóztatásra osztályonként legalább további heti egy-egy óra biztosított az osztályok 6. mellékletben meghatározott időkerete felett. Ha az elsőtől a negyedik évfolyamokra járó tanuló eredményes felkészülése azt szükségessé teszi, lehetővé kell tenni, hogy legalább heti két alkalommal egyéni foglalkozásokon vegyen részt. E rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha tanköteles tanuló tanulmányi követelmények nem teljesítése miatt második vagy további alkalommal ismétli ugyanazt az évfolyamot. Ezt iskolánkban az osztálytanítók, tanárok és fejlesztő pedagógusok együttműködésével tudjuk biztosítani.

A hátrányos helyzetű és HHH tanulók megsegítésére az intézményünkben továbbá a ***képességkibontakoztató felkészítés módszerét az IPR-t is alkalmazzuk.*** A képességeket kibontakoztató felkészítés a személyiséget fejlesztő pedagógiai munkával és a közösségfejlesztés segítségével járul hozzá a tanulási kudarcból, a szociális hátrányból eredő lemaradás csökkentéséhez, a tanuló egyéni képességeinek, tehetségének kibontakoztatásához, tanulási, továbbtanulási esélyeinek növeléséhez.

Hatékony eszközünk *a tanulók szocializációjának fejlesztése is.* Erre az osztály és iskolai hagyományok kialakítása, ápolása, az osztály szinten szervezett programok (kirándulások, kulturális tevékenységek, iskolanapok, rendezvények, táborok) valamint a szülőkkel együtt szervezett programok (farsang, karácsonyi, anyák napi ünnepségek) jó lehetőséget biztosítanak.

Jól működő módszerünk a *differenciált tanítás-tanulásszervezés*. Ez a következő szempontokat szem előtt tartva valósul meg intézményünkben:

- a tanulás *belső motivációinak*, önszabályozó mechanizmusainak kialakítása, fejlesztése;
- a tanulás szervezésekor a tanulók cselekedtetése kerül előtérbe
- a nevelési-oktatási folyamat segítse elő a tanulók *előzetes ismereteinek*, tudásának, nézeteinek feltárását, adjon lehetőséget esetleges tévedéseik kiigazítására és tudásuk átrendezésére;
- a különböző tanulásszervezési eljárások alkalmazása nagy hangsúlyt fektetve az együttműködésre (kooperatív tanulás, páros és csoportmunkák, projekt módszer)
- a különböző tanulásszervezési megoldásokkal az együttműködést és a *tanulási esélyek egyenlőségét* szolgáló szervezeti formákat alakítjuk ki.

Nagy hangsúlyt fektetünk az *önismeret fejlesztése* valamint a *konfliktuskezelési eljárások* megismertetése, alkalmazása.

Fontos feladat az *eredményes tanulás segítése* is. Ennek elvei:

- az eredményes szocializáció akadályainak korai felismerése és kezelése pedagógiai eszközökkel;
- folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés, a tudás bővítése, megszilárdítása az iskolázás további szakaszaiban;
- a tanuló tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése az iskolai nevelés-oktatás egész folyamatában és annak valamennyi területén;
- a tanulást érintő lemaradás, illetve a tanulói leszakadás megakadályozásának érdekében a tanuló személyiségének, szociokulturális háttérének megismerése,
- a tanulás eredményességét növelő pedagógiai módszerek alkalmazása;
- a tanuló önmagához és másokhoz viszonyított kiemelkedő teljesítményeinek, tehetségjegyeinek feltárása, fejlesztése a tanórákon, más iskolai foglalkozásokon,
- motiváló és hatékony tanulásszervezési eljárások alkalmazása, akár játékok segítségével
- egységes alapokon nyugvó tanulási követelmények, ellenőrzési-értékelési eljárások alkalmazása.

1.8 A tanulóknak az intézményi döntési folyamatban való részvételi jogai gyakorlásának rendje

A diákönkormányzat az aktív állampolgárrá nevelésben nagy jelentőséggel bíró szervezet. Az üléseken felmerült kérdéseknek, konkrét szituációknak, az életszerű helyzetek megoldásának kitüntetett szerepe van. A diákönkormányzatot a jogszabály - a maga jogosultságaival - az iskola vezetése, nevelőtestület, szülői

közösség szervezetei közé emeli, véleményezési és egyetértési, önkormányzati jogokkal ruházza fel.

A diákönkormányzat funkciói

A diákönkormányzat illetékessége a diákokat érintő valamennyi kérdésre kiterjed, a törvény ebben semmi korlátozást nem enged. Az iskolai diákfórumokat a diákönkormányzat készíti elő. A diákönkormányzat képviselője minden esetben részt vesz a fegyelmi bizottság ülésein.

A diákönkormányzat megbeszélésein részt vesz a diákmozgalmat segítő tanár, tájékoztatja a diákvezetőket a következő időszak főbb feladatairól, értékeli az előző időszakot.

A segítő tanár tájékoztatja az iskola vezetését a diákönkormányzat ülésein felmerülő kérésekről, véleményekről, javaslatokról.

A diákönkormányzat képviseli a tanulók érdekeit a tanítás nélküli munkanapok programjainak megszervezésében és lebonyolításában. Aktívan részt vesz az iskolai programok, ünnepélyek, megemlékezések lebonyolításában. Közreműködik az iskolai hagyományok megőrzésében.

A diákönkormányzat tevékenységének bővítését jelenti más iskolákkal kapcsolatok kialakítása, más diákszövetségekkel való kapcsolattartás. A diákönkormányzat működési rendje és működési szervezeti szabályzata önálló dokumentum.

1.9 A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formái

Az iskola közösségei:

- szűkebb és tágabb iskolavezetés
- nevelőtestület
- szakmai munkaközösségek: alsó és felső tagozatos munkaközösség
- szülői szervezet
- osztályok szülői közössége
- DÖK
- osztályközösségek

Az iskolavezetés és a nevelőtestület együttműködése

A nevelőtestület különböző közösségeinek együttműködése az igazgató segítségével a megbízott pedagógus-vezetők, illetve a választott képviselők útján valósul meg. Ezen fórumok időpontját az iskola éves munkaterve határozza meg.

Az együttműködés fórumai:

- az iskola szűkebb vezetőségének ülései
- az iskola tágabb vezetőségének ülései
- értekezletek
- megbeszélések

Az iskolavezetés az aktuális feladatokról a tanáriban elhelyezett hirdetőtáblán, valamint írásbeli tájékoztatókon keresztül értesíti a nevelőket.

Az iskolavezetés tagjai kötelesek:

- az iskolavezetőség ülései után tájékoztatni az irányításuk alá tartozó pedagógusokat az ülés döntéseiről, határozatairól,
- az irányításuk alá tartozó pedagógusok kérdéseit, véleményét, javaslatait közvetíteni az iskolavezetés felé.

A nevelők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg vagy munkaköri vezetőjük, illetve választott képviselőik útján közölhetik az iskolavezetéssel.

A szakmai munkaközösségek együttműködése iskolánkban két munkaközösség működik: alsó tagozat tanítói és felső tagozat tanárai Az iskolában tevékenykedő szakmai munkaközösségek folyamatos együttműködéséért és kapcsolattartásáért a szakmai munkaközösségek vezetői felelősek.

A szakmai munkaközösségek vezetői a munkaközösség éves munkatervének összeállítása előtt közös megbeszélésen egyeztetik az adott tanévre tervezett feladataikat különös tekintettel a szakmai munka alábbi területeire:

- a munkaközösségen belül tervezett ellenőrzések és értékelések,
- iskolán belül szervezett bemutató órák, továbbképzések,
- iskolán kívüli továbbképzések,
- a tanulók számára szervezett pályázatok tanulmányi, kulturális és sportversenyek.

A szakmai munkaközösségek vezetői az iskolavezetőség ülésein rendszeresen tájékoztatják egymást a munkaközösségek tevékenységéről, aktuális feladatairól, a munkaközösségekben belüli ellenőrzések, értékelések eredményeiről.

A nevelők és a tanulók kapcsolattartása és együttműködése

A tanulókat az iskola életéről, az iskolai munkaterről, illetve az aktuális feladatokról az intézmény vezetője, a diákönkormányzat felelős vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják:

- az intézmény vezetője legalább évente egyszer a diákközgyűlésen, valamint a diákönkormányzat vezetőségének ülésén,
- a diákönkormányzat vezetője havonta egyszer a diákönkormányzat vezetőségének ülésén és a diákönkormányzat faliújságján keresztül,
- az osztályfőnökök folyamatosan az osztályfőnöki órákon.

A tanulót és a tanuló szüleit a tanuló fejlődéséről, egyéni haladásáról a szaktanárok folyamatosan szóban, illetve az ellenőrző és tájékoztató füzetben keresztül írásban tájékoztatják.

A tanulók a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított jogaiknak az érvényesítése érdekében – szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselőik útján – az iskola igazgatóságához, az osztályfőnökükhöz, az iskola nevelőjéhez, a diákönkormányzathoz vagy az intézményi tanácshoz, illetve az iskolaszékhez fordulhatnak.

A tanulók kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az igazgatóval, a nevelőkkel, a nevelőtestülettel. *A nevelők és a szülők kapcsolattartása és együttműködése*

A szülőket az iskola egészének életéről, az iskolai munkaterről, az aktuális feladatokról az intézmény vezetője és az osztályfőnökök tájékoztatják:

- az intézmény vezetője legalább félévente egyszer a szülői szervezet iskolai vezetőségének ülésén vagy az iskolai szintű szülői értekezleten,
- az osztályfőnökök folyamatosan az osztályok szülői értekezletein.

A szülők és a pedagógusok együttműködésére az alábbi fórumok szolgálnak:

Egyéni megbeszélések

Feladata a szülők tájékoztatása gyermekük iskolai életéről, magaviseletéről, tanulmányi eredményeiről; segítségnyújtás a szülőknek a gyermek neveléséhez; valamint az együttes, összehangolt pedagógiai tevékenység kialakítása a szülő és a pedagógus között.

Családlátogatás

Feladata, a gyermekek családi hátterének, körülményeinek megismerése, illetve tanácsadás a gyermek optimális fejlesztésének érdekében.

Szülői értekezlet

Feladata:

a szülők és a pedagógusok közötti folyamatos együttműködés kialakítása,
a szülők tájékoztatása:
az iskola céljairól, feladatairól, lehetőségeiről, az országos és a helyi közoktatás-politika alakulásáról, változásairól, a helyi tanterv követelményeiről, az iskola és a szaktanárok értékelő munkájáról, saját gyermekének tanulmányi előmeneteléről, iskolai magatartásáról, a gyermek osztályának tanulmányi munkájáról, neveltségi szintjéről, az iskolai és az osztályközösség céljairól, feladatairól, eredményeiről, problémáiról, a szülők kérdéseinek, véleményének, javaslatainak összegyűjtése és továbbítása az iskola igazgatósága felé.

Fogadó óra

Feladata a szülők és a pedagógusok személyes találkozása, illetve ezen keresztül egy-egy tanuló egyéni fejlesztésének segítése konkrét tanácsokkal. (Otthoni tanulás, szabadidő helyes eltöltése, egészséges életmódra nevelés, tehetséggondozás, továbbtanulás stb.)

Nyílt tanítási nap

Feladata, hogy a szülő betekintést nyerjen az iskolai nevelő és oktató munka mindennapjaiba, ismerje meg személyesen a tanítási órák lefolyását, tájékozódjon közvetlenül gyermeke és az osztályközösség iskolai életéről.

Írásbeli tájékoztató

Feladata a szülők tájékoztatása a tanulók tanulmányaival vagy magatartásával összefüggő eseményekről, illetve a különféle iskolai vagy osztály szintű programokról.

Közös szabadidős programok

Az iskola rendezvényei nyitottak a szülők előtt.

A szülői értekezletek, a fogadó órák és a nyílt tanítási napok időpontját az iskolai munkaterv évenként határozza meg.

A szülők a tanulók és a saját – a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított – jogaiknak az érvényesítése érdekében szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselőik útján az iskola igazgatóságához, az adott ügyben érintett gyermek osztályfőnökéhez, az iskola nevelőihez, a diákönkormányzathoz fordulhatnak.

A szülők kérdéseiket, véleményüket, javaslataikat szóban vagy írásban egyénileg, illetve választott képviselőik, tisztségviselőik útján közölhetik az iskola igazgatóságával, nevelőtestületével.

A szülők és más érdeklődők az iskola pedagógiai programjáról, szervezeti és működési szabályzatáról, illetve házirendjéről az iskola igazgatójától, valamint nevelőitől az iskolai munkatervben évenként meghatározott fogadóórákon kérhetnek **tájékoztatást**.

Az iskola pedagógiai programjának, szervezeti és működési szabályzatának és házirendjének előírásai **nyilvánosak**, azt minden érintettnek (tanulónak, szülőnek, valamint az iskola alkalmazottainak) joga van megismernie.

A pedagógiai program, a szervezeti és működési szabályzat, illetve a házirend egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményeknél tekinthető meg:

- az iskola honlapján;
- az iskola irattárában;
- az intézmény vezetőjénél;

Szülőktől a következő közreműködési formákra számítunk:

- aktív részvétel az iskolai rendezvényeken,
- együttműködő magatartás,
- nevelési problémák őszinte megbeszélése, közös megoldás keresése.

Fejlesztési lehetőségek a szülőkkel való együttműködésben:

- közös rendezvények szervezése,
- nevelési problémák segítésére előadások,
- nyílt napok, nyílt órák szervezése,

A titoktartási kötelezettség

A gyermekek adatai

A nyilvántartható adatokat a 2011. évi CXCV. törvény szabályozza. A személyi adatok a következők: név, születési hely és idő, állampolgárság, állandó lakás ill. tartózkodási hely címe, telefonszáma, diákigazolvány száma. Beíratáskor ezeket a

szülőnek igazolnia kell (születési anyakönyvi kivonat, lakcímkártya). Nem magyar állampolgárságú tanuló esetén kérjük a szülő nyilatkozatát, milyen jogcímen tartózkodik az ország területén, kérjük az erre jogosító okirat megnevezését, számát. Ezen kívül nyilvántartjuk a törvényben felsorolt, a tanulói jogviszonnal kapcsolatos adatokat is.

A szülők adatai

A szülő neve, állandó lakás ill. tartózkodási hely címe, telefonszámán kívül azokat az adatokat, melyek a jogszabályokban biztosított kedvezményekre való igényjogosultság elbírálásához és igazolásához szükségesek. Önkéntes adatszolgáltatás esetén tájékoztatjuk a szülőt arról, hogy az adatszolgáltatás nem kötelező ill. milyen célból kérjük.

Adatkezelés

A nyilvántartott adatok csak a törvényben meghatározott ügyekkel kapcsolatban és meghatározott szervek, szervezetek felé továbbíthatók. A pedagógust és a nevelő – oktató munkát segítő alkalmazottat titoktartási kötelezettség terheli a gyermekkel és családjával kapcsolatos minden olyan tény, adatot, információt illetően, melyről hivatásának ellátása során szerzett tudomást. A titoktartásra kötelezettek megtagadhatják a vallomástételt a büntetőeljárásban, polgári peres eljárásban és az államigazgatási eljárásban is, ha a vallomástétellel megsértené a titoktartási kötelezettségét.

1.10 A tanulmányok alatti vizsgák szabályai

Iskolánkban az alábbi tanulmányok alatti vizsgákat szervezzük:

- osztályozó vizsga,
- pótló vizsga,
- javítóvizsga

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak félévi / tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- a tanórai foglalkozásokon való részvétel alól fel volt mentve,
- engedély alapján egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tehet eleget,
- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen a kétszázötven tanítási órát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,

- ha a tanulónak egy tanítási évben az igazolt és igazolatlan mulasztása együttesen egy adott tantárgyból a tanítási órák harminc százalékát meghaladja, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

Pótló vizsgát tehet a tanuló, ha valamely vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a választást befejezné. *Javítóvizsgát* tehet a tanuló, ha a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott.

A tanulmányok alatti vizsgákat a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet előírásaiban szereplő szabályok szerint kell megszervezni.

A vizsgák időpontját, helyét és követelményeit az érintett tanulók szüleivel - osztályozó vizsga esetén a vizsgák időpontja előtt legalább két hónappal, - javítóvizsga esetén a tanév végén (bizonyítványosztáskor) közölni kell.

Az osztályozó és javítóvizsgák követelményei megegyeznek az iskola helyi tantervében (a kerettantervben) szereplő követelményekkel a feladatokat ezek alapján a nevelők szakmai munkaközösségei, illetve a szaktanárok állapítják meg.

A tanulmányok alatti vizsgákon az alábbi tantárgyakból kell írásbeli, szóbeli vagy gyakorlati vizsgarészeket tenniük a tanulóknak:

Tantárgy	Írásbeli	Szóbeli	Gyakorlati
	vizsga		
<i>Alsó tagozat</i>			
Magyar nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	
Idegen nyelv/német	írásbeli	szóbeli	
Matematika	írásbeli	szóbeli	
Erkölcstan/Hit- és erkölcstan		szóbeli	
Környezetismeret	írásbeli	szóbeli	
Ének-zene		szóbeli	
Vizuális kultúra			gyakorlati
<u>Technika</u> és tervezés			gyakorlati
Testnevelés			gyakorlati
<i>Felső tagozat</i>			
Magyar nyelv és irodalom	írásbeli	szóbeli	

Idegen nyelv/német	írásbeli	szóbeli	
Matematika	írásbeli	szóbeli	
Erkölcstan/Hit- és erkölcstan	írásbeli	szóbeli	
Történelem	írásbeli	szóbeli	
Természettudomány	írásbeli	szóbeli	
Fizika	írásbeli	szóbeli	
Kémia	írásbeli	szóbeli	
Biológia	írásbeli	szóbeli	
Földrajz	írásbeli	szóbeli	
Ének-zene	írásbeli	szóbeli	
Hon- és népismeret	írásbeli	szóbeli	
Vizuális kultúra			gyakorlati
Digitális kultúra		szóbeli	gyakorlati
<u>Technika</u> és tervezés			gyakorlati
Testnevelés			gyakorlati

1.11 A felvétel és az átvétel - Nkt. 50. § keretei közötti - helyi szabályai

Általános előírások:

Az első osztályba történő beiratkozás feltétele, hogy a gyermek az adott naptári évben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betöltse.

- Az első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:
 - o a gyermek születési anyakönyvi kivonatát;
 - o a szülő személyi igazolványát;
 - o a gyermek lakcímkártyáját;
 - o az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító óvodai igazolást;
 - o szükség esetén a szakértői bizottság véleményét.

- A második-nyolcadik évfolyamba történő felvételnél be kell mutatni:
 - o tanuló anyakönyvi kivonatát;
 - o a szülő személyi igazolványát;
 - o a gyermek lakcímkártyáját;
 - o az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt;

- o az előző iskola által kiadott átjelentkezési lapot.

-Az iskolába beadott felvételi kérelmeket 20/2012. (VIII.31.) 24§ (5) bek. EMMI rendelet alapján meghatározott sorrendben kell teljesíteni.

-Ha az általános iskola felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi kérelmeket is teljesíteni tud, köteles először a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók kérelmét teljesíteni – a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 24. § (5) bek. alapján.

A beiratkozási körzeten kívül lakó gyerekek átvétele: az átvevő iskola igazgatója dönt. Pl. a tanuló tanulmányi eredménye alapján, az adott évfolyamra járó tanulók létszámának függvénye alapján stb.

A tanuló átvételére a tanítási év során bármikor lehetőség van –kivéve, ha az iskolatípus változással is jár.

1.12 Az elsősegélynyújtási alapismeretek elsajátításával kapcsolatos iskolai terv

- Az egészségfejlesztési feladatokhoz kötve: a körzeti ápolónő és védőnő foglalkozásain.
- Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának célját: pl. ismerjék fel a tanulók a vészhelyzeteket, sajátítsák el az alapvető elsősegély-nyújtási módokat a helyi körzeti ápolóval.
- A helyi tantervben szereplő tantárgyakhoz való kapcsolódás: biológia, kémia, fizika

1.13. Külső kapcsolat (TM)

Iskolánk együttműködik az Egri Eszterházy Károly Katolikus Egyetemmel, a Tanítsunk Magyarországotért mozgalom programjának végrehajtásában.

1.14. Munkát meghatározó programjaink módszertanának megnevezése

Iskolánkban alkalmazzuk:

- Felzárkóztató foglalkozás
- Fejlesztő foglalkozás
- Tehetséggondozó foglalkozás
- Képesség kibontakoztató felkészítés (IPR)
- Integrációs felkészítés (IPR)
- Komplex Alapprogram

2. Helyi tanterv

2.1 A választott kerettanterv megnevezése:

Az iskola valamennyi évfolyamát átfogó helyi tantervet használ – NAT2020 (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet).

2.2 Kötelező tantárgyak óraszámai a 2020/21. tanévtől felmenő rendszerben Az óraszámok tervezésénél figyelembe vettük a szabadon tervezhető óraszámot és az integráltan tanuló SNI-s gyermekeket. Az SNI-s gyermekek számára külön gyógyopedagógusokat biztosítunk, óraadás keretében. A sárga színnel kiemelt órákat 2022-től vezetjük be, felmenő rendszerben. (angol, magyar)

	ma gy ar	ma te ma tik a	kö rn ye zet is me ret	eti ka / hit és er kö lcs tan	ze ne én ek	viz uál is ku ltú ra	tec hn ika és ter ve zés	tes tne vel és	cig án y né pis m.	cig án y ku ltu rál is sz k.	né m zö ssé gi ne vel és	kö zö ssé gi ne vel és	fiz ika	ké mi a	bi ol óg ia	ter mé sz ett ud o má ny	föl dr ajz	ho n és né pis me ret	tör tén elem	áll am po lgá ri is me ret ek	dí git áli s ku ltú ra	dr ám a és szí nh áz	ös sz es en	
1. o.	8	5		1	2	2	1	5	1	2													27	
2. o.	8	5		1	2	2	1	5	1	2													27	
3. o.	7	4	1	1	2	2	1	5	1	2											1		27	
4. o.	6	4	2	1	2	1	1	5	1	2	2										1		28	
5. o.	4	4		1	2	1	1	5	1	2	3	1				2		1	2		1		31	
6. o.	5	5		1	1	1	1	5	1	2	3	1				2			2		1		31	
7. o.	4/5	3		1	1	1	1	5	1	2	3	1	2	1	1	5	2		2		1	1	33	
8. o.	4/5	4		1	1	1		5	1	2	3	1	1	2	2	5	1		2	1	1		33	
1. napk.																							15	
2. napk.																							15	
3. napk.																							15	
4. napk.																							15	
1. tansz.																							10	
2. tansz.																							10	
fejlesztés																							30	
énekkar																							2	
kertészet																							3	
kézműves																							2	
tsp																							4	
																							összesen:	358

Szakmai önállóság a helyi tantervben: Tantestületi döntéssel

Az iskola a kerettanterveket tanév szerinti tagolásban építi be a helyi tantervébe, és kiegészíti azt az iskola helyi sajátosságai alapján.

Az iskola és a pedagógus az adott tanulócsoportra igazítva határozza meg a témakörök tananyagának feldolgozásához, az ismétlésre és a gyakorlásra fordított időkeretet.

Évfolyamonkénti 10 %-os szabad órakeret felhasználása: Kötelező tárgyak óraszámának emelése – az alapkészségek hatékonyabb fejlesztése érdekében magyar nyelv és irodalom, matematika és a természettudományi tantárgyak alacsonyabb óraszámú miatt.

Két tanévre előírt tartalmakhoz a fejlesztési követelményeket évekre ontottuk.

A tantárgyi órakeret 10%-os felhasználása:

A helyi tantervben nem írtunk elő tematikai egységenként további tananyagot, így az egyes tematikai egységek között osztottuk el a rendelkezésre álló időkeretet.

2.3 A NAT-ban meghatározott kulcskompetenciák fejlesztése:

Az oktatásnak alapvető szerepe van abban, hogy az európai polgárok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához. A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári létezéshez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Anyanyelvi kommunikáció:

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás) valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben és a szabadidős tevékenységben.

Idegen nyelvi kommunikáció:

Az idegen nyelvi kommunikáció a fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg megértése, szövegalkotás). Az idegen nyelvi kommunikáció olyan képességeket is igényel, mint a közvetítés, más kultúrák megismerése, megértése.

Matematikai kompetencia:

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, felkészítve ezzel az egyént a mindennapok problémáinak megoldására is. Felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok, táblázatok).

Természettudományos kompetencia:

A természettudományos kompetencia készséget és képességet jelent arra, hogy ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat és előrejelzéseket tegyünk a természetben, valamint az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban. Magában

foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásáért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Digitális kompetencia:

A digitális kompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak –IKT– magabiztos és kritikus használatát a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Tevékenységek: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje, kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül.

A hatékony, önálló tanulás:

Az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti.

Szociális és állampolgári kompetencia:

A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység, felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és a szakmai életben.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia:

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti az egyént a mindennapi életben, ismerje meg tágabb környezetét, képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újtásra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség:

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség magában foglalja az esztétikai megismerés, az élmények és érzések kreatív kifejezésének képességét a művészetek nyelvén a média, az irodalom, a zene, a tánc, a dráma, a bábjáték, a vizuális művészetek, a fotó és a mozgókép segítségével.

2.4 A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályai

A NAT-ban kitűzött célok áthatják az iskolánkban zajló pedagógiai folyamatok egészét, közös értékeket jelenítenek meg. Elérésük érdekében pedagógiai munkánkba beépítjük az ismeretszerzés, a gyakoroltatás-cselekedtetés, a példák nyújtotta érzelmi nevelés lehetőségét. A feladatok végrehajtása és végrehajtatása a pedagógusaink által, közösen kialakított intézményi-pedagógiai kultúránk fontos részét alkotják.

A kerettantervhez hasonlóan két évfolyamonkénti lebontásban határoztuk meg.

Az 1-2. évf. pedagógiai feladatainak megvalósítása:

- Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése. Fokozatosan átvezetjük a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe;
- Fontos a tanulási módszerek kialakításának megalapozása.
- Iskolai fegyelem, figyelem és kötelességérzet kialakítása.

A 3-4. évf. pedagógiai feladatainak megvalósítása:

- Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok.
- Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat.
- A belső motiváció kialakítása, elmélyítése.
- Változatos tanulásszervezési formák alkalmazása.
- A teljesítmények növekedésének elérése érdekében.
- A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele; az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása.
- A kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük.

A felső tagozat 5-6. évfolyamán folyó nevelés-oktatás feladata:

- Elsősorban a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulási eredményességhez szükséges kulcskompetenciák, képesség-együttesek és tudástartalmak megalapozásának folytatása:
 - kulcskompetenciák megalapozás
 - együttműködési készség fejlesztése
 - tanulói tudás megalapozása
- Az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni;
- Az értelmi és érzelmi intelligencia mélyítését, gazdagítását a drámapedagógia eszköztárának alkalmazásával kívánjuk megvalósítani.
- A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont: az életkori jellemzők figyelembevétele.
- Az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása.

A felső tagozat 7-8. évfolyamán folyó nevelés-oktatás alapvető feladata:

- A változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése, bővítése, az életen áttartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaeorientációra mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait,

- a mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének alapozásával,
- az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni,
- a tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása.

Kiemelt pedagógiai céljaink:

Erkölcsei nevelés: tanórai keretben történik

Célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása.

Életszerű, lehetőséget nyújt az emberi lét és az embert körülvevő világ lényegi kérdéseinek megértésére.

Az iskola közösség élete, tanáraink példamutatása támogatja a tanulók kötelességtudatának, munka iránti megbecsülésének, mértéktartásának, a tisztelet és tisztesség iránti elkötelezettségének, a türelmének fejlesztését.

Nemzetiségi nevelés-oktatás: magyar nyelvű roma nemzetiségi oktatás

A nemzetiségi közösséghez tartozás megerősítése a kultúra közvetítésével.

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelése

A nevelési-oktatási folyamatot a tanulók lehetőségeihez, korlátaihoz, speciális igényeihez szervezzük meg az SNI tanterv irányelve szerint.

Nemzeti öntudat, hazafias nevelés

Nemzeti, népi kultúránk értékeit, hagyományait közvetíti. A tanulók tanáraikkal tanulmányozzák jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát. Megalapozzák az otthon, a lakóhely, a haza megismerését, megbecsülését. Ezáltal kialakul bennük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzése.

Állampolgárságra, demokráciára nevelés

A demokratikus, a jog uralmára épülő közélet alapja az állampolgári részvétel. Ezt a cselekvő állampolgári magatartás jellemzi. Iskolánk megteremti annak lehetőségét, hogy a tanulók megismerjék a főbb állampolgári jogokat és kötelezettségeket. A felelősség, az önálló cselekvés, a megbízhatóság, a kölcsönös elfogadás elsajátítását hatékonyan támogatják a tanulók tevékeny részvételére építő tanítás- és tanulásszervezési eljárások.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése

Az önismeret a társas kapcsolati kultúra alapja. Elősegítjük a tanulók szellemi fejlődését, készségeinek optimális alakulását. Hozzá segítjük őket, hogy képessé váljanak érzelmeinek hiteles kifejezésére, fejlődjön empatikus képességük.

A családi életre nevelés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyerekek testi és lelki egészségének alakításában. Az értékrendben végbemenő átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre nevelést. Segítséget nyújtunk a gyermekeknek a családi életükben felmerülő konfliktusok kezeléséhez. Foglalkozunk a szexuális kultúra kérdéseivel is.

A testi és lelki egészségre nevelés

Feladatunk, hogy a családdal együttműködve felkészítsük tanulóinkat az önállóságra, a betegségek megelőzésére. Ösztönözzük tanulóinkat a helyes táplálkozásra, a mozgásra. Motiváljuk és segítjük őket a káros függőségekhez vezető szokások kialakulásának megelőzésében.

Felelősségvállalás másokért, önkéntesség

Célunk a hátrányos helyzetű vagy fogyatékkal élő emberek iránti szociális érzékenység, a segítő szándék kialakítása a tanulóinkban.

Fejlesztjük együtt érző képességüket, felhívjuk figyelmüket az együttműködés, a közös problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás és - megvalósítás fontosságára.

Fenntarthatóság, környezettudatosság

Megtanítjuk a gyerekeket arra, hogy az erőforrásokat tudatosan, takarékosan és felelősségteljesen, megújulási képességükre tekintettel használják. Célunk, hogy a természetvédelem, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartású fiatalokat neveljünk. váljék meghatározóvá a tanulók számára. Arra törekszünk, hogy a tanulók megismerjék azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő. Segítjük őket, hogy bekapcsolódjanak közvetlen és tágabb környezetünk értékeinek, sokszínűségének megőrzésébe.

Pályaorientáció

Átfogó képet nyújtunk a munka világról. Olyan feltételeket, tevékenységeket teremtünk és részesítünk előnyben, melyek révén a diákok kipróbálhatják képességeiket, elmélyülhetnek az őket érdeklő területeken, kiválaszthatják a nekik megfelelő foglalkozást és pályát.

Gazdasági és pénzügyi nevelés

Hasznosítható ismereteket nyújtunk a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi intézményekről és folyamatokról. Célunk hogy a tanulóinkat képessé tegyük arra, hogy felismerjék saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát. Ennek érdekében biztosítjuk a pénzügyi rendszer alapismereteire vonatkozó pénzügyi szabályok, a banki tranzakciókkal kapcsolatos minimális ismeretek és a fogyasztóvédelmi jogok tanítását.

Médiatudatosságra nevelés

Cél, hogy a tanulók értsék az új és a hagyományos médiumok nyelvét. A médiatudatosságra nevelésünk célja az értelmező, kritikai beállítódás kialakítása. Megteremtjük annak lehetőségét, hogy tanulóink megismerkednek a média működésével és hatásaival, a média és a társadalom közötti kölcsönös kapcsolatokkal, a valóságos és a virtuális világ különbségeivel.

A tanulás tanítása

Alapvető feladatunk. Iskolánkban minden pedagógus azon és úgy dolgozik, hogy felkeltse az érdeklődést az iránt, amit tanít. Útbaigazítást ad a tananyag elsajátításával, szerkezetével kapcsolatban. Megtanítja, hogyan alkalmazható a megfigyelés és a tervezett kísérlet módszere; hogyan használhatók a könyvtári és más információforrások; hogyan mozgósíthatók az előzetes ismeretek és

tapasztalatok; melyek az egyénre szabott tanulási módszerek; miként működhetnek együtt a tanulók csoportban; hogyan rögzíthetők és hívhatók elő szövegek, meghatározások, képletek. Olyan tudást alakítunk ki, melyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni.

Pedagógiai eszközrendszerünk:

Pedagógiai munkánk központjában a tanulók tudásának, képességeinek fejlesztése, készségeiknek elsajátíttatása, kibontakoztatása és az ezekhez szükséges feltételek biztosítása áll. Feladatainkat a következő, kifejezetten személyiségfejlesztésre törekvő pedagógiai eljárásokkal, eszközökkel valósítjuk meg:

A nevelési-oktatási folyamatban építünk a tanulók előzetes ismereteire, tudására.

- Olyan szervezési megoldásokat részesítünk előnyben, melyek előmozdítják a tanulás belső motivációját.
- A tanulást úgy szervezzük, hogy a tanulók cselekvő módon vegyenek részt benne, előtérbe állítjuk tevékenységüket, önállóságukat, alkotóképességüket.
- A tanítás/tanulás különböző szervezeti formáiban (osztálymunka, csoportfoglalkozások, páros nevelés-oktatás) alkalmazzuk a kooperatív tanulás technikáit és formáit, projektoktatás.
- A tanulók igényeihez alkalmazkodó differenciálásra módszereket alkalmazunk a feladatok kijelölésében, megoldásában, a szükséges tanári segítségben, az ellenőrzésben, az értékelésben.
- A tanulók egyéni képességeinek fejlesztése érdekében alkalmazzuk a feladatokhoz illeszkedő tanulásszervezési technikákat.
- Sajátos tanulásszervezési megoldásokat alkalmazzuk a különleges bánásmódot igénylő, gyerekek esetében.
- Módszereink alkalmazkodnak az egyes területeken tehetséges tanulók fejlesztési igényeihez.

2.5 Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei. A tankönyv térítésmentes igénybevétele

A tankönyvek kiválasztása

Az iskola a Nemzeti alaptanterv felmenő rendszerű bevezetésével érintett évfolyamokon bármely tantárgyhoz, műveltségi területhez csak olyan tankönyvet rendelhet az iskolai tankönyvrendelés kereti között, amelyiknek a tankönyvvé nyilvánítása a kerettantervi rendelet kihirdetését követően történt. Feltéve, hogy az adott tantárgyhoz, műveltségi területhez a kerettantervi rendelet alapján kiadásra vagy jóváhagyásra került kerettanterv, továbbá szerepel ilyen tankönyv a hivatalos tankönyvjegyzéken. Ezt a rendelkezést nem kell alkalmazni a 31. § (5)-(7) bekezdésekben meghatározott tankönyvek vonatkozásában.

Minden évfolyamon biztosítjuk a tankönyvek térítésmentes igénybevételét a törvény szerint.

Amennyiben a hivatalos tankönyvjegyzéken a matematika műveltségterület kivételével bármely tantárgy, műveltségterület vonatkozásában van olyan tankönyv, amelyet az e rendeletben a tartós tankönyvre meghatározott szabályok alapján hagytak jóvá és az ilyen tantárgyhoz vagy műveltségterülethez az iskola tankönyvet rendel, a tankönyvrendelés során a tartós tankönyvek közül választunk.

A tankönyvrendelés végleges elkészítése előtt lehetővé tesszük, hogy azt a szülők megismerjék.

Egyéb taneszközök

Az egyes évfolyamokon a különféle tantárgyak feldolgozásához szükséges kötelező tanulói taneszközöket a nevelők szakmai munkaközösségei (illetve, ahol nincs munkaközösség, ott az egyes szaktanárok) határozzák meg az iskola helyi tanterve alapján.

A kötelezően előírt taneszközökről a szülőket minden tanév előtt (a megelőző tanév májusában szülői értekezleteken) tájékoztatjuk. A taneszközök beszerzése a tanév kezdetéig a szülők kötelessége.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- A taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- Az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket kell előnyben részesíteni, amelyek több tanéven keresztül használhatóak.
- A taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be. Az iskola arra törekszik, hogy pályázatok útján egyre több taneszközt szerezzen be. Ezeket a taneszközöket a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók ingyenesen használhatják.

2.6 A mindennapos testnevelés szervezeti keretei

Iskolánkban a következő módon kell megvalósítani a mindennapos testedzést:

1-8. évfolyam

- órarendbe építve heti öt testnevelés óra
- délutánonként az iskolai tömegsport keretében heti 2 óra sportfoglalkozást biztosítunk tanulóinknak (labdarúgás/kosárlabda/asztalitenisz)
- T-Dance Alapfokú Művészeti Oktatás keretén belül modern- és társastánc oktatásban vehetnek részt, osztályonként heti 2 órában tánctanár vezetésével.

Napközi otthon: 1-4. évfolyam

- Szabadidős tevékenységen belül 30 perces mindennapos testedzés a foglalkozási terv szerint.

2.7 A választható tantárgyak, foglalkozások, továbbá ezek esetében a pedagógusválasztás szabályai:

Iskolánkban nem kínáljuk fel, hiszen nincs párhuzamos osztály, csoportbontást nem alkalmazunk.

2.8 A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módjai (Diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formák)

2.8.1 Az értékelés alapelvei

A pedagógiai értékelés célja: az iskolai tanulmányok egész időszakára kiterjedő személyiségfejlesztés, az önértékelési -, önfejlesztési képesség kialakítása. Ennek szellemében az értékelés kritériumai a következők:

- legyen objektív, megbízható,
- személyre szóló,
- vegye figyelembe az életkori sajátosságokat,
- megfogalmazása a szülő és a tanuló számára is egyértelmű,
- vegye figyelembe a gyerek önmagához mért fejlődését, képességeit, lehetőségeit,
- ösztönző hatású, segítse a reális önismeretet,
- fogalmazza meg a javítás, az esetleges hiányok pótlásának lehetőségét,
- legyen összhang a magasabb rendű szabályzók, a NAT, a pedagógiai program, a helyi tantervi rendszer és a kidolgozott értékelési koncepció között.

A tanuló tevékenységének, munkájának pedagógiai értékelésével kapcsolatos szabályok

A tanulók értékelésével kapcsolatos szabályzókat a 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet 64. §-a foglalja össze. E szerint a tanuló osztályzatait évközi teljesítménye és érdemjegyei vagy az osztályozó vizsgán, a különbözeti vizsgán, valamint a pótló és javítóvizsgán nyújtott teljesítménye (a továbbiakban a felsorolt vizsgák együtt: tanulmányok alatti vizsga) alapján kell megállapítani. A kiskorú tanuló érdemjegyeiről a szülőt folyamatosan tájékoztatni kell.

2.8.2 Az értékelés formái

Intézményünkben alkalmazott értékelések formái

A 2010. évi LXXI. törvény alapján iskolánkban kétféle formáját alkalmazzuk az értékelésnek: a szöveges értékelést, és az ötfokú numerikus osztályozási formát.

- Az első évfolyamon a tanév egészében szövegesen értékelünk.

- A második évfolyamon félévig szövegesen értékelünk. A második félévétől kerül bevezetésre az ötfokú numerikus értékelés.

A félévi értesítőket és év végi bizonyítványokat a következőképpen állítjuk ki:

- Az első évfolyamon félévkor és tanév végén, a második évfolyamon félévkor szöveges értékelést adunk tanulóinknak.
- A második évfolyam második felétől felmenő rendszerben osztályzattal minősített félévi értesítőt és bizonyítványt állítunk ki.

A magatartás és szorgalom értékelés szempontjai:

Magatartás:	példás	jó	változó	rossz
1. Fegyelmezettsége	nagyfokú állandó, másokra pozitívan ki-ható	Megfelelő, még nem teljesen a sajátja	Másokat zavaró, kifogásolható, gyenge, ingadozó, de javuló	erősen kifogásolható, másokat erősen zavaró, negatív
2. Viselkedéskultúrája, hangneme	kifogástalan, példaértékű, tisztelettudó, udvarias	kevés kivetnivalót hagy maga után	udvariatlan nyegle	durva, romboló, közönséges, goromba, heves, hangoskodó
3. Hatása közösségre, társas emberi kapcsolatai	pozitív, aktív, segítőképz, jóindulatú, é-len jár,		közömbös, vonakodó,	negatív, go-romba, ártó, megfélemlítő
4. Házirend betartása	kezdeményező	nem árt, ingadozó, részt vesz, de	komisz	
5. Felelősség-érzete	betartja, arra ösztönöz	befolyást nem gyakorol		sokat vét ellene
	nagyfokú felelősségtudat	néha hibázik	részben tartja be	felelőtlen, megbízhatatlan
		időnként feledékeny	ingadozó	

Szorgalom:	példás	jó	változó	rossz
1. Tanulmányi munkája	céltudatosan törekvő, odaadó, igényes, tudás megszerzése kitartó, pontos, megbízható,	figyelmes, törekvő	ingadozó	hanyag, lassító megbízhatatlan gondatlan
2. Munkavégzése	önálló, lankadatlan	rendszeres, többnyire önálló	rendszeretlen, hullámzó, önállótlan	szinte nincs, felszerelése többnyire hiányos egyáltalán nem ill. nincs
3. Kötelességtudata	kifogástalan, precíz	megfelelő, néha ösztökélni kell	felszerelése gyakran hiányos	
4. Tanórákon kívüli információk felhasználása, többletmunka	rendszeres, érdeklődő	előfordul, ösztönzésre dolgozik	ritkán	

A százalékos, szöveges és az osztályzattal történő minősítés megfelelése a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:

0-30%	<i>Ha a tantárgy jellegének megfelelő szöveges értékelés azt takarja, hogy</i> nem felelt meg	1 (elégtelen)
31-50%	gyengén megfelelt	2 (elégséges)
51-74%	megfelelt	3 (közepes)
75-90%	jól megfelelt	4 (jó)
91-100%	kiválóan megfelelt	5 (jeles) kiemelkedő többlet teljesítmény esetén: 5 (kitűnő)

Szöveges értékelés

A szöveges értékelés kategóriái:

A szöveges minősítés 4 kategóriában történik: a tanuló kiválóan, jól vagy megfelelően teljesített, illetve felzárkóztatásra szorul. A felzárkóztatásra szoruló minősítés szerint a tanuló a tantárgy megadott időszakára vonatkozó tantárgyi követelményeiknek nem tett eleget.

A szöveges minősítések százalékos meghatározásai:

100 - 91 % = kiválóan teljesített

90 - 75 % = jól teljesített

74 - 51 % = megfelelően teljesített

50 - 31 % = felzárkóztatásra szorul

A szöveges értékelések gyakorisága:

Az első évfolyamon a tanév során 4 alkalommal készítünk szöveges minősítést.

Negyed-, és háromnegyedévkor bővebb szöveges értékelést állítunk ki a tanuló teljesítményéről. A félévi értesítőben és a bizonyítványban félévkor és a tanév végén a négy kategóriával értékelünk.

A második évfolyamon ez már csak 2 esetben történik meg: negyed-, félévkor.

A szöveges értékelés módjai:

- *A negyedéves és a háromnegyed éves értékelések:*

A negyed- és a háromnegyed éves értékelések a munkaközösségek által megválasztott formában történnek. Ez lehet a munkaközösség által összeállított, egy adott évfolyamra kidolgozott egységes formátumú dokumentum, illetve lehet a tanügyi dokumentumban (napló,) előre megadott formátumú. Ennek alkalmazási formájáról az alsó tagozat nevelőtestülete dönt.

- *A félévi és az év végi szöveges értékelések:*

Félévkor a naplóban, az ellenőrzőkben, tájékoztató füzetekben, év végén a szöveges minősítések a naplóban, a törzslapon, a bizonyítványban, és annak pótlapjain jelennek meg.

Az első évfolyam év végi bizonyítványában összesített értékelést alkalmazunk.

Az összesített értékelés kialakításánál minden esetben figyelembe vesszük a tanuló magatartásának, szorgalmának értékelését is.

2.8.3 Szöveges értékelés az 1- 2.osztály számára, értékelőpanelek

„Ha valakit olyannak látsz, amilyen éppen most, ezzel visszatartod őt fejlődésében.

De ha olyannak látod, amilyenné lehetne, ezzel előre segíted őt életútján.”

(Goethe)

Az első félévi tanulmányi követelményeket és a magatartással ill. szorgalommal kapcsolatos információkat a minősítési fogalmak aláhúzásával jelöljük, oldjuk meg.

Első osztályosok első féléves szöveges értékelése:

Magatartás:

Társaival: *barátságos – együttműködő – közömbös – gyakran kerül konfliktusba – nem segítőkész*

Közösségében: *aktív – passzív – zárkózott – kezdeményező – hátráltató – konfliktust okozó.*

Felnőttekhez: *udvarias – tisztelettudó – közvetlen – tartózkodó – bizalmatlan*

Szorgalom:

Munkáját: *önállóan – kevés segítséggel – kizárólag segítséggel végzi*

Probléma esetén: *segítséget kér – nem kér segítséget*

A közösségi munkát: *ötletekkel segíti – utasításra teljesíti – gyakran hátráltatja*

Tanulmányi feladatainak teljesítése: *pontos, hiánytalan – ritkán hiányos – gyakran hiányos.*

Tanítási órákon: *figyel – nem figyel – mással foglalkozik – a többiekkel együtt halad – a többiektől gyakran lemarad.*

2 Magyar nyelv és irodalom

Beszéd: *tiszta, érthető – a hang képzése bizonytalan, a hang képzése hibás.*

Szóbeli kifejezőkészsége: *korosztályának megfelelő – korosztályánál gyengébb.*

Olvasás:

A tanult betűk felismerése és olvasása: *biztos – bizonytalan – tévesztő.*

Olvasása: *folyamatos – szótagoló – betűző*

A szavakat, rövid mondatokat: *megérti – csak segítséggel érti meg – nem érti meg.*

Az olvasott szöveg tartalmát: *pontosan – pontatlanul – csak segítséggel – segítséggel sem mondja el*

Írás:

Ceruzafogása: *megfelelő – bizonytalan*

Vonalvezetése, írásmozgása: *biztos – bizonytalan*

Füzetvezetése: *tiszta – rendezett – rendezetlen*

Betűismerete: *biztos – bizonytalan – gyakran tévesztő*

Írásának tempója: *megfelelő – lassú – kapkodó*

Matematika:

Számfogalma: *biztos – bizonytalan*

A számok tulajdonságainak felismerésében és megnevezésében: *önálló – segítséget igénylő*

Tájékozódása a számegyenesen: *jó – pontatlan*

A tanult matematikai jelek (<, >, =) ismerete és alkalmazása: *biztos – bizonytalan*

A 10-es számkörben művelet: *önállóan – kevés segítséggel – sok segítséggel tud elvégezni*

Csökkenő és növekvő sor felállítására: *önállóan – segítséggel tud elvégezni – segítséggel sem képes*

Etika/Hit- és erkölcsstan:

Tájékozottsága: kiváló – jó – korának megfelelő –koránál fejletlenebb

Cigány népismeret:

kiválóan teljesített (K) – jól teljesített (J) – megfelelően teljesített (M) – felzárkóztatásra szorul (F) Ének-zene:

A tanult dalokat el tudja énekelni: *önállóan – segítséggel – csoportban*

A dalokat: *szívesen – csak biztatásra éneklí*

A hallás után, egyszerű ritmus visszaadására: *képes – bizonytalan – nem képes* A közös éneklésben, dalos játékokban: *szívesen – vonakodva vesz részt*

Rajz:

A rajz és festés iránti érdeklődése: *élénk – mérsékelt – közömbös*

Munkáját: *önállóság – ötletszerűség – segítségvárás jellemzi*

Az eszközöket: *jól – megfelelően – bátortalanul használja*

Színhasználata: *változatos – egyhangú*

A rajzfelület kitöltésére: *törekszik – nem törekszik*

Technika:

Munkái: *szépek – igényesek – pontosak – gyakran pontatlanok*

Az eszközökkel és az anyagokkal: *ügyesen – biztonságosan – bizonytalanul bánik*

Kézügyessége: *kiváló – jó korának megfelelő – koránál fejletlenebb*

Testnevelés és mozgás

Az órákon, foglalkozásokon: *aktív – együttműködő – közömbös*

Erőnléte, állóképessége: *kiváló – korának megfelelő – csak kis terhelést bír*

A szabályokat: *önként, pontosan – csak utasításra – ritkán utasításra sem tartja be*

Mozgása: *harmonikus – összerendezett – koordinálatlan*

Különlegesen ügyes:

Második osztályosok első féléves szöveges értékelése:

Magatartás:

Társaival: *barátságos – együttműködő – közömbös – gyakran kerül konfliktusba – nem segítőkész*

Közösségében: *aktív – passzív – zárkózott – kezdeményező – hátráltató – konfliktust okozó.*

Felnőttekhez: *udvarias – tisztelettudó – közvetlen – tartózkodó – bizalmatlan*

Szorgalom:

Munkáját: *önállóan – kevés segítséggel – kizárólag segítséggel végzi*

Probléma esetén: *segítséget kér – nem kér segítséget*

A közösségi munkát: *ötletekkel segíti – utasításra teljesíti – gyakran hátráltatja*

Tanulmányi feladatainak teljesítése: *pontos, hiánytalan – ritkán hiányos – gyakran hiányos.*

Tanítási órákon: *figyel – nem figyel – mással foglalkozik – a többiekkel együtt halad – a többiektől gyakran lemarad.*

3 Magyar nyelv és irodalom

Beszéd: *tiszta, érthető – a hang képzése bizonytalan, a hang képzése hibás*

Szókinccse: *gazdag – életkorának megfelelő - hiányos*

Szóbeli kifejezőkészsége: *korosztályának megfelelő – korosztályánál gyengébb.*

Összefüggő beszédre önállóan: *képes – nem képes*

Olvasás:

Olvasás iránti érdeklődése: *élénk – mérsékelt – közömbös*

Felkészülés után 5-6 mondatod szöveget hangosan: *hibátlanul – kevés hibával – jól hallhatóan – halkán – érthetően – alig érthetően – élőbeszéd közeli tempóban – lassan – írásjelek figyelembevétel nélkül olvassa*

Az olvasott szöveg tartalmát: *pontosan – pontatlanul – csak segítséggel – segítséggel sem tudja felidézni*

Az olvasott szöveghez kapcsolódó feladatokat írásban: *egyedül – segítséggel – segítséggel sem oldja meg*

Írás:

Vonalvezetése, írásmozgása: *biztos – bizonytalan*

Füzetvezetése: *tiszta – áttekinthető – rendezett – rendezetlen*

Betűalakítása, betűkapcsolása: *szabályos – szabálytalan – szép – nehezen olvasható*

Írásának tempója: *lendületes – lassú – kapkodó*

Helyesírása: *kiváló – megfelelő – gyakran tévesztő*

Matematika:

Számfogalma a százaskörben: *kialakult – bizonytalan- kialakulatlan*

A mennyiségekkel kapcsolatos feladatok (mérés, összehasonlítás, mértékváltás) elvégzése: *hibátlan – bizonytalan – pontatlan – eredménytelen*

A négy alapműveletet: *önállóan – kevés segítséggel – sok segítséggel tudja elvégezni.*

Az összetett szám- és szöveges feladatokat: *eszköz nélkül – eszközzel – hibátlanul – hibásan – önállóan – segítséggel oldja meg.*

A síkidomok, testek felismerése, előállítás, tulajdonságaik megállapítása: *biztos – bizonytalan – segítség nélkül sikertelen*

Fejszámolásban: *gyors – lassú – pontos – pontatlan*

Etika/Hit- és erkölcstan:

Tájékozottsága: *kiváló – jó – korának megfelelő –koránál fejletlenebb*

Cigány népismeret: *kiválóan teljesített (K) – jól teljesített (J) – megfelelően teljesített (M) – felzárkóztatásra szorul (F)*

Ének-zene:

Ritmikai készsége: *fejlett – megfelelő – kialakulásban lévő*

Zenei hallása: *kiváló – jó – fejlődő - bizonytalan*

A közös éneklésben, dalos játékokban: *szívesen – vonakodva vesz részt*

Rajz

A vizuális kultúra körébe tartozó alkotótevékenységek iránt érdeklődése: *élénk – mérsékelt – közömbös*

Munkáját: *önállóság – ötletszerűség – segítségvárás jellemzi*

Színhasználata: *bátor – változatos – egyhangú*

Fantáziája, kifejezőmódja: *színes – színtelen – változatos – egyhangú – egyéni – fejletlen*

Technika

Anyag- és eszközismerete: *alapos – megfelelő – hiányos*

Az eszközökkel és az anyagokkal: *ügyesen – biztonságosan – bizonytalanul bánik*

Munkái: *szépek – igényesek – pontosak – gyakran pontatlanok*

Kézügyessége: *kiváló – jó – korának megfelelő – koránál fejletlenebb*

Testnevelés és mozgás

Az órákon foglalkozásokon: *aktív – együttműködő – közömbös – erőszakos*

Erőnléte, állóképessége: *kiváló – korának megfelelő – csak kis terhelést bír*

A szabályokat: *önként, pontosan – csak utasításra – ritkán utasításra sem tartja be*

Mozgása: *harmonikus – összerendezett – összerendezetlen – bizonytalan*

Különösen ügyes

Évvégi értékelőpanel az első évfolyam számára:

<u>MAGATARTÁS</u>	példás	jó	változó	rossz
<u>SZORGALOM</u>	példás	jó	változó	hanyag

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

4 KOMMUNIKÁCIÓ

Hangok ejtése	tiszta	apró hiba	beszédhiba
Szókinccse	gazdag	átlagos	szegényes

5 OLVASÁS

Betűk felismerése	pontos és gyors	lassú, de pontos	segítséggel, nehezen
Betűk összeolvasása	könnyed	lassú, kevés hiba	nehézkés
Szöveg olvasása	szótagoló	pontos	jó tempójú
	szóképes	kevés hiba	akadozó
	folyékony	sok hiba	lassú
Versmondás	hibátlan	megfelelő	pontatlan
Néma értő olvasás	biztos	felületes	segítségre szorul

6 ÍRÁS

Betűk alakítása és kötése	szabályos	kevés eltérés	szabálytalan
---------------------------	-----------	---------------	--------------

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

Másolás írott szövegről			
	pontos	kevés hiba	sok hiba
Másolás nyomtatott			
Szövegről	pontos	kevés hiba	sok hiba
Tollbamondás hibátlan	kevés hiba	sok hiba	Emlékezetből hibátlan kevés hiba
sok hiba			
Munkájának külleme			
	megfelelő	elfogadható	igénytelen
Tempója	megfelelő	kapkodó	lassú

MATEMATIKA

Számfogalom	biztos	nem elég biztos	kialakulatlan
Műveletek végzése 20-as számkörben			
- összeadásnál	biztos	önállóan, de eszközzel	tanítói segítséggel
- kivonásnál	eszköz nélkül biztosan	önállóan, de eszközzel	tanítói segítséggel
- bontásnál	önálló feladatvégzés	segítséggel megérti	nem tudja értelmezni
Szöveges feladatok önálló feladatvégzés		segítséggel megérti	nem tudja értelmezni
Geometriai mérés	biztosan	irányítottan végzi	tájékozatlan
Írásbeli munkája	tiszta, áttekinthető	rendezett, elfogadható	rendezetlen, igénytelen

Etika/HIT- és ERKÖLCSTAN:

Tájékozottsága: *kiváló – jó – korának megfelelő –koránál fejletlenebb*

CIGÁNY NÉPISMERET:

kiválóan teljesített (K) – jól teljesített (J) – megfelelően teljesített (M) – felzárkóztatásra szorul (F)

ÉNEK-ZENE

Éneklési készsége	kiváló	átlagos	fejlesztendő
Dallamismeret	jó	átlagos	hiányos
Kottázás	kiváló	megfelelő	fejlesztendő

TECHNIKA

Munkavégzése	önállóan	kevés segítséggel	csak segítséggel tud
Eszközhasználat	sikeres	megfelelő	segítségre szorul
Kivitelezés	pontos, tiszta	elfogadható	pontatlan, maszatos
Anyagismeret	biztos	jó	bizonytalan

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

Munkatempó	gyors	megfelelő	lassú
RAJZ			
Térábrázolás	jó	megfelelő	fejlesztendő
Formaábrázolás	hű	megfelelő	gyenge
Színhasználat	jó	megfelelő	fejlesztendő
Felületkitöltés	jó	megfelelő	fejlesztendő
Munkatempója	gyors	egyenletes	lassú

TESTNEVELÉS és mozgás

Mozgáskoordináció harmonikus		rendezett	rendezetlen
Adottságai	kimagaslóak	átlagosak	gyengék
		átlagos	gyengébb
Teljesítménye	kiemelkedő		
Szabályismeret- és alkalmazás	biztos, következetes	bizonytalan	nem megfelelő

Év végi minősítése:

- összességében felzárkóztatásra szorul az a tanuló, aki

- a főtantárgyak értékelése nagyjából felzárkóztatásra szoruló és magatartása rossz
- a főtantárgyak értékelése nagyjából felzárkóztatásra szoruló és szorgalma hanyag
- tantárgyi értékelései között van két vagy több felzárkóztatásra szoruló, valamint magatartása rossz és a szorgalma is hanyag

- összességében megfelelően teljesített az a tanuló, akinek

- a tantárgyi minősítései általában megfeleltek (legalább a tantárgyak fele, de a főtantárgyak nagyobb része)
- van felzárkóztatásra szoruló minősítése a főtantárgyak körében
- a főtantárgyi minősítései közt kettő vagy annál több minősítése megfelelő és magatartása változó vagy rossz

- a főtárgyi minősítései közt kettő vagy annál több minősítése megfelelő és szorgalma változó vagy hanyag
-

- összességében jól teljesített az a tanuló, akinek

- nincs felzárkóztatásra szorul minősítése
- egy tárgyból lett megfelelően teljesített minősítése, a többiből jól vagy kiválóan teljesített
- minden tárgyból kiválóan vagy jól teljesített, de a szorgalma vagy a magatartása változó

- összességében kiválóan teljesített az a tanuló, aki mindenből kiválóan teljesített, de emellett legfeljebb:

- két készség tárgyból jól teljesített
- egy főtárgyból jól teljesített
- egy főtárgy és egy készségtárgyból jól teljesített
- egy főtárgyból jól teljesített és magatartása jó
- egy főtárgyból jól teljesített és szorgalma jó
- nincs megfelelt, változó, hanyag vagy rossz minősítése
- kitűnő az a tanuló, aki minden tárgyból kiválóan teljesített és a magatartása, szorgalma példás

Az ötfokú numerikus értékelés

Az ötfokú numerikus értékeléskategóriái:

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a második évfolyam II. félévétől a nyolcadik évfolyam végéig a következők: *jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).*

Az osztályzatok a kategóriákhoz tartoznak:

$$100 - 91 \% = 5$$

$$90 - 75 \% = 4$$

$$74 - 50 \% = 3$$

$$49 - 31 \% = 2$$

$$30 - 0 \% = 1$$

Az ötfokú numerikus értékelés gyakorisága:

A visszajelzések rendszeressége érdekében elengedhetetlen feltétel, hogy havonta legalább 1 teljesítmény-minősítés jelenjen meg minden tanulónál minden tárgyból. A heti 1 órás tantárgyaknál félévenként minimum 3.

Az **etika** tantárgy értékelése iskolánkban megegyezik a többi tantárgy értékelésével. 1. osztálytól 2. osztály félévéig szóveges, 2. osztály évvégétől 8. osztályig numerikusan. A **cigány népismeret** értékelése minden évfolyamon: *kiválóan teljesített (K) – jól teljesített (J) – megfelelően teljesített (M) – felzárkóztatásra szorul (F)*

A belépő tantárgynál a tanulók teljesítményét az első hónapban lehetőleg csak pozitívan értékeljük, az értékelés elsősorban szóban történik, az érdemjegyre csak utalunk.

Első osztályban év elején elvégezzük a tanulók **képességvizsgálatát** annak érdekében, hogy a fejlesztés személyre szabott és hatékony legyen. A képességvizsgálatok minden évfolyamon ismétlődnek tanév elején és végén. Céljuk a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének és a tanári munka hatékonyságának mérése.

A tanulók **tudásszintjének vizsgálatát** évfolyamonként három területen végezzük: olvasásszövegértésből, nyelvtan-helyesírásból, matematikából. A mérések tanév elején és tanév végén történnek bemért feladatlapokkal.

A tanulók haladásáról félévente tantárgyakra lebontott szóveges és jeggyel történő értékelés formájában értesíti a szülőket a tanító. Évközben, folyamatosan közli a nevelő a tanuló haladásával kapcsolatos észrevételeit a következő szempontrendszer alapján.

A 2-8. évfolyamon a félévi és az év végi osztályzatot az adott félév során szerzett érdemjegyek és a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.

Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább két érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az értesítő könyvön keresztül. Az értesítő könyv bejegyzéseit az osztályfőnök két havonta ellenőrzi, és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.

A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

<i>Teljesítmény</i>	<i>Érdemjegy</i>
0-30 %:	elégtelen (1)
31-49 %:	elégséges (2)
50-74 %:	közepes (3)
75-90 %:	jó (4)
91-100 %:	jeles (5)

Az idegen nyelv (német, angol) esetében az alábbi értékelést alkalmazzuk:

<i>Teljesítmény</i>	<i>Érdemjegy</i>
0-39 %:	elégtelen (1)
40-59 %:	elégséges (2)
60-74 %:	közepes (3)
75-90 %:	jó (4)
91-100 %:	jeles (5)

1. A 2. évfolyamon az év végi bizonyítványban, illetve a 3-8. évfolyamon a félévi értesítőben és az év végi bizonyítványban a következő tantárgyakból elért eredmények kerülnek minősítésre:

- 2-4. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, idegen nyelv(német), matematika, informatika, környezetismeret, ének-zene, rajz, technika, testnevelés, etika, cigány népismeret.
- 5. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, matematika, informatika, természetismeret, ének-zene, rajz, technika, testnevelés, etika, cigány népismeret
- 6. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, matematika, informatika, természetismeret, ének-zene, rajz, technika, testnevelés, etika, cigány népismeret.
- 7. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, matematika, informatika, fizika, biológia, kémia, földrajz, ének-zene, rajz, technika, testnevelés, etika, cigány népismeret.
- 8. évfolyamon: magyar nyelv és irodalom, történelem, idegen nyelv, matematika, informatika, fizika, biológia, kémia, földrajz, ének-zene, rajz, technika, testnevelés, etika, cigány népismeret.

2.8.4 Az iskolai számonkérés, minősítés követelményei, formái

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérése

Az iskolában folyó nevelő - oktató munka ellenőrzését, értékelését, mely a tanulókra irányul, a pedagógusok és a nevelőtestület végzi. Az ellenőrzés, értékelés során a helyi tantervben leírtak szerint vizsgáljuk, hogy az adott tanuló a tantárgyi követelményeket milyen szinten teljesíti. A beszámoltatás és a megszerzett ismeretek számonkérése minden pedagógus egyik legfontosabb feladata.

A tanulók ismereteinek számonkérésének, mérésének három alapvető típusa:

- **Diagnosztizáló mérés** - a tanuló induló tudásának feltárása. Ilyen jellegű mérést a tanév elején, vagy egy tantervi tematikus egység lezárása előtt végzünk és jellege miatt nem minősítjük.

- **Formatív mérés** – a tanítási-tanulási folyamat állandó kísérőjeként van jelen. Tájékoztatja a tanárt, hogy az adott tanítási-tanulási szakaszban mit tanított meg jól, illetve mit kell még hatékonyabban tanítani. Ezt a mérést sem minősítjük.

- **Szummatív mérés** - képet ad arról, hogy a tantervi követelményeknek hogyan tett eleget az adott tanuló. Például a témazáró-, a félévi és év végi felmérése. Ezek már **minősített értékelések**.

A tanító értékelő stratégiája akkor nevezhető differenciáltnak és szakszerűnek, ha sokféle értékelési módszerrel dolgozik, s minden lehetőséget megragad arra, hogy az egyéni különbségeket figyelembe véve adjon megerősítést tanítványainak. Időnként strukturált értékelési módszereket (feladatlapokat) is használ, amellyel minden tanítványának egyszerre megerősítést ad.

Az értékelési módszerek:

- **„Lágy” módszerek** - személyes, szóbeli értékelés: - megfigyelés - feleltetés - feleletek, dolgozatok értékeléséhez fűzött indoklás - a tanuló tevékenységének folyamatos megerősítése, korrigálása, tanács-, ötlet-, segítségadás - szóbeli vizsga.

- **„Kemény” módszerek** - írásbeli, szöveges illetve jeggyel történő értékelés: - felmérés feladatlappal - tantárgyteszt.

A tanulók teljesítményének minősítése

Az értékelést és minősítést végzők köre: szaktanár, osztályfőnök, igazgatóhelyettes, igazgató, nevelőtestület.

Ellenőrzés, értékelés tárgya	Értékelés ideje	Értékelés módjai
füzetvezetés: tartalom, forma, külalak	legalább kéthetente	szóban írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel
munkafüzet, munkatankönyv	legalább havonta	szóban írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel

olvasó napló	határidőhöz kötve	írásban szövegesen érdemjeggyel
házi feladat	órarendhez igazodva	hiányát szóbeli vagy írásbeli figyelmeztetéssel értékeljük
szorgalmi feladat	határidőhöz igazodva	írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel

rövid, ellenőrző dolgozat, röpdolgozat	napi felkészülés ellenőrzése	írásban szövegesen érdemjeggyel
szódolgozat (idegen nyelvek)	napi felkészülés ellenőrzése	írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel
tanórai aktivitás		szóban írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel
szóbeli, írásbeli felelet	napi felkészülés ellenőrzése témakörök végén	szóban írásban szövegesen érdemjeggyel
beszámoló, tanulói kiselőadás	határidőhöz kötve	írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel
memoriter	határidőhöz kötve	írásban szövegesen írásban jelekkel érdemjeggyel
szummatív mérés	témakörök végén félév végén évvégén	írásban szövegesen %-osan érdemjeggyel
diagnosztizáló mérés	év eleji ismétlés után	írásban szövegesen, %-osan
formatív mérés	tananyaghoz kapcsolódva	írásban szövegesen, %-osan
évfolyamszintű mérés	előre meghatározott	írásban szövegesen, %-osan érdemjeggyel
félévi, év végi osztályzat, minősítés	félévi, év végi osztályozó értekezlet	írásban szövegesen érdemjeggyel

A javasolt félévi és év végi osztályzatokat az osztályozó értekezlet előtt a szaktanár bejegyzzi a naplóba és egyezteti az osztályfőnökkel. Abban az esetben, ha a tanuló osztályzata nincs összhangban a tantárgy helyi tantervében rögzített követelményekkel, a munkaközösség-vezető vagy az osztályfőnök a szaktanárral beszélgetést kezdeményez. Ha az osztályozó értekezletig nem születik a tanuló javára történő megegyezés, az osztályzatot a nevelőtestület állapítja meg.

Elégtelen félévi osztályzat esetén a tanulónak javasoljuk, hogy az iskola által szervezett felzárkóztató foglalkozáson illetve napközis foglalkozáson vegyen részt.

2.9 A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezésének elvei

Az Nkt. szerint „óvodai csoport, **iskolai osztály**, kollégiumi csoport: az a legalább egy nevelési évre, tanévre alkotott oktatásszervezési egység, amely meghatározott közös pedagógiai feladatok végrehajtására alakul az óvodába, iskolába, kollégiumba felvételt nyert, azonos feladatellátási helyre járó gyermekekből, tanulókból.”

Az Nkt 4. melléklete határozza meg az általános iskola osztály- és csoportlétszámait.

	A	B		
1	Intézménytípus/Oktatási forma	Osztály- és csoportlétszámok		
2		BA minimum	BB maximum	BC átlag
5	Általános iskola 1-4. évfolyama	14	27	23
6	Általános iskola 5-8. évfolyama	14	27	23

Nemzetiségi osztályok esetében a minimum létszám 8 fő.

Egyéb csoportok kialakítása a feladattól függően egy évfolyam több osztályából, vagy különböző évfolyamokról is megvalósítható.

Napközi, tanulószoba, szakkör, fejlesztés, tömegsportfoglalkozás

A csoportok létszáma (kivéve a fejlesztés esetében) minimum 8 fő. Nkt. 89§ (2).

2.10 A tanulók fizikai állapotának mérése

- A fizikai mérés jogszabályi háttere

Az új Nemzeti köznevelési törvény szerint: Az oktatásért felelős miniszter az országos mérési feladatok keretében gondoskodik a nevelési-oktatási intézményekben folyó pedagógiai tevékenység méréséről, értékeléséről, a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatáról.

- **20/2012 (VIII.31) EMMI Rendelet értelmében a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálata**

81. § (1) Az iskola a pedagógiai programjában meghatározott mérési időszakban és mérési módszer alkalmazásával tanévenként, valamennyi évfolyamára kiterjedően, a nappali oktatás munkarendje szerint felkészülő tanulók részvételével megszervezi a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát. A mérés, vizsgálat lefolytatható egyszeri alkalommal és megszervezhető legfeljebb két hónapig terjedő időszakokra is. A tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát az iskola testnevelés tantárgyat tanító pedagógusa végzi.

(2) Az (1) bekezdés szerint lefolytatott mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket. Az iskolai tanév helyi rendjében kell rögzíteni a tanulók fizikai állapotát felmérő vizsgálat időpontját.

„Hungarofit teszt”

A tanulók fizikai állapotának mérését a testnevelés tantárgyat tanító nevelők végzik el a testnevelés órákon tanévenként.(A felmérés a „Hungarofit teszt” alapján került összeállításra. Lásd: Módszerek a tanulók fizikai felkészültségének,

teljesítményének mérésére, értékelésére Szerkesztette: Andrásné Dr. Teleki Judit, MKM 1997.)

A mérés eredménye alapján a nevelők a tanulók fizikai állapotát, általános teherbíró képességét minősítik, az évente kapott eredményeket összehasonlítják, és ezt az értesítő könyvön keresztül a szülők tudomására hozzák.

A tanulók fizikai állapotának mérését szolgáló feladatok, illetve az elért eredményekhez tartozó pontszámok:

1. feladat: Helyből távolugrás (Az alsó végtag dinamikus erejének mérése)

Kiinduló helyzet: a tanuló az elugróvonal (elugródeszka) mögé áll úgy, hogy a cipőorrával a vonalat nem érinti.

Feladat: Térdhajlítás – és ezzel egyidejűleg páros karlendítés hátra, hátsó rézsútos mélytartásba, előzetes lendületszerzés –, majd erőteljes páros lábú elrugaskodás és elugrás előre.

Értékelés: az utolsó nyom és az elugróvonal közötti távolságot mérjük méterben.

Az elért eredmények átszámítása pontszámmá:

Fiúk (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	évfolyam							
1	1.00	1.10	1.23	1.34	1.45	1.55	1.64	1.72
2	1.03	1.13	1.26	1.37	1.48	1.58	1.67	1.75
3	1.06	1.16	1.29	1.40	1.51	1.61	1.70	1.78
4	1.09	1.19	1.30	1.43	1.54	1.64	1.73	1.81
5	1.12	1.22	1.34	1.46	1.57	1.67	1.76	1.84
6	1.15	1.25	1.37	1.49	1.60	1.70	1.79	1.87
7	1.18	1.28	1.40	1.52	1.63	1.73	1.82	1.90
8	1.21	1.31	1.44	1.55	1.66	1.76	1.85	1.93
9	1.24	1.34	1.47	1.58	1.69	1.79	1.88	1.96
10	1.27	1.37	1.50	1.61	1.72	1.82	1.91	1.99
11	1.30	1.40	1.53	1.64	1.75	1.85	1.94	2.02
12	1.33	1.43	1.56	1.67	1.78	1.88	1.97	2.05
13	1.36	1.45	1.59	1.70	1.81	1.91	2.00	2.08
14	1.39	1.48	1.62	1.73	1.84	1.94	2.03	2.11
15	1.42	1.52	1.65	1.76	1.87	1.97	2.06	2.14

Gyöngyösroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

16	1.45	1.56	1.68	1.79	1.90	2.00	2.09	2.17
17	1.48	1.58	1.72	1.82	1.93	2.03	2.12	2.20
18	1.51	1.62	1.76	1.85	1.97	2.07	2.16	2.24
19	1.54	1.66	1.80	1.89	2.01	2.11	2.20	2.28
20	1.57	1.70	1.84	1.94	2.05	2.15	2.24	2.32
21	1.61	1.74	1.87	1.98	2.09	2.19	2.28	2.36

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	Évfolyam							
1	0.97	1.08	1.17	1.24	1.31	1.38	1.43	1.47
2	1.00	1.11	1.20	1.27	1.34	1.41	1.45	1.50
3	1.03	1.14	1.23	1.30	1.37	1.44	1.48	1.53
4	1.06	1.17	1.26	1.34	1.40	1.47	1.51	1.56
5	1.09	1.20	1.29	1.38	1.43	1.50	1.54	1.59
6	1.12	1.23	1.32	1.41	1.45	1.53	1.57	1.62
7	1.15	1.26	1.35	1.44	1.48	1.56	1.60	1.65
8	1.19	1.29	1.38	1.47	1.51	1.59	1.63	1.68
9	1.22	1.32	1.41	1.50	1.54	1.62	1.66	1.71
10	1.25	1.35	1.44	1.53	1.57	1.65	1.69	1.74
11	1.29	1.38	1.48	1.56	1.60	1.68	1.72	1.77
12	1.32	1.41	1.50	1.59	1.63	1.71	1.74	1.80
13	1.35	1.44	1.53	1.62	1.66	1.74	1.77	1.84
14	1.39	1.48	1.57	1.65	1.69	1.77	1.80	1.87
15	1.41	1.50	1.60	1.68	1.72	1.80	1.83	1.90
16	1.44	1.53	1.64	1.71	1.76	1.84	1.87	1.94
17	1.47	1.57	1.67	1.74	1.80	1.87	1.91	1.98

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

18	1.50	1.60	1.70	1.77	1.84	1.90	1.95	2.02
19	1.54	1.64	1.74	1.80	1.88	1.94	1.99	2.05
20	1.57	1.68	1.78	1.84	1.92	1.98	2.03	2.08
21	1.61	1.72	1.81	1.88	1.96	2.02	2.07	2.11

2.feladat: Hasonfekvésből törzsemelés és leengedés folyamatosan (A hátizmok dinamikus erő-állóképességének mérése)

Maximális időtartam: négy perc.

Kiinduló helyzet: a tanuló a hasán fekszik úgy, hogy az állával megérinti a talajt, és mindkét karja laza tarkóratartás helyzetében van. A vizsgálatot végző személy az egymáshoz tett lábfejeket a földhöz szorítja.

Feladat: a tanuló az 1. ütemre törzsemelést végez, 2. ütemre összeérinti a könyökét az álla alatt, 3. ütemre visszanyit tarkóratartásba, 4. ütemre törzsét leengedve visszafekszik a földre.

Értékelés: négy perc alatt végrehajtott törzsemelések száma. Az elért eredmények átszámítása pontszámmá:

Fiúk (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	évfolyam							
1	20	22	24	26	28	30	32	34
2	24	26	28	30	32	34	36	38
3	28	30	32	34	36	38	40	42
4	32	34	36	38	40	42	44	46
5	36	38	40	42	44	46	48	50
6	40	42	44	46	48	50	52	54
7	44	46	48	50	52	54	56	58
8	48	50	52	54	56	58	60	62
9	52	54	56	58	60	62	64	66
10	56	58	60	62	64	66	68	70
11	60	62	64	66	68	70	72	74
12	64	66	68	70	72	74	76	78

13	68	70	72	74	76	78	80	82
14	72	74	76	78	80	82	84	86

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	évfolyam							
1	16	19	22	25	28	29	30	32
2	20	23	24	29	32	33	34	36
3	24	27	28	33	36	37	38	40
4	28	31	32	37	40	41	42	44
5	32	35	36	41	44	45	46	48
6	36	39	40	45	48	49	50	52
7	40	43	44	49	52	53	54	56
8	44	47	48	53	56	57	58	60
9	48	51	51	57	60	61	62	64
10	52	55	56	61	64	65	66	68
11	56	59	60	65	68	69	70	72
12	60	63	64	69	72	73	74	76
13	64	67	68	73	76	77	78	80
14	68	71	74	77	80	82	83	84

3. feladat: Hanyattfekvésből felülés térdérintéssel folyamatosan (A hasizmok erő-állóképességének mérése)

Maximális időtartam: négy perc.

Kiinduló helyzet:

a tanuló torna vagy egyéb puha szőnyegen a hátán fekszik, és mindkét térdét 90 fokos szögben behajlítja. Laza tarkóratartás előre néző könyökkel.

Feladat: a tanuló üljön fel, könyökével érintse meg azonos oldalon a combokat.

Hanyattfekvés és újabb felülés következik folyamatosan.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott felülések száma négy perc alatt.

Az elért eredmények átszámítása pontszámmá:

Fiúk (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	évfolyam							
1	25	28	31	34	36	38	40	42
2	30	33	36	39	41	43	45	47
3	35	38	41	44	46	48	50	52
4	40	43	46	49	51	53	55	57
5	45	48	51	54	56	58	60	62
6	50	53	56	59	61	63	65	67
7	55	58	61	64	66	68	70	72
8	60	63	66	69	71	73	75	78
9	65	68	71	74	76	78	80	82
10	70	73	76	79	81	83	85	87
11	75	78	81	84	86	88	90	92
12	80	83	86	89	91	93	95	97
13	85	88	91	94	96	98	100	102
14	90	93	96	98	100	102	104	106

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	évfolyam							
1	20	23	26	29	32	34	36	38
2	25	28	31	34	36	38	40	42
3	30	33	36	39	41	43	45	47
4	35	38	41	44	46	48	50	52
5	40	43	46	49	51	53	55	57
6	45	48	51	54	56	58	60	62
7	50	53	56	59	61	63	65	67
8	55	58	61	64	66	68	70	72
9	60	63	66	69	71	73	75	77
10	65	68	71	74	76	78	80	82
11	70	73	76	79	81	83	85	87
12	75	78	81	84	86	88	90	92
13	80	83	86	89	91	93	95	97
14	85	88	91	94	96	98	100	102

4. feladat: Fekvőtámaszban karhajlítás-, és nyújtás folyamatosan (A vállövi és a karizmok dinamikus erő-állóképességének mérése)

Maximális időtartam: lányok 2 perc; fiúk: 4 perc.

Kiinduló helyzet:

melső fekvőtámasz (tenyerek vállszélességben előre néző ujjakkal, egyenes törzs, nyak a gerinc meghosszabbításában, nyújtott térd, merőleges kar).

Feladat: a tanuló mellő fekvőtámaszból indítva karhajlítást- és nyújtást végez. A törzs feszes, egyenes tartását a karnyújtás- és karhajlítás ideje alatt is meg kell tartani, a fej nem lóghat. A karhajlítás addig történik, amíg a felkar vízszintes helyzetbe nem kerül.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott ismétlések száma.

Az elért eredmények átszámítása pontszámmá:

Fiúk (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	évfolyam							
1	5	7	9	11	13	15	17	19
2	7	9	11	13	15	17	19	21
3	9	11	13	15	17	19	21	23
4	11	13	15	17	19	21	23	25
5	13	15	17	19	21	23	25	27
6	15	17	19	21	23	25	27	29
7	17	19	21	23	25	27	29	31
8	19	21	23	25	27	29	31	33
9	21	23	25	27	29	31	33	35
10	23	25	27	29	31	33	35	37
11	25	27	29	31	33	35	37	39
12	26	28	30	32	34	36	38	40
13	27	29	31	33	35	37	39	41
14	28	30	32	34	36	38	40	42

Lányok (4 motorikus próba értékelése esetén)

PONTSZÁM	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
----------	----	----	----	----	----	----	----	----

	évfolyam							
1	1	1	2	2	3	4	5	6
2	1	2	2	3	4	5	6	7
3	2	2	3	4	5	6	7	8
4	2	3	4	5	6	7	8	9
5	3	4	5	6	7	8	9	10
6	4	5	6	7	8	9	10	11
7	5	6	7	8	9	10	11	12
8	6	7	8	9	10	11	12	13
9	7	8	9	10	11	12	13	14
10	8	9	10	11	12	13	14	15
11	9	10	11	12	13	14	15	16
12	10	11	12	13	14	15	16	17
13	11	12	13	14	15	16	17	18
14	12	13	14	15	16	17	18	19

5.feladat: A tanulók minősítése a négy feladatban elért összes pontszám alapján:

Elért összes pontszám	Minősítés
0 - 11	igen gyenge
12 - 22	gyenge
23 - 33	elfogadható
34 - 43	közepes
43 - 52	jó
53 - 63	kiváló

5. 12 perces (Cooper teszt) futás.

A NETFIT fittségmérési rendszer négy különböző fittségi profilt különböztet meg, amely profilokhoz különböző fittségi tesztek tartoznak.

Testösszetétel és tápláltsági profil:

Testtömeg mérése – testtömeg-index (BMI)

Testmagasság mérése

Testzsírszázalék-mérése – testzsírszázalék

Aerob fittségi (állóképességi) profil:

Állóképességi ingafutas teszt (20 méter vagy 15 méter) – aerob kapacitás

Vázizomzat fittségi profil:

Ütemezett hasizom teszt – hasizomzat ereje és erő-állóképessége

Törzsemelés teszt – törzsfeszítő izmok ereje és nyújthatósága

Ütemezett fekvőtámasz teszt – felsőtest izomereje

Kézi szorítóerő mérése – kéz maximális szorító ereje

Helyből távolugrás teszt – alsó végtag robbanékony ereje

Hajlékonysági profil:

Hajlékonysági teszt – térdhajlítóizmok nyújthatósága, csípőízületi mozgásterjedelem

2.11 A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések leírása

Az oktatás szempontjából elsősorban azon egyenlőtlenségek és különbségek számbavétele fontos, amelyek valamilyen módon hatással lehetnek a gyermekek iskolai pályafutására.

Az oktatás szempontjából releváns egyenlőtlenségek a következők:

– szociális-gazdasági státus,

– lakóhely,

– csökkent egyéni képességek,

– családi háttér,

– diszkriminált és/vagy marginalizálódott kisebbséghez való tartozás.

Az oktatás szempontjából releváns társadalmi különbségek a következők:

– nem diszkriminált, nem marginalizálódott kisebbséghez való tartozás,

– a nem,

– az önkéntes illetve kényszerű külső vagy belső migráció.

Elsősorban ezek az egyenlőtlenségek és különbségek a legfontosabbak, melyek valamilyen módon hatással vannak a gyermekeink iskolai pályafutására.

Az esélyegyenlőséget három dimenzióban kell megteremtünk. Ezek: *az oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az oktatási rendszeren belül zajló tanítási-tanulási folyamat, valamint a tanulási teljesítmények.*

Ennek érdekében biztosítjuk:

a megkülönböztetés tilalmát, az egyenlő bánásmódot, az emberi méltóság tiszteletben tartását. Tanulóinkat esélyegyenlőségük biztosítása érdekében tanévenként számszakilag a következő irányelvek szerint térképezzük fel:

Évfolyam	Tanulólétszám az évfolyamon	Tanulólétszámok					Fejlesztő foglalkozásra jogosultak	
		Normál (általános) tanterv						
		Összesen	HH	HHH	SNI	BTMN		

Céljaink, feladataink, programjaink, melyekkel célirányosan elősegítjük az esélyegyenlőség megvalósulását:

- A személyiségfejlesztéssel és közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok teljesítése
- A beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység
- Tehetséggondozás, a képességek kibontakoztatását segítő tevékenységek
- A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő programok szervezése
- A gyermek és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok maradéktalan teljesítése
- A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek, a gyermekvédelmi tevékenység kooperációja hatékonyságának javítása
- Speciális taneszközök beszerzése
- A pedagógusok informatikai és módszertani kultúrájának (a pedagógiai értékelési, minőségfejlesztési) kompetenciáinak fejlesztése
- A pedagógusok felkészítése a váratlan helyzetek, az agresszív megnyilvánulások kezelésére
- Az értékelés minden szülő számára érthetővé, elérhetővé tétele
- Az óvoda és iskola közötti átmenet segítése
- Az alsó és felső tagozat közötti átmenet nehézségeinek tudatos csökkentése

2.12 A tanuló jutalmazásával összefüggő, valamint magatartásának, szorgalmának értékeléséhez, minősítéséhez kapcsolódó elvek leírása

Azt a tanulót, aki egyénileg tanulmányi munkáját képességeihez mérten kiemelkedően végzi, aki kitartó szorgalmat vagy példamutató közösségi magatartást tanúsít, hozzájárul az iskola jó hírnevének megőrzéséhez és növeléséhez, az iskola dicséretben részesíti, illetve jutalmazza.

Az iskola jutalmazza továbbá azt a tanulót, aki

- kimagasló tanulmányi eredményt ér el,
- iskolánk képviselőjében kimagasló eredményt ér el tanulmányi versenyeken,
- eredményes kulturális tevékenységet folytat,
- kimagasló sportteljesítményt ér el,
- a közösségi életben tartósan jó szervező és irányító tevékenységet végez.

A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, a példamutatóan egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.

A jutalmazás formái iskolánkban:

Az iskolában elismerésként a következő írásos dicséretetek adhatók:

- Szaktanári
 - Napközi-vezetői
 - Osztályfőnöki
 - Igazgatói
 - Nevelőtestületi
- Igazgatói dicséretben részesül az a tanuló, aki az iskolán belül és kívül rendezett tanulmányi versenyen, sportversenyen, kulturális versenyen, művészeti versenyen előkelő helyezést ér el.
- Oklevelet kap az, aki az év végén jeles vagy kitűnő eredményt ért el.
- Emlékklevelet ad a nevelőtestület annak a végzős tanulónak, aki legalább négy évfolyamon keresztül az iskola tanulója volt, tanulmányi eredménye kitűnő, illetve jeles volt. A dicsérethez, dicsérő oklevélhez és emlékklevélhez könyv vagy más tárgyjutalom kapcsolódhat.

Csoportos jutalmazási formák: jutalomkirándulás, hozzájárulás kulturális rendezvények látogatásához. Az iskola tanári kara figyelemmel kíséri a tanulók eredményeit és felterjesztési jogot gyakorol kiemelkedő, az iskola falain túlmutató kitüntetések elérésének érdekében.

A kiemelkedő eredményt elérő tanulók nevét, elért eredményét iskolánk honlapján is közzé tesszük.

2.13 A nevelőtestület által szükségesnek tartott további elvek

A tehetséggondozás komplex modelljei (Mönks-Renzulli-féle, illetve Czeizel-modell) bizonyítják, hogy hatékony képességfejlesztés sem lehetséges sokirányú személyiségfejlesztés és megfelelő szociális kapcsolatrendszer nélkül. Ezt az iskolán belüli és kívüli kapcsolatrendszer tudatos kiépítésével oldjuk meg.

A tanórán és iskolán kívüli szervezeti formák a következők:

- a tanórai differenciálás különféle formái
- délutáni foglalkozások

Kiemelten fontos fejleszteni a tehetséges gyerek *erős oldalát*. Tipikusan a különleges adottságokat gondozzuk, a képességek iskolánk által preferált területein (sport, rajz, vers- és prózamondó tehetségek stb.) Ezzel biztosítjuk az intenzív, gyors elmélyülést és előrehaladást.

Nem mondunk le a tehetségesnek látszó gyerek *gyenge oldalának fejlesztéséről* sem. Ezek a tehetség fejlődését nehezítik, vagy éppenséggel megakadályozzák (pl. alacsony önértékelés, gyenge tanulási motiváció, nem hatékony információfeldolgozási stratégiák, valamilyen rész-képesség gyenge színvonala) Ezek mindegyike különböző bánásmódot, fejlesztési eljárást igényel.

A megfelelő légkör biztosítása nélkül sem lehet eredményes a tehetség kibontakoztatása. Ezért intenzív, a fejlődéshez szükséges, kiegyensúlyozott társas kapcsolatokra törekszünk a pedagógusok és tanulók és tanuló társak között.

Követelményként kezeljük, a tehetséggondozáshoz szükséges *szabadidős, lazító programok biztosítását* ezeken keresztül a feltöltődést, a pihenést.

Az eredményesség érdekében tantestületen belül határozottan körülhatároljuk a tehetségfejlesztéssel kapcsolatos funkciókat.

A tehetséggondozást nem sikeres a család hatékony közreműködése nélkül. Erre utal a világszerte elfogadott, s korábban már említett Mönks-Renzulli modell is, amely szerint három környezeti tényező játszik egyformán döntő szerepet a gyerek tehetségének kibontakozásában: az iskola, a család és a társak.

Fontos tehát a szülőkkel való *folyamatos kapcsolattartás, információcsere, együttműködés*.

2.14 Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai (különbözeti vizsga, egyéni segítségnyújtás, türelmi idő biztosítása és évfolyamisméltés)

- 1) Iskolánk a kötelező beiskolázási körzetéből – melyet az iskola fenntartója határoz meg – az engedélyezett csoport és osztálylétszámok keretén belül, minden jelentkező tanköteles korú tanulót felvesz.
- 2) Az első osztályba történő beiratkozás feltétele, hogy a gyermek az adott naptári évben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betöltse.
- 3) Az első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:
- 4) a gyermek születési anyakönyvi kivonatát;
- 5) a szülő személyi igazolványát;
- 6) a gyermek lakcímkártyáját;
- 7) az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító óvodai igazolást; 8) szükség esetén a szakértői bizottság véleményét.
- 9) A második-nyolcadik évfolyamba történő felvételnél be kell mutatni:
- 10) a tanuló anyakönyvi kivonatát;
- 11) a gyermek lakcímkártyáját;
- 12) a szülő személyi igazolványát;
- 13) az elvégzett évfolyamokat tanúsító bizonyítványt.
- 14) Az iskola beiratkozási körzetén kívül lakó tanulók átvételéről szabad férőhely esetén a szülő kérésének, a tanuló előző tanulmányi eredményének, illetve magatartás és szorgalom érdemjegyeinek, valamint az adott évfolyamra járó tanulók létszámának figyelembe vételével az iskola igazgatója dönt.
- 15) Az iskolába beadott felvételi kérelmeket *a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló rendeletben* meghatározott sorrendben kell teljesíteni.
- 16) Amennyiben iskolánk – a rendeletben megadott sorrend szerint – az összes felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, akkor az érintett csoportba tartozók között sorsolás útján kell dönteni. A sorsolás lebonyolításának részletes szabályait a házirend tartalmazza.

2.15 Az iskolai írásbeli, szóbeli, gyakorlati beszámoltatások, az ismeretek számonkérésének rendje

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének követelményei:

- legyen összhangban a tantervi követelményekkel
- kapcsolódjon az elvégzett tananyaghoz

- egyeztetni kell az osztályban tanító nevelőkkel
- minden esetben értékelésnek kell követnie
- sokoldalú, tervezett és megbízható legyen
- fejlesztő, ösztönző jellegű legyen
- ne legyen megtorló, fegyelmező jellegű
- folyamatosságot biztosítson
- az iskolai követelményrendszerre épüljön
- biztosítsa a szóbeli és írásbeli értékelés egészséges arányát
- legyen tárgyyszerű (mik az erős pontok, melyek a gyengeségek, hogyan lehetséges a javítás)
- félelemmentes légkörben történjen
- ismert legyen a követelményrendszer tanár, diák és szülő előtt.

Ahhoz, hogy alapelveink megvalósulhassanak, a tanév elején az egyes tantárgyak követelményeit, illetve minden téma megkezdése előtt világosan meg kell fogalmazni és a tanulók tudomására kell hozni. Az egyes tantárgyak egységes iskolai követelményrendszerét minden tanár köteles betartani.

Az iskolai beszámoltatás, az ismeretek számonkérésének formái:

A tanórai számonkérés formái:

- írásbeli számonkérés
- szóbeli számonkérés
- gyakorlati számonkérés
-

Az írásbeli beszámoltatás formái, rendje, korlátai

A diákok folyamatos tanulását, felkészültségét, tudását a szaktanár rendszeres számonkéréssel ellenőrzi, melynek egyik módja az írásbeli beszámoltatás.

- **Írásbeli felelet** (szaktanár engedélyével, a diák kérésére, SNI esetén): az előző néhány óra tananyagára korlátozódik, időtartama legfeljebb egy szóbeli felelet idejének megfelelő, bejelentése nem kötelező előre. Kijavítása a szaktanár számára a következő tanórára kötelező.
- **Kisdolgozat (röpdolgozat)**: az előző néhány óra tananyagára (vagy speciális tudásra: pl. tollbamondás) korlátozódik, időtartama legfeljebb 20 perc, bejelentése nem kötelező előre. Kijavítása két héten belül kötelező, de legfeljebb az osztályozó értekezletet megelőző 3 munkanap.
- **Nagydolgozat** (teszt, feladatlap, esszé: egy témán belüli, legalább 5 tanóra anyagát felölelő): időtartama minimum 45 perc, maximum 90 (szaktárgyi specifikumok esetén ettől el lehet térni), bejelentése előre kötelező. Kijavítása a szaktanárnak 15 munkanapon belül kötelező, de legfeljebb az osztályozó értekezletet megelőző 3 munkanap.
- **Témazáró** (felmérő) (teszt, feladatlap, esszé: egy adott téma anyagának számonkérésére): időtartama minimum 45 perc, maximum 90 (szaktárgyi

specifikumok esetén ettől el lehet térni), bejelentése előre kötelező. Kijavítása a szaktanárnak 15 munkanapon belül kötelező, de legfeljebb az osztályozó értekezletet megelőző 3 munkanap.

- **Házi dolgozat:** a tanár által meghatározott formában (műfajban) és mennyiségben (figyelembe véve a tantárgyi specifikációkat). Elkészítéséhez legalább 2 hetet kell adni. Kijavítása a szaktanárnak 15 munkanapon belül kötelező, de legfeljebb az osztályozó értekezletet megelőző 3 munkanap.

- **Helyi és országos felmérések,** be- és kimeneti mérések: előre bejelentett időpontokban megíratott írásbeli munkák a rájuk vonatkozó eljárások és előírások alapján.

Egy nap legfeljebb két nagydolgozat íratható. Ennek rendszerességét a munkaközösségek határozzák meg munkatervükben. A szaktanárok hangolják össze, szükség esetén az osztályfőnök koordinál. El kell érni, hogy ne torlódjanak össze az írásbeli dolgozatok. A témazáró dolgozatokat, a félévi, tanév végi és év eleji felméréseket mindenkor rendszerező ismétlésnek, összefoglalásnak kell megelőzni. Hosszabb mulasztás esetén lehetőséget kell adni a tananyag pótlására, s csak azután számoltatható be.

A tanévet célszerű egy diagnosztizáló méréssel indítani közvetlenül a tanév elején. Ezzel feltárhatjuk a tanulók induló tudását, illetve a hiányosságokat. Ez segítő tájékoztatás is lehet a pedagógus számára az éves tervek, a tanmenetek kidolgozásában is. Ezeket sem osztályzattal, sem szövegesen nem értékeljük.

A tanulók évente három nagy átfogó, szummatív felmérésen vesznek részt: - év elején, félévkor és év végén. Ezek évfolyamonként lehetőség szerint egységesek. Az értékelésük is egységesen meghatározott.

Év közben a témák zárásához kapcsolódóan úgynevezett témazáró felméréseket végzünk.

A szóbeli beszámoltatás formái, rendje, korlátai

Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult, de a tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

- Szóbeli számonkérések:

o szóbeli felelet: az előző tanítási órán feldolgozott ismeretanyag rendszeres ellenőrzése, önálló feleletek és kérdésekre adott válaszok alapján, o óráközi munka: az órai munkába való bekapcsolódás, órai munkavégzés minősége, o önálló kiselőadás: egy adott téma önálló feldolgozása és előadása

A tanév során ügyelni kell az írásbeli és a szóbeli számonkérések arányára. A tanév során *minden tanuló legalább egyszer kapjon lehetőséget szóbeli beszámolóra.*

Azért kell minden műveltségi területen törekedni arra, hogy rendszeresen legyen szóbeli számonkérés is, mert ez egyúttal fejleszti a tanulók beszédképességét, aktiválja a szókincsüket, s módot ad a szóbeli megnyilatkozás különböző formáinak gyakorlására.

Gyakorlati számonkérés módjai:

A számonkérésnek ez a formája elsősorban a készségtárgyak esetében alkalmazható. Ide tartozik az önállóan végzett gyűjtőmunkák ellenőrzése és értékelése is.

A beszámoltatások formáit nagyban meghatározza a tantárgy jellege.

Humán tantárgy esetén:

- szóbeli számonkérés

- írásbeli számonkérés
- egy-két anyagrészt ellenőrző röpdolgozat
- teljes témakört lezáró témazáró dolgozat
- tesztek kitöltése
- szódolgozatok
- házi dolgozatok formájában

Reál tantárgyak esetében:

- szóbeli számonkérés - feladatok megoldása írásbeli számonkérés
- röpdolgozatok
- feladatsorok megoldása
- a példatári és tankönyvi feladatok megoldatása

Készségtárgyak esetében:

- a korábban begyakorolt készségek ellenőrzése felelet alapján,
- bemutatott gyakorlat alapján,
- az elkészített önálló alkotások elkészítésével
- esetlegesen írásbeli feladatok alapján

2.16 Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának elvei és korlátai

A házi feladatok célja

Oktatásunk eredményessége érdekében szem előtt kell tartanunk és a tanulóknak, a szülőknél egyaránt tudatosítanunk kell, hogy a tanulók otthoni munkája, a házi feladatok szerves folytatásai a tanórai munkának.

A házi feladatok célja különböző lehet:

- Az alapfogalmak, alapismeretek, összefüggések gyakoroltatása

Így tudjuk elérni, hogy a legfontosabb ismeretek megszilárduljanak, alapvető tudáselemek készségként álljanak a tanulók rendelkezésére.

- A tanult ismeretek önálló feladatmegoldásban való alkalmazása

Ez egyrészt olyan feladat formájában valósulhat meg, amelynél az órán megoldottra ráismernek a diákok, másrészt új szituációkban is meg tudják a problémát oldani

- Az órán feldolgozásra kerülő témákhoz szükséges alapismeretek felelevenítettése (ismétlés, tankönyvhasználat)
- Segítik a számonkérésre való felkészülést.

A házi feladatok adásának elvei

A házi feladatok célját és az osztályt ismerve kell megtalálnunk azt a módszert és helyes arányt, amelyet követnünk kell, de vannak általános elvek, amelyeket minden szaktanárnak be kell tartani:

- Szervesen kapcsolódjon az órai munkához.
- A kijelölt házi feladatokhoz adjunk útmutatást, segítséget, figyelembe véve a csoport életkori sajátosságait, képességét.
- A megtanulandó elméleti anyagot egyértelműen ki kell jelölni a diákok számára, mert a tudás nélkül nem tudják feladatokat megoldani.
- A pedagógusnak ügyelni kell arra, hogy a házi feladatok mennyisége alsó tagozaton összességében, napi szinten harminc-negyven percnél ne legyen

időigényesebb. Felső tagozaton tantárgyanként ne haladja meg a harminc percet, mert a többi tárgyból is kell készülnie a tanulónak.

- A házi feladatok ellenőrzésére, a felmerülő problémákra, ötletekre elegendő időt kell szánni.
- A házi feladatok megoldását értékelni kell. Így azok a tanulók, akik becsületesen megoldják a házi feladatot, sikerélményhez, elismeréshez jutnak.
- Tudatosítani, és következetesen alkalmazni kell valamilyen szankciót, ha a tanuló nem készít házi feladatot. Az elkészítés hiányát a szülők felé jelezzük.
- Az otthoni feladat értékelése az osztályzat kialakításában ne játsszon meghatározó szerepet. A tanítási órán nem vett tananyag nem lehet otthoni feladat.
- Lehet a következő tanórát előkészítő jellegű is. Legyen rendszeres.
- A hosszabb tanítási szünetekre (őszi, téli, tavaszi, nyári szünet) házi feladatot nem adunk, kivéve kötelező olvasmányok elolvasása.

A házi feladatok jellege

A házi feladatok jellege is különböző, melyek kijelölése során az alábbi irányelveket tartjuk fontosnak:

- *Elméleti házi feladat*

A tanórákon már jól kidolgozott, rögzített fogalmak megtanulását, és azoknak a kapcsolódó anyagrészeknél való helyes használatát várjuk el tanulóinktól. Az otthoni tanulásban segédeszközként használhatóak a tankönyvek, melyek kiválasztása tanári megegyezés alapján történik.

- *Írásbeli házi feladat*

A tantárgyak jellegéhez kapcsolódóan sokszínűen és pontosan kell meghatározni az írásbeli feladatokat. Törekedni kell arra, hogy a tanulók az írásbeli házi feladat megoldása során sikerélményhez jusson.

- *Házi dolgozat*

Hosszabb időszakra sokszínűen meghatározott, átfogó kidolgozást igénylő feladat, amely a tanulók önálló munkáján alapul.

- *Kiselőadás*

A tanár által meghatározott témákból fakultatív jelleggel a tanulók kiselőadással készülhetnek, melyet a felkészültség színvonalának, előadásmódjának megfelelően értékelünk.

- *Gyűjtőmunkák*

Gyűjtemények készítése az egyik legkreatívabb pluszmunkát igényli tanulóinktól. Szorgalmukat igényes munkáik leadásakor mindig pozitívan értékeljük. Esetenként tudományos gyűjtőmunkák kiadásával csábíthatjuk a diákokat a tantárgy egy-egy részletének, mélyebb szerkezetének felkutatására, melyet a ráfordított energia és munka tükrében értékelünk.

Az otthoni feladatok részletesebb szabályozása a tantárgyak jellegétől függően a munkaközösségek lehetősége.

2.17 A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai neveléséhez és oktatásához szükséges fejlesztő programok leírása

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelését szabályzó jogszabályok

Az Nkt. 47. § tartalmazza az SNI tanulóakra vonatkozó alapvető szabályokat.

- *A sajátos nevelési igényű tanulók jogait* (1) és (2) bekezdése határozza meg. Ezek:

- Különleges bánásmód keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön.
- Az ellátást a szakértői bizottság szakértői véleményében foglaltak szerint kell biztosítani.
- A szülő választja ki a sajátos nevelési igényű tanuló számára megfelelő ellátást nyújtó nevelési-oktatási intézményt az illetékes szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a szülő és a gyermek igényeinek és lehetőségeinek figyelembevételével.

➤ *A sajátos nevelési igényű gyermek oktatásának módjait a (3) bekezdés szabályozza. Ez alapján folyhat iskolánkban a szakmai alapidokumentumban meghatározott SNI tanulók integrált nevelése.*

- *A sajátos nevelési igényű tanuló az integrált iskolai nevelés-oktatáshoz szükséges feltételek a (4) bekezdésben találhatók. Ezek:*
- szakirányú végzettségű gyógypedagógus,
 - a foglalkozásokhoz speciális tanterv, tankönyv,
 - a fejlesztési területek szakértői bizottság által történő meghatározása.

➤ *Az SNI gyermek szüleinek kötelességeit a (6) bekezdés tartalmazza. E szerint: A gyermek, tanuló érdekében a kormányhivatal kötelezheti a szülőt:*

- hogy gyermekével jelenjen meg szakértői vizsgálaton
- továbbá a szakértői vélemény alapján gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa be.

Ha a szülő a kormányhivatal felhívása ellenére kötelezettségének ismételten nem tesz eleget, a kormányhivatal a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíti.

- *Az SNI tanulók létszámának számítása a (7) bekezdésben került meghatározásra:*
- az enyhe értelmi fogyatékos, beszéd fogyatékos vagy pszichés fejlődési zavarral küzdő sajátos nevelési igényű tanulót **két gyermekként**,
 - érzékszervi, közép súlyos értelmi fogyatékos zavarral küzdő vagy halmozottan fogyatékos gyermeket, tanulót **három gyermekként** kell figyelembe venni az iskolai osztálylétszámának számításánál, ha nevelés-oktatásuk a többi gyermekkel, tanulóval együtt történik.

20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről

- *Az SNI tanulók finanszírozott heti foglalkoztatási időkereteit az Nkt. 6.melléklete szabályozza, melyet az integráltan oktatott tanulók tekintetében a 20/2012. (VIII.31) EMMI rendelet 138.§-a pontosít.*
- *Az SNI tanulók fejlesztő programjainak az iskola helyi tantervében való megjelenítését írja elő a fenti rendelet 11. §-a.*

110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról

A Nemzeti alaptanterv a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának is alapdokumentuma, az abban meghatározott fejlesztési területek – nevelési célok, kulcskompetenciák, illetve a műveltségi területeken megfogalmazott célok, feladatok a sajátos nevelési igényű tanulóira is érvényesek.

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról

A rendelet 2. § (2) bekezdése meghatározza, hogy a sajátos nevelési igényű tanulót a többi tanulóval együtt nevelő - oktató iskola *a helyi tantervének elkészítésénél az e rendelet 2. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvét is vegye figyelembe.*

2. melléklet a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelethez: A Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve

Az Irányelvben foglaltak célja:

- A sajátos nevelési igényű tanulók esetében a tartalmi szabályozás és a gyermeki sajátosságok ugyanúgy összhangba kerüljenek, mint más gyermekeknél.
- A fejlesztés a számukra megfelelő tartalmak közvetítése során valósuljon meg.
- Segítse a minél teljesebb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést.
- Az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.
- Ha szükséges, a fejlesztés az iskoláskor előtti képességfejlődés területeire is terjedjen ki.
- A rehabilitációs célú fejlesztő terápiák programjai váljanak az intézmények pedagógiai programjainak tartalmi elemeivé.
- A tanulókat a nevelés, oktatás, fejlesztés ne terhelje túl.

Ennek érvényesítése érdekében meghatározza:

- A tartalmak kijelölésekor egyes területek módosításának, elhagyásának vagy egyszerűsítésének, illetve új területek bevonásának lehetőségeit.
- A sérült képességek rehabilitációs, habilitációs célú korrekciójának területeit.
- A nevelés, oktatás és fejlesztés szokásosnál nagyobb mértékű időbeli kiterjesztésére vonatkozó javaslatokat.

Meghatározza azoknak a többségi intézményeknek a feladatait, amelyekben megvalósul az SNI tanulók integrált nevelése, oktatása. Ezek:

- Segítse elő a sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációját.
- A befogadó iskola vezetője támogassa pedagógusai részvételét az integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.
- Vállaljon többet, kínáljon magasabb értéket, mint részvétet és befogadást.
- Sikerkritériumnak a tanulók beilleszkedése, önmagához mért fejlődése, a többi tanulóval való együtt haladását tekintse.

Ennek eredményes megvalósítását az alábbi tényezők biztosítják:

- Az együttnevelést megvalósító iskolák pedagógusainak, valamennyi dolgozójának, gyermek- és szülői közösségének *felkészítése a sajátos nevelési igényű tanulók fogadására.*
- Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a habilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése és a *sérülés-specifikus módszertani*

eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülés-specifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, az elmaradások súlyosságához, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

– *A nyitott tanítási-tanulási folyamatban megvalósuló tevékenység,* amely lehetővé teszi az egyes gyermek vagy csoport igényeitől függő pedagógiai – esetenként egészségügyi – eljárások, eszközök, módszerek, terápiák, a tanítás-tanulást segítő speciális eszközök alkalmazását.

– *A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező pedagógus, aki*

- o a tananyag-feldolgozásnál figyelembe veszi a tantárgyi tartalmak – egyes sajátos nevelési igényű tanulókra jellemző – módosulásait;
- o a gyógypedagógus egyéni haladási ütemet biztosít, a differenciált nevelés, oktatás céljából individuális módszereket, technikákat alkalmaz;
- o a tanórai tevékenységek, foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat, a tanulói teljesítmények elemzése alapján – szükség esetén – megváltoztatja eljárásait, az adott szükséglethez igazodó módszereket alkalmaz;
- o egy-egy tanulási, nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres;
- o alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez;
- o együttműködik különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

A sajátos nevelési igényű tanulók integrált nevelésében, oktatásában, fejlesztésében részt vevő – a tanuló fogyatékosságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező – gyógypedagógus, gyógypedagógiai tanár

- a) segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését;
- b) javaslatot tesz a fogyatékosság, a pszichés fejlődési zavar típusához, a tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítására (a tanuló elhelyezése az osztályteremben, szükséges megvilágítás, hely- és helyzetváltoztatást segítő bútorok, eszközök alkalmazása stb.);
- c) segítséget nyújt a tanuláshoz, művelődéshez szükséges speciális taneszközök kiválasztásában,
- d) javaslatot tesz gyógypedagógiai specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására;
- e) figyelemmel kíséri a tanulók haladását, részt vesz a részeredmények értékelésében, javaslatot tesz az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra;
- f) együttműködik a többségi pedagógusokkal, figyelembe veszi a tanulóval foglalkozó pedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait;
- g) terápiás fejlesztő tevékenységet végez a tanulóval való közvetlen foglalkozásokon – egyéni fejlesztési terv alapján a rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben –, ennek során támaszkodik a tanuló meglévő képességeire, az ép funkciókra;
- h) segíti a befogadó pedagógust az egyéni értékelés kialakításában, a gyermek önmagához mért fejlődésének megítélésében;
- i) segíti a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolását.

Az integrált, szegregált nevelésben, oktatásban részt vállaló nevelési, oktatási intézmények vegyék igénybe az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógiai hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét a köznevelés-fejlesztési tervekben meghatározott feladatellátás szerint.

Iskolai nevelő és oktató munkánk egyik alapvető feladata a **kiemelt figyelmet igénylő tanulók** fejlesztése, melynek alapja a tanulók egyéni képességeinek, fejlettségének, ismereteinek figyelembe vétele, a differenciálás; valamint különféle egyéni fejlesztő módszerek és szervezeti formák alkalmazása a tanítási folyamatban.

Munkánk során kiemelten kezeljük az alábbi tanulók egyéni fejlesztését:

- a sajátos nevelési igényű;
- a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő;
- a kiemelten tehetséges;
- a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű.

A törvényi háttér meglehetősen elengedhetetlen, de önmagában kevés, biztosítani kell a kiemelt figyelmet igénylő tanulók esetében

- ✓ a tanulók beilleszkedését és együtt haladását a többi tanulóval, ez segíti a nyitottabb személyiség formálását,
- ✓ a Szakértői Bizottság és a Nevelési Tanácsadó által adott javaslatok beépítését a fejlesztési tervbe,
- ✓ a pedagógusok, a szülők és a többi gyermek felkészítését,
- ✓ a fejlesztő szemlélet érvényesítését, a diszfunkció-specifikus módszerek alkalmazását, folyamatos értékelést, együttműködést a szakemberekkel.

Sajátos nevelési igényű tanulók segítése

- Iskolánkban a sajátos nevelési igényű tanulók nevelése, oktatása a többi tanulóval együtt, integrált formában és egy speciális tantervű csoportban folyik a sajátos nevelési igény ellátásának területén. Ezek: enyhe és középfokban értelmi fogyatékos, nagyothallás valamint pszichés fejlődési - súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási - zavar. A sajátos nevelési igényű tanulók nevelését-oktatását a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. sz. mellékleteként kiadott Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve alapján szervezzük meg.

- A sajátos nevelési igényű tanulók a tanítási órákon túl gyógypedagógus vezetésével – rehabilitációs, rehabilitációs fejlesztést szolgáló órakeretben – egyéni fejlesztési terv alapján fejlesztő foglalkozásokon vesznek részt.
- Iskolánk a sajátos nevelési igényű tanulók neveléséhez-oktatásához szükség esetén igénybe veszi az illetékes pedagógiai szakszolgálati, illetve pedagógiai-szakmai szolgáltatást nyújtó intézmények szolgáltatásait is.

A sajátos nevelési igényű tanulók fejlesztéséhez biztosított feltételek:

- gyógypedagógus végzettségű pedagógus alkalmazása,
- az Irányelvek figyelembevételével készített eltérő tanterv része az iskola helyi tantervének,
- a fogyatékos típusának megfelelő tankönyvek, tanulási segédletek,
- a tanulók képességének megfelelő differenciált foglalkoztatás,
- a fogyatékos tanulók részére kidolgozott értékelési formák alkalmazása,
- képességfejlesztő játékok, eszközök,
- fejlesztő szoba, számítógépek fejlesztő programokkal.

2.18 Magasabb évfolyamba lépés

Magasabb évfolyamba léphet az a tanuló, aki:

- a helyi tanterv követelményeit teljesítette;
- a tanév végén legfeljebb 3 tárgyból elégtelen osztályzatot vagy felzárkóztatásra szorul értékelést kapott, de eredményes javítóvizsgát tett (20/2012 (VIII. 31.) EMMI re. 64. §. (7));
- a tanév folyamán 250 tanóránál többet mulasztott, de a nevelőtestület osztályozó vizsga letételét engedélyezte (20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 51§. (7) a.) és az osztályozó vizsgát sikeresen letette;
- egy adott tantárgyból a tanítási órákról való hiányzása meghaladja a 30%-ot, de a nevelőtestület osztályozó vizsga letételét engedélyezte (20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 51. §. (7) f.) és az osztályozó vizsgát sikeresen letette;

Osztályozó vizsgát kell tennie a tanulónak a félévi és a tanév végi osztályzat megállapításához, ha

- felmentették a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
- engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- a tanév során 250 óránál többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet.

Egy osztályozó vizsga – a (2) bekezdés *b*) pontjában meghatározott kivétellel – egy adott tantárgy és egy adott évfolyam követelményeinek teljesítésére vonatkozik.

A tanítási év lezárását szolgáló osztályozó vizsgát az adott tanítási évben kell megszervezni (20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. §. (2-3)

Pótló vizsgát tehet a vizsgázó, ha a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a válaszadást befejezné. A vizsgázónak fel nem róható ok minden olyan, a vizsgán való részvételt gátló esemény, körülmény, amelynek bekövetkezése nem vezethető vissza a vizsgázó szándékos vagy gondatlan magatartására. Az igazgató hozzájárulhat ahhoz, hogy az adott vizsganapon vagy a vizsgázó és az intézmény számára megszervezhető legközelebbi időpontban a vizsgázó pótló vizsgát tegyen, ha ennek feltételei megteremthetők. A vizsgázó kérésére a vizsga megszakításáig a vizsgakérdésekre adott válaszait értékelni kell. (20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. §. (6)

Javítóvizsgát tehet a vizsgázó, ha

- a tanév végén – legfeljebb három tantárgyból – elégtelen osztályzatot kapott,
- az osztályozó vizsgáról, a különbözeti vizsgáról számára felróható okból elkésik, távol marad, vagy a vizsgáról engedély nélkül eltávozik.

A vizsgázó javítóvizsgát az iskola igazgatója által meghatározott időpontban, az augusztus 15-étől augusztus 31-éig terjedő időszakban tehet (20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 64. §. (8)

A különbözeti és a beszámoltató vizsgákra tanévenként legalább két vizsgaidőszakot kell kijelölni. Osztályozó, különbözeti és beszámoltató vizsga esetén a vizsgát megelőző három hónapon belül kell a vizsgaidőszakot kijelölni azzal, hogy osztályozó vizsgát az iskola a tanítási év során bármikor szervezhet. A vizsgák időpontjáról a vizsgázót a vizsgára történő jelentkezéskor írásban tájékoztatni kell. (20/2012 (VIII. 31.) EMMI rendelet 65. §. (1));

A szülő vagy a tanuló kérésére a nevelőtestület a javítóvizsgára készülőknek a tantárgyi minimumkövetelmények alapján tételsort állít össze, melyet bizonyítványosztásnál megkap, hogy segítsük a tanulót a javítóvizsgára történő felkészülésben.

2.19 Roma nemzetiségi oktatás-nevelés

Iskolánk a tanulók etnikai összetétele alapján, a mindenkori jogszabályoknak megfelelően cigány etnikai oktatást folytat. Ezért helyi tantervünk elkészítésénél figyelembe vettük a Nemzeti, etnikai kisebbségi iskolai oktatás irányelveit.

Kiemelt célunk a többségi és kisebbségi kultúra közötti minél biztosabb átjárhatóság megteremtése. Ennek megfelelően jelenik meg intézményünk programjában a kisebbségi kultúra értékeinek bemutatása, a többségi kultúrában való megfelelő tájékozottság biztosítása.

Ennek eszközét intézményünk a roma kulturális jellemzők értéként való megjelenítésében, valamint a többségi kultúra érték- és normarendszerének közvetítésében határozza meg.

Alapelve az etnikai szolgáltatásoknak, hogy a kétféle kultúra egyenrangúságát kinyilvánítva, azok elemeit ötvözve és felhasználva erősítse a roma gyerekek identitását, és a cigány és nem cigány gyermekekben is erősítse az elfogadás szükségességét; biztosítsa a többségi kultúra alapos ismeretét is, így téve lehetővé a sikeresebb társadalmi integráció és az egyéni boldogulás esélyének megvalósulását.

A fentiekből következően az etnikai szolgáltatások az iskola valamennyi (cigány és nem cigány) tanulója számára kötelező és biztosított.

A roma etnikai oktatás tartalma:

1. Roma népismeret és kultúra
2. Szocializációs ismeretek
3. Tantárgyi fejlesztés
4. Tehetség gondozás
5. Tanórán kívüli programok

Programunk célja:

A cigány interkulturális oktatásba bekapcsolódni a következő feladatokkal

- ✓ Tanulóink ismerjék meg a cigány kultúra műveltségi anyagát, becsüljék meg szűkebb környezetük értékeit.
- ✓ Hagyományaikat őrizzék meg.
- ✓ A NAT-hoz kapcsolódva ismerjék meg a cigányság történelmét, szokásait, hagyományait, nép és műköltészetét, zene és képzőművészetét.
- ✓ Hátrányaik kompenzálása, a közoktatási rendszeren belüli előrejutásuk elősegítésére.
- ✓ Alapkészségek fejlesztése: olvasás, írás, számolás területén.

A nemzeti, etnikai oktatás tananyaga, követelménye teljes egészében megegyezik OM Kerettantervében meghatározottakkal.

2.20 Helyi tantervünk biztosítja a NAT elvárásait a következő területeken

A tanulók életkorához, az egyes tantárgyak sajátosságaihoz igazodva, helyi tantervünk biztosítja, hogy a tanulók elsajátíthassák az egészségfejlesztéssel, a fogyasztóvédelemmel, a környezetvédelemmel, a közlekedésre neveléssel, a társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással, az erőszakmentes

konfliktuskezelő technikákkal összefüggő ismereteket, és felkészüljenek azok gyakorlati alkalmazására az infokommunikációs technológiák alkalmazásával.

Megvalósulás módjai: a környezeti egészségnevelési iskolai program szerint, tantárgyakba építve, „iskolarendőr” mozgalom keretén belül, pályázatunk fenntartásához kapcsolódó rendezvények témnap és projektek, tréningek.

A természettudományos ismeretek oktatásának erősítésére a fizika, biológia, földrajz, környezetismeret tantárgyak tanításához szaktanterem kialakítását kezdtük el.

A nevelési-oktatási intézmény teljes körű egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatait koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon kell megtervezni a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program keretében.

2.21 Az iskola fogyasztóvédelemmel összefüggő feladatai

A fogyasztóvédelmi törvény, valamint az EU jogharmonizáció alapján a Köznevelési Törvény 2003. évi módosításában is megjelenik a fogyasztóvédelem oktatása.

Kiemelt fejlesztési feladat a NAT-ban a felkészülés a felnőtt életre, amelyben a fogyasztói kultúra kialakítása is szerepel.

A fogyasztóvédelmi oktatás célja a fogyasztói kultúra fejlesztése és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknál.

A fogyasztóvédelmi oktatás tartalmi elemei:

A tanulók hatékony társadalmi beilleszkedéséhez, az együttműködéshez és a részvételhez elengedhetetlenül szükséges a szociális és társadalmi kompetenciák tudatos pedagógiai módon megtervezett fejlesztése. Olyan szociális motívumrendszerek kialakításáról és erősítéséről van szó, amely gazdasági és társadalmi előnyöket egyaránt hordoz magában.

Szükséges a társadalmi és állampolgári kompetenciák kialakítása, a jogokat érvényesíteni tudó, a közéletben résztvevő és közreműködő tanulók képzése.

A szociális és társadalmi kompetenciák fejlesztése a versenyképesség erősítésével kapcsolatos területek, mint pld. a vállalkozási a gazdálkodási és a munkaképesség szoros összefüggése az ún. cselekvési kompetenciák fejlesztése. (NAT 2003.)

- a tájékozódás képessége
- a döntési helyzet felismerése, és a döntésre való felkészülés
- a piac, a marketing és a reklám szerepének megismertetése
- a minőség és a biztonság szerepe
- a gazdaságosság és takarékoság

A fogyasztóvédelmi oktatás céljaként megfogalmazott fogyasztói kultúra, valamint a kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése érdekében szükséges, hogy a diákok értsék, és saját életükre alkalmazzák az alábbi fogalmakat:

- a környezettudatos fogyasztás

- a kritikus fogyasztói magatartás: a fogyasztói jogok érvényesítése, megismertetése
- az alapvető szükségletek kielégítése
- a veszélyes termékek ellen való tiltakozás
- választás különböző termékek és szolgáltatások között
- a megfontolt választáshoz szükséges tények ismerete
- a jogos panaszok tisztességes rendezése
- az egészséges és elviselhető környezetben való élet
- a kormány irányelveinek meghatározásába és végrehajtásába való beleszólás
- preventív vagyis megelőző fogyasztóvédelem

A fogyasztóvédelmi oktatás szinterei az oktatásban:

Az egyes tantárgyak tanórai foglalkozásai pl. technika-életvitel

Tanórán kívüli elemek (vetélkedők, versenyek, rendezvények, konyhaművészeti szakkör)

Iskolán kívüli helyszínek (piaci séták, üzletek)

Módszertani elemek:

A módszerek tartalmazzák az egyén és a társadalom viszonyáról szóló információgyűjtés, információ feldolgozás, a feldolgozott információk alapján való döntés és a döntés alapján tervezett cselekvés végrehajtásának módszerei. Fontos, hogy a diákok e módszereket minél többször valós helyi és globális problémákon és értékeken keresztül maguk alkalmazzák.

- interjúk, felmérések készítése az emberek vásárlási szokásairól
- helyi, országos és EU-s szabályozások tanulmányozása
- adatgyűjtés, feldolgozás információrögzítés együttműködéssel
- problémamegoldó gyakorlat ötletbörzével, értékeléssel
- viták, szituációs játékok (eladói és vásárlói érdekek összehangolása, fogyasztói kosár készítése)
- érveléstechnikai gyakorlatok (hatékony érdekérvényesítés)

2.22 A társadalmi bűnmegelőzéssel, az áldozattá válással, az erőszakmentes konfliktuskezelő technikákkal összefüggő ismeretek

A megelőzés olyan intézkedések összessége, amelyek a társadalom kohéziójának növelésére, az egyének és természetes közösségeik társadalmi kötelekeinek megtartására, vagy a lazuló kötelekek erősítésére, a társadalmi integráció biztosítására irányulnak.

A meghatározásból kiindulva célunk, hogy az intézményi bűnmegelőzési tevékenységünk eredményeképpen tanulóink körében minimálisra csökkentsük a korosztályra jellemző bűnesetek (Pl. lopás, zsarolás, verekedés) előfordulását. Ehhez szükséges feladataink:

Családsegítők intenzívebb bevonása.

A többéves harmonizációs programba - rendőrség-szociális munkások-családvédők szülők önkéntes egyesülete között - való bekapcsolódás a deviáns fiatalok megvédésére, segítésére.

Az intézményi Gyermek- és Ifjúságvédelmi politika fejlesztése, működőképességének biztosítása, amely növeli a társadalmi integrációra képes fiatalok körét.

Áldozattá válás (viktimológia)

A Henting féle áldozati tipológia szerint meghatározott társadalmi rétegek különösen veszélyeztetettek az áldozattá válás szempontjából. Közöttük is elsősorban a:

- fiatalok: „A gyenge élőlény az állatvilágban és az emberek között valószínű, hogy valamilyen támadás áldozatává válik”
- a kisebbséghez tartozók: „A tapasztalatlan és szegénybevándorló könnyen eshet mindenféle svindler áldozatául.”
- a pszichés zavarral küzdő: „Azok a személyek, akiknek gyenge az önvédelmi ösztönük, nem kétséges, hogy gyakran viktimizálhatók”
- a magányos: „A magányoskönnyű zsákmány a kitörés iránti sóvárgás és amiatt az optikai illúzió miatt, hogy a várva-várt esemény bekövetkezik”
- a gátolt, mentességet élvező és ellenszegülő: „Viszonylag biztonságos rablást elkövetni olyan helyzetben, amely nem engedi meg az áldozatnak, hogy jelentse az esetet.”

Schäfer az „Áldozat és tettes” c. művében meghatározza a két szereplő viszonyát:

A teljesen ártatlan áldozat, ők az un.” ideális” áldozatok, elsősorban a gyermekek és azok, akik öntudatlan állapotban vannak a bűncselekmény elkövetésekor.

Az áldozat kevésbé bűnös, vagy tudatlanságával magyarázható az áldozattá válás.

A színlelő és képzelt áldozat, ide azok sorolandók akik félrevezetik az igazságszolgáltatást ((pl. a paranoiások, hisztérikus és szenilis emberek, valamint a gyermekek).

Fentiekből következik az iskola felvilágosító, a vészhelyzetekre felhívó szerepének fontossága, amelynek színterei lehetnek külön e témában szervezett előadások (pl. a Rendőrség szakemberei meghívásával), az erkölcstan, a természetismereti órák anyagába beépített tematika, de a szabadidős foglalkozások is. Minden, a legjelentéktelenebbnek tűnő - gyermeket ért - erőszakos esemény is tisztázásra szorul, amennyiben a pedagógus tudomására jut, kiemelt feladat hárul a szülői ház bevonásával a gyermekvédelmi felelősre, a pszichológusra, az osztályfőnökre, az igazgatóra.

2.23 A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjának segítése, elfogadás, érzékenyítés.

- a) A nevelők és a tanulók személyes kapcsolatainak és a családlátogatásoknak egyik fő célja a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő problémák feltárása, megelőzése. Minden pedagógus közreműködik a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a tanulók fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.
- b) Az iskolában a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok segítésére gyermek- és ifjúságvédelmi felelős működik. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős alapvető feladata, hogy segítse a pedagógusok gyermek- és ifjúságvédelmi munkáját.

Ezen belül feladatai közé tartozik különösen:

- a tanulók és a szülők tájékoztatása azokról a lehetőségekről,
 - személyekről, intézményekről, amelyekhez problémáik megoldása érdekében fordulhatnak,
 - családlátogatásokon vesz részt a veszélyeztető okok feltárása érdekében,
 - a veszélyeztetőokok megléte esetén értesíti a gyermekjóléti szolgálatot,
 - segíti a gyermekjóléti szolgálat tevékenységét,
 - a tanulók anyagi veszélyeztetettsége esetén gyermekvédelmi támogatás megállapítását kezdeményezi,
 - tájékoztatást nyújt a tanulók részére szervezett szabadidős programokról.
- c) Az iskola gyermekvédelmi tevékenysége három területre terjed ki: a gyermek fejlődését veszélyeztető okok megelőzésére, feltárására, megszüntetésére. A gyermekvédelmi problémák feltárásának az a célja, hogy a gyermekek problémáit az iskola a gyermekjóléti szolgálat segítségével minél hatékonyabban tudja kezelni, megelőzve ezzel súlyosabbá válásukat. Iskolánk alapvető feladatai a gyermek- és ifjúságvédelem területén:
- fel kell ismerni, és fel kell tárni a tanulók problémáit,
 - meg kell keresni a problémák okait,
 - segítséget kell nyújtani a problémák megoldásához,
 - jelezni kell a felmerült problémát a gyermekjóléti szolgálat szakembereinek.
- d) A tanulók fejlődését veszélyeztető okok megszüntetésének érdekében iskolánk együttműködik a területileg illetékes:
- nevelési tanácsadóval,
 - gyermekjóléti szolgálattal,
 - családsegítő szolgálattal,
 - Gyöngyösi Járási Gyámhivatallal
 - Gyöngyös Járási Hivatal Hatósági Osztályával
 - gyermekorvossal,
 - védőnővel,

- továbbá a gyermekvédelemben résztvevő társadalmi szervezetekkel, egyházakkal, alapítványokkal.
- e) Iskolánk pedagógiai munkáján belül elsősorban az alábbi tevékenységek szolgálják a gyermekvédelem céljainak megvalósítását:
- a felzárkóztató foglalkozások,
 - a tehetséggondozó foglalkozások,
 - az indulási hátrányok csökkentése,
 - a differenciált oktatás és képességfejlesztés,
 - a pályaválasztás segítése,
 - a személyes, egyéni tanácsadás (tanulónak, szülőnek),
 - egészségvédő és mentálhigiénés programok szervezése,
 - a családi életre történő nevelés,
 - a napközis foglalkozások,
 - az egészségügyi szűrővizsgálatok,
 - a tanulók szabadidejének szervezése (tanórán kívüli foglalkozások, szabadidős tevékenységek, szünidei programok),
 - a tanulók szociális helyzetének javítása (segély, természetbeni támogatás),
 - a szülővel való együttműködés,
 - tájékoztatás a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatokról, szolgáltatásokról

2.24 Ellenőrzés és értékelés az SNI tanulók számára

Az ellenőrzés célja: lényeges, megbízható, érvényes információk megszerzése a nevelés-oktatás folyamatának fő tényezőiről. Az ellenőrzés nélkülözhetetlen feltétele a továbbhaladásnak, visszajelzés arról, hogy az osztály egésze és azon belül az egyes tanulók milyen felkészültséggel rendelkeznek a továbbtanuláshoz. A tanulók minden iskolai tevékenységére kiterjed.

A folyamatos iskolai ellenőrzésnek a nevelőtestület által elfogadott alapelvei:

- Ne legyen fenyegető jellegű, szorongást keltő, neurotizáló.
- Csak a feldolgozott (tanított-tanult) tananyag, ismeretanyag (lecke) legyen számon kérhető.
- A numerikus osztályzást mindig kísérje szóbeli értékelés.
- A szöveges értékelés legyen szabatos, egyértelmű, világos.
- A tanulók családi háttérét ismerve, az iskolai felszerelés (füzet, könyv, ceruza, tornacipő) hiánya, ill. a normaszegő magatartás, fegyelmezetlenség, durva beszéd nem tükröződhet a szaktárgyi minősítésben.
- Legyen megfelelő arány a szóbeli és írásbeli számonkérés között.
- Havonta legalább két érdemjegy tájékoztassa a tanulókat,(szülőket) előmenetelükről.
- Folyamatosan biztosítsunk lehetőséget a javításra.
- A magatartás, és a szorgalom elbírálása az érintettek egyetértésével a meghatározott szempontok alapján történjen.
- A félévi , és az év végi érdemjegy , ill. szöveges minősítés tükrözze a tanuló egész évi munkáját, fejlődési tendenciáját , a továbbhaladáshoz

szükséges szilárd ismereteit. Az értékelés ezeknek az információknak az elemzése, rendezése, viszonyítása a célokhoz, a követelményekhez.

A tanulói tevékenységek értékelésének alapelvei:

- Legyen objektív, érvényes és megbízható.
- Feleljen meg a tanulók életkori sajátosságainak, a fogyatékoság mértékének, típusának és a tantárgy jellegének
- Sokoldalú értékelési rendszert, változatos értékelési formákat használjon az értékelő.
- Feleljen meg az értékelés a céljának és a funkciójának, a kár diagnosztizáló, formatív vagy szummatív jellegű.
- Legyen arányban a szóbeli- és írásbeli értékelés.
- Legyen ösztönző hatású, segítse a pozitív irányú fejlődést.
- Legyen indokolható a tanuló minősítése.
- Segítse az értékelés a pozitív énkép alakítását.

Az értékelés legátfogóbb az iskoláztatás egész időtartamára kiterjedő célja a személyiség fejlesztése, a reális önértékelés (önelfogadás) kialakítása, amely többek között nélkülözhetetlen az önálló tanulásra való képesség, igény kialakításához.

Az értékelés szempontjai:

- A tanuló önmagához mért fejlődése az ismeretek elsajátításában, képességeinek figyelembe vételével.
- A tanult ismeretek alkalmazásának képessége.
- Cselekvőképessége, pszichomotoros képessége.
- A tantárgyi követelmények teljesítése.
- Társaihoz, felnőttekhez való viszonya.
- A közösségi élet szabályainak betartása, magatartása.

Az értékelés szól a pedagógusnak, (- visszacsatolás, - iránymutatás) a tanulónak, (- visszajelzés, megerősítés, értékelés) a szülőnek (- folyamatos, tájékoztató jellegű). A pedagógiai mérések, (tesztek) pontosabbá, objektívebbé, konkrétá teszik az értékelést.

Értékelési szempontok a középsúlyosan értelmi fogyatékosok estén:

Társas kapcsolatok:

Fegyelmesség:

- a szabályokat betartja
- a szabályokat néha tartja be
- a szabályokat nem tartja be

Konfliktuskezelő képessége:

- megfelelő
- kialakulatlan

Felnőttekhez való viszonya:

- kezdeményező
- elfogadó
- elutasító

Társakhoz való viszonya:

- kezdeményező
- elfogadó
- elutasító

A tanulási tevékenység jellemzői:

Feladattudata:

- kialakult
- fejlesztést igényel

Egyéni munkatevékenysége:

- önálló
- kevés segítséget igényel
- sok segítséget igényel

Munkatempója:

- gyors
- átlagos
- lassú

Figyelme:

- kitartó
- elkalandozik
- könnyen kilép a feladathelyzetből Csoportos munkatevékenység:
- együttműködő
- elfogadható
- passzív

Önkiszolgálás:

- önálló
- kevés segítséget igényel
- állandó segítséget igényel

Játék:

- életkorának megfelelő
- a követelményeket nem éri el

Tantárgyi

értékelés:

1.Beszédfejlesztés:

alakilag:

- jól érthető
- csak környezete érti
- nem beszél

tartalmilag, szókinccse:

- gazdag
- átlagos
- szegényes

2.Olvasás:

- az olvasott szöveget megérti
- mondatot ért meg
- csak szavakat olvas
- szótagokat olvas
- felismeri az összes tanult betűt
- néhány betűt felismer
- a betűket nem ismeri fel
- az irányokat ismeri / nem ismeri
- a tanult mondókákat ismeri, tudja együttmondani/nem ismeri, nem mondja

3. Írás:

- tollbamondás után ír
- másol nyomtatott szövegről - írottra
- másol írott szövegről - írottra
- mondatok másolása nyomtatottról - írottra
- mondatok másolása írottról - nyomtatottra
- szavak másolása nyomtatottról - írottra

- szavak másolása írottról - írottra
- betűkötés helyes / helytelen
- betűelemeket ír / nem ír
- ceruza fogása bizonytalan

Íráskép:

- rendezett
- változóan rendezett
- rendezetlen

4. Számolás-mérés:

- 100-as számkörben eszközzel műveleteket végez
- 100-as számkörben tájékozódik
- ismeri a mértékegységeket
- ismeri az órát
- 20-as számkörben tájékozódik
- ismeri a pénzérmekeket, pénzjegyeket
- időben tájékozódik
- tárgyakkal egyszerű műveleteket végez 10-e számkörben
- 10-es számkörben tájékozódik

- felismeri a rész-egész viszonyt
- 5-ös számkörben tárgyakkal egyszerű műveleteket végez
- 5-ös számkörben tájékozódik
- segítséggel használja a relációs jeleket
- térben tájékozódik
- mennyiségeket képes összehasonlítani

5. Mozgásnevelés- Testnevelés:

- a szabályokat ismeri, alkalmazza /nem ismeri
- feladathelyzetekben kitartó /segítséget igényel
- szóbeli utasításra végrehajtja a feladatot /nem képes végrehajtani
- utánozni képes / nem utánoz
- egyszerű mozgásos tevékenységbe bekapcsolódik / nem kapcsolódik be

6. Ábrázolás- alakítás:

- önállóan képes munkadarabot létrehozni
- egyszerű anyagokból irányítással képes alkotásokat létrehozni
- az ábrázoláshoz szükséges eszközöket önállóan használja / segítséggel használja
- a színeket a valóságnak megfelelően használja
- a kevert színeket felismeri / nem ismeri fel
- az alapszíneket felismeri / nem ismeri fel

7. Ének-zene:

- a ritmusneveket ismeri / nem ismeri
- éneklést önállóan kezdeményez / nem kezdeményez
- mondókát, egyszerű dalokat ismer, gyermekjátékokban részt vesz / nem vesz részt, nem ismer

8. Életvitel és gondozási ismeretek:

- eszközöket adekvátan használ / segítséggel használ
- irányítással képes részfolyamatokat elvégezni / nem képes elvégezni
- közvetlen környezetében tájékozódik
- ismeri a tárgyakat , azok helyét / nem tud tájékozódni

9. Környezet és egészségvédelem:

- környezetét óvja, figyel szűkebb és tágabb környezetének tisztaságára
- képes felismerni a baleseti forrásokat
- tágabb környezetében tájékozódik
- közvetlen környezetében tájékozódik
- saját testén tájékozódik, testrészeit felismeri

10. Társadalmi ismeretek és gyakorlatok:

- az én -képe kialakult

- ismeri a szolgáltató és közintézményeket
- ismeri az alapvető közlekedési szabályokat / nem ismeri
- ismeri személyi adatait / nem ismeri személyi adatait

Értékelés a középsúlyosan értelmi fogyatékosak számára:

Az értékelés formája: Szövegesen – írásban „kiválóan teljesített, jól teljesített, megfelelően teljesített, felzárkóztatásra szorul” minősítésekkel.

Az értékelés időpontja: Év végén

Az értékelés helye: Napló, bizonyítvány, anyakönyv

Az értékelés területei:

Alsó foglalkoztató (1.-2.-3.osztály):

- Társas kapcsolatok, tanulási tevékenység jellemzői, tantárgyi értékelés
- Magatartás, önkiszolgálás, játékra nevelés
- Beszédfejlesztés és környezetismeret
- Mozgásnevelés
- Ének-zene
- Ábrázolás-alakítás
- Olvasás-íráselőkészítés
- Számolás-mérés előkészítése, számolás-mérés elemei.

Középső foglalkoztató (4.-5.-6. osztály):

- Társas kapcsolatok tanulási tevékenység jellemzői, tantárgyi értékelés.
- Magatartás
- Beszédfejlesztés és környezetismeret, mozgásnevelés, környezet és egészségvédelem, életvitel és gondozási ismeretek.
- Ének-zene
- Ábrázolás-alakítás
- Számolás-mérés elemei
- Olvasás- írás elemei

Felső foglalkoztató (7.-8. osztály):

- Társas kapcsolatok tanulási tevékenység jellemzői, tantárgyi értékelés.
- Magatartás
- Testnevelés, társadalmi ismeretek és gyakorlatok.
- Környezet és egészségvédelem, életvitel és gondozási ismeretek.
- Ének-zene
- Ábrázolás-alakítás

Értékelési szempontok az enyhén értelmi fogyatékosak esetén:

Tanulóinknak lehetősége van egy-egy tantárgyból szakértői, vagy orvosi vélemény alapján felmentést kapni, illetve magántanulóként részt venni az iskolai oktatásban. Az egy tantárgyból felmentett tanuló nem kap érdemjegyet a kérdéses tantárgyból, a magántanuló osztályozó vizsgát tesz a tanév végén.

Értékelés az alsó tagozaton 2. osztály félévéig:

Az értékelés ideje: - Év közben

- Félévkor
- Év végén

Az értékelés módja és formája:

- Piros pont, csillag (alkalomszerűen, legalább havi 2 tanulmányi munkát)
- Dicséret, szülői, rövid szöveges tájékoztatás tanulmányi munkáról (november, április)
- Félévkor: szöveges értékelés az alsós munkaközösség által kidolgozott szempontok alapján
- Tanulmányi munka: "kiválóan, jól, megfelelően teljesített, felzárkóztatásra szorul minősítéssel"
- Magatartás: "példás, jó, változó, rossz"
- Szorgalom: "példás, jó, változó, hanyag"
- Év végén: szöveges értékelés az alsós munkaközösség által kidolgozott szempontok alapján
- Tanulmányi munka: "kiválóan, jól, megfelelően teljesített, felzárkóztatásra szorul" minősítéssel
- Magatartás: "példás, jó, változó, rossz"
- Szorgalom: "példás, jó, változó, hanyag"

Az értékelés rögzítése:

Év közben:

- Tanulói munkafüzet, füzet, könyv
- Tájékoztató füzet
- Elektronikus napló

Félévkor:

- Értékelő táblázat
- Elektronikus napló
- Tájékoztató füzet

Év végén:

- Értékelő táblázat
- Elektronikus napló
- Bizonyítvány
- Törzslap

Az értékelést végző személy(ek):

Év közben:

- osztályfőnök
- napközis nevelő
- igazgató

Félévkor:

- osztályfőnök

- napközis nevelő
- osztályozó konferencia

Év végén:

- osztályfőnök
- napközis nevelő
- osztályozó konferencia

Értékelés a 2. évfolyam II. félévétől - 8. évfolyamig:

Az értékelés ideje:

- Év közben
- Félévkor
- Év végén

Az értékelés módja és formája:

- Év közben: érdemjegy (5,4,3,2,1) (havonta tantárgyanként legalább 2)
- Dicséret, elmarasztalás
- Magatartás, szorgalom - hó végén érdemjeggyel (5,4,3,2,1) - Félévkor: érdemjegy (5,4,3,2,1) - Év végén
- Tanulmányi munka: - osztályzat (kitűnő, jeles, jó, közepes, elégséges, elégtelen)
- Magatartás: példás, jó, változó, rossz
- Szorgalom: példás, jó, változó, hanyag

Az értékelés rögzítése:

Év közben:

- Tanulói munkafüzet, füzet, könyv
- Tájékoztató füzet
- Elektronikus napló

Félévkor:

- Tájékoztató füzet

Év végén:

- Elektronikus napló
- Bizonyítvány
- Törzslap

Az értékelést végző személy(ek):

Év közben:

- osztályfőnök
- igazgató

Félévkor:

- osztályfőnök
- igazgató
- osztályozó konferencia

Év végén:

- osztályfőnök
- igazgató

- osztályozó konferencia

A számonkérés formái 2-8. évfolyamig:

- feleletnek minősül az egy órás tananyag írásbeli, vagy szóbeli számonkérése.
- Dolgozatnak minősül minden olyan írásbeli számonkérés, amely több órás tananyagot fog át, illetve amely a témakör lezárását szolgálja.
- A dolgozatírás szabályai:
 - A dolgozatírásról a tanulókat legalább az előző órán értesíteni kell
 - Naponta legfeljebb két dolgozat íratható a tanulókkal
 - A dolgozat javítási határideje egy hét
 - A tanév során írt témazáró dolgozatokat a pedagógusnak tanév végéig kell megőriznie - Az érdemjegy adásának szabályai:
 - A szóbeli és írásbeli feleletek száma alkalmazkodjon ahhoz az előíráshoz, hogy minden tanulónak, minden tantárgyból havonta legalább kettő érdemjegye legyen
 - A naplóba pirossal jelöljük a témazáró dolgozatokért, kékkel a szóbeli, írásbeli feleletekért, zölddel a szorgalmi feladatokért (piros pont, kisjegy) kapott osztályzatokat

Az érdemjegyek javításának módjainál a tanulási nehézségek és akadályozottságok miatt, a tanulók gyakori egészségi állapotváltozása, romlása és pszichés problémái, valamint a szociokulturális háttér összes nehézsége miatt mindig meg kell adni annak lehetőségét, hogy teljesítményének javulásáról, tudásának, képességének gyarapodásáról újból és újból, esetleg más szituációban, más pedagógiai környezetben, de számot adjon a tanuló. Egy-egy eredménytelen alkalom nem minősítheti hosszú távon a tanulót - elkedvetlenül, szorongást, bizonytalanságot okozva.

A házi feladatok megoldása napközben ill. tanulószobai foglalkozásokon történik.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló az iskola magasabb évfolyamába általában akkor léphet, ha az adott évfolyamra előírt tanulmányi követelményeket sikeresen teljesítette.

Amennyiben a tanuló egy-egy tantárgyban az évfolyamon a követelményeit nem teljesítette, úgy engedélyt kaphat a követelmények két év alatt történő teljesítésére,

- ha ezt a sérülése, a képesség fejlődésének üteme, és a tanuló egészségi állapota indokolja. A tanuló a követelmények teljesítése végett, a felzárkózás miatt egyéni korrekció órákon vesz részt.

Amennyiben a gyermek az 1. évfolyamon nem teljesíti az év végi tantervi követelményeket, s a szülő a pedagógus tájékoztatása után sem kéri az osztályismétlést, ezt írásban kell rögzíteni.

A tanuló fejlődését folyamatosan pedagógiai diagnosztizálással szükséges nyomon követni.(DIFER)

A tanulók fejlesztése érdekében a gyógypedagógusnak együtt kell működnie más szakemberekkel, az orvossal, és a pszichológussal.

A követelmények teljesítéséért- a tanuló szükségletei szerint- meghosszabbított időkeretre van szükség.

A továbbhaladáshoz a pedagógiai szakaszokhoz rendelt minimális teljesítményt kell alapul venni, valamint az egyes tantárgyak tanterveiben évfolyam szinten meghatározott követelményeket szükséges teljesíteni.

A tanulói magatartás értékelésének szempontjai:

Példás:

- Az a tanuló, aki a közösség alakítását, fejlődését munkájával, jó kezdeményezéseivel, véleményével, példás viselkedésével elősegíti, társait ösztönzi
- Az iskolai feladatokból önként részt vállal, azokat teljesíti
- A házirendet betartja, és ezzel társainak jó példát mutat
- Felnőttekkel, társaival szemben udvarias, segítőkész, tisztelettudó, megértő, együttműködő és jóindulatú
- Fegyelmező intézkedés nem volt vele szemben
- Munkavégzése megbízható, pontos, lelkiismeretes
- Megnyilvánulásaiban őszinte

Jó:

- Az a tanuló, akinek neveltségi szintjében, emberi kapcsolataiban apróbb hiányosságok tapasztalhatók, de törekszik a kijavításukra
- Részt vesz a közösségi életben a rábízott feladatokat elvégzi
- A házirendet igyekszik betartani
- Fegyelmezési problémák ritkán fordulnak elő, ezek kismértékűek
- Fegyelmi fokozata: legfeljebb szóbeli osztályfőnöki figyelmeztetés

Változó:

- Az a tanuló, aki a közösségi munkájában csak vonakodva vesz részt, alakítására nincs befolyása
- Viselkedésével szemben kifogás merült fel
- Többször vét a házirend és a közösségi magatartás szabályai ellen
- Társaival szemben, időnként durva, goromba, nem segítőkész
- Önértékelése irreális, felelősségérzete, rendszeretete ingadozó
- Fegyelmezési fokozata: írásbeli osztályfőnöki megóvás
- Legsúlyosabb fegyelmező intézkedés vele szemben: igazgatói figyelmeztetés

Rossz:

- Az a tanuló, aki fegyelmezetlen magatartásával a közösség fejlődését hátráltatja, rossz példát mutat társainak, hibáit nem látja be, szándékosan árt a közösségnek
- A nevelési ráhatásokat tudatosan elutasítja

- A felnőttekkel szemben gyakran nevetlenül viselkedik, tiszteletlen, társaival durván beszél, verekedik

A tanulási szorgalom értékelésének szempontjai:

Példás:

- Annak a tanulónak a szorgalma, aki a tanulmányi munkában kitartó, a tőle telhető legjobb eredményre törekszik
- Munkája pontos, megbízható, precíz, törekszik a hibátlan munkavégzésre
- Többféle feladatokat vállal
- Kötelességtudata magas fokú munkatempója állandó, lankadatlan, mindig készül, figyel, érdeklődő

Jó:

- A tanuló szorgalma, ha figyel az órákon, a házi feladatot elvégzi, az órákra képességeihez mérten lelkiismeretesen készül, az órán megfelelően dolgozik, de többre nem törekszik
- Ösztönző hatásokra rendszeresen dolgozik
- Általában felkészült, de különösebben érdeklődést nem mutat, az órai aktivitása, a munkához való viszonya a tőle elvárható szintű

Változó:

- Annak a tanulónak a szorgalma, akinek munkája ingadozó, hanyag és jó munkák váltogatják egymást
- Önállóan, csak utasításra kezd a munkába, nem ellenőrzi önmagát
- Munkája változékony, gyakran dolgozik képességszintje alatt
- Szétszórtság jellemzi, ritkán figyel valamire

Hanyag:

- A tanuló szorgalma, ha fegyelmezetlenül dolgozik, megbízhatatlan, a munkáját nem végzi el
- Képességeihez a körülményeihez képest csak vonakodva és keveset tesz
- Tanulmányi előrehaladása érdekében, munkavégzése megbízhatatlan, pontatlan
- Gyakran mulasztja el kötelességeit, munkafegyelme rossz
- Érdektelenség, teljes közömbösség jellemzi

**A PEDAGÓGIAI PROGRAM ÉRVÉNYESSÉGÉVEL,
MÓDOSÍTÁSÁVAL, NYILVÁNOSSÁGÁVAL KAPCSOLATOS EGYÉB
INTÉZKEDÉSEK**

I. A pedagógiai program érvényességi ideje

1. Az iskola 2023.09.01. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját a pedagógiai program alapján.
2. Ezen pedagógiai program érvényességi ideje öt tanévre szól.
3. Az iskola pedagógiai programját vagy annak módosítását a jóváhagyást követő tanévtől felmenő rendszerben vezetheti be.

II. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

- A pedagógiai programban megfogalmazott célok-és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja.
- A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén írásban értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

III. A pedagógiai program módosítása

1. A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:
 - az intézmény vezetője
 - a nevelőtestület bármely tagja;
 - a nevelők szakmai munkaközösségei;
 - a szülői munkaközösség;
 - az iskola diákönkormányzata;
 - az iskola fenntartója
2. A módosított pedagógiai programot a jóváhagyást követő tanév szeptember első napjától kell bevezetni.
3. A pedagógiai programot az igazgató a nevelőtestület bevonásával készíti el és a fenntartó hagyja jóvá. A pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

IV. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

1. Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.
2. A pedagógiai program egy-egy példánya a következő helyeken tekinthető meg:
 - az igazgatói irodában;
 - az iskola honlapján: www.arpad-gyoroszi.sulinet.hu
3. Az intézmény vezetője és helyettese minden hónap első hétfőjén, a fogadóórán adhat érdemi szóbeli tájékoztatást azonnali szülői kérésre a pedagógiai programról. Ha azonnal érdemben nem adható meg a válasz, akkor az igazgató 8 napon belül ad írásban tájékoztatást.
4. A szülő joga különösen, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról.

Legitimációs záradék

A szakmai munkaközösség véleményezési nyilatkozata

A Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelelem Általános Iskola **alsó tagozatos munkaközössége** az intézmény **pedagógiai programjával** kapcsolatos véleményezési jogát gyakorolta.

Gyöngyösoroszi, 2023. augusztus 21.

.....

Szőke Kálmán munkaközösség vezető

A szakmai munkaközösség véleményezési nyilatkozata

A Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelelem Általános Iskola **felső tagozatos munkaközössége** az intézmény **pedagógiai programjával** kapcsolatos véleményezési jogát gyakorolta.

Gyöngyösoroszi, 2023. augusztus 21.

.....

Hidasi-Nagy Mária munkaközösség vezető

A fenntartó jóváhagyó nyilatkozata

Az Nkt. 83. § (2) g) pontja értelmében a Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelelem Általános Iskola **pedagógiai programját** a mai napon jóváhagyom.

Hatvan, 2023.

.....

tankerület képviselője

Hatvani Tankerületi Központ

A **pedagógiai program** 2023. szeptember 1-től hatályos.

.....

Pásztor Ferenc
igazgató

Hatvani Tankerületi Központ EFOP-3.3.7-17-2017-00008 azonosító számú pályázat

A Hatvani Tankerületi Központ EFOP-3.3.7-17-2017-00008 azonosító számú pályázatában mint megvalósító intézmény vettünk részt 2017.11.01.-2019.11.01-ig másik két intézménnyel együtt.

- Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola,
- Csányi Szent György Általános Iskola
- Recski Jámbor Vilmos Általános Iskola

SZAKMAI MEGVALÓSÍTÁS:

A megvalósult módszertani fejlesztés

ezen belül az iskolán belüli informális tanulás olyan állandó tematikájának és tartalmainak további alkalmazása, amely illeszkedik a köznevelési intézmény pedagógiai, szocioökonómiai, kulturális adottságaihoz, lehetőségeihez és környezetéhez, és amely több éven át keretet biztosít a Nemzeti Alaptantervhez és a köznevelési intézmény pedagógiai programjához kapcsolódó, tanórán kívüli, élménypedagógiai módszerekkel támogatott, tanulási alkalmak lebonyolításához.

A lelki és fizikai egészség fejlesztése: mentálhigiénés és egészségmegőrző tematikák mentálhigiénés ismeretek elméleti és gyakorlati alkalmazásának elsajátítása, művészetterápiás eszközök bevezetése konfliktuskezelés és személyiségfejlesztés támogatása céljából.

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola A NAT egyik kiemelt fejlesztési területe a személyiségfejlesztés, ehhez kíván kapcsolódni a „A művészetek mint a személyiségfejlődés és az önismeret, önkifejezés eszközei” program. A kreatív, alkotó folyamat jótékonyan hat a szorongások, önértékelési nehézségek leküzdésében, az empátiás készség megerősödésében, az érzelmek stabilizálásában.

A képi kifejezés, rajzolás, a zene átélése, a tánc, a mozgás mint az önkifejezés eszköze, az alkotói tevékenység nagy hatással van a korai személyiségfejlődésre. A gyermekek előszeretettel rajzokban mesélik el a bennük és körülöttük zajló eseményeket. Önismereti és logikai kompetencia. Konfliktus-felismerés és kezelés a hétköznapi helyzetekben, a problémák megoldásának elősegítése. Lényeges a reproductív és a problémamegoldó gondolkodásmód fejlesztése, az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása. Kiemelt célunk a gondolkodás fejlesztése, elsősorban az összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, konvertáló, rendszerező, logikai képesség fejlesztése, a különbözőségek, azonosságok tudatosítása és megállapítása terén különböző – finommotorikát fejlesztő játékos foglalkozások keretében. Kezdeményezőképeség és erkölcsi kompetencia A tanulók azon készségei, képességei fejlődhetnek, mint a tervezés, a szervezés, a feladatok megosztása, a kommunikáció, a jó ítéloképesség, a tolerancia, a tapasztalatok értékelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, valamint az etikus magatartás. Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

A tanulói elképzelések, képzetek, élmények és érzések kreatív kifejezésének módjaival megismerkedés. A tanulók lehetőséget kapnak a megismert technikák gyakorlati kivitelezésére is pl. mandalakészítés, hímzés, papírmunkák... Szociális és állampolgári kompetencia Önismeret, önszabályozás, motiváció, önbizalom, önértékelés A projekt végén az elkészült darabok kiállításra kerülnek, a foglalkozás során készült fotókból prezentáció esetleg film készítése, majd bemutatása a tanulóknak és szüleiknek.

Fenntartandó projektjeink:

- Kötés, hurkolás
- Érzelmek és hangulatok
- Varázslatos Kövek
- Dédanyáink Játékai
- Csodák sóból, vízből
- Mi lennél ha...
- Régen és most
- Mi lennél ha...

Ezek a tevékenységek szorosan illeszkednek intézményünk pedagógiai adottságaihoz, lehetőségeihez. A kidolgozáskor maximálisan figyelembe vesszük iskolánk tanulóinak szocioökonómiai és kulturális adottságait: miként az intézmény bemutatásánál is olvasható, iskolánk tanulói összetételére a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet jellemző. Diákjaink ingerszegény környezetből érkeznek, a konfliktusok kezelése agresszióval, verbális agresszióval történik. A gyermekek személyiségének fejlesztése nem nevezhető ideálisnak ebben a környezetben. A tematikus keretrendszer kidolgozásával intézményünkben lehetőség nyílik arra, hogy a különböző művészeti ágakon belüli önkifejezés megvalósulása személyiségfejlődéssel járjon együtt, azaz az élmények feldolgozása során a gyermek érzelmei, indulatai kezelésére is képessé váljon. A művészetterápiás módszerrel így elérhetjük, hogy az otthoni tanult minták helyett vagy mellett más, kreatív, proaktív konfliktuskezelési módszereket is megismerjenek a tanulóink. A konfliktuskezeléssel párhuzamosan a személyiségfejlesztés támogatása is jelentősen aktivizálódik: a művészet az érzelmekre hat, feszültségeket, gondolatokat, asszociációkat hív életre. Ezek az alkotó folyamatok élményfeldolgozást is jelentenek, s ez segíti a gyermek egyéniségét kitejesezni, vagy a stressz okozta feszültséget levezetni.

A projekt, illetve a modul anyagának feldolgozása, gyakorlati feladatvégzés, produktum létrehozása. A létrehozott produktumokból kiállítás szervezése, mellyel nyitott teret biztosítunk az iskolában létrehozott projektfeladat bemutatására, amellyel a tanulók kreatív készségeinek fejlődését tudjuk bemutatni. Célunk az is, hogy az egész iskola, esetleg a faluközösség is megismerhesse azt a munkát, amely a projekt során keletkezett. A foglalkozásokon készített fotókból, videó részletekből prezentáció esetleg film készülhet, amellyel tovább lehet majd motiválni a diákokat.

Innovációs műhelyek kialakítása az iskola pedagógiai eszköztárának bővítésére, kiemelten élménypedagógiai módszerek fejlesztésére és bevezetésére;

- az informális tanulás tartalmainak, szolgáltatásainak bővítését célzó feladatok, tevékenységek kidolgozása;
- közösségfejlesztő programok, közös játékok, vetélkedők, versenyek tartalmi fejlesztése.

Az intézmény pedagógusainak és diákjainak felkészítése, képzése az informális tanulás – elsősorban az állandó tematika – működtetésére és igénybevételére

Az informális tanulási tevékenységek megvalósítása:

- a) a kidolgozott állandó tematika működtetése és továbbfejlesztése;
- b) közösségfejlesztő programok, közös játékok, vetélkedők, versenyek szervezése,
- c) a tevékenységek monitorozása és pedagógiai értékelése.

IV. A szolgáltatás megismertetése a célcsoport körében, a programban folyó szakmai munka bemutatása.

találkozók szervezése
médiákban bemutatás
dokumentációk készítése

Fenntartási kötelezettség

A támogatást igénylő a projekt fizikai befejezésétől számított 3 évig vállalja:

- a kifejlesztett módszertan alkalmazása az intézmény pedagógiai programja alapján,
- a módszertani fejlesztések keretében kidolgozott szakmai anyagok évenkénti felülvizsgálatát és szükség szerinti aktualizálását,
- 4 db nem formális pedagógiai program megvalósítása iskolai tanévenként, oly módon, hogy azt a nevelőtestület a következő tanévre a tanévnyitó értekezleten határozhatja meg.

A fenntartási időszak programjait a fizikai befejezéstől számítva legalább 3 teljes tanévre kiterjedő időszakon keresztül kell megvalósítani, 2020/2021 tanévtől 2023 jún. 15-ig. A szakmai programok az intézmény által kidolgozott projektfeladatok, melyek minden évben kiválasztásra, majd végrehajtásra kerülnek.

EFOP-3.3.5-17 kódszámú, „Korszerű pedagógiai módszerek alkalmazását segítő Iskolai Közösségi Program kísérleti megvalósítása

Intézményünk 1-7. évfolyamos tanulói 2018 és 2019 júniusában részt vettek az EFOP-3.3.5-17 kódszámú, „Korszerű pedagógiai módszerek alkalmazását segítő Iskolai Közösségi Program kísérleti megvalósítása” című projekt keretén belül biztosított tematikus bentlakásos és/vagy napközis programokon.

A tanórán kívüli gyakorlati tapasztalatszerzést lehetővé tevő, innovatív tanulószervezési eljárásokkal és kreatív módszertani eszköztárral megvalósított programok a hagyományos tanulástól eltérő módon, de hatékonyan és élvezetes tanulást biztosítva járultak hozzá a tanulói ismeretek bővítéséhez, a tanulók komplex, differenciált, egyéni fejlesztéséhez. A kísérleti program tapasztalatainak elemzése és az értékelés eredményei meggyőzően igazolták számunkra a nem formális és informális tanulás térnyerésének szükségességét.

A nem formális és informális tanulás

Iskolánkban tudatosan figyelemmel kísérjük a szűkebb és tágabb környezetünk társadalmi, gazdasági, technológiai és egyéb változásait, és az egész életen át tartó tanulás, valamint tanulóink munkaerőpiaci esélyeinek megalapozása érdekében igyekszünk rugalmasan reagálni ezekre a változásokra.

Az élethosszig tartó tanulás elve szerint a *formális* – az oktatási, képzési intézményekben megvalósuló, bizonyítvánnyal, oklevéllel záruló – tanulás mellett napjainkban egyre inkább felértékelődik a másik két tanulási forma:

- a **nem formális tanulás**, amely szervezett tanulási tevékenység, a formális képzési kereteken kívül történik, eredményét nem szükségszerűen ismerik el bizonyítvánnyal;
- az **informális tanulás** az az egész életen át tartó tanulási folyamat, amelynek során az ember a napi tapasztalatok, élmények összegyűjtésével tesz szert tudásra. □ A nem formális tanulás

A nem formális tanulás középpontjában a **gyakorlat, a cselekvési tudás** elsajátítása áll. Színterei lehetnek például: közösségi helyek, kulturális intézmények, könyvtárak, civil, szakmai és társadalmi szervezetek vagy a formális oktatás rendszereiben folyó, a tanulás kiegészítésére létrehozott intézmények. Megvalósulhat olyan szervezetek vagy szolgáltatások révén is (pl. képzőművészeti, zenei kurzusok, sportoktatás, vagy vizsgára felkészítő magánoktatás), amelyeket a formális rendszerek kiegészítése céljából hoztak létre.

Az olyan nem formális színterek, mint például az állatkertek, tudományos központok, parkok, planetáriumok, művészeti galériák vagy múzeumok vonzó, interaktív helyszínei lehetnek a tanulásnak.

Az informális tanulás

Az informális tanulás, mint a mindennapi élet természetes velejárója, nem intézményi, szervezeti keretekben megvalósuló, s nem feltétlenül tudatos tanulási tevékenység, és lehetséges, hogy mi magunk sem ismerjük fel tudásunk és készségeink gyarapodását. A **családban és kortárs csoportokban**, valamint az **infokommunikációs eszközök** segítségével egyéni módon is megvalósuló informális tanulás a tanulóink képességei alakításának és személyiségfejlődésüknek (szocializáció) alapvető feltétele, eszköze. Az egyre fiatalabb korban kezdődő és rugalmasságot feltételező tanulási forma jellemzője a tanulók életkori

sajátosságainak, **egyéni különbségeinek differenciáltsága**, a különböző információs források igénybevétele, az élet különböző szinterein szerzett tapasztalatok felhasználása. Az informális tanulás technikai feltételrendszere az infokommunikációs eszköztár bővülésével folyamatosan átalakul. A **számítógép, internet** segítségével megvalósuló egyéni tanulás mellett tanulóink körében is egyre nagyobb szerepet kap a **mobil telekommunikációs eszközökkel**, s a vizualitás új technológiáival történő kognitív megismerés.

A szabadidőben zajló informális tanulás olyan, szinte kimeríthetetlen lehetőségeket rejtő tanulási forma, melyben diákjaink **attitűdöket, értékeket, jártasságokat és tudást sajátíthatnak el.**

Az informális tanulás jelentős hozadéka: amellet, hogy rugalmas, kreatív és bármilyen keretben megvalósítható, a megélt élmények elősegíthetik, hogy tanulóink érdeklődjenek/elköteleződjenek a tanulás egyéb formái mellett is. **Ezáltal kitörési lehetőséget** is biztosíthat a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók számára, ahol a családban a tanulás nem feltétlenül érték.

A formális és nem formális tanulást **általában informális is kíséri.**

A nem formális keretekre tervezett programok jellemzői

- A célok és tartalmak összhangban vannak az intézményi (formális) tanulásban alkalmazott programmal.
- Elsődleges célja az adott célcsoport számára egyéni szinten is az igényeknek legmegfelelőbb tanulási lehetőség biztosítása a tanórán kívül.
- A célcsoport azonos: pedagógusok és tanulók.
- Kapcsolatot teremthetünk a mindennapi élet és a tananyag között, az elvont tudományos jelenségek konkréttá, befogadhatóvá tehetők.
- Tanórai keretekre nem korlátozott, rugalmas, az eltérő tanulói igényekhez igazítható.
- Módszertana színes, változatos, és előnyben részesítjük a tanulásmódszertani fejlesztő eszközök alkalmazását.
- Nincs osztályozás, számonkérés, ugyanakkor az értékelés változatos formáit használjuk.

Az intézményen kívül megvalósuló nem formális és informális tanulási szinterek Szinterek lehetnek a **kulturális, művelődési intézmények, civil szervezetek, művészeti és sportegyesületek** szervezésében történő oktatások, képzések, tanfolyamok. Szervezhet ilyen pl. ifjúsági szervezet, tanoda, teleház, önkéntes szolgálat, kortárs csoportok felnőttek segítségével, stb.

A tematikus programok helyszíne lehet például **nyári (bentlakásos vagy napközis) tábor**, múzeum, művészeti galéria, könyvtár, látványlaboratórium, tudományos központ, állatkert, botanikus kert, vagy a természetes környezet: nemzeti park, tanösvény, erdő, mező, vízpart is. Az adott tanévben megvalósításra kerülő, előre tervezhető programokat intézményünk **éves munkatervében rögzítjük**. Az előre nem tervezhető programokon való részvételre aktuálisan a döntésre jogosult vezető – az alább részletezett **kritériumoknak való megfelelés és a finanszírozhatóság** szempontjait figyelembe vevő – jóváhagyását követően kerülhet sor. Amennyiben a tanév rendjéről szóló rendelet vagy más jogi szabályozás lehetővé teszi, továbbá iskolánk **fenntartója egyetért és a szükséges feltételeket biztosítja**, a tanítási év lezárását követően a tanulók részére a pedagógiai program végrehajtásához nem kapcsolódó

foglalkozásokat szervezhetünk, amelyeken a részvételt a tanuló, kiskorú tanuló esetén a szülő az iskola igazgatójához benyújtott kérelemben kezdeményezheti.

A nem formális keretekre tervezett programok kritériumai

A rendszerezett kompetencia- és készségfejlesztő programok megfelelnek az alábbi követelményeknek:

Alapfeltétel, hogy az adott program/tréning/képzés/tanfolyam a **Nemzeti alaptantervben megfogalmazott célokhoz**, feladatokhoz igazodik, középpontjában a tanulók tudásának, készségeinek és képességeinek fejlesztése, kibontakoztatása, a személyiség fejlődéséhez szükséges megfelelő feltételek biztosítása áll. A tanulóknak a programokon való részvétele segíti az iskolában tanultak rendszerezését, megerősítését, nyomatékosítását.

A program jellemzője, hogy

- **szervezett, irányított folyamat**, melynek **pedagógiai célja** van, és a tanuló(k) **fejlődését** (készségek és kompetenciák) szolgálja,
- **szervezett formában, keretek között** valósul meg,
- a tanulási cél(ok), tanulási idő vagy tanulási támogatás szempontjából **strukturált**,
- az intézményen kívüli szintéren **céltudatos, okszerű** oktatási-tanulási tevékenység(ek) zajlik/zajlanak,
- a tanuló az általa tapasztalt konkrét helyzetekkel **közvetlen kapcsolatba** kerül,
- a tanuló által szándékosan vállalt tevékenység: a tanuló az oktatási-tanulási helyzetben szereplő személyekkel **interakcióba kerül, aktív**,
- a tanuló **motivációja értékeken** alapszik,
- a tanulás értékelése a **formatív, fejlesztő értékelésen** alapul, melynek lehetőség szerint része az ön-, társ- és csoportértékelés, valamint a portfóliós értékelés,
- elősegíti és erősíti intézményünk partnerközpontú működését, a különböző **együtműködéseket** (pedagógus, tanuló, szülők, ágazaton belüli és/vagy más ágazatok (pl. közművelődés) szereplői, civil szektor, egyéb programszolgáltatók).

A pedagógusokkal/megvalósítókkal szembeni elvárások

- A nem formális és informális formában megvalósuló programok tervezése és megvalósítása során kiemelt feladat a **tanulói aktivitás, az élményalapúság és a tanulás közösségi élménnyé formálása**, mint szempontok figyelembe vétele és érvényre juttatása.
- Elvárás az intézményen kívüli programok szervezéséhez kapcsolódó, releváns **jogszabályi előírások** ismerete és betartása.
- A programok megvalósítása – a program jellege és lehetőség szerint – önkéntesek, iskolai közösségi szolgálatos tanulók bevonásával történik.

Fentiek mellett, az EFOP-3.3.5-17 projektben megismert és kipróbált új módszertani fejlesztés nevelő-oktató munkánkban való alkalmazása kapcsán, pedagógiai programunk következőkben megjelölt fejezeteit kiegészítjük az alábbi tartalommal:

1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, értékei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai Alapelvek

Az iskolánkban folyó nevelő-oktató munkát alapvetően meghatározza

- **a komplexitás elve:** A nevelés-oktatás folyamatában számolunk a biológiai, fiziológiai, pszichológiai és társadalmi törvényszerűségek hatásaival. Az egyes tanulók komplex személyiségfejlesztéséhez szükséges célratoró, tervszerű és többoldalú hatások között jelentős szerepet tulajdonítunk az intézmény falain belül és azon kívül megvalósuló nem formális és informális tanulásnak is. Az iskolai életet egészében kezeljük, azaz nem csak a tanórákra koncentrálnak, hanem a nevelés-oktatás fontos részének tekintjük az iskolában a tanórán kívül eltöltött időt is. A formális, nem formális és informális tanulási programok egymással összehangoltan támogatják a kitűzött célok elérését.
- **az egész életen át tartó tanulás elve:** Az élethosszig tartó tanulóhoz szükséges motívumok és tanulási képességek, készségek, jártasságok, attitűdök kialakítása alapvető jelentőségűvé válik. Az élethosszig tartó tanulás biztosítja azt a képességek további változását hozó önfejlődést, amelyet az új technológiák, a munkaerőpiac és a modern társadalom kihívásai igényelnek. Az élethosszig tartó tanulás szélesebben is értelmezhető, így az élet minden területére kiterjedő formális, nem formális és informális tanulást is magában foglalja.
- **a tapasztalatszerzés elve:** Személyiségünk, viselkedésünk a tanulás során szerzett tapasztalatok révén fejlődik, változik. A tapasztalatszerzés történhet explicit, instrukciókra épülő tanulás, megfigyelés vagy gyakorlati tapasztalás útján. Tanulásfelfogásunk szerint a tanulás a tapasztalatszerzést, az életszerű helyzetek sajátélményű megélését feltételezi, ahol az információ forrása maga a valóság. Az ilyen helyzeteket a tankönyvekben található leképzett, leegyszerűsített tananyag nem képes biztosítani. A régebben elsődlegesnek tartott ismeretekkel szemben felértékelődött a kompetencia, az a fajta tudás, amelynek elsajátítása természetes környezetben, életszerű tapasztalatok szerzésével történik. Valljuk, hogy a tanuló életet alakító tudást és tapasztalatot kell, hogy szerezzen a tanulási folyamat során. Igyekszünk minél több lehetőséget teremteni a nevelés-oktatás folyamatában a tanulók számára a saját tapasztalatok megszerzésére, megértésére, általánosítására. Az informális tanulás jegyében arra törekszünk, hogy tanulóink az élet különböző szinterein szerezzenek tapasztalatokat, az iskola falain kívül is. A külső helyszíneken jellemző, gyakorlaton alapuló, tapasztalati és élményalapú oktatástanulás, hozzájárul a kreativitás, az érzelmi intelligencia fejlődéséhez és a szocializációhoz is.
- **az aktív részvétel elve:** A tanulás a tanuló aktív, értelmezést kívánó, értelmezést létrehozó tevékenysége. A tanulók passzív befogadására alapozó nevelés-oktatás helyett az aktív tanulási helyzetek megteremtése vált szükségessé, amelyekben a tanításról a tanulásra, az együttműködésekben történő, élményszerű tapasztalatszerzésre helyeződik át a hangsúly. A tanuló aktivitásának jelentős szerepe van a szociális tanulás folyamatában is.
A megváltozott pedagógus szerepnek megfelelően, tudatában vagyunk annak, hogy az ismeretek forrása ma már nem csak az iskola és nem csak a pedagógus, azaz a tanulás már túlmutat a formális tanulási kereteken.

A pedagógus a tanulók egyéni tanácsadójává válva, többé-kevésbé a háttérben marad, és segítséget nyújt a tudás elsajátításának javításához. Kiemelt fontosságot kap a tanulói

autonómia, az önálló cselekvés és az önszabályozás – megengedve a hibázást, a tévedést, mint a tanulás természetes velejáróját. Az alapelv megvalósítása függ a feldolgozandó tartalomtól, a szervezési formától, a feldolgozás során alkalmazott módszerektől és eszközöktől, valamint a helyszíntől. **az élményalapúság elve:** Lehetőség szerint igyekszünk összekötni az élményt a tanulással. Az élménypedagógiai szemlélet az iskolában megváltoztatja a pedagógusok és a tanulók egymáshoz és a tudáshoz való viszonyát. Ennek érdekében többek közt játékokat, szimulációkat, szerepjátékokat, stb. integrálunk a tanulási-tanítási folyamatba. Az iskolán kívüli tanulás során az autentikus környezet élmény- és információgazdag kontextust biztosít a tanuláshoz; a megszokott taneszközök helyett különféle munka- és vizsgálati eszközöket kínál; egyszerre több érzékszervre is hat. A tanterem által behatárolt térrel és hagyományos elrendezéssel szemben a változatos és tágabb tér lehetőséget biztosít a nyílt, tanulói aktivitáson és együttműködésen alapuló pedagógiai módszerek alkalmazására. Hisszük, hogy a hosszabb távú, rendszeres iskolán kívüli programok, ahol a tanulás autentikus élményekkel és szociális interakcióval gazdagítva zajlik, képesek pozitívan befolyásolni a tananyaggal, témával kapcsolatos attitűdöket, meggyőződést és viselkedést. **a motiváció elve:** Felkeltjük tanulóinkban az érdeklődést, a megismerési, felfedezési vágyat, hogy örömmel, kedvvel jussanak el az ismeretekig. Pedagógusaink olyan új tanulási lehetőségeket ajánlanak, változatos szervezési megoldásokat alkalmaznak, amelyek fokozzák a tanulók aktivitását, olyan módszerek birtokában vannak, amelyekkel pozitív attitűdöt alakítanak ki, pozitív érzelmeket keltenek bennük. Így kreatív, alkotó tagjaivá válhatnak egyegy közösségnek.

a bizalom elve: Bizalom, megértés, tisztelet minden egyes tanuló és szülői személyisége iránt, törekvés a személyes kapcsolatok kialakítására. A bizalom alapja a biztonság (különös tekintettel az érzelmi biztonságra), a kiszámíthatóság, a hitelesség, a félelem vagy szorongás nélküli helyzetmegélés lehetősége. A bizalom záloga a szavahihető, megbízható viselkedés. **a differenciálás elve:** Törekszünk az egyéni képesség-, fejlettségi szint és a személyiségi tulajdonságok eltéréseihez igazodó fejlesztő eljárási módok érvényesítésére a nevelés-oktatás folyamatában. Az iskolán belüli és kívüli nem formális és informális tanulási alkalmak szervezése a tanulók differenciált tevékenykedtetésére épül, a feladatrendszerek eltérő fejlesztő hatásának figyelembe vételével, igazodva az ismeretelsajátítás ütemében a fejleszhetőség és taníthatóság egyéni különbségeihez, felhasználva a differenciált munka tanórai és tanórán kívüli szervezeti lehetőségeit. A differenciált pedagógiai munkánk célja eljuttatni a tanulókat az egyéni képességek szerint elérhető ismeretelsajátítási szintre. A tanulással kapcsolatos egyéni eltérések mellett a csoportkülönbségeket is figyelembe vesszük. **a személyközpontúság elve:** Pedagógusaink személyiségét a másik ember felé empátiával, feltételhez nem kötött pozitív odafordulással, hiteles, nyílt kommunikációval és bizalommal fordulás jellemzi. Iskolánkban minden egyes tanuló fontos, és minél teljesebb körű megismerésben, személyes figyelemben részesül. A pedagógusok tudatosan teremtik meg a feltételeket az egyén fejlesztése érdekében a közösségi léthez, az egymás tiszteletén alapuló együttműködéshez, a közös gondolkodáshoz és problémamegoldáshoz. **a visszajelzés elve:** Folyamatosan nyújtunk visszajelzést – mind a tanuló, mind a szülők számára – a személyiségfejlődésről, a tanulói teljesítményekről, ezek változásáról, javításuk akadályairól. Törekszünk arra, hogy az egyes tanulók különböző személyiségjegyeihez (például kognitív fejlettségi szint, siker vagy kudarcorientáció, különböző motivációs állapot, tanulási technika,

szorgalom, erőfeszítés) igazodó, differenciált, az optimális teljesítményt elősegítő visszajelzést, értékelést adjunk.

Értékek

Mindennapi munkánk során arra törekszünk, hogy iskolánkban a tanulási-tanítási folyamatok a fent megfogalmazott alapelvek háttérében meghúzódó értékek alapján szerveződjenek.

Kiemelten kezelt értékeink:

- humanizmus,
- bizalom,
- biztonság,
- emberi szabadság,
- empátia,
- méltányosság,
- szolidaritás,
- kapcsolatorientáltság,
- folyamatos tanulás, • fenntartható fejlődés.

Az iskolánk működésének filozófiai alapját alkotó, általunk vallott értékeket tudatosan, személyes mintákon keresztül közvetítjük tanulóink és családjaik, valamint környezetünk felé.

Célok

A tanuló egyéni fejlődése, életminőségének javítása, látókörének szélesítése és a közösségben való tanulás örömeinek megtapasztalása pedagógiai-szakmai munkánk elsődleges célja. Az új módszertan alkalmazásával

- erősödik intézményünkben az inkluzív szemlélet,
- az élményalapú nem formális és informális tanulási folyamatok megjelennek és beágyazódnak a formális oktatás rendszerébe,
- az új módszertan hozzájárul a pedagógusok módszertani kultúrájának folyamatos fejlesztéséhez, a pedagógiai kreativitás előtérbe helyezéséhez,
- megerősödik a támogató-segítő, kooperatív pedagógiai kultúra és tevékenység intézményünkben,
- a tanórákon kívül az iskolában eltöltött időben megvalósuló, és az intézményen kívüli nem formális és informális tanulási formákon alkalmazott új módszertan hozzájárul a tanulói ismeretek, kompetenciák elsajátításához, a személyiség kiteljesedéséhez,
- a nyitott nevelési-tanulási színtereken megvalósuló tematikus foglalkozások keretében lehetőség teremtődik olyan tanulási módokra és szervezési megoldásokra, amelyek előmozdítják a tanulás belső motivációinak, önszabályozó mechanizmusainak fejlesztését, a heterogén tanulói közösségek kialakítását és az osztályközösségek megerősödését,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók tanulási motivációja erősödik,
- csökkennek a lemorzsolódási mutatók, és ez hosszabb távon hozzájárul a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkenéséhez,

- megalapozódnak az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák,
- erősödnek a célok megvalósításához elengedhetetlen, különböző szintű és típusú együttműködések. **Feladatok** A célok megvalósításához szükséges feladatok, tevékenységek:
- a tantermen kívüli, élményalapú gyakorlati tapasztalatszerzésen alapuló foglalkozások, tematikus nem formális és informális programok számának növelése,
- belső szakmai műhely kialakítása a feladatra, majd szakmai koncepció kidolgozása az intézményünk nevelési-oktatási rendszerébe való integrálásra, figyelembe véve az alábbi témamodulok felhasználási lehetőségeit:
- a befogadó, esélyteremtő szemléletén alapuló kooperatív pedagógiai kultúra elmélyítése, az ezt szolgáló akkreditált pedagógus-továbbképzéseken való részvétel előnyben részesítése,
- az újszerű, a kompetenciafejlesztést támogató tanulás-szervezési eljárások alkalmazása,
- a tanulási esélyek egyenlőségét szolgáló szervezeti formák alkalmazása, • az esélykülönbségeket mérsékelő, esélyteremtő módszertan alkalmazása,
- a digitális korszak korszerű tanulási módjainak előtérbe helyezése.

Eszközök

A gyakorlatban olyan nevelő-oktató munkát segítő eszközöket alkalmazunk, amelyek értékeink közvetítését segítik, és alapelveinknek megfelelnek. Kiemelt szempont a mobilizálható környezet kialakítása és az élménypedagógia szükséges eszközeinek biztosítása. **Eljárások**

A projektben megismert és alkalmazott újszerű, a kompetenciafejlesztést támogató tanulás-szervezési eljárások jelen vannak pedagógiai munkánkban. Nagy hangsúlyt fektetünk az olyan tanulás-szervezési módokra, alkalmazott módszerekre és technikákra, amelyek alkalmasak a célok megvalósítására. Előtérbe kerül a kulcskompetenciák fejlesztése, az aktív, cselekedtető, kooperáción és kölcsönös függésen alapuló tanulás-szervezési eljárások alkalmazása.

2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Iskolánk fontos feladata, hogy tanulóinkat felkészítsük az optimális szintű **közösségi és önfejlesztő aktivitásra, a konstruktív életvezetésre**, és mindezek érdekében jelentős szerepet kap nevelőmunkánkban az **érzelmi intelligencia fejlesztése**.

Személyiségfejlesztő munkánk a tanuló minél sokoldalúbb megismerésén alapul, melyet a formális keretekhez viszonyítva hatékonyabban szolgálnak a nem formális és informális tanulási formák.

A tanulást tágan, széles spektrumban értelmezzük, és nem csak az iskolai, osztálytermi tanulást értjük alatta. A gyermek születésétől kezdve folyamatosan tanul.

Felfogásunk szerint a tanulási folyamatban tapasztalt **különbözőségek** – úgymint az eltérő tanulási stílus és tempó, az eltérő intenzitású érdeklődés, a változó támogatási igény – természetes velejárói a tanulási folyamatoknak. A **személyre szabott komplex fejlesztés folyamatában** nagy hangsúlyt fektetünk a kulcskompetenciák, ezen belül kiemelten a **szociális (személyes és társas) kompetenciák** fejlesztésére.

Az **esélykülönbségek mérséklése** érdekében feladatunk az egyéni, hozott tudásokra, erősségekre épülő fejlesztés.

Az nem formális és informális tanulási alkalmak foglalkozásain számolunk azzal, hogy a **tanulók különböző szinten állnak a tudásban, mindenkinek más és más az előzetes tudása, mindenkinek más lehet a tapasztalata, és másképp érett a tananyag befogadására.**

Az ismeretek közvetítésekor, szövegértés fejlesztésekor, szövegfeldolgozás során prioritásként kezeljük az **előzetes tudásra épülő ismeretsajátítást**. Az előzetes tudás előhívása különösen meghatározó jelentőségű **a hátrányos és halmozottan hátrányos tanulók esetében**, legfőképpen a verbális tanulás során.

3. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatok

Az önismeret alakítása, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztése **mellett felértékelődik a tanulói közösségépítés szerepe**, mivel a tanuló egyéni fejlesztése a tanulói közösségek hatásán keresztül is érvényesül. A közösségépítést elősegítő feladataink:

- heterogén csoportalakítás,
- kooperáción alapuló tanulásszervezés,
- a közösségben elfoglalt hely rendezése (státuszkezelés).

Témamodulok, évfolyamok és tantárgyi illeszkedések

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

Témamodulok	Tematikus napközis és bentlakásos programok témamoduljai évfolyamonként							Tantárgyi illeszkedés
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	
Nomád, kaland (Challenge Camp)								Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek Hon- és népismeret Magyar irodalom Technika, életvitel és gyakorlat Biológia-egészségtan Testnevelés és sport Természetismeret
Közlekedés, KRESZ								Technika, életvitel és gyakorlat
Idegen nyelv								Idegen nyelv
Környezetvédelem, természetismeret								Környezetismeret Természetismeret Technika, életvitel és gyakorlat

Környezetvédelem, tudatos fogyasztói magatartás								Biológia-egészségtan Földrajz Fizika Kémia Technika, életvitel és gyakorlat
Nemzeti és kulturális identitás – Hagyományörzés, anyanyelvápolás								Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek Hon- és népismeret Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra Dráma és tánc Technika, életvitel és gyakorlat
Művészeti nevelés								Magyar nyelv és irodalom Ének-zene Vizuális kultúra Dráma és tánc
Sport, egészségre nevelés								Testnevelés és sport Biológia-egészségtan
Digitális világ, tudatos médiahasználat								Informatika Technika, életvitel és gyakorlat Erkölcstan
Digitális világ, digitális alkotás								Informatika Fizika Matematika Természettudományi gyakorlatok Technika, életvitel és gyakorlat Vizuális kultúra Mozgókép-kultúra és médiaismeret
Életvezetés, családi életre nevelés, közösségi szerepvállalás								Technika, életvitel és gyakorlat Magyar irodalom Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek Hon- és népismeret Erkölcstan Etika

Az iskola pedagógiai programját kiegészítő elemek a hátrányos helyzetű tanulók pedagógiai módszerekkel történő támogatásához, egyéni felzárkóztatásához

EFOP-3.11.1-17-2017-00003

1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka pedagógiai alapelveihez, értékeihez, céljaihoz, feladataihoz, eszközeihez, eljárásaihoz

Intézményünk a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók egyéni szükségleteire, az előzetes tudásukhoz illeszkedő, komplex, differenciált és személyre szabott fejlesztésekre összpontosít, elősegítve a tanulás fejlesztését, a tanulói teljesítmények javulását. A mérésekértékelések tükrében folyamatosan igazítja a tanuló szükségleteihez, igényeihez a módszereket, fejlesztéseket.

A tanulási-tanítási folyamat – a pedagógiai, tanulási környezet – továbbfejlesztésével megalapozzuk és kialakítjuk az egész életen át tartó tanuláshoz, a sikeres munkaerő-piaci belépéshez szükséges kompetenciákat.

Bizalomra épülő, befogadó és megtartó, kapcsolatorientált intézményi kultúrát alakítunk ki, hogy mindennapi gyakorlatunk megfeleljen a tanulók sokféleségének.

2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatokhoz

A pedagógusaink feladata, hogy megismerjék diákjaik tanulási stílusát, tanulási stratégiájukat, helyzetüket a csoportban, hogy ezek alapján tudjanak segítséget adni az egyéni tanulásához, képességeik fejlesztéséhez, személyiségük formálásához.

Törekszünk minden tanuló fejlődési szükségleteihez, élethelyzetéhez, igényeihez igazodó differenciált pedagógiai módszereket alkalmazni.

A tanulókat a mindenkori képességeik szerinti fejlettségi szintjükhöz, kompetenciáikhoz és a hozott tudások, értékek különbözőségeihez alkalmazkodva, individuális adottságaiknak megfelelő fejlesztésben részesítjük.

Fejlesztjük a tanulók elemi ismeretszerzését, az önálló tanulást biztosító elemi készségeket, képességeket.

Fontos feladat tanulóink motivációjának, érdeklődésüknek a fenntartása.

A tanulók komplex személyiségfejlesztésében kiemelt hangsúly helyeződik az érzelmi intelligencia fejlesztésére is.

3. A teljes körű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokhoz

Az egészségfejlesztő programok esélyt teremtenek a sokszor többszörösen hátrányos helyzetű családok gyermekeinek. Építeni kell a tanulók előzetes tudására, szociokulturális értékeire, szülőkkel

való hatékony, a megszokottól eltérő együttműködésére, más partnerkapcsolatok kiépítésére és működésére.

Iskolánk feladata a tanulók hátrányos helyzetéből kialakuló különbségek csökkentése az egészséges életmód kialakításában is. Munkánk során figyelembe vesszük ezt a tanrend, a napirend, a tanulási-tanítási tényezők kialakításakor.

4. A közösségfejlesztéssel, az iskola szereplőinek együttműködésével kapcsolatos feladatokhoz

A közösségfejlesztés nagymértékben hozzájárul a szociális hátrányból való lemaradás csökkentéséhez, a tanulók egyéni képességeinek kibontakoztatásához, a továbbtanulási esélyeik növeléséhez. Feladatunk sikeres megvalósítása csak az intézményen belüli és intézményen kívüli kapcsolatok kialakításával, az érintettek szoros együttműködésével lehetséges.

Intézményünk igénybe veszi a pedagógiai szakmai szolgáltatások különböző formáit (tanácsadás, továbbképzés, stb.). Felhasználja az országos mérésekről kapott intézményi, telephelyi jelentéseket. Együttműködik a szakszolgálati, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltató szervezetekkel. Kapcsolatot tart a helyi civil társadalommal.

5. A pedagógusok helyi intézményi feladataihoz, az osztályfőnöki munka tartalmához, az osztályfőnök feladataihoz

Figyelembe vesszük a tanulók életkori sajátosságait, hangsúlyt fektetünk a pozitív megerősítésre.

Pedagógiai munkánk során az alábbi célok megvalósítása a feladatunk:

- tudatosabb és egységesebb pedagógusi tevékenység,
- módszertani gazdagodás, szakmai megújulás,
- előítéletek csökkenése (mind a pedagógusok, mind pedig a tanulók részéről),
- szülői szemléletváltás (a szülők érdeklődése az intézmény iránt, az intézménnyel való kapcsolattartás),
- szakmai kapcsolatok kiszélesedése, a helyi intézményrendszerrel való kapcsolat javulása,

6. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység helyi rendjéhez

Intézményünk fejleszti, alkalmazza és fenntartja azokat a módszereket, eljárásokat, eszközöket, kapcsolatrendszereket – ágazatközi együttműködések –, melyek a tanuló

egyéni fejlődését, személyiségének kiteljesítését, szociabilitásának fejlődését, az életésélyeinek és életminőségének várható javulását, a társadalmi mobilitás lehetőségeit mozdítják elő.

Fejlesztő tevékenységét mérés-értékelésre (kompetenciamérésre és egyéb diagnosztikus mérésre, elégedettségi mutatókra) alapozza. Az egyéni fejlesztést, differenciálást állítja a középpontjába.

Épít a hátrányos helyzetű/halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók nevelésioktatási eredményességét növelő nemzetközi és hazai gyakorlatokra, modellekre.

7. A szülő, a tanuló, a pedagógus és az intézmény partnerei kapcsolattartásának formáihoz

Az intézményünk dolgozói nyitottak arra, hogy sikeresebben működhessenek együtt a szülőkkel. Fontosnak gondolják a szülők, pedagógusok közötti kapcsolati háló kiépítését, amelyben a rendszeres kommunikáció segítségével, egymást erősítve fejleszthetnek stabil normarendszert a tanulók köré.

8. A Nemzeti alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósításának részletes szabályaihoz

A tananyag feldolgozása során kiemelt szerep jut a következőknek:

- a tanulók kérdéskultúrájának és a kommunikációnak,
- az információk hozzáférhetőségének,
- egyéni és csoportos munkának,
- a tanuló-tanár interakciónak,
- a tanulók egymás közötti interakciónak,
- többféle képességet igénylő feladatoknak,
- a kölcsönös tiszteletnek, segítségadásnak és együttműködésnek.

9. A tanuló tanulmányi munkájának írásban, szóban vagy gyakorlatban történő ellenőrzési és értékelési módjához, diagnosztikus, szummatív, fejlesztő formáihoz

A hátrányos helyzetű tanulók szociális kompetenciáinak fejlesztése kiemelt feladat. Rendelkezésünkre áll a személyes és társas kompetenciák mérésére alkalmas eszköz, az

ennek alkalmazásával történő vizsgálatot évente elvégezzük a tendenciák nyomonkövetése érdekében. Természetesen közben tudatos fejlesztő tevékenységet végzünk, illetve olyan lehetőségek, szituációk megteremtésére törekszünk, melyek alkalmasak e kompetenciák erősítésére. A kapott adatokat összevetve elemezhetjük a változásokat az egyes tanuló szintjén, ami alapul szolgál a következő időszak konkrét cselekvéseinek megtervezéséhez.

A fejlesztésekbe bevont hátrányos helyzetű tanulók fejlődését háromhavonta értékeljük.

Az esélyteremtés szempontjából fontos, főbb belső mérések, vizsgálatok lehetnek még:

- szociometriai vizsgálat,
- tanulási motiváció vizsgálata,
- pedagógus-diák viszony vizsgálata,
- képesség- és kompetenciamérések (pl. szövegértés, szókincs, problémamegoldás, stb.),
- tantárgyi mérések,
- tantárgyi attitűdök vizsgálata,

10. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedésekhez

Intézményünk figyelembe veszi a célcsoport (elsősorban a hátrányos helyzetű/halmazottan hátrányos helyzetű tanulók) élethelyzeteit és szükségleteit, rugalmasan alkalmazkodunk intézményünk aktuális pedagógiai státuszához, innovációs folyamataihoz, szervezeti kultúrájához és szükségleteihez, adottságaihoz, feltételeihez.

Pedagógiai gyakorlatunkban a személyre szabott egyéni fejlesztést, differenciálást állítjuk a nevelés középpontjába.

Mellékletek

1. sz. melléklet

Egészségnevelési program

"Az élet meghosszabbításának titka, hogy meg ne rövidítsük!" Móra Ferenc

Bevezetés

Egészségünket ma minden eddiginél jobban befolyásolja az a tény, hogy az ember természeti, társadalmi, személyes, érzelmi, szellemi környezetét az utóbbi évtizedben fokozódó gyorsasággal változtatta meg. Nem kétséges, hogy sokkal jobban fel kell készítenünk gyermekeinket arra, hogy milyen módon kell okosan élniük!

Iskolánkban kiemelt terület az egészséges életmódra nevelés. Az egészség alatt: a test, a lélek, az értelem, a társadalmi környezet és a szellem egészségét értjük komplex megközelítéssel.

"Az egészséget az ember teremti meg és éli mindennapi életének körülményei között ott, ahol tanul, dolgozik, játszik és szeret ." (Ottawai Charta)

Ahogy ezt az oktatás kutatói mondják: AZ ISKOLA nem az életre készít fel, hanem MAGA AZ ÉLET.

Akkor jó, ha egészséges munkahelyként működik.

Fontos, hogy csak úgy lehet hiteles, ha az itt dolgozó felnőttek is nagy figyelmet fordítanak egészségükre, példát mutatnak iskolai közösségünknek.

Az egészségnevelés célja:

Hosszú távú cél

Olyan szellem kialakítása, amely tudatos egészségmegőrző és fejlesztő magatartásra ösztönöz, amelynek során tanulóink fokozatosan kontrollt nyernek saját életük, egészségi állapotuk felett.

Boldog, boldogságra képes emberek nevelése.

Középtávú cél

- Iskolánk olyan gondoskodó közösséggé fejlesztése, amely biztosítja a tanulók és az iskola alkalmazottai számára a testi-lelki jólétet.
- Korszerű ismeretek közvetítésével, a gyerekek személyes részvételén keresztül attitűd - és szemléletformálás, a család és a közösség értékeinek megőrzése, az egészséges életmód kialakítása.

- Sikeres és elégedett emberek nevelése, akik jól ismerik önmagukat, az őket körülvevő környezetet, eligazodnak a tájékoztatás sűrűjében, elérhető célokat tűznek maguk elé és jó döntéseket hoznak.

Tudják, hogy hogyan kell testi, lelki erejüket fokozni és karbantartani.

Rövid távú célok és feladatok:

<p><input type="checkbox"/> Arra törekszünk, hogy a tanulók személyiségének része legyen a saját belső és külső környezetük iránti figyelem és igényesség.</p> <p><input type="checkbox"/> Értsék, hogy az ember felelős saját és társai élete minőségéért, és azt is, hogy az emberi élet minősége és az ember környezete szoros kölcsönhatásban állnak.</p>
<p>Tevőlegesen is vegyenek részt az egészséges környezet kialakításában, óvásában. Vigyázzanak életterünkre, a berendezésre és a tisztaságra.(tantermek díszítése karácsonyra; udvaron, folyosón szemétyűjtés; ügyeleti munka; tantermek szellőztetése; házirend)</p>
<p><input type="checkbox"/> Válják belső igénnyé a rendszeres mozgás, a friss levegőn való tartózkodás.</p>
<p>Sportfoglalkozások a szabadban, játék a szabadban, tanórák a szabadban Az óraközi szüneteket töltsék az udvaron.</p>
<p><input type="checkbox"/> A mozgásszervi betegségek csökkentése, javítása.</p>
<p>Mindennapos testnevelés bevezetése. Helyes testtartás kérése minden tanórán.</p>
<p><input type="checkbox"/> Törekedjenek tanulóink az egészséges táplálkozási szokások szerinti étkezésre.</p>
<p>A nyugodt, egészséges étkezés biztosítása az ebédlőben. <i>(Az étellel kapcsolatos észrevételek jelzése az iskola vezetés felé).</i> Szülőkkel megbeszélni, hogy minél többen hozzanak otthon elkészített tízórait.</p>
<p><input type="checkbox"/> Tudatosuljon a tanulóknál, hogy a külső megjelenésnek, a higiéniének egészségügyi és társadalmi vonatkozásai vannak.</p> <p><input type="checkbox"/> Tudják alkalmazni a tanult ismereteket, váljon szükségletté a rendszeres testápolás, fogápolás.</p>
<p>Megismertetni a helyes testápolás szabályait. Biztosítani a kézmosási, testnevelés órák után a tisztálkodási lehetőséget. A legkisebb korosztállyal gyakoroltatni ebéd után a fogápolást, bízva abban, hogy</p>
<p>rögzült magatartásformává válik.</p>
<p><input type="checkbox"/> Az iskolában olyan légkör kialakítása, ahol jól érzik magukat a gyerekek.</p>

Törekedni kell arra, hogy a pozitív személyiségjegyek, mint a szeretet, bizalom, bátorság, derűlátás, segítőkészség vezéreljék tetteiket. Nem engedhetjük az agresszív, öntörvényű magatartás elterjedését!

Segíteni abban, hogy kialakítsák az érzelmi nyelvüket, növelni önbizalmukat és önbecsülésüket.

A HÁZIREND, az értékelési rendszerünk *(vállalás - teljesítés; részképességzavar maximális figyelembe vétele)*.

A szabadidős programok gazdag kínálata segíti e cél megvalósulását. *(lásd: Diákönkormányzat munkaterve, Tömegsport-, szakkörök munkaterve, osztályfőnöki munkaterv, túrák, táborok, versenyeken, pályázatokon való részvétel:*

Egészségnevelési témahét)

A máság elfogadása *(pl.: érzékszervi fogyatékoság)*

Fontos feladatunk mindent elkövetni annak érdekében, hogy jól együtt működjünk a háziorvossal, védőnővel és a családsegítő- és gyermekjóléti szolgálat munkatársaival

A terhelés enyhítése az iskolai NAPIREND, az ÓRAREND megfelelő kialakításával.

Lássák be, hogy a káros szokások tudatos távolságtartással megelőzendők és megelőzhetők.

Az iskola területén ne találkozhassanak negatív példával.

Meg kell szilárdítanunk azt a felismerést, hogy a drogfogyasztás olyan terhes szokássá válhat, amelytől az ember csak rendkívül nehezen, vagy egyáltalán nem képes megszabadulni. Ezt a belátást átfogó ismeretekkel kell megalapozni.

Rá kell világítanunk arra, hogy mik az okok, motiváció a rászokásra; milyen lehetőségeik vannak a leszokásra.

Meg kell tanítanunk őket arra, hogy hogyan kell kritikusan állást foglalni, távolságot tartani, felismerni az alternatív magatartásformákat.

A balesetveszély kiküszöbölése az iskola és környezete területén.

A HÁZIREND betartása.

Az elsősegély-nyújtási ismeretek, KRESZ ismeretek elsajátítása.

Balesetvédelmi, tűzvédelmi, katasztrófavédelmi foglalkozások A
vöröskeresztes ládák "feltöltése" (tanári)

- Értsék saját fejlődésüket, testi - lelki változásait, érzelmeiket és társkapcsolataikat. (párkapcsolat)**
- Nyerjen különös hangsúlyt a család jelentősége.**
- Vigyázzanak magukra, felelősséggel viszonyuljanak a nemi élethez.**

Ismertessük meg a kamaszkor testi és lelki változásait, valamint a különböző nemzedékek körében jellemző nemi szerep sztereotípiákat; a felelőtlen nemi élet következményeit.

Az egészségnevelés feladatai:

- Minden tevékenységével szolgálja a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését.
- Segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyerekek, a fiatalok egészségi állapotát javítják.
- Neveljen az egészséges állapot örömteli megélésére, és a harmonikus élet értéként való tiszteletére.
- Készítsék fel a gyerekeket, a fiatalokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.
- Fejlessze a beteg, sérült és fogyatékkal élő embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást. **(szociális kompetencia)**
- Ismertesse meg a tanulókkal a környezet - elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés, veszélyes anyagok - leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit. **(természettudományos kompetencia)**
- Készítse fel a tanulókat a veszélyhelyzetek egyéni és közösségi szintű megelőzésére, kezelésére.
- Készítsen fel az önálló gyalogos közlekedésre, a tömegközlekedési eszközök használatára, az utasbalesetek elkerülésének módjaira.
- Hívja fel a tanulók figyelmét a veszélyes anyagok, illetve készítmények helyes kezelésére, legfontosabb szabályaira (felismerésére, tárolására).
- Nyújtson támogatást a gyerekeknek - különösen a serdülőknek - a káros függőségekhez vezető szokások és életmódok (pl. a dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, helytelen táplálkozás, öltözködési szokások) kialakulásának megelőzésében.
- A kialakult helytelen szokásokat változtassa meg az ismeret és tájékozottság segítségével. **(digitális kompetencia)**
- Foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, és fordítson figyelmet a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.

Az egészségnevelés az iskola minden pedagógusának, illetve minden tanórai és tanórán kívüli foglalkozás feladata.

Az iskola egészségnevelési tevékenységének kiemelt feladatai:

- A tanulók korszerű ismeretekkel és az azok gyakorlásához szükséges készségekkel és jártasságokkal rendelkezzenek egészségük megőrzése és védelme érdekében.
- Tanulóinknak bemutatjuk és gyakoroltatjuk velük az egészséges életmód gyakorlását szolgáló tevékenységi formákat, az egészségbarát viselkedésformákat.
- A tanulók az életkoruknak megfelelő szinten – a tanórai és a tanórán kívüli foglalkozások keretében – foglalkoznak az egészség megőrzésének szempontjából legfontosabb ismeretekkel.

A tanulók képesek legyenek figyelemmel kíséрни:

- viselkedésüket, az életvezetésük helyes alakítását
- az egészségkárosító magatartásformák elkerülését
- a betegségeket a korai szűrésekben való részvétel révén megelőzni

További céljaink az egészségnevelés tanulókra gyakorolt hatásával kapcsolatban:

- tudjanak sajátos étrendet, mozgásprogramot kialakítani egészségük megőrzése érdekében
- erősítsék a **társas-kommunikációs készségeik fejlesztését és a konfliktuskezelési magatartásformák fejlesztését**
- fordítsanak figyelmet személyes higiéniájuk kialakítására
- ébresszen tiszteletet a természet iránt, alakuljon ki a tanulóknál az a tudat, hogy ők is részei a természetnek, az életnek, és helyi környezetüknek
- képesek legyenek ne csak maguk, de esetleg mások egészségének és életének védelmére is
- törekedjünk az **ön- és társismeret fejlesztésére**
- növekedjen a képességeiken alapuló magabiztosságuk, s a jövővel szembeni pozitív beállítottságuk
- folyamatosan tanulják meg értékelni más kultúrák egészségről és jólétről kialakított nézeteit (**szociális kompetencia**)
- fokozatosan fejlődjön mozgásigényük, s ezzel együtt állóképességük
- **helyes erkölcsi szemlélet fejlesztése** (pl. a társadalmi, nemi- és családi étellel kapcsolatban)
- **fejlődjön szociális és karitatív érzésük**

Az egészségnevelés módszerei:

- **vita-módszere:** problémafelvetéssel, kérdésfeltevással indul, amit érvek és ellenérvek követnek, vélemények és tapasztalatok ütköznek, ezért fontos, hogy az "összecsapás" után közös állásfoglalás alakuljon ki. E módszernél fő szabály: a vitapartner tisztelete és meghallgatása. A metodika előnye, hogy **vitakultúrára nevel:** helyes, szép beszédre, meggyőző érvelésre, az együttélési szabályok betartására nevel.

–
Osztályfőnöki, illetve bármely tanóra lehet

- **magyarázó jellegű előadás:** hagyományos formája az ismeretterjesztésnek. Soha ne legyen hosszú, de legyen érthető, világos, s a tanulók életkorának megfelelő! Mindig az osztály bevonásával történik. – *Bármely tanóra lehet*

- **elbeszélés** legyen színes, motiváló és élményszerű – *Bármely tanóra lehet*

- **megfigyelés:** a tanuló tudjon ismeretekhez jutni a jelenségek, folyamatok megfigyelése, mérése, kísérleti vizsgálata és modellezése, az ismeretterjesztő irdalom és könyvtár használata révén. – *Környezetismeret, Természetismeret, Biológia, Kémia, Osztályfőnöki, Technika tanórák*

- **kísérletezés** előnye, hogy az ok-okozati kapcsolatok felismerése rendkívül világos és meggyőző, fejleszti a **természet tudományos gondolkodást.** A kísérlet lehet bevezető, közvetítő vagy bizonyító jellegű, attól függően, hogy mire kívánjuk felhasználni: figyelemkeltésre, tisztázatlan kérdések megoldására, vagy tapasztalatok megerősítésére. – *Kémia, Fizika, Természetismeret, Biológia, Technika tanórákon*

- **ötletbörze,** ötletek szabad áramoltatása, mely igen népszerű oktatási, nevelési módszer lehet. Előnye, hogy az ötletek szabad áramoltatására **ösztönöz,** s megtanít az elhangzottak szakszerű értékelésére, buzdítja a tanulókat a **sokszínű gondolkodásra,** a sokféle megoldás keresésére. E módszer alkalmazásánál a tanár vagy a tanulók vetnek fel egy témával kapcsolatos problémát, feladatot, szituációt, majd következnek az ötletek, a megoldások, legvégül pedig a kiértékelés. – *Bármely tantárgy óráján*

- **szerepjátékok** lehetőséget kínálnak a problémás élethelyzetek kipróbálására. Előnyük, hogy megadott szituációban egy - két perces esélyt nyújt a tanulóknak arra, hogy eljátsszák a különböző variációkat. Segít a tanulóknak az önmegismerésben, felfedezhetik érzéseiket, belső gondolatvilágukat, cselekedeteik, tetteik mozgatórugóit. – *Magyar irodalom, Dráma, Osztályfőnöki tanórákon*

- **interjúk, felmérések készítése** az iskola közvetlen partnerei és az egészség viszonyáról. – *Magyar irodalom, Történelem tanórákon*

- **serdülőkori önismereti csoport-foglalkozások** (csoportvezetésben képzett szakembert kíván): Szocializációs lehetőséget biztosítunk a résztvevőknek, társaskommunikációs készségeik fejlesztésére. Az **önismeret fejlődésétől** remélhetjük, hogy a diákok egészségesebben fognak élni, ellenállnak a dohányzásnak vagy droghasználtnak. Célunk, hogy ne csak a rosszra tudjanak nemet mondani, hanem tanuljanak meg az egészségre igent mondani. – *Osztályfőnöki órákon, szakkörön*

- **kortárssegítők munkájának igénybevétele,** a serdülőkorú fiatalok számára a felnőttnél (szülő, tanár) lényegesen hitelesebb a kortárs, aki éppen ezért sokkal jelentékenyebb véleményformáló hatással is van. Az egészségfejlesztés üzenetét

kiképzett kortárssegítők közvetítésével juttatjuk el a fiatalokhoz. Arra próbáljuk megtanítani a fiatalokat, hogy képesek legyenek nemet mondani. Különösen hasznosak ezek a programok a szexuális kultúra fejlesztése, az AIDS prevenció, a dohányzás-, alkoholfogyasztás-, kábítószer használat megelőzésben. – *Osztályfőnöki órákon*

- részvétel a helyi egészségvédelmi programokon
- mindennapos testedzés – *Testnevelés, Társastánc, Tömegsport , Napközi*
- sport, kirándulás, egészségnap(ok) rendszeres szervezése
- az iskolai egészségügyi szolgálat tevékenységének elősegítése,
- környezetvédelmi tevékenységek kialakítása (faültetés)
- a szabadidő hasznos, értelmes eltöltésére irányuló programok szervezése
- az egészségnevelés tantárgyakban történő megjelenítése
- illetani ismeretek bővítése, a viselkedési kultúra javítása

A felsorolt metodikák jól mutatják **a pedagógus irányító, értékközvetítő szerepét**. Ezek az órákon is nagyon fontosak az ismeretek, de e mellett a **pozitív beállítódások**, magatartások, szokások kialakítására kell törekednünk. Nem elég, ha valaki tisztában van a helyes táplálkozással, mégis egészségtelen ételeket választ. Tehát kellene a megfelelő ismeretek, de ezeknek be kell épülni a tanulók életstílusába.

A beépülés mértékét előzetesen és utólagosan is tesztekkel érdemes mérni, vizsgálni.

A pszicho-higiénés nevelésben a módszer, a szemléltetés az eredményesség érdekében szabadon megválasztható, megváltoztatható, hiszen a közvetlen tapasztalás erősíti a bevésést, s ahol csak lehet, ezzel kell színesítenünk a tanítást és könnyítenünk a tanulást.

A gyerekek az iskolában nem egyszerűen az ÉLETRE készülnek, hanem az iskola is maga az ÉLET.

Tevékenységszervezés

- A mindennapi testedzés lehetőségének biztosítása:
- testnevelés órák
- játékos, egészségfejlesztő testmozgás az első-negyedik évfolyamon
- tömegsport foglalkozások
- erdei iskola (részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülő fizeti)
- napközis foglalkozások
- Az egészségnevelés elsősorban környezetismeret, természetismeret, biológia tantárgyak, valamint az 5-8. évfolyamon az osztályfőnöki órák tanóráin, másodlagosan a többi tantárgyak óráin feldolgozott ismeretek
- Az egészségnevelést szolgáló tanórán kívüli foglalkozások (részvétel önkéntes, a felmerülő költségeket a szülő fizeti): - szakkörök (táborok, erdei iskola)
- egy-egy gyalog- vagy kerékpártúra a környékre
- minden évben egy alkalommal játékos vetélkedő az 1-8. évfolyamos osztályoknak az egészséges életmódra vonatkozó tudnivalókkal kapcsolatosan.

- Az iskolai egészségügyi szolgálat (házi orvos, védőnő, fogászati) segítségének igénybevétele:
- félévente egy alkalommal az 5-8. évfolyamon egy-egy osztályfőnöki óra megtartásában
- a tanulók egészségügyi és higiéniai szűrővizsgálatának megszervezéséhez

Az egészségnevelési program segítői:

Házi orvos

Az iskolaorvosi teendőket a házi orvos látja el, aki végzi a gyermekek egészségügyi szűrését és kötelező oltását. Szükség esetén a vizsgálatok alapján beutalót ad további szakorvosi vizsgálatra. Ehhez jelzéseket kaphat az iskola pedagógusaitól, szülőktől. Folyamatosan kapcsolatot tart az iskola vezetésével, jelzi a felmerülő egészségügyi problémákat.

Védőnő

Havi rendszerességgel segíti az iskolaorvos munkáját, munkaköri leírásában megfelelő feladatokat lát el, vezeti a dokumentációt, szűréseket végez, kezeli a tanulók egészségügyi törzskönyvét, amelyet a gyermek iskolából való távozása után a következő iskolába továbbít. Felkérésre előadásokat tart az iskola vezetésével egyeztetett témákban (Egységügyi felvilágosítások, sebellátás stb.) **Fogorvos** Előre egyeztetett időpontban, osztályonként évente két alkalommal végez szűrést.

Elvégzi a szükséges beavatkozásokat, szükség esetén további kezeléseket, fogszabályozást ír elő.

Mindennapos testedzés megvalósulása:

Alsó tagozaton a kötelező órakeretből beépített 3 testnevelés óra és a tömegsport foglalkozások (a gyerekek életkorának és érdeklődésének megfelelő, fejlesztő mozgásos játékok) mellett

- szabadidős foglalkozások,
- társastánc
- játékok,
- napközis spotfoglalkozások
- udvar használatának lehetősége teszi lehetővé a mindennapos testnevelést.

Az órarend elkészítésénél ügyelünk arra, hogy minden napra jusson a testmozgás valamelyik formájából. A napközis foglalkozások munkarendjébe is bekerült a napi 45 perces testmozgás biztosítása.

Amelyik nap nincs testnevelő által tartott foglalkozás, akkor a tanítók viszik a tanulókat a szabadba (udvar, játszótér); a teremben, vagy a folyosón adnak lehetőséget játékos mozgásos tevékenységre. Az alsó tagozaton a játékos sportfoglalkozások a napközis időkeretben zajlanak a napközis nevelők vezetésével. A foglalkozásokba lehetőség szerint minden alsós tanulót be kell vonni.

A foglalkozások tervezése a napközis munkatervekben történik.

A foglalkozások tartalmát tekintve törekedni kell arra, hogy:

- az megfeleljen a tanulók életkori sajátosságainak, - vegye figyelembe a tanulói igényeket,
- fordítson gondot új játékok tanítására;
- legyen változatos;
- törekedjen a sport megszerettetésére, keltse fel a mindennapi mozgás iránti igényt;
- lehetőség szerint vonja be a tanulók családját.

Tömegsport foglalkozások

A tömegsport az iskolában zajlik, a foglalkozásokra tanítási időn túl kerül sor. Az iskolában játékos mozgás, kosárlabda, kézilabda, kispályásfutbal, ugrókötél foglalkozásokat tart a testnevelő.

Kitűzött feladataink:

- Minden rendelkezésre álló módszerrel elősegítjük a tanulók és a tantestület egészségének védelmét, az egészség fejlesztését és az eredményes tanulást.
- Együttműködést alakítunk ki a pedagógiai, az egészségügyi, a gyermekvédelmi szakemberek, a szülők és a diákok között annak érdekében, hogy az iskola egészséges környezet legyen.
- Biztosítjuk az egészséges környezetet, az iskolai egészségnevelést és az iskolai egészségügyi szolgáltatásokat. Ezekkel párhuzamosan együttműködünk az önkormányzat szakembereivel és hasonló programjaival, valamint az iskola személyzetét célzó egészségfejlesztési programokkal.

Kiemelt elsőbbséget biztosítunk:

- az egészséges étkezésnek,
- a testedzésnek,
- a szabadidő hasznos eltöltésének,
- a lelki egészségfejlesztésnek,
- a tanácsadást biztosító programoknak.

Olyan oktatási-nevelési gyakorlatot folytatunk, mely kiemelt figyelmet fordít a pedagógus és a tanuló jó közérzetének kialakítására, tiszteletben tartja emberi méltóságát, többféle lehetőséget teremt a siker eléréséhez, elismeri az erőfeszítést, a szándékot és támogatja az egyéni előrelépést.

Törekszünk arra, hogy segítséget nyújtsunk diákjainknak, az iskola személyzetének, a családoknak egészségük megőrzéséhez.

Kihangsúlyozzuk a közösséget, mint nevelési lehetőséget, folyamatosan alkalmazzuk a közösséggel nevelés módszerét, hogy megértsük, és megértessük a közösség, hogyan járulhat hozzá, vagy éppen hogyan hátráltathatja az egészség fejlesztését és a tanulást.

Konkrét feladataink:

Minden tantárgy a sajátosságainak megfelelő módon fejti ki egészségnevelő hatását, de nagymértékben számítunk a természetismeret, egészségtan, biológia, testnevelés, technika tantárgyak által biztosított lehetőségekre.

- Barátságos, egészséges környezetet alakítunk ki: Bútorok mérete, állaga, berendezés, világítás, szellőztetés, tisztaság
- Személyi higiéné: Öltözködés – megfelelő, kényelmes, váltócipő, tisztasági csomag, illemhelyek tisztasága – wc-papír, szappan, papír zsebkendő, fogmosás, szalvéta
- Egészséges táplálkozás: alsó és felső tagozaton szemléltető tablók, gyümölcsnapok
- Napi munkarend: Az órák arányos beosztása: nehéz – könnyű, ülős – mozgásos, Koncentráció – kevesebb figyelmet igénylő

Egész iskolára vonatkozó programok:

- Egészségnap: felvilágosító, tájékoztató előadások, bemutatók, kóstolók
- Sportnap, családi sportnap, akadályverseny, kirándulások, kihívás napja
- Általános iskolaorvosi szűrés, oltások, védőnői vizsgálatok
- Fogorvosi szűrés, ellenőrzés
- Orthopédiai szűrés, ellenőrzés
- Nyári táborok, erdei iskolák
- Szülői értekezletek, fogadóórák
- Külső előadók által nyújtott lehetőségek (DADA, Drog-busz, Nutrikid,...)

Környezeti nevelési program

"A környezeti nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók környezettudatos magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését. A fenntarthatóság pedagógiai gyakorlata feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével olyan tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatív, problémamegoldó gondolkodásmóddal rendelkeznek, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság terén, és felelős elkötelezettséget vállalnak egyéni és közös tetteikben."

Alapelvek:

- Az iskolának minden tevékenységével szolgálnia kell a tanulók egészséges testi, lelki és szociális fejlődését.
- Személyi és tárgyi környezetével az iskola segítse azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyermekek, fiatalok egészségi állapotát javítják.
- Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értékékként való tiszteletére is nevel.
- A pedagógusok készítsék fel a gyerekeket, fiatalokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani, konfliktusokat megoldani.
- Fejlesszék a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.
- Ismertessék meg a környezet - elsősorban a háztartás, az iskola és a közlekedés - leggyakoribb, egészséget, testi épséget veszélyeztető tényezőit és ezek elkerülésének módjait.
- Nyújtsanak támogatást a gyerekeknek - különösen a serdülőknek - a káros függőségekhez vezető szokások (pl. dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás, rossz táplálkozás) kialakulásának megelőzésében. Segítsék a krízishelyzetbe jutottakat.
- Az iskola megkerülhetetlen feladata, hogy foglalkozzon a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel, és figyelmet fordítson a családi életre, a felelős, örömteli párkapcsolatokra történő felkészítésre.
- Az egészséges, harmonikus életvitelt megalapozó szokások a tanulók cselekvő, tevékeny részvételével alakíthatók ki.
- Fontos, hogy az iskolai környezet is biztosítsa az egészséges testi, lelki, szociális fejlődést. Ebben a pedagógusok életvitelének is jelentős szerepe van.
- Az egyetemes természetnek (a Világegyetem egészének), mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak környezetével, kultúrájával együtt.
- A Föld egészséges folyamatainak visszaállítására, harmóniára törekvés.

- A bioszféra és a biológiai sokféleség megőrzése. -

Hosszú távú pedagógiai célok:

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása,
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése,
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés,
- tapasztalaton alapuló, kreatív környezeti nevelés,
- tolerancia kialakítása,
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése,
- az állampolgári - egyéb közösségi - felelősség felébresztése,
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése,
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása,
- ismeretek és jártasságok kialakítása, amelyek segítségével képesek lesznek megelőzni az egészségügyi problémákat, illetve csökkenteni azok súlyosságát,
- helyzetfelismerés, ok-okozati összefüggések,
- problémamegoldó gondolkodás, döntésképesség,
- helyes magatartásra, tevékenységre történő aktivizálás,
- a családi életre nevelés fejlesztése,
- az egészséges életvitelhez szükséges képességek fejlesztése.

Kulcsszavak:

- szeretet
- tisztelet, megbecsülés,
- harmónia,
- mértékletesség,
- takarékoság, - - alázat,
- esztétika,
- empátia, segítőkészség,
- tolerancia, - együttműködés,
- kölcsönhatás,
- felelősség,
- ökológiai fenntarthatóság,
- mérték és mértéktartás, - öröm, vidámság,
- szelídség.

Konkrét célok és feladatok:

- természeti -épített- szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése,
- helyi értékek és problémák feltérképezése,
- helyi célok megfogalmazása (pl. faültetés, madárvédelem, örökbefogadott patak, energiatakarékosság stb.)

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

- lakóhely megismerése (értékek, gondok - megoldás módjai)
- hagyományok védelme: család-iskola-település-nemzet szinteken,
- azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken,
- a szülőkkel, az iskola környezetében élőkkel a kommunikáció fejlesztése,
- legalapvetőbb egészségvédelmi ismeretek megismertetése,
- megismertetése,
- Sokszínű tevékenységrendszer biztosítása.
- Életközeli tanulási környezet biztosítása.
- Gazdag eszköztár, játékoság, sokszínű tevékenységrendszer.
- Tanórán kívüli lehetőségek: önálló innováció: múltunk és természeti környezetünk megismerése

Rövid távú célok	Feladatok	Sikerkritérium
A környezeti nevelés az oktatás és nevelés valamennyi területén jelenjen meg!	A helyi tantervben műveltségi területenként és a tanmenetekben is konkrétan jelöljük meg a feladatokat és az alkalmazni kívánt módszereket.	Az iskola egészét ok átfogó környezeti nevelés valósul meg: - átdolgozott tanmenetek, - több nevelési tartalom a tanórákon, - változatosab tanítási, tanulásegítő si környezeti módszerek.
Erősítsük a tantárgyközi kapcsolatokat, hogy a tanulók egységben lássák az egy témához tartozó ismereteket!	Projektek kidolgozása (pl. "Belefulladás a hulladékba!" "Egy pohár víz." "Védeni kell!" stb.).	A széttagolt ismeretek rendszerszemlélettel összekapcsolódnak, egyre több tanuló vesz tanulási projekteken, a gyerekek örömmel készülnek a projektekre.
Fejlesszük a tanulók problémamegoldó gondolkodásmódját, az önálló ismeretszerzés képességét megalapozva, az élethosszig tartó tanulást!	Internet hozzáférés biztosítása. Iskolarádióban "zöld" rovat nyitása.	Egyre több gyerek kér feladatot, tart kiselőadást. Szép eredményeket érnek el különböző versenyeken.
Iskolabüfé.	Egészséges ételek, italok, gyümölcslevek, teák, gyümölcsök.	A gyerekek és felnőttek törekednek az egészséges táplálkozásra.
A testedzés, a sport	Egyre több mozgásos	A kitartó munka hatására

Gyöngyösorszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

megszerettetése.	program, edzés szervezése.	kiemelkedő sporteredmények elérése.
------------------	-------------------------------	--

GyöngyöSOROSZI ÁRPÁD FEJEDLEM ÁLTALÁNOS ISKOLA

<p>A pedagógusok, a felnőtt dolgozók és a szülők személyes példájukkal legyenek a környezettudatos életvitel hiteles terjesztői!</p>	<p>Képzések, továbbképzések, szülői értekezletek tartása az adott témában.</p>	<p>A felnőttek rendelkeznek mindazon ismeretekkel, szakmai hozzáértéssel és személyiségvonásokkal, amelyek a környezettudatosság kialakítása során mintaként szolgálnak. Egyre több szülő, tanár vesz részt a programokon. Az iskolai programok tervezésekor szempont, hogy a lehetőségekhez képest minél környezetkímélőbb legyen a program.</p>
<p>Az iskola tisztaságának javítása, a szemét mennyiségének csökkentése.</p>	<p>Tisztasági őrjárat szervezése (diákönkormányzat). Szelektív hulladékgyűjtés (elemgyűjtő elhelyezése az iskolában), a tárolás és elszállítás megszervezése. A helyes vásárlói szokások kialakítása.</p>	<p>Javul az iskola tisztasága. A tanulók és az iskola dolgozói szelektíven kezelik a hulladékot. Csökken az elszállított szemét mennyisége. Kevesebb a csomagolási hulladék a szemetesekben.</p>
<p>Takarékoskodás a vízzel és a villannyal.</p>	<p>Rendszeres, majd alkalmankénti ellenőrzések. Mérések, számítások, következtetések és ezek közlése az iskolarádió "zöld" rovatában.</p>	<p>Nem lesznek nyitva felejtett, vagy csöpögő csapok, égve felejtett villanyok. Észrevehetően csökken az iskola víz- és villanyszámláján szereplő összeg.</p>
<p>A tanulók ismerjék meg szűkebb környezetüket, lássák az értékeket, problémákat, ápolják a hagyományokat!</p>	<p>Részvétel az iskola programjain, pályázatain. A természetben, környezetben végzett szemlélődés, vizsgálódás, kutatómunka, kiállítások, vetélkedők, előadások szervezése (pl. "Árpád napok" stb.)</p>	<p>Ha ismeri környezetét, jobban szereti, kötődik hozzá és megóvja. Az iskola rendezvényein egyre többen érdeklődnek, tudnak a helyi környezetről és ezt a többieknek is szívesen elmondják.</p>

Tanulásszervezési és tartalmi keretek:

Tanórai foglalkozások:

- Szaktárgyi órák témafeldolgozása. - Erdei iskola.
- Tanulmányi kirándulás.

Az alapfokú oktatás nevelés első szakasza (1-4. évfolyam):

Az alapfokú nevelés oktatás első szakasza az iskolába lépő kisgyermekben óvja és továbbfejleszti a megismerés, a megértés és a tanulás iránti érdeklődést és nyitottságot. Átvezeti a gyermeket az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás tevékenységeibe. Fogékonnyá teszi saját környezete, a természet, a társas kapcsolatok, majd tágabb társadalom értékei iránt.

Az iskola teret ad a gyermek játék- és mozgás iránti vágyának, segíti természetes fejlődését, érését. A tanulási tartalmak feldolgozásának folyamatában elemi ismereteket közvetít, alapvető képességeket és alapkészségeket fejleszt.

Tudatosítja a gyermekben a szűkebb és a tágabb környezetből megismerhető erkölcsi értékeket, megerősíti a humánus magatartásmintákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva szolgálja a személyiség érését. A pedagógiai munka középpontjában tehát a személyre szóló fejlesztés törekvése áll.

Az alapfokú nevelés oktatás második szakasza (5-8. évfolyam):

Az iskola ebben a szakaszban a különböző érdeklődésű, eltérő értelmi, érzelmi, testi fejlettségű, képességű, motivációjú, szocializáltságú, kultúrájú gyerekeket együtt neveli.

Érdeklődésüknek, képességüknek és tehetségüknek megfelelően felkészíti őket a további tanulásra, és előkészíti őket a társadalomba való majdani beilleszkedésre.

Fejleszti a tanulóknak azokat a képességeket, készségeket, amelyek a környezettel való harmonikus, konstruktív kapcsolathoz szükségesek.

A tanulási tevékenységek közben és a tanulói közösségben való élet során fejleszt a tanulók önismeretét, együttműködési készségét, akaratát, segítőkészségét, szolidaritásérzését, empátiáját. Gyakorlati módon igazolja a megbízhatóság, becsületesség, szavahihetőség értékét.

A szocializáció folyamatainak elősegítése az érzelem, az értelem és a cselekvés összefüggésének tudatosításával, az erkölcsi meggyőződés és az erkölcsi cselekvés kívánatos összhangjának felismertetésével, a nemzedékek közötti és a kortársi kapcsolatok megerősítésével, az állampolgári ismeretek gyakorlati értelmezésével, a mindennapi életvitellel összefüggő praktikus tudás nyújtásával.

Tanórán kívüli lehetőségek:

- táborok, tanulmányi kirándulások, akadályversenyek,
- kézműves foglalkozások, kiállítások: természetes alapanyagú tárgyakból,
- pályázatok,
- a környezet- és egészségvédelem jeles napja - Madarak és fák napja: május 10.

- Víz világnapja : március 22.
- Föld Napja : április 22.
- AIDS elleni Világnap : december 1.
- Dohánymentes Világnap : május 31.
- Takarítási Világnap rendezvényeken való részvétel, megemlékezés iskolai keretben - versenyek: elsősegélynyújtó egészségnevelési, sport, stb.
- látogatás: múzeum, állatkert,
- iskolazöldítés: virágos folyosók, tantermek,
- szakkörök
- Sportnap
- Háromhetet meghaladó projekthét

Módszerek:

- személyes beszélgetések,
- klubok,
- filmvetítés,
- versenyek, vetélkedők, pályázatok,
- szakkörök,
- kiscsoportos beszélgetések,
- sportprogramok, túrák, kirándulások,
- könyvtársarok,
- tematikus előadás,
- Internet felhasználás oktatása,
- Diák önkormányzati programok, - Iskolai hagyományőrző programok,
- Táborok.

Tan eszközök:

A tantermekben TV, DVD lejátszó, interaktív tábla magnó, esztétikus dekorációk (falitáblák, ismeretterjesztő folyóiratok, könyvek, videó-kazetták, filmek, hangkazetták), szemléltető anyagok.

Magyar nyelv és irodalom:

A tanulók:

- ismerjék meg az anyanyelv gazdagságát, a tájnyelv, a köznyelv és az irodalmi nyelv egymásra hatását,
- ismerjék meg közvetlen természetes és mesterséges környezetük értékeit bemutató irodalmi alkotásokat (meséket, mondákat, népdalokat, verseket), - ismerjék meg az irodalmi művekben megjelenő természeti és környezeti értékeket, az ember és a természet közötti harmonikus kapcsolat kialakulását,
- legyenek képesek irodalmi szövegek alapján problémafelvetésekre, vitára, véleményalkotásra, érvelésre,
- erősödjön esztétikai, erkölcsi érzékenységük,
- tudatosan készüljenek az anyanyelv védelmére, a "nyelvi környezetszennyezés" elkerülésére,

- sajátítsák el a médiumok elemzésének technikáit. A tanulóknál:
- alakuljon igénnyé a hatékony kommunikációra való törekvés, a jó problémafelvetés, vitakészség, véleményalkotási képesség,
- növeljük a környezethez való, pozitív érzelmi és intellektuális közeledést a környezet- és természetvédelmi témájú könyvek feldolgozásával,
- fejlesszük az egyéni és a közösségi kompetenciákat a drámajátékok segítségével.

Történelem:

A tanulók:

- értsék és tudják, hogyan, mikor és milyen emberi tevékenységek révén alakult át a természet,
- tudják értelmezni, hogyan hatottak a környezeti változások a gazdálkodásra, az életmódra, a közösségi normák alakulására,
- ismerjék meg a helyi történelmi értékeket, alakuljon ki bennük a hagyományok tisztelete,
- legyenek képesek a globális problémákra megoldásokat keresni a természeti népek példáján keresztül,
- értsék meg az egész világot érintő globális problémákat, és érezzék hangsúlyozottan az egyén, az állam és a társadalom felelősségét és feladatait a problémák elhárításában, csökkentésében.

Hon és nép ismeret:

A tanulók:

- ismerjék meg a természet közelben élő, a természetet tisztelő, azt felhasználó, és nem kihasználó paraszti életmód értékeit,
- ismerjék meg a népszokások egészségvédelmi vetületét (ünnepek előtti böjtök).

Német nyelv:

A tanulók:

- váljanak érzékenyebbek a természet szeretetére a jól megválasztott szövegek segítségével,
- legyenek érzékenyek a hazai környezeti problémákra és ismerjék meg a nyelv segítségével más országok hasonló problémáit,
- tudják más országok ilyen irányú tevékenységeit és ismerjék az idegen országok környezetvédelemmel foglalkozó szervezeteit,
- legyenek képesek a környezetvédelmi problémákra önállóan, csoportmunkában, projektmunkában választ keresni,
- állampolgári felelősségtudatuk fejlődjön.

A tanulóknál:

alakuljon ki és fejlődjön a nemzetközi felelősség a környezettel szemben, - fejlődjön az idegen nyelvi kommunikáció képessége, és fedezzék fel ennek lehetőségeit.

Matematika:

A tanulók:

- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket matematikai módszerekkel demonstrálják,
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére statisztikai módszerek alkalmazásával,
- tudjanak táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni,
- logikus gondolkodása, a szintetizáló és a lényegkiemelő képessége fejlődjön,
- tudják megfigyelni az őket körülvevő környezet mennyiségi és térbeli viszonyait
- váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására,
- ismerjenek konkrét, a valós életből vett példákat, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni,
- legyenek képesek reális becslésekre,
- tudjanak egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni.

A tanulóKban:

- alakuljon ki a rendszerben való gondolkodás,
- alakítsuk ki a környezeti rendszerek megismeréséhez szükséges számolási készségeket.

Környezetismeret:

A tanulók:

- ismerjék meg a környezetet megfigyelésekkel, vizsgálatokkal,
- ismerjék meg az élővilág sokszínűségét, az élőlények egyedi, megismételhetetlen voltát, az ember felelősségét az élővilág megőrzésében,
- ismerjék meg saját testük alapvető felépítését és működését, az egészségmegőrzéséhez szükséges életvitel jellemzőit.

Természetismeret:

A tanulók:

- váljanak képessé a természet jelenségeinek elemi szintű értelmezésére,
- a megismerés komplexitás ára, (középpontban az élő és élettelen természet konkrét valósága, a jelenségek, a táj és a környezet áll),
- természettudományos gondolkodás kialakításához megfelelő képességek kialakítása,
- környezet állapota iránti érzékenység fejlesztése,
- ökológiai szemlélet fejlesztése,
- helyes környezeti attitűdök fejlesztése,
- magatartás fejlesztése,
- értékrend alakítása,
- környezettudat fejlesztése, - felelősségérzet fejlesztése,
- környezet használatára vonatkozó helyes döntések támogatása.

Fizika:

A tanulók:

- váljanak képessé a környezeti változások magyarázatára,
- ismerjék meg az élő szervezetre káros fizikai hatások (sugárzások, zaj, rezgés) egészségkárosítását, tudják ezek kibocsátásának csökkentési lehetőségeit,
- ismerjék fel a fizikai törvényszerűségek és az élőlények élet jelenségei közötti analógiákat, valamint az élő, és élettelen közötti kölcsönhatásokat, - tudják értelmezni a környezet változásának törvényszerűségeit, és ennek tudatában legyenek képesek megoldást keresni a globális környezeti problémákra,
- mérjék fel annak fontosságát, hogy a környezeti erőforrásokat felelősséggel szabad csak felhasználni,
- ismereteik birtokában váljanak tetteik következményeit látó, előregondolkodó állampolgárrá,
- ismerjék meg az alternatív energiahordozókat és forrásokat.

Kémia:

A tanulók:

- rendelkezzenek a környezetbiztonsághoz szükséges ismeretekkel,
- törekedjenek a környezettudatos magatartás kialakítására,
- legyenek képesek a környezeti elemek egyszerű vizsgálatára, az eredmények értelmezésére,
- ismerjék a környezetüket legjobban szennyező anyagokat, törekedjenek ezek használatának csökkentésére,
- ismerjék az emberi szervezetre káros anyagokat és ezek szervezetre gyakorolt hatásait, tartózkodjanak ezek kipróbálásától,
- értsék meg a különböző technológiák hatását a természeti és épített környezetre, valamint becsüljék meg ezek gazdasági hatásait.

Földrajz:

A tanulók:

- szerezzenek tapasztalatot, gyűjtsenek élményeket a közvetlen élő és élettelen környezetükről,
- érzékeljék és értékeljék a környezetben lezajló változásokat, mint a természet és társadalmi folyamatok hatásainak eredményeit,
- értsék meg, hogy a népek eltérő természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, világszemléletüket, - értsék meg, hogy a társadalomföldrajzi változások, a felgyorsult fogyasztás a Föld erőforrásainak kimerüléséhez vezet, - ismerjék meg a globális problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit, - ismerjék, szeressék és őrizzék a természeti és épített környezet szépségeit.

A tanulókbán:

- a környezet értékeinek a megismerésével erősödjön a környezettudatos életmód iránti igény,
- alakuljon ki az igény a szülőföld cselekvő felfedezésére,
- fejlődjön készségük, lakóhelyük, országuk, régiójuk és a világ problémáinak megoldásában való aktív részvételi készség.

Biológia:

A tanulók:

- ismerjék meg a globális környezeti problémákat és azok megelőzési, illetve mérséklési lehetőségeit,
- ismerjék és szeressék a természeti és épített környezetet,
- ismerjék meg az élőlények szervezeti-működési jellemzőit, fedezzék fel azok között az okozati összefüggéseket,
- legyenek tájékozottak a földi élővilág sokféleségét, valamint az emberek biológiai környezetük közötti kapcsolatrendszerrel illetően,
- ismerjék meg a környezet-egészségügyi problémákat,
- legyenek képesek az egészségügyi problémák megelőzésére és mérséklésére, - sajátítsák el a testi- lelki egészséget megőrző életviteli technikákat. - A tanulóknál:
- alakuljon ki ökológiai szemléletmód,
- alakuljon ki a természeti és épített környezet iránti felelősség.

Egészségtan:

A tanulók:

- ismerjék meg szervezetük sajátosságait és az életkorral kapcsolatos változásait,
- sajátítsák el az elsősegély-nyújtási technikákat,
- ismerjék fel az empátia szerepét a másik ember megítélésében. A tanulóknál:
- ösztönözze a helyes viselkedésmódok és a környezet-egészségvédő szokásrendek kialakítására,
- segítse az önmagukkal szembeni felelősségérzet kialakításában,
- segítse őket a veszélyeztető környezeti, társadalmi tényezők és azok elhárítási módjainak felismerésében.

Ének-zene:

A tanulók:

- ismerjék fel a természeti és a művészeti szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet zenei ábrázolásának módjait,
- fedezzék fel a természet szépségeinek megjelenését a népdalokban,
- vegyék észre a zene közösségerősítő, közösségteremtő szerepét,
- tudják, hogy az élő és az élettelen természet hangjai a zenében és a hétköznapi életben egyaránt akusztikus élményt jelentenek,
- fedezzék fel a zenei környezetszennyezést, és tudjanak ellene védekezni.

Rajz és vizuális kultúra:

A tanulók:

- ismerjék meg a természet sokszínűségét, formagazdagságát,
- ismerjék fel a természeti és a művészi szépség rokonságát és azonosságát,
- ismerjék meg a természet képzőművészeti ábrázolásának lehetőségeit,
- ismerjék fel és tudják, hogy a hagyományápolás a fenntarthatóság egyik alappillére,
- tudjanak példákat említeni a népi építészet, díszítőművészet hazai előfordulásaira,
- ismerjék a természetes alapanyagok használatát,
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni, melyek a természetről szólnak,
- legyenek képesek a műalkotásokat környezeti nevelési témaköröknek megfelelően elemezni,
- legyenek képesek alkotásokat létrehozni a környezeti nevelési témaköröknek megfelelően,
- ismerjék a tárgyi világ formanyelvi elemeit, a tartalom és a forma összefüggését, - tudjanak példákat mondani a környezetvédelmi szempontok szerinti formatervezésre,
- kutassanak fel, ismerjenek meg helyi, népi építészeti emlékeket.

Technika és életvitel:

A tanulók:

- ismerjék meg az emberi alkotásokban megtestesülő használati, esztétikai, formai és etikai értékeket,
- ismerjék meg a technika okozta környezeti károsodásokat és azok megelőzésének módjait,
- értsék meg a fenntartható fejlődés összefüggéseit és követelményeit,
- ismerjék meg a problémák rendszerét és lényegét átlátó környezetgazdálkodást,
- ismerjék meg az egészséges táplálkozás alapelemeit,
- ismerjék meg a környezetbarát technikákat és technológiákat,
- ismerjék meg a felhasznált természetes anyagok, az épített környezet jellemzőit,
- sajátítsák el az egészséges táplálkozás, szelektív hulladékgyűjtés alapvető ismerveit.

A tanulóknak:

- alakuljon ki az egészséges életmód iránti igény,
- a civilizáció társadalmi és környezeti vonatkozásainak révén erősödjön a felelős, környezettudatos beállítottság,
- alakuljon ki a kritikus fogyasztói magatartás.

Informatika (számítástechnika és könyvtárhasználat):

A tanulók:

- legyenek képesek az Interneten, illetve a szakirodalomban információkat keresni, konkrét~ a valós életből vett példákat értelmezni, és legyenek képesek ezeket elemezni, tudjanak megfelelő következtetéseket levonni, - legyenek képesek a számítógép segítségével megszerezhető tudás szűrésére, váljanak képessé egy adott témához megfelelő adatok kiválogatására, gyűjtésére és feldolgozására,

- ismerjék meg az informatikában (pl. az Internet-használatban) rejlő környezetvédelmi lehetőségeket,
- használják a világhálót kutatómunkára, ismeretszerzésre,
- futassanak környezeti elemek megváltozását figyelembe vevő szimulációkat és statisztikai tesztekkel,
- rendezzenek környezeti kérdésekről virtuális fórumot máshová járó diákokkal közösen,
- szerkesszenek és nyomtassanak környezetvédelmi újságokat és poszttereket,
- ismerjék meg a távközlési-informatikai berendezések környezetkárosító hatásait,
- váljanak képessé arra, hogy a más tantárgyakban tanított környezeti összefüggéseket informatikai módszerekkel demonstrálják (számítástechnika alkalmazása, könyvtárhasználat, irodalmi hivatkozások),
- legyenek képesek a környezeti mérések eredményeinek értelmezésére, elemzésére a különféle szoftverek (adatok táblázatos tárolása, kiértékelése, összefüggések vizsgálata, statisztikai módszerek alkalmazása) segítségével,
- a számítástechnikai eszközök alkalmazása során valósítsák meg az anyag és energiatakarékos alkalmazás feltételeit.

Testnevelés:

A tanulók:

- fedezzék fel, értsék meg, hogy a környezeti hatások jelentős mértékben befolyásolják egészséges testi fejlődésüket,
- győződjenek meg a mozgás jótékony hatásairól a különböző szervrendszerek működését tekintve,
- legyenek tisztában azzal, hogy a testnevelés és a sport nélkülözhetetlen az élményszerű tapasztalatszerzésben, az emberi kapcsolatokban, az együttműködés és a tolerancia fejlesztésében,
- értsék és tapasztalják meg a szabadtéri foglalkozásokon keresztül, hogy a környezetszennyezés az egészségre veszélyes,
- igényeljék, hogy a sportoláshoz lehetőség szerint természetes anyagokból készüljenek az eszközök, és a tornaszerek,
- sajátítsanak el régi magyar, mozgást igénylő népi játékokat.

A tanulóknak:

- tudatosítsa az egészség és a környezet komplexitását, alakuljon ki az igény a higiénés normák betartására,
- segítse az egészsége napi-heti-évszakos életritmus kialakulását.

INTEGRÁCIÓS PROGRAM

A HALMOZOTTAN HÁTRÁNYOS HELYZETŰ TANULÓK FEJLESZTÉSÉRE

A programot első évben a 2023/2024. tanévben alkalmazzuk az iskola teljes egészére.

A hátrányos helyzetű tanulók integrációs- és képességkibontakoztató felkészítésének pedagógiai rendszere

A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet kiegészült két olyan új oktatási-szervezési formával, amely normatíva biztosításával ösztönzi a hátrányos helyzetű tanulók integrált keretek között megvalósuló – a szociális helyzetből és a képességek fejlettségéből eredő hátrányok ellensúlyozását célzó – iskolai nevelés-oktatásának megszervezését.

A rendelet előírja, hogy a résztvevő tanulók nevelése és oktatása, tudásának értékelése a közoktatási törvény 95.§-a (1) bekezdésének i) pontja alapján kiadott pedagógiai rendszer alkalmazásával történik.

A törvény szerint a pedagógiai rendszer részét képezi a tanterv, a ráépülő tanítást-tanulást segítő és értékelő eszközrendszer, a gyakorlati alkalmazást lehetővé tevő, illetve segítő akkreditált pedagógusképzési és -továbbképzési kínálat, valamint a pedagógiai szakmai szolgáltató tevékenység.

A kiadott integrációs felkészítés pedagógiai rendszere az iskolák életébe egy speciális szempontot, az együttnevelés szempontját emeli be, amely átstrukturálja a pedagógiai rendszer fogalmának hagyományos kereteit.

Az integrációs felkészítés pedagógiai rendszere kinyilvánítja az egyéni különbségekre alapozott nevelés kialakításának szükségességét. Kiindulópontja, hogy a tanulók közti különbségek rendkívül sokfélék, nem korlátozhatók valamely tantárgyban elért iskolai eredményekben megmutatkozó különbségekre. A differenciálás nem azonosítható a felzárkóztatással és a tehetségneveléssel, hanem mindenki számára a saját komplex személyiségstruktúrájának leginkább megfelelő, számára optimális fejlesztés biztosítását jelenti, figyelembe véve előzetes tudását, annak gyengébb és erősebb területeit, a tanuló

igényeit, törekvéseit, érdeklődését, személyiségének rá jellemző vonásait, speciális erősségeit és gyengeségeit. A nevelés, az oktatás igazodik a gyermekhez, s ez azt jelenti, hogy igazodik ahhoz a közeghez, amelynek a gyermek részese.

A Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola integrációs felkészítésének pedagógiai rendszere

a 11/1994. (VI.8.) MKM rendelet 39/D.§ és 39/E. § pontja alapján

I. Integrációs stratégia kialakítása

1.1. Helyzetelemzés

Az iskola környezete

Gyöngyösoroszit, a természeti adottságokban bővelkedő kis települést, Heves megyében Gyöngyös várostól hat kilométerre a Mátra déli lejtőjén találjuk.

Lakosságának száma: 1540 fő körüli, mely az utóbbi években csökkenést mutat. Nagyarányú a roma lakosság létszáma, mintegy 60 %.

Az 1990-es évek végéig a községben élők munkalehetőséget találtak az ércbányászatban, a mezőgazdasági termelészövetkezetben. Ezek megszűnésével nagyarányúvá vált a munkanélküliség. Főképp az aluliskolázottság okozta a hátrányos helyzet kialakulását, hiszen iskolai végzettség, szakma nélkül többen a környéken sem tudtak elhelyezkedni. Ők segélyekből, a szerencsésebbek nyugdíjból tartják fönt magukat és családjukat, jövedelmük kiegészítéseként csipkebogyót, gombát gyűjtenek, alkalmi munkát vállalnak.

A Községi Önkormányzat időszakos közmunkaprogram keretében munkát biztosít számukra, enyhítve a hátrányos helyzetből fakadó megélhetési gondokon.

Helyzetkép az intézményről

Tanulóink magas százaléka szociális és műveltségi hátránnyal érkezik, a tanköteles gyerekek szüleinek nagy része nem végezte el a nyolc osztályt, nagy részük munkanélküli vagy időszakos közmunkaprogramban vesz részt. A jelentős munkanélküliségi helyzet miatt, az intézményben minden pedagógus megkapja a nehéz körülmények között végzett munka pótlékát.

A tanulók nagy százaléka hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű. Jelentős a sajátos nevelési igényű tanulók száma. Vannak közöttük eltérő értelmi képességű, tanulási nehézséggel, részképesség zavarral küszködő gyermekek is. Német nyelvet oktatunk és ellátjuk a kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenységet. Szeretném, ha majd áttérhetnék a nemzetiségi nyelv oktatására. Szülői kérésre tantervünkbe beépítettük a roma népművészetet és a roma kulturális tevékenységet.

Kedvezőtlen körülményként nehezíti feladataink megvalósítását a gyermeklétszám folyamatos csökkenése, Gyöngyös város elszívó hatásának érvényesülése.

Összehangolt munkával, differenciált képesség fejlesztéssel, a tehetséggondozás és a felzárkóztatás lehetséges formáival és eszközeivel, a szülőkkel való partnerkapcsolat erősítésével, arra törekszik nevelőtestületünk, hogy tanulók jó eredményeket érjenek el,

fejezzék be az általános iskolát, képességeiknek megfelelő középiskolában folytassák tanulmányaikat.

Az integráció szempontjai

A 2007/2008-as tanévtől a törvényi előírásoknak megfelelően a jegyzőnek önkéntesen benyújtható nyilatkozatok alapján kerülnek a tanulók az intézményi IPR rendszerbe a törvényi módosításnak megfelelően felmenő rendszer nélkül.

- A nyilatkozat a kiegészítő családi pótlékra jogosuló gyermekek szüleinek iskolai végzettségéről kér adatot, melynek benyújtása után a jegyző közli ki az intézménnyel a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók névsorát.
- Osztályonkénti, évfolyamonkénti, illetve iskolai szintű összegzés készül arányok kimutatásával
- Az intézmény vezetője az osztályba soroláskor – a speciális tanulási-, magatartási-, beilleszkedési problémák figyelembevételével – a felmérés adatait figyelembe veszi, a rendelet előírásainak megfelelően.

1.2. Célrendszer megfogalmazása (elvárható eredmények):

- A tanulók elemi műveltségbeli és munkakultúrájának megalapozása.
- Szociális hátrányok enyhítése, kulturális hiányosságok pótlása.
- Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása, a lemorzsolódás csökkentése, kiküszöbölése, tehetséggondozás komplex személyiségfejlesztő programok, a művészeti oktatás segítségével.
- Mentori rendszer kialakításával támogatjuk a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók továbbtanulását, pályaválasztásukat segítő programok alkalmazásán keresztül. Ehhez kapcsolódva is kiemelkedő feladat a pályázati források kiaknázása (Útravaló Ösztöndíjprogram, Arany János Tehetséggondozó Program, stb.).
- Kapcsolatfelvétel olyan IPR-t működtető iskolával, iskolákkal, amelyek segítségével lehetőség nyílik a horizontális szakmai hospitációra, a „Jó gyakorlatok” megismerésére és helyi adaptációjára.
- Bekapcsolódunk a 2007/2008-as tanévtől működő városi IPR műhely munkájába.
- Személyiségfejlesztés, közösségfejlesztés: a tanulók toleranciaképességének, a kisebbség és többség, a másság elfogadása gyakorlatának kialakítása, közéletiségre nevelés.
- Társadalmi beilleszkedés, integrálódás iránti motiváció erősítése, fenntartása.

- Továbbtanulási mutatók javítása (az érettségít adó intézményekben továbbtanulók arányának növekedése).
- Pozitív életmódmodell nyújtása, egészséges életmód kialakítása, a testi-lelki egészség, mint érték elismertetése.
- Pályaorientációs tevékenység.
- Az iskola párbeszédet alakít ki a programban részt vevő szülőkkel, partnereivel. □ Kompetencia-alapú értékelési rendszer kerül kidolgozásra.
- A multikulturális tartalmak beépülnek a nevelés-oktatás helyi programjaiba, rendszerébe.

Ezek eredményeként:

- Nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók száma,
- nő a továbbtanuló hátrányos helyzetű tanulók száma, ezen belül az érettségít adó továbbtanulási irányt választók aránya.

Az iskola működési területe

Iskolánk az alapító okiratban rögzítettek alapján integráltan oktatja az ép intellektusú sajátos nevelési igényű, pszichés fejlődési zavara miatt tanulásban tartósan akadályozott tanulókat, illetve integrációs felkészítést szervez.

2. Az iskolába való bekerülés előkészítése

Integrációs pedagógiai rendszerünk tartalmazza, és ez által biztosítja:

- az óvodából az iskolába való átmenet segítségét
- heterogén osztályok kialakítását a jogszabályoknak megfelelően.

3. Együtműködések - partnerségi kapcsolatok kialakítása

A rendszer hatékony és eredményes működése érdekében együtműködési megállapodásokat hoztunk létre a következő partnerekkel:

- 1) Szülői házzal
- 2) Gyermekjóléti és családsegítő szolgálattal
- 3) Szakmai és szakszolgálatokkal
- 4) Középfokú oktatási intézményekkel
- 5) Kisebbségi önkormányzattal
- 6) Civil szervezetekkel
- 7) EKKE TM

II. A tanítást-tanulást segítő eszközrendszer elemei

1. A kulcskompetenciákat fejlesztő programelemek közül a következő elemek kerültek beépítésre az intézményi IPR programba:

1.1. Az önálló tanulást segítő fejlesztés

- A tanulási és magatartási zavarok kialakulását megelőző programok

1.2. Eszközjellegű kompetenciák fejlesztése

- Tantárgyi képességfejlesztő programok
- Kommunikációs képességeket fejlesztő programok

1.3. Szociális kompetenciák fejlesztése

- Közösségfejlesztő, közösségépítő programok
- Mentálhigiénés programok

2. Az integrációt segítő tanórán kívüli programok, szabadidős tevékenységek közül a következő elemek kerültek beépítésre:

- mentori rendszer működtetése
- művészeti körök (tanuló által választott lehetőségként)
- együttműködés a HEFOP 2.1.5./b pályázat keretében megalakuló helyi tanodával

3. Az integrációt elősegítő módszertani elemek:

- Kooperatív tanulásszervezés
- Projektmódszer alkalmazása
- Egyéni haladási ütemét segítő differenciált tanulásszervezés
- Drámapedagógia

4. Műhelymunka - tanári együttműködés formái:

- Értékelő esetmegbeszélések
- Hospitálásra épülő együttműködés

5. A háromhavonta kötelező kompetenciaalapú értékelési rendszer eszközei:

- Szöveges értékelés - árnyalt értékelés, egyéni fejlődési napló

6. Multikulturális tartalmak

- Multikulturális tartalmak megjelenítése a különböző tantárgyakban

7. A továbbhaladás feltételeinek biztosítása

- Pályaorientáció

III. Várható eredmények, az ellenőrzés szempontjai

- A hátrányos helyzetű tanulók aránya iskolánkban megfelel a jogszabályban előírtaknak.
- Azt integráció tartósan képes a különböző háttérrel és eltérő fejlettséggel rendelkező tanulók együttnevelésére.
- A multikulturális tartalmak beépültek a helyi tantervbe.
- Az integrációs pedagógiai rendszer kiépülése párbeszédet alakít ki minden szülővel.
- Tanári együttműködésre épülő értékelési rendszer épül ki.

Ezek eredményeként:

- Nő az évfolyamvesztés nélkül továbbhaladó hátrányos helyzetű tanulók száma. □ Csökken az iskolánkban a tankötelezettségikor határa előtt az iskolai rendszerből kikerülők száma.
- Nő az érettségit adó iskolákban továbbtanulók aránya. □ Javulnak a kompetenciamérések eredményei.

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztése

A jegyzőnek benyújtott szülői nyilatkozatok alapján intézményünk integrációs pedagógiai rendszerébe bekerült halmozottan hátrányos helyzetű tanulók a 2007/2008-as tanévtől kiemelt gondoskodásban részesülnek a fejlesztő pedagógusok, a mentor tanárok és az ifjúságvédelmi felelős közreműködésével.

Feladataikat a munkaköri leírásuk és az iskolai alapidokumentumok, kiemelten az intézményi Integrációs Pedagógiai Rendszer szerint látják el.

1. Tanévenként tervezetten a pedagógusok 30 órában lát el fejlesztői tevékenységet a rászoruló helyzetű tanulók körében.

Munkájuk során általános képesség fejlesztést, tantárgyi felzárkóztatást és személyiség fejlesztő feladatokat végeznek az alsó tagozaton:

2. A mentori feladatokat az osztályfőnökök látják el.

3. Az ifjúságvédelmi felelősi tevékenységet szaktanár látja el.

Az integrációs pedagógiai rendszer fejlesztő pedagógusa

Munkája elsősorban – de nem kizárólag – a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztésére irányul.

Feladatai a munkaköri leírás szerint:

- Éves munkaterv készítése
- Órarend összeállítása
- Foglalkozási napló és egyéni haladási napló vezetése

- Folyamatos kapcsolattartás a tanulóval és azok szüleivel, az érintett pedagógusokkal, szükség szerint az ifjúságvédelmi felelőssel, illetve a szakszolgálatok szakembereivel
- Szakmai tanácsadás a szülőknek, pedagógusoknak
- A tanulók bemeneti mérésének elvégzése, értékelése, dokumentálása
- Háromhavonta egyéni fejlesztési terv készítése a tanulókról. Az ehhez szükséges mérési anyagok, dokumentumok elkészítése
- Osztályonként, tanulócsoportonként a fejlesztési területek meghatározása, a tanítóval, szaktanárral a tanórai munka megtervezése
- Duál óravezetés megvalósítása a differenciált képességfejlesztés érdekében, egyéni, kiscsoportos, kooperatív tanulásszervezésben való együttműködés
- Szükség szerint tanórán kívüli foglalkozások keretében az alapkompenciák fejlesztése
- Közreműködés a háromhavonta kötelező szöveges értékelés előkészítésében, a szülői megbeszéléseken
- Az elvégzett munkáról félévkor és év végén beszámoló készítése
- Lehetőség szerinti óralátogatások a tanulók megfigyelése érdekében, családlátogatásokon való részvétel a pedagógusokkal
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és családjuk adatainak és az információk bizalmas kezelése
- A tanulók emberi méltóságának és jogainak tiszteletben tartása
- A teljes munkaidő tanítási órákkal le nem kötött részében munkaköri feladatként – a munkáltató utasítása alapján – a nevelő és oktató munkával összefüggő egyéb feladatok ellátása

Az integrációs pedagógiai rendszer mentor tanára

A mentori feladatokat az osztályfőnökök látják el.

A mentor tanár feladata a munkaköri leírás szerint:

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók családi-szociális hátterének feltérképezése

- Egyéni adatlap vezetése a tanulóról
- Dokumentációs feladatok elvégzése
- Nyomon követi a tanuló tanulmányi teljesítését, szabadidős tevékenységét, magatartását és szorgalmát
- Figyelemmel kíséri, és szükség szerint koordinálja a tanuló személyiségfejlődését szolgáló, integrációját segítő tevékenységformákat
- Folyamatos kapcsolatot tart fenn a tanuló szüleivel, az érintett pedagógusokkal, fejlesztő pedagógussal, ifjúságvédelmi felelőssel, illetve a szakszolgálatok szakembereivel
- Elkészíti a 3 havonta kötelező szöveges értékelést a gyermekkel foglalkozó szakemberek (írásos) véleménye alapján (november, február, május hónapban)
- Megszervezi a szülőkkel való konzultációt legalább 3 havonta
- Támogatja a tanulók ösztöndíj- és egyéb pályázatokon való részvételét
- Szorgalmazza a 8. osztályosok érettségizés adó középiskolában való továbbtanulását
- Lehetőség szerint óralátogatásokon, családlátogatásokon vesz részt
- A tanuló felzárkóztatását, tantárgyi felkészítését, korrepetálását végzi, vagy szervezi
 - A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók és családjuk adatait, a birtokába jutott információkat titkosan és bizalmasan kezeli
- A tanulók emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartja

A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók számát minden évben felmérjük, ez alapján készítjük programjainkat. Igazgatói döntés alapján osztályonként +2 fő kerülhet be az intézmény Integrációs Pedagógiai Rendszerébe.

Integrációs munkatervet a következők alapján készítünk:

Hónap	Feladat
Szeptember	A hhh tanulók listájának összeállítása a jegyzői jelentés alapján
	Az osztályok, évfolyamok, iskola hhh tanulói arányainak kimutatása a törvényi előírásoknak megfelelően
	Integrációs munkaterv elkészítése
	A fejlesztő pedagógus órarendjének elkészítése
	A tantestület tájékoztatása az integrációval kapcsolatos feladatokról
	A fejlesztő pedagógusi és mentorálási dokumentáció elkészítése
	Mentori tájékoztató a mentorálási napló és az egyéni fejlődési napló vezetéséről
	A szülők tájékoztatása a fejlesztői és mentori munka beindításáról
	A fejlesztő pedagógusi és mentorálási munka beindítása
	A tanulók bemeneti mérésének elkészítése (alsó tagozat DIFER, a többi osztályban matematika-szövegértés mérések, szükség esetén diagnosztikus mérés) A mérések értékelése, dokumentálása
	Egyéni fejlesztési terv elkészítése (fejlesztő pedagógus)
Október	Alapkompetenciák fejlesztése, felzárkóztató munka, személyiségfejlesztés
	Mentorálás, EKKE TM hallgatóinak bevonása az intézményi integrációs tevékenységekbe.
November	Az első árnyalt szöveges értékelés elkészítése
	A háromhavonta kötelező első szülői megbeszélés lebonyolítása
	Célok, feladatok kitűzése a következő időszakra
December	Egyéni fejlesztési tervek felülvizsgálata, korrigálása (fejlesztő pedagógus)
	Mentorálás
Január	Alapkompetenciák fejlesztése, felzárkóztató munka, személyiségfejlesztés
	Mentorálás, kettős mentorálás
	Az első félév integrációs munkájának értékelése
Február	A második árnyalt szöveges értékelés elkészítése
	A háromhavonta kötelező második szülői megbeszélés lebonyolítása
	Célok, feladatok kitűzése a következő időszakra
	Mentorálás, kettős mentorálás

Március	Egyéni fejlesztési tervek felülvizsgálata, korrigálása (fejlesztő pedagógus)
	Mentorálás, kettős mentorálás
Április	Alapkompetenciák fejlesztése, felzárkóztató munka, személyiségfejlesztés
	Mentorálás, kettős mentorálás
Május	A harmadik árnyalt szöveges értékelés elkészítése
	A háromhavonta kötelező harmadik szülői megbeszélés lebonyolítása
	Célok, feladatok kitűzése a tanév végéig
	Mentorálás, kettős mentorálás
Június	Az integrációs dokumentációk lezárása, leadása
	Az integrációs munka értékelése a tanévzáró értekezleten

Tanév végén a következő mellékletek képezik a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók intézményi dokumentációját:

1. Tájékoztató levél a szülőknek
2. Kimutatás a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók arányairól
3. A fejlesztő pedagógus órarendje
4. A fejlesztő pedagógus által vezetett dokumentumok
 - Tanulói lap
 - Fejlesztő foglalkozások nyilvántartása
 - Haladási napló
 - Egyéni fejlesztési terv
 - Háromhavonta történő értékelés a fejlesztő munkáról - november
 - Háromhavonta történő értékelés a fejlesztő munkáról - február □
 - Háromhavonta történő értékelés a fejlesztő munkáról - május
5. A mentorok által vezetett dokumentumok - Egyéni fejlődési napló
 - Adatlap □ Mentorálási napló
 - Feljegyzések az egyéni mentorálásról havi lebontásban
 - Találkozások a szülőkkel
 - Feljegyzések az osztályban tanító nevelőkkel folytatott konzultációkról
 - Háromhavonta történő mentori értékelés - november
 - Háromhavonta történő mentori értékelés - február
 - Háromhavonta történő mentori értékelés - május
 - Szabadidős programok, tevékenységek naplója

4.sz. melléklet

KOMPLEX ALAPPROGRAM

I. ALAPELVEK, CÉLOK, FELADATOK

1. **Célok:**

- A végzettség nélküli iskolaelhagyásra vonatkozó országos és intézményi stratégia prevenciós célú beavatkozásainak megalapozása.
- A lemorzsolódás megelőzése, a tanulást támogató pedagógiai módszerek alkalmazása.
- Az iskolai nevelés-oktatás az esélyegyenlőség szempontjait figyelembe véve járuljon hozzá a tanulók személyiségének, képességeinek és készségeinek kibontakoztatásához. Segítse a szellemi, testi fejlődésüket és az egészséges életmód kialakulását. Biztosítsa a továbbtanuláshoz szükséges alapvető készségeket, az önművelés képességét.
- Transzverzális készségek fejlesztése (kritikus gondolkodás, kreativitás, kezdeményezőkézség, problémamegoldó gondolkodás, kockázatelemzés, döntéshozatal és az érzelmek kezelése).
- Tanulástámogató módszertan (tanítási stratégia) alkalmazása, melynek központi eleme a heterogén tanulócsoportokban folyó differenciált fejlesztés (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportokban, DFHT), aminek segítségével képessé válnak a tanulók az önálló és a társas tanulásra, egyszóval: az eredményes tanulásra.

2. **Alapelvek:**

A Komplex Alapprogram megvalósítása során kiemelt jelentőségű, hogy az a koherenciát biztosító, a célokkal egybevágó alapelvekre épüljön, ezzel megalapozva az alprogramok egységes rendszerét.

A program legfontosabb alapelvei:

1) adaptivitás; 2) komplexitás; 3) közösségiség; 4) tanulástámogatás; 5) méltányosság

3. Komplex Alprogram

- Egységes rendszerbe ötvözi a pedagógiai gyakorlatban eddig használt differenciált fejlesztést támogató módszereket;
- Alkalmazza a tanulók iskolai helyzetét, státuszát megváltoztató és ezzel a tanulási motivációt növelő Komplex Instrukciós Programot;
- Különös hangsúlyt fordít a tanulók alapvető képességeinek, készségeinek kialakítására az alprogramok segítségével.



A Komplex Alprogram jelszava: *Tanulni élmény!*, amely magával hozza az élményalapú tanulást. Programunk eleme a tanulók aktív tanórai részvételének támogatása, mely a pozitív élményeken keresztül valósul meg. Ennek mozgatórugója az interaktív, a tanulók bevonásán alapuló kreatív feladatmegoldás, az együtt tanulás élménye.

II. FELADATOK, ELJÁRÁSOK, ESZKÖZÖK, MÓDSZEREK

1. Fejlesztési feladatok:

Fejlesztjük az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges motívumokat (önfejlesztő elképzelések) és tanulási képességeket (stratégiákat és módszereket).

- A tanulási stratégiák, módszerek és technikák megtanítása minden tanulónak.
- A mérés, mint a képességfejlesztés alapeleme. Nem az elsajátított ismeretanyag mennyiségének, hanem a kompetenciák szintjének meghatározását szolgálja.

- Differenciált nehézségű feladatokkal, testre szabott egyéni és csoportos foglalkoztatással lehetőséget adunk az egyéni haladási ütem kialakítására.
- A tehetséges gyermekeket valós szükségleteik szerint segítjük a saját önfejlesztő stratégiájuk kialakításában és megvalósításában.
- Demokratikus alapokon álló, integratív tanár–diák viszonyt alakítunk ki. A tanítási órák légköre, hangulata oldott, a tanulók sikerorientált beállítódással dolgoznak, a pedagógus csak facilitáló szorongásszintet tart fenn.
- Növeljük tanulóink önbizalmát és önértékelését, építjük pozitív énképét, erősítjük belső kontrollós beállítódását, fokozzuk a felelősségvállalást, az önállóságot!
- Tudatosan neveljük „én”-erős, jó komfortérzésű fiatalokat!
- A szocializáció folyamatainak tudatos irányítása, elősegítése.
- Az egyéni munkakultúra kialakítása, a kötelességekhez való pozitív viszonyulás (attitűd) kiépítése.

2. Kiemelt fejlesztési feladataink:

- énkép, önismeret,
- hon- és népismeret,
- európai azonosságtudat,
- egyetemes kultúra,
- aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés, közösségnevelés,
- gazdasági nevelés,
- környezettudatosság, fenntarthatóság,
- művészeti nevelés,
- művészeti eszközökkel történő nevelés,
- a tanulás tanítása,
- testi és lelki egészség,
- felkészülés a felnőtt szerepekre, család szerepe,
- testmozgás fejlesztése az oktatás minden színterén.

3. További feladatok:

A modern személyközpontú, interaktív, tapasztalati tanulásra alapozó tanulás-szervezési eljárások, módszerek, pedagógiai kultúra általánossá tétele.

- A tanulás tervezésében, szervezésében és irányításában a **tevékenységközpontú tanítási gyakorlatot** honosítjuk meg, mely életszerű helyzetek teremtésével alkalmat nyújt konkrét élmények és tapasztalatok gyűjtésére.

- Növeljük a **tanulók aktív részvételét** igénylő ismeretszerzési módok arányát (megfigyelés, kísérlet, új információs és kommunikációs technikákat alkalmazó anyaggyűjtés, modellezés, szerepjáték, drámapedagógia stb.).
- Differenciált foglalkoztatással, az egyéni haladási ütemhez igazított fejlesztő terheléssel a tanuló egyéni igényeihez igazítjuk a tanulást.
- Alkalmazzuk a DFHT módszerét.
- Alkalmazzuk a kooperatív tanulási-tanítási technikákat és módszereket.
- A különböző kommunikációs technikák és konfliktuskezelési stratégiák elsajátíttatása.
- Az alprogramokkal, illetve gazdagító, dúsító feladatokkal, programokkal és valódi problémák megoldásával alkalmazkodunk a különböző tanulói képességekhez.
- A szociális, életviteli és környezeti kompetencia fejlesztése a nevelési célrendszer központi eleme; a konstruktív életvezetésre történő felkészítés feltétele.
- Önszabályozási stratégiák, autentikus, életszerű helyzetek kialakítása, amelyek során szerzett kompetenciákat a későbbiekben alkalmazniuk kell.
- A mérési, ellenőrzési, értékelési és minőségbiztosítási rendszerben meghatározott rend szerint funkciójuknak megfelelően elvégezzük a diagnosztikus, a formatív és szummatív méréseket.
- Emberléptékű következetes követelés.
- Fejlesztő hatású visszacsatolás, mérés-értékelés.
- Érdemjegy, pontszám és százalékok nélkül, szóban és írásban is visszajelzést kap a tanuló, ami kiemeli erősségeit, és annyi problémával szembesíti, amennyit a közeljövőben reálisan képes megoldani.

4. A Komplex Alprogramban megjelenő eszközök:

A program szakmai anyagai:

- Nevelési-oktatási program - KAK
- Tanítási stratégia - DFHT
- Alprogrami koncepciók (5 db)
- Alprogrami eszköztár és feladatbank (5 db)
- Tanítói-tanári kézikönyvek (10 + 16 db)
- Óraillusztrációk, példák
- Foglalkozástervek
- Tankockák

5. További tanulást segítő eszközök:

- Az intelligencia- és kreativitásfejlesztő egyéni programok.

- A komplex személyiségépítés teljes eszközrendszere.
- Az ismeretek és összefüggések tanulói felfedezése, a szemléltetés, cselekvés, az aktivizáló módszerek alkalmazása jellemzi a tanulási-tanítási folyamatokat.
- A pozitív motiváció eszközei, a jutalmazás és büntetés módszereinek mértéktartó (nem szélsőséges) alkalmazása.
- Személyes példamutatással neveljük gyermekeinket a változatos kommunikációs technikák alkalmazására, toleranciára, a másság elfogadására, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartása, a konfliktusok kezelésére.
- Önértékelés, önkontroll, önfejlesztő stratégia alkalmazása. Pozitív tartalmú szociális kapcsolatok építése.
- A kulturált és egészséges életvitel kialakítása.
- A hagyományos és digitális ismerethordozók sokaságából kiválasztva az adott életkorban célszerű módszerek és eszközök; egyéni és csoportos aktivitásra serkentő munkaformák alkalmazása.

6. Tanulásszervezés, alkalmazott módszerek:

6.1. A tanulásszervezés folyamatában az alábbi elvek érvényesülnek:

- a rend és fegyelem fenntartása
- tanuló szabadságának biztosítása
- tanulói viselkedés szabályozása
- pozitív tanulási légkör biztosítása
- csoportfolyamatok elősegítése

6.2. Alkalmazott módszerek:

6.2.1. A tanítás-tanulási folyamatban a **DFHT tanítási-tanulási stratégiát** alkalmazzuk, mint a Komplex Alaprogram hangsúlyos elemét.

A kötelező tanítási órák 20%-ában a DFHT-t (Differenciált Fejlesztés Heterogén Tanulócsoportban) szükséges alkalmazni.

A DFHT célja:

- A tudásban és szocializáltságban heterogén tanulói csoportok fejlesztése.
- A tanulói viselkedés pozitív befolyásolása.
- Az alulmotiváltság mérséklése.
- A kognitív, affektív, szociális képességek fejlesztése.
- A tanulók közötti együttműködés elősegítése.

DFHT koncepciója, módszerei:

Egyénre szabott differenciálás

- egyedül végzett munka
- rétegmunka
- teljesen egyénre szabott munka
- részben egyénre szabott munka

Párban folyó munka

- páros munka
- tanuló párok munkája

Csoportban végzett munka

- kooperatív munka, kooperatív tanulás, kollaboratív munka
- KIP

Ezen kívül a tanórák 80%-ában a pedagógus választ módszereket.

6.2.2. Alapmódszerek:

- tanári magyarázat (frontális tanítás): beszélgetés, kérdezve kifejtés, előadás, szemléltetés
- munkáltatás (egyéni, de nem önálló): variációs módszer
- individuális (egyéni és önálló tanulás): egyéni feladatok

6.2.3. Motiváló módszerek:

- páros munka
- csoportmunka
- játék
- szerepjáték (drámapedagógia)
- vita
- kutató-felfedező módszer
- kooperatív módszerek
- projektmódszer
- szituációs játékok

III. A KOMPLEX ALAPPROGRAM SAJÁTOSÁGAI:

1. A Komplex Alapprogram alprogramjai:

Az „**Élménysuliban**” minden alprogram megjelenik, hetenként javasoltan minimum egy órában. Az alprogramok aránya az iskola profiljához igazítható (pl. művészeti iskolák, sportiskolák stb.)

1. A Testmozgásalapú alprogram (TA)

Az alprogram az iskolai testmozgásprogramok három területén kívánja bővíteni sajátélmény-szerzést biztosító tanulási környezetben a pedagógusok módszertani repertoárját és szemléletét:

- testnevelés óra,
- mozgásos tanulás osztálytermi környezetben,
- szabadidős mozgástevékenységek.

A TA a testmozgás iskolai környezetben előforduló **minden formájára támaszkodva, tanulástámogató eszközeivel** vesz részt a tanulói komplex személyiségfejlesztésben.

Az **aktív, kreatív, felelősségteljes** magatartást kialakító oktatási módszerek alkalmazásával teszi az alprogram a testmozgáson alapuló tevékenységeket a közösségi célok és az egyéni felelősség életgyakorlatává.

Cél még az egészségtudatos, jövőorientált életmód kialakítása.

Az alprogram tartalma:

Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató **módszerek és keresztntantervi** tartalmak implementációjának támogatása **testnevelés órai környezetben**, a differenciálásra építve.

Mozgásos tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő **integrálása osztálytermi környezetben.**

Önkéntességre és befogadásra épülő **informális és nonformális tanulás testmozgásalapú támogatása iskolai környezetben.**

2. Az Életgyakorlat-alapú alprogram (ÉA)

Az **Életgyakorlat-alapú alprogram** egy olyan pedagógiai rendszert mutat be, amely hozzájárul az egyén és **természeti, társadalmi környezete kölcsönhatásának** tudatos és felelős alakításához.

Az életgyakorlat-alapú koncepció figyelembe veszi a tanulók szükségleteit, és ennek függvényében eltérő tanulási-tanítási egységeket tartalmaz.

Minden egységen belül **alternatív, a tanulók képességeihez, érdeklődéséhez, tempójához igazítható tanítási eszközöket, munkaformákat ajánl.**

Az **alprogram célja**, hogy az **életben hasznosítható** ismereteket, tapasztalatokat szerezzon a gyermek, amely sikeres **életvezetési kompetenciákkal** vértelje fel.

Cél továbbá, hogy **megalapozza a vitakultúrát, kritikus gondolkodást és az önálló felelősségvállalást.**

Célunk még az **életformák** sokszínűségének tisztelete, a **családi közösségek** megbecsülése, az **egészséges énkép** kialakítása.

A célrendszerben hangsúlyos, hogy az egyén és környezete között dinamikus viszony van, így az **életgyakorlat témái komplexek** és minden szinten – a rendszerszemléletnek megfelelően – kidolgozásra kerülnek.

Az alprogram tartalma:

- egészséges életmód, életvezetés,
- környezettudatosság (fenntarthatóság),
- állampolgári felelősség (közösségi szerepek),
- életút-támogató pályorientáció,
- család, párválasztás,
- érzelmi intelligencia (szociális készségfejlesztés).

3. A Művészetalapú alprogram (MA)

- Az alprogram a művészeti nevelést célzó tanórák, a művészeteket pedagógiai eszközként felhasználó osztálytermi tanulás és a szabadidős művészeti tevékenységek terén nevelő/oktató pedagógusok metodológiai fejlesztésén keresztül hat a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklésének irányába.
- A művészettel nevelés sok és sokféle lehetőséget teremt a tanulástámogatás megvalósítására.

Az alprogram célja művészeteket célként/eszközként használó tanórák, szabadidős foglalkozások biztosítása a tanulók számára.

Indirekt célok:

- Személyiség és társas készségek fejlesztése a művészeti tevékenység révén.
- Tanulási motiváció, tanulás iránti attitűd alakítása.
- Indirekt (kognitív képességeket célzó) tanulásfejlesztés művészeti keretek között.
- Tanulásfejlesztés a művészetek révén.
- (Inter)diszciplináris ismeretátadás művészeteken alapuló, résztvevőközpontú gyakorlatokon keresztül.
- Pályorientáció: művészpályára irányítás, illetve pályorientáció művészetek révén.
- A művészeti tevékenységbe ágyazott fejlesztés keretében lehetőség van a tanuló egyéni **sajátságaihoz alkalmazkodó, esélyegyenlőséget biztosító pedagógiai módszerek alkalmazására**, ezáltal az adaptivitás biztosítására.

Az alprogram tartalma:

A művészeti tantárgyak és a mozgásra irányuló testnevelés tantárgy a készségtárgyak körébe sorolhatók, s ez arra is lehetőséget ad, hogy hasonló tartalmi elemek szerint épüljenek fel alprogramjaik is.

Fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és keresztntantervi tartalmak megvalósításának támogatása a művészeti nevelést szolgáló tanórai környezetben, a differenciálásra épülve.

Művészetekre épülő tanulást támogató módszerek és tartalmak tanulási folyamatba történő integrálása osztálytermi környezetben.

Önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás művészetalapú támogatása iskolai környezetben.

4. A Logikaalapú alprogram (LA)

A Logikaalapú alprogram a tanulók gondolkodásának fejlesztését támogató módszerek és stratégiák megismertetésével szeretné növelni a pedagógusok módszertani repertoárját az iskolai élet területein.

Az alprogram feladata megismertetni a pedagógusokat olyan logikai alapú játékokkal (legyen az sakk, táblás, papír-ceruza, szituációs és egyéb játék), melyeket fel tudnak használni mind az általános képességfejlesztéshez, mind a közismereti tantárgyi órákhoz.

Az alprogram keretén belül olyan szemléletváltás elindítását célozzuk meg, amelynek segítségével a tanítási és a tanulási folyamat egyaránt élményszerűvé, motiválóvá és egyben fejlesztő hatásúvá tehető.

Az alprogram célja a gyerekek egyik legfőbb tevékenységére, a játékra és a játékosságra építve, hogy a gyerekek a tanulást ne érezzék fájdalmas, fáradságos folyamatnak.

A tanulás és a tudás megszerzése legyen örömforrás – ezzel a tanulók motivációja növelhető.

Az oktatásban a különböző logikai játékok és technikák alkalmazása nem öncélúan történik, hanem a tanterv és a tananyag megfelelő részébe való integrálással, szorosan kapcsolódva a megtanulandókhoz és a tanulók életkori sajátosságaihoz.

A játék lehetőséget nyújt a differenciálásra, és a gondolkodási képességeken túl a szociális képességek fejlődése is várható.

Az alprogram tartalma:

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztési lehetőségei a gyakorlatban – stratégiák és algoritmusok.

- A vizualitás szerepe a gondolkodás fejlesztésében
- Játékalapú megközelítések
- Tér szemlélet, sík- és térbeli tájékozódási képesség fejlesztése
- Dienes-játékok és a matematikai gondolkodás fejlesztése
- Sakkjáték alapjainak elsajátítása és beépítése az iskolai tanulásba
- Táblás játékok, társasjátékok, papír-ceruza játékok alkalmazása
- Játékstrukturált megközelítések
- Kártyajátékok – Lapot kérünk!, Logiccards, Set stb.
- Logikai játékok, logisztorik
- Barkochba és egyéb csoportos szituációs játékok
- Kreativitást és reflektivitást fejlesztő játékok

5. A Digitális alapú alprogram (DA)

A Digitális alapú alprogram az IKT-műveltség elemeit keresztntantervi, transzverzális megközelítésben értelmezi, és a digitális pedagógiai kultúra komplex, intézményi szintű fejlesztését tekinti feladatának.

Az IKT-műveltség tekintetében a technológiai, a kognitív és a szociális aspektust tekintjük irányadónak.

Az alprogram kidolgozásával a pedagógusok módszertani kultúraváltását segítjük elő olyan korszerű digitális megoldásokkal, melyek hozzájárulnak az elektronikus tanulási környezet kialakításához, felgyorsítva az intézmények digitális átállását, mely lehetővé teszi, hogy a digitális eszközök alkalmazásával a tanulás élményszerűvé váljon.

Az **alprogram célja**, hogy kialakítsa a pedagógusokban az oktatásba integrált IKT-eszközöket értő és kritikus módon alkalmazó „digitális állampolgár”-habitust, melynek révén az összetett problémák megoldása során a technológia segítségét is igénybe veszik.

Szeretnénk elérni azt is, hogy a tanulás és a tudás megszerzése legyen örömforrás a digitális alkalmazások használatával, ezzel növelve a tanulók motivációját, kognitív képességeik színvonalát, tanulásmódszertani repertoárjukat, pályorientáció szempontjából releváns ismereteiket, (inter)diszciplináris ismereteik körét, és mindent egybevetve: a tanulók személyiségformálásához is hozzájáruljon.

Az alprogram tartalma:

Az alprogram az alábbi tartalmi pontokból építkezik:

- Játékalapú megközelítések
- Technológiai műveltség, felelősségteljes eszközhasználat
- IKT-műveltség

- Hálózati részvétel és együttműködés, problémamegoldás, kommunikáció és eszközhasználat
- Digitális írástudás
- IKT-alapú óratervezés
- Személyes tanulási környezet menedzselése

2. Komplex óra

Komplex órák bevezetése – a program komplexitását a kognitív, affektív, szociális képességek együttes fejlesztése jelenti. A kötelező és szabadon tervezhető tanórák kereszttantervi kapcsolatait fedi le, (a tananyag kereszttantervi részei) az adott tantárgy éves óraszámának kb. 10-30%-át jelenti. A közismereti tantárgyak esetében a tantárgyi és kereszttantervi tartalmat (tananyagot) az alprogrami tartalmakkal kapcsolja össze, a DFHT óraszervezési eljárásaival megvalósítva a tanórát. Ezen órák esetében a tantárgyakon átívelő transzverzális készségek (a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőkézség, a problémamegoldó gondolkodás, a kockázatelemzés, a döntéshozatal és az érzelmek kezelése) fejlesztése is megjelenik.

Tartalmi fejlesztési pontok:

- legalább 1 alprogrami (max. 3 alprogrami) kapcsolat megjelenik benne,
- kapcsolódik az adott tantárgy adott évfolyamának tanmenetéhez és a tanítói/tanári kézikönyvben megjelenített órához,
- (törekedve arra, hogy) minden alprogram egyenlő aránnyal (kb. 20%) jelenik meg (össz. komplex óraszám).



A Komplex órák felépítése

3. Ráhangelődés

A Ráhangelődés biztosítja, hogy a **tanulók lelkesen, motiváltan kezdjék el a napot az iskolában, és érzelmi biztonságban érezzék magukat az osztályközösségben.** Heti **1-3 alkalommal** javasolja a Komplex Alapprogram **20-25 perces** foglalkozás keretén belül. A **tanulási környezetet** célszerű átalakítani úgy, hogy a tanulók körben ülhessenek székeken vagy szőnyegen, így megkönnyítve a kommunikációt. A **foglalkozás felépítése** ajánlottan a következő:

- Üdvözlés
- Beszélgetés
- Közös tevékenység/játék
- Zárás

A Ráhangelődés megvalósítását a nap elején javasoljuk, javasolt időtartama 25-45 perc, helye a nap kezdésekor, vagy osztályfőnöki óra keretében, vagy a délutáni foglalkozások elején. Témái megválasztásában segít a Tanítói kézikönyv.

4. „Te órád”

„Te órád” – a **diák érdeklődéséhez, igényéhez, saját választásához igazítható, amely órákon az osztálykeret nem feltétlenül kell, hogy érvényesüljön.** Lehet az **intézmény életében már meglévő, jól működő, már hagyományokkal rendelkező foglalkozások, szakkörök, tehetséggondozó programok stb. továbbvitele, megtartása, de a foglalkozások középpontjába helyezve a tanulók szociális-emocionális fejlesztését.** Az óra kiválasztását a pedagógus segíti.

5. Házi feladat

Házi feladat: sem írásbeli, sem szóbeli házi feladatot nem ad a pedagógus a tanulóknak. Ez nem azt jelenti, hogy elmaradhat a szükséges gyakorlás és rögzítés, hanem azt, hogy a pedagógusnak az iskolai tanórákon kell a tanulókkal ezeket a feladatokat elvégezni. Úgy kell a mindennapokban terveznie és megvalósítania az óráit, hogy legyen elegendő idő a szükséges gyakorlásra és az új ismeretek rögzítésére az órák keretén belül. A pedagógusnak módosítania kell tervezési szokásain: legyen a tanórákon annyi gyakorlás és ismétlés, hogy ne legyen szükség otthoni tanulásra!

6. Értékelés

Az értékelés az iskola nevelőtestülete által elfogadott értékelési rendszer szerint folyik.

Nincs ötös fokozatú skálán történő értékelés a reggeli Ráhangolódáson, a délutáni alprogrami foglalkozásokon, illetve azokon az órákon, amelyeken a DFHT-módszert használják a pedagógusok.

A Komplex Alapprogram értékelési rendszerében egyaránt jelen van

1. a helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelés,
2. a minősítő (szummatív) értékelés,
3. a fejlesztő (formatív) értékelés.

Fontos szerepe van a **helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelésnek**. Ennek eredménye feltárja a pedagógus előtt a tanuló előzetes tudását, amire további munkáját építheti. Ez határozza meg az oktatási tartalmat és a módszereket. A diagnosztikus értékelést nem csak **a tanév elején** javasoljuk, ajánlott **a tanév közben** is felmérni, mennyit fejlődött a tanuló tudása. A tanév közben végzett diagnosztikus értékelés eredménye alapján a pedagógus dönthet arról, hogy változtat-e tanítási stratégiáján. A **tanév végi** diagnosztikus értékelésnél a pedagógus arról kap visszajelzést, milyen szinten sikerült a tananyagot megtanítani, a tanuló pedig arról, hogy mennyire sajátította el a követelményeket.

A **minősítő (szummatív) értékelés** egy tanulási szakasz lezárásakor, például egy témazáró dolgozat írásakor jelenik meg. Azt minősíti, hogy a tanuló mennyire sajátította el a tananyagot. A minősítő értékelés igen gyakori a hazai iskolákban.

A **Komplex Alapprogramban kiemelt szerepe van a személyre szabott, differenciált, fejlesztő (formatív) értékelésnek**. Ennek célja **nem a minősítés, hanem a tanulás támogatása**. A pedagógus, miután felmérte a tanuló tudását, és segítette a tanulónak a tanulási cél kitűzésében, támpontokat ad a megteendő lépésekről. Majd nyomon követi a tanuló egyéni haladását, és személyre szabottan segíti a tanulási folyamatot. A fejlesztő értékelés alkalmazásánál a pedagógus a **gyermek önmagához mért fejlődését veszi figyelembe**. Folyamatos visszajelzést ad a tanulónak erősségeiről és hiányosságairól, megbeszéli vele a tanulási célokat, az értékelési szempontokat, a teendőket és a teendők határidejét. A tanuló egyéni haladásáról és erőfeszítéseiről visszajelzést ad. A pedagógus visszajelzésének

mindenképpen tartalmaznia kell a tanuló részéről sikeresen megoldott problémákat, a további fejlesztést igénylő területeket és a teendőket.

Az értékelésnek fontos része

- az önértékelés,
- a társak értékelése.

Legyen szubjektív, kvalitatív és szöveges!

Figyelembe kell venni az eltérő kiindulási nyelvi szinteket.

IV. A PEDAGÓGUSOK HELYI INTÉZMÉNYI FELADATAINAK ÁTTEKINTÉSE, ILLESZTÉSE A KOMPLEX ALAPPROGRAMHOZ

A pedagógusok feladata kiegészül a **DFHT-órák** megszervezésével, a kapcsolódó dokumentumok (óraillusztrációk) elkészítésével.

A választott **alprogramokhoz** kapcsolódó **foglalkozások** megszervezése, megtartása, foglalkozásillusztrációk készítése.

Az elkészült óraillusztrációk, foglalkozásillusztrációk, **tapasztalatok megosztása** a kollégákkal.

Programhoz kapcsolódó további **oktatási segédanyagok**, szemléltető- és mérőeszközök **kidolgozása, közreadása**.

Belső továbbképzések, előadások, bemutatóórák szervezése, megtartása.

V. A SZÜLŐK ÉS A TANULÓK TÁJÉKOZTATÁSA

A szülőket és a tanulókat a programról, annak tartalmáról, megvalósításáról, az iskola életéről az iskola igazgatója és az osztályfőnökök tájékoztatják szóban és írásbeli tájékoztató füzet segítségével.

VI. AZ ISKOLÁBAN FOLYÓ MUNKA IDŐKERETE

1. **A Komplex Alapprogram a tanulók kötelező óraszámának a meghatározása tekintetében nem tér el a törvényben szabályozottaktól.** Az iskolában folyó munka továbbra is két markánsan elkülönülő egységre oszlik:

A kötelező és szabadon tervezhető időkeret:

- a Komplex Alapprogram a pedagógusok módszerbeli gazdagságát, korábbi gyakorlaton alapuló pedagógiai-módszertani kultúráját tekintve **kb. 80%-ban** nem szabályozza.
- A tanítási órák **20%-ában** azonban javasolt a Komplex Alapprogram tanítási-tanulási stratégiájának, a **DFHT tanítási-tanulási stratégiának** az alkalmazása (differenciált egyéni munka, rétegmunka, pármunka, kooperatív módszerek, csoportmunka, drámajáték és projektmunka).
 - A DFHT esetében a 20% fele a DFHT-KIP (10%), a másik fele (10%) az egyéb tanulásszervezési eljárások.

- **10-30%-ban** pedig a **Komplex órák** keretében a keresztantervi tantervek feldolgozása történik.

A Komplex Alapprogram által **innovált alprogrami foglalkozások** és a „Te órád” többnyire a délutáni időszámban valósulnak meg.



A Komplex Alapprogram tanítási-tanulási stratégiához kapcsolódó elemei

2. Időkeretek:

Az egyes évfolyamok kötelező óraszámai alapján számított, a **DFHT-módszertant alkalmazó órák arányait** alsó tagozaton és felső tagozaton az alábbi táblázatok mutatják be.

3. Tantárgyfelosztás és a KAP által kínált módszertani elemek összehangolása

A tantárgyfelosztás a törvény által meghatározott feltételeknek megfelelő, de az intézmény sajátos helyzetét figyelembe vevő alapdokumentum. Alapjául az intézményre érvényes törvény által előírt, a közismereti tantárgyakra vonatkozó heti óraszám szolgál.

Az általános iskolában a nevelés-oktatást a **délelőtti** és **délutáni** tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások ajánlottan tizenhat óráig tartsanak, továbbá tizenhét óráig – vagy addig, amíg a tanulók jogszerűen tartózkodnak az intézményben – gondoskodni kell a tanulók felügyeletéről. Tehát a törvény rendelkezéseinek megfelelően egész napos iskolaként is működhet.

VII. JELÖLÉSEK AZ OSZTÁLYNAPLÓKBAN

A KRÉTA rendszerben az alábbi lehetőségek szolgálnak a program megvalósításának jelölésére:

KOMPLEX ALAPPROGRAM			
DFHT óra	<input type="checkbox"/>	Ráhangolódás	<input type="checkbox"/>
DFHT-KIP óra	<input type="checkbox"/>	Komplex óra	<input type="checkbox"/>
Te órád	<input type="checkbox"/>	Digitális alapú alprogram	<input type="checkbox"/>
		Testmozgásalapú alprogram	<input type="checkbox"/>
		Életgyakorlat-alapú alprogram	<input type="checkbox"/>
		Művészetalapú alprogram	<input type="checkbox"/>
		Logikaalapú alprogram	<input type="checkbox"/>

Helyi Tanterv

HELYI TANTERV

Alsó tagozat 1-4. évfolyam

ÉNEK-ZENE

A változat

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés öröme a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.

- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkció túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók úgy hallgassanak zenét, hogy a zene különböző megnyilvánulásaihoz a zenéhez leginkább illeszkedő befogadói magatartással forduljanak.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a *zenei befogadást segítik*, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kisegítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Az első 6 osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stíluskorszakok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei

érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.

- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

1–4. évfolyam

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók folyamatos motiválása, amely a sok sikerélménnyel járó játékos módszerekkel érhető el.

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, vagyis a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a Nemzeti Alaptantervben meghatározott fejlesztési területek-nevelési célok közül öt kiemelten fontos: Az erkölcsi nevelés (elfogadják, és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait); nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete). Állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát); az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik); testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia). Legfontosabb kulcskompetenciák: esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.

Fejlesztési célok:

Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)

- Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.

- Dalkincsbővítés. A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.
- Zenei ismeretszerzés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.
- A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről, hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

Fejlesztési feladatok és óraszámok az 1-2. évfolyamon

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám az 1-2. évfolyamon	Javasolt óraszám az 1. évfolyamon	Javasolt óraszám a 2. évfolyamon
Zenei reprodukció-éneklés	78	39 óra	39 óra
Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	13	6 óra	7 óra
Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	13	7 óra	6 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	13	7 óra	6 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	13	6 óra	7 óra
		65 óra	65 óra
		+ 7 óra szabad órakeret	+ 7 óra szabad órakeret
		Összesen 72 óra	Összesen 72 óra

A kerettanterv szerint az ének-zene heti óraszám: 2, ami 72 óra évi óraszámot jelent. Ebből a kerettanterv 65 órát tölt meg kötelezően előírt tananyagtartalommal, a szabadon felhasználható (10%) órakeret 7 óra. Az általunk közölt plusz óraszámok csak javaslat. Ezt az osztály összetétele, a tanulók képessége alapján illesztheti a pedagógus egy-egy tematikai egységhez.

1. évfolyam

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Órakeret
Zenei reprodukció-éneklés	40 óra (39+1)*
Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra (6+2)*
Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra (7+1)*
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	8 óra (7+1)*
Zenei befogadás – Zenehallgatás	8 óra (6+2)*
összes óraszám	72 óra

* a + órák a szabadon felhasználható (10%) órakeretet jelölik

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Zenei reprodukció-éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással. Az éneklés helyes szokásainak kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes testtartás, – helyes légzés, – életkornak megfelelő hangerő, – helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), – érthető szövegejtés, – kifejező artikuláció, – helyes frazeálás. <p>Dalkezdés megadott hangról, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: kiolvasók, sétálók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel).</p> <p>Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, tréfás dalok, párosítók, (pentaton, hexachord hangkészlettel).</p> <p>Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Kodály Zoltán, Ádám Jenő).</p> <p>Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok.</p> <p>Egyenletes mérő és a dal ritmusának megkülönböztetése (nagytesti mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p><i>Matematika:</i> számfogalom erősítése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi</p>

	<p>gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, kérdés-felelet.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Kisgyermekkorú zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytести mozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyenletes mérő, tempó változások érzékelése és reprodukciója, a belső hallás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyenletes mérő és a dal ritmusának hangoztatása (nagytести mozgással, tapsolással, ritmushangszerekkel). – Negyed, nyolcadpár, negyed szünet. – Ritmusmotívumok hangoztatása ritmustapssal és ritmushangszerekkel. – Komplex mozgásfejlesztés egyszerű tánclépésekkel (kilépések, kijárások). – 2/4 ütemmutató. – Ismétlődés a zenében, ritmusosztinató. Gyors-lassú érzékeltetése. <p>Hallásfejlesztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangrelációk érzékeltetése kézzel. – Énekes rögtönzés hangokkal, saját név éneklése szabadon vagy a tanult dallamfordulatokkal. <p>dallamfordulatok: sm, lsm, smd</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> íráskészség fejlesztése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenletes mérő, negyed, nyolcadpár, negyedszünet, ütem, ütemvonal, ütemmutató, dallam, dallamrajz.
--------------------------------	---

Tematikai egység/	Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás,	Órakeret
--------------------------	---	-----------------

fejlesztési cél	zeneelméleti alapismeretek	8 óra
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A mérő és ritmus megkülönböztetése. – A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése. – Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvel: tá (negyedérték), ti-ti (nyolcadpár), szün (negyed szünet) – Ritmikai elemek jele. – ütemmutatók, ütemfajták: 2/4. <p>Dallami elemek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: szó-mi-lá-dó – Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: s-m-l-d – A vonalrendszer megismerttetése: öt vonal, négy vonalköz, alsó pótvonal. <p>Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, hangjegy. Hangszár irányának megfigyeltetése</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szolmizációs név, kézjel, betűjel, kettes ütem, ismétlőjel, vonalrendszer, vonal, vonalköz.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Első zenehallgatási élmények kisgyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A teljes figyelem kialakításának fejlesztése: <ul style="list-style-type: none"> – tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei 	<p><i>Erkölcstan:</i> türelem, tolerancia.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p>

<p>idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – a hangszerek hangszíneinek megtapasztalása gyakorlati úton, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar. <p>Formaérvék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).</p>	<p>természetünk és környezetünk hangjai, hangutánzás</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése.</p>
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kezdés, befejezés, hangerő, a hangerő változása, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar.</p>
---	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Zenehallgatás</p>	<p>órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélte zenei élményeknek megfelelően.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűsége.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból. Beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is, különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszerek, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar.</p> <p>Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos élmények vizuális megjelenítése</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Énekes zene, hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.</p>
---	--

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély.

A tanult magyar népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzeneészek előadásában, népzene gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmas), más népek zenéi. Néptánc-dialektusok, hangszeres népi tánczene.

Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Gyermekeknek, Kodály Zoltán gyermekkarai, Bicinia Hungarica, Járdányi Pál, Bárdos Lajos gyermekkarai).

Cselekményes zenék, programzene, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők (ajánlott: Henry Purcell: A tündérr királynő [The Fairy Queen], Pjotr Iljics Csajkovszkij: Diótörő [Scselkuncsik] op. 71, Szergej Prokofjev: Péter és a farkas [Petya i volk] op. 67.) – DVD-felvételekről.

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:

Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrapunto alla Bestiale)

Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)

Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes), TWV 51: A4

Johann Sebastian Bach: 18 kis prelúdium zongorára: válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik)

Wolfgang Amadeus Mozart: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), K. 265,

Gioachino Rossini: A tolvaj szarka (La gazza ladra) – nyitány

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelelem Általános Iskola

Georges Bizet: L'Arlesienne Suite (Az arles-i lány szvit)

Nyikolaj Andrejevics Rimszkij-Korszakov: A dongó (részlet a Mese Szaltán cárról c. operából)

Maurice Ravel: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – Tündéerkert

Bartók Béla: Mikrokosmos, BB 105 – részletek (pl. No. 142. Mese a kislégyről)

Kurtág György: Játékok – részletek

Az aláhúzott zeneművek az eddig használt CD-n megtalálhatók.

ÉNEK-ZENE

A változat

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzeneink és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömeit a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összefüggő képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak

tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.

- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneérzés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.
- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkcion túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók úgy hallgassanak zenét, hogy a zene különböző megnyilvánulásaihoz a zenéhez leginkább illeszkedő befogadói magatartással forduljanak.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a *zenei befogadást segítik*, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakérdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átéreztetése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kisegítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérezni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Az első 6 osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén. A 6 és 8 osztályos gimnáziumban a zenei stíluskorszakok tudatosítása csak a 9–10. osztály tantervének feladata.
- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szaktanterem pianínóval vagy zongorával
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók

Gyöngyösroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

1–4. évfolyam

Az iskolába belépő gyerekek zenei adottságai, ismeretei, élményei jelentősen különbözhetnek, ezért elengedhetetlen a tanulók folyamatos motiválása, amely a sok sikerélménnyel járó játékos módszerekkel érhető el.

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, vagyis a teljes személyiség sokoldalú fejlesztése. Ennek megalapozása az alsó tagozatban kezdődik, ahol a Nemzeti Alaptantervben meghatározott fejlesztési területek-nevelési célok közül öt kiemelten fontos: Az erkölcsi nevelés (elfogadják, és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait); nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete). Állampolgárságra és demokráciára nevelés (képesek társaikkal a kooperációra, el tudják magukat helyezni a közösségben, megértik a szabályok fontosságát); az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességük, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett empátia továbbfejlődik); testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia). Legfontosabb kulcskompetenciák: esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, szociális és állampolgári kompetencia, kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia.

Fejlesztési célok:

Reprodukció (éneklés, generatív készségek, felismerő kottaolvasás)

- Az éneklésre épülő tanítás első lépése az éneklés örömeinek és az éneklés helyes szokásainak kialakítása, amelynek elemei az értelmes frazeálás, kifejező artikuláció és a megfelelő hangterjedelem. Az éneklést sok mozgás, néptánc és szabad mozgásos improvizáció kíséri. A helyes testtartás, az egyszerű mozgáselemek és lépések elsajátítására a népi gyermekjátékok és a néptánc kiváló lehetőséget nyújtanak.
- Dalkincsbővítés. A népdalokat és gyermekdalokat a tanulók elsősorban hallás után tanulják, és csokorba szedve is énekeljék. Az összeállítás mind a zenei, mind a tartalmi szempontokat figyelembe veszi.
- Zenei ismeretszerzés. A tanulók az énekelt dalok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tanári rávezetéssel tudatosítják, s felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják. A zenei elemeket, a dallami, ritmikai, hallási és többszólamú készségeket improvizációs és kreatív játékos feladatokkal gyakorolják.
- A zenei tevékenységek élményszerűek, játékosak, mozgásosak legyenek, jellemezze azokat a tapasztalás- és tevékenységközpontúság.

Zenehallgatás (Zenei befogadás, zenehallgatás)

Ebben az életkorban alapozható meg az adekvát zenehallgatói magatartás, a gyerekek tapasztalatokat szereznek a tudatos zenehallgatói tevékenységről. A zenehallgatás során a tanulók spontán és tudatos élményeket gyűjtenek a hangzó világról, a hangszínekről,

hangszerekről, hangszercsoportokról, előadó-együttesekről, tempóról, dinamikáról és zenei formákról, valamint megismerkednek hosszabb lélegzetű zeneművekkel is. A kiválasztott anyag egy része kapcsolódik az órai énekes anyaghoz.

**Fejlesztési feladatok és óraszámok
a 3-4. évfolyamon**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám a 3-4. évfolyamon	Javasolt óraszám az 3.. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
Zenei reprodukció-éneklés	78	39 óra	39 óra
Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	13	7 óra	6 óra
Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	13	6 óra	7 óra
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	7	3 óra	4 óra
Zenei befogadás – Zenehallgatás	19	10 óra	9 óra
		65 óra	65 óra
		+ 7 óra szabad órakeret	+ 7 óra szabad órakeret
		Összesen 72 óra	Összesen 72 óra

A kerettanterv szerint az ének-zene heti óraszám: 2, ami 72 óra évi óraszámot jelent. Ebből a kerettanterv 65 órát tölt meg kötelezően előírt tananyag tartalommal, a szabadon felhasználható (10%) órakeret 7 óra. Az általunk közölt plusz óraszámok csak javaslat. Ezt az osztály összetétele, a tanulók képessége alapján illesztheti a pedagógus egy-egy tematikai egységhez.

3. évfolyam

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Órakeret
Zenei reprodukció-éneklés	40 óra (39+1)*
Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra (7+1)*
Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra (6+2)*
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	5 óra (3+2)*
Zenei befogadás – Zenehallgatás	11 óra (10+1)*
összes óraszám	72 óra

* a + órák a szabadon felhasználható (10%) órakeretet jelölik

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerrel tanítással. A többszólamú éneklés fejlesztése. Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e”). A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Magyar gyermekdalok, népdalok, európai gyermekdalok hallás utáni tanulása a már korábban elsajátított dalkészlet figyelembevételével Műdalok magyar költők verseire (pl.: Kisemberek dalai: Kodály Zoltán - Weöres Sándor, Gryllus Vilmos: Dalok) Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból, magyar zenetörténeti táncdallamok. Többszólamú éneklés: kánonok, dalok ritmushangszer kísérettel (Bárdos Lajos, Kerényi György, Szőnyi Erzsébet).	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció. <i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása. <i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgy-kultúra jellemző példáinak ismerete.

Népi gyermekjátékok: szüret, lakodalom, leánykérés, kézfogó, kapus játékok, körjátékok tanulása, egyszerűbb tánclépések fűzése	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.
--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, hangszerkíséret
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempó tartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, többszólamú ritmusimprovizáció a korábban tanult ritmusképletek felhasználásával, a 4/4-es és 2/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása, dallami improvizáció adott hangkészletben (énekhang, hangszer).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egy- és többszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása). <p>Dallam:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Énekes rögtönzés trichordokkal (l-sz-m, m-r-d) ritmus nélkül és szabad ritmizálással. – Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. <p>– Harmónia és polifónia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztnátó, tartott hangos/hangcsoportos kíséret, pl.: dudabasszus. <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kérdés-felelet játék, dallamkiegészítéssel <p>Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariáció, 2/4 és 4/4 ütemmutató, osztnátó, orgonapont, zenei mondat(forte, piano), memória, „néma” éneklés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikai elemek: önálló nyolcadérték és szünete, szinkópa, egész kotta és szünete – Ütemmutató, ütemfajta: 2/4 és 4/4 <p>Dallami elemek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Belépő szolmizációs hangok: alsó szó, felső dó' – A pentaton, pentachord, hexachord hangsor dallamfordulatai 		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – táncal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) - differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; – teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció,</p>

<p>megfigyelésre koncentráló feladattal;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zenei memória gyakorlatok. <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; <ul style="list-style-type: none"> – a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; – zenei együttesek (szimfonikus zenekar, énekkar és zenekar együttes megszólalása, a gyermekkórus, nőikar, férfikar, vegyeskar); <ul style="list-style-type: none"> – differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, leírása; – a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése. <p>Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészek; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); <p>népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek.</p>	<p>dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kórusfajta, zenekartípus, hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, staccato-legato, szóló-tutti, forte-piano, egyszólamú-többszólamú, hangszertípus.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás – Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva: Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. – Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, vegyeskar. – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. – A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. 	<p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték balett.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 30 dalt (20 népzenei és 10 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek változatos dinamikával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, egyszerű kétszólamú zenei anyag, kánon). – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort és több szólamban ritmus kompozíciót alkotni. A 2/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. A tanult szolmizációs hangokból dallamfordulatokat improvizálnak – A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, vonalrendszer). Az ismert dalokat olvassák kézjelről, betűkottáról és hangjegyről csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálva éneklük.

	<ul style="list-style-type: none"> – Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszereket. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. <p>Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. A negyedik évfolyam végére olyan gyakorlati tapasztalatokat szereznek a zenehallgatásról, amelyre építve a zenei stílusérzék és zeneértés egyre árnyaltabbá válik.</p>
--	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 60 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c’-d” hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni. – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. – A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, ötvonalas kotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálva éneklük. Megfelelő előkészítés után ilyeneket kiegészítenek, rögtönöznek. – Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.
--	--

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. **Tehát az Apáczai Kiadó CD-i minden évfolyamon lefedik az itt megadott követelményeket.**

Én nem is sorolnám fel a műveket.

A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, meseopera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig), hangszeres virtuozitás.

A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől (kapcsolódjon gyakorlati zenéléshez), táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.

Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek, Bartók Béla: Magyar népdalok ,BB 80b, valamint válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).

Zenés mese, meseopera, gyermekopera, daljáték (ajánlott: Benjamin Britten: A kis kéményseprő [The Little Sweep], in: Csináljunk operát! [Let's Make an Opera] op. 45, Kodály Zoltán: Hány János) – DVD-felvételekről is.

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

Régi magyar táncok (Kájoni és Vietoris kódex)

Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)

Thomas Morley: Fyre, fyre

Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)

Johann Sebastian Bach: Karácsonyi oratórium (Weihnachtoratorium), BWV 248,

Johann Sebastian Bach: Mer hahn en neue Oberkeet (Parasztkantáta), BWV 212

Leopold Mozart: G-dúr (Vadász) szimfónia

Wolfgang Amadeus Mozart: A dúr szonáta, KV. 331. III. tétel Alla Turca

Bedřich Smetana: Moldva (Vltava) in: Hazám (Má vlast)

Johann Strauss: Kék Duna keringő, Radetzky-induló, Tere-fere polka

Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux)

Dohnányi Ernő: Variációk egy gyermekdalra, op. 25

Bartók: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104,

Kodály Zoltán: Gyermek- és nőikarok

Bartók Béla: Egynemű karok

4. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Órakeret
Zenei reprodukció-éneklés	40 óra (39+1)*
Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra (6+2)*
Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra (7+1)*
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	6 óra (4+2)*
Zenei befogadás – Zenehallgatás	10 óra (9+1)*
összes óraszám	72 óra

* a + órák a szabad órakeretet jelölik

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanult dalok pontos dallammal, ritmussal, szöveggel, megfelelő tempóban, tiszta intonációval, és szép hangon való éneklése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése elsősorban hallás utáni, a könnyebb dalok megfelelő előkészítéssel jelrendszerről tanítással.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p> <p>Az éneklés helyes szokásainak további alakítása (helyes légzés, helyes hangzóformálás, hangadószer megóvása, a hangerő akaratlagos alkalmazása, szövegejtés, artikuláció, frazeálás), a hangterjedelem bővítése (a–e”).</p> <p>A dalok metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népdalok tanulása: változatos téma és hangulat szerint válogatva</p> <p>Jeles napokhoz kapcsolódó szokásdallamok: advent, betlehemezés, újév, farsang, Gergely-járás, húsvét, pünkösöd</p> <p>Műzenei példák többféle zenei stílusból válogatva (dalok és könnyen énekelhető témák hangszeres művekből a zenehallgatási anyagból, magyar zenetörténeti táncdallamok.</p> <p>Többszólamú éneklés: biciniumok, kánonok, dalok ritmushangszer kísérettel (Kodály Zoltán, Kerényi György, Bárdos Lajos, Szőnyi Erzsébet).</p> <p>Más népek dalainak éneklése magyar nyelven</p> <p>A Himnusz éneklése csoportosan</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincs bővítése, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népdal és néptánc kapcsolata, népszokások dramatizált előadása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra jellemző példáinak ismerete.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
Kulcsfogalmak/	Rubato, parlando, tempo giusto és alkalmazkodó ritmus, váltakozó	

fogalmak	ütem, hangszerkíséret, dallamvonal, sorszerkezet
-----------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Egyenletes mérő, tempótartás, tempóváltozás érzete. Metrumérzet, helyes hangsúlyozás. Irányított rögtönzés, a hang jellemzőinek tapasztalata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A páros tagolódású zenei formaegységek érzete, kérdés-felelet improvizáció, többszólamú ritmusimprovizáció a korábban tanult ritmusképletek felhasználásával, a 2/4-es, 4/4-es és 3/4-es metrum érzete és helyes hangsúlyozása, dallami improvizáció adott hangkészletben (énekhang, hangszer).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Tempó, ritmus, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Énekléssel megismert ritmusképletekhez kapcsolódó egyszólamú ritmus gyakorlat változatosabb mozgásokkal (pl. taps, csettintés, combütögetés, dobantás), ritmusnevekkel vagy más szótagokkal csoportosan és párban (ritmusvariáció, ritmusimitáció párban, ritmuslánc, hiányzó ritmusmotívumok pótlása). <p>Dallam:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dinamikai változások gyakorlása kreatív gyakorlatokkal. Ritmuskíséret komponálása, ritmus osztinató, dallam két szólamra elosztva, tartott hangos, ill. hangcsoportos kíséret, dudabasszus) <p>Zenei formaalkotás egyszerű szerkezettel:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kérdés-felelet játékok dallami kiegészítése, <p>Belső hallás és zenei memória fejlesztése: Játékos memória gyakorlatok rögtönzött dallamfordulatokkal, hangzó és „néma” éneklés-</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek - kérdés és felelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> önkifejezés erősítése, néptánc.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariáció, 3/4 ütemmutató, osztinató, dudabasszus zenei forma, nyitás és zárás, kérdés és felelet, zenei mondat, crescendo, decrescendo, memória, „néma” éneklés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján a zenei notáció újabb elemeivel. A zene jelrendszerének olvasása kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés-tudatosítás-gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikai elemek: pontozott fél és szünete, nyújtott és éles ritmus. – Ütemmutató, ütemfajta: $\frac{3}{4}$. <p>Dallami elemek: belépő szolmizációs hangok: alsó ti, ti és fá hangok</p> <ul style="list-style-type: none"> – A pentaton, pentachord, hexachord és a hétfokú hangsor dallamfordulatai. 		<p><i>Matematika:</i> halmazok, számsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A ritmusok neve és gyakorló neve, a dallami elemek szolmizációs neve, kézjele, betűjele, hármasság ütem, violinkulcs, <i>kereszt</i> és <i>b</i> mint előjegyzés	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Csendre való képesség, figyelem a zenehallgatásra, fejlődő hangszínhallás, többszólamú halláskészség és formaérzék. Alapismeretek hangszerekről, a zene befogadásának képessége a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének további fejlesztése. A tanulók zeneértővé nevelése a rendszeres zenehallgatás által. Hangszínhallás, a többszólamú halláskészség és a formaérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – táncjal és/vagy szabad mozgás improvizációval (egyéni, párban vagy csoportosan) - differenciált karakterű zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); – a figyelem időtartamának növelése hosszabb énekes és zenehallgatási anyag segítségével; – teljes zenei befogadás kiegészítve egy-egy zenei megfigyelésre koncentráló feladattal; – zenei memória gyakorlatok. <p>Zenei jelenségek megfigyeltetésével:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hangfajták (szoprán, mezzo, alt) hangszínhallás fejlesztése; – a hangszerek hangszínének megkülönböztetése és azonosítása a hangadás módja szerint; 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memóriafejlesztés, hangszín, hangerő.</p> <p><i>Matematika:</i> elemző képesség fejlesztése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei élmények vizuális megjelenítése</p>

<ul style="list-style-type: none"> – zenei együttesek (szimfonikus zenekar, fúvós együttes, vonószzenekar, énekkar és zenekar együttes megszólalása, a gyermekkórus, nőikar, férfikar, vegyes kar); – formaérzék fejlesztése, a zenei analízis képessége a következő fogalmak használatával: azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció és különbözőség, a forma mozgásos és vizuális ábrázolása, kérdés-felelet; – differenciált karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése, leírása; – ellentétpárok: szóló-tutti, dúr és moll jelleg, forte-piano, egyszólamú-többszólamú; – a dallam és kíséret különbözőségeinek megfigyelése. <p>Fejlesztő hatás fokozása, tanult ismeret elmélyítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rövid történetek zeneszerzőkről, híres előadóművészek; – a dalok szövegének értelmezése, dramatizált előadás; vizuális megjelenítés (különböző technikák); <p>népi játékhangszerek készítése: dobok, sípok, húros hangszerek-</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>zenekartípus, azonosság (visszatérés), hasonlóság, variáció, különbözőség, zenei ellentétpár, staccato-legato, szóló-tutti, dúr és moll jelleg, hangszertípus, hangszercsaládok.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerése. Más, a korosztály számára befogadható zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban. Műfaji és stílusbeli sokszínűség. Közös zenei élmények feldolgozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zenei példák hallgatása és zenei tartalmak megfogalmazása az énekes, generatív tevékenységeihez és a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódva:</p> <p>Természet ábrázolása a klasszikus zeneirodalomban.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különböző zenei karakterek, ellentétpárok. – Énekhang: a gyermekkórus hangszíne, nőikar és férfikar, 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> memória fejlesztése a tanult szövegeken keresztül.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma,</p>

<p>vegyeskar.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kapcsolódás a zeneelméleti ismeretekhez (pl. metrum, ritmus), zenei szemelvények az azonosság, különbözőség, hasonlóság és a variáció megtapasztalásához. <p>Zenés mese, gyermekopera, daljáték, balett.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cselekmény és a zenei folyamatok összevetése. – A szereplők karakterének azonosítása, kifejezőeszközök felismerésével. – Feszültség és oldás megfigyeltetése zenei anyag felidézésével a szereplő felismertetése. 	<p>üzenete, viselkedési normák a zeneművekben.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> tánc és szabad mozgás, improvizáció, dramatizált előadás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenei tartalmak vizuális megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei téma, kíséret, kórusok típusai, zenés mese, gyermekopera, daljáték balett.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 40 dalt (30 népzenei és 10 műzenei szemelvény) el tudnak énekelni emlékezetből a-e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan. A népdalokat csokorba szedve is éneklük. Csoportosan bátran és zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek változatos dinamikával. Képesek az új dalokat rövid előkészítést követően tanári segítséggel betűkottáról előbb szolmizálva, majd szöveggel megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik (ritmus osztinató, kánon). – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Képesek ritmusvariációt, ritmussort alkotni. A 2/4-es 3/4-es és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák. A tanult zenei elemeket (pl. metrum, ritmus, dallam, dinamikai jelzések) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, vonalrendszer). Az ismert dalokat olvassák betűkottáról és hangjegyről csoportosan. A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmus gyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat betűkottáról és hangjegyről szolmizálva éneklük. – Megkülönböztetik a tudatos zenehallgatást a háttérzenétől. Meg tudják nevezni a zeneművekben megszólaló ismert hangszereket. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit (azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció) meg tudják fogalmazni. Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. <p>Figyelmesen hallgatják az életkori sajátosságaiknak megfelelő zenei részleteket. A negyedik évfolyam végére olyan gyakorlati tapasztalatokat szereznek a zenehallgatásról, amelyre építve a zenei stílusérzék és zeneértés egyre árnyaltabbá válik.</p>
--	---

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. **Tehát az Apáczai Kiadó CD-i lefedik a központi követelményeket.** A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, meseopera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

GyöngyöSOROSZI ÁRPÁD FEJEDLEM ÁLTALÁNOS ISKOLA

Benyomások zenéről: különböző zenei karakterek, azonosság, hasonlóság, különbözőség, variáció, vokális együttesek (a szólóhangtól a kórusig), hangszeres együttesek (szólóhangszertől a zenekarig), hangszeres virtuozitás.

A tanult népdalok felvételei, népi hangszerek bemutatása felvételtől (kapcsolódjon gyakorlati zenéléshez), táncrend a népzeneben, idegen népek zenéje.

Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104 – részletek, Bartók Béla: Magyar népdalok ,BB 80b, valamint válogatás Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból).

Zenés mese, meseopera, gyermekopera, daljáték (ajánlott: Benjamin Britten: A kis kéményseprő [The Little Sweep], in: Csináljunk operát! [Let's Make an Opera] op. 45, Kodály Zoltán: Hány János) – DVD-felvételekről is.

Ajánlott művek különböző stíluskorszakokból válogatva:

Régi magyar táncok (Kájoni és Vietoris kódex)

Clément Jannequin: A madarak éneke (Les chant des oiseaux)

Thomas Morley: Fyre, fyre

Antonio Vivaldi: A négy évszak (Le Quattro Stagioni)

Johann Sebastian Bach: Karácsonyi oratórium (Weihnachtatorium), BWV 248,

Johann Sebastian Bach: Mer hahn en neue Oberkeet (Parasztkantáta), BWV 212

Leopold Mozart: G-dúr (Vadász) szimfónia

Wolfgang Amadeus Mozart: A dúr szonáta, KV. 331. III. tétel Alla Turca

Bedřich Smetana: Moldva (Vltava) in: Hazám (Má vlast)

Johann Strauss: Kék Duna keringő, Radetzky-induló, Tere-fere polka

Camille Saint-Saëns: Az állatok farsangja (Le carnaval des animaux)

Dohnányi Ernő: Variációk egy gyermekdalra, op. 25

Bartók: Negyvennégy duó két hegedűre, BB 104,

Kodály Zoltán: Gyermek- és nőikarok

Bartók Béla: Egynemű karok

2. évfolyam

Tematikai egység/ fejlesztési cél	Órakeret
Zenei reprodukció-éneklés	40 óra (39+1)*
Zenei reprodukció- Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	8 óra (7+1)*
Zenei reprodukció- Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	8 óra (6+2)*
Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	8 óra (6+2)*
Zenei befogadás – Zenehallgatás	8 óra (7+1)*
összes óraszám	72 óra

*a + órák a szabad órakeretet jelölik

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Dalkincs bővítése gyermekdalok játszásával, hallás utáni daltanítással.</p> <p>Az éneklés helyes szokásainak kialakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes testtartás, – helyes légzés, – életkornak megfelelő hangerő, – helyes hangképzés (diszfóniás gyermekek szűrése), – érthető szövegejtés, – kifejező artikuláció, – helyes frazeálás. <p>Dalkezdés megadott hangról c’-d” hangterjedelemben, megadott tempóban, helyes ritmusban, törekedve a tiszta intonációra.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Népi gyermekjátékok, mondókák elsajátítása: csujogatók, sétalók, szerepváltó és párcserélő körjátékok, leánykérő játékok, hidas játékok, különféle vonulások (biton, triton, tetraton, pentachord, pentaton hangkészlettel).</p> <p>Magyar népdalok megtanulása: névnapköszöntők, csúfolódók, (pentaton, hexachord hangkészlettel).</p> <p>Más népek dalainak megismerése (környező népek, nemzetiségek dalai).</p> <p>Művészi értékű komponált gyermekdalok és megzenésített versek tiszta éneklése (Bárdos Lajos, Járdányi Pál).</p> <p>Felelgető éneklés, kérdés-felelet játékok, hangutánzó dallamosztinató dalhoz. Egyszerű népdalkánonok játékos megszólaltatása csoportokban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, érthető szövegejtés, kifejező artikuláció.</p> <p><i>Matematika:</i> számfogalom erősítése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> szabálytudat erősítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természeti képek, évszakok, állatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi</p>

Dallamvonal szemléltetése nagytesti mozgással.	<p>gyermekjátékok drámai történései, népdal és néptánc kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a népi tárgykultúra.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, helyes légzés, testtartás.</p>
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Légzés, hangerő, egyenletes mérő, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély, kezdőhang, záróhang, dallamsor, mondóka, gyermekdal, népdal, népi játék, népszokás, stafétaéneklés, kérdés-felelet, kánon, egyszerű többszólamúság.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Kisgyermekkor zenei élményanyag. Népi mondókák, gyermekjátékok, gyermekversek. Ehhez kapcsolódó nagytesti mozgások, hangutánzó dallam és ritmusmotívumok.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Koordinált ritmikus mozgás, térérzékelés, metrikus egységek és kisebb formai egységek érzete, játékos feladatok megoldása alap ritmusokkal és hangokkal.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ritmikai készség fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Félérték. – Ritmus osztinató, ritmusolvasás, ritmusfelelgetés, ritmuspótlás, ritmuslánc, ritmusmemoriter. – A ritmus változatos megszólaltatással (kéz és láb által). <p>4/4-es ütemmutató. Ütemhangsúly érzékeltetése ütemezéssel. Motorikus képességek változatos mozgással és ütemezéssel.</p> <p>Hallásfejlesztés:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangrelációk érzékeltetése nagymozgással, reláció térbeli mutatóival, kézzel. – Énekes rögtönzés hangokkal, ellentétpárok: csend és hang, beszéd és énekhang, hangutánzás, hangos és halk, mély és magas, rövid és hosszú, énekbeszéd. – A tanult dalokból a dallam kiemelésének képessége. – dallamfordulatok: rdl, mrdl, – ötfokú hangsorok dallamfordulatai: a lá pentaton hangsor (smrdl,), dó pentaton (lsmrd) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás-készség fejlesztése</p>

<p>és lefutó lá pentachord (mrdtl,) dó pentakord (sfmrd).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanult mondókák éneklése rögtönzött dallammal a tanult dalok hangkészletének felhasználva, tanult dalok átköltése más befejezéssel, énekes párbeszéd. <p>Belső hallást fejlesztő énekes gyakorlatok: dallambújtatás, dallamelvonás.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ritmus, ritmusérték, fél, ismétlés, ritmus, osztinató, hangmagasság, dallamfordulat, dallamsor, kíséret, variáció, énekbeszéd.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Mondókák, gyermekdalok éneklése. Életkornak megfelelő ütem- és ritmusérzék, zenei hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallás utáni daltanulás és a fejlődő zenei készségek és megszerzett zenei ismeretek alapján ismerkedés a zenei notáció alapjaival; a zene jelrendszerének felismerése kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti alapismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult dalokból, dalrészletekből, versekből a tanulandó ritmus kiemelése. – Ritmikai elemek megnevezése gyakorlónévvvel: táá (félérték) és szüün (félérték szünete). – Ritmikai elemek jele. – Ritmikai elemek értéke (viszonyítva a korábban megtanult elemekhez). – ütemmutatók, ütemfajták: 4/4. <p>Dallami elemek:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanult dalokból dallamfordulat új hangjának kiemelése, megnevezése szolmizációval: ré- alsó lá. – Az új szolmizációs hang kézjele és betűjele: r-l. – A vonalrendszer megismertetése: öt vonal, négy vonalköz, alsó pótvonat. – Az új szolmizációs hang helye a vonalrendszerben, hangjegy. Hangszár irányának megfigyeltetése. <p>Hangközlépés, hangközugrás megfigyeltetése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek, jelzések értelmezése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra fejlesztése: nagytesti mozgásoktól az apró mozgásokig.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódás térben, irányok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Négyes ütem, záróvonal, ismétlőjel, hangsúlyjel, hangjegy, hangszár, hangközlépés, hangközugrás.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Éneklési készség, akusztikus tapasztalatok környezetünk zörejeiről, hangjairól, emberi hangokról. Hallás utáni tájékozódás a térben, irány és távolság megnevezése. Első zenehallgatási élmények kisgyermekkorból.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A zenehallgatásra irányuló teljes figyelem képességének kialakítása az éneklés, az örömteli zenei játékok, a tánc és szabad mozgás improvizációja során. Képességfejlesztés a különböző műfajú, stílusú és karakterű zeneművek befogadásához a rendszeres zenehallgatás által. A hangszínhallás, a többszólamú hallási készség és a formaérzék fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A teljes figyelem kialakításának fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tánccal és/vagy szabad mozgás improvizációval: leginkább gyors tempójú, táncos klasszikus zenei idézetekhez kapcsolódóan teljes zeneművek vagy zenei részletek többszöri meghallgatásával (ismétlődő lejátszásával); <p>kezdés és befejezés megfigyeltetése, és kifejezése a szabad mozgás elkezdésével és befejezésével;</p> <ul style="list-style-type: none"> – zenei eszközök megfigyeltetésével dinamikai ellentétpárok megkülönböztetése (halk-hangos), fokozatos dinamikai erősödés és halkítás megfigyeltetése és reprodukálása játékos feladatokkal, hirtelen hangerőváltás megfigyelése és reprodukciója; – alapvető tempókülönbségek és tempóváltások megfigyelése, összehasonlítása és reprodukciója. <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – természetünk és környezetünk hangjai, – emberi hangszínek (magas, mély, gyerek, férfi és női hang), – a hangszerek hangszínének megtapasztalása gyakorlati úton, azok megkülönböztetése és azonosítása a hangszer kezelése szerint, – szóló és kórus, szólóhangszer és zenekar, dalok felismerése különböző hangszerekről. <p>Formaérzék fejlesztése a helyesen tagolt éneklésen és mozgáson keresztül.</p> <p>Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> dalszövegekhez kapcsolódó dramatizált előadás, szabad mozgásos improvizáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével kapcsolatos</p>

dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kezdet, befejezés, hangerő, hangerőváltozás, tempó, tempóváltás, férfi és női hang, szóló, kórus, hangszer, zenekar, hangszín
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Befogadói kompetenciák a korosztálynak és az átélt zenei élményeknek megfelelően.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Esztétikai és érzelmi kompetencia fejlesztése a tanult énekes anyaghoz kapcsolódó műzenei anyag vokális és hangszeres feldolgozásainak megismerésével. Az életkornak megfelelő zeneművek meghallgatása élményszerű előadásban, figyelve a műfaji és stílusbeli sokszínűségeire.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Zenehallgatás tanári bemutatással vagy felvételtől (audio, video) az évfolyam énekes és generatív tevékenységeihez valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan válogatva a zeneirodalom különböző korszakaiból beleértve a 20. század és korunk zeneirodalmát is különösen a következő témakörökben: csend és hang, hangszeres, természet a zenében, szólóhang-kórus, szóló hangszer-zenekar, ellentétpárok (beszéd-ének, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély). Cselekményes és programzene hallgatása (pl. mesebalett) a cselekmény megfigyelésével, a szereplők karakterének zenei eszközökkel történő azonosításával (pl. tündér, boszorkány, királylány, királyfi, udvari bolond és „varázserejű” hangszerek). Absztrakció: a dalok szövegének értelmezése, a dalszövegekhez vagy zeneművekhez kapcsolódó dramatizált előadás (drámajáték, báb), valamint a zene keltette gondolatok vizuális megjelenítése (festés, formázás).	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> zeneművek tartalma, irodalmi kapcsolatok.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> cselekményes programzenék, mese, meseszereplők, dramatizált megjelenítés, pl. bábozás, pantomim.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zenével</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Énekes és hangszeres zene, vonós, fúvós, ütős, pengetős, billentyűs hangszer, zenei karakter, népdalfeldolgozás.
------------------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> – A tanulók 60 népdalt és gyermekdalt elő tudnak adni a kapcsolódó játékokkal emlékezetből c’-d” hangterjedelemben. Csoportosan bátran, zengő hangon jó hangmagasságban énekelnek, képesek az új dalokat rövid előkészítést követően hallás után könnyedén megtanulni. – Kreatívan részt vesznek a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót,
--	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>érezkelik a tempóváltozást. A 2/4 és 4/4-es metrumot helyesen hangsúlyozzák.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult zenei elemeket (ritmus, dallam) felismerik kottaképről (kézjel, betűkotta, ötvonalas kotta). A megismert ritmikai elemeket tartalmazó ritmusgyakorlatot pontosan, folyamatosan szólaltatják meg csoportosan és egyénileg is. A tanult dalok stílusában megszerkesztett rövid dallamfordulatokat kézjelről, betűkottáról és hangjegyről szolmizálva éneklik. Megfelelő előkészítés után ilyeneket kiegészítenek, rögtönöznek. – Képesek csendben, társaikkal együtt a zenét hallgatni, megfigyelésekkel tapasztalatokat szereznek, melyek esztétikai és egyszerű zenei elemzés alapjául szolgálnak. Fejlődik hangszínhallásuk és formaérzékük. Ismereteket szereznek a hangszerekről. Szívesen és örömmel hallgatják újra a meghallgatott zeneműveket.
--	---

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Az alábbi felsorolás ajánlásokat tartalmaz, és minimális követelményeket határoz meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható, a megadott művek azonos stílusú és műfajú művekkel kiválthatók. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Benyomások zenéről: csend és hang, beszéd és ének, szóló és tutti, gyors-lassú, hangos-halk, magas-mély.

A tanult magyar népdalok eredeti felvételekről, illetve kortárs népzeneészek előadásában, népzene gyermekek előadásában (pl. regölés, galgamácsai gyermeklakodalmas), más népek zenéi. Néptánc-dialektusok, hangszeres népi tánczene.

Népdalok feldolgozásai (ajánlott: Bartók Béla: Gyermekeknek, Kodály Zoltán gyermekkarai, Bicinia Hungarica, Járdányi Pál, Bárdos Lajos gyermekkarai).

Cselekményes zenék, programzene, mesék, mesebalett, mesebeli szereplők (ajánlott: Henry Purcell: A tündérkirálynő [The Fairy Queen], Pjotr Iljics Csajkovszkij: Diótörő [Scselkuncsik] op. 71, Szergej Prokofjev: Péter és a farkas [Petya i volk] op. 67.) – DVD-felvételekről.

Különböző stíluskorszakokból válogatott művek:

Adriano Banchieri: Az állatok rögtönzött ellenpontja (Contrapunto alla Bestiale)

Jean Philippe Rameau: A tyúk (La poule)

Georg Philipp Telemann: Békák (Les Rainettes), TWV 51: A4

Johann Sebastian Bach: 18 kis prelúdium zongorára: válogatás a Notenbüchlein für Anna Magdalena Bach kötetekből

Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (Berchtesgadener Musik)

Wolfgang Amadeus Mozart: C-dúr variáció (Ah, vous dirai-je, Maman), K. 265,

Gioachino Rossini: A tolvaj szarka (La gazza ladra) – nyitány

Georges Bizet: L'Arlesienne Suite (Az arles-i lány szvit)

Nyikolaj Andrejevics Rimszkij-Korszakov: A dongó (részlet a Mese Szaltán cárról c. operából)

Maurice Ravel: Lúdanyó meséi (Ma mère l'oye) – Tündérbert

Bartók Béla: Mikrokosmos, BB 105 – részletek (pl. No. 142. Mese a kislégyről)

Kurtág György: Játékok – részletek

Az aláhúzott zeneművek az eddig használt CD-n megtalálhatók.

ERKÖLCSTAN 1-4. évfolyam

Az erkölcsstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcsstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcsstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Cél, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból eltérő csoportokhoz tartozó gyerekek fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsstan tanulása során elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcsstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése nem egészen egységes, – különösen akkor nem, ha ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcsstan órákon erősíteni kell. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez, miközben fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítenek a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, a bűntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak

az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt-e szintnél erősebben-befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadály lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemzően az erkölcsstan is számos ismeretet közvetít, a tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő részmakák és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a részmakák tantervi egymástutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoporthoz ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcsstan a tanulóakra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitakozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitakozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcsstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán

kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés nem előzmény nélküli: kisgyermekkorra alapokra építhet. A kisgyermek *azonosul* a szeretett személyekkel. Az általuk megjelenített szociális normák alakítják első ítéleteit arról, hogy mi a jó és mi a rossz. Ezért fontos, hogy a pedagógus ismerje a szubkultúra(ka)t, ahonnan tanítványai érkeznek. A gyermekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival, amelyek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyerekek többsége az óvodáskor végére érti meg teljesen, hogy a nem az ember állandó jellemzője, és többé-kevésbé kialakul *nemi identitásuk*. Négyéves koruk körül kezd formálódni *etnikai identitásuk*. Saját bőrszínükhöz és etnikumukhoz való viszonyuk alakulása azonban erősen függ attól, hogy az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezet milyen képet alkot az ő csoportjukról, mint egészről. Mások bántása és a másoknak való segítségnyújtás képessége – az *agresszió* és a *proszociális viselkedés* – általában hároméves kortól kezdve jelenik meg a gyerekek magatartásában. Mindkét viselkedési mód alakulása nagymértékben függ azonban a környezeti hatásoktól, és döntő módon visszahat a gyermek én-tudatának, illetve egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák az iskolába lépés idejére kezdenek rögzülni a gyerekekben, ami lehetőséget teremt arra, hogy fokozatosan megtanuljanak uralkodni saját késztetéseiken, és képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat, választásaikat ellenőrizni – vagyis fokozatosan képessé váljanak az *önkontrollra*.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal, s ennek eredményeként felerősödnek a versengések, az együttműködést igénylő helyzetekben átért sikerek és kudarcok, illetve a külső visszajelzések. Ezek hatására spontán módon kezd átformálódni a gyerekek önértékelése. Ez jó alapot kínál az *önismeret és a társas kultúra* és a *szociális kompetencia* fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

A tanulók *megismerési folyamatai* – az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás – szintén jelentős változáson mennek át ebben az életszakaszban, amire az erkölcsanórákon is ráépülhet a *szóbeli anyanyelvi kommunikáció* célzott fejlesztése. Mindazonáltal az önkifejezés legjellemzőbb formája ebben az időszakban a tanulságok direkt módon való megfogalmazása helyett a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás. Ez jó lehetőséget teremt az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* életkornak megfelelő formálásához is.

A nevelői közösségnek érzékenyen kell alkalmazkodnia az eltérő szociokulturális háttérrel rendelkező gyerekek magukkal hozott sokféle normájához, az ezekből fakadó kulturális és képességbeli sokszínűséghez. Egyúttal azonban – a családi érték- és normarendszert kiindulási alapnak tekintve – el kell kezdenie támogatni a gyerekeket abban, hogy fokozatosan be tudjanak illeszkedni az iskolai közösség érték- és normavilágába. Nagyon fontos, hogy a pedagógus és a gyermek kapcsolatában ne jelenjék meg az agresszió semmilyen formája, és a tanító magatartása az általa is elvárt proszociális viselkedés mintáit közvetítse tanítványai felé. Ugyanilyen fontos, hogy kontroll alatt tartsa esetlegesen meglévő előítéleteit, valamint a tanítványai körében spontán módon

megjelenő előítéletes viselkedési elemeket. Jelentős mértékben függ ettől, hogy miként alakul a kisebbség(ek)hez tartozó gyerekek énképe és autonóm erkölcsse.

Az 1–2. osztályosok *gondolkodásának* általános sajátossága a konkrét műveleti jelleg. Igazán tárgyak és események *jelenlétében* tudnak problémákat mérlegelni és megoldani. Hosszabb ideig képesek már *szándékos figyelemre*, de *könnyebben tudnak valamit átélni*, mint figyelmüket szándékosan a feladatra összpontosítani. Idegrendszerük működését még az agyuk *érzelmi-indulati életet szabályozó központja uralja*. A tantárgy keretében felvetődő erkölcsi kérdéseket ezért érdemes mindig valamilyen konkrét és az adott pillanatban jelen lévő – látott, hallott vagy cselekvéses módon átélhető – élményhez kapcsolni. Az életkornak leginkább megfelelő élmények közege pedig ebben az életszakaszban a *mese világa*. A gyerekek ugyanis 7–8 éves korukig elsősorban a mesék közegeiben tudják legkönnyebben kezelni félelmeiket és szorongásaikat. Az élet olyan nagy kérdéseire, mint például az elválás vagy a halál, ebben a közegeben kapnak számukra feldolgozható módon választ – miközben azért persze már pontosan különbséget tudnak tenni a mese és a valóság között.

Bár a tantárgy egészében később fontos szerepet töltenek be a dilemmák és a viták, az 1–2. osztályos gyerekek foglalkozásain ezeknek még kevésbé van helye. Ennek a korosztálynak mindenekelőtt *állandóságra és érzelmi biztonságra van szüksége* a fejlődéshez. A társas helyzeteken belüli nézőpontváltás – hol egyik, hol másik szerepbe helyezkedve – azonban már az ő esetükben is jól gyakoroltatható, előkészítve ezzel az empátia és az érvelő vita képességének későbbi kialakulását.

Fejlesztési feladatok és óraszámok az 1-2. évfolyamon

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám az 1-2. évfolyamon	Javasolt óraszám az 1. évfolyamon	Javasolt óraszám a 2. évfolyamon
1. az én világom	11	11	----
2. Társaim- ők és én	12	12	----
3. Közvetlen közösségeim-a család és a gyerekek	18	9	9
4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	12	---	12
5. A környező világ	12	---	12
		32 óra	33 óra
		+ 4 óra szabad órakeret	+ 3 óra szabad órakeret
		Összesen 36 óra	Összesen 36 óra

A kerettanterv szerint a tantárgy heti óraszám: 1, ami 36 óra évi óraszámot jelent. Ebből a kerettanterv 32 órát tölt meg kötelezően előírt tananyag tartalommal, a szabadon felhasználható (10%) órakeret 4 óra. Ezt az osztály összetétele, a tanulók képessége alapján illesztheti a pedagógus egy-egy tematikai egységhez.

1. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/Fejlesztési célok	1. Az én világom -Ez vagyok én	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Ismeretek saját testünkről, az egészségről. Ismeretek saját család családról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az énkép, önismeret, az önkifejezés és az önbizalom fejlesztése. A saját környezet elemeihez való viszonyulás tudatosságának fejlesztése. Az érzelmi tudatosság fejlesztése. A nehéz helyzetekkel való megbirkózás képességének megalapozása.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ki vagyok én?</i> Hogyan és hányféle módon szólítanak engem mások? Hol születtem és mikor? Hány éves vagyok? Kik a szüleim? Mit tudok magamról? Milyen voltam kisebb koromban? Miben változtam? Milyen jelek tartoznak hozzám, amelyek az én helyemet, az én dolgaimat jelölik és megkülönböztetik azokat másokétól?</p> <p><i>Ilyen vagyok</i> Milyennek látom magam, ha tükörbe nézek? Hasonlítok-e valakire a családban? Mit szeretek magamon? Van-e olyan, amit nem szeretek, és ha igen, miért? Minek szoktam örülni, mitől leszek szomorú, és mitől félek? Ha szomorú vagyok vagy félek, mitől múlnak el ezek a rossz érzések?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a beszédképesség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése, érzelmeket megjelenítő szövegek, versek, képek tartalmának elmesélése, személyes döntést tartalmazó történetek</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> személyes élmények megjelölése sík vagy plasztikus alkotásokban, képekről alkotott gondolataink, érzéseink megfogalmazása</p>
<p><i>Testi épségem</i> Hogyan tudok vigyázni magamra és az egészségemre, testi épségemre? Mi a teendő, ha valakit baleset ér?</p> <p><i>Kedvenc helyeim, tárgyaim és tevékenységeim</i> Hol szeretek lenni, és hol nem, miért? Hová szeretnék eljutni? Melyek a legkedvesebb játékaim és tárgyaim? Miért szeretem őket? Hogyan vigyázok rájuk? Mit szeretek játszani és kivel?</p> <p><i>Nehéz helyzetek</i> Mi az, amit könnyű megtennem, és mi az, amit nehéz? Voltam már olyan nehéz helyzetben, amikor először nem tudtam, mit kell tennem? Végül mit tettem? Mit csinálnék most, ha ugyanabban a helyzetben</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> helyes közlekedés, egészséges életmód, baleset megelőzés.</p>

lennék?	
---------	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	lány, fiú, születésnap, változás, öröm, szomorúság, félelem
--------------------------------	---

Tematikai egység/Fejlesztési célok	2. Társaim – Ők és én	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Alapvető viselkedési szabályok használata, köszönés, megszólítás. Mások viselkedésének megfigyelése, motivációinak értelmezése. Tapasztalatok kommunikációs eszközök használatáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes kapcsolatok és vonzódások világában való tájékozódás fejlesztése. Saját viselkedésünk elemzése. Az alapvető kommunikációs formák tudatos használatának fejlesztése. A személyes érzések és gondolatok feltárásának és kifejezésének gyakoroltatása. A kapcsolatokban felmerülő konfliktusok tudatos vizsgálata. Viselkedési szabályok vizsgálata.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Ismerőseim</i> Kiket ismerek a rokonságból, az iskolából és máshonnan? Milyen kapcsolat fűz hozzájuk? Miért jó, ha különféle ismerőseink vannak?</p> <p><i>Kapcsolatba lépek másokkal</i> Milyen helyzetekben és milyen okból lépek kapcsolatba másokkal? Hogyan szólítsam meg a különböző korú közeli és távolabbi ismerősöket? Hogyan kérhetek segítséget felnőttektől és gyerektől? Honnan tudhatom, hogy másnak segítségre van szüksége? Hogyan szólítsak meg egy ismeretlen embert, ha segítségre van szükségem? Hogy viselkedjem, ha mások szólítanak meg engem? Mit tegyek, ha idegen ember szólít meg az utcán? Kiben bízhatom meg? Hogyan illik viselkednem különböző helyzetekben? Miért jó, ha mindenki így viselkedik?</p> <p><i>Gondolataim és érzéseim kifejezése</i> Mi mindent tudok kifejezni szavakkal, gesztusokkal és képekkel? Milyen érzéseim keletkezhetnek egy-egy helyzetben? Honnan tudhatom egy másik emberről, hogy mit gondol, mit érez?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a beszédkészség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése, szavak jelentésének értelmezése egyszerű ítéletalkotás mesék szereplőiről, mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban szöveges üzenetek érzelmi tartalmának megértése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> különbség a felnőttek és a gyerekek között.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése, a kép és a hang szerepének megfigyelése animációs mesékben, a közvetlen és közvetett kommunikáció közti különbségek felismerése, képekről alkotott gondolataink, érzéseink megfogalmazása, videojátékokkal kapcsolatos élmények feldolgozása</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, zenéhez kapcsolódó érzések</p>

<p>Milyen eszközök segítségével léphetünk kapcsolatba másokkal? Miben más az, ha személyesen találkozunk valakivel, vagy telefonon beszélünk vele?</p> <p>Mi az, amivel mások meg tudnak bántani engem? Mi az, amivel én meg tudok bántani másokat? Mit tehetek, ha megbántottam másokat? Mi tehetek, ha valaki olyat tesz velem, amit nem szeretek?</p> <p>Kiket szeretek, kiket nem, és miért? Hogyan mutathatom meg, ha szeretek valakit? Miért jó a szeretet?</p>	<p>kifejezése.</p>
---	--------------------

Kulcsfogalmak/ fogalmak	ismerős, ismeretlen ember, megszólítás, udvariasság, illem, segítségkérés, érzés, gondolat, öröm, bánat, szeretet
--------------------------------	---

Tematikai egység/Fejlesztési célok	3 Én és közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A családi ünnepkör ismerete. Legfontosabb rokoni kapcsolatok ismerete. Napirend ismerete, a szabályokhoz való alkalmazkodás szükségessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A családi-rokonsági kapcsolatok személyes értékeinek tudatosítása. A családi hagyományok és ünnepek átérzésének elősegítése. Saját közegünk összehasonlítása másokéval. Annak felismertetése, hogy más családokban egészen más módon élhetnek a gyerekek.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Család és rokonság</i> Kikből áll a mi családjunk? Milyen a kapcsolatunk anyukámmal, apukámmal, testvéreimmel (ha vannak), a nagyszüleimmel? Jó, ha együtt vagyunk? Mit kapok tőlük, és én mit adok nekik? Hogyan tudjuk segíteni egymást?</p> <p>Kik tartoznak még a rokonságunkhoz és velük milyen a kapcsolatunk? Mi jelent az számunkra, hogy rokonok vagyunk?</p> <p><i>Családi ünnepek</i> Milyen családi ünnepeink vannak, és hogyan tartjuk meg őket? Mit szeretek közülük és miért?</p> <p><i>A gyerekek élete</i> Hogyan telik el egy hétköznapom? Milyen a</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat</i> élet a családban; családi rendezvények, ünnepek, események</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> családdal kapcsolatos irodalmi szövegek, ünnepkörökkel kapcsolatos irodalmi alkotások, a beszéd-készség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése,</p> <p><i>Környezetismeret:</i> iskolai élet napirend</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt esemény vizuális megjelenítése</p>

<p>hétvégém? Milyen tevékenységet szoktam leggyakrabban végezni és kikkel? Milyen az iskolai életem? Miért szeretek iskolába járni és miért nem? Milyen szabályok vannak az iskolában? <i>Mások</i> Miben különbözöm másoktól? Máshol hogyan telik el a gyerekek egy-egy napja? Mi mindenben lehet más az életük, mint az enyém?</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>család, rokon, segítségnyújtás, szokás, hagyomány, ünnep, hétköznap</p>
---------------------------------------	--

2. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/Fejlesztési célok	1. Én és közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Hétköznapi szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret fejlesztése, a fejlődés felismerése. Az iskoláskor életmódbeli sajátosságainak tudatosítása	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Miben változtam?</i> Ki vagyok én? Miben változtam óvodás korom óta? Miben fejlődtem? Milyenek látom magam és milyenek látnak mások? Milyenek más gyerekek? Mi mindenben különböznek tőlem? Milyen új kapcsolataim alakultak ki?</p> <p><i>Családi szokások</i> Kikkel élek együtt a családomból? Vannak-e olyan közeli családtagjaim, akikkel nem közös lakásban lakunk? Kinek milyen feladatai vannak? Milyen hétköznapi családi szokásaink vannak? Mit szerettek ezek közül és mit nem? Miért? Vannak-e szabályok a családban, amelyeket be kell tartani? Milyen más családokat ismerek? Miben különböznek az ő szokásaik, ünnepeik</p> <p><i>A családon túl</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Melyek az én közösségeim az iskolában és az iskolán kívül? Milyen szabályok alakítják az életemet? Miért vannak ezek a szabályok?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> iskolai és osztályrendezvények</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> családi étellel, iskolai étellel kapcsolatos irodalmi szövegek, a beszéd-készség fejlesztése, szövegértés fejlesztése, mások véleményének meghallgatása</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	hétköznapi, feladat, szabadidő, csoport, közösség, szokás, szabály, fejlődés
--------------------------------	--

Tematikai egység/Fejlesztési célok	2. Én és tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Alapvető ismeretek lakóhelyünkről. Ismeretek, tapasztalatok más országokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi társadalomba való beágyazottság tudatosítása. A lakóhelyi közösséghez fűződő kapcsolatok és értékek tudatosítása. A lakóhelyi közösség hagyományainak megismertetése. Annak megértetése, hogy más emberek sokszor más körülmények között élnek.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Akik körülöttünk élnek</i> Hol élek? Milyen a környezetem? Mit tudok lakóhelyemről? Milyen élmények kötnek lakóhelyemhez? Kik élnek körülöttem, és kivel milyen kapcsolatban vagyok? Milyen csoportokhoz tartozom a lakóhelyemen Hol találkozunk? Milyen közös szokásaink vannak? Vannak-e közös lakóhelyi szokásaink és hagyományaink? Ha igen, részt szoktam-e venni ezekben? Mi a jó bennük? Mikor és milyen módon ünnepelünk családon kívül? Kikkel vagyunk együtt ilyenkor? Miért fontosak ezek az ünnepek?</p> <p><i>Más lakóhelyek, más szokások</i> Másutt hol jártam már a családommal vagy az iskolával Milyen távolabbi helyekről hallottam már? Vajon vannak-e egészen másféle lakóhelyek is hazánkban és a világ más részein? Hogyan élnek ott az emberek?</p>	<p><i>Magyar nyelv:</i> a beszédkésztség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> környezetünk külső és belső terei</p> <p><i>Környezetismeret:</i> falu és város, lakóhelyünk</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány
--------------------------------	--

Tematikai egység/Fejlesztési célok	3. A környező világ	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Ismeretek környezetünk élővilágáról. Tapasztalatok növény- és állatgondozásról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi élővilághoz fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Növények és állatok a környezetünkben</i> Melyek a kedvenc helyeim a vidékünkön, és miért éppen ezeket szeretem? Mit az, amit nem nagyon szeretek itt, és miért? Mit kellene megváltoztatni ahhoz, hogy az is szép helyé váljon? Miért jó, hogy vannak körülöttünk növények? Mi változna meg, ha hirtelen eltűnnének? Hogyan tudunk vigyázni rájuk</p>	<p><i>Magyar nyelv:</i> a beszédkésztség fejlesztése, bemutatkozás, szövegértés fejlesztése</p> <p><i>Környezetismeret:</i> szobanövények és házi kedvencek gondozása, veszélyeztetett fajok</p>

<p>és részt venni a gondozásukban? Milyen állatok élnek a környezetünkben? Hogyan tudunk részt venni a gondozásukban? Mi az, amit megtehetünk egy állattal, és mi az, amit nem szabad megtennünk?</p> <p><i>A természet védelme</i> Vajon felelősek vagyunk-e az erdőkben és a réteken élő növényekért, állatokért is? Mit tudunk tenni értük? Miért hívnak egyes tájakat, növényeket vagy állatokat védettnek? Én hogyan tudok hozzájárulni a természet és az élővilág értékeinek megóvásához?</p>	<p><i>Vizuális kultúra</i> a természeti környezet elemeinek megjelenítése</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> növényápolás, állatgondozás</p>
---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	természet, vidék, környezet, táj, növény, állat, felelősség, gondozás, védett növény és állat, természetvédelem
--------------------------------	---

Tematikai egység/Fejlesztési célok	A környező világ- A nem látható világ	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A mesék világa. Tapasztalatok térről és időről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tér és idő végtelenségének megközelítése. Belső világunk felfedezése a mesék, az álmok, a képzelet és az alkotás segítségével. Az erkölcsi jó és rossz megvizsgálása a mesék világában.	

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Kicsik és nagyok</i> Mi nagyon kicsi, és mi óriási? Mi van nagyon közel, és mi van borzasztóan messze? Mi van alattunk, és mi van felettünk? Mi volt nagyon régen, és mi lesz a távoli jövőben? Honnan tudhatunk ezekről a dolgokról?</p> <p><i>A képzelet határai</i> Hová tudunk eljutni, és hová nem tudunk? Merre járunk az álmainkban? Hol játszódnak a mesék, és kik a szereplőik? Kiknek a fejében születnek a mesék? Én is kitalálhatok meséket?</p> <p><i>A jó és a rossz</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a mesék világa: alapvető erkölcsi-esztétikai kategóriák (szép-csúnya, jó-rossz, igaz-hamis)</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> elképzelt dolog vizuális megjelenítése, különböző anyagok használata a kifejezés szándékával, képzeletbeli helyek, terek megjelenítése, meseszereplők megjelenítése különféle technikákkal.</p>

<p>Kik a jók és kik a rosszak a mesékben? Honnan tudjuk? Mi mindent tesznek a jó és mit a gonosz szereplők? Miért és hogyan harcolnak egymással a mesékben a jó és gonosz oldal hősei?</p>	
--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>kicsi, nagy, óriási, közel, távol, múlt, jövő, mese, álom, képzelet, jó, rossz, gonosz, harc</p>
---------------------------------------	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló életkorának megfelelő reális képpel rendelkezik saját külső tulajdonságairól, tisztában van legfontosabb személyi adataival. Átlátja társas viszonyainak alapvető szerkezetét. Képes érzelmi töltéssel viszonyulni környezetéhez és a körülötte élő emberekhez. Képes kapcsolatba lépni és a partner személyét figyelembe véve kommunikálni környezete tagjaival, különféle beszédmódokat tud alkalmazni. A beszélgetés során betartja az udvarias társalgás elemi szabályait. Érzi a szeretetkapcsolatok fontosságát. Érti a hagyományok közösségmegtartó erejét. Törekszik rá, hogy érzelmeit a közösség számára elfogadható formában nyilvánítsa ki. Képes átélni a természet szépségét, és érti, hogy felelősek vagyunk a körülöttünk lévő élővilágért. Képes rá, hogy érzéseit, gondolatait és fantáziaképeit vizuális, mozgásos vagy szóbeli eszközökkel kifejezze. Tisztában van vele és érzelmileg is képes felfogni azt a tényt, hogy más gyerekek sokszor egészen más körülmények között élnek, mint ő. Meg tudja különböztetni egymástól a valóságos és a virtuális világot. Ismeretei vannak a világnézet, világkép alapvető összefüggéseiről.</p>
--	--

ERKÖLCSTAN 1-4. évfolyam

Az erkölcsstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, a gyerekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a tanulók belső szabályozó erőivé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcsstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcsstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Cél, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból eltérő csoportokhoz tartozó gyerekek fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsstan tanulása során elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget.

A cselekedetek és az elmulasztott cselekedetek, a társadalmi teljesítmények megítéléséről azonban csak akkor folyhat értelmes párbeszéd, ha léteznek olyan *erkölcsi alapelvek*, amelyeket a nagy többség mértékadónak tart. Az értékrelativizmus elkerülése érdekében fontos tehát hangsúlyozni, hogy az erkölcsstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

A különböző társadalmakban azonban a közösnek tekinthető értékek és normák értelmezése nem egészen egységes, – különösen akkor nem, ha ezek konkrét helyzetekben ütköznek egymással, vagy sajátos érdekek befolyásolják a róluk való gondolkodást. Ezért az értékek és a normák megítélése minden korban gyakran képezte *vita és egyeztetés* tárgyát a közösségeken belül – és sokszorosan így van ez napjainkban, amikor a környezet a korábbiaknál kevesebb biztos tájékozódási pontot kínál a fiatalok számára.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcsstan órákon erősíteni kell. Más részük interperszonális – másokra és a hozzájuk fűződő kapcsolatainkra vonatkozik. S megint más részük alapvetően társadalmi jellegű – közösségeinkhez és környezetünk egészéhez kapcsolódva fontos szerepet játszik abban, hogy világunk élhető és utódainkra is átörökíthető maradjon.

Az *erkölcsi érzék*, illetve mélyebb szinten a *lelkiismeret* fejlesztése azt jelenti, hogy képessé tesszük gyermekeinket arra, hogy olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez, miközben fejlődnek bennük azok a pozitív belső késztetések, illetve erények, amelyek segítenek a jó és a rossz felismerésében, az elkövetett hibák kijavításában, a büntudat kezelésében.

Értékeken alapuló, *felelős döntést* azonban csak szabadon lehet hozni, aminek előfeltétele az autonómia. Az erkölcsi nevelés kitüntetett célja ezért az önálló és felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Ugyanilyen fontos jellemzője a felelős magatartásnak

az *empátia*, a másik ember helyzetének megértése és átérzése. Az erkölcsi nevelés alapvető feladata ezért a másokkal való törődés, a *szolidaritás* képességének erősítése is. S végül a felelős cselekvés harmadik elengedhetetlen összetevője az a képesség, hogy elvont, egyetemes nézőpontból is rá tudjunk tekinteni a dolgokra. Ebből a szempontból az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. A nevelés e három területének ugyanakkor szerves részét képezi az *érzelmi intelligencia* fejlesztése is, amely a viselkedést a kognitív szint alatt – e szintnél erősebben – befolyásolja, s amelynek hiánya, illetve fejletlensége elemi akadály lehet a kívánatos értékek bensővé válásának.

Az iskolai tanulásra jellemzően az erkölcsstan is számos ismeretet közvetít, a tantárgy felépítése azonban nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*. A fejlesztés célja a magatartást meghatározó erkölcsi kategóriák jelentéstartalmának évről évre való gazdagítása, az életkornak megfelelő szinten való megtapasztalása, tudatosítása, illetve szükség szerinti újrendezése. Mindennek személyes tapasztalatokon, reflexiókon és véleményalkotáson kell nyugodnia. A tananyag felépítése ezért nem lineáris, hanem *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, leginkább helyben, a tanulócsoport ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalma inkább épül a hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre*, mint elméleti jellegű ismeretekre. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcsstan a tanulókra nem közlések befogadóiként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitakozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztalapként” lépnek be az iskola kapuján. Valamilyen ösztönösen és/vagy tudatosan már meglévő erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban vagy ezzel vitakozva kell megpróbálni segítséget nyújtani nekik ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó érték tartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* nem erkölcsi kinyilatkoztatások megfogalmazása, az erkölcsi jóval kapcsolatos ismeretek vagy egyes értékek verbális hangoztatása, hanem elsősorban a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztály esetében –, hogy az eredmény döntő mértékben nem a közlések tartalmán, hanem a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, csupán a *példája révén* erősebb és maradandóbb erkölcsi hatást tud gyakorolni a gyerekekre, mint mások a szavaikkal.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcsstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán

kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió. Osztályzattal is értékelhető az egyéni vagy közös feladatokban való részvétel, illetve egy-egy konkrét tevékenység. Soha nem irányulhat viszont az értékelés azoknak a személyes vélekedéseknek a minősítésére vagy osztályozására, amelyek értékközpontú kialakítása a tantárgy lényegi funkciója.

3–4. évfolyam

9–10 éves koruk körül társas életük és mentális képességeik változását megalapozó jelentős biológiai átalakuláson mennek keresztül a gyerekek. Ez teszi képessé őket arra, hogy figyelmüket irányítsák, terveket készítsenek és *önmagukra is reflektáljanak*. E változások jó lehetőséget kínálnak a *testi és lelki egészségre* neveléshez, a *hazaftias nevelés*, valamint a *családi életre nevelés* különféle témáinak feldolgozásához – a tanulási formákat pedig jól össze lehet hangolni az *anyanyelvi kommunikációs kompetencia* aktuális fejlesztési céljaival.

Ebben az életszakaszban erősödik meg a gyerekekben a szabályok elfogadásának belső késztetése, ami a közösségi szabályok megalkotásában és betartásuk ellenőrzésében való részvétel gyakorlása révén jó kiindulási pontot ad az *állampolgárságra és demokráciára nevelés* megalapozásához.

Az írás-olvasás alapvető készségeinek elsajátítását követően ebben az időszakban már ráépülhet az alapkészségek bázisára a *digitális kompetenciafejlesztés* néhány eleme – elsősorban hangfelvételek, képek és videók készítése, illetve lejátszása, valamint képek szerkesztése és rövid szövegek alkotása számítógép segítségével – az erkölcsstan óra tevékenységeihez kapcsolódóan.

Bár ebben az életszakaszban nő a szóbeliség súlya az önkifejezésben, a foglalkozások témakörei még mindig jó lehetőséget kínálnak az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésére – immár kiegészülve a szöveges-dramatikus és bábjátékos formák alkalmazásával.

9–10 éves korban nagymértékben erősödik a gyerekek realitásérzéke, növekszik áttekintő, absztraháló, analizáló-szintetizáló képességük. Érzelmi életük is sokat változik. Megszűnik a kisgyerekkori „álomszerű” lét. Az *öntudatra* ébredést, a külső és a belső világ szétválását gyakran egyedüllétként élik át. Az ebből fakadó magányosság és feszültség feloldásában sokat segíthetnek nekik azok a szabad beszélgetések, amelyek az erkölcsstan órák egyik legfontosabb munkaformájának tekinthetők. Bár a rajzolás-festés-mintázás még mindig sokak számára az önkifejezés kedves formája, az egyre összetettebbé váló érzések és gondolatok kifejezésére fokozatosan alkalmasabbá válik a beszéd. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az órai beszélgetések csak akkor lesznek valóban személyiségformáló hatásúak, ha légkörük feszültségmentes, mindenki számára elfogadó – és őszinteségének csupán a többiek tiszteletben tartása szab korlátot, ami hosszabb távon a kulturált vita szabályainak elsajátítását jelenti.

Ebben az életszakaszban a felnőtt minta követésének fokozatosan helyébe lép a *kortárs minta követése*, s egyre inkább a kortársak közül kerülnek ki azok, akikre a tanulók referencia személyként tekintenek. Ez nem csökkenti annak a fontosságát, hogy a pedagógusnak mindenkor hiteles erkölcsi modellt kell közvetítenie, viszont előtérbe hozza az órákon azokat a hétköznapi, irodalmi vagy filmbeli témákat, amelyek már nem a tündérmesékhez, hanem a tanulók realisabb világához kapcsolódnak.

A gyerekek általában kilenc éves koruk táján kezdenek el kételkedni a korábban elsajátított normák, világképi elemek érvényességében, s fontos átalakuláson megy keresztül kritikai érzékük

is. Így ebben a szakaszban már helye van az életkornak megfelelő *dilemmák* felvetésének, és az olyan jellegű értékelő beszélgetések kezdeményezésének, amelyekből később majd megszülethet a klasszikus erkölcsi dilemmavita.

Mivel analízáló-szintetizáló gondolkodásuk fejlődése révén a gyerekek egyre inkább képessé válnak a különböző viselkedési formák és hatásaik közötti kapcsolat felfedezésére, ekkor már teremthetők számukra olyan *valós vagy fiktív döntési helyzetek*, amelyekben a várható következményeket mérlegelve, lelkiismeretük szavára kell hallgatniuk.

3. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/Fejlesztési célok	1. Milyen vagyok, és milyennek látnak mások?		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elemi szintű gyakorlat személyek jellemzésében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret erősítése és az önfogadás segítése. A fejlődés lehetőségeinek felismertetése. Az önkontroll és a szociális magatartás kialakulásának támogatása. A sajátán kívüli nézőpontok felvételének gyakoroltatása, értéket képviselő példaképek keresése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Fejlődés</i> Milyen vagyok? Mi változott meg rajtam az iskolába lépésem óta és mi nem? Mitől változnak a tulajdonságaim? Miben fejlődtem? Milyen új tudásaim vannak? Miben vagyok ügyes, és miben kevésbé?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jellemezés készítése emberekről, vélemények összevetése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> önismeret</p>
<p><i>Szokásaim</i> Hogyan szoktam játszani? Hogyan tanulok? Hogyan vigyázok az egészségemre? Milyen feladataim vannak otthon, a családban és az iskolában? Mivel és hogyan töltöm a szabad időmet? Szoktam-e segíteni a szüleimnek, a testvéreimnek és az osztálytársaimnak? Hogyan kérek és kitől kapok én segítséget?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> mitől látunk valakit szépnek, külső és belső tulajdonságok.</p>

<p><i>Érzelmeim</i> Mit teszek, ha örülök, ha szomorú vagy dühös vagyok vagy félek? Hogyan viselkedem, amikor önző vagyok? Mit jelent önzetlennek lenni másokkal szemben?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolás a művészetben; portré és karikatúra; emberi gesztusok értelmezése és kifejezése; a karakterábrázolás filmes eszközei; saját érzelmek felismerése és kifejezése mozgóképek és hanganyagok segítségével.</p>
<p><i>Kapcsolataim</i> Milyen a kapcsolatam másokkal? Mit szeretnek bennem családtagjaim? Milyennek látnak a tanáraim, a barátaim és ismerőseim? Ők mit szeretnek bennem és miért? Mit nem szeretnek és miért? Fontos-e, hogy mindenki szeresse az embert?</p>	
<p><i>Önismeret</i> Milyen külső és belső tulajdonságaim vannak? Milyen tulajdonságaimat szeretem a legjobban? Miért? Mit nem szeretek magamban és miért? Mi az, amin szeretnék változtatni? Hogyan tudnám ezt megtenni?</p>	

<i>Hősök és példaképek</i> Kik a kedvenc hőseim és miért? Kire szeretnék hasonlítani? Miben és miért? Mi leszek, ha nagy leszek?	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	külső tulajdonság, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzélem, indulat, öröm, szomorúság, düh, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép
------------------------------------	---

Tematikai egység/Fejlesztési célok	2. Én és a társaim – Társakkal és egyedül		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mások viselkedésének megfigyelése, motivációinak értelmezése. A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hatékony kommunikáció elemi feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. A mások kirekesztését elutasító szociális és erkölcsi érzékenység erősítése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Párbeszéd</i> Milyen helyzetekben lépünk kapcsolatba valakivel? Hogyan? Mi mindent tudunk jelezni egymásnak arcjátékkal, testtartással, gesztusokkal? Mikor beszélünk vagy beszélgetünk valakivel? Hogyan segít a megértésben a hangleadás? Változik-e a beszédstílusom, ha nem a társaimmal, hanem felnőttekkel beszélgetek?</p> <p>Honnan tudom, hogy pontosan megértettem-e, amit a másik mondani akar? Mi mindent kell figyelembe vennem ahhoz, hogy a másik pontosan megértse, amit közölni akarok vele? Vannak-e a párbeszédnek szabályai? Mi segítheti, és mi gátolhatja a párbeszédet?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az emberi kommunikáció, beszéd, testbeszéd, arckifejezés, gesztusok, barátság, kommunikáció a barátok között</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> figyelem a beszélgetőtársra</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> médiaszövegek értelmezése és létrehozása a közvetlen és az online kommunikáció összehasonlítása</p>
<p><i>Családi és baráti kapcsolatok</i> Mitől függ, hogy kikkel vagyok szívesen együtt? Kikkel tudom megosztani örömeimet és bánataimat? Kinek mondhatom el a titkaimat? Mennyire vagyok bizalmas családtagjaimmal?</p> <p>Kit nevezhetek a barátomnak? Mit tesz, és mit nem tesz egy igazi barát? Mi mindent tennék meg a barátomért? Mit tegyek, ha a barátom olyasmit csinál, amivel én nem értek egyet?</p>	

<p><i>Hasonlóság és különbség</i> Miben hasonlítunk és különbözünk a barátainkkal? Mi a jó és fontos nekem? Mi a jó és fontos másoknak? Miért szoktam haragudni? Miért haragszanak mások rám? Mi történik ilyenkor? Szoktam-e veszekedni vagy verekedni? Hogyan alakulnak ki ilyen helyzetek? Ki szoktunk-e békülni azzal, akivel vitánk volt? Hogyan lehet egy összeveszés után kibékülni? Hogyan lehet elérni, hogy a béke tartós legyen? Hogyan lehetne megelőzni, elkerülni a konfliktusokat? Hogyan lehet megoldani a konfliktusokat?</p>
--

Egyedül

Mikor szoktam egyedül lenni? Mikor jó és mikor rossz ez?

Mikor szoktam egyedül érezni magam? Milyen érzés ez? Mit csinálok ilyenkor?

Éreztem-e már úgy, hogy elkerülnek a többiek? Mi lehetett az oka? Honnan tudom, hogy elfogadnak-e a társaim, vagy sem?

Milyen lehet az, ha valaki úgy érzi, senki sem szereti? Milyen okai lehetnek ennek? Mit tegyek, ha valakivel kapcsolatban ezt tapasztalom?

Kulcsfogalmak/ fogalmak	párbeszéd, odafigyelés, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, titok, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás, kirekesztés
------------------------------------	---

Tematikai egység/Fejlesztési célok	3. Én és közvetlen közösségeim – Az osztály és az iskola		Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Az osztály és az iskola szintjén megélt tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan. Különböző szabályok ismerete. Ismeretek saját iskoláról, lakóhelyről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy mindannyian többféle közösséghez tartozunk. Az összetartozás érzésének megerősítése az osztályon belül. A szabályok alakulásának és szerepének megértése a közösségek életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i> Mit jelent nekem a családom az életem jelenlegi szakaszában? Változott-e valami a kapcsolatunkban a korábbiakhoz képest? Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Vannak-e új közösségek az életemben? Van-e olyan közösség, amelyikkel szorosabbá vagy lazábbá vált a kapcsolatom? Mi lehet ennek az oka?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> híres emberek, történelmi személyiségek</p> <p><i>Környezetismeret:</i> magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különféle élethelyzetekben, együttélés a családban, baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p>
<p><i>A mi osztályunk</i> Mi minden kapcsol egymáshoz bennünket az osztályban? Mi a közös bennünk, és miben különbözünk egymástól? Ki miben ügyes? Kinek milyen feladata van? Milyen közös szokásaink vannak az iskolában és azon kívül? Összetartó csapat vagyunk-e? Miből derül ez ki? Miben és hogyan tudjuk segíteni egymást? Vannak-e viták, ellentétek? Hogyan oldhatjuk meg ezeket?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> figurális alkotások létrehozása a környezetben élő emberek megjelenítésével</p>
<p><i>Az osztály működése</i> Milyen szabályok érvényesek az órán, a szünetben és egyéb helyzetekben? Melyek az írott és az íratlan szabályok? Melyik szabálynak mi a célja? Kinek jó, ha betartjuk őket? Mennyire tartjuk be ezeket a szabályokat? Mi a következménye annak, ha megszegjük a szabályokat? Helyes-e, ha következménye van a szabályok megszegésének?</p> <p>Ki találta ki ezeket a szabályokat? Készen kaptuk, vagy magunk alakítottuk ki őket? Van-e olyan szabályunk, amelyet érdemes lenne megváltoztatni? Hogyan változtathatunk meg vagy alkothatunk új szabályokat?</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> iskolai és osztályrendezvények, a közösségért végzett munka</p>

<p><i>A mi iskolánk</i> Ki az iskolánk névadója, és mivel érdemelte ki, hogy iskolát neveztek el róla? Milyen szokások és hagyományok vannak a mi iskolánkban? Fontosak-e ezek? Vajon máshol milyenek az iskolák, és milyenek a hagyományaik? Lehet-e közöttük olyan, amelyet érdemes lenne átvenni?</p>	
---	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>csoport, közösség, csapat, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályszegés, büntetés, szabályalkotás, felelősség</p>
---	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és készetést érez arra, hogy fejlessze önmagát. Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe. Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre. Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában. Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre. Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni. Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.</p>
--	--

4. ÉVFOLYAM

Tematikai egység/Fejlesztési célok	4. Én és tágabb közösségeim – Kulturális-nemzeti közösség		Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen a korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások. Ismeretek a család múltjáról. Rokoni kapcsolatok ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Annak megmutatása, hogy Magyarországon belül számos kisebbség él, amelyek kultúrája a nemzeti kultúrát gazdagítja. A kisebbségek szokásainak és ünnepeinek bemutatása, elfogadásuk természetességének megalapozása. Annak megértése, hogy más népeknek is megvannak a maguk kulturális hagyományai, amelyek ugyanolyan értékesek, és számukra ugyanolyan fontosak, mint nekünk a mieink.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A nyelv, ami összeköt</i> Milyen nyelveket ismerek? Milyen nyelven beszélek én, a szüleim, a nagyszüleim; milyen nyelven beszélnek egymással és velem? Milyen nyelvet használnak a szomszédaink? Hogyan kapcsol össze bennünket a közös nyelv? Milyen érzéseket kelt bennünk, ha valaki nem érti a nyelvet, amelyen mi beszélünk? És milyen érzés az, amikor mindenki más nyelven beszél körülöttünk? Mit lehet tenni egymás megértése érdekében, ha nem értjük egymás nyelvét? Hogyan lehet segíteni a közösség más anyanyelvű vagy nyelvi nehézséggel küzdő tagjait?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ítéletek megfogalmazása, érvelés, vitakészség, mások véleményének megértése, elfogadása, magyar népszokásokról, múltbeli eseményekről szóló szövegek,</p>
<p><i>Családom múltja</i> Mit tudok családom múltjáról, nagyszüleim életéről? Mit tudhatok meg idősebb, már nem élő rokonaim életéről?</p>	

<p><i>Szokások és jelképek</i> Milyen szokások, népszokások élnek családomban, lakóhelyemen? Milyen népszokások élnek a mai Magyarországon? Fontos-e ezek megőrzése? Milyen jelképeket ismerek? Milyen jelképek fejezik ki a magyarság összetartozását? Mit jelentenek számomra ezek a jelképek?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> jelek és jelképek a mindennapi életben, különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés, a viselkedés szabályai az online közösségekben, kommunikációs szokások.</p>
--	--

<p><i>Ünnepek</i> Milyen ünnepeket tart meg a családom? Milyen ünnepeket tart meg magyar családok többsége? Közülük melyik mennyire fontos neked? Melyek a nemzeti és állami ünnepeink? Mit ünneplünk ilyenkor, és mit jelentenek neked ezek az ünnepek?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> jeles napok, ünnepek, helyi hagyományok</p>
<p><i>A Magyarországon együtt élő kulturális közösségek szokásai</i> Milyen kulturális közösségek élnek körülöttem és Magyarországon? Miben különböznek ezek szokásai és ünnepei és miben hasonlítanak egymásra?</p>	
<p><i>Távoli kultúrák – más szokások</i> Milyen érdekes szokásokat ápolnak, és milyen ünnepeket tartanak a világ más részein élő kulturális közösségek?</p>	

<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep, vallási ünnep</p>
--	--

Tematikai egység/Fejlesztési célok	5. Én és környezetem – Az épített és a tárgyi világ		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértése, hogy mindannyiunknak lehet szerepe a múlt értékeinek megőrzésében és továbbörökítésében. A környezettudatos szemlélet kialakulásának alapozása. Felelősségtudat fejlesztése.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Tárgyaink világa</i> Milyen tárgyak vesznek körül minket? Miben különböztek ezektől szüleink és nagyszüleink gyermekkorának tárgyai? Miért változnak a tárgyaink? Milyen régi tárgyakat őrzött meg a családuNK, és miért? Miért őrzik a régi világ tárgyait számos múzeumban?</p> <p>Mi történik napjainkban a megunt, elromlott vagy divatjamúlt tárgyakkal? Hogyan vigyázhatunk tárgyainkra? Vannak-e felesleges tárgyaink?</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> települési típusok, lakóhelyünk, hazánk fő nevezetességei, a lakóhely története és természeti környezete, nemzeti park, tájvédelmi körzet, háztartási eszközök.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a technika vívmányainak mindennapi használata</p>
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i> Milyen régi épületeket, építményeket ismerek lakóhelyemen? Mit érdemes megőrizni a múlt építményeiből és miért? Hogyan tudjuk megóvni, szépíteni környezetünket?</p>	

<p><i>A világ öröksége</i> Mi mindent hagy örökül egy nemzedék az utána következőre? Mit lehet az összes ember közös kincsének tekinteni a mai világban? Melyek a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei és építményei? Vajon miért fontos ezek védelme és megőrzése? Miért fontos a levegő, víz, talaj védelme?</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> helyek, helyszínek megjelenítése személyes élmények alapján, a környezetben észlelhető változások megfigyelése és megjelenítése, terekhez kapcsolódó érzelmek, hangulatok azonosítása.</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	épített örökség, tárgyi örökség, nemzedék, hagyomány, emlékezet, múzeum, világörökség	
--------------------------------	---	--

Tematikai egység/Fejlesztési célok	6. Én és a mindenség – Születés és elmúlás		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok a születésről, a halálról és az elhunytakra való emlékezésről. A képzelőerővel és alkotással kapcsolatos személyes tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret fejlesztése, a fantázia és az alkotás képességének felismerése. Érzések és ismeretmorzsák társíttatása a kezdet és a vég elvont kategóriáinak jelentéssel való megtöltéséhez. Közös gondolkodás a világ megismerésének módjairól és lehetőségeiről.		

Ismeretek / fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Fantázia és kreativitás</i> Hogyan működik a képzeletem? Mi minden jelenhet meg benne? Ki tudok-e találni olyan dolgokat, amelyek nem léteznek a világban? Létre tudok-e hozni olyan dolgokat, amelyek most még nem léteznek a világban? Hogyan születnek az alkotások? Mit nevezünk létezőnek és nem létezőnek?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> fantáziajátékok, elképzelt helyzetek megjelenítése, ismerkedés különböző információhordozókkal, információk keresése és kezelése, műélvezet, a beleélés megtapasztalása</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> kitalált történetek és szereplők megjelenítése, képzeletbeli utazás megjelenítése</p> <p><i>Környezetismeret:</i> születés és halál, a Föld alakjára vonatkozó mítoszok.</p>
<p><i>Kezdet és vég</i> Hogyan keletkeznek az élő és élettelen dolgok a világban? Hogyan és miért érhetnek véget? Mi múlik el? Mit gondolnak az emberek az halálról?</p> <p>Milyen kép jelenik meg a a világ és egyes dolgok keletkezéséről különböző mítoszokban? Mit tanít a Biblia a világ teremtéséről és a végéről?</p>	
<p><i>A világ megismerése</i> Mi lehet az oka annak, hogy kíváncsiak vagyunk a világra és kutatjuk a titkait? Milyen módon, milyen forrásokra támaszkodva tudhatok meg dolgokat saját magamról és a körülöttem lévő világról? Mi az, amiről képes vagyok személyes tapasztalatokat szerezni? Létezhet-e olyan dolog a világban, amiről nem nyerhetünk közvetlen tapasztalatot?</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, mítosz, eredetmonda, túlvilág, képzelet
------------------------------------	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanulónak életkorának megfelelő szinten reális képe van saját külső és belső tulajdonságairól, és késztetést érez arra, hogy fejlessze önmagát. Oda tud figyelni másokra, szavakkal is ki tudja fejezni érzéseit és gondolatait, be tud kapcsolódni csoportos beszélgetésbe. Képes másokkal tartós kapcsolatot kialakítani, törekszik e kapcsolatok ápolására, és ismer olyan eljárásokat, amelyek segítségével a kapcsolati konfliktusok konstruktív módon feloldhatók. Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához. Érti és elfogadja, hogy az emberek sokfélék és sokfélék a szokásaik, a hagyományaik is; kész arra, hogy ezt a tényt tiszteletben tartsa, és kíváncsi a sajátjától eltérő kulturális jelenségekre. Érti, hogy mi a jelentősége a szabályoknak a közösségek életében, kész a megértett szabályok betartására, részt tud venni szabályok kialakításában. Érti, hogy a Föld mindannyiunk közös otthona, és közös kincsünk számos olyan érték, amit elődeink hoztak létre. Képes a körülötte zajló eseményekre és a különféle helyzetekre a sajátjától eltérő nézőpontból is rátekinteni. Képes jelenségeket, eseményeket és helyzeteket erkölcsi nézőpontból értékelni.</p>
--	---

INFORMATIKA

1–4. évfolyam

Az alsó tagozatos informatikai fejlesztés során törekedni kell a témához kapcsolódó fogalmak korosztálynak megfelelő használatára, az informatikai eszközök működésének bemutatására, megértésére és alkotó felhasználására. Az informatikai környezettel való ismerkedés előtt célszerű megbeszélni a használatra vonatkozó elvárásokat, szabályokat. *Az informatikai eszközök használata* témakör fejlesztési feladatainak megvalósítása során ösztönözni kell a tervszerű alkalmazást, fel kell hívni a figyelmet az interaktív beavatkozások hatásainak megfigyelésére és értelmezésére.

Az alkalmazói ismeretek témakör feldolgozása során a dokumentumszerkesztés eljárásainak megismerésére, grafikai programok használatára, egyszerű rajzok készítésére, módosítására, a tantárgyi tartalom jellemzőinek kiválasztását és rögzítését követően a tartalomnak megfelelő szöveges, rajzos dokumentumok egyéni vagy csoportos készítésére, a korosztálynak megfelelő feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használatára kerül sor. A környezetünkben levő személyek, tárgyak jellemzőinek kiválasztását, rögzítését követően a tanulók értelmezik és csoportosítják az adatokat. Az információkezelés előkészítése érdekében közhasznú információforrásokat ismernek meg.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör feldolgozása során a tanulók a tantárgyi tartalmakkal kapcsolatos, informatikai eszközökkel megoldható problémák megoldásában szereznek gyakorlatot. A problémamegoldás a hétköznapi tevékenységeket vagy egyéb folyamatokat különböző formában leíró algoritmusok értelmezésével, alkotásával, vizuális ábrázolásával fejleszthető.

A fejlesztés során cél, hogy a tanulók tanítói segítséggel olyan módszerekkel ismerkedjenek meg, amelyek különböző problémák megoldása során alkalmazhatók, legyenek képesek a probléma azonosítására és részekre bontására, a cél egyértelmű megfogalmazására, a feladat tervezésére, elvégzésére, ellenőrzésére.

Az infokommunikáció témakör feldolgozása során a tanulók a különböző kommunikációs formákat, azok funkcióit, hatásait ismerik meg. Napjainkban az információszerzés eszközei és a kommunikáció lehetőségei gyorsan változnak, ezért fontos, hogy a tanulók nyitottak legyenek a változásokra. A hatékony munkavégzés érdekében egyre nagyobb az igény a gyors és pontos információszerzésre, ennek érdekében egyre fontosabbá válik a korszerű eszközök megismerése és az eszközökkel megvalósítható funkciók hatékony alkalmazása. Az információszerzéssel és kommunikációval kapcsolatos műveletek körében a hagyományos eszközök mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak az elektronikus eszközök. Az alkalmazott eljárások során többféle eszköz és módszer megismerését kell biztosítani.

Az információszerzés, a médiahasználat és a kommunikáció során egyre hangsúlyosabb szerepet tölt be a világháló, ezért az internet felhasználási lehetőségeinek megismerése, az alapvető szabályok betartása, a lehetséges veszélyek megismerése, az életkori sajátosságoknak megfelelő konkrét információforrások ismerete és irányított használata kiemelt fontosságú.

Az információs társadalom témakörben tanult ismeretek alkalmazása hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók tervszerűen, tudatosan alkalmazzák az információs társadalom eszközeit. Az informatikai eszközök használata közben a tanulók információkat keresnek, azokat egymással megosztják. Az információk kezelése közben fel kell hívni figyelmüket az adatok biztonságos kezelésére, fel kell készíteni őket a technikai vagy egyéb jellegű problémák kezelésére.

A tanulók a különböző céllal szerveződő közösségek tagjaiként hozzájárulnak a közösség építéséhez, az értékrend kialakításához. A közösségi munka során ösztönözni kell az önismeret fejlesztését, az alkotó, kreatív tevékenységeket, tudatosítani kell, hogy minden tevékenységért személyes felelősséget kell vállalni.

Az elektronikus szolgáltatások terjedésével egyre fontosabb társadalmi igény, hogy a tanulók képessé váljanak az adott korosztály számára fejlesztett szolgáltatások használatára, ismerjenek meg olyan szempontokat, amelyekkel értékelhetik és megkülönböztethetik az eltérő

minőségű és érdekeltsgű szolgáltatásokat, eldönthetik, hogy melyik szolgáltatás fontos és előnyös számukra. Tudatosítani kell bennük, hogy törekedniük kell a túlzott mértékű eszközhasználat elkerülésére, az optimális használat kialakítására.

A *könyvtári informatika* témakörben a könyvekhez és egyéb információforrásokhoz való pozitív attitűd kialakítása meghatározó a tanulásmódszertan és a tanulási motiváció alapozása során. Fontos cél, hogy a tanulók az iskolai könyvtár rendszeres látogatásával tapasztalatokat és élményeket szerezzenek a könyvtárban végezhető szolgáltatásokhoz és tanuláshoz köthető tevékenységekről.

A könyvtárhasználóvá nevelés területén kiemelt jelentőségük van a meséknek, a játékos foglalkozásoknak, az alkotó tevékenységeknek. Ezek elsősorban a nyomtatott forrásokhoz kötődnek, de a széleskörű tapasztalatszerzés és a tanulók iskolán kívüli ismereteinek beépítése érdekében helyet kell kapniuk az elektronikus forrásoknak és más, nem hagyományos dokumentumtípusoknak is.

A gyermekeknek szánt szépirodalmi és ismeretterjesztő művek széles választéka minden tantárgy számára sok lehetőséget nyújt az egyes témák élményszerű, forrásalapú feldolgozására. A játékos foglalkozások során érdemes a könyvtár tereivel, használatának alapjaival, a legelterjedtebb dokumentumtípusokkal, segédkönyvekkel megismertetni a tanulókat.

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 4 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismerkedés az informatikai környezettel. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, programok futtatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Ismerkedés az adott informatikai környezettel</i> A számítógép működésének bemutatása. Az informatikai eszközök használatára vonatkozó szabályok megismerése az iskolai környezetben. Alapvető informatikai eszközök használata. Az informatikai eszközök egyes funkcióinak megismerése.		<i>Magyar nyelv és irodalom, matematika, ének-zene, környezetismeret, idegen nyelv, vizuális kultúra:</i> oktatóprogramok és egyéb készségfejlesztő programok használata.
<i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás ismert programokon keresztül</i> Oktatóprogramok futtatása. Az interaktív kapcsolattartás eszközei a számítógép segítségével.		<i>Magyar nyelv és irodalom, matematika, ének-zene, környezetismeret, idegen nyelv, vizuális kultúra:</i> oktatóprogramok és egyéb készségfejlesztő programok használata.
<i>Alkalmazások kezelésének megismerése</i> A számítógép kezelése tanári segítséggel. Egy operációs rendszer grafikus felületének megismerése. Programok indítása, leállítása az adott környezetben.		<i>Magyar nyelv és irodalom, matematika, ének-zene, környezetismeret,</i>

Készségfejlesztő számítógépes szoftverek használata.	<i>idegen nyelv, vizuális kultúra:</i> oktatóprogramok és egyéb készségfejlesztő programok használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Informatikai környezet, operációs rendszer, interaktivitás, oktatóprogram.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 10 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. A rajzeszközök megfelelő használata. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. Tantárgyakhoz kapcsolódó rajzok készítése, mentése segítséggel. Rövid dokumentumok készítése. Tantárgyakhoz kapcsolódó szöveg begépelése, javítása. Meghívó, névjegy, képeslap, üdvözlő kártya, rajzos órarend készítése. A dokumentum mentése és nyomtatása segítséggel.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>dráma és tánc:</i> mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata</i> Médialejátszó alkalmazása. Hangállományok lejátszása. Animációk megtekintése, készítése.</p>		<i>Ének-zene:</i> népdalok meghallgatása.
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom, matematika, ének-zene, környezetismeret, idegen nyelv, vizuális kultúra:</i> oktatóprogramok és egyéb készségfejlesztő programok használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.	

2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés. Néhány közhasznú információforrás megismerése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>A környezetünkben levő személyek, tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése</i> Személyekhez vagy más tantárgyi tartalmakhoz kapcsolódó adatok kiválasztása, rögzítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> a környezetünkben található jelek, jelzések összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából.
<i>Adatok csoportosítása, értelmezése</i> Személyekhez vagy más tantárgyi tartalmakhoz kötődő adatok gyűjtése, értelmezése, rögzítése, csoportosítása.	<i>Vizuális kultúra:</i> a környezetünkben található jelek, jelzések összegyűjtése játékos feladatok létrehozásának céljából.
<i>Néhány közhasznú információforrás megismerése</i> Közhasznú információforrások használata, az információ feldolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátészó.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 8 óra
	3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel. Az algoritmus hétköznapi fogalmának megismerése. Problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan. Ábra készítése technőcgrafikával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel</i> Az információ kifejezése többféle formában.		<i>Környezetismeret:</i> problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások.
<i>Az algoritmus hétköznapi fogalmának megismerése</i> Hétköznapi folyamatok leírása. Hétköznapi algoritmusok értelmezése, megfogalmazása.		<i>Környezetismeret:</i> problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások.
<i>Problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan</i> Hétköznapi problémák megoldása, a lépések egyértelmű sorrendjének megállapítása. Hétköznapi tevékenység felbontása utasításokra tanári segítséggel.		<i>Környezetismeret:</i> problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások.
<i>Ábra készítése technőcgrafikával</i> Technőcgrafikai fogalmak. Egyszerű alakzatok rajzolása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, algoritmus, probléma, technőcgrafika.	

		3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Egy egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszer használata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>Egyszerűbb algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása</i></p> <p>Hétköznapi algoritmusok felismerése, értelmezése.</p> <p>Egyszerű algoritmusok megfogalmazása.</p> <p>Algoritmusok eljátszása.</p> <p>Utasítások sorrendjének megváltoztatása és ezek következményei.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.</i></p> <p><i>Matematika: problémamegoldás, számok, alpműveletek, becslés.</i></p>	
<p><i>Egy egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszer használata</i></p> <p>A fejlesztőrendszer alaputasításainak megismerése.</p> <p>Algoritmusok értelmezése, készítése.</p>			
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Algoritmus, utasítás.		

		3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók által használt hétköznapi modellek vizsgálata.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>A tanuló által a hétköznapiokban használt modell vizsgálata eltérő paraméterekkel</i></p> <p>Modellek vizsgálata.</p> <p>Változó paraméterek használata.</p>		<p><i>Környezetismeret: magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben.</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, paraméter.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű helyzetekkel kapcsolatos kérdések megfogalmazása. Irányított információkeresés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Egyszerű helyzetekkel kapcsolatos kérdések megfogalmazása</i> Kérdésfeltevés. A kérdések pontosítása.		<i>Magyar nyelv és irodalom: az információk keresése és kezelése.</i>
<i>Irányított információkeresés</i> Tájékozódás tantárgyi tartalmakhoz kapcsolódó, oktatási témájú oldalakon tanári segítséggel.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keresőprogramok.	

	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány infokommunikációs eszköz lehetőségeinek és kockázatainak megismerése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az elterjedt infokommunikációs eszközök lehetőségeinek és kockázatainak megismerése</i> Az infokommunikációs eszközök lehetőségeinek megismerése. Információ küldése, fogadása. A kockázatok bemutatása.		<i>Magyar nyelv és irodalom: gondolattérkép alkalmazása.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mobil eszközök, kockázat.	

4.3. Médiainformatika	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek megismerése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az informatikai eszközöket alkalmazó média egyes lehetőségeinek megismerése</i></p> <p>A média korosztálynak szóló lehetőségeinek megismerése. Különbségek a valóságos és a virtuális világban. Elektronikus könyv használata.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsортípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiaélmények felidézésének segítségével.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virtuális világ, média, elektronikus könyv.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom		Órakeret 4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyi információk és a személyes adatok fogalmának megismerése. A netikett alapjainak megismerése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<i>A személyi információk és a személyes adatok fogalmának megismerése</i> Egyszerű hétköznapi példák a személyes és nem személyes adatokra.		<i>Erkölcstan:</i> az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai.	
<i>A netikett alapjainak megismerése</i> Az informatikai eszközök használata során betartandó alapvető szabályok ismerete.		<i>Erkölcstan:</i> emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes adat, nem személyes adat, netikett.		

	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<i>A gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése</i> Az életkori sajátosságoknak megfelelő internetes oldalak látogatása, tapasztalatszerzés.		<i>Erkölcstan:</i> emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elektronikus szolgáltatás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika		Órakeret 2 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. A könyvtárak alapszolgáltatásainak ismerete, a használat szabályainak betartása. Elterjedt dokumentumtípusok, elektronikus források formái, tartalmi jellemzőinek megismerése, megkülönböztetése, használatuk alapjai. A források azonosító adatainak megállapítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<i>Eligazodás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében</i> Könyvek keresése a szabadpolcon szerző, cím, téma szerint.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> alapismeretek a könyvtár tereiről és	

	állományrészeiről.
<p><i>A könyvtárak alapszolgáltatásainak ismerete, a használat szabályainak betartása</i> A könyvtárban elvárt viselkedési szabályok megismerése, betartása. A kölcsönzési folyamat megismerése.</p>	
<p><i>Elterjedt dokumentumtípusok, elektronikus források formai, tartalmi jellemzőinek megismerése, megkülönböztetése, használatuk alapjai</i> Dokumentumtípusok megkülönböztetése. Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek felismerése. Információforrások formai és tartalmi jellemzőinek megismerése. Információforrások használata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók.</p>
<p><i>A források azonosító adatainak megállapítása.</i> Az egyes információforrások azonosító adatainak megkeresése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, könyvtári szolgáltatás, szépirodalom, ismeretterjesztő mű, szabadpolc, kölcsönzés, dokumentumtípus.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje a számítógép működését; ismerje a számítógép használatára vonatkozó szabályokat; tudja használni az alapvető informatikai eszközöket; legyen képes interaktív kapcsolatot tartani a számítógép segítségével; tudjon készségfejlesztő számítógépes szoftvereket használni.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon készíteni egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumokat; legyen képes a rajzeszközök megfelelő használatára; tudjon rövid dokumentumokat készíteni tanári segítséggel; legyen képes animációk megtekintésére; legyen képes a médialejátszó alkalmazására; legyen képes a személyekhez vagy más tantárgyi tartalmakhoz kapcsolódó adatok kiválasztására, rögzítésére; legyen képes közhasznú információforrások használatára.</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> legyen képes információt kifejezni beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel; ismerje az algoritmus hétköznapi fogalmát; legyen képes problémák megoldására tanári segítséggel; tudjon technógrafikával ábrákat készíteni.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i></p>
--	---

	<p>legyen képes egyszerű helyzetekkel kapcsolatos kérdések megfogalmazására;</p> <p>legyen képes irányított módon információt keresni;</p> <p>ismerje néhány infokommunikációs eszköz lehetőségeit és kockázatait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i></p> <p>ismerje a személyi információk és a személyes adatok fogalmát;</p> <p>ismerje a netikett alapjait;</p> <p>ismerje a gyerekeknek szóló legelterjedtebb elektronikus szolgáltatásokat.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i></p> <p>legyen képes eligazodni az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében;</p> <p>ismerje a könyvtárak alapszolgáltatásait;</p> <p>ismerje az elterjedt dokumentumtípusokat;</p> <p>legyen képes a források azonosító adatainak megállapítására.</p>
--	--

EMBER ÉS TERMÉSZET

KÖRNYEZETISMERET 1-4. évfolyam

ALAPELVEK, CÉLOK

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerni igyekvő ember áll. A természettudományi műveltség a természethez fűződő közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolaton alapul. Olyan tudást kell építenünk, amely segíti természeti-technikai környezetünk megismerését, és olyan tevékenységre készítet, amely hozzájárul a környezettel való összhang megtalálásához és tartós fenntartásához. Ennek érdekében a tanulónak meg kell ismernie a világot leíró alapvető természettudományos modelleket, törvényeket és elméleteket, azok történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. Mivel a paradigmák, kutatási programok ma is változnak, a természettudományok tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy azok századok kollektív munkájával születtek meg, folyamatosan alakulnak, és sok esetben nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Láttatnunk kell azt is, hogy a természettudományok megfigyelések, kísérletek sorozatain keresztül kristályosodott, bizonyított alapvető igazságokra (elméletekre, törvényekre, szabályokra) épülnek. A természettudományok fejlődésének jellemzőit és módszereit az iskolai oktatás és nevelés során is figyelembe kell venni. A tanulókat meg kell ismertetni a tervszerű megfigyeléssel és kísérletezéssel, az eredmények ábrázolásával, a sejtett összefüggések matematikai formába öntésével, ellenőrzésének, igazolásának vagy cáfolatának módjával, a tudományos tényeken alapuló érveléssel és a modellalkotás lényegével.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára is meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti, a technikai és az épített környezet felelős és fenntartható alakítása a természettudományos és műszaki kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen. A globális problémák megoldásának fontos feltétele az állampolgárok természettudományos műveltségen alapuló, kritikus és konstruktív magatartása. A gazdaság, a versenyképesség számára létfontosságú a kellő számú és felkészültségű műszaki szakember.

A természettudományok tanítása során alapvető a tudományágak pontos és részben elkülönült fogalomhasználata. A természettudományi nevelésnek ugyanakkor elő kell segítenie a közvetített tudás társadalmi érvényesülését is. Ezért a természettudományos oktatás és nevelés sem a tartalmak, sem a módszerek tekintetében nem szorítható be kizárólag a szaktudományok szűken értelmezett kereteibe. Az iskolai oktatásnak és nevelésnek olyan, természettudományos módszerekkel vizsgálható kérdésekkel is foglalkoznia kell, amelyeket a társadalom és a gazdaság adott időben és helyen felvet, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség jelenlegi életét, illetve hatással vannak a jövő alakulására. Ilyenek például az egészségmegőrzéssel, a természeti forrásokkal való fenntartható gazdálkodással összefüggő problémák. Cél, hogy a tanulók cselekvő közreműködőivé váljanak a tanulási folyamatnak, egyben felkészüljenek az aktív állampolgári szerepvállalásra.

A természettudomány nemcsak ismeretek rendszere, az emberiség közös kultúrkincse, hanem magasan szervezett kollektív megismerési eszköz is. A közoktatásban folyó természettudományos nevelés a maga sajátos eszközeivel bepillantást enged a jelen főbb kutatási tevékenységeibe. Ahhoz, hogy a tudás személyessé váljék, a diszciplínák tudásrendszereit a tanulók igényeihez, életkori sajátosságaihoz, képességeik fejlődéséhez és gondolkodásmódjuk sokféleségéhez kell igazítani. Így felkelthető a tanulók érdeklődése, megalapozható a nem természettudományos pályát választók kellő tájékozottságának kialakítása, és – megkülönböztetett figyelemmel a tehetségek gondozására – elérhető a fiatalok egy részének természettudományokhoz köthető pályákra irányítása is. Erre az alapra épül a felkészítés a természettudományos és műszaki életpályákra is.

Az alaptantervben meghatározott fejlesztési feladatokat és a közműveltség tartalmi elemeit az iskolai nevelés során különféle kontextusokban, a mindennapi élet színtereihez és problémáihoz kapcsoltnak kell feldolgozni. Így érhetjük el, hogy a különféle összefüggésekre alapozott és begyakorolt természettudományos és műszaki műveltség hatékonyabban alkalmazható a mindennapi életben és a munka világában. A jól megtervezett kontextusok segítik a tanulói érdeklődés felkeltését és a tanulási célok elfogadását. Ezek az alábbiak szerint értelmezhetők:

Területek:

- *Egészség* (egészségmegőrzés, életmód, népegészség, orvostudomány)
- *Természeti erőforrások* (anyag- és energiahasználat, hatékonyság, a készletek kimerülése)
- *Környezeti rendszerek állapota* (modellek és előrejelzés, éghajlatváltozás, életközösségek sérülése, biodiverzitás csökkenése, szennyezés és hulladékok)
- *A tudomány és a technika összefüggései* (a tudományos eredmények alkalmazása, technológiai rendszerek és hatásaik, a társadalmi kontroll szükségessége és mechanizmusai)

Szintek (dimenziók):

- *Egyén* (egyéni élethelyzet, személyes környezet; egyéni feladat és felelősség)
- *Család* (az egyén legszűkebb társas környezete, a háztartás szintje; közös szabályok, szoros együttműködés és felelősség)
- *Helyi közösség* (a lakókörnyezet, a település és régió környezete; együttműködés és kollektív felelősség)
- *Társadalom* (az ország, a nemzet szintje; egységes szabályozás és felelősség)
- *Globális* (a Föld globális rendszerei, a nemzetek közössége; nemzetközi együttműködések, egyezmények, világszervezetek)

A fejlesztési feladatokat ezért olyan kulcsfogalmak köré szerveztük, amelyek elősegítik, hogy a közműveltségi tartalmak a fenti kontextuális területekbe és a tanulók életkori sajátágaiból következő szinteknek megfelelően ágyazódjanak be, illetve erősítik a természettudományos diszciplináris tantárgyak közötti kapcsolatokat, ugyanakkor nem akadályozzák a szaktudományok hagyományos rendszerének kiépítését.

Az önmagában is összetett funkciójú természettudományi nevelés – a többi műveltségterülethez hasonlóan – beágyazódik az iskola komplex személyiségfejlesztési folyamatába. Ennek feltétele az iskolai és azon kívüli tanulási környezet változatossága, az információforrások, az interakciós lehetőségek sokfélesége, az önálló, cselekvő tanulás lehetősége. A természettudományok tanításakor a tanulási környezetet úgy kell tervezni, hogy az támogassa a különböző aktív tanulási formákat, technikákat a tanulócsoport összetétele, mérete, a rendelkezésre álló lehetőségek függvényében. Az aktív tanulás konkrét módszerei (például a problémaalapú tanulás vagy a kooperatív munka) alkalmazását a fejlesztési feladat, az elsajátítandó tartalom és a tanulócsoport igényei szerint célszerű megválasztani.

A természettudományi nevelés a tanulókat aktív szerepvállalásra, a fenntarthatóságot támogató, önmagáért és a közösségért felelős életmód kialakítására készíti. A megalapozott természettudományos műveltség teszi lehetővé a félrevezetésen, manipuláción alapuló, illetve áltudományos megnyilvánulások felismerését és hátrítását is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A műveltségterület fejlesztési feladatai tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt tudományágak szerint szerveződik, másrészt támogatja az egységes természettudományos

szemléletet, és egyben hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom koherens szemléletű és célszerű meghatározását: kiemelt hangsúlyt helyez azokra a tantárgyközi együttműködést lehetővé tevő kapcsolódási pontokra, melyek az egyes szaktárgyi területek közös tudásépítő munkáját támogatják. Olyan általános képességeket fejleszt, mint az elvonatkoztatás, az általános törvényszerűségek felismerése, a logikai következtetés, az adatok értékelése, a valószínűségi gondolkodás fejlesztése, a változók vizsgálata, az adatok, tények és a magyarázatok megkülönböztetése, a speciális (technikai, gazdasági, társadalmi, etikai) alkalmazások, kapcsolódások felismerése, mások nézőpontjainak értékelése, a saját nézőpont kifejtése, valamint a tudományos közösség szerepének elismerése, a természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő fejlesztése.

A fejlesztendő készségek és képességek a természettudományos műveltség megszerzését, gyakorlati alkalmazását teszik lehetővé. Maga a fejlesztés tartalomba ágyazottan történik, a természettudományok közös kulcsfogalmaihoz, az alapvető törvényekhez, elméletekhez és a fontosabb modellekhez kapcsolódva. A természettudományos műveltség fejleszti a kommunikáció, a lényeglátás, a strukturálás, az osztályozás, a fogalom-meghatározás, a rendszerszerű megfigyelés, a kísérletezés, a mérés, az adatgyűjtés és -feldolgozás, a következtetés, az előrejelzés, a bizonyítás és cáfolás készségrendszerét. Mindezek a tevékenységformák alkalmasak arra is, hogy a közműveltségi tartalmi elemek elsajátítása mellett a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen mennyiségi szemléletet is fejlesszék.

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Tudomány, technika, kultúra
2. Anyag, energia, információ
3. Rendszerek
4. A felépítés és a működés kapcsolata
5. Állandóság és változás
6. Az ember megismerése és egészsége
7. Környezet és fenntarthatóság

Ahogy a gyermek értelme fejlődik, úgy válik benne egyre erősebbé az igény arra, hogy saját testét, illetve szűkebb-tágabb környezetét megismerje, annak egyes elemeit néven nevezze, és az ezekkel kapcsolatos miértekre választ találjon. A környezetismeret tantárgy célja, hogy a gyermek természetes kíváncsiságára építve előbb a szűk, később az egyre tágabb környezet dolgait, jelenségeit és történéseit megismerje, ezek megértéséhez támpontokat adjon, további megfigyelésekre ösztönözzön és fenntartsa a magyarázatkeresés igényét.

Környezetünk jelenségei összetettek, gyakran a tudomány számára is nehezen megfoghatók. A környezetismeret tantárgynak nem célja, hogy ezeket mélyen, részleteiben magyarázza, illetve tudományos igénnyel modellezze. Ugyanakkor ragaszkodnia kell ahhoz, hogy a bonyolultnak tűnő témákat is – egyszerű modellek segítségével, a tanulók életkori sajátosságainak megfelelő módon – értelmezze. Ezek továbbfejtsége a felsőbb évfolyamok munkája. A környezetismeret tantárgy keretében az ezzel kapcsolatos gondolati sémák kialakítása és a nyitott megfigyeléshez, kutakodáshoz szükséges érzelmi háttér biztosítása a cél. Fontos érzékeltetni a megfigyelő szerepét, mint ahogyan azt is, hogy a környezet folyamatai megmagyarázhatók, és a feltett kérdésektől és az előzetes tudástól függően egyre részletesebben érthetők meg.

A környezetismeret (annak ellenére, hogy törekszik az élőlények megnevezésére, az érzékszervi tapasztalatok megfogalmazására, a természeti és épített környezet elemeinek mind pontosabb

megjelölésére) nem leíró tantárgy: a gyermek által megfigyelt jelenségekhez kötve, az azok kapcsán felmerülő kérdésekre keres válaszokat. A problémákból kiindulva egyúttal a természettudományos megfigyelés, valamint a tudományos gondolkodásmód: kérdésfelvetés, bizonyítás és érvelés megalapozása is célja. Mindezek következetes alkalmazása, az aktív tanulás formáival támogatva, a természettudományos műveltség kialakításának első lépcsőfokát jelenti. A gyermekek életkori sajátosságaiból adódóan a megismerés folyamatában a pedagógus egyszerre irányít és példát ad. Felelőssége abban is kiemelkedő, hogy a válaszkeresésben maga is nyitott a jelenségek rendszerszintű értelmezése, a saját tapasztalás, az újszerű megoldások keresése, illetve a napi élet problémái iránt. A problémák iránti érzékenység a természettudományos műveltség megszerzésének egyik alapja.

A tudás folyamatos (a felső tagozatban, majd a középiskolában szaktárgyakhoz kötött) bővítéséhez elengedhetetlen, hogy a pedagógus a tanulók motivációját, érdeklődését és a környezettel, a természettel, a testük működésével kapcsolatos attitűdjeit is formálja a közös tanulás során. A kerettanterv ezt a tanulók érzelmi viszonyulását is befolyásoló témaválasztással és problémafelvetéssel támogatja. Mindezek azonban csak akkor válnak élővé, ha a tananyagfeldolgozás folyamatában a tanulók számára adott pillanatban is releváns problémákat vetünk fel. Ez akkor érhető el, ha a helyi tanterv a helyi környezet adottságaira, az aktuális történésekre, a tanulók által valóban megtapasztalható problémákra épít. Ily módon a környezetismeret rávezet a természet szépségének és az épített, technikai környezet értékeinek szeretetére és tiszteletére.

A tanulás során a tanító abban segítheti növendékeit, hogy a gyermeknek a közösen értelmezett jelenségekhez tartozó naiv magyarázatait megerősíti, pontosítja vagy – új modellek felépítésével – korrigálja. A tanórákon alkalmazott változatos módszerek, az ezekhez kötődő értékelési formák, különösen a folyamatközpontú, segítő értékelés és a tanulók önreflexiójának fejlesztése nemcsak a tantárgyi tartalom elsajátítását és a fejlesztési követelmények megvalósítását segítik, de hozzájárulnak a gyermekek egyéni tanulási stílusának kialakulásához, önismeretük fejlődéséhez is. A fejlesztő munka célja, hogy a gyermek megtalálja azt a számára legalkalmasabb módot, ahogyan a környezetével megismerkedhet, tudását bővítheti, megerősítést nyerve abban, hogy képes saját testének rejtélyeit feltárni és a környezetében érzékelt folyamatokat értelmezni: vagyis elindult azon az úton, hogy eligazodjon a világban.

A környezetismeret sikeres tanulása nemcsak a természettudományos tárgyak szeretetét alapozhatja meg. A környezetét tudatosan figyelő (és azt érzékenyen alakító), az életet tisztelő, a saját szervezetének jelzéseire figyelő, egészségét óvó és a tudományos-technikai újdonságokra fogékony, ugyanakkor kritikus felnőtt magatartása is formálódik ebben az életszakaszban.

A környezetismeret tantárgy javasolt óraszám, óraterve

	heti óraszám	éves óraszám
1. évfolyam	1 óra	32+4 óra
2. évfolyam	1 óra	32+4 óra
3. évfolyam	1 óra	32+4 óra
4. évfolyam	1+1 óra	32+4+36 óra

Javasolt óraterv

1. évfolyam	
Az iskola	8 óra
Az iskolás gyerek	6 óra
Mi van a teremben?	5 óra
Hóban, szélben, napsütésben	6 óra
Élőlények közösségei	7 óra
Összefoglalás, ismétlés	4 óra
Éves óraszám	36 óra

2. évfolyam

Tájékozódás az iskolában és környékén	8 óra
Anyagok körülöttünk	8 óra
Mi kerül az asztalra?	8 óra
Élőlények közösségei	8 óra
Összefoglalás, ismétlés	4 óra
Éves óraszám	36 óra

3. évfolyam

A mezőn	6 óra
Megtart, ha megtartod	6 óra
Egészség és betegség	7 óra
Az a szép, akinek a szeme kék?	4 óra
Merre megy a hajó?	5 óra
Tájékozódás a tágabb térben (lakóhely)	4 óra
Összefoglalás, ismétlés	4 óra
Éves óraszám	36 óra

4. évfolyam

A kertben	12 óra
Mennyi időnk van?	10 óra
Miért érdemes takarékoskodni?	10 óra
Vágtat, mint a paripa	8 óra
Önismeret és viselkedés	10 óra
Tájékozódás a tágabb térben (Magyarország)	14 óra
Összefoglalás, ismétlés	8 óra
Éves óraszám	72 óra

1–2. évfolyam

Az iskolába kerülő növendékek környezetükkel, a természettel kapcsolatos saját élményei, megfigyelései és ezekre talált magyarázatai egy-egy tanulócsoportban nagyon sokfélék. A környezetismeret tantárgy tanulása abban segít, hogy egy-egy ismeretelemen keresztül a csoport közös nyelvet, közös magyarázatokat találjon, párbeszédet kezdjen, mérsékelve a különböző családi, illetve szociokulturális háttérből adódó különbségeket. A közös dialógus élményén túl cél a közvetlen környezetben való biztonságos tájékozódás, valamint a saját szervezet tudatos megfigyelése, az érzékelt tapasztalatok megfogalmazása és annak megerősítése, hogy a környezet, az életmód és a testi jelzések kapcsolatban állnak egymással.

Ebben az életszakaszban a kisgyermek már számos jelenséget érzékelt szűkebb-tágabb környezetében. A rendszeres megfigyelés, a módszeresség, a kérdések felvetésének (a miértek megfogalmazásának) és a válaszkeresésnek, a magyarázatok indoklásának az igényét itt alakítjuk ki. Itt figyelünk fel az ok-okozati kapcsolatokra, a rendszer-részrendszer viszonyra, az állandóság és változás léteire, a természetben megtalálható ritmusokra. Ezeknek aprólékos magyarázatára még nem vállalkozhat a tantárgy, de a probléma elhelyezése, a megfigyeléseken és tényeken alapuló megokolás itt válik a vizsgálódás részévé.

A természeti jelenségek fűrkészése, a környezet iránti pozitív attitűd megtartása vagy kialakítása, a természet és az élőlények szépségének (önmagáért való értékének) felfedezése ahhoz teremt kedvet, hogy a gyermek az ezekkel kapcsolatos tudását fejlessze. Az élő természet vizsgálata (egy-egy részletnek pusztán észrevétele is) számos olyan készséget igényel, melyeket csak közvetlen tapasztalásokon keresztül lehet fejleszteni, ezért a tanulói vizsgálódásra, a természettel való

közvetlen kapcsolatra fordított idő bőven megtérül abban, hogy tanítványaink nemcsak felmondják, de értik is (sőt átérzik) a tanultakat.

A technikai, épített és szociális környezet vizsgálata éppen ilyen fontos: a helyükre kerülő elemek a gyermek biztonságérzetének, bizalmának erősödését éppúgy szolgálják, mint tudásának gyarapodását. A foglalkozások, a környezeti elemek, a ház körüli teendők, vagy éppen a közlekedés vagy településszerkezet megismerése olyan tájékozottságot adnak a kisgyermeknek, amelyek – ha közvetlenül nem is mindig vagy nem azonnal hasznosítja életében – világgépének stabilitását szolgálják.

Az iskolába lépés a kisgyermek életében számos változással jár. Különösen az első hónapokban jelent nehézséget az új környezet, az új feladatok teljesítése és az iskolai elvárásoknak való megfelelés. A környezetismeret – a többi tantárgyhoz szorosan kapcsolódva – segíthet, hogy a gyermek a környezetében tapasztalt változásokat elhelyezze, új környezetét elfogadja, és abban biztonságot leljen. Az iskolával és környezetével kapcsolatban a gyermek által hozott, illetve a helyi közösségekben élő narratívák beépítése a helyi tantervbe emiatt is kívánatos.

A környezet jelenségeire való rácsodálkozás adja a közös munka alapját. A saját tapasztalatokkal és magyarázatokkal való szembesülés, ezek más tapasztalatokkal és indokokkal való szembesítése teremti meg a gyermekben az igényt az ok-okozati összefüggések megtalálására, az érvelésre, indoklásra, a tények felismerésére.

A tanulás folyamatában való aktív részvétel fejleszti a kezdeményezőkézséget és a felelősségtudatot, a tartalmak pedig szerepet játszanak az azonosságtudat és a hagyományokhoz való kötődés erősítésében, az állampolgári felelősségérzet előkészítésében és az önismeret kibontakoztatásában is. Az ember szervezetével kapcsolatos ismeretek formálják az egészséges életmóddal kapcsolatos szemléletet és a megvalósítás gyakorlatát, hozzájárulnak az önismeret fejlődéséhez, formálják a tanulónak a családhoz és a tágabb közösséghez való viszonyát.

A tematikai egységek általában 8 órára tervezettek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nyolc héten keresztül egy témával kell foglalkozni. A tanulásszervezés során kifejezetten ajánlott az egyes témakörök integrált feldolgozása, illetve az egyes témáknak az első, illetve a második évfolyam közötti szétosztása.

Tematikai egység	1. évfolyam AZ ISKOLA	Óra-keret 8 óra
Előzetes tájékozottság	Látogatás az iskolában	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerési módszerek folyamatos alkalmazása (megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, mérés). A térbeli tájékozódás fejlesztése. A mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések felismerése és értelmezése. A jelekből álló információkhoz kapcsolódó kommunikáció fejlesztése. Az iskolás élettel kapcsolatos életmódbeli szokások tudatosítása, gyakoroltatása. A természeti és az épített környezet megfigyelése, megkülönböztetése az iskolai környezetben. Környezetérzékenység alapozása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások,	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
---	---------------------------	---------------------

<p>ismeretek</p> <p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan tájékozódunk az iskola épületében és környékén? Kikkel találkozunk az iskolában? Mi a különbség az óvoda és az iskola között? Az iskolai élet rendje. Hogyan öltözködünk az iskolában? Mi van az iskolában? Élő, vagy élettelen? Milyen élőlények vannak a tanteremben, az iskolában, az iskola udvarán? Miért nem akar sok szülő házi kedvencet otthonra?</p> <p>Ismeretek: Az iskolában található jelek, jelzések, piktogramok. A helyiségek funkciójának megismerése. A környezetünkben előforduló anyagok érzékelhető tulajdonságai. Az időjárást jelző piktogramok. Életjelenségek. Az élőlények tulajdonságai. A szobanövények és a házi kedvencek gondozása.</p>	<p>Személyes érzelmi biztonság kialakítása az iskolában. A kortársak és a felnőttek megfelelő köszöntésének, a megszólítás nyelvi formáinak illemtudó használata. Tájékozódás az iskola épületében. Az iskola épületében és a környéken található jelek, jelzések értelmezése. Törekvés az iskola helyiségeinek környezetbarát használatára. Az osztályterem, ahol szeretek lenni: az osztályteremben található tárgyak, bútorok, megnevezése. Jellemző tulajdonságaik összegyűjtése, csoportosításuk különböző szempontok szerint. Az élőlényekre jellemző tulajdonságok bizonyítása növény, állat, ember esetében. Élő és élettelen összehasonlítása. Egyszerű növényápolási munkák elvégzése (ültetés, öntözés, talajlazítás) és a hozzájuk tartozó néhány eszköz nevének megismerése és használatuk. A házi kedvencek, a házban és ház körül élő állatok megnevezése, egy-egy (az ember számára) jellemző tulajdonságának megismerése. Az időjárás megfigyelése, az időjárásnak megfelelő öltözködés megtervezése.</p>	<p>Vizuális kultúra: színek, formák.</p> <p>Matematika: nagyságrendek, távolságok megnevezése, becslése, mérése.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: helyes öltözködés.</p>
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növény, állat, élő, élettelen.
--------------------------------	--------------------------------

Tematikai	AZ ISKOLÁS GYEREK	Óra-keret
------------------	--------------------------	------------------

egység		6 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állandóság és változás szempontjából a napi, és éves ritmus felismerése, mintázatok keresése. A megfigyelés, a mérés, és a tapasztalatok rögzítése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából a saját test megismerése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mi a különbség az iskolás és az óvodás gyerek napirendje között? Mivel telnek a hétköznapok, a hétvégék és az ünnepek? Hogyan, mikor, és mennyit tanulunk? Hogyan tájékozódunk a környezetben? Mit, mikor, hogyan, és mennyit együnk? Mi a különbség a felnőttek és a gyerekek között?</p> <p>Ismeretek: A napszakok, évszakok váltakozása. napok és a hónapok. Napirend és napszakok. Az emberi test külső képe. Az ember főbb testrészei. Legfontosabb érzékszerveink és szerepük a környezet megismerésében. Védelmük fontossága és módjai.</p>	<p>Napi- és hetirend tervezése, a megvalósítás értékelése. Helyes testtartás. A megvilágítás szerepének felismerése tanulás közben. A helyes táplálkozási szokások tudatosítása, alkalmazása a mindennapi gyakorlatban. Osztálytárs, fiatalabb és idősebb testvér, szülő, illetve más felnőttek testméreteinek mérése. Az adatok összehasonlítása, relációk megfogalmazása. Ismétlődő jelenségek (ritmusok) megfigyelése az ember életében, a test működésében.. Példák gyűjtése. A mozgás hatásának megfigyelése a pulzusra és légzésszámra. Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok, helyes szokások megismerése, gyakorlása, alkalmazása.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: mondókák, versek, dalok a testrészekkel kapcsolatban.</p> <p>Ének-zene: a ritmus szerepe a zenében.</p> <p>Matematika: az előtte, utána, korábban, később megértése, használata; folyamat mozzanatainak időbeli elrendezése; időrend kezelése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Idő, ritmus, érzékszerv, testrész.
--------------------------------	------------------------------------

Tematikai egység	MI VAN A TEREMBEN?	Óra-keret 5 óra
Előzetes tudás	Az osztályterem bútorzata, és tárgyainak megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ; a felépítés és működés kapcsolata, illetve az állandóság és változás szempontjából kapcsolat keresése az anyagi tulajdonságok, és a tárgyak felhasználása között.	

A felelős, körültekintő munkavégzés és viselkedés erősítése.

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Milyen tárgyak vesznek körül bennünket? Hogyan függenek össze a tárgyak anyagi tulajdonságai a felhasználásuk módjával?</p> <p>Ismeretek: Tárgyak (anyagok) tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdesség, simaság, forma, szín). Mesterséges és természetes anyagok a környezetünkben található tárgyakban.</p>	<p>A tanteremben található tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint (érzékszervi tapasztalatok, anyag, méret, felhasználás). Természetes és mesterséges anyagok megkülönböztetése a környezet tárgyaiban. Kapcsolat keresése az anyag tulajdonságai és felhasználása között egyszerű példák alapján.</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: az anyagok megmunkálhatósága.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyagi tulajdonság, felhasználás.
--------------------------------	-----------------------------------

Tematikai egység	HÓBAN, SZÉLBEN, NAPSÜTÉSBEN	Óra-keret 6 óra
Előzetes tudás	Melegítés, hűtés. Az időjárás- előrejelzésben alkalmazott néhány gyakori piktogram jelentése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felépítés és működés szempontjából az időjárás jellemzői és az évszakok kapcsolatának felismertetése.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából az évszakokhoz kötődő helyes táplálkozási szokások, az egészségvédelem jelentőségének megértése.</p> <p>A környezet és fenntarthatóság szempontjából kapcsolat felismertetése a növények állapota és az állati viselkedés, valamint a környezeti változások között.</p> <p>Annak felismertetése, hogy az időjárás befolyásolja az ember és más élőlények állapotát is.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan határozza meg az öltözködésünket az időjárás? Hogyan védjük testünket a hideg, a meleg, a szél és a csapadék ellen?</p>	<p>Időjárási napló készítése . Az időjárás élőlényekre gyakorolt hatásának megfigyelése, konkrét példák gyűjtése. a víz halmazállapotai és a</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: öltözködés, időjárás, egészséges táplálkozás.</p>

<p>Mi jellemzi táplálkozásunkat a különböző évszakokban? Hogyan viselkednek a növények és az állatok különböző időjárási körülmények között? Ismeretek: Évszakok, és jellemző időjárásuk. Az időjárás elemei. A Celsius skála, hőmérséklet. A csapadék formái (eső, köd, hó). Az évszaknak megfelelő helyes öltözködés. Az egészséges táplálkozás jellemzői a különböző évszakokban. A folyadékfogyasztás szerepe. Példák a növények fényviszonyokhoz, az állatok változó hőmérsékleti viszonyokhoz történő alkalmazkodására. Az élőlények, energiaszükséglete és életmódja közötti kapcsolat.</p>	<p>csapadékformák összekapcsolása. Évszakokhoz kötődő étrendek összeállítása. A nyári megnövekedett folyadékigény magyarázata. A réteges öltözködés szerepének megértése. Öltözködési tanácsok megfogalmazása előzetes időjárás - előrejelzés alapján. Napi és éves ritmus megfigyelése a növény - és állatvilágban, a tapasztalatok rögzítése rajzzal, vagy írásban.</p>	<p>Vizuális kultúra: évszakok kifejezése rajzban.</p>
---	---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, évszacos változás, egészségvédelem.
--------------------------------	---

Tematikai egység	ÉLŐLÉNYEK KÖZÖSSÉGEI	Óra-keret 7 óra
Előzetes tudás	Növény, állat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatainak megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. A mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. Az élőlények óvásának felismerése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Mi a hasonlóság és a különbség a mesebeli állatok, és a valóságos állatok tulajdonságai között? Tarthatnánk - e oroszlánt hobbiállatként?</p>	<p>Egy, az iskola környezetében található jellegzetes életközösség megfigyelése, jellemzése. Természetes életközösség megfigyelése, állapotának leírása, a változások követése,</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: versek, mesék, mondókák növényekről, állatokról.</p>

<p>Miért van szükség állatkertekre?</p> <p>Ismeretek: Életközösség: mesterséges és természetes életközösség. Az egyes állat és növényfajok igényei. Élőhely. Veszélyeztetett fajok. Az állatkertek legfontosabb feladata (az állatok megismertetése, kutatás, megőrzés).</p>	<p>bemutatása és megbeszélése. Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása (sokféleség, változatosság, mintázatok alapján). Az életközösségek összetettségének felismerése. Annak magyarázata, miért nehéz az állatok megfelelő állatkerti tartása. Az állat-és növénykertek környezetmegőrző jelenségének felismerése. Az élővilág sokféleségének tisztelete.</p>	<p>Ének-zene: állatokkal kapcsolatos dalok, zeneművek.</p> <p>Vizuális kultúra: állat és növény ábrázolások, életképek.</p>
---	---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, környezeti igény, sokféleség, életközösség.
--------------------------------	---

A fejlesztés várt eredménye az első évfolyam végén:

Alapvető tájékozódás az iskolában és környékén.

Az évszakos és napszakos változások felismerése és kapcsolása az életmódbeli szokásokhoz.

Az emberi test nemre és korra jellemző arányainak leírása, a fő testrészek megnevezése.

Az egészséges életmód alapvető elemeinek ismerete és alkalmazása.

Az élővilág sokféleségének tisztelete, a természetvédelem fontosságának felismerése.

Az időjárás elemeinek ismerete, az ezzel kapcsolatos piktogramok értelmezése; az időjárásnak megfelelő öltözködés.

Használati tárgyak és a közvetlen környezetben gyakran előforduló anyagok felismerése, megnevezése, csoportosítása, és felhasználásuk lehetséges módjai. Összefüggések felismerése a az anyagok tulajdonsága és felhasználhatóságuk között. Mesterséges és természetes anyagok megkülönböztetése.

Egyszerű megfigyelések végzése a természetben, egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezése. Az eredmények megfogalmazása, ábrázolása. Ok-okozati összefüggések keresésének igénye a tapasztalatok magyarázatára. Életjelenségek, életfeltételek.

Az életkornak és ismereteknek megfelelő környezettudatos magatartás tanúsítása a mindennapi életvitel során.

Tematikai egység	2. évfolyam TÁJÉKOZÓDÁS AZ ISKOLÁBAN, ÉS KÖRNYÉKÉN	Óra-keret 8 óra
Előzetes tudás	Természetes hossz mértékek és léptékek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet és fenntarthatóság szempontjából a felelős felhasználói magatartás megalapozása, erősítése. Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos üzemeltetés jelentőségének felismertetése. Megbecsülés kialakítása az iskolában dolgozó felnőttek iránt. Léptékek felismerése, becslés és mérés alkalmazása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások,	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------------	----------------------------

ismeretek		
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</p> <p>Hogyan jutunk el az iskolába? Mitől működik az épület? Hogyan őrizhetjük meg az épületek és berendezéseik idő előtti állagromlását?</p> <p>Ismeretek: Hosszmértékek. A földfelszín formakincsének elemei. (hegy, völgy, domb, síkság, folyó, tó). A helyi közlekedés. Alaprajz, vázlatrajz. Fűtőberendezések, világítás, szellőztetés, étkező -, raktár - és kiszolgálóhelyiségek az iskolában. A fűtés lehetséges módjai Energiaforrások a háztartásban. A készülékek energiatakarékos üzemeltetésének módjai. A közlekedés és az energiatakarékosság. Az épületek karbantartásával, állagmegőrzésével kapcsolatos legfontosabb munkák az iskolában és otthon.</p>	<p>Becslés, mérés. Természetes mértékek (lépés, arasz) használata. Alaprajz készítése az osztályteremről, vázlatrajz az iskoláról. Útvonalrajzok készítése a lakhely és az iskola között. Egy-egy konkrét példa összehasonlítása. Becslés és mérés alkalmazása. Az iskola helye a településen, és a település térképén. Az energiatakarékosság lehetséges módjainak keresése az iskolán belül. Alaprajz készítése a lakásról, szobáról. Az iskola és a háztartás összehasonlítása (léptékkülönbség felismerése). Előnyök és hátrányok mérlegelése: érdemes - e az iskolába gépkocsival jönni. Az állagmegőrzés, takarítás, karbantartás és a felelős használat jelentőségének felismerése.</p>	<p>Matematika: halmazok, rész -egész viszony, becslés.</p> <p>Vizuális kultúra: tájképek.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: fűtés, háztartási munkák, közlekedés, energiatakarékosság.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, lépték, energiatakarékosság, felelősség.
--------------------------------	--

Tematikai egység	ANYAGOK KÖRÜLÖTTÜNK	Óra-keret 8 óra
Előzetes tudás	Anyagok megismert tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az állandóság és változás szempontjából a halmazállapot - változások értelmezése. Tömeg és űrmértékek használata. A felépítés és működés kapcsolatában a víz mint oldószer alkalmazása. Ok-okozati összefüggések feltárása a napi gyakorlataink és az anyagi átalakulások jellemzői között. Kapcsolat keresése az égés feltételei, és a tűzoltás szabályai között.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Problémák, jelenségek,	Különböző - a	

<p>gyakorlati alkalmazások: Önthető-e a mák, a liszt? Csak a folyadékok önthetők? Miért mérlik kilóra a krumplit, dekára a mákot, literre a tejet? Miért tesznek a friss zúzódásra jeget? Miért esik jól nyáron a fagyí? Megrepsztheti-e a víz a sziklát? Hogyan lehet megelőzni a tüzeseteket? Mit lehet tenni tűz esetén? Ismeretek: Halmazállapotok. a légnemű anyagok (gázok) kitöltik a rendelkezésre álló teret; a folyadékok térfogata változatlan, de felveszik az edény alakját; a szilárd anyagok megtartják formájukat. Az önthetőség nem jelenti önmagában azt, hogy egy anyag folyékony halmazállapotú. Környezetünk legkeményebb anyagi a kristályok.: ilyenek a drágakövek, a gyémánt. Térfogat-és tömegmérés, mértékegységek (deciliter, liter, dekagramm, kilogramm). A víz halmazállapot – változásai (olvadás, fagyás, párolgás, lecsapódás), és kapcsolatuk a hőmérséklet változásával. Oldat. Vízben való oldhatóság. A melegítés és hűtés a mindennapokban. Az égés folyamata (égési feltételek, éghető és éghetetlen anyagok, égéstermékek). Éghető anyagok a környezetünkben. A gyufa használata. Tűzvédelem, a tűzoltás alapelvei, eszközei.</p>	<p>környezetünkben leggyakrabban megtalálható - anyagok összehasonlítása halmazállapotuk szerint. Köznapi folyadékok és szilárd anyagok tulajdonságainak érzékszervi vizsgálata. A tapasztalatok megfogalmazása szóban. A környezetünkben előforduló kristályos anyagok csoportosítása: például: kvarc –az üveget karcolja, kalcit –az üveget nem karcolja és körömmel sem karcolható). Példák keresése kristályokra (ásványok). Tömeg -és űrmértékek leolvasása (élelmiszeripari termékekről illetve mérőeszközökről), kapcsolat keresése a deciliter és liter, illetve a gramm/dekagramm, valamint a dekagramm/kilogramm között. Kapcsolat keresése a víz halmazállapot-változásai és köznapi alkalmazásai között (például hűtés jégkockával, melegítés gőzzel). Tömeg és térfogatmérés víz fagyasztása és olvadása során. Példák keresése a víz halmazállapot-változásaira a háztartásban és a természetben. Különböző anyagok viselkedésének megfigyelése a vízben. Oldatok készítése. Az anyagok csoportosítása vízben való oldhatóság szerint. A meleg és hideg vízben való oldódás összehasonlítása. Folyadékok és a levegő hőmérsékletének mérése. A környezetben található tárgyak, anyagok csoportosítása éghetőségük szerint. Égés vizsgálatán keresztül az égés feltételeinek megállapítása. Kapcsolat keresése az égés feltételei, és a tűzoltás módja között.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom:versek, mesék, találós kérdések, szólások, közmondások a gőzzel, vízzel, jéggel kapcsolatosan. Vizuális kultúra: önkifejezés: táj ábrázolása, életképek. Matematika: becslés, mérés, mértékegységek.</p>
--	--	--

	Felkészülés vészhelyzetre. A pontos, felelősségteljes munkavégzés fontosságának felismerése a tűzoltók munkája során.	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, halmazállapot-változás térfogatmérés, tömegmérés, oldódás, égés, tűzvédelem, tűzoltás.
--------------------------------	---

Tematikai egység	MI KERÜL AZ ASZTALRA?	Óra-keret 8 óra
Előzetes tudás	Napszakok, táplálkozás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából az egészségtudatos táplálkozási szokások kialakítása, minőségi és mennyiségi szempontok figyelembe vételével.</p> <p>Az ételkészítés higiénia jelentőségének felismerése.</p> <p>Megfelelő szemlélet, egészségtudatos magatartás alapozása az egészség megőrzésére.</p> <p>Annak felismerése, hogy számos szokásnak biológiai alapja, magyarázata van.</p> <p>Az egészség értékének tudatosítása.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért leszünk éhesek? Miért fontos a rendszeres étkezés? Milyen élelmiszerekből mennyit fogyasszunk? Milyen élelmiszereket csomagoljunk egy egész napos kirándulásra? Mit tegyünk a maradék étellel?</p> <p>Ismeretek: Az éhség, mint a szervezet jelzése: energiára, tápanyagra van szükségünk. A leggyakoribb élelmiszerek energiatartalma (alacsony, magas), a tápanyagok fajtái (fehérje, zsír, szénhidrát). Táplálékpiramis. Az ideális testsúly jelentősége: az elhízás, az alultápláltság következményei. Példa a hiánybetegségekre: skorbut.</p>	<p>A rendszeres, nyugodt táplálkozás szerepének felismerése.</p> <p>Élelmiszerfajták csoportosítása energiatartalmuk (magas, alacsony), illetve tápanyagtartalmuk alapján.</p> <p>A helyes és helytelen étrend, az egészséges és egészségtelen ételek, italok felismerése, csoportosítása.</p> <p>A táplálkozás, az életmód és az ideális testsúly elérése/megtartása közötti kapcsolat felismerése.</p> <p>Az étkezéssel kapcsolatos szokások gyűjtése, elemzése, vélemények megfogalmazása.</p> <p>Az étkezéssel kapcsolatos szokások (például nyugodt környezet, levesek, folyadékfogyasztás) felismerése.</p> <p>A helyes étkezési szokások megismerése, betartása,</p>	<p>Technika, életvitel és gyakorlat: a főzés, illetve ételkészítés; az élelmiszerek, ételek tárolása; egészséges táplálkozás, étrend.</p> <p>Ének-zene: az étkezéssel kapcsolatos dalok.</p> <p>Vizuális kultúra: gyümölcsök, ételek</p>

<p>Az étkezések rendszeressége, időpontjai, a helyes táplálkozás. Az étkezés körülményei: tiszta környezet, terített asztal, evőeszközök használata, alapos rágás, megfelelő testhelyzet, nyugalom. Elegendő folyadék fogyasztása. A tiszta, jó ivóvíz fogyasztásának jelentősége.. Alapvető konyhai műveletek: aprítás, melegítés, hűtés, fagyasztás, szárítás, forralás. A konyhai higiénés szabályok. A maradék étellel kapcsolatos higiénés szabályok. Az ételmérgezés okai és következményei.</p>	<p>gyakorlása. A gyorsétkezés előnyeinek és hátrányainak összegyűjtése, mérlegelése. Egy hagyományos helyi étel elkészítésén keresztül a főzési folyamat lépéseinek értelmezése. Az ételek tárolásával kapcsolatos alapvető szabályok megismerése és betartása. Ételek csoportosítása eltarthatóságuk szerint. Javaslat készítése: milyen ennivalót vigyünk magunkkal hosszabb utazás, vagy kirándulás alkalmával télen, nyáron. Az ételmérgezés tüneteinek felismerése, veszélyeinek megértése.</p>	<p>ábrázolása.</p>
--	--	--------------------

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egészségtudatos magatartás, ételmiszer-higiéné, táplálkozási piramis, étkezési szabály.
--------------------------------	---

Tematikai egység	ÉLŐLÉNYEK KÖZÖSSÉGEI	Óra-keret 8óra
Előzetes tudás	Növény, állat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerek, illetve a felépítés és működés szempontjából az életközösségek kapcsolatának megismerése. Annak felismerése, hogy az egyes fajok környezeti igényei eltérőek. A mesterséges és természetes életközösségek összehasonlítása. A természetvédelem jelentőségének felismerése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</p> <p>Élhetne-e róka a kertben? Mi a különbség a vadon élő és az ember által gondozott állatok életmódja között?</p> <p>Ismeretek: Életjelenségek, életfeltételek. Egy választott élőlény leírása testfelépítés, életmód, környezetének kölcsönhatása alapján.</p>	<p>Összefüggések megértetése az életjelenségek és életfeltételek között. Az életközösség növényei és állatai közötti jellegzetes kapcsolatok felismerése. Egymásrautaltságuk bizonyítása egyszerű táplálkozási kapcsolatok összeállításával. Állatok csoportosítása (ragadozó, növényevő,</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: versek, mesék, mondókák egyes állatfajokkal kapcsolatban.</p> <p>Ének-zene: állatokról szóló dalok, zeneművek.</p> <p>Vizuális kultúra: életközösségek</p>

<p>Táplálkozási kölcsönhatások: ragadozás, növényevés. Összefüggés az élőlények energiaszükséglete, és életmódja között. Veszélyeztetett fajok.</p>	<p>mindenevő). Egyed, csoport, életközösség megkülönböztetése konkrét esetekben. A természetvédelem jelentőségének felismerése. Az élővilág sokféleségének tisztelete.</p>	<p>ábrázolása.</p>
---	--	--------------------

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Környezeti igény, életfeltétel, természetvédelem, sokféleség, életközösség, táplálkozási kapcsolat.</p>
---------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredménye a második évfolyam végén:

Alapvető tájékozódás az iskolában és környékén.

Az évszakos és napszakos változások felismerése és kapcsolása az életmódbeli szokásokhoz.

Az emberi test nemre és korra jellemző arányainak leírása, a fő testrészek megnevezése.

Az egészséges életmód alapvető elemeinek ismerete és alkalmazása.

Mesterséges és természetes életközösség összehasonlítása.

Az élővilág sokféleségének tisztelete, a természetvédelem fontosságának felismerése.

Az időjárás elemeinek ismerete, az ezzel kapcsolatos piktogramok értelmezése; az időjárásnak megfelelő öltözködés.

Használati tárgyak és a közvetlen környezetben gyakran előforduló anyagok felismerése, megnevezése, csoportosítása, és felhasználásuk lehetséges módjai. Összefüggések felismerése a az anyagok tulajdonsága és felhasználhatóságuk között. Mesterséges és természetes anyagok megkülönböztetése. A halmazállapotok felismerése.

Egyszerű megfigyelések végzése a természetben, egyszerű vizsgálatok és kísérletek kivitelezése. Az eredmények megfogalmazása, ábrázolása. Ok-okozati összefüggések keresésének igénye a tapasztalatok magyarázatára. Életjelenségek, életfeltételek.

Az életkornak és ismereteknek megfelelő környezettudatos magatartás tanúsítása a mindennapi életvitel során.

3–4. évfolyam

Ebben a képzési szakaszban – az életkori sajátosságokhoz illeszkedve – tágul a megismerendő környezet: az iskola világából kitekintünk a felnőttek világa felé, miközben a szűkebb környezetből a tágabb környezetbe lépünk. Ennek kapcsán egy-egy jelenséggel kapcsolatos múltbeli elképzelések és modern magyarázatok, régi és mai alkalmazások vizsgálatára és értelmezésére is alkalom nyílik.

A 3–4. évfolyamon az egyszerűbb vizsgálatok mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a módszeresebb megfigyelések. A rácsodálkozástól a tapasztalatok mind szabatosabb megfogalmazásáig jutunk el: innen vezet majd az út azok rögzítéséig, rendszerezéséig és a természethez intézett kérdéseknek megfelelő kísérletek megtervezéséig a magasabb évfolyamokban. Mindez megalapozza az igényt az információkeresésre, az önálló munkavégzésre.

Az emberi test működésével kapcsolatban a leíró megfigyelésen túllépve egyre fontosabbá válik az ok-okozati összefüggések feltárása. Emellett a divattal, szokásokkal kapcsolatos kritikus állásfoglalás, a tudás alkalmazásának igénye, az érvek és ellenrvek keresése és összevetése is fontos szerepet kap. Mindez a természettudományos műveltség megalapozásához elengedhetetlen.

Az élő és élettelen természeti jelenségek rendszerbe foglalásán, a kölcsönhatások feltárásán keresztül a megértés igényére helyezünk hangsúlyt. Kiemelt szerepet kap a környezettudatosság, illetve az ember és a természet harmonikus együttélési módjainak tisztelete, ilyen megoldások értékelése és keresése.

Az egyes foglalkozások, szakmák megismerésén keresztül azok tisztelete, a munka értékének megbecsülése, a kezdeményezőkézség és a segítő magatartás (önkéntesség) fejlesztése jelenik meg kiemelt nevelési célként.

A visszatérő témák lehetőséget adnak az ismeretek elmélyítésére, miközben a tanulók megtapasztalhatják, hogy a már elsajátított ismeretek, készségek, a már megszerzett tudás (legyen az még egyelőre bármilyen töredékes vagy esetleges is) hasznosíthatók az újabb ismeretek megszerzésekor. A közvetlen környezetben, a mindennapi életben megtapasztalható jelenségekből kiinduló, a problémák megértését célzó tanulás a természettudományos gondolkodás fejlődése mellett segíti az egyéni tanulási stílus kialakítását is. Ezzel alapozzuk meg az igényt a tudás folyamatos bővítésére, a tudomány fejlődésének követésére, a környezeti jelenségek megfigyelésére, a magyarázatok megtalálására.

Az önálló és kritikus információszerezés a természettudományos műveltség megalapozásának kulcseleme, de jelentős szerepe van a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében, illetve az állampolgárságra, demokráciára való nevelésben is. A megvalósítást változatos tevékenységek: projektmunka, az érveken, tényeken alapuló vita, a különböző kollaboratív feladatok, szerepjátékok stb. segíthetik. Érdekes az írott információk mellett a különböző multimédiás és infokommunikációs források adta lehetőségeket is kihasználni. Ez a korosztály a képi információkra különösen fogékony, és képek segítségével igen hatékonyan fejezi ki magát. Erre építve nemcsak a hatékony, önálló tanuláshoz, hanem az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez is hozzájárulhatunk.

A tantárgyi tartalmak és az aktív, problémaalapú tanulás módszerének alkalmazása jelentős szerepet játszanak a testi-lelki egészség alakulásában, a fenntarthatóság és a környezettudatos szemlélet fejlesztésében, a hatékony, önálló tanulás különböző technikáinak megismerésében és gyakorlásában.

A lakóhely és az ország főbb nevezetességeinek megismerése és bemutatása, egy választott nemzeti park vagy tájvédelmi körzet megismerésének kapcsán fejlődik az azonosságtudat, valamint a hazához és a lakóhelyhez való kötődés, a tudománytörténeti elemek pedig a tudomány és technika fejlődésének felismerését, az egyes találmányoknak az emberiség fejlődésében betöltött szerepének értékelését segítik elő.

A jeles napokkal kapcsolatos szokásoknak a természet változásával való összekapcsolása hozzájárul annak megértéséhez, hogy hagyományaink segítenek a természettel való kapcsolat újrafelfedezésében, megélésében és egyúttal életünket is strukturálják.

A legtöbb tematikai egység 8 órára készült. A feldolgozás során azonban ezek az egységek két évfolyamra bontva is megvalósíthatóak.

A megismerési folyamat irányításában általában, de a terepi látogatások és az önálló munka során különösen is fontos a tanító facilitátori szerepe és a segítő értékelés formáinak az alkalmazása.

Tematikai egység	3. évfolyam A MEZŐN	Óra-keret 6 óra
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása, a haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Milyen növények és állatok élnek a mezőn? Hogyan kerül a kenyér az asztalra?</p> <p>Ismeretek: A mező (szántóföld -rét - legelő). Néhány jellemző vadon élő és termesztett növény felismerése, hasznosítása . Hazai vadon élő állatok (rókalepke, kárász, csuka, mezei pocok, mezei nyúl, fácán). Szaporodás: pete, tojás, elevenszülő.</p> <p>Kenyérsütés: búza, liszt, és kenyér példáján a nyersanyag, termék, késztermék fogalma, a rostálás, szitálás, az őrlés, a kelesztés és a dagasztás folyamata. Az üzletekben kapható kenyerek és adalékok szerepe. Kenyérsütés házilag. Kapcsolódás az új kenyér ünnepéhez, a kenyérről kapcsolatos hagyományok.</p>	<p>Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőlények csoportosítása: növények, állatok (ízeltlábúak, halak, madarak, emlősök).</p> <p>Néhány jellegzetes állatnyom tanulmányozása, lerajzolása. Állatnyomok megismerése. Az emberi beavatkozás hatásának felismertetése, az ember természet átalakító tevékenységének következményei.</p> <p>A kenyérsütés példáján a természet tiszteletének felismerése a hagyományos életmód egyszerű cselekvéseiben.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: a kenyérről kapcsolatos mesék, szólások, közmondások.</p> <p>Vizuális kultúra: életközösség megjelenítése.</p> <p>Ének-zene: az élőlényekkel, a kenyérsütéssel kapcsolatos dalok.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: gyártási folyamat; alapanyag, nyersanyag, késztermék.</p>

--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életközösség, növényi szerv, életciklus, napenergia, kenyérsütés.
--------------------------------	---

Tematikai egység	MEGTART, HA MEGTARTOD	Óra-keret 6 óra
Előzetes tudás	Növények, állatok, természetes és mesterséges környezet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hagyományos életmód, és a helyi tudás jelentőségének megvilágítása a környezet és fenntarthatósághoz kötődően.</p> <p>A környezet- és természetvédelem szerepének felismertetése.</p> <p>Az ember-természet kapcsolat mint rendszer értelmezése konkrét példák segítségével.</p> <p>A tapasztalati tudás értékelése.</p> <p>A természeti ritmusok és ünnepeink, jeles napjaink közötti kapcsolatok felismerése.</p> <p>A környezettudatos életvitel megalapozása.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</p> <p>Milyen kapcsolat van az ünnepek és az évszakok között? (Pl. farsang, húsvét, pünkösd, karácsony). Miért szükséges ápolni hagyományainkat? Lehet-e tanulni egy iskolázatlan embertől? Miért fontos a természetvédelem?</p> <p>Ismeretek: A hazai vizek, vízpartok néhány jellemző élőlénye. Jeles napok, ünnepek kapcsolata a természet változásaival. A lakóhely hagyományai. A gazdálkodó ember természeti és épített környezetének kölcsönhatása az ártéri fokgazdálkodás példáján. Haszonállatok: mézelő méh, szürkemarha, mangalica,</p>	<p>Élőhely, testfelépítés, életmód kapcsolata. Kalendárium készítése, jeles napok, és természeti történések, népdalok, népköltések és versek, szépirodalmi részletek megjelenítésével. Példák keresése arra, hogyan látták el az ártéri gazdálkodásból élő emberek táplálék igényüket (növények, tenyésztett állatok, halászat, vadászat). Hogyan készítették és tartósították ételeiket, melyek voltak a használati tárgyaik anyagai. Hogyan éltek együtt a természettel, hogy hosszútávon biztosítani tudják megélhetésüket. Néhány anyag feldolgozása (pl. agyag, fűzfavessző, gyógynövény szárítás). Annak megértése, hogy a helyi sajátosságokra, problémákra a hagyományos tudás kínálja a legmegfelelőbb megoldásokat. A körültekintő, természetbarát emberi beavatkozások</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: többjelentésű szavak: a fok szó jelentései.</p> <p>Ének-zene: népdalok.</p> <p>Vizuális kultúra: népművészet.</p> <p>Erkölcstan: a természet tisztelete, a hagyományok jelentősége.</p> <p>Matematika: rész-egész kapcsolat.</p>

<p>racka. Ártéri gyümölcsstermesztés (alma, meggy), őshonos ártéri szőlészet. Vadon élő állatok: kárász, csuka, nemes kócsag, fehér gólya, seregély, rókalepke, feketeterítő. Gyógy- és fűszernövények: galagonya, szeder, menta. A hagyományos házak anyagai (nád, sás, fűz, agyag, vályog), a települések mérete. A folyószabályozás hatása és a vizek védelme.</p>	<p>jelentőségének felismerése. A vízvédelem szerepének belátása. A természetvédelem és a fenntarthatóság kapcsolatának felismerése.</p>	<p>Technika életvitel és gyakorlat: a ház részei, építőanyagok, anyagok felhasználása, megmunkálása; élelmiszerek tartósítása.</p>
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fenntarthatóság, főkazdálkodás, természetvédelem, vizes élőhely, tapasztalati tudás, egyensúly.
--------------------------------	---

Tematikai egység	EGÉSZSÉG ÉS BETEGSÉG	Óra-keret 7 óra
Előzetes tudás	Testrészek, egészséges táplálkozás elemei, hőmérséklet.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége, illetve a felépítés és működés kapcsolata szempontjából a betegségi tünetek felismerésének képessége. A kezdeményezőképesztés fejlesztése, az egészségtudatos életmód kialakítása és gyakorlása. A felelősségtudat erősítése. Az egészség értékének tudatosítása.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért betegedhetünk meg? Hogyan kerülhetjük el a betegségeket? Melyek a betegség jelei? Mitől függ a gyógyulás? Mi a teendő baleset esetén?</p> <p>Ismeretek: Az egészséges életmód (táplálkozás, aktív és passzív pihenés, öltözködés, személyes higiéné, rendszeres testmozgás, lelki egészség). A betegség (nátha, influenza, bárányhimlő) tünetei. Testhőmérséklet, láz mérése. A betegség okai: fertőzés,</p>	<p>Az egészségünket károsító és védő szokások csoportosítása. Példák gyűjtése aktív és passzív pihenésre. A betegségi tünetek felismerésének gyakorlása esettanulmányokon keresztül. A fertőzés megelőzési módjainak gyakorlása. Az egészségügyi dolgozók munkájának elismerése, tisztelete. Szabályok betartása, viselkedéskultúra az egyes egészségügyi intézményekben. A betegség megelőzés fontosságának felismerése. a mentők munkájának értékelése, tisztelete. Teendők és a segítségkérés</p>	<p>Testnevelés és sport: a rendszeres testmozgás szerepe. Magyar nyelv és irodalom: szólások, közmondások, mesék az egészséggel és a betegséggel kapcsolatban. Technika, életvitel és gyakorlat: a betegség tünetei, teendők betegség esetén.</p>

örökletes betegség, életmód. A gyógyítás. A háziorvos és a kórház feladatai. A gyógyszerár. A védőoltások szerepe.	módjainak megismerése baleset esetén.	
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egészségmegtartás, betegség, gyógyítás, gyógyulás, baleset, fogyatékkal élő emberek.
------------------------------------	--

Tematikai egység	AZ A SZÉP, AKINEK A SZEME KÉK?	Óra- keret 4 óra
Előzetes tudás	Testrészek, emberi tulajdonságok.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Az ember megismerése és egészsége szempontjából az alkat, a külső és belső tulajdonságok különbözőségének elfogadtatása. Az öröklődés szerepének felismertetése példákon keresztül. A toleráns és segítőkész magatartás megalapozása, erősítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért látunk valakit szépnek? Csak a szupermodellek lehetnek szépek?</p> <p>Ismeretek: Emberábrázolás a művészetben. Különböző korok szépségideáljai. Külső és belső tulajdonságok. Szerzett és öröklött tulajdonságok. Az ápolat külső szebbé tesz: a testápolás módjai: (tisztálkodás, haj, köröm, bőr és fogápolás). A divat és a testápolás kapcsolata. Fogyatékkal élők, megváltozott munkaképességű emberek.</p>	<p>Példák, illusztrációk gyűjtése különböző korok, kultúrák szépségideáljaira. Annak felismerése, hogy nem minden szépségideál vagy divat hat pozitívan egészségünkre. Egyes szokások kifejezetten károsak (tűsarkú cipő, fűző, stb.)</p> <p>Az emberek közötti testi különbségek és hasonlóságok megfigyelése. Az öröklött tulajdonságok megértése példák alapján, csoportosításuk.</p> <p>A helyes és rendszeres testápolási szokások megismerése, gyakorlása. Annak felismerése, hogy a divat nem mindig az egészséges testápolási szokásokat közvetíti. Gyakran felesleges, vagy káros szokásokat is erőltethet.</p> <p>Személyes tapasztalat szerzése az érzékszervi és a mozgásszervi fogyatékkal élők életéről.</p> <p>A fogyatékkal élők elfogadása,</p>	<p>Vizuális kultúra: portré, és karikatúra.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: a jellemzés; hasonlatok, metaforák a szépséggel kapcsolatban.</p> <p>Ének-zene: pozitív és negatív testi tulajdonságot megéneklő népdalok.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: a testápolás módjai, egészséges életmód.</p>

	segítése.	
--	-----------	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testalkat, testi adottságok, személyes higiéné, öröklődés.
--------------------------------	--

Tematikai egység	MERRE MEGY A HAJÓ?	Óra-keret 5 óra
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, oldódás, kölcsönhatás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szempontjából a mágnesesség szerepének felismerése és kölcsönhatásként való értelmezése; hang - és fényjelenségek tanulmányozása. Az állandóság és változás megfigyelése saját vizsgálatok értelmezésén keresztül. A tudomány, technika, kultúra szempontjából az egyes jelenségek gyakorlati alkalmazásának megismerése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan talál vissza a fecske tavasszal, az ősszel elhagyott fészkére? Hogyan tájékozódtak a hajósok régen, és hogyan tájékozódnak ma? Miért színes a szivárvány? Miért lehet szomjan halni a tengeren?</p> <p>Ismeretek: Tájékozódás csillagképek alapján. A Göncölszékér legendája. Tájékozódás iránytűvel: a Föld mágneses tere, a mágneses vonzás, taszítás. Példák hang- és fényjelenségekre. Keverékek és oldatok. Megfordítható (fagyás-olvadás, oldódás-kristályosítás) és nem megfordítható folyamatok (égés). Körfolyamat: a víz körforgása a természetben.</p>	<p>Példák keresése az állatok tájékozódására. A csillagkép nevével kapcsolatos gyűjtőmunka végzése. Vizsgálatok a mágnesességgel kapcsolatban (vonzás, taszítás, kölcsönösség felismerése.) Az iránytű működésének értelmezése. Annak megértése, miért jelentett az iránytű feltalálása hatalmas segítséget a hajósoknak. Konkrét jelenségek (rezgő húrok, megütött vizespohár, rezgő vonalzó stb.) vizsgálatán keresztül annak megtapasztalása, hogy a hangot a levegő rezgésén keresztül érzékeljük. Fénytörés és szóródás vizsgálatán keresztül annak felismerése, hogy a fehér fény különböző színek keveréke. Példák gyűjtése a környezetből keverékekre, oldatokra. A sós vízzel végzett kísérletek során annak megtapasztalása,</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: csillagképekhez kötődő mítoszok, legendák, a hajózással kapcsolatos ismeretterjesztő szövegek, kalandos olvasmányok.</p> <p>Vizuális kultúra: képek a vizekről hajókról.</p> <p>Ének-zene: A hangszerek hangja, hangmagasság; a hajózáshoz kapcsolódó dalok.</p> <p>Matematika: Tájékozódás a külső világ tárgyai szerint; a tájékozódást segítő viszonyok</p>

Sós víz, édesvíz. Az édesvízkészlet mennyisége a Földön a sós vízhez viszonyítva.	miért fagy be nehezebben a tenger, mint az édesvíz. A víz körforgásának folyamata során a már ismert fizikai változások (párolgás, lecsapódás) bemutatása, az ellentétes irányú folyamatok felismerése. Annak felismerése, hogy a vizek tisztaságának védelme, és a vízzel való takarékoság a földi élet jövőjét biztosítja.	megismerése. Számok, mértékegységek.
--	--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tájékozódás, kölcsönhatás, a víz körforgása.
--------------------------------	--

Tematikai egység	TÁJÉKOZÓDÁS A TÁGABB TÉRBEN (A lakóhely)	Óra-keret 4 óra
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, saját település neve, környezete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi azonosságtudat megalapozása, alakítása. A lakókörnyezettel kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása. A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése. A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Melyik országban megyében élek? Hol helyezkedik el lakóhelyem Magyarországon térképén? Miért szeretek itt élni? Mit tehetünk lakóhelyünk szépítéséért, környezetének védelméért?</p> <p>Ismeretek: Alaprajz, nagyítás, kicsinyítés. A földfelszín formakincsének elemei (hegység, dombság, alföld, tó, folyó, folyó, patak, tenger). A lakóhely természeti</p>	<p>A felszínformák megfigyelése a lakókörnyezetben, képeken. A lakóhely felszínformái, és kialakításuk terepasztalon. a fő világtájak megnevezése, és elhelyezése a térképvázlaton, térképén. Tájékozódás a közvetlenkörnyezetben iránytű segítségével. A fő világtájak meghatározása. Saját település elhelyezkedésének meghatározása hazánk térképén, bejelölése a térképvázlaton. A természeti és mesterséges fogalompár alkalmazása a lakóhely értékeinek leírásában.</p>	<p>Technika életvitel és gyakorlat: közlekedés, utazás, közlekedési eszközök.</p> <p>Matematika: Síkbeli tájékozódás. Távolságok, nagyságrendek becslése, mérése.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: A lakóhelyhez és környezetéhez kötődő irodalmi alkotások.</p> <p>Ének-zene: A</p>

környezete. Lakóhelyünk és lakókörnyezetünk néhány jellemző természeti és kulturális nevezetessége. A lakóhely történetének néhány fontosabb eseménye. Közlekedés, tömegközlekedés. A vízi, szárazföldi és légi közlekedési eszközök.		lakóhelyhez kötődő népdalok. Vizuális kultúra: nemzeti szimbólumaink.
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Távolságbecslés, térkép, Magyarország, település, közlekedési eszköz, tömegközlekedés.
--------------------------------	--

A fejlesztés várt eredménye a 3. évfolyam végén:

Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében, a betegségek elkerülésére.

Az életkornak megfelelően a helyzethez illő felelős viselkedés segítségnyújtást igénylő helyzetekben.

Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására.

A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példákkal. A hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében.

Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak bemutatása. Az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint.

Egy természetes életközösség bemutatása.

Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete.

A lakóhely elhelyezkedése Magyarország térképén, néhány jelentős kulturális és természeti értékének és hagyományának ismerete.

Tematikai egység	4. évfolyam A KERTBEN	Óra-keret 6 óra
Előzetes tudás	Életfeltételek, tápanyagok, táplálék, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A felépítés és működés kapcsolatában az élőlények csoportosítása, a haszonnövények fogyasztható részeinek megnevezése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mit érdemes vásárolni a piacon? Honnan származik, és mire utal a növény elnevezés? Mitől növekszik a növény?	Az élővilág szerveződési szintjeinek felismerése. A megfigyelt élőhely élőlényeinek csoportosítása (gomba, növény, állat, zöldség, gyümölcs). Látogatás a piacon, a tanyán, vagy a kertben. Az	Magyar nyelv és irodalom: Versek zöldségekről, gyümölcsökről.

<p>Ismeretek: A Nap mint energiaforrás. A napsugárzás hatása az élővilágra. Gombák, növények, állatok. Zöldségek, gyümölcsök. A növény részei (gyökérzet, szár, levél virág, termés). A mag. Ehető növényi részek. Életszakaszok, csírázás, fejlődés, növekedés, öregedés. Háziállatok (kutya, macska), haszonállatok (tyúk, kacska). Lebomlás, komposztálás, rothadás.</p>	<p>idényzöldségek, idénygyümölcsök felismerése, csoportosítása aszerint, hogy mely ehető növényi részt fogyasztjuk. Példák keresése magra, termésre. Naptár készítése az idénygyümölcsökről és idényzöldségekről. A növények fejlődésének megfigyelése. A megfigyelt élőhelyen talált növények csoportosítása aszerint, hogy mely életszakaszban voltak. Lebomlás vizsgálata. A komposztálás szerepének felismerése. Szerves hulladékok csoportosítása komposztálhatóságuk szerint. Összefüggések felismertetése a növénytermesztés módja, és az egészséges táplálkozás között.</p>	<p>Vizuális kultúra: életközösségek (kert) megjelenítése; zöldség-és gyümölcscsendéletek. Ének-zene: az élőlényekkel kapcsolatos dalok. Technika, életvitel és gyakorlat:egészséges táplálkozás.</p>
---	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életközösség, növényi szerv, életciklus, napenergia, kenyérsütés.
--------------------------------	---

Tematikai egység	MENNYI IDŐNK VAN?	Óra-keret 5 óra
Előzetes tudás	Idő, napszakok, évszakok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ, a rendszerek, illetve az állandóság és változás szemszögéből az idő fogalmának megértése, az időegységek alkalmazásának fejlesztése, az időfogalom mélyítése. A felépítés és működés, illetve a környezet és fenntarthatóság szempontjából a Föld, a Nap, a Hold kapcsolatának felismertetése. A tudomány, a technika fejlődésének felismertetése példák alapján, a találmányok jelentőségének megláttatása a távcső példáján.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért épp 24 órából áll egy nap? Mióta használnak órát az emberek?</p>	<p>Időmérő eszköz készítése, kalibrálása. Napóra megfigyelése. Időmérő eszközök csoportosítása pontosság, használhatóság, esztétikum szerint).</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom:szólások, közmondások, találós kérdések, metaforák, hasonlatok az idővel kapcsolatosan.</p>

<p>Hogyan mérték az időt régen, és hogyan mérhetjük ma?</p> <p>Ismeretek:</p> <p>Az idő mérése. Az időmérés alkalmi és szabványegységei. Az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban. Emberi életszakaszok. Születés és halál. A Föld mozgásai. Föld, Nap, Hold. A holdfázisok képeinek megismerése.</p>	<p>Annak felismerése, leírása, hogy ilyen jelei vannak az idő múlásának az emberi egyedfejlődés egyes szakaszaiban? A születéssel, gyermekvárással, elmúlással kapcsolatos gyermeki elképzelések megbeszélése. A Föld mozgásának modellezése elképzelés alapján (forgás, Nap körüli keringés). Annak felismerése, hogy a Földön nem mindenütt egyszerre van nappal és éjszaka. Az időzónák megsejtése. Kapcsolat keresése a Föld mozgásai, és a naptár elemei között. Az egyes holdfázisok rajzolása, elhelyezése a naptárban, a ciklikus ritmus felismerése. Annak megsejtése, hogy a különböző időszámítási módszerek miatt eltérések adódhatnak.</p>	<p>Vizuális kultúra: Az idő képi ábrázolása, az égitestek képi ábrázolása.</p> <p>Ének-zene: ütem, ritmus, metronóm.</p> <p>Matematika: folyamat mozzanatainak időbeni elrendezése; időrend kezelése.</p>
--	--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időmérés, égitest, naptár.
--------------------------------	----------------------------

Tematikai egység	MIÉRT ÉRDEMES TAKARÉKOSKODNI?	Óra-keret 5 óra
Előzetes tudás	Hőmérséklet, az anyagok tulajdonságai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyag, energia, információ szempontjából az energiatakarékos magatartás erősítése. A papírgyártás megismerésén keresztül az ipari folyamat főbb lépéseinek megértése, a tudatos fogyasztói magatartás kialakítása, a szelektív gyűjtés fontosságának felismertetése. A múzeumok munkájának értékelése.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i>	Megfigyelések, vizsgálatok a hó terjedésével kapcsolatban.	Vizuális kultúra: műveletek különféle

<p>Fogyasztanak-e áramot az elektromos berendezések készenléti üzemmódban? Miért szükséges a hagyományos izzókat energiatakarékos izzókra cserélni? Mi minden készülhet a környezetünkben papírból? Készíthetünk-e otthon is papírt?</p> <p>Ismeretek: A hőátadás. A háztartási gépek, eszközök, és készülékek energiatakarékosága. Az elektromos készülékek üzemeltetése a hőtermelés miatt veszteséggel is jár. A megújuló és nem megújuló energiaforrások. A papír szerepe mindennapi életünkben. A papírgyártás: az ipari gyártás vázlata (a termék előállítás: nyersanyag, késztermék, hulladék; a papírgyártás vízigényes folyamat). Használati tárgyak és alkotások újrahasznosított papírból. A papír mint csomagolóanyag. Egyéb csomagolóanyagok. Példák a papír, műanyag, fém újrahasznosítására.</p>	<p>A megújuló és nem megújuló energiaforrások megkülönböztetése konkrét példák alapján. Különböző papírfajták vizsgálata megadott szempontok alapján. Példák gyűjtése a papír felhasználására. A gyűjtött példák alapján az egy hét alatt felhasznált papír mennyiségének mérése. Ismerkedés a papír történetével. Az újrahasznosítás, az újrahasznosításra gyűjtött példák alapján a tudatos fogyasztói magatartás szerepének felismerése. Az egyes csomagolóanyagok összehasonlítása különböző szempontok szerint (esztétikus, gazdaságos, környezetkímélő, energiatakarékos, újrahasznosítható, eldobó, pazarló).</p>	<p>papírfajtákkal (ragasztás, kasírozás, kollázs), papírmásé.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: gyártási folyamatok.</p> <p>Erkölcstan: egyéni felelősség kérdése.</p> <p>Matematika: halmazok.</p>
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírgyártás, újrahasznosítás, energiaforrás, energiatakarékoság.
--------------------------------	---

Tematikai egység	VÁGTAT, MINT A PARIPA	
Előzetes tudás	Testrészek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgásjelenségek tanulmányozása során az állandóság és változás és kapcsolatuk felismertetése. Az ember megismerése és egészsége szempontjából a mozgás szerepének felismertetése az egészségmegőrzésben, a mozgásszervrendszer működésének alapvető megértetése.	
		Óra-keret 4 óra

	<p>A felépítés és működés kapcsolatának beláttatása a ló testfelépítésének és mozgásának példáján. Az egészségünket védő és károsító szokások felismertetése.</p>
--	---

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Miért vágtat sebesen a paripa? Kiből lesz a jó rövidtávfutó? Kiből lesz a jó hosszútávfutó? Hogyan fejleszthetjük mozgásunkat?</p> <p>Ismeretek: A mozgásfajták megkülönböztetése (egyenletes és gyorsuló mozgás, ütközés). A csontok, izmok, ízületek szerepe: hajlékonyság, erő, rugalmasság gyorsaság, ügyesség. Az edzés és a bemelegítés. A testalkatnak, testi adottságoknak megfelelő mozgásformák. A tánc, mint mozgás. A mozgás, mint aktív pihenési forma. A mozgásszegény életmód veszélyei. A ló leírása: testfelépítés, életmód, alkalmazkodás a környezethez. A ló mozgása: ügetés, poroszkálás, vágta.</p> <p>Az egészségünket védő és károsító szokások.</p>	<p>Mozgásjelenségek vizsgálata játékos kísérletekkel: kérdések megfogalmazása a mozgások jellemzőivel kapcsolatban. A jelenségek megfigyelése az állandóság és a változás szempontjából. Változások megfigyelése, adott szempontú besorolása (a mozgás gyorsasága, iránya). Példák gyűjtése mozgással kapcsolatos rekordokra. A rendszeres testmozgás jelentőségének felismerése. Esettanulmányok, példák feldolgozása arról, hogy a rendszeres testmozgás hogyan fejleszti az akaraterőt, állóképességet, ügyességet. A bemelegítés fontosságának és a fokozatosság betartásának belátása az edzés során. Lehetőségek keresése a lakóhelyen a rendszeres testmozgás gyakorlására. A kapcsolat felismerése a ló testfelépítése és életmódja, illetve természetes környezete között. Annak magyarázata, miért elterjedt haszonállat a ló. Példák keresése a ló és az ember kapcsolatára. A ló mozgásának megfigyelése, és különböző mozgásformáinak összehasonlítása. A dohányzás, az alkohol, a drog fogyasztás káros hatásának megértetése példákkal.</p>	<p>Vizuális kultúra: a mozgás megjelenítése a művészetekben, mozgókép készítése..</p> <p>Ének-zene: népdalok, zeneművek a ló és az ember kapcsolatáról; a ritmus és a mozgás kapcsolata (tánc).</p> <p>Testnevelés és sport: a rendszeres testmozgás. az edzés, a bemelegítés; világcsúcsok, nemzeti rekordok különböző sportágakban, lovassportok.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: a mozgás leírására szolgáló rokon értelmű szavak, hasonlatok a mozgás kifejezésére; mozgás, illetve a ló mozgásának megjelenítése irodalmi alkotásokban, mondókákban.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges életmód, egészséges testmozgás.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgásszerv, mozgásforma.
--------------------------------	---------------------------

Tematikai egység	ÖNISMERET ÉS VISELKEDÉS	Óra-keret 5 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az önismeret és önreflexió fejlesztése a viselkedési helyzetek tanulmányozásán keresztül.</p> <p>Az ember megismerése és egészsége szempontjából az emberi magatartásformák megfigyelése, hasonlóságok és különbségek keresése az állati kommunikációval.</p> <p>A kapcsolatok és a közösség jelentőségének felismertetése az ember életében.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Igaz-e, hogy „ugatós kutya nem harap?” Van-e hasonlóság az emberi és az állati viselkedés között? Hogyan „olvashatunk” mások jelzéseiből? Hogyan kerülhetjük el a sértődéseket, veszekedéseket? Hogyan őrizhetjük meg barátságainkat?</p> <p>Ismeretek: Kommunikáció az állatvilágban: a kutya tájékozódása, területvédő és behódoló magatartása. Az emberi kommunikáció: beszéd, testbeszéd. Mosoly, fintor, bólintás, hunyorítás, testtartás szerepe. Magatartásformák, szabályok, viselkedési normák különböző élethelyzetekben. Példák a helyes és helytelen viselkedésre. Együttélés a családban. Baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p>	<p>A kutya magatartásának megfigyelésével példák vizsgálata az állati kommunikációra. Hasonlóságok és különbségek keresése az állati és az emberi kommunikáció között. Az emberi kommunikáció elemeinek vizsgálata filmrészletek, fotók segítségével.. A mimika és a testtartás szerepének jellemzése egy-egy példán. A megállapítások kipróbálása, ellenőrzése szerepjátékkal. Emberi magatartásformák megfigyelése különböző helyzetekben. Helyzetgyakorlatok elemzése. Példák csoportosítása (helyes és helytelen viselkedés), érvek és indokok keresése. Az együttélés alapvető szabályainak megbeszélése.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom:szólások, közmondások, metaforák az emberi és az állati viselkedéssel kapcsolatosan.</p> <p>Vizuális kultúra: arckifejezések, testbeszéd ábrázolása művészeti alkotásokon.</p> <p>Ének-zene: emberi konfliktusok megjelenése dalokban.</p> <p>Matematika: hasonlóságok és különbségek.</p> <p>Erkölcstan: emberi kapcsolatok, közösség, a helyes magatartás.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikáció, metakommunikáció, együttélés.
--------------------------------	---

Tematikai egység	TÁJÉKOZÓDÁS A TÁGABB TÉRBEN (Magyarország)	Óra-keret 7óra
Előzetes tudás	Fő világtájak, tájékozódás vázlatrajz alapján, a földfelszín formakincsének elemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszerben való gondolkodás fejlesztése: a rész-egész kapcsolat értelmezése hazánk földrajzi helyzetén belül.</p> <p>A helyi és nemzeti azonosságtudat megalapozása, alakítása.</p> <p>A hazánkkal kapcsolatos pozitív attitűd megalapozása.</p> <p>A közlekedéssel kapcsolatos tudás bővítése.</p> <p>A térbeli tájékozódás fejlesztése, a térképhasználat előkészítése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hol találjuk meg Magyarországot a Föld bolygón? Hogyan tervezhetünk meg egy utazást?</p> <p>Ismeretek: Magyarország helyzete: államhatárok, felszínformák, vizek, főváros, települések, útvonalak, szomszédos országok. Magyarország elhelyezkedése: Föld bolygó, Európa kontinens, Közép-Európa, Kárpát-medence. A települések infrastruktúra rendszere: nagyváros, város, falu, tanya. Külváros, kertváros, belváros. Vonzáskörzet. Magyarország nagy tájegységei. Hazánk néhány főbb természeti és kulturális nevezetessége. Közlekedés, tömegközlekedés.</p>	<p>A fő világtájak megnevezése, elhelyezése a térképen. Az alapvető térképjelek megnevezése Magyarország térképén. A szomszédos országok felsorolása. Magyarország nagy tájegységeinek megnevezése és helyük meghatározása a térképen. Írányok, távolságok leolvasása. Néhány jellegzetes magyar nevezetesség megismerése képekről és a multimédia segítségével. Utazás tervezése a lakóhelyről az ország egy nevezetes pontjára. A látnivalók megtervezése. Térképhasználat: úticél megkeresése, közbenső állomások felsorolása. Távolság és időtartam becslése. A tömegközlekedési rendszer jelentőségének, környezeti hatásának elemzése.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: Magyarország értékeinek, szépségének megjelenítése a szépirodalomban.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, utazás, közlekedési eszközök.</p> <p>Ének-zene: a tájegységekhez kötődő népdalok, zeneművek.</p> <p>Vizuális kultúra: az egyes tájegységekhez kötődő jelképek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rész-egész viszony, távolságbecslés, Magyarország, település,
--------------------------------	---

fogalmak	tömegközlekedés.
-----------------	------------------

A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén:

Az egészséges életmód alapvető elemeinek alkalmazása az egészségmegőrzés és az egészséges fejlődés érdekében.

Az életkornak megfelelő viselkedéskultúra, önállóság és segítségnyújtás a szükséges élethelyzetekben.

A hosszúság és idő mérése, a mindennapi életben előforduló távolságok és időtartamok becslése.

Képesség adott szempontú megfigyelések végzésére a természetben, természeti jelenségek egyszerű kísérleti tanulmányozására.

A fenntartható életmód jelentőségének magyarázata konkrét példákkal. A hagyományok szerepének értelmezése a természeti környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában, illetve felépítésében.

Az élőlények szerveződési szintjeinek és az életközösségek kapcsolatainak bemutatása, az élőlények csoportosítása tetszőleges és adott szempontsor szerint.

Egy konkrét gyártási folyamat kapcsán a technológiai folyamat értelmezése, az ezzel kapcsolatos felelős fogyasztói magatartás ismerete.

Magyarország elhelyezkedése a földrajzi térben, néhány jelentős kulturális és természeti értékének ismerete.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1-4. ÉVFOLYAM

Az általános iskola alsó tagozatán a magyar nyelv és irodalom tantárgy elsődleges célja az anyanyelvi kommunikációs képességek fejlesztése, és az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása. Az anyanyelvi képességek fejlesztése nemcsak cél, hanem eszköz is a személyiség harmonikus fejlődéséhez, a nemzeti önazonosság erősödéséhez, a kognitív és érzelmi fejlődéshez, valamint mindezek katalizátora is egyben.

Az anyanyelvi nevelésnek kisiskolás korban is alapvető szerepe van a kulcskompetenciák kialakításában, fejlesztésében, mert erre építve, ez által válik lehetővé a kultúra aktív befogadása, a társas-társadalmi érintkezés, az identitás kialakulása, az önálló ismeretszerzés és a tanulás.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy további fontos feladata a szóbeli és az írásbeli érintkezések önálló és kreatív, integrált használatának elsajátíttatásához szükséges alapvető képességek intenzív fejlesztése, a modern társadalom különféle színterein gyakorolt nyelvhasználati módok tanítása, illetve a nyelvhasználat változatos, adekvát, tanulói tevékenységekre épülő, folyamatos gyakoroltatása.

A kor szükségleteinek és a társadalom elvárásainak megfelelően az alsó tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgy középpontjába a kerettanterv az olvasás-szövegértés és a helyes beszéd képességének fejlesztését helyezi, mint kiemelt területet, és ennek új elemeiként megjelennek az olvasási stratégiák is. Az olvasás és az írás képességének elsajátítása kulcs az önálló tanuláshoz, majd pedig a boldoguláshoz a mindennapi életben.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor különféle szinten birtokolják és használják anyanyelvüket. Az első iskolai években a tanító feladata nem az elméleti rendszerezés, hanem a változatos és egyre magasabb szinten történő gyakoroltatás a különféle kommunikációs helyzetekben, illetve a szorongásmentes, motivált nyelvi fejlődési környezet megteremtése. A játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőséget teremtenek a nyelvi tudatosság, a kreativitás, az árnyalt önkifejezés, a másik megértésének igényére, a képességek fejlesztésére. E fejlesztési folyamatra épülhet majd a továbbiakban az anyanyelvi és az irodalmi kultúra megismertetése.

Az irodalmi nevelés kialakítja és fejleszti a művekkel folytatott aktív párbeszéd képességét. Elsődleges feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, a saját gondolatok kifejtése, egymás véleményének megismerése, valamint az irodalmi művekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat. Mindez komoly hatást gyakorolhat az érzelmi élet, az önismeret és a társas kapcsolatok fejlődésére.

A különféle kommunikációs helyzetekhez kapcsolódó tevékenységek kedvező feltételeket teremtenek az önálló tanulás képességeinek célirányos fejlesztéséhez, az ismeretfeldolgozás kulturális technikáinak megismeréséhez és gyakorlásához.

1–2. évfolyam

A tanuló érzelmi érzékenysége, erkölcsi gondolkodása legalább olyan szintre kerül, hogy az olvasott művekben képessé válik emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, természeti motívumok felismerésére, megnevezésére. Bekapcsolódik a jó és a rossz, a szép és a csúnya fogalmak tartalmáról szóló órai beszélgetésekbe. Megismeri a nagy ünnepkörök egy-egy szöveghagyományát, ezeket évszakok szerint is képes elhelyezni, valamint ismer ezekhez kapcsolódó alkotásokat (népdalokat, mondákat, meséket, műalkotásokat). Részt vesz a ritmusérzékét, mozgáskultúráját is fejlesztő önismereti gyakorlatokban, szerepjátékokban. Képessé válik az olvasmányaihoz kapcsolódó személyes ismeretek, élmények felidézésére és megosztására, gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezésére. Szívesen részt vállal ritmusos, énekes rögtönzésekben, különböző kreatív játékokban. Képes mindennapi konfliktusok átélésére bábjátékban, drámajátékban. Kipróbálja a testmozgás, a manuális és művészeti alkotó tevékenység több formáját, és képes megfogalmazni ezzel kapcsolatos élményeit, tapasztalatait. A magyar nyelv és irodalom foglalkozások feladatmegoldásaiban, közös tevékenységeiben tapasztalatot szerez a társakkal való együttműködésről, tevékenységek kezdeményezéséről. A kisiskolások, akik korán találkoznak audiovizuális és hipertextes (internetes közegben működő) szövegekkel is (gyerekművek, reklámok, videojátékok, közösségi oldalak használata), megismerkednek a szövegek különböző modalitásaival, eltérő *mediumok* szövegalkotó sajátosságainak alapjaival is (az írott szöveg, a hang és a kép kapcsolatával – egyszerű, játékos formában). A tanuló játékos gyakorlatok révén elsajátít néhány, a koncentrációs képességét fejlesztő memóriagyakorlatot. Az olvasásmegértés folyamatában fejlődik a szókinca, a nyelvi-logikai kapcsolatokat, következtetéseket, viszonyításokat felismerő képessége. IKT eszközökkel képes irányított, majd önálló információkeresésre, rövid szövegek létrehozására. Segítséggel felismeri szükségleteit, tud kérdezni, gyakorlatot szerez teljesítményének és képességeinek reális értékelésében.

A gyerekek az iskolába lépés előtt először a szűkebb környezetüktől sajátítják el a magyar nyelvet. A tantárgy feladata ennek az ösztönös nyelvtudásnak a formálása, a nyelvi tudatosság fejlesztése.

Az 1–2. évfolyam legfontosabb feladata az olvasás és az írás megtanítása, az igényes beszéd fejlesztése, amely egyben a további anyanyelvi nevelés alapja is. Az olvasás és az írás életkornak megfelelő tudása nélkül elképzelhetetlen a tantárgyakban való továbbhaladás.

Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért az első osztályokban a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát, haladási tempóját a tanulási kudarcok, a tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében.

Az anyanyelvi nevelés területeit arányosan kell fejleszteni, s el kell érni, hogy a különböző területek képességfejlesztése és ismeretanyaga egységet alkosson. Kiemelt feladat a szókinca gyarapítása, a használt szavak jelentésrétegeinek, stílusértékének és különféle használatainak a megismertetése és tudatosítása, mert az anyanyelvi kommunikáció egyik feltétele a szókinca árnyalt ismerete.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegeinek, a feladatok utasításainak a lényegét.

A gyermeki spontán alkotóképességre és a játék örömeire alapozva kell a legkülönbözőbb tevékenységformákkal a hétköznapi gyakorlati szövegműfajok tudatos és kreatív használatára nevelni.

Az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és betűkapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell

szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényüket, s megfelel az életkorban elvárható követelményeknek.

Az anyanyelvről szerzett ismeretek segítségével a tudatos nyelvszemléletet, az emeltebb igényű szóbeli és írásbeli anyanyelvhasználatot alakíthatjuk ki. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhethetnek a tanulók. A fogalomalkotás nyelvi tapasztalásra épül. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabályismeret és a helyesírási készség elemi szintjének kialakítása. A szabályalkalmazással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

Fokozni kell a tanulók tudatosságát, kitartását és igényességét a különböző nyelvi tevékenységekben, segíteni kell őket, hogy tanulási tevékenységüket fokozatosan növekvő időtartamban legyenek képesek irányítani.

**Fejlesztési feladatok és óraszámok
1-2. évfolyam**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám* az 1-2. évfolyamon	Javasolt óraszám az 1. évfolyamon	Javasolt óraszám a 2. évfolyamon
1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	33 óra	15 óra	18 óra
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	25 óra	25 óra	
• Az olvasástanulás előkészítése	70 óra	70 óra	
• Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	105 óra	20 óra	85 óra
3. Írás	20 óra	20 óra	
• Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	50 óra	50 óra	
• Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	52 óra	15 óra	37 óra
4. A tanulási képesség fejlesztése	17 óra	7 óra	10 óra
5. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	20 óra		20 óra
• Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása	42 óra		42 óra
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	15 óra	5 óra	10 óra
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése	5 óra		5 óra
		227 óra**	227 óra**
		+ 61 óra szabad órakeret	+ 61 óra szabad órakeret
		Összesen 288 óra	Összesen 288 óra

Az alsós munkaközösség döntése alapján a szabad órakeretet az egyes tematikai egységek között osztják el a rendelkezésre álló időkeretet az alkalmazható tudás megszerzése vagy a képességek fejlesztése céljából.

*Az emberi erőforrások minisztere 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelete a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről 2. § (5) Az iskola a helyi tanterve elkészítése során a tantárgyi kerettantervek tematikai egységeiben meghatározott óraszámokat legfeljebb 10%-kal csökkentheti.

** A kerettanterv által előírt tartalmak a tantárgy számára rendelkezésre álló időkeret 90 %-át fedi le. Az 1. és a 2. évfolyamon heti 7 (évi 252) órával rendelkező Magyar nyelv és irodalom tantárgy kerettanterve tehát évi 25 óra szabad időkeretet biztosít a tantárgy óraszámán belül.

A pedagógusok megtölthetik ezt az időkeretet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal, de dönthetnek úgy is, hogy a helyi tantervben nem írnak elő további tananyagot, hanem az egyes tematikai egységek között osztják el a rendelkezésre álló időkeretet az alkalmazható tudás megszerzése vagy a képességek fejlesztése céljából.

Gyöngyösroszi Árpád Fejedelelem Általános Iskola

Lehetőség van arra is, hogy a kötelező órák mellé a szabadon tervezhető órakeretből is felhasználjanak a pedagógusok például **1 órát** a *Magyar nyelv és irodalom* tantárgy tanításához. Ekkor a heti óraszám **8 órára növekszik**, az éves óraszám **288 óra lesz**, vagyis összesen **36 órával több** fordítható a tananyag elsajátítására, a gyakorlásra, illetve további tananyagrészek feldolgozására.

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszéd-légzés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Az aktív szókincs bővítése, pontosítása képek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével. Mondatok alkotása képek, képsorok alapján. Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása. Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.	A tanuló – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz.	<i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika. <i>Vizuális kultúra:</i> képek, képi kompozíciók. <i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok. <i>Erkölcstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérés, köszönetnyilvánítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 1. - az olvasástanulás előkészítése	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástanulás előkészítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Motiváció kialakítása, fejlesztése, szorongásmentes olvasási környezet megteremtése. Az olvasáshoz szükséges képességek és részképességek fejlesztése (fonémahallás, megkülönböztető képesség,	A tanuló – nyitott, motivált, érdeklődő az olvasás tanulásában; – rendelkezik a megfelelő ismeretekkel és szókinccsel az olvasást, írásbeliséget illetően;	<i>Vizuális kultúra:</i> ábra, illusztráció, reprodukció. <i>Ének-zene:</i> ritmus, tempó, dallam.

figyelem, tempó, ritmus, szókinccs, nyelvhasználati szabályok, kommunikációs képességek, irányok felismerése, relációs szókinccs, nyelvi tudatosság).	– részképességei elérték a szükséges szintet.	<i>Matematika, Testnevelés és sport:</i> irányok azonosítása, megnevezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, szótag, szó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 2. - az olvasás jelrendszerének elsajátítása, dekódolási képesség kialakítása	Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasás jelrendszerének elsajátítása, a dekódolási képesség kialakítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Az olvasás funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Betűfelismerés, betű-hang, fonéma-graféma azonosítási szabályok, automatizált képesség. Biztonságos betű-összevonási képesség. Olvasástechnikai hibák felismerése, javítása.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – olvasási tevékenysége motivált, érdeklődő; – ismeri a magyar ábécé nyomtatott kis és nagybetűit; – ismeri a betű-hang, fonéma-graféma megfeleltetési szabályait; – biztos betűfelismerési, összevonási képességgel rendelkezik; – rendelkezik az olvasásra, annak folyamatára vonatkozó szókinccsel, ismeretei az életkornak megfelelőek; – biztonsággal, pontosan olvas szavakat, szószerkezeteket, mondatokat életkori sajátosságának megfelelő egyszerű, rövid szövegeket. 	<i>Vizuális kultúra:</i> betűtípus, betűforma.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, összefoglalás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése 3. - a szövegértő olvasás előkészítése	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Biztos betűfelismerési, összevonási képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegértő olvasás előkészítése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén.</p> <p>Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p>Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről).</p> <p>A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret fejlesztése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt rövid szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – a szöveg megértésének bizonyítása az életkornak megfelelő szinten. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az olvasott/felolvasott szöveghez kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel).</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, cím, szöveg, mondat, írásjel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása.</p> <p>A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, a játék, a ritmus és a zene révén.</p> <p>Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, mese, szereplő).</p>	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről.</p> <p>Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Marék Veronika, Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai).</p> <p>A szereplők cselekedeteinek, tulajdonságaik megfigyelése.</p> <p>Egyszerű oksági összefüggések felismerése.</p> <p>Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik a társakkal. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és szűkebb közösségeim.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mese, vers, versszak, verssor; szereplő.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írástanítás előkészítése - az írás megtanulásának technikai alapozása	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás eszközeinek és az eszközök használatának megismerése, gyakorlása, elemi tanulási szokások kialakítása. Fonématudatosság, hallás fejlesztése. Az iskolai tanuláshoz szükséges pszichikus funkciók, alapvető képességek célirányos fejlesztése (pl. a figyelem tudatossága, tartóssága; feladattudat; a kivárási képessége; differenciált látási és hallási megfigyelések; mozgáskoordináció; finommozgások).	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Hangok helyének, időtartamának megfigyelése szavakban. Analizáló, szintetizáló feladatok végzése. Tájékozódás térben, síkban. A füzet és az írószerek használata. Finommozgások, mozgáskoordináció fejlesztése. Vonalvezetési gyakorlatok, betűelemek vázolása, írása. Helyes írásszokások kialakítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – nyitott, motivált, érdeklődő az írás tanulásában; – előzetes képességei és ismeretei megfelelőek az írástanulás megkezdéséhez; – finommotorikája, szem-kéz koordinációja megfelelő szintű; – tisztában van az írás alapvető funkcióival a mindennapi életben. 	<i>Életvitel és gyakorlat:</i> a finommozgások fejlesztése (pl. gyurmázással). <i>Vizuális kultúra:</i> a finommozgások fejlesztése rajzolással, festéssel, mintázással. <i>Erkölcstan:</i> az írott nyelvi kommunikációs viselkedés szabályai. <i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írott betűalakok tanítása - írástechnikát fejlesztő gyakorlatok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás jelrendszerének differenciált elsajátítása. A helyes írásszokások kialakítása az egyéni képességkülönbségek figyelembevételével. Az írástechnika és a rendezett kézírás megalapozása, fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>Az írott kis- és nagybetűk szabályos alakítása, kapcsolása. Betűkapcsolatok, rövid szavak írása.</p> <p>A hangok időtartamának jelölése. Másolás írott, majd nyomtatott mintáról: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok írása.</p> <p>Hat betűnél nem hosszabb szavak látó-halló tollbamondásra írása.</p> <p>Rövid szavak írása emlékezetből. Rövid mondatok írása tollbamondásra és emlékezetből.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri és használja a magyar ábécé betűinek írott alakjait; – írása rendezett, a betűket olvashatóan alakítja és kapcsolja egymáshoz. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> irányváltásokat segítő vonalkombinációk (vonalkötegek, vonalgombolyagok stb.) használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nyomtatott betű, írott betű, írásjegy, egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű, kisbetű, nagybetű, szótag, szó, mondat, szöveg.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A magyar ábécé írott betűinek használata.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok írásakor.</p> <p>Az íráshasználat normáinak megtartása.</p> <p>Elvárható tempójú írás.</p> <p>Szavak, szószerkezetek, mondatok leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből.</p> <p>Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját; 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	Kisbetű, nagybetű; margó.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, könyvtárlátogatás).</p> <p>Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása.</p> <p>Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szöveg tanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p>A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása.</p> <p>Könyvek, gyermekújságok jellemző részeinek (Pl. tartalomjegyzék) megfigyelése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: 2-3 mondóka, Nemes Nagy Ágnes: <i>Nyári rajz</i>; Weöres Sándor egy költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből egy alkotás. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Kép és szöveg kompozíció kapcsolatának elemzése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, tartalomjegyzék, gyermekújság.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén</p>	<p>A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Aktivizálja a szókinccsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoriterekét.</p> <p>Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő szókinccsel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.</p> <p>Alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a <i>j</i> hangot Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.</p>
---	---

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A beszéd, a beszédészlelés és a beszédértés megfelelő szintje.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szóbeli és az írásos kommunikációban a megértés pontosságának és a kifejezés érthetőségi szintjének emelése. A környezettel való nyelvi kapcsolattartás biztonságának elősegítése. Két vagy több mondat összekapcsolásával a gondolatok, érzések, vélemények pontosabb kifejezése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszéd-lézés. A hangok tiszta artikulációja, az időtartam és a hangkapcsolatok helyes kiejtése. Mondatok, szövegek olvasásakor, memoriterek elmondásakor a hanglejtés, a hangsúly helyes alkalmazása. Az aktív szókinccs bővítése, pontosítása szövegkörnyezetben történő értelmezéssel és képek, képzetek, képi kompozíciók fogalmi megfeleltetésével. Mondatok összekapcsolása. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok alapján, adott vagy választott témáról. Páros és csoportos beszélgetés. Szituációs játékokban a felnőttek és a kortársak udvarias megszólítása és a szituációnak megfelelő nyelvhasználat alkalmazása. Nem verbális jelzések tartalmának felismerése, használata beszéd közben. Önismereti gyakorlatok, szerepjátékok.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – érthetően beszél; – megérti az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszol; – használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének illendő nyelvi formáit; – bekapcsolódik a közös tevékenységekbe. Alkalmazkodik azok szabályaihoz; – eligazodik szűkebb környezete társas kapcsolatrendszerében. 	<i>Ének-zene; testnevelés és sport:</i> helyes légzéstechnika. <i>Vizuális kultúra:</i> képek, képzetek, képi kompozíciók; egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal, fotóval) megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve. <i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok. <i>Erkölcstan:</i> én és környezetem, bemutatkozás, önismeret.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tempó, ritmus, szünet, hangerő, hangsúly, arcjáték, tekintet, testtartás, bemutatkozás, bemutatás, köszönés, megszólítás, kérdés, köszönetnyilvánítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése - a szövegértő olvasás előkészítése	Órakeret 85 óra
Előzetes tudás	Alapvető ismeretek a nyelvről, a kommunikációról, az írott nyelvről, ezek funkcióiról, a nyelvi tudatosság kritérium szintű megléte.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szövegértő olvasás előkészítése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Magabiztos néma és hangos olvasás a mondat egyszerűbb, életkori sajátosságoknak megfelelő szintjén. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása. Mesék, narratív történetek értő hallgatása, felidézése. (pl. történetek a családi élet eseményeiről; nemzeti ünnepeinkről, jelképeinkről). A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvas fel, – felismeri, szükség esetén modellkövetéssel javítja olvasási hibáit, – használja az előzetes áttekintés, egyszerű összefoglalás, az érzékszervi képek alkotásának stratégiáit a megértés érdekében; – a szöveg megértését bizonyítja a következő tevékenységekkel: következtetés, tartalommondás, események összefoglalása, egyszerű értékelése az életkornak megfelelő szinten. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> szóbeli és írásbeli szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). Médiaélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjáttékkal. Jel, jelkép, piktogram.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, hang, beszédhang, szerző, író, olvasó, cím, szöveg, mondat, írásjel, bekezdés, összefoglalás, előzetes áttekintés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Néhány mondóka, soroló, gyermekjáték, vers ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi alkotások befogadásának megalapozása. A műélvezet fejlesztése a beleélés, a képzelet, az asszociációk, a játék, a ritmus és a zene révén. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegek megismerése. A költői nyelv sajátosságai (ritmus, rím), megértésének megalapozása. Elemi irodalmi ismeretek elsajátítása tapasztalati úton (pl. vers, mondóka, találós kérdés, mese, szereplő).	

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyar nép- és műköltészeti alkotások megismertetése, a népköltészetben megtestesülő értékek, hagyományok közvetítése. Ismerkedés hazai kisebbségek és más népek irodalmának alkotásaival. A mese és a valóságleírás különbségének tudatosítása. Mondák, legendák a magyar nép történetéből; rövid elbeszélések a magyar történelem nagy alakjairól. Tapasztalatszerzés a verses és a prózai szövegek formájának különbségeiről. Az olvasmány címének, hangulatának megfigyelése; témájának, szereplőinek, főbb eseményeinek megnevezése (pl. Arany László, Benedek Elek, Wass Albert, Illyés Gyula meséi, mesefeldolgozásai). A szereplők cselekedeteinek megítélése, tulajdonságaik megfigyelése. Egyszerű oksági összefüggések felismerése. A cím és a tartalom kapcsolatának felismerése. A verses forma megfigyelése, a ritmus, a rím, az ismétlődések felfedezése, megtapasztalása. Olvasmányok szerzőjének megnevezése. Rövid mesék, történetek dramatikus, bábos megjelenítése. Az olvasmány tartalmához kapcsolódó improvizációs és beleélő játékok.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – hallgat, olvas verset, mesét, életkori sajátosságának megfelelő irodalmi műveket; – képes egyszerű irodalmi szövegek felismerésére műfaji jellemzőinek alapján (pl. mese, költemény, mondóka, találós kérdés); – néhány verset, mondókát elmond fejből; – dramatikus játékokban együttműködik a társakkal. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus és improvizációs játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ismétlődések.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelmez, kellék, díszlet, színpadi tér és lépték. Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás. Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A hang és kép szerepe a mesevilágban.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én és szűkebb közösségeim.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népköltészet, műköltészet; mese, mesekezdés, mesebefejezés; monda, főszereplő, mellékszereplő; vers, verses mese, versszak, verssor, ritmus, ismétlődés, rím.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az írástechnika fejlesztése - az eszközszintű írás előkészítése	Órakeret 37 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kis- és nagybetűk írása. Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elsajátított új nyelvhasználati módok készségeinek továbbfejlesztése: az írásmozgások automatizmusainak és az íráshoz kapcsolódó helyes szokásoknak a megerősítése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabályos betűalakítás és betűkapcsolás a szavak, szókapcsolatok, mondatok és rövid szövegek írásakor. Az íráshasználat normáinak megtartása. Elvárható tempójú írás. Két-három összefüggő mondat leírása másolással, tollbamondás után vagy emlékezetből. Önállóan alkotott mondatok leírása. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – másoláskor nem vét írástechnikai hibát; – jelöli a mondatkezdést és a mondatzárást; – a gyakorolt szókészlet körében alkalmazza a szókezdő nagybetűt; – ismeri az időtartam és a j hang kétféle jelölési módját; – szövegminta alapján felismeri és kijavítja hibáit. 	<i>Vizuális kultúra:</i> térérzékelés, finommotorika, esztétikai igényesség; különféle vonaltípusok készségfejlesztő alkalmazása. <i>Testnevelés és sport:</i> harmonikus mozgás. <i>Ének-zene:</i> tempó, ritmus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisbetű, nagybetű; margó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondat, szó, hang, betű; szótagolás; szótó és toldalék; mondatfajták	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tapasztalati alapon a szöveg, a mondat, a szó, a szótag, a hang és a betű megkülönböztetése. A szavak szótagokra bontása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyanyelvhasználat tudatosításának megindítása, a helyesírás biztonságának megalapozása. A nyelvi elemzési készség fejlesztése és a nyelvtani fogalmak használatának tudatosítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mondat, a szó, a hang, a betű felismerése és megnevezése. A betűrend használata gyakorlati feladatokban. A hangok csoportosítása fajtájuk és időtartamuk szerint. A szótagolás szabályszerűségeinek felismerése. A szavak jelentést hordozó szerepének ismerete. A szótó felismerése, a toldalékok jelölése. A toldalékos szavak felismerése	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, és a különféle feladatmegoldásban használja a szabályokat. 	<i>Környezetismeret:</i> állatok kommunikációja, jel, jelzés, információ; lakóhely, közlekedés; természeti ritmusok. <i>Vizuális kultúra:</i> hangfelvételek és képfelvételek készítése; a helyes kiejtés vizsgálata a felvétel segítségével.

szövegben. Szavak toldalékos alakjának alkotása. A <i>-ba, -be, -ban, -ben</i> ragos szóalakok helyes használata és leírása. A beszélői szándék felismerése a kijelentő és a kérdő mondatokban. Megnevezésük. Az <i>-e</i> kérdőszó helyes használata.		<i>Ének-zene:</i> ritmusjátékok ütőhangszereken.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang, betű; ábécé; egyjegyű betű, kétjegyű betű, háromjegyű betű; magánhangzó, mássalhangzó; szó, mondat, szöveg; szótó, toldalék, kijelentő mondat, kérdő mondat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Órakeret 42 óra
Előzetes tudás	A helyesírási szabályok megértéséhez, alkalmazásához szükséges nyelvtani fogalmak.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Szabályszerűségek felismerése és alkalmazása írásbeli feladatokban. Hibajavításkor indoklás a szabály felidézésével. A helyesírási probléma felismerése. Az írás és a helyes kiejtés együttes alkalmazása. A <i>j</i> és <i>ly</i> használata az ismert szókincs körében. Szabályismeret és alkalmazás: – az időtartam jelölése; – a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok; – a hagyomány szerinti írásmód; – az elválasztás szabályai; – a kijelentő és a kérdő mondat jelölése. A mondatkezdő nagybetű és a megfelelő mondatvégi írásjel jelölése, alkalmazása írásbeli feladatokban. A korosztálynak megfelelő lexikonok, szótárak használata.	A tanuló – szükség szerint felidézi és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet körében; – 30–40 begyakorolt szó esetében helyesen jelöli a <i>j</i> hangot; – az egyszerű szavakat helyesen választja el.	<i>Ének-zene:</i> egy adott dallamhoz szöveg alkotása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, elválasztás, szótag; pont, kérdőjel, felkiáltójel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elemi feladat-megoldási műveletek használata.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulási képesség mint az életkori sajátosságoknak megfelelő megismerési, élményszerzési folyamatnak, a játszva tanulás képességének támogatása, fejlesztése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek megalapozása és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés; gyermeklexikon használata; beszélgetés a tanulás szerepéről, fontosságáról, a tanuláshoz szükséges információk kereséséről és kezeléséről). Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. Tanulás több tevékenység és érzékszerv segítségével: ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memória-gyakorlatok, szövegtanulási technikák. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében. A kép és a szöveg kapcsolata. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg kiegészítő hatása. A könyvtárhasználat alapvető szabályai. Írott nyelvi források, információhordozók, könyvek, újságok. Eligazodás a könyvek, írott nyelvi források világában. Gyermekújságok jellemzői tartalomjegyzék alapján. Tájékozódás a gyermeklexikonokban betűrend segítségével. A könyvek jellemző adatainak, részeinek megfigyelése (író, cím, kiadó, tartalomjegyzék).</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a tanító irányításával motiváltan tanul; – a tanulási folyamat során változatos tevékenységeket és több érzékszervet is használ; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: József Attila: <i>Altató</i>; Petőfi Sándor: <i>Anyám tyúkja</i>, Tamkó Sirató Károly egy verse, Weöres Sándor két költeménye; kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás. 	<p><i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> önálló tanulás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A szöveget alkotó betűformák és a közlési tartalmak kapcsolatának felismerése. Kép és szöveg kompozíciós kapcsolatának elemzése. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat kockázatainak és lehetőségeinek felismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, lexikon, betűrend, tartalomjegyzék, gyermekújság.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsei, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján, a történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Egyszerű ítéletek alkotása a mesék, versek, olvasott, hallott irodalmi művek szereplőiről. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák kialakítása (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése az egy szálon futó történekekben. Azonosulás, ítélet, érvelés szépirodalmi szövegek kapcsán. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Egyszerű közmondások, szólások megismerése, megfelelő alkalmazása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték).</p> <p>A múlt néhány emléke környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes állást foglalni, érvelni alapvető erkölcsi kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket; – meghallgatja mások érvelését is; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat, azokat életkori szintjén kezelni. 	<p><i>Dráma és tánc:</i> részvétel dramatikus játékokban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> átélt, elképzelt vagy olvasott esemény vizuális kifejezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családtagjaim, szeretet, barátkozás (konfliktushelyzetek megélése játékokon keresztül).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése (magatartásformák, szabályok, viselkedési normák); környezet és fenntarthatóság.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, konfliktus, közmondás, nemzeti ünnep, jelkép.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén</p>	<p>A tanuló érthetően beszéljen, legyen tisztában a szóbeli kommunikáció alapvető szabályaival, alkalmazza őket. Értse meg az egyszerű magyarázatokat, utasításokat és társai közléseit. A kérdésekre értelmesen válaszoljon. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a bemutatkozás, a felnőttek és a kortársak megszólításának és köszöntésének udvarias nyelvi formáit. Legyen képes összefüggő mondatok alkotására. Követhetően számoljon be élményeiről, olvasmányai tartalmáról. Szöveghűen mondja el a memoritereket.</p> <p>Ismerje az írott és nyomtatott betűket, rendelkezzen megfelelő szókincssel. Ismert és begyakorolt szöveget folyamatosságra, pontosságra törekvően olvasson fel. Tanítója segítségével emelje ki az olvasottak lényegét. Írása legyen rendezett, pontos.</p> <p>Ismerje fel és nevezze meg a tanult nyelvtani fogalmakat, szükség szerint idézze fel és alkalmazza a helyesírási szabályokat a begyakorolt szókészlet szavaiban. Jelölje helyesen a <i>j</i> hangot 30–40 begyakorolt szóban. Helyesen válassza el az egyszerű szavakat.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén.</p>
---	---

3–4. évfolyam

A beszéd-készség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása, a szó-kincs aktivizálása szövegalkotó feladatokkal, a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Az olvasástechnika eszközzé fejlesztése feltételt teremt az írott szövegek önálló megértéséhez. A szövegek értelmezésével és feldolgozásával felkészít az alapvető szövegműveletek önálló alkalmazására. Az olvasmányok sokoldalú feldolgozása fejleszti a tanulók kritikai érzékét, ítélőképességét és empátiáját, a kifejezés nyelvi megvalósulására való figyelmet. Lehetőséget teremt egyszerű irodalmi formákkal kapcsolatos tapasztalatok szerzésére, irodalmi kifejezésformák, stílusbeli és szerkezeti sajátosságok felfedezésére, a magyar nyelv és a magyar kultúra hagyományainak megismerésére, az olvasás megszerettetésére.

Az írásbeli szövegalkotás szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szó-kincs kialakításának forrásai is; hozzájárulnak az önkifejezés igényének kielégítéséhez és képességének fejlődéséhez.

Az önálló tanulás képességének kialakítása az olvasás-szövegértés képességének fejlesztésébe ágyazva az ismeretszerző képességek intenzív fejlesztését szolgálja. Fontos a tanulási szokások és technikák tanulása, a különféle források és azok használatának, az információszerezés lehetőségeinek és korlátainak megismerése, a szelekció, az összehasonlítás és a kritikai feldolgozás képességének fejlesztése.

A 3–4. évfolyamon az írás-helyesírás tanításának célja az életkornak és az oktatás igényeinek megfelelő írástechnika differenciált kialakítása, a tanulást és az írásos önkifejezést szolgáló eszközzé fejlesztése az olvashatóság, a rendezettség és a helyesség igényével.

A tapasztalati megalapozottságú, elemi szintű grammatikai ismeretek megszerzésével elkezdődik a tudatos nyelvszemlélet kialakulásának folyamata. Fejlődésnek indul a nyelvi kifejezésre irányuló figyelem, az önértékelő képesség, a kritikai érzék és az igényes, változatos és kifejező nyelvhasználatra való törekvés különféle kommunikációs helyzetekben.

**Fejlesztési feladatok és óraszámok
3-4. évfolyam**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám* a 3-4. évfolyamon	Javasolt óraszám a 3. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
1. Beszédkészség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	30 óra	15 óra	15 óra
2. Olvasás, az írott szöveg megértése	111 óra	55,5 óra	55,5 óra
3. Írás, szövegalkotás			
• Az íráshasználat fejlesztése	15 óra	15 óra	
• Fogalmazási alapismeretek	23 óra	12 óra	11 óra
• Szövegalkotási gyakorlatok	42 óra	18 óra	24 óra
4. A tanulási képesség fejlesztése	28 óra	12 óra	16 óra
5. Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek			
• Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása	35 óra	17 óra	18 óra
• Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	56 óra	28 óra	28 óra
6. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	37 óra	16 óra	21 óra
7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történelmi érzék fejlesztése	12 óra	6 óra	6 óra
		266,5 óra**	194,5 óra**
		+ 57,5 óra szabad órakeret	+ 21,5 óra szabad órakeret
		Összesen 288 óra	Összesen 252óra

Az alsós munkaközösség döntése alapján a szabad órakeretet az egyes tematikai egységek között osztják el a rendelkezésre álló időkeretet az alkalmazható tudás megszerzése vagy a képességek fejlesztése céljából.

*Az emberi erőforrások minisztere 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendelete a kerettantervek kiadásának és jóváhagyásának rendjéről 2. § (5) Az iskola a helyi tanterve elkészítése során a tantárgyi kerettantervek tematikai egységeiben meghatározott óraszámokat legfeljebb 10%-kal csökkentheti.

** A kerettanterv által előírt tartalmak a tantárgy számára **rendelkezésre álló időkeret 90 %-át fedi le**. A 3. és a 4. évfolyamon **heti 6 (évi 216) óra**s időkerettel rendelkező *Magyar nyelv és irodalom* tantárgy kerettanterve tehát **évi 21,5 óra szabad időkeretet biztosít** a tantárgy óraszámán belül.

A pedagógusok megtölthetik ezt az időkeretet a helyi igényeknek megfelelően a kerettanterven kívüli tantárgyi tartalommal, de dönthetnek úgy is, hogy a helyi tantervben nem írnak elő további tananyagot, hanem az egyes tematikai egységek között osztják el a rendelkezésre álló időkeretet az alkalmazható tudás megszerzése vagy a képességek fejlesztése céljából.

Lehetőség van arra is, hogy a kötelező órák mellé a szabadon tervezhető órakeretből is felhasználjanak a pedagógusok például **1 órát** a *Magyar nyelv és irodalom* tantárgy tanításához. Ekkor a heti óraszám **7 órára növekszik**, az éves óraszám **252 óra lesz**, vagyis összesen **36 órával több** fordítható a tananyag elsajátítására, a gyakorlásra, illetve további tananyagrészek feldolgozására.

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókincs intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondatfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben. Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások, a hangzó beszéd, az olvasott szövegek értelmezésekor szavak jelentésének, stílusértékének megfigyelése. A tapasztalatok felhasználása szövegalkotáskor és beszélgetés közben. Vélemény kulturált megfogalmazása. Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi hátterének megfigyelése, értékelése. Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. 	<i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés. <i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés. <i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 56 óra
--------------------------------------	------------------------------------	--------------------

Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, az értő olvasás kialakítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolattérkép, fürtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a szöveg átfutása, – az előzetes tudás aktiválása, – jóslás, anticipáció. <p>Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – ismert tartalmú szöveget folyamatosan, kifejezően olvas fel felkészülés után; – felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt; – hanglejtése és tempója beszédéhez közelítő; – felismeri és javítja a hibáit; – az életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt néma olvasás útján megért; – értelmezi az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg, műfaj, szövegértés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése.</p> <p>Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése.</p> <p>Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások</p>	

	megismerése. Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén).</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.</p> <p>Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.</p> <p>Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból. (Például Berg Judit: <i>Rumini</i>; Boldizsár Ildikó: <i>Boszorkányos mesék</i>; Csukás István: <i>Süsü, a sárkány, Pom Pom összes meséi, gyerekversek</i>; Lázár Ervin: <i>Szegény Dzsoni és Árnika</i>; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna <i>gyermekversei</i>; Tóth Krisztina: <i>Londoni mackók</i>.)</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriafejlesztő gyakorlatok.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el. 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).</p> <p><i>Vizuális kultúra; dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül.</p> <p>Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl.</p>

Részvétel csoportos improvizációs játékokban. Olvasmányok szövegének reprodukálása, illusztrálása rajzzal, zenével, képzőművészeti alkotással.		animációs mesék).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az íráshasználat fejlesztése		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, látó/halló előkészítés után tollbamondásra és írásminta nélkül, emlékezetből.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás eszközszintre emelésének segítése. E tevékenységben a kitartás és a folyamatjellegű gyakorlás ösztönzése. Az írástempó fokozása mellett a helyesség, az íráskép rendezettségének, esztétikumának értéként való elfogadása.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az írástechnika fejlesztése, helyes írásszokások megszilárdítása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás). Az írás lendületének és tempójának fokozása. Szó sorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás kialakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével. Szükség esetén az olvashatóság javítása.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – írása jól olvasható; – írástempója lendületes; – fűzetvezetése rendezett. 	<i>Matematika;</i> <i>környezetismeret:</i> olvasható, tetszetős és rendezett fűzetvezetés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Íráskép, szövegkép, olvashatóság.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Fogalmazási alapismeretek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A különböző szövegformák tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete. Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend érzékeltetése, a szöveg tagolása bekezdésekre.	A tanuló – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja az elbeszélő fogalmazások készítéskor.	<i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás. <i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Témaválasztás, anyaggyűjtés, címadás; bekezdés; bevezetés, tárgyalás, befejezés; elbeszélés..	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása. Történetalkotás szóban. Képolvasás, mesemondás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása az elbeszélő szövegek alkotásakor. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése.	A tanuló – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával kb. egy oldal terjedelmű elbeszélő fogalmazást készít;	<i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése.

<p>Önálló írásbeli fogalmazások készítése elbeszélő szövegformában. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése. A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával, a tanító segítségadásával.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. 	<p>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiászöveg-írás). Képregény készítése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: szabadidős tevékenységek megbeszélése, a hozzá kapcsolódó élmények megfogalmazása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélés, történetmondás; téma, helyszín, szereplő, cselekmény, időrend, párbeszéd.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása: mondatfajták, szavak, szófajok</p>		<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult nyelvtani fogalmak felismerése és megnevezése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében. A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben. A nyelvi tudatosság fokozása.</p>		
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A felkiáltó, a felszólító és az óhajtó mondatokban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben. A rokon értelmű szavak, a többjelentésű, azonos alakú szavak helyes használata. A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben. Különböző időben végbemenő cselekvések, történések megkülönböztetése. Az igeidők helyes használata beszédben és írásban. Az igeidők szerepének</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – felismeri, megnevezi és megfelelően jelöli a mondatfajtákat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szövegkörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igeidőket. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. <i>Matematika:</i> szavak csoportosítása.</p>	

és írásmódjának megfigyelése. A főnév fajtáinak csoportosítása, megnevezése. Többes számú főnevek alkotása. A <i>-ba, -be, -ban, -ben</i> ragos főnevek helyes használata mondatalkotással, szövegértelmezéssel. A melléknév szerepének ismerete a nyelvhasználatban. A fokozott melléknévi alakok használata szövegalkotáskor.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szófaj; főnév, köznév, tulajdonnév, ige; igeragozás; igekötő; melléknév, melléknévfokozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	A hangok hosszúságának helyes jelölése a begyakorolt szókészlet körében. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A <i>j</i> hang biztos jelölése a begyakorolt szókészletben. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: ragos főnevek, igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; igekötős igék; fokozott melléknevek. Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A főnév <i>-t</i> toldalékának (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése. A <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – a mondatot nagybetűvel kezdi és írásjellel zárja; – a begyakorolt szókészlet körében biztonsággal alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; 	<i>Matematika;</i> <i>környezetismeret;</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat; vizuális kultúra; informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak helyesírása.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagybetű, kisbetű, írásjel, helyesírási szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.		
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Tanulás különböző típusú szövegekből.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szöveg tanulási technikák.</p> <p>Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével.</p> <p>Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p> <p>Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai.</p> <p>Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – feladatainak megoldásakor szükség szerint szótárat, lexikont használ; – egyszerű kutatási feladatokat elvégez, tapasztalatairól beszámol; – információt keres különböző típusú szövegekben; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: <i>Betlehemi királyok</i>, Petőfi Sándor: <i>Füstbe ment terv</i>; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; részletek Kölcsey Ferenc: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty Mihály: <i>Szózat</i> című művéből, illetve szépprózai művekből. 	<p><i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk keresése és kezelése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ítéloképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése	Órakeret 6 óra
--	--	---------------------------

Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsei, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Erkölcsei és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása. A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>A műélvezet, a beleélés mélyebb megtapasztalása a fentiek segítségével is. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p> <p>A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket; – képes beleélésre, azonosulásra az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. – történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. 	<p><i>Erkölcstan:</i> Értérend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>Dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.	

A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.</p> <p>Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p>
---	---

	<p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően olvasson fel ismert szöveget. Felolvasása értelmező, az írásjelek szerint tagolt, hangleadása és tempója az élő beszédhez közelítő legyen. Életkorának megfelelő témájú és szövegnehézségű olvasmányt értsen meg néma olvasás útján. Nevezze meg az olvasmány szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait. Az olvasottakkal kapcsolatos véleményét értelmesen fogalmazza meg. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.</p> <p>Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe a település könyvtárát. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.</p> <p>A memoritereket szöveghűen, jól érthetően mondja el.</p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos elbeszélő fogalmazást készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. A tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelezze. Tanítója útmutatásai alapján javítsa ki fogalmazási és helyesírási hibáit.</p> <p>Nevezze meg és jelölje megfelelően a tanult mondatfajtákat. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat, és nevezze meg azokat szövegben is. A szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igeidőket és az igeidőket.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történelmi érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
--	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén</p>	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.</p> <p>Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p> <p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően és értelmezően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Mondja el az olvasottak lényegét. Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe a település könyvtárát, illetve digitális forrásokat. A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.</p> <p>A memoritereket szöveghűen mondja el.</p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást (elbeszélést) készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. Ismerje a mindennapi tájékoztató szövegek főbb jellemzőit.</p> <p>Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek.</p>
--	--

	<p>Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, névelő, névutó, személyes névmás, kérdő névmás, mutató névmás), és nevezze meg azokat szövegben is.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
--	---

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Szóbeli közlések megértése. Kérdésekre értelmes válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás és tisztelet szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszéd tartalmának, hangzásának, stílusának és kifejező erejének egymással összefüggő fejlesztése. A beszéd és a megértés továbbfejlesztése, különös tekintettel a pontosságra, a folyamatosságra és a kifejezőerőre, valamint az aktív szókinés intenzív gyarapítására. A szóbeli szövegalkotási készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A helyes beszédlejtés, a helyes kiejtés, a mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben (pl. párbeszéd, felolvasás, kiscsoportos beszélgetés). Vélemény kulturált megfogalmazása. Figyelem a beszélgetőtársra. Az üzenet lényegének és érzelmi háttérének megfigyelése, értékelése. Állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, stílusértékének értelmezése az olvasott szövegekben. Több mondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. Hosszabb szóbeli közlések tartalmának rövidített elmondása.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – értelmesen és érthetően fejezi ki gondolatait; – használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat; – beszédstílusát beszélgető partneréhez igazítja; – bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe; – a közös tevékenységeket együttműködő magatartással segíti. 	<i>Minden tantárgy:</i> összefüggő beszéd, érvelés. <i>Környezetismeret:</i> önfenntartás, légzés. <i>Vizuális kultúra:</i> Műalkotások megfigyelése, jellemzése, értelmezése, értékelése. Médiaszövegek közötti különbségek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangsúly, hanglejtés, hangerő, beszédtempó, szünet; tekintet, arcjáték, testtartás, térköz, távolságtartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 55 óra
--------------------------------------	------------------------------------	--------------------

Előzetes tudás	Nyelvre, írott nyelvre, olvasásra vonatkozó, az adott korosztály képességfejlődése szempontjából releváns ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika fejlesztése, automatizálása, a folyékony olvasás kialakításának segítése, olvasási stratégiák bevezetése, különböző szövegtípusok megismertetése, biztos olvasási készség, az értő olvasás kialakítása.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Életkori sajátosságoknak megfelelő szépirodalmi, dokumentum típusú, folyamatos, nem folyamatos, kevert, egyéni, közös és tankönyvi célú szövegek megismerése, ezek megértése. Globális és kereső olvasás, grafikus szervezők (ábrák, táblázatok, gondolatterkép, fűrtábra) alkalmazása a hatékonyabb szövegértés érdekében.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása.</p> <p>Gondolatok és információk értelmezése és integrálása, tartalom, nyelvezet, szövegszerkezet vizsgálata és értékelése.</p> <p>A következő olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a szöveg átfutása, – az előzetes tudás aktiválása, – jóslás, anticipáció. <p>Az olvasás céljának, módjának az olvasás megkezdése előtt való tisztázása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az olvasás terén motivált, érdeklődő; – folyékony, automatizált olvasástechnikával rendelkezik a hangos és a néma olvasás területén is; – javítja a hibáit; – felismeri és megérti azokat a különböző típusú, műfajú szövegeket, amelyekről tanult; – szintetizálja, értelmezi és értékeli az életkori szintjének megfelelő szöveg információit és gondolatait; – megfelelő nyelvi tudatossággal rendelkezik; – ismeri és tanítói segítséggel használja a tanult olvasási stratégiákat. 	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> önálló tanulás, szövegfeldolgozás kialakítása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam; az én világom.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes élmények és irodalmi szöveg alapján képek készítése. Képzőművészeti műfajok. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerése, médiaszöveg olvasása. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg, műfaj, szövegértés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése	Órakeret 21 óra
Előzetes tudás	Mesék jellegzetes nyelvi fordulatainak ismerete. Versritmus jelzése	

	tapssal, koppantással. Rímek felismerése a verssorok végén.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szövegelemzésben való jártasság elmélyítése, az irodalmi mű befogadása, az érzelmi tartalmak (pl. öröm, izgalom, várakozás, azonosulás) átélésének segítése.</p> <p>Az olvasmányok tartalmához kapcsolódva a nemzeti kultúra hagyományainak megismerése.</p> <p>Magyar és világirodalmi népköltészeti, műköltészeti alkotások megismerése.</p> <p>Irodalmi ismeretek tapasztalati úton való elsajátítása.</p>	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az olvasókönyvi szövegek csoportosítása formájuk, műfajuk és kommunikációs szándékuk szerint.</p> <p>Az olvasmányok témájának megfigyelése, azonos témájú szövegek összehasonlítása (pl. gyerekalakok és gyereksorsok). Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p>Művészi eszközök keresése lírai és elbeszélő művekben (ritmus, rím, refrén, hasonlatok).</p> <p>Jellegzetes irodalmi témák, motívumok (pl. család, gyermek, természet) felfedezése olvasmányokban.</p> <p>A művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése.</p> <p>Elbeszélések 20. századi eseményekről, hőskről, sorsokról. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása.</p> <p>Mesékre jellemző kezdő és befejező fordulatok, szókapcsolatok, ismétlődő motívumok felismerése.</p> <p>Rövidebb irodalmi szövegek (versek, mesék, elbeszélések) önálló olvasása.</p> <p>Nagyobb terjedelmű, jellemzően kortárs magyar és európai gyermekirodalmi alkotás (meseregény, ifjúsági regény, mesés-, verseskötet) elolvasása a tanító irányításával. Művek a kortárs magyar irodalomból.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megnevezi olvasmányai szerzőjét, szereplőit és azok tulajdonságait, magyarázza cselekedeteiket; – azonosítja a történet idejét és helyszínét; a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét; – konkrét esetekben felismeri a mesére jellemző fordulatokat, szókapcsolatokat, mesejellemzőket; – az egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmát időrendben, több összefüggő mondattal mondja el. 	<p><i>Környezetismeret:</i> környezeti, természeti, környezetvédelmi témájú olvasmányok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a népdalok szövege (kifejező eszközök, nyelvi fordulatok, motívumok, természeti képek).</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> <i>dráma és tánc:</i> A témához és a tartalomhoz is illeszkedő kifejezőeszközök elemzése, alkalmazása. Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázskészítéssel). A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és</p>

<p>(Például: Békés Pál: <i>Félőlény</i>, <i>A bölcs hiánypótló</i>; Csukás István: <i>Keménykalap és krumpliorr</i>, <i>gyerekversek</i>; Dávid Adám: <i>A Virág utcai focibajnokság</i>; Lackfi János: <i>Kövér Lajos színre lép</i>; Kányádi Sándor, Kovács András Ferenc, Szabó T. Anna <i>gyermekversei</i>; Varró Dániel: <i>Túl a Maszat-hegyen</i>.)</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált memóriagyakorlatok, fantáziajátékok, elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítése. Részvétel csoportos játékokban, állóképek tervezése, kivitelezése és megbeszélése.</p> <p>A mozgás és a szövegmondás összekapcsolása. Egyszerűbb drámai konvenciók és a színházi formanyelv alapjainak tapasztalati megismerése (jelenet, felvonás, kezdet és vég, díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). A tanultak felhasználása saját produkcióhoz, bábelőadások, színházi előadások megbeszélésekor.</p>		<p>értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül.</p> <p>Az elbeszélő személyének azonosítása különböző egyszerű médiaszövegekben (pl. animációs mesék).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szépirodalmi szöveg, ismeretterjesztő szöveg, monda, közmondás, szólás, találós kérdés, elbeszélés, regény; főszereplő, mellékszereplő; hasonlat, ismétlés, ellentét; kezdőpont, végpont, fordulópont.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Fogalmazási alapismeretek</p>		<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szöveg és a mondat jellemzőinek azonosítása.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az önkifejezés iránti igény erősítése, különféle formáinak és lehetőségeinek megismertetése, megvalósításának támogatása.</p>		
<p>Tevékenységek/Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A különböző szövegformák (hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail) tartalmi és szövegszerkesztési jellemzőinek ismerete.</p> <p>A tartalmi, szerkezeti jellemzők összehasonlítása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a különböző szövegformák tartalmi és formai jellemzőit; – a tanult fogalmazási ismereteket felhasználja leíró fogalmazások, tájékoztató 	<p><i>Környezetismeret;</i> <i>matematika:</i> érthető, világos szóbeli szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az elemi mozgóképi</p>	

A bemutatás sorrendjének, nyelvi eszközeinek megfigyelése irodalmi példákon, köznapi és ismeretterjesztő szövegeken. A címzethez igazodó stílus felfedezése.	szövegek, illetve rövid szöveges üzenetek készítéskor.	szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg írás.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hír, leírás, levél, meghívó; értesítés; hirdetés; SMS; e-mail.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szövegalkotási gyakorlatok	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Kellő tapasztalat a cím szerepéről, jellemzőiről; a szövegek felépítéséről; az időrendről; az esemény, az előzmény és a következmény kapcsolatáról; a szöveg kohéziójáról; a tématartrásról; a nyelvi megformáltságról; a különböző szövegforma jellemzőiről, a bekezdések szerepéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A képzelet, az önkifejezés aktivizálása különböző szövegformák megismerésével és az írásbeli szövegalkotás képességének továbbfejlesztésével. Az írásbeli szövegalkotó készség fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A tanult fogalmazási ismeretek felhasználása a szöveg alkotásakor. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Szemléletes leírások készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról. Jellemzés készítése emberről. Levélírás, levélcímzés. Tájékoztató szövegek készítése. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása különféle alkalmakra a címzett személyének figyelembevételével. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématartrással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a fölösleges szóismétlődés kerülése. A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – adott vagy választott témáról 8–10 mondatos leírást, jellemzést készít a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával; – figyel a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök használatára; – a fogalmazás témájának megfelelő szavakat és kifejezéseket használ; – a tartalmi egységek kezdetét bekezdéssel jelzi; – a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával tájékoztató szövegeket, rövid szöveges üzeneteket készít; – a tanító útmutatásai alapján kijavítja fogalmazási és helyesírási hibáit. 	<i>Környezetismeret:</i> változatos élővilág; a tanultak bemutató leírása. <i>Vizuális kultúra:</i> Természeti jelenség megfigyelése, a tapasztalatok leírása, megjelenítése. Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal (médiaszöveg-írás).

felhasználásával, a tanító segítségadásával.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Leírás, jellemzés; nézőpont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nyelvtani és nyelvhelyességi ismeretek tudatosítása és alkalmazása - szófajok	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	<p>A különböző mondatfajtákban a beszélő szándékának felismerése és megnevezése szövegben.</p> <p>A rokon értelmű, a többjelentésű és az azonos alakú szavak helyes használata.</p> <p>A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>A nyelvi tapasztalatok körének bővítése. A tapasztalatokra épülő nyelvi fogalomrendszer alapozásának megindítása a szófajok körében.</p> <p>A tanulók önállóságának növelése: a feladatvégzésben; az információszerzésben és felhasználásban; a szabályalkalmazásban; az önellenőrzésben.</p> <p>A nyelvi tudatosság fokozása.</p>	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A szófajokról tanult ismeretek kibővítése: számnév, névmás, névelő, névutó.</p> <p>A szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában is, szócsoportokban, mondatban és szövegben.</p> <p>A tulajdonnevek csoportjainak megismerése: személynevek, állatnevek, földrajzi nevek, intézmények neve, márkanevek, címek.</p> <p>Az igemódok fogalmának megismerése. Az igemódok és a mondatfajták kapcsolatának felfedezése.</p> <p>A fokozott számnévi alakok helyes használata.</p> <p>A névelők és a névutók szerepének ismerete. A névelők helyes használata.</p> <p>A névmások (személyes, mutató, kérdő) szerepének megértése, alkalmazásuk a mondatokban.</p> <p>Szóalkotások: összetett szavak, tulajdonnévből képzett melléknevek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és megnevezi a tanult nyelvtani fogalmakat, használja a szabályokat; – toldalékos formájukban, szövegben is felismeri és megnevezi a tanult szófajokat; – a szöveggörnyezetnek megfelelően használja az igemódokat; 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelek a mindennapi életben. Az időbeliség ábrázolása a képzőművészetben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tulajdonnevek a térképeken.</p> <p><i>Matematika:</i> szavak csoportosítása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; határozott névelő, határozatlan névelő; névutó; igemód; számnév, tőszámnév, sorszámnév, törtszámnév; határozott számnév, határozatlan számnév; személyes névmás, mutató névmás, kérdő névmás.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírási szabályok ismerete és alkalmazása	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	A mondatvégi írásjelek helyes használata az egyszerű mondatok végén. Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: ragos főnevek, igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; igeikötős igék; fokozott melléknevek. Hosszú hangok jelölése a melléknevek végén. A főnév <i>-t</i> toldaléknak (ragjának) és a múlt idő jelének megkülönböztetése. A <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyesírási készség fejlesztése. A megismert nyelvi eszközök, nyelvhelyességi és helyesírási szabályok alkalmazása a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználatban.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Helyesírási szabályok alkalmazása különböző írástevékenységekben: igeidők, ragos és kiejtéstől eltérő írásmódú igék; felszólítást kifejező igealakok; igeikötős igék; tulajdonnevek, fokozott melléknevek és számnevek; ragos névszók; névutós szerkezetek; betűvel írt számnevek; a keltezés többféle formája. A főnév <i>-val, -vel</i> toldalékos (ragos) alakjainak helyesírása. A <i>j</i> hang biztonságos jelölése a tanult szófajok körében.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – a begyakorolt szókészlet körében alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat; – írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak; – helyesírását javítja. 	<i>Környezetismeret:</i> térkép-vázlat készítése tulajdonnevek feltüntetésével. <i>Matematika:</i> számnevek helyesírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személynév, állatnév, intézménynév, földrajzi név, márkanév, cím; keltezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A tanulási képesség fejlesztése	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az önismeret életkornak megfelelő szintje, személyes tanulási sikerek és nehézségek megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló, hatékony tanulás képességének fejlesztése.	
Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>A tanulás szerepe és módjai. Saját tanulási folyamatunk megismerése, hogyan tanulunk a legkönnyebben, mi okoz nehézséget. Gondolkodás a gondolkodásunkról, tanulásunkról. Egyszerű tanulási módok, stratégiák. Tanulás különböző típusú szövegekből. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált (koncentrációs) memóriagyakorlatok, szövegtanulási technikák. Vázlatkészítés irányítással, tanulás, összefoglalás vázlat segítségével. Ismerkedés különböző információhordozókkal. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészzeiről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri a tanulási folyamat alapvető jellemzőit; – azonosítja az információ forrásait, ismeri azok kezelését; – képes önálló tanulásra; – ismeri a saját tanulási folyamatának, képességének jellemzőit; – ismer és alkalmaz néhány tanulási módot, stratégiát a különböző tanulási feladatok teljesítése érdekében; – a szövegből történő tanulás során olvasási stratégiákat használ; – információt keres, kezel önállóan néhány forrásból; – szöveghűen felidézi a következő szépirodalmi műveket, illetve azok részleteit: népdalszövegek, József Attila: <i>Mama</i>; illetve kortárs magyar lírikusok műveiből néhány alkotás; – részletek Petőfi Sándor: <i>Nemzeti dal</i>; illetve szépprózai művekből. 	<p><i>Környezetismeret:</i> jelenségek megfigyelése, ok-okozati kapcsolatok keresése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képi analógiák keresése a tanult szövegekhez. Kérdések megfogalmazása a látott információra, ismeretre, élményre vonatkozóan.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Információ, tudás, könyvtár, tanulás, vázlat.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az ítézőképesség, az erkölcsi, az esztétikai és a történeti érzék fejlesztése</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
---	---	----------------------------------

Előzetes tudás	Mesehősök tulajdonságai és cselekedetei; az olvasott irodalmi művekben a szereplők döntési helyzeteinek felidézése; személyes tetszésítéletek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Erkölcsei, esztétikai kategóriák megismerése, ítéletalkotás egyszerű szituációban, szépirodalmi művek alapján. A narratíva, történetmesélés szabályainak, szerveződésének, logikájának megismerése.

Tevékenységek/Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Erkölcsei és esztétikai ítélet megfogalmazása, érvelés a vélemény mellett, vitakészség kialakulása. A szépirodalmi alkotásokban megismert helyzetek, azok tanulságának alkalmazása mindennapi helyzetekben. A művek tanulságainak értelmezése.</p> <p>A saját vélemény mellett a nem saját álláspont megjelenítésének, átélésének képessége. Mások véleményének megértése, elfogadása. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p>Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékokban, drámajátékokban (pl. bábjáték) saját és más álláspontból is.</p> <p>Szülők, nagyszülők gyermekkor, életmódja, tárgyi világa. Az idő tagolására szolgáló kifejezések használata; időrend.</p> <p>A múlt emlékei környezetünkben (múzeumok, emléktáblák, műemlékek, emlékművek; tárgyak, fotók, egyéb dokumentumok; szokások).</p> <p>Nemzeti ünnepeink, jelképeink.</p> <p>A magyar szabadságküzdelmek kiemelkedő alakjai.</p> <p>Kiemelkedő magyar tudósok, feltalálók, művészek, sportolók.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri, megérti a történeteket bemutató művek szerveződését, felépítését, az összefüggések logikáját, az ok-okozati viszonyt; – képes állást foglalni, érvelni, meggyőzni másokat alapvető erkölcsi, esztétikai kérdésekben; – meggyőződéssel képviseli a legalapvetőbb emberi értékeket, megérti mások érvelését, elfogadja az övétől eltérő véleményeket, képes ezekkel is azonosulni; – képes beleélésre, azonosulásra, érzelmeinek kifejezésére az életkori sajátosságainak megfelelő történetek, művek befogadása során; – dramatikus és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat saját és más álláspontból is, azokat életkori szintjén kezelni. – történetek olvasásakor, megbeszélésekor képes elkülöníteni a múltbeli és jelenbeli élethelyzeteket, történéseket. – képes felidézni történelmünk és kultúránk néhány kiemelkedő alakját, hozzájuk tud rendelni néhány fontos jellemzőt. 	<p><i>Erkölcstan:</i> Értékrend alakulása. Szűkebb és tágabb környezetem, barátság.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság. Egészséges életmód. Viselkedési normák.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> <i>Dráma és tánc:</i> a lényeg kiemelésének lehetőségei a vizuális kompozíciókban.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Tanulság, vita, vélemény, konfliktus, múzeum, műemlék, szokás, életmód, időrend.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén</p>	<p>A tanuló értelmesen és érthetően fejezze ki a gondolatait. Aktivizálja a szókincsét a szövegalkotó feladatokban. Használja a mindennapi érintkezésben az udvarias nyelvi fordulatokat. Beszédstílusát igazítsa beszélgető partneréhez.</p> <p>Kapcsolódjon be a csoportos beszélgetésbe, vitába, történetalkotásba, improvizációba, közös élményekről, tevékenységekről való beszélgetésekbe, értékelésbe. A közös tevékenységeket együttműködő magatartással segítse.</p> <p>Felkészülés után folyamatosan, érthetően és értelmezően olvasson fel ismert szöveget. Életkorának megfelelő szöveget értsen meg néma olvasás útján. Mondja el az olvasottak lényegét. Ismerjen, alkalmazzon néhány fontos olvasási stratégiát.</p> <p>Tanulási tevékenységét fokozatosan növekvő időtartamban legyen képes tudatos figyelemmel irányítani. Feladatainak megoldásához szükség szerint vegye igénybe a település könyvtárát, illetve digitális forrásokat.</p> <p>A könyvekben, gyermekújságokban a tartalomjegyzék segítségével igazodjon el. Használja az ismert kézikönyveket.</p> <p>A memoritereket szöveghűen mondja el.</p> <p>Adott vagy választott témáról 8–10 mondatos fogalmazást (elbeszélést, leírást, jellemzést) készítsen a tanult fogalmazási ismeretek alkalmazásával. Ismerje a mindennapi tájékoztató szövegek főbb jellemzőit.</p> <p>Az alsó tagozaton tanult anyanyelvi ismeretei rendszerezettek legyenek. Biztonsággal ismerje fel a tanult szófajokat (ige, főnév, melléknév, számnév, névelő, névutó, személyes névmás, kérdő névmás, mutató névmás), és nevezze meg azokat szövegben is.</p> <p>A begyakorolt szókészlet körében helyesen alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat. Írásbeli munkái rendezettek, olvashatóak legyenek. Helyesírását önellenőrzéssel vizsgálja felül, szükség esetén javítsa.</p> <p>Legyen tisztában a tanulás alapvető céljával, ítélőképessége, erkölcsi, esztétikai és történeti érzéke legyen az életkori sajátosságoknak megfelelően fejlett. Legyen nyitott, motivált az anyanyelvi képességek fejlesztése területén. Az anyanyelvi részképességeinek fejlettsége legyen összhangban, harmonikusan fejlődjön.</p>
--	--

MATEMATIKA

1-4. évfolyam

Az iskolai matematikatanítás célja, hogy hiteles képet nyújtson a matematikáról, mint tudásrendszerről, és mint sajátos emberi megismerési, gondolkodási, szellemi tevékenységről. A matematika tanulása érzelmi és motivációs vonatkozásokban is formálja, gazdagítja a személyiséget, fejleszti az önálló rendszerezett gondolkodást, és alkalmazásra képes tudást hoz létre. A matematikai gondolkodás fejlesztése segíti a gondolkodás általános kultúrájának kiteljesedését.

A matematikatanítás feladata a matematika különböző arculatainak bemutatása. A matematika: kulturális örökség; gondolkodásmód; alkotó tevékenység; a gondolkodás örömeinek forrása; a mintákban, struktúrákban tapasztalható rend és esztétikum megjelenítője; önálló tudomány; más tudományok segítője; a mindennapi élet része és a szakmák eszköze.

A tanulók matematikai gondolkodásának fejlesztése során alapvető cél, hogy mind inkább ki tudják választani és alkalmazni tudják a természeti és társadalmi jelenségekhez illeszkedő modelleket, gondolkodásmódokat (analógiás, heurisztikus, becslésen alapuló, matematikai logikai, axiomatikus, valószínűségi, konstruktív, kreatív stb.), módszereket (aritmetikai, algebrai, geometriai, függvénytan, statisztikai stb.) és leírásokat. A matematikai nevelés sokoldalúan fejleszti a tanulók modellalkotó tevékenységét. Ugyanakkor fontos a modellek érvényességi körének és gyakorlati alkalmazhatóságának eldöntését segítő képességek fejlesztése. Egyaránt lényeges a reprodukív és a problémamegoldó, valamint az alkotó gondolkodásmód megismerése, elsajátítása, miközben nem szorulhat háttérbe az alapvető tevékenységek (pl. mérés, alapszerkesztések), műveletek (pl. aritmetikai, algebrai műveletek, transzformációk) automatizált végzése sem. A tanulás elvezethet a matematika szerepének megértésére a természet- és társadalomtudományokban, a humán kultúra számos ágában. Segít kialakítani a megfogalmazott összefüggések, hipotézisek bizonyításának igényét. Megmutathatja a matematika hasznosságát, belső szépségét, az emberi kultúrában betöltött szerepét. Fejleszti a tanulók térbeli tájékozódását, esztétikai érzékét.

A tanulási folyamat során fokozatosan megismertetjük a tanulókkal a matematika belső struktúráját (fogalmak, axiómák, tételek, bizonyítások elsajátítása). Mindezzel fejlesztjük a tanulók absztrakciós és szintetizáló képességét. Az új fogalmak alkotása, az összefüggések felfedezése és az ismeretek feladatokban való alkalmazása fejleszti a kombinatív készséget, a kreativitást, az önálló gondolatok megfogalmazását, a felmerült problémák megfelelő önbizalommal történő megközelítését, megoldását. A diszkussziós képesség fejlesztése, a többféle megoldás keresése, megtalálása és megbeszélése a többféle nézőpont érvényesítését, a komplex problémakezelés képességét is fejleszti. A folyamat végén a tanulók eljutnak az önálló, rendszerezett, logikus gondolkodás bizonyos szintjére.

A műveltségi terület a különböző témakörök szerves egymásra épülésével kívánja feltárni a matematika és a matematikai gondolkodás világát. A fogalmak, összefüggések érlelése és a matematikai gondolkodásmód kialakítása egyre emelkedő szintű spirális felépítést indokol – az életkori, egyéni fejlődési és érdeklődési sajátosságoknak, a bonyolódó ismereteknek, a fejlődő absztrakciós képességnek megfelelően. Ez a felépítés egyaránt lehetővé teszi a lassabban haladókkal való foglalkozást és a tehetség kibontakoztatását.

A matematikai értékek megismerésével és a matematikai tudás birtokában a tanulók hatékonyan tudják használni a megszerzett kompetenciákat az élet különböző területein. A matematika a maga hagyományos és modern eszközeivel segítséget ad a természettudományok, az informatika, a technikai, a humán műveltségterületek, illetve a választott szakma ismeretanyagának

tanulmányozásához, a mindennapi problémák értelmezéséhez, leírásához és kezeléséhez. Ezért a tanulóknak rendelkezniük kell azzal a képességgel és készséggel, hogy alkalmazni tudják matematikai tudásukat, és felismerjék, hogy a megismert fogalmakat és tételeket változatos területeken használhatjuk. Az adatok, táblázatok, grafikonok értelmezésének megismerése nagyban segítheti a mindennapokban, és különösen a média közleményeiben való reális tájékozódást. Mindehhez elengedhetetlen egyszerű matematikai szövegek értelmezése, elemzése. A tanulóktól megkívánjuk a szaknyelv életkornak megfelelő, pontos használatát, a jelölésrendszer helyes alkalmazását írásban és szóban egyaránt.

A tanulók rendszeresen oldjanak meg önállóan feladatokat, aktívan vegyenek részt a tanítási, tanulási folyamatban. A feladatmegoldáson keresztül a tanuló képessé válhat a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára. Kialakul bennük az önellenőrzés igénye, a sajátunkétól eltérő szemlélet tisztelete. Mindezek érdekében is a tanítás folyamatában törekedni kell a tanulók pozitív motiváltságának biztosítására, önállóságuk fejlesztésére. A matematikatanítás, -tanulás folyamatában egyre nagyobb szerepet kaphat az önálló ismeretszerzés képességnek fejlesztése, az ajánlott, illetve az önállóan megkeresett, nyomtatott és internetes szakirodalom által. A matematika lehetőségekhez igazodva támogatni tudja az elektronikus eszközök (zsebszámológép, számítógép, grafikus kalkulátor), az internet, az oktatóprogramok stb. célszerű felhasználását, ezzel hozzájárul a digitális kompetencia fejlődéséhez.

A tananyag egyes részleteinek csoportmunkában való feldolgozása, a feladatmegoldások megbeszélése az együttműködési képesség, a kommunikációs képesség fejlesztésének, a reális önértékelés kialakulásának fontos területei. Ugyancsak nagy gondot kell fordítani a kommunikáció fejlesztésére (szövegértésre, mások szóban és írásban közölt gondolatainak meghallgatására, megértésére, saját gondolatok közlésére), az érveken alapuló vitakészség fejlesztésére. A matematikai szöveg értő olvasása, tankönyvek, lexikonok használata, szövegekből a lényeg kiemelése, a helyes jegyzeteléshez szoktatás a felsőfokú tanulást is segíti.

Változatos példákkal, feladatokkal mutathatunk rá arra, hogy milyen előnyöket jelenthet a mindennapi életben, ha valaki jártas a problémamegoldásban. A matematikatanításnak kiemelt szerepe van a pénzügyi-gazdasági kompetenciák kialakításában. Életkortól függő szinten, rendszeresen foglalkozunk olyan feladatokkal, amelyekben valamilyen probléma legjobb megoldását keressük. Szánjunk kiemelt szerepet azoknak az optimumproblémáknak, amelyek gazdasági kérdésekkel foglalkoznak, amikor költség, kiadás minimumát; elérhető eredmény, bevétel maximumát keressük. Fokozatosan vezessük be matematikafeladatainkban a pénzügyi fogalmakat: bevétel, kiadás, haszon, kölcsön, kamat, értékcsökkenés, -növekedés, törlesztés, futamidő stb. Ezek a feladatok erősítik a tanulóknál azt a tudatot, hogy matematikából valóban hasznos ismereteket tanulnak, ill. hogy a matematika alkalmazása a mindennapi élet szerves része. Az életkor előrehaladtával egyre több példát mutassunk arra, hogy milyen területeken tud segíteni a matematika. Hívjuk fel a figyelmet arra, hogy milyen matematikai ismerteket alkalmaznak az alapvetően matematikaigényes, ill. a matematikát csak kisebb részben használó szakmák (pl. informatikus, mérnök, közgazdász, pénzügyi szakember, biztosítási szakember, ill. pl. vegyész, grafikus, szociológus stb.), ezzel is segítve a tanulók pályaválasztását.

A matematikához való pozitív hozzáállást nagyban segíthetik a matematika tartalmú játékok és a matematikához kapcsolódó érdekes problémák és feladványok.

A matematika a kultúrtörténetnek is része. Segítheti a matematikához való pozitív hozzáállást, ha bemutatjuk a tananyag egyes elemeinek a művészetekben való alkalmazását. A motivációs bázis kialakításában komoly segítség lehet a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, a máig meg nem oldott, egyszerűnek tűnő matematikai sejtések megfogalmazása, nagy matematikusok életének, munkásságának megismerése.

Minden életkori szakaszban fontos a differenciálás. Ez nemcsak az egyéni igények figyelembevételét jelenti. Sokszor az alkalmazhatóság vezérli a tananyag és a tárgyalásmód megválasztását, más esetekben a tudományos igényesség szintje szerinti differenciálás szükséges. Egy adott osztály matematikatanítása során a célok, feladatok teljesíthetősége igényli, hogy a tananyag megválasztásában a tanulói érdeklődés és a pályaorientáció is szerepet kapjon. A matematikát alkalmazó pályák felé vonzódnak tanulók gondolkodtató, kreativitást igénylő versenyfeladatokkal motiválhatók, a humán területen továbbtanulni szándékozók számára érdekesebb a matematika kultúrtörténeti szerepének kidomborítása, másoknak a középiskolai matematika gyakorlati alkalmazhatósága fontos. A fokozott szaktanári figyelem, az iskolai könyvtár és az elektronikus eszközök használatának lehetősége segíthetik az esélyegyenlőség megvalósulását.

Az iskoláztatás kezdő szakaszában a matematikatanulás-tanítás célja, hogy formálódjon és gazdagodjon a gyermekek személyisége és gondolkodása. Az életkori sajátosságoknak megfelelően játékos tevékenységekkel, a fokozatosság elvének betartásával és a tapasztalatokon alapuló megismerési módszerek alkalmazásával jutunk közelebb a matematika tudományának megismeréséhez. Ezért a manuális, tárgyi tevékenységek szükségesek a fogalmak kellően változatos, gazdag, konkrét tartalmának megismeréséhez.

Alapvető fontosságú a tapasztalatszerzéssel megérlelt fogalmak kialakítása, egyes matematikai tartalmak értő ismerete, a helyes szövegértelmezés és a matematikai szaknyelv használatának előkészítése, egyes fogalmak pontos használata. A tanulók aktív cselekvő tevékenységén keresztül erősödik az akarati, érzelmi önkifejező képességük, kommunikációjuk, együttműködési készségük, önismeretük. A sokszorosán (tévedésekkel és korrekcióval) bejárt utak nélkül nincs mód az önálló ismeretszerzés megtanulására. A gyerekek tempójának megfelelően haladva, az alaposabb, mélyebb tudás kiépítésére helyezük a hangsúlyt. Apró lépésekkel, spirális felépítésben dolgozzuk fel a tananyagot.

Fontos, hogy biztosított legyen a gyerekek számára az alkotás lehetősége, melyben megnyilvánulhat kreativitásuk, fejlődhet kezdeményező és problémamegoldó képességük. Ez lehet az alapja a konstruktív gondolkodásuk kialakulásának, valamint ennek során a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre, az örömet nyújtó egész életen át tartó tanulásra. Ebben a korban a képességfejlesztésnek, a kreatív és kritikai gondolkodás kialakításának van kiemelt szerepe. Ez a szakasz a tanulói kíváncsiságra és érdeklődésre épít, és ezáltal fejleszti a tanulók megismerési és gondolkodási képességét. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

Az alsó tagozatos matematikaoktatás fontos feladata felfedeztetni a matematika és a valóság elemi kapcsolatát; kialakítani a helyes tanulási szokásokat, az önálló ismeretszerzés képességét az alapvető ismeretek közös, de egyre önállóbb feldolgozásával és alkalmazásával; fejleszteni a problémafelismerő és problémamegoldó, alkotó gondolkodásmódot; biztos szám- és műveletfogalmat kialakítani, fejleszteni a számolási készséget.

A tantárgyi oktató-, ismeretterjesztő- és fejlesztő számítógépes programok használata a helyi lehetőségekhez mérten kerüljön bele az iskola pedagógiai programjába, a helyi tantervbe.

Fejlesztési feladatok és óraszámok az 1-2. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám az 1-2. évfolyamon	Javasolt óraszám az 1. évfolyamon	Javasolt óraszám a 2. évfolyamon
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	folyamatos	folyamatos	folyamatos
2. Számelmélet, algebra	147	73	74
3. Geometria	46	23	23
4. Függvények, az analízis elemei	32	16	16
5. Statisztika, valószínűség	10	5	5
Számonkérés	16	8	8
Ismétlés	8	4	4
		129 óra	130 óra
		+ 51 óra szabad órakeret	+ 50 óra szabad órakeret
		Összesen 180 óra (kötelező óra heti 4 óra, szabadon tervezhető heti 1 óra)	Összesen 180 óra (kötelező óra heti 4 óra, szabadon tervezhető heti 1 óra)

A szabadon tervezhető órakeretből 1-2. osztályban +1-1órával emelkedett a heti kötelező óraszám. Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre 16, ismétlésre 8 órát terveztünk.

1. ÉVFOLYAM

Tematikai egység /Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tárgyak, személyek, dolgok csoportosítása. Irányok (lent, fent, jobbra, balra) ismerete. Egyszerű utasítások megértése, annak megfelelő tevékenység. A feladat gondolati úton való megoldásának képessége (helykeresés, párválasztás, eszközválasztás). Tevékenységekben (rajzaiban) újszerű ötletek, kreativitás, fantázia megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapozása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Régi (családban szerzett, óvodai) ismeretek mozgósítása, új ismeretek megszerzése érdekében. Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása.	<i>Környezetismeret:</i> tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.
Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Relációs szókincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >).	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb? Csoportosítások.	Állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Testnevelés és sport:</i> párok, csoportok alakítása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Néhány elem sorba rendezése próbálgatással	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása.	<i>Testnevelés és sport:</i> sorban állás különböző szempontok szerint.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 73 óra
Előzetes tudás	Számolás szóban egyesével 10-ig. Személyek, dolgok számlálása tízig. Számok mutatása ujjakkal. Elemi mennyiségi ismeretek: mennyiségek megkülönböztetése (nagyobb, kisebb, több, kevesebb, semmi). Párba rendeződés képessége (kettesével sorakozás), párok összeválogatása (cipők, kesztyűk).		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A tartós figyelem fejlesztése. Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése. Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben. A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata. Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Számfogalom kialakítása 20-as, számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Számolás 20-as számkörben. Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.</p>	<p>Számlálás, számolási készség fejlesztése.</p> <p>A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján.</p> <p>Fejben történő számolási képesség fejlesztése.</p> <p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Analógiás gondolkodás alapozása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> lépések, mozgások számlálása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, taps.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesékben előforduló számok.</p>	
<p>Számok írása, olvasása 20-ig.</p> <p>Számok képzése, bontása helyi érték szerint.</p>	<p>Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámlálás). Számjelek használata. Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése. A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> betűelemek írása.</p>	
<p>Számok becstől és valóságos helye a számegyenesen (egyes, tízes) számszomszédok. Számok</p>	<p>Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása. A mennyiségi viszonyok jelölése</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> tanulók elhelyezkedése</p>	

nagyság szerinti összehasonlítása. Számok egymástól való távolsága a számegyenesen.	nyíllal, relációjellel. A tájékozódást segítő viszonyok megismerése: között, mellett. Tájékozódás a tanuló saját testéhez képest (bal, jobb).	egymáshoz viszonyítva. <i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás a síkon ábrázolt térben.
Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítása, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Állítások megfogalmazása.	
Darabszám, sorszám és tőszám fogalma.	Darabszám, sorszám és tőszám különbözőségének értése.	<i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.
Számok tulajdonságai: páros, páratlan.	Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása.	
A római számok írása, olvasása I , V , X jelekkel.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvekben a fejezetszám kiolvasása. <i>Környezetismeret:</i> elígazodás a hónapok között,
Összeadás, kivonás értelmezése. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alakítása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). A műveletek elvégzése fejben és írásban több tag esetén is.	
Műveleti tulajdonságok: tagok felcserélhetősége.	Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.	
Szöveges feladat értelmezése,	Mondott, illetve olvasott szöveg	<i>Vizuális kultúra:</i>

<p>megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.</p>	<p>értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban. Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.</p>	<p>hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.</p>
<p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Összeg, tag, különbség, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, felcserélhetőség</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria		Órakeret 23 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Formák között különbség felismerése (kerek, szögletes). Az azonos formák közül az eltérők kiválogatásának képessége. Adott formák összekapcsolása tárgyakkal. Térbeli tájékozódás a testsémáknak megfelelően.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finom motorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközkezelés. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 20-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben. Irányok megismerése, alkalmazása.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az egyenes és görbe vonal megismerése.</p>	<p>Tudatos megfigyelés. Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).</p>	
<p>Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról.</p>	<p>A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése.</p>	

	kiválasztott tulajdonsággal.	Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból.
Tengelyesen tükrös alakzat előállítása hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükrös segítségével. A tapasztalatok megfogalmazása.	A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.	<i>Környezetismeret:</i> alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>környezetismeret:</i> tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vonalzó használata.
Testek (kocka, téglalest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A térbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testek építése.
Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.	Mozgási memória fejlesztése nagytesti mozgással, mozgássor megisméltése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. fűzetben, könyvben, négyzethálós papíron).	<i>Környezetismeret:</i> az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a	Összehasonlítás, azonosítás,	<i>Környezetismeret:</i>

gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek megismerése: m, dm, kg, l, dl, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	<i>Testnevelés és sport;</i> <i>éneke-zene:</i> időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. <i>Környezetismeret:</i> hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
A mérőszám és mértékegység viszonya.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom). Interaktív programok használata.	<i>Környezetismeret;</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test. Becslés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezésének képessége (szín-, méret-, forma szerint). Előrajzolás után díszítő sor rajzolása, a minták váltakozásával. Az idő múlásának megfigyelése, periodikusán ismétlődő események a napi tevékenységekben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A sorozat fogalma. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok.	Sorozat képzése tárgykból, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján.	<i>Éneke-zene:</i> periodikusság zenei motívumokban.	

	Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.	
Összefüggések, szabályok.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása. Együttműködés, egymásra figyelés. A világ megismerésének igénye. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével. Sejtések megfogalmazása, divergens gondolkodás.		
Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegkörnyezettől függő eltérő nyelvhasználat.	
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.		
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztása.		
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: előfordulási szám, egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása.		

Kulcsfogalmak/ fogalmak	
<p>A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás. – Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások megfogalmazása. – Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. – Több, kevesebb, ugyanynyi fogalmának helyes használata. – Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása (20-as számkör). – Római számok írása, olvasása (I, V, X) – Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok értéke. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. – Matematikai jelek: +, -, =, <, > ismerete, használata. – Összeadás, kivonás, bontás, pótlás. – Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. – Páros és páratlan számok megkülönböztetése. – Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása. – Számpárok közötti kapcsolatok felismerése. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vonalak (egyenes, görbe) ismerete. – A test és a síkidom megkülönböztetése. – Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint. – Tájékozódási képesség, irányok ismerete. – A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: dm, m, dl, l, kg, óra, nap, hét, hónap, év. – Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata. – Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatokról megállapítások megfogalmazása.
<p>A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás. – Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások megfogalmazása. – Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság

	<p>felismerése, megnevezése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Több, kevesebb, ugyanynyi fogalmának helyes használata. – Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása (20-as számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma. – Római számok írása, olvasása (I, V, X). – Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok értéke. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. – Számok képzése, bontása helyi érték szerint. – Matematikai jelek: +, –, •, :, =, <, >, () ismerete, használata. – Összeadás, kivonás szóban és írásban. – Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. – Páros és páratlan számok megkülönböztetése. – Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása. – Számpárok közötti kapcsolatok felismerése. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódási képesség, irányok ismerete. – A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: dm, m, dl, l, dkg, kg, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata. – Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatokról megállapítások megfogalmazása.
--	---

2. évfolyam

Tematikai egység /Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tárgyak, személyek, dolgok csoportosítása. Irányok (lent, fent, jobbra, balra) ismerete. Egyszerű utasítások megértése, annak megfelelő tevékenység. A feladat gondolati úton való megoldásának képessége (helykeresés, párválasztás, eszközválasztás). Tevékenységekben (rajzaiban) újszerű ötletek, kreativitás, fantázia megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű matematikai szakkifejezések, jelölések megismertetése. Az összehasonlítás képességének fejlesztése. Tárgyak, személyek, dolgok jellemzése egy-két tulajdonsággal. Halmazszemlélet megalapozása. Gondolatok, megfigyelések többféle módon történő kifejezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján.	Régi ismeretek mozgósítása, új ismeretek megszerzése érdekében. Összességek alkotása adott feltétel szerint, halmazalkotás. Személyekkel vagy tárgyakkal kapcsolatos jellemzők azonosítása, összegyűjtése, csoportosítása.	<i>Környezetismeret:</i> tárgyak, élőlények összehasonlítása, csoportosítása különböző tulajdonságok alapján, pl. élőhely, táplálkozási mód stb.
Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Egyszerű matematikai szakkifejezések és jelölések bevezetése a fogalmak megnevezésére.	Relációszőkincs: kisebb, nagyobb, egyenlő. Jelrendszer ismerete és használata (=, <, >).	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségekről tett igaz-hamis állítások.
Halmazok számossága. Halmazok összehasonlítása. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb, hányszor annyi elemet tartalmaz. Csoportosítások.	Állítások megfogalmazása. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Testnevelés és sport:</i> párok, csoportok alakítása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak csoportosítása szótagszám szerint.
Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	Finommotoros koordinációk: apró tárgyak rakosgatása.	<i>Testnevelés és sport:</i> sorban állás különböző szempontok szerint.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Több, kevesebb, ugyanannyi, kisebb, nagyobb, egyenlő.	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 74 óra
Előzetes tudás	Számolás szóban egyesével 20-ig. Személyek, dolgok számlálása húszig. Számok mutatása ujjaikkal. Elemi mennyiségi ismeretek: mennyiségek megkülönböztetése (nagyobb, kisebb, több, kevesebb, semmi). Párba rendeződés képessége (kettesével sorakozás), párok összeválogatása (cipők, kesztyűk). Műveletek értelmezése húszas számkörben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számlálás, számolási készség fejlesztése. A tartós figyelem fejlesztése. Kétváltozós műveletek értelmezésének tapasztalati előkészítése. Az összeadás, kivonás, bontás, pótlás, <i>szorzás</i> , <i>osztás</i> fogalmának kialakítása, elmélyítése és a műveletek elvégzése az adott számkörben. A matematikai szaknyelv életkornak megfelelő használata. Elnevezések, jelölések használata, számolási eljárások alkalmazása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Számfogalom kialakítása a 100-as számkörben. A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével, hármasával, négyesével, ötösével...</p> <p>Számolás 100-as számkörben. Számok nevének sorolása növekvő és csökkenő sorrendben.</p>	<p>Számlálás, számolási készség fejlesztése.</p> <p>A szám- és műveletfogalom tapasztalati úton való alakítása. Számok közötti összefüggések felismerése, a műveletek értelmezése tárgyi tevékenységgel és szöveg alapján.</p> <p>Fejben történő számolási képesség fejlesztése.</p> <p>A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak felismerése.</p> <p>Tárgyak megszámlálása egyesével, kettesével.</p> <p>Analógiás gondolkodás alapozása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tapasztalatszerzés a közvetlen és tágabb környezetben, tárgyak megfigyelése, számlálása.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> lépések, mozgások számlálása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, taps.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesékben előforduló számok.</p>	
<p>Számok írása, olvasása 100-ig.</p> <p>Számok képzése, bontása helyi érték szerint.</p>	<p>Egyedi tapasztalatok értelmezése (pl. ujjszámolás).</p> <p>Számjelek használata.</p> <p>Jelek szerepe, írása, használata és értelmezése.</p> <p>A számok számjegyekkel történő helyes leírásának fejlesztése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> számjegyek formázása gyurmából, emlékezés tapintás alapján a számjegyek formájára.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> betűelemek írása.</p>	
<p>Számok becstől és valóságos helye a számszomszédok. Számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok</p>	<p>Mennyiségek megfigyelése, összehasonlítása.</p> <p>A mennyiségi viszonyok jelölése nyíllal, relációjellel.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> tanulók elhelyezkedése egymáshoz viszonyítva.</p>	

egymástól való távolsága a számegyenesen.		<i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás a síkon ábrázolt térben.
Számok összeg- és különbségalakja.	Számok összeg- és különbségalakjának előállítás, leolvasása kirakással, rajzzal. Megfigyelés, rendszerezés, általánosítás. Állítások megfogalmazása.	
Darabszám, sorszám, és mérőszám fogalmának megkülönböztetése. Számok tulajdonságai: páros, páratlan.	Darabszám, sorszám és mérőszám szavak értő ismerete és használata. Tulajdonságok felismerése, megfogalmazása. Számok halmazokba sorolása.	<i>Környezetismeret:</i> természeti tárgyak megfigyelése, számlálása.
A római számok írása, olvasása I, V, X, L, C jelekkel.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvekben a fejezetszám kiolvasása. <i>Környezetismeret:</i> elmozdítás a hónapok között,
Összeadás, kivonás értelmezése. Összeadandó, összeg, tagok. Különbség, kivonandó, kiegészítendő. Az összeadás és a kivonás kapcsolata. Az összeadás tagjainak felcserélhetősége.	Műveletfogalom alakítása, összeadás, kivonás értelmezése többféle módon. Műveletek tárgyi megjelenítése, matematikai jelek, műveleti jelek használata. A megfigyelőképesség fejlesztése konkrét tevékenységeken keresztül. Összeadás, kivonás hiányzó értékeinek meghatározása (pótlás). A műveletek elvégzése fejből és írásban több tag esetén is.	
Szorzás, osztás fejből és írásban. A szorzás értelmezése ismételt összeadással. Szorzat, tényező. Szorzótábla megismerése 100-as számkörben. Osztás 100-as számkörben. Bennfoglaló táblák. részre osztás Osztandó, osztó, hányados, maradék.	Az összeadás és a szorzás kapcsolatának felismerése. Számolási készség fejlesztése. Algoritmusok követése az egységekkel és tízesekkel végzett műveletek körében.	

Maradék osztás a maradék jelölésével. A szorzás és az osztás kapcsolata.		
Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége. A zárójel használata. A műveletek sorrendje.	Kreativitás, önállóság fejlesztése a műveletek végzésében.	
Szöveges feladat értelmezése, megoldása. Megoldás próbálgatással, következtetéssel. Ellenőrzés. Szöveges válaszadás. Tevékenységről, képről, számfeladatról szöveges feladat alkotása, leírása a matematika nyelvén.	Mondott, illetve olvasott szöveg értelmezése, eljátszása, megjelenítése rajz segítségével, adatok, összefüggések kiemelése, leírása számokkal. Állítások, kérdések megfogalmazása képről, helyzetről, történésről szóban, írásban. Lényegkiemelő és probléma-megoldó képesség formálása matematikai problémák ábrázolásával, szöveges feladatok megfogalmazásával.	<i>Vizuális kultúra:</i> hallott, látott, elképzelt történetek vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az-olvasott, írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összeg, összeadandó, tag, különbség, kisebbítendő, kivonandó, szorzat, tényező, osztandó, osztó, hányados, maradék, számegyenes, művelet, zárójel, páros, páratlan, egy- és kétjegyű számok, darabszám, sorszám, tőszám, felcserélhetőség, szorzótábla, bennfoglaló tábla, részekre osztás	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Formák között különbség felismerése (kerek, szögletes). Az azonos formák közül az eltérők kiválogatásának képessége. Adott formák összekapcsolása tárgyakkal. Térbeli tájékozódás a testsémáknak megfelelően.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség, tartós figyelem fejlesztése. Feladattudat és feladattartás fejlesztése. Térszemlélet kialakításának alapozása. Finom-motorikus mozgás fejlesztése. Pontosság, tervszerűség, kitartás a munkában. Helyes és biztonságos eszközkezelés. A környezet megismerésének igénye. Mennyiségfogalmak kialakítása a 100-as számkörben, mérések alkalmilag választott és szabvány mérőeszközökkel. Gyakorlottság kialakítása tényleges mérésekben. Irányok megismerése, alkalmazása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Az egyenes és görbe vonal	Tudatos megfigyelés.	<i>Környezetismeret:</i>

ismerete.	Egyenes rajzolása vonalzóval. Objektumok alkotása szabadon.	közvetlen környezet megfigyelése a testek formája szerint (egyenes és görbe vonalak keresése).
Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról.	A megfigyelések megfogalmazása az alakzatok formájára vonatkozóan. Alakzatok másolása, összehasonlítása, annak eldöntése, hogy a létrehozott alakzat rendelkezik-e a kiválasztott tulajdonsággal. A geometriai alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, készítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> Geometriai alakzatok rajzolása. A vizuális nyelv alapvető eszközeinek (pont, vonal, forma) használata és megkülönböztetése. Kompozíció alkotása geometriai alakzatokból.
Tengelyesen tükrös alakzat előállítása hajtogatással, nyírással, megfigyelése tükrő segítségével. A tapasztalatok megfogalmazása.	A tükrös alakzatokhoz kapcsolódó képek megtekintése, jellemzése.	<i>Környezetismeret:</i> alakzatok formájának megfigyelése a környezetünkben.
Sík- és térbeli alakzatok megfigyelése, szétválogatása, megkülönböztetése.	Síkidom és test különbségének megfigyelése. Síkidomok előállítása hajtogatással, nyírással, rajzolással. Testek építése testekből másolással, vagy szóbeli utasítás alapján.	<i>Vizuális kultúra;</i> <i>környezetismeret:</i> tárgyak egymáshoz való viszonyának, helyzetének, arányának megfigyelése.
Síkidomok. (négyzet, téglalap, háromszög, kör). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Síkidomok rajzolása szabadon és szavakban megadott feltétel szerint. Összehasonlítás.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> vonalzó használata.
Testek (kocka, téglatest). Tulajdonságok, kapcsolatok, azonosságok és különbözőségek.	Testek válogatása és osztályozása megadott szempontok szerint. Testek építése szabadon és adott feltételek szerint, tulajdonságaik megfigyelése. A térbeli tájékozódó képesség alapozása érzékszervi megfigyelések segítségével. Szemponttartás. Kreativitás fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testek építése.

Tájékozódás, helymeghatározás, irányok, irányváltoztatások.	Mozgási memória fejlesztése nagytести mozgással, mozgássor megismétlése. Térbeli tájékozódás fejlesztése. Tájékozódás síkban (pl. füzetben, könyvben, négyzethálós papír	<i>Környezetismeret:</i> az osztályterem elhelyezkedése az iskolában, az iskola elhelyezkedése a településen. <i>Testnevelés és sport:</i> térbeli tudatosság, elhelyezkedés a térben, mozgásirány, útvonal, kiterjedés.
Összehasonlítások a gyakorlatban: (rövidebb-hosszabb, magasabb-alacsonyabb).	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Együttműködő képesség fejlesztése (pl. tanulók magasságának összemérése).	<i>Környezetismeret:</i> közvetlen környezetünk mérhető tulajdonságai.
Hosszúság, tömeg, űrtartalom idő. Mérőszám és mértékegység. Mérőeszközök. Mérések alkalmi és szabvány egységekkel: hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő. Szabvány mértékegységek megismerése: cm, dm, m, dkg, kg, cl, dl, l, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Mennyiségek becslése.	A becslés és mérés képességének fejlesztése gyakorlati tapasztalatszerzés alapján. Mérőeszközök használata gyakorlati mérésekre. Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. Különböző mennyiségek mérése azonos egységgel. Mennyiségek közötti összefüggések megfigyeltetése tevékenykedtetéssel.	<i>Testnevelés és sport;</i> <i>ének-zene:</i> időtartam mérése egységes tempójú mozgással, hanggal, szabványegységekkel. <i>Környezetismeret:</i> hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő és mértékegységeik.
Átváltások szomszédos mértékegységek között.	Mennyiségek közötti összefüggések megfigyelése. Tárgyak, személyek, alakzatok összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik alapján (magasság, szélesség, hosszúság, tömeg, űrtartalom).	<i>Környezetismeret;</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések a mindennapokban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenes és görbe vonal, szimmetria, mértékegység, mérőszám, hosszúság, űrtartalom, tömeg, idő, mérőeszköz, síkidom, test. Becslés, átváltás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezésének képessége (szín-, méret-, forma szerint).	

	Előrajzolás után díszítő sor rajzolása, a minták váltakozásával. Az idő múlásának megfigyelése, periodikusan ismétlődő események a napi tevékenységekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számok, mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan egyszerű megállapítások megfogalmazása. Változások észrevétele, megfigyelése, indoklása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A sorozat fogalma. Tárgy-, jel- és számsorozatok szabályának felismerése. Növekvő és csökkenő sorozatok.	Sorozat képzése tárgyakkól, jelekből, alakzatokból, számokból. Számsorozat szabályának felismerése, folytatása, kiegészítése megadott vagy felismert összefüggés alapján. Az összefüggéseket felismerő és a rendező képesség fejlesztése a változások, periodikusság, ritmus, növekedés, csökkenés megfigyelésével. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint.	<i>Ének-zene:</i> periodikusság zenei motívumokban.
Összefüggések, szabályok. Számok mennyiségek közti kapcsolatok és jelölésük nyíllal. Számok táblázatba rendezése. Számpárok közötti kapcsolatok.	Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. Szabályjátékok alkotása. Kreativitást fejlesztő feladatsorok megoldása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, számsorozat, növekvő, csökkenő. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről. <i>Egyszerű ábrázolásról leolvasás.</i>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Közös munka (páros- és csoportmunka) vállalása. Együttműködés, egymásra figyélés. A világ megismerésének igénye. Önismeret: pontosság, tervszerűség, monotonitás tűrése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi megfigyelések, játékok, kísérletek.	A matematikai tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése matematikai játékok segítségével.	

Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	Tudatos megfigyelés. A gondolkodás és a nyelv összefonódása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szavak jelentése, szövegkörnyezettől függő eltérő nyelvhasználat.
Események, ismétlődések játékos tevékenység során.	Célirányos, akaratlagos figyelem fejlesztése.	
A lehetetlen fogalmának tapasztalati előkészítése.	Adatgyűjtés célirányos megválasztása.	
Statisztika. Adatok gyűjtése megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok lejegyzése táblázatba.	Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Adatokról megállapítások megfogalmazása: előfordulási szám, egyenlő adatok, legkisebb, legnagyobb adat kiválasztása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen, biztos, lehetetlen, táblázat, statisztika, adat.	

A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Halmazok összehasonlítása az elemek száma szerint. Halmazalkotás. – Állítások igazságtartalmának eldöntése. Állítások megfogalmazása. – Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Közös tulajdonság felismerése, megnevezése. – Több, kevesebb, ugyanynyi fogalmának helyes használata. – Néhány elem sorba rendezése próbálgatással. <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma. – Római számok írása, olvasása (I, V, X, L, C). – Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok értéke. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. – Számok képzése, bontása helyi érték szerint. – Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, () ismerete, használata. – Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. – Szorzótábla ismerete a száz-as számkörben. – A műveletek sorrendjének ismerete. – Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. – Páros és páratlan számok megkülönböztetése. – Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Növekvő és csökkenő számsorozatok szabályának felismerése, a sorozat folytatása. – Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.
--	---

	<p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Vonalak (egyenes, görbe) ismerete.– A test és a síkidom megkülönböztetése.– Testek építése szabadon és megadott feltételek szerint.– Tájékozódási képesség, irányok ismerete.– A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.– Közös tevékenységekben, csoportokban képes dolgozni, gondolkodni, társait segíteni, együttműködni. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Adatokról megállapítások megfogalmazása.
--	---

MATEMATIKA**3-4. évfolyam****Fejlesztési feladatok és óraszámok****3-4. évfolyam**

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám a 3-4. évfolyamon	Javasolt óraszám a 3. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	5+folyamatos	folyamatos 5	Folyamatos
2. Számelmélet, algebra	141	70	71
3. Függvények, az analízis elemei	32	16	16
4. Geometria	47	23	24
5. Statisztika, valószínűség	10	5	5
Számonkérés	16	7	9
Ismétlés	8	4	5
	259	130 óra	130 óra
		+ 50 óra szabad órakeret	+ 14 óra szabad órakeret
		Összesen 180 óra (kötelező óra heti 4 óra, szabadon tervezhető heti 1 óra)	Összesen 144 óra (kötelező heti 4 óra)

3. ÉVFOLYAM

Heti óraszám: 4+1 óra

Éves óraszám: 180 óra

A Kerettanterv a matematika műveltség területére heti 4 órát biztosít.

Gyakorlati megvalósításának lehetőségei:

TÉMAKÖR	JAVASOLT ÓRASZÁM
1. Gondolkodási módszerek	5 + folyamatos
2. Számtan, algebra	70
3. Függvények, az analízis elemei	16
4. Geometria, mérés	23
5. Valószínűség, statisztika	5
Számonkérés	7
Ismétlés	4
Összesen	130 óra
Szabadon tervezhető órakeret	50

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret 5 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történet visszaidézése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés.	<i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.
Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Alaphalmaz és részhalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkidomok halmazokba rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> dallamotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték. Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.	

	<p>Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, (). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban <i>100-as számkörben</i>. Szorzótábla ismerete a száz-as számkörben. A műveletek sorrendje: <i>zárójel használata</i>. Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése. Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 1000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A helyes műveleti sorrend értelmezése, alapozása a négy alpművelet körében. A tízes, száz-as, számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés értelmezése és alkalmazása 1000-es számkörben. Ellenőrzés. A szorzótábla biztos ismerete. Szorzás és osztás nagyobb számokkal: számolási analógiák megismerése és alkalmazása.</p>

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Számfogalom kialakítása 1000-es számkörben. Számok írása, olvasása 1000-ig.	Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom: számok helyesírása.</i>
Számok helye, közelítő helye a számegeyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.	Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegeyenesen.	
Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.	Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.	
A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet).	Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegeyenes, a hőmérséklet segítségével. A negatív szám fogalmának mélyítése.	<i>Környezetismeret: hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).</i>
Számok tulajdonságai: oszthatóság 2-vel 5-tel és 10-zel.	Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.	
Műveletek közötti kapcsolatok:	Az ellenőrzési igény kialakítása, a	<i>Magyar nyelv és</i>

<p>összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, legfeljebb háromjegyű, nullára végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal és ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás háromjegyű számokkal. Írásbeli szorzás egyjegyű számmal.</p>	<p>műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.</p>	<p><i>irodalom: kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.</i></p>
<p>Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának és jelének bevezetése.</p>	<p>Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: jelek szerepe, használata.</i></p>
<p>Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség.</p>	<p>Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.</p>	
<p>Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.</p>	<p>Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés.</p>	
<p>Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.</p>	<p>Matematikai modellek megértése. Gondolatmenet követése, oksági kapcsolatok keresése, megértése.</p>	
<p>Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése. Egység-törtek a részekre osztáshoz kapcsolódva. Egység-törtek többszörösei. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 6, 8, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel. Törtrészek kapcsolatai: fele-negyede-nyolcada; ötöde-tizede;</p>	<p>Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.</p>	
<p>Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.</p>	<p>A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.</i></p>

	Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. A szövegértéshez szükséges nyelvi, logikai szerkezetek fokozatos megismerése. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	
Római számok. Számjelek bevezetése. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról.	<i>Környezetismeret:</i> a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Háromjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai modellek készítése. Sorozatok felismerése, létrehozása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. A figyelem és a memória fejlesztése- Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok	<i>Vizuális kultúra:</i> periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.

	megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.	
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. A folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az absztrakciós képesség alapozása.	<i>Környezetismeret:</i> adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). <i>Testnevelés és sport:</i> sporteredmények, mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése.	<i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Térbeli alakzatok. A test és a síkidom megkülönböztetése. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: cm, dm, m, cl, dl, l, dkg, kg, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. MÉRŐESZKÖZÖK használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. MÉRŐESZKÖZÖK és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: vonalak, egyenesek tulajdonságai. A szakasz fogalmának	Tapasztalatszerzés, érvelés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.

előkészítése. A szakasz és mérése.		
Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Vizuális kultúra:</i> mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.
A téglalap és a négyzet területének kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	<i>Környezetismeret:</i> kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert)
Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel-parkettázás. A területszámítás fogalmának előkészítése.	Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	<i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szőnyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	<i>Ének-zene:</i> körjátékok. <i>Vizuális kultúra:</i> a kör megjelenése művészeti alkotásokban.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése. Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése.	Szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i> szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megisméltése, mozgási memória fejlesztése. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	<i>Környezetismeret:</i> tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i> a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.

	matematikai szaknyelv segítségével.	
Téglatest és kocka felismerése. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása. Finom motoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.
Készségfejlesztő oktatóprogramok, logikai játékok indítása, használata önállóan vagy segítséggel, belépés és szabályos kilépés a programból.	Számítógépes játékok, egyszerű fejlesztő szoftverek megismertetése.	
A gömb felismerése.	Tapasztalatgyűjtés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> gyurma vagy kókuszgolyó készítése. <i>Környezetismeret:</i> gömb alakú gyümölcsök. <i>Testnevelés és sport:</i> labdák.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, km, ml, cl, hl, g, t.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	<i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.
Az idő mérése: év, hónap, hét, nap, másodperc. Időpont és időtartam megkülönböztetése.	Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történetek elhelyezése az időben.	<i>Testnevelés és sport:</i> időre futás. <i>Ének-zene:</i> metronóm. <i>Környezetismeret;</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történetek megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.
Egység és mérőszám kapcsolata.	A pontosság mértékének	<i>Technika, életvitel és</i>

Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.	kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban.	<i>gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. <i>Környezetismeret;</i> technika, <i>életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, egyenes, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.	Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk feldolgozása, forráskezelés.	<i>Környezetismeret:</i> meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események értelmezése.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.	

<p>Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.</p>	<p>Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon. Diagramokhoz kapcsolódó információk keresése, értelmezése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőképesség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Grafikon, oszlopdiagram. Gyakoriság.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 3. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. – Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. – Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. – A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. – Az összes eset megtalálása (próbálgatással). <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása 1000-es számkörben. Helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma. – Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet). – Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, előállítás hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 1000-es számkörben. – Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben. – A matematika különböző területein az egyszerű becslés és a kerekítés alkalmazása.
--	--

- Fejben számolás ezres számkörben százásokra végződő számokkal.
- A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben. Számolási algoritmus ismerete és alkalmazása nagyobb számokkal (nagyegyszeregy).
- Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete. Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása. Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása.
- Háromjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egyjegyű számmal írásban.
- Műveletek ellenőrzése.
- Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.
- Többszörös, osztó, osztható, maradék fogalmának ismerete.

Összefüggések, függvények, sorozatok

- Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése.
- Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.
- A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása.

Geometria

A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc.

Átváltások szomszédos mértékegységek között.

- Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).
- Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.
- Kör fogalmának tapasztalati ismerete.
- A szög fogalmának tapasztalati ismerete.
- A test és a síkidom közötti különbség megértése.
- Kocka, téglatest, felismerése, létrehozása, jellemzői.
- Gömb felismerése.
- Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítását hajtogatással,

nyírással, rajzzal, színezéssel.

- Négyzet, téglalap kerülete.
- Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel-parkettázás.

Valószínűség, statisztika

- Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. Táblázat adatainak értelmezése.
- Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.
- Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete.

Informatikai ismeretek

- Együttműködés interaktív tábla használatánál.

4. ÉVFOLYAM

Heti óraszám: 4 óra Éves óraszám: 144 óra
 A Kerettanterv a matematika műveltség területére heti 4 órát biztosít.
 Gyakorlati megvalósításának lehetőségei:

TÉMAKÖR	JAVASOLT ÓRASZÁM
1. Gondolkodási módszerek	folyamatos
2. Számtan, algebra	71
3. Függvények, az analízis elemei	16
4. Geometria, mérés	24
5. Valószínűség, statisztika	5
Számonkérés	9
Ismétlés	5
Összesen	130 óra
Szabadon tervezhető órakeret	14

A matematika tanítását spirális szerkezetű tananyag feldolgozás jellemzi. Ritka az egy témakörrel foglalkozó tanóra, ezért a javasolt óraszámok iránymutatóak. Az egyes tematikus egységekre javasolt óraszámokat a táblázatok tartalmazzák. Ezen kívül számonkérésre 9, ismétlésre 5 órát terveztünk.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Halmazok összehasonlítása. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Alakzatok szimmetriájának megfigyelése. Néhány elem sorba rendezése próbálgatással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Halmazszemlélet fejlesztése. Nyelvhasználat előtti kommunikáció, eljátszás mint a gondolatok kifejezése, ezek megértése. Rajz, kirakás értelmezése, a lejátszott történés visszaidézése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése konkrét elemek esetén. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése.	Megfigyelésben, mérésben, számlálásban, számolásban gyűjtött adatok, elemek halmazba rendezése. A logikai „és”, „vagy” szavak használata állítások megfogalmazásában. Összehasonlítás, következtetés.	<i>Környezetismeret:</i> élőlények csoportosítása megadott szempontok szerint.
Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba.	Osztályozás egy, illetve egyszerre két szempont szerint. Síkdomok halmazokba	

Alaphalmaz és részalmaz fogalmának tapasztalati előkészítése.	rendezése tulajdonságaik alapján. Sorozatok létrehozása, folytatása, kiegészítése adott szempont szerint. A gondolkodás és a nyelv összefonódása, kölcsönhatása.	
Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása. próbálgatással.	Konkretizálás képességének fejlesztése.	<i>Ének-zene:</i> dallammotívumok sorba rendezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, összehasonlítás, csoportosítás, sorba rendezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 71 óra
Előzetes tudás	<p>Számok írása, olvasása (100-as számkör). Helyi érték. Római számok írása, olvasása (I, V, X). Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Páros és páratlan számok. Matematikai jelek: +, -, •, :, =, <, >, (). Összeadás, kivonás, szorzás, osztás szóban és írásban. Összeadás, kivonás, szorzás szóban és írásban 1000-ig százasokkal nullára végződő háromjegyű számokkal. Osztás szóban szorzótáblához kapcsolódva, analógiák segítségével nullára végződő háromjegyű számokkal. Szorzótábla ismerete a százas számkörben. A műveletek sorrendje. Szöveges feladat értelmezése, megjelenítése rajz segítségével, leírása számokkal. Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Elnevezések, megállapodások, jelölések értése, kezelése. Számok nagyságrendje és helyi értéke. Számok helyes leírása, olvasása 10000-ig. Számok nagyságrendjének és helyi értékének biztos ismerete. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a négy alapművelet körében. A tízes, százás, ezres számszomszédok meghatározása. A kerekítés és becslés eszközként való alkalmazása. Ellenőrzés, önellenőrzés, az eredményért való felelősségvállalás. Igény kialakítása a matematika értékeinek és eredményeinek megismerésére. A szorzótábla biztos ismerete.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Számfogalom kialakítása 10000-es számkörben. Számok írása, olvasása 10 000-ig.	Tájékozódás az adott számkörben. Számmemória fejlesztése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> számok helyesírása.

<p>Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, számszomszédok, kerekítés. Alaki, helyi és valódi érték. Számok képzése, bontása helyi érték szerint. Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p>	<p>Emlékezet fejlesztése, tájékozódás a számegyenesen.</p>	
<p>Számok összeg-, különbség-, szorzat- és hányados alakja.</p>	<p>Megértett állításokra, szabályokra való emlékezés. Tények közti kapcsolatok, viszonyok, összefüggések felidézése.</p>	
<p>A negatív szám fogalmának tapasztalati úton történő előkészítése. Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság).</p>	<p>Negatív számokkal való ismerkedés tapasztalati úton a számegyenes, a hiány és a hőmérséklet segítségével. Adósság, készpénz, vagyoni helyzet fogalmának értelmezése. A negatív szám fogalmának elmélyítése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> hőmérséklet és mérése, Celsius-skála (fagypont alatti, fagypont feletti hőmérséklet).</p>
<p>Számok tulajdonságai: oszthatóság 2-vel 5-tel és 10-zel és 3-mal,</p>	<p>Számok összehasonlítása, szétválogatása az oszthatósági tulajdonság szerint.</p>	
<p>Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás, kivonás, szorzás, osztás. Fejszámolás: összeadás, kivonás, legfeljebb négyjegyű nullára végződő számokkal. Fejszámolás: szorzás, osztás tízzel, százzal és ezerrel. Írásbeli összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Írásbeli szorzás egy-és kétjegyű számmal. Írásbeli osztás egyjegyű számmal.</p>	<p>Az ellenőrzési igény kialakítása, a műveletek közötti kapcsolatok megfigyelésén keresztül. A pontos feladatvégzés igényének fejlesztése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése; tudatos, célirányos figyelem. A fejszámolás biztonságos használata. A szorzótáblák gyakorlása. Analógiák felismerése, keresése, kialakítása. Írásbeli műveletek alkalmazás szintű felhasználása. A tanult műveletek elvégzésének gyakorlása, ellenőrzése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kérdések, problémák, válaszok helyes megfogalmazása.</p>
<p>Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése, a „közelítő” érték fogalmának mélyítése.</p>	<p>Jelek szerepe, használata. Becslés a tagok, tényezők, osztó, osztandó megfelelő kerekítésével.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek szerepe, használata.</p>
<p>Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg és különbség, valamint szorzat és</p>	<p>Változó helyzetek megfigyelése, műveletek tárgyi megjelenítése.</p>	

hányados változásai.		
Zárójel használata; összeg és különbség szorzása, osztása. Műveleti sorrend.	Feladattartás és feladatmegoldási sebesség fejlesztése. Megismert szabályokra való emlékezés.	
Szimbólumok használata matematikai szöveg leírására, az ismeretlen szimbólum kiszámítása, ellenőrzés.	Matematikai modellek megértése. Önértékelés, önellenőrzés.	
Törtek fogalmának tapasztalati előkészítése. Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel. Törtrészek kapcsolatai: fele-negyede-nyolcada; ötöde-tizede; Számláló, nevező, törtvonal.	Közös munka (páros, kis csoportos munka, csoportmunka), együttműködés vállalása. Törtek előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.	
Szöveges feladatok. Többféle megoldási mód keresése.	A szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási terv készítése. Becslés. Megoldás próbálgatással, számolással, következtetéssel. Ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata. Adatok lejegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggések felismerése. Válasz megfogalmazása szóban, írásban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az írott szöveg megértése, adatok keresése, információk kiemelése.
Római számok. Római számok írása, olvasása I, V, X, L, C, D, M jelekkel.	Irányított keresés római számok használatáról.	<i>Környezetismeret:</i> a lakóhely története; a római számok megfigyelése régi épületeken.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számszomszéd, kerekítés, közelítő érték, műveleti sorrend. Három- és négyjegyű szám. Tört szám, negatív szám. Becslés, ellenőrzés. Római szám. Alaki, helyi és valódi érték.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Sorozat szabályának felismerése, folytatása. Növekvő és csökkenő számsorozatok. Számpárok közötti kapcsolatok felismerése.	
A tematikai egység	Matematikai modellek készítése.	

nevelési-fejlesztési céljai	Sorozatok felismerése, létrehozása.
------------------------------------	-------------------------------------

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Sorozat szabályának felismerése.	Adott szabályú sorozat folytatása. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Sorozatok néhány hiányzó vagy megadott sorszámú elemének kiszámítása. Sorozatok képzési szabályának keresése, kifejezése szavakkal. A figyelem és a memória fejlesztése- Szabályfelismerés. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Adott utasítás követése, figyelem tartóssága. Saját gondolatok megfogalmazása, mások gondolatmenetének végighallgatása.	<i>Vizuális kultúra:</i> periodicitás felismerése sordíszekben, népi motívumokban.
Összefüggések, kapcsolatok táblázat adatai között. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	Kapcsolatok, szabályok keresése táblázat adatai között. Táblázat adatainak értelmezése. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. A folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Az általánosításra való törekvés. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás.	<i>Környezetismeret:</i> adatok gyűjtése az állatvilágból (állati rekordok). <i>Testnevelés és sport:</i> sporteredmények, mint adatok.
Grafikonok.	Grafikonok adatainak leolvasása. Grafikonok készítése. Matematikai összefüggések felismerése.	<i>Környezetismeret:</i> hőmérsékleti grafikonok készítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Táblázat, grafikon. Sorozat. Szabály, kapcsolat.	

Tematikai egység /Fejlesztési cél	4. Geometria	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Vonalak (egyenes, görbe). Térbeli alakzatok. A test és a síkidom megkülönböztetése. Szimmetria: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése. A hosszúság, az űrtartalom, a tömeg és az idő mérése. A szabvány mértékegységek: mm, cm, dm, m, km, ml, cl, dl, l, hl, dkg, kg, t,	

	másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év. Átváltások szomszédos mértékegységek között. Mennyiségek közötti összefüggések felismerése. Mérőeszközök használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás továbbfejlesztése. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzeltése elkészítésük előtt, a tényleges alkotás összevetése az elképzelttel. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mérőeszközök és mértékegységek önálló használata. Érzékelés, észlelés pontosságának fejlesztése. A szimmetria felismerése a valóságban: tárgyakon, természetben, művészeti alkotásokon. Esztétikai érzék fejlesztése. A körző és a vonalzó célszerű használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Egyenesek kölcsönös helyzetének megfigyelése tapasztalati úton: metsző és párhuzamos egyenesek. Szögek mérése tapasztalati úton: derékszögnél kisebb és nagyobb szögek. A szakasz fogalmának előkészítése. A szakasz és mérése.	Tapasztalatszerzés, érvelés.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hajtogatás.
Háromszög, négyzet és téglalap felismerése. A téglalap és négyzet tulajdonságai: csúcsok száma, oldalak száma és hosszúsága, derékszögek megfigyelése.	Háromszögek, négyszögek előállítása rajzolással szabadon vagy egy-két tulajdonság megadásával. Egyedi tulajdonságok kiemelése. Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Vizuális kultúra:</i> mozaikkép alkotása előre elkészített háromszögek, négyszögek felhasználásával.
A téglalap és a négyzet területének mérése és kiszámítása.	Ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében.	<i>Környezetismeret:</i> kerületszámítás a közvetlen környezetünkben (szoba, kert)
Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. A területszámítás fogalmának előkészítése.	Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.	<i>Környezetismeret:</i> tapasztalatgyűjtés a mindennapi életből pl. szönyegezés, burkolás a lakásban, kertben.
A kör fogalmának tapasztalati előkészítése.	A körző használata (játékos formák készítése). Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.	<i>Ének-zene:</i> körjátékok. <i>Vizuális kultúra:</i> a kör megjelenése művészeti alkotásokban.
Az egybevágóság fogalmának előkészítése.	Tengelyesen tükrös alakzatok létrehozása tevékenységgel. Az alkotóképesség fejlesztése.	Szimmetria a természetben. <i>Vizuális kultúra:</i>

	Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. A pontosság igényének felkeltése.	szimmetria a műalkotásokban.
Tájékozódás síkban, térben.	Tájékozódás pl. az iskolában és környékén. Mozgássor megismétlése, mozgási memória fejlesztése. Egyszerű problémák megoldása részben tanári segítséggel, részben önállóan.	<i>Környezetismeret:</i> tájékozódás közvetlen környezetünkben. Égtájak ismeretének gyakorlati alkalmazása.
Testek geometriai tulajdonságai, hálója.	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek szétválogatása egy-két tulajdonság szerint. Alkotóképesség fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése. Térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Sík- és térgeometriai megfigyelések elemzése, megfogalmazása a tanult matematikai szaknyelv segítségével.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobozokból bútorok építése. <i>Vizuális kultúra:</i> a körülöttünk lévő mesterséges és természetes környezet formavilágának megfigyelése és rekonstrukciója.
Téglatest és kocka felismerése, jellemzői. Testháló kiterítése téglatest, kocka esetében.	Megfigyelés, tulajdonságok számbavétele. Összehasonlítás, azonosságok, különbözőségek megállapítása. Finom motoros mozgáskoordinációk fejlesztése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> dobókocka, téglatest alakú doboz készítése.
A gömb felismerése, jellemzői.	Tapasztalatgyűjtés. A gömb létrehozása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> gyurma vagy kókuszgolyó készítése. <i>Környezetismeret:</i> gömbhöz hasonló alakú gyümölcsök. <i>Testnevelés és sport:</i> labdák.
Mérések alkalmi egységekkel. Mérés a tanult szabvány egységekkel: mm, cm, dm, m, km, ml, cl, dl, l, hl, g, dkg, kg, t, mp, perc, óra, nap, hét, hónap, év.	Összehasonlítások végzése a valóság tárgyairól, alakzatokról, dolgokról. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. Adott tárgy, elrendezés, kép más nézőpontból való elképzelése.	<i>Környezetismeret:</i> gyakorlati mérések közvetlen környezetünkben (tömeg-, hosszúságmérés). Csomagolóanyagok, dobozok tömege.

<p>Az idő mérése. Időpont és időtartam megkülönböztetése.</p>	<p>Tájékozódás az időben: a múlt, jelen, jövő, mint folytonosan változó fogalmak, pl. előtte, utána, korábban, később megértése, használata. Időtartam mérése egyenletes tempójú mozgással, hanggal, szabványos egységekkel (másodperc, perc, óra, nap, hét, hónap, év). Időpont és időtartam tapasztalati úton történő megkülönböztetése. A családban történtek elhelyezése az időben.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> időre futás. <i>Ének-zene:</i> metronóm. <i>Környezetismeret;</i> technika, <i>életvitel és gyakorlat:</i> napirend, családi ünnepek, események ismétlődése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, az időbeliség tudatosítása.</p>
<p>Egység és mérőszám kapcsolata. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások végrehajtott mérések esetén. Átváltások szomszédos mértékegységek között. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban.</p>	<p>A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A mértékegység és mérőszám kapcsolata, összefüggésük megfigyelése és elmélyítése. Mérések a gyakorlatban, mérések a családban.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elkészíthető munkadarabok megtervezése mérés és modellezés segítségével. <i>Környezetismeret;</i> technika, <i>életvitel és gyakorlat:</i> háztartásban használatos gyakorlati mérések (sütés-főzés hozzávalói).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Metsző és párhuzamos egyenesek, szakasz, szög, háromszög, téglalap, négyzet, kerület, terület, téglatest, kocka, testháló, tükrös alakzat, időpont, időtartam, kör, gömb, mértékegység, tonna, másodperc, km, mm.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Statisztika, valószínűség</p>		<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Adatokról megállapítások megfogalmazása. Valószínűségi megfigyelések, játékok kísérletek. Tapasztalatszerzés a véletlenről és a biztosról.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Rendszerszemlélet, valószínűségi és statisztikai gondolkodás alapozása. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>		

<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Adatok megfigyelése, gyűjtése, rendezése, rögzítése, ábrázolása grafikonon.</p>	<p>Tapasztalatok szerzésével későbbi fogalomalkotás előkészítése. A képi grafikus információk</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> meteorológiai adatok lejegyzése, ábrázolása.</p>

	feldolgozása, forráskezelés.	
A biztos, a lehetséges és a lehetetlen események értelmezése.	Próbálgatások, sejtések, indoklások, tippelések, tárgyi tevékenységek. A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. A biztos és véletlen megkülönböztetése.	
Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Gyakoriság. Oszlopdiagram. A valószínűség fogalmának tapasztalati előkészítése.	Események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével, ábrázolása oszlopdiagramon. Sejtés megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázata. A gyakoriság, a valószínű, kevésbé valószínű értelmezése gyakorlati példákon.	<i>Környezetismeret:</i> természeti jelenségek előfordulása és valószínűsége. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kifejezőképesség alakítása (világos, rövid megfogalmazás).

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valószínű, biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos. Átlag. Grafikon, oszlopdiagram. Gyakoriság.
------------------------------------	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a 4. évfolyam végén</p>	<p><i>Gondolkodási és megismerési módszerek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. – Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. – Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. – A változás értelmezése egyszerű matematikai tartalmú szövegben. – Az összes eset megtalálása (próbálgatással). <p><i>Számtan, algebra</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok írása, olvasása, helyi érték, alaki érték, valódi érték fogalma 10 000-es számkörben. – Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). – Törtek a mindennapi életben: 2, 3, 4, 10, 100 nevezőjű törtek megnevezése, lejegyzése szöveggel, előállítás hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel. – Természetes számok nagyság szerinti összehasonlítása 10 000-es számkörben. – Mennyiségek közötti összefüggések észrevétele tevékenységekben. – A matematika különböző területein az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása. – Fejben számolás 10000-ig nullára végződő egyszerű esetekben. – A szorzótábla biztos ismerete 100-as számkörben. – Összeg, különbség, szorzat, hányados fogalmának ismerete. Műveletek tulajdonságainak, tagok, illetve tényezők felcserélhetőségének alkalmazása. Műveleti sorrend ismerete, alkalmazása. – Négyjegyű számok összeadása, kivonása, szorzás egy- és kétjegyű, számmal írásban. – Osztas egyjegyű számmal írásban. – Műveletek ellenőrzése. – Szöveges feladat: a szöveg értelmezése, adatok kigyűjtése, megoldási
--	--

	<p>terv, becslés, ellenőrzés, az eredmény realitásának vizsgálata.</p> <ul style="list-style-type: none">– Többszörös, osztó, maradék fogalmának ismerete. <p><i>Összefüggések, függvények, sorozatok</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Szabályfelismerés, szabálykövetés. Növekvő és csökkenő számsorozatok felismerése, készítése.– Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között.– A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. <p><i>Geometria</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Egyenesek kölcsönös helyzetének felismerése: metsző és párhuzamos egyenesek.– A szabvány mértékegységek: mm, km, ml, cl, hl, g, t, másodperc. Átváltások szomszédos mértékegységek között.– Hosszúság, távolság és idő mérése (egyszerű gyakorlati példák).– Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög létrehozása egyszerű módszerekkel, felismerésük, jellemzőik.– Kör fogalmának tapasztalati ismerete.– A szög fogalmának tapasztalati ismerete: derékszögnél nagyobb ill. kisebb szögek felismerése.– A test és a síkidom közötti különbség megértése.– Kocka, téglatest, felismerése, létrehozása, jellemzői.– Gömb felismerése.– Tükrös alakzatok és tengelyes szimmetria előállítása hajtogatással, nyírással, rajzzal, színezéssel.– Négyzet, téglalap kerülete.– Négyzet, téglalap területének mérése különféle egységekkel, területlefedéssel. <p><i>Valószínűség, statisztika</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése. Táblázat adatainak értelmezése.
--	---

	<ul style="list-style-type: none">– Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása.– Valószínűségi játékok, kísérletek értelmezése. Biztos, lehetetlen, lehet, de nem biztos tapasztalati ismerete. <p><i>Informatikai ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none">– Együtműködés interaktív tábla használatánál.
--	--

IDEGEN NYELV

ALSÓ 4.

Az idegen nyelv oktatásának alapvető célja, összhangban a Közös európai referenciakerettel (KER), a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása és fejlesztése. A kommunikatív nyelvi kompetencia szorosan összefonódik az általános kompetenciákkal, vagyis a világról szerzett ismeretekkel, a gyakorlati készségekkel és jártasságokkal, valamint a motivációval, amelyek mindenfajta tevékenységhez, így a nyelvi tevékenységekhez is szükségesek.

A korszerű idegennyelv-oktatás a nyelvhasználó valós szükségleteire épül, ezért tevékenységközpontú. Olyan helyzetekre készíti fel a tanulókat, amelyek már most vagy a későbbiek során várhatóan fontos szerepet játszanak életükben. A nyelvtanulási folyamat középpontjában a cselekvő tanulók állnak, akik az idegen nyelv segítségével kommunikatív feladatokat oldanak meg. A feladatok megoldása során receptív, produktív, illetve interaktív nyelvi tevékenységeket végeznek. Mivel a valóságban a legtöbb megoldandó feladat több készség együttes alkalmazását teszi szükségessé, ezeket integráltan tanítjuk.

A mindennapi nyelvhasználatban – ezért a nyelvtanulásban is –, fontos szerepet játszanak a szövegértelmezési és szövegalkotási stratégiák. A recepció során a nyelvhasználó, ill. a nyelvtanuló észleli az írott vagy hallott szöveget, azonosítja mint számára lényegeset, felfogja mint nyelvi egységet, és összefüggésében értelmezi. A produkció során megtervezi és szóban vagy írásban létrehozza a közlendőjét tartalmazó szöveget.

A sikeres kommunikáció érdekében a tanulóknak meg kell ismerniük és használniuk kell azokat a nyelvi eszközöket, amelyekből és amelyekkel helyesen megformált, értelmes mondanivaló alakítható ki. Tisztában kell lenniük a mondanivaló szerveződésének, szerkesztésének elveivel, hogy koherens nyelvi egységgé formálhassák közlendőjüket. Ismerniük kell azokat az eszközöket és forogatókönyveket, amelyekkel sikeresen megoldhatók a különféle kommunikációs helyzetek. Fel kell ismerniük, hogy minden nyelvi érintkezést szabályok szönek át, amelyek a nemek, korosztályok, társadalmi csoportok között különböző alkalmakkor szabályozzák azt. Ide tartoznak a nyelvi udvariassági szabályok, rituálék és a helyzetnek megfelelő hangnem használatának szabályai is.

A nyelvtanítás során törekedni kell arra, hogy a hallott vagy olvasott szöveg autentikus, a feladatvégzés szempontjából hiteles legyen. Az internet segítségével a tanulók maguk is viszonylag könnyen kerülhetnek autentikus célnyelvi környezetbe, részeseivé válhatnak az adott kultúrának, kapcsolatot teremthetnek a célnyelven beszélőkkel, ami komoly motivációs forrás lehet, és nagyban elősegítheti az autonóm tanulóvá válást. A tanulási folyamat szervezésében nagy jelentősége van a kooperatív feladatoknak és a projektmunkának, ezek szintén erősíthetik a motivációt.

Az idegen nyelvű kommunikáció során meghatározó jelentőségű a nyelvekkel, a nyelvtanulással, az idegen nyelveket beszélő emberekkel és a más kultúrákkal kapcsolatos pozitív attitűd, ami magában foglalja a kulturális sokféleség tiszteletben tartását és a nyelvek, kultúrák közötti kommunikáció iránti nyitottságot.

A nyelvtanulás tartalmára vonatkozóan a NAT hangsúlyozza a tantárgyközi integráció jelentőségét. Fontos, hogy a tanulók az idegen nyelv tanulása során építeni tudjanak más tantárgyak keretében szerzett ismereteikre és személyes tapasztalataikra. Ugyanakkor az idegen nyelvvél való foglalkozás olyan ismeretekkel, tapasztalatokkal gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak keretében is hasznosítani tudnak.

Az egész életen át tartó tanulás szempontjából kiemelkedő jelentősége van a nyelvtanulási stratégiáknak, amelyek ismerete és alkalmazása segíti a tanulókat abban, hogy nyelvtudásukat önállóan ápolják és fejlesszék, valamint hogy újabb nyelveket sajátítsanak el.

A NAT bizonyos képzési szakaszokra meghatározza a minden tanuló számára kötelező minimumszinteket, emellett kitér az emelt szintű képzésben részesülő tanulókkal szemben támasztott követelményekre is. A közműveltségi elemeket a tantárgy egyedi jellemzői miatt a NAT-ban azok a nyelvi szintek és kompetenciák testesítik meg, amelyeket a nemzetközi gyakorlatban és az érettségi követelményrendszerben mérceként használt Közös európai referenciakeret (KER) határoz meg. A nyelvi kompetenciák komplex fejlesztéséhez az ajánlott témakörök kínálnak kontextust. A NAT által az egyes képzési szakaszokra minimumként meghatározott nyelvi szintek a következők:

	4. évfolyam, minimumszint	8. évfolyam, minimumszint	12. évfolyam, minimumszint
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A2	B1
Második idegen nyelv	–	–	A2

A kerettanterv az elérendő célokat és nyelvi szinteket kétéves képzési szakaszokra bontva határozza meg. Ez alól csupán az általános iskola 4. évfolyama kivétel, mert ezen az évfolyamon kezdődik a kötelező idegennyelv-oktatás, így a képzési szakasz csak egy tanévet ölel fel.

	4. évfolyam	6. évfolyam	8. évfolyam	10. évfolyam	12. évfolyam
Első idegen nyelv	KER-szintben nem megadható	A1	A2	B1 mínusz	B1
Második idegen nyelv	-	-	-	A1	A2

Az idegen nyelvi kerettanterv a KER-ben leírt készségek alapján határozza meg a nyelvtanulás fejlesztési egységeit; ezek: a hallott és olvasott szöveg értése, a szóbeli interakció, az összefüggő beszéd és az íráskészség. A KER-ben meghatározott nyelvi szintek és kompetenciák azonban nem mechanikusan, hanem a tanulók életkori sajátosságainak tükrében értelmezve kerültek be a kerettantervbe.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése szoros kapcsolatban áll a NAT-ban megfogalmazott kulcskompetenciákkal. A kommunikatív nyelvi kompetencia több ponton érintkezik az anyanyelvi kompetenciával. A szövegalkotás, szövegértelmezés, szóbeli és írásbeli kommunikáció számos készségeleme átvihető az idegen nyelv tanulásába és fordítva, az idegen nyelv tanulása során elsajátított kompetenciák hasznosak az anyanyelvi kommunikáció területén. A két terület erősítheti egymást, olyannyira, hogy megfelelő módszerek alkalmazása esetén az is lehet sikeres nyelvtanuló és nyelvhasználó, akinek hiányosak az anyanyelvi ismeretei, sőt az idegen nyelv tanulása segíthet abban, hogy az anyanyelv használata tudatosabbá váljon.

Az önálló tanulás képességének kialakításában hasznos segítséget nyújt a modern technika, az interneten található autentikus szövegek, a direkt és indirekt nyelvtanulási lehetőségek sokasága. Míg korábban csak az írott és a hallott szöveg megértésének fejlesztését támogatta az internet, ma már számos lehetőség kínálkozik a produktív

nyelvhasználatra is. Az ingyen elérhető autentikus hanganyagok és videók, képek, szótárak, interaktív feladatok mellett az írott és a szóbeli csevegés, a fórumozás és a blogolás is élményszerű nyelvtanulásra ad alkalmat. Az önálló tanulás képességének folyamatos fejlesztéséhez azonban szükség van a tanulásról magáról való beszélgetésre, a tanulási stratégiák kialakításában való segítségnyújtásra, az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás ugyanakkor a témák sokfélesége miatt, valamint azért, mert minden más tantárgynál több lehetőséget nyújt a beszélgetésre, kiválóan alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A táblázatokban megjelenő *fejlesztési egységek* (a hallott szöveg értése, szóbeli interakció, összefüggő beszéd, az olvasott szöveg értése és az íráskészség) a valóságban nem különíthetők el egymástól. A hatékony nyelvtanítás feltétele, hogy a különböző készségek fejlesztése mindig integráltan történjen, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben előfordulnak. Ezért nem szerepelnek óraszámok a fejlesztési egységek mellett.

A 4-8. évfolyamokra vonatkozó ajánlott témakörök egyes elemei újra és újra megjelennek, lehetőséget adva arra, hogy a korábban megszerzett ismeretek újabb nézőpontból kerüljenek feldolgozásra, így bővüljenek, mélyüljenek. A kerettanterv az általános iskolában minden fejlesztési szakaszban új témaköröket is javasol a tanulók életkorához, szükségleteihez alkalmazkodva.

Külön táblázat tartalmazza az ajánlott témaköröket, amelyben a más tantárgyakkal való kapcsolódási pontok is megtalálhatók. A tanulócsoporthoz más tantárgyakat tanító tanárokkal való együttműködés elevebbé, aktuálisabbá és érdekesebbé teszi a nyelvtanulást, mert lehetőséget nyújt a témák, témakörök természetes, életszerű összekapcsolására.

A táblázatok *Fejlesztési célok* rovata a nyelvtanítás aktuális életkori szakaszra vonatkozó, az adott kompetenciával kapcsolatos fejlesztés céljait tartalmazza. A *fejlesztés tartalma* elnevezésű rész olyan tevékenységeket ismertet, amelyek segítségével az adott nyelvi fejlesztés megvalósítható. A nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák szervesen beépültek a tartalomba.

A kerettanterv a 4. évfolyam, majd később a kétéves fejlesztési ciklusok végén a fejlesztési egységek céljaiból és tartalmából kiindulva határozza meg a *fejlesztés várható eredményét*, kapcsolódva a szakasz végére előírt KER-szinthez (kivéve a 4. évfolyamot, amelynek kimenete KER-szintben nem határozható meg).

4. évfolyam

A 4. évfolyamon kezdődő idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának megalapozása. További fontos célkitűzése, hogy felkeltse a tanulók érdeklődését a nyelvek tanulása és a más nyelveket beszélő emberek és kultúrájuk megismerése iránt. A nyelvvel való játékos és örömteli foglalkozás, a kezdeti sikerek és a motiváló tanári visszajelzés segítenek a tanulóknak abban, hogy megmaradjon és erősödjön ösztönös tudásvágyuk és tanulási kedvük, bátran használják a rendelkezésükre álló nyelvi eszközöket, növekedjen önbizalmuk, fejlődjön önismeretük és önértékelésük. Mindez elengedhetetlen a nyelvtanulás hosszú távú eredményessége szempontjából.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A tanulók életkori sajátosságaiknak és fejlettségi szintjüknek megfelelő, érdekes, értelmes és kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. A célnyelven elhangzó információk

megértéséhez támaszkodnak a világról szerzett ismereteikre és tapasztalataikra, amelyek egyrészt segítik a nyelvtanulást, másrészt annak tartalmi révén tovább mélyülnek és bővülnek. Az anyanyelv elsajátításához hasonlóan az idegen nyelv elsajátítása is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, amelyekben a verbális és a nonverbális elemek természetes egységet alkotnak. Utóbbiak a nyelvtanulás kezdetén különösen fontosak, hiszen a megfelelő nyelvi eszközök hiányában segítik a beszédhelyzet értelmezését, illetve a beszédzándék megvalósítását. A nyelvtanulás kezdő szakaszában a tanulók tanórai beszédének természetes része a magyar nyelvű kérdés és válasz is, amelyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár következetes célnyelv-használatával párhuzamosan.

Az idegen nyelvvel való korai ismerkedés középpontjában, ebben a szakaszban, a hallott szöveg értése és a szóbeli interakció együttes fejlesztése áll. A készségfejlesztés során a tanulók megismerkednek az alapvető nyelvtanulási stratégiákkal, amelyek elengedhetetlenek ahhoz, hogy a későbbiekben önálló nyelvtanulóvá váljanak.

Az idegen nyelv tanítása a tantárgy jellegéből adódóan kiválóan alkalmas arra, hogy hozzájáruljon a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott nevelési célok eléréséhez és a kulcskompetenciák fejlesztéséhez. Utóbbiak közül kiemelten fontos az idegen nyelvi kommunikációnak az anyanyelvi kommunikációhoz, a szociális kompetenciához, az esztétikai-művészeti tudatossághoz és kifejezőképességhez, illetve a hatékony tanuláshoz való kapcsolódása. Az anyanyelven elsajátított ismeretek, készségek és stratégiák támogatják az idegen nyelv tanulását, míg a nyelvtanulás eredményei pozitívan hathatnak az anyanyelvi tudatosság alakulására. A szociális kompetencia területén a kultúrák közötti hasonlóságok és különbségek felfedezése segíti a tanulókat abban, hogy nyitottá váljanak saját kultúrájuk és a célnyelv kultúrája iránt. Az idegennyelv-oktatás során alkalmazott, a tanulók együttműködését ösztönző munkaformák és tevékenységek hozzájárulnak a tanulók szociális érzékenységének fejlesztéséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén az idegennyelv-tanításban építeni lehet arra, hogy a tanulók életkori sajátosságaikból adódóan szeretnek játszani, rajzolni, festeni, énekelni, táncolni, és örömmel vesznek részt változatos művészeti tevékenységekben. A művészeti ágakkal való aktív kapcsolat gazdagítja a tanulók érzelmi világát. A hatékony tanulást az idegen nyelvvel való foglalkozás által ösztönzi, hogy a tanulók elsajátítsanak néhány alapvető nyelvtanulási stratégiát, és megteszik az első lépéseket idegen nyelvi teljesítményük értékelése útján.

Az idegen nyelv tanulása keretében feldolgozott témakörök könnyen összehangolhatók a NAT-ban szereplő alsó tagozatos tantárgyak tartalmaival. A *Témakörök* táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol sikeresen megvalósítható a tantárgyakon átívelő - akár közös projektek keretében történő - tanulás.

A tanulási folyamat során a tanuló egész személyisége formálódik, így alapvető fontosságú, hogy a kisgyermekkorai idegennyelv-tanítást áthassa a holisztikus pedagógiai szemlélet. Ennek a szemléletnek a gyakorlatba való átültetése nagy körültekintést igényel mind a tananyagok, taneszközök kiválasztásában és felhasználásában, mind a tevékenységek megtervezésében, valamint a tanórák megszervezésében és megvalósításában.

A megfelelően kialakított, változatos tevékenységformákra lehetőséget nyújtó tanulási környezet elősegíti az idegen nyelv sikeres elsajátítását. A gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag berendezés ösztönzi a tanulókat a nyelvi tevékenységekben való aktív részvételre. Az infokommunikációs eszközök bevonása már ebben az életkori szakaszban is érdekesebbé, motiválóbbá teheti a nyelvtanulást, a pedagógus számára pedig lehetőséget ad arra, hogy az életkori sajátosságoknak megfelelő autentikus anyagok gazdag tárházából válogasson.

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló követi a nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést.</p> <p>A tanuló megérti az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott, rövid és egyszerű tanári utasításokat.</p> <p>Megérti az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdéseket és kijelentéseket.</p> <p>Felismeri rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavakat, fordulatokat, és képes ezekből a lehetséges tartalomra következtetni.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Nonverbális elemekkel támogatott és egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat).</p> <p>Rövid és egyszerű, az osztálytermi tevékenységekre vonatkozó, nonverbális eszközökkel támogatott tanári utasítások megértése (pl. rajzos, játékos feladatok, manuális tevékenységek, mozgásos, játékos tevékenységek: körjáték, ritmusjáték, szerepjáték, bábjáték, árnyjáték, társasjáték).</p> <p>Ismert témákhoz kapcsolódóan elhangzó, egy-egy szóból, rövid mondatból álló kérdések és kijelentések megértése (pl. közvetlenül a tanuló személyére, családjára, szűkebb környezetére, mindennapi szükségleteire, tevékenységeire vonatkozó kérdések, illetve válaszok).</p> <p>Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése, a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, a szöveg lényegének kiszűrése a megértést segítő mozgásos, játékos feladatok segítségével.</p> <p>Tanári ösztönzésre a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre való egyre tudatosabb támaszkodás a szövegértés során.</p> <p>A nyelv hangzásvilágának, zenéjének megismerése, megkülönböztetése az anyanyelv (játékos formában esetleg más nyelvek) hangzásvilágától és zenéjétől.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, képekkel illusztrált mesék és történetek, kisfilmek, animációs filmek, gyermekeknek szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanuló társakkal, vendégekkel folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló aktívan és örömmel vesz részt az interakciót igénylő tevékenységekben.</p> <p>Beszédszándékát egyszerű nyelvi eszközökkel fejezi ki, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatva.</p> <p>Tud a számára ismert témákról egyszerű kérdéseket feltenni, illetve a hozzá intézett kérdésekre egyszerű nyelvi eszközökkel reagálni.</p> <p>A tanuló minta alapján rövid párbeszédet folytat társaival a tanult témákról.</p> <p>Részt vesz rövid, egyszerű szövegek közös előadásában.</p> <p>Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Nonverbális elemekkel (pl. gesztusokkal, mimikával, hanglejtéssel, intonációval, képek, tárgyak segítségével) támogatott mondanivaló kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, azaz egy-egy szóval, rövid mondattal.</p> <p>Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra való reagálás egyszavas válaszokkal, cselekvéssel.</p> <p>Ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó konkrét, egyszerű kérdések feltevése.</p> <p>Ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal.</p> <p>Dalok, mondókák, mesék, történetek előadásában, gyermekjátékokban való aktív részvétel; nonverbális elemekkel támogatott, közösen mondott szövegekbe, mesemondásba való bekapcsolódás ismert szavak, kifejezések, nyelvi fordulatok ismétlésével.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mesék, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, néhány mondatos leírások.</p>	

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelv-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló elmond rövid, egyszerű szövegeket.</p> <p>Társaival közösen előad egyszerű szöveget, párbeszédet, tanári segítséggel.</p> <p>Száma számára ismert témákról, a környezetében előforduló tárgyokról,</p>

	<p>élőlényekről, eseményekről beszél röviden, összefüggően, nonverbális elemekkel támogatva. A tanuló bemutatja munkáját egyszerű nyelvi eszközökkel. Törekszik a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció és beszédtempó elsajátítására.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Gyermekirodalmi mű, mondóka, vers, dal, mese stb. közös vagy önálló előadása (pl. zenei kísérettel vagy bábjáték formájában) társak, másik tanulócsoport, osztály, szülők vagy tanárok részére. Tanult cselekvéssor (pl. egyszerű tornagyakorlat, öltözködés) elmondása képek segítségével vagy mozgással kísérvé. Nonverbális elemekkel támogatott, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal, megfelelő gyakorlás, felkészülés után. Saját vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy egyszerű nyelvi eszközöket, fordulatokat tartalmazó, rövid bemutatása (pl. mesekönyv készítése, kiállítása és szóbeli bemutatása). Tanári példa és autentikus hangzóanyag hallgatása és együttmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével, ritmushangszerek vagy mozgás kíséretével). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, mozgással kísért rövid történetek, cselekvéssorok, mesék, leírás (pl. tanulói munka bemutatása).</p>	

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	<p>Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló észreveszi az anyanyelven, illetve a tanult idegen nyelven történő olvasás közötti különbségeket. Képes ismert szavak néma olvasására és megértésére, valamint tanári minta után a szavak helyes felolvasására. Képes rövid szöveg közös megismerése és feldolgozása után az önálló olvasására. Bekapcsolódik olvasást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe. Követi az ismert témákról elhangzó szöveg írott változatát. Felfedezi az ismert szavakat és kifejezéseket idegen forrásban. Megtapasztalja az önálló célnyelvi olvasás élményét.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>Szavak, kifejezések elolvasása és kapcsolódó tevékenységek elvégzése (pl. tantermi tárgyak felcímkézése, szavak és képek párosítása, dominó játék, szókartáryából mondatvariációk összeállítása). Egyszerű szövegek elolvasása és annak alapján megfelelő cselekvések, cselekvéssorok eljátszása, elvégzése (pl. papírtávcső vagy gyümölcscsaláta készítése). Egyszerű szövegek értő olvasása (pl. mesék, történetek, képregények, párbeszéd). Tanárral közös meseolvasás, bekapcsolódás a történet elolvasásába az ismert szavak</p>	

használatával.
Egyszerű írásbeli üzenetek elolvasása és megértése (pl. dicsérő kártyák, jókívánságok, osztálytermi utasítások).
Ismert dalok szövegének követése, olvasása a képernyőn vagy a kivetítőn (pl. karaoke).
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
Szó- és mondatkártyák, feliratos poszterek és képek, társasjátékok, egyszerű képregények, képeskönyvek, mesék, gyermekdalok, gyermekversek, mondókák, feliratok, brosúrák, ismertető, táblák, célnyelvi szövegeket tartalmazó csomagolóeszközök, videofelvételek, animációs filmek, dalok, mondókák animált változata.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Az iskolán kívül és az iskoláztatás során szerzett tapasztalatok, ismeretek, készségek, személyes és szociális kompetenciák, tanulási képességek, a tanuló természetes kíváncsisága, idegennyelvi-tanulás iránti motivációja.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló észreveszi az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írás közötti különbségeket. A tanuló ismeri az adott nyelv ábécéjét. Különböző nyelvi tevékenységek során lemásol, illetve leír rövid szavakat, mondatokat. Bekapcsolódik írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekbe.
A fejlesztés tartalma	
<p>Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szavak szintjén (pl. keresztrejtvény, szókereső, akasztófa, tárgyak, képek részeinek felcímkézése, rímpárok alkotása, szógyűjtés). Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szószerkezetek, rövid mondatok szintjén (pl. képregény rajzolása, s ezekhez szövegbuborékok írása; tárgyak, képek részeinek felcímkézése, üzenőfal létrehozása). Játékos írásbeli feladatok készítése és megoldása a szöveg szintjén (pl. mesekönyv, kiskönyv összeállítása, rímek, egyszerű versikék írása, képeslap, meghívó írása, egyszerű társasjáték tervezése, szabályainak megfogalmazása tanári segítséggel). Ismert szavakat tartalmazó nyelvi fordulatok (pl. rímpárok) felfedezése és minta után való önálló alkotása. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Egyszerű hétköznapi témájú írott szövegek a szavak, kifejezések, egyszerű mondatok és rövid szövegek szintjén.</p>	

Ajánlott témakörök a 4. évfolyamra	
Ajánlott témakörök	Kapcsolódási pontok
<i>Család</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása.	<i>Környezetismeret:</i> együttélés a családban.
<i>Otthon</i> Otthonom, szűkebb környezetem.	<i>Környezetismeret:</i> lakóhelyi környezet.

<p>Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok.</p>
<p><i>Étkezés</i> Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: tápanyag, élelmiszer, étrend.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazok, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p>
<p><i>Idő</i> A hét napjai és napszakok. .</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az idő mérése, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban; a napszakok.</p> <p><i>Matematika:</i> számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p>
<p><i>Sport</i> Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testrészek, egészségvédelem.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok.</p>
<p><i>Iskola, barátok</i> Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim. Osztálytársaim, barátaim.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> baráti kapcsolatok, iskolai közösségek.</p> <p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok.</p>
<p><i>Szabadidő</i> Szabadidős tevékenységek. Kedvenc időtöltésem.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> kreatív alkotások.</p>
<p><i>Természet, állatok</i></p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p>

<p>Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül.</p>	<p>élőlények csoportosítása élőhely, szerint; változatos élővilág.</p>
<p><i>Ünnepek és hagyományok</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a célnyelvi kultúrában.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> ünnepek, hagyományok.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén</p>	<p>KER szintben nem megadható. A tanuló aktívan részt vesz a célnyelvi tevékenységekben, követi a célnyelvi óravezetést, az egyszerű tanári utasításokat, megérti az egyszerű, ismerős kérdéseket, válaszol ezekre, kiszűri egyszerű, rövid szövegek lényegét. Elmond néhány verset, mondókát és néhány összefüggő mondatot önmagáról, minta alapján egyszerű párbeszédet folytat társaival. Ismert szavakat, rövid szövegeket elolvas és megért jól ismert témában. Tanult szavakat, ismerős mondatokat lemásol, minta alapján egyszerű, rövid szövegeket alkot.</p>
---	---

Az élő idegen nyelv tantárgy tanterve a 4. évfolyam számára

Célok és feladatok

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgytól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

Az idegennyelvi kerettanterv célja kettős: egyrészt megadni azokat a kimeneti kritériumokat melyek az iskolai nyelvoktatás lépcsőjéhez a nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlenek, másrészt irányelveket adni az iskoláknak a helyi tantervek elkészítéséhez és az eredményes nyelvtanári munkához.

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a nyelvtanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A diáknak képessé kell válnia arra, hogy egyéni kommunikációs céljait elérje és nyelvtudását valódi nyelvi helyzetekben, ismeretszerzésre, és ezek átadására, szórakozásra, személyes és szakmai céljainak megvalósítására valódi vagy digitális térben alkalmazni tudja. Az idegennyelv-tanítás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként hatékonyan használja. Mindehhez elengedhetetlen a kommunikatív kompetencia tágabb összefüggésben értelmezett megközelítése, azaz a nyelvi elemek (a jel- és szabályrendszerek) valamint a szociolingvisztikai komponensek együttes fejlesztése.

Kiemelten fontos az interdiszciplináris szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, az idegen nyelven megszerzett tudás pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok, információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére. A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlen a tanórán kívüli nyelvhasználati és nyelvtanulási tevékenységekre is építeni, és erre a tanulót a nyelvtanulási feladatokon fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. Az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is.

A nyelvtanulás kezdeti szakasza a ráhangolódás időszaka. A fő cél az, hogy a tanuló megszeresse a nyelvtanulást, megértse a nyelvtudás fontosságát és szerepét a tanórán és az iskolán kívül. Ez a kezdeti szakasz kötelezően az alsó tagozat negyedik osztályában indul, de ahol lehetőség és igény van erre, érdemes a tanulók nyelvi fejlesztését, az idegen nyelv iránti motiválását már előbb elkezdni. Fontos, hogy felkeltsük a tanuló érdeklődését az idegen nyelvek, valamint a más nyelveket beszélő emberek, kultúrájuk megismerése és elfogadása iránt. A kisgyermeknek a világ iránti érdeklődése határtalan, fogékonysága a ritmus, a dalok, a kiejtés irányában természetesen fakad életkori sajátosságaiból, és a megfelelően történő nyelvi fejlesztés hatékonyan alapozza meg a későbbi, tudatosabb nyelvtanulást. Az ebben az életkorban jellemző műfajok (mesefilmek, mesekönyvek, dalok, mondókák) beépítése az órai

munkába fogékonyá tudják tenni a tanulókat a nyelvtanulás iránt, és segítenek elindulniuk az idegen nyelvi kommunikáció felé. Számukra a világ színessége, a nyelvi kifejezés változatossága érdekes és izgalmas, természetesen fordulnak idegen nyelvű ismerősök, barátok felé, és őszinte kíváncsisággal érdeklődnek más közösségek iránt. A cél ebben a szakaszban, hogy a tanuló ismerkedjen meg a célnyelvi kultúrák főbb szokásaival, ünnepeivel és kommunikációs eszközeivel, valamint induljon el az önálló nyelvtanulóvá válás útján, sajátítsa el olyan tanulási stratégiákat, amelyek segítségével képessé válik nyelvtudását fejleszteni és fenntartani. Szerezzen sikerélményeket a nyelvtanulásban, ezzel növekedjen önbizalma, fejlődjön önismerete és önértékelése.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló megtanulja a hibákra történő visszajelzések elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassza alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló nyitottá válik más kultúrák, más szokások iránt, mely a mindennapi életben növelheti toleranciáját. A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére,

kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a mérlegelő, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol.

Módszerek

A szelíd nyelvi nevelés élményalapú, tevékenységközpontú és a nyelvelsajátítást helyezi a középpontba. A bevezető szakasz természetes velejárója lehet a csendes, vagy megfigyelő időszak. Az irányító, pozitív tanári attitűd, valamint a vidám, stresszmentes, motiváló tanulási környezet hozzájárul ennek az érzelmi szűrőnek a feloldásához, így a nyelvtudás aktiválásához. Az idegen nyelv tanulásának kezdeti szakaszában még inkább igaz, hogy a hangsúly a kommunikatív értéken kell, hogy legyen a nyelvi pontossággal szemben.

Ebben az életkorban a gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag tanulási környezet alapfeltétele a tanulói érdeklődés felkeltésének. Az idegen nyelvi órákon a tanuló életkori sajátosságainak és fejlettségi szintjének megfelelő, érdekes, változatos, értelmes és kihívást jelentő tevékenységek által kerül közel a nyelv elsajátításához. A korosztály sajátosságainak megfelelően a beszédértés és a beszédképesség fejlesztésén van a hangsúly, mely segíti, megteremti a helyes kiejtés alapjait is. Minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során javasolt feldolgozni a nyelvi tartalmakat. Fontos, hogy a nyelvtanuló a kooperatív tanulási folyamat aktív résztvevője legyen. Az órákat ebben a pedagógiai szakaszban a játékos és a változatos munkaformák jellemzik. A tanulási folyamatban kiemelt szerepet kap a rendszeres ismétlés, valamint állandó kapcsolat építése az új és a már korábban megszerzett tudás között. A tanulás tartalmát, tananyagait a nyelvtanuló igényeinek és egyéni különbségeinek megfelelően kell folyamatosan újragondolni, minél inkább szem előtt tartva a 21. század elvárásait.

A nyelvtanulás ebben a képzési szakaszban is szorosan kapcsolódik egyéb tudásterületekhez, ezzel is tudatosítva a tanulóban azt, hogy a nyelvtudás nem önmagáért való cél, hanem eszköz a világ megismerésére és egyéni céljai elérésére. Az alsó tagozaton a nyelvi tartalmak és tevékenységek leginkább a művészeti, alkotást és mozgást igénylő tanulásterületekhez, illetve a nem tanórához köthető rendezvényekhez, ünnepekhez, szabadidős programokhoz kötődhetnek.

A diák aktív, önálló nyelvtanulóvá nevelése elengedhetetlen feltétele az élethosszig tartó tanulás megalapozásának. Fejlesztéséhez szükség van a tanulási stratégiák elsajátítására, az önálló tanulás módszereinek megismerésére, valamint az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére. A tanulók együttműködése, a kooperatív munkaformák, valamint a projekt munkák fejlesztik a probléma- és folyamatközpontú gondolkodást, és általában a célnyelven folytatott kommunikációt. Feltétlenül szükséges ezen túl az is, hogy a tanulók a digitális tartalmak felhasználásához útbaigazítást kapjanak. Az egyéni tanulási különbségek kiegyenlítése miatt pedig elengedhetetlen, hogy az iskolai oktatásban a nyelvtanulás továbbra is csoportbontásban, minél kisebb létszámmal történjen.

Az adott nyelvet használó emberek és kultúrák megismerésével a nyelvtanuló nyitottabbá, érdeklődőbbé és tájékozottabbá válik, érzelemléte és gondolkodása fejlődik. Az idegen nyelv tanulása során, valamint az iskolán kívüli tevékenységek által a nyelvtanuló részesevé válhat az adott kultúráknak, kapcsolatot teremthet a célnyelven beszélőkkel, összehasonlíthatja saját kulturális szokásait más kultúrákkal. Az ismeretszerzésben segíthetnek a célnyelvi országokról szóló olvasmányok vagy filmek, vagy a rendszeres idegen nyelvi projekt feladatok, melyet a tanuló akár egyénileg, akár csoportosan készíthet el.

A nyelvtanulás során a valódi kommunikációs szituációknak és a valós nyelvi cselekvéseknek az alapja az idegen nyelvű hiteles szöveg mely a nyelvtanuló számára tartalmi és nyelvi szempontból is illeszkedik életkorához és érdeklődéséhez. A jól megválasztott, autentikus tananyag nagy segítség tanárnak és tanulóknak egyaránt, és a tanulási folyamat sikeressége szempontjából meghatározó. A nyelvtanulóknak képessé kell válnia arra, hogy a szövegeket megértse, illetve az azokban szereplő nyelvi és egyéb információkat fel tudja használni saját tanulási céljainak megvalósítására támaszkodva az anyanyelvén vagy egyéb tanulásterületen megszerzett tudására. Hangsúlyos szerepe van emellett a nyelvi eszközök funkcionalitásának, melyek ezekben az autentikus tananyagokban nem különálló egységekként, hanem kontextusba ágyazva jelennek meg.

Tanulási eredmények

A nevelési-oktatási szakasz végére, a továbbhaladás érdekében a következő, témakörtől független tanulási eredményeket kell elérni: a tanuló minden témakörben

- megérti az élőszóban elhangzó, ismert témákhoz kapcsolódó, verbális, vizuális vagy nonverbális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket;
- beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű hallott szövegben a tanult nyelvi elemeket;
- beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű szövegben a tanult nyelvi elemeket;
- megérti az egyszerű, rövid, írásos, akár autentikus, ismert témákhoz kapcsolódó, vizuális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket;
- beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti írott szövegben a tanult nyelvi elemeket;
- a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
- ismeri a tanult szavak és állandósult szókapcsolatok célnyelvi normához közelítő kiejtését tanári minta követése által, vagy autentikus hangzó anyag, IKT-eszközök segítségével;
- felismeri a tanult nyelvi elemeket életkorának megfelelő digitális tartalmakban, digitális csatornákon olvasott vagy hallott nagyon egyszerű szövegekben is.
- megismeri a német nyelv alapvető helyesírási szabályait (betűk és hangtan)

Az egyes élő idegen nyelvi kerettantervek felépítése, szerkezete

Az egyes élő idegen nyelvi kerettantervekben az általános bevezetőt az adott nyelvben és évfolyamban a tantárgy tanítására jellemző specifikumok összefoglalása követi. Felsorolásra kerülnek azok a nyelvtanítási szakasz végére minimálisan elvárt nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák, valamint általános tanulási eredmények, amelyeket a nyelvtanulóknak témakörtől vagy a választott nyelvkönyvtől függetlenül el kell sajátítani.

A kerettantervek a nyelvi fejlesztési területeket témakörök szerint csoportosítják. A témakörökhöz rendelt óraszámok leginkább a súlyozásukra való javaslatok. A személyes,

környezeti, közéleti és aktuális témák a valós nyelvhasználathoz kapcsolódnak, a továbbiak többnyire az iskolai, nyelvórai és iskolán kívül történő nyelvtanulási tevékenységeket jelölik. A tématarományokhoz megadott célnyelvi példák gyűjtőfogalmak, melyek a felsőbb évfolyamokon bővebb, gazdagabb szókincset jelölnek.

A kerettanterv minden egyes témakörhöz javasol tevékenységi formákat is, melyek segíthetik a témakörhöz tartozó szókincs, illetve nyelvi struktúrák bevésoédését. A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdeemes az ilyen jellegű feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejlesztí-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat, egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). Az itt javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák és – ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával – nem kötelező érvényűek.

Élő idegen nyelv: Angol

Kerettanterv az angol tantárgy számára

4. évfolyam

Az angol nyelv tantárgy kerettantervei az Élő idegen nyelv kerettanterveinek részeként íródtak, és az ott meghatározott céloknak, feladatoknak, módszereknek és kimeneti követelményeknek megvalósítását részletezik a különböző nevelési és oktatási szakaszokra vonatkozóan.

A korai nyelvfejlesztés egyik legalapvetőbb célja, hogy a tanuló életkorából ösztönösen adódó megismerési és tanulási vágyra alapozva pozitív attitűd alakuljon ki benne az idegen nyelvek és a nyelvtanulás iránt. A nyelvhasználat örömeinek tudatosítása által a nyelvtanulási motiváció egyre nő, ezért a pedagógiai munkában fontos szerepet kap, hogy a tanulóban kialakuljon és erősödjön az a pozitív érzés, hogy képes idegen nyelven az alapvető kommunikációs igényeit kielégíteni.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A tanuló az idegen nyelv tanulása közben szervesen épít az anyanyelv elsajátítása során szerzett élményeire, tapasztalataira, s nem igényli a tudatos, rendszeres tanulást. Az elsődleges kommunikációs csatorna a hallás utáni értés és a beszéd, ezért a tanulók szövegértési és válaszadási készségének együttes fejlesztése kulcsfontosságú, ez alapozza meg a helyes kiejtés elsajátítását is. Ezen korai szakaszban kiemelt fontossága van a testbeszédnek is, mint a megértést és az eredményes kommunikációt elősegítő eszköznek. A tanuló tanórai beszédének természetes része még a magyar nyelvű kérdés és válasz is, amelyet visszajelzésként, megerősítésként használ a tanár következetes célnyelv-használatával párhuzamosan.

A nyelvórán a tanuló életkorának megfelelő, játékos és örömteli foglalkozásokon keresztül találkozik a célnyelvvel és a célnyelvi kultúrákkal, a legalapvetőbb kifejezéseket, kommunikációs fordulatokat élmény- és tevékenységközpontú feladatokon keresztül sajátítja el. A nyelvfejlesztés változatos munkaformák révén valósul meg, melyeknek alapját képezi a mozgással, dramatizálással összekapcsolt daltanulás, mondókázás, mesélés. Ebben az életkorban a gyermekbarát, vizuális elemekben gazdag tanulási környezet alapfeltétel a tanuló érdeklődésének felkeltéséhez. A tananyagban, a tanteremben a képek dominálnak, az új nyelvi elemek sokszor képekhez kötődnek. A tanulási folyamatban kiemelt szerepet kapnak a korosztály érdeklődését meghatározó mesék, dalok, gyerektörténetek, melyek alkalmat nyújtanak az állandó és rendszeres ismétlésre, valamint állandó kapcsolat építésére az új és a már korábban megszerzett tudás között. A nyelvtanulás ebben a korai képzési szakaszban is kitekint egyéb tudásterületekre, hiszen a kisgyermek a világra még jobban egésként tekint, nem egyes tantárgyakra bontva, és szívesen ismerkedik a különböző, különösen a művészeti, alkotást és mozgást igénylő tudásterületek szókészletével célnyelven.

A nevelési-oktatási szakasz végére, a továbbhaladás érdekében a következő, témakörtől független tanulási eredményeket kell elérni: a tanuló minden témakörben

megérti az élőszóban elhangzó, ismert témákhoz kapcsolódó, verbális, vizuális vagy nonverbális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket;

beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű hallott szövegben a tanult nyelvi elemeket;

beazonosítja a célzott információt az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti szövegben;
megérti az egyszerű, rövid, írásos, akár autentikus, ismert témákhoz kapcsolódó, vizuális eszközökkel segített rövid kijelentéseket, kérdéseket;
beazonosítja az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó, rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti írott szövegben a tanult nyelvi elemeket; a tanórán begyakorolt, nagyon egyszerű, egyértelmű kommunikációs helyzetekben a megtanult, állandósult beszédfordulatok alkalmazásával kérdez vagy reagál, mondanivalóját segítséggel vagy nonverbális eszközökkel kifejezi;
ismeri a tanult szavak és állandósult szókapcsolatok célnyelvi normához közelítő kiejtését tanári minta követése által, vagy autentikus hangzó anyag, IKT-eszközök segítségével;
felismeri a tanult nyelvi elemeket életkorának megfelelő digitális tartalmakban, digitális csatornákon olvasott vagy hallott nagyon egyszerű szövegekben is;
megismeri az angol nyelv alapvető helyesírási szabályait (betűk és hangtan).

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg, melyek közül a személyes és a környezeti téma a valós nyelvhasználathoz kapcsolódik, a továbbiak pedig többnyire az iskolai, nyelvórai és iskolán kívül történő nyelvtanulási tevékenységeket jelölik. Az egyes témaköröknél megtalálhatóak a részletes tanulási eredmények, a fejlesztési feladatok, illetve a javasolt tevékenységek. A kerettanterv, ugyanis, minden egyes témakörhöz javasol tevékenységi formákat, melyek segíthetik a témakörhöz tartozó szókincs, illetve nyelvi struktúrák bevéődését. A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdemes az ilyen jellegű feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejleszti-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat, egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). Az itt javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák, és ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával nem kötelező érvényűek.

A témakörök mellett az évfolyamra kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek, struktúrák kerültek megfogalmazásra, melyek a következők:

Nyelvi funkciók a 4. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése (Hello. Hi. Good morning. Good afternoon. Good evening. Good night! Goodbye. Bye-bye! See you.)
köszönet kifejezése (Thanks (a lot). Thank you.)
köszönetre történő reakció megfogalmazása (You're welcome. No problem.)
bemutatkozás megfogalmazása (My name is ... I'm Nice to meet you.)
személyre vonatkozó információkérés, információadás (What's your name? How old are you? I'm 9.)
hogylét iránti érdeklődés (How are you?)
hogylét iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése (I'm fine, thanks. I'm OK.)
bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése (I am sorry.)
bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (That's OK. No problem.)
jókívánások kifejezése (Happy birthday! Good luck! Have a nice day/weekend.)
főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok (Merry Christmas! Happy New Year! Trick or treat.)
véleménykérés és arra reagálás (Do you agree? Yes. No. Are you OK? Yes. No.)
tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (Do you like ...? Yes, I do. No, I don't.)

dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (What is this? What is it like? It's a/an.../ It's big. It's long and comfortable.)
 igenlő vagy nemleges válasz kifejezése (Yes. No.)
 tudás, illetve nem tudás kifejezése (I know. Where is she? I don't know.)
 nem értés megfogalmazása (Sorry, I don't understand.)
 visszakérdezés kifejezése nem értés esetén (Sorry, I don't understand. Pardon?)
 alapvető érzések kifejezése (I'm happy. I'm cold. I'm hungry.)
 utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése (Come here. Read the text.)
 kívánság kifejezése (I would like to ...)
 kérés és arra történő reakció kifejezése (Can you give me a pen? Yes. Sorry, I can't.)
 kínálás, illetve javaslat és arra történő reakció kifejezése (Would you like a ...? Yes, please. No, thanks. I would like ...)
 meghívás és arra történő reakció kifejezése (Can you come to my party? Yes, thanks. Sorry, I can't.)
 javaslat és arra reagálás (Let's go to the cinema tonight. Good idea.)
 Nyelvi elemek, struktúrák a 4. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

a létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige (I'm ..., I'm not ..., Are you ...? Is he ...?)
 a cselekvés, történés, létezés kifejezése jelen időben: Present Simple (I eat bread for breakfast. I don't like cheese.)
 birtoklás kifejezése jelen időben: 'to have' ige (I have/haven't got ... She has/hasn't got ... Have you got ...? Has she got ...?)
 felszólító mód: (Come here., Don't shout.)
 birtoklás: birtokos névmások, birtoklás kifejezése (My, your, his/her/its, our, their, Joe's brother...)
 mennyiségi viszonyok: egyes és többes számú főnevek (dog, dogs, child, children)
 mennyiségi viszonyok: számok (one, two, ...hundred), sorszámok (first, second, third)
 térbeli viszonyok: prepozíciók, határozószók (There is/are..., in, on, under)
 időbeli viszonyok: napok, időpont megadása (on Monday, at 4 o' clock)
 modalitás: a 'can' segédige (I can/can't swim.)
 szövegkohéziós eszközök: egyszerű kötőszavak és személyes névmások (and, but, I, my, me mine)

A 4. évfolyamon az angol nyelv tantárgy alapóraszám: 68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	20
Topics concerning classroom activities	10
Cross-curricular topics and activities	8
English and language learning	5
Intercultural topics	6
Playful learning	10
Entertainment	6
Gaining and sharing knowledge	3
Összes óraszám:	68

TÉMAKÖR: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- közöl alapvető személyes információkat magáról, egyszerű nyelvi elemek segítségével; érzéseit egy-két szóval vagy begyakorolt állandósult nyelvi fordulatok segítségével kifejezi, főként rákérdezés alapján, nonverbális eszközökkel kísérvé a célnyelvi megnyilatkozást;
- kiemeli az ismert nyelvi elemeket tartalmazó, rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti szöveg lényegét, fő mondanivalóját;
- felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, üdvözlésre és elköszönésre használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, bemutatkozásra használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- felismeri és használja a legegyszerűbb, megszólításra használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- felismeri és használja a legegyszerűbb, a köszönet és az arra történő reagálás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;
- felismeri és használja a legegyszerűbb, a tudás és nem tudás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a személyes és környezeti tématarományban megért rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szöveget;
- a személyes és környezeti tématarományban létrehoz rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel
- felismeri és használja a legegyszerűbb mindennapi nyelvi funkciókat életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen, szűk család, barátok
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: az otthon, az utcám, a játszótér
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: bútorok és alapvető berendezési tárgyak
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: családi események, ünneplések
- A témakörre jellemző alapvető tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: játszás, étkezés, öltözködés
- A témakörre jellemző alapvető fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: az egészséges életmód
- 2-3 főbb ünnephez (pl. Christmas, Easter) kapcsolódó alapszintű kifejezés, állandósult szókapcsolat ismerete

A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: most állatnevek (háziállatok és vadállatok), növények

A témakörre jellemző alapvető helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet és az élőlények

A témakörre jellemző alapvető tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: „kis kedvencek” és azok tartása

Személyes és közvetlen környezethez tartozó alapvető információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel

Alapvető érzések begyakorolt állandósult nyelvi fordulatok segítségével történő átadása
Alapvető mindennapi nyelvi funkciók használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

projektmunka:

- családja készítése saját rajzok, fényképek segítségével
 - lakóhely bemutatása egyszerű térkép készítésével (alapvető címkék felhasználásával)
 - kiskedvenc bemutatása fénykép segítségével (képessegek, szokások bemutatása)
 - legjobb barát/barátnő bemutatása rajz/fénykép alapján (külső-belső tulajdonságok, szokások bemutatása)
- társakkal készített interjú órai keretek között, vagy „Class survey” (véleménykutatás) – eredménnyel
- bemutatkozás (What’s your name? Eredmény: Melyik névből van a legtöbb?)
 - lakóhely (Do you live in a house or in a flat? Eredmény: Hol lakik az osztály többsége?)
 - családtagok (Have you got any brothers or sisters? Eredmény: Hány „rokongyerek” van az osztályban összesen?)

játékos szótanulás: képes szókétyák, pantomim, memóriajáték kártyával vagy interaktív táblával

képes „szótár” rajzolása (pl. a szobát, benne a bútorok nevét odaírni)

projektmunka csoportban: város tervezése helyszínek megnevezésével

szituációs játékok: üdvözlés – bemutatkozás – elköszönés

közös játékos daltanulás (pl. There were 10 in a bed and the little one said: Roll over...)

plakátkészítés: állatok / növények, ünnepek, lakóhelyem, ételek, ruhadarabok

hangutánzás: Which animal?

közvéleménykutatás: kinek milyen kisállata van?

ismerkedés az angol ünnepekkel, szokásokkal film segítségével

ismert mese/történet feldolgozása képekkel, képek sorba rakásával

Szindarab előadása csoportban: pl. egy kiválasztott főbb ünnephez

TÉMAKÖR: **Topics concerning classroom activities**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **10 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megismétli az élősóban elhangzó egyszerű szavakat, kifejezéseket játékos, mozgást igénylő, kreatív nyelvórai tevékenységek során;

lebetúzi a tanult szavakat társaival közösen játékos tevékenységek kapcsán, szükség esetén segítséggel;

lemásol tanult szavakat játékos, alkotó nyelvórai tevékenységek során;

megold játékos írásbeli feladatokat a szavak, szószerkezetek, rövid mondatok szintjén; részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projektmunkában szavak, szószerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel;

írásban megnevezi az ajánlott tématarományokban megjelölt, begyakorolt elemeket; támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szövegre az órai alkotó jellegű nyelvi, mozgásos nyelvi és játékos nyelvi tevékenységek során;

értelmezi azokat az idegen nyelven szóban elhangzó nyelvórai szituációkat, melyeket anyanyelvén már ismer;

támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban;

rövid, néhány mondatból álló párbeszédet folytat, felkészülést követően;

a tanórán a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;

új szavak, kifejezések tanulásakor ráismer a már korábban tanult szavakra, kifejezésekre; új szavak, kifejezések tanulásakor felismeri, ha új elemmel találkozik és rákérdez, vagy megfelelő tanulási stratégiával törekszik a megértésre;

a célok eléréséhez társaival rövid feladatokban együttműködik;

egy feladat megoldásának sikerességét segítséggel értékelni tudja

felismeri és alkalmazza a legegyszerűbb, üdvözlésre és elköszönésre használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;

felismeri és használja a legegyszerűbb, megszólításra használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;

felismeri és használja a legegyszerűbb, a köszönet és az arra történő reagálás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben;

felismeri és használja a legegyszerűbb, a tudás és nem tudás kifejezésére használt mindennapi nyelvi funkciókat az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű helyzetekben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

részt vesz egyszerű szövegértést igénylő játékos nyelvórai tevékenységekben;

részt vesz egyszerű szövegalkotást igénylő játékos nyelvórai tevékenységekben;

a tanórán bekapcsolódik a már ismert játékos, interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: osztálytársak, tanárok (classmates, teachers)
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a saját iskolám és termei
- A témakörre jellemző alapvető tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a tanuláshoz szükséges alapvető eszközök
- A témakörre alapvető jellemző tevékenységre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tanári utasítások a különböző tevékenységekhez (writing, reading, counting, physical and creative activities)

A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven:
tantárgyak, fontosabb iskolai ünnepélyek (school subjects, major school festivals)
Részvétel tanórai játékos nyelvi tevékenységekben
Begyakorolt, alapvető elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
Életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

játékos szótanulás: barkochba: (zsákban iskolai tárgyak) – „What have I got in my hand?”
mondókák, dalok tanulása
projektmunka csoportban: az ideális osztályterem tervezése berendezési tárgyak megnevezésével
egyszerűbb társasjátékok célnyelven, pl. memóriajáték a képeken szereplő tárgyak, tanulási tevékenységek megnevezésével
halk/hangos szóismétlés
Betűzés játékosan – „akasztófa”
kiszámolás mondókák tanulása
csoportversenyek: pl. running dictation
Projektmunka készítése csoportban: kedvenc tantárgy (a tantárgyra jellemző rajz, kép, tárgy stb. segítségével)
Situációs játék: „I am the teacher”
projektmunka (plakátkészítés) csoportban:

- a saját iskola bemutatása
- az álomiskola (kép, rajz, kulcsszavak stb. segítségével)

órarend készítése célnyelven
társakkal készített interjú/felmérés, és annak egyszerű bemutatása órai keretek között

- tantárgyak (pl. Do you like Maths?)
- az én iskolám (pl. What’s our school like? - melyik a leggyakoribb jelző?)
- iskolai ünnepek (pl. Which school holiday is the best?)

TÉMAKÖR: **Cross-curricular topics and activities**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **8 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben,
projektmunkában szavak, szó szerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel;

támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szövegre az órai alkotó jellegű nyelvi, mozgásos nyelvi és játékos nyelvi tevékenységek során;

aktívan bekapcsolódik a közös meseolvasásba, a mese tartalmát követi;

támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

összekapcsol a nyelvi tevékenységek során feldolgozott tartalmakat az anyanyelvén korábban megszerzett ismeretekkel;
alkalmaz egyéb tanulásterületekre, különös tekintettel a művészeti és mozgásos tartalmakra jellemző tevékenységeket nyelvtórán;
felismer művészeti és mozgásos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető célnyelvi kifejezéseket, utasításokat, eszközöket.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A témakörre jellemző alapvető tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven
Alapvető szavak, szókapcsolatok felismerése célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, leginkább művészeti és mozgásos tudásterületek során megcélzott tartalmakból.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- társakkal közösen készített plakát bemutatása
 - o öltözködés a különböző évszakokban
 - o hétvégi tevékenységek a családban
 - o időöltés tanév közben, illetve nyaralás alatt
 - o évszakok, hónapok, napszakok
- más tudományterületeken tanult szavak, fogalmak játékos tanulása
- Csoport projectek: egy-egy tantárgy bemutatása célnyelven
- közös előadás: dal, vers, mese
- projektmunka: emberi test részeinek megnevezésével
- mozgásos daltanulás a célnyelven (pl. Head, shoulders, knees and toes..., If you're happy..., One little finger...)
- mozgásos játékok:
 - o pl. Charades, Fly swat, Simon says..., Board race
 - o pl. memorizálás labdával, tornával,
 - o pl. Lépj előre, ha tudod a választ! - játék
- Kedvenc mese dramatizálása

TÉMAKÖR: **English and language learning**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **5 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:
felismeri az anyanyelve és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtésbeli különbségeket;
felfigyel a célnyelvre jellemző hangok kiejtésére;
felismeri az anyanyelvén, illetve a tanult idegen nyelven történő írásmód és betűkészlet közötti különbségeket;
ismeri az adott nyelv ábécéjét;
lebetűzi a nevét;
felismeri az anyanyelv és az idegen nyelv hangkészletét;
megkülönbözteti az anyanyelvi és a célnyelvi írott szövegben a betű- és jelkészlet közti különbségeket;

új szavak, kifejezések tanulásakor felismeri, ha új elemmel találkozik és rákérdez, vagy megfelelő tanulási stratégiával törekszik a megértésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

megismerkedik a célnyelv főbb jellemzőivel;

felismeri az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Az angol ábécé és jelkészlet ismerete

Az angol nyelv hangkészletének felismerése

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- szavak lebetűzése, szavak diktálása betűzéssel
- szituációs telefonos játék: "Can you spell your name, please?"
- keresztrejtvény készítése, megoldása
- verseny/játék csoportban:
 - o ország-város (adott betűkkel szavak keresése)
 - o spelling bee játék ismert szavakkal
 - o csipeszes hangvadász játék, hangkereső kígyó társasjáték
 - o szókígyó - csapatverseny
 - o betűzőverseny
- daltanulás a célnyelven (pl. ABC-song)
- képes szótár készítése
- rajzfilmek nézése célnyelven
- Szókártyák készítése az alapszókinccsel kapcsolatosan
- Közös zenehallgatás és mesenézés célnyelven

TÉMAKÖR: Intercultural topics

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

megismeri a főbb, az adott célnyelvi kultúrákhoz tartozó országok nevét, földrajzi elhelyezkedését, főbb országismereti jellemzőit;

ismeri a főbb célnyelvi kultúrához tartozó ünnepekhez kapcsolódó alapszintű

kifejezéseket, állandósult szókapcsolatokat és szokásokat;

megtapasztalja a közös célnyelvi olvasás élményét.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

találkozik a célnyelvi kultúra legfőbb ünnepeivel, hagyományaival;

találkozik a célnyelvi kultúra legfőbb szokásaival.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

A főbb, az adott célnyelvi kultúrához tartozó ünnepek ismerete

A célnyelvi kultúrához tartozó főbb szokások ismerete

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- projektmunka:
 - o születésnap ünneplése a célnyelvi kultúrában és hazánkban
 - o egyszerű, saját térkép készítése a célnyelvi országról/országokról, saját hazánkról, valamint egy elképzelt álomországról

- plakát készítése: rajz vagy kivágott képekből montázs pl. egy ünnepről
- Képek gyűjtése a különböző angolnyelvű országok karácsonyairól
- ünnepekhez kötődő mondókák, dalok tanulása, közös és egyéni előadása
- projektmunka: térkép rajzolása folyók, hegyek, városok megnevezésével
- országismereti vetélkedő

TÉMAKÖR: **Playful learning**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **10 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

lebetúzi a tanult szavakat társaival közösen játékos tevékenységek kapcsán, szükség esetén segítséggel;

lemásol tanult szavakat játékos, alkotó nyelvórai tevékenységek során;

támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szövegre az órai alkotó jellegű nyelvi, mozgásos nyelvi és játékos nyelvi tevékenységek során;

támaszkodik az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott szövegre az órai játékos alkotó, mozgásos vagy nyelvi fejlesztő tevékenységek során, kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

a begyakorolt nyelvi elemeket, célnyelven megismert tartalmakat játékos tevékenységekben használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Részvétel tanórai, szóbeli interakciót vagy alapvető íráskészséget igénylő angol nyelvi tevékenységekben.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- klasszikusan a célnyelvi kultúrában megjelenő mozgásos, az életkornak megfelelő körjátékok/táncok elsajátítása
- játékos szótanulás: pl. minél előbb találd ki, mit rajzolok, mit mutatok (pantomim)
- mondókák, dalok tanulása, előadása (nursery rhyme competition)
- egyéni/csoportos versenyek: szókincs és helyesírás felmérése
- Akasztófa játék
- Barkochba
- Activity
- Bingó számokkal, szavakkal

TÉMAKÖR: **Entertainment**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **6 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

csendes olvasás keretében feldolgozva megért ismert szavakat tartalmazó, pár szóból vagy mondatból álló, akár illusztrációval támogatott szöveget;
megérti a nyelvi szintjének megfelelő, akár vizuális eszközökkel is támogatott írott utasításokat és kérdéseket, és ezekre adekvát válaszreakciókat ad;
beazonosítja a célzott információt az életkorának megfelelő szituációkhoz kapcsolódó rövid, egyszerű, a nyelvtanításhoz készült, illetve eredeti szövegben.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

felhasznál és létrehoz rövid, nagyon egyszerű célnyelvi szövegeket szabadidős tevékenységek során.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű írott szövegek felhasználása szórakozás céljára.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- páros és csoportos tevékenységek végzése kártyákon szereplő utasítások, valamint szerepkártyák segítségével
- egyszerű mondatokból álló képregény olvasása, saját készítése
- képregény kockák, vagy szöveg kártyák történet szerinti sorba rakása
- online feladatok: játékok, játékos gyakorló feladatok, interaktív feladatok, dalok, mesék online
- énekek, versek előadása
- gyűjtőmunka: célnyelvi szövegek, feliratok keresése éttermekben, moziban, egyéb szabadidős tevékenységek során
- keresztrejtvények megoldása, készítése (képek segítségével)
- számítógépes játékok a célnyelven
- Célnyelvi társasjáték, bábjátékok

TÉMAKÖR: Gaining and sharing knowledge

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

részt vesz kooperatív munkaformában végzett kreatív tevékenységekben, projekt munkában szavak, szószerkezetek, rövid mondatok leírásával, esetleg képi kiegészítéssel;

törekszik arra, hogy a célnyelvet eszközként alkalmazza információszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

célnyelven megoszt egyedül, vagy társaival együttműködésben megszerzett, alapvető információkat szóban, akár vizuális elemekkel támogatva;
alapvető célzott információt megszerz a tanult témákban tudásának bővítésére.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

Alapvető információ megosztása egyszerű, begyakorolt elemekkel angol nyelven
Alapvető, tanult témákhoz kötődő egyszerű, konkrét angol nyelvű információ megszerzése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- saját érdeklődési köréhez tartozó, rajzokkal, fényképekkel támogatott plakát készítése egyedül vagy csoportban, és annak bemutatása a tanulócsoporthoz

Gyöngyösesorosi Árpád Fejedelem Általános Iskola

- rajz, projektmunka alapján rövid, pár szavas/mondatos kiselőadást tart a tanult témakörökből
- gyűjtőmunka és prezentációk választott témákból

VIZUÁLIS KULTÚRA

1-4. évfolyam

A vizuális nevelés legfőbb célja, hogy hozzásegítse a tanulókat a látható világ jelenségeinek, a vizuális művészeti alkotásoknak mélyebb átéléséhez, értelmezéséhez, környezetünk értő alakításához. A tantárgy így nemcsak a képző- és iparművészet területeinek a feldolgozásával foglalkozik tehát, hanem tartalmi közé emeli a vizuális jelenségek, közlések olyan köznapi formáinak vizsgálatát is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek és az épített, alakított környezet. A képzőművészet, vizuális kommunikáció, tárgy- és környezetkultúra a vizuális kultúra tantárgynak olyan részterületei, amelyeknek a tartalmi végigkísérik a közoktatásban a vizuális nevelést, ám a különböző iskolaszakaszokban különböző módon kapnak hangsúlyt. Ezek a részterületek azonban csak a legfontosabb tartalmakat biztosítják a fejlesztéshez, de a hatékony fejlesztés csakis komplex feladatokban, egymással összefüggő feladatsorokban értelmezhető. A tantárgy oktatása tevékenység-, illetve gyakorlatközpontú, ahol alapvető fontosságú a játékos-kreatív szemlélet, illetve hogy a tantárgy tartalmainak feldolgozása komplex, folyamatorientált megközelítésben történjen, így a projekt módszer eszközét is felhasználja a tanítás-tanulás folyamatában.

A NAT fejlesztési feladatainak alapján a vizuális kultúra tantárgy gyakorlati tevékenységeinek fontos célja az érzéki tapasztalás, a környezettel való közvetlen kapcsolat fenntartása, erősítése, ezáltal a közvetlen tapasztalatszerzés, az anyagokkal való érintkezés, az érzékelés érzékenységének fokozása. További cél tudatosítani az érzékelés különböző formáinak (például látás, hallás, kinetikus érzékelés) kapcsolatát, amely a számítógépes környezet bevonásával képes egy újabb, „más minőségű” intermediális szemléletet is kialakítani. A fejlesztés átfogó célja segíteni a tanulókat abban, hogy képesek legyenek az őket érő hatalmas mennyiségű vizuális és térbeli információt, számtalan spontán vizuális hatást minél magasabb szinten, kritikusan feldolgozni, a megfelelő szelekciót elvégezni, értelmezni, továbbá ezzel kapcsolatos önálló véleményt megfogalmazni. Cél továbbá segíteni a művészi és köznapi vizuális közlések pontos értelmezését, továbbá fokozni az alkotómunka során a vizuális közlés és kifejezés árnyalt megjelenítését. Meghatározó szerepe miatt fontos a vizuális környezet alapját képező épített környezet iránti tudatosság fejlesztése a tapasztalás, értelmezés, alkotás folyamatán keresztül. Fontos mindemellett a térbeliség és a térbeli helyzetek tudatosítása, hiszen a képszerű megismerés mellett továbbra is meghatározó a téritárgyi világban történő tájékozódás minősége. Az épített környezet és a tárgyak világának, valamint a környezetalakítás lehetőségeinek jobb megértése, s az ezzel járó felelőségek megtapasztalása teszi lehetővé, hogy a gyerekek képesek legyenek az épített környezettel egészségesen együtt élni, annak kevésbé kiszolgáltatottá válni, így egy „környezettudatos” életformát elfogadni és gyakorolni. A vizuális nevelés kiemelt fontosságú feladata a kreativitás működtetése, illetve fejlesztése, a kreatív képességek kibontakoztatása. Nagy hangsúlyt kap a kreatív problémamegoldás folyamatának és módszereinek tudatosítása, mélyítése. A fejlesztés minden más tantárgytól megkülönböztető lehetősége az örömteli, élményt nyújtó, a személyes megnyilvánulásnak legnagyobb teret engedő alkotótevékenység megszerettetése, ezáltal a motiváció fokozása, egy szélesebb értelemben vett alkotó magatartás kialakítása. Cél továbbá a problémamegoldó képesség erősítése, hisz a feladatok önálló megoldása bizonyos rutinok, készségek kialakításával kezdődik, majd az egyre önállóbban végzett tevékenységeken keresztül jut el a projektfeladatok önálló megoldásáig. A tanulók önismeretének, önkritikájának, önértékelésének fejlesztése kritikai szemléletmód kialakításával a gyakorlati tevékenységeken keresztül valósul meg, amelyek mindegyike – eredeti céljától függetlenül is – személyiségfejlesztő hatású. Motiváló hatásuk mellett segítik az érzelmi gazdagodást, az empátia, az intuíció fejlesztését, az önálló ízlés, a belső igényesség

kialakulását, az önértékelés és önismeret kialakulása révén pedig a céltudatos önszabályozást.

Mindezekről függetlenül a vizuális kultúra tanításának fontos alapelve azonban, hogy a művészeti nevelés valójában művészettel nevelésként értelmezendő, hisz a közoktatásban a művészet nem lehet célja, csupán eszköze a nevelésnek, azaz egy közismereti tárgy közvetlen feladata nem lehet a „művészképzés”.

A fenti célok és szemlélet megvalósítását segíti a kerettanterv, amely konkrét módszertani segítséget nem nyújt, hisz nem ez a feladata, de a fejlesztési követelmények részletezésével teszi konkrétabbá az elvárható fejlesztés irányát. A kerettanterv – némileg eltérően a NAT kompetenciafejlesztő kiindulópontjától – a vizuális kultúra részterületei szerint („Kifejezés, képzőművészet”, „Vizuális kommunikáció”, „Tárgy- és környezetkultúra”) szervezi a fejlesztés követelményeit. Az említett részterületeket további tematikai egységekre bontja, és ezeken belül fogalmazza meg a fejlesztés követelményeit, amelyekhez két évfolyamra ajánlott óraszámokat is feltüntet. Természetesen sem a tematikai egységek, sem a tematikai egységekbe foglalt tantervi követelmények sorrendje nem jelez semmiféle időrendi sorrendet vagy logikai kapcsolatot, illetve egy-egy fejlesztési követelmény nem azonos egy-egy tanóra tananyagával. Az optimális tartalomtervezés a különböző tematikai egységek követelményeit összekapcsolja a tanórán, azaz a helyi tantervkészítés, még inkább a tanmenet-összeállítás folyamán a tematikai egységeket rugalmasan kell kezelni, a tanulásszervezés felépítésének logikáját követve felhasználni, az adott évfolyamra ajánlott óraszám figyelembevételével. Egy-egy tematikai egységen belül megjelenő fejlesztési követelmények nézőpontja a célzott tanulói tevékenység, amelynek megfogalmazása folyamatcentrikus. Ezen belül a sok esetben megjelenő konkrét példák segítik az adott követelmény pontosabb értelmezését, így támogatva a kerettantervet felhasználó szaktanárokat a tanmenet megtervezésében, illetve ötleteket adnak konkrét fejlesztő feladatok megalkotásához. A példák tehát természetesen nem kötelezőek, csupán a további tervezést segítik. A kerettanterv összességében az adott iskolaszakaszokra fogalmazza meg a fejlesztési tartalmakat, a hozzárendelt óraszámokkal, amelyeknek csak a 90%-ára ad kötelező tartalmat, míg a fennmaradó 10% szabad felhasználást biztosít a helyi tervezés során.

A tantárgy fontosságát hangsúlyozza, hogy az információs csatornák gazdagodása a szöveges információ befogadása mellé felzárkóztatja a vizuális információk tudatos befogadásának fontosságát is, hisz az információk forrása és jellege alapján szöveg és kép együttes értelmezése napjainkban gyakoribb jelenség valós élethelyzetekben. A médiatudatosság fejlesztésének tehát egyre fontosabb aspektusa már ebben az iskolaszakaszban is a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a tervezés során további fontos szempont, hogy az 1–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos kapcsolódó fejlesztési követelményeit a vizuális kultúra tantárgy óraszámkeretein belül kell végrehajtani. Az órászámmegosztást az adott iskolaszakaszban, az 1–2. és 3–4. évfolyamon a mozgóképkultúra és médiaismeret követelményeihez feltüntetett órakeret jelzi.

Az általános iskola alsó tagozatában a médiatudatosság fejlesztése elsősorban a gyerekek saját médiaélményeinek feldolgozásán és a médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedésen keresztül zajlik. Az élményfeldolgozás folyamatában a médiából származó élményekhez kapcsolódó érzések és gondolatok formát kapnak, így lehetővé válik az élményre való reflexió. A médiaélmény a feldolgozás eredményeként médiatapasztalattá válhat. A folyamatban szerepet játszik a fantáziavilág, a személyes adottságok, az egyéni élethelyzet és az addig összegyűjtött tapasztalatok, ismeretek. Az élményfeldolgozás fejleszti az önreflexiós készséget és az önismeretet is, ilyen módon szervesen kapcsolódik az erkölcsi nevelés, az önismeret és társas kultúra fejlesztési területeihez. A gyerekek a médiumok elemi kifejezőeszközeinek megfigyelésén keresztül ismerkedni kezdenek a médiumok nyelvével. A különböző médiaszövegek értelmezését, nyelvi működésének tudatosítását, mások

értelmezésének sajátjal való összevetését célzó gyakorlatok hozzájárulnak az anyanyelvi kompetencia fejlesztéséhez, a helyes, öntudatos, alkotó nyelvhasználat fejlődéséhez. Az élményfeldolgozás mellett megjelenik a saját és a nagyobbaknál a szűkebb környezet médiahasználati szokásainak feltérképezése, tudatosítása, amely a médiahasználat és az egyéb szabadidős tevékenységek közötti egészséges arány kialakításán keresztül része a testi-lelki egészségre nevelésnek. A digitális kompetenciát fejleszti a kreatív internethasználatban rejlő lehetőségekkel való foglalatosság, illetve azok a gyakorlatok, amelyek az információk keresését, összegyűjtését és feldolgozását, az információ megbízhatóságának vizsgálatát célozzák. Az ismeretanyag a gyerekek mindennapi médiaélményeire épít, azokból vett példák alapján beszél a média kifejezőeszközéről, társadalmi funkcióiról, működésmódjáról. A tanulási folyamat szabad beszélgetés, vita, személyes vélemény megfogalmazásán keresztül zajlik, aktív alkotó tevékenységre, kooperatív technikákra épül, amely során kiemelt figyelmet kap az empátia és a kompromisszumkészség, ezáltal fejlődik az állampolgári kompetencia.

1–2. évfolyam

Az általános iskola alsó tagozatán a fejlesztéscentrikus vizuális kultúra tanulása alapvetően két célt szolgál: a kezdeti motiváltság és az örömteli alkotás fenntartását, valamint a vizuális műveltség megalapozását.

A kisiskolások az iskolai tanulmányaik megkezdésekor általában már – életkoruknak megfelelő szinten – használják a vizuális kifejezés bizonyos eszközeit. Az első iskolai években mégsem ezek tudatosítása a tanító kiemelt feladata, hanem a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatokkal, új technikákkal, kifejezési módokkal a kifejezőképesség fejlesztése, a vizuális kommunikáció alapját képező ismeretek szinte észrevétlen átadása a játékos gyakorlati feladatokon keresztül, a gyerekek életkori sajátosságaiból fakadó önkifejezési kedv és a kifejezés, alkotás felszabadultságának további ösztönzése. Ebben az életkorban kezdődik a valós terek tudatos használata. Az épített környezeti nevelés során a gyerekek által ismert környezet (például iskola, otthon) felfedezésén és különböző építő-alkotó játékokon keresztül fejlődik környezetük megfelelő alakításának képessége. Fontos, hogy a gyerekek megőrizzék a kezdeti motiváltságot, hogy örömteli legyen számukra az alkotás, hogy „játszva tanuljanak”.

A vizuális kultúra tanítása természetes módon kínálja az együttműködést más művészetekkel és más tantárgyakkal (pl. anyanyelv, természetismeret), a vizuális nevelés komplex, tantárgyakon átívelő jellegét hangsúlyozva. Fontos eszköz, hogy lehetőséget adjunk a különböző művészeti ágak sajátos kifejező nyelvének megismerésére, a vizuálisan érzékelhetően túl más érzékszervi tapasztalatok kiaknázására is.

A vizuális fejlesztés hatékony módja, hogy a tananyagot problémakörökbe, életszerű szituációkba ágyazva tárjuk a gyerekek elé. Fontos továbbá, hogy használjuk ki a tantárgy adta alkotó lehetőségeket és – különösen az alsó tagozaton – a befogadó feladatokat is a kreatív alkotás kereteiben oldjuk meg. Az alkotva befogadás elvének megvalósítása mellett ismertessünk meg a gyerekekkel minél több művészeti alkotást; alkotó óráinkon szemléltessük a témát és a technikát a művészet kezdeteitől napjainkig létrejött, valós esztétikai értéket képviselő műalkotásokkal, beszélgetéseket is kezdeményezve ezekről.

Az első két évfolyamon a gyerekek életkori sajátosságaihoz alkalmazkodva a vizuális kultúra részterületei közül a belső képek kialakulását segítő „Kifejezés, képzőművészet” és a „Tárgy- és környezetkultúra” elsősorban a tárgykészítés és téralkotás tevékenységével kerüljön túlsúlyba.

Az életünket jelentősen befolyásoló jelenség a média, amely a vizuális kultúra megkerülhetetlen része. A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelést célszerű már a

bevezető szakaszban elkezdni, reagálva a gyerekek médiahasználati szokásaira, erősítve a médiatudatosságot.

Az első két osztályban a médianevelés kiemelt célja a saját médiaélmények feldolgozásán keresztül a reflektív médiahasználat fejlesztése, annak tudatosítása, hogy az élményfeldolgozás során a médiaélmények átalakíthatóak. Az élményfeldolgozás hozzájárul a médiatartalmak közötti tudatosabb választás igényének megalapozásához, illetve megerősítéséhez is. A médiaszövegek kifejezőeszközeivel való ismerkedés nemcsak a médiaszövegek olvasási készségét mélyíti el, hanem megalapozza azt a felismerést is, hogy a médiaszövegek mesterségesen előállított termékek, konvenciókra alapozó nyelvi konstrukciók, melyek üzeneteket közvetítenek. Ezen keresztül a valóság és fikció közötti különbségtétel képessége is fejlődik. Az ismeretanyag átadását érdemes a gyerekek által ismert és kedvelt médiatartalmakra építeni, ez az élményszerű feldolgozási mód a játszva tanulás lehetőségét teremti meg. A gyerekek a megismert kifejezőeszközöket önálló kreatív alkotások (rajzok, fotók, hangzó anyagok) elkészítése közben alkalmazni kezdik, ezáltal tapasztalati úton mélyül a kifejezőeszközökről elsajátított ismeret. Többek között e momentum az, amely ebben az iskolaszakaszban a média és mozgóképkultúra fejlesztési feladatait szorosan összeköti a vizuális kultúra tantárggyal. Az olvasástanulás időszakában különösen fontos az audiovizuális kultúra és a könyvkultúra kapcsolatának bemutatása. A szövegolvasás és a médiaszöveg-olvasás tanulása összekapcsolható, kölcsönösen erősíthetik egymást. Az olvasási készség fejlesztését és az olvasási kedv növelését célozzák azok a kreatív gyakorlatok, amelyek során az életkorhoz igazodó mesék, történetek és rajzfilmes adaptációik összehasonlítására, feldolgozására kerül sor. A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti különbségek megismerése segíti a médiakörnyezetben való tájékozódást, a tapasztalati valóság és a média által közvetített valóság közötti különbségek felismerését. Mivel a gyerekek ebben az életkorban a valós tereken kívül a virtuális tereket is használni kezdik, szükség van a virtuális terekhez kapcsolódó élmények feldolgozására is. Az első két évben elsősorban a videojátékok használatával kapcsolatosan nyílik lehetőség az élményfeldolgozásra.

A fejlesztési célok tehát mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Átélt élmények és események	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzékelés finomítása. Különböző észlelési tapasztalatok, modalitások (látás, hallás, tapintás, szaglás, ízlelés) áttétele, „fordítása”. Saját élmények feldolgozása, vizuális megjelenítése és a kifejezőképesség fejlesztése a mondanivaló kifejezésének érdekében történő eszköz megválasztásával. Közvetlen élmény képi és téri megjelenítése. Színtapasztalatok gazdagítása, színismeretek bővítése. Színérzék fejlesztése. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Természeti látványok hangulatának visszaadása. Téralkotó és -ábrázoló képesség fejlesztése játéktárgyakkal, térbeli manipulációval.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A közvetlen környezetben található tárgyak, jelenségek minőségének (pl. illat, hang, zene, szín, fény, felület, méret,		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Figyelem a

<p>mozgás, helyzet, súly) megtapasztalása különböző játékos feladatok során, a célzott élménygyűjtés és vizuális megjelenítés (pl. festés, rajzolás, kollázs, mintázás, makettezés) érdekében, a vizuális nyelv alapvető elemeinek játékos használatával.</p> <p>Korábban átélt események, élmények (pl. kellemes, kellemetlen, hétköznapi, ünnepi, különleges, szokványos, felkavaró, unalmas) felidézésének segítségével, látott, hallott vagy elképzelt történetek (pl. tündérmesék, közösen kitalált játékok, helyzetek, mesék, mesefolyamok) megjelenítése sík és/vagy térbeli, plasztikai alkotásban (pl. színes, grafikus, vegyes technikájú, mintázott vagy konstruált) az elemi kompozíciós elvek figyelembevételével.</p>	<p>beszélgetőtársra. Szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> egyensúly-, ritmus- és térérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> emberi hang, tárgyak hangja, zörejek megkülönböztetése hangerő, hangszín, ritmus szerint.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Anyagok tulajdonságai, halmazállapot-változás. Kísérletek oldatokkal, fényvel, hővel.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> én magam, szűkebb környezetem.</p> <p><i>Matematika:</i> változás kiemelése, az időbeliség megértése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Érzékelés, önkifejezés, pont, vonal, folt, forma, tónus, szín, mintázat, felület, sík, tér, grafikai és plasztikai eljárás, kompozíció.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kifejezés, képzőművészet Valós és képzelt látványok</p>	<p>Órakeret 24 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az illusztráció elemi fogalmának megértése, illusztráció készítése. Képkalkotó- és kifejező képesség fejlesztése. Komponáló képesség fejlesztése a kiemelés eszközeivel. Vizuális fantázia (képzelőerő) fejlesztése. Asszociációs készség, képzettársítási készség fejlesztése. Plasztikai érzék fejlesztése. Plasztikai minőségek sokféleségének megtapasztalása. Plasztikai kifejezőképesség fejlesztése. Formaérzék, karakterérzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Mesék, versek, kitalált történetek, médiaszövegek valós vagy fantázia szereplőinek (pl. hősök, ártók, bajkeverők, segítők), természetes és épített környezetének (pl. erdők, ligetek, állatok, vizek, bódék, paloták, hidak, tornyok) illusztratív jellegű ábrázolása (pl. sorozatként, képeskönyvként) emlékképek felidézésével, megfigyelések segítségével és a fantázia által.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Élmények, tartalmak felidézése. Szép könyvek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Dramatikus formák.</p>
<p>Környezetünk valós elemeinek, tárgyainak, tereinek (pl. háztartási gép, óra, motor, fészek, odú, fa, talaj), különleges nézőpontból</p>		<p>Fejlesztő játékok.</p>

<p>(belülről, fentről, alulról) való megjelenítése a fantázia és a megfigyelés révén, a kifejezési szándéknak megfelelő anyagok, eszközök, méretek felhasználásával (pl. színes-, grafikai technika, mintázás, konstruálás talált tárgyakból, azok átalakításával).</p> <p>Művészeti alkotások és fotók nézegetése megadott szempontok szerint (pl. alakok, szereplők, terek, tárgyak, mérete, színe, tónusa). A megállapítások segítségével továbbgondolva a látvány sugallta jelenséget, képi tartalmat egy új alkotás létrehozásának érdekében (pl. más térben és időben, más szereplőkkel), különböző művészeti műfajokban (dráma, hang-zene, mozgás, vizuális: installáció, fotómanipuláció).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Mozgásjelenségek, kísérletek. Optika.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Cselekményes dalanyag, dramatizált előadás. Ritmus, hangszín, hangmagasság, zene és zöreje.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Közösségek. A mesevilág szereplői. Mese és valóság.</p> <p><i>Matematika:</i> Képi emlékezés, részletek felidézése. Nézőpontok. Mozgás. Síkmetszetek képzeletben.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Illusztráció, kompozíció, kiemelés, karakteres forma, festészet, szobrászat, fotó, műalkotás, reprodukció, idő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Vizuális jelek a környezetünkben</p>	<p>Órakeret 18 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Megfigyelőképesség fejlesztése. Vizuális kommunikációs képesség fejlesztése. Képolvasással történő információszerzés, képi jelek, vizuális szimbólumok olvasása és létrehozása. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése. Redukciós képesség fejlesztése. A vizuális nyelv elemeinek, pont, vonal, folt, szín megismerése és tudatos használata, szerepük felismerése a képalkotásban. Vonalas jellegű, foltszerű előadásmód. Méretkülönbségek felismerése, a léptékváltás alapjai.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Jeltervezés, jelalkotás változatos méretben (pl. apró pecsét, tábla, land art szerű méretben udvaron, játszótéren), különböző anyagokból (pl. agyag, madzag, papírdúc, fatábla, talált anyag, homok, kavics, falevél, víz) meghatározott célok érdekében (pl. eligazodás, útbaigazítás, védelem, figyelemfelkeltés).</p> <p>Környezetünkben található jelek, jelzések (pl. jelzőlámpa, térkép, alaprajz, közlekedési tábla, cégér, piktogram, embléma, szimbólum, zászló, márkajelzés, logo) összegyűjtése játékos feladatok</p>		<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben, síkban, a tájékozódást segítő viszonyok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> A térkép legfontosabb elemeinek felismerése. Jelek,</p>

létrehozásának céljából (pl. valós és virtuális társasjáték, dramatikus játék, kincsvadászat).	jelzések. Természeti jelenségek, természetes anyagok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> jelzőtáblák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modell, látvány, jelalkotás, piktogram, embléma, térkép, alaprajz, cégér, szimbólum, lépték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználati szokások médiumok, médiáélmény- feldolgozás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját médiahasználati szokások tanulmányozása. Médiáélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. A különböző médiumok beazonosítása, tudatosítása. A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A különböző médiumok (pl. könyv, televízió, rádió, internet, film, videojáték) megfigyelése, vizsgálata, összehasonlítása, megadott szempontok (pl. érzékszervekre gyakorolt hatás, eltérő jelhasználat) alapján közvetlen tapasztalat és saját médiáélmények felidézésének segítségével.</p> <p>Az egyes médiumokhoz (pl. könyv, televízió, számítógép) kapcsolódó saját használati szokások (pl. gyakoriság, társas vagy önálló tevékenység), médiáélmények (pl. tetszés, kíváncsiság, rossz élmény) felidézése, kifejezése és megjelenítése szóban, vizuálisan (pl. rajzolás, bábkészítés) vagy szerepjátékkal.</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a levetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mesék, narratív történetek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Önkifejezés és önbizalom erősítése, önálló gondolkodás, identitástudat fejlesztése. A fantázia jelentősége, használata, kitalált történet önmagáról (jellemábrázolás), meseszereplők osztályozása: jó-rossz tulajdonságokkal való azonosulási képesség vizsgálata, önmagára vetítése. Önmaga megértése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a</p>

	tájékozódásban, az információszerzésben. Napirend, szabadidő, egészséges életmód. <i>Dráma és tánc:</i> kiscsoportos és páros rövid jelenetek kitalálása és bemutatása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Televízió, rádió, könyv, számítógép, színház, mozi, újság, műsor, rajzfilm, film, képregény, videojáték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei Kép, hang, cselekmény	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Az érzelmkifejezés képességének a fejlesztése. A figyelmi koncentráció, az érzékelés pontosságának fejlesztése. A médiaszövegek alapvető alkotóelemeinek azonosítása. Annak felismerése, hogy a médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított alkotások (a média konstruált valóság). Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben és vitában. Saját vélemény megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző médiaszövegek (pl. animációs mesék, videojátékok) alapvető kifejezőeszközeinek (hanghatások, vizuális jellemzők) megfigyelése és értelmezése közvetlen példák alapján. A kép és hang szerepének megfigyelése a mesevilág teremtésében (pl. animációs meséken keresztül).</p> <p>Egyszerű médiaszövegek (pl. animációs mesék, reklám) cselekménye kezdő- és végpontjának, a cselekményelemek sorrendjének megfigyelése közvetlen példák alapján. Címadás.</p> <p>A mediatizált történetek szereplőinek (hősök és gonoszak) azonosítása, az animációs mese morális tanulságainak felismerése.</p> <p>A hangok és képek által közvetített érzelmek (pl. öröm, szomorúság, düh, félelem) felismerése, kifejezése.</p> <p>Egyszerű (pl. kitalált vagy átélt) cselekmény megjelenítése képekkel (pl. rajzzal, képsorozattal), megfelelő hanghatásokkal (pl. zörejjel, énekhanggal) kiegészítve.</p> <p>Hangzó médiaszövegek megjelenítése rajzban.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szövegértés szövegtípusnak megfelelő funkciójáról, folyamatáról alkotott ismeret, meggyőződés kialakítása, fejlesztése. Alapvető erkölcsi, esztétikai fogalmak, kategóriák (szép, csúnya, jó, rossz, igaz, hamis). A történetiségen alapuló összefüggések megértése egy szálon futó történetekben. Összefüggő mondatok alkotása képek, képsorok segítségével, adott vagy választott témáról.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önmaga megértése, mesék kapcsolatrendszerének elemzése, mesei szereplők és tulajdonságaik (lent-főnt, jó-rossz).</p>

	<p><i>Környezetismeret:</i> az érzékszervek működésének megtapasztalása, szerepének, védelmének felismerése a tájékozódásban, az információszerzésben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Emocionális érzékenység fejlesztése. A teljes figyelem kialakításának fejlesztése. Tapasztalat a zenei jelenségekről.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> mese főhősének kiválasztása és a választás indoklása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állókép, mozgókép, zene, emberi hang, zaj, zöreje, csend.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Személyes élmény, médiaélmény	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen kommunikáció jelzésein, illetve a közvetett kommunikáció eszközeinek megfigyelése, tudatosítása. Önismeret, önreflexiós készség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A személyes, közvetlen kommunikáció verbális, vokális és testbeszéddel történő jelzésein felismerése, értelmezése.</p> <p>A közvetlen és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek (pl. idő/térbeli szinkronitás, eltérés, jelenlét, érzékszervek használata) felismerése konkrét médiaszövegek (pl. könyv, gyermekműsor, gyerekeknek szóló koncertfilm, videoklip, sms, emotikonok) alapján.</p> <p>Ismerkedés különböző valóságstátuszú médiaszövegekkel.</p> <p>A valóság és fikció közötti különbség megragadása.</p> <p>Saját megélt élmények és tapasztalatok összevetése (pl. azonosságok, eltérések mentén) a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. gyermekműsorok, gyermekújságok, képregények, életkornak megfelelő rajzfilmek, gyermekeknek készülő internetes honlapok alapján). A különböző médiaszövegek (pl. tehetségkutató műsorok, sportközvetítés, sorozatok, animációs filmek, filmek, reality</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg értelmezése, nem verbális jelzések értelmezése, használata beszéd közben. Mese és valóság különbsége. A megismert mese, történet tanulságának összevetése saját tapasztalatokkal, eseményekkel. Az explicit információk, állítások megértése, értelmezése, értékelése, egyszerű következtetések levonása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> másnak lenni/elfogadás, kirekesztés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Nappal</p>

<p>műsorok) szereplőivel való azonosulásra reflektálás lehetősége (pl. irányított beszélgetés keretében).</p> <p>Személyesen átélt, elképzelt és a médiában látott, hallott esemény megjelenítése rajzban, önállóan készített bábbal, szerepjáttékkal.</p>	<p>és éjszaka. A világ, ahol élünk. Föld és a csillagok. Élőlények, életközösségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Történetek kitalálása és kics csoportos vagy páros megvalósítása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Esemény, elképzelt/kitalált történet, képzelet, valóság, médium.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a virtuális terekben</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Iskolaérettség.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az internetes tevékenységekhez kapcsolódó biztonság növelése. A gyerekek virtuális terekben zajló tevékenységeihez kapcsolódó élmények feldolgozásának segítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó internethasználat lehetőségeinek megismerése (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Az internethasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, bábozás).</p> <p>A gyerekek által használt videojátékkal összefüggő élmények feldolgozása (pl. szerepjáttékkal, rajzolással).</p> <p>A videojátékok tematikai csoportosítása, a szereplőik azonosítása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Rövid hallott szöveg üzenetének megértése. Az olvasott szövegekkel összefüggésben az aktív szókinccs gazdagítása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Egyszerű ok-okozati összefüggés felismerése; következtetések levonása. A fantázia és képzelet aktiválása a megismerés érdekében.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szabálykövető magatartás a közvetlen közlekedési környezetben. A közlekedés szabályainak értelmezése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a számítógépes világ ismeretségei.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>Internet, honlap, chat, videojáték.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Környezetünk valós terei és mesés helyek	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téralakító, térrendező képesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés a térformálás, térlehatárolás, térszervezés terén. Térérzék fejlesztése nézőpontok változtatásával. Technikai készség fejlesztése. Térbeli tájékozódás képességének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A környezetünkben található különböző méretű külső, belső terek (pl. utca, játszótér, buszmegálló, saját szoba, éléskamra, fiók) épületek (pl. iskola, transzformátorház, víztorony), tárgyak (pl. cipő, táska, kilincs) tudatos megismerése, vizsgálata minden érzékszervvel (látás, hallás, tapintás, szaglás).</p> <p>Valós vagy kitalált funkcióknak megfelelő terek (pl. „a hely, ahol játszok”, „a hely, ahová elbújok”), tárgyak (pl. közlekedési eszköz, mesebeli szerszám) kitalálása és megjelenítése (pl. rajzban, makettel, modellben).</p> <p>Képzeltbeli, mesebeli helyeken, terekben (pl. elvarázsolt kastély, boszorkány konyhája, vitorlás hajó) zajló mesék, elképzelt vagy valós történetek dramatizálása, eljátszása saját tervezésű és kivitelezés szereplőkkel (pl. babák, botok, figurák, sík-, kesztyű-, árny-, óriás-, agyagfejű, bábok), terekkel, díszletekkel, melyek létrehozásánál a környezettudatos anyaghasználat érvényesül.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, környezetünk.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai környezet. Múlt megidézése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> térkitöltő és térkihasználó gyakorlatok, mozgástechnikák, tánc technikák.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzeltben történő mozgás. Hajtás, szétvágás síkmetszetek. Objektumok alkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téralkotás, térformálás, térlehatárolás, térszervezés, formarend, funkció, takarás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Valós és kitalált tárgyak	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Életkornak megfelelő pszichomotoros fejlettség. Iskolaérettség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyalkotó vizuális, esztétikai és manipulatív képességek fejlesztése. A tárgykészítés folyamatainak, gondolkodásmódjának megtapasztalása. Forma és funkció összefüggés, formaérzék fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése (a munkafázisok megfigyelése). A gondos kivitelezés, különböző anyagok, eljárások, személyes tapasztaláson alapuló megismerése. Egyszerű kézműves technikák megfigyelése, rekonstruálása. Jeles napok szokásainak és tárgyi kellékeinek megismerése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Elképzelt, mesebeli tárgyak (pl. hangszer, pálcá, öltözék, szőnyeg, edény, bútor, ékszer, szerszám, jármű) tervezése létrehozása meghatározott mesebeli célok (pl. mindent halló, látó, elrejtő, védő, szállító) érdekében, oly módon, hogy a tárgy külseje (pl. forma, díszítés, méret, anyag) utaljon funkciójára.</p> <p>Hétköznapi tevékenységek során használatos tárgyak (pl. konyhai eszköz, játék, öltözék, öltözékkiegészítő, hangszer, szerszám) létrehozása meghatározott tulajdonos számára (pl. adott személyiség, foglalkozás, életkor, nemek szerint).</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Természeti, technikai és épített rendszerek. Anyagismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> népi gyermekjátékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népzene énekléssel, ritmikus mozgással, néptáncal. Hangszerek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközhasználat.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> valóság és képzelet.</p> <p><i>Matematika:</i> objektumok alkotása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tárgytervezés, forma, funkció, alkalmazkodás, díszítés, öltözékkiegészítő.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Képzelőerő, belső képalkotás fejlődése. – Az életkornak megfelelő, felismerhető ábrázolás készítése. – Az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználat, a környezettudatosság szempontjainak egyre szélesebb körű figyelembevételével. – A felszerelés önálló rendben tartása. – A közvetlen környezet megfigyelése és értelmezése. – A képalkotó tevékenységek közül személyes kifejező alkotások létrehozása. – Téralkotó feladatok során a személyes térbeli szükségletek felismerése. – Alkotótevékenység és látványok, műalkotások szemlélése során néhány forma, szín, vonal, térbeli hely és irány, felismerése, használatára. – A szobor, festmény, tárgy, épület közötti különbségek felismerése. – Látványok, műalkotások néhány perces szemlélése. – Médiumok azonosítása, igény kialakítása a médiahasználat során a tudatosabb választásra, illetve reflektív médiahasználat. – Médiaélmények változásának és médiatapasztalattá alakíthatóságának felismerése. – A médiaszövegek néhány elemi kódjának a (kép, hang, cselekmény) azonosítása, illetve ezzel kapcsolatos egyszerű összefüggések felismerése (pl. médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak, kreatív kifejező eszközöket használnak, amelyek befolyásolják azok hatását). – A személyes kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése. – Az életkorhoz igazodó internetes tevékenységek gyakorlása és az abban rejlő veszélyek felismerése. – Az alkotó és befogadó tevékenység során a saját érzések felismerése,
--	--

3–4. évfolyam

Ebben az időszakban a vizuális kultúra tanításának továbbra is fontos célja a motiváltság és az örömteli alkotás fenntartása, amelynek továbbra is alapvető eszköze a változatos és a tanulók érdeklődését felkeltő játékos feladatok felhasználása, ismerkedés további új technikákkal, illetve az alkotás felszabadultságának további ösztönzése. A vizuális műveltség megalapozását az érzéki tapasztalás, a környezet minél pontosabb megfigyelése, illetve az érzékelés érzékenységének fokozása segíti elsősorban. A gondolkodás fejlődésének eredményeként ebben az időszakban cél a képi információk jelentésének és hatásának egyre pontosabb értelmezése, illetve a köznapi és művészi vizuális közlések megkülönböztetése. Az önállóan és csoportokban megvalósított alkotótevékenység erősíti a kreatív problémamegoldást és segíti a tudatos önszabályozást és önismeretet. A befogadó tevékenység tekintetében továbbra is érvényes az alkotva befogadás elvének érvényesítése. Cél továbbra is a vizuálisan feldolgozható témák megközelítése esetében a valós esztétikai értéket képviselő műalkotások szemléltetése és azok minél pontosabb értelmezése.

Míg az első két évfolyamon a vizuális kultúra részterületei közül a „Kifejezés, képzőművészet” és a „Tárgy- és környezetkultúra” került túlsúlyba, addig harmadik-negyedik évfolyamon növekedhet az elvontabb „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmait feldolgozó feladatok aránya, de továbbra is fontos a megfigyelőképesség, a forma- és arányérzék fejlesztése, továbbá az önkifejezés megőrzésének ösztönzése, ami segíti az egyre céltudatosabb vizuális megismerést.

A vizuális nevelés keretein belül zajló médianevelés ebben az időszakban is jelen van. Az alsó tagozat második felére a gyerekek többségének már komoly médiatapasztalata van. A tárgy tanításának célja elsősorban a gyerekek meglévő ismereteinek rendszerezése, az ismeretek életkorhoz igazodó elmélyítése, a különböző médiaüzenetek értékeléséhez szükséges készségek és képességek fejlesztése.

Ezt a célt szolgálják a médiaszövegek, elsősorban mozgóképi és online szövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerését, a használt eszközök befogadóra tett hatásának felismerését, kifejezését segítő gyakorlatok, hisz és a formanyelvi alapozás mellett már megjelenik a különböző médiatartalmak elkészítése mögött meghúzódó szándék felismerésének fejlesztése is. Az ismeretszerzés továbbra is a gyerekek által ismert és kedvelt műsортípusok, médiaszövegek feldolgozásán keresztül zajlik. A médiaélmények feldolgozása, az audiovizuális alkotások kifejezőeszközeinek megismerése az életkorhoz igazodó meseregények, ifjúsági regények és rajzfilmes/filmes adaptációik összehasonlításán, feldolgozásán keresztül kapcsolható össze az olvasáskultúra fejlesztésével. A gyerekek saját és szűkebb környezetük médiahasználati szokásai alapján azonosítják a média alapvető funkcióit, megértik, hogy a különböző típusú médiatartalmak mögött meghúzódó szándék különböző lehet, amely befolyásolja a médiaszöveg üzenetének értékelését. Elsősorban a hír és információ, illetve a reklám mindennapokban betöltött szerepe, értékelése, sajátosságai kerülnek elő ebben az időszakban. A médiaszövegek értékelése az üzenet megbízhatóságának és fontosságának megítélésén, illetve a saját tapasztalatok viszonylatában való elhelyezésén keresztül zajlik. A média működésének tanulmányozása során fejlődik az elemző, kritikai gondolkodás. Alapvető fejlesztési cél a tanulók biztonságos és kreatív internethasználatát segítő képesség- és készségfejlesztés, a hálózati kommunikációban való biztonságos részvételhez szükséges alapismeretek, viselkedési szabályok megismertetése.

A fejlesztési célok továbbra is mind a vizuális kultúra, mind a mozgóképkultúra és médiaismeret fejlesztési feladatai esetében tevékenységközpontú, kreatív, élményekkel telített helyzetekben játékos, alkotó, önálló vagy csoportos feladatmegoldással érhetőek el.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Természeti, épített és képzeletbeli tájak, helyek	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Vizuális nyelvi elemek és minőségek, méretviszonyok, arányok felismerése és használata. Kifejező alkotások ismerveinek felismerése. Nézőpontok felismerése és nézőpontválasztás használata. Alkotó műfajok, technikák felismerése, műveletek sorrendjének követése. Anyagismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kifejezőképesség fejlesztése. Grafikai kifejezőképesség fejlesztése különböző grafikai, nyomatkészítési eljárások kapcsán. Téralakítási és térábrázolási képesség fejlesztése. Lényeglátó képesség fejlesztése. Formaérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Irodalmi, zenei, média és művészettörténeti élményből, származó valós és képzeletbeli helyszínek (pl. kerek erdő, malom, labirintus, vár, palotakert, folyó) megjelenítése a különböző nézőpontok és változatos méret kínálta lehetőségek használatával, síkban és térben (pl. grafikusán, festve, konstruálva, mintázva, installálva).</p> <p>Vizuális megfigyelésből (pl. közvetlen környezet, fotó, műalkotás, múzeum), személyes emlékből származó tapasztalatok felhasználásával valós hely, helyszín (pl. természeti táj, nagymama virágos kertje, épített környezet, mi utcánk) vizuális megjelenítése meghatározott időszaknak (pl. évszak, napszak, nyár, hajnal) megfelelően, különböző technikákkal (pl. kollázs, vegyes technika, kréta, nyomat, mintázás, makett).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Műélvezet, humor.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajz és szöveg értelmezése: a lejátszott történet visszaidézése; az elmondott, elolvasott történet visszaidézése. Jelértelmezés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nézőpont, ritmus, minőségellentét, kollázs, képmező, arány, vizuális kifejezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Hétköznapi és képzelt figurák	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Síkbeli és térbeli minőségek, méretviszonyok, irányultság felismerése és használata. Színek érzelemkifejező, hangulati és díszítő hatásainak felismerése. Kontrasztok felismerése. Műalkotások csoportosítási módjainak alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Színek hangulati hatásának felismerése és alkalmazása az egyéni színválasztásban. Színdifferenciáló képesség fejlesztése. Színérzék fejlesztése. Kompozíciós képesség fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Térábrázoló képesség fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A lakóhelyen és a közvetlen környezetben élő emberekről, állatokról gyűjtött ismeretek, információk (pl. foglalkozás, életkor, kedvenc illat/étel/szín, útvonal, játék, fontos tárgy, attribútum) alapján		<i>Matematika:</i> mennyiségi tulajdonságok,

Gyöngyösoroszi Árpád Fejedelem Általános Iskola

	<p>figurális alkotások létrehozása. A külső, belső vonások (pl. karakter, testi adottságok, öltözet, belső tulajdonságok, személyiség jegyek) élményszerű megjelenítésével, meghatározott célok (pl. illusztráció, valós és virtuális játék, információs kártya, „kutatás”) érdekében.</p> <p>Történetek, mesék, versek, mondák, médiaszövegek valós vagy kitalált szereplőinek (pl. hősök, bajkeverők, szörnyek, tündérek, állatok, ember-állatok, géplények) megformálása többfigurás kompozícióban, a meghatározott célnak (pl. könyv, napló, játék, báb, dráma, hajóorr, oromdís, vízköpő) megfelelő méretben és anyagból (pl. festmény, grafika, kollázs, montázs, fotó, papírmasé, agyag, gipsz, talált tárgy, drót).</p>	<p>viszonylatok, becslés, összehasonlítás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése. Mindennapi konfliktusok feldolgozása drámajátékkal.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> fantáziajátékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figurális alkotás, karakter, élményszerű megjelenítés, cél, eszköz, méret, anyag, műfaj, technika, eljárás, képtárgy.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Utazások	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	A közvetlen környezet és a személyes tárgyak, taneszközök vizuális jelzéseinek alkalmazása. Időbeliség, minőségellentétek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális megfigyelőképesség és vizuális emlékezet fejlesztése. Analizáló és szintetizáló képesség fejlesztése. Forma- és arányérzék fejlesztése. Karakterérzék fejlesztése. Képolvasó és képközlő képességek fejlesztése. Ábraolvasási és értelmezési készség fejlesztése elemzéssel és ábrák létrehozásával. Az idő, a változás, a folyamat képekben való ábrázolási képességének fejlesztése, történés képekben való elbeszélése. A művészi, köznapis és tudományos közlések értelmezésének segítése, a kifejezés árnyaltságának fokozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A környezetünkben észlelhető változások, folyamatok, mozgások (pl. természeti jelenségek, életjelenségek: ember/növény/állat növekedése és öregedése, jégolvadás, rozsdásodás, penészedés, árnyék, palacsintasütés, építkezés, varrógép, kerékpár, daru, óra) azonosítása, vizuális megfigyelése, értelmezése, a tapasztalatok és információk rögzítése szöveg és kép (pl. fotó, film, egyszerű animáció, rajz, ábra, jel) segítségével.</p> <p>Valós és/vagy képzeletbeli utazás folyamatának, útvonalának és történéseinek képes, szöveges rögzítése (pl. útinapló, térkép, képregény, forgatókönyv, útifilm) meghatározott cél (szórakoztatás, ismeretterjesztés, útikalauz, tájékozódás, dokumentálás, elemzés, összehasonlítás) érdekében.</p>		<p><i>Matematika:</i> Tájékozódás a térben (síkon ábrázolt térben; szöveges információk szerint). A változás kiemelése; az időbeliség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Információhordozók. Látványok verbális megfogalmazása. Az időbeliség kifejezésének nyelvi lehetőségei.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> verbális képességek fejlesztése játékkal.</p>

	<i>Környezetismeret:</i> változások, folyamatok, növények, állatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Változás, folyamat, mozgás, mozgásfázis, összehasonlítás, térkép, képregény, vizuális sűrítés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális hatáskeltés	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Összefüggések felismerése a cselekvés vagy annak szereplői és az ábrázoltak között. Eredeti és reprodukált alkotások különbözőségének felismerése. Körvonal és árnykép megjelenítése. Vizuális kommunikációs gesztusok értelmezése. Hangok képi jeleinek értelmezése és megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	Látványfelismerés és értelmezés képességének fejlesztése, a látottak lényeges vonásainak kiemelése, a megfigyelés szempontjainak bővítése. A vizuális jelek jelentéseinek azonosítása, reprodukálása transzformált látványok létrehozásával. Jelképek, allegóriák, vizuális metaforák képzése. Formaalkotás a síkban és térben megfigyelt és elképzelt formák megjelenítése. Manipulációk végzése: nagyítás, kicsinyítés, csonkolás, kiegészítés. Ábraalkotás képességének fejlesztése: konvenciókon alapuló, szabályokhoz igazodó, jelentést hordozó, közlő és magyarázó rajzok, szerelési ábrák, folyamat ábrák értelmezése és létrehozása, valós vagy elképzelt viszonyok, kapcsolatok megjelenítésével. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata vizuális kommunikációs területen. A megjelenítés, a kifejezés céljának megfelelő árnyalt vonal, tónus, szín, forma, stb. önálló alkalmazása. Közvetlen vizuális jelzések, mimika, gesztusok értelmezésével a kommunikációs képesség fejlesztése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	Egy valós vagy képzeletbeli dolog (pl. áru, esemény, közérdek, jelenség: „boszorkányok tömeges átrepülése”, „Pöttyös Panna divatbemutatója”, Búvár Kund légzőkészüléke) számára plakát, szórólap tervezése, kivitelezése a betű, kép és szöveg együttes alkalmazásával, figyelem, érdeklődés felkeltése céljából. Az emberi gesztusok, testnyelvi jelzések megfigyelése, értelmezése, majd az összegyűjtött tapasztalatok, információk segítségével a plakát által hirdetett dolog népszerűsítése figyelemfelhívó játékkal (pl. akcióval, pantomimmal, hangot, szöveget is beépítő performanszal).	<i>Matematika:</i> Statikus szituációk, lényegkiemelés. Képzeletben történő mozgás. Testháló elképzése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulcsszókeresés; szövegtömörítés; hiányos vázlat, táblázat, ábra kiegészítése a szöveg alapján.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gesztus, plakát, reklám, szlogen, vizuális kommunikációs műfaj.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Médiahasználat, élménybefogadás, élményfeldolgozás Médiumok a mindennapi környezetben	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumok azonosítása. Médiaélmények felidézése, verbalizálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A médiatartalmak közötti választás tudatosságának fejlesztése. Saját médiaélmények feldolgozása, önreflexiós készség fejlesztése. Médiaszöveg-típusok beazonosítását, tudatosítását segítő kompetenciák fejlesztése. Olvasási készség és szókinccs fejlesztése médiaszövegekkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A saját és a közvetlen környezet médiahasználati szokásainak (internet, televízió, rádió, videojáték, mobilhasználat, könyv) tanulmányozása, megadott szempontok (pl. mennyiség, időrend, látogatott helyek, a kommunikációban résztvevők, műsorok) alapján.</p> <p>Bizonyos médiumokban megjelenő médiaszövegek (pl. televíziós műsortípusok, animációs mesefilmek, sorozatok) felismerése és beazonosítása saját médiaélmények felidézésén, megjelenítésén (pl. szerepjáték) és közvetlen példákon keresztül.</p> <p>Saját médiaélmények felidézése megadott szempontok alapján (pl. érzelmi hatás, kedveltség, ismeretszerzés) és az élmények feldolgozása (pl. rajzolás, fotókészítés, szerepjáték).</p> <p>Mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása. Az olvasott/felolvasott szöveghez és a vetített adaptációhoz kapcsolódó élmények megjelenítése és feldolgozása (pl. rajzzal, montázkészítéssel).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Többmondatos összefoglaló szöveg alkotása olvasmányok tartalmáról, gyűjtött tapasztalatokról, megfigyelésekről. A cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás. Az olvasmányhoz kapcsolódó előzetes ismeretek, személyes élmények, tapasztalatok felidézése és megosztása. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Hasonlóságok és különbségek felfedezése különféle irodalmi közlésformákban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szabadidős tevékenységek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kedvenc időtöltésem, ha egyedül vagyok. Olvasottság. Olyan szeretnék lenni, mint Ő/példaképek, hamis életek; álmaim, fantáziavilágom/menekülés, realitásérzet. Az önálló gondolatalkotás szabadsága, önkifejezés és önbizalom erősítése.</p>

	<i>Dráma és tánc:</i> csoportos és egyéni improvizáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, televízió, rádió, internet, újság, videojáték, film, televíziós sorozat, televíziós műsortípus (hírműsor, gyermekműsor, tehetségkutató műsor, valóságshow, ismeretterjesztő műsor, reklám).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei A médiaszövegek nyelvi jellemzői és érzelmi hatása	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek befogadása során saját érzések felismerése, kifejezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok felismerését, médiaszöveg-olvasást segítő kompetenciák fejlesztése. Az elemi mozgóképi szövegalkotó kódok kreatív alkalmazása, médiaszöveg-írás. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjai, kifejező eszközei által kiváltott érzelmek felismerése és kifejezése, az önreflexió fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A médiaszövegek kifejezőeszközeinek mélyebb megismerése.</p> <p>A karakterábrázolás filmes eszközeinek megismerése: a pozitív és negatív hősök megjelenítésének technikái, különös tekintettel a mozgókép nyelvére (pl. jelmez, smink, környezet/díszlet, világítás, kameramozgás) és a hangokra: (beszélt nyelv, zene, zaj, zörej) az életkornak megfelelő médiaszövegeken keresztül.</p> <p>A különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és időviszonylatok megfigyelése és értelmezése konkrét médiaszövegeken keresztül. Az elbeszélő személyének azonosítása különböző médiaszövegekben (pl. animációs mesék, filmek).</p> <p>Saját érzelmek felismerése és kifejezése különböző mozgóképi szövegek, és hangzó anyagok befogadása során. A médiaszövegek alapvető kifejező eszközeinek (pl. mozgóképi nyelv, hangok) érzelmekre gyakorolt hatásának megfigyelése, kifejezése.</p> <p>Kép és hangrögzítő eszközök használatának alapszintű megismerése.</p> <p>Egyszerű cselekmény megjelenítése képsorozattal (pl. rajz, digitális fotó, rövid animációs film) és hangokkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Olvasási stratégiák, olvasást megértő folyamatot segítő technikák ismerete, alkalmazása a hatékonyabb megértés érdekében: a művek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése, a tér-idő változásainak felismerése. Az események sorrendjének, a mesélő személyének megállapítása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. Fogalmazásíráskor a megfelelő nyelvi eszközök alkalmazása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Erkölc és erkölcstelenség tapasztalása mint példa. Szerepek a családon, közösségen belül. A jó-rossz megjelenítése a művészetben.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A teljes</p>

	<p>figyelem kialakításának fejlesztése. Hangszín-érzelem, különböző élethelyzetben más a hangunk.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> A mese/történet helyszíneinek és szereplőinek sorba vétele. A mese/történet szereplőinek beazonosítása, illetve viszonyaik meghatározása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Animáció, jelmez, smink, díszlet, fény, cselekmény, vágás, zene, zaj, zörej, csend, emberi hang.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média működési módja, mediális információforrások megbízhatósága	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A személyes közvetlen kommunikáció és a közvetett kommunikáció közötti alapvető különbségek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése. A mediális információforrások megbízhatósága megítélésének fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ismerkedés a média társadalmi funkcióival, működésével.</p> <p>A szűkebb környezet médiahasználatának megfigyelése alapján beszélgetés egyes médiaszövegek (pl. hírműsor, internetes honlap, televíziós sorozat, rajzfilm, film, könyv, újság) hétköznapi betöltött szerepéről, funkciójáról.</p> <p>A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: médiatartalom-előállítók és a fogyasztók/felhasználók.</p> <p>Médiaszövegek értelmezése alapján feltevések, állítások megfogalmazása a szöveg keletkezésének háttéréről, az alkotó/közlő szándékáról (a korosztálynak megfelelő reklámok, videojátékok, internetes portálok, animációs filmek, filmek segítségével).</p> <p>Annak felismerése, hogy a médiakörnyezet szereplői a tartalmat előállítók csoportja és a közönség, a médiafogyasztók csoportjai.</p> <p>A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) azonosítása, főbb elemeinek megismerése.</p> <p>Médiaszövegek megbízhatósága: irányított beszélgetés a hír-álhír témakörrel konkrét médiaszövegek alapján.</p> <p>Információk összegyűjtése, értelmezése, feldolgozása (pl. szövegalkotás) megadott szempontok (pl. közlő szándéka, célcsoport) alapján.</p> <p>Ismerkedés a kereskedelmi kommunikáció (reklám) sajátosságaival, a reklámok megjelenésének változatos helyeivel, formáival. A reklámok működése (hatáskeltés) néhány fontos eszközének megfigyelése konkrét reklámok tanulmányozásán keresztül. Reklámkészítés (pl. egyszerű reklámszövegírás, plakátkészítés, reklámot megjelenítő szerepjáték) annak érdekében, hogy reflektált viszony alakuljon ki a reklámozás céljáról és eszközeiről.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az életkornak megfelelő globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás. Az információk keresése és kezelése. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban. Mások véleményének megértése, elfogadása a vita során. Vélemények összevetése, különbségek és hasonlóságok megfigyelése, felismerése és kritikája.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önálló gondolat vállalása, véleménynyilvánítás, mások gondolatai alapján, építő jellegű vitakultúra kialakítása; gondolatszabadsággal való ismerkedés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Médiatartalom-előállító, médiafogyasztó, információ, hír, álhír, hírműsor, újság, újságíró, reklám, reklámfilm, tudatos fogyasztás, médiahasználat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata Tájékozódás a világhálón, a virtuális terekben, biztonságos internethasználat	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Alapszintű ismeretek az internethasználatban rejlő lehetőségekről, illetve kockázatokról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő, biztonságos tájékozódás és közlekedés kialakítása az online környezetben, a virtuális terek használata során. Az internethasználat és mobiltelefon-használat lehetőségeinek és kockázatainak tudatosítása. Kreatív, kritikus internethasználat fejlesztése. Az online közösségekben való részvétel kockázatainak, viselkedési szabályainak, kommunikációs jellemzőinek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A közvetlen kommunikáció jelzéseinek és az online kommunikáció, jellegzetességeinek összehasonlítása meghatározott szempontok (pl. kapcsolatteremtés, önkifejezés, véleménynyilvánítás) alapján (pl. szerepjáték keretében). A személyes kommunikáció és az online kommunikáció különbségeinek tudatosítása.</p> <p>Saját és szűkebb környezet internethasználatának megfigyelése, internetes tevékenységek megjelenítése (pl. szerepjáték) különböző formában.</p> <p>Az internet- és mobilhasználat legfontosabb (pl. biztonságot eredményező) szabályainak megismerése különböző eszközökkel (pl. kártyajáték, egyszerű társasjáték).</p> <p>Az életkori sajátosságokhoz igazodó kreatív internethasználat lehetőségeink tudatosítása. (pl. gyermekbarát honlapok böngészése).</p> <p>Ismerkedés a világháló felépítésével és működésének alapjaival beszélgetés és játékos gyakorlatokon keresztül.</p> <p>Az online közösségekben való viselkedési szabályok, kommunikációs szokások, és ezek szerepének megismerésére.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A művek tanulságainak értelmezése a saját szerepünkre, helyzetünkre a mindennapi életünkben, példa bemutatása, mindezek kifejezése más eszközzel is (pl. drámajátékok). A könyvtár mint információs központ, a tanulás bázisa, segítője. Levélikrás, levélcímzés. Rövid szöveges üzenetek megfogalmazása. Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Haver, barát, társ, csapattag, internetes kapcsolatok. Konfliktusmegoldás, közös szabályalkotás és annak elfogadása mint érték. Baráti társaság összetartó ereje és a virtuskodás értéke/bátorság, vakmerőség. Játék, közösségi élet az interneten.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a helyes önismeret kialakításának megalapozása.</p>
Kulcsfogalmak/	Személyes kommunikáció, online kommunikáció, www, e-mail, mailfiók,	

fogalmak	profil, like-jel, keresőmotor, flash játék.
-----------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Mikro- és makrotér	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Tárgyfajták, épülettípusok, térfunkciók felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése a térformálás, térlehatárolás, térszervezés területén. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, installációs és ábrázoló, kifejező céllal. Megfigyelő és elemző képesség fejlesztése. Tárgytervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukciók létrehozása különböző anyagokból és célokra. Anyagok és eljárások ismerete; a tervezői attitűd és alkalmazkodó képesség fejlesztése a tárgy rendeltetésének, használójának szem előtt tartásával, a megfelelő anyag- és eszközválasztással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző épületek fotóinak csoportosítása megadott szempontok szerint (pl. rendeltetés, anyag, méret, elhelyezkedés, kor, díszítettség, fényviszony).</p> <p>Megadott célt szolgáló kis tér (pl. váró-, lakótér, pince, fülke, raktár, dühöngő) tervezése a kiválasztott épület lakójának (pl. tulajdonos, tulajdonos gyermeke, őr, takarító, vendég, kertész, háziállat, kísértet, szerzetes, zenész, festő, orvos), majd a térhez tartozó, kapcsolódó tárgyak némelyikének elkészítése (pl. kulcs, tükör, függöny, polc, szék, csizma, kanna, tál, lámpa).</p> <p>Ismert funkció (pl. lakás, iskola, orvosi rendelő, mozi) saját ötlet alapján elképzelt változatának megtervezése, elkészítése makettben, az elkészült makettekől közösen településszerkezet (pl. falu, városrész) kialakítása, egyszerű „terepasztal” megépítése.</p> <p>Példák, fotók, gyűjtése eltérő érzelmi hatást (pl. hétköznapi, ünnepélyes, titokzatos, rideg, sejtelmes, szorongató, emelkedett félelmetes, vidám) kiváltó terekről (pl. templom, iroda, park, szoba, lift, állványzat, zuhanyfülke, labirintus).</p> <p>A terekhez kapcsolódó hangok, zenék, zörejek (pl. madárcsicsergés, jármű-zaj, beszéd, nyikorgás, zene, hegedű, dob) gyűjtése, s a gyűjtött hanganyag felhasználásával, valós, hangzó terek létrehozása, megépítése az adott tartalomnak megfelelő anyag és méretválasztással (pl. karton, fonal, kóc, vászon, fém, vessző, csuhé, agyag, drót, fa).</p>		<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; osztályokba sorolás. Adott objektum más nézőpontból. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> a színház formai elemei, látott előadásban, illetve alkalmazása saját rögtönzésekben.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az anyagfajták megmunkálhatósága, felhasználásuk.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Azonosság, hasonlóság, variáció felismerése. Ritmus-hangszerek, ritmikai többszólamúság.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tértervezés, -szerkesztés, -alkotás, konstrukció, funkció, szerkezet, térkapcsolat, térbeli tagolás, tervezői attitűd, település, épület, építmény, alaprajz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tárgyak és használatuk	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Egyszerű hagyományos és kézműves technikai fogások ismerete. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek alkalmazása. Egyszerűsítés, díszítés. Hétköznapi és művészi, kultikus tárgyak felismerése, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Régi és mai használati és díszedények megfigyelése, csoportosítása, összehasonlító elemzése vizuálisan (látvány, fotó, rajzi elemzés) és verbálisan. Gyakorlati és érzelmi szempontok megfogalmazása a tárgyakkal való kapcsolatban. Közvetlen környezetünk tárgyainak, szerkezeteinek megfigyelése, megadott szempont szerinti vizsgálata. Redukciós képesség fejlesztése. Komponálóképesség fejlesztése felületen és térben. A színek dekoratív, díszítő hatásának megismerése és alkalmazása, funkciónak megfelelő színválasztás és díszítés. A csomagolás tervezési szempontjainak megismerése és alkalmazása, a csomagolás gyakorlati és érzelmi szempontjainak megismerése. Vizuális ritmusérzék fejlesztése. Különböző kultúrák iránti nyitottság kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A különböző kultúrákban, korokban használatos tárgyak, eszközök összehasonlítása a mai tárgyakkal, eszközökkel (pl. épületek, járművek, szerszámok, edények, bútorok, öltözet, ékszer) a hasonló és eltérő vonások elemzése, értelmezése.</p> <p>Tárgytervezés (pl. jármű, bútor), tárgyalkotás (pl. öltözet kiegészítő, játék) a megismert kézműves technikákkal (pl. nemezelés, agyagozás, fonás, szövés, batikolás), a kortárs iparművészet felfogásában.</p> <p>A közvetlen környezetben található anyagok környezettudatos felhasználásával, meghatározott funkcióra (pl. irányjelző, hangosító), működésre képes egyszerű szerkezet (pl. játék, modell) létrehozása. Az elkészült tárgyak, szerkezetek használatuknak megfelelő és tulajdonosukra utaló díszítése.</p> <p>Csomagolás tervezése, kivitelezése valós vagy képzeletbeli tárgy, dolog (pl. ecset, muffin, buszjegy, cipő, csoki, időbe látó készülék, csodaszappan, fűmag, ételelixír, varázsfonal) számára, oly módon, hogy a csomagolás formája és díszítése utaljon a tárgy sajátosságára.</p>		<p><i>Matematika:</i> tájékozódás az időben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a múlt és a jelen életviszonyai közötti különbségek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Kreatív játékok tárgyakkal, tárgyak nélkül. A tárgyak használata ismétléssel, lassítással, gyorsítással stb. vagy nem rendeltetészerű használatuk.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tárgyalkotás, tárgytervezés, díszítés, csomagolás, vizuális ritmus, díszítés, szerkezet, felület, stilizálás.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotásra, megfigyelésre, elemzésre vonatkozó feladatok életkornak megfelelő értelmezése. – Élmény- és emlékkifejezés, illusztráció készítése; síkbáb és egyszerű jelmez készítése; jelek, ábrák készítése; egyszerű tárgyak alkotása. – Az újként megismert anyagok és eszközök, technikák az alkotótevékenységnek megfelelő, rendeltetésszerű és biztonságos anyag- és eszközhasználata. – A legismertebb formák, színek, vonalak, térbeli helyek és irányok, illetve komponálási módok használata, látványok, műalkotások olvasásába is beépítve. – Téralkotó feladatok során a személyes preferenciáknak és a funkciónak megfelelő térbeli szükségletek felismerése. – A szobrászati, festészeti, tárgyművészeti, építészeti területek közötti különbségek további differenciálása (pl. festészetben belül: arckép, csendélet, tájkép). – Látványok, műalkotások megfigyeléseinek során kialakult gondolatok, érzések elmondására a tantervben meghatározott legfontosabb fogalmak használatával, az életkornak megfelelően. – Különböző típusú médiaszövegek felismerése, a médiatartalmak közötti tudatos választás. – A médiaszövegekhez használt egyszerű kódok, kreatív kifejezőeszközök és azok érzelmi hatásának felismerése. – Kép- és hangrögzítő eszközök használata elemi technikáinak ismerete. Az elsajátított kifejezőeszközök segítségével saját gondolatok, érzések megfogalmazása, rövid, egyszerű történet megformálása. – A médiaszövegek előállításával, nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos alapfogalmak elsajátítása, helyes alkalmazása élőszóban. – A média alapvető funkcióinak (tájékoztatás, szórakoztatás, ismeretszerzés) megismerése. – A médiaszövegekben megjelenő információk valóság tartalmának felismerése. – Az életkorhoz igazodó biztonságos internet- és mobilhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása. A hálózati kommunikációban való részvétel során fontos és szükséges viselkedési szabályok elsajátítása, alkalmazása. Életkorhoz igazodó fejlesztő, kreatív internetes tevékenységek megismerése.
---	---

TECHNIKA, ÉLETVITEL és GYAKORLAT

1-2. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 1–2. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák – különösen a természettudományos-technikai kompetencia – fejlesztésével a gyermek az életkori sajátosságainak megfelelő szinten tapasztalatokat szerezzen az őt közvetlenül körülvevő világról. A készségek és képességek alakítása során olyan módszereket sajátítson el, amelyek egyaránt segítik a tájékozódásban, a természeti, társadalmi és technikai környezetbe való beilleszkedésében és az örömmel végzett alkotó munkájában. Támogassa az óvodai játékból az iskolai munkába való átmenetét, elősegítse a hatékony és egyre önállóbbá váló tanulását, a mindennapokban nélkülözhetetlen elemi ismeretek befogadását, a kezűgyesség fejlődését szolgáló játékos tevékenységeket, a tanulás és a munka tiszteletét, megszeretését, a tudás, az alapvető értékek, a megőrzendő hagyományok megbecsülését. Egyre fontosabbá válik az önálló, egyéni munkálkodás mellett a csoportmunkában történő, egymást segítő munkavégzés. A szociális és állampolgári kompetencia alakítása a közvetlen környezet, a családi életvitel formálásával, a családi és iskolai körben vállalható feladatok, valamint a munkamegosztás lehetőségeinek megismerésével kezdődik. Az anyanyelvi kommunikáció készségeinek fejlesztése kiemelt terület a célok, feladatok megvalósítása során. A különböző játékok közben szinte észrevétlenül bővül a szókincs, fejlődik a nyelvhasználat. A mindennapokban elvégzendő munkák során az anyagok felhasználásához, feldolgozásához, átalakításához szükséges szokások és elemi munkafogások ismeretei a mozgáskoordináció fejlesztését, az eszköz- és szerszámhasználat gyakorlását szolgálják. A matematikai kompetencia fejlődését a becslések, mérések, számítások, a síkbeli és térbeli alakzatokkal történő manipuláció, a válogatások és a csoportosítások segítik. A kezdetben mintakövetéssel készített, majd az alkotó fantázia által vezérelt önálló munkavégzéssel kialakított munkadarabok hozzájárulnak az esztétikai érzék fejlődéséhez. A kézműves foglalkozások, a népművészeti alkotások megismerése révén, az esztétikai és művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztésével a tanulók nyitottá válnak a világ sokfélesége és nemzeti kulturális örökségünk iránt. Az egészséges és környezettudatos életmódra nevelést szolgálja az egyéni életvitel formálása a táplálkozás, az öltözködés, a higiénia, és a helyes időbeosztás terén.

Minden évben visszatérő programok a családi, az osztály- és az iskolai rendezvények. A kisebb és nagyobb közösségek ünnepei a közösségi összetartozást megalapozó közös értékek őrzése mellett a kikapcsolódást, a szabadidő hasznos eltöltését segítik. Mintát adnak az ünnepre való felkészüléshez, az ünnepléshez, az ünneplés utáni teendők végzéséhez. A „kezdemenyezőképesség és a feladatvégzésre vállalkozás” fejlesztését szolgálja a tervezés, szervezés, irányítás, vezetés feladataival való ismerkedés, a kommunikáció, az egyeztetés, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása, a kockázati tényezők mérlegelése, a munkavégzés egyénileg és csapatban, a tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) életkornak megfelelő értékelése, elemzése, s ezek megszívlelése.

A gyalogos közlekedés alapvető tudnivalóinak, a veszélyhelyzetek és a balesetek megelőzését célzó szabályok megismerése és azok szituációs játékokban való élményszerű alkalmazása megalapozza a biztonságos és önálló közlekedéshez szükséges szokások kialakulását.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám az 1-2. évfolyamon	Javasolt óraszám az 1. évfolyamon	Javasolt óraszám a 2. évfolyamon
1. Család, otthon, háztartás	14óra	7	7
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	32 óra	16	16
3. Közlekedés	8 óra	4	4
4. Közösségi munka, közösségi szerepek	10 óra	5	5
		32 óra	32 óra
		+ 4 óra szabad órakeret	+ 4 óra szabad órakeret
		Összesen 36 óra	Összesen 36 óra

1. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési célok	1. Család, otthon, háztartás		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: élmények, tapasztalatok elmondása; lakhely ismerete; családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.		

<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során. A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása. A családkép és a családi otthon képének alakítása. A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása. Együttműködési képesség kialakítása a családtagokkal, az iskolatársakkal, felnőttekkel. Szókincsbővítés.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>1.1. Élet a családban</i> Hétköznapok és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése. Családtagok bemutatása családrajzzal. Családi szerepek. Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció. <i>Környezetismeret:</i> család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok, napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné.</p>
<p><i>1.2. Biztonságos otthon</i> Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: elektromosság, gyúlékony vegyszerek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok. <i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.</p>
<p><i>1.3. Családi időbeosztás</i> Tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése.</p>	
<p><i>1.4. Tisztaság és rend</i> Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Takarékoság energiával, vízzel.</p>	

<p><i>1.5. Táplálkozás</i> Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcsstál, szendvics készítése.</p>	
<p><i>1.6. Testápolás</i> Higiéné. Kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás eszközei és anyagai.</p>	
<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés.</p>	
<p><i>1.8. Növényápolás, állatgondozás</i> Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbyállatok gondozása, felelős állattartás.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, lakhely, családi ház, lakás, otthon, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék.
--------------------------------	--

Tematikai egység/Fejlesztési célok	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: az óvodáskorban használt, megmunkált anyagok és készített tárgyak ismerete; az anyagok tulajdonságainak megállapítása érzékszervi vizsgálattal;		

	anyagalakítás: gyurmázás, formázás, hajtogatás, nyírás; eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban.</p> <p>A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel.</p> <p>Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata.</p> <p>Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben.</p> <p>Tanulási szokások alakítása.</p> <p>Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Az anyagok</i> Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető tulajdonságaik alapján.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> anyagok, érzékszervek, érzékelés.</p>
<p><i>2.2. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálal anyagok, textilek alakítása</i> Képlékeny anyagokból (gyurma, só-liszt gyurma, agyag, tészta) egyszerű formák alakítása gyúrással, lapítással, gömbölyítéssel, hengerítéssel, mélyítéssel, mintázással. Papír alakítása tépéssel, hajtogatással, nyírással, ragasztással, gyúréssel, gömbölyítéssel. Fűzőlapmunka.</p>	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).</p>

<p>Faanyagok (hurkapálca,) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással. Szálas anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, és egyéb kézműves technikák). Gombfelvarrás. Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. Takarékos anyagfelhasználás. A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.</p>
<p><i>2.3. Építés</i> Építés építőelemekből (pl. konstrukciós játékok – faépítő, fémépítő, LEGO – felhasználásával) utánpótlással, kép és rajz alapján, illetve önálló elképzeléssel.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, , anyagtakarékosság, építőelem.</p>

Tematikai egység/fejlesztési célok	3. Közlekedés		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: közlekedés és óvatosság – fegyelmezett viselkedés a közlekedési környezetben; a család közlekedési szokásai; az óvoda (majd iskola) és a lakóhely közötti közlekedés lehetőségei; élmények, tapasztalatok a településen belüli közlekedésről.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok		
<p><i>3.1. Gyalogos közlekedés szabályai</i></p> <p>A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa és a gyalogos közlekedésnél jelentős jelzőtáblák ismerete.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közlekedési eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).</p>		
<p><i>3.2. A közösségi közlekedés viselkedési szabályai</i></p> <p>A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák</p>			

megismerése és gyakorlása.	
<p>3.3. <i>A közlekedésben rejlő veszélyek</i> A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.</p>

Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az iskolaérettségi kritériumok szerint elvárt szinten: a családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása. Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása. Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p><i>4.1. Családi rendezvények, ünnepek, események</i></p> <p>Születésnap, névnap. Baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai. Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése. Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása. A tapasztalatok megbeszélése.</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.</p>	

<p>4.2. <i>Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek beszerzése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az érzések megfogalmazása.</p>	
<p>4.3. <i>A közösségért végzett munka</i> Teremdekoráció A munka megszervezése</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás,</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén</p>	<p>Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról. A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése. A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet. Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete. Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén. A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás. Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése. Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, textilek alakítása. Építés mintakövetéssel és önállóan. Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata. A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.</p>

2. évfolyam

Tematikai egység/Fejlesztési cél	1. Család, otthon, háztartás		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A családtagok és rokonok bemutatása; alapvető viselkedési szabályok betartása.		
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a közvetlen természeti, társadalmi és technikai környezet megismertetése és megismerése során.</p> <p>A környezet- és egészségtudatosság egyes elemeinek megalapozása.</p> <p>A családkép és a családi otthon képének alakítása.</p> <p>A rendszeresség és a rendszeret iránti igény formálása.</p> <p>Az önismeret fejlesztése.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok		
<p><i>1.1. Élet a családban</i></p> <p>Hétköznapok és ünnepek eseményeinek megkülönböztetése.</p> <p>Családtagok bemutatása síkbábokkal.</p> <p>Családi szerepek.</p> <p>Ajándékok készítése családtagok számára, különböző alkalmakra.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegalkotás, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> család, egészséges életmód, növényismeret, évszakok,</p>		

<p><i>1.2. Biztonságos otthon</i> Házimunkák számbavétele. Munkamegosztás a családban. Háztartási eszközök, gépek használatának lehetőségei. Otthoni balesetek megelőzése. Veszélyforrások a háztartásban: sérülést okozó tárgyak, tűzgyújtó eszközök, gáz, elektromosság, gyúlékony, maró, illetve mérgező vegyszerek, romlott ételek. Veszélyt jelző piktogramok megismerése.</p>	<p>napszakok, időjárási tényezők, lakhelyek, higiéné. <i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben - időtartam, nap, napszakok. <i>Erkölcstan:</i> Én és a közvetlenebb és tágabb környezetem, közösségeim, társaim. Családtagok, családi, baráti kötődések, szeretetkapcsolatok, a környezetnek való megfelelés szándéka, beilleszkedés.</p>
<p><i>1.3. Családi időbeosztás</i> Munkaidő, tanulási idő, szabadidő, pihenés ideje. Időbeosztás megbeszélése, napirend készítése. Egészséges és helyes szabadidős tevékenységek felsorolása, ismertetése, megbeszélése. Rajzos programajánlat készítése.</p>	
<p><i>1.4. Tisztaság és rend</i> Tisztaság és rend a környezetünkben. Az otthon tisztasága, munka- és a taneszközök épen és rendben tartása. Alapvető takarítószeres és eszközök használata. Személyes higiéné, tisztálkodás szabályainak ismerete. Környezetünk tisztán tartása. Takarékosság energiával, vízzel. A szelektív hulladékgyűjtés célja, jelentősége és megvalósítása.</p>	
<p><i>1.5. Táplálkozás</i> Az egészséges, korszerű táplálkozás alapelemei. Étrend összeállítása képek válogatásával. Zöldség- és gyümölcstál, szendvics készítése.</p>	
<p><i>1.6. Testápolás</i> Higiéné. Testápolás (kézmosás, körömápolás, mosakodás, fürdés, hajmosás, intim területek tisztántartása) eszközei és anyagai.</p>	

<p><i>1.7. Célszerű öltözködés</i> A napszaknak, évszaknak, hétköznapi tevékenységeknek és ünnepi alkalmaknak megfelelő öltözködés. Ruhadarabok válogatása, csoportosítása, hajtogatása. Szekrényrendezés. Öltöztetőbaba modell ruhatárának rajzolása, öltöztetése.</p>	
<p><i>1.8. Növényápolás, állatgondozás</i> Otthoni és iskolai szobanövényeink ápolása és védelme. A növények életfeltételeinek biztosítása. Hobbyállatok gondozása, felelős állattartás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Család, családtag, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, háztartásvezetés, házimunka, veszélyforrás, baleset, háztartási eszköz, háztartási gép, háztartási baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életmód, táplálkozás, higiéné, testápolás, öltözködés, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetvédelem, takarékoság, hulladék, szelektív hulladékgyűjtés.</p>

<p>Tematikai egység/Fejlesztési cél</p>	<p>2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés</p>		<p>Órakeret 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Eszközhasználat: író- és rajzeszközök, olló; szabálykövetés, mintakövetés, önállóság a tevékenységek során.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>Információk célzott keresése tapasztalati úton (megfigyeléssel), valamint a tanár által bemutatott nyomtatott (rövid szöveg, egyszerű ábra, rajz, kép), illetve elektronikusan megjelenített (kép, hang, videó) forrásokban. A munka során felhasználandó anyagok technológiai tulajdonságainak megtapasztalása, irányított (felhasználás célja szerinti) vizsgálata. A nyert információk alapján a megfelelő technológia kiválasztása segítséggel.</p> <p>Alkotás folyamata a probléma felismerésétől a megoldáson keresztül az értékelő elemzésig.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>Az eszközök célnak és rendeltetésnek megfelelő használata.</p> <p>Szabálykövetés. Rend és tisztaság a munkakörnyezetben.</p> <p>Tanulási szokások (sorrendiség, időbeosztás, hatékonyság) alakítása.</p> <p>Az anyagok, az energia, az idő célszerű és takarékos, egészség- és környezettudatos felhasználása a szabályok, előírások és a kapott utasítások szerint. A használt eszközök megóvása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság; a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. Balesetvédelmi rendszabályok ismerete. Segítségkérés baleset esetén.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>		
<p><i>2.1. Az anyagok</i> Az anyagok fajtái, tulajdonságai, felhasználhatóságuk. Anyagvizsgálatok érzékszerveinkkel (látás, tapintás útján). A természetes és az átalakított anyagok csoportosítása megfigyelhető</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> anyagok, érzékszervek, érzékelés.</p>		

tulajdonságaik alapján.	<p><i>Matematika:</i> Tárgyak tulajdonságainak kiemelése; összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályokba sorolás, halmazképzés. Tárgyak, alakzatok összehasonlítása mérhető tulajdonságaik szerint; mérés, becslés.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés (egyszerű, rövid útmutató jellegű szövegek olvasása, értelmezése, rövid szövegben az események sorrendjének felismerése).</p> <p><i>Erkölcstan:</i> az alkotó ember és az épített világ tisztelete, értékek óvása.</p>
<p>2.2. <i>Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek alakítása</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Képlékeny anyagokból (só-liszt gyurma, agyag, tészta) formák alakítása • Papír alakítása. • Füzőlap munka. • Faanyagok (hurkapálca, fenyőléc) megmunkálása tördeléssel, darabolással, csiszolással. • Fémhuzal alakítása hajlítással. • Szálas anyagok, fonal jellemzőinek vizsgálata (elemi szál, ágak, sodrat). • Egyszerű fonalmunkák (sodrás, fonás, csomózás, pompon készítése) és egyéb kézműves technikák (gyöngyfűzés). • Gombfelvarrás. • Síkbábok készítése papír, fa, fonal és textilanyagok felhasználásával. • Tárgyak készítése természetes anyagokból (termésekből, csuhéból stb.) • Maradék anyagokból és hulladékból készíthető tárgyak. • Takarékos anyagfelhasználás. • A végzett tevékenységekkel kapcsolatos mesterségek régen és napjainkban. 	<p>Kulcsfogalmak/fogalmak Anyag, anyagvizsgálat, anyagi tulajdonság, becslés, mérés, méret, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, átalakított anyag, sablon, mintaelem, szálas anyag, fonás, csomózás, nemezeltetés, anyagtakarékosság, újrahasznosítás, építmény.</p>

<p align="center">Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p align="center">3. Közlekedés</p>		<p align="center">Órakeret 4 óra</p>
<p align="center">Előzetes tudás</p>	<p>Az előző évfolyamon megismert szabályok és fogalmak</p>		
<p align="center">A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai</p>	<p>A biztonságos és fegyelmezett gyalogos közlekedési ismeretek alapjainak kialakítása. Figyelem és elővigyázatosság; a közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságra. A közlekedési balesetek okainak azonosítása, a megelőzés, az elhárítás, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése és gyakorlása. Az utazással kapcsolatos illemszabályok megismerése.</p>		
<p align="center">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p align="center">Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>3.1. Gyalogos közlekedés szabályai</i> A gyalogos közlekedés alapszabályainak megismerése. A közlekedés irányított megfigyelése, szabályainak értelmezése. Szabálykövető magatartás a közlekedési környezetben. A közlekedésben való részvétel gyakorlása. Átkelés az úttesten. A forgalomirányítás jelzései: a közlekedési jelzőlámpa, a rendőri karjelzések és a gyalogos közlekedés jelzőtábláinak ismerete.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> közlekedési eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, fogalommagyarázat, képi jelzések és szóbeli utasítások, szövegértés (képi, ikonikus kódok és szövegek jelentésének egymásra vonatkoztatása, párosítása).</p>		
<p><i>3.2. A közösségi közlekedés viselkedési szabályai</i> A biztonságos, udvarias közösségi közlekedés szabályai. Az időjárás és a napszakok befolyása a gyalogosok és a járművek közlekedésére. Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása.</p>			

<p>3.3. <i>A közlekedésben rejlő veszélyek</i> A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük. A veszélyhelyzetek elemzése, megbeszélése, megelőzési stratégiák kialakítása. Helyes magatartás a baleseti helyszínen.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyalogos közlekedés, közlekedési szabály (KRESZ), közút, gyalogátkelőhely, úttest, járda, megállóhely, jelzőlámpa, jelzőtábla, forgalomirányítás, tömegközlekedés, jármű, sorompó, baleset, biztonság, biztonsági öv, gyerekülés, gyerekzár.</p>

Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A családi, baráti, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a környezetből, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A saját felelősség belátása, vállalása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás a társakhoz, együttműködés a tevékenységek során, a feladatok megosztása, részfeladatok elvállalása és végrehajtása.</p> <p>Az ünnepléshez kötődő viselkedéskultúra és öltözködéskultúra elemeinek elsajátítása és betartása.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok		
<p><i>4.1. Családi rendezvények, ünnepek, események</i></p> <p>Születésnap, névnap, házassági évforduló megünneplése, az ezekkel kapcsolatos szokások, hagyományok.</p> <p>Esküvő, temetés, baráti összejövetelek célja, az ezeken való viselkedés szabályai.</p> <p>Példaadás, mintakövetés, programszervezés, a rendezvényhez illő környezet megteremtése.</p> <p>Meghívó, kellékek, ajándékok készítése. Az ajándékozás kultúrájának elsajátítása.</p> <p>A tapasztalatok megbeszélése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> családi hagyományok, ünnepek, élmények feldolgozása, játékok.</p>		

<p><i>4.2. Iskolai és osztályrendezvények</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl. Mikulás, Karácsony, Farsang, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek) előkészítése. A helyszín berendezésével, az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (programfüzet, díszletek, jelmezek stb.) előállítása vagy beszerzése. A biztonságos környezet megteremtése. A közös tapasztalatok, az átélt érzések megfogalmazása.</p>	
<p><i>4.3. A közösségért végzett munka</i> Teremdekoráció készítése a tanult technikák alkalmazásával. Az iskola esztétikus, harmonikus külső és belső környezetének alakítása. A munka megszervezése, lebonyolítása, értékelése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rendezvény, ünnep, jeles nap, népszokás, munkaszervezés, program, dekoráció.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén</p>	<p>A természeti, a társadalmi és a technikai környezet megismert jellemzőinek felsorolása. Tapasztalatok az ember természetátalakító (építő és romboló) munkájáról. A család szerepének, időbeosztásának és egészséges munkamegosztásának megértése, káros sztereotípiák lebomlása. A háztartási és közlekedési veszélyek tudatosulása, egészséges veszélyérzet. Alapvető háztartási feladatok, eszközök, gépek és az ezekkel kapcsolatos veszélyforrások ismerete. Példák ismerete az egészséges, korszerű táplálkozás és a célszerű öltözködés terén. A hétköznapijainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Életkori szintnek megfelelő problémafelismerés, problémamegoldás. Anyagalakításhoz kapcsolódó foglalkozások megnevezése, az érintett szakmák, hivatások bemutatott jellemzőinek ismerete. Célszerű takarékoság lehetőségeinek ismerete. Képlékeny anyagok, papír, faanyagok, fémhuzal, szálas anyagok, textilek magabiztos alakítása. Az elvégzett munkáknál alkalmazott eszközök biztonságos, balesetmentes használata. A munka közbeni célszerű rend, tisztaság fenntartása. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p>

	<p>A közlekedési veszélyforrások tudatosulása. Az úttesten való átkelés szabályainak tudatos alkalmazása. A kulturált és balesetmentes járműhasználat (tömegközlekedési eszközökön és személygépkocsiban történő utazás) szabályainak gyakorlati alkalmazása.</p> <p>Az alkalmakhoz illő kulturált viselkedés és öltözködés.</p>
--	--

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3–4. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja a 3–4. évfolyamon, hogy a kulcskompetenciák további fejlesztésével a gyermek bővítse az életkori sajátosságainak megfelelő szinten az őt közvetlenül körülvevő világról szerzett tapasztalatait és ismereteit. A mindennapok gyakorlatában egyre inkább nélkülözhetetlen életviteli ismeretek mellett a kézügyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével a gyermekek az örömteli tanulásra és munkavégzésre kapnak ösztönzést. Egyre alaposabban és egyre többet ismernek meg az erkölcsi értékekből, a megőrzendő szokásokból, a nemzeti hagyományokból, a magyar kultúrából. A tevékenységek közbeni magatartási szabályok betartása különösen fontos, ez megalapozza az emberek közötti kapcsolatok, illetve a társadalmi érintkezés bonyolult illemszabályainak elsajátítását. Az önállóságra törekvés ösztönzése új tanulási-tanítási módszerek alkalmazását igényli, amelyekhez az egyéni munkálkodás mellett csoportmunka is szükséges. Javarészt még bemutatás utáni mintakövetéssel készülnek a munkadarabok, de egyre önállóan, a saját műveleti sorrendet is követve. A kivitelezés során a kézügyesség, a mozgáskoordináció, a testtartás, az erő kifejtés továbbfejlesztése közben az anyag, a forma, a szerkezet, a funkció és az esztétikum összefüggései is érvényesülnek. Kiemelten fontos cél a helyes munkafogások és a célszerű, balesetmentes szerszámhasználat betartása. A folytatódó népi tárgyalkotó tevékenységek a már megismert anyagok felhasználását, a művészi kifejezés sokféleségét tükrözik. A szókincs bővítése és a szaknyelvi elemek használata továbbra is játékos keretek közt történik. Mindeközben a műszaki rajzi ismeretek megalapozása is elkezdődik.

Az önkiszolgálás és a segítő tevékenységek az életkornak megfelelően, a családi és közösségi munkamegosztás keretei közötti tudatos feladatvállalással fejlődnek tovább. Egyre határozottabb fejlesztési cél az egészség- és környezettudatos életvitel megalapozása.

A közlekedési kultúra a gyalogos közlekedés alapvető szabályainak készségszintű alkalmazása után a kerékpáros és a tömegközlekedésben való önálló részvétellel, a biztonságos közlekedés magatartási követelményeinek elsajátításával gazdagodik.

A közösségi munka, a közösségi szerepek további gyakorlása az egyéni együttműködési készség és a csoportkoherencia fejlődését szolgálja.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám a 3-4. évfolyamon	Javasolt óraszám a 3. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
1. Család, otthon, háztartás	12 óra	6	6
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	32 óra	16	16
3. Közlekedés	8 óra	4	4
4. Közösségi munka, közösségi szerepek	12 óra	6	6
		32 óra	32 óra
		+ 4 óra szabad órakeret	+ 4 óra szabad órakeret
		Összesen	Összesen

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

3. évfolyam

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 3. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (család, osztálytársak, iskolaközösség) közvetlen tapasztalások, megfigyelések révén szerezzen ismereteket az őt körülmények világról. A mindennapi élet gyakorlatában a kezűgyesség és az alkotó fantázia fejlesztésével kapjon ösztönzést az örömteli tanulásra, az önkiszolgálásra, a tudatos feladatvállalásra, az egészséges és környezettudatos életvitel megélésére.

Az elméleti és a manuális tevékenykedés közben mintakövetéssel, majd önálló kreatív gondolati és gyakorlati cselekvéssel készítsen maketteket, modelleket, miközben a mozgáskoordináció, a testtartás megfelelő erő kifejtéssel párosul. A helyes munkafogások gyakorlása közben a célszerű, balesetmentes szerszám és eszközhasználat jól érvényesüljön.

Kiemelt cél a gyalogos közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. Helyes viselkedés a személyautóban és a tömegközlekedési eszközökön. A közlekedésben rejlő veszélyhelyzetek felismertetése, a balesetek megelőzése, segítségnyújtás elemi teendői. A leggyakrabban előforduló jelzőtáblák, útburkolati jelek jelentésének megismertetése, tudatosítása.

A gyermek helye a családban, az osztályban, az iskolaközösségben, szerepvállalások, közös élmények, tapasztalatok megbeszélése a különböző vizsgáldások közben.

Tematikai egység	Órakeret
1. Család, otthon, háztartás	8 óra (6+2 óra)*
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 óra
3. Közlekedési ismeretek:	6 óra (4+2 óra)*
4. Pályaorientáció, közösségi szerepek	6 óra
összes óraszám	36 óra (32+4 óra)*

*a + órák a szabadon felhasználható (10%) órakeretet jelölik

A kerettanterv szerint a tantárgy heti óraszám: 1, ami 36 óra évi óraszámot jelent. Ebből a kerettanterv 32 órát tölt meg kötelezően előírt tananyag tartalommal, a szabadon felhasználható (10%) órakeret 4 óra. Az általunk közölt plusz óraszámok csak javaslatként szerepelnek. Ezt az osztály összetétele, a tanulók képessége alapján illesztheti a pedagógus egy-egy tematikai egységhez.

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról. Munkamegosztás a családban, odafigyelés egymásra. Iskolai szokások ismerete. Tapasztalások a környezet alakításáról. Információszerzés, a kapott információk felhasználása.	
Nevelési, fejlesztési célok	Az elvárt jó magatartási formák gyakoroltatása, udvariasság, engedelmesség, alkalmazkodás, segítőkészség, tolerancia, együttműködő képesség. Vélemények megfogalmazása, az érzések közlése indoklással.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>1.1. Önismeret, önkiszolgálás, önkiszolgáló tevékenység gyakorlása. Egyszerű hideg étel készítése (pl.: szendvics+limonádé) Asztalterítés, vendégvásár, meglepetés készítés a családnak (pl.: reggelihez, vacsorához az asztal megterítése) Szalvétahajtogatás gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szakszöveg használat, szakszavak helyesírása, beszédkultúra fejlesztése, mondatalkotás.</p>
<p>1.2. Ünnepeink, családi ünnepek. Születésnapok a családban, hagyományok, karácsony, farsang, húsvét. Az ünnepek hangulatához illő dekoráció készítés papírok felhasználásával. Ajándékozás, ajándékok becsomagolása.</p>	<p><i>Matematika:</i> Alapműveletek, problémák megfogalmazása, megoldása, mérés, mérőeszközökkel.</p>
<p>1.3. Egészség, betegség. Egészségünk fogalma, az egészség megőrzése érdekében teendők. A betegség tünetei. Hogyan védekezhetünk a betegségek ellen? Öltözködés az időjárásnak megfelelően.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> Rokoni kapcsolatok, ünnepek, emberi test felépítése, egészséges életmód.</p>
<p>1.4. Gazdálkodás, környezettudatosság. Tevékenységeink megtervezése, végrehajtása. Tanulás, szabadidő eltöltése időbeosztás arányos legyen. Víz és elektromos áram használata takarékosan. Érdeklődés felkeltése a családi gazdálkodásra. Mennyibe kerül a háztartás, mit jelent a rezsi, hogyan takarékoskodhat a család? Közvetlen környezetünk védelme, szeméthyűjtés és tárolás szelektíven, felhasználás hasznosan.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Önismeret, énkép, felelősség önmagunkért, családtagjainkért, osztálytársainkért, iskolatársainkért, a körülöttünk élő embertársainkért.</p>

<p>1.5. A háztartásban használt takarítószeres és eszközök. A kozmetikai szerek hatásainak értelmezése, használati utasítások elemzése. A különböző károsító hatások megelőzési lehetőségei.</p>		
<p>1.6. Tisztálkodás, öltözködés. Növények, állatok gondozása a lakásban és a ház körül. Személyi higiénia, mosakodás, fürdés, fogmosás fontossága. Illatszerek hatása, használata gyermekkorban. Öltözködés az egyéni alkatot és az egyéni adottságokat, valamint a divatot figyelembe véve.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>		<p>tárgyi (épített) környezet, gazdálkodás, költségvetés, bevétel, kiadás, megtakarítás, zsebpénz, mosószer, tisztítószer, egészség, betegség.</p>
<p>Tematikai egység</p>	<p>2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés</p>	<p>Óraszám: 16 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A természetes anyagok tulajdonságai, felismerhetőségük. Tárgyak készítése mintakövetéssel. Eszközök használata balesetmentesen. A feladatmegoldásokhoz szükséges ismeretek alkalmazása.</p>	
<p>Nevelési, fejlesztési célok:</p>	<p>Az ismeretek megszerzéséhez megfigyelések végzése, tapasztalatok gyűjtése. A természetes anyagok vizsgálata egyszerű, fizikai módon (tapintás, szaglás, mérlegelés, csiszolás, szögbeütés, nyírás, vágás). Elővigyázatosság a vizsgálatok közben. A tárgyak készítésekor az anyagok, eszközök és szerszámok balesetmentes használata, biztonságos munkavégzésre törekvés. A veszélyhelyzetek felismertetése, azok kivédése. A kezűgyesség és a mozgáskoordináció, valamint a jó testtartás elsajátíttatása. Rend, tisztaság megteremtése, megőrzése a tevékenykedtetés minden fázisában.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>

<p>2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagokkal: Beszélgetés az előállíthatóságukról, a kitermelési folyamatokról és a tulajdonságaikról. (papírok, textilek, kemény és puhafa, alumínium és acélhuzalok, lemezek, hulladék anyagok)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A szakszavak jelentése, azok helyesírási gyakorlása. Szövegértés, fogalmak magyarázata.</p>	
<p>2.2. Tárgyak készítése: A tárgyak készítésének megtervezése, előrajzolás, sablon alkalmazásával, ismerkedés a körvonalrajzzal, tárgykészítés mintakövetéssel. A kézi varrás elemei (varrótű, hímzőtű, varrocérna, hímzőcérna) alapöltések (előöltés, tűzőöltés, pelenkaöltés) hasznos tárgy készítése, pl.: tűpárna. Egyszerű használati tárgyak készítése, természetes anyagok, hulladék anyagok felhasználásával: papírból, fából, fémből, pl.: (mikulás, könyvjelző, papírdoboz, repülő, karácsonyfadísz, virágkaró, viráglétra, fényképtartó, bábok nemzeti ünnepre, tojástartó húsvétra, díszkendő anyák napjára). Fémépítő elemekből pl.: legóból makettek, modellek készítése.</p>	<p><i>Matematika:</i> Mérés mérőeszközökkel, becslés, szerkesztés vonalzó használatával.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> rajzeszközök használata, alaklemezről rajzolás, szabadkézi rajzkészítés, körvonalrajzok értelmezése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> A felhasznált anyagok tulajdonságainak vizsgálata és tapasztalati úton megfigyelések végeztetése.</p>	
<p>2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel Mérés eszközei, használatuk. Méretazonosság megállapítása. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal). Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése, készítése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> A tudás fontossága, a körülöttünk lévő világ megismerhetősége. A szellemi értékek az emberiség szolgálatában.</p>	
<p>2.4. A technika vívmányainak mindennapi használata A háztartásban lévő eszközök, berendezések és a megismert egyszerű termelési (készítési) folyamatok, valamint fogyasztási cikkek azonosítása. Neves magyar, illetve külföldi találmányok, feltalálók.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, körvonalrajz, alaprajz, méret, mérés, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.</p>	
<p>Tematikai egység</p>	<p>3. Közlekedési ismeretek:</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az úttesten való átkelés szabályainak fegyelmezett alkalmazása. Helyes viselkedési szokások a különböző közlekedési helyzetekben (gyalogos közlekedés, személygépkocsiban és közlekedési eszközökön való közlekedés).</p>	
	<p>A biztonságos, fegyelmezett, tudatos gyalogos közösségi közlekedési</p>	

<p>Nevelési, fejlesztési célok:</p>	<p>magatartás és szokások megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet és a gyalogos közlekedési szabályok pontos ismerete. A közlekedéssel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a fegyelmezett, elővigyázatos biztonság elsajátítására.</p> <p>Az életkori sajátosságoknak megfelelően közlekedési balesetek elemzése. (a baleset lehetséges okainak felismerése, a megelőzés, az elhárítás és a segítségnyújtás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása).</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3.1. Gyalogos közlekedési ismeretek: A gyalogos közlekedés szabályai helyben, lakott területen és a lakott területen kívüli közlekedés. Elsőbbségi helyzetek a gyalogos közlekedésben. A közlekedés tapasztalatairól természetes anyagok segítségével, közlekedési szituációk megjelenítése (pl.: társasjátékok, faépítő, lego felhasználásával)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szakszöveg értelmezése, szövegmondás gyakorlása, piktogramok készítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a lakókönyezet részletes megismerése, térképismeret.</p>
<p>3.2. Kerékpározási alapismeretek A kerékpár részei, működése, közlekedésbiztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök. Közlekedés lakó-pihenőövezetben, kerékpárúton. A kerékpárút közlekedési jelzései. Jelzőtáblatípusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Az úttest részei. Útburkolati jelek. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya a közösen használt területeken.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Udvariasság a közlekedésben, helyes beszédstílus, tiszteletadás, segítségnyújtás a bajban.</p>
<p>3.3. Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben Viselkedési szabályok a tömegközlekedési eszközök használata közben. (pl.: kirándulások alkalmával jegykezelés, leszállási szándék jelzése). Balesetmentes, fegyelmezett viselkedés gyakorlása gyalogosan és helyi közlekedési eszköz használatával.</p>	
<p>3.4. Közlekedési eszközök, környezet- és egészségtudatos közlekedés Bemutatók szárazföldi, vízi és légi közlekedési eszközökről A közlekedési eszközök környezetkárosító hatásai (levegő és víz károsítása, ezek megelőzhetősége). Veszélyforrások a közlekedésben.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelző készülék, alul- és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg)közlekedés, helyi és helyközi közlekedés, kerékpározás, forgalomtól elzárt terület, irányjelzés, bekanyarodás, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelés, biztonsági szabály, udvariassági szabály.	
Tematikai egység	4. Közösségi munka, közösségi szerepek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A családi, iskolai és egyéb közösségi rendezvényeken szerzett élmények és tapasztalatok. Helyi, hagyományos szokások ismerete. Közvetlen környezetben ismert és gyakorlott szakmák, hivatások bemutatása.	
Nevelési, fejlesztési célok	A közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. Az ünnepekre való felkészülés, ünneplés, ünneplés utáni teendők végzésének gyakorlata. Ismerkedés a tervezéssel, szervezéssel. Munkavégzés egyénileg és közösen. A tapasztalatok elemzése, esetleges hibák megszívlelése, és értékelés. A szakemberek emberi tulajdonságainak értékelése, megbecsülése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		
		Kapcsolódási pontok
<p>4.1. Iskolai és osztályrendezvények: Iskolai és osztályrendezvények (pl.: mikulás, karácsony, farsang, anyák napja, gyermeknap, osztálykirándulás, születésnap, játszódélután, nemzeti ünnepek). Az osztályteremben a berendezés és a teremdíszítés elkészítése az ünnepnek megfelelően. Az ünnephez szükséges kellékek (meghívó, díszletek, jelmezek) előkészítése, vagy beszerzése. A közös tapasztalatok megbeszélése, az átélt érzésekről megfogalmazások.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés, szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Hagyományos és megszokásos napok, ünnepek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Hagyományok, szokások, élmények elemzése, feldolgozása.</p>

<p>4.2. A közösségért végzett tevékenység: A tanterem dekorációjának megtervezése, faliújság készítése. Mit tehetünk iskolánk esztétikumának külső és belső környezetének megóvásáért (a munka megszervezése, lebonyolítása és értékelése, pl.: parkgondozás, tanterem előtt dekorálás, a folyosók tisztaságára ügyelés).</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyam végén</p>	<p>Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása. Használati utasítások értő olvasása, betartása. Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyaláskor). A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel. Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségszintű alkalmazása. A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása. Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során. Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p>
--	---

ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

4. évfolyam

Tematikai egység	Órakeret
1. Család, otthon, háztartás	8 óra (6+2 óra)*
2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	16 óra
3. Közlekedési ismeretek:	6 óra (4+2 óra)*
4. Pályaorientáció, közösségi szerepek	6 óra
összes óraszám	36 óra (32+4 óra)*

* a szabad órakeretből

Az életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja 4. évfolyamon, hogy a gyermek a saját közegében (lakóhely, család, iskolaközösség) közvetlen tapasztalásokkal, megfigyelésekkel, életkori sajátosságainak megfelelő tevékenykedtetéssel, tovább bővítsen ismereteit az őt körülvevő világról.

A mindennapok gyakorlatában az életviteli ismeretek mellett a kezűgyesség, a kreatív gondolkodás fejlesztésével, az örömteli tanulásra, az alkotó munkavégzésre ösztönzés. Az önálló ismeretszerzés gyakoroltatása, új tanulási módszerek alkalmazásával, az egyéni alkotó munkavégzés mellett a csoportos feladatvállalás alkalmazására szoktatás, hogy a társas kapcsolatok építésének elemeivel is megismerkedjenek. A tevékenykedtetés közbeni magatartási szabályok megkövetelése.

Hasznos tárgyak készítése önálló tervezéssel, kivitelezéssel, miközben a helyes test-tartás, erő kifejtés fejleszhető, ezzel párhuzamosan az anyagok átalakíthatóságát, a szerkezet és funkció, a kivitelezés esztétikuma és használhatósága közötti összefüggést megértethetjük. A helyes munkafogások végzése közben a balesetmentes szerszám és eszközhasználat érvényesül.

A tárgykészítés folyamatában a becslés, mérés, összehasonlítás, mennyiségi fogalmak elmélyítése. Előtérbe kerül a műszaki rajz alapelemeinek jelentése, alkalmazása. (vonalfajta neve, jelentése, rajzolása)

A kerékpáros közlekedés magatartási szabályainak megismertetése, gyakoroltatása. A gyalogos és a kerékpáros közlekedésben rejlő veszélyek, veszélyhelyzetek felismerése, megelőzésük, segítségnyújtás elemi teendői. A kerékpárosokra és a gyalogosokra vonatkozó útburkolati jelek, jelzőtáblák jelentése és alkalmazkodás a szabályok betartása, figyelmes fegyelmezett közlekedéshez.

A közösségek szerepe a tanuló életében. Feladatok vállalása közösségben (család, osztály, iskola, sportolási, kulturális és egyéb közösségekben). Személyes felelősség vállalása, belátása és érvényesítése a közösségekben.

Egyszerű munkatevékenységekkel a szakmák jellemzőinek megismertetése, különböző foglalkozások eljátszása. Katasztrófavédelmi alapismeretek elsajátíttatása.

Tematikai egység	1. Család, otthon, háztartás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Közvetlen tapasztalatok megfogalmazása a családról, a családi tagok feladatvállalásáról. Egészséges munkamegosztás, elemi munkaszokások ismerete, annak gyakorlása. Generációs kapcsolatok a családban. A családi tagok feladatai, tevékenységi szerepük. A közvetlen környezet jellemzői, természeti és mesterséges anyagok. Információszerzés lehetőségei, (könyvtár, internet, média).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pozitív akarati tulajdonságok, és az elvárt jó, magatartási jellemzők fejlesztése. (önállóság, segítőkészség, másokra való odafigyelés, tolerancia, engedelmesség, udvariasság) Elvárások, normák megfogalmazása. Együttműködés a családtagokkal, munkájuk jó szándékú értékelése, vélemények megfogalmazásának gyakorlása egyszerű indoklással. A család takarékos gazdálkodás formáinak elsajátítása, életkori sajátosságuknak megfelelően.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Önkiszolgálás-vendéglátás:</i> Családi élethelyzetek, életszintek, a konyha, mint az ételkészítés színtere. A konyha kialakulásának történeti áttekintése. Egyszerű étel készítése, pl.: szendvics és tea. Asztalterítés és tálalás szabályai. Szalvétahajtogatás. Családtagok feladatai, egységes munkamegosztás otthon. Önkiszolgáló feladatok gyakorlása. Vendégvárás, vendégek fogadása otthon és az iskolában.</p>		<p><i>Magyar Nyelv-és Irodalom:</i> Szókincsbővítés, szövegalkotás, szövegértés, a szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p>
<p><i>1.2. Családi ünnepek:</i> Ünnepelés a családban. Karácsony, Anyák napja, Húsvét. Szokások és hagyományok gyűjtése. Alkalomhoz illő ajándéktárgyak készítése. Az ünnepi dekorációk jelentése, készítése. Információk megkeresése, és csoportosításuk különböző szempontok szerint. Az ünnepek jelentése, felkészülés, tervezés, végrehajtás és az elvégzett feladatok értékelése.</p>		<p><i>Matematika:</i> Problémamegoldás, tájékozódás térben és időben, alpműveletek. <i>Környezetismeret:</i> Család, rokonság, egészséges életmód. <i>Erkölcstan:</i> Egészség, környezeti hatások, önismeret, felelősség, példakép, kapcsolatépítés és kapcsolattartás.</p>
<p><i>1.3. Önismeret:</i> Mire vagyok képes. Önjellemzés, a családban betöltött szerepem, az osztályközösségben egyenrangú elhelyezések. Saját munkák értékelése, a hibák felvállalása, korrigálás tevékenység végzése közben. Tudatosság az ismeretek elsajátítása és a gyakorlati feladatok megoldása közben.</p>		

<p><i>1.4. Gazdálkodás a családban:</i> Bevételi és kiadási források elvégzése, jelentésük, zsebpénz kezelése és beosztása. Takarékoskodás otthon és az iskolában, egyénileg és közösen, energiával, pénzzel, fogyasztási cikkekkel. Helyes időbeosztás.</p>	
<p><i>1.5. Egészséges életvitelünk:</i> Az egészséggel kapcsolatos fogalmak tisztázása, egészség, betegség. Egészséges környezet kialakítása, teendőink ennek érdekében, az egészséges tiszta környezet megóvása. (víz, levegő) Egészségkárosító, környezetkárosító hatások a közvetlen környezetben, a háztartásban és a közlekedésben. Megelőzés, kármentesítés. Kapcsolódás a környezetbarát gazdálkodási programokhoz (szelektív hulladékgyűjtés, a hulladékok újra hasznosításának lehetőségei).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Család, családtag, generáció, életmód, lakhely, családi ház, lakás, otthon, közösség, háztartás, házimunka, veszélyforrás, baleset, munkamegosztás, ünnep, egészséges életvitel, táplálkozás, időbeosztás, napirend, szabadidő, környezet, környezetkárosítás, környezetbarát, szelektív hulladékgyűjtés, takarékoság, zsebpénz, energia, fogyasztási cikk.</p>

Tematikai egység	2. Tárgyi kultúra, technológiák, termelés	Órakeret 16 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A feladatmegoldáshoz szükséges ismeretek szerzése, és célszerű felhasználása. Tapasztalatok megfogalmazása, a probléma, az igény felismerése. Tervezés, kivitelezés, ellenőrzés, értékelés mintakövetéssel. A felhasználásra kerülő anyagok vizsgálati teendői, az eszközös, szerszámok felismerése, célszerű használata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelés-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról. A tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Műszaki rajzi alapismeretek felelevenítése, bővítése, rajzkészítés, és rajzolás gyakorlása. A feladatok végrehajtási lépéseinek megtervezése, a szükséges idő, anyag, munkamennyiség becslése, eleinte mintakövetéssel, később önállóan.</p> <p>A tevékenységhez használt szöveges, rajzos, képi mintakövetésből származó utasítások, tervek végrehajtása.</p> <p>Figyelem és elővigyázatosság a tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés a biztonságos tevékenység végrehajtására.</p> <p>A tevékenységhez kapcsolódó baleseti veszélyek és más biztonsági kockázatok felismerése, megelőzése, a segítségnyújtás lehetőségeinek megismertetése.</p> <p>Az eszközök, szerszámok célszerű, rendeltetésszerű biztonságos használata. Kézügyesség, mozgáskoordináció, jó test-tartás, megfelelő erőkifejtés képességének fejlesztése. Munka közbeni rend, tisztaság fenntartása, törekvés a takarékosagra.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>2.1. Ismerkedés a felhasznált anyagok tulajdonságaival.</i> Anyagvizsgálat: ránézéssel, tapintással, szaglással, majd különféle próbák végzésével. Az anyagok tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggés megláttatása. Az anyagok tulajdonságai és felhasználási lehetőségüket befolyásoló tényezők.</p>	<p><i>Magyar Nyelv-és Irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szakszöveg. <i>Környezetismeret:</i></p>
<p><i>2.2. Tárgyak készítése, technológiák elsajátítása.</i> A hímzés eszközei, hímző tű, hímző cérna. Ajándéktárgy készítése hímzéssel, pl. Karácsonyra, Anyák napjára, Húsvétra hímzett kép, vagy színes falikép készítése. (szárított, láncöltés, laposöltés, keresztöltés) és gyakorlása. Papír és filcanyag, festék, ragasztó felhasználásával, adventi naptár, méces tartó, ujjbábok, udvari bolond, virágos tojástartó koszorú, cukorvirág készítése. A tárgyak készítése közben utalás az alapanyagok gyártási technológiájára. A szövés alapelemeivel való megismertetés, körömfonás, szalagszövés. Faanyagok, gyurma és papír felhasználásával házikó, csuszka, papírábra készítése. Épület makettek, jármű modellek készítése, fa és fémépítő, valamint legójáték felhasználásával. A különféle munkadarabok, modellek, makettek elkészítése során becslés, mérés, előrajzolás, méretre alakítás gyakorlása. A kéziszerszámok biztonságos használatának gyakoroltatása, tárolása, a veszélyforrások felismertetése használat közben. A munkahely rendjének megteremtése és megőrzése.</p>	<p>Anyagi tulajdonságok. <i>Matematika:</i> Becslés, mérés, szabad kézi rajz, szerkesztőrajz, mennyiségek közötti összefüggések feltárása. Vizuális kultúra, rajzeszközök használata, épületek jellemzői. <i>Erkölcstan:</i> Szellemi termékek az emberiség szolgálatában. A tudás hatalma. A világ megismerése. Tárgyaink világa. A világoröksége.</p>
<p><i>2.3. Ismerkedés a műszaki ábrázolás elemeivel:</i> A mérés és rajzolás eszközei és használatuk. Méretarányok felismertetése. Vonalfajták (vastag, vékony, folytonos, szaggatott, pontvonal) ismerete és rajzolásának gyakoroltatása. Körvonalrajz, alaprajz, vázlatrajz felismerése és készítése.</p>	
<p><i>2.4. Mindennapos használati tárgyaink:</i> A gyerekek által használt tárgyak értéke, tulajdonságai, alapanyaguk előállításuk módjuk, az előállításuk folyamatábrája. A tárgyak használata közbeni veszélyforrások, baleset megelőzés, segítségnyújtás. A tárgyak értékeinek megőrzése. (iskolai felszerelése, játéktárgyak, sporteszközök, otthoni tárgyak)</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Anyag, alapanyag, félkész termék, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológiai tulajdonság, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, minta, anyagi tulajdonságok, becslés, mérés, méretarány, méretek, szélesség, hosszúság, magasság, természetes anyag, mesterséges anyag, előállítási folyamat, sablon, szálas anyag, fonás, csomózás, nemezelés, anyagtakarékosság, értékmegőrzés, újra hasznosítás, építmények, építő elemek, körvonalrajz, alaprajz, műszaki rajz.</p>

Tematikai egység	3. Közlekedési ismeretek	Órakeret: 6 óra
------------------	--------------------------	-----------------

Előzetes tudás	A gyalogos közlekedés szabályainak fegyelmezett és tudatos alkalmazása. Helyes viselkedés, csoportos közlekedési helyzetben. A gyalogos közlekedést szabályozó jelzések ismerete. (jelzőtáblák, jelzőlámpák, útburkolati jelek) Helyes viselkedés a közlekedési eszközökön. (személyautó, autóbusz, villamos, metró, és vonat)
Nevelési, fejlesztési célok	A biztonságos gyalogos közlekedési ismeretek megszilárdítása. A közösségi közlekedési környezet szabályainak ismeretbővítése. Figyelem, fegyelem fontossága, minden közlekedési helyzetben. Közlekedési balesetek lehetséges okainak feltárása, teendők az elhárításuk és megelőzésük érdekében. Segítségnyújtás közlekedési balesetben, a lehetőségek felismertetése, és gyakorlása az életkori sajátosságoknak megfelelően. A kerékpár felépítésének és működésének megismerése, kerékpározás fogalomtól elzárt területen és kerékpárúton, gyakorlás közlekedési szakember jelenlétében. A városi, országúti, vasúti, vízi-és légi közlekedés szerepének átlátása, eszközeinek megismerése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>3.1. Gyalogos közlekedési ismeretek:</i> A 3. évfolyamon tanult közlekedési ismeretek felelevenítése (pl.: konstrukciós játékok, faépítő és lego) felhasználásával, közlekedési szituációk lejátssza.	<i>Magyar Nyelv-és Irodalom:</i> Beszédértés, szaknyelv használat, szövegértés, folyamatábrák, piktogramok.
<i>3.2. Kerékpározási alapismeretek:</i> A kerékpár részei, működése, közlekedés biztonsági állapota, kötelező felszerelési tárgyai, biztonsági eszközök. Közlekedés lakóövezetben és kerékpár úton. A kerékpárút közlekedési jelzéseinek megismerése. Jelzőtábla típusok – elsőbbséget jelző táblák, veszélyt jelző és tilalmi táblák. Az úttest részei. Útburkolati jelek. Kerékpárosok és gyalogosok viszonya közösen használt területeken.	<i>Környezetismeret:</i> Lakóhelyismeret, térkép- ismeret, menetrendismeret. <i>Erkölcstan:</i> Közlekedési morál, udvariasság, kommunikáció.
<i>3.3. Közösségi közlekedés és morál a tömegközlekedésben:</i> Viselkedési szabályok a közösségi közlekedési környezetben. Jegyvásárlás, jegykezelés, leszállási szándék jelzése. Balesetmentes, fegyelmezett, figyelmes viselkedési szabályok a helyben használt közlekedési járműveken. Kiránduláson, gyalogtúrákon, a szabályok gyakorlati alkalmazása.	
<i>3.4. Közlekedési eszközök, környezet és egészségtudatos közlekedés:</i> A szárazföldi, vízi-és légi közlekedés eszközei. Egészségünk és a kerékpáros közlekedés közötti kapcsolat. Közlekedési környezetünk veszélyforrásai. A szabályok be nem tartásából fakadó veszélyek.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Úttest, kerékpárút, gyalogos forgalom, fényjelzőkészülék, alul és felüljáró, útburkolati jel, közösségi (tömeg) közlekedés. Helyi és helyközi közlekedés. Forgalomtól elzárt terület. Kerékpározás

	irányjelzései, bekanyarodás, megállás, újraindulás. Biztonsági szabály. Udvariassági szabály, károsanyag-kibocsátás, légszennyezés, védőfelszerelések.
--	--

Tematikai egység	4. Pályaorientáció, közösségi szerepek	Órakeret: 6 óra
Előzetes tudás	A szülők körében ellátott foglalkozások, szakmák ismerete. Baráti, iskolai és lakóhelyi rendezvényeken szerzett élmények és gyakorlati tapasztalatok. Néhány helyi szokás és helyi hagyomány ismerete. A megbeszélte öltözködési és viselkedési szabályok betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyes foglalkozások és szakmák értékeinek felismertetése, azok megbecsülésére való nevelés. Közös értékek, szokások, hagyományok őrzése. Az ünnepekre való felkészülés, az ünneplés, az ünneplés utáni teendők végzésének természetes és megőrzendő szokásként való kezelése. Ismerkedés a tervezés, a szervezés, az irányítás, a vezetés feladataival, folyamatos kommunikáció, egyeztetés, esetleg átalakítás, ezen részek gyakoroltatása játékos és önálló, vagy csoportos formában. A feladatok megosztására és a részfeladatok egyre önállóbb végrehajtására való szoktatás, a kockázati tényezők felismerése, mérlegelése, beépítése a lebonyolításba. A tapasztalatok (eredményesség és etikus magatartás) elemzése, értékelése, a hibák elismerése és megszüntetése, ezek kiküszöbölése a későbbiek folyamán. A szabadidő hasznos eltöltésének tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. A lakóhelyen, vagy az iskola közelében működő vállalkozás megismerése:</i> Lehetőség szerint az üzem meglátogatása, ahol a szakemberek munkáját láthatják a tanulók. Előzetes megfigyelési szempontok adásával irányított megfigyelés és jegyzetelés végeztetése. A látogatást követően a tapasztalatok megbeszélése és rögzítése.</p> <p><i>4.2. Iskolai és osztályrendezvények:</i> Iskolai és osztályrendezvények (pl.: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Anyák napja, Gyermeknap, osztálykirándulás, sportnap, játszódélután, nemzeti ünnepek, az iskola hagyományos ünnepei) előkészítése és lebonyolítása. Az ünneplés lebonyolításával kapcsolatos tudnivalók. A szükséges kellékek (meghívó, programfüzet, díszletek, jelmezek, stb.) előállítás, vagy beszerzése. Az átélt érzések megfogalmazása, a közös tapasztalatok megbeszélése és esetleges rögzítése.</p>		<p><i>Magyar Nyelv-és Irodalom:</i> Szövegalkotás, egyszerű tipográfiai eszközök használata.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Szokások, hagyományok, jeles napok, családi és közösségi ünnepek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Hagyományok, szokások, ünnepek, élmények feldolgozása.</p>
<p><i>4.3. A közösségért végzett munka:</i> A közösségi tér, közösséghez alakítása: tanterem dekoráció, faliújság készítése, zöldsarok kialakítása (dísznövények, akvárium). Az iskola esztétikus, harmonikus, külső és belső környezetének kialakításában</p>		

való részvétel a tanulók életkori sajátosságainak megfelelően. A munka megszervezése, lebonyolítása és értékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közösségi munka, közösségi szerep, rendezvény, ünnepek, nemzeti ünnepek, egyházi ünnepek, munkaszervezés, programszervezés, értékelési szempontok.

A fejlesztés várt eredményei a negyedik évfolyam végén	<p>Mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus ismeretek – háztartási praktikák – elsajátítása és begyakorlása.</p> <p>Használati utasítások értő olvasása, betartása.</p> <p>Sikerélmények (a felfedezés és önálló próbálkozás öröme, a motiváló hatás érvényesülése tárgyaláskor).</p> <p>A hétköznapjainkban használatos anyagok felismerése, tulajdonságaik megállapítása érzékszervi megfigyelések és vizsgálatok alapján, a tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Egyszerű tárgyak elkészítése mintakövetéssel.</p> <p>Munkaeszközök célszerű megválasztása és szakszerű, balesetmentes használata.</p> <p>A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok tudatos készségintű alkalmazása.</p> <p>A kerékpár használatához szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>Aktív részvétel, önállóság és együttműködés a tevékenységek során.</p> <p>Elemi higiéniai és munkaszokások szabályos gyakorlati alkalmazása.</p>
---	---

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

TESTNEVELÉS 1-4. évfolyam

Az iskolai testnevelés és sport – mozgásos tevékenység lévén – ismeretrendszerével, értékeivel, illetve funkciójával – sajátosan összetett műveltségi terület. Megkülönböztetett részét képezi a tanulók testi, motoros, lelki, értelmi, érzelmi és szociális fejlődését szolgáló teljes körű iskolai egészségfejlesztésnek, az intézményi komplex mozgásprogramnak, valamint a személyiségfejlesztésnek és a tehetséggondozásnak.

A rendszeres fizikai aktivitás jelentős szerepet játszik a magyar társadalom jövője szempontjából, nevezetesen az egészséget és az életminőséget döntően befolyásoló, számos, nem fertőző népbetegség (túlsúly, kövéréség, szív- és érrendszeri, daganatos, mozgásszervi, lelki betegségek, táplálkozási zavarok, testképzavarok, szenvedélybetegségek) elsődleges megelőzésében. A motoros képességfejlesztéssel a fittség szervi megalapozása (keringés, vázizomzat, csontozat, ízületi mozgékonyosság) is a prevenciót szolgálja. A tanulók képessé válnak saját fittségi szintjüket értékelni, saját szintjüknek, képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelő fejlesztő hatású mozgásprogramot kidolgozni, illetve azt végrehajtani. A rendszeres testnevelés és sporttevékenység révén könnyebben elviselik a stresszt, a fizikai, lelki és szellemi terheléseket. A mozgásaiban művelt egyén a széleskörű mozgásképesség- és mozgáskészség-bázisát képes változó körülmények között tudatosan, tervezetten a mindennapi egészségfejlesztés és – megőrzés szolgálatába állítani.

Összefoglalva a fentieket a műveltségi terület egyik stratégiai célja a tanulók élethosszig tartó, egészségtudatos, fizikailag aktív életvezetésre szocializálása. Az életkornak, érdeklődésnek és fizikai állapotnak megfelelő rendszeres fizikai aktivitás élethossziglan igényt teremt az öntevékeny testedzésre, önálló sportolásra és motoros önkifejezésre.

A testnevelés és sport műveltségi terület másik stratégiai célja a motoros műveltség eszközeivel történő személyiségfejlesztés. A motoros tanulás, a motorikus cselekvésbiztonság fejlesztése folyamatában fejlődnek a tanulók személyes készségei, képességei, kompetenciái.

A műveltségterületi motoros cselekvések a problémamegoldó és kritikus gondolkodás valamint a kreativitás fejlesztéséhez is hozzájárulnak. Az önismerettel, az önkontrollal, a szabálykövető magatartással együtt a feladatorientált kapcsolatteremtés és együttműködés szintje is fejlődik. Az egyéni és közös célok eléréseért, a közösségi sikerek együttes megélése során a testnevelés és sport a küzdeni tudásra, a kudarc és a monotónia túrására is nevel. A személyiségfejlesztő hatása eredményeként a tanulók stabilan képesek követni a szabályokat, elfogadni a normákat és mintákat, a megmérettetést és az értékelést. Nélkülözhetetlen a mozgástanulás szerepe a saját testkép megismerésében és a testtudat kialakításában.

A fenti stratégiai célok megvalósulásához szükséges a játék- és sportkultúrában való jártasság, valamint az igény az egészséges és esztétikus test, a biomechanikailag helyes testtartás, az egészségközpontú tevékenységrendszer kialakítására és fenntartására. A testnevelés és sporttevékenységek révén a tanulók gyakorlatias és a mindennapokban is hasznosítható tudást szereznek a rendszeres fizikai aktivitás előnyeiről és hatásairól, ezáltal fejlődik egészségi és edzettségi állapotuk, személyiségük, megbecsülik a teljesítményekhez szükséges erőfeszítéseket.

Az iskolai testnevelés és sport adja a bázisát a sporttörténeti hagyományokkal rendelkező, sikerekben gazdag nemzeti élsportnak. A harmadik stratégiai cél a tehetséggondozás, a sportban tehetségesek felkarolása - a tanuló erős és gyenge oldalát egyaránt támogatva, segítve.

A magyar és egyetemes sport hagyományai és értékei, illetve élsportolóink példaértékű teljesítményének megismerése segíti a nemzeti azonosságtudat fejlesztését, az emberi teljesítmény elismerését. A hazai és világversenyek figyelemmel kísérése támogatja a morális értékeket, a fair play szellemének érvényesülését, valamint az európai és az egyetemes közösséghez való tartozást.

A differenciálás és a motiváció a tanulóközpontú fejlesztés kiemelt alapelvei. Az esélyegyenlőséget biztosító elv figyelembe veszi a gyermekek testi, lelki és szociális állapotának természetzerű különbözőségeit, eltérő fejlődési lehetőségeit. A testnevelés és sport a tanulási nehézségek kezelésében – a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekek fejlesztésében – és a társadalmi integrációban betöltött szerepe, mint alapelv, szintén hangsúlyos.

A testnevelés és sport műveltségterület kiemelt operatív céljai:

- A mozgáskészség fejlesztése, a fitness és edzettségi szint fejlesztése, amely szoros kapcsolatban áll a rendszeres preventív fizikai aktivitással (természetes mozgások, helyes testtartás kialakítása és fenntartása, motoros képességek fejlesztése, a terhelés összetevői és jelentősége, testtömegindex, táplálkozás és egészségmegőrző szokásrendszer).
- A motoros képességek, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése, amelyek a sportági készségek kialakítását eredményezik (technika, taktika).
- A testnevelési és sportági tevékenységhez kötődő ismeretek fejlesztése (bemelegítés, terhelés és fejlesztési összetevők, gyakorlás, mérés és értékelés; játékokkal és sportágakkal kapcsolatos szabályismeretek, sporttörténeti ismeretek).
- Részvétel a szabadidős, diák- és versenysportban, sportágválasztás, a kiválasztás és utánpótlás-nevelés elősegítése révén olyan képességek és készségek kialakítása, amelyek élethosszig tartó rendszeres fizikai aktivitást eredményeznek.
- Személyiségfejlesztés, szociális és érzelmi képességek fejlesztése, erősítése (siker és kudarc, győzelem és vereség feldolgozása, szociális kapcsolatrendszer fejlesztése, alkalmazkodás, konfliktuskezelés, a csapathoz tartozás érzelmei, az együvé tartozás erősítése; testtudat), a lelki egészség erősítése és fejlesztése, a szükséges preventív folyamatok és tevékenységek kialakítása.
- Preventív és egészségtudatos szokások fejlesztése (mozgásszükséglet-kielégítés szokásai, egészségkárosító motoros tevékenység tudatos elkerülése, egészséges életvitel szükségleteivel kapcsolatos értékek és szokások, sporttevékenységgel kapcsolatos egészségügyi szokások).

Az alsó tagozatos testnevelésben a tanulók alapvető mozgásmintáinak és mozgáskészségeinek kialakítása, formálása, illetve a szabályozott mozgásvégrehajtás alapjainak az elsajátítása a legfontosabb cél. Az alapkészségek (természetes mozgásformák) mozgásmintáinak megszilárdulása, magabiztos végrehajtásuk kialakulása kiemelkedően fontos ebben az időszakban, mivel ezek jelentik a hatékony és gyors mozgástanulást, továbbá a bonyolultabb sportági és táncos mozgások alapfeltételeit. A fejlesztési folyamat során érvényesülnie kell a fokozatosság elvének, amely a természetes mozgások egyszerű végrehajtási mintáitól elindulva egyre összetettebb, komplexebb helyzetekben történő alkalmazást jelenti. A tanulási folyamat egészét át kell hatnia a nagyfokú sikerességnek, az élményszerzésnek, a kihívást

jelentő, örömteli mozgásos tevékenységeknek, amelyek a játékoság módszerével együtt formálják a testneveléshez és sporthoz fűződő pozitív attitűdbázist. A mozgástanulással párhuzamosan történjen a már cselekvésbiztos mozgásformák alkalmazása összetettebb játéktevékenységekben és kontrollált versenyszituációkban is. A kontrollált versenyszituációk során - a motiváció fenntarthatósága és az esélyegyenlőség érdekében - a mozgásos tevékenységek precíz végrehajtásán, a variációk sokaságán van a hangsúly, nem a mért abszolút teljesítményen. A mozgástanulási és pszichomotoros képességfejlesztési folyamatban a sikerorientált gyakorlási feltételek, az élménygazdagság, a játék és játékoság az uralkodó, amely mélyíti a mozgásos tevékenységekhez és testneveléshez kapcsolódó pozitív érzelmi viszonyulást. A természetes mozgások alkalmazása sportági jellegű mozgásokban egyre nagyobb teret kap, amely a további koordinációs képességfejlődés záloga. A játéktevékenység során is fejlődés mutatkozik, ami az egyre nehezedő szabályok mellett, az egyszerű taktikai feladatok felismerésében és egyre tudatosabb alkalmazásában nyilvánul meg. A mozgásos tevékenységek közbeni kooperációs és kommunikációs lehetőségek, kreativitást igénylő tanulási helyzetek hozzájárulnak a problémamegoldó gondolkodás, valamint a szociális kompetenciák fejlődéséhez. A játéktevékenység nehezedő feladathelyzetei előidézte döntési kényszer hozzájárul a felelősségteljes viselkedés formálódásához, a szociális és társadalmi, egyéni és közösségi kompetenciák kialakulásához.

A kerettanterv minden tanuló számára biztosítani kívánja a hatékony és élményszerű pszichomotoros tanulást. Módszereiben döntően a játékos cselekvéstanulást és az adekvát játékok alkalmazását helyezi előtérbe. A differenciálás elvét és az általa vezérelt gyakorlatot a legfőbb értékek közé sorolja. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet áldoz a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a számára megszerezhető tudás legmagasabb szintjére, és megvalósulhassanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok. A fejlesztőmunka igazodik a tanulásban mutatkozó alapvető tendenciákhoz, de a menet közben bekövetkező változásokhoz is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, egyúttal a személyiségfejlesztés - az értelmi, érzelmi-akarati, szociális képességek és tulajdonságok – hatásfokát. A várt eredmények ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmaznak.

A testnevelés műveltségterület tartalmai az alapfokú nevelés-oktatás 1–2. évfolyamán a természetes (alap-) mozgáskészségek, illetve a pszichomotoros képességek játékos fejlesztésére, azok változatos, sokrétű és tudatos alkalmazására épülnek. A gyermekek fejlődési, fejlettségi jellemzőihez igazodó egyszerű, ugyanakkor változatos mozgástanulási és képességfejlesztési körülmények, koordinációt javító tanulási tartalmak, melyek stabilizálják az alapvető mozgáskészségeket, jelentik az alapvető fejlesztési célt. A 3–4. évfolyamon a mozgáskészségek tovább stabilizálódnak, az előzetes mozgástapasztalatokra építve tovább fejlődnek, és a mozgástanulás magasabb szintjére kerülnek. Az alapkészségek fejlesztésének folyamatában a komplexebb, neheztett körülmények közötti végrehajtások válnak uralkodóvá.

A már elsajátított készségek, fogalmak, kategóriák egységeinek beillesztése a mozgásos tevékenységrendszerbe a tantárgyközi tartalmak, a kompetenciák és a fejlesztési feladatok keretében hozzájárulnak a hatékonyabb tanuláshoz, a kedvezőbb tanulási teljesítményhez, ezen keresztül a nevelési folyamat sikerességéhez. Összességében elfogadó, ugyanakkor követelményeket támogató, következetes nevelési környezetet biztosító légkör szükséges, ahol a gyermekek aktív, felfedező, velük született képességei megerősödnek.

A testnevelésórán lehetőség nyílik a fizikai és érzelmi biztonság megteremtésére, ezen keresztül a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó pozitív attitűdök kialakítására, mely olyan fejlesztési területek alapjául szolgálhat, mint például a *pályaorientáció*, a *testi-lelki egészség* és az *eredményes tanulás*. A tanítási-tanulási folyamat során a testneveléssel, a pedagógussal,

a társaival, illetve önmagával szembeni bizalom megteremtése megalapoz olyan kiemelt fejlesztési területet, mint az *ön- és társértékelés*.

A társas interakciók, a feladatokkal járó fizikai kontaktusok, a közösségi sikerélmények, továbbá a legfontosabb magyar sporttörténeti ismeretek kitűnő alapját képezik a *nemzeti öntudatnak és a hazafias nevelésnek*.

A különböző sportágak, mozgásos tevékenységek, illetve a testnevelésórák rendszabályainak, szokásrendszerének kialakítása, a sportszerű viselkedés alapjainak tanulása az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztését hivatott szolgálni. A kooperáció lehetőségének biztosítása, a kommunikációs szabályok, formák és jelek megismerése és elsajátítása a *demokráciára nevelés* kiemelkedő színtere. A szabadtéren végzett mozgások és feladatok tudatos fejlesztést tesznek lehetővé a *környezettudatossággal* kapcsolatban. A szaknyelvi alapok megismertetése, a testnevelésórán használatos szerek, eszközök balesetmentes használatának megismerése és megértése, a testi és lelki működéseink felfedezése összekapcsolva a rendszeres testmozgás iránti igény kialakításával, kiteljesedik a *testi-lelki egészségre nevelés* mint a legfontosabb fejlesztési terület.

A fejlesztési területek feladatainak fent bemutatott megvalósításával, valamint a testnevelésóra sajátosságainak köszönhetően a *hatékony, önálló tanulás és a szociális és állampolgári kompetencia kialakítása* eredményes módon valósulhat meg. Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztésére a testnevelés oktatása keretében kiemelkedő lehetőség kínálkozik. Meghatározó eszköz a szaknyelvi, terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek széles körű, igényes közvetítése a pedagógus által, de nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése szempontjából a pedagógus-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók egymás közötti kommunikációjának alakítása. Tanórai keretek között erre a hibajavítás, a saját és a társak teljesítményének megfigyelése és értékelése, a játékszituációk, illetve játékfeladatok megbeszélése, a sikerek és kudarok okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében nyílik lehetőség. Cél a testkulturához kapcsolódó, valamint közösségben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó *kommunikációs* hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A *kezdeményezőkészség, a vállalkozói kompetencia* fejlesztése a testnevelés és sport természetéből adódóan már ebben az életkori szakaszban is elkezdődhet. A kooperatív feladatokban, kreativitást és kommunikációt igénylő páros és társas gyakorlatokban, mozgásos játékokban, a tanórai csapatversenyek lebonyolításában, kezdetben irányítottan, majd az önállóságot növelve oldják meg a problémákat a tanulók. Tanórán és a tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak, érdeklődésének leginkább megfelelő szerepet, feladatkört.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Ennek kialakítása kiemelkedő jelentőségű az alapfokú nevelés kezdeti szakaszaiban. A kezdetektől nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítésre, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváltó hatásai lehetnek. Az esztétikai élmény átélése, a kifejezőkészség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést, pozitív attitűdöt már ezen az iskolafokon is.

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám* az 1-2. évfolyamon	Javasolt óraszám az 1. évfolyamon	Javasolt óraszám a 2. évfolyamon
1. Előkészítő és preventív mozgásformák	25 óra	10 óra	15 óra
2. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	74 óra	38 óra	36 óra

3. Manipulatív természetes mozgásformák	58 óra	27 óra	31 óra
4. Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	35 óra	15 óra	20 óra
5. Természetes mozgásformák atlétikai jellegű feladatmegoldásokban	44 óra	20 óra	24 óra
6. Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	30 óra	15 óra	15 óra
7. Természetes mozgásformák az önvédelmi és küzdő jellegű feladatmegoldásaiban	20 óra	15 óra	5 óra
8. Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	42 óra	24 óra	18 óra
		164 óra	164 óra
		+ 16 óra szabad órakeret	+ 16 óra szabad órakeret
		Összesen Éves:180 óra heti 5 óra	Összesen Éves:180 óra heti 5 óra

1. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra + folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon. <i>Gimnasztika:</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.		<i>Matematika:</i> számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok. <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.

<p>Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban.</p> <p>Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>Stressz- és feszültségoldó alapgyakorlatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniiai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet.</p> <p>Stresszkezelés és feszültségoldó alapismeretek.</p> <p>Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</p>	<p>Órakeret 38 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>		

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása.</p> <p>Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése.</p> <p>A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző feladatokkal. Utánzó mozgások.</p> <p>Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltató mozgások egyszerűbb akadálypályán.</p> <p>Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása.</p> <p><i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltató és egyéb helyzetváltató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal.</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.</p> <p><i>Tolások és húzások:</i> Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p>	<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>

Függés- és lengésgyakorlatok:

Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.

Egyensúlygyakorlatok:

Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.

Gurulások, átfordulások:

Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészeken, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.

Támaszok:

Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.

A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:

Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.

Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erőkifejtés; lefutás fogalmak ismerete.

Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete.

A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései.

Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erőkifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése. Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. <i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tárgyakra vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon. <i>Labdavezetések kézzel:</i> Labdaérezkélő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás. <i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és</p>		<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Informatika:</i> médiainformatika.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>

<p>csoportokban; helyben és haladással. <i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás, labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása. A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése. A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése. A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása. Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele. A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Torna</i> Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás;). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkről megfelelő magasságú svédszekrényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Egyszerű páros és társas gúlatorna. <i>Tánc</i> A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek. <i>Környezetismeret:</i> az élő természet alapismeretei.</p>

<p>mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által.</p> <p>Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmikus járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzerek.</p> <p><i>Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok</i></p> <p>Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága.</p> <p>A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete.</p> <p>A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A Kölyökatlétika mozgásanyagának gyakorlása során az ügyesség, koordinációs képesség fejlesztése; a mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése.</p> <p>A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.</p>	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járas és futás mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között).</p> <p><i>Ugrások és szökdelések mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett</p>

<p>és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. <i>Dobások mozgásformái:</i> lökö-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>	<p>élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaskodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás, minikosárlabda, miniröplabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során. <i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül). <i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre. <i>Sportjáték-előkészítő kisjátékok:</i> Létszámfőlényes és létszámazonos helyzetek megoldása. Kooperatív miniröplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzései egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>

irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-tolások, emelések és hordások optimális erő kifejtéssel történő végrehajtása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erő kifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.		<i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erő kifejtés, sportszerűség, düh, erő kifejtés, csel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségekben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG		Magyar nyelv és

<p><i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készsletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal a lehetőségek függvényében:</i></p> <p>Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások,; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek.</p> <p><i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az alternatíván választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.</p> <p><i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	<p><i>irodalom:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei az első évfolyam végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i></p> <p>Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása.</p> <p>A testrészek megnevezése.</p> <p>A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése.</p> <p>A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei.</p> <p>Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása.</p> <p>Az iskolatáska gerinckímélő hordása.</p> <p>A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk.</p> <p>A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete.</p> <p>Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat.</p> <p>Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése.. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.</p>
---	--

	<p><i>Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igényné és örömforrássá válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i> A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i> Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során.</p>
--	--

Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.

2. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra + folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének kialakítása. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megismertetése. A testi és lelki egészségért való személyes felelősség megalapozása. A mozgáskoordináció fejlődésével a test- és térérzékelés javítása, az izomtudat kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Egy- és kétsoros vonal, sor, oszlop, többes oszlopok, félkör és kör alakzatok, (szét)szórt alakzat, nyitódás, zárkózás, fordulatok helyben, mozgás körben és különböző mozgásútvonalon.</p> <p><i>Gimnasztika:</i> Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal, eszközök felhasználásával vagy eszköz nélkül. Egyszerű nyújtó, erősítő és lazító, szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelmi szabályoknak megfelelően eszközzel vagy eszköz nélkül. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, lézógyakorlatok. Alapvető tartásos és mozgásos szakkifejezések megismerése, elsajátítása és végrehajtása. Játékos gyakorlatsorok zenére, zenés gimnasztika.</p> <p>Keringésfokozó feladatok; játékos, zenés gimnasztika erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Keringésfokozó és testtartásjavító játékok.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. Motoros tesztek végrehajtása. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó</p>		<p><i>Matematika:</i> számtan, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometriai alakzatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, tájékozódás, helymeghatározás, az emberi szervezet megfigyelhető ritmusai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadó képesség, közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>

<p>gyakorlatok. Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok és az interaktív relaxáció gyakorlatai. Stressz- és feszültségoldó alapgyakorlatok. Stresszkezelés és feszültségoldó alapismeretek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés helyének és szerepének megértése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. Elemi ismeretek a szívről, a csontozatról és az izomzatról. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek, a medence középhelyzetének, az iskolatáska-hordás gerinckímélő módjának megismerése. A motoros tesztekkel kapcsolatos alapvető ismeretek. Alapvető tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek megértése, a testrészek ismerete. Higiéniiai alapismeretek: izzadás, mosakodás, váltócipő. Relaxációs alapismeretek: ellazulás, nyugalom, jó közérzet. Környezettudatosság: takarékoság, öltözői rend, saját felszerelés és a sporteszközök megóvása. Személyes felelősség: alapvető szabályrendszer, a feladatok megindítását és megállítást jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, baleset-megelőzés alapvető szabályainak megismerése, rendszabályok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, levezetés, fáradás, pihenés, feszítés, nyújtás, erősítés, ernyesztés, alakzat, testtartás, fájdalomküszöb, relaxáció, testrész, egészség, higiénia, felelős viselkedés, erő, lábtorna, izomláz, folyadékpótlás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában a cselekvésbiztonság formálása.</p> <p>Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák fejlesztése.</p> <p>A mozgástanulás folyamatában a természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásminták változatos és stabil végrehajtásának elérése - lehetőség szerint – a Kölyökatletika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Helyben és haladással az ütközések elkerülésével; különböző irányokban és sebességgel; megindulásokkal és megállásokkal; irány- és sebességváltással; meghatározott, majd önállóan alkotott mozgásútvonalakon; dinamikus kar- és lábmozgásokkal összekötve; akadályok leküzdésével; dalra, énekre, zenére; menekülő, üldöző</p>		<p><i>Matematika:</i> térbeli tájékozódás, síkidomok, törtek alapjai.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási</p>

<p>feladatokkal. Utánzó mozgások.</p> <p>Egyszerű, 2–4 mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok egyénileg, párban és csoportban végrehajtva. Ugrások és szökdelések, talajra érkezések. Helyváltoztató mozgások egyszerűbb akadálypályán.</p> <p>Járás, futás, oldalazás, szökkenés, szökdelés egy és két lábon, kettőzött szökdelés, galoppszökdelés mint alapvető természetes mozgáskészségek, valamint kombinációik végrehajtása.</p> <p><i>Lendítések és körzések:</i> Különböző testrészekkel; testhelyzetekben; irányokba; tempóban; ritmusban végrehajtott mozdulatok gyakorlása.</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Testrészek, ízületek differenciált hajlítása és nyújtása; szimmetrikusan, aszimmetrikusan; különböző testrészek hajlítása és nyújtása helyváltoztató és egyéb helyzetváltoztató mozgások közben; hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve eszközhasználattal.</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző testrészekkel, ellentétesen („csavarodások”); fordítások és fordulatok különböző kiinduló helyzetekből; negyed, fél, háromnegyed és egész fordulat helyben, ugrással; fordítások és fordulatok párban, tükörképben és azonosan; fordulatok különböző helyváltoztató mozgások közben, különböző eszközökkel és eszközökön.</p> <p><i>Tolások és húzások:</i> Toló és húzó mozdulatok helyben, különböző erőkifejtéssel, testrészekkel és eszközökkel; nagyobb tömegű eszközök húzása és tolása fokozódó erőkifejtéssel, csoportosan. Közös egyensúlyi helyzetek megtalálása párokban toló és húzó mozdulatokkal. Különböző testrészek emelése párokban.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások 3-4 fős csoportokban, párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, bordásfalon, alacsonygyűrűn, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően; „vándormászás” függőállásban vagy függésben.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészekben és testhelyzetekben stabil és egyenetlen felületen; talajon, vonalon és különböző eszközökön, szereken fokozatosan nehezedő feltételek mellett (alátámasztás szélességének csökkentése, eszközmagasság, dinamikus kar- törzs- és lábgyakorlatok bekapcsolása, helyben és haladással, fordulattal stb.); szimmetrikus és aszimmetrikus helyzetekben; közös súlypont megtalálásával párokban. Egyensúlyi helyzetek megtalálása lassú hely- és helyzetváltoztató mozgásokból; eszközök egyensúlyban tartása helyben különböző testrészekkel, illetve eszközökkel; egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i></p>	<p>alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
--	--

<p>Vízszintes tengely és hossz tengely körül; különböző testrészeken, irányokba és sebességgel; társsal, társakkal; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes vagy utólagos mozgással összekapcsolva.</p> <p><i>Támaszok:</i></p> <p>Karhajlítások és nyújtások támaszhelyzetekben; testsúlymozgatások (testsúlyáthelyezések), támlázás helyben különböző testhelyzetekben. Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is): talajon, különböző irányokba, sebességgel, mozgásútvonalakon, mozgásirányokba; szerekre fel, szerekről le, szereken át; lépegetések kézzel és lábbal különböző támaszhelyzetekben; csúszások, kúszások, mászások, átbújások; talicskagyakorlatok; fel-, le-, átmászások eszközökre.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i></p> <p>Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, alkotó, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok megismerése. A közösség összeteljesítményén alapuló versenyjátékok alkalmazása. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó versenyfeladatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése.</p> <p>Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás fogalmak ismerete.</p> <p>Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal vagy társakkal végzett gyakorlatok ismerete.</p> <p>A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései.</p> <p>Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hely- és helyzetváltoztató mozgás, járás, futás, oldalazás, szökdelés, ugrás, lendítés, körzés, hajlítás, nyújtás, fordítás, fordulat, tolás, húzás, emelés, hordás, függés, lengés, egyensúlyozás, gurulás, átfordulás, támasz, mozgásirány, mozgásútvonal, mozgássík, erő kifejtés, lendület, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 26 óra
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sporteszközök balesetmentes használatának rögzítése.</p> <p>Az egyéni képesség- és készségszinthez igazodó eszközhasználati formák kihívást jelentő és egyben élményszerű gyakoroltatása.</p> <p>A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes labdagörgetések talajon és a testen, labdaterelések, gurítások és dobások: különböző technikával; kiinduló helyzetekből; távolságra; célra; többféle anyagú, méretű, formájú, súlyú labdával. Alsó, felső, mellső dobások. Guruló, pattanó és levegőben érkező labdák és egyéb eszközök elkapása egyénileg, párban és csoportban, helyben, haladással. Gurítások, dobások és elkapások egyéb feladatokkal. <i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Álló, guruló labda rúgása álló helyzetből, lassú mozgásból szabadon, társhoz, célra. Labdakontroll és labdavezetési gyakorlatok a láb részeivel; tértárgyak vagy társak között; helyben és járás közben; meghatározott mozgásútvonalakon. Guruló labda megállítása talppal, belsővel. Játékos passzgyakorlatok falhoz, társhoz. 2–3 vagy több játékos együttműködése különböző alakzatokban, átadások irányának megváltoztatásával. Rúgások célra, különböző távolságra és magasságban. Rúgó feladatok kézből, pattanásból szabadon. <i>Labdavezetések kézzel:</i> Labdaérezkélő gyakorlatok helyben, járás, futás és irányváltoztatás közben. Labdapattintások; labdavezetés: helyben és haladással testrészek körül; különböző kiinduló helyzetekben, irányokba és mozgásútvonalakon, magasságban; fokozódó sebességgel; ritmustartással és ritmusváltással egyénileg, párban, csoportban; a vizuális kontroll csökkentésével; labdavezetés közben megállás, elindulás. <i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra, magasságokra, irányokba; háló (zsinór) fölött; különböző magasságban és ívben; párban és csoportokban; helyben és haladással. <i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékokban:</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, egyszerű sportjáték előkészítő kis játékok; alkotó, kreatív és kooperatív játékok megismerése. Népi gyermekjátékok alkalmazása. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versengések.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Biztonságos és balesetmentes eszközhasználat ismerete. Az egyes manipulatív alapmozgások vezető műveletei, tanulási szempontjai. Térbeli és energia-befektetésbeli ismeretek az eszközhasználat relációjában. Az eszközkezelés lehetőségeinek megkülönböztetése. A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	<p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Informatika:</i> médiainformatika.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködésünk, mozgások, tájékozódási alapismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurítás, dobás, elkapás, labdavezetés, labdaátvétel, rúgás, ütés, sporteszköz, használati szabály, kosárfogás, bekísérés, terelés, pattintás,</p>

labdaív, alsódobás, felsődobás, mellsődobás.
--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pozitív megerősítés és a hibajavítás, valamint a segítségadás elfogadása.</p> <p>A tér-, izom- és egyensúlyérzékelés fejlesztése.</p> <p>A helyes testtartás kialakítása, a mozgások esztétikus végrehajtása, a ritmus és mozgás összhangjának megteremtése.</p> <p>A test fölötti kontroll szerepének tudatosítása.</p> <p>Az improvizációs készség fejlesztése, a tánc egyre pontosabbá, felszabadultabbá, kreatívabbá tétele.</p> <p>A magyar népi kultúra iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Torna</i></p> <p>Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre, hátra; tarkóállás; bátorugrás; lebegő- és mérlegállás; kézállást előkészítő gyakorlatok). Ugrások, támaszugrások és rávezető gyakorlataik az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkről megfelelő magasságú svédszekrényre (függőleges repülés, felugrás térdelésbe, felguggolás, huszárugrás). 2–4 mozgásforma kapcsolatából alkotott egyszerű tornagyakorlatok végrehajtása; kötél és/vagy rúdmaszás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás). Alaplendület és leugrás alacsonygyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. Egyszerű páros és társas gúlatorna.</p> <p><i>Tánc</i></p> <p>A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulatának, dinamikájának kifejezése a gyermeki kreativitás által.</p> <p>Kísérő zenére, saját énekekre vagy belső lüktetésre épülő ritmikus járások, dobogás, taps, az ütemhangsúly érzékeltetésének gyakorlatai. Több, kiválasztott motívum, egyszerű motívumkapcsolatok. Páros és csoportos egyszerű térformájú motívumfüzerek.</p> <p><i>Tornához és tánchoz kapcsolódó játékok</i></p> <p>Szerep- és szabályjátékok, illetve kreatív és kooperatív játékok torna, illetve tánc jellegű mozgásformák beépítésével. A néphagyományból ismert, sport jellegű, párválasztó, fogyó-gyarapodó és kapuzó játékok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Mozgáskapcsolatok a testrészek és a társak viszonylatában, a térbeli tudatosság összetevőinek felismerése, saját és a társak testi épségének fontossága.</p>		<p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, improvizáció, ritmikai ismeretek.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az élő természet alapismeretei.</p>

A táncokkal kapcsolatos alapfogalmak, néhány néphagyomány ismerete. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tornaszer, spicc, feszes testtartás, támasz, függés, egyensúlyozás, ritmuskövetés, tornaelem, mászókulcsolás, megkülönböztetés, felismerés, kör, sor, pár, kapu, lépés (motívum), rögtönzés (improvizáció), tempó, kígyóvonal, csigavonal.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetes mozgásformák, sokoldalú alkalmazása az atlétikai jellegű mozgások végrehajtása során. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. A gyakorlási folyamat során az önértékelés fejlesztése, a gyakorlás fontosságának, hatásának tudatosítása az ügyesség, és koordináció fejlődésében.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás és futás mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó sebességgel, különböző irányokba, mozgásútvonalon, különböző lépésfrekvenciával és lépéstávolsággal, szabadon és akadályok felett (természetes és kényszerítő körülmények között). <i>Ugrások és szökdelések mozgásformái:</i> egyenletes vagy változó ugrástávolsággal, magassággal, irányokban, mozgásútvonalon páros és egy lábon, különböző síkokban, kis ismétlésszámokkal. <i>Dobások mozgásformái:</i> lökö-, hajító- és vető gyakorlatok: döntően célbadobással vízszintesen és/vagy függőlegesen változó, váltakozó irányokba, különböző anyagú, formájú, súlyú eszközökkel.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban</i> Szabályjátékok, feladatjátékok, atlétikai jellegű futások, ugrások és dobások akadálypályákon, kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői, a rajthoz kapcsolódó vezényszavak, a dobásokhoz kapcsolódó balesetvédelmi szabályok, idő- és távolságmérés. A kitartás pozitív értéként való elfogadása.</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, mérhető tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Futóiskola, dobóiskola, ugróiskola, lendületszerzés, elrugaskodás, repülés, érkezés, elugrás, felugrás, leugrás, karlendítés, sprint (vágta), légzésszabályozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldása során a természetes hely- és helyzetváltoztató és manipulatív természetes mozgásformák játékos formában történő alkalmazásával a játéktevékenység fejlesztése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése a taktikai gondolkodás megalapozása és a csapathoz való pozitív viszony alakítása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Kis létszámú, játékos hely-, helyzetváltoztató és manipulatív feladatmegoldások:</i> labdarúgás, minikosárlabda, szivacskezilabda, illetve egyéb sportjáték jelleggel. Támadó és védekező szerepek kisjátékok közben. A játékszabályok fokozatos bevezetése a játéktevékenység során.</p> <p><i>Labdarúgás:</i> A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. Kapura rúgások (kapus nélkül).</p> <p><i>Szivacskezilabda:</i> Passzgyakorlatok, kapura lövések.</p> <p><i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek alacsony gyűrűre..</p> <p><i>Sportjáték-előkészítő kisjátékok:</i> Létszámfölényes és létszámazonos helyzetek megoldása.</p> <p>Kooperatív minirőplabda játékok; célbadobó-, ütő- és rúgójátékok; vonaljátékok; „cicajátékok”; zsinórlabda; sportjátékok kislétszámú mérkőzéseit egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Mozgáskapcsolatok megértése eszközzel, társakkal. Baleset-megelőzési ismeretek. Játékfeladatok, játékszabályok keretein belüli cselekvés, a társas szabályok megsértésének észlelése és jelzése, alkalmazkodás az irányításhoz. A sportszerűség fogalmának megértése.</p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok és alakításuk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> testünk és életműködéseink, tájékozódási alapismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékfeladat, játékszabály, helyezkedés, labdatartás, üres terület, védekezés, támadás, összjáték, technikai elem, együttműködés, sportszerűség, győztes, vesztes, megegyezés, különbözőség, másság, elfogadás, szabályszegés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az önvédelmi és a küzdő jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önvédelmi és küzdő mozgások gyakorlása közben az önszabályozás fejlesztése. A sérülésmentes eséstechnikák kialakításának elkezdése, a húzások-	

	tolások, emelések és hordások optimális erőkifejtéssel történő végrehajtása.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Társtolások és húzások:</i> Különböző kiinduló helyzetből, a test különböző részeivel, változó, váltakozó erőkifejtéssel. <i>Kötélhúzások:</i> Párban és csapatban különböző kiinduló helyzetekből. <i>Esések és tompításaik:</i> Előre, hátra, oldalra, le és át.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A mozgásos feladatok végrehajtásának vezető műveletei, a gyakorlatok fogalmi készlete, a küzdés baleset-megelőzési és szabályrendszere, a sportszerű küzdés rítusának ismerete.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önkontroll, küzdés, tompítás, esés, erőbedobás, erőkifejtés, sportszerűség, düh, erőkifejtés, csel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az igény felkeltése a megismert mozgásos tevékenységek szabadidős tevékenységként való végzése iránt. Örömteli, közösségben történő gyakorlásuk révén a tantárgyhoz fűződő kedvező attitűdök, érzelmi és szociális területek erősítése, fejlesztése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés az alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készletükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal a lehetőségek függvényében:</i> Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen siklások; gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal, Egyéb szabadidős mozgásos tevékenységek. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az alternatívan választható szabadidős tevékenységek tanulásához tartozó minimális fogalmi készlet, az aktív játék lehetőségeinek felismerése, jellemzőinek ismerete, a tevékenységekhez tartozó balesetvédelmi szempontok ismerete, a szabad levegőn mozgás környezeti és időjárási feltételeinek, egészségvédő értékeinek</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek.</p>

<p>megértése, a környezetvédelem melletti elkötelezettség jelentőségének megértése, mások szándékainak tartós figyelembevétele, a csoporthoz tartozás megélése a közös mozgás által, aktív kezdeményező, a sport mint örömforrás megélése, az egyén erős oldalának felfedezése.</p> <p><i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Aktív játék, aktív pihenés, szabadidős tevékenység, sporteszköz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a második évfolyam végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Az alapvető tartásos és mozgásos elemek felismerése, pontos végrehajtása. A testrészek megnevezése. A fizikai terhelés és a fáradás jeleinek felismerése. A szív és az izomzat működésének elemi ismeretei. Különbségtétel a jó és a rossz testtartás között álló és ülő helyzetben, a medence középhelyzete beállítása. Az iskolatáska gerinckímélő hordása. A gyakorláshoz szükséges térformák ismerete gyors és célszerű kialakításuk. A testnevelésórák alapvető rendszabályai, a legfontosabb veszélyforrásai, balesetvédelmi szempontjai ismerete. Fegyelmezett gyakorlás és odafigyelés a társakra, célszerű eszközhasználat. Az aktív-mozgásos relaxáció gyakorlatainak felismerése. A mozgás és a nyugalom harmóniájának felfedezése önmagára és másokra vonatkoztatva.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások folyamatos végrehajtása egyszerű kombinációkban a tér- és energiabefektetés, valamint a mozgáskapcsolatok sokrétű felhasználásával. A játékszabályok és a játékszerepek, illetve a játékfeladat alkalmazása.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák mozgásmintáinak végrehajtási módjainak, és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete. Fejlődés az eszközök biztonságos és célszerű használatában. A feladat-végrehajtások során pontosságra, célszerűségre, biztonságra törekvés. A sporteszközök szabadidős használata igénnyé és örömforrássá válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> Fesztes tartással, esztétikus végrehajtásra törekedve 2-4 mozgásformából álló egyszerű tornagyakorlat bemutatása. Stabilitás a dinamikus és statikus egyensúlyi helyzetekben talajon és</p>
---	--

	<p>emelt eszközökön. Próbálkozás a zenei ritmus követésére különféle ritmikus mozgásokban egyénileg, párban és csoportban. A párhoz, társakhoz történő térbeli alkalmazkodásra törekvés tánc közben. A tanult tánc(ok) és játékok térformáinak megvalósítása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i> A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatléтика játékaiban.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i> Az alapvető manipulatív mozgáskészségek elnevezéseinek ismerete. Tapasztalat azok alkalmazásában gyakorló és feladathelyzetben, sportjáték-előkészítő kisjátékokban. A játékfeladat megoldásából és a játékfolyamatból adódó öröm, élmény és tanulási lehetőség felismerése. A csapatérdek szerepének felismerése az egyéni érdekekkel szemben, vagyis a közös cél fontosságának tudatosulása. A sportszerű viselkedés néhány jellemzőjének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Használható tudás természetben végzett testmozgások előnyeiről és problémáiról. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályának ismerete. A sporteszközök kreatív felhasználása a játéktevékenység során. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés okainak ismerete.</p>
--	--

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Kerettantervi óraszám* az 3-4. évfolyamon	Javasolt óraszám a 3. évfolyamon	Javasolt óraszám a 4. évfolyamon
1. Előkészítő és preventív mozgásformák	25 óra	10 óra	15 óra
2. Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	57 óra	27 óra	30 óra
3. Manipulatív természetes mozgásformák	70 óra	35 óra	35 óra
4. Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	36 óra	31 óra	35 óra
5. Természetes mozgásformák atlétikai jellegű feladatmegoldásokban	40 óra	20 óra	20 óra
6. Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	30 óra	15 óra	15 óra
7. Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	40 óra	26 óra	14 óra
		164 óra	164 óra
		+ 16 óra szabad órakeret	+ 16 óra szabad órakeret
		Összesen 180 óra heti 5 óra	Összesen 180 óra heti 5 óra

3. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 10 óra+ folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. <i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú		<i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra,

<p>gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása. Keringéscsökkentő feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel, erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyágfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i> A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> Preventív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkotással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fitnesz tesztek pontosabb végrehajtása.</p> <p>Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>Higiéniaival és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>Stressz- és feszültségoldó alapgyakorlatok. Stresszkezelés és feszültségoldó alapismeretek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai. A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzuszámolás. A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése. Higiéniai alapismeretek: a biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei. Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása. Környezettudatosság: takarékoskodás, öltözéki rend, saját felszerelés és a sporteszközök megőrzése. Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.</p>	<p>vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>
---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötel által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Lendítések, körzések:</i> Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p> <p><i>Tolások, húzások:</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p> <p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése;</p>

<p>Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, mászórúdon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészeken és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása mozgásban különböző testrészekkel, illetve eszközökkel. Egyéb egyensúlygyakorlatok.</p> <p><i>Gurulások, átfordulások:</i> Különböző szereken, eszközökön; különböző kiinduló helyzetekből, előzetes és utólagos mozgással, egyensúlygyakorlatokkal, illetve manipulatív mozgásokkal összekapcsolva. Társsal, társakkal tükörképben és azonosan, társon át.</p> <p><i>Támaszok:</i> Haladás kéztámaszos helyzetekben (utánzó mozgásokkal is) komplex akadálypályán, nehezített feltételek mellett. Ugrások, lépegetések kézzel („támlázás”) és lábbal különböző támaszhelyzetekben. Elszakadás a talajtól kézzel és/vagy lábbal különböző támaszhelyzetekből. Fel-, le-, átmászások eszközökre nehezített feltételekkel.</p> <p><i>A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékok:</i> Szerep-, szabály- és feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, népi gyermekjátékok a helyváltoztató természetes mozgásformák felhasználásával. Akadályversenyek, különböző magasságú eszközök leküzdésével. A közösség összteljesítményén alapuló versenyjátékok. A saját egyéni teljesítmény túlszárnyalását célzó egyéni versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A térbeli tudatosság (érzékelés): elhelyezkedés a térben; mozgásirány; a mozgás horizontális síkjai; a mozgás végrehajtásának útvonala; a mozgás kiterjedése. Az energiabefektetés tudatossága: idő, sebesség; erő kifejtés; lefutás. Kapcsolatok, kapcsolódások: testrészekkel; tárgyakkal és/vagy társsal, vagy társakkal. A tematikus területhez kapcsolódó mozgásos feladatok elnevezései. Az egyes mozgások vezető műveleteinek, tanulási szempontjainak fogalmi ismerete.</p>	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és helyzetváltoztató mozgás, térérzékelés, testérzékelés, mozgáskapcsolat, mozgásos játék, játékszabály, játékszerep, gyorsaság, állóképesség, erő, akadályverseny.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkézese gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellő dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetések feladatok.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szerveszerűen.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban</i></p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Bonyolultabb játékfeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat.</p> <p>A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.</p> <p>Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználatl összefüggésben.</p> <p>Az eszközkézelés lehetőségeinek megkülönböztetése.</p> <p>A játékfeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása.</p> <p>Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett.</p> <p>Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás.</p> <p>Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek.</p> <p>Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése.</p> <p>A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése.</p> <p>A torna- és a tánc elemek gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez.</p> <p>Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése.</p> <p>A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása.</p> <p>Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Torna:</i></p> <p>Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; támaszúgrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkáról és/vagy minitrambulínról, egyéni-páros-társas</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok,</p>

<p>egyensúly- és gúlagyakorlatok. Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. 3-4 mozgásforma kapcsolatában tornagyakorlatok önálló alkotása és végrehajtása egyénileg és párokban; kötél- és/vagy rúdászás kísérletek mászókulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek aerobikgyakorlatok.</p> <p><i>Tánc:</i> Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. Motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfüzerek, gyermektáncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. <i>Tornához és táncához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	<p>mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurulás, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játsszó”, felkérés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.</p>
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás- és futás mozgásformái:</i> egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erőkifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt. <i>Ugrások és szökdelések ugrásformái:</i> Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság változtatásával, páros és egylábban, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggolótechnikával-; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk . <i>Dobások mozgásformái:</i> Egy- és kétkezes hajítómozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, , dobóritmus, sarok-talp gördülés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékfeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcsele labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen. <i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás a kosárlabdában. <i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban. <i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban. <i>Szivacskezilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal. <i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i> Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), helyzetekben (2:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok labdarúgás-, kezilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzése kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete. Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.</p> <p><i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása. Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása. Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás óraszám helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai. Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.</p> <p>Hátúszás Szárzöldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka). <i>Feladatok háton:</i> felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton. <i>Hátúszás lábtempó:</i> siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása. <i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel. <i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p> <p>Gyorsúszás Szárzöldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka, légvétel, ritmus) <i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.</p>

<p><i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.</p> <p><i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.</p> <p><i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.</p> <p><i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.</p> <p><i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai.</p> <p>A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.</p> <p><i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklási és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p> <p><i>Amennyiben az intézményben az 1-2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	A szabadtéri és természetben űzött mozgásos tevékenységek alapvető egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készségekkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása a lehetőségek függvényében:</i> Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i> A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek, házi bajnokságok</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismeretek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság. <i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>		<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek.</i></p> <p><i>Környezetismeret: testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,	
A fejlesztés várt eredményei a harmadikévfolyamos ciklus végén	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusmérés. A leveztetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és légzőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete.</p>	

	<p>A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása.</p> <p>Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása.</p> <p>A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása.</p> <p>A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén.</p> <p>Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltató természetes mozgásformák</i></p> <p>Az alapvető hely- és helyzetváltató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>Az alapvető hely- és helyzetváltató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal.</p> <p>A bonyolultabb játékeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása.</p> <p>A természetes hely- és helyzetváltató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i></p> <p>A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása.</p> <p>A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése.</p> <p>A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása.</p> <p>A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>Részben önállóan tervezett 3-4 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is.</p> <p>A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás.</p> <p>Gurulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet.</p> <p>A tempóváltozások érzékelése és követése.</p> <p>A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i></p> <p>A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete.</p>
--	---

	<p>Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i> Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i> Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

4. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Előkészítő és preventív mozgásformák	Órakeret 7 óra+ folyamatos
Előzetes tudás	A tanóra menetét segítő egyszerű alakzatok kialakítása és megtartása. Az alapvető gimnasztikai szakkifejezések ismerete és végrehajtása. A fittség, a higiénia, a baleset-megelőzés és a környezettudatosság területein megszerzett elemi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testnevelés optimális tanulási környezetének további erősítése. Az elemi kommunikációs szabályok, formák és jelek megszokottá tétele, a testi és lelki egészségért való személyes felelősség tudatosítása. A szervezési feladatok körének bővítése, egyre önállóbbá tétele. Az egészségfejlesztés alapvető területein szerzett ismeretek gyarapítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Térbeli alakzatok és kialakításuk (rendgyakorlatok):</i> Tér- és távköz, többsoros vonal kialakítása. A tanórai feladat végrehajtásához szükséges egyéb térformák kialakítása. <i>Gimnasztika:</i> Nyújtó, erősítő és ernyesztő hatású szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok végrehajtása az ízületi és gerincvédelem szabályainak megfelelően eszköz nélkül és különböző eszközökkel. Játékos gyakorlatsorok zenére. Bemelegítő és levezető gyakorlatok</p>		<p><i>Környezetismeret:</i> tájékozódási alapismeretek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>egyéni, párban és társakkal végrehajtva eszköz nélkül és különböző eszközöket felhasználva. Tudatos izomfeszítés, nyújtás és ernyesztés, légzőgyakorlatok a bemelegítésben és levezetésben. Tartásos és mozgásos elemek önálló végrehajtása.</p> <p>Keringéscsökkentő feladatok; zenés gimnasztika fokozódó intenzitással és terjedelemmel; gyermekaerobik gyakorlatsorok erőfejlesztő és aerob állóképesség-fejlesztő jelleggel. Ízületi mozgékonyfejlesztés, aktív és passzív, dinamikus és statikus nyújtó gyakorlatokkal. Koordinációfejlesztő finommotoros gyakorlatok különféle eszközökkel. Testséma-, tér- és testérzékelés-fejlesztő játékos gyakorlatok.</p> <p><i>Játék:</i></p> <p>A térbeli tudatosságot, az energiabefektetés tudatosságát és a testtudatot alakító, koordinációfejlesztő szerepjátékok, szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i></p> <p>Prevenatív, szokásjellegű tevékenységformák végzése egyedül, párban és csoportban. A biomechanikailag helyes testtartást kialakító és fenntartó gyakorlatok önálló alkatással és végrehajtással. Egy-egy nyújtó és erősítő hatású gyakorlat önálló végrehajtása a testtartásért felelős főbb izomcsoportokra korrekciós céllal is. Motoros, illetve fittségi tesztek pontosabb végrehajtása.</p> <p>Aktív, mozgásos relaxációs gyakorlatok, a progresszív és az interaktív relaxáció gyakorlatai.</p> <p>Higiéniával és a környezettudatossággal kapcsolatos ismeretek tudatos alkalmazása.</p> <p>Stressz- és feszültségoldó alapgyakorlatok. Stresszkezelés és feszültségoldó alapismeretek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A bemelegítés és levezetés alapvető szabályainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás jellemzői, fontossága, a gerincvédelem szabályai.</p> <p>A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek. Pulzuszámolás.</p> <p>A tartásos és mozgásos elemek szakkifejezéseinek bővülése.</p> <p>Higiéniás alapismeretek: a biológiai éréssel járó testi változások alapismeretei.</p> <p>Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.</p> <p>Környezettudatosság: takarékoskodás, öltözéki rend, saját felszerelés és a sporteszközök megőrzése.</p> <p>Személyes felelősség: feladatok megindítását és megállítását jelző kommunikációs jelek felismerése és alkalmazása, egészség, sport, életviteli és életmód alapismeretek, biztonság, baleset-megelőzés és elsősegély-nyújtási alapismeretek.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alakzat, testséma, helyes testtartás, sérülés, megelőzés, tartásos elem, mozgásos elem, stressz, feszültség, életmód, táplálkozás, fittség, edzettség, mozgásintenzitás, hajlékonyság, vélemény.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások elnevezéseinek, legfontosabb vezető műveleteinek ismerete. Fentiek alkalmazása egyszerű játékhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mozgáskoordináció fejlődésével párhuzamosan az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgásformák stabilá és automatizálttá tétele, változó körülmények között is optimális precizitás kialakítása. Az alapvető mozgáskészségek tanulásának folyamatában nagyfokú cselekvésbiztonság kialakítása - lehetőség szerint – a Kölyökatletika mozgásanyagának beépítésével. Az egyéni, a páros és a csoportos tanuláshoz szükséges személyes és szociális kompetenciák továbbfejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Járások, futások, oldalazások, szökdelések és ugrások:</i> Fordulattal, ritmus- és irányváltással; manipulatív feladatokkal kombinálva; mozgáskapcsolatokban, vonalak, bóják, ugrókötél által meghatározott mozgásútvonalakon; változó magasságú akadályok beiktatásával; különböző ritmusú és tempójú zenére. Szökdelések, el-, fel- és leugrások és érkezések zenére, ritmikusan, áthajtások közben, különböző eszközök segítségével; manipulatív mozgásokkal összekötve. Haladás kiépített, komplex akadálypályán. Három-öt mozgásformából álló helyváltoztató mozgássorok alkotása és végrehajtása zenére is. Menekülés és üldözés különböző tértárgyak, akadályok kerülésével, egyéb taktikai feladatokkal.</p> <p><i>Lendítések, körzések:</i> Különböző testrészekkel különböző iramú és sebességű mozgások közben. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a lendítésekre és körzésekre építve (zenére is).</p> <p><i>Hajlítások és nyújtások:</i> Különböző testhelyzetek kialakítása hajlításokkal és nyújtásokkal az egyéni kreativitást felhasználva. Hajlítások és nyújtások összekapcsolása futásból felugrással, illetve különböző eszközökkel. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a hajlításokra és nyújtásokra építve (zenére is).</p> <p><i>Fordítások és fordulatok:</i> Fordítások különböző helyváltoztató mozgásokhoz kapcsolva. Fél és egész fordulat helyben, ugrással különböző eszközökön is. Fordulatok manipulatív eszközökkel kombinálva. Rövid mozgássorok alkotása és végrehajtása önállóan vagy párban a fordításokra és fordulatokra építve (zenére is).</p> <p><i>Tolások, húzások:</i> Különböző eszközök húzása és tolása egyénileg, párokban és csoportokban fokozódó erő kifejtéssel, különböző eszközökkel és testrészekkel.</p> <p><i>Emelések és hordások:</i> Társemelések és társhordások csoportokban, illetve az egyéni kompetenciáktól függően párokban. Különböző eszközök emelése és hordása az ízület- és gerincvédelem alapelveinek megfelelően.</p> <p><i>Függés- és lengésgyakorlatok:</i> Mászókötélen, mászórudon, bordásfalon, alacsonygyűrűn, egyéb játszótéri eszközökön az egyéni kompetenciáknak megfelelően. „Vándormászás”.</p> <p><i>Egyensúlygyakorlatok:</i> Különböző testrészekkel és testhelyzetekben stabil és labilis felületen, csukott vagy bekötött szemmel. Egyensúlyi helyzetek megtalálása hely- és helyzetváltoztató mozgásokból, illetve manipulatív eszközhasználattal. Társas egyensúlygyakorlatok a közös súlypont megtalálásával. Eszközök egyensúlyban tartása</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> kifejezés, alkotás, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p> <p><i>Matematika:</i> műveletek értelmezése; geometria, mérés, testek.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Manipulatív természetes mozgásformák	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Az eszközök ismerete, balesetmentes használata. A manipulatív alapmozgások vezető műveletei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos gyakorlás és a gyakorlás általi fejlődés örömteli megélése során a magabiztosság erősítése. Bátor, sikerorientált tanulási igény megalapozása, ezzel hozzájárulás a szabadidős aktivitások és játéktevékenység mindennapi életben való használatához. A finommotorika fejlesztése – lehetőség szerint – a Kölyökatlétika mozgásanyagának beépítésével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Dobások (gurítások) és elkapások:</i> Egy- és kétkezes gurítások és dobások helyből, majd haladásból. Különböző ívben és sebességgel érkező labdák és egyéb eszközök elkapása párban és csoportokban nehezített feltételek mellett. Alsó, felső, mellső dobások párban és csoportokban különböző erővel, irányba és távolságra <i>haladó mozgás közben</i>. Gurítások, dobások és elkapások egyszerű cselekkel és egyéb feladatokkal kombinálva. Labdaátadások játékhelyzetekben. Kapura dobások talajról. Páros és hármas kapcsolatok kialakítása játékhelyzetekben.</p> <p><i>Rúgások, labdaátvételek lábbal:</i> Labdás koordinációs gyakorlatok labdavezetéssel különböző alakzatokban. Labdavezetés- és labdakontroll-gyakorlatok váltakozó sebességgel és/vagy irányban társak között mindkét láb használatával. Belső csüd, teli csüd, teljes csüd, külső csüd használata feladatmegoldásoknál. „Dekázás” mindkét láb használatával. Rúgások a lábfej különböző részeivel helyből, mozgásból. Játékos passzgyakorlatok. Kézből rúgásfeladatok meghatározott célra, távolságra „dropból” is próbálkozva.</p> <p><i>Labdavezetések kézzel:</i> A társsal azonosan, illetve tükörképben; váltakozó irányban, sebességgel, akadályok felhasználásával; kreatív feladatalkotással; labdadobással, gurítással kombinálva egyénileg, párban és csoportban; csoportos labdavezetések feladatok.</p> <p><i>Ütések testrésszel és eszközzel:</i> Puha labda és léggömb ütése testrésszel, rövid és hosszú nyelű ütővel különböző célfelületekre, távolságokra és magasságokra; háló (zsinór) fölött különböző magasságban és ívben a vizuális kontroll csökkentésével; egyénileg, párban és csoportban, tükörképben és azonosan. Ütések tenyeres és fonák mozgásmintával; szerveszerűen.</p> <p><i>A manipulatív természetes mozgásformák gyakorlása játékban</i> Szabály- és feladatjátékok, sportjáték-előkészítő kisjátékok, alkotó és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok. A manipulatív mozgásokat alkalmazó, pontosságra, csökkenő hibaszázalékra, növekvő</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életvitel, háztartás.</p>

<p>sikerességre, kreatív eszközhasználatra irányuló egyéni, páros és csoportos versenyek.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Bonyolultabb játékeladatok által megkövetelt, szabályok szerinti eszközhasználat.</p> <p>A manipulatív eszközhasználati technikák vezető műveletei.</p> <p>Térbeli és energiabefektetésbeli ismeretek az eszközhasználattal összefüggésben.</p> <p>Az eszközzel való kezelés lehetőségeinek megkülönböztetése.</p> <p>A játékeladat által megkövetelt szabályok szerinti eszközhasználat ismerete.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, akarat, sporteszköz, használati szabály, lábfej, tenyeres, fonák, dekázás, droprúgás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	<p>A tanult tornaelemek, táncmozdulatok felismerése, végrehajtása.</p> <p>Egyszerű, 2–4 mozgásformák összekapcsolása, esztétikus végrehajtás mellett.</p> <p>Nyújtott karú támaszhelyzetek. Eredményes mászókulcsolás.</p> <p>Magabiztos statikus és dinamikus egyensúlyi helyzetek.</p> <p>Egyszerű tánclépésekkel, a zene ritmusára a tanár, a pár, a társak mozgásának többnyire sikeres követése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felelősségteljes gyakorlás révén az önálló tanuláshoz szükséges képességek fejlesztése.</p> <p>A tornajellegű feladatok kombinált megoldásával a testérzékelés, a tér-, izom- és egyensúlyérzékelés továbbfejlesztése.</p> <p>A torna- és a táncművelés gyakorlásával hozzájárulás a relatív erő- és a ritmusképesség fejlődéséhez.</p> <p>Az esztétikus mozgásvégrehajtás rögzítése.</p> <p>A tánc jellegű feladatok tanulása közben a térbeliség (mozgás), az időbeliség (ritmus) és dinamika összehangolása.</p> <p>Ösztönzés az együttműködésre, alkalmazkodásra, a másik nem, a másik személy, a másik csoport elfogadására és megbecsülésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p><i>Torna:</i></p> <p>Torna-előkészítő mozgásanyag. Talajgyakorlatok (gurulóátfordulás előre és hátra az egyéni kompetenciákhoz illeszkedő nehézséggel - különböző kiinduló helyzetből, repülési fázissal, szerekre, párban, csoportban; fellendülési kísérletek segítségadással vagy nélküle kézállásba; kézenátfordulás oldalt, támaszúgrások az egyéni kompetenciákhoz igazodva talajról, ugródeszkaról és/vagy minitrambulínról, Alaplendület és leugrás gyűrűn és/vagy nyújtón és/vagy játszótéri eszközökön. Kötél- és/vagy rúdmaszás kísérletek</p>		<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Ének-zene:</i> magyar népi mondókák, népi gyermekjátékok, mozgásos improvizáció, ritmikai ismeretek.</p>

<p>mászókulcsolással (3 ütemű mászás); gyermek aerobikgyakorlatok.</p> <p><i>Tánc:</i> Kreatív tánc különböző ritmusú, tempójú zenére. A fantázia és képzelet megjelenítése játékosan, önállóan alkotott mozgásokon keresztül zenére (kreatív tánc). A zene hangulata, dinamikája hatásának a mozgás általi kifejezése a gyermeki képzelőerő, kreativitás által. Páros vagy társas táncfolyamatok összhangban. Motívumismeret bővülése és az adott tánc(ok) struktúrájának egyre mélyebb megértése és végrehajtása. Páros és csoportos, változatos térformájú motívumfüzerek, gyermektáncok. Ritmusgyakorlatok egész testtel, a különböző testrészek ritmusában egyszerű párhuzamosságok kivitelezése. <i>Tornához és táncához kapcsolódó játékok, versenyek, bemutatók:</i> Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok tornajellegű mozgásformák illesztésével. Népi játékok énekekre, dalra, zenére. Kreativitásra, esztétikumra és mozgáspontosságra épülő egyszerű torna- és táncbemutatók.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornamozgások megnevezése, torna és testnevelés megkülönböztetése. Baleset- és sérülésveszélyes helyzetek elkerülésének módjai, a személyes teljesítőképesség határai átlépésével kapcsolatos kockázatok létezésének elfogadása. A tanult dalok szövege, a tanult táncokhoz kapcsolódó népi hagyományok, ünnepek elnevezései. A táncjellegű feladatmegoldások a Tánc és dráma kerettanterv mozgásanyagával összekapcsolhatók.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gurulás, fellendülés, kéztámasz, spicc, egyensúlygyakorlat, tornaelem, alátámasztási pont, aerobik, pontozás, párvezetés, tánc, ütemmutató (metrum), szinkópa, szünet, táncház, fonó, „játészó”, felkérés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az atlétika jellegű feladatmegoldásokban</p>	<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai alapgyakorlatok végrehajtása, azok vezető műveleteinek ismerete. Különböző intenzitású mozgások többször rövid ideig történő fenntartása játékos, változó körülmények között, illetve játékban. Széleskörű mozgástapasztalat a Kölyökatlétika játékaiban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskola alapgyakorlatainak fokozódó pontosságú végrehajtása. Idő-, és tempóérzékelésen alapuló tartós futások gyakorlása. A mozdulat- és reakciógyorsaság, az aerob képességek és a törzs- és ízületi stabilizáció fejlesztése. Az atlétikai jellegű alapmozgások tanulása iránti motiváció erősítése a mozgások pontosságra törekvő, változatos gyakorlásával. Az önértékelés további erősítése. A testséma, a testtudat, a figyelem összpontosításának és a figyelem rugalmasságának fejlesztése.</p>	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Járás- és futás mozgásformái:</i> egyenletes és változó, illetve váltakozó ritmussal, sebességgel, erő kifejtéssel, lépéstávolsággal és/vagy lépésfrekvenciával; komplex akadálypályán; vágtafutás; tartós futás különböző terepeken; rajtgyakorlatok és a guggolórajt.</p> <p><i>Ugrások és szökdelések ugrásformái:</i> Ugróiskolai gyakorlatok, sorozatszökdelések az ugrástávolság és -magasság változtatásával, páros és egylábban, különböző síkokban; távolugrás-kísérletek elugrósávból guggoló- és/vagy lépőtechnikával; magasugrás-kísérletek átlépő technikával; komplex futó- és ugróiskolai gyakorlatvariációk .</p> <p><i>Dobások mozgásformái:</i> Egy- és kétkezes hajító-, lökő- és vetőmozdulatok célra, változó távolságra, különböző kiinduló helyzetekből. A forgómozgások előkészítő gyakorlatai. Hajítómozgások 3 lépéses dobóritmusban.</p> <p><i>Az atlétikai jellegű mozgások alkalmazása játékokban és a Kölyökatlétika versenyrendszerében:</i> A Kölyökatlétika mozgásrendszerére épített szabályjátékok, feladatjátékok, kreatív és kooperatív játékok, önálló, páros és csoportos ugróiskolai gyakorlatsorok, játékok alkotása. A Kölyökatlétika eszközkészletének sokoldalú felhasználása kontrollált csapatversenyek formájában.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az energia-befektetés tudatosságának összetevői. A futó-, ugró- és dobófeladatokhoz tartozó mozgások megnevezései, a tanult mozgások vezető műveletei, idő- és távolságmérés, atlétikai eszközök elnevezései. A Kölyökatlétikai versenyforma ismerete, az egyéni szerepvállalás fontossága a csapat eredményessége érdekében. Közös szervezés, egymás teljesítményének értékelése és elfogadása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Matematika:</i> geometria, mérés, testek.</p> <p><i>Vizuális kommunikáció:</i> közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása, látványok megfigyelése, leírása.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Futó-, ugró- és dobóiskola, váltott lábú szökdelés, váltás, gát, forgás, dobóritmus, sarok-talp gördülés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat a manipulatív természetes mozgásformák gyakorló- és feladathelyzetben történő alkalmazásáról. Motivált tanulás a játék folyamatában. Összjáték-tapasztalatok az egyszerű támadó és védő helyzetekről. A sportszerű viselkedés jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásával hozzájárulás a taktikai gondolkodás fejlődéséhez. A közös játékeladatok során a csapatérdek hangsúlyos megjelenítése az egyéni érdekekkel szemben. A játéktevékenység során kialakuló döntéshelyzetek során a célszerű mozgásválasz megtalálása. A szabadidő aktív közösségi játékkal történő kitöltése igényének megerősítése. A tevékenységek során az énközpontúság csökkentése, ezáltal a taktikai gondolkodás további fejlesztése, az egyén csapathoz való pozitív viszonyának további megerősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Általános technikai és taktikai tartalmak:</i> Támadó és védő feladatok terület- és emberfogással kisjátékok közben; páros cselezési feladatok, testcel labdavezetéssel, játékos passzgyakorlatok; passzgyakorlatok labdavezetéssel kombinálva 1:1, 2:1, 3:1 ellen.</p> <p><i>Minikosárlabda:</i> Kosárra dobási kísérletek helyből, büntetődobás alacsony palánkra; megindulás, megállás, sarkazás a kosárlabdában.</p> <p><i>Miniröplabda:</i> Kosárérintés és alkarérintés, alsó egyenes nyitás puha labdákkal, léggömbbel egyénileg, párokban, csoportokban.</p> <p><i>Labdarúgás:</i> Rúgások kapura és társhoz belsővel, belső csüddel, teljes csüddel, labdaátvételek; labdakontroll-gyakorlatok, lövő- és testcselek nehezedő feltételek mellett. A kispályás labdarúgás szabályainak alkalmazása 4:1 felállási formában, rombuszalakzatban. A felállási forma alkalmazása Területnyitás támadásban. Területszűkítés védekezésben. Kapusok szerepe védekezésben, támadásban.</p> <p><i>Szivacskezilabda:</i> Kapura dobási kísérletek helyből, nekifutásból, páros lefutásból. Passzgyakorlatok. Ismerkedés a kapusjátékkal.</p> <p><i>Sportjáték-előkészítő (kis)játékok:</i> Létszámazonos (1:1; 2:2; 3:3; 4:4 ellen), létszámfölényes helyzetekben (2:1, 3:1, 4:1, 4:2 ellen) labdarúgás, szivacskezilabda, minikosárlabda (streetball) jelleggel; kis létszámú cicajátékok</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások, geometria.</p> <p><i>Magyar nyelv- és irodalom:</i> kommunikációs jelek felismerése és értelmezése.</p>

<p>labdarúgás-, kézilabda-, kosárlabda jelleggel, fokozatos szabálybevezetéssel; területfoglaló, menekülő-üldöző taktikai játékok; palánkkosárlabda, miniröplabda, vonaljátékok, (kooperatív) zsinórlabda, átfutós röplabda puha labdákkal; sportjátékok rögtönzött mérkőzései kis létszámú csapatokkal, egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Kommunikációs formák és jelek felismerése a csapatjáték során. A kisjátékokhoz szükséges sportági alapszabályok ismerete.</p> <p>Törekvés a társas szabályok betartására. A sportszerű viselkedést igénylő helyzetek felismerése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Labdaív, területvédelem, cselezés, emberfogás, területfoglalás, technikai végrehajtás, taktikai gondolkodás, kooperatív játék, labdabirtoklás, emberelőny, esélykiegyenlítés, győzelem, vereség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A gyorsúszás vagy hátúszás közül egy úszásnem választása.</p> <p>Az uszodában szükséges magatartási, higiéniai és balesetvédelmi szabályrendszer tudatosítása, a személyes felelősség kialakítása és az uszodai szabályok betartása.</p> <p>Egy úszásnem (gyorsúszás vagy hátúszás) technikájának rögzítése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az úszásoktatás óraszám helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>A vízhez szoktatás gyakorlatai, a vizes környezet balesetvédelmi és higiéniai rendszabályai.</p> <p>Vízbiztonság, siklás hason és háton. Tudatos levegővétel az úszás rávezető gyakorlataiban.</p> <p>Hátúszás</p> <p>Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka).</p> <p><i>Feladatok háton:</i> felfekvés a hátra kapaszkodással, fejbeállítás, csípőemelés; háton lebegés segítséggel és önállóan; felfekvés hátra segítséggel és önállóan; lebegés háton önállóan; lebegés és siklás háton.</p> <p><i>Hátúszás lábtempó:</i> siklás háton; hátúszó lábtempó úszólappal és labdával; hátúszó lábtempó, segítséggel; hátúszás lábtempó segítséggel és önállóan; háton lebegés, siklás és a hátúszás lábtempó összekapcsolása; hátúszás lábmunka önálló gyakorlása.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> a víz tulajdonságai, testünk, életműködéseink.</p>

<p><i>Hátúszás kartempó:</i> hátúszás kartempó – késleltetve; mélytartásból, majd magastartásból; egykaros hátúszás-kísérletek, a levegővétel.</p> <p><i>Hátúszás kar- és lábtempó összhangjának megteremtése:</i> hátúszás lábtempó, késleltetett kartempó; hátúszás kar- és lábtempó technikai gyakorlatai.</p> <p>Gyorsúszás Szárazföldi rávezető gyakorlatok (karmunka, lábmunka. légvétel, ritmus)</p> <p><i>Gyorsúszás lábtempó:</i> siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.</p> <p><i>Gyorsúszás kartempó:</i> gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.</p> <p><i>Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése:</i> gyorsúszás technikai feladatok; gyorsúszás kar- és lábtempó gyakorlása.</p> <p><i>Gyorsúszás levegővétele:</i> a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.</p> <p><i>Úszások a mélyvízben:</i> gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral-lábbal, hátrafordulós levegővétellel; úszás szabadon.</p> <p><i>Ugrások, taposások:</i> beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás és előkészítő gyakorlatai.</p> <p>A téri tájékozódás, tér- és mélységérzékelés fejlesztése úszó és merülő gyakorlatokkal. Adott úszásnem technikai gyakorlatai koordinációs céllal. Játékos páros és társas vízi feladatok erőfejlesztő céllal.</p> <p><i>Vízhez kötött játékok:</i> Hajóvontatás, siklasi és vízbeugrási versengések, víz alatti fogók, játékos úszógyakorlatok; játékos vízi csapatversenyek eszközökkel, vízilabda-, illetve röplabdajellegű labdás játékok, egyéb játékok különféle eszközökkel.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott úszástechnikával kapcsolatos fogalmi készlet ismerete, az uszoda élet- és balesetvédelmi ismeretei, önbizalom és bizalom mások iránt, az úszástanulással, vízben mozgással kapcsolatos érzések kommunikációja, irányítás általi alkalmazkodás.</p> <p><i>Amennyiben az intézményben az 1-2. osztályban is megoldott az úszásoktatás, a tematikai egység céljait és követelményeit a helyi tantervben ennek figyelembe vételével kell meghatározni.</i></p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Felfekvés, gyorsúszás, hátúszás, fejesugrás, késleltetés, levegővétel, merülés, mentés, életvédelem, örvény, pánik, félelem, fáradtság.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szabadtéri és természetben üzött mozgásos tevékenységek alapvető</p>	

	<p>egészségvédelmi és környezettudatos szabályai. Az időjárási körülmények hatása a testmozgásra. Mozgástapasztalat néhány szabadidős mozgásrendszerrel.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az alternatív, szabadidős mozgásformák további megismerése és kipróbálása. A kihívást jelentő, új sportágak révén a mozgás iránti pozitív érzelmi bázis formálása. Az aktív szabad játék, majd a rekreáció a későbbi egészséget fenntartó, fejlesztő funkciójának megalapozása.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Ismerkedés újabb alternatív és szabadidős aktivitásokkal, technikai készségükkel, taktikai elemeikkel és szabályaikkal és/vagy az 1-2. osztályban választottak további gyakorlása</i> a lehetőségek függvényében: Szabad, aktív játéktevékenység; szabad mozgás a természetben változatos időjárási körülmények közepette; feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Az alternatív, szabadidős mozgásos tevékenységekben megvalósítható játékok.</i> A választott mozgásrendszerhez illeszkedő játékok, ügyességi csapatversenyek</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A választott szabadidős mozgásrendszerek elnevezései, alaptechnikai és taktikai elemei, legfontosabb szabályai, KRESZ-alapismertek, a szabadidős mozgásokhoz tartozó szabályok, eszközök ismerete, a szabadidő- és médiatudatosság. <i>A választás a helyi sajátosságok figyelembe vételével (képesített szakember, felszereltség) a helyi tanterv alapján történik.</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedési ismeretek.</i></p> <p><i>Környezetismeret: testünk, életműködéseink; időjárás, éghajlat.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rekreáció, szabadidő, játékszervezés, bőrbetegség, kullancs, UV-sugárzás,</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a harmadik évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Előkészítő és preventív mozgásformák</i> Egyszerű, általános bemelegítő gyakorlatok végrehajtása önállóan, zenére is. Önálló pulzusz mérés. A levezetés helyének és preventív szerepének megértése. A nyújtó, erősítő, ernyesztő és lézőgyakorlatok pozitív hatásainak ismerete. A gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák önálló kialakítása. Az alapvető tartásos és mozgásos elemek önálló bemutatása. A testnevelésórán megfelelő cipő és öltözet, tisztálkodás igényének megszilárdulása. A játékok, versenyek során erősödő személyes felelősség a magatartási szabályrendszer betartásában és a sportszerűen viselkedés terén. Különbségtétel az aktív és passzív ellazulás között. A „tudatos jelenlét” ismerete és annak alkalmazása a gyakorlatban.</p> <p><i>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák</i> Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Az alapvető hely- és helyzetváltoztató mozgások kombinálása térben, szabályozott energiabefektetéssel, eszközzel, társakkal. A bonyolultabb játékeladatok, a játékszerepek és játékszabályok alkalmazása. A természetes hely- és helyzetváltoztató mozgások megnevezése, valamint azok mozgástanulási szempontjainak (vezető műveletek) ismerete.</p> <p><i>Manipulatív természetes mozgásformák</i> A manipulatív természetes mozgásformák célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. A manipulatív természetes mozgásformák kombinálása térben és szabályozott energiabefektetéssel. A rendszeres gyakorlás és siker mellett az önálló tanulás és fejlődés pozitív élményének megerősödése. A pontosság, célszerűség és biztonság igényé válása. A sporteszközök szabadidős használatának állandósulása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a torna és tánc jellegű feladatmegoldásokban</i> Részben önállóan tervezett 3-6 torna- és/vagy táncelem összekötése zenére is. A képességszintnek megfelelő magasságú eszközökre helyes technikával történő fel- és leugrás. Nyújtott karral történő támasz a támaszugrások során. Gurulások, átfordulások, fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben viszonylag stabil egyensúlyi helyzet. A tempóváltozások érzékelése és követése. A tanult táncok, dalok, játékok eredeti közösségi funkciójának ismerete.</p>
---	--

	<p><i>Természetes mozgásformák az atlétikai jellegű feladatmegoldásokban</i></p> <p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok vezető műveleteinek ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között. A 3 lépéses dobóritmus ismerete. A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban. Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is. A Kölyökatléтика eszköz- és versenyrendszerének ismerete. A Kölyökatlétikával kapcsolatos élmények kifejezése.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a sportjátékok alaptechnikai és taktikai feladatmegoldásaiban</i></p> <p>A tanult sportjátékok alapszabályainak ismerete. Az alaptechnikai elemek ismerete és azok alkalmazása az előkészítő játékok során. Az egyszerű védő és a támadó helyzetek felismerése. Az emberfogásos és a területvédekezés megkülönböztetése. Törekvés a legcélszerűbb játékhelyzet-megoldásra. A csapatérdeknek megfelelő összjátékra törekvés. A sportszerű viselkedés értékévé válása.</p> <p><i>Természetes mozgásformák a vízbiztonságot kialakító és úszógyakorlatokban</i></p> <p>Egy úszásnemben 25 méter leúszása biztonságosan. Fejesugrással vízbe ugrás. Az uszodai rendszabályok természetessé válása. A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p> <p><i>Természetes mozgásformák az alternatív és szabadidős mozgásrendszerekben</i></p> <p>Legalább 4 szabadidős mozgásforma és alapszabályainak ismerete. A tanult szabadidős mozgásformák sporteszközei biztonságos használatának, alaptechnikai és taktikai elemeinek ismerete, alkalmazása. A szabadidős mozgásformák önszervező módon történő felhasználása szabad játéktevékenység során. A szabadtéren, illetve speciális környezetben történő sportolással együtt járó veszélyforrások ismerete.</p>
--	--

CIGÁNY NÉPISMERET

1-4. évfolyam

A hazai cigány nemzetiség számára a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. Megnöött a nemzetiségi nevelést és oktatást végző intézmények szerepe a kultúra közvetítésében, az identitás tudatosításában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és a képességek fejlesztésére kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, az ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A tantárgy sajátosságából - miszerint a család érték- és hagyománykövetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia - adódnak a célok és feladatok is. A cigány nemzetiségi nevelést, oktatást vállaló iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmódbeli szokásokkal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés- és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról. A tanulók tájékozottak abban, hogy a hagyományörzés családon kívüli színterei különböző intézmények és szervezetek. A népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására. A heti egy tanítási óra tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. A kerettanterv a népismeretet önálló tantárgyként tervezte.

A népismeret tantárgy feladata - identitás- és értékközvetítés - hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet. Így fokozatosan kialakulnak a tanulóknál azok a kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket önálló projektek lebonyolítására.

1-2. évfolyam

Az első két évfolyam az óvodából az iskolába való átmenetet képezi, ebből adódóan az időigényes cselekvésen alapuló tanulás, valamint az óraszervezési formák állnak a középpontban. Az egyéni érdeklődés döntő fontosságú. Törekedni kell a tanulók között lévő különbségek lépésről lépésre történő kiegyenlítésére.

A tantárgy bő teret kínál kérdések megfogalmazására és megválaszolására, kommunikációs helyzetek egyszerű nyelvi eszközökkel történő megoldására, a tér-idő fogalmának mélyítésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok	Órakeret 13 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Énkép alakítása, szülőszerepek, családi összetartozás tudatának mélyítése, rokonsági ágak árnyaltabb megismertetése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Személyes beszélgetések: énkép, szülők, család, rokonok - cigány megnevezések használata. Családrajz készítése.</p> <p>Távolabbi rokoni kapcsolatok megkülönböztetése.</p> <p>A család és a rokonság életének fontos eseményei (mindennapok és ünnepnapok). Magatartásformák.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Matematika:</i> számfogalom érlelése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> életünk hétköznapijai és ünnepnapjai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> emberalakok és mozgások ábrázolása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok, élethelyzetek elbeszélése, eljátszása.</p>
Kulcsfogalmak	Anya, apa, testvér, nagyszülő, család, rokon.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 13 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen környezet élő és élettelen dolgainak (növények, állatok, tárgyak) megláttatása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Jellemző tárgyak, épületek, képek megfigyelése.</p> <p>A településre jellemző helymeghatározások (templom, iskola, temető). Tájékozódás gyakorlása.</p> <p>A cigány családi ház, az utca jellegzetessége.</p> <p>A természet szeretete. Épített környezet: régen és ma.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejezőeszközök használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> egyéni élmények</p>

	<p>megfogalmazása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> élő és élettelen dolgok, a víz, a tűz szerepe.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> táj- és tárgyábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagismeret, eszközhasználat.</p>
Kulcsfogalmak	Ház, épület, utca, falu, város, élő és élettelen környezet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 12 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az idő múlására, valamint a helymeghatározásra vonatkozó kifejezések helyes használatának gyakorlása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A cigány meséken, eredetmondákon keresztül - az életkori sajátosságoknak megfelelően – betekintés az elődök életébe. A cigány mesemondás mássága. Emblematikus jelképek: zászló, himnusz.		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a cigány gyermekirodalom remekeiből, bábjáték.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> illusztráció készítése, rajzfilm megtekintése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, daltanulás.</p>
Kulcsfogalmak	Vándorlás, ló, szekér, zászló, himnusz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 22 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek tiszteletére, a szokások, hagyományok ápolására nevelés kezdete.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Ismerkedés szokásokkal (az év jeles napjai, az emberi élet fordulói), hagyományokkal: mondókák, gyermekversek, mesék hallatán.		<i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a cigány

<p>Hangutánzó játékok, hangadó és hangszerpótló eszközök megszólaltatása. Cigány dalok. Ünnepekhez kapcsolódó köszöntők, ajándékok, vendégvárás. Cigány ételek megismerése. A cigány tánc alapelemeinek kipróbálása.</p>	<p>gyermekirodalom gyöngyszemeiből.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> drámajátékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> hangok, ritmusok, daltanulás, zenekezdeményszerzési, muzsikálási tapasztalatok, hangszerek, zenehallgatás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartási ismeretek.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> ütemek, mozgásfajták, tánclépések.</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Találós kérdés, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, vers, mese, dal, hangszer, zene, tánc.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Cigány nyelvek</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A cigánysághoz való tartozás, kötődés vállalása. A közösség nyelvének megkedveltetése.</p>	
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Nyelvhasználat otthon (családban, rokonságban) és az iskolában (tanár, tanulók). Néhány gyermekirodalmi mű megtanulása magyar és cigány (beás és/vagy romani) nyelven. Köszönési formák, számolás 1-10-ig.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> az életkori sajátosságoknak megfelelő, kiejtés szerinti egyszerű nyelvhasználat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> válogatás a cigány gyermekirodalom műfajaiból.</p> <p><i>Ének-zene:</i> daltanulás, zenehallgatás.</p>

Kulcsfogalmak	Cigányok beszéde, hallás és utánmondás, figyelem, pontosság, gyakorlás.
----------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A cigány gyermekirodalom és ének-zene valamelyik műfajában a tanulók adjanak elő egy-egy szabadon választott művet, vagy mondják el tartalmát. Tudják megkülönböztetni a múlt és a jelen történéseit, eseményeit. Ismerjék családjukat, rokoni kapcsolataikat, tudjanak róla folyamatosan beszélni. Legyenek pozitív élményeik a cigány népcsoporttal, emberekkel, társakkal kapcsolatban.
---	--

3–4. évfolyam

A harmadik és negyedik évfolyam szoros kapcsolatban áll az első két évfolyammal. Ebben az időszakban azok a tanulási és tanítási folyamatok erősödnek, amelyek az iskolai teljesítményhez kötődnek. A tanulók személyes motiváltságára különös hangsúlyt kell fektetni.

A tantárgy lehetővé teszi a szóbeli kifejezőkészség nagymértékű fejlesztését élménybeszámolók, tapasztalatok megosztásának biztosításával. Mélyíti a tanulók kritikai gondolkodását, mindennapi felelősségvállalását.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Szerepek és személyek közötti kapcsolatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló önismeretének fejlesztése. Hasonlóságok és különbségek megláttatása, elfogadás, tolerancia gyakorlásának támogatása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A cigány család szerkezete, hierarchiája. Azonos családba (silyéd, chalado), nemzetségbe (vigă, nyamipe) tartozás elvei, szempontjai. Családi normák, szabályok. Generációk együttélése. Ragadványnevek. A rokoni kapcsolatok részletesebb kibontása, rendszerezése. Emberi viszonyok szélesebb spektruma. Egyéni és közösségi hasonlóságok, különbségek. Cigányközösségek bemutatása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mindennapi élethelyzetek elbeszélése, eljátszása. A nevek eredete, használata, helyesírása.</p> <p><i>Matematika:</i> becslések, fejszámolások, alpműveletek gyakorlása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szituációs játékok.</p>

Kulcsfogalmak	Féltestvér, unokatestvér, közösség, barátság, szabály.
----------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A lakóház körüli élő és élettelen környezet ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Helymeghatározásra vonatkozó kifejezések gyűjtésének és használatának segítése. Helyi tájékozódás gyakoroltatása. Az élet tiszteletére nevelés.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Szűkebb és tágabb környezet. A ház berendezési tárgyai. Különböző házak, utcák, terek. Adott település szerkezete. Az itt élő nemzetiségek. Viszonyítások (tér-idő) gyakorlása. Cigánytelepek-cigányközösségek bemutatása egyéni élmények, képek alapján. Gazdasági élet nyomai. Kötődés a természethez. Ehető és mérges gombák. Keresetkiegészítő tevékenységek. Gyógynövények (kamilla, gyermekláncfű, hársfa, csalán) és gyógyító hatásuk. Növénygyűjtés, bajelhárítás, orvoslás. Állatok a lakókörnyezetben, haszonállatok.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tér-idő helyes fogalomhasználata (előtt, mögött, mellett, előbb, utóbb).</p> <p><i>Környezetismeret:</i> élőhelyek, állatok és növények felismerése, csoportosítása, rendszerezése. Könyvtárhasználattal természetismereti kiadványok felfedezése (könyvek, magazinok).</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> táj- és tárgyábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egyszerű alaprajzok, makettek készítése.</p>
Kulcsfogalmak	Település, telep, cigánysor, gazdasági élet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Történelmi mesék felidézése, jelképek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az idő tagolására szolgáló kifejezések helyes használatának megtanítása. A múlt nagyjainak tiszteletére nevelés.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>A legfontosabb állami jelképek értelmezése. A cigány himnusz (Zöld az erdő) megtanulása. Híres cigányok régen és ma (irodalom, képzőművészet, zene). Népi és műköltészeti alkotásokban pozitív és a negatív hősök tulajdonságainak elemzése. Cigánydalok, cigányzenék, cigánytáncok. Modern irányzatok. Példaképek.</p>	<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> életutak és alkotások.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások másolása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ismerkedés a hangszerekkel, hangszerpótló eszközök (kanna, kanál, szájböngésző), zenehallgatás.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció, tánclépések tanulása.</p>
<p>Kulcsfogalmak</p>	<p>Jelkép, irodalom, képzőművészet, népzene, műzene, hangszerpótlás, példakép.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 22 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Cigány gyermekirodalom és ének-zene tárgykörben rövid művek ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Kommunikáció során szerzett ismeretbővítés, az információ cseréjének, sokféleségének tudatosítása.</p>	
<p>Ismeretek/Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Az év jeles napjaihoz, az emberi élet fordulóihoz kötött szokások (születés, keresztelés, háztűznéző, leánykérés, esküvő, menyasszonytánc, halál, virrasztás, temetkezés). Szolgáltató (betlehemezés, karácsonyi kántálás) és alkalmazott (búcsús és halottas énekek) hagyományok. A cigány kultúrkör színeinek és motívumainak felfedezése. A cigány tánc ritmuskíséréte. Üdvözlési formák, alkalmakhoz kapcsolódó köszöntések, jókívánságok. Babonák és hiedelmek (betegségdémonok, végzet, jóslás, szerencseszimbólumok).</p>	<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök használata.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> életmód és foglalkozás közötti összefüggés keresése, tárgykultúra.</p>	

<p>Istenhit. Hagyományos mesterségek bemutatása és kipróbálása (vályogvetés, kosárfonás, fa- és fémmegmunkálás, muzsikálás, lókereskedelem). Kultúraőrző fotók, tárgyak gyűjtése.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> Képfelismerések és megjelenítések.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> tánc típusok, csettintés, csapásolás gyakorlása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> mesterségek felelevenítése, használati tárgyak készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak Szokás, hagyomány, viselet, motívum, ritmus, mesterség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A másság megtapasztalása kommunikációs szinten.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adott településen beszélt cigány nyelv megszerettetése, népszerűsítése, átörökítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A cigány hangok helyes kiejtése. Írott szöveg olvasása. A két cigány nyelv megismerése. Szótárhasználat. Nyelvjárások és mesterségek kapcsolata. Memoriterek.		<i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök használata, nyomtatott szövegek kutatása, tanulmányozása.

Kulcsfogalmak	Írott és hallott szöveg, memoriter, szótár, nyelvjárás.
----------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A cigány irodalom minden műfajában legyenek képesek a tanulók előadni egy-egy szabadon választott művet. Ismerjék a lakóhelyükön élő nemzetiségeket, a cigány népcsoportot, annak hagyományos mesterségeit, szokásait, nyelvjárását. Képesek legyenek saját népcsoportjukról, rokonságukról, családjukról, nemzetiségi élményeikről szóban beszámolni. Adjanak elő cigány táncmotívumot és/vagy cigány dalt. A múlt és a kultúra megismerésével a tanulóknak formálódjon az azonosságtudat.
---	---

FELSŐ TAGOZAT

5-8. évfolyam

MATEMATIKA

5-8. évfolyam

BEVEZETÉS

A matematika kerettanterv az Nemzeti Alaptanterv (NAT) 2012 alapelvei szerint készült.

A kerettanterv a hagyományosan igényes oktatáson kívül nagy hangsúlyt fektet az *alapozó szakaszban* (1–6. évfolyam) a felzárkóztatásra, amely hozzájárul az *esélyegyenlőtlenség csökkentéséhez* is. Továbbá a kerettanterv lehetőséget biztosít a tehetséggondozásra is mind a négy évfolyamon. Így jobban a biztosítható a tanulók egyéni képességeinek fejlesztése.

Az óraszámok a törvényben meghatározott lehetséges számokhoz igazodnak.

Évfolyam	5.	6.	7.
Heti óraszám	4	3 + 2	3 + 1
Éves óraszám	148	111 + 74	111 + 37

CÉLOK ÉS FELADATOK

Az általános iskola 5–8. évfolyamán a matematikaoktatás megismerteti a tanulókat az őket körülvevő világ konkrét mennyiségi és térbeli viszonyaival, megalapozza a korszerű, alkalmazásra képes matematikai műveltségüket és az életkoruknak megfelelő szinten biztosítja a többi tantárgy tanulásához szükséges matematikai ismereteket és eszközöket. Alapvető célunk a gondolkodás képességének folyamatos fejlesztése és a kompetenciák kialakítása.

Az általános iskola 5–8. évfolyama egységes rendszert alkot, de – igazodva a gyermeki gondolkodás fejlődéséhez, az életkori sajátosságokhoz – két, pedagógiailag elkülöníthető periódusra tagolódik. Az alapozó szakasz utolsó két évében a tanulók gondolkodása erősen kötődik az érzékelés útján szerzett tapasztalatokhoz, ezért itt az integratív-képi gondolkodás fejlesztése a cél. A 7–8. évfolyamon elkezdődik az elvont fogalmi és elemző gondolkodás kialakítása is.

Ez a tanterv a NAT 2012-ben megfogalmazott fejlesztési célokhoz és a kijelölt legfőbb kompetenciaterületekhez kapcsolódó tananyagrendszert tartalmazza a fejlesztés-központúságot szem előtt tartva. A fejlesztő munkát a matematikai tevékenységek rendszerébe kell beépíteni. Ezért alapvető fontosságú, hogy az alapozó szakaszban a tevékenységek részletesen legyenek kifejtve, így például a mérések, a fogalomalkotást előkészítő játékok, az alapszerkesztések és a geometriai transzformációk tulajdonságainak megtapasztalása. Ezeket kiegészítik a tananyag feldolgozásában megjelenő munkaformák: a pár-, illetve csoportmunka, valamint a projektfeladatok. Természetesen az önálló feladatmegoldást, a differenciált munkaformát továbbra is alkalmazzuk.

A tevékenységek tárházába tartozik az eszközök használata, különös tekintettel az elektronikus eszközökre, azon belül az oktatási célú weblapokra az interneten.

Fejlesztendő a tanulók kommunikációs képessége, saját gondolataik szabatos megfogalmazása szóban és írásban; mások gondolatainak megértése, a vitákban érvek és ellenérvek logikus használata.

Az általános iskola felső tagozatán egyre nagyobb szerepet kap az elemző gondolkodás fejlesztése, a problémamegoldások mellett a felvetett kérdések igazságának, vagy hamisságának eldöntése, a döntések igazolása. A tanulók legnagyobb része ebben a korban jut el a konkrét gondolkodástól az absztrahálásig. Ezért a legfontosabb cél a konstruktív gondolkodás kialakítása,

amelyet a tanulók életkorának megfelelően manipulatív tevékenységek elvégeztetésével, az összefüggések önálló felfedeztetésével érhetünk el. Az önellenőrzéssel növeljük a tanulók önbizalmát, a változatos módszerekkel, a korosztálynak megfelelő játékos formákkal, kis lépéseken keresztül, természetes módon hangoljuk őket a matematika tudományának befogadására.

Fontos, hogy a valóságban előforduló problémákra a tanulók meg tudják találni a megfelelő matematikai modellt, azokat helyesen tudják alkalmazni. Ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a szövegértő, elemző olvasásra. Ugyanakkor azt is el kell érni, hogy a matematikában tanult ismereteket a tanulók alkalmazni tudják más műveltségi területeken is.

Fokozatosan kell kialakítani a matematika szaknyelvének pontos használatát és jelölésrendszerének alkalmazását.

Az általános iskolai matematikaoktatás alapvető célja, hogy a megszerzett tudás az élet minden területén, a gyakorlati problémák megoldásában is alkalmazható legyen.

FEJLESZTÉSI CÉLOK

1. Tájékozódás

- Tájékozódás a térben
- Tájékozódás az időben
- Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban

2. Megismerés

- Tapasztalatszerzés
- Képzelet
- Emlékezés
- Gondolkodás
- Ismeretek rendszerezése
- Ismerethordozók használata

3. Ismeretek alkalmazása

4. Problémakezelés és - megoldás

5. Alkotás és kreativitás: alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotások adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás

6. Akarati, érzelmi, önfejlesztő képességek és együttéléssel kapcsolatos értékek

- Kommunikáció
- Együtműködés
- Motiváltság
- Önismeret, önértékelés, reflektálás, önszabályozás

7. A matematika épülésének elvei

KULCSKOMPETENCIÁK

- A matematikai kulcskompetenciák folyamatos fejlesztése:
 - számlálás, számolás
 - mennyiségi következtetés, valószínűségi következtetés
 - becslés, mérés
 - problémamegoldás, metakogníció

- rendszerezés, kombinativitás
- deduktív és induktív következtetés
- A tanulók értelmi képességeinek – logikai készségek, problémamegoldó, helyzetfelismerő képességek – folyamatos fejlesztése
- A tanulók képzelőerejének, ötletességének fejlesztése
- A tanulók önellenőrzésének fejlesztése
- A gyors és helyes döntés képességének kialakítása
- A problémák, egyértelmű és egzakt megfogalmazása, megoldása
- A tervszerű és célirányos feladatmegoldási készség fejlesztése
- A kreatív gondolkodás fejlesztése
- A világról alkotott egyre pontosabb kép kialakítása
- A tanult ismeretek alkotó alkalmazása más tudományokban, a mindennapi életben

A HELYES TANULÁSI SZOKÁSOK, ATTITÚDÖK KIALAKÍTÁSA

A tanulók

- a számítások, mérések előtt becsléseket végezzenek,
- a feladatmegoldások helyességét ellenőrizzék,
- a feladatok megoldása előtt megoldási tervet készítsenek,
- a geometriai szerkesztések elkészítése előtt vázlatrajzot készítsenek,
- a szöveges feladatok megoldásánál a szöveget pontosan értelmezzék, és a választ valamint az ellenőrzést szabatosan írják le.

A tanulók

- gondolataikat pontosan, életkoruknak megfelelően a szaknyelv használatával tudják elmondani,
- a számolási készség kialakulása után használják a zsebszámológépet,
- **szakirodalomból, internetről, egyéb ismerethordozókból önállóan is gyarapítsák tudásukat,**
- tájékozódjanak a korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok és szaklapok körében,
- ismerjék a tananyaghoz kapcsolódó matematikatörténeti érdekességeket.

A négy év során tudatosan kell fejleszteni a tanulók lényegkiemelő képességét, analízáló és diszkussziós készségét, átfogó, nagyobb összefüggések felfedezésére is képes gondolkodását. Erre irányul a matematikaoktatásban a sokféle logikai feladat, a felfedezettő tanítás, az ismétlés, a rendszerezés, a szövegelemzés, a megoldások vizsgálata, a matematikai tartalmú játékok, és a tanár egyéniségétől, igényeitől függő, változatos módszertani megoldás. Az utóbbi években kiemelt cél a *matematikai kompetenciák* megszerzése, amelyeket új módszerek bevezetésével lehet kialakítani. Ilyenek például a *pár-*, *csoport-*, *illetve a projektmunkák*. A közösen, csoportban (vagy párban) végzett munka során ki kell alakítani a tanulók közötti együttműködést, a helyes munkamegosztást, az egyéni és a közösségi felelősségvállalást. A közös eredmény érdekében előtérbe kerül egymás személyének tiszteletben tartása, a szolidaritás, a tolerancia, a segítőkészség. Ebben a szocializációs folyamatban könnyebben fejleszthetők a tanulók egyéni képességei, könnyebben kialakul az intenzív érdeklődés és a kíváncsiság, ami elősegíti a hatékonyabb tanulást. A tanulók matematikai szemléletének kialakításában nagy segítséget nyújtanak az interaktív tananyagok és az internet rendszeres használata.

„A matematikai kompetencia: az alpműveletek és arányképzés alkalmazásának képessége a mindennapok problémáinak megoldása érdekében, a fejben és papíron végzett számítások során. A hangsúly a folyamaton és a tevékenységen, valamint a tudáson van. A matematikai kompetencia felöleli – eltérő fokban – a matematikai gondolkodásmód alkalmazásának képességét és az erre irányuló hajlamot (logikus és térbeli gondolkodás), valamint az ilyen jellegű megjelenítést (képletek, modellek, szerkezetek, grafikonok, táblázatok).

A matematika kompetenciához szükséges *tudás* magában foglalja a számok, a mértékek és szerkezetek, az alpműveletek és alapvető matematikai fogalmak és koncepciók és azon kérdések megértését, amelyekre a matematika válasszal szolgálhat.

Az egyénnek rendelkeznie kell azzal a készséggel, hogy alkalmazni tudja az alapvető matematikai elveket és folyamatokat a mindennapok során, otthon és a munkahelyen, valamint hogy követni és értékelni tudja az érvek láncolatát. Képesnek kell lennie arra, hogy matematikai úton indokoljon, megértse a matematikai bizonyítást és a matematika nyelvén kommunikáljon, valamint hogy megfelelő segédeszközöket is alkalmazzon.

A matematika terén a pozitív *hozzáállás* az igazság tiszteletén és azon a törekvésen alapszik, hogy a dolgok okát és azok érvényességét keressük.”

/Kulcskompetenciák az élethosszig tartó tanuláshoz – Európai referenciakeret anyagából/

5. évfolyam

Éves óraszám: 148

Heti óraszám: 4

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
Gondolkodási módszerek	Folyamatosan fejlesztendő
Számтан, algebra	$57=17+11+15+14$
Függvények, az analízis elemei	5
Geometria, mérés	$29 = 8+14+7$
Valószínűség, statisztika	Folyamatos

A szabadon hagyott órák felhasználása

- számonkérés
- tehetséggondozás
- projektfeladatok elvégzése és megbeszélése

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Annak eldöntése, hogy egy elem beletartozik-e egy adott halmazba. Több, kevesebb, ugyanannyi fogalma. Állítások igazságtartalmának eldöntése. Néhány elem sorba rendezése, az összes eset megtalálása (próbálgatással).		
A tematikai egység, nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerezést segítő eszközök használata. Halmazszemlélet fejlesztése. Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása. Kommunikáció fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Számok csoportosítása, halmazba rendezése adott feltételek szerint.</p> <p>Halmazok metszete, uniója, részhalmaz fogalma szemlélet alapján</p> <p>Adott tulajdonságú pontok keresése.</p> <p>Elemek elrendezése, rendszerezése.</p> <p>Néhány elem sorba rendezése, kiválasztása különféle módszerekkel.</p>	<p>Halmazszemlélet kialakítása</p> <p>Tárgyak tulajdonságainak kiemelése, halmazba rendezése: összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.</p>	<p>Vizuális kultúra, technika, testnevelés, földrajz.</p>	
<p>Szövegértelmezés.</p> <p>Relációk ismerete: egyenlő, kisebb, nagyobb, több, kevesebb.</p> <p>Logikai kifejezések használata: nem, és, vagy, minden, van olyan, legalább, legfeljebb.</p>	<p>Értő, elemző olvasás és a lényegkiemelő képesség fejlesztése.</p> <p>Kommunikáció fejlesztése a nyelv logikai elemeinek használatával.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom.</p>	
<p>Megoldások megtervezése, eredmények ellenőrzése.</p>	<p>Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés.</p>		
Kulcsfogalmak/	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész, igaz, hamis, nem,		

fogalmak	és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen, legalább, legfeljebb.
-----------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra		Órakeret 78 óra
Előzetes tudás	<p>Számok helyes leírása és olvasása a tízes számrendszerben 10 000-ig. A számok különféle alakjainak (alaki-, helyi-, valódi) helyes értelmezése. Két-két szám összehasonlítása. Számok sorba rendezése növekvő és csökkenő sorrendben. Számszomszédok helyes megállapítása, számok kerekítése. A tanult számok számegyenesen való ábrázolása.</p> <p>Negatív számok a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság). Kis nevezőjű törtek szemléletes fogalma, előfordulásuk a mindennapi életben.</p> <p>Matematikai jelek használata: +, -, •, :, =, <, >, ().</p> <p>Az ésszerű becslés és a kerekítés alkalmazása a matematika különböző területein. Fejben számolás száz-as számkörben. A négy alpművelet, a műveleti sorrend és a zárójelhasználata természetes számok halmazán. Szorzás és osztás legfőbb kétjegyű számmal. Ellenőrzés.</p> <p>Páros és páratlan számok, többszörös, osztó, maradék fogalma.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Megoldási terv készítése, az eredmény becslése, megoldás után a becsült érték és a tényleges megoldás összevetése.</p> <p>Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése. Pénzügyi ismeretek alapozása.</p> <p>Ellenőrzés, önellenőrzés.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Természetes számok milliós számkörben.</p> <p>Alaki érték, helyi érték.</p> <p>Számok csoportosítása, ábrázolásuk számegyenesen.</p> <p>A négy alpművelet elvégzése.</p> <p>Műveleti sorrend.</p>	<p>A számfogalom mélyítése, egyre bővülő számkörben.</p> <p>A természetes szám modellként való kezelése</p> <p>különböző fogalmi tartalmak – darabszám, mérőszám, értékmérő, jel – szerint</p> <p>A számok helyesírása.</p> <p>Számok ábrázolása számegyenesen.</p> <p>Kombinatorikus gondolkodás alapelemeinek alkalmazása számok kirakásával.</p>	<p>Földrajz.</p> <p>Mindennapi pénzforgalom.</p>	

	<p>Becslési készség fejlesztése. Közelítő értékek szükségességének alakítása. Értő-elemző olvasás, problémamegoldó képesség fejlesztése, következtetési készség fejlesztése.</p>	
<p>Negatív szám értelmezése modellekkel: adósság, hőmérséklet. Ellentett, abszolút érték. Negatív számok összeadása, kivonása, szorzásuk és osztásuk természetes számmal.</p>	<p>Készpénz, adósság fogalmának továbbfejlesztése. Mélységek és magasságok értelmezése matematikai szemlélettel. Számolási készség fejlesztése.</p>	<p>Gazdaságtan: bankszámlakivo nat Történelem: időszalag</p>
<p>A tört és a tizedes tört fogalma. A tört értelmezése kétféle modellel. Tört helye a számegyenesen. Törtek nagyság szerinti összehasonlítása. Összeadás, kivonás a törtek körében. Törtek szorzása, osztása természetes számmal. Tizedes törtek kerekítése. Átlagszámítás.</p>	<p>A törtek szemléltetése, a törtfogalom kialakítás kisnevezőjű törtek esetében. A törtek egész szomszédainak meghatározása, és ennek alkalmazása a számegyenesen törtéző ábrázoláskor. Matematikai jelek értelmezése (<, >, = stb.) használata. A műveletfogalom mélyítése. A számolási készség fejlesztése gyakorlati feladatokon keresztül.</p>	<p>Ének-zene: hangjegyek értékének és a törtszámoknak a kapcsolata. Matematika: valószínűség- számítás Átlagolás szerepe a mindennapi életben.</p>
<p>Egyszerű elsőfokú, egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel.</p>	<p>Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése. Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Ellenőrzés.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fo galmak</p>	<p>Természetes számok, alaki és helyi érték. Negatív számok, előjel, ellentett, abszolút érték. Közönséges tört, számláló, nevező, közös nevező.</p>	

	Tizedes tört.
--	---------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	<p>Egyszerű térbeli és síkbeli alakzatok felismerése. Egyszerű térbeli és síkbeli alakzatok megnevezése.</p> <p>Vonalak (egyenes, görbe). Hosszúság és távolság mérése (egyszerű gyakorlati példák).</p> <p>Négyzet, téglalap jellemzői, kerületük. Kör létrehozása, felismerése, jellemzői.</p> <p>A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői.</p> <p>Mérés, mértékegységek.</p> <p>Mérés alkalmi és szabványos egységekkel, valamint azok többszöröseivel. Egyszerű számítások elvégzése önállóan. A tanult mértékegységek átváltása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Alakzatok.</p> <p>Helymeghatározás síkban.</p> <p>Mérés, mennyiségek.</p> <p>A sík- és térszemlélet fejlesztése. A vizuális képzelet fejlesztése, a területfogalom továbbfejlesztése.</p> <p>Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése.</p> <p>Számolási készség fejlesztése.</p> <p>A szaknyelv helyes használatának kialakítása.</p> <p>Pontos munkavégzésre nevelés.</p> <p>Esztétikai érzék fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Alakzatok.</p> <p>Testek geometriai jellemzői.</p> <p>A tér elemei: pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.</p> <p>Párhuzamosság, merőlegesség, konvex alakzatok.</p> <p>Síkidomok, sokszögek szemléletes fogalma.</p>	<p>A tanult térelemek felvétele és jelölése.</p> <p>Merőleges és párhuzamos rajzolása vonalzóval.</p> <p>Síkidomok, tulajdonságainak vizsgálata, közös tulajdonságok felismerése.</p>	<p>Építészet.</p> <p>Vizuális kultúra: párhuzamos és merőleges egyenesek megfigyelése környezetünkben.</p>
<p>Mérés:</p> <p>szabványmértékegységek: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg.</p>	<p>Szabványmértékegységek ismerete és átváltásának fejlesztése: hosszúság, terület, térfogat, űrtartalom, idő, tömeg.</p>	<p>Technika, földrajz, mérések a mindennapi életben</p>

<p>A szög mérése, egységei. A szög fajtái. Kocka, téglatest tulajdonságai, hálója. Téglatest (kocka) felszínének és térfogatának kiszámítása.</p>	<p>Mennyiségi következtetés, becslési készség fejlesztése. Szögmérő Testek építése, tulajdonságaik vizsgálata. Testek csoportosítása adott tulajdonságok alapján használata.</p>	<p>Történelem: görög „abc” betűinek Technika: téglatest készítése, tulajdonságainak vizsgálata. Vizuális kultúra: egyszerű tárgyak, geometriai alakzatok tervezése, modellezése használata</p>
<p>Ponthalmazok. A távolság szemléletes fogalma, adott tulajdonságú pontok keresése. Két pont, pont és egyenes távolsága. Két egyenes távolsága. Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok.</p>	<p>Körző, vonalzó helyes használata, két vonalzóval párhuzamosok, merőlegesek rajzolása. Törekvés a szaknyelv helyes használatára (legalább, legfeljebb, nem nagyobb, nem kisebb...)</p>	<p>Vizuális kultúra: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése, a tér leképezési módjai.</p>
<p>Kör, gömb szemléletes fogalma. Sugár, átmérő.</p>	<p>Körök, minták keresése a környezetünkben, előfordulásuk a művészetekben és a gyakorlati életben. Minták szerkesztése körzővel. Esztétikai érzék fejlesztése.</p>	<p>Csillagászat: égitestek. Testnevelés és sport: labdák. Hon- és népismeret: népművészeti minták, formák.</p>
<p>Adott egyenesre merőleges „szerkesztése”. Adott egyenessel párhuzamos „szerkesztése”. Téglalap, négyzet, derékszögű háromszög „szerkesztése”.</p>	<p>Törekvés a pontos munkavégzésre. A szerkesztés lépéseinek átgondolása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Pont, egyenes, szakasz, félegyenes, sík, merőlegesség, párhuzamosság, szögfajta. Távolság, szög. Síkidoimok: sokszög, kör, Testek: Kocka téglatest (csúcs, él, lap), gömb.</p>	

	Konvexitás. Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat.
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás a számegyenesen. Szabályfelismerés, szabálykövetés. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Helymeghatározás gyakorlati feladatokban. A Descartes-féle derékszögű koordinátarendszer. Sakklépések megadása, torpedó játék betű-szám koordinátákkal. Osztálytermi ülésrend megadása koordinátarendszerrel.	A távolságfogalom alkalmazása, elmélyítése. Megadott pont koordinátáinak leolvasása, illetve koordináták segítségével pont ábrázolása a Descartes-féle koordináta-rendszerben.	Földrajz, csillagászat
Kulcsfogalmak/fogalmak	Koordináta-rendszer, pont koordinátái, síknegyedek.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Adatok gyűjtés, adatok lejegyzése, diagram készítése. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehet, nem biztos.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Statisztikai gondolkodás fejlesztése. Valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Figyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Valószínűségi játékok és kísérletek Kockák, pénzérmék segítségével, urna.	Kísérletek elemzése, értelmezése, az adatok rendszerezése. Kommunikáció és együttműködési képesség fejlesztése a páros, ill.	

<p>ószínűség szemléletes fogalma.</p>	<p>ortmunkákban. ószínűségi és statisztikai lélet fejlesztése. molási készség fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>, diagram.</p>	

6. évfolyam

Éves óraszám: 111 + 74

Heti óraszám: 3 + 2

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
Gondolkodási módszerek	Folyamatos fejlesztendő
Számтан, algebra	58=9+9+18+12+10
Függvények, az analízis elemei	Folyamatosan fejlesztendő
Geometria, mérés	31=15+16
Valószínűség, statisztika	Folyamatos

A szabadon hagyott órák felhasználása

- számonkérés
- tehetséggondozás
- projektfeladatok elvégzése és megbeszélése

A szabadon felhasználható órakeret terhére biztosított órák a lassabban haladó tanulók felzárkóztatására, az alapkészségek elmélyítésére, a kompetencia mérésre való felkészülésre és az integrált formában tanuló diákok megsegítésére használhatók fel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Néhány elem sorbarendezése. A rendszerező gondolkodás alkalmazása. Adott tulajdonságú elemek halmazba rendezése. Halmazba tartozó elemek közös tulajdonságainak felismerése, megnevezése. Elemek halmazok metszetébe, uniójába való elhelyezése. Relációjelek ismerete és alkalmazása.	

	Állítások igazságtartalmának eldöntése, az állítások tagadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Ismeretek tudatos memorizálása, felidézése.</p> <p>A megtanulást segítő eszközök és módszerek megismerése, értelmes, interaktív használatának fejlesztése.</p> <p>A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok megismerése.</p> <p>Valószínűségi és statisztikai szemlélet fejlesztése.</p> <p>Tervezés, ellenőrzés, önellenőrzés igényének kialakítása.</p> <p>Kommunikáció fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Elemek elrendezése, rendszerezése adott szempont(ok) szerint, fadiagram használata. Néhány elem sorba rendezése és kiválasztása.	A kombinatorikus gondolkodás, a célirányos figyelem kialakítása, fejlesztése.	Magyar nyelvtan
Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Két véges halmaz közös része. Két véges halmaz egyesítése.	A helyes halmazszemlélet fejlesztése. A matematikai logika nyelvének tudatos használata.	Számelmélet, geometria
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Sorbarendezés, fadiagram.</p> <p>Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, közös rész.</p> <p>Logikai faktorok és relációk.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számтан, algebra	Órakeret 58 óra+ 38 óra
Előzetes tudás	<p>A természetes számok helyi értéke, alaki értéke, valódi értéke. Négy alpművelet elvégzése és zárójelhasználat a természetes számok körében.</p> <p>Negatív számok ismerete összeadás, kivonás, természetes számmal való szorzás, osztás elvégzése.</p> <p>Számok abszolútértéke.</p> <p>Törtek kétféle értelmezése, összeadás, kivonás, természetes számmal való szorzás, osztás elvégzése. Számok helye a számegyenesen. Számszomszédok, kerekítés.</p> <p>A tanult számok nagyság szerinti összehasonlítása.</p> <p>A négy alpművelet, a relációjelek és a zárójelek helyes használata.</p> <p>Műveleti sorrend.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Biztos számfogalom kialakítása. Számolási készség fejlesztése. A műveleti sorrend használatának fejlesztése, készségszintre emelése. Megoldási terv készítése, becslés, sejtés megfogalmazása; a kapott és a becsült megoldás összevetése.</p> <p>Fegyelmezettség, következetesség, szabálykövető magatartás fejlesztése.</p> <p>Pénzügyi ismeretek alapozása.</p> <p>Ellenőrzés, önellenőrzés.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A négy alpművelet elvégzése az egész számok körében.</p> <p>Műveleti tulajdonságok, a helyes műveleti sorrend.</p> <p>Műveletek eredményeinek előzetes becslése, ellenőrzése, kerekítése.</p>	<p>Számfogalom mélyítése, a számkör bővítése.</p> <p>Számok ábrázolása számegyenesen.</p> <p>Egyszerű feladatok esetén a műveleti sorrend helyes alkalmazási módjának felismerése, alkalmazása.</p> <p>Az egyértelműség és a következetesség fontossága.</p> <p>Ellenőrzés és becslés.</p> <p>Számolási készség fejlesztése.</p>	<p>Történelem, földrajz</p>
<p>A törzfogalom egységesítése közönséges és a tizedes tört esetében.</p> <p>Törtek egyszerűsítése és bővítése.</p>		
<p>A számok reciprokának fogalma.</p> <p>A négy alpművelet az egészek és a törtek körében.</p> <p>0 szerepe a szorzásban, osztásban.</p>	<p>Számolási készség fejlesztése.</p> <p>A műveletekhez kapcsolódó ellenőrzés igényének és képességének fejlesztése.</p> <p>Önellenőrzés, önismeret fejlesztése.</p>	<p>Ének-zene: hangjegyek értékének és a törtszámoknak a kapcsolata</p>
<p>Egyszerű elsőfokú, egyismeretlenes egyenletek, egyenlőtlenségek megoldása következtetéssel, lebontogatással. A megoldások ábrázolása számegyenesen, ellenőrzés behelyettesítéssel.</p>	<p>Önálló problémamegoldó képesség kialakítása és fejlesztése.</p> <p>Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése.</p> <p>Ellenőrzés.</p> <p>Szövegértés és a szöveg matematikai értelmezése.</p>	

<p>Arányos következtetések. A mindennapi életben felmerülő, egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel. Egyenes arányosság.</p>	<p>A következtetési képesség fejlesztése. Szövegértés és a szöveg matematikai értelmezése. Az együtt változó mennyiségek kapcsolatának megfigyelése. Arányérzék fejlesztése, a valóságos viszonyok becslése.</p>	<p>Földrajz: Magyarország térképéről méretarányos távolságok meghatározása. Vizuális kultúra: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.</p>
<p>A százalék fogalmának megismerése gyakorlati példákon keresztül. Az alap, a százalékérték és a százalékláb értelmezése. Egyszerű százalékszámítási feladatok arányos következtetéssel.</p>	<p>A következtetési képesség fejlesztése. Szövegértés és a szöveg matematikai értelmezése. Az eredmény összevetése a feltételekkel, a becsült eredménnyel, a valósággal.</p>	<p>Mindennapi élet: árleszállítás, egyszerű banki fogalmak.</p>
<p>Maradékos osztás. Oszthatóság fogalma. Prímszám, összetett szám. Egyszerű oszthatósági szabályok (2-vel, 3-mal, 5-tel, 9-cel, 10-zel, 100-zal). Két szám közös osztói, közös többszörösei.</p>	<p>Az osztó, többszörös fogalmának kialakítása. Két szám közös osztóinak kiválasztása . A legkisebb pozitív közös többszörös megkeresése. A bizonyítási igény felkeltése.</p>	<p>Mindennapi élet: periódusok, ritmusok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/fogalmak</p>	<p>Elnevezések az alapműveletek körében. Közös osztó, közös többszörös. Egyenes arányosság. Százalék, százalékérték, alap, százalékláb. Negatív szám, előjel, ellentett, abszolútérték. Közönséges tört, számláló, nevező, közös nevező, reciprokok, tizedes tört. Egyenlet, egyenlőtlenség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 31 óra+ 20 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Hosszúság és távolság mérése, mértékegységei Négyzet, téglalap, jellemzői, kerülete, területe Kör létrehozása, felismerése, jellemzői. A test és a síkidom megkülönböztetése. Kocka, téglatest, jellemzői, felszíne térfogata.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Térelemek fogalmának elmélyítése – környezetünk tárgyainak vizsgálata. Távolság szemléletes fogalma, meghatározása. A sík- és térszemlélet fejlesztése. Rendszerező-képesség, halmazszemlélet fejlesztése. Számolási készség fejlesztése. A szaknyelv helyes használatának fejlesztése. A geometriai jelölések pontos használata. Pontos munkavégzésre nevelés. Esztétikai érzék fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A tengelyes tükrözés. Két ponttól egyenlő távolságra levő pontok. Szakaszfelező merőleges. Egyszerű alakzatok tengelyes tükröképének megszerkesztése. A tengelyes tükrözés tulajdonságai. Nevezetes szögek szerkesztése.</p>	<p>Szimmetrikus ábrák készítése. Tükrözés körzővel, vonalzóval. Tükrözés koordináta-rendszerben. A tengelyes tükrözés tulajdonságainak ismerete. Új fogalom a körüljárás. Transzformációs szemlélet fejlesztése.</p>	<p>Technika: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.</p>
<p>Tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Tengelyesen szimmetrikus háromszögek, négyszögek (deltoid, rombusz, húrtrapéz, téglalap, négyzet), sokszögek. A kör.</p>	<p>A tengelyes szimmetria vizsgálata hajtogatással, tükörrel. A szimmetria felismerése a természetben és a művészetben.</p>	<p>Vizuális kultúra; természetismeret: tengelyesen szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a műalkotásokban.</p>
<p>Háromszögek és csoportosításuk szögeik és oldalaiak szerint.</p>	<p>Tulajdonságok megfigyelése, összehasonlítása. Halmazba sorolás.</p>	<p>Vizuális kultúra: háromszögek a művészetben, építészetben.</p>
<p>Négyszögek, speciális négyszögek: trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz megismerése.</p>	<p>Alakzatok tulajdonságainak ismerete és összehasonlításuk. Halmazokba sorolás különféle tulajdonságok szerint.</p>	<p>Művészet: négyszögek az építészetben. Tangram</p>
<p>Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összege.</p>	<p>A belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek megszerzése</p>	

	tapasztalati úton.	
Háromszög és speciális négyszögek szerkesztése.	Szerkesztés tervezése, vázlatkészítés. Körző és vonalzó használata. Pontos munkavégzésre törekvés.	Technika: megfelelő eszközök segítségével figyelmes, pontos munkavégzés.
Szabályos sokszögek. Testhálók	Kerület meghatározása méréssel, számolással. Térszemlélet fejlesztése. A felszín fogalmának elmélyítése.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szakaszfelező merőleges, szögfelező. Síkidom, sokszög, kör, test, csúcs, él, lap, szög, gömb. Kerület, terület, felszín, testek hálója, térfogat. Tengelyes tükrözés, tengelyes szimmetria. Egyenlő szárú háromszög, egyenlő oldalú háromszög, húrtrapéz, deltoid, rombusz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Szabályfelismerés, szabálykövetés. A szabály megfogalmazása egyszerű formában, a hiányzó elemek pótlása. Tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rendezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Sorozat megadása szabállyal. A koordináta-rendszer biztonságos használata. Függvényszemlélet előkészítése. Összefüggés-felismerő képesség fejlesztése. Szabálykövetés, szabályfelismerés képességének fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Táblázat hiányzó elemeinek pótlása ismert vagy felismert szabály alapján, ábrázolásuk grafikonon.	Összefüggések felismerése. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatként megjelölésének jegyzése: tapasztalati függvények, sorozatok alkotása.	
Változó mennyiségek közötti kapcsolatok, ábrázolásuk derékszögű koordináta-	Egyszerű grafikonok értelmezése. A megfigyelőképesség, az	Mindennapi élet: vásárlás, háztartás.

rendszerben.	összefüggés-felismerés gyakorlása.	
Gyakorlati példák egyenes arányosságra. Az egyenes arányosság grafikonja.	Eligazodás a mindennapi élet egyszerű grafikonjaiban.	Fizika: út, idő sebesség kapcsolat.
Sorozat megadása a képzés szabályával, illetve néhány elemével. Példák konkrét sorozatokra. Sorozatok folytatása adott szabály szerint.	Szabálykövetés, szabályfelismerés.	Mindennapi élet: szabályok, periódusok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Koordináta-rendszer, táblázat, grafikon, egyenes arányosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, adatok lejegyzése, diagram leolvasása. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. Biztos, lehetetlen, lehe	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Megfigyelőképesség, az összefüggés-felismerő képesség, elemzőképesség	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	
Valószínűségi játékok és kísérletek dobókockák, pénzérmék segítségével.	Valószínűségi és statisztikai alapfogalmak szemléleti alapon történő kialakítása. Kommunikáció és együttműködés. Valószínűségi kísérletek végrehajtása.	
Adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Egyszerű diagramok, értelmezése, táblázatok olvasása, készítése.	Tudatos és célirányos figyelem gyakorlása. Napi sajtóban, különböző kiadványokban található grafikonok, táblázatok elemzése.	
Átlagszámítás néhány adat esetén (számítási közép).	Az átlag lényegének megértése. Számolási készség fejlődése.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Adat, diagram, átlag.	

7. évfolyam

Éves óraszám: 111 + 37

Heti óraszám: 3 + 1

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
Gondolkodási módszerek	Folyamatosan fejlesztendő
Számtan, algebra	44=13+7+9+15
Függvények, az analízis elemei	13
Geometria, mérés	34 = 12 + 14 + 8
Valószínűség, statisztika	Folyamatos

A szabadon hagyott órák felhasználása

- számonkérés
- tehetséggondozás
- projektfeladatok elvégzése és megbeszélése

A szabadon felhasználható órakeret terhére biztosított órák a lassabban haladó tanulók felzárkóztatására, az alapkészségek elmélyítésére és az integrált formában tanuló diákok megsegítésére használhatók fel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>1. Gondolkodási módszerek halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok</i>	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Halmazba rendezés adott tulajdonság alapján. A részhalmaz fogalma. Halmazok közös része, unója. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Összehasonlításhoz szükséges kifejezések értelmezése, használata.	

	Definíció megértése és alkalmazása. Néhány elem sorba rendezése és kiválasztása adott szempont szerint.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőkészség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Szóbeli érvelés, szemléletes indoklás. Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése. A kulturált vitatkozás gyakoroltatása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Három halmaz uniója, metszete. Halmazok különbsége. A részhalmaz..	Halmazba rendezés több szempont alapján a halmazműveletek alkalmazásával.	
Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata.	Magyar nyelv és irodalom: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése.
A matematikai bizonyítás előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	A bizonyítási igény felkeltése. A kulturált vitatkozás elsajátítása.	
A gyakorlati élethez és a társtudományokhoz kapcsolódó szöveges feladatok megoldása.	Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére. Ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény erősödése. Igényes grafikus és verbális kommunikáció.	Magyar nyelv: betűk sorba rendezése.
Kombinatorikai feladatok megoldása különféle módszerekkel: fadiagram. Logikai szita egyszerű feladatokban	Sorba rendezés, kiválasztás. Néhány elem esetén az összes eset felsorolása. Tapasztalatszerzés az összes eset rendszerezett felsorolásában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, elem, részhalmaz, egyesítés, metszet különbség. Alaphalmaz. Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen.	

Tematikai egység/	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 44 óra+14 óra
--------------------------	--------------------------------	-----------------------------------

Fejlesztési cél		
Előzetes tudás	<p>Racionális számkör, racionális számok ábrázolása számegyenesen. Műveletek racionális számokkal. Ellentett, abszolút érték, reciprok. Alapműveletek racionális számokkal írásban. A zárójelek, a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Kerekítés, az eredmények becslése, a becslés használata ellenőrzésre is. Szöveges feladatok megoldása. A mindennapi életben felmerülő egyszerű arányossági feladatok megoldása következtetéssel, egyenes arányosság. A százalékszámítás alapjai.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Matematikai modellek keresése, készítése, értelmezése adott szituációkhoz. Konkrét matematikai modellek értelmezése a modellnek megfelelő szöveges feladat alkotásával. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése: a munka tervezése, szervezése, a problémák kulturált megvitatása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Racionális számok: véges, végtelen tizedes törtek, példák nem racionális számra.	A számfogalom mélyítése.	
A természetes, egész és racionális számok halmazának kapcsolata.	A rendszerező képesség fejlesztése.	
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése.	Műveletfogalom mélyítése. A zárójel és a műveleti sorrend biztos alkalmazása. Számolási és a becslési készség fejlesztése.	Fizika; kémia; biológia; földrajz: számításos feladatok.
A hatványozás fogalma pozitív egész kitevőre, egész számok körében.	A hatvány fogalmának kialakítása.	
Műveletek hatványokkal: azonos alapú hatványok szorzása, osztása. Szorzat, hányados hatványozása.	Számolási készség fejlesztése. Az alap és a kitevő	Matematikatörténet: a sakktábla feltalálója Földrajz: termelési statisztikai adatok.

Hatvány hatványozása.	változása, hatásának felismerése.	
10 egész kitevőjű hatványai. 10-nél nagyobb számok normálalakja.	Számolási készség és becslési fejlesztése	Kémia, csillagászat: számítási feladatok.
Prímszám, összetett szám. Prímtényező felbontás. Négyzetszámok.	Hatványozás azonosságainak használata a prímtényező felbontásnál.	Matematikatörténet: érdekességek a prímszámok köréből.
Oszthatósági szabályok. Összetett oszthatósági szabályok: pl. 6-tal, 12 - vel, 15-tel. Számelméleti alapú játékok.	A tanult ismeretek felelevenítése. Oszthatósági szabályok alkalmazása a törtekkel való műveleteknél. A bizonyítási igény felkeltése oszthatósági feladatoknál.	Matematikatörténet: tökéletes számok, barátságos számok.
Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös.	Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös előállítás prímtenyezős alakkal.	
Arány, aránypár, arányos osztás. Egyenes arányosság, fordított arányosság és grafikonjaik.	A mindennapi élet és a matematika közötti gyakorlati kapcsolatok meglátása, a felmerülő arányossági feladatok megoldása. A következtetési képesség fejlesztése.	Fizika; kémia; földrajz: arányossági számítások felhasználása feladatmegoldásokban. Technika: modellek készítése Művészet: aranymetszés
Az algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Helyettesítési érték kiszámítása.	Elnevezések, jelölések ismerte. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál. Képletek használata, helyettesítési érték kiszámítása.	Fizika: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal, egytagú egész kifejezéssel.	Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának elvégzése. Műveletek kapcsolata, azonosságok alkalmazása.	Fizika; kémia; biológia: Képletek átalakítása. Helyettesítési érték kiszámítása képlet alapján.

<p>Elsőfokú, illetve elsőfokúra visszavezethető egyenletek, elsőfokú egyenlőtlenségek megoldása. Azonosság. Azonos egyenlőtlenség. Alaphalmaz, megoldáshalmaz.</p>	<p>Az egyenlő, nem egyenlő fogalmának elmélyítése. Algoritmikus gondolkodás alkalmazása. A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzés. Számolási készség fejlesztése. Az ellenőrzés igényének erősödése.</p>	<p>Fizika; kémia; biológia: számításos feladatok.</p>
<p>A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó szövegek feldolgozása.</p>	<p>Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. Megoldási terv készítése, az eredmény előzetes becslése. Az ellenőrzési igény fejlesztése.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása.</p>
<p>kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Racionális szám. Hatványérték, alap, kitevő. Négyzetgyök. Prímszám, összetett szám, prímtényező felbontás, legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Arány, aránypár, arányos osztás, egyenes és fordított arányosság. Változó, együttható, algebrai egész kifejezés, helyettesítési érték, egynemű kifejezés, összevonás, zárójelfelbontás. Egytagú, többtagú kifejezés. Egyenlet, változó, egyenlőtlenség, azonosság, mérlegelv, ellenőrzés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Geometria, mérés</p>		<p>Órakeret 34 óra + 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Háromszögek, csoportosításuk. Négyszögek, speciális négyszögek (trapéz, paralelogramma, deltoid). Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó ismeretek. Kör és részei. Adott feltételeknek megfelelő pontthalmazok.</p>		

	<p>Téglatest tulajdonságai, felszíne, térfogata</p> <p>Tengelyes tükrözés, tengelyesen szimmetrikus alakzatok. Egyszerű alakzatok tengelyes tükörképének megszerkesztése.</p> <p>Két pont, pont és egyenes távolsága, két egyenes távolsága. Szakaszfelezés, szögfelezés, szögmásolás. Nevezetes szögek szerkesztése. Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése.</p> <p>Szerkesztési eszközök használata.</p> <p>Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.</p> <p>A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló geometriai ismereteket igénylő problémák megoldására való képesség fejlesztése.</p> <p>Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>A geometriai transzformációk és a mozgás kapcsolata.</p> <p>Különböző teshálók készítése kapcsán a kombinatorikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Terület meghatározása átdarabolással.</p> <p>A pontos munkavégzés igényének fejlesztése.</p> <p>Szerkesztésnél: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió.</p>

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A háromszögek nevezetes vonalai: magassága, magasságvonala.</p> <p>A háromszögek kerületének és területének kiszámítása.</p>	<p>A fogalmak, definíciók pontos ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szerkesztéseknél vázlatkészítés, pontos esztétikus munkavégzés.</p> <p>Átdarabolás a terület meghatározásához. Eredmények becslése.</p>	<p>Építészet: tervrajzok.</p>
<p>A háromszög és a négyszög belső szögeinek összege.</p>	<p>Sejtések megfogalmazása megfigyelés alapján. Bizonyítási igény fejlesztése.</p>	<p>Érdekességek: gömbi geometria.</p>
<p>Paralelogramma, trapéz, deltoid tulajdonságai, kerülete, területe.</p> <p>Sokszögek kerületének és területének meghatározása átdarabolással.</p> <p>Kör kerülete, területe.</p> <p>A kör és érintője.</p>	<p>Törekvés a tömör, de pontos, szabatos kommunikációra.</p> <p>A terület meghatározása átdarabolással.</p> <p>A kör kerületének közelítése méréssel.</p> <p>Számítógépes animáció használata az egyes</p>	<p>Technika: a hétköznapi problémák területtel kapcsolatos számításai (lefedések, szabászat, földmérés)</p> <p>Matematikatörténet: π története</p>

	területképletekhez.	
A tanult síkbeli alakzatok (háromszög, trapéz, paralelogramma, deltoid) szerkesztése.	A szerkesztéshez szükséges eszközök célszerű használata. A szaknyelv minél pontosabb használata írásban is.	Technika, tervrajz készítése. Magyar nyelv és irodalom: szabatos fogalmazás.
Középpontos tükrözés. A transzformáció tulajdonságai, Alakzatok képének szerkesztése.	A transzformációs szemlélet továbbfejlesztése. Pontos, precíz munka elvégzése a szerkesztés során.	Vizuális kultúra: művészeti alkotások megfigyelése a tanult transzformációk segítségével.
Középpontosan szimmetrikus alakzatok a síkban.	A transzformáció elvégzése mozgatóással. A matematika kapcsolata a természettel és a művészeti alkotásokkal: művészeti alkotások vizsgálata.	Vizuális kultúra: középpontosan szimmetrikus alakzatok megfigyelése, vizsgálata a természetben és a műalkotásokban.
Paralelogramma, rombusz tulajdonságai és szerkesztése.	A középpontos tükrözés tulajdonságainak felhasználása a szerkesztésnél. Pontos, precíz munkára nevelés.	
Szögpárok (egyállású szögek, váltószögek, kiegészítő szögek).	A tanult transzformációk felhasználása a fogalmak kialakításánál.	
Egyenes hasábok tulajdonságai felszíne, térfogata. Forgáshenger tulajdonságai, hálójá, felszíne, térfogata	Az elnevezések pontos ismerete. Helyes felszín és térfogat-fogalom továbbfejlesztése. A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése. Zsebszámológép használata.	Technika: modellek készítése, tulajdonságainak vizsgálata. Történelem: nevezetes épületek megfigyelése.
Mértékegységek átváltása racionális számkörben.	A gyakorlati mérések, mértékegységváltások helyes elvégzése.	Testnevelés: távolságok és idő becslése, mérése. Fizika; kémia: mérés, mértékegységek, mértékegységek átváltása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Geometriai transzformáció, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés. Tengelyesen és középpontosan szimmetrikus alakzatok. Speciális négyszögek, sokszögek Egyállású szög, váltószög, csúcsszög. Belső és külső szög. Háromszög nevezetes vonalai. Hasáb, henger, elnevezések, felszín, térfogat
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 13 óra + 4 óra
Előzetes tudás	Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint. Biztos tájékozódás a derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. Az összefüggések leírása matematikai modellel. A sorozatok és a függvények kapcsolata. A függvény tulajdonságai és függvénygrafikonok megismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Két halmaz közötti hozzárendelések megjelenítése konkrét esetekben. Egyértelmű hozzárendelés két halmaz elemei között. Függvények és grafikonjaik ábrázolása a derékszögű koordinátarendszerben.	A függvényszemlélet fejlesztése. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése a grafikon alapján.	Fizika; biológia; kémia; földrajz: függvényekkel leírható folyamatok.
Lineáris függvények. Egyenes arányosság grafikus képe Függvények jellemzése növekedés, fogyás.	A lineáris függvény grafikonjának elkészítése különböző módszerekkel. Számolási készség fejlesztése a helyettesítési érték kiszámításakor. racionális számkörben.	Fizika: út-idő; feszültség-áramerősség Informatika: Számítógép használata a függvények ábrázolására..

Grafikonok olvasása, értelmezése, készítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban. Grafikonok értő olvasása.	Földrajz: adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére.
Egyszerű sorozatok vizsgálata. számtani sorozat.	Számolási feladatok megoldása konkrét elemekkel megadott sorozatoknál.	Matematikatörténet: Gauss.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzárendelés, függvény, lineáris függvény, növekedés, fogyás, értelmezési tartomány, értékészlet, helyettesítési érték. Sorozatok: számtani sorozat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. Gazdasági nevelés.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Adatok gyűjtése, rendszerezése, adatsokaság szemléltetése, grafikonok készítése.	Adatsokaságban való eligazodás: táblázatok olvasása, grafikonok készítése, elemzése. Együttműködési készség fejlődése.	Testnevelés: teljesítmények adatainak, mérkőzések eredményeinek táblázatba rendezése.	
Valószínűségi kísérletek. Valószínűség előzetes becslése, szemléletes fogalma. Valószínűségi kísérletek, eredmények lejegyzése. Gyakoriság, relatív gyakoriság fogalma.	Valószínűségi szemlélet fejlesztése. Tudatos megfigyelés. A tapasztalatok rögzítése.		
Kulcsfogalmak	Statisztikai alapfogalmak: gyakoriság, relatív gyakoriság.		

/ fogalmak

Valószínűségi kísérletek kimenetelei.

8. évfolyam

Éves óraszám: 111 + 37

Heti óraszám: 3 + 1

Témakör	Témakör feldolgozására javasolt óraszám
Gondolkodási módszerek	Folyamatosan fejlesztendő
Számelmélet, algebra	26= 16+10
Függvények, az analízis elemei	15
Geometria, mérés	31= 9+12+10
Valószínűség, statisztika	9
Rendszerező összefoglalás	10

A szabadon hagyott órák felhasználása

- számonkérés
- tehetséggondozás
- projektfeladatok elvégzése és megbeszélése

A szabadon felhasználható órakeret terhére biztosított órák a lassabban haladó tanulók felzárkóztatására, az alapkészségek elmélyítésére, a kompetenciamérésre való felkészülésre és az integrált formában tanuló diákok megsegítésére használhatók fel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek halmazok, matematikai logika, kombinatorika, gráfok		Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Egyszerű, matematikailag is értelmezhető hétköznapi szituációk megfogalmazása szóban és írásban. Definíció megértése és alkalmazása. Állítások igazságának eldöntése. Igaz és hamis állítások megfogalmazása. Az állítások megfordítása. Halmazműveletek ismerete. Néhány elem kiválasztása adott szempont szerint. Néhány elem sorba rendezése különféle módszerekkel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai feladatok megoldása következtetéssel. Az önálló gondolkodás igényének kialakítása. Halmazok eszköz jellegű használata, halmazszemlélet fejlesztése. Szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, a matematikai szaknyelv pontos használata. Rendszerszemlélet, kombinatorikus gondolkodás fejlesztése. A definíció fogalmának megértése, definíciók tételek megkülönböztetése. Fogalmak egymáshoz való viszonyának, összefüggéseknek a megértése. A rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok használatának fejlesztése. A bizonyítás, az érvelés iránti igény felkeltése, a kulturált vitatkozás gyakoroltatása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Logikai feladatok megoldása egymást követő állítások logikai rendszerével. Állítások megfogalmazása. Az „és”, „vagy”, „ha”, „akkor”, „nem”, „van olyan”, „minden” „legalább”, legfeljebb” kifejezések használata. Halmazok számossága, két, három halmaz esetén. Kombinatorika: elemek sorbarendezése, kiválasztása. (fadiagram, útdiagram). Bináris útválasztás adott szövegek kiolvasásakor.	A matematikai szaknyelv pontos használata. A nyelv logikai elemeinek egyre pontosabb, tudatos használata. Állítás, tagadás logikájának összefüggése, azok alkalmazása Rendszerző gondolkodás fejlesztése . Szövegelemzés, értelmezés, lefordítás a matematika nyelvére.	Magyar nyelv és irodalom: a lényeges és lényegtelen megkülönböztetése. Szövegértés, lényegkiemelés	
Skatulyaelv. A matematikai bizonyítás	A bizonyítási igény erősödése. Kritikai szemlélet,		

előkészítése: sejtések, kísérletezés, módszeres próbálkozás, cáfolás.	problémamegoldás. Érvelés, indoklás, következtetés alkalmazása	
Matematikai játékok, fejtörők	Aktív részvétel, pozitív attitűd. Tolerancia, egymásra figyelés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igaz, hamis, nem, és, vagy, minden, van olyan, biztos, lehetséges, lehetetlen. Állítás és tagadása. Metszet, unió, különbség, komplementer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 26 óra +8 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A matematikai ismeretek és a mindennapi élet történései közötti kapcsolat tudatosítása. Matematikai modellek választása a szavakban megfogalmazott problémákra. Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kiscsoportos munkában. A feladatmegoldás során – a munka tervezése, szervezése, megosztása. Az ellenőrzés, önellenőrzés iránti igény, az eredményért való felelősségvállalás erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
algebrai egész kifejezés fogalma. Egytagú, többtagú, egynemű kifejezés fogalma. Kifejezések helyettesítési értéke. Műveletek algebrai kifejezésekkel	Elnevezések, jelölések megértése, rögzítése, definíciókra való emlékezés. Betűk használata szöveges feladatok általánosításánál. Számolási készség továbbfejlesztése.	Fizika: összefüggések megfogalmazása, leírása a matematika nyelvén.
Egyszerű átalakítások: zárójel felbontása, összevonás. Kiemelés. Egytagú és többtagú algebrai egész kifejezések szorzása racionális számmal.	Algebrai kifejezések egyszerű átalakításának felismerése. Műveletek biztos elvégzése, törekvés a pontos munkára. Zárójel, műveleti sorrend biztos ismerete. Induktív gondolkodás fejlesztése.	Fizika; kémia; biológia: képletek átalakítása. A képlet tartalmi jegyei. Matematikatörténet: az algebra kezdetei, az arab matematika

Kéttagú algebrai egész kifejezés szorzása egytagú, illetve kéttagú kifejezéssel.		
Műveletek racionális számkörben írásban és számológéppel. Az eredmény helyes és értelmes kerekítése. Eredmények becslése, ellenőrzése.	Számolási készség fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása a racionális számkörben.	Fizika; kémia; biológia; földrajz: számításos feladatok.
Hatványozás és azonosságai. Műveletek hatványértékekkel.	Számolási készség fejlesztése.	Csillagászat, fizika: növekedési és csökkenési viszonyok a hatványozáskor.
Prímszám, összetett szám. Prímtéglák. Prímtényező felbontás.	Hatványozás azonosságainak használata a prímtényező felbontásnál.	Matematikatörténet: érdekességek a prímszámok köréből.
Számok négyzete, négyzetgyöke. Példa irracionális számra (π , $\sqrt{2}$).	Négyzetgyök meghatározása számológéppel.	Matematika: bővülő számkör, az „új szám” tulajdonságai
Azonosság. Azonos egyenlőtlenség. Alaphalmaz, megoldáshalmaz fogalma	A megoldások ábrázolása számegyenesen. Pontos munkavégzés.	
Egyszerű elsőfokú, egész és törtegyütthatós egyenletek megoldása mérlegelvvel.	Algoritmikus gondolkodás alkalmazása. Az ellenőrzés, önellenőrzés továbbfejlesztése.	
A matematikából és a mindennapi életből vett egyszerű szöveges feladatok megoldása a tanult matematikai módszerek használatával. Ellenőrzés. Egyszerű matematikai problémát tartalmazó szövegek feldolgozása.	Szövegértelmezés, problémamegoldás fejlesztése. A lényeges és lényegtelen elkülönítésének, az összefüggések felismerésének fejlesztése. A gondolatmenet tagolása. Az ellenőrzési igény további fejlesztése.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés. A gondolatmenet tagolása. Mindennapi élet: környezettudatosság

Egyenletek felírása a szöveg alapján.		gal, az egészséges életmóddal, a családi élettel, a gazdaságossággal kapcsolatos feladatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Egytagú, többtagú algebrai kifejezések. Elnevezések: egynemű, különmemű, összevonás, változó, együttható, kitevő.</p> <p>Prímtényezős felbontás.</p> <p>Egyenlet, egyenlőtlenség, mérlegelv.</p> <p>Azonosság, ellentmondó egyenlet.</p> <p>Négyzetgyök.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 31 óra + 10 óra
Előzetes tudás	<p>Pont, vonal, egyenes, félegyenes, szakasz, sík, szögtartomány.</p> <p>Háromszögek, csoportosításuk. Négyyszögek, speciális négyszögek.</p> <p>Háromszög, négyszög belső és külső szögeinek összege.</p> <p>Kör és részei.</p> <p>Adott feltételeknek megfelelő ponthalmazok.</p> <p>Téglatest tulajdonságai.</p> <p>A tér elemeinek távolsága.</p> <p>Merőleges és párhuzamos egyenesek szerkesztése. Nevezetes szögek szerkesztése.</p> <p>Koordináta-rendszer megismerése, pont ábrázolása, adott pont koordinátáinak a leolvasása.</p> <p>Háromszögek és speciális négyszögek kerülete és területe.</p> <p>A téglatest felszínének és térfogatának a kiszámítása.</p>	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Rendszerező készség fejlesztése.</p> <p>A mindennapi élethez kapcsolódó egyszerű geometriai számítások elvégzésének fejlesztése. A gyakorlatban előforduló problémák megoldása matematikai eszközökkel.</p> <p>Geometriai transzformációkban megfigyelt megmaradó és változó tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>Területfogalom: átdarabolás, lefedés.</p> <p>Testhálókból a test összeállítása és fordítva.</p> <p>Szerkesztés lépéseinek ismerete: vázlatrajz, adatfelvétel, a szerkesztés menete, szerkesztés, diszkusszió.</p> <p>Az együttműködéshez szükséges képességek fejlesztése páros és kis</p>	

	csoportos munkában: a munka tervezése, szervezése, megosztása; kezdeményezőkézség, egymásra figyelés, tolerancia.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Pitagorasz tétele és bizonyítása.</p> <p>Pitagorasz tétel síkbeli és térbeli alkalmazása.</p> <p>Valósághoz kötődő térbeli problémák megoldása.</p> <p>„Tétel és megfordítása” logikai jellemzői.</p>	<p>A Pitagorasz-tétel alkalmazása geometriai számításokban.</p> <p>A bizonyítási igény felkeltése.</p> <p>Az algebra és a geometria kapcsolata.</p> <p>A számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése.</p> <p>Zsebszámológép használata</p>	<p>Matematikatörténet: Pitagorasz élete és munkássága. A pitagoraszi számhármassok.</p>
<p>Eltolás, a vektor fogalma.</p> <p>Az eltolás tulajdonságai.</p> <p>Egyállású szögek</p>	<p>Egyszerű alakzatok eltolt képének megszerkesztése.</p>	<p>Fizika: erő, elmozdulás</p>
<p>Kicsinyítés és nagyítás.</p> <p>Középpontos nagyítás kicsinyítés tulajdonságai a hasonló kép megszerkesztése egyszerű esetekben.</p> <p>Megfelelő szakaszok arányának felfedezése.</p>	<p>A középpontos nagyítás, kicsinyítés felismerése hétköznapi szituációkban.</p> <p>Megfelelő szakaszok arányának alkalmazása feladatokban.</p>	<p>Földrajz: térkép.</p> <p>Biológia: mikroszkopikus képek</p> <p>Vizuális kultúra: valós tárgyak arányosan kicsinyített vagy nagyított rajza.</p>
<p>Geometriai testek és tulajdonságaik.</p> <p>Háromszög és négyzet alapú gúla, forgáskúp tulajdonságai.</p> <p>A gömb és a kör analógiája.</p>	<p>Gúlák, kúpok és gömbök felismerése a mindennapi életben.</p> <p>A halmazszemlélet és a térszemlélet fejlesztése.</p> <p>Becslési és számolási készség fejlesztése.</p> <p>Számolás különböző mennyiségekkel, a megfelelő mértékegység kiválasztása.</p> <p>A kapott értékek valósághoz igazodó kerekítése</p>	<p>Technika: modellek, makettek készítése, tulajdonságainak vizsgálata.</p> <p>Építészet: épületek, műemlékek megfigyelése, bemutatása, a kép és a valóság közötti összefüggések megfigyelése.</p> <p>Vizuális kultúra: térbeli tárgyak síkbeli megjelenítése.</p>
<p>Egybevágósági transzformációk</p>	<p>Rendszerező szemlélet</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom:</p>

összefoglalása Szögpárok	fejlesztése. Az egyező és az eltérő tulajdonságok ismerete.	egyenlő, egybevágó, azonos, hasonló, ugyanolyan ekvivalens szavak értelmezése.
Egyszerű számításos és bizonyítási feladatok a geometria különböző területeiről.	A számolási készség, a becslési készség és az ellenőrzési igény fejlesztése. Zsebszámológép célszerű használata a számítások egyszerűsítésére, gyorsítására.	Magyar nyelv és irodalom: szövegértés, szövegértelmezés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pitagorasz tétele. Eltolás, vektorok. Geometriai transzformáció. Egybevágóság, hasonlóság Gúla, kúp, gömb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 15 óra + 5 óra
Előzetes tudás	Koordináta rendszer. Egyenes és fordított arányosság grafikonja. Egyszerű grafikonok értelmezése. Egyszerű kapcsolatok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben. Egyszerű sorozatok folytatása adott szabály szerint.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvényszemlélet fejlesztése. A valóság folyamatainak leírása matematikai modellel. Függvények grafikonjának elkészítése. Számpárral jellemzett pontok helyzete a függvény grafikonjához képest. Sorozatok képzési szabályának felismerése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Összefüggések vizsgálata. Szöveggel vagy matematikai alakban megadott szabály grafikus megjelenítése értéktáblázat segítségével.	Kapcsolatok észrevétele, megfogalmazása szóban, írásban, grafikonok olvasása és készítése egyszerű esetekben. Adatok és grafikonok elemzése.	Földrajz: adatok hőmérsékletre, csapadék mennyiségére. Kémia: értékek a levegő és a víz szennyezettségére vonatkozóan.	
Két halmaz elemei közötti megfeleltetés. Egyértelmű hozzárendelés.	A mindennapi élet, a tudományok és a matematika közötti kapcsolat fölfedezése	Fizika: törvényeket leíró képletek.	

Lineáris függvény és tulajdonságai. Értelmezési tartomány értékészlet. Példa nem lineáris függvényre: $f(x) = x^2$, $f(x) = x $. Függvények jellemzése növekedés, fogyás. legkisebb, legnagyobb értékeke megfigyelése.	konkrét példák kapcsán. Számolási készség fejlesztése a racionális számkörben. Az együtt változó értékek megfigyelése, jellemzése, szabályok megállapítása.	Informatika: Számítógép használata a függvények ábrázolására.
Egyismeretlenes elsőfokú egyenletek grafikus megoldása.	Egy probléma különböző megoldásainak kapcsolata.	Fizika: mozgásgrafikonok.
A sorozat, mint speciális függvény. Állandó különbségű, állandó hányadosú sorozatok vizsgálata. Rekurzív módon megadott egyszerű sorozatok folytatása néhány elemmel.	Számtani és mértani sorozatok megkülönböztetése. A sorozat folytatása a felismert szabály szerint. A szabály megfogalmazása szöveggel, vagy képlettel.	Matematikatörténet: Gauss, Fibonacci.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzárendelés, függvény, értelmezési tartomány, értékészlet, növekedés, fogyás. Számmtani, mértani sorozat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség	Órakeret 9 óra + 3 óra
Előzetes tudás	Egyszerű diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. Néhány szám számtani közepének kiszámítása. Valószínűségi játékok és kísérletek az adatok tervszerű gyűjtése, rendezése. Gyakoriság, relatív gyakoriság	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	A statisztikai gondolkodás fejlesztése. A valószínűségi gondolkodás fejlesztése. A relatív gyakoriság és az esemény valószínűségének kapcsolata	

céljai		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Adatsokaságok elemzése.</p> <p>Táblázat és grafikonok felvétele.</p> <p>Vonal-, kör- és oszlopdiagram.</p> <p>Statisztikai középértékek: átlag, módusz, medián.</p>	<p>Számítási közép kiszámítása. Gazdasági statisztikai adatok, grafikonok értelmezése, elemzése. Adatsokaságban való eligazodás képességének fejlesztése.</p> <p>Számítógép használata adatsokaságok vizsgálatokor.</p>	<p>Fizika; kémia; biológia; földrajz; történelem: táblázatok és grafikonok adatainak ki- és leolvasása, elemzése, adatok gyűjtése, táblázatba rendezése.</p> <p>Informatika: statisztikai adatelemzés.</p>
<p>Valószínűségi kísérletek.</p> <p>Valószínűség előzetes becslése. Gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség fogalma.</p> <p>Egyenlően valószínű események valószínűsége.</p>	<p>Valószínűségi szemlélet fejlesztése.</p> <p>Tudatos megfigyelés.</p> <p>A tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Tanulói együttműködés fejlesztése.</p>	<p>Matematikatörténet: Galton deszka</p> <p>Mindennapi élet: szerencsejátékok</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Diagram, módusz, medián, gyakoriság, relatív gyakoriság, valószínűség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Rendszerező összefoglalás	Órakeret 10 óra + 3 óra
Előzetes tudás	Az 1-8 évfolyam matematika tananyaga, tantervben felsorolt tematikai egységek szerint.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A 4 osztályos középiskolára való felkészítés.</p> <p>A gondolkodás, a számtan, a számelmélet, az algebra, a geometria, a mennyiségek, a függvények, a statisztika és a valószínűség fogalmainak biztos ismerete, alkalmazása más tudományokban és a mindennapi életben.</p> <p>A rendszerező gondolkodásmód megalapozása</p> <p>Az induktív és deduktív gondolkodás fejlesztése.</p> <p>A problémamegoldás logikai rendjének ismerete, alkalmazása.</p> <p>A pontos, esztétikus munka igényének kialakítása.</p>	

--	--

Német 5–6. évfolyam

Az 5. évfolyam megkezdésekor a tanulók már legalább egy év nyelvtanulási tapasztalattal rendelkeznek. Hozzászoktak a célnyelvi óravezetéshez, megértik az órai tevékenységekre vonatkozó rövid, egyszerű utasításokat, tudják, hogy léteznek olyan iskolai és iskolán kívüli helyzetek, feladatok, amelyeket csak akkor képesek sikerrel megoldani, ha megfelelő idegennyelv-ismerettel rendelkeznek. Már ismernek hangzó és írott célnyelvi szövegeket, megtették az első lépéseket az idegen nyelvi interakció és az összefüggő beszéd területén. Elkezdték az írást az idegen nyelv tanulásának szolgálatába állítani, és egyszerű formában használják az önkifejezés eszközeként is. A korosztály igényei és szükségletei szerint alakított idegennyelv-oktatás keretében megtapasztalták a játékos nyelvtanulás örömeit. A feldolgozott tartalmak révén lehetőségük nyílt bepillantani egy, a sajátjukhoz részben hasonló, részben attól eltérő kultúrába. A pozitív visszajelzések önbizalmat adtak nekik, és néhány alapvető nyelvtanulási stratégia elsajátításával megtették az első lépéseket az önálló nyelvtanulóvá válás útján.

Az 5–6. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja az, hogy a tanulók változatlanul kedvet érezzenek a nyelvtanulás iránt, és örömeiket leljék a nyelvvel való foglalkozásban, valamint hogy ébren maradjon kíváncsiságuk az idegen nyelvet beszélő emberek és kultúrájuk iránt, nyitottak maradjanak az új ismeretek, tapasztalatok befogadására.

A nyelvelsajátítás területén a korábbiakhoz hasonlóan fontos cél a beszédértés és a beszédkézség fejlesztése, de ebben az életkorban fokozatosan felzárkózik melléjük az olvasott szöveg értése és az írás is. A készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. Az idegen nyelv elsajátítása továbbra is minden esetben kontextusba ágyazva, konkrét beszédhelyzetek során történik, melyekben a verbális és a nem verbális elemek természetes egységet alkotnak.

A motiváció fenntartása érdekében fontos, hogy a tanulók a fejlettségi szintjüknek megfelelő, változatos, érdekes és értelmes, kihívást jelentő tevékenységek során sajátítsák el az idegen nyelvet. A témakörök részben ugyanazok, mint az előző fejlesztési szakaszban, de bővülnek és mélyülnek, azzal párhuzamosan, ahogy a tanulók érdeklődése alakul, igényeik, szükségleteik változnak. További témák is feldolgozásra kerülnek, amelyek összhangban állnak a NAT-ban szereplő más műveltségi területek, tantárgyak tartalmaival. A „Témakörök” táblázatban megjelölt kapcsolódási pontok segítenek megtalálni azokat a területeket, ahol megvalósítható a tantárgyakon átívelő – akár közös projektek keretében történő – tanulás.

Az 5–6. osztályban jelentősen bővül a tanulók szókinccse. A nyelvtani szerkezeteket továbbra is kontextusba ágyazva sajátítják el, de fokozatosan felébred az érdeklődésük a célnyelv szabályrendszere és az anyanyelvükhöz hasonló, illetve attól eltérő nyelvi jelenségek iránt. Örömeiket lelik a szabályszerűségek felfedezésében, de a szabályok ismerete csak csekély mértékben segíti nyelvi fejlődésüket. A helyes nyelvhasználat elsajátításában nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek.

Ebben a szakaszban is fontos célkitűzés, hogy a tanulók idegen nyelvi kompetenciájának fejlesztése szoros összefonódásban és kölcsönhatásban történjen a fejlesztési szakaszra vonatkozó nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikációval, a szociális kompetenciával, az esztétikai-művészeti tudatossággal és kifejezőképességgel, valamint az önálló tanulással. Fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia, hiszen az IKT-eszközök használata idegen nyelven is az információszerzés és információcsere korszerű és hatékony eszköze.

A fejlesztési szakasz célja, hogy a tanulók a 6. évfolyam végére elérjék a KER szerinti A1 szintet.

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	Aktív részvétel az órai tevékenységekben, a célnyelvi óravezetés követése, az egyszerű tanári utasítások és kérdések, valamint a korábban feldolgozott szövegek megértése, begyakorolt rövid párbeszéd folytatása, minta alapján egyszerű szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés követése;</p> <p>az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó, kevesebb nonverbális elemmel támogatott és bővülő szókinccsel megfogalmazott, de továbbra is rövid, egyszerű tanári utasítások megértése;</p> <p>az ismert témákhoz kapcsolódó, egy-egy rövid mondatból álló kérdések, néhány rövid mondatból álló megnyilatkozások megértése;</p> <p>a mindennapi témakörökben elhangzó rövid, egyszerű szövegekben az ismerős szavak, fordulatok felismerése, ezekből következtetés a szövegek témájára;</p> <p>a megértést segítő feladatokra támaszkodva a lényeg és néhány konkrét információ kiszűrése ismert témájú rövid, egyszerű szövegekből;</p> <p>néhány, a megértést segítő alapvető stratégia egyre önállóbb alkalmazása.</p>
A fejlesztés tartalma	
<p>A kissé komplexebb formában elhangzó és kevesebb nonverbális elemmel támogatott célnyelvi óravezetés növekvő biztonsággal történő követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat).</p> <p>Rövid, egyszerű tanári utasítások alaposabb és biztosabb megértése (pl. játékos feladatok; manuális tevékenységek; mozgásos, játékos tevékenységek).</p> <p>A tanulóhoz közel álló, ismert témákról szóló rövid kérdések és néhány rövid mondatból álló szövegek megértése.</p> <p>Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése a szövegekben, következtetések levonása a témára, lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.</p> <p>A megértés során egyre tudatosabb támaszkodás a hallott szövegeket kísérő nonverbális elemekre (pl. képek, képsorok, tárgyak, testbeszéd, hanglejtés) és a beszédhelyzetre.</p> <p>Tanári ösztönzésre a hallott szövegből kiszűrt információk alapján következtetések levonása a tartalomra vonatkozóan.</p> <p>Különböző beszélők egyre biztosabb megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat hangsúlyozva, megismételve beszélnek.</p> <p><i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i></p> <p>Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok, tanárral, tanuló társakkal rövid párbeszéd, tanári beszéd.</p>	

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	Részvétel interakciót igénylő tevékenységekben, egyszerű nyelvi eszközök alkalmazásával.

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A beszédszándék kifejezése egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel és nonverbális elemekkel támogatva; egyszerű kérdések feltevése ismert témákról, illetve válaszadás egyszerű nyelvi eszközökkel a hozzá intézett kérdésekre; rövid beszélgetés folytatása ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; rövid beszélgetés folytatása a társakkal a tanult témákról; rövid, egyszerű szövegek közös előadása helyes intonációval és megfelelő beszédtempóban.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>A mondanivaló nonverbális elemekkel (pl. testbeszéddel, hanglejtéssel, vizuális eszközökkel) támogatott kifejezése bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel. Rövid válaszokkal, cselekvéssel való reagálás ismert témákhoz vagy osztálytermi szituációkhoz kapcsolódó, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésekre, kérésekre, felszólításokra. Egyszerű kérdések feltevése ismert témákhoz, osztálytermi szituációkhoz, egyéni szükségletekhez kapcsolódva. Egyszerű nyelvi eszközöket és nonverbális elemeket tartalmazó rövid párbeszéd eljátszása társakkal. Kommunikálás begyakorolt beszédfordulatokkal (pl. bemutatkozás, bemutatás, üdvözlés, köszönés, alapvető információ kérése és adása saját magáról, társairól, közvetlen környezetéről, különböző dolgok kérése és adása, tetszés, nemtetszés kifejezése). Meg nem értés esetén nonverbális elemekkel, pl. testbeszéddel támogatott ismétlés, magyarázat kérése. Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. beszélgetés kezdeményezése, figyelemfelhívás). Aktív részvétel dalok, mondókák, versek, mesék, történetek előadásában, szóbeli nyelvi játékokban. <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Dalok, mondókák, versek, mesék, illusztrált történetek, mozgással kísért rövid cselekvéssorok, kérdések, rövid párbeszéd, dramatizált jelenetek, néhány mondatos leírások, egyszerű felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén alapuló szövegek.</p>	

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány összefüggő mondat elmondása önmagáról és a tanult témákról. A megismert versek, mondókák felidézése.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Rövid, egyszerű szövegek elmondása, illetve párbeszéd előadása társaival közösen, tanári segítséggel; egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazott, összefüggő leírás adása saját magáról és a környezetében előforduló tárgyáról, élőlényekről, eseményekről; néhány egyszerű nyelvtani szerkezet és mondatfajta használata; a szavak, szócsoportok, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása kötőszavakkal; munkájának bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; ismert szöveg elmondása.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	

Felkészülést követően nonverbális elemekkel támogatott egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal megfogalmazott szerepjáték előadása társakkal.
 Minta alapján, tanári segítséggel összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoportok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de).
 Egyénileg vagy csoportban létrehozott alkotás, tárgy rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése).
 Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag hallgatása és együttes elmondása után közös vagy önálló ismétlés; a kiejtés, intonáció, hangsúly, ritmus játékos gyakorlása (pl. hangerő vagy hangszín változtatásával, érzelmek kifejezésével mozgás kíséretével).
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Dalok, versek, mesék, rövid történetek, cselekvéssorok, leírások (pl. tanulói munka bemutatása), rövid szerepek, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	Részvétel olvasást igénylő nyelvi tevékenységekben, ismert szavak, rövid szövegek elolvasása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megértést segítő elemekre támaszkodva felismeri és megérti az egyszerű szövegekben az ismert nevek, szavak és mondatok felismerése és megértése; a különböző műfajú, egyszerű, autentikus szövegek lényegének megértése; egyszerű, autentikus szövegekből néhány alapvető információ kiszűrése; az olvasott szövegre vonatkozó egyszerű feladatok elvégzése; a készségek, képességek kreatív használata az olvasott szövegek értelmezéséhez; érdeklődés kialakítása a célnyelvi kultúra alkotásai iránt.
A fejlesztés tartalma	
<p>Rövid, hétköznapi szövegekben ismerős nevek, szavak és egyszerű fordulatok felismerése. Írott szöveggel kapcsolatos tevékenységek végzése (pl. leírás alapján illusztráció készítése, képek sorba rendezése, szövegrészlettel való párosítása). Egyszerű, különböző műfajú szövegek olvasása, lényegük megértése, a szövegek feladatokon keresztül történő feldolgozása. Különböző műfajú szövegek (pl. versek, mesék, történetek, fabulák, viccek) közös olvasása. Egyszerű, informatív szövegből (pl. brosúrából, menetrendből, utcai táblákról, feliratokról) tárgyszerű információ szerzése. Rövid, egyszerű, írott instrukciók követése képek segítségével (pl. játék összerakása, útbaigazítás). Egyszerűsített nyelvezetű irodalmi alkotások olvasása (pl. versek, mesék, dalszövegek.) <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Történetek, hirdetések, plakátok, egyszerű katalógusok, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, nyomtatványok hagyományos formában.</p>	

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	Részvétel írást igénylő játékos nyelvi tevékenységekben, s ezek során rövid szavak, mondatok másolása.

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; Megadott mintát követve különböző műfajú és életkorának megfelelő témájú rövid szövegek alkotása; írásbeli válaszadás személyes adatokra vonatkozó egyszerű kérdésekre; a közösen feldolgozott olvasott szöveghez kapcsolódó írásbeli feladatok elvégzése; részvétel írásbeli nyelvi játékokban; a meglévő szókincs, tudás kreatív alkalmazása az őt érdeklő témájú, egyszerű szövegek írásához.</p>
<p>A fejlesztés tartalma</p>	
<p>Szavak és rövid szövegek másolása, illetve hallás utáni leírása. Rövid mondatok írása egyszerű nyelvi szerkezetek felhasználásával (pl. napirend bemutatása, emberek, állatok, tárgyak jellemzése, képfeliratok készítése). Különböző műfajú, egyszerű, rövid szövegek írása (pl képeslap, üdvözlőlap, meghívó, üzenet). Egyszerű, autentikus kérdőívek, adatlapok kitöltése. Projektmunka készítése (pl. posztterek, hirdetések, faliújságok, tájékoztató táblák, ismertető). Különböző típusú szövegek kreatív írása (pl. napló, dalszöveg, listaversek, szabadversek). <i>A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások</i> Leírás, felirat, utasítás, képeslap, üdvözlőkártya, meghívó, üzenet, levél, adatlap, bejegyzés, dalszöveg.</p>	

Ajánlott témakörök

A 4. évfolyamon megismert témakörök a tanulók életkorának megfelelően új szempontból, magasabb nyelvi szinten újra feldolgozhatók és bővíthetők, ezért az új témák mellett ezek is szerepelnek a táblázatban.

Ajánlott témakörök	Kapcsolódási pontok
<p><i>Család 5.osztály</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása. Családi események, közös programok. Családi ünnepek.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely. <i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, szokások. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> időbeosztás, napirend.</p>
<p><i>Otthon 6.osztály</i> Otthonom, szűkebb környezetem Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak. Kedvenc játékaim. Lakóhelyem, tágabb környezetem.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> lakóhelyi környezet. <i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, halmazok. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.</p>
<p><i>Étkezés 5.osztály</i> Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége: étrend. <i>Matematika:</i> halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.</p>
<p><i>Idő, időjárás 5.osztály</i> Évszakok és hónapok. A hét napjai és a napszakok.</p>	<p><i>Matematika:</i> számok írása, olvasása, állítások igazságának eldöntése, tapasztalati adatok lejegyzése, táblázatba rögzítése.</p>
<p><i>Öltözködés 5.osztály</i> Évszakok és ruhadarabok. Kedvenc ruháim. Divat.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> öltözködés, divat. <i>Matematika:</i> halmazok.</p>
<p><i>Sport</i> Mozgás. Sportok, sportfelszerelések. Kedvenc sportom. Sportversenyek.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.</p>
<p><i>Iskola, barátok 6.osztály</i> Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim, tanárain. Osztálytársaim, barátaim. Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, segítő kapcsolat.</p>
<p><i>Szabadidő, szórakozás 5-6.osztály</i> Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Közös időtöltés barátokkal.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> sportok. <i>Ének–zene:</i> zenehallgatás.</p>

	<i>Dráma és tánc: színház, előadások.</i>
<i>Természet, állatok 5.osztály</i> Kisállatok. Kedvenc állataim. Állatok a ház körül. Vadon élő és állatkerti állatok. Állatok a nagyvilágban. Növények az otthonomban, iskolámban. Kontinensek, tájegységek.	<i>Természetismeret: élőlények a ház körül, az állatok életmódjának főbb jellemzői, szoba- vagy kerti növények gondozása, érdekes növények; a Föld szépsége, egyedisége: a Kárpát-medence és hazánk nagytájai, növénytakarója és élővilága.</i> <i>Matematika: halmazok.</i>
<i>Ünnepek és szokások 5- 6.osztály</i> Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: hétköznapiak, ünnepek.</i>
<i>Város, bevásárlás 6.osztály</i> Városok, települések, falvak. Épületek, utcák. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Az én városom/falum.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: falvak és városok, közlekedés.</i> <i>Matematika: irányok, térbeli alakzatok.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés, vásárlás.</i> <i>Hon- és népismeret: az én városom, falum.</i>
<i>Utazás, pihenés 6.osztály</i> Vakáció, nyaralás. Közlekedési eszközök.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: közlekedés.</i> <i>Hon- és népismeret: az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</i>
<i>Egészséges életmód 5– 6.osztály</i> A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás.	<i>Természetismeret: az ember megismerése és egészsége: étrend.</i> <i>Technika, életvitel és gyakorlat: egészséges életmód.</i>

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A1 szintű nyelvtudás: A tanuló megérti a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetést, az ismert témákhoz kapcsolódó kérdéseket, rövid megnyilatkozásokat, szövegeket. Egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal kommunikál. Felkészülés után elmond rövid szövegeket. Közös feldolgozás után megérti az egyszerű olvasott szövegek lényegét, tartalmát. Ismert témáról rövid, egyszerű mondatokat ír, mintát követve önálló írott szövegeket alkot.
---	---

Továbbhaladás feltételei 5. osztály

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen/Tag! Auf Wiedersehen!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>
Bemutatkozás	<i>Ich heiße... Ich bin...</i>
Megszólítás	<i>Entschuldigung, ...</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
Gratuláció, jókívánások, arra reagálás	<i>Herzlichen Glückwunsch zum..., Alles Gute zum.... Danke. Fröhliche Weihnachten !</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, arra reagálás	<i>Magst du Mathe? Ja.</i>
Tudás és nem tudás kifejezése	<i>Weißt du es ? Ich weiß es. Ich weiß es nicht.</i>
Egyetértés, egyet nem értés	<i>Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht recht!</i>
Tagadás és cáfolat	<i>Das ist kein Detektiv. Du bist kein Koch.</i>
Tetszés, nemtetszés, nemakarás	<i>Das finde ich gut/blöd! Ich möchte keinen Rock.</i>
Akarat, kívánság, képesség	<i>ich möchte..., ich kann...</i>
Kedvtelés	<i>ich mag..., ich spiele gern Fußball</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>Das ist... Meine Mutter ist...</i>
Információkérés, -adás	<i>Wie ist...? Prima. /Wie alt bist du? Wer bist du ?Was möchtest du machen?Was isst</i>

	<i>du? Was trinkst du? Was hast du? Hast du ein Buch? Was kostet...? Was hast du Geburtstag?</i>
Ígenlő vagy nemleges válasz	<i>ja, nein, nicht, kein,</i>
Mesélés iskolai tevékenységekről, tantárgyakról	<i>In der Sportstunde turnen wir.</i>
Foglalkozások megnevezése	<i>Sie ist Reporterin.</i>
Éhség és szomjúság kifejezése és tagadása	<i>Ich Habe Hunger. Ich habe keinen Hunger. Ich habe Durst. Ich habe keinen Durst.</i>
Kedvenc színek	<i>Meine Lieblingsfarbe ist...</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés, rendelés	<i>Gib mir bitte...! Ich möchte...</i>
Javaslat, arra reagálás	<i>Möchtest du...? Spielen wir...! Ja, gerne!</i>
Kínálás és arra reagálás	<i>Möchtest du ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés	<i>Wie bitte?</i>
-----------------------	-------------------

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök (5-6. évfolyam)		A fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>Präsens</i>	<i>Ich bin heute zu Hause.</i>
		<i>Präsens mit Vokalwechsel, Er liest das Buch vor.</i>	

	Múltidejűség		
		<i>Perfekt</i>	<i>Ich habebekommen</i>
Birtoklás kifejezése		<i>Haben</i> <i>Possessivpronomen</i>	<i>Ich habe einen Bruder.</i> <i>Das ist meine Familie.</i>
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	<i>Hier, dort,</i> <i>oben, unten</i>	
Időbeli viszonyok			
	Időpont Dátum	<i>In, am, wann?</i>	<i>Im Winter,</i> <i>am Freitag , am 14-ten April</i>
Mennyiségi viszonyok	Határozott mennyiség, határozatlan mennyiség	<i>viel, nichts</i>	<i>Eins, zwei, ein Brötchen</i> <i>zwei Stück Kuchen</i> <i>Ich lerne viel. Ich habe viele Freunde.</i> <i>.</i>
Minőségi viszonyok	Melléknevek	<i>Wie?</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima.</i> <i>Der Rock ist schön.</i>
	Származás	<i>Woher...?</i>	<i>kommt aus...</i>
Modalitás		<i>möchte</i> <i>können,</i> <i>mögen</i>	<i>Ich möchte ein Eis.</i> <i>Er kann nicht schwimmen.</i> <i>Er mag Tischtennis.</i>
Esetviszonyok	Felszólítás	<i>névszók a mondatban</i> <i>Nominativ, Akkusativ</i>	<i>Komm !</i> <i>Mein Freund zeichnet Bilder.</i>
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók, névmások	<i>und/aber</i> <i>das/ich,</i> <i>mein,/dein</i>	

Továbbhaladás feltételei 6. osztály

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen/Tag! Auf Wiedersehen!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>
Bemutakozás	<i>Ich heiße... Ich bin...</i>
Megszólítás	<i>Entschuldigung, ...</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
Gratuláció, jókívánságok, arra reagálás	<i>Herzlichen Glückwunsch zum..., Danke. Fröhliche Weihnachten !</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, arra reagálás	<i>Magst du Mathe? Ja.</i>
Egyetértés, egyet nem értés	<i>Ja, das stimmt!</i>
Tetszés, nemtetszés	<i>Das finde ich gut/nicht gut.</i>
Akarat, kívánság, képesség	<i>ich will..., ich möchte..., ich kann...</i>
Kedvtelés	<i>ich mag..., ich spiele gern Fußball</i>
Panasz	<i>Ich bin müde.</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Programjavaslat	<i>Kommst du mit? Komm, wir gehen....</i>
Információkérés, -adás	<i>Wohin gehst du? Was hast du gemacht?</i>
Ígenlő vagy nemleges válasz	<i>ja, nein, nicht, kein,</i>
Tudás, nemtudás	<i>Ich weiss (nicht).</i>
Időpont megbeszélése	<i>Kannst du um 10 Uhr kommen? Ja. Nein.</i>
Mesélés az iskoláról	<i>Ich gehe.. . Unser Kassenzimmer ist</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés	<i>Kauft bitte ein!Ihr müsst</i>
Javaslat, arra reagálás	<i>Möchtest du...? Spielen wir...! Ja, gerne! Nein.</i>
Meghívás és arra reagálás	<i>Kommst du mit?</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés	<i>Wie bitte?</i>
Nemértés	<i>Ich verstehe nicht.</i>

c) Fogalomkörök

Fogalomkörök (6. évfolyam)		A fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történet létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>Präsens</i>	<i>Ich bin heute zu Hause.</i>
		<i>Präsens mit Vokalwechsel, Er liest das Buch vor. trennbare Verben ,</i>	

	Múltidejűség	Präteritum (haben, sein) Perfekt (haben)	Er hatte ein Fahrrad. Ich war schon in England. Ich habe ein Eis gegessen.
	Jövőidejűség	Futur (mit Präsens)	Ich bleibe morgen zu Hause.
Birtoklás kifejezése		Haben Possessivpronomen	Ich habe einen Bruder. Das ist meine Familie.
Térbeli viszonyok	Irányok, helymeghatározás	Hier, oben, unten, hinten... in, vor, hinter, neben	Ich sitze neben Kati. Peter sitzt vor Jochen.
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	oft, immer, nie	Ich spiele oft mit Peter.
	Időpont Dátum	In, um, am, wann?	Im Winter, um 8 Uhr, am Freitag, am 14-ten April
Mennyiségi viszonyok	Határozott mennyiség, határozatlan mennyiség	viel, wenig, nichts	Eins, zwei, ein Stück Torte zwei Brot Ich lerne viel. Ich habe viele Bücher.
Minőségi viszonyok	Melléknevek összehasonlítás	Wie?	Unsere Schule ist groß und modern.... Das finde ich prima.
	Származás	Woher...?	kommt aus
Modalitás		möchte können, wollen mögen, müssen	Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause. Er mag Tischtennis.
Esetviszonyok	Felszólítás	névszók a mondatban Nominativ, Akkusativ	Komm morgen wieder! Öffnet das Heft.! Mein Freund zeichnet Bilder.
Szövegösszetartó	Kötőszók, névmások	und/aber	

eszközök	<i>das/ich, mein</i>	
-----------------	--------------------------	--

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon idegen nyelvet tanuló diákok A1 szintű nyelvtudással lépnek be a további nyelvtanulási folyamatba. Ez a Közös európai referenciakeret (KER) megfogalmazásában azt jelenti, hogy „alapszintű” és ezen belül „minimumszintű” nyelvismerettel rendelkeznek. Az előző fejlesztési szakaszokban, elsősorban osztálytermi keretek között, már számos olyan helyzetben kipróbálták magukat, amelyekben bizonyos feladatok megoldásához elengedhetetlenül szükségük volt a nyelvismeretre. Tisztában vannak azzal, hogy személyes boldogulásuk egyik fontos feltétele a használható nyelvtudás. Megismerkedtek különféle hallott és olvasott célnyelvi szövegekkel, fejlődött a beszédképességük, és megtanulták, hogyan tudják az írást az idegen nyelv tanulásának szolgálatába állítani és egyszerű formában az önkifejezés eszközeként használni. A feldolgozott tartalmak révén bepillantottak egy idegen kultúrába, és lehetőségük nyílt azt összevetni a magyarral. A nyelvtanulás során kapott pozitív visszajelzések önbizalmat adtak nekik, és néhány alapvető nyelvtanulási stratégia elsajátításával megtették az első lépéseket az önálló nyelvtanulóvá válás útján.

A 7–8. évfolyamon folytatódó nyelvoktatás legfontosabb célja a tanulók idegen nyelvi kommunikatív kompetenciájának fejlesztése. Ez továbbra is szoros kölcsönhatásban történik az adott életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal, és más kulcskompetenciák fejlesztésével, elsősorban az anyanyelvi kommunikáció, a szociális kompetencia, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség, valamint a hatékony, önálló tanulás területén. Egyre nagyobb szerepet kap a digitális kompetencia. A tanulás tartalmai révén további kapcsolódási pontok alakulnak ki a természettudományos és technikai kompetencia, valamint a munkaformák révén a kezdeményezőképesség fejlesztésével.

A nyelvi készségek fejlesztése komplex módon történik, úgy, ahogy azok a valós kommunikációs helyzetekben természetes módon összekapcsolódnak. A tanulók egyre több autentikus szövegfajttával ismerkednek meg, bővül a szókincsük, szélesedik nyelvtani ismereteik köre, egyre magabiztosabban tudják megvalósítani beszédszándékaikat. Amellett, hogy az új nyelvtani szerkezetekkel a korábbi fejlesztési szakaszokhoz hasonlóan továbbra is kontextusba ágyazva ismerkednek meg, egyre jobban érdeklik őket a nyelvben előforduló szabályszerűségek és az anyanyelvükhöz hasonló vagy attól eltérő nyelvtani jelenségek. A helyes nyelvhasználatban segítik őket azok a nyelvtani szabályok, amelyeket ők maguk fedeznek fel és fogalmaznak meg. Ugyancsak hathatós segítséget jelent számukra, ha gyakorlatot szereznek az önértékelés és a társértékelés módszereinek alkalmazásában, sikeres próbálkozásaik tudatosításában és hibáik felismerésében, önálló javításában. A helyes nyelvhasználat elsajátításában változatlanul nagy szerepe van a nyelvi input minőségének és mennyiségének, valamint a tanulói megnyilatkozások esetében a pozitív tanári visszajelzésnek.

A korábbi témakörök a 7–8. évfolyamon tovább bővülnek és mélyülnek azáltal, hogy a tanulók érdeklődése és igényei szerint új szempontokból kerülnek feldolgozásra. Ezek és az újonnan feldolgozásra kerülő témák is összhangban állnak a NAT-ban más műveltségi területeinek tartalmaival, és lehetővé teszik a tanulók számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban, árnyaltabban megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket. A nyelvtanulás iránti motiváció fenntartása szempontjából meghatározó jelentősége van a témák gondos megválasztásának, és annak, hogy a tanulók kívánságára időről-időre olyan témák is feldolgozásra kerüljenek, amelyek aktuálisan érdeklik, foglalkoztatják őket. A tanulási kedvet fokozza, ha a tanulók változatos munkaformák, értelmes tevékenységek és érdekes, kihívást jelentő feladatok keretében fejleszthetik nyelvtudásukat.

Ebben a fejlesztési szakaszban tovább bővül azoknak a nyelvtanulási stratégiáknak a köre, amelyeket a tanulók megismernek és alkalmaznak a nyelvórákon. Ezek fokozatos elsajátítása lehetővé teszi számukra, hogy az iskolán kívül is egyre inkább hasznosítsák, fejlesszék nyelvtudásukat.

A fejlesztési szakasz célja, hogy a tanulók a 8. évfolyam végére elérjék a KER szerinti A2 szintet.

Fejlesztési egység	Hallott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz a gazdagodó nyelvi eszközökkel megfogalmazott célnyelvi óravezetés megértése, egyszerű, rövid, hangzó szövegekhez kapcsolódó feladatok megoldása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az osztálytermi tevékenységekhez kapcsolódó tanári utasítások megértése; az ismert témákhoz kapcsolódó egyszerű kérdések és kijelentések megértése; a tanult témakörökben elhangzó szövegekben a tanult szavak, szó- és beszédfordulatok felismerése a lényeg és néhány alapvető információ kiszűrése az ismert témakörökben elhangzó szövegekből, részben önállóan, részben a megértést segítő, változatos feladatokra támaszkodva; néhány, a megértést segítő alapvető stratégia alkalmazása.

A fejlesztés tartalma

Az ismert nyelvi elemekre támaszkodó, szükség szerint nonverbális elemekkel támogatott célnyelvi óravezetés folyamatos követése (pl. osztálytermi rutincselekvések, a közös munka megszervezése, eszközhasználat) és a tanári utasítások megértése.

Ismert témákhoz kapcsolódó rövid kérések és kijelentések megértése.

Az életkornak megfelelő, ismert témakörökhöz kapcsolódó, rövid, egyszerű autentikus szövegek bemutatásának aktív követése; a tanult nyelvi elemek felismerése; következtetés levonása a szövegfajtára, a témára és a lehetséges tartalomra vonatkozóan; a szöveg lényegének, néhány konkrét információnak a kiszűrése megértést segítő, változatos feladatok segítségével.

Különböző beszélők egyre nagyobb biztonsággal való megértése, amennyiben azok a célnyelvi normának megfelelő vagy ahhoz közelítő kiejtéssel, a tanuló nyelvi szintjéhez igazított tempóban, szükség esetén szüneteket tartva és a lényegi információkat megismételve beszélnek.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Dalok, versek, képekkel illusztrált mesék és történetek, a korosztálynak szóló egyéb hangzó anyagok; tanárral, tanuló társakkal folytatott rövid párbeszéd, tanári beszéd, interaktív feladatok.

Fejlesztési egység	Szóbeli interakció
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal folytatott kommunikáció.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű és közvetlen információcserét igénylő feladatokban kommunikáció ismert témákról, egyszerű nyelvi eszközökkel, begyakorolt beszédfordulatokkal; kérdésfeltevés kiszámítható, mindennapi helyzetekben, válaszadás a hozzá intézett kérdésekre, illetve rövid párbeszéd folytatása; egyre több kompenzációs stratégia tudatos alkalmazása a megértés, illetve a beszédpartner megértése érdekében; törekvés a célnyelvi normához közelítő kiejtésre, intonációra és beszédtempóra.

A fejlesztés tartalma

Tudatosan megválasztott nonverbális elemekkel támogatott mondanivaló kifejezése, egyre bővülő szókinccsel, begyakorolt beszédfordulatokkal, egyszerű nyelvi eszközökkel.
 Egyszerű, tényszerű információk megszerzése és továbbadása.
 Vélemény, gondolat, érzés kifejezése, illetve ezekre való rákérdezés egyszerű nyelvi eszközökkel.
 Részvétel ismert témákhoz, mindennapi helyzetekhez kapcsolódó rövid párbeszédben, beszélgetésben.
 A célnyelv tudatos használata a tanórai tevékenységek során
 Lehetőség esetén kapcsolatfelvétel, rövid társalgásban való részvétel
 Beszélgetés során meg nem értés esetén ismétlés, magyarázat kérése, visszakérdezés alkalmazása
 Néhány egyszerű, a beszélgetés strukturálása szempontjából fontos elem megismerése és alkalmazása (pl. a kommunikáció fenntartása, követése, lezárása).
 Észlelt (hallott/látott) jelenségekre (pl. váratlan osztálytermi történésekre, helyzetekre) való reagálás egyszerű nyelvi eszközökkel.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Rövid párbeszéd, egyszerű társalgás, szerepjátékok, dramatizált jelenetek, kérdések, felszólítások, kérések, információ hiányán, illetve különbözőségén, véleménykülönbségen alapuló szövegek.

Fejlesztési egység	Összefüggő beszéd
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz felkészülés után rövid szövegek elmondása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid, de egyre bővülő szókinccsel, egyszerű beszédfordulatok alkalmazásával, összefüggő beszéd saját magáról és közvetlen környezetéről; munkája bemutatása egyszerű nyelvi eszközökkel; rövid, egyszerű történetek mesélése; egyszerű állítások, összehasonlítás, magyarázat, indoklás megfogalmazása; egyszerű nyelvtani szerkezetek és mondatfajták használata; a szavak, szócsoporthoz, egyszerű cselekvések, történések összekapcsolása lineáris kötőszavakkal, és az ok-okozati összefüggések kifejezése; a megértést segítő legfontosabb stratégiák alkalmazása; a célnyelvi normához közelítő kiejtés, intonáció alkalmazása.

A fejlesztés tartalma

Egyre bővülő szókincssel, egyszerű nyelvi elemekkel megfogalmazott szöveg elmondása ismert témákról, felkészülés után.

Történet elmesélése, élménybeszámoló, előre megírt szerep eljátszása egyszerű nyelvtani szerkezetekkel, mondatfajtákkal.

Minta alapján összefüggő szöveg alkotása; szavak, szócsoporthok, cselekvéssorok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, de, azután)

A mondanivaló jelentésének pontosítása, tisztázása a testbeszéd tudatos alkalmazásával.

Csoportos előadás vagy prezentáció jegyzetek alapján.

Önálló vagy csoportban létrehozott alkotás rövid bemutatása és értékelése (pl. közös plakát készítése, kiállítása, szóbeli bemutatása és értékelése).

Tanári példa vagy autentikus hangzóanyag meghallgatás utáni elisméltése, a célnyelvi normához közelítő kiejtés gyakorlása.

A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások

Rövid történetek, élménybeszámolók, szerepek, leírások (pl. képleírás, tanulói munka bemutatása), előadás, prezentáció, témakifejtés.

Fejlesztési egység	Olvasott szöveg értése
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz közös feldolgozást követően egyszerű olvasott szövegek lényegének, tartalmának megértése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az ismerős témákról szóló rövid szövegek megértése; az alapvető információk megtalálása az egyszerű, hétköznapi szövegekben; az életkornak megfelelő témájú autentikus szövegek lényegének megértése, a szövegekből az alapvető információk kiszűrése; az olvasott szövegekre vonatkozó feladatok elvégzése; a készségek kreatív használata az olvasott szövegek megértéséhez, értelmezéséhez; tájékozottság növelése a célnyelvi kultúráról; az érdeklődés fokozása a célnyelvi kultúra iránt.</p>

A fejlesztés tartalma

Rövid, egyszerű nyelvi eszközökkel, bővülő szókinccsel megfogalmazott szövegek megértése (pl. leírás, történet, párbeszéd a tanulóhoz közel álló témákról).
 Lényeges információk megtalálása egyszerű szövegekben (pl. hirdetésben, prospektusban, étlapon és menetrendben, rövid újságcikkben, programfüzetben).
 Egyszerű üzenetek, levelek, bejegyzések megértése.
 Egyszerű használati utasítások, instrukciók megértése, követése.
 Információszerzés különböző forrásokból.
 Egyszerű, rövid történetek, mesék, versek és egyszerűsített célnyelvi irodalmi művek olvasása.
A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Ismeretterjesztő szövegek, egyszerűsített irodalmi szövegek, mesék, rövid történetek, versek, dalszövegek, cikkek a korosztálynak szóló újságokból és holnapokról, útleírások, hirdetések, plakátok, képregények, egyszerű üzenetek, képeslapok, feliratok, étlap, menetrend, egyszerű biztonsági előírások, magánlevelek.

Fejlesztési egység	Íráskészség
Előzetes tudás	A1 nyelvi szint, azaz ismert témáról rövid, egyszerű mondatok írása; mintát követve különböző műfajú és a tanulók életkorának megfelelő témájú szövegek alkotása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggő mondatok írása a közvetlen környezettel kapcsolatos témákról; az írás kommunikációs eszközként történő használata egyszerű interakciókban; gondolatok kifejezése egyszerű kötőszavakkal összekapcsolt mondatokban; a nyelvismeret kreatívan alkalmazása egyszerű szövegek írására az őt érdeklő, ismert témákról; az alapvető írásbeli műfajok sajátos szerkezeti és stílusjegyeinek felismerése

A fejlesztés tartalma

Szavak és rövid szövegek másolása és diktálás utáni leírása.
 Egyszerű szerkezetű, összefüggő mondatok írása a tanuló közvetlen környezetével kapcsolatos témákról, különböző szövegtípusok létrehozása
 Egyszerű szövegek írása kommunikációs céllal (pl. levél, üzenet).
 Egyszerű írásos minták követése, kreatív átdolgozása, aktuális, konkrét és személyes tartalmakkal való megtöltése (pl. egyszerű, személyes témákról minta alapján vers írása).
 Gondolatok összekapcsolása egyszerű kötőszavakkal (pl. és, vagy, mert, de, ezért, azután).
 Gyakori írásbeli műfajok legalapvetőbb szerkezeti és stílusjegyeinek követése saját írásmű létrehozása során (pl. megszólítás levélben, e-mailben, záró formula).
 A mondanivaló közvetítése vizuális eszközökkel (pl. szövegkiemelés, internetes, vagy SMS-ben használt emotikon, rajz, ábra, diászor).
 A fenti tevékenységekhez használható szövegfajták, szövegforrások
 Leírás, ismertető, képaláírás, élménybeszámoló, párbeszéd, üzenet, levél , SMS.

Ajánlott témakörök

Az 5–6. évfolyamon megismert témakörök a tanulók életkorának megfelelően új szempontból, magasabb nyelvi szinten újra feldolgozhatók és bővíthetők, ezért az új témák mellett ezek is szerepelnek a táblázatban.

Ajánlott témakörök	Kapcsolódási pontok
<p><i>Család 7.osztály</i> Én és a családom. Családtagok bemutatása, családfa. Családi események, közös programok. Családi ünnepek.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: család, otthon; az ember az időben: gyermekkor, felnőttkor, öregkor. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> családi munkamegosztás.</p>
<p><i>Otthon</i> Otthonom, szűkebb környezetem. Lakóhelyiségek, bútorok, berendezési tárgyak. Lakóhelyem, tágabb környezetem. Otthonok a célnyelvi országban</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a térben. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> család és lakóhely. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum.</p>
<p><i>Étkezés 8.osztály</i> Napi étkezések. Kedvenc ételeim, italaim. Egészséges táplálkozás. Receptek, főzés, sütés, főzőműsorok. Étkezési szokások a célnyelvi kultúrában és a nagyvilágban.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> táplálkozás. <i>Kémia:</i> egészséges táplálkozás: a zsírok és cukrok szerepe. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> családi munkamegosztás. <i>Matematika:</i> halmazok, diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.</p>
<p><i>Idő, időjárás 7-8.osztály</i> Az óra.</p>	<p><i>Földrajz:</i> éghajlat és lakóhelyek; időjárás elemek.</p>

Évszakok és hónapok. A hét napjai és a napszakok. Időjárás.	
<i>Öltözködés</i> 7.osztály Ruhadarabok. Kedvenc ruháim. Divat világa.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> öltözködés, divat. <i>Erkölcstan:</i> szokások, társadalmi szabályok.
<i>Sport</i> 7-8.osztály Testrészek és mozgás. Kedvenc sportom. Sportok, sportfelszerelések. Sportversenyek, olimpia.	<i>Biológia-egészségtan:</i> az ember megismerése és egészsége. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok, sportversenyek, szabályok.
<i>Iskola, barátok</i> 7-8. osztály Iskolám, osztálytermünk. Tantárgyaim, tanárain. Osztálytársaim, barátaim. Tanórán kívüli közös programjaink. Iskolai élet más országokban.	<i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok: barátság, szeretet, tisztelet, egymás segítése.
<i>Szabadidő, szórakozás</i> 7-8.osztály Szabadidős tevékenységek, kedvenc időtöltésem. Mozi, színház, zenehallgatás Közös időtöltés barátokkal.	<i>Testnevelés és sport:</i> sportok. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás. <i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások.
<i>Természet, állatok</i> 7-8.osztály Kedvenc állataim. Kisállatok, felelős állattartás. Kontinensek, tájegységek. Hazánk és más országok, más kontinensek élővilága.	<i>Biológia-egészségtan:</i> a természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései. <i>Földrajz:</i> földrészek és óceánok, felszínformák, hazánk természeti adottságai; Európán kívüli kontinensek, tájak, országok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hobbiállatok gondozása.
<i>Ünnepek és szokások</i> 7-8.osztály Az én ünnepeim. Ünnepek itthon és a nagyvilágban.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hétköznapiak, ünnepek. <i>Hon- és népismeret:</i> találkozás a múlttal: ünnepeink eredete és szokásrendje.
<i>Város, bevásárlás</i> 7.osztály Városok, települések, falvak. Épületek, utcák. Tájékozódás, útbaigazítás. Üzletek, bevásárlóközpontok, piac. Vásárlás. Látnivalók, nevezetességek a lakóhelyemen. Híres városok és nevezetességeik.	<i>Matematika:</i> tájékozódás a térben, térbeli alakzatok. <i>Földrajz:</i> országok, városok. <i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedés, vásárlás.

<p><i>Utazás, pihenés</i> <i>8.osztály</i> Vakáció, nyaralás. Közlekedési eszközök. Utazás belföldön és külföldön.</p>	<p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a földrajzi térben, Európa, Európán kívüli kontinensek, tájak, országok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az erdők világa.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> az én városom, falum, a hazai táj, a világörökség elemei.</p>
<p><i>Zene, művészetek</i> <i>8.osztály</i> Kedvenc zeném, együttesem. Kiállítások, rendezvények, koncertek.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> színház, előadások.</p>
<p><i>Egészséges életmód</i> <i>8.osztály</i> A rendszeres testedzés. A helyes táplálkozás.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód.</p>
<p><i>Múltunk és jövőnk</i> <i>8.osztály</i> Családom múltja, gyökereim. Az én jövőm. Iskolám múltja, jelene. A jövő iskolája. Lakóhelyem régen és most.</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> Az én világom. Találkozás a múlttal.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a munka világa.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> pályaorientáció: szakmák, foglalkozások.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a ciklus végén</p>	<p>A2 szintű nyelvtudás: A tanuló egyszerű hangzó szövegekből kiszűri a lényegét és néhány konkrét információt. Válaszol a hozzá intézett kérdésekre, sikeresen vesz részt rövid beszélgetésekben. Egyre bővülő szókinccsel, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazva történetet mesél el, valamint leírást ad saját magáról és közvetlen környezetéről. Megért ismerős témákról írt rövid szövegeket, különböző típusú, egyszerű írott szövegekben megtalálja a fontos információkat. Összefüggő mondatokat, rövid szöveget ír hétköznapi, őt érintő témákról.</p>
---	---

Továbbhaladás feltételei 7. osztály

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Megszólítás	<i>Entschuldigung, ...</i>
Köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen/Tag! Auf Wiedersehen!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>
Bemutatás, bemutatkozás	<i>Das ist Peter. Ich heiße... Ich bin...</i>
Érdeklődés howlét iránt, arra reagálás	<i>Wie geht's dir? Danke, prima. Wie geht es Ihnen?</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
Segítségkérés	<i>Können Sie mir bitte sagen, ...!</i>
Gratuláció, jókívánások, arra reagálás	<i>Herzlichen Glückwunsch zum... Danke, Fröhliche Weihnachten.</i>
Személyes levélben megszólítás, elbúcsúzás	<i>Liebe(r) ... Dein(e) ..., Viele Grüße.</i>

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Megerősítés	<i>Na, klar! Ja, natürlich.</i>
Öröm	<i>Toll!</i>
Elégedettség, elégedetlenség, tetszés	<i>Es ist prima. Schade. Es gefällt mir.</i>
Csodálkozás	<i>Oh, das ist aber schön!</i>
Bosszúság	<i>Das ist aber schlimm! So ein Mist! Sie sind ganz doof.</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Kétségbeesés, tanácstalanság	<i>Was mache ich jetzt? Was ist passiert?</i>
Véleménynyilvánítás, unatkozás kifejezése	<i>Mir ist so langweilig. Ich bin allein.</i>
Egyetértés, egyet nem értés	<i>Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht recht!</i>
Tetszés, nemtetszés	<i>Das finde ich gut/blöd! Das gefällt mir (nicht)!</i>

Akarat, szándék, kívánság, képesség	<i>ich will..., ich möchte..., ich kann</i>
Ígéret	<i>Ich mache das schon!</i>
Dicséret	<i>Klasse!</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>Das ist... Meine Mutter ist...</i>
Események leírása	<i>Zuerst... dann..., Es war einmal...</i>
Információkérés, -adás	<i>Weißt du...? Können Sie mir, bitte sagen?</i>
Igenlő vagy nemleges válasz	<i>Ja, nein, nicht, kein,</i>
Tudás, nemtudás	<i>Ich weiß (nicht)</i>
Bizonyosság, bizonytalanság	<i>Ich weiss es (nicht) genau. Vielleicht</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés 7. o.	<i>Gib mir bitte...! Kannst du bitte...?</i>
Felszólítás 7. o.	<i>Schreib noch nicht. Öffne die Tür!</i>
Javaslat, arra reagálás 8. o.	<i>Möchtest du...? Ja, gerne! Können wir gehen?</i>
Meghívás és arra reagálás 7. o.	<i>Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.</i>
Kínálás és arra reagálás 7. o.	<i>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés, ismétléskérés	<i>Wie, bitte? Wiederholen Sie bitte.</i>
	<i>Sag es noch einmal!</i>
Nemértés, magyarázatkérés	<i>Ich verstehe nicht. Warum....?</i>
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	<i>Kannst du bitte langsamer/leuter schprechen?</i>

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök 7. évfolyam		A fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történes, létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>sein, Präsens Präsens mit Vokalwechsel,</i> <i>trenn-bare Verben</i>	<i>Ich bin heute zu Hause.</i> <i>Er liest das Buch vor.</i>
	Múltidejűség	<i>Präteritum (haben, sein)</i> <i>Perfekt (haben, sein)</i>	<i>Er hatte ein Fahrrad.</i> <i>Ich war schon in England.</i> <i>Ich habe ein Eis gegessen.</i>
	Jövőidejűség	<i>Futur</i> <i>sich-Verben</i>	<i>Ich werde morgen zu Hause bleiben.</i> <i>Ich freue mich.</i>
Birtoklás kifejezése		<i>haben</i> <i>von, -s</i> <i>Possessivpronomen</i>	<i>Ich habe einen Bruder..Das buch von Peter,</i> <i>Peters Geschichte</i> <i>Das ist meine Familie.</i>
	Térbeli viszonyok	irányok, helymeghatározás	
			<i>Lokaladverbien</i>
		<i>auf, in, hinter, neben, über, unter, vor, zwischen (A/D)</i>	<i>Ich lege das Heft auf den Tisch.</i>
		<i>durch,(A)</i> <i>bei, zu, von (D)</i> <i>nach</i>	<i>Gehen Sie durch den Park!</i> <i>Die Bücher sind bei Karl.</i> <i>Ich komme von meiner Oma.</i>
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	<i>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter.</i>

	Időtartam, időpont	<i>Wie lange? um, am, wann? von ,bis</i>	<i>eine Woche, von... im Winter, um 8 Uhr, am Freitag diesen/letzten/vorigen/ nächsten Monat</i>
Mennyiségi Viszonyok	Határozott mennyiség	<i>(tő-, sor-, törtszámnevek)</i>	<i>eins, zwei, eine Portion Eis Halb , Viertel</i>
	Határozatlan mennyiség	<i>alles, viel, wenig, nichts, keine</i>	<i>Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</i>
Minőségi viszonyok		<i>Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklination)</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe.</i>
Modalitás		<i>mögen, können, wollen, müssen, möchte</i>	<i>Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause.</i>
Esetviszonyok	Névszók a mondatban	<i>Nominativ, Akkusativ, Dativ,</i>	<i>Mein Freund zeichnet Bilder.</i>
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók	<i>Und/oder/aber</i>	
	Névmások		<i>Das/ich, mich, mir, mein</i>

Továbbhaladás feltételei 8. osztály

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

Megszólítás	<i>Entschuldigung,...</i>
Köszönés, elköszönés	<i>Guten Morgen/Tag! Auf Wiedersehen!</i>
Köszönet és arra reagálás	<i>Danke! Bitte!</i>
Bemutató, bemutatkozás	<i>Das ist Peter. Ich heiße... Ich bin...</i>
Érdeklődés hogyan van, arra reagálás	<i>Wie geht's dir? Danke, prima. Was fehlt dir? Ich habe Kopfschmerzen.</i>
Engedélykérés, arra reagálás	<i>Kann ich das Fenster öffnen? Ja, bitte.</i>
Bocsánatkérés és arra reagálás	<i>Entschuldigung! Kein Problem!</i>
Segítségkérés	<i>Könne Sie mir bitte sagen, ...!</i>
Gratuláció, jókívánások, arra reagálás	<i>Herzlichen Glückwunsch zum... Danke, Fröhliche Weihnachten. Gute Besserung!</i>
Személyes levélben megszólítás, elbúcsúzás	<i>Liebe(r) ... Dein(e) ..., Viele Grüße.</i>

Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Sajnálkozás	<i>Es tut mir leid!</i>
Öröm	<i>Ich freue mich, dass.../Toll!</i>
Elégedettség, elégedetlenség	<i>Es ist prima, dass... Schade, dass...</i>
Csodálkozás	<i>Oh, das ist aber schön!</i>
Remény	<i>Ich hoffe, du kannst kommen!</i>
Bosszúság	<i>Das ist aber schlimm!</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Véleménykérés, arra reagálás	<i>Magst du Mathe? Ja.</i>
-------------------------------------	----------------------------

Véleménynyilvánítás	<i>Was meinst du dazu?</i>
Valaki igazának az elismerése, el nem ismerése	<i>Da hast du (nicht) recht!</i>
Egyetértés, egyet nem értés	<i>Ja, das stimmt! Nein, du hast nicht recht!</i>
Tetszés, nemtetszés	<i>Das finde ich gut/blöd! Das gefällt mir (nicht)!</i>
Akarat, szándék, kívánság, képesség	<i>ich will..., ich möchte..., ich kann</i>
Ígéret	<i>Ich mache das schon!</i>
Dicséret	<i>Klasse!</i>

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése, leírása	<i>Das ist... Meine Mutter ist...</i>
Események leírása	<i>Zuerst... dann..., zum Schluss. Es war einmal...</i>
Információkérés, -adás	<i>Weißt du...? Können Sie mir, bitte sagen?</i>
Igenlő vagy nemleges válasz	<i>Ja, nein, nicht, kein, doch</i>
Tudás, nemtudás	<i>Ich weiß (nicht), dass/ob...</i>
Bizonyosság, bizonytalanság	<i>Ich weiss es (nicht) genau. Ich bin mir (nicht) sicher, dass/ob...</i>

A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok

Kérés 7. o.	<i>Gib mir bitte...! Kannst du bitte...?</i>
Felszólítás 7. o.	<i>Schreib noch nicht. Öffne die Tür!</i>
Javaslat, arra reagálás 8. o.	<i>Möchtest du...? Ja, gerne! Können wir gehen?</i>
Meghívás és arra reagálás 7. o.	<i>Kommst du mit? Ja. Nein, es tut mir leid.</i>
Kínálás és arra reagálás 7. o.	<i>Noch ein Stück Kuchen? Ja, bitte. Nein, danke.</i>

Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok

Visszakérdezés, ismétléskérés	<i>Wie, bitte? Wiederholen Sie bitte.</i>
	<i>Sag es noch einmal!</i>
Nemértés, magyarázatkerés	<i>Ich verstehe nicht. Warum....?</i>
	<i>Entschuldigung, ich habe es nicht verstanden.</i>
Betűzés kérése, betűzés	<i>Buchstabiere bitte.</i>

Felkérés lassabb, hangosabb beszédre	Kannst du bitte langsamer/leuter sprechen?
--------------------------------------	--

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök (8. évfolyam)		A fogalomkörök nyelvi kifejezései		
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	Jelenidejűség	<i>sein, es gibt Präsens Präsens mit Vokalwechsel,</i> <i>trennbare Verben</i>	<i>Ich bin heute zu Hause. Hier gibt es keinen Hamburger. Die Sonne scheint.</i> <i>Er liest das Buch vor.</i>	
	Múltidejűség	<i>Präteritum (haben, sein)</i> <i>Perfekt</i>	<i>Er hatte ein Fahrrad.</i> <i>Ich war schon in England.</i> <i>Ich habe ein Eis gegessen.</i>	
	Jövőidejűség	<i>Futur</i> <i>sich-Verben</i>	<i>Ich werde morgen zu Hause bleiben.</i> <i>Ich freue mich.</i>	
	Személytelenség	<i>es</i>	<i>Es ist kalt.</i> <i>Es regnet.</i>	
Birtoklás kifejezése		<i>haben gehören Wessen?</i> <i>von, -s</i> <i>Possessivpronomen</i>	<i>Ich habe einen Bruder. Die Tasche gehört mir. Das buch von Peter,</i> <i>Peters Geschichte</i> <i>Das ist meine Familie.</i>	
	Térbeli viszonyok	irányok, helymeghatározás	<i>Lokaladverbien</i>	<i>hier, dort, links, rechts, oben, unten, hinten...</i>
			<i>an, auf, in, hinter, neben, über, unter, vor, zwischen (A/D)</i>	<i>Ich lege das Heft auf den Tisch.</i>
<i>durch, um (A)</i> <i>bei, zu, von (D)</i>			<i>Gehen Sie durch den Park!</i> <i>Die Bücher sind bei Karl.</i>	

			<i>Ich komme von meiner Oma.</i>
Időbeli viszonyok	Gyakoriság	<i>Wie oft? selten, manchmal, immer, nie</i>	<i>Ich spiele oft mit Peter.</i>
	Időtartam, időpont	<i>Wie lange? in, um, am, wann?</i>	<i>eine Woche, von... bis, den ganzen Tag im Winter, um 8 Uhr, am Freitag diesen/letzten/vorigen/nächsten Monat</i>
Mennyiségi Viszonyok	Határozott mennyiség	<i>(tő-, sor-, törtszámnevek)</i>	<i>eins, zwei, eine Portion Pommes</i>
	Határozatlan mennyiség	<i>alles, viel, wenig, nichts, alle, einige, keine</i>	<i>Ich lerne viel, und ich habe wenig Zeit.</i>
Minőségi viszonyok		<i>Wie? Was für ein? Welcher? (Adjektivdeklination) Vergleichen</i>	<i>Ich bin zufrieden. Das finde ich prima. Das ist eine leichte Aufgabe. Dieses Buch ist besser, als...</i>
Modalitás		<i>mögen, können, wollen, müssen, sollen, dürfen</i>	<i>Ich möchte ein Eis. Er kann nicht schwimmen. Ich will nach Hause. Du sollst Sport treiben.</i>
	Feltételes mód	<i>würde</i>	<i>Ich würde gern...</i>
	Felszólítás		<i>Komm morgen wieder! Esst schnell! Nehmen Sie bitte Platz!</i>
Esetviszonyok	Névszók a mondatban	<i>Nominativ, Akkusativ, Dativ, Genitiv</i>	<i>Mein Freund zeichnet Bilder.</i>
Logikai viszonyok	Alárendelések	<i>Kausalsatz, Objektsatz</i>	<i>denn, weil Ich weiss (nicht), dass (ob)... Ich weiss, wo du wohnst.</i>
Szövegösszetartó eszközök	Kötőszók	<i>Und/oder/aber/denn Weil/dass/ob</i>	
	Névmások		<i>Das/ich, mich, mir, mein/dieser, jener, man</i>

Az élő idegen nyelv tantárgy tanterve angol nyelvre az 5–8. évfolyamok számára

Célok és feladatok

Az idegen nyelvi kerettanterv célja kettős: egyrészt megadni azokat a kimeneti kritériumokat melyek az iskolai nyelvoktatás lépcsőjéhez a nyelvi fejlődés érdekében elengedhetetlenek, másrészt irányelveket adni az iskoláknak a helyi tantervek elkészítéséhez és az eredményes nyelvtanári munkához.

A korszerű idegennyelv-tanítás elsődleges célja a tanuló nyelvi cselekvőképességének fejlesztése. A tanuló legyen képes személyes és szakmai életében egyéni kommunikációs céljait elérni, saját gondolatait kifejezni, és mind valódi mind pedig digitális térben idegen nyelven ismereteket szerezni.

Az idegen nyelvek tanítása eltér a többi tantárgyétól abból a szempontból, hogy nem a tartalmi ismeretek átadásán van a hangsúly, hanem azoknak a készségeknek a kialakításán és állandó fejlesztésén, melyek segítségével a tanuló saját gondolatait és elképzeléseit idegen nyelven is ki tudja fejezni.

Az 5-8. évfolyamon az idegen nyelv tanítása szervesen épül a 4. évfolyamon megkezdett nyelvi fejlesztésre, illetve annak eredményeire. A hangsúly lassan áttevődik a nyelvvelsajátításról a tudatos nyelvtanulás felé. Az életkornak, érdeklődésnek és a nyelvtanulás folyamatának megfelelő órai tevékenységek jellemezzék ezt a szakaszt is. Az 5. évfolyamtól változatlanul az idegen nyelvi kommunikációra történő felkészülés áll a középpontban, ezt tanórán kívüli feladatokkal, tevékenységekkel és az ezekben történő részvételre való biztatással kell segíteni.

A négyéves nevelési-oktatási szakasz egyik fő célja a megelőző szakaszban kialakított nyelvtanulási motiváció fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre hangsúlyosabbá válik, hogy a tanuló valós nyelvi helyzetekben tudja használni a nyelvet és egyre növekvő nyelvi tudatossággal rendelkezzen. Ekkor kell megalapozni azt a képességet, mellyel az idegen nyelvi ismereteket tudatosítja, és az idegen nyelvű szövegek világában eligazodik. A nyelvtanuló ebben a szakaszban egyre mélyebben és árnyaltabban ismeri meg az idegen nyelv felépítését és szerkezetét.

A diák aktív, önálló nyelvtanulóvá nevelése egyik feltétele az egész életen át tartó tanulás megalapozásának. Fejlesztéséhez szükség van a tanulási stratégiák elsajátítására, az önálló tanulás módszereinek megismerésére, valamint az önértékelés és a társértékelés alkalmainak megteremtésére. Fontosak a kooperatív módszerek, valamint a projektmunkák, amelyek fejlesztik a probléma- és folyamatközpontú gondolkodást. Szükséges, hogy a tanulók a digitális tartalmak felhasználásához útbaigazítást kapjanak. A nyelvórai és otthon elvégzendő tevékenységeken keresztül a tanuló váljon képessé arra, hogy digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megértse az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket. Tudjon szöveget alkotni szóban és írásban, valamint célnyelven beszélgetni az ismert nyelvi eszközök segítségével. Az egyéni tanulási különbségek kiegyenlítése miatt pedig szakmai szempontból javasolt, hogy az iskolai oktatásban a nyelvtanulás továbbra is csoportbontásban történhessen.

Kapcsolódás a kompetenciákhoz

A tanulás kompetenciái: Az idegen nyelvek tanulása során fejlődik a tanuló memóriája, a korábban tanult elemek felidézését és rendszerezését igénylő tanulási teljesítménye. A tanuló képessé válik a nyelvtanulási stratégiák felismerésére és ezek alkalmazására, ez pedig hasznosul más tantárgyak esetében is. Megtanulja a hibákra történő visszajelzések

elfogadását, a hibák kijavításának szükségességét, valamint képessé válik saját és társai fejlődésének értékelésére. A tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségek felismerésével és kihasználásával is készül az egész életen át tartó tanulásra. Az önálló nyelvtanulásra való felkészülés a tanulási folyamat aktív résztvevőivé teszi.

A kommunikációs kompetenciák: A nyelvórai tevékenységek képessé teszik a tanulót arra, hogy az élő idegen nyelven árnyaltan fejezze ki, objektíven támassa alá, szemléltesse gondolatait, hallgassa meg társait, társaival közösen hozzon döntéseket, formáljon véleményt, információt és tudást osszon meg. Képekre, ábrákra, hanganyagokra, szövegekre idegen nyelven utal, azokra vonatkozóan véleményt fogalmaz meg és állást foglal, s ezeket felhasználva, párban vagy csoportban, további kommunikációs feladatokat old meg. Nyelvtudását személyes és online nyelvi érintkezésben kapcsolatépítésre használja fel.

A digitális kompetenciák: Az idegen nyelvek tanulása során a tanuló úgy használja a digitális eszközöket, forrásokat és mobiltelefonos applikációkat, hogy a célnyelv jellemző kifejezéseit és pragmatikáját megfelelően alkalmazza, valamint saját fejlődését és tanulását támogassa. Ezzel lehetővé válik az idegen nyelvű szövegalkotás, szövegértés és nyelvi interakciók fejlesztése digitális felületeken és eszközök használatával.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: Az idegen nyelv tanulása során a tanulónak több szempontból fejlődik a gondolkodása, mely során egyre több nyelvi elemet képes felismerni, felidézni, az egymásra épülő elemeket logikusan elrendezni és alkalmazni. A feldolgozott témák hatására mérlegelő gondolkodása és problémamegoldó készsége, a nyelvek közötti kódváltást lehetővé tevő kognitív képességei is fejlődnek. Nyelvtudása növeli az információszerzési és tudásmegosztási lehetőségeit.

A személyes és társas kompetenciák: A társas kompetenciák fejlődéséhez hozzájárulnak a nyelvórákon gyakran párban vagy csoportban végzett feladatok, valamint egyéb, kooperáción alapuló tanulási tevékenységek is, melyek során fejlődik együttműködési készsége, kitartása, cél- és feladattudata. A nyelvtudás növeli a tanulók önbizalmát, önbecsülését, valamint fejleszti más nemzetek tagjaihoz, kultúrájához és az idegen, ismeretlen világokhoz való viszonyát.

A kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: Az idegen nyelv tanulása során a tanuló nyitottá válik a saját országa, nemzete és más népek történelmére, kultúrája közötti eltérésekre, elfogadja a különbségeket, magabiztosságát az anyanyelvi kötődés és az a kritikus, toleráns gondolkodásmód határozza meg, amely teret ad a kreatív, alkotó jellegű önkifejezésnek. A korszerű nyelvtanítás szükségszerűen magában foglalja a tanuló életkorának megfelelő alkotó tevékenységeket és az alkotással kapcsolatos tartalmakat.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A kompetencia fejlesztése valós nyelvi célok és helyzetek idegen nyelven történő leképezésével valósul meg. Egy nyelvi feladat megoldása közben a tanuló együttműködik, hagyományos és digitális forrásokat használ, kommunikál, problémát vitat meg, döntéseket hoz, ezekről beszámol és mindezek felkészítik a munkavállalásra.

Módszerek

Az idegen nyelv-oktatás tevékenység- és tanulóközpontú, vagyis a tanuló számára olyan életkorának, illetve érdeklődésének megfelelő szituációkat teremt, amelyekben személyisége fejlődik, és a nyelvet eszközként, hatékonyan használja. A nyelvi tartalmak és eszközök átadása szövegösszefüggésbe ágyazottan, konkrét beszédhelyzetekben, akár képekkel vagy nonverbális elemekkel segítve történik.

Kiemelten fontos a nyelvoktatásban az interdiszciplináris, azaz a tantárgyak között átívelő szemlélet, mely épít a más tantárgyak keretében szerzett ismeretekre, és az idegen nyelven megszerzett tudással pedig gazdagítja más tantárgyak tanulását. Projektfeladatok,

információgyűjtés a szaktantárgyhoz, internetes kutatómunka, mind-mind történhet idegen nyelven is, felkészítve a tanulót a munka világában zajló információcserére.

A használható nyelvtudás és a valós kommunikáció elsajátítása érdekében együttesen kell fejleszteni a nyelvi és nem nyelvi készségeket. A kezdeti szakasz döntő mértékben szóbeli nyelvhasználatával ellentétben, a 7-8. osztályban egyre hangsúlyosabbá válik az írásbeli kommunikáció is. Az olvasott szövegértés és az írásbeli szövegalkotás készségeinek ebben az időszakban elkezdett tudatos fejlesztése eredményeként a nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló szóban és írásban megold változatos kihívásokat igénylő feladatokat, társas tevékenységekben vesz részt, valamint életkorának és nyelvi szintjének megfelelően kommunikál az élő idegen nyelven.

A hosszú távon is fenntartható nyelvi fejlődés, valamint a motiváció fenntartása érdekében elengedhetetlen a tanórán kívüli nyelvhasználatra és nyelvtanulásra is építeni, melyekre a tanulót a nyelvtanuláson egyre nagyobb mértékben fel kell készíteni. Ezeknek a tevékenységeknek elsődleges célja az, hogy a tanuló szinte mindennap találkozzon az idegen nyelvvvel lehetőleg olyan helyzetekben, melyek életkorának és érdeklődésének megfelelnek, a nyelvtanulást élővé és folytonossá teszik, és ezzel nyelvtanulási kedvét erősítik. A nyelvtanulási és az iskolán kívüli nyelvhasználat lehetőségei nagyban segítik a nyelvi fejlődést az egyéni különbségek esetén is. A kerettantervben megfogalmazott, témához kapcsolódó javasolt tevékenységek (idegen nyelvű filmek, könnyített olvasmányok, e-mail levelezés, idegen nyelvű színi előadások, internetes kutatási feladatok stb.) eredményesebbé teszik a nyelvtanítást.

Az adott nyelvet használó emberek és kultúrák megismerésével a nyelvtanuló nyitottabbá, érdeklődőbbé és tájékozottabbá válik, érzelemléviája és gondolkodása fejlődik. Az idegen nyelv tanulása során, valamint az iskolán kívüli tevékenységek által a nyelvtanuló részesévé válhat az adott kultúráknak, kapcsolatot teremthet anyanyelvi beszélőkkel, összehasonlíthatja saját kulturális szokásait más kultúrákkal. Az ismeretszerzésben segíthetnek a célnyelvi országokról szóló olvasmányok vagy filmek, vagy a rendszeres idegen nyelvi projekt feladatok, melyet a tanuló akár egyénileg, akár csoportosan készíthet el.

A motiváció fenntartása és erősítése érdekében a nyelvtanulást továbbra is a pozitív, jó hangulatú tanulási környezet jellemzi, amelyben a tanuló életkori sajátosságainak megfelelő, érdekes, kihívást jelentő, gyakran játékos feladatokat old meg. Ezeket a tankönyveknek is tartalmazniuk kell. A változatos munkaformák, például: projektmunkák, páros és csoportos feladatok, valamint az irányító tanár és a társak visszajelzései vagy a különféle értékelési formák segítik a tanulót abban, hogy továbbra is szívesen és örömmel vegyen részt a tanórán, önbizalma erősödjön, nyitott és motivált maradjon alapkészségeinek fejlesztésére és az újabb nyelvtanulási stratégiák elsajátítására. A nevelési-oktatási szakasz végére magabiztossá válik, szívesen használja nyelvtudását, s egyúttal egyre inkább tudatos nyelvhasználó is lesz, aki képes saját hibáit észrevenni, és saját haladását értékelni.

A nyelvtanulásban a valódi kommunikációs szituációknak és a valós nyelvi cselekvéseknek az alapja az idegen nyelvű, autentikus szöveg mely a nyelvtanuló számára tartalmi és nyelvi szempontból is illeszkedik életkorához és érdeklődéséhez. A jól megválasztott, megbízható tananyag nagy segítség tanárnak és tanulónak egyaránt, és a tanulási folyamat sikeressége szempontjából meghatározó. A nyelvtanulónak képessé kell válnia arra, hogy a szövegeket megértse, illetve az azokban szereplő nyelvi és egyéb információkat fel tudja használni saját tanulási céljainak megvalósítására támaszkodva az anyanyelven vagy egyéb tanulásterületen megszerzett tudására. Hangsúlyos szerepe van emellett a nyelvi eszközök funkcionalitásának, melyek a tananyagokban nem különálló egységekként, hanem mindig szövegösszefüggésbe ágyazva kell, hogy megjelenjenek.

Kimeneti szintek

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a 6. évfolyam végére a KER szerinti A1, a 8. évfolyam végére az A2 nyelvi szint a kimeneti elvárás. Ez időszak végére a tanuló ismeri és használja az alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat, valamint ezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciáinak mélyítésére. Életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hagyományos és digitális nyelvtanulási forrásokat használ (pl. internet, mobilalkalmazások), kiaknázza a tanórán kívüli nyelvtanulási lehetőségeket szórakozásra, főként ismerős, mindennapi helyzetekben történő kommunikációra, közvetítésre, ismeretszerzésre és tudásmegosztásra. Egyre inkább érti a nyelvtanulást, illetve a nyelvtudás fontosságát.

Az 5-8. évfolyamon a következő tanulási eredmények várhatók el, témakörtől függetlenül:

- változatos, kognitív kihívást jelentő írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó hangzószövegekben megjelenő információkat;
- kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő írott szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;
- a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;
- digitális eszközökön és csatornákon keresztül is alkot szöveget szóban és írásban;
- digitális eszközökön és csatornákon keresztül is folytat célnyelvi interakciót az ismert nyelvi eszközök segítségével;
- digitális eszközökön és csatornákon keresztül is megérti az ismert témához kapcsolódó írott vagy hallott szövegeket;
- alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit.

Az egyes élő idegen nyelvi kerettantervek felépítése, szerkezete

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg, és a tanulási eredmények, a fejlesztési feladatok, valamint a javasolt tevékenységek ezek köré csoportosítva jelennek meg. Az egyes témakörök mellett meghatározásra kerültek az adott évfolyamokra kötelező nyelvi funkciók, nyelvi elemek és struktúrák, melyeket az 5-6. évfolyamra, valamint a 7-8. évfolyamra vonatkozó specifikus bevezetők utolsó részei sorolnak fel. A megadott nyelvi funkciók, stratégiák és elemek mindig az adott nevelési-oktatási szakaszra vonatkoznak, az előzőeknél megfogalmazottakra épülnek, azokat bővítik, és a tanulónak témakörtől vagy a választott nyelvkönyvtől függetlenül el kell sajátítania őket. A 4. évfolyamon bevezetett témakörök mindegyike szerepel ebben a szakaszban is, de elemeik téra szélesedik, feldolgozásuk egyre árnyaltabban történik. Hangsúlyosabbá válnak és mélyülnek a kereszttantervi, kultúrák közötti és célnyelvi tartalmak, valamint a tudásmegosztással és ismeretszerzéssel kapcsolatos vonatkozások. Új témakörként megjelennek a közéleti és aktuális témák, melyek az éppen időszerű közéleti tartalmak, hírek, témák feldolgozása révén az osztálytermi és a valós helyzetek közötti távolság csökkentését segítik elő. A személyes, környezeti, közéleti és aktuális témák a valós nyelvhasználathoz kapcsolódnak, a továbbiak többnyire az iskolai, nyelvórai és iskolán kívül történő nyelvtanulási tevékenységeket jelölik.

Az idegen nyelvi kerettanterv minden egyes témakörhöz javasol tevékenységi formákat is, melyek segíthetik a témakörhöz tartozó szókincs, illetve nyelvi struktúrák bevéődését. A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdemes az ilyen jellegű feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejleszti-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat,

egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). A javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák, és ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával nem kötelező érvényűek.

Élő idegen nyelv: Angol

Kerettanterv az angol tantárgy számára

5-8. évfolyam

Az angol nyelv tantárgy kerettantervei az Élő idegen nyelv kerettanterveinek részeként íródtak, és az ott meghatározott céloknak, feladatoknak, módszereknek és kimeneti követelményeknek megvalósítását részletezik a különböző nevelési és oktatási szakaszokra vonatkozóan.

5-6. évfolyam

Az 5. évfolyamra a 4. évfolyamon kialakult pozitív hozzáállással és a további nyelvtanulásra motiváltan érkezik a tanuló. Az 5-6. évfolyamokon a nyelvtanítás elsődleges célja ezek fenntartása és erősítése, ugyanakkor egyre nagyobb szerephez jutnak azok a módszerek, melyek a tanuló írásbeli kommunikációját, illetve tudatos nyelvhasználatát fejlesztik mind a hagyományos, mind a digitális csatornákon. A célok elérése érdekében lényeges, hogy az előző és a jelen oktatási szakasz között az átmenet gördülékeny legyen - vagyis továbbra is fontos a stresszmentes nyelvóra, az oldott hangulatú tanulási környezet, amelyben a tanuló változatos munkaformákban, életkorának és érdeklődési körének megfelelő, tevékenységközpontú, sok esetben mozgásos és játékos feladatokat old meg.

Az egyre bővülő, összetettebb nyelvi tartalmakkal továbbra is szövegkörnyezetbe illeszkedve ismerkedik meg a tanuló. Míg 4. osztályban a hangsúly jellemzően a szóbeli nyelvhasználaton volt, ebben a szakaszban fokozatosan az írott szövegek is megjelennek. A Nat-ban megnevezett készségek továbbra is egymásba fonódva fejlődnek; ám a beszédképesség és a hallott szövegértés mellett előtérbe kerülnek az írásbeli szövegalkotás, valamint az olvasott szövegértés készségei is. A szövegekkel való munkát a tanuló érdeklődési körének megfelelő, autentikus szövegek, történetek teszik eredményessé. Ebben a tanulási szakaszban fokozatosan egyre nagyobb szerepet kap a digitális csatornákon keresztül történő kommunikáció és szövegértés is.

Az 5-6. évfolyamon a tanuló a 4-en már megismert témakörökkel és tartalmakkal találkozik, s az ott szerzett előzetes tudására építve bővíti tovább ismereteit. A témakörök egyre mélyebb és árnyaltabb feldolgozása, valamint a különböző szövegtípusok révén fejlődik a tanuló nyelvi cselekvőképessége: egyre bonyolultabb tartalmak megértésére és egyre összetettebb kommunikációs célok megvalósítására képes. Új témakörök is megjelennek: aktuális témák, melyek egyrészt a tanuló számára érdekes híreket, tartalmakat dolgozzák fel, másrészt lehetőséget biztosítanak arra, hogy a fiatalok életét is érintő aktualitásokat a nyelvórán megbeszéljék. A nyelvhasználat elsősorban osztálytermi keretek között valósul meg, de törekedni kell arra, hogy a tanulónak lehetősége legyen az osztálytermen kívül is valós nyelvhasználati helyzetek megélésére, illetve, hogy ezekre a tanórán kívül szerzett ismeretekre tudatosan építsünk.

Az országismereti témakörök bővülése és elmélyülése tovább erősíti a tanuló érdeklődését és nyitottságát a célnyelvet beszélő, eltérő kulturális háttérrel rendelkező emberek iránt.

A két év során, párhuzamosan az anyanyelvi kompetenciák fejlődésével, a tanuló egyre motiváltabbá válik és a célnyelv pontosabb és tudatosabb használatára törekszik. Miután megismerkedik különböző tanulási stílusokkal és módszerekkel, elindul az önálló nyelvtanulóvá válás útján, és 6. osztály végére már rendelkezik alapvető nyelvtanulási stratégiákkal.

Az oktatási szakasz végére a tanuló eléri a KER szerint meghatározott A1 szintet.

A kerettantervek a kötelező tartalmat témakörökön keresztül közelítik meg. Az egyes témakörök mellett az adott évfolyamokra kötelező nyelvi funkciók és nyelvi elemek,

struktúrák kerültek meghatározásra, melyek az előző oktatási szakaszra megadottakat bővítik, azokra épülnek.

Angol nyelvi funkciók az 5-6. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

- köszönési formák (üdvözlés és elköszönés) értelmezése és kifejezése (Hello! Good morning! Good night! Goodbye! Bye-bye! Take care! How are you? Fine, thanks. I'm OK.)
- köszönet kifejezése (Thanks. Thanks a lot. Thank you very much.)
- köszönetre történő reakció megfogalmazása (You're welcome. No problem.)
- bemutatkozás megfogalmazása (My name is ... Hello. Hi! Nice to meet you.)
- információkérés, információadás (What's your name? My name is Peter. How old are you? I'm 10. Where are you from? I'm from Budapest. When's your birthday? On 4th July. What's your favourite animal? My favourite animals are cats. Have you got a pet? Yes, a cat. No, I haven't. Have you got any brothers or sisters? Yes, a brother. No, I haven't.)
- hogyan iránti érdeklődés (How are you? What's wrong?)
- hogyan iránti érdeklődésre történő reakció kifejezése (I'm fine, thanks. I'm OK.)
- bocsánatkérés értelmezése és annak kifejezése (I am sorry. I'm very sorry.)
- bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (That's OK. No problem.)
- jókívánságok kifejezése (Happy birthday! Good luck! Congratulations!)
- főbb ünnepekhez kapcsolódó szófordulatok (Merry Christmas! Happy New Year! Happy Easter!)
- megszólítás és elköszönés kifejezése írott, személyes szövegben, pl. baráti levélben és e-mailben (Dear Peter, Best wishes)
- véleménykérés és arra reagálás (Do you agree? Yes, I do. No, I don't. What do you think? I think ...)
- tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (Do you like ...? Yes, I do. No, I don't. What's your opinion about ...? I think ...)
- dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (What is this? What is it like? It's .../ It's big and comfortable. What's ... in English? What's ... in Hungarian?)
- igenlő vagy nemleges válasz kifejezése (Yes, I have. No, I haven't. Yes, I do. No, I don't.)
- tudás, illetve nem tudás kifejezése (I know. I don't know. I have no idea.)
- nem értés megfogalmazása (I don't understand.)
- visszakérdezés kifejezése nem értés esetén (Can you repeat it? Can you spell it for me?)
- alapvető érzések kifejezése (I'm cold. I'm hungry. I'm happy/sad/angry.)
- akarat, kívánság kifejezése (Would you like a ...? Yes, please. No, thanks. I would like ...)
- kérés és arra reagálás (Can you give me a pen? Can I get a pen? Yes, here you are. Sorry, I can't.)
- javaslat és arra reagálás (Let's go to the cinema., Good idea. Would you like to come to the cinema? Yes, sure.)
- meghívás és arra reagálás (Can you come to my party? Yes, thanks. Sorry, I can't. I'd like to invite you to my party.)
- kínálás és arra reagálás (Would you like an orange? Here you are. Yes, please. No, thank you. Thank you.)
- betűzés kérésének kifejezése (Could you spell it, please?)
- utasítások értelmezése és azokra történő reakció kifejezése (Come here, please. Read the text, please.)

Angol nyelvi elemek, struktúrák az 5-6. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

- létezés kifejezése jelen időben: 'to be' létige (I'm ... I'm not ... Are you ...? Is he ...? Who is he? What's that?)
- szokásos cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present Simple (I eat bread for breakfast. I don't like cheese. Do you play tennis?)
- cselekvés, történés kifejezése jelen időben: Present Continuous (Why is she crying? I'm not listening. I'm leaving.)

- létezés kifejezése múlt időben: 'to be' létige (I was ... I wasn't ... Were you ...? Was he...? Who was there? What was that?)
- cselekvés, történés kifejezése múlt időben: Past Simple (I ate bread for breakfast. I didn't see the film. Did you visit Joe?)
- jövő idejűség kifejezése: 'going to' (I'm going to be a doctor. It's going to rain.)
- felszólító mód: felszólítások (Come here. Don't shout.)
- kérdőmondatok, kérdőszavak (who?, when?, where?, what?, how?)
- birtoklás: birtokos névmások és 's genitive (My, your, his/her/its, our, their, Joe's brother ...)
- mennyiségi viszonyok: egyes és többes szám (dog-dogs, child-children)
- mennyiségi viszonyok: számok (one, two, ..., hundred), sorszámok (first, second, third...)
- mennyiségi viszonyok: megszámlálható főnevek (How many CDs have you got? I've got a lot of/few CDs.)
- mennyiségi viszonyok: megszámlálhatatlan főnevek (How much money have you got? I've got a lot of/little money.)
- térbeli viszonyok: prepozíciók, helyhatározók (here, there, on the left, on the right, in, on, under, opposite, next to, between ...)
- időbeli viszonyok: gyakoriság (How often? always, often, sometimes, never, once/twice a week, every day), időpontok/dátumok (in 1997, in July, at 5 o'clock, on Monday, It's eight. It's quarter to eight.)
- minőségi viszonyok: rövid melléknevek fokozása (Tom's younger than Sue. Mary is the prettiest girl.)
- minőségi viszonyok: rendhagyó melléknevek fokozása (good/bad, better/worse)
- modalitás: 'can', 'must' segédige (I can/can't swim. I must go.)
- szövegösszetartó eszközök: névelők (a, an, the), mutató névmások (this, that, these, those), kötőszavak (and, or, but, because), névmások (I, he, they..., me, him, them...), some/any (There are some pencils in the bag. Have you got any sisters? I haven't got any matchboxes. There's some water in the vase., There isn't any juice in my glass.), határozatlan névmások (somebody, anybody, nobody, everybody)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

- az adott tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- az adott tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

Az 5–6. évfolyamon az angol nyelv tantárgy alapóraszám: 204 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	64
Public matters	8
Topics concerning classroom activities	30
Cross-curricular topics and activities	12
English and language learning	12
Intercultural topics	27
Current topics	14
Entertainment and playful learning	22
Gaining and sharing knowledge	15
Összes óraszám:	204

TÉMAKÖR: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

JAVASOLT ÓRASZÁM: 64 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;
- értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- üzeneteket ír;
- megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a személyes és környezeti tématarományban megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- a személyes és környezeti tématarományban létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- a személyes és környezeti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök, rokonok (family relations)
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet, otthon
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a ház/lakás részei, bútorok, háztartási eszközök
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ünnepek
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbik
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: társadalmi kapcsolatok (social relations)
- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a természet, a város és a vidék
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem, állatvédelem
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek (natural phenomena)
- Személyes és közvetlen környezethez tartozó egyszerű információk átadása egyszerű nyelvi elemekkel
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka egyénileg (PPT):
 - családfa készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása
 - a lakóhely és környezetének bemutatása
- scrapbook/poszter készítése:
 - 'Ez vagyok én' (kedvenc tárgyaim, együttesem, színészem stb.)
 - 'A családom'
 - 'Háziállatom', milyen állatot szeretnék, (fajta, kinézet, kor, táplálkozás, szokásaik stb.)
 - 'Okosház'
- = projektmunka csoportban:
 - ⊖ Ezek vagyunk mi (kedvenc együtteseink, kedvenc tantárgyaink, kedvenc filmjeink, színészeink, olvasmányaink, játékaik stb.)
 - (plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?
 - (makett készítése): A mi házunk; Álomházam; Lakóhelyünk
- csoportos internetes kutató munka: 'Families around the world' képek gyűjtése, azok bemutatása, összehasonlítása az órán
- szóbeli mini-prezentációk: 'Napirendem'+ családtag napirendje, szabadideje
- internetes kutatás: meddig élnek a különböző állatok?
- kérdőívek megalkotása, kitöltése, illetve írásbeli/szóbeli összegzése:
 - 'Házi kedvencek a csoportunkban',
 - 'Különóráink és hobbijaink' (időpont, helyszín stb.)
- internetes kutatás: My hero's/actor's life and lifestyle
- Szerepjátékok:
 - Interjú kedvenc hősöddel/színészeddel az életéről és családjáról
 - Ismerkedés egy új osztálytárssal – kérdések és feleletek

TÉMAKÖR: **Public matters**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **8 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a közéleti témakörben megért egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget;
- a közéleti témakörben létrehoz egyszerű, többnyire ismert nyelvi elemeket tartalmazó célnyelvi szöveget, tanult és begyakorolt nyelvi eszközökkel;
- a közéleti témakörben nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókinés ismerete célnyelven: a közéletben és a szolgáltatásokban résztvevő személyek, (pl. clerk, guide, waiter, ticket officer, tourist)

- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural institutions, restaurants, national and international attractions/sights, city life/country life
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: cultural events, ways of entertainment
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: giving directions, giving information
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, travelling, national and international tourism
- A közéleti témakörhöz tartozó egyszerű információk értelmezése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- poszter: térképkészítés a környékről, üzletekről, látványosságokról, majd ezt felhasználva páros feladat az útbaigazítás gyakorlására
- prospektus, reklám készítése - csoportverseny - (étterem, mozi, színház, látványosság) - melyik a leghatásosabb reklám?
- projektmunka csoportban (társasjáték készítése és játszása):
 - o 'What do you know about...?' (The moon, The Pacific Ocean, Crocodiles, Tokio, Jazz music stb.) - egyszerű válasszal lehet továbblépni.
 - o 'What can you find' (in London, in Budapest, in Paris, in New York, in your home town stb.) - egy nevezetességgel lehet továbblépni.
- kiselőadás, internetes kutatómunka: az Egyesült Királyság bemutatása
- quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról
- színi előadás: egy ismert mese közös elolvasása és dramatizálása
- kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése
 - o leggyakoribb szórakozási formák a csoportban, (tv, olvasás, internet, sport stb.)

TÉMAKÖR: **Topics concerning classroom activities**

JAVASOLT ÓRASZÁM: 30 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;
- felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott témakörhöz tartozó témákban;
- képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során;
- egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak, vagy fordulatok ismétlését vagy betűzését kéri.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a játék céljainak megfelelően alkalmazza;
- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tantestület (school staff)
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: afternoon activities, school festivals, school traditions, events, extracurricular opportunities for language learning/use of language
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, social events, hagyomány őrzés (keeping traditions)
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: tudás (knowledge), nyelvtanulási célok (language learning targets)
- Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka: - egyéni vagy csoportos
 - o iskolai szokások, napirend, órarend
 - o iskolai szabályok
 - o iskolai öltözködés Magyarországon és a célnyelvi országokban
 - o tantárgyak összehasonlítása a két országban, iskolai időbeosztás összehasonlítása, tanórán kívüli tevékenységek összehasonlítása
- scrapbook/poszter: ('kiállítás' az osztályterem falain)
 - o iskolánk bemutatása
 - o kedvenc tanárom bemutatása
 - o kedvenc iskolai helyem bemutatása
- kérdőív készítése:
 - o kedvenc tantárgyak, ki miben érzi jónak / kevésbé jónak magát – szóbeli összesítés
- kutatómunka: szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- csoportos feladat:
 - o szókártyákból mondataalkotás – melyik csoport tudja az összes kártyáját felhasználni?
 - o mi mindent csinál az ideális nyelvtanuló idegen nyelven?
- Iskolai versenyek:
 - o olvasási verseny – Ki tud egy év alatt 10 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
 - o verslanc– egyszerű célnyelvi gyerekversekből
 - o 'Use of English' – Tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: Cross-curricular topics and activities

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Alapvető szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- internetes kutató- és projektmunka:
 - településem történetének, földrajzának, élővilágának bemutatása
- kedvenc dal feldolgozása (pl. kérdésekkel, vizuális eszközökkel)
- egyéni projektmunka:
 - Melyik tantárgyban segített idegennyelv tudásom és hogyan?
- csoportos projekt: társasjáték készítése és játszása – fókuszban egy-egy tantárgy
 - pl. földrajz – Nevez meg hármat...’ (rivers in Hungary, hills near Budapest, towns in England, lakes in Hungary, cities in America stb...)

TÉMAKÖR: English and language learning

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a célnyelv főbb jellemzőit;
- értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- követi a célnyelvi normához illeszkedő kiejtést és intonációt a tanult nyelvi elemekben;
- alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- megold játékos és változatos írásbeli feladatokat rövid szövegek szintjén.
- nyelvtanulási céljainak eléréséhez társaival párban és csoportban együttműködik;
- nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: nyelvi készségek (language skills, language learning, languages)
- Az anyanyelv és a célnyelv közötti legalapvetőbb kiejtési/helyesírási különbségek felismerése
- Az angol nyelv betű- és jelkészletének alkalmazása
- A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
- Az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmak felismerése, akár a tanórán kívül is, digitális csatornákon is
- Alapszintű nyelvtanulási stratégiák használata

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- tanulásmódszertan tudatosan:
 - memóriefogas
 - tanulókártyák
- Nyelvtanulási típusok, stratégiák feltérképezése kérdőívvel
- közös popzenehallgatás – pl. 'gapfill' munkalappal
- filmnézés a célnyelven
- a film egy-két jelenetének dramatizálása és eljátszása
- könnyített olvasmányok otthoni elolvasása (évente 1-2), és rövid, kedvbresztő beszámoló készítése az osztálytársak számára
- csoportos projekt:
 - társasjáték készítése pl. 'Use the word' (minden kockán egy szó, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj)
 - betűzés játékosan (betűzd a szót, a többiek írják le)
- keresztrejtvény készítése – a megoldás a padtárs feladata
- játékos diktálási feladatok
 - 'Running dictation'
 - 'Chinese whispers'
- egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)

TÉMAKÖR: Intercultural topics

JAVASOLT ÓRASZÁM: 27 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait
- a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Főbb célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete, összehasonlítása alapvető hazai szokásainkkal
- Célnyelvi országok főbb országismereti jellemzőinek ismerete
- Hazánk főbb országismereti jellemzőinek ismerete célnyelven
- A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó alapvető tanult nyelvi elemek alkalmazása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- az Egyesült Királyság megismerése hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:
 - az angol iskolák jellemzői, napirend
 - tipikus angol ház, lakás
 - mindennapi szokások
 - ünnepek a családban
 - állattartási szokások, kedvenc állatok
 - angol nyaralási szokások
 - angol időjárás
 - az Egyesült Királyság tájegységei, országrészei

- angol étkezési szokások, tipikus ételek
- olvasott szövegértés fejlesztése: az Amerikai Egyesült Államok – jellemző adatok, alapvető tudnivalók
- projektmunka csoportban (plakát készítése):
 - hazánk és az Egyesült Királyság összehasonlítása számokban, ill. képekkel illusztrálva –hasonlóságok, különbségek bemutatása- (kultúra, étkezés, hagyományok, időjárás, ruházat, történelem stb.)

TÉMAKÖR: Current topics

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- találkozik a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi eseményekre vonatkozó alapvető szókinccs megértése célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka:
 - aktuális hírek feldolgozása vizuális eszközökkel (rajz készítése, képek gyűjtése)
 - képaláírások megfogalmazása
 - időjárásjelentés
- Egy izgalmas sportesemény megtekintése az angol nyelvű híradóban (pl. úszó VB)
 - szógyűjtés az esemény témájával kapcsolatban
 - lenémított film tanulói kommentárral
- szerepjáték:
 - interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel

TÉMAKÖR: Entertainment and playful learning

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkorak és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése
- Életkorak és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára
- Célnyelvi társasjátékok készítése és használata
- Részvétel játékos nyelvi tevékenységekben, drámajátékokban.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- nyelvi és egyéb hagyományos játékok: Scrabble, Activity, Ország-város, 'Találd ki, ki vagyok', Barkochba, kártyajátékok
- társasjáték készítése az aktuális tananyaghoz
- projektmunka, prezentáció:
 - kedvenc dalom/együttesem/filmem/színészem/animációs filmszereplőm/játékom bemutatása
- egy kisfilm/rajzfilm megtekintése
- közösen választott dal, képregény, film, órai feldolgozása

TÉMAKÖR: **Gaining and sharing knowledge**

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projekt munkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- találkozik az érdeklődésének megfelelő, akár autentikus szövegekkel elektronikus/digitális csatornákon, tanórán kívül is;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Egyszerű, releváns információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven
- A tanult témákhoz kapcsolódó angol nyelvű, egyszerű információ megszerzése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- csoportchat: közös online csoport létrehozása, rendszeres használata rövid angol nyelvű véleményekkel hozzászólásokkal
- projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából
- scrapbook/poszter készítése az aktuális tananyaghoz
- IKT eszközökkel elkészített és segített prezentáció

7-8. évfolyam

E nevelési-oktatási szakasz fő célja, hogy a nyelvi készségek további fejlesztése révén a tanuló eljusson a KER szerinti A2 nyelvi szintre. A megvalósítás az életkori szakaszra megfogalmazott nevelési célokkal és más kulcskompetenciák fejlesztésével összhangban kell, hogy történjen, és lehetőség szerint vegye figyelembe a tantárgyak közötti kapcsolódási pontokat is. A 7-8. évfolyamon tovább folytatódik a nyelvi ismeretek és a szókincs bővítése, valamint a nyelvtani ismeretek funkcionális szemléletű elsajátítása. A szakasz végére a tanuló

az ismert nyelvi eszközök segítségével többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is. Felhasználja a tanult nyelvi elemeket és kommunikációs stratégiákat egyéni írásbeli és szóbeli közléseiben, valamint közvetíteni is tud az élő idegen nyelven.

Az angol nyelv tanításának egy lényeges területe a 7-8. évfolyamon a szövegértés további fejlesztése, az autentikus szövegekkel való munka tudatosítása. A szókincs és a nyelvtani ismeretek közvetítése szövegek révén, szövegkörnyezetbe ágyazva történik. Nagy hangsúlyt kap a felfedező tanulás, melynek során a tanuló önállóan, a nyelvtanulási stratégiák egyre bővülő tárával és azok egyre tudatosabb használatával fedezi fel a szöveg tartalmát, valamint a nyelvi eszközök jelentését és szabályszerűségeiket. A szélesebb körű nyelvtanulási, illetve nyelvhasználati stratégiák és azok tudatos használata tovább segítik a nyelvtanulót az önálló nyelvtanulóvá válásban és képessé teszik őt arra, hogy mindezeket más tanulási területeken is alkalmazza kompetenciái további fejlesztésére. Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a nyelvtanuló egyre több szövegtípussal ismerkedik meg, bővíti a szövegfajtákkal kapcsolatos ismereteit, és egyre inkább alkalmazza idegen nyelven az életkorának és érdeklődésének megfelelő digitális műfajok főbb jellemzőit is.

A nyelvtanulónak a motiváció fenntartása és erősítése érdekében továbbra is biztosítani kell a jó hangulatú, önbizalmat növelő és érzelmi biztonságot adó tanulási környezetet, amelyben lehetőség nyílik számára az önértékelés és a társas értékelés alkalmazására is. Motivációját erősítik továbbá a változatos munkaformák, a kihívást jelentő feladatok, a pozitív tanári visszajelzések és megerősítések, valamint a projektek.

Ebben a nevelési-oktatási szakaszban a témakörök a korábbi szakaszokhoz képest jelentősen bővülnek, mélyebben és összetettebben kerülnek feldolgozásra, igazodva a nyelvtanulót körülvevő világhoz, mindennapjaihoz, érdeklődéséhez és igényeihez. A feldolgozásra kerülő témák gyakran összhangban állnak más tanulási területek tartalmaival, és lehetővé teszik a nyelvtanuló számára, hogy a nyelv eszközével alaposabban és árnyaltabban ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, bevonva a digitális eszközöket és mobilalkalmazásokat is. A témakörök feldolgozása során építeni kell a nyelvtanuló előzetes nyelvi tudására, a világról megszerzett ismereteire, valamint a más tantárgyakból megszerzett ismeretekre. Ezek elmélyítését segítik, ha a tanulók többször találkoznak angol nyelvű hírekkel, dokumentumfilmekkel, olyan beszámolókkal, melyek magyar híreket angol nyelven közvetítenek, vagy amelyek angol nyelven Magyarország országismereti jellemzőivel foglalkoznak. A tartalmak meghatározásánál, illetve a témakörök feldolgozásánál figyelembe kell venni a 7-8. évfolyamon idegen nyelvet tanulónál egyre inkább megmutatkozó egyéni különbségeket is. Fokozott erőfeszítésre van szükség itt azért, hogy a nyelvtanulási motiváció a továbbtanulás, illetve pályaválasztás irányától függetlenül megmaradjon, és hogy a tanulók tudják, hogy bármilyen szakmai és személyes célt is állítanak maguk elé, a nyelvtudás segíti majd őket ezek elérésében. Mindez változatos és az egyéni különbségekhez illeszkedő nyelvórai tevékenységekkel és a tanulók érdeklődéséhez illeszkedő nyelvórán túli feladatokkal érhető el.

A kerettanterv minden egyes témakörhöz javasol tevékenységi formákat is, melyek segíthetik a témakörhöz tartozó szókincs, illetve nyelvi struktúrák bevésoedését. A motiváció állandó ébrentartása érdekében mindig érdemes az ilyen jellegű feladatokat a tanulók szemszögéből nézve négy szempont szerint megvizsgálni: fontosnak érzik-e (pl. fejleszti-e a kommunikációjukat), szeretik-e az ilyen típusú feladatot (pl. csoportfeladat, egyéni projekt), érdekesnek találják-e (pl. ad-e, igényel-e új információt), illetve szórakoztatónak találják-e (pl. játékok, versenyek). Az itt javasolt tevékenységi formák csak gondolatébresztő példák, és ellentétben a szókincs és a nyelvi struktúrák, funkciók meghatározásával nem kötelező érvényűek.

Mivel a keresttantervi tartalmak igazodnak a 7-8. évfolyamon megjelenő új tudástartalmakhoz (pl. természettudományok, média), a nyelvtanulónak ezen területeken is lehetősége nyílik az ismeretszerzés, tudásmegosztás kiterjesztésére, illetve új kapcsolódási pontok kialakítására az újonnan megjelenő tantárgyakkal.

Ebben a szakaszban kevesebb hangsúly esik az osztálytermi helyzetek gyakorlására. A cél az, hogy segítsük a tanulót abban, hogy megtapasztalhassa, miként tudja a korábban megszerzett nyelvtudását művelődésre, információ-és ismeretszerzésre, tudásmegosztásra, kapcsolattartásra, kapcsolatok építésére, illetve szórakozásra használni. Osztálytermi helyzeteken kívüli, életszerű szituációk eljátszása (pl. közélet, szórakozás, interkulturális és országismereti témakörökben), valamint ismeretszerzés, tudásmegosztás céljából készített projektek segíthetik e cél megvalósítását. Ebben a szakaszban a nyelvtanulási stratégiák köre is bővül, így a nyelvtanuló arra is képessé válik, hogy valós nyelvtudását egyre inkább önállóan is fejlessze mind hagyományos, mind digitális csatornákon keresztül.

A nevelési-oktatási szakasz célja, tehát, hogy a tanuló a 8. évfolyam végére elérje a KER szerinti A2 nyelvi szintet.

A 7-8. évfolyamra megfogalmazott kötelező nyelvi funkciók, nyelvi elemek és struktúrák a következők:

Angol nyelvi funkciók (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

- megszólítás kifejezése és arra reagálás (Excuse me. Can I help you?)
- bemutatkozás megfogalmazása (Let me introduce myself.)
- személyre vonatkozó információkérés, információadás (What's your favourite subject? It's maths.)
- hogylét iránti érdeklődés és reakció (What's the matter? I feel...)
- bocsánatkérésre történő reakció megfogalmazása (That's OK. Don't worry about it. It doesn't matter.)
- jókívánságok kifejezésekor a reakció megfogalmazása (Thank you, the same to you.)
- telefon felvétele, telefonon való bemutatkozás (XY speaking.)
- megszólítás, elbúcsúzás személyes levélben (Dear John, Best wishes, Love,)
- véleménykérés és arra reagálás (Do you agree? Yes, I do. No, I don't. What's your opinion? In my opinion..., What do you think about ...? I think ...)
- tetszés, illetve nem tetszés kifejezése (How do you like it? I think it's...)
- képesség kifejezése (Can you speak French? Are you able to ride a horse? I can understand French. I am unable to ride a horse.)
- szükségesség kifejezése (Do I have to ...? Do I need to ...? You must ... We have to ...)
- lehetőség kifejezése (It may rain. She might visit us.)
- ígéret kifejezése (Will you help me? Don't worry, I will. I promise ...)
- szándék, kívánság kifejezése (What would you like to do? Would you like to have a rest? I'd like to see that film.)
- dicséret, kritika kifejezése (It's great. It's a good idea. It's boring.)
- dolgok, személyek megnevezése, rövid/egyszerű jellemzése (What is this? What is it like? It's ..., It's made of ..., It's used for ...)
- visszakérdezés, ismétléskérés kifejezése nem értés esetén (Sorry, what did you say?)
- nem értés, magyarázatkérés, magyarázat értésének ellenőrzése (Could you understand me? Is it clear? Sorry, what does that mean?)
- betűzés kérése, betűzés (It spells ...)
- felkérés hangosabb, lassúbb beszédre (Could you speak a little more slowly, please? Sorry, that was a bit too fast.)
- öröm, sajnálkozás, bánat kifejezése (Are you happy about it? What do you think of that? How do you feel about it? Great! I'm glad to hear that. I'm so pleased that..., Good for you. I feel so happy for ... I'm sorry to hear that. What a pity. Oh, no! Oh, dear! I feel so sorry for ...)
- elégedettség, elégedetlenség, bosszúság kifejezése (What do you think of...? Are you pleased with ...? Are you happy with ...? Are you satisfied with ...? That's fine/nice/not bad. That was fine/good/ nice. I'm quite satisfied with ... I'm quite happy with ... I'm quite pleased with ... It's not good enough. That wasn't very good.)
- csodálkozás kifejezése (How come? Is he? What a surprise!)
- remény kifejezése (I am looking forward to ... I hope ...)
- javaslat és arra reagálás (Would you like to come to the cinema? Yes, sure.)
- meghívás és arra reagálás (I'd like to invite you to my party. Thank you, I'm happy to come.)
- információkérés, -adás (When is the next train? What time does the train arrive? Is the boss here? Yes, he is.)
- egyetértés, egyet nem értés (Do you agree? What's your opinion? How do you feel about it? I agree. I don't agree. I don't think so.)
- valaki igazának az elismerése és el nem ismerése (You are right. You are wrong.)
- egymást követő események leírása (What happened? First ... then ... finally ...)
- bizonyosság, bizonytalanság kifejezése (Do you think they will come? They will probably come.)

Angol nyelvi elemek, struktúrák a 7-8. évfolyamra (a zárójelben olvasható angol nyelvű kifejezések példák):

- Present Perfect Simple (Have you done your room? I haven't finished it yet.)
- cselekvés, történes kifejezése múlt időben: Past Simple (I ate bread for breakfast. I didn't see the film. Did you visit Joe?)
- jövő idejűség kifejezése: 'will' (When will you be fourteen? I'll help you.)
- felszólító mód: Egyes/Többes szám 1. személy (Let's go.)
- birtoklás: birtokos névmások (mine, yours, his, hers, its, ours, theirs)
- birtoklás kifejezése múlt időben: 'have' (I didn't have many friends at school.)
- birtoklás kifejezése jövő időben: 'have' (At the age of 25 I will have a car.)
- időtartam: How long? (How long were you in Spain? For one month.)
- időbeli viszonyok: 'already', 'yet', 'just' (I have already read it. He has not finished it yet. She has just entered the room.)
- minőségi viszonyok: hosszabb melléknevek fokozása, összehasonlítás (She is the most intelligent of all. Tom's younger than Sue. Mary is more beautiful than Sue.)
- modalitás: engedélykérés 'could', 'may' segédigékkel (Can/could/may I join you?)
- modalitás: tanácsadás 'should/shouldn't' segédigékkel (You should ask her.)
- modalitás: kötelezettség kifejezése 'have to' segédigékkel (Did you have to be there?)
- modalitás: tiltás kifejezése 'mustn't' segédigékkel (You mustn't smoke here.)
- szövegösszetartó eszközök: további kötőszavak (e.g. however)
- feltételesség kifejezése (We'll stay at home if it rains.)
- függő beszéd kifejezése jelen időben (He says he is tired., I don't know where he lives., Tell him to stop it.)

Az egyes témakörök tanulási eredményeként a tanuló:

- az adott tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;
- az adott tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
- az adott tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

A 7-8. évfolyamon az angol nyelv tantárgy alapóraszám: 204 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Personal topics and topics concerning immediate environment and nature	60
Public matters	12
Topics concerning classroom activities	23
Cross-curricular topics and activities	15
English and language learning	13
Intercultural topics	25
Current topics	13
Entertainment	23
Gaining and sharing knowledge	20
Összes óraszám:	204

TÉMAKÖR: Personal topics and topics concerning immediate environment and nature

JAVASOLT ÓRASZÁM: 60 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- elmesél rövid, személyes történetet egyszerű nyelvi eszközökkel, önállóan, a cselekményt lineárisan összefűzve;
- rövid, egyszerű, összefüggő szövegeket ír a tanult nyelvi szerkezetek felhasználásával az ismert szövegtípusokban, az ajánlott tématarományokban;
- értelmez életkorának megfelelő nyelvi helyzeteket hallott szöveg alapján;
- összetett írott instrukciókat értelmez;
- kommunikációt kezdeményez egyszerű hétköznapi témában, a beszélgetést követi, egyszerű, nyelvi eszközökkel fenntartja és lezárja;
- az életkorának megfelelő mindennapi helyzetekben a tanult nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdéseket tesz fel, és válaszol a hozzá intézett kérdésekre;
- véleményét, gondolatait, érzéseit egyre magabiztosabban fejezi ki a tanult nyelvi eszközökkel;
- a tanult nyelvi elemeket többnyire megfelelően használja, beszédszándékainak megfelelően, egyszerű spontán helyzetekben;
- váratlan, előre nem kiszámítható eseményekre, jelenségekre és történésekre is reagál egyszerű célnyelvi eszközökkel, személyes vagy online interakciókban;
- üzeneteket ír;
- egyszerűen megfogalmazza személyes véleményét, másoktól véleményük kifejtését kéri, és arra reagál, elismeri vagy cáfolja mások állítását, kifejezi egyetértését vagy egyet nem értését;
- kifejez tetszést, nem tetszést, akaratot, kívánságot, tudást és nem tudást, szándékot;
- kifejez kérést, javaslatot, meghívást, kínálást és ezekre reagálást;
- kifejez alapvető érzéseket, például örömet, sajnálkozást, bánatot, elégedettséget, elégedetlenséget;
- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;
- megoszt alapvető személyes információkat magáról egyszerű nyelvi elemekkel;
- ismerős és gyakori alapvető helyzetekben, akár telefonon vagy digitális csatornákon is, többnyire helyesen és érthetően fejezi ki magát az ismert nyelvi eszközök segítségével,.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a személyes és környezeti tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;

- a személyes és környezeti tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
- a személyes és környezeti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: ismerősök (acquaintances), rokonok (family relations)
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közvetlen környezet (immediate environment)
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: parts of the house/flat, furnishings, appliances
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: holidays
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: social relations
- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: animals, plants
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természet, települések (settlements)
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természetvédelem (nature protection), állatvédelem (animal protection), keeping pets
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: természeti jelenségek, környezetünk védelme, fenntarthatósága
- Személyes és környezethez tartozó információk átadása
- Életkornak és nyelvi szintnek megfelelő mindennapi nyelvi funkciók használata.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projekt munka egyénileg, (PPT készítése képekkel és annak szóbeli bemutatása)
 - o tágabb rokon kapcsolatrendszer, családi ünnepek, szomszédi kapcsolatok
 - o a lakóhely és környezetének bemutatása
- projekt munka csoportban: üres lakás berendezése és bemutatása
- csoportos projekt: (plakát készítése): Mit teszünk környezetünk védelme érdekében?
 - o lakóhelyünkön, otthonunkban
 - o az iskolában
 - o városunkban
 - o okos eszközökkel
- szóbeli mini-prezentáció:
 - o a mai és a régmúlt mindennapi életének összehasonlítása
- internetes kutatás:
 - o meddig élnek a különböző kis-kedvencek, illetve egyéb állatok?
 - o környezetszennyezési problémák
 - o időjárás okozta katasztrófák
- levél írása egy kellemes/kellemetlen élményről
- kérdőívek elkészítése, kitöltése és írásbeli/szóbeli összegzése:
 - o családi szokások, hagyományok
 - o környezetvédelem a szűkebb környezetben
- Szerepjáték:
 - o interjú kedvenc hősséddel/színészeddel stb.

TÉMAKÖR: Public matters

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó rövid szöveg tartalmát;
- értelmezi az életkorának megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegekben a beszélők gondolatmenetét;
- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- megérti a nem kizárólag ismert nyelvi elemeket tartalmazó rövid írott szöveg tartalmát;
- információt cserél, információt kér, információt ad.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a közéleti tématarományban megért egyszerű célnyelvi szöveget;
- a közéleti tématarományban létrehoz egyszerű célnyelvi szöveget;
- a közéleti tématarományban nyelvi szintjének és életkorának megfelelő interakciót folytat a tanult nyelvi elemek felhasználásával.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: a közigazgatás és szolgáltatások résztvevői (members of the public sector and civil service), tourists, etc.
- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális és közintézmények, éttermek, szállodák, hazai és külföldi nevezetességek, valamint a városi és vidéki élet helyszínei)
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: entrance tickets, forms, brochures
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: kulturális események (cultural events), különböző szórakozások (ways of entertainment)
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: közigazgatás, szolgáltatások, idegenvezetés giving directions, giving information,
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: hobbies, entertainment, culture, services, travelling, national and international tourism
- A közéleti tématarományhoz tartozó egyszerű információk értelmezése és átadása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- szerepjátékok – csapatversenyben: melyik a legjobb jelenet?
 - gyors étteremben
 - utazási irodában
 - utcán: útbaigazítás kérése és adása
 - 'I'm a Budapest/London tourist guide' – helyi látványosságok bemutatása stb.
- prospektus, reklám készítése - (étterem, mozi, színház, látványosság)
- ismerkedés a reklámok világával: színek, logók, üzenetek
- projekt munka csoportban:
 - rövid útikönyv készítése
- projekt munka csoportban: film/beszámoló/társasjáték készítése:

- lakóhelyem
- hazánk múltja
- kiselőadás, internetes kutatómunka: a célnyelvi országok rövid bemutatása
- Vitafórum:
 - városi és vidéki élet, ki hogyan érvel?
- quiz játék a célnyelvi országokról és hazánkról
- kérdőív készítése, kitöltése, kiértékelése:
 - a legkedveltebb szabadidős tevékenységek a csoportban, (tv, olvasás, internet, közösségi média, tánc, sport stb.), és miért?

TÉMAKÖR: Topics concerning classroom activities

JAVASOLT ÓRASZÁM: 23 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- megérti a szintjének megfelelő, nonverbális vagy vizuális eszközökkel támogatott célnyelvi óravezetést és utasításokat, kérdéseket;
- aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában;
- egyre magabiztosabban kapcsolódik be történetek kreatív alakításába, átfogalmazásába;
- felkészülést követően röviden, összefüggően beszél az ajánlott tématarományokhoz tartozó témákban;
- képet jellemez röviden, ismert nyelvi fordulatok segítségével, segítő tanári kérdések alapján;
- változatos, kognitív kihívást jelentő szóbeli és írásbeli feladatokat old meg önállóan vagy kooperatív munkaformában, a tanult nyelvi eszközökkel, szükség szerint tanári segítséggel;
- egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projekt munkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- a főbb szövegtípusok jellegzetességeit követi;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő, egyszerű hangzószövegben a tanult nyelvi elemeket;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő hangzó szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és a feladatmegoldás során;
- felismeri a főbb, életkorának megfelelő hangzó szövegtípusokat;
- megkülönbözteti a főbb, életkorának megfelelő írott szövegtípusokat;
- összetett írott instrukciókat értelmez;
- véleményét írásban, egyszerű nyelvi eszközökkel megfogalmazza, és arról írásban interakciót folytat;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- egyszerű mondatokat összekapcsolva mond el egymást követő eseményekből álló történetet, vagy leírást ad valamilyen témáról;
- összekapcsolja az ismert nyelvi elemeket egyszerű kötőszavakkal (például: és/de/vagy);
- nem értés esetén a meg nem értett kulcsszavak vagy fordulatok magyarázatát kéri vagy visszakérdez;
- alkalmazza az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő írott, nyomtatott vagy digitális alapú szöveget a változatos nyelvórai tevékenységek és feladatmegoldás során.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- a tanórán bekapcsolódik az interakciót igénylő nyelvi tevékenységekbe, abban társaival közösen vesz részt, a begyakorolt nyelvi elemeket tanári segítséggel a feladat céljainak megfelelően alkalmazza.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző résztvevőkre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school staff

- A témakörre jellemző helyszínekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: oktatási intézmények (educational institutions)
- A témakörre jellemző tárgyakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: objects used for studying
- A témakörre jellemző eseményekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: délutáni foglalkozások (afternoon activities), tanórán kívüli foglalkozások (extracurricular activities), iskolán kívüli lehetőségek a nyelvtanulásra), (extracurricular opportunities for language learning/use of language), school festivals, school traditions, school events
- A témakörre jellemző tevékenységekre vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: learning, extracurricular use of language, social events, keeping traditions
- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: school subjects, knowledge, language learning targets, professional orientation
- Részvétel tanórai nyelvi fejlesztő tevékenységekben
- Tanult elemek felhasználása a nyelvi célok elérésére
- Életkorak és nyelvi szintnek megfelelő írott és hangzó szöveg felhasználása a nyelvi fejlesztő tevékenységek során.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka: (egyéni vagy csoportos)
 - o a magyar és az angol iskolarendszer főbb különbségei
 - o különleges iskolák Magyarországon és Angliában
 - o iskolánk története, hagyományai, osztályunk
- projektmunka csoportban (fordított tanóra): egy tanóra megtervezése
- internetes kutatás:
 - o iskolai szokások, időbeosztás és szabályok országonként
 - o szótanulási stratégiák – a különböző módszerek bemutatása
- scrapbook/poszter készítése:
 - o mit szerettem az iskolánkban legjobban
 - o iskolai kirándulásaink
 - o kedvenc iskolai tantermem bemutatása
 - o saját szerepem az osztályban
- kérdőív készítése:
 - o Milyen az ideális nyelvtanár?
 - o Milyen iskolában szeretnék továbbtanulni?
- csoportos társasjáték készítése:
 - o a különböző tantárgyakról
 - o szókérdőívkből mondatalkotás – melyik csoport tudja az összes kérdőívjét felhasználni?
- órai feladatok
 - o történetfeldolgozása (pl. igaz/hamis' mondatokkal)
 - o történet átalakítás (pl. más személyben, más időben)
 - o képleírás, hasonló képeknél a különbség keresése
- évvégi színi előadás: pl. egy ismert musical közös megnézése, közös dramatizálása és előadása
- Iskolai versenyek:
 - o olvasási verseny – ki tud egy év alatt 15 000 szót a könnyített olvasmányok segítségével elolvasni?
 - o kiejtési verseny – megadott vers előadása

- 'Use of English' – tanulmányi verseny korosztályi célnyelvi követelményekből

TÉMAKÖR: Cross-curricular topics and activities

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- aktívan részt vesz az életkorának és érdeklődésének megfelelő gyermek-, és ifjúsági irodalmi alkotások közös előadásában.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- ismer szavakat, szókapcsolatokat a célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő, más tudásterületen megcélzott tartalmakból.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Tanult szavak, szókapcsolatok használata célnyelven a témakörre jellemző, életkorának és érdeklődésének megfelelő tartalmakból
- Más tantárgyakból szerzett ismeretek és előzetes tudás felhasználása célnyelven

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- egyéni projektmunka - témák, személyiségek bemutatása
 - Hogyan tudom alkalmazni nyelvtudásomat más tárgyak tanulásánál?
 - egy szabadon választott téma, mely más tárgy tanulása közben felkeltette az érdeklődésemet
 - egy híres tudós élete
 - egy angol király élete
 - Magyarország történelmének egy érdekes alakja
 - célnyelven rövid történet, mese, vers, dal írása
- vaktérképen országok, népek megjelölése, népnevek gyakorlása
- egy könnyített szövegű irodalmi mű elolvasása, értékelése (pl. Robinson Crusoe, David Copperfield)
- csoportos projekt:
 - társasjáték készítése és játszása - fókuszban egy-egy tantárgy (pl. földrajz, történelem, biológia, művészeti tantárgyak)

TÉMAKÖR: English and language learning

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- idegen nyelvi kommunikációjában használja a célnyelv főbb jellemzőit;
- értelmezi és használja az idegen nyelvű írott, olvasott és hallott tartalmakat a tanórán kívül is;
- tudatosan használ alapszintű nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiákat.
- A tanuló a szövegek létrehozásához nyomtatott és/vagy digitális alapú segédeszközt, szótárt használ.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- követi a célnyelvi normához illeszkedő beszédtempót a begyakorolt nyelvi elemekben;
- alkalmazza a tanult nyelvi funkciókat társalgás megkezdéséhez, fenntartásához és befejezéséhez;
- tanult nyelvi eszközökkel és nonverbális elemek segítségével tisztázza mondanivalójának lényegét;
- digitális eszközöket és felületeket is használ nyelvtudása fejlesztésére;
- következetesen alkalmazza a célnyelvi betű- és jelkészletet;
- ismeretlen szavak valószínű jelentését a szöveg összefüggéseinek alapján kikövetkezteti az életkorának és érdeklődésének megfelelő, konkrét, rövid szövegekben;
- egy összetettebb nyelvi feladat, projekt végéig tartó célokat tűz ki magának;
- nyelvtanulási céljainak eléréséhez megtalálja és használja a megfelelő eszközöket;
- nyelvi haladását többnyire fel tudja mérni;
- hibáit többnyire észreveszi és javítja;
- társai haladásának értékelésében segítően részt vesz.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- A témakörre jellemző fogalmakra vonatkozó szókincs ismerete célnyelven: language skills, language learning, languages
- A célnyelvre jellemző standardhoz közelítő kiejtés használata
- A célnyelvi betű- és jelkészlet következetes alkalmazása
- Tanult nyelvtanulási és nyelvhasználati stratégiák tudatos alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- tanulásmódszertan tudatosan: szótanulási technikák
- közös popzenehallgatás
- filmnézés a célnyelven
 - írásbeli feladat: rövid összefoglaló a filmről, a cselekményt lineárisan összefűzve
 - a film egy-két jelenetéhez hangalámondás, feliratozás készítése
 - keresztrejtvény készítése a film kulcsszavaival
- kedvenc videóm
- 'osztálykönyvtár' könnyített olvasmányokból és táblázat a falon: ki, melyiket olvasta az év folyamán, és ajánlja-e társainak. Ki olvasta el a legtöbb könyvet?
- csoportos projekt:
 - társasjáték készítése: 'Use the expression' (minden kockán egy szófordulat, mondatot kell vele alkotni ahhoz, hogy tovább lépj) pl: Something I really enjoy doing.../One way I am different from everyone else.../My friend knows how to.../I think English classes are.../One animal I wouldn't want to be.../stb.
- betűzésverseny
 - Ki tudja leggyorsabban a lebetűzött szavakat helyesen leírni?
- egyszerű nyelvezetű szöveg feldolgozása (illusztráció, előadás)
- egy irodalmi mű feldolgozása, bemutatása

TÉMAKÖR: Intercultural topics

JAVASOLT ÓRASZÁM: 25 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- célnyelvi kommunikációjába beépíti a tanult interkulturális ismereteket

- találkozik célnyelvi országismereti tartalmakkal
- megismerkedik hazánk legfőbb országismereti és történelmi eseményeivel a célnyelven.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a célnyelvi országok jellemzőit és kulturális sajátosságait
- a célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemeket használja.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Célnyelvi kulturális szokások, jellemzők ismerete
- Célnyelvi országok országismereti jellemzőinek ismerete
- Hazai főbb országismereti jellemzők ismerete célnyelven
- Hazai legfontosabb látnivalók, országismereti jellemzők bemutatása célnyelven
- A célnyelvi kultúrákhoz kapcsolódó tanult nyelvi elemek alkalmazása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

Projektmunka – egyéni vagy csoportos

- az Egyesült Királyság és Magyarország összehasonlítása hagyományos és digitális kutatómunka majd órai kiselőadások formájában, az alábbi témakörök mentén:
 - az angol és magyar iskolák jellemzői, napirend
 - tipikus angol ház, lakás – miért más itthon?
 - mindennapi szokások Angliában és Magyarországon – van-e különbség?
 - ünnepek a családban (Name day? Christmas Eve? Easter Monday? stb.)
 - viselkedésbeli különbségek a két kultúrában (pl. üdvözlés)
 - állattartási szokások, kedvenc állatok ('cats' vs 'dogs'?)
 - angol és magyar nyaralási szokások
 - angol időjárás – magyar időjárás
 - az Egyesült Királyság/Magyarország tájegységei, országrészei
 - angol/magyar étkezési szokások, tipikus ételek
 - híres helyek a két országban
- Csoportos játék:
 - Ki tud többet az Amerikai Egyesült Államokról – jellemző adatok, alapvető tudnivalók
- rövid dokumentumfilmek megtekintése, elemzése a célnyelvi országokról
- jellegzetes angolszász ünnepek megszervezése az osztályban/iskolában
 - pl. Christmas Party
 - pl. Valentines Day

TÉMAKÖR: *Current topics*

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- használja a célnyelvet életkorának és nyelvi szintjének megfelelő aktuális témákban és a hozzájuk tartozó szituációkban.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megért és használ szavakat, szókapcsolatokat a célnyelvi, az életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírekkel, eseményekkel kapcsolatban;
- megérti és tájékozódásra használja a célnyelvi, életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi legfőbb hírek, események lényegét.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírekre és eseményekre vonatkozó alapvető szókinccs megértése és használata célnyelven
- Életkorának és érdeklődésének megfelelő hazai és nemzetközi aktuális hírek és események értelmezése és tájékozódásra való alkalmazása célnyelven.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- ismert hírek angol nyelvű változatának olvasása, meghallgatása, megtekintése (TV híradó)
- szalagcímek és újságcikkek összepárosítása a tanulók érdeklődésének megfelelő témákban
- projektmunka:
 - iskolai híradó, híradó, időjárásjelentés készítése a célnyelven
- szerepjáték:
 - interjú készítése egy, a hírekben aktuálisan szereplő híres emberrel
 - talkshow aktuális témában
- egy saját kulturális élmény bemutatása

TÉMAKÖR: **Entertainment**

JAVASOLT ÓRASZÁM: **23 óra**

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szövegeket elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- kiemel, kiszűr konkrét információkat a nyelvi szintjének megfelelő, élőszóban vagy digitális felületen elhangzó szövegből, és azokat összekapcsolja más iskolai vagy iskolán kívül szerzett ismereteivel;
- értelmez egyszerű, szórakoztató és ismeretterjesztő kisfilmeket;
- értelmezi az életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szituációkhoz kapcsolódó, írott szövegekben megjelenő információkat;
- összetett írott instrukciókat értelmez;
- érdeklődése erősödik a célnyelvi irodalmi alkotások iránt.
- rövid szövegek írását igénylő kreatív munkát hoz létre önállóan;
- üzeneteket ír;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre;
- a tanórán kívüli játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet szórakozásra és játékos nyelvtanulásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Életkorának és nyelvi szintnek megfelelő célnyelvi szórakoztató tartalmak megismerése (irodalom, film, társasjáték)
- Életkorának és nyelvi szintnek megfelelő angol nyelvű szövegek felhasználása szórakozás és játékos nyelvtanulás céljára.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- egyéni projektmunka és bemutató:
 - saját szórakozási szokások
 - szórakozási szokások a tanulócsoporthoz belül
 - kedvenc kulturális élményem

- egyéni internetes kutatások angolul különböző témákban (filmek, színészek, együttesek stb.)
- dalszövegek feldolgozása, nyelvi érdekességek felfedezése
- olvasási verseny az osztályon belül
- egy választott könnyített olvasmány feldolgozása
- angol tinédzser naplóiírási minták megismerése, kipróbálása
- e-mailezés angolul
- közösen választott dal/képregény/film/könyv órai feldolgozása
- 'csoportchat':
 - o közös online csoport létrehozása, használata - vélemények, rövid blogok írása

TÉMAKÖR: Gaining and sharing knowledge

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

TANULÁSI EREDMÉNYEK

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- egyénileg vagy társaival együttműködve, szóban, részben szóban vagy írásban projektmunkát, kiselőadást készít, s ezeket IKT-eszközök segítségével is meg tudja valósítani;
- papíralapú vagy IKT-eszközökkel segített írott projektmunkát készít önállóan, vagy kooperatív munkaformákban;
- hallgat az érdeklődésének megfelelő autentikus szöveget, dalokat elektronikus, digitális csatornákon, tanórán kívül is, szórakozásra vagy ismeretszerzésre;
- a nyomtatott vagy digitális alapú írott szöveget felhasználja szórakozásra és ismeretszerzésre,
- rövid, egyszerű, ismert nyelvi eszközökből álló kiselőadást tart változatos feladatok kapcsán, hagyományos vagy digitális alapú vizuális eszközök támogatásával;
- néhány szóból vagy mondatból álló jegyzetet készít írott szöveg alapján;
- a tanórán kívüli, akár játékos nyelvtanulási lehetőségeket felismeri, és azokat használja.

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- találkozik életkorának és nyelvi szintjének megfelelő célnyelvi ismeretterjesztő tartalmakkal;
- felhasználja a célnyelvet ismeretszerzésre;
- felhasználja a célnyelvet tudásmegosztásra.

FEJLESZTÉSI FELADATOK ÉS ISMERETEK

- Információ megosztása az ismert nyelvi eszközökkel angol nyelven
- A tanult témákhoz kapcsolódó releváns angol nyelvű információ megszerzése, tudatos felhasználása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- projektmunka, kiselőadás, internetes kutatómunka: saját, választott témából scrapbook, poszter készítése, prezentáció

EMBER ÉS TERMÉSZET

Az alapelvek, célok, fejlesztési feladatok az 5-8. évfolyamon tanítandó minden természettudományi tantárgyra vonatkoznak:

5-6. évfolyam: természetismeret

7-8 évfolyam: biológia, fizika, kémia, földrajz

ALAPELVEK, CÉLOK

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerni igyekvő ember áll. A természettudományi műveltség a természethez fűződő közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolaton alapul. Olyan tudást kell építenünk, amely segíti természeti-technikai környezetünk megismerését, és olyan tevékenységre készítet, amely hozzájárul a környezettel való összhang megtalálásához és tartós fenntartásához. Ennek érdekében a tanulónak meg kell ismernie a világot leíró alapvető természettudományos modelleket, törvényeket és elméleteket, azok történeti fejlődését, érvényességi határait, a hozzájuk vezető megismerési módszereket. Mivel a paradigmák, kutatási programok ma is változnak, a természettudományok tanítása során azt is be kell mutatnunk, hogy azok századok kollektív munkájával születtek meg, folyamatosan alakulnak, és sok esetben nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. Láttatnunk kell azt is, hogy a természettudományok megfigyelések, kísérletek sorozatain keresztül kristályosodott, bizonyított alapvető igazságokra (elméletekre, törvényekre, szabályokra) épülnek. A természettudományok fejlődésének jellemzőit és módszereit az iskolai oktatás és nevelés során is figyelembe kell venni. A tanulókat meg kell ismertetni a tervszerű megfigyeléssel és kísérletezéssel, az eredmények ábrázolásával, a sejtett összefüggések matematikai formába öntésével, ellenőrzésének, igazolásának vagy cáfolatának módjával, a tudományos tényeken alapuló érveléssel és a modellalkotás lényegével.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára is meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti, a technikai és az épített környezet felelős és fenntartható alakítása a természettudományos és műszaki kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen. A globális problémák megoldásának fontos feltétele az állampolgárok természettudományos műveltségen alapuló, kritikus és konstruktív magatartása. A gazdaság, a versenyképesség számára létfontosságú a kellő számú és felkészültségű műszaki szakember.

A természettudományok tanítása során alapvető a tudományágak pontos és részben elkülönült fogalomhasználata. A természettudományi nevelésnek ugyanakkor elő kell segítenie a közvetített tudás társadalmi érvényesülését is. Ezért a természettudományos oktatás és nevelés sem a tartalmak, sem a módszerek tekintetében nem szorítható be kizárólag a szaktudományok szűken értelmezett kereteibe. Az iskolai oktatásnak és nevelésnek olyan, természettudományos módszerekkel vizsgálható kérdésekkel is foglalkoznia kell, amelyeket a társadalom és a gazdaság adott időben és helyen felvet, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség jelenlegi életét, illetve hatással vannak a jövő alakulására. Ilyenek például az egészségmegőrzéssel, a természeti forrásokkal való fenntartható gazdálkodással összefüggő problémák. Cél, hogy a tanulók cselekvő közreműködőivé váljanak a tanulási folyamatnak, egyben felkészüljenek az aktív állampolgári szerepvállalásra.

A természettudomány nemcsak ismeretek rendszere, az emberiség közös kultúrkincse, hanem magasan szervezett kollektív megismerési eszköz is. A közoktatásban folyó természettudományos nevelés a maga sajátos eszközeivel bepillantást enged a jelen főbb kutatási tevékenységeibe. Ahhoz, hogy a tudás személyessé váljék, a diszciplínák tudásrendszereit a tanulók igényeihez, életkori sajátosságaihoz, képességeik fejlődéséhez és

gondolkodásmódjuk sokféleségéhez kell igazítani. Így felkelhető a tanulók érdeklődése, megalapozható a nem természettudományos pályát választók kellő tájékozottságának kialakítása, és – megkülönböztetett figyelemmel a tehetségek gondozására – elérhető a fiatalok egy részének természettudományokhoz köthető pályákra irányítása is. Erre az alpra épül a felkészítés a természettudományos és műszaki életpályákra is.

Az alaptantervben meghatározott fejlesztési feladatokat és a közműveltség tartalmi elemeit az iskolai nevelés során különféle kontextusokban, a mindennapi élet színtereihez és problémáihoz kapcsoltnak kell feldolgozni. Így érhetjük el, hogy a különféle összefüggésekre alapozott és begyakorolt természettudományos és műszaki műveltség hatékonyabban alkalmazható a mindennapi életben és a munka világában. A jól megtervezett kontextusok segítik a tanulói érdeklődés felkeltését és a tanulási célok elfogadását. Ezek az alábbiak szerint értelmezhetők:

Területek:

- *Egészség* (egészségmegőrzés, életmód, népegészség, orvostudomány)
- *Természeti erőforrások* (anyag- és energiahasználat, hatékonyság, a készletek kimerülése)
- *Környezeti rendszerek állapota* (modellek és előrejelzés, éghajlatváltozás, életközösségek sérülése, biodiverzitás csökkenése, szennyezés és hulladékok)
- *A tudomány és a technika összefüggései* (a tudományos eredmények alkalmazása, technológiai rendszerek és hatásaik, a társadalmi kontroll szükségessége és mechanizmusai)

Szintek (dimenziók):

- *Egyén* (egyéni élethelyzet, személyes környezet; egyéni feladat és felelősség)
- *Család* (az egyén legszűkebb társas környezete, a háztartás szintje; közös szabályok, szoros együttműködés és felelősség)
- *Helyi közösség* (a lakókörnyezet, a település és régió környezete; együttműködés és kollektív felelősség)
- *Társadalom* (az ország, a nemzet szintje; egységes szabályozás és felelősség)
- *Globális* (a Föld globális rendszerei, a nemzetek közössége; nemzetközi együttműködések, egyezmények, világszervezetek)

A fejlesztési feladatokat ezért olyan kulcsfogalmak köré szerveztük, amelyek elősegítik, hogy a közműveltségi tartalmak a fenti kontextuális területekbe és a tanulók életkori sajátágaiból következő szinteknek megfelelően ágyazódjanak be, illetve erősítik a természettudományos diszciplináris tantárgyak közötti kapcsolatokat, ugyanakkor nem akadályozzák a szaktudományok hagyományos rendszerének kiépítését.

Az önmagában is összetett funkciójú természettudományi nevelés – a többi műveltségterülethez hasonlóan – beágyazódik az iskola komplex személyiségfejlesztési folyamatába. Ennek feltétele az iskolai és azon kívüli tanulási környezet változatossága, az információforrások, az interakciós lehetőségek sokfélesége, az önálló, cselekvő tanulás lehetősége. A természettudományok tanításakor a tanulási környezetet úgy kell tervezni, hogy az támogassa a különböző aktív tanulási formákat, technikákat a tanulócsoport összetétele, mérete, a rendelkezésre álló lehetőségek függvényében. Az aktív tanulás konkrét módszerei (például a problémaalapú tanulás vagy a kooperatív munka) alkalmazását a fejlesztési feladat, az elsajátítandó tartalom és a tanulócsoport igényei szerint célszerű megválasztani.

A természettudományi nevelés a tanulókat aktív szerepvállalásra, a fenntarthatóságot támogató, önmagáért és a közösségért felelős életmód kialakítására készíti. A megalapozott természettudományos műveltség teszi lehetővé a félrevezetésen, manipuláción alapuló, illetve áltudományos megnyilvánulások felismerését és hárítását is.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

A műveltségterület fejlesztési feladatai tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt tudományágak szerint szerveződik, másrészt támogatja az egységes természettudományos szemléletet, és egyben hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom koherens szemléletű és célszerű meghatározását: kiemelt hangsúlyt helyez azokra a tantárgyközi együttműködést lehetővé tevő kapcsolódási pontokra, melyek az egyes szaktárgyi területek közös tudásépítő munkáját támogatják. Olyan általános képességeket fejleszt, mint az elvonatkoztatás, az általános törvényszerűségek felismerése, a logikai következtetés, az adatok értékelése, a valószínűségi gondolkodás fejlesztése, a változók vizsgálata, az adatok, tények és a magyarázatok megkülönböztetése, a speciális (technikai, gazdasági, társadalmi, etikai) alkalmazások, kapcsolódások felismerése, mások nézőpontjainak értékelése, a saját nézőpont kifejtése, valamint a tudományos közösség szerepének elismerése, a természettudományos gondolkodás tanórán kívüli környezetben történő fejlesztése.

A fejlesztendő készségek és képességek a természettudományos műveltség megszerzését, gyakorlati alkalmazását teszik lehetővé. Maga a fejlesztés tartalomba ágyazottan történik, a természettudományok közös kulcsfogalmaihoz, az alapvető törvényekhez, elméletekhez és a fontosabb modellekhez kapcsolódva. A természettudományos műveltség fejleszti a kommunikációt, a lényeglátást, a strukturálást, az osztályozást, a fogalom-meghatározást, a rendszerszerű megfigyelést, a kísérletezést, a mérést, az adatgyűjtést és -feldolgozást, a következtetést, az előrejelzést, a bizonyítást és cáfolást, a készségrendszerét. Mindezek a tevékenységformák alkalmasak arra is, hogy a közműveltségi tartalmi elemek elsajátítása mellett a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen mennyiségi szemléletet is fejlesszék.

A fejlesztési feladatok szerkezete

1. Tudomány, technika, kultúra
2. Anyag, energia, információ
3. Rendszerek
4. A felépítés és a működés kapcsolata
5. Állandóság és változás
6. Az ember megismerése és egészsége
7. Környezet és fenntarthatóság

Napjaink környezeti problémái és a fogyasztói társadalom által kínált, gyakran egészségkárosító életmódra csábító megoldások ráirányítják a figyelmet a természettudományos műveltség fontosságára, amelynek alapozása a természetismeret tantárgy egyik legfontosabb feladata.

A tantárgy legfőbb célja a tanulók természet iránti érdeklődésének fenntartása. Olyan gyerekek nevelése, akik nyitottak a világra, felismerik a problémákat, keresik a jelenségek okait, következtetéseket tudnak levonni a tapasztalt tényekből, képesek kérdéseket

megfogalmazni, és életkoruknak megfelelő válaszokat találnak a felvetődött kérdésekre. Ez a gondolkodásmód segít eligazodni a természeti és társadalmi környezetben, egyben kitágítja a világ megismerésének lehetőségét, a mindennapokban jól hasznosítható tudás megszerzését szolgálja. A korábban megszerzett ismeretekre és készségekre épülve fejleszti a természeti jelenségek megfigyelésének a képességét, fölkelte a megfigyelt jelenségek magyarázata iránti igényt, előkészíti a természettudományos megismerés módszereinek alkalmazását, és megalapozza a 7. évfolyamtól induló természettudományos tárgyak: a biológia-egészségtan, a fizika és a kémia, valamint a földrajz tanulását.

A természetismeret tantárgy a 10–11 éves tanulók holisztikus világképéhez illeszkedve – a lehetőségekhez mérten – egységben mutatja meg az élő és élettelen világ jelenségeit, folyamatait, kölcsönhatásait. A megismerés során az elsődlegesen tapasztalati úton szerzett elemi ismeretekre építve fokozatosan fejlődik a diákok természettudományos fogalmi rendszere, alakulnak absztrakciós szintű ismereteik. A természetben, illetve a tanulók közvetlen környezetében megfigyelhető, tapasztalható jelenségek, folyamatok elemzése, kísérleti modellezése, az oksági összefüggések feltárása során formálódik a diákok természettudományos szemlélete.

A természetismeret tantárgy fontos szerepet tölt be a megismerési módszerek elsajátításában, a természettudományos gondolkodásmód megalapozásában, a természethez való pozitív attitűd alakításában. Az iskolai tanulás folyamatába szervesen beépülnek a tanulóknak az élet különféle területein a legkülönbözőbb forrásokból és tapasztalatokból szerzett ismeretei, csakúgy, mint előzetes élményei, közvetlen tapasztalásai. Ez nemcsak a tanulás hatékonyságát, hanem a tanulási motivációt is erősíti. Az ismeretszerzés nem öncélú, hanem a gondolkodás és az önálló tanulás fejlesztését szolgálja. A használható tudás megszerzése lehetőséget nyújt ahhoz, hogy a tanuló új szituációban a tantárgyi kereteken kívül is sikeresen alkalmazza tudását. Az egyéni tapasztalatszerzésre épülő tanulás, a tevékenységközpontú módszerek, az IKT-eszközök alkalmazása, a vita és az érvelés olyan élményekhez juttatják a diákokat a tantárgy tanulása közben, amelyek elősegítik a természethez való pozitív viszonyulásuk fennmaradását, és hozzájárulnak a természettudományok iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A természettudományok egységes szemléletének kialakítását az ötödik évfolyamtól az érettségiig ívelő közös fejlesztési területek, rendezőelvek integrációja biztosítja. Az állandóság és változás látszólagos antagonizmusa, a rendszerek törvényszerűségeinek vizsgálata, a struktúra és funkció összefüggései, az anyag, az energia, az információ különböző formái más-más tartalomhoz kötődve jelennek meg, fejlesztve azokat a készségeket és képességeket is, melyek a tudományos megismerés, a technikai eszközök alkalmazásának feltételeit biztosítják.

A fejlesztési területek közül kiemelkedik és különösen nagy hangsúlyt kap a természetismeret tantárgy keretein belül az ember szervezetének és működésének megismerése, a környezet és fenntarthatóság problémakörének elemzése.

A természetismeret testi-lelki egészség témaköreinek kibontása során feltárja a környezet és az egészség kapcsolatát, hozzájárul az egészséges életvitel szokásrendszerének formálásához, segíti az együttélés szabályainak elfogadását és betartását. A Föld globális problémáinak vizsgálatán keresztül felhívja a figyelmet az ember személyes felelősségére, egyéni és közösségi szinten aktivizál a helyi környezeti problémák megoldása érdekében. A hazai tájak és életközösségek megismerése pedig hozzájárul a nemzeti büszkeség, a hazaszeretet fejlődéséhez.

A természetismeret a többi tantárggyal közösen megalapozza azokat a megismerési képességeket, személyiségjegyeket, melyek birtokában a diákok elsajátítják a tanulás elemi módszereit, technikáit, átélhetik az ismeretszerzés örömét, a világ megismerésének szépségét. A tananyag feldolgozása több ponton kapcsolódik más tárgyak ismeretanyagához, fejlesztési

követelményeihez. A tanulás folyamatában épít a tanulók meglévő tudására, lehetőséget ad az önálló információszerzésre is.

A témakörök feldolgozása során a tanulási, a gondolkodási és a kommunikációs képességek fejlesztése párhuzamosan folyik, egymást erősítik. Ez teszi lehetővé, hogy a tanulók életkoruknak megfelelően használják a szaktudomány nyelvezetét a jelenségek, folyamatok értelmezése és a természet bemutatása során.

Mindezek eredményeként a tanuló megőrzi kíváncsiságát, motivált marad az ismeretszerzésben. Egyénileg vagy társaival közösen aktívan vesz részt a tanítás-tanulás folyamatában. Ismeri és érti a tanulás során elérhető lehetőségeket, és képes a mindennapi életében, munkájában a felmerülő akadályok leküzdésére, a megszerzett ismeretek, képességek hasznosítására. Ez olyan szellemiséget, munkatermi hangulatot igényel, ahol a nevelő társ az ismeretszerzés folyamatában. Irányítja, segíti a tanulót a megismerés útján, lehetőséget teremt az egyéni differenciált munkára, visszajelzéseivel, értékelésével jobb teljesítményre ösztönzi őket.

5–6. évfolyam

A tantárgy az Ember és természet, valamint a Földünk-környezetünk műveltségterület tartalmait és fejlesztési feladatait öleli fel. A körülöttünk lévő világ komplex megismerését szolgálja, melyben a különböző tudományterületek – a fizika, biológia-egészségtan, kémia, földrajz – ismeretei összekapcsolódnak, egymást kiegészítik, magyarázatul szolgálnak mesterséges és természetes környezetünkben lejátszódó jelenségek megértéséhez.

A megismerés a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodik. A közelitől a távoli, az egyeditől az általános felé halad. Élmények, egyéni tapasztalatok megszerzésére törekszik. Kiemelt szerepük van a megfigyeléseknek, kísérleteknek, vizsgálódásoknak, melyek tapasztalatait – tanári irányítás mellett – növekvő önállósággal képesek elvégezni, rögzíteni, értelmezni, miközben egyre nagyobb jártasságot szereznek a balesetmentes eszközhasználatban, a csoportban végzett munka során a feladatok megosztásában és az együttműködésben. Alapvető elvárás évente legalább két kísérlet, vizsgálódás önálló elvégzése, illetve négy, tanórán bemutatott vizsgálatról feljegyzés készítése.

Vizsgálódások közben feltárnak az élő és élettelen anyagok tulajdonságai, szerkezetük és működésük összefüggései, az anyagok kölcsönhatásai és változásai. Megismerik a közvetlen környezet állatait, növényeit, jellemző tulajdonságait, jelentőségét, emberhez fűződő kapcsolatát.

Hazánk tájainak és életközösségeinek vizsgálata során megtanulnak tájékozódni térben és időben, térképen és valóságban. Megértik az élő és élettelen környezet kölcsönhatásait, a szervezet és az életmód összefüggéseit. Eléjük tárul a természet formagazdagsága és szépsége, amely erősíti a fiatalok kötődését szűkebb és tágabb környezetükhöz, szülőföldjükhöz.

A természetismeret tanulása során fejlődik a tanuló szemléleti térképolvasási képessége. A kerettanterv megjeleníti a legfontosabb topográfiai fogalmakat is. Elvárható tudás, hogy a tanuló felismeri és megmutatja ezeket a különböző ábrázolásmódú térképeken.

A természetismeret tantárgy embert és környezetét, a természeti és társadalmi folyamatokat egységben jeleníti meg. Kutatja az okokat és a következményeket. Együttgondolkodásra sarkallja a tanulókat, megláttatja az emberi tevékenység pozitív és negatív hatásait. Rávilágít a fogyasztói társadalom hibáira, anyag- és energiatakarékos szokások kialakítására ösztönöz. Az ember személyes felelősségét hangsúlyozza az egészség és a környezet védelmében.

A fiatalok számára legérdekesebb témakör saját szervezetük felépítésének és működésének megismerése, mely során feltárulnak a kamaszkori változások okai és a vele kapcsolatos tennivalók, tudatosulnak a veszélyeztető környezeti hatások. A hangsúly a betegségek megelőzésére helyeződik. A lelki egészség megőrzése érdekében ráirányítja a figyelmet a reális önismeret, a család és a társas kapcsolatok jelentőségére.

Új elemként jelenik meg a követelményekben, hogy a tanuló a kétéves ciklus alatt legalább egy alkalommal önállóan dolgozzon fel egy természettudományos témát. A feladat lehetőséget nyújt a tehetségek kibontakoztatására, az elvégzett munka tükrözi a tanuló készségeinek, képességeinek fejlődését is.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás környezetünkben -Anyag és közeg	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Anyagok érzékszerveinkkel észlelhető (megfigyelhető) és mérhető tulajdonságainak felismerése, mérése, természetes (arasz, láb, nap, év) és mesterséges mérőeszközök használata. Halmazállapotok és halmazállapot-változások megkülönböztetése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen környezet egyes anyagainak felismerése, megnevezése, bizonyos tulajdonságaik alapján történő csoportosítása, előre megadott halmazképző-fogalmak alapján. A kísérlet mint bizonyítási módszer alkalmazása anyagok tulajdonságainak meghatározásában, jelenségek felismertetésében. Gyakorlottság kialakítása a mennyiségi tulajdonságok mérésében.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Milyen közös és milyen eltérő tulajdonságai vannak a bennünket körülvevő anyagoknak? Miért és mivel lehet a testek egyes tulajdonságait megmérni? Hogyan készíthetünk keverékeket, és hogyan lehet azokat alkotórészeikre szétválasztani? Mi történik a cukorral, ha vízbe tesszük? Mi a hasonlóság és a különbség a fa égése és korhadása között? Mi kell az égéshez? Miért kell szellőztetni? Mi a teendő, ha valakinek meggyullad a ruhája? Miért nélkülözhetetlen a víz, a levegő és a talaj az élőlények számára?</p>	<p>A környezetben előforduló élő és élettelen anyagok felismerése, csoportosítása megadott szempontok alapján, szempontok keresése.</p> <p>Mérési eljárások, mérőeszközök használata a hőmérséklet, hosszúság, időtartam mérésének önálló elvégzése során megadott szempontok alapján. A mért adatok rögzítése, értelmezése.</p> <p>Olvadás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás megfigyelése, példák gyűjtése a természetben, a háztartásban, az iparban. Hétköznapi és kísérleti tapasztalatok összehasonlítása, a közös vonások kiemelése. Olvadás és oldódás közötti különbség felismerése megfigyelés, kísérleti</p>	<p><i>Matematika:</i> A becslés és mérés, mennyiségek nagyságrendi rendezése, számok, mérések, mértékegységek, mennyiségek használata, átváltás. Adatok lejegyzése, ábrázolása, rendezése, az adatok közötti kapcsolatok vizsgálata.</p>

<p><i>Ismeretek:</i> Élő és élettelen anyag minőségi tulajdonságai, mérhető jellemzői. A talaj, a levegő és a víz tulajdonságai, szerepük az élővilág és az ember életében (konkrét példák). Az anyagok különféle halmazállapotainak és a halmazállapot-változásainak összefüggése a hőmérséklettel.</p> <p>Keverékek és azok szétválasztása.</p> <p>Gyors és lassú égés, a tűzoltás alapjai. Teendők tűz esetén.</p> <p>A víz tulajdonságai, megjelenési formái, jelentősége a természetben.</p> <p>A talaj szerkezete, képződése, szennyeződése és pusztulása. A talaj fő alkotóelemei (közettörmelék, humusz levegő, víz,). A talaj védelme.</p> <p>A levegő összetétele, a légnyomásváltozás okai.</p>	<p>tapasztalatok alapján.</p> <p>Keverékek és oldatok készítése, a kapott új anyag megfigyelése, megnevezése. Keverékek és oldatok szétválasztása többféle módon.</p> <p>A tűzveszélyes anyagokkal való bánásmód és a tűz esetén szükséges teendők. elsajátítása, gyakorlása.</p> <p>A víz fagyáskor történő térfogatnövekedésének bizonyítása, következményei a környezetben (példák gyűjtése, pl. kőzetek aprózódása, vízvezetékek szétfagyása).</p> <p>A talaj fizikai tulajdonságainak vizsgálata.</p> <p>A talaj tápanyagtartalma és a növénytermesztés közötti kapcsolat felismerése.</p> <p>A talajszennyeződés okai és következményei. Személyes cselekvés gyakorlatának és lehetőségeinek megfogalmazása.</p> <p>A levegő egyes tulajdonságainak kísérletekkel való igazolása (összenyomható, a benne található egyik összetevő, az oxigén táplálja az égést, van tömege). A légnyomás elemi szintű értelmezése.</p> <p>A légnyomás változásának értelmezése konkrét példák alapján.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Anyag, élő-élettelen, halmazállapot, keverék, légnyomás, talaj, közettörmelék, humusz, talajnedvesség.</p>	
<p><i>Továbbhaladás</i></p> <p>Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Anyag, élő-élettelen, halmazállapot, talaj , közettörmelék</p>	

--	--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Élet a kertben	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A növény testének részei, fás és lágy szár, életjelenségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szerkezet és a működés összefüggéseinek felismerése a virágos növények testfelépítésén keresztül.</p> <p>A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészséges táplálkozásban, fogyasztásuk egészségvédelmi szabályainak megismerése.</p> <p>A növények környezeti igénye – termesztése, valamint szerveinek felépítése – működése közötti oksági összefüggések feltárása, magyarázata.</p> <p>A felépítés és a működés kapcsolatának megfigyelése a növények testfelépítésének példáján.</p> <p>A fenntarthatóságot segítő szemlélet megalapozása a kártevők elleni védekezés kapcsán.</p> <p>A rendezett és szép környezet iránti igény felkeltése. Az ember személyes felelősségének felismertetése a környezet alakításában.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mire van szükségük a növényeknek ahhoz, hogy szépek, egészségesek legyenek, és bő termést hozzanak?</p> <p>Miért egészséges a zöldség-és gyümölcsfélék fogyasztása?</p> <p>Miben különbözik a konyhakert a virágos kertetől?</p> <p>Milyen növényi részt fogyasztunk, amikor zöldséget, gyümölcsöt eszünk?</p> <p>Mi a veszélye a kártevők vegyszeres irtásának?</p> <p>Miért találkozunk sok földigiliszttal és csigával eső után?</p> <p>Miért képes az éti csiga sértetlenül átjutni az éles borotvapengén?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A növényi test felépítése, a szervek működése, a növények életfeltételei.</p>	<p>A növények életfeltételeinek igazolása kísérletekkel.</p> <p>Ismert kerti növények összehasonlítása adott szempontok (testfelépítés, életfeltételek, szaporodás, anyagcsere) alapján.</p> <p>Az egyes fajok/fajták környezeti igényei és gondozási módja közötti összefüggés megismerése.</p> <p>Zöldség- és gyümölcsfélék ehető növényi részeinek összehasonlítása. A termés és a termés megkülönböztetése konkrét példákon keresztül.</p> <p>A főbb növényi szervek és a módosult növényi részek azonosítása ismert példákon.</p> <p>A kártevők alapvető rendszertani (országszintű) besorolása és a kártevők hatására bekövetkező</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> gyümölcsök, zöldségfélék ábrázolása a festményeken.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés: a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés</p>

<p>Gyümölcs- és zöldségfélék (őszibarack, dió, szőlő, burgonya, vöröshagyma, paprika, káposztafélék) környezeti igényei, termőhelye, testfelépítése, ehető részei, élettartama, felhasználása.</p> <p>A zöldség- és gyümölcsfélék szerepe az egészség megőrzésében. Fogyasztásuk higiénés szabályai.</p> <p>A gyümölcs- és zöldségfélék kártevői: burgonyabogár, káposztalepke, házatlan csigák, monília.</p> <p>A kártevők elleni védekezés. A vegyszerhasználat következményei.</p> <p>A petúnia és atulipán szervei, testfelépítése.</p> <p>Dísznövények szerepe közvetlen környezetünkben (lakás, osztályterem, udvar). A növények gondozásának elemi ismeretei.</p> <p>A földigiliszta és az éti csiga testfelépítése, életmódja, jelentősége. Jellegzetes kerti madarak.</p>	<p>elváltozások értelmezése.</p> <p>A vegyszermentes védekezés fontosságának tudatosítása, a biológiai védekezés lehetőségeinek és jelentőségének felismerése.</p> <p>A kert életközösségként való értelmezése.</p> <p>Egy tipikus egyszikű és egy tipikus kétszikű növény virágának vizsgálata; a tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Növények telepítése, gondozása az osztályteremben, iskolaudvaron, a növények fejlődésének megfigyelése.</p> <p>A földigiliszta és az éti csiga megfigyelése, összehasonlítása.</p> <p>A kerti madarak szerepének bemutatása a kártevők megfékezésében.</p>	<p>alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p><i>Történelmi, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Amerika felfedezése.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> zöldség- és gyümölcsfélék felhasználása.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
--	---	--

<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Zöldség, gyümölcs, virág, mag, termés, fő- és mellégyökérzet, főeres levél, mellékeres levél, virág, takarólevél, lepellevél, ivarlevél, csonthéjas termés, bogyótermés, módosult növényi rész, gumó, egynyári, kétnyári, évelő növény, gyűrűsféreg, bőrizomtömlő, puhatestű, köpeny, zsigerzacskó, átalakulásos fejlődés, átalakulás nélküli fejlődés, tápláléklánc.</p>
---------------------------------------	--

<p>Továbbhaladás Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Zöldség, gyümölcs, virág, mag, termés, fő- és mellégyökérzet, főeres levél, mellékeres levél, virág, takarólevél, lepellevél, ivarlevél, egynyári, kétnyári, évelő növény, gyűrűsféreg, bőrizomtömlő, puhatestű</p>
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állatok a házban és a ház körül	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Háziállat, ízeltlábú, életjelenségek: mozgás, táplálkozás, légzés, szaporodás, fejlődés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A felépítés és a működés kapcsolatának bemutatása a házban és a ház körül élő állatok testfelépítésének, életmódjának vizsgálatán keresztül. A tanulók természettudományos gondolkodásmódjának fejlesztése az élőhely-szervezet-életmód, a testfelépítés-működés-egyedfejlődés közötti oksági összefüggések feltárásával.</p> <p>A rendszerszemlélet fejlesztése az állatcsoportok jellemzőinek összegyűjtésével, a lényeges jegyek kiemelésével. A hierarchikus rendszerezés elvének megismerése és alkalmazása.</p> <p>Az ember és az állatok sokrétű kapcsolatának megláttatása, a felelős állattartás igényének kialakítása, szokásrendszerének formálása. Az egészséges életmódra való törekvés erősítése az állati eredetű táplálékok fogyasztásával kapcsolatos egészségügyi szabályok megismertetésével.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan vált háziállattá a kutya? Mi a kórözdés? Milyen szerepet töltenek be a háziállatok az ember életében? Hogyan védekezhetünk az állatok által terjesztett betegségek ellen? Miért költöznek el egyes madarak a tél beállta előtt? Miért és hogyan védjük télen a madarakat?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Háziállatok: kutya Haszonállatok: sertés, szarvasmarha, házityúk testfelépítése, életmódja, hasznosítása. Az állatok életfeltételeihez illeszkedő felelős állattartás.</p> <p>Az állati eredetű tápanyagok szerepe az ember táplálkozásában. Állati eredetű anyagok felhasználása (toll, bőr).</p> <p>A házban és a ház körül élő</p>	<p>Önálló kutatómunka a kutya háziiasításával kapcsolatban. Az állattartás, az állatok védelme iránti felelősség megértése.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása az állatok megfigyelése és bemutatása során.</p> <p>A testfelépítés – életmód – élőhely összefüggésének felismerése, magyarázata.</p> <p>A környezethez való alkalmazkodás bizonyítása példákkal, a megfigyelés eredményének rendszerezése, következtetések levonása. Az állatorvosi felügyelet jelentőségének felismerése az ember egészségének védelmében.</p> <p>Gerinces és gerinctelen állatok testfelépítése közötti különbségek azonosítása.</p> <p>A megismert állatok csoportosítása különböző szempontok szerint.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskor.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés: a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete.</p>

<p>állatok: házi veréb, füstifecske, házi légy testfelépítése, életmódja, jelentősége.</p> <p>Az állatok szerepe a betegségek terjesztésében. A megelőzés lehetőségei.</p> <p>Madárvédelmi alapismeretek.</p>	<p>A madárvédelem évszakhoz kötődő tennivalóinak elsajátítása, gyakorlása.</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> állati eredetű táplálékok szerepe.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Háziállat, gerinces, gerinctelen, madár, emlős, patás, összetett gyomor, kérődző, ragadozó, növényevő, mindenevő, ízeltlábú, rovar, teljes átalakulás.</p>	

<p><i>Továbbhaladás</i></p> <p>Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Háziállat, gerinces, gerinctelen, madár, emlős, ragadozó, növényevő, mindenevő</p>
---	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Kölcsönhatások és energia vizsgálata</p>	<p>Órakeret Sóra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kölcsönhatások felismerése a hang, a fény és a hő terjedésével kapcsolatban. Napenergia, látható fény. Hőmérséklet. Energiaforrások, energiatípusok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mindennapi környezetben előforduló kölcsönhatások felismerése, jellemzése, bizonyítása kísérletek elvégzésével.</p> <p>A kölcsönhatásokat kísérő energiaváltozások során az energiamegmaradás elvének megtapasztalása, elfogadása.</p> <p>Környezettudatos, energiatakarékos szemléletmód megalapozása.</p> <p>A tanultaknak a hétköznapi életben tapasztalható jelenségek, változások során való felismerésére, alkalmazására való képesség fejlesztése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mire való a hűtőszekrény, a gázkonvektor, a tűzhely és a klíma? Hogyan lehet könnyen összeszedni a szétszóródott gombostűt, apró szegeket? Mikor villámlik? Miért nem esik le a Hold a Földre? Miért van szükségük az élőlényeknek energiára, és hogyan jutnak hozzá? Miért fontos az energiával takarékoskodni? Mi történe a Földön, ha eltűnne a Nap?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A mozgás és mozgásállapot-változás.</p> <p>A mágneses kölcsönhatás: vonzás, taszítás.</p> <p>A gravitáció.</p> <p>Az elektromos kölcsönhatás: vonzás, taszítás. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben.</p> <p>A háztartásban használt energiahordozók jellemzése, felhasználásuk.</p> <p>Az energiatakarékosság.</p> <p>Az élő szervezetek energiája.</p>	<p>Példák gyűjtése a melegítés és a hűtés szerepére a hétköznapi életben.</p> <p>Példák gyűjtése arra vonatkozóan, hogy miért fontos a Nap a földi élet szempontjából (fény- és hőforrás). Hely- és helyzetváltoztatás megkülönböztetése, példák keresése, csoportosítása megadott és saját szempontok alapján.</p> <p>A mágneses kölcsönhatások megfigyelése. Vonzás és taszítás jelenségének kísérlettel való igazolása.</p> <p>Annak magyarázata, hogy a déli féltekén miért nem esnek le az emberek a Földről, pedig „fejjel lefelé állnak”.</p> <p>Testek elektromos állapotának létrehozása dörzsöléssel, elektromos állapotban lévő és semleges testek kölcsönhatásainak vizsgálata. A villám keletkezésének elemi értelmezése a tapasztalatok alapján.</p> <p>Az energiahordozók csoportosítása különböző szempontok alapján. A mindennapi életből hozott példákon keresztül az energiatípusok és az energiaátalakulások csoportosítása.</p> <p>Példák a megújuló és a nem megújuló energiaforrások felhasználására.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az ősember.</p> <p><i>Matematika:</i> táblázat-, grafikonkészítés; egyenes, kör, középpont fogalma.</p>

	Az ember táplálkozása, mozgási szokásai és testsúlya közötti kapcsolat felismerése.	
<i>Kulcsfogalmak/fogalmak</i>	Hőmérséklet, mozgás, hely-, helyzetváltoztatás, mágnes, vonzás, taszítás, gravitációs kölcsönhatás, hőterjedés, energia, energiaforrás, energiahordozó, energiagazdálkodás, energiatakarékosság.	
<i>Továbbhaladás</i> Feltételei az 5. osztály év végén	Hőmérséklet, mozgás, hely-, helyzetváltoztatás, mágnes, energia, energiaforrás, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tájékozódás a valóságban és a térképen	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Iránytű, alaprajz, fővilágtájak, térképvázlat, térkép.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térbeli tájékozódás fejlesztése valós környezetben, térképen és földgömbön. A földrajzi tér hierarchikus kapcsolatainak felismertetése. Átfogó kép kialakítása Magyarország világban elfoglalt helyéről.</p> <p>A valóság és a térképi ábrázolás összefüggéseinek megláttatása, a térképi ábrázolásmód korlátainak belátása.</p> <p>A különböző térképek jelrendszerének megismerése, értelmezése, felhasználása az információszerzés folyamatában.</p> <p>Az elemi térképolvasás lépéseinek alkalmazása, a szemléleti térképolvasás megalapozása.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan készül a térkép? Miért van szükség térképre? Hogyan segíti a térkép jelrendszere ismeretlen tájak megismerését? Iránytű használata. Tájékozódás térképvázlattal. Útvonaltervezés térképen. Távolság mérése. Település- és turistatérképek használata.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Iránytű. Fő-és mellékvilágtájak.</p> <p>A valós tér átalakítása, alaprajz, térképszerű ábrázolás.</p> <p>A térábrázolás különböző formái – útvonalrajz, térképvázlat.</p> <p>A térképi ábrázolás jellemzői: égtájak, szín- és jelkulcs, névírás, méretarány, aránymérték.</p> <p>Térképfajták: domborzati, közigazgatási, turista-, és kontúrterkép.</p> <p>Hazánk nagytájai, szomszédos</p>	<p>Irány meghatározása a valós térben. Az iránytű működésének mágneses kölcsönhatásként való értelmezése.</p> <p>A térkép és a valóság közötti viszony megértése. Eligazodás terepen térképvázlattal.</p> <p>A térábrázolás különböző formáinak összehasonlítása. Térképvázlat készítése a lakóhely részletéről.</p> <p>Felszinformák – alföld, dombság, hegység, völgy, medence – ábrázolásának felismerése a térképen. A térkép jelrendszerének értelmezése. Különböző jelrendszerű térképek elemzése, információ gyűjtése. Irány és távolság meghatározása (digitális és nyomtatott) térképen.</p> <p>Méretarány és az ábrázolás részletessége közötti összefüggés megértése.</p> <p>A különböző térképek ábrázolási és tartalmi különbségeinek megállapítása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> földrajzi felfedezések.</p> <p><i>Matematika:</i> Térbeli mérési adatok felhasználása számításokban. Becslés. Nagyítás, kicsinyítés. Mérés, mértékegységek használata. Koordináta- rendszer, aránypár.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a speciális jelrendszerek (pl. térkép) magyarázata, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése. A hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p><i>Informatika:</i> keresés az interneten, alkalmazások</p>

<p>országaink.</p> <p>Bolygónk térségei: földrészek és óceánok.</p> <p>Helymeghatározás: földrajzi fókálózat.</p> <p>Európa helyzete, határai. Hazánk helye Európában.</p>	<p>Tájékozódás hazánk domborzati és közigazgatási térképén.</p> <p>Tájékozódás a földgömbön és a térképén. Földrészek, óceánok felismerése különböző méretarányú és ábrázolásmódú térképeken.</p> <p>A nevezetes szélességi körök felismerése a térképén.</p> <p>Földrajzi helymeghatározás különböző tartalmú térképeken.</p> <p>Európa és Magyarország tényleges és viszonylagos földrajzi fekvésének megfogalmazása.</p>	<p>használata.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, útvonalrajz, térképvázlat, térkép. Térképi jelrendszer, domborzati, közigazgatási, turista- és kontúrterkép, földrajzi fókálózat, keresőhálózat, turistajelzés.</p>	
<p><i>Továbbhaladás</i></p> <p>Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Fő- és mellékvilágtáj, alaprajz, útvonalrajz, térképvázlat, térkép.</p>	
<p><i>Topográfiai ismeretek</i></p>	<p>Alföld, Kisalföld, Északi-középhegység, Dunántúli-középhegység, Dunántúli-domb- és hegyvidék, Nyugat magyarországi-peremvidék. Szlovákia, Ukrajna, Románia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Ausztria. Baktérítő, Ráktérítő, Déli-sark, déli-sarkkör, Egyenlítő, Északi-sark, északi-sarkkör, kezdő hosszúsági kör.</p> <p>Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán, Jeges-tenger, Földközi-tenger, Afrika, Amerika, Európa, Ázsia, Ausztrália, Antarktika, Közép-Európa.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A Föld és a Világegyetem</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A Nap látszólagos napi járása, a Nap mint energiaforrás, időjárás, hőmérséklet, csapadék, szél.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A térbeli tájékozódás, a térfogalom fejlesztése átfogó kép kialakításával a Naprendszer felépítéséről, Földünknek a világegyetemben elfoglalt helyéről.</p> <p>A rendszerszemlélet fejlesztése a Nap, a Föld és a Hold mozgásai, a közöttük levő kölcsönhatások és következményeik vizsgálata során.</p>	

	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a természeti környezet jelenségeinek – a Hold fényváltozásainak, a napszakok, évszakok és az éghajlati övezetek kialakulásának – magyarázata, a légköri alapfolyamatok közötti oksági összefüggések feltárása során. Természeti törvények felismerése, alkalmazása a hétköznapi jelenségek értelmezésekor. Különböző típusú információforrások használatának gyakoroltatása éghajlati diagramok, tematikus térképek révén.</p> <p>A klímaváltozás és az emberi tevékenység közötti összefüggés felismerése, a személyes felelősség tudatosítása.</p> <p>A tudományos megismeréshez kötődő történeti szemlélet formálása.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan állapítható meg éjszaka iránytű nélkül az északi irány? Miért látjuk másnak a csillagos égboltot a különböző évszakokban? Miért van a sarkvidékeken hideg, a trópusokon meleg? Hogyan készül az időjárás-jelentés? Miért váltakoznak az évszakok és a napszakok? Miért hosszabbak a nappalok nyáron, mint télen? Hogyan keletkezik a szél és a csapadék? Hogyan védhetjük magunkat villámláskor, hóvihárban, hőségben, szélvihárban?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben.</p> <p>Égitest, csillag, bolygó, hold. Sarkcsillag, csillagképek.</p> <p>A Naprendszer. A Nap jelentősége. A Nap, a Föld és a Hold egymáshoz viszonyított helyzete, mérete, távolsága, mozgása, kölcsönhatása.</p> <p>Kopernikusz hipotézisének tudománytörténeti jelentősége.</p> <p>A Föld alakja. A tengely körüli</p>	<p>A Föld, a Nap és a Világegyetem közötti hierarchikus kapcsolat ábrázolása.</p> <p>A csillag és a bolygók közötti különbség felismerése.</p> <p>A sarkcsillag és egy-két csillagkép felismerése az égbolton.</p> <p>Érvek gyűjtése arról, hogy a Nap csillag.</p> <p>A holdfogyatkozás és a Hold fényváltozásainak értelmezése modell vagy más szemléltetés alapján.</p> <p>A napközponthú világkép egyszerű modellezése.</p> <p>A Föld mozgásai és a napi, évi időszámítás összefüggéseinek megértése.</p> <p>Az éghajlati övezetek összehasonlítása.</p> <p>Az évszakok váltakozásának magyarázata.</p> <p>Nap és a Föld helyzetének modellezése a különböző napszakokban és évszakokban.</p> <p>A Föld gömbalakja, a napsugarak hajlásszöge és az éghajlati övezetek közötti összefüggés felismerése.</p>	<p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p>

<p>forrás és a Nap körüli keringés következményei.</p> <p>Föld gömbhéjas szerkezete. Éghajlati övezetek.</p> <p>Időjárás, éghajlat és elemeik: napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél.</p> <p>Légtér alapfolyamatok: felmelegedés, lehűlés, szél keletkezése, felhő- és csapadékképződés, csapadékfajták, a víz körforgása és halmazállapot-változásai.</p> <p>Éghajlat-módosító tényezők: földrajzi szélesség, óceántól való távolság, domborzat.</p> <p>Magyarország éghajlata: száraz és nedves kontinentális éghajlat.</p> <p>Veszélyes időjárási jelenségek: villámlás, szélvihar, hóvihar, hőség.</p>	<p>Időjárás-jelentés értelmezése, a várható időjárás megfogalmazása piktogram alapján.</p> <p>A csapadék és a szél keletkezésének leírása ábra vagy modellkísérlet alapján.</p> <p>A fizikai jelenségek (nyomásváltozás, hőmérsékletváltozás, halmazállapot változások) bemutatása a csapadék és a szél keletkezésében.</p> <p>Az időjárási elemek észlelése, mérése. A mért adatok rögzítése, ábrázolása.</p> <p>Napi középhőmérséklet, napi és évi közepes hőingadozás számítása.</p> <p>Időjárás és a gazdasági élet közötti kapcsolat bizonyítása konkrét példák alapján.</p> <p>Éghajlat-módosító tényezők felismerése a példákban.</p> <p>Éghajlat jellemzési algoritmusának megismerése és használata.</p> <p>Éghajlati diagramok és éghajlati térképek információtartalmának leolvasása, az adatok értékelése.</p> <p>A légkör általános felmelegedésének helyi és globális következményeinek felismerése példákban.</p> <p>A veszélyes időjárási helyzetekben való helyes viselkedés szabályainak összegyűjtése.</p>	<p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Világegyetem, égitest, csillag, bolygó, hold, holdfázis, tengelyferdeség, évszak, gömbhéjas szerkezet, éghajlati övezet, éghajlat, időjárás, napi és évi középhőmérséklet, napi hőingadozás, évi közepes hőingadozás, csapadék, szél</p>	

Továbbhaladás Feltételei az 5. osztály év végén	Világegyetem, égitest, csillag, bolygó, hold, gömbhéjas szerkezet időjárás
<i>Topográfiai ismeretek</i>	Naprendszer, Nap, Jupiter, Föld, Mars, Merkúr, Vénusz, Neptunusz, Szaturnusz, Uránusz, Hold.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felszíni és felszín alatti vizek	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A víz szerepe, előfordulása a természetben, a víz tulajdonságai. Állóvizek, folyóvizek. Vízszennyezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A Környezet és fenntarthatóság fejlesztési terület részeként hazánk felszíni és felszín alatti vizei és jelentőségük megismerése, a nemzeti azonosság és a hazaszeretet erősítése.</p> <p>A vízkészletre kifejtett egyéni és társadalmi-gazdasági hatások, a belőlük adódó problémák felismerése, megoldási módok keresésére való törekvés erősítése, a felelősségtudat erősítése egyéni és közösségi szinten.</p> <p>A takarékos vízhasználat szokásának megalapozása.</p> <p>A hazánk vízrajzáról való átfogó kép kialakítása során a szemléleti térképolvasás fejlesztése.</p> <p>Az összefüggések, törvényszerűségek alkalmazása a logikai térképolvasás elemi lépései során.</p> <p>A természetföldrajzi és társadalom-földrajzi folyamatok időléptéke közötti különbségek érzékeltetésével az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése.</p> <p>Az érdeklődés felkeltése a közvetlen környezet szépségeinek, értékeinek megismerése és a környezeti problémák iránt.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hol található hazánkban gyógyfürdő?</p> <p>Melyek a vízszennyezés forrásai lakóhelyeden (környékén)?</p> <p>Milyen jelek utalnak a víz szennyeződésére?</p> <p>Milyen károkat okozhatnak az árvizek és a belvizek?</p> <p>Mi veszélyezteti hazánk ivóvízkészletét?</p> <p>Melyek az egészséges, jó ivóvíz</p>	<p>Helyi környezeti problémák felismerése. Információgyűjtés tanári irányítással a lakóhely (környéke) vizeinek minőségéről. Következtetések levonása.</p> <p>Felszín alatti vizek összehasonlítása, vizek különböző szempontú rendszerezése.</p> <p>A felszíni és a felszín alatti</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése: a szöveg</p>

<p>tulajdonságai? Hogyan takarékoskodhatunk az ivóvízzel otthon és az iskolában?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Felszín alatti vizek: talajvíz, hévíz, ásványvíz, gyógyvíz jellemzői, jelentősége az ember életében, gazdasági életében.</p> <p>A belvizek kialakulásának okai és következményei, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Felszíni vizek: hazánk legjelentősebb állóvizei, folyóvizei. A folyók útja a forrástól a torkolatig. Vízugyűjtő terület, vízválasztó, vízjárás, folyók felszínformálása.</p> <p>Árvizek kialakulásának oka, az ellene való védekezés formái.</p> <p>Állóvizek keletkezése, pusztulása. Legnagyobb tavunk: a Balaton (keletkezése, jellemzése).</p> <p>A folyók, tavak haszna, jelentősége. Vízzennyezés okai, következményei, megelőzésének lehetőségei. Vizek védelme.</p> <p>A Balaton-felvidéki vagy a Fertő-Hanság Nemzeti Park értékei.</p> <p>Víz tisztítási eljárások.</p>	<p>vizek kapcsolatának igazolása példákkal.</p> <p>Az időjárás, a felszínforma és a belvízveszély közötti kapcsolat bizonyítása.</p> <p>A legjelentősebb hazai álló-és folyóvizek, a főfolyó, a mellékfolyó és a torkolat felismerése a térképen.</p> <p>A felszín lejtése, a folyó vízhozama, munkavégző képessége és a felszínformálás közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Az éghajlat és a folyók vízjárása közötti összefüggés magyarázata.</p> <p>Egy választott nemzeti park vizes élőhelyének, természeti értékeinek bemutatása önálló ismeretszerzés, információfeldolgozás alapján.</p> <p>Példák gyűjtése arról, hogy a víz mint természeti erőforrás hogyan hat a társadalmi, gazdasági folyamatokra. Személyes és közösségi cselekvési lehetőségek összegyűjtése az emberi tevékenység által okozott környezetkárosító folyamatok káros hatásainak csökkentésére.</p> <p>Különböző vizek (pl. csapvíz, ásványvíz, desztillált víz) fizikai-kémiai tulajdonságainak összehasonlítása.</p> <p>Ipari víz tisztítás megfigyelése helyi víz tisztító üzemben, vagy filmen.</p>	<p>elemei közötti ok-okozati viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával; hétköznapi kifejezés alkalmi jelentésének felismerése.</p> <p>A táj, a természeti jelenségek ábrázolásának szerepe.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> folyami kultúrák.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> víz felhasználás, víz tisztítás, víztakarékosság.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Felszíni víz, felszín alatti víz, talajvíz, belvíz, hévíz, gyógyvíz, ásványvíz, folyóvíz, állóvíz, főfolyó, mellékfolyó, vízugyűjtő terület, vízválasztó, vízjárás, felszínformálás, vízzennyezés, vízvédelem.</p>	

<i>Topográfiai ismeretek</i>	Balaton, Fertő tó, Velencei-tó, Duna, Tisza, Körös, Dráva, Rába, Szigetköz, Szentendrei-sziget, Csepel-sziget, Mohácsi-sziget.
------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizek, vízpartok élővilága	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A víz jelentősége a földi élet szempontjából; az állatok csoportosítása különböző szempontok szerint, az állatok jellemzésének szempontjai vízszennyezés forrásai, következményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az élő és élettelen környezeti tényezők sokoldalú kapcsolatrendszerének megismerése a vizek-vízpartok életközösségében.</p> <p>Az élőhely – szervezet – életmód összefüggéseinek magyarázata a víz-vízpart élőlények vizsgálatát során.</p> <p>A természetszeretlet és természetvédelem iránti elkötelezettség elmélyítése az élővilág változatosságának, sokszínűségének sérülékenységének tudatosításával.</p> <p>A természet jelzéseinek felismertetése, értelmezése, az okok és következmények elkülönítése az emberi tevékenységek és az élettelen környezet közötti kapcsolatrendszer elemzésével.</p> <p>A helyi környezeti problémák iránti érdeklődés felkeltése. A személyes felelősség tudatosítása a vízkészlet tisztaságának megőrzésében. A tanulók aktív cselekvésre ösztönzése a természet védelmében egyéni és közösségi szinten.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Meleg, nyári napokon olykor tömegesen pusztulnak a halak a Balatonban. Mi ennek az oka? Mire mondják, hogy virágozik a Tisza? Miért félnek az emberek a kígyóktól, békáktól? Mi a „kígyóing”? Mit tehetünk, hogy kevesebb szúnyog fejlődjön ki környezetünkben?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A vízi élőhely jellemző élettelen környezeti tényezői.</p> <p>Vizek egysejtűi: zöld szemes ostoros, papucsállatka,</p>	<p>A vízi és a szárazföldi élőhely környezeti tényezőinek összehasonlítása.</p> <p>Egysejtű élőlények megfigyelése, összehasonlításuk.</p> <p>A növények környezeti igényei és térbeli elrendeződése közötti összefüggés bemutatása egy konkrét vízi, vagy vízparti társulás példáján.</p> <p>A megismerési algoritmusok alkalmazása a lágy- és fásszárú növények leírása és a gerinces és a gerinctelen állatok bemutatása során.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p>

<p>baktériumok testfelépítése, életmódja.</p> <p>Vízi-vízparti növénytársulások vízszintes tagozódása: lebegő, gyökerező hínár, nádas mocsárrétek, ártéri erdők jellegzetes növényeinek testfelépítése, életmódja jelentősége.</p> <p>A vízi-vízparti életközösség jellemző gerinctelen és gerinces állatai: tavi kagyló, orvosi pióca, kecskerák, szúnyogok, szitakötők, (tiszavirág) ponty, leső harcsa, kecskebéka, vízisikló, tőkés réce, barna réti héja, fehér gólya külleme, teste, élete, jelentősége az életközösségben, az ember életében, védettségük.</p> <p>Kölcsönhatások az életközösségben: táplálkozási láncok, táplálékhálózatok.</p> <p>Az életközösség veszélyeztetettségének okai, következményei: tápanyagdúsulás és a méreganyag koncentrációja.</p> <p>Az életközösség védelme.</p>	<p>A növényi szervek környezethez való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon.</p> <p>A vízparti növények környezetvédelmi és gazdasági jelentőségének bemutatása konkrét példákon.</p> <p>Az állatok különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>A vízi élethez való alkalmazkodás példákkal történő illusztrálása.</p> <p>Táplálkozási láncok összeállítása a megismert fajokból.</p> <p>Az emberi tevékenység hatásainak elemzése, a környezetszennyezés és az ember egészsége közötti összefüggés felismerése.</p> <p>Az állatok egyedszáma, veszélyeztetettsége és védettsége közötti összefüggés elemzése.</p> <p>Terepgyakorlat: egy vízi-vízparti életközösség megfigyelése.</p>	<p>fűzfavesszőből, nádból készült tárgyak a környezetünkben.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Hierarchikus kapcsolatok ábrázolása.</p>
---	--	---

<p><i>Kulcsfogalmak/fogalmak</i></p>	<p>Egysejtű, sejt szervecske, baktérium, moszat, telepes test, gyöktörzs, kétlaki növény, hínárnövényzet, gerinctelen, gyűrűsféreg, puhatestű, kagyló, ízeltlábú, rovar, rák, gerinces, hal, kopoltyú, úszóláb, lemezes csőr, gázlóláb, tépőcsőr, markoló láb, lágyhéjú tojás, átalakulásos fejlődés, átváltozás, átalakulás nélküli fejlődés, költöző madár, téli álom, változó testhőmérséklet.</p>
--------------------------------------	---

<p>Továbbhaladás Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Egysejtű, sejt szervecske, baktérium, moszat, telepes test, gyöktörzs, kétlaki növény, hínárnövényzet, gerinctelen, gyűrűsféreg, puhatestű, kagyló, ízeltlábú, rovar, rák, gerinces, hal, kopoltyú, úszóláb</p>
--	--

<p>Tematikai egység/</p>	<p>Alföldi tájakon</p>	<p>Órakeret</p>
---------------------------------	-------------------------------	------------------------

Fejlesztési cél		10 óra
Előzetes tudás	Síkság, alföld, élőhely, életközösség, madár, emlős, ízeltlábú, rovar, táplálkozási lánc, táplálkozási hálózat, környezetszennyezés, környezet – szervezet – életmód összefüggései, élőlények bemutatásának algoritmusai, tájékozódás a térképen, diagramok, tematikus térképek értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Átfogó kép kialakítása alföldi tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotáról.</p> <p>A természeti, társadalmi-gazdasági értékek megismerésén keresztül a hazához való kötődés erősítése, a nemzettudat fejlesztése.</p> <p>Az alföldek keletkezésének vizsgálata során a folyamatok sorrendjének, időléptékének érzékeltetése.</p> <p>A szemléleti térképolvasás elemi készségeinek fejlesztése.</p> <p>A környezetre kifejtett egyéni és társadalmi hatások és a belőlük adódó problémák felismertetése, megoldási módok keresése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan alakultak ki hazánk alföldjei az egykori tenger helyén? Mi a futóhomok? Hogyan lesz a búzából kenyér? Melyik hungarikum köthető az Alföldhöz? Gyógyítanak-e a gyógynövények?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai alföldjeink keletkezése. A Kisalföld és az Alföld tájai, természeti adottságai. A füves puszták jellegzetes növényei: fűfélék, gyógy- és gyomnövények, jellemzőik, jelentőségük. Az életközösség állatai: sáskák, szöcskék, gyíkok, fácán, mezei pócok, mezei nyúl, egerészölyv szervezete, életmódja. A Kiskunsági vagy a Hortobágyi Nemzeti Park természeti értékei.</p>	<p>A Kisalföld, a Kiskunság és a Nagykunság természeti adottságainak összehasonlítása.</p> <p>A tájleírás algoritmusának megismerése, gyakorlása a megismert tájak bemutatása során.</p> <p>Információk leolvasása különböző diagramokról, tematikus térképekről.</p> <p>A megismert életközösségek ökológiai szemléletű jellemzése. A növényi szervek környezeti tényezőkhöz való alkalmazkodásának bemutatása konkrét példákon.</p> <p>A környezet – szervezet – életmód összefüggéseinek bemutatása konkrét példákon</p> <p>A megismerési algoritmusok használata az élőlények jellemzése során.</p> <p>Állatok különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>Táplálékláncok készítése a megismert növényekből és</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Szövegben elszórt, explicit megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Alföld megjelenítése irodalmi alkotásokban.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek,</p>

<p>Alföldek hasznosítása, szerepük a lakosság élelmiszerellátásában. Termesztett növényei: búza, kukorica, napraforgó; jellegzetes szerveik, termesztésük, felhasználásuk.</p> <p>A növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar összefüggései.</p>	<p>állatokból.</p> <p>Egy választott nemzeti park természeti értékeinek, vagy ősi magyar háziállatok bemutatása önálló kutatómunka alapján.</p> <p>A természeti és a kultúrtáj összehasonlítása. A gazdasági tevékenység életközösségre gyakorolt hatásának bemutatása példákön.</p>	<p>azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a honfoglaló magyarok háziállatai.</i></p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Síkság, alföld, feltöltődés, természeti erőforrás, fűfélé, koronagyökér, takarólevél nélküli virág, fészek-, kalász-, torzsavirágzat, szemtermés, kifejlés, kétéltű, hulló, rágcsáló.</p>	
<p><i>Továbbhaladás</i></p> <p>Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Síkság, alföld, kétéltű, hulló, rágcsáló.</p>	
<p><i>Topográfiai ismeretek</i></p>	<p>Alföld, Kisalföld, Duna-Tisza-köze, Tiszántúl, Mezőföld, Kiskunság, Nagykunság, Hortobágy, Szeged, Kecskemét, Debrecen, Győr.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hegyvidékek, dombvidékek</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Jellegzetes felszíni formák (síkság, alföld, dombság, hegység, völgy, medence), a folyók felszínformálása, kőzetek (homok, lösz,) és ásványkincsek (barnaszén, feketekőszén, kőolaj, földgáz), környezetszennyezés, talajpusztulás. A növény jellegzetes szervei, fő típusaik, egynyári, kétnyári, évelő növény. Természeti erőforrások – társadalmi, gazdasági folyamatok összefüggései, éghajlati diagramok, éghajlati térképek értelmezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az egyensúly és stabilitás fogalmának mélyítése a külső és belső erők egyensúlyának a földfelszín mai képezés kialakításában való szerepének megismerésével.</p> <p>A természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági folyamatok összefüggéseinek bizonyítása, következtetések levonása. A logikai térképolvasás megalapozása.</p> <p>A hazaszeretet elmélyítése hazai tájaink szépségeinek és értékeinek bemutatásával.</p> <p>A földrajzi tér megismerési módszereinek továbbfejlesztése. Az</p>	

	<p>információgyűjtés és feldolgozás fejlesztése a térképek, diagramok, adatsorok használatában való jártasság és a szemléleti térképolvasás készségeinek fejlesztésével.</p> <p>A földfelszín kialakulása és az ember termelő tevékenysége során végzett tájatalakítás időléptéke közötti különbség érzékeltetése. Az emberi tevékenység által okozott károk és a megelőzés lehetőségeinek megismerése, a személyes felelősségérzet erősítése.</p>	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan keletkeztek a hegységek? Hogyan működnek a vulkánok? Mi az oka annak, hogy a Bükkben csak a hegy lábánál találunk forrásokat? A biodízel mint energiaforrás. Használatának előnyei és hátrányai. Mire használják a bazaltot és a mészkövet?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hazai hegységeink keletkezése, a belső erők szerepe a hegységképződésben: gyűrődés, vetődés, vulkánosság.</p> <p>A külső felszínformáló erők: víz, szél, jég, hőmérsékletingadozás hatásai. A lepusztulás – szállítás – lerakódás – feltöltődés kapcsolata.</p> <p>Kőzetek vizsgálata. Az andezit, bazalt, mészkő, homok, lösz, barnaköszén, feketeköszén jellegzetes tulajdonságai, felhasználásuk.</p> <p>Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység természeti adottságai, tájai.</p> <p>Bükk Nemzeti Park természeti értékei.</p> <p>Élet a hegyvidékeken: A természeti erőforrások és az általuk nyújtott lehetőségek. Az</p>	<p>A gyűrődés, vetődés, vulkáni működés megfigyelése egyszerű modellkísérletekben.</p> <p>Példák a különböző hegységképződési folyamatok eredményeként létrejött formakincs kapcsolatára.</p> <p>Aprózódás és mállás, külső és belső erők összehasonlítása.</p> <p>Néhány jellegzetes hazai kőzet egyszerűen vizsgálható tulajdonságainak megállapítása, összehasonlításuk, csoportosításuk. Példák a kőzetek tulajdonságai és felhasználásuk közötti összefüggésekre.</p> <p>Az Északi-középhegység és a Dunántúli-középhegység megadott szempontok szerinti összehasonlítása.</p> <p>Önálló ismeretszerzés, információ feldolgozás a nemzeti park bemutatása során.</p> <p>Az alföldek és a hegyvidékek éghajlatának összehasonlítása, a különbségek okainak bemutatása az éghajlati diagramok, tematikus térképek elemzésével.</p> <p>A mészkő- és vulkanikus hegységek vízrajza közti különbségek indoklása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemi közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok ismerete. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása. Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok</p>

<p>erdő gazdasági jelentősége, napsütötte déli lejtők – szőlőtermesztés – borászat, ásványkincsek és ipari felhasználásuk.</p> <p>Az ember gazdasági tevékenységének következményei. A táj arculatának változása.</p> <p>A dunántúli domb- és hegyvidék, Nyugat-magyarországi peremvidék természeti adottságai, tájai.</p> <p>Élet a dombvidéken. Természeti erőforrások.</p> <p>Termesztett növényei: lucerna, repce testfelépítése, termesztése, felhasználása.</p> <p>A növénytermesztés, állattenyésztés és az élelmiszeripar kapcsolata.</p> <p>A mezőgazdaság hatása a környezetre: talajpusztulás, környezetszennyezés.</p>	<p>A természetes növénytakaró övezetes változásának magyarázata.</p> <p>Természeti erőforrások és a társadalmi-gazdasági kapcsolatok bemutatása konkrét példák alapján.</p> <p>Az emberi tevékenység kárt okozó hatásainak bizonyítása konkrét példákon keresztül.</p> <p>Az ország nyugati tájai éghajlatának összehasonlítása az Alfölddel éghajlati térképek, diagramok felhasználásával. Az eltérés indoklása.</p> <p>A víz felszínformáló szerepének bemutatása a dombvidék felszínének formálásában. Példák az ásványkincsek és az ipar összefüggéseire.</p> <p>Egy adott tájon termesztető növények bemutatása a növény környezeti igényei, valamint a talaj és az éghajlati adottságok alapján.</p> <p>A mezőgazdasági környezetszennyezés formáinak és hatásainak bemutatása konkrét példákon.</p>	<p>ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gyűrődés, vetődés, rög, lépcsős felszín, beszakadt árok, vulkán, kráter, kürtő, magma, magmakamra, láva, vulkáni hamu, andezit, bazalt, mészkő, belső erő, külső erő, bauxit, lignit. Gyökérgümő, pillangós virág.</p>	
<p><i>Továbbhaladás</i> Feltételei az 5. osztály év végén</p>	<p>Gyűrődés, vetődés, rög, lépcsős felszín, beszakadt árok, vulkán, kráter, kürtő, magma, magmakamra, láva, vulkáni hamu, belső erő, külső erő</p>	
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Dunántúli domb- és hegyvidék, Dunántúli-középhegység, Északi-középhegység, Nyugat-magyarországi peremvidék, Bakony, Vértes, Dunazug-hegység, Börzsöny, Cserhát, Mátra, Bükk, Zempléni-hegység, Aggteleki-karszt, Kékes, Alpokalja, Zalai-dombság, Somogyi-dombság, Tolnai-hegyhát, Mecsek, Miskolc, Veszprém, Pécs.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az erdő életközössége		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Életközösség, lombhullató, örökzöld, porzós és termős virág, megporzás, telepes test, állatok csoportjai különböző tulajdonságaik alapján, összetett gyomor, kérődző állat, állandó madár, gerinctelen állatok egyedfejlődési típusai, élőlények bemutatásának algoritmusai, a környezet- szervezet- életmód és szervek felépítése-működése közötti összefüggés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A rendszerszemlélet fejlesztése, a rendszerfogalom mélyítése az erdő életközösségének, az élőlények szerveződésének, sokoldalú kapcsolatrendszerének ökológiai szemléletű vizsgálatával.</p> <p>A környezeti tényezők és az életközösségek szerkezete közötti összefüggés feltárása és magyarázata a hazai erdők példáján.</p> <p>Egészséges életmódra nevelés a természetjárás iránti igény felkeltésével, a természeti környezet védelmét szolgáló magatartás- és viselkedéskultúra fejlesztése.</p> <p>A környezet-szervezet-életmód, a szervek felépítése-működése közötti oksági összefüggések feltárása, bizonyítása az életközösség élőlényeinak megismerése során.</p> <p>Az emberi tevékenységnek a természetes életközösségre gyakorolt hatásainak elemzése; az erdőpusztulás okainak és következményeinek megismerése.</p> <p>Aktív természetvédelemre ösztönzés.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan változik a hegyvidéki erdők képe a magasság emelkedésével?</p> <p>Milyen jelei vannak az élőlények egymás közötti versengésének az erdőben?</p> <p>Miért kedvelt táplálék a vadhús és az erdei gomba?</p> <p>A gombák gyűjtésének és fogyasztásának szabályai.</p> <p>A kullancsok által terjesztett betegségek, jellemző tünetek. A megelőzés és védekezés formái.</p> <p>Az erdőjárás magatartási szabályai.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hazai erdőségek földrajzi helye,</p>	<p>A természetjárás viselkedési szabályainak megfogalmazása.</p> <p>Hazai erdők életközösségének ökológiai szemléletű jellemzése.</p> <p>Az élő és az élettelen környezeti tényezők szerepének bemutatása az erdők kialakulásában, előfordulásában és az erdők függőleges tagolódásában.</p> <p>A növények környezeti igénye és előfordulása közti oksági összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül.</p> <p>A tölgy-, bükk- és fenyőerdők összehasonlítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicit megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata.</p> <p>Az erdő megjelenítése irodalmi alkotásokban.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya.</p>	

<p>kialakulása, gyakori erdőtípusainak jellemzői.</p> <p>Az erdő mint életközösség. Az erdő szintjei, a környezeti tényezők függőleges irányú változásai.</p> <p>Az erdőszintek legjellemzőbb növényeinek (kocsánytalan tölgy, gyertyán, bükk, erdei fenyő, gyepürózsa, erdei pajzsika, nagy seprűmoha) környezeti igényei, faji jellemzői, testfelépítése, hasznosítása, az életközösségben betöltött szerepe.</p> <p>Az erdőszéli csiperke és a gyilkos galóca faji sajátosságai. A (bazidiumos) gombák testfelépítése, táplálkozása, szaporodása. A gombák szerepe az életközösségekben, az egészséges táplálkozásban. A gombafogyasztás szabályai.</p> <p>Az erdő gerinctelen és gerinces állatainak (szarvasbogár, gyapjaslepke, erdei vöröshangya, koronás keresztspók, közönséges kullancs, széncinege, nagy tarkaharkály, gímszarvas, vaddisznó, erdei fülesbagoly, róka) külleme, teste, élete, szerepe az erdő életében.</p> <p>A kullancsok által terjesztett betegségek, az ellenük való védekezés. A kullancseltávolítás fontossága, módszerei.</p> <p>Táplálkozási láncok, táplálékhálózat.</p> <p>A vadgazdálkodás szerepe, jelentősége.</p> <p>Az erdő szociális, környezetvédő szerepe; veszélyeztetettsége. Az erdőjárás szabályai.</p> <p>Herman Ottó munkásságának</p>	<p>A megismerési algoritmusok alkalmazása az állatok és a növények faji sajátosságainak bemutatásakor.</p> <p>Az ehető és mérgező gombapárok összehasonlítása.</p> <p>A mohák, harasztok, nyitvatermők és zárvatermők összehasonlítása jellegzetes képviselőik példáján.</p> <p>Az erdő növényeinek különböző szempontú csoportosítása.</p> <p>A növények és gombák táplálkozása közötti különbségek magyarázata.</p> <p>A pókszabásúak, a rovarok, a lepkék és a bogarak összehasonlítása.</p> <p>Az orvoshoz fordulás eseteinek felismerése.</p> <p>Erdei táplálkozási láncok összeállítása.</p> <p>A vadállomány szabályozása és az élőhely védelme közötti kapcsolat megértése.</p> <p>A környezetszennyezés, élőhelypusztulás következményeinek bemutatása konkrét példákon.</p> <p>Erdei életközösség megfigyelése terepen, vagy jellegzetes erdei növények, növényi részek vizsgálata, a tapasztalatok rögzítése. A kullancsfertőzés elleni védekezés alkalmazása természetjárás során.</p>	<p>Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; különbségek, azonosságok megállapítása.</p> <p>Osztályozás egy és egyszerre két (több) saját szempont szerint, adott, illetve elkezdett válogatásban felismert szempont szerint.</p> <p>Matematikai modellek (hierarchikus kapcsolatok ábrázolása).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> állati eredetű táplálékok szerepe; a fa megmunkálása; a betegség tünetei.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés az interneten.</p>
--	--	---

jelentősége.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Erdő, zárwatermő, nyitwatermő, haraszt, moha, virágtalan növény, gomba, spóra, barkavirágzat, makktermés, tőlevél, tobozvirágzat, cserje, pókszabású, rovar, bogár, lepke, csáprágó, pödörnyelv, kűszóláb. vésőcsőr.	

Továbbhaladás Feltételei az 5. osztály év végén	Erdő, zárwatermő, nyitwatermő, haraszt, moha, virágtalan növény, gomba, spóra, pókszabású, rovar, bogár, lepke
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A természet és társadalom kölcsönhatásai	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Természeti erőforrás, mezőgazdaság, ipar, környezetszennyezés, energiahordozó, életközösség, természeti erőforrások és a társadalmi gazdasági folyamatok összefüggése, tájjellemzés és az élőlények bemutatásának algoritmusai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet és gondolkodás fejlesztése a természeti erőforrások társadalmi-gazdasági felhasználása során bekövetkezett változások vizsgálatával, a globális problémák helyi vetületeinek felismerésével. Aktív állampolgárságra nevelés a helyi környezeti problémák okainak és következményeinek felismerésén alapuló, a környezet védelméért való aktív együttműködésre való készítéssel. A hazához, a szűkebb pátriához való kötődés erősítése a lakóhelyi táj természeti és gazdasági-társadalmi környezetének megismerésével. Az embernek a természetben elfoglalt sajátos helyzetének és ezzel kapcsolatos felelősségének megértése a természetes és mesterséges életközösség különbségeinek megismerésével, a városi környezetben élő állatoknak az emberre gyakorolt hatásainak megismerésével. Anyag- és energiatakarékos szemlélet formálása, tudatos vásárlási szokások megalapozása, az egyéni felelősség tudatosítása.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Lakóhelyed mely értékeire vagy büszke? Min szeretnél változtatni? Milyen előnyöket, milyen	Különböző termékek csoportosítása aszerint, hogy a gazdaság mely ágazata állította elő. A gazdasági ágazatok közötti	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> nyersanyag, termék; közlekedés; energia- és vízellátás, takarékoság.

<p>hátrányokat nyújt a városi élőhely az állatok számára? A szelektív hulladékgyűjtés szabályai. Energia- és víztakarékosság formái a háztartásban. Internetes menetrend használata utazás tervezéséhez.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Gazdasági ágazatok: mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás. A gazdaság természeti feltételei.</p> <p>Településtípusok: tanya, falu, városjellemző képe, társadalmi, gazdasági szerepe. Élet a városban. A gazdasági ágazatok együttműködése. Hálózatok szerepe a lakosság ellátásában (víz-, energiaellátó rendszer, közlekedési hálózat).</p> <p>A város mesterséges életközösségének, sajátos állatvilága: házi egér, vándorpatkány, csótány, feketerigó, galamb, elszaporodásuk feltételei és következményeik A betegséget terjesztő állatok elleni védekezés formái.</p> <p>A háztartás anyag- és energiagazdálkodása. Víz- és energiafelhasználás. Környezetszennyezés és csökkentésének formái. Az anyag- és energiatakarékosság lehetőségei. Szelektív hulladékgyűjtés.</p> <p>A lakóhelyi táj természetföldrajzi és gazdasági-társadalmi jellemzői.</p> <p>Hazánk fővárosa, Budapest: földrajzi helyzete, gazdasági, kulturális jelentősége.</p>	<p>összefüggések bemutatása konkrét példákon keresztül.</p> <p>A települések eltérő társadalmi, gazdasági szerepének bemutatása konkrét példákon. A falu és a város által nyújtott szolgáltatások összehasonlítása.</p> <p>A vasút- és közúthálózat szerkezetének vizsgálata: Előnyök és hátrányok bemutatása.</p> <p>A városi élőhely nyújtotta előnyök és hátrányok elemzése az állatok alkalmazkodásának vizsgálata során.</p> <p>Példák gyűjtése betegségeket terjesztő városi fajokra (például parlagi galamb, vándorpatkány, róka) és az ezekkel kapcsolatos problémákra. A megoldási módok közös értékelése.</p> <p>A fenntarthatóságot segítő életvitel legfontosabb elemeinek bemutatása.</p> <p>A szelektív hulladékgyűjtés szabályainak megismerése és gyakorolása az iskolában.</p> <p>A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kapcsolatának feltárása a lakóhely környezetében.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító folyamatok felismerése a lakóhelyen és környékén.</p> <p>A főváros látnivalóinak bemutatása önálló ismeretszerzéssel és feldolgozással.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/</i></p>	<p>Szelektív hulladékgyűjtés, tanya, falu, város, termelés, fogyasztás,</p>	

<i>fogalmak</i>	nyersanyag, késztermék.
-----------------	-------------------------

<i>Továbbhaladás</i>	Szelektív hulladékgyűjtés, tanya, falu, város
Feltételei az 5. osztály év végén	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember szervezete és egészsége	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Testrészt, életjelenség, csont, izom, táplálkozás, érzékszerv, érzékelés, betegség, egészség, életszakasz.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az emberi test felépítésével és működésével kapcsolatos meglévő ismereteik rendszerezése. Az egészséget veszélyeztető tényezők felismerése, az egészséges életvitel szokásrendszerének formálása. Az ember személyes felelősségének tudatosítása egészségének megőrzésében, sorsának, életpályájának alakításában.</p> <p>A környezet – szervezet – életmód – egészségi állapot közötti összefüggés feltárása, a higiénés kultúra fejlesztése.</p> <p>A betegségek megelőzésének, az időbeni orvoshoz fordulás jelentőségének tudatosítása.</p> <p>A reális énkép, önismeret fejlesztése, az alapvető emberi értékek, erkölcsi normák elfogadása, a velük való azonosulás.</p> <p>Az egészségvédelemmel kapcsolatos információk iránti érdeklődés felkeltése, megfelelő szintű jártasság kialakítása az információk feldolgozásában, értelmezésében. A fogyatékkal élő emberek elfogadása, segítése.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mi a serdülőkori változások oka? Miért gyakoriak a konfliktusok a serdülők életében? Hogyan oldhatók fel? Mi a különbség a fiúk és a lányok nemi működése között? Mit jelent a függőség és melyek a tünetei? Milyen hatást fejt ki a serdülő szervezetére a cigaretta, az alkohol és a kábítószer? Hogyan befolyásolják a barátok, a család a fiatal életét? Fiatalkori bűnözés adatai. Helyes és helytelen testtartás.</p> <p><i>Ismeretek:</i> Testkép, testalkat, testtájak. Az emberi test méretének, arányainak változásai az egyedfejlődés során.</p> <p>A mozgás szervrendszere. A vázrendszer és az izomzat fő jellemzői. A mozgás-szervrendszer felépítése és működése közötti kapcsolat. A kamaszkori elváltozások okai, következményei, megelőzésük lehetőségei.</p> <p>A táplálkozás, a légzés, a kiválasztás és a keringés legfontosabb szervei. Kapcsolatok az anyagcsere életjenségei, szervrendszerei között.</p> <p>Az egészséges táplálkozás alapelvei. A táplálék mennyisége és minősége. Az étkezések száma, aránya.</p>	<p>A kamaszkori változások jeleinek és okainak összegyűjtése.</p> <p>Adatok elemzése a 10–12 éves fiatalok egészségi állapotáról (túlsúly, alultápláltság, tartáshibák, lúdtalp, stb.) az okok elemzése következtetések levonása.</p> <p>A testarányok és méretek összehasonlítása a különböző életszakaszokban. A divat és a média szerepének tudatosulása a testkép kialakításában. A külső megjelenés összetevőinek, jelentésének és hatásainak felismerése.</p> <p>A mozgás és a fizikai, szellemi teljesítőképesség összefüggéseinek bizonyítása példákön.</p> <p>A táplálkozás, a légzés és a mozgás közti kapcsolatok bemutatása konkrét példákön.</p> <p>Egyszerű kísérletek a mozgás, a pulzus, illetve a légzésszám közötti kapcsolatra. Az adatok rögzítése és értelmezése.</p> <p>Táplálékpiramis összeállítása.</p> <p>Táplálkozási szokások, étrendek elemzése, javaslatok megfogalmazása.</p> <p>A túlsúlyosság és a kóros soványság veszélyeinek bemutatása.</p> <p>Nemi szervek működésének</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés – a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Család, baráti kapcsolatok ábrázolása az irodalomban.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, adatgyűjtés és -értelmezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> az emberi test ábrázolása, a szép test fogalma a különböző korokban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> elsősegélynyújtás; betegjogok, egészségügyi ellátás.</p>

<p>A férfi és a női nemi szervek felépítése és működése. Serdülőkori változások. A két nem testi és lelki tulajdonságainak különbségei. A nemi szervek egészsége, személyi higiéniája.</p> <p>Az egyedfejlődés szakaszai. Méhen belüli és méhen kívüli fejlődés.</p> <p>A serdülő személyiségének jellemző vonásai.</p> <p>Az ember értelmi képességének, érzelmi intelligenciájának alapvonásai.</p> <p>Az önismeret és az önfejlesztés eszközei. Viselkedési normák, szabályok jelentősége az ember életében</p> <p>A családi és a társas kapcsolatok jelentősége.</p> <p>Veszélyforrások és megelőzésük lehetőségei a háztartásban, közlekedésben, sportolás közben.</p> <p>Az érzékszervek szerepe. A látó és hallószerv károsító hatásai. megelőzésük módja.</p> <p>Elsősegélynyújtás elemi ismeretei.</p> <p>Környezet és az ember egészsége. Fertőzés, betegség, járvány. A leggyakoribb fertőző betegségek tünetei és megelőzésük módjai. Lázcsillapítás és diéta.</p> <p>Orvosi ellátással kapcsolatos ismeretek.</p> <p>Káros szenvedélyek. Az</p>	<p>serdülőkori változásai, a testalkat és a lelki tulajdonságok összefüggéseinek elemzése.</p> <p>Férfi és női szerepek megkülönböztetése, fiúk és lányok jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, kapcsolatba hozása a nemi szerepekkel.</p> <p>Az egyes életszakaszok legfontosabb jellemzőinek bemutatása.</p> <p>A kommunikáció jelentőségének bizonyítása különböző szituációkban.</p> <p>A konfliktusok okainak és következményeinek elemzése, a feloldás formáinak megismerése.</p> <p>Veszélyhelyzetek, kockázatok azonosítása különböző szituációkban.</p> <p>A viselkedés és a balesetek közötti oksági összefüggések vizsgálata.</p> <p>Az érzékszervek védelmét biztosító szabályok és szokások megismerése, alkalmazása.</p> <p>Az ájult beteg ellátása. A sebellátás, vérzéscsillapítás gyakorlata.</p> <p>A környezet és az ember egészsége közötti kapcsolat felismerése.</p> <p>Az eredményes gyógyulás és az időbeni orvoshoz fordulás összefüggéseinek belátása.</p> <p>A személyes felelősség, a család és a környezet szerepének</p>	
--	--	--

alkohol, a dohányzás, kábítószer hatása az ember szervezetre, személyiségre.	bemutatása (irodalmi példák) a függőségek megelőzésében. A kipróbálás és a függőség összefüggéseinek megértése.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Csont, izom, ízület, mozgásszervi elváltozás, tápcsatorna, emésztés, felszívódás, tápanyag, normál testsúly, túlsúly, alultápláltság, légzés, tüdő, vér, szív, kiválasztás, vese, petefészkek, here, nemi hormon, ivarsejt, magömlés, menstruáció, nőies, férfias jelleg, érzékszerv, egészség, betegség, fertőzés, járvány.	
<i>Továbbhaladás</i> Feltételei az 5. osztály év végén	egészség, betegség	
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló tudjon anyagokat, kölcsönhatásokat, fizikai, kémiai változásokat felismerni, jellemezni. Értelmezze a jelenségeket az energiaváltozás szempontjából</p> <p>Ismerje az emberi szervezet felépítését, működését, serdülőkori változásait és okait. Tudatosuljanak az egészséget veszélyeztető hatások, alapozódjon meg az egészséges életvitel szokásrendszere.</p> <p>Formálódjon reális énképe, értse a családi és a társas kapcsolatok jelentőségét, élete irányításában kapjon döntő szerepet az erkölcsi értékrendnek való megfelelés. Legyen embertársaival empatikus és segítőkész.</p> <p>Ismerje a Föld helyét a Világegyetemben, Magyarország helyét Európában.</p> <p>Alakuljon ki átfogó kép hazai tájaink természetföldrajzi jellemzőiről, természeti-társadalmi erőforrásairól, gazdasági folyamatairól, környezeti állapotukról. Legyen képe a közöttük levő kölcsönhatásokról.</p> <p>Ismerje hazánk legjellemzőbb életközösségeit, természet növényeit, a házban és ház körül élő állatait. Értse az élő és élettelen környezeti tényezők kölcsönhatását. Ismerje fel a környezet-szervezet-életmód, valamint a szervek felépítése és működése közötti összefüggéseket.</p> <p>Tudjon tájékozódni a térképeken. Értelmezze helyesen a különböző tartalmú térképek jelrendszerét, használja fel az információszerzés folyamatában.</p> <p>Erősödjön a természet és a haza iránti szeretete. Törekedjen a természeti és társadalmi értékek védelmére.</p> <p>Ismerje fel szűkebb és tágabb környezetében az emberi tevékenység környezeti hatásait. Anyag- és energiatakarékos életvitelével, tudatos vásárlási szokásaival önmaga is járuljon hozzá a fenntartható fejlődéshez.</p> <p>Legyen képes egyszerű kísérleteket, megfigyeléseket, méréseket önállóan, illetve csoportban biztonságosan elvégezni, a tapasztalatokat rögzíteni, következtetéseket levonni.</p>	

	Legyen nyitott, érdeklődő a világ megismerése iránt. Az internet és a könyvtár segítségével legyen képes tudása bővítésére. Legyenek saját ismeretszerzési, ismeretfeldolgozási módszerei.
--	--

BIOLÓGIA 7-8. évfolyam A változat

A biológia tantárgy tartalma a természettudományos műveltség sajátos és egyben szerves része. Különös jelentőségét az adja, hogy az élő természettel foglalkozik, amelynek része a társadalomban élő, tanuló ember is. A biológia tanulása által a diákok nemcsak az élő természet szépségét és változatosságát, de saját szervezetük működését is megismerik, miközben egyre jobban megértik a természeti törvényszerűségeket, a jelenségek háttérében zajló folyamatokat és a közöttük lévő összefüggéseket.

A tartalmak egy része lehetőséget ad a társadalom és a gazdaság aktuális problémáinak felismerésére és értelmezésére, az aktív és felelős állampolgári magatartás gyakorlására.

Az ember megismerése és egészsége fejlesztési feladataihoz kapcsolódó tartalmaknak és tevékenységeknek meghatározó szerepük van a kamaszok reális önismeretének alakításában. Nevelési feladataink súlypontjai a testi-lelki egészségre, a családi életre nevelésre, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésére és a fenntarthatóságra koncentrálnak. Szándékainknak azonban van erkölcsi–állampolgári vetülete is, azaz az önmaga cselekedeteiért és azok következményeiért viselt felelősség tudatával rendelkező személyiség alakítása.

7. Osztály Biológia

Az éves kötelező óraszám 65 óra + 7 óra helyi prioritásoknak megfelelő órakeret.

A szabadon felhasználható órák a tanulók továbbhaladási üteméhez alkalmazkodva, gyakorló, ismétlő, rendszerező órák beiktatására fordítandók.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élőlények változatossága I. Csapadékhoz igazodó élet a forró éghajlati övben	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az éghajlat elemei, talaj (humusz), éghajlati övezetek, a környezeti tényezők hatása az élőlényekre, táplálkozási lánc, a víz körforgása a természetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszerszemlélet fejlesztése az élővilág és a környezet kapcsolatának, az életközösségek szerkezetének, időbeni változásának elemzése során. Az életközösségek belső kapcsolatainak megértése a fajok közötti kölcsönhatások típusain keresztül. Az életközösségek veszélyeztetettségének felismerése, a lokális környezetszennyezés globális következményeinek feltárása.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások: Hogyan határozzák meg az</i>	Példák a növények környezethez való alkalmazkodására (szárazságtűrő, fénykedvelő,	<i>Földrajz: A Föld gömb alakja és a földrajzi övezetesség, a forró</i>

<p>élettelen környezeti tényezők az élőket, az élők az élőket, az élettelen az élőket, az élettelen az élettelen?</p> <p>Miért elképzelhetetlen az ÉLET a Földön víz nélkül?</p> <p>Szobanövényeink egy része trópusi eredetű. Milyen ápolási igényben nyilvánul ez meg (pl. orchideák, broméliák, kaktuszok, filodendron)?</p> <p>Milyen következményekkel jár az erdők kiirtása? Milyen forrásból tudjuk C-vitamin szükségletünket kielégíteni a téli hónapokban?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A környezeti tényezők (fény, hőmérséklet, levegő, víz, talaj) hatása a növényzet kialakulására.</p> <p>A víz szerepe a földi élet szempontjából (testalkotó, élettér, oldószer).</p> <p>Példák az élőlényeknek a magas hőmérsékletre való alkalmazkodásra.</p> <p>Az életközösségek vízszintes és függőleges rendeződése mint a környezeti feltételek optimális kihasználásának eredménye.</p> <p>A forró éghajlati öv jellegzetes biomjainak jellemzése (területi elhelyezkedés, kialakulásuk okai, főbb növény- és állattani jellemzői).</p> <p>Fajok közötti jellegzetes kölcsönhatások (együttélés, versengés, élősködés, táplálkozási kapcsolat) a trópusi éghajlati öv életközösségeiben.</p> <p>A biológiai óra.</p> <p>Az élőhelyek pusztulásának, azon belül az elsivatagosodásnak az okai és következményei.</p>	<p>árnyéktűrő).</p> <p>Példák a víz fontosságára.</p> <p>A magas hőmérséklet mellett a csapadék mennyiségéhez, illetve eloszlásához való alkalmazkodási stratégiák (testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés) bemutatása néhány jellegzetes forró éghajlati növény és állat példáján keresztül.</p> <p>Az élővilággal kapcsolatos térbeli és időbeli mintázatok magyarázata a forró éghajlati öv biomjaiban.</p> <p>A kedvezőtlen környezet és a túlélési stratégiákban megnyilvánuló alkalmazkodás felismerése.</p> <p>Táplálkozási lánc összeállítása a forró éghajlati öv biomjainak jellegzetes élőlényeiből.</p> <p>A trópusokról származó gyümölcsökkel és fűszerekkel kapcsolatos fogyasztási szokások elemzése; kapcsolatuk a környezetszennyezéssel.</p> <p>Projektmunka lehetősége: a forró éghajlati övben megvalósuló emberi tevékenység (, az ültetvényes gazdálkodás, a fakitermelés, a vándorló-égető földművelés, a vándorló állattenyésztés, túllegeltetés, az emlősállatok túlzott vadászata, a gyors népességgyarapodás) hatása a természeti folyamatokra; cselekvési lehetőségek felmérése.</p> <p>Az elsivatagosodás megakadályozásának lehetőségei.</p>	<p>éghajlati öv. Tájékozódás térképen.</p> <p><i>Matematika:</i> modellezés; összefüggések megjelenítése.</p> <p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és jellegzetes tulajdonságai.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A tengeren túli kereskedelem jelentősége (Kolumbusz Kristóf)</p>
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezeti tényező, életfeltétel, tűrőképesség, környezethez való alkalmazkodás; trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsvatagosodás; versengés, együttélés, táplálkozási lánc; gerinces, hüllő, madár, emlős.
<i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén	Környezeti tényező, alkalmazkodás; gerinces, hüllő, madár, emlős.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az élőlények változatossága II. Az élővilág alkalmazkodása a négy évszakhhoz	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A környezeti tényezők hatása az élőlényekre, az éghajlat elemei és módosító hatásai, éghajlati övezetek, táplálkozási lánc.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Életközösségek felépítésének és belső kapcsolatrendszerének megismerése megfigyelések és más információforrások alapján. Az élőlények alkalmazkodásának bizonyítása a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolatának elemzésével. Az emberi szükségletek kielégítésének környezeti következményei, veszélyei feltárása során a globális problémákról való gondolkodás összekapcsolása a lokális, környezettudatos cselekvéssel.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Honnan „tudja” egy növény, hogy mikor kell virágoznia? Honnan „tudja” a rigó, hogy mikor van tavasz? Hogyan változik egy rét, vagy a park füve a nyári szárazságban, illetve eső után? A természetes növénytakaró változása a tengerszint feletti magasság, illetve az egyenlítőől való távolság függvényében. Hogyan alakulnak ki a savas esők és hogyan hatnak a természetre? <i>Ismeretek:</i> A mérsékelt övezet és a magashegységek környezeti jellemzői.	A környezeti tényezők és az élővilág kapcsolatának bemutatása a mérsékelt övi biotopok néhány jellegzetes élőlényének példáján. A környezeti tényezők élővilágra tett hatásának értelmezése a mérsékelt övi (mediterrán, kontinentális, tajga, magashegységi övezetek, déli és északi lejtők) fás társulások összehasonlításával. A megismert állatok és növények jellemzése (testfelépítés, életmód, szaporodás) csoportosítása különböző szempontok szerint. Példák az állatok közötti kölcsönhatásokra a jellegzetes hazai életközösségekben. A lakóhely közelében jellegzetes	<i>Földrajz:</i> Mérsékelt övezet, mediterrán éghajlat, óceáni éghajlat, kontinentális éghajlat, tajgaéghajlat, függőleges földrajzi övezetesség. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata, légköri és tengeri áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek). Csapadékfajták. <i>Vizuális kultúra:</i> formakarakterek, formaarányok.

<p>A mérsékelt éghajlati övezet biomjainak (keménylombú erdők, lombhullató erdőségek, füves puszták jellemzői) jellemzése (földrajzi helye, legjellemzőbb előfordulása, környezeti feltételei, térbeli szerkezete, jellegzetes növény- és állatfajok). A mérsékelt öv biomjainak jellegzetes növényei és állatai. Fajok közötti kölcsönhatások néhány jellegzetes hazai társulásban (erdő, rét, víz-vízpart). Az ember természetátalakító munkájaként létrejött néhány tipikus mesterséges (mezőgazdasági terület, ipari terület, település) életközösség a Kárpát-medencében. A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (levegő, víz, talajszennyezés). Invazív és allergén növények (parlagfű).</p>	<p>természetes és mesterséges életközösségek összehasonlítása. Az ember és a természet sokféle kapcsolatának elemzése csoportmunkában:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A természetes élőhelyek pusztulásának okai (pl. savas eső, fakitermelés, az emlősállatok túlzott vadászata, felszántás, legeltetés, turizmus) és veszélyei; a fenntartás lehetőségei. – Aktuális környezetszennyezési probléma vizsgálata. – Az invazív növények és állatok betelepítésének következményei. – Gyógy- és allergén növények megismerése. Gyógynövények felhasználásának, az allergén növények ellen való védekezés formáinak ismerete és jelentőségének felismerése <p>A lakókörnyezet közelében lévő életközösség megfigyelése: a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásainak, a szennyező anyagok típusainak és konkrét példáinak megismerése, vizsgálata.</p> <p>Lehetséges projektmunka: helyi környezeti probléma felismerése, a védelemre vonatkozó javaslat kidolgozása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata. Petőfi: Az Alföld.</p> <p><i>Matematika:</i> Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tundra, plankton, egysejtű, moszat, szivacs, csalánozó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező, tűrőképesség, táplálkozási hálózat, fenntartható fejlődés.</p>	
<p><i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>egysejtű, moszat, szivacs, csalánozó, gerinces, hal, madár, emlős; környezeti tényező</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az élőlények változatossága III. Az élővilág alkalmazkodása a hideghez, és a világtenger övezeteihez</p>	<p>Órakeret 10 óra</p>

Előzetes tudás	Éghajlati övezetek, vizek– vízpartok élővilága; környezeti tényezők, életfeltételek, a fajok közötti kölcsönhatások típusai
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az élővilág sokféleségének, mint értéknek felismerése.</p> <p>Az életközösség anyag- és energiaáramlása és az egyensúlyi állapot közötti összefüggés megértése.</p> <p>A Föld globális problémáinak összegzése, a fenntarthatóságot támogató életvitel, illetve az egyéni és közösségi cselekvés megalapozása.</p> <p>A tudomány és a technika a társadalomban és a gazdaság fejlődésében játszott szerepének bemutatása konkrét példák alapján.</p> <p>A kutató és mérnöki munka jelentőségét felismerő és értékelő attitűd megalapozása.</p>

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért élhetnek fenyők, illetve örökzöld növények a mediterrán és az északi mérsékelt éghajlaton is? Miben hasonlít a sivatagi, illetve a hideg égövi állatok túlélési stratégiája? Miben mások a szárazföldi és a vízi élőhelyek környezeti feltételei? Milyen veszélyekkel jár a globális fölmelegedés a sarkvidékek és az egész Föld élővilágára?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A hideg éghajlati övezet biómjainak jellemzése az extrém környezeti feltételekhez való alkalmazkodás szempontjából. A világtenger, mint élőhely: környezeti feltételei, tagolódása. A világtengerek jellegzetes élőlényei, mint a vízi környezeti feltételekhez való alkalmazkodás példái. Az életközösségek belső kapcsolatai, a fajok közötti kölcsönhatások konkrét típusai. Anyagforgalom és energiaáramlás a tengeri életközösségekben. Az élőhelyek pusztulásának okai: a prémes állatok vadászata, a túlzott halászat, a bálnavadászat, a szennyvíz, a kőolaj, a radioaktív hulladék, a turizmus következményei. A Föld globális problémái: túlnépesedés - a világ élelmezése, fogyasztási szokások – anyag- és energiaválság, környezetszennyezés – a környezet leromlása.</p>	<p>Az extrém környezeti feltételekhez (magas és alacsony hőmérséklet, szárazság) való alkalmazkodás eredményeként kialakuló testfelépítés és életmód összehasonlítása a hideg és a trópusi övben élő élőlények példáin. Önálló kutatómunka: a világtengerek szennyezésével kapcsolatos problémák. A megismert élőlények csoportosítása különböző szempontok szerint. Táplálkozási lánc és tápláléklánc összeállítása a tengeri élőlényekből. Példák a fajok közötti kölcsönhatásokra a tengeri életközösségekben. Kutatómunka: nemzetközi törekvések a környezetszennyezés megakadályozására, illetve a környezeti terhelés csökkentésére. Az ember természeti folyamatokban játszott szerepének kritikus vizsgálata példák alapján. Az életközösségek, a bioszféra stabil állapotait megzavaró hatások és a lehetséges következmények azonosítása. A környezeti kár, az ipari és természeti, időjárási katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségeinek bemutatása. Az energiaátalakító folyamatok környezeti hatásának elemzése, alternatív energiaátalakítási módok összehasonlítása. Az energiatakarékos magatartás módszereinek és ezek fontosságának megismerése önálló forráskeresés és feldolgozás alapján.</p>	<p><i>Földrajz:</i> hideg övezet, sarkvidéki öv, sarkvidéki öv. <i>Matematika:</i> táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése. <i>Fizika:</i> Az energia-megmaradás elvének alkalmazása. Az energiatermelés módjai, kockázatai. A Nap energiatermelése. Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Csapadékfajták. Természeti katasztrófák. Viharok, árvizek, földrengések, cunamik. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése.</p>

Konkrét példák a biológiának és az orvostudománynak a mezőgazdaságra, az élelmiszeriparra, a népesedésre gyakorolt hatására. A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. Az éghajlat hatása az épített környezetre (pl. hőszigetelés).	Az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása, mások eredményeinek értelmezése, egyéni vélemények megfogalmazása.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Keménylombú erdő, lombhullató erdő, füves pusztta, tajga, nyitvatermő, zárvatermő, gerinces, hüllő, madár, emlős; táplálkozási hálózat, táplálkozási piramis.	

<i>Továbbhaladás</i>	
Feltételei a 7. osztály év végén	Keménylombú erdő, lombhullató erdő, gerinces, hüllő, madár, emlős

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszer az élővilág sokféleségében	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A főbb növény- és állatcsoportok tulajdonságai. A környezethez való alkalmazkodás formái; a testfelépítés, életmód, élőhely és viselkedés kapcsolata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok értelmezése. A hierarchikus rendszerezés elvének alkalmazása. A tudományos modellek változásának felismerése. A tudományos módszerek és a nem tudományos elképzelések megkülönböztetése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mire jó a dolgok (könyvek, zenék, ruhák, gyűjtemények) csoportosítása és rendszerezése a hétköznapi életben? Milyen szempontok szerint lehet csoportosítani az élőlényeket? Miért nem igaz, hogy az ember a majomtól származik?	A rendszerezés és a csoportosítás közti különbség megértése. Irányított adatgyűjtés, majd vita a darwinizmussal és az evolúcióval kapcsolatos hitekről és tévhitekről. Főbb rendszertani kategóriák (ország, törzs, osztály, faj) megnevezése, a közöttük lévő kapcsolat ábrázolása. A földtörténeti, az evolúciós és a történelmi idő viszonyának bemutatása, az egyes változások egymáshoz való viszonyának	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Egy hétköznapi kifejezés (rendszerezés) alkalmi jelentésének felismerése; a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése. Kulturált könyvtárhasználat. <i>Matematika:</i> Halmazok eszközjellegetű
<i>Ismeretek:</i> Az élőlények csoportosításának lehetőségei.		

<p>A tudományos rendszerezés alapelvei a leszármazás elve, és néhány jellegzetes bizonyítéka. Az élővilág törzsfajlásának időskálája. Baktériumok, egyszerű eukarióták, gombák, növények és állatok általános jellemzői. A növények és állatok országa jellegzetes törzseinek általános jellemzői.</p>	<p>érzékelése. A hazai életközösségek jellegzetes fajainak rendszertani besorolása (ország, törzs). A főbb rendszertani csoportok jellemzőinek felismerése 1-1 tipikus képviselőjének példáján. Egy magyar múzeumban, nemzeti parkban, természettudományi gyűjteményben stb. tett látogatás során látott, korábban ismeretlen fajok elhelyezése – a testfelépítés jellegzetességei alapján - a fő rendszertani kategóriákban.</p>	<p>használata. Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölrendeltségi viszony; mellérendeltség. Rendszerezést segítő eszközök és algoritmusok.</p> <p><i>Földrajz: a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségei.</i></p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: tájékozódás a térben és időben.</i></p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Rendszerezés, rendszertani kategória; ország, törzs, osztály.</p>	

<p><i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Rendszerezés, törzs, osztály</p>
---	-------------------------------------

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Részekből egész</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A növények és az állatok testfelépítése; táplálkozási lánc; szaporodási típusok a növény- és az állatvilágban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A rendszerszemlélet fejlesztése rendszer és környezete kapcsolatának elemzésén keresztül. A rész és egész viszonyának felismerése az élő egységes egész és a benne összehangoltan működő szerveződési szintek összefüggésében. A növényi és az állati sejt hasonlóságainak megállapításával a természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. Az ember természetben elfoglalt helye a természetben megjelenő méretek és nagyságrendek érzékeltetésével. A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolása a növényi sejt és növényi szervek működésének példáján.</p>	
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások,</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>

ismeretek		
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan tudunk különbséget tenni élő és élettelen, növény és állat között? Miben egyezik, és miben különbözik a madarak tojása, a halak ikrája és a mohák spórája? Minek a megfigyelésére használunk távcsövet, tükröt, nagyítót, mikroszkópot? Mi a magyarázata annak, hogy a táplálkozási láncok általában zöld növényen kezdődnek?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az élő szervezet mint nyitott rendszer. A rendszer és a környezet fogalma, kapcsolata, biológiai értelmezése. A biológiai szerveződés egyeden belüli szintjei, a szintek közötti kapcsolatok. Testszerveződés a növény- és állatvilágban. Az eukarióta sejt fénymikroszkópos szerkezete, a fő sejtalkotók (sejthártya, sejtplazma, sejtmag) szerepe a sejt életfolyamataiban. A fény-, illetve az elektronmikroszkóp felfedezése, jelentősége a természettudományos megismerésben. A sejtosztódás fő típusai, és szerepük az egyed, illetve a faj fennmaradása szempontjából. A növényi és az állati szövetek fő típusai, jellemzésük. A növények táplálkozásának és légzésének kapcsolata; jelentősége a földi élet szempontjából. Az élőlényeket/sejteket felépítő anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) és szerepük az életműködések megvalósulásában. A szaporodás mint a faj</p>	<p>Az élővilág méretskálája: a szerveződési szintek nagyságrendjének összehasonlítása. A rendszer és a környezet fogalmának értelmezése az egyed, és az egyed alatti szerveződési szinteken. A rendszerek egymásba ágyazottságának értelmezése az egyeden belüli biológiai szerveződési szintek példáján. Növényi és állati sejt megfigyelése, összehasonlításuk. A felépítés és a működés összefüggései a növényi és az állati sejt példáján. Kutatómunka a mikroszkópok felfedezésével és működésével kapcsolatban. Növényi és állati sejtek megfigyelése fénymikroszkópban. A sejtosztódási típusok összehasonlítása az információátadás szempontjából. Néhány jellegzetes növényi és állati szövettípus vizsgálata; a struktúra és a funkció közötti kapcsolat jellemzése a megfigyelt szerkezet alapján. A struktúra-funkció kapcsolatának elemzése zöld levél szöveti szerkezetének vizsgálata alapján. Az ivaros és ivartalan szaporodási módok összehasonlítása konkrét példák alapján. Néhány jellegzetes állati és növényi szövet megfigyelése fénymikroszkópban. Vázlatrajz készítése. A sejt anyagainak vizsgálata. A balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Fogalmak egymáshoz való viszonya: alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség értelmezése. Tárgyak, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik (méret) szerint; becslés, nagyságrendek.</p> <p><i>Fizika:</i> lencsék, tükrök, mikroszkóp.</p> <p><i>Kémia:</i> a víz szerkezete és tulajdonságai, oldatok, szerves anyagok.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p>

fennmaradását biztosító életjelenség. Fő típusai.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás, anyagszállítás, légzés, ivaros és ivartalan szaporodás.	

<i>Továbbhaladás</i>	
Feltételei a 7. osztály év végén	Szerveződési szint, sejt, szövet; sejtalkotó, táplálkozás

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szépség, erő, egészség		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A kültakaró és a mozgás szerveinek legfontosabb jellemzői; a hám-, a kötő- és támasztó-, valamint az izomszövetek szerkezete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életvitel szokásrendszerének kialakítása érdekében a rendszeres testmozgás és a bőrápolás iránti igény felkeltése. Az egészséget veszélyeztető tényezők azonosítása, az ismeretek és tapasztalatok felhasználása a veszély időbeni érzékelése és elhárítása érdekében. A fogyatékkal élő emberekkel tanúsított elfogadó, segítő, megértő magatartás erősítése. A reális énkép és az önismeret fejlesztése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Milyen szerepe van a bőrnek és függelékeinek (haj, köröm) a vonzó megjelenésben? Mikor és miért izzadunk? Házi kozmetikumok használata, illetve hogyan válasszunk kozmetikai szereket? Milyen kapcsolat van az ember mozgása és fizikai munkavégzése között?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az emberi test síkjai, szimmetriája, formavilága, esztétikuma. A bőr felépítése és funkciói. A bőr szerepe a külső testkép kialakításában: a bőr kamaszkori változásainak okai, következményei. A bőr- és szépségápolás. A bőr védelme; bőrsérülések és ellátásuk. Bőrbetegségek (bőrallergia, fejtetvesség, rühatka, gombásodás). A mozgásszervrendszer aktív és passzív szervei. Az ember mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés).</p>	<p>A kétoldali szimmetria felismerése, példák szimmetrikusan és aszimmetrikusan elhelyezkedő szervekre. A bőr szöveti szerkezetének és működésének összefüggése. Példák a szerkezeti változás – működésváltozás összefüggésére. A pattanás, a zsíros és a száraz bőr, a töredezett haj és köröm összefüggése a bőr működésével. Öngyógyítás és az orvosi ellátás szükségességének felismerése. Elsősegélynyújtás bőrsérülések esetén. Környezetkímélő tisztálkodási és tisztítószerek megismerése, kipróbálása. Az emberi csontváz fő részei, a legfontosabb csontok felismerése. Példák gyűjtése a jellegzetes csontkapcsolatokra. Elsősegélynyújtás gyakorlása mozgássérülések esetén. A mozgássérült és mozgáskorlátozott emberek segítése. Sportoló és nem sportoló osztálytársak napi-és hetirendjének összehasonlítása, elemzése a mozgás (edzés),</p>	<p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony felismerése.</p> <p><i>Matematika:</i> Modellelés; összefüggések megjelenítése. Szimmetria, tükrözés.</p> <p><i>Kémia:</i> az oldatok kémhatása.</p> <p><i>Fizika:</i> erő, forgatónyomaték; mechanikai egyensúly.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> a bemelegítés szerepe a balesetek megelőzésében.</p>	

<p>A csontok kapcsolódása. Az ízület szerkezete. A porcok szerepe a mozgásban. Mozgássérülések (ficam, rándulás, törés) ellátása, mozgásszervi betegségek (csipőficam, gerincferdülés, lúdtalp) és megelőzésük. A mozgás, az életmód és az energia-szükséglet összefüggései.</p>	<p>pihenés, tanulás egyensúlya a test napi energiaigénye szempontjából. Önálló gyűjtőmunka: sportolók, edzők, gyógytornászok, ortopéd orvosok stb. élményei, tapasztalatai a mozgás és a testi-lelki egészség kapcsolatáról.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Kültakaró, mozgás-szervrendszer, ízület.</p>	

<p><i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Kültakaró</p>
---	------------------

8. Osztály Biológia

Az éves kötelező óraszám 32 óra + 4 óra helyi prioritásoknak megfelelő órakeret.

A szabadon felhasználható órák a tanulók továbbhaladási üteméhez alkalmazkodva, gyakorló, ismétlő, rendszerező órák beiktatására fordítandók.

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A szervezet anyag- és energiaforgalma</p>	<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sejt felépítése, sejtszintű életfolyamatok, a tápcsatorna szakaszai és fő működéseik, a táplálékok tápanyagtartalma. A légző szervrendszer részei és működéseik; a keringés szervei és szerepük a szervezet működésében.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A sejtszintű és a szervezetszintű életfolyamatok összekapcsolásával a rendszerfogalom mélyítése. A saját és mások egészségének megőrzése iránti felelős magatartás erősítése. Az egészséges táplálkozás jellegzetességeire építve a tudatos fogyasztói szokások megalapozása, erősítése. Az orvoshoz fordulás céljának, helyes időzítésének tudatosítása, illetve baleset esetén a tudatosan cselekvő magatartás megalapozása.</p>	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért van szüksége szervezetünknek különböző tápanyagokra (fehérjékre, szénhidrátokra és zsírokra)? Miben különbözik a be- és a kilélegzett levegő összetétele, és mi a különbség magyarázata? Hogyan jutnak tápanyaghoz és oxigénhez a szervezetünk belsejében található sejtek? Mitől függ, hogy mennyi folyadékot kell elfogyasztanunk egy nap?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok, szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) szerepe. A tápcsatorna részei és szerepük a tápanyagok emésztésében és felszívódásában. Az egészséges táplálkozás jellemzői (minőségi és mennyiségi éhezés, alapanyagcsere, testtömeg-index, normál testsúly). A vér és alkotóinak szerepe az anyagszállításban. A légzési szervrendszer részei és működésük. Hangképzés és hangadás. A keringési rendszer felépítése és működése. A táplálkozás és a légzés szerepe szervezet energiaellátásában. A vér szerepe a szervezet védelmében és belső állandóságának fenntartásában. Immunitás, vércsoportok. A védőoltások jelentősége.</p>	<p>A táplálékok csoportosítása jellegzetes tápanyagtartalmuk alapján. A fő tápanyagtípusok útjának bemutatása az étkezéstől a sejtekig. Lehetséges projektmunka: – Felvilágosító kampány összeállítása az egészséges táplálkozás megvalósítására; a testsúllyal kapcsolatos problémák veszélyeinek megismerésére. – Az egészséges étkezési szokások népszerűsítése. – A táplálkozásnak és a mozgásnak a keringésre gyakorolt hatása, az elhízás következményei.</p> <p>Számítások végzése a témakörben (pl.: testtömeg-index, kalóriaszükséglet) A szív működést kísérő elektromos változások (EKG) gyógyászati jelentőségének megértése; a szív megállás, szívinfarktus tüneteinek felismerése. A pulzusszám, a vércukorszint, a testhőmérséklet és a vérnyomás fizikai terhelés hatására történő változásának megfigyelése és magyarázata. A vér- és vizeletvizsgálat jelentősége, a laboratóriumi vizsgálat legfontosabb adatainak értelmezése. Vénás és artériás vérzés felismerése, fedő- és nyomókötés készítése. Önálló kutatómunka: milyen feltételekkel köthet életbiztosítást egy egészséges ember, illetve aki dohányzik, túlsúlyos, magas a vérnyomása, alkoholisták vagy drogfüggő?</p>	<p><i>Matematika:</i> Adatok, rendezése, ábrázolása. Matematikai modellek (pl. függvények, táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok) értelmezése, használata.</p> <p><i>Informatika:</i> adatok gyűjtése az internetről, prezentáció készítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szövegben alkalmazott speciális jelrendszerek működésének magyarázata (táblázat). <i>Kémia:</i> a legfontosabb tápanyagok (zsírok, fehérjék, szénhidrátok) kémiai felépítése</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> betegjogok.</p>

<p>A kiválasztásban résztvevő szervek felépítése és működése. A vízháztartás és a belső környezet állandósága. A só- és vízháztartás összefüggése. Vérzéstípusok - vérzéscsillapítások. Légzőszervi elváltozások, betegségek megelőzése. A szív és az érrendszeri betegségek tünetei és következményei. Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának fontossága a belső környezet állandóságának fenntartásában. A rendszeres szűrővizsgálat, önvizsgálat szerepe a betegségek megelőzésében. Betegjogok: az orvosi ellátáshoz való jog; háziiorvosi és szakorvosi ellátás.</p>	<p>Adatgyűjtés arról, hogy milyen hatással van a dohányzás a keringési és a légzési szervrendszerre, illetve a magzat fejlődésére. Az interneten található betegségtünetek értelmezése és értékelése. Vita a rendszeres egészségügyi és szűrővizsgálatok, az önvizsgálat, a védőoltások, valamint az egészséges életmód betegség-megelőző jelentőségéről. Az eredményes gyógyulás és az időben történő orvoshoz fordulás ok-okozati összefüggésének bemutatása.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Tápanyag, anyagcsere, alapanyagcsere, emésztés, vér, vércsoport, vérárvadás, immunitás, szűrlet, vizelet, só- és vízháztartás.</p>	

<p><i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Tápanyag</p>
---	-----------------

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A belső környezet állandóságának biztosítása</p>		<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A sejt felépítése, külső- és belső környezet, egyensúlyi állapot, környezethez való alkalmazkodás, az érzékszervek specializálódása adott inger felfogására.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szervezet és a környezet kölcsönös egymásra hatásának megértése. A környezeti jelzések kódolásának és dekódolásának értelmezése az érzékelés folyamatában. Az alkohol és a kábítószeres káros élettani hatásának ismeretében tudatos, elutasító attitűd alakítása.</p>		
<p>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Mi történik, ha valamelyik érzékszervünk nem, vagy nem megfelelően működik? Meddig tudjuk visszatartani a lélegzetünket, tudjuk-e szabályozni a szívverésünket? Mit jelent a szemüveg dioptriája? Miben hasonlít és miben különbözik az EKG és az EEG?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A környezeti jelzések érzékelésének biológiai jelentősége. A hallás és egyensúlyozás, a látás, a tapintás, az ízlelés és a szaglás érzékszervei. Az idegrendszer felépítése; a központi és a környéki idegrendszer főbb részei, az egyes részek Az idegsejt felépítése és működése. A feltétlen és a feltételes reflex. A feltételes reflex, mint a tanulás alapja. Az alapvető életfolyamatok (légzés, pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet és vércukorszint) szabályozásának működési alapelve. Az alkohol egészségkárosító hatásai. A lágy és kemény drogok legismertebb fajtái, hatásuk az ember idegrendszerére, szervezetére, személyiségére. A megelőzés módjai.</p>	<p>Az érzékeléssel kapcsolatos megfigyelések, vizsgálódások végzése, a tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása. Az érzékszervi fogyatékkal élő emberek elfogadása, segítségük kulturált módjainak bemutatása.. Adatgyűjtés a leggyakoribb szembetegségekről és korrekciós lehetőségeikről. Annak megértése, hogy az érzékelés az érzékszervek és az idegrendszer együttműködéseként jön létre. Az EEG működésének alapja és elemi szintű értelmezése. Az idegsejt különleges felépítése és működése közötti összefüggés megértése. Példák arra, hogy a tanulás lényegében a környezethez való alkalmazkodás. Az egyensúlyi állapot és a rendszerek stabilitása közötti összefüggés felismerése, alkalmazása konkrét példákon. A személyes felelősség tudatosulása, a szülő, a család, a környezet szerepének bemutatása a függőségek megelőzésében. A kockázatos, veszélyes élethelyzetek megoldási lehetőségeinek bemutatása.</p>	<p><i>Fizika:</i> A hang keletkezése, hangforrások, a hallás fizikai alapjai. Hangerősség, decibel. Zajszennyezés. A fény. A szem és a látás fizikai alapjai. Látáshibák és javításuk.</p> <p><i>Matematika:</i> Változó helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése (analízis). Modellek megértése, használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés - a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyes vagy kategória-elem viszony magyarázata; egy hétköznapi probléma megoldása a szöveg tartalmi elemeinek felhasználásával.</p> <p><i>Informatika:</i> szövegszerkesztés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Receptor, érzékszerv, reflex, reflexkör, feltétlen és feltételes reflex, központi és környéki idegrendszer.</p>	

<p><i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Receptor, érzékszerv</p>
---	-----------------------------

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A fogamzástól az elmúlásig		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Sejtosztódás, szaporodási típusok a növény-és állatvilágban, a nemi érés jelei.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Felkészítés a felelősségteljes párkapcsolatra alapozott örömteli nemi életre és a tudatos családtervezésre.</p> <p>Az életszakaszok főbb testi, lelki és magatartásbeli jellemzőinek megismerésével azoknak a viselkedési formáknak az erősítése, melyek biztosítják a korosztályok közötti harmonikus együttélést.</p> <p>Az önismeret fejlesztésével hozzájárulás önmaguk kibontakoztatásához, mások megértéséhez, elfogadásához, a boldogságra való képesség kialakításához.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Mi a szexualitás szerepe az ember életében? Mely környezeti és életmódbeli hatások okozhatnak meddőséget?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A férfi és a nő szaporodási szervrendszerének felépítése és működése. Elsődleges és másodlagos nemi jellegek. A nemi hormonok és a pubertás. Az ivarsejtek termelődése, felépítése és biológiai funkciója. A menstruációs ciklus. Az önkielégítés. A fogamzásgátlás módjai, következményei. Az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései. A nemi úton terjedő betegségek kórokozói, tünetei, következményei és megelőzésük. A fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai. A méhen kívüli élet főbb szakaszainak időtartama, az egyed testi és szellemi fejlődésének jellemzői.</p>	<p>Az örökítő anyagot megváltoztató környezeti hatások megismerése, azok lehetséges következményeinek megértése, felkészülés a veszélyforrások elkerülésére.</p> <p>Másodlagos nemi jellegek gyűjtése, magyarázat keresése a különbségek okaira.</p> <p>Biológiai nem és nemi identitás megkülönböztetése.</p> <p>A petesejt és a hím ivarsejt termelődésének összehasonlítása.</p> <p>A nemek pszichológiai jellemzőinek értelmezése.</p> <p>A biológiai és társadalmi érettség különbözőségeinek megértése.</p> <p>Érvelés a tudatos családtervezés, az egymás iránti felelősségvállalásra épülő örömteli szexuális élet mellett.</p> <p>Hiedelmek, téves ismeretek tisztázására alapozva a megelőzés lehetséges módjainak tudatosítása.</p> <p>Mikortól tekinthető a magzat embernek/élőlénynek? – Érvelés a tudatos gyermekvárás mellett.</p> <p>A születés utáni egyedfejlődési szakaszok legjellemzőbb testi és lelki megnyilvánulásainak összehasonlítása, különös tekintettel az ember életkora és</p>	<p><i>Informatika:</i> szaktárgyi oktatóprogram használata.</p> <p><i>Fizika:</i> ultrahangos vizsgálatok az orvosi diagnosztikában.</p> <p><i>Matematika:</i> ciklusonként átélt idő és lineáris időfogalom; időtartam, időpont.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; a szöveg elemei közötti ok-okozati, általános-egyed vagy kategória-elem viszony felismerése; a bibliográfiai rendszer mibenléte és alkalmazása; a szövegben megfogalmazott feltételeket teljesítő példák azonosítása.</p>	

<p>A serdülőkori érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői.</p> <p>A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok.</p> <p>Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban.</p> <p>A családi és az egyéni (rokoni, iskolatársi, baráti, szerelmi) kapcsolatok jelentősége, szerepük a személyiség fejlődésében.</p> <p>A viselkedési normák és szabályok szerepe a társadalmi együttélésben.</p>	<p>viselkedése közötti összefüggésre.</p> <p>Példák a családi és iskolai agresszió okaira, lehetséges kezelésére, megoldására.</p> <p>Szerepjáték (önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás).</p> <p>Az adott életkor pszichológiai jellemzőinek értelmezése kortárs-segítők és szakemberek segítségével.</p> <p>Szerepjáték, illetve kortárs irodalmi alkotások bemutatása a szerelemnek az egymás iránti szeretet, tisztelet és felelősségvállalás kiteljesedéseként történő értelmezéséről.</p>	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ivarsejt, nemi hormon, elsődleges, másodlagos nemi jelleg, nemi szerv, nemi identitás, szexualitás, abortusz, fogamzásgátlás, tudatos családtervezés.
<i>Továbbhaladás</i> Feltételei a 7. osztály év végén	nemi identitás

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló érti az éghajlati övezetek kialakulásának okait és a biotopok összetételének összefüggését az adott térséget jellemző környezeti tényezőkkel. Ismeri a globális környezetkárosítás veszélyeit, érti, hogy a változatosság és a biológiai sokféleség érték.</p> <p>Ismeri és megfelelő algoritmus alapján tudja jellemezni a jellegzetes életközösségeket alkotó legfontosabb fajokat, tud belőlük táplálékláncot összeállítani. Példákkal tudja illusztrálni az élőlények közötti kölcsönhatások leggyakoribb formáit. Be tudja mutatni az egyes életközösségek szerkezetét, térbeli elrendeződésük hasonlóságait és különbségeit, ismeri az életközösségek változatosságának és változásának okait.</p> <p>Tud különbséget tenni csoportosítás és rendszerezés között, tisztában van a fejlődéstörténeti rendszer alapjaival. Ismeri az élővilág országait, törzseit és jellegzetes osztályait. Morfológiai jellegzetességek alapján ismert élőlények el tud helyezni a fejlődéstörténeti rendszerben (maximum osztály szintig).</p> <p>Látja a sejtek, szövetek, és szervek felépítése és működése közötti összefüggést. Érti a sejszintű és a szervezetszintű életfolyamatok közötti kapcsolatot.</p> <p>Ismeri az ivaros és az ivartalan szaporodás előnyeit és hátrányait, szerepüket a fajok fennmaradásában, a földi élet változatosságának fenntartásában.</p> <p>Tisztában van saját teste felépítésével és alapvető működési sajátosságaival, a férfi és a nő közötti különbséggel és a kamaszkor biológiai-pszichológiai problémáival. Ismeri a betegségek kialakulásának okait, megelőzésük és felismerésük módjait, az egészséges életmód és az elsősegélynyújtás legfontosabb szabályait. Érti a szűrővizsgálatok jelentőségét a betegségek sikeres gyógyításában.</p> <p>Önállóan és társaival együttműködve tud megfigyeléseket, vizsgálódásokat, kísérleteket végezni, tapasztalatairól feljegyzéseket készíteni, valamint jártassággal rendelkezik a mikroszkóp használatában.</p>
--	--

FIZIKA 7–8. évfolyam B változat

7. osztályban: heti 2 óra

7. osztály	
Tematikus egység: Természettudományos vizsgálati módszerek	Előírt órákeret: 4 óra
A fizikáról	
Megfigyelés	
Mérés	
Kísérletezés	
Tematikus egység összesen:	4 óra

Tematikus egység: Mozgások és erők	Előírt órakeret: 16 óra
Hely- és helyzetváltozás. A mozgások leírásánál használt fogalmak	
A sebesség	
A mozgásállapot változása; a lendület	
Tömeg, sűrűség	
Az erő	
A hatás-ellenhatás törvénye	
Tömegvonzás	
Súrlódás	
Részösszefoglalás	
Az első rész javasolt óraszám:	9 óra
Munka I.	
Munka II.	
Mechanikai energia I.	
Mechanikai energia II.	
Az erők egyensúlya	
Az erő forgató hatása	
Munkavégzés egyszerű gépekkel I.	
Munkavégzés egyszerű gépekkel II.	
Összefoglalás	
Dolgozat	
A második rész javasolt óraszám:	10 óra
Tematikus egység összesen:	19 óra

Tematikus egység: A nyomás	Előírt órakeret: 14 óra
A nyomás	
A nyomás terjedése folyadékokban	
A hidrosztatikai nyomás	
Felhajtóerő folyadékokban	
A nyomás gázokban. A légnyomás	
Felhajtóerő a levegőben	
Nyomáskülönbségen alapuló eszközök	
Részösszefoglalás	
Az első rész javasolt óraszám:	8 óra
Rezgőmozgás	
Hullámmozgás	
A hang. A hangterjedés jelenségei, hangsebesség	

Hangmagasság; hangszerek	
A fül és a hallás mechanizmusa	
Zaj, zajszennyezés, hangszigetelés	
Földrengések; szökőárok. A rengéshullámok terjedése.	
Összefoglalás	
Dolgozat	
A második rész javasolt óraszám:	9 óra
Tematikus egység összesen:	17 óra

Tematikus egység: Hőtan	Előírt órakeret: 14 óra
A hőérzet. A hőmérséklet és mérése	
A termikus kölcsönhatás	
Szilárd testek hőtágulása	
Folyadékok hőtágulása	
Gázok hőtágulása	
Energia-megmaradás a termikus kölcsönhatás során. A belső energia	
Hőmennyiség, fajhő	
Részösszefoglalás	
Az első rész javasolt óraszám:	8 óra
Olvadás, fagyás	
Párolgás, forrás, lecsapódás	
A külső nyomás hatása a halmazállapot-változásra	
Égés, égéshő	
Hőerőgépek	
Hóátadás	
Összefoglalás	
Dolgozat	
A második rész javasolt óraszám:	8 óra
Tematikus egység összesen:	16 óra

Tematikus egység: Az energia	Előírt órakeret: 9 óra
Energiafajták és átalakulásaik	
A természet energiái I.	
A természet energiái II.	
A Nap	
Energiamérleg	
Energiatermelés	
Az energiatermelés környezeti hatásai	
Összegzés; a témakör áttekintése	
Projekt munkák bemutatása	
Tematikus egység összesen:	9 óra

Szabadon felhasználható órakeret: **7 óra**

Mindösszesen: **72 óra**

8. osztályban: heti 1,5 óra

8. osztály	
Tematikus egység: Természettudományos vizsgálati módszerek	Előírt órakeret 2 óra
Elektromos mérések, kísérletek. Biztonsági szabályok.	
Fénytani és csillagászati eszközök gyakor és ma	
Tematikus egység összesen:	2 óra

Tematikus egység: Rezgések és hullámok. A hang	Előírt órakeret: 7 óra
Rezgőmozgás	
Hullámmozgás	
A hang. A hangterjedés jelenségei, hangsebesség	
Hangmagasság; hangszerek	
A fül és a hallás mechanizmusa	
Zaj, zajszennyezés, hangszigetelés	
Földrengések; szökőárak. A rengéshullámok terjedése	
Összefoglalás	
Dolgozat	
Tematikus egység összesen:	9 óra

Tematikus egység: Az energia	Előírt órakeret: 9 óra
Energiafajták és átalakulásaik	
A természet energiái I.	
A természet energiái II.	
A Nap	
Energiamérleg	
Energiatermelés	
Az energiatermelés környezeti hatásai	
Összegzés; a témakör áttekintése	
Projekt munkák bemutatása	
Tematikus egység összesen:	9 óra

	Előírt
--	--------

Tematikus egység: Elektromosság	órakeret: 12 óra
Elektromos alapjelenségek	
Vezetők és szigetelők	
Elektromos áram, elektromos áramkör	
Elektromos mérések, kísérletek. Biztonsági szabályok.	
A feszültség és az áramerősség mérése	
Ohm törvénye	
Részösszefoglalás	
Az első rész javasolt óraszám:	6 óra
Az elektromos áram hőhatása. Az elektromos munka	
Elektromos teljesítmény és fogyasztás. Hatásfok	
Mágneses alapjelenségek	
Az elektromos áram mágneses hatása	
Mozgási és nyugalmi indukció.	
A váltakozó áram	
Az elektromos energia előállítása és szállítása	
Összefoglalás	
Dolgozat	
A második rész javasolt óraszám:	9 óra
Tematikus egység összesen:	15 óra

Tematikus egység: Optika, csillagászat	Előírt órakeret: 14 óra
Fénytani és csillagászati eszközök egykor és ma	
Fényforrások. A fény egyenes vonalú terjedése	
Fényvisszaverődés. A síktükör	
Gömbtükörök	
Fénytörés. A teljes visszaverődés	
Az optikai lencse	
Optikai eszközök	
A fehér fény felbontása. A testek színe	
A szem és a látás mechanizmusa. Környezet és egészség	
Részösszefoglalás	
Az első rész javasolt óraszám:	9 óra
Helyünk a világban. A Naprendszer	
A Tejútrendszer és a csillagok	
Az extragalaxisok világa	
Világkép egykor és ma	
Összefoglalás	
Dolgozat	
A második rész javasolt óraszám:	6 óra
Tematikus egység összesen:	15 óra

Szabadon felhasználható órakeret: **4 óra**

Mindösszesen: **54 óra**

7–8. évfolyam

Az általános iskolai természettudományos oktatás, ezen belül a 7–8. évfolyamon a fizika tantárgy célja a gyermekekben ösztönösen meglévő kíváncsiság, tudásvágy megerősítése, a korábbi évek környezetismeret és természetismeret tantárgyai során szerzett tudás továbbépítése, a természettudományos kompetencia fejlesztése a NAT Ember és Természet műveltségterülete előírásainak megfelelően.

A kerettanterv összeállításának fő szempontjai:

- az ismeretek megalapozása;
- a fogalmak elmélyítése kísérleti tapasztalatokkal;
- megfelelő időkeret biztosítása tanulói kísérletek, mérések elvégzésére;
- az általános iskolai alap-kerettantervhez képest néhány további fogalom bevezetése, amelyek a későbbi évfolyamok munkáját alapozzák meg;
- a témakörök nem teljes igényű feldolgozása, feltételezve, hogy a felsőbb (9–12.) évfolyamokon lehetőség lesz a magasabb szintű újratárgyalásra.

Ezeket a célkitűzéseket akkor lehet ideálisan megvalósítani, ha a rendelkezésre álló óraszám a 8. évfolyamon is heti 2 óra. Az alábbi kerettantervet ennek ellenére az ajánlott órakeretnek megfelelően készítettük el. (Azokban az iskolákban, ahol a 8. osztályban emelt óraszámot tudnak biztosítani, ajánljuk a „Természettudományos vizsgálati módszerek” témára további 2, a „Fénytan, csillagászat” témára további 1, a „Hőtan” témára további 5, a mozgások témakörre további 6, az „Energia” témakörre további 2, a „Nyomás” témakörre további 3, végül az „Elektromosság, mágnesség” témakörre további 2 óra ráfordítását. A még fennmaradó 6 órát az ismeretek elmélyítését szolgáló, a tanulók életkorához illő, kreativitásuknak teret hagyó projektmunkára fordíthatja a tanár.) A 8. évfolyam kedvezőtlen órakerete mellett az utolsó fejezetek anyagának csökkentését az egyéb iskolatípusok tematikájához képest az is indokolja, hogy az iskolaváltó gyerekek tanulási kedve a középiskolai felvételiket követő tavaszi időszakban minimálisra csökken.

Az elsődleges cél azoknak a tevékenységeknek a gyakorlása, amelyek minden tanulót képessé tesznek a megismerési formák elsajátítására és növekvő önállóságú alkalmazására. Nagyon fontos, hogy a tanulók az életkori sajátosságaiknak megfelelő szinten, de lehetőleg minden életkorban játékosan és minél sokszínűbben (mozgásos, hangis, képi csatornákon, egyénileg és csoportosan, de mindenképpen aktívan közreműködve) szerezzenek élményeket és tapasztalatot a legalapvetőbb jelenségekről. Csak a megfelelő mennyiségű, *igazi tapasztaláson alapuló ismeret* összegyűjtése után alkossák meg az ezek mélyebb feldolgozásához szükséges fogalomrendszert. Konkrét megfigyelésekkel, kísérletekkel a maguk szellemi fejlődési szintjén önmaguk fedezzék fel, hogy a világnak alapvető törvényszerűségei és szabályai vannak. Az így megszerzett ismeretek nyújtanak kellő alapot ahhoz, hogy azokból általánosítható fogalmakat alkossanak, s azokon a későbbiekben magasabb szintű gondolati műveleteket végezzenek. A tudás megalapozásának az elsajátított ismeretek mennyisége mellett fontos kérdése a *fogalmi szintek* minősége. A fogalomalkotás, az elvonatkoztatás, az összefüggések felismerése és működtetése csak akkor lehet sikeres, ha *valódi tartalommal bíró fogalmakra épülnek*. Ennek érdekében a tanulóknak biztosítani kell a

minél személyesebb tapasztalásra, a gyakorlatra, kísérletekre épülő közvetlen ismeretszerzést. Ennek a fogalmi tanuláshoz viszonyított aránya 12–14 éves korig nem csökkenhet 50% alá.

Amikor valóban új probléma megoldására kényszerül, a felnőttek többsége is azokhoz a mélyen gyökerező megismerési formákhoz nyúl, amelyeket már több-kevesebb sikerrel gyermekkorukban is gyakoroltak, azokat a gondolkodási műveleteket próbálják végig, amelyeket az iskolában készségszinten elsajátítottak. A természetről szerzendő ismeretek megalapozásakor ezeket a megismerési lépcsőfokokat kell kiépíteni. Ezt pedig a mindennapokban előforduló szituációkhoz hasonló – ismeretlen – problémahelyzetekben, és elsősorban a természettudományos oktatás során lehet elérni. Természetesen vannak olyan alapvető ismeretek és tények, amelyeket mindenkinek tudnia kell. Fontos, hogy ezeket hatékonyan, és az eddigieknél nagyobb mélységben sajátítsák el a tanulók, vagyis az ismereteiket valóban „birtokolják”, a gyakorlatban is tudják használni. Az általános iskolai fizika olyan alapozó jellegű tantárgy, amely csak a legfontosabb tudományos fogalmakkal foglalkozik. Azok folyamatos fejlesztésével, „érlelésével”, de főként a megismerési tevékenység gyakorlatával készíti fel a tanulókat arra, hogy a középiskolában a természettudományos tárgyak magasabb szintű megismeréséhez hozzákezdjenek.

Egyforma hangsúlyt kell kapniuk a természettudomány alappilléreinek:

- az ismeretanyag (elvek, tények, törvények, elméletek);
- a tudományos megismerés folyamata (az a módszer, ahogyan feltárjuk a természet titkait);
- az ismeretek, a mindennapi élet és a társadalmi gyakorlat kapcsolata (az egészség- és környezetvédelem, a technika és a társadalom kapcsolatrendszere) és
- az a gondolkodási és viselkedési szokásrendszer, amely felelősségteljes, etikus magatartást, kreatív és kritikus gondolkodást biztosít.

A spirálisan felépülő tartalomnak minden szinten meg kell felelnie a korosztály érdeklődésének, személyes világának. A tananyag feldolgozása így a tanulók érdeklődésére épül, a témák kifejtése egyre átfogóbb és szélesebb világnézetet nyújt.

Az ismeretek időben tartós, akár ismeretlen helyzetekben is bevilágító eredményre vezető előhívhatósága nagymértékben függ azok beágyazódásának minőségétől és kapcsolatrendszerének gazdagságától. Nem elég a tanulókkal a tananyag belső logikáját megismertetni, el is kell fogadtatni azt, amihez elengedhetetlen, hogy a felmerülő példák és problémák számukra érdekesek, az életükhöz kapcsolódók legyenek. A tanuló tehát nem csupán befogadó, hanem aktivitásával vissza is hat a tanulás folyamatára. Külön motivációs lehetőséget jelent, ha az adott tantárgy keretein belül – természetesen némi tanári irányítással – a tanulók maguk vethetnek fel és oldhatnak meg számukra fontos és izgalmas kérdéseket, problémákat. A legnagyobb öröm, ha a megszerzett ismeretek a tanulók számára is nyilvánvaló módon hatékonyan használhatóak. A feldolgozás akkor konzisztens, ha általa a jelenségek érthetővé, kiszámíthatóvá, és ezáltal – ami elsősorban a tizenévesek számára nagyon fontos lehet – irányíthatóvá, uralhatóvá is válnak.

A fogalmi háló kiépítésének alapja a tanuló saját fogalmi készlete, amelyet részben önállóan, az iskolától függetlenül, részben pedig az iskolában (esetleg más tantárgy tanulása során) szerzett. A további ismeretek beépülését ebbe a rendszerbe döntően befolyásolja, hogy ez a tudás működőképes és ellentmondásmentes-e, illetve, hogy a meglévő ismeretek milyen hányada alapul a tapasztalati és tanult ismeretek félreértelmezésén, röviden szólva, tévképzeten. A fizika tantárgy a köznapi jelentésű fogalmakra építve kezdi el azok közelítését a tudományos használathoz. A legfontosabb, hogy a köznapi tapasztalat számszerű jellemzésében megragadjuk a mennyiségek (pl. sebesség, energiacsere) pillanatnyi értékeihez közelítő folyamatot, a lendület, az erő, a munka, az energia és a feszültség fogalmaiban az általánosítható vonásokat. A legnagyobb tanári és tanulói kihívás kategóriáját a

„kölcönhatásmentes mozgás” fogalma és társai jelentik. Ezek megszilárdítása a felsőbb osztályokban, sőt sokszor a felsőfokú tanulmányokban következhet be.

Az értő tanulás feltétele az is, hogy az ismeretek belső logikája és az egymáshoz kapcsolódó ismeretek közötti összefüggések előtűnjenek. A kép kiépítésekor a tanulóknak legalább nagy vonalakban ismerniük kell a kép lényegét, tartalmát, hogy az egyes tudáselemeket bele tudják illeszteni. Tudniuk kell, hogy az egyes mozaikdarabkák hogyan kapcsolódnak az egészhez, hogyan nyernek értelmet, és mire használhatók. A kép összeállításának hatékonyságát és gyorsaságát pedig jelentősen javítja, ha az összefüggések frissen élnek, vagyis az új ismeret megszerzése és alkalmazása révén a kapcsolatrendszer folytonos és ismételt megerősítést kap.

A kisgyermek természetes módon és nagy lelkesedéssel kezdi környezetének megismerését, amit az iskolai oktatásnak nem szabad elrontani. Az érdeklődés megőrzése érdekében a tantervben a korábbiaktól eltérően nem a témakörök sorrendjére helyezzük a hangsúlyt, hanem azoknak a tapasztalással összeköthető, érdeklődést felkeltő tevékenységeire, a kvalitatív kapcsolatokról a számszerűsíthetőség felé vezető útnak a matematikai ismeretekkel való összhangjára.

Természetesen, a fizika jelenségkörének, a fizika módszereinek alkalmazási köre kijelöli a nagy témákat, amelyek számára a nagyon csekély órakeretbeli oktatás ökonómiája megszab egyfajta belső sorrendet. Mindazonáltal nagy figyelmet kell fordítani mindazokra a tapasztalati és fogalmi kezdeményekre, amelyekre a 9–12. évfolyamokon kiteljesedő fizikatanítás bemeneti kompetenciaként számít.

A fizika tantárgy a NAT-ban meghatározott fejlesztési területek és kulcskompetenciák közül különösen az alábbiak fejlesztéséhez járul hozzá:

Természettudományos kompetencia: A természettudományos törvények és módszerek hatékonyságának ismerete, az ember világbeli helye megtalálásának, a világban való tájékozódásának elősegítésére. A tudományos elméletek társadalmi folyamatokban játszott szerepének ismerete, megértése; a fontosabb technikai vívmányok ismerete; ezek előnyeinek, korlátainak és társadalmi kockázatainak ismerete; az emberi tevékenység természetére gyakorolt hatásának ismerete.

Szociális és állampolgári kompetencia: a helyi és a tágabb közösséget érintő problémák megoldása iránti szolidaritás és érdeklődés; kompromisszumra való törekvés; a fenntartható fejlődés támogatása; a társadalmi-gazdasági fejlődés iránti érdeklődés.

Anyanyelvi kommunikáció: hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás a témával kapcsolatban, mind írásban, a különböző gyűjtőmunkák esetében, mind pedig szóban, a prezentációk alkalmával.

Matematikai kompetencia: alapvető matematikai elvek alkalmazása az ismeretszerzésben és a problémák megoldásában, ami a 7–8. osztályban csak a négy alaplétre és a különböző grafikonok rajzolására és elemzésére korlátozódik.

Digitális kompetencia: információkeresés a témával kapcsolatban, adatok gyűjtése, feldolgozása, rendszerezése, a kapott adatok kritikus alkalmazása, felhasználása, grafikonok készítése.

Hatékony, önálló tanulás: új ismeretek felkutatása, értő elsajátítása, feldolgozása és beépítése; munkavégzés másokkal együttműködve, a tudás megosztása; a korábban tanult ismeretek, a saját és mások élettapasztalatainak felhasználása.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia: az új iránti nyitottság, elemzési képesség, különböző szempontú megközelítési lehetőségek számbavétele.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség: a saját prezentáció, gyűjtőmunka esztétikus kivitelezése, a közösség számára érthető tolmácsolása.

A kerettanterv részletesen felbontott óraszámához hozzászámítandó 10% (azaz 11 óra) szabad tanári döntéssel felhasználható órakeret, továbbá 12 óra ismétlésre és számonkérésre

ajánlott órakeret. Ezek összegeként adódik a kétéves teljes 108 órás tantárgyi órakeret. A zárójelben lévő óraszámok arra az esetre vonatkoznak, ha a tantárgy óraszámja mindkét évfolyamon heti 2 óra.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	– Természettudományos vizsgálati módszerek		Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Hosszúság, tömeg- és térfogatmérés, időmérés		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködési képesség fejlesztése. A tudományos megismerési módszerek bemutatása és gyakoroltatása. Képességfejlesztés: megfigyelés, az előzetes tudás mozgósítása, feltevés, kérdésfeltevés, vizsgálat, a mérés megtervezése és végrehajtása, a mérési eredmények kezelése, következtetések levonása és azok ismertetése.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Megfigyelés, mérés, kísérlet</i> <i>Problémák, alkalmazások:</i> Természeti jelenségek, folyamatok megfigyelése. Mit látunk? Mire figyelünk? Mit és hogyan jegyezzünk meg? Hogyan számoljunk be a megfigyelésről?	Megfigyelés: A megfigyelőképesség ellenőrzése egyszerű feladatokkal. A megfigyelési szempontok megfogalmazása a megfigyelés végrehajtása (egyéni és csoportosan). A megfigyelés rögzítése. Beszámoló a megfigyelés alapján	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: baleset- és egészségvédelem.</i> <i>Matematika:</i> – az adatok rögzítése; – grafikon készítése – az adatok közötti kapcsolat vizsgálata <i>Tudomány- és</i>	

<p>Mérőeszközök használata, mérések</p> <p>Hogyan lehet számszerűen jellemezni a testek fizikai tulajdonságait?</p> <p>Mit és hogyan mérjük?</p> <p>Mihez viszonyítsunk? Milyen mértékegységeket ismerünk?</p> <p>Mire figyelünk a mérés során? Hogyan rögzítjük a mérési eredményeket?</p> <p>Kísérletezés</p> <p>Hogyan idéztünk elő magunk is fizikai jelenségeket? Mi a kísérlet, milyen céllal végezzük? Hogyan rögzítjük a kísérlet eredményeit?</p> <p>Mire ügyelünk a kísérletezés során?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Megfigyelés, mérés, kísérlet</p> <p>A kísérletezés szabályai</p> <p>Veszélyforrások az iskolai és otthoni tevékenységek során.</p>	<p>Mérés:</p> <p>Mérés megtervezése, lefolytatása. Mérőeszközök helyes használatának ismerete, a mérés végrehajtása (egyéni és csoportosan).</p> <p>Mértékegységek helyes használata Gyakran használt mértékegységek átváltásának ismerete. A mérési eredmények rögzítése, feldolgozása (táblázat készítése). Grafikus ábrázolás.</p> <p>Kísérlet:</p> <p>Kísérlet megtervezése, lefolytatása. A kísérleti eszközök helyes használatának ismerete. A kísérlet végrehajtása (egyéni és csoportosan). A kísérlet eredményeinek rögzítése, értelmezése. Következtetések levonása.</p> <p>A kísérlet során adódó veszélyhelyzetek felismerése, kezelése. Helyes magatartás veszélyhelyzetben.</p> <p>Veszélyjelek ismerete.</p>	<p><i>technikatörténet:</i></p> <p>Mérőeszközök kialakulása, fejlődése.</p> <p>„Régi” és „új” mértékegységek.</p> <p><i>Kémia:</i> a kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések</p> <p><i>Földrajz:</i> a Föld mozgásaiból adódó időegységek; időzónák.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az időszámítás kezdetei a különböző kultúrákban.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megfigyelés, mérés, mértékegység, átlag, becslés, tömeg, térfogat.	
Továbbhaladás feltételei 7. évvégén	Veszélyjelek ismerete. Mértékegységek helyes használata, mérések.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Fénytan, csillagászat	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Hosszúságmérés, nappalok és éjszakák váltakozása, a Hold	

	fényváltozásai	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fényhez kapcsolódó jelenségek és technikai eszközök megismerése Az égbolt fényforrásainak csoportosítása. A földközéppontú és a napközéppontú világbkép jellemzőinek összehasonlítása során a modellhasználat fejlesztése. A tudomány és a technika társadalmi szerepének bemutatása. A kommunikációs készség fejlesztése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Fénytan		
<i>A fény terjedése és a képalkotás</i>	Az elsődleges és másodlagos fényforrások megkülönböztetése.	<i>Mindennapi élet:</i>
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i>	Természetes és mesterséges fényforrások	– optikai eszközök a gyakorlatban
Elsődleges és másodlagos fényforrások, átlátszó és átlátszatlan anyagok.	A fény egyenes vonalú terjedése. Az árnyékjelenségek magyarázata a fény egyenes vonalú terjedésével.	<i>Matematika:</i> geometriai szerkesztések, tükrözés
Hogyan terjed a fény?	Átlátszóság és átlátszatlanság megkülönböztetése megfigyelések alapján.	<i>Közlekedés:</i>
Hogyan keletkezik az árnyék?	A fény visszaverődésének és törésének kísérleti vizsgálata, következtetések levonása.	– látni és láttatni
Mi történik a fényvel, ha „akadályba ütközik”?	A fény útjának megrajzolása a kísérleti tapasztalatok alapján.	<i>Tudomány- és technikatörténet:</i>
A fény visszaverődése	A sugármenet szerkesztése irányított visszaverődés esetén.	– az optikai eszközök fejlődése az ókortól napjainkig
Hétköznapi optikai eszközeink. Mit látunk a síktükörben? Mikor nagyít a kozmetikai tükör? Miért domború az autók külső visszapillantó tükre?	A sugármenet megrajzolása fénytörés esetén. A beesési és a törési szög kapcsolatának kísérleti vizsgálata víz – levegő és levegő – víz átmenet esetén. Kvalitatív kapcsolat felismerése.	<i>Informatika, orvostudomány:</i>
A fény törése	A teljes visszaverődés jelenségének értelmezése víz-levegő átmenet esetén.	– a teljes visszaverődés alkalmazásai
Prizma, plánparalel lemez. Teljes visszaverődés. Hogyan működik a száloptika?	Tejes visszaverődés megfigyelése plexiben, üvegben.	<i>Biológia-egészségtan:</i>
Hétköznapi optikai eszközeink. Hogyan alkot képet a gyűjtő- és a szórólencse? Hogyan keletkezik a kép a szemben? Hogyan javítja a látást a szemüveg?	Az optikai szál modelljének megfigyelése.	– „élő” fényforrások
Optikai eszközeink: egyszerű	Homorú tükör és gyűjtőlencse	– optikai eszközök a biológia órán
		– a szem és a látás
		<i>Kémia:</i>
		– égés
		<i>Űrkutatás:</i>
		– űrtávcsövek

<p>nagyító, távcső, mikroszkóp, fényképezőgép, vetítő.</p> <p>A szem mint optikai eszköz. A szem hibái és a szemüvegek (közellátás – távollátás).</p> <p><i>Ismeretek:</i> Elsődleges és másodlagos fényforrások. Fénykibocsájtó folyamatok a természetben. A fény egyenes vonalú terjedése. A fény visszaverődése és törése. A beesési szög és a visszaverődési szög.</p> <p>A teljes visszaverődés.</p> <p>Gyakran használt optikai eszközök képalkotása. Fókuszpont, fókusz távolság. Tárgy, kép, tárgy távolság, képtávolság. Valódi és látszólagos kép.</p> <p>A szem és a szem képalkotása. Rövidlátás, távollátás,</p>	<p>fókusz távolságának meghatározása napfényben – modellek segítségével, optikai padon. Sugármenet-rajzok készítése a megfigyelések alapján.</p> <p>Az optikai képalkotás megismerése; kép- és tárgy távolság megkülönböztetése, mérése homorú tükör és gyűjtőlencse képalkotásakor.</p> <p>Képszerkesztés nevezetes sugármenetekkel. Valódi és látszólagos kép.</p> <p>Az emberi szem működésének megértése az eddig megszerzett optikai ismeretek alapján. Látáshibák és korrigálásuk.</p>	
<p><i>A fehér fény felbontása</i> <i>Színek</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan keletkezik a szivárvány? Miért színesek a tárgyak? A tárgyak színe. Hogyan lehet a színeket keverni? Színlátás – szintézis. Mi van a „színképen túl”? Mi mindent árul el a színkép? Az ultraibolya és az infravörös sugárzás. Hogyan készül „a röntgen”? Milyen sugárzás a mikrohullámú</p>	<p>Prizmaszínkép kísérleti előállítás</p> <p>– A színek újraegyesítése. A fehér fény összetett voltának felismerése.</p> <p>A színkép fogalma. A szivárvány színeinek ismerete.</p> <p>Komplementer színek kísérleti bemutatása. Színkeverés. A tárgyak színének egyszerű magyarázata.</p> <p>A színlátás hibái.</p> <p>Az ultraibolya és az infravörös sugárzás kísérleti bemutatása; hatásuk elemzése, következtetés</p>	<p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <p>– Newton munkássága – a színképelemzés és szerepe az elemek felfedezésében</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i></p> <p>– a színek szerepe a művészetben</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>– a színek szerepe az állat- és növényvilágban – színlátás – a különböző hullámhosszúságú elektromágneses sugárzások élettani</p>

<p>sugárzás? Mi köze a fényhez?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A fehér fény összetett fény. A színek; a színek színei. Színkeverés, kiegészítő színek. Ultraibolya sugárzás. Infravörös sugárzás.</p> <p>Az elektromágneses spektrum.</p> <p>A röntgensugárzás. Hatásai, alkalmazásai.</p> <p>A mikrohullámú sugárzás. Hatásai, alkalmazásai</p>	<p>felhasználhatóságukra. Élettani hatásuk. A napozás szabályai.</p> <p>A röntgenvizsgálatok jelentősége. A rendszeres tüdőszűrővizsgálatok fontosságának belátása.</p> <p>Mikrohullámú készülékek helyes használata.</p>	<p>hatásai</p> <ul style="list-style-type: none"> – az állatok látásának néhány speciális tulajdonsága <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a színtévesztés és a színvaktság társadalmi vonatkozásai. – a röntgensugárzás alkalmazása az anyagvizsgálatban – biztonsági szabályok a mikrohullámú sütők alkalmazásakor <p><i>Orvostudomány:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a röntgensugárzás alkalmazásai a gyógyászatban
<p>Környezet és egészség</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mivel világítsunk? Hogyan világítsunk?</p> <p>Hagyományos és új fényforrások otthon és az iskolában.</p> <p>Mi mennyibe kerül? Hogyan takarékoskodjunk?</p> <p>Milyen fényforrások világítanak az utcán?</p> <p>Mire jó a díszvilágítás? Milyen környezeti hatásai lehetnek?</p> <p>Mi az a fényszennyezés</p>	<p>A hagyományos és az új fényforrások összehasonlítása.</p> <p>Mesterséges fényforrások fényének összehasonlítása a napfényvel. Élettani hatások.</p> <p>A mesterséges fényforrások hatásfoka, takarékoság.</p> <p>Helyes megvilágítás otthon és az iskolában.</p>	<p><i>Technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – fényforrások <p><i>Környezetvédelem, biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a fényszennyezés és következményei <p><i>Kémia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a fényforrások gyártásához használt anyagok
<p>Csillagászat</p>		
<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Fényforrások a nappali és az</p>	<p>Szabadszemes megfigyelések.</p> <p>Az égitestek megkülönböztetése a szerint, hogy elsődleges vagy másodlagos fényforrások.</p>	<p><i>Fizika 7. o.:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – szín és hőmérséklet kapcsolata; a hő terjedésének módjai

<p>éjszakai égen. Hogyan igazodhatunk el az „égi fények” között? Miért világít a Nap, és miért a Hold? Van-e a bolygóknak saját fénye? Hogyan látták a Földet a Holdon járt űrhajósok?</p> <p>Milyen a Naprendszer felépítése?</p> <p>Mit jelent a földi élet szempontjából a Nap sugárzása?</p> <p>Mit gondoltak a régi korok emberei az égitestekről? Milyen képet alkottak világról? Milyen megfigyelőeszközök voltak?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az égitestek főbb fizikai tulajdonságai (csillagok, bolygók, holdak).</p> <p>A Naprendszer szerkezete.</p> <p>A Tejútrendszer és az extragalaxisok főbb jellemzői. Alapvető csillagászati megismerési módszerek.</p> <p>A világkép fejlődésének főbb állomásai a geocentrikus világréptől napjainkig. A modell szerepe a tudományos kutatásban..</p>	<p>Távcsöves megfigyelések. Számítógép használata a csillagászati ismeretek elsajátításához.</p> <p>Modellkísérletek elvégzése, megfigyelése, értelmezése.</p> <p>A Naprendszer szerkezetének ismerete. Csillag, bolygó, hold megkülönböztetése. Az égitestek vizsgálata, csillagászat és űrkutatás (alapvető) eszközei. A Nap és a földi élet fizikai feltételeinek ismerete, tudatosítása.</p> <p>Az égitestek mozgásainak geocentrikus értelmezése. A heliocentrikus világkép kialakulása. Mai világképünk fizikai alapjai. <i>Ptolemaiosz, Kopernikusz, és Kepler munkássága.</i></p>	<p><i>Kémia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – égés, lángfestés – atomszerkezeti ismeretek – magfúzió <p><i>Biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – fotoszintézis <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az emberiség világrépenek változása. Csillagképek a különböző kultúrákban.</p> <p><i>Kémia:</i> hidrogén (hélium, magfúzió).</p> <p><i>Matematika:</i> a kör és a gömb részei.</p> <p><i>Földrajz:</i> a Naprendszer. A világré megismerésének, kutatásának módszerei.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenes vonalú terjedés, tükör, lencse, fénytörés, visszaverődés. Fényszennyezés. Nap, Naprendszer. Föld középpontú világré, Nap középpontú világré.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Hőtan		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Hőmérsékletfogalom, csapadékfajták.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A hőmérséklet változásához kapcsolódó jelenségek rendszerezése. Az egyensúly fogalmának alapozása (hőmérsékleti egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly). A részecskeszemlélet megalapozása, az anyagfogalom mélyítése. Az energiatakarékosság szükségességének beláttatása, az egyéni lehetőségek felismertetése.</p> <p>A táplálkozás alapvető energetikai vonatkozásai kapcsán az egészséges táplálkozás fontosságának beláttatása.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A hőmérséklet és mérése.</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek:</i></p> <p>A hőérzet kialakulása.</p> <p>Mindennapi hőmérsékletek – szélsőséges hőmérsékletek.</p>	<p>Néhány gyakran előforduló, mindennapi hőmérsékleti érték számszerű ismerete.</p> <p>Néhány gyakran említett „szélsőséges” hőmérsékleti érték számszerű ismerete (időjárási adatok; a Nap felszíni hőmérséklete; gyakran használt és</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>– hőérzékelés</p> <p><i>Tudománytörténet:</i></p> <p>– a hőmérséklet-mérés egykor és ma</p> <p>– más hőmérsékleti skálák</p> <p>– abszolút hőmérséklet</p>	

<p>Mihez viszonyítunk?</p> <p>Nevezetes hőmérsékletek.</p> <p>A víz fagyás- és forráspontja; a Celsius-féle hőmérsékleti skála.</p> <p>Hőmérők.</p> <p>Termikus kölcsönhatás.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Nevezetes hőmérsékleti értékek. A Celsius-féle hőmérsékleti skála és egysége. Néhány fontosabb hőmérőtípus és azok használata.</p>	<p>ismert technikai eszközeink üzemi hőmérséklete).</p> <p>Magas-és alacsony hőmérséklet „előállítás”: forralás, forrasztás, hűtés hűtőkeverékkel.</p> <p>Néhány fontosabb hőmérőtípus leíró szintű ismerete, használatuk feltételei.</p> <p>Gyakorlatok a hőmérséklet mérésére és a hőmérők helyes használatának elsajátítására: – víz melegítése (hőmérséklet-idő grafikon felvétele) – meleg víz lehűlése (hőmérséklet-idő grafikon felvétele) – hideg- és meleg víz termikus kölcsönhatása (hőmérséklet-idő-grafikon felvétele).</p> <p>Az adatok táblázatos rögzítése, grafikon készítése, a kapott eredmények értelmezése.</p>	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>– hőmérsékleti viszonyok a Földön és a Naprendszer más égitestein</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– mértékegységek ismerete – az adatok rögzítése; – grafikon készítése – az adatok közötti kapcsolat vizsgálata</p> <p><i>Technika:</i></p> <p>– néhány fontosabb hőmérőtípus</p>
<p><i>Energiamegmaradás a termikus kölcsönhatás során</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek:</i></p> <p>Termikus kölcsönhatás: a hidegebb test felmelegszik, a melegebb test lehül.</p> <p>Mi történik a folyamat során? Hogyan magyarázhatjuk megfigyeléseinket?</p> <p>Hogyan viselkednek a folyamatban a testeket felépítő részecskék?</p> <p>Mi az a belső energia, és mitől függ egy test belső energiája?</p> <p>Érvényes-e az energia-megmaradás a termikus kölcsönhatás során is?</p>	<p>Melegítéssel és hűtéssel járó egyszerű kísérletek elvégzése, értelmezése.</p> <p>A termikus kölcsönhatásban lejátszódó folyamatok értelmezése részecskeszerkezet alapján, egyszerű modell megalkotása.</p> <p>Egyszerű kísérletek a mechanikai munkavégzést követő felmelegedés vizsgálatára; következtetés levonása.</p> <p>Annak felismerése, hogy az energia-megmaradás a termikus kölcsönhatás során is teljesül.</p> <p>Egyszerű kísérletek különböző tömegű és anyagú folyadékok melegítésével; következtetések levonása.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>– ételek melegítése, hűtése</p> <p><i>Kézművesség, technika</i></p> <p>– vas-és acéltárgyak megalakítása – mechanikai alakítás során fejlődő hővel kapcsolatos jelenségek</p> <p><i>Közlekedés:</i></p> <p>– motorok hűtése</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>– az emberi test hőmérséklete</p> <p><i>Kémia:</i></p> <p>– exoterm és endoterm reakciók</p>

<p>Mi jellemzi a kölcsönhatásban átadott, illetve átvett energiát?</p> <p>A hőmennyiség egysége, értelmezése.</p> <p>A fajhő (fogalma, mértékegysége, használata).</p> <p>A fontosabb élelmiszerek energiatartalma. Az élő szervezet energiaszükséglete, energiafelhasználása.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hőmérséklet-kiegyenlítődés, belső energia, hőmennyiség, fajhő.</p> <p>Fontosabb táplálékaink energiatartalma.</p>	<p>Annak felismerése, hogy az átadott, illetve átvett hő megadásához a testek hőmérsékletváltozását, tömegét és anyagi minőségét is ismernünk kell.</p> <p>Vízmelegítés cukor vagy néhány szem olajos mag elégetésével – a tápanyagok energiatartalmának közvetlen kísérleti bizonyítása.</p> <p>Napi energiaszükségletünk becslése vagy közelítő kiszámítása; összevetése az egyes élelmiszerek energiatartalmával.</p> <p>Eligazodás az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett adatok között.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> – főzés, mosás, tisztálkodás</p> <p><i>Biológia, egészségtan:</i> – a helyes táplálkozás</p> <p><i>Matematika:</i> egyszerű számolások.</p> <p><i>Mindennapi élet:</i> – mivel és hogyan főzünk? – mi van az élelmiszerek csomagolására írva?</p>
<p><i>Halmazállapotok és halmazállapot-változások.</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Élet a befagyott tó jege alatt – a víz sűrűségének változása fagyás során. Szabadban levő tárgyaink, technikai eszközeink fagyvédelme.</p> <p>Mindennapi tapasztalatok a halmazállapot-változásokkal kapcsolatban: – főzés, ruhaszárítás stb.</p> <p>Min csúszik a korcsolya? Hogyan működik a kuktafazék? Miért sózzák télen a jeges utakat?</p> <p>Víz a levegőben. Csapadékok; csapadékok</p>	<p>Olvasás, fagyás, párolgás, forrás, lecsapódás kísérleti vizsgálata; következtetések levonása.</p> <p>A halmazállapot-változások meghatározása, jellemzése. Energiaátváltozások a halmazállapot-változások közben.</p> <p>A különböző halmazállapotok és a halmazállapot-változások értelmezése a részecskék viselkedése alapján; golyómodell használata.</p> <p>A mindennapi életben előforduló és megfigyelhető halmazállapot-változások helyes értelmezése, magyarázata.</p> <p>A külső nyomás hatása a halmazállapot-változásokra.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> – főzés, mosás</p> <p><i>Természetismeret:</i> – halmazállapotok, halmazállapot-változások</p> <p><i>Biológia:</i> – a víz rendellenes hőtágulásának szerepe a vízi ökoszisztémában</p> <p><i>Kémia:</i> – a víz szerkezete – keverékek szétválasztása, desztillálással, kőolaj-finomítás – oldatok koncentrációja – oldatok fagyás- és</p>

<p>kialakulása.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Halmazállapotok és halmazállapot-változások.</p> <p>Olvadáspont, fagyáspont, forráspont; olvadáshő, párolgáshő, forráshő.</p> <p>Energiaváltozások a halmazállapot-változások során.</p> <p>A halmazállapot-változások értelmezése a részecskék viselkedése alapján.</p> <p>A csapadékok kialakulásának fizikai okai.</p>		<p>forráspontja</p> <p><i>Földrajz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a jéghegyek olvadása – a kőzetek fizikai mállása – élet a magashegységekben <p><i>Meteorológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – csapadékképződéssel járó időjárási változások
<p>Hőtágulás</p> <p><i>Problémák, alkalmazások:</i></p> <p>Milyen anyag alkalmas hőmérő készítésére?</p> <p>Miért „lógnak be” a távvezetékek? Miért kell nagyon szorosan rögzíteni a vasúti síneket?</p> <p>Miért hagynak „üres helyet” a folyadékok felett a palackokban?</p> <p>Hogyan működik a hőlégballon?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A hőtágulás és gyakorlati szerepe.</p>	<p>Egyszerű kísérletek bemutatása a különböző halmazállapotú anyagok hőtágulására, a kísérleti tapasztalatok értelmezése.</p> <p>A jelenség anyagszerkezeti magyarázata.</p> <p>A hőtágulás jelentősége a technikában és a természetben.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a hőtágulás gyakorlati alkalmazásai – a hőtágulás nem kívánt következményei <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az első ballonrepülés <p><i>Sport:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ballonrepülés hőlégballonnal
<p>A hőátadás módjai</p>	<p>A hőátadás különböző módjainak kísérleti bemutatása; a kísérletek</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p>

<p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Elraktározható-e a meleg? Mely anyagok jó hővezetők, és melyek jó hőszigetelők? Hogyan öltözzünk? A Nap hőszugárzása, üvegházhatás. A légkör felmelegedése. Hőáramlás szerepe a fűtéstechikában. Hőszugárzás, a hőkamera-képek és értelmezésük. Hőszigetelés, energiatakarékosság. <i>Ismeretek:</i> Hőátadás, hővezetés, hőáramlás, hőszugárzás.</p>	<p>megfigyelése, következtetések levonása. Jó és rossz hővezető anyagok megkülönböztetése. A hőátadás különböző módjainak felismerése a mindennapi életben. A hőszigetelés szükségességének; a hőszigetelés és az energiatakarékosság kapcsolatának belátása.</p>	<p>– a hővezetés jelenségei és a hőszigetelés alkalmazása a háztartásban – energiatakarékosság – az időjárásnak megfelelő öltözködés <i>Biológia:</i> – „hőszigetelés” az élővilágban <i>Földrajz:</i> – a napsugárzás hatása az időjárásra <i>Mezőgazdaság:</i> – üvegház, fóliasátor</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hőmérséklet, halmazállapot, halmazállapot-változás, olvadáspont, forráspont, termikus egyensúly.	
Továbbhaladás feltételei 7. évvégén	Hőmérséklet. A hőtágulás. A fajhő. A halmazállapot-változás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Mozgások	
Előzetes tudás	A sebesség naiv fogalma (hétköznapi tapasztalatok alapján).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hétköznapi sebességfogalom pontosítása, kiegészítése. Lépések az átlagsebességtől a pillanatnyi sebesség felé. A <i>lendület</i> fogalmának előkészítése. A lendület megváltozása és az erőhatás összekapcsolása speciális kölcsönhatások (tömegvonzás, súrlódási erő) esetében. A mozgásból származó hőhatás és a mechanikai munkavégzés összekapcsolása. A közlekedési alkalmazások, balesetvédelmi szabályok tudatosítása, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p>Hely- és helyzetváltozás</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>A mindennapi életben megfigyelhető mozgások.</p> <p>Hogyan lehet eldönteni, hogy valami mozog?</p> <p>Mivel jellemezhetjük a mozgásokat?</p> <p>Hogyan hasonlíthatjuk össze a különböző mozgásokat?</p> <p>Azonosságok és különbségek keresése.</p> <p>Hely- és helyzetváltoztatás megkülönböztetése.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hely- és helyzetváltoztatás.</p> <p>A mozgások leírásához használt fogalmak.</p> <p>A mozgások viszonylagossága. Mozgás kör alakú pályán.</p> <p>A bolygók mozgása.</p>	<p>A mozgásokkal kapcsolatos mindennapi tapasztalatok felidézése; a mozgások jellemzéséhez, csoportosításához szükséges szempontok keresése.</p> <p>A mozgással kapcsolatos megfigyelések pontos elmondása, felidézése.</p> <p>A mozgás és a nyugalom viszonylagosságának felismerése.</p> <p>Viszonyítási pontok kijelölése; iránymeghatározás; a vonatkoztatási rendszer.</p> <p>A mozgások leírásához használt fogalmak ismerete.</p> <p>Mozgás kör alakú pályán.</p> <p>A bolygók mozgása (keringés, forgás).</p>	<p><i>Mindennapi élet, közlekedés:</i></p> <p>– különböző mozgások</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>– mozgások a testnevelésórán és a különböző sportokban</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– Descartes-féle koordináta-rendszer és elsőfokú függvények; vektorok.</p> <p><i>Csillagászat:</i></p> <p>– a bolygók keringése és forgása.</p>
<p>A sebesség</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Milyen „gyorsan” mozognak a környezetünkben található élőlények, közlekedési eszközök?</p> <p>Merre tartanak?</p> <p>Mivel jellemezhetnénk a mozgás „gyorsaságát”?</p> <p>Mit mutat az autó, busz sebességmutatójának pillanatnyi állása?</p>	<p>Egyszerű iskolai kísérlet az egyenes vonalú egyenletes mozgás megfigyelésére. Út–idő-grafikon készítése, a sebesség értelmezése a grafikon alapján.</p> <p>Az arányosság felismerése.</p> <p>A sebesség SI-mértékegységének megismerése.</p> <p>Egyszerű számítási feladatok megoldása az út, az idő és a sebesség közötti összefüggés alapján.</p> <p>Annak felismerése, hogy a</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>– közlekedési ismeretek (fékidő), sebességhatárok.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– arányosság, fordított arányosság.</p> <p><i>Földrajz:</i></p> <p>– folyók sebessége, szélesebbesség.</p> <p><i>Kémia:</i></p> <p>– reakciósebesség.</p>

<p>Hogyan változik a sebességmérő mutatójának helyzete egy autóút során?</p> <p>Hogyan és hányszor változhat egy jármű sebessége útja során? Hogyan becsüljük meg egy hosszabb út időtartamát?</p> <p><i>Ismeretek:</i> A sebesség. Mozgás grafikus ábrázolása. A sebesség SI-mértékegysége.</p> <p>Átlagsebesség</p> <p>Az egyenes vonalú egyenletesen változó mozgás gyorsulása/lassulása (kvalitatív fogalomként).</p> <p>A sebességváltozás természete egyenletes körmozgás során. Ha akár a sebesség nagysága, akár iránya változik, változó mozgásról beszélünk.</p>	<p>sebességet nagyságán kívül iránya is jellemzi.</p> <p>Az átlagsebesség ismerete; alkalmazása a mindennapi életben.</p> <p>Az egyenletesen változó mozgás kísérleti vizsgálata, következtetések levonása. A pillanatnyi sebesség fogalmának megismerése. A gyorsulás értelmezése kvalitatív szinten mint az aktuális (pillanatnyi) sebesség változása.</p> <p>A sebesség fogalmának általánosítása (pl. kémiai reakciók, biológiai folyamatok).</p>	
<p><i>A mozgásállapot változása</i></p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mindennapi tapasztalatok a lendülettel kapcsolatban (sport- és labdajátékok; közlekedés – különböző tömegű és sebességű járművek mozgása).</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Lendület.</p> <p>A lendületváltozás mindig</p>	<p>Egyszerű ütközési kísérletek elvégzése, következtetések levonása. Annak felismerése, hogy a test mozgásállapotának megváltoztatása szempontjából a test tömege és sebessége egyaránt fontos.</p> <p>Annak felismerése, hogy egy test lendületének megváltozása mindig más testekkel való kölcsönhatás következménye.</p> <p>Annak felismerése, hogy egy</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>– lendület a sportban.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>– közlekedési szabályok, balesetvédelem.</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– elsőfokú függvények, behelyettesítés, egyszerű egyenletek.</p>

<p>valamilyen kölcsönhatás következménye.</p> <p>A tehetetlenség törvénye.</p>	<p>test önmagában nem képes megváltoztatni mozgásállapotát. A testek tehetetlenek.</p>	<p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i> – Newton munkássága.</p>
<p>A tömeg és a sűrűség</p> <p><i>Jelenségek:</i> Azonos térfogatú, de különböző anyagból készült, illetve azonos anyagú, de különböző térfogatú tárgyak tömege.</p> <p><i>Ismeretek:</i> A tömeg, a sűrűség. A tömeg a test teljes anyagát, illetve a kölcsönhatásokkal szembeni tehetetlenségét jellemzi. A testek tömege függ a térfogatuktól és az anyaguktól. Az anyagi minőség jellemzője a sűrűség.</p>	<p>Egyes anyagok sűrűségének kikeresése táblázatból és a sűrűség értelmezése.</p> <p>A testek tömegének összekapcsolása a részecskemoddellal (a tömeget a testeket felépítő részecskék összessége adja).</p>	<p><i>Kémia:</i> – a sűrűség; részecskeszemlélet.</p>
<p>Az erő</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> Az erőhatás következményei a mindennapi életben (mozgásállapot-változás, alakváltozás).</p> <p>Hogyan mérhető az erő?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Hatás-ellenhatás törvénye. Az erő; az erő mérése, mértékegysége. Az erő vektormennyiség. A testek súlya.</p>	<p>Kísérletek az erő hatásának vizsgálatára: mozgásállapot-változás, alakváltozás. Az erő hatásainak megfogalmazása.</p> <p>Az erő vektor jellege; ábrázolása.</p> <p>A hatás-ellenhatás törvényének egyszerű kísérleti igazolása; következtetések levonása, a törvény megfogalmazása.</p> <p>Rugó megnyúlásának egyszerű kísérleti vizsgálata, a súly fogalmának kialakítása.</p> <p>Annak felismerése, hogy a rugóra ható erő és a rugó alakváltozásának mértéke között egyenes arányosság van.</p> <p>Különböző testek súlyának mérése rugós erőmérővel.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i> – az erő alak- és mozgásállapot-változtató hatása; a hatás-ellenhatás érvényesülése mindennapjainkban.</p> <p><i>Közlekedés, sport:</i> – példák az erő alak- és lendületváltató hatására.</p> <p><i>Matematika:</i> – vektorfogalom – egyenes arányosság</p> <p><i>Űrkutatás, haditechnika, biológia:</i> – a rakéták mozgása; rakétaelv „alkalmazása” az élővilágban.</p>

<p>A tömegvonzás</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Miért lefelé esnek az elengedett és az elhajított testek?</p> <p>Mi tartja meg a Föld felszínén a tárgyakat, élőlényeket?</p> <p>Miért van a testeknek súlya?</p> <p>Mi az a súlytalanság? Miért van súlytalanság a Föld körül keringő űrállomáson?</p> <p>Mi „tartja össze” a Naprendszert?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Szabadesés.</p> <p>Gravitációs erő.</p> <p>Súlytalanság.</p>	<p>A tömegvonzás ismeretében magyarázható jelenségek gyűjtése.</p> <p>Egyszerű kísérletek a szabadesés vizsgálatára, következtetések levonása.</p> <p>A tömegvonzás kölcsönösségének belátása; jelentősége a Földön és az égitestek világában.</p> <p>Egyszerű kísérlet a súlytalanságra; a kísérlet értelmezése.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>– a tömegvonzás érvényesülése mindennapjainkban</p> <p><i>Földrajz:</i></p> <p>– a légkör</p> <p><i>Csillagászat:</i></p> <p>– Föld–Hold-rendszer; Naprendszer.</p> <p><i>Űrkutatás:</i></p> <p>– rakéták indítása; űrállomások Föld körüli pályán; más égitestek megközelítése</p> <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <p>– Galilei, Newton és Cavendish munkássága</p>
<p>A súrlódási erő</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mitől függ a súrlódási erő nagysága?</p> <p>Hasznos-e vagy káros a súrlódás?</p> <p>Mikor és hogyan csökkenthető vagy növelhető?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A súrlódás.</p> <p>Tapadási és csúszási súrlódás.</p> <p>Gördülési ellenállás.</p>	<p>Egyszerű kísérletek a súrlódás szemléltetésére, a kísérletek értelmezése, következtetések levonása.</p> <p>A súrlódási erő mérése rugós erőmérővel; tapasztalatok rögzítése, következtetések levonása.</p> <p>A felületek minőségének szerepe; a súrlódási együttható.</p> <p>Egyszerű kísérletek a tapadási és a csúszási súrlódás megkülönböztetésére, a gördülési ellenállás vizsgálatára.</p> <p>Összehasonlítás, következtetések levonása.</p> <p>Kiskocsi és megegyező tömegű hasáb húzása rugós erőmérővel, következtetések levonása.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>– járás</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>– a súrlódás szerepe a közlekedésben;</p> <p>– csapágyak</p> <p><i>Technikatörténet:</i></p> <p>– a kerék megalkotása és alkalmazása</p> <p>– kötőanyag nélküli építkezések</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>– a súrlódás szerepe az egyes sportágakban</p>

<p>A munka</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mit jelent hétköznapi értelemben a munka és a munkavégzés?</p> <p>Mikor beszélhetünk fizikai értelemben munkavégzésről?</p> <p>Hogyan mérhető a munka?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A munka. A munka mértékegysége. A munkavégzés néhány típusa: emelési, gyorsítási, súrlódási és rugalmas munka.</p>	<p>A munka hétköznapi és fizikai meghatározásának különbsége, a munka fizikai fogalmának megértése.</p> <p>A munka mértékegységének megismerése.</p> <p>Egyszerű számítások elvégzése.</p> <p>Egyszerű kísérletek az emelési, a gyorsítási, a súrlódási és a rugalmas munka megismerésére; hétköznapi példák keresése.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>– mikor történik fizikai értelemben is munkavégzés?</p> <p><i>Közlekedés:</i></p> <p>– munkavégzés a járművek mozgása során</p> <p><i>Sport:</i></p> <p>– munkavégzés a különböző sporttevékenységek során</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– egyenes arányosság – behelyettesítés</p>
<p>Az energia</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mire használjuk a köznyelvben az energia szót?</p> <p>Mit jelent az energia a fizikában?</p> <p>Hogyan lehet megváltoztatni egy test mechanikai energiáját?</p> <p>Milyen gyorsan tudunk elvégezni valamilyen munkát?</p> <p>Hogyan hasonlíthatjuk össze a különböző munkavégzéseket?</p> <p>Mire fordítódik az elvégzett munka?</p> <p>Van-e „hasznos” és „haszontalan” munkavégzés?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Energia. Munka és energia-változás. Helyzeti, mozgási és rugalmas energia. Az energia mértékegysége. A teljesítmény és mértékegysége.</p>	<p>Egyszerű kísérletek a helyzeti, a mozgási és a rugalmas energia bemutatására. Következtetések levonása, a mechanikai energia fogalmának kialakítása.</p> <p>Munka és energia kapcsolata.</p> <p>Az energia mértékegységének megismerése.</p> <p>Egyszerű számítások elvégzése.</p> <p>A munkavégzéssel járó folyamatok összehasonlítása, a teljesítmény fogalmának kialakítása.</p> <p>A teljesítmény mértékegysége. Egyszerű számítások elvégzése</p> <p>Hasznos munka és összes munka fogalmának kialakítása; a hatásfok</p> <p>Egyszerű számítások elvégzése</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>– munkával és mechanikai energiaváltozással járó folyamatok</p> <p>– gépek, háztartási eszközök teljesítménye, hatásfoka</p> <p><i>Természetismeret 6. o.:</i></p> <p>– energia</p> <p><i>Földrajz, technika:</i></p> <p>– a természet mechanikai energiái és átalakításuk</p> <p>– az energia-átalakítás hatásfoka</p>

A hatások.		
<p>Az erők egyensúlya</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Az egyensúly fogalmának hétköznapi használata.</p> <p>Mikor mondhatjuk azt, hogy egy test egyensúlyban van?</p> <p>Mi az egyensúly fizikai feltétele? Hogyan jelentkezik ez a gyakorlatban?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Testek egyensúlyi állapota. Az egyensúlyi állapot feltételei.</p>	<p>Testek egyensúlyának vizsgálata, következtetések levonása.</p> <p>Annak megértése, hogy egy test mozgásállapota nem változik meg akkor, ha a rá ható erők kiegyenlítik egymást.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a környezetünkben levő testek egyensúlyi állapota – az egyensúly megbomlásának következményei <p><i>Sport:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egyensúlyi állapot különböző sportokban (kötélhúzás, súlyemelés stb.)
<p>Az erő forgató hatása. Egyszerű gépek.</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mitől fordul el a kerékpár hajtókarja?</p> <p>Miért fordul el a „lenyomott” kilincs?</p> <p>Miért nem pusztá kézzel húzzuk meg a csavaranyát?</p> <p>Hogyan lehet „könnyen” felemelni nehéz testeket?</p> <p>Mi lehet a „legegyszerűbb gép”?</p> <p>Hogyan lehet megvalósítani nagyobb magasságra, folyamatos emelést?</p> <p>Miért kanyarognak a hegyi utak?</p>	<p>Az erő forgató hatásának kísérleti vizsgálata; kiterjedt test egyensúlyának feltételei.</p> <p>A forgatónyomaték.</p> <p>Emelő típusú egyszerű gépek működési elvének vizsgálata egyszerű kísérletekkel.</p> <p>Egyszerű feladatok megoldása</p> <p>Példák gyűjtése; az emelő típusú egyszerű gépek „felismerése” mindennapi eszközeinkben és az élővilágban.</p> <p>A lejtőre helyezett test egyensúlyának kísérleti vizsgálata. A lejtő típusú egyszerűgépek működési elvének megismerése; „felismerése” mindennapi eszközeinkben.</p> <p>Annak felismerése, hogy munkát az egyszerű gépek alkalmazásával</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – gyakran használt háztartási eszközök, szerszámok – egyszerű gépek korszerű műszaki eszközökben, berendezésekben <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az egyszerű gépek szerepe az emberiség történetében – az egyszerű gépek működési elvének felismerése, <i>Arkhimédész</i> munkássága

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A forgatónyomaték és mértékegysége.</p> <p>Az egyszerű gépek alaptípusai és azok működési elve (emelő- és lejtő típusú egyszerű gépek).</p> <p>Energia-megmaradás az egyszerű gépek működése során.</p>	<p>sem lehet megtakarítani.</p> <p>Egyszerű feladatok megoldása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Viszonyítási pont, a mozgás jellemzői (sebesség, átlagsebesség) Erő, gravitációs erő, súrlódási erő, hatás-ellenhatás. gravitációs erő, teljesítmény, forgatónyomaték. Egyensúly. Tömegmérés.</p>	
<p>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</p>	<p>Viszonyítási pont. A mozgás és a nyugalom A sebesség. Erő, gravitációs erő. Egyszerű gépek. A munka. Energia.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Energia</p>	<p>Órakeret 9 óra</p>
---	--------------------------	----------------------------------

Előzetes tudás	Hőmennyiség, hőátadás (3. fejezet), mechanikai munka, energia (4. fejezet).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az energia fogalmának mélyítése, a különböző energiatípusok egymásba alakulási folyamatainak felismerése. Energiatakarékos eljárások, az energiatermelés módjainak, kockázatainak bemutatásával az energiatakarékos szemlélet erősítése. A természetkárosítás fajtái fizikai hátterének megértése során a környezetvédelem iránti elkötelezettség, a felelős magatartás erősítése.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Energiafajták és egymásba alakulásuk.</p> <p><i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért melegszik fel összedörzsölt tenyerünk?</p> <p>Miért melegednek fel munka közben a vágó-és fűrészszerzők?</p> <p>A többször egymásután meghajlított drót a hajlítás helyén felmelegszik. Miért?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A mechanikai munka és a hő kapcsolata.</p> <p>Az energia formái: belső energia, helyzeti energia, mozgási energia, rugóenergia, kémiai energia (a táplálék energiája).</p> <p>Az energiafogalom kibővítése: energiaváltozás minden olyan hatás, ami közvetlenül vagy közvetve a hőmérséklet növelésére képes.</p>	<p>Mechanikai energiák ismerete, megkülönböztetése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – helyzeti; – mozgási; – rugalmas energia. <p>Az energiaváltozás és a hőmérsékletváltozás kapcsolatának felismerése, megértése.</p> <p>Annak megértése, hogy a mechanikai mozgásra is kiterjeszhető az energiának a hőhöz kapcsolt tulajdonsága.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a tapasztalat szerint az energiafajták egymásba alakulnak, amelynek során az energia megjelenési formája változik.</p>	<p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Joule élete és munkássága <p><i>Mindennapi élet, technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – gyufa meggyújtása; – felmelegedéssel járó mechanikai folyamatok gépkatrészek, szerzők stb.) <p><i>Közlekedés:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a fékek felmelegedése <p><i>Történelem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – tűzgyújtási módszerek
<p>A természet energiái</p> <p>Vízenergia, szélenergia, geotermikus energia, nukleáris energia, napenergia, fosszilis energiahordozók.</p> <p>A napenergia megjelenése a földi</p>	<p>Konkrét energiafajták ismerete:</p> <ul style="list-style-type: none"> – napenergia; – szélenergia; – vízenergia; – kémiai energia/égés – geotermikus energia – nukleáris energia 	<p><i>Mindennapi élet, technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a megújuló energiák felhasználása, a felhasználás eszközei („nagyban” és „kicsiben”)

<p>energiahordozókban.</p>	<p>Az energiák egymásba alakulásának felismerése konkrét példák alapján.</p>	<p>– az energiatakarékosság fontossága és megvalósíthatósága mindennapjainkban</p>
<p>Energia és társadalom</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért van szükségünk energiára? Hogyan lehet energiát „termelni”? Mit nevezünk energiahordozónak? Hogyan lehet az energiát „szállítani”? Milyen tevékenységhez, milyen energiát használunk? Hogyan lehet takarékoskodni az energiával? Milyen mérleg az „energiamérleg”? Hogyan lehet egyszerűen elkészíteni?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Az energiaforrások véges volta. Energiamérleg a családi háztól a Földig.</p>	<p>Annak megértése és illusztrálása példákon, hogy minden tevékenységünkhöz energia szükséges.</p> <p>Saját tevékenységekben végbemenő energiaátalakulási folyamatok elemzése.</p> <p>Az energiatakarékosság szükségszerűségének megértése, az alapvető energiaforrások megismerése.</p> <p>Annak megértése, hogy végső soron minden fosszilis energiahordozó (szén, olaj, gáz) és a megújuló energiaforrások (víz, szél, biomassa) léte a Nap sugárzására vezethető vissza.</p>	<p><i>Kémia:</i></p> <p>– hőtermelő folyamatok, égés,</p> <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <p>– a megújuló energiák használata (vízikerék, szélkerék)</p> <p>– a fosszilis energiahordozók bányászata, kereskedelme</p> <p><i>Környezetvédelem:</i></p> <p>– az energiahordozók bányászatának és szállításának; az erőművek működésnek környezeti hatásai, természetkárosítás</p> <p><i>Történelem, világgazdaság:</i></p> <p>– az energiahordozók megszerzéséért folytatott harcok</p> <p>– az energiahordozók bányászata és kereskedelme napjainkban</p> <p>– az egyes energiatípusok részesedése a világ és hazánk energiaellátásában</p> <p>– „energiafüggés”</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Energiatermelési eljárás. Hatásfok. Vízi-, szél-, napenergia; nem megújuló energia; atomenergia.</p>	
<p>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</p>	<p>Mechanikai energiák. Az energia megjelenési formája.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. A nyomás		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Matematikai alpműveletek, az erő fogalma és mérése, terület.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyomás fizikai fogalmához kapcsolódó hétköznapi és természeti jelenségek rendszerezése (különböző halmazállapotú anyagok nyomása). Helyi jelenségek és nagyobb léptékű folyamatok összekapcsolása (földfelszín és éghajlat, légközrések és a tengeráramlások fizikai jellemzői, a mozgató fizikai hatások; a globális klímaváltozás jelensége, lehetséges fizikai okai).</p> <p>A hang létrejöttének értelmezése és a hallással kapcsolatos egészségvédelem fontosságának megértetése.</p> <p>A víz mint fontos környezeti tényező bemutatása, a takarékos és felelős magatartás erősítése.</p> <p>A matematikai kompetencia fejlesztése.</p>		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A nyomás</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i> Nyomásnövelés és nyomáscsökkentés fontossága a gyakorlatban</p> <p><i>Ismeretek:</i> A nyomás definíciója, mértékegysége.</p> <p>Szilárd testek által kifejtett nyomás.</p>	<p>A nyomás kísérleti vizsgálata; következtetések levonása.</p> <p>A nyomás fogalmának kialakítása.</p> <p>A nyomás kiszámítása, a tanult összefüggés alkalmazása. A nyomás mértékegységének helyes használata.</p> <p>Szilárd testek által kifejtett nyomáson alapuló jelenségek és alkalmazások ismerete.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a nyomásnövelés és nyomáscsökkentés gyakorlati vonatkozásai (vágás, varrás, alátétek alkalmazása stb.) <p><i>Közlekedés:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nehéz járművek; közlekedés laza talajon, havon stb. <p><i>Sport:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – sízés <p><i>Biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nyomásnövelés- és csökkentés az élővilágban <p><i>Környezetvédelem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hulladékkezelés 	
A hidrosztatikai nyomás	A folyadék saját súlyából	<i>Technika, mindennapi</i>	

<p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Közlekedőedények működése, kutak vízszintje, hordóktartályok aljára nehezedő nyomás, folyadékos manométer működése</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Hidrosztatikai nyomás.</p> <p>A hidrosztatikai nyomás függése a folyadékoszlop magasságától és a folyadék sűrűségétől.</p>	<p>származó nyomás kísérleti vizsgálata, következtetések levonása (magasság-és sűrűségfüggés)</p> <p>Annak felismerése, hogy egy adott mélységben a hidrosztatikai nyomás minden irányban ugyanakkora.</p> <p>A folyadékos manométer megismerése, használata, működésének magyarázata.</p> <p>A közlekedőedények elvének megértése.</p>	<p><i>élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hordók, folyadéktartályok aljára és oldalára nehezedő nyomás – közlekedőedények a mindennapi életben (vízvezetékrendszer, kannák, slagvízmérték stb.) – gátak, víztározók falának kialakítása <p><i>Hajózás; munkavégzés a víz alatt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – búvárhajók, tengeraltjárók – búvárok <p><i>Biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – halak, mélytengeri élőlények stb. testének nyomásállósága
<p>A nyomás terjedése folyadékokban</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hidraulikus sajtó működése. Hidraulikus fékrendszerek működése.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Pascal törvénye.</p>	<p>Külső nyomás terjedésének kísérleti vizsgálata, következtetések levonása.</p> <p>A Pascal-törvény.</p> <p>Hidraulikus sajtó működésének megismerése; gyakorlati alkalmazásai.</p>	<p><i>Technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hidraulikus emelők, sajtók, vágó- és feszítő berendezések néhány alkalmazása
<p>A felhajtóerő folyadékokban</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért tudnak úszni a hajók? Miért nem merül el a vízben a tömör fa és miért merül el a</p>	<p>Arkhimédész törvényének kísérleti vizsgálata, következtetések levonása</p> <p>Annak felismerése, hogy a felhajtóerő egyenesen arányos a bemerülő térfogattal és függ folyadék sűrűségétől.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – saját tapasztalatok – friss és állott tojás megkülönböztetésének klasszikus módszere

<p>tömör vastárgy?</p> <p>Miért készülhetnek vasból is hajók?</p> <p>Hogyan változtatják függőleges helyzetüket a vízben a halak? Miért tudnak különböző mélységekben is egy helyben maradni?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A folyadékba merülő testekre felhajtóerő hat (sztatikus felhajtóerő).</p> <p>Arkhimédész törvénye.</p>	<p>Úszás, lebegés, merülés megkülönböztetése.</p> <p>Egyszerű számítási feladatok megoldása.</p>	<p><i>Műszaki alkalmazások:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a bűvárok szerepe a mentésekben, a víz alatti kutatásokban, karbantartásban, építésben – sűrűségmérés areométerrel <p><i>Közlekedés:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – felszíni és felszín alatti hajózás <p><i>Matematika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egyenes arányosság <p><i>Biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – vízi élőlények <p><i>Sport:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – úszás, evezés, bűvárúszás <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Arkhimédész élete és munkássága
<p>A nyomás gázokban</p> <p>A légnyomás</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért visznek magukkal oxigénpalackot a hegymászók?</p> <p>Miért kell „túlnyomásos” kabin a magasan repülő gépeken? Mihez viszonyítjuk a „túlnyomást”?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A légnyomás a tengerszint feletti magassággal változik.</p>	<p>Kísérlet: a nyomás terjedése gázokban.</p> <p>A légnyomás kimutatása Öveges-kísérlettel; a kísérlet értelmezése, a kísérleti eredmények általánosítása.</p> <p>Annak megértése, hogy a tengerszint feletti magasság növekedésével a légnyomás csökken.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a légkör – légtöltéses kerékpár- és autógumi használata; – labdák <p><i>Földrajz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a légkör – kontinensek úszása – jéghegyek úszása <p><i>Meteorológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a légnyomás és az időjárás kapcsolata <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Torricelli élete és

		<p>munkássága</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Pascal</i> élete és munkássága <p><i>Biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az élő szervezetek alkalmazkodása a légnyomáshoz
<p>A felhajtóerő levegőben</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Miért tud emelkedni a héliummal töltött lufi?</p> <p>Mi a ballonrepülés és a léghajózás fizikai alapja?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>A levegő által körülvelt testekre felhajtóerő hat (sztatikus felhajtóerő).</p>	<p>A felhajtóerő kimutatása Öveges-kísérlettel; a kísérlet értelmezése, a kísérleti eredmények általánosítása.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a héliummal töltött luftballon felemelkedik <p><i>Meteorológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – meteorológiai ballonok <p><i>Technika, sport:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ballonrepülés – léghajózás <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az első ismert ballonrepülések – a <i>Montgolfier testvérek</i> sikeres kísérlete – a ballonok szerepe a tudományos megismerésben – a léghajózás története, jelentősége, eredményei
<p>Nyomáskülönbségen alapuló eszközök.</p> <p><i>Problémák, gyakorlati alkalmazások:</i></p> <p>Hogyan „működik” a szívószál?</p> <p>Miért szívja fel az oltóanyagot a fecskendő?</p> <p>Hogyan működik a pumpa, a spray?</p> <p>Van-e szerepe a légzésben a légnyomásnak?</p>	<p>Néhány nyomáskülönbség elvén működő eszköz megismerése, működésük bemutatása (pipetta, kutak, vízlégszivattyú, injekciós fecskendő).</p>	<p><i>Mindennapi élet, technika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – nyomáskülönbségen alapuló eszközök a gyakorlatban <p><i>Biológia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a légzés mechanizmusa – a növények tápanyagfelvétele
<p>A hullámok és a hang</p> <p><i>Problémák, gyakorlati</i></p>	<p>Hangok kísérleti előállítás. A hangforrás rezgésének megfigyelése.</p>	<p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a hangok szerepe mindennapjainkban

<p>alkalmazások:</p> <p>Hogyan keletkezik a hang? Melyek a legfontosabb fizikai jellemzői? Hogyan jut el egyik helyről a másikra? Milyen „gyors”? Milyen változások történnek a közegben a hang terjedése során? Mi a hallás fizikai alapja? Mikor kellemes és mikor zavaró a hang? Hogyan hallanak más élőlények?</p> <p>Ismeretek:</p> <p>A hang keletkezése, terjedése, energiája. A terjedési sebesség gázokban a legkisebb és szilárd anyagokban a legnagyobb.</p>	<p>Harmonikus rezgőmozgás kísérleti vizsgálata. Annak megértése, hogy a rezgés periodikus mozgás. A hullámmozgás főbb jellemzőinek megismerése. Hullámok kísérleti vizsgálata. Transzverzális és longitudinális hullámok előállítás, megfigyelése. A hullámmozgás főbb jellemzőinek megismerése.</p> <p>A hang keletkezése, hangforrások kísérleti vizsgálata.</p> <p>A hang terjedésének kísérleti vizsgálata, a közeg szerepe. Hangsebesség. Annak felismerése, hogy a hang longitudinális hullámként terjed. A nyomás és sűrűség periodikus változásának felismerése. Annak felismerése, hogy a hang terjedése energia terjedésével jár együtt.</p> <p>Hangmagasság; hangszerek; hangskálák.</p> <p>Zajok, zörejek és dőrejek – a hang élettani hatásai.</p> <p>Védekezés a zajártalom ellen; hangszigetelés.</p>	<p>– hangforrások, zajforrások a környezetünkben – zenélés, éneklés, zenehallgatás – hangszerek</p> <p>Biológia:</p> <p>– az emberi hallás és más élőlények hallása – ultrahangok</p> <p>Környezetvédelem:</p> <p>– zaj, zajszenyezés, zajvédelem</p>
<p>Földrengések</p> <p>Ismeretek:</p> <p>Rengési energia terjedése a földkéregben és a tengerekben: <i>a földrengések</i></p>	<p>A Föld belső szerkezete és a földrengések kapcsolatának megértése animációk segítségével. A szökőár kialakulásának megértése. A rengéshullámok terjedése,</p>	<p>Földrajz:</p> <p>– a Föld kérge, köpenye és mozgásai – fokozottan földrengésveszélyes területek</p>

energiájának kis rezgésszámú hangrezgések formájában történő terjedése; a szökőár kialakulása.	energiája, hatásai a felszínen.	<i>Építészet:</i> – földrengésbiztos épületek <i>Történelem:</i> – a múlt nagy földrengései a világon és hazánkban
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyomás, légnyomás. Sűrűség. Úszás, lebegés, merülés. Hullámterjedés. Hang, hallás. Ultrahang.	
Továbbhaladás feltételei 7. évvégén	Nyomás, légnyomás. Felhajtóerő. Gázok nyomása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Elektromosság, mágnesség		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Elektromos töltés fogalma, földmágnesség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető elektromos és mágneses jelenségek megismerése megfigyelésekkel. Az elektromos energia hőhatással történő megnyilvánulásainak felismerése. Összetett technikai rendszerek működési alapelveinek, jelentőségének bemutatása (a villamos energia előállítása; hálózatok; elektromos hálózatok felépítése). Az elektromosság, a mágnesség élővilágra gyakorolt hatásának megismertetése. Érintésvédelmi ismeretek elsajátíttatása.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Elektromos alapjelenségek <i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i> A mindennapi életben megfigyelhető elektrosztatikus jelenségek (műszálas pulóver, műanyag fésű feltöltődése, szikrázás; villámlás). Próbatest elmozdulása elektromosan töltött test közelében.	Egyszerű kísérletek az elektromos állapot bemutatására. A kísérletek értelmezése, anyagszerkezeti magyarázata; a kétféle elektromos töltés. A semleges állapot és az elektromosan töltött állapot összehasonlítása; a többlettöltés szerepének felismerése. Az elektromos állapot kimutatása, az elektroszkóp működésének megismerése. Az elektromos kölcsönhatás kvalitatív jellemzése.	<i>Kémia:</i> – az atom felépítése <i>Mindennapi élet:</i> – statikus feltöltődések <i>Tudomány- és technikatörténet:</i> – <i>Coulomb</i> élete és munkássága	

<p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Elektromos állapot. Pozitív és negatív elektromos töltés. Elektromos kölcsönhatás. Elektromos mező. Az elektromos mező energiája.</p>	<p>Annak felismerése, hogy a kétféle töltés szétválasztása során munkavégzés történik.</p> <p>Az elektromos mező szemléltetése egyszerű demonstrációs kísérlettel.</p> <p>Az elektromos mező és a próbatest közötti kölcsönhatás vizsgálata; annak felismerése, hogy a próbatest elmozdításához munkavégzés szükséges. Következtetések levonása; annak felismerése, hogy az elektromos mező energiával rendelkezik.</p>	
<p>Vezetők és szigetelők.</p> <p>Elektromos áram, elektromos áramkör</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Mi történik, ha egy feltöltött és egy töltetlen elektroszkópot fémrúddal összekötök? És ha üvegrúddal kötöm össze őket? Kell-e munkavégzés a töltések mozgatásához? Mi fedezi ezt a munkát?</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Vezetők és szigetelők. Elektromos áram. Áramerősség és mértékegysége. Feszültség-és mértékegysége. Elem, telep. Volt- és ampermérő használata.</p>	<p>Egyszerű kísérletek: a vezetők és szigetelők vizsgálata. A kísérletek értelmezése, általánosítása: az elektromos áram fogalmának kialakítása.</p> <p>Az elektromos áram erősségének meghatározásának és mértékegységének megismerése.</p> <p>Az elektronok szerepe a fémek áramvezetésében.</p> <p>Az elektromos áramkör folyadékmodellje.</p> <p>Egyszerű áramkör összeállítása, működésének megfigyelése.</p> <p>Az áramkör működése, a feszültség fogalmának kialakítása.</p> <p>Annak felismerése, hogy a feszültség megjelenése előzetes munkavégzés következménye.</p> <p>Elemek-és telepek működésének megismerése.</p> <p>A feszültség mérése, mértékegysége. A voltmérő és helyes használatának megismerése.</p> <p>Az áramerősség mérése. Az ampermérő helyes</p>	<p><i>Kémia:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az atom felépítése – oldatok <p><i>Fizika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – munka <p><i>Technika, mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – áramkörök – vezető és szigetelő anyagok – elemek és telepek <p><i>Tudomány-és technikatörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Galvani és Volta élete, munkássága

	használata.	
<p>Ohm-törvénye</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>Miért nem világít egyformán a zseblámpaizzó és a kerékpárizzó, ha ugyanarra a zsebtelepre kapcsoljuk őket?</p> <p>Hogyan működnek a zseblámpaizzók, ha kettőt, hármat egymás után kapcsolunk egy zsebtelepre?</p> <p>Hogyan működnek a zseblámpaizzók, ha kettőt, hármat párhuzamosan kapcsolunk egy zsebtelepre?</p> <p><i>Ismeretek:</i> Elektromos ellenállás. Az ellenállás mértékegysége. Ohm törvénye.</p>	<p>Különböző ellenállású izzók működése ugyanazon zsebtelep alkalmazása esetén;</p> <p>Ellenálláshuzalt tartalmazó egyszerű áramkör összeállítása, volt-és ampermérő bekötése; a fogyasztó kivezetései között mérhető feszültség és a körben folyó áram erősségének mérése, a köztük levő összefüggés megállapítása.</p> <p>A mért értékek táblázatos rögzítése, grafikon készítése, elemzése. Ohm törvényének megfogalmazása</p> <p>Az elektromos ellenállás jele, mértékegysége.</p> <p>Az elektromos ellenállás anyagszerkezeti magyarázata.</p>	<p><i>Mindennapi élet, technika:</i></p> <p>– különböző ellenállású fogyasztók</p> <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <p>– Ohm élete, munkássága</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– egyenes arányosság</p> <p>– grafikus ábrázolás</p>
<p>Az elektromos áram hatásai</p> <p>Az elektromos áram</p> <p>– hő-,</p> <p>– mágneses,</p> <p>– kémiai,</p> <p>– élettani hatása.</p> <p><i>Problémák, jelenségek, alkalmazások:</i></p> <p>„Mitől” világít az izzólámpa? Miért melegít a hajszárító, a forraló, a rezsó? Miért használjuk az „elektromos fogyasztó” kifejezést? Mit mutat a „villanyóra”?</p> <p>Az elektromos energia</p>	<p>Az elektromos áram hatásainak kísérleti vizsgálata, következtetések levonása.</p> <p>A Joule-hő; arányosságok felismerése.</p> <p>Az elektromos munka és teljesítmény fogalmának kialakítása, a számításhoz szükséges összefüggések megismerése.</p> <p>Annak felismerése, hogy a határfok az elektromos készülékek működése esetén is mindig kisebb 1-nél.</p> <p>Egyszerű számítási feladatok megoldása; az elektromos fogyasztás fizikai tartalmának ismerete. Annak megértése, hogy az elektromos fogyasztó energiát használ fel, alakít át (fogyaszt).</p> <p>Az elektromos fogyasztók takarékos használata.</p>	<p><i>Mindennapi élet, technika:</i></p> <p>– az elektromos áram hőhatásán alapuló eszközök</p> <p><i>Matematika:</i></p> <p>– számítási feladatok</p> <p><i>Balesetvédelem:</i></p> <p>– az elektromos eszközök szabályos használata, a balesetek elkerülése</p> <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <p>– a hagyományos és a digitális fogyasztásmérő</p> <p>– a fogyasztásmérő leolvasása, a „villanyszámla” fogyasztásadatainak értelmezése</p>

használata.	Balesetvédelmi szabályok ismerete!	– energia-takarékosság a háztartásban
<p>Mágneses alapjelenségek.</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Mágneses kölcsönhatás.</p> <p>Mágneses pólusok.</p> <p>Mágnesezhetőség.</p> <p>Mágneses mező.</p> <p>Földmágnesség.</p> <p>Iránytű.</p> <p>Ampère modellje a mágneses anyag szerkezetéről.</p>	<p>Mágneses kölcsönhatás kísérleti vizsgálata, következtetések levonása</p> <p>Az anyagok mágneses tulajdonságainak kísérleti vizsgálata, következtetések levonása.</p> <p>Annak felismerése, hogy a mágneses pólusok nem választhatók szét.</p> <p>A földi mágneses tér néhány fontos jellemzőjének megismerése, az iránytű viselkedésének megértése.</p>	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>– tájékozódás iránytűvel</p> <p><i>Természetismeret;</i></p> <p><i>Kémia:</i></p> <p>– keverékek szétválasztása</p> <p><i>Tudomány- és technikatörténet, földrajz:</i></p> <p>– az iránytű fejlődése</p>
<p>Elektromosság és mágnesség</p> <p><i>Ismeretek:</i></p> <p>Az áram mágneses hatása.</p> <p>Az elektromotorok működési elve.</p>	<p>Az áram mágneses hatásának kísérleti vizsgálata; Oersted kísérletének kvalitatív értelmezése.</p> <p>Tekercs mágneses tere; az elektromágnes.</p> <p>Az elektromos motor.</p> <p>Gyakorlati alkalmazások.</p>	<p><i>Mindennapi élet, technika:</i></p> <p>– elektromágnesek a gyakorlatban</p> <p>– elektromos motorok a gyakorlatban</p> <p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <p>– <i>Jedlik Ányos</i> élete és munkássága</p>
<p>Az elektromágneses indukció.</p> <p>Az elektromos energia „előállítás”, szállítása.</p>	<p>Az elektromágneses indukció kísérleti vizsgálata, következtetések levonása.</p> <p>A váltakozó áram fogalmának bevezetése, alapvető jellemzőinek megismerése.</p> <p>A generátor felépítése, működésének kísérleti</p>	<p><i>Tudomány- és technikatörténet:</i></p> <p>– <i>Faraday</i> élete és munkássága</p> <p>– <i>Déry Miksa, Bláthy Ottó, Zipernowsky Károly, Bánki Donát és Kandó Kálmán</i> élete és</p>

	<p>vizsgálata, következtetések levonása.</p> <p>A transzformátor felépítése, működésének kísérleti vizsgálata, következtetések levonása</p> <p>Az alapok ismeretében az erőművek és a lakossági ellátást biztosító elektromos hálózatok alapvető vázszerkezetének (erőmű /generátor/ – transzformátor – távvezeték – transzformátor –fogyasztó) áttekintése.</p> <p>Az erőművek környezeti hatásai; annak belátása, hogy az elektromos energia bármilyen módon történő előállítása hatással van a környezetre.</p> <p>Áttekintés:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hazánk elektromosenergia-ellátása – az ország elektromosenergia-fogyasztásának főbb komponensei – az energiatakarékosság lehetőségei <p>Balesetvédelmi szabályok ismerete!</p>	<p>munkássága</p> <p><i>Ipartörténet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a hazai ipar jelentős szerepe az elektromos gépek gyártásában, a villamosításban <p><i>Közlekedés:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a vasút villamosítása <p><i>Mindennapi élet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a váltakozó áramú elektromos hálózat használata – váltakozó áramú készülékek
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Mágneses dipólus, elektromos töltés, mágneses mező. Áramerősség, feszültség, ellenállás, áramkör, elektromágnes. Erőmű, generátor, távvezeték.</p>	

FÖLDRAJZ 7-8. évfolyam
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

A földrajzoktatás megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzőivel, folyamataival, továbbá a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, azok kölcsönhatásai, illetve napjaink gazdasági, környezeti eseményei állnak. A földrajz tantárgy a természet- és társadalomföldrajz, valamint a regionális tudomány mellett számos földtudományágat képvisel a közoktatásban, integrálja a földtani, a légkörtani, a hidrológiai, a talajtani és a planetológiai tudást. Tantárgyi előzménye az alsó tagozatos környezetismeret, illetve 5–6. évfolyamon a természetismeret, így annak követelményrendszerére épül, amelynek teljesítését feltételezi.

7. Osztály Földrajz

Az éves kötelező óraszám 65 óra + 7 óra helyi prioritásoknak megfelelő órakeret.

A szabadon felhasználható órák a tanulók továbbhaladási üteméhez alkalmazkodva, gyakorló, ismétlő, rendszerező órák beiktatására fordítandók.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szilárd Föld anyagai és folyamatai	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Szemléleti kép a Föld belső gömbhéjairól. Megfigyelések és vizsgálódások alapján szerzett tapasztalatok a szűk környezetben található szilárd anyagokról. A belső és külső erők, hatásaik felismerése, modellezése. A talajképződés lényege hazai talajtípusok vizsgálata alapján. Emberi és természetföldrajzi időléptékek, időtartamok érzékelése. Konkrét, lakóhelyhez közeli példák ismerete környezetalakító tevékenységre, természeti értékek védelmére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A térszemlélet fejlesztése az ember által tapasztalható méretek (pl. hegyek) és a Föld méretviszonyainak összehasonlítása révén.</p> <p>Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével.</p> <p>A felfedezettő tanulási stratégia alkalmazása (megfigyelések, vizsgálódások, mérések megadott szempont alapján tanári irányítással), a balesetmentes és biztonságos eszközhasználat gyakoroltatása, a tapasztalatrögzítés önállóságának fokozatos növelése.</p> <p>Az oksági gondolkodás erősítése, mélyítése több ok együttes hatására bekövetkező jelenségek vizsgálata során.</p> <p>A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása.</p>	

	A természet mint megbecsülendő és védendő érték beláttatása a talaj példáján.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Környezetünk anyagainak vizsgálata</i></p> <p>Ásványokból összetett természetes (kőzetek, ércek) és mesterséges anyagok (pl. beton, téglá) összehasonlítása egyéni és csoportos vizsgálódással.</p> <p>A legfontosabb bio- és ércásványok, kőzetalkotó ásványok, drágakövek, magmás, üledékes és átalakult kőzetek (vas- és rézérc, bauxit, agyag, márvány) tulajdonságainak megfigyelése, mérése, vizsgálata; csoportosításuk.</p> <p>A talaj anyagainak és szerkezetének megismerése különböző talajtípusok vizsgálata, összehasonlítása során. A talajkeletkezési folyamat és a talaj tulajdonságainak összekapcsolása. A földtani képződmények védelmének megismerése környékbeli példákon közvetlen tapasztalatszerzéssel.</p> <p><i>A folyamatosan változó bolygó és környezet</i></p> <p>A földövek és méreteik, a kőzetöv és a kőzetlemezek felépítésének megismerése. A földtani és a természetföldrajzi kontinensfogalom összekapcsolása.</p> <p>Geológiai (belső) erők megnyilvánulásainak megértése a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával (hegyláncok felgyűrődése, gyűrődés; mélytengeri árkok és óceáni hátságok keletkezése; vulkánosság és földrengés; emelkedés és süllyedés, vetődés, rögösödés; magmás, átalakult kőzetek keletkezése).</p> <p>A földrajzi (külső) erők felismerése folyamatokban (aprózódás és mállás; lepusztulás és felhalmozódás, feltöltődés; üledékképződés, üledékes kőzetek keletkezése). A geológiai erők és a földrajzi erők harcának értelmezése.</p> <p>A kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatok megkülönböztetése. A szárazföldek és a tengerek mindenkori földgömbi helyzete természetföldrajzi és környezeti következményeinek felismerése a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példái alapján <i>Tájékozódás a földtörténeti időben</i></p> <p>Tájékozódás a geológiai mozgások, változások időskáláján egyes események időpontjának, folyamatok időtartamának elhelyezésével, idővonalzó készítésével.</p>	<p><i>Kémia:</i> Szerves és szervetlen anyag, keverék, szilárd anyag, egyes ásványok és kőzetek összetétele. Halmazállapotok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> élő anyag.</p> <p><i>Matematika:</i> Képzelti mozgató, szétvágások. Időegységek, időtartammérés, számok a számegegyesen.</p> <p>Fizika: úszás, sűrűség, erőhatások, szilárd testek fizikai változása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogal- mak	Kőzetöv; ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó anyag. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán, láva, földrengés. Szilárdhulladék-lerakó, földtani természetvédelem. Geológiai idő, földtörténeti időegységek.
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	ásvány, kőzet, érc; magmás, üledékes és átalakult kőzet; ősmaradvány; építőanyag, nyersanyag, energiahordozó anyag. Geológiai (belső) és földrajzi (külső) erő. Óceáni és kontinentális lemez, magma, vulkán

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A földrajzi övezetesség alapjai	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Időjárási elemek, jelenségek. A besugárzás és a felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, a felhő- és csapadékképződés jelenségek felismerése. Példák hozatala az időjárási elemek térbeli és időbeli változásaira, az éghajlat-módosító tényezők megnyilvánulására. A nedves és a száraz kontinentális éghajlat jellemzése, társadalmi-gazdasági hatásainak felismerése hazai példákon. A Föld gömb alakjának és az éghajlati övezetek kialakulásának összekapcsolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásaik, környezeti következményeik meglátása példákban). Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. Szociális nevelés a környezet és az életmód kapcsolatának felfedezésével. Családi életre nevelés a más kultúrákban jellemző családi életmódok bemutatásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Éghajlati alapismeretek</i></p> <p>Az éghajlati elemek, az éghajlatot alakító és módosító tényezők érvényesülésének felismerése, magyarázata; az éghajlat övezetességét kialakító tényezők értelmezése; éghajlati diagram olvasása.</p> <p><i>A forró övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i></p> <p>Esőerdővidék (a felszálló légáramlás következménye, jellemzői, erdőirtás és termőföld-erózió); szavannavidék (az évszakos esőzés következményei, legelőváltó gazdálkodás, az elsivatagosodás</p>		<p><i>Fizika:</i> fény, hullám, hőmérséklet, halmazállapot, csapadék.</p> <p><i>Matematika:</i> modellek és diagramok megértése,</p>

<p>folyamata); sivatag (a leszálló légáramlás uralma, jellemzői, napenergia-készlet).</p> <p><i>A mérsékelt övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok értelmezése</i> A mediterrán táj és a mediterrán gazdálkodás jellemzése; a természetföldrajzi jellemzők a földrészek belseje felé való változásának felismerése a valódi mérsékelt övben, a füves területek és a vegyes szántóföldi gazdálkodás összefüggéseinek bemutatása; a tajgavidék és az erdőgazdálkodás jellemzése.</p> <p><i>A hideg övezeti földrajzi-környezeti kapcsolatok feltárása</i> A megvilágítás évszakos különbsége következményének felismerése a szélsőséges természeti viszonyokban.</p> <p><i>A függőleges földrajzi övezetesség</i> A természetföldrajzi adottságok függőleges változásának és a hegység éghajlat- és vízváltó szerepének felismerése; a magashegységi táj jellemzése; a vízenergia-hasznosítás modellszerű értelmezése; helyes magatartás lavinaveszélykor.</p>	<p>adatleolvasás.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, életközösségek, biomok, ökológiai kapcsolatrendszerek.</p> <p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről, időjárás térképek, előrejelző rendszerek.</p>
--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat- és vízváltó hegység; vízjárás. Sivatai váztaaj, szürke erdei talaj. Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia.</p> <p>Tipikus táj (esőerdő-, szavanna- és tajgavidék, sivatag, mediterrán és magashegységi táj).</p> <p>Gazdálkodás (erdő-, vegyes szántóföldi és legelőváltó gazdálkodás).</p>
--------------------------------	--

Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	<p>Vízszintes és függőleges földrajzi övezetesség, földrajzi övezet és öv. Szélrendszer (passzát, nyugatias, sarki); éghajlat (egyenlítői, szavanna-, forró övezeti sivatagi, mediterrán, óceáni, tajga); éghajlat Elsivatagosodás, hóhatár, gleccser. Vízenergia, napenergia.</p>
---	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gazdasági alapismeretek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A gazdaság természeti feltételeinek, a gazdasági ágazatok tevékenységeinek felismerése példákban. A családi bevétel és kiadás példáinak ismerete.	
Tantárgyi fejlesztési célok	<p>Közgazdasági szemlélet alapozása az üzletekben vásárolható termékeket előállító gazdasági ágazatok tevékenysége közötti szoros kapcsolat és az egyes termékek árát befolyásoló sokféle tényező felismertetésével.</p> <p>A kreatív gondolkodás fejlesztése a piac működési alapelvének, a kereslet és a kínálat szerepének köznapi gyakorlati példákon keresztül történő megértése során.</p> <p>Gazdasági és pénzügyi nevelés, a felelős gazdálkodás megalapozása a családi gazdaság működésének helyzetgyakorlatokban való bemutatásával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A gazdaság értelmezése</i> A gazdasági ágazatok feladatának, szerepének megismerése egy</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári</i></p>

<p>ország életében; a szolgáltatás és a mindennapi élet kapcsolatának meglátása (lakóhelyen és a világhálón igénybe vehető szolgáltatások); az országok és a gazdasági fejlettség alapadatainak megismerése.</p> <p><i>Pénzügyi alapismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Egy termék árát befolyásoló tényezők (ráfordítások, kereslet, kínálat) és kapcsolatuk megértése. A pénz és szerepe, típusai, fizetési módok megismerése. – A piac működési alapelveinek, a kiadás-bevétel rendszer megértése egyszerű köznapi példákban. A kölcsön veszélyeinek felismerése. A takarékosodás és a megtakarítások lényege. – Nemzeti és közös valuták, árfolyam egyszerű értelmezése, a valutaváltás eljárásának megismerése helyzetgyakorlatokban. – Nemzetközi együttműködések: A nemzetközi együttműködések szükségességének felismerése különböző típusú szervezetek példáin (EU, ENSZ, WHO, UNESCO, WWF, regionális és civil szervezetek). 	<p><i>ismeretek:</i> a gazdasági ágak történelmi kialakulása; nemzetközi együttműködések.</p> <p><i>Matematika:</i> mennyiségek összehasonlítása, százalékszámítás, egyenes arányosság.</p> <p><i>Informatika:</i> adat- és ténygyűjtés az internetről.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Gazdasági ágazat és ág, gazdasági szerkezet. Kereskedelem, vám. Pénz, kiadás, bevétel, kölcsön, megtakarítás. Valuta, árfolyam.</p>

<p>Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Gazdasági ágazat és ág, Kereskedelem</p>
---	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Afrika és Amerika földrajza</p>	<p>Órakeret 14 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságainak és környezeti problémáinak összefüggései. A földrajzi övek és a tipikus tájak földrajzi jellemzési algoritmusának használata. A földrészek és az óceánok megnevezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Átfogó kép kialakítása Afrika és Amerika természetföldrajzi jellemzőiről a Föld fejlődéséről és a földrajzi övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával. Térszemlélet fejlesztése az ábrázolt térben való tájékozódással. A valós térbeli viszonyok megismertetése térkép alapján, a szemléleti térképolvasás képességének fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzői és a természeti adottságok, a történelmi események, a világban zajló gazdasági folyamatok elemzésével, illetve a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepének, a gazdasági fejlettség területi különbségeinek, okainak, társadalmi és környezeti következményeinek megláttatásával. Az országjellemzés algoritmusának alkalmaztatása. A környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdasági és</p>	

	<p>környezeti problémák világméretűvé válásának érzékeltetésével, az emberiség közös felelősségének megértetésével a környezet állapotában, valamint a hosszú távú természeti, környezeti folyamatok példákban való felismertetésével.</p> <p>Családi életre nevelés a más kultúrákban lévő életmódok megismertetésével.</p> <p>A kommunikációs képességek fejlesztése a szövegbeli speciális jelrendszerek működésének megfigyelésével, valamint különböző jellegű információs anyagokban való célszerű kereséssel, tabló-összeállítással és beszámoló-készítéssel (országcsoportok, országok bemutatása).</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Afrika természetföldrajza</i></p> <p>Afrika domborzatának és tájainak megismerése.</p> <p>Erőforrások: a földtani szerkezet és az övezetesség következményeinek, valamint az ásványkincs- és energiahordozó-készletek területi és gazdasági ellentmondásosságának értelmezése.</p> <p><i>Afrika társadalomföldrajza</i></p> <p>Emberfajták, népek és kultúrák találkozása. A népességrobbanás, a fiatal népesség és következményeinek összekapcsolása esetleírásokban (etnikai feszültségek, országok közötti és polgárháborúk).</p> <p>A trópusi mezőgazdaság változatos formái (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeinek feltárása.</p> <p>Száhel, az éhezés és a szegénység földje: a természeti, társadalmi, egészségügyi veszélyhelyzetek (pl. menekültek, járványok, túllegeltetés), ökológiai katasztrófa okozati megismerése, nemzetközi segítségnyújtás szükségességének felismerése.</p> <p>Egyiptom: az ősi kultúra és a globális világ ellentmondásainak megértése.</p> <p><i>Amerika természetföldrajza</i></p> <p>A földrész szerkezeti tagolódásának, a szerkezetfejlődési múlt gazdaságot és életmódot meghatározó szerepének megismerése.</p> <p>Észak-, dél- és közép-amerikai tájtípusok összehasonlító elemzése.</p> <p>A természetföldrajzi övezetesség, az É-D-i nyitottság és K-Ny-i zártság következményeinek, veszélyhelyzeteinek felismerése. Az aszimmetrikus vízgyűjtő terület következményeinek megismerése, a vízrendszer-hasznosítás modellezése.</p> <p><i>Amerika társadalomföldrajza</i></p> <p>A földrész népességföldrajzi tagolódásának megismerése; a népességkeveredésből fakadó társadalmi-gazdasági előnyök, hátrányok felismerése példákban.</p> <p>A népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a település-együttesek, az agglomerációs zóna kialakulási folyamatának értelmezése példákban.</p> <p>A farmgazdálkodás modellezése, a mezőgazdasági övezetesség átalakulásának értelmezése (pl. elmetérképezéssel).</p> <p>Az erőforrás-gazdálkodástól a tudásalapú társadalomig való fejlődési út értelmezése; a technológiai övezet jellemzése.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>A forró övezet élővilága. Városi ökoszisztéma.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Gyarmatosítás, ókori öntözéses kultúrák. Amerika meghódítása. Urbanizáció, technológiai fejlődés.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> lokális cselekvések és globális problémák.</p>

<i>Amerika országföldrajza</i>	
Eltérő szerepű országok (világgazdasági nagyhatalom, felzárkózó erők, banánköztársaságok) földrajzi összehasonlítása. Amerikai Egyesült Államok mint világgazdasági vezető hatalom; Brazília mint gyorsan fejlődő ország.	
Kulcsfogalmak/ fogal- mak	Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vízesés, időszakos folyó, artézi kút, tóvidék, sivatagtípus. Emberfajta, bennszülött. Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés, talajváltó, ültetvényes és oázisgazdálkodás, vándorló és istállózó állattartás, monokultúra, vadfoglalás, farmgazdaság. Egyoldalú gazdaság, banánköztársaság, gazdasági befolyás, bérmunka, világceg, tudásalapú társadalom, világgazdasági nagyhatalom. Tipikus táj (ültetvény, farm, rezervátum, menekülttábor, technológiai övezet, urbanizáció, városövek, városövezet, agglomerációs zóna).
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	Tagolatlan és tagolt partvidék; gyűrt- és röghegységrendszer, szárazföldi árokrendszer. Hurrikán, tornádó; vízesés, Túlnépesedés, éhségövezet, menekült, járvány, túllegeltetés, ökológiai katasztrófa. Gyűjtögetés

Topográfiai ismeretek	Afrikai- és Kanadai-ösföld, Atlasz, Andok, Appalache, Sziklás-hegység, Dél- és Kelet-afrikai- magasföld, Brazíl-felföld, Mexikói-fennsík, Amazonas- és Kongó-medence, Szahara, Szudán; Mississippi- és Paráná-alföld, Préri, Floridai- és Kaliforniai-félsziget; Száhel. Amerika részei. Vörös-tenger, Guineai- és Mexikói-öböl, Amazonas, Kongó, Mississippi, Nílus, Orinoco, Paráná; asszuáni Nagy-gát; Nagy-tavak, Panama-csatorna. Egyiptom, Amerikai Egyesült Államok, Brazília, Mexikó, Venezuela; Alexandria, Atlanta, Brazíliaváros, Chicago, Houston, Kairó, Los Angeles, New Orleans, New York, Rio de Janeiro, San Francisco, São Paulo, Szilícium-völgy, Washington.
------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ázsia földrajza	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A földrészek szerkezetfejlődési modelljének ismerete. Eligazodás a földtörténeti időben. A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságaival és környezeti problémáinak összefüggései. A sivatag, a tajgavidék, a magashegység, az agglomeráció és a technológiai park tipikus tájak jellemzői, az országok jellemzési algoritmusának használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Oksági gondolkodás fejlesztése Ázsia természetföldrajzi jellemzőinek okaival, társadalmi-gazdasági következményeivel és a világ gazdasági folyamataival való összefüggésekben történő feldolgozásával. A földrajzi tényezők életmód-meghatározó szerepének felismertetése. Prognosztikus szemlélet fejlesztése az ázsiai gazdasági fejlettség területi különbségeinek és okainak megláttatásával, a társadalmi és környezeti következményeik elképzeltetésével. Környezeti szemlélet fejlesztése a regionális társadalmi-gazdaság, környezeti problémák világméretűvé válásának példákban való érzékeltetésével, az egészséges környezet megőrzésében a társadalmi felelősségének bemutatásával. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a rövidebb időtartamú társadalmi és környezeti folyamatok példákban való felismertetésével. A szemléleti térképolvasás fejlesztése különböző tartalmú térképeken való önállóan tájékozódással, az információk közötti összefüggések indoklásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p style="text-align: center;"><i>Ázsia természetföldrajza</i></p> <p>A „legek” földrésze: óriástájak és szerkezeti egységek, változatos éghajlat és termőföldhiány, vízbőség és vízszegénység kontrasztjának, okainak megismerése. Természeti veszélyhelyzetek (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun) felismerése, a helyes magatartás megismerése.</p> <p>Belső-ázsiai sivatagok: kontinensbelseji zárt fekvés következményeinek megértése.</p> <p>Monszun vidék és terület: a kialakító okok összehasonlítása a forró és</p>		<p><i>Matematika:</i> ok-okozati gondolkodás, modellezés.</p> <p><i>Fizika:</i> légköri jelenségek fizikai törvényszerűségei, természeti katasztrófák.</p>

<p>a mérsékelt övezetben, jellemzésük, az öntözéses monszungazdálkodás modellezése. <i>Ázsia társadalomföldrajza</i> Népek és kultúrák jellemzőinek, népességkoncentrációk kialakulási okainak és következményeinek megismerése. Az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepének felismerése példákban. Területi fejlettségi különbségek felismerése. A világ új fejlődési és gazdasági pólusa, felgyorsult gazdasági növekedés, technológiaátvitel-folyamat értelmezése. <i>Ázsia regionális földrajza</i> Eltérő szerepkörű országcsoportok: olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak megismerése. India: a hagyományos zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásai. Japán: a termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység; a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom; a természeti katasztrófa-helyzetek földrajzi alapjai, életmódbeli és környezeti következményei. Kína: a világ meghatározó gazdasága; a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjai, életmódbeli és környezeti következményei.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori jelentős ázsiai kultúrák, napjaink gazdasági fejlődése; a gazdasági hatalomváltás. <i>Biológia-egészségtan:</i> biotechnológiai forradalom, életfeltételek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás. Népességrobbanás, világvallás, zarándokhely. Öntözéses gazdálkodás, zöld forradalom, technológiaátvitel, csúcstechnológia, informatikai társadalom.</p>
<p>Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Vulkáni szigetív. Kontinentalitás, szélsőségesen szárazföldi terület, monszunvidék és monszunterület; mérsékelt övezeti sivatagi, forró és mérsékelt övezeti monszun éghajlat, tájfun, cunami, talajpusztulás</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Eurázsia, Ázsia részei, Közel- és Távols-Kelet; Arab-félsziget, Fülöp- és Japán-szigetek, Indokínai-félsziget, Indonéz-szigetvilág, Dekkán- és Közép-szibériai-fennsík, Dél-kínai-hegyvidék, Himalája, Pamír, Csomolungma, Fuji, Góbi, Hindusztáni-, Kínai- és Nyugat-szibériai-alföld, Mezopotámia, Tajvan, Takla-Makán, Tibet, Tien-san, Urál; Fekete-, Japán- és Kaszpi-tenger, Perzsa-öböl, Aral- és Bajkál-tó, Boszporusz, Brahmaputra, Indus, Jangce, Gangesz, Mekong, Ob, Sárga, Urál-folyó, Tigris. Dél-Korea, India, Japán, Kína, Kuvait, Szaúd-Arábia, Thaiföld, Törökország; Hongkong, Kalkutta, Kanton, Mumbai, Peking, Sanghaj, Szingapúr, Szöul, Tokió, Újdelhi.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Ausztrália, a sarkvidékek és az óceánok földrajza</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények példái.</p>	

	Eligazodás a földtörténeti időben. A forró és a hideg övezet és öveik főbb természeti adottságainak, környezeti problémáinak ismerete. Az óceánok és a tengerek tulajdonságainak elkülönítése, a földrészek és az óceánok megnevezése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Átfogó kép alkotása Ausztrália és a sarkvidékek természetföldrajzi jellemzőiről, az okok és a jellemzők közötti összefüggések felismertetése a Föld fejlődéséről és az övezetességi rendszerről való tudás alkalmazásával.</p> <p>A környezetgazdálkodási szemlélet fejlesztése a tengeri erőforrások globális folyamatokban betöltött szerepének felismertetésével példákban, sérülékenységeinek és következményeinek megértésével. A modellszerű gondolkodás fejlesztése elméleti modellalkotással a térség problémáiról.</p> <p>Az információszerző stratégia fejlesztése a tengert ábrázoló térképeken való tájékozódással, információleolvasással.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Ausztrália, a kontinensnyi ország</i></p> <p>Elszigetelt fekvés, ellentmondásos természeti adottságok (sivatag és artézivíz-készlet, termékeny alföldek és hegyvidék) és következményeik ismerete.</p> <p><i>A sarkvidékek földrajza</i></p> <p>Az Északi- és a Déli-sarkvidék összehasonlító földrajzi jellemzése; az ózonréteg-elvékonyodás okainak és következményeinek átlátása; a sarkvidék mint speciális élettér értelmezése; az Antarktika szerepének, a kutatóállomások jelentőségének megismerése.</p> <p><i>A világtenger földrajza</i></p> <p>Az óceánok és tengerek földrajzi jellemzőinek, a tengeráramlások szerepének, a világtenger mint erőforrás (ásványkincsek, árapály-energia, halászat) és mint veszélyforrás (szökőár) megismerése; a veszélyeztető folyamatok (pl. vízszennyezés, túlhalászás) egyszerű értelmezése.</p> <p>Szigetvilág az óceánban (Óceánia), a speciális fekvés gazdasági, társadalmi és környezeti következményeinek (hajózás, idegenforgalom stb.) megismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagy földrajzi felfedezések; hajózás.</p> <p><i>Kémia:</i> ózon; sós víz és édes víz; vízszennyezés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életfeltételek, a hideg övezet és a tengerek élővilága.</p> <p><i>Fizika:</i> Felhajtóerő, hőszigetelés. A tengermozgások fizikai alapjai (hullámok vízfelületen).</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás; árapály-energia, túlhalászás, kutatóállomás. Óslakos, bevándorló.
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	Állandóan fagyos és tundraéghajlat, fahatár, belföldi jégtakaró, jéghegy, ózonréteg, korallzátony, jégsivatag. Világtenger; tengeráramlás
Topográfiai ismeretek	Ausztráliai-alföld, Nagy-Artézi-medence, Nagy-Vízválasztó-hegység, Nyugat-ausztráliai-ösföld, Új-Guinea, Grönland, Hawaii; Murray. Ausztrália, Új-Zéland; Melbourne, Perth, Sydney. Északi-sarkvidék, Déli-sarkvidék (Antarktisz).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Európa általános földrajza	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Szerkezetfejlődési folyamatok által létrehozott képződmények felismerése példákban. Eligazodás a földtörténeti időben. A földrajzi övezetesség rendszere, az övek főbb természeti adottságai, környezeti problémái. A szélrendszerek éghajlatot meghatározó szerepe. A földrészek és országcsoportok szerepe a világgazdaságban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az Európa-tudat megalapozása az integrációs folyamat céljainak megismertetésével, napjaink törekvéseinek érzékeltetésével.</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a távoli földrészekkel kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Az analízis képesség fejlesztése Európa természetföldrajzi adottságai és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyek feldolgozásával.</p> <p>A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése az európai kulturális sokszínűség földrajzi okainak és a népességkeveredés következményeinek elemzése során. A közös európai kultúra, főként földrajzi alapjainak ismerete és a megőrzésére irányuló igény kialakítása.</p> <p>Az információszerzési képesség fejlesztése adatok, egyszerű adatsorok, diagramok értelmezésével, elemzésével, a földrajzi övek jellemzési szempontjainak önálló használatával.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Európa általános természetföldrajzi képe</i> Szerkezetalakító folyamatok és a külső erők felszíni következményeinek, a domborzati adottságok következményeinek és a nagytájak mozaikjának megismerése.</p> <p>Európa változatos és szeszélyes éghajlatának, a nyitottság a többi természetföldrajzi tényezőre való hatásának megismerése. A természeti adottságok szerepének meglátása az európai társadalmi-gazdasági életben.</p> <p><i>Európa társadalomföldrajzi képe és folyamatai</i> Európa változó társadalmi erőforrásainak, az előregedő társadalom gazdasági következményeinek megismerése.</p> <p>Az európai erőter gyengülő világgazdasági szerepének felismerése, az új válságjelenségek (növekvő eladósodás, munkanélküliség) értelmezése; a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetének térképezése.</p> <p>Az Európai Unió földrajzi lényegének megértése; az országok és térségek változó szerepének felismerése az integrációs folyamatban.</p>		<p><i>Fizika:</i> erőhatások.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A természeti adottságok és a történelmi események kapcsolata. Európa mint évszázadokon át a Föld legfejlettebb és vezető térsége; az integráció története, intézményrendszere; infrastruktúra és fejlődés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életkor.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés. Időjárási front. Öregedő társadalom; indo-európai nyelvcsalád; soknemzetiségű ország;	

	uniós polgár, állampolgár; letelepedési engedély, munkavállalási engedély. Gazdasági és politikai integráció; euró-övezet, Schengeni övezet.
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	Kaledóniai-, variszkuszi- és alpi hegységképződés; eljegesedés.
Topográfiai ismeretek	Európa részei; Észak-atlanti-áramlás. Az Európai Unió tagállamai és fővárosuk; Strasbourg, Vatikán.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Észak- és Mediterrán-Európa földrajza	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A hideg mérsékelt és a meleg mérsékelt öv, a mediterrán táj és gazdálkodás jellemzőinek, a vándorló állattartás lényegének ismerete. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lényegkiemelő és összehasonlító képesség fejlesztése a két kontinensrész közös és egyedi földrajzi-környezeti vonásainak, azok okainak és következményeinek feltárásával. Gyakorlatorientált szemlélet fejlesztése az ismert világ folyamatos táguvá válása a fejlődésben máig érzékelhető hatásainak, valamint a természeti és gazdasági körülmények, hagyományok gondolkodásmódot, életmódot befolyásoló hatásának felismertetésével. Az információfeldolgozás képességének fejlesztése ismeretekről való leírás készítésével segédeszközök használatával, tanári irányítással. A szociális kompetencia fejlesztése az országcsoportok környezeti problémáinak irányított projektmódszerrel történő feldolgozásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A tenger, a tagolt partvidék szerepe az észak- és dél-európai népek életében</i></p> <p>A tengerparti fekvés elszigetelő és a világ más részeivel összekötő szerepének, az életmódra gyakorolt hatásának belátása.</p> <p><i>Észak-Európa földrajza:</i> az északi fekvés következményeinek megismerése; az eltérő jellegű természeti tájak, az adottságaikhoz igazodó munkamegosztás modellezése; országai jóléte, gazdagsága okainak, összetevőinek értelmezése.</p> <p><i>Mediterrán-Európa földrajza</i></p> <p>Dél-Európa természetföldrajzi jellemzése; a napfényövezet, a kikötőövezet és az üdülőövezet földrajzi-környezeti modelljének megalkotása.</p> <p>Az országok gazdasági életének, a szolgáltató ágazatok súlyának megismerése.</p> <p>A népességmozgások és a menekültáradat kialakulási okainak és következményeinek értelmezése Olaszország példáján. A környezetben lejátszódó események, folyamatok, helyzetek bemutatása helyzetgyakorlatokban.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Földrajzi fekvés szerepe a világ-gazdasági helyzetben; nagy földrajzi felfedezések; munkamegosztás. Gyarmatosítás következményei (gyarmattartók). Kultúrák ütközése.</p> <p><i>Informatika:</i> bemutató készítése.</p>

<i>A Balkán-térség</i>	
A térség természetföldrajzi jellemzése, a karsztvidékek modellezése; a kultúrák találkozási következményeinek felismerése példákban.	
Kulcsfogalmak/ fogal- mak	Fjord, moréna. Kikötőövezet, üdülőövezet, karsztvidék, tengeri bányászat, vízerőmű, földhőerőmű. Kereskedelmi flotta, bérfuvarozás, parasztgazdaság, földbérleti rendszer, mezőgazdasági szövetkezet, munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerővándorlás, időszakos idegenforgalom.
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	munkamegosztás, vendégmunkás, munkaerővándorlás, időszakos idegenforgalom. Kikötőövezet, üdülőövezet
Topográfiai ismer- etek	Adriai-, Balti- és Északi-tenger; Appenninek, Appennini-, Balkán-, Pireneusi (Ibériai)-, Skandináv-félsziget, Izland, Kréta, Szicília. Balti-ősföld, Balkán-, Dinári- és Skandináv-hegység, Pireneusok, Dalmácia, Etna, Finn-tóvidék, Vezúv; Pó. Norvégia; Bergen, Helsinki, Oslo, Várna, Velence, olasz ipari háromszög.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlanti-Európa földrajza	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>Áttekintő kép Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek ismerete. A valódi mérsékelt öv természetföldrajzi jellemzői, az óceáni éghajlat. A tenger szerepe a társadalom életében. Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A kritikai gondolkodás fejlesztése az öregedő társadalom, a túltermelés és a társadalom nagymérvű környezetátalakító tevékenysége következményeinek feltárásával (mentális térképkészítés). A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a termelés más kontinensekre való áthelyezése következtében kialakuló válsághelyzet és az új fejlődési pályák választása konfliktusának elemzésével.</p> <p>A környezeti szemlélet alakítása a környezeti állapot javítására tett kezdeményezések bemutatásával, a regionális és a globális szemlélet összekapcsolása.</p> <p>Földrajzi-környezeti tartalmú, különböző céloknak megfelelő, másodlagos információhordozók kiválasztása tanári irányítással.</p> <p>A térbeli intelligencia fejlesztése az országok népességi, gazdálkodási adatai egymáshoz való viszonyának, nagyságrendjének érzékeltetésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Atlanti-Európa földrajzi jellemzői és problémái</i></p> <p>A nyugati fekvés földrajzi következményeinek felismerése, Nyugat-Európa természetföldrajzi jellemzése.</p> <p>A fosszilis energiahordozó és ásványi nyersanyag-készletek fogyása következményeinek felismerése. Bányavidékek és ipari körzetek átalakulási folyamatának és a gazdasági szerkezet modernizációjának értelmezése. A szélenergia-hasznosítás; a környezet savanyodása, a vízszennyeződés okozati és prognosztikus értelmezése.</p> <p><i>Nyugat-Európa meghatározó országai</i></p> <p>Regionális földrajzi sajátosságaik megismerése összehasonlító elemzéssel.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>gyarmatosítók, ipari forradalom, technológiai váltás.</p> <p><i>Matematika:</i> kritikai gondolkodás, nagyságrendi viszonyítás.</p>

<p>Egyesült Királyság (a gyarmattartó szigetország, a világ műhelye és a profilt váltó iparvidékek). Franciaország (az élelmiszertermelés és a könnyűipar hagyományainak, a modern ipar kialakulásának földrajzi összefüggései).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Multikulturalizmus. Bányavidék, átalakuló ipari körzet, szélpark, savas ülepedés és eső, a környezet savanyodása.</p>
<p>Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Multikulturalizmus. Bányavidék</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Brit-szigetek, Francia-középhegység, Londoni- és Párizsi-medence, Mont Blanc, Pennine; La Manche, Rhône, Szajna, Temze. Anglia; Birmingham, Glasgow, Lyon, Manchester, Marseille; Középanyangliai-iparvidék.</p>

8. Osztály Földrajz

Az éves kötelező óraszám 32óra + 4 óra helyi prioritásoknak megfelelő órakeret.

A szabadon felhasználható órák a tanulók továbbhaladási üteméhez alkalmazkodva, gyakorló, ismétlő, rendszerező órák beiktatására fordítandók.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kelet- és Közép-Európa földrajza	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>Áttekintő kép Európa és Ázsia északi része természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségek, környezeti veszélyhelyzetek.</p> <p>A hideg és a valódi mérsékelt öv földrajzi jellemzőinek, a kontinentalitás térbeli változásának ismerete. A mérsékelt szárazföldi és a szárazföldi terület természetföldrajzi jellemzői, a hegyvidéki függőleges övezetesség és hatásuk az életmódra. Magashegység, tajgavidék, bányavidék, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet mint tipikus tájak, tájjellemzési algoritmus.</p> <p>Az Európai Unió országai és fővárosuk megnevezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a nyersanyagban való gazdagság, szegénység és a függőség, valamint a történelmi, politikai változások és a társadalmi-gazdasági hatások felismertetésével.</p> <p>A tájfejlődés társadalmi összetevőinek, illetve a térbeli kölcsönhatások és érdekek érvényesülésének felismertetése (a különböző adottságú tájak átalakítása kultúrtájakká).</p> <p>A közép-európai regionális tudat megalapozása hazánk közvetlen környezetének európai összefüggésben való megismertetésével, a közép-európai országok és hazánk kapcsolatának értelmezésével.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kelet-Európa, kapocs Ázsia és Európa között</i></p> <p>A kontinensbelseji fekvés és a hatalmas kiterjedés természet- és társadalom-földrajzi következményeinek felismerése (összehasonlító tematikus térkép-olvasás). A termelési kapcsolatrendszerek (ásványi nyersanyag-, energiahordozó-kitermelés és feldolgozóipari ágazatok; energiagazdaság, erdőgazdálkodás és fafeldolgozás; eltérő célú mezőgazdasági termelés) megértése.</p> <p><i>Oroszország</i></p> <p>Az európai és ázsiai erőközpont sokszínű természeti és társadalmi alapjai, nagy területi fejlettségkülönbségek.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Technológiai kapcsolatok.</p> <p>Szocialista világrend, hidegháború, Szovjetunió. Osztrák-Magyar Monarchia,</p>

<p><i>A hegyvidéki Közép-Európa:</i> a közép-európai magashegyvidék természetföldrajzi jellemzői társadalmi életet befolyásoló hatásának bizonyítása; a tej- és az erdőgazdaság, az idegenforgalom meghatározó szerepének igazolása.</p> <p><i>A medencei Közép-Európa</i></p> <p>A gazdasági-társadalmi élet eltérő jellegű feltételeinek feltárása a Közép-európai-sík- és rögvidék feltöltött alföldjein, dombvidékein, középhegységi tipikus tájain.</p> <p>A közép-európai országok összefonódó gazdasági múltjának és jelenének értelmezése. A vegyipari és a gépipari kapcsolatrendszerek felismerése.</p> <p>Lengyelország és Csehország összehasonlító komplex földrajzi jellemzése.</p> <p>Németország földrajza, az európai gazdaság motorjának elemzése (esetelemzés, mentális térképkészítés).</p>	<p>világháború.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> életközösségek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogal- mak</p>	<p>Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom, tervgazdálkodás, gazdasági körzet, nagyüzemi gazdálkodás, családi mezőgazdálkodás, energiagazdaság, hegyi turizmus.</p>
<p>Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Természetátalakítás, kultúrtáj. Katonai és politikai nagyhatalom</p>
<p>Topográfiai ismere- tek</p>	<p>Alpok, Kaukázus, Lengyel- és Német-középhegység, Szudéták, Cseh-medence, Kelet-európai-síkság, Német–Lengyel-alföld, Kaszpi-mélyföld; Ruhr-vidék, Szilézia; Boden-tó, Dnyeper, Don, Duna–Majna–Rajna vízi út, Visztula, Volga. Oroszország, Svájc; Brno, Frankfurt, Gdańsk, Hamburg, Katowice, Köln, Krakkó, Moszkva, München, Plzeň, Stuttgart, Szentpétervár, Volgograd.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A Kárpát-medencevidék földrajza</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
---	---	----------------------------------

<p>Előzetes tudás</p>	<p>A földszerkezetet alakító folyamatok. Éghajlatot alakító és módosító tényezők, a vízhálózat. Áttekintő kép Európa és benne Közép-Európa természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről, környezeti veszélyhelyzetekről. A magas- és a középhegyvidék, a dombvidék és a feltöltött síkság tipikus tája. A közép-európai és a magyarországi nagytájak ismerete.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az oksági gondolkodás fejlesztése a medencejelleg közvetlen és közvetett földrajzi következményeinek, az ember életmódját meghatározó feltételeknek az összekapcsolásával, illetve prognosztizálással. A kritikai és a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése stratégiai tervezéssel társadalmi, környezetvédelmi témájú feladatmegoldásban tanári útmutatással. Időszemlélet fejlesztése különböző léptékű földtani, földrajzi, környezeti folyamatok elemzésével (a Kárpát-medencevidék kialakulása, az ember környezet-átalakító tevékenysége). A szociális kompetencia fejlesztése a medencevidék népeinek, országainak együttműködésében rejlő lehetőségek, az együttműködés szubjektív korlátainak felismertetésével. A digitális kompetencia fejlesztése digitális prezentációs kiselőadás készítésével.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p style="text-align: center;"><i>A Kárpát-medencevidék természetföldrajzi egysége</i> A Kárpát-medence szerkezetének, domborzatának összekapcsolása a földtani fejlődési folyamatokkal; a medencejelleg modellezése. A medencejelleg következményeinek bizonyítása az éghajlatban, a vízrajzban és vízkészletekben, a környezeti állapotban. A medencevidék nagytájainak földrajzi jellegzetességei, az azokból adódó környezeti különbségek, veszélyhelyzetek értelmezése. <i>A Kárpát-medencevidék társadalom-földrajzi egysége</i> A medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájatalakításnak és</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Fizika:</i> fizikai folyamatok a földkéregben. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tájjal, szülőfölddel kapcsolatos irodalmi művek.</p>

	<p>következményeinek az ok-okozati rendszerű megismerése, prognosztizálása.</p> <p>A Kárpát-medencei népesség összetételének értelmezése, a Magyarország határán túli néprajzi tájegységek és földrajzi alapú népszokásaik megismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyar Királyság, magyar kultúra.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> nép, nemzet, nemzetiség, etnikum.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés; földhőenergia, biomassza. Vásárvonal, vásárváros, hídváros. Magyarság, nemzetiség, nemzeti kisebbség, etnikum, néprajzi csoport, néprajzi táj, nyelvsziget; székely, csángó.</p>	
<p>Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén</p>	<p>Földtani alapszerkezet, medencejelleg, szeszélyes időjárás és vízjárás, aszályveszély, árvízveszély, vízrendezés, vízkészlet, földcsuszamlás, kultúrpuszta, szikesedés</p>	
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Kárpát-medencevidék, Kárpátok; Erdélyi-hegyvidék, Erdélyi-medence; Király-hágó, Vereckei-hágó. Délvidék, Erdély, Felvidék, Kárpátalja, Székelyföld, Órvidék, Partium.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>A hazánkkal szomszédos országok földrajza</p>	<p>Órakeret 6 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Áttekintő kép Közép-Európa és benne a Kárpát-medence, Kelet-Európa és a Balkán térség természetföldrajzi adottságairól és az azokból következő társadalmi-gazdasági lehetőségekről. A magas- és középhegyvidék és a feltöltött síkság tipikus tájainak, a kárpát-medencei nagytájak ismerete. A magyarság kárpát-medencei múltjának, jelen helyzetének ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A nemzeti öntudat fejlesztése a szomszéd országok hazánkkal való múltbeli és jelenlegi kapcsolatának tudatosításával, a magyarsághoz kapcsolódó országrészeik földrajzi-környezeti jellemzőinek megismertetésével.</p> <p>Oksági gondolkodás fejlesztése az országok földrajzi jellemzőinek rendszerezésével (összehasonlító táblázat, mérlegelés, logikai sorok, idő- és térsorok, folyamatvázlatok, sémák stb.).</p> <p>A kritikai gondolkodás fejlesztése tényelemzéssel (országok földrajzi-környezeti jellemzői).</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése az előzetes (a Közép-Európával kapcsolatos) tudás előhívásával és alkotó felhasználásával.</p> <p>Médiatudatosságra nevelés és a digitális kompetencia fejlesztése internetalapú szolgáltatások célirányos használatával (pl. tények, adatok, képek, idegenforgalmi ajánlatok keresése).</p> <p>A kommunikatív és a művészi kifejezőképesség fejlesztése országbemutató során (tanulói kreatív módszerek).</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>A Kárpát-medence magashegységi keretének országai</i> Az alpi és a kárpáti országok természet- és társadalom-földrajzi jellemzőinek összehasonlítása; történelmondás hazai és külföldi utazások átélt élményeiről.</p> <p>Ausztria mint a legfejlettebb gazdaságú alpi szomszéd földrajzi jellemzése. Magyar szórványok, Örvidek; a hazánkkal való társadalmi-gazdasági kapcsolatok.</p> <p>Szlovénia mint a legfejlettebb délszláv térség és Szlovákia mint a fiatal kárpáti ország (a Felvidék) földrajzi jellemzőinek megismerése és bemutatása.</p> <p><i>A keleti termékeny vidékek országai</i> Románia gazdag természeti erőforrásokra épülő útkereső gazdaságának bemutatása; Erdély és Partium földrajzi jellemzése. Ukrajna mint Kelet-Európa potenciális éleltára, energiaszolgáltatója földrajzi-környezeti kapcsolatrendszerének feltárása; Kárpátalja földrajzi jellemzése.</p> <p><i>A déli hegyvidékek országai</i> Horvátország és Szerbia: hasonló nyelv, eltérő vallás és kultúra (országok összehasonlító természet- és társadalom-földrajzi jellemzése); a Vajdaság, Délvidék magyarlakta termékeny tájának földrajzi jellemzése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Trianoni szerződés és következményei. Szovjetunió. Jugoszlávia, délszláv háború.</p>
<p>Topográfiai ismeretek</p>	<p>Bécsi-medence, Duna-delta, Grazi-medence, Isztria, Magas-Tátra, Hargita; Maros, Olt, Vág. Horvátország, Szerbia, Ukrajna; Vajdaság; Arad, Belgrád, Brassó, Fiume, Graz, Kassa, Kijev, Kolozsvár, Marosvásárhely, Munkács, Nagyvárad, Salzburg, Újvidék, Ungvár, Temesvár, Zágráb.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarország természeti és kulturális értékei	Órakeret 5 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A Kárpát-medence természet- és társadalomföldrajzi jellemzői, nagytájai. Magyarország nagytájai és egyes középtájai, megyéi, néhány városa. A hegységek és a felszín alatti vizek típusai. A középhegység, a karsztvidék és a feltöltött alföld tipikus táj.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A térszemlélet fejlesztése Magyarország földjének a Kárpát-medencevidék egészében való földrajzi értelmezésével.</p> <p>Az oksági gondolkodás fejlesztése az országrészek, tájak földrajzi jellemzőinek összevetésével (az összehasonlító földrajzi elemzés módszerével, a jellemzők okainak és következményeinek összekapcsolásával).</p> <p>A szülőföld és a haza szeretetének megalapozása a mikrokörnyezet megismerésétől induló, egyre bővülő tudásszerzéssel; a haza- és a nemzettudat formálása.</p> <p>Környezettudatosságra nevelés a természet-, környezet- és értékvédelem alapvető céljainak, közös és sajátos feladatainak megismertetésével, illetve információgyűjtéssel, és az azokkal kapcsolatos személyes és</p>	

	közösségi cselekvési lehetőségek felismertetésével.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>A magyarországi nagytájak</i></p> <p>A medencei fekvés nagytájanként eltérő következményeinek értelmezése; az alföldi, a dombvidéki és a középhegységi nagytájak természet- és társadalom-földrajzi jellemzése, a természeti adottságok felhasználásának értelmezése és a táj átalakításának modellezése.</p> <p><i>A magyar nemzeti kultúra:</i> a magyarországi néprajzi csoportok és földrajzi alapú hagyományaik értelmezése; a magyar földrajzi felfedezők, utazók és tudósok kiemelkedő teljesítményeinek bemutatása tanulói kutatómunka alapján.</p> <p><i>Természeti, kulturális és történelmi értékvédelem, eredetvédelem</i></p> <p>A védettség különböző fokozatainak és jellegének összehasonlítása helyek, objektumok példáin; a védelem lényegének megértése, a védett helyeken engedélyezett tevékenységek megismerése; kulturális hungarikumok megismerése projektmunkában.</p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> nemzeti kultúra, néprajzi csoport, népszokások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveges információgyűjtés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> ökológia és természetvédelem.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hordalékkúpsíkság, löszvidék, árterület, szikes puszták, dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék, történelmi emlékhely, a törvény erejénél fogva védett terület és érték, bioszféra-rezervátum, Ramsari terület, termék-eredetvédelem.	
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	dombvidék, hegységközi medence, romhegység, tanúhegy, karsztosodás. Világörökségi védettség, nemzeti park, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület, természeti emlék	
Topográfiai ismeretek	Aggteleki-karszt, Badacsony, Balaton-felvidék, Baradla, Bükk-fennsík, Budai-, Kőszegi-, Soproni-, Tokaj-Eperjesi- (Zempléni-), Villányi-hegység, Cserhát, Gerecse, Pilis, Vértes, Baranyai-, Somogyi- és Tolnai-dombság, Bodrogek, Dráva menti és Pesti-síkság, Győri-, Marcal- és Tapolcai-medence, Hajdúság, Hegyalja, Jászság, Órség; Szigetköz, Mohácsi- és Szentendrei-sziget, Tihanyi-félsziget; Hévízi-tó, Ipoly, Kis-Balaton, Sajó, Sió, Tisza-tó, Zagyva, Zala. A magyarországi világörökség helyszínei és nemzeti parkok.	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	Magyarország társadalomföldrajza	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	A Kárpát-medence társadalomföldrajzi jellemzői. Magyarország megyéi, néhány városa. A gazdasági ágazatok szerepe az országok életében és kapcsolataik különböző példái.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Reális tudáson alapuló nemzettudat kialakítása a magyar gazdaság világgazdaságban és az európai gazdasági erőterben változó helyzetének értelmezésével.</p> <p>Gazdasági nevelés a gazdasági ágazatok jellegzetességeinek, értékeinek, gondjainak problémaközpontú megközelítésével, gondolatvázlatok készítésével és stratégiai tervezéssel.</p> <p>A kreativitás, a kezdeményező- és vállalkozóképesség szerepének felismerése a társadalmi-gazdasági fejlődésben regionális és hazai példákon.</p> <p>A földrajzi környezetben, a köznapi életben való eligazodás és a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Állampolgárságra nevelés a hírek földrajzi-környezeti tartalmú információinak értelmezésével, nézetek megfogalmazásával, kifejtésével.</p> <p>A tanulni tudás képességének fejlesztése kooperatív módszerekkel, hálózatos tanulással.</p> <p>A gyakorlati életre nevelés az internetalapú szolgáltatások (pl. adattárak, menetrendek, idegenforgalmi ajánlatok) használatával, a szerzett ismeretek másokkal való digitális megosztásával, valamint a tudatos vásárlói magatartás jellemzőinek bemutatásával.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p style="text-align: center;"><i>Népesség és településhálózat</i></p> <p>A népességfogyás értelmezése; a népességszám-csökkenés és a társadalom öregedése okainak, következményeinek feltárása; népességszerkezet megismerése.</p> <p>A településfajták, a településhálózat átalakulásának értelmezése; lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet, gazdasági, szociális eltérések).</p> <p>A régiók és Budapest földrajzi jellemzése, változó súlyuk okainak elemzése; a falusias térségek válsághelyzetének, felzárkózásuk lehetőségeinek megismerése.</p> <p style="text-align: center;"><i>Magyarország gazdasági szerkezete</i></p> <p>Magyarország gazdasági szerkezetének elemzése; a fejlettség és az életmód kapcsolata, a regionális különbségek megismerése.</p> <p>A fogyasztási szokások változásának belátása, okaik feltárása és következményeik megvitatása.</p> <p style="text-align: center;">A magyar gazdaság főbb működési területei.</p> <p>Az átmenő forgalom jellemzői és infrastruktúrája; a térben és szerkezetében változó külgazdasági kapcsolatok.</p> <p>Az idegenforgalom szerepe a gazdaságban, elérő jellegű körzetei (okozati és prognosztikus bemutatás).</p> <p>Hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek; a hagyományok földrajzi alapjai.</p> <p>A magyar mezőgazdaság helye a globális gazdaságban, európai integrációban.</p> <p>A húzóágazatok (autóipar, gyógyszeripar, kommunikációs ágazat) szerepe, jövőbeli lehetőségei.</p> <p>A tudásipar feltételei és jellemzése; az ipari és infoparkok szerepe.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Népesedési ciklus, infrastruktúrafejlődés a történelmi Magyarországon. Kommunikációs és technológiai fejlődés.</p> <p><i>Matematika:</i> Modellek megértése. Adatok jegyzése, ábrázolása.</p> <p><i>Informatika:</i> internetalapú szolgáltatások használata.</p>

Kulcsfogalmak/ fogal- mak	Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, termelői támogatási rendszer, kistermelő, vállalkozás, fogyasztói kosár, idegenforgalmi körzet, gyógyturizmus, bor- és gasztronómiai turizmus, falusi turizmus, szolgáltatáskereskedelem, tudásipar, infopark.
Továbbhaladás Feltételei a 7. osztály év végén	Fogyó társadalom, településhálózat, régió, eurorégió, tranzitország, menekültstátusz, vállalkozás
Topográfiai ismer- etek	Magyarország megyei jogú városai. Balatonfüred, Gyöngyös, Gyula, Hajdúszoboszló, Hatvan, Hévíz, Kalocsa, Keszthely, Komárom, Kőszeg, Mohács, Paks, Röszeke, Siófok, Százhalombatta, Szentendre, Szentgotthárd, Tihany, Tiszaújváros, Visegrád, Visonta, Záhony.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanulók átfogó és reális képzetekkel rendelkezzenek a Föld egészéről és annak kisebb-nagyobb egységeiről (a földrészekről és a világtengerről, a kontinensek karakteres nagytájairól és tipikus tájairól, valamint a világgazdaságban kiemelkedő jelentőségű országcsoporthajóiról, országairól). Legyen átfogó ismeretük földrészünk, azon belül a meghatározó és a hazánkkal szomszédos országok természet- és társadalomföldrajzi sajátosságairól, lássak azok térbeli és történelmi összefüggéseit, érzékeljék a földrajzi tényezők életmódot meghatározó szerepét. Birtokoljanak reális ismereteket a Kárpát-medencében fekvő hazánk földrajzi jellemzőiről, erőforrásairól és az ország gazdasági lehetőségeiről az Európai Unió keretében. Legyenek tisztában az Európai Unió meghatározó szerepével, jelentőségével.</p> <p>Ismerjék fel a földrajzi övezetesség kialakulásában megnyilvánuló összefüggéseket és törvényszerűségeket. Legyenek képesek alapvető összefüggések, tendenciák felismerésére és megfogalmazására az egyes földrészekre vagy országcsoporthajókra, tájakra jellemző természeti jelenségekkel, társadalmi-gazdasági folyamatokkal kapcsolatban, ismerjék fel az egyes országok, országcsoporthajók helyét a világ társadalmi-gazdasági folyamataiban. Érzékeljék az egyes térségek, országok társadalmi-gazdasági adottságai jelentőségének időbeli változásait. Ismerjék fel a globalizáció érvényesülését regionális példákban. Ismerjék hazánk társadalmi-gazdasági fejlődésének jellemzőit összefüggésben a természeti erőforrásokkal. Értsék, hogy a hazai gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok világméretű vagy regionális folyamatokkal függenek össze.</p> <p>Tudják példákkal bizonyítani a társadalmi-gazdasági folyamatok környezetkárosító hatását, a lokális problémák globális következmények elvének érvényesülését. Legyenek tisztában a Földet fenyegető veszélyekkel, értsék a fenntarthatóság lényegét példák alapján, ismerjék fel, hogy a Föld sorsa a saját magatartásukon is múlik.</p> <p>Rendelkezzenek a tanulók valós képzetekkel a környezeti elemek méreteiről, a számszerűen kifejezhető adatok és az időbeli változások nagyságrendjéről. Tudjanak nagy vonalakban tájékozódni a földtörténeti időben. Legyenek képesek természet-, illetve társadalom- és</p>
---	---

	<p>gazdaságföldrajzi megfigyelések végzésére, a különböző nyomtatott és elektronikus információhordozókból földrajzi tartalmú információk gyűjtésére, összegzésére, a lényeges elemek kiemelésére. Ezek során alkalmazzák digitális ismereteiket. Legyenek képesek megadott szempontok alapján bemutatni földrajzi öveget, földrészeket, országokat és tipikus tájakat.</p> <p>Legyenek képesek a tanulók a térképet információforrásként használni, szerezzék meg a logikai térképolvasás képességét. A topográfiai ismereteikhez tudjanak földrajzi-környezeti tartalmakat kapcsolni. Topográfiai tudásuk alapján a tanulók biztonságosan tájékozódjanak a köznapi életben a földrajzi térben, illetve a térképeken, és alkalmazzák topográfiai tudásukat más tantárgyak tanulása során is.</p> <p>Legyenek képesek a társakkal való együttműködésre. Alakuljon ki bennük az igény arra, hogy későbbi életük folyamán önállóan tovább gyarapítsák földrajzi ismereteiket.</p>
--	---

KÉMIA

B változat

7. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

8. évfolyam 64 óra +7 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

7–8. évfolyam

A kémia tárgyat képező makroszkópikus anyagi tulajdonságok és folyamatok okainak megértéséhez már a kémiai tanulmányok legelején szükség van a részecskeszemlélet kialakítására. A fizikai és kémiai változások legegyszerűbb értelmezése a Dalton-féle atommodell alapján történik, amely megengedi az atomokból kialakuló molekulák kézzel is megfogható modellekkel és kémiai jelrendszerrel (vegyjelekkel és képletekkel) való szimbolizálását, valamint a legegyszerűbb kémiai reakciók modellekkel való „eljátszását”, illetve szóegyenletekkel és képletekkel való leírását is. A mennyiségi viszonyok tárgyalása ezen a ponton csak olyan szinten történik, hogy a reakcióegyenlet két oldalán az egyes atomok számának meg kell egyezniük. A gyakorlati szempontból legfontosabbnak ítélt folyamatok itt a fizikai és kémiai változások, és ezeken belül a hőtermelő és hőelnyelő folyamatok kategóriába sorolhatók. Ez a modell megengedi a kémiailag tiszta anyagok és a keverékek megkülönböztetését, valamint a keverékek kémiailag tiszta anyagokra való szétválasztási módszereinek és ezek gyakorlati jelentőségének tárgyalását. A keverékek (elegyek, oldatok) összetételének megadása a tömeg- és térfogatszázalék felhasználásával történik.

Az anyagszerkezeti ismeretek a továbbiakban a Bohr-féle atommodellre, illetve a Lewis-féle oktetszabályra építve fejleszthetők tovább. Ezek már megengedik a periódusos rendszer (egyszerűsített) elektronszerkezeti alapon való értelmezését. Ebből kiindulva az egyszerű ionok elektronleadással, illetve -felvétellel való képződése is magyarázható. A molekulák kialakulása egyszeres és többszörös kovalens kötésekkel mutatható be. A 7–8. évfolyamon a kötés- és a molekulapolaritás fogalma nincs bevezetve, csak a „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv szerint a „vízoldékony”, „zsíroldékony” és „kettős oldékonyságú” anyagok különböztetendők meg. A fémek jellegzetes tulajdonságai az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjaival értelmezhetők.

Abból a célból, hogy a rendezett kémiai egyenletek alapján egyszerű sztöchiometriai számításokat tudjanak végezni, a tanulóknak a 7–8. évfolyamon meg kell ismerkedniük az anyagmennyiség fogalmával is. Ennek bevezetése megerősíti a részecskeszemléletet, amennyiben megtanulják, hogy a kémiai reakciók során a részecskék száma (és nem a tömege) a meghatározó. Szemléletes hasonlatokkal rá kell vezetni a diákokat arra, hogy e részecskék tömege általában olyan kicsi, hogy hagyományos mérlegeken csak nagyon nagy számú részecske együttes tömege mérhető. Az egyes kémiai reakciók megismerésekor pedig az egymással maradéktalanul reakcióba lépő, vagy bizonyos mennyiségű termék előállításához szükséges anyagmennyiségek kiszámítását is gyakorolják.

A redoxireakciók tárgyalása ezeken az évfolyamokon az égés jelenségéből indul ki, s az oxidáció és a redukció értelmezése is csak oxigénátmenettel történik. A redukció legfontosabb példáit az oxidokból kiinduló fémkohászat alapegyenletei nyújtják. A savak és bázisok jellemzésére és a sav-bázis reakciók magyarázatára a 7–8. évfolyamon a disszociáció

(Arrhenius-féle) elmélete szolgál. Ennek során kiemelt szerepet kapnak a gyakorlatban is fontos információk: a savak vizes oldatai savas kémhatásúak, a bázisok vizes oldatai lúgos kémhatásúak, a kémhatás indikátorokkal vizsgálható és a pH-skála segítségével számszerűsíthető; a savak és lúgok vizes oldatai maró hatásúak, a savak és bázisok vizes oldatai só és víz keletkezése mellett közömbösítési reakcióban reagálnak egymással. A megismert kémiai anyagok és reakciók áttekintését rövid, rendszerező jellegű csoportosítás segíti.

A szerves kémiai ismeretek tárgyalása és a szerves vegyületek néhány csoportjának bevezetése ezen a szinten csak a hétköznapi világban való eligazodást szolgálja. A természeti és az ember által alakított környezet gyakorlati szempontból fontos anyagainak és folyamatainak megismerése az előfordulásuk és a mindennapi életünkben betöltött szerepük alapján csoportosítva történik. A környezetkémiai témák közül már ebben az életkorban szükséges a fontosabb szennyezőanyagok és eredetük ismerete.

A táblázatokban a fejlesztési követelmények alatt „M” betűvel vannak jelölve a módszertani és egyéb, a tananyag feldolgozására vonatkozó ajánlások, ötletek, tanácsok (a teljesség igénye nélkül és nem kötelező jelleggel). Az ismeretek elmélyítését és a mindennapi élettel való összekötését a táblázatban szereplő jelenségek, problémák és alkalmazások tárgyalásán túl a sok tanári és tanulókiérletnek, önálló és csoportos információfeldolgozásnak kell szolgálnia. A konkrét oktatási, szemléltetési és értékelési módszerek megválasztásakor feltétlenül preferálni kell a nagy tanulói aktivitást megengedőket (egyéni, pár- és csoportmunkák, tanulókiérletek, projektmunkák, prezentációk, versenyek). Meg kell követelni, hogy minden tevékenységről készüljön jegyzet, jegyzőkönyv, diasor, poszter, online összefoglaló vagy bármilyen egyéb termék, amely a legfontosabb információk megőrzésére és felidézésére alkalmas.

A jelen kerettanterv a 7–8. évfolyamra előírt 108 kémiaóra mintegy 90%-ának megfelelő (azaz 97 óranyi) tananyagot jelöl ki, míg 11 kémiaóra tananyaga szabadon tervezhető.

7. évf. 32 óra 8. évf. 64 óra

Tematikai egység	A kémia tárgya, kémiai kísérletek		Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Térfogat és térfogatmérés. Halmazállapotok, anyagi változások, hőmérsékletmérés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudománytörténeti szemlélet kialakítása. A kémia tárgyának, alapvető módszereinek és szerepének megértése. A kémia kikerülhetetlenségének bemutatása a mai világban. A kémiai kísérletezés bemutatása, megszerettetése, a kísérletek tervezése, a tapasztalatok lejegyzése, értékelése. A biztonságos laboratóriumi eszköz- és vegyszerhasználat alapjainak kialakítása. A veszélyességi jelek felismerésének és a balesetvédelem szabályai alkalmazásának készség szintű elsajátítása.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok	
A kémia tárgya és jelentősége A kémia tárgya és jelentősége az ókortól a mai társadalomig. A kémia szerepe a mindennapi életünkben. A kémia felosztása,	A kémia tárgyának és a kémia kísérletes jellegének ismerete, a kísérletezés szabályainak megértése. Egyszerű kísérletek szabályos és biztonságos	<i>Biológia-egészségtan:</i> ízlelés, szaglás, tapintás, látás. <i>Fizika:</i> a fehér fény	

<p>főbb területei.</p> <p>Kémiai kísérletek A kísérletek célja, tervezése, rögzítése, tapasztalatok és következtetések. A kísérletezés közben betartandó szabályok. Azonnali tennivalók baleset esetén.</p> <p>Laboratóriumi eszközök, vegyszerek Alapvető laboratóriumi eszközök. Szilárd, folyadék- és gázhalmazállapotú vegyszerek tárolása. Vegyszerek veszélyességének jelölése.</p>	<p>végrehajtása.</p> <p>M: Információk a vegy- és a gyógyszeriparról, tudományos kutatómunkáról.</p> <p>Baleseti szituációs játékok. Kísérletek rögzítése a füzetben. Vegyszerek tulajdonságainak megfigyelése, érzékszervek szerepe: szín, szag (kézlegyezéssel), pl. szalmiákszesz, oldószer, kristályos anyagok. Jelölések felismerése a csomagolásokon, szállítóeszközökön. A laboratóriumi eszközök kipróbálása egyszerű feladatokkal, pl. térfogatmérés főzőpohárral, mérőhengerrel, indikátoros híg lúgoldat híg savval, majd lúggal való elegyítése a színváltozás bemutatására. Laboratóriumi eszközök csoportosítása a környezettel való anyagátmenet szempontjából.¹</p>	<p>színekre bontása, a látás fizikai alapjai.</p>
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Balesetvédelmi szabály, veszélyességi jelölés, laboratóriumi eszköz, kísérlet.</p>	
<p><i>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</i></p>	<p>Balesetvédelmi szabály, vegyszerek veszélyességi jelölés, Alapvető laboratóriumi eszközök.</p>	

Tematikai egység	Részecskék, halmazok, változások, keverékek	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Balesetvédelmi szabályok, laboratóriumi eszközök, halmazállapotok, halmazállapot-változások.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tudománytörténeti szemlélet kialakítása az atom és az elem fogalmak kialakulásának bemutatásán keresztül. A részecskeszemlélet és a daltoni atomelmélet megértése. Az elemek, vegyületek, molekulák vegyjelekkel és összegképlettel való jelölésének elsajátítása. Az állapotjelzők, a halmazállapotok és az azokat összekapcsoló fizikai változások értelmezése. A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. A változások hőtani jellemzőinek megértése. A kémiai változások leírása szóegyenletekkel. Az anyagmegmaradás törvényének elfogadása és ennek alapján vegyjelekkel írt reakcióegyenletek rendezése. A</p>	

¹ Az **M** betűk után szereplő felsorolások hangsúlyozottan csak ajánlások, ötletek és választható lehetőségek az adott téma feldolgozására, a teljesség igénye nélkül.

	keverékek és a vegyületek közötti különbség megértése. A komponens fogalmának megértése és alkalmazása. A keverékek típusainak ismerete és alkalmazása konkrét példákra, különösen az elegyekre és az oldatokra vonatkozóan. Az összetétel megadási módjainak ismerete és alkalmazása. Keverékek szétválasztásának kísérleti úton való elsajátítása.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p>Részecskeszemlélet a kémiában Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. Az egyedi részecskék láthatatlansága, modern műszerekkel való érzékelhetőségük. A részecskék méretének és számának szemléletes tárgyalása.</p> <p>Elemek, vegyületek A kémiailag tiszta anyag fogalma. Azonos/különböző atomokból álló kémiailag tiszta anyagok: elemek/vegyületek. Az elemek jelölése vegyjelekkel (Berzelius). Több azonos atomból álló részecskék képlete. Vegyületek jelölése képletekkel. A mennyiségi viszony és az alsó index jelentése.</p> <p>Molekulák A molekula mint atomokból álló önálló részecske. A molekulákat összetartó erők (részletek nélkül).</p> <p>Halmazállapotok és a kapcsolódó fizikai változások A szilárd, a folyadék- és a gázhalmazállapotok jellemzése, a kapcsolódó fizikai változások. Olvadáspont, forráspont. A fázis fogalma.</p> <p>Kémiai változások (kémiai reakciók) Kémiai reakciók. A kémiai és a fizikai változások megkülönböztetése. Kiindulási anyag, termék.</p>	<p>A részecskeszemlélet elsajátítása. Képletek szerkesztése. M: Diffúziós kísérletek: pl. szagok, illatok terjedése a levegőben, színes kristályos anyag oldódása vízben. A vegyjelek gyakorlása az eddig megismert elemeken, újabb elemek bevezetése, pl. az ókor 7 fémé, érdekes elemfelfedezések története. Az eddig megismert vegyületek vegyjelekkel való felírása, bemutatása. Egyszerű molekulák szemléltetése modellekkel vagy számítógépes grafika segítségével. Molekulamodellek építése. Műszeres felvételek molekulákról.</p> <p>A fizikai és a kémiai változások jellemzése, megkülönböztetésük. Egyszerű egyenletek felírása. M: Olvadás- és forráspont mérése. Jód szublimációja. Illékonyság szerves oldószereken bemutatva, pl. etanol. Kétfázisú rendszerek bemutatása: jég és más anyag olvadása, a szilárd és a folyadékfázisok sűrűsége. Pl. vaspör és kénpor keverékének szétválasztása mágnessel, ill. összeolvasztása. Égés bemutatása. Hőelnyelő változások bemutatása</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> emberi testhőmérséklet szabályozása, légkör, talaj és termőképessége.</p> <p><i>Fizika:</i> tömeg, térfogat, sűrűség, energia, halmazállapotok jellemzése, egyensúlyi állapotra törekvés, termikus egyensúly, olvadáspont, forráspont, hőmérséklet, nyomás, mágnesesség, hőmérséklet mérése, sűrűség mérése és mértékegysége, testek úszása, légnyomás mérése, tömegmérés, térfogatmérés.</p> <p><i>Földrajz:</i> vizek, talajtípusok.</p> <p><i>Matematika:</i> százalékszámítás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> őskorban, ókorban ismert fémek.</p>

<p>Hőtermelő és hőelnyelő változások A változásokat kísérő hő. Hőtermelő és hőelnyelő folyamatok a rendszer és a környezet szempontjából.</p> <p>Az anyagmegmaradás törvénye A kémiai változások leírása szövegyenletekkel, kémiai jelekkel (vegyjelekkel, képletekkel). Mennyiségi viszonyok figyelembevétele az egyenletek két oldalán. Az anyagmegmaradás törvénye.</p>	<p>hőmérséklet mérése mellett, pl. oldószer párolgása, hőelnyelő oldódás. Információk a párolgás szerepéről az emberi test hőszabályozásában. Az anyagmegmaradás törvényének tömegméréssel való demonstrálása pl. színes csapadékképződési reakciókban. Egyszerű számítási feladatok az anyagmegmaradás (tömegmegmaradás) felhasználásával.</p>	
<p>Komponens Komponens (összetevő), a komponensek száma. A komponensek változó aránya.</p> <p>Elegyek és összetételük Gáz- és folyadékelegyek. Elegyek összetétele: tömegszázalék, térfogatszázalék. Tömegmérés, térfogatmérés. A teljes tömeg egyenlő az összetevők tömegének összegével, térfogat esetén ez nem mindig igaz.</p> <p>Oldatok Oldhatóság. Telített oldat. Az oldhatóság változása a hőmérséklettel. Rosszul oldódó anyagok. A „hasonló a hasonlóban oldódik jól” elv.</p>	<p>Elegyek és oldatok összetételének értelmezése. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. M: Többfázisú keverékek előállítása: pl. porkeverékek, nem elegyedő folyadékok, korlátozottan oldódó anyagok, lőpor. Szörp, ecetes víz, víz-alkohol elegy készítése. Egyszerű számítási feladatok tömeg- és térfogatszázalékra, pl. üdítőital cukortartalmának, ételecet ecetsavtartalmának, bor alkoholtartalmának számolása. Adott tömegszázalékú vizes oldatok készítése pl. cukorból, ill. konyhasóból. Anyagok oldása vízben és étolajban. Információk gázok oldódásának hőmérséklet- és nyomásfüggéséről példákkal (pl. keszonbetegség, magashegyi kisebb légnyomás következményei).</p>	
<p>Keverékek komponenseinek szétválasztása Oldás, kristályosítás, ülepités, dekantálás, szűrés, bepárlás, mágneses elválasztás, desztilláció, adszorpció.</p> <p>A levegő, mint gázelegy A levegő térfogatszázalékos</p>	<p>Keverékek szétválasztásának gyakorlása. Kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása. M: Egyszerű elválasztási feladatok megtervezése és/vagy kivitelezése, pl. vas- és alumíniumpor szétválasztása mágnessel, színes filctoll festékanyagainak szétválasztása</p>	

összetétele. <i>Néhány vizes oldat</i> Édesvíz, tengervíz (sótartalma tömegszázalékban), vérplazma (oldott anyagai). <i>Szilárd keverékek</i> Szilárd keverék (pl. só és homok, vas és kénpor, sütőpor, bauxit, gránit, talaj).	papírkromatográfiával. Információk a desztillációról és az adszorpcióról: pl. pálinkafőzés, kőolajfinomítás, a Telkes-féle – tengervízből ivóvizet készítő – labda, orvosi szén, dezodorok, szilikagél. Információk a levegő komponenseinek szétválasztásáról. Sós homokból só kioldása, majd bepárlás után kristályosítása. Információk az étkezési só tengervízből való előállításáról. Valamilyen szilárd keverék komponenseinek vizsgálata, kimutatása.	
<i>Kulcsfogalmak/fogalmak</i>	Daltoni atommodell, kémiailag tiszta anyag, elem, vegyület, molekula, vegyjel, képlet, halmazállapot, fázis, fizikai és kémiai változás, hőtermelő és hőelnyelő változás, anyagmegmaradás, keverék, komponens, elegy, oldat, tömegszázalék, térfogatszázalék.	
<i>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</i>	Az atom szó eredete és a daltoni atommodell. A hőtermelő és hőelnyelő változás. Elemek, vegyületek. A kémiailag tiszta anyag.	

Tematikai egység	A részecskék szerkezete és tulajdonságai, vegyülettípusok	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Részecskeszemlélet, elem, vegyület, molekula, kémiai reakció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mennyiségi arányok értelmezése vegyületekben a vegyértékelektronok számának, ill. a periódusos rendszernek az ismeretében. Az anyagmennyiség fogalmának és az Avogadro-állandónak a megértése. Ionok, ionos kötés, kovalens kötés és fémes kötés értelmezése a nemsgáz-elektronszerkezetre való törekvés elmélete alapján. Az ismert anyagok besorolása legfontosabb vegyülettípusokba.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<i>Az atom felépítése</i> Atommodellek a Bohr-modellig. Atommag és elektronok. Elektronok felosztása törzs- és vegyértékelektronokra. Vegyértékelektronok jelölése a vegyjel mellett pontokkal, elektronpár esetén vonallal.	A periódusos rendszer szerepének és az anyagmennyiség fogalmának a megértése. Képletek szerkesztése, anyagmennyiségre vonatkozó számítási feladatok megoldása. M: Vegyértékelektronok jelölésének gyakorlása.	<i>Fizika:</i> tömeg, töltés, áramvezetés, természet méretviszonyai, atomi méretek.

<p><i>A periódusos rendszer</i> Története (Mengyelejev), felépítése. A vegyértékelektronok száma és a kémiai tulajdonságok összefüggése a periódusos rendszer 1., 2. és 13–18. (régebben főcsoportoknak nevezett) csoportjaiban. Fémek, nemfémek, félfémek elhelyezkedése a periódusos rendszerben. Magyar vonatkozású elemek (Müller Ferenc, Hevesy György). Nemesgázok elektronszerkezete.</p> <p><i>Az anyagmennyiség</i> Az anyagmennyiség fogalma és mértékegysége. Avogadro-állandó. Atomtömeg, moláris tömeg és mértékegysége, kapcsolata a fizikában megismert tömeg mértékegységével.</p>	<p>Információ a nemesgázok kémiai viselkedéséről. Az elemek moláris tömegének megadása a periódusos rendszerből leolvasott atomtömegek alapján. Vegyületek moláris tömegének kiszámítása az elemek moláris tömegéből. A kiindulási anyagok és a reakciótermékek anyagmennyiségeire és tömegeire vonatkozó egyszerű számítási feladatok. A $6 \cdot 10^{23}$ db részecskeszám nagyságának érzékeltetése szemléletes hasonlatokkal.</p>	
<p><i>Egyszerű ionok képződése</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése elektronok leadásával, ill. felvételével: kation, ill. anion képződése. Ionos kötés. Ionos vegyületek képletének jelentése.</p> <p><i>Kovalens kötés</i> A nemesgáz-elektronszerkezet elérése az atomok közötti közös kötő elektronpár létrehozásával. Egyszeres és többszörös kovalens kötés. Kötő és nemkötő elektronpárok, jelölésük vonallal. Molekulák és összetett ionok kialakulása.</p> <p><i>Fémes kötés</i> Fémek és nemfémek megkülönböztetése tulajdonságaik alapján. Fémek jellemző tulajdonságai. A fémes kötés, az áramvezetés értelmezése az atomok közös, könnyen elmozduló elektronjai alapján. Könnyűfémek, nehézfémek, ötvözetek.</p>	<p>Az ionos, kovalens és fémes kötés ismerete, valamint a köztük levő különbség megértése. Képletek szerkesztése. Egyszerű molekulák szerkezetének felírása az atomok vegyérték-elektronszerkezetének ismeretében az oktettelv felhasználásával. Összetételre vonatkozó számítási feladatok megoldása. M: Só képződéséhez vezető reakcióegyenletek írásának gyakorlása a vegyértékelektronok számának figyelembevételével (a periódusos rendszer segítségével). Ionos vegyületek képletének szerkesztése. Ionos vegyületek tömegszázalékos összetételének kiszámítása. Molekulák elektronszerkezeti képlettel való ábrázolása, kötő és nemkötő elektronpárok feltüntetésével. Példák összetett ionokra, elnevezésükre. Összetett ionok keletkezésével járó kísérletek, pl. alkáli- és</p>	

	alkáliföldfémek reakciója vízzel. Kísérletek fémekkel, pl. fémek megmunkálhatósága, alumínium vagy vaspor égetése.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Atommag, törzs- és vegyértékelektron, periódusos rendszer, anyagmennyiség, ion, ionos, kovalens és fémes kötés, só.	
<i>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</i>	Az atom felépítése. Az elemek. A vegyületek. Ionos kötés. A periódusos rendszer.	

Tematikai egység	A kémiai reakciók típusai 7. évf. 7 óra 8. évf. 7 óra	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Vegyértékelektron, periódusos rendszer, kémiai kötések, fegyelmezett és biztonságos kísérletezési képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése. Egyszerű reakcióegyenletek rendezésének elsajátítása. A reakciók összekötése hétköznapi fogalmakkal: gyors égés, lassú égés, robbanás, tűzoltás, korrózió, megfordítható folyamat, sav, lúg. Az ismert folyamatok általánosítása (pl. égés mint oxidáció, savak és bázisok közömbösítési reakciói), ennek alkalmazása kísérletekben.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyesülés</i> Egyesülés fogalma, példák.</p> <p><i>Bomlás</i> Bomlás fogalma, példák.</p> <p><i>Gyors égés, lassú égés, oxidáció, redukció</i> Az égés mint oxigénnel történő kémiai reakció. Robbanás. Tökéletes égés, nem tökéletes égés és feltételei. Rozsdásodás. Korrózió. Az oxidáció mint oxigénfelvétel. A redukció mint oxigénleadás. A redukció ipari jelentősége. A CO-mérgezés és elkerülhetősége, a CO-jelzők fontossága. Tűzoltás, felelős viselkedés tűz esetén.</p>	<p>Az egyesülés, bomlás, égés, oxidáció, redukció ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Pl. hidrogén égése, alumínium és jód reakciója. Pl. mészkő, cukor, káliumpermanganát, vas-oxalát hőbomlása, vízbontás. Pl. Szén, faszén, metán (vagy más szénhidrogén) égésének vizsgálata. Égéstermékek kimutatása. Annak bizonyítása, hogy oxigénben gyorsabb az égés. Robbanás bemutatása, pl. alkohol gőzével telített PET-palack tartalmának meggyújtása. Savval tisztított, tisztítatlan és olajos szög vízben való</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> anyagcsere.</p> <p><i>Fizika:</i> hő.</p>

	<p>rozsdásodásának vizsgálata. Az élő szervezetekben végbemenő anyagcsere-folyamatok során keletkező CO₂-gáz kimutatása indikátoros meszes vízzel.</p> <p>Termitreakció.</p> <p>Levegőszabályozás gyakorlása Bunsen- vagy más gázégőnél: kormozó és szúróláng, Izzó faszén, ill. víz tetején égő benzin eloltása, értelmezése az égés feltételeivel. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.</p>	
<p><i>Oldatok kémhatása, savak, lúgok</i> Savak és lúgok, disszociációjuk vizes oldatban, Arrhenius-féle sav-bázis elmélet. pH-skála, a pH mint a savasság és lúgosság mértékét kifejező számérték. Indikátorok.</p> <p><i>Kísérletek savakkal és lúgokkal</i> Savak és lúgok alapvető reakciói.</p> <p><i>Közömbösítési reakció, sók képződése</i> Közömbösítés fogalma, példák sókra.</p>	<p>Savak, lúgok és a sav-bázis reakcióik ismerete, ezekkel kapcsolatos egyenletek rendezése, kísérletek szabályos és biztonságos végrehajtása.</p> <p>M: Háztartási anyagok kémhatásának vizsgálata többféle indikátor segítségével. Növényi alapanyagú indikátor készítése. Kísérletek savakkal (pl. sósavval, ecettel) és pl. fémmel, mészkővel, tojás héjjal, vízkővel. Információk arról, hogy a sav roncsolja a fogat. Kísérletek szénsavval, a szénsav bomlékonysága. Megfordítható reakciók szemléltetése. Víz pH-jának meghatározása állott és frissen forralt víz esetén. Kísérletek lúgokkal, pl. NaOH-oldat pH-jának vizsgálata. Annak óvatos bemutatása, hogy mit tesz a 0,1 mol/dm³-es NaOH-oldat a bőrrel. Különböző töménységű savoldatok és lúgoldatok összeöntése indikátor jelenlétében, a keletkező oldat kémhatásának és pH-értékének vizsgálata. Reakcióegyenletek írásának gyakorlása.</p> <p>Egyszerű számítási feladatok közömbösítéshez szükséges oldatmennyiségekre.</p>	
<p><i>A kémiai reakciók egy általános sémája</i> – nemfémes elem égése</p>	<p>Az általánosítás képességének fejlesztése típusreakciók segítségével.</p>	

<p>(oxidáció, redukció) → égéstermék: nemfém-oxid → nemfém-oxid reakciója vízzel → savoldat (savas kémhatás)</p> <p>– fémes elem égése (oxidáció, redukció) → égéstermék: fém-oxid → fém-oxid reakciója vízzel → lúgoldat (lúgos kémhatás)</p> <p>– savoldat és lúgoldat összeöntése (közömbösítési reakció) → sóoldat (ionvegyület, amely vízben jól oldódik, vagy csapadékként kiválik).</p> <p>– kémiai reakciók sebességének változása a hőmérséklettel (melegítés, hűtés).</p>	<p>M: Foszfor égetése, az égéstermék felfogása és vízben oldása, az oldat kémhatásának vizsgálata. Kalcium égetése, az égésterméket vízbe helyezve az oldat kémhatásának vizsgálata. Kémcsőben lévő, indikátort is tartalmazó, kevés NaOH-oldathoz sósav adagolása az indikátor színének megváltozásáig, oldat bepárlása. Szódavíz (szénsavas ásványvíz) és meszes víz összeöntése indikátor jelenlétében.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Egyesülés, bomlás, gyors és lassú égés, oxidáció, redukció, pH, sav, lúg, közömbösítés.</p>	
<p><i>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</i></p>	<p>A kémiai reakció. Oxidáció és redukció. Savas kémhatás. Lúgos kémhatás. Közömbösítés.</p>	

Tematikai egység	Élelmiszerek és az egészséges életmód	Órakeret 17 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elem, vegyület, molekula, periódusos rendszer, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szerves és a szervetlen anyagok megkülönböztetése. Ismert anyagok besorolása a szerves vegyületek csoportjaiba. Információkeresés az élelmiszerek legfontosabb összetevőiről. A mindennapi életben előforduló, a konyhai tevékenységhez kapcsolódó kísérletek tervezése, ill. elvégzése. Annak rögzítése, hogy a főzés többnyire kémiai reakciókat jelent. Az egészséges táplálkozással kapcsolatban a kvalitatív és a kvantitatív szemlélet elsajátítása. A tápanyagok összetételére és energiaértékére vonatkozó számítások készségszintű elsajátítása. Az objektív tájékoztatás és az elriasztó hatású kísérletek eredményeként elutasító attitűd kialakulása a szenvedélybetegségekkel szemben.</p>	
<p>Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Szerves vegyületek</i> Szerves és szervetlen anyagok megkülönböztetése.</p>	<p>Az élelmiszerek legfőbb összetevőinek mint szerves vegyületeknek az ismerete és csoportosítása.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élőlényeket felépítő főbb szerves és szervetlen anyagok,</p>

<p><i>Szénhidrátok</i> Elemi összetétel és az elemek aránya. A „hidrát” elnevezés tudománytörténeti magyarázata. Egyszerű és összetett szénhidrátok. Szőlőcukor (glükóz, C₆H₁₂O₆), gyümölcscukor (fruktóz), tejcukor (laktóz), répacukor (szacharóz). Biológiai szerepük. Méz, kristálycukor, porcukor. Mesterséges édesítőszeres. Keményítő és tulajdonságai, növényi tartaléktápanyag. Cellulóz és tulajdonságai, növényi rostanyag.</p> <p><i>Fehérjék</i> Elemi összetétel. 20-féle alapvegyületből felépülő óriásmolekulák. Biológiai szerepük (enzimek és vázfehérjék). Fehérjetartalmú élelmiszerek.</p> <p><i>Zsírok, olajok</i> Elemi összetételük. Megkülönböztetésük. Tulajdonságaik. Étőlaj és sertészsír, koleszterintartalom, avasodás, kémiailag nem tiszta anyagok, lágyulás.</p> <p><i>Alkoholok és szerves savak</i> Szeszes erjedés. Pálinkafőzés. A glikol, a denaturált szesz és a metanol erősen mérgező hatása. Ecetesedés. Ecetsav.</p>	<p>M: Tömény kénsav (erélyes vízlevonó szer) és kristálycukor reakciója. Keményítő kimutatása jóddal élelmiszerekben. Csiriz készítése. Karamellizáció. Tojásfehérje kicsapása magasabb hőmérsékleten, ill. sóval. Oldékonysági vizsgálatok, pl. étőlaj vízben való oldása tojássárgája segítségével, majonéz készítés. Információk a margarinról, szappanfőzésről. Alkoholok párolgásának bemutatása. Információk mérgezési esetekről. Ecetsav kémhatásának vizsgálata, háztartásban előforduló további szerves savak bemutatása.</p>	<p>anyagcsere-folyamatok, tápanyag.</p> <p><i>Fizika:</i> a táplálékok energiatartalma.</p>
<p><i>Az egészséges táplálkozás</i> Élelmiszerek összetétele, az összetétellel kapcsolatos táblázatok értelmezése, ásványi sók és nyomelemek. Energiatartalom, táblázatok értelmezése, használata. Sportolók, diétázók, fogyókúrázók táplálkozása. Zsír- és vízoldható vitaminok, a C-vitamin. Tartósítószeres.</p> <p><i>Szenvedélybetegségek</i></p>	<p>Az egészséges életmód kémiai szempontból való áttekintése, egészségtudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Napi tápanyagbevitel vizsgálata összetétel és energia szempontjából. Üdítőitalok kémhatásának, összetételének vizsgálata a címke alapján. Információk Szent-Györgyi Albert munkásságáról. Pl. elriasztó próbálkozás kátrányfoltok oldószer nélküli</p>	

Függőség. Dohányzás, nikotin. Kátrány és más rákkeltő anyagok, kapcsolatuk a tüdő betegségeivel. Alkoholizmus és kapcsolata a máj betegségeivel. „Partidrogok”, egyéb kábítószer.	eltávolításával. Információk a drog- és alkoholfogyasztás, valamint a dohányzás veszélyeiről. Információk Kabay János munkásságáról.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Szerves vegyület, alkohol, szerves sav, zsír, olaj, szénhidrát, fehérje, dohányzás, alkoholizmus, drog.	

Tematikai egység	Kémia a természetben 7. évf. 2 óra 8. évf. 13 óra		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A halmazok, keverékek, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természetben található legfontosabb anyagok jellemzése azok kémiai tulajdonságai alapján. Szemléletformálás annak érdekében, hogy a tanuló majd felnőttként is képes legyen alkalmazni a kémiaórán tanultakat a természeti környezetben előforduló anyagok tulajdonságainak értelmezéséhez, ill. az ott tapasztalt jelenségek és folyamatok magyarázatához. A levegő- és a vízszennyezés esetében a szennyezők forrásainak és hatásainak összekapcsolása, továbbá azoknak a módszereknek, ill. attitűdnek az elsajátítása, amelyekkel az egyén csökkentheti a szennyezéshez való hozzájárulását.		
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Hidrogén</i> Tulajdonságai. Előfordulása a csillagokban.</p> <p><i>Légköri gázok</i> A légkör összetételének ismételése (N₂, O₂, CO₂, H₂O, Ar). Tulajdonságaik, légzés, fotoszintézis, üvegházhatás, A CO₂ mérgező hatása.</p> <p>Levegőszennyezés Monitoring rendszerek, határértékek, riasztási értékek. Szmog. O₃, SO₂, NO, NO₂, CO₂, CO, szálló por (PM10). Tulajdonságaik. Forrásaik. Megelőzés, védekezés. Ózonpajzs. Az ózon mérgező hatása a légkör földfelszíni rétegében. A savas esőt okozó</p>	<p>A légköri gázok és a légszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Hidrogén égése, durranógázpróba. Annak kísérleti bemutatása, hogy az oxigén szükséges feltétele az égésnek. Lépcsős kísérlet gyertyasorral. Pl. esővíz pH-jának meghatározása. Szálló por kinyerése levegőből. Információk az elmúlt évtizedek levegővédelmi intézkedéseiről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> szaglás, tapintás, látás, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés, fenntarthatóság.</p> <p><i>Fizika:</i> Naprendszer, atommag, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram.</p> <p><i>Földrajz:</i> ásványok, kőzetek, vizek, környezetkárosító anyagok és hatásaik.</p>	

szennyezők áttekintése.		
<p>Vizek Édesvíz, tengervíz, ivóvíz, esővíz, ásványvíz, gyógyvíz, szennyvíz, desztillált víz, ioncserélt víz, jég, hó. Összetételük, előfordulásuk, felhasználhatóságuk. A természetes vizek mint élő rendszerek.</p> <p>Vízszennyezés A Föld vízkészletének terhelése kémiai szemmel. A természetes vizeket szennyező anyagok (nitrát-, foszfátszennyezés, olajszennyezés) és hatásuk az élővilágra. A szennyvíztisztítás lépései. A közműolló. Élővizeink és az ivóvízbázis védelme.</p> <p>Ásványok, ércek Az ásvány, a kőzet és az érc fogalma. Magyarországi hegységképző kőzetek főbb ásványai. Mészkö, dolomit, szilikátásványok. Barlang- és cseppkőképződés. Homok, kvarc. Agyag és égetése. Porózus anyagok. Kőszén, grafit, gyémánt. Szikes talajok.</p>	<p>A vizek, ásványok és ércek kémiai összetételének áttekintése; a vízszennyezés kémiai vonatkozásainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: Különböző vizek bepárlása, a bepárlási maradék vizsgálata. Környezeti katasztrófák kémiai szemmel.</p> <p>Pl. Ásvány- és kőzetgyűjtemény létrehozása. Ércek bemutatása. Kísérletek mészkővel, dolomittal és sziksóval, vizes oldataik kémhatása.</p>	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	H ₂ , légköri gáz, természetes és mesterséges víz, ásvány, érc, levegőszennyezés, vízszennyezés.	
<i>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</i>	A levegő. A víz.	

Tematikai egység	Kémia az iparban	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A természetben előforduló anyagok ismerete, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.	
Tantárgyi fejlesztési célok	Annak felismerése, hogy a természetben található nyersanyagok kémiai átalakításával értékes és nélkülözhetetlen anyagokhoz lehet jutni, de az ezek előállításához szükséges műveleteknek veszélyei is vannak. Néhány előállítási folyamat legfontosabb lépéseinek megértése, valamint az előállított anyagok jellemzőinek, továbbá (lehetőleg aktuális	

	vonatkozású) felhasználásaiknak magyarázata (pl. annak megértése, hogy a mész építőipari felhasználása kémiai szempontból körfolyamat). Az energiatermelés kémiai vonatkozásai esetében a környezetvédelmi, energiatakarékosági és a fenntarthatósági szempontok összekapcsolása a helyes viselkedésformákkal.	
Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)	Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások	Kapcsolódási pontok
<p>A vegyész és a vegyészmérnök munkája az iparban, a vegyipari termékek jelenléte mindennapjainkban. A vegyipar és a kémiai kutatás modern, környezetbarát irányvonalai.</p> <p><i>Vas- és acélgyártás</i> A vas és ötvözeteinek tulajdonságai. A vas- és acélgyártás folyamata röviden. A vashulladék szerepe.</p> <p><i>Alumíniumgyártás.</i> A folyamat legfontosabb lépései. A folyamat energiaköltsége és környezetterhelése. Újrahasznosítás. Az alumínium tulajdonságai.</p> <p><i>Üvegipar</i> Homok, üveg. Az üveg tulajdonságai. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Papírgyártás</i> A folyamat néhány lépése. Fajlagos faigény. Újrahasznosítás.</p> <p><i>Műanyagipar</i> A műanyagipar és hazai szerepe. Műanyagok. Közös tulajdonságaik.</p>	<p>A tágabban értelmezett vegyipar főbb ágainak, legfontosabb termékeinek és folyamatainak ismerete, megértése, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Információk a vegyipar jelentőségéről, a vas- és acélgyártásról.</p> <p>Alumínium oxidációja a védőréteg leoldása után. Felhevített üveg formázása. Információk az amorf szerkezetről és a hazai üveggyártásról.</p> <p>Információk a különféle felhasználási célú papírok előállításának környezetterhelő hatásáról.</p> <p>Információk a biopolimerek és a műanyagok szerkezetének hasonlóságáról mint egységekből felépülő óriásmolekulákról.</p> <p>Információk a műanyagipar nyersanyagairól.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> fenntarthatóság, környezetszennyezés, levegő-, víz- és talajszennyezés.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, energiatermelési eljárások, hatások, a környezettudatos magatartás fizikai alapjai, energiatakarékos eljárások, energiatermelés módjai, kockázatai, víz-, szél-, nap- és fosszilis energiák, atomenergia, a természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere, elektromos áram.</p> <p><i>Földrajz:</i> fenntarthatóság, környezetkárosító anyagok és hatásaik, energiahordozók, környezetkárosítás.</p>
<p><i>Energiaforrások kémiai szemmel</i> Felosztásuk: fosszilis, megújuló, nukleáris; előnyeik és hátrányaik. Becsült készletek. Csoportosításuk a felhasználás szerint. Alternatív energiaforrások.</p> <p><i>Fosszilis energiaforrások</i></p>	<p>Az energiaforrások áttekintése a kémia szempontjából, környezettudatos szemlélet kialakítása.</p> <p>M: Robbanóelegy bemutatása, gázszag. Információk a kémiai szintézisek szerepéről az üzemanyagok előállításánál.</p> <p>Információk az egyén</p>	

<p>Szénhidrogének: metán, benzin, gázolaj. Kőolaj-finomítás. A legfontosabb frakciók felhasználása. Kőszén fajtái, széntartalmuk, fűtőértékük, koruk. Égéstermékek. Az égéstermékek környezeti terhelésének csökkentése: porleválasztás, további oxidáció. Szabályozott égés, Lambda-szonda, katalizátor.</p> <p><i>Biomassza</i> Megújuló energiaforrások. A biomassza fő típusai energetikai szempontból. Összetételük, égéstermékek. Elgázosítás, folyékony tüzelőanyag gyártása. A biomassza mint ipari alapanyag a fosszilis források helyettesítésére.</p>	<p>energiatudatos viselkedési lehetőségeiről, a hazai olajfinomításról és a megújuló energiaforrások magyarországi felhasználásáról.</p>	
<p><i>Mész</i> A mészalapú építkezés körfolyamata: mészegetés, mészoltás, karbonátosodás. A vegyületek tulajdonságai. Balesetvédelem.</p> <p><i>Gipsz és cement</i> Kalcium-szulfát. Kristályvíz. Kristályos gipsz, égetett gipsz. Az égetett gipsz (modellgipsz) vízfelvétele, kötése. Cementalapú kötőanyagok, kötési idő, nedvesen tartás.</p>	<p>M: Információk a mész-, a gipsz- és a cementalapú építkezés során zajló kémiai reakciók szerepéről. A főbb lépések bemutatása, pl. a keletkező CO₂-gáz kimutatása meszes vízzel, mészoltás kisebb mennyiségben. Információk a régi mészegetésről.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Vas- és acélötvözet, alumínium, üveg, papír, energia, fosszilis energia, földgáz, kőolaj, szén, biomassza, mész, körfolyamat, kristályvíz.</p>	

Tematikai egység	Kémia a háztartásban 7. évf. 2 óra 8. évf. 12 óra		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A háztartásban előforduló anyagok és azok kémiai jellemzői, kémiai reakciók ismerete, fegyelmezett és biztonságos kísérletezés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A háztartásokban található anyagok és vegyszerek legfontosabb tulajdonságainak ismerete alapján azok kémiai szempontok szerinti szakszerű jellemzése. Az egyes vegyszerek biztonságos kezelésének, a szabályok alkalmazásának készség szintű elsajátítása a kísérletek során, a tiltott műveletek okainak megértése. A háztartási anyagok és		

	<p>vegyszerek szabályos tárolási, ill. a hulladékok előírászerű begyűjtési módjainak ismeretében ezek gyakorlati alkalmazása. A háztartásban előforduló anyagokkal, vegyszerekkel kapcsolatos egyszerű, a hétköznapi életben is használható számolási feladatok megoldása.</p>	
<p>Ismeretek (tartalmak, jelenségek, problémák, alkalmazások)</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ módszertani ajánlások</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Savak, lúgok és sók biztonságos használata</i> Használatuk a háztartásban (veszélyességi jelek). Ajánlott védőfelszerelések. Maró anyagok.</p> <p><i>Savak</i> Háztartási sósav. Akkumulátorsav. Ecet. Vízköoldók: a mészkövet és márványt károsítják.</p> <p><i>Lúgok</i> Erős lúgok: zsírolók, lefolyótisztítók. Erős és gyenge lúgokat tartalmazó tisztítószer.</p> <p><i>Sók</i> Konyhasó. Tulajdonságai. Felhasználása. Szódabikarbóna. Tulajdonságai. Felhasználása. A sütőpor összetétele: szódabikarbóna és sav keveréke, CO₂-gáz keletkezése.</p> <p><i>Fertőtlenítő- és fehéritőszerek</i> Hidrogén-peroxid. Hipó. Klórmész. Tulajdonságaik. A hipó (vagy klórmész) + sósav reakciójából mérgező Cl₂-gáz keletkezik. A klórgáz tulajdonságai. A vízköoldó és a klórtartalmú fehéritők, ill. fertőtlenítőszeres együttes használatának tilalma.</p> <p><i>Mosószeres, szappanok, a vizek keménysége</i> Mosószeres és szappanok mint kettős oldékonyságú részecskék. A szappanok, mosószeres mosóhatásának változása a vízkeménységtől függően. A víz</p>	<p>A háztartásban előforduló savak, lúgok és sók, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. M: Pl. kénsavas ruhadarab szárítása, majd a szövet roncsolódása nedvességre. Információk az élelmiszerekben használt gyenge savokról. Annak bizonyítása, hogy a tömény lúg és az étolaj reakciója során a zsírolékony étolaj vízdékonyá alakul. Információk táplálékaink sótartalmáról és a túlzott sófogyasztás vérnyomásra gyakorolt hatásáról. Sütőpor és szódabikarbóna reakciója vízzel és ecettel. Információk a szódabikarbónával való gyomorsavmegkötésről.</p> <p>A háztartásban előforduló fertőtlenítő- és mosószeres, valamint biztonságos használatuk módjainak elsajátítása. A csomagolóanyagok áttekintése, a hulladékkezelés szempontjából is, környezettudatos szemlélet kialakítása. M: H₂O₂ bomlása, O₂-gáz fejlődése. Információk a háztartási vegyszerek összetételéről. Semmelweis Ignác tudománytörténeti szerepe. Információk a kettős oldékonyságú részecskékről. Vízlágyítók és adagolásuk különbsége mosógép és mosogatógép esetében.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> tudatos fogyasztói szokások, fenntarthatóság.</p> <p><i>Fizika:</i> az energia fogalma, mértékegysége, elektromos áram.</p>

<p>keménységét okozó vegyületek. A vízlágyítás módjai, csapadékképzés, ioncsere.</p> <p><i>Csomagolóanyagok és hulladékok kezelése</i> A csomagolóanyagok áttekintése. Az üveg és a papír mint újrahasonosítható csomagolóanyag. Alufólia, aludoboz. Az előállítás energiaigénye. Műanyagok jelölése a termékeken. Élettartamuk.</p>	<p>Információk a foszfátos és foszfátmentes mosópor környezetkémiai vonatkozásairól. Alumínium oldása savban és lúgban. Információk: mi miben tárolható, mi mosható mosogatógépben, mi melegíthető mikrohullámú melegítőben. Információk a csomagolóanyagok szükségességéről, a környezettudatos viselkedésről. Műanyag égetése elrettentésként. Információk az iskola környékén működő hulladékkezelési rendszerekről.</p>	
<p><i>Réz és nemesfémek</i> A félnemesfémek és nemesfémek. A réz (vörösréz) és ötvözetei (sárgaréz, bronz). Tulajdonságaik. Tudománytörténeti érdekességek. Az ezüst és az arany ún. tisztaságának jelölése. Választóvíz, királyvíz.</p> <p><i>Permetezés, műtrágyák</i> Réz-szulfát mint növényvédő szer. Szerves növényvédő szerek. Adagolás, lebomlás, várakozási idő. Óvintézkedések permetezéskor. A növények tápanyagigénye. Műtrágyák N-, P-, K-tartalma, vízdoldékonysága, ennek veszélyei.</p> <p><i>Az energia kémiai tárolása</i> Energia tárolása kémiai (oxidáció-redukció) reakciókkal. Szárakelemek, akkumulátorok. Mérgező fémek, vegyületek begyűjtése.</p>	<p>Kémiai információk ismerete a háztartásban található néhány további anyagról, azok biztonságos és környezettudatos kezelése. A háztartásban előforduló kémiai jellegű számítások elvégzési módjának elsajátítása.</p> <p>M: Réz és tömény salétromsav reakciója.</p> <p>A rézgálic színe, számítási feladatok permetlé készítésére és műtrágya adagolására.</p> <p>Információk a valós műtrágyaigényről.</p> <p>Információk a háztartásban használt szárakelemekekről és akkumulátorokról. A közvetlen áramtermelés lehetősége tüzelőanyag-cellában: H₂ oxidációja.</p>	
<p><i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i></p>	<p>Vízkezelő, zsíroló, fertőtlenítő- és fehérítőszer, mosószer, vízkeménység, csomagolóanyag, műanyag, szelektív gyűjtés, nemesfém, permetezőszer, műtrágya, várakozási idő, adagolás, szárakelem, akkumulátor.</p>	
<p><i>Továbbhaladás feltételei 7. évvégén</i></p>	<p>Savak. Lúgok. Maró anyagok.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló ismerje a kémia egyszerűbb alapfogalmait (atom, kémiai és fizikai változás, elem, vegyület, keverék, halmazállapot, molekula, anyagmennyiség, tömegszázalék, kémiai egyenlet, égés, oxidáció, redukció, sav, lúg, kémhatás), alaptörvényeit, vizsgálati céljait, módszereit és kísérleti eszközeit, a mérgező anyagok jelzéseit.</i></p> <p><i>Ismerje néhány, a hétköznapi élet szempontjából jelentős szerves és szervetlen vegyület tulajdonságait, egyszerűbb esetben ezen anyagok előállítását és a mindennapokban előforduló anyagok biztonságos felhasználásának módjait.</i></p> <p><i>Tudja, hogy a kémia a társadalom és a gazdaság fejlődésében fontos szerepet játszik.</i></p> <p><i>Értse a kémia sajátos jelrendszerét, a periódusos rendszer és a vegyértékelektron-szerkezet kapcsolatát, egyszerű vegyületek elektronszerkezeti képletét, a tanult modellek és a valóság kapcsolatát.</i></p> <p><i>Értse és az elsajátított fogalmak, a tanult törvények segítségével tudja magyarázni a halmazállapotok jellemzőinek, ill. a tanult elemek és vegyületek viselkedésének alapvető különbségeit, az egyes kísérletek során tapasztalt jelenségeket.</i></p> <p><i>Tudjon egy kémiával kapcsolatos témáról önállóan vagy csoportban dolgozva információt keresni, és tudja ennek eredményét másoknak változatos módszerekkel, az infokommunikációs technológia eszközeit is alkalmazva bemutatni.</i></p> <p><i>Alkalmazza a megismert törvényszerűségeket egyszerűbb, a hétköznapi élethez is kapcsolódó problémák, kémiai számítási feladatok megoldása során, ill. gyakorlati szempontból jelentős kémiai reakciók egyenleteinek leírásában.</i></p> <p><i>Használja a megismert egyszerű modelleket a mindennapi életben előforduló, a kémiával kapcsolatos jelenségek elemzésekor.</i></p> <p><i>Megszerzett tudását alkalmazva hozzon felelős döntéseket a saját életével, egészségével kapcsolatos kérdésekben, vállaljon szerepet személyes környezetének megóvásában.</i></p>
--	--

INFORMATIKA

5–6. évfolyam

5. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

6. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

A tanulók az *informatikai eszközök használata* során megismerik a számítógépet, annak főbb egységeit, valamint a perifériákat. Kezdetben tanári segítséggel, később önállóan használják a legfontosabb eszközöket. Megismerik a fájl- és mappakezeléssel kapcsolatos műveleteket és a víruskereső program használatát. A számítógép kezelése során figyelembe veszik, hogy az adatok védelméről is gondoskodniuk kell.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörben a tanulmányi és közösségi feladatokhoz kapcsolódóan kerül sor a számítógépes programok használatára. A szövegszerkesztő és prezentációkészítő alkalmazások használata az egyéni munka mellett a csoportmunka során is megjelenik. A multimédiás környezetben szövegek, képek, animációk, hangok kezelésével foglalkoznak.

Az információszerzés során az adatokat rendszerezni kell, hogy később könnyebben feldolgozhatók legyenek. A tanulók megismerik a táblázatos adattárolás, a grafikus adatábrázolás, az esztétikus adatmegjelenítés formáit. Először tanári segítséggel értelmezik a rendszerezett formában megjelenő adatokat, később önállóan is tudnak hasonló formában adatokat rendezni.

A korábbi ismeretek alapján és az életkori sajátosságoknak megfelelően ebben a képzési szakaszban a tanulók a *problémamegoldás* alapvető folyamatával és elemeivel ismerkednek meg. A problémamegoldás előtt információkat gyűjtenek, és megtervezik a folyamatot. A tanulók kezdetben közösen értelmeznek kész algoritmusokat. Eleinte tanári segítséggel, majd egyre önállóbban készítenek egyes tevékenységeket leíró algoritmusokat és folyamatábrákat.

A problémamegoldás érdekében az életkori sajátosságnak megfelelő fejlesztőrendszerek használata ajánlott. A szoftverek használata közben a tanulók megismerkednek az utasításokkal, egyszerű programokat írnak, kész programokat értelmeznek.

A tanulási képességek fejlesztése és a tanulási folyamatok támogatása érdekében interaktív oktatóprogramok alkalmazására kerül sor. Az oktatóprogramok használata közben a tanulók azonosítják az algoritmusok lépéseit, tanulmányozzák a beállítások módosító szerepét. Az interaktív programhasználat során beavatkoznak a folyamatokba; a beavatkozások következményeinek megfigyelése lehetővé teszi a programok hatékony, tudatos irányítását.

Az információszerzés színtere egyre inkább átkerül az internetre. Ebben a korosztályban elsősorban tanári irányítással zajlik az információszerzés. Az interneten történő tájékozódás és a szükséges információ beszerzése érdekében meg kell ismerni a böngésző szolgáltatásait. A tanulók eleinte a tanár által ajánlott oldalakat keresik fel, később megismerik a kulcsszavas és tematikus keresőgépek használatát is.

Az információs társadalomban alapvető elvárás, hogy a tanulónak legyen saját postafiókjá, ismerje az elektronikus levelezés alapvető funkcióit és az *infokommunikáció* szabályait. Fontos tisztázni az adatvédelem jelentőségét.

A hagyományos média mellett a tanulás, művelődés során egyre nagyobb szerepet kap az elektronikus adathordozók és az interneten lévő tartalmak használata.

Az *információs társadalom* témakör feldolgozása közben a tanulók megismerkednek az internet használata közben felmerülő problémákkal, felkészülnek azokra a feladatokra, amelyek az online világban várnak rájuk. Tapasztalatot szereznek az informatikai biztonsággal kapcsolatos területeken, megismerkednek a számítógép védelmi lehetőségeivel, a személyes adatvédelemmel. A tanulók a tanulás során számtalan különböző minőségű információforrással találkoznak. A célnak megfelelő források kiválasztása megfelelő tapasztalaton alapul, melynek érdekében az információforrások hitelességének megítélésére, értékelésére kerül sor. A tanulást támogató információforrások saját dokumentumokban való alkalmazása, az információforrásokra való hivatkozások egyre nagyobb szerepet töltenek be a tanulás során, ennek érdekében a tanulók hivatkozásokat tartalmazó mintákat tekintenek meg és értelmezik.

Az e-szolgáltatások fontos szerepet töltenek be az információs társadalomban, ennek érdekében a tanulók az életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokat ismernek meg, azonosítják azok szerepét. Megfigyelik a szolgáltatások működését, megfogalmazzák az eljárások futtatása közben szerzett tapasztalataikat, azonosítják az egyes eljárások célját. Kiválasztják a személyes igényeiknek megfelelő szolgáltatásokat, megismerik a szolgáltatások igénybeviteléhez szükséges eljárásokat, és tapasztalatot szereznek azok biztonságos működésében.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen ebben a szakaszban az alsó tagozaton szerzett iskolai könyvtári és gyermekkönyvtári tapasztalatokra építve a megszerzett tudás rendszerezése és tudatosítása kerül középpontba. A tudás bővítése és a szokásformálás során egyre hangsúlyosabb szerepet kap a könyvtári források és szolgáltatások tanulásban való felhasználása. Cél, hogy a tanuló minden tantárggyal kapcsolatban megismerje a különböző források felhasználási lehetőségeit.

Ezeken az évfolyamokon cél, hogy a tanuló tanári irányítás mellett, önállóan tájékozódjon az iskola könyvtárában. Kiemelt szerepet kap a korosztály számára készült nyomtatott és elektronikus ismeretterjesztő művekben való önálló tájékozódás, és a szerzett információk megadott szempontok szerinti felhasználása, a források azonosítása.

A táblázatokban alkalmazott jelölések:

5. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen. Kapcsolattartás a számítógéppel ismert programokon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásával való ismerkedés. Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése. A számítógéppel történő interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Adott informatikai környezet tudatos használata</i> Ismerkedés a számítástechnika főbb alkalmazási területeivel. Egyes informatikai eszközök célszerű használata, működési elveinek bemutatása. Adott informatikai környezetben végzett munka szabályainak megismerése. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> a számítógépek szerepe a természeti folyamatok megismerésében; számítógépes modellek alkalmazása; mérések és vezérlések számítógéppel.</p>
<p><i>Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatásának megismertetése</i> Egészséges, ergonomiai szempontoknak megfelelő számítógépes munkakörnyezet bemutatása. A számítógép előtt végzett munka káros hatását csökkentő szabályok alkalmazása, egyszerű mozgásgyakorlatok végzése.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az egyes életszakaszokra jellemző testarányok és -méretek; az érzékszervek védelme. A környezeti állapot és az ember egészsége közötti kapcsolat.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> az irodai és a számítógép előtt végzett munkához kapcsolódó gyakorlatok.</p>
<p><i>Az operációs rendszer alapműveleteinek megismerése</i> Az operációs rendszerek funkcióinak megismerése.</p>		<p><i>Természetismeret, matematika, idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom:</i> a jelek világa, titkosírások.</p>
<p><i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata</i> A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetésszerű használata. Több felhasználós környezetben való munkavégzés (például: be- és kijelentkezés, hálózati meghajtó), adatvédelmi alapismeretek.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, periféria, billentyűzet, monitor, egér, háttértár, operációs rendszer, hozzáférési jog, számítógépes hálózat, adatvesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 12 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. A rajzeszközök megfelelő használata. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. Tantárgyakhoz kapcsolódó rajzok készítése, mentése segítséggel. Rövid dokumentumok készítése. Tantárgyakhoz kapcsolódó szöveg begépelése, javítása. A dokumentum mentése és nyomtatása segítséggel.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra, dráma és tánc:</i> mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációi, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.</i> Médialejátszó alkalmazása. Animációk megtekintése, értelmezése, tervezése, készítése.</p>		<i>Ének-zene:</i> népdalok meghallgatása.
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	A környezetünkben lévő személyek és tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése. Adatok csoportosítása, elemzése. Néhány közhasznú információforrás ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése. Néhány közhasznú információforrás használata.	

Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése</i></p> <p>Az adatrögzítési módok (például: rajz, fénykép, szöveg, videofelvétel) összevetése.</p> <p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök használata.</p>	<p><i>Matematika:</i> tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik szerint; becslés; mennyiségek fogalmának alapozása; tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; tapasztalati függvények, sorozatok alkotása, értelmezése stb.; matematikai modell keresése változások leírására, rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése tevékenységgel, történés kitalálásával, szavakban megfogalmazott helyzetről, történésről készült matematikai „szöveg” értelmezése.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az anyagok és testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása; kísérletek végzése, a történés többszöri megfigyelése, adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása; együtváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése.</p>

<i>Néhány közhasznú információforrás használata</i> Keresés, adatgyűjtés közhasznú információforrásokban.	
<i>Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben (SDT)</i> Adatkeresés digitális tantárgyi adatbázisokban, tudástárakban (például: Sulinet Digitális Tudásbázis).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információ, adat, információforrás, online tudástár, adatbázis.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 7 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre osztása önállóan vagy tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása és az információtartalom helyességéről való meggyőződés. A problémamegoldás lépéseinek ismerete. A megoldási folyamat lépéseinek ábrázolása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek ismerete. Csoporttevékenységben való részvétel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az információ jellemző felhasználási lehetőségeinek megismerése</i> A problémamegoldáshoz szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Például saját titkosítás vagy az iskola szabályrendszeréhez illeszkedő jelképrendszer készítése. Az egyes képzési területeken használt, illetve a hétköznapi életben megfigyelhető kommunikációs jelrendszerek alapjainak ismerete. Az informatikai eszközökön használt jelek, ikonok információtartalmának értelmezése, ismerete.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak által használt jelölésrendszerek ismerete.</i></p>
<p><i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i> Informatikai eszközökkel megoldható problémák algoritmusainak megtervezése. A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Folyamatábrák készítése.</p>		<p><i>Természetismeret, technika, életvitel és gyakorlat: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése.</i></p> <p><i>Matematika:</i></p>

	<p>gondolkodás, értelmezésmodellek (pl. rajzos modellek, gráfok) megértése. Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Alkotás és kreativitás – rendszeralkotás (elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök – fadiagram, útdiagram, táblázatok – használata, készítése). Megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek az ismerete: tervezés, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása, hibalehetőségek számbavétele, hatékonyság kérdése, döntés folyamata. A problémamegoldás különböző fázisaiban az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek tanulmányozása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak tananyagainak egyéni vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Probléma, információ, utasítás, művelet, algoritmus, hiba, hatékonyság, döntés, folyamatábra, technóc.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés</p>	
---	---	--

Előzetes tudás	Egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek és összefüggések ismerete, alkalmazása. Síkgeometriai ismeretek.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i></p> <p>Fejlesztőrendszerek alaputasításainak ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusának megvalósítása Logo vagy más automata elvű fejlesztői rendszer segítségével. Egyszerű programok írása közösen.</p>	<p><i>Matematika:</i> modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különböző szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök – fadiagram, útdiagram, táblázatok – használata, készítése; megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</p>
<p><i>Feladatok megoldása egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszerrel</i></p> <p>Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas szoftverek tanulmányozása. Problémamegoldás folyamatának értelmezése. Grafika készítése technóccal.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása). A tájékozódást segítő viszonzyszavak. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különböző eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, adatkivitel, feltétel, elágazás, ismétlés, modularitás, paraméter, utasítás, algoritmus.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információforrások kiválasztása, használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Webhely, webcím, böngésző, link, keresés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogram ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése. Netikett ismerete.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az információ küldésének és fogadásának megismerése</i> <i>Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján</i> Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása.		<i>Idegen nyelvek:</i> levelezés külföldi diákokkal, partneriskolákkal.
<i>Felelős magatartás az online világban</i> Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai. Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései. Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.		
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, regisztráció, címzett, másolat, rejtett másolat, tárgy, melléklet, csatolás, válasz, továbbítás, netikett.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	
--	------------------------------	--

Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i> Weboldalak megtekintése, mentése. Szöveg, kép mentése weboldalról. Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése.	<i>Idegen nyelv: nyelvi oktatóprogramok használata.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom: korabeli filmek megtekintése (Magyar Nemzeti Filmarchívum), közkönyvtárak felkeresése, elektronikus könyv olvasása.</i>
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Elektronikus média, médiatár, oktatóprogram.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek megértése. Az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségek megértése. Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megértése. Az információforrások feltüntetése a dokumentumokban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az informatikai biztonság kérdései</i> Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat: a tevékenység elvégzéséhez és</i>

	eredményéhez kapcsolódó biztonságos eszközhasználat.
<i>Az adatokat – különösen a személyes információkat – érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése</i> Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. A személyes adatok védelme.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: a személyes életvitel tevékenységei, eljárásai.</i>
<i>Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése</i> Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: közreműködés a közösségi normák kialakításában.</i>
<i>Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban</i> Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban.	<i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan: az információ gyűjtéséhez és feldolgozáshoz szükséges kommunikációs készségek megalapozása.</i> <i>Magyar nyelv és irodalom: az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás, hivatkozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. A szolgáltatások céljainak azonosítása, működésének megfigyelése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése</i></p> <p>A globális információs társadalom jellemzői. Elektronikus szolgáltatások szerepe és használata a hétköznapi életben.</p>		<p><i>Biológia-egészségtan: egészséges életmód.</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a környezetben megismerhető munkatevékenységek.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A könyvtári terek, alapszolgáltatások, elterjedtebb dokumentumtípusok jellemzőinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata</i></p> <p>Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata a könyvtári terek funkciói és a könyvtári abc ismeretében. Könyvtárlátogatás a települési könyvtárban.</p>		<p><i>Matematika: ismeretek rendszerezése.</i></p>
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i></p> <p><i>A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.</i></p> <p>A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése.</p>		<p><i>Minden tantárgy keretében: ajánlott olvasmányokkal kapcsolatos feladatok. Csoportos könyvtárlátogatás, könyvtári óra.</i></p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikon).</i></p>
<p><i>Információkeresés</i></p> <p>Megadott művek keresése a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom: írás, szövegalkotás.</i></p>

<p>Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.</p>	<p>Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból.</p>
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk. A korosztálynak készült tájékoztató források, segédkönyvek biztos használata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ismerkedés különböző információhordozók természetével, kommunikációs funkcióival és kultúrájával. A média kifejező eszközei. Az újság tartalmi és formai jellemzése, a nyomtatott és az online felületek összehasonlítása. Sajtóműfajok. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Szövegek műfaji különbségének érzékelése. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről. Helyesírási kézikönyvek. A média különféle funkcióinak felismerése. Adott szöveg fikciós vagy dokumentum-jellegének megfigyelése, felismerése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata.</p>

	<p>Tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról – információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Térképfajták. Térkép és földgömb használata.</p> <p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i> A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása. A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> feladatvégzés könyvekkel, gyermeklapokkal (válogatás, csoportosítás, tematikus tájékozódás). Anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk gyűjtése adott témához segítséggel</p>

	<p>könyvtárban, médiatárban, múzeumokban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgyakkal, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata, az egyéni tevékenységhez, tervekhez kapcsolódó szöveges, képi, hang alapú információk célzott keresése tapasztalati, valamint nyomtatott és elektronikus forrásokban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a környezet anyagairól. Válogatás információs anyagokban és gyűjteményeikben (könyv- és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).</p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése. Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével.</p>	<p><i>Minden tantárgy, feladat esetében:</i> a forrásfelhasználás jelölése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD, lexikon, enciklopédia, szótár, atlasz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje a számítógép részeinek és alapvető perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni; legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret; ismerje az informatikai környezetben való munkavégzés alapszabályait; tudjon önállóan kommunikálni ismert programokkal; segítséggel tudjon használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait; ismerjen a számítógép előtt végzett munka káros hatásait csökkentő szabályokat és mozgásgyakorlatokat; ismerjen alapvető adatvédelmi szabályokat.</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon egyszerű rajzos-szöveges dokumentumot elkészíteni, módosítani, háttértárra menteni; tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni; ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni karakter- és bekezdésformázásokat; használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközöket; segítséggel tudjon használni tantárgyi, könyvtári, hálózati adatbázisokat, tudjon különféle adatbázisokban keresni;</p> <p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt; ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; képes legyen önállóan vagy segítséggel algoritmust készíteni; tudjon egyszerű programot készíteni; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára; legyen képes tanári segítséggel, megadott szempontok szerint információt keresni; legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére; legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; legyen képes az interneten talált információk mentésére; ismerje a netikett szabályait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai biztonsággal kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket; ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;</p>
--	--

	<p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokot megtalálni, és további releváns forrásokat keresni;</i></p> <p><i>konkrét nyomtatott és elektronikus forrásokban képes megkeresni a megoldáshoz szükséges információkat;</i></p> <p><i>el tudja dönteni, mikor vegye igénybe az iskolai vagy a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásait.</i></p>
--	--

6. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Ismert alkalmazások futtatása számítógépen. Kapcsolattartás a számítógéppel ismert programokon keresztül.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott informatikai környezet tudatos használata. Az operációs rendszer alpműveleteinek megismerése. A számítógéppel történő interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata.		<i>Természetismeret: a számítógépek szerepe a természeti folyamatok megismerésében; számítógépes modellek alkalmazása; mérések és vezérlések számítógéppel.</i>
Mappaszerkezet létrehozása, mappaműveletek (pl. másolás, mozgatás, törlés, átnevezés, váltás). Eligazodás a háttértárak rendszerében. Állománykezelés (pl. létrehozás, törlés, visszaállítás, másolás, mozgatás, átnevezés, nyomtatás, futtatás, keresés). Állományok jellemzői, típusai.		<i>Természetismeret, matematika, idegen nyelvek, magyar nyelv és irodalom: a jelek világa, titkosírások.</i>
<i>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartáshoz legszükségesebb perifériák bemutatása és használata</i> A számítógép és a legszükségesebb perifériák rendeltetésszerű használata. Több felhasználós környezetben való munkavégzés (például: be- és kijelentkezés, hálózati meghajtó), adatvédelmi alapismeretek.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állománytípus, állományművelet, mappaművelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 12 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése. Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata. A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Egyszerű, rajzos és személyhez kötődő dokumentumok készítése</i> <i>A rajzeszközök megfelelő használata</i> Képszerkesztő programok alkalmazása. Tantárgyakhoz kapcsolódó rajzok készítése, mentése segítségével. Rövid dokumentumok készítése. Tantárgyakhoz kapcsolódó szöveg begépelése, javítása. Meghívó, névjegy, képeslap, üdvözlő kártya, rajzos órarend készítése. A dokumentum mentése és nyomtatása segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, szaknyelv használata, beszédkultúra, kommunikáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra, dráma és tánc:</i> mesék, gyermekirodalmi alkotások és azok animációs, filmes adaptációinak összehasonlítása, feldolgozása.</p>
<p><i>Egyszerű zenés alkalmazások, animációk elkészítése és használata.</i> Médialejátszó alkalmazása. Hangállományok lejátszása, hangfelvételek készítése, lejátszása. Animációk megtekintése, értelmezése, tervezése, készítése.</p>		<i>Ének-zene:</i> népdalok meghallgatása.
<p><i>A feladat megoldásához szükséges alkalmazói környezet használata</i> Tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldása informatikai környezetben. Számítógépes multimédiás oktatójátékok, alkalmazások.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adat, információ, képszerkesztő program, animáció, médialejátszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	A környezetünkben lévő személyek és tárgyak jellemzőinek kiválasztása, rögzítése. Adatok csoportosítása, elemzése. Néhány közhasznú információforrás ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése. Térképhasználati ismeretek alapozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése</i></p> <p>Az adatrögzítési módok (például: táblázat, rajz, fénykép, szöveg, hangfelvétel, videofelvétel) összevetése.</p> <p>Az adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök használata.</p>	<p><i>Matematika:</i> tárgyak, személyek, alakzatok, jelenségek, összességek összehasonlítása mennyiségi tulajdonságaik szerint; becslés; mennyiségek fogalmának alapozása; tárgyak tulajdonságainak kiemelése (analizálás); összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés; tapasztalati függvények, sorozatok alkotása, értelmezése stb.; matematikai modell keresése változások leírására, rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése tevékenységgel, történés kitalálásával, szavakban megfogalmazott helyzetről, történésről készült matematikai „szöveg” értelmezése.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az anyagok és testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, összehasonlítása; kísérletek végzése, a történés többszöri megfigyelése, adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása; együttlévő mennyiségek összetartozó adatpárjainak jegyzése.</p>
<p><i>Adatok csoportosítása, értelmezése, táblázatba rendezése</i></p> <p>Adatok rögzítése, csoportosítása és értelmezése táblázatban.</p>	

<i>Néhány közhasznú információforrás használata</i> Keresés, adatgyűjtés közhasznú információforrásokban.		
<i>Adatkeresés digitális tudásbázis-rendszerben (SDT)</i> Adatkeresés digitális tantárgyi adatbázisokban, tudástárakban (például: Sulinet Digitális Tudásbázis).		
<i>Térképhasználati ismeretek alapozása</i> Tájékozódás, útvonaltervezés digitális térképen, digitális térképes keresők használata.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a tanult helyek megkeresése a térképen; események, jelenségek leolvasása történelmi térképekről; távolságok becslése és számítása történelmi térképeken; tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térkép, koordináta, útvonalterv.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 7 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Információ felismerése, kifejezése. Információforrások ismerete. Algoritmus ismerete, megfogalmazása. A tevékenységek műveletekre osztása önállóan vagy tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ gyűjtése, feldolgozása és az információtartalom helyességéről való meggyőződés. A problémamegoldás lépéseinek ismerete. A megoldási folyamat lépéseinek ábrázolása. Az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek ismerete. Csoporttevékenységben való részvétel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Adatok rendszerezése, táblázatokból történő kiolvasása.		<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak által használt</i>

	jelölésrendszerek ismerete.
<p><i>Az algoritmus informatikai fogalmának megismerése</i> Informatikai eszközökkel megoldható problémák algoritmusainak megtervezése. A megoldás lépéseinek szöveges, rajzos megfogalmazása, értelmezése. Folyamatábrák készítése.</p>	<p><i>Természetismeret, technika, életvitel és gyakorlat: a tantárgyakban tanult tevékenységek szöveges, rajzos megfogalmazása, algoritmizálása, folyamatábrák készítése.</i></p> <p><i>Matematika: gondolkodás, értelmezésmodellek (pl. rajzos modellek, gráfok) megértése. Algoritmus követése, értelmezése, készítése. Alkotás és kreativitás – rendszeralkotás (elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök – fadiagram, útdiagram, táblázatok – használata, készítése). Megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</i></p>
<p><i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Az algoritmuskészítés legfontosabb lépéseinek az ismerete: tervezés, különböző megoldási lehetőségek tanulmányozása, hibalehetőségek számbavétele, hatékonyság kérdése, döntés folyamata. A problémamegoldás különböző fázisaiban az informatikai eszközök és módszerek alkalmazási lehetőségeinek tanulmányozása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, matematika, erkölcsstan, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, természetismeret, ének-zene, vizuális kultúra, technika, életvitel és gyakorlat, testnevelés és sport: a tantárgyak tananyagainak egyéni</i></p>

	vagy csoportos feldolgozása, a produktum bemutatása multimédiás eszközökkel. Többféle megoldási mód keresése, az alternatív megoldások összevetése.
<i>A robotika alapjainak megismerése</i> Algoritmusok megvalósítására alkalmas programok használata. A folyamatos beavatkozást, vezérlést igénylő problémák megoldási módjának megismerése. Például a „teknőc” utasításokkal történő irányítása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a rendszeresen végrehajtandó tevékenységek alaputasításainak kidolgozása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Probléma, információ, kód, utasítás, művelet, algoritmus, hiba, hatékonyság, döntés, folyamatábra, vezérlés,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Egyszerű felhasználói szoftverek gyakorlott, alapszintű kezelése. Utasítások leírásainak használata. Alapvető matematikai műveletek és összefüggések ismerete, alkalmazása. Síkgeometriai ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmusok megvalósítása a számítógépen. Kész programok kipróbálása. Vezérlésszemléletű problémák megoldása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Adott feladat megoldásához tartozó algoritmusok megfogalmazása, megvalósítása számítógépen</i></p> <p>Fejlesztőrendszerek alaputasításainak ismerete, alkalmazása. Egyszerűbb feladatok megoldási algoritmusának megvalósítása Logo vagy más automata elvű fejlesztői rendszer segítségével. Egyszerű programok írása közösen.</p>		<p><i>Matematika:</i> modellek (pl. rajzos modellek, gráfok) értelmezése, algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás, elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök – fadiagram, útdiagram, táblázatok – használata, készítése; megalkotott rendszer átalakítása. A gráf szemléletes fogalma, egyszerű alkalmazásai.</p>

<p><i>A problémamegoldás során az ismert adatokból az eredmények meghatározása</i> Adatbevitel, adatok és a végeredmények megjelenítése. Szöveggel és számokkal elvégezhető műveletek kódolása.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása. Válasz megfogalmazása szóban, később írásban is.</p> <p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata – oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. Az éppen programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.</p>
<p><i>Feladatok megoldása egyszerű, automata elvű fejlesztőrendszerrel</i> Az algoritmizálási készségek fejlesztésére alkalmas szoftverek tanulmányozása. Problémamegoldás folyamatának értelmezése. Grafika készítése technóccal.</p>	<p><i>Matematika:</i> tájékozódás a síkban (alapvető fogalmak és eljárások felidézése, alkalmazása). A tájékozódást segítő viszonzszavak. Feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különböző eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordináta-rendszer, koordináták.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Adatbevitel, adatkivitel, feltétel, elágazás, ismétlés, modularitás, paraméter, utasítás, algoritmus.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Legalább egy fejlesztői rendszer alapszintű ismerete.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>Oktatóprogramok használata. A paraméterek módosító szerepének megismerése.</p>	

céljai		
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>A szabályozó eszközök hatásának megfigyelése oktatóprogramokban</i> Interaktív oktatóprogramok használata. Beavatkozás a program folyamataiba. A beállítások, paraméterek módosító szerepének tanulmányozása. Az interaktív oktatóprogramok algoritmusainak, eljárásainak azonosítása.</p>	<p><i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eljárás, beállítás, paraméter, interaktivitás, oktatóprogram.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció		Órakeret 4 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Keresőkérdések alkotása, a keresés eredményének értelmezése, a keresés pontosítása.		
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
	<p><i>Keresőkérdések megfogalmazása</i> Böngészőprogram kezelése, webcímek beírása, linkek használata, portálok felkeresése. Kulcsszavas és tematikus keresés. Kereső operátorok ismerete. Keresőkérdések megfogalmazása, értelmezése, pontosítása.</p>		
	<p><i>Irányított információkeresés eredményének értelmezése</i> Találatok értelmezése. A találatok során kapott információk tanulmányozása. A keresés céljának leginkább megfelelő oldalak felkeresése.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> állatokról, növényekről képek, adatok gyűjtése.</p>	
	<p><i>Információforrások irányított kiválasztása</i> Konkrét információforrások használata. Hírportálok felkeresése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kulturális hírportálon keresztül egy meglátogatandó színházi előadás műsorának keresése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	keresőgép, tematikus keresés, kulcsszavas keresés, kereső operátorok, hivatkozásgyűjtemény.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák		
--	--	--	--

Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. A számítógép alapvető használata, böngészőprogram ismerete.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Információ küldése, fogadása. Elektronikus levelezőrendszer használata. Saját e-mail cím készítése. Netikett ismerete.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<i>Az információ küldésének és fogadásának megismerése</i>	
<i>Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján</i>	
Levelezőrendszer alapvető szolgáltatásainak ismerete és alkalmazása.	
Saját e-mail cím létrehozása.	
Üzenet küldése, fogadása, válasz a kapott üzenetre, levél továbbítása, mellékletek csatolása.	
<i>Felelős magatartás az online világban</i>	
Netikett ismerete. A kommunikáció írott és íratlan szabályai.	
Adatvédelem, az információk megosztásának etikai kérdései.	
Az online kommunikációban rejlő veszélyek elleni védekezés.	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Levelezőrendszer, e-mail cím, elektronikus levél, regisztráció, címzett, másolat, rejtett másolat, tárgy, melléklet, csatolás, válasz, továbbítás, netikett.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	<i>4.3. Médiainformatika</i>	
Előzetes tudás	Egyszerű alkalmazói programok indítása, használata. CD, DVD használata. Böngészőprogram használata, fontosabb portálok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, internetes média elérése, információk letöltése a számítógépre, információk értelmezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások használata</i>		<i>Idegen nyelv: nyelvi oktatóprogramok használata.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek, magyar nyelv és irodalom: korabeli filmek megtekintése (Magyar Nemzeti Filmarchívum), közkönyvtárak felkeresése,</i>
Weboldalak megtekintése, mentése.		
Szöveg, kép mentése weboldalról.		
Hang-, képanyagok elérése, videomegosztó rendszerek felkeresése.		
Elektronikus könyv keresése, olvasása.		
Médiatárak keresése, médiumok elérése, használata.		
Oktatási célú adatbázisok használata.		
Oktatóprogramok használata.		

	elektronikus könyv olvasása.
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	videomegosztás, elektronikus könyv,

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 4 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok megfogalmazása. A számítógép vagy a programok használata során tapasztalt esetleges meghibásodások megfogalmazása. Infokommunikációs eszközök használata során tanúsított viselkedési módok megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek megértése. Az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségek megértése. Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megértése. Az információforrások feltüntetése a dokumentumokban.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Az informatikai biztonság kérdései</i> Az informatikai biztonsággal kapcsolatos ismeretek. A számítógép és a számítógépen tárolt adatok védelme.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat: a tevékenység elvégzéséhez és eredményéhez kapcsolódó biztonságos eszközhasználat.</i>
<i>Az adatokat – különösen a személyes információkat – érintő visszaélések, veszélyek és következmények megismerése</i> Adatvédelemmel kapcsolatos fogalmak. Adatkezeléssel kapcsolatos eljárások megismerése. A személyes adatok védelme.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat: a személyes életvitel tevékenységei, eljárásai.</i>
<i>Az infokommunikációs viselkedési szabályok megismerése</i> Az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályok megismerése. A hálózat használatára vonatkozó szabályok megismerése, értelmezése.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat: közreműködés a közösségi normák kialakításában.</i>
<i>Az információforrások megkülönböztetése a saját dokumentumban</i> Információforrások gyűjtése. A felhasznált információforrások feltüntetése a saját dokumentumban.		<i>Fizika, kémia, biológia-egészségtan: az információ gyűjtéséhez és feldolgozáshoz szükséges kommunikációs</i>

	<p>készségek megalapozása.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információs-kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Informatikai biztonság, adat, személyes adat, adatvédelem, adatkezelés, netikett, információ, információforrás, hivatkozás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. A szolgáltatások céljainak azonosítása, működésének megfigyelése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az e-szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének megismerése</i></p> <p>A globális információs társadalom jellemzői. Elektronikus szolgáltatások szerepe és használata a hétköznapi életben.</p>		<p><i>Biológia-egészségtan:</i> egészséges életmód.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a környezetben megismerhető munkatevékenységek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, elektronikus szolgáltatás, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A könyv bibliográfiai azonosító adatainak ismerete. Betűrendezés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár forrásainak és eszközeinek tanári segítséggel való alkotó és etikus felhasználása a tanulmányi feladatok során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p><i>Könyvtártípusok megkülönböztetése. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata</i> Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az iskolai könyvtár eszköztárának készségszintű használata a könyvtári terek funkciói és a könyvtári abc ismeretében. Könyvtárlátogatás a települési könyvtárban.</p>	<p><i>Matematika: ismeretek rendszerezése.</i></p>
<p><i>Könyvtári szolgáltatások</i> <i>A hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismerése.</i> A könyvtár alapszolgáltatásainak használata. A könyvtári katalógus funkciójának megértése. Katalógusrekord (-cédula) adatainak értelmezése.</p>	<p><i>Minden tantárgy keretében: ajánlott olvasmányokkal kapcsolatos feladatok.</i> Csoportos könyvtárlátogatás, könyvtári óra.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az önálló feladatvégzés egyes lépéseinek elkülönítése és gyakorlása (könyvtárlátogatás, könyvkölcsönzés, gyermeklexikon).</i></p>
<p><i>Információkeresés</i> Megadott művek keresése a könyvtár szabadpolcos állományában a feliratok és a raktári jelzet segítségével. Keresőkérdések megfogalmazása tanári segítséggel.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: írás, szövegalkotás.</i> Rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból.</p>
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Hagyományos és nem hagyományos dokumentumok formai, tartalmi, használati jellemzőinek megállapítása; csoportosításuk. A korosztálynak készült tájékoztató források, segédkönyvek biztos használata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: ismerkedés különböző információhordozók természetével, kommunikációs funkcióival és kultúrájával.</i> A média kifejező eszközei. Az újság tartalmi és formai jellemzése, a nyomtatott és az online felületek összehasonlítása.</p>

	<p>Sajtóműfajok. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Szövegek műfaji különbségének érzékelése. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről. Helyesírási kézikönyvek. A média különféle funkcióinak felismerése. Adott szöveg fikciós vagy dokumentum-jellegének megfigyelése, felismerése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> segédkönyvek, kézikönyvek, atlaszok, lexikonok használata. Tanult események, jelenségek topográfiai helyének megmutatása térképen.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról – információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Térképajáték. Térkép és földgömb használata.</p> <p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata (pl. matematikai</p>
--	---

	<p>zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i> A megadott problémának megfelelő nyomtatott és elektronikus források irányított kiválasztása. A könyvtárhasználati és informatikai alapokra építő információgyűjtést igénylő feladatok.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> feladatvégzés könyvekkel, gyermeklapokkal (válogatás, csoportosítás, tematikus tájékozódás). Anyaggyűjtés nyomtatott és elektronikus források segítségével.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk gyűjtése adott témához segítségével könyvtárban, médiatárban, múzeumokban.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgyakkal, jelenségekkel, műalkotásokkal kapcsolatos információk gyűjtése.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata, az egyéni tevékenységhez, tervekhez kapcsolódó szöveges, képi, hang alapú információk célzott keresése tapasztalati, valamint nyomtatott és</p>

	<p>elektronikus forrásokban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a környezet anyagairól. Válogatás információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv- és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok).</p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> A forrásmegjelölés etikai vonatkozásainak megértése. Saját és mások gondolatainak elkülönítése. A felhasznált források önálló azonosítása a dokumentumok főbb adatainak (szerző, cím, hely, kiadó, év) megnevezésével.</p>	<p><i>Minden tantárgy, feladat esetében:</i> a forrásfelhasználás jelölése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Könyvtár, kézikönyvtár, katalógus, hivatkozás, forrás, könyv, időszaki kiadvány, honlap, CD, DVD, lexikon, enciklopédia, szótár, atlasz.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére</i> ismerje a számítógép részeinek és alapvető perifériáinak funkcióit, tudja azokat önállóan használni; legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret; ismerje a mappaszerkezetben való tájékozódás alapfogalmait; tudjon a könyvtárszerkezetben tájékozódni, mozogni, könyvtárat váltani, fájlt keresni; tudjon mappát másolni, mozgatni, létrehozni és törölni; ismerje az informatikai környezetben való munkavégzés alapszabályait; tudjon önállóan kommunikálni ismert programokkal; segítséggel tudjon használni multimédiás oktatóprogramokat; tudjon az iskolai hálózatba belépni, onnan kilépni, ismerje és tartsa be a hálózat használatának szabályait;</p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére</i> tudjon egyszerű rajzos-szöveges dokumentumot elkészíteni, módosítani, háttértárra menteni; tudjon különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájában elhelyezni; ismerje a szövegszerkesztés alapfogalmait, legyen képes önállóan elvégezni karakter- és bekezdésformázásokat; használja a szövegszerkesztő nyelvi segédeszközeit; ismerje egy bemutatókészítő-program egyszerű lehetőségeit, tudjon rövid bemutatót készíteni; ismerje fel az összetartozó adatok közötti egyszerű összefüggéseket; tudjon adatokat táblázatba rendezni; ismerje legalább egy digitális térképes alkalmazás szolgáltatásait.</p>
--	--

	<p><i>A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére</i> legyen képes összegyűjteni a problémamegoldáshoz szükséges információt; ismerje a problémamegoldás alapvető lépéseit; képes legyen önállóan vagy segítséggel algoritmust készíteni; tudjon egyszerű programot készíteni; legyen képes egy fejlesztőrendszer alapszintű használatára; a problémamegoldás során legyen képes együttműködni társaival.</p> <p><i>A tanuló az infokommunikáció témakör végére</i> legyen képes a böngészőprogram főbb funkcióinak használatára; legyen képes tanári segítséggel, megadott szempontok szerint információt keresni; legyen képes a találatok értelmezésére; legyen képes az elektronikus levelezőrendszer önálló kezelésére; legyen képes elektronikus és internetes médiumok használatára; legyen képes az interneten talált információk mentésére; ismerje a netikett szabályait.</p> <p><i>A tanuló az információs társadalom témakör végére</i> ismerje az informatikai biztonsággal kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat; ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket; ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat; szerezzon gyakorlatot az információforrások saját dokumentumokban való feltüntetésében.</p> <p><i>A tanuló a könyvtári informatika témakör végére</i> a különböző konkrét tantárgyi feladataihoz képes az iskolai könyvtárban a megadott forrásokat megtalálni, és további releváns forrásokat keresni; konkrét nyomtatott és elektronikus forrásokban képes megkeresni a megoldáshoz szükséges információkat; el tudja dönteni, mikor vegye igénybe az iskolai vagy a lakóhelyi könyvtár szolgáltatásait.</p>
--	---

INFORMATIKA

7–8. évfolyam

7. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

8. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

Az informatikai eszközök közül a számítógéppel való kommunikáció során fontos egy operációs rendszer rutinszerű használata. Ezeken az évfolyamokon a tanulók már önállóan használják a legfontosabb eszközöket, segítség nélkül kezelik a fájlokat és mappákat. Napjainkban egyre fontosabbá válik az információk digitális formában való tárolása, az analóg információk digitalizálása. A digitalizált állományok mérete sokszor rendkívül nagy lehet, ezért szükséges a tömörítési módok és eljárások ismerete is.

Az alkalmazói ismeretek elsajátításával gyakorlottan használják a szövegszerkesztő programot, tudnak szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta vagy leírás alapján elkészíteni. A dokumentumok esztétikus megjelenítése érdekében képek gyűjtésére, feldolgozására kerül sor képszerkesztő program segítségével. Ismerik a táblázatkezelés alapjait, a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit. Tudnak különböző dokumentumokból származó részleteket saját munkájukban elhelyezni, ismerik a webes publikáció jellemző elemeit.

A problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakörben a tanulók az életkoruknak megfelelő szinten tovább mélyítik az algoritmusleíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű algoritmusokat értelmeznek és fogalmazznak meg. Az iskolai étellel kapcsolatos vagy egyénileg választott összetettebb problémák megoldásának folyamatát a tanulók tanári segédlettel részfolyamatokra bontják fel. A korábban megkezdett, folyamatos beavatkozást igénylő problémák tanulmányozása a paraméterértékek változtatásával és a változtatások eredményeinek megfigyelésével folytatódik.

A tanulók a problémákhoz algoritmusokat készítenek, az algoritmusokat programozási nyelven kódolják, a kódolás során megismerik a program működését, alkalmazzák a megismert utasításokat. Az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján a tanulók több oldalról megközelíthetik a problémát, feltárják a probléma szerkezetét, értelmezik az adatok közötti összefüggéseket, a strukturált megoldás érdekében eljárásokat készítenek. Az egyenletekkel leírható folyamatok tanulmányozása nem feltétlenül igényel informatikai segítséget, viszont a véletlen jelenségek tanulmányozása elképzelhetetlen a számítógép véletlenszám-generátora nélkül. A véletlenül alapuló jelenségek tanulmányozása akár a saját készítésű, akár mások által készített programok tanulmányozásakor tanulságos.

Az infokommunikációs eszközök használatakor, az információszerzés során az általános iskola utolsó évfolyamain az internet hatékony használata kerül előtérbe. A tanulók az egyszerű keresések mellett az összetett keresések végzésében is gyakorlatot szereznek. Az információszerzés során szerzett tapasztalatok következtében megjelenik a kritikus szemlélet az információk hitelességével szemben. A szükséges információk megkeresésén, letöltésén túl a saját anyagaik publikálására is sor kerül.

A korábbi évek során megismert infokommunikációs eszközök bővítése, egyéb internetes és mobilkommunikációs lehetőségek megismerése következtében a tanulók egyre tudatosabban választanak a rendelkezésre álló elektronikus médiumok között. Betartják az adatvédelem alapvető szabályait, felismerik az ártó szándékú támadásokat és megfelelő eszközökkel képesek védekezni ezek ellen.

Az információs társadalom témakör feldolgozása során a tanulók megismerik az információkezeléssel kapcsolatos feladatokat, a veszélyek elhárítási lehetőségeit, a jogi és etikai vonatkozásokat. Az alkalmazás során kiemelt szerepet kap az információforrások hitelességének értékelése, az információk etikus használata. Az informatikai eszközök használatakor törekednek a helyes módszerek kialakítására, megismerik a kulturált

együttélésre vonatkozó szabályokat és betartják azokat. Az informatikai eszközök használata jelentősen hozzájárul a változásokhoz, ezért érdemes megismerni a fejlődés egyes szakaszait.

A tanulók az életkori sajátosságoknak és az igényeknek megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal ismerkednek meg, majd sor kerül azok hétköznapi életben betöltött szerepének, céljainak azonosítására és biztonságos, kritikus használatára. A fejlesztés során a szolgáltatások kiválasztását követően a működés megfigyelése és megértése, az egyes funkciók kipróbálása, a működési algoritmusok azonosítása, az eljárások értő alkalmazása és a kritikus szemléletmód kialakítása kap hangsúlyos szerepet.

A *könyvtári informatika* fejlesztési területen az egyre tudatosabb könyvtárhasználóvá nevelés a kiemelt cél. Ehhez járul hozzá az információs problémamegoldás alapvető lépéseinek ismerete, az egyes eszközök, módszerek tanári támogatással történő alkalmazása, továbbá az iskolai könyvtár állományának és szolgáltatásainak önálló használata. Az önálló forráskiválasztást és -használatot, a döntések meghozását támogatja, hogy a tanulók megismerik az egyes könyvtártípusok és szolgáltatásaik jellemzőit, különbségeit, a nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, tájékoztató eszközök széles tárházát, azok információs értékét.

A különböző tantárgyi gyűjtőmunkákhoz, projektmunkákhoz kapcsolódó támogatásban, értékelésben hangsúlyos szerepet kapnak az etikai és jogi vonatkozások, a forrásjegyzék készítése és a hivatkozások.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben. Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata. Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata. Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tájékozódás a különböző informatikai környezetekben</i> Számítógépes és nem számítógépes informatikai környezetek megismerése, összehasonlítása.</p>		<p><i>Fizika:</i> egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése a mindennapi környezetben.</p>
<p><i>Az informatikai eszközök működési elveinek megismerése és használata</i> A számítógép fő egységei. Neumann elvű gépek fő részei. Bemeneti és kimeneti perifériák, adathordozó eszközök működési elvei. Az eszközök helyes használatának elsajátítása. Digitalizálás. Képek szkennelése. Digitális fotózás.</p>		
<p><i>Az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásainak használata</i> Az operációs rendszer grafikus felületének magabiztos használata. A hálózati operációs rendszerek funkciói, főbb szolgáltatásai. Vezetékes és vezeték nélküli kapcsolatok. Az iskolai hálózat vázlatos felépítése.</p>		<p><i>Fizika; biológia-egészségtan; kémia:</i> a tudomány és a technika mindennapi élettel való kapcsolata, az egyéni felelősség kérdése.</p>

<p><i>Az ismert eszközök közül az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszköz kiválasztása</i></p> <p>Az adott feladat elemzése. A probléma megoldásához szükséges informatikai eszköz kiválasztása.</p> <p>A probléma megoldásához szükséges funkciók elsajátítása.</p> <p>Nyomtatás fájlba, pdf állományok készítése. Környezettudatos viselkedés nyomtatáskor.</p> <p>Be-, illetve kitömörítés.</p>	<p><i>Fizika; kémia; matematika; biológia-egészségtan: a tantárgyi órán felmerülő feladatok informatikai eszközzel történő megoldása. Az adott helyzethez legjobban illeszkedő hardver és szoftver kiválasztása. A tanórán bemutatott kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének nyomtatása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Monitor, nyomtató, adathordozó, pendrive, merevlemez, CD, CD-olvasó, digitalizálás, hálózat, hálózati szolgáltatás, tömörítés, tömörített állomány.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 28 óra
	2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. A szövegszerkesztés alapfogalmainak ismerete. A leggyakoribb karakter- és bekezdésformázások önálló végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása. Objektumok szövegben való elhelyezése. Összetett dokumentum készítése. Táblázatkészítés szövegszerkesztővel. Digitális képek alakítása, formázása. Hangszerkesztés. Webes publikáció készítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Szöveges, rajzos dokumentumok létrehozása, átalakítása, formázása</i></p> <p>Kisebb méretű dokumentum minta vagy leírás alapján történő szerkesztése.</p> <p><i>Objektumok a szövegben</i></p> <p>Objektumok beillesztése a szövegbe.</p> <p>A szövegben elhelyezhető különböző objektumok (kép, szöveg, rajz) tulajdonságainak megismerése, az egyes jellemzők módosítása.</p> <p><i>Összetett dokumentum készítése</i></p> <p>Egyszerű szöveget, rajzot és táblázatot is tartalmazó dokumentumok elkészítése.</p> <p>Szöveg mentése különböző formátumokban.</p> <p><i>Táblázatkészítés szövegszerkesztővel</i></p> <p>Táblázat beszúrása szövegbe. A táblázat tulajdonságainak beállítása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban).</p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> kísérlet vagy vizsgálat jegyzőkönyvének elkészítése.</p>

Táblázat formázása.	
<i>Információk publikálásának különböző módjai az interneten</i> Weblap készítése. Bloghasználat megismerése.	
<i>Digitális képek alakítása, formázása</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás.	<i>Vizuális kultúra: a</i> technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális reklámok.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Szöveg, digitális kép, weblap, blog.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés	
Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapvető funkcióinak ismerete, alkalmazása. Példák megnevezése a táblázatok mindennapi életben történő használatára vonatkozóan. Alkalmazói programok fájlműveletei. A térképhasználat alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Táblázatkezelés. Táblázatos dokumentumok készítése. Az adatkezelés alapjainak fejlesztése. Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek. Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Táblázatkezelés</i> Táblázatkezelő program használata. A munkakörnyezet beállítása. A táblázatkezelő menürendszerének megismerése.		
<i>Táblázatos dokumentumok. Az adatkezelés alapjai</i> Táblázatok használata a mindennapi életben. Adatok táblázatos formába rendezése, feldolgozása. Adattípusok megismerése. Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás elsajátítása. Cellahivatkozások használata. Képletek szerkesztése. A konstans, relatív és abszolút hivatkozás fogalmának megismerése.		<i>Matematika:</i> ismeretek alkalmazása az újabb ismeretek megszerzésében, a gyakorlati életben és más tantárgyak keretében (pl. százalék, kamatos kamat, terület-, felszín-, térfogatszámítás, relatív gyakoriság, valószínűség, logaritmus függvény). Táblázatok készítése. <i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz:</i> Mérési adatok, ábrák,

	értelmezése. Természeti jelenségek, folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, diagramok elemzése, értelmezése.
<i>Az információ és adat ábrázolása, értelmezése, grafikus eszközök, módszerek</i> Adatok megjelenítése, kiemelése, aktuális információ keresése. Az adatok gyűjtése, csoportosítása, értelmezése. Diagramok készítése. Diagramtípus kiválasztása, szerkesztése, módosítása.	<i>Fizika; kémia; földrajz; biológia-egészségtan:</i> a vizsgált természeti és technikai rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata.
<i>Térképhasználati ismeretek felhasználása, keresése az interneten</i> Térképhasználati ismeretek alkalmazása. Térképek keresése, használata. Keresés a térképeken, a térképek átalakítása.	<i>Földrajz; fizika:</i> a térbeli tájékozódást szolgáló eszközök és módszerek alapjai és felhasználásuk. A GPS idő-, távolság- és sebességadatainak értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatbevitel, javítás, másolás, mozgatás, cella, oszlop, sor, aktív cella, tartomány, munkalap, munkafüzet, cellahivatkozás, konstans, relatív és abszolút hivatkozás, képlet, függvény, diagram.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 12 óra
	3.1. A problémamegoldáshoz szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	
Előzetes tudás	Az információ világában való tájékozódás képessége, jelrendszer ismerete. Algoritmusleírás eszközeinek ismerete. Egyszerű folyamatábra értelmezése. Algoritmuskészítés. Egy fejlesztőrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Algoritmus leírása. A feladatmegoldást segítő eszközök megismerése. Csoportos feladatmegoldás. Összetett probléma megoldása fejlesztői környezetben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>A problémák megoldásához szükséges eszközök és módszerek megismerése</i> Az algoritmusleírás eszközeinek és módszereinek megismerése. Egyszerű algoritmusok készítése.		<i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Elemek elrendezése különbféle szempontok

	szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.
<i>Problémák megoldása önállóan, illetve irányított csoportmunkában</i> Iskolai élethez kapcsolódó probléma megoldása önállóan vagy irányított csoportmunkában.	<i>Magyar nyelv és irodalom, idegen nyelvek, történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a tantárgyak tananyagainak feldolgozása, adatgyűjtés interneten. Az adatok tárolása és cseréje különböző informatikai eszközök felhasználásával.
<i>A robotika alapjainak megismerése, egyszerű vezérlési problémák megoldása</i> Egyszerű vezérlési feladatok megoldása fejlesztői környezetben.	<i>Matematika:</i> Tájékozódás a síkban. A tájékozódást segítő viszonyok ismerete. A feltételeknek megfelelő alkotások elképzelése a megalkotásuk előtt. Szerkesztések különféle szerkesztési eszközökkel és eljárásokkal. Objektumok létrehozása adott feltételek szerint. Geometriai alakzatok tulajdonságai. Koordinátarendszer, koordináták.
Kulcsfogalmak/fogalmak	Utasítás, elágazás, ciklus, feltétel, programkód, futtatás, fordítás, tesztelés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.2. Algoritmizálás és adatmodellezés	
Előzetes tudás	Fejlesztői környezet ismerete. Adatbevitel, a végeredmény megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Algoritmusok készítése és megvalósítása. Tervezési eljárások megismerése, az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás	

céljai	elveinek alkalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Adott feladat megoldásához algoritmusok tervezése, végrehajtása</i> Algoritmusok tervezése az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elvei alapján. Algoritmus kódolása fejlesztői környezetben.</p>		<p><i>Matematika:</i> algoritmus követése, értelmezése, készítése. Rendszeralkotás - elemek elrendezése különféle szempontok szerint; rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok) használata, készítése. Megalkotott rendszer átalakítása.</p>
<p><i>A problémamegoldáshoz szükséges adatok és az eredmény kapcsolata</i> Az eredmény meghatározása a bemenő adatok alapján.</p>		<p><i>Fizika; kémia:</i> műveletek, összefüggések kiszámolása, számítógépes mérések elvégzése.</p> <p><i>Matematika:</i> oktatási-tanulási technológiákkal való megismerkedés, azok interaktív használata. A programozni kívánt művelettel kapcsolatos alapvető ismeretek.</p>
<p><i>Elemi és összetett adatok megkülönböztetése, kezelése</i> Elemi és összetett adattípusok megismerése és alkalmazása.</p>		<p><i>Matematika:</i> a feltételekkel való összevetés során annak tudatosítása, hogy a feltételek hogyan befolyásolják az eredményt.</p>
<p><i>Robotvezérlési, grafikai feladatok megoldása fejlesztőrendszerrel</i> Az automataelvű fejlesztőrendszer alapfogalmai. Robotvezérlési alapfogalmak. Síkgeometriai feladatok megoldása az adott fejlesztőrendszerben.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alulról felfelé építkezés elve, lépésenkénti finomítás elve, elemi adat, összetett adat, bemenő adat, kimenő adat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3.3. Egyszerűbb folyamatok modellezése	
--	---	--

Előzetes tudás	Fejlesztői környezet ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok használata.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>Véletlen jelenségek modelljeinek megismerése, a paramétermódosítás hatásainak megfigyelése</i></p> <p>Tantárgyi szimulációs programok használata, a beállítások hatásainak vizsgálata.</p> <p>A szabályozó eszközök hatásai az oktatóprogramokban.</p> <p>Véletlen jelenségek modelljei.</p>	<p><i>Kémia; fizika; biológia; földrajz: szimulációs programok.</i></p> <p><i>Matematika: véletlen esemény.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Véletlen jelenség, modell, szimuláció, beállítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció	Órakeret 8 óra
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők, levelezőrendszerek használata. Információkeresés az interneten. Megadott művek elektronikus katalógusban való visszakeresése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információk hatékony keresése, a legfontosabb információk megtalálása, a hiteles és nem hiteles információk megkülönböztetése, információk kritikus kezelése, a tartalmak publikálásra való előkészítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Összetett keresések űrlapok segítségével</i> Tematikus és kulcsszavas keresőgépek használata az információ elérésére, több keresési szempont egyidejű érvényesítése, űrlapok kitöltése.</p>		<p><i>Földrajz:</i> a Föld országainak, fővárosainak bemutatásához, prezentációk készítéséhez anyagok gyűjtése, kiselőadás készítése.</p>
<p><i>Hatékony, céltudatos információszerzés</i> A keresés folyamata. Keresőkérdés alkotása. Releváns információk kiszűrése a kereső által megtalált adathalmazból.</p>		
<p><i>Információforrások irányított kiválasztása, hitelességének vizsgálata, szelektálása</i> Helyi könyvtári és a korosztálynak szóló elterjedt adatbázisok. Az információk elemzése hitelesség szempontjából. Több hasonló tartalmú oldal összehasonlítása.</p>		<p><i>Fizika:</i> természettudományos anyagok gyűjtése, a megbízhatóság vizsgálata.</p>
<p><i>Nyomtatásra és webes publikálásra szánt dokumentumok készítése</i> Közlésre szánt szöveges és képi információval kapcsolatos elvárások, kiválasztási szempontok. Nyomtatási beállítások. Webes publikálásra alkalmas fájlformátumok megismerése. Internetes oldalak feltöltése egy nyilvános tárhelyre. Publikus és nem publikus adatok megkülönböztetése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Keresés, letöltés, publikálás, hitelesség, űrlap.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák	
Előzetes tudás	Elektronikus levél írása, fogadása, új postafiók regisztrálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modern infokommunikációs eszközök hatékony használata.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A kommunikációs modell megismerése</i> Az információ küldésének és fogadásának kommunikációs eszközei, funkciói, kiválasztási szempontjai. Az elektronikus levelezés alapjai. A mobilkommunikáció eszközei. Kapcsolatteremtés infokommunikációs eszközök útján. Az internet kommunikációs szolgáltatásai.</p>		<p><i>Kémia; biológia-egészségtan:</i> feladatok közös kidolgozása kommunikációs csatornákon keresztül.</p>
<p><i>A kommunikációs célnak megfelelő választás a médiumok között</i> A fogyasztókkal élővel való és a fogyasztókkal élők közötti kommunikációt biztosító eszközök megismerése. A virtuális tér közlekedési szabályai. A kommunikációs médiumok és szerepük.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> közösségi portálokon megjelenő személyes adatok</p>

	vizsgálata a védelem és adatbiztonság szempontjából.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kommunikációs modell, üzenet, internetes kommunikáció, mobilkommunikáció, adatvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4.3. Médiainformatika	
Előzetes tudás	A hagyományos és az elektronikus média kezelése, az internetes média elérése, egyes elemek letöltése. A médiában megjelenő információk hitelességének kritikus értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legújabb médiainformatikai technológiák használata, alkalmazása; önálló és kritikus attitűd fejlesztése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p><i>A hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazásuk a megismerési folyamatban</i></p> <p>A média alkalmazási lehetőségei.</p> <p>Internetes portálok, szöveges és képi információforrások.</p> <p>Internet, televízió, rádió használata.</p> <p>Elektronikus könyv, hangoskönyv használata.</p> <p>Szótárak, lexikonok, folyóiratok az interneten.</p> <p>Képek, zenék, filmek elérése az interneten.</p> <p>Oktatóprogramok, oktatóanyagok keresése az interneten.</p> <p>Internetes térképek keresése.</p>	<p><i>Matematika:</i> bonyolult vagy érdekes függvények vizsgálatához anyaggyűjtés, digitális táblára anyagfeldolgozáshoz.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképhasználat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangoskönyv, elektronikus könyv.</p> <p><i>Idegen nyelvek; magyar nyelv és irodalom:</i> szótárak, lexikonok használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Internetes oktatóprogram, regisztráció, online szótár, online elérés, elektronikus könyv, hangoskönyv, információmegosztó portálok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az információs társadalom	Órakeret 6 óra
	5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai	
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal, információkezeléssel kapcsolatos tapasztalatok. Infokommunikációs eszközök használata során	

	tanúsított viselkedési módok megfigyelése, véleményezése.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az információ előállítása, megosztása, terjesztése, használata, átalakítása.</p> <p>Az információ kezelése során felmerülő veszélyek felismerése, elhárításuk lehetőségei.</p> <p>Az információforrások hitelességének értékelése.</p> <p>Viselkedési szabályok közös kialakítása, a kulturált együttélés szabályainak betartása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az adatokkal, különösen a személyes adatokkal való visszaélések, veszélyek és következmények megismerése, azok kivédése, a védekezés módszereinek és szempontjainak megismerése</i></p> <p>Az adatvédelemmel kapcsolatos feladatok megismerése.</p> <p>Az adatokkal való visszaélések kivédése.</p> <p>Az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyek és következmények megismerése.</p> <p>Védekezési módszerek és szempontok megismerése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: az emberi tevékenységek hatásainak felismerése, a tevékenységek nem várt hatásainak kezelési ismeretei.</i></p>
<p><i>Az információ hitelessége és ellenőrzési lehetőségeinek megismerése</i></p> <p>Megbízható információforrások ismerete.</p> <p>Az információ hitelességének értékelése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.</i></p>
<p><i>Az informatikai eszközök alkalmazásának fontosabb etikai kérdései</i></p> <p>A jogtiszta szoftverhasználat előnyei.</p> <p>Szabadon vagy korlátozottan használható programok használata.</p> <p>A programhasználat során betartandó jogok és kötelességek.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: az iskolai környezet rendje, tisztasága.</i></p> <p><i>Matematika: matematikai modellek (pl. nyitott mondatok, gráfok, sorozatok, függvények, függvényábrázolás, számítógépes programok, statisztikai elemzések), alkalmazásuk módja, korlátai (pontosság, értelmezhetőség).</i></p>

<p><i>Az információforrások etikus felhasználásának megismerése</i> Az információszerzés folyamatának ismerete. Az információforrások etikus felhasználása. Az információforrások feltüntetése. Az információ értéként való kezelése, megosztása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a személyes felelősség belátása és érvényesítése a közvetlen környezet alakításában.</i></p> <p><i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata, kiselőadások tervezése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása, az ezekhez kapcsolódó tipikus hibák és veszélyek felismerése, kiküszöbölése.</i></p>
<p><i>Az információ és az informatika emberi kapcsolatokra gyakorolt hatásának megismerése</i> Az információ szerepe az információs társadalomban. Az informatikai eszközök használatának következményei.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak /fogalmak</p>	<p>Adat, adathalászat, kéretlen levél (spam), lánclevél (hoax), információ, információforrás, hitelesség, megbízhatóság, jogtiszta szoftver, licenc, ingyenes szoftver, korlátozottan használható szoftver.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5.2. Az e-szolgáltatások szerepe és használata	
Előzetes tudás	Életkori sajátosságoknak megfelelő elektronikus szolgáltatásokkal kapcsolatos tapasztalatok, vélemények megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elektronikus szolgáltatások hétköznapi életben betöltött szerepének felismerése. Az elektronikus szolgáltatások használata, a biztonság figyelembevétele, a kritikus szemléletmód kialakítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az e-szolgáltatások használatának célirányos megismerése Az elektronikus szolgáltatások funkcióinak megismerése. Az elektronikus szolgáltatások működésének megismerése, a szolgáltatások igénybevétele, használata, lemondása.		<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a megtakarítási lehetőségek felismerése, a hatékonyság, egészség- és környezettudatosság érvényesítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Információs társadalom, média, elektronikus szolgáltatások, regisztráció, leiratkozás, azonosító, jelszó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Könyvtári informatika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az iskolai könyvtár önálló használata a raktári rend ismeretében. Közkönyvtári tapasztalatok. Könyvtári katalógusok irányított használata. Az önálló műre való hivatkozás alapjainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai és lakóhelyi könyvtár alapszolgáltatásainak és a különböző információforrásoknak önálló, alkotó és etikus felhasználása egyszerű tanulmányi feladatok egyéni és csoportos megoldása során.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Könyvtártípusok, funkcionális terek Tájékozódás az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezetében. Az összes könyvtártípus jellemzőinek megismerése, összehasonlítása. A kézikönyvtár összetételének és tájékozódásban betöltött szerepének megismerése. Nagyobb könyvtárak funkcionális tereinek megismerése. Önálló eligazodás a települési közkönyvtárban. A gyermekkönyvtár (-részleg) önálló használata. Könyvtárlátogatás.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat.
Könyvtári szolgáltatások Könyvtári szolgáltatások irányított alkalmazása a tanulásban és a tájékozódásban. A kézikönyvtár önálló használata.		

Információkeresés

Hatékony, céltudatos információszerzés.

Keresett téma kifejezése tárgyszóval.

Összetett keresőkérdés megfogalmazása.

Megadott szempontok szerint való keresés az iskolai és a lakóhelyi elektronikus könyvtári katalógusban.

Konkrét feladathoz való irányított forráskeresés katalógus és bibliográfia segítségével.

A forráskeresés és -feldolgozás lépéseinek tudatosítása, irányított alkalmazása.

Technika, életvitel és gyakorlat: a tevékenység információforrásainak használata: a tevékenységhez kapcsolódó információszükséglet behatárolása és a tevékenységhez, a probléma megoldásához szükséges komplex tájékozódás.

Fizika; kémia; biológia-egészségtan: Információk keresése, könyvtár-, folyóirat- és internethasználat, adatbázisok, szimulációk használata.

Természettudományi témájú ismeretterjesztő források önálló keresése, követése, értelmezése, az ismeretszerzés eredményeinek bemutatása.

Magyar nyelv és irodalom: Írás, szövegalkotás: rövidebb beszámolók anyagának összegyűjtése, rendezése különböző nyomtatott (lexikonok, kézikönyvek) és elektronikus forrásokból. Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása. Internetes enciklopédiák és keresőprogramok használata.

Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: önálló információgyűjtés adott

	<p>témához különböző médiumokból.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - információgyűjtés internetalapú szolgáltatásokkal (tények, adatok, menetrendek, hírek, idegenforgalmi ajánlatok).</p>
<p><i>Dokumentumtípusok, kézikönyvek</i> Nyomtatott és elektronikus kézikönyvek, közhasznú információforrások és ismeretterjesztő művek típusainak ismerete. Közhasznú adatbázisok használata.</p>	<p><i>Matematika:</i> ismerethordozók használata - könyvek (pl. matematikai zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények, táblázatok, képletgyűjtemények).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása: segédkönyvek, szótárak, lexikonok, helyesírási kézikönyvek használata, ismeretlen kifejezések jelentésének megkeresése egynyelvű szótárakban. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az élővilág rendszerezésében érvényesülő szempontok bemutatása határozókönyvek alapján.</p>
<p><i>Forráskiválasztás</i></p>	<p><i>Technika, életvitel és</i></p>

<p>A feladatnak megfelelő forrástípus önálló kiválasztása. Információforrások hitelességének vizsgálata, szelektálása. Többféle forrásra épülő tematikus gyűjtőmunka.</p>	<p><i>gyakorlat:</i> a tevékenység információforrásainak használata. A tevékenységekhez szükséges információk kiválasztása és alkalmazása. A különböző eredetű információk szűrése, értékelése, összekapcsolása, érvényességük kiterjesztése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az információ kritikus befogadásának megalapozása (azonos témáról különböző forrásból származó rövidebb információk összevetése tanári irányítással, csoportosan).</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a források megbízhatósága.</p>
<p><i>Bibliográfiai hivatkozás, forrásfelhasználás</i> Bibliográfiai hivatkozás önálló készítése. Idézés jelölése. A szerzői jogi vonatkozások megértése. Forrásjegyzék összeállítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> források megjelölése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nemzeti könyvtár, szakkönyvtár, elektronikus könyvtár, kézikönyv, szaklexikon, szakkönyv, napilap, folyóirat, bibliográfia, linkgyűjtemény, keresőkérdés, tárgyszó, szerzői jog, információs érték, felhasznált irodalomjegyzék.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>A tanuló az informatikai eszközök használata témakör végére ismerje meg a különböző informatikai környezeteket; tudja használni az operációs rendszer és a számítógépes hálózat alapszolgáltatásait; segítséggel legyen képes az adott feladat megoldásához alkalmas hardver- és szoftvereszközök kiválasztására.</i></p> <p><i>A tanuló az alkalmazói ismeretek témakör végére tudjon dokumentumokba különböző objektumokat beilleszteni; tudjon szöveget, képet és táblázatot is tartalmazó dokumentumot minta</i></p>
--	--

vagy leírás alapján elkészíteni;
tudjon egyszerű táblázatot létrehozni;
ismerje a diagramok szerkesztésének, módosításának lépéseit;
tudjon bemutatót készíteni.

A tanuló a problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel témakör végére

lássa át a problémamegoldás folyamatát;
ismerje és használja az algoritmusleíró eszközöket;
ismerje egy programozási nyelv alapszintű utasításait;
tudjon kódolni algoritmusokat;
tudjon egyszerű vezérlési feladatokat megoldani fejlesztői környezetben;
ismerjen és alkalmazzon tervezési eljárásokat;
legyen képes meghatározni az eredményt a bemenő adatok alapján;
legyen képes tantárgyi szimulációs programok használatára.

A tanuló az infokommunikáció témakör végére

legyen képes megkeresni a kívánt információt;
legyen képes az információ értékelésére;
legyen képes előkészíteni az információt weben történő publikálásra;
tudja megkülönböztetni a publikussá tehető és védendő adatait;
használja a legújabb infokommunikációs technológiákat,
szolgáltatásokat.

A tanuló az információs társadalom témakör végére

ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat;
ismerje az adatokkal való visszaélésekből származó veszélyeket és következményeket;
ismerjen megbízható információforrásokat;
legyen képes értékelni az információ hitelességét;
ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat;
ismerje az információforrások etikus felhasználási lehetőségeit;
ismerje fel az informatikai eszközök használatának az emberi kapcsolatokra vonatkozó következményeit;
ismerjen néhány elektronikus szolgáltatást;
legyen képes a szolgáltatások igénybevételére, használatára, lemondására.

A tanuló a könyvtári informatika témakör végére

a könyvtár és az internet szolgáltatásait igénybe véve képes önállóan releváns forrásokat találni konkrét tantárgyi feladataihoz;
a választott forrásokat képes alkotóan és etikusan felhasználni a feladatmegoldásban;
képes alkalmazni a más tárgyakban tanultakat (pl. informatikai eszközök használata, szövegalkotás);
egyszerű témában képes az információs problémamegoldás folyamatát önállóan végrehajtani.

ÉNEK-ZENE

5-8. évfolyam

A változat

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei gyakorlat és a zenehallgatás során a tanulók széles körű élményeket szereznek, amely segíti őket eligazodni a körülöttük lévő sokszínű zenei világban.

Az iskolai zenepedagógiai munka Kodály Zoltán alapelveire épül, az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A zenei hallásfejlesztés a relatív szolmizáció segítségével történik. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül, s ezáltal ösztönzi őket énekkarokban és házi zenélésben való aktív részvételre.

Az iskolai ének-zene óra elsősorban nem ismeretszerzésre való, hanem a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. Ezt segíti a minden órán megjelenő felismerő kottaolvasás és a befogadói kompetenciák fejlesztése. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az elmélyült zenehallgatás. Az ének-zene órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekórai műhelymunkát kórus egészíti ki, amely közösségformáló erőt képvisel. Cél, hogy a kóruséneklés örömét a tanulók a hétköznapi számos területén megoszthassák másokkal. (Pl. közös éneklés a kirándulásokon, baráti összejöveteleken, közösségi alkalmakon, saját koncertek szervezése hozzátartozóknak, ismerősöknek.)
- Az énekes anyag egy része mindvégig a magyar népdal marad, a 3. osztálytól kezdve a klasszikus zenei szemelvények száma növekszik, s a 7. osztálytól kezdve kiegészül a jazz és az igényes populáris zene válogatott szemelvényeivel – elsősorban a befogadói hozzáállás különbségeinek érzékeltetése és a zenei minőség iránti érzékenység fejlesztése céljából, amely műfaji határoktól függetlenül értelmezhető.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Felismerő kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A zenével való ismerkedés kezdeti szakaszában a felismerő kottaolvasás képessége a zeneértés mélységeihez is jelentősen hozzájárulhat. Az önálló zenélésben nélkülözhetetlen eszközzé válik.
- Az ötvonalas kottaképet a gyerekek látják már akkor is, mikor a jelrendszereket még nem tudják megfejteni. A tanulók a felismerő kottaolvasás segítségével egyre több zenei jelenséget képesek jelrendszerről felismerni. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.
- A felismerő kottaolvasáshoz kapcsolódó zenei ismeretek tanítása soha nem elvontan, hanem az énekes és hangzó zenei anyaghoz kapcsolódóan történik. A népdalokból vett zenei fordulatokat felhasználják a ritmikai, metrikai és dallami elemek tudatosítására, formájuk megismerése pedig segít a formaérzék fejlesztésében. Az elemző megközelítés helyett válasszák a műfaji meghatározást, találják meg az élethelyzet, az érzelmi kifejezés, az esztétikai szépség személyes kapcsolódási pontjait. A népdalok szövegének értelmezése rávilágít a népdalok gazdag szimbolikájára, megvilágítja a magyar szókincs gazdagságát. A népdalok nem a felismerő kottaolvasás gyakorló példái. Csak akkor kell szolmizáltatni, ha az a szebb, tisztább megszólaltatást segíti.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése a zenehallgatás anyagának mélyreható megismerését segíti elő. A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatói magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul. Az alsó tagozatban a gyermek a játékos tevékenység során képes leginkább az elmélyült figyelemre. Az alsóbb osztályokban a mozgás és az

éneklés szorosan összekapcsolódik. A zeneézés fejlesztése mellett a mozgás is lehetőséget ad a zenei jelenségek megéreztetésére és megértésére, a zenei készségek elmélyítésére is.

- Rendszeres zenehallgatás. A zeneművek zenei és zenén kívüli tartalmának, üzenetének megértéséhez szükség van a zenei élmények rendszeres biztosítására: minden órán legyen zenehallgatás, amely az élmény (örömszerző) funkcion túl alapját adja a generatív készségek formálódásának, hiszen a generativitás a sokrétű zenei élményből fejlődik ki.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz fontos, hogy a tanulók kellő nyitottsággal forduljanak a hallgatott zene felé. A nyitott befogadói attitűd támogatja a zenei hatás megfelelő megélését, így segíti a zene különböző megnyilvánulásainak, például funkciójának, stílusának és műfajának pontos értelmezését, elfogadását és pozitív értékelését.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.
- A zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek minden esetben a zenei befogadást segítik, az elméleti és a lexikális adatok közül elsősorban a kiválasztott művel kapcsolódókkal kell foglalkozni. A lényegláttatásnak és az életszerűségnek minden esetben kulcsszerepet kell kapnia, ezért teljes mértékben mellőzendő az öncélú adatközlés és a nagy mennyiségű memorizálás. Egy szerzői életrajz ismertetésében például nem az önmagukban semmitmondó dátumok és a tartózkodási helyek felsorolása és visszakerdezése, hanem a szerző személyiségének bemutatása, művészi és emberi élethelyzeteinek, a környezetével való kölcsönhatásának, problémáinak, sorsfordulatainak átértékelése, és mindennek művészetére gyakorolt hatása az elsődleges tartalom. Ezt helyenként megtámogathatják a jól megválasztott tényadatok (dátumok, helyszínek), mindenkor kiegészítő, tájékozódást könnyítő jelleggel. Ugyanez érvényes az elméleti ismeretekre: a formatan, az összhangzattan vagy a szolmizáció alapinformációi csak akkor válnak hasznossá, ha zenei érzetekhez kapcsolódnak, ha segítenek a gyerekeknek átérzeni azokat a zenei jelenségeket, amelyekről szólnak.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szereznük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket. Miközben a figyelem irányítása bizonyos jelentéstartalmak megvilágítása érdekében fontos, fokozottan kell figyelni arra, hogy a szempontok ne tereljék el a tanulók figyelmét a mű egészének élményszerű befogadásáról.
- Az első hat osztályban nem kronológiai rendbe szervezve ismertetjük meg a tanulókat a zeneművekkel, hanem az életkori sajátosságok gondos figyelembevételével a kétéves ciklusok mindegyikében a zeneirodalom, a zenei

stílusok és műfajok teljes spektrumából válogatunk. Az általános iskola utolsó két osztályában sor kerülhet kronologikus rendszerezésre, de csak az ismeretközlés szintjén.

- Zenehallgatásnál – figyelve a ma felnövő generációk vizuális igényére – törekedjünk DVD-n elérhető koncertfelvételek bemutatására is.
- Az iskolai zenehallgatás célja nem lehet minden remekmű s az összes zenei műfaj megismertetése, sokkal fontosabb a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést. Bízniuk kell abban, hogy a meg nem ismert műveket a tanulók életük folyamán megismerik, amennyiben kialakították bennük az igényt az értékes művek hallgatására.
- Az iskolai zenehallgatás mellett keresni kell a lehetőséget az élő zenehallgatásra, a rendszeres hangverseny-látogatásra, és ösztönözni a tanulókat a zenei információk gyűjtésére. Fontos szempont, hogy a hangversenyek kifejezetten az adott korcsoporthoz szóljanak. Rendkívül fontos, hogy a hangverseny legyen előkészített, az órákon a tanulók ismerjenek meg néhány zenei témát, a művek kontextusát, majd az azt követő alkalommal beszélgetéssel segítsük az élmények feldolgozását.

Tárgyi feltételek

- Szintetizátor állvánnyal
- Megfelelő nagyságú tér a mozgáshoz, énekes játékokhoz
- Megfelelő terem a kórusmunkához
- Ötvonalas tábla
- Mágneses tábla
- Ritmushangszerek
- Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók
- Számítógép internetkapcsolattal
- Hangtár, hozzáférhető hanganyag

5–8. évfolyam

A következő fejlesztési célokat segíti az ének-zene tantárgy kerettanterve: erkölcsi nevelés, nemzeti öntudat és hazafias nevelés, állampolgárságra, demokráciára nevelés, az önismeret és a társas kultúra fejlesztése, a testi és lelki egészségre nevelés, felelősségvállalás másokért és önkéntesség, médiatudatosságra nevelés, a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák tekintetében az esztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség, anyanyelvi kommunikáció, idegen nyelvi kommunikáció, digitális kompetencia, szociális és állampolgári, a hatékony, önálló tanulás kompetenciája fejlesztéséhez is hozzájárul.

Fejlesztési célok

Reprodukció. Az éneklésre épülő tanítás első lépéseként a tanulóknak az éneklés örömeinek és helyes szokásainak kialakítása játszott a fő szerepet. Ebben az életkorban már az éneklés tisztasága, kifejező ereje, a zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a kommunikatív muzikalitás kialakítása kerül a fejlesztés középpontjába. A magyar és más népek zenéje továbbra is jelen van az énekes anyagban, azonban a hangsúly folyamatosan eltolódik a klasszikus szemelvények irányába, majd a 7. és 8. osztályban a populáris zene szemelvényei is megjelennek a tananyagban. Ezek elemzésénél fontos, hogy rámutassunk arra, hogy a klasszikus zene fordulatai, formai megoldásai miként hatnak alapvetően, meghatározóan e művek stílusára. A tanulók a

zenei elemeket improvizációs, kreatív játékos és intellektuális feladatokkal is gyakorolják.

Zenehallgatás. A felső tagozat zenehallgatási anyagára a sokszínűség jellemző. Elsődleges cél a stílus jellegzetességeinek megismertetése: szerkesztés módok, formai megoldások, egy-egy zeneszerzőre jellemző alkotói sajátosságok bemutatása. Kronologikus áttekintésre majd a 8. osztályban kerül sor. A felső tagozatos zenehallgatásra ajánlott alkotások többsége nagy lélegzetű, előkészítése, többszöri meghallgatása és feldolgozása sokszor meghaladja a tanítási óra adta időkeretet. Inspiráljuk a tanulókat órán kívüli meghallgatására is és más, az órai anyaghoz kapcsolódó zeneművek megismerésére.

5–6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények ismerete. Az éneklési és generatív készségek korosztálynak megfelelő szintje, és az átélt zenei élmények mennyiségének megfelelő befogadói kompetencia.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Éneklési készség fejlesztése a korábban elsajátított dalkincs ismétlésével és bővítésével az életkor adta hangigények figyelembe vételével (hangterjedelm: a-e”, törekvés a tiszta intonációra). Kifejező és stílusos éneklésre való törekvés kialakítása.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok	
<p>Magyar népzene: válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (10 magyar népdal éneklése).</p> <p>Gregorián zenei szemelvények.</p> <p>Magyar történelmi énekek: históriás énekek, kuruc kori dalok, az 1848–49-es szabadságharc dalai.</p> <p>Nemzeti énekeink: Erkel Ferenc-Kölcsey Ferenc: Himnusz, Egressy Béni-Vörösmarty Mihály: Szózat éneklése fejből.</p> <p>Más népek dalai, a műzene tonális és funkciós zenei nyelvének megismerését segítve.</p> <p>Zongorakíséretes dalok: bécsi klasszikus és más zenei stílusból.</p> <p>Többszólamúság: kánonok, könnyű reneszánsz (15-20 szemelvény a fenti témakörökből).</p> <p>A dalanyag tiszta, kifejező, éneklése, kiscsoportos és egyéni előadásmódban, törekvés a stílusos éneklésre.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> magyar történelmi énekek és a magyar történelem párhuzamai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> mű (szöveg) értelmezése erkölcsi szempontok alapján.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Népdal-néptánc, hangszeres népzene, a tánc funkciója.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Régi és új stílusú népdal, gregorián ének, históriás ének, kuruc kori dal, Himnusz, Szózat, dal mint műfaj, duett, kórusmű, társas ének.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Egy- és többszólamú ritmusgyakorlatok a tanult ritmuselemekkel és ritmus osztinató. Zenei kérdés-felelet alkotása ritmussal és dallammal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Visszatérő forma és variáció alkotásának fejlesztése. A rögtönzés fejlesztése a következő zenei ismeretek felhasználásával: 6/8-os metrum, felütés, dúr-moll dallami fordulatok, tercpárhuzam.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Ritmus, metrum: Kreatív gyakorlatok változatos ritmusképletekkel, verssorok ritmizálása, osztinató. 6/8, 3/4 helyes hangsúlyozása, páros-páratlan metrumok váltakozásának megéreztetése mozgásos gyakorlatokkal. Egyszerű, stilizált tánclépésekből lépéssor kombinálása régi korok zenéjéhez.</p> <p>Dallami improvizáció: Adott ritmus motívumra dallamvariációk pentachordokkal, dúdolással, szolmizálva. Tercpárhuzamok szerkesztése</p> <p>Zenei forma alkotás: Kérdés-felelet játékok funkciós környezetben, négy és nyolcütemes egységekben. Zenei forma alkotása visszatérő elemekkel (rondó, variáció).</p> <p>Változatos ritmusképletek használata. Dallami és harmóniai rögtönzés, a tanult zenei formák alkalmazásával.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatszerkezetek: kérdés és felelet, versek ritmusa, szótagszáma, verssorok ritmizálása.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> stilizált tánclépések.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hatnyolcad, dúr, moll, tercmenet, zenei periódus, visszatérő forma, rondó, dallami variáció, szekvencia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozatban az énekléssel és a generatív tevékenységekkel megszerzett és egyre gazdagodó ritmikai, metrikai és dallami ismeretek. A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kézjelről, betűkottáról, hangjegyről és azok hangoztatása tanári segítséggel, csoportosan.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt szemelvényeknél könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciója a felismerő kottaolvasás és a fejlődő belső hallás segítségével.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés - tudatosítás - gyakorlás/alkalmazás hármasságában. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: 6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola, kis éles és kis nyújtott ritmus, tizenhatodik Dallami és harmóniaelemek: r' és m' hangok, fi, szi, dúr és moll hangsorok, Hangközök: kis és nagy szekund, kis és nagy terc. Zenei előadásra vonatkozó jelzések: tempójelzések és dinamikai jelek. Ütemfajták, felütés, ritmikai elemek megkülönböztetése és egyszerűbb ritmusgyakorlatok során reprodukálása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> jelek és jelrendszerek ismerete. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata. <i>Matematika:</i> számsorok, törtek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	6/8, 3/8, felütés, csonka ütem, triola, kis éles és kis nyújtott ritmus, dúr és moll hangsor, vezetőhang, kis és nagy szekund, kis és nagy terc, abszolút hangnevek (pontosítva), violin- és basszuskulcs, allegro, andante, mezzoforte, pianissimo.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Figyelem a zenehallgatásra, fejlett hangszínhallás, valamint fejlődő formaérzék. Ismeretek hangszerekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenehallgatásra kiválasztott művek értő befogadása a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódó tevékenységeken keresztül, az énekléssel és a generatív tevékenységekkel fejlesztett differenciált hallási készség és zenei memória által.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	Korábbi tevékenységek folytatása, elmélyítése. Hangszínhallás és többszólamú hallás készség fejlesztése: énekes hangfajok ismerete (szoprán, mezzo, alt, tenor, bariton, basszus), Formaérzék fejlesztése: visszatéréses kéttagú forma, triós forma, rondó forma, variációs forma. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: a zenei befogadást segítő legszükségesebb elméleti ismeretek, lexikális adatok (népzenehez kapcsolódva, pl. népszokások, néphagyomány, a szöveg jelentése; a komolyzene befogadásához kapcsolódva, pl.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, értelmezés. <i>Dráma és tánc:</i> táncjátékok a nép- és műzenében.

<p>zenetörténeti ismeretek, zeneszerzői életrajz megfelelő részei, a megismert zeneművek műfaja és formája).</p> <p>A hangszerek megkülönböztetése és azonosítása a következő szempontok szerint: dallamhangszer, ritmushangszer, műzenei és népi hangszer (duda, tekerő, cimbalom, citera).</p> <p>Szemléltetéssel a különböző zenei formák felismerése.</p> <p>Tájékozottság a szemelvények történeti korával, a zeneszerző életével, a művek műfajával és formájával kapcsolatban.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hangköz, formai egység (dallamfordulat, dalforma, variációs forma, triós forma és rondó forma).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Egyes tanult zenei műfajokat, formákat, hangszercsoportokat felismerik. Ezeket a zenei folyamatokat figyelemmel tudják kíséni és zenei kifejezésekkel is meg tudják nevezni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva a tanulók érdeklődését erősítve törekvés a zeneirodalom remekműveinek megismertetésére. Hangverseny-látogatásra nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó eredeti népzenei felvételek meghallgatása, ezek művészi szintű adaptációi mai autentikus előadóktól.</p> <p>Más népek zenéje, világzenei feldolgozások nemzetiségeink zenei hagyományainak megismerése.</p> <p>Reneszánsz kórusdalok, barokk szemelvények.</p> <p>Zeneirodalmi szemelvények a stílusérzék fejlesztéséhez – a bécsi klasszika zeneirodalmából.</p> <p>Zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: vokális művek, hangszeres művek – szerenád, divertimento, szimfónia tétel (triós forma, rondó forma), hangszeres művek (variáció, versenymű), daljáték/operarészletek.</p> <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (pl. hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> magyar történelmi énekek, irodalmi párhuzamok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok, korstílusok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> zeneművek erkölcsi tartalma, üzenete, viselkedési normák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Reneszánsz táncok, táncformák, zenés játék, opera cselekménye.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gregorián ének, reneszánsz tánc, madrigál, dal, daljáték, opera, menüett, szvit, concerto, szerenád, divertimento, versenymű, szimfónia.
------------------------------------	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az énekes anyagból 10 dalt és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek stílusosan és kifejezően csoportban és egyénileg is. Törekvés a többszólamú éneklésre. A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött érzetük, metrum-, ritmus-, formaérzékük és dallami készségük.</p> <p>A tanult zenei elemeket felismerik. Előkészítés után a tanult zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvasnak. Képesek egy-egy zenemű tartalmát közvetítő kifejezőeszközöket, megoldásokat felismerni és megnevezni. (tempó, karakter, dallam, hangszín, dinamika, formai megoldások).</p> <p>A többször meghallgatott zeneműveket felismerik hallás után. A zenehallgatásra ajánlott, többféle stíusból, zenei korszakból kiválasztott zeneművek egy részét (min. 10 alkotás) megismerték.</p>
--	---

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfónia tétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Magyar népzene, más európai népek zenéje.

Gregorián énekek a magyar és európai gregorián hagyomány alapján.

Zene Mátyás király udvarából (Pavane, Gaillarde, Basse dance, Balle)

Henry Purcell: Artúr király (King Arthur), Shepherd, shepherd leave decoying, Fairest isle

Johann Sebastian Bach: János passió – részletek, BWV 245

Georg Friedrich Händel: Tűzijáték szvit (Music for the Royal Fireworks), HWV 351; Vizi zene

Joseph Haydn szimfóniái közül: G-dúr, „Üstdobütés” szimfónia

Wolfgang Amadeus Mozart: Egy kis éji zene (Eine kleine Nachtmusik), K. 525

Wolfgang Amadeus Mozart: C-dúr zongoraverseny, K. 467, II. tétel

Wolfgang Amadeus Mozart: A varázsfuvola (Die Zauberflöte), K. 620 – részletek

Ludwig van Beethoven: D-dúr hegedűverseny, op. 61 IV. tétel

Ludwig van Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel - Örömóda

Robert Schumann: Gyermekek jelenetek (Kinderszenen), op. 15

Liszt Ferenc: Csárdás obstiné, Magyar fantázia

Georges Bizet: Carmen – „Az utcagyerekek kórusa” („Avec la garde montante” – részlet az I. felvonásból)

Bartók Béla: Falun BB 87a

Kodály Zoltán: Magyar népzene sorozatból balladák

Ligeti György: Sípbal, dobbal, nádihegedűvel - dalciklus Weöres Sándor verseire

7–8. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Éneklés	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Biztos éneklési készség, kifejező és stílusos előadás csoportosan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése: többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvény, magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése, figyelve a tanulók egyéni vokális fejlődésére (mutálás).	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Magyar népzene az életkornak megfelelő csoportokból válogatva (pl. táncnóta, szerelmi dal, búcsúzó dal, keserves).</p> <p>Más népek dalai (pl. orosz, cseh, szlovák, lengyel, román népdalok, más földrészek népzeneje, afroamerikai zene).</p> <p>Zongorakiséretes dalok, népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai.</p> <p>Többszólamúság: kánonok, reneszánsz társadalmak rövid részletei.</p> <p>Példák a populáris zenéből.</p> <p>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: dal- és témarészletek a barokk és a romantika korából.</p> <p>A fenti zenei példák éneklése közben az életkori sajátosságoknak megfelelő tiszta intonáció és helyes hangképzés (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), továbbá stílusos, kifejező éneklésre törekvés.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, versmegzenésítések irodalmi alapja.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti nyelven.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Társasdal, verbunkos dal, keserves, romantikus dal, táncnóta.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, fejlődő formaérzék.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése. Generatív képességfejlesztés komponálással, rögtönzött folytatással.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különböző metrikájú, egyszerű ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása.</p> <p>Ritmus, metrum: különböző táncok metrikai és ritmikai jellemzőinek megfigyelése, reprodukciója ritmusimprovizáció, szinkópálás.</p> <p>Dallam:</p>		<p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>

<p>hétfokú hangsorok blues skála megismertetése. Komponálás és rögtönzés összekapcsolása: egyszerű dallam alkotása megadott paraméterekkel (hangkészlet, metrum, ritmikai elemek, szekvencia), rögtönzött folytatás (pl. kérdés és felelet rögtönzés).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmusvariációk, augmentáció, diminúció.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció – Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Ritmikai, metrikai és dallami alapkészségek: a tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége a különböző generatív tevékenységek során. Könnyű olvasógyakorlatok énekes reprodukciójának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Előkészítést követően rövid, az énekelt zenei anyagnál könnyebb olvasógyakorlatok reprodukciójával a belső hallás fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképeinek követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek bővítése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában: a változó ütemmutató felismerése, fejlődés a felismerő kottaolvasás terjedelmében és sebességében. Ritmikai elemek, metrum: új ütemfajták: Dallami és harmóniaelemek: harmóniai változások megfigyelése. Hangközök: kis és nagy szext, kis és nagy szeptim (megismerés szintjén).</p>		<i>Matematika: törtek.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A megszerzett éneklési és generatív készségek szintjével, valamint az átélt zenei élmények mennyiségével arányos befogadói kompetencia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó zenei tapasztalatok</i> Szerkesztési és formai ismeretek: homofon és polifon szerkesztésmód, egytémájúság és egy-egy zenei ötlet kibontása a barokk zenében, klasszikus szonáta forma megfigyelése. Nemzeti jelleg a romantika zenéjében, a kelet-európai népek népzeneje. A népdalfeldolgozás módjai Bartók és Kodály művészetében. Műzene és népzene megkülönböztetése hangszerek megfigyelésével. Impresszionizmus a festészetben és a zenében. A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, alapritmus és más érdekes ritmikai elemek, hangszerelés, improvizáció, dallami díszítés, különleges előadói megoldások. A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Alapvető ismeretek, a mű keletkezésének körülményeiről, zeneművek történeti koráról, a zeneszerzők életéről, a művek műfajáról és formájáról. Ismerkedés a partitúrával (a zenehallgatást segítő egyszerűsített kottakép). Más műveltségi területekhez tartozó kapcsolódások felfedeztetése, bemutatása, az önálló ismeretszerző tevékenységre való ösztönzés, önálló gyűjtések, kutatások (zenei példa és ismeretanyag). Összefüggések bemutatása a zenei stíluskorszakok és történelmi események között, önálló gyűjtőmunka segítségével.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori világi költészet, nemzeti romantika, romantikus vers, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata. <i>Idegen nyelvek:</i> énekes művek eredeti nyelven. <i>Erkölcstan:</i> műalkotások erkölcsi üzenete. <i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, zenei impresszionizmus, műzene, népzenei feldolgozás, klasszikus zene, populáris zene.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás – Zenehallgatás	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Zenehallgatóvá nevelés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az énekes anyaghoz kapcsolódó szemelvények meghallgatása, zeneirodalmi szemelvények a zeneirodalom széles spektrumából válogatva: a középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián és trubadúr ének, madrigál, barokk zene: kantáta és oratórium szvit, concerto, concerto grosso részletek,</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> romantikus és kortárs költészet, szövegelemzés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p>

<p>bécsi klasszicizmus: vonósnegyes, versenymű, szimfónia, a romantika zenéje: romantikus dal, operarészlet, zongoradarabok, programzene, szimfonikus költemény, a 20. század zenéje: kórusművek, daljáték, opera, táncjáték, kamarazene, jazz és a rock születése, kortárs zenei művek megismerése.</p> <p>A zeneirodalom gazdagságának, műfaji sokszínűségének megismerése.</p> <p>A meghallgatott szemelvények felismerése.</p> <p>Zenetörténeti korszakok, stílusjegyek, műfajok és formák rendszerezett ismerete.</p> <p>A művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése (hangverseny-látogatás motivációs szerepének felhasználásával).</p>	<p>zeneirodalmi alkotások történelmi kapcsolata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti stíluskorszakok és stílusirányzatok ismerete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Trubadúr ének, madrigál, oratórium, kantáta, concerto grosso, vonósnegyes, versenymű, szimfonikus költemény; táncjáték, kamarazene, jazz, rock.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az énekes anyagból 15 dalt és zenei szemelvényt emlékezetből énekelnek kifejezően csoportban.</p> <p>A generatív készségfejlesztés eredményeként továbbfejlődött a ritmusérzékük, dallami készségeik, többszólamú és harmonikus hallásuk, formaérzékük.</p> <p>Az új zenei elemeket felismerik kottaképről. Előkészítést követően a megismert zenei anyagnál könnyebb gyakorló feladatokat szolmizálva olvassák.</p> <p>Képesek egy-egy zenemű adekvát befogadására annak adott funkciójához, stílusához, műfajához mérten.</p> <p>A zenehallgatásra ajánlott, stílusból, zenei korszakból kiválasztott zeneműveket (min. 20 alkotás) megismerték, a halott műveket jellemző részleteik alapján felismerik.</p>
--	--

Ajánlott zenehallgatási anyag

A felsorolás ajánlásokat tartalmaz. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása szerint módosítható. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód (pl. szimfóniatétel, daljáték, opera). A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Európán kívüli kultúrák népzeneje

Gregorián énekek, korai többszólamú művek részletei

Johann Sebastian Bach: 3. Brandenburgi verseny, BWV 1048 – 3. tétel

Jean Baptist Lully: Az úrhatnám polgár – balett

Georg Friedrich Händel: Messiás (Messiah), HWV 56: For unto us a child is born, Halleluja

Joseph Haydn: Évszakok (Die Jahreszeiten), Hob. XXI:3 – Szüreti kórus

Ludwig van Beethoven: V. „Sors” szimfónia, Op. 67.

Franz Schubert: Die Schöne Müllerin – dalciklus

Frederic Chopin: H-dúr nocturne, op. 32. No. 1
Erkel Ferenc: Hunyadi László - részletek
Liszt Ferenc: Les Preludes
Maurice Ravel: Bolero
Erik Satie: Gymnopedie No. 1.
Bartók Béla: Concerto, BB 123 IV. tétel – Megszakított közjáték
Kodály Zoltán: Székelyfonó – Görög Ilona balladája
Igor Sztravinszkij: A katona története (Histoire du soldat) – elbeszélésre, játéokra és táncrea
John Cage: 4'33”
Ligeti György: Atmosphères, Lux aeterna
Krzysztof Penderecki: Hirosima emlékezete (Threnody for the Victims of Hiroshima)
Benjamin Britten: Variációk és fuga egy Purcell-témára (The Young Person's Guide to the Orchestra: Variations and Fugue on a Theme of Henry Purcell), op. 34
Keith Emerson–Greg Lake–Carl Palmer: Egy kiállítás képei (Pictures at an Exhibition)
Andrew Lloyd Webber valamely művének részlete
Presser Gábor, Kocsák Tibor, a Szörényi-Bródy szerzőpáros és más magyar szerzők egy-egy zenés színpadi művének részlete.

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

5-8.OSZTÁLY

ALAPELVEK, CÉLOK

Az Ember és társadalom műveltségi terület megismerteti a társadalmi együttélés történetével, alapelveivel és főbb intézményeivel; betekintést nyújt a civilizáció folyamatába, a kultúra életébe. Fő területei: történelem; erkölcsan, etika; hon- és népismeret; társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek, filozófia. Együttesen hangsúlyos szerepet töltenek be a köznevelési feladatok sikeres megvalósításában, hiszen jelentős mértékben hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók a haza felelős, hasznos polgáraivá váljanak; reális önismeretre és szilárd erkölcsi ítélőképességre tegyenek szert; képessé váljanak az önálló tájékozódásra, véleményformálásra és cselekvésre; megismerjék és megértsék a természeti, társadalmi, valamint kulturális jelenségeket, folyamatokat.

A társadalomismeret és az állampolgári ismeretek tartalmainak feldolgozása jó alapot ad a tudatos közéleti részvételhez, és a kulcskompetenciák kialakításán keresztül erősíti a demokrácia értékeinek (többek között a jogállamiság, részvétel a döntéshozatalban, a társadalmi igazságosság, az önrendelkezés, a szolidaritás, a tolerancia, az együttélés) tiszteletét.

Az Ember és társadalom műveltségi terület legfontosabb általános fejlesztési feladatai:

- a személyiségi és emberi jogok tiszteletére, az erkölcsi értékekre nevelés;
- a nemzettudat és állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése;
- a társadalmi igazságosság, méltányosság és szolidaritás értékeinek tudatosítása;
- a társadalmi, gazdasági problémák iránti érzékenység megteremtése;
- a környezetért és fenntarthatóságért érzett felelősség kialakítása;
- más kultúrák megismerése és elfogadása, különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népekre, vallásokra;
- a demokratikus intézményrendszer működésének megértése;
- **XX. századi totális diktatúrák jellemzőinek feldolgozása, az általuk elkövetett bűntettek megismertetése;**
- az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és készségek fejlesztése;
- a társadalomtudományi szemlélet és gondolkodás kialakítása, az ilyen természetű problémák vizsgálatához és elemzéséhez szükséges készségek kialakítása és fejlesztése.

Az ember és társadalom műveltségi terület a tanulók társadalmi környezetben való eligazodásához, szocializációjához nyújt segítséget. Ennek középpontjában hagyományosan a történelem mint múltismeret áll, mely a társadalom közös emlékezeteként az emberi azonosságtudat egyik alapja. Ez az identitástudat sokrétű, a legszűkebb helyi közösségektől, a haza és a nemzet legnagyobb kohéziós erőt jelentő összefogó erején át, az európai kontinens közösségei által az emberiség egészéhez való tartozás érzéséig terjed. Kölcsönös függésünk megértése meghatározó jelentőségű, amely világtörténelmi látásmódot követel, és a különböző – főleg európai – kultúrák, de leginkább határainkon inneni és túli nemzeti értékeink megbecsülését jelenti.

A történelem tanításának és tanulásának a célja olyan, hazánk és az emberiség múltjával kapcsolatos műveltség és képességek elsajátíttatása és elsajátítása, amely közös kommunikációs alapot szolgáltatva biztosítja egymás kölcsönös elfogadását a szűkebb és

tágabb közösségek számára. Fontos a történelmi folyamatok megértetése és megértése is, olyan történelmi tudat kialakítását megalapozva, amelynek révén egyrészt beláthatóvá válik, hogy a jelen a múlt történéseinek a következménye is; másrészt viszont az, hogy mai életünk hatást fog gyakorolni a jövő nemzedékek sorsára. A történelem tanulásának tehát nem pusztán az a célja, hogy megismerjük múltunkat, hanem az is, hogy jobban tudjunk tájékozódni a jelenben. Kiemelt cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelme sokféle egyéb nemzetiség és etnikum együttműködésének az eredménye is.

A múlt felidézésének igénye és az ehhez szükséges képességek fejlesztése csak akkor lehet eredményes, ha – figyelembe véve a tanulók életkori sajátosságait – élményszerű a tanítás. Az általános iskolai történelemtanításnak éppen ezért a múltat szemléletesen megjelenítő történettanításra kell alapulnia. A történetek a múlt színes, sodró valóságának, a valaha volt élet lehető lényegi teljességének képszerű felidézését jelentik. Segítik átélni a tanulóknak a történelmi valóságot, vagyis a segítségükkel juttathatjuk el tanulóinkat a történelmi elemzésig, a megfelelő következtetések, általánosítások segítségével a tudományosan megalapozott történelmi ismeretek rendszeréhez.

Mivel az 5–6. évfolyamos tanulók gondolkodása konkrét, ezért esetükben a múlt képszerű megjelenítése különös jelentőségű. Ennek érdekében a történetek megjelenítésén alapuló és tevékenység-központú feldolgozás a történelemtanítás alapelve, melynek eszközei között fontos szerepet játszik a jeles történelmi személyiségek bemutatása, valamint az egyes korok embereinek mindennapjait bemutató életmódtörténet. A 7–8. évfolyamos tanulók gondolkodása már inkább elvont fogalmi szintű, amely képes a múlt valóságát az általánosítás magasabb szintjén, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva feldolgozni. A történelem képszerű megjelenítését jelentő történettanításra itt is szükség van, mely azonban már komolyabb elemzéssel társul, mivel ezek a tanulók képesek a történelem megismerésének, a jelenségek elemzésének magasabb szintjére is.

A tananyag tevékenység-központú feldolgozása a kompetencia elvű képzés folyamatában a fejlesztési feladatok révén valósul meg. A tananyag elsajátítása elsősorban tanulói tevékenységgel lehetséges, a tevékenységek elvégzésére irányuló képességek fejlesztése pedig különböző típusú feladatok révén történik. A történelem megismeréséhez az ember és társadalom műveltségi terület egészére is érvényes fejlesztési területek – az ismeretszerzés és tanulás, a kritikai gondolkodás, a kommunikáció, valamint az időben és térben való tájékozódás – járulnak hozzá a legsajátosabb módon. Fontos, hogy a tanulók – az élethosszig tartó tanulás igényének megfelelően – képessé váljanak ismereteket meríteni szűkebb környezetükből, történetekből, könyvekből, képekből, tömegkommunikációs eszközökből, a világhálóról, statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Az is lényeges, hogy az ezekből szerzett ismereteket egyre önállóbban és kritikusabban értelmezzék, és tudjanak belőlük következtetéseket levonni.

A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a fejlesztési feladatokra lehet példákat találni. Elvárás, hogy egy kétéves ciklus során a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál melyik fejlesztési feladatot, vagy feladatokat, milyen konkrét formában dolgozza fel. A táblázatok témák rovatában dőlt betűvel jelöltük a tájékoztató jellegű, csupán javasolt ismétlődő/visszatérő és hosszsmetszeti témákat, a fejlesztési követelmények példaként szolgáló feladatait, valamint a kapcsolódási pontok ajánlott anyagait.

A *társadalmi és állampolgári ismeretek* témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon reagálnak a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben saját maguk és családjuk mindennapi élete zajlik.

Nem mindegy tehát, hogy a tanulók találkoznak-e ezekkel a kérdésekkel iskolai tanulmányaik során, vagy sem. Mint ahogy az sem mellékes, hogy az iskola ösztönzi-e őket az aktív, cselekvő állampolgárként való életre, vagy az őket körülvevő világ társadalmi, közéleti és gazdasági problémáival akkor találkoznak először, amikor azokat már nekik maguknak kell megoldaniuk. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek témaköreinek feldolgozása – cselekvési minták bemutatásával, szituációs gyakorlatok szervezésével, tapasztalatszerzési lehetőségek megteremtésével és bizonyos gyakorlatias készségek fejlesztésével – sokat tehet azért, hogy a fiatalok ne álljanak majd védtelenül bonyolult élethelyzetekben.

A történelem, illetve a társadalmi és állampolgári ismeretek témaköreikhez tetszés szerint, több helyen is hozzá kapcsolhatók a *médiaismeret* tartalmi, melyeket úgy érdemes beépíteni a helyi tantervbe, hogy azok egyszerre segítsék az adott tartalom jobb megértését, valamint az általános iskolai médiaoktatás fejlesztési céljainak megvalósulását. A kerettantervben megjelenő média tartalmak közvetlenül beépíthetők a történelem 7–8. évfolyam anyagába, de különálló egységként is feldolgozhatók.

A tematikai egységekhez rendelt *nevelési-fejlesztési célok* az iskolaszakaszok között egymásra épülnek.

Az alábbi témák minden jelzett évfolyamon megjelennek.

5–8. évfolyam
Társadalmi helyzet, életmód, életviszonyok
Gyermekek nevelése, oktatása <ul style="list-style-type: none"> – Család, lakóhely – Falvak és városok, urbanizáció – Hétköznapi és ünnepek – Öltözködés, divat – Betegségek, járványok – Megkülönböztetés, kirekesztés
Társadalom és állam
<ul style="list-style-type: none"> – Uralkodók és államférfiak – Birodalmak – Kisebbség, többség, nemzetiségek
Helyi és nemzetközi együttműködések, konfliktusok
<ul style="list-style-type: none"> – Békék, háborúk, hadviselés – Egyezmények, szövetségek

Természet és technika kölcsönhatása
<ul style="list-style-type: none"> – A földrajzi környezet – A természetformálás és -átalakítás hatásai – Közlekedés, úthálózat, hírközlés – Felfedezők, feltalálók
Kultúrák, vallások és eszmék
<ul style="list-style-type: none"> – Hasonlóságok és különbségek – Népek és vallások egymásra hatása, együttélése – A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók – Történelemformáló eszmék

5–6. évfolyam

Az általános iskolai *történelemtanítás* első két éve bevezet a történelem tanulásába. Olyan alapvető fejlesztési területek, nevelési célok állnak a középpontban, mint a nemzeti öntudat kialakítása, fejlesztése, a hazafias nevelés, az állampolgárságra és demokráciára nevelés megalapozása, valamint a tanulás tanítása. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia, valamint a hatékony és önálló tanulás kiemelt jelentőségű. Fontos szempont az adott szakaszban a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási értékeinek a megismertetése, továbbá, hogy a tanulók bepillantást nyerjenek a történelmi múltat feldolgozó történész munkájába. Ajánlott a múzeumok, közgyűjtemények látogatása, rendeltetésük, szerepük megismertetése. Ez szolgálja a tantárgy vonzóvá tételével annak hitelességét is.

A rendszeres történelemtanítás az első két évben a történetek feldolgozásán, a jeles történelmi személyiségek és az adott korok mindennapjainak a bemutatásán alapul, kiemelten tárgyalva a magyar történelmi múlt sorsfordulóit. Ennek keretében fontos arra figyelni, hogy a magyarságot – egyebek mellett – a múltból szóló, a közösség többsége által ismert mondák, történetek, valamint a közös nyelv és hagyomány tartják össze. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a múlt megismerésével alakul ki az egyes ember történelmi látásmódja, a nemzedékek közös történetei pedig a nemzeti öntudat fejlesztését eredményezhetik. Ez a két év alapozza meg a tanulók időben és térben való tájékozódását. Mindezeknek a megvalósítása csak tevékenység-központú tanítással, változatos fejlesztési feladatok beiktatásával lehetséges. Törekedni kell a történelemtanítás élményszerűségére is, hogy a távoli korokat, az ott élő emberek világát életközeli tudjuk feldolgozni. A feldolgozás során támaszkodni kell a korosztály élénk, alkotó fantáziájára is. Fontos, hogy figyelembe vegyünk az 5–6. osztályos tanulók jellemzően konkrét gondolkodását, amely a múlt képszerű megjelenítését igényli. Építenünk kell az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok élményanyagára is.

Tematikai egység	Az emberiség őskora. Egyiptom és az ókori Kelet kultúrája	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok az őskori emberről és a Bibliából. A negatív számok használata a mindennapi életben (hőmérséklet, adósság), a számok helye a számegyenesen. Az idő mérése.	
A tematikai egység	A tanuló felismeri az emberi munka és a környezethez való	

nevelési-fejlesztési céljai	alkalmazkodás jelentőségét, valamint a különböző emberi közösségeknek (család, törzs stb.) az egyes történelmi korokban betöltött szerepét. Tudatosulnak benne az állam különböző társadalomszervező funkciói (munka megszervezése, védelem stb.). Belátja, hogy az emberi civilizációt sokak munkája teremtette meg, valamint a múlt emlékei, maradványai megóvásra érdemesek. Képes tankönyvi olvasmányok és képek által közvetített történetekből ismereteket szerezni az őskorról és az ókori Keletről, valamint azok valós és a fiktív elemeinek a megkülönböztetésére a régi korokról szóló történetekben. A történetek elmesélésével fejleszti szóbeli kifejezőmódját. Megérti az időszámítás jelentőségét és megismeri annak technikáját. Felismeri a történelmi térképek sajátosságait, a földrajzi térképekhez viszonyítva is.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Ismétlés, az alsó tagozatos történelmi tárgyú olvasmányok felidézése.</p> <p>Rejtőzködő múlt, a régészek munkája.</p> <p>Képek az őskori ember életéből.</p> <p>Varázslók és varázslatok. Az őskor kulturális emlékei.</p> <p>Az első letelepült közösségek: falvak és városok. <i>Falvak és városok.</i>²</p> <p>Az időszámítás.</p> <p>Az ókori Egyiptom. Hétköznapi és ünnepek.</p> <p>A piramisok titkai: az egyiptomi vallás, tudomány és művészetek.</p> <p>A Biblia. Történetek az Ószövetségből. Dávid és Salamon. <i>A világvallások alapvető tanításai. Népek és vallások egymásra hatása.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tankönyvi szövegek tanulmányozása. <i>(Pl. a régészet szerepe a múlt megismerésében.)</i> – Képek, képsorok megfigyelése. <i>(Pl. az emberek őskori tevékenységei leletek és rekonstrukciós rajzok alapján.)</i> – Információk rendezése. <i>(Pl. bibliai történetek olvasása alapján.)</i> – A hallott és olvasott elbeszélő szövegek tartalmának elemzése. <i>(Pl. bibliai történetek meghallgatása, olvasása alapján.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>(Pl. Babel tornya.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismertető az őskori szerszámokról, eszközökről; a művészet kezdeteiről. <i>(Pl. a barlangrajzok és őskori</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, mitológiai történetek, bibliai történetek <i>(pl. a teremtéstörténet és a vízözön története a Bibliában).</i></p> <p><i>Erkölcstan:</i> Alapvető erkölcsi értékek.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás a térképen, égtájak, földrészek, alapvető térképészeti jelölések. Az állatok háziasítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Őskori művészet: építmények, barlangrajzok, szobrok <i>(pl. Stonehenge, altamirai barlangrajz).</i> Egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templomok <i>(pl. Kheopsz fáraó piramisa, zikkurat /toronytemplom/, a karnaki Amon templom), szobrok az ókori Egyiptomból (pl. az írnök szobra, Nofretete fejszobra), ókori keleti falfestmények vagy domborművek (pl. Fáraó vadászaton – thébai</i></p>

² * A Témák oszlopban itt és a továbbiakban a NAT azon feldolgozható ismétlődő és hosszsmetszeti témáit jelöltük, melyek illeszkednek az adott ismeretanyaghoz.

<p>Ókori keleti örökségünk Mezopotámia, India, Kína területéről. Az írásbeliség kezdetei. <i>Hasonlóságok és különbségek.</i></p>	<p><i>szobrok alapján.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A nagy folyamok szerepének érzékeltetése a földművelés kialakulásában. <i>(Pl. az öntözéses földművelés és a kereskedelem kialakulásának okai, következményei.)</i> – Az ókori kulturális örökség számbavétele írásban és szóban. <i>(Pl. a piramisok, a kínai nagy fal; az írásfajták.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az időszámítás kialakulásának okai és jelentősége. <i>(Pl. időszak készítése.)</i> 	<p><i>falfestmény).</i></p>
<p><i>Értelmező kulcsfogalom</i></p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték.</p>	
<p><i>Tartalmi kulcsfogalom</i></p>	<p>Életmód, kereskedelem, város, állam, egyeduralom, gazdaság, társadalom, kultúra, vallás, többistenhit, egyistenhit.</p>	
<p><i>Fogalmak, adatok</i></p>	<p><i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, régészet, szerszámkészítés, öntözéses földművelés, Krisztus előtt, Krisztus után, évtized, évszázad, emberöltő, fáraó, piramis, hieroglifa, ékírás, betűírás, múmia, Biblia, Ószövetség. <i>Személyek:</i> Ádám, Éva, Noé, Mózes, Dávid, Salamon. <i>Topográfia:</i> ókori Kelet, Egyiptom, Nílus, Jeruzsálem, Mezopotámia, Kína. <i>Évszámok:</i> Kr. e. 3000 körül (az Egyiptomi Birodalom egyesítése).</p>	

Tematikai egység	Az ókori görög-római világ	Órakeret 23 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Olvasmányok, filmek ókori görög és római mitikus és valós eseményekről, személyekről. Iskolában szerzett újszövetségi ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanuló felismeri, hogy az ókori görögöséget a közös nyelv, a mondai történetek, a vallás és az olimpiai játékok kapcsolják össze. Látja, hogy az athéniak a perzsák elleni harcokban nemcsak a földjüket, városukat védték, hanem a szabadságukat is. Értékeli az ókor hőseinek közösségükért tett bátor, önfeláldozó magatartását. Megérti, hogy a történelem szereplőit, hőseit elsősorban a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékelhetjük. Tisztában van azzal, hogy az ókori rómaiak olyan hatalmas birodalmat hoztak létre, mely a Kárpát-medence területére is kiterjedt, így fontos a pannóniai római örökségünk</p>	

	kulturális emlékeinek megismerése, megbecsülése és védelme. Képes szöveges és képi információk gyűjtésére, azok egymással való összevetésére ókori görög-római témákból, valamint korabeli régészeti emlékek megfigyelésére, lelet és rekonstrukció összevetése is. A megismert történelmi fogalmakat helyesen alkalmazza, az egyszerű írásos forrásokat megérti, és tanári segítséggel feldolgozza. Képes történelmi események időrendbe állítására és időszalagon való elhelyezésére is.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mondák a krétai és trójai mondakörből.</p> <p>A görögök vallása és az ókori olimpiák. <i>Hétköznapiak és ünnepek.</i></p> <p>Hétköznapiak Athénban és Spártában. <i>Gyermekek nevelése, oktatása.</i></p> <p>Történetek a görög-perzsa háborúk korából. <i>Békék, háborúk, hadviselés. Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Az athéni demokrácia virágkora.</p> <p>Művészek és művészetek, tudósok és tudomány az ókori görög világban.</p> <p>Történetek Nagy Sándorról. <i>Birodalmak.</i></p> <p>Róma alapítása és terjeszkedésének kezdetei. A pun háborúk és hadvezérei. <i>Birodalmak. A földrajzi környezet. Közlekedés, úthálózat, hírközlés.</i></p> <p>Köztársaságból egyeduralkodó. Híres és hírhedt császárok. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>A régi Róma művészeti emlékei, híres tudósai és</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése a görög világról. <i>(Pl. az életmód jellegzetességei.)</i> – Információk gyűjtése a görög-római világban lezajlott jelentősebb háborúkról képek és történelmi térképek segítségével. <i>(Pl. a görög-perzsa háborúk, a pun háborúk.)</i> – Történetek és képek gyűjtése az ókori római világból. <i>(Pl. Romulus és Remus mondája; olvasmányok feldolgozása Róma fénykoráról.)</i> – Képszerű ismeretek gyűjtése az antik építészetéről. <i>(Pl. a görög és római építészet hasonlóságainak és különbségeinek összevetése.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Valóság és fikció szétválasztása egy-egy görög és római mondában. <i>(Pl. a trójai faló története vagy Romulus és Remus.)</i> – Mondák forráskritikai elemzése. <i>(Pl. a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése az Ariadné fonalaról szóló történetben.)</i> – A hódító Róma történelmi szerepe. <i>(Pl. a római</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mese, monda, mítosz. <i>(Pl. ismert görög mondák Prométheuszról, Odüsszeuszról, Daidalosz és Ikaroszról.)</i></p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Néhány példa a görög/latin szavak átvételére a tanult idegen nyelvben.</p> <p><i>Matematika:</i> A római számok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A vallási közösség és vallási intézmény. A nagy világvallások világképe és erkölcsi tanításai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> A félsziget fogalma, jellegzetességei a gazdasági életben. A Balkán-félsziget és az Itáliai félsziget Európa térképén.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Ókori épületek maradványai <i>(pl. az athéni Akropolisz, a római Colosseum)</i>; a görög és római emberábrázolás, portrészobrászat; korai keresztény és bizánci templomok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből. <i>(Pl.</i></p>

<p>művészei.</p> <p>Élet a Római Birodalomban. <i>Család, lakóhely.</i></p> <p>Pannónia provincia.</p> <p>A kereszténység zsidó gyökerei, kialakulása és elterjedése. Az Újszövetség. Jézus története. <i>A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók.</i></p> <p>A Római Birodalom meggyengülése, a Nyugatrómai Birodalom bukása.</p>	<p><i>hódítások pozitív és negatív következményei.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. (Pl. <i>Colosseum, diadalívek stb.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A görög világ főbb jellegzetességeinek bemutatása. (Pl. <i>néhány monda szóbeli felidézése.</i>) – Szituációs játék. (Pl. <i>az athéni demokrácia működése.</i>) – Rendszerező tábla készítése (pl. <i>az ókori Hellásról és a Római Birodalomról.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az Itáliai-félsziget elhelyezkedése, felszínének jellegzetességei. A Római Birodalom terjeszkedése. (Pl. <i>a második pun háború nyomán követése történelmi térképen; a Római Birodalom helye Európa mai térképén.</i>) – Az időszámítás technikájának gyakorlása. (Pl. <i>a főbb görög és római események ábrázolása párhuzamos időszalagon.</i>) 	<p><i>Wolfgang Petersen: Trója; Oliver Stone: Nagy Sándor; Ridley Scott: Gladiátor; William Wyler: Ben Hur; Franco Zeffirelli: Jézus élete.)</i></p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, jelentőség.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, gazdaság, termelés, állam, birodalom, egyeduralom, demokrácia, királyság, köztársaság, császárság, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> mítosz, városállam, olimpia, népgyűlés, Akropolisz, légió, rabszolga, provincia, népvándorlás, Újszövetség. <i>Személyek:</i> Zeusz, Periklész, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Jézus, Mária, József, Attila. <i>Topográfia:</i> Balkán-félsziget, Olümposz, Athén, Spárta, Perzsa Birodalom, Marathón, Itáliai-félsziget, Róma, Karthágó, Szicília, Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Júdea, Betlehem.</p>	

	<p><i>Évszámok:</i> Kr. e. 776 (az első feljegyzett olimpia játékok), Kr. e. 490 (a marathóni csata), Kr. e. V. század közepe (Athén fénykora), Kr. e. 44 (Julius Caesar meggyilkolása), Kr. u. 476 (a Nyugat-római Birodalom bukása, az ókor vége).</p>
--	--

Tematikai egység	A középkori Európa világa	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok – mesék és valós történetek –, filmek a középkor világából/világáról: királyok, lovagok, polgárok, parasztok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a különböző népek vallása, kulturális, társadalmi és gazdasági tevékenysége kölcsönösen hat egymásra. Látja, hogy a közösségeket a munka tartja fenn, a gazdasági fejlődés szempontjából pedig fontos az egyéni érdekelttség, valamint azt, hogy a társadalmi életet a szellemi és anyagi viszonyok együttesen határozzák meg. Érzékeli, hogy a korszak meghatározó vallási és szellemi irányzatainak (lovagi kultúra, humanizmus stb.) máig mutató hatásuk van. Felismeri a középkori keresztény államok kialakulása jelentőségét. Képes a középkori Európa főbb változásainak a bemutatására, meghatározó vallásainak megkülönböztetésére jellegzetességeik alapján. Sokoldalúan és kritikus szemlélettel megismeri a középkori ember életét, és. szóbeli kifejezőképességét fejleszti erről szóló történetek elbeszélésével.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A Frank Birodalom és keresztény királyságok. A Bizánci Birodalom.</p> <p>Az iszlám vallás megjelenése és alapvető tanításai. Az iszlám kulturális hagyatéka. <i>Népek és vallások egymásra hatása, együttélése.</i></p> <p>A keresztény egyház felépítése, jellemzői. A fontosabb európai államok az első ezredfordulón.</p> <p>Az uradalmak. Földesurak és jobbágyok. <i>Család, lakóhely.</i></p> <p>A keresztény egyház. Világi papok és szerzetesek.</p> <p>Lovagi életmód, lovagi erények. A kereszties hadjáratok.</p> <p>A középkori városok. A katedrálisok és a gótika. A polgárok. <i>Falvak és városok.</i></p> <p>A céhek kialakulása, feladatai és működésük. A távolsági kereskedelem vízen és szárazföldön. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>Járványok a középkorban. <i>Betegségek, járványok.</i></p> <p>A középkori Európa öröksége.</p> <p>A humanizmus és a reneszánsz. A könyvnyomtatás.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori élet színtereinek, főbb jellemzőinek megismerése. <i>(Pl. a földesúri vár felépítésének, az egyes részek funkciójának számba vétele képek alapján.)</i> – Ismeretek gyűjtése az érett középkorról. <i>(Pl. a reneszánsz stílus jegyeinek megfigyelése festmények, szobrok és épületek képeinek segítségével; a vallási fanatizmus megnyilvánulásai.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi csoportok jellegzetességeinek felismerése, összevetése. <i>(Pl. a bencés rend legfontosabb jellegzetességeinek ismerete; társadalmi csoportok [szerzetesek, lovagok] közös jellemzői.)</i> – A középkori városok jellegzetességeinek számbavétele, magyarázata, az életmód jellemzői. <i>(Pl. képek és térképek segítségével megértetni, miért az adott helyen alakultak ki a középkori városok.)</i> – Kérdések megfogalmazása egyszerű írásos források alapján. <i>(Pl. a könyvnyomtatás elterjedésének jelentősége a kultúrában.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A középkori életmód ismertetése szóban vagy 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Középkori témájú mesék, mondák a királyokról, lovagokról, földesurakról.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> A híresebb középkori városok nevének helyes kiejtése a tanult nyelven.</p> <p><i>Matematika:</i> Az „arab” számok eredete.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A középkori építészet, a román és a gótikus stílus jellemzői; középkori freskók, táblaképek, üvegablakok és oltárszobrok. Reneszánsz paloták. A reneszánsz nagy mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Gregorián énekek, a reneszánsz zene.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Érdekességek a testedzés történetéből – a parasztlak sportjai, lovagi játékok.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből <i>(pl. Mel Gibson: A rettenthetetlen; Luc Besson: Jeanne d’Arc.)</i></p>

	<p>feldolgozása játékos formákban. <i>(Pl. apródból lovag – a lovaggá válás folyamatának megbeszélése dramatizált formában)</i></p> <p>– Események, történések dramatikus megjelenítése. <i>(Pl. hűbéri eskü, lovaggá avatás.)</i></p> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <p>– A középkori birodalmak térképen való elhelyezése. <i>(Pl. a Frank Birodalom, a Bizánci Császárság.)</i></p> <p>– Az időszak használatának, valamint a tanult évszámokkal való számítás gyakorlása. <i>(Pl. a tanult események elhelyezése az időszalagon.)</i></p>	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoportok, életmód, város, falu, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, politika, állam, államforma, királyság, császárság, egyeduralom, birodalom, vallás, vallásüldözés, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> középkor, uradalom, hűbérúr, hűbéres, vár, jobbágyság, robot, majorság, iszlám, pápa, szerzetes, eretnek, kolostor, kódex, lovag, középkori város, céh, járvány, távolsági kereskedelem, könyvnyomtatás.</p> <p><i>Személyek:</i> Nagy Károly, Mohamed, Szent Benedek, Gutenberg.</p> <p><i>Topográfia:</i> Bizánci Császárság, Frank Birodalom, Mekka, Arab Birodalom, Német-római Császárság.</p> <p><i>Évszámok:</i> 622 (Mohamed „futása”), 800 (Nagy Károly császár), XV. század (könyvnyomtatás).</p>	

Tematikai egység	A magyarság történetének kezdetei és az Árpádok kora	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Magyar népmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi, mesefajták; mondák, regék, legendák. Alsó tagozatos olvasmányok a hun-magyar mondakörből, a vérszerződésről, a honfoglalásról, Szent Istvánról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megbecsüli az országalapítók és -építők (uralkodók és közemberek) munkáját és emlékét. Felismeri a közösségi összefogás, áldozatkészség és helytállás erejét a haza építésében és védelmében.	

	<p>Értékeli hazánk európai keresztény államközösségbe való sikeres beilleszkedését, felismeri a keresztény értékrend máig ható elemeit és azok jelentőségét. Belátja, hogy az utókor a korszak szereplőit a közösség érdekében tett cselekedeteik alapján értékeli.</p> <p>Megismeri és feldolgozza a magyarság régmúltját, a tények és a vitatott kérdések (eredet, rokonság stb.) együttes feltárásával is. Felismeri a mondák és valóság közötti kapcsolatokat és ellentmondásokat egyaránt. Különböző források feldolgozása és ütköztetése révén fejleszti kritikai gondolkodását.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mondák, krónikák és történetek a magyarság eredetéről és vándorlásáról.</p> <p>Az ősi magyar harcmodor. Honfoglalás és letelepedés a Kárpát-medencében. A kalandozó hadjáratok.</p> <p>A keresztény magyar állam megalapítása, Géza fejedelem és Szent István intézkedései.</p> <p>A keresztény magyar állam megerősítése Szent László és Könyves Kálmán uralkodása idején.</p> <p>A tatárjárás. Az ország újjáépítése a tatárjárás után. IV. Béla, a második honalapító. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p> <p>Árpád-kori kulturális örökségünk.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar őstörténetre vonatkozó ismeretek szerzése különböző típusú forrásokból. <i>(Pl. a rovásírásos ABC megismerése.)</i> – Történetek megismerése és feldolgozása. <i>(Pl. Szent István és Szent László legendáiból.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Forrásütköztetés a honfoglaló magyarok életmódjára vonatkozó ismeretek megbeszélése során <i>(Pl. az ősi magyar hitvilág és az új vallás összehasonlítása.)</i> – Történelmi személyiség jellemzése <i>(pl. Szent István király Intelmeinek rövid részletei alapján).</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók, kiselőadások tartása. <i>(Pl. Csaba királyfi, a vérszerződés, a fehér ló mondája.)</i> – Rekonstrukciós rajzok elemzése. <i>(Pl. az ősi magyar öltözködés, lakhely, szerszámok és fegyverek.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi mozgások megragadása. <i>(Pl. a</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A hun-magyar mondakör. Részletek magyar szentek legendáiból.</p> <p><i>Természetismeret:</i> A Kárpát-medence tájegységei, gazdaságföldrajzi jellegzetességeik.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A magyar népzene régi rétegei és új stílusú népdalai, a népi tánczene.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Festmények, szobrok és filmek a magyar mondavilágról, a vérszerződésről, a honfoglalásról és az államalapításról. Népvándorlás kori tárgyak. A román stílus hazai emlékei.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből. <i>(Pl. Koltay Gábor: Honfoglalás; Koltay Gábor: István, a király.)</i></p>

	<p><i>honfoglalás útvonalai.)</i> – Kronológiai adatok rendezése. (Pl. a jelentősebb Árpád-házi uralkodók elhelyezése az időszalagon.)</p>	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, gazdaság, termelés, politika, állam, királyság, államszervezet, törvény, adó, vallás, vallásüldözés, kultúra.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> hun, finnugor, félnomád életmód, törzs, nemzetség, nagycsalád, fejedelem, táltos, honfoglalás, kalandozás, vármegye, tized, ispán, tatár, kun.</p> <p><i>Személyek:</i> Attila, Álmos, Árpád, Géza fejedelem, Szent István, Gellért püspök, Szent László, Könyves Kálmán, IV. Béla, Szent Margit.</p> <p><i>Topográfia:</i> Urál, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Erdély, Esztergom, Pannonhalma, Székesfehérvár, Buda, Muhi.</p> <p><i>Évszámok:</i> IX. század (Etelköz), 895–900 (a honfoglalás), 997–(1000)–1038 (I. /Szent/ István uralkodása), 1077 (I. /Szent/ László trónra lépése), 1241–1242 (a tatárjárás), 1301 (az Árpád-ház kihalása).</p>	

Tematikai egység	A Magyar Királyság virágkora		Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Mesék, mondák és valós történetek a Hunyadiakról. A nándorfehérvári hősök.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tudatosul a tanulóban, hogy a királyokat, uralkodókat a történetekben megismert személyes tulajdonságaik és a kor kihívásaira adott (a társadalom életére hatást gyakorolt) válaszaik eredményessége, illetve önfeláldozó magatartásuk alapján őrzi meg a történelmi emlékezet. Látja a törökellenes harcok hősiességének máig ható példáját. Felismeri az összefogás jelentőségét egy függetlenségéért küzdő nép életében. Látja a történelmi személyiség szerepét, jelentőségét, képes személyek, csoportok tetteinek megindokolására, valamint történetek mesei és valóságos elemeinek megkülönböztetésére. Megérti és értelmezi a képi és írásos források szövegét.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A királyi hatalom megerősítése I. Károly idején. Nagy Lajos, a lovagkirály. Főbb törvényei. Egy középkori város: Buda.	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése szöveges és képi forrásokból. (Pl. I. Károly politikai és gazdasági intézkedése írásos és képi források)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népmesék és mondák Mátyás királyról. Arany János: Toldi.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Reneszánsz zene Mátyás király udvarából.</p>	

<p>Hunyadi János törökellenes harcai. A nándorfehérvári diadal.</p> <p>Hunyadi Mátyás uralkodása és reneszánsz udvara. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>A mohácsi vereség és következményei. Buda eleste.</p>	<p><i>felhasználásával.)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történeti események feldolgozása mai szövegek és rövid korabeli források alapján. <i>(Pl. a nándorfehérvári győzelem.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lelet és rekonstrukció összevetése. <i>(Pl. egy vár makettje és romjai.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadások tartása. <i>(Pl. Élet a középkori Budán.)</i> – Uralkodók és politikájuk jellemzése. <i>(Pl. a lovagkirály külső és belső tulajdonságai.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szinkronisztikus vázlat készítése <i>(pl. a XIV-XV. századi egyetemes és magyar történelmi eseményeiről).</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A gótikus és a reneszánsz stílus építészeti emlékei Magyarországon. A középkori Buda műemlékei. Mátyás visegrádi palotája. A corvinák.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Változás és folyamatosság, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, törvény, királyság, vallás, kultúra.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> aranyforint, nádor, nemes, ősiség és kilenced törvénye, kormányzó, végvár. <i>Személyek:</i> I. Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, Hunyadi Mátyás, I. Szulejmán. <i>Topográfia:</i> Nándorfehérvár, Visegrád, Mohács. <i>Évszámok:</i> 1308 (I. Károly), 1456 (Nándorfehérvár), 1458-1490 (Hunyadi Mátyás uralkodása), 1526 (a mohácsi vereség).</p>	

Tematikai egység	A világ és Európa a kora újkorban		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Olvasmányok a földrajzi felfedezésekről, elsősorban Kolumbuszról, valamint a felfedezések előtti Amerikáról. Iskolai és iskolán kívüli ismeretek a protestáns vallásokról. Olvasmányok vagy filmelmények a Napkirályról és udvaráról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulóban tudatosul, hogy az emberi alkotótevékenység, kezdeményezőképeség (tudományos felfedezések és technikai találmányok stb.) a gazdasági fejlődés meghatározó elemei. Felismeri, hogy a felfedezők, újítók töretlen hite, szilárd akarata és kitartása záloga a sikerességnek. Látja, hogy a fejlettebb népek, államok erőfölényük birtokában leigázzák, gyarmatosítják a fejletlenebbeket, valamint, hogy az államok közötti és társadalmon belüli konfliktusok nem egyszer háborúhoz vagy polgárháborúhoz vezetnek, melyek jelentős emberáldozatokkal járnak.</p> <p>Felismeri a földrajzi felfedezések jelentőségét és hatását az európai és amerikai életmódra. Megérti a XVI-XVII. századi vallási megújulás okait és jelentőségét. Képes élményszerű ismeretek szerzésére a kora újkori „fényes udvarokról”, információk gyűjtésére, képi és szöveges források együttes kezelésére, a történelmi és földrajzi atlasz együttes használatára. Párhuzamokat keres megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.</p>		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A földrajzi felfedezések okai és céljai. Hódítók és meghódítottak. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A felfedezések hatása az európai (és amerikai) életre.</p> <p>A reformáció és a katolikus megújulás. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az alkotmányos királyság létrejötte Angliában.</p> <p>A Napkirály udvara.</p> <p>A felvilágosodás kora. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p> <p>Az észak-amerikai gyarmatok függetlenségi harca. Az Egyesült Államok létrejötte. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése és rendszerezése tanári elbeszélés, tankönyvi szövegek és képek alapján. <i>(Pl. a Kolumbusz előtti Európán kívüli világról.)</i> – Következtetések levonása a feldolgozott információkból. <i>(Pl. a reformáció fő tanításai egy Luther-szövegrészlet alapján.)</i> – Írásos vagy rajzos vázlat elemzése. <i>(Pl. a királyi önkényuralom és az alkotmányos királyság jellemzői.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbségek azonosítása egy-egy történelmi jelenség kapcsán <i>(pl. a felfedezések okai és céljai)</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A protestáns templomok külső-belső arculata. A barokk stílus jellegzetességei. A versailles-i palota és Szentpétervár. A barokk legnagyobb mesterei.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p> <p>A barokk és a klasszikus zene néhány mestere.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmekből <i>(pl. Ridley Scott: A Paradicsom meghódítása; Eric Till: Luther; Mel Gibson: A hazafi).</i></p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámolók készítése. (<i>Pl. egy felfedező útja.</i>) – Saját vélemény megfogalmazása (<i>pl. a felvilágosodás felentőségéről.</i>) – Összehasonlító táblázatok készítése (<i>pl. a katolikus és protestáns vallások különbségeiről.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A korszak néhány kiemelt eseményének elhelyezése az időszalagon. – Néhány kiemelt esemény megjelölése kontúrtérképen. (<i>Pl. a felfedező utak és az első gyarmatok.</i>) 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, értelmezés, jelentőség.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gyarmatosítás, politika, állam, államszervezet, alkotmányos királyság, köztársaság, parlamentarizmus, birodalom, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> újkor, felfedező, gyarmat, manufaktúra, reformáció, protestáns, jezsuita, katolikus megújulás, felvilágosodás, alkotmány.</p> <p><i>Személyek:</i> Kolumbusz, Luther, Kálvin, Cromwell, XIV. Lajos, Rousseau, Washington.</p> <p><i>Topográfia:</i> Amerika, Versailles, London, Szentpétervár.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1492 (Kolumbusz), 1517 (Luther fellépése), 1776 (az amerikai Függetlenségi nyilatkozat).</p>	

Tematikai egység	Magyarország a kora újkorban	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Mondák és történetek Hunyadi Jánosról, a török ellenes harcok világáról, az „igazságos” Mátyásról, valamint a mohácsi tragédiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hazafiság erősítése a hódítókkal szembeni védekezés, a hősi önfeláldozás példáin keresztül. A tanuló felismeri, hogy az ország közösségeinek széthúzása gyengíti a társadalom védekező képességét a hódítókkal szemben, az összefogás és az egységes fellépés azonban még egy vereség esetén is a behódolás helyett megegyezést eredményezhet. Felismeri a török terjeszkedés megállításának jelentőségét hazánk és Európa szempontjából. Érzékeli, hogy két nagyhatalom közötti	

	helyzetünk fokozott terhet rótt a társadalom minden rétegére. Látja a politikai megosztottság következményeit. Észleli, hogy az egyeduralkodó törekvések saját céljával ellentétes hatást válthatnak ki. Képes egymásnak ellentmondó források értékelésére. Igény felkeltése múzeumok, várak felkeresésére határokon innen és túl.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A három részre szakadt ország lakóinak élete.</p> <p>Végvári harcok – végvári hősök. A nagy várháborúk éve (1552). <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.</p> <p>Az Erdélyi Fejedelemség aranykora Bethlen Gábor idején.</p> <p>Élet a török hódoltságban. <i>Öltözködés, divat.</i></p> <p>Habsburg-ellenes harcok és vallási mozgalmak a XVII. században, a török kiűzése.</p> <p>A Rákóczi-szabadságharc.</p> <p>Az ország újjáépítése, a hódoltsági területek benépesítése. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információgyűjtés, rendszerezés a tankönyvből és olvasókönyvekből (<i>pl. a végvári katonák életéről</i>). – Életmód-történeti ismeretek gyűjtése. (<i>Pl. a kor jellegzetes magyar, német és török ruházatkodása.</i>) <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A három országrész jellegzetességeinek összevetése. – A személyiség szerepe a történelemben: (<i>Pl. II. Rákóczi Ferenc élete, pályaképe.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiselőadás tartása a reformációról és ellenreformációról. (<i>Pl. kulturális hatásuk elemzése.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi térkép elemzése. (<i>Pl. információk gyűjtése a három részre szakadt ország térképének segítségével.</i>) 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Arany János: Szondi két apródja.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népdalok a török korból, kuruc dalok. A barokk zene. A tárogató.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Jelentősebb barokk műemlékek Magyarországon. Az erdélyi építészet jellegzetességei. A török hódoltság műemlékei: mecsetek, minaretek és fürdők.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből. (<i>Pl. Várkonyi Zoltán: Egri csillagok.</i>)</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, értelmezés, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, nemzetiség, népességfogyás, életmód, város, gazdaság, termelés, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államszervezet, rendelet, birodalom, vallás, vallásüldözés.	

Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> végvár, hódoltság, szultán, szpáhi, janicsár, kuruc, labanc, hajdú, úrbér, jobbágyrendelet, zsellér, betelepítés, türelmi rendelet.</p> <p><i>Személyek:</i> Dobó István, Bocskai István, Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós, II. Rákóczi Ferenc, Mária Terézia, II. József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Pozsony, Bécs, Erdélyi Fejedelemség, Eger, Gyulafehérvár, Debrecen.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1541 (Buda török kézen), 1552 (a „nagy várháborúk” éve), 1686 (Buda visszavívása), 1703–1711 (a Rákóczi-szabadságharc), 1740–1780 (Mária Terézia).</p>
-------------------------	---

Tematikai egység	A forradalmak és a polgárosodás kora Európában és Magyarországon	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Ismeretek olvasmányok és filmek alapján a francia forradalomról és Napóleonnól. A gőz szerepe az első ipari forradalomban. Olvasmányok Széchenyiről, a Lánchídról és Kossuthról. Alsó tagozatos olvasmányok az 1848–49-es forradalomról és szabadságharcról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri, hogy a polgárosodással párhuzamosan az szabadság, egyenlőség, testvériség eszméinek együttese nagy társadalmi mozgósító erővel hat. Látja, hogy a jelentős társadalmi és gazdasági átalakulásoknak egyaránt vannak győztesei és vesztesei, e folyamat vizsgálata feltárhatja a személyes és közösségi sors közötti összefüggéseket. Megérti, hogy az utókor nézőpontjából többnyire az válik történelmi személyiséggé, hőssé vagy mártírrá, aki a személyes érdekei elé a közösség hosszú távú érdekeit helyezi.</p> <p>Látja a középkori államok és a polgári nemzetállamok közti különbségeket. Értékeli a polgári nemzetállammá válás békés és erőszakos útjait. Hazafiságra nevelés a reformkor, a forradalom és a szabadságharc tanításának során. Megismeri és értékeli a korszak nagy történelmi személyiségei példamutató életét és munkásságát. Megismeri a reformkor legjelentősebb eredményeit, és értékeli ezek jelentőségét a korábbi magyarországi és a korabeli európai viszonyok tükrében. Képes a történelmi forrásokon túl más tantárgyak ismereteinek, információinak felhasználására, következtetések levonására történelmi térképek segítségével.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A francia forradalom és vívmányai. A jakobinus terror.</p> <p>Napoleon felemelkedése és bukása. <i>Uralkodók és államférfiak.</i></p> <p>Az ipari forradalom első feltalálói és találmányai. <i>Közlekedés, úthálózat,</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretszerzés tanári elbeszélés és vázlatrajz alapján. <i>(Pl. Széchenyi és Kossuth reformkori tevékenysége.)</i> – Következtetések levonása rövid közjogi forrásrészletekből. <i>(Pl. az Emberi és polgári jogok nyilatkozatából.)</i> 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Csokonai, Kölcsey, Vörösmarty és Petőfi versei; Jókai Mór: A kőszívű ember fiai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az iparfejlődés környezeti hatásai.</p> <p><i>Ének-zene:</i></p>

<p><i>hírközlés.</i></p> <p>Széchenyi István elméleti és gyakorlati munkássága.</p> <p>A reformkori rendi országgyűléseken felmerülő fő kérdések.</p> <p>Kossuth Lajos programja és szerepe a reformkorban.</p> <p>Az 1848-as forradalom. A szabadságharc fontosabb csatái és jeles szereplői. A szabadságharc résztvevői és kiemelkedő alakjai (magyarok, nemzetiségek, más vallási-etnikai kisebbségek).</p>	<p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Változások és hatásaik nyomon követése. (<i>Pl. a szabadságharc bukásának következményei.</i>) – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása. (<i>Pl. Robespierre zsarnok vagy forradalmár?</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanulói kiselőadás jelentős történelmi személyiség életéről. (<i>Pl. Wesselényi Miklósról, Kölcsey Ferencről.</i>) <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jelentős események egymásra hatásának vizsgálata. (<i>Pl. a forradalom és a pozsonyi rendi országgyűlés történései.</i>) 	<p>Marseillaise, a nagy romantika mesterei. Erkel: Himnusz; Egressy Béni: Szózat; 1848-as dalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A kort bemutató történeti festmények.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Részletek népszerű játékfilmekből (<i>pl. Andrzej Wajda: Danton; Bereményi Géza: A Hídember</i>).</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, értelmezés, jelentőség, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, forradalom, felemelkedés, lesüllyedés, népességrobbanás, migráció, életmód, város, gazdaság, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, királyság, köztársaság, államszervezet, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, nemzet, vallás, vallásüldözés.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> népfelség elve, jakobinus, polgári nemzet, ipari forradalom, tőkés, bérmunkás, kapitalizmus, rendi országgyűlés, alsótábla, felsőtábla, reformkor, közteherviselés, cenzúra, sajtószabadság, választójog, felelős kormány, jobbagyfelszabadítás, honvédség, trónfosztás, nemzetiségi törvény.</p> <p><i>Személyek:</i> XVI. Lajos, Robespierre, Napóleon, Watt, Széchenyi István, Kölcsey Ferenc, Wesselényi Miklós, Kossuth Lajos, Deák Ferenc, Petőfi Sándor, Batthyány Lajos, Jellasics, Görgei Artúr, Bem József.</p> <p><i>Topográfia:</i> Párizs, Waterloo, Debrecen, Isaszeg, Buda, Világos, Arad.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1789 (a francia forradalom kezdete), 1815 (a waterlooi csata), 1830 (a Hitel megjelenése, a reformkor kezdete), 1832–1836 (reformországgyűlés), 1848. március 15. (forradalom Pest-Budán), 1849. április 14. (a Függetlenségi nyilatkozat), 1849. október 6. (az aradi vértanúk és Batthyány Lajos kivégzése).</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az egyetemes emberi értékek elfogadása ókori, középkori és kora újkori egyetemes és magyar kultúrkincs élményszerű megismerésével. A családdhoz, a lakóhelyhez, a nemzethez való tartozás élményének személyes megélése.</p> <p>A történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. a munka értékteremtő ereje) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok azonosítása.</p> <p>Az előző korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak felidézése.</p> <p>A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek fejlesztik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli.</p> <p>Tudja, hogy az egyes népeket főleg vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni.</p> <p>Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.</p> <p>Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági tényezők együttesen befolyásolják.</p> <p>Tudja, hogy az emberi munka nyomán elinduló termelés biztosítja az emberi közösségek létfenntartását.</p> <p>Ismerje fel a társadalmi munkamegosztás jelentőségét, amely az árutermelés és pénzgazdálkodás, illetve a városiasodás kialakulásához vezet.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és eltérő vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat.</p> <p>Tudja, hogy az eredettörténetek, a közös szokások és mondák erősítik a közösség összetartozását, egyben a nemzeti öntudat kialakulásának alapjául szolgálnak.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmi, gazdasági, politikai és vallási küzdelmek számos esetben összekapcsolódnak.</p> <p>Ismerje fel ezeket egy-egy történelmi probléma vagy korszak feldolgozása során.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes a korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.</p> <p>Legyen képes a történetek a feldolgozásánál a tér- és időbeliség azonosítására, a szereplők csoportosítására fő- és mellékszereplőkre, illetve a valós és fiktív elemek megkülönböztetésére. Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges kulcsszavakat, cselekedeteket.</p> <p>Legyen képes a tanuló történelmi ismeretét meríteni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából.</p> <p>Legyen képes emberi magatartásformák értelmezésre, információk rendezésére és értelmezésére, vizuális vázlatok készítésére.</p>
--	--

	<p>Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényegyet kiemelő jegyzetet. Képes legyen szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani.</p> <p>Ismerje az időszámítás alapelemeit (korszak, évszázad, évezred) tudjon ez alapján kronológiai számításokat végezni. Ismerje néhány kiemelkedő esemény időpontját.</p> <p>Legyen képes egyszerű térképeket másolni, alaprajzot készíteni. Legyen képes helyeket megkeresni, megmutatni térképen, néhány kiemelt jelenség topográfiai helyét megjelölni vaktérképen, valamint távolságot becsülni és számítani történelmi térképen.</p> <p>Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére.</p>
--	--

7–8. évfolyam

Az alapfokú oktatást záró két évfolyam *történelemtanításában* már lehetőség van a múltat a korábbinál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb összefüggésekbe ágyazva bemutatni. Az ebben a képzési szakaszban belépő *társadalmi és állampolgári ismeretek* a történelemmel együtt a korábbiaknál nagyobb lehetőséget kínál az állampolgárságra, demokráciára nevelésre. A nemzeti azonosságtudatra és a hazafiságra nevelés követelménye pedig Trianon utáni történelmünkben a határon túli magyarság sorsát nemzetünk múltjának és jelenének részeként kívánja tárgyalni. Fontos az európai integráció és a globalizáció folyamatának összeegyeztetése az egészséges nemzeti azonosságtudat kialakításával és ápolásával. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia készíti elő tanulóinkat a közügyekben való részvételre. Ez elsősorban a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek keretében valósul meg. Tárgyunkon keresztül is elérendő fontos cél a hatékony, önálló tanulás és a történelmi ismeretek önálló elsajátítása képességének mind magasabb szintre emelése is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már magasabb szintű elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. Az alsóbb évfolyamokra jellemző, a múltat megjelenítő történettanításnál ez már jobban közelít az elemzőbb jellegű irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy a képszerűség elvét és igényét teljességgel sutba dobjuk, de mindenképpen törekednünk kell arra, hogy a tanulókkal a történelem elemzésének alapvető módszereit elsajátíttassuk. A két évfolyam anyaga az elmúlt másfél évszázad történelmét dolgozza fel. A társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretekkel együtt egyrészt felkészíti tanítványainkat arra, hogy megértsék saját korukat, másrészt, hogy a jelenben felmerülő kérdésekre főként a közelmúlt történelmében keressenek és kapjanak válaszokat. Legalább ennyire fontos azonban az is, hogy a demokrácia értékeinek bemutatásával felkészítsük őket a felelős állampolgári létre és a demokratikus közéletben való tudatos részvételre.

A *társadalmi és állampolgári ismeretek* – mint szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a Nat-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból fakad, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapokban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia – széles körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben is. A témakörök feldolgozása hozzájárul a szociális és állampolgári, valamint a kezdeményezőképeség és vállalkozási kompetencia fejlesztéséhez. általános nevelési célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára

való nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a tanulóknban, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaorientációt is.

Az általános iskola utolsó évfolyamán megjelenő társadalmi és állampolgári ismeretek témakörei a társadalomtudományi oktatás lezárását jelentik az iskolatípuson belül. A témakörök a történelmi tudásra építve foglalják össze, és a diákok saját életére vonatkoztatják a korábban megismert társadalmi, gazdasági és politikai fogalmakat, illetve viszonyrendszereket. E témák feldolgozása ugyanakkor előkészítés is a továbblépésre, hiszen ez az év fordulópontot jelent a tanulók többségének életében. 14 éves kortól felgyorsul a szocializáció. Egyre fontosabbá válik az állampolgári jogok és kötelességek ismerete, valamint tudatos gyakorlása, a gazdaság működésének átlátása, a vállalkozói szemlélet kialakulása, valamint a bonyolult társadalmi viszonyok reális értelmezése. A fiatalok egyre aktívabb önálló fogyasztókká válnak, ezért fontos, hogy e téren is a tudatosság jellemezze döntéseiket. A tantervben szereplő jelenismereti témakörök elő kívánják segíteni a fiatalok társadalmi beilleszkedését, egyéni érvényesülésüket és közösségi felelősségvállalását. Elsősorban azon képességek megerősödését kívánják támogatni, amelyek birtokában a tanulók el tudnak igazodni számukra ismeretlen helyzetekben, megoldásokat tudnak keresni azokra a problémákra, amelyekkel szembesülnek, képesek a lehetőségeik mérlegelésére, dönteni tudnak, valamint az általános emberi és polgári normáknak megfelelő módon viselkednek.

Ebben az életszakaszban lesznek a tanulók között olyanok, akik közvetlenül vagy tanulási irányuk megválasztásával elindulnak a munka világa felé. Számukra külön is fontos lehet mindaz, amivel e témakörök feldolgozása hozzá tud járulni a pályaválasztásról, valamint a gazdasági és a pénzügyi kérdésekről való reális gondolkodás megalapozásához.

Mind a XX. századi történelem, mind a társadalmi és állampolgári ismeretek témakörei is számos izgalmas lehetőséget kínálnak a *médiamodul* egységeinek beépítésére.

Ezek az egységek a tanulási folyamat bármely pontján tetszés szerint elhelyezhetők, ahol támogatják az adott korszak jobb megértését – hozzájárulva egyúttal a médiaismeret sajátos fejlesztési céljainak a megvalósulásához is.

Tematikai egység	A nemzetállamok kora és a gazdasági élet új jelenségei	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Jelentős események és történelmi személyiségek felidézése a középkori és az újkori Európa történetéből. Amerika felfedezése, a felfedezők élete. Találmányok, ipari fejlődés. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc eseményei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a nemzeti öntudatra és a hazafiságra nevelés megjelenésének jellemzőit, a nemzetépítést mint a közösségteremtés új formáját. Tudatosul benne a nemzetállamiság társadalmi összetartó ereje. Képes a középkor és az újkor egy-egy részterületének összehasonlítására, a XIX. századi Európa és Észak-Amerika történelme közös vonásainak egybevetésére. Felismeri, hogy a középkori és az újkori vezető államok közül néhány a XIX. században és ma is vezető szerepet tölt be a politikai és gazdasági életben. Megismeri és képes mérlegelni a tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív oldalát egyaránt. Megérti és értelmezi a változások lényegét, képes saját vélemény kifejtésére, önálló kutatómunkával	

	történi alátámasztására. Képes az egyes események nyomon követésére és értelmezésére térképen, bizonyos tények, adatok felkutatásával.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az egységes Németország létrejötte.</p> <p>Polgárháború az Amerikai Egyesült Államokban.</p> <p>Az ipari forradalom második szakaszának feltalálói és találmányai. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>Szövetségi rendszerek és katonai tömbök kialakulása.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése lexikonokból, az internetről vagy könyvtári kutatással. <i>(Pl. a közlekedés fejlődése a lovas kocsitól az autóig.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarázat az egységes államok kialakulásának történelmi okaira. <i>(Pl. az Egyesült Államok megszületése.)</i> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszámoló készítése valamilyen témáról. <i>(Pl. a korszak magyar tudósai, feltalálói.)</i> <p><i>Tájékozódás időben és térben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanult földrajzi helyeknek térképen történő megkeresése. – Vaktérkép <i>(pl. a központi hatalmak és az antant országok berajzolásához).</i> 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> A XIX-XX. század fordulójának stílusirányzatai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Liszt Ferenc zenéje. A kort idéző híres operarészletek.</p> <p><i>Fizika:</i> Korabeli felfedezések, újítások, találmányok <i>(pl. autó, izzó, telefon)</i>. Ezek működésének elvei.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, nemzet, nemzetiség, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, népesedés, életmód, gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, államszervezet, hatalmi ágak, egyeduralom, önkényuralom, királyság, császárság, köztársaság, parlamentarizmus, demokrácia, közigazgatás, birodalom.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> polgárháború, nemzetállam, szabad verseny, monopólium, szociáldemokrácia, tömegkultúra.</p> <p><i>Személyek:</i> I. Vilmos császár, Bismarck, Lincoln, Edison, Marx.</p> <p><i>Topográfia:</i> Olaszország, Németország, Egyesült Államok.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1859 (csata Solferinónál), 1861-1865 (polgárháború az Egyesült Államokban), 1871 (a Német Császárság létrejötte).</p>	

Tematikai egység	Önkényuralom és kiegyezés. A dualizmus kora Magyarországon	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A forradalom és a szabadságharc történetének ismerete. A magyar polgári átalakulás elhelyezése időben és térben, a XIX. századi Európa viszonyai közepette. Iskolai megemlékezések: az aradi vértanúk emléknapja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az uralkodói önkényt, és tudatosulnak benne a zsarnoki intézkedések hátrányai. A nemzetek közötti szembenállás feloldásaként felismeri és elfogadja a kölcsönös engedményeken alapuló megegyezés (kiegyezés) jelentőségét. Megismeri és megbecsüli a békés országépítő munka eredményeit, értékeit. Megismeri a magyar történelem főbb csomópontjait, kiemelkedő gazdasági és társadalmi folyamatait, fontosabb történéseit a XIX. század második feléből. Megérti, hogy az adott lehetőségek minél teljesebb körű kihasználása európai összehasonlításban is jelentős előrelépést hozott. Képes elemezni a korszak eredményeit, összehasonlítva a korábbi magyarországi fejlődés ütemével, illetve a korabeli európai viszonyokkal. Értékelése egy-egy jeles politikus, személyiség munkásságát.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyarország az önkényuralom éveiben.</p> <p>A kiegyezés; Deák Ferenc szerepe létrejöttében. Az új dualista állam.</p> <p><i>Államférfiak. Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Magyarország gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődése.</p> <p><i>Népek egymásra hatása, együttélése.</i></p> <p>Budapest világváros.</p> <p><i>Urbanizáció.</i></p> <p>Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei, a nemzetiségek és más vallási-etnikai kisebbségek jogi, gazdasági és politikai helyzete és szerepe.</p> <p>A nemzetiségek helyzete.</p> <p><i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az adatok oszlop- és kördiagramokban történő feldolgozása. <i>(Pl. a korszak gazdasági fejlődésének jellemzői.)</i> – Ismeretszerzés írásos és képi forrásokból. <i>(Pl. tájékozódás Budapest XIX. századi történelmi emlékeiről.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek és ellenérvek gyűjtése a kiegyezésről. <i>(Pl. vita arról, hogy ez a lépés az ország megmentésének vagy elárulásának tekinthető-e.)</i> – Beszámoló a millenniumi eseményekről a kor fény- és árnyoldalait is bemutatva. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A dualista rendszer államszerkezeti ábrájának elkészítése, és 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Arany János: A walesi bárdok; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A magyar történelmi festészet példái.</p> <p>A századforduló magyar építészeti emlékei és legismertebb festői <i>(Pl. Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztka Tivadar).</i></p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>A családok eltérő helyzete, életszínvonala a XIX. század végén.</p>

<p>A millenniumi ünnepek. Hazánk a XX. század elején.</p>	<p>magyarázata.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A kiegyezésben főszerepet játszó személyiség portréjának bemutatása (pl. <i>Deák Ferenc, Eötvös József, Ferenc József</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Földrajzi, néprajzi (pl. <i>honismereti</i>) és történelmi térképek összevetése. – Budapest fejlődésének nyomon követése (pl. <i>korabeli és mai térképek alapján</i>). 	
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, jelentőség.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrások, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, gazdasági válság, adó, politika, állam, államforma, államszervezet, önkényuralom, hatalmi ág, parlamentarizmus, közigazgatás, birodalom, vallás.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> passzív ellenállás, kiegyezés, közös ügyek, dualizmus, millennium, agrárország, emigráció, amnesztia. <i>Személyek:</i> Deák Ferenc, I. Ferenc József, gróf Andrássy Gyula, báró Eötvös József, Kandó Kálmán, Bánki Donát. <i>Topográfia:</i> Osztrák-Magyar Monarchia, Budapest. <i>Évszámok:</i> 1867 (a kiegyezés), 1896 (a millenniumi ünnepek).</p>	

<p>Tematikai egység</p>	<p>A nagyhatalmak versengése és az első világháború</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A XIX. századról szóló olvasmányok, filmek, képek. A nemzetállamok kialakulása Európában, mely folyamat konfliktusokhoz vezet.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanuló felismeri az emberi élet értékeit kiélezett történelmi helyzetben, elutasítja a háború pusztításait, megérteti, elfogadja, sőt feladatának érzi a hősi halottak emlékének ápolását, felismeri a békés életviszonyok jelentőségét.</p> <p>Megismeri az első világháborúhoz vezető történelmi folyamatokat, benne a szövetségkötéseket. A téma hazai vonatkozásaihoz ismereteket merít önálló gyűjtő- és kutatómunkával. Képes önállóan tájékozódni, a katonai eseményeket nyomon követni a térképen. Tudatosul benne, hogy Európa történelmének addigi legvéresebb időszaka az első világháború volt.</p>	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A gyarmatbirodalmak kialakulása. Élet a gyarmatokon.</p> <p>Az első világháború kirobbanása. Tömegek és gépek háborúja. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i></p> <p>Magyarok az első világháborúban.</p> <p>A háború következményei Oroszországban, Lenin és a bolsevikok hatalomra kerülése.</p> <p>Az Egyesült Államok belépése és az antant győzelme a világháborúban. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jegyzetek készítése Európa nagyhatalmainak vezetőiről. (<i>Pl. II. Vilmos, Ferenc József, II. Miklós.</i>) – Ismeretszerzés a XIX. század végi nagyhatalmokról az internetről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Érvek gyűjtése (<i>pl. a háború törvényszerű kitörése, illetve annak elkerülhetősége mellett.</i>) <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Grafikonok, táblázatok elemzése, készítése az első világháború legfontosabb adatairól. – Vita. (<i>Pl. A politikusok szerepe és felelőssége az első világháború kirobbantásában.</i>) <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A történelmi tér időbeli változásai. (<i>Pl. a határok újrarájzolása a háború után</i>) – Vaktérképek készítése. (<i>Pl. frontvonalak berajzolása.</i>) – Az események ábrázolása időszalagon. 	<p><i>Földrajz:</i> Európa, és benne a Balkán helye a mai földrajzi térképeken.</p> <p><i>Kémia:</i> Vegyifegyverek kémiai alapjai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Katonanóták archív felvételekről.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Korabeli fotók, albumok; részletek a Magyar évszázadok című tévésorozatból.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Játékfilmek részletei (<i>Pl. Jean Renoir: A nagy ábránd; Stanley Kubrick: A dicsőség ösvényei; Delbert Mann: Nyugaton a helyzet változatlan stb.</i>)</p> <p><i>Informatika:</i> Adatok gyűjtése történelmi eseményekről és személyekről az interneten.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, jelentőség, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági teljesítmény, politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, szuverenitás, háború, hadsereg.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> villámháború, állásháború/állóháború, bolsevik, szovjet, hátszág, kétfrontos háború.</p> <p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, Lenin, Wilson, II. Miklós.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szerbia, Szarajevó, Pétervár, Oroszország.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1914. július 28. (a világháború kirobbanása), 1914-1918 (az első</p>	

	világháború), 1917 (az oroszországi forradalom és a bolsevik hatalomátvétel).
--	---

Tematikai egység	Európa és a világ a két háború között		Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A XIX. század nagyhatalmainak ellentétei, a gyarmatosítás alakulása az előző évfolyam tanulmányai alapján. Az első világháború nagy csatái, új fegyverei, és a világgégés következményei.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri, hogy a háborút lezáró békéket kizárólag a győztesek érdekeinek megfelelően kötik meg. Felismeri a háború és a válságok következményeként a szélsőséges politikai erők befolyásának növekedésének és hatalomra jutásának veszélyeit, azonosítja a modern diktatórikus rendszerek jellemzőit, és elítéli azokat. Megismeri a háború utáni rendezést és következményeit. Képes nyomon követni térképen a területi változásokat. Megérti a történelmi összefüggéseket, egyszerűbb háborús forrásokat képes elemezni. Felismeri, hogy a két világháború közötti időszak a demokráciák és diktatúrák közti vetélkedés jegyében telt el.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A Párizs környéki békék. Európa új arca.</p> <p>A kommunista diktatúra a Szovjetunióban Sztálin, a diktátor. A GULAG rendszere. Birodalmak.</p> <p>A gazdasági világválság az Egyesült Államokban és Európában.</p> <p>Nemzetiszocializmus Németországban, Hitler a diktátor.</p> <p>A náci terjeszkedés kezdetei Európában.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismeretek szerzése a békekötés dokumentumaiból (pl. új országhatárok). – Statisztikák összevetése (pl. az európai nagyhatalmak és gyarmataik területük, népességük, ásványkincseik alapján). <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Feltevések megfogalmazása a számunkra igazságtalan békéről. – Az első világháború utáni békék történelmi következményei, és az abból eredő újabb konfliktusok felismerése. – Többféleképpen értelmezhető szövegek és képi dokumentumok elemzése. 	<p><i>Földrajz:</i> Kelet- és Közép-Európa térképe.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Dokumentum- és játékfilmek, fotók, albumok. Játékfilmek (pl. Chaplin: Modern idők, A diktátor), rajzfilmek (pl. Miki egér), Walt Disney stúdiója (pl. Hófehérke és a hét törpe). Építészek (pl. W. Gropius, F. L. Wright, Le Corbusier), szobrászok (pl. H. Moore) és festők (pl. H. Matisse, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, S. Dali).</p> <p><i>Ének-zene:</i> Neoklasszicizmus (pl. Stravinsky: Purcinella).</p>	

	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A gazdasági világválság magyarázata, összehasonlítása napjaink gazdasági folyamataival. – Diagramok készítése (<i>pl. termelési és munkanélküliségi adatokból</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az események és az évszámok elhelyezése a térképen. 	
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, életmód, város, nemzet, nemzetiség, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, gazdasági válság, politika, állam, államforma, államszervezet, egyeduralom, demokrácia, parlamentarizmus, diktatúra, közigazgatás, birodalom, szuverenitás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> békediktátum, kommunizmus, GULAG, személyi kultusz, fasizmus, nemzetiszocializmus, kisantant, proletárdiktatúra, tözsde, részvény, gazdasági válság.</p> <p><i>Személyek:</i> Clemenceau, Sztálin, Roosevel, Mussolini, Hitler.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szovjetunió, New York.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1918. november 11. (az első világháború vége), 1922 (a Szovjetunió megalakulása), 1929-1933 (a nagy gazdasági világválság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).</p>	

Tematikai egység	Magyarország a két világháború között	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A dualizmus korának Magyarországa. Korábbi olvasmányok a trianoni békediktátumról és a trianoni Magyarországról. Iskolai megemlékezések: a nemzeti összetartozás napja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló azonosítja nemzeti önvédelem és az önfeladás közötti különbséget, felismeri a politikai kalandorság jellemzőit és következményeit. Tudatosul benne a trianoni békediktátum és országcsönkítés igazságtalansága, és nemzeti sorstragédiaként éli meg azt. Megérti, hogy egy-egy nemzet érdekérvényesítése legtöbbször egy másik nemzet kárára történik, így a vesztes fél ezt nem egyszer végzetes katasztrófaként éli meg.</p> <p>Az ismeretek, információk, érvek, ellenérvek egymással szembe- és egymás mellé állításával önálló véleményt alkot az adott korszakról.</p>	

	Ezek alapján a korszak és szereplői tevékenységének kiegyensúlyozottan értékeli, elismerve azok eredményeit, de nem elhallgatva bűneit sem. Felismeri, hogy a két háború közötti magyar politikát döntően a trianoni döntésre választ adó revízió határozta meg. Képes térképen bemutatni a Trianont követő területi változásokat, majd a revíziók ideiglenes eredményeit.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság okai, következményei.</p> <p>A trianoni békediktátum, országvesztés és a Horthy-korszak kezdete.</p> <p>A Horthy korszak jellegzetességei.</p> <p>A kultúra, a művelődés a Horthy-korszakban. <i>Gyermekek nevelése, oktatása.</i></p> <p>A határon túli magyarság sorsa a két világháború között.</p> <p>A revíziós politika első sikerei.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk gyűjtése, grafikonokból, táblázatokból, szöveges forrásokból (pl. a <i>Magyarországra nehezedő háború utáni terhekről</i>). – Korabeli képi információforrások feldolgozása (pl. <i>plakátok, képeslapok, újságillusztrációk</i>). – A kor helyi és lakóhely környéki építészeti emlékeinek felkeresése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az 1918–1920 közötti folyamatok értelmezése. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemények megfogalmazása történelmi helyzetekről (pl. a <i>király nélküli Magyar Királyságról</i>). – Információk gyűjtése, elemzése, érvek, ellenérvek felsorakoztatása (pl. a <i>trianoni békediktátummal kapcsolatban</i>). <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A revízió határmódosításainak nyomon követése, térképek és táblázatok segítségével. 	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> Szent-Györgyi Albert izolálja a C-vitamint.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Kodály Zoltán és Bartók Béla zeneszerzői jelentősége.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Aba-Novák Vilmos: Hősök kapujának freskói Szegeden, Derkovits Gyula: Dózsa-sorozata.</p>

Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, életmód, város, nemzet, nemzetiség.
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> öszirózsás forradalom, tanácsköztársaság, vörösteror, fehérterror, kormányzó, numerus clausus, konszolidáció, revízió, zsidótörvény. <i>Személyek:</i> Károlyi Mihály, Kun Béla, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál. <i>Topográfia:</i> Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia. <i>Évszámok:</i> 1918. október vége (az öszirózsás forradalom), 1919. március (a Magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltása), 1920. március (Horthy kormányzóvá választása), 1920. június 4. (Trianon), 1938 (az első bécsi döntés), 1940 (a második bécsi döntés).

Tematikai egység	A második világháború		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az újabb háborúhoz vezető út. Események, társadalmi és kulturális törekvések, gazdasági törések a XX. század első felében. Iskolai megemlékezések: a holokauszt emléknapja.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a társadalmi kirekesztés különböző formáit, elutasítja az ún. fajelméletet, felismerve annak következményeit. Tudatosulnak benne a hátrországot sem kímélő háborús pusztítások. A frontkatonák és a civil lakosság személyes sorsán keresztül felismeri a háború kegyetlenségének és a hősi helytállás kettősségét. Megismeri az emberiség legnagyobb háborújának fontosabb eseményeit, és önálló véleményt alkot azokról. A korszak tanulmányozása során erősödik benne a társadalmi igazságosság iránti igény, az emberi jogok és a demokratikus intézményrendszerek tiszteletének fejlesztése, valamint a béke megőrzése fontosságának belátása. Tudatosulnak benne azok az okoknak, amelyek a pusztító háborúhoz vezettek, és melynek része a népiirtás és a holokauszt. Képes önálló tudásbővítésre az iskolán kívül szerzett ismeretek (pl. filmek) felhasználásával. Ismeri és (pl. időszalagon, rendszerező táblán) ábrázolni tudja a háború fontosabb történései időrendjét, képes a térképen az egyidejűleg több fronton (és földrészen) is zajló események nyomon követésére. Tájékozott a háború fontosabb szereplőiről, megfelelően értékelve a tevékenységüket.		
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
A második világháború kezdete és első évei. A Szovjetunió német megtámadása. Koalíciók létrejötte. A totális háború. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i> Fordulat a világháború menetében. Magyarország hadba lépésétől a német megszállásig.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Írásos források, eredeti fotók és dokumentumfilmek feldolgozása (pl. a háború kirobbanásával kapcsolatban). – Önálló ismeretszerzés, majd beszámoló filmek alapján (pl. <i>Ryan közlegény megmentése, Schindler listája, A bukás</i>). – Diagramok készítése,	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti Miklós: <i>Nem tudhatom.</i> <i>Vizuális kultúra:</i> Eredeti fotók, háborús albumok. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Dokumentumfilmek (pl. a második világháború nagy csatái), játékfilmek (pl.	

<p>A hátország szenvedései. Népiirtás a második világháborúban, a holokauszt.</p> <p>A második front megnyitásától a világháború végéig. A jaltai és a potsdami konferencia.</p> <p>Magyarország német megszállása. A holokauszt Európában és Magyarországon. Népek, népcsoportok, nemzetiségek hátrányos megkülönböztetése, kirekesztése, népiirtások. Szálasi és a nyilasok rémuralma. Szovjet felszabadítás és megszállás.</p>	<p>értelmezése (pl. a háborús erőviszonyok ábrázolása).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Haditechnikai eszközök megismerése. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarázat arra, hogy hazánkat földrajzi helyzete és revíziós politikája hogyan sodorta bele a háborúba. – Vita, elemzések, kiselőadások tartása a Horthy-korszak revíziós politikájával kapcsolatban. – Háborús háttérintézmények (pl. hátország, hírszerzés, koncentrációs tábor, GULAG) összehasonlítása. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Fegyverek, katonai eszközök és felszerelések bemutatása (pl. repülő, harckocsik, gépfegyverek, öltözetek). – Kiselőadások tartása, olvasmányok, filmek, elbeszélések alapján. – Érvek, ellenérvek egy-egy vitára okot adó eseményről. (Pl. Pearl Harbor megtámadása; a partraszállás.) <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A főbb háborús események időrendbe állítása térségenként, frontonként. – Térképek elemzése, a folyamatok összefüggéseinek megértése, távolságok, területek becslése. – Egyszerű stratégiai térképek és csatatérképek készítése. 	<p><i>Andrzej Wajda: Katyń; Michael Bay: Pearl Harbor – Égi háború; Joseph Vilsmaier: Sztálingrád; Andrzej Wajda: Csatorna; Ken Annikin: A leghosszabb nap; A halál ötven órája; Rob Green: A bunker).</i></p>
--	---	--

Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, ok és következmény, történelmi forrás, interpretáció, történelmi nézőpont.
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, népességfogyás, migráció, életmód, gazdaság, termelés, erőforrás, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, államszervezet, diktatúra, birodalom, emberi jog, polgárjog, vallásüldözés.
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> tengelyhatalmak, furcsa háború, hadigazdaság, totális háború, zsidóüldözés, holokauszt, gettó, deportálás, partizán.</p> <p><i>Személyek:</i> Churchill, Kállay Miklós, Szálasi Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Lengyelország, Sztálingrád, Don-kanyar, Normandia, Auschwitz, Berlin, Jalta, Hiroshima.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1939. szeptember 1. (a második világháború kirobbanása), 1941. június 22. (Németország megtámadja a Szovjetuniót), 1941. június 27. (Magyarország hadba lépése), 1941. december 7. (Pearl Harbor, az Egyesült Államok hadba lépése), (1943. január (a doni katasztrófa), 1943. február eleje (a sztálingrádi csata vége), 1944. március 19. (Magyarország német megszállása), 1944. június 6. (a normandiai partraszállás), 1944. október 15-16. (Horthy kiugrási kísérlete, Szálasi hatalomátvétele), 1945. április (a háború vége Magyarországon), 1945. május 9. (Európában befejeződik a háború), 1945. szeptember 2. (Japán kapitulációja).</p>

Tematikai egység	Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A világháborúk története. A hírek egyre gyorsabb terjedésének történetisége, a napi aktuális események figyelése, az egyre szaporodó információk befogadása. Élmények, információk merítése a XX. századdal kapcsolatban más tantárgyakból, műveltségterületekből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri az európai kontinens természetellenes megosztottságának veszélyeit, képes ennek személyes sorsokon keresztül való átélésére. Látja a nukleáris háború lehetőségének veszélyeit. Tudatosulnak benne a demokratikus és diktatórikus társadalmi rendszerek közötti különbségek az emberi szabadságjogok biztosítása terén. Látja, hogy a demokrácia a közös döntés intézményrendszerének az emberi jogokat leginkább biztosító formája. Felismeri, hogy a közelmúlt eseményei nagyban meghatározzák napjaink történéseit. Képes önállóan tájékozódni és véleményt alkotni az adott kor fordulópontjairól, valamint különböző időszakokat összevetni, összefüggések megállapítása céljából. Érvelni tud az egyes történelmi folyamatok (pl. globalizáció) kérdésében. Képes akár egymásnak ellentmondó források értékelésére, értelmezésére a történelmi hitelesség szempontjából.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A kétpólusú világ kialakulása. Az 1947-es párizsi	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Információk rendszerezése és értelmezése (pl. az	<i>Földrajz:</i> Kisebb államok és nagyhatalmak gazdasági,

<p>békeszerződések.</p> <p>A kettéosztott Európa. A NATO és a Varsói Szerződés születése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>Válsággócok és fegyveres konfliktusok a hidegháború korában. Izrael Állam létrejötte, arab-izraeli és vietnami háborúk. A harmadik világ, az arab államok, a modern Izrael Állam.</p>	<p><i>Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedéséről).</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk szerzése a családok, gyermekek, nők helyzetéről a kettéosztott világban (<i>pl. Európa nyugati és keletei felében és Észak-Amerikában).</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kérdések megfogalmazása különféle eseményekhez kapcsolódóan. – Egymásnak ellentmondó a források gyűjtése, elemzése és ütköztetése. – Érvek gyűjtése azzal a kérdéssel kapcsolatban, hogy a globalizáció közelebb hozza vagy eltávolítja-e az egyes embereket egymástól. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló gyűjtőmunkán alapuló beszámoló (<i>pl. a távirótól a mobiltelefonig címmel).</i> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A NATO országok és a Varsói Szerződés tagállamainak azonosítása a térképen. 	<p>területi méreteinek összevetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A korszak jellemző képzőművészeti alkotások. Köztéri szobrok. Modern építészet.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Játékfilmek (<i>pl. Dror Zahavi: Légihíd – Csak az ég volt szabad, Andrzej Wajda: Hamu és gyémánt).</i></p> <p><i>Ének-zene:</i> Penderecki: Hirosima emlékezete; Britten, Ligeti György.</p>
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Történelmi idő, ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, társadalmi mobilitás, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, adó, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog.</p>	
<p>Fogalmak, adatok</p>	<p><i>Fogalmak:</i> hidegháború, vasfüggöny, jóléti állam, piacgazdaság, szuperhatalom. <i>Személyek:</i> Truman, Marshall, Hruscsov. <i>Topográfia:</i> Szovjetunió, NSZK, NDK, Kína, Észak- és Dél-Korea, Észak-</p>	

és Dél-Vietnam, Kuba, Közel-Kelet. <i>Évszámok:</i> 1946 (a fultoni beszéd), 1947 (a párizsi békék), 1949 (a NATO, az NDK és az NSZK megalakulása), 1953 (Sztálin halála), 1955 (a Varsói Szerződés), 1961 (Jurij Gagarin űrrepülése, a berlini fal felhúzása).
--

Tematikai egység	Magyarország a második világháború végétől az 1956-os forradalom és szabadságharc leveréséig	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A bolsevikok hatalomra kerülése Oroszországban. Tanácsköztársaság Magyarországon. A kommunista és szocialista eszmék. A második világháború következményei hazánkban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló megismeri Magyarország szovjet mintára történő erőszakos átalakítását, megérti a kommunista diktatúra jellegét és lényegét. Értékeli az 1956-ban az idegen elnyomás és zsarnokság ellen föllázadt emberek, közösségek bátorságát, feladatvállalását, adott esetekben hősiességét, a hazafiságra nevelés és a nemzeti öntudat megerősítése érdekében. Együtt érez a szabadságharc hőseinek és áldozatainak sorsával, szolidáris velük.</p> <p>Felismeri, hogy a XX. században a két totalitárius diktatúra miképpen és milyen áldozatok árán alakította a világ, és benne Magyarország sorsát. Megismeri a kommunista diktatúrák embertelenségét, az ebből fakadó elnyomás, az alacsony életszínvonal jellegzetességeit, a vasfüggöny mögötti bezártság képtelen világát. Ismeretek merít az akkor élt emberek visszaemlékezéseiből, valamint a vonatkozó múzeumok anyagából is. Véleményt fogalmaz meg, melyet képes vitában képviselni.</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Magyarország 1945–1948 között.</p> <p>Kommunista diktatúra: Rákosi, a diktátor.</p> <p>A személyes szabadság korlátozása, a mindennapi élet az ötvenes években. <i>Hétköznapiak és ünnepek.</i></p> <p>Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Információk, adatok, tények gyűjtése, értelmezése. <i>(Pl. a korszak tanúinak meghallgatása, jegyzetek készítése.)</i> – Az 1956-os események nyomon követése több szálon. Adatgyűjtés, fotók, filmek, a Terror Háza Múzeum meglátogatása. Vitafórum a visszaemlékezésekről. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi személyiségek <i>(pl. Rákosi és társai)</i> jellemzése. – A felszámolt polgári életforma és az új 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról; Tamás Lajos: Piros a vér a pesti utcán; Márai Sándor: Mennyből az angyal.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Az ötvenes évek építészet. Az első lakótelepek. A korszak jellemző képzőművészeti alkotásai.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Játékfilmek <i>(pl. Bacsó Péter: A tanú; Goda Krisztina: Szabadság, szerelem).</i></p>

	<p>életkörülményeinek összehasonlítása.</p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar internálótáborok helyének megkeresése Magyarország térképén (pl. Recsk, Hortobágy). – Az 1956. október 23. és november 4. közötti események kronológiai sorrendbe állítása. – Magyarország vaktérképén az 1956-ban hazánkra törő szovjet csapatok útvonalának bejelölése. 	
Értelmező kulcsfogalom	Ok és következmény, történelmi forrás, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, felemelkedés, lesüllyedés, migráció, életmód, város, nemzet, nemzetiség; gazdaság, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, közigazgatás, szuverenitás, demokrácia, diktatúra, emberi jog, állampolgári jog, vallásüldözés, egyházüldözés, vallásszabadság.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> népbíróóságok, államosítás, internálás, pártállam, ÁVH, kitelepítések, tervgazdaság, kollektivizálás, szövetkezet, tömegpropaganda,</p> <p><i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, Rákosi Mátyás, Nagy Ferenc, Kovács Béla, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János.</p> <p><i>Topográfia:</i> Debrecen, Recsk, Hortobágy.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1945. november (választások Magyarországon), 1946 (a második köztársaság és az új forint), 1947 (a kékcédulás választások, a párizsi béke), 1956. október 23. (forradalom kitörése), 1956. november 4. (a forradalom leverésének kezdete).</p>	

Tematikai egység	A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A háború után kialakuló két világrendszer, a hidegháború időszakának kezdete. Integrációs törekvések a politikai és gazdasági életben, új katonai szövetségek létrehozása. A háború után a nemzetek közötti összefogásnak egyre nagyobb a szerepe.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló felismeri a kommunista államberendezkedés fejlődésképtelenségét, tudatosulnak benne a bukás körülményei és következményei. Megismeri a két világrendszer vetélkedésének főbb történéseit. Felismeri a szovjet típusú országokban végbemenő rendszerváltozás lényegi elemeit. Képes a korszak főbb eseményeinek feldolgozására internet segítségével, korabeli sajtótudósítások és filmhíradók, valamint dokumentumfilmek felhasználásával.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A gazdaság két útja: piacgazdaság és tervgazdaság.</p> <p>Az életmód változása, a populáris kultúra kialakulása és terjedése a világban. <i>Öltözködés, divat.</i></p> <p>Tudományos és technikai forradalom. Fegyverkezési verseny és űrprogram. <i>Felfedezők, feltalálók.</i></p> <p>A nyugati integráció. Az enyhülés kezdetei. <i>államférfiak.</i></p> <p>Az európai szovjet típusú rendszer összeomlása. <i>Birodalmak.</i></p> <p>A rendszerváltó Közép-Kelet-Európa. Németország egyesülése. A Szovjetunió és Jugoszlávia felbomlása.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Adatok, képek gyűjtése a fegyverkezési és űrprogramról. – Információk gyűjtése a nagyhatalmak politikai és gazdasági helyzetéről. Hasonlóságok és különbségek felismerése, megfogalmazása. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Problémák felismerése, a szocialista gazdaság egyre jobban megmutatkozó gyengeségeinek elemzése (pl. a tervutasításos rendszer). – Érvek, ellenérvek gyűjtése a két rendszer (kapitalizmus és szocializmus) működésének értékeléséhez. Vitafórum rendezése. – A lényeg kiemelése, a kulcselemek megértetése grafikonok és képek alapján. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A szocialista és a 	<p><i>Földrajz:</i> Közép- és Kelet-Európa országhatárainak változása.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> A XX. század második felének filmművészete. (Pl. <i>Florian Henckel von Donnersmarck: A mások élete.</i>)</p> <p><i>Informatika:</i> Adatok gyűjtése interneten jeles történelmi személyekről (pl. <i>Gorbacsov, Szaharov, II. János Pál, Reagan</i>), eseményekről (pl. <i>a berlini fal lebontása</i>).</p> <p><i>Ének-zene:</i> John Cage. Emerson – Lake – Palmer: Egy kiállítás képei; John Williams: Filmzenék (pl. <i>Csillagok háborúja, Harry Potter</i>).</p>

	<p>kapitalista rendszer bemutatása szóban, kiselőadás tartása a szocializmusról források, olvasmányok alapján.</p> <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi térkép és mai földrajzi térkép együttes használata. (Pl. a közép- és kelet-európai országok földrajzi helyzetének meghatározása.) 	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> tervgazdaság, piactudás, beat-korszak, olajárrobbanás, atomkatasztrófa, mamutcégek, nemzetközi pénzvilág, csúcstechnológia.</p> <p><i>Személyek:</i> Brezsnjev, Kennedy, Reagan, Gorbacsov, II. János Pál.</p> <p><i>Topográfia:</i> Ukrajna, Észtország, Lettország, Litvánia, Csehország, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia, Németország, Prága, Csernobil.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1962 (a kubai rakétaválság), 1968 (a „prágai tavasz”, nyugati diáklázadások), 1989 (a berlini fal lebontása), 1991 (a Varsói Szerződés és a KGST felszámolása, a Szovjetunió felbomlása), 1991-1999 (a délszláv háború), 1991-2004 (Jugoszlávia felbomlása), 1993 (Csehszlovákia szétválása, Csehország és Szlovákia létrejötte), 1999 (Jugoszlávia NATO bombázása).</p>	

Tematikai egység	A Kádár-korszak jellemzői	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A kétpólusú világ megszűnése, az európai szovjet típusú rendszerek összeomlása. A Szovjetunió, a szovjet típusú rendszer története 1917–1990/1991 között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megismeri az 1956-ot követő kegyetlen megtorlást, tudatosan benne a társadalom és a hatalom közötti kényszerű kompromisszum eredménye és kártékony volta. Képes önálló vélemény alkotására a XX. század közép-kelet-európai népeinek történetéről. Megismeri azánk útját a forradalom utáni megtorlástól a kádári időszak, a „legvidámabb barakk” főbb eseményein keresztül a rendszerváltozásig.	

	A megélt és megírt történelem különbségeinek megfigyelése családtörténeti elemek felhasználásával.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az 1956 utáni kádári diktatúra, a megtorlás időszaka.</p> <p>A kádári konszolidáció. Élet a „legvidámabb barakkban”.</p> <p>A pártállam csődje. A rendszer megváltoztatása kezdetei.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló információgyűjtés a kádári diktatúra éveiről. <i>(Pl. az 1956-os forradalom hőseinek elítélése; a szövetkezetek létrehozása.)</i> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Történelmi folyamat elemzése <i>(pl. Magyarország útja a kommunizmustól szocializmus bukásáig).</i> – Érvek gyűjtése ugyanazon korszak egyik, illetve másik történelmi szereplője mellett, illetve ellen. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszélgetés a Kádár-rendszer élő tanúival. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági, társadalmi, kulturális különbségek a magyar és a korabeli nyugat-európai társadalmak között. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Dokumentum- és játékfilmek, a Mementó Szoborpark. Makovecz Imre építésze, Erdélyi Miklós művésze.</p>
Értelmező kulcsfogalom	Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> munkásörség, konszolidáció, népfelkelés, puha diktatúra, amnesztia, háztáji, pártállam, szamizdat, demokratikus ellenzék.</p> <p><i>Személyek:</i> Kádár János.</p>	

<p><i>Topográfia:</i> Salgótarján, Szászhalmobatta, Bős-Nagymaros, Monor, Lakitelek.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1958 (Nagy Imre és vádlott társai kivégzése), 1968 (az új gazdasági mechanizmus), 1985 (monori találkozó), 1987 (a lakiteleki találkozó), 1989 (Nagy Imre és mártírtársainak újratemetése, a harmadik köztársaság kikiáltása).</p>

Tematikai egység	Az egységesülő Európa, a globalizáció kiteljesedése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A XX. század utolsó harmadának legfontosabb technikai újításai. A nyugat-európai integráció kezdetei. A szovjet tömb felbomlása. Politikai fordulat a rendszerváltó kelet-európai államokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló mérlegeli a globalizációs folyamatok előnyeit és hátrányait, képes megítélni a történelmi-társadalmi kérdéseket, folyamatokat a demokratikus értékek jegyében. Belátja a globalizáció és a rendszerváltozás közötti összefüggéseket. Kialakul benne a kisebbségek iránti megértés, a demokratikus és a környezettudatos gondolkodás. Azonosul az egységes Európa gondolatával, felkészül a közéletben való tudatos részvétellel.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az Európai Unió létrejötte és működése. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>A közelmúlt háborúi, válságócai (Közél-Kelet, Afganisztán, Irak, Irán).</p> <p>A globális világ sajátosságai, globalizáció előnyei és hátrányai. <i>Történelemformáló eszmék.</i></p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A személyes tapasztalatokra alapozott információk gyűjtése (<i>pl. a televízió, a mobiltelefon, az internet</i>) előnyeiről és hátrányairól. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Környezeti- és atomkatasztrófák értékelése egy mai tizenéves. <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Önálló vélemény megfogalmazása a szűkebb és tágabb környezetünket befolyásoló tényezőkről. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltás (rendszerváltozás) 	<p><i>Földrajz:</i> Az Európai Unió kibővülése és jelenlegi működése.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Az ökológiai változások figyelemmel kísérése a XXI. század elején.</p> <p><i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> A XXI. század első évtizedének filmművészete.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Az ember szerepe, helye a gyorsan változó világban.</p>

	ütemének összehasonlítása a volt szocialista országokban.	
Értelmező kulcsfogalom	Történelmi idő, változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, történelmi nézőpont.	
Tartalmi kulcsfogalom	Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás, vallásüldözés.	
Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> multikulturalizmus, terrorizmus, migráció, , integráció, euró, internet, tömegkommunikáció.</p> <p><i>Topográfia:</i> az EU tagállamai.</p> <p><i>Évszámok:</i> 1992 (a maastrichti szerződés aláírása), 1995 (a schengeni egyezmény életbe lépése), 2002 (az euró bevezetése), 2001. szeptember 11. (terrortámadások az Egyesült Államokban), 2004 (tíz új tagállam csatlakozik az EU-hoz, köztük Magyarország is).</p>	

Tematikai egység	Demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A Kádár-korszak legfontosabb általános jellemzői. Az egypártrendszer működésének alapelvei. A pártállam csődjének okai és jelei a Kádár-korszak utolsó éveiben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanuló felismeri a demokratikus átalakulás jelentőségét, az ezt tagadó álláspontokat kritikával illeti, a következményeket differenciáltan értékeli.</p> <p>Megismeri a demokratikus intézményrendszer működése fontosságát, erősödik benne a haza iránt érzett elkötelezettség érzése.</p> <p>Sokoldalúan felkészül a jövőendő közéleti szerepekre. (Pl. A demokrácia játékszabályainak dramatikus módszerrel történő tanulása. A vitakultúra fejlesztése.)</p>	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A demokratikus jogállam megteremtése.</p> <p>Magyarország csatlakozása a NATO-hoz és az Európai Unióhoz.</p> <p>A gazdasági élet és a jogi intézményrendszer a mai Magyarországon.</p> <p>A magyarországi</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ismerkedés a jogállamiság intézményrendszerével. Következtetések levonása, majd azok rendszerezése. A napi közéletből vett példák felsorakoztatása. – Tapasztalatok gyűjtése a család, a szűkebb és tágabb környezet, az 	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>A Kárpát-medence magyarok által lakott területeinek meghatározása, vaktérképre rajzolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>A családok életszínvonalának változása a rendszerváltást követően.</p>

<p>nemzetiségek és etnikai kisebbségek. A cigány (roma) népesség helyzete.</p> <p>A határon túli magyarság sorsa a rendszerváltozást követően. <i>Kisebbség, nemzetiség.</i></p>	<p>iskola mindennapi életéből.</p> <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A határon túl élő magyarok sorsának megismerése, a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. – Történetek, élő tanúk visszaemlékezései, azok meghallgatása. (<i>Pl. a rendszerváltás korának aktív szereplői és tanúi.</i>). <p><i>Kommunikáció:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját vélemény kialakítása a rendszerváltás éveinek dilemmáiról és eseményeiről. – A médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása. <p><i>Tájékozódás térben és időben:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal. – Jelentősebb határon túli magyarlakta települések bejelölése vaktérképre. 	
<p>Értelmező kulcsfogalom</p>	<p>Változás és folyamatosság, tény és bizonyíték, interpretáció, történelmi nézőpont.</p>	
<p>Tartalmi kulcsfogalom</p>	<p>Társadalom, társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, lesüllyedés, elit réteg, középréteg, alsó réteg, migráció, életmód, város, gazdaság, gazdasági tevékenység, gazdasági rendszer, termelés, erőforrás, gazdasági szereplő, gazdasági kapcsolat, gazdasági teljesítmény, kereskedelem, pénzgazdálkodás, piac, politika, állam, államforma, köztársaság, államszervezet, parlamentarizmus, közigazgatás, szuverenitás, népképviselő, demokrácia, diktatúra, emberi jog, polgári jog, vallás.</p>	

Fogalmak, adatok	<p><i>Fogalmak:</i> privatizáció, rendszerváltás/rendszerváltozás, pluralizmus, demokratikus intézményrendszer, jogállam.</p> <p><i>Személyek:</i> Antall József, Göncz Árpád, Horn Gyula, Orbán Viktor, Mádl Ferenc.</p> <p><i>Topográfia:</i> Erdély, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Várvidék (Burgenland).</p> <p><i>Évszámok:</i> 1990 (szabad, többpárti választások Magyarországon), 1991 (a szovjet csapatok távozása hazánkból), 1999 (csatlakozás a NATO-hoz), 2004 (Magyarország EU-tag lett).</p>
-------------------------	---

Tematikai egység	Társadalmi szabályok	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az emberi együttélésre vonatkozó hétköznapi és iskolai szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legfontosabb együttélési szabályok jellemzőinek tudatosítása. Különböző típusú társadalmi szabályok értelmezése, a közös és az eltérő vonások felismertetése. Annak beláttatása, hogy minden közösséget a résztvevők által elfogadott írott és íratlan szabályok hoznak létre és tartanak fenn. A saját életre vonatkozó szabályok azonosítása.	
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
<p>Szokás, hagyomány, illem, erkölcs.</p> <p>A jogi szabályozás sajátosságai.</p> <p>Jogok és köteleességek.</p> <p>Az alapvető emberi jogok.</p> <p>A gyermekek jogai, diákjogok.</p> <p>Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban.</p> <p>Tapasztalatszerzés: valamilyen hivatalos ügy elintézésében.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A médiából vett példák azonosítása az alapvető emberi jogok érvényesülése, illetve megsértése témakörében. – Társadalmi egyenlőtlenségek és egyenlőségek azonosítása történelmi példák alapján. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes tapasztalatok és korábban tanult ismeretek kapcsolása a szokás, a hagyomány, az illem, az erkölcs és a jog fogalmához. – Különböző társadalmi szabályok összehasonlítása és tipizálása. – Jogok és kötelezettségek egymáshoz kapcsolása a közösségi életben. 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> Magyar népszokások.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Az élővilággal szembeni kötelezéseink, és az állatok jogai.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szabadság és korlátozottság. Színesedő társadalmak. A társadalmi együttélés közös normái.</p>

	<i>Kommunikáció:</i> – Érvelés valamilyen diákjog érvényesítésének szükségessége mellett.	
<i>Kulcsfogalmak</i>	Társadalom, norma, szabály, jog, kötelesség.	
<i>Fogalmak</i>	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, alapvető emberi jog, gyermeki jog, hivatal, egyenlőség, társadalmi különbség, társadalmi egyenlőtlenség.	

Tematikai egység	Állampolgári alapismeretek		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A politikai ideológiák és struktúrák történelmileg kialakult alaptípusainak ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgári felelősség kialakítása. A köz- és egyéni érdek összeegyeztethetőségének problémái. Napjaink legjellemzőbb politikai rendszereinek megismertetése, és az ezzel kapcsolatban korábban tanultak fogalmi rendszerezése. A modern politikai rendszer működési mechanizmusának nagy vonalakban való áttekintése. Az önálló véleményalkotás gyakoroltatása egy-egy konkrét politikai jelenséggel kapcsolatban.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<p>Államformák (királyság, köztársaság).</p> <p>Politikai rendszerek (demokrácia, diktatúra).</p> <p>A demokratikus állam működésének alapelvei (hatalommegosztás, hatalomgyakorlás és társadalmi kontroll).</p> <p>Állampolgári jogok és kötelességek.</p> <p>Magyarország politikai intézményei (államszervezet és társadalmi érdekképviseletek).</p> <p>A média, mint hatalmi ág. A nyilvánosság szerepe a közéletben.</p> <p>Tapasztalatszerzés: részvétel</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az államformákra és politikai rendszerekre vonatkozó történelmi ismeretek bemutatása szóban vagy írásban. – A magyarországi törvényalkotás folyamatának megértése. – A nyilvánosság politikai szerepének igazolása a médiából vett példák segítségével. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vita az állampolgári jogok és kötelességek viszonyáról, ezek magyarországi érvényesüléséről. – A média és a politikai hatalom viszonyának elemzése konkrét példák alapján. 	<p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Tágabb otthonunk - Európa. A média és a valóság.</p>	

a diákönkormányzat munkájában.		
<i>Kulcsfogalmak</i>	Állam, politikai rendszer, államforma, királyság, köztársaság, hatalom, intézmény, szervezet, kormányzás, demokrácia, diktatúra, szélsőséges pártok és mozgalmak, államszervezet, hatalommegosztás.	
<i>Fogalmak</i>	Hatalmi ág, érdekképviselő, állampolgári jogok, állampolgári kötelességek, közjó, politikai intézmény, média, közélet, nyilvánosság.	

Tematikai egység	Pénzügyi és gazdasági kultúra		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A munka világával kapcsolatos ismeretek és személyes tapasztalatok. Kamatszámítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos tervezés és a személyes felelősségvállalás hangsúlyozása. Néhány gazdasági-pénzügyi alapfogalom megismertetése. A gazdaságról való gondolkodás megalapozása és formálása a gazdasági szereplők azonosításán és a saját gazdasági szerepe tudatosításán keresztül. A gazdaságra vonatkozó korábbi ismeretek rendszerezése.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<p>A gazdaság legfontosabb szereplői, és kapcsolatuk a piacgazdaságban (háztartások, vállalatok, állam, külföld, piac, pénzügyi közvetítők).</p> <p>A pénz funkciói és formái (érme, bankjegy, pénzhelyettesítők, bankkártyák). Az infláció.</p> <p>Pénzintézetek és tevékenységük (betétgyűjtés, hitelezés, kamat, tőke, árfolyam).</p> <p>Egy diák lehetséges gazdasági szerepei (munka, fogyasztás, gazdálkodás a zsebpénzzel).</p> <p>Tapasztalatszerzés: internetes tájékozódás árfolyamokról és befektetési lehetőségekről.</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A piacgazdaság modelljének megalkotása, a szereplők és a piacok közötti kapcsolatrendszer megértése. – Kiselőadások tartása a pénztörténet főbb korszakairól. – Egy külföldi osztálykirándulás költségvetésének elkészítése – a valuták közötti váltás gyakorlásával együtt. <p><i>Kritikai gondolkodás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gazdasági-pénzügyi döntések szimulálása néhány feltételezett gazdasági változás tükrében. – Nyert, illetve feláldozott haszon mérlegelése néhány gazdasági döntésben. 	<p><i>Földrajz:</i> A gazdaság ágazatai. A magyar gazdaság főbb működési területei. A piac működésének alapelvei. A pénz szerepe a gazdaságban. Nemzeti és közös valuták. Árfolyam, valutaváltás.</p> <p><i>Matematika:</i> Kamatszámítás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Korszerű pénzkezelés.</p>	

<i>Kulcsfogalmak</i>	Munka, gazdaság, piac, pénz, termelés, fogyasztás.
<i>Fogalmak</i>	Piacgazdaság, háztartás, vállalat, belföld, külföld, pénzügyi közvetítő, bankjegy, pénzhelyettesítő, költségvetés, bevétel, kiadás, egyenleg, megtakarítás, betét, kötvény, befektetési jegy, hitelfelvétel, kamat, árfolyam, infláció.

Tematikai egység	Háztartás és családi gazdálkodás		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Személyes tapasztalatok a családi – háztartási gazdálkodással kapcsolatban. Kamatszámítás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni felelősség, kezdeményezőképeség és az alkotó munka szerepének tudatos felismertetése. A pénzkezelés alapvető fogalmainak megértetése a családi gazdálkodás legfontosabb kérdéseire kapcsolódóan.		
Témák	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok	
<p>Családi bevételek: munkával szerzett jövedelmek, nem munkával szerzett jövedelmek (társadalmi juttatások, tulajdonból származó jövedelmek, örökség, nyereség, vagyon).</p> <p>Családi kiadások: létszükségleti kiadások (élelem, ruházatkódás, lakás, közüzemi szolgáltatások), egyéb kiadások (oktatási-kulturális, szabadidős és rekreációs kiadások).</p> <p>Takarékosság a háztartások fogyasztásában és vásárlásában (energiahasználat, beruházás, tudatos vásárlás, hulladékkezelés és újrahasznosítás).</p> <p>Családi pénzkezelési technikák (megtakarítás és befektetés, hiány és hitel, bankszámlák, bankkártyák és banki műveletek).</p>	<p><i>Ismeretszerzés, tanulás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A családi és a személyes szükségletek, illetve vágyak számbavétele. Ezek rangsorolása és szimulációs gyakorlat keretében való összevetése a reális lehetőségekkel. – Különböző élethelyzetekhez kapcsolódó családi költségvetések tervezése. – Számításokkal alátámasztott választás minimum két banki megtakarítási lehetőség közül. – A háztartási megtakarítási lehetőségek azonosításának gyakorlása szituációs játék keretében. – Lakossági folyószámla adatainak értelmezése. A családi bevételek és kiadások szerkezetének grafikus ábrázolása. 	<p><i>Földrajz:</i> Egy termék árát befolyásoló tényezők. Kiadás és bevétel. Különböző fizetési módok. A fogyasztási szokások változásai.</p> <p><i>Matematika:</i> Diagramok, táblázatok, grafikonok – adatleolvasás, készítés, értelmezés. Kamatos kamat, befektetés és hitel.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A háztartás és a közszolgáltatások. Hulladékkezelés.</p>	

Tapasztalatszerzés: látogatás egy pénzügyintézetben, a lakossági folyószámlákhoz kapcsolódó banki tevékenységek megismerése.		
<i>Kulcsfogalmak</i>	Család, szükséglet, munka, tulajdon, jövedelem.	
<i>Fogalmak</i>	Háztartás, költségvetés, bevétel, kiadás, társadalmi juttatás, tulajdonból származó jövedelem, örökség, nyereség, vagyon, létszükségleti kiadás, nem létszükségleti kiadás, beruházás, egyenleg, megtakarítás, befektetés, hitel, kamat, bank, bankszámla, bankkártya, banki művelet, lakossági folyószámla.	

Tematikai egység	Médiakörnyezet, a média funkciói, a nyilvánosság	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Személyes és közvetett kommunikáció megkülönböztetése. Minden médiumra kiterjedő, személyes médiahasználati tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az internet, a televízió, a videojáték (mozi, rádió, újság) szerepének meghatározása. A média használata a mindennapokban. – A különféle médiatartalmak értelmezése, a média funkcióinak (megőrkítés, tájékoztatás, vélemények befolyásolása, jövedelemszerzés, szórakoztatás, gyönyörködtetés, önkifejezés) azonosítása. – A nyilvánosság jelentésének és jelentőségének meghatározása, szerepének tisztázása az egyes korokban és társadalmakban. 		<i>Informatika:</i> Tájékozódás néhány online szolgáltatás céljáról lehetőségéről. Az internet kommunikációs szolgáltatásai (MSN, Skype, VoIP, chat, blog).
Kulcsfogalmak/fogalmak	Média, tömegkommunikáció, médiahasználat, funkció, médiaszöveg, nyilvánosság.	

Tematikai egység	A médiamodellek és intézmények.	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A médiakörnyezet szereplőinek azonosítása: a fogyasztók/felhasználók és a médiatartalom-előállítók. Információk saját környezet médiahasználati szokásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy miért jelenik meg a média közönsége kettős szerepben: mint vásárló és mint áru. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A médiapiacra az olvasóért, nézőért, felhasználóért folyó verseny szereplői, jellemzői és eszközei. – A fontosabb médiamodellek (közszolgálati, kereskedelmi, közösségi média) és jellemzői, valamint azok megkülönböztetése. – A médiainstítútmények célközönségei (életkor, nem, végzettség, kulturális és egzisztenciális héttér, érdeklődés). – A közösségi hálózatok funkciói, jellemzői. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A beszélő és az elbeszélő szerep, a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözősége, a közvetett és a közvetlen elbeszélés mód eltérései.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Közszolgálati média, kereskedelmi média, közösségi média.	

Tematikai egység	A média társadalmi szerepe, használata – Reklám és hír a hagyományos és az új médiában	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	<p>A kereskedelmi kommunikáció (reklám) megjelenési helyeinek, alapformáinak ismerete. A hírgyártáshoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A „naiv fogyasztói” szemlélet átértékelése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A reklámok a hirdetés és a médiaipar jellemzői. – A hírgyártás folyamatának, szereplőinek azonosítása. – A hír, a kommentár és a hírérték fogalmának meghatározása. – A pártatlanság és korlátai. 		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Reklámhordozó felületek gyűjtése, csoportosítása, olvasása, értelmezése a reklámkészítő szándéka és kifejezés módja közötti összefüggés alapján.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Hír, kommentár, hírérték, hírverseny, pártatlanság, hírportál, közösségi oldal.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti azonosságtudat kialakulása.</p> <p>A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, összefüggések felismerése (pl. technikai fejlődésének hatásai a társadalomra és a gazdaságra) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, megítélése.</p> <p>Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek felismerése.</p> <p>A tanuló ismerje fel, hogy a múltban való tájékozódást segítik a kulcsfogalmak és fogalmak, amelyek segítik a történelmi tájékozódás és gondolkodás kialakulását, fejlődését.</p> <p>Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példát mondani ellentétes értékelésre.</p> <p>Ismerje a XIX.-XX. század nagy korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.</p> <p>Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait egészen napjainkig.</p> <p>Legyen képes e hosszú történelmi folyamat meghatározó szereplőinek azonosítására és egy-egy korszak főbb kérdéseinek felismerésére.</p> <p>Ismerje a korszak meghatározó egyetemes és magyar történelmének eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő fontosabb történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.</p> <p>Tudja, hogy az egyes népek és államok a korszakban eltérő társadalmi, gazdasági és vallási körülmények között éltek, de a modernkor beköszöntével a köztük lévő kapcsolatok széleskörű rendszere épült ki.</p> <p>Tudja, hogy Európához köthetők a modern demokratikus viszonyokat megalapozó szellemi mozgalmak és dokumentumok.</p> <p>Tudja, hogy Magyarország a trianoni békediktátum következtében elvesztette területének és lakosságának kétharmadát, és közel ötmillió magyar került kisebbségi sorba. Jelenleg közel hárommillió magyar nemzetiségű él a szomszédos államokban, akik szintén a magyar nemzet tagjainak tekintendők.</p> <p>Tudja, hogy a társadalmakban eltérő jogokkal rendelkező és vagyoni helyzetű emberek alkotnak rétegeket, csoportokat.</p> <p>Tudjon különbséget tenni a demokrácia és a diktatúra között, s tudjon azokra példát mondani a feldolgozott történelmi korszakokból és napjainkból.</p> <p>Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, betegségeket, terrorizmust, munkanélküliséget.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a történelem különböző típusú forrásai között, és legyen képes egy-egy korszakra jellemző képeket, tárgyakat, épületeket felismerni.</p> <p>Tudja, hogy hol kell a fontos események forrásait kutatni, és legyen képes a megismert jelenségeket, eseményeket összehasonlítani.</p> <p>Ismerje a híres történelmi személyiségek jellemzéséhez szükséges</p>
--	---

	<p>adatokat, eseményeket és kulcsszavakat.</p> <p>Legyen képes a tanuló történelmi ismeretet meríteni és egyszerű következtetéseket megfogalmazni hallott és olvasott szövegekből, különböző médiumok anyagából.</p> <p>Legyen képes információt gyűjteni adott témához könyvtárban és múzeumban; olvasmányairól készítsen lényegyet kiemelő jegyzetet.</p> <p>Legyen képes könyvtári munkával és az internet kritikus használatával forrásokat gyűjteni, kiselőadást tartani, illetve érvelni.</p> <p>Ismerje fel a sajtó és média szerepét a nyilvánosságban, tudja azonosítani a reklám és médiapiac jellegzetességeit.</p> <p>Legyen képes szóbeli beszámolót készíteni önálló gyűjtőmunkával szerzett ismereteiről, és kiselőadást tartani.</p> <p>Legyen képes saját vélemény megfogalmazása mellett mások véleményének figyelembe vételére, és tudjon ezekre reflektálni.</p> <p>Legyen képes példák segítségével értelmezni az alapvető emberi, gyermek- és diákjogokat, valamint a társadalmi szolidaritás különböző formáit.</p> <p>Legyen képes példák segítségével bemutatni a legfontosabb állampolgári jogokat és kötelességeket, tudja értelmezni ezek egymáshoz való viszonyát.</p> <p>Legyen képes a gazdasági és pénzügyi terület fontosabb szereplőit azonosítani, illetve egyszerű családi költségvetést készíteni, és mérlegelni a háztartáson belüli megtakarítási lehetőségeket.</p>
--	---

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT 5-6. ÉVFOLYAM

5. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

6. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

5. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja az 5. évfolyamon az, hogy az 1–4. évfolyamon történő irányított játékos cselekvések során nyert tapasztalatok újabakkal egészüljenek ki, és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaikhoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek. A tevékenységek keretei kilépnek a tanterem védett környezetéből, a játékos tevékenységek helyébe fokozatosan az életből átvett feladatok lépnek, a tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel megkezdődik a felkészülésük környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképes, önálló személyiséget. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értéként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyalkotó tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció, mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör az 1–4. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, eszközrendszere, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás).

A pályaaorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, mire képesek. A reális önismeret és a

pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzői és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység	1. Ételkészítés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete.</p> <p>Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata.</p> <p>Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben.</p> <p>Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során.</p> <p>Az étkezéssel, ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése.</p> <p>A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra.</p> <p>Feladatvállalás, célratörő, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése.</p> <p>Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Az ételkészítés alapjai, élelmiszerek</i></p> <p>Élelmiszerek rendszerezése és szerepe a táplálkozásban. Korszerű, egészséges táplálkozás.</p> <p>Ételek, étel-alapanyagok azonosítása, évszakokhoz, étkezési alkalmakhoz, élethelyzetekhez kapcsolása.</p> <p>A készítendő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése.</p> <p>Ételreceptek értelmezése.</p> <p>Az ételkészítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.</p>		<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban.</p> <p>Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás.</p> <p>Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás.</p>
<p><i>1.2. Ételek készítése</i></p> <p>Az étel-alapanyagok tisztítása, előkészítése, receptúra szerinti mérése, a készítéshez szükséges eszközök meghatározása.</p> <p>Egyszerű ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás, szendvics) készítése.</p>		<p><i>Matematika:</i></p> <p>arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek.</p>
<p><i>1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások</i></p> <p>Ételek tárolása, csomagolása.</p> <p>A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok</p>		

kezelése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> felelősségünk egészség megőrzésében.</p>
<p><i>1.4. Konyhai eszközök, gépek használata</i> A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása. Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó ételmyszer-higiéniai szabályok megismerése, alkalmazása.</p>	
<p><i>1.5. Étkezési kultúra</i> Az étkezési szokások és azok történeti háttere. A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.</p>	
<p><i>1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok</i> Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása.</p>	
<p><i>1.7. Környezettudatosság</i> Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az ételmyszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése. Az ételmyszerhulladék minimalizálásának lehetőségei. A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Étel, étkezés, ételmyszer, egészséges táplálkozás, családi étkezés, főtt étel (melegétel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, hulladék, fogyaszthatóság, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.

Tematikai egység	2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására.</p> <p>Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása.</p> <p>Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.</p>	
A tematikai egység	Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és	

<p>nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása. Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról. A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése. Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása. Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése. Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása. Igényesség a kulturált, rendez, tiszta, esztétikus környezet iránt.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>2.1. A mesterséges, illetve épített környezet</i> A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről. Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal. Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai.</p>	<p><i>Matematika:</i> geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság. <i>Természetismeret:</i> Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Haszonnövények, haszonállatok.</p>
<p><i>2.2. Az épített környezet biztonsága</i> Az épített környezet, az épületek védelme az időjárási hatások ellen. A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.3. Balesetek megelőzése</i> Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése.</p>	
<p><i>2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban</i> Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószerek, oldószerek, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok.</p>	

<p>2.5. Környezettudatosság A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése.</p>	
<p>2.6. Növénytermesztés, állattartás Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása.</p>	
<p>2.7 Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, egészségkárosodás, hulladék, veszélyes hulladék.</p>

Tematikai egység	3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 14 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása. Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján. Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről. Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése. Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése. Kézügyesség fejlesztése. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra. A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai</p>		<p>Matematika: mérés, méretarány,</p>

Természetes és mesterséges faanyagok, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás,) szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján. Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.	kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, testek.
<p>3.2. <i>Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása</i> A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői. Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása. jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával. A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése. A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet.</p>
<p>3.3. <i>Műszaki kommunikáció alkalmazása</i> Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. Vetületi ábrázolás.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p>3.4. <i>Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés</i> Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben.</p>	
<p>3.5. <i>Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, fa, alapanyag, termék, szerszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.

Tematikai egység	4. Közlekedési ismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.	
A tematikai egység nevelési-	Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai	

fejlesztési céljai	eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	<p>4.1. <i>A forgalomszabályozás közlekedési jelzései</i> A közúti közlekedési jelzések hierarchiája. A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat.</p> <p><i>Informatika:</i> könyvtárhasználat, alkalmazások használata.</p> <p><i>Természetismeret:</i> sebesség, gyorsulás.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> találmányok az emberiség szolgálatára (anyagi hasznára, javára, kárára).</p>
	<p>4.2. <i>A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet</i> A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés.</p>	
	<p>4.3. <i>Balesetvédelem</i> Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás.</p>	
	<p>4.4. <i>Vasúti közlekedés</i> A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Útvonalítípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.	

A fejlesztés várt eredményei a 5. évfolyam végén	<p>Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása.</p> <p>Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről.</p> <p>Ételkészítés és tárgyalkotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata.</p> <p>Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során.</p> <p>Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása.</p> <p>A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatosá, takarékosá és célszerűvé válása.</p> <p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása.</p>
---	--

6. évfolyam

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgy tanításának célja a 6. évfolyamon az, hogy az 5. évfolyamon történő irányított cselekvések során nyert tapasztalatok újabbakkal egészüljenek ki, és az élményszerű megismerés önállóbbá, tudatosabbá, célzottabbá váljon. Az életkori sajátosságaikhoz igazodó korszerű, hatékony és meggyőző módszerek révén a tanulók alapkészségei tovább erősödjenek, gondolkodási képességeik folyamatosan fejlődjenek, elvontabbá válnak. A tanulói tevékenységek feltételei és következményei egyre életszerűbbé válnak. Ezzel folytatódik a felkészülésük környezetük egyre önállóbb alakítására, a változásokhoz való rugalmasabb alkalmazkodásra és saját sorsuk befolyásolására. A veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelése, az átgondoltan tervezett és kitartó munka, majd az ezt záró reális értékelés alakítja ki a helyes önértékeléssel bíró, fejlődőképes, önálló személyiséget, s így egyre inkább képessé válnak az önképzésre, önálló tanulásra. Az életvezetési ismeretek a testi-lelki épséget veszélyeztető betegségek megelőzésére, a káros szenvedélyektől mentes, egészség- és környezettudatos életvitel igazi értéként való elfogadására, megélésére és megtartására irányulnak. A családok mindennapjaira vonatkozóan az élethelyzetek megoldására, a háztartási munka célszerű szervezésére, az anyagi lehetőségek ésszerű felhasználására, az egészséges táplálkozás érdekében hagyományos és korszerű eljárások és eszközök alkalmazására kell példákat mutatni.

A nemzeti kultúra átörökítéséhez, a nemzeti hagyományok ápolásához gyakorlati tevékenységekkel (tárgyalkotó tevékenységgel és gyűjtőmunkával) kapcsolódik a tantárgy. A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadása. A munka értékteremtő szerepe, a környezetkímélő termelés és a tudatos fogyasztói magatartás kiemelése a gazdasági ismeretek megalapozásához járul hozzá.

Az alkotóképesség fejlesztése a Tárgyi kultúra, technológiák, termelés részben a modellezés során, a manuális tevékenységek gyakorlásával az alapvető technikai eszközök balesetmentes és szakszerű használatával történik. A párokban, kisebb-nagyobb csoportokban történő munkavégzéskor a kölcsönös alkalmazkodásra, odafigyelésre, a vezető és a vezetett szerep kipróbálására kerül sor. A gyűjtőmunkák és az anyagvizsgálatok végzése segíti a megismerési és rendszerezési folyamatok gyakorlását. A harmonikus és esztétikus zöld környezet kialakítására az agrotechnikai tevékenységek nevelnek. Az adottságok függvényében szobai és kerti növények termesztése, hobbi- és haszonállatok gondozása is végezhető. A tantárgy tanulási szokásrendjének alakítása (információgyűjtés, műszaki kommunikáció, mintakövetés, munkatevékenységek végzése, önellenőrzés, hibajavítás, értékelés) folyamatos, rendszeres, következetes munkával érhető el a kiemelt fejlesztési feladatok végzése során.

A Közlekedés témakör egyrészt az 5. évfolyamon elsajátítottak ismétlése, gyakoroltatása (a gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedés KRESZ szerinti szabályai, rendje, eszközrendszere, a balesetmentes, udvarias közlekedés elvárható követelményei, elsősegélynyújtás), másrészt bővítése (menetrendek, információforrások használata).

A pályaaorientáció ismereteit nem külön tematikai egységként dolgozzuk fel. A tevékenységek tudatos szervezésével folyamatosan lehetővé kell tenni, hogy a tanulók felfedezhessék belső értékeiket, és kipróbálhassák, mire képesek. A reális önismeret és a pozitív énkép kialakítása, a közösségi feladatok vállalásában az együttműködési képesség fejlesztése, valamint a szakmák, foglalkozások jellemzői és az azokra való alkalmasság megismerése a pályaválasztás irányításának előkészítésére ad támpontokat.

Tematikai egység	1. Ételtésítés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>A mindennapos étkezési szokások, ételfajták, étkezési eszközök, étkezőhelyek ismerete.</p> <p>Egyszerű konyhai kézi eszközök biztonságos kezelése, az evőeszközök kulturált használata.</p> <p>Megfontolt, fegyelmezett, biztonságra törekvő viselkedés a munkakörnyezetben.</p> <p>Az étkezéshez kapcsolódó elemi viselkedési szabályok betartása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A saját tevékenység, a cselekvések és a következmények összefüggéseinek belátása, a saját felelősség felismerése.</p> <p>Kölcsönös odafigyelés, alkalmazkodás, együttműködés a csoportos tevékenységek során.</p> <p>Az étkezéssel, ételtésítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységek azonosítása, felismerése.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása az ételtésítési anyagok tulajdonságairól, átalakulásáról.</p> <p>A konyhai tevékenységekkel járó veszélyérzet kifejlődése, törekvés erősítése a biztonságra, fegyelmezettségre, megfontoltságra.</p> <p>Feladatvállalás, célratoró, hatékony munkamagatartás, produktivitás fejlesztése.</p> <p>Törekvés az igényességre, tiszta környezetre, kulturált viselkedésre.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Az ételtésítés alapjai, élelmiszerek</i></p> <p>Korszerű, egészséges táplálkozás. A tradicionális magyar konyha értékei, hungarikumok.</p> <p>A készítenő étel és a szükséges alapanyagok mennyiségének meghatározása, a költségek, valamint a készítés időszükségletének becslése.</p> <p>Az élelmiszerek beszerzésével kapcsolatos tudnivalók (élelmiszerlánc, nyomon követhetőség). A tudatos és takarékos élelmiszer-beszerzés szempontjai.</p> <p>Az élelmiszer-biztonság alapszabályai. Kiemelt kockázatu élelmiszertermékek.</p> <p>Az élelmiszerek címkéjén feltüntetett információk értelmezése. Ételreceptek értelmezése.</p> <p>Az ételtésítés folyamatának részekre, műveletekre bontása, az étkezéshez kapcsolódó teendők meghatározása, a csoporton belüli, illetve a családi munkamegosztás lehetőségeinek megbeszélése.</p>		<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Haszonnövények és haszonállatok, termények, termékek az egyes évszakokban.</p> <p>Hőmérséklet, hőmennyiség, hőátadás.</p> <p>Tápanyagok, táplálék, egészséges táplálkozás.</p> <p>Baktériumok, gombák, étkezési eredetű betegségek.</p> <p>Fertőtlenítőszerk, mosószerk.</p>
<p><i>1.2. Ételek készítése</i></p> <p>Főzött jellegű (pl. levesek, főzelékek, főtt tészta), sütőben készülő (pl. sütemények, pizza, rakott ételek), továbbá serpenyőben készülő ételek (pl. zöldségételek, palacsinta, tükörtojás) készítése.</p>		<p><i>Matematika:</i></p> <p>arányosság, fajlagos mennyiségek, tömeg- és térfogategységek.</p>
<p><i>1.3. Élelmiszerek, ételek tárolása, tartósítási eljárások</i></p> <p>A hőkezelési eljárások (melegítés, hön tartás, hűtés, fagyasztás)</p>		

<p>kipróbálása, a hőkezelés hatásainak, szerepének feltárása az egyes ételek elkészítése és tárolása során. További ételtartósítási eljárások kipróbálása, az ételek és ételalapanyagok megromlásának vizsgálata. Ételek tárolása, csomagolása. A megmaradt ételek felhasználási lehetőségei, az ételmaradékok kezelése. Az étel-alapanyagok és az ételek háztartásban való tárolásának alapvető élelmiszerhigiéniai szabályai, a kereskedelemről származó élelmiszerek fogyaszthatósági, illetve eltarthatósági adatainak értelmezése. Az ételkészítéshez és étkezéshez kapcsolódó személyi higiéniai követelmények megismerése, betartása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szókincs- és fogalombővítés, kommunikáció, piktogramok.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> felelősségünk egészség megőrzésében.</p>
<p><i>1.4. Konyhai eszközök, gépek használata</i> A balesetveszélyes konyhai kézi eszközök, kézi gépek, és a használatukkal járó balesetveszélyek azonosítása. Az ételkészítés során használt tüzelő-, melegítő-, főző-, sütő- stb. berendezésekhez, a forró vízhez, forró anyagokhoz, eszközökhöz kapcsolódó baleseti veszélyek azonosítása és ezek elhárításának gyakorlása. A konyhai eszközökhöz kapcsolódó élelmiszer-higiéniai szabályok megismerése, alkalmazása.</p>	
<p><i>1.5. Étkezési kultúra</i> A kulturált étkezés követelményei. Az étkezőasztal megterítése, ételek tálalása. Az étkezéssel kapcsolatos illemszabályok gyakorlati alkalmazása.</p>	
<p><i>1.6. Az ételek készítésével kapcsolatos utómunkálatok</i> Az ételkészítéshez, illetve az étkezéshez használt edények és eszközök mosogatása. A konyha és az étkező takarítása.</p>	
<p><i>1.7. Környezettudatosság</i> Az étkezéshez, ételkészítéshez kapcsolódó energia-, víz- és anyagtakarékosság, valamint az élelmiszer-csomagolások újrahasznosítási lehetőségeinek feltárása, megismerése. Az élelmiszerhulladék minimalizálásának lehetőségei. A keletkező hulladékok azonosítása, szelektálása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Étel, étkezés, élelmiszer, egészséges táplálkozás, éhezés, közétkeztetés, családi étkezés, főtt étel (melegétel), hideg étel, főzés, sütés, tálalás, mosogatás, maradék étel, ételtárolás, tartósított élelmiszer (étel), ételmaradék, hulladék, fogyaszthatóság, megromlás, ételmérgezés, anyagtakarékosság, energiatakarékosság, víztakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés.</p>

<p>Tematikai egység</p>	<p>2. Teendők a háztartásban és a lakókörnyezetben</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az épített környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak</p>	

	<p>azonosítása, érdeklődés, törekvés annak megfelelő használatára, alakítására.</p> <p>Az élő és a tárgyi környezet jellemzőinek, kapcsolatának, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémamegoldások során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó technikai problémák felismerése és technikai eszközökkel, -eljárásokkal történő megoldása.</p> <p>Használati utasítások megértése, helyes értelmezése.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés az épített, illetve mesterséges környezet elemeiről és összetevőiről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>A környezet állapota, használati jellemzői, az emberi életminőségre és a természeti környezetre gyakorolt hatásai iránti érdeklődés, a környezetet alakító tevékenységekkel járó felelősség belátása.</p> <p>Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.</p> <p>A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség stb. vizsgálatából fakadó tapasztalatok rögzítése.</p> <p>Gyakorlati problémamegoldás lépéseinek azonosítása.</p> <p>Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése.</p> <p>Elemi agrotechnikai ismeretek elsajátítása.</p> <p>Igényesség a kulturált, rendez, tiszta, esztétikus környezet iránt.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>2.1. A mesterséges, illetve épített környezet</i></p> <p>A mesterséges, illetve épített környezet jellemzői és gondozása: építmények, mechanikus szerkezetek, építési és mechanikus javítási, állagmegóvási munkák, takarítás. Tapasztalatok gyűjtése a felhasznált anyagok és eszközök fizikai jellemzőiről.</p> <p>Épület alaprajzának, terület helyszínrajzának értelmezése és összevetése a valósággal.</p> <p>Épületek, építmények funkciói, szerkezeti elemei, anyagai, kötőanyagok, felületi anyagok jellemzői. Árnyékolás, hő- és vízszigetelés.</p> <p>Építési, szerelési szakmák és jellemző tevékenységeik.</p>	<p><i>Matematika:</i> geometria, számok, számítások, mértékegységek kezelése, egyenes arányosság.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Vetület, térkép, méretarány. Szerkezeti anyagok fizikai és kémiai tulajdonságai. Haszonnövények, haszonállatok. Gépek, elektromos jelenségek, mechanikai kölcsönhatások.</p>
<p><i>2.2. Az épített környezet biztonsága, katasztrófaelhárítás</i></p> <p>Az épített környezet, az épületek és a háztartás tűz- és vagyonbiztonsága, védelem az időjárási hatások ellen.</p> <p>A mesterséges környezetet, épületeket károsító természeti, időjárási hatások azonosítása.</p> <p>Tűzveszélyes tevékenységek, helyzetek felismerése, tűzvédelmi szabályok ismerete.</p>	

<p><i>2.3. Balesetek megelőzése</i> Mechanikus jellegű baleseti veszélyek. Kéziszerszámok, eszközök biztonságos használata. Elektromos eszközök érintésvédelme. Munkavédelmi eszközök, felszerelések. Építési és mechanikus állagmegóvó, javító, takarító munkák során használt eszközök, felszerelések használatának szabályai. Balesetveszélyes munkaműveletek, mozzanatok, munkavédelmi eszköz szükségességének felismerése.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Az ember és a környezet kölcsönhatása, felelősségérzet. A tárgyi világ (modern technikai eszközök) életmódkönnyítő használata, mértékletesség, veszélyforrások.</p>
<p><i>2.4. Veszélyes anyagok a háztartásban</i> Kémiai, biológiai, illetve tűzvédelmi szempontból veszélyes anyagok (gyógyszerek, kozmetikai anyagok, irtószerek, tisztítószer, oldószerek, festékek, növényvédő szerek, műszaki célú vegyi anyagok stb.) tárolása, kezelése, használata, ezek veszélyei és ezekkel kapcsolatos biztonsági szabályok. Az anyagok kémiai veszélyeiről való tájékozódás információforrásokból.</p>	
<p><i>2.5. Környezettudatosság</i> A háztartási tevékenységek becsült víz- és energiaigényének és költségének meghatározása. Víz és energiatakarékosság. A pazarló használat felismerése. Kis zajterhelésű, víz- és energiatakarékos háztartási gépek használatának jelentősége. A hulladékok azonosítása, csoportosítása, szelektív gyűjtése. Mindennapjainkban keletkező újrafelhasználható és veszélyes hulladékok. A veszélyes hulladékok kezelése, tárolása. Tájékozódás a hulladékokról, veszélyeiről és újrahasznosításuk lehetőségeiről információforrásokból. Környezetbarát anyagok és eljárások alkalmazása a tevékenységek során.</p>	
<p><i>2.6. Növénytermesztés, állattartás</i> Növények (pl. dísznövények, fűszernövények, fák) telepítése és gondozása. Komposztálás. Hobby- és haszonállatok tartásával kapcsolatos feladatok megismerése.</p>	
<p><i>2.7 Az egészségre ártalmas természeti eredetű veszélyforrások</i> Az embert érő időjárási és természeti eredetű károsító hatások (leégés, napszúrás, kiszáradás, túlhevülés, kihűlés, villámcsapás, allergia, kullancs- és rovarcsípések, fertőzések, élősködők az emberen és a lakásban). A veszéllyel járó helyzetek és a veszélyek felismerése, teendők a károsodás elhárítása érdekében, illetve károsodás esetén.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, alaprajz, helyszínrajz, méretarány, vagyonvédelem, tűzvédelem, alkatrész, szerkezet, gép, rendszer, kéziszerszám, szerkezeti anyag, fizikai és technológiai tulajdonság, építés, készítés, termelés, javítás, felújítás, állagmegóvás, karbantartás, munkavédelmi szabály, munkavédelmi eszköz, használati utasítás, vegyszer, permetezés, oltás, gyógyszer, mérgezés, fertőzés, egészségkárosodás, baleset, áramütés, érintésvédelem, hulladék, veszélyes hulladék.
------------------------------------	--

Tematikai egység	3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	<p>Anyagok vizsgálata, tulajdonságok felismerése, tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p>Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása.</p> <p>Tárgyak elkészítése segítséggel, minta alapján.</p> <p>Mérés, szerszámok biztonságos alkalmazása, tapasztalatok megfogalmazása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.</p> <p>Az anyagok tulajdonságai és felhasználhatóságuk közötti kapcsolatok megértése.</p> <p>Tervrajz készítése és a feladat végrehajtási lépéseinek megtervezése.</p> <p>Kézügyesség fejlesztése.</p> <p>A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, törekvés erősítése a biztonságra.</p> <p>A változtatásokhoz, változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás, felkészülés a veszélyhelyzetek és a konfliktusok kezelésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. A tárgyak és a tárgykészítéshez használt anyagok fizikai és technológiai tulajdonságai</i></p> <p>Természetes és mesterséges faanyagok, műanyagok, fémek, papír, textil, képlékeny anyagok vizsgálata (hajlítás, törés, hasítás, keménység, rugalmasság, nedvszívás, korrózió), szemrevételezés, próba, összehasonlítás, mérés alapján.</p> <p>Az anyagok előállításához és megmunkálásához kötődő szakmák.</p>		<p><i>Matematika:</i> mérés, méretarány, kicsinyítés, nagyítás, geometriai szerkesztések, geometriai transzformációk, tesztek.</p>
<p><i>3.2. Tárgyak, szerkezetek, modellek előállítása</i></p> <p>A tárgyak rendeltetése és használati jellemzői.</p> <p>Mérés milliméteres pontossággal. Mérőeszközök alkalmazása. Új szerszámok és műveletek megismerése, alkalmazása.</p> <p>Összetett (többféle anyagból, több alkatrészből álló) használati tárgyak, jármű- és gépmodellek készítése természetes anyagok, hulladékok és egyéb építőelemek (pl. konstrukciós játékok – fa- és fémépítő, Lego, Lego Education készletek) felhasználásával.</p> <p>A modellezés mint hobbi lehetőségeinek megismerése.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> mérés, az anyagok fizikai tulajdonságai, mechanikai kölcsönhatások, anyagszerkezet.</p>

A tárgykészítéshez kapcsolódó szakmákról ismeretek szerzése.		<i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).
3.3. <i>Műszaki kommunikáció alkalmazása</i> Méretmegadás elemei. Rajzjelek (hajlítási vonal, tengely, nem látható él, furat, átmérő, sugár). Méretarányos kicsinyítés, nagyítás. Vetületi ábrázolás.		
3.4. <i>Takarékos, hatékony, igényes munkavégzés</i> Tárgyak, modellek célszerű és takarékos tervezése. Anyagok újrafelhasználása. A szükséges információk gyűjtése, felhasználása. Anyagmennyiség, költség kiszámítása a tervek alapján. Munkafolyamat tervezése, szervezése. A kivitelezés problémái. Együttműködés társakkal közös tevékenységben.		
3.5. <i>Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, ép számszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, fa, fém, műanyag, alapanyag, termék, számszám, fizikai tulajdonság, technológia, anyagvizsgálat, termelés, makett, modell, tervezés, minta, rajzjelek, vonalfajta, méret, mérés, méretarány, vetületi ábrázolás, anyagmennyiség, költség, szabály, veszélyforrás, baleset, segítségnyújtás.	

Tematikai egység	4. Közlekedési ismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A gyalogos és kerékpáros közlekedés alapismeretei. A gyalogosokra vonatkozó közlekedési szabályok. Viselkedési normák a közösségi közlekedési színtereken. Járműhasználattal kapcsolatos veszélyhelyzetek értelmezése, a balesetek megelőzési lehetőségeinek ismerete. A szárazföldi, vízi és légi közlekedés eszközei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biztonságos kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. Hagyományos és korszerű környezetkímélő közlekedéstechnikai eljárások, célszerű eszközök alkalmazásával a technikai ismeretek bővítése, a környezettudatos magatartás erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
4.1. <i>A forgalomszabályozás közlekedési jelzései</i> A közúti közlekedési jelzések hierarchiája. A jelzőtáblák és útburkolati jelek. A forgalomirányító fényjelzőkészülékek jelzéseinek jelentése. A rendőri forgalomirányító tevékenység.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szaknyelv, szókincsbővítés, szövegértés, könyvtárhasználat.

<p><i>4.2. A közlekedés rendszere, közlekedéstörténet</i> A járművek. A városi, közúti, a vízi és légi közlekedés rendszereinek megismerése. A közlekedés fejlődése, találmányok és feltalálók a közlekedéstörténetben – információgyűjtés, rendszerezés. A közlekedéssel kapcsolatos foglalkozásokról, szakmákról információszerzés.</p>	<p><i>Informatika:</i> internethasználat, könyvtárhasználat, alkalmazások használata.</p> <p><i>Természetismeret:</i> sebesség, gyorsulás.</p>
<p><i>4.3. Balesetvédelem</i> Közlekedési helyzetek, veszélyek, balesetek elemzése, megelőzése. Közlekedésbiztonsági ismeretek. A féktávolság. Az érzékelési- és útviszonyok forgalombefolyásoló szerepe. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Tennivalók közlekedési baleset esetén. Az elsősegélynyújtás feltételrendszere, helyzetfelmérés, biztosítás és segélyhívás.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> találmányok az emberiség szolgálatára (anyag hasznára, javára, kárára).</p>
<p><i>4.4. Vasúti közlekedés</i> A biztonságos és udvarias vasúti közlekedés szabályai. Közúti és vasúti menetrendek, útvonaltérképek tanulmányozása. Útvonalterv készítése térkép és útvonaltervező segítségével.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Útvonaltípus, főútvonal, kerékpárút, autóút, autópálya, közlekedési csomópont, forgalomirányítás, elsőbbség, kikerülés, fékezés, fékút, megállás, tilalom, közlekedési tábla, viselkedési norma, útkereszteződés, alárendelt út, egyenrangú út, útviszony, közlekedésbiztonság.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Tapasztalatok megfogalmazása a környezet elemeiről, állapotáról, a környezetátalakító tevékenységgel járó felelősség belátása.</p> <p>Tapasztalatok az ételkészítéssel, élelmiszerekkel összefüggő munkatevékenységekről.</p> <p>Ételkészítés és tárgyalkotás során a technológiák helyes alkalmazása, eszközök szakszerű, biztonságos használata.</p> <p>Elemi műszaki rajzi ismeretek alkalmazása a tervezés és a kivitelezés során.</p> <p>Az elkészült produktumok (ételek, tárgyak, modellek) reális értékelése, a hibák felismerése, a javítás, fejlesztés lehetőségeinek meghatározása.</p> <p>Az ember közvetlen tárgyi környezetének megőrzésére, alakítására vonatkozó szükségletek felismerése, a tevékenységek és beavatkozások következményeinek előzetes, helyes felismerése, az azzal járó felelősség belátása.</p> <p>A tárgyi környezetben végzett tevékenységek biztonságossá, környezettudatosá, takarékosá és célszerűvé válása.</p> <p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés KRESZ szerinti szabályainak, valamint a tömegközlekedés szabályainak biztonságos alkalmazása.</p> <p>A kerékpár karbantartásához szükséges ismeretek elsajátítása.</p> <p>A vasúti közlekedésben való biztonságos és udvarias részvétel.</p> <p>Tájékozódás közúti és vasúti menetrendekben, útvonaltérképeken.</p> <p>Útvonalterv olvasása, készítése.</p>
---	--

TECHNIKA

7. évfolyam

7. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

A technika, életvitel és gyakorlat tantárgyban a 7. évfolyamon új és egyszersmind nagy jelentőségű tematikai egységként a munkába állás előzményeit, a munkákat, munkakörnyezeteket, szakmákat, továbbtanulási lehetőségeket közvetlenül és célzottan bemutató, pályaorientációt szolgáló tanórák, foglalkozások jelennek meg. A korábbi években a produktív tevékenységek tapasztalatai révén kialakult önismeret, a már felismert saját tulajdonságok összevethetővé válnak a megismert lehetőségekkel, az ismeretek az életpályára vonatkozó elképzeléssé válhatnak, a továbbtanulásról, a pályaválasztásról szóló elhatározássá érlelődhetnek.

A 7. évfolyamon a család által használt összetettebb műszaki rendszerek, közművek, közszolgáltatások összefoglalásával befejeződik, teljessé válik a háztartás, a lakókörnyezet megismerése. Ennek révén a családi életre nevelés elemeként tudatosabbá válhat a családon belüli munkamegosztás és az azon belül lehetséges saját szerepek. Az ennek keretében szerzett tapasztalatok, a vizsgálódás, a működési próbák, a környezet alakításában elvégzett kisebb feladatok, amellyel, hogy a pályaorientációt segítve további alkalmakat adnak arra, hogy a tanulók feltárják saját képességeiket, jelentősen fejlesztik a műszaki és természettudományos kompetenciát is. Ezekben a foglalkozásokon a tanulók egyrészt felhasználják a természettudományos tantárgyakban tanultakat, másrészt az ekkor szerzett tapasztalatok alapul szolgálnak a későbbi években sorra kerülő tanuláshoz. A társas kapcsolati kultúra fejlesztésére a csoportos keretek között végzett feladatmegoldás, a tanuló saját tevékenységének, a saját továbbtanulási elképzeléseknek a társakéival való összevetése adhat alkalmat. A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia kialakulását a saját szerep megtalálása, az ötleteknek, elképzeléseknek a valósággal, a lehetőségekkel való összevetése és értékelése, a tanulás tanítását, a hatékony, önálló tanulási kompetencia fejlődését pedig a tantárgy valamennyi 7. osztályos foglalkozását jellemző feladatközpontú tevékenységi tartalmak segítik. A matematikai kompetenciát és a gazdasági, pénzügyi nevelést a háztartási és a közlekedési rendszerek megismerése, működésük elemzése során elvégzett, célzottan a mennyiségi összefüggésekről szóló számítási feladatok szolgálják. Ezeknek a költségekre vonatkozó eredményei egyben hozzájárulnak a takarékoság, a környezettudatosság, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség fejlesztéséhez is.

A 7. évfolyamra két kerettantervi változat készült. Az A változatban a Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés fejezet is teret nyert, amelynek sajátos fejlesztési célja, hogy a diák az otthonában előforduló kisebb-nagyobb műszaki természetű hibák, működészavarok megelőzését szolgáló, házilag is végrehajtható karbantartási feladatokat vagy esetleg egyszerűbb javítási műveleteket is képes legyen elvégezni. A B változathoz viszont ez kimarad, és helyette a Munkakörnyezetek megismerése kapott nagyobb hangsúlyt, amely fejezet fókuszában a különböző munkahelyeken tett látogatások során szerzett személyes, helyszíni tapasztalatszerzés áll. Az A változat 3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés című részén belül is van egy, az érdeklődési kör és a lehetőségek függvényében végiggondolandó választási lehetőség. 3.2. A), illetve 3.2 B.) jelzésű ez a két változat.

A változat

Tematikai egység	1. A háztartás és a közszolgáltatások	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>A háztartásban használt eszközök szerepe, használati jellemzői, a kezelésük biztonsági szabályai.</p> <p>A háztartásban felhasznált anyagok jellemzői, a tevékenységek alapvető feltételei és környezetre gyakorolt hatásaik.</p> <p>A háztartás mint műszaki környezet elemeinek és összetevőinek, valamint funkcióinak azonosítása, érdeklődés, törekvés azok megfelelő használatára.</p> <p>A műszaki környezet jellemzőinek, kapcsolatainak, kölcsönhatásainak megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása a problémák megoldása során, tevékenységek gyakorlásakor.</p> <p>A szükségletekből adódó, illetve a műszaki jelenségekkel járó, hibákból következő technikai problémák felismerése.</p> <p>Használati utasítások, leírások, műszaki információk megértése, értelmezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a háztartás műszaki jellegű rendszereinek felépítéséről, működéséről, a tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p> <p>Az ember mindennapos tevékenységei és a környezet állapota, jellemzői közötti összefüggések felismerése, a természet általi meghatározottság és a környezetre gyakorolt hatások megértésére irányuló szándék, a tevékenységekkel járó felelősség belátása.</p> <p>Véleményalkotás a tevékenységekkel érintett szakmákról, munkafolyamatokról.</p> <p>A tevékenységekhez, feladatokhoz kapcsolódó célzott információszerzés információforrásokból. A használt anyagok, eszközök, a tapasztalt látvány, jelenség vizsgálatából fakadó tapasztalatok önálló rögzítése.</p> <p>Gyakorlati problémamegoldás feltételeinek és lépéseinek meghatározása segítséggel.</p> <p>Előzetesen bemutatott és megbeszélte munkaműveletek pontos végrehajtása, a biztonsági szabályok betartása, veszélyhelyzetek felismerése.</p> <p>Igényesség a megfelelően funkcionáló, rendezett mesterséges környezet iránt.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. A háztartás elektromos rendszere</i></p> <p>Az elektromos hálózat fizikai-műszaki jellemzői, áramköri elemek a háztartási hálózatban.</p> <p>Világítás, motorok, fűtő, hűtő eszközök, elektromossággal működő háztartási és egyéb eszközök, gépek jellemzői, működésük és</p>		<p><i>Fizika:</i> Elektromos áram, áramkör, energiatermelés, energiaátalakítás, energiaforrások.</p>

<p>használatuk. Az elektromos rendszer üzemzavarai, túláramvédelmi és érintésvédelmi eszközök jellemzői, szerepe. Az elektromos energiafogyasztás árának, díjának meghatározása, takarékosági lehetőségek. Villanyszámlák tartalmának értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt elektromos eszközök működéséről és használati jellemzőiről, a tapasztalatok összehasonlítása, értékelése.</p>	<p>Fényforrások, motorok működési elve, az elektromos áram hőhatása. Elektromos és hőtani mennyiségek (feszültség, áramerősség, teljesítmény, hőmérséklet, hőmennyiség, hőenergia, égéshő, fűtőérték).</p>
<p><i>1.2. A háztartás és a lakókörnyezet vízellátó-, szennyvíz- és csapadékvíz-elvezető, illetve -kezelő rendszere</i> A vízfelhasználáshoz kapcsolódó felszerelési, berendezési tárgyak, szerelvények szerkezete és működése. Az ivóvíz forrásai, a víz minősége, fizikai, kémiai és biológiai jellemzői, vízfogyasztási módok, a víz élelmi, más háztartási, valamint műszaki, technológiai célú felhasználása. A háztartási szennyvíz keletkezési forrásai, az elvezetés, gyűjtés, tisztítás eljárásai, eszközei. A csapadékvíz káros mechanikai és kémiai (korróziós) hatásai az emberi lakókörnyezetben. Üzemzavarok, rendellenességek a vízellátás és a szennyvíz-, valamint a csapadékvíz-elvezetés működésében. Felelősségünk a talajvíz és a vízbázisok tisztaságának megőrzésében. A vízfogyasztás árának, díjainak meghatározása, takarékosági lehetőségek. Víz- és csatornaszámlák tartalmának értelmezése. A csapadékvíz-gyűjtés és -felhasználás lehetőségei. Víztakarékos technológiai megoldások és rendszerek. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, a vízfelhasználáshoz kapcsolódó eszközök működéséről és használati jellemzőiről.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan:</i> A víz szerepe az élet kialakulásában és fenntartásában. A víz humán-életteni szerepe. A hulladékok tárolásának, kezelésének biológiai veszélyei. Mérgező anyagok egészségügyi hatásai.</p> <p><i>Földrajz:</i> A víz körforgása a természetben. A víz felhasználása az egyes gazdasági termelési területeken. Fosszilis és megújuló energiaforrások.</p>
<p><i>1.3. A háztartás és a lakókörnyezet különböző fűtési megoldásai</i> A gáz forrásai, az ellátás rendszere, elemei, gázfűtés, a gáz szállítása, tárolása, gázt felhasználó háztartási készülékek. Szilárd tüzelőanyagok és fűtőberendezéseik, üzemeltetési szabályaik. Füstgáz-elvezetés, az égéstermékek környezeti hatásai. A gázhálózat, gázpalackok, gázfogyasztó berendezések üzemeltetésének veszélyei, üzemzavarok, a használat biztonsági szabályai, a biztonsági berendezések működési jellemzői. Gázszivárgásra és más üzemzavarra utaló jelek, teendők és tilalmak rendellenességek esetén. A fűtési és más hőenergia-felhasználási költségek meghatározása, takarékosági lehetőségek. Gázszámlák tartalmának értelmezése. Megújuló energiaforrások felhasználása a fűtésben és a használati melegvíz készítésében. Tapasztalatok gyűjtése a környezetben használt, fűtésre, hőenergia-termelésre használt eszközök működéséről és használati jellemzőiről, összehasonlításuk energetikai, gazdaságossági és környezetvédelmi szempontból.</p>	<p><i>Matematika:</i> számok, alapműveletek, matematikai modell.</p> <p><i>Kémia:</i> Az égés mint kémiai folyamat, égéstermékek, a környezetre káros hatású kémiai anyagok. A víz tulajdonságai. Korrózió.</p>
<p><i>1.4. Hulladékgazdálkodás</i> A hulladékok keletkezési módjai a háztartásban és a lakókörnyezetben.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és</i></p>

	<p>A keletkező hulladékok fizikai és kémiai jellemzői, tárgyként való tovább használati, illetve anyagként való újra feldolgozhatóságuk lehetőségei.</p> <p>A hulladék keletkezését mérséklő fogyasztási, életmódbeli szokások, hulladékok házilagos kezelése, komposztálás.</p> <p>A hulladékszállítás, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés, energetikai célú hulladékhasznosítás települési környezettől függő rendszerei.</p> <p>A hulladékok kezelése, a hulladék keletkezésével, tárolásával, kezelésével járó veszélyek.</p> <p>Veszélyes hulladékok, környezeti és egészségügyi hatásai.</p> <p>Komposztálható hulladékok.</p> <p>Háztartási körülmények között égethető és nem égethető hulladékanyagok.</p> <p>A hulladékokkal járó költségek meghatározása, a csökkenést eredményező megoldások, a takarékoság lehetőségei.</p> <p>Tapasztalatok gyűjtése a lakókörnyezetben keletkező hulladékokról, a gyűjtés, kezelés megoldásairól, az újrahasznosítási lehetőségekről.</p>	<p><i>állampolgári ismeretek:</i> Családi kiadások.</p> <p>Takarékosság a háztartások fogyasztásában.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> A modern technika alkalmazásának előnyei, hátrányai, veszélyei, az életvitelt könnyítő lehetőségei.</p> <p>Magunkért és másokért érzett felelősség.</p> <p>Mértékletesség a fogyasztásban.</p> <p>Érték és mérték.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, internethasználat.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elektromos energia, energiafogyasztás, áramfelvétel, túláramvédelem, érintésvédelem, áramütés, ivóvíz, szennyvíz, csapadékvíz, használati melegvíz, vízvezeték, vízszerviz, szennyvízvezeték, csatornázás, szennyvíztisztítás, gázenergia, gázfogyasztás, gázfűtés, gázzívárgás, gázmérgezés, füstmérgezés, füstgázvezetés, szilárd tüzelés, hulladék, veszélyes hulladék, újrahasznosítás, hulladékkezelés, szolgáltatás, közmű, közüzemi szolgáltató, közüzemi számla.</p>	

Tematikai egység	2. Közlekedés	Órakeret 6 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A gyalogos és kerékpáros közlekedés szabályai, közlekedési jelzőtáblák. A közlekedési balesetek megelőzését szolgáló magatartás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A közúti kerékpáros közlekedésben való felelős részvétel erősítése. A gépjárművek üzemeltetésével kapcsolatos problémák megfigyelésével, megvitatásával a szabályismeret, a szabálykövető attitűd, a felelősségérzet és a környezettudatosság erősítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>2.1. A kerékpáros közúti közlekedés</i> A kerékpáros közúti közlekedés KRESZ szerinti szabályai, eszközrendszere. A balesetmentes, udvarias közlekedés. Közlekedési veszélyhelyzetek felismerése, elhárítása. A biztonságos kerékpáros közlekedéshez szükséges gyakorlati</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, digitális információk kezelése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p>

<p>készségek fejlesztése az alapvető szituációkat modellező gyakorlati pályán. Felkészítés a közúti forgalomban történő kerékpáros közlekedésre.</p>	<p>kerékpározás. <i>Fizika:</i> motorok, mechanika. <i>Matematika:</i> tájékozódás a térben térkép és egyéb vázlatok alapján, számok, műveletek, számítások időtartamokkal. <i>Informatika:</i> Alkalmazások használata. Többszálú lineáris olvasás.</p>
<p><i>2.2. Közlekedéstörténet</i> A motorok fejlődési állomásai. A korszerű szárazföldi közlekedés. A járműmeghajtások jövője.</p>	
<p><i>2.3. Környezet- és egészségtudatos közlekedés</i> A közlekedési eszközök által okozott, a környezetet terhelő, illetve az egészséget károsító hatások. A mozgás élménye. A természet mint közlekedési környezet. A biztonságos túrakerékpározás. Kerékpártúra-útvonalak, útvonalterv készítése.</p>	
<p><i>2.4. Nyomtatott és elektronikus közlekedési információforrások</i> Tájékozódás közlekedési útvonalokról, járatokról, adatokról. Papíralapú és elektronikus menetrendek használata. A közlekedés idő- és költségigényének meghatározása útvonaltervező segítségével. A közlekedési környezet – mint rendszer – jellemzői. A közlekedési infrastruktúra mennyiségi jellemzői (idő, sebesség, gyakoriság, közlekedési logisztika).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Motor, útvonaltervezés, menetrend, környezettudatos közlekedés, környezeti terhelés.</p>

Tematikai egység	3. Tárgyi kultúra, technológiák, tárgykészítés, modellezés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	<p>Tájékozottság a háztartás ellátó rendszereiről Adott feladat megoldásához szükséges információk szerzése és célszerű felhasználása. Rajzolás, mérés. Tárgyak elkészítése minta alapján. Egyszerű szerelési műveletek elvégzése segítséggel. Szerszámok biztonságos alkalmazása. Tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Tapasztalatszerzés a tárgyak, modellek készítéséhez felhasznált anyagokról, eszközökről, technológiákról, tapasztalatok megfogalmazása, rögzítése. A karbantartás szükségességének felismerése, helyzetelemzés, hibakeresés, problémamegoldás, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése. A munka során felhasznált anyagok technológiai tulajdonságainak felismerése, az ismeretek alkalmazása. A tervezett és az aktuálisan végzett tevékenységgel kapcsolatos veszélyérzet kialakítása, a biztonság iránti igény kialakítása. Véleményalkotás az egyes szakmákról, munkatevékenységekről.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p><i>3.1. Karbantartás a háztartásban</i> Vízvezeték-szerelvények, különféle vízcsapok, lefolyók, WC tartályok működése (szabályozása), gyakran előforduló hibák, javítások. Áramkör: a biztosító, a vezeték és a szerelvények mérete, valamint a fogyasztók teljesítménye közötti összefüggés. Világítási áramkör, foglalatok, izzófajták, energiatakarékos izzók, kapcsolók – adatok értelmezése, összehasonlítása. Fali dugaszoló aljzatok, vezetékcsatlakozások, villásdugók szerelése. A laikus által végezhető javítások határai.</p>	<p><i>Fizika:</i> áramkör, vezető, fogyasztó, az elektromos áram munkája és teljesítménye.</p> <p><i>Informatika:</i> információkeresés, irányítás, szabályozás.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Kötődés a tárgyi világhoz. Találmányok az emberiség szolgálatában (az emberek javára, kárára).</p>
<p><i>3.2. A) Tárgykészítés</i> Egy probléma (érzékelés, kapcsolás stb.) megoldása elektronikai áramkör modell készítésével, a hozzá tartozó kapcsolási rajz segítségével. Az irányítástechnika és az automatizálás alapjainak megismerése a készített modell segítségével. Motoros járműmodell (közúti, vízi, vagy kötött pályás) tervezése, elkészítése, kipróbálása, értékelése. A gépek és a gépelemek megismerése a készített modell segítségével. VAGY (az érdeklődési kör és a lehetőségek függvényében)</p> <p><i>3.2. B) Tárgykészítés</i> Kötés és/vagy horgolás elsajátítása és gyakorlása. Egyszerű tárgy (pl. sál, poháralátét) elkészítése az elsajátított kötési vagy horgolási technikával.</p>	
<p><i>3.3. Eszközök rendeltetésszerű, biztonságos használata, megfelelő munkakörnyezet</i> Biztonságos munkavégzéshez szükséges munkafogások ismerete, alkalmazása. A szerszámok célszerű, balesetmentes használata. A munkakörnyezet rendjének fenntartása. A műveletekhez szükséges munkavédelmi felszerelések alkalmazása. A segítségnyújtás lehetőségeinek megismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vízvezeték, szerelvény, szabályozás, elektromos szerelvény, áramkör, A) gépelem, B) kötés, horgolás, varrógép.</p>

Tematikai egység	4. Továbbtanulás, munkák, szakmák, megélhetés, munkakörnyezetek megismerése	Órakeret 8 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A környezet állapotára, változtatására, az emberi tevékenységek feltételeire és hatásaira irányuló érdeklődés, erről szerzett tapasztalatok. Saját tapasztalatok a munka világából a személyes környezetben élők tevékenységéhez kapcsolódóan. A saját tevékenységek eredményességéről, erősségekről, gyengeségekről szóló tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A munkavégzés jelentőségének tudatosítása a társadalom jóléte szempontjából. Az ember környezetének, valamint tevékenységeinek, munkájának,</p>	

	<p>továbbá a megélhetés és az életminőség kapcsolatának felismerése. Továbbtanulási, pályaválasztási elhatározás, életpálya-elképzelés kialakítása, megerősítése. A tervezett pálya jellemzőinek összevetése a személyes elképzelésekkel, a lehetőségek helyes megítélése, fejlődő önismeret, reális önértékelés.</p> <p>A megélhetést biztosító tervezett életpályára, munkára való alkalmasság nélkülözhetetlen összetevőinek (képesség, szaktudás, tanulás, munkakultúra) tudatosítása.</p> <p>A saját életpálya és életminőség alakításában viselt személyes felelősség felismertetése.</p> <p>Előzetes ismeretszerzés a karrier, a hivatás és a családi élet összeegyeztetéséről.</p> <p>A munkamegosztás, az egyéni és kollektív munkatevékenységek, a technológiai folyamat, a produktumok stb. összefüggéseinek felismerése, megértése.</p> <p>A munkára való alkalmasság összetevőinek, a munkavégzés körülményeinek és a munkát végzőre gyakorolt hatásoknak, a munkával járó veszélyeknek a felismerése.</p> <p>Tapasztalatszerzés a helyes munkamagatartásról, a munkakultúráról.</p> <p>A megismert munkakörnyezetekről alkotott vélemény és érvek megfogalmazása a saját elképzelésekkel összevetve. Közelebb kerülés a saját pályaválasztási döntéshez.</p> <p>A munkakereséssel, munkába állással kapcsolatos alapvető tudnivalók elsajátítása.</p>
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. A tanulási pálya</i> A tanulási pálya szakaszai. Képzési lehetőségek, eltérő tanulási utak, szakmatanulási lehetőségek megismerése, elemzése, összevetése. Iskolatípusok, képzési formák, közoktatás, szakképzés, felsőoktatás, felnőttképzés, érettségi, szakmai vizsga, diploma.</p>	<p><i>Informatika:</i> adatgyűjtés az internetről.</p> <p><i>Földrajz:</i> a gazdaság ágai, a munkahelyteremtés természet- és gazdaságföldrajzi alapjai.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> munkahely és munkavállalói szerep.</p>
<p><i>4.2. Szakmák és munkák</i> Az egyes gazdasági ágazatokhoz tartozó munkák, foglalkozások, szakmák, szakmacsoportok megismerése, elemzése, összevetése. Szakmák közös és eltérő tevékenységi elemei, termékei, szolgáltatásai, munkakörülményei. A napi életvitelt meghatározó, az egyes szakmákhoz, foglalkozásokhoz kapcsolódó jellemzők (pl. munkaidő beosztás, szezonális).</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> A munka és a munkát végző ember tisztelete. Személyes tapasztalatok, együttműködés, egyéni</p>
<p><i>4.3. Munkakörnyezetek megismerése</i> Előzetes tájékozódás a megismerendő munkakörnyezetekről, technológiákról, munkatevékenységekről, termékekről, szolgáltatásokról, munkakörülményekről, munkaszervezeti keretéről. Információforrások felkutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyedi termékkészítéssel foglalkozó, javító, felújító; – árutermelő, ipari vagy agrár jellegű; – kereskedelmi, vendéglátási, gazdasági, közlekedési jellegű; – egészségügyi, szociális, oktatási jellegű, és személyeknek 	

<p>szolgáltatást nyújtó más munkahely, munkakörnyezet, foglalkozás megismerése helyszínen tett látogatás, audiovizuális segédanyag vagy meghívott szakértő segítségével.</p> <p>Információgyűjtés a megismert munkakörnyezetekről: az alkalmazott eszközök, technológiák, a felhasznált anyagok, a munkafolyamatok jellemzői, a tevékenység feltételei és környezeti hatásai, munkaszervezeti sajátosságok, munkakörülmények, kereseti lehetőségek. A szerzett tapasztalatok rögzítése, feldolgozása.</p>	<p>boldogulás és a csapatmunka. Pályaválasztás – foglalkozás, élethivatás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom: az önéletrajz formái, a hivatalos levél jellemzői.</i></p>
<p><i>4.4. Környezet és pályaválasztás</i></p> <p>A családi, települési környezet, az életmód, a megélhetés, a továbbtanulási lehetőségek és a személyes ambíciók összevetése. Elképzelések megfogalmazása a saját lehetőségekről, tanulási pályáról.</p> <p>Karrier és hivatás fogalma, ezek hatása a családi szerepek, értékrend és munkamegosztás alakulására.</p> <p>A települési és a tágabb környezet gazdasági, foglalkoztatási, továbbtanulási lehetőségei.</p> <p>A szakmákról, munkalehetőségekről, pályaalkalmasságról, továbbtanulásról szóló információk forrásainak megismerése, használata. Önálló tájékozódás szakmákról, munkákról internetes (pl. Nemzeti pályaaorientációs portál) és más információforrásokból, valamint a személyes környezetben.</p>	
<p><i>4.5. Munkavállalás</i></p> <p>Vállalkozók és alkalmazottak az értékteremtő munkában. A vállalkozói lét és az alkalmazotti helyzet előnyei és hátrányai. Vállalkozói tevékenységek, a vállalkozó személye, felelős vállalkozói magatartás.</p> <p>Alkalmazottként való elhelyezkedés. A munkába állás adminisztratív előzményei (álláskeresés, tájékozódás, önéletrajz, motivációs levél, állásinterjú).</p>	
<p><i>4.6. Megélhetés</i></p> <p>A család megélhetése, a jövedelemforrások, a napi életvitel, az élethelyzetek és az életminőség összefüggései.</p> <p>A család megélhetési, önfenntartási lehetőségei, tevékenységei, a tanulás és a munkamagatartás szerepe, kapcsolata.</p> <p>Teendők és lehetőségek munkanélküliség esetén.</p>	

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Általános iskola, középiskola, felsőoktatás, szakképzés, felnőttképzés, szakképesítés (szakma), érettségi, diploma, fizikai munka, kétféle munka, szellemi munka, ipar, kereskedelem, mezőgazdaság, közlekedés, termelés, termék, szolgáltatás, foglalkozás, munkahely, munkaidő, munkabér, munkaadó, munkavállaló, vállalkozó, alkalmazott, motivációs levél, állásinterjú, munkaszerződés, munkanélküliség, családi öfenntartás, karrier, hivatás, alapanyag, termelőeszköz, gép, árutermelés, sorozatgyártás, egyedi termék, javítás, felújítás, szolgáltatás, építés, szerelés, technológia, munkaművelet, fogyasztó, vevő, ügyfél, vállalat, vállalkozás, intézmény, munkaszervezet, munkahelyi hierarchia, munkamegosztás, munkanorma, munkabér.</p>
---	---

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

5-8. évfolyam

A jól megalapozott koordinációs és kondicionális képzésre épülhet a diák- és szabadidős sport, illetve a tehetségesek és elhivatottak számára az élsport utánpótlás-nevelés technikai-taktikai képzése. Komplex értelmezéssel bővül az egészségtudatos, aktív életvezetés tudásbázisa.

1. Mozgásműveltség, mozgáskultúra

Motoros képességfejlesztés: edzettség, fittség

- Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés a természetes mozgásokra építve egyénileg, párban, csoportban eszközök nélkül, illetve különböző eszközök segítségével.
- Általános és konkrét sportági tevékenységre vonatkozó kondicionális és koordinációs képességfejlesztés.
- Aerob és anaerob képességfejlesztés.
- Gimnasztikasorok, gimnasztika kézi szerek használatával.
- Biomechanikailag helyes testtartás kialakítását szolgáló tartásjavító torna.
- Izmok mobilizálása, nyújtása, erősítése, lazítása.
- Motoros tesztek, állapotfelmérés.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás

- Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása.
- Egyénileg, párban és csoportban végezhető sportágak technikai, taktikai elemei.
- Sportágspecifikus technikai, taktikai és versenyelemek egyedül, párban, csoportban, csapatban:
 - torna és táncos jellegű feladatmegoldásokban;
 - atlétikai jellegű feladatmegoldásokban;
 - sportjáték-előkészítő feladatmegoldásokban;
 - önvédelmi és küzdő jellegű feladatokban;
 - úszáshoz köthető és vizes sportokban;
 - alternatív környezetben űzhető sportokban;
 - egyénileg, párban és csoportban végezhető mozgásrendszerek, sportágak elemeiben.

Játék

- Testnevelési és sportjátékok taktikai és stratégiai elemei.
- Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok.
- Gyermejjátékok, népi játékok hagyományörző mozgásos tevékenységek és élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek.
- Labdás gyakorlatok, testnevelési játékok labdával (kézzel, lábbal, egyszerű eszközökkel), sportjátékok előkészítése céljából.
- A tanult sportági technikai-taktikai elemek alkalmazása játékhelyzetben.
- Technikai elemek alkalmazása játéksituációban és versenyhelyzetben.

- A tanulói kreativitásra épülő motoros játékok.

Versenyzés

- Egyénileg, párban és csapatban végrehajtható sportágak versenyei.
- Sportági versenyszabályoknak, technikáknak és taktikáknak megfelelő gyakorlása versenyhelyzetekben és versenyszabályoknak megfelelően.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

- Egyedül, párban, csoportban, csapatban végrehajtható egészséget megalapozó és fejlesztő motoros tevékenységformák.
- Stressz- és feszültségoldó gyakorlatok.

2. Ismeretek, személyiségfejlesztés

Motoros képességfejlesztés: edzettség, fittség

- Élettani (fiziológiai) optimális terhelés értelmezése és alkalmazása.
- Motoros képességfejlesztés és hatásrendszere az önismeretre, önkontrollra, önértékelésre.
- Motoros tesztek, állapotfelmérés, motoros mérés hatása az edzettségre, a motivációra és a monotóniatűrésre.
- A preventív mozgásműveltség fejlesztése gyakorlati tevékenységekkel.
- Testtudat, saját test és fejlesztő eljárások szerepe a fittségben, edzettségben, ízületi mozgékonyágban.

Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás

- A térbeli, az energiabefektetésre vonatkozó tudatosság (idő, gyorsaság, erő, állóképesség) és a mozgás kapcsolatainak felismerése a természetes mozgásokban és a sportági alaptechnikákban.
- Célorientált motoros tevékenység, gondolkodás és kreativitás a motoros tanulásban.
- A mozgásképről külső és belső információk és jelek felismerése, összehasonlítása és kiválasztása.
- Mozgásspecifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek és alkalmazásuk szerepe az önreflexióban és önkontrollban.
- A különböző technikák és taktikák rendszerének megértése és alkalmazása.

Játék

- Testnevelési és sportjátékok szabályainak rendszere, szabálykövetés.
- Játékszabályok és játéktípusok kapcsolatrendszere a döntéshozatallal, felelősséggel.
- Játékstratégiák, adaptív technika, taktika és konfliktuskezelés alkalmazásával.
- A sport- és olimpiatörténet, példaképek.
- Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok.
- Népi játékok, hagyományőrző mozgásos tevékenységek, egyéni, páros és csoportos foglalkozásokban.
- Személyes és társas folyamatok megismerése, sikerorientáltság és konfliktuskezelés a játékban.

Versenyzés

- Sportágspecifikus alapszabályok, szabályrendszerek és sportszerűség.
- Sportágak, versenyszámok és teljesítményrendszerek.
- Olimpia- és sportágtörténeti alapismeretek, hagyományörzés és minta.
- Híres magyar és nemzetközi sportolók tapasztalatai; minta és példakép.
- Esélyegyenlőség, fair play, teljesítmény.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

- Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek.
- A primer prevenció szerepe az életvezetésben, baleset-megelőzésben.
- Fizikai fittségi és edzettségi szint: egészséges táplálkozás, napi rutinok, az elhízás megelőzése.
- A helyes testtartás és a gerincvédelem kapcsolata a motoros képességekkel, az egészséggel.
- A mozgásműveltség és mozgáskultúra fejlesztése.
- A rendszeres testmozgás és a sport hatása a szervezetre, az agresszió levezetésére és az önkontrollra, az önuralom kialakítására.
- Biztonság és környezettudatosság.
- A stressz- és feszültségoldás különböző formái.

Ezen az iskolafokon a tanulók a mozgástanulás magasabb szintjére lépnek. Az alapokat az 1–4. évfolyamon megvalósuló céltudatos fejlesztési folyamat biztosítja. Erre építve valósul meg 5. évfolyamtól az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés. A tulajdonképpeni sportági képzés az 5. évfolyamon kezdődik meg, és teljeseedik ki a 8. évfolyamra, mindvégig szem előtt tartva a motoros teljesítmény két alapvető összetevője – a mozgáskészség és motoros képesség – szükségszerű összhangjának megteremtését. A Nemzeti alaptanterv testnevelés és sport műveltségterület célkitűzéseinek megvalósításához 5–8. évfolyamon az örök értékeket képviselő tradicionális sportágak mellett a tanulók érdeklődését kiváltó újszerű sport-, illetve testgyakorlati ágakra helyezük a hangsúlyt. A javasolt tartalmak feldolgozása igényes és sokoldalú mozgáskultúrával, magas szintű cselekvésbiztonsággal ruházza fel a tanulókat. Olyan tudásról van szó, melynek előnyeit észrevétlenül élvezik a mindennapok cselekvéseiben, motoros és motivációs bázisa a rekreációs célú sporttevékenységeknek, és nem utolsó sorban utat mutat, és utat nyit a tehetségesek előtt az élsport világába. Ez az életkor kiemelkedő szerepet játszik a testnevelés és sport iránti elkötelezettség, az élethosszig tartó fizikai aktivitás iránti igény megalapozásában. Ebből a prioritást élvező szempontból a tartalom megjelenési formái és a hozzájuk kapcsolódó módszerek is kulcsfontosságúak számítanak. Az 5–8. évfolyamra összeállított kerettanterv a sportági, illetve testgyakorlati ágak pszichomotoros tartalmait mellett különös gondot fordít a tudatosítást elmélyítő, az informáltságot gazdagító, ezáltal a kognitív szférát érintő elméleti ismereteknek – természetesen szoros összefüggésben a motoros tartalommal. Így a tartalom szerves részei a személyi higiénével, a balesetek megelőzésével, a játék-versenyszabályokkal, a sport- és testgyakorlati ágakkal kapcsolatos alapvető technikai-taktikai tudáselemek, az életkorhoz igazított élettani ismeretek, a tudatos tanulást segítő cselekvési, biomechanikai, edzéselméleti elvek, módszerek stb. Az elméleti tudásanyag része továbbá az egészséggel, az életmóddal, azaz a test kulturálásával kapcsolatos ismeretek köre.

A testnevelésóra minden mozzanata a felső tagozatban is magában rejti az *erkölcsi tulajdonságok* fejlesztésének lehetőségét. A játék- és viselkedésszabályok betartásával a szabálykövető magatartást alapozzuk meg. De ez csak meggyőző pedagógiai tevékenység eredményeként valósulhat meg. Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése. Ide kapcsolhatók a felelősségvállalás másokért fejlesztési terület elvárásai. A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó fogyatékkal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség. Hazánk gazdag a nemzetközi sportsikerekben. A sportéletünk sikereinek és kiemelkedő sportembereink megismerése a *nemzeti öntudat* és *hazafias nevelés* erős érzelmeket is megmozgató eszköze. Ez a témakör minden tanulót megérinti, és büszkeséggel tölti el, nem beszélve a sportban tehetséget mutató tanulókról. Esetükben már az 5. évfolyamtól kezdve lehetőség nyílik a *pályaorientáció* megalapozására. Nincs is talán több olyan műveltségterület a közoktatásnak, amely hatékonyabb terepe lenne a *demokráciára nevelésnek*. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy már az 5. évfolyamtól kezdve felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra és elítéli azokat, a médiában megjelenő formái esetében is. Szembesülni önmagunkkal, reális testképet és énképet kialakítani szinte lehetetlenség lenne a motoros cselekvések végrehajtása és átélése nélkül. A motoros teljesítmény külső értékelése még nagyon fontos pedagógiai módszer ebben az életkorban. De a 7–8. évfolyamra az *önértékelés*, a belső értékelés szerepe egyre inkább felértékelődik. Önkritikai és kritikai érzékük eredményeként ebben az életkori szakaszban már határozott véleményt tudnak megfogalmazni saját és társaik teljesítményéről, illetve magatartásáról. A *testi és lelki egészségre* nevelés értékei egybeforrnak a testnevelés és sport műveltségterület célrendszerével. Bár a nevelési terület feladatainak megoldásából minden közoktatási tantárgynak ki kell venni a részét, a testnevelés deklaráltan és rejtett tantervi hatásként is záloga a feladatok realizálásának, az életkori szakasz sajátosságainak megfelelően. Szorosan ide tartoznak azok a sport és a környezet kapcsolatát tartalmazó, a *környezettudatosságot* szolgáló információk, amelyre a szabadtéren történő sportfoglalkozások adnak lehetőséget. A kerettanterv szerkezeti egységei révén a motoros tanulás komplexitását tükrözi ezen az iskolafokon is. Motoros képességek, motoros készségek egymással szerves és funkcionális kapcsolatban fejlesztendők. Ezt a két összetartozó elemet játékos, élményt nyújtó módszerekkel és célszerű szakpedagógiai instrukciókkal realizáljuk, valamint hozzáadunk az életkornak, értelmi képességeknek megfelelő elméleti ismereteket, akkor a sikeres tanulás, a hatékony motoros oktatás stratégiáját valósítjuk meg. Ezzel megismertetjük a tanulókat az *eredményes tanulás alapvető technikáival*, és felkészítjük őket az önálló testkulturális művelődésre.

A fejlesztési területek feladatainak fentebb bemutatott megvalósításával sikeresen munkálkodunk a *hatékony, önálló tanulás, valamint a szociális és állampolgári kompetencia kialakításán*.

Az *anyanyelvi kommunikáció* fejlesztése döntően két módon valósul meg az 5–8. évfolyam testnevelés oktatása keretében. Meghatározó eszköz a szaknyelvi terminológiai, valamint a testkulturális ismeretek koncentrikusan bővülő körének igényes közvetítése a testnevelő tanár által. De nem elhanyagolható a kommunikációs kompetencia fejlesztése

szempontjából a szűk értelemben vett szakmai közléseken túl, a tanár-tanuló kommunikáció milyensége, illetve a tanulók kommunikációs lehetőségeinek biztosítása. Erre alkalom nyílik a tanórákon többek között a hibajavítás, a saját és más teljesítményének értékelése, a játékszituációk megbeszélése, a győzelmek-vereségek okainak feltárása, az egymásnak nyújtott segítségadás stb. keretében. Cél a testkultúrához kapcsolódó, valamint közösségekben végzett motoros tanulás folyamatához kapcsolódó kommunikációs hajlandóság és nyitottság kialakítása.

A kezdeményező-készség, a vállalkozói kompetencia fejlesztésére a testnevelés és sport természetéből adódóan ebben az életkori szakasz is számtalan lehetőséget tartogat. Elég csak a különböző foglalkoztatási formákban történő munkavégzésre gondolni. A testnevelési játékok, sportjátékok csapatainak megszervezésében, tevékenységükben, a tanórai versenyek lebonyolításában való részvétel is önálló feladat megoldását várja el a tanulóktól. Tanórán és tanórán kívüli foglalkozásokon, szervezeti és önkéntes formákban mindenki megtalálhatja a képességeinek, ambícióinak leginkább megfelelő reszortot, illetve feladatot. A kompetenciák és a fejlesztési területek összefüggéseire jellemző, hogy ennek a kompetenciának a fejlesztése egyúttal az erkölcsi fejlődést, a demokráciára nevelést, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért az önkéntességet és még a pályaeorientáció nevelési területek céljait is szolgálják.

A testnevelés-tanítás sajátos céljai közé kell sorolni az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* kompetencia fejlesztését. A motoros cselekvések mozgásmintát és mozgásmodellt megközelítő megjelenítésük által esztétikai tartalommal bírnak. Már az 5. évfolyamtól kezdve nagy hangsúlyt kell fektetni a megjelenítés, a végrehajtás minőségére, mert ezek egyrészt az eredményesség mutatói, másrészt a belső motiváció kiváló hatásai lehetnek. Egy szemre is szép tornaelem vagy labdás megoldás nagy hatással van az egyénre és a társakra egyaránt. Az esztétikai élmény átélése, a kifejező-készség kinyilvánítása kiváltja és fokozza a testnevelés iránti érdeklődést már ezen az iskolafokon is.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása.</p> <p>Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában.</p> <p>A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása.</p> <p>A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása.</p> <p>Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban.</p> <p>A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p> <p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok</p>	

	<p>végrehajtásánál. A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása. A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása.</i> Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás. <i>Gimnasztika</i> Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is. <i>Képességfejlesztés</i> Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytápot fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezetikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása. <i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok. A 10 testtájra vonatkozó gerinctorna gyakorlatanyagból óránként 1 gyakorlat tanítása. . Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai,. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>
<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai.</p>	

<p>A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros tevékenységeknél.</p> <p>A motoros alapképességek elnevezései.</p> <p>A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei.</p> <p>A törzs erősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában.</p> <p>Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában</p> <p>Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról</p> <p>Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.</p> <p>Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 9óra
Előzetes tudás	<p>Az úszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása.</p> <p>Egy úszásnemben 25 méter biztonságos leúszása.</p> <p>A fejesugrás végrehajtása.</p> <p>A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az alsó tagozatban tanult úszásnem technikájának javítása.</p> <p>Az új úszásnem jártasság szintű elsajátítása.</p> <p>Fejlődés az aerob állóképesség terén az úszásnemnek megfelelő ritmus kialakításával, valamint folyamatos és távolságot növelő úszással.</p> <p>Az úszoda higiénés szabályainak betartása.</p> <p>Az úszás szerepének ismerete az egészséges életmódban és az életvédelemben.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	Az úszásoktatás óraszama helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az	Természetismeret: közegellenállás, a víz

iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.

MOZGÁSMŰVELTSÉG

A tanult úszásnem: a gyorsúszás

Gyorsúszás lábtempó: siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.

Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.

Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése.

Gyorsúszás levegővétele: gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral – lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon.

Rajtok: A gyorsúszás rajtja.

Ugrások, merülések, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás.

Képességfejlesztés

A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyorsúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra.

Játékok, versengések

Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek.

Versenyek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, preventív vízi gyakorlatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések.

A víz szervezetre gyakorolt hatásai.

Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei.

Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében.

A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai.

A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai.

Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai.

Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében

tulajdonságai, felhajtóerő, víz és vízszennyezés; személyi higiénia, testápolás.

és az életvédelemben. Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal. Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úszásnem, levegővétel, taposás, fejesugrás, intenzív úszás, aerob állóképesség, önkontroll, vízbiztonság, életvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva.</p> <p>A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p> <p>Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is.</p> <p>A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek.</p> <p>Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával.</p> <p>A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben.</p> <p>Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiterjedő változataiban.</p> <p>Törekvés a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két sportjáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor sarkazással.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok.</p> <p>Labdavezetések: Magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetéses feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával.</p>		<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mechanikai</p>

<p>Átadások-átvételek: Kétkezes mellső-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás mindkét oldalról.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> Taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.</p> <p style="text-align: center;"><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.)</p> <p>A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékok, versengések</i></p> <p>A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban. Részvétel az iskolai mini kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p style="text-align: center;"><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Röplabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet. Igazodás a labdához.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): Egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: A nyitás gyakorlása egyénileg és párokban. Kosarérintés: Egyéni és páros gyakorlatok.</p> <p><i>Taktikai alapgyakorlatok:</i> Nyitás-nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásánál. .</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékok, versengések</i></p> <p>A technikai elemek gyakorlása testnevelés játékokban, játékos feladatokban, valamint mini röplabdázásban.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható alapvető technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak megismerése.</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet; védekező és támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> A labda fogása; guruló labda</p>	<p>törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>
--	--

felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, (kétkezes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; passzív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Indulócsel labda nélkül és labdával. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védése.

Taktikai gyakorlatok: 1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervezet edzettségének növelése a szabadterén különböző időjárás viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, átadások irányának megváltoztatásával.. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra. Labdalevétel: belsővel, csüddel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek.

Partdobás.

Taktikai gyakorlatok: Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Szabadulás emberfogásból. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kispályások: 2:1, 3:1 alkalmazása. Felállási formák a kispályás játékban.

Kapasmunka: Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célba lövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások.

Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körütekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.

A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.

A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.

Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.

A sportjátékok szabadidőben is üzhető formáinak megismerése.

Az öntevékeny játékszervezés és -vezetés alapvető ismeretei.

A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető

<p>magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.</p> <p>A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.</p> <p>A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.</p> <p>A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, alkarérintés, kosárárintés, alsó nyitás, kapura lövések, szabálykövető magatartás. bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, csüd, , partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizításra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p>A játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően.</p> <p>Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a teljesítménynövelésre.</p> <p>Fejldés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére.</p> <p>A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása.</p> <p>Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben.</p> <p>Érdeklődés az atlétika sportág iránt.</p> <p>Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus- gyakorlatok, ritmusok. <i>Természetismeret:</i></p>	

<p>teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Vágtafutások, gyorsfutások. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával.</p> <p>Szökdelések, ugrások: Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás, folyamatosan is. Távolugrás guggoló 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás:3- 6 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.</p> <p>Dobások: Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3–4 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával.. Kislabdahajítás célba és távolba nekifutással.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.</p> <p style="text-align: center;">Játékok, versengések</p> <p>Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással. Célba dobó versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tartós futás, a gazdaságos vágtamozgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek. El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége.</p>	<p>energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>
---	---

<p>A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat. Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek. A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában. A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában. Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása. Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése. Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében. Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, edzettség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipula-³⁴tív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása. A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz. Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben. A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása. Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban. Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornász” mozgás elsajátítására. Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyagra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre. Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban. A reális testkép és a testtudat kialakulása. Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése. A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a</p>	

versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Torna</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás, különböző lábtartásokkal. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Kézen átfordulás oldalt, a választott irányba. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekevényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás; huszárugrás. Hosszába állított ugrószekevényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkaról történő elrugaszkodással.</p> <p><i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszeréken függőállásban, függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt. Függésben húzódkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefuggés; lefüggés.. Lányoknak: lendületek előre-hátra; zsugorlefuggés.</p> <p><i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekevény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése a padmerekíté gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.</p> <p><i>Játékok, versengések</i></p> <p>Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok) önálló összeállítása, bemutatása a társak pontozásával. Tehetséggondozás a torna sportágban tehetségesekkel versenyeken való részvétellel.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgatásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lököerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

<p>Aerobik (lányoknak és fiúknak) <i>Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel:</i> egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával); <i>Képességfejlesztés</i> Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szervi megalapozásához Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i> Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai. Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve. Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról. A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek. A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek. Osztálykeretben rendezett tornaversenyek rendezésével, lebonyolításával kapcsolatos alapismeretek. A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése. A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak. Az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó kivitelezésének alapismeretei. A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása. Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe. A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek. Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászos testtartás, támlázás, kézenátfordulás oldalra, zsugorkanyarlati átugrás, guggoló átugrás, alaplendület függésben, zsugorlefüggés, lefüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny. Aerobik, fitnessz aerobik, aerob munkavégzés</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 46 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása</p>	

	<p>és szabályainak ismerete. Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete. Az időjárás körülményeknek megfelelően öltözködés.</p>
--	--

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok. A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése. A szabadterén különböző időjárás viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel. A szervezet edzettségének növelése. Az egészséges életmód iránti igény erősítése. A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése. Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i> Tollaslabda: A labda adogatása, visszaütése, ütés alsó tenyeres. és felső tenyeres ütéssel párokban. Labda ütése háló felett párokban a tanult ütésformák alkalmazásával. <i>Második választott sportág:</i> <i>Asztalitenisz:</i> <i>Az ütő fogása, a labda ütögetése tenyeres, illetve fonák ütéssel, a szerva megtanulása és visszaütése tenyeres, illetve fonák ütéssel, a helyes lábmunka kialakítása.</i> <i>Harmadik és negyedik választott sportág:</i> <i>Kézilabda</i> <i>Röplabda</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A különböző időjárás körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés. A választott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek. Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása. A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> időjárás ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

<p>Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása. Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: Tollaslabda adogatás, ütés alsó és felső tenyeres ütéssel, szerva, tenyeres ütés, fonák ütés, és a labdajátékoknál felsoroltak.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p><i>Sportjátékok</i> A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékokban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon vagy egyéb szervezeti formában.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával. A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>
--	--

	<p><i>Torna jellegű feladatok</i></p> <p>A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talajgyakorlat önálló összeállítása. Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal. Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.</p> <p><i>Alternatív környezetben üzhető sportok</i></p> <p>A tanult alternatív környezetben üzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak üzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.</p>
--	--

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	<p>Az egyszerű bemelegítő gyakorlatok szaknyelvének ismerete és azok önálló végrehajtása. Részvétel a gyakorláshoz szükséges egyszerűbb alakzatok, térformák kialakításában. A tanórához kapcsolódó higiénés és magatartási szabályok betartása. A relaxáció fogalmának, a tudatos ellazulásnak ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanórák szervezéséhez szükséges rendgyakorlatok elsajátítása. A biomechanikailag helyes testtartás végrehajtása. Alapvető jártasság a relaxációt szolgáló gyakorlatokban. A mozgásszabályozó-, ritmus- és a kéz-láb koordinációs képesség fejlődése. Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elveinek és egyszerű módszereinek megismerése.</p>	

	<p>Együttműködés a rendgyakorlatok és a csoportos feladatok végrehajtásánál. A személyi és környezeti higiénias ismeretek elsajátítása. A relaxációs tudás továbbfejlesztése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG <i>Rendgyakorlatok- térbeli alakzatok kialakítása.</i> Az óra szervezéséhez szükséges térformák, alakzatok és kialakításuk. Sorakozó vonalban és oszlopban. Táv- és térköz felvétele. Nyitódás, zárkózás. Igazodás, takarás. Testfordulatok. Megindulás, megállás. Fejlődés, szakadozás. <i>Gimnasztika</i> Természetes mozgásformák egyéni- és társas szabadgyakorlatokban, szerek/kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel is összekötve. Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok az ízület- és gerincvédelem szabályainak megfelelően, eszköz nélkül és eszközökkel, egyénileg, párban valamint csoportban. Játékos gimnasztikai gyakorlatsorok zenére. Játékos és határozott formájú gyakorlatok: szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlatok. Határozott formájú szabadgyakorlati alapformájú 4–8 ütemű szabad-, társas-, kéziszer- és szergyakorlatok. Szabadgyakorlat füzér (6–8 gyakorlat) irányítva, vagy önállóan, zenére is. <i>Képességfejlesztés</i> Keringésfokozás testnevelési játékokkal. Alapállóképességet és ízületi mozgékonytárgyat fejlesztő egyszerű 2–4 alapformát tartalmazó, szabad-, szer- és kézigyakorlatok. Koordinációs képességfejlesztés kéziszergyakorlatok és szabadgyakorlatok folyamatos végrehajtásával, zenére is (ritmusérzék, kinezetikus differenciáló képesség). A testtartásért felelős izomcsoportok erősítése, nyújtása. <i>Játékok, versengések</i> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. Koordinációt és fittséget fejlesztő szabály- valamint feladatjátékok kooperatív- és versenyjelleggel. <i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés:</i> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását és fenntartását szolgáló speciális gyakorlatanyag. A testtartásért felelős izmok koncentratív használata. Légző- és lábboltozat erősítő gyakorlatok. Az 5-6. osztályosok relaxációs gyakorlatai,. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatai. Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az óra szervezéséhez szükséges rend- és gimnasztikai gyakorlatok alapfogalmai. A bemelegítés és a levezetés funkciója a motoros</p>	<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások. <i>Környezetismeret:</i> testünk, életműködéseink, az emberi szervezet. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p>tevékenységeknél.</p> <p>A motoros alapképességek elnevezései.</p> <p>A szervezet terhelésével, edzésével kapcsolatos elemi ismeretek.</p> <p>Az erősítés, a nyújtás és a mobilizálás alapvető elvei és egyszerű módszerei.</p> <p>A törzs erősítő gyakorlatok szerepe a testtartás javításában, a testtartásért felelős izmok ismerete. A futás szerepe és jelentősége a keringési, mozgató- és légzési rendszer fejlesztésében, az egészség megőrzésében, a fittség fokozásában.</p> <p>Alapvető szervezési ismeretek az alkalmazott játékok lebonyolításában</p> <p>Egészségnevelési alapismeretek: Az egészséges élet alapfeltételei (napi tisztálkodás, fogmosás, heti hajmosás, testmozgás, egészséges táplálkozás). Öltözői rend és a sportfelszerelés tisztasága. Ismeretek a pubertással járó testi és lelki változásokról</p> <p>Relaxációs alapismeretek: belső figyelem, önkontroll, testtudat, a feszültségek feloldása.</p> <p>Személyes felelősség: egészség, sport, életvitel, életmód és baleset-megelőzés alapismeretei.</p>	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rendgyakorlatok, szabad-, társas, szer- és kéziszergyakorlat, bemelegítés, levezetés, képességfejlesztés, erő, gyorsaság, állóképesség, koordinációs képességek, erősítés, nyújtás, mobilizálás, prevenció, megelőzés, biomechanikailag helyes testtartás, relaxáció, fittség, edzettség, érzelem- és feszültségszabályozás, életmód, egészséges táplálkozás.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Úszás és úszó jellegű feladatok	Órakeret 9óra
Előzetes tudás	<p>Az uszoda rendszabályainak, baleset-megelőzési intézkedéseinek ismerete és betartása.</p> <p>Egy úszásnemben 25 méter biztonságos leúszása.</p> <p>A fejesugrás végrehajtása.</p> <p>A tanult úszásnem fogalmi készletének ismerete.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az 5. osztályban tanult úszásnem technikájának javítása, jártasság szintű elsajátítása.</p> <p>Fejlődés az aerob állóképesség terén az úszásnemnek megfelelő ritmus kialakításával, valamint folyamatos és távolságot növelő úszással.</p> <p>Az uszoda higiénés szabályainak betartása.</p> <p>Az úszás szerepének ismerete az egészséges életmódban és az életvédelemben.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
	Az úszásoktatás óraszám helyi feltételektől függ, de 18 óra biztosítása előírt (a két évfolyamon együttesen). Amennyiben az iskola úszásoktatásra a helyi tantervben csak 18 órát tervez, vagy nem használja fel a teljes (36 órás) időkeretet, a fennmaradó órákat a	Természetismeret: közegellenállás, a víz tulajdonságai, felhajtóerő, víz és

többi tematikai egység időkeretének bővítésére kell fordítania.

MOZGÁSMŰVELTSÉG

Új úszásnem: a gyorsúszás

Gyorsúszás lábtempó: siklás hason; gyorsúszás lábtempó korlátnál és önállóan eszközök felhasználásával is; gyorsúszás lábtempóval.

Gyorsúszás kartempó: gyorsúszás kartempó járásban; gyorsúszás kartempó járásban egy karral végzett kartempóval; egykaros úszások gyorsúszásban.

Gyorsúszás kar- és lábtempó összekötése.

Gyorsúszás levegővétele: gyorsúszás levegővétel gyakorlása járás közben; a gyorsúszás levegővétele „hátrafordulással”; a gyorsúszás kartempó és a levegővétel összekapcsolása.

Úszások a mélyvízben: gyorsúszás karral-lábbal; gyorsúszás karral – lábbal, hátrafordulásos levegővétellel; úszás szabadon.

Rajtok: A gyorsúszás rajtja.

Ugrások, merülések, taposások: beugrás és taposás a mélyvízben (növekvő időtartamban); fejesugrás.

Képességfejlesztés

A koordinációs képességek fejlesztése a technikai gyakorlatok pontos végrehajtásával. Aerob állóképesség fejlesztése növekvő távolságra történő taposással, és úszással a tanult úszásnemekben. A gyorsasági állóképesség fejlesztése a gyorsúszás lábtempójának alkalmazásával rövidebb távon, ismétlésekkel, versenyszerűen, valamint versenyszerű úszással meghatározott távolságra.

Játékok, versengések

Fogójátékok. Játékos, kooperatív vízbe ugrások; feladatok labdával és különböző eszközökkel. Egyéni, sor- és váltóversenyek úszólappal, egyéb eszközökkel. Víz-alámerülési versenyek.

Versenyegek mély vízben víz alatti feladatokkal. Úszóversenyek talpas-, majd fejesugrással meghatározott távon, a tanult úszásnemekben.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A bemelegítés vizes gyakorlatai; tartásjavító, prevenciósi vízi gyakorlatok.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

Az úszásnemek és az úszásnemekkel összefüggő alapvető szakkifejezések.

A víz szervezetre gyakorolt hatásai.

Az aerob állóképesség fogalma és a fejlesztés alapvető módszerei.

Az úszás szerepe, jelentősége az edzettség és a fittség növelésében.

A vízben végezhető játékok balesetvédelmi és játékszabályai.

A tanulás során alkalmazott úszóversenyek szabályai.

Az uszoda és a fürdők higiénés szabályai.

Az úszástudás és a vízbiztonság szerepe az egészség megőrzésében és az életvédelemben.

Bátorságra nevelés a mélyvízben történő gyakorlatokkal.

vízszennyezés;
személyi higiénia,
testápolás.

Az önkontroll fejlesztése az önálló és tudatos tanulással.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Úszásnem, levegővétel, taposás, fejesugrás, intenzív úszás, aerob állóképesség, önkontroll, vízbiztonság, életvédelem.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	<p>Az alapvető manipulatív-, hely- és helyzetváltoztató mozgások célszerűen végrehajtva.</p> <p>A manipulatív alapkészségek alapvető mozgásmintái és a vezető műveletek tanulási szempontjainak ismerete.</p> <p>Játékban és gyakorlás közben különböző biztonságos feladatmegoldás kézzel-lábbal is.</p> <p>A sportjáték elsajátításához szükséges labdás és labda nélküli motoros és kognitív képességek.</p> <p>Sportszerű magatartás a játéktevékenységben.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A sportjátékok életkori sajátosságokhoz igazodó alap technikai és taktikai készletének, valamint elméleti ismereteinek elsajátítása.</p> <p>Fejlődés a motoros képességekben a sportjátékok mozgásanyagának intenzív és tudatos gyakorlásával.</p> <p>A csapatjátékos tulajdonságok kialakulása, szerepük tudatosulása az eredményes játéktevékenységben.</p> <p>Aktív részvétel a sportjátékok előkészítő játékaiban és a sportjátékok egyszerűsített, valamint kiteljesedő változataiban.</p> <p>Törekvés a sportszerűsége, a szabálykövető magatartásra, a figyelmes és hatékony munkavégzésre.</p> <p>Érdeklődés kialakulása a sportjátékok iránt. Az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két sportjáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Megindulás, megállás. Futás közben iram- és irányváltoztatások. Felugrások egy és páros lábról. Alaphelyzet. Cselezés meginduláskor és futás közben. A védőtől való elszakadás legegyszerűbb módjai.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok.</p> <p>Labdavezetések: Magas, középmagas, mély labdavezetés helyben és haladással, mindkét kézzel. Labdavezetéses feladatok. Hosszú- és rövid indulás. Megállások 1, 2 leütés után, labdavezetésből, sarkazás. Megállás, sarkazás, önpasszból, ill. kapott labdával.</p> <p>Átadások-átvételek: Kétkézese mellő-, felső-, egykezes felsőátadás helyben és mozgás közben pattintva is. Páros lefutás. Kosárra dobások: Kosárra dobás helyből egy kézzel. Fektetett dobás</p>		<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mechanikai törvényszerűségek; az emberi szervezet működése, energianyerési</p>

<p>leütésből, labdavezetésből mindkét oldalról. Fektetett dobás labdavezetésből, önpasszból, mindkét oldalról.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i> Emberfogásos védekezés: Taposás alaphelyzetben. A védekezés kar- és lábmunkája. Védőmozgás, a védő helyezkedése.</p> <p style="text-align: center;"><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátéokra jellemző gyakorlatokkal (futások iram- és irányváltoztatással, felugrások stb.). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A motoros képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékok, versengések</i></p> <p>A kosárlabdázás labda nélküli és labdás technikai készletének gyakorlása testnevelési játékokban. Kosárlabdajáték könnyített szabályokkal. Kosárra dobó versenyek, egyénileg és csapatban. Részvétel az iskolai kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.</p> <p style="text-align: center;"><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kosárlabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.</p> <p>Röplabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet. Igazodás a labdához.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Alkarérintés (könnyű műanyag labdával, majd röplabdával): Egyéni és páros gyakorlatok. Alsó egyenes nyitás: A nyitás gyakorlása egyénileg és párokban.</p> <p>Kosárérintés: Egyéni és páros gyakorlatok. Kosár- és alkarérintés összekapcsolása, kísérletek a folyamatos és váltakozó érintésekre.</p> <p><i>Taktikai alapgyakorlatok.</i> Nyitás- nyitásfogadás. Felállás és helyezkedés a nyitásfogadásánál.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Különböző egyensúlyi helyzetekben állás, testhelyzetek változtatása, a labda és a test különböző helyzeteinek összehangolása. Labdaütögetés a kéz és a láb különböző felületeivel. Fejelés labdával.</p> <p style="text-align: center;"><i>Játékok, versengések</i></p> <p>A technikai elemek gyakorlása testnevelés játékokban, játékos feladatokban, valamint mini röplabdázásban.</p> <p><i>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</i></p> <p>A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható alapvető technikai készletének, valamint egyszerűsített játékformáinak megismerése.</p> <p>Kézilabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> Alaphelyzet; védekező és</p>	<p>folyamatok.</p>
---	--------------------

támadó lábmunka; megindulás-megállás; felugrás-leérkezés, ütközések; cselek. Irányváltoztatások; cseles, megtévesztő mozgások; fordulatok labda nélkül. A sáncolás, a laza és a szoros emberfogás technikája.

Labdás technikai gyakorlatok: A labda fogása; guruló labda felvétele állóhelyben és mozgás közben. Labdavezetés mindkét kézzel állásban és mozgás közben, önszöktetéssel, irány-, iramváltással. Egy- és kétkezes átadások helyben és mozgás közben, (kétkézes felső, mellső, pattintott; egykezes felső átadás helyben – kilépéssel). Labdaátvétel és -átadások: különböző irányból érkező labda átvétele; átadások mozgás közben különböző irányba és távolságra. Célba dobási gyakorlatok. Kapura lövések: helyből; kilépéssel; 3 lépés után; felugrásból; különböző lendületszerzés után; passzív, félaktív védővel szemben. Bedobás. Szabaddobás. Büntetődobás. Indulócsel labda nélkül és labdával. Indulócsel, testcsel, átadócsel, átadási csel és labdavezetés. Kapusmunka: Alaphelyzet; helyezkedés; védés kézzel, lábbal; kidobás; 7 méteres védése.

Taktikai gyakorlatok: 1:1; 2:1, 3:1 elleni játék. Védekezés emberfogással és 6:0-ás területvédekezéssel. A védő, a támadó helyezkedése. Egyéni védekezés: a védő helyezkedése a labda nélküli és a labdát birtokló támadóval szemben. Üres helyre helyezkedés, védőtől való elszakadás. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. Helycsere labdaátadással, labdavezetéssel. Lerohanások, rendezetlen védelem elleni játék.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások iram- és irányváltoztatással, felugrások, fordulatok, labdával is) a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladatvégrehajtásokkal.

Játékok, versengések

A kézilabdázás labda nélküli és labdás technikai elemeinek gyakorlása testnevelési játékokban és játékos feladatokban. Kézilabdajáték szabálykönnyítéssel mérkőzésszerűen. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között, a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körültekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok

Játékos labdás feladatok 2–3–4 vagy több játékos együttműködésével, négyzet, téglalap vagy rombusz alakzatban, átadások irányának megváltoztatásával. Labdahúzogató; haladás közben. Labdavezetések külső és belső csüddel, mindkét lábbal, különböző alakzatban. Rúgás: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból oldalról és szemből érkező labdával. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal, átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra, irányváltoztatással. Labdalevétel: talppal, belsővel, csüddel. Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Fejelés: előre, oldalra. Alapszerelés, megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Egyszerű cselek. Partdobás.

Taktikai gyakorlatok: Párharcok az 1:1 elleni játékban, labdaszerzés, szabályos szerelés a játékban. Támadásból védekezésbe való visszarendeződés. 2:1 elleni játék. Kisjátékok: 2:1, 3:1, 4:2, 5:2 alkalmazása egy és két udvarra. Területvédekezés. *Kapusmunka:* Alaphelyzet, guruló, félmagas és magas ívelt labdák elfogása. Kigurítás, kidobás, kirúgás állított, lepattintott labdával.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző gyakorlatokkal (pl. futások előre, hátra és oldalra, irányváltással és fordulatokkal, labdával is; szökdelések-ugrások labda felhasználásával is; a játékelemek intenzív gyakorlása; mérkőzések; gyorsindulások különböző helyzetből, labdával is). A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat-végrehajtásokkal. A labdás koordináció játékos fejlesztése a játékelemekből kiindulva (cél elérése labdával, célbalövés, összjáték stb.). A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A technikai és a taktikai feladatok megoldását előkészítő, valamint a begyakorlást segítő játékok és játékos feladatmegoldások.

Cserefutball 3–4 fős csapatokkal. Játék 1 kapura 2 labdával. 2:1 elleni játék. Kispályás labdarúgás. Labdarúgó mérkőzések.

Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a labdarúgás játékelemeinek szabályos és körütekintő végrehajtásával. Az életkori sajátosságokhoz igazodó képességfejlesztés megvalósítása, különös tekintettel a koordinációs képességekre. A labdarúgás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékok játékelemeinek technikailag helyes és célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek, a tudatos és önálló tanulás segítése érdekében.</p> <p>A sportjátékok játékszabály- és taktikai alapismeretei.</p> <p>A sportjátékok elsajátítását kedvezően befolyásoló kondicionális és koordinációs képességek, valamint fejlesztésük alapismereti és egyszerű módszerei.</p> <p>Az eredményes csapatjáték feltételei és a csapatjátékos tulajdonságok tudatosítása.</p> <p>A sportjátékok szabadidőben is űzhető formáinak megismerése.</p> <p>Az öntevékeny játékszervezés és - vezetés alapvető ismeretei.</p> <p>A sportszerűség, a fair play szerepe, illetve a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban, a szabálytalanságok és a durvaság elutasítása, a sportjáték mérkőzéseit kísérő negatív jelenségek helyes értelmezése.</p> <p>A magyar sportjátékok kiemelkedő bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A sportjátékok balesetvédelmére, a tárgyi-létesítményi feltételekre és a sportoló felszerelésre vonatkozó alapismeretek.</p> <p>A labda nélküli és labdás egyszerű bemelegítés elvei és módszerei.</p> <p>A testnevelési játékok széles repertoárjának ismerete a sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításához és az öntevékeny szabadidős tevékenységek szervezéséhez.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés kialakulása és megszilárdulása az egyéni adottságoknak és érdeklődésnek leginkább megfelelő sportjáték megtalálása rekreációs célú testedzésre, vagy a versenyszerű sportágválasztás elősegítésére.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Védőtől való elszakadás, hosszú és rövid indulás, sarkazás, önpassz, fektetett dobás, emberfogásos védekezés, kétkezes mellső átadás, kosárlabdázás, szabálykövető magatartás. Ütközés, testcel, emberfogás, bedobás, szabaddobás, büntetődobás, üres helyre helyezkedés, fair play. Játékelemek, labdaátadás, labdaátvétel, labdahúzogatás, csüd, megelőző szerelés, partdobás, kigurítás-kirúgás, kispályás labdarúgás, összjáték, aranycsapat.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A futó-, ugró- és dobóiskolai gyakorlatok ismerete, precizitásra törekedve történő végrehajtása, változó körülmények között.</p> <p>A 3 lépéses dobóritmus ismerete.</p> <p>A különböző intenzitású és tartamú mozgások fenntartása játékos körülmények között, illetve játékban.</p> <p>Tartós futás egyéni tempóban, akár járások közbeiktatásával is.</p> <p>A Kölyökatlélikával és/vagy a játékos feladatokkal kapcsolatos élmények kifejezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták elsajátítása, illetve azok alkalmazása az egyéni adottságoknak megfelelően.</p> <p>Törekvés az atlétikai versenyszámok technikájának elsajátítására és a</p>	

	<p>teljesítménynövelésre. Fejlődés elérése a kondicionális képességek terén, különös tekintettel az aerob állóképességre-, valamint az alsó- és felső végtag dinamikus erejére. A tartós futás technikájának optimalizálása, és az egyénhez igazított sebesség kialakulása. Kitartás és igyekezet a motoros képességfejlesztésben, valamint a tartós munkavégzésben. Érdeklődés az atlétika sportág iránt. Tehetséggondozás a versenysport iránt érdeklődők számára.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok Lassú futás tempóváltással, közbeiktatott feladatokkal. Futóiskolai gyakorlatok. Akadályfutás. (A szabadban természetes akadályok, a teremben tornaszerek leküzdése.) Közepes iramú futás. Iramfutások lendületesen, természetes mozgással. Állórajt, térdelőrajt. Rajtok-indulások különböző kiinduló helyzetből. Vágtafutások, gyorsfutások irányváltoztatással, különféle szintereken. Repülő és fokozó futások 30–40 m-en. Vágtafutások 20–30 m-en. Váltófutás, egykezes alsó váltás. Tartós futás a táv növelésével és a távnak megfelelő iram megválasztásával.</p> <p>Szökdelések, ugrások: Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló 8–14 lépés nekifutásból az elugrás helyzetét tartva, elugró sávból. Magasugrás: 6–8 lépésről átlépő technikával nyújtott vagy hajlított lábbal; magasugróversenyek.</p> <p>Dobások: Dobóiskolai gyakorlatok: dobások és lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, helyből és 3–4 lépéses lendületből. Dobások és lökések különböző célba, különböző labdával. Kislabdahajtás célba és távolba nekifutással</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat javítása futóiskolai gyakorlatokkal. Reagáló képesség, reakciógyorsaság fejlesztése és felgyorsulási képesség fejlesztése rajtgyakorlatokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás távjának fokozatos növelésével és a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Mozgásátállítódás képességének fejlesztése akadályfutásokkal. Kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése iramváltásos futással. A láb dinamikus erejének növelése ugróiskolai gyakorlatokkal. A dinamikus láberő és a ritmusérzék növelése ugrókötél-gyakorlatokkal.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok elsajátítását és begyakorlását segítő</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus-gyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p>

<p>játékos feladatmegoldások, testnevelési játékok és versenyek. Rajtversenyek. Futóversenyek 60 m-es távon, térdelő rajttal. Váltóversenyek. Helyből távolugró versenyek. Távol- és magasugró versenyek. Kislabdahajító versenyek helyből és nekifutással.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés A tartós futás technikájának optimalizálása, valamint az egyénhez igazított tartós futás sebességének kialakítása - a szabadidőben végzett önálló gyakorlás elősegítése érdekében. A szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások előtti bemelegítő gyakorlatok elsajátítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A tartós futás, a gazdaságos vágtaozgás és az irambeosztással kapcsolatos alapismeretek. El- és felugrásoknál az erőteljes kar- és láblendítés jelentősége. A nekifutás sebességének és az el-, illetve felugrás nagysága közti kapcsolat. Különböző eszközökkel különböző célba történő dobások célszerű végrehajtásával kapcsolatos ismeretek. A szabad levegőn rendszeresen végzett tartós futások szerepe az edzettség és a fittség kialakításában. A fejlesztő folyamat során alkalmazott játékok, játékos feladatmegoldások céljának és jelentőségének tisztázása az atlétikára jellemző cselekvésminták elsajátításában. Az alapvető versenyszabályok ismerete és betartása. Törekvés a tanulók önmagukhoz viszonyított teljesítményének emelésére, egymás teljesítményének elismerése. Az aerob jellegű futások jelentősége az egészség megőrzésében. Ismeretnyújtással érdeklődés felkeltés a rendszeresen végzett tartós futások iránt.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Állórajt, térdelőrajt, vágtafutás, tartós futás, váltófutás, egykezes alsó váltás, aerob állóképesség, futóiskolai gyakorlatok, irambeosztás, el- és felugrás, hajítás, lökés, edzettség.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alapvető hely- és helyzetváltoztató, valamint manipulatív mozgások célszerű, folyamatos és magabiztos végrehajtása. Alapvető tornaelemeket tartalmazó gyakorlat önálló bemutatása. A szekrényugrásoknál többnyire nyújtott karú támasz. Az egyensúly megtartása fordulatok, dinamikus kar-, törzs- és lábgyakorlatok közben. A mászókulcsolás egyéni adottságoknak és képességeknek megfelelő végrehajtása. Egyénileg, párban és csoportban végzett ritmikus mozgásokban a zene követése fokozódó sikerességgel.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A motorikus cselekvésbiztonság fejlődése a torna jellegű feladatmegoldásokban. Igényesség az esztétikus test iránt és a „tornász” mozgás elsajátítására. Fejlődés a torna jellegű feladatmegoldások szempontjából kiemelt motoros képességek terén, különös tekintettel a test erejére, az ízületi mozgékonyagra, az izomérzékelésre, a téri tájékozódó és az egyensúlyozó képességre. Törekvés a kreativitásra, az improvizációra és az önkifejezésre a torna jellegű feladatmegoldásokban. A reális testkép és a testtudat kialakulása. Az izmok, izomcsoportok erejének növelését és nyújtását szolgáló módszerek/gyakorlatok megismerése. A balesetvédelmi ismeretek tudatos alkalmazása, az együttműködés az egymás iránti segítőkészség kinyilvánítása. Érdeklődés kialakulása a torna jellegű feladatmegoldások iránt, a rendszeres fizikai aktivitás mozgásválasztékának bővítésére, illetve a versenysport iránt érdeklődők tehetséggondozása céljából.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok:</i> Akadályokon fel-, át- és lemászások, kúszások. Támlázások különböző irányokban, különböző szereken. Mellső fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Gurulóátfordulások előre-hátra, különböző testhelyzetekből, különböző testhelyzetekbe, sorozatban is. Zsugorfejállás. Fejállás, különböző lábtartásokkal. Fellendülés kézállásba, bordásfalnál. Spárgakísérletek. Mérlegállás. Hanyattfekvésből emelés hídba. Tigrisbukfenc. Kézen átfordulás oldalt. Összefüggő talajgyakorlat. Keresztbe állított ugrószekevényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; zsugorkanyarlati átugrás. Hosszába állított ugrószekevényen (2–4 rész): felguggolás és homorított leugrás; felguggolás és gurulóátfordulás előre; gurulóátfordulás előre ugródeszkaról történő elrugaszkodással; felguggolás és leguggolás, felguggolás és leterpesztés. Padon: támaszhelyzeten át, fel- és leugrás oldalra. <i>Függéshelyzetek és függésgyakorlatok:</i> Változatos feladatok függőszereken függőállásban, függésben, fekvő függésben. Bordásfalon függésben haladás oldalt, felfelé és lefelé. Függésben húzózkodások. Kötélmászás, mászókulcsolással. Érintő magas gyűrűn fiúknak: függésben térd- és sarokemelések; alaplendület függésben; zsugorlefuggés; lefüggés; fellendülés lebegő függésbe; ereszkedés hátsó függésbe; hátsó függésből emelés lebegőfüggésbe;.. Lányoknak: lendületek előre-hátra; fellendülés lebegőfüggésbe; zsugorlefuggés. <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Egyensúlyozó járások és játékos feladatok padon, ferde padon, fordulatokkal, szerek hordásával. <i>Képességfejlesztés</i> Koordinációs képességek fejlesztése egyszerű talajgyakorlati elemek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Természetismeret:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, lököerő, reakcióerő, hatásidő, egyensúly, tömeg, középpont.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, média, önreflexió, kooperatív munka.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

végrehajtásával, azok kombinálásával, valamint az ugrószekrény és a gyűrű alkalmazásával (téri tájékozódó-, mozgásátállítódás képesség, ritmusérzék). Egyensúlyérzékelés fejlesztése alacsony gerendán végrehajtott statikus és dinamikus gyakorlatokkal. A váll, a kar és a törzs erejének fokozott erősítése támaszhelyzetben, valamint függésben végzett gyakorlatokkal.

Játékok, versengések

Játékos és utánzó feladatokkal ügyesség- és erőfejlesztés. Akadály- és váltóversenyek a tornaszerek felhasználásával. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok) összeállítása, bemutatása.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A szervrendszerek sokoldalú alkalmazkodásának elősegítése a torna jellegű feladatmegoldásokkal. A saját testtömeg mozgásával, valamint a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal a test izmainak arányos fejlesztése, a helyes testtartás kialakításának/megtartásának biztosítása. A cselekvésbiztonság növelésével a mindennapi életben történő biztonságos cselekvések elősegítése. A gyakorlás biztonságos körülményeinek megteremtése.

Aerobik (lányoknak és fiúknak)

Zenére történő mozgások aerobik alaplépésekkel: egyszerű alaplépések magas ismétlésszámmal, karmunkával; alaplépések variálása-kombinálása (haladással, karmunkával);

Képességfejlesztés

Ritmusképesség-fejlesztés: egyszerű közismert zene ütemének kitapsolása. Az egészséget szem előtt mozgásanyag elsajátítása során a kondicionális és koordinációs képességfejlesztéssel hozzájárulása a fittség szerve megalapozásához Aerob munkavégzéssel az aerob állóképesség fejlesztése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Prevenációs funkciók betöltése aerob munkavégzéssel, valamint az egészséget szem előtt tartó gyakorlatok jártasság szintű elsajátításával, a testtartásért felelős izomcsoportok fejlesztésével. Új, szabadidőben is gyakorolható testedzési formák megismerése által hozzájárulás az egészségmegőrző szokásrendszer megalapozásához.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldások kulcsmozzanatai.

Az életkorhoz és a fejlesztési folyamathoz igazított torna szaknyelve.

Ismeretek a szerek, eszközök biztonságos használatáról, a segítségnyújtásról és a biztosításról.

A tornajellegű feladatok sikeres megoldásához szükséges alapvető kondicionális és koordinációs képességek.

A szenzitív életkorhoz igazított erőfejlesztő gyakorlatok helyes végrehajtására vonatkozó ismeretek.

A kiemelkedő teljesítmény és az egyéni képességekhez viszonyított teljesítményfejlődés elismerése.

A balesetmentes gyakorlás szabályainak betartása és betartatása. A feladat-végrehajtások során segítségnyújtás egymásnak.

Az aerobikgyakorlatok helyes, az egészséget szem előtt tartó

<p>kivitelezésének alapismeretei. A helytelen gyakorlat végrehajtása következményeinek tudatosulása. Az aerob munkavégzés lényege, és az állóképesség fejlesztésében betöltött szerepe. A helyes testtartásért felelős izmok-izomcsoportok erejének növelésére és nyújtására vonatkozó alapismeretek. Az ellenjavallt, károsodásokat okozó gyakorlatok elkerülése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tornászos testtartás, támlázás, tigrisbukfenc, kézenátfordulás oldalt, zsuporkanyarlati átugrás, alaplendület függésben, zsuporlefüggés, lefüggés, lebegőfüggés, összefüggő gyakorlat, segítségnyújtás, biztosítás, tornaverseny. Aerobik, fitness aerobik, aerob munkavégzés</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Alternatív környezetben űzhető sportok</p>	<p>Órakeret 46 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Néhány szabadidős mozgásforma alaptechnikai elmeinek végrehajtása és szabályainak ismerete. Az alternatív sportok sporteszközeinek biztonságos használata játéktevékenységekben. A természeti környezetben történő sportolás néhány egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak ismerete. Az időjárási körülményeknek megfelelően öltözködés.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal elérhető célok. A szabadidőben jól hasznosítható sportágakban gyakorlottság szerzése. A szabadterén különböző időjárási viszonyok között végzett tevékenységekben aktív részvétel. A szervezet edzettségének növelése. Az egészséges életmód iránti igény erősítése. A szabadban végzett testedzés jelentőségével, valamint a személyi és környezeti tisztasággal kapcsolatos ismeretek bővítése. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás erősítése. Az alternatív környezetben végzett sporttevékenységek viselkedési és magatartási normáinak betartása.</p>
--	--

<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gördülések, gurulások, gurítások különféle eszközökkel; hálóigénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i> Tollaslabda:</p>	<p><i>Természetismeret:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat; gravitáció, szabadesés, forgómozgás; az emberi szervezet működése.</p>

<p>A labda adogatása, visszaütése, ütés alsó tenyeres. és felső tenyeres ütéssel párokban. Labda ütése háló felett párokban.</p> <p><i>Második választott sportág:</i> <i>Asztalitenisz:</i> <i>Az ütő fogása, a labda ütögetése tenyeres, illetve fonák ütéssel, a szerva megtanulása és visszaütése, ütögetés tenyeres, illetve fonák ütéssel, a helyes lábmunka kialakítása.</i></p> <p><i>Harmadik és negyedik választott sportág:</i> <i>Kézilabda</i> <i>Röplabda</i></p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A különböző időjárási körülményekhez és sportágakhoz igazodó bemelegítés.</p> <p>A választott aktivitáshoz köthető baleset-elhárítási ismeretek.</p> <p>Az választott mozgásrendszer játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>A szabadban és különböző évszakokban végzett testedzés egészségre gyakorolt hatásai.</p> <p>Környezettudatos viselkedés ismeretei és betartása.</p> <p>Az időjárásnak és a sportolási formának megfelelő öltözék tudatosítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: Tollaslabda adogatás, ütés alsó és felső tenyeres ütéssel.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. Öntevékeny részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában. A bemelegítésre, a sokoldalú előkészítésre, valamint a képességfejlesztésre alkalmas mozgásformák, gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önálló bemelegítés végrehajtása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A testtartásért felelős izmok tudatos, koncentratív fejlesztése. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>Relaxációs módszerek alkalmazásával a feszültségek önálló szabályozása. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p><i>Sportjátékok</i> A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátítása, ezek alkalmazása testnevelési játékokban, játékos feladatokban és a sportjátékokban. Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására. A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékokban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon</p>
--	--

	<p>vagy egyéb szervezeti formában.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatok jártasság szintű elsajátítása. A rajtok végrehajtása az indítási jeleknek megfelelően. A vágta és a tartósfutás technikájának végrehajtása a mozgásmintának megfelelően. Ugrásoknál a nekifutás távolságának és sebességének kialakítása tapasztalatok felhasználásával. A kislabda-hajító technika képességeknek megfelelő elsajátítása. A kar- és láblendítés szerepének ismerete az el- és felugrások eredményességében. Az atlétikai versenyek alapvető szabályainak ismerete. Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A testtömeg uralása nem szokványos támaszhelyzetekben és támaszgyakorlatokban – szükség esetén segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. A dinamikus és statikus egyensúlygyakorlatok végrehajtása a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Talajgyakorlat önálló összeállítás. Az aerobik alaplépések összekapcsolása egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal. Az alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat végrehajtása helyben és haladással, zenére is. A gyakorlatvégzések során előforduló hibák elismerése és a javítási megoldások elfogadása. A balesetvédelmi utasítások betartása. Segítségnyújtás a társaknak.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok</i> A tanult alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikai gyakorlatainak bemutatása. A sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben történő sportolás egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályainak elfogadása és betartása. A mostoha időjárási feltételek mellett is aktív részvétel a foglalkozásokon.</p>
--	--

7. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása.	

	<p>A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása.</p> <p>8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása.</p> <p>Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete.</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása.</p> <p>A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete.</p> <p>A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete.</p> <p>Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p>
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában.</p> <p>Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása.</p> <p>Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben.</p> <p>A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel.</p> <p>Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata.</p> <p>Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása.</p> <p>A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok.</p> <p>Mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával.</p> <p>Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika</p> <p>Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszer felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8-10 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonytámasztást és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés</p> <p>Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p style="text-align: center;">Játékok, versengések</p> <p>A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai.</p> <p>A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából.</p> <p>Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai.</p> <p>Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása.</p> <p>Relaxációs technikák és preventív gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése.</p> <p>Az izomegyensúly fogalmának feltárása.</p> <p>A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatos információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei.</p> <p>Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ellenvonulás, gerinc-izomegyensúly, funkcionális gyakorlat, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	<p>A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása.</p> <p>A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása.</p> <p>Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p> <p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása.</p> <p>Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban.</p> <p>Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban.</p> <p>A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában.</p> <p>A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása.</p> <p>A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése.</p> <p>A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása.</p> <p>Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása.</p> <p>A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése.</p> <p>A sportjátékok magyar történetének kiemelkedő korszakai és személyiségei, valamint a világ élvonalába tartozó nemzetek megismerése.</p> <p>A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása.</p> <p>Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két labdajáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labda vezetés félaktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés .Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával változatos körülmények között. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával, meghatározott helyen és időben. Kosárra dobások: dobócsel után labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Gyors indítás párokban.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i></p> <p>Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó véde. Labdavezető játékos véde.</p> <p><i>Játékelemek alkalmazása:</i> 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel</p> <p>Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző labda nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával.</p> <p>Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.</p>

kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként.

Játékok, versengések

A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás labdavezetés nélkül, könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.

Röplabdázás

Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése: Az alkar-, kosárérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban.

Kosárérintés változatai: kosárérintés előre, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, kosárba, különböző magasságú zsinór felett.

Felső egyenes nyitás. a mozgás végrehajtása a labda megütése nélkül, párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól.

Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás. A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással.

Taktikai gyakorlatok. Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál.

Képességfejlesztés

Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal. Mozdulatgyorsaság fejlesztése dobott labdák elérésére törekvéssel különböző kiinduló helyzetből.

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható technikai készletének valamint egyszerűsített játékformáinak elsajátítása

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltoztatások, cseles, megtévesztő mozgások. Lábmunka csiszolása. Induló cselek. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés.

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltoztatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról érkező labda elkapása.

Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Kapura lövések cselezés után. Ejtés.

Kapusmunka: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres védeke.

Taktika: Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2, 3:2, 3:3 elleni játék. Védekezés 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékokra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körülményekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárási viszonyok között végzett játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, - görgetés haladás közben. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal.

Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra.

Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: belsővel, combbal, mellel.

Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával.

Dekázás. Fejelés: előre, oldalra. Fejelés felugrással. Cselezés: testcsel, labdavezetésből labda elhúzása oldalra. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással. Szerelés: alapszerelés- megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepatintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. Helyezkedés. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, neheztelt körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának-dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok. Játék 1 kapura 2:1 elleni játék. Labdavezető, dekázó, célba rúgó és fejelő versenyek egyénileg és csoportosan. Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadtéren, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése.

<p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.</p> <p>A játék kiteljesítését szolgáló egyéni- és csapattaktikai ismeretek.</p> <p>A sportjátékszabályok körének bővítése és a képzettséghez igazodó játékvezetési ismeretek.</p> <p>A specifikus sportjáték tudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.</p> <p>A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.</p> <p>A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.</p> <p>A sportjátékok kiemelkedő magyar bázisai, nemzetközi sikerei.</p> <p>A világ élenjáró nemzetei a sportjátékokban.</p> <p>A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.</p> <p>A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, ráfordulás, befutás, , 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék. Adogató, felső egyenes nyitás, támadási alapformák, 1:1, 2:2 elleni játék. Résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportág specifikus bemelegítés, deviancia.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság.</p> <p>A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően.</p> <p>A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban.</p> <p>Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában.</p> <p>Kislabda hajítás.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek lényeges szabályai.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p> <p>A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása.</p>	

	<p>Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása.</p> <p>A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek ismerete.</p> <p>A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p>Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok.</p> <p>Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása.</p> <p>Dobások Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, célba is. Kislabda hajítás helyből, nekifutással hármas és ötös lépésritmusból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből és becsúzással.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsuló fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Földrajz:</i> térvélemény.</p>

<p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p>Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását. Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek.</p> <p>Az „aktív elugrás” értelmezése.</p> <p>Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben.</p> <p>Az akarat tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben</p> <p>Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről.</p> <p>Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre.</p> <p>Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kétkezes váltás, magasugrás lépő technikával, hármas-ötös lépésritmus, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett.</p> <p>A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása.</p> <p>Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig.</p> <p>Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett.</p> <p>Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is.</p> <p>Hibajavítás.</p> <p>Balesetvédelem.</p> <p>Segítségnyújtás a társaknak.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére.</p> <p>Talajon, gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával.</p> <p>A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése.</p> <p>Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p style="text-align: center;">MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna)</p> <p>A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező. <i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, választott irányba megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Ugrószekrény széltében (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggoló átugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés.</p> <p><i>Függőgyakorlatok:</i> Mászás kötél/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon lefelé. Vándormászás. Függeszkedési kísérletek kötél (fiúknak). <i>Érintő magas gyűrű</i> (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe. <i>Érintő magas gyűrű</i> (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; függésben lendület hátra <i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> padon Járások előre, hátra, oldalt különböző kartartásokkal. Érintőjárás; hármas lépés. Járás guggolásban. Mérlegállás. Függőleges repülés különböző kiinduló helyzetből.</p> <p>Aerobik (lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; zenére</p> <p>Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak) <i>Kötéláthajtások:</i> egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

kötélhajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással

Képességfejlesztés

A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése padon végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok a főbb izomcsoportok erősítése céljából (térdfesztítő, -hajlító, csípőfesztítők, -hajlító, törzsfeszítő, -hajlító, könyökízület-fesztítők, -hajlító). Erősítő és statikus nyújtó hatású gyakorlatok variálása.

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (ugrószekekrény, zsámolyok) felhasználásával is.

Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélhajtással. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok) összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.

A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgáskép pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.

A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.

Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.

A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.

Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, guggoló átugrás, homorított leugrás, ugrókötél-gyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 55 óra
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p>Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható) <i>Előkészítő gyakorlatok:</i> a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok. <i>Technikai elemek:</i> alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák. Az <i>asztalitenisz</i> játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával.</p> <p>Játékok, versengések</p> <p><i>Asztalitenisz:</i> Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

<p>ügyetlenebb kézzel. Ütögetés a falra. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevétele. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Rövidített, illetve szabályos játszmák.</p> <p>Második választott sportág: Tollaslabda: A szerva alsó- és felső tenyeres ütéssel, a labda visszaadása alsó és felső tenyeres- és fonák ütéssel. Játék párokban háló nélkül és háló felett.</p> <p>Harmadik és negyedik választott sportág: Kézilabda Röplabda Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban üzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával preventív ismeretek átadása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére. A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai. A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről Ismeretek a szabadterén különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól. A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai. A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerva, szerva alsó és felső tenyeres- és fonák ütéssel.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre</p>

	<p>kísérletek. A kamaszkori személyi higiénéről elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák</p> <p><i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon, gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével összhangban történő végrehajtása. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok.</i> Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása. A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság. A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában. A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p>
--	---

8. évfolyam

Tematikai egység/	Természetes és nem természetes mozgásformák	Órakeret
--------------------------	--	-----------------

Fejlesztési cél		10 óra
Előzetes tudás	<p>A gyakorláshoz szükséges alakzatok öntevékeny gyors kialakítása. A tanult rend-, illetve gimnasztikai gyakorlatok folyamatos, pontosságra törekvő és megfelelő intenzitású végrehajtása. 8–10 gyakorlattal önállóan bemelegítés végrehajtása. Az autogén tréning alapfokú gyakorlatainak ismerete. A biomechanikailag helyes testtartás kialakítása. A tanévben alkalmazott gimnasztika alapvető szakkifejezéseinek ismerete. A bemelegítés és a levezetés szempontjainak ismerete. Öntevékenyen részvétel a szervezési feladatok végrehajtásában.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Gyakorlottság a szervezés célszerűségét, gyorsaságát szolgáló új térformák, alakzatok kialakításában. Egyszerű relaxációs technikák elsajátítása. Motoros tesztekkel mérhető fejlődés a kondicionális képességekben. A gimnasztikai gyakorlatok, gyakorlatsorok zenével összhangban történő végrehajtása. A kreativitás kinyilvánítása önállóan összeállított gimnasztikai gyakorlatfüzérrel. Az erősítés és nyújtás ellenjavallt gyakorlatainak ismerete és az okozati összefüggés egyszerű magyarázata. Igényesség a harmonikus, szép testtartás kialakításában. A kamaszkori személyi higiéniával kapcsolatos ismeretek bővülése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Rendgyakorlatok, térbeli alakzatok kialakítása. A testnevelésóra szervezéséhez szükséges egyéb térformák, alakzatok. Mozdulások zárt rendben, alakzatváltozások. Alakzatfelvételek járás és futás közben, a lépéshossz és a járás sebességének változtatásával. Ellenvonulások járásban és futásban. Fejlődések és szakadozások ellenvonulásban.</p> <p>Gimnasztika Természetes mozgásformák egyéni és társas gyakorlatok formájában, szerek, kéziszerek felhasználásával, játékos feladatokkal és versengésekkel összekötve. Játékos és szabadgyakorlati alapformájú szabad-, társas- szer és kéziszer-gyakorlatok (pad-, bordásfal-, labda-, karika-, ugrókötel-, gumikötél stb.). Nyújtó-, lazító hatású, állóképességet fejlesztő 8–16 ütemű, legalább 4 gyakorlatelemet tartalmazó szabadgyakorlatok és gyakorlatsorok. Bemelegítő és levezető gyakorlatok egyénileg, párban és társakkal végrehajtva, önálló tervezéssel is. Zenére végzett összefüggő gimnasztikasor. Egyszerű légző és relaxációs gyakorlatok. A testtartás javítását szolgáló ízületi mozgékonytámasztást és a törzs erejét növelő gimnasztikai gyakorlatok.</p> <p>Képességfejlesztés Az alapállóképesség fejlesztése és a keringés fokozása zenére történő futásokkal és futás közben végzett feladatokkal. A kar- és a láb dinamikus erejének növelése kéziszer-gyakorlatokkal. A ritmusérzék, a</p>		<p><i>Matematika:</i> számolás, térbeli tájékozódás, összehasonlítások.</p> <p><i>Természetismeret:</i> testünk, életműködéseink.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p>

<p> kreativitás és a kinesztétikus differenciáló képesség fejlesztése zenére végzett gyakorlatokkal.</p> <p style="text-align: center;"> Játékok, versengések</p> <p> A szervezet előkészítését, bemelegítését szolgáló testnevelési játékok, eszközzel is. A testtudatot alakító, koordináció- és fittségfejlesztő szabályjátékok és feladatjátékok kreatív, kooperatív, valamint versenyjelleggel. Játékok testtartásjavító feladatokkal.</p> <p> Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés</p> <p> A biomechanikailag helyes testtartás kialakítását, a gerinc izomegyensúlyának és a medence középállásának automatizálását biztosító eszközökkel is végezhető gyakorlatok. A láb statikai rendellenességei ellen ható gyakorlatok. Relaxációs alapgyakorlatok: (autogén tréning, progresszív relaxáció). Motoros, illetve fittségi tesztek végrehajtása.</p> <p> ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p> Az általános bemelegítő gyakorlatok összeállításának szempontjai és a bemelegítő blokkok főbb élettani hatásai.</p> <p> A keringést fokozó természetes és speciális sportági mozgásformák jelentősége a bemelegítés és az edzettség szempontjából.</p> <p> Az életkori sajátosságoknak megfelelő funkcionális erősítő gyakorlatok ismeretei és végrehajtásuk szempontjai.</p> <p> Az erősítés és nyújtás kapcsolata, alkalmazásuk módszerei. Az ellenjavallt gyakorlatok indoklása.</p> <p> Relaxációs technikák és prevenció gyakorlatok szerepe az egészségmegőrzésben. Az autogén tréning és progresszív relaxáció értelmezése.</p> <p> Az izomegyensúly fogalmának feltárása.</p> <p> A kamaszkori személyi higiéniével kapcsolatos információk. A tudatos higiénés magatartás ismérvei.</p> <p> Az edzettség értelmezése és a rendszeres fizikai aktivitás szerepe az edzettség megszerzésében és az egészségtudatos magatartásban.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p> Ellenvonulás, edzettség, egészségtudatos magatartás, autogén tréning, progresszív relaxáció, ellenjavallt gyakorlat, fizikai aktivitás, inaktivitás, intenzitás, terjedelem, időtartam, edzhetőség.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	<p> A sportjátékok technikai és taktikai készletének elsajátításában alkalmazott testnevelési játékok és játékos feladatok aktív és értő végrehajtása.</p> <p> A sportjátékok alapvető technikai készletének elsajátítása.</p> <p> Törekvés a játékelemek (technikai, taktikai elemek) pontos, eredményes végrehajtására és tudatos kontrollálására.</p>	

	<p>A sportjátékok játékszabályainak ismerete és alkalmazása. Szabálykövető magatartás, önfegyelem, együttműködés kinyilvánítása a sportjátékokban. Részvétel a kedvelt sportjátékban a tanórán kívüli sportfoglalkozásokon, vagy egyéb szervezeti formában.</p>
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A játékelemek eredményességre törekvő alkalmazása testnevelési játékokban és a sportjátékban. A sportjátékok technikai és taktikai készletét bővítő új elemek elsajátítása, és alkalmazása. Tapasztalatszerzés a taktikai helyzetek megoldásában. A játékszabályok kibővített körének ismerete és értő alkalmazása. A csapatjátékhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése és indokolása. A sportjátékokat kísérő sportszerűtlenségek, deviáns magatartások helyes megítélése. A sportjátékok iránti érdeklődés megszilárdulása. Az egyéni adottságokhoz és a megszerzett képességekhez igazodó sportjáték- tudás kialakulása, rekreációs célú vagy versenysport igényű alkalmazás elősegítésére.</p>

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Legalább két labdajáték választása kötelező.</p> <p>MOZGÁSMŰVELTSÉG</p> <p>Kosárlabdázás</p> <p><i>Labda nélküli technikai gyakorlatok:</i> irányváltoztatás, cselezés; cselezés induláskor és futás közben.</p> <p><i>Labdás technikai gyakorlatok:</i> Labdás ügyességi gyakorlatok (normál méretű labdával). Labdavezetés: Labdavezetés félaktív, aktív védővel szemben játékos formában. Labdavezetés közben cselezés. Megállás, sarkazás, labdavezetésből kapott labdával. Megállás, sarkazás önpasszból és kapott labdával. Kosárra dobások: labdavezetés, fektetett dobás. Lepattanó labda megszerzése után kosárra dobás. Fektetett dobás labdavezetésből, illetve kapott labdával. Közép távoli dobás helyből. Átadások, átvételek: Átadás különböző irányba és távolságra, mozgás közben, kétkezes mellső átadással, pattintva is. Bejátszás befutó társnak. Páros lefutás egy védővel. Gyors indítás párokban.</p> <p><i>Taktikai gyakorlatok:</i></p> <p>Emberfogásos védekezés: labda nélküli és labdát birtokló támadó véde. Labdavezető játékos véde; védekezés a labdát vezető támadóval szemben.</p> <p><i>Játékelemek alkalmazása:</i> 1:1 elleni játék, félaktív és aktív védővel. Befutások. 1:1 elleni játékadogatóval. Létszámfölényes helyzet 3:2 elleni játék.</p> <p><i>Képességfejlesztés</i></p> <p>Kondicionális képességek fejlesztése a sportjátéokra jellemző labda</p>	<p><i>Matematika:</i> logika, valószínűség-számítás, térbeli alakzatok, tájékozódás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tárgy és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.</p> <p><i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyelési folyamatok.</p>

nélküli és labdás technikai elemek, játékelemek gyakorlásával. Koordinációs képességek fejlesztése labdás gyakorlatokkal: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A komplex képességfejlesztéssel hozzájárulás az edzettség és fittség szervi megalapozásához. A kognitív képességek fejlesztése (helyzetfelismerés, kreativitás, anticipáció stb.) az üres helyek, az előnyök felismerése, az ellenfél általi akadályoztatás kezelése, a célba találás, az összjátékban való részvétel eredményeként.

Játékok, versengések

A kosárlabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Kosárlabdázás könnyített szabályokkal, a szabályok bővülő körének beépítésével. Kosárra dobó versenyek. Részvétel az iskolai kosárlabda bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás-nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kosárlabdázás játékelemeinek szabályos, körültekintő végrehajtásával, valamint a játékszabályok betartásával, a sportszerűség szabályainak szem előtt tartásával. Sikeres tanulás biztosításával a kosárlabdázás megszerettetése, hozzájárulás a fizikai rekreációs sportágválasztáshoz.

Röplabdázás

Labdás technikai gyakorlatok, a tanult játékelemek tökéletesítése: Az alkar-, kosárérintés és alsó egyenes nyitás gyakorlása egyéni, páros és csoportos gyakorlatokban.

Kosárérintés változatai: kosárérintés előre-hátra, alacsony és közepesen magasra elpattanó labdával. Kosárérintés célba, kosárba, különböző magasságú zsinór felett.

Felső egyenes nyitás. párokban a zsinór/háló felett. A nyitás végrehajtása a zsinórtól növekvő távolságra és különböző nagyságú célterületre, az alapvonal különböző pontjairól.

Felső egyenes nyitás-nyitásfogadás. A felső egyenes nyitás és az alkarérintéssel történő nyitásfogadás gyakorlása csoportokban, forgással.

Taktikai gyakorlatok. Támadási alapformák. Helyezkedés támadásnál.

Képességfejlesztés

Labdakezelési ügyesség komplex fejlesztése (reagáló képesség, gyorskoordináció, ritmusérzék, differenciális mozgásérzékelés, téri tájékozódás, és egyensúlyozás) a testrészek különböző felületeivel történő érintésekkel egyénileg, párokban és csoportokban. Az egyensúlyozó és téri tájékozódó képesség fejlesztése csoportokban végzett alapérintéseket tartalmazó gyakorlatokkal, fordulatok és helycserék végrehajtásával.

Az erő-állóképesség fejlesztése . Mozdulatgyorsaság fejlesztése.

Játékok, versengések

Az alapérintések tökéletesítése és a játékelemek eredményességének javítása testnevelési játékok, játékos feladatok alkalmazásával. 2:2, 3:3 elleni játék meghatározott érintési módokkal, a tanult érintések

beiktatásával. Versengések egyénileg és párokban különböző érintésekkel.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

A röplabdajáték szabadidőben, szabadtéren, strandon is játszható egyszerűsített játékformáinak elsajátítása.

Kézilabdázás

Labda nélküli technikai gyakorlatok: Alapmozgás, indulás, megállás, irányváltatások, cseles, megtévesztő mozgások. Lábmunka csiszolása. Indulócserek. Ütközések. Sáncolás helyben, mozgással talajon és felugrással. Résekre helyezkedés. Esések-tompítások.

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetés nehezített körülmények között irány- és ritmusváltatásokkal. Önszöktetés. Labdás cselek: indulási-átadási lövő cselek. Átadások: test előtti átadások, oldalról érkező labda elkapása.

Kapura lövések: talajról különböző lendületszerzés után és felugrásból, passzív, félaktív és aktív védővel szemben. Kapura lövések cselezés után. Kapura lövés bedőléssel. Ejtés.

Kapusmunka: helyezkedés, támadás, ill. védekezés esetén. Feladatok gyorsindítás esetén. Indítások megelőzése. Védés kézzel, lábbal. 7 méteres véde.

Taktika: Egyéni taktika - betörések labda nélkül és labdával. A kapus átívelése. Kitámadás, halászás, szerelés. Csapatrész- és csapattaktika: 1:1; 2:1; 2:2; 3:2; 3:3 elleni játék. Védekezés emberfogással, 6:0-s és 5:1-es területvédekezéssel. Üres helyre helyezkedés. Védőtől való elszakadás. Gyors indítások. Lerohanásos támadás rendezetlen védelem ellen. Ötletjáték. Támadásból védekezésbe való gyors visszahelyezkedés.

Képességfejlesztés

A kondicionális képességek fejlesztése a sportjátékra jellemző feladatokkal, gyakorlatokkal, a játékelemek intenzív gyakorlásával; mérkőzések játszásával. A labdás koordináció kiemelt fejlesztése: az idő, a pontosság, a feladat bonyolultsága és a mozgás összehangolásának kényszere okozta feltételek közötti feladat végrehajtásokkal. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárési viszonyok között a játékelemek intenzív gyakorlásával és mérkőzések játszásával. A kondicionális és koordinációs képességek fejlesztésével hozzájárulás az edzettség és a fittség szervi megalapozásához.

Játékok, versengések

A kézilabdázás technikai, taktikai készletének tökéletesítése, valamint a játékelemek begyakorlása játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazásával. Célba dobó versenyek; kézilabdajáték a szabályok fokozatos bővítésével. Részvétel az iskolai bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés a kézilabdázás játékelemeinek szabályos és körütekintő végrehajtásával. A kézilabdázás megszerettetésével és a játéktudás bővítésével a fizikai rekreációra alkalmas sportok repertoárjának bővítése. A szervezet edzettségének növelése a szabadtéren különböző időjárési viszonyok között végzett

játéktevékenységgel.

Labdarúgás

Labdás technikai gyakorlatok: labdavezetések mindkét lábbal, külső és belső csüddel, különböző alakzatban. Labdahúzogató, haladás közben, fordulatokkal. Átadások (passzolások), átvételek mindkét lábbal.

Átadások laposan mozgás közben, ívelten növekvő távolságra.

Átvételek ívelt labdával. Labdalevétel: talppal, belsővel, külső csüddel.

Levegőből érkező labda átvétele belsővel. Rúgások: belső csüddel, teljes csüddel, külső csüddel, állított labdával, mozgásból, oldalról és szemből érkező labdával, különböző irányból érkező labdával.

Dekázás. Dekázás csoportosan csak lábbal, csak fejjel. Fejelés: előre, oldalra. Fejelés felugrással. Cselezés: testcselezés, labdavezetésből labda elhúzása oldalra. Átadócsel, rúgócsel, rálépéssel, hátra húzással.

Szerelés: alapszerelés- megelőző szerelés, labdaátvétel megakadályozása. Helyezkedés a támadó és a kapu közé, a labda elrúgása. Egyéb feladatok: partdobás szabályosan.

Kapusmunka: guruló- és ívelt labda megfogása, kigurítás, kirúgás állított, lepattintott labdával, helyezkedés, erős lövés megfogása, lábbal védés, kidobás.

Taktikai gyakorlatok: Gyors támadásba felfejlődés és visszarendeződés. Helyezkedés. Támadásban a védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés. A támadások súlypontjának változtatása rövid és hosszú átadásokkal. Egyből játék. 4:2 elleni játék.

Képességfejlesztés

A motoros képességek fejlesztése a labdarúgás technikai készletének variálásával, intenzív, nehezített körülmények közötti nagyobb ismétlésszámban történő végrehajtásával. A komplex képességfejlesztést szolgálja a technikai elemek sajátos ritmusának- dinamikájának kialakítása, valamint azok változatos, egyre bonyolultabb feltételek (idő, pontosság, összjátékkényszer, ellenféljelenlét stb.) mellett történő gyakorlása. A szervezet edzettségének, fittségének növelése a szabadterén, különböző évszakokban és időjárási viszonyok közötti gyakorlással, mérkőzések játszásával.

Játékok, versengések

A labdarúgás játékelemeinek elsajátítását és rögzítését segítő játékos feladatok, testnevelési játékok.

Kispályás labdarúgó mérkőzések. Részvétel az iskolai kispályás bajnokságban, a sportágválasztás és az utánpótlás nevelés elősegítése.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Baleset-megelőzés az évszakhoz, az időjáráshoz alkalmazkodó sportág-specifikus bemelegítés-gyakorlataival, és a technikai- taktikai játékelemek szabályos és sportszerű végrehajtásával. A labdarúgásban különösen igénybe vett izmok erősítésének és nyújtásának elvei és gyakorlatai a sérülések, károsodások megelőzése érdekében. A szervek-szervrendszerek működésének fejlesztése a szabadterén, különböző évszakokban és időjárási viszonyok között végzett sportág-specifikus motoros cselekvésekkel. Az élményszerű játékkal és a sokoldalú játéktudással a fizikai rekreációra alkalmas sportok

<p>repertoárjának bővítése.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A sportjátékokban a kibővített játékelem-repertoár technikai végrehajtására, a hibajavításra, a taktikai megoldásokra és hozzájuk kapcsolódó játékszabályokra vonatkozó ismeretek.</p> <p>A specifikus sportjátéktudás elsajátításához szükséges motoros képességek és alapvető fejlesztési módszerek.</p> <p>A csapatjátékok szerepe az együttműködés, a társas készségek kialakításában, a közösségi sikerek átélésének lehetőségeiben.</p> <p>A sportszerűség, a fair play és a szabálykövető magatartás fontossága a sportjátékokban. A sportolói és a szurkolói magatartás pozitív és negatív vonásai, a sporteseményekhez kapcsolódó durvaságok, az agresszió helyes értelmezése.</p> <p>A sportjátékok rekreációs célú felhasználási lehetőségei és szerepe az egészséges életmód kialakításában.</p> <p>A sportjátékokkal kapcsolatos balesetvédelmi és elsősegély-nyújtási ismeretek.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ Fogalmak</p>	<p>„Félaktív”, aktív védő, dobócsel, indulócsel, önpassz, lepattanó labda, befutás, lefutás, 1:1, 2:1, 3:2. elleni játék, létszámfölényes helyzet. Adogató, felső egyenes nyitás, támadási alapformák, 1:1, 2:2 elleni játék. Ütközések, sáncolás, résekre helyezkedés, esés-tompítás, önszöktetés, átlövés, bedőléses lövés, ejtés, betörés, gyorsindítás, kitámadás, halászás, lerohanás. Átadócsel, rúgócsel, emberfogás, védőtől való elszakadás, üres helyre helyezkedés, egyből játék, partdobás, sportágspecifikus bemelegítés, deviancia.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétikai jellegű feladatok	Órakeret 30óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult futó-, ugró-, dobógyakorlatokban jártasság.</p> <p>A rajtok mozgáselemeinek végrehajtása az indítás jeleknek megfelelően.</p> <p>A futómozgás technikájának alkalmazása a vágta, illetve a tartósfutásban.</p> <p>Tapasztalat a nekifutás távolságának és sebességének megválasztásában.</p> <p>Kislabdahajítás.</p> <p>A kar- és láblendítés szerepe az el- és felugrások eredményességében.</p> <p>Az atlétikai versenyek lényeges szabályai.</p> <p>Szervezési feladatok vállalása a tanórai versenyek lebonyolításában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása.</p> <p>Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő elsajátítása és a versenyszabályoknak megfelelő alkalmazása.</p> <p>Az atlétika versenyszámainak eredményes tanulását és a teljesítmények javulását megalapozó motoros képességekben mérhető fejlődés elérése.</p> <p>A vágta-, a tartós-, valamint a váltófutás technikájának a mozgásmintához közelítő bemutatása.</p> <p>Ugrásoknál az optimális nekifutás, valamint az erőteljes kar- és láblendítés kialakítása.</p> <p>A hajításnál, lökésnél a lendületszerzés és kidobás összekapcsolása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai</p>	

	<p>törvényszerűségek ismerete. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete. Az érdeklődés cselekvésekben történő kinyilvánítása az atlétikai mozgások, valamint a sportolás és a rendszeres testedzés iránt.</p>
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok A korábban tanult rajtformák (álló- és térdelőrajt) gyakorlása. Térdelőrajt. Rajtversenyek állórajttal, térdelőrajttal 15-20 m-es távon. Repülő és fokozó futások. Gyorsfutások játékosan és versenyek alkalmazásával 30-60 m-es távon. Iramfutás, tempófutás a táv fokozatos növelésével. Váltófutás váltózónában, egyenesben, játékosan és versenyszerűen, egykezes váltással. Tartós futás a táv és az intenzitás növelésével. Futás feladatokkal, akadályokkal, átfutás akadályok felett. Futóiskolai gyakorlatok.</p> <p>Szökdelések, ugrások Szökdelő és ugróiskolai gyakorlatok. Sorozat el- és felugrások. Helyből távolugrás. Távolugrás guggoló vagy lépő technikával. A nekifutás, az elugrás és a talajérés iskolázása (elugró sávból). Magasugrás átlépő technikával. A nekifutás és a felugrás iskolázása.</p> <p>Dobások Dobóiskolai gyakorlatok. Dobások, lökések különböző kiinduló helyzetből tömött labdával, célba is. Kislabdahajítás helyből, nekifutással hármas és ötös lépésszámúakból. Kislabdahajítás célba. Súlylökés helyből.</p> <p>Képességfejlesztés Az ideg-izom kapcsolat fejlesztése futóiskolai gyakorlatokkal. A reakció- és a vágtagyorsaság fejlesztése rajtokkal és vágtafutásokkal. Az idő- és tempóérzék fejlesztése iram- és tempófutásokkal. Gyorskoordinációs képességek fejlesztése különböző sebességgel végzett futásokkal. Az aerob állóképesség fejlesztése növekvő intenzitású tartós futással. Az ugrásokhoz szükséges gyorsaság fejlesztése szökdelő és ugróiskolai gyakorlatokkal, valamint sorozat el- és felugrásokkal. A dobóerő és dobóügyesség fejlesztése.</p> <p>Játékok, versengések Az atlétikai versenyszámok eredményes elsajátítását és az azokban elérhető teljesítmény fokozását elősegítő adekvát játékos feladatok és testnevelési játékok alkalmazása, versenyszerűen is. Az atlétikai versenyszámokban lebonyolított versenyek.</p> <p>Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Az atlétikai mozgások cselekvésmintáinak optimalizálása növeli a mindennapi cselekvések és feladathelyzetek biztonságos megoldását.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok, ritmusok.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> energianyerés, szénhidrátok, zsírok, állóképesség, erő, gyorsaság.</p> <p><i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképismeret.</p>

<p>Az életkori periódushoz igazodó arányos és harmonikus erőfejlesztés elősegíti az atlétikus versenyszámok eredményes elsajátítását és rögzíti a biomechanikailag helyes testtartást. A futások különböző formáinak és különböző terepen történő végzése cselekvésmintát szolgáltatnak a szabadidőben és különböző terepen végzett tartós futások, kocogások számára. Levezetés, a szervezet lecsillapítása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A rajtolás sikerében kiemelt szerepet játszó indulás utáni fokozatosan növekvő és gyorsuló lépések, a lábak és a karok aktív munkájának tudatosítása.</p> <p>Az ugrásoknál és a dobásoknál érvényesülő alapvető fizikai törvényszerűségek.</p> <p>Az „aktív elugrás” értelmezése.</p> <p>Az ugrások és dobások eredményes elsajátításához szükséges erőfajták, információk a passzív mozgatórendszer megterhelését, károsodását okozó erőedzésekről.</p> <p>A mozgáskoordináció szerepének tudatosítása az állóképességi és gyorsasági teljesítményekben.</p> <p>Az akaratí tényezők szerepe az állóképességet igénylő teljesítményekben</p> <p>Alapvető ismeretek a terhelési összetevőkről.</p> <p>Ismeretek a tartós terhelések hatásáról a keringési rendszerre, a szervek és szervrendszerek szabályozására, működésük gazdaságosságára és a tanulásban érvényesülő teljesítőképességre.</p> <p>Az atlétikai képzéssel pozitív magatartásbeli tulajdonságok fejlesztése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Váltózóna, egykezes váltás, magasugrás lépőtechnikával, hármas-ötös lépésritmus, ideg-izom kapcsolat, reagáló-gyorsaság, vágtagyorsaság, aktív és passzív mozgatórendszer, terhelési összetevő.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Torna jellegű feladatok</p>	<p>Órakeret 35 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testtömeg uralása szükséges segítségadás mellett. A tanult akadályleküzdési módok és feladatok biztonságos végrehajtása. Kötélmászás a képességnek megfelelő magasságig. Egyensúlygyakorlatok a képességnek megfelelő magasságon, szükség esetén segítségadás mellett. Az aerobik alaplépésekből 2–4 ütemű gyakorlat, egyszerű kartartásokkal és kargyakorlatokkal zenére is. Hibajavítás. Balesetvédelem. Segítségnyújtás a társaknak.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tornajellegű gyakorlatok végrehajtásánál igényesség a helyes testtartás kialakítására, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának megteremtésére.</p>
--	---

	<p>Talajon, valamint gyűrűn összefüggő gyakorlatok önálló összeállítása, összekötő elemek alkalmazásával.</p> <p>A szekrény- és a támaszugrások biztonságos végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok végrehajtásában kreativitásra és igényes kivitelezésre törekvés.</p> <p>Az aerobik gyakorlatok zenével összhangban történő végrehajtása.</p> <p>A figyelemkoncentráció, az önkontroll és a kitartó képesség fejlődése.</p> <p>Önállóság, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p style="text-align: center;">MOZGÁSMŰVELTSÉG Torna (talajtorna, szertorna)</p> <p style="text-align: center;">A talajtorna és legalább egy tornaszer választása kötelező.</p> <p><i>Támaszhelyzetek, támaszgyakorlatok, támaszugrások:</i> Támlázások előre, hátra, oldalra, mellső, hátsó fekvőtámaszban haladással is. Mellső és mély fekvőtámaszban karhajlítás, nyújtás. Akadályok leküzdése támaszfeladatokkal. Gurulóátfordulások előre, hátra, különböző kiinduló helyzetből különböző befejező helyzetbe. Gurulóátfordulások sorozatban. Fejállás különböző kiinduló helyzetből, különböző lábtartással és lábmozgással. Mellső mérlegállás. Fellendülés kézállásba bordásfalnál, segítséggel és segítség nélkül. Fellendülés futólagos kézállásba, gurulás előre. Repülő-guruló átfordulás néhány lépés nekifutásból (fiúknak). Kézen átfordulás oldalra, megközelítően nyújtott testtel. Összefüggő talajgyakorlat. Csúsztatás nyújtott ülésből hasonfekvésbe és vissza (lányoknak). Vetődés mellső fekvőtámaszból nyújtott ülésbe (fiúknak). Ugrószekrény szélteben (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak: 4–5 rész): guggolóátugrás. Ugrószekrény hosszában (lányoknak: 3–4 rész, fiúknak 4-5 rész): gurulóátfordulás a szekrényen talajról elugrással; felguggolás, leterpesztés.</p> <p><i>Függésgyakorlatok:</i> Akadályok leküzdése függésfeladatokkal. Mászás kötélén/rúdon. Függeszkedési kísérletek bordásfalon felfelé és lefelé. Függeszkedési kísérletek kötélén (fiúknak). <i>Érintő magas gyűrű</i> (fiúknak): alaplendület; zsugorlefüggés; lendület előre zsugorlefüggésbe; zsugorlefüggésből ereszkedés hátsó lefüggésbe; leugrás hátra. <i>Érintő magas gyűrű</i> (lányoknak): lendületek előre-hátra; fellendülés lebegő függésbe; zsugorlefüggés; ereszkedés hátsó függésbe; leugrás hátra.</p> <p><i>Egyensúlyozó gyakorlatok:</i> Padon, ferdén elhelyezett padon: természetes és utánzó járások, futások, fordulatok. 1. Járások előre, hátra, különböző kartartásokkal. Érintőjárás. Járás guggolásban. Mérlegállás.</p> <p>Aerobik (lányoknak, fiúknak) Alaplépések, lépéskombinációk irányváltoztatással, forgással és karmunkával; zenére</p> <p>Ugrókötélgyakorlatok (lányoknak, fiúknak)</p>	<p><i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, egyensúly, reakcióerő, hatásidő; egyensúly, tömegközéppont.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.</p>

Lengetések: oldalt lengetés; elől lengetés; fent lengetés; „fűnyíró”; 8-as figura.

Kötéláthajtások: egy, illetve páros lábon szökdeléssel, előre és hátra kötélahajtással állóhelyben és haladással; futás mindkét láb alatt történő áthajtással; helyben futás a joggoláshoz hasonló lábmunkával.

Képességfejlesztés

A statikus és dinamikus egyensúly-érzékelés fejlesztése padon végezhető gyakorlatokkal, illetve azok variálásával. A váll, a kar és törzs erejének erősítése támaszhelyzetben és függésben végzett gyakorlatokkal. Zenére, állásban és talajon saját testsúllyal végezhető gyakorlatok .

Játékok, versengések

Célszerű testnevelési játékok a tornaszerek (pad, zsámolyok...) felhasználásával is.

Játékos feladatok, ugrókötéllel, kötélahajtással. Összefüggő talajgyakorlat (fiúk-lányok) összeállítása, bemutatása összekötő elemek felhasználásával.

Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés

Az egészséges testi fejlődés elősegítése a tornajellegű feladatmegoldásokkal és az aerob munkavégzéssel. A test izmainak arányos fejlesztése, a biomechanikailag helyes testtartás, a gerinc izomegyensúlyának elősegítése a különböző támaszban és függésben végzett gyakorlatokkal, az erő- és nyújtó gyakorlatok összhangjának megteremtésével. A tornajellegű feladatmegoldásokkal a cselekvésbiztonság növelése, áttételesen a mindennapok biztonságos cselekvéseinek elősegítése.

ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS

A tornajellegű feladatmegoldásokhoz tartozó sportágak koncentrikusan bővülő szaknyelvi ismeretei.

A sportágspecifikus önálló és bemelegítés szempontjai.

Az erősítő és nyújtó hatású gyakorlatok alapvető anatómiai és élettani ismeretei.

A mozgáshibákkal kapcsolatos ismeretek bővítése, a technikáról alkotott mozgásképp pontosításához és az önkontroll elősegítéséhez.

A zenei és az esztétikai kivitelezésre vonatkozó ismeretek.

Az életkor szenzitív szakaszai és értelmezésük alapismeretei.

A feladat-végrehajtások során az egymásnak nyújtott segítségnyújtás és -biztosítás módjainak verbális és gyakorlati ismeretei.

Az egészséges életmód összetevői közül a rendszeres testmozgás és táplálkozás összefüggéseire vonatkozó ismeretek.

Kulcsfogalmak/ fogalmak

Futólagos kézállás, repülő guruló átfordulás, csúsztatás, vetődés, ugrókötélgyakorlat, statikus és dinamikus egyensúlyérzékelés, statikus nyújtás, szenzitív életkori szakasz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív környezetben űzhető sportok	Órakeret 55 óra
Előzetes tudás	<p>Az alternatív környezetben űzhető sportágak alaptechnikái. A tanult sportágak űzéséhez szükséges eszközök biztonságos használata. A természeti és környezeti hatások és a szervezet alkalmazkodó képessége közötti összefüggés ismerete. A természeti környezetben sportok egészségvédelmi és környezettudatos viselkedési szabályai. A mostoha időjárási feltételek melletti testmozgás.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a tematika továbbtervezése. A játék- és sportkultúra gazdagodása a szabadidőben szórakozást és a játékélményt nyújtó új sportágak mozgásanyagának megismerésével. Az évszakoknak megfelelő rekreációs célú sportágak és sportolási forma elsajátítása. Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek elsajátítása. A szabadban végzett mozgások jelentőségének belátása. A környezettudatosság fontosságának elismerése. A természeti/környezeti hatásokkal szembeni alkalmazkodó, ellenálló képesség növekedése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításával. A szabadidőben rekreációs céllal végzett fizikai aktivitás iránti pozitív beállítódás fokozódása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>MOZGÁSMŰVELTSÉG A helyi tantervben rögzített választás szerint legalább négy, az évszaknak megfelelő és a helyi személyi és tárgyi körülményekhez, feltételekhez igazodó fizikai aktivitás: feladatok és játékok havon és jégen; siklások, gurítások különféle eszközökkel; hálót igénylő és háló nélküli labdás sportok, játékok; labdás játékok különféle labdákkal. Egyéb szabadidős mozgásos, táncos tevékenységek. <i>Egy – a helyi tantervben leírható – lehetséges választás mintáját képző négy aktivitás mozgásműveltségi anyaga:</i></p> <p>Asztalitenisz (folyosón és szabadban felállított asztalon is gyakorolható) <i>Előkészítő gyakorlatok:</i> a játékoknál felsorolt játékos gyakorlatok. <i>Technikai elemek:</i> alapállás; ütőtartás; lábmunka; tenyeres hosszú adogatás; tenyeres kontraütés; fonák hosszú adogatás; fonák kontraütés; fonák droppütés; tenyeres droppütés; fonák nyesett adogatás; tenyeres nyesett adogatás; alapszervák. Az <i>asztalitenisz</i> játékhoz szükséges koordinációs képességek fejlesztése játékos gyakorlatokkal, illetve az alapütések technikájának gyakorlásával. A láb és a kar gyorserejének fejlesztése, különös tekintettel az asztalitenisz sportág igényeire. Játékok, versengések <i>Asztalitenisz:</i> Labdapattogatás az ütő tenyeres, illetve fonák oldalán</p>		<p><i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.</p>

<p>különböző testhelyzetben, állóhelyben és járás közben - ügyesebb és ügyetlenebb kézzel. Játékos ütögetés, pattogatás, egyensúlyozás állomásokon, mindkét kéz igénybevételével. Ütögetés az ütő tenyeres és fonák oldalát váltogatva. Szervák célba - versenyszerűen. Rövidített, illetve szabályos játszmák. Második választott sportág: Tollaslabda: A szerva alsó- és felső tenyeres ütéssel, a labda visszaadása alsó és felső tenyeres- és fonák ütéssel. Játék párokban háló nélkül és háló felett. Harmadik és negyedik választott sportág: Kézilabda Röplabda Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés Szabadidőben, különböző évszakokban, egyénileg, csapatban üzhető új testedzési formák megismerése, jártasság szintű elsajátítása. A szervezet edzettségének, ellenálló- és alkalmazkodó képességének fokozása a természeti és környezeti hatásokkal. Az egészséges életmóddal kapcsolatos tudásanyag bővítése, a környezettudatos magatartás formálása. Az új sportági mozgásformák megismerésével a motoros cselekvésbiztonság növelése, technikailag helyes elsajátításukkal a balesetek megelőzése. A technikai gyakorlatok káros kivitelezése következményeinek tudatosításával prevenciós ismeretek átadása.</p> <p>ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS</p> <p>A pszichomotoros tartalmakhoz tartozó információk az önálló és tudatos tanulás, gyakorlás elősegítésére.</p> <p>A választott aktivitás kellékei, játék- és versenyszabályai.</p> <p>A választott aktivitás helyes kivitelezésével és a testi épségre káros mozdulatokkal kapcsolatos ismeretek. Információk az sporteszközökről, valamint az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözékről</p> <p>Ismeretek a szabadtéren különböző évszakokban és időjárási körülmények között történő sportolás egészségvédő hatásairól.</p> <p>A környezetkímélő magatartás főbb kritériumai.</p> <p>A rekreáció alapértelmezése, életkori sajátosságai és az életen át tartó fizikai aktivitás alapismeretei.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A választott aktivitásoknak megfelelő fogalmak. A közölt minta esetén: tenyeres adogatás, tenyeres kontraütés, fonák adogatás, fonák kontraütés, fonák droppütés, tenyeres droppütés, fonák nyesett adogatás, tenyeres nyesett adogatás, alapszerv, szerva alsó - és felső tenyeres ütéssel , fogadás alsó- és felső tenyeres- és fonák ütéssel.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p><i>Természetes és nem természetes mozgásformák</i> Gyakorlottság a célszerű óraszervezés megvalósításában. Egyszerű relaxációs technikákról tájékozottság. Egyszerű gimnasztikai gyakorlatok önálló összefűzése és előadása zenére. Az erősítés és nyújtás néhány ellenjavallt gyakorlatának ismerete. Az összehangolt, feszes testtartás kritériumainak való megfelelésre kísérletek. A kamaszkori személyi higiéneről elemi tájékozottság. Az eddig elsajátított relaxációs technikák</p> <p><i>Sportjátékok</i> Gazdagabb sportjáték-technikai és -taktikai készlet. Jártasság néhány taktikai formáció, helyzet megoldásában. A játékszabályok kibővített körének megértése és alkalmazása. A csapatjátékhhoz szükséges együttműködés és kommunikáció fejlődése. A sportjátékokhoz tartozó test-test elleni küzdelem megtapasztalása és elfogadása. Konfliktusok, sportszerűtlenségek, deviáns magatartások esetén a gondolatok, vélemények szóban történő kifejezése.</p> <p><i>Atlétika jellegű feladatok</i> Az atlétikai cselekvésminták sokoldalú és célszerű alkalmazása. Futó-, ugró- és dobógyakorlatok képességeknek megfelelő végzése a tanult versenyszabályoknak megfelelően. Mérhető fejlődés a képességekben és a sportági eredményekben. Az atlétikai alapmozgásokban mozgásmintához közelítő bemutatás, a lendületszerzések és a befejező mozgások összekapcsolása. A futás, a kocogás élettani jelentőségének ismerete.</p> <p><i>Torna jellegű feladatok</i> A helyes testtartás, a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának jelenléte a torna jellegű mozgásokban. Talajon, valamint gyűrűn növekvő önállóság jeleinek felmutatása a gyakorlásban, gyakorlat-összeállításban. A szekrény- és a támaszugrások bátor végrehajtása, a képességnek megfelelő magasságon. Látható fejlődés az aerobikgyakorlatok kivitelében és a zenével összhangban történő végrehajtása. Önkontroll, együttműködés és segítségnyújtás a torna jellegű gyakorlatok végrehajtásában.</p> <p><i>Alternatív környezetben űzhető sportok.</i> Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretek kinyilvánítása. A természeti erők és a sport hasznos összekapcsolásának ismerete és az ezzel kapcsolatos előnyök, rutinok területén jártasság. A környezettudatosság cselekedetekben való megjelenítése. A verbális és nem verbális kommunikáció fejlődése a testkultúra hagyományos és újszerű mozgásanyagainak elsajátításában. A szabadidőben végzett sportolás iránti pozitív beállítódás felmutatása.</p>
--	---

--	--

VIZUÁLIS KULTÚRA 5-8. évfolyam

5. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

6. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

7. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

8. évfolyam 32 óra +4 óra, amely a helyi tantervbe bármelyik tematikus egységhez az elmélyítés megvalósítására beépíthető

5 - 6. évfolyam

A fokozott realitásigény megjelenése az adott életkorban megalapozza a tanulók információk közti szelekciós képességét, és kritikai gondolkodást alakít ki. A művészeti nevelés értékközvetítő, értékteremtő és személyiségformáló szerepe lehetőséget biztosít a kompetenciák legszélesebb körű fejlesztésére.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciájának folyamatos mélyítése lehetőséget teremt az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésére. A testi és lelki egészségre nevelés feladata a vizuális kultúra tantárgynak is, hiszen a kifejező céllal születő alkotások létrehozásának folyamata a harmonikus személyiségfejlődéshez nagyban hozzájárul, a párokban és csoportban végzett tervező és alkotó munka elősegíti a másokért való felelősségvállalást, a másokkal való együttműködést. A módszerek és munkaformák sokszínűsége lehetőséget teremt a tanulás tanításának hatékony elősegítésére is. A forma és rendeltetés összefüggéseinek vizsgálata által, tárgyi környezetünk leírásával a hatékony, önálló tanulás módszerei, a rekonstruáló és konstruáló képességek fejlesztésével a kreatív problémamegoldás lépései tudatosulnak, mely hosszú távon a kezdeményezőképeséget és a vállalkozói kompetenciát ösztönzi. A tervezés során kibontakozik a természettudományos és technológiai kompetencia, és előtérbe kerül a fenntarthatóság és környezettudatosság lehetőségeinek vizsgálata is. A vizuális kommunikáció területén a kép és szöveg lehetséges kapcsolatainak feltárása az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésének is terepet biztosít, a gyakorlati feladatok lehetőséget teremtenek a digitális kompetencia mélyítésére.

A vizuális kultúra részterületei közül az 5. évfolyamon nagyobb arányban szerepelnek a „Kifejezés, képzőművészet” részterülethez kapcsolódó tartalmak, hiszen a megjelenő művészettörténet tananyagával bővülnek a fejlesztés követelményei. Ehhez hasonló a „Tárgy- és környezetkultúra” részterület tematikai egységeinek aránya is, hiszen az alsóbb iskolaszakaszhoz képest új feladatok jelennek meg: a tervezett alakított tér és az épített környezet szerkezeti, történeti tanulmányozása, mely a nemzeti és európai identitás mellett a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését is szolgálja. E szakaszban a „Vizuális kommunikáció” részterület tartalmai a másik kettőhöz képest csekélyebb mértékben vannak jelen.

5. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza, tempera). Tananyag, témák: épületek, szobrok, festmények, iparművészeti tárgyak elemzése. A szemmagasság és a látszati kép. Forgástestek képe alálátásban, rálátásban és természetes nézőpontból.</p> <p>–Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. temperafestés, vegyestechnika). Tananyag, témák: a forma alakja és jellegzetes felülete (textúra-faktúra). Mimikri. Kompozíciós játék a minta léptékváltásával. Felületképzés különböző anyagokból. Anyagszerű és dekoratív felületek.</p> <p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben.</p> <p>Tananyag, témák: a színek hangulati hatása. A valós forma átalakítása színekkel és mintákkal. Valós formák ábrázolása kitalált mintákkal.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> dramatikus improvizációk irodalmi, képzőművészeti, zenei művek alapján.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, szíkontraszt, főszín, méretarány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 10 óra
--------------------------------------	--	--------------------

Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb képzőművészeti alkotásain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. Tananyag, témák: állatábrázolás az őskorban, jellemző nézetek az ember-és állatábrázolásban (Egyiptom és Mezopotámia művészete). Idealista és realista emberábrázolás a görög és római művészetben. – Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben. <p>Tananyag, témák: őskor (mágia és vadászcsoportmunkában, vázlatkő készítése gipszöntéssel, őskori portré rekonstruálása koponya alapján, állatszobrok mintázása agyagból vagy kavicsból), saját névtábla tervezése egyiptomi hieroglifjelekkel, védőszellemek és kevert lények a mezopotámiai kultúrában, bonyolult alaprajzok és labirintusok a krétai művészetben, görög színház – színházi álarcok.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. őskor, ókori egyiptom, ókori görög és római) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. 	<p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. Mozgásképesség.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– Mozgásélmények megfigyelése valóságos vagy mozgóképi példák alapján. Tananyag: a holtpont jelentősége a művészetben. A mozgássor fázisokra bontása (pl. mozgókép „kikockázása”). A mozgás megjelenítése vizuális átírással.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje. <i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor. <i>Matematika:</i> változó helyzetek, időben lejátszódó történések megfigyelése, a változás kiemelése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Képes (pl. fotósorozat), rajzos használati utasítás létrehozása az előzetesen értelmezett képi utasítások (pl. műszaki berendezések üzembe helyezése, tárgyak összeszerelése, Lego) tanulmányozásának segítségével. Az utasítás kipróbálása, ellenőrzése, a visszacsatolás után módosítás a felmerült problémák alapján. Tananyag, témák: magyarázó ábrák gyűjtése és értelmezése.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonyának, megfigyelése.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p>

Kulcsfogalmak/fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.
-------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékokban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszédmod eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal Tananyag, témák: sumer írás, képrejtvény tervezése, egy tanult irodalmi alkotás elkészítése képregény formájában csoportmunkában.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p>

Kulcsfogalmak/fogalmak	Hang- és képkapcsolat, kiemelés, alkalmazott grafika.
-------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi környezetének vizsgálata meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz,) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban.</p> <p>– A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján.</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történelmi korszakok.</p> <p>A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével.</p> <p>A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 6 óra
--------------------------------------	---	-------------------

Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Létrehozott vagy talált tárgyak díszítésének megtervezése és kivitelezése különféle díszítőelemek (pl. növényi, állati, geometrikus motívumok) gyűjtése, megfigyelése, tanulmányozása után, oly módon, hogy a díszítmény összhangban legyen a tárgy formai, funkcionális és társadalmi üzenetével, illetve az alkotó személyes közlési szándékával. – Különböző történeti korok és kultúrák (pl. Európán kívüli) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata. pl. egyiptomi varázserejű tárgyak, amulettek 	<p>Magyar nyelv és irodalom: népköltészet.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.
------------------------------------	---

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Megalitikus építészet (pl. *Stonehenge*), őskori mágikus ábrázolás (pl. *altamirai barlangrajz*), ókori egyiptomi és mezopotámiai sírtípusok és templom (pl. *Kheopsz piramisa*, *Zikkurat – Ur*, *karnaki Ámon-templom*), faragott mészkőszobor az ókori Egyiptomból (pl. *Írnok szobor*, *Nofretete fejszobra*), halotti kultusz tárgyai (pl. *Tutanhamon arany halotti maszkja*), az ókori Egyiptom ábrázolását bemutató falfestmény vagy dombormű (pl. *Fáraó vadászaton/Nebamun írnok vadászaton – thébai falfestmény*), az ókori görög és római templom (pl. *athéni Akropolisz: Parthenon, Erekteion; Pantheon*), ókori színház, amfiteátrum (pl. *Colosseum*), görög és római emberábrázolás (pl. *delphoi kocsihajtó*, *Müron: Diszkoszvető*, *Szamothrakéi Niké*, *Laokoón-csoport*, *római portré szobor*)

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus

megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

6. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Valóság és képzelet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Az élményt nyújtó, személyes megnyilvánulások érvényesítése az alkotó folyamatban. A vizuális nyelv alapelemeinek ismerete és alkalmazása a kifejező alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikák alapszintű alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek vizuális megjelenítése különböző eszközökkel az előtanulmányok során szerzett tapasztalatok alkalmazásával. Tér és sík megkülönböztetése, megjelenítése különböző méretű és formájú felületeken való komponálással. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A valóság, modell (pl. épített és természetes környezet, tárgyak, alakok) célirányos megfigyelése adott szempontok (pl. térbeli helyzet, arány, plaszticitás, színviszonyok) alapján, és ábrázolása síkban illetve térben, különböző technikákkal (pl. grafika: ceruza,). Tananyag, témák: Látvány utáni tanulmányrajzok készítése gömbölyű formákról (a térbeliség kifejezése tónusfokozatokkal, takarásokkal, különböző méretekkel).</p> <p>Egyszerű téri helyzetek leírása (pl. formai, szerkezeti, felületi, tónusbeli), az adott valós látvány sajátosságaiból kiinduló kompozíció egy részletének képi igényű nagyítása, illetve kompozíciós variációk létrehozása, különböző színes technikákkal (pl. temperafestés, vegyestechnika). Tananyag, témák: csendélet látvány utáni ábrázolása, a látvány valós színeinek megváltoztatása, pl. kidolgozás csak hideg vagy csak meleg színekkel. Ráközelítés – nagyítás - részletrajzok.</p> <p>Szabad asszociációs és vizuális játékok adott témára (pl. fogalom, jelenség, hang, szín, mozgás, gondolat, érzés, tárgy, cselekvés). Az előhívott impressziók megjelenítése síkban, térben, időben.</p> <p>Tananyag, témák: a látványtól a képalkotásig. A valóság művészi átírása (jelle egyszerűsítés, torzítás, kiemelés, formaritmus, színritmus). Színkontrasztok.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műélvezet megtapasztalása.</p> <p><i>Matematika:</i> pontos megfigyelés, lényegkiemelés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei élmény feldolgozása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tömörítés, kiemelés, kompozíció, szín-, vonal-, formaritmus, variáció, színharmónia, színkontraszt, főszín, kiegészítő szín, komplementer, méretarány.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Stílus és mozgás	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Művészeti ágak és a képzőművészeti ágak legfontosabb megkülönböztető jegyeinek felismerése. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális leírása. A vizuális nyelv alapelemeinek megkülönböztetése és használata. Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozási képessége, az érzékelhető tulajdonságok alapján az azonosságok és különbözőségek tudatosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak felismerése. A megfigyelt jelenségek térbeli helyzetének, arányainak, plaszticitásának és színviszonyainak megfigyelése és ábrázolása. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok elemi ismerete legjellemzőbb képzőművészeti alkotásain és szimbolikus tárgyain keresztül, gyakorlati feladatok előkészítő szakaszába ágyazottan. A vizuális nyelv alapelemeinek és azok egymáshoz való viszonyának értelmezése. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Különböző mozgások (pl. emberi, állati, ipari, gépi, mechanikai, kémiai, földrajzi, biológiai) megfigyelése és rögzítése egy vizuális látványban, felhasználva megadott művészettörténeti alkotások inspiráló hatását. Tananyag, témák: pl. vízköpő figurák a Notre-Dame homlokzatán; Leonardo rajzai a madarak repüléséről és a gépezetekről készült tervei; különböző történelmi korszakok és művészeti stílusok emberábrázolási hagyományai; szépségideálok, az emberi test anatómiája és arányainak elemzése, kroki rajza.</p> <p>– Személyes élmények, elképzelt történetek, érzelmek megjelenítése meghatározott művészettörténeti korszakok stílusjegyeinek elemzése, és inspiráló, alkotó felhasználása által síkban és/vagy térben.</p> <p>– Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, (pl. romanika, gótika, reneszánsz, barokk) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség) szerint. Tananyag, témák: az ókeresztény és bizánci művészet (katakomba, bazilika, mozaik, papírmózaik készítése), a népvándorlás kora (a honfoglaló magyarok díszítőművészete, viselete, fegyverzete és használati tárgyai), a román stílus (bazilikális alaprajz, épületszobrászat, freskók és táblaképek, a magyar koronázási jelvények), a gótikus stílus (csúcsívek támívek és támpillérek, üvegablakok, a lovagi kultúra és a címerhasználat, kódex, díszes iniciálé tervezése, milyen lehetett az udvari bolond viselete a középkori várakban),</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Az emberi test, testarányok. Mozgásképesség.</p> <p><i>Matematika:</i> változó helyzetek, időbeliség.</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történeti korok, korszakok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő szemléletének megtapasztalása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenetörténeti és zeneirodalmi alapismeretek a befogadói hozzáállás fejlesztése céljából.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, képsík, képi és optikai helyzetviszonylat, takarás, pont, vonal, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, nagyság, kiegészítő szín, kevert szín, kontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Idő- és térbeli változások	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Érzékelhető tulajdonságok alapján azonosságok és különbözőségek tudatos felismerése, leírása. A közvetlen tapasztalatok útján szerzett élmények feldolgozása. Megfigyelt jelenség látványelemeinek megnevezése. Események, történések elmondása, részekre bontása, a jellemző fázisok megjelenítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A természeti vagy épített környezet idő és térbeli változásainak sűrített megjelenítése. Természettudományos és technikai megfigyelés és gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– A természet, (pl. növény, időjárás, ember, táj, állat) az épített környezet (pl. épület, tárgy, híd, szerkezet) időbeli folyamatainak, változásainak (növekedés, pusztulás, fejlődés, lebomlás, öregedés, penészesedés, rozsdásodás) megfigyelése, modellezése (pl. hősobor, anyag változása kitéve az időjárásnak) személyesen választott cél érdekében (pl. emlékek felidézése, napi tevékenység tervezése). A folyamatok dokumentálása, ábrázolása saját készítésű fotókkal, képekkel, szöveggel. Tananyag, témák: rajzsorozat készítése egy termés, vagy levél száradásáról.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> történet ideje, helyszíne, cselekmény kezdő- és végpontja, cselekményelemek sorrendje.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mozgás és idő változása; ciklikus jelenségek.</p> <p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: az idő ábrázolása vizuális eszközökkel.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Mozgásfolyamatok, mozgássor.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, mozdulatsor, hely- és helyzetváltoztatás, állapotváltozás, folyamat, fázis, valós idő, lassítás, gyorsítás, állókép, mozgókép, képkocka, tárgy-animáció, zootrop-szalag.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Jelértelmezés, jelalkotás	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Egyszerű vizuálisan értelmezhető jelenségek, jelzések, közlő ábrák értelmezése. Tájékozódás vizuális elemek alapján. Az egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenések: jel, alaprajz, térkép értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarázó rajzok, képes használati utasítás pontos értelmezése. A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– A legfontosabb egyezményes vizuális jelek, jelzések, szimbólumok (pl. tájékozódás, közlekedés, cégek, parancsikonok) gyűjtése, értelmezése. A közösség számára fontos, nem vizuális jellegű információk (pl. események, időpontok, tevékenységek, jellemzők) képi tömörítése, direkt jellé (pl. piktogram, jelzőkártya) alakítása, használatba helyezése (pl. ismert útvonal rajzán vizuális jelzések kialakítása).</p> <p>Tananyag, témák: rajzos jel (piktogram) tervezése, olimpiai sportágak piktogramjának megismerése és újak tervezése, a jelalkotás (stilizálás, egyszerűsítés) folyamatának bemutatása rajzsorozattal (mintatervezés: ember, állat és növényforma stilizálása), textilminta (pl. ágynemű, strandruha) tervezése a stilizált forma alkalmazásával.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Tájékozódás természetes és épített környezetben; technikai eszközök működésének megfigyelése. Jelek, jelzések felismerése és értelmezése.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás, térrajz, útvonalrajz, térkép-vázlat.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép viszonyának, megfigyelése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei olvasás és íráskotta.</p> <p><i>Informatika:</i> rajzos-szöveges dokumentumok létrehozása, átalakítása.</p> <p><i>Matematika:</i> Tájékozódás. Objektumok alkotása. Rendszeralkotás.</p>

Kulcsfogalmak/fogalmak	Használati utasítás, jel, jelentés, egyezményes jelzés, jelrendszer, piktogram, embléma, ábra, vizuális sűrítés, kiemelés, séma.
-------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Kép és szöveg	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Az emberi gesztusok, mimika, mozdulatok értelmezése. Alapfokú jártasság dramatikus játékokban. A szöveg tartalmát és a beszélő szándékát tükröző beszéd mód eszközeinek alkalmazása. A szóhasználat és testbeszéd összehangolása különféle beszédhelyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális sűrítés és kiemelés fogalmának ismerete, megfelelő alkalmazása. Kép és szóbeli vagy írott szöveg együttes alkalmazása a jelentésmódosulások megfigyelésének céljával. A különböző kommunikációs felületeken megjelenő reklám hatásmechanizmusának értelmezése és alkotó használata. Médiatudatosság kialakítása a személyes preferenciák érvényre juttatásával.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Szöveg és kép együttes megjelenésének tanulmányozása (pl. plakát, képregény) után, az alkotóelemek variálásával a vizuális és verbális üzenet jelentésváltozásának megértése céljából, szabad játékos feladatokkal (pl. adott kép szövegáírásának megváltoztatása, azonos szövegek különböző képekhez rendelése). Tananyag, témák: a reklámok előnyei és hátrányai. A plakátkészítés mente. Ismert műalkotások reklám célú alkalmazásának előnyei. Betűtervezés. Monogram. Szóképek alkotása a tartalmat kifejező vizuális eszközökkel. Iskola emblémájának terve (kép és szövegfeldolgozás együttes kompozíciója).</p> <p>– Korábban készített saját alkotás továbbgondolása, felhasználása alkalmazott grafikai feladatként (pl. bélyeg, DVD-borító, sporteszköz felülete), vagy képgrafikaként.</p> <p>– Nem mozgóképi reklámhordozók (pl. CD-borító, plakát, csomagolóanyag, termékcimke) tervezése, kivitelezése szabadon választott technikával (pl. digitális képszerkesztéssel, kollázs technikával vagy élőképben), a reklám hatásmechanizmusának tudatos használatával.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom: szöveg és kép viszonya.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok és formák.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> nem verbális kommunikációs játékok.</p> <p>Informatika: multimédiás dokumentumok előállítása kész alapelemekből.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hang- és képkapcsolat, kommunikációs csatorna, üzenet, reklámhordozó, reklámfelület, szlogen, médium, manipuláció, képi valóság, fikció, vizuális és verbális sűrítés, kiemelés, alkalmazott grafika.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Építmények, építészeti alkotások típusainak, funkcionális térrészeinek megnevezése. Térbeli formák kiterjedésének, méretének, téri helyzetének megállapítása. Környezetalakítás egyszerű eszközökkel. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű téri helyzetek leírása, megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának (statikájának), teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák tárgyi környezetének vizsgálata meghatározott szempontok alapján. Változatos anyag- és eszközhasználat a tárgykészítés során.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Egyszerű tértervezés és téralakítás meghatározott célból (pl. védelem, szakralitás, figyelemfelkeltés, emlékállítás, interakció) különféle eszközökkel (pl. rajzos vázlat, magyarázó rajz, fotómontázs, modellezés) és anyagokkal (pl. agyag, karton, fa, gipsz, drót, textil, talált tárgyak) történeti korok legfontosabb alátámasztó-teherhordó (pl. oszlop, pillér, fal) és térlefedő (pl. gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola) lehetőségeinek, illetve alaprajzi elrendezéseinek megfigyelésével. Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban. Tananyag, témák:</p> <p>– A közvetlen környezetben található tárgyak (pl. bútor, szerszám, jármű, szerkezet, öltözék, hangszer), épületek (pl. lakás, pályaudvar, templom, iroda, istálló, garázs, víztorony, palota, színház, múzeum) elemzése forma és rendeltetés, valamint a díszítés kapcsolatán keresztül, az összegyűjtött információk alapján. Tananyag, témák: kutatómunka a könyvtárban vagy az interneten (a lakóhely híres épületének feldolgozása, portfólió készítése fotókkal, vázlatrajzokkal és szöveges magyarázatokkal.)</p> <p>– Egy választott tárgy vagy épület átalakítása, áttervezése, modellezése meghatározott célok érdekében (pl. álcázás, transzparencia, figyelemfelkeltés, megváltozott környezeti hatás: árvíz, hó, napfény, közösségi esemény) a történeti korok, európai és Európán kívüli, illetve a modern társadalmak tárgyi környezetéből hozott példák elemzéséből származó tapasztalatok alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével.</p> <p>Tananyag, témák: megszemélyesített ivóedények tervezése, (előtanulmányok: a középkori akvamanile). Régi korok tárgyainak átalakítása napjainkban is használható tárgyakká.</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: történelmi korszakok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> Az ember hatására bekövetkező változás a táj képében. A természeti és mesterséges, technikai és épített.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> különböző kultúrák eltérő létmódja, szemlélete.</p> <p>Technika, életvitel és gyakorlat: tervezés, anyagalakítás.</p> <p><i>Matematika:</i> Egyszerűsített rajz készítése lényeges elemek megőrzésével. A tér elemei, síkbeli, térbeli alakzatok. Tárgyak tulajdonságainak vizsgálata. Geometriai modellek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épület, építmény, téri helyzetek, építészet, alaprajz, homlokzat, forma, funkció, alátámasztás, térlefedés, oszlop, pillér, fal, gerenda, födém, boltív, boltozat, kupola, térmodell, térkonstrukció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, elemző- magyarázó rajz, kézműves technika, sorozatgyártás, design.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy és környezetkultúra Tárgy és hagyomány	Órakeret 4 óra
--------------------------------------	---	-------------------

Előzetes tudás	Megadott szempontok alapján tárgyak, anyagok csoportosítása. A különböző anyagokról szerzett tapasztalatok szóbeli megfogalmazása. Tárgyak, épületek, műalkotások, természeti látványok megfigyelése, leírása, esztétikai minőségeinek jellemzése. Eszköz nélkül és kéziszerszámmal végzett anyagalakítás. Alapvető manuális készségek működése az anyagalakítás során.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti sajátos jegyeinek értelmezése. A közvetlen környezetben található tárgyakon, épületeken a forma, a rendeltetés és a díszítmény kapcsolatának megértése.

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességeinek, viseletének, és kézműves tevékenységének megismerése, elemzése (pl. skanzen vagy helytörténeti kiállítás látogatásával, vagy gyűjtött képek alapján). – A mai életbe, életformába illeszthető, hagyományos kézműves technikával (pl. szövés, hímzés, nemezelés, lemezdomborítás, papírmerítés) készített tárgy (pl. iskolaszer, öltözet, hangszer, játék, kisbútor) létrehozása, meghatározott tulajdonos (pl. adott személyiség, életkor, nemek, foglalkozás) vagy funkció (hétköznapi, ünnepi) számára, a környezettudatosság lehetőségeinek figyelembevételével. Öv tervezése, gyöngyfűzés, fonott karkötő készítése. – Különböző történeti korok (pl. népvándorlás kora) sajátos, legjellemzőbb szimbolikus tárgyainak, épületeinek felismerése és elemző vizsgálata. Tananyag, témák: honfoglalás kori hajfonatkorongok és tarsolylemezek elemzése (szimmetrikus kompozíció, ismétlődő motívumok). Palmetta rajza, körkompozíció tervezése, rekonstrukció/rajzkiegészítés, honfoglalás kori ötvöstárgy színes áttervezése). 	<p><i>Hon- és népismeret:</i> család és lakóhely, falvak és városok.</p> <p>Magyar nyelv és irodalom: népköltészet.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezettudatosság, fenntarthatóság.</p> <p>Ének-zene: népzene.</p> <p>Dráma és tánc: népszokások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> hagyományos foglalkozások, szakmák.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népművészet, mesterség, hagyományos kézműves technika, forma, funkció, alapanyag, gazdaságos anyaghasználat, formaredukció, díszítmény, motívum, formaritmus, környezettudatosság, társadalmi üzenet.
--------------------------------	---

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

Korakeresztény és bizánci templom (pl. *Santa Sabina, Hagia Sophia*), népvándorlás kori tárgy (pl. *nagyszentmiklósi kincs, honfoglaláskori öltözet*), román kori és gótikus templom, székesegyház (pl. *pisai dóm, jáki bencés apátsági templom, amiens-i székesegyház, nyírbátori református templom*), *Magyar Szent Korona és koronázási palást*, épületdíszítő és oltárszobrok a középkorból (pl. V. Stoss), gótikus freskó és oltárkép (pl. Giotto, M.S. Mester), gótikus üvegablak (pl. *chartres-i katedrális üvegablakai*), reneszánsz és barokk palota és kastély (pl. *Palazzo Farnese, chambordi*

kastély, versailles-i palota, fertői Eszterházy-kastély), a reneszánsz és barokk mesterei (pl. Michelangelo B., Leonardo da Vinci, Raffaello S., A. Dürer, P. Bruegel, P. P. Rubens, Rembrandt, D. Velazquez, Vermeer van Delf).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetében megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgy történeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független példák mutassák be az adott tananyagot. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk.

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<ul style="list-style-type: none"> –A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek megfelelő alkalmazása az alkotó tevékenység során a vizuális emlékezet segítségével és megfigyelés alapján. –Egyszerű kompozíciós alapelvek a kifejezésnek megfelelő használata a képalkotásban. –Térbeli és időbeli változások lehetséges vizuális megjelenéseinek értelmezése, és egyszerű mozgásélmények, időbeli változások megjelenítése. –A mindennapokban használt vizuális jelek értelmezése, ennek analógiájára saját jelzésrendszerek kialakítása. –Szöveg és kép együttes jelentésének értelmezése különböző helyzetekben és alkalmazása különböző alkotó jellegű tevékenység során. –Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján egyszerű következtetések megfogalmazása. –Néhány rajzi és tárgykészítési technika megfelelő használata az alkotótevékenység során. –Reflektálás társművészeti alkotásokra vizuális eszközökkel. –A legfontosabb művészettörténeti korok azonosítása. –Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások elemzése során a vizuális megfigyelés pontos megfogalmazása. –Fontosabb szimbolikus és kultúrális üzenetet közvetítő tárgyak felismerése. –A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. –Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.
--	--

7. évfolyam

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével. E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét, továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését, ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés értékközvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúráközvetítő szerepben van, így a történeti korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történeti példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészetten kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „*Vizuális kommunikáció*” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „*Kifejezés, képzőművészet*” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „*Tárgy- és környezetkultúra*” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A *mediatudatosság* fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a mozgóképkultúra és médiaismeret bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikáknak a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. temperafestés, vegyes technika), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. Tananyag, téma: a színek jelképes szerepe. Érzelemábrázolás a mimika és a színek kifejező erejének hangsúlyozásával. Pointillista festmény készítése főszínek alkalmazásával. Cél: színárnyalatok elérése optikai színkeveréssel. Egy pillanatnyi hangulatot érzékeltető tájkép vagy épület festése fotó alapján. A festmény készítésekor ne a részletek kidolgozására, hanem az épület hangulatának kifejezésére helyezzük a hangsúlyt!</p> <p>Művészeti élmények (pl. zene, mozgás, médiajelenség) vizuálisan értelmezhető megjelenítése önkifejező asszociációs alkotások által síkban, térben, időben (pl. zene hangulatát kifejező festészeti megjelenítéssel).</p> <p>Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. színesből fekete-fehér vagy monokróm megjelenítés, sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). Tananyag, téma: portrérajz híres műalkotás reprodukciója vagy egy napjainkban élő híres személy fotója alapján. Időutazás: régi portrék átalakítása. Pl. az arcok vagy a ruhák módosítása, egy napjainkban élő ismert személy portréjának kiegészítése régies ruhával stb.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata.</p> <p>Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis, mozgásfázisok, fotókollázs, montázs, vetület, horizont, nézőpont, perspektíva.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, szíkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
-------------------------------------	---------------------

<p>– Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok (különösen a 19. század), stílusirányzatok stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. megőrkítés, tanítás) szerint.</p> <p>– Tananyag, témák: A 19. század a gyors stílusváltások kora. A klasszicizmus, a romantika, (historizmus, eklektika), a biedermeier, a magyar törtélelmi festészet. Különböző művészeti stílusok és stíuskorszakok emberábrázolási szokásai. A portré: látvány utáni tanulmányrajz készítése.</p> <p>– A realizmus a 19. században. Történelmi események és a hétköznapi élet témái a festményeken. Népi életképek.</p> <p>– A plein air és az impresszionizmus. A képsorozat. A műtermi festészet és a szabadtéri festészet összehasonlítása.</p> <p>– Stílusok és emberek (öltözetek, tárgyak, műalkotások csoportosítása, kronológiai sorrendbe állítása).</p> <p>– Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével, illetve az elemzés eredményének, a következtetéseknek a bemutatása szöveggel és képekkel</p> <p>– Ábrázolási rendszerek: a perspektíva. A perspektíva fajtái: a vonal-, a levegő- és a színperspektíva. Geometrikus alapformák látvány utáni távlati ábrázolása. A kocka vagy a hasáb látszati képe. Egy- és kétirányponos perspektíva (irányvonalak, iránypont, horizont). Vetületi ábrázolás. A kocka és a csonkolt kocka vetületi képe. A képsíkrendszer. A Monge-féle háromképsíkos vetületi ábrázolás. A vetületi képek értelmezése. Axonometrikus ábrázolás. Egy- és kétméretű axonometrikus ábrázolás szerkesztésének megismerése. A kocka csonkolása felezéssel, negyedeléssel, harmadolással. Rekonstrukciós feladatok.</p> <p>– Szögletes sík- és térformák. Síklapok távlati ábrázolása (pl. leporelló, origami). Tanulmányrajzok készítése a papírmodellről. Játék a vonalakkal. Szerkesztések (pl. tükröképes kompozíció létrehozása, vagy mintatervezés: geometrikus formák [négyzet-kör-negyedkör] felhasználásával).</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések.</p> <p>Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.</p>
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy iránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, színkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p>– Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</p> <p>– Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával, a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p>– <i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése. Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok).</p> <p>– <i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, tér-idő változás, (grafikon), (diagram).
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp, fenakisztoszkóp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma, story-board.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Montázs	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeni folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	---------------------

<p>– Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészé szervezése új információközlés, alkotás létrehozása</p> <p>– A mozgóképi (tér-idő) szerkesztés jelentőségének, a montázs néhány alaptípusának felismerése</p>	<p><i>Dráma és tánc: ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei.</i></p> <p><i>–Magyar nyelv és irodalom: a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</i></p>
--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p>1 A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással). Portré ábrázolása leírás alapján. Mozaikkép (fantomkép) készítése.</p> <p>2 A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében. Képek az utcán, plakátok csoportosítása típusaik szerint, majd tervezése. Házfalak, tűzfalak tervezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok (pl. médiaszövegek). Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus).</p> <p>– <i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p>– <i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, közlekedési tábla, térkép, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, (techno)médium.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természete	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3. A mozgóképi közlés alaptulajdonságának megtapasztalása és	Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra: az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élőszóban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Napilapok, magazinok, hírportálok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang- és képanyagok).</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra: a hangsúlyozás, nyomatékositás eszközei a társművészetekben.</p> <p>– <i>Informatika</i>: a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, tempó, kameramozgás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás, link, banner.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.</p>	<p><i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése (pl. méret, szín, színmélység, kontraszt), minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás.</p> <p>– <i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
-------------------------------------	---------------------

<p>–Tárgytervezés, tárgyalakítás (pl. érdekes eszköz) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. Tananyag, téma: divatos hölgy és úr a 19. század első felében. A magyar díszruha. Tárgy- és környezetkultúra. Régi és új tárgyak. Használati tárgy tervezése adott funkcióra és stílusban. Tárgyak a múzeumokban, pl. Néprajzi Múzeum, Iparművészeti Múzeum, Történeti Múzeum.</p> <p>–Épületek, tárgyak átalakítása, áttervezése meghatározott célok vagy más funkció betöltése (pl. használati tárgyból személyes tárgy) érdekében. Egy napjainban ismert használati tárgy átalakítása más funkciójú működésre, pl. vasalóautó.</p> <p>–Tananyag, téma: formaátalakítás. Érdekes, szokatlan, vicces tárgyak tervezése. A forma és környezete: a lakberendezés tárgyai. Az enteriőr. Lakberendezés. Hagyományos és szokatlan bútorok. Formaelemzés, látvány utáni tanulmányrajz, tárgytervezés.</p> <p>–Választható ábrázolási feladatok.</p> <p>Egy forgószelek tervezése saját részre a tanulóasztal mellé. Egy katalógusban megjelent szék axonometrikus rajzának megszerkesztése és a rajz színezése feltűnő színekkel és mintákkal. Bútortervek készítése egy ismert személy számára az emberi tulajdonságok és a tárgy jellemzőinek ötvözésével.</p> <p>–Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. tárgy, környezet) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalakító folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. Tananyag, téma: alkotások az utcán – reklámplakátok, feliratok, házak, falfestmények, szobrok, szökőkutak, utcabútorok, játszótéri játékok, lámpák stb.</p>	<p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p>–<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat. Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p>–<i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p>–<i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakított, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>– Tárgyak, épületek összehasonlító elemzése a történeti változást vagy a földrajzi elhelyezkedést jól szemléltető szempontok szerint (pl. anyaghasználat, funkció).</p> <p>– Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján.</p> <p>– Tananyag, téma: az enteriőr stílusváltozásai a különböző történelmi korszakokban. Lakásbelső képe régi stílusokból és napjainkból. Jellegzetes példák megfigyelése az úri, a polgári és a népi építészetből. Választható feladatok: Egy lakószoba berendezési tervének ábrázolása szabadkézi rajzban. Egyszerű belső tér ábrázolása axonometrikus szerkesztéssel.</p> <p>– A perspektivikus ábrázolás. Geometrikus alapformák látvány utáni távlati ábrázolása. Egy- és kétirányponos perspektíva (irányvonalak, iránypont, horizont). Vetületi ábrázolás. A vetületi képek értelmezése. Axonometrikus ábrázolás. Szerkesztett képek és formák. Képalakítás a megismert axonometrikus szerkesztésekkel. A műszaki ábrák hagyományos és új megoldásai. A számítógépes rajzolás jelentősége (előnyei, hátrányai).</p> <p>– Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység (pl. Tiszántúl – pl. Jászság, Bodrogek) tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. Különböző népművészeti motívumokat gyűjtése, majd egy színkompozíció (festmény vagy színes grafika) készítése a választott népi motívumok felhasználásával.</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p>– <i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p>– <i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p>– <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p>– <i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, masztaba, piramis, akropolisz, amfiteátrum, bazilika, palota, kúria, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés.
------------------------------------	---

Év végi összefoglalás. Órakeret 1 óra

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

19. század építészetének megjelenései (pl. Pollack Mihály: Nemzeti Múzeum, Steindl Imre: Országház, W. Clark A. Clark: Lánchíd, Péchy Mihály: Református Nagytemplom, Kühnel Pál, Packh János, Hild József: Főszékesegyház, Hild József: Székesegyház). A 19. század festészetének és szobrászatának megjelenései (id. Markó Károly: Visegrád, Ferency István: Pásztorlányka, Antonio Canova: Génusz). A romantika, biedermeier, a magyar törtélelmi festészet, a realizmus, az impresszionizmus, a posztimpresszionizmus festői és építészei (pl. Joseph Paxton, Feszl Frigyes, Ybl Miklós, Gustave Eiffel, Schulek Frigyes, Jean-Auguste-Dominique Ingres, John Constable, Eugène Delacroix, Francisco Goya, Jea-Francois Millet, William Turner, Claude Monet, Eduard Manet, Williem Morris, Paul Gauguin, Georges Seurat, Vincent van Gogh, Paul Cézanne, Székely Bertalan, Benczúr Gyula, Madarász Viktor, Wágner Sándor, Than Mór, Paál László, Munkácsy Mihály, Szinyei Merse Pál).

A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
---	--

8. évfolyam

Mivel a vizuális kultúra tantárgy legfontosabb célja ebben az iskolaszakaszban is a vizuálisan, illetve vizuális művészi eszközökkel megismerhető világ vizsgálata, az esztétikai, művészeti nevelés kulcskompetencia fejlesztésének feladatát képes leginkább közvetíteni. E megismerési folyamatban különösen fontos szerepet nyer, hogy **a tantárgy nem csupán a megfigyelés, értelmezés, azaz a befogadás tevékenységeinek segítségével kívánja teljesíteni ezt a feladatot, hanem** csakúgy, mint az alsóbb iskolaszakaszokban, **egy produktumokat létrehozó, szorosan kapcsolódó alkotótevékenység segítségével.** E tevékenység különösen fontos, mert az alkotófolyamat során **az önálló tanulói utak bejárásával a hatékony és önálló tanulás támogatásának is megteremti a lehetőségét,** továbbá ez az összetett megismerési és fejlesztési folyamat fokozottan segíti **az önismeret és önértékelés képességének a fejlesztését,** ennek segítségével ebben az iskolaszakaszban különösen fontos jelentőséget nyerhet az adott tantárgy és a pályaorientáció kapcsolata is. Ebben az időszakban különösen fontos továbbá a vizuális nevelés érték közvetítő és értékteremtő hatásának személyiségformáló ereje, így továbbra is nagyban segítheti a testi, lelki egészség megteremtését és fejlesztését. Mivel a vizuális kultúra tantárgy hagyományosan erős kultúrák közvetítő szerepben van, így a történelmi korok művészetének megismerése erősítheti a nemzeti öntudatot, illetve a történelmi példák esztétikai preferenciái a szociális kompetenciák fejlesztését is támogathatják. A vizuális kultúra tantárgy kevésbé hagyományos, azonban szükség szerint korszerű tartalmai a képzőművészetén kívül a vizuális kommunikáció és a tárgy- és környezetkultúra, amelyek határozott célul tűzik ki a médiatudatosság fejlesztését, illetve a fenntarthatóság, környezettudatos szemlélet erősítését.

A vizuális kultúra részterületei közül ebben a szakaszban a gyerekek természetes érdeklődését és szükségletét is kielégítve, a „*Vizuális kommunikáció*” részterület fejlesztési feladata veszi át a főszerepet, illetve a „*Kifejezés, képzőművészet*” részterületnek a modern művészet és kortárs kultúra által közvetíthető tartalmai kapnak fontosabb, kiemelt szerepet, míg a „*Tárgy- és környezetkultúra*” részterület követelményei az építészettörténet összegző jellegű megközelítését és a környezettudatosság erősítését tűzik ki célul.

A médiatudatosság fejlesztésének egyre fontosabb aspektusa a vizuális megfigyelés és értelmezés segítségével megvalósuló médiahasználat és médiaértés. Ebből következően a *mozgóképkultúra és médiaismeret* bizonyos vizuális kultúrához kapcsolódó fejlesztési követelményei is itt jelennek meg, külön tematikai egységekben (lásd a vizuális kommunikáció tematikai egységei után).

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet Érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Látvány plaszticitásának és színviszonyainak, érzelmi hatásainak megfigyelése és kifejező ábrázolása. Színtani alapok kifejező használata és ismerete. Önkifejezés alkalmazása az alkotó-tevékenységekben. Vizuális-esztétikai jellegű szempontok érvényesítése az alkotásokban. Különböző festészeti, grafikai és plasztikai technikáknak a kifejezési szándéknak megfelelő alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban. A kifejezésnek megfelelő kompozíció használata. Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése, kifejező feldolgozása színes technikákkal (pl. színismeretek áttekintése, a monokróm festészet), különböző színérzet (pl. hideg, meleg), illetve különböző ábrázolási rendszerek (pl. perspektíva, axonometria) használatával. Színkontrasztok fajtáinak összegzése, szintani kísérletek. Színkontrasztok megfigyelése a műalkotásokon. Ellentétes tulajdonságok, érzelmek, fogalmak ábrázolása. A színek hatásai. A színek szimbolikus jelentése. (pl. önjel vagy mandala tervezése a színek érzelmi szerepét hangsúlyozva, illetve képátalakítás a Vadakra jellemző szín- és faktúrahasználattal, vagy emberi alakot ábrázoló kollázsok készítése Matisse nyomán.</p> <p>További színhez kapcsolódó feldolgozási lehetőségek: festés zenére, (pl. egy választott zene hangulatának megörökítése festményen). Játékos csoportmunka: Pollock festői módszerének, a dripping festészeti technikának a kipróbálása a gyakorlatban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális közlésformák, a műelemzés verbális módszerei.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A zenei és vizuális élmények kapcsolata. Zenei kompozíció.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, mozgások, összetett mediális művészeti hatások élményének feldolgozása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Megjelenítés, vizuális átírás, stilizálás, kiemelés, kompozíció, színritmus, vonalritmus, formaritmus, felületek (textúra, faktúra), parafrázis.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Művészeti és a képzőművészeti ágak legfontosabb jegyeinek megkülönböztetése a műelemzés során. Művészeti alkotások, vizuális jelenségek, látványok verbális és képi elemzése. A vizuális kifejezés eszközeinek használata. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés különböző műfajú köznapi és művészi formáinak árnyalt megkülönböztetése. Különböző ábrázolási rendszerek, szíkontrasztok, felületi hatások felismerése, kifejező szerepük értékelése műalkotások tematikus elemzésén keresztül. A megfigyelt jelenségek, műalkotások formai és színviszonyainak értelmezése vizuális és verbális módszerekkel. A legjelentősebb művészettörténeti stíluskorszakok és irányzatok legjellemzőbb műalkotásainak és szimbolikus tárgyainak azonosítása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.
--	--

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az alkotómunkához kapcsolódva műalkotások megfigyelése alapján, művészettörténeti korszakok, stílusirányzatok (különösen a 20. század irányzatai: fauvizmus, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, absztrakt irányzatok, konstruktivizmus, dadaizmus, szürrealizmus, op-art, valamint a kortárs művészet) stílusjegyeinek elemzése, összehasonlítása, művek tematikus csoportosítása (pl. műfaj, formarend, technika, kifejezőeszköz, tériség, mű célja: pl. megörökítés, provokálás) szerint. Általános bevezető a modern művészetről. Annak összegzése Mi a modern művészet? Beszélgetés a modern szobrászat és festészet néhány jelentősebb alkotásáról. Műfaji határok összemosódási folyamatának elemzése. – Egy ismert épület kubista stílusban való megjelenítése. A kubista képszerkesztés módszereit tükröző rajzok, festmények vagy kollázsok készítése. – Képek, látványok, médiaszövegek, események (pl. műalkotások, fotók, filmek, élmények, álmok, közösségi alkalmak) önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak megkülönböztetésével. – A perspektivikus kép szerkesztésének szabályai. Egyszerűsített vonaltávlati szerkesztések. – A tanulmány fogalma. Drapériák a műalkotásokon. Pl. egy (vagy két) ponton felfüggesztett textildarab lerajzolása. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Időmeghatározás. Művészeti korstílusok és irányzatok kötődése a társadalmi, kulturális háttérhez. Társadalmi témák vizuális megjelenítése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a művészeti ágak mellérendelt viszonyainak megtapasztalása. <i>Ének-zene:</i> művészettörténeti és zenetörténeti összefüggések. Informatika: Internetes portálok használata. Digitális prezentációk készítése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Művészi kifejezés, látványelemzés, téri helyzet, vetület, képsík, axonometria, egy- és kétiránypontos perspektíva, képzőművészeti műfaj, plaszticitás, arányrendszer, kompozíció, képkivágás, síkbeli és téri helyzetviszonylat, takarás, felület, forma, faktúra, textúra, szín, tónus, irány, térbeliség, formatömeg, főszín, mellékszín, kevert szín, szinkontraszt, tónus, szín-, vonal-, formaritmus, stíluskorszak, stílusirányzat, intermediális kifejezés/műfaj, kortárs művészet.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Magyarázó képek/rajzok	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használata. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nem vizuális természetű információk érzékletes képi megfogalmazása. Időbeni folyamatok értelmezhető vizuális megjelenítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	---------------------

<p>– Pontosan értelmezhető információközlések képes és rajzos használati utasítások megfogalmazásával, kivitelezésével (pl. kitalált, „képtelen tárgyról”) a különféle jelentésmódok, ábrázolások megfigyelésének céljával.</p> <p>– A szimbólum és különböző fajtái. Összetett képi szimbólumok. Stilizálás illetve redukálás folyamatának, módszereinek megfigyelése a műalkotásokon (pl. állatot szimbolizáló jel tervezése).</p> <p>– Nem vizuális természetű információk érzékletes megjelenítése egyezményes jelzések használatával (pl. grafikonon, diagramon), és/vagy saját jelzésrendszer alkalmazásával [pl. önjelek tervezése egy megismert jelentéstár alapján, geometriai formákat, számokat, betűket és állatszimbólumokat tömörítve], a jelentésváltozatok megfelelő működésének tudatosítása érdekében. Egy adott jelről, vagy ábráról verbális információk megfogalmazása.</p> <p>– Diagram, grafikon, piktogram, embléma témakör feldolgozása. Különböző logók (pl. környezetvédelmi, iskolai) vagy horoszkópjelek tervezése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szöveg és kép viszonya. Nyelvi és nem nyelvi kódok mindennapi közlési helyzetekben. Meggyőző kommunikáció. Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Szó szerinti és metaforikus jelentés.</p> <p><i>Matematika:</i> Rajzolt, illetve tárgyi jelek értelmezése.</p> <p>Rendszeralkotás: elemek elrendezése különféle szempontok szerint. Rendszerezést segítő eszközök (fadiagram, útdiagram, táblázatok).</p> <p><i>Földrajz:</i> a mindennapi környezetben előforduló jelek, jelzések, a jelekből álló információhoz kapcsolódó kommunikáció.</p>
--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyezményes jel, jelzés, saját jel, jelzés, jelrendszer, (szimbólum, grafikon, diagram, embléma, logó).
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Mozgóképi közlés	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mozgások megfigyelése, megjelenítése. Időbeni folyamatok értelmezhető megjelenítése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p>– A mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése, majd kreatív alkalmazása összetettebb feladat kapcsán (pl. képregény, story-board), mely a médium sajátos (nyelvi) működésének felismerését célozza meg.</p> <p>– Képregények készítése egyéni témaválasztás alapján (pl. metamorfozis témájában).</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> cselekmény, jelenet, feszültség, konfliktus, fordulópont; díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elbeszélő, cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek, fordulatok, jelenet, konfliktus, feszültség, tetőpont, fordulópont.</p> <p><i>Informatika:</i> Egyszerű animációk. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p>
--	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Technikai kép, optikai játék (taumatróp, zootróp), retinális utóképhatás, a mozgás illúziója, animáció, képregény, story-board.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció Montázs	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	Jelenségek megfigyelése adott szempontok alapján. Időbeli folyamatok, változások megfigyelése, ábrázolása. Különböző mozgások vizuális rögzítése. Hang és kép együttes alkalmazása. Tervvázlatok készítése. Reflektálás filmes élményekre. Szabad asszociáció.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli folyamatok értelmezhető megjelenítése. A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
--	----------------------------

<p>– Térben és időben egymástól távol eső elemek, részletek, motívumok egységes egészzé szervezése.</p>	<p><i>Dráma és tánc:</i> ellentét és párhuzam, a feszültségteremtés eszközei. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kompozíció meghatározó elemei; különböző nézőpontú elbeszélés; cselekmény, epizód, helyszín, szereplő, leírás, párbeszéd, jellemzés; szerkezet, a cselekményt alkotó elemek; ismétlés, fokozás, párhuzam, ellentét; metaforikus jelentés; allegória, szimbólum; szórakoztató irodalom, filmes feldolgozások.</p>
---	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Montázs és gondolkodás, montázselv, tér-idő szervezés, (mozgóképi szerkesztés/montázs), leíró és szubjektív kép/nézőpont; lineáris-cselekményábrázoló és párhuzamos montázs.</p>
---------------------------------------	---

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Vizuális kommunikáció Vizuális kommunikációs formák</p>	<p>Órakeret 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Fényképek, újságképek, reklámképek csoportosítása adott szempontok alapján, olvasása, értelmezése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása.</p>	

<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
---	----------------------------

<p>– A verbális és a vizuális kommunikáció közötti lényegi különbségek felismerése és megfogalmazása kreatív gyakorlatok tanulságaiból levonva (pl. képek szóbeli leírásával, „közvetítésével” történő rekonstruálással).</p> <p>– A vizuális kommunikáció különböző formáinak csoportosítása, összehasonlítása a különféle vizuális kifejező eszközök, médiumok tudatosítása érdekében.</p> <p>– Plakátművészet régen és ma. Pl. plakáttervezés a szecesszió divatjából kiindulva.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi és nem nyelvi kódok, mindennapi közlési helyzetek, meggyőző kommunikáció. A nyomtatott és az elektronikus szövegek jellemzői. Gyakori szövegtípusok (pl. médiaszövegek). Ábrák, képek, illusztrációk kapcsolata a szöveggel. Információhordozók természete, kommunikációs funkcióival és kultúrájával (pl. vizuális, audiovizuális, elektronikus).</p> <p><i>Informatika:</i> Multimédiás dokumentumok elemei. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Kommunikációs médiumok és szerepük. A hagyományos médiumok modern megjelenési formái.</p> <p><i>Matematika:</i> Osztályozás. Rendszeralkotás elemek elrendezése; rendszerezést segítő eszközök (pl. táblázatok).</p>
---	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A kép „működése”, állókép és mozgókép különbözősége, közvetlen és közvetett kommunikáció, tömegkommunikáció, távközlés, televízió, internet, gesztusnyelv, plakát, képes forgatókönyv, fotográfia, mozgókép, médium. Képkivágás, nézet (gépállás, gépmozgás), beállítás, jelenet, expozíció, lezárás, konfliktus, fordulat, elbeszélő-szerkezeti alapséma.</p>
---	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei Reprodukálás és ábrázolás – a mozgókép kettős természetű	Órakeret 1 óra
Előzetes tudás	A reprodukálás, a technikai úton rögzített kép/hang és az ábrázolás fogalmának ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mozgóképi írás-olvasás tudás fejlesztése. Alapszintű mozgóképnyelvi tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
– A mozgóképi közlés tudatosítása (pl. híradórészletek tanulmányozása alapján)	Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra: az elbeszélő, előadó kifejezési szándékának szubjektív nézőpontja.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, reprodukció, ábrázolás, kettős természet, valóság.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A kiemelés (hangsúlyozás) alapeszközei a mozgóképi ábrázolásban, az írott és az online sajtóban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A művészeti alkotások és a médiaszövegek egyaránt konstruált textusok. A művek (irodalmi, képzőművészeti, zenei alkotások) és a médiaszövegek nyelvi jellemzőivel, használatával kapcsolatos néhány fontos alapfogalom (pl. ismétlés, motívum, kompozíció) ismerete, helyes alkalmazása élethelyzetben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>–Napilapok, magazinok, címlapok és belső oldalak rendjének megfigyelése, a nyomtatott és online sajtó szövegeinek megkonstruálása során alkalmazott fontosabb figyelemvezető, kiemelő eljárások tudatosítása érdekében (pl. címrend, betűméret, tipográfia, szín és folthatások, tördelés, írott szöveg és képi illusztráció viszonya, képaláírás, linkek, felnyíló/futó ablakok, hang-és képanyagok).</p> <p>–Újság, magazin vagy könyvborító címlapjának megtervezése.</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc; vizuális kultúra: a hangsúlyozás, nyomatékosítás eszközei a társművészetekben.</p> <p><i>Informatika:</i> a hagyományos médiumok modern megjelenési formáinak megismerése, alkalmazása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ismétlés, közelkép, képkivágás, címrend, tipográfia, tördelés, illusztráció, képaláírás.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Média és mozgóképkultúra – A média kifejezőeszközei A montázs szerepe és alapformái a mozgóképi ábrázolásban	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	A dolgok elmondásának, megjelenítésének szükségszerű módja, a kihagyás, tér- és időváltások alkalmazása, az ehhez kapcsolódó konvenciók elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasás tudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>3A filmkép jelenidejűségének megtapasztalása, felismerése és a montázs alapfunkcióinak azonosítása a mozgóképi ábrázolásban (pl. a cselekmény folyamatosságának és ritmusának megteremtése, a mozgóképi szöveg jellemző terének és idejének létrehozása, jelentésalkotás) kreatív gyakorlatok kapcsán (pl. egyszerű történet vagy történet tervezése és felvétele „kamerába vágott” technikával), az alapvető montázstípusok és megoldások kipróbálása érdekében (pl. lineáris, párhuzamos montázs, flashback, flash forward).</p> <p>4Művészeti példák (pl. képzőművészet, fotó, irodalom, zene) összevetésével a montázshatás általánosabb, emberi gondolkodást és kifejezést jellemző értelmének tanulmányozása.</p>	<p><i>Informatika:</i> Digitális képek jellemzőinek megismerése (pl. méret, szín, színmélység, kontraszt), minőségének javítása. Képszerkesztő program használata. Műveletek képekkel, képszerkesztés, képvágás. Montázs készítése.</p> <p>Digitális hangformátumok megismerése. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; ének-zene; dráma és tánc:</i> időbeli és térbeli változások kifejezései különböző eszközökkel.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Montázs, szerkesztés, idő, tér, folyamatosság, ritmus, flashback.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Tervezett, alakított környezet	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Közvetlen környezet vizuális megfigyelése alapján tapasztalatok megfogalmazása. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Egyszerű téri helyzetek értelmezése vizuálisan és szövegben. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Egyszerű tárgykészítő technikák alkalmazása. Tervvázlatok készítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgykészítő, kézműves technikák megfelelő alkalmazása. Tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése. A választás lehetőségének mérlegelése a feladatmegoldás során felmerülő ötletek között.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tárgytervezés (pl. öltözék kiegészítő [öv, táska, ékszer stb.]), tárgyalkotás (pl. állóóra-, lámpa, illetve közlekedési eszközök [repülő, léggömb, autó, motor, stb.] tervezése) a vizuális felmérésből, megismerésből származó elemző tapasztalatok (pl. rajzos felmérés) alapján, a gazdaságos anyaghasználat érvényesítésével. – Egyszerű műszaki jellegű ábrázolás segítségével (pl. alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás) saját tervezés (pl. lakóház, szoba) megjelenítése szerkesztéssel és szabadkézi rajzban, illetve az önálló tervezési, tárgyalkotó folyamat dokumentálása az ötlettől a kivitelezésig. – Természeti forma részletes rajzi elemzése (értelmező vázlatok, fázisrajzok, keresztmetszetek megjelenítése). Választható feladatok: pl. a) Illusztráció készítése egy növényhatározóba. b) Egy citromról (vagy bármely gyümölcsről, zöldségről) tanulmányrajzok készítése. c) Koponyák ábrázolása. – A környezettudatos élet lehetőségeinek összegyűjtése a közvetlen környezetben. Kertek és parkok. Kerttervezés: geometrikus formára nyírt sövények térbeli ábrázolása. Sövénylabirintus tervének elkészítése. Adott kert felülnézeti képéből kiinduló rajzos feladatok. 	<p><i>Matematika:</i> Síkbeli és térbeli alakzatok. Vetületi ábrázolás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, műveleti sorrend betartása, eszközhasználat.</p> <p>Lakókörnyezet-életmód. Tárgyak, szerkezetek, rendeltetés.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> Minőségi tulajdonságok megkülönböztetése. Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság.</p> <p><i>Földrajz:</i> védett hazai és nemzetközi természeti értékek.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, funkció, gazdaságos anyaghasználat, alaprajz, metszetrajz, vetületi ábrázolás, műszaki jellegű ábrázolás, vonalfajta, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített környezet története	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Tárgyak, épületek vizuális megfigyelése adott szempontok alapján. Azonosságok és különbségek célirányos megfogalmazása a megfigyelés és elemzés során. Tárgyakkal, épületekkel kapcsolatos információk gyűjtése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakított, tervezett környezet értelmezése különböző módon. Különböző korú és típusú tárgyak, épületek felmérése, elemzése, értelmezése különböző szempontok alapján. Az építészet térszervező és tömegalakítást szolgáló eszközeinek megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.
--	---

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>4. A modern építészet jellemzői, sajátosságai, jeles képviselői. A Bauhaus. A Nagy Lakóegység (funkcionalista stílus). Szoborszerű épületek (organikus építészet). Az organikus építészet magyar követői. A funkcionalista és az organikus építészet összehasonlítása.</p> <p>5. Az építészet történetében megjelenő alapvető térszervezést és tömegalakítást (pl. alaprajztípusok, alátámasztó elemek, térlefedések) szolgáló építészeti megjelenések összegzése a fontosabb építészettörténeti példák alapján.</p> <p>6. Legalább egy, közvetlen tapasztalatok útján megismerhető néprajzi tájegység tárgykultúrájának (pl. épület, öltözék, használati tárgy) elemző vizsgálata és legfontosabb jegyei alapján megkülönböztetése más tárgycsoportoktól. Népismeret: a szőttesek. Csíkos vagy négyzethálós mintatervek készítése. Papírszövés. Maszk készítése (pl. maori, állatos, busó stb.) álarcok tervezése. Régi magyar népszokások felelevenítése, kutatómunka az interneten vagy a könyvtárban. Pl. a karácsonyhoz köthető témák ábrázolása csoportmunkában vagy egyénileg.</p> <p>7.</p>	<p>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: épületek, használati és dísz tárgyak megfigyelése.</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> Néprajzi tájegységek, nemzetiségek. Hagyományos paraszti tárgykultúra.</p> <p><i>Földrajz:</i> A természeti környezet és a kultúra összefüggései. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza, kulturális régió.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> lakókörnyezet és életmód; tárgyak, szerkezetek, rendeltetése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, hangszeres népzene.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Építészeti elem, közösségi és személyes tér, alaprajztípus, osztatlan és osztott (vagy egyszerű és bővített) tér, fő-, oldal-, kereszthajó, apszis, dongaboltozat, keresztboltozat, oszloprend, használati tárgy, dísz tárgy, rituális tárgy, viselet, népi kultúra, néprajzi tájegység, kézművesség, ipari formatervezés.
------------------------------------	--

Év végi összefoglalás. Órakeret 1 óra

Ajánlott műtípusok, művek, alkotók

Amennyiben a különböző korok és kultúrák feldolgozását kronologikus megközelítésben végezzük, az alábbi műtípusok, művek, alkotók bemutatása ajánlott:

– 19–20. század fordulójának irányzatai, [azaz szecesszió és szimbolizmus] pl. A. Gaudi, A. Rodin, G. Klimt, Toulouse-Lautrec, Rippl-Rónai József, Csontváry Kosztká Tivadar),

– 20. századi, [azaz fauvizmus, kubizmus, futurizmus, expresszionizmus, absztrakt irányzatok, konstruktivizmus, dadaizmus, szürrealizmus, op-art] (pl. W. Gropius, Breuer Marcell, Gerrit Thomas Rietveld, Friedrich Hundertwasser, F. L. Wright, Le Corbusier, H. Moore, H. Matisse, V. Kandinszkij, P. Picasso, M. Duchamp, M. Chagall, K. Schwitters, U. Boccioni, S. Dali, P. Mondrian, K. Malevics, P. Klee, Kassák Lajos, J. Pollock, A. Warhol, V. Vasarely). Továbbá

– a kortárs irányzatok példái (pl. Makovecz Imre, Erdély Miklós, Barabás Márton, Olajos György, Sipos Eszter).

– A válogatás fontos szempontja, hogy a bemutatott művek az egyetemes művészettörténet legjelentősebb és tipikus műveivel szemléltessék a témát, míg a magyar művészettörténetben megtalálható leglényegesebb példák is bemutatásra kerüljenek. (Pl. Ferenczy Károly, Fényes Adolf, Tihanyi Lajos, Czóbel Béla, Szőnyi István, Egry József, Medgyessy Ferenc, Borsos, Miklós néhány jelentősebb alkotása.)

A fentebb ajánlott műveken és alkotókon kívül adott témák szemléltetésére további műtípusok és művek is felhasználhatók. Különösen érvényes ez akkor, ha az adott témát nem kronologikus, hanem tematikus megközelítésben dolgozunk fel, vagy ha nem elsősorban művészettörténeti, hanem nyitottabban értelmezett kultúrtörténeti, tárgytörténeti tartalmakat mutatunk be. Ezekben az esetekben a válogatás további fontos szempontja, hogy az adott téma függvényében a magas művészet és a populárisabb irányzatok egyformán szemléltessék az adott tartalmat, hogy tértől (pl. Európán kívüli kultúrákból származó művek) és időtől (pl. akár kortárs művek) független válogatás mutassa be a témát. Fontos továbbá, hogy a vizuális kommunikáció, valamint a tárgy- és környezetkultúra részterületek szemléltetéséhez a kortárs kultúrából, a történelmi korokból, illetve a közelmúltból származó példákat is felhasználhatjuk (pl. építészet alaprajzi, alátámasztási és térlefedési változásai).

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Célirányos vizuális megfigyelési szempontok önálló alkalmazása. A vizuális nyelv és kifejezés eszközeinek tudatos és pontos alkalmazása az alkotótevékenység során adott célok kifejezése érdekében. Bonyolultabb kompozíciós alapelvek használata különböző célok érdekében. Térbeli és időbeli változások vizuális megjelenítésének kifejező vagy közlő szándéknak megfelelő értelmezése, és következtetések megfogalmazása. Alapvetően közlő funkcióban lévő képi vagy képi és szöveges megjelenések egyszerű értelmezése. Az épített és tárgyi környezet elemző megfigyelése alapján összetettebb következtetések megfogalmazása. Több jól megkülönböztethető technika, médium (pl. állókép-mozgóképek, síkbeli-térbeli) tudatos használata az alkotótevékenység során. A médiatudatos gondolkodás megalapozása a vizuális kommunikációs eszközök és formák rendszerezőbb feldolgozása kapcsán. A mozgóképi közlésmód, az írott sajtó és az online kommunikáció szövegszervező alapeszközeinek felismerése. Mozgóképi szövegek megkülönböztetése a valóság ábrázolásához való viszony, alkotói szándék és nézői elvárás karaktere szerint. Társművészeti kapcsolatok lehetőségeinek értelmezése. A legfontosabb kultúrák, művészettörténeti korok, stílusirányzatok megkülönböztetése és a meghatározó alkotók műveinek felismerése. Vizuális jelenségek, tárgyak, műalkotások árnyaltabb elemzése, összehasonlítása. A vizuális megfigyelés és elemzés során önálló kérdések megfogalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkájáról.</p>
---	--

5-8. évfolyam
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
A változat

Az 5–8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom tantárgy alapvető célja és feladata az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb olvasási stratégiák megismerése és alkalmazása. A szövegalkotás folyamatának megfigyelése, gyakorlása, különböző, a kommunikációs helyzetnek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban történő fogalmazás. Az elsajátított írástechnika, helyesírás gyakorlása, továbbfejlesztése.

A tantárgy jellegéből adódóan fontos feladat a nyelvi és irodalmi kultúra fejlesztése, az egyéni ismeretszerzés módjainak, technikáinak előkészítése, gyakoroltatása, a kritikus, problémamegoldó és a fogalmi gondolkodás fejlesztése.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy fontos célja, hogy a tanulók olyan önálló gondolkodású fiatalokká váljanak, akik erkölcsi kérdésekben képesek önálló ítéletalkotásra. A demokráciára nevelésben és a nemzeti öntudat kialakulásában is kitüntetett szerepet kapnak a magyar irodalom jelentős, nemzeti sorskérdéseket végiggondoló alkotásai. A magyar irodalmi kánon néhány alpművének megismerésével a tanuló a közös kultúrkincs részesévé válhat, és ezáltal is növekedhet benne a nemzethez tartozás tudata és a hazaszeretet.

A családi élettel kapcsolatban a harmonikus együttélést, az egymás iránt felelősséggel tartozó magatartást tekintsek követendőnek. Fontos szerepet kap a magyar nyelv és irodalom kerettantervben a környezet- és médiatudatos magatartás kialakítása, a manipuláció hatásmechanizmusainak megismerése, a manipulációval szembeni védekezés. A testi-lelki egészség, a jó önismeret az egész életre meghatározó jelentőségű, ezért ezeken a területeken is fontos szerepe van a magyar nyelv és irodalom tantárgynak.

Az anyanyelvi nevelés területén kiemelt feladat a diákok meglévő gyakorlati nyelvi tudására építve – a nyelvet használó nézőpontjából kiindulva – a nyelvnek mint működő, változó rendszernek az élményalapú megtapasztalása, megfigyeltetése. E tapasztalatokra építve válik lehetővé néhány alapvető rendszerszerűség bemutatása, összefüggésének felismerése, megnevezése.

Az 5–8. évfolyam irodalom kerettanterve azzal a kettős célkitűzéssel készült, hogy a klasszikus értékeket benntartsa az iskolai munkában, ugyanakkor a frissebb, mai, kortárs művekre is ráirányítsa a figyelmet. A tematikai egységeknek megvan a maguk lineáris logikája, de ez a linearitás nem jelent előírt sorrendet. A sorrendjük azonban mégiscsak ésszerű megfontolásokat takar. Ebben a lehetséges és átvehető, de nem előírt sorrendiségben a mesékkel indul a felső tagozatos irodalom: a mesékkel, amelyek visszautalnak az alsó tagozatra, s amelyek egyben középpontba állítják az irodalom örök kulcselemét, a fantáziát is, hiszen ez nemcsak a mesékben van jelen, hanem bizonyos értelemben minden műalkotásban, sőt minden emberi alkotásban is. A mesék egy része népmese, így szóba kerül a folklór is, és ennek kapcsán a népdalok. A tantervi folytatás azután egyre inkább közelít a reális világhoz, miközben a fantázia továbbra sem tűnik el az irodalommal való ismerkedésből. Egyre táguló körökben vethetnek a diákok irodalmi pillantást életük mind szélesebb horizontjaira: előbb a családra, később a szülőföldre, majd az iskola, a gyerektársadalom örök világára. A térben táguló körbepillantás azután időben is tágul: az irodalom keresztül is visszatekinthet a tanuló történelmi hagyományainkra és múltunkra, nemcsak a történelemórán.

A múlt és a jelen, a tanuló kisvilága és a nagyvilág irodalmi témái mellett jelen vannak/lehetnek a tantervben, illetve az iskola irodalomtanítási gyakorlatában a kortárs világ, a jelenkori élet, a mindannyiunkat körülvevő társadalom emberi problémáit feltáró művek is. Ezek révén a tanterv hangsúlyozott üzenetként fogalmazza meg, aminek mind nyilvánvalóbbá kell válnia a tanuló számára is: az irodalom nem statikus és a múltból itt maradt létező, hanem élő és organikus valóság.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy az anyanyelvi kulcskompetencia fejlesztésében játszik döntő szerepet, ezen kívül jelentősen hozzájárulhat a digitális, a szociális és állampolgári, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség elnevezésű kulcskompetenciák fejlesztéséhez is. A hatékony, önálló tanulás készségeinek-képességeinek fejlesztése szintén kitüntetett szerepet kap a magyarórakon.

A magyar nyelv és irodalom 5–8. évfolyamra vonatkozó kerettantervének szerkezete a következő: először a magyar nyelv 5–6. évfolyamra vonatkozó tematikai egységeit közöljük, utána következnek az 5–6. évfolyam irodalomra vonatkozó tematikai egységei. A két évfolyamra vonatkozó elvárt eredmények magyar nyelv és irodalomból egy közös táblázatban következnek. A 7–8. évfolyam hasonló szerkezetben követi az első két évfolyamot.

5. évfolyam

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciájának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével.

A kerettanterv úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget nyújt az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem például a *János vitéz*, a mesék és a közösen megismert regények során a nagy emberi kérdéscsoportokkal való ismerkedés helyének is. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. A tanuló részéről pedig az, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

Az 5 évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Tudjon néhány mondatos véleményt megfogalmazni az olvasottakról szóban és írásban. Legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázatása; a címadás.

Irodalomismeret szempontjából a tanuló ebben a szakaszban megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő kérdésköreinek némely aspektusát, továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

<ul style="list-style-type: none"> • A kerettanterv által előírt óraszám: <p>65 óra.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A tematikai egységeknél feltüntetett óraszám magában foglalja a témakörök összefoglalásait, a számonkéréseket, a szövegalkotás fejlesztésére, valamint a régió, a lakóhely kultúrája, irodalmi emlékei megismerésére szánt órákat is. • Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: <p>: 4 óra - műajánlás (a tematikai egységeknél feltüntetve) : 3 óra - ismétlések, rendszerezések, számonkérések</p>	
---	--

A helyi tantervben megállapított éves óraszám: 90 óra magyar irodalom, 90 óra magyar nyelvtan = 180 óra

Heti óraszám: 4+1

Magyar irodalom: éves óraszám 65 +25 = 90 óra
heti óraszám 2 + ½

	Órakeret
A könyvek varázsa	1 + 3 óra
Mesék bűvöletében	14 + 3 óra
Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i>	18 + 5 óra
Múltunk a mítoszokban	4 + 3 óra
A Biblia világa	4 + 2 óra
Ez a föld a mi hazánk (Táj, szülőföld; Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i>)	15 + 4 óra
Az ember világa (Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok)	9 + 4 óra
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	+ 5 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A könyvek varázsa		Órakeret 1 +3 óra
Előzetes tudás	Művek az olvasásról, a tömegkommunikációs eszközökről, az internetezésről és hatásaikról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismertetése, hogy az olvasás jelentős szerepet játszik a személyiség formálásában, a képzelet, a szövegalkotás, a szövegértés fejlesztésében. Az olvasási kedv erősítése. A számítógép-használat előnyei és káros hatásai. Érvek és ellenérvek megfogalmazása adott témában.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Művek a világ- és magyar irodalomból az olvasásról, a számítógép-használatról és hatásaikról. Pl.: Michael Ende: <i>Előszó helyett: Szigorúan véve</i> , Petőcz András: <i>Internet-vers. András</i> :	A tanuló – azonosítja a művekben megjelenített témát, gondolatot, érzelmet, hangulatot; – ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével érveket és ellenérveket fogalmaz meg bizonyos kérdésekben.	<i>Dráma és tánc</i> : kifejező beszéd, történetmondás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Olvasás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Mesék bűvöletében	Órakeret 14 óra A helyi tanterv időkeretéből 1 + 3 óra
Előzetes tudás	Népmesék, műmesék. Verses és prózai formájú mesék. A mese műfaji változatai. Mesehősök, meseformulák. Meseírók, mesegyűjtők (magyar és világirodalmi, valamint kortárs példákkal). Tájékozottság a lakóhely néhány kulturális sajátosságáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a mesék segítenek alapvető magatartásformák, erkölcsi értékek megismerésében és értékelésében. Meseélmények, mesehősök, mesei fordulatok, mesei jellemzők felidézése, rendszerezése, kreatív gyakorlatok, mesemondás. Újabb mesék megismerése, a műfaji változatok tudatosítása. A befogadói képességek fejlesztése: a valóság és fikció különbségének belátása, mesék verses és prózai formáinak tudatosítása. A fogalmi gondolkodás fejlesztése a mesékkal kapcsolatos fogalmak alkalmazásával. Szóbeli kifejezésformák: történetmondás, cselekményismertetés, mesehősök bemutatása; művek, részletek előadása. A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Mesék.</p> <p>Nép- és műmesék. Hazai nemzetiségek és más népek meséi. Verses és prózai formájú mesék. Meseregény(ek), meseregény-részletek.</p> <p>Példák különféle műfaji változatokra (pl. tündér-varázsmese, valódi mese, hősmese, csalímese, láncmese, hazugságmese, tréfás mese). (Pl. <i>Tündérszép Ilona és Argyélus</i>, <i>Az okos lány</i>, <i>A bolond falu</i>, egy cigánymese.)</p> <p>Állatmesék verses és prózai formában (egy téma több variánsa, pl. La Fontaine klasszikus történetei és új átdolgozások).</p> <p>J. K. Rowling: <i>Harry Potter és a bölcsék köve</i>.</p> <p>A lakóhely kultúrája.</p> <p>Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése különféle műfajokban.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismert műfajú művek olvasásával, értelmezésével illeszkedik az új nevelési-oktatási szakasz irodalmi/képességfejlesztési folyamatába (átismétel, felidéz); – megismer műveket a magyar népmesék, műmesék, hazai nemzetiségek és más népek meséi köréből; – tudatosítja a mese különféle műfaji változatainak, illetve egy-egy mű variánsainak létezését, a népmese és a műmese fogalmát; – tudatosítja a valóság és mese (fikció) különbségét; egy-egy feldolgozás verses és prózai formáját; – alkalmazni tudja a műfajjal kapcsolatos legfontosabb fogalmakat; – képes cselekményismertetésre, 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történetekben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező beszéd, mesemondás.</p> <p><i>Hon és népismeret:</i> helyi hagyományok, hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p>

<p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: Népdalok. A népköltészet hatása Petőfi Sándor verseiben (<i>Megy a juhász számaron...</i>).</p>	<p>hős-bemutatóra;</p> <ul style="list-style-type: none"> – megtanul és előad művet/műrészletet; – képes az elbeszélés, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; – megismer valamely népi hagyományt lakóhelye vonatkozásában. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népmese, tündérmese, csalímese, állatmese (fabula), meseregény, mesealak, meseformula, meseszám; vers, próza.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i></p>	<p>Órakeret 18 + 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mesék; mesehős, kaland. Cselekmény, helyszínek, elbeszélés, párbeszéd, leírás. Verses epikai művek, verselés, rímelés. Petőfi néhány lírai alkotása (köztük: <i>Anyám tyúkja, Füstbe ment terv, Nemzeti dal</i>). Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Magatartásformák megítélése, az erkölcsi jó és rossz elkülönítése, azonosulás erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság). A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képessé válik élménye, véleménye megosztására, memoriterek előadására. Az olvasott irodalmi műhöz (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A <i>János vitéz</i> cselekménye, szerkezete. A mű mesei elemei (cselekmény, hősök) – népies elbeszélő költemény/verses mese. Kukorica Jancsi útja, tettei, választásai (értelmezés, jellemzés). A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során néhány poétikai eszköz megismerése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, felsorolás, megszólítás, felkiáltás,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismeri az epikai műnem jellegét (tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő); – elemzi és minősíti ezeket a viszonyokat, szempontokat a <i>János vitéz</i> részletes feldolgozása során; – - jellemzi a mű szereplőit; – megismeri a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. népiesség, verses 	<p><i>Erkölcstan:</i> társas kapcsolatok, segítő kapcsolatok, felnőtté válás, beavatás. <i>Ének-zene:</i> ritmusérzék fejlesztése, ritmizálás. <i>Vizuális kultúra; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> illusztrációk, a <i>János vitéz</i> rajzfilmen, hangoskönyvben.</p>

<p>kérdés).</p> <p>Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.</p> <p>A szűkebb környezethez való kötődés alakítása.</p>	<p>epika; elbeszélő költemény);</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkezdí az ismerkedést a poétikai eszközökkel – a szóképek, alakzatok felismerése, megnevezése ettől kezdve folyamatos feladat; – felismeri a versritmust; – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – képes az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére; – képes saját véleményének megfogalmazására, érvelő szövegek készítésére; – alkalmas memoriterek előadására (szövegrészletek a műből); – megismer valamely kulturális, népi hagyományt lakóhelye vonatkozásában – képes az elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak gyakorlására. – 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret; matematika; vizuális kultúra: narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Epika, elbeszélő költemény; hasonlat, megszemélyesítés, metafora, ellentét, párhuzam; ritmus, ütemhangsúlyos verselés, verssor, ütem, felező 12-es sorfajta, páros rím, leírás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múltunk a mítoszokban	Órakeret 4 + 3 óra
Előzetes tudás	Olvasmányélmények kapcsolatokról, viselkedési mintákról, családról, szülőgyerek kapcsolatáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Archetipikus helyzetek felfedezése mitológiai történetekkel. Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben).	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Kapcsolatok (családi, baráti stb.) sokfélesége az irodalmi művekben. Mitológiai történetek (pl. <i>Parisz ítélete, Daidalosz és Ikarosz</i> stb.) A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A tanuló <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli a kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát, felfedez archetipikus helyzeteket mitológiai történetekkel; – felismer irodalmi témákat, formákat; – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként. 	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókori görög istenek, hősök. <i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> mitológiai témák a zenében, a képzőművészetben. <i>Erkölcstan:</i> család, kapcsolatok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mítosz, mitológiai történet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A Biblia világa	Órakeret 4 +2 óra
Előzetes tudás	Olvasmányélmények kapcsolatokról, viselkedési mintákról, családról.	
A tematikai egység	Archetipikus helyzetek felfedezése bibliai történetekkel.	

nevelési-fejlesztési céljai	A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>Bibliai történetek (pl. <i>A világ teremtése, A vízözön története, Jézus, az ember fia</i> stb.)</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről folyamatos fejlesztési célként; – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ó- és újszövetségi történetek.</p> <p><i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> biblikus témák a zenében, a képzőművészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> család, kapcsolatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Biblia, Ószövetség, Újszövetség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ez a föld a mi hazánk (Táj, szülőföld; Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i>)	Órakeret 15 óra A helyi tanterv időkeretéből + 4 óra
Előzetes tudás	<p>Lírai alkotások és a kapcsolódó fogalmak.</p> <p>Korábban olvasott gyermekregények, meseregények, ifjúsági regények.</p> <p>Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.</p> <p>Tájékozottság a lakóhely, az iskola környezetének néhány kulturális sajátosságáról.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása.</p> <p>Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértetése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji</p>	

	<p>különbségének érzékeltetése.</p> <p>A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, felkészülés <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.</p> <p>A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése. Valamely kulturális, irodalmi, népi hagyomány, továbbá jelen, kortárs kulturális tény megismerése a lakóhely (tájegység/település/kerület) vagy az iskolája vonatkozásában. Önálló és/vagy csoportos gyűjtőmunka támogatása (internethasználattal is), felkészítés prezentáció bemutatására/értelmezésére.</p>	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> (és más műve, pl. <i>Úti levelek</i>).</p> <p>Epikai művek (részletek) és lírai alkotások magyar tájakról, városokról illetve vallomások a szülőföldről.</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>A régió, lakóhely kultúrája, emlékhelyei/az iskola névadója.</p> <p>A választott tárgyhoz kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudatosítja, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; – megismeri, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik; – érzékeli a szövegek műfaji különbségét (mese – dokumentum; lírai mű – elbeszélés); – megfigyeli a jellegzetes magyar tájak, városok megjelenítésének formáit; – megismeri egy-egy jelentős alkotónak a szülőföldjéhez, a magyar tájhoz való viszonyulását (ez is fejleszti, alakítja a kötődés igényét, pl. <i>nemzeti öntudat, hazafias nevelés</i>); – azonosítja a művekben megjelenített témát, motívumot, gondolatot, érzelmet, hangulatot; – Petőfi Sándor: <i>Az Alföld</i> (elemzés és memoriter is). <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer valamely kulturális, irodalmi, népi hagyományt 	<p><i>Természetismeret:</i> az olvasott művek topológiája.</p> <p><i>Hon és népismeret:</i> hazai táj; az én városom, falum.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információgyűjtés tájakról, városokról.</p> <p><i>Hon és népismeret:</i> hazai táj, helytörténet, helyi hagyományok; az én városom, falum; hazai nemzetiségek kultúrája és hagyományai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> folklór, képzőművészet, tárgykultúra, építészet a településen, a régióban.</p>

<p>Molnár Ferenc: <i>A Pál utcai fiúk</i> - sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet, szereplők/jellemek, kapcsolatok, konfliktusok. Elbeszélői nézőpont.</p> <p>A mű fontos témái (pl. barátság, közösség, önfeláldozás, gyerekek-felnőttek, hűség-árulás).</p> <p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: Petőfi Sándor: <i>Szülőföldemen</i>, Weöres Sándor: <i>Tájkép</i>.</p>	<p>lakóhelye (tájegység/település/kerület) vagy iskolája vonatkozásában (pl. felkeresnek egy irodalmi emlékhelyet, emléktáblát, szobrot);</p> <ul style="list-style-type: none"> - ismerkedik jelenének hagyományaival (pl. nemzetiségi irodalom, folklór, múzeum, színház), az ide kötődő/kapcsolódó szerző legalább egy irodalmi művével; <p>gyűjtőmunkája eredményeképpen (internet-használattal is) az anyagból valamely prezentációt készít.</p> <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> - megismerkedik a házi olvasmányok megközelítési szempontjaival, lehetőségeivel; - előzetesen felkészül a mű sok szempontú megközelítésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); - képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/írásban), pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás; <p>képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játékra.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> jó és rossz, bűn és erény, a lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> elbeszélő szöveg egy-egy jelenetének dramatizált megjelenítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tájéleíró költemény, úti levél, útleírás, téma, motívum. Ifjúsági regény, cselekmény, tér- és időviszonyok, szerkezet, konfliktus, elbeszélői nézőpont. Hagyomány, emlékhely, irodalmi emlékhely.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Az ember világa</p> <p>(Család, gyerekek és szülők; barátság, emberi kapcsolatok)</p>	<p>Órakeret 9 óra</p> <p>A helyi tanterv időkeretéből + 4 óra</p>
---	--	--

Előzetes tudás	Olvasmányélmények; családról, anya-gyerek kapcsolatról szóló lírai és epikai alkotások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése, ideértve a témák változatait is. Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben). Felkészítés Arany János <i>Családi kör</i> című művének elemző bemutatására, szöveghű tolmácsolására.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Családi, baráti kapcsolatok sokfélesége az irodalmi művekben.</p> <p>Kisepikai (pl. Móricz Zsigmond, Fekete István művei) és nagyepikai (teljes művek és részletek, pl. Mark Twain: <i>Tom Sawyer kalandjai</i>, Nógrádi Gábor: <i>PetePite</i>), valamint lírai alkotásokban.</p> <p>Arany János: <i>Családi kör</i> – versértelmezés.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p> <p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: kisepikai és nagyepikai művek és részletek, lírai alkotások az adott témában: pl. Petőfi Sándor: <i>Egy estém otthon</i>, Bálint Ágnes: <i>Szeleburdi család</i>.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – az irodalmi művek segítségével is megfigyeli az emberi kapcsolatok sokféleségét, a téma irodalmi megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb.); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Arany János <i>Családi kör</i> című művének elemző bemutatására (memoriter is); – képes véleménye szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos 	<p><i>Erkölcstan:</i> család, barátság.</p>

	fejlesztési célként.	
--	----------------------	--

Magyar nyelv és irodalom 6. évfolyam

A kerettanterv úgy tekint erre a fejlesztési periódusra, mint amely már lehetőséget ad az irodalom jelenségének mélyebb megértésére. Nemcsak a kultúra hordozójának tekinti az irodalmat, és nemcsak a kommunikáció egyik változatának, hanem például a *Toldi*, a mondák és a közösen megismert regények során a nagy emberi kérdésfeltevésekkel való ismerkedés helyének is. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. Ennek előfeltétele a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló életkorából fakadó absztrakciós szintjét. A tanuló részéről pedig az, hogy legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.

A 6. évfolyamon számos képességszintet el kell érni. Beszédkészség szempontjából az a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodják a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

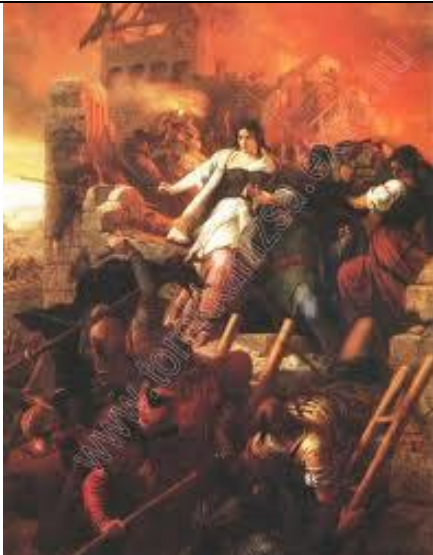
Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázatása; a címadás.

Irodalomismeret szempontjából a tanuló ebben a szakaszban megfigyeli a költői nyelv néhány sajátosságát, a műfajok némelyikét, a szerkezetiség némely megnyilvánulásait, a téma és hangulat változatait, a szereplő, az elbeszélő, a lírai én kérdésköreinek némely aspektusát, továbbá a tantervben számára előírt fogalmakat.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Az irodalom történetiségének bevezetése még kerülendő. A korosztály olvasási, szövegértési készségszintje nem teszi sem szükségessé, sem lehetővé a régi magyar irodalmi szövegek elemzését.

Az 5. és 6. évfolyam legfontosabb fejlesztési célja a készségek szintre hozása, majd folyamatos fejlesztésük (a 8. éven keresztül tartó képzési folyamat alapozó szakaszaként).

<ul style="list-style-type: none"> • A kerettanterv által előírt óraszám: 65 óra. • A tematikai egységeknél feltüntetett óraszám magában foglalja a témakörök összefoglalásait, a számonkéréseket, a szövegalkotás fejlesztésére szánt órákat is. • Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: <ul style="list-style-type: none"> : 4 óra - műajánlás (a tematikai egységeknél feltüntetve) : 3 óra - ismétlések, rendszerezések, számonkérések 	
---	--

Éves óraszám: 72+ 18 óra
Heti óraszám: 2 + ½ óra

	Órakeret
Monda, rege, ballada	12 + 4 óra
Arany János: <i>Toldi</i>	19 + 5 óra
Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i>	9 + 3 óra
Érzelmek, hangulatok, gondolatok „Egy dallam visz, de keresztezi száz...”	9 + 3 óra
Próbatételek, kalandok, hősök	16 + 4 óra
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	+ 3 +2 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Monda, rege, ballada	Órakeret 12 óra
		A helyi tanterv időkeretéből + 4 óra
Előzetes tudás	Mondák, legendák. Mitológiai történetek. Verses kisepikai alkotások; a népköltészet és műköltészet megkülönböztetése. Hangsúlyos verselés; rím.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési		

<p>céljai</p>	<p>Annak belátása, hogy a múlt megismerése segíti a jelenben való eligazodást, önmagunk megismerését. Olvasmányélmények célirányos felidézése, következtetések megfogalmazása, korábbi és új szövegek megismerése alapján mondatípusok rendszerezése. A képzelet, a kreativitás, az íráskészség fejlesztése. A kritikai gondolkodás fejlesztése: a történeti forrás és a mondafeldolgozás különbségének beláttatása. Arany János <i>Rege a csodaszarvasról</i> című művének elemző bemutatása.</p> <p>Az alapvető erkölcsi értékekkel (hűség, helytállás, hazaszeretet) való azonosulás, és ezen értékeknek az életkornak megfelelő képviselője. A ballada műfaji jellemzőinek, sajátos szerkesztés- és előadásmódjának megismerése.</p> <p>Memoriterek kifejező tolmácsolása, különböző előadásmódok megvitatása.</p> <p>Arany János: <i>A walesi bárdok</i> című balladájának értelmezése, a felvetett szempontok befogadásával, megértésével (szerkezet, műfaji jellemzők, magatartásformák).</p> <p>Különböző közlésformák folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek, kreatív írások készítése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Magyar mondák, pl. őstörténeti mondák/eredetmondák, történeti mondák, helyi mondák (pl. <i>A fehér ló mondája</i>; vármondák, Lehel, Zotmund mondája).</p> <p>Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> – műértelmezés.</p> <p>A csodaszarvas-monda feldolgozása(i) és a történeti források.</p> <p>Egy népballada értelmezése és előadása (pl. <i>Kőműves Kelemen</i> vagy <i>Kádár Kata</i>).</p> <p>A műfaji sajátosságok megfigyelése, elemzése (szaggatottság, kihagyás, elhallgatás stb.).</p> <p>Arany János: <i>A walesi bárdok</i> – egy műballada értelmezése és előadása.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – a már korábbról ismert művek olvasásával felidézi a műfaji sajátosságokat; – felidéz népköltészeti műfajokat; – megismer, rendszerez mondatípusokat; – kreatív írásokat készít (pl. helyi monda, keletkezéstörténet); <p>képes Arany János <i>Rege a csodaszarvasról</i> című művének elemző bemutatására (részletek, memoriter is), a mondai anyag és a művészi feldolgozás összevetésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a ballada műfaji jellemzőit, sajátos szerkesztés- és előadásmódját; – tudja, hogy a népköltészeti alkotások többféle változatban létezhetnek; – elő tud adni egy népballadát (memoriter); – értelmezi Arany János <i>A</i> 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> forrástípusok, forráselemzés; történetek és magyarázatok a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok felidézése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> bűn, erény, lelkiismeret.</p>

<p>Egyszólamú, egyenes vonalú (lineáris) szerkezet. Műfaji sajátosságok (pl. kihagyásosság) és művészi megoldások (pl. ismétlés, fokozás, szórendcsere/inverzió, versforma, zeneiség). Magatartásformák; bűn és bűnhődés, lélektaniség.</p> <p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: egy további monda és/vagy ballada és/vagy ismeretterjesztő szöveg az irodalmi alkotásokhoz kapcsolódóan (pl. Mátyás udvaráról, Déva váráról)</p>	<p><i>walesi bárdok</i> című balladáját (memoriter);</p> <p>– műismereti minimuma: egy népballada és egy Aranyballada.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Monda, rege, eredetmonda, felező 8-as ritmus. Időmértékes verselési rendszer, versláb, jambus, jambikus verselés, spondeus, félrím, belső rím, alliteráció, szórendcsere.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Arany János: <i>Toldi</i></p>	<p>Órakeret 19 óra</p> <p>A helyi tanterv időkeretéből + 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elbeszélő költemény, felező 12-es forma; Petőfi Sándor: <i>János vitéz</i>. Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél; mindennapi tájékoztató szövegek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése.</p> <p>Annak felismerése, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülés és a mások iránti tisztelet kifejezője. A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.</p>	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A <i>Toldi</i> cselekménye, szerkezete. Toldi Miklós helyzete, tettei, magatartása (értelmezés, jellemzés); kapcsolatai, konfliktusai (elemzés). Arany lélekábrázolása (családi kapcsolatok; bűn és megtisztulás).</p> <p>A megjelenítés eszközei (az egységenkénti feldolgozás során a poétikai eszközök elemzése: képek, pl. hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzatok, pl. ellentét, párhuzam, túlzás, felsorolás, részletezés, szótöismétlés). Verselési elemzések, ritmizálási gyakorlatok.</p> <p>Irodalmi művekhez kapcsolódó szövegalkotási feladatok készítése, különféle műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél). Érvelő szövegek. Kreatív írások.</p> <p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órára: Arany és Petőfi barátságának verses és prózai „dokumentumai”</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az elbeszélő költemény műfaját; – elemzi a tér- és időviszonyokat; ismeri a cselekményt; jellemzi a szereplőket és minősíti kapcsolataikat a <i>Toldi</i> részletes feldolgozása során; – alkalmazza a kapcsolódó elméleti fogalmakat (pl. verses epika; elbeszélő költemény); – felismeri a poétikai eszközöket (szóképek, alakzatok), a versritmust; – képes saját véleményének megfogalmazására; – tud memoritereket előadni (szövegrészletek a műből); – képes önálló szövegalkotási feladatok megoldására (különféle közlésformák; nézőpontváltás stb.); – rövid érvelő szövegek készítésére; – néhány, különféle típusú, a mindennapokban megjelenő írott és elektronikus szöveg elkészítésére (meghívó, e-mail stb.); – saját hibáinak felismerésére, javítására, igényli ezek kiküszöbölését gyakorlással, feladatmegoldással, és törekszik készség szintjének folyamatos fejlesztésére. 	<p><i>Erkölcstan</i>: bűn és erény, lelkiismeret, megtisztulás.</p> <p><i>Ének-zene</i>: ritmizálási gyakorlatok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek</i>; <i>természetismeret</i>; <i>matematika</i>; <i>vizuális kultúra</i>: narratív szövegek, leírások, érvelő szövegek alkotása.</p> <p><i>Informatika</i>: a digitális írásbeliség kapcsolattartó műfajainak ismerete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Előhang, mottó, expozíció, kaland, allegória, epizód, késleltetés, körülírás, felező 12-es, sormetszet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> (házi olvasmány)	Órakeret 9 + 3 óra
Előzetes tudás	Korábban olvasott regények, ifjúsági regények. Epikus művek jellemzői: szerkezet, idő, helyszín, cselekmény, fordulat, szereplő; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (hazaszeretet, hűség, helytállás, szerelem), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Gárdonyi Géza: <i>Egri csillagok</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok (cselekményidő/külső, történelmi idő), cselekmény, szerkezet; a szereplők csoportjai, kapcsolataik; konfliktusok. Elbeszélői nézőpont, jellemábrázolás, ábrázolásmód. Bornemissza Gergely életútja. A mű fontos témái (történelem, hősiesség, barátság, szerelem, árulás stb.) és motívumai (pl. hold, csillag, gyűrű).	A tanuló – alkalmazza a házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeit; – előzetesen felkészül a mű sok szempontú értelmezésére (feladatok; adatkeresés, jegyzetelés, vázlatkészítés stb.); – képes szövegalkotási feladatok megoldására (szóban/ írásban), pl. leírás, jellemzés, elbeszélés nézőpontváltással, levél, kreatív írás; – képes szövegrészlet megtanulására, esetleg jelenet, dialógus előadására, dramatikus játéokra.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> adott történetekben a valós és fiktív elemek megkülönböztetése. <i>Informatika:</i> egynyelvű szótárak (pl. jelképszótár, szimbólumszótár) használata. <i>Természetismeret:</i> a regényhez kapcsolódó topológia.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Érzelmek, hangulatok, gondolatok „Egy dallam visz, de keresztezi száz...”	Órakeret 9 + 3 óra
Előzetes tudás	Lírai alkotások jellemzői; költői nyelv, képek, alakzatok, zeneiség. Ismeretek József Attila, Nagy László, Nemes Nagy Ágnes, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor egy-egy alkotásáról (memoriterek is).	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy az irodalmi művek olvasása gazdagítja érzelmi életünket. A befogadási képességek növelése különböző kifejezőmódú szövegek olvasásával, feldolgozásával. Jellemző motívumok, témák azonosítása. Képesség az epikai és lírai műnem megkülönböztetésére (az ábrázolás irányultsága alapján).	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Témák, motívumok lírai alkotásokban (pl. természet, évszakok, napszakok, szerelem). A lírai műnem sokszínűsége: változatos szerkezeti megoldások, képiség, zeneiség, hangnemek – eltérő alkotói magatartások.</p> <p>Szemelvények a magyar irodalom különféle műfajú alkotásaiból, pl. Csokonai Vitéz Mihály, József Attila, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Weöres Sándor műveiből – értelmezések, poétikai és verstani gyakorlatok.</p> <p>A választott művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megkülönbözteti az epikai és lírai műnemet (az ábrázolás irányultsága alapján); – felismeri a lírai műnemnek a líra alanyára vonatkoztatottságát (bármely líratípusban, pl. gondolat- vagy hangulatlíra); – bővíti ismereteit a kifejezőmódookról; – felismer jellemző témákat, motívumokat (pl. természet, évszakok, napszakok); – felismeri a művészi stíluseszközöket és elemzi azok hatását. 	<p><i>Ének-zene:</i> megzenésített versek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, lírai alany, téma, motívum, versforma, rímszerkezet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Próbatételek, kalandok, hősök	Órakeret 16 óra A helyi tanterv időkeretéből + 4 óra
Előzetes tudás	Hősies magatartásformák a korábbi olvasmányélményekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy az igazságkeresésnek sokféle útja van, s ezeket a módokat mérlegelni és értékelni kell. A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). Felkészítés a téma megjelenésének változatosságára; különböző korszakban írott, eltérő műfajú művek befogadására. A befogadói tapasztalatok, a szókinccs, a	

poétikai ismeretek bővítése a <i>Lúdas Matyi</i> feldolgozása révén.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A hősiesség magatartás néhány példája, változata; a próbatételek, kalandok szerepe.</p> <p>A görög mitológiától és a <i>Bibliától</i> (pl. Héraklész, Odüsszeusz; Dávid és Góliát, Sámson) a klasszikus és a kortárs ifjúsági irodalomig (kis- és nagyepikai művek, műrészletek; verses és prózai formák).</p> <p>Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i> – műértelmezés. Szerkezet (a négy levonás kapcsolódása; ismétlés és fokozás); a konfliktusok jellege; népiesség és időmértékes forma.</p> <p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: próbák, kalandok, hősök – válogatás a kortárs ifjúsági irodalom alkotásaiból.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismer az irodalmi művek segítségével néhány példát a hősiesség magatartására; – megfigyeli, hogy a próbatételek, kalandok miként formálják a személyiséget, jellemet; – a „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is felismer emberi alaphelyzeteket és irodalmi témákat, formákat; felismeri az emberi kapcsolat sokféleségét és a téma megjelenésének változatosságát korszaktól, műfajtól és formától függetlenül; – felfedez archetipikus helyzeteket bibliai, mitológiai történetekkel; – részt vesz ajánlott olvasmányok közös feldolgozásában (tér- és időviszonyok, cselekmény, szereplők, elbeszélői nézőpont, szerkezet stb. elemzésében); – választhatja klasszikus és népszerű ifjúsági regények bemutatását (szemelvények vagy egyéni beszámolók, ajánlások); az érdeklődés felkeltésének céljából is (a mű hatása); – gyakorolja a jegyzetelést, vázlatkészítést; – képes Fazekas Mihály <i>Lúdas Matyi</i> című művének elemző bemutatására, esetleg egyik levonásának dialogikus megjelenítésére; – képes vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasott szövegek 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> hősök, történetek, legendák elemzése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> hősök, próbatételek, kalandok képzőművészeti megjelenítése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> a próbatétel, kaland, hősiesség lehetséges összefüggései.</p>

	szereplőinek tetteiről, érzelmeiről, gondolatairól, a megjelenített emberi helyzetekről, folyamatos fejlesztési célként.	
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Próbatétel, kaland (cselekményszervező), ismétlődő motívum, vándortéma, daktilus, spondeus, kötött verssor, hexameter, érv, nézőpont, érvelés.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.</p> <p>Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.</p> <p>Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.</p> <p>Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).</p> <p>Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.</p> <p>A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p> <p>A tanuló meg tud nevezni három mesetípust példákkal, és fel tud idézni címe vagy részlete említésével három népdalt. Különbséget tud tenni a népmese és a műmese között. Meg tudja fogalmazni, mi a különbség a mese és a monda között. El tudja különíteni a ritmikus szöveget a prózától. Felismeri a hexameteres szövegről, hogy az időmértékes, a felező tizenkettesről, hogy az ütemhangsúlyos. Fel tud sorolni három-négy művet Petőfitől és Aranytól, képes egyszerűbb összehasonlítást megfogalmazni János vitéz és Toldi Miklós alakjáról. Képes értelmezni <i>A walesi bárdokban</i> rejlő üzenetet, és meg tudja világítani 5–6 mondatban az <i>Egri csillagok</i> történelmi hátterét. El tudja különíteni az egyszerűbb versekben és prózai szövegekben a nagyobb szerkezeti egységeket. Össze tudja foglalni néhány hosszabb mű cselekményét (<i>János vitéz</i>, <i>Toldi</i>, <i>A Pál utcai fiúk</i>, <i>Egri csillagok</i>), meg tudja különböztetni, melyik közülük a regény és melyik az elbeszélő költemény. Értelmesen és pontosan, tisztán, tagoltan, megfelelő ritmusban tud felolvasni szövegeket. Részt tud venni számára ismert témájú vitában, és képes érveket alkotni. Ismert és könnyen érthető történetben párosítani tudja annak egyes szakaszait a konfliktus, bonyodalom, tetőpont fogalmával. Képes az általa jól ismert történetek szereplőit jellemezni, kapcsolatrendszerüket feltárni. Képes néhány példa közül kiválasztani az egyszerűbb metaforákat és metonímiákat. Képes egyszerűbb meghatározást adnia következő fogalmakról: líra, epika, epizód, megszemélyesítés, ballada, dal, rím, ritmus, mítosz, motívum, konfliktus. Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.</p>
---	--

	Az olvasott és megtárgyalt irodalmi művek nyomán képes azonosítani erkölcsi értékeket és álláspontokat, képes megfogalmazni saját erkölcsi ítéleteit.
--	---

Magyar nyelv és irodalom 7. évfolyam

A 7. évfolyamon a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőségű.

Az 5. és 6. már megismerték a tanulók a *János vitézzel* és a *Toldival*, a mesékkel és a mondákkal, az első közösen megismert terjedelmesebb regényekkel. Az olvasás és írás, a szövegértés és szövegalkotás számukra már több kell, hogy legyen egy technikai gyakorlatnál vagy egyszerű kódoló – dekódoló eljárásnál. Érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és befogadása a mi feladatunk. Előfeltétele ennek a tanterv, az iskola és a nevelő részéről, hogy vegye figyelembe a tanuló sajátos, életkorából fakadó viszonyát az olvasott művekhez, a tanuló pedig legyen partner azoknak a képességeknek a kialakításában, amelyek az effajta irodalomértéshez elengedhetetlenek.


Beszédképesség szempontjából a 7. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.

Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására. Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsi ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális,

történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

<ul style="list-style-type: none"> • A kerettanterv által előírt óraszám: 65 óra. • A tematikai egységeknél feltüntetett óraszám magában foglalja a témakörök összefoglalásait, a számonkéréseket, a szövegalkotás fejlesztésére szánt órákat is. • Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: <ul style="list-style-type: none"> : 4 óra - műajánlás (a tematikai egységeknél feltüntetve) : 3 óra - ismétlések, rendszerezések, számonkérések 	
---	---

Éves óraszám: 72 óra
Heti óraszám: 2 óra

	Órakeret
Egy korstílus – a romantika	6 + 2 óra
Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	22 óra
Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus	8 óra
Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota, komikus eposz, ballada)	13 óra
Nagyepikai alkotás (regényelemzés)	8 + 2 óra
Drámai műfajok (egy komédia)	8 óra
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	+ 3 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egy korstílus – a romantika		Órakeret 6 óra A helyi tanterv időkeretéből + 2 óra
Előzetes tudás	Petőfi Sándor néhány műve. Jellemző műfajok a 19. sz. első feléből.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Egy korstílus – a romantika. Egy-két szemelvény a korszak jellemző alapvetéseiről, törekvéseiről (pl. szabadság az irodalomban; új, jellegzetes műfajok; kevertség, töredékesség; romantika és népiesség).</p> <p>Szemelvények Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi korstílusra jellemző, különféle műfajú, tematikájú alkotásaiból (pl. Kölcsey: <i>Huszt</i>; Vörösmarty: <i>Ábránd</i>; Petőfi: <i>Egy gondolat bánt engemet...</i>).</p> <p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: <i>kitekintés az európai romantikus irodalom alkotásaira</i></p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – ismerkedik egy korstílussal, a korstílus és egy-egy mű közötti összefüggéssel; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. folyóiratok, színházi élet, irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; a romantika háttérét, esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, hangnemeit; a stílus formajegyeit; – ismerkedik romantika és népiesség, romantika és reformkor összefüggésével; – jellemző műveken felismeri a legjellemzőbb romantikus jegyeket, vonásokat; – felismer zenei és képzőművészeti vonatkozásokat, kapcsolódásokat; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár) is gyűjt információkat. 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> a romantikus festmények, épületek, viseletek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> a zenei romantika.</p> <p><i>Informatika:</i> önálló ismeretszerzés, a források azonosítása.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Lírai műfajok (óda, himnusz, elégia, dal, epigramma)	Órakeret 22 + 5 óra
Előzetes tudás	<p>Lírai műnem. Népköltészet, műköltészet. Dal, tájleíró költemény, életkép.</p> <p>Verselési rendszerek. Hangsúlyos verselés, ütem, felező 8-as, felező 12-es. Időmértékes verselés, versláb, spondeus, jambus, jambikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter.</p> <p>Rím, rímelhelyezkedés, páros rím, félrím, alliteráció.</p> <p>Szóképek: hasonlat, megszemélyesítés, metafora.</p> <p>Alakzatok: ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak belátása, hogy a lírai alkotások sokféle érzelem és gondolat hordozói, lehetőséget teremtenek az érzelmekkel, gondolatokkal való azonosulásra vagy elutasítására.</p> <p>Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, érzelmi tartalmak megértése. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szöveghű, kifejező szövegmondás fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Alkotások műfaji szempontokból a magyar irodalom különféle korszakaiból, pl. Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály (<i>A Reményhez</i>), Janus Pannonius (<i>Pannónia dicsérete</i>), József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós, Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése – a műválasztás felölel alapvető lírai témákat (pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, öntudat, költősors, költészet/ars poetica).</p> <p>Nemzeti himnuszunk, ódáink – Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i> – műértelmezések, sok szempontú</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19-20. századi alkotások); – felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; 	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusok, ritmusfajták azonosítása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a kompozíció szerepe a festészetben, építészetben.</p>

elemzések (pl. vershelyzet, szerkezet, műfaji változat, poétikai megoldások, versforma).	<ul style="list-style-type: none"> – megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – felismer érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is tanul néhányat (pl. elégia/Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>; epigramma/Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i>); – sok szempontú megközelítésben értelmezi, elemzi nemzeti himnuszunkat, ódáinkat (Kölcsey: <i>Hymnus</i>; Vörösmarty: <i>Szózat</i>; Petőfi: <i>Nemzeti dal</i>; memoriterek is). 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma; verselési rendszer, rímes időmértékes verselés, rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon; rím, rímelhelyezkedés; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora; alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, szórendcsere.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Műfaji fogalmak (pl. óda, epigramma, rapszódia); romantikus ellentétezés, romantikus képalkotás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás (regényelemzés) – egy Jókai-regény és a romantikus korstílus	Órakeret 8 + 2 óra
Előzetes tudás	Regényelemzések (házi és egyéni olvasmányok). A romantikus korstílus. Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térvizonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogékonyság a tematikai és erkölcsi megközelítésre, értékek azonosítására, megvitatására, a szereplők erkölcsi dilemmáinak, döntéseinek mérlegelésére. Komplex képességfejlesztés: egy Jókai-regény sok szempontú megközelítése, elemzése (pl. idő- és térvizonyok, előreutalások, késleltetések, elbeszélői nézőpont, stílusjellemzők).	

Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Nagyepikai alkotás (regényelemzés) - sok szempontú megközelítés.</p> <p>Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> (vagy esetleg egy másik regénye, pl. <i>Az új földesúr</i> vagy <i>A jövő század regénye</i>) – sok szempontú megközelítés.</p> <p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet. Hősök, magatartásformák, erkölcsi választások – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Regényműfaji változat (pl. heroikus regény, irányregény, utópia stb.). A romantika megjelenési formái (pl. szerkezet, cselekményfordulatok, jellemek, hangnem, előadásmód). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p>	<p>A tanuló egy Jókai-regényben</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat, az előreutalásokat, késleltetéseket, epizódokat; a szereplők kapcsolatait, a cselekmény elemeit; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat és romantikus epika jellemzőit; – azonosítja a műben megjelenő tematikát (pl. család, szerelem, hősiesség, hazafiság, önfeláldozás); – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére; – alkalmas a megjelenített értékek, erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerésére, értelmezésére; – alkalmas az irodalmi élmény megosztására; beszámoló, ajánlás készítésére, különféle vélemények összevetésére; – képes memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, az életvezetésnek is a forrása. 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a történelmi regény eseményei és a történelem.</p> <p><i>Földrajz:</i> az olvasott Jókai-regény topológiája.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> Jókai-regények filmes adaptációi.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Romantikus regény; regényműfaji változat, pl. heroikus regény; romantikus hős, jellem, ábrázolásmód.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisepikai alkotások (pl. kisregény, elbeszélés, novella, legenda, anekdota, komikus eposz, ballada)	Órakeret 13 + 5 óra
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Az egyes kisepikai műfajok sajátosságai (pl. tér-, időviszonyok, szerkesztésmód, szereplők, hangnem). Kosztolányi Dezső, Mikszáth Kálmán és más magyar elbeszélők alkotásai.</p> <p>Választható: Petőfi Sándor: <i>A helység kalapácsa</i> – a komikus eposz műfaji sajátosságai, illetve Arany János egy balladája (pl. <i>Zách Klára; Szondi két apródja</i>).</p>	<p>A tanuló kisepikai alkotásokban</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – műelemzések nyomán rögzíti az egyes műfajok sajátosságait; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, próbatételek; – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála; – memoriterek (prózaepikai szövegrészletek) előadására. 	<p><i>Erkölcstan:</i> nemzedékek, család, felnőttek, gyerekek kapcsolatai.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> érzelmi tartalmak, érzelmek kifejezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kisepika, mese, monda, legenda, anekdota, novella, elbeszélés, kisregény, komikus eposz, ballada, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás (regényelemzés)		Órakeret 8 óra A helyi tanterv időkeretéből + 5 óra
Előzetes tudás	Regényelemzések a megelőző évfolyamokból (házi és egyéni olvasmányok, ifjúsági regények). Nagyepikai művek jellemzői: szerkezet, idő- és térvizonyok, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; szereplők rendszere; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése és tudatosítása, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. Epikai alkotások elemző, értelmező képességének fejlesztése. Nagyepikai alkotás(ok)ban az idő- és térvizonyok azonosítása, elemzése; az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérés érzékeltetése; az előreutalások, késleltetések szerepét azonosító szövegértelmező képességek fejlesztése. A műelemzések alapján műfaji, poétikai, tematikai, erkölcsi következtetések megfogalmazásának képessége. Az irodalmi élmény megosztása, önálló olvasmányválasztás indoklása, olvasmányainak ajánlása.		
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Mikszáth Kálmán: <i>Szent Péter esernyője</i> – sok szempontú megközelítés. Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, anekdotikusság. A szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással). Elemzések, értelmezések és kreatív írások. Ajánlott és/vagy egyéni olvasmányok, pl. Jules Verne, Mark Twain, Dickens és mások műveiből; a klasszikus és kortárs, magyar és világirodalmi ifjúsági irodalomból – műbemutatók, értelmezések, ajánlások (a házi olvasmányok megközelítési szempontjainak alkalmazása, önálló állásfoglalással).	A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat; – érzékeli az elbeszélés és a történet időrendje közötti eltérést; – azonosítja az előreutalásokat, késleltetéseket; – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – a műelemzés nyomán rögzíti a műfaji sajátosságokat; – azonosítja az irodalom nagy témáit (pl. család, gyerekek és felnőttek, próbatételek, szerelem); – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; erkölcsi	<i>Informatika:</i> források önálló feltárása és felhasználása. <i>Földrajz:</i> az olvasott művek topológiája. <i>Erkölcstan:</i> erkölcsi dilemmák.	

<p>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: válogatás a kortárs ifjúsági irodalom alkotásaiból.</p>	<p>választások értelmezésére és véleményezésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> – memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nagyepika, szerkezet, időviszony, térvizony, cselekmény, fordulat, epizód, kitérő, késleltetés, előreutalás; anekdotikus; magatartásforma.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Drámai műfajok (egy komédia)</p>		<p>Órakeret 8 + 1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A drámai műnem.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására. A műben megjelenített konfliktusok, döntések felismerése és mérlegelése. A komikum mint műfajformáló minőség felismerése, formáinak megkülönböztetése. Részvétel megjelenítésben (drámajátékban), színházi előadás megbeszélésében.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Drámai műfajok - egy komédia sok szempontú megközelítése</p> <p>Molière: <i>Fösvény</i> (esetleg pl. <i>Képzelt beteg</i>) vagy Shakespeare egy vígjátéka vagy Szigligeti: <i>Liliomfi</i> vagy Goldoni: <i>Két úr szolgája</i>.</p> <p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció,</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – megismeri a drámai műnem legfontosabb jellemzőit, a komédia műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – képes az epikai és a drámai történetmegjelenítés közötti hasonlóságok és eltérések azonosítására; – a drámai szerkezet, drámai 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház, megjelenítés, szituáció, jellem, díszlet, színpadi szövegmondás.</p>	

<p>cselekmény, konfliktusok.</p> <p>Drámai szerkezet.</p> <p>A komikum megjelenési formái (pl. helyzet- és jellemkomikum).</p> <p>Komikus jellem, jellemtípus.</p>	<p>jellem és nyelv néhány jellemzőjének felismerésére;</p> <ul style="list-style-type: none"> – a komikum mint műfajformáló minőség felismerésére, formáinak megkülönböztetésére; – egy jellemtípus azonosítására; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – alkalmas részlet megtanulására, esetleg jelenet előadására az olvasott drámai műből, valamint egy látott jelenet (színházi előadás vagy felvétele) értelmezésére. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dráma, komédia, dialógus, konfliktus, alapszituáció, helyzetkomikum, jellemkomikum, típus, jellemtípus.</p>	

Magyar nyelv és irodalom

8. évfolyam

A 8. évfolyamon a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőségű.

A 8. évfolyamon tanulóinknak már érteniük kell, hogy az irodalom olyan üzenet, amelyet elődeink és a rendkívüli képességekkel megáldott művészek örökítettek ránk, és amely üzenetnek a megfejtése és befogadása a mi feladatunk.

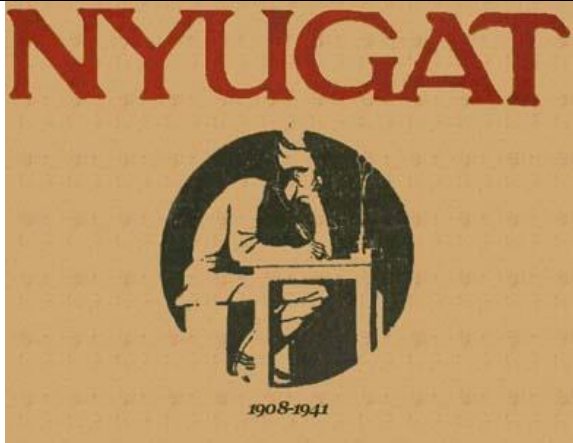
Beszédkésztség szempontjából a 8. évfolyamon a tanuló beszédében a megfelelő artikuláción túl kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Az olvasottak összefoglalásán túl érvelni is képes, és a beszédpartnereivel empatikusan együtt tud működni. A beszédhelyzethez jól alkalmazkodik, különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.

Szövegértés szempontjából az értelmezésen túl formai-stilisztikai elemzésre is képes, valamint a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Irodalomismeret szempontjából már nemcsak a lírai és az elbeszélő szerkezetek kulcsfogalmait ismeri, hanem érti a formai jegyek jelentésteremtő szerepét is, továbbá megismerkedik a drámával, a befogadóval, a hatással, a beszédhelyzettel, a jellemzés módjaival és a tantervben számára előírt további fogalmakkal.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából a tetszésnyilvánítás és az eltérő vélemények tiszteletén túl érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történelmi, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

<ul style="list-style-type: none"> • A kerettanterv által előírt óraszám: 65 óra. • A tematikai egységeknél feltüntetett óraszám magában foglalja a témakörök összefoglalásait, a számonkéréseket, a szövegalkotás fejlesztésére szánt órákat is. • Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra: <ul style="list-style-type: none"> : 4 óra - műajánlás (a tematikai egységeknél feltüntetve) : 3 óra - ismétlések, rendszerezések, számonkérések 	
---	--

Éves óraszám: 72

Heti óraszám: 2

	Órakeret
Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	6 óra
Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat	10 óra + 3
Nagyepikai alkotás – regényelemzés	8 + 1 óra
Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra	17 óra
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	7 óra
Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	7 óra
A média kifejezőeszközei (1)	3 óra
Történet és elbeszélés a mozgóképen	
A média kifejezőeszközei (2)	3 óra
A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	
A média társadalmi szerepe, használata	4 óra
A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	
Ismétlések, rendszerezések, számonkérések	+ 3 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség)	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A romantika mint az utolsó egységes korstílus. Ady, Kosztolányi (vagy más, korszakbeli szerző) egy-két műve.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Stílusirányzatok a 20. század elején (klasszikus modernség).</p> <p>Az impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió stílus- és formajegyei.</p> <p>Jellemző művek, ábrázolásmódok pl. Ady, Babits, Juhász Gyula, Tóth Árpád műveiből.</p>	<p>A tanuló megismerkedik</p> <ul style="list-style-type: none"> – egy korszak stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével; – ismerkedik a korszak irodalmi életével (pl. a <i>Nyugat</i> szerepe, hatása; irodalmi kapcsolatok); – megismeri a korszakolás nehézségeit; – az irányzatok főbb esztétikai elveit, törekvéseit, ábrázolásmódját, stílus- és formajegyeit (szimbólumhasználat és szimbolizmus megkülönböztetésével); – jellemző műveken felismeri az irányzatok jellegzetességeit, főbb vonásait; – az önálló ismeretszerzés többféle módszerével (pl. internet, elektronikus könyvtár stb.) is gyűjt információkat; – keres a korszakhoz regionális és helyi kulturális kötődéseket (bármely művészeti ágból, pl. festészet, szobrászat, építészet is). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismertek:</i> a korstílusok művelődéstörténeti, életmódbeli vonatkozásai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> stílusirányzatok a 20. század elején.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió, szinesztézia, allegória, szimbólum, összetett költői kép.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kisepikai alkotások - prózai és verses, pl. novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat	Órakeret 10 + 3 óra
Előzetes tudás	Epikai műnem. Verses és prózaepika (néhány, már tanult műfajjal). Mese, monda, mitológiai történet, bibliai elbeszélés, novella, kisregény, anekdota, ballada. Cselekmény, idő, helyszínek, fordulat, szereplő; szerkezet; elbeszélés, párbeszéd, leírás; magatartásformák értékelése; vélemény megosztása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tematikus kapcsolódások, alapvető élethelyzetek, érzelmi tartalmak felismerése, erkölcsi választások értelmezése, és véleményezése (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála). Kisepikai művek műelemzéseinek eljárásainak alkalmazása, a műelemzések alapján következtetések, általánosan érvényes megállapítások megfogalmazása. Szövegtudás megosztása kifejező előadással.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Kisepikai alkotások - prózai és verses műfajok. Novella, elbeszélés, kisregény, anekdota, karcolat, egyperces novella, komikus eposz, ballada - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus kapcsolódások, archetipikus helyzetek felismerése (pl. gyerekkor-felnőttkor, szegénység-gazdagság, bűn-bűnhődés, házastársi kapcsolatok, hűség, kitartás, beavatás).</p> <p>Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond, Mikszáth Kálmán, Örkény István műveiből valamint más művekből.</p> <p>Karinthy Frigyes: <i>Tanár úr kérem</i> (részletek) – házi olvasmány. A karcolatgyűjtemény szerkezete; pár-novellák összevetése.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – műelemzések során rögzíti az egyes műfajok sajátosságait is; – felismeri az epikus közlésformát, valamint a verses és a prózaforma műfajmegkötő vagy műfajfüggetlen szerepét; – alkalmazza a művek már ismert értelmezési szempontjait (elemzi az idő- és térvizonyokat, szerkezeti megoldásokat, előreutalásokat, késleltetéseket); – felismeri az elbeszélői nézőpontot, beszédhelyzetet; – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. család, iskola, gyerekek és felnőttek, szegénység; – a kisepikai műfajok rendszerezésével (eredet, forma, műfaji jellemzők) 	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tematikus kapcsolódások a festészetben.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> beavatás; bűn, bűnhődés, lelkiismeret.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás, élménymegosztás.</p>

<p><i>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra:</i> kisepikai alkotások</p>	<p>összefoglalja, átismétli a négy év során megszerzett ismereteit;</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes az irodalmi élmény megosztására; – képes érzelmi tartalmak felismerésére, erkölcsi választások értelmezésére és véleményezésére, pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála stb.; – memoriterek (verses és prózaepikai szövegrészek) előadására. 	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kisepika, anekdota, novella, egyperces novella, szerkezet, időrend, elbeszélői nézőpont, beszédhelyzet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Nagyepikai alkotás - regényelemzés</p>		<p>Órakeret 8 óra A helyi tanterv időkeretéből: + 1 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Regények, regényműfaj-változatok. Regényelemzések. Nagyepikai alkotások közlésformái.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére. Nagyepikai alkotások elolvasása, több szempontú megközelítése, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése, megvitatása. Az irodalmi nagy témáinak felismerése, azonosítása pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Nagyepikai alkotás – egy regény sok szempontú megközelítése. Pl. Tamási Áron: <i>Ábel a rengetegben</i> vagy Szabó Magda: <i>Abigél</i> vagy Móricz Zsigmond: <i>Légy jó mindhalálig</i> (vagy egy másik regénye, pl. <i>Pillangó, Árvácska</i>) vagy Gárdonyi Géza: <i>A láthatatlan ember</i>.</p>	<p>A tanuló nagyepikai alkotás(ok)ban</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja, elemzi az idő- és térvizonyokat, a narráció sajátosságait (az elbeszélés és a történet időrendje, előreutalások, késleltetések); a műfaji változatot; – felismeri az elbeszélői 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> nagyepikai alkotások társadalomképe.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> hősök, tettek, magatartásformák</p>	

<p>Tér- és időviszonyok, cselekmény, szerkezet, elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód.</p> <p>Hősök, tettek, magatartásformák – a szereplők jellemzése (egyéni állásfoglalással).</p> <p>Regényműfaji változat (pl. fejlődésregény, történelmi regény, példázatos regény). Elemzések, értelmezések és kreatív írások.</p> <p><i>Ajánlás a helyi tanterv időkeretéből felhasználható órákra:</i> egy másik regény több szempontú megközelítése.</p>	<p>nézőpontot, beszédhelyzetet;</p> <ul style="list-style-type: none"> – azonosítja az irodalom nagy témáit, pl. szülő és gyerek, gyerekek és felnőttek, iskola és nevelés; beavatás, próbatételek, szerelem. <p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – képes a szereplők jellemzésére, tetteik minősítésére; alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére és megbeszélésére, véleményezésére; – felidézi és rendszerezi az olvasott, feldolgozott regényeket (összefoglalás); – képes az irodalmi élmény megosztására, olvasmányainak ajánlására; – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – memoriterek (prózaepikai szövegrészek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása. 	<p>értelmezése.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> nagyepikai alkotások filmes feldolgozásai és hatásuk.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Elbeszélői nézőpont, hangnem, ábrázolásmód; fejlődésregény, humor, példázat / parabola, történelmi regény.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok - óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra</p>	<p>Órakeret 17 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Lírai műnem. Dal, óda, himnusz, elégia, epigramma. Poétikai és verstani alapfogalmak.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési</p>	<p>Annak felismerése, hogy a líra különböző műfajai az emberi érzelmek, erkölcsi döntések átélésének és a velük való azonosulás lehetőségét</p>	

<p>céljai</p>	<p>teremtik meg. Az alapvető lírai műfajok sajátosságainak (pl. beszédhelyzet, megszólított; tematika, motívumok, műfaji és tematikus kapcsolatok) felismerése különböző korok alkotóinak művei alapján. A ritmusérzék, a belső hallás fejlesztése. Szövegértési és szövegelemző képességek fejlesztése: alakzatok, képek azonosítása, a jelentésteremtő szerep elemzése, a kompozíció meghatározó elemeinek értelmezése, az érzelmi intelligencia, az empátia fejlesztése, az érzelmi tartalmak megértése révén. Szövegelemzések, értelmezések sok szempontú megközelítésben. A szövegű, kifejező szövegmondás fejlesztése. Képesség a reklám, a popzene új szóbeli költészetének értelmezésére, közműveltségi helyének, szerepének megértésére.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Lírai és átmeneti műfajok, műtípusok, pl. óda, dal, epigramma, elégia, ekloga, életkép, tájlíra, hangulatlíra, gondolati líra - műfaji rendszerezés.</p> <p>Tematikus, motivikus kapcsolódások felismerése (a műválasztás felőlel alapvető lírai témákat, pl. természet, évszakok és napszakok, szülőföld, haza, család, szerelem, háború, szabadság, öntudat, költősors, költészet / ars poetica). Verstani, poétikai fogalmak rendszerezése.</p> <p>Szemelvények Ady Endre, Arany János, Csokonai Vitéz Mihály, Janus Pannonius, József Attila, Kölcsey Ferenc, Petőfi Sándor, Radnóti Miklós (<i>Nem tudhatom</i>), Szabó Lőrinc, Vörösmarty Mihály, Weöres Sándor műveiből és kortárs magyar lírai alkotásokból.</p> <p>Szemelvények a reklám és a popzene új szóbeli költészetéből.</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – elemzi az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján, értelmezi néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát; – azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait; felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat; – elemzi a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat; – elemzi a képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben; – elemzi a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása); – elemzi a művekből feltáruló érzelmi tartalmakat; – sok szempontú megközelítésben elemez, értelmez különféle műfajú lírai alkotásokat és meg is 	<p><i>Ének-zene:</i> dallam- és ritmusvariációk; énekelt versek, ritmushatások; a popzene néhány jellemzője.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás.</p> <p><i>Társadalomismeret; mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a reklámeszközök és hatásuk.</p>

	<p>tanul néhányat (Ady Endre, József Attila, Kosztolányi Dezső, Weöres Sándor egy-egy művét, Radnóti Miklós <i>Nem tudhatom</i> című alkotását és kortárs magyar szerzők néhány költeményét;</p> <ul style="list-style-type: none"> – rendszerezi műfajelméleti, verstani, poétikai ismereteit (ismétléssel is); – ismerkedik a reklám és a popzene új szóbeli költészetével, illetve ennek helyével, szerepével, hatásával a közműveltségben. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Óda, himnusz, elégia, dal, epigramma, ekloga, verselési rendszer, rímes és rímtelen időmértékes verselés, versláb, spondeus, trocheus, trochaikus verselés, daktilus, kötött verssor, hexameter, pentameter, disztichon, rím, rímelhelyezkedés, alliteráció; szókép, hasonlat, megszemélyesítés, metafora, alakzat, ismétlés, párhuzam, ellentét, fokozás, figura etymologica, inverzió.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből - magyar vagy világirodalom, regényelemzés	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Regényelemzések (legalább 5–6, korábban közösen, részletesen értelmezett nagyepikai alkotás tapasztalatai). Témák, hősök, műfaji változatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szociális képességek, az önismeret, az empátia, az erkölcsi tudatosság fejlesztése, tájékozódás erkölcsi kérdésekben, az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusának megértése.</p> <p>Műmegközelítési, műelemzési eljárások alkalmazása, a személyes irodalmi élmények megosztása, olvasmányválasztás önálló indoklása. Megbeszélésekben a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazása, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértése. A szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelése.</p>	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
Nagyepikai alkotás az ifjúsági és/vagy a szórakoztató irodalom köréből – egy magyar vagy világirodalmi regény sok szempontú megközelítése.	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – tudja alkalmazni a művek megközelítésének (korábban gyakorolt) lehetőségeit; – képes az irodalmi élmény 	<p><i>Társadalomismeret:</i> a bűnügyi regények társadalomképe.</p> <p><i>Vizuális kultúra;</i> ének-</p>

<p>A népszerű irodalom műfajai (pl. ifjúsági, bűnügyi, fantasztikus regény, kalandregény, sci-fi), megoldásai, hatása; hangnemei (pl. humoros regény), formái (pl. naplóregény, levélregény). Pl. Golding: <i>A Legyek Ura</i> / Salinger: <i>Zabhegyező</i> / Rejtő Jenő egy műve / Verne egy műve / egy klasszikus bűnügyi regény.</p> <p>A fogalmi háló a választott művekhez kapcsolódik.</p>	<p>megosztására, olvasmányainak ajánlására;</p> <ul style="list-style-type: none"> – alkalmas az önálló olvasmányválasztás indoklására; – képes memoriterek (próza-epikai szövegrészletek) előadására; – képes annak felismerésére és tudatosítására, hogy az elemző-értelmező olvasás elmélyíti az élmény- és tapasztalatszerzést, hogy az irodalomolvasás érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élményeknek, a tapasztalatszerzésnek a forrása; – tud tájékozódni erkölcsi kérdésekben, és ezt igényli is; megérti az igazság és nézőpont, a személyes és a közösségi igazság konfliktusát; – képes az önálló műbefogadás mind teljesebb élményére, a hatás feldolgozására (csoportos beszélgetésben való részvétellel és egyéni szövegalkotással egyaránt); – képes a tetszés- vagy véleménynyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáinak alkalmazására, az eltérő ízlésítéletek különbözőségének megértésére; – képes a szórakoztató irodalom, a populáris irodalom egyes alkotásainak, különféle filmes feldolgozásoknak esztétikai szempontú, kritikus értékelésére. 	<p><i>zene</i>: a „népszerű műfajok” jellemzői.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret</i>: filmtípusok, műsортípusok (pl. sci-fi; krimi).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népszerű irodalom, bűnügyi történet, kalandregény, fantasztikus regény, tudományos-fantasztikus irodalom, humoros hangnem.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A drámai műnem, drámai szerkezet, drámai jellem, jellemtípusok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal. Drámai mű/vek közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek (pl. szerkezet, jellem, szituáció, nyelv) feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére. A tragikum/komikum mint műfajformáló minőség megértése, műbeli megjelenési formáinak felismerése. Különböző dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus improvizáció) az empatikus készségek fejlesztése.	
Ismeretek	Követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>Drámai műfajok - egy tragédia és/vagy egy komédia sok szempontú megközelítése.</p> <p>Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i> (vagy egy Shakespeare-komédia vagy Gogol: <i>A revizor</i>).</p> <p>Tér- és időviszonyok, szereplők rendszere, alapszituáció, cselekmény, konfliktusok. Drámai szerkezet.</p> <p>A meghatározó minőség szerepe (tragikus/komikus cselekmény; tragikus/komikus hős).</p> <p>Hősök (egyéni és tipikus vonások). Tragikus bukás, értékvesztés/komikus lelepleződés.</p>	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismeri és elemzi a drámai műnem főbb jellemzőit, a választott alkotás műfaját közös és önálló olvasással, feldolgozással, műelemzéssel; – elemzi a drámai szerkezet, drámai jellem és nyelv néhány jellemzőjét; – felismeri a tragikumot/komikumot mint műfajformáló minőséget, elemzi a műbeli megjelenési formáit; – tudja jellemezni a drámai hősöket, elemezni kapcsolataikat, konfliktusaikat; – képes szituációk és instrukciók értelmezésére, esetleg megjelenítésére; – tud elemezni és értelmezni egy látott jelenetet (színházi előadás vagy felvétele); – alkalmas egy szövegrészlet megtanulására, jelenet előadására az olvasott drámai műből vagy annak alapján; – különböző dramatikus formák kipróbálása révén (pl. helyzetgyakorlat, stílusgyakorlat, dramatikus 	<p><i>Dráma és tánc:</i> dráma és színház; a tragikus, a komikus minőség megjelenítése; színházi előadás elemzése, értékelése.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> tragikus/komikus történés, cselekmény; érték, értékvesztés.</p>

	improvizáció) fejlődik empátiás készsége.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dráma, komédia, tragédia, komikum, tragikum, dialógus, konfliktus, alapszituáció, drámai nyelv, drámai jellem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei (1) Történet és elbeszélés a mozgóképen	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Megfigyeli és azonosítja a különböző médiaszövegekben megjelenő egyszerű helyszín- és idő-, illetve konfliktusviszonylatokat. Képsorozattal meg tud jeleníteni valamely egyszerű cselekményt. Érti a rövid, egy szálon futó, történetet bemutató művekben az ok-okozati viszonyokat, azonosítja a történet idejét és helyszínét a cselekmény kezdő- és végpontját, a cselekményelemek sorrendjét. Dramatikus szövegek és drámajátékok segítségével képes átélni mindennapi konfliktusokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent. Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése. A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Helyszín- és időviszonylatok, illetve jellemek és konfliktusviszonylatok felismerése, megfigyelése a médiaszövegekben (pl. rádióműsorban, riportban). Átélt, elképzelt vagy hallott esemény mozgóképi megjelenítésének megtervezése az életkornak megfelelő szinten (pl. story-board, animáció, interjú alkalmazásával). A beállítás (snitt; a kamera által rögzített folyamatos tér és idő), a jelenet (nagyobb tér és/vagy időugrások által határolt szerkezeti egység), a fordulat és epizód fogalmának magyarázata. A korosztálynak megfelelő mozgóképi szövegeken a cselekmény- és történetstruktúra, valamint az elbeszélés (narráció) megfigyelése és tudatosítása, és mindezzel összefüggésben konkrét szövegek elemzése során az exozicció, bonyodalom, lezárás már ismert fogalmainak alkalmazása. Egyszerűbb médiaszövegek létrehozásával (pl. interjú, újságcikk, közösségi portálra készülő adatlap, önportré) a képzelőerő, kifejezőkészség fejlesztése.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> idő- és térbeli változások megjelenítése képsorozatokkal.</p> <p><i>Dráma-tánc:</i> az alapvető fogalmak (történet, cselekmény, szándék, feszültség, konfliktus, fordulópont stb.) ismerete és alkalmazása a saját játékok értékelő megbeszélése során.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jellem, hős, konfliktus, cselekmény, történet, elbeszélés, narráció, exozicció, bonyodalom, lezárás, beállítás, jelenet, epizód, fordulat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média kifejezőeszközei (2) A mozgóképi és az írott sajtó szövegeinek rendszerezése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az egyes médiumokban megjelenő médiaszövegek közötti különbségek érzékelése, médiaszövegek fikciós vagy dokumentum jellegének megfigyelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Annak belátása, a mozgóképi és írott szövegek közti választás erkölcsi-esztétikai mérlegelést és értékelést igényel.</p> <p>Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése, önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.</p> <p>A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.</p> <p>A tudatos szövegválasztás képességének fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak tudatosítása és próbája, hogy noha a mozgóképi szövegeknek nincs minden szövegre alkalmazható osztályozása, a filmek értelmezését, elemzését segíti a rendszerezés néhány alapszempontra (a valóságanyag természete, dokumentumfilm-fikció; az alkotói szándék és nézői elvárás – műfajfilm, szerzői film).</p> <p>A szerzői és a műfajfilm néhány meghatározó jellemzőjének meghatározása (a nézők számára ismerős témák, szériaszerű filmalkotások, könnyen befogadható ábrázolási konvenciók, illetve a személyesebb, a szerzővel azonosítható eredeti formanyelv használata).</p> <p>A meghatározó sajtóműfajok felismerése, alapvető jellemzőik tudatosítása (tudósítás, riport, publicisztika, kritika).</p>		<p><i>Ének-zene:</i> zenei stílusok, műfajok ismerete - dal, kánon, kórusmű, szimfónia, más hangszeres és zenekari művek, opera.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> alapvető táncművészet, táncstílusok és kísérőzenéjük azonosítása, mozgás- vagy mozgásszínházi formák megkülönböztetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képzőművészeti ágak, az építészet, a design főbb jellemzőinek ismerete. Ember és természet.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Dokumentum, fikció, műfaji, western, sci-fi, melodráma, burleszk, thriller; szerzői, ábrázolási konvenció; tudósítás, riport, kritika, publicisztika.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A média társadalmi szerepe, használata A média nyelve, a médiaszövegek értelmezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	A médiaszövegek emberek által mesterségesen előállított tartalmak. A médiaszövegek elemi szövegalkotó kódjainak, kifejező eszközeinek ismerete. A metafora és a metonímia felismerése, alkalmazása. A hírműfajhoz kapcsolódó meghatározó tevékenységek (pl. újságíró, fotóriporter) ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak belátása, hogy a média nagyfokú társadalmi szerepet játszik; a szerep megítéléséhez elvi-erkölcsi alapon nyugvó mérlegelés szükséges. A média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása. Alapszintű, a média művelődéstörténetére vonatkozó tájékozottság megszerzése, a naiv fogyasztói szemlélet átértékelése. Önálló és kritikus attitűd kialakítása, a kritikai médiatudatosság fejlesztése. A résztvevő és aktív állampolgári szerep elsajátítása, kritikai képességek fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Annak felismerése, hogy a médiaszövegek megformálásához („írásához”) és megértéséhez („olvasásához”) az adott médiumra vonatkozó nyelvismeretre van szükség, és a tömegkommunikáció médiumai más- és más jelrendszert, kódokat használnak írott, szimbolikus –, például egy képen látható tárgy – és technikai –, például a kameramozgás – kódokat).</p> <p>Annak tudatosítása, hogy a technikai úton rögzített képeket (is) alkalmazó kommunikáció sajátossága, hogy a képeken, mozgóképeken látható formáknak, motívumoknak nincs pontosan meghatározott értelme – a jelentés nagymértékben függ a befogadótól.</p> <p>Meghatározza a mágikus gondolkodás fogalmát (a tárgyak képének azonosítása az ábrázolttal, a kép és a valóság öntudatlan azonosítása).</p> <p>Annak felismerése, hogy míg a művek esetében a befogadó a szerző által megjelenített cselekményvilág eseményeiből maga konstruálja a történetet, a média direkt értelmezési kereteket kínál a fogyasztónak a közrebocsátott történetjavaslatok értelmezésére.</p> <p>Kérdéseket és állításokat fogalmaz meg a mediatizált kommunikáció egyirányú és/vagy interaktív jellegével kapcsolatban.</p> <p>Annak megismerése és aktuális médiaesemények feldolgozásával tudatosítása, miért és hogyan érvényesül a médiában a sztereotíp megfogalmazás kényszere, milyen veszélyekkel járhat mindez.</p> <p>A nemeknek, foglalkozásoknak, életmódmintáknak, kisebbségeknek a tapasztalati valóságtól eltérő megjelenítésének felismerése a médiában, annak tudatosítása, hogy a médiaszövegek a közösség kulturális képviselői (reprezentánsai).</p> <p>A sztereotípiák és a reprezentáció fogalmának meghatározása, annak</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a médiumok hírei és a környezetben tapasztalt valóság összehasonlítása.</p> <p><i>Informatika:</i> algoritmus kódolása a számítógép számára egyszerű programozási nyelven.</p>

<p>érzékelése, miért problematikus hogy a világ nem olyan módon jelenik meg a médiában, mint a tapasztalati valóságban.</p> <p>Élmények és tapasztalatok összevetése a média által közvetített, megjelenített világokkal (pl. hírműsorok, talk-showk, reality-showk, életmód magazinok, közösségi portálok alapján az azonosságok és az eltérések megfigyelése, megbeszélése).</p> <p>Azonos események eltérő megfogalmazásainak összevetése, ésszerű indoklás az egyszerűbb reprezentációk különbözőségeire (érdekek, nézőpontok, politikai és gazdasági érintettség), illetve műfaji, nyelvi különbségek feltárása a hírműsorokban, hírportálokon, napisajtóban).</p>	
---	--

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

Elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, érvelő szöveg.

**A fejlesztés várt
eredményei a
két évfolyamos
ciklus végén**

A tanuló képes a kulturált szociális érintkezésre, eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.

Képes érzelmeit kifejezni, álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni, ugyanakkor empaticusan képes beleélni magát mások gondolatvilágába, érzelmeibe, megérti mások cselekvésének mozgatórugóit.

Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.

Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.

Ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket. A helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.

Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.

Képes a könnyebben besorolható művek műfaji azonosítására, 8–10 műfaj műnemekbe tud sorolni, és a műnemek lényegét meg tudja fogalmazni. A különböző regénytípusok műfaji jegyeit felismeri, a szereplőket jellemezni tudja, a konfliktusok mibenlétét fel tudja tárni. Felismeri az alapvető lírai műfajok sajátosságait különböző korok alkotóinak művei alapján (elsősorban 19–20. századi alkotások). Felismeri néhány lírai mű beszédhelyzetét, a megszólító-megszólított viszony néhány jellegzetes típusát, azonosítja a művek tematikáját, meghatározó motívumait. Felfedez műfaji és tematikus-motivikus kapcsolatokat, azonosítja a zenei és ritmikai eszközök típusait, felismeri funkciójukat, hangulati hatásukat. Azonosít képeket, alakzatokat, szókincsbeli és mondattani jellegzetességeket, a lexika jelentésteremtő szerepét megérti a lírai szövegekben, megismeri a kompozíció meghatározó elemeit (pl. tematikus szerkezet, tér- és időszerkezet, logikai szerkezet, beszédhelyzet és változása). Konkrét szövegpéldán meg tudja mutatni a mindentudó és a tárgyilagos elbeszélői szerep különbözőségét, továbbá a közvetett és a közvetlen elbeszélés mód eltérését. Képes a drámákban, filmekben megjelenő emberi kapcsolatok, cselekedetek, érzelmi viszonyulások, konfliktusok összetettségének értelmezésére és megvitatására. Az olvasott, megtárgyalt művek erkölcsi kérdésfeltevéseire véleményében, erkölcsi ítéleteiben, érveiben tud támaszkodni.

Képes egyszerűbb meghatározást megfogalmazni a következő fogalmakról: novella, rapszódia, lírai én, hexameter, pentameter, disztichon, szinesztézia, szimbólum, tragédia, komédia, dialógus, monológ. Képes néhány egyszerűbb meghatározás közül kiválasztani azt, amely a következő fogalmak valamelyikéhez illik: fordulat, retorika,

	<p>paródia, helyzetkomikum, jellemkomikum. Az ismertebb műfajokról tudja az alapvető információkat.</p> <p>Képes művek, műrészletek szöveghű felidézésére.</p> <p>Képes beszámolót, kiselőadást, prezentációt készíteni és tartani különböző írott és elektronikus forrásokból, kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, a témától függően statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.</p> <p>Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.</p>
--	--

MAGYAR NYELV 5–8. ÉVFOLYAM

CÉLOK ÉS FELADATOK

Az anyanyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás és a tanulás előfeltétele és legfőbb közege. Ebből következik, hogy az anyanyelv tanításának alapvető célja és feladata:

- a jövődő tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használandó olvasni és írni tudás (szövegértés, szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése,
- az anyanyelvi szókészlet és a nyelvtan alapos megismertetése a tudatos és kreatív nyelvhasználat érdekében,
- a biztos kommunikációs készség elsajátítása.

A diákok az iskoláztatás e négy évében igen nagy lépést tesznek a szociális érésben, az önmagukra eszmélésben, kortársaik megismerésében, környezetük összefüggéseinek megértésében, átélhetik a magyar nyelv és a magyar kultúra elválaszthatatlanságát. Az anyanyelv kellő színvonalú ismerete ugyanakkor alapul szolgál más nyelvek megismeréséhez és elsajátításához, amely lehetővé teszi az egyén számára az európai nemzetek és az emberiség közösségében való kommunikációt.

Minden műveltségi területen, de a magyar nyelv és irodalom műveltségi területen különösen nagy gondot kell fordítani az értő, majd értelmező, később a kritikai és a kreatív olvasási képesség fejlesztésére, értve ezalatt a hagyományos és a digitális csatornákon keresztül érkező jelek befogadását, értelmezését és megválaszolását egyaránt. Ennek feltétele az optimálisan fejlett és használható olvasáskészség (olvasástechnika) birtoklása. Az alapozó szakaszban (5–6. évfolyam) az e téren lemaradt tanulókat a lehető legintenzívebb módszerekkel és munkaformában kell felzárkóztatni, ugyanis ennek hiányában a tanulók nem képesek a magasabb olvasási szinteket elérni. E cél eléréséhez konkrét módszertani javaslatokat közlünk kerettantervünkben.

Bár a magyar nyelv tanítása az 5–8. évfolyamon egységes kerettantervi anyagban – témakörökben, fejlesztési célokban, tananyagtartalmakban, tanulói tevékenységekben, módszertani ajánlásokban és továbbhaladási feltételekben – épül egymásra, azt azonban hangsúlyoznunk kell, hogy a két szakasz: az alapozó és fejlesztő szakasz több vonatkozásban eltér egymástól.

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) folytatja és továbbfejleszti az előző két szakaszban (1–2. és 3–4. osztályban) kialakult szóbeli és írásbeli képességeket: a beszédértést, a szóbeli önkifejezést, a szóbeli és az írásos szövegműfajok megértését, az írást, a sokirányú kreativitást. Továbbá a legkülönfélébb irodalmi és nem irodalmi szövegek) feldolgozásával bevezeti a gyermekeket a magyar nyelv rendszerébe, amely elősegíti az anyanyelv használatának megértését. Megismerteti a magyar irodalom néhány összetettebb emberi kapcsolatokat megjelenítő, nagyobb lélegzetű klasszikus művével. Ezáltal építi tovább a gyermek társas nyelvhasználati, fogalmi gondolkodásbeli, érzelmi, ízlésbeli, erkölcsi képességeit és műveltségét.

A 7–8. évfolyam már a következő, középfokú iskolafokozat tanulmányait is tekintetbe veszi. A művelődési szokások és alapszerkezetek ebben az életszakaszban alakulnak ki. Mind a nyelvi, mind az irodalmi nevelés feladata a diákok érzelmi, szociális és intellektuális éréseinek támogatása. Erre a nyelvhasználati, a grammatikai, a jelentéstani témák és az irodalmi olvasmányok adnak módot.

Tantervünkben a magyar nyelv tantárgyhoz kötött ismeretek és képességek nem elszigeteltek. Elsősorban az irodalommal integráljuk, de más tantárgyakkal való koncentrációra is hangsúlyt helyezünk, illetve folyamatosan más kulcskompetenciákkal is kapcsolatot keresünk és tartunk.

A változatos munkaformákban (egyéni munka, páros munka, csoportmunka stb.) folyó feladatvégzéssel nemcsak az ismeretszerzés és anyanyelvi képességek fejlesztése a célunk, hanem az is, hogy a tanulók elsajátítsák a társas együttműködésben való részvételt.

KULCSKOMPETENCIÁK

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely kapcsolódik az egyén megismerő képességének fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs, a funkcionális nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók biztos ismerete. A szókincs intenzív fejlesztése minden műveltségi területen cél. Kerettantervünkben a nyelvtani ismeretek elsajátítását konvencionális alapokra helyeztük, azaz a szemben álló nyelvészeti nézetek közül a konvencionálist helyeztük előtérbe, mivel úgy gondoljuk, az általános iskola alapozó és fejlesztő szakasza nem alkalmas színtér nyelvészeti viták lefolytatására. Ugyanakkor el akartuk kerülni azt, hogy a tanulók nyelvi dogmákban gondolkodjanak. A hipotézisek alkotását segítjük, ha rámutatunk arra, bizonyos kérdésekben a nyelvészek is ütköztetik álláspontjukat. Ezzel rámutatunk a nyelv állandó változására, valamint a nyelvészeti kutatások fontosságára.

A kompetenciák részben fedik egymást, egymásba fonódnak: az egyik területhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Ez fokozottan érvényes az anyanyelvi kommunikációra. A kezdeményezőképeség és vállalkozói, valamint a matematikai kompetencia magában foglalja az anyanyelvi kommunikáció képességét is. Például a tervekészítés feltételezi az információk megértését, az írásbeli szövegalkotást. Ugyanez vonatkozik a matematikai utasítások megértésére, a válaszok megfogalmazására. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség kompetenciája már nevében utal az anyanyelvi kompetenciával való szoros kapcsolatára: az esztétikai minőség tisztelete, mások véleményének elfogadása, az élmények és érzések kreatív kifejezése stb.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető. Feltételezi az adott idegen nyelv szókincsének, funkcionális nyelvtanának, a szóbeli interakciók főbb típusainak és a nyelvi stílusoknak ismeretét. Az anyanyelv szókincsének megfelelő mélységű birtoklása, nyelvtani szerkezetének és rendszerének ismerete nagymértékben megkönnyíti az idegen nyelvi kommunikáció képességének fejlesztését. Sokféle összevetésre is alkalmas ad a két kompetencia egyidejű fejlesztése, pl.: a kulturális sokféleség megismerése és tiszteletben tartása, a másság elfogadása stb.

Digitális kompetencia

Ez a kulcskompetencia felöleli az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatát. A főbb számítógépes ismeretek – szövegszerkesztés, információkeresés- és kezelés, az internet által kínált lehetőségek és az elektronikus média útján történő kommunikáció (e-mail, hálózati eszközök) – birtoklása

elengedhetetlen feltétel a munka világában való eligazodásban, az élethosszig tartó tanulás folyamatában. A digitális kompetencia a tanulás terén is új utakat nyit. A munka, a tanulás folyamatában viszont, mint az már többször hangsúlyoztuk, meghatározó szerepe van az anyanyelvi kommunikációnak.

Hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást. Ez egyrészt új ismeretek megszerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti.

A hatékony és önálló tanulás olyan képességek meglétét igényli, mint az írás, az olvasás, a szövegértés, az információs technológiák eszközeinek használata. A csoportos tanulás feltételezi a szóbeli kommunikáció képességét is a csoport tagjai között.

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékközpontú, személyek és kultúrák közötti, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és közösségi beilleszkedés feltételei. A közjó iránti elkötelezettség és tevékenység lefedik a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalomban. E kulcskompetencia alapja a különböző területeken folyó hatékony kommunikáció, a különböző nézőpontok megértésének és figyelembe vételének képessége, az empátia. Az állampolgári kompetencia képessé teszi az egyént arra, hogy aktívan vegyen részt a közügyekben.

FEJLESZTÉSI FELADATOK

1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása

A társas-társadalmi együttműködéshez szükséges szóbeli nyelvi képességek fejlesztése. A kulturált nyelvi magatartás kialakítása, a szituációhoz, a címzethez, a témához való rugalmas alkalmazkodással, a partnerekkel való együttműködés képességének fejlesztése, mely megköveteli a tanulóól a másik ember beszédének gondolati, értelmi tartalmára való odafigyelést. A szóhasználat, a mondatfonetikai eszközök és a nem verbális kifejezőeszközök (testbeszéd) összehangolása. A különféle beszédműfajok felfogása és alkalmazása, a konfliktus fölismerési és kezelési képességének fejlesztése, valamint az életkorban elvárható kritikus magatartásnak a kialakítása a manipulációs szándékokkal szemben. A szöveg jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása szóbeli szövegalkotásban, a szöveg megértésében, elemzésében. A kommunikáció lényegének és tényezőinek megértése. Az életkornak megfelelő tájékozottság a médiumok szerepéről az egyén és a társadalom életében, valamint a leggyakoribb tömegkommunikációs műfajok kifejezőmódjának megismerése. A beszédkészségnek és a szóbeli szövegek megértésének fejlesztésével önismeretre, önbecsülésre, az ezeken alapuló magabiztos fellépésre és mások személyiségének tiszteletére, véleményének megbecsülésére nevelés.

2. Olvasás, írott szövegek megértése

Az életkornak megfelelő tempójú, minél teljesebb megértést biztosító hangos és néma olvasás kifejlesztése. A nyelvi eszközök és a jelentés kapcsolatának megfigyelése, felfogása, a különféle tartalmú és rendeltetésű, a mindennapi életben és az iskolai tanulmányokban előforduló élőszóbeli és írott szövegek (magáncélú, hivatalos, publicisztikai, tudományos és szépirodalmi) szerkezetének, jelentésrétegeinek fokozódó önállóságú felfogása, befogadása és kritikája.

Feladatok a szövegáttekintésre, a lényeg kiemelésére, adatkeresésre, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelésére, ok-okozati összefüggés fölismerésére, a szöveg tömörítésére, vázlatírásra, jegyzetelésre. A kreativitás fejlesztése válogató olvasással, előremondással (jóslással), megbeszéléssel, átalakítással, kiegészítéssel. A leírás különféle kifejezőeszközeinek megfigyelése nem irodalmi művekben.

A gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, jelentésének kibontása, hatáskeltő eszközeinek fölismerése, megnevezése, értékelése tanári segítséggel. A tájékoztató és a véleményt közlő műfajok elkülönítése: hír, tudósítás, cikk, kommentár; riport, interjú.

Az aktív és passzív szókinccs folyamatos gazdagítása, az alapvető helyesírási szabályok készségszintű alkalmazása.

3. Írás, szövegalkotás

Az írástechnika továbbfejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezet utáni írással. A tanulási igényeknek megfelelő, rendezett írásmód, az anyanyelvi normákat követő helyesírás begyakorlása. A korábban tanult helyesírási ismeretek alkalmazása fogalmazásokban.

A szöveg jelentésére és stílusára vonatkozó ismeretek alkalmazása írásbeli szövegalkotásban. Szövegalkotási feladatok írásban: elbeszélés adott téma, szempont alapján és terjedelemben (pl. tetőpontos, időrendi szerkezetben); leírás készítése megfigyelt tárgyakról, jelenségekről azonosságok, különbségek összevetésével, lényeges és lényegtelen vonások elkülönítésével; jellemzés készítése csoportmunkával és önállóan családtagokról, ismerősökről. A szemléletesség nyelvi eszközeinek alkalmazása.

Tapasztalatszerzés a mindennapi élet alapvető hivatalos műfajainak (kérdőív, nyugta, kérvény, önéletrajz) megfogalmazásában. Ismertetés, könyvajánlás, kritika írása irodalmi művekről különféle idézési módok alkalmazásával, (pl.: egyenes és függő idézet, teljes mondat, kulcsszó stb.) idézésével.

4. A tanulási képesség fejlesztése

Az alapműveltség elsajátításához szükséges információk megszerzésének és feldolgozásának csoportos és egyéni technikái (szövegáttekintés, lényegkiemelés, adatkeresés, kérdésekre adandó válaszként részletek kiemelése, ok-okozati összefüggés fölismerése, szövegtömörítés, vázlatírás, jegyzetelés), ezek megismerése és használatuk gyakorlása. A verbális és vizuális információ együttes kezelésében való jártasság kialakítása.

A könyvtári munka megismertetése. Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, a szak- és ismeretterjesztő irodalom használatában, ismeretek az anyaggyűjtés és -rendezés módszeréről, a forrásfeldolgozás és az idézés etikai és formai követelményeiről. Segédkönyvek, a korosztálynak készült szótárak, lexikonok használata ismeretlen kifejezések magyarázatára, személyekhez, témákhoz kapcsolódó adatok gyűjtése a tanult anyag bővítésére. Források azonosítása (szerző, cím, kiadó, a kiadás helye, éve), rövid följegyzés készítése a felhasznált könyvekről.

A modern technológián alapuló információhordozók megismerése. Érvek, bizonyító erejű példák gyűjtése az interneten, rendszerezésük vázlat és jegyzet készítésével különféle, más tantárgyakat is integráló témákból.

Különböző tanulási stratégiák és módszerek megismerése. Egyéni tanulási stratégiák és technikák megválasztásának szempontjai. Az ismétlés szerepe a tanulási folyamatban.

5. Ismeretek az anyanyelvről

A mai magyar nyelv árnyalt és igényes használatához szükséges nyelvtani ismeretek megszilárdítása a felismerés és megnevezés, majd a fogalmi meghatározás szintjén. A nyelv rendszerére vonatkozó tudás önálló, biztonságos alkalmazásának fejlesztése mind az írásbeli, mind a szóbeli megnyilatkozásokban. Önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Egynyelvű szótárak, diákoknak szánt kézikönyvek használata.

Az egyéni nyelvhasználat továbbfejlesztése az irodalmi művek jobb megértése, valamint az idegen nyelvek tanulásának könnyebbé tétele végett. A nyelvszemlélet gazdagítása a magyar nyelv sajátosságainak, szépségeinek fölismerésével, tudatosság és felelősségérzet a nyelvhasználatban. A nyelvi kultúra fejlesztése, amely megalapozza a tanulók sikeres szocializációját, hozzájárul megfelelő önértékelésük kialakulásához, önbecsülésük fejlesztéséhez. Nyelvhelyességi kérdésekben való tudatos döntés és a helyesírási biztonság

továbbfejlesztése.

6. Ismeretek az irodalomról

A költői nyelv sajátosságainak megfigyelése, megértése, összevetése különféle köznyelvi, nem irodalmi formákkal. Irodalmi művek feldolgozásakor annak átélése, hogy a nyelvi kifejezőmód szoros kapcsolatban áll a mű jelentésével, hatásával, esztétikai karakterével.

A tanulók aktuális életproblémáival, érdeklődésével rokon kérdéseket tárgyaló művek közös értelmezése, megvitatása. Az olvasott művekben megjelenített érzelmekhez, emberi kapcsolatokhoz fűződő véleményalkotás és véleménynyilvánítás elősegítése.

7. Az ítélőképesség, az erkölcsi, esztétikai és történeti érzék fejlesztése

Tájékozottság a magyar nyelv életére vonatkozó alapvető nyelvtörténeti tényekről, a magyar nyelv jellemző sajátosságairól (nyelvtípusáról). A tanulók érzelmeinek és élettapasztalatainak gazdagítása, erkölcsi és esztétikai véleménycserére, vitára, ítéletalkotásra való ösztönzés. A történeti érzék fejlesztése különböző korokban született szövegek összehasonlítása révén, a nyelvi kifejezés formáinak történetisége.

Magyar nyelv

5. évfolyam

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével. A nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése.

Az 5. évfolyamon a tanulók már jól olvasnak, viszonylag hosszabb szövegeket is rövid idő alatt meg tudnak ismerni.

Az 5. évfolyamon számos képességszintet el kell érni.

Beszédképesség szempontjából az 5. évfolyamon a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására. Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázása; a címadás.

Erkölcsi ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Éves óraszám: 90 (65+25)
Heti óraszám: 2 + 1/2

	Órakeret
Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9 + 3
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	12 + 3
Írás, fogalmazás	10 + 3
Helyesírás	11 + 7
A szavak szerkezete és jelentése	12 + 5
A nyelv szerkezete	11 + 4
Év eleji, félévi, év végi felmérés	+ 3

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9 + 3 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hallásértés fejlesztése (pl. dramatikus játékkal, szövegmondással). A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszédlejtés, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkotására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyes beszámolóban, történetmeséléskor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, ezen keresztül az elfogadó attitűd, a máság iránti tisztelet erősítése. A kommunikációs folyamat alapvető tényezőinek tudatosítása. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A hallásértés fejlesztése analitikus gyakorlatokkal. Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása. Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása. Különböző, a kommunikációs célnak, a kommunikációs helyzet: tér,		<i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció.

<p>idő és résztvevői szerepeknek megfelelő beszédhelyzetek létrehozása szerepjátékkal, drámapedagógiai gyakorlatokkal. Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés. Felnőttek és gyermekek kommunikációjának különbözőségei, kommunikációs (illem)szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között. Tanult szövegek szöveghű és kifejező tolmácsolása. A kommunikációs helyzet; tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus), valamint a beszédpartner közlésének, viselkedésnek megfigyelése, értelmezése. A kommunikáció teljes folyamatának megfigyelése, a következtetések nyomán alaptényezőinek megnevezése egy-egy példa elemzésével.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése, érzékszervek.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> udvariassági formulák, egyszerű üzenetek megfogalmazása a tanult idegen nyelven</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Beszédhelyzet, arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső, a kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, üzenet, kapcsolat; a beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Órakeret 12 + 3 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A szövegfeldolgozás általános sémájának tudatosítása változó szövegeken.</p> <p>Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése.</p> <p>Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott szövegeken. Az ismert szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása stb.) alkalmazása, illetve újabb stratégiákkal való bővítése (szintézis, szelektív olvasás).</p> <p>Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (könyv, folyóirat), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>A szövegértés folyamatának megfigyelése, a szöveg megértésének követése. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a</p>	<p><i>Matematika;</i> <i>természetismeret:</i> szövegértés, a feladatok szövegének értelmezése.</p>	

<p>megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása. Az olvasott szövegek szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása. A szöveg szereplőinek bemutatása. A szöveg és a kép összefüggéseinek feltárása, értelmezése.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret; vizuális kultúra: szöveg és kép összefüggéseinek feltárása.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Üzenet, betűrend, tartalomjegyzék.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Írás, fogalmazás</p>	<p>Órakeret 10 + 3 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A szövegalkotás műveleteinek ismerete: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése, az időrend, a szöveg tagolása bekezdésekre. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az önálló és a tanári segítséggel történő anyaggyűjtés módjainak fejlesztése. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra. Az írás folyamatának megtapasztalása, folytonos ön- és társkorrekció. Anyaggyűjtés különféle nyomtatott forrásokból az írott mű elkészítéséhez. A vázlatkészítés szabályainak, fajtáinak megismerése; gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókinccs használata. Személyes élmények megfogalmazása különböző szöveg-típusokban: mese, elbeszélés, leírás, levél. Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. e-mail.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> anyaggyűjtés, vázlatkészítés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> narratív szövegek, történetmondás történelmi eseményekről, hősökről. <i>Informatika:</i> internetes kapcsolattartó műfajok nyelvi jellemzői.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyaggyűjtés, vázlat, elbeszélés, leírás, levél, e-mail, SMS emotikon.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 11 + 7 óra
Előzetes tudás	A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. Helyesírási kézikönyv használata tanári segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok megismertetése, tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása. A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) megismerése főleg a hangtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan.</p> <p>A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával.</p> <p>Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; Idegen nyelvek; Vizuális kultúra; Természetismeret; Informatika: a tantárgyra jellemző fogalmak, digitális kifejezések helyesírása.</i></p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szavak szerkezete és jelentése	Órakeret 12 + 5 óra
Előzetes tudás	<p>A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótő, toldalékok, összetett szavak tagjai.</p> <p>Az azonos alakú*, többjelentésű* és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban; közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete.</p> <p>* Csak a 2017/18-as tanévtől várható el.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A szavak szerkezetének megfigyeltetése, a főbb szóelemek funkcióinak tapasztalati úton történő fölfedeztetése.</p> <p>A magyar nyelv szinonima-gazdagságának, a szójelentések rétegzettségének, sokszínű kifejezőképességének fölfedeztetése.</p> <p>Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szavak szerkezete: szó, szótó, toldalékok: képző, jel, rag.</p> <p>Hangalak és jelentés kapcsolata a szavakban. A szavak jelentése és hangalakja közötti összefüggés megfigyelése.</p> <p>Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások jelentésének, szerkezetének, használati körének megfigyelése.</p> <p>Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás, szójelentések csoportos és önálló feltárása.</p>		<p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv szókincsze, néhány állandósult szókapcsolat.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	<p>Szótó, toldalék, képző, jel, rag; egyjelentésű szó, többjelentésű szó, rokon- és ellentétes jelentés; hangutánzó szó, hangulatfestő szó, állandósult szókapcsolat, közmondás, szólás.</p>	

Tematikai egység/Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret 11 + 4 óra
Előzetes tudás	A hangok, képzésük, kiejtésük, kapcsolódásuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek részletesebb vizsgálata. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (pl. hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.)</p> <p>A kiejtés és az írás összefüggése szabályszerűségeinek megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A magyar hangrendszer jellemezőinek tapasztalati úton történő megismerése. A hangok, a szóelemek és a szavak szintjének részletesebb vizsgálata.</p> <p>A beszédhangok hasonlóságainak és különbségeinek felfedezése, a képzési módok megfigyelése.</p> <p>A magyar hangok rendszere és főbb képzési jellemzőik:</p> <ul style="list-style-type: none"> – magánhangzók, mássalhangzók; – magánhangzók: magas, mély; rövid, hosszú; – mássalhangzók: zöngés, zöngétlen. <p>Néhány, a magyar nyelvre jellemző hangkapcsolódási szabályszerűség: megfigyelésük kiejtésben, a beszédben és az írásban. A hangok kapcsolódási szabályszerűségei: hangrend, illeszkedés, teljes és részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés. A saját nyelvváltozatból ismert hangok eltérései a sztenderd változattól.</p> <p>A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv</p>		<p><i>Természetismeret:</i> az ember hangképző szervei.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult</p>

hangtani szerkezetével.	idegen nyelv hangállománya, hangtani szerkezete.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Magánhangzó, mássalhangzó; hangrend, illeszkedés, teljes hasonulás, részleges hasonulás, összeolvadás, rövidülés kiesés.

A fejlesztés várt eredményei az 5. évfolyam végén	<p>A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket.</p> <p>Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására.</p> <p>Ismeri és alkalmazni tudja a legalapvetőbb anyaggyűjtési, vázlatkészítési módokat. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra.</p> <p>Az írott felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források).</p> <p>Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni.</p> <p>A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p>
--	---

Magyar nyelv

6. évfolyam

A tantárgy elsődleges célja a sikeres iskolai tanuláshoz, a tanulás eredményességéhez szükséges kulcskompetenciák, készségegyüttesek és tudástartalmak megalapozásának a folytatása. A tanulók hallott és írott szövegalkotási és szövegértési kompetenciának fejlesztése a kognitív folyamatok, az életkori sajátosságok és az egyéni képességek figyelembevételével. A nyelvről szerzett tapasztalati (élményalapú) és tárgyi ismeretek mélyítése, bővítése.

A 6. évfolyamon számos képességszintet el kell érni.

Beszédképesség szempontjából a 6. évfolyamon a tanuló beszéde fejlődjön tovább a megfelelő artikuláció, szókincs és nyelvhelyesség szempontjából. A hallott szövegről legyen képes rövid szóbeli összefoglalást adni. Megszólalásaiban magyarórán és azon kívül is alkalmazkodjék a hallgatósághoz és a beszédhelyzethez.

Olvasás szempontjából legyen képes érzékelni a szövegek műfaji különbségeit. Legyen képes néhány mondatos vélemény szóbeli és írásbeli megfogalmazására az olvasottakról. Szövegalkotás szempontjából legyen képes rövidebb szövegek alkotására, személyes és olvasmányélmények megfogalmazására.

Tanulási képesség szempontjából jó, ha a tanuló képes különböző vázlatok felhasználására különböző témájú, műfajú szövegek megértésére, megfogalmazására.

Szövegértés szempontjából szükséges a globális, információkereső, értelmező és reflektáló olvasás, továbbá tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázatása; a címadás.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából megismerkedik a tetszésnyilvánítás árnyaltabb nyelvi formáival, a különböző kultúrák és eltérő vélemények tiszteletben tartásának fontosságával.

Az 5–6. évfolyam legfontosabb fejlesztési célja **a készségek szintre hozása**, majd folyamatos fejlesztésük (a 8. éven keresztül tartó képzési folyamat **alapozó szakaszaként**).

Éves óraszám: 72 + 18 óra

Heti óraszám: 2 + ½ óra

	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9 + 5
Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	10 + 4
Írás, fogalmazás	10 + 4
Helyesírás	11 + 4
A szavak szerkezete és jelentése	6 + 3

A nyelv szerkezete	19 + 3
Év eleji, félévi, év végi felmérés	+ 5

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9 + 5 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetekben való megnyilvánulás, törekvés az érthető, kifejező beszédre. Szóbeli szövegek megértése, reprodukálása, utasítások megfelelő követése, a kommunikációs partner szóbeli közlésének megértése. Az alapvető kommunikációs kapcsolatfelvételi formák ismerete és alkalmazása: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs helyzetnek megfelelő helyes beszéd-leadás, hangképzés, hangsúlyozás, tempó és szünettartás kialakulásának segítése: pl. beszédgyakorlatokkal, dramatikus játékkal, hangos szövegmondással. Törekvés a különböző beszédhelyzetekben a jól formált, a kommunikációs célt közvetítő beszéd alkotására. A kifejező kommunikáció, a megfelelő szókincs alkalmaztatása személyek jellemzésekor. A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a konfliktusok kezelése képességének fejlesztése. A kiejtés, a szöveg és a nem nyelvi jelek közötti összhang kialakulásának fejlesztése. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításán keresztül a nemzeti identitás erősítése. Kommunikációs (illem) szabályok tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Különböző hallott szövegek, információk megértése, rövid összefoglaló reprodukálása. Aktív részvétel különféle kommunikációs helyzetekben. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a kommunikációs célhoz. A közlési szándéknak megfelelő szókincs, kiejtés (hangsúly, tempó, hangerő stb.), valamint nem nyelvi jelek alkalmazása. Mindennapi kommunikációs szituációk különféle helyzetekben történő gyakorlása: kapcsolatfelvétel, kérdés, kérés, beszélgetés. Felnőttek és gyermekek kommunikációjának különbségei, kommunikációs (illem)szabályok (férfiak és nők, felnőttek és gyermekek, gyermekek és gyermekek) között. Tanult szövegek szövegű és kifejező tolmácsolása.		<i>Dráma és tánc:</i> kommunikációs kapcsolatteremtés, szituációk, helyzetgyakorlatok. <i>Erkölcstan:</i> önismeret, a személyes kapcsolatok, a beszélgetés jelentősége.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Beszédhelyzet, kommunikációs (illem)szabályok	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, az írott szöveg megértése. Olvasás, szövegértés	Órakeret 10 + 4 óra
--	---	--------------------------------

Előzetes tudás	A tanult olvasási stratégiák adekvát alkalmazása olvasás előtt, alatt és után. A tanult különböző típusú és műfajú szövegek felismerése és megértése. A szöveg információinak és gondolatainak a tanuló életkora szerint elvárható értelmezése és értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasási technika fejlesztése különféle folyamatos és nem folyamatos szövegeken többféle szövegértési eljárással. A szöveghez tartozó kép és szöveg közötti összefüggés felismertetése, egyszerűbb ábrák, grafikonok értelmeztetése. Az olvasási, a szövegértési hibák felismerésének fejlesztése, és a megfelelő javítási stratégia megismertetése, alkalmazásának elősegítése. A számítógépes szövegek olvasási sajátosságainak felismertetése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. (Médiatudatosság.)	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Különféle szövegek néma és a szöveg üzenetének megfelelő hangos olvasása.</p> <p>Olvasási, szövegértési stratégiák alkalmazása, gyakorlása és bővítése különböző témájú és típusú nyomtatott és elektronikus szövegeken. Tájékozódás, információkeresés (betűrend, tartalomjegyzék, utalók használatával) a különféle dokumentumtípusokban (AV és online dokumentum), korosztálynak szóló kézikönyvekben (szótár, lexikon), ismeretterjesztő forrásokban.</p> <p>Újabb szövegfeldolgozási stratégiák (szintézis, szelektív olvasás) alkalmazása.</p> <p>A szöveg megértésének monitorizálása. A hibás olvasási, szövegértési technika felismerése, a megfelelő javító stratégia megtalálása és alkalmazása.</p> <p>Az információhordozók kommunikációs funkcióinak és az olvasott szövegek tipológiai és műfaji különbségének megfigyelése, a szöveg mondanivalójának saját szavakkal történő megfogalmazása.</p>		<p><i>Matematika;</i> <i>természetismeret:</i> szövegértés, a feladatok szövegeinek értelmezése.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás, információkeresés.</p> <p><i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret; vizuális kultúra:</i> szöveg és kép összefüggéseinek feltárása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Üzenet, szövegkép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 10 + 4 óra
Előzetes tudás	A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>nyelvi</i> kompetenciák fejlesztése az írástechnikai téren: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Megfelelő, kialakult egyéni írástechnika alkalmazása. A tanult fogalmazási műfajokban való jártasság, szövegalkotás.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. Az ismert fogalmazási műfajokban történő változatos, kreatív szövegalkotás támogatása. Újabb szövegalkotási eljárások megismertetése, alkalmazásának segítése. Digitális kompetencia fejlesztése: néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	
<p>A kialakult egyéni írástechnika további fejlesztése. Törekvés az esztétikus, olvasható kézírásra. Gyakorlatok a vázlat kifejtéséhez, kiegészítéséhez. Néhány internetes szövegtípus formai és tartalmi jellemzőinek megfigyelése. Az írott és nyomtatott szöveg formájának üzenete. Az írásmű üzenetének, céljának, befogadójának megfelelő szókinés használata. Személyes élmények megfogalmazása különböző szövegtípusokban: jellemzés. Szövegalkotás az internetes műfajokban: pl. komment. Az írás nem nyelvi jeleinek (betűforma, -nagyság, sorköz, margó, távolság, színek, kiemelések stb.), a szöveg képének az írott üzeneten túli jelentése. A kézzel írt és a számítógépes szövegek különbözőségei, hasonlóságai.</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Informatika:</i> internetes források adatainak megkeresése; új internetes kapcsolattartó műfajok nyelvi jellemzői. <i>Vizuális kultúra:</i> a szöveg képe.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vázlat, jellemzés, Az írás nem nyelvi jelei: sorköz, betű, margó stb.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Helyesírás</p>	<p>Órakeret 11 + 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanult főbb helyesírási szabályok felismerése, alkalmazása a szövegalkotásban, az írásbeli munkákban. Helyesírási kézikönyv használata tanári segítséggel.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A leggyakrabban előforduló, a helyesírási alapelvekre épülő helyesírási szabályok tudatosítása, azok fokozatos önálló alkalmazásának fejlesztése az írott kommunikációban. A szófajokhoz kapcsolódó legalapvetőbb és leggyakoribb helyesírási szabályok, normák megismertetése. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Az alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés eleve, hagyomány elve, egyszerűsítés) alkalmazása főleg a szófajtani ismeretek elsajátításához kapcsolódóan. A tulajdonnév értelemtükrözőtető helyesírási alapjainak megismerése. A megismert helyesírási esetek felismerése és tudatos alkalmazása az írott szöveg megértése és szövegalkotási folyamatában; az önkontroll</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; idegen nyelv; vizuális kultúra; természetismeret; informatika: a</i></p>	

és szövegjavítás fokozatos önállósággal. Hibajavítási gyakorlatok segédeszközök használatával. Törekvés a mindennapi írásbeli alkotásokban az igényes helyesírásra.	tantárgyra jellemző tulajdonnevek, digitális kifejezések helyesírása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve), elválasztás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A szavak szerkezete és jelentése	Órakeret 6 + 3 óra
Előzetes tudás	A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótó, toldalékok, összetett szavak tagjai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsbővítés, annak megtapasztaltatása, hogy ugyanazt a tartalmat többféle szerkezettel, más-más szavakkal is ki lehet fejezni. Néhány, mindennapi metafora jelentésszerkezetének megfigyeltetése. A magyar és valamely tanult, ismert idegen nyelv szerkezete közötti hasonlóságok és különbségek fölfedeztetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Az ige és főnév szemantikája. A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben. Egynyelvű szótárak használata, könyvtári kutatás.		<i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv szókincse.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	beszélt nyelvi metafora.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete	Órakeret 19 + 3 óra
Előzetes tudás	A tanult szófajok felismerése és megnevezése szójelentés alapján toldalékos formában, mondatban és szövegben, megfelelő használatuk írott és beszélt szövegben.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. Elemző képesség: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése, főbb jellemzőinek megnevezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A szavak egy lehetséges osztályának, a szófajok legjellemzőbb csoportjainak áttekintése, szövegbeli és kommunikációs szerepük megfigyelése, alkalmazásuk a kommunikációban. A szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyelése, főbb jellemzőinek megnevezése. Az alapszófajok típusai, szerkezetük, szerepük a szövegalkotásban. Az ige szerkezete, az igekötők szerepe az ige folyamatosságának, az irányultságának kifejezésében; az ige aspektualitása. A főnevek kategóriái, a tulajdonnevek néhány tipikus fajtája, szerkezete. A névmások szövegszervező szerepének megfigyelése, alkalmazása		<i>Történelem:</i> a beszéd kialakulása

<p>a szövegalkotásban. A tanult alapszófajok leggyakoribb képzőinek megismerése, szóalkotási gyakorlatok. A magyar nyelv szerkezetének összehasonlítása a tanult idegen nyelv szótani szerkezetével.</p>	<p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult nyelv szótani sajátosságai</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmás, igenév.</p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló törekszik gondolatait érthetően, a helyzetnek megfelelően megfogalmazni, adekvátan alkalmazni a beszédet kísérő nem nyelvi jeleket. Képes mások rövidebb szóbeli üzeneteinek, rövidebb hallott történeteknek a megértésére, összefoglalására, továbbadására. Képes önállóan a tanult hagyományos és internetes műfajokban (elbeszélés, leírás, jellemzés, levél, SMS, e-mail stb.) szöveget alkotni. Törekszik az igényes, pontos és helyes fogalmazásra, írásra. Az írott és elektronikus felületen megjelenő olvasott szövegek globális (átfogó) megértése, a szövegből az információk visszakeresése mellett képes újabb és újabb szövegértési stratégiákat megismerni, azokat alkalmazni. Képes önálló feladatvégzésre az információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazásával (kézikönyvek és korosztálynak szóló ismeretterjesztő források). Felismeri a szövegértés folyamatát, annak megfigyelésével képes saját módszerét fejleszteni, hibás olvasási szokásaira megfelelő javító stratégiát találni, és azt alkalmazni. A tanuló ismeri a tanult alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások), valamint az igezők általános jellemzőit, alaki sajátosságait, a hozzájuk kapcsolódó főbb helyesírási szabályokat, amelyeket az írott munkáiban igyekszik alkalmazni is. A megismert új szavakat, közmondásokat, szólásokat próbálja aktív szókincsében is alkalmazni.</p>
--	--

Magyar nyelv

7. évfolyam

A 7. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap. Fontos feladat **a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.**

Beszédképesség szempontjából a 7. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem **kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza.** Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem **érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni.** Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az **önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira.** Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát. Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalkítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Éves óraszám: 36 + 36 óra
Heti óraszám: 1 + 1

	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	4 + 4
Olvasás, szövegértés	4 + 4
Írás, fogalmazás	3 + 3
Helyesírás	5 + 5
A nyelv szerkezete és jelentése	16 + 16
A nyelv állandósága (csak 8. évfolyamon)	—
Év eleji, félévi, év végi felmérés	+ 6

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 4 + 4 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás, vitázás alapelveinek tudatosítása, a konfliktuskezelés képességének fejlesztése. Különféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinés, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészség) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás. A különféle mindennapi megnyilatkozások dekódolása. Az érvelés alapjainak megismerése. Részvétel beszélgetésben, vitában, a saját álláspont előadása, megvédése, esetleges korrigálása a témának, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kifejezésmóddal. Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben. A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: megbeszélés, vita, kiselőadás, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókinés használata.		<i>Minden tantárgy:</i> kiselőadás, részvétel beszélgetésben, vitában. <i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban. <i>Dráma és tánc:</i> kifejező szövegmondás dramatikus játékban. <i>Ének-zene:</i> beszédhang, énekhang, beszédtempó, ritmus.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vélemény, vita, érv; megbeszélés, kiselőadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, szövegértés	Órakeret 4 + 4 óra
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kifejező szövegtolmácsolás képességének fejlesztése. A tanulási képesség fejlesztése: adatkeresési technikák, információkezelési módok megismertetése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A megismert szövegfeldolgozási módok gyakorlása, újabb technikák, olvasási formák megismerése (intenzív és extenzív olvasás), azok gyakorlatban történő alkalmazása.</p> <p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás.</p> <p>A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken.</p> <p>Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése.</p> <p>Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás).</p> <p>Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái.</p> <p>Nyomtatott szótár használata.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 3 + 3 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társas kultúrában való részvételhez szükséges <i>írástechnikai</i> kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása stb. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú szövegek írása. A tanulást segítő papíralapú jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elbeszélés, jellemzés, vélemény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 5 + 5 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükrözőtő szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosásának leggyakoribb szabályainak megismertetése.</p> <p>A nyelvtani ismeretek alapján megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükrözőtő rendszer megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A helyesírás értelemtükrözőtő szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosásának legfontosabb szabályai <i>egyszerű mondatok</i> esetében.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek felhasználása az esztétikus és célszerű íráskép kialakításához.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Központosás, írásjel: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete és jelentése	Órakeret 16 + 16 óra
Előzetes tudás	<p>Szótő, toldalék: képző, jel, rag; összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.</p>	

	A viszonyszók és mondatszók funkcionális szerepének megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
	Kapcsolódási pontok
A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete; a mondatfajták szövegszervező ereje. Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban. A szószerkezetek és a mondatok megalkotásában szerepet játszó viszonyszók és mondatszók. A szószerkezet típusok felépítésének megfigyelése, felismerésük és alkotásuk. A fő mondatrészek szerepének és mondatbeli viszonyainak, a hozzájuk kapcsolódó vonzatok jellemzőinek tanulmányozása. Fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok.	<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mondatfajta, kijelentő, kérdő, felszólító, felkiáltó, óhajtó mondat. Egyszerű; tagolt és tagolatlan mondat; minimális és bővített mondat. Mondatrész, alany, állítmány, jelző (minőség, birtokos, mennyiség), határozó (pl. idő, hely, mód, társ, eszköz, állapot), <i>tárgy</i> . Szószerkezet, mellérendelő és alárendelő szószerkezet. Viszonyzó, névelő, kötőszó, névutó, partikula, segédigék, igekötő. Mondatszó, indulatszó, módosítószó.

A fejlesztés várt eredményei a 7. évfolyam végén	A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni. Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit. Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére. Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni. A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára. Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.
---	---

Magyar nyelv

8. évfolyam

A 8. évfolyamon – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák továbbfejlesztése (azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyosságuk növelése) történik. Az információ felismerése (azonosítása), visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje szintén nagy jelentőséget kap, mint pl. a digitális tartalomalkotás és -megosztás, továbbá kommunikációs együttműködés az interneten keresztül.

Fontos feladat **a nyelvről tanult ismeretek mélyítése, a nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyelése mondat- és szövegépítő eljárásokkal.**

A 8. évfolyamon számos képességszintet el kell érni.

Beszédkézség szempontjából a 8. évfolyamon a tanuló beszédében már nemcsak megfelelően artikulál, hanem kiejtésével közlő szándékát is jól tükrözi, továbbá a mondat- és szövegfonetikai eszközöket is megfelelően alkalmazza. Már nemcsak összefoglalni tudja az olvasottakat, hanem érvelni is képes, és a beszéd társsal empatikusan együtt tud működni. Nemcsak a beszédhelyzethez alkalmazkodik, hanem különféle kommunikációs technikákat is képes alkalmazni.

Tanulási képesség szempontjából már nemcsak használni képes a vázlatot, hanem ő maga is képes az önálló vázlatkészítés különféle eljárásaira, sőt a jegyzetkészítésben is jártas.

Szövegértés szempontjából már nemcsak értelmezésre, hanem formai-stilisztikai elemzésre is képes, továbbá a zenei és ritmikai eszközök típusainak azonosítására.

Erkölcsei ítélőképesség szempontjából már nemcsak a tetszésnyilvánításra és az eltérő vélemény tiszteletére képes, hanem érti az ízlés kontextuális összefüggéseit, kulturális, történeti, közösségi, családi, egyéni beágyazottságát.

Ismeri a média működésének, társadalmi hatásainak alapvető összefüggéseit, a történetalakítás és elbeszélés mozgóképi eszközeit.

Magyar nyelv

Éves óraszám: 74

Heti óraszám: 2

	Órakeret
Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	9 + 1
Olvasás, szövegértés	5
Írás, fogalmazás	4 + 1
Helyesírás	8 + 2
A nyelv szerkezete és jelentése	32
A nyelv állandósága	7
Év eleji, félévi, év végi felmérés	+ 3

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése és alkotása	Órakeret 9 + 1 óra
Előzetes tudás	A beszéd zenei eszközei: dallam, hangsúly, tempó, hangerő, szünet; beszédhelyzet; nem nyelvi kifejezőeszközök: arcjáték, gesztus, testtartás, távolság, külső megjelenés. A kommunikáció folyamata, tényezői: adó, vevő, csatorna, kód, kapcsolat, valamint a különféle beszédhelyzetekben való részvétel formái.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különbféle iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése. A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése. A tömegkommunikáció formáinak, céljának, működési módjainak és hatásának, valamint néhány gyakoribb műfajának megismertetése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Kifejező, a beszéd zenei eszközeit, a nem verbális jeleket a beszédhelyzetnek megfelelően használó megnyilatkozás.</p> <p>A különféle mindennapi megnyilatkozások, valamint a tömegkommunikáció üzeneteinek dekódolása.</p> <p><i>A tömegkommunikáció és a sajtó műfajainak megismerése kritikus szemléletmód kialakítása és fejlesztése. A sajtó leggyakoribb műfajai: hír, tudósítás, interjú.</i></p> <p>Reagálás mások véleményére kisközösségi (iskolai, családi, baráti) helyzetekben.</p> <p>A közéleti kommunikáció iskolai helyzetei és műfajai: felszólalás, hozzászólás, rövid alkalmi beszéd, köszöntés, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs használata.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> szöveg és kép kapcsolata a vizuális médiumokban.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás, köszöntő, ünnepi beszéd. Tömegkommunikáció, sajtó, rádió, televízió, internet. Sajtoműfaj: hír, tudósítás, interjú.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás, szövegértés	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanult szövegértési, szövegfeldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. A saját szövegértési hiba felismerése, korrigálása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése. A webes felületek nem lineáris szövegeinek olvasási sajátosságainak felismertetése, a nehézségek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A szöveg érzelmi-gondolati tartalmát kifejező olvasás. A különféle szövegfeldolgozási módok (szó szerinti, kritikai, kreatív olvasás) használata elektronikus és nyomtatott, folyamatos és nem folyamatos szövegeken. Az olvasott szöveg tartalmának és az azt kiegészítő képek, ábrák összefüggéseinek felfedése, értelmezése. Adatkeresés technikái (szelektív olvasás, átfutás). Az internetes adatkeresés, szöveghálók, az intertextualitás kezelése, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdése. A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, kritikai következtetés levonása. Ismeretterjesztő szövegek jellemzői és feldolgozási technikái. Elektronikus és nyomtatott szótár használata.</p>		<p><i>Minden tantárgy:</i> az egyes tantárgyakban olvasott szövegek feldolgozásának tantárgyi sajátosságai. <i>Informatika:</i> keresési ismeretek alkalmazása. <i>Vizuális kultúra:</i> ábrák, képek, illusztrációk értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Adatkeresés, szótár, folyamatos szöveg, nem folyamatos szöveg, szövegfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, fogalmazás	Órakeret 4 + 1 óra
Előzetes tudás	Adatgyűjtés, jegyzet- és vázlatkészítés különböző technikákkal. Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák, érvek) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával. A tanult műfajokban történő önálló szövegalkotás. A fogalmazás folyamatközpontúságának alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Néhány tömegkommunikációs műfaj jellemzőinek megismertetése, a műfaji sajátosságoknak megfelelő szövegalkotás. Többféle jegyzetelési technika, forma elsajátíttatása, a célnak megfelelő	

	<p>kiválasztása, alkalmazása tanári segítséggel. A bemutatkozás írásos formáinak megismerése, írása. A nyilvános felületeken történő önbemutatós etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.</p>
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A kommunikációs céloknak megfelelő papíralapú és elektronikus szövegek írása. Forrásjegyzék önálló elkészítése, az idézés pontos jelölése. Néhány tömegkommunikációs műfajban való kreatív szövegalkotás (hír, interjú, riport, tudósítás). A tanulást segítő papíralapú és számítógépes jegyzetelés gyakorlása, törekvés a legoptimálisabb egyéni forma kialakítására. Különböző nézőpontú és műfajú szövegek alkotása: elbeszélés, jellemzés, vélemény. Az írásban történő bemutatkozás szabályai a papíralapú és az online felületen (önéletrajz, blogbejegyzés, internetes közösségi portál). <i>A netikett legfontosabb szabályai.</i></p>	<p><i>Informatika:</i> a szövegszerkesztő programok lehetőségei. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jegyzet, elektronikus szöveg, blog; önéletrajz.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyesírás	Órakeret 8 + 2 óra
Előzetes tudás	Alapvető helyesírási szabályok (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés) ismerete, alkalmazásuk a szövegalkotás folyamatában; önkontroll és szövegjavítás fokozatos önállósággal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Nyelvi tudatosság: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükrözőtő szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése: a mondatfajták, a mondat szerkezeti típusainak írásjelhasználata; a szöveg központosításának, a párbeszéd és az idézetek leggyakoribb szabályainak megismertetése. A nyelvtani tanulmányok során megismert összetett szavak helyesírása, az értelemtükrözőtő rendszer megismertetése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A helyesírás értelemtükrözőtő szerepének felhasználása különféle írásbeli műfajokban. Az írásjelek, a szöveg központosításának legfontosabb szabályai. A párbeszéd és az idézetek (egyenes, szabad függő, függő) írásmódja. Összetett szavak helyesírásának alapvető szabályainak megismerése, alkalmazása.</p>	<p><i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfia ismeretek – esztétikus és célszerű írásképek.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Központosítás, írásjelek: vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel. Egyenes, szabad függő, függő idézet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv szerkezete és jelentése	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Szótő, toldalék: képző, jel, rag; összetett szók; alapszófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, névmások, igenevek: főnévi, melléknévi, határozószói igenév. Mondatfajták típusai, használatuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. A viszonyzó és mondatzó funkcionális szerepének megismertetése. A szóalkotási módok megismertetése. A modalitásnak (a mondatfajtáknak) megfelelő akusztikai eszközök tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az egyszerű és összetett mondatok megkülönböztetése.</i> Az alárendelő és mellérendelő összetett mondatok. A tagmondatok közötti tartalmi-logikai és/vagy grammatikai viszony felismerése.</p> <p>Mondatátalakítási gyakorlatok a beszédhelyzetnek és a kommunikációs szándéknak megfelelően szóban és írásban.</p> <p>A szóösszetételek típusai, jelentésük változása, helyesírási szabályai. A szóösszetétel, a szóképzés és a jelentés összefüggésének elemzése szépirodalmi és nem irodalmi szövegekben; szógyűjtés játékos szóalkotás-képzéssel, összetétellel. Szóösszetétel, alapszó, képzett szó, szókapcsolat megkülönböztetése.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, a vizuális közlések felépítése.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> a tanult idegen nyelv szóalkotása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alárendelő és mellérendelő összetett mondat. Alárendelő és mellérendelő szóösszetétel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A nyelv állandósága és változása	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A nyelv változó jelenség. Szótárhasználat, szókincsünk változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mai és korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző régi és mai szövegeken. A nyelvi változás bizonyítékainak értelmezése különböző korokból származó írott szövegeken és irodalmi példákon.</p> <p>Nyelvhasználatunk, a környezetünkben lévő nyelvváltozatok néhány jellemzőjének megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A Magyarországon élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználata.</p> <p>A szókincs változása: régi és új szavak, kifejezések gyűjtése, összehasonlítása.</p> <p>A magyar nyelv eredete (finnugor rokonság), helye a nyelvek között.</p> <p>Nyelvünk agglutináló (ragasztó) jellegének bizonyítékai példákkal.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: a finnugor nyelvrokonság kérdése.</i></p>

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló eligazodik és hatékonyan részt vesz a mindennapi páros és csoportos kommunikációs helyzetekben, vitákban. Képes álláspontját megfelelő érvek, bizonyítékok segítségével megvédeni.</p> <p>Figyeli és tudja értelmezni partnerei kommunikációs szándékát, nem nyelvi jeleit.</p> <p>Képes a különböző megjelenésű és műfajú szövegek globális (átfogó) megértésére, a szöveg szó szerinti jelentésén túli üzenet értelmezésére, a szövegből információk visszakeresésére.</p> <p>Össze tudja foglalni a szöveg tartalmát, tud önállóan jegyzetet és vázlatot készíteni. Képes az olvasott szöveg tartalmával kapcsolatos saját véleményét szóban és írásban megfogalmazni, állításait indokolni.</p> <p>A tanuló ismeri és a törekszik a szövegalkotásban a különböző mondatfajták használatára.</p> <p>Alkalmazza az írásbeli szövegalkotásban a mondatvégi, a tagmondatok, illetve mondatrészek közötti írásjeleket.</p> <p>A tanuló a helyesírási segédkönyvek segítségével jártas az összetett szavak és gyakoribb mozaikszók helyesírásában.</p> <p>Ismeri a tömegkommunikáció fogalmát, legjellemzőbb területeit.</p> <p>Tisztában van a média alapvető kifejezőeszközeivel, az írott és az elektronikus sajtó műfajaival. Ismeri a média, kitüntetetten az audiovizuális média és az internet társadalmi szerepét, működési módjának legfőbb jellemzőit. Kialakul benne a médiatudatosság elemi szintje, az önálló, kritikus attitűd.</p>
--	---

HON- ÉS NÉPISMERET 5.OSZTÁLY

A **hon- és népismeret** tartalmazza népünk kulturális örökségére leginkább jellemző sajátosságokat, **nemzeti kultúránk nagy múltú elemeit**, a magyar néphagyományt. Teret biztosít azoknak az élményszerű **egyéni és közösségi tevékenységeknek**, amelyek a **család**, az **otthon**, a **lakóhely**, a **szülőföld**, a **haza** és **népei** megbecsüléséhez, velük való azonosuláshoz vezetnek. Segíti az egyéni, családi, közösségi, **nemzeti azonosságtudat** kialakítását. Megalopozza és áthatja a különböző műveltségi területeket. Rendszerezett ismeretanyagként pedig lehetőséget teremt a **magyar népi kultúra** értékein keresztül a saját és a különböző kultúrák, a környezet értékeit megbecsülő és védő magatartás, illetve a **szociális érzékenység** kialakítására.

A tanulók felfedezik, hogy a **nemzedékeken** át létrehozott közösségi hagyomány **összeköti őket a múlttal** és **segít nekik eligazodni a jelenben**. Felismerik, hogy az emberiség évezredek óta felhalmozódott tapasztalatai a legegyszerűbb, és éppen ezért a legfontosabb mindennapi kérdésekre adott gyakorlati válaszok tárháza. Megértik a tanulók, hogy a **néphagyomány** az **általános emberi értékek** hordozója, ezért ismerete az általános műveltséghez is szükséges.

A tantárgy megalopozza a tanulók **nemzeti önismeretét, nemzettudatát**, a tevékeny **hazaszeretetet**. Tudatosítja a tanulóknál, hogy **először** minden népnek a **saját hagyományát, nemzeti értékeit** kell megismernie, hogy azután másokét is, a nemzetiségek, a szomszéd- és rokonnépek, a **világ többi népének kultúráját**, az egyetemes értékeket, a köztük lévő **kölcsönhatást is megérthesse**. Ösztönöz a szűkebb és tágabb szülőföld, a magyar nyelvterület hagyományainak és történelmi emlékeinek felfedezésére, a még emlékezetből felidézhető, vagy a még élő **néphagyományok gyűjtésére**. Bővíti a tanulók művelődéstörténeti ismereteit, a hagyományőrzést, népi kultúránk, nemzeti értékeink megbecsülését. Értékrendjével hozzájárul a tanulók értelmi, **érzelmi, etikai és esztétikai neveléséhez**, a természettel való harmonikus kapcsolatuk kialakításához és a **társadalomba való beilleszkedésükhöz**.

A tanítás során – pedagógiai és néprajzi szempontok szerint kiválasztott hon- és népismereti, néprajzi forrásanyagok felhasználásával –, minél több lehetőséget kell teremteni a néphagyományok élményszerű megismerésére. Törekedni kell a tanulók cselekvő és alkotó részvételére a tanulás során, hogy az **érzékelésen, észlelésen, élményeken** keresztül jussanak el az elvontabb ismeretekig, az összefüggések meglátásáig.

5. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra heti 1 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az én világom I. A 19–20. század fordulóján jellemző hagyományos paraszti életmód	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Alsó tagozatos olvasmányok a családról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A legrszűkebb közösséghez, a családhoz, a lokális közösséghez való tartozás érzésének kialakulása, értékének tudatosítása. A megszerzett ismeretekkel, a néhány emberöltővel korábbi időszakról alkotott kép tágítása, ezzel az időfogalom fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Családunk története, a családfa. Szomszédság, rokonság. Rokoni viszonyok, elnevezések. Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban. Nagyszüleink, dédszüleink világának erkölcsi normái. A harmonikusan működő családi minták.	Családfa készítése a rokoni viszonyok, elnevezések alkalmazásával. Családi történetek gyűjtése, mesélése a nagyszülők, dédszülők gyermekkorából, életmódjuk jellemző elemeinek kiemelése (gazdálkodó életmód – ipari munka). A megismert családi történetek megosztása – az önkéntesség betartásával – az osztályközösséggel. A hagyományos paraszti vagy városi családmóddal működésében az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás meghatározó szerepének felismerése. A felmenő családtagok, rokonsághoz tartozó személyek életének időbeni behatárolása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Család és lakóhely. <i>Erkölcstan:</i> Család, otthon. Egyén és közösség. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családi élet színtere, a családi otthon; különböző lakókörnyezetek jellemzői. Rokonsági és generációs kapcsolatok a családban.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Családfa, rokonsági fok (felmenő ág: apa/anya, nagyapa/nagyanya, dédapa/dédanya, lemenő ág: gyermek, unoka, dédunoka, oldalág: testvér/báty, öcs, nővér, hűg, unokatestvér, nagybácsi, nagynéni (ángy), házassági rokonság (műrokonság).	

Az Apáczai tankönyv leckéi: 1. *Rokonok, műrokonok, szomszédok*
2. *Őseim élete a 19-20. század fordulóján*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az én világom II. A 19–20. század fordulóján jellemző hagyományos paraszti életmód		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az én világom. Családismeret, családtörténet.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A lokális ismeretek tudatosításával a szülőföld szeretetének, a helyi értékek megbecsülésének erősítése. A helyi társadalom tagoltságáról, a közösség sokszínűségéről és az ebben rejlő gazdagságról szemléletes kép kialakítása. Az időbeli tájékozódás fejlesztése a helyi nevezetességek időbeli elhelyezésével.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>Az én városom, falum. A lakóhely természeti adottságai, helytörténete, néphagyományai.</p> <p>A település társadalmi rétegződése (etnikum, felekezet, foglalkozás, életkor, vagyoni helyzet).</p> <p>A lakóhelyhez köthető neves személyiségek, nevezetes épületek, intézmények.</p> <p>Helytörténet, helyi hagyományok, nevezetességek. A régió hon- és népismereti, néprajzi jellemzői, néphagyományai.</p>	<p>A helyi hagyományok megismerése, feldolgozása különböző tevékenységekkel.</p> <p>Az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza megbecsüléséhez vezető egyéni és közösségi tevékenységek elsajátítása (pl. a közvetlen környezet értékeinek feltárása, az emlékhelyek gondozása.)</p> <p>A lakóhely nevezetes épületeinek, a régió jeles szülötteinek történelmi korszakokhoz kötése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Falvak és városok. Szegények és gazdagok világa.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Lakókörnyezetek és életmódbeli jellemzők (nagyvárosi, városi, falusi települések, természeti, épített és emberi környezet).</p> <p><i>Természetismeret:</i> Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> Szegények és gazdagok. A vallás funkciói. Vallási közösségek és vallási intézmények.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Helytörténet, természeti környezet, neves személy, helyi hagyomány, település, régió.		

Az Apáczai tankönyv leckéi: 3. *Itt születtem, ez az én világom*
4. *Lakóhelyem nevezetességei*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Találkozás a múlttal I. A paraszti ház és háztartás, a ház népe. Népi mesterségek		Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Családtörténet, településtörténet.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A hagyományos paraszti életmód fontosabb elemeiben a természeti tényezők meghatározó szerepe, a környezeti feltételekhez való alkalmazkodás felismertetése. A különböző mesterségek megismerése során a szakmák megbecsülésének kialakítása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>A ház történeti fejlődése. Jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház.</p> <p>A házak külső jellegzetességei: falazat, tetőszerkezet, tetőformák.</p> <p>A konyha, az ételkészítés és eszközei. Kenyérsütés, gabonaételek, burgonyaételek, vajkészítés, hurkatöltés. Konyhai cserépedények: a főzés, sütés, tárolás, élelmiszertárolás edényei. Fazekasmesterség.</p> <p>Sarkos és párhuzamos elrendezésű szobák. Munkasarok – szentsarok. Tároló bútorok, ülőbútorok, asztal, ágy. Bútművesség.</p> <p>Munkamegosztás a családon belül. Férfi és női munkák, a gyerekek feladatai. Napi, heti és éves munkarend.</p> <p>Gyermekjátékok, a belenevelődés folyamata. Az iskola régen és ma. A felnőttek életét utánzó játékok, eszközös, ügyességi játékok, sportjellegű játékok.</p>	<p>Az életmód és a háztípusok történeti változásainak megismerése képi és egyéb információk alapján, mindezek összefüggésének felismerése. A természeti körülmények, a rendelkezésre álló építési anyagok és a különböző háztípusok kialakulása közötti összefüggések felfedezése. A konyhai cserépedények funkció szerinti rendszerezése; a legfontosabb ételek alapanyagainak, elkészítési módjának, eszközkészletének megfeleltetése. A berendezési tárgyak funkcióváltozásainak nyomon követése konkrét példák alapján. Az évszázaddal korábbi idők családon belüli, korosztályok és nemek szerinti munkamegosztásának összehasonlítása a mai korral. Népi játékok élményszerű elsajátítása. Az oktatás körülményeinek, módjának időben történt változásairól ismeretek szerzése képi és rövid szöveges információforrások alapján.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei, népművészete.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> A családi gazdálkodás, takarékoság. Családi munkamegosztás. Ételkészítési folyamatok.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Gyermekjátékok, népi játékok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> Népi gyermekdalok, népi gyermekjátékok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Gyermekek nevelése és oktatása régen.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jurta, veremház, egysejtű ház, többosztatú ház, falazat, tetőtartó szerkezet, tetőformák, konyhai cserépedény, munkasarok, szentsarok, munkamegosztás, belenevelődés, utánzó játék, eszközös játék, sportjellegű		

játék.

Az Apáczai tankönyv leckéi: 5. *Hajlékok és házak*

6. *A ház központja a konyha*

7. *A paraszti szoba a magyar falvakban*

8. *Férfi, női és gyermekmunkák*

9. *Iskola és gyermekjátékok régen és ma*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Találkozás a múlttal II. A hétköznapok rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A paraszti ház és háztartás, a ház népe. Népi mesterségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai:	A gazdálkodó élet főbb területeinek megismerése során a rendelkezésre álló természeti javak ésszerű felhasználása előnyeinek, az önellátás fontosságának belátása. A közösen végzett munka előnyeinek, közösségerősítő hatásának felismertetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A hétköznapok rendje. A gazdálkodó ember legfontosabb munkái.</p> <p>Gabonamunkák: szántás, vetés, aratás. A gabonamunkákhoz kapcsolódó szokások.</p> <p>Állattartás: a szilaj-, a félszilaj- és a kezestartás. A pásztorok ünnepei. Kendermunkák. Fonóbeli munkák és játékok.</p> <p>Hétköznapi és ünnepi viselet. Hétköznapi vászonruhák, a női és a férfi viselet darabjai.</p> <p>Gyermekviselet. Néprajzi tájak eltérő ünnepi viselete.</p> <p>Táplálkozás. Hagyományos paraszti ételek. Napi és heti étrend. Téli és nyári étrend.</p>	<p>Az állattartási módokban a honfoglalás előtti életmód elemeinek, illetve az életmódváltással bekövetkező változások következményeinek felismerése képi és szöveges, illetve egyéb (pl. tárgyi) források – feldolgozása, rendszerezése alapján.</p> <p>A hétköznapi vászonviselet elemeinek összehasonlítása a gyerekek ruházatával képek alapján. A hasonlóságok és a különbségek megfogalmazása.</p> <p>A jellegzetes táji ünnepi viseletek megismerése során a magyar népviseletek sokszínűségének felfedezése. A közösséghez tartozás külső kifejezésformájának észrevétele.</p> <p>Az egykori és a mai megjelenési formák jelentéstartalmának feltárása konkrét példák alapján.</p> <p>Az önellátó életvitel meghatározó elemeiben a természettel kialakított harmonikus kapcsolat előnyeinek észrevétele.</p> <p>A hagyományos paraszti táplálkozás jellemzőinek és a gyerekek étkezési szokásainak összevetése. A szembetűnő különbségek és a tovább élő</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Nők és férfiak életmódja. Öltözködés, divat.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>Anyagok tulajdonságai, anyagok feldolgozása.</p> <p><i>Erkölcstan:</i></p> <p>Szokások, normák szerepe, jelentősége.</p>

	táplálkozási szokások megfogalmazása, tapasztalatok megosztása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szántás, vetés, aratás, szilaj- és félszilaj állattartási mód, fonás, szövés, fonó, ing, gatyka, pendely, szoknya, kötény, ünnepi viselet, böjtos nap, téli étrend, nyári étrend.	

- Az Apáczai tankönyv leckéi:** 10. *A gazdálkodó ember régen és ma*
11. *Parasztok, iparosok, pásztorok hétköznapijai és ünnepei*
12. *Hétköznapi és ünnepi viseletek*
13. *Hagyományos paraszti ételek és étkezési szokások*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete és szokásrendje. Jeles napok, ünnepi szokások a paraszti élet rendjében. Társas munkák, közösségi alkalmak	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton (éneke-zene, magyar nyelv és irodalom, környezetismeret órák), valamint a különböző műveltségi területeken előforduló hon- és népismereti tartalmak.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A jeles napi, ünnepi szokások, az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó népszokások, valamint a társas munkák (pl. szüret, kukoricafosztás) és más közösségi alkalmak (pl. vásár, búcsú) hagyományainak és jelentőségének felismertetése a paraszti élet rendjében. A hétköznapi és ünnepek váltakozásának, ritmusának felismerése, az ünnepek jelentőségének tudatosítása az egyén és a közösség életében. egy-egy ünnepkör, jeles nap köszöntő vagy színjátékszerű szokásainak, valamint a társas munkákhoz, közösségi alkalmakhoz kapcsolódó szokások élményszerű, tevékenységközpontú, hagyományhű elsajátítása, különös tekintettel a helyi hagyományokra; a lakóhelyhez, a tájhoz való kötődés erősítése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
Jeles napok, ünnepi szokások a paraszti élet rendjében. A jeles napok, ünnepi szokások fogalma, szerepe, általános jellemzői. Előkészületek (advent, nagyböjt), munkatilmak, jellegzetes ételek, népviselet, köszöntő és színjátékszerű szokások. Karácsonyi ünnepkör. Advent, az adventhez tartozó jeles napok, szokások (pl.	A jeles napok, ünnepi szokások jelentőségének, közösséget megtartó szerepének, valamint az ünnepi előkészületek fontosságának felismerése a paraszti élet rendjében a konkrét szokások, ünnepek tevékenységeinek megismerése, elsajátítása során különböző (néprajzi) forrásanyagok segítségével, pl. eredeti hangzóanyag meghallgatása, filmek, fotók, ábrák megtekintése a különböző	<i>Erkölcstan:</i> Vallási népszokások. <i>Dráma és tánc:</i> Ismerkedés a táncillemmel, a naptári ünnepekhez kapcsolódó (helyi) népszokásokkal. <i>Ének-zene:</i> A magyar népzene régi rétegű és új stílusú népdalai, a népi tánczene.

<p>Miklós és Luca napja, Ádám-Éva napja, karácsonyi kántálás, betlehemezés).</p> <p>Karácsony napjától vízkeresztig, pl. névnapköszöntés, regölés, aprószentek napi vesszőzés, szilveszteri, újévi szokások, újévi köszöntők, vízkereszt, háromkirályjárás.</p> <p>Farsang, farsangi szokások. Farsangi ételek, bálók, szokások. Farsangi köszöntők és maszkos alakoskodások.</p> <p>Iskolába toborzó szokások: Balázs- és Gergely-járás.</p> <p>Nagyböjt és a húsvéti ünnepekör jeles napjai és szokásai. Nagyböjti játékok, virágvasárnapi kiszehajtás és villőzés, a nagyhét jeles napjai. Húsvéti szokások, pl. húsvétvasárnapi zöldágjárás, húsvéti locsolkodás, hímestojás készítés, fehérvasárnapi komatálküldés.</p> <p>Májusfaállítás, pünkösd, pünkösdi szokások. Pünkösdkirály-választás, pünkösdölés, pünkösdkirályné-járás.</p> <p>A nyári napforduló ünnepe. Szent Iván napi szokások, énekek. Gazdasági ünnepek, társas munkák.</p> <p>Az őszi jeles napokhoz, munkaalkalmakhoz kapcsolódó szokások (pl. szüret, fonó, fonóbeli játékok, tollfosztó, kukoricafosztó), közösségi alkalmak (pl. vásár, pásztorünnepek).</p> <p>Az emberi élet fordulói.</p>	<p>népszokásokról.</p> <p>Az ünnepi szokások jellemzőinek megkülönböztetése a hétköznapiak rendjétől.</p> <p>A legfontosabb állandó és változó időpontú ünnepek felismerése.</p> <p>A különböző jeles napokhoz, ünnepi szokásokhoz kapcsolódó – néprajzi és pedagógiai szempontok alapján kiválasztott – köszöntő és színjátékszerű szokások élményszerű, hagyományhű módon történő elsajátítása, eljátszása. A szokás kellékeinek elkészítése.</p> <p>A kalendáriumi szokásokhoz kapcsolódó tevékenységek végzése: termés- (pl. lucabúza ültetés), férj- (pl. András napi böjtölés), időjárásjóslás (pl. hagymakalendárium); jeles napok, ünnepi szokások tárgyai (pl. hímestojás készítése).</p> <p>Régi fényképek gyűjtése, rajzok készítése kalendáriumi szokásokról, társas munkákról, közösségi alkalmakról.</p> <p>Szóbeli, írásbeli élménybeszámolók hagyományos és új (helyi) közösségi, ünnepi alkalmakról.</p> <p>Annak felismerése, hogyan igyekezett a hagyományos faluközösségben harmonikus kapcsolat kialakítására az ember a természettel, a faluközösség tagjaival; hogyan igazította a gazdasági munkákat az évszakok váltakozásához.</p> <p>A természetismeret, az időjárási megfigyelések, a népi időjárás jóslások szerepének felismerése a gazdasági évben.</p> <p>Az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó szokások néhány jellegzetességének összehasonlítása a mai korról, pl. olvasmányok, olvasmányrészletek</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Részletek népszerű játékfilmből. (Pl. Jókai Mór–Várkonyi Zoltán: Egy magyar nábob – pünkösdkirály-választás.)</p>
--	---	---

<p>A gyermek születése – hiedelmek és szokások. Keresztelő. Gyermekkor, leány-, legényélet. A lakodalom néhány jellegzetessége.</p>	<p>segítségével. Annak tudatosulása, hogyan segítette a hagyományos faluközösség az egyént az emberi élet fordulójánál. Egy-egy megismert népszokás tájegységhez, etnikai csoporthoz történi kötése.</p>	
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ünnep, jeles nap, böjt, advent, karácsonyi ünnepkör, karácsonyi kántálás, betlehemezés, bölcsöske, regölés, névnapi köszöntés, aprószentek napi vesszőzés, újévi köszöntők, háromkirályjárás, farsangi köszöntők, iskolába toborzó szokások, böjti játékok, kiszehajtás, villőzés, húsvét, zöldágjárás, komatálküldés, májusfaállítás, pünkösdölés, pünkösdi királynéjárás, nyári és téli napforduló, társasmunka, kaláka, aratás, szüret, fonó, tollfosztó, kukoricafosztó, vásár, pásztorünnep, keresztelő, leány-, legényélet, lakodalom.
------------------------------------	--

Az Apáczai tankönyv leckéi:

14. *A jeles napok, ünnepnapi szokások régen és ma. Adventi szokások*
15. *Karácsonyi ünnepkör*
16. *Karácsony napjától vízkeresztig. Névnapi és újévi köszöntők*
17. *Farsangi szokások, maszkos alakoskodások*
18. *Balázsolás, Gergely-járás. Iskolába toborzás*
19. *Nagyböjti szokások, játékok*
20. *Húsvéti szokások régen és ma*
21. *Pünkösdi szokások, májusfaállítás*
22. *A nyári ünnepek, Szent Iván - napi szokások*
23. *Az őszi jeles napok, szüreti szokások*
24. *Az emberi élet nagy fordulói régen és ma*

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Magyarok a történelmi és a mai Magyarország területén. Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok hon- és népismereti, néprajzi jellemzői a Kárpát-medencében és Moldvában. A hazánkban élő nemzetiségek és etnikai kisebbség	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Hon- és népismeret előző témái.	
A tematikai egység	A magyar néphagyomány sokszínűségének és közös vonásainak	

nevelési-fejlesztési céljai	megismerése a tájegységek, etnikai csoportok hon- és népismereti, néprajzi jellemzőinek bemutatásával. A saját közösség megismerése által az identitástudat, a kötődések erősítése. A földrajzi környezet, a történeti és a gazdasági tényezők hatásának felismerése a néphagyományok alakulására, konkrét táji példákon keresztül.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A magyar nyelvterület néprajzi tájai, tájegységei, etnikai csoportjai, a határainkon túl élő magyarok.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dunántúl; – Észak- Magyarország; – Alföld; – valamint a nagytájakhoz tartozó határon túli tájak (pl. Burgenland, Muravidék, Zoboralja, Mátyusföld, Bácska, Bánát, Kárpátalja) – Erdély és Moldva. <p>Jellegzetes hon- és népismereti, néprajzi jellemzőik. Példák az anyagi kultúra és a folklór köréből.</p> <p>Magyarországon élő nemzeti kisebbségek.</p>	<p>A határon túli magyarok lakta területek, illetve a magyar nyelvterület nagy néprajzi tájának azonosítása térképen.</p> <p>A magyar nyelvterületen élő etnikai csoportok (pl. palóc, matyó, kun, székely) megnevezése.</p> <p>A Magyarországon élő nemzeti kisebbségek (pl. német, szlovák, szerb, horvát, szlovén, román, roma) megnevezése.</p> <p>A természeti adottságok, éghajlati viszonyok életmódra, népi építészetre gyakorolt hatásának felismerése.</p> <p>Képek gyűjtése a megismert tájakra jellemző viseletekről, népi építészetről, népművészetről, hagyományokról.</p> <p>Tájékozódás a nagy tájegységek területéhez köthető világörökségekről, magyar szellemi kulturális örökségekről, nemzeti parkokról.</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>A Kárpát-medence és hazánk nagytájai. A népi kultúra értékei, népszokások. A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). A magyarsághoz kötődő világörökségi helyszínek. A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi földrajzi vonásai. Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei, viselete és kézműves tevékenységei.</p>
<p>Szülőföld.</p> <p>A természeti környezet meghatározó szerepe, hatása a gazdálkodásra, a településszerkezetre, az építkezés módjára.</p> <p>A táj jellegzetes népviselete, kézműipari tevékenysége. Népszokások, népdalok, a népköltészet fennmaradt alkotásai (mesék, mondák).</p>	<p>A tanuló saját szülőföldjének megismerése meglévő helytörténeti irodalom feldolgozásával, gyűjtésekkel.</p> <p>A kistáj beillesztése a korábban megismert megfelelő nagytájba. (Nagyvárosok iskoláinak tanulói választhatják a városhoz közeli táj feldolgozását.)</p> <p>Helyi kutatások igénybevétele a történeti múlt feltárásához.</p> <p>Önálló gyűjtőtevékenység alkalmazása az ismeretszerzés folyamatában.</p> <p>A természeti környezet befolyásoló hatásának felismerése a mesterséges környezet</p>	<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Lakóhelyhez közeli néprajzi tájegység építészeti jellegzetességei, viselete és kézműves tevékenységei.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p>

	kialakításában. Megismert helyi népszokások, népdalok, mesék, mondák közösség előtti bemutatása.	Népdalok, népmesék, mondák.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Etnikai csoport, nemzeti kisebbség, néprajzi táj, határainkon túl élő magyarok, a nemzeti összetartozás napja.	

- Az Apáczai tankönyv leckéi:** 25. *Magyar néprajzi tájak határainkon belül*
26. *Magyar néprajzi tájak határainkon túl*
27. *A magyar néprajz anyagi és szellemi kultúrája*
28. *Magyarországon élő nemzeti kisebbségek*
29. *A szülőföld, a természeti környezet szerepe az ember életében*
30. *Lakóhelyem népi kultúrája*
31. *Skanzenek, tájházak Magyarországon*
32. *Összefoglalás*

A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	<p>A tanulók megismerik lakóhelyük, szülőföldjük természeti adottságait, hagyományos gazdasági tevékenységeit, néprajzi jellemzőit, történetének nevezetesebb eseményeit, jeles személyeit. A tanulási folyamatban kialakul az egyéni, családi, közösségi, nemzeti azonosságtudatuk.</p> <p>Általános képet kapnak a hagyományos gazdálkodó életmód fontosabb területeiről, a család felépítéséről, a családon belüli munkamegosztásról. A megszerzett ismeretek birtokában képesek lesznek értelmezni a más tantárgyakban felmerülő népismereti tartalmakat.</p> <p>Felfedezik a jeles napok, ünnepi szokások, az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó népszokások, valamint a társas munkák, közösségi alkalmak hagyományainak jelentőségét, közösségmegtartó szerepüket a paraszti élet rendjében. Élményszerűen, hagyományhű módon elsajátítják egy-egy jeles nap, ünnepkör köszöntő vagy színjátékszerű szokását, valamint a társas munkák, közösségi alkalmak népszokásait és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységeket.</p> <p>Megismerik a magyar nyelvterület földrajzi-néprajzi tájainak, tájegységeinek hon- és népismereti, néprajzi jellemzőit. Világossá válik a tanulók számára, hogyan függ össze egy táj természeti adottsága a gazdasági tevékenységekkel, a népi építészettel, hogyan élt harmonikus kapcsolatban az ember a természettel.</p>
---	---

ERKÖLCSTAN

5. évfolyam

Ebben az életszakaszban megerősödik a távlatosabb *időszemlélet*, és ez alapot kínál ahhoz, hogy a tanulóknak fokozatosan kialakuljon a közös európai és a magyar múlt öröksége iránti megbecsülés. Erre építve az erkölcsstan számos témaköre sikeresen kapcsolható össze *a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés* céljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján egyre inkább kialakul a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a *másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód* kialakulásának, valamint a *kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia* megalapozásának.

10-11 éves korban már megélt tapasztalataik vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az erkölcsstan keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak *az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés* alapjainak lerakására, valamint *a szociális és állampolgári kompetencia* erőteljes fejlesztésére.

Mivel erre az életszakaszra általában kialakul a szóbeli és az írásbeli önkifejezés alapvető eszköztára, az erkölcsstan órák – az infokommunikációs eszközök használatára épülő kapcsolattartás, gondolatcsere és kreatív írás-alkotás révén – hasznos támogatói lehetnek az *anyanyelvi kommunikáció és a digitális kompetencia* fejlődésének is.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Ugyancsak fontos feladata ennek az életkornak *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a kívánatos módon alakuljon a tanulók értékhierarchiája.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

5. évfolyam

Éves óraszám: 36 óra
heti 1 óra

Tematikai egység	Test és lélek	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	A főbb emberi szervrendszerek ismerete. Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékkal élő emberek iránti empátia fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Fejlődés és szükségletek</i> Hogyan változtak testi, lelki, szellemi tulajdonságaim az évek során? Mire van szükség ahhoz, hogy a testem jól fejlődjön? Mi kell a lelkem és az értelmem fejlődéséhez? Melyek az ember legfontosabb fizikai, lelki és szellemi szükségletei? Miben térnek el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember szükségletei? Miben különbözik egy ember az összes többi élőlénytől, és miben hasonlít rájuk?</p> <p><i>Egészség és betegség</i> Milyen az egészséges ember? Hogyan kerülhet veszélybe és hogy védhető meg az egészség? Én egészségesen élek? Van olyan szokásom, amelyen jó lenne változtatnom az egészségem érdekében? Miben különbözik egy beteg ember az egészségestől? Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Mi változik meg ettől az életében? Milyen az, amikor én beteg vagyok?</p> <p><i>Fogyatékoság</i> Milyen képessége hiányozhat annak, aki valamilyen téren fogyatékos? Vannak-e olyan speciális képességeik a fogyatékkal élőknek, amelyekben ügyesebbek másoknál? Mi a különbség a fogyatékoság és a betegség között? Hogyan alakulhat ki ilyen állapot? Miben és hogyan akadályozza a fogyatékkal élő embereket állapotuk a hétköznapi tevékenységekben? Hogyan lehet elhárítani vagy csökkenteni ezeket az akadályokat? Hogyan lehet egy fogyatékkal élő gyereket támogatni az osztályban? Mit tanulhatnak az ép gyerekek fogyatékkal élő társuktól? Élhetnek-e teljes értékű életet a fogyatékos emberek?</p> <p><i>Ép testben ép lélek?</i> Milyen a jó és milyen a rossz lelkiállapot? Milyen lehet a lélek, amikor sérült vagy beteg? Milyen jelei vannak ennek? Hogyan őrizhetjük meg a lelki egészségünket? Lehet-e beteg lélek ép testben, és beteg vagy fogyatékosággal élő testben ép lélek? Mi minden</p>		<p><i>Természetismeret:</i> Kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Ön- és társismereti játékok.</p>

befolyásolhatja ezt?	
<i>Egy belső hang: a lelkiismeret</i> Mi minden hat a döntéseinkre? Mi a lelkiismeret, és miből érezzük a jelenlétét? Hogyan hat a tetteinkre? Mi történik, amikor hallgatunk rá, és mi történik, amikor nem?	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, szellemi képesség, szükséglet, fejlődés, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.

Tematikai egység	Kapcsolat, barátság, szeretet	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A saját kapcsolati háló szerkezetének tudatosítása. Annak megéreztetése, hogy az őszinte baráti kapcsolatok fontos szerepet játszanak az ember életében. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kapcsolataim</i> Kikkel tartok szorosabb vagy lazább kapcsolatot? Kihez mi fűz, és milyen mélységűek ezek az érzések? Mi tesz vonzóvá és mi tesz ellenszenvéssé valakit? Milyen módon lehet elnyerni valakinek a rokonszenvét? Milyen eszközöket nem szabad vagy nem érdemes használni ennek során? Miért?</p> <p><i>Baráti kapcsolatok</i> Lehetnek-e a barátoknak titkaik egymás előtt? Mit jelent az, hogy őszinték vagyunk valakihez? Megengedhető-e a hazugság a barátok között? Csak szavakkal lehet hazudni vagy más módon is? Mit jelent a barátságban a másik tisztelete? Hogyan tudják segíteni egymást a barátok? Mi az, amivel fájdalmat tudnak okozni egymásnak? Hogyan lehet bocsánatot kérni és megbocsátani? Van-e olyan vétség, ami megbocsáthatatlan?</p> <p><i>A kapcsolat ápolása</i> Milyen formái vannak a szeretet kimutatásának és a figyelmességnek? Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Milyen problémák és milyen konfliktusok zavarhatják meg a barátságot? Hogyan lehet feloldani ezeket?</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, érdekérvényesítés dinamikus változtatása a csoportos tevékenységek során.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.
------------------------------------	---

Tematikai egység	Kortársi csoportok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzését kiváltó legfontosabb tényezők tudatosítása. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Annak megértetése, hogy mások csoportjai mások számára ugyanolyan értékesek.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm, és miért?</p> <p><i>A mi csoportunk</i> Melyik csoportomban érzem a legjobban magam, és miért? Mi minden kapcsolja össze a csoport tagjait? Milyen közös tevékenységeink, jeleink, szokásaink és szabályaink vannak? Egyenrangú-e mindenki a csoportban, vagy van-e valamilyen különbség a tagok között?</p> <p><i>Mások csoportjai</i> Milyen más csoportok vannak körülöttem, amelyekbe nem tartozom bele? Milyennek látom e csoportok tagjait? Mit tudok róluk? Valóban különböznek-e a tagjaik a mi csoportunk tagjaitól? Ha igen, miben? Mi az oka annak, ha valakit vagy valamilyen csoportot idegennek érzünk? Mi mindenben különbözhet tőlünk egy idegen? Válhat-e baráttá, aki korábban idegen volt? Ha igen, milyen módon? Ha nem, miért nem?</p> <p><i>Konfliktusok a csoportban</i> Milyen problémák és milyen konfliktusok fordulhatnak elő a csoportokon belül? Hogyan lehet ezeket megoldani, és mi történik, ha nem sikerül? Mi történik, ha valaki véletlenül vagy szándékosan kárt okoz a csoport többi tagjának? Mit fejez ki a büntetés, milyen elfogadható és el nem fogadható módjai vannak a bűnhődésnek? Mitől függ, hogy helyre lehet-e</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés, kiselőadás).</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; Egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.</p>

<p>hozni a vétséget? Lehet-e valaki egyszerre két egymással vetélkedő csoport tagja? Ha igen, hogy oldható ez meg? Ha nem, miért nem?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.</p>

Erkölcstan

6. évfolyam

Éves óraszám: 36
heti óraszám: 1

Tematikai egység	Társadalmi együttélés	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Történelmi és irodalmi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről. Internetes virtuális közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése. Az internet használatával és a virtuális közösségekkel kapcsolatos veszélyek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Etnikai közösségek</i> Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom? Mit tudunk a magyarországi kisebbségi népcsoportokról? Milyen sajátos jelképeik, szokásaik, hagyományaik és ünnepeik vannak? Jó-e, ha egy országban többféle nép és többféle kultúra él egymás mellett? Milyen értékek és milyen nehézségek forrása lehet ez a helyzet?</p> <p><i>Vallási közösségek</i> Milyen vallási közösségek működnek Magyarországon, illetve a környékünkön? Melyek alkotják a többséget, és melyek tartoznak a kisebbséghez hazánkban? Mit tudunk róluk? Jó-e, ha egy társadalomban többféle vallási csoport él egymás mellett? Milyen értékek és milyen problémák származhatnak egy térségben a vallási sokszínűségből?</p> <p><i>Társadalmi egyenlőtlenségek</i> Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Miért alakulnak ki vagyoni különbségek az emberek között? Mennyire függ az egyéntől, hogy milyen anyagi körülmények között él? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni? Hogyan lehet és hogyan nem szabad másokkal szemben előnyösebb helyzetbe jutni?</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A magyarság eredete; mondókák, krónikák, nyelvtudomány; hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Valóság és képzelet.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.</p>

<p><i>Virtuális közösségek</i></p> <p>Milyen okai lehetnek annak, hogy az interneten gyorsan ki tud alakulni egy virtuális közösség? Milyen előnyei és milyen hátrányai lehetnek az ilyen csoportokhoz való tartozásnak? Mi az, amit nem illik vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, szolidaritás, virtuális közösség.</p>

Tematikai egység	A technikai fejlődés hatásai	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Példa értékű technikatörténeti ismeretelemek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Az ökológiai lábnyom</i></p> <p>Milyen kapcsolatban áll egymással az ember és a természet? Miért nem egyforma az emberek ökológiai lábnyoma a Föld minden részén? Mit tehetek a saját ökológiai lábnyomom csökkentése érdekében?</p> <p><i>Az ember és a technika</i></p> <p>Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét? Melyek a mai világ legfontosabb technikai eszközei? Hogyan hat ezek jelenléte az egyének és a közösségek életére? Mik az előnyeik, mik a hátrányaik és mik a veszélyeik? Lehet-e függővé válni egy technikai eszköztől?</p> <p><i>Enyém, tied, mienk</i></p> <p>Mit tekinthetek a saját tulajdonomnak? Milyen védelem illeti meg a magántulajdont?</p> <p>Lehet-e közös tulajdonom más emberekkel? Hogyan használható és miként védhető meg a közös tulajdon?</p> <p>Kié a köztulajdon? Hogyan használható és miként védhető meg?</p> <p>Mikor lehet és mikor nem közös tulajdont vagy köztulajdont</p>		<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>A környezet és az ember egysége.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>A tömegkommunikáció legfőbb üzeneteinek dekódolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>Környezettudatosság.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>Tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és</p>

<p>magáncélra használni?</p> <p><i>A mozgóképek hatása</i></p> <p>Miért van annyi reklám a tévében és az interneten? Milyen eszközökkel próbálnak meg befolyásolni minket a reklámok? Miért és hogyan hatnak ránk a televíziós filmsorozatok? Hogyan alakítják a reklámok és a tévésorozatok a választásaimat és a véleményemet?</p>	szöveg.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ökológiai lábnyom, fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, visszaélés, média, reklám.

Tematikai egység	A mindenséget kutató ember	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	A tudományos kutatás és a művészi alkotás eszköztárának használatával kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó ismeretek bővülésének elősegítése és rendszerezése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A vallás, mint lelki jelenség</i></p> <p>Miért gondolja az emberek jelentős része, hogy létezik egy embernél hatalmasabb erő is a világban? Milyen elképzelések alakultak ki különböző kultúrákban erről az erőről? Hogyan próbálnak az emberek kapcsolatba lépni a természetfeletti világgal, és miért fontos ez nekik? El lehet-e képzelni a világot természetfeletti erő létezése nélkül is?</p> <p><i>Vallási közösség és vallási intézmény</i></p> <p>Milyen keretei, szertartásai és jelképei alakultak ki a természetfeletti erő(k) tiszteletének? Milyen helyeket, könyveket és tárgyakat tartanak szentnek egyes kultúrákban az emberek? A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?</p> <p><i>A tudomány</i></p> <p>Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Vajon mitől függ, hogy találnak-e választ az általuk feltett kérdésekre? Milyen mélységben ismerhető meg a világ? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék?</p> <p><i>A művészet</i></p> <p>Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számukra az, amit tesznek? Milyen eszközeik vannak arra, hogy kifejezzék az érzéseiket és a gondolataikat? Miért érdekel olyan sok embert az, amit mások előadnak vagy alkotnak?</p>		<p><i>Természetismeret:</i></p> <p>A Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben; Kopernikusz tudománytörténeti jelentősége.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>A Biblia; történetek az Ószövetségből; a görögök és rómaiak vallása; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése: üldözött vallásból államvallás; a római katolikus egyház felépítése, jellemzői. Az iszlám vallás megjelenése és</p>

Bárkiből lehet művész? Hozzám melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?	<p>alapvető tanításai.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Képek és formák a költészetben; az irodalmi művek szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, böjt, zarándoklat, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép, világnézet.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.</p> <p>Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget, valamint az etnikai és kulturális különbségeket.</p> <p>Gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére.</p> <p>Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.</p> <p>Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; átlátja saját kapcsolati hálójának a szerkezetét; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.</p> <p>Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes átlátni és elfogadni a közösségi normákat.</p> <p>Nyitottan fogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat.</p> <p>Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet.</p> <p>Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait, s felismeri magán a függőség kialakulásának esetleges előjeleit.</p> <p>Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek, és kritikusan viszonyul a különféle médiaüzenetekhez.</p> <p>Érti, hogy a világ megismerésének többféle útja van (különböző világképek és világnézetek), s ezek mindegyike a maga sajátos eszközeivel közelít ugyanahhoz a valósághoz.</p>
---	---

Erkölcstan
7. osztály
Éves óraszám : 36
Heti óraszám: 1

Az általános iskola szakasz záró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben a fiatalok önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ez a helyzet fontos kapcsolódási pontokat kínál a *másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség*, valamint a *pályaorientáció* témakörének nevelési céljaihoz, illetve a *kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia* fejlesztéséhez.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre való nevelés* általános céljainak megvalósításában.

13-14 évesen a tanulók már nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, így az erkölcstan órák keretében is kitüntetett helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.

A 7-8. évfolyamon a tanulók már képesek pontosan érzékelni az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, fel tudják fogni a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákat, és képesek minderről összefüggésekben gondolkodni. Következésképpen az erkölcstan órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Szintén fontos sajátossága ennek az életkornak, hogy megkezdődik a *személyes világnézet* kialakulása, amely ugyan csak évek múltán válik teljesen összerendezetté, de ezekben az években az iskola fontos feladata, hogy ezt a folyamatot a maga eszközeivel támogassa. A formálódó világnézetben testet öltő értékekre támaszkodva a fiatalok fokozatosan elkezdik elhelyezni magukat a létezés tágabb összefüggésrendszerében.

Az életkorra jellemző *önállósodást* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az erkölcstan valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az erkölcstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének* és a jelenségek érvekkel alátámasztott *értékelésének*, valamint *disputa* jellegű vitáknak és az *erkölcsi dilemmavitáknak* is.

Tematikai egység	Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Órakeret 10 óra
-------------------------	---	----------------------------

Előzetes tudás, tapasztalat	A nyelv és nyelvhasználat, valamint az emberi kommunikáció témakörében szerzett anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való reflektálás révén. Az önelfogadás és az akarat erő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
Kapcsolódási pontok	
<p><i>Nyelv és gondolkodás</i> Vajon hogyan születik a gondolat? Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolkodok? Mindig van-e célja a gondolkodásnak? Milyen kapcsolat van a gondolkodás és a nyelv, a fogalmak és a szavak között? Milyen kapcsolat van a szavak és a tettek között? Hogyan befolyásolhatja a nyelvhasználat a társas kapcsolataimat? Vajon aki más nyelvet beszél, az másképp is gondolkodik?</p> <p><i>Tudás és értelem</i> Mi az, ami igazán érdekel? Hogyan és mit tanulok könnyen? Miben vagyok sikeres? Mi az, amiben kevésbé vagyok sikeres, és vajon miért? Akarok valamin változtatni ezen a téren? Ha igen, miért és hogyan? Miben vagyok tehetséges? Hogyan használom és hogyan fejlesztem a tehetségemet? Vajon már a születéskor eldől, hogy milyen teljesítményt érhet el valaki, vagy a tanulás szerepe a meghatározó?</p> <p><i>Ösztönzők és mozgatóerők</i> Mi minden befolyásolja a tetteimet és a döntéseimet? Mik az ösztönzők, és hogyan hatnak a viselkedésünkre? Mikor jó, hogy hatnak ránk, és mikor nem? Tudjuk-e befolyásolni az ösztönös késztetéseinket? Hogyan hatnak a testi és lelki állapotunkra, tetteinkre a pozitív és a negatív érzések és érzelmek? Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Milyen igények, vágyak és célok alakítják a döntéseinket? Mi az, ami akaratlanul elérhető, és mi az, ami nem? Hogyan hat ránk a siker, a kudarc és a válság?</p> <p><i>Érték és mérték</i> Mi igazán fontos az életemben? Vannak-e olyan értékek, amelyek mindenkinek egyformán fontosak? Mik az én értékeim? Előfordult-e már olyan döntési helyzet, amikor ütköztek ezek az értékek egymással, és választanom kellett közöttük? Mit tettem akkor, és mit tennék hasonló helyzetben most? Tudok-e valamilyen sorrendet felállítani az értékeim között?</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Tanulási pálya; környezet és pályaválasztás; megélhetés.</p> <p><i>Biológia – egészségügy:</i> A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői; a személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Érzelmek, hangulatok kifejezése; látványok, jelenségek asszociatív megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, fogalom, tett, nyelvhasználat, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, ösztön, érzés, érzelmek, igény, vágy, cél, döntés, válság, akarat, érték, értékrend, értékütközés.

Tematikai egység	Párkapcsolat és szerelem	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy milyen szerepet játszik az intim párkapcsolat az emberek életében. Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Vonzódás</i> Milyen testi változásokkal jár a serdülőkor, és ezeknek milyen lelki hatásaik vannak? Milyen okai lehetnek annak, hogy egyesekhez vonzódunk, míg mások inkább taszítanak bennünket? Honnan tudhatja egy lány és egy fiú, hogy egymás iránti vonzódásuk kölcsönös? Ki tegye meg az első lépést és hogyan? Mi minden lehet félreértések forrása? Mit szabad és mit nem szabad tenni abban az esetben, ha a vonzódás nem kölcsönös?</p> <p><i>Együttjárás</i> Milyen forrásai és formái lehetnek a szerelemben az örömmel és a boldogságnak? Mit jelent a másik tisztelete és az egymás iránti felelősség a párkapcsolatban? Hogyan tudják segíteni egymást a szerelmesek? Mikor elég érett egy fiatal a szexuális kapcsolatra? Hogyan kerülhető el a nem kívánt terhesség? Mit jelent és hogyan teremthető meg az intimitás a szexuális kapcsolatban? Milyen forrásai és formái lehetnek a problémáknak és a konfliktusoknak egy párkapcsolatban? Hogyan lehet és meddig érdemes feloldani ezeket? Honnan lehet észrevenni, hogy a vonzódás már nem kölcsönös? El lehet-e kerülni a lelki sérüléseket egy szakítás során?</p> <p><i>Házasság, család és otthonteremtés</i> Milyennek képzelem azt az embert, aki majd felnőttként a társam lesz az életben? Milyen családot és milyen otthont szeretnék? Fontos-e a házasságkötés ahhoz, hogy két egymást szerető ember együtt éljen? Milyen a jó házasság? Mit lehet tenni a fenntartása érdekében? Mivel és hogyan lehet elrontani? Le lehet-e élni egy életet egyetlen ember mellett? Lehet-e, érdemes-e erre törekedni? Miért dönt úgy két ember, hogy családot alapít? Fontos-e, hogy amikor egy gyerek világra jön, a szülei házastársak legyenek?</p> <p><i>Visszaélés a nemiséggel</i> Mit jelent a prostitúció, a pedofília, a pornográfia és a szexuális bántalmazás kifejezés? Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?</p>		<p><i>Biológia - egészségtan:</i> Nemi jellegek, nemi hormonok; a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi, erkölcsi és társadalmi kérdései; a fogamzás feltételei, a méhen belüli élet mennyiségi és minőségi változásai, a szülés/születés főbb mozzanatai.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.
--------------------------------	---

Tematikai egység	Egyén és közösség	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az autonóm gondolkodás és cselekvés iránti igény felkeltése, megerősítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i> Milyen csoportokhoz tartozom és miért? Mi változott ezen a téren az utóbbi időben? Milyen okai vannak a változásnak? Melyik csoporthoz mennyire kötődöm? Melyikben mennyire érzem szabadnak magam?</p> <p><i>Erőt adó közösség</i> Miért van szükségünk arra, hogy együtt legyünk másokkal? Miben különbözik a közösséghez tartozás a páros kapcsolattól, és miben hasonlít rá? Milyen szerepet töltök be a közösségeim életében? Mit kapok tőlük, és mit adok nekik? Mitől érzem magam jól vagy rosszul egy csoportban? Mit tehetek azért, hogy a csoportban, amelyhez tartozom, mindenki jól érezze magát?</p> <p><i>Korlátozó közösség</i> Milyen érzés, ha valamilyen kérdésben mást gondolok, mint a csoport többi tagja? Lehet-e egy csoporton belül másképp viselkedni, mint ahogy a többség teszi? Milyen következményekkel járhat ez? Meg tudja-e változtatni egy ember egy csoport nézeteit vagy viselkedését?</p> <p><i>Szabadság és korlátozottság</i> Mennyire vagyok szabad és önálló a tetteimben és választásaimban? Mi az, amihez alkalmazkodnom kell egy közösségben, és mi az, amiről valóban szabadon dönthetek? Kitől kaphatok segítséget, ha döntenem kell? Kiknek és milyen szabályoknak kell mindenképp engedelmeskednem? Milyen előnyei és milyen veszélyei lehetnek az engedelmeségnek? Van-e olyan helyzet, amikor nem szabad engedelmeskednem? Hogyan segíthet a lelkiismeret a jó és a rossz, a bűn és az erény közötti választásban? Milyen helyzetekben mondhat mást a lelkiismeretem, mint a szabályok vagy a közösségem tagjai? Figyelmeztet-e a lelkiismeretem saját tévhiteimre és előítéleteimre?</p>		<p><i>Biológia - egészségtan:</i> Leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma feloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmeség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.	

Erkölcstan

8. évfolyam
Éves óraszám: 36
heti óraszám: 1

Tematikai egység	Helyem a világban	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál.</p> <p>A más kultúrák iránti nyitottság erősítése; annak elfogadtatása, hogy napjaink globális világában a kultúrák és a népcsoportok számos ok miatt keverednek egymással, ami előnyökkel és nehézségekkel is együtt járhat.</p> <p>A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tágabb otthonunk: Európa</i> Melyek az Európai Unió jelképei, és mit jelentenek ezek számomra? Európa mely térségeiben élnek olyan emberek, akiket közelebről vagy távolabbról ismerek? Mi kapcsol össze velük? Miben hasonlítanak egymásra Európa különböző országainak lakói, és mi mindenben különböznek egymástól?</p> <p><i>Színesedő társadalmak</i> Miért akarnak egyes emberek máshol tanulni vagy dolgozni, mint ahol megszülettek? Milyen pozitív és negatív hatásai lehetnek e jelenségnek az egyének és a közösségek életére? Mi az oka annak, hogy sokan elmenekülnek saját hazájukból, és más országban akarnak letelepedni? Be kell-e engedni egy gazdagabb országnak a saját területére a világ szegényebb térségeiből menekülőket? Milyen előnyei származhatnak a külföldiek befogadásából egy országnak, és milyen problémák forrása lehet ez? Vajon ugyanolyan jogok illetik-e meg a külföldről érkezőket, mint a befogadó ország polgárait? Melyek a más néphez vagy más kultúrához tartozó emberekkel szembeni sztereotípiák és előítéletek forrásai? Miért fordulnak elő Magyarországon és Európa más részein is etnikai háttérű konfliktusok? Mire van szükség ahhoz, hogy létrejöjjön a bizalom és az együttérzés a különböző kultúrákhoz tartozó emberek között?</p> <p><i>A társadalmi együttélés közös normái</i> Milyen jellegű szabályok vonatkoznak a társadalom minden tagjára? Milyen esetekben fogadható el a kivételezés? Hogyan alakulnak ki ezek a közös szabályok? Miért baj, ha egyesek nem tartják be ezeket a szabályokat? Jogos-e, ha ezért megbüntetik</p>		<p><i>Földrajz:</i> Éhezés és szegénység a világban; Európa változó társadalma; az Európai Unió lényegének megértése; népességmozgások és menekültáradat; a Kárpát-medence népei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; a nyugati integráció kezdetei; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.</p>

<p>őket? A büntetés milyen formái fogadhatók el? Milyen módon lehet jóvátenni, ha valaki vétett a társadalom közös normái ellen? Hogyan lehet a vesztegetést, a korrupciót megszüntetni? Lehet-e a hála jele a hálapénz? Hibázik-e az, aki adja vagy az, aki kapja? Melyik hatékonyabb, a büntetés vagy a megelőzés? Mit tehet az egyén és a közösség a megelőzés érdekében?</p> <p><i>Új technikák, új szabályok</i> Vajon az, ami fenn van a világhálón, a világ közös tulajdonának tekinthető-e? Mi az, amit szabadon használhatunk fel az interneten elérhető tartalmak közül, és mi az, amit nem? Mi az, amit szabadon letölthetünk és mi az, amit nem? Honnan lehet tudni, hogy mit véd a szerzői jog és mit nem? Vannak-e a mobil telefon használatának közösségi szabályai?</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Európai Unió, menekült, befogadó ország, sztereotípiák, előítélet, etnikai konfliktus, társadalmi norma, szabályszegés, korrupció, büntetés, megelőzés, szerzői jog.</p>

Tematikai egység	Mi dolgunk a világban?	Órakeret 11 óra
<p>Előzetes tudás, tapasztalat</p>	<p>Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségügyi ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyes jövőkép kialakításának ösztönzése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Jóllét és jólét</i> Mivel lehet a legnagyobb örömet, illetve bánatot okozni nekem? Mitől érzem jól magam a bőrömben, és mitől érzem rosszul? Miről tudnék könnyen lemondani a jelenlegi életem javai és lehetőségei közül? Mi az, amihez mindenképp ragaszkodnék? Mit szeretnék elérni az életemben? Mit lehet pénzért megkapni és mit nem? Mit kell tennem azért, hogy egészséges maradjak?</p> <p><i>Boldogulás, boldogság</i> Hogyan képzelem el a jövőmet? Mikor érezném sikeresnek, értelmesnek az életem alakulását? Milyen szerepe lehet ebben a tanulásnak, a pénznek, a munkának, az alkotásnak és az emberi kapcsolatoknak? Milyen foglalkozást tudok elképzelni magamnak? Mit tartok még fontosnak a boldoguláshoz? Mivel tudom enyhíteni a rosszkedvemet vagy a bennem lévő feszültséget, ha valami nem úgy sikerül, ahogy elképzeltem? Mit gondolok ezzel kapcsolatban a drogról és az alkoholoról? Vajon mindent érdemes kipróbálni az életben, vagy van olyasmi, amit egyszer sem? Amit sokan tesznek, azt helyes is tenni? Mit tehetek és mit nem szabad tennem a boldogulásomért?</p> <p><i>A média és a valóság</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A sajtóműfajok alapvető jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Tudományos és technikai forradalom; a világháló.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Képek, látványok, médiaszövegek, események önálló elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a</p>

Mit tudhatunk meg a világról a tévéből, az újságokból és az internetről? Honnan tudjuk, hogy a valóságot mutatja-e be az, amit az újságban olvasunk, a tévében látunk, az interneten találunk? Mitől függ, hogy egy információt hitelesnek érzünk-e vagy sem? Hogyan kell tájékozódni ahhoz, hogy valós információhoz jussunk? Tudjuk-e mi magunk is alakítani a világot a médián keresztül?	mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, korrupció, hitelesség.

Tematikai egység	Hit, világkép, világnézet	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Különböző vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tények és vélemények elkülönítése; érvényes állításoknak és értékeléseknek a megfogalmazása; ezek gyakorlása, fejlesztése. A nagy világvallások legfontosabb tanításainak megismertetése. A világmentelmezések közötti párbeszéd fontosságának elfogadtatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Hogyan tudunk különbséget tenni a tények és a vélekedések között? Miért fontos ezek megkülönböztetése? Hogyan tudjuk eldönteni, hogy egy állítás igaz vagy nem? Miért fontos ezt tudni? Hogyan alakulnak ki a tévhitek, a sztereotípiák és az előítéletek? Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő a lebomlásukat? Mi a különbség a meggyőződés, a hit, a világkép és a világnézet között?</p> <p><i>A nagy világvallások világképe</i> Milyenek mutatja be a világ kezdetét, működését és végét a judaizmus, a kereszténység, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus? Milyen egyéb világképek élnek más vallásokban? Miben hasonlítanak ezek egymáshoz, és miben különböznek?</p> <p><i>A nagy világvallások erkölcsi tanításai</i> Mit mond a kereszténység a jóról és a rosszról, a helyesről és a helytelenről? Mit mondanak ugyanerről a judaizmus, az iszlám, a hinduizmus és a buddhizmus tanításai? Melyek a világvallások közös értékei?</p> <p><i>Párbeszéd és együttműködés</i> Miről érdemes együtt gondolkodniuk a mai világban a különböző keresztény felekezetek képviselőinek, a keresztény és zsidó vallású embereknek, a keresztényeknek és más vallások követőinek, a hívőknek és a nem hívőknek? Milyen új vallási mozgalmak kialakulásának lehetünk tanúi napjainkban? Vajon miért nem a régi vallások közül választanak maguknak ezek követői?</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában.</p> <p><i>Földrajz:</i> A világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepe; kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, sztereotípa, előítélet, Tízparancsolat, meggyőződés, világkép, világnézet, hit, vallás, világvallás, erkölcsi tanítás.
------------------------------------	--

7-8. évfolyam kimeneti követelményei

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és tudatos lény, akit veleszületett képességei alkalmassá tesznek a tanulásra, mások megértésre és önmaga vizsgálatára.</p> <p>Érti, hogy az emberek viselkedését, döntéseit tudásuk, gondolataik, érzelmeik, vágyaik, nézeteik és értékrendjük egyaránt befolyásolják. Képes reflektálni saját maga és mások gondolataira, motívumaira és tetteire.</p> <p>Életkorának megfelelő szinten ismeri önmagát, hosszabb távú elképzeléseinek kialakításakor képes reálisan felmérni a lehetőségeit. Képes erkölcsi szempontok szerint mérlegelni különféle cselekedeteket, és el tudja viselni az értékek közötti választással együtt járó belső feszültséget.</p> <p>Képes ellenállni a csoportnyomásnak, és saját értékrendje szerinti autonóm döntéseket hozni.</p> <p>Tisztában van vele, hogy baráti- és párkapcsolataiban felelősséggel tartozik a társaiért.</p> <p>Kialakultak benne az európai identitás csirái.</p> <p>Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.</p> <p>Érti a szabályok szerepét az emberi együttélésben, s e belátás alapján igyekszik alkalmazkodni hozzájuk; igényli azonban, hogy maga is alakítója lehessen a közösségi szabályoknak.</p> <p>Van elképzelése saját jövőjéről, és tisztában van vele, hogy céljai eléréseért erőfeszítéseket kell tennie.</p> <p>Életkorának megfelelő szinten tisztában van vele, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.</p> <p>Fontosnak érzi a közösséghez tartozást, miközben törekszik személyes autonómiájának megőrzésére.</p> <p>Képes megfogalmazni, hogy mi okoz neki örömet, illetve rossz érzést.</p> <p>Tisztában van a függőséget okozó szokások súlyos következményeivel.</p> <p>Tudja, hogy ugyanazt a dolgot különböző emberek eltérő módon ítélik meg, ami konfliktusok forrása lehet.</p>
---	--

CIGÁNY NÉPISMERET

5-8. évfolyam

A hazai cigány nemzetiség számára a kultúra az identitás fenntartásának és megerősödésének alapvető feltétele. Megnőtt a nemzetiségi nevelést és oktatást végző intézmények szerepe a kultúra közvetítésében, az identitás tudatosításában. A nevelés és oktatás feladatai éppen ezért nem korlátozódhatnak csak az ismeretek átadására és a készségek fejlesztésére. Gyakorlati és sokrétűen felhasználható tudásra és a képességek fejlesztésére kell törekedni, amelyek egyben feltételei az értékeken alapuló cselekvésnek. Az önmeghatározás, az ítélőképesség, a tudomány és művészet iránti nyitottság és a mindenkori személyes adottságok és lehetőségek határain belüli teljesítmény elérése a cél. Ez a feltételrendszer nyit utat a felelősségteljes élet felé. Az élethosszig tartó tanulás jegyében a magyarországi nemzetiségek legfontosabb oktatáspolitikai célja egy olyan nevelési és oktatási kínálat fenntartása és fejlesztése, amely mindenki számára elérhető és átjárható. A szokások ápolása, a történelem és a jelen ismerete – mindezek az identitás nélkülözhetetlen részét képezik. Modern világunkban az emberi kapcsolatokon keresztül történő tanulás éppoly fontos, mint a tudás és az információ megszerzése, valamint cselekvési stratégiák kifejlesztése. A tantárgy sajátosságából - miszerint a család érték- és hagyománykövetítő szerepét és azok tiszteletét egyre inkább át kell vállalnia - adódnak a célok és feladatok is. A cigány nemzetiségi nevelést, oktatást vállaló iskolák tanulói először élményszerű helyzetekben találkoznak a legfontosabb hagyományokkal, az életmódbeli szokásokkal és a nemzetiség kultúrájával. Ezekre az élményekre építve cselekvés- és projektorientált oktatási formákban a fokozatosság elve alapján szereznek ismereteket a nemzetiség történeleméről, néprajzáról, nyelvéről, irodalmáról és a médiáról. A tanulók tájékozottak abban, hogy a hagyományörzés családon kívüli színterei különböző intézmények és szervezetek. A népismeret tantárgy tanulása a tanulók számára lehetővé teszi, hogy toleránsak és nyitottak legyenek a mássággal szemben, amely alkalmassá teszi őket más nemzetiségek és népek elfogadására. A heti egy tanítási óra tizenkét évfolyamon keresztül intenzív és alapos ismeretszerzést és képességfejlesztést tesz lehetővé. A kerettanterv a népismeretet önálló tantárgyként tervezte.

A népismeret tantárgy feladata - identitás- és értékközvetítés - hatással van a módszerek megválasztására. A nyitott oktatási formákban történő tanítás olyan ismeretszerzést biztosít, amely az élménytől a cselekvésen és megértésen át a tapasztalathoz vezet. Így fokozatosan kialakulnak a tanulóknál azok a kompetenciák, amelyek alkalmassá teszik őket önálló projektek lebonyolítására.

5-6. évfolyam

E két évfolyamon kibővül, megnövekszik az ismeretanyag. A kognitív kompetenciák fejlesztésének előtérbe kerülése mellett továbbra is központi szerepet játszik a tapasztaláson alapuló ismeretszerzés. Interjúk készítése, beszélgetések lefolytatása, információk szelektálása, történelmi időkifejezések alkalmazása és a földrajzi tájékozódási képesség fejlesztése veszi kezdetét. Körvonalazódnak a népcsoportra jellemző ismérvek.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Emberi kapcsolatok, közösségek, család, rokonság. Normák, szabályok.	
A tematikai egység	Annak a felismerésnek a formálása, illetve kialakítása a tanulóknál,	

nevelési-fejlesztési céljai	hogyan a cigány népcsoportokhoz való tartozás többletet, kulturális színességet jelent.
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
A magyarországi cigány népcsoportok megismerése - tanári irányítással végzett gyűjtőmunka. Elődök, ősök felkutatása, családfa összeállítása. A család életmódja, szokásrendszere, időbeosztása. A családtagok iskolázottsága, munkája. A cigány konyha berendezése, régi használati eszközök. A cigány és magyar ételek összehasonlítása. Vendéglátás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyűjtött anyag szelektálása, rendezése, kommunikatív és képi feldolgozása, bemutatása. <i>Vizuális kultúra:</i> strukturális rajzok készítése. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> háztartástani ismeretek, ételkészítés.
Kulcsfogalmak	Romungró (magyarcigány, kárpáti cigány), oláh cigány, beás, szinti, családfa, fa- és fémeszköz, cigánykenyér.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A szűkebb és tágabb környezet élő és élettelen alkotóelemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonoságtudat, hovatartozás, kötődés erősítése. Térbeli és időbeli tájékozódás segítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Települések bemutatása személyes élmények, képek alapján. Az ott lakók élete. A család, a rokonság múltbéli mesterségei és jelenkori foglalkozásai, tevékenységei. Megélhetési módok. A lakókörnyezet meghatározó szerepe. Esetleges elhagyásának okai. Az őshaza elhagyása. Vándorlás, letelepedés. Élet a vándorutakon. Nyári és téli szálláshelyek. Valóságos vagy képzeletbeli utazás (fotók, képek) utáni élménybeszámoló olyan területekről, ahol cigányok élnek vagy éltek - megfigyelési szempontok alapján. A régi és mai „lakó” hagyományok összehasonlítása, a cigányságra jellemző jegyek felismerése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> interjúk, szóbeli és írásbeli tudósítások, véleményalkotások, következtetések. <i>Természetismeret:</i> Térképhasználat, térképolvasási gyakorlatok. Tájékozódás Magyarország és India térképén. Felszíni formák, vizek, városok, emberek. Távolságok becslése és mérése. Településtípusok, a lakosság összetétele, gazdasági élet.	

	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Az ókori India gazdagsága. Időszalag használata.</p> <p><i>Matematika:</i> viszonyszámok.</p> <p><i>Informatika:</i> prezentációk készítése, bemutatása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellezés, makett, terepasztal.</p>
Kulcsfogalmak	Településtípus, népesség, gazdaság, megélhetés, őshaza, vándorlás, letelepedés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Neves cigányok, pozitív minták, példaképek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődés felkeltése a családi gyökerek, a cigányság múltja iránt.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Történelmi személyek, mai közszereplők, hétköznapi cigány emberek bemutatása, jellemzése. Szerepük a cigány nemzetiségi tudat formálásában. A Glinda (Tükör) című Roma Gyermekek és Ifjúsági Magazin élettörténeteinek megismerése.</p> <p>A cigány közösségek életét meghatározó íratlan szabályok. A vajdák szerepe. Sajátos igazságszolgáltatási mód: a Romani Kris, a cigány törvény.</p> <p>Az idő kifejezésének bővítése: év, évtized, évszázad. Népcsoportok érkezése hazánk területére különböző történelmi korokban - feldolgozás irányított beszélgetésekkel. Magyarországi cigányok a feudalizmus korában. A tanultak (Zsigmond király László vajda és népe számára adományozott menlevelet) elhelyezése időszalagon a kiemelt időpontokhoz képest.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> egyetértés, kételkedés, bizonytalanság, elutasítás kifejezése kommunikatív szituációkban egyszerű nyelvi eszközökkel.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári</i></p>

	<p><i>ismeretek:</i> időszalag használata.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az idő ábrázolása vizuális eszközökkel. Események képi megjelenítése, folyamatábrák készítése.</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> szerepjátékok.</p>
Kulcsfogalmak	Időszámítás, cigány törvény, vajda.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az év jeles napjaihoz, az emberi élet fordulóihoz kötött szokások, hagyományos mesterségek alapvető ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azon módszerek tudatosítása a tanulóknál, amelyekkel lehetséges a cigány hagyományok átörökítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Mesemondási szokások, híres mesemondók és meseírók. A műalkotások megkülönböztetése műfaj, anyag, technika, kifejezőeszközök alapján. Cigány származású képzőművészek. Hazai és külföldi cigány népdalok, népzene. Tánc típusok: szóló (férfi, női), páros, botoló, cigánycsárdás (csingerálás). Tájegységek cigány táncai. A magyarországi cigány népviseletek jellemzői. Viseletelemzés: formák, színek, díszek jellegzetességei, a közlő funkció. A férfi és a női öltözék tartozékai, régi és új stílusú viselet. Öltözködés – különböző korosztályok és nemek ruhadarabjai, jellemző motívumok (rózsa) és színek (Föld, víz, Nap színei). A magyar és a cigány szokások összehasonlítása. Még élő hiedelmek, babonák (születéstől a temetkezésig). A cigányok vallásossága. Egyházi ünnepek, szertartások, viselkedési módok. A nemzetiségi ünnepek sajátos jellemzői. Romani Design Stúdió.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> más népek meséi, mesegyűjtemények, élménybeszámolók, filmrészletek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> anyag- és eszközhasználat, technikák, formakincsek, motívumok, színvilág.</p> <p><i>Ének-zene:</i> hang- és képanyagok lejátszása, pergetés gyakorlása.</p>

	<p><i>Testnevelés és sport:</i> tánclépések elsajátítása, alaplépések kombinálása, folyamatba helyezése.</p> <p><i>Informatika:</i> információs adatbázis kialakítása és használata.</p>
Kulcsfogalmak	Festészet, grafika, szobrászat, tárgykultúra, pergetés, tánctípus, hiedelem, babona, vallásosság, szertartás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Másképp mondjuk, másképp írjuk.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nyelvhasználati készség fejlesztése (alapszavak és kifejezések, köszönések, köszöntések, számolás, versmondás gyakorlásával).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Cigány nyelvek és nyelvjárásaik. Szókincsészet. Jövevényszavak átvétele. Adott település nyelvhasználata. Cigány nyelvű kiadványok.		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> média- és könyvtárhasználat.</p> <p><i>Természetismeret:</i> beszélt nyelvek földrajzi megoszlása.</p>
Kulcsfogalmak	Romani nyelv, lovári nyelvjárás, beás nyelv, árgyelán nyelvjárás, jövevényszó, hanganyag, nyomtatott kiadvány.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók legyenek képesek elemi szinten térképen tájékozódni, történelmi időkifejezéseket alkalmazni, információkat gyűjteni, lényegyet kiemelni, továbbá összefüggéseket keresni az életmód és a hagyományos cigány foglalkozások között. Tudják megkülönböztetni a magyar és a cigány szokásokat. Nevezzenek meg neves cigány származású író, költőt, képzőművészt, zenészt.
---	---

7-8. évfolyam

Ezek az évfolyamok az előző szakaszokhoz kapcsolódva – a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal összefüggésben – a már megalapozott kompetenciák fejlesztése, megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságának, variabilitásának növelése a feladat.

A tantárgy fejleszti a véleményalkotások minőségét, a problémamegoldó gondolkodást. Segíti térben és időben a tájékozódási készséget. Erősíti a hovatartozás felismerését, az önazonosság vállalását.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Szociális kapcsolatok - Személyes életvitel	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A cigány család és szokásrendszere.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mindennapi együttműködés és felelősségvállalás mélyítése, illetve tudatosítása a tanulóknál (család, iskola, baráti kör szintjén).	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Nemzetiségek – különös tekintettel a cigányságra - földrajzi elhelyezkedése, származása, kultúrája, élete ma Európában, Magyarországon. Együttélés az anyaországbeliekkel. Az egymás mellett élés mintái, modelljei. Ennek elemzése az adott településen. A szabadidő eltöltésének módjai. Egészséges életmód (étkezés, mozgás, sportolás). Egyéni és közösségi (családi) értékrendek összehasonlítása.</p> <p>Továbbtanulási tervek. Jövőkép.</p> <p>Önálló gyűjtő- és kutatómunkával szerzett ismeretekből prezentáció készítése.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> tömegkommunikációs eszközök használata, források olvasása és értelmezése közösségi témákban.</p> <p><i>Informatika:</i> prezentáció készítése.</p>
Kulcsfogalmak	Multikulturalizmus, minta, modell, életmód, szabadidő, pályaválasztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Természeti és társadalmi környezet	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	A település adta lehetőségek. Megélhetési módok és tevékenységek. Vándorlások és letelepedések.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kognitív gondolkodás fejlesztése. Annak segítése, hogy fogalmazódjanak meg kérdések a tanulóknál, érezzék késztetést a válaszkeresésre: miért vannak gazdag és szegény országok, települések, családok, egyének?	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A régi cigányházak jellemzői (építészeti anyag, alaprajz, berendezés). Szimbólumok.</p> <p>Szülő, tartózkodási, lakóhely azonossága vagy különbözősége, ennek okai.</p> <p>A cigány népvándorlás feltételezhető okai. Az útvonalak nyomon követése. Élet a vándorlás idején idegen országokban. A vándorlók és a többségi közösségek kapcsolata, menlevelek, vándorjelek. A vándorlás tárgyi emlékei, a mindennapi élethez használt eszközök. A vándorlás alatt folytatott gazdasági tevékenységek. Tájékozódás Eurázsia térképén.</p> <p>Telepítő tényezők.</p> <p>Cigányok Európában. Származásuk.</p> <p>Kronológiai adatok rendezése:</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szabadon választott műfajban adott téma kidolgozása, kifejtése.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> Tájékozódás térben és időben a történelmi és földrajzi atlasz</p>

<ul style="list-style-type: none"> – a cigányok Európába érkezésük előtt – a cigányok megjelenése Európa országaiban, különös tekintettel a Balkán-félszigetre. <p>Összefüggések keresése a cigányok történelme, földrajzi elhelyezkedése, nyelve között.</p> <p>Adott település térképének elkészítése vázlatos bemutatással (a cigányok és más nemzetiségek által tömbszerűen lakott részek kiemelésével - meghatározott korszakban).</p>	<p>segítségével (esemény, hely, idő).</p>
Kulcsfogalmak	Telepítő tényező, térképhasználat, vándorjel, menlevél, gondolkodási művelet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Múlt és jelen	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Alapvető médiaismeretek. Galériák, kiállítások, koncertek, múzeumlátogatások és filmélmények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kognitív gondolkodás fejlesztése. Annak segítése, hogy fogalmazódjanak meg kérdések a tanulóknál, érezzék készületet a válaszkeresésre: miért nem viseltek háborút a cigányok?	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A cigány történelem sajátosságai.</p> <p>Cigányok</p> <ul style="list-style-type: none"> – a három részre szakadt országban – a felvilágosodás korában – a polgári Magyarországon. <p>Törvényi szabályozás, rendelet a letelepítésről.</p> <p>A cigányság helye Európában és a világban. Fogadtatásuk, életük régen és ma.</p> <p>A jelenkor elvándorlási folyamatainak elemzése.</p> <p>Cigány szervezetek, cigányok a közéletben.</p> <p>A hazai cigányság politikai, jogi, kulturális érdekképviseleti szervezetei, a nemzetiségi önkormányzatok szerepe (Országos Roma Önkormányzat), civil szervezetek élete.</p> <p>Betekintés a közszolgálati és kereskedelmi televíziók roma/cigány műsorainak felvételeibe.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> információk gyűjtése történelmi dokumentumok szövegeiből, képeiből, idős emberek visszaemlékezéseiből. Médiaműfajok.</p>
Kulcsfogalmak	Nemzetiség, cigányok történelme, törvény, rendelet, érdekképviselet, ki- és elvándorlás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kulturális élet	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Egyéni és közösségi tapasztalatok, híryanagyok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A cigányság életében rejlő - jelen és a jövő kínálta - lehetőségek felismertetése, megláttatása a tanulókkal.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A magyarországi cigány írók, költők - mint meghatározó személyiségek - életútja, munkássága, főbb művei (Choli Daróczi József, Bari Károly, Lakatos Menyhért, Orsós Jakab, Rostás-Farkas György, Szécsi Magda). A magyar és világirodalomban megjelenő cigánysorsok. A cigány balladák témái. A hit, a vallás szerepe. Hazai autodidakta (naiv) és professzionális (képzett) cigány képzőművészek (Orsós Teréz, Péli Tamás, Ráczné Kalányos Gyöngyi, Szentandrassy István).</p> <p>Neves cigányok születési és temetési helyének megkeresése a térképen (életrajzszakaszuk bejelölése az időszalagon).</p> <p>Cigányzene a történelmi Magyarországon (híres bandák, zenészek, életutak, életművek). A verbunkos. A zenélés mint életforma, mint megélhetési lehetőség. Nemzetközi sikerek régen és ma. Zenészdinasztiák.</p> <p>Kultúrák - azonosságok és különbségek a cigányság szokásaiban, hagyományáiban.</p> <p>Egyéni és csoportos bemutatkozások, kiállítások, kulturális előadások, fellépések (iskolai és/vagy települési rendezvényen).</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> a témához kapcsolódó nyelvi kifejező eszközök.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom; vizuális kultúra:</i> Műfajok, stílusok, műelemzések. A kultúra átörökítő tényezői.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> társadalmi rétegek, csoportok, nemzetiségek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ismertté vált cigány vonatkozású művek.</p>
Kulcsfogalmak	Ballada, hit, műalkotás, naiv és képzett művész, kulturális különbség, cigányzene, primás, kontrás, dinasztia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Cigány nyelvek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A cigány nyelvek szókészlete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak tudatosítása a tanulókkal, hogy a cigány nyelv kommunikációs csatornát biztosít más országok cigány lakosságával.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A cigány nyelv dialektusai között fennálló hasonlóságok és különbségek érzékelése. Színhagyomány és írásbeliség. Szótárhasználat, fordítási gyakorlat. Hazai cigány nyelvviszga-központok.</p>		<p><i>Cigány nyelv és irodalom:</i> kiselőadás tartása a cigány nyelv használatáról (cigány nyelvű sajtó, rádió- és tévéműsorok, internetes oldalak).</p>

Kulcsfogalmak	Nyelvhasználat, dialektus, fordítás, nyelvvizsga.
----------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanulók ismerjék a cigányság történelmének, vándorló életmódjának alaptételeit, a sokféle népcsoport színes életmódját, szokásait, neves képviselőit. Legyenek képesek objektív véleményt alkotni eseményekről, személyekről. Tudják értelmezni az olvasott forrásanyagokat. Tiszteljék az országban élő nemzetiségek kultúráját.
---	---

**Kerettantervek az enyhén értelmi
fogyatékos
tanulók számára**

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátítása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése. Feladata az eredményes olvasás-, írástanulás feltételeinek megteremtése, az ehhez szükséges képességek kialakítása, megerősítése. Kiemelkedő szerepe van a nyelv rendszerére, a helyesírásra vonatkozó alapvető tudás elsajátításában.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához kisiskolás korban a szövegolvasáshoz kapcsolódó szövegelemző és értelmező együttgondolkodás, egymás véleményének meghallgatása, megismerése, a saját gondolatok kifejtése, valamint az irodalmi szövegekkel kapcsolatos tapasztalatszerzés, az esztétikai, erkölcsi értékek felfedezése, érzelmileg is megalapozott befogadása nyit utat.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A tantárgy feladatai a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése különféle élethelyzetek során, az aktív és passzív szókincs gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett írásképek kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

1–2. évfolyam

Az anyanyelv a viselkedési szabályrendszer átadásának egyik leghatékonyabb eszköze.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákat alkalmazva. A pedagógus a tanulók fejlettségére figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit, az alapvető képességeket és alapkészségeket. Formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, valamint a tanulási és magatartási szokásokat. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukciónak fejlesztése az elsődleges feladat. A beszédfejlesztést az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével végezzük a nyelv funkcióinak megfelelően.

A bevezető szakasz célja átvezetni a gyermekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységeibe. A szakasz feladata olyan fejlettségi szintre hozni a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciókat – a gyógypedagógia eszköztárával, módszereivel, terápiáival –, hogy a tanuló az alapvető kultúrtechnikák elsajátítására az állapotához mért kellő idő biztosítása mellett felkészült legyen. Fel kell kelteni az érdeklődését a tanulás iránt, oly módon, hogy tág teret adunk az életkorának, a fejlettségének megfelelő játéknak és mozgásnak. A tanulót fogékonyá, befogadóvá kell tenni a környezet, a közvetlenül megtapasztalható természet és a társas kapcsolatok iránt.

Az olvasás és írás tanításának kezdő időszakában kiemelt szerepet kap a cselekvéses tanulás. A tantárgy tanítása során megvalósul az olvasás elsajátításához szükséges hármasszociáció kialakítása és megerősítése, a vizuális, akusztikus és beszédmotoros észlelés, a téri és síkbeli tájékozódás, a grafomotoros készségek és a vizuális, akusztikus memória fejlesztése.

Az olvasás és írás jelrendszerének elsajátítása a diákok egyéni sajátosságainak figyelembevételével történik. A szavak olvasásának begyakorlása során az olvasott szavak és a köztük lévő grammatikai viszonyok felismertetésére is figyelmet kell fordítani.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédkészség fejlesztése, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 90 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A megfelelő hangképzés, beszédlevegzés és hangoztatás fejlesztése. Törekvés az érthető és kifejező beszédre. Megfelelő beszédtempó kialakítása.</p> <p>Az auditív észlelés és figyelem, beszédhanghallás fejlesztése. A beszédszervek mozgásának tudatosítása.</p> <p>A beszéddérezékelés, beszédértés, szövegértés és beszédprodukciónak képességének fejlesztése. Beszédkedv felkeltése és a beszédbátorság növelése.</p> <p>A verbális emlékezet és a szóbeli kifejezőképesség fejlesztése (szókincs, mondatalkotás).</p> <p>A kommunikációs képesség fejlesztése a megfelelő szocializáció</p>	

	<p>elérése érdekében különböző élethelyzetekben. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása. Rövid kiszámolók, mondókák, versek szöveghű tolmácsolása. Megfigyelő képesség, koncentráció, kooperáció, feladattudat, feladattartás, időbeli tájékozódás fejlesztése. Helyes önismeret, erkölcsi érzék, ítélőképesség kialakítása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1.1. Beszédhallás, hallás utáni értés	<p>Hangfelismerési és hangutánzó gyakorlatok végzése. Beszédlégzés tudatosítása légzőgyakorlatokkal. Szájterben való tájékozódás gyakorlása. A hangok tiszta ejtésének gyakorlása. A beszédhangok időtartamának érzékeltetése. Beszédrítmus, beszédtempó megfigyelése és visszaadása utánmondással. Hang-, szótag- és szó sor ismétlése. Hang, szótag, szó fogalmának kialakítása. Képek, tárgyak megnevezése (szókincsfejlesztés). Versek, mondókák ritmusának megfigyelése, érzékelése. Rövid hallott szövegek megértése hallás után. Szöveges kiejtési gyakorlatok.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangképzés, légzés, artikuláció, ritmus, gyerekdalok, körjátékok.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> vitálkapacitás növelése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természet, a környező világ hangjai; a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények neve, a velük kapcsolatos ismeretek, család, otthon, óvoda, iskola.</p>
1.2. Beszédfejlettség	<p>Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben. Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Társas nyelvi magatartás gyakorlása, elsajátítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás). A helyes ejtés gyakorlása játékos utánmondással. Saját élmények megfogalmazása. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs- és</p>	

	<p>beszédgyakorlatok végzése. Képről – kérdések segítségével – mondatok alkotása. Eseményekről, élményekről, képekről, képsorokról az érzelmek kifejezésével, az időrend betartásával mondatok alkotása. Természetes beszédhangsúly mintaadás utáni gyakorlása. A magyar nyelv szabályainak megfelelő hangsúly, hanglejtés elsajátítása, alkalmazása spontán beszédben is. A kijelentés és a kérdés beszédhangjának megfigyelése, gyakorlása hangerő, hanglejtés, hangsúly érzékeltetésével. Kérdezés és válaszadás gyakorlása mindennapi élethelyzetekben. Konkrét élethelyzetekben érzékletesen megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak megnevezése. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben, szituációkban. Szerepek eljátszása dramatikus eszközökkel, konfliktusok megjelenítése.</p>	
<p>1.3. Memoriterek szövegű tolmácsolása</p>	<p>Mimetizálás – helyzethez alkalmazkodó arcjáték, tekintet, gesztikuláció, testtartás. Érzelmek kifejezése. Ritmikus tevékenységek végzése szövegkísérettel. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly kialakítása. Nyelvtörők, kiszámolók tanulása. Gyermekdalok, körjátékok éneklése, eljátszása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Belégzés, kilégzés, levegővétel, hang, szó, rövid, hosszú, halk, hangos, hangerő, gyors, lassú, tempó, hangsúly, kép, esemény, vers, mondóka, kiszámoló, dal, jel, szokás, kérdés, válasz, jó, rossz, szép, csúnya.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 155 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Akusztikus, vizuális megfigyelő- és differenciáló-képesség fejlesztése. Téri, síkbeli tájékozódás, laterális fejlesztése.</p> <p>Jelfelismerés, rész-egész viszony, soralkotás.</p> <p>Az olvasás teljes jelrendszerének elsajátítása a tanulók egyéni sajátosságainak figyelembe vételével.</p> <p>A hangos olvasás megtanulása szótagoló, illetve szóképes szinten, az olvasástechnika fejlesztése.</p> <p>Szavak, mondatok, rövid szövegek tartalmának megértése, értelmezése, a megértés bizonyítása segítséggel, irányítással.</p> <p>Szókincsbővítés.</p> <p>Értő olvasás fejlesztése.</p> <p>A néma olvasás elemi szintű kialakítása.</p> <p>Az olvasási készség fejlesztése. Algoritmus követése. Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.</p> <p>Képeskönyvek, gyermekkönyvek bemutatása során az olvasás iránti érdeklődés felkeltése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Felkészülés az olvasásra	<p>Tárgyak, képek, vizuális jelek azonosságának, hasonlóságának, különbözőségének megfigyelése, megfogalmazása.</p> <p>Képolvasási gyakorlatok végzése.</p> <p>A rész-egész viszonyának megtapasztalása.</p> <p>Szótagolás tapssal kísérve.</p> <p>Közvetlen környezet hangjainak megfigyelése, differenciálása.</p> <p>Beszédhangok megkülönböztetése.</p> <p>Rövid-hosszú hangok differenciálása.</p> <p>Globálisan észlelt nyelvi egységek (szavak) hangokra bontása.</p> <p>Zöngés-zöngétlen hangok megkülönböztetése.</p> <p>A téri tájékozódás fejlesztése, irányok megnevezése.</p> <p>Irányított szemmozgás gyakorlása, szemfixáció megerősítése.</p> <p>Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált</p>	<p><i>Matematika:</i> számlálás, sorszámok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> szűkebb és tágabb környezetünk tárgyai, élőlényei, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, ciklikus sorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás síkban, színek, formaérzékelés, formafelismerés.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> ritmikus mozgások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a dramatizálás egyszerű</p>

	(koncentrációs) játékos memóriagyakorlatok végzése. Szövegtanulási technikák megismerése. Jelek, piktogramok, rajzos utasítások felismerése, értelmezése.	kellékei.
2.2. Az olvasás jelrendszere	Hanganalízis: hangok felismerése, megkülönböztetése, kapcsolása, leválasztása, helyének meghatározása a szóban. Hang és betű azonosítása. Betűk felismerése szavakban, szövegben. Az olvasás teljes jelrendszerének megtanulása (kis- és nagybetűk). Egy- és többtagú szavak kirakása, összeolvasása. Szótagok, szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása szótagoló, ill. szóképes formában. Hangos olvasás gyakorlása. Törekvés a szöveghű olvasásra. Hangsúly, hanglejtés érzékeltetése.	
2.3. Az írott szöveg megértése	Tájékozódás a tankönyvben. Tájékozódás a szövegben. Az adatok visszakeresése. Információk kiemelése. A megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel. Szó és kép, illetve mondat és kép egyeztetése. Mondatok kiegészítése képek segítségével. Mondatok hangos és néma olvasása. Rövid szöveg hangos és néma olvasása. Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megosztása. Cím, szereplők, események megbeszélése. Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása (segítséggel, irányítással).	

	<p>Tartalom elmondása. A történet dramatizálása. Szerepjátékok, önismereti gyakorlatok végzése. Közmondások, szólások jelentésének megbeszélése. Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, a szöveg tartalmában rejlő nevelési lehetőségek felhasználásával. A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék öröme kapcsán.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Azonos, egyforma, különböző, hang, betű, szótag, szó, mondat, szöveg, írásjel, pont, vessző, kérdőjel, felkiáltójel, kisbetű, nagybetű, nyomtatott betű, betűkártya, nyelv, fogsor, szájpaddlás, ajak, sor, oszlop, vízszintes, függőleges, bal, jobb, alatt, fölött, mellett, között, előtt, mögött, oldal, néma olvasás, hangos olvasás, cím, tartalom, cselekmény, szereplő, közmondás, szólás, szín.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Írás, szövegalkotás		Órakeret 119 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Síkbeli és téri tájékozódás fejlesztése. A vonalközben való tájékozódás kialakítása. Vizuális észlelés, optikus differenciáló képesség, formaérzékelés, emlékezet, sorrendiség fejlesztése. Dominancia megerősítése. Mozgáskoordináció, szem-kéz koordináció, finommozgás, összerendezett írásmozgás alapozása, kialakítása. Szabályos betűalakítás és -kapcsolás elsajátítása, vonalközbe helyezése. Algoritmuskövetés. Iránykövetés. Az írás funkciójának megismertetése. Íráshasználati módok megismerése: másolás, tollbamondás, emlékezetből írás. Az íráskészség megalapozása. Rendezett, tiszta írásmunkára nevelés. Önellenőrzés, hibajavítás megalapozása. Az eszközszintű írás előkészítése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
Az írás jelrendszere	<p>Térbeli, síkbeli tájékozódás gyakorlása. Az irányok felismerése, megnevezése és összekapcsolása az irányokat kifejező szavakkal. Az írófelületen való tájékozódás gyakorlása.</p>	<p><i>Matematika:</i> térbeli-, síkbeli tájékozódás. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció, finommozgások, térbeli tudatosság.</p>	

	<p>Tájékozódás vonalközben. Nagymozgások, kismozgások végzése. Az íráshoz szükséges helyes testtartás kialakítása. A kézíráshoz szükséges ceruzafogás elsajátítása. Egyszerű formák vázolása, rajzolása, vonalkövetés, ráírás. Sorkövetés, sorváltási tevékenység. Betűelemek vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása, kapcsolása. Írott kis- és nagybetűk vázolása, elhelyezése a vonalközben, írása. Írott kis- és nagybetűk összekapcsolása. Betűk írása tollbamondással. Írásjelek írása, alkalmazása. Szavak írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Magán- és mássalhangzók hosszúságának megfigyelése, jelölése. Szószervezetek írása másolással, tollbamondással és emlékezetből. Nagybetűk alkalmazása nevek írása során. Mondatkezdő nagybetű használata. Önellenőrzés irányítással. Hibajavítás segítséggel.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> formaérzékelés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vonal, vonalköz, vastag vonal, segédvonal, margó, rajta, vissza, ráírás, grafitceruza, postairon, álló egyenes, fekvő egyenes, ferde egyenes, kör, csészevonal, kapuvonal, cseppvonal, fecskevonal, hullámvonal, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről</p>	<p>Órakeret 45 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Auditív és vizuális észlelés, -figyelem, -differenciálás fejlesztése. Kommunikációs képesség, nonverbális kommunikáció fejlesztése. Szókincsbővítés. Verbális emlékezet növelése. Időtartamok érzékelésének fejlesztése (hangok). Helyes beszédhangsúly kialakítása. A nyelvhasználat alapozása. A kis- és a nagybetűk használata. A helyesírási készség megalapozása.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1 Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	<p>Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolat zárása:</p> <p>Társas nyelvi magatartás kialakítása (bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás).</p> <p>Beszélgetés, vita:</p> <p>Figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra, részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben.</p> <p>Saját élmények egyszerű megfogalmazása.</p> <p>Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez.</p> <p>Nyelvi mintakövetés beszédben.</p> <p>Konkrét élethelyzetben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak tisztázása.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> magatartási szabályok, viselkedésminták.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, hang, időtartam.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> jó, rossz.</p>
4.2 Szavak jelentése, szókinccs	<p>Szókinccsbővítés: tárgyakkal, képekkel, rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavakkal, a szavak jelentésének sokoldalú érzékeltetésével.</p>	
4.3. Hang, betű, szótag, szó	<p>A beszédhangok differenciálása és felismerése szavakban.</p> <p>Betűk válogatása, csoportosítása.</p> <p>Szavak hangokra bontása.</p> <p>Magánhangzók, mássalhangzók időtartamának megfigyelése, helyes ejtésük gyakorlása, jelölésük.</p> <p>Szótagolás tapssal, szótagok számlálása.</p>	
4.4 Szófajok		
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	<p>Kérdés, kijelentés és felszólítás mondathangsúlyának érzékeltetése mintakövetéssel.</p>	

4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	Magánhangzók időtartamának jelölése előkészítés után másolásnál, tollbamondásnál. Hosszú mássalhangzók jelölése a szavakban másolással. Nagybetűk használata nevek írásakor és mondatkezdésnél. Mondatvégi írásjelek alkalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemutatkozás, köszönés, megszólítás, kérés, megköszönés, kérdezés, válaszadás, búcsúzás, beszélgetés, vita, vélemény, hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5 Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése		Órakeret 45 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Auditív és vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Ritmusérzék fejlesztése. Ítéloképesség, erkölcsi érzék formálása. Empátiakészség növelése. Szabálytudat megerősítése. Kommunikációs készség, együttműködési készség kialakítása. Szóbeli szövegalkotás, kreativitás fejlesztése. Szövegértő képesség fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>1.2. Szerzők és művek Népköltészet Klasszikus magyar szerzők gyermekversei Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi</p>	<p>Mesehallgatás. Mondókák, kiszámolók, népi játékok, népdalok tanulása, eljátszása. Rövid gyermekversek, versrészletek meghallgatása, elolvasása, megtanulása. Rövid mesék olvasása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusérzék, népdalok, népi játékok.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a dramatizálás egyszerű kellékei.</p>	
<p>1.3. Epikus művek jellemzői</p>	<p>Szereplők, helyszín kiemelése irányítással. Cselekmény megfogalmazása segítséggel. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> jó, rossz.</p>	

	- a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmának ismerete, használata.	
1.4. Lírai alkotások jellemzői	Vers, versszak felismerése.	
1.5. Báb- és drámajátékok jellemzői	A mesék cselekményének eljátszása.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mese, vers, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, helyszín, báb, jó, rossz, szép, csúnya.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Saját személyi adatok elmondása. Napszaknak megfelelő köszönés.</p> <p>Érthető, tagolt beszéd helyes köznyelvi kiejtéssel, helyes ritmusban.</p> <p>A kommunikációs készség fejlődése. Bekapcsolódás a beszélgetésekbe, kérdésekkel, válaszadással.</p> <p>Szókincs gyarapodása.</p> <p>Közreműködés egyszerű üzenetek átadásában.</p> <p>Ismeret- és élménykörből tárgyak megnevezése.</p> <p>Kérdések és szemléltetés segítségével beszámolás eseményekről.</p> <p>Négy-öt mondóka, vers ismerete, bekapcsolódás a dramatikus játékokba.</p> <p>Konkrét élethelyzetekben megtapasztalható elemi erkölcsi fogalmak helyes megítélése.</p> <p>Az olvasás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni sajátosságok figyelembevételével).</p> <p>A szavak hangokra bontása, betűkből szavak alkotása.</p> <p>Szavak, mondatok, rövid szövegek olvasása ütemes szótagoló, illetve lassú szóképes formában.</p> <p>Beszámolás hangosan vagy némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével. A szereplők és események megnevezése.</p> <p>A szövegértést bizonyító feladatok megoldása előkészítés után, segítséggel.</p> <p>Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása.</p> <p>Szavak, rövid mondatok másolása előkészítéssel írott, nyomtatott szövegről. 3–4 betűből álló szavak leírása tollbamondás után.</p> <p>Begyakorolt szavak leírása emlékezetből.</p> <p>Az írott nagybetűk. alkalmazása másolásnál önállóan, tollbamondásnál előkészítés után.</p> <p>Rendezett, olvasható íráskép.</p>
--	--

3–4. évfolyam

Az anyanyelv birtoklása pozitívan hat a társas kapcsolatok alakulására, a társadalom közösségeiben (pl. család, iskola, munkahely) való aktív részvételre. Meghatározó szerepe van a társadalom egyéb értékeinek közvetítésében is.

Az irodalmi művek elemzésével megalapozzuk az együttműködés, együttérzés, segítőkészség, önkéntes feladatvállalás, felelősségvállalás, tisztelet, kötelességtudat, önfegyelem készségét. E tevékenység során alakul a tanuló attitűdje önmagához, szűkebb és

tágabb környezetéhez, a történelmi múlthoz. Fejlődik az önismerete, erősödik az önbizalma. Az ismerettartalmú szövegek olvasásával egészséges és tudatos életmódra, környezettudatosságra ösztönözzük a tanulókat. Fontos a család szerepének hangsúlyozása, az erkölcsi normák közvetítése.

Az irodalmi nevelés fejleszti a kritikai érzéket. Megteremti az önkifejezés iránti nyitottságot. Fejleszti a kreativitást, gazdagítja az önismeretet.

A szövegértés-szövegalkotási kompetencia fejlesztése a különböző észlelések, tapasztalatok megfogalmazását teszi lehetővé szóban és írásban. Segíti a saját gondolatok pontosabb kifejezését, mások gondolatainak követését. Erősíti a döntési és szervezőképességet, a vitakészséget és az önértékelést. Fejleszti a kritikai gondolkodáshoz szükséges kulcskompetenciákat. Az infokommunikációs technikák alkalmazása lehetővé teszi az önálló ismeretszerzést.

A szakasz kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. A 3–4. évfolyam feladata a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés. A tanulási, viselkedési szokások kialakítása, magatartási normák közvetítése elősegíti a tanulók személyiségének érését, önismeretük fejlődését.

Az anyanyelvi kompetencia alapozása és fejlesztése a szövegértés-szövegalkotás tevékenységrendszerébe ágyazva valósul meg. A nyelvtan tanítása során tudatosodik a nyelvhasználat. A képességfejlesztés áll a középpontban, ezért a megfigyelés, a tapasztalás, a feladathelyzetből kiinduló, készségeket fejlesztő gyakorlati tevékenység a vezető szerep. Az irodalmi ismeretek célja, hogy műveken keresztül gazdag tapasztalatokhoz juttassa a tanulókat a világról, az emberi természetről, az emberi létről, érzelmekről, a valósághoz való sokrétű viszonyulásról. Cél a szövegértés fejlesztése, szövegösszefüggések megláttatása. Fontos szerepet kap a helyesírási szokások kialakítása, megerősítése.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozottan szükség van a játékos, önkifejező gyakorlatok lehetőségének megteremtésére, amelyek támogatják a nyelvi tudatosság, az árnyalt önkifejezés megvalósulását, felkeltik a másik megértésének igényét, alakítják az erre alkalmassá tevő képességet. A korai tanulási kudarcok kialakulásának megelőzése érdekében a fejlesztés kritikus pontjain hosszabb fejlesztő szakaszok iktathatók be.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret 82 óra
Előzetes tudás	<p>Hangképzés pontossága; érthető, tagolt beszéd; időtartam, hangsúly érzékeltetése; beszédértés képességének fejlettsége.</p> <p>Utasítások megértése és követése.</p> <p>Szóbeli kifejezőképesség fejlettsége; szókincs, mondatalkotási képesség fejlettsége.</p> <p>Tanult memoriterek szöveghű tolmácsolása.</p> <p>A páros és csoportos kommunikáció készségének fejlettsége.</p> <p>Társalgási kedv kortárs csoportban.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Helyes artikuláció, tiszta ejtés, hangképzés, beszédhanghallás fejlesztése.</p> <p>Beszédkedv, társalgási kedv növelése. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez. Megfelelő hangerő, hanglejtés, hangsúly, hangszín, beszédritmus használata.</p> <p>A verbális kommunikációs eszközök alkalmazása a mindennapi érintkezés során. Törekvés erősítése a mások számára érthető és</p>	

	<p>kifejező beszédre. Összefüggő beszéd további fejlesztése az életkornak megfelelő témákban. Szóbeli szövegek kommunikációs sémáinak, nyelvi jellemzőinek használata. Szóbeli szövegalkotás, kommunikációs képesség, beszédképesség fejlesztése. A mindennapi élet és a tankönyvek szókincsének ismerete. Helyzetfelismerés, szituációhoz igazodó, beszéd tartalomnak megfelelő szóhasználat. A beszélői szándék és az érzelmek kifejezése. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása. Verbális emlékezet fejlesztése. Memoriterek szöveghű tolmácsolása. Empátia, szociális készségek formálása. Ítéloképesség, erkölcsi érzék alakítása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>1.2. Beszédhallás, hallás utáni értés</p>	<p>Helyes beszédleghzés megfigyelése és alkalmazása hangkapcsolatok, szó sorok, szövegek, versek mondása során. Hangkapcsolatok tiszta ejtésének gyakorlása változó szó- és szöveghkörnyezetben, toldalékos szavakban és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokban. Hangkapcsolatok, szó sorok ismétlése. Mondatfonetikai gyakorlatok végzése. Különböző beszédhelyzetnek megfelelő hangerő, hangszín, beszédtempó megválasztása, gyakorlása; ritmusváltás, hangerőváltás, szünettartás. Szókincs gyarapítása szógyűjtéssel, képek és kérdések segítségével; tulajdonságok gyűjtése, kiválasztása, mondatba foglalása. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak gyűjtése. Szavak mondatba helyezése, beépítése a beszédbe. Szókincs bővítése mondat és szöveg szinten. Egyes tantárgyak szakszavainak beépítése a mindennapi szóhasználatba. Segítséggel három-négy mondat összefűzése az időrend betartásával.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus, léghzés, hangulati elemek, népszokások. <i>Testnevelés és sport:</i> vitálkapacitás növelése, ritmikus gyakorlatok, mozgáskoordináció, térbeli tudatosság. <i>Matematika:</i> tulajdonságok, viszony szavak. <i>Környezetismeret:</i> természet, a környező világ hangjai, a tanulókat körülvevő tárgyak és élőlények nevei, a velük kapcsolatos ismeretek; család, otthon, óvoda, iskola, ünnepek. <i>Informatika:</i> IKT-eszközök. <i>Vizuális kultúra:</i> kreativitás, fantázia. <i>Erkölcstan:</i> jó, rossz, választás.</p>

<p>1.3. Beszédfejltség</p>	<p>Saját és közösségi élmények megfogalmazása. Mindennapi élmények, olvasmányok, látvány-, hang-, mozgóképmények tartalmának felidézése, elmondása az időrend betartásával. Mindennapi élethelyzetekhez kapcsolódó szituációs gyakorlatok. Az iskolai életben előforduló események megbeszélése. Bekapcsolódás társak és felnőttek beszédébe (figyelem a kortárs és felnőtt beszélgetőtársra). Beszédpartnerhez alkalmazkodó nyelvi formák használata. Társas nyelvi magatartási formák gyakorlása: tematikus társalgás, üzenetközvetítés. Udvariassági formák gyakorlása: megszólítás, kérés, megköszönés, jókívánság megfogalmazása. Viselkedési normák betartása könyvtárban, színházban, múzeumban, kiránduláson, tömegközlekedés során. Irodalmi szövegek reprodukálása az irodalmi élményszerzés érdekében. Címadási gyakorlatok. Szerepjátékok gyakorlása mesedramatizálással (bábjáték, árnyjáték). Önismereti gyakorlatok. Véleményalkotás, mások véleményének meghallgatása. A jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalmainak helyes megítélése és használata mindennapi élmények kapcsán folytatott beszélgetésekben. Különböző magatartásformák elemzése, értékelése. Az életkornak megfelelő erkölcsi választások.</p>	
<p>1.4. Memoriterek szöveghű</p>	<p>Mimetizálás (arcjáték, tekintet,</p>	

tolmácsolása	<p>gesztikuláció, testtartás használata a helyzethez alkalmazkodóan).</p> <p>Nyelvtörők, kiszámolók tanulása.</p> <p>Verstanulás.</p> <p>Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid versek megtanulása.</p> <p>Tanult szövegek (versek, nyelvtörők, kiszámolók) szöveghű és kifejező tolmácsolása.</p> <p>Ismert szövegek megjelenítése dramatikus játékkal.</p> <p>Különböző dramatikus formák kipróbálása (pl. bábjáték, árnyjáték, némajáték, versmondás, helyzetgyakorlat).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Belégzés, kilégzés, hang, szó, mondat, szöveg, hangerő, hangsúly, tempó, valóság, mese, vers, mondóka, kiszámoló, nyelvtörő, érzés, érzelem, élmény, hangulat, vélemény, vita, párbeszéd, rokon értelmű szavak, ellentétes jelentésű szavak, időrend, sorrend, esemény, cím, jó, rossz, szép, csúnya.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Olvasás, az írott szöveg megértése	Órakeret 126 óra
Előzetes tudás	<p>Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás.</p> <p>Tartalomfeldolgozás, szövegelemzés segítségével.</p> <p>A tartalmi megértést bizonyító feladatok segítségével, irányítással történő megoldása.</p> <p>Beszámolás a némán olvasott szövegrészek tartalmáról kérdések segítségével.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Szóképes, illetve folyamatos olvasás képességének kialakítása, szöveghű olvasásra törekvés erősítése.</p> <p>Megfelelő olvasási tempó kialakítása.</p> <p>Hangos olvasásnál megfelelő hangsúly, hangerő, hanglejtés érzékeltetése. Olvasástechnika fejlesztése.</p> <p>Szövegértő képesség fejlesztése az önállóság fokozásával.</p> <p>Szövegelemzés, lényegkiemelés, következtetés, összefüggések felismerése.</p> <p>Információkereső technikák megalapozása.</p> <p>A kifejező olvasás képességének fejlesztése.</p> <p>Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete iránti igény felkeltése, olvasóvá nevelés.</p> <p>Az erkölcsi és esztétikai értékrend formálása, környezettudatos nevelés, nemzeti identitástudat megalapozása szöveg tartalmában rejlő</p>	

	nevelési lehetőségek felhasználásával. Fantázia, kreativitás, beleélő képesség növelése.
--	---

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
2.1. Az olvasás jelrendszere	<p>Rendszeres mesehallgatás a tanító tolmácsolásában vagy az infokommunikációs eszközök használatával.</p> <p>Olvasástechnika fejlesztését szolgáló gyakorlatok végzése.</p> <p>Hangerő, hangsúly, hanglejtés megfelelő használata.</p> <p>Az írásjelek hangsúly- és értelemmódosító szerepének érzékeltetése hangos olvasásnál.</p> <p>Mondatok hangos és néma olvasása.</p> <p>Szövegek hangos és néma olvasása.</p> <p>Törekvés a pontos, kifejező, szöveghű olvasásra.</p> <p>Tájékozódás a szövegben.</p> <p>Válogató-, staféta- és párbeszédes formában a hangos olvasás gyakorlása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangerőgyakorlatok, népszokások, népdalok, érzelmvilág.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális analízis-szintézis, vizuális megjelenítés, fantázia, képzelet.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> ismeretek az élő és élettelen környezetről.</p> <p><i>Informatika:</i> IKT-eszközök.</p>
2.2. Az írott szöveg megértése	<p>Mondatok hangos és néma olvasása, tartalmának megértése.</p> <p>Rövid szöveg megismerése, tartalmának megértése.</p> <p>Rövid szöveg üzenetének, érzelmi tartalmának megértése.</p> <p>Az olvasmányhoz kapcsolódó személyes élmények felidézése és megfogalmazása szóban.</p> <p>Cím, szereplők, helyszín kiemelése, időpont megállapítása, cselekmény követése.</p> <p>Tanulság megfogalmazása segítséggel.</p> <p>Tartalom elmondása.</p> <p>Szövegösszefüggések keresése.</p> <p>Olvasmányokhoz kapcsolódó feladatok megoldása segítséggel, irányítással:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a megértés bizonyítása rajzzal, színezéssel, – mondatok és képek egyeztetése, – szereplők tulajdonságainak 	

	<p>felismerése,</p> <ul style="list-style-type: none"> – vázlatkészítés rajzzal, szöveg kiegészítésével, – mondatok kiegészítése, tagmondatok összekapcsolása. <p>Dramatizálás.</p> <p>Ismerettartalmú szövegek olvasásával információkereső technikák alkalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az adatok visszakeresése, – információk kiemelése. <p>A műélvezet megtapasztalása a belefeledkezés, a játék, a humor, a képzelet, a ritmus és a zene révén.</p> <p>Közmondások, szólások, találós kérdések értelmezése.</p> <p>Versolvasás, verstanulás.</p> <p>Versek hangulatának átélése, belefeledkezés a ritmus, a zene révén.</p> <p>Ismerkedés a néphagyományokkal; ezek őrzése, ápolása.</p> <p>Ünnepekhez, népszokásokhoz, jeles napokhoz kapcsolódó rövid szövegek olvasása, értelmezése.</p> <p>Gyermeklexikon használata.</p> <p>Ismerkedés gyermekújságokkal.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stafétaolvasás, párbeszéd, gondolatjel, bekezdés, helyszín, időpont, vázlat, találós kérdés, népszokás, hagyomány, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Írás, szövegalkotás	Órakeret 84 óra
Előzetes tudás	<p>Az írás teljes jelrendszerének ismerete (egyéni haladási ütemnek megfelelően). A kis- és nagybetűk szabályos alakítása és kapcsolása.</p> <p>Szavak, rövid mondatok írása tollbamondással látási-hallási megfigyelés után.</p> <p>Tanult helyesírási normák alkalmazása.</p> <p>Önellenzés alkalmazása irányítással. Hibajavítás segítséggel.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Auditív és vizuális észlelés, figyelem, differenciálás, emlékezet fejlesztése.</p> <p>Síkbeli tájékozódás, irány- és aránykövetés.</p>	

	<p>Rész és egész megfigyelése. Szem-kéz koordinációja, összerendezett írásmozgás kialakítása. Írástechnika automatikus alkalmazása. Készségszintű másolás (írottról és nyomtatottról) rövid szövegek írása során, íráskészség fejlesztése. Mondatok írása tollbamondással, látási-hallási megfigyeltetés után emlékezetből írással. Eszközszerű íráshasználat az írásos feladatmegoldásokban. Önálló szövegalkotás fejlesztése. Rugalmas gondolkodás, fantázia növelése. Önellenőrzés képességének szokássá alakítása. Lendületes, esztétikus íráskép kialakítása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
3.1. Az írás jelrendszere	<p>Az írástechnika gyakorlása. Segédvonal nélküli füzet használata. Betűalakítások és kapcsolások gyakorlása az új vonalrendszerben. Szavak, szó szerkezetek, mondatok, összefüggő szövegek másolása (írottról, nyomtatottról). Szavak, rövid mondatok írása látási-hallási előkészítéssel, tollbamondással. Szavak, rövid mondatok írása emlékezetből. Írásjelek alkalmazása. Nagybetűk alkalmazása nevek és a mondatok írása során. Az írástempó fokozása, a folyamatos, lendületes írás gyakorlása. Az íráshoz szükséges helyes testtartás megőrzése. Hibafelismerés, hibajavítás segítséggel.</p>	<p><i>Matematika:</i> számlálás.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> finommozgás, testtartás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> finommozgás, esztétikum.</p> <p><i>Informatika:</i> IKT-eszközök.</p>
3.2. Szövegalkotás írásban	<p>Szavak gyűjtése és írása. Mondatok kiegészítése. Mondatbővítés. Mondatbefejezés. Mondatalkotás. Címadás. Szövegalkotás mondatok összekapcsolásával. Meghívó megfogalmazása, megírása. Rövid szöveges üzenetek írása sms és e-mail</p>	

	formában.Két-három soros jellemzés megfogalmazása, leírása. Gondolatok, érzelmek, vélemények kifejezése írásban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egy-, két- és háromjegyű betű, írott kis- és nagybetű, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, tollbamondás, másolás, ékezet, hiba, ellenőrzés, javítás, szöveg, szó, mondat, cím, vélemény, értesítés, meghívó, hirdetés, sms, e-mail, rendezett íráskép.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 88 óra
Előzetes tudás	A teljes magyar ábécé betűinek ismerete. Mondatkezdés és a mondatzáró írásjel ismerete. Adott szókészletben tanult helyesírási szabályok alkalmazása. Gyakorlottság alapvető kommunikációs helyzetekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kommunikációs képesség fejlesztése. Szókincs gyarapítása. A nyelvhasználat pontosítása szótani, hangtani ismeretek tudatosításával. Fonematikus észlelés és verbális emlékezet fejlesztése. A helyesírás alapozása, fejlesztése másolással, tollbamondással, emlékezetből írással. A kiejtés, szóelemzés elvének alkalmazása a begyakorolt szókészletben, analízis, szintetizálás. A közlési helyzethez alkalmazkodó nyelvhasználat fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1. Alapvető kommunikációs helyzetek nyelvi és magatartási mintái	Kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és kapcsolatzárás: – részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, – társas nyelvi magatartási formák alkalmazása. Beszélgetés, vita: – helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez, – a vitakultúra formálása, – vélemény megfogalmazása, megosztása. Nyelvi mintakövetés beszédben és írásban. A tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben, spontán beszédben.	<i>Környezetismeret:</i> társas kapcsolatok, viselkedési formák. <i>Matematika:</i> halmazok.

	Az életkornak megfelelő erkölcsi választás és értékelés.	
4.2. Szavak jelentése, szókincs	<p>Szavak csoportosítása jelentésük szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> – rokon értelmű szavak, – több jelentésű szavak, – azonos alakú szavak. <p>Állandósult szókapcsolatok értelmezése. Közmondások, szólások értelmezése. A szókincs folyamatos gyarapodása.</p>	
4.3. Hang, betű, szótag, szó, szótő, toldalék	<p>Hang és betű megkülönböztetése. A magánhangzók és mássalhangzók időtartama:</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése, – jelölése begyakorolt szóanyagban. <p>Toldalékos szó megfigyelése, szótő és toldalék elkülönítése. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése a szavakban és a szavak végén, – helyesírása begyakorolt szókészletben. 	
4.4. Szófajok	<p>Szavak csoportosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kérdések alapján; – jelentés szerint. 	
4.5. Modalitás szerinti mondatfajták	<p>Mondatfajták: közlés, kérdés, felkiáltás, óhajtás, felszólítás</p> <ul style="list-style-type: none"> – megfigyelése, – felismerése olvasott szövegekben, – helyes használata a mindennapi beszédben, – írásbeli gyakorlása. 	
4.6. Alapvető nyelvhelyességi és helyesírási szabályok, írásjelek	<p>Írásjelek megfigyelése, használata a mondatok végén előkészítés után. A „j” hang kétféle jelölése begyakorolt</p>	

	<p>alapszókészletben. A szóvégi -ó, -ő, -ú, -ű jelölésének gyakorlása megadott szókészletben. Szótagolás, szavak csoportosítása szótagszám szerint. Az elválasztás eseteinek megfigyelése. A teljes ábécé, betűrend ismerete. A mondat szavakra tagolása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Hang, betű, szótag, szótagolás, szó, mondat, írásjel, pont, kérdőjel, felkiáltójel, vessző, kötőjel, időtartam, hosszú, rövid, hangsúly, kisbetű, nagybetű, név, magánhangzó, mássalhangzó, kijelentő mondat, kérdő mondat, felszólító mondat, felkiáltó mondat, óhajtó mondat, közlés, kijelentés, megállapítás, kérdés, érdeklődés, tudakozódás, kérés, tiltás, parancs, utasítás, öröm, fájdalom, meglepődés, kívánság, melléknév, tulajdonság, ige, cselekvés, történés, főnév, köznévszó, tulajdonnév, számnév, határozott, határozatlan.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 41 óra
Előzetes tudás	Az olvasástechnika alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	<p>Auditív, vizuális figyelem és emlékezet fejlesztése. Időbeli tájékozódás, sorrendiség fejlesztése. Ritmuszérzék fejlesztése. Szövegértő képesség folyamatos fejlesztése. Szóbeli szövegalkotás fejlesztése. Erkölcsei érzék, ítélőképesség formálása. Kommunikációs készség, együttműködési készség megerősítése. Empátia, kreativitás fejlesztése. Az olvasás örömeinek és a mű élvezetének megtapasztaltatása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. Szerzők és művek – Népköltészet	<p>Mondókák, kiszámolók meghallgatása, olvasása. Népi játékok eljátszása. Találós kérdések olvasása. Magyar és más népek meséinek olvasása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> népdalok, népi játékok, megzenésített versek. <i>Informatika:</i> IKT-eszközök.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Klasszikus magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Klasszikus európai szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései – Kortárs magyar szerzők gyermekversei, meséi, elbeszélései <p>Ajánlott magyar szerzők és művek: Arany János: <i>Őszbe csavarodott</i> Bartos Erika: <i>Maci a Holdon, Budapest</i> Csukás István: <i>Hideg szél fúj, Sün Balázs</i> Fazekas Anna: <i>Ősz, Télapó, Tél, Szüret</i> Gárdonyi Géza: <i>Gólyák, Cifra mese, Macskánk</i> Gryllus Vilmos: <i>Füsti fecskék, Kémény tetején, Hallgatag erdő</i> József Attila: <i>Betlehemi királyok, Altató, Csozogi, az öreg suszter</i> Kányádi Sándor: <i>Hófoltos még a határ, Kelj föl, nap</i> Lázár Ervin: <i>Öregapó madarai</i> Móra Ferenc: <i>Tükrös Kata, A pillangók királya, Vasgyúró Gyurka, Sose volt király bánata, A kis bicebóca, A didergő király</i> Móricz Zsigmond: <i>Iciri-piciri, Kevélykereki, Kuckókirály, A köszöntő, A nehéz kétgarasos, A török és a tehenek</i> Nemes Nagy Ágnes: <i>Cifra palota, Lila fecske, Madarak, Nyári rajz</i> Petőfi Sándor: <i>Itt van az ősz, itt van újra, Nemzeti dal (részlet)</i> Szabó Lőrinc: <i>A szél meg a nap, Esik a hó, Nyitnikék (részletek), Falusi hangverseny</i> Tamkó Sirató Károly: <i>Mondjam még?</i> Varró Dániel: <i>Buszvezetők</i></p>	<p>Gyermekversek olvasása. Mese, meserészletek szereposztás szerinti felolvasása.</p> <p>Elbeszélések közös és önálló olvasása, feldolgozása tanári segítséggel.</p> <p>Könyvtárlátogatás.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: a dramatizálás egyszerű kellékei.</i></p> <p><i>Erkölcstan: tanulságok.</i></p>
--	---	---

<p>Weöres Sándor: <i>Vásár (részlet)</i>, <i>Ha vihar jő a magasból,</i> <i>Újlesztendő, Száncsengő,</i> <i>Galagonya, Birkaiskola, Szép a</i> <i>fenyő, Nől a dér, álom jár</i> Zelk Zoltán: <i>A tölgyfa</i> <i>születésnapja, Köd és fény,</i> <i>Télapó és a hóember, Alszik a</i> <i>szél, Október, Hova futsz, te</i> <i>kicsi őz?, Az állatok iskolája,</i> <i>Mikulás bácsi csizmája,</i> <i>Rajzpapír</i></p> <p>Ajánlott európai szerzők és művek: Andersen: <i>A két gyertya, A rendíthetetlen ólomkatona, A három versenyugró</i> Aesopus: <i>Kincs a szőlőben, Az oroszlán és az egér, A róka és a gólya</i> Grimm: <i>A csillagruha</i> La Fontaine: <i>A tücsök és a hangya</i> Richard Scarry: <i>Mentenek a tűzoltók, Miből lesz a kenyér?</i> Szutyjev: <i>Az alma, Miau, A három kiscica, A sün, akit meg lehetett simogatni</i></p>		
<p>5.2. Epikus művek jellemzői</p>	<p>Rövid epikai művek, népköltészeti alkotások, elbeszélések hangos és néma olvasása. A történet idejének és helyszínének azonosítása. Az események sorrendjének, összefüggéseinek megállapítása segítséggel. Történet főszereplőinek azonosítása. Tartalommondás; a cím és a szöveg kapcsolatának magyarázata; címadás gyakorlása. Szereplők tulajdonságainak és cselekedeteinek megítélése – a jó, a rossz, a szép, a csúnya fogalma.</p>	

5.3. Lírai alkotások jellemzői	<p>Versek hangos és néma olvasása. A lírai mű témájának és hangulatának, érzelmi tartalmának felismerése. A vers versszakokra bontása. A versszak felismerése, egyszerű jellemzése (sorok száma, hosszúsága, szótagszáma). Rím felismerése. A költői nyelv néhány sajátosságának megfigyelése:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ellentét, – ismétlés (refrén). 	
5.4. Báb- és drámajátékok jellemzői	<p>Népi játékok játszása. Mese, meserészlet megtanulása, közös eljátszása, előadása. Mindennapi konfliktusok átélése dramatikus játékban (pl. bábjáték).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Író, költő, valóság, mese, népmese, vers, verssor, versszak, rím, refrén, mondóka, kiszámoló, dal, népi játék, történet, szereplő, főszereplő, helyszín, párbeszéd, hangulat, ellentét, ismétlés, jó, rossz, szép, csúnya.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>A hangok hosszúságának érzékeltetése. Megfelelő beszédtempó, hangerő, beszédtechnika, hangsúly. Négy-öt mondóka, vers ismerete. A megtanulandó memoriterek képességi szintnek megfelelő tolmácsolása. Egyéni fejlettségi szintnek megfelelő részvétel a dramatikus, szerep- és szituációs játékokban. A megismert nyelvi formák alkalmazása a társas érintkezésben. Kérdésekre adekvát válaszadás a szituációnak megfelelően. Önálló vélemény alkotása. Az életkornak megfelelő erkölcsi ítélet alkotása. A környezet tárgyairól, eseményekről, élményekről három-négy összefüggő mondat megfogalmazása. Összefüggő szóbeli szöveg alkotása kevés segítséggel. Szóképes, illetve folyamatos, szöveghű olvasás, megfelelő hangsúlyozás. Olvasott szövegrészek, szövegek tartalmáról beszámolás segítséggel. Szövegértést bizonyító egyszerű feladatok megoldása. A szereplők, helyszín, időpont megnevezése. Az események sorba rendezése.</p>
--	---

	<p>Szövegelemzés végzése segítséggel. Összefüggések észrevétele a szövegben.</p> <p>Mondatok és rövid szövegek másolása írott és nyomtatott mintáról.</p> <p>A begyakorolt alapszókészlet szavainak leírása tollbamondással, emlékezetből való írással.</p> <p>Előkészítés után 4-5 mondatból álló szöveg leírása tollbamondás után.</p> <p>Az írott nagybetűk alkalmazása.</p> <p>Írásos feladatok megoldása fokozódó önállósággal.</p> <p>A tanult nyelvhelyességi és helyesírási ismeretek alkalmazása.</p> <p>Önellenőrzés, hibajavítás.</p> <p>Tiszta, rendezett, könnyen olvasható íráskép.</p>
--	---

MATEMATIKA

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív, deduktív és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése csak a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más területeken, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban, valamint a kognitív képességek fejlesztése. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket pl. különböző számításoknál alkalmaznak. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottairás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és a népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelés órák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához.

A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítását, azok rendezését, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelése, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelést, a térlátást és a vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését.

A digitális kompetencia fejlesztése, az IKT-eszközök használata hozzájárul a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia fejlesztése közben különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik

együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítéka a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy osztályba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különböző. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése, és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az osztály tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárnai társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén is. Differenciálni lehet segítségnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítségével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar, illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön rehabilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

1–2. évfolyam

Az első két év kiemelt célja a tanulási képességek alapozása, a tantárgy iránti érdeklődés, a tanulási kedv felkeltése, a tantárgy megszerettetése. A matematikai tevékenységek elvégzéséhez és az ismeretek befogadásához szükséges a megfelelő szomatikus és pszichés állapot fejlesztése is. Fontos feladat a matematikai eszközök használatának megismerésével az önálló ismeretszerzés lehetőségének megteremtése, a tanulók ismereteinek, készségeinek, képességeinek, érdeklődésének a feltérképezése, és ehhez igazodó tanulási módok, eljárások megkeresése, alkalmazása. Az IKT-eszközök megismerése, használata tanári segítséggel történik.

Az elemi gondolkodási műveletek alapozása cselekvéssel, cselekvésre épülő tapasztalatok megfogalmazásával valósul meg, csakúgy, mint a matematikai nyelv alapozása, ismerkedés a matematikai alapfogalmakkal, jelekkel. Az alkotás örömeinek megtapasztalása, a folyamatos ösztönzés a matematikai tevékenykedésre, kitartó feladatmegoldásra egyrészt a motiváció erősödését, másrészt a tanulók önértékelésének és önismeretének kialakítását segíti.

A módszerek megválasztása támogatja a folyamatos tanári visszajelzés lehetőségeit, a társakkal közös tevékenységek megvalósulását azért, hogy az elősegítse az elemi kommunikációs képességek fejlesztését, társas kapcsolatokban való működtetését.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében biztosítani kell a terápiás fejlesztést a tanulók sérült vagy/és fejletlen pszichikus funkcióinak, készségeinek, képességeinek és gondolkodásának javítására, kompenzálására úgy, hogy a tevékenységek segítsék elő a tanulók együttműködését, az egymás iránti tolerancia kialakulását. Vonatkozik ez a figyelem terjedelmének, tartósságának növelésére, a koncentráció időtartamának növelésére, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésére, a finommotoros mozgáskoordináció fejlesztésére is.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális, auditív és taktilis percepció fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, válogatás gyakoroltatása. Kombinatorikus gondolkodás alapozása. Szerialitás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. <i>Halmazok</i> Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságai (szín, forma, nagyság)	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök tulajdonságainak megfigyelése, kiemelése, egyeztetése, megfogalmazása, jelölése jelkártyával, IKT-eszközök alkalmazásával. Azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval. Tárgyak válogatása, csoportosítása választott és adott tulajdonság alapján. Tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás. <i>Környezetismeret:</i> formaérzékelés, tárgyak tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlításuk, csoportosításuk, tapasztalatok szerzése.
1.2. <i>Matematikai logika</i> Igaz-hamis állítások	Állítások igazságának eldöntése személyek, tárgyak, matematikai eszközök halmazáról.	<i>Ének-zene:</i> ritmikus sorok alkotása.
1.3. <i>Kombinatorika</i> Kombinatorikai feladatok	Kombinatorikai feladatok megoldása matematikai eszközök kirakásával, színezéssel, minél több lehetőség előállításával próbálgatással.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tárgyak tulajdonságai, csoportosítások, rendezések. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szín, alak, méret, tulajdonság, összehasonlítás, minden, egyetlen, egyik sem.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 127 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Mennyiségi állandóság kialakítása. A számlálás ritmusának kialakítása, a finommotorika, szem-kéz koordináció fejlesztése. Biztos számfogalom kialakítása a 10-es számkörben, tájékozódás a 20-as számkörben saját élményből kiindulva, majd a számolási készség fejlesztése a 20-as számkörben, változatos gyakorlati feladatok segítségével. Tájékozódás a számegyenesen. Az összeadás és kivonás tartalmi megértésének alapozása mindennapi élethelyzetekből kiindulva. Szövegértés, szövegalkotás alapozása. Analógiás gondolkodás értelmezése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Számok Számköri ismeretek a 20-as számkörben	Határozott és határozatlan halmazok alkotása (személyek, tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök segítségével).	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, lényeg kiemelése, szövegalkotás, saját gondolatok megfogalmazása, indoklása.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> nagyságrendek a természetben (becslés és mérés, hosszúság).</p>	
Halmazok számossága	Halmazok számosságának megállapítása le- és megszámlálással. Mennyiségek kirakása játékpénzzel. Számfogalom megerősítése a 20-as számkörben, választott mértékegységekkel végzett mérésekkel (hosszúság, űrtartalom). Mennyiségek egyeztetése számnévvel, számképpel, számjeggyel.		
Sorszámok, sorszámnevek	Sorszámok, sorszámnevek használata valós helyzetekben.	<p><i>Ének-zene:</i> ütemek kialakítása és jelzése, egyenletes mérőritmus, ütemezett mozgáskivitelezés.</p>	
Számok írása, olvasása 20-ig Számok bontása	Számok írása és olvasása változatos feladathelyzetekben. Adott elemszámú tárgyhalmazok bontása matematikai és IKT-eszközökkel. A kirakásokról bontások megfogalmazása, lejegyzése.	<p><i>Vizuális kultúra:</i> történetek vizuális</p>	

	Bontott alakú számoknak megfelelő helyzetek előállításával, rajzzal.	megjelenítése síkban, térben. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció.
Számok viszonyítása, rendezése Relációs jel	Különböző elemszámú halmazok összehasonlítása tárgyak, matematikai és IKT-eszközök segítségével, jelölésük relációs jelekkel.	
Számegyenes Számszomszédok	Számok viszonyítása, sorba rendezése, helyük megkeresése a számegyenesen, számszomszédok megállapítása. Egy- és kétjegyű számok értelmezése.	
Számtulajdonságok Helyi érték	Számok válogatása, csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Számok tulajdonságainak megnevezése. Tízes csoportok alkotása, tízesek, egyesek helyi értékének értelmezése.	
2.2. <i>Műveletek</i> Műveleti jelek (+, -, =, <, >) Összeadás, kivonás tartalmának kialakítása: halmazok bővítése, szűkítése, halmazok egyesítése, különbsége, halmazok összemérése	Műveleti jelek megismerése, értelmezése, írása, kiolvasása, használata. Műveletek megjelenítése egyszerű történetek lejátásával, tárgyak, matematikai eszközök kirakásával, IKT-eszközökkel. A mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzésük művelettel. Matematikai művelethez történetek alkotása.	
Fejben számolás	Fejben számolás 10-es számkörben, eszközhasználat nélkül 20-as számkörben.	
Szóbeli összeadás, kivonás	Kerek tízesekhez egyjegyűek adása. Teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele. Teljes kétjegyű számokhoz egyjegyűek hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül.	
Az összeadás tagjainak felcserélhetősége	A tagok felcserélhetőségének érzékeltetése kirakásokkal	

	(matematikai eszközökkel, IKT-eszközökkel), rajzzal, lejegyzésük műveletekkel.	
Egyszerű szöveges feladatok	Szóban megfogalmazott, egyszerű szituációkba ágyazott szöveges feladatok lejátszása, megjelenítése matematikai eszközök kirakásával, rajzban, lejegyzésük műveletekkel. Matematikai műveletekhez történet alkotása.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros-páratlan számok	Halmaz elemeinek (személyek, tárgyak, matematikai eszközök) párosítása. Páros és páratlan számok helyének megfigyelése a számegyenesen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számok neve, jele, relációs jel, egyjegyű-kétjegyű szám, kerek tízes, (kisebb-nagyobb) szomszéd, számegyenes, sorszám, sorszámnév, pénz, forint, ár, áru, olcsó-drága, sorszám, páros, páratlan, művelet, műveleti jel, összeadás-kivonás, bontás, hozzátevés, elvétel, semmi, üres, sok, kevés, összehasonlítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria – mérés	Órakeret 72 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli és síkbeli tájékozódás fejlesztése. Gyakorlati mérések gyakoroltatása választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek közötti tájékozódás és a becslés képességének alakítása. Szabványmértékegységek nevének, jelének megismertetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Térbeli, síkbeli helyzetek – Térbeli helyzetek	Térbeli helyzetek megfigyelése, leolvasása, megfogalmazása. Térbeli helyzetek létrehozása tárgyak, matematikai eszközök építésével – szabadon, minta és szóbeli utasítás után.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása.
– Síkbeli helyzetek	Síkbeli helyzetek létrehozása függőleges és vízszintes síkban.	

	Síkbeli helyzetek leolvasása, megfogalmazása. Építés saját fantázia, minta, szóbeli utasítás alapján.	<i>Környezetismeret:</i> térbeli, síkbeli tájékozódás, formaérzékelés, irányok, távolságok, hosszúság; mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, becslése, mérése, természetes mérőeszközök.
3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Síkidomok tulajdonságai	Síkidomok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása, előállítása tárgyak, matematikai eszközök, IKT-eszközök használatával. Síkidomok összehasonlítása, azonosságok, különbségek megfogalmazása. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	<i>Ének-zene:</i> formaérzékelés, azonosság, hasonlóság.
3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek tulajdonságai	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megnevezése, összehasonlítása. Építés szabadon és minta alapján. Csoportosításuk, rendezésük adott tulajdonság (forma, nagyság) alapján.	<i>Vizuális kultúra:</i> szín- és formaérzékelés, vizuális megjelenítés térben, síkban, konstruálás, modellezés. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezet elemeinek tulajdonságai, kreativitás, mérőeszközök használata, térbeli helyzetek, építések térben, síkban.
3.3. <i>Mérés</i> Gyakorlati mérések	Mennyiségek mérése (hosszúság, tömeg, űrtartalom) választott mértékegységekkel. Hosszúság, magasság, szélesség mérése és összehasonlítása választott egységekkel. Űrtartalom mérése és összehasonlítása különböző mérőeszközökkel. Tömeg mérése és összehasonlítása.	<i>Testnevelés és sport:</i> motoros készségek és képességek, térbeli tudatosság (elhelyezkedés térben, mozgásirány, eszközre és társra vonatkozó térbeli viszonyok), alak- és formaészlelés.
Mérőeszközök Szabványmértékegységek	Mérőeszközök megismerése. Mérendő anyagokhoz mérőeszközök rendelése. Mérés szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek nevének és jelének megismerése, használata (m, dm, kg, l, dl).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Forma (háromszög, négyszög, kör, gömbölyű, szögletes, kocka), térbeli és síkbeli viszonyzó, becslés, mérés, hosszúságmérték, űrmérték, tömegmérték, mértékegység.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei		Órakeret 34 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az összehasonlítás, az összefüggés- és szabályfelismerés alapozása. A rendezés, kiegészítés gyakoroltatása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
4.1. <i>Relációk</i> Összefüggések személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számossága között	Személyek, tárgyak, geometriai alakzatok közötti egyszerű kapcsolatok, összefüggések felismerése. Relációk megfogalmazása szóban, jelölésük (összekötés, nyíl, relációs jel).	Magyar nyelv és irodalom: beszédkészség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése, szövegalkotás.	
4.2. <i>Sorozatok</i> Sorba rendezések	Személyek, tárgyak sorba rendezése különböző tulajdonságaik alapján (nagyság, szélesség, hosszúság, magasság, tömeg stb.). Halmazok sorba rendezése számosság alapján. Számok sorba rendezése. Ciklikus sorok megfigyelése, az ismétlődések megfogalmazása és folytatása tevékenységgel (építéssel, kirakással, színezéssel, rajzzal).	Ének-zene: ciklikus sorok. Vizuális kultúra: vizuális megjelenítés. Testnevelés és sport: ismétlődő, ciklikus mozgássorok, soralkotások, relációk.	
Egyszerű sorozatok Növekvő-csökkenő számsorok	Egyszerű sorozatok folytatása megadott, felismert és választott szabály alapján. Állandó különbségű növekvő és csökkenő számsorok leolvasása, folytatása.		
4.3. <i>Függvények</i> Hozzárendelések	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök egymáshoz rendelése szóbeli utasítás és jelkártyák alján. Hozzárendelések párosító játékokban (pl. logikai készlet elemeinek egymáshoz rendelése egy tulajdonság megváltoztatásával). Számjegyek hozzárendelése tárgyhalmazokhoz,		

	számképekhez, színes rudakhoz. Természetes számok hozzárendelése a számegyenes pontjaihoz és geometriai alakzatokhoz.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Összefüggés, ellentétes viszonyzó, sorozat, hozzárendelés.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Személyek, tárgyak, alakzatok csoportosítása azonosság, azonos tulajdonság alapján. Nagyságbeli, térbeli és síkbeli viszonyzavak használata.</p> <p>Biztos számfogalom 10-es számkörben. Jártasság 20-as számkörben. Összeadások és kivonások 10-es számkörben készségszinten, 20-as számkörben eszközhasználatlaltal. Egyszerű szóbeli szöveges feladatok megoldása.</p> <p>Alkotás térben, síkban. Térbeli és síkbeli helyzetek létrehozása, létrehozott helyzetek leolvasása, megfogalmazása. A tanult térbeli és síkbeli alakzatok felismerése, tulajdonságaik megfogalmazása. Tapasztalatok gyűjtése a hosszúság, tömeg, űrtartalom méréséről.</p> <p>Összefüggések felismerése, jelölése egyszerűbb esetekben. Egyszerű sorozatok folytatása megadott szabály alapján.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A két év kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. Feladata a tantárgy iránti érdeklődés folyamatos fenntartása, azért, hogy a tanulók szívesen és aktívan tevékenykedjenek a matematikaórákon; helyes tanulási szokások kialakítása; az önálló tanulás kialakulásának segítése egyénre szabott motivációval, tanulási módokkal, eljárásokkal; a matematikai ismeretek bővítése, készségek, képességek fejlesztése változatos tevékenységek, saját élmények és tapasztalatok alapján. Az IKT-eszközök használata a tanítás-tanulási folyamat különböző szakaszaiban jelenik meg. A gondolkodási módok gyakorlása valós élethelyzetekből kiindulva történik a szövegértés, szövegalkotás fejlesztésével, a tanult matematikai fogalmak, a matematikai nyelv egyre pontosabb használatával.

A kreativitás és az alkotókedv felkeltése matematikai tevékenységek során valósul meg, törekedve a minél pontosabb és kitartó munkavégzésre, az önellenőrzésre ösztönzésre. Az önértékelés és az önismeret fejlesztése párhuzamosan valósul meg az önbizalom folyamatos megerősítésével, az együttműködési képesség, a segítőkészség fejlesztésével, mások segítségének, észrevételeinek elfogadásával.

A 3–4. évfolyamon a figyelem terjedelmének, tartósságának és a koncentráció időtartamának növelése kiegészül az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztésével, a mozgásos, képi és fogalmi emlékezet fejlesztésével. Kiemelt figyelmet kell fordítani a finommotoros mozgáskoordináció további fejlesztésére a matematikai és a

szerkesztőeszközök használatának során is. A sérülésekből, fogyatékoságból eredő tanulási nehézségek leküzdése differenciálással és egyénre szabott tanulási eljárásokkal, terápiás, fejlesztő programokkal kiegészítve valósul meg.

A Gondolkodási módszerek alapozása, halmazok, matematikai logika, kombinatorika, valamint a Függvények, az analízis elemei és a Statisztika, valószínűség témaköröknél javasolt óraszámok az új ismeretek feldolgozására vonatkoznak, ezeknek a témaköröknek az ismereteit eszközként használjuk a többi témakör tanulásakor.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Színek és formák érzékelése. A nagyságbeli viszonzyszavak, a logikai készlet elemeinek, a tanult geometriai alakzatok és a számok tulajdonságainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A társakkal való együttműködés segítése. A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Finommotoros mozgáskoordináció fejlesztése. Vizuális érzékelés és észlelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés gyakoroltatása; közös tulajdonságok felismerése, kiemelése (analizálás). Matematikai fogalmak értelmezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>1.1 Halmazok</i> Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása	Személyek, tárgyak, matematikai eszközök, számok, geometriai alakzatok összehasonlítása. Tulajdonságok megfigyelése, megfogalmazása. Közös tulajdonság kiemelése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, állítások, tulajdonságok pontos megfogalmazása.
Csoportosítás adott vagy választott szempont szerint Osztályozás, rendezés Tulajdonságok jelölése Tulajdonságok változásai	Csoportosítások, rendezések, osztályozások adott vagy választott szempont szerint. Tulajdonságok jelölése jelkártyákkal. Jelkártyák értelmezése. Transzformációs játékok egy tulajdonság változásával, a változás megfigyelése, megfogalmazása.	<i>Vizuális kultúra:</i> formaérzékelés, színek, tájékozódás síkban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.
Kombinatorikus feladatok	Kombinatorikus játékok, építések, színezések.	

1.2. <i>Matematikai logika</i> Igaz, hamis állítások	Igaz, nem igaz állítások megfogalmazása tárgyak, számok és geometriai alakzatok halmazáról. Állítások igazságának eldöntése.	<i>Informatika:</i> szimbólumok, jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nagyságbeli viszonyzó, tulajdonság, szín, forma.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 142 óra
Előzetes tudás	Biztos számfogalom 10-es számkörben, jártasság 20-as számkörben. Összeadás, kivonás 10-es számkörben készségi szinten, 20-as számkörben eszközzel. Fejlődő matematikai szövegértő képesség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Matematikai eszközök célszerű használata. Valós helyzetek, összefüggések elképzelése, műveletek tartalmának megértése. Számolási készség fejlesztése változatos gyakorlással. Szenzomotoros, algoritmusos, analógiás gondolkodás fejlesztése. A matematikai nyelv egyre pontosabb használata.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. <i>Számok</i> Számfogalom megerősítése 20-as számkörben A 100-as számkör Számfogalom mint a halmaz tulajdonsága, számossága; darabszám	Tárgyak, matematikai eszközök meg- és leszámllálása. A számlálás ritmusának (szem, kéz koordinációjának) kialakítása. Tízes csoportok alkotása. Számok írása, olvasása, értelmezése. Számok modellezése matematikai eszközökkel.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás, írott és hallott egyszerű szövegek megértése, a válaszok szabatos megfogalmazása. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, <i>Finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem.</i>	
Római számok I, V, X, L, C	A római számok írása, olvasása, használatuk a mindennapi élet különböző területein (kerületek, hónapok, emeletek).	<i>Finommotoros mozgáskoordináció, auditív figyelem.</i>	
Sorszám Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám	Sorszám írása, olvasása, használata valós helyzetekben. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabványmértékegységekkel. (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- és tízforintosokkal.	<i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás. <i>Testnevelés és sport:</i> nagy mozgások, mozgáskoordináció.	
A tízes számrendszer szerkezeti sajátosságai	Helyi értékek közötti összefüggések megfigyelése és	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szerialitás.	

<p>A helyiérték-táblázat szerkezete Helyi érték, alaki érték, valódi érték Viszonyítás</p>	<p>megfogalmazása. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolatának megfigyelése, megfogalmazása. Számok modellezése, összehasonlítása, a relációs jelek ($<$ $>$ $=$) értelmezése, használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.</p>	<p><i>Informatika:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.</p>
<p>Számsorok Számok tulajdonságai</p>	<p>Tájékozódás a számegyenesen és a százastáblán. Egyes és tízes számszomszédok leolvasása. Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása.</p>	
<p>Bontás</p>	<p>Számok bontása tízesek és egyesek összegére matematikai eszközökkel. Bontások lejegyzése.</p>	
<p>2.2 Műveletek Összeadás, kivonás 20-as számkörben tízesátlépéssel Összeadás, kivonás százastáblán: – kerek tízesek összeadása, kivonása, – kerek tízesekhez egyesek hozzáadása, teljes kétjegyű számokból az egyesek elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz kerek tízesek hozzáadása, elvétele, – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépés nélkül, – teljes kétjegyű számokhoz egyjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel, – teljes kétjegyű számokhoz teljes kétjegyű számok hozzáadása, elvétele tízesátlépéssel</p>	<p>Fejben számolás. Összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás és részekre osztás értelmezése. Történetek megjelenítése tevékenységgel. Mennyiségi változások megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése művelettel. Műveletek modellezése matematikai eszközökkel. Összeadás, kivonás eszközökkel, majd egyre elvontabb szinten. Önellenőrzés, számológép használata.</p>	
<p>Szorzás, bennfoglalás, részekre osztás A 10-es, 5-ös, 2-es szorzó- és bennfoglaló táblák</p>	<p>A szorzó- és bennfoglaló táblák memorizálása.</p>	

A 4-es, 3-as, 6-os szorzó és bennfoglaló táblák		
A matematikai jelek (+ - : < > =) Műveleti tulajdonságok: a tagok és tényezők felcserélhetősége Műveletek közötti összefüggések	Matematikai jelek használata a műveletek lejegyzésekor. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Az összefüggések megfigyelése, megfogalmazása, lejegyzése. Valóságos helyzetek, történések elképzelése.	
Egyszerű szöveges feladatok	Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük lejátszással, kirakással, rajzban. Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése számológéppel.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok	A páros, páratlan számok fogalmának kiterjesztése a 100-as számkör számaira. Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, százás; egyjegyű, kétjegyű, háromjegyű szám; kerek tízes, kerek százás; összeadás, összeadandó, összeg; kivonás, kisebbítendő, kivonandó, maradék, különbség; szorzás, bennfoglalás, osztás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	Formaérzékelés, alakzatok megkülönböztetése. Mérési tapasztalatok a hosszúság, tömeg, úrtartalom és idő méréséről.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A figyelem terjedelmének és tartósságának növelése. Érzékelés pontosságának fejlesztése. Tájékozódás síkban, térben, időben és a mennyiségi viszonyokban. Kreativitás fejlesztése, konstruálási kedv felkeltése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, azonosságok megállapítása (vonalak, síkidomok, testek). Képi emlékezet fejlesztése (geometriai alakzatok, mérőeszközök, mértékegységek nagysága). Mérő- és szerkesztőeszközök célszerű használata, becslés, mérés gyakoroltatása. Összefüggés megértése, mennyiségi következtetések. Szenzomotoros és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>3.1 <i>Téri elemek</i> Vonalak (görbe, egyenes)</p>	<p>Egyenes és görbe vonalak előállítása pálcikákkal, zsinórral. Vonalak rajzolása szabad kézzel, vonalzóval, körzővel. Vonalak tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – egyenes, görbe vonal – nyitott, zárt vonal – töröttvonal. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás térben, síkban; formaérzékelés, konstruálás, kreativitás; tükrös alakzatok.</p>
<p>Egyenes helyzete (függőleges, vízszintes, ferde egyenesek)</p>	<p>Különböző helyzetű egyenesek modellezése pálcikákkal, IKT- eszközökkel. Egyenesek helyzetének megfigyelése, megfogalmazása. Két vagy több egyenes egymáshoz viszonyított helyzetének megfigyelése, megfogalmazása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> formaérzékelés, kreativitás; becslés, mérés, számítás.</p>
<p>Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek</p>	<p>Párhuzamos, merőleges, metsző egyenesek kirakása pálcikákkal, rajzolásuk vonalzóval.</p>	<p><i>Informatika:</i> tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.</p>
<p>Pont és vonal helyzete</p>	<p>Pont és vonal helyzetének megfigyelése, egymáshoz való viszonyuk megfogalmazása (rajta, kívül, belül). Adott helyzet létrehozása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ütemezés.</p>
<p>3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör</p>	<p>Síkidomok felismerése a környezetben, megnevezésük. Síkidomok előállítása tépéssel, vágással; rajzolásuk szabad kézzel és a szerkesztő eszközökkel. Síkidomok jellemzőinek megfigyelése, megfogalmazása:</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – határoló vonalak (egyenes, görbe), – határoló egyenesek száma, – oldalak helyzete, – oldalak nagysága. <p>Síkidomok összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.</p>	
<p>3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Kocka, téglatest, gömb</p>	<p>Testek felismerése a környezetben, megnevezésük.</p> <p>Testek előállítása gyurmából.</p> <p>Építés kockákból minta alapján és szabadon.</p> <p>Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – határoló lapok (egyenes- és görbe lap), – határoló lapok száma, – határoló lapok helyzete, – határoló lapok alakja (négyzet, téglalap). <p>Testek összehasonlítása, analizálása, a közös tulajdonságok kiemelése, csoportosításuk.</p>	
<p>3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrös alakzatok, tengelyes szimmetria Tükrözés</p>	<p>Tükrös alakzatok megfigyelése a környezetben.</p> <p>Tükrös alakzatok vizsgálata síktükörrel.</p> <p>Tükrös alakzatok előállítása tépéssel, vágással, hajtogatással.</p> <p>Tükrös alakzatok előállítása térben.</p> <p>Alakzatok tükrözése térben, síkban síktükörrel.</p> <p>Alakzatok és tükörképük összehasonlítása, az azonosság és a különbség megfogalmazása.</p>	
<p>3.5. <i>Mérés</i> Hosszúság, űrtartalom, tömeg</p>	<p>Mérés választott és szabványmértékegységekkel.</p> <p>Becslés, megmérés, kimérés.</p> <p>Összefüggések felfedezése a mértékegység nagysága és a mérőszám között.</p>	
<p>Szabványmértékegységek</p> <ul style="list-style-type: none"> – hosszúság (m, dm, cm) – űrtartalom (hl, l, dl) – tömeg (kg, dkg) 	<p>Szabványmértékegységek értelmezése, nevük, jelük.</p> <p>Mérendő anyagok, mérőeszközök, mértékegységek egymáshoz rendelése.</p> <p>Ugyanannak a mennyiségnek</p>	

	megmérése különböző mértékegységekkel.	
Mértékváltás	Mértékváltás következtetéssel.	
Idő mértékegységei: év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc	Múlt, jelen, jövő fogalma. Előtte, utána, korábban, később viszonyfogalmak érzékeltetése, használatuk. Időtartam érzékelése, mérése egyenes tempójú mozgással, hanggal, szabvány egységekkel. Időpont leolvasása percnyi pontossággal. Óra beállítása adott időpontra.	
Pénz, forint	Pénzermék megismerése, használata. A forint jele: Ft Mennyiségek be- és felváltása. Ugyanannak a mennyiségnek kifizetése többféleképpen.	
3.6 Kerület, terület Négyzet, téglalap kerülete, területe	Kerület fogalmának alapozása körüljárással, méréssel. Négyzet és a téglalap kerületének számítása mért vagy adott adatok alapján. Terület fogalmának előkészítése lefedéssel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térbeli elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Olyan érzékelés, figyelem- és összehasonlítási képesség, melyek lehetővé teszik az összefüggések meglátását, a szabályfelismerést.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, összefüggés felfogása, megfogalmazása, jelölése, rendezés, kiegészítés. Induktív-deduktív következtetések gyakoroltatása. Relációk, sorozatok, függvények, táblázatok megértése. Logikus gondolkodás fejlesztése. Relációs szókincs használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
4.1 Összefüggések	Kapcsolatok felfedezése a környezetben, tárgyhalmazok, számok, műveletek, mennyiségek, mértékegységek	<i>Magyar nyelv és irodalom</i> : szövegértés, szövegalkotás.

	és geometriai alakzatok körében. Összefüggések megértése, megfogalmazása, jelölése vonallal, nyíllal, relációs jelekkel, nyitott mondatokkal.	<i>Ének-zene:</i> hangsorok. <i>Vizuális kultúra:</i> soralkotás. <i>Testnevelés és sport:</i> soralkotás.
4.2. Sorozatok Szabályfelismerés, szabálykövetés	Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal egy tulajdonság változásával. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése. Táblázat kitöltése adott és felismert szabály alapján. Sorozatok folytatása tárgyakkal, logikai játékkal, rajzban. Számok rendezése. Hiányos számsorok kiegészítése.	
Növekvő és csökkenő számsorok	Növekvő és csökkenő számsorok alkotása megadott és felismert szabály alapján. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban megadott és választott szabály alapján.	
4.3. Függvények megadása, ábrázolása Táblázat olvasása	A mindennapi életből megfigyelt, gyűjtött, számlált, mért adatok lejegyzése, táblázatba rendezésük. Táblázat adatainak értelmezése, kitöltésük adott és felismert szabály alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kapcsolat, különbség, azonosság, szabály, táblázat, sorozat, függvény.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása. Kész halmazról igaz, nem igaz állítások megfogalmazása. Állítások igazságának eldöntése.</p> <p>Számok írása, olvasása, értelmezése 100-as számkörben. Számok összehasonlítása, helyük a számsorban, számszomszédok. Összeadás, kivonás 20-as számkörben készségszinten. Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül analógia és eszközök segítségével. Gyakorlottság a tanult szorzó- és bennfoglaló táblákban.</p>
--	---

	<p>A négyzet, téglalap, háromszög, kör felismerése, megnevezése. A négyzet és a téglalap tulajdonságainak ismerete. A négyzet és a téglalap területének mérése, számítása mért adatok alapján (szükség esetén segítséggel). A kocka, téglatest és a gömb felismerése, megnevezése. A tanult mértékegységek ismerete, használata.</p> <p>Nem matematikai és matematikai relációk felismerése, jelölése. Szabály felismerése, megfogalmazása egyszerűbb esetekben. Állandó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban.</p>
--	--

ERKÖLCSTAN

Az erkölcsstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igénnyé váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcsstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcsstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés *fő célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsstan tanulása során az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződésekké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcsstani alapozás, az erkölcshez kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az erkölcsstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcsstan órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeikhez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés *fő feladata* az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az erkölcsstan tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcsstan a tanulóknak nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztalapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcsstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kíváncsú magatartási értékek rendszeres megerősítése szóban vagy bármilyen egyéb formában egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

1–2. évfolyam

Az iskolai erkölcsi nevelés a kisgyermekkor alapokra épít. A szeretett személyek által megjelenített erkölcsi normák alakítják ki az első ítéleteket arról, hogy mi a jó, és mi a rossz. A gyerekek az óvodában megismerkednek a társas normák első intézményesített formáival. Ezek betartása révén tapasztalatokat szereznek a családnál tágabb közösséghez tartozás élményéről és rendjéről. A gyermek viselkedésének alakulása függ a környezeti hatásoktól, és visszahat a gyermek egész személyiségének fejlődésére. Az alapvető viselkedési normák megismerése lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók képesek legyenek érzelmeiket, mozgásukat ellenőrizni.

Az általános iskola 1–2. évfolyamán egyre több időt töltenek a gyerekek a kortársaikkal. Az együttműködést igénylő feladatokban sikereket és kudarcokat élnek át, amelyek jó alapot adnak az önismeret, a társas kultúra, valamint a szociális kompetencia fejlődésének tudatos pedagógiai eszközökkel való támogatására.

Az ismeretátadás, a képességfejlesztés és a normaközvetítés egyaránt elősegíti az egyéni identitástudat kialakulását, a helyi nemzeti, európai közösségekhez való tartozás személyes megélését. Az 1–2. évfolyamos tanulónak lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

Az első két évfolyamon az önismeret és önértékelés, a szociális és környezeti érzékenység, a szűkebb és tágabb környezetben (család, iskola, lakóhely) való tájékozódás, alapvető kommunikációs formák megismerése, elemi magatartási szabályok gyakoroltatása a cél.

A tanulók megismerési folyamataira az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a képzelet és a gondolkodás ráépülhet a szóbeli anyanyelvi kommunikáció célzott fejlesztése. Az önkifejezés különféle formái, a mesélés, az élményeken alapuló rajzolás, festés, mintázás és a mozgás lehetőséget teremtenek a kifejezőképesség életkornak megfelelő formálásához is.

A tantárgy lehetőséget nyújt az 1–2. osztályos gyermekek harmonikus fejlődéséhez szükséges állandóság és érzelmi biztonság megteremtéséhez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az én világom	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját tulajdonságok felismerése, azonosítása, megfogalmazása. Egészséges önértékelés megalapozása. Szűkebb környezet megismerése. Szociális és környezeti érzékenység alakítása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Ki vagyok én?</i> Személyes adataim <ul style="list-style-type: none"> – vezeték- és keresztnévem, becenevem, – születési helyem, születésem ideje, – lakcímem, – iskolám adatai (név, cím, osztályfok). Külső jegyeim <ul style="list-style-type: none"> – külső tulajdonságaim, megjelenésem, 		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok. <i>Környezetismeret:</i> külső és belső tulajdonságok, helyes önismeret, testkép, testalkat. <i>Vizuális kultúra:</i> kreatív

<ul style="list-style-type: none"> – kire hasonlítok a családban, – milyenek látom magam, – miből ítélnék meg bennünket mások. <p>Belső tulajdonságaim</p> <ul style="list-style-type: none"> – mit szeretek magamban, – mit szeretnek bennem mások, – miben vagyok ügyes, – miben hasonlítok társaimra, miben különbözöm tőlük, – jó és rossz tulajdonságaim. <p>Kedvenceim</p> <ul style="list-style-type: none"> – kedvenc játékaim, állataim, ruháim, könyveim, ételeim, meséim, mesehőseim, – miért szeretem kedvenceimet (kedvencekhez fűződő személyes érzések, élmények). <p>Élettörténetem:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kisgyermekkori, óvodai élményeim, – óvodám és iskolám összehasonlítása. 	alkotás (önarckép), lényegkiemelés, vizuális jelek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lány, fiú, születésnap, tulajdonság, kedvenc, élmény.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Társaim – Ők és én	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes kapcsolatokban és a környezetben való tájékozódás képességének fejlesztése. Társak, barátok, segítő közeg fontosságának megéreztetése, közösségi érzés kialakítása. Az egymáshoz való odafordulás jelentőségének elmélyítése. Alapvető kommunikációs formák megismerése, tudatos használatának fejlesztése, személyes érzések és gondolatok kifejezése. Elemi magatartási szabályok megismertetése iskolai és iskolán kívüli helyzetekben, azok gyakoroltatása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Társas kapcsolataim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – családi-rokoni kapcsolataim, közeli és távoli rokonaim; – ki a rokonom, ki az ismerősöm, ki a barátom; – iskolai kapcsolataim az iskolában dolgozó felnőttekkel és osztálytársakkal; – kiket szeretek és kiket nem szeretek környezetemben; – hogyan tudom kifejezni szeretetemet, hogyan fejezik ki mások felém a szeretetüket. <p><i>Kommunikáció kapcsolatfelvétel felnőttel, gyerekkel</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – gondolataim kifejezése szavakkal, gesztusokkal stb.; 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> közösségi viselkedésformák és magatartási normák.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – a megfelelő köszönés formái felnőtteknek, társaknak; – felnőttek, társak udvarias megszólítása; – a kérés, felszólítás, figyelmeztetés, érdeklődés módjai; – segítség kérése ismerős felnőttől, társtól vagy idegenektől; – helyzetgyakorlatok az alapvető illemszabályok betartásával. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rokon, ismerős, ismeretlen, barát, felnőtt, gyermek, megszólítás, köszönés, segítségkérés, udvariasság, illem, szeretet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Közvetlen közösségeim – A család és a gyerekek	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Családi-rokoni kapcsolatok tudatosítása. Tapasztalatszerzés különböző családi értékekről. Az otthoni és iskolai együttélés örömeinek tudatosítása. Az ünnepekkel és azok hagyományaival való ismerkedés. Mindennapi szokásaink megismerése, szabályok és tilalmak szükségességének megértetése. Az egészséges élethez szükséges napirend megismertetése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen csoportokhoz tartoztam régen, milyen csoportokhoz tartozom most; – milyen közösségekhez tartozom az iskolában és az iskolán kívül. <p><i>Családom</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kik élnek a családban családtagok bemutatása, családrajz; – kapcsolat a családtagokkal; – a családi együttlét örömei; – helyem a családban; – segítség és munkamegosztás a családban; – gyermekkori élményeim; – ünnepek és hagyományok a családban; – otthoni szabadidős tevékenységek. <p><i>Napirendem</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – egy napom otthon; – milyen feladataim vannak otthon; – egy napom az iskolában; – milyen feladataim vannak az iskolában; – hétköznapok és hétvégék napirendje (miben hasonlít, miben különbözik egy hétköznap a hétvégi napoktól). 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális és metakommunikáció, dramatikus játékok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> családi és személyes kapcsolatok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> családrajz.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, rokon, közösség, segítségnyújtás, hagyomány, ünnep, szabadidő, hétköznap, feladat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tágabb közösségeim – A lakóhelyi közösség	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhelyi környezet és a lakóhely hagyományainak megismertetése. Tájékozódás a lakóhelyen, a lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A különböző településfajták jellegzetességei.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Lakóközösség, amelyben élek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyem jellegzetességei; – lakóközösségem tagjai, a velük való kapcsolatom; – ki lakik az utcában, kik a szomszédaim; – lakóhelyi környezetem hagyományai. <p><i>Más lakóhelyek és azok szokásai</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – lakóhelyemtől távoli helyek. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális és metakommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> életközösségek a lakókörnyezetben, mindennapi élethelyzetek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lakóhely, szomszéd, falu, város, szokás, hagyomány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. A környező világ	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A lakóhely élővilágához fűződő személyes kapcsolat kialakulásának elősegítése. A környező élővilág megóvására irányuló felelősségérzet megalapozása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Jó és rossz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – történetek, mesék jó és rossz tulajdonsággal felruházott szereplői (jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos). <p><i>Növények és állatok környezetünkben</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – növények szerepe életünkben; – állatok szerepe környezetünkben; – növények ápolása, állatok gondozása; – mit tehet egy kisgyermek környezete védelméért. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék világa, verbális és metakommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> kerti és szobanövények gondozása, házi és ház körül élő állatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, jó-rossz, szép-csúnya, jóságos-gonosz, igazságos, növény, állat, gondozás, felelősség, természetvédelem.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló elemi ismeretekkel rendelkezik személyi adatairól, külső tulajdonságairól.</p> <p>A körülötte élő gyermekekhez és felnőttekhez barátságos magatartással közeledik, pozitívan viszonyul a környezetéhez.</p> <p>Udvariasan kommunikál környezetével (gyerekkel, felnőttel) köszönés, kérés, beszélgetés során.</p> <p>Képességeinek megfelelően nyitott a természet szépségeire, óvja, vigyázza környezetét.</p> <p>Érzéseit, gondolatait rajzban, mozgással és szóban fejezi ki.</p> <p>Különbséget tesz mese és valóság között.</p>
---	--

3–4. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanuló közvetlen környezetébe való beilleszkedésének, sikeres, egyben önálló életvezetésének kulcsa az erkölcsi normák által meghatározott értékekhez való alkalmazkodás. Az elfogadás, a segítőkészség elveinek megismerése elősegíti a közösségbe való hatékony beilleszkedést. A 3–4. évfolyamos tanulónak is lehetőséget kell biztosítani, hogy átélje a közösséghez, szülőföldhöz, nemzethez tartozás örömét.

A 3–4. évfolyamon az önfegyelem, az önkontroll, a szociális magatartás kialakulásának, a konfliktusok kezelésének segítése a cél. Kiemelt szerepet kap a szociális érzékenység erősítése, a többféle közösséghez tartozás felismertetése; az összetartozás, a szabályok szerepének megértése.

A tantárgy lehetőség kínál a családi életre nevelés, a hazafias nevelés különféle témáinak feldolgozásához, amit össze lehet hangolni az anyanyelvi kommunikációs kompetencia aktuális fejlesztési céljaival. Az érzések, gondolatok kifejezésére a rajzolás, festés, mintázás önkifejezési formái mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kapnak a szabad, oldott hangulatú beszélgetések.

Törekedni kell a szűkebb és tágabb környezetben jelen levő kulturális örökség bemutatására, annak feltárására, a néphagyományok és helyi tradíciók megismerésére, elsősorban a közvetlen tapasztalás útján.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Milyen vagyok, milyennek látnak mások	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek tulajdonságainkról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Önismeret, önelfogadás segítése, példakép keresése. Önfegyelem, önkontroll, szociális magatartás kialakulásának segítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<i>Tulajdonságaim</i> <ul style="list-style-type: none"> – külső és belső tulajdonságaim, – miben vagyok ügyes, – kapcsolataim társakkal, felnőttekkel. <i>Szokásaim, érzelmeim, indulataim</i>		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék, történetek szereplőinek tulajdonságai, véleményalkotás.

<ul style="list-style-type: none"> – mindennapi feladataim az iskolában és otthon; – szabadidős tevékenységeim; – érzéseim, indulataim kifejezése (öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség). <p><i>Hősök és példaképek</i> kedvenc mesehőseim, pozitív tulajdonságaikkal való azonosulás.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> külső és belső tulajdonságok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> emberábrázolás a művészetben, karakterábrázolás filmekben.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Külső, belső tulajdonság, önismeret, szokás, érzélem, indulat, öröm, bánat, düh, szomorúság, önzés, önzetlenség, segítőkészség, példakép, mesehős.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Közösségben és egyedül – a társaim és én	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A testbeszéd alapelemeinek ismerete. Személyes tapasztalatok az osztályközösség működéséről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hatékony kommunikáció feltételeinek tudatosítása. A baráti kapcsolatok létrehozásához, megtartásához és az esetleges konfliktusok kezeléséhez szükséges készségek fejlesztése. Szociális érzékenység erősítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Párbeszéd</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – beszélgetés helyzetei, beszélgető partnereim; – a testbeszéd szerepe (testtartás, arcjáték); – beszélgető partnerek figyelembe vétele (gyerek-felnőtt, család-iskola). <p><i>Az igazi barát</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – hogyan választok barátot; – ki az igazi barátom, milyen tulajdonságai vannak. <p><i>Békében és haragban</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – helyes viselkedési formák; – veszekedés, verekedés elkerülése, kibékülés. <p><i>Elfogadva és elutasítva</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – érzéseim, ha magányos vagyok; – hogyan fogadnak el társaim. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> figyelem a beszélgető társra.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> emberi kommunikáció, beszéd, testbeszéd.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Párbeszéd, odafigyelés, testbeszéd, arcjáték, testtartás, hanglejtés, barátság, öröm, bánat, harag, veszekedés, kibékülés, magányosság, elfogadás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Az osztály és az iskola	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Az osztály szintjén megélt különböző tapasztalatok a tanórákhoz és egyéb közösségi tevékenységekhez kapcsolódóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A többféle közösséghez tartozás felismertetése. Az osztályon belüli összetartozás érzésének megerősítése. Szabályok szerepének és fontosságának megértése a közösség életében. A saját iskolához való kötődés érzésének erősítése.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A mi osztályunk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kapcsolataim az osztályban, – közös és különböző tulajdonságaink, – közös szokásaink, – egymás segítése, összetartásunk. <p><i>Az osztály működése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – közös szabályaink tanórán, szünetben, egyéb helyzetekben, – hogyan és miért tartjuk be a szabályainkat. <p><i>A mi iskolánk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – iskolánk névadója, – iskolai szokások és hagyományok. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kommunikáció.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> magatartásformák, szabályok, viselkedési normák az iskolai környezetben.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> osztály- és iskolai rendezvények, a közösségért végzett munka.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, osztály, összetartozás, hagyomány, szabály, szabályalkotás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Kulturális nemzeti közösség	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	A családban, az iskolában és a lakóhelyen korábbiakban megélt, ciklikusan visszatérő ünnepek és szokások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Annak megértetése, hogy a magyar nemzeti közösség számára fontos összekötő kapocs a közös nyelv, a jelképek, a ciklikusan visszatérő szokások és ünnepek; az ezekkel való azonosulás elősegítése. Ismerkedés Magyarországon élő más népcsoportok kulturális hagyományaival.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A nyelv, ami összeköt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – milyen nyelvet használunk a családban, szűkebb és tágabb környezetünkben. <p><i>Szokások és jelképek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – magyarországi népszokások; 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mások véleményének megértése, elfogadása.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – a magyarságot kifejező jelképek. <p><i>Ünnepek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – családi ünnepek; – nemzeti és állami ünnepeink. <p><i>Más kultúrák, más szokások, más ünnepek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarország másfajta kulturális közösségei; – szokásaik, ünnepeik. 	<p><i>Környezetismeret:</i> jeles napok, ünnepek, hagyományok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> különböző kultúrák tárgyi világával való ismerkedés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyanyelv, jelkép, nemzeti jelkép, népszokás, családi ünnep, nemzeti és állami ünnep.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. A környezetem és én – Az épített és a tárgyi világ	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Helyi vagy múzeumi honismereti tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A múlt értékeinek megőrzése, továbbörökítése. A helyes fogyasztói magatartás alapozása.	
Ismeretek/Fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Lakóhelyi épített örökségünk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt építészeti emlékei; – lakóhelyünk története; – múzeumfalvak. <p><i>Tárgyaink világa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a múlt tárgyi emlékei a családban és a múzeumokban; – a régi világ és napjaink tárgyainak összehasonlítása. <p><i>A világ öröksége</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a világ legszebb, legkülönlegesebb helyei, építményei, világörökség. 		<p><i>Környezetismeret:</i> lakóhely története, természeti környezet, hazánk fő nevezetességei, tájvédelmi körzet, háztartási eszközök.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a technika vívmányainak mindennapi használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Épített örökség, tárgyi örökség, múzeum, világörökség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. A mindenség és én – születés és elmúlás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a születésről, a halálról, az elhunytakra való megemlékezésről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kezdet és a vég elvont fogalmának megismertetése a gyerekek életkorának megfelelő szinten.	

Ismeretek/Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Kezdet és vég</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – a dolgok keletkezése és véget érése; – különböző mítoszok a világ keletkezéséről; – Bibliai ismeretek a világ teremtéséről és végéről. <p><i>A világ megismerése</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – kíváncsiság és információszerzés világunkról; – személyes közvetlen és közvetett tapasztalatszerzés; – elképzeléseim a világról. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> elképzelt helyzetek megjelenítése, ismerkedés az információhordozókkal, információ keresése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> születés és halál.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> kitalált történetek és szereplők megjelenítése.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születés, elmúlás, kezdet, vég, élet, halál, túlvilág, képzelet.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló életkorának és képességének megfelelő szinten képe van saját külső és belső tulajdonságairól.</p> <p>Figyel másokra, egyszerűen ki tudja fejezni érzéseit, gondolatait.</p> <p>Bekapcsolódik csoportos beszélgetésbe.</p> <p>Kialakul szabálytudata, képes a szabályok betartására.</p> <p>Képes másokkal kapcsolatot kialakítani, felnőtt segítségével konfliktusokat feloldani.</p> <p>Érzelmileg kötődik a magyar kultúrához.</p> <p>Elemi szinten megismeri más népek hagyományait, kulturális jelenségeit.</p> <p>A múlt értékeinek megismerésére és azok megóvására törekszik.</p>
---	--

KÖRNYEZETISMERET

Az Ember és természet műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megérett és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhén értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan megismerési helyzetekre helyezi a hangsúlyt, amelyekben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető és -védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédelmi attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományos műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amelyek alkalmasak a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatására, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és kihatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik. A tanulói aktivitás és tevékenység-központúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazása. A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelősségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása,

tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukciónak kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

Az Ember és természet műveltségterület fejlesztési feladatai a NAT-ban meghatározott tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását. A kerettanterv követi a NAT által meghatározott tudásterületek témaköreit, amelyek közműveltségi tartalmakat foglalnak magukban. A témakörök közül az elsőt, a *Tudomány, technika és kultúra* műveltségterületét és fejlesztési feladatait beépítettük a többi témakörbe.

A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben, a kísérleti eszközök használata, továbbá a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

1–2. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók beilleszkedése az új iskolai környezetbe hosszabb ideig tartó folyamat. A beszoktatás időszaka hosszabb, mint a többségi általános iskolában. A feladat-, szabálytudat kialakítása, egymás elfogadása sok játékos gyakorlaton keresztül történik. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű, segítsen az olyan készségek megalapozásában, mint együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, tisztelet, feladattudat. Alakuljon ki a közösséghez tartozás érzése, az otthon, a lakóhely, az iskola megbecsülése. A tanulónak elemi ismereteket kell szereznie önmagáról, meg kell tanulnia érzelmei, empátiája kifejezését, és ki kell alakulnia társas toleranciájának, a beteg és sérült, fogyatékos társak iránti együttérző és segítő magatartásnak. Fontos cél az egészséges életmódra nevelés, az arra való törekvés erősítése. A nevelés célja a természet szeretete, a környezetkímélő, környezetvédő magatartás kialakítása.

A természettudományos kompetencia, a természettudományos műveltség alapozása a mindennapi gyakorlatban szerzett játékos tapasztalatszerzéssel történik. Az anyanyelv elsajátításában a beszédészlelés, a beszédértés, beszédprodukciónak fejlesztése elsődleges feladat. A beszédindíték, a beszédkedv, a szókincsgyarapítás, -aktivizálás az 1-2. évfolyamban nagyon fontos. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek (érzékelés, észlelés, felidézés, emlékezés, figyelem) segítik a környező világ mennyiségi és térbeli viszonyainak felfedezését konkrét cselekvéssel

összekapcsolt tapasztalatszerzés során. Saját élményű tevékenységek formájában gyakorolva biztosítható a beilleszkedés, az együttműködés, a kapcsolatteremtés képességének fejlődése, a másság, a sérült társak elfogadása. Fontos cél, hogy a tanuló tudja elfogadni mások segítségét, képességeinek, életkorának megfelelően tudjon segítséget adni.

Az óvodából az iskolába érkező enyhén értelmi fogyatékos gyermekek iskolára felkészültsége jelentősen eltér ép kortársaiktól. A spontán szerzett ismereteik hiányosak, pontatlanok. A környezetismeret tanítása során felkeltjük érdeklődésüket közvetlen környezetük, társaik és önmaguk iránt. Az életkori sajátosságuknak és egyedi képességeikhez igazodó játékokon keresztül lehetséges csak a tantárgy megszerettetése. A játékok szolgálják az aktív figyelem- és emlékezetfejlesztést. A játékos gyakorláson keresztül alakítják ki a legfontosabb képzeteket, alapvető fogalmakat, ezek megjelenítését rajzban, formázással, mintázással. Bővítsék szókincsüket, alkalmazzák helyesen a tanult fogalmakat. A közvetlen környezet felfedezésén, önmaga megismerésén keresztül fokozatosan bővítjük a megismerés körét. A valóság megfigyelését kövesse annak képi megjelenítése, rajzon, fotón, maketten, terepasztalon történő ábrázolása, amely alkalmas a játékos gyakorlásra, majd szóbeli megerősítésre. A téri, időbeli tájékozódás kezdetben csak tanteremben történjen, konkrét tárgyhöz, valóságos történésekhez kötötten. Ezeken a fejlesztési szinteken haladva lesznek képesek elsajátítani a tanulók azokat az alapokat, amelyekre a következő évek tanulási folyamatait, a tanuló gondolkodási képességének, érzelmvilágának a fejlesztését építhetjük. Az elsődleges a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváció felkeltése és fenntartása, a szabálytudat, feladattudat kialakítása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Anyag, energia, információ	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korszerű elemi természettudományos műveltség alapozása. Tapasztalatszerzés biztosítása a közvetlen környezetből. A valóság sokféleségének érzékeltetése. A pontos érzékelés, észlelés, aktív figyelem, emlékezet fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása az együttműködés, a társas együttlét szabályainak elsajátítására. A megismerés módszereinek bővítése. A kreativitás fejlesztése, az érzékelés pontosítása, a kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése, információgyűjtő, feldolgozó, szabálykövető magatartás kialakítása, feladattudat és szabálytudat erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>1.1. Anyag</i> A közvetlen környezetben előforduló anyagok érzékelhető, mérhető tulajdonságai Anyag és forma kapcsolata Halmazállapot-változások	Irányított megfigyeléssel anyagok vizsgálata érzékeléssel (látás, hallás, tapintás, ízérezékelés, szaglás). Összehasonlítás, csoportosítás, becslés, mérés játékosan. Játékos megfigyelések rögzítése	<i>Matematika:</i> egyszerű mérések. <i>Vizuális kultúra:</i> megismerő és befogadóképesség, kreativitás.

Csapadékformák	rajzban.	
1.2. <i>Kölcsönhatások, erők</i> Hang-, fényjelenségek	Különbféle eredetű hangok felismerése, játékos megfigyelések végzése. Játékos fény-, árnyékkísérletek megfigyelése, reprodukálása. A tapasztalatokról rövid mondatok alkotása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, aktív és passzív szókincs bővítés.
1.3. <i>Energia</i> Energiaforrások a háztartásban Energiatakarékosság	Játékos kísérletek végzése melegítésre, fűtésre. Szógyűjtés a tapasztalatokkal kapcsolatban, rövid mondatokba illesztésük.	
1.4. <i>Információ</i> Jel, jelzés, információ Tankönyvben jelek, jelmagyarázatok Közlekedési jelek Tiltást jelentő jelek Kommunikáció az állatvilágban, tájékozódás, hang, illat alapján	Információszerzés érzékeléssel, az anyagok, élelmiszerek tulajdonságainak vizsgálata, tapasztalatok megfogalmazása. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, értelmezése, használata tankönyvekben, munkafüzetekben. A tiltást jelentő és a közlekedési jelek információinak játékos gyakorlása, szituációs játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tulajdonság, időjárás, hang, fény, jelrendszer, szabály, közlekedés, kommunikáció, energiatakarékosság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Elemi térbeli és időbeli tájékozódás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Játékos gyakorlatokkal, közvetlen tapasztalatszerzéssel a térbeli és időbeli tájékozódás, orientációs képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kíváncsiság felkeltése. Pozitív attitűd kialakítása az élővilág, növények, állatok iránt. Feladat- és szabálytudat kialakítása. Építőjátékokkal szerzett tapasztalatok feldolgozása, analízis, szintetizáló képesség fejlesztése, képzelet, emlékezet fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
2.1. <i>Tér, idő, nagyságrendek a természetben</i> Egyszerű térbeli, időbeli relációk, irányok Közvetlen iskolai és otthoni környezet A lakóhely és iskola környéke	Tárgyak egymáshoz való viszonyítása. Történések időrendi csoportosítása képek, rajzok, ábrák segítségével.	<i>Matematika:</i> becslés, mérés; tájékozódás térben és időben. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> növények és állatok gondozása,	

<p>Irányok, távolságok, becslés, mérés</p> <p>Saját élettörténet (régén és most)</p> <p>Napok, napszakok, hónapok, évszakok</p> <p>Időrend, sorrendiség, az idő kifejezése a mindennapi kommunikációban</p> <p>Jeles napok, ünnepek (családi és társadalmi ünnepek)</p>		hulladékgyűjtés.
<p>2.2. <i>Rendszer, rendszer és környezete</i></p> <p>A rész, és az egész viszonya, összetettség</p> <p>Az épületek, tárgyak részei (lakás, iskola, használati tárgyak)</p> <p>A növény fő részei</p> <p>Az állat testének fő részei</p> <p>A lakóhely, iskola környezetének állapotmegóvása</p> <p>Szelektív hulladékgyűjtés</p> <p>Növény és állatgondozás</p>	<p>Növények részeinek összerakása, kiegészítése rajzos ábrákon.</p> <p>Hulladékgyűjtő használata.</p> <p>Iskolai papírgyűjtés, elemek, műanyagok gyűjtése.</p> <p>Akváriumgondozás, ház körül élő állatok etetése, gondozása.</p> <p>Szobanövények, kiskerti növények gondozása.</p>	
<p>2.3. <i>Szerveződési szintek</i></p> <p>Növények, állatok a környezetünkben</p> <p>Az élőlények élőhelyei, táplálkozása, táplálkozási módok</p>	<p>Az állatok élőhelyeiről közvetlen tapasztalatszerzés.</p> <p>Képek gyűjtése, csoportosítása élőhely és táplálkozás szerint.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Irány, idő, sorrendiség, hónap, nap, napszak, évszak, családi, társadalmi ünnep, növényi rész, állati testrész, szelektív hulladékgyűjtés, egészséges táplálkozás, téli álom, költöző madár, élőlény, háziállat, ház körül élő állat, vadon élő állat, táplálék.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Felépítés és működés	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek, tapasztalatok a közvetlen élővilágról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Megfigyelőképesség fejlesztése. Tapasztalatszerzés tanulmányi sétákon, kirándulásokon. A szociális képesség fejlesztése kooperatív technikák alkalmazásával. A tájékozódási képesség fejlesztése. A vizuális észlelés, érzékelés fejlesztése. A tapasztalatok kifejezése rajzban, szóban. Kommunikációs képesség fejlesztése. Ismeretek szerzése az anyagok közvetlenül érzékelhető tulajdonságairól, az élőlények közvetlen környezetéről, növény- és állatvilágról, az időjárás elemeiről.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. <i>Anyagok kémiai tulajdonságai</i> Élő és élettelen természet A közvetlen környezetben gyakran használt tárgyak anyagai A víz szerepe, előfordulási állapotai A víz előfordulása a természetben (eső, hó, ivóvíz, folyóvíz) Az élő és élettelen környezet</p>	<p>Anyagok vizsgálata érzékszervi úton. Föld, víz, levegő, műanyag, üveg összehasonlítása, megnevezése. Csapadékformák megfigyelése, évszakokhoz kapcsolása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Anyagok tulajdonságai. Víz, tisztálkodás.</p>
<p>3.2. <i>A közvetlen környezet növény- és állatvilága</i> Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet) Az állatok és kicsinyeik</p>	<p>Közvetlen megfigyelés, elemi tapasztalatszerzés a közvetlen környezetben élő állatokról, növényekről. Egyszerű kísérletek végzése a különböző életfeltételek megvonásával a növényeknél (víz, fény, tápanyag megvonása) – búza csíráztatása, növekedésének megfigyelése különböző körülmények között. Ráismerés, megnevezés. Csoportosítás adott szempontok szerint.</p>	
<p>3.3. <i>A közvetlen környezet életközösségei</i> Park, erdő, mező, víz, vízpart</p>	<p>Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulások, séták során. Rajzok készítése a látottakról.</p>	
<p>Természetvédelem</p>	<p>A természet értékeinek védele – konkrét példák megismerése.</p>	
<p>3.4. <i>Változatos élővilág</i> Zöldségek Gyümölcsök A közvetlen környezet állatvilága (háziállatok, ház körül élő állatok, vadon élő állatok)</p>	<p>Séta a piacon, zöldségesboltban. Főbb élőlénycsoportok felismerése. Az élőlények egyszerű csoportba sorolása. Szobanövények gondozása. Házi, illetve ház körül élő állatok megfigyelése, megnevezése adott szempontok alapján (méret, alak, szín, mozgás, szaporodás, kültakaró).</p>	
<p>3.5. <i>A Föld és a Nap</i> A napsugárzás hatása az élővilágra Az időjárás tényezői</p>	<p>Rajzos ábrák készítése. IKT-eszközök használata, pl. képek keresése.</p>	

Csapadékfajták Napszakok, évszakok		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, halmazállapot, gyümölcs, zöldség, fa, termés, fejlődés, ház körül élő állat, víziállat, kültakaró, időjárási tényező.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Állandóság és változás	Órakeret 29 óra
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Motoros képességek fejlesztése. A környezet megismerése iránti érdeklődés kialakítása, egyszerű játékos kísérletekben részvétel. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tájékozódó képesség fejlesztése. Együttműködés, csoporttechnikák kialakítása. A másik elfogadásának erősítése. A percepció, cselekvéses gondolkodás irányítása, az érzékelés pontosítása, a kreativitás és a finommotorika fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Állapot</i> Az anyagok és tárgyak érzékelhető tulajdonságai (átlátszóság, keménység, rugalmasság, érdesség-símaság, íz, szag, szín) Becslés, mérés A mindennapi életben használatos mennyiségek Természetes mérőeszközök (pohár, kanál, csipetnyi...)</p>	<p>A hétköznapi életben használt egyszerű tárgyak, anyagok csoportosítása fizikai jellemzőik alapján (szín, nagyság, anyag, hőmérséklet...).</p> <p>(Az anyagfajta és használata közti összefüggés felismerése.)</p> <p>Egyszerű kísérletekkel, játékos formában a figyelem irányítása.</p>	<p><i>Matematika:</i> becslés, mérés; érzékelhető tulajdonságok (szín, forma).</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagfajták, megmunkálásuk, ajándékkészítés.</p>
<p><i>4.2. Változás</i> – Fizikai változások: Alakváltozások Halmazállapot-változások felismerése, megnevezése (olvadás, fagyás) Az évszakok változásai Helyzet- és helyváltoztatás</p>	<p>Gyurmázás, alakváltozás megfigyelése.</p> <p>A víz különböző megjelenési formáinak vizsgálata.</p> <p>Közvetlen tapasztalatszerzés a természetben.</p> <p>Képek csoportosítása az évszakokról, rajzok készítése.</p> <p>Mozgásos cselekvéssorok, játékos gyakorlatok során a helyzet- és helyváltoztatás megkülönböztetése.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> hely-, helyzetváltoztatás.</p>
<p>– Kémiai változások Az égés, az égés haszna, kára Tűzvédelem A tűzoltók munkája</p>	<p>Beszélgetés, képek, ábrák elemzése, rajzok készítése az égésről.</p> <p>Szituációs gyakorlatokban részvétel tűzriadó esetére.</p>	
<p>– Biológiai változások Életszakaszok (növények életében) Életszakaszok az ember és az állatok életében (születés, növekedés, fejlődés, öregedés) A növények, állatok élete a különböző évszakokban</p>	<p>Képek, ábrák segítségével sorbarendezés, csoportosítás, Megfigyelések végzése.</p> <p>Zöldségnövények, virágmagok ültetése, gondozása, a fejlődés rajzos ábrázolása, közös tabló készítése.</p> <p>Fotók, filmek, videók elemzése.</p>	
<p><i>4.3. Folyamat</i> Termék-előállítás, újrahasznosítás</p>	<p>Só-liszt gyurmából ajándékkészítés, gyümölcs-, zöldségсалáták készítése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyag, tulajdonság, becslés, mérés, halmazállapot-változás tűz, tűzoltás, mozgási helyzet, életszakasz, növekedés, fejlődés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az ember megismerése és egészsége	Órakeret 33 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a tanuló saját testéről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tapasztalatok szerzése, saját testének és tulajdonságainak megismerése játékos gyakorlatokon keresztül, a figyelem, az érzékelés, az észlelés, a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése, társai, a más sérült ember elfogadása, segítése képességeinek megfelelően. Motoros képességek fejlesztése. A téri orientációs képesség fejlesztése. Szociális képességek fejlesztése. Feladat- és szabálytudat erősítése, a problémák felismerése, okok keresése, empátiakészség fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
5.1. <i>Az emberi test fő részei</i> Érzékszervek Testmozgás és az egészség	Rész, egész viszonyának felismerése, kiegészítés rajzban, puzzle játék. Mozgásos játékokban való aktív részvétel.	<i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos játékok.
5.2. <i>Önfenntartás</i> Az emberi test fő részei Időjárásnak megfelelő öltözködés Érzékszerveink és védelmük magunkon és másokon Helyes étkezési szokások Helyes tisztálkodási szokások	A helyes és helytelen viselkedési és tevékenységi forma megkülönböztetése. Babaöltöztetés az időjárásnak megfelelően. Játékos gyakorlatok végzése. Az étkezési és tisztálkodási szokások gyakorlása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> öltözködés, étkezés, tisztálkodás.
5.3. <i>Szaporodás, egyedfejlődés</i> Különböző életkorok	Fényképek, képek gyűjtése, csoportosítása.	
5.4. <i>Öröklődés</i> A család tagjai Külső tulajdonságok (arc, alkat)	Hasonlóságok, különbségek felismerése.	<i>Erkölcstan:</i> család.
5.5. <i>Magatartás</i> Helyes emberi viselkedési formák megfigyelése A gyerekekre leselkedő veszélyek	Hasonlóság – különbség, helyes – helytelen megkülönböztetése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testrész, a fej részei, egészség, betegség, higiénés szabály, tisztálkodási eszköz, egészséges táplálkozás, érzékelés, napirend, testmozgás, helyes öltözködés, emberi tulajdonság, hasonlóság-különbség, helyes-helytelen, veszély, veszélyhelyzet, testmozgás, emberi életkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek a közvetlen környezetünkből. Tapasztalatok szerzése sétákon, kirándulásokon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, ráismerés képességének fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat kialakítása. Csoportban való együttműködés kialakítása. A másik gyerek elfogadása. Az esztétikai érzékenység fejlesztése. Felnőtt segítségének elfogadása. Szelektív hulladékgyűjtés segítséggel. Együttműködő, aktív részvétel kirándulásokon. Kíváncsiság, motiváltság felkeltése és fenntartása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>6.1. Globális környezeti rendszerek.</i> Az egészséges, gondozott környezet jellemzői	A környezet rendjének betartása, óvása.	
<i>6.2. Az élő és élettelen környezeti tényezők</i>		
<i>6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság</i> Egészséges, gondozott környezet A közvetlen környezet (tanterem, lakás, szoba) rendjének megteremtése, megóvása Vizek védelme, víztakarékosság Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében Környezetszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. Információs jelek felismerése, rajzok készítése, képek gyűjtése. A szobanövények, kerti növények gondozása, akvárium állatok gondozása (hal, teknős) segítséggel. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel	Elemi szintű energiatakarékossági technikák gyakorlása (villany lekapcsolása, víz elzárása).	
A Föld szépsége, egyedisége A közvetlen környezetben előforduló parkok, erdők, vizek	Sétákon, kirándulásokon részvétel. Adott szempontok szerint irányított megfigyelések végzése. Az élményekről, tapasztalatokról rajzok készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tisztaság, rend, egészséges környezet, természetvédelem, talaj, víz, szemetelés, takarékoság, növény, állat, élőlény, növény- és	

	állatgondozás.
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	A szociális képességének fejlődése során alakuljon ki a tanuló együttműködése társaival és tanárával. Irányítás segítségével megfigyelések végzése, adott szempontok szerinti válogatás, csoportosítás és egymáshoz rendezés. Az időbeli események helyes sorrendbe állítása. Érdeklődése, kíváncsisága, motiváltsága egyre hosszabb ideig fenntartható. A tapasztalatok kifejezése egyszerű, rövid mondatokkal. Biztonságos tájékozódás a közvetlen környezetében. Az ismert állatok, növények adott szempontok szerinti csoportosítása, megnevezése. Elemi ismeretek szerzése saját testéről. Életkorának és képességeinek megfelelő ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről, a szabályok betartása. Együttműködő részvétel kirándulásokon, sétákon, egyszerű játékos kísérletek végzésében.

5.

6.

7. 3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a tanulók fejlesztése elsődlegesen a megismerési módszerek további fejlesztésére, erkölcsi érzékük fejlesztésére, cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudat kialakítására, elmélyítésére fókuszál.

A feladattudat és a szabálykövető képesség megerősítése a közösséghez való tartozás, a nemzeti összetartozás érzésének erősítése, hagyományaink, kulturális értékeink és hazánk, természetföldrajzi viszonyainak megismerése által valósul meg.

Az életkort és a sérüléseket figyelembe véve van szükség a családi és iskolai szerepek megismerésére és gyakorlására, amely támogatja az önismeret képességének kialakítását, s az egészséges, tudatos életmód megismerését. Külön figyelmet kell fordítani a sérült társak elfogadására, a társak segítésére. Cselekvő, tevékeny tapasztalatszerzés során alakul a természeti és társadalmi környezethez való pozitív viszony, a részvétel igénye a természeti környezet ápolásában, gondozásában. Jelentős szerepet kapnak a tanulói kísérletek a folyamatos tanulói motiváció megvalósítása érdekében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Anyag, energia, információ	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, játékos kísérletekben részvétel. Egyszerű jelek, jelzések felismerése, elemi ismeretek az energiáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek bővítése. A szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Csoportmunka, kooperatív technikák alkalmazása. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Tapasztalatok szerzése a közvetlen környezetben és az élettelen természetben előforduló anyagokról, kölcsönhatásokról, az ismeretek bővítése. A tapasztalatok feldolgozása szóban, írásban, rajzban. Információk feldolgozása különböző területekről, információs jelek felismerése. Energiatakarékosságra nevelés. Kommunikációs készség fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Anyag</i> A környezetben előforduló gyakori anyagfélék Anyag-forma kapcsolata Halmazállapot Csapadékformák</p>	<p>Anyagok halmazállapotainak felismerése, megnevezése, tapasztalatszerzés, kísérletezés. Csoportosítás halmazállapotok szerint. A tapasztalatok rögzítése rajzban, tabló készítése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: anyagfélék.</i></p>
<p><i>1.2. Kölcsönhatások</i> Mágnes, vonzás, tasztítás Mozgások Íránytű</p>	<p>Megfigyelések, játékos kísérletek. Anyagok csoportosítása a mágnesség alapján. Ismerkedés az iránytűvel.</p>	
<p><i>1.3. Energia</i> Energiaforrások Energia felhasználása Energiát felhasználó berendezések, fűtő, hűtő háztartási eszközök Energiafajták (nap, szél, víz, elektromos, fény)</p>	<p>Egyszerű kísérletek, játékok készítése (szélforgó). Gyűjtőmunka, beszámoló készítése az energiáról.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat: energia a háztartásban.</i></p>
<p><i>1.4. Információ</i> Jel, jelzés, információ Jelek, jelmagyarázat, tankönyvek Közlekedési jelek Tiltást, veszélyt jelentő jelek Tűz és katasztrófa elhárítására felhívó jelek. Kommunikáció az állatvilágban (hang, fény, illat alapján)</p>	<p>Múzeumlátogatás. Könyvtárlátogatás. Kirándulások, séták állatkertben, természetvédelmi területeken, tanösvényeken. Részvétel tűzriadós gyakorlatokban, szituációs játékokban. Információgyűjtés.</p>	<p><i>Vizuális kultúra: információs jelek.</i></p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Halmazállapot, halmazállapot-változás, mágneses kölcsönhatás, iránytű, háztartási elektromos eszköz, energiafajta, jelzés, jelrendszer.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Rendszerek	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Elemi tájékozódási ismeretek. Rész-egész viszonya. A tanuló saját élettörténetének eseményei. Az idő sorrendisége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér, idő orientációs képesség fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Megfigyelőképesség fejlesztése. Feladattudat, szabálytudat erősítése. Szociális, együttműködő képesség fejlesztése. Kooperatív technikák elsajátítása, gyakorlása. Elemi térképolvasás gyakorlása. Pozitív érzelmek, attitűd, képzelet, emlékezet fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. <i>Tér, idő, nagyságrendek</i> A lakóhely és környéke A saját felszerelés pontos helye a lakásban, osztályban A lakóhely közigazgatási, kulturális, egészségügyi intézményei Irányok, távolság, hosszúság Fő világtájak, iránytű Magyarország domborzati térképe Alapvető térképjelek (államhatár, felszíni formák, vizek, főváros, települések, útvonalak) Alaprajz, térkép, kicsinyítés, nagyítás Tájékozódás az időben, saját élettörténet a születéstől máig Az idő mérése, alkalmi és szabványegységei, az idő becslése, mértékegységei Jeles napok, ünnepek Nemzeti ünnep</p>	<p>Tapasztalatok szerzése séták, kirándulások alkalmával. Rajzos ábrák, makettek készítése. Terepasztal berendezése. Játékos tájékozódási gyakorlatok iránytűvel. Események időbeli sorrendbeállítása, időszalag, időnaptár készítése. Események, jelenségek rögzítése, fogalmazás szóban, írásban, rajzban.</p>	<p><i>Matematika:</i> mértékegységek, mérés, becslés, nagyítás, kicsinyítés. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ünnepi versek. <i>Ének-zene:</i> ünnepi dalok.</p>
<p>2.2. <i>Rendszer, rendszer és környezete</i> Rész, egész, összetettség, funkció (élőlények, épületek, tárgyak, eszközök részei) természetes és mesterséges (épített) környezetben A növények, zöldségek, gyümölcsök részei, a virág részei, a termés részei Az állatok testfelépítése, testrészei A közvetlen és tágabb környezet állapotának megóvása</p>	<p>Irányított megfigyelések, elemzések alapján játékos szerelési, építési gyakorlatok. A növények, állatok és részeik csoportosítása adott szempontok alapján. Tanulmányi séták, kirándulások, megfigyelések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és írásban, rajzok, tablók készítése. Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> eszközök használata, tárgyak készítése.</p>

Környezetvédelem		
2.3. Szerveződési szintek Élőlény, egyed, csoport, életközösség Az élőlények csoportjai Az élőlényekre jellemző tulajdonságok A lakóhely felépítése, működése	Csoportosítás adott szempontok szerint (élőhely, kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szaporodás, életmód). Megfigyelés a természetben (állatkert, vadaspark, a baromfiudvarban, stb.), képanyagon, filmen, IKT-eszközök használata. Egy választott élőlényre jellemző tulajdonságok megfigyelése, elemzése. A terepasztal felépítése makettekkel, utakkal stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Középület, térkép, időmértékegység, ünnep, élőhely, kültakaró, mozgás, táplálkozás, szaporodás, életmód, életközösség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Felépítés és működés	Órakeret 18 óra
--	--------------------------------	----------------------------

Előzetes tudás	Elemi ismeretek a környezet természetes és mesterséges anyagairól, megmunkálásáról, a halmazállapotok változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelés, összehasonlítás, vizsgálódás képességének fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Közvetlen tapasztalatszerzés és -feldolgozás tanulmányi séták és kirándulások során. Az analízáló, szintetizáló készség fejlesztése. Érdeklődés, motiváltság folyamatos fenntartása. A természet megismerésében pozitív attitűd erősítése. Szociális képesség fejlesztése. A kooperatív technikák alkalmazása. Információszerző eszközök használata. Kommunikációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, tájékozódási képesség fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>3.1. Az anyagok kémiai tulajdonságai</i></p> <p>Élő és élettelen természet A környezet anyagai A természetben előforduló és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj) Anyagformák és tulajdonságaik Az anyagok megmunkálhatósága.</p>	<p>Természetes és mesterséges anyagok gyűjtése, csoportosítása. Az anyagfajták és a használat közötti összefüggés felismerése. Vágás, tépés, gyurmázás.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Az anyagok megmunkálása. Anyagfajták.</p>
<p>A víz szerepe A víz előfordulása a természetben Eső, hó, jégeső, folyóvíz, tó Az ivóvíz</p>	<p>A víz vizsgálata, halmazállapotainak megnevezése, felismerése, a víz hőfokának mérése. A csapadék különböző formáinak megkülönböztetése. A víz mint életfontosságú anyag tudatosítása.</p>	
<p>Vízben oldódó és nem oldódó anyagok</p>	<p>Egyszerű kísérletek végzése cukorral, sóval, homokkal, kavicsal.</p>	
<p><i>3.2. Az élő és élettelen környezet</i></p> <p>Termesztett növények Növénytermesztés, állattenyésztés Életjelenségek: táplálkozás, légzés, növekedés, fejlődés, mozgás, szaporodás Életfeltételek (levegő, víz, tápanyag, napfény, hőmérséklet)</p>	<p>Az életjelenségek megfigyelése, egyszerű kísérletek végzése. Babnövény ültetése, fejlődési napló vezetése. Az állatok életfeltételeinek vizsgálata konkrét példákban (akvárium halak, kutya, macska, hörcsög, papagáj megfigyelése).</p>	

A növény élete az ültetéstől a terméshozatalig		
Az állatok szaporodása Különböző szaporodási formák (pete, tojás, elevenszülő) Az életfeltételek, életjelenségek az ember életében	Az állatok életjelenségeinek, utódgondozási szokásainak megfogalmazása. Kicsinyeik megnevezése. Megadott szempontok szerinti csoportosítás.	
3.3. <i>A lakóhely közvetlen és távolabbi környezetében található életközösségek</i> Park, erdő, rét, mező, vizek, vízpartok Élőhely Természetvédelem	Kirándulások, séták során élőlények megfigyelése. Az élőlények közötti kapcsolatok felismerése. A természet értékeinek védelme.	
3.4. <i>Változatos élővilág</i> A közvetlen környezet növényvilága (fák, bokrok, virágos növények) A zöldségeskert, gyümölcsös kert növényei A növény részei A virág része, a termés és részei Néhány lágyszárú, fás szárú növény A gomba Főbb állatcsoportok A vadon élő állatok és a házi és ház körül élő állatok Az élőlények csoportjai (növény, állat, ember) Madár, emlős, rovar	Séta a piacon, zöldségesboltban, állatkertben, vadsparkban, díszállat-kereskedésben. Séta a piacon, zöldségesboltban, konyhakertben, gyümölcsösben. A zöldség- és gyümölcsfélék érzékelhető, mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Megfigyelés, analízis-szintézis, tapasztalatok rögzítése rajzban, írásban. Az állatok jellemzőinek megfigyelése a kültakaró, mozgás, végtagok, táplálkozás, szájszerv, érzékelés, szaporodás szerint. A vadon élő és a házi állatok csoportosítása. Képek csoportosítása. Rajzok, tablók készítése. Az élőlények egyszerű csoportosítása adott szempontok alapján.	
3.5 <i>A Föld és a Nap</i> A Föld alakja, mozgásai Napszakok, évszakok változása Az időjárás tényezői (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék, szél) A víz körforgása Napenergia	Megfigyelések a természetben, maketten, képek, filmek segítségével. Elemi ismeretek gyűjtése az égitestekről. Elemi szintű térképismeret szerzése. Megfigyelések végzése a Nap állásáról és a csillagos égboltról.	

	Planetárium-látogatás. Időjárási naptár készítése. Távcső használata. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Életfeltétel, életjelenség, a víz különböző halmazállapotai és előfordulása, oldhatóság, növénytermesztés, állattenyésztés, zöldségek, gyümölcsök részei, szaporodásuk, élőhely, égitest, időjárási tényező, a víz körforgása.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Állandóság és változás	Órakeret 29 óra
Előzetes tudás	Az anyagok érzékelhető tulajdonságai. Egyszerű becslések, mérések. Halmazállapot-változások. Anyagmegmunkálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség fejlesztése. Kreativitás fejlesztése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. A szociális képességek, együttműködő képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése. Analizáló, szintetizáló készség fejlesztése. Figyelem, emlékezet fejlesztése. A helyes magatartási normák erősítése. Kreativitás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, a helyes és helytelen megkülönböztetése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Állapot</i> Anyagok és testek mérhető tulajdonságai A mérhető anyagi tulajdonságok felismerése, megismerése, mérése Mérési rendszerek (tömeg, hosszúság, hőmérséklet, úrtartalom) Hőmérő – Celsius skála (szobahőmérséklet, testhőmérséklet, láz)</p>	<p>A mérhető tulajdonságok vizsgálata, a vizsgálati módszerek gyakorlása (megfigyelés, viszonyítás, becslés, mérés). A figyelem irányítása, az emlékezet mobilizálása. Mérőeszközök használatának gyakorlása.</p>	<p><i>Matematika:</i> mérés, mértékegységek.</p>
<p><i>4.2. Változás</i> – Fizikai változások Alakváltozások (aprítás, darabolás, aprózódás) Halmazállapot-változások (olvadás, fagyás, párolgás, csapadékformák, fagyasztás, szárítás, locsolás a háztartásban) Az évszakok változásai, következményei a természetben, a mindennapi életben Helyzet- és helyváltoztatás</p>	<p>A változásokat kiváltó hatások azonosítása a mindennapi környezetben megfigyelhető jelenségek esetében. A természetben lejátszódó és az ember által létrehozott halmazállapot-változások megfigyelése, megbeszélése. Képek gyűjtése, rendezése adott szempontok alapján. Rajzok, tablók készítése. Időjárási naptár készítése. A mozgásban megnyilvánuló állandóság és változás megfigyelése, tanulmányozása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Anyagok feldolgozása. Hulladékgyűjtés, hulladékhasznosítás. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, sportágak.</p>
<p>– Kémiai változások Az égés, tűz, tűzvédelem, tűzoltás eszközei A tűzoltók munkája</p>	<p>A változások felismerése, az összefüggések megértése. Megfigyelés, beszélgetés, képek, ábrák elemzése. Éghető és éghetetlen anyagok csoportosítása. Teendők tűzriadó esetén. Információs jelek felismerése. Aktív részvétel tűzriadós gyakorlatokban.</p>	
<p>– Biológiai változások Életszakaszok (növények, állatok, ember) Csírázás, növekedés, fejlődés, öregedés, lebomlás, komposztálás Növények, állatok évszakonkénti változásai (Az évszakok változásainak</p>	<p>A biológiai változások, mozgásjelenségek megfigyelése a közvetlen környezetünkben. A ciklikus változások megfigyelése a növények, állatok életében. Az ember életkori szakaszainak jellemzői – beszélgetések, saját élmények, családi fényképek</p>	

következményei a növények, állatok életében) Az ember életkori szakaszai A változások oka, iránya (Megfordítható és nem megfordítható változások) Keverékek, oldatok Égés	segítségével. Ismerkedés az egyirányú életfolyamatokkal. Tea, limonádé készítése. Egyszerű anyagokból keverékek készítése és szétválasztása.	
4.3. <i>Folyamat</i> Példák a hulladék újrahasznosítására (papír, fém, műanyag) Termék előállítása (papírgyártás, kenyérsütés) Az ember természetalkító tevékenysége (természeti és épített környezet)	Megfigyelések, képek elemzése. Filmeken, ábrákon, képeken összefüggések felismerése. Gyümölcslé, szörp, lekvár készítése felnőtt segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Becslés, mérés, anyagi tulajdonság, mérőeszköz, mértékegység, a víz változásai, égés, tűz, tűzoltás, életszakasz, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Az ember megismerése és egészsége		Órakeret 33 óra
Előzetes tudás	A tanuló saját testrészeinek felismerése, az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megismerési módszerek, tartós figyelem, emlékezet fejlesztése, a szociális képesség, interperszonális képesség fejlesztése, empátiakészség fejlesztése, helyes magatartási szokások megerősítése, pozitív attitűd kialakítása a mássággal kapcsolatban, illetve a mások elfogadására, megsegítésére; az egészséges életmód alapvető szabályai betartásának erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. A motoros képességek fejlesztése. A kauzális gondolkodás fejlesztése, döntési képesség fejlesztése, az időbeli tájékozódás képessége, az összehasonlítás, viszonyítás képességének fejlesztése, az elemi ítéletalkotás képességének fejlesztése. Együttműködési formák működtetése, problémaérzékenység fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
5.1. <i>Az emberi test részei</i> A mozgás szerepe az egészséges életmódban Játék, sport	A főbb testrészek megnevezése. Játékos gyakorlatok a testrészek mozgására.	<i>Testnevelés és sport:</i> játék, sport.	
5.2. <i>Az érzékszervek védelme</i> Egészséges életmód Egészséges táplálkozás Helyes fogápolás Egészség és betegség (néhány	A helytelen táplálkozás okozta problémák felismerése. Figyelem a hang- és fényártalmakra. Csoportosítás, gyűjtőmunka,		

fertőző gyermekkori betegség) A káros élvezeti szerek	rajzolás és tablókészítés az egészséges életmóddal kapcsolatban. A helyes viselkedési szokások megismerése betegség esetén, részvétel szituációs játékokban. A káros élvezeti szerek elutasítása.	
5.3. Szaporodás, egyedfejlődés Az életkori szakaszok időbelisége a születéstől a haláláig	Információgyűjtés a családról, feldolgozás, tablókészítés. Rajz- és tablókészítés.	
5.4. Öröklődés A család Különböző emberi külső és belső tulajdonságok (ilyen vagyok)	Tulajdonságok megnevezése, csoportosítás (külső-belső). Hasonlóságok, különbségek észrevétele.	
5.5. Magatartás Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében Viselkedések betegség esetén Viselkedés közösségekben Önismeret Veszélyek a gyerekekre	A károsító szerek elutasítása. Veszélyeztető magatartásformák felismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi test részei, tisztálkodás, tisztálkodási eszköz, gyermekbetegség, védőoltás, fertőzés és járvány, orvos, gyógyszer, helyes táplálkozás, fogápolás, mozgás, sport, testedzés, életműködés, növekedés, változás, önismeret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Igény a környezet rendjére. Elemi szintű energiatakarékosági technikák. Sétákon, kirándulásokon szerzett tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. Pozitív attitűd kialakítása a természet szépségének megóvására, természetszeretetre. Kommunikációs készség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Energiatakarékoságra törekvés erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. A kauzális gondolkodás és a kritikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
6.1. Globális környezeti rendszerek Az egészséges, gondozott környezet	Törekvés a tisztaságra és a rendre.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a természetes és épített környezet.

6.2. Élő és élettelen környezeti tényezők	Élő és élettelen megkülönböztetése konkrét példák alapján a közvetlen környezetben.	Növény- és állatgondozás.
6.3. A környezeti rendszerek állapota, fenntarthatóság Egészséges, gondozott környezet A közvetlen és tágabb környezet (iskola, lakás, közlekedési eszközök, parkok, játszóterek rendjének megóvása Vizek védelme, víztakarékosság	Tablókészítés, plakátkészítés, képek gyűjtése, csoportosítás, elemzés a közvetlenebb és tágabb környezetről. Törekvés a víztakarékosságra.	
Természetvédelem Növény- és állatgondozás a tanuló közvetlen környezetében	Élősarok növényeinek (dísznövények, palánták) gondozása, növényültetés. Kisállatok gondozása. Felelősség a rábízott élőlényekért. Madáretető készítése, madarak etetése télen.	
Környezetszennyezés Levegő-, talaj-, vízszennyezés Szelektív hulladékgyűjtés	A levegő, víz, talaj szennyező anyagainak megfigyelése a természetes és mesterséges környezetben. Egyszerű kísérletek végzése a különböző szennyező anyagokkal.	
Energiatakarékosság Takarékosság az árammal, a vízzel Fűtés, szellőztetés	Törekvés az energiatakarékos életvitelre, egyszerű technikák gyakorlása, szituációs játékok.	
A Föld szépsége, egyedisége A lakóhely közvetlen környezetében előforduló természeti nevezetesség Nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek – információs jelek	Információs jelek felismerése. Séta, kirándulás során megfigyelések végzése.	
A tanuló közvetlen környezetében előforduló kulturális értékek	Színház-, múzeumlátogatás, emlékhelyek, templomok megtekintése. IKT-eszközök használata.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem, energiatakarékosság, víztakarékosság, környezetszennyezés, növény-, állatgondozás, felelősség, Nemzeti Park, tájvédelmi körzet.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>Tapasztalatok, megfigyelések, ismeretek szerzése a környezetben előforduló legismertebb tárgyak, anyagok tulajdonságairól, az élőlényekről, természeti formákról, jelenségekről. Aktív részvétel egyszerű kísérletek, mérések végzésekor. Tapasztalatok megfogalmazása szóban, rajzos formában. Adott szempontok szerint csoportosítás. Egyszerű összefüggések felismerése. Tájékozódás térben, időben a tanuló saját lakóhelyén. Irányok, iránytű használata. Az idő mérése, mértékegysége. Elemi szintű térképismeret. A másság elfogadása. A sérült embertársak segítése. Társainak és saját testének védelme. Aktív részvétel a környezet óvásában. Szelektív hulladékgyűjtés. Energiatakarékosságra törekvés.</p>
---	---

ÉNEK-ZENE

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója, az egyén szocializációjának döntő mozzanata.

A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüljék a kultúra értékeit, hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény, személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével, jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérező képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az érték közvetítés és az értékörzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés, mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncert-pedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

1–2. évfolyam

A szakasz oktató-nevelőmunkájának célja átvezetni a gyerekeket az óvodai játékközpontú tevékenységből az iskolai tanulás tevékenységébe. Feladata a tanulót felkészíteni az alapvető kultúrtechnikák befogadására, fogékonyá tenni a környezet, a természet és a társas kapcsolatok iránt, teret biztosítva az életkornak és a fejlettségnek megfelelő gyermekjátéknak és mozgásnak.

Az ének-zene hatékony tanítása is biztosítja ebben a szakaszban az átmenet sikerességét. A dalok, játékok tanításával, az ének-zene eszközszerével segítheti tanulóinkat az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a feszültségtől mentes, oldott kommunikáció átélésében. A játékos, felszabadult légkör segítséget nyújt a félénkség, a szorongás leküzdésében, a harmonikus személyiségfejlesztésben, a személyiség egészének kiteljesedésében. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a megfelelő önértékelés, a saját személyiség megismerésében nagy jelentőségű. A társas kapcsolatok alakításában, a társadalmi beilleszkedésben elengedhetetlenül szükséges reális önkép, megfelelő önismeret megalapozásában, az egymáshoz való alkalmazkodóképesség, együttműködési készség erősítésében az énekóráknak is fontos szerep jut.

Az együttérzés, segítőkészség, tisztelet készségének fejlesztése a dalokon, játékokon keresztül már a bevezető szakaszban megkezdődik. A beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezését a dalok tanulása, szövegüknek elemző elsajátítása, a kifejezések magyarázata segíti az énekórák munkájában.

Az életkornak megfelelő gyermekdalok éneklésével, hallgatásával, gyermekműsorok nézésével és a tapasztalatok megbeszélésével a valóság és a virtuális valóság megkülönböztetését segítjük elő. A tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, személyes élmények biztosításával, új ismeretek átadásával már ebben az életkorban segítjük a tudatos tanulás megalapozását.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció	Órakeret 49 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az óvodából és otthonról hozott énekes-zenei kifejezőképesség szintjének fejlesztése, a hangterjedelem bővítése.</p> <p>Ritmushangszeres megszólaltatások, ritmuszenekar kialakítása, egyszerű ritmusok szabad, kötetlen megszólaltatása, dalkísérek ritmushangszerekkel.</p> <p>Zenei alkotás a megismert ritmikai, dallami, tempó- és dinamikai elemekkel.</p> <p>A zenei kreativitás és fantázia fejlesztése játékos gyakorlatokkal, énekes, ritmushangszeres és mozgásos rögtönzésekkel.</p> <p>Énekes rögtönzések, az énekhang, éneklési kedv fejlesztése.</p> <p>Tájékozódás kialakítása a különféle kottarendszerek írásában, olvasásában, felismerésében, a zenei hangok megjelenítésében.</p> <p>A kottairás és -olvasás elemi szintjének kialakítása.</p> <p>A perceptív, a cselekvéses, a fogalomalkotó, logikus gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Azonosítás, összehasonlítás, megkülönböztetés, csoportosítás, konkretizálás, válogatás képességének fejlesztése.</p> <p>Motorikus és auditív funkciók összekapcsolása,</p>	

	észlelés, figyelem- és emlékezetfejlesztés. Algoritmizált és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1 ÉNEKLÉS</p> <p>Óvodás dalok-gyermekdalok Dalok az állatokról Gyermekdalok, körjátékok Ünnepek dalai Évszakok dalai Kánonéneklés</p>	<p>Éneklés különféle tempókban (lassan, gyorsan, közepesen) és dinamikával (halkan, hangosan). Törekvés a tiszta éneklés, az értelmes szövegkezelés szabályainak betartására. Törekvés a dalkezdés és dalzárás pontosságának betartására. Ritmuskíséretes éneklés. Részvétel a közös éneklésben, dalok tanulásában, a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A hangképzés, a beszédleghzés és a hangoztatás fejlesztése. Artikuláció, hangerő, hangleyjtés, hangsúly, beszédritmus. A dalok szövegeinek megismerése, értelmezése, érzelmek kifejezése, szókinccs és emlékezet-fejlesztés. Verbális emlékezet.</p>
<p>1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG</p> <p>Ritmushangszeres játékok, szabad és kötött formákban Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban A zene jellemzőinek megjelenítése mozgással</p>	<p>A tanult dalok felismerése jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Aktív, cselekvő részvétel a körjátékok, mozgásos játékok tanulásában, előadásában, a különböző játékos gyakorlatokban. Egyéni adottságok szerint részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban. Dallam írása vershez, adott ritmushoz. Aktív részvétel a zenére történő ritmikus mozgásokban, a tér- és formagyakorlatokban, szabad és kötött formákban. Énekes rögtönzések kialakítása.</p>	<p><i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Időtartam, időrend. Számsorok, számok ritmusa, csoportosítás, elrendezés.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése.</p>
<p>1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS</p> <p>Egyszerű ritmusértékek Kettes ütem, ütemvonal, záróvonal, ismétlőjel Szolmizációs hangok és kézjelek Ritmuskotta, három vonalas kotta, színes kotta Betűkotta Ötvonalas kotta, rögzített dó-</p>	<p>Alapvető zenei ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek megismerésére, pontos használatára.</p>	<p>Térérzékelés, testtartás. Ritmikus mozgások.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák</p>

helyel		segítségével. Átélt, elképzelt vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, dallam, szöveg. Lassú, közepes, gyors tempó. Halk és hangos éneklés. Pontos szövegkiejtés, artikuláció. Körjáték, ünnep, évszak. Kánonéneklés. Ritmushangszer, ritmuszenekar. Kíséret. Szabad játék. Ritmikus mozgás. Dallamrögtönzés. Ritmusérték, -jelölés. Vonal és vonalköz. Szín, hang.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás		Órakeret 48 óra
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése.</p> <p>A zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeket megelőlegező képességek alakítása.</p> <p>A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása.</p> <p>A dallamhallás képességének erősítése.</p> <p>Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a hangok között.</p> <p>Alapvető ismeretek szerzése a hangok jellemző tulajdonságairól.</p> <p>Figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.</p> <p>Auditív figyelem fejlesztése, hangszínek és fogalmak összekapcsolása.</p> <p>A hangzás különbségeinek megfigyelése.</p> <p>Perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE Hangok, zajok, zörejek Hangok, hangzások	A hallott részletek elemzése, megbeszélése. Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből. Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallamfordulatok felismerése kézjelről, színes kottáról. Dallamfordulatok elemzése: ismétlődés, lépés, ugrás a dallamokban.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédhang, artikuláció, auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése hangok segítségével.	
2.2 ZENEHALLGATÁS Környezetünk hangjai Zajok, zörejek, zenei hangok Kellemes és kellemetlen hangok Egyidejű hangzások Emberi hang: beszéd- és	A többször hallott, meghallgatott hangok, környezetünk hangjainak, a ritmushangszerek hangjának felismerése. Több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.	<i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.	
		<i>Vizuális kultúra:</i>	

énekhangok	Az emberi hang sokféleségének megfigyelése, felismerése. A hang különféle jellemzőinek megállapítása, összehasonlítása.	érzelmek leírása és megjelenítése különböző technikák segítségével.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei emlékezet, zenei fantázia. Zörej, zenei hang, beszédhang, énekhang. Hangerő, hangmagasság, hangszín, időtartam. Kellemes és kellemetlen hang.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának fejlődése.</p> <p>Az éneklési kedv, az énekhang, a zenei hallás és a muzikalitás fejlődése.</p> <p>Képesség a hallás utáni daltanulásra.</p> <p>Játékbátorság erősödése, kreativitás fejlődése.</p> <p>Képesség az örömteli zenélésre.</p> <p>Bátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén.</p> <p>Ritmusok felismerése, hangzás után és kottaképről egyaránt.</p> <p>Törekvés a ritmusok pontos megszólaltatására.</p> <p>Ismeretek a ritmusok írásáról, olvasásáról.</p> <p>A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a közös játékokban, megszólaltatásokban.</p> <p>A közös zenélés szabályainak betartása.</p> <p>Dallamok éneklése a kották segítségével.</p> <p>A zenei hallás és a zenei memória fejlődése.</p> <p>A többször hallott hangok felismerése, differenciálás a hangok között.</p> <p>Az emberi hang (beszéd és énekhang) sokféleségének megfigyelése, felismerése, kifejezése. A zenei hang jellemző tulajdonságainak összehasonlítása, felismerése, kifejezése.</p> <p>Aktív befogadás, érzelmi átélés.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyam kiemelt célja a tanulási képességek intenzív fejlesztése. E szakasz feladatai a kreativitásra, a tevékenységre való ösztönzés, a tanulók személyiségének érése, önismeretük fejlődése a tanulási, viselkedési szokások kialakításával, magatartási normák közvetítésével.

Az énekórai munkának segítenie kell a tanulókat a kapcsolatrendszerük építésében, az önmegvalósítás, önkifejezés gyakorlásában, a megfelelő önértékelés erősítésében. A fokozódó kitartással történő együttműködés, a családi és iskolai szerepek megismerése erősíti a társas kultúra érzését.

A differenciálás fontos szerepet játszik énekórai feladatok megvalósításában is, kiemelt figyelmet fordítva az anyanyelvi kommunikáció segítésére a beszédértés és beszédcentrikusság előtérbe helyezésével a tanulók egyéni sajátosságaihoz való igazodás mellett. A gondolkodási műveletek és a funkcionális képességek, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés, a szabálytudat kialakítása fejlődik az ének-zene tanítása által.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei reprodukció		Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	<p>Az 1–2. osztályban kialakított készségek, képességek, attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, az éneklés és a muzikalitás megfelelő szintje. A belső hallás képességének tudatosítása, erősítése.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, közös és egyéni éneklése. Szöveg – dallam – ritmus pontos párosítása. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. Dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. Tapasztalatok szerzése a kánonéneklés terén. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. A ritmus- és dallamhangszeres improvizáció képességének fejlesztése, a tanult zenei szerkezetek, tempók, dinamikai árnyalatok, valamint az eltérő karakterek felhasználásával. A mozgásos rögtönzések fejlesztése a fantázia szabadságával. A kreativitás fejlesztése, az örömteli zenélés képességének átélése. A zenei fantázia fejlesztése. A ritmikai és dallami ismeretek bővítése, erősítése. A kottairás- és olvasás elemi szintjének megerősítése. A relatív szolmizáció használata, a dó hang helyének változásai. Ritmusok és dallamok felismerése kotta alapján, a belső hallás erősítése. Érzelmi átélés, ráhangolódás segítése, odafordulás, beleélés elérése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció-, kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarat beállítódás. Ráismerés, felismerés, besorolás, megkülönböztetés, összehasonlítás képességének fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Észlelés, megismerés, megértés, rögzítés, azonosítás, bevésés folyamatának erősítése. Összefüggések felismerése. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>1.1 ÉNEKLÉS Gyermekdalok, körjátékok Dalok az állatokról, évszakokról, ünnepekről Párosító dalok Virágénekek Régi stílusú magyar népdalok</p>	<p>Élményszerzés az örömteli éneklés gyakorlásával. Egyéni képességeik szerinti részvétel a közös éneklésben, daltanulásban. Minél több tanult dal, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel történő</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Beszédlézés, hangképzés, hangoztatás, helyes szövegkiejtés. Szómagyarázat,</p>	

<p>Új stílusú magyar népdalok Más népek dalai Kánonok</p>	<p>előadása. Törekvés a kifejező, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a helyes légzés és artikuláció tanult szabályainak betartására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. A tanult dalok felismerése, jellemző ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Ritmuskíséretes éneklés. Zenei ízlés fejlődése, kedvenc dalok választása.</p>	<p>szókincsismeret. A dalok szövegeinek értelmezése, érzelmek kifejezése, szókincs- és emlékezet- fejlesztés. Verbális emlékezet, memoriterek tolmácsolása.</p> <p><i>Matematika:</i> Kapcsolatok felismerése, az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, osztályozás, érzékelés. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés. Időtartam, időrend. Az észlelés fokozatos pontosítása. Finommotoros mozgáskoordinációk.</p>
<p>1.2 GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG Énekes rögtönzések Hangszeres rögtönzések Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban</p>	<p>Dallamok kitalálása saját névre, mondókák, versek megzenésítése, zenés előadása, kötött és szabad formákban. Aktív részvétel a ritmoszintitációs gyakorlatokban, ritmuszenekari megszólaltatásokban. Ellenritmus-, ráritmus megszólaltatása. Kérdés-válasz játékok kitalálása ritmusokkal és dallamokkal. A zenei élmények kifejezése változatos formákban. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban, kötött és szabad gyakorlatok zenére. Dramatizálható zenei anyagok mozgásos megjelenítése, szabad és kötött formákban.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> Az egyensúlyérzék fejlesztése, a mozgáskoordináció erősítése, a nagy- és finommozgások fejlesztése. Térérzékelés, testtartás. Mozgások zenére. Mozgások különféle térformákban. Mozgás egyénileg és párban, csoportban. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok, utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Gyermekjátékok</p>
<p>1.3 FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS A négyes ütem A hármas ütem Újabb ritmusértékek További szolmizációs hangok, a teljes hétfokú hangsor Számkotta Ötvonalas kotta írása-olvasása, vándorló dó-hellyel</p>	<p>Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, a hétfokú hangsor</p>	<p>Új ismeretek szerzése a ritmusok jelölése, megszólaltatása terén. A tanult ritmusértékek felismerése, részvétel írásukban, olvasásukban. Tájékozódás a hanglétrán és a vonalrendszerben. Törekvés a szolmizációs hangok és kézjelek pontos használatára, a hétfokú hangsor</p>

	<p>megismerésére Aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban, versek, mondókák ritmizálásában, ritmusok differenciált megszólaltatásában. Aktív részvétel kották másolásában, írásban-olvasásában, tanári segítségnyújtás mellett. Kottaolvasás „némán”, a belső hallás tudatosítása. Különböző kották használata tanári segítséggel.</p>	<p>motívumainak szabad és kötött variálása. Egyszerű tánclépések improvizálása. Fantáziajátékok elképzelt helyzetekben.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A dalok érzelmi világának, az átélt élményeknek a megjelenítése különböző technikák segítségével. Versek, mondókák, kitalált történetek vizuális megjelenítése. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Ritmus, dallam, szöveg, tartalom és hangulat. Szómagyarázat. Párosító dal, virágének. Régi stílus, új stílus. Dalkezdés és -zárás. Lassú, közepes és gyors tempó, lassítás, gyorsítás. Halk és hangos éneklés, halkítás, hangosítás. Ritmuszenekar, ellenritmus, rákritmus. Ritmusosztinató. Ritmusérték. Zenei kérdés-válasz. Zene és mozgás. Dallamrögtönzés. Ötfokú hangsor, hétfokú hangsor. Szám és hang. Vándorló dó-hang. Belső hallás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás	Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	<p>Az 1–2. osztályban kialakított zenei készségek, képességek, attitűdök. A zenei hallás, zenei memória, megosztott figyelem, koncentráció, muzikalitás megfelelő szintje.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek erősítése. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történeteket megelőlegező képességek alakítása, fejlesztése. A belső hallás tudatosítása, erősítése. Ritmusok felismerése kottakép alapján. A dallamhallás képességének erősítése. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának gyakorlása. Az irányított figyelmű zenehallgatás kialakítása, megfigyelési szempontok segítségével a zeneművek elemzése. Egyre hosszabb zenei részletek hallgatása.</p>	

	<p>Az emocionális érzékenység fejlesztése, differenciálás a zenei hangok, hangzások között. Vokális és instrumentális hangszínek felismerése, a hangszínhallás fejlesztése.</p> <p>A zenei memória fejlesztése.</p> <p>A figyelem irányultságának és intenzitásának fejlesztése.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, összefüggések felismerése képességének fejlesztése.</p> <p>Hangzás – név – jel kapcsolat felismerése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat erősítése.</p> <p>Logikus, analógiás, perceptív és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1 BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE</p> <p>Hangok, hangzások</p> <p>Játékok, gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok</p>	<p>Részvétel játékokban, gyakorlatokban a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére.</p> <p>Konzonáns és diszsonáns hangzások felismerése, elemzése.</p> <p>A hangzás keltette érzések megfogalmazása.</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.</p> <p>Ritmus- és dallam megszólaltatása fokozatosan, emlékezetből.</p> <p>Alapritmusok, ütemfajták, egyszerű dallammotívumok felismerése kézjelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről.</p> <p>Dallamok irányának, mozgásának követése, érzékelése.</p> <p>Egyszerűbb dallampárok összehasonlító megfigyelése: azonosság, hasonlóság, különbözőség.</p> <p>Dallamsorok elemzése, összehasonlítása, jelölése.</p> <p>Dalok felismerése rövid zenei részlet alapján.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás. Érzelmek kifejezése zenei hangok, dalok, dallamok segítségével.</p> <p><i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különféle technikákkal.</p>
<p>2.2 ZENEHALLGATÁS</p> <p>Környezetünk hangjai</p> <p>Hangszerek hangzása, zenei hangok</p> <p>Egyidejű hangzások</p> <p>Kórusok hangzása</p> <p>A tanult dalok különböző stílusú (klasszikus, népzenei, könnyűzenei) feldolgozásai</p> <p>Részletek zenés mesékből,</p>	<p>A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>A zenehallgatás tanult szabályainak a betartása.</p> <p>Kezdetben rövid ideig tartó, később egyre hosszabb zenei részletek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.</p> <p>Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer</p>	

cselekményes zeneművekből, klasszikus zenei művekből	egyidejű hangzásának felismerése. Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése. A hangzás különbségeinek megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmussor, dallamsor. Dallampár. Kellemes és kellemetlen hangzás. Hangszer, kórus. Zenes mese. Megfigyelési szempont.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés. Az éneklési kedv és énekbátorság erősödése. Énekhang, éneklési kedv fejlődése, részvétel a különféle éneklési játékokban, gyakorlatokban. Ismeretek a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség a hallás utáni daltanulásra. Részvétel kánonéneklésben. Muzikalitás, zenei hallás fejlődése. A zenei kreativitás fejlődése. Aktív részvétel a ritmikai, dallami és mozgásos improvizációkban. Az örömteli zenélés képességének átélése. Növekvő játékbátorság a zenei folyamatok mozgásos ábrázolása terén. Ritmusok felismerése, írása-olvasása, pontos megszólaltatása. A ritmusérzék fejlődése, aktív részvétel a ritmikus játékokban, gyakorlatokban. A tanult kották felismerése, olvasása, dallamok éneklése kották segítségével. Az írásbeli feladatok pontos kivitelezése tanári segítségnyújtás mellett. Egyre nagyobb fokú önállóság a zenei írás-olvasás terén. A zenei hallás, a zenei memória, a muzikalitás fejlődése. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. Dalok felismerése jellemző részleteik alapján. A tanult hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának felismerése, többszöri meghallgatás után. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Aktív befogadás, érzelmi átélés.</p>
--	--

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális kultúra (rajz, kézművesség) tantárgy közvetlen célja az alkotás öröme, az önmegvalósítás, a felszabadultság kialakítása a tanulóknál a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására során.

A Művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, képzelőerő, önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhén fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget. Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Az önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból akár tanórai, akár intézményi szinten szervezett kiállítások, amelyek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására való törekvés és a minden élő iránti tisztelet kialakítására.

A kiemelt fejlesztési feladatok közé tartozik a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élnépszerűsítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a rehabilitációs-rehabilitációs tevékenység. A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb színtér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, tehát kiemelt habilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömeinek felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását, vagyis a kauzális gondolkodást.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanulásnak és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle materiákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti és támogatja a társadalmi esélyegszőségesség megnyilvánulásait.

A tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Az anyanyelvi kommunikáció terén a beszédértés és a beszédprodukciónak fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására a közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten történő kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

1–2. évfolyam

A vizuális kultúra elsődleges célja kisiskolás korban, hogy a gyermeki alkotási vágyra és játékos kedvre alapozva átvezetést képezzen az óvodai nevelési fázisból az iskola világába, fejlesztve a hatékony tanuláshoz szükséges képességek kialakítását, megerősítését. A közös gyermeki alkotások során fejlődik a tanulók kommunikációs és kooperációs, reális ön- és társértékelési képessége.

Cselekvéses-tapasztalati tudásokhoz jutva értékelik és óvják a természeti és az épített környezet értékeit, felszabadultságot és örömet jelent azok szépsége, esztétikuma. Ha örömeiket lelik az alkotás folyamatában és alkotásaik eredményében, erősödik pozitív énképük.

A tanórákon az erkölcsi nevelés a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlásaként valósulhat meg. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílnak lehetőségek.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1.Vizuális nyelv és technikák	Órakeret 25 óra +
--	--------------------------------------	------------------------------

		folyamatos
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való megértése és azok felhasználása az alkotótevékenység során, a tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagodása érdekében.</p> <p>Közös alkotásokban a kooperativitás kialakítása és fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> lendületes mozgással formaalkotási képesség; kompozíciós képesség (egyensúly); formaérzék; formalátás; formaalkotás és összehasonlítás képessége; vizuális ritmus képzésének képessége; tárkészítés képessége; mozgásemlékezet; mozgásfantázia; élménykifejezés képessége.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. A vonal</i> A vonal mint a mozgás lenyomata tapasztalati értelmezése. A vonal mint a mozgás kifejezője. A vonal mint formaképző elem.</p> <p><i>1.2. A folt</i> A folt keletkezése. A folt változtathatósága.</p> <p><i>1.3. A szín</i> Szín, színritmusok alapszínekkel.</p> <p><i>1.4. Forma és nagyság</i> Forma és nagyság három dimenzióban, térformák. Természeti formák ritmusa. Mesterséges formák megfigyelése.</p> <p><i>1.5. Síkforma, térforma</i> Szabályos és szabálytalan síkformák. Szabályos és szabálytalan térformák. Sík és térformákból alkotott ritmusok. Formaredukciók.</p>	<p>A vizuális nyelv alapvető elemeinek használata és megkülönböztetése. Képi elemek komponált megjelenítése. Legalább két grafikai és színes technika alkalmazása.</p>	<p><i>Matematika:</i> egyenes; vonalak, halmazok, azonosság, különbözőség; síkidomok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> írás - álló, fekvő és ferde egyenes, hullám- és körvonal.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, zenei aláfestés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> termések; baleset-megelőzés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Álló egyenes, fekvő egyenes, kréta, ecset, lendületes kézmozgás, ferde egyenes, hullámvonal, körvonal, ismétlődés, folt, szín, szétfolyás, összefolyás, keveredés, foltforma, színezés, egyenletes, ugyanolyan, egyforma, más alakú, oldal, kisebb, nagyobb, hatalmas, egyik csoport, másik csoport, kövérebb, soványabb, kék-sárga, piros, vízfesték, tempera, csomagolópapír, selyempapír, papírtépés, színes papír, ragasztó, könyvjelző, gyufásdoboz, krepp papír, papírszalag, papírcsík, gyertya, álló</p>	

és fekvő nyolcas, ovális forma, zöld, narancssárga, lila, átalakítás, hozzátevés, elvevés, szabályos, szabálytalan.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Kifejezés, képzőművészet		Órakeret 27 óra + folyamatos
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, elemi szintű értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzeteket felidéző ábrázolási képesség; kompozíciós képesség; formaérzék; képkalkoló képesség; képolvasási képesség; ábrázolási képesség – tárgyi megfeleltetés képessége; jelzés szintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Alkotótevékenység</i> 2.1. <i>Hangulatok, élmények</i> Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Vonal felhasználása élmény kifejezéséhez. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Hangulat kifejezése ujjnyomással és foltfestéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> évszakok, természeti jelenségek, élőlények. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, gyermekdalok, mondókák. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekversek az évszakokról, természetéről.</p>	
<p><i>Befogadás – alkotás</i> 2.2. <i>Reaktív alkotás, élmények, hatások kifejezése</i> Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design) legfontosabb megkülönböztető jegyei.</p>	<p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése természetes formák felhasználásával. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével természeti formákból. Élménykifejezés vonalakból alakított formákkal.</p>		

	Élménykifejezés egyéni formaalkotással. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ősz, barna, hangulat, fa, táj, nap, arc, önarckép, víz, hullámváz, hajó, hal, falevélhullás, szél, faág, falomb, fólia, toll, fotó, kivetítés, írásvetítő, száraz, zörög, avar, fej, test, kéz, láb, kígyó, tekeredés, összemosódás (színek), szomorú, vidám, lassú, gyors, lágy, friss, szeptember, október, november, havazás, hideg, jeges, hideg szín, hóember, virág, rügy, rózsaszín, piros, fehér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció		Órakeret 20 óra + folyamatos
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; kapcsolatok felismerésének képessége; gesztusok megértésének képessége; mimika megértésének, képen való felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; vizuális kifejezőképesség; érzelmek kifejezésének legegyszerűbb jelzései.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<i>Befogadó tevékenység</i> 3.1 Vizuális jelek befogadása, értelmezése Nonverbális kommunikációs eszközök. A vizuális hatáskeltés eszközei. Technikai képkalkotás – fényképezés, videofelvétel, film jelentősége. Egyszerű jelzések, piktogramok.	<i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Emberi gesztusok értelmezése cselekvéssel. Térbeli irányok jelzése, értelmezése. Emberi gesztusok értelmezése képi jelekből. Arckifejezések értelmezése a valóságban és képen.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás. <i>Környezetismeret:</i> biztonságos közlekedés, napszakok, napirend. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> életviteli-szociális kompetenciák (empátia, kommunikáció, kooperativitás).	
<i>Alkotótevékenység</i> 3.2. Vizuális kommunikáció szerepe a kifejezésben Tárgyas napirend. Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Fotók.	<i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép). Folyamat, mozgás megjelenítése		

	egyszerű eszközökkel (elemi szintű folyamatábra, fázisrajz).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fiú-lány, néni-bácsi, hajszín, lányruha, fiúruha, magas-alacsony, gyerek, felnőtt, anya, apa, gyerek, család; Gyere ide! Menj el! jobbra-balra, körbe, föl-le, integetés, magyarázat, sírás, nevetés, vidám-szomorú, reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjjel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tárgy- és környezetkultúra		Órakeret 25 óra + folyamatos
Előzetes tudás			
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyaitak forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. A népi tárgykultúra legjellemzőbb tárgyainak megismertetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális ritmus képzésének képessége; manualitás, finommotorika ; tárgykészítési képesség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. <i>Művészeti környezet</i> Múzeum- és képtárlátogatások, megfigyelések. 4.2. <i>Élettér – természeti és épített környezet</i> Az épített környezet esztétikuma. Az épített környezet védelme. Környezettudatosság.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Reflexiók a látottakról – verbális, saját vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i> 4.3. <i>Tárgyak alkotása, díszítése</i> Tárgykészítés természeti formákból. Tárgykészítés agyagból. Tárgykészítés papírból. Tárgyak csomagolása, díszcsomagolás.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű makett elkészítése. Környezet-átalakítás egyszerű eszközökkel. Egyszerű tárgy elkészítése.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Kiállítás, múzeumlátogatások, reflexiók a látottakra közvetlen tapasztalatok alapján. A legfontosabb nemzeti szimbólumok felismerése (nemzeti színek, címer, országzászló, Országház, Szent Korona).</p>	<p><i>Matematika:</i> sorozat, ritmus, viszonyítások.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> Családi élet eseményei – ajándék az ünnepeltnek. Családi ünnepek. Környezet- és egészségvédelem.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fűzés, damil, cérna, csomó, agyag, kiégetés, gyúrható, gömbölyítés, golyó, gyöngy, spárga, bórszj, kisebb-nagyobb, egyforma, teknős, süni, sodrás, agyaghurka, ünnep, névnap, születésnap, Anyák Napja, csomagolás, selyempapír.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> – az elemi balesetmegelőzési szabályok betartására, – a lendületes kézmozgás kivitelezésére, – a tantárgy során használatos eszközök megnevezésére és adekvát használatára, – a formák megfigyelésére, azok nagyság szerinti rendezésére, – egyszerű esztétikus alkotás elkészítésére, – bátor kísérletezésre az egész rajzfelület befestéséhez, kitöltéséhez, – a tanult vonalak alkalmazásával felismerhető ábra, rajz készítésére, – a már begyakorolt technikákkal, kevert technikával alkotás létrehozására, – társaival való kooperációra a közös alkotás során, – családbábrázolás értelmezésére, – egyszerű gesztusok megértésére és reprodukciójára, – térbeliségre vonatkozó irányok kézmozdulattal való jelzésére, illetve felismerésére, – munkaterületét tisztán tartva, használható tárgyat készíteni, – tudatosan változtatni az alkotás nagyságát, – utánnézéssel egyszerű formákat készíteni, – esztétikusan becsomagolni egy egyszerű formájú tárgyat, – saját alkotása feletti öröme.
---	---

3–4. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja, hogy a rajz és vizuális kultúra tantárgy élményt adóan járuljon hozzá a tanulási képességek intenzív fejlesztéséhez, a sérülésből eredő hátrányok leküzdéséhez, kreativitásra, aktivitásra ösztönözve az enyhén értelmi fogyatékos kisiskolásokat. Az egyéni vagy közös alkotótevékenység elősegíti a kisgyermek személyiségének pozitív változásait, énképük pozitív megerősítését, kiváltképp az önismeret és a társas kultúra, valamint az esztétikai-művészeti tudatosság kialakítása tekintetében.

A rajz tantárgy természetes módon kínál alkalmakat az individualizációs eljárásoknak akár terápiás, akár tehetséggondozási céllal.

A tantárgy szerepe a fejlesztési területekben és a kulcskompetenciákban, hogy megvalósuljon az erkölcsi nevelés, a saját munkáért, a közös alkotásért vállalt felelősség, valamint az önfegyelem gyakorlása során.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

A tanulói alkotások kivitelezése során az anyagokkal való környezettudatos gazdálkodásra és a szűkebb környezet esztétikus, rendezett kialakítására és fenntartására nyílt alkalom.

A kulcskompetenciák fejlesztése közvetlenül az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén valósul meg, de az anyanyelvi kommunikáció, a matematikai kompetencia és a hatékony, önálló tanulás elősegítésére is lehetőséget nyújt a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Vizuális nyelv és technikák		Órakeret 36 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Adekvát eszközhasználat. Alapszínek ismerete. A sík- és térformák megkülönböztetésének képessége. Egyszerű alkotások létrehozása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek – szín, forma, tömeg – megismerése, környezeti relációkban való biztos értése, felhasználásuk az alkotótevékenység során. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érzelmek (egyszerű kivitelezésű) grafikus kifejezésének képessége; elhagyás és kiemelés képessége; forma- és színek kompozíciós képesség; vizuális ritmus létrehozásának képessége; alakítási készség; formaérzék; alak-háttér, gestalt-látás; téralakítás képessége.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
1.1. <i>A vonal</i> A vonal, mint érzelem, indulat kifejezője. A vonal, mint a folt határa 1.2. <i>A folt</i> Folt létrehozása különféle technikákkal. Foltképzés ceruzával.	Érzelmek kifejezése vonalak segítségével. Kontúr, behatárolás alkalmazása. Folt létrehozása színkeveréssel. Alapszínek tudatos alkalmazása. Másolás és leképezés. Színezés vonalhatárok betartásával. Sokszorosítási technikák alkalmazása.	<i>Matematika:</i> vonalrajz, növekvő és csökkenő sor. <i>Ének-zene:</i> érzelmi hatások és grafikus leképezésük; zenei és grafikai ritmus.	

<p>1.3. <i>A szín</i> Színkeverés. Színritmusok. Forma- és színekompozíciók létrehozása adott formákból.</p> <p>1.4. <i>Reprodukció, sokszorosítás</i> Sokszorosítás nyomtatással. A nyomtatás dekoratív felhasználása. Természeti anyagok felhasználásával vizuális ritmusok létrehozása.</p> <p>1.5. <i>Síkforma, térforma</i> A vonal mint a síkforma körvonala. A folt mint a térforma árnyéka. Pozitív-negatív forma. Kompozíciók forgásformákból. Változatos ritmikus térfelületek létrehozása különféle anyagokkal és technikákkal. Egyszerű tér kialakítása – pl. dobozból babaház.</p>	<p>Tárgykészítési technikák alkalmazása. Sík- és térformák megfigyelése. Sík- és térformák gyakorlati szempontú differenciálása. A forgásformák (henger) létrehozása, megfigyelése tapasztalati úton. A felület fogalmának tisztázása szemléleti-tapasztalati úton.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> termékek, levelek.</p>
<p>Kulcsfogalmak / fogalmak</p>	<p>Lágy, kemény, kellemes, erőteljes, rajzszen, folthatár, elválasztás, összekötés, átfestés, alapszín, átmásolás, átlátszó, egész forma, részforma, krumplinyomás, dugónyomás, szerkezet, levélerezet, kerek, gömbölyű, gömbölyded, árnyék, henger, felület, fényforrás, megvilágítás, háttér, szerkezet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Kifejezés, képzőművészet</p>	<p>Órakeret 36 óra + folyamatos</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vizes alapú festési technika. Biztos eszközhasználat. Kooperáció társakkal közös mű létrehozásában.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képalkotó képesség; kompozíciós képesség; készségszintű eszközhasználat; képolvasási képesség; jelzésszintű térábrázoló képesség; emberábrázolás képessége.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>Alkotótevékenység</i> 2.1. <i>Hangulatok kifejezése</i> Évszakok hangulatának kifejezése. Színhangulat kifejezése – az évszakok jellemző színei. Színhangulat kifejezése foltképzéssel. Élmény, hangulat kifejezése színnel és formával. Díszletfestés bábelőadáshoz. Fekete-fehér színek alkalmazása a hangulatfestésben. <i>Befogadás</i> 2.2. <i>Emberi kapcsolatok különféle ábrázolásainak megélése</i> Művészeti ágak (zene, irodalom, a képzőművészeti ágak, tánc, design legfontosabb megkülönböztető jegyei <i>Befogadás – alkotás</i> 2.3. <i>Saját élmények interpretációi</i> Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése mozgással, dallammal, gesztusokkal, verbálisan. Képzőművészeti alkotás hatására hangulat kifejezése festéssel, montázzsal. Érzelmek kifejezése fantáziakép és bábfigurák készítésével háztartási hulladékokból. Emberi kapcsolatok kifejezése vizuális eszközökkel. Érzelmek kifejezése színekkel – vizes alapú festéssel.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Átélt élmények, hallott, látott vagy elképzelt történetek vizuális megjelenítése síkban, térben és időben – saját élmény szintjén tetszőleges interpretációban. Polarítások érzékeltetése fekete és fehér színnel. Önkifejezés, érzelmek, hangulatok kifejezése többféle eszközzel: verbálisan, vizuálisan, gesztussal.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Élethű és absztrakt ábrázolású műalkotások megfigyelése. Emberi kapcsolatok vizuális kifejezését ábrázoló művek megfigyelése. Saját munkák, művészeti alkotások, vizuális jelenségek elemi szintű leírása, elemzése és összehasonlítása. Esztétikai élmény átélése.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> az élőlények és az évszakok; környezeti fenntarthatóság – hulladék hasznosítása.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> népi és műalkotások a természetről.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hegy, domb, völgy, kocsi, vonat, szeretet, testvéri szeretet, csecsemő, kapcsolat, mozdulat, öröm, boldogság, ködös, elmosódott, hideg szín, meleg szín.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció		Órakeret 25 óra + folyamatos
Előzetes tudás	<p>Az alapszínek ismerete, a kevert színek felismerése és azonosítása. Az alapvető technikák (rajzolás, színezés, festés) alkalmazásának képessége. Vizuális percepciós képesség, figyelem, emlékezet. Képesség az alkotásra, befogadásra és az új technikák elsajátítására.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Térlátás fejlesztése. Rekonstrukciós képesség fejlesztése. Analízis-szintézis gondolkodási műveleteinek fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ábraolvasás és tulajdonságok felismerésének képessége; képolvasási képesség, képi jelek megértése; reklámok kritikus szemlélete.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 3.1. <i>Vizuális jelek értelmezése, „olvasása”</i> Képolvasás. Mértani tárgyak egy nézete (pl. kocka – négyzet). Mértani tárgyak két nézete (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok plakátok.</p> <p><i>Befogadó-alkotó tevékenység</i> 3.2. <i>Megfigyelés utáni alkotás, formaredukció</i> Tárgyak nézetei.</p> <p><i>Alkotótevékenység</i> 3.3. <i>Vizuális közlések, jelzések tanulói alkotásokban</i> Rajzos napirend. Egyszerű piktogramok. Plakát.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű vizuális kommunikációt szolgáló megjelenítések tervezése (elemi szintű jel, napirendi rajz, alaprajz, térkép).</p> <p><i>Befogadó-alkotó tevékenység:</i> Tárgyak felismerése és jelzése egy nézet alapján. Tárgyak legjellemzőbb nézeteinek megfigyelése, lerajzolása egy nézet alapján.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Képolvasás. Mértani tárgyak felismerése egy nézetük alapján (pl.. kocka – négyzet). Mértani tárgyak felismerése két nézetük alapján (pl: hasáb, henger). Egyszerű jelzések, piktogramok megértése. Plakátok értelmezése.</p>	<p><i>Matematika:</i> mértani testek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fogyasztói szokások.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaprajz, plakát, felismerhető, nézet (felülnézet, oldalnézet), sorrend, üzenet, reklám, lényeg, meggyőzés, rábeszélés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tárgy- és környezetkultúra		Órakeret 33 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Egyszerű, használható tárgy készítése. Az alkotás nagyságának tudatos befolyásolása. Utánzással egyszerű formák készítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. Környezettudatosság lehetőségeinek felismertetése a vizuális kultúrában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> manualitás, finommotorika; tárgykészítési képeség; formaészlelés – nagyság és minőség meglátása; plasztikus formaalakítás képessége; esztétikum iránti fogékonyság; tiszta munkaterület iránti igény.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Befogadó tevékenység</i> 4.1. Irányított megfigyelés – a környezet tárgyai</p> <ul style="list-style-type: none"> – esztétikum – forma – funkció – anyag – szín, hangulat stb. <p><i>Alkotótevékenység</i> 4.2. Tárgyak készítése Egyszerű tárgyak készítése. Tárgykészítés agyagból. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése. Sablonhasználat.</p>	<p><i>Alkotótevékenységben:</i> Egyszerű tárgyak készítése az otthon és az iskola világából (pl.: tolltartó: henger bevonása színes papírral). Tárgykészítés papírból – tároló dobozok, henger- és hasábformák. Tárgykészítés agyagból – edények formába nyomkodással történő alakítása. Agyagedény díszítése pecsételéssel. Gömbölyded és szögletes tárgyak készítése agyagból – tál hurkás díszítéssel. Sablon használata a tárgyak készítésénél. Környezet átalakítása egyszerű eszközökkel. Elemi szintű, gyakorlati alapú anyagismeret szerzése: papír, fa, agyag. Törekvés ízléses díszítésre.</p> <p><i>Befogadó tevékenységben:</i> Közvetlen környezet tárgyainak, épületeinek megfigyelése – funkció, anyag, forma szerint. Tárgyak és funkciók</p>	<p><i>Matematika:</i> mértani testek.</p> <p><i>Technika, életvitel- és gyakorlat:</i> használati tárgyak készítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> környezet- és egészségvédelem, baleset-megelőzés.</p>	

	megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Henger, beborítás, használati tárgy, forma, sablon, elsimítás, mintázófa, réteg, karcolás, felező hajtás, átlós hajtás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p><i>A tanuló képes:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – az elemi baleset-megelőzési szabályok betartására, – a tantárgy során használatos eszközök adekvát használatára, – az esztétikus, tiszta környezet igényére és fenntartására, – a szabályos ismétlődés megfigyelésére, ritmus képzésére tárgyak egy tulajdonságának változtatásával, – forma- és színritmus létrehozására, – egyszerű, esztétikus alkotás elkészítésére, – társaival együttműködve nagyméretű alkotás készítésére, – képen látható dolgok megnevezésére, – egyszerű jelenetábrák megértésére, – a plakátok, reklámok elemi kritikájára, – saját alkotása feletti öröme.
---	---

INFORMATIKA

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékoságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanuláshoz a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerezés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerezés, feldolgozás, tárolás és átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszerek és az oktatóprogramok célirányos használata során az önértékelési képességeik fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé. Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szóincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét.

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja e szakaszban elsősorban a sérült megismerési képességek korrigálása. Annak ki- és felhasználása, hogy a tantárgy kiválóan alkalmas a percepció hibák kialakulásának megelőzésére, a szerialitás, a finommotorikai

készségek fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására. A tantárgyi fejlesztés során az alsó tagozatban történik a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező képességének, valamint problémamegoldó gondolkodásának alapozása, a megfigyelő, analízáló, rendszerező képességük fejlesztése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Informatikai eszközök használata	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Érdeklődés felkeltése a tantárgy iránt. A használt alkalmazások kezelésének megismertetése. Alapszintű jártasság kialakítása az adott informatikai eszközök kezelésében. A tanulók informatikai szemléletének alapozása. Életkornak megfelelő játékok, oktató és fejlesztő programok használata. Szem- és kézkoordináció, iránytartás, finommotorika, taktilis, vizuális, akusztikus észlelés, perceptív, fogalomalkotó-, analógiás gondolkodás, kommunikációs készség, szándékos figyelem fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Interaktív kapcsolattartás eszközei. Alapvető informatikai eszközök. Balesetvédelmi és egészségügyi előírások. Használt informatikai alapfogalmak. A számítógép részei és működtetésük: egér funkciói, billentyűzet funkciói, főbb részei. Ismert „felhasználóbarát” készségfejlesztő, játék-, didaktikai célú szoftverek.</p>	<p>A számítógép részeinek (gépház, képernyő, billentyűzet, egér) megismerése. Ismerkedés a számítógépek használatának balesetvédelmi és egészségügyi előírásaival, a számítógépek üzemeltetési rendjével. Információ befogadása, fogalmak megjegyzése. Egér használata: húzás és kattintás. Ismerkedés a betű- és számbillentyűkkel. Funkcióbillentyűk megismerése: enter és iránybillentyűk (kurzorvezérlők) használata. Adott informatikai eszközök kezelése. A megismert alkalmazások indítása és futtatása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> színek, formák, nagyságok, esztétika.</p> <p><i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben, viszonylatok.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> balesetvédelem, egészségvédelem.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Számítógép, gépház, képernyő, billentyűzet, egér, program, húzás, kattintás, enter, irány.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Önfegyelem, motiváltság, érdeklődés, finommotorika, szem-kéz koordinációs képességének megalapozottsága.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű rajzoló és szövegszerkesztő program megismertetése és használata. Vizuális, akusztikus észlelés, érzékelés és a finommotorikai képesség továbbfejlesztése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás gondolkodási képesség fejlesztése (minták lekövetése).		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű grafikus és szöveges felület rajzoló- és szövegszerkesztő programokban.	Grafikus felület eszközkészletének megismerése. Ábrák kiszínezése. Személyhez kötődő egyszerű ábrák, rajzok készítése. Kétkezes gépelést tanító program megismerése és folyamatos használata. Multimédiás programokban az egér használata.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció. <i>Vizuális kultúra:</i> színek, formák, esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás síkban, viszonylatok.	
2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információmegjelenítés Adatgyűjtés, -értelmezés. Közhasznú információk.	Adatok gyűjtése, értelmezése. Közvetlen környezetben található közhasznú információforrások felfedezése, megismerése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közvetlen környezet megismerése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rajzolóprogram, szövegszerkesztő program, rajzeszköz, szöveg, ábra, információ, adat, irány.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel		Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Alkalmazható tájékozódási és sorbarendezési képesség. Spontán próbálkozások cselekvésekben. Mobilizálható adottságok az algoritmusok felismerésében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás fejlesztése a mindennapi életben előforduló helyzetek sorrendiségének megfigyelése során. Jelek, szimbólumok értelmezése. Kognitív eljárások kipróbálása a cél eléréséhez, problémamegoldó képesség fejlesztése.		

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök Információ megjelenési formái: jelek, szimbólumok.</p> <p>Teknőcgrafika, irányjátékok.</p>	<p>Részvétel a tanteremben szervezett irányjátékokban. Mindennapi cselekvések utasítási sorrendjének felsorolása, sorrendbe állítása.</p> <p>Események képsorainak sorba rendezése. Képolvasás és beszéd pontos értelmezése. Spontán szimbolikus kommunikáció gyakorlása. Gyermekek által ismert jelek összegyűjtése. Szimbólumok felfedezése a közvetlen környezetben. Problémamegoldás próbálkozással.</p>	<p><i>Matematika:</i> sorrendiség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező képesség.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.</p>
<p>3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Algoritmusok adatai. Adatbázisok</p>	<p>Egyszerű algoritmusok használata informatikai környezetben számítógépen. Irányok, útvonalak követése Egyszerű algoritmusok felismerése, megfogalmazása, végrehajtása. Adatok gyűjtése, értelmezése, feldolgozása segítséggel. Néhány mindennapi adatbázis megismerése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szimbólum, jel, napirend, sorrend, adatbázis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a tanuló által eddig megismert informatikai eszközökről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik megismertetése. Informatikai szemlélet formázása. Gyermeki alkotó fantázia, tájékozottság fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek	A számítógépes technika felhasználása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i>

Gyermeknek készített weblapok.	információkeresésre, ismeretek szerzésére tanári segítséggel.	szövegértés, olvasás, kommunikáció. <i>Matematika:</i> problémamegoldó gondolkodás.
4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák Lehetőségek és kockázatok az infokommunikáció során.	Az informatika eszközrendszere alapvető használatának gyakorlása. Eligazodás a logikai rendben meglévő információforrások között, használatuk megtanulása, szokások elsajátítása.	
4.3. Médiainformatika Iskolai weboldal, blog.	Tájékozottság a gyermekek számára készített legális felületeken. Lehetőleg felnőtt segítségével ismerkedés az iskola weboldalával, blogjával, tartalmának megtekintése.	
4.4. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai A személyes adatok fogalma.	Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban. Válogatás, válogatás magyarázata. Személyes adatok fogalmának megismerése. Saját adataik megadása. Információ megbízhatóságának és veszélyeinek megismerése konkrét példákon keresztül.	
4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata Gyermeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások.	Gyermeknek szóló, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismerése egyszervolt.hu weboldal, sulinet.hu weboldal megkeresése, mesék, zene, játékok indítása, futtatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Média, elektronikus média, információforrás, weblap (www), weboldal, blog, személyes adat, e-szolgáltatás, internet	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az ábécé ismerete. Értő olvasás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A könyvtár mint információforrás megismertetése. Könyvtárhasználati műveltség iránti igény felkeltése. Analógiás gondolkodás fejlesztése, szabadpolc használatára ösztönzés.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Könyvtár fogalma, szerkezete – felépítése, szolgáltatásai (hagyományos).</p> <p>Az osztálykönyvtár.</p> <p>Az iskolai könyvtár.</p> <p>A könyvtárhasználat szabályai.</p>	<p>Képesújságok, képeskönyvek nézegetése.</p> <p>Könyvespolc rendezése az osztályban tanári segítséggel (írók, címek).</p> <p>Tartalomjegyzék értelmezése, használata tanári útmutatás alapján.</p> <p>Látogatás az iskolai könyvtárban.</p> <p>Érdeklődésnek, életkori sajátosságnak megfelelő könyv kiválasztása.</p> <p>Tájékozódás a betűrendben tanári segítséggel.</p> <p>Könyvtári viselkedés alapszabályainak megismerése, törekvés a betartására.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> ábécé, betűrend, beszéd, olvasás.</p> <p>Matematika: sorrend.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Könyvtár, tartalomjegyzék, szabadpolc, szerző, író, könyvcím, ábécé, betűrend, betűrendes keresés.	

<p>Fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A számítógép fő részeinek ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel.</p> <p>A tanult informatikai alapfogalmak értése, használata.</p> <p>A sérült funkciók korrigálásának megkezdése.</p> <p>Egyszerű grafikus és szöveges felület megismerése, használata.</p> <p>Próbálkozás a grafikus önkifejezésben.</p> <p>A szépség és összhang megfigyelése a rajzos modellekben.</p> <p>Motiváció erősödése a közhasznú információk gyűjtésében.</p> <p>Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel.</p> <p>Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására törekvés.</p> <p>Több infokommunikációs segítő eszköz felismerése, használata segítséggel.</p> <p>Életkornak megfelelő, ismert elektronikus média eszközeinek használata önállóan vagy segítséggel.</p> <p>Játékos oktatóprogramok tudatos használata. Az itt szerzett ismeret felhasználása más tantárgyakban.</p> <p>Felfedező keresés az életkornak megfelelő információhordozókban.</p> <p>Irányított információszerzés az internetről.</p> <p>Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel az életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.</p>
--	--

	<p>Az osztály szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően. Tájékozódás az iskola könyvtárában segítséggel. Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.</p>
--	---

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

Az életvitel és gyakorlati ismeretek tantárgy közvetlen célja a tanuló számára fontos, a mindennapi életben előforduló, önmaga ellátásával és a társadalmi környezetben való eligazodással összefüggő ismeretek elsajátítása, a tevékenységek elvégzéséhez szükséges képességek és készségek kialakítása.

A tantárgy elsajátítása segítséget nyújt az életszerű feladatok végrehajtásával és a konkrét problémahelyzetek megoldásával az iskola és a munka világa közötti kapcsolat felismerésére. A gyakorlati munkavégzés hozzájárul a tudás elismeréséhez, az alkotó munka megbecsüléséhez.

Az életvitel tantárgy feladata olyan képességek, készségek, szokások kialakítása, amelyek segítik az enyhén értelmi fogyatékos tanulót a hétköznapi élet feladatainak ellátásában, képességeikhez igazodó módon a tanult gyakorlati ismeretek egyre nagyobb önállósággal történő alkalmazásában. Megismerteti az anyagok alakíthatóságát és az alakítási technikákat, biztosítja az eszközök megismerését és célszerűségét. A tantárgy biztosítja a munkafolyamatok gyakorlásához szükséges időt, fenntartja a munkavégzés sikerességével, az alkotás örömeinek átélésével a munkavégzéshez szükséges pozitív hozzáállást. Kellő önbizalmat ad a gyakorlati tevékenységek végzéséhez és kialakul a reális önismeret, önértékelés a tevékenységekben. A tantárgy feladata a munkafolyamatok ésszerű sorrendjének megismertetése, az elkészült alkotások és a környezeti rend megóvási fontosságának felismertetése.

A tantárgy hozzájárul a célszerű és esztétikus élettér kialakításának igényléséhez, a praktikus élet szokásrendszerének elsajátításához, folyamatos figyelmet fordít a tanulók érdeklődésének felkeltésére, motiválására. A munkatevékenység sikerességének érdekében feladata az olyan személyiségjegyek erősítése, mint a pontosság, türelem, rendszeret és egymás megbecsülése.

A családi munkamegosztás szerepeinek megismerése és kipróbálása során segíti a tanuló fokozatos bekapcsolódását az önellátásba és a házimunka elvégzésébe.

A tevékenységek végzése támogatja a manuális képességek fejlődését, a finommotorika, a mozgáskoordináció összerendezettségét, amely a munkavégző képesség alapja. A tantárgy a munkafolyamatok és az egyes szakmák legjellemzőbb tevékenységeinek bemutatásával megalapozza a pályaorientációt és nagy szerepet játszik a pályaválasztás előkészítésében.

1–2. évfolyam

A tantárgy a célok elérése érdekében az erkölcsi nevelés területén különösen nagy hangsúlyt helyez a tevékenységek végzéséhez szükséges rend és magatartási formák szokássá alakítására, amely elősegíti a koncentrált figyelmet és lehetővé teszi a fokozódó önállóság kialakulását. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek megérti, hogy a munkatevékenységhez szükséges biztonságos, rendezett környezet megóvása önmaga és a társak testi épségét szolgálja.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés területén a tanuló megtanulja, hogy környezetének szokásrendszere és hagyományai ápolása, az ünnepek méltósága múlik az életkorának megfelelően segített környezeti rend megtartásán.

Az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlesztési területet a tantárgy a reális énkép és önismeret kialakításával, a képességek és készségek kialakításának folyamatát segíti a reális önértékelés és a saját teljesítmény összhangjának megteremtésével. A tanulót fejlettségi

szintjének megfelelő feladatok végrehajtásával a teljesítmény fokozására ösztönzi, felismerteti a közösségért végzett munka és egymás segítségének fontosságát.

A családi életre nevelésben a tantárgy a környezet ápolásának, a rendezettség és az esztétikus megjelenés fontosságának felismertetésével vesz részt. A fenntarthatóság, környezettudatosság terén a tantárgy megismerteti az anyagok, formák tulajdonságait, a megmunkálhatóságot, az újrahasznosítás lehetőségeit.

A pályaaorientáció területén kialakul a tanulóban a kedvelt tevékenységek végzéséhez kapcsolódó sikerélmény.

Minden gyakorlati munkafolyamat megismerése az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez járul hozzá az eszközök, anyagok nevének, tulajdonságainak, funkcióiknak megismerésével.

A tantárgy fontos szerepet játszik a választás szabadságának támogatásában, a változások figyelése és tudatosítása által a környezet megfigyelésében és alakításában.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tanuló elfogadja társai különbözőségét, tiszteletben tartja mások véleményét, képes együttműködni társaival és betartja a szociális érintkezés alapvető szabályait.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyes higiénia, az esztétikus környezet és a kulturált étkezési szokások iránti igény kialakítása. Elemi szabályismeret, szabályalkalmazás, biztonságos gyalogos közlekedés kialakítása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés Étkezés Személyes tér gondozása (tanulóhely, játszóhely, tisztálkodás helye, ruházat)	Igény a rendezett külső megjelenésre. Fokozódó önállósággal az aktuális tevékenységek gyakorlása, az időjárásnak megfelelő öltözködés kiválasztása. Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek végzése, a szükséges eszközök kiválasztása, megfelelő használata. Az adott helyszínek és eszközök rendeltetésszerű, körültekintő használata és rendben tartásának gyakorlása. Ruhanemű elrakása, hajtogatása, lábbeli tisztítása.	<i>Környezetismeret:</i> Az étkezési és tisztálkodási szokások játékos gyakorlása. A közvetlen környezet, iskola, lakóhely rendjének megteremtése, megóvása, ruházat, bútorzat tisztaságának megóvása. <i>Testnevelés és sport:</i> vezényszavak ismerete, teljesítése.
1.2. Tisztálkodás (érzékszervek, kéz és láb tisztántartása, fogápolás) Eszközök	Irányítással a tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniát szolgáló gyakorlatok végzése.	

Alkalmak Helyei	Helyes fogápolás. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási alkalmakhoz kötődő szituációs gyakorlatok végzése.	
1.3. Közlekedés Gyalogos közlekedés szabályai Közlekedés saját településen, az iskola környezetében (városban, faluban)	Szabályok gyakorlása terepasztalon, maketten, csoportos tréning a terepen, valós helyzetben, folyamatosan (úttesten való átkelés, vészhelyzetek megfigyelése, felismerése). Beszámoló, gyűjtés, válogatás, csoportosítás, tanulmányi séta tapasztalatai alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szekrény, fogas, öltöző, felsőruha, fehérnemű, lábbeli, fűzés, gombolás, megkötés, lábbeli, cipőkefe, cipőkrém, időjárás, étkezés, evőeszköz, terítés, tálalás, abrosz, tanulóhely, játszóhely, mosdó, WC, tisztálkodási eszköz, lefekvés, felkelés, gyalogátkelőhely, zebra, forgalom, jelzőlámpa, jármű, rendőr, karjelzés, Állj! Várj! Indulj! Nézz körül! Balra, azután jobbra figyelj!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés	Órakeret 27 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagok sokféleségének tudatosítása, változatos alakítási technikák elsajátítása, saját elképzelés megjelenítése az alkotásokban.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Képlékeny anyagok alakítása	Manipulálás homokkal, darával (homokozó, homoktábla, daratábla). Agyag, gyurma megmunkálása, gömb és hengerforma előállítása, adott formák keresése a környezetben.	<i>Matematika:</i> azonosságok-különbözőségek megállapítása, megnevezése, kifejezésük tevékenységgel, szóval, tulajdonságok változásának megfigyelése, megfogalmazása.
2.2. Papírmunkák	A papír fajtáinak, tulajdonságainak megismerése. Megmunkálása tépéssel, nyírással, vágással (olló használatának gyakorlása), hajtogatással.	<i>Környezetismeret:</i> szűkebb és tágabb
2.3. Manipuláció fonállal, zsineggel	Formakövetés, formaalakítás, fűzés.	

	Csokorkötés öltözködéshez, csomagoláshoz.	környezet tárgyai, tulajdonságok megnevezése, összehasonlítása, megfigyelése.
2.4. Természetes anyagok	Gyűjtés, csoportosítás (kavics, termések, falevél), formakitöltés, alkotások készítése minta és egyéni elképzelés alapján.	
2.5. Modellezés	Sík- és térbeli elemek (logikai készlet, színes rúd, építőkockák) felhasználásával, csoportosítás, válogatás forma, nagyság, szín alapján. Néhány elemből készült modell összeállítása minta alapján. Saját elképzelés alapján síkbeli és térbeli formák készítése spontán módon és előzetes terv alapján.	<i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás síkban, térben, színek, formaérzékelés, formafelismerés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kemény, puha, képlékeny, homok, agyag, gyurma, sógyurma, gömbölyítés, hengerítés, sodrás, lapítás, mélyítés, csigavonal, papír, sima, gyúrt, hajtogatás, él, tépés, nyírás, nedvszívó, éghető, cérna, fonal, zsinor, spárga, szál, csomó, csomózás, csokor, természetes anyag, műanyag, termés, falevél, toboz, makk, csuhé, kavics, sík, tér, modell, makett, terv, tulajdonság, forma, szín, nagyság, méret.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Önmegfigyelés, érzések, tapasztalatok megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a tanuló saját testi fejlődésének, változásának tudatos figyelemmel kísérésére. Képesség kialakítása egészségi állapota regisztrálására, megbízható megfogalmazására.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Egészség, betegség 3.2. Egészséges életmód kialakítása	Saját test megfigyelése, a tapasztalt érzések felismerése, megnevezése. Napirend összeállítása. A rendszeres mozgás szükségességének felismerése. A munka és pihenés közötti egyensúlyra törekvés. Egészséges táplálkozás megismerése (kerülendő és fontos ételek megnevezése, csoportosítása).	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, kifejezőkészség fejlesztése. <i>Testnevelés és sport:</i> sportjátékok. <i>Környezetismeret:</i> séta, kirándulás.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közérzet, hangulat, jól érzem magam. rosszul érzem magam, napirend, rendszeres, néha, testi változás (fogváltás), nélkülözhetetlen táplálék, kerülendő étel, ital.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Öltözködés, tisztálkodás tevékenységeinek elvégzése fokozódó önállósággal.</p> <p>Kulturált, szabályos étkezés.</p> <p>A közvetlen környezet rendben tartása.</p> <p>A gyalogos közlekedés szabályainak ismerete és betartása.</p> <p>A természetes anyagok minél szélesebb körének megismerése és használata.</p> <p>A megismert anyagok csoportosítása tulajdonságaik alapján.</p> <p>Anyagok alakításánál az alapt technikák egyre önállóbb kivitelezése, az eszközök balesetmentes használata.</p> <p>Egyszerű, néhány elemből álló modell összeállítása utánzással és egyéni elképzelés alapján.</p> <p>A tanuló saját egészségi állapotának megbízható értékelése.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés terén kiemelt figyelmet fordít az alkotó munka megszerettetésére, a munkavégzés elemi szabályrendszerének megismertetésére és mások munkájának megbecsülésére. Megfelelő módon válik képessé a segítség kérésére és elfogadására környezetétől.

A nemzeti öntudat és hazafias nevelés terén az ünnepekre készülődés és az ünnepi hangulat elkülönítése a hétköznapoktól a környezet rendjében és a megjelenésben. A tantárgy segíti az önismeret és társas kapcsolati kultúra elveit a tevékenységek során kialakuló választással a kedvelt alapanyagok és megmunkálási módok között.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a tantárgy az esztétikus környezet kialakításában. Nagy hangsúlyt helyez a családi életben való munkamegosztás megismerésére, a tanuló képességeinek függvényében az egyszerű önellátási és háztartási munka elvégzésére. Felismerteti a környezetvédelem lehetőségeit a mindennapi életben és a hétköznapi tevékenységek idő és energiatakarékos elvégzésének lehetőségére figyelmeztet.

A tanuló a pályaorientáció megalapozásának érdekében megismeri az érdeklődését felkeltő elemi munkákat. A tantárgy tanulása során a tanuló megismeri a környezet technikai berendezéseit, funkcióját, mélyülnek ismeretei az anyagok tulajdonságairól és alakíthatóságukról, a célszerű használatról. Belátja a környezeti károkozás megelőzésének fontosságát, felismeri a veszélyekre felhívó jelzéseket.

Az esztétikai-művészeti tudatosság a mindennapi élet és környezet esztétikumának kialakulásában, az ízlésének alakulásában támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia területe a közösségi élet normáihoz történő alkalmazkodás során jelenik meg, szerepet kap a közlekedés elemi szabályainak megismerésében és gyakorlásában, a társadalmi beilleszkedésre való felkészítésben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők	Órakeret 19 óra
Előzetes tudás	Egyszerűbb öltözködési, tisztálkodási, étkezési teendők közel önálló elvégzése. Fegyelmezett részvétel csoportos közlekedésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A rendszeres és következetes testi higiéne megteremtéséhez szükséges tevékenységek elsajátíttatása. A tevékenységek során előforduló veszélyek tudatosítása, és azok kivédésének megismertetése. A tömegközlekedés során a kulturált közlekedés illemszabályainak megismertetése és gyakoroltatása. A legfontosabb közlekedési jelzőtáblákra vonatkozó tudnivalók elsajátíttatása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Igény a rendezett külső megjelenésre. Az öltözék kiválasztása több szempont mérlegelésével (időjárás, napszak, alkalom). Öltözködés tempójának és az önállóság fokának javítása (gombolás, csatolás, fűzés gyakorlása).	<i>Környezetismeret:</i> információ, jelek, jelmagyarázat, közlekedési jelek, tiltást, veszélyt jelentő jelek. A gyerekekre leselkedő veszélyek.
Saját ruhanemű gondozása	Hajtogatás gyakorlása, hiányok észlelése, jelzése (gombhiány, húzózár hibája). Ruhanemű gondos tárolása, számontartása (testneveléshez, úszáshoz).	<i>Vizuális kultúra:</i> egyszerű jelzések, piktogramok megértése, plakátok értelmezése.
Étkezés	Az étkezéshez kapcsolódó tevékenységek egyre önállóbb végzése, a tanult tevékenységek spontán elvégzése (gyümölcs megmosása, étkezéshez kapcsolódó helyi szokások spontán gyakorlása).	
Közösségi tér gondozása	Söprés, szemétyűjtés, portalanítás. Takarítóeszközök ismerete, célszerű, rendszeres használata.	
1.2. Tisztálkodás (tusolás, fürdés menete, szabályai, haj- és körömápolás)	A tisztálkodás helyes menetének gyakorlása, személyes higiéniát szolgáló gyakorlatok végzése. A tisztálkodás helyszíneinek megismerése, a tisztálkodási	

	alkalmakhoz kötődő gyakorlatok végzése.	
Veszélyforrások mosdóban, fürdőszobában, WC-n	Szituációs gyakorlatok, veszélyforrások felismerése, csoportosítása, aktuális piktogramok megismerése.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Tömegközlekedési illemszabályok Jelzőtáblák	Tömegközlekedés tudnivalóinak gyakorlása, közlekedési eszközök csoportosítása. Csoportos közlekedés gyakorlása valós helyzetekben. Gyakorlás modellált helyzetekben. A jelzőtáblák céljának, formájának, jelentésének tanulása, gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napszak, alkalom, ünnepi ruha, sportruházat, ápoltság, aktuálisan használt konyhai eszközök és tevékenységek, áramütés, takarítóeszközök, veszélyes anyagok, piktogramok és jelentésük, tömegközlekedési eszközök, közlekedési jelzőtáblák, tiltó táblák, tájékoztató jelzések, udvariasság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés		Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Anyagok és eszközök megbízható használata.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A környezet anyagaival kapcsolatos ismeretek bővítése. A tervezéshez szükséges képességek fejlesztése egyszerű tárgy készítése során. Finommozgások fejlesztése. Mérések pontos elvégzése. Modellezés menetének megtervezése, algoritmuskövetés fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Fa megmunkálása Fa tulajdonságai, megmunkálásának eszközei. Fa használatának területei (épület, bútor, tüzelés, papír)	Fából készült tárgyak keresése (válogatás, csoportosítás). Hurkapálcika, puhafa megmunkálása (darabolás, csiszolás, tördelés, faragás, festés, ragasztás, szegelés, szeghúzás).	<i>Környezetismeret:</i> A környezetben előforduló gyakori anyagfélék, anyagforma kapcsolata, halmazállapot. Természetes és mesterséges anyagok (fa, fém, levegő, víz, talaj), anyagformák és tulajdonságaik. Az anyagok megmunkálhatósága.	
2.2. Varrás, vágás Tű balesetmentes használatának szabályai Vágóeszközök balesetmentes használata	Tű befűzése, csomó kötése. Egyszerű öltések gyakorlása papíron, textilen. Különböző anyagok (textil, műanyag, papír) vágása (csík, egyszerű formák).		

2.3. Természetes anyagok felhasználásával alkotások készítése	Falevél préselése, ragasztása (képeslap). Kavics festése (állat, tárgyak). Termések, magok felhasználásával játékok, díszek készítése.	<i>Vizuális kultúra:</i> alkotótevékenység, egyszerű tárgyak készítése.
2.4. Modellezés	Terepasztalon, homokozóban térbeli alakzatok készítése tervek, minta alapján (vár, autópálya, vasútvonal). Kockákból, építőelemekből ház, házsor, utcakép építése (segítséggel) látszati rajz alapján. Fémépítőből egyszerűbb szerkezetek összeállítása, szerszámhasználat gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szalma, nád, mag, termés, fonal, alaklemez, befűzés, puhafa, keményfa, szeg, kalapács, harapófogó, mérés, mérőeszköz, pontosság, tervrajz, sík, tér.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód		Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elemi szabályainak ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Teendők számbavétele a gyógyulás és az egészség megőrzésének érdekében. Az egészséges életmód iránti igény felkeltése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
3.1. Teendők betegség, baleset esetén. Gyógyszerek tárolása, alkalmazásuk feltételei.	Szülő, tanár tájékoztatása, orvos, mentő értesítése (telefonálás gyakorlása, szerepjáték). Gyógyszerekkel kapcsolatos veszélyek megismerése, balesetek elkerülése.	<i>Környezetismeret:</i> Egészség és betegség. Helyes magatartási formák a betegség megelőzésében. A mozgás szerepe az egészséges életmódban. Egészséges táplálkozás. Káros élvezeti szerek hatása a szervezetre. Energiatakarékosság, takarékoság az árammal, a vízzel. Fűtés, szellőztetés.	
3.2. Egészséges életmód	Az egészséges életmód kialakításának feltételei, előnyeinek megismerése a saját egészség fenntartásában (egészséges táplálkozás, rendszeres mozgás, káros szokások elutasítása).		
3.3. Munkamegosztás a családban Saját környezet rendben	Részvétel a családi munkában (vásárlás, takarítási munkák). Rendezett környezet kialakítása		

tartása	és fenntartása, szelektív hulladékgyűjtés. Takarítás, takarítási eszközök.	
Növényápolás, kisállat gondozása a tanuló környezetében.	Az élőlények tartásával járó felelősség megismerése, növények és állatok gondozásához kapcsolódó teendők számbavétele (rendszeresség, felelősség, megbízhatóság).	
3.4. Takarékoság	A személyes teendők számbavétele a takarékoság körében (víz, villany, fűtés, ruhák megkímélése, zsebpénz beosztása)	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Veszélyforrás, segítségkérés helyszínei, formája, egészséges életmód, döntés, választás, káros szokás, felelősség, gondozási feladat, rendszeresség, megbízhatóság, takarékoság, pazarlás.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>A test és a ruházat gondozása, a kapcsolódó alapvető tevékenységek, szokások ismerete és rendszeres elvégzése.</p> <p>A tanuló környezetében meglévő veszélyforrások ismerete és elkerülése. Takarítóeszközök ismerete, célszerű használata.</p> <p>A gyalogos közlekedés szabályainak helyes alkalmazása a gyakorlatban, a tömegközlekedés eszközeinek és módjának ismerete, a közlekedési jelzőtáblák utasításainak megértése.</p> <p>Néhány famegmunkálási, alakítási eszköz és technika elsajátítása, irányítással használati tárgy készítése.</p> <p>Varróeszközök használata, egyszerű öltésekkel varrás.</p> <p>Esztétikus alkotások készítése természetes anyagokból.</p> <p>Makettek, modellek készítése tervrajz alapján, változatos anyagfelhasználással.</p> <p>Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók megismerése.</p> <p>Aktív részvétel a család életében, képességének megfelelő feladat vállalásával.</p> <p>Életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.</p>
--	--

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön témakörként tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helyállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és -megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkoról az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportágspecifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaraterő, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a

tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladatkiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

1–2. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeknek ép kortársaikhoz hasonlóan lételeme a mozgás. A mozgásos játékformák során bővülnek önmagukról és szűkebb-tágabb környezetükről szerzett tapasztalataik, ismereteik, fejlődnek kognitív és prekognitív képességeik.

Az iskolás létforma első két évében a testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömeinek felfedeztetése, az egészséges életmódra nevelés és az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása.

Az enyhén értelmi fogyatékos kisgyermek számára a testnevelés tantárgy számos lehetőséget kínál a tanuláshoz nélkülözhetetlen pszichikus funkciók fejlesztésére.

Kulcskompetenciáik fejlesztését számos területen szolgálhatja a testnevelés és a sport. Az anyanyelvi kommunikáció, a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A testnevelésórákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében számos alkalom kínálkozik az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására. Az olvasás-írás elsajátításában elvitathatatlan a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása, amelyek – főképp a kisgyermek – testnevelésóráinak jelentős részét adják. A feladatok végrehajtásához gyakorta szükséges a téri orientációra utaló viszonyszavak megértése és az azok alapján történő cselekvés. A matematikai kompetencia fejlesztése transzferhatások révén, a funkcionális képességek javulása az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet fejlesztésével valósul meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretekként van jelen a testnevelésórákon.

A gyógypedagógia eszköztárán, valamint az esetleges terápiás szükségleteken és lehetőségeken túl meghatározó az egyéni különbségekhez alkalmazkodó időmennyiség, a játékoság biztosítása, valamint a gyermeki kíváncsiság fenntartása/felkeltése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret 70 óra (folyamatos)
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül).</p> <p>A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal.</p> <p>Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása.</p> <p>Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése.</p> <p>Egészséges testi fejlődés támogatása.</p> <p>Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése.</p> <p>Motorikus képességek fejlesztése.</p> <p>Mozgásigény felkeltése és fenntartása.</p> <p>A motoros képességek fejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> felismerő, ráismerő és eszközhasználati készségek; gyors, pontos mozgási és testhelyzet-változtatási képesség; megfigyelési és döntési képesség; testérzékelés, a mozgás határainak tudatosítása; téri tájékozódás; a mozgás örömeinek átélése; transzfer hatások a közismereti tantárgyakra.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1. <i>Gimnasztika</i></p> <p>1.2. <i>Torna</i></p>	<p>Alapállás, terpeszállás, kartartások, karkörzés.</p> <p>Törzshajlítások előre-hátra.</p> <p>Szökdelések.</p> <p>Egyszerű kéziszer-gyakorlatok.</p> <p>Bordásfal-gyakorlatok.</p> <p>Lábgyakorlatok.</p> <p>Fej-, nyak-, váll-, törzsgyakorlatok.</p> <p>Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés.</p> <p>Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban.</p>	<p><i>Matematika:</i> szerialitás és relációk, számlálás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmikus mozgások zenére.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szökdelés, páros láb, jobb-bal, váltott láb, terpeszállás, harántterpesz, fej, törzs, ujj, kéz, kar, karhajlítás, nyújtás, körzés, kéziszer, labda, szalag, tornabot, bordásfal, hátsó és mellső függés, döntés, fordítás, előre, oldalt.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 70 óra (folyamatos)
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A testvázlat tudatosítása, lateralitás, szerialitás, vizuomotoros koordináció, egyensúlyérzékelés és észlelés fejlesztése.</p> <p>A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése.</p> <p>Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése.</p> <p>A közismereti tantárgyak tanulásának habilitációs megsegítése az észlelés, kinezetikus érzékelés, figyelem, emlékezet és térérzékelési képességek fejlesztésével.</p> <p>Hely- és helyzetváltoztató természetes mozgásformák kialakítása, megerősítése.</p> <p>Testtérkép, lateralitás, szerialitás tudatosítása.</p> <p>Szenzoros integráció fejlesztése.</p> <p>Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban.</p> <p>A vízbiztonság megalapozásának előkészítése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás egyensúlyának megtartása kijelölt nyomvonalon; mozgás sebességének és irányának érzékelése; testrészek, testhelyzetek ismerete; saját test elfogadása.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>2.1. Testséma tudatosítását szolgáló játékok</i>	<p>Testhelyzet tudatos változtatása: állások, ülések, fekvés hanyatt, háton, oldalt bemutatással és utánzással.</p> <p>Testrészek megkülönböztetése taktilis ingerlésre, testtájak megmutatása érintéssel.</p> <p>Egyszerű játéktárgyak felismerése tapintás útján.</p> <p>Céltott stimulációk játékok és labda adogatásával.</p> <p>Az egyensúly-érzékelés és -észlelés fejlesztése járással,</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Szövegértés-szövegalkotás szóban.</p> <p>Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>testrészek, higiénés</p>

	<p>forgással, gurulással, súlypont áthelyezésével.</p>	<p>szokások, öltözés- vetkőzés.</p>
<p>2.2. <i>Atlétikai elemek</i></p>	<p>Rövid távú futás és járás, hirtelen megállás, szóbeli instrukciók és bemutatás alapján. Mozgás sebesség, irány érzékelése lengetés, hintázás, gurulás alkalmával. Futás: lassú, kötetlen; hosszú egyenletes; változó iramú. Futóiskola: sarokemelés, térdemelés, kanyarodás, alakzatok. Kötetlen futások. Rövid, gyors futások. Akadályfutások (a gyermekekhez adaptált akadályokkal). Állórajt. Szökdelés egy és páros lábbal; helyben és haladva. Szökdelés akadály felett (a gyermekekhez adaptált akadályokkal).</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusra, zenére járás, táncelemek.</p>
<p>2.3. <i>Torna</i> A talajtorna és az atlétika alapmozgásai</p>	<p>Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok. Támaszok tornazsámoly alkalmazásával. Guruló átfordulás. Alacsony tornaszekrényre felugrás, leugrás – átugrás (5 ütemben: támasz, feltérdelés, felguggolás, felállás, leugrás). Tornapadon járás, fordulatok. Függés bordásfalon, gyűrűn, lengés gyűrűn. Gyertya kartámasszal. Testsúly megtartása támaszban karhajlítással. Négykézláb járás. Mellső és hátsó helyzetben kúszás, csúszás. Guruló átfordulás előre-hátra – egyedi megsegítéssel. Tarkóállás segítséggel. Függeszkedés bordásfalon és kötélén. Gyűrűn hintázás.</p>	

	Egyensúly gyakorlatok. Járás lábujjon, talpélen, gördülő sarkon. Utánlépés, fordulatok, sarokemelés, térdemelés. Kötélugrás. Helyből és rövid rohammal távolugrás. Dobás, csúsztatás, gurítás, rúgás megkísérlése – labdával és babzsákkal – célba, irányba és távolba.	
2.4. Ismerkedés az úszás alapjaival	Vízi játékok, fújó gyakorlatok vízben, siklás segítségével.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, labda, kocka, baba, séta, forgás, sebesség, gurulás, lengetés, medence, siklás, buborék.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Játék	Órakeret 70 óra (folyamatos)
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása.</p> <p>Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása / fenntartása.</p> <p>Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása.</p> <p>Csapatszellemre, sportszerúségre nevelés.</p> <p>Együttműködés, kooperáció elősegítése.</p> <p>Siker és kudarc elviselése képességének fejlesztése.</p> <p>Versenyszellem kialakítása és fenntartása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd”-mozgás koordináció; téri orientáció; kudarcűrés; győzelem sportszerű megélése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. Futó és fogójátékok – fogócska, macska és egerek stb.</p> <p>Páros fogó – Hátsó pár előre fuss! stb.</p> <p>Átfutó játékok – Gyertek haza, ludaim! Adj király katonát! stb.</p>	<p>Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és/vagy szer nélkül.</p> <p>Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója.</p> <p>Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója</p>	<p>Magyar nyelv és irodalom:</p> <p>Viszonyszavak.</p> <p>Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés,</p>

<p>3.2. <i>Énekes és mondókás körjátékok – népi gyermekjátékok</i></p> <p>3.3. <i>Sor- és váltóversenyek</i> Sor- és váltóversenyek sporteszközök (labdák) beépítésével</p> <p>3.4. <i>Labdajátékok, versenyek</i> A játékok során fokozatosan nehezített szabályokkal történik a játékvezetés, a tanulók haladásának függvényében. Játékok a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal: gumilabda, kislabda, gyógylabdák, kosárlabda, futball-labda</p>	<p>Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.</p> <p>Játékos ismerkedés a különböző anyagú, méretű és tulajdonságú labdákkal. Gurítások, dobások célba, irányba, feldobás, elkapás két kézzel, ölelő fogással. Labdaiskola falnál. Labda adogatása körben, zene ritmusára. Kétkezes alsó és kétkezes felső labdafogás. Egykezes felső dobás gyakorlása falnál. Páros labdázás. Érkező labda megfogása és továbbadása társnak. Labdaátvétel. Labdavezetés. Adogató és kidobó csoportjátékok, versenyek (kidobó, Jancsi a körben, labdacica gurítással stb.).</p>	<p>rábeszélés formáiban. Népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> énekes mondókák, ritmusra mozgás, ritmusra tárgy adogatása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, labda (gumi-, tenisz-, pingpong-, kosár-, röp-, kézi-, gyógy-, futball-), gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felső fogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás.</p>	

<p>Tematikai egység/</p>	<p>4. Versenyzés³</p>	<p>Órakeret 50 óra</p>
---------------------------------	---	-----------------------------------

³ A versenyjátékok ütemezhetőek a diáksport és a szabadidős tevékenység idejére is.

A tehetség gondozást, az egyes sportágban tehetséget mutató gyermek – szülői egyetértéssel – szakdedzőhöz irányítását vállalhatja a testnevelés órát tartó pedagógus, de az élsport nem alapfeladat.

Fejlesztési cél		(folyamatos)
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében.</p> <p>A sportoló mint példakép megjelenítése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> mozgáskoordináció; társakra figyelés; együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; „beszéd” mozgás koordináció; téri orientáció; kudarctűrés; győzelem; portszerű megélése; egészséges versenyszellem; döntésképeség; reagáló képesség.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. Futó és ugróversenyek</i> Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny</p> <p><i>4.2. Labdás versenyek</i> Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobó játék Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny</p>	<p>Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor-és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása.</p> <p>Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Fogócska, körjáték, sorverseny, váltóverseny, a játékok, sportágak neve, labdák neve, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés⁴	Órakeret 35 óra (folyamatos)
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformák kialakítása. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazása, képességének és igényének erősítése. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása és szokássá válásának támogatása. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgási igény; rendszeres mozgás a szabadban, „levegőzés” igénye és élvezete; döntésképeség; gyors reagálás; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, megóvása a gyermekek szintjén.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>5.1. Testi-lelki higiéné</i> Relaxációs gyakorlatok Testi-lelki higiéné Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése Az úszás elemei</p>	<p>Játékos relaxációs gyakorlatok végzése. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlatának javítása. Lehetőség szerint az úszás elemeinek elsajátítása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék. <i>Környezetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend.</p>
<p><i>5.2. Természetben űzhető sportok</i> Valamennyi évszakban, lehetőség szerint a sportfoglalkozások 30%-át töltsék szabadban a tanulók. A tornagyakorlatok kivételével valamennyi tematikai egységben szereplő feladatok a szabadban is elvégezhetőek. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély</p>	<p>Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása. Az időjárástól és a lehetőségektől függően futkározás a hóban, hógolyózás, csúszkálás, szánkózás, hóemberépítés.</p>	<p><i>Informatika:</i> számítógép-használat behatárolt időkeretekkel és célirányosan. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekirodalmi alkotások az egészség-</p>

⁴ Az egészségfejlesztés témaköréhez nem csak a mozgásos aktivitás kapcsolódhat, a sajátos nevelési igényű tanulók esetében a speciális fizikai mozgáskorrekciók mellett nagy jelentőségű lehet a könnyített testnevelés és a szabad levegőn űzhető sporttevékenységek.

<p>5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció (Konzultációk, tudástranszferek az illetékes szakemberek között: ortopéd szakorvos, gyógytestnevelő, gyógytornász, konduktor, szomatopedagógus. Lehetőség szerint törekvés a tanterv szerinti foglalkozásokhoz való visszatéréshez.)</p>	<p>A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>	<p>betegség témaköréből.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Pihenés, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, egészséges és nem egészséges étel, káros anyag, szabad tér, szabad levegő, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Tánc</p>	<p>Órakeret 29 óra (folyamatos)</p>
<p>Előzetes tudás</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mozgásnyelv megalapozása. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás javítása. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Csoportos játék- és megjelenítőképeség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. Muzikalitás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>6.1. <i>Mozgás-narráció</i> Mozgásos dramatikus játékok Kézzjátékok</p> <p>6.2. <i>Tematikus mozgások</i></p> <p>6.3. <i>Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei</i></p>	<p>Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.</p> <p>Közös cselekvés tanári narrációra.</p> <p>Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok végzése. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.</p>
Kulcsfogalmak/fogalmak	Téirány, állás, ülés, fekvés, hanyatt, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, gyermekdal, népdal, hegedű, citera.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – az alapvető biztonsági szabályok betartására, – testrészei megnevezésére, – testhelyzetének és a testhelyzet változásainak érzékelésére, – szökdelésekre, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzhajlítás és -körzés végzésére, ülő, fekvő testhelyzet elfoglalására (vezényszóra, bemutatás után és/vagy segítséggel), – a járás és futás közötti különbség gyakorlati differenciálására, – a tanult játékok nevének felismerésére, – empirikus szinten felismerni a labda mozgásának sajátosságait, – az alapvető higiénés követelmények betartására, – a mozgás és játék élvezetére.
---	---

3–4. évfolyam

A 3–4. évfolyamon a testnevelés és sport tantárgy fő célja a mozgásformák elsajátíttatása, a mozgás örömeinek megélése, az egészséges életmódra nevelés. Az erő, az állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése az ismeretek koncentrikus bővítésével együtt történik.

Fokozott figyelmet kell fordítani az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség korrekációjára. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a gyermek és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök kialakítása a feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Motoros képességfejlesztés –edzettség, fittség	Órakeret 70 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Vezényszóra, bemutatás után és /vagy segítséggel szökdelések, alap-, terpesz-, és harántállás, valamint nyak-, kar-, törzshajlítás és -körzés végrehajtása. Irányítás mellett egyszerű kétütemű gyakorlatok kivitelezése. Alapvető tartásos helyzetek felvétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A motoros képességek fejlesztése. A tanulók mozgásképességének és fittségének növelése (eszközökkel és azok nélkül). A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása és fenntartása. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Egészséges testi fejlődés támogatása. Mozgásműveltség kialakítása és fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Mozgásigény felkeltése és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és szabályozás képessége.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>Torna</i>	<p>Egyszerű fej-, nyak-, váll-, törzs-, kar-, lábgyakorlatok ütemes végzése 2 és 4 ütemben. Nyújtás, hajlítás, fordítás, döntés. Tartásos helyzetek: ujjtartás, nyújtott, zárt kartartás – előre, oldalt és magas tartásban; Hajlított tartások: csípőhöz, mellkashoz, vállhoz, térdhez. Fogásmódok: alsó-és felsőfogás, madárfogás. Állások: alap, terpesz, oldalt és haránt. Mellső fekvőtámasz. Egyszerű társas és kéziszer- (labda, kötél) gyakorlatok Szergyakorlatok: pad, zsámoly, bordásfal. Bordásfalgyakorlatok. Mozgásos alapformák: térdelés, ülés, fekvés,</p>	<p><i>Matematika:</i> szerialitás és relációk, számlálás.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonyyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</p> <p><i>Ének-zene; dráma és</i></p>

	emelés, leengedés, hajlítás, körzések, szökdelések, ugrások, rugózások, összetett törzsmozgások. Négy-nyolc ütemű szabadgyakorlatok.	<i>tánc:</i> ritmikus mozgások zenére.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alsó, felső, magas, mély, ütem, fekvőtámasz, nyújtott ülés, törzsemelés és -döntés, bokafogás, hintázás (bölcső), malomkörzés, tölcserkörzés, ugrókötel, súlyzó, tornabot, buzogány, tornapad, zsámoly.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 70 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A biztonsági szabályok betartása. Kialakult testtérkép, iram- és irányérzékelés mozgás közben. A tanult gyakorlatok végrehajtása irányítás mellett.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hely- és helyzetváltoztató mozgásformák kialakítása. A pszichikus funkciók (figyelem, emlékezet, gondolkodás) és gondolkodási műveletek (összehasonlítás, konkretizálás, differenciálás) fejlesztése. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és a téri tájékozódó képesség fejlesztése. Természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban, a gyermektáncban. Vízi biztonság megteremtése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> pontos reakciók szóbeli instrukciókra; döntésképeség; szociális képességek; testhelyzet-érzékelési képesség.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>2.1. Szenzomotoros koordináció</i>	Szem-kéz koordinációs játékok, versenyfeladatok – pl. szappanbuborék elkapása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés-szövegalkotás szóban.
<i>2.2. Rendgyakorlatok</i>	Térköz, távköz, takarás, igazodás tartása, testfordulatok adott irányokba. Nyitódás, felzárkózás. Testfordulatok helyben, ugrással. Menetelés ütem-, lépés- és távköztartással, tempóváltásokkal; a lépésváltás megkísérlése.	Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Környezetismeret:</i> testrészek, higiénés

	Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.	szokások, öltöztetés-vetkőzés.
2.3. <i>Torna</i>	Támaszgyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen. Guruló átfordulás előre-hátra. Gyűrűn és bordásfalon függő gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok.	
2.4. <i>Atlétika</i> Futásfajták: terep, lassú, egyenes, változó iramú, állórajttal Kötélugrás különféle fajtái Magasugrás és távolugrás elemei Kislabdahajítás Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módjai	Futásfajták gyakorlása. Kötélugrás különféle fajtáinak gyakorlása. Magasugrás és távolugrás elemeinek gyakorlása. Kislabdahajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különféle méretű és súlyú labdák célba juttatása különféle módokon.	
2.5. <i>Úszás</i>	Légzőgyakorlatok, siklás, lebegés, vízbe ugrás, merülés – felügyelettel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vonal, oszlop, menetelés, lépésváltás, térköz, távköz, tenyér, oldalsó középtartás, fejjállás, kézállás, híd, függés, tigrisbukfenc, tarkóállás, szekrényugrás, futó- és ugróiskola, váltófutás, hajítás, keresztlépés, dobantás, belégzés-kilégzés, uszoda, medence, higiéné, zuhany, strand.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Játék	Órakeret 70 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A játékszabályok fontosságának felismerése és elismerése. Labdakezelés elemei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igény megalapozása. Fizikai erőnlét, állóképesség kialakítása/fenntartása. Csapatszellemre, sportszerűsége nevelés. Játékszabályok által az elemi döntésképesség és szabálytudat kialakítása. Együttműködés, kooperáció elősegítése. Siker és kudarc elviselésének képessége. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. <i>Labdás játékok</i> Dobó és elfogó játékok Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben Átadások helyben és mozgás közben Célba rúgó és célba dobó játékok Zsinórlabda és labdarúgás elemei</p> <p>3.2. <i>Futáson alapuló játékok</i> Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel Sor- és váltóversenyek</p> <p>3.3. <i>Népi gyermekjátékok</i></p> <p>3.4. <i>Küzdősportok elemei</i></p>	<p>Egyénileg, párban, csoportban végezhető játékok elsajátítása szerrel és /vagy szer nélkül. Szerepjátékok, szabályjátékok, feladatjátékok értése és reprodukciója. Kreatív és kooperatív játékok értése és reprodukciója. Sportelőkészítő játékok értése és reprodukciója. Népi gyermekjátékok értése és reprodukciója. Érzelmek és motivációk szabályozásának elemi szintű megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés elemi szintű ismerete és gyakorlata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. Népi gyermekjátékok – népmesék, mondókák, népdalok, kiszámolók.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód, testi higiéné, önálló öltözés, vetkőzés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok neve, szabály, védekezés, támadás, védő, támadó, cselezés, célba dobás, labdavezetés, kikerülés, átvétel.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Versenyzés	Órakeret 50 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	<p>A versenyek szabályainak ismerete és betartása. A versenyfeladatok nevének ismerete. Saját és társak testi épségének védelme.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. A sportoló mint példakép megjelenítése. Képességfejlesztési fókuszok: szabálykövetés, szabálytartás; önellenőrzés; kudarcátűrés; győzelem sportszerű megélése; egészséges versenyszellem; szociális kompetenciák; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. Futó, ugró és akadályversenyek Sorversenyek Váltóversenyek Futóverseny Ugróiskola Kötélugrás-verseny</p> <p>4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny Labdavezetési verseny Kidobójáték Kézi és röplabda alapmozgásaiból összeállított versenyek Labdarúgás alapjai – kapura rúgó verseny</p> <p>4.3. A sportági versenyek alapjai A versenyfeladatok, labda és labda nélküli sportági versenyek egyre nehezebb formái, közelítve a valódi sportági versenyekhez.</p>	<p>Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak megismerése és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek megismerése és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának megismerése. A sportoló mint példakép elfogadása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Páros fogó, sorverseny, váltóverseny, sportág, labda, gurítás, dobás, pattintás, megfogás, elkapás, kétkezes, egykezes, felsőfogás, alsó fogás, páros, átadás, elkapás, labdavezetés, adogatás, győztes, ellenfél, vesztes, tisztelet, sportszerűség, kidobós, zsinórlabda, kosárlabda, futball, kötélugró verseny.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 35 óra (folyamatos)
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A testi-lelki egészség alapjainak mindennapi gyakorlata.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének felismertetése. A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. A tanulók meggyőzése a baleset-megelőzés fontosságáról, a</p>	

	bekövetkezett baleset esetén a teendők tudatosítása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; döntésképeség; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, óvása a gyermekek szintjén.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
5.1. Testi-lelki egészség Relaxációs gyakorlatok Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat. Pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése	Játékos relaxációs gyakorlatok végzésére való képesség kialakítása. Testi higiénés ismeretek és azok mindennapi gyakorlása.	<i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék, zenehallgatás. <i>Környezetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend.
5.2. Természetben űzhető sportok Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem Kocogás Kerékpározás, görkorcsolyázás	Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések megismerése és gyakorlata (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermeki irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.
5.3. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció	A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok, a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint. A tantervben foglalt, nem ellenjavalt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Higiéné, relaxáció, edzettség, egészséges életmód, tápláló étel, hizláló étel, egészségre káros anyag, szabad tér, természet, időjárás, túra, gyógytorna, korrekció, korrigálás, képesség, betegség, állapot, javulás, káros napsugárzás, kullancs.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Tánc		Órakeret 29 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Beszédértés, imitációs képesség. A gyakorlatok végrehajtásához szükséges mozgásállapot.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Csoportos játék- és megjelenítőképesség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítása a tér tárgyaival, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanág érzékelésének fejlesztése. Térbeli alkalmazkodás fejlesztése. Lateralitás és szerialitás kialakítása, illetve fejlesztése. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. Metrum, tempó, ritmus érzékelése képességének fejlesztése. Helyes testtartás kialakítása és automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztaltatása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés lehetőségének kialakítására. A pozitív önértékelés és reakcióképesség növelése. Népi mozgásos gyermekjátékok megismertetése. Érzelmek elemi szintű kifejezésének képessége, gesztusokkal, mozdulatokkal.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> testhelyzet és változásai; pontos megfigyelésre törekvés; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>6.1. <i>Mozgás-narráció</i> Mozgásos dramatikus játékok</p> <p>6.2. <i>Tematikus mozgások</i></p> <p>6.3. <i>Népi gyermekjátékok, a népi tánc elemei</i> Fiú és lány szerepek a táncban</p>	<p>Kézjátékok. Közös cselekvés tanári narrációra. Közös cselekvés tanulói narrációra. Induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Testtudat, mozgás, mozdulatlanág érzékelése. Érzelmek kifejezése nagymozgásokkal, tánclépésekkel. Egyszerű lépésekből álló karikázók, körtáncok. Metrum, tempó, ritmus</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.</p>	

	érzékelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Térirány, hanyattfekvés, háton, hason, oldalt, járás, távolság, futás, test, kéz, láb, has, hát, fej, szem, orr, fül, séta, forgás, sebesség, ritmus, tempó, játék, dal, néptánc, csárdás, rida, gyermekdal, népdal, hegedű, citera, forgás, utánlépés, keresztlépés.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismerni és használni a legfontosabb kézi- és tornaszereket, – vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtására, – tartáshelyzetek felvételére, – irány, ütem tartására, – labdával irányított dobások, rúgások kivitelezésére, – a játékszabályok betartására, – aktív részvételre a közös játékokban, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti alkalmazására, – teste és ruházata tisztán tartására, – a minőségi ételek felismerésére, – egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzésére, – egyszerű tánclépés utánzására bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.
---	--

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az egyéni, a közösségi, a társadalmi kommunikáció alapja a magyar nyelv ismerete és használata. A nyelv kultúrát formál, őriz és közvetít. A nyelv az emberi kommunikáció, a gondolkodás, a tanulás, az önismeret kibontakozásának közege, előfeltétele és legfőbb eszköze. Kulcsszerepe van a kulturális önazonosság, tudatosság és kifejezőképesség, az erkölcsi, az esztétikai, a történeti és a kritikai érzék kialakításában. Az anyanyelvi készségek birtoklása segíti a társadalom közösségeiben való aktív részvételt. A magyar nyelv és irodalom műveltségi területnek meghatározó szerepe van az önálló tanulás kialakításában, az önműveléshez szükséges képességek fejlesztésében.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy legalapvetőbb célja az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, illetve fejlesztése, valamint az ehhez elengedhetetlen ismeretek elsajátíttatása.

A magyar nyelv a tanulás célja és az ismeretszerzés eszköze is. Célja és feladata a szókincsfejlesztés és -gazdagítás, a növekvő igényű helyes nyelvhasználat erősítése, a nyelvi hátrányok csökkentése, a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben, az élethosszig tartó tanulás során használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése. A kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése.

Az irodalmi nevelés feladata az olvasás megszerettetése, az olvasási kedv felkeltése és megerősítése. Az irodalmi műveltség megalapozásához felső tagozatban a tantárgy az irodalmi élmény nyújtása mellett az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfontosabb eszköze. Alapvető feladata, hogy a tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.

Az alapozásban építeni kell a tanulók tapasztalatszerzésére, a fogalmak tartalmának lassú érlelésére, az értelmes és fejlesztő célú gyakoroltatásra. A pedagógus feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréséhez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához. Az eszközszintű olvasás elsajátíttatása, az önkifejező írás megszerettetése, a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárának megismertetése, használatának megerősítése szintén a tantárgy tanításának célja és feladata..

A tantárgy feladatai közé tartozik a vizuális észlelés és differenciálás, auditív észlelés és differenciálás, fonematikus észlelés, érzékelés, figyelem, gondolkodás, emlékezőképesség, analízáló-szintetizáló képesség, ritmus, mozgás, finommotorika és a szem-kéz koordináció fejlesztése. A kommunikációs képességek fejlesztése, különféle élethelyzetekben az aktív és passzív szókincs-gazdagítás, a kommunikációs helyzetnek megfelelő kulturált nyelvi magatartás, viselkedés gyakorlása, továbbá a tanult nyelvi fordulatok alkalmazása tanulási helyzetben és a spontán beszédben is. Mindezek során megvalósul az önkorrekciós képesség fejlesztése, a hibakeresés, -javítás, a helyesírási problémahelyzetek felismertetése.

Kiemelt feladat az önismeret erősítése, lehetőséget teremtve a véleménynyilvánításra, mások véleményének meghallgatására. A szövegtartalom visszaadásának gyakorlása különféle kommunikációs eszközökkel történik, fokozódó önállósággal valósul meg.

Az írás eszközszintű használata, a helyesírási készség fejlesztése, továbbá a rendezett íráskép kialakítása az egyéni adottságok figyelembe vételével valósul meg.

Az iskolai oktatás, nevelés a sérülésből, a fogyatékosságból eredő tanulási nehézségek leküzdését, a jól működő funkciók továbbfejlődését individualizált programok, terápiák, differenciáló pedagógiai eljárások alkalmazásával támogatja.

A magyar nyelv és irodalom tantárgyban az ismeretek és a fejlesztési követelmények felhasználásánál, továbbá az irodalmi művek feldolgozásánál ajánlott figyelembe venni a tanulóközösség összetételét, az írás, olvasás technikájának elsajátításában megjelenő egyéni különbségeket, a kommunikációs készség eltérő sajátosságait.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók vonatkozásában az ismeretszerzési folyamatban a saját olvasási élmény, a hallás utáni szövegértés differenciált alkalmazása is lehetséges. Az irodalmi kultúra, az irodalmi művek értelmezése, a táblázatban megjelenő közműveltségi tartalmak a Nemzeti alaptanterv alapján kerültek meghatározásra, figyelembe véve a kerettantervvel megcélzott tanulókat. érintett. Elsajátításuk, az adott művekkel való ismerkedés tanári segítséggel, részletek feldolgozásával is megvalósítható.

A szöveghű felidézésre ajánlott művek a táblázatokban dőlt szedéssel láthatók. Ezek kiválasztásánál is alkalmazható a differenciált követelmény.

5-6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be a nevelési célok elérésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében. A kulcskompetenciák közül hangsúlyos az anyanyelvi kommunikáció, amelynek során a tantárgy tanítási tartalmait felhasználva, az egyéni különbségeket figyelembe véve szerepet kell kapnia az önkifejezésnek, a beszédértés és a beszédprodukciónak fejlesztésének. A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése kiemelt szerepet kap, mert az önismeret alakításával a tantárgy segíteni tudja a társadalmi beilleszkedést. A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyéni képességekhez igazodó ütem és elvárás megjelenik a tanítás-tanulás folyamatában.

Az anyanyelv elsajátításának folyamatában az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a beszédcentrikusságot kell előtérbe helyezni. A beszédértés és beszédprodukciónak fejlesztése az egyén képességének és beszédállapotának figyelembe vételével történik, a nyelv funkcióinak megfelelően.

A nyelvhasználat kommunikációs értékűvé fejlesztésével a tárgy hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók az egyéni képességekhez igazodóan, megfelelő szinten tudják alkalmazni a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát az önkifejezéshez, társas érintkezéshez, önérvényesítéshez.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszéd-készség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Tanult beszédtechnikai elemek alkalmazása. Szóban kapott utasítások követése. Kialakult verstanulási technika.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szókinccs gyarapítása mellett a meglévő nyelvhasználati zavarok korrigálása, csökkentése, megszüntetése. Egyéni képességhez igazodóan: a helyes artikuláció, beszédtechnikai elemek alkalmazása, aktív és passzív szókinccs fejlesztése, a tanult elemek beépítése a társas kapcsolatokba. A reprodukív beszéd képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs képesség: szókinccsbővítés, kifejezőkészség formai és tartalmi elemei. Percepció: verbális és vizuális hang, szó, mondat, szöveg. Vizuális és akusztikus figyelem. Emlékezet.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Beszédtechnika:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) a helyes beszédleghzés b) megfelelő beszédhang, hanglejtés c) pontos artikuláció d) ritmus, tempó e) időtartam f) hangsúly, hangerő g) szünet h) a kommunikáció céljának megfelelő beszéd. <p>Metakommunikáció:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mimika, – testtartás, – távolságtartás – tekintet. <p>Beszéd(meg)értés:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) szavak b) mondatok c) szöveg szintjén. <p>Beszédképesség.</p> <p>Kommunikációs helyzet:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kapcsolatfelvétel, – kapcsolattartás, – vélemény- és szándéknyilvánítás, – vita, – kérés, – kérdés. 	<p>A metakommunikációs eszközök megismerése során a testbeszéd megértése, használatával a szóbeli kifejezőképesség erősítése.</p> <p>A beszélő szándékának megértése. A kommunikáció céljának megfelelő beszéd, a hangsúlyok, érzelmek, indulatok, szándékok megjelenítése.</p> <p>Saját vélemény, saját gondolat, kérdés, kérés megfogalmazása.</p> <p>A reproductív beszéd gyakorlása, memoriterek tanulása.</p> <p>Tanult szövegek kifejező tolmácsolása.</p> <p>Főfogalom alá rendezés, értelmező szótár vagy rokon értelmű szavak alkalmazása.</p> <p>Analógiák készítése, a következtetések megfogalmazása, analízis-szintetizálás, különböző szempontok szerinti csoportosítások, fogalomalkotások.</p> <p>Vers- és prózamondás.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus, hangképzés, légvétel.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Artikuláció, beszédértés, beszédleghzés, beszélő szándéka, kommunikáció, összehasonlítás, csoportosítás, főfogalom, analógia, analízis-szintézis.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Szövegértő olvasás. Iskolai könyvtár használata. Tanulási technikák használata közvetlen tanári irányítással.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A hangos és a néma olvasási technika, a szövegértő olvasás fejlesztése. Tények, adatok, információk felismerésében az önállóság növelése. Az olvasási kedv felkeltése, a könyvek iránti érdeklődés megalapozása, erősítése. A könyvekből történő tanulás megalapozása. Önálló könyvtárhasználat előkészítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés az olvasott szöveg értelmezése során. Figyelem. Auditív észlelés: szövegemlékezet. Emlékezet: olvasottak felidézése. Motiváció fenntartása, fejlesztése az olvasott szövegek megfelelő megválasztásával. Összefüggéslátás, összefüggések felismerése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Szövegelemzés, szövegértő (néma) olvasás. Kreatív szövegalkotás. Tanulást segítő eljárások. Szövegfeldolgozás. Könyvtárhasználat, információszerzés különböző eszközei.</p>	<p>Mondatok, szöveg értelmezése néma és hangos olvasással, a szövegből – adott szempontok alapján – adatok kiemelése. Törekvés önálló olvasásra, szövegfeldolgozásra. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Az információs kommunikációs társadalom műfajainak megfelelő olvasási szokások gyakorlása. A könyv mint információforrás értékének felismerése. Különböző szépirodalmi, ismeretterjesztő, tankönyvi és médiaszövegek hangos olvasása. Az olvasott szöveg adott szempontok szerinti tagolása, lényegkiemelés, tömörítés, adatkeresés. Felolvasás, az olvasottak ismertetése. Ismeretszerzés a könyvtár felépítéséről, működéséről, előző években szerzett információk rendszerezése. Érdeklődésének megfelelő könyv választása. Adatkeresés, adatgyűjtés. Szépirodalmi részletek, művek szöveghű megtanulása.</p>	<p><i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret:</i> szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tartalom, lényegkiemelés, szövegbefogadás, szövegalkotás. Önművelés, média, ismeret, ismeretnyújtás, ismeretszerzés, lényegkiemelés, vázlat.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, szövegalkotás		Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Írás különböző lehetőségeinek ismerete (másolás, írás emlékezetből, diktálás utáni írás, önálló írás), tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Írásbeli kifejezőképesség megerősítése, az írásbeli szövegalkotás legalapvetőbb szabályainak ismerete. Az írás eszközjellegű használatának kialakítása. Önellenőrzés fejlesztése. A helyesírás fejlesztése: másolással, látó-halló tollbamondással, emlékezetből írással. Saját és mások írásmunkáinak ellenőrzése, javítása a tanult nyelvtani szabályoknak megfelelően.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i></p> <p>Finommotorika fejlesztése írásmozgással. Téri tájékozódás: vonalközben való eligazodás, íráskép rendezése. Emlékezet – hosszú távú: aktív és passzív szókinccs használata önálló írás esetén, tanult nyelvtani szabályok alkalmazása. Emlékezet – rövid távú: diktálás utáni írás. Hallási figyelem fejlesztése: diktálás utáni írás.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Reproduktív írás Félig produktív írás A szöveg nyelvi jellegzetességei Szövegalkotás, szöveg-átalakítás Leíró és elbeszélő jellegű szövegek (fogalmazás). Elbeszélés jellegű szöveg tagolódása: – bevezetés – tárgyalás – befejezés. Cím szerepe. Hír (hirdetés). Leírás irodalmi és ismeretterjesztő szövegekben. Jellemzés tipikus jegyei. Jellemzés szerkezete. Meghívó, e-mail, sms, csetelés, blog.</p>	<p>Néhány mondatos szöveg önálló alkotása. Emlékezetből való írás. Tanult nyelvhelyességi, helyesírási ismeretek alkalmazása. Az írás közben felmerülő helyesírási, értelmezési probléma esetén vagy önellenőrzéskor, javításkor a megfelelő segédkönyvek használata – tanári segítséggel. Hibátlan (betűkihagyás és betűcsere nélküli) másolás, szavak, mondatok, néhány mondatnyi szöveg látó-halló tollbamondás és emlékezet alapján történő írása. Feladatlapok, táblázatok kitöltése, postai űrlapok kitöltése; vázlatkészítés tanulása. Hangutánzó, hangulatfestő szavak, szólások, közmondások, idézetek beépítése a mondatokba, a szövegbe, stílushatásuk megfigyelése. Mondatok bővítése, változatos mondatfajták beépítése a szövegbe, a mondat szórendjének, a szöveg</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció fejlesztése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> <i>technika, életvitel és gyakorlat:</i> finommotorika fejlesztése.</p> <p><i>Informatika:</i> kommunikációs technikák.</p>	

	<p>mondatrendjének vizsgálata, a lehetséges változatok számbavétele.</p> <p>A tanult nyelvtani szabályok alkalmazásával írásbeli szöveg alkotása.</p> <p>Elbeszélő jellegű szöveg jellemző jegyeinek felismerése, gyűjtése.</p> <p>Szöveg átalakítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – bővítéssel: díszítő jelzők használata, – szűkítéssel: lényegkiemelés, tömörítés. <p>Elbeszélő jellegű szöveg alkotása írásban.</p> <p>Címalkotás.</p> <p>Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése, megfigyelése, készítése.</p> <p>Leírás készítése, átalakítása bővítéssel, szűkítéssel.</p> <p>Olvasottakról vázlat készítése.</p> <p>Jellemzésből leírás, elbeszélés megfogalmazása, rögzítése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Önálló írás, emlékezetből való írás, diktálás, nyelvtani szabály, fogalmazás, leírás, elbeszélés, hír, jellemzés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyanyelvi kultúra, ismeretek az anyanyelvről	Órakeret 130 óra
Előzetes tudás	<p>A tanuló alapvető kommunikációs helyzetekben eligazodik, tud kapcsolatot kezdeményezni, beszélgetésben részt venni.</p> <p>Ismeri a rokon értelmű szavak, többjelentésű, azonos alakú szavak fogalmát. Képes ezek felismerésére, szövegben való alkalmazásukra.</p> <p>A tanult szófajokban tud csoportosítani.</p> <p>Tanult helyesírási szabályokat igyekszik alkalmazni.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanult nyelvtani, nyelvhelyességi ismeretek alkalmazásának fejlesztése. Szóbeli és írásbeli nyelvhasználat legalapvetőbb elveinek, normáinak elsajátíttatása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Akusztikus figyelem: helyesírási szabályok. Szerialitás: betűrend.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>BETŰK: Magánhangzók, mássalhangzók. Szótőhöz kapcsolódó toldalékok hangrendjének, illeszkedésének szabálya. A mássalhangzók egymásra hatása a beszédben, írásban (hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kiesés).</p> <p>SZÓELEMEK, SZAVAK: Szófajok: – főnév – melléknév – számnév – névmás – ige. Jelző szerepe a szövegben.</p> <p>SZÓSZERKEZETEK: – alárendelő szó szerkezet – mellérendelő szó szerkezet.</p> <p>MONDATOK Mondatok átalakítása: – tömondat alkotása – bővített mondat. Mondataalkotás. Szófajok, szavak mondatbeli funkciója.</p> <p>SZÖVEG Szövegalkotás.</p>	<p>Csoportosítás, válogatás, vizsgálódás. Betűrend készítése, lexikon használata. Elválasztás szabályainak alkalmazása. Szavak csoportosítása szófajuk, jelentéstartalmuk alapján. Gyűjtés, csoportosítás. Szavak átalakítása: – képzéssel – jelezéssel – ragozással. Szó szerkezet alkotása, átalakítása. Szó szerkezetek keresése, gyűjtése irodalmi szövegből. A szó szerkezetek felismerése a mondatokban, azok ki/beemelése a mondatokból/mondatokba. Mondat tagolása, tanult helyesírási szabályok (mondatkezdés, írásjelek, tulajdonnevek) alkalmazása. Helyes szórend meghatározása. Helyes hangsúly gyakorlása. Számbeli egyeztetés gyakorlása, ellenőrzése, javítása. Szövegalkotás megadott szempontok alapján. Tanári útmutatás alapján szövegalkotás, kiegészítés, módosítás. Helyes mondataalkotás, szövegalkotás szabályainak alkalmazása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; természetismeret:</i> kutató munkában a lexikonhasználat, betűrend gyakorlása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Beszédhang, magánhangzó, mássalhangzó, szóelem, hangalak és jelentés, szókincs, szófaj, helyesírási szabály.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 130 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Irodalmi művek olvasásakor az élményt nyújtó szerep megtapasztalása. Az olvasottak értelmezése: cím, szereplők, helyszín megfogalmazásával. Költői nyelv, irodalmi nyelv sajátosságainak ismerete. Vers és próza megkülönböztetése. Hangsúlyos olvasás. Dramatizálás elemeinek ismerete.</p>	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az irodalmi ismeretek fejlesztése, az olvasás készséggé alakítása, fejlesztése. A tanulók nyelvi kulturáltságának növelése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek elsajátításával a hosszú távú emlékezet fejlesztése. Auditív figyelem, észlelés: hallott irodalmi szövegekből való tartalommondás, érzelmek, mondanivaló megfigyelése. Szókincsbővítés.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>MŰNEMEK: LÍRA, EPIKA, DRÁMA MŰFAJOK: LÍRA DAL: Petőfi Sándor: Reszket a bokor mert... Feldolgozásra ajánlott művek: Kosztolányi Dezső: Este, este Gazdag Erzs: Hófarsang Petőfi Sándor: – Fa leszek, ha – Befordultam a konyhára – Megy a juhász száron – Füstbe ment terv – Anyám tyúkja Csoóri Sándor: Moziba megy a hold Nemes Nagy Ágnes: Nyári rajz Szabó Lőrinc: Hajnali rigók</p> <p>MŰFAJOK: EPIKA MESE, MŰMESÉK, MÁS NÉPEK MESÉI Feldolgozásra ajánlott művek: Válogatás magyar népmese-gyűjteményből. Grimm: Békakirály, Holle anyó H. C. Andersen: A császár új ruhája Aiszoposz: A farkas és a bárány La Fontaine: A farkas és a bárány Mese a kisasszonyról, aki szörnyeteget szeretett (lengyel népmese) A Szépséges Róza (szlovák népmese) Mese egy tojásról (román népmese) A gida-leány (görög népmese)</p>	<p>Az irodalmi művek elemzése, értelmezése, az irodalmi szövegek alapstruktúrájának megismerése. Irodalmi művek műfaji jellemzőinek felismerése. Az egyes műnemek jellemző jegyeinek felismerése. Az irodalmi kifejezésformák, a költői eszközök, az irodalmi szövegek szerkezetének megismerése. Az alapvető emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, lelkiállapotok, hangulatok, erkölcsi fogalmak és értékek, a valóság és a képzelet, a szocializációs és a társadalmi kérdések irodalmi ábrázolási módjainak megismerése. A vers tartalma alapján a költői szándék, a vers hangulatának megfogalmazása. Összecsengő sorok jelölése. A versben az ismétlődő sorok, kifejezések felismerése. Összehasonlítás. A vers ritmusának különböző módon történő bemutatása, jelzése. Vers képszerűségének felismerése, egy-egy kép szóbeli „leírása”, illusztrálása. A költői jelzők és költői képek felismerése. Szövegrészek tagozódásának (bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése,</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus jellemzői, szerepe. <i>Vizuális kultúra:</i> hangulat, érzelmek megjelenése a művészetekben. <i>Erkölcstan:</i> magatartás, érzelmek, erkölcsi értékek.</p>

<p>Egy öreg király (kárpát-ukrajnai népmese).</p> <p>NÉPBALLADA Feldolgozásra ajánlott művek: <i>Kőműves Kelemen</i>; Kádár Kata</p> <p>LEGENDA: Feldolgozásra ajánlott mű: Arany János: Rege a csodaszarvasról (részlet).</p> <p>MONDA: Feldolgozásra ajánlott művek: Lengyel Dénes: A lacikonyha. Dózsa György párviadala. A nagyidai cigányok. Székelytámad, Székelybánja. Spártai felelet. A dobozi-dűlő. A Szent Anna tó.</p> <p>BIBLIAI TÖRTÉNETEK: Feldolgozásra ajánlott történetek: Az édenkerti történet Noé és a bárka Öt kenyér és két hal</p> <p>ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY:</p> <p><i>Fazekas Mihály: Lúdas Matyi</i></p> <p>Petőfi Sándor: János vitéz</p> <p>ELBESZÉLÉS: Feldolgozásra ajánlott művek: Móra Ferenc: A kis bice-bóca A kincskereső kisködmön – részlet.</p> <p>REGÉNY: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. Gárdonyi Géza: Egri csillagok Feldolgozásra ajánlott művek: Fekete István: Tüskevár, Vuk Lázár Ervin: Bikfi-bukfenc-</p>	<p>csoportosítása. A szerzői szándék, a szöveg hangulatának jellemzése, megfogalmazása. A tanuló saját véleményének (szándék, hangulat) a szövegből vett idézetekkel való indoklása. Irodalmi kifejezésformákból válogatás, a szövegek felhasználása, „beépítése” saját szövegalkotáshoz. Egy-egy szöveg(-részlet) bemutatása (szerepjáték, szituációs játék, felolvasás). Színházlátogatás (dráma).</p>	
---	--	--

bukferenc		
DRÁMA: A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Líra, epika, dráma, dal, népdal, ballada, népballada, mese, népmese, legenda, monda, vers, próza, elbeszélés, elbeszélő költemény, regény, rím, memoriter.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló társalgásban részt tud venni. Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni. Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni. Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja. Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján. Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján). Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján. Tudja az írást kommunikációs célokra használni. Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében. A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja. Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva. A kijelölt memoriterek szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja. Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja. Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni. Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.</p>
---	---

7–8. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a jövőbeni tanulmányokhoz szükséges és a felnőtt életben használható olvasni és írni tudás (szövegértés és szövegalkotás) gondozása és továbbfejlesztése, a kultúrához hozzásegítő, valamint a nemzeti hovatartozás érzését növelő anyanyelvi képességeknek, készségeknek a továbbfejlesztése, valamint a beszédkultúra, az önkifejezést segítő kommunikáció fejlesztése.

A hatékony, önálló tanulás technikái az egyéni képességekhez és tanulási stílushoz igazodva alakulhatnak ki, felkészítve a tanulót az élethosszig tartó tanulásra.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tanulás tanítása úgy és azért jelenik meg, hogy az egyénre szabott motiváció, egyéni tanulási módok feltárása, egyénre szabott értékelés, feladatadás segítségével el tudjuk érni az önálló ismeretszerzési képesség fejlődését, az egész életen át tartó tanulás elemeinek megismertetését, gyakoroltatását.

A kulcskompetenciák közül a tantárgyban fokozott figyelem irányul az anyanyelvi kommunikációra az önkifejezés erősítése érdekében. Ennek során a hivatali kommunikáció gyakoroltatása is sor kerül, támogatva az önálló életvitelre való felkészítést.

A segítségkérés, segítségnyújtás különböző formáinak megismertetése irodalmi-, ismeretterjesztő művekből gyűjtött példákkal történik, a társadalmi beilleszkedés segítésének érdekében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Beszédképesség, szóbeli szövegek megértése, értelmezése és alkotása	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Beszédtechnikai elemek használata. Megfelelő, önkifejezéshez elegendő aktív és passzív szókincs. Beszélő szándékának felismerése. Szövegértő olvasás. Beleélő képesség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Improvizációs képesség fejlesztése. Memoriterekkel az emlékezet fejlesztése. A mondatfonetikai eszközök használatának fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Kommunikációs készség. Vizuális és auditív emlékezet.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Vers- és prózamondás. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Mondatfonetikai eszközök.	Az alkalomnak, a helyzetnek megfelelő szöveg alkotása, azok értékelése, értelmezése a hallgató szempontjából is. A mondatfonetikai eszközök használatát fejlesztő gyakorlatok végzése. Vitában való részvétel, mások véleményének tiszteletben tartásával. Memoriterek tanulása. Vers- és prózamondó gyakorlatok az irodalmi alkotások segítségével. Törekvés a szóbeli szövegalkotásban a változatos kifejezésformák alkalmazására. Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Irodalmi művek önálló és csoportos dramatizálása. Adott témakörben helyzetgyakorlatok, improvizációk.	<i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok. <i>Testnevelés és sport:</i> a mozgás kifejező ereje. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret:</i> ismeretterjesztő szövegek olvasása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, beleélő képesség, dramatizálás, helyzetgyakorlat, improvizáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Olvasás és az írott szöveg megértése	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	A tanuló az olvasást információszerzéshez használja.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasástechnika folyamatos fejlesztése mellett a szövegértés, a szóbeli kifejező- és szövegalkotó képesség fejlesztése; esztétikai élményt nyújtó olvasás. Önálló tanulás fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Szókincsbővítés. Figyelem. Akusztikus és vizuális észlelés: irodalmi művek hallgatása, olvasása. Gondolkodás: olvasottak elemzése. Összefüggések felismerése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Hangos és néma olvasás, szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Különböző jellegű, műfajú szövegek, pl. levél, napló, útirajz, ismeretterjesztő szöveg, klasszikus ifjúsági művek.	A közlés tartalmához és a közlő szándékához igazodó mondatfonetikai eszközök alkalmazása. A felolvasás szabályainak ismeretében kifejező, értelmező hangos olvasás. Aktív és passzív szókincs gyarapítása. Különböző műfajú szövegek hangos és néma olvasása. Tartalmi szempontú szövegelemzés. Hangulati szempontú szövegelemzés. Ábrák, illusztrációk értelmezése. Vélemény megfogalmazása. Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. Versek, prózai részletek szöveghű felidézése. Vázlatírás, lényegkiemelés, összefoglalás, tanári irányítással jegyzetkészítés.	<i>Matematika:</i> szöveges feladatok értelmezése. <i>Informatika:</i> ismeretszerzés.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szövegelemzés, közlés, szövegalkotás, illusztráció, lényegkiemelés, vázlat, jegyzet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Írás, szövegalkotás	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Írás használata kommunikációs céllal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írás technikája, valamint a helyesírás folyamatos fejlesztése mellett az írásbeli kifejezőképesség fejlesztése. Törekvés erősítése az írásbeli munkák rendezettségére, pontosságára. Az egyéni fogalmazási stílus kialakításának, a választékos kifejezési formák használatának	

	támogatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Vizuális észlelés: íráskép. Vizuális emlékezet: helyesírási szabályok alkalmazása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Helyesírás: magánhangzók illeszkedése, hasonulás, összeolvadás, rövidülés, kivetés, összetett szavak, írásmódosulás, elválasztás, rövidítések kétféle írása, írásjelek használata stb.</p> <p>A mindennapi élet magán- és társas műfajai: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.</p>	<p>Az írásbeli szövegalkotás változatos kifejezésformáinak (rokon értelmű és hangulatfestő szavak, idézetek) használata. Változatos témájú és műfajú szövegek alkotása, a szövegek megadott szempontok alapján történő átalakítása.</p> <p>Saját és mások munkájának ellenőrzése, javítása, helyesírási segédkönyvek használata.</p> <p>Rendezett, pontos írásbeli munkák készítése.</p> <p>Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása helyesírást fejlesztő gyakorlatok során.</p> <p>A szövegszerkezet elemzése, stílushibák javítása, a címzettnek, a témának és a mondanivalónak megfelelő szöveg alkotása a mindennapi élet magán- és társas műfajaiban: leírás, jellemzés, elbeszélés, önarckép, levél.</p> <p>Szövegalkotások javítása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek;</i> <i>természetismeret:</i> lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> esztétikus munka.</p>
Kulcsfogalmak / fogalmak	Önellenőrzés, nyelvtani szabály, stílus, egyéni írásmód, önkifejezés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek	Órakeret 130 óra
Előzetes tudás	Tanult nyelvtani szabályok alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult nyelvtani ismeretek megszilárdítása, ismétlése, a hiányok pótlása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Hallási figyelem: nyelvtani szabályok. Vizuális észlelés: leírtak önellenőrzése. Emlékezet: tanult nyelvtani szabályok felidézése. Szerialitás. Intermodalitás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>SZAVAK: Szófajok. Szóalkotás: képzéssel, jelezéssel, ragozással, azonos toldalék, más-más szótó, egy szótó, más-más toldalék. A szókincs rétegződésének fogalma, csoportosítása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – irodalmi változat, – köznyelvi változat, – népnyelvi változat (tájszók, nyelvjárások), – csoportnyelvek (szaknyelv, hobbinyelv, diáknyelv, argónyelv). <p>Szószerkezet alkotása. Mondatalkotás</p> <ul style="list-style-type: none"> – a beszélő szándéka, logikai minőség alapján. – átalakítás a szerkezet alapján – a beszélő kommunikációs szándékának megfelelően. <p>Levél jellemző jegyei. A levél formai, helyesírási követelményei.</p>	<p>Szavak csoportosítása, átalakítása. Mozaikszavak keletkezése, értelmezése. Szószerkezetek átalakítása a szerkezet megváltoztatásával, bővítéssel (többszörös bővítéssel is), szűkítéssel, rokon értelmű szavak alkalmazásával. Szószerkezetek összeillesztésével mondatalkotás. Gyűjtés, válogatás, átalakítás. Gyakorlás, ellenőrzés, javítás. Mondatalkotás. Szövegből mondatok válogatása lényegkiemelés (jegyzetelés), idézet szempontjából. Szerkezet megváltoztatása bővítéssel, szűkítéssel, helyettesítéssel, a részek cseréjével. Mondatok tagolása, hiányzó írásjelek pótlása. Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. Lehetséges szórend meghatározása. Vázlatkészítés. Levél, válaszlevél készítése. Olvasottakról vázlat készítése. Tagolatlan (elbeszélés, leírás, jellemzés jellegű) szövegek tagolása a makroszerkezet alapján. Szépirodalmi és ismeretterjesztő szövegekben a nyelvi forma és a jelentés (a szó szerinti és a metaforikus értelem) összefüggéseinek vizsgálata. Személyes történet elmondása megadott szempontok betartásával, témaválasztás alapján (témaválasztás, címadás, anyaggyűjtés, jegyzetelés, rendezés), a címzettnek, a</p>	<p><i>Minden tantárgy:</i> a tanult helyesírási szabályok alkalmazása.</p>

	témának és a mondanivalónak megfelelő szövegek a mindennapi élet magán- és hivatalos műfajaiban (önéletrajz, meghatalmazás, elismervény, könyv- és műsorajánlás, irodalmi, zenei, színházi és filmélményekről, közösségi rendezvényről beszámoló, interjú készítése, beszámolás ismeretanyagokból). Szűkítéssel, bővítéssel a hangulat, a stílus megváltoztatása, a szerkezet (a bevezetés/előzmény, a befejezés) megváltoztatása.	
Kulcsfogalmak / fogalmak	Szófaj, átalakítás, csoportosítás, tagolás, szépirodalom, ismeretterjesztő irodalom, téma, témaválasztás, önéletrajz, kérvény, beszámoló, interjú.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Irodalmi kultúra, irodalmi művek értelmezése	Órakeret 130 óra
Előzetes tudás	Műfaji jellemzők ismerete, tájékozódás közöttük.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Irodalom iránti érdeklődés fenntartása. Megfelelően motivált befogadói magatartás kialakítása az irodalom és más művészeti ágak iránt. Megismert művek jellemzőinek, sajátosságainak megfigyelése, összefüggés-látás fejlesztése. Az élmények, érzések ismeretté, tudássá transzformálása. Epikai művek korábban tanult jellemzőinek felidézése. Az olvasott művek eseményeinek, történéseinek, logikai kapcsolatának, ok-okozati összefüggéseinek felismerése. Önálló feldolgozás fejlesztése. Könyvtárlátogatás az önálló ismeretszerzés folyamatában. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> Emlékezet: memoriterek. Figyelem: különbözőség és hasonlóság a művekben. Gondolkodás: elemzés, összehasonlítás, analógiák felismerése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A RENESZÁNSZ IRODALMA <i>Janus Pannonius: Pannónia dicsérete</i> (epigramma) Balassi Bálint Ajánlott mű: Egy katonaének	A vers szereplőinek, formájának, tagozódásának, képeinek megfigyelése. Hasonlóságok, különbözőségek felismerése. Összecsengő sorok jelölése. Írók, költők jellemző életrajzi adatainak megismerése.	<i>Ének-zene; vizuális kultúra:</i> a ritmus más-más formái. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi
A BAROKK IRODALOM Feldolgozásra ajánlott művek: Bujdosóénekek Mikes Kelemen: 112. levél	A vers tartalma alapján a költői szándék megfogalmazása. Szövegrészek tagozódásának	

<p>A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA <i>Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez</i> (elégia) Ajánlott művek: Csokonai Vitéz Mihály: <i>A boldogság</i> (dal) Kazinczy Ferenc</p> <p>A XIX. SZÁZAD IRODALMA <i>Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt</i> (epigramma) <i>Vörösmarty Mihály: Szózat</i> <i>Petőfi Sándor:</i> – <i>Az Alföld, (tájlíra)</i> – <i>Nemzeti dal (dal)</i> – Egy gondolat bánt engemet (óda) – István öcsémhez (költői levél). <i>Arany János</i> – <i>Családi kör (életkép)</i> – <i>A walesi bárdok (ballada)</i> – <i>Toldi (elbeszélő költemény)</i> Jókai Mór Mikszáth Kálmán Ajánlott művek: Vörösmarty Mihály: <i>Gondolatok a könyvtárban</i> Petőfi Sándor: <i>Pató Pál úr; Szeptember végén</i> Arany János: <i>Írószobám</i> (elégia); <i>A fülemile</i> (elbeszélő költemény) Jókai Mór: <i>A kőszívű ember fiai</i> (részlet) vagy <i>A nagyenyedi két fűzfa</i> Mikszáth Kálmán: <i>A néhai bárány; A két koldusdiák</i> (részletek)</p> <p>A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM <i>Ady Endre:</i> – <i>Föl – földobott kő</i> – <i>Sem utódja, sem boldog őse...</i> <i>József Attila: A Dunánál;</i> Rejtelmek</p>	<p>(bevezetés, tárgyalás, befejezés) megfigyelése. Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. Szereplők tulajdonságainak gyűjtése, csoportosítása. Szöveg hangulati tartalmainak véleményezése. Dramatizálás, felolvasás. Elbeszélési és történeti átírás gyakorlása. Memoriterek megtanulása.</p>	<p>korok.</p>
---	---	---------------

<p>Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek) Radnóti Miklós: Nem tudhatom Babits Mihály Ajánlott művek: Cigány a siralomházban; Ősz és tavasz között</p> <p>Kosztolányi Dezső Ajánlott művek: Esti Kornél (novella) <i>Este, este</i> (dal) Ének Virág Benedekről Móricz Zsigmond Ajánlott művek: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig Örkény István Ajánlott művek: Meddig él egy fa?; Az autóvezető Szabó Lőrinc Ajánlott művek: Lóci óriás lesz; Semmiért egészen Juhász Gyula Ajánlott művek: Anna örök; A Tiszához Tóth Árpád Ajánlott művek: Elégia egy reketyebokorhoz; Esti sugárkoszorú Illyés Gyula Ajánlott művek: Szörnyű fegyver (epigramma); Dunántúli reggel (tájlíra) Gion Nándor Ajánlott mű: A kárókatónak még nem jöttek vissza Weöres Sándor Ajánlott művek: Önarckép; Boldogság Egy-egy választott mű Csukás István, Mándy Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból.</p> <p>További ajánlott művek: Ady Endre: Három őszi könnycsepp (dal); Párisban járt az Ősz (tájlíra) József Attila: Ars poetica (tanító, bölcselő költemény); Külvárosi</p>		
---	--	--

<p>éj (tájlíra) <i>Radnóti Miklós: Két karodban</i> (dal) Babits Mihály <i>Örkény István: Egypercesek</i></p> <p>Kortárs irodalom: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás (lakóhelyi sajátosságok figyelembe vétele lehetséges).</p> <p>Világirodalom: Ajánlott művek: A. A. Milne: Micimackó (részlet) R. Kipling: A dzsungel könyve (részlet)</p> <p>Színmű Megválasztása a lakóhelyi lehetőségekhez igazítható (színházlátogatás)</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Életrajzi adat, magyar irodalom, világirodalom, vers, próza, színjáték, színmű.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására. Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni. Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás).</p> <p>Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására. Képes hangulati szempontú szövegelemzésre.</p> <p>Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van.</p> <p>Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.</p> <p>A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során. Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.</p> <p>A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni.</p> <p>Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről.</p> <p>Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is <i>öt-hat mondatban</i> számot ad.</p> <p>Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról.</p> <p>Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit. Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.</p>
--	---

IDEGEN NYELV 7–8. évfolyam

Az idegen nyelv tanulása társadalmi igény. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóktól nagy erőfeszítést követel, ezért az idegen nyelv tanításának és tanulásának céljait a tanulók valós szükségletei, igényei és egyéni fejlettsége határozza meg. Az idegen nyelv tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók részére tanórai keretben, az általános iskola 7. évfolyamától javasolt, de az idegennyelv-tudás iránti társadalmi igények növekedése miatt – a szülők igénye szerint – szakkör vagy egyéb nem kötelező jellegű foglalkozás keretében korábban is megkezdhető az iskola döntése alapján, de szigorúan a tanulók egyéni igényeihez és képességeihez igazodva.

Az általános iskola felső tagozatán a cél az, hogy az idegen nyelv tanítása járuljon hozzá a más tantárgyaknál megszerzett alapkészségek megerősödéséhez a tanulói tevékenységek középpontba állításával, a rendszeres ismétlés és gyakorlás megteremtésével. Az új ismeretek elsajátíttatása konkrét tapasztalásra, cselekvésre alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérüléseit, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve történik. A tananyagot a fejlődés egyéni üteméhez, a módosult tanulási képességekhez kell igazítani.

A tanulókat bevezetve egy idegen nyelv tanulásába, fel kell kelteni az érdeklődésüket, fenntartani a motivációjukat a nyelvtanulás iránt; meg kell alapozni a nyelvtanulásukat, ily módon is elősegíteni társadalmi beilleszkedésüket, növelni esélyeiket.

Az idegen nyelvi kompetencia szorosan kapcsolódik és épít az *anyanyelvi kompetenciára*, hiszen a beszédértés és a beszédprodukció az elsődleges, anyanyelven is. Az anyanyelv tanulása során megtapasztalt nyelvi problémák nehezítik az idegen nyelv oktatását. A négy nyelvi készség közül a hallás utáni értésen és a beszédfejlesztésen van a hangsúly. A hallott szöveg értésénél törekedjünk a céloknak és igényeknek megfelelő, autentikus szövegek felhasználására. Az írás és az olvasás nagyon kis mértékben jelenik meg a felső tagozaton az idegen nyelv oktatása során, és célja csupán a hallottak megerősítése, támogatása. Az idegen nyelv tanításának és tanulásának célrendszerében a kommunikációs kompetencia fejlesztésén van a fő hangsúly. A nyelvi kompetencia magába foglalja a lexikai, grammatikai, szemantikai és fonológiai ismereteket, továbbá ezek használatának képességét.

Az interkulturális kompetencia fejlesztése során megismertetjük a tanulókat annak az országnak (vagy országoknak) a kultúrájával, amelynek a nyelvét tanulják. Ezért a nyelvtanítást mindig össze kell kapcsolni a mindennapi élet kultúrájának megismertetésével. Folyamatosan erősítjük a nyelvtanuló interkulturális tudatosságát, azaz, hogy a tanuló legyen képes felismerni és megérteni a saját és az idegen kultúra jellegzetességeit, a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket, s ezáltal erősödjön a hazafias érzése, a magyarságtudata, valamint váljon nyitottabbá és érzékenyebbé más népek kultúrája iránt. A nyelvtanítás során törekednünk kell a pozitív hozzáállás és motiváció kialakítására az idegen nyelv tanulása és más kultúrák megismerése iránt.

Az információs technológiák és az informatikai kompetencia használata ma már elkerülhetetlen, s az idegen nyelv tanításának és tanulásának folyamatába beépítve nagyszerű lehetőséget kínál arra, hogy közvetlenebb kapcsolatot alakíthassanak ki a tanulók a célnyelvvel, és ismerjék meg, majd próbálják meg alkalmazni a kapcsolatteremtéshez szükséges stratégiákat a célnyelvi közösség egy-egy tagjával. Az információs technológiák alkalmazása a célnyelvi kultúra megismerését színesebbé, érzékletesebbé teszi, segít az autentikus környezet megteremtésében, így az önálló ismeretszerzés és a későbbi önálló tanulás lehetőségét is nagymértékben segítheti.

A tantárgyak közötti integráció elérésében nagy szerepe van az idegen nyelv tanításának és tanulásának. Az idegen nyelv tanulása nemcsak további lehetőséget nyújt a tanulóknak a más tantárgyakban korábban megszerzett tudás felelevenítésére, gyakorlására, új kapcsolódási pontok kialakítására, hanem újabb nyelvi, kulturális, interkulturális, földrajzi és történelmi ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, melyeket más tantárgyak tanulása során is felhasználhatnak.

Az idegen nyelv tanulása teret biztosít a csoportos és kooperatív tanulási formák alkalmazásának, egyénre szabott módszerek és az önművelés igénye kialakításának, valamint változatos nevelési lehetőségek kihasználásának, továbbá elősegíti a tanulók önismeretének és önbizalmának fejlesztését az egyéni adottságok és képességek megismerésén keresztül.

A differenciálás a tanítás minden részében megjelenik, s ezáltal tekintettel vagyunk az egyéni sajátosságokra, képességekre. Az értékelés során elsősorban a tanuló egyéni fejlődését, motivációját, a nyelvtanulásra irányuló akaratát kell értékelnünk, s az értékeléssel a további nyelvtanulásukat kell segítenünk.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a nyelvtani anyag többségének elsajátítása implicit módon történik, azaz nem magát a nyelvtani szabályt tanítjuk, hanem a nyelvtani szerkezetet használhatjuk szövegek környezetben. Az idegen nyelvi kommunikáció során – a nagyszámú ismétlés révén – a tanuló automatikusan elsajátítja, majd alkalmazza a nyelvet vezérlő különböző szintű szabályokat. A nyelvi kompetencia kialakítása érdekében változatos interakciókban folyamatosan fejlesztjük a tanulók hallási észlelését, hallás utáni szövegértését, célzott és tartós figyelmét, elsősorban verbális emlékezetét és beszédképességét. A sikeres kommunikáció érdekében hosszabb időkeretre, folyamatos ismétlésre, gyakorlásra, játékos keretek között történő, cselekvéshez kötött megvalósításra, egyéni megerősítésre, helyzetgyakorlatokra van szükség.

Az idegen nyelv olvasásának és írásának tanítása enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében csak egyéni fejlettséghez igazodva, a tanulóknál erősödő igény alapján javasolt. Az olvasott szöveg értése és az íráskészség fejlesztése csupán másodlagosan, illetve harmadlagosan támogatja a hallás utáni értést és a beszédüket.

Idegen nyelvi szempontból a 7–8. évfolyam a bevezető, alapozó szakasz, melynek során a tanuló megismerkedik egy idegen nyelv tanulásával, felismeri, hogy anyanyelvén kívül más nyelven is kifejezheti magát; megpróbálja felfedezni és megérteni a nyelvet vezérlő különböző, alapszintű szabályokat, melyeknek segítségével a későbbiekben egyre tudatosabbá

teheti nyelvtanulását. Felfedezi a nyelvtanulás és a célnyelvi kultúra fontosságát, mely egyben erősíti magyarságtudatát, hazafias érzéseit, közösséghez tartozását. Az idegen nyelv tanulása során fejlődik erkölcsi érzéke, javul kötelességtudata, együttérzése, empátiája, segítőkészsége, tisztelete mások iránt. Megtapasztalja és megpróbálja megérteni, hogy cselekedeteiért, mondataiért felelősséggel tartozik. A helyzetgyakorlatok során igyekszik betartani a szabályokat, és tiszteli társait.

A szakasz alapvető feladata, hogy a tanulók más műveltségi területeken megszerzett ismereteire támaszkodva, olyan alapvető nyelvi fordulatokkal ismertesse meg a tanulókat, melyeket a mindennapi élethelyzetükben felismerhetnek és alkalmazhatnak, s amelyek megalapozzák motivációjukat a későbbi (szakiskolai és egész életen át tartó) nyelvtanulásra.

Az idegen nyelv tanulása során fokozatosan fejlődik önismeretük, kifejező és kapcsolatteremtő készségük (vélemény, akarat, érzelem), a személyes tapasztalatok tudatosításán keresztül pedig bővülnek ismereteik, formálódik szemléletmódjuk, a világról alkotott képük.

Az étkezés, ételek, sport témakörök lehetőséget adnak az egészséges életmód tudatosítására, a preventív szemlélet kialakítására, a betegségek megelőzésére.

Már a nyelvtanítás bevezetésekor tudatosítani kell a tanulóknál az idegen nyelv tanulásának jelentőségét a későbbi életükre, pályaválasztásukra, munkavállalási esélyeikre nézve.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók idegennyelv-oktatása során nem beszélhetünk a(z) (európai) nyelvi szintek meghatározásáról, mivel az idegen nyelv tanulását az egyéni képességek nagymértékben befolyásolják. Ennek ellenére igyekeznünk kell a lehető legtöbbet elsajátíttatni a tanulókkal, az egyéni lehetőségek függvényében.

Alapvető cél, hogy a tanuló próbálja meg megérteni és használni a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a legegyszerűbb alapvető fordulatokat, amelyek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése, továbbá a tanulók hallás utáni figyelmének, fonetikai kifejezésének, szándékos figyelmének, verbális emlékezetének, idegen nyelvi gondolkodásának fejlesztése. A cselekvéshez kötött beszédfejlesztés növelheti az idegen nyelvi megnyilvánulások számát, de a magyar nyelvet sem zárhatjuk ki a tanítási órákból. Fontos – egyéni igényeikhez és képességeikhez mérten – megismertetnünk velük olyan stratégiákat, melyek segíthetik őket a későbbiekben nyelvtudásuk megőrzésében, további fejlesztésében.

A nyelvtanítás sikerében fontos szerepet játszik a nyelvtanulók ismereteinek, érdeklődésének, igényeinek, nyelvi és nem nyelvi készségeinek a tanulási folyamatba történő bekapcsolása. A nyelvtanulás alkalmas a személyiség kibontakozásának támogatására. A siker másik kulcsa a folyamatos pozitív megerősítés, a tanulók önmagukhoz mért fejlődésének elismerése.

A lenti kerettantervi táblázatokban szereplő fejlesztési egységek a Közös európai referenciakeretben szereplő készségekre épülnek, ezek kerültek adaptálásra az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nyelvtanulási igényeire. A jelen kerettanterv nem nyelv-specifikus. Jelenlegi formájában kizárólag angol nyelvi példákat tartalmaz, az egyéb nyelvekre történő felhasználást is ezek segítik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédszándékok, beszédértési készség	Órakeret folyamatos
--	---	--------------------------------

Előzetes tudás	A tanuló saját és családja személyes adatainak ismerete. Számfogalom 20-as számkörben. Állatok, néhány növény ismerete, testrészek nevei, testséma, irányok, helyviszonyok ismerete. Alapfokú térképhasználat. Élelmiszerek, ételek neveinek ismerete. A kommunikáció alapvető feltételeinek, alapvető szófaji csoportosítások ismerete. Törekvés ritmustartásra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Általános fogalmak, beszédszándékok megismertetése utánzással történő nyelvtanítás előnyben részesítésével. A beszédészlelés, a verbális emlékezet, az idegen nyelvi gondolkodás és a sorrendiség fejlesztése. Beszédbátorság megteremtése nagyszámú ismétléssel. Társas nyelvi magatartás kialakítása. A figyelem terjedelmének növelése. Önismeret, önkontroll, önellenőrzés képességének fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>BESZÉDSZÁNDÉKOK:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Köszönési formák: Hi! Hello. – Napszakok szerinti köszönési formák: Good morning, good day, good afternoon, good evening, good night. – Elközönés: Bye. Goodbye. See you tomorrow. – Bemutatkozás: What's your name? My name is Tom. How old are you? I am 13. – Titulusok: Mr, Mrs, Miss. – Köszönet és sajnálat kifejezése: Thank you. Sorry. – Udvariassági formák: Here you are. Please. Nice to see you. Nice to meet you. – Érdeklődés a másik személy hogyléte felől: How are you? I'm fine, thank you. And you? – Egyszerű kérdések (információkérés). – Egyszerű feleletek (információadás). – Modális jelentés kifejezése: képesség kifejezése: I can jump up high. – Vélemény kérése: Do you like? – Tárgyak, dolgok megnevezése, azonosítása: 	<p>BESZÉDÉRTÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> – A hallottak utánmondása, ismétlése, majd közös mondása. – Játékos, cselekvéshez kötött gyakorlatok utánzása. – Nyitott párbeszéd (kérdés-felelet). – Szavak, kifejezések, egyszerű mondatok ismétlése. – Egyéni megnyilvánulási lehetőségek. – Páros, csoportos, szituációs gyakorlatok. – Helyzetfelismerés, alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszédpartnerekhez. – Irányított figyelem a beszélőre, részvételi szándék a beszélgetéshez. – Társadalmi szokások használata a beszédhelyzetekben (kulturális eltérések, udvariassági formák alkalmazása). – A különböző köszönési formák felismerése, megfelelő alkalmazásuk megpróbálása. – Személyes adatai ismerete, 	<p><i>Ének-zene:</i> (ritmus tartása, ritmusváltás, hangképzés, intonálás).</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, a kommunikáció alapjai, hangképzés.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció fejlesztése, a mozgás kifejező ereje, testséma, légzés.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezetünk tárgyainak, élőlények neveinek ismerete, velük kapcsolatos ismeretek.</p> <p><i>Hon-és népismeret:</i> ünnepek, népszokások.</p> <p><i>Földrajz:</i> szigetország, térképhasználat.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p>

<p>What's this? This is a.../ It's a...</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dicséret: That's great! Well done. – Jókívánságok: Merry Christmas! Happy Birthday! Happy Easter! Happy Halloween! – A telefonálás konvenciói. 	<p>bemutatkozás. Néhány adat megadása magáról.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A beszéd ritmusának, az intonációnak a megfigyelése és utánzása, lehetőség szerint minél pontosabb visszaadása. (Kézmozdulattal a hanglejtés követése, eltérő intonációk megfigyelése.) – Szavak differenciálása. – Nyelvi egységek megértése. 	<p>finom mozgások fejlesztése, válaszadás rajzzal.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Titulus, köszönési forma, udvariassági forma, képesség kifejezése, vélemény kifejezése, ünnepekkel kapcsolatos köszönés/köszöntés, szokás. Kérdés-felelet.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Beszédkészség		Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	A beszéd megértése. A környezetében körülötte levő tárgyak, élőlények megnevezése, cselekvések megnevezése, egyszerű utasítások, kérdések megértése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb beszédkészség, beszédbátorság fokozatos növelése. A mindennapi életben előforduló beszédhelyzetek megismertetése a tanulókkal. Önellenőrzés, önkontroll képességének fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Kérdésalkotások. – Releváns válasz adása a tanult kérdésekre. – Dalok, mondókák. – Környezete tárgyainak megnevezése. – Néhány beszédfordulat témakörönként. – Az udvarias társadalmi érintkezés eszközei. 	<ul style="list-style-type: none"> – Próbálkozás az angol nyelv hangjainak helyes kiejtésével. – Megfelelő hangerővel, hanglejtéssel, hangsúllyal, intonációval kiejtett szavak kialakítása. – Probléma jelzése, segítségkérés. – Rövid szövegrészeknél törekvés a mondatok sorrendiségének megjegyzésére. – Nonverbális eszközök alkalmazása válaszadáskor. – Érzelmek, vélemény kifejezése. – Javítás elfogadása, törekvés önkorrekcióna. – Törekvés a partnerhez való alkalmazkodásra. 	<p><i>Testnevelés és sport:</i> légzéstechnika.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangképzés, szóhatárok, a mondat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus, intonálás.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tárgyak, élőlények nevei.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> válaszadás rajzzal.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – Ritmustartás, ritmusváltás. – A fenti követelmények teljesítése rövid párbeszéd, hallás utáni ismétlések, memorizálás, eljátszás, nyitott dialógusok, drámajáték, szerepjáték, audiovizuális anyagok megtekintése során. 	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Utánzás, ismétlés, ritmus, ritmusváltás, mimika, gesztus, szó, mondat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Fogalomkörök		Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Megfelelő anyanyelvi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nyelvtani anyag implicit módon történő elsajátíttatása. A térbeli tájékozódás fejlesztése a térbeliség előljárószóinak gyakorlása során. Hallási figyelem, irányított figyelem, idegen nyelvi gondolkodás, verbális memória, időbeli viszonyok kifejezésének fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tanulói tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Létezés kifejezése (be, is, are). – Cselekvések kifejezése (igék). – Felszólító mód (igék). – Birtoklás kifejezése (have got). – Birtokviszony kifejezése (My mother's name is...). – Birtokos névmások (My pen). – Modalitás kifejezése: képesség (I can...). – Időbeliség: Present Simple, Present Continuous, időhatározók (now, sometimes, never, usually, always, today), évszakok, hónapok, napok, időpontok, előljárószavak (at, in, on). – Térbeliség: előljárószavak (in, on, at). – Mennyiségek kifejezése: tőszámok 1-20-ig, sorszámnevek 1-12-ig, 	<ul style="list-style-type: none"> – Nyelvtani fordulatok automatizmusig gyakorlása. – Törekvés a sorrendiség megtartására, a logikus felépítettségre. – A fenti követelmények teljesítése a következő tevékenységek során: mozgásos feladatok, utasítások adása, megértése, végrehajtása, manipulálás tárgyakkal, képekkel, kép- és szóképekkel, csoportosítás, rendezés, párosítás. 	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szófajok, igemódok, mondatfajták, ragok, jelek.</p> <p><i>Matematika:</i> tö- és sorszámnevek, alapvető matematikai műveletek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> intonálás, hangsúlyozás, ritmustartás.</p>	

<p>főnevek többes száma, a/an, some/any határozatlan névelők.</p> <p>– Hangtani ismeretek: szóhangsúly, intonáció, összevont alakok, többes szám kiejtése.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Létezés, birtokviszony, felszólító mondat, gyakoriság, elöljárószó, tő- és sorszámnév, többes szám, összevonás, szóhangsúly, intonálás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Témakörök, szókinés	Órakeret folyamatos
Előzetes tudás	Elsősorban a természetismeret, matematika, társadalomismeret órákon megszerzett ismeretek alkalmazása. A tanuló saját és közvetlen családjá személyes adatai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló szókinésének, világról alkotott szemléletének bővítése, a célországgal kapcsolatos kulturális ismeretek átadása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>EMBERI KAPCSOLATOK: Az ÉN személyem: bemutatkozás, személyi adatok, külsőm, életkor, születésnap, lakcím, kedvenc sportom, színem, ételem, barátom. Az ÉN családom: családtagok nevei.</p> <p>TÁRSADALMI KÖRNYEZETÜNK: Hazám, hazám fővárosa, lakóhelyem. Iskolám, az iskola berendezései, iskolai felszerelések, utasítások a tanórán. A célnyelvi ország neve, fővárosa, zászlója, néhány nagyobb városa, ünnepek.</p> <p>TERMÉSZETI KÖRNYEZETÜNK: Időjárás, évszakok, hónapok, napok, napszakok, időpontok. Állatok, növények.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Lexikai elemek elsajátítása. – Más műveltségi területeken megszerzett információ alkalmazása, újabb kapcsolódási pontok kialakítása. – Angolul beszélő országok felsorolása. – Nagy Britannia országai, fővárosa, néhány városa megnevezése. – Magyar és brit iskolák összehasonlítása. – Brit ünnepek és szokások megismerése. – Reális önkép kialakítása. – Nyelvi struktúrák és lexikai elemek integrálása. – Elemi szintű tájékozódás térképen. 	<p><i>Természetismeret:</i> növények, állatok, hazám, célország, földrajzi ismeretek, térképhasználat.</p> <p><i>Matematika:</i> mennyiségi és minőségi viszonyok, időbeliség, sorrendiség.</p> <p><i>Informatika:</i> internet használata, információkeresés.</p>

<p>EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD: Testrészek. Az orvosnál. Napirend. Öltözködés, ruházat. Sport.</p> <p>VÁSÁRLÁS: Élelmiszerek, ételek nevei. Főétkezések. Üzletek nevei, néhány jellemző árucikk neve. Vásárlás.</p> <p>ORSZÁGISMERET: Ünnepek: Halloween, Christmas, Easter</p> <p><i>Irodalmi művek feldolgozása videofilmmeel, megbeszéléssel.</i> Ajánlott művek: Mark Twain: Koldus és királyfi, Charles Dickens: Christmas Carol; Robin Hood.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Személyes adat, család, szűkebb-tágabb környezet, célország, nemzetiség, zászló, évszak, hónap, nap, időpont, napirend, ruházat, sport, élelmiszer, vásárlás, főétkezés, üzlet.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>A tanuló legyen motivált arra, hogy képességeihez mértén merjen megszólalni a különböző kommunikációs helyzetekben. Alkalmazza a tanult a nonverbális és verbális elemeket, a kommunikáció szabályait. Próbálja meg a beszédzándékokat automatikusan felismerni, a lényegét megérteni és azokhoz alkalmazkodni.</p> <p>Próbálja meg felismerni és megérteni a tanult szavakat és kifejezéseket, a tanár egyszerű utasításait, tömondatait. Ismerje fel a tanult kérdéseket, s azokra releváns válaszokat adjon. Próbálja a tanult nyelvtani szerkezeteket alkalmazni. Igyekezzen megfelelő ritmussal a tanult egyszerű mondatokat megismételni, törekedjen a megfelelő kiejtésre, hanglejtésre.</p> <p>Igyekezzen megtanulni néhány dalt, mondókát idegen nyelven.</p> <p>Próbáljon meg saját magáról 12-15 mondatban összefüggően beszélni. (Az eredményeket minden tanuló saját fejlődési szintjéhez kell mérni, s inkább az akarat, a motiváció dominál, semmint a pontos nyelvhasználat.)</p>
---	---

MATEMATIKA

A matematikatanítás célja, hogy lehetővé tegye a tanulók számára a környező világ térformáinak, mennyiségi viszonyainak, összefüggéseinek megértését, a valóság megismerését. Feladata felkelteni a tanulók érdeklődését, segíteni a pozitív attitűd kialakulását a tantárgy tanulása iránt, tapasztalati úton megalapozva a tanulók matematikai ismereteit, változatos tevékenységekkel alakítva ki a matematikai fogalmakat. Fejlesztenie kell a tanulók matematikai készségeit (számlálás, számolás, mennyiségi következtetések, becslés, mérés, mértékegységváltás, szöveges feladatok megoldása) és matematikai képességeit (rendszerezés, kombinativitás, induktív-, deduktív- és valószínűségi következtetések), ezáltal lehetővé tenni a tanulók gondolkodásának fejlődését.

A pontos matematikai nyelv használatára való törekvés, a gondolatok szabatos megfogalmazása tevékenységek során alakul a matematikatanulás szokásrendjének gyakorlásával, a pontos, fegyelmezett munkavégzés és az önellenőrzés igényének kialakításával együtt.

A matematikai kompetencia fejlesztése a többi kulcskompetenciával együtt, egymással összhangban, egymást felerősítve valósítható meg. A matematikaórákon megszerzett készségek, képességek, ismeretek birtokában a tanulók alkalmassá válnak az önálló tanulásra, eszközként használják azokat más kompetenciaterületek elsajátítására, különböző kontextusokban (továbbtanulás, otthon, munkahely) való alkalmazásra. A matematikai nevelés hozzájárul a természettudományos és technikai kompetencia fejlődéséhez. Vannak közös fejlesztési területeik, mint a tájékozódási képesség fejlesztése térben, síkban, időben és a világ mennyiségi viszonyaiban. Vannak olyan készségek, mint a becslés, mérés, számlálás, számolás, melyeket alkalmaznak különböző számításoknál. Az ének, zene tanulása fejleszti a matematikai gondolkodás különböző formáit. A ritmusgyakorlatok, kottaírás, kottaolvasás, számkotta használata hozzájárulnak az akusztikus és vizuális figyelem és emlékezet, valamint a szerialitás fejlesztéséhez. A matematikai kompetenciát eszközként használják a tanulók a földrajzi ismeretek tanulása során is. Tájékozódnak síkban különböző léptékű térképeken, térben a földgömbön és az időzónákban. Becslési, mérési és számolási készségüket alkalmazzák a távolságok becslésére, mérésére, a magassági számok pontos leolvasására, a földrészek, országok területe, lakossága és népsűrűsége közötti összefüggések értelmezésére, számításokra. A testnevelésórák nagymértékben hozzájárulnak a motoros képességek fejlődéséhez, ezzel segítik a tanulókat a matematikai és szerkesztő eszközök használatában. A különböző ugrások, dobások alkalmával fejlődik becslési, mérési készségük. Rendgyakorlatoknál a számlálásra végzett mozgássorok hozzájárulnak a számlálás ritmusának kialakulásához. A rajz tanítása során a vizuális nyelv alapelemeinek (vonalak, sík- és térformák) előállítását, azok rendezését, azonosságok, hasonlóságok észrevétele, arányok, kontrasztok megfigyelés, ismétlések, ritmusok leképezése, szimmetrikus alakzatok létrehozása segíti a formaérzékelést, a térlátást és vizuális gondolkodás fejlesztését, a geometriai ismeretek elmélyítését. A digitális kompetencia fejlesztése, IKT-eszközök használata hozzájárulnak a megismerési képesség, a verbális és a nonverbális kommunikáció fejlődéséhez. Az IKT az órákon segíti az önálló ismeretszerzést, a matematikai készségek, képességek fejlesztését, a matematika iránti pozitív attitűd kialakulását, az önismeret, az önértékelés fejlődését. Habilitációs foglalkozások keretében fejlesztő programok segítségével hozzájárul a tanulók alapképességeinek fejlesztéséhez.

A matematikai kompetencia elsajátítása érdekében különböző szervezeti keretekben (egyéni, páros, csoport- és kooperatív formában) tevékenykednek a tanulók. Ezáltal fejlődik együttműködési készségük, nő a toleranciájuk, kialakul egymás iránti érdeklődésük, megtanulják társaik elfogadását.

A matematikatanulás hatékonyságának egyik fontos feltétele a módszerek megválasztása. A kisiskolások legfontosabb tevékenysége a játék. Ezért kezdetben játékos tevékenységek megszervezésével biztosítunk lehetőséget a gyerekeknek a közvetlen tapasztalatszerzésre.

Az enyhén értelmi fogyatékos gyerekeknek hosszabb ideig (több éven át) lehetőséget kell teremteni a matematikai problémák cselekvéses tapasztalatra alapozó megoldására. A motiváló hatású tanulási környezet, a játékok, a különböző matematikai eszközök, IKT-eszközök, digitális tananyagok felkeltik a tanulók érdeklődését, igényét a világ megismerésére, saját ismereteik, képességeik fejlesztésére, az érdeklődés ébrentartására, pozitív attitűd kialakulására a tantárgy, a tanulás iránt, mindez biztosítja a sikeres együtt-tanulásnak.

Az egy évfolyamba kerülő gyermekek pszichés funkciói, képességei, ismeretei, az egész személyiségük nagyon különbözőek. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képességprofilja jelentősebb eltérést mutat, mint ép társaiké. Ezért nagyon fontos minden tanuló egyéni fejlődési folyamatának a megismerése és az ehhez igazodó differenciált nevelés, oktatás, fejlesztés. A pedagógusnak fel kell térképeznie az évfolyam tanulóinak ismereteit, képességeit, érdeklődésüket, motiváltságukat, tanulási stílusukat, szokásaikat, tempójukat. Fel kell tárnunk társas kapcsolataikat, fizikai és pszichés állapotukat.

Szükséges és lehetséges differenciálni a tartalmak és tevékenységek szintjén egyaránt. A tartalmi differenciálás megnyilvánulhat a feladatok mennyiségében, a feladatok minőségében és a kivitelezés módjában. A tevékenységek szintje is különböző lehet. Lehet elvontan, verbális szinten megoldani a feladatokat, de ugyanazok a feladatok megoldhatók eszközökkel, a cselekvés szintjén. Differenciálni lehet segítségnyújtással is. Segíthetjük a tanulást eszközök biztosításával, az eszközök használatának segítségével, a feladat megismétlésével, a feladatok algoritmizálásával, mintaadással, analógia alkalmazásával és célirányos kérdésekkel.

A tanulásban akadályozott tanulóknál gyakran előfordul súlyos képességzavar illetve valamelyik képesség hiánya. Ezeket a problémákat nem lehet kizárólag a tanítási órák keretei között orvosolni. Ilyen esetekben szükség van külön habilitációs foglalkozásokra, ahol célirányos fejlesztési terv alapján egyéni fejlesztéssel lehet korrigálni és/vagy kompenzálni a képességzavarokat és hiányokat.

5–6. évfolyam

A két év célja – mindvégig tevékenységre épülve – a tanulók alapkészségének megerősítése, gyakorlási lehetőségek beiktatásával. Az ismeretek bővítését konkrét tapasztalásra alapozva, a gondolkodási funkciók különböző sérülését, eltérő ütemű fejlődését figyelembe véve kell megvalósítani. Az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és tanulási módok kialakítása támogatja az ismeretek bővítésének, a képességek és készségek megerősítésének lehetőségét, kiegészülve különböző szintű tevékenységekkel, cselekvéses és elvont szinten. A gondolkodási műveletek egyre elvontabb szinten jelennek meg, a gondolkodási fajták gyakorlása matematikai problémák megoldása során történik. A matematikai fogalmak, kifejezések megértése, egyre pontosabb használata a matematikatanulás folyamatában, a tanulók cselekvését a középpontba állítva történik. Figyelmet kell fordítani az alkotó kedv ösztönzésére, kreativitás fejlesztésére, törekedve a minél kitartóbb és pontosabb munkavégzésre, önellenőrzésre.

A figyelem terjedelmének, tartósságának növelése, a koncentráció időtartamának növelése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése minden tanórán fontos feladat.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Halmaz elemeinek adott, illetve választott szempont szerinti válogatása, csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Válogatás, csoportosítás, rendszerezés logikai összefüggések alapján. Analizáló, szintetizáló, döntési képesség fejlesztése. Cselekvéses, logikus gondolkodás gyakoroltatása. Kombinatorikus szemlélet kialakítása.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>1.1. Halmazok</i> Évfolyamozás.	Személyek, tárgyak, logikai készlet elemeinek elhelyezése halmazábrákba. Évfolyamozás egy, illetve egyszerre két szempont alapján. Megfigyelés, lényeges jegyek kiemelése, azonosítás, megkülönböztetés.	<i>Vizuális kultúra:</i> alakzatok, színek, tájékozódás síkban. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, szövegértés, szövegalkotás.
Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz.	Részhalmaz előállításuk különböző alaphalmazokon személyekkel, tárgyakkal, logikai készlet elemeivel. Az alaphalmaz, részhalmaz és kiegészítő halmaz kapcsolatának értelmezése. A halmazára különböző részeinek jelölése jelkártyákkal. Elemek besorolása a halmazára különböző részeibe.	<i>Természetismeret:</i> kognitív képességek. <i>Informatika:</i> problémamegoldó gondolkodás, szimbólumok, jelek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> formaérzékelés, finommotoros mozgáskoordináció.
Metszethalmaz.	Személyeknek, tárgyakkal, logikai készlet elemeinek megfigyelése, közös tulajdonságuk kiemelése, megfogalmazása, metszethalmaz képzése. A halmazára különböző részeinek elnevezése. Alá- és fölérendeltségi viszony felismerése. Venn-diagram értelmezése.	
<i>1.2. Matematikai logika</i> Állítások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazára különböző részeiről. Állítások megítélésük igazságtartalmuk szerint. Állításokhoz halmazok alkotása. A logikai kifejezések pontos	

	<p>használata.</p> <p>Tulajdonságok tagadása, a logikai „nem” fogalmának használata.</p> <p>Logikai „és” fogalmának használata.</p> <p>A „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”, „egyik sem” kifejezések használata.</p>	
<i>1.3. Kombinatorika.</i>	<p>Kombinatorikus játékok.</p> <p>Elemek sorba rendezése.</p> <p>Lehetőségek sokféleségének észrevétele.</p> <p>Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: néhány lehetőség, egyre több lehetőség.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, metszethalmaz, logikai kifejezés, „és”, „nem”, „egyik sem”, „minden”, „van olyan”, „van, amelyik nem”.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra	Órakeret 124 óra
Előzetes tudás	<p>Jártasság 100-as számkörben.</p> <p>Biztos műveletfogalom 20-as számkörben.</p> <p>Összeadás, kivonás 100-as számkörben tízesátlépés nélkül.</p> <p>Jártasság a tanult szorzótáblákban.</p> <p>Egyszerű szöveges feladatok megoldása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Matematikai eszközök célszerű használata.</p> <p>Konkretizálás, absztrahálás, kódolás, viszonyítás gyakoroltatása.</p> <p>Számolási készség fejlesztése, ellenőrzés, önellenőrzés gyakoroltatása.</p> <p>Megtartó emlékezet fejlesztése.</p> <p>Analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>2.1. Számok</i> Számok 1000-es és 10 000-es számkörben.	<p>Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100-as számkörben.</p> <p>Tízes számrendszer szerkezeti sajátosságának értelmezése.</p> <p>Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció,</p>

	<p>Törekvés a matematikai fogalmak pontos használatára. Kétjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Relációs jelek használata. Számok pontos és becslő (közelítő) helye a számegyenesen. Számok egyes, tízes szomszédjainak megállapítása. Számok kerekítése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Mennyiségek megszámlálása (pénz), tízes, százaz, ezres csoportok alkotása.</p>	<p>auditív figyelem.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskoordináció, nagymozgások.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szerialitás, pénz beosztása.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> évszázadok, királyok neve előtti szám, épületek építési évszáma.</p> <p><i>Informatika:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok, matematikai és képességfejlesztő programok.</p>
<p>Az 1000-es és 10 000-es számkör. A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete.</p>	<p>Helyiérték-táblázat bővítése 1000-ig, majd 10 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tízedrésze; százszorosa, századrésze; ezerszerese, ezredrésze). Helyi érték, alaki érték, valódi érték közötti összefüggések megállapítása. Teljes három- és négyjegyű számok írása, olvasása, értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése öt- tíz-, száz- és ezer forintokkal. Számok képzése egy vagy több feltétellel.</p>	
<p>Római számok: I, V, X, L, C, D, M.</p>	<p>Tanult római számok írása, olvasása a mindennapi élet különböző területein (dátum, kerület, évszázad, óra számlapja).</p>	
<p>Viszonyítás.</p>	<p>Számok összehasonlítása (azonos és különböző</p>	

	nagyságrendű számok) matematikai eszközökkel, majd elvont szinten.	
A relációs jelek (< > =).	A relációs jelek (< > =), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának használata.	
Számok helye a számsorban.	Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon Egyes-, tízes-, száz- és ezres számszomszédok leolvasása.	
Számok tulajdonságai.	Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása Pontos matematikai fogalmak használata.	
Bontás.	Számok bontása összeg- és szorzat alakra matematikai eszközökkel, majd elvont szinten. Bontások lejegyzése.	
Közönséges törtszámok Törtek a mindennapi életben.	Törtrészek előállítás tevékenységgel (darabolás, színezés, kirakás). Egységtörtek, egységtörtek többszöröseinek előállítása- A törtrész kódolása, neve, jele (közönséges törtszám). Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Közönséges törtek írása, olvasása, értelmezése. Közönséges törtek helye a számegyenesen. Egységtörtek összehasonlítása matematikai modelleken.	
Negatív szám. Negatív számok a mindennapi életben.	Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése.	

	Negatív számok keresése a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.	
2.2. <i>Műveletek</i> Szóbeli műveletek. Összeadás, kivonás 1000-es és 10 000-es számkörben.	Fejben számolás. Szóbeli összeadás, kivonás kerek tízesekkel, százassal, ezresekkel – az egyjegyű számok analógiájára. Műveletek modellezése.	
A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák.	A tanult szorzó- és bennfoglaló táblák folyamatos memorizálása. A 8-as, 9-es, 7-es szorzó- és bennfoglaló táblák kiépítése. Azonos tagú összeadások lejegyzése szorzással. Szorzások lejegyzése azonos tagú összeadásokkal. Szorzó-, bennfoglaló táblák memorizálása.	
Maradékos osztás.	Maradékos osztás kirakással, lejegyzésük, a maradék jelölése.	
Összefüggések a műveletek között.	Műveletek közötti összefüggések felfedezése. Kerek tízesek, százassal, ezresek szorzása, osztása analógia alapján. Összefüggések a szorzó és bennfoglaló táblák között.	
Írásbeli műveletek. Összeadás, kivonás három- és négyjegyű számokkal. Két- és háromjegyű számok szorzása egy- és kétjegyű szorzóval. Három- és négyjegyű számok osztása egyjegyű osztóval. Műveletekben szereplő számok elnevezése. Műveleti tulajdonságok.	Műveletek megjelenítése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten. Műveletek eredményének becslése. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Matematikai fogalmak	

	<p>használata. Számológép használata önellenőrzésre.</p>	
<p>Összeadás, kivonás közönséges törtekkel.</p>	<p>Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Az egy egésznél kisebb törtek pótlása egy egészre. Műveletek cselekvésben való értelmezése. Műveletek lejegyzése.</p>	
<p>Egyszerű és összetett szöveges feladatok.</p>	<p>Egyszerű szöveges feladatok értelmezése, megjelenítésük (lejátszással, kirakással, rajzban). Ismert és ismeretlen adatok megállapítása, az adatok közti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Együttes emlékezés adatokra és összefüggésekre. A megfelelő matematikai művelet kiválasztása, a várható eredmény becslése, a művelet kiszámítása, ellenőrzése, adekvát válasz megfogalmazása a kérdésre. Összetett szöveges feladatok értelmezése. Történések megjelenítése matematikai modellekkel. Problémák logikai sorrendjének megállapítása, a megoldás logikai menetének megfogalmazása. Összefüggések megértése, kódolása (számfeladat, számegyenes, táblázat, rajz, nyitott mondat, halmazábra, grafikon). Tapasztalatok gyűjtése matematikai elemek párosításával, a tapasztalatok megfogalmazása.</p>	
<p>2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.</p>	<p>A páros-, páratlan számok fogalmának kiterjesztése az 1000-es és 10 000-es számkör számaira. Gyakorlati tevékenységre épülő</p>	

	szabályalkotás. Osztathósági szabályok felismerése matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki, helyi, valódi érték; egyes, tízes, száz, ezres, tízezres; összeadás: összeadandó (tag), összeg, kivonás: kisebbítendő, kivonandó, különbség, maradék, szorzás: szorzandó, szorzó, részszorzat, szorzat, osztás: osztandó, osztó, hányados, maradék, törtszám, számláló, nevező, törtvonal, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 61 óra
Előzetes tudás	<p>Vonalak (görbe, egyenes) fajtái. Különböző helyzetű egyenesek (függőleges, vízszintes, ferde). Egyenesek egymáshoz viszonyított helyzete (párhuzamos, merőleges, metsző). Pont és vonal helyzete. Síkbeli alakzatok (háromszög, négyzet, téglalap, sokszög, kör). Térbeli alakzatok (kocka, téglatest, gömb). Tükrös alakzatok. Alakzatok tükrözése síktükörrel. Szabvány mértékegységek (100-as számkörnek megfelelő). Négyzet-, téglalap kerülete, területe.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Geometriai alakzatok konstruálása, kreativitás és finommotorika fejlesztése. Tájékozódási képesség fejlesztése síkban, térben és mennyiségek között. Becslés, mérés és számolás gyakoroltatása. Fogalmi gondolkodás fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. A tér elemei Félegyenes, szakasz, szög.</p>	<p>Egyenes és pont helyzetének vizsgálata. Félegyenes rajzolása, pont elnevezése. Szakaszok rajzolása, megmérése, kimérése, elnevezése. Szögek rajzolása. Derékszög előállítás hajtogatással, rajzolása négyzethálón, jelölése. A szögek alkotórészeinek (szár, csúcs, szögtartomány) megnevezése. Szerkesztő eszközök használata.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tájékozódás térben, síkban, formaérzékelés, konstruálás, kreativitás.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv.</p> <p><i>Informatika:</i></p>

<p>3.2. <i>Síkbeli alakzatok</i> Sokszög, háromszög, négyzet, téglalap és kör.</p>	<p>Síkidomok előállítás, rajzolása. Síkidomok tulajdonságainak vizsgálata: határoló vonalak, oldalak száma, oldalak nagysága, oldalak helyzete, átlók száma és nagysága, szimmetria tengelyek száma alapján.</p>	<p>tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás.</p>
<p>Szabályos sokszög.</p>	<p>Szabályos sokszögek oldalainak, szögeinek vizsgálata, azonosságok megállapítása. Síkidomok csoportosítása a megismert tulajdonságok alapján. Összehasonlítás adott szempont szerint. Azonosságok, különbségek megfogalmazása.</p>	
<p>3.3. <i>Térbeli alakzatok</i> Testek. Téglatest, kocka.</p>	<p>Testek építése egységkockákból szabadon és adott feltétellel. Testek építése lapokból. Testek alkotórészeinek megfigyelése, elnevezése (lap, él, csúc). Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: – határoló lapok (görbe-, síklap); – határoló lapok száma; – határoló lapok alakja (háromszög, téglalap, négyzet, körlap); – határoló lapok nagysága (egybevágó, különböző nagyságú); – határoló lapok helyzete (merőleges, párhuzamos).</p>	
<p>3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrözés, nagyítás, kicsinyítés.</p>	<p>Síkidomok tükrözése egy tükrötengely segítségével négyzethálón. Síkidomok nagyítása, kicsinyítése négyzethálón – az egység mérete változik; – az egységek száma változik. A síkidomok és tükröképük vizsgálata, összehasonlítása. Azonosságok, különbségek megállapítása. Az egybevágó és hasonló</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> tükrös alakzatok.</p>

	fogalmak alapozása.	
3.5. Szerkesztés Párhuzamos, merőleges egyenesek.	Párhuzamos és merőleges egyenesek rajzolása négyzethálón, majd szerkesztésük derékszögű vonalzókkal.	
Másolás.	Szakaszok és szögek másolása vonalzóval és körzővel. Az adott- és a kapott téri elemek összehasonlítása (ugyanakkora).	
Felezés.	Szakaszok és szögek felezése körzővel és vonalzóval. A szakaszfelező merőleges és a szögfelező fogalmának alapozása.	
Szerkesztés.	Négyzet és téglalap rajzolása négyzethálón. Különböző sugarú körök szerkesztése. Szerkesztő eszközök használata. Szerkesztési lépések sorrendjének követése.	
3. 6. Mérés, mértékegységek Hosszúság-, tömeg-, űrtartalom. Szabvány mértékegységek: – hosszúság (km, m, dm, cm, mm); – tömeg (t, kg, dkg, g); – űrtartalom (hl, l, dl, cl, ml).	Mérés választott és szabvány mértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> becslés, mérés, számítás. <i>Természetismeret:</i> mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékelése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tájékozódás időben.

	Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Forint (Ft). Pénznemek megismerése, használata. Mennyiségek be- és felváltása. Mennyiségek kifizetése többféleképpen.	
3.7. Kerület, terület	Sokszögek kerületének mérése és kiszámítása összeadással. Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. A mértékegységek nagysága és a mérőszámok közötti összefüggés megállapítása. Négyzet és téglalap területének mérése az egységek összeszámlálásával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri elem, síkbeli alakzat, térbeli alakzat, transzformáció, mértékegység, pénz, kerület, terület, szerkesztés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 41 óra
Előzetes tudás	Tárgyak tulajdonságainak összehasonlítása, megkülönböztetése, kiemelése. Tárgyak sorba rendezése különféle tulajdonságok szerint. Összefüggések felfedezése, megfogalmazása, jelölése a gyermekek környezetéből vett példákon. A tanult számkörben számok sorba rendezése. Számsorok folytatása adott szabály-, vagy szabály felismerése alapján. Tevékenységre épülő gondolkodási műveletek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, általánosítás, szabályalkotás, kiegészítés gyakorlása. Megismerési módszerek továbbfejlesztése. Összefüggések egyre elvontabb szinten történő kifejezése. Logikus gondolkodás fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. Összefüggések	<p>Összefüggések felismerése, személyek, tárgyak, helyzetek, geometriai alakzatok, halmazok számai között; kifejezése rajzzal, jelekkel.</p> <p>Összefüggések keresése megadott szempont szerint a látszólag különböző dolgok között.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés, szövegalkotás.</p> <p><i>Vizuális kultúra; testnevelés és sport:</i> soralkotás.</p>
4.2. Sorozatok	<p>Szabályjátékok logikai készlettel, számokkal.</p> <p>Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése, alkalmazása műveletekkel a hiányzó adatok pótlására.</p> <p>Sorozatok képzése geometriai alakzatokkal, számokkal adott, vagy felismert szabály alapján.</p> <p>Ciklikus sorok folytatása.</p> <p>Állandó különbségű sorozatok folytatása mindlét irányban.</p> <p>Változó különbségű sorozatok folytatása.</p> <p>Hányados sorozatok folytatása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangsorok.</p>
4.3. Függvények megadása, ábrázolása	<p>Adatok gyűjtése, sorozatba, táblázatba rendezése.</p> <p>Sorozatban, táblázatban szereplő adatok közötti összefüggések, szabályok felismerése, megfogalmazása segítséggel, lejegyzése.</p> <p>Hiányos sorozatba, táblázatba rendezett adatok kiegészítése.</p> <p>Grafikonok olvasása, értelmezése.</p> <p>Értéktáblázat kiegészítése szöveggel, matematikai alakban megadott szabály alapján.</p> <p>Grafikus megjelenítés</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Grafikon, értéktáblázat, összefüggés, szabály.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Tartós, összpontosított figyelem. Együttműködési képesség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtési technikák, adatok ábrázolási módjának megismertetése. A tanulók szemléletének formálása, „a valószínűségi gondolkodásmód” alapozása. Tapasztalatok bővítése a véletlen és nem véletlen eseményekről. Kombinatorikus gondolkodás és a valószínűségi szemlélet fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<i>5.1. Statisztika</i>	Statisztikai adatok gyűjtése, közvetlen környezetben megfigyelhető események megszámlálása, mérések eredménye. Ábrázolásuk grafikonon, diagramon közösen. Grafikonok, diagramok értelmezése, leolvasása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: grafikonok értelmezése.</i>	
<i>5.2. A valószínűség-számítás elemei</i> Valószínűségi kísérletek.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok) végzése. Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba. A táblázat adatainak leolvasása, értelmezése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Spontán tippelések az események várható bekövetkeztéről.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, grafikon, diagram.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítása alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.</p>
	<p>Biztos számfogalom 100-as számkörben. Jártasság 1 000-es és 10 000-es számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. A szorzó- és bennfoglaló táblák tudása (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Egyszerű szöveges feladatok önálló megoldása.</p>
	<p>Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságok alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztése, téglalap- és négyzet rajzolása.</p>
	<p>Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatkártyáinak leolvasása, lejegyzése. Adatok táblázatba beírása a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.</p>
	<p>Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.</p>

7–8. évfolyam

A két év célja a tanulók felkészítése az önálló életvitelre, az önálló munkavégzésre, az egyéni képességeikhez igazodó továbbtanulásra, a társadalmi beilleszkedés elősegítésére. Olyan ismeretek, képességek, készségek kialakítása, ami biztosítja az önálló tanulás lehetőségét, és felkészíti őket az egész életen át tartó tanulásra. Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt szerepe van az egyénre szabott önálló tanulási eljárások és módok használatának, alkalmazásának, a tanuló motiváltsága megteremtésének.

A matematika tantárgy sajátos fejlesztési célja a figyelem terjedelmének, tartósságának fokozatos növelése és szinten tartása, a koncentrációképesség fejlesztése, az auditív és vizuális észlelés és érzékelés pontosságának fejlesztése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gondolkodási módszerek, halmazok, matematikai logika, kombinatorika	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Elemek halmazokba rendezése két szempont szerint. Adott tulajdonságú részhalmaz előállítás alaphalmazon. Közös tulajdonságok felismerése, metszet előállítása. Egyszerű állítások, tagadások megfogalmazása. Logikai kifejezések pontos használata. Minél több lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelő, elemző, lényeglátó és döntéshozó képesség fejlesztése. Analógiás, logikus és kombinatorikus gondolkodás fejlesztése, a gondolkodási műveletek elmélyítésével.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>1.1. Halmazok</i> Alap-, rész-, kiegészítő halmaz és metszethalmaz.	A tanult halmazelméleti ismeretek alkalmazása más matematikai témakörökben, tantárgyakban. Elemek szétválogatása több feltétel szerint. Halmazok kapcsolatának felismerése: nincs közös elemük, egyik a másiknak része, van közös elemük, de egyik sem része a másiknak.	<i>Vizuális kultúra:</i> alakzatok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés, kifejezőképesség, szövegértés, szövegalkotás. <i>Természetismeret;</i> <i>történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz:</i> halmazelméleti, logikai ismeretek használata.
Végtelen és üres halmaz.	Végtelen és üres halmazok megfigyelése, létrehozása. Halmazok kapcsolatának vizsgálata.	
<i>1.2. Matematikai logika</i> Állítások és tagadások igazságtartalma.	Állítások és tagadások megfogalmazása a végtelen és üres halmazokról. Állítások alap-, rész- és kiegészítő halmazokról. Állítások halmazok metszetéről. Hibás állítások javítása. Feltétel tagadása: a logikai „nem”. Több feltétel egyidejű teljesülése: logikai „és”. Valamelyik feltétel teljesülése: logikai „vagy”.	<i>Informatika:</i> algoritmus, problémamegoldó gondolkodás.
<i>1.3. Kombinatorika</i> Kombinációk és variációk. Lehetőségek száma. Rendszerezési sémák.	Sorba rendezés. Variációk képzése különböző nem matematikai és matematikai elemekből tevékenységgel: egyre több lehetőség, összes	

	lehetőség előállítás. Rendszerezési sémák megismerése, rögzítése (egyszerű lejegyzések, táblázatok).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmaz, alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz, metszethalmaz, üres halmaz, végtelen halmaz, variáció.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Számelmélet, algebra		Órakeret 129 óra
Előzetes tudás	<p>Jártasság 10 000-es számkörben. Biztos műveletfogalom 100-as számkörben. Összeadás, kivonás 10 000-es számkörben. Jártasság a tanult szorzótáblákban. Egyszerű szöveges feladatok megoldása. Törtszám fogalmának ismerete. Negatív szám fogalma.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Matematikai eszközök biztos, célszerű használatának kialakítása. Konkretizálás, absztrahálás, kódolás gyakoroltatása. Elemzés, összehasonlítás, csoportosítás és általánosítás egyre önállóbb alkalmazása. Matematikai problémamegoldás, logikus gondolkodás egyre elvontabb szinten. Szövegértés, szövegalkotás, a matematikai nyelv egyre pontosabb használata. A számlálási, számolási, becslési és ellenőrzési képesség, valamint a megtartó emlékezet fejlesztése. Kíváncsiság ébrentartása, az önbizalom folyamatos megerősítése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>2.1. Számok</i> Számok 100 000-es és 1 000 000-s számkörben. Számfogalom megerősítése, biztos számfogalom kialakítása 100000-es számkörben.</p>	<p>Pontos matematikai fogalmak elmélyítése, használata. Négyjegyű számok írása, olvasása, összehasonlítása, rendezése, számtulajdonságok megállapítása. Összehasonlítási képesség fejlesztése, a relációs jelek használata. Pontos és becslött (közelítő helye) helyük keresése a számegyenesen. Számok egyes, tízes, százaz, ezres szomszédainak megállapítása. Számok kerekítése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> népesség száma, területek nagysága. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Szövegértés, szövegalkotás. Kifejezőképesség, mondatértés, mondatalkotás. <i>Ének-zene:</i> ritmizálás, ütemezés, finommotoros mozgáskoordináció,</p>	

	<p>Tájékozódási képesség fejlesztése. Számok bontása összeg és szorzat alakban. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>	<p>auditív figyelem. <i>Vizuális kultúra:</i> ritmikus sorok, szerialitás. <i>Testnevelés és sport:</i> nagymozgások, mozgáskoordináció. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szerialitás, vásárlás (pl. fél-negyed kiló). Pénz beosztása. <i>Informatika:</i> kódolás, dekódolás, algoritmusok. Matematikai- és képességfejlesztő programok.</p>
<p>Az 100 000-es és 1 000 000-s számkör: A tízes számrendszer szerkezeti sajátossága. A helyiérték-táblázat szerkezete. Helyi érték, alaki érték, valódi érték kapcsolata. Számfogalom mint a mérés eredménye, mérőszám.</p>	<p>Helyiérték-táblázat bővítése 1 000 000-ig. A helyi értékek között lévő összefüggések megfigyelése, megfogalmazása (tízszere, tizedrésze). Összefüggésekre való emlékezés. Teljes öt- és hatjegyű számok írása, olvasása, értelmezése. Számok értelmezése a valóság mennyiségeivel. Mennyiségek meg- és kimérése választott és szabvány mértékegységekkel (hosszúság, tömeg, űrtartalom). Különböző mennyiségek kifizetése tíz-, száz-, ezer-, tízezer forintosokkal. Becslés, mérés, ellenőrzés. Számok képzése egy vagy több feltétellel.</p>	
<p>Viszonyítás.</p>	<p>A relációs jelek ($<$ $>$ $=$), használata. A több, kevesebb, ugyanannyi fogalmának mélyebb megértése.</p>	
<p>Számok helye a számsorban.</p>	<p>Tájékozódás a számegyenesen és a számtáblákon. Egyes-, tízes-, száz-, ezres-, tízezres számszomszédok leolvasása.</p>	
<p>Számok tulajdonságai.</p>	<p>Számok tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása. Pontos matematikai fogalmak kialakítása, használatuk.</p>	
<p>Bontás.</p>	<p>Számok bontása összeg- és szorzat alakra. Bontások lejegyzése.</p>	
<p>Törtszámok.</p>	<p>Tötrészek előállítás, ábrázolása, jelölése törtszámmal. Törtszám értelmezése.</p>	

	<p>Összefüggések keresése, megfogalmazása az egész és a törtrészek között, a törtrészek száma és nagysága között. Helyük a számegyenesen. Közönséges törtek összehasonlítása matematikai eszközök segítségével: azonos nevezőjű, azonos számlálójú és különböző nevezőjű törtek összehasonlítása. 10, 100, 1000 nevezőjű törtek írása tizedes tört alakban. Helyiérték-táblázat kiterjesztése a tizedes törtek felé. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban Összefüggések megállapítása a tized-, század- és ezredrészek között. Tizedes törtek modellezése. Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életben használt tizedes tört formában felírt mennyiségekről. Tizedes törtek írása helyiérték-táblázatba, olvasásuk. Tizedes törtek szűkítése, bővítése, összehasonlításuk, rendezésük.</p>	
Negatív szám.	<p>Negatív szám fogalmának elmélyítése. Hőmérsékletek leolvasása, hőmérő beállítása adott hőmérsékletre, hőmérséklet változásának megfigyelése, jelölése nyíllal. Ellentétes mennyiségek értelmezése (adósság-vagyon). Tapasztalatok gyűjtése a mindennapi életből vett példákban. Negatív számok írása, olvasása. 0 középpontú számegyenes készítése. Negatív számok helye a számegyenesen. Összehasonlításuk egymással, 0-val, pozitív számokkal.</p>	

<p>2.2. <i>Műveletek</i> Szóbeli műveletek. Szóbeli műveletek 10 000-es és 100 000-es számkörben.</p>	<p>Fejben számolás gyakorlása. Szóbeli összeadás, kivonás kerek számokkal az egyjegyű számok analógiájára. Kerek számok szorzása, osztása egyjegyű szorzóval és osztóval. Pozitív egész számok szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Mennyiségi változások megfigyelése (tízszerese, százszorosa, ezerszerese; tizedrésze, századrésze, ezredrésze), a kapott eredmény helye a helyiérték-táblázatban. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Matematikai nyelv pontos használata.</p>	
<p>Írásbeli műveletek Összeadás, kivonás 100 000- es és 1 000 000-s számkörben. Három- és négyjegyű számok szorzása két- és háromjegyű szorzóval. Öt- és hatjegyű számok osztása egyjegyű osztóval (kétjegyű osztóval).</p>	<p>Műveletek értelmezése, megoldása matematikai eszközökkel. Mennyiségek közötti összefüggések megállapítása, lejegyzése nyitott mondatokkal. Műveletek megoldása egyre elvontabb szinten, a fokozatok betartásával. Műveletek eredményének becslése. Becslés, számolás, ellenőrzés. Tapasztalatok gyűjtése a tagok és tényezők felcserélhetőségéről, a műveletek inverzitásáról. Műveletek közötti összefüggések megjelenítése matematikai- és IKT-eszközökkel. Műveletek közötti összefüggések megfigyelése, megfogalmazása. Számológép használata önellenőrzésre.</p>	
<p>Műveletek közösleges törtekkel.</p>	<p>Azonos nevezőjű törtek összeadása, kivonása. Közösleges törtek bővítése, egyszerűsítése matematikai eszközökkel. Közös többszörös keresése. Különböző nevezőjű közösleges törtek összeadása, kivonása. Közösleges törtek szorzása</p>	

	<p>egész számmal és közösleges tört számmal. Közösleges törtek osztása egész számmal és közösleges törttel, a reciprok érték fogalmának értelmezése. Műveletek cselekvésben való értelmezése, rajzos megjelenítése.</p>	
Műveletek tizedes törtekkel.	<p>Tizedes törtek összeadása, kivonása. Helyi értékes írásmód alkalmazása. Tizedes törtek szorzása, osztása egész számmal. Tizedes törtek szorzása tizedes törttel. Tizedes tört szorzása, osztása tízzel, százzal, ezerrel. Számok értékének és a helyük változásának megfigyelése és megfogalmazása. Számlálás, számolás. Analízis, szintézis. Összefüggések megértése, megfogalmazása. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a helyiérték-táblázatban. Matematikai nyelv pontos használata.</p>	
Egyszerű és összetett szöveges feladatok. Fordított szövegezésű feladatok.	<p>Feladatok értelmezése, adatok gyűjtése és lejegyzésük. Összefüggések megállapítása, a probléma megfogalmazása, feladatterv készítése. Megoldás lejegyzése nyitott mondattal, művelettel. Várható eredmény becslése kerekített értékben. A feladat kiszámítása, a kapott eredmény ellenőrzése, összehasonlítása a becsült értékkel és a valósággal. A válasz megfogalmazása. Rajzokhoz, ábrákhoz, műveletekhez egyszerű szöveges feladatok készítése. Szövegértés, szövegalkotás.</p>	

	Összefüggések megállapítása. Mennyiségi következtetések. Becslés, számítás, ellenőrzés. Problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.	
2.3. Számelméleti ismeretek Páros, páratlan számok. Oszthatósági szabályok.	A tanult ismeretek felidézése, kiterjesztése a 1 000 000-s számkörre. Oszthatósági szabályok alkalmazása matematikai példák megoldásával (2, 5, 10).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szám neve, jele; alaki-, helyi-, valódi érték; egyes, tízes, száz, ezres, tízezres, százezres, milliós; tizedes törtek, törtszám, számláló, nevező, törtvonal; egyszerűsítés, bővítés, egész szám, negatív szám, pozitív szám, plusz, mínusz, római szám, többszörös.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Geometria, mérés	Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	Testek és síkidomok egy és több szempontú csoportosítása a tanult tulajdonságaik alapján. Szabvány mértékegységek és a közöttük lévő váltószámok ismerete. A téglalap és a négyzet kerületének mérése, számítása; területének mérése lefedéssel. Szerkesztések: szögek és szakaszok rajzolása, másolása, felezése; párhuzamos-, merőleges egyenesek szerkesztés, téglalap, négyzet rajzolása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Konstruálás, kreativitás fejlesztése sík- és térmértani alakzatok előállításával, fogalomalkotás. Szerkesztési ismeretek bővítése, szerkesztőeszközök egyre pontosabb használata, finommotorika fejlesztése. A tiszta, áttekinthető munka iránti igény kialakítása. Becslés, mérés képességének fejlesztése. Mértékváltások következtetéssel, analógiás gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A tér elemei Szög, szögfajták.	Szögek rajzolása vonalzóval, szögmérővel. A szög részeinek megnevezése. A szög mérése, mértékegység neve, jele (fok, °). Szögek viszonyítása a derékszöghöz, szögfajták: hegyesszög, derékszög, tompaszög, egyenesszög, homorúsízög, teljesszög.	<i>Vizuális kultúra:</i> térsejmlélet, térlátás; sík- és térgeometriai ismeretek, kreativitás. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> formaérzékelés, kreativitás, alkotókedv.

<p>3.2. Síkbeli alakzatok Síkidomok.</p>	<p>Síkidomok előállítása, vizsgálatuk, csoportosításuk a megállapított tulajdonságok alapján.</p>	<p>Ki- és megmérés, szerkesztések, szerkesztőeszközök használata, háztartási ismeretek.</p>
<p>Háromszög.</p>	<p>Háromszögek előállítása tépéssel, vágással, rajzolással. Tulajdonságok megállapítása méréssel (oldalak, szögek). Évfolyamozásuk oldalak hosszúsága szerint: különböző oldalú, egyenlő szárú és egyenlő oldalú (szabályos) háromszögek. Évfolyamozásuk szögek nagysága szerint: hegyes-, derék- és tompaszögű háromszögek.</p>	<p><i>Informatika:</i> tájékozódási képesség, sík- és térlátás, rajzoló programok.</p> <p><i>Természetismeret:</i> mérések, mértékegységek a fizikai és kémiai számításokban.</p>
<p>Kör.</p>	<p>Különböző sugarú körök rajzolása. A kör alkotórészeinek rajzolása, elnevezése, jelölése: középpont, sugár, átmérő, húr, körvonal, körív, körlap, körcikk, körszelet. A sugár és az átmérő közötti összefüggés megállapítása mérések alapján.</p>	
<p>Speciális négyszögek.</p>	<p>Négyszögek vizsgálata az oldalaik helyzete, hosszúsága, szögeik nagysága és a szimmetriatengelyek száma szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> – két párhuzamos oldala van (trapéz); – két-két párhuzamos oldala van (paralelogramma); – minden szöge derékszög (téglalap); – minden oldala egyenlő (rombusz); – minden oldala egyenlő és minden szöge derékszög (négyzet); – egyik átlója mentén szimmetrikus (deltoid). 	
<p>3.3. Térbeli alakzatok Testek.</p>	<p>Testek építése lapokból. Testek kiterítése, testhálók készítése. Testek és testhálók egymáshoz rendelése.</p>	

	Testek tulajdonságainak megfigyelése, megfogalmazása: kiterjedésük, határoló lapok alakja, helyzete szerint.	
Kocka, téglatest.	A kocka és a téglatest tulajdonságainak megfigyelése, megállapítása mérések alapján, összehasonlításuk: <ul style="list-style-type: none"> – lapok, élek, csúcsok száma; – kiterjedésük (hosszúság, szélesség, magasság) mérete; – határoló lapok alakja, mérete; – határoló lapok helyzete. 	
Henger, kúp.	Henger és kúp előállítása gyurmából, építésük testhálóból. Tulajdonságok megfigyelése, határoló lapok számának, alakjának megállapítása.	
3.4. <i>Transzformációk</i> Tükrözés.	Síkidomok tükrözése egy tükörtengellyel, szerkesztéssel. Az eredeti és a tükrözött síkidom összehasonlítása, azonosságok és különbségek megállapítása: egybevágó síkidomok.	
Nagyítás, kicsinyítés.	Nagyítás, kicsinyítés szerkesztéssel: oldalak hosszúságának növelése kétszeresére, háromszorosára...; csökkentése felére, harmadára... Az eredeti és a kapott síkidom összehasonlítása, azonosság és különbség megfogalmazása: alakjuk megegyezik, nagyságuk különbözik, oldalaik aránya egyenlő: hasonló síkidomok.	
3.5. <i>Szerkesztés</i> Szögek.	Szögek szerkesztése: 360° , 180° , 90° , 45° , 60° és 30° -os szögek.	
Négyzet, téglalap.	Négyzet és téglalap szerkesztése adott méretek alapján.	
Háromszög.	Háromszög szerkesztése: <ul style="list-style-type: none"> – három oldalból; – két oldalból és a közbezárt szögből; – egy oldalból és a rajta fekvő két szögből. 	

3. 6. <i>Mérés, mértékegységek</i>	Mérés választott és szabványmértékegységekkel. Mennyiségek becslése, megmérése, kimérése. Mennyiségek összehasonlítása, sorba rendezése. Mértékegységek közötti összefüggések megállapítása gyakorlati mérések alapján.	
Területmérés.	Terület mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: km ² , m ² , dm ² , cm ² , mm ² .	
Térfogatmérés.	Térfogat mérése választott és szabványmértékegységekkel. Szabványmértékegységek értelmezése, neve, jele: m ³ , dm ³ , cm ³ . Hosszúság-, terület- és térfogatmértékegységek közötti összefüggések megállapítása tapasztalatok alapján.	
Mértékváltás.	Mértékváltások következtetéssel (tízszere, százszorosa, ezerszere; tizedrésze, századrésze, ezredrésze).	
Időmértékek: évezred, évszázad, év, évszak, hónap, hét, nap, óra, perc, másodperc.	A múlt, jelen, jövő viszonyfogalmak értelmezése, használata. Időpont leolvasása percnyi pontossággal, különböző módokon. Negyed-, fél-, háromnegyed óra leolvasása, beállítása. Időtartam érzékeltetése a mindennapi életből vett példákkal. Időtartam számítása. Mértékváltások a különböző időmértékek között. Tájékozódás a naptárban.	
Pénz.	Pénzhasználat, kifizetés, be- és felváltás. Háztartási költségvetés tervezése.	
3.7. <i>Kerület, terület</i>	Sokszögek kerületének mérése	

Sokszögek kerülete.	és kiszámítása összeadással.	
Négyzet és téglalap területe.	Négyzet, téglalap kerületének mérése, kiszámítása összeadással és szorzással. Négyzet és téglalap területének lefedése különböző alakú és nagyságú egységekkel. Négyzet és téglalap területének mérése a négyzetcentiméterek összeszámlálásával. Négyzet és téglalap területének kiszámítása.	
3.8. <i>Térfogat, felszín</i> A téglatest és kocka felszíne.	Testekhez testhálók rendelése. Testek felszínének számítása: a határoló lapok és a testhálók közötti összefüggés megfigyelése. Testek felszínének számítása a határoló lapok területének összeadásával, szorzással.	
A téglatest és kocka térfogata.	A téglatest és a kocka térfogatának mérése választott és szabványmértékegységekkel. A téglatest és a kocka térfogatának számítása gyakorlati tevékenységgel, adott és mért adatok alapján.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szögfajta, háromszög, kör, négyszög, mértékegység, test, felszín, térfogat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Függvények, az analízis elemei	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Számok, mennyiségek, mértékegységek összehasonlítása, a közöttük lévő összefüggések, kapcsolatok felfedezése. Szabály felismerése, megfogalmazása, lejegyzése egyszerűbb esetekben. Állandó és változó különbségű sorozatok folytatása mindkét irányban adott és felismert szabály alapján.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlító, általánosító és lényegkiemelő képesség fejlesztése. Függvényszerű gondolkodás alapozása. Számköri ismeretek mélyítése sorozatok alkotásával.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
4.1. <i>Összefüggések</i>	<p>Összefüggések konkrét mennyiségek, természetes számok, egységtörtek, geometriai alakzatok, mértékegységek között.</p> <p>A felismert összefüggések megfogalmazása viszonyszavakkal, kifejezése matematikai jelekkel.</p>	
4.2. <i>Sorozatok</i>	<p>Számok rendezése.</p> <p>Állandó és váltakozó különbségű sorozatok folytatása adott és felismert szabály alapján, sorozatok kiegészítése.</p> <p>Hányados sorozatok folytatása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> hangsorok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> soralkotás.</p>
4.3. <i>Függvények megadása, ábrázolása</i>	<p>Összetartozó adatpárok felismerése.</p> <p>Táblázatok hiányzó adatainak kiegészítése szabály megállapítása után.</p> <p>Tapasztalati függvények készítése leszámított, mért adatok alapján.</p> <p>Függvények ábrázolása grafikonnal, leolvasása.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> soralkotás.</p>
Derékszögű koordináta-rendszer.	<p>Pontok meghatározása síkban.</p> <p>Adatpárok ábrázolása derékszögű koordináta-rendszerben.</p> <p>A táblázat adatai közötti kapcsolat felismerése, megfogalmazása, közös szabályalkotás, az adatok beírása táblázatba.</p> <p>Függvények ábrázolása, leolvasása, jelölésük nyilakkal, szabállyal, nyitott mondattal.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függvény, koordináta-rendszer, tengely, középpont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Statisztika, valószínűség		Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Tapasztalat az adatok gyűjtésében és lejegyzési módjaiban. Biztos és lehetetlen események megkülönböztetése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás, rendezés, általánosítás, következtetés gyakoroltatása és a logikus gondolkodás fejlesztése. Statisztikai adatok, grafikonok elemzésének alapozása. A valószínűségi szemlélet alapozása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
5.1. <i>Statisztika</i> Statisztikai adatok, kísérletek.	Adatok, tevékenységek, kísérletek eredményeinek gyűjtése. Lejegyzésük, elemzésük, rendezésük, értékelésük. Ábrázolásuk grafikonnal, diagrammal. Adatok leolvasása a diagramról, táblázatból.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> adatok (pl. villanyszámla) értelmezése. <i>Természetismeret:</i> események bekövetkezésének megítélése.	
5.2. <i>A valószínűség-számítás elemei</i> Valószínűségi kísérletek. Gyakoriság.	Megfigyelések, vizsgálatok, játékos valószínűségi kísérletek végzése (pénzfeldobás, golyóhúzás, különböző szerencsejátékok, dobókockák, pörgettyűk, piros-kék korongok, pénzérmék, számkártyák, játékkártyák, dominókészlet, színes golyók /(éldául Babilon- golyók), játékrulett). Egyszerű valószínűségi kísérletek eredményeinek lejegyzése. A lejegyzések összesítése táblázatba, oszlopdigramba. Az események gyakoriságának megfigyelése. Tapasztalatok gyűjtése véletlen és biztos eseményekről. Az események előfordulási gyakoriságának megállapítása. A „biztos” és a „lehetetlen” fogalmak használata. Egyre tudatosabb tippelések az események várható bekövetkeztéről. Valószínűségi fogalmak használata. „Biztos”, „Lehetetlen” fogalmak		

	<p>használata. „Lehet, de nem biztos” (lehetséges) megértése. Következtetés a relatív gyakoriságra.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Lehetőség, kísérlet, táblázat, adat, statisztika, grafikon, diagram.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Elemek több szempont szerinti rendezése a halmazábrák különböző részeibe. Állítások és tagadások megfogalmazása a halmazábrákról. Állítások igazságának eldöntése. A logikai kifejezések pontos használata. Minél több (összes) lehetőség előállítása kombinatorikus feladatokban. Biztos számfogalom 10 000-es és 100 000-es számkörben. Jártasság 1 000 000-s számkörben. A törtszámok és a negatív számok ismerete. Szorzó- és bennfoglaló táblák ismerete (szükség esetén táblázat segítségével). A tanult írásbeli műveletek megoldása (szükség esetén számológéppel). Műveletek közönséges törtekkel és tizedes törtekkel. Egyszerű és összetett szöveges feladatok megoldása (szükség esetén segítséggel). Testek, síkidomok egy és több szempont szerinti csoportosítása. Speciális háromszögek, négyszögek megnevezése. Szakaszok, szögek szerkesztése, felezése; négyzet, téglalap és háromszög szerkesztése. Henger és kúp tulajdonságainak ismerete. Mértékváltások következtetéssel. Négyzet és téglalap területének számítása. Kocka és téglalap felszínének számítása, térfogatának mérése.</p> <p>Racionális számok összehasonlítása, összefüggések felfedezése, szabály megfogalmazása. Sorozatok folytatása a felismert szabály alapján. Adatok leolvasása táblázatból, koordináta-rendszer adatpárjainak leolvasása, lejegyzése. Adatok beírása táblázatba a felismert szabály alapján, ábrázolásuk koordináta-rendszerben.</p> <p>Statisztikai adatok lejegyzése, ábrázolása egyszerűbb esetekben. Valószínűségi játékokban az esetek lejegyzése.</p>
--	--

ERKÖLCSTAN

Az erkölcsstan alapvető *feladata* az erkölcsi nevelés, ahogy az ép, úgy az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek közösséghez való viszonyának, értékrendjüknek, normarendszerüknek, gondolkodás- és viselkedésmódjuknak a fejlesztése, alakítása. A multidiszciplináris jellegű tantárgy legfontosabb pedagógiai jellemzője ezért az értékek közvetítése, valamint az, hogy társadalmunk közös alapvető normái egyre inkább a sajátos nevelési igényű tanulók értékrendszerébe is beépüljenek, belső igényné váljanak.

A tantárgy *középpontjában* a formálódó gyermeki személyiség áll – testi, szellemi és lelki értelemben. Ez határozza meg a tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi szerkezetet. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, valamint hazánk Alaptörvénye rögzíti az ember elidegeníthetetlen jogát az élethez és a szabadsághoz, következésképpen az erkölcsstan a személy egyediségét és méltóságát helyezi középpontba, annak képességeitől függetlenül. Erre az alapelvre kell épülnie minden társas kapcsolatnak és közösségi szerveződésnek. Az erkölcsstan magába foglalja az ember minden fontos viszonyulását – önmagához, társaihoz és közösségeihez, környezetéhez és a világhoz –, mert ezek alapozzák meg azt az értékrendet, amelyre az ember döntései során támaszkodhat. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermekek nevelésének kiemelt célja, hogy a foglalkozások azonos erővel hassanak a különböző értelmi képességekkel rendelkező, eltérő szociális körülmények között élő, kulturális és etnikai szempontból heterogén csoportot képező tanulók fejlődésére.

Az erkölcsi nevelés fő *célja* a tanulók erkölcsi érzékének kialakítása és fejlesztése, az európai civilizációban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása és ezek alkalmazása a mindennapokban – azzal a szándékkal, hogy mindez segítségükre legyen a megfelelő életvezetés és értékrend kialakításában, az önálló véleményformálásban, erkölcsi problémáik tudatosításában és a felelős döntéshozatalban. Az erkölcsstan tanulása során – az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is – az elemi értékek fokozatosan értékrenddé, többé-kevésbé koherens, folyamatosan formálódó meggyőződéseké állnak össze, amelyek később meghatározó módon befolyásolják a felnőttkori életmódot, életfelfogást és életminőséget. A sajátos nevelési igényű tanulók egyedi képességstruktúrájának tükrében az erkölcsstani alapozás, az erkölcshez kapcsolódó kvalitások fejlesztése, valamint az elsajátított tudás szinten tartása a felnőtté válás folyamata során, életminőséget befolyásoló tartópilléré válik.

Az erkölcsstan tantárgy azoknak az alapértékeknek a megerősítésére törekszik, amelyek összhangban állnak az egyetemes és európai emberi értékrenddel, amely az Alaptörvényből is kiolvasható.

Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során törekedni kell a normaértelmezés egyszerű voltára, az ehhez kapcsolódó követelmények konkrét megfogalmazására.

A *magatartást befolyásoló értékek/erények* egy része személyes jellegű, mivel az énnel és az identitással áll kapcsolatban. Ezeket az értékeket, illetve erényeket az erkölcsstan órákon erősíteni kell.

Az *erkölcsi érzék*, a *lelkiismeret* fejlesztése lehetővé teszi, hogy gyermekeink olyan értékeket erősítsenek meg magukban, amelyek egyszerre igazodnak az alapvető erkölcsi értékekhez, valamint saját és közösségeik érdekeihez.

Az erkölcsi nevelés célja a felelős gondolkodás, valamint a tudatos cselekvés kialakulásának elősegítése. Cél továbbá az empátia, a *szolidaritás* képességének erősítése is. Az erkölcsi nevelés fő feladata az *igazságosság* és a *méltányosság* elvének megértetése és elfogadtatása a gyerekekkel. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél különös tekintettel kell lenni az *érzelmi intelligencia* fejlesztésére is, amely a viselkedést lényegi módon befolyásolja.

Az erkölcsstan tantárgy felépítése nem elsősorban ismeret-, hanem *érték- és fejlesztésközpontú*; ezért fontossága az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél kiemelkedő. A tananyag felépítése *spirális szerkezetű*. Az életkornak megfelelő résztémák és tevékenységek háttérben évről évre ugyanazok a nagy tematikai egységek térnek vissza – más-más konkrét előfordulási szinten, más-más hangsúlyokkal –, építve a korábbi tapasztalatokra, kiegészítve és szintetizálva őket. A kétéves szakaszokon belül azonban sem a nagy témakörök, sem pedig a résztémák tantervi egymásutánja nem jelent előírt sorrendet. Az, hogy melyik kérdéskör mikor kerüljön sorra, egyértelműen a tanulócsoporthoz jelen lévő enyhe értelmi fogyatékos gyermekek mentális érettségének ismeretében határozható meg.

A tananyag tartalmát az enyhe értelmi fogyatékos tanulók részére hétköznapi életből merített és oda visszacsatolható tapasztalatokra és *személyes élményekre* kell felépíteni. Ezeket természetes módon egészíthetik ki az életkornak, valamint az adott tanuló mentális képességeinek megfelelő erkölcsi kérdéseket felvető történetek, mesék, mondák, irodalmi vagy publicisztikai szövegek, filmek vagy digitális formában elérhető egyéb tartalmak. Az erkölcsstan a tanulóknak nem közlések befogadóiaként, hanem a tanulási folyamat aktív – kérdező, mérlegelő, próbálkozó, vitatkozó és útkereső – résztvevőiként tekint.

Mivel az erkölcsi nevelés már kisgyermekkorban, a családban elkezdődik, majd az óvodában és egyre táguló környezeti hatások között folytatódik – ideértve a kortársi csoportokat és a médiát is –, a gyerekek sem az első napon, sem pedig a későbbiekben nem „tisztá lapként” lépnek be az iskola kapuján. Különösképpen igaz ez az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak, hiszen a készségek és képességek eltérő viszonylatában más és más ösztönösen kialakult erkölcsi rendet hoznak magukkal. Ezzel összhangban, illetve ezt alakítva kell megpróbálni segítséget nyújtani az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknak ahhoz, hogy el tudjanak igazodni az egymásnak sokszor ellentmondó értéktartalmú információk, üzenetek között, illetve hogy választást igénylő helyzetekben lelkiismeretük szavára hallgatva, morálisan helyes döntéseket tudjanak hozni az életük különböző színterein.

Mivel ez sohasem jön létre a gyerekek személyes megérintődése és elhatározása nélkül, a *pedagógus feladata* a példamutatás mellett a figyelem ráirányítása a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, a kérdezés, a gondolkodás és az állásfoglalás bátorítása, a szabad beszélgetések, valamint a nézőpontváltást gyakoroltató szerepjátékok és viták moderálása. Nem lehet azonban eléggé hangsúlyozni – különösen az általános iskolai korosztályhoz tartozó enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetében –, hogy az eredmény a közvetítés módján múlik. Egy hiteles felnőtt, akinek értékekkel kapcsolatos nézetei összhangban vannak a tetteivel, *példája révén* hat az enyhe értelmi fogyatékos tanulók erkölcsi értékítéleteire.

Az erkölcsi tanulást számos pedagógiai *módszer* és tevékenység segítheti, amelyek legfontosabb közös jellemzője az *élményszerűség*, a fizikai, szellemi és lelki értelemben vett cselekvő tanulói részvétel. Az erkölcsstanórák kitüntetett munkaformája lehet sok egyéb mellett: a szabad beszélgetés, az önkifejező alkotás, a vita, a szerepjáték, a megfigyelés, a kérdezés, a rendszerezés és az elemzés, valamint az iskolai és a helyi közösség életébe, esetleges problémáinak megoldásába, a különböző szintű kulturális és közösségi értékteremtésbe való tevékeny bekapcsolódás. Az erkölcsi nevelés komoly lehetőségeit kínálják ugyanakkor az olyan tanórán kívüli formák is, mint például az iskolai hagyományok ápolása, a társak segítése, vagy a közösség számára végzett bármilyen hasznos tevékenység.

Mindezzel összhangban az *értékelés* módja is eltér a hagyományos tantárgyi értékeléstől. Az osztályozás nélküli értékelés fontos területe lehet a kívánatos magatartási értékek rendszeres megerősítése – szóban vagy bármilyen egyéb formában – egyrészt a pedagógus, másrészt a társak és a közösség részéről. Az ilyen típusú visszajelzések befogadására jó keretet nyújthatna a tanulói portfólió.

5–6. évfolyam

A közös európai és a magyar múlt örökségének megbecsülése az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél is számottevő, hiszen a személyes identitás megalapozásának és fejlesztésének egyik jelentőségteljes pontja. Ebben az életszakaszban alakul ki, illetve erősödik meg a távlatosabb *időszemlélet* az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében. Erre építve az erkölcsstan számos témaköre sikeresen kapcsolható össze *a nemzeti öntudat és a hazafias nevelés* céljaival. Ugyanennek a fejlődésbeli váltásnak a talaján fokozatosan alakul ki a gyerekekben az előrelátás képessége, amely fontos lelki alapja lehet a *másokért való felelősségvállalás és a környezettudatos életmód* kialakulásának, valamint később a *kezdeményezőképeség és a vállalkozói kompetencia* megalapozásának.

11–12 éves korban már megélt tapasztalatai vannak a gyerekeknek a jogok és kötelezettségek közötti kapcsolatról, mint ahogy arról is, hogy a társas együttéléshez szükségképpen hozzátartoznak az érdekellentétek és a konfliktusok. Az erkölcsstan keretében ekkor feldolgozásra kerülő témák jó alkalmakat kínálnak *az önismeret és a társas kultúra, a demokráciára nevelés* alapjainak lerakására, valamint *a szociális és állampolgári kompetencia* erőteljes fejlesztésére.

Az épség és fogyatékoság, valamint az egészség és a betegség témakörében nagy szükség van gyógypedagógiai tanár kompetenciájára a gyakorlatban. A határ nagyon szűk; az enyhe értelmi fogyatékos tanuló erkölcsi fejlődéséhez döntő módon járul hozzá, hogy legyen alapvető ismerete a fogyatékoságról, mint állapotról. Ismernie kell a különböző fogyatékoságtípusokból adódó életvezetési eltéréseket, az ebből fakadó nehézségeket, hogy empátiaérzéke fejlődjön. Ettől függetlenül nem szabad, hogy az enyhe értelmi fogyatékos tanuló státuszát magára vonatkoztassa a téma tárgyalásánál, hiszen az alakuló személyiségére negatív irányban hathat.

Az erkölcsstan órák hasznos támogatói lehetnek az *anyanyelvi kommunikáció* és a *digitális kompetencia* fejlődésének is.

Ezeket az éveket a nagy barátkozások jellemzik, ami felértékeli a gyerekek számára *az önismerettel és a társas kapcsolatokkal* összefüggő témákat. Az enyhe értelmi fogyatékos tanulók körében alapvető cél *az anyagi javakhoz és a pénzhez való viszony* elmélyült feldolgozása annak érdekében, hogy a tanulók értékrendje a későbbi – lehetőségekhez képest önálló – életvezetésüket is pozitív irányban befolyásolja.

Az erkölcsi témák ezekben az években jó nyersanyagot kínálnak az érdek- és értékkonfliktusok felismeréséhez és feldolgozásához is. A foglalkozásokon érdemes kiemelt szerephez juttatni az elkövetett hibák vagy rossz döntések miatt bekövetkező *károk enyhítéséről, a jóvátételről és a jó visszaállításának lehetőségeiről* való gondolkodást, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs és közösségi technikák életkornak és képességeknek megfelelő szinten való elsajátítását.

A konfliktusok elemzése során fel kell mutatni, illetve meg kell erősíteni a problémák *erőszakmentes, konstruktív és morálisan elfogadható* kezelésének a mintáit. Különös tekintettel kell lenni az enyhe értelmi fogyatékos tanulók személyiségéből és az adott tanuló képességeiből fakadó eltérésekre és biztosítani kell a több szinten történő differenciálást. Szinte valamennyi témakör alkalmas a tanulók szociális érzékenységének fejlesztésére, amihez ebben az életkorban különösen jó eszközt kínálnak a szerepjátékok. A szabad beszélgetés mellett talán ez a forma tudja leginkább elősegíteni a tanulókat foglalkoztató kérdések felszínre hozatalát, a kételyek megfogalmazását és a közös válaszkeresést.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Test és lélek	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmóddal kapcsolatos alapvető ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók testi és lelki egészséggel kapcsolatos ismereteinek gyarapítása és az önmagukért való felelősség érzésének erősítése. A beteg és a fogyatékos emberek iránti empátia fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Fejlődés és szükségletek</i> Testi és lelki tulajdonságaim változása az évek során. Az ember legfontosabb fizikai és lelki szükségletei. Miben tér el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember?</p> <p><i>Egészség és betegség</i> Az egészséges ember tulajdonságai. Hogyan vigyázhat egy gyermek az egészségére? Egészséget veszélyeztető okok. Hogyan és miért betegedhet meg valaki? Milyen az, amikor én beteg vagyok?</p> <p><i>Fogyatékoság</i> Sérült felnőttek és gyerekek a szűkebb és a tágabb környezetünkben. A sérült emberek állapota hogyan akadályozza mindennapi tevékenységüket? Korosztályi lehetőségek a sérült tanulók támogatásában. Tudunk-e olyan sérült emberekről, akik kiemelkedő képességekkel rendelkeznek a tudomány, a sport és a művészet területén?</p> <p><i>Ép testben ép lélek</i> A jó és a rossz lelkiállapot jellemzői. Mi a lelki egészség? Hogyan tudunk rá vigyázni?</p> <p><i>A lelkiismeret</i> Lelkiismeretünk és tetteink egymásra hatása.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> kamaszkori változások: testkép, testalkat; az egészséges táplálkozás alapelvei; a serdülő személyiségének jellemző vonásai; az önismeret és az önfejlesztés eszközei; veszélyforrások különféle élethelyzetekben; káros szenvedélyek.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> ön- és társismereti játékok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testi tulajdonság, lelki tulajdonság, egészség, betegség, fogyatékoság, lelkiismeret, szándék, döntés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kapcsolat, barátság, szeretet	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás, tapasztalat	Olvasott, hallott, látott, megélt történetek, amelyek középpontjában a barátság témája áll.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az őszinte baráti kapcsolatok jelentőségére való rávilágítás. A tanuló helyének és szerepének átláttatása különböző kortárs-, illetve szimpátia-kapcsolatokban. Olyan kommunikációs technikák megismertetése, amelyek segíthetnek a barátság ápolásában és az esetleges konfliktusok feloldásában.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Kapcsolataim</i> Szorosabb vagy lazább kapcsolat. A rokonszenvet és ellenszenvet meghatározó tényezők.</p> <p><i>Baráti kapcsolatok</i> Barátság, titok, őszinteség, hazugság, tisztelet, egymás segítése. Egymásra utaltság a kapcsolatokban. Fájdalom okozása és annak következményei. Bocsánatkérés, megbocsátás.</p> <p><i>A kapcsolat ápolása</i> A szeretet. A szeretet kimutatásának formái. A figyelmesség szerepe. Milyen szerepe van a kapcsolat ápolásában a személyes találkozásoknak, a telefonnak, az internetnek és a közös programoknak? Konfliktusok a barátságban és annak forrása. A konfliktushelyzetek feloldása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a közlési szándéknak megfelelő nyelvi és nem nyelvi jelek használata; mindennapi kommunikációs szituációk gyakorlása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> együttműködés némajátékos, szöveges és mozgásos tevékenység során; alkalmazkodás, az érdekérvényesítés alapvető lehetőségei.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Barát, ismerős, rokonszenv, ellenszenv, barátság, őszinteség, hazugság, szeretet, tisztelet, közömbösség, harag, fájdalom, megértés, sértés, megbocsátás, konfliktus.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kortársi csoportok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közösséghez való tartozás fontosságának megéreztetése. A csoporttagok közötti összetartozás érzésének jelentőségére való figyelemfelhívás. Egy-egy személy csoporton belüli helyzetének felismertetése. A csoporton belüli konfliktuskezelés és kárenyhítés néhány technikájának gyakorlati megismertetése. Alapvető tisztelet kialakítása más – tőlünk teljesen független – csoportokkal szemben.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i> A csoport fogalma, csoporthoz való tartozás.</p> <p><i>A mi csoportunk</i> A mi csoportunk jellemzői, a csoporttagok összekapcsolódásának</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> közéleti kommunikáció (megbeszélés, vita, felszólalás,</p>

<p>oka, tevékenysége, szokásai és jellemzői.</p> <p><i>Mások csoportjai</i> Más csoportok jellemzői; hasonlóságok és különbségek az egyes csoportok között.</p> <p><i>Konfliktusok a csoportban</i> Konfliktusok és problémák előfordulása, és azok megoldása. Vétlen és szándékos károkozás. Büntetés elfogadása, a vétség helyrehozása. A vétség helyrehozásának lehetőségei.</p>	<p>hozzászólás, alkalmi beszéd, köszöntés).</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> konszenzus kialakításának képessége és eszköztárának megismerése a dramatikus tevékenységek előkészítése során; egymás munkája iránti tisztelet, figyelem, őszinteség és tapintat a megbeszélések során, belső irányítású csoportszerveződés dramatikus tevékenységek során.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Csoport, közösség, összetartás, beilleszkedés, idegen, kirekesztés, általánosítás, előítélet, hiba, vétség, bűn, megbocsátás, jóvátétel, felelősség.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Társadalmi együttélés	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek különféle népekről, vallásokról és a társadalmi egyenlőtlenségekről. Személyes lakóhelyi tapasztalatok ugyanezekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az etnikai és vallási sokszínűség tudatosítása és elfogadtatása, a kisebbségi tanulók esetében ezek identitáselemként való megerősítése. A szociális érzékenység fejlesztése és a személyes felelősség érzésének felkeltése.</p> <p>Figyelemfelhívás az internet használatához és a virtuális közösségekhez kapcsolódó tettekre és következményekre. A világháló közösségi portáljainak használatához kapcsolódó lehetőségek mellett szükséges tudatosítani az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára az azokban rejlő veszélyforrásokat. Az alkalmazásokhoz kapcsolódó kulturált és felelős magatartás elemi követelményeinek megismertetése.</p>	
	Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Etnikai közösségek</i> Milyen népcsoportok élnek hazánkban, illetve a környékünkön? Kik vannak többségben az országban, és kik alkotják a kisebbséget? Én hová tartozom?</p> <p>Hazánkban élő népcsoportok. Kisebbség és többség a nemzetben belül. Nemzeti és nemzetiségi jelképek, szokások és hagyományok,</p>		<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyarság eredete; mondák, krónikák, nyelvtudomány;</p>

<p>ünnepek.</p> <p><i>Vallási közösségek</i> Ismert vallási közösségek Magyarországon. Többféle vallási csoport egymás mellett élése.</p> <p><i>Társadalmi egyenlőtlenségek</i> Gazdagok és szegények világa. Miért alakul ki vagyoni különbség az emberek között? Kire mondhatjuk, hogy gazdag, illetve szegény? Minek alapján? Elképzelhető-e olyan társadalom, amelyben mindenki egyforma anyagi helyzetben van? Ha lenne ilyen, az igazságos társadalom lenne? Kell-e a gazdagoknak segíteniük a szegényeket? Mikor jogos valakit kedvezményben részesíteni?</p> <p><i>Virtuális közösségek</i> A virtuális közösségek szerepe mindennapi életünkben. Mi az, amit lehet, és mi az, amit nem lehet, vagy éppen veszélyes közreadni magunkról és másokról egy internetes közösségi oldalon?</p>	<p>hasonlóságok és különbségek a katolikus és a protestáns vallások között.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> valóság és képzelet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> némajátékos, szöveges és mozgásos improvizációk; improvizációk összefűzése jelenetsorokká; történetek feldolgozása különféle drámajátékos tevékenységekkel.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népcsoport, vallási közösség, többség, kisebbség, szokás, hagyomány, ünnep, társadalom, vagyon, egyenlőség, egyenlőtlenség, igazságosság, igazságtalanság, tisztességes és tisztességtelen előnyszerzés, gazdagság, szegénység, virtuális közösség.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A technikai fejlődés hatásai	Órakeret 10 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az ember és a természet közötti kapcsolatra vonatkozó általános ismeretek. Különböző technikai eszközök használatához kapcsolódó személyes tapasztalatok.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Annak tudatosítása, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és mi magunk is szerepet játszhatunk a természet károsításában vagy védelmében. A tulajdonhoz való személyes viszony árnyalása a közösségi és a köztulajdon fogalmának bevezetésével. A modern technika mindennapi életet érintő pozitív és negatív hatásainak felismertetése. A média viselkedést befolyásoló hatásainak tudatosítása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Az ökológiai lábnyom</i> Mit jelent az ökológiai lábnyom? Az ökológiai lábnyom összetevői. Az ember és a természet közötti kapcsolat.</p> <p><i>Az ember és a technika</i> „Hogyan befolyásolja a technika fejlődése az ember életét?” A mai világ legfontosabb technikai eszközei, ezek hatása az egyén és</p>	<p><i>Természetismeret:</i> a környezet és az ember egysége.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a tömegkommunikáció</p>	

<p>közösségek életére. A technikai eszközöktől való függőség és a függőség kialakulása.</p> <p><i>Enyém, tiéd, miénk</i> A személyes, a magán- és a közösségi tulajdon. A tulajdon védelmének formái. Hogyan vigyázzunk meglévő értékeinkre?</p> <p><i>A mozgóképek hatása</i> A reklámokról és azok emberekre gyakorolt hatásáról.</p>	<p>legfőbb üzeneteinek dekódolása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosság.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> tervezett és alakított környezet; vizuális kommunikáció, jelértelmezés, jelalkotás; kép és szöveg.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fogyasztás, technikai eszköz, függőség, magántulajdon, közösségi tulajdon, köztulajdon, média, reklám.</p>

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A mindenséget kutató ember	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Elemi ismeretek magyar tudósok, művészek munkájáról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vallások sokszínűségével és közös jellemzőivel kapcsolatos, különféle forrásokból származó alapvető ismeretek bővülésének elősegítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>A vallás mint lelki jelenség</i> A természeti és természetfölötti világról. Különböző elképzelések a hitről.</p> <p><i>Vallási közösség és vallási intézmény</i> A vallásokhoz kötődő jelképek és szertartások. A világ vallásai közül melyek vannak jelen a lakóhelyünkön és Magyarországon?</p> <p><i>A tudomány</i> A tudósokról és a tudomány világról. Mit csinálnak a tudósok? Milyen kérdésekre keresik a válaszokat és milyen módon? Én milyen kérdéseket tennék fel a világról, ha tudós lennék? Világhírű magyar tudósok.</p> <p><i>A művészet</i> A művészetekről, a művészekről és a különböző művészeti ágakról. Mit csinálnak a művészek? Miért fontos számunkra az, amit tesznek? Hozzánk melyik művészeti terület áll a legközelebb és miért?</p>		<p><i>Természetismeret:</i> a Föld helye a Naprendszerben és a Világegyetemben;</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Biblia; történetek az Ószövetségből; egy-és többistenhit; Az Újszövetség; Jézus története; a kereszténység kialakulása és elterjedése.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> képek és formák a költészetben; az irodalmi művek</p>

	szóbeli és írásbeli szövegműfajainak jellemzői.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természeti erő, természetfeletti erő, vallás, egyház, templom, szertartás, vallási jelkép, ima, szent könyv, szent hely, tudomány, tudományos megismerés, művészet, művészi alkotás, világkép.

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló tisztában van az egészség megőrzésének jelentőségével, és tudja, hogy maga is felelős ezért.</p> <p>Tudatában van annak, hogy az emberek sokfélék, és elfogadja a testi és lelki vonásokban megnyilvánuló sokszínűséget.</p> <p>Képességeinek tükrében gondolkodik saját személyiségjegyein, törekszik vélekedéseinek és tetteinek utólagos értékelésére. Gondolkodik rajta, hogy mit tekint értéknek; tudja, hogy ez befolyásolja a döntéseit, és hogy időnként választania kell még a számára fontos értékek között is.</p> <p>Képes különféle szintű kapcsolatok kialakítására és ápolására; rendelkezik a konfliktusok kezelésének és az elkövetett hibák kijavításának néhány, a gyakorlatban jól használható technikájával.</p> <p>Fontos számára a közösséghez való tartozás érzése; képes elfogadni a közösségi normákat.</p> <p>Elfogadja a sajátjától eltérő véleményeket, szokásokat és kulturális, illetve vallási hagyományokat. Érzékeli, hogy a társadalom tagjai különféle körülmények között élnek, képes együttérzést mutatni az elesettek iránt, és lehetőségéhez mértén szerepet vállal a rászorulóknak segítségében. Megbecsüli a neki nyújtott segítséget.</p> <p>Tisztában van azzal, hogy az emberi tevékenység hatással van a környezet állapotára, és törekszik rá, hogy életvitelével minél kevésbé károsítsa a természetet. Ismeri a modern technika legfontosabb előnyeit és hátrányait.</p> <p>Tisztában van vele, hogy a reklámok a nézők befolyásolására törekszenek.</p>
---	---

7–8. évfolyam

Az általános iskola szakaszzáró éveiben megnő azoknak a kérdéseknek a köre és bővül azoknak az élethelyzeteknek a sora, amelyekben az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is önálló döntéseket hoznak – s ezzel együtt fokozódik a felelősségük önmagukkal, társaikkal és környezetükkel szemben. Ez a helyzet fontos kapcsolódási pontokat kínál *a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség*, valamint a *pályaorientáció* témakörének nevelési céljaihoz, illetve a *kezdemenyezőkészség és vállalkozói kompetencia* fejlesztéséhez.

Erre az életkorra új dimenziókkal bővül a fiúk és a lányok kapcsolata, s az ezzel összefüggő témák tanórai feldolgozása szerepet vállalhat a *testi és lelki egészségre*, illetve a *családi életre nevelés* általános céljainak megvalósításában. A témakörrel való foglalkozás különösen fontos az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelése során, következőképpen az erkölcsstan tanítási-tanulási folyamatában is.

13–14 évesen az enyhe értelmi fogyatékos tanulók is nagymértékben önálló használói a legkülönbözőbb technikai eszközöknek, sajnos nem mindig megfelelő kompetenciákkal

felvértezve. Az erkölcsstan órák keretében ebből kifolyólag központi helyet kell kapnia a *médiatudatosságra* nevelésnek – hangsúlyozva, hogy ez egyúttal fontos szelete az *állampolgárságra és demokráciára* nevelésnek, valamint az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztésének is.

A 7–8. évfolyamon a tanulók már érzékelik az egyes társadalmi csoportok lehetőségei és életesélyei közötti különbségeket, szembesülnek a *társadalmi igazságosság* kérdéskörébe sorolható problémákkal, és a gyógypedagógus segítségével képesek erről elgondolkodni. Következésképpen az erkölcsstan órák keretében direkt formában is felvetődhetnek a kirekesztettség, az előítéletek, valamint a méltányosság kérdéseit feszegető témakörök. Az órai beszélgetéseknek hála ugyancsak lehetővé válik a *lelkiismeret* szociális dimenziójának a fejlődése.

Az életkorra jellemző *önállósodást, önállóságra törekvést* az iskola *véleményt, választást és döntést igénylő helyzetek* teremtésével tudja támogatni. Ebből az erkölcsstan valós, vagy a valóságoshoz nagyon hasonló morális dilemmák mérlegeltetésével veheti ki a maga részét. Ekkoriban a dilemmák már hangsúlyosan célozhatják a *személyes jövőkép* kialakítását, valamint az *identitás* különféle dimenziókban való stabilizálódását. E folyamat kiegészítőjeként fontos szerepet kap az erkölcsstan órákon annak a megerősítése, hogy másnak ugyanúgy joga van a saját identitáshoz, amelynek a szokásokban és vélekedésekben megnyilvánuló másságát tiszteletben kell tartani. Jelentős szerepet kap az enyhe értelmi fogyatékos tanulók nevelésénél az identitás lépésről-lépésre történő alakítása, különös tekintettel a fogyatékos állapotából adódó egyéni képességekre és készségekre.

Ebben a szakaszban kiemelt szerep juthat az órákon az adott konkrét témákhoz kapcsolódó *információk* különféle forrásokból való összegyűjtésének és rendszerezésének, a *kritikai gondolkodás fejlesztésének*.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ki vagyok én, és mi vezérli a tetteimet?	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A nyelv és nyelvhasználat, emberi kommunikáció témakörében szerzett alapvető anyanyelvi ismeretek. A tettek belső mozgatóerőivel kapcsolatos személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése a saját mozgatóerőkre való visszajelzés révén. Az önelfogadás és az akaraterő fejlődésének támogatása. Ösztönzés a személyes értékválasztásra, és az ezzel járó feszültségek kezelésének gyakorlása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Nyelv és gondolkodás</i> Gondolat, gondolkodás. Mi minden befolyásolja, hogy mit gondolok?</p> <p><i>Tudás és értelem</i> Érdeklődési kör, tehetség, elszántság, sikeresség és sikertelenség jellemzői. Ki miben tehetséges?</p> <p><i>Ösztönzők és mozgatóerők</i> Tettek és döntések. Pozitív és a negatív érzések és érzelmek hatása testi, lelki állapotunkra. Lehet-e befolyásolni az érzelmeket? Vágyaim és céljaim. Mi az, ami akarattal elérhető, és mi az, ami</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a kommunikációs céloknak megfelelő szövegek írása; a nyelv állandósága és változása.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tanulási pálya; környezet és pályaválasztás;</p>

nem? Hogyan hat ránk a siker és a kudarc? <i>Érték és mérték</i> Mi igazán fontos az életben? Melyek az én értékeim?	megélhetés. <i>Természetismeret:</i> a személyiség összetevői, érzelmi adottságok. <i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, hangulatok kifejezése.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyelv, gondolkodás, szó, tudás, értelem, tehetség, siker, kudarc, felelősség, érzés, érzelem, igény, vágy, cél, döntés, akarat, érték.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Párkapcsolat és szerelem	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A nemi éréssel és a szaporodással kapcsolatos biológiai ismeretek. A párkapcsolatok terén szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egymás iránti felelősség érzésének felkeltése. A szexuális visszaélések veszélyeinek tudatosítása – különös tekintettel az enyhe értelmi fogyatékos tanulók esetleges kiszolgáltatottságával kapcsolatos lehetséges helyzetekre.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Vonzódás</i> A serdülőkor. A serdülőkorban bekövetkező testi és lelki változások. A férfi-nő (fiú – lány) párkapcsolati vonzódásról. Szimpátiakapcsolatok – tapintatos jelzés és tapintatos hártás.</p> <p><i>Együttjárás</i> Szerelem. Párkapcsolat. Érettség és éretlenség. Párkapcsolati intimitás. A párkapcsolatban rejlő örömforrások és konfliktusok. A diákszerelem szépsége.</p> <p><i>Házasság, család és otthonteremtés</i> A házasság. A család. Házasságkötés. A jó és a rossz házasság ismertetőjegyei. Családalapítás. Családtervezés.</p> <p><i>Visszaélés a nemiséggel</i> Prostitúció. Pedofília. Pornográfia. Szexuális bántalmazás. A felsorolt fogalmak ismertetőjegyeinek megbeszélése. Hogyan lehet elkerülni, hogy ilyesminek az áldozataivá váljunk? Hol lehet segítséget kérni ilyen jellegű fenyegetettség esetén? Mi a teendő, ha egy társunkat ilyen veszély fenyegeti?</p>		<p><i>Természetismeret:</i> nemi jellegek, a menstruációs ciklus folyamata; másodlagos nemi jellegek, lelki tulajdonságok; a fogamzásgátlás módjai, következményei; az abortusz egészségi és erkölcsi kérdései; a fogamzás feltételei, szülés/születés főbb mozzanatai.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemi érés, vonzás, taszítás, szerelem, nemi vágy, szexuális kapcsolat, házasság, család, gyerekvállalás, terhesség, prostitúció, pornográfia, szexuális bántalmazás, áldozat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egyén és közösség	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Formális és informális, iskolai és iskolán kívüli közösségekben szerzett személyes tapasztalatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az önismeret fejlesztése, valamint az önálló gondolkodás és cselekvés iránti igény kialakítása, fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Közösségeim</i> Saját csoportjaim. A csoportokban történő állandó változások. Szimpátiakapcsolatok – kötődések a csoporthoz. Különböző csoportok – különböző viselkedési elvárások. Mit helyes és mit nem helyes tenni az adott csoportban?</p> <p><i>Erőt adó közösség</i> Közösségi együttlét. Páros kapcsolatok és közösségi kapcsolatok – hasonlóságok és különbségek. Szerepem a közösségben. Hogyan tudja az egyén segíteni a csoportot? Miképpen tudja a csoport segíteni az egyént?</p> <p><i>Korlátozó közösség</i> Önálló vélemény felvállalása az adott csoportban. Lehetőségek és következmények megbeszélése példákon keresztül.</p> <p><i>Szabadság és korlátozottság</i> Szabadság. Az egyén szabadsága. Alkalmazkodás. Választás. Segítségkérés. Engedelmesség. A jó és a rossz közötti választás. Szabályhoz kötődés és lelkiismeret. Az előítélet és megnyilvánulási formái.</p>		<p><i>Természetismeret:</i> leány és női, fiú és férfi szerepek a családban, a társadalomban; mások megismerése, megítélése és a kommunikáció; családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, problémafeloldás; a kamasz helye a harmonikus családban; a viselkedési normák és szabályok szerepe.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csoport, közösség, önállóság, korlátozás, alkalmazkodás, engedelmesség, szabály, lelkiismeret, választás, bűn, erény, előítélet, tévhit.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Helyem a világban	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Az Európáról, a globalizációról és a multikulturális társadalmakról szerzett történelmi és földrajzi egyszerű ismeretelemek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az európai identitás kialakulásának támogatása a tanulóknál. A más kultúrák iránti nyitottság erősítése. A legfontosabb általános társadalmi normák funkciójának megértetése és a betartásukra vonatkozó igény elfogadtatása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p><i>Tágabb otthonunk: Európa</i> Az Európai Unió. Az Európai Unió jelképei. Hasonlóságok és különbségek az európai emberek között.</p>		<p><i>Földrajz:</i> éhezés és szegénység a világban; az Európai Unió</p>

<p><i>Színesedő társadalmak</i> A munkavállalás lehetőségei külföldön. Különböző kultúrák együttélése. Az etnikai konfliktusok megelőzésének lehetőségei.</p> <p><i>A társadalmi együttélés közös normái</i> Az együttélés szabályai a társadalomban. Törvények. A szabály- és törvénszegés büntetése a társadalomban. Bűnmegelőzés. Büntetés. Jóvátétel.</p> <p><i>Új technikák, új szabályok</i> A világháló kulturált használata. Alapvető etikai szabályok a világhálón.</p>	<p>lényegének megértése; a Kárpát-medence népei.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> egyenlőség és egyenlőtlenségek a társadalomban; állampolgári jogok és kötelességek; az Európai Unió létrejötte és működése; a globalizáció előnyei és veszélyei; Magyarország Alaptörvénye; a magyarországi nemzetiségek és etnikai kisebbségek; a cigány (roma) népesség helyzete.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Európai Unió, menekült, befogadó ország, előítélet, etnikai konfliktus, az együttélés szabályai, szabályszegés, büntetés, megelőzés.</p>

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Mi dolgunk a világban?</p>	<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az alkohol, a cigaretta és a drogok káros hatásaival kapcsolatos egészségügyi ismeretek.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A személyes jövőkép kialakulásának segítése, az egyéni és közösségi boldogulást támogató értékek melletti elköteleződés támogatása.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Jól-lét és jólét</i> Öröm és bánat. Az öröm és bánat forrásai. Az életünkben megjelenő javak és lehetőségek. A javakhoz való ragaszkodás. A javakról történő lemondás. A pénz szerepe az ember életében. A testi és lelki egészség szerepe az ember életében.</p> <p><i>Boldogulás, boldogság</i> A jövőkép. Sikerek és kudarcok az emberi élet pályán. A tanulás, a pénz, a munka és az emberi kapcsolatok életvezetéshez kapcsolódó szerepe. Különböző foglalkozások. Mindennapi feszültségoldás – hasznos és káros lehetőségek.</p> <p><i>A média és a valóság</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az alapvető sajtóműfajok egyszerű jellemzőinek tudatosítása; hírek, események a médiában.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudományos és technikai forradalom; a</p>

	<p>Televízió, rádió, újság, világháló. Milyen képet kapunk a média által a valóságról? Tájékozódás az információk világában. Hiteles és hiteltelen információk megkülönböztetése.</p>	<p>világháló.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képek, látványok, médiaszövegek, események tanári segítséggel való elemzése a vizuális közlés köznapi és művészi formáinak felhasználásával; a mozgóképi nyelv alapjainak, működésének értelmezése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jólét, öröm, bánat, elégedettség, boldogság, boldogulás, vágy, remény, hiányérzet, elégedetlenség, boldogtalanság, drog, alkohol, függőség, értelmes élet, média, befolyásolás, hitelesség.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Hit, világhkép, világnézet</p>		<p>Órakeret 11 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vallásokhoz kapcsolódó, történelmi, jelenismereti, irodalmi és művészeti elemi ismeretek.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Tények és vélemények elkülönítése. Ismeretek a nagy világvallásokról.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>Az ember mint értékelő és erkölcsi lény</i> Különbség tény és vélemény között. Igaz és hamis állítások. Tévhitek és előítéletek. Mi járul hozzá ezek fenntartásához, és mi segíti elő megszüntetésüket?</p> <p><i>A nagy világvallások világhképe</i> A világvallások helye és szerepe. A jó és a rossz, a helyes és a helytelen fogalma.</p> <p><i>Párbeszéd és együttműködés</i> A különböző vallásokat követő emberek együttműködésének jelentősége.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> személyes véleményt kifejező vizuális megjelenítés adott témában.</p> <p><i>Földrajz:</i> a világvallások és különböző kultúrák találkozásai a Föld különféle térségeiben.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tény, vélemény, állítás, értékelés, tévhit, előítélet, tízparancsolat, meggyőződés, világnézet, hit, vallás, erkölcsi tanítás.</p>		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló megérti, hogy az ember egyszerre biológiai és gondolkodó lény, aki alkalmas tanulásra és mások megértésére.</p> <p>Életkorának és képességeinek megfelelő szinten ismeri önmagát.</p> <p>Nyitott más kultúrák értékeinek megismerésére és befogadására.</p> <p>Képességeinek megfelelő szinten elképzei saját jövőjét; tudja, hogy céljai eléréséért erőfeszítéseket kell tennie.</p> <p>Életkorának és mentális képességének megfelelő szinten tudja, hogy minden döntés szabadsága egyúttal felelősséggel is jár.</p> <p>Ismeretei vannak a függőséget okozó szokások súlyos következményeiről.</p> <p>Irányítás mellett ismereteket szerez a közvetlen környezetében jelenlevő hagyományokról, az emberi- és a társas kapcsolatok természetéről, az erkölcsről, a világvallásokról, a kereszténység európai hagyományairól.</p> <p>Képes megkülönböztetni a helyes és helytelen emberi cselekedeteket.</p> <p>A tisztelet, szeretet, megbecsülés fogalmáról elképzelésekkel rendelkezik, melyet saját segítőkész magatartásával támaszt alá.</p>
--	---

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban ismerteti meg a tanulókkal a múlttól való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcs, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A célcsoport tanulóinak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű órávezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

Az Ember és társadalom műveltségterület a tanítási-tanulási folyamatokon keresztül olyan nevelési célokat valósít meg, amelyek az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára is biztosítják a szűkebb és tágabb környezetbe való beilleszkedést; elősegítik a közösséghez tartozás pozitív élményeinek átélését. Kiemelt figyelmet kell fordítani a személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozására. Az életkori jellemzőkhöz illeszkedő – spontán belátáson alapuló – szabálytudat kialakítására, a szabálykövetési képesség megerősítésére, az alkalmazkodás és az önérvényesítés, a felelősségvállalás képességének alapozására. Az alapvető szociális konvenciókhoz való alkalmazkodást ki kell alakítani, az ebben való jártasságokat tovább kell erősíteni a tanuló sikeres közösségi beilleszkedése érdekében. A demokratikus részvétel megismerésének gyakorlása kiemelt nevelési cél; amelyet lépésről-lépésre kell megvalósítani, közvetlen tapasztalatszerzés útján (pl. az iskolaközösség életében

való aktív részvétel). Az empatis és problémákra érzékeny attitűd kialakítása alapozza meg a szociális képesség fejlődését, mint a nevelési célok egyik sarokpontját.

A felső tagozatban bővíteni kell a nevelési célokat: a közösségi szabályok kialakításában a tanuló aktív szerepet vállal, a szabályokat belső elhatározásból alkalmazza, a változó körülményekhez rugalmasan alkalmazkodik, ismeri a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés fogalmát, a közösségben pozitív erkölcsrend mentén találja meg a helyét. A tanuló a közösségi élethez esetlegesen kapcsolódó negatív élményeket képes feldolgozni, ismerve azok negatív hatásait. A hazaszeretet, a nemzeti összetartozás érzése tudatosul benne a tanulmányai során megismert történelmi és kulturális értékek alapján. A véleménynyilvánítás, döntéshozatal, képviselő jogát képességei szerint képes gyakorolni, ismeri jogait és kötelességeit.

5–6. évfolyam

Az alsó tagozat tudásanyagára építve kell megismertetni a tanulókkal az emberi közösség történetét, továbbá ezen történések jelennel való kapcsolatát. A tanulásban akadályozott tanulók képességeit figyelembe véve kell bemutatni a történelem eseményeit, különös tekintettel az összefüggésekre. A műveltségterületen középpontba kell állítani a (1) múlt reális megismerését, (2) a pontos tájékozódást térben és időben, (3) a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, (4) az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra, a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőinek figyelembevételével. Ebben a szakaszban ismerkednek meg a tanulók a történelmi időszámítással, a történelmi korokkal és színterekkel. A különböző képek, szemléltetések, digitális tananyagok segítik a tájékozódást a történelmi korokban. A történelmi képzetek helyes kialakítását dramatikus technikák alkalmazása segíti. Az ismeretanyag lehetőséget ad a kort jellemző mítoszok és mondák, művészeti és zenei értékek megismerésére. A több irányból történő demonstrálás segíti elő a tanulásban akadályozott tanulók számára, hogy megismerjék, a különböző történelmi korok társadalmában hogyan éltek az emberek. A célcsoporthoz tartozó tanulók időbeli tájékozódásának fejlesztésekor hangsúlyt kell fektetni a múlt, a jelen és a jövő közötti viszonyításra – elsősorban a mindennapi élet eseményeire utalva. A folyamatos fejlesztés eredményeképpen erősödik a tanulók időről alkotott képzete, az események sorrendje közötti összefüggések felismerése. Az időről alkotott képzetek kialakítását segíti az időszalag. A történelmi színtereken keresztül a tanulók téri tájékozódása fejlődik, elsősorban történelmi térképek segítségével.

A társadalmi ismeretek tanítási-tanulási folyamatai során a tanulók megismerkednek a családi és iskolai közösséghez való tartozás fontosságával és szerepeivel. Tudatossá válik a diákok számára a közösségben elfoglalt helyük, megismerik jogait és kötelezettségeiket. Felismerik a közösség alakulásának jelentőségét, egyúttal az egyén szerepét a csoportban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az őskor és az ókori Kelet		Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Elemi topográfiai ismeretek. Tájékozódás és viszonyítás térben és időben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Civilizációk emlékezete – a történelmi megismerés fogalmának kialakítása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>1.1. Az őskori ember világa</i> Az ember megjelenése és elterjedése a Földön. A barlanglakó és a termelő ősember. A tűz szerepe az emberiség történetében. Földművelés, állattenyésztés. Cserekereskedelem.</p> <p><i>1.2. Ókori keleti örökségünk</i> Mezopotámia. Egyiptom. Kína. India.</p> <p><i>1.3 Ószövetségi történetek</i> A világ keletkezéséről való ismeretek. A világ teremtése. Az Édenkert. A Vízözön.</p>	<p>Tájékozódás a térképen. Idő ábrázolása téri-vizuális eszközökkel. Időbeli relációk: a jelen, a múlt és a régmúlt megkülönböztetése. Térbeli relációk: tájékozódási pontok keresése a térképen, az emberiség megjelenésének elterjedési helye és irányvonala. Az ókori államok helyének megkeresése a térképen. Illusztráció készítése. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása, megkülönböztetése, összehasonlítása. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása, megkülönböztetése.</p> <p>Ismeretszerzés a dokumentumok forrásairól. Kiállítási anyag – rajzok, makettek, képanyagok – összeállítása a kor jellegzetes ruházataiból, használati eszközeiből. Jellemzések, példák felsorolása. Időszakos és állandó kiállítások látogatása a múzeumban. Gyűjtőmunka az őskorhoz és az ókori Kelet világához kapcsolódva.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> anyanyelvi kommunikáció, beszédprodukció; drámajáték.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tájékozódás a térképen.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> őskori művészetek.</p> <p><i>Matematika:</i> időszámítás, pénzhasználatához kötődő számítások.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jelen, múlt, régmúlt, barlanglakó ősember, régészeti lelőhely, barlangrajz, őskori eszközhasználat, őskori mesterség, állattenyésztés, növénytermesztés, sumér, Tigris, Eufrátesz, ékírás, Nílus, fáraó, múmia, piramis, porcelán, selyem, papír, Nagy fal, Indus, maharadzsa, tízes számrendszer, állam, birodalom, édenkert, Isten, föld, ég, növény, állat, vízözön, első emberpár.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Az antikvitás		Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	Az őskor és az ókori Kelet.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Civilizációk emlékezete – az antikvitás mint az európai alapműveltség bölcsőjének bemutatása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli tájékozódás, képzelet.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>2.1. Az ókori Görögország – istenek, hősök, tudósok, művészek és az olimpia Történetek a görög mondavilágból. Az ókori tudományok és művészetek. Az ókori olimpiai játékok.</p> <p>2.2. Az athéni demokrácia és a görög-perzsa háborúk A legjelentősebb görög városállamok: Athén és Spárta. Az ókori Athén és Spárta mindennapjai. A görög-perzsa háborúról: a marathóni csata (Kr. e. 490). A trójai faló története.</p> <p>2.3. Hadvezérek, csaták, uralkodók az ókori Rómában A római hadsereg és a katonák élete. Róma fénykora. Julius Caesar. Augustus császár. Rómaiak hazánk területén. A Római Birodalom bukása.</p> <p>2.4. Újszövetségi történetek A keresztény vallás kialakulása és elterjedése. Jézus Krisztus születése. Krisztus Pilátus előtt. Az utolsó vacsora. A feltámadás.</p>	<p>Időábrázolás síkban és térben (időszalag-időtorony). Történet olvasása, feldolgozása. A témához kapcsolódó tartalmi elemek válogatása. Csata modellezése. Helyszínek megkeresése a térképen. Tematikus képanyagok elemzése. Antik és modern – összehasonlításra épülő feladatok a tudomány, a művészetek és a sport témakörében. Beszélgetés az olimpiai eszméről. Athén és Spárta – a városállamok különbségeinek felfedezése. Történet olvasása Athénről. A görög főváros antik történelmi emlékhelyeinek képről történő felismerése. A hadviselés eszközei, az életmód modellezése. Romulusz és Rémusz történetének összehasonlítása a valósággal. Az ókori Róma nevezetes épületeinek bemutatása. Az olasz főváros legfontosabb tárgyi emlékeinek megnevezése képről. Bepillantás az ókori Róma mindennapjaiba: öltözködés, szórakozás, társasági élet, rabszolgapiac, iskola (beszélgetés, életképek modellezése, illusztrációkészítés). A római hadsereg bemutatása – beszélgetés alapvető szempontok szerint a hadviselés legfontosabb elemeiről: (1) fegyverek, (2)</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szókincsbővítés; szövegértés.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> az antik kor építésze.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> ókori és modern sportágak.</p> <p><i>Informatika:</i> IKT-tanesszközök alkalmazása.</p>	

	<p>stratégia, (3) emberi tényezők (katonák). Illusztrációk készítése.</p> <p>Pannónia provincia helyzetének, szerepének megismerése a Római Birodalom területén. A bukás okainak közös feltárása.</p> <p>Történetek olvasása, beszélgetés Jézus Krisztus életéről – szerepe a történelem alakulásában.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Időszalag, időtorony, Hellász, Perzsa Birodalom, Marathón, trójai faló, olimpia, Athén, Akropolisz, városállam, szoptató anyafarkas, Romulusz és Rémusz, Róma, Itália, Tiberis, Colosseum, padlófűtés, tóga, tunika, lakoma, mozaikpadló, viasztábla, rabszolgapiac, árverés, gladiátor, légió, teknősbéka-alakzat, hajítógép, hódítás, provincia, Pannónia, császár, hadvezér, őrtorony, borostyánút, Aquincum, barbár, monda, Jézus Krisztus, betlehemi királyok, feltámadás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. A középkori Európa		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az antikvitásról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A ciklusosság megismertetése a történelmi korszakok tükrében. Nézőpontváltás alkalmazása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> tér- és időbeli képességek, képzelet.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>3.1. <i>A nyugati és a keresztény államiség főbb jellemzői</i> A hunok szerepe a Római Birodalom hanyatlásában.</p> <p>3.2. <i>Az iszlám vallás, az arab hódítás kulturális hagyatéka</i> (A legalapvetőbb ismeretek szintjén.)</p> <p>3.3. <i>A középkori élet színterei és szereplői (uradalmak, kolostorok, városok, egyetemek)</i> Céhmesterek és kereskedők. Mindennapi élet a középkori várakban.</p>	<p>Történetek olvasása, megbeszélése. Explorációhoz kötött tevékenységek. A vallások mint különböző kultúrák közvetítői – csoportosítások, fogalomgyűjtések – különös tekintettel a tanulói célcsoport eltérő tanulási képességeire. A középkori világ vezető vallásainak összehasonlítása. Adatok leolvasása térképről. Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása. A középkor különböző társadalmi csoportjai – fogalmakhoz, azonosságokhoz és különbségekhez kötődő feladatok. A szerzetesi életmód</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból; illemszabályok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészetek és vallás kapcsolata.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> a természetes és az épített környezet.</p>	

<p>Kolostori élet: történetek az egyház szerepéről. A lovagi életmód és a keresztes hadjáratok.</p>	<p>modellezése. Európa legjelentősebb középkori városainak megkeresése a térképen. A középkori város mint kulturális színtér bemutatása. A hadviselés és a vallások kapcsolatának felismerése a középkori kereszténység tükrében. A lovagi életmód – a lovagokhoz kapcsolódó eszménykép bemutatása – illemszabályok a gyakorlatban. A lovagi tornák modellezése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vallás, kereszténység, iszlám, Keletrómai Birodalom, Nyugatrómai Birodalom, Bizánc, hun, király, nemes, jobbágy, lovag, lovagi torna, pápa, latin nyelv, szerzetes, kolostor, város, hadviselés, illemszabály.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>4. A magyarság történetének kezdetei</p>		<p>Órakeret 34 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ismeretek a középkori Európáról.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Fogalomalkotás a magyar nemzettörténet legfontosabb eseményeiről. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> térbeli- és időbeli tájékozódás, történelmi gondolkodás.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>4.1. Történetek a magyarság vándorlásáról és a honfoglalásról</i> A magyarok eredete. Rege a csodaszarvasról. Vérszerződés. A Kárpát-medence a honfoglalás előtt. Honfoglalás, letelepedés. Kalandozó hadjáratok.</p> <p><i>4.2. Az államalapítás: Géza és Szent István</i> Géza fejedelem. I. (Szent) István, Magyarország királya. Államalapítás. Koronázási ékszerek.</p>	<p>A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Mondák, történetek olvasása, feldolgozása. Adott történetben a valós és a fiktív elemek megkülönböztetése. Illusztráció készítése. Múzeum, tájház, emlékmű látogatása. Tablókészítés. Adatok leolvasása térképről. Időszalagon, időtornyon történő ábrázolás – összefüggések felismerése. Rajzos történelmi napló készítése. A lakóhely történelmi emlékhelyeinek fölkeresése. Látogatás az Országházban, a koronázási ékszerek megtekintése. Jelképek</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szemelvények a szépirodalomból. <i>Természetismeret:</i> a lakókörnyezet természeti szépségei. <i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel. <i>Vizuális kultúra:</i> az Árpád-kori műveltség, építészet, képzőművészet - kultúra és művészet az Anjou-korban.</p>	

<p>4.3. <i>Az Árpád-ház uralkodói, szentjei</i> I. (Szent) László, a lovagkirály. Szent Imre herceg. Szent Gellért. Árpád-házi Szent Margit. Könyves Kálmán. II. András. A királyi dekrétumok szerepe a nemzettörténetben. IV. Béla.</p> <p>4.4. <i>Nagy Lajos, a hódító és törvényhozó</i> Anjou-házi királyok: Károly Róbert és Nagy Lajos Gazdasági intézkedések Mindennapi élet az Anjou-házi királyok idején</p> <p>4.5. <i>Hunyadi János a törökellenes küzdelmek élén</i> A nándorfehérvári diadal</p> <p>4.6. <i>Hunyadi Mátyás portréja</i> Az igazságos Mátyás Élet Mátyás király udvarában Élet a Mátyás-kori városokban</p> <p>4.7. <i>A mohácsi csata és következményei</i> A mohácsi vész előzményei – a Dózsa-féle parasztháború A mohácsi vész A három részre szakadt Magyarország</p>	<p>ábrázolása kézműves technikákkal. Történelmi szituációk bevonásával tananyag, tananyagrészek elmondása. A jelentős történelmi személyiségekről három-négy mondatos beszámoló készítése. Szövegalkotás képről, képsorozatról. Tárgyi emlékek gyűjtése, válogatása. Játéktevékenységek a lovagi életmód reprezentációjának érdekében. Tárgyi és írásos történelmi emlékek felismerése, csoportosítása. A különböző várostípusok jellemzőinek csoportosítása. A külső veszélyek felismerésének szerepe az ország életében. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása. A Mátyás királyról szóló mesék erkölcsi tanulságai. A reneszánsz erények megfogalmazása szépirodalmi szemelvények tükrében. A történelmi szituációk eljátszása. A legfontosabb nemzeti történelmi adatok rendezése időszalagon, időtornyon. Szövegértési feladatok megoldása. Különböző élethelyzetek bemutatása, jellemzőinek összehasonlítása. A törökök és a magyarok motivációinak felismerése, megfogalmazása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> kézműves technikák.</p> <p><i>Földrajz:</i> népek, kultúrák; településformák; Európa országainak helyzete a második évezred első felében.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Vándorlás, honfoglalás, Urál-hegység, Levédia, Etelköz, Kárpát-medence, államalapítás, állam, koronázási ékszer, szent, lovagkirály, törvény, hódítás, gazdaság, diadal, csata, királyi udvar, szabad királyi város, mezőváros, bányaváros, reneszánsz, erény, parasztfelkelés, Királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Török Hódoltság.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. A világ és Európa a kora újkorban	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Ismeretek Magyarország történetének kezdeteiről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi gondolkodás képességének kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, képzelet, tér-és időbeli tájékozódás	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. A nagy földrajzi felfedezések Amerika felfedezése. Felfedezők és hódítók.</p> <p>5.2. Vallási újítók – reformáció és katolikus megújulás Történetek a kor emberének gondolkodásáról; reformáció és ellenreformáció.</p> <p>5.3. Fényes uralkodói udvarok XIV. Lajos udvara.</p> <p>5.4. Az alkotmányos királyság létrejött Angliában</p> <p>5.5. A felvilágosult gondolkodók</p>	<p>Történelmi szövegek olvasása, feldolgozása a nagy földrajzi felfedezőkről. Időszalagon, időtornyon Amerika fölfedezésének meghatározása – jelenhez való viszonyítása. Atlaszhasználat – helyszínek megkeresése a térképen; adatok olvasása térképről. Református és katolikus templom látogatása, a hasonlóságok és eltérések megfigyelése. Az alkotmányos királyság múltja és jelene – képek csoportosítása, jellemzők összehasonlítása és megkülönböztetése. Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása. A gyarmatosítók és az őslakosok ellentétének megvilágítása különböző szituációs játékokon keresztül. A különböző keresztény vallási irányzatok jegyeinek megkülönböztetése, szókártyák csoportosítása. Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, megfogalmazása elemi szinten.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.</p> <p><i>Természetismeret:</i> a természettudományos fölfedezések.</p> <p><i>Matematika:</i> számolás-mérés; adatok összevetése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a barokk kor művészete.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> modellkészítés.</p> <p><i>Földrajz:</i> a fölfedezések hatása az emberiség Földről alkotott gondolkodására.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Felfedezés, világmindenség, távcső, mikroszkóp, Kopernikusz, Amerigo Vespucci, Kolumbusz Kristóf, vallás, reformáció, ellenreformáció, katolikus, protestáns, királyi udvar, felvilágosodás, gyarmat, gyarmatosító, őslakó, függetlenségi harc.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Magyarország a XVII–XVIII. században		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a világról és Európáról a kora újkorban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történeti megismerés eszközeinek, módszereinek kialakítása és fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> képzelet, tér-és időbeli tájékozódás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>6.1. <i>Végvári küzdelmek</i> Szigetvár. Eger. Drégelyvár. Kőszeg.</p> <p>6.2. <i>Bocskai István és a hajdúk</i> Bocskai szerepe a magyar reformációban.</p> <p>6.3. <i>Az Erdélyi Fejedelemség virágkora Bethlen Gábor idején</i></p> <p>6.4. <i>Zrínyi Miklós, a hadvezér</i></p> <p>6.5. <i>A Rákóczi-szabadságharc kiemelkedő személyiségei, céljai</i> Zrínyi Ilona, Munkács hős asszonya. Thököly Imre. II. Rákóczi Ferenc élete.</p> <p>6.6. <i>Magyarország újjáépítése a Habsburg Birodalomban</i> Nemzetiségi viszonyok. Hétköznapi élet a kurucok és labancok korában.</p>	<p>Történetek olvasása, feldolgozása. Végvárak megkeresése a térképen. Tinódi históriás énekeinek hallgatása kortárs lantművészek előadásában. Bocskai Istvánról, Bethlen Gáborról történet feldolgozása. A végvárakról rajz, makett készítése. A hős várkapitányok jellemzése, tulajdonságok csoportosítása. Művészeti alkotások gyűjtése az eseményekről. Események sorrendbe helyezése. Drámajáték – II. Rákóczi Ferenc életének fölidézése. Bécs, Bécsújhely, Sárospatak, Kassa városainak megmutatása a térképen. Kurucok és labancok – történet feldolgozása. Részletek megtekintése kapcsolódó történelmi filmekből.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> anyanyelvi kommunikáció; végvári költészet; szövegértés.</p> <p><i>Természetismeret:</i> természeti kincsek.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapl műveletekkel.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképhasználat.</p> <p><i>Ének-zene:</i> reneszánsz és barokk zene hallgatása.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz és barokk műalkotások.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Végvár, vitéz, szablya, lant, Tinódi Lantos Sebestyén, önálló magyar hadsereg, politikus, költő, hadvezér, Buda visszafoglalása, minaret, mecset, dzsámi, hajdú, kuruc, labanc, históriás ének.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló meg tudja különböztetni a történelem forrásait, példákat is tud kapcsolni hozzá. Ismeri a történelmi időszámítás egységeit. Alapvető szinten tájékozódik a történelmi térképen. Az időszalagon felismeri a tárgyalt történelmi időszakokat, évszámokat, kapcsol hozzá tanult ismeretet. Időrendbe helyezi a tanult eseményeket időszalagon, időtornyon. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről.</p> <p>Különbséget tesz a különböző történelmi korok, valamint a magyar és a világtörténelem eseményei között. Ismeri a világtörténelem tanult fordulópontjait; a magyar történelmi tudáskánon legfontosabb sarokpontjait – évszámok, események, uralkodók tükrében.</p> <p>A magyar koronázási ékszereket megnevezi. A megismert mondák, legendák, rövid történetek tartalmát segítséggel elmondja.</p> <p>Megkülönbözteti a történetek mesés és valóságos eseményeit. A történelmi hősökkel érzelmileg képes azonosulni. Ok-okozati összefüggéseket tanári irányítás mellett fölismer.</p>
--	---

7–8. évfolyam

A történelem tanításának alapvető célja ebben a szakaszban nemzeti történelmünk kiemelkedő eseményeinek felelevenítése a kritikai gondolkodás tükrében. A társadalmak kialakulásának történelmi körülményei, azok működésének sajátosságai felkészíti a tanulókat a történelmi múlt értelmezésére, egyúttal a társadalmi jelenségek közötti hatékony eligazodásra. A tanítás-tanulás folyamatában központi cél, hogy felébressze az enyhe értelmi fogyatékos tanulóknál a társadalom kérdései iránt való érdeklődést, elősegítse a diákok hazaszeretetének további erősödését, továbbá hozzásegítse őket ahhoz, hogy elfogadják Magyarország jogilag szabályozott demokratikus értékeit.

Az Ember és társadalom műveltségterület tanítás-tanulás folyamatán belül a tanulók célcsoportjára való tekintettel a képességek, jártasságok és készségek formálása az ismeretszerzés gyakorlatában történik. A történelem és társadalmi ismeretek tananyagának elsajátítása során a diák megismeri, hogy a történelem eseményei az ember megjelenésének kezdetétől fogva egymással összefüggésben, társadalmi keretek között mennek végbe. A műveltségterület tartalmának elsajátítása során tényszerű, valós és alkalmazható ismeretekhez jut, és képességének megfelelően gyarapítja tudását. Kialakul a tanuló pozitív attitűdje a történelmi múlthoz, erősödik nemzeti identitása.

A kompetencia alapú tanítási-tanulási folyamat során kiemelt szerepet kap a tér- és időbeli tájékozódási képesség fejlesztése, valamint az időbeli viszonyítás képességének kialakítása; a különböző társadalmak kultúrájának és életmódjának megismertetése; az ok-okozati összefüggések megláttatása, különös tekintettel az egymást követő időkben a történelmi-történeti változásokra. A tanulókat képessé kell tenni a következtetésekre, a véleménynyilvánításra, az ésszerű vitára, az alapvető történelmi-társadalmi törvényszerűségek felismerésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Történelmi áttekintés		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Az ötödik-hatodik évfolyamon tanult történelmi ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult történelmi csomópontok felidézése térben és időben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális és auditív emlékezet, analitikus és szintetikus gondolkodás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A történelem forrásai és a történelmi időszámítás</i> Óskori társadalmak.</p> <p><i>Az ókori társadalmakról tanultak átisméltése</i> Az ókori Kelet. Az ókori Görögország. Az ókori Róma.</p> <p><i>A középkori Magyarországról tanultak átisméltése</i> (korai szakasz, érett szakasz, késői szakasz) Árpád-házi királyok. Anjou-házi királyok és a Hunyadiak. Hazánk három részre szakadása.</p>	<p>Időszalag készítése, a történelmi források megnevezése a tanult történelmi korokból. A régész eszközeinek megnevezése.</p> <p>Múzeumlátogatás, óskori leletek megtekintése. Térképről leletek helyének leolvasása. A zsákmányoló és a termelő ősember életmódjának összehasonlítása.</p> <p>Térképhasználat, terepasztal alkalmazása. Tárgyi emlékek fölismerése az ókorból, különös tekintettel az ókori Kelet, Görögország és Róma hagyatékaira. A forrásokhoz kapcsolódóan szövegfeldolgozás.</p> <p>Térképhasználat. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról. A vándorlás és honfoglalás állomásainak megnevezése. Múzeumlátogatás, a koronázási ékszerek megtekintése. Tablókészítés a tanult uralkodókról. Tematikus feladatlapok megoldása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; dramatizálás; irodalmi szemelvények.</p> <p><i>Természetismeret:</i> a tudomány helyzete az egyes történelmi korokban.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> festészet.</p> <p><i>Ének-zene:</i> válogatás a népdalkincsből.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> magyar népi mesterségek.</p> <p><i>Földrajz:</i> térképolvasás.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az ötödik-hatodik évfolyamon megismert fogalmak.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. A forradalmak és a polgárosodás kora Európában		Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a XVII–XVIII. századi Magyarországról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzettudat és az állampolgári ismeretek kialakítása, tudatosítása, fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kauzális gondolkodás, hazaszeretet.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>1.1 A francia forradalom vívmányai és árnyoldalai</i> A nagy francia forradalom – a polgári átalakulás kezdete.</p> <p><i>1.2. Napóleon fölemelkedése és bukása</i> Napóleon élete, híres háborúi Európában.</p> <p><i>1.3. Az ipari forradalom találmányai</i> Ipari találmányok és feltalálók.</p> <p><i>1.4. A magyar reformkor képviselői (Széchenyi, Kossuth, Kölcsey, Wesselényi)</i> A polgárosodás Magyarországon.</p> <p><i>1.5. A forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai</i> Gróf Széchenyi István élete és munkássága. Báró Wesselényi Miklós. Kossuth Lajos. Táncsics Mihály. Ellenzéki szervezkedés az 1840-es években. A magyar nyelv hivatalossá tétele. Az 1848. március 15-i események Pesten. Az első független magyar kormány megalakulása, intézkedései. A szabadságharc</p>	<p>A történelmi események időrendi sorrendbe rendezése. Adatok olvasása térképről. Gyűjtőmunka a történelmi személyiségek életéről. Dramatikus technikák: vita a társadalom különböző csoportjai képviselőinek szerepében. Érvek ütköztetése. Plakátkészítés a francia forradalom jelszavaival. Fogalomalkotás az újkori társadalom és gazdaság jellemzőiről. Információgyűjtés a gőz erejéről. Ismeretanyagok gyűjtése a történelmi anyagokhoz, beszámoló készítése Mária Terézia koráról. Egy-egy történelmi korról eseménynaptár készítése. Szóbeli beszámoló a tanult reformkori személyiségek tevékenységéről szókartyák és képek segítségével. A történelmi személyiségek tevékenységeinek csoportosítása. A reformkori országgyűlések vívmányai – táblázatba rendezés. Helytörténeti kiállítások, múzeumok látogatása. Képvetítés – adatgyűjtés, tények megfogalmazása – véleménycseré. Részvétel helytörténeti sétákon a reformkorhoz kötődő emlékhelyekhez. Öltözékek, viseletek megnevezése és bemutatása. Időszalag, térkép használata. Események képei –</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Vitakészség; a hivatalossá vált magyar nyelv. Himnusz és a Szózat</p> <p><i>Természetismeret:</i> feltalálók és találmányok.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alaplételekkel.</p> <p><i>Ének-zene:</i> nemzeti himnuszok; Kossuth Lajos toborzódalai.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a történelmi események ábrázolása képzőművészeti alkotások tükrében.</p> <p><i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek; településformák az újkorban – Európa országai.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.</p>	

legfontosabb eseményei.	időrendben történő csoportosítás. Az első független magyar kormány bemutatása, adatok gyűjtése a miniszterekről. Múzeumlátogatás az 1848/49. évi forradalom és szabadságharc eseményeihez kapcsolódóan. Feladatlapok megoldása. Interaktív tananyagok alkalmazása lehetőség szerint. Az aradi vértanúkról adatok gyűjtése, megemlékezés a hősekről.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Polgári forradalom, nemzetállam, függetlenségi harc, polgár, szabad paraszt, munkás, törvényhozás, országgyűlés, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó, gyáripár, vasúthálózat, gőzeke, vetésforgó, reform, haladó gondolkodás, nemzeti megújulás, magyar nyelv, gróf, báró, Magyar Tudományos Akadémia, kőhíd, pesti árvíz, Védegylet, röpirat, pozsonyi országgyűlés – alsótábla, felsőtábla, törvényjavaslat, törvény, haladó, maradi, márciusi ifjak, ellenzék, Pilvax Kávéház, Landerer Nyomda, Helytartótanács, Városháza, pákozdi csata, tábornok, trónfosztás, világosi fegyverletétel, aradi vértanúk.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. A nemzetállamok kora		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a forradalmakról és a polgárosodás koráról Európában és Magyarországon.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A nemzeti, hazafias érzelmek szerepének bemutatása a nemzetállam életében. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>2.1. <i>Az egységes német nemzetállam létrejötte</i> Az olasz nemzetállam létrejötte. Az egységes német állam magalakulása.</p> <p>2.2. <i>Polgárháború az Egyesült Államokban</i> A rabszolgaság eltörléséért vívott harc.</p> <p>2.3. <i>A megtorlás és a kiegyezés</i></p>	<p>Gyűjtőmunka a könyvtárban. Adatok gyűjtése térképről. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Információk gyűjtése a XIX. század polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Magyarok mindennapjai a szabadságharc leverése után – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tudósok, feltalálók és találmányaik (Ganz Ábrahám, Irinyi János, Eötvös Loránd, Semmelweis Ignác).</p> <p><i>Matematika:</i> számítások</p>	

<p><i>Magyarországon</i> A gyarmatosítás szerepe a világpolitika alakulásában – az alapvető ismeretek szintjén.</p> <p><i>2.4. A dualista Magyarország jelentős személyiségei</i> A kiegyezés jelentősége</p> <p><i>2.5. Az Osztrák-Magyar Monarchia együtt élő népei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia.</p> <p><i>2.6. Birodalmak versenye a világ újrafelosztásáért, élet a gyarmatokon</i></p>	<p>Drámajáték – a néma ellenállás megjelenítése a Habsburg elnyomás idején. A kiegyezés pozitív következményei – fogalmak azonosítása, csoportosítása, megkülönböztetése Magyarország és Ausztria szempontjából. Budapest fejlődése a XIX. század második felében – épületek azonosítása korabeli képekről. A kiegyezéshez kötődő történelmi személyiségekről adatok, képek gyűjtése (Deák Ferenc, Ferenc József, Erzsébet királyné). Gazdasági-társadalmi változások – fogalmak csoportosítása, egyeztetése. A változások szerepének felismerése az emberek életében. A vasúthálózat fejlődése – adatok, képek gyűjtése a XIX. század második felének magyar vasútépítéséről.</p>	<p>alapműveletekkel.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> építészet.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Rémuralom, teljhatalom, önkényuralom, néma ellenállás, osztrák császár, magyar király, Osztrák-Magyar Monarchia, tőke, bank, vasúthálózat, gőzmalom, gőzeke, gőzcséplőgép, hajógyártás, mozdony- és vagongyártás, Budapest, világváros, Városliget, Operaház.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Hazánk és a nagyvilág a XX. század első felében</p>		<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Ismeretek a nemzetállamok koráról.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> empátia, kritikai gondolkodás.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p><i>3.1. Az első világháború jellemzői és következményei Európában és Magyarországon</i> Az első világháború előzményei. Az első világháború kirobbanása. Hazánk részvétele az első</p>	<p>Gyűjtőmunka a könyvtárban a „nagy háborúról.” Az Antant és a Központi hatalmak országainak csoportosítása. Térképhasználat. Helyszínek, adatok leolvasása a történelmi térképekről. Háborús frontvonalak meghatározása. Képek gyűjtése, csoportosítása</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek. <i>Természetismeret:</i> a</p>	

<p>világháborúban. Az első világháború főbb eseményei. Őszirózsás forradalom. Tanácsköztársaság.</p> <p>3.2. <i>Trianon és következményei</i> Az Osztrák-Magyar Monarchia fölbomlása. A trianoni döntés és következményei.</p> <p>3.3. <i>A nagy gazdasági világválság és következményei az Egyesült Államokban és Európában</i> A nagy gazdasági világválság.</p> <p>3.4. <i>Diktatúrák és diktátorok Európában</i> Kommunizmus, fasizmus és nemzetiszocializmus Lenin, Sztálin, Mussolini, Hitler. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék térhódítása Európában. Adolf Hitler hatalomra jutása és a nemzetiszocialista eszmék előretörése.</p> <p>3.5. <i>Politikus portrék a két világháború közötti Magyarországon</i> Magyarország a két világháború között – Horthy Miklós kormányzó.</p> <p>3.6. <i>A határon túli magyarság sorsa</i> Hazánk helyzete a második világháború kirobbanása előtt.</p> <p>3.7. <i>A második világháború jellemzői és következményei</i> A második világháború kirobbanása. A második világháború főbb</p>	<p>folyóiratokból. A gyűjtemény alapján rövid fogalmazás készítése. Adatok leolvasása időszalagról, időtoronyról – évszámok bejelölése. Játékfilm-részlet (pl. Nyugaton a helyzet változatlan), dokumentumfilm-részletek megtekintése előzetes szempontok alapján. Információk gyűjtése a XX. század első felében élt polgárainak mindennapjairól. Történelmi események időrendi sorba rendezése. Fiktív levél írása a frontvonalról. Frontok modellezése terepasztalon – a villámháború és az állóháború fogalmának kialakítása. Az országhatárokon belül és kívül élő magyarok mindennapjai a trianoni döntést követően – életképekről tények megfogalmazása önálló vélemények hozzáfűzésével. A személyes vélemény és a tény megkülönböztetése. A gazdasági válság megfogalmazása, jellemzőinek csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a nagy gazdasági világválság idején. Dramatikus technikák alkalmazása – szituációs játékok. Érvek megfogalmazása a fajgyűlölettel, idegengyűlölettel szemben. A fasiszta és a szövetséges országok csoportosítása. Bekövetkezett változások felismerése a háborús kronológia áttekintésével. A II. világháború hadieszközeinek megnevezése. Háborúellenes plakát készítése. Fasiszta eszmék felismerése. Antifasiszta, háborúellenes versek gyűjtése, felolvasása. Tablókészítés. Játékfilm-részlet (pl. Schindler listája), dokumentumfilmek megtekintése, megbeszélése. A világháborúhoz kötődő emlékhely felkeresése. Életkép a</p>	<p>XX. század első felének legjelentősebb fölfedezései az atombomba.</p> <p><i>Matematika:</i> – számítások alapműveletekkel; területszámítások; – halmazok; számítások tizedes törtekkel.</p> <p><i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek. <i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a világháborúk hatása a művészeti ágakra.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> mindennapi életvezetés megváltozott körülmények között.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.</p>
--	---	--

<p>eseményei, technikai újításai. A második világháború befejezése. A párizsi békeszerződés.</p> <p><i>3.8. Magyarország a második világháborúban</i> Hazánk belépése a második világháborúba. Hazánk szerepe a második világháborúban. A Don-kanyar magyar katonái: megemlékezés a hősi halottakról.</p> <p><i>3.9. A holokauszt Európában és Magyarországon</i> Hazánk német megszállása. Deportálás. Koncentrációs táborok Európában.</p>	<p>koncentrációs táborokban – jellemzők gyűjtése. Részletek olvasása, értelmezése Anna Frank naplójából. Következtetések megfogalmazása a II. világháború eseményeinek tükrében, tanári irányítás mellett.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Merénylet, trónörökös, világháború, antant, központi hatalmak, hadüzenet, állóháború, villámháború, front, lövészárók, tank, tengeralattjáró, felderítő repülőgép, mérges gáz, őszirózsás forradalom, köztársaság, Tanácsköztársaság, trianoni békeszerződés, jóvátétel, haderőcsökkentés, hitelfelvétel, bank, rádió, világválság, munkanélküliség, fasizmus, nemzetiszocializmus, fajgyűlölet, antifasiszta, hadiállapot, zsidótörvény, koncentrációs tábor, deportálás, Don-kanyar, nyilas hatalomátvétel, atombomba, Hiroshima, Nagaszaki, párizsi békeszerződés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Hazánk és a nagyvilág a XX. század második felében	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század első felében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>4.1. A hidegháború: az Egyesült Államok és a Szovjetunió vetélkedése</i> Hatalmi csoportosulások kialakulása a II. világháború befejezése után.</p>	<p>Adatok, tényinformációk gyűjtése a XX. század második felében élt polgárok mindennapjairól. Időszalag, időtorony alkalmazása, történelmi évszámok jelölése. Térképről adatok leolvasása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; szépirodalmi szemelvények; érvelési készségek és képességek.</p>

<p>4.2. <i>A kettéosztott Európa</i> A berlini fal kiépítése.</p> <p>4.3. <i>Az arab–izraeli konfliktusok</i> Izrael állam létrejötte.</p> <p>4.4. <i>A szovjet megszállás és a kommunista diktatúra jellemzői Magyarországon</i> Rákosi Mátyás hazánk élén: a sztálini rendszer magyarországi másolata. Az emberek élete az 1950-es évek elején.</p> <p>4.5. <i>Az 1956-os forradalom és szabadságharc kiemelkedő személyiségei és céljai</i> Az 1956-os forradalom és Nagy Imre miniszterelnöksége.</p> <p>4.6. <i>A Kádár-korszak jellemzői (a megtorlástól a rendszer bukásáig)</i> A forradalom megtorlása. A gazdasági reformok évei. Az 1980-as évek vége, a Kádár-rendszer válsága.</p> <p>4.7. <i>A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon</i> A demokratikus átalakulás és a piacgazdaság létrejötte. A népképviselői alapuló demokrácia kiépülése.</p> <p>4.8. <i>A határon túli magyarság sorsa</i> Az 1989-es romániai forradalom az erdélyi magyarság szempontjából</p>	<p>Rövidítések – fogalmak egyeztetése (pl. ENSZ, NATO, Varsói Szerződés). A keleti blokk és a nyugati blokk országainak csoportosítása. Mindennapi élet modellezése a demokratikus vezetés alatt álló és a szocialista vezetés alatt álló országokban. A személyi kultusz jellemzőinek csoportosítása. A tervgazdálkodás – rámutatás a hamis eszményekre egyszerű modellezéssel. Tárgyi és írásos emlékek megtekintése az ötvenes évekből. A személyi kultusz, a diktatúra, a pártállam jellemző jegyeinek fölismerése. Évszámok jelölése időszalagon. Szocialista iparvárosok jelölése térképen; rajz, makett készítése a gyárvárosokról. Címerek összehasonlítása a XX. század különböző korszakaiban. Jellemzők megkülönböztetése. Gyűjtőmunka – tárgyi emlékek a tárgyalt történelmi időszakokból. Látogatás az 1956-os forradalomhoz kapcsolódó múzeumi kiállításon. Játékfilm, dokumentumfilm megtekintése az 1956-os forradalomról és szabadságharcról. Képek gyűjtése, csoportosítása a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas évek hazai életmódjáról. A Kádár-korszak legfontosabb jegyeiről történő fogalomalkotás, a társadalmi berendezkedéshez kapcsolódó jellemzők rendezése, csoportosítása főfogalmak alá. Csoportosítás tanári irányítás mellett: okok, melyek a kommunista hatalom összeomlásához vezettek. Plakátképek bemutatása: a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról területéről.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> fegyveres konfliktusok hatása az élővilágra.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alaplételekkel; halmazok.</p> <p><i>Földrajz:</i> topográfiai ismeretek.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a XX. század második felének legfontosabb művészeti alkotásai.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hidegháború, keleti blokk, nyugati blokk, Egyesült Nemzetek Szervezete, NATO, Varsói Szerződés, földosztás, kisbirtokrendszer, koalíciós kormány, személyi kultusz, infláció, többpártrendszer-egypártrendszer,</p>	

címerváltozás, diktatúra, pártállam, termelészövetkezet, jegyrendszer, munkatábor, forradalom, szabadságharc, politikai fogoly, kölcsönfelvétel, eladósodás, a többpártrendszer újjáéledése, a szovjet csapatok kivonulása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. A globalizálódó világ és Magyarország	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Ismeretek hazánkról és a nagyvilágról a XX. század második felében.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A történelmi tanulás képességének fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás; megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás a cselekvés szintjén.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. Az Európai Unió létrejötte és az európai polgárok alapvető jogai</p> <p>Az Európai Unió szerepe a történelmi-társadalmigazdasági események alakulásában</p> <p>5.2. A vasfüggöny lebontása és következményei a keleti blokk országaiban</p> <p>A szocialista államrendszerek fölbomlásának következményei</p> <p>5.3. Globális problémák: urbanizáció, környezetszennyezés, terrorizmus, migráció, klímaváltozás</p> <p>A tudományos-technikai forradalom hatása az emberek mindennapi életére</p> <p>5.4. Az Alaptörvény, a jogállamiság intézményei a mai Magyarországon</p> <p>Az Alaptörvény múltja és jelene – az alapvető jogok</p> <p>5.5. A gazdasági élet területei és a munka világa</p> <p>5.6. A határon túli magyarság sorsa</p>	<p>Plakátkészítés az Európai Unió történetéhez kapcsolódóan. A legfontosabb események jelölése időszalagon. A szocialista országok utódállamai nevének, fővárosainak csoportosítása – az adott nemzethez kötődő információk gyűjtése. Az új államhatárok megkeresése a térképen. Különböző technológiákról történő információgyűjtés. Tablókészítés az utóbbi két évtized technikai változásairól. Érvek és ellenérvek gyűjtése, azok ütköztetése a fogyasztói társadalom témaköréhez kapcsolódóan tanári irányítás mellett. A Magyarországon életbe lépett Alaptörvény értelmezése. Feladatok megoldása az alapvető jogok érvényesítésével kapcsolatosan. Gyűjtőmunka, tablókészítés. A Magyarországon élő nemzetiségekhez kötődő tradíciók bemutatása – hagyományörző foglalkozások keretében. A határainkon túl élő magyarság helyzete a világban – fotók gyűjtése, honlapok keresése; információk gyűjtése a magyar identitás megőrzésével kapcsolatosan, tanári irányítás</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés; válogatás a nemzetiségek irodalmának szemelvényeiből.</p> <p><i>Természetismeret:</i> természetvédelem.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapszabványokkal.</p> <p><i>Földrajz:</i> az Európai Unió országai.</p> <p><i>Ének-zene:</i> az Európai Unió himnusza</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a nemzeti kisebbségekhez tartozó művészek jeles alkotásai.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> nemzetiségekhez kötődő mesterségek.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök alkalmazása.</p>

5.7. <i>A magyarországi romák kultúrája, helyzetének változásai</i>	mellett. Fogalmak, képek csoportosítása a globalizált világ témakörében.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Európai Unió, Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, államrendszer, államhatár, jóléti társadalom, globális probléma, fenntarthatóság, fogyasztói társadalom, alaptörvény, jogállamiság, demográfia, népesedés, kisebbség, vallás, határon túli magyarság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Társadalmi szabályok		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Alapvető szabályok a környezetünkben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A szabálytudat erősítése. A közösségi együttélés szabályainak megismertetése, gyakorlása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> erkölcsi érzék, kritikai gondolkodás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>6.1. <i>Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog</i> A szokás és a hagyomány Illemtani alapismeretek Az erkölcsi jó és rossz A jog szerepe az emberek mindennapjaiban</p> <p>6.2. <i>Az emberi alapjogok</i></p> <p>6.3. <i>A gyermekek jogai, diákjogok</i> Hivatalos ügyeink (ügyintézés)</p>	<p>Közismert népszokások, néphagyományok föllevenítése. Az erkölcsi értékekhez kapcsolódó csoportosítások a jó és a rossz fogalmának tükrében. A jog és erkölcs kapcsolatának értelmezése egyszerű példákon keresztül, különös tekintettel a gyakoribb normasértésekre. Az emberi alapjogokról való beszélgetés – az oki tényezők összegyűjtése. Az Emberi és polgári jogok nyilatkozata – a legfőbb pontok megismerése. Jogok és köteleességek a társadalomban – beszélgetés az emberek együttéléséhez szükséges normákról. Különbségek föltárása az okok és az okozatok szempontjából – saját gondolatok szóbeli megfogalmazása. A Gyermekek jogairól szóló 1989. évi ENSZ Egyezmény alapelveinek értelmezése. Beszélgetés az</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció fogalmazási ismeretek.</p> <p><i>Természetismeret:</i> szokásrendek a természet világában.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazalkotási műveletek.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> életvezetési technikák.</p> <p><i>Földrajz:</i> az egyén és a közösség szerepe a hazai és a világ országai</p>	

	<p>iskola házirendjéről – a diákokat megillető jogok, a diákélethez kapcsolódó kötelességek. A gyermekek helyzete a világban – beszélgetés, adatgyűjtés különböző kontinensen élő gyermekek életéről, mindennapjairól. A mindennapi élethez kötődő egyszerűbb ügyek intézéséhez szükséges információk gyűjtése. Mindennapi ügyintézesek modellezése, a lebonyolításhoz kötődő kommunikációs és illetmáni szabályok tükrében. Az ügyintézés alapvető faktorai – ügyintézési technikák lépésről-lépésre.</p> <p>Ügyintézés a világhálón – internetes felületről ügyintézési lehetőségek, egyszerűbb alkalmazások összegyűjtése.</p>	<p>együttműködésének tekintetében.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata; ügyintézés a világhálón.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szokás, hagyomány, illem, erkölcs, jog, ENSZ, A gyermekek jogairól szóló nemzetközi egyezmény, illemszabály, ügyintézés, internet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Állampolgári ismeretek		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Társadalmi szabályok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgársághoz kapcsolódó ismeretek elsajátítása, médiatudatosság erősítése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, kauzalitás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
7.1. Államformák, politikai rendszerek	<p>Államformák: köztársaság és királyság – legfontosabb jellemzők összegyűjtése. A demokratikus és a diktatórikus politikai rendszer jellemzőinek azonosítása, példák gyűjtése.</p> <p>A demokrácia szerkezeti</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szépirodalmi szemelvények.</p> <p><i>Természetismeret:</i> a</p>	
7.2. Demokratikus alapelvek			
7.3. Magyarország politikai intézményei			
7.4. A média és a nyilvánosság			

<p><i>szerepe</i></p> <p>A televízió világa A rádió világa Az internet világa</p> <p>7.5. <i>Állampolgári jogok és kötelességek</i></p> <p>Állampolgári jogok Állampolgári kötelességek.</p>	<p>pontjainak megállapítása. A demokratikus választás modellezése. A demokratikus alapelvek legfőbb alkotóelemeinek összegyűjtése. Az antik és a modern demokrácia összehasonlítása tartalmi szempontok szerint. Beszélgetés a törvényhozás, a végrehajtás és az igazságszolgáltatás intézményeiről az elemi ismeretek szintjén. A törvények szerepe az emberek életében – véleményalkotás.</p> <p>Látogatás a Parlamentben. Helyi önkormányzat fölkeresése. A tömegtájékoztatás eszközeinek megismerése. Híradó megtekintése – beszélgetés a tanulócsoporthoz számára könnyen érthető hírekről. A tömegtájékoztatáshoz kapcsolódó előnyök meghatározása. Napi újságcikkekhez kapcsolódó szövegértési feladatok megoldása. Az információátadás torzulása a nyilvánosságban, a tény és a vélemény közötti különbségek meghatározása. A közösségi portálokon való jelenlét – beszélgetés az alkalmazás előnyeiről és hátrányairól. Információgyűjtés és csoportosítás az állampolgári jogok és kötelezettségek területén. Az alapvető jogok és kötelességek értelmezése, példák gyűjtése. Tablókészítés.</p>	<p>hangyák világa.</p> <p><i>Matematika:</i> halmazalkotási műveletek, számlálás; arányok.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a témához kapcsolódó képzőművészeti alkotások; építészeti az Országház.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zeneművek.</p> <p><i>Földrajz:</i> a Föld országai.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Államforma, köztársaság, királyság, demokrácia, demokratikus alapelvek, kormány, törvényszék, parlament, híradó, média, vélemény, tény,</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8. Pénzügyi és gazdasági kultúra		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Állampolgári ismeretek		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudatos pénzhasználat – a pénzügyi kultúra fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>8.1. A jövedelem szerepe a családban Bevételek és kiadások Megtakarítás, hitel Rezsi Zsebpénz</p> <p>8.2. A pénz és formái Érme és bankjegy Virtuális pénz, bankkártya Árfolyam, infláció</p> <p>8.3. Pénzintézetek és tevékenységük Hitel Kamat Tőke</p> <p>8.4. Vállalkozói alapismeretek</p>	<p>A bevételek és kiadások modellezése havi lebontásban. A bevételtípusok megkülönböztetése, példákon keresztül. A megtakarítás és hitel – egyszerű gyakorlati példákon keresztül. A rezsiköltségek összehasonlítása a háztartás kiadásainak tükrében. A pénz szerepe az emberek életében – historikus szemléletű tabló készítése. A magyar fizetőeszközhöz kötődő bankjegyek és érmék megkülönböztetése játékpénzek felhasználásával. Különböző fizetési módok modellezése. A pénzromláshoz kapcsolódó adatok gyűjtése. A különböző pénzek átváltása – a legegyszerűbb számítások szintjén. Érdekességek gyűjtése a pénz világáról. A bankok szerepe az emberek életében – információgyűjtés a hitelről. A hitel és a visszaadott kölcsön összegének összehasonlítása. A vállalkozás működésének összetevői – elemi információk</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció.</p> <p><i>Természetismeret:</i> energiatakarékosság.</p> <p><i>Matematika:</i> alapműveletek; mértékváltások.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> bankjegyeken és bankkártyákon látható művészi ábrázolások.</p> <p><i>Földrajz:</i> más országok pénznemei.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>	

	gyűjtése a témában.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Jövedelem, bevétel, kiadás, megtakarítás, rezsi, hitel, zsebpénz, pénz, bankjegy, érme, pénzromlás, bank, bankkártya, hitel, árfolyam, kamat, tőke, vállalkozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. A munka világa		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Alapvető pénzügyi és gazdasági ismeretek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A munkavállalásra ösztönzés. Különböző foglalkozások és munkahelyek megismertetése.</p> <p>Kooperatív technikák alkalmazása.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> kritikai gondolkodás, szociabilitás.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>9.1. Elhelyezkedés és munkavállalás</i> A munka és a munkaviszony jelentősége</p> <p><i>9.2. Gazdasági ágazatok, foglalkozások</i> Mezőgazdaság Ipar Bányászat Energiatermelés Kereskedelem Vendéglátás Közlekedés Távközlés Bank Biztosítás Egyéb</p> <p><i>9.3. Fizikai és szellemi munka</i></p>	<p>Információk gyűjtése, rendszerezése a munkavállalásról.</p> <p>Munkaszerződések értelmezése, elemzése, megbeszélése.</p> <p>Munkalehetőségek gyűjtése különböző forrásokból.</p> <p>Különböző foglalkozási ágazatok gyűjtése újsághirdetésekből, világhálóról.</p> <p>Szituációs játékok különböző munkaviszonyhoz kapcsolódó helyzetek megjelenítésére. A munkaviszonnyal kapcsolatos jogok és köteleességek csoportosítása. Adatok, információk gyűjtése és csoportosítása a foglalkozások világából. A fizikai és szellemi munka azonosságainak és különbségeinek feltárása. Szakmák azonos és eltérő jegyeinek feltérképezése. Tablókészítés.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népdalok, munkadalok.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> képzőművészeti alkotások a munka világából.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> a munka szerepe az ember életében.</p>	

		<p><i>Földrajz:</i> érdekes munkák a világ minden tájáról.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Munka, munkaviszony, foglalkozás, munkahely, gazdaság, gazdasági ágazatok, mezőgazdaság, ipar, bányászat, energiatermelés, kereskedelem, vendéglátás, közlekedés, távközlés, bank, biztosítás, fizikai munka, szellemi munka.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló kezelni tudja a kiemelkedő történelmi személyiségekről gyűjtött életrajzi adatokat. Ismeri a reformkor haladó politikusainak nevét és törekvéseikről néhány mondatban beszámol. A reformkor eseményei között történelmi összefüggéseket szempontsor szerint fölismer tanári irányítás mellett.</p> <p>Összefüggéseket tud említeni a világtörténelem és hazánk történelmének eseményei között. A nemzeti alapműveltséghez tartozó évszámokhoz történelmi ismeretet kapcsol. Az adott tematikai egység tárgyalt témaköreiben – képességeinek megfelelően – írásban és/vagy szóban számot ad a tanult elemi történelmi ismereteiről. Gazdasági, társadalmi változásokra példát tud mondani.</p> <p>A térképen meg tudja mutatni a szabadságharc legfontosabb helyszíneit, szempontsor alkalmazásával beszámol a történelmi eseményekről. Információkat képes gyűjteni a történelmi atlaszból.</p> <p>Képről felismeri gróf Széchenyi Istvánt, Kossuth Lajost, Táncsics Mihályt, Deák Ferencet. Felismeri Budapest történelmileg nevezetes épületeit. Felismeri, hogy a trianoni békeszerződés mekkora veszteségeket jelentett hazánk számára.</p> <p>A második világháború főbb helyszíneiről, évszámairól, legfontosabb eseményeiről a térkép adatainak segítségével beszámol. A nemzetiszocialista, fasiszta eszmék tartalmát fölismeri, a faj- és idegengyűlöletet elutasítja.</p> <p>Néhány történelmi tárgyú verset, elbeszélést, regényt ismer. Magyarországhoz, hazánk történelmi személyiségeihez pozitív attitűddel viszonyul.</p> <p>A tanult ismeretekhez kapcsolódó dokumentumanyagot képességei szerint értelmezi. Egyszerű összefüggéseket fölismer, azokból következtetéseket képes levonni. A történelem műveltségterülethez kapcsolódó eszközöket, tantárgyi segédleteket a jártasság szintjén tudja alkalmazni.</p> <p>A tanuló képességei szerint elsajátítja a társadalomhoz, állampolgársághoz és a gazdasághoz kapcsolódó alapvető ismereteket. Felismeri az emberi közösséghez kapcsolódó kulcsszerepű tényezőket</p>
---	--

	<p>és folyamatokat; utóbbi területen lehetőségei szerint tájékozódik. Az alapvető emberi jogokat és kötelességeket ismeri; az alkotó, demokratikus közösség értékrendjét elfogadja.</p> <p>Tájékozódik a hivatalos ügyintézés módjaiban, annak illetékes és korszerű formáiban.</p> <p>A média és nyilvánosság szerepét ismeri, azok különböző területein képességei szerint tájékozódik; egyúttal különbséget próbál tenni tény és vélemény között. A világháló közösségi portáljain való részvétel lehetőségeiről tud, az egyéni virtuális jelenlét előnyeiről és hátrányairól képet alkot.</p> <p>Ismereteket szerez a jövedelem szerepéről az ember életvezetésének tükrében. Fogalmi képet alkot a pénzről, a pénzintézetekről, azok tevékenységeiről; utóbbiak lehetséges szerepéről az életpálya felépítésének tükrében. A fizikai és szellemi munka jellegzetességeit megkülönbözteti, tájékozódik az egyes gazdasági ágazatokban, reális képet alkot a munkavállalás jelentőségéről.</p> <p>Az élethosszig tartó tanulás fontosságát, az egyén állandó alkalmazkodásának szerepét képessége szerint magára vonatkoztatja folyamatosan változó világunkban.</p>
--	---

HON-ÉS NÉPISMERET

Az Ember és társadalom műveltségterület a felső tagozatban – a bevezető periódusnak tekintett első négy évfolyamon meghatározott környezetismereti tudásra építve – ismerteti meg a tanulókkal a múltból való tudás jelentőségét; valamint a társadalmi együttélés, a közösséghez tartozás szerepét és lehetőségeit. A történelem, az erkölcsstan, az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, gazdasági és állampolgári ismeretek ismeretköreihez kapcsolódó tevékenységformák biztosítják a feltételeket a tanulók számára a közműveltségi tartalmak elsajátításához.

A műveltségi terület tanítási-tanulási folyamatában figyelembe kell venni a tanulásban akadályozottság gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit, különös tekintettel a sajátélményű tevékenységek fókuszba helyezésére. Az Ember és társadalom műveltségterület fontos szerepet kap – a tanulásban akadályozottság kritériumait figyelembe véve – a térbeli és időbeli tájékozódás, valamint az időbeli viszonyítás fejlesztésében. Lehetővé teszi az emberiség kulturális értékeinek megismerését; a történelmi és társadalmi összefüggések megértését. Az ismeretek folyamatos bővítésével hozzájárul a tanulásban akadályozott tanulók személyiségének fejlődéséhez, különös tekintettel a kritikai gondolkodásra, a kommunikáció köréhez tartozó tevékenységek hatékony alkalmazására, a nemzeti érzés és az európai tudat erősítésére.

A műveltségterületen középpontba kell állítani a múlt reális megismerését, a térben és időben való pontos tájékozódást, a nemzeti- és európai identitástudat kialakítását, az ok-okozati összefüggések láttatását. A tanulóknak képessé kell válniuk az alapvető tanulságok levonására, az ítéletalkotásra, a törvényszerűségek felismerésére, a véleménynyilvánításra úgy, hogy a pedagógia mindvégig figyelembe vegye a tanulásban akadályozott gyermekek gyógypedagógiai-pszichológiai jellemzőit.

A műveltségterület tanítási-tanulási folyamatában az egyéni képességek figyelembe vételével központi szerepet kap a differenciálás, a gyakorlatban alkalmazva a korszerű

órávezetési technikák adaptált változatait; pozitív módon erősítve a tanulók ismeretszerzésre irányuló törekvéseit.

A fejlesztési feladatok közül fókuszba kerül a cselekvés szintjén a megkülönböztetés-azonosítás-összehasonlítás képességének, az algoritmusok felismerésének, az elvonatkoztatás és általánosítás képességének a fejlesztése.

A tantárgy a tanulásszervezési eljárások, módszerek megválasztásával támogatja a kommunikációs készségek és képességek fejlesztését, az elfogadó és elutasító attitűd felismerését és megkülönböztetését, a kritikai és a történelmi gondolkodás kialakítását, a térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztését, az ismeretszerzéshez kapcsolódó eszközök adekvát használatát. A tudás elsajátításában központi szerepet kapnak: az anyanyelvi kommunikáció; a digitális illetékesség; a hatékony, önálló tanulás; és a szociális és állampolgári kulcskompetenciák.

A hon- és népismeret is az alsó tagozatban megszerzett ismeretanyagra épít. A tanulásban akadályozott tanulók a felső tagozatban ismerkednek meg hazánk fekvésével, fővárosával és annak nevezetességeivel. Megismerik Magyarország jelképeit, a nemzeti értékeket, lakóhelyük történelmi emlékhelyeit, híres személyiségeit. A helytörténeti séták és gyűjtőmunkák segítik elő az ismeretszerzést a gyakorlatban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az én világom		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	A családdal kapcsolatos ismeretek, élmények.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretalkotás az egyén helyéről és szerepéről a szűkebb és tágabb környezetben. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> időbeli és térbeli tájékozódás, szociabilitás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>1.1. <i>Családunk története</i> A családi közösség, helyem a családban. Élettörténetem: Ki vagyok én? A család múltja és története. Családfa.</p> <p>1.2. <i>Az én városom, falum</i> Elhelyezkedése, földrajzi fekvése. Nevezetességei. Hagyományai.</p> <p>1.3. <i>A hazai táj. A helyi tudás</i> Hazánk természeti értékei.</p> <p>1.4. <i>Gyermekek, diákélet a múltban</i> Az iskola története, múltja.</p>	<p>Információgyűjtés a családról. Családi ünnepekről beszélgetés. Élettörténetről szóbeli beszámoló. Érdekességek mesélése a családi legendáriumból. Családi fényképekről beszélgetés. A család lerajzolása, családtagok megnevezése. Rajzos, fényképes családfakészítés. Képgyűjtés az adott településről. Térképen való tájékozódás, különböző információk gyűjtése a településsel kapcsolatban. Helytörténeti kiállítás látogatása. Hivatalos honlapon történő tájékozódás. Helyi hagyományokról, történelmi eseményekről információgyűjtés. A településen élő (onnan elszármazott), a tanulónak példaképül állítható híres emberek életútjáról beszélgetés, fényképes tablókészítés a legfontosabb információkkal. Érdekességek gyűjtése az adott településsel kapcsolatban. Beszélgetés a személyes és családi kötődésekről a téma tükrében. Beszélgetés hazánk legfőbb tájegységeiről, képek gyűjtése. A nemzeti és a helyi közösség tudásbázisának feltérképezése – tablókészítés a pozitív értékek kiemelésével a legalapvetőbb ismeretek</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények.</p> <p><i>Természetismeret:</i> szülők és utódok az élővilágban; hazánk természeti kincsei.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> a család ábrázolása a művészetekben; helyi kulturális örökség.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> makett készítése.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p>	

	szintjén. Képek gyűjtése, csoportosítása egyszerűbb szempontok figyelembevétel. Rövid szépirodalmi szemelvényekből való tájékozódás, információgyűjtés. Érdekességek gyűjtése a helyi iskola történetével kapcsolatosan. Tablókészítés.	tájékozódás a térképen. <i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, unokatestvér, nagyszülő, dédszülő, rokonság, újszülöttkor, csecsemőkor, óvodáskor, kisiskoláskor, előd, ős, generáció, családfa, családi ünnep, település, város, falu, főváros, táj, haza, hagyomány, diákélet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Találkozás a múlttal		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az én világom.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időben való tájékozódási képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési</i> fókuszok: nemzettudat, empátia.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>2.1. <i>Nagyszüleink, dédszüleink világa falun és városban</i></p> <p>2.2. <i>A paraszti ház és háztartás, a ház népe</i> Falusi élet a múltban.</p> <p>2.3. <i>A hétköznapiak rendje (táplálkozás, ruházat, életvitel)</i> A régmúlt idők étkezési szokásai. Ruházkodás a régmúlt időkben. Az emberek mindennapjai.</p> <p>2.4. <i>Hagyományos és népi (vallási) ünnepeink eredete</i> Húsvéti ünnepkör. Pünkösdi ünnepkör. Karácsonyi ünnepkör.</p>	<p>Fényképek gyűjtése a nagyszülőkről, dédszülekről; beszélgetés a régmúlt idők mindennapjairól. Használati tárgyak gyűjtése, bemutatása, azokról való beszélgetés. Hasonlóságok és különbségek gyűjtése a modern idők mindennapjainak tükrében. Lehetőség szerint látogatás tájházban. A parasztház jellegzetességeinek azonosítása; közvetlen, illetve közvetett forrásból. Beszélgetés a paraszti háztartáshoz kötődő hagyományos életformáról. Tájékozódás a hétköznapi életről régi képeslapok, használati tárgyak, reprodukciós nyomtatványok segítségével. Régi receptek gyűjtése. Beszélgetés a táplálkozás kiemelt szerepéről, különös tekintettel az eltérő életformákra.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció; szövegértés; szépirodalmi szemelvények.</p> <p><i>Természetismeret:</i> háziállatok; táplálkozás.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alapműveletekkel.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> a paraszti világ ábrázolása.</p>	

<p>2.5. <i>Hitélet és közösségi élet</i></p> <p>Közösségek az ember világában.</p>	<p>Információk gyűjtése a pedagógus által válogatott, egyszerűsített visszaemlékezésekből – az adatokból közösen napirend készítése. A gazdag és szegény ember mindennapjainak összehasonlítása, párhuzam fölállítása napjainkhoz kötöten. Az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb információk összegyűjtése, azokról való beszélgetés. A néphagyományok lehetőség szerinti föllevenítése a szűkebb (esetlegesen tágabb) közösségben. Egyszerűbb hagyományőrző játékokkal való megismerkedés. Beszélgetés az egyén szerepéről a közösségben. Beszélgetés a hit szerepéről a vallásos emberek életében – példákon keresztül. Beszélgetés az alapvető szabályok betartásáról. A közösség pozitív értékeinek összegyűjtése és megbeszélése. Csatlakozási lehetőségek földerítése helyi értékteremtő közösségekhez. A családi közösség szerepeinek feltárása szituációs játékok által.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> népdalok világa.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; életformák; népi mesterségek.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen; hazánk tájegységei.</p> <p><i>Testnevelés:</i> népi sportjátékok.</p> <p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Nagyszülő, dédszülő, falu, város, régmúlt, parasztház, háztartás, húsvét, pünkösd, karácsony, vallás, vallásos ünnep, néphagyomány, hagyományőrzés, közösség, közösségi élet, értékteremtés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Magyarország helyzete</p>		<p>Órakeret 10 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Találkozás a múlttal.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A magyar kulturális örökségről való tájékozódás lehetőségének biztosítása. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nemzettudat, erkölcsi érzék.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>3.1. <i>Az ősi magyar kultúra hagyatéka</i></p>	<p>Beszélgetés a magyar</p>	<p><i>Magyar nyelv és</i></p>	

<p>A magyarok őseiről</p> <p>3.2. <i>Magyarok a történelmi és mai Magyarország területén</i></p> <p>3.3. <i>Néprajzi tájak, tájegységek és etnikai csoportok a Kárpát-medencében. A szomszédos országok.</i></p> <p>3.4. <i>Természeti és épített örökségünk, a szellemi kulturális örökség és a világörökség elemei</i></p> <p>3.5. <i>A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban</i></p>	<p>őstörténetről, a legalapvetőbb tudás mentén. Képek gyűjtése a magyar őstörténetről, annak továbbhagyományozódásáról a népművészetben. A témához kapcsolódó rajzkészítés. Múzeumlátogatás. Érdekességek földerítése az írott forrásokból, különös tekintettel a nép nevére, nyelvére stb. Beszélgetés a történelem szerepéről a nemzet életében. Információgyűjtés a történelmi Magyarország területén élő magyarok mindennapjairól. A magyarlakta területek azonosítása, határon túli tájegységek, magyar városok megnevezése a térképen. Beszélgetés a történelmi Magyarország területén élő, a tanulók számára példaképpül állítható híres emberek életútjáról, fényképes tablókészítés. A magyar néprajzi tájak megnevezése, megkeresése a térképen. A tájegységek csoportosítása jellegzetességeik és legismertebb településük szerint. A nemzeti kisebbségek azonosítása, anyaországukról való ismeretek, érdekességek gyűjtése, tablókészítés kulturális értékeikről, néphagyományaikról. Néhány alapvető formula elsajátítása a nemzeti kisebbségek nyelveiből (pl. köszönés, búcsúzás). A szomszédos országok felsorolása, fővárosuk megnevezése, térképen való azonosításuk. A magyar örökségnek tekintett természeti és épített kulturális örökségről adatok, információk, képek,</p>	<p><i>irodalom:</i> kommunikáció; szépirodalmi szemelvények.</p> <p><i>Természetismeret:</i> az ősmagyarok természeti környezete; a magyar természeti örökség.</p> <p><i>Matematika:</i> számítások alaplételekkel; mértékváltások, hosszúsághoz kötődő számítások.</p> <p><i>Rajz és vizuális kultúra:</i> ősmagyar művészet; a határon túli magyarság kulturális öröksége. híres magyar művészek.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> néphagyományokhoz kötődő egyszerű játékok készítése; ételreceptek; népi mesterségek.</p> <p><i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen; hazánk és a történelmi Magyarország tájegységei.</p>
--	--	--

	<p>érdekességek gyűjtése, csoportosítása.</p> <p>Múzeumlátogatás, tanulmányi kiránduláson való részvétel.</p> <p>Beszélgetés a magyar tudomány és kultúra eredményeiről, különös tekintettel a nemzetközi hírnevet szerzett tudósokra és művészekre. Ismeretterjesztő filmek, filmrészletek megtekintése a témával kapcsolatosan.</p> <p>Tablókészítés.</p>	<p><i>Informatika:</i> interaktív taneszközök használata.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Őstörténet, ősművészet, néphagyomány, nemzeti kisebbség, történelmi Magyarország, Kárpát-medence, anyaország, kulturális örökség, tudomány, kultúra.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló ismeri Magyarország nemzeti hagyományait és értékeit. Fogalmi képet alkot arról, hogy a magyar kultúra az európai művelődés szerves részét alkotja; ismeretekkel rendelkezik szűkebb és tágabb környezetének múltjáról és jelenéről. Hazánk főbb tájegységeit megkülönbözteti, azokhoz kapcsolódva néhány jellegzetességről szóban és/vagy írásban, néhány mondatban beszámol.</p> <p>Nagyszülei és szülei életéről tájékozódik; képet alkot gyermek- és felnőttkorukról, különös tekintettel a régmúlt idők hétköznapijaira, ünnepnapjaira. Tudomása van közvetlen környezetének népszokásairól, azokat tiszteli és őrzi. Ismeretekkel rendelkezik a történelmi Magyarország területén élő honfitársaink múltjáról és jelenéről; a magyarlakta területeken élő közösségek értékteremtő munkájáról.</p> <p>A magyar kultúra és tudomány világban elfoglalt helyéről alapvető ismeretekkel rendelkezik, a nemzetközi hírnevet szerző művészek és tudósok közül néhányat megnevez, munkásságuk iránt érdeklődik. Folyamatosan erősödő nemzeti identitástudattal rendelkezik.</p>
---	--

TERMÉSZETISMERET

A műveltségterület középpontjában a természet és az azt megismerő ember áll. A természettudományos műveltség kialakításának alapja a természettel való közvetlen, megértő és szeretetteljes kapcsolat. A tanulók a tantárgy elsajátítása során megismerkednek a természeti és technikai környezettel.

A kerettanterv figyelembe veszi az enyhén értelmi fogyatékos tanulók megismerési sajátosságait, ezért az olyan tanulási helyzetek kialakítására helyezi a hangsúlyt, amelyben az aktív tevékenység, a közvetlen tapasztalatszerzés, a

cselekvések sokasága, a konkrét gyakorlati vonatkozások értelmezése szerepel. A tanulási folyamatban az érzékelésre, az észlelésre, a személyes élményekre, felfedezésekre építve jut el a tanuló a bonyolultabb gondolkodási műveletig, az elemi problémamegoldásig. A műveltségi anyag elsajátításában központi helyet kap a sokféle tanulási környezet, így a gyűjtőmunka a természetben, terepséta, terepgyakorlatok, kirándulások. A környezet, a természet, az emberi kapcsolatok megismerése nyomán fejlődik és alakul ki a tanulók tudatos természetszerető- és védő magatartása, kapcsolatteremtő képessége. A tanterv elsajátítása során már az első évfolyamtól kezdve tudatosan formálja környezetvédő attitűdjüket, környezetkímélő magatartásukat, és ez a magatartás a későbbi életvitelüket meghatározó erkölcsi alapelvvé válik.

A természettudományi műveltség az egyén és a társadalom számára meghatározó jelentőségű. Az egészség tudatos megőrzése, a természeti és a technikai, az épített környezet felelős, fenntartható átalakítása, természettudományos kutatások és azok eredményeinek alkalmazása nélkül elképzelhetetlen.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknak az ismeretsajátítási folyamat során olyan tudásrendszerek alapjait kell kiépíteniük, amely alkalmas a mindennapi tevékenységben való felhasználásra. A tanulók ismeretsajátításában a természeti környezeti világ elemi megismerésének lehetősége tűzhető ki célul. A folyamat során kiemelt figyelmet kell fordítani a kapcsolatrendszerek feltárására, az élő és élettelen természet szoros kölcsönhatásaira, az ember és természet összetartozására, egymásrautaltságára, az ember természetben betöltött helyének és szerepének felismerésére.

A tanterv olyan jelenségekkel is foglalkozik, amelyek befolyásolják az egyén és a közösség életét, és hatással vannak a jövő alakulására. Ezek az egészségmegőrzéssel, természeti forrásokkal összefüggő problémák. Ezeknek feltárása, megértése hangsúlyos az enyhén értelmi fogyatékos tanulóknál is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt cél az életkoruknak és fejlettségüknek megfelelő korszerű tudások elsajátítása, a fogalmak folyamatos érlelése, pontosítása. Az önálló ismeretszerzés képességének fejlesztése aktív tevékenységek során, folyamatos gyűjtőmunkával, pozitív megerősítéssel és következetes segítségadással történik.

A tanulói aktivitás és tevékenységközpontúság érdekében szükséges a vizsgáló munkaeszközök, kísérleti eszközök, egyéni igényekhez igazított taneszközök alkalmazására.

A tanterv célja a tájhoz, a hazához, a közösséghez tartozás örömeinek, felelőségének és érzelmi biztonságának kialakítása közben a térbeli és időbeli tájékozódó képesség fejlesztése. A kognitív képesség, a megismerő képesség fejlesztése, a megismerési módszerek elsajátítása, tapasztalatok szerzése közben, értelmezéssel, pontosítással kísérve történik. A kommunikációs képesség fejlesztésében a szókincsbővítés, a fogalmak értelmezése, a beszédprodukció kerül a középpontba. Az érdeklődés, a nyitottság, a kíváncsiság felkeltésének és tartósságának fokozásával megvalósítható a cselekvési képesség gazdagítása, az önkifejezési formák erősítése, a szociális képességek fejlesztése, együttműködés a feladatokban, kapcsolatteremtés és együttműködési szokások kialakítása, a társak segítése.

Az Ember és természet műveltségterület fejlesztési feladatai a NAT-ban tudásterületekre tagolódnak. A kialakított szerkezet egyrészt diszciplináris szerveződésű, másrészt támogatja az integrált szemléletet, valamint hangsúlyozza a kiemelt fejlesztési célokat. Segíti a részletes fejlesztési feladatok, valamint a közműveltségi tartalom integrált szemléletű és célszerű megfogalmazását. Segíti a képességek, a gondolkodás fejlesztését, elemi szinten a természetismeret, a speciális technikai, gazdasági, társadalmi, etikai alkalmazások közötti kapcsolatok, összefüggések feltárását.

A kerettanterv követi a NAT által meghatározott tudásterületek témaköreit, amelyek közműveltségi tartalmakat foglalnak magukban. A témakörök közül az elsőt, a *Tudomány, technika és kultúra* műveltségterületét és fejlesztési feladatait beépítettük a többi témakörbe. A fejlesztendő készségek, képességek az elemi természettudományos műveltség megszerzését és gyakorlatban való alkalmazását teszik lehetővé. A tanulási tevékenységek közül kiemelt jelentőségű a megfigyelés, a közvetlen tapasztalatszerzés, vizsgálódás, aktív részvétel a kísérletekben és a kísérleti eszközök használata, a balesetmentes kísérletezés szabályainak elsajátítása.

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása során a következő nevelési célokat valósítjuk meg: szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a feladattudat erősítése. A megismert történelmi, kulturális és természeti értékeink alapján a nemzeti összetartozás érzésének erősítése. Éntudat és énkép fejlesztése. Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. Az egészséges életmódra való tudatos törekvés technikáinak elsajátítása. A mozgás és az egészséges életmód kapcsolatának felismerése. A szociális érzékenység fejlesztése, az együttérző, segítő magatartás erősítése. A környezetkímélő, takarékos magatartás, a természet és az épített környezet iránti szeretet és a megóvás igénye, törekvés az önálló tanulásra, együttműködő, kooperatív, interaktív technikák alkalmazására.

A kulcskompetenciák közül kiemelendő a szókincsfejlesztés, szövegértés, az információk gyűjtése, feldolgozása, a konkrét cselekvéssel összekapcsolt tapasztalatszerzés és matematikai tevékenység. Az IKT-eszközök használata támogatja a tudásforrások keresését és felhasználását, növeli a tanulók motivációját.

Kiemelt fejlesztési cél és feladat az életkorral és a sajátos nevelési igényekkel összhangban lévő, az egyén sajátosságaira és lehetőségeire építő megismerési módszerek megtanítása. A pedagógus feladata erős figyelmet fordítani arra, hogy a tanulók a periodikus változásokat, összefüggéseket megértsék, a kapcsolatokat felismerjék a növény- és állatvilág vonatkozásában, valamint az élettelen természet kapcsolatában. A tanulók számára fontos, hogy közvetlen tapasztalatokat gyűjtsenek, ezért kell lehetővé tenni a vizsgáló és kísérletező eszközök rendszeres használatát.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyag, energia, információ		Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokban szerzett ismeretek az élettelen természet anyagairól, halmazállapot-változásairól. Egyszerű információs jelek ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott, tanulók által megfigyelhető tapasztalatok bővítése, alkalmazása, az érdeklődés, a kíváncsiság, a motiváció erősítése az élettelen természet anyagai és jelenségei iránt. Kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. A szociális képesség fejlesztése csoportmunka során. Aktív részvétel biztosítása a kísérletekben. Önálló megismerés, tapasztalatok rögzítése szóban, írásban, rajzban. Egyszerű információk feldolgozási képességének fejlesztése, szociális érzékenység, felelősségtudat fejlesztése, ok-okozati összefüggések felismerése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Anyag</i> Anyagfajták a mindennapi környezetben (fémek, fák, bőr, szövet, üveg, műanyag, kerámia, papír). Tulajdonságaik.	Tulajdonságok vizsgálata. Megfigyelések előre megadott szempontok szerint, csoportosítások. Egyszerű kísérletek végzése különböző köznapi anyagokkal (alakítható, rugalmas, hajlítható, törékeny, morzsolható, faragható, olvasható, szilárd, képlékeny, folyékony, légszerű).	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.	
Halmazállapotok.	A környezet legismertebb anyagai halmazállapotának felismerése (víz, levegő, zsír, olaj).		
Tömegmegmaradás.	Egyszerű fizikai változások létrehozása. Mérések, vizsgálatok (törés, darálás, hajtogatás).		
Oldatok, keverékek.	Ételek (saláták) készítése. Italok (szörpök, teák) készítése. Alkotórészeik mérése előtte és utána. Jelenségek értelmezése segítséggel a tömegmegmaradás szempontjából.	<i>Matematika:</i> Mérések. Mérőeszközök használata, mértékegységek.	
Víz a természetben.	Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (eső, folyó, tó).		
<i>Kölcsönhatások, erők</i>	A vizsgálódáshoz, méréshez		

<p>Egyszerű kölcsönhatások a mindennapi környezetben (mechanikai, melegítés, hűtés, mágneses vonzás, taszítás, halmazállapot-változások, térfogatváltozás (hőterjedés, hőtágulás, hőáramlás, hősugárzás), statikus, elektromasszáz, hang- és fényforrások).</p>	<p>szükséges eszközök használatának gyakorlása. Ok-okozati összefüggések felismerése. Jelenségek, változások felismerése, elemzése irányítással. A mágneses jelenség megfigyelése játékos kísérletekkel.</p>	
<p><i>Energia</i> Energiaforrások a háztartásban. Energia, energiafajták. Az elektromos energia felhasználása, szerepe a mindennapi életben (fűtés, főzés, hűtés...) Megújuló és nem megújuló energiaforrások.</p>	<p>A tapasztalatok összehasonlítása a mindennapi élet történéseivel. Egyszerű kísérletek végzése a hang, fény, anyag kapcsolatára. Az energia elemi szintű értelmezése. Energiahordozók megfigyelése (fűtőanyagok, üzemanyagok, tápanyagok). Ábrák, képek megfigyelése, elemzése adott szempontok szerint folyamatos segítséggel. Összefüggések felfedezése.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Energia, energiafajták. Az emberi szervezet energiaszükséglete – táplálkozás.</p>
<p>Az emberi szervezet energiaszükséglete, felhasználása (normál testsúly, mértékletesség, változatosság).</p>	<p>Élelmiszerek tájékoztatójának megfigyelése. Táplálkozás, életvitel, testsúly összefüggéseinek felfedezése.</p>	
<p><i>Információ</i> Jelek, jelzések (közlekedési jelzőtáblák, piktogramok, katasztrófavédelmi jelzésrendszer).</p>	<p>Irányított megfigyelések a mindennapi életünket segítő, tájékoztató jelrendszerekről (élelmiszerek, háztartási vegyszerek, közlekedési jelző- és tiltó táblák, életvédő, katasztrófa-megelőző, menekülést segítő jelzések, internet piktogramok).</p>	
<p>A természet jelzései. Növények jelzései, állatok kommunikációja.</p>	<p>Példák gyűjtése személyes tapasztalatok alapján (pl. hervadó növény, kiszáradt fa, kutya, macska hangjelzései).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyagi tulajdonság, megmunkálhatóság, kölcsönhatás, mértékegység, energiafajta, energiaforrás, információs jel, jelrendszer.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerek		Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	Az alsó évfolyamokon megszerzett tájékozódási ismeretek. Az időjárás elemeinek ismerete. Az eddig tanult növények, állatok jellemzőinek ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerés módszereinek alkalmazása fokozott önállósággal és tartóssággal. A térbeli, időbeli tájékozódási képességek fejlesztése. Térképhasználati ismeretek bővítése. Nemzeti tudat erősítése. A kommunikációs, együttműködési képességek fejlesztése. Az analízis és szintetizáló gondolkodás, kauzális képesség fejlesztése. A rendszerező képesség fejlesztése. Ökológiai szemlélet alapozása, célirányos megfigyelésekre épülő tartós észlelés, rész-egész viszonyainak elemzése, összefüggések, kapcsolatrendszerek felfedezése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Tér és idő</i></p> <p>Tájékozódás a lakóhelyen és környékén, hely, irány, távolságok meghatározása. Térkép és földgömb. Világtájak a valóságban és a térképen. A térkép tájolása. Iránytű. Alaprajz, térképvázlat, síktérkép, domború térkép. Hazánk térképe. Domborzati viszonyokat jelölő színek, jelek. Vizek ábrázolása a térképen. Ciklusok a természetben (napszakok, évszakok, az élővilág változásai ennek megfelelően). Az időmérés lehetőségei, eszközei (óra, perc, másodperc). Időjárás. Mozgás és idő összefüggése.</p>	<p>Tájékozódási gyakorlatok a lakóhelyen és környékén, az épített és természetes környezetben. Az iránytű használatának gyakorlása. Felszíni formák és világtájak ráismerési szinten. Alaprajzok, egyszerű térképvázlatok rajzolása. A látott, tapasztalt valóság ábrázolása homokasztalon, terepasztalon. Vizsgálódáshoz, méréshez szükséges eszközök (óra, hőmérő) használatának gyakorlása. Az időjárás elemeinek figyelemmel kísérése napszaknak és az adott évszaknak megfelelően. Időjárás-jelentések értelmezése. Időjárási naptár készítése. Hőmérsékletmérések. Napi és évi változások figyelemmel kísérése, rögzítése. A napszakok és a Nap állásának megfigyelése, összekapcsolása. (A Hold változásainak megfigyelése.)</p>	<p><i>Földrajz:</i> tájékozódás térképen, időjárási jelenségek, napszakok, évszakok.</p>	
<i>Rendszer, a rendszer és</i>	Séták, kirándulások során		

<p><i>környezete</i></p> <p>Természeti és mesterséges technikai és épített rendszerek környezetünkben.</p> <p>Természetes táj, mesterséges környezet.</p> <p>Élőlény és élőhelye, lakóház és közmű kapcsolatai.</p> <p>Rendszerek egymásba ágyazódása (szoba-ház, város-ország).</p>	<p>irányított megfigyelések.</p> <p>A tapasztalatok megbeszélése, vázlatok, rajzok, tablók készítése.</p> <p>Megfigyelések végzése, részvétel csoportmunkában (építőjátékok, legózás, terepasztal berendezése stb. során).</p>	
<p><i>Mezőgazdasági kultúrák (főbb kultúrnövényeink, tenyésztett állatok)</i></p> <p>Élőlények a ház körül.</p> <p>Rendszer részei, ház részei, ország részei, élőlények részei.</p>	<p>A gazdaságok hatékony működésének megfigyelése természetes környezetben, tanulmányi séták alkalmával.</p> <p>Múzeumlátogatás, rövid beszámoló készítése a látottakról.</p> <p>Összefüggések keresése, feltárása, a növénytermesztés, állattenyésztés között (komposztálás, trágyázás, állatok etetése, silózás, széna, szalma).</p> <p>A rovarkártevőket pusztító hasznos állatok (énekesmadarak, sün, vakondok), és a biológiai növényvédelem összefüggéseinek felfedezése.</p> <p>A kölcsönös egymásrautaltság felismerése konkrét példákban.</p> <p>Az okos gazdálkodás és a fenntartható fejlődés összefüggésének felismerése.</p>	
<p><i>Szerveződési szintek, hálózatok</i></p> <p>Hálózatok a természetben és a mesterséges környezetben.</p> <p>Táplálék, energiaellátás, úthálózat.</p> <p>Élőlény és élőhely, a lakóház és a közműellátás.</p>	<p>Példák gyűjtése egy-egy élőhely táplálékláncaira és táplálékpiramisára.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Térkép, iránytű, felszíni forma, vizek, térképjel, időmérés, időjárási naptár, időjárás-jelentés, természeti és mesterséges környezet, hálózat, rendszer.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felépítés és működés kapcsolata	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Az eddig tanult növények és állatok faji, egyedi jellemzőinek ismerete. Alapvető ismeretek az időjárásról és a földről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományosan megalapozott megismerési, tapasztalatszerzési folyamatok elsajátítása. A megtartó emlékezet, kommunikációs, koncentrációs képesség fejlesztése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel vizsgálatokban, kísérletekben, önálló és csoportos munkában, helyes tanulási szokások, feladattudat elmélyítése, szabályok betartása. Az élővilág rendszerezése, ismeretek szerzése az életközösségekről és összetevőikről. Összefüggések elemi szintű megismerése, összefüggések felfedezése, környezettudatos attitűd formálása, ökológiai szemlélet alapozása, felelősségtudat fejlesztése, környezetszeretetre nevelés, kritikai érzék fejlesztése, fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Élőlények</i></p> <p>A virágos növények testfelépítése, életfeltételei (víz, levegő, talaj, napfény, hőmérséklet).</p> <p>Fás- és lágyszárú növények (szilva, szőlő).</p> <p>Szobanövények, kerti növények gondozása.</p> <p>Ehető és mérgező gombák (testfelépítés, tápanyagfelvétel, szaporodás).</p> <p>Az állatok általános testfelépítése (egy gerinces és egy gerinctelen testfelépítés összehasonlítása /pl. házi és ház körül élő állatok/).</p> <p>Az állatok életfeltételei (élőhelyi feltételek, táplálék, víz).</p> <p>Az állatok életmódjának főbb jellemzői (aktív mozgás, táplálkozás, szaporodás, utódgondozás, viselkedés).</p> <p>Testfelépítés, testalkat, életmód kapcsolata (ragadozók, patások, halak, madarak).</p> <p>A testalkat változatossága.</p>	<p>Egy-egy virágos növény részeinek, testfelépítésének vizsgálata (tulipán, petúnia).</p> <p>Nagyító használata.</p> <p>Rajzos vázlatok készítése.</p> <p>Kísérletek növényekkel (életfeltételek biztosítása, megvonása), elgondolások, következtetések.</p> <p>A növénygondozás alapszabályai, egy választott növény gondozása.</p> <p>Naplóvezetés.</p> <p>A gombák testfelépítésének, életfeltételeinek vizsgálata.</p> <p>Gombák és növények összehasonlítása irányított megfigyeléssel.</p> <p>Hasonlóságok és különbségek felfedezése.</p> <p>A gombafogyasztás szabályai!</p> <p>Néhány gerinces és gerinctelen állat testfelépítésének megfigyelése, vizsgálata.</p> <p>Csoportosítások megadott szempontok szerint.</p> <p>Jeles napok (Állatok világnapja, Madarak és fák napja).</p> <p>Tablók, rajzok készítése.</p> <p>Képek, filmek, állatkerti látogatások, kirándulások</p>	

	tapasztalatai alapján a fajok sokféleségének érzékelése.	
<i>Életközösségek</i> Életközösségek a lakókörnyezetben vagy egy közeli természetes élőhelyen. Természetvédelem, természeti értékek megőrzésének lehetőségei.	Hazai mezők, rétek, erdőségek, vizek, vízpartok legjellemzőbb élőlényeinek megfigyelése. Kirándulások, filmek, képek segítségével az élőlények és élettelen összetevők közötti kapcsolatrendszerek felfedezése.	
<i>Az élővilág rendszerezése</i> Legjellegzetesebb élőlénycsoportok. Gombák, növények, állatok. A hierarchikus rendszerek megismerése (gerinces, gerinctelen, emlős...).	Példák gyűjtése, rendszerezés, konkretizálás, általánosítás, megkülönböztetés, azonosítás.	
<i>Föld, Nap, Naprendszer</i> Bolygórendszerünk, bolygók megnevezése. A Föld tengelyforgása, keringése a Nap körül. Időjárás, éghajlati övek, évszakok. A napsugárzás jelentősége.	A Nap, Föld, Hold kölcsönhatásainak elemi szintű megismerése. Látogatás a Planetáriumba. Filmek, képek, ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Virágos növény, állatcsoport, erdő, mező, víz, vízparti életközösség, időjárás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság, változás	Órakeret 28 óra
Előzetes tudás	A környezet anyagainak felismerése, megnevezése. A tanult mérőeszközök, mértékegységek használata.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természettudományos ismeretszerzési képesség fejlesztése. Az önálló ismeretszerzési képesség fejlesztése. Tapasztalatok, eredmények megfogalmazása szóban, rögzítése írásban, rajzban, kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel vizsgálatokban, mérésekben, kísérletezésekben. Kooperatív technikák alkalmazása. Az élettelen természetben bekövetkező fizikai, kémiai, biológiai változások ismereteinek bővítése. Algoritmikus gondolkodás fejlesztése, technikai készség és kreatív képesség fejlesztése, a természet iránti pozitív attitűd erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Állapot</i> Anyagok és testek minőségi és mennyiségi tulajdonságai.	Anyagok, testek érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése, felismerése, megnevezése, összehasonlítása. Egyszerű,	<i>Matematika:</i> mérések, mértékegységek.

	mindennapi életben használható mérőeszközök alkalmazása. Összehasonlítások végzése (hosszúság, tömeg, űrtartalom, hőmérséklet). Mérések gyakorlása. A gyakran használt mértékegységek fokozatos megismerése (kg, l, m, cm, °C).	
<i>Változás</i> Változások környezetünkben Természeti változások: víz halmazállapot-változásai, kőzetek mállása, aprózódása. Technikai változások: darabolás, darálás, faragás.	Példák gyűjtése, csoportosítása, folyamatok megfigyelése, tapasztalatok elmondása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagmegmunkálás.
Fizikai változások.	Fizikai változásokra példák gyűjtése.	
Kémiai változások: égés, tűzvédelem.	Tűz, égés, kára, haszna, kiinduló anyag és keletkezett anyagok összehasonlítása.	
Biológiai változások: szaporodás, fejlődés, mozgás, táplálkozás, légzés.	Tanult növények, állatok közül egy-egy példán keresztül az életjelenségek felsorolása. Változások felfedezése.	
Változásokat irányító információk. Tervrajz – házépítés. Útiterv – utazás.	Építőjátékokból, legóból házépítés. Útitervkészítés.	
<i>Egyensúly, stabilitás</i>	Egyszerű, hétköznapi példák, játékos kísérletek segítségével a fogalom bevezetése (mérleghinta, hőmérséklet-mérések, hideg-meleg-langyos).	
<i>Folyamat, a rendszerek történetisége</i> Ajándékok, dísz tárgyak, használati eszközök, környezetünk tárgyai.	Elemzés, tervezés segítségével. Kiindulási anyagokból termékek készítése, a folyamatok megbeszélése, a megmunkálás lépései, eszközei. Konkrét tevékenységek végzése, pl. origami, kenyérsütés.	
Újrahasznosítás.	Szelektív hulladékgyűjtés gyakorlása iskolai és otthoni környezetben.	
Az ember természetalakító tevékenységei.	Példák gyűjtése, keresése az ember felszín- és tájformáló	<i>Földrajz:</i> Magyarország.

	tevékenységére (külszíni fejtés, mészkőbányák, cementgyártás). Törekvés felismerése a táj eredeti arculatának visszaállítására.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Minőségi és mennyiségi tulajdonság, mérőeszköz, fizikai, kémiai, biológiai változás, termékkészítési folyamat, újrahasznosítás, információfeldolgozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember megismerése és egészsége		Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon szerzett ismeretek az ember testéről és az egészséges életmódról.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség és az önálló tanulás képességének fejlesztése, kommunikációs képesség, a szociális képesség fejlesztése. Törekvés erősítése az egészséges táplálkozási szokások betartására. Megfelelő viselkedési formák kialakítása és betartása betegségek, fertőzések, járványos betegségek esetén, a szociális együttélés szabályainak betartása, feladat- és szabálytudat erősítése. A másság elfogadása, sérült embertársaink segítése, kritikai gondolkodás fejlesztése, empátiakészség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Testkép, testalkat, mozgás</i> Az emberi test arányai, méretviszonyai, testalkat, szimmetria. Testtájak, testsúly, soványság, elhízás, a mozgás szerepe életünkben.	A rendszeres mozgás és sport hatása és jelentőségének felismerése, összefüggés a mozgás és a normál testsúly fenntartása között. Mozgássérült társak elfogadása, segítése.	<i>Testnevelés és sport:</i> edzés.	
<i>Önfenntartás</i> Az egészséges táplálkozás alapelvei, módjai. Tápanyagok, vitaminok. Szent-Györgyi Albert. Mennyiségi és minőségi szempontok.	Törekvés az egészséges táplálkozás szabályainak betartására. Napi étrend összeállítása. A tudós munkájának megismerése. Információk gyűjtése, feldolgozása.	<i>Természetismeret:</i> tápanyagok.	
Személyi higiénia. Az érzékszervek védelme és tisztasága. Orvosi ellátás. Fertőző és járványos betegségek, védőoltás. Alapfokú elsősegélynyújtás.	Helyes testápolás. Járványos és fertőző betegség esetén a szükséges előírások betartása. Veszélyhelyzetek felismerése otthon, az iskolában, a közlekedésben. Orvosi segítségnyújtás kérése,		

	elfogadása, mentőhívás. Az előírások betartása. Teendők elsősegélynyújtáskor. Szituációs gyakorlatok. Plakátok, tablók elemzése, készítése.	
<i>Egyedfejlődés</i> Az emberi egyedfejlődés szakaszai. Serdülőkori változások.	Felismerés és összehasonlítás jellemző jegyek alapján. A serdülőkorra jellemző tulajdonságok gyűjtése. A szülői és saját tulajdonságok közötti hasonlóság keresése.	
<i>Magatartás</i> Milyen vagyok, milyen szeretnék lenni. Önismeret, viselkedési normák, szabályok szerepe. Kapcsolatok társakkal és a családdal. Az iskolai élet szabályai, házirend.	Közösségi viselkedési normák ismerete. Képanyagok, filmek elemzése. Szituációs játékokban az önismeret fejlesztése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testméret, testalkat, tápanyag, testi és érzékszervi sérülés, járvány és fertőzés, betegség, elsősegélynyújtás, gyógyítási mód, magatartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezet, fenntarthatóság	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Az alsó tagozaton szerzett ismeretek a közvetlen és tágabb környezetünkről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség, az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A szóbeli és írásbeli kifejezőképesség fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, az ember természeti környezetéről, a környezeti rendszerek állapotáról, védelméről, fenntarthatóságáról szerzett ismeretek bővítése. Környezetvédő tevékenységek gyakorlása, információszerző képesség fejlesztése. A természetes és a kulturális értékek megbecsülése. Kauzális gondolkodás fejlesztése, kritikai érzék fejlesztése, felelősségtudat további erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Globális környezeti rendszerek</i> Életvitel és fenntarthatóság. Környezettudatos magatartás.	Helyes és helytelen magatartások elemzése. Egyszerű megoldások keresése. Az egyén lehetőségei a környezet megóvásában (étkezés, szelektív hulladékgyűjtés, fűtés,	

	csomagolás, közlekedés).	
A víz körforgása. Időjárási jelenségek, folyamatok. Táj és ember kapcsolata a Kárpát-medencében.	Kirándulásokon tapasztalatok gyűjtése, lejegyzése.	<i>Földrajz:</i> időjárás, éghajlat.
<i>Környezeti tényezők</i> Kölcsönhatások a természetes, a mesterséges környezet és az időjárás között.	Az éghajlat és az időjárás környezetre gyakorolt hatásainak megfigyelése, felismerése képek, filmek segítségével. Megbeszélések, elemzések, rendszerezések, csoportosítások. Épületek hő- és vízszigetelésének fontossága, egyszerű bemutató kísérletek megfigyelésével, megbeszélésével.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> mesterséges környezet.
Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők. Az élőlények alkalmazkodása a környezeti tényezőkhöz, feltételekhez (levegő, víz, talaj, hőmérséklet, fényviszonyok).	Példák gyűjtése a növények, állatok alkalmazkodásáról (növények és fényviszonyok, vízigény, hőmérséklet, állatok, téli álom, kültakaró, költözés).	
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A környezeti állapot és az ember egészsége. A környezetszennyezés jellemző esetei, következményei (levegő-, víz-, talajszennyezés). Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei. Megtartás lehetőségei. Veszélyeztetett fajok védelme (túzok, parlagi sas, fekete gólya, pilisi len, magyar kökercsin). Energiatakarékosság. Szelektív hulladékgyűjtés.	Természetközeli és leromlott állapotú élőhelyek megfigyelése sétákon, kirándulásokon. Tapasztalatok megbeszélése, tablók, plakátok készítése, összefüggések keresése a tiszta, egészséges környezet és a szennyezett környezet hatásairól az ember egészségi állapotára. Részvétel a jeles napok alkalmával rendezett környezetvédelmi megmozdulásokon (szemétszedés). A környezetvédelmi problémák felismerése. Kirándulások, filmek segítségével tájékozódás nemzeti parkjainkról, tájvédelmi körzetekről. Könyvek, internet segítségével ismeretek gyűjtése kiemelten védett természeti értékeinkről.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> szelektív hulladékgyűjtés.
<i>A Föld szépsége, egyedisége</i> A Kárpát-medence természeti	Ismeretterjesztő kiadványok, filmek segítségével ismeretek	<i>Történelem, társadalmi és</i>

és kulturális értékei. Hazánk nagy tájai, vizei és felszínformái, éghajlati sajátosságai. Jellegzetes növénytakarójuk, állatviláguk.	bővítése, érdekességek, értékek felfedezése. A térkép használata, térképismeret. A földrajzi fogalmak ismerete.	<i>állampolgári ismeretek; földrajz: természeti és kulturális értékek.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fenntarthatóság, időjárási jelenség, kölcsönhatás, környezetszennyeződés, veszélyeztetett faj, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, földrajzi fogalmak, térképismeret.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Aktív részvétel a kísérletek végzésében. Tanult és vizsgált anyagok jellemző tulajdonságainak ismerete. Kölcsönhatások, változások, folyamatok ismerete a mindennapi környezetben. Egyre önállóbb tapasztalatszerzés, a tapasztalatok megfogalmazása és lejegyzése írásban és rajzban.</p> <p>Ismeretek a különféle energiaforrásokról, törekvés az energiatakarékos életmódra.</p> <p>Környezetünkben található egyes természeti és technikai rendszerek ismerete. Életközösségek élő és élettelen összetevőinek megkülönböztetése, ismeretek az élőlények, az emberi test felépítéséről.</p> <p>Az egészséges életmód feltételeinek ismerete. Aktív részvétel a környezetvédő tevékenységekben. Tájékozottság a Naprendszeréről, a bolygókról. Térképismeret, térképhasználat. IKT-eszközök használata.</p>
--	--

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyam kerettanterve tantárgyi bontásban közli a közműveltségi tartalmakat, ezen belül azonban továbbra is megtartja a NAT által meghatározott tudásterületek szerinti felépítést.

KÉMIA

A kémiatanítás célja, hogy sajátos eszközeivel járuljon hozzá a tanulók a természetről, a környezet anyagairól, folyamatairól alkotott világképének alakításához. A tanulók érdeklődésének felkeltése a kémiai ismeretek elsajátítása iránt az egyik legfontosabb motivációs feladat. A tanulók számára fontos a tapasztalati tanulás, a tanulói tevékenység középpontba állítása, ezért a pedagógusnak fokozott figyelmet kell fordítania a kísérletekben, vizsgálódásokban való aktív részvételre úgy, hogy balesetmentes kísérletezés, a szabályok pontos betartása és fegyelmezett munkavégzés valósuljon meg. A kémia és hétköznapi életünk szoros kapcsolatának felismerését szolgálja az egészséges és káros élvezeti szerek bemutatása, az utóbbiak tudatos elutasításának céljából. A háztartási vegyszerek vizsgálatát és balesetmentes használatát gyakorolni kell.

A kémia tanítása során–figyelembe véve az enyhén értelmi fogyatékos tanuló képességeit, gondolkodását–, a következő kiemelt nevelési célokat tűzzük ki: együttműködésre épülő kooperatív, interaktív tanulási technikák elsajátítása és tanulási módok alkalmazása. A mindennapi tevékenységben a környezetkímélő, takarékos magatartás általánossá válása, a természeti és épített környezet iránti szeretet és megóvása. A munka szerepének értékelése az ember életében. A szociális értékelés fejlesztése. Részvétel az iskolában, lakóhelyén, tágabb környezetben rendezett környezetvédelmi rendezvényeken, akciókban.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyag, kölcsönhatás, energia, információ	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Anyagok tulajdonságai, kölcsönhatásai, változásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség fejlesztése. A kommunikációs képesség, a motoros képességek, a kauzális gondolkodás, a rendszerező képesség fejlesztése. Feladattudat és szabálytudat erősítése. Aktív kísérletező attitűd. A kísérletezés szabályainak betartása. Az anyagok érzékelhető fizikai, kémiai tulajdonságainak felismerése. A periódusos rendszer legfontosabb elemeinek felismerése. Vegyszerek, élelmiszerek jelzéseinek ismerete, ok-okozati összefüggések felfedezése, hasonlóságok, különbségek felfedezése, problémafelvető képesség fejlesztése, értelmes cselekvés, a kritikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Tudomány</i> Müller Ferenc, Hevesi György, Irinyi János munkássága.	A tudósok munkásságának megismerése, információgyűjtés, feldolgozás.	<i>Informatika:</i> IKT-eszközök használata.
<i>Anyagok</i> Balesetmentes kísérletezés. A kísérletezés eszközei. A kísérletezés a megismerés és felfedezés tevékenysége. A tárgyak anyagának minőségi és mennyiségi jellemzői. A hétköznapi életben gyakori keverékek, vegyületek és elemek. Keverékek, oldatok.	A kísérletezés eszközeinek megismerése. Balesetmentes kísérletezés szabályainak megismerése és betartása. Az anyagok vizsgálata egyszerű kísérletekkel. Elemek, keverékek, vegyületek tulajdonságainak vizsgálata. Keverékek, oldatok készítése és szétválasztása, a kiinduló és keletkezett anyagok tulajdonságainak vizsgálata. Általánosítás, analízis, szintézis. Az alkotórészek arányai és a keletkezett anyagok tulajdonságai közti összefüggés felismerése (telítetlen, telített oldatok készítése).	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tárgyak anyagának tulajdonságai.
Vízben és zsírban oldódó	Kísérletek végrehajtása	

<p>anyagok. (Só, cukor, paprika, víz, zsír, olaj, benzin, aceton, körömlakk, alkohol). Vegyületek (víz, szén-dioxid, szén-monoxid, nátrium-klorid, nitrogén-klorid).</p>	<p>különböző anyagokkal és oldószerekkel. Vízben és zsírban oldódó anyagok vizsgálata. Tapasztalatok megbeszélése, egyszerű folyamatábrák készítése. Tanári bemutató kísérlet (vízbontás) segítségével a vegyület-keverék fogalmának megértése, a különbségek felfedezése, tapasztalatok megbeszélése, a jelenségek értelmezése.</p>	
<p>A periódusos rendszer. Mengyelejev.</p>	<p>Tájékozódás a periódusos rendszerben.</p>	
<p>Elemek. Fémes, nem fémes elemek tulajdonságai.</p>	<p>A megfigyelt, létrehozott keverékek, vegyületek alkotórészeinek vizsgálata egyszerű modellek segítségével, az elemek csoportosítása tulajdonságaik alapján.</p>	
<p>Vegyületek csoportosítása. Fém, fém-oxid-bázis, nemesfém, nemesfém-oxid – sav, sók. Indikátoros vizsgálatok (citromlé, ecetes víz, szappan, sóoldat, cukoroldat). Lúgos, savas kémhatás. Balesetvédelem.</p>	<p>A hétköznapi életben használt savak, lúgok indikátoros vizsgálata. Néhány háztartási vegyszer vizsgálata, tapasztalatainak elemzése, kémiai alkotórészek, hatások szempontjából. Balesetmentes vegyszerhasználat elsajátítása.</p>	
<p><i>Kölcsönhatások, erők</i> Molekula, atom, atommag (az atomok felépítése, legegyszerűbb szinten, csak érdekességként).</p>	<p>Elemi szintű ismeretek szerzése az anyagok szerkezetéről, felépítéséről ábrák, természettudományos ismeretterjesztő filmek, modellek segítségével. Kísérletek, vizsgálatok nagyítóval, mikroszkóppal.</p>	
<p>A fizikai és kémiai változások megkülönböztetése. Fizikai változások (alak, hőmérséklet, halmazállapot, térfogatváltozások, kémiai változások. Egyesülés, égés, bomlás. Közömbösítés: sav + lúg = só + víz.</p>	<p>Irányított tanulói és tanári bemutató kísérletek segítségével a változások fajtáinak megfigyelése, elemzése. Az égés fajtáinak, feltételeinek vizsgálata, összegyűjtése. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Sav-bázis reakciók elemzése.</p>	

Sav-bázis reakciók: nátronlúg + sósav = konyhasó + víz meszes víz + szénsav = mészke + víz (cseppkőbarlang).		
<i>Energia</i> A fizikai és kémiai változások energiaviszonyai hétköznapi példákban. Halmazállapot-változás, oldódás, tüzgújtás.	Egyszerű kísérletekkel, mérésekkel az energiaváltozások vizsgálata.	
<i>Információ</i> Az elemek és vegyületek kémiai jelölése. Vegyjel, néhány elem vegyjele. Szóegyenletek (Pl. NaOH, vagyis nátrium-hidroxid; NaCl, vagyis konyhasó; HCl, vagyis sósav stb.).	A periódusos rendszer legismertebb elemeinek keresése, fémek, nemfémek csoportosítása. Élelmiszerek, vegyszerek tájékoztatójának értelmezése, a tanult vegyszerek szóegyenletének megismerése. Figyelmeztető, veszélyt jelző piktogramok értelmezése (méregjel). Gyakorlati példák keresése, elkészítése. Receptek gyűjtése, befőzési, tartósítási módok keresése (cukorszirup, sóoldat).	<i>Földrajz:</i> mészkehegyek, tengervíz.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kísérletezés, kísérleti eszköz, szerves és szervetlen anyag, fizikai és kémiai változás, folyamat, só, sav, bázis, elemi összetétel, elem, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerek	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Halmazállapot-változások, az égés jelensége. Kémiai ismeretek az anyagokról, fizikai és kémiai változásokról. Az anyagok összetétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Aktív részvétel kísérletekben, balesetmentes kísérletezés. A tűzoltás különböző módjainak ismerete. Információs jelek ismerete és alkalmazása. A természeti rendszerek felépítésében legfontosabb anyagok ismerete. Épített rendszerek fogalmának ismerete. Képzelet, fantázia, kreativitás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása, összehasonlítás, elemzés gyakorlása, ok-okozati összefüggések felfedezése, IKT-eszközök használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Az atomok, molekulák mérete.	Mikroszkópos vizsgálatok végzése (vízminta, hagymanyúzat...) A méretek látható, majd érzékszervekkel fel nem ismerhető tartományának érzékelése ábrák, filmek, internetes információk segítségével.	<i>Természetismeret; biológia-egészségtan:</i> mikroszkóp.
Anyagmennyiség. Tömény és híg oldatok.	Keverékek, oldatok összetevőinek vizsgálata mérésekkel. Hígítás- és sűrűsítés-gyakorlatok végzése.	<i>Matematika:</i> mérések.
Kémiai, fizikai folyamatok gyorsítása, lassítása (főzés, hűtés).	Oldódás-vizsgálatok különböző hőmérsékleten. (Tapasztalatok értelmezése, lejegyzése, rajzos, írásos vázlat formájában.)	
<i>Rendszer, rendszer és környezete</i> Egy-egy használati tárgy előállítása (papírból, fából, műanyagból, nádból játékok, dísz tárgyak készítése). A fizikai, kémiai tulajdonságok összefüggései.	Ajándékok, dísz tárgyak előállítása során a kiinduló anyagok tulajdonságainak vizsgálata, a megmunkálás lehetőségeinek felismerése, eszközhasználat.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> tárgyak készítése.
A kísérleti berendezés rendszerként való működése. Sorrendiség, funkció, alá-, fölérendeltségi viszonyok (pl. hevítés: fémtálca, kémcsőfogó, hőmérő, kémcsőállvány, hőforrás).	A használt kísérleti eszközök részeinek megismerése.	
Az égés feltételei. Tűzoltási lehetőségek. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek (a dohányzás tiltása, tűzveszélyes hely, robbanásveszély).	Az égés feltételeinek ismerete. A tűzoltás lényegének megbeszélése a feltételek alapján. A különböző tüzek oltási módjainak megismerése. Szituációs gyakorlatok, teendők tűz esetén, tűzoltás, riasztás, a védekezés, megelőzés teendőinek ismerete. A tűzriadó gyakorlatain részvétel. Az égés veszélyeire felhívó információs jelek felismerése.	
<i>Természeti rendszerek</i>	Szemléltető képek, ábrák	<i>Természetismeret;</i>

A növények életéhez szükséges tápanyagok kémiai tulajdonságai (víz-, széndioxid-, oxigén-, kiegészítésként nitrogén-, foszfor-, káliumigény). Fotoszintézis.	segítségével a rendszer elemeinek, a körfolyamatokban történő változásainak, átalakulásának értelmezése, megbeszélése (pl. oxigén – széndioxid). A Nap energiája fontosságának felismerése a földi élet működésének szempontjából.	<i>biológia-egészségtan; fizika:</i> Energia, fotoszintézis. A növényi élet. Tápanyagok. Ásványi anyagok.
A talaj tápanyagtartalmának természetes és mesterséges utánpótlása (trágya, műtrágya).	Tapasztalati úton ismeretek szerzése a talaj tápanyagtartalmának pótlására cserepes virágok esetén, kiskertekben, földeken.	
Az állatok és az ember életéhez szükséges anyagok (szénhidrátok, szőlőcukor, keményítő, rostok /cellulóz/, zsírok, olajok, fehérjék, szerves savak, csersav, citromsav, víz, oxigén, ásványi anyagok).	Legfontosabb tápanyagaink tulajdonságainak vizsgálata irányított kísérletek alapján. A tapasztalatok elemzése, rögzítése írásban.	
Épített rendszerek Fémek általános jellemzői, előállításuk (vas, alumínium, réz...). Vas- és alumíniumkohászat. Fontosabb ötvözetek (acél, sárgaréz, bronz...).	Tapasztalatok gyűjtése egyszerű kísérletek alapján a legismertebb fémek tulajdonságairól. Ábrák, képek, filmek segítségével elemi ismeretek szerzése a fémek előállításáról. Az alapanyag és előállított fém közti változás megértetése (a bomlás-redukció lényegének elemi szintű értelmezése).	
Korrózióvédelem (festés, olajozás, ötvözés, rozsdamentes acél).	Megfelelő korrózióvédelmi eljárások ismerete. Tűzvédelmi plakátok készítése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fémkohászat.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Molekula felépítése, oldatfajta, tűz, fotoszintézis, testfelépítő anyag, tápanyag, hőhatás, korrózióvédelem, oxidáció, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Felépítés és a működés kapcsolata	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az anyag tulajdonságairól és változásairól. Jártasság a kísérletezésben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a tanulói kísérletekben. Az analizáló, szintetizáló képesség, a kauzális gondolkodás, a kommunikációs képesség fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az információszerzés lehetőségeinek bővítése. IKT-eszközök használata. Praktikus kémiai	

	ismeretek alkalmazása a háztartásokban. Képzelet fejlesztése.
--	---

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Szervetlen és szerves anyagok</i> A mindennapokból ismert anyagok (elemek, fémek, ötvözetek, sók, savak, bázisok, természetes és mesterséges anyagok) fizikai és kémiai tulajdonságai. Felhasználásuk.	Szerves és szervetlen anyagok fizikai és kémiai tulajdonságainak megismerése, elsajátítása.	
<i>A Föld</i> Ércetek, ásványok, hegységképző kőzetek.	Elemi ismeretek a Föld anyagairól, a hegységképződésekről, a különböző kőzetek, ásványok, ércetek előfordulásáról. Filmek, könyvek, folyóiratok segítségével érdekességek, információk gyűjtése. Kirándulások, tanösvények, kőzetminták, ércminták tanulmányozása, tapasztalatok megbeszélése.	<i>Földrajz:</i> A Föld. Kőzetek. Ásványok. Hegyek.
Vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás kémiai alapjai. Háztartási gépek védelme, természetbarát megoldások. Barlangképződés (enyhén savas esővíz, lúgos mészkőoldás, cseppkőképződés, Aggteleki-karszt, Pálvölgyi-cseppkőbarlang stb.).	A vízkőképződés ismerete. A háztartásokban a vízlágyítás és a vízkőoldás természetes megoldásainak ismerete. Az ásványvizek és a desztillált víz összehasonlítása párologtatással. Képek keresése barlangokról, a képek alapján megfigyelések.	
<i>Az időjárás</i> A földi vízkészlet különböző formái (tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz).	Különböző vízminták vizsgálata összetétel, tisztaság szerint. Ásványvizek tájékoztatóinak olvasása, tartalmak összehasonlítása. Ismeretek gyűjtése a hazai gyógyvizek előfordulásairól, gyógyító hatásairól filmekből, turisztikai magazinokból, internetről.	<i>Földrajz:</i> A Föld vizei. Hazai gyógyvizek lelőhelyei.
A víz körforgása (tengervíz-esővíz kapcsolata).	Sóoldat bepárlása, desztillálása által az összefüggések felfedezése, megértése.	
A levegő kémiai összetétele (nitrogén, oxigén, szén-dioxid, nemesgázok).	A levegő legfontosabb alkotórészeinek megismerése ábraelemzéssel. Az oxigén százalékarányának	

	felismerése kísérlet alapján. Az oxigén–szén-dioxid egyensúlyi állapot fontosságának felismerése (ember, állat, növény).	
<i>Nap, Naprendszer</i> A világ anyagi egysége.	Látogatás a Planetáriumba. Érdekességek keresése, felfedezése a makro- és mikrovilág felépítése, rendszere között.	<i>Földrajz: a Naprendszer.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szerves és szervetlen anyag, elem, fém, ötvözet, só, sav, bázis, természetes és mesterséges anyag, érc, ásvány, kőzetek, vízkő, vízkeménység, vízlágyítás, vízkőoldás, ásványvíz, gyógyvíz, tengervíz, édesvíz, a levegő kémiai összetétele, Naprendszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság, változás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az anyagok tanult fizikai, kémiai tulajdonságainak, változásainak ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletekben, balesetmentes kísérletezés szabályainak betartása. A kommunikációs készség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a finommotorika fejlesztése. Információszerzés bővítése. IKT-eszközök használata. Ismeretek szerzése egyirányú és megfordítható változásokról, kémiai folyamatokról. Körfolyamatok értelmezése, ok-okozati összefüggések felismerése, az elképzelés, következtetés, általánosítás képességének fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>A rendszer állapota és változásai</i> A hőmérséklet és nyomás, mint állapotjelző (víz, levegő).	Összefüggések keresése, felfedezése a folyékony és légnemű anyagok hőmérsékletváltozása és nyomásviszonyai között. Példák gyűjtése a nyomás és a hőmérséklet kapcsolatáról a hétköznapi életből, pl. a kávéfőző, kukta, hőlégballon, gőzgép, gőzmozdony, gőzhajó működéséről.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: háztartási eszközök és közlekedési eszközök működése.</i> <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek: ipari forradalom.</i>
<i>Változások</i> Kémiai reakciók többféle szempont szerint: – gyors-lassú – egyesülés-bomlás. Oxidáció-redukció (redoxi	A gyors és lassú égés, feltételei, kísérőjelenségei ismerete. Tűzvédelmi alapismeretek elsajátítása, betartása. Alkotórészek vizsgálata vízbontás esetén.	

<p>folyamatok), sav-lég.</p>	<p>Hidrogén égésének megfigyelése. Durranógáz-próba megfigyelése. A kiinduló anyag és a keletkezett anyagok vizsgálata, a folyamat lépéseinek rögzítése.</p>	
<p><i>Változások iránya</i> Egyirányú, megfordítható változások, körfolyamatok értelmezése. Szén égetése – szén-dioxid Szénsav előállítása, bomlása Kénssav előállítása, bomlása Mészégetés-mészoltás Mészke oldása – cseppkőképződés stb.</p>	<p>Egy-egy példán keresztül a kémiai folyamatok irányának bemutatása, a tapasztalatok megbeszélése, a folyamatok értékelése.</p>	
<p><i>Egyensúly</i> Telített oldat, oldódás, kristályosodás. Halmazállapot-változások</p>	<p>Só-, cukor-, timsókristály készítése. Okok keresése – a hőmérséklet függvényében az egyensúlyra való törekvés felfedezése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hőmérséklet, nyomás, kémiai reakció, gyors égés, lassú égés, egyesülés, bomlás, oxidáció, redukció, sav-lég, szénsav, széndioxid, kénssav, kénssav, sósav, salétromsav, mészégetés, mészoldás, telített-, telítetlen oldat.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Az ember megismerése és egészsége</p>	<p>Órakeret 18 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az ember szervezete, egészséges életmód.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A kommunikációs képesség fejlesztése, a problémamegoldó és kauzális képesség fejlesztése, kritikai képesség fejlesztése. Ismeretek bővítése az egészséges táplálkozás összetevőiről. A tápanyag-, kalóriatáblázatok adatainak értelmezése. A mértékletes táplálkozás előnyei. A kémiai ismeretek alkalmazása a mindennapokban, a vegyszerek használati utasításainak értelmezése, betartása, szociális készség fejlesztése.</p>	
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p><i>Önfenntartás</i> Legfontosabb tápanyagok összetétele (molekulák, víz).</p>	<p>Tápanyagok összetételének vizsgálata.</p>	<p><i>Természetismeret; biológia-egészségtan: tápanyagok.</i></p>
<p><i>Magatartás</i> Energiaforrások alkotórészei, kémiai tulajdonságai, hatása. Drog, kávé, kóla, szerves oldószerek kémiai hatása.</p>	<p>Filmek elemzése, következmények felismerése. Doppinganyagok, veszélyforrások elkerülése. Probléma felismerése, és a</p>	

	problémamegoldás keresése.	
<p><i>Egészség</i> Egészséges táplálkozás. Zsírok, cukrok szerepe a helyes táplálkozásban, túlfogyasztás. Élelmiszerek tápanyag- és energiatartalma. Tápanyagtáblázatok. Veszélyes anyagok a háztartásban (vízkőoldó, hypó, fagyálló folyadékok, zsíroló vegyszerek, tisztítószer, gyógyszerek). Fogyasztóvédelem, szavatosság.</p>	<p>Táplálékpíramis-elemzés. Elhízás veszélyeinek felismerése. Tápanyagtáblázat értelmezése, használata. Használati utasítás értelmezése.</p>	<p><i>Természetismeret;</i> <i>biológia-egészségtan:</i> táplálkozás. <i>Fizika:</i> energiatartalom.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsírban, vízben oldódó vitamin, élvezeti szer, energiatartalom, táplálékpíramis, tápanyagtáblázat, használati utasítás, fogyasztóvédelem, szavatosság, vegyszer, tisztítószer, gyógyszer.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezet és fenntarthatóság		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Egészségvédelmi és környezetvédelmi ismeretek. Az energia.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a szociális képességek fejlesztése. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése, aktív részvétel a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységben, szelektív hulladékgyűjtésre törekvés, környezettudatos attitűd erősítése. Törekvés erősítése a takarékos életmódra. A globális környezeti problémákról információk gyűjtése, elemzése; kritikai érzék fejlesztése, a felelősség tudatos vállalásának erősítése. IKT-eszközök használata.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Élő és élettelen környezeti tényezők</i> A víz- és a levegő tisztasága. Szennyező források és a szennyezés megelőzésének mindennapi, végrehajtható formái. Helyes szokások.</p>	<p>Hírek, időjárás-jelentések értelmezése, folyamatos nyomon követése. Tablók, rajzok, rövid beszámolók készítése a természetes vizek, a levegő állapotáról. Megoldások keresése a szennyeződések csökkentésére. Helyes szokások gyakorlása szituációs feladatokban, s természetes közegben.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> víztisztítás.</p>	
<p><i>A környezeti rendszerek állapota, védelme,</i></p>	<p>Részvétel a jeles környezetvédelmi napok</p>		

<i>fenntarthatósága</i> Környezeti terhelés (szennyező, mérgező anyagok).	alkalmával szervezett iskolai, helyi vagy társadalmi akciókon, megmozdulásokon.	
Szelektív hulladékgyűjtés. Lomtalanítás, hulladékudvarok. Veszélyes hulladék.	Folyamatos, szelektív hulladékgyűjtés. Veszélyes hulladékok megfelelő elhelyezése (felnőtt irányítással).	
Anyag- és energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók, áramtalanítás, vízcsap-elzárás, felesleges fűtés, helyes szellőztetés.	Törekvés az anyag- és energiatakarékos életvitelre, a helyes szokások tudatos gyakorlása.	<i>Természetismeret;</i> <i>fizika:</i> Energiatakarékosság. Energiatakarékos izzók.

FIZIKA

A fizikai ismeretek elsajátítása során cél a korszerű fizikai szemléletmódra nevelés, a környezettudatos gondolkodás és cselekvés iránti nyitottság kialakítása, a gazdaság környezetkárosító hatásának és a környezetvédelmi törekvések összefüggéseinek felismertetése, a természeti, a gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggések felismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók képesség- és gondolkodásstruktúrájára alapozva a fejlesztés érdekében fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a tanulók erősen kötődnek az érzékeléshez, az észleléshez, a közvetlen tapasztalatszerzéshez, ezért nagyon sok egyszerű kísérletre, gyakorlásra, mérésre, becslésre és ezek többszöri megismétlésére van szükség ahhoz, hogy a fizikai jelenségeket, folyamatokat megértsék, illetve az ismereteket alkalmazni tudják a mindennapi életben. A hatékony tanulási módszerek elsajátítása teszi lehetővé az egyre bővülő, önálló ismeretszerzést könyvekből, internetről és más forrásokból.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyag, kölcsönhatások, energia	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az anyagok fizikai, kémiai tulajdonságairól, változásairól.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség és a gondolkodási műveletek (válogatás, csoportosítás, elemzés, általánosítás) fejlesztése. A motorikus képesség fejlesztése. Aktív részvétel a kísérletekben, mérésekben. A kísérletezés szabályainak betartása. Megfigyelések, vizsgálódások gyakorlott végrehajtása. Energiatakarékosságra törekvés erősítése. Mérőeszközök pontos használata. A fizika és a mindennapi élet kapcsolatának felismertetése. Kooperatív technikák alkalmazása, pontos munkavégzésre törekvés, kitartó, fegyelmezett munka elsajátítása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Anyagok</i> Sűrűség (anyag, tömeg, térfogat) fogalma. Mérőeszközök. Mérleg, rugós erőmérő.</p>	<p>Különböző sűrűségű anyagok megfigyelése, összehasonlítása. Mérőeszközök használata (mérleg, rugós erőmérő). Alkotórészek egymáshoz viszonyított elhelyezkedésének megfigyelése.</p>	<p><i>Természetismeret; kémia:</i> Anyagok tulajdonságai; Halmazállapotok.</p>
<p>Halmazállapotok, halmazállapot-változások (víz előfordulásai: víz, jég, pára, gőz).</p>	<p>Hőmérséklet mérése, halmazállapot-változásokra kísérletek végzése. Az anyagok sűrűsége és halmazállapot-változásai közötti összefüggések felismerése.</p>	<p><i>Matematika:</i> Mérés. Mértékegységek.</p>
<p>Elektromos vezető, szigetelő, mágnesezhető, nem mágnesezhető anyagok.</p>	<p>Különböző anyagok elektromos vezetőképességének egyszerű vizsgálata. Anyagok csoportosítása adott szempontok alapján.</p>	
<p><i>Kölcsönhatások, erők</i> Energia fogalma, mértékegysége. (Energia, munkavégző képesség), energiafajták (víz, szél, nap, fosszilis energiafajták, atomenergia, elektromos, hő-, mozgási, helyzeti, rugalmas). Energia mértékegysége: J, Kj. Energiaátalakulások, energiamegmaradás. Energiatakarékosság. Az erő fogalma, nagysága, iránya, mértékegysége (Rugós erőmérő).</p>	<p>Élelmiszertáblázatok elemzése, elemi szintű értelmezés. A mindennapi életben tapasztalt erőhatások megismerése, mérési gyakorlatok végzése. Energiafajták megfigyelése természetes környezetben és kísérleti helyzetben.</p>	<p><i>Biológia-egészségtan; természetismeret:</i> tápanyagok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> energiafelhasználás, energiatakarékosság.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Sűrűség, halmazállapot-változás, anyagi tulajdonság, energiafajta, kölcsönhatás, mozgásállapot-változás, erőfajta, energiatakarékosság.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerek	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Hősszúság, idő mérésének mértékegységei. Mérési gyakorlatok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség fejlesztése, térbeli és időbeli tájékozódás fejlesztése. Hálózatok és épített rendszerek értelmezése. Ok-okozati összefüggések feltárása. Analizáló, szintetizáló képesség fejlesztése. Önálló információgyűjtésre és tanulásra törekvés. Ismeretek bővítése a mikro- és makrovilágból, a képzelet fejlesztése, összehasonlítás adott szempontok szerint, összefüggések felismerése, IKT-eszközök használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Tér, idő, nagyságrendek</i> Hosszúság és idő mértékegységei. Atomi méretek (méretarányos szemléltetés). Jellegzetes rövid és hosszú időskálák a természetben (emberi skála, földtörténet, fényév).	A hosszúság és idő vonatkozásában mérési gyakorlatok, mértékegységek átváltása. Érdekességek gyűjtése filmekből, internetről, ismeretterjesztő kiadványokból.	<i>Matematika:</i> Hosszúság- és időmérés, mértékegységek.
<i>Hierarchikus rendszerek és hálózatok</i> Példák hálózatokra (elektromos hálózat, internet). Szerkezetek (pl. kerékpár).	Példák gyűjtése hálózatokra a mesterséges környezetben. Szerkezetek összeállítása.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Infrastruktúra. Szerelés.
<i>Természeti rendszerek</i> A Naprendszer objektumai (bolygók, Hold, üstökös, meteorok). A világűr megismerésének eszközei (távcső, űrteleszkóp, robotok, Mars-járó).	Látogatás a Planetáriumba, csillagvizsgálóba. Vizsgálódások távcsövekkel. Érdekességek gyűjtése a világűrrel (csoportmunka). Információk internetről, filmekből, könyvekből.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés. <i>Informatika:</i> információszerzés.
<i>Épített rendszerek</i> Példák: energiaellátás, információs rendszerek, közlekedés, települések.	Térképrajzolás stb.	<i>Földrajz:</i> térkép, Naprendszer.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hosszúság-mértékegység, időmértékegység, atom, méretarány, életkor, földtörténeti kor, korszak, bolygó, hold, üstökös, meteor, távcső, űrteleszkóp.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A felépítés és működés kapcsolata	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Ismeretek az energiáról, hőről és fényről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés, kíváncsiság, fantázia erősítése. A feladat-, szabálytudat erősítése. A kommunikációs képesség fejlesztése. Információk gyűjtése és feldolgozása. Internethasználat. A megújuló energiaforrások és szerepük. Következtetés, általánosítás fejlesztése, összefüggések felismerése, kritikai érzék, reális gondolkodás fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>A Föld belső szerkezete (földrengések, rezgéshullámok)</i>	Érdekeségek gyűjtése a földrajzkönyvekből, tájékoztató irodalomból, atlaszból, internetről.	<i>Földrajz:</i> A Föld szerkezete. A Nap, a Hold, a bolygók.
<i>A Nap</i> A Nap hő- és fényenergiájának hatása a földi életre. (hőterjedés – sugárzás, a fény fizikai jellemzői).	Egyszerű hőtani, fénytani kísérletek végzése hőterjedéssel, hősugárzással, fényterjedéssel kapcsolatban.	
Napenergia-termelés, felhasználás (megújuló energiaforrás, napkollektorok). A mindennapokban használatos, napenergiával működő eszközök (pl. számológépek).	A napenergiával dolgozó eszközök összegyűjtése a valóságban, illetve képanyagon. Felhasználásukról ismeretek gyűjtése csoportmunkában.	
<i>Naprendszer</i> Bolygók, holdak és a rajtuk uralkodó fizikai viszonyok. A Hold jellemzői, fázisai (telihold, félhold, újhold).	Planetárium-látogatás. Ismerkedés a bolygók, holdak elhelyezkedésével, szerepével. Információk gyűjtése a bolygók, holdak elhelyezkedéséről, a rajtuk uralkodó fizikai viszonyokról híradásokból, újságokból, TV-, rádióadásokból, internetről. A ciklikusság fogalmának elmélyítése az égitestek mozgásában. A tudományos kutatások eredményei és a tévhitik összehasonlítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napenergia, földkéreg, izzó magma, földrengés, hőenergia, hősugárzás, fénysugárzás, fénysebesség, bolygó, Hold (telihold, félhold, újhold), csillagászat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás		Órakeret 22 óra
Előzetes tudás	Ismeretek a mozgásról, hely- és helyzetváltoztató mozgások, mozgásfajták, növények és állatok mozgása, sportágak, az ember mozgása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktív részvétel a kísérletezésben, az önálló kísérletezés szabályainak tudatos alkalmazása. A mozgás fizikai értelmezése, fajtái. Pontos mérések, becslések, viszonyítások gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. A fizikai ismeretek alkalmazása a mindennapokban. A munkavégzést segítő eszközök, gépek működésének fizikai értelmezése. Az energiamegmaradás törvényének elemi szintű megismertetése. A motoros képességek fejlesztése. Az ok-okozati összefüggések feltárása. Szókincsbővítés fizikai fogalmakkal, következtetések, általánosítások, szociális motiváltság erősítése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Mozgások jellemzése</i> Mozgás és nyugalom (viszonylagosság). Egyenes vonalú egyenletes mozgás (út, idő, irány, sebesség, állandó sebesség).</p>	<p>Testek helyének, helyzetének meghatározása. Különböző mozgástípusok felismerése konkrét példákon. Mozgásfajták csoportosítása. Kísérletezés különböző mozgásfajtákra. Út, idő mérése, adatok lejegyzése. Egyszerű számítások végzése. Sebességjelző adatainak értelmezése, GPS alkalmazása.</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Közlekedési eszközök; A biztonságos közlekedés.</p>	
<p><i>Mozgásállapot-változás</i> Változó mozgások. Egyenletesen változó mozgások. Átlagsebesség. Körmozgás jellemzése. Tengely körüli mozgás.</p>	<p>Az erő mozgásállapot-változtató hatásának felismerése példákon. Különböző mozgásfajták megkülönböztetése. Labdajátékok, biliárd.</p>		
<p>Az erő és a sebességváltozás kapcsolata. Gyorsulás, lassulás</p>	<p>Tömeg, sebesség, tehetetlenség kapcsolatának felismerése, megértése.</p>		
<p>Közlekedési alkalmazások. Balesetvédelem.</p>	<p>Kapaszkodás, biztonsági öv használata, kerékpározás szabályainak ismerete, védőfelszerelések használata, ok-okozati összefüggések felismerése (a végén). Példák keresése helyes és helytelen kanyarodási módokra.</p>		

	Megfelelő sebességgel való közlekedés (követési távolság betartása, belátás, szabálykövetés).	
<i>Változások iránya</i> Megfordítható és megfordíthatatlan folyamatok. Egyensúlyi állapotra törekvés (centripetális erő). Sportok, karbantartási eszközök használata.	Megfigyelések, példák gyűjtése sportokból (pl. kalapácsvetés lényege). Háztartási eszközök működése (centrifuga, turmix). A mozgásokat segítő és gátló erők hatásainak felismerése.	<i>Testnevelés és sport:</i> sportágak.
<i>Egyensúly</i> Tömegmérés, mérleg. Egyszerű gépek (egyoldalú, kétoldalú emelők, csigák). Termikus egyensúly. Energiamegmaradás törvénye elemi szinten. (Testek belső energiájának változásai).	Mérések gyakorlása, mértékegységek átváltása, megfigyelés, becslés, viszonyítás, párosítás, összehasonlítás. Kísérletek végzése egyszerű gépekkel. Mérlegek összeállítása (szerelőkészlet). Egyensúlyi állapotok létrehozása. Összefüggések feltárása. Példakeresés emelők, csigák alkalmazására. Hőmérsékletmérések gyakorlása. Mérési adatok lejegyzése.	<i>Természetismeret; biológia-egészségtan:</i> az élő test.
<i>Nyomás</i> Szilárd testek nyomása (nyomóerő, nyomott felület). Nyomás a folyadékokban. Nyomás a légnemű anyagokban.	Nyomással kapcsolatos egyszerű kísérletek végzése különböző halmazállapotú anyagokban. Nyomással kapcsolatos ábrák elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozgás, mozgásfajta, mozgásállapot-változás, egyensúlyi állapot, egyszerű gép, termikus kölcsönhatás, nyomás, sebesség, út, idő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember megismerése és egészsége	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az ember táplálkozása, tápanyagok. Érzékszervek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerőképesség, a kommunikációs képesség, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a kritikai érzék fejlesztése. Fizikai, kémiai hatások, jelenségek szerepének ismerete az ember szervezetének működésében. A kísérletezés szabályainak betartása. Az érzékszervek védelmének megismertetése. Egészségvédelmi ismeretek. Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Empátiakészség fejlesztése. A másság, a sérült ember elfogadása, segítése, együttműködés, a kritikai érzék fejlesztése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p><i>Az energia szerepe az élővilágban</i> Táplálkozás – energiafelhasználás.</p>	<p>Táplálkozási táblázatok értelmezése. A mozgás és a táplálkozás közötti kapcsolat elemzése. Orvos, egészségügyi szakember ajánlásainak elfogadása. Változatos, egészséges táplálkozás elveinek betartása.</p>	<p><i>Természetismeret; biológia-egészségtan:</i> a táplálkozás és a mozgás szervrendszere.</p>
<p>A táplálék mint energiahordozó. Az élelmiszerek fő tápanyagai, élettani szerepük. Zsírok, olajok, szénhidrátok – fűtőanyagok. Fehérjék – építőanyagok.</p>	<p>Az emésztés és a légzés folyamatai, összefüggésének elemzése. Az égés feltételeinek ismerete. Napi, heti egészséges étrend összeállítása.</p>	<p><i>Természetismeret; kémia; biológia-egészségtan:</i> tápanyagok égésfeltételei.</p>
<p><i>A biológiai mozgás fizikai alapjai</i> A sport szerepe az ember életében. Magasugrás, súlylökés, úszás, labdarúgás, stb. Erőhatások, energiafelhasználás.</p>	<p>Példák gyűjtése és filmek elemzése a sportoláshoz szükséges feltételekről, erőhatásokról, energiafelhasználásról.</p>	<p><i>Testnevelés és sport:</i> Edzés. Sportágak.</p>
<p><i>Az érzékelés fizikája</i> A fény, a színekép. A fény terjedése, fénytörés, szivárvány A látás alapja, a szemlencse működése. Lencsék, domború, homorú lencsék, nagyítók.</p>	<p>Kísérletezés prizmával, nagyítóval, domború lencsével, homorú lencsével. Képpalkotások megfigyelése, rajzos ábrák elemzése.</p>	<p><i>Természetismeret; biológia-egészségtan:</i> érezkszervek és működésük.</p>
<p>Látáshibák és javításuk (rövidlátás, távollátás). Szemüveghasználat. Látásvédelem – egészségvédelem. (Túlzott és gyenge fény, erős napfény, hegesztés).</p>	<p>A látáshibák okainak elemzése rajzos ábrákon. Szemüveghasználat, napszemüveg-használat, védőszemüveg alkalmazása az adott fényviszonyoknak megfelelően, illetve a látáshibák korrigálására. Látássérült embertársaink segítése.</p>	
<p>A hang, ultrahang szerepe az élővilágban.</p>	<p>Érdekességek gyűjtése az állatok hangokkal történő kommunikációjáról filmek, hanganyagok segítségével. Példák gyűjtése az ultrahang</p>	

	szerepéről a gyógyászatban.	
A hallás fizikai alapjai (hangrezgés, hanghullámok, hangterjedések).	Kísérletek végzése a hang terjedéséről különböző közegekben. Modell- és ábraelemzés a hallás folyamatával kapcsolatban.	
Káros környezeti hatások, zajszennyezés. Erős hanghatással járó foglalkozások. Védőfelszerelések.	A hallószervek tudatos védelme és óvása az erős hanghatásoktól (pl. zene). A halláskárosodás elkerülése védőfelszereléssel. A hallássérült ember elfogadása és segítése.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> munkafolyamatok és védőfelszerelések.
Az elektromos áram hatása az élő szervezetre. Veszélyek (áramütés). Veszélyt jelző táblák, információk. Érintésvédelmi ismeretek (konnektor, védődugók).	A veszélyt jelző táblák információinak felismerése, és a veszély tudatos elkerülése. A szórakoztató és háztartási berendezések használata, az érintésvédelmi szabályok betartásával.	
Az elektromosság felhasználása a gyógyászatban.	Képek, filmek elemzése az elektromosság felhasználásáról a gyógyászatban (csoportmunka). Beszámolók készítése szóban, rajzban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, energiahordozó, erőnléti állapot, fénytörés, lencse, képalkotás, hangterjedés, zajszennyezés, érintésvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Földrajzi ismeretek, a természet földrajzi ismerete. Földfelszín, időjárás, a víz körforgása. Környezetszennyezés, környezetvédelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, kommunikációs képesség, kauzális gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Információszerzés gyakorlása. Önálló tanulás. IKT-eszközök használata. Energiatakarékosságra törekvés erősítése a hétköznapi életben. Tudatos fogyasztói és természetvédő magatartás, kritikai gondolkodás fejlesztése, törekvés az egészséges környezet, az élő természet megóvására.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>A földi időjárás fő jellemzői</i> Időjárási jelenségek, a földfelszín és az időjárás kapcsolata. Légköri és tengeri	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Érdekességek, információk gyűjtése képekről, filmből, atlaszokból, ismeretterjesztő	<i>Földrajz:</i> Áramlatok. Szélrendszerek. Időjárási jelenségek.

áramlatok (Golf-áramlat, szélrendszerek).	könyvekből. Összefüggések felismerése a földrajzi szélesség, illetve a tengerszint feletti magasság időjárást meghatározó tényezőiről.	
Az időjárás-előrejelzés.	Az időjárás-előrejelzés értelmezése, információfeldolgozás, ábraelemzés újságokból, televízióból.	
A légkör fizikai tulajdonságai (napsugárzás, hőmérséklet, csapadék). A vízkörforgás fizikai háttere, szél). Csapadékfajták. Légnyomás és mérése (Barométer).	A légkör fizikai tulajdonságainak elemzése. Összefüggések felismerése. A víz körforgására kísérletek végzése. Elemi ismeretek szerzése a frontképződésekről. Olvasmány-feldolgozás.	<i>Földrajz: légnyomás.</i>
<i>Természeti katasztrófák (viharok, földrengések, cunamik kiváltó okai)</i>	Ismeretterjesztő filmek elemzése.	
A kárenyhítés lehetőségei, előrejelzés. Megfelelő viselkedési formák veszélyhelyzetekben.	Az előrejelzés fontosságának felismerése, példák gyűjtése a modern földrengés- és vihar-előrejelző eszközökről. A megfelelő magatartás tanúsítása veszélyhelyzetekben. Részvétel szituációs játékokban.	
<i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A természetkárosítás fajtáinak fizikai háttere (erdőtirtás, légszennyezés, vízszennyezés, talaj-, zaj-, fényszennyezés. Útépítés, házépítések, lakóparkok építése. Fenntarthatóság, védelem.	Kirándulások, séták, irányított megfigyelések, elemzések adott témával kapcsolatban. Tablók, fotók, rajzok készítése. Rövid beszámolók készítése a helyi környezeti problémákról fotókkal, rajzokkal. Érdekességek gyűjtése természettudományos kiadványokból, filmekből a környezet állapotának védelméről, az emberi tevékenységekről.	<i>Földrajz: a Föld nagy tájai.</i>
Energiatakarékos eljárások, eszközök. (szigetelés, energiatakarékos izzók, berendezések, főzési, fűtési módszerek).	Az energiatakarékos eljárásokkal való megismerkedés és alkalmazásuk otthon és a közösségi tereken. Törekvés az energiatakarékos	

	technikák alkalmazására.	
Takarékos, kényelmes, biztonságos közlekedés eszközei.	Tájékozódás internetről, könyvekből, a legújabb környezetbarát technikai találmányokról, eszközökről.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési eszközök.
Energiatermelés módjai, kockázata. Hazai erőművek. (Fosszilis erőművek, atomerőmű).	Hazánk erőműveinek elhelyezkedése, energiatermelésének ismerete. Az energiatermelés kockázatáról információk gyűjtése filmekből, ismeretterjesztő kiadványokból, internetről.	<i>Földrajz:</i> erőművek, atomerőmű.
A szennyező-anyagokkal való szakszerű bánásmód (vegyszerek, tisztítószeresek, olajok, gyógyszerek, elemek, patronok).	Tudatos, szelektív hulladékgyűjtés. A szennyezőanyagok biztonságos tárolásáról, felhasználásáról, megsemmisítéséről ismeretek szerzése. A vegyszereken, tisztítószereken lévő információk feldolgozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Időjárás, áramlat, szélirány, légnyomás, légkör, természeti katasztrófa, fenntarthatóság, a környezeti rendszerek védelme, energiatakarékosság, szennyező anyag, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékkezelés.	

BIOLÓGIA-EGÉSZSÉGTAN

A biológia tanításának célja megismertetni a természeti, gazdasági, valamint a társadalmi folyamatok közötti összefüggéseket, lehetővé tenni, hogy a tanulók a természettudományos jelenségek körében vizsgálódásra törekedjenek.

A biológiai ismeretek elsajátítása az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében azért kiemelt jelentőségű, mert mind a környezet megismeréséhez, mind az önálló testápoló technikák elsajátításához, mind az egészségük védelmének kialakításához segítséget, tapasztalatszerzési és -megosztási lehetőséget igényelnek. Az emberi test felépítésének, működésének megismerése során tanulják meg értékelni az egészséget, törekvés alakul ki bennük annak megőrzésére, megismerik a káros szokások egészségromboló hatását. Nyitottá válnak a környezettudatos gondolkodás és cselekvés, pl. a veszélyes hulladékok kezelése iránt.

A pedagógus feladata az interaktív tanulási technikák kialakításának segítése, a motivációt és az érdeklődést fenntartó tanulásszervezési eljárások alkalmazása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Anyag, energia, információ		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	Az élőlények táplálkozása, testfelépítése. A mozgás. Alkalmazkodóképesség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség fejlesztése. Ok-okozati összefüggések felismerése. Kooperatív technikák. IKT-eszközök alkalmazása. Gyűjtőmunkák. A természetben zajló kölcsönhatások, erők, biológiai információk ismerete. Önálló, kitartó munkavégzés, együttműködő képesség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Anyag</i> Az élő rendszerek anyagi összetétele. Kölcsönhatások, erők. Az élőlények alkalmazkodása a gravitációhoz (súly, súlytalanság problémája). Érdekességek: testfelépítésbeli alkalmazkodások a különböző közegben élő állatoknál (pl. áramvonalas hal, úszóhólyag, szőrös talp, csórtípusok, lábtípusok stb.).	Egyszerű kísérletek végzése (nyomás, közegellenállás, felhajtóerő).	<i>Kémia:</i> szerves és szervetlen anyagok. <i>Fizika:</i> Tömeg, súly. Energia.	
<i>Energia</i> A napfény és a földi élet összefüggése. Fotoszintézis. Táplálkozás, légzés szerepe a szervezet energiaellátásában. Az állatok hőháztartása, testhőmérséklet szabályozása. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet (ragadozók – sebesség; növényevők – menekülés).	Táplálékláncok készítése. Anyag- és energiaforgalom felismerése. Példák felidézése a természeti körfolyamatokról. Gyűjtőmunka. Állandó és változó testhőmérsékletű állatok csoportosítása. Példák keresése, összefüggések felfedezése a mozgás, az életmód és energiaszükséglet között.		
<i>Információ</i> A környezeti jelzések és érzékelésük biológiai jelentősége. (Tollazat, illatok, mozgásképek, testbeszéd, viselkedési formák különböző szituációkban, hangjelzések.) A biológiai információ szerepe az önfenntartásban és	A biológiai információ jelentőségének felismerése. Példák gyűjtése. Enciklopédiák, lexikonok használata. Gyűjtőmunka, növénytani kísérletek.		

<p>fajfenntartásban. A biológiai sokféleségben rejlő információ. Az élőlények különböző alkalmazkodóképességének felismerése (tűrőképesség, fajok és életfeltételek).</p>		
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alkalmazkodás, gravitáció, testbeszéd, hang-, szín-, illatjelzés, tűrőképesség, önfenntartás, fajfenntartás, állandó testhőmérséklet, változó testhőmérséklet, az élő szervezet energiaellátása, fotoszintézis, biológiai információ.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Rendszerek	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	Életközösségek működése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli, időbeli tájékozódás képességének erősítése. A kommunikációs képesség, analizáló, szintetizáló képesség, kauzális gondolkodás fejlesztése. Finommotorika fejlesztése. Hálózatok az élővilágban: összefüggések felfedezése, önálló információszerzés, együttes munkában részvétel.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Tér és idő</i> Az élővilág méretskálája (a szerveződési szintek összevetése).	Vizsgálatok mikroszkóppal, nagyítóval. Rendezések, csoportosítások, hasonlóságok, különbségek felfedezése.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> időszalag.
Az életközösségek térbeli elrendeződése (zonaritás földrajzi szélesség és tengerszint feletti magasság szerint).	Földrajzi ismeretek alkalmazása. Összefüggések felfedezése az életközösségek és a helyük között.	<i>Földrajz:</i> a Föld övezetessége.
Az élővilág törzsfjlődésének időskálája, jelentősebb eseményei. (Földtörténet – első élőlények megjelenése).	A törzsfjlődés időskálájának ábraelemzése. A földtörténeti eseményekről szemléltető filmek megtekintése, animációk elemzése. Grafikonértelmezés.	
A biológiai óra fogalma, példái (az élő szervezetek belső szabályozottsága, ciklikusság öröklött és tanult megnyilvánulásai).	Példák gyűjtése az emberek és az állatok életéből (életkori szakaszok és a kapcsolódó biológiai történések).	
<i>Rendszer, rendszer és környezete</i> A sejt, a szervezet és az életközösség, mint rendszer (elemek és kapcsolatok).	Ábrák, képek, modellek, makettek összeállítása (puzzle). Rész-egész kapcsolatának, szerepének megértése elemi szinten.	
A környezet fogalma, a rendszer és környezet kapcsolata, biológiai értelmezése a sejt, egyed,	Az élőlények, élettelen összetevők válogatása, rendezése, csoportosítása adott szempontok szerint.	

életközösség és a bioszféra szintjén.	Szűkebb, tágabb kapcsolatrendszerek összefüggésének felismerése, az alá-fölérendeltség viszonyainak értelmezése.	
A természetföldrajzi környezet és az élővilág összefüggései.	Példák keresése az élőlények alkalmazkodására a természetföldrajzi környezethez.	<i>Földrajz:</i> A Föld.
<i>Szerveződési szintek, hálózatok</i> A biológiai szerveződés szintjei (egyed alatti és feletti). A szintek közötti kapcsolatok. (Moszatok szerepe a légkör oxigénháztartásában.) Hálózati elv az élővilágban, biológiai hálózatok.	Megfigyelések, vizsgálódások mikroszkóppal, nagyítóval. Ismeretek gyűjtése olvasmányokból, szemelvényekből, elektronikus médiából. Érdekességek keresése baktériumokról, moszatokról.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretskála, szerveződési szint, földtörténeti kor, sejt, egyed, baktérium, moszat, szervezet, életközösség, biológiai hálózat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	A felépítés és a működés kapcsolata	Órakeret 11 óra
Előzetes tudás	A víz, a tápanyagok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség, a kommunikációs képesség, a problémamegoldó gondolkodás, a kauzális gondolkodás fejlesztése. A tér-, időbeli tájékozódás erősítése. A kémiai ismeretek felhasználása az egészséges életmód kialakításában. A Föld övezetessége és az ott kialakuló jellegzetes növény- és állatvilág közötti összefüggés felismertetése. Az élővilág egyszerű rendszerezése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Anyagok</i> A víz biológiai szerepe.	Vizes élőhelyek felsorolása. Érdekességek gyűjtése a különböző élőlények szervezetében előforduló vízmennyiségről. Példák keresése a víztakarékos növényekről, állatokról (teve, kaktusz). Növénygondozás, állatgondozás (tisza ivóvíz fontosságának belátása, csíráztatás – öntözés csapvízzel). Kísérlet desztillált vízzel.	<i>Földrajz:</i> természetes vizek. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> növény- és állatgondozás.
Az élőlényeket felépítő szervetlen és szerves anyagok (víz, ásványi anyagok,	Táblázatok tanulmányozása, ábraelemzés. Életszerű példák keresése a „só-	<i>Kémia:</i> Szerves és szervetlen anyagok. Tápanyagok.

szénhidrátok, zsírok és olajok, fehérjék, vitaminok) alapvető szerepe.	víz háztartás” egyensúlyi állapotára (szomjúság oka).	
Az élelmiszerek összetétele, tápértéke, az egészséges étrend (tápanyag, tápérték, termékösszetétel).	Az élelmiszerek összetételének tanulmányozása, tápanyag-összetételük elemzése. Tudatos fogyasztói magatartás gyakorlása. Élelmiszerek válogatása, ennek fontossága a hiánybetegségek esetén. Napi, heti étrend összeállítása. Receptgyűjtemény készítése, főzési gyakorlatok csoportmunkában.	
<i>Élőlények</i> A sejt felépítése (növényi, állati). A növényi és állati szövetek fő típusai.	Mikroszkópos vizsgálatok a sejtek felépítésére. Növényi és állati sejt összehasonlítása.	
Baktériumok, vírusok.	Olvasmányelemzés, szövegértés.	
Gombák (egy kalapos gomba példáján). A gombák elhelyezkedése az élőlények csoportjai között.	A kalapos gomba vizsgálata, összehasonlítása más növényekkel. Hasonlóságok, különbségek felfedezése. Vizsgálódás nagyítóval.	
Növények és állatok általános jellemzői (testfelépítés, kültakaró, táplálkozás, légzés, szaporodás, életmód).	Néhány jellegzetes növény és állat vizsgálata adott szempontok szerint. Elemzés, összehasonlítás.	
Testfelépítés, életmód és környezet kapcsolata.	Példák gyűjtése a természetből.	
<i>Életközösségek</i> Egyed feletti szerveződési szintek. Fajok egyedei közötti kapcsolatok (csoportos életmód: szerepek, rangsor, együttműködés). Magányos életmód. Fajok közti kapcsolatok.	Megfigyelés, elemzés az életközösség szerveződéséről, a fajok és az egyedek életéről.	
Az életközösségek belső kapcsolatai.	Az élő és élettelen összetevők csoportosítása. A kölcsönös egymásrautaltság felismerése.	

<p>A fajok közötti kölcsönhatások típusai egy-egy konkrét példával (együttélés, versengés, élősködés).</p>	<p>Megfigyelések, egyszerű vizsgálatok terepen, kirándulások alkalmával. Filmek megtekintése, olvasmányok elemzése. Érdekességek, példák gyűjtése (egy-egy konkrét példa megbeszélése).</p>	
<p>Életközösségek táplálkozási kapcsolatai, hálózatai:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Táplálékláncok – Termelő szervezetek – növények – Fogyasztó szervezetek – állatok – Lebontó szervezetek – baktériumok, gombák. 	<p>Csoportosítások, táplálkozási hálózatok bonyolult rendszerének felismerése. Táplálékláncok készítése – különböző életközösségekben. Táplálkozási piramis értelmezése. Körfolyamatok, egyensúly összefüggéseinek felismerése.</p>	
<p>Az állatok viselkedésformái (életmódok, életszakaszok, szituációk – táplálkozás, táplálékszerzés, pázás, védekezés).</p>	<p>Megfigyelések az állatok viselkedésformáiról. Informatikai eszközhasználat. Információfeldolgozás (filmek, képek, könyvek).</p>	
<p><i>Biomok</i> A Föld éghajlati övezeteinek jellemzői, a jellegzetes növényvilág kialakulása közötti összefüggés (pl. tajgaerdő fenyői, esőerdő).</p>	<p>Tablókészítés, élőhelyek bemutatása.</p>	
<p>A növény és állatvilág alkalmazkodási módjai az éghajlati viszonyokhoz (pl. az állatok kültakarója, a növények gyökérzete, levelei). A biomok főbb jellemzői, területi elhelyezkedésük.</p>	<p>Rendszerezés, csoportosítás adott szempontok szerint.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Föld övezetei.</p>
<p><i>Az élővilág rendszerezése (egysejtűek, növények, állatok, gombák)</i> Az élővilág elsődleges csoportokra való felosztása. Főbb rendszertani csoportok: faj, évfolyam, törzs. Egysejtűek. Növények országa. Állatok országa. Gombák országa.</p>	<p>Az eddig tanult növény- és állatfajok csoportosítása megadott szempontok szerint. Növény- és állathatározó könyvek tanulmányozása. Hasonlóságok, különbségek felismerése, általánosítás, rendszerbe sorolás. Táblázataalkotások.</p>	
<p>Az élővilág fajgazdagsága,</p>	<p>Érdekességek, szemelvények</p>	

ennek jelentősége. Evolúció (közel 2 millió ismert és ugyanennyi ismeretlen faj).	feldolgozása.	
<i>Nap, Naprendszer</i> A napsugárzás és a földi élet közötti összefüggés (hősugárzás, fénysugárzás). Fotoszintézis. Szűk és tág tűrőképességű fajok, alkalmazkodás módjai.	Szemelvényfeldolgozás, elemzés, értelmezés. Összefüggések felfedezése. Példák sorolása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Víz, szerves, szervetlen anyag, tápanyag, vitamin, a szervrendszer felépítése, egyed és faj, tápláléklánc, evolúció, fotoszintézis.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Állandóság és változás	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Az életközösségek. A növények, állatok mozgása. Fotoszintézis. Az élővilág felépítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Biológiai, természettudományos ismeretek alapozása. Biológiai fogalmak megértése, elsajátítása. Kapcsolatok felismertetése a kémiában és a fizikában elsajátított ismeretekkel. A megismerőképesség, a kritikus gondolkodás, a kauzális gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Interaktív eszközök használata, pontos, kitaró munkavégzésre, önálló információ- feldolgozásra, önálló tanulásra törekvés erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Állapot</i> Az életközösségek állapotának jellemzése. Élőhelyek, s az ott élő, egymással kapcsolatban álló élőlények (növények, állatok).	Közvetlen tapasztalatszerzés kirándulásokon. Információk gyűjtése életközösségek állapotáról különféle információs eszközökkel. Vizsgálódások.	<i>Földrajz:</i> a Föld övezetessége.
Sajátos élő és élettelen környezeti feltételek (fajok egyedei közötti, fajok közötti, élő és élettelen összetevők közötti kapcsolatok).	Az élő és az élettelen világ közötti összefüggések feltárása konkrét példák alapján.	
Önszabályozás, viszonylagos egyensúly-megújulás.	Információs eszközök használata.	
Az ember hatása a bioszférára (káros és hasznos beavatkozások). Globális természeti	Adatgyűjtés, tablóképzés az emberi tevékenységről.	

problémák és következményeik.		
<i>Változás</i> Az élőlények mozgásának fizikai jellemzése (erő, munkavégzés). Az állatok mozgása: végtagok, mozgásszervek, mozgásfajták.	Példák rendszerezése a növények, állatok mozgásairól. Gyűjtőmunka, csoportosítás.	<i>Természetismeret; fizika: mozgás.</i>
Az élőlények hőháztartását befolyásoló fizikai változások (hőáramlás, hővezetés, hőszigetelés, hőszugárzás). Táplálkozás – belső energia. Hőszigetelés (szőrzet, zsírréteg, faggyús tollazat, pehelytollak). Téli álmom: életfolyamatok lassulása. Környezeti hatások – napsugárzás. Csoportos életmód – egymás melegengetése (pingvinek stb.). Nagy melegben – párologtatás, fokozott hőleadás.	Az élőlények életében bekövetkező változások a környezet fizikai és kémiai hatásaira. Csoportosítások, elemzések, általánosítások. Összefüggések felismerése.	
Az életfolyamatokat kísérő elektromos változások példái (EKG, EEG).	Érdekességek, információk feldolgozása könyvekből, lexikonokból, filmekről, internetről. Személyes tapasztalatok feldolgozása.	
Fotoszintézis és a légzés lényege. A termelő szervezetek (növények) szerves anyag előállítása, oxigéntermelése (energiamegkötés).	Kísérletek végzése a fotoszintézisre és légzésre. Táplálékláncok készítése. Rajzos ábrák elemzése.	<i>Kémia: tápanyag, energia, égés.</i>
Szénhidrátok szerepe az élővilág energiaellátásában. Tápanyagok elégetése a szervezet sejtjeiben (lassú égés, energia-felszabadulás). Az oxigén az égés feltétele.	Körfolyamatok elemzése ábrák, képanyagok, filmek segítségével.	
Az élettani folyamatok hatása a vérnyomásra, pulzusra,	Az egészséges életmód technikáinak alkalmazása.	

vércukorszintre. Életmód, táplálkozás, mozgás, aktivitás, pihenés, testi-lelki egyensúly.	Ismerkedés a vérnyomásméréssel, vércukorszint-méréssel, pulzusméréssel.	
Hosszabb idő alatt bekövetkező változások (leszármazás, rokonság, evolúció). Fejlődési folyamat és a mai élővilág sokfélesége (fajok, rokon fajok, családok, rendek, törzsek). Rendszertani alapismeretek.	A változatosság, sokféleség élménye, értékelése családon belül. Az élővilág sokféleségének megfigyelése. Csoportosítás, táblázatkészítés.	
<i>Folyamat</i> A biológiai szabályozás lényege, mechanizmusai (pulzusszám, vérnyomás, testhőmérséklet). A szabályozott állandó állapot biológiai jelentősége. A működés egyensúlyi állapotának folyamatos biztosítása.	A saját egészségi állapot iránti felelősség belátása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önszabályozás, viszonylagos egyensúly, megújulás, globális természeti probléma, üvegházhatás, felmelegedés, ózonlyuk, UV-sugárzás, ivóvízkészlet, hőháztartás, belső energia, EKG, EEG, fotoszintézis, szerves anyag, vérnyomás, pulzus, vércukorszint, evolúció, biológiai szabályozás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Az ember megismerése	Órakeret 36 óra
Előzetes tudás	Az emberi test, az egészséges életmód. Önismeret. Mások elfogadása, közösségi normák betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismerő képesség további erősítése. Kommunikációs képesség fejlesztése. Aktív részvétel kiscsoportos beszélgetéseken. Kauzális, problémamegoldó, analizáló, szintetizáló gondolkodás fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. Az ember szervrendszere, szervei és azok működésének megismerése. A betegségek és azok megelőzési módjainak ismerete. Törekvés erősítése az egészséges életmódra. Önismeret fejlesztése. A viselkedési és társadalmi normák, szabályok betartása. Az önfegyelem, a belátás képességének fejlesztése. Konfliktuskezelés. Agresszió elkerülése. Problémafeloldás segítése. Önzetlenség erősítése. IKT-eszközök használata.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Testkép, testalkat,</i>	Információgyűjtés.	<i>Informatika:</i>

<p><i>mozgásképesség</i> Testalkat változása a növekedés során. Testkép-zavarok. Az ember szervrendszerei Szervek. Elhelyezkedésük. Mozgás: aktív és passzív szervrendszere. Mozgás és életmód kapcsolata. Normál testsúly tartása és a rendszeres mozgás. Gyakori mozgásszervi elváltozások, sérülések, és megelőzésük. A mozgásszegény életmód következményei.</p>	<p>Ábraelemzés. Rendszeres, aktív sportolás. A mozgás és életmód kapcsolatának, összefüggéseinek feltárása. Egészségmegőrző technikák gyakorlása. Helyes, egészséges táplálkozás elsajátítása. Rendszeres tisztálkodás, megfelelő fogápolás fontosságának belátása.</p>	<p>internethasználat. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgás, sport. <i>Természetismeret; kémia:</i> tápanyagok, vitaminok.</p>
<p>Táplálkozás: szervei, emésztési folyamatok. A tápcsatorna betegségei. A légzés: szervei, működése. A légzőszervek gyakori betegségei. Védekezés egyszerű gyógy módokkal. Keringés: szervei, működése. Kiválasztás szervei.</p>	<p>Az emberi szervezet szervrendszerei és szervei működésének megismerése, betegségeik és megelőzési lehetőségeinek megismerése. Egyszerű ápolási technikák elsajátítása.</p>	
<p><i>Önfenntartás</i> Érzékszervek. A bőr funkciói, bőrbetegségek, bőrápolás, a bőr védelme. A központi és környéki idegrendszer főbb részei. Érzékszervek: látás, hallás, egyensúlyszerv, ízlelés, szaglás szervei. Minőségi, mennyiségi táplálkozás. A táplálkozás hatása a keringésre, légzésre, anyagcserére. Idegi, hormonális szabályozás.</p>	<p>Kísérletezés fénytani és hőtani eszközökkel látásra és hallásra. Részvétel az iskolai orvosi vizsgálatokon, szűrővizsgálatokon.</p>	<p><i>Fizika:</i> a hang terjedése, a fény terjedése, lencsék.</p>
<p><i>Szaporodás, egyedfejlődés</i> Szaporodási szervrendszerek. Nemi jellegek. Menstruáció, szexualitás. A szexualitás egészségügyi szabályai, fogamzásgátlás. Méhben belüli fejlődés, születés, születés utáni élet.</p>	<p>Beszélgetések az ember szaporodásáról. Megfelelő tájékoztató, felvilágosító kiadványok tanulmányozása. Információgyűjtés egészségügyi kiadványokból, filmekből, internetről.</p>	

Semmelweis Ignác, az anyák megmentője.	Semmelweis Ignác munkásságának megismerése.	
<i>Egészség</i> Orvosi ellátásokkal kapcsolatos ismeretek. Szűrővizsgálat, védőoltás. Az egészséges életmód megőrzéséhez szükséges életvitel. Alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.	Részvétel szűrővizsgálatokon. A védőoltás elfogadása. Alapfokú elsősegélynyújtási ismeretek gyakorlása. Ismerkedés a betegjogokkal.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Orvosi ellátás. Elsősegély-nyújtási ismeretek. Betegjogok.
<i>Magatartás</i> A személyiség összetevői, értelmi képességek, érzelmi adottságok, önismeret, önfejlesztés fontossága, viselkedési normák, szabályok szerepe. Családi és egyéni (személyi) kapcsolatok jelentősége. Tanulás szerepe. A serdülőkor érzelmi, szociális és pszichológiai jellemzői. Családi és iskolai agresszió, önzetlenség, alkalmazkodás, áldozatvállalás, konfliktuskezelés, probléma-feloldás.	Szabályok, normák szerepének elfogadása. A tanulás fontosságának tudatosulása. Felelősségteljes magatartás. Csoportokban beszélgetések során önismeret fejlesztése. Konfliktuskezelések gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Test, szervezet, szervrendszer, betegség, védekezés, megelőzés, szexualitás, orvosi ellátás, öröklődés, magatartás, önismeret, norma, szabály, serdülőkor.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Környezet és fenntarthatóság	Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Talaj, éghajlat, környezeti tényezők, környezetvédelem, szemétygyűjtés, ipar, mezőgazdaság, közlekedés.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfigyelőképesség erősítése, a kommunikáció fejlesztése, kísérletező képesség, információgyűjtő és -feldolgozó képesség, a problémamegoldó gondolkodás és a kauzális gondolkodás fejlesztése. A kritikai érzék fejlesztése. Kooperatív technikák alkalmazása. A globális környezeti rendszerekről, a környezetszennyezésről, a fenntarthatóságról ismeretek szerzése és rendszerezése. Felelősségtudatos magatartás erősítése, a szociális érzékenység és a közösségi érzés erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

<p><i>Globális környezeti rendszerek</i> A talaj termőképessége, védelme. A talaj sajátos életközössége (baktériumok, egysejtűek, gombák, moszatok, férgek, ízeltlábúak stb.). A tápanyagkészlet folyamatos megújulása. A talajszennyezés forrásai, okai (ipari, háztartási, mezőgazdasági). Az emberi tevékenységek felszínformáló hatásai.</p>	<p>Kísérletezés talajjal. Életközösségek egyedeinek vizsgálata, csoportosítása. Talajszennyezés, szennyező anyagok, hatások csoportosítása adott szempontok szerint. Az emberi tevékenység felszínformáló hatásainak elemzése, beszámoló készítése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> a Föld. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> Talajművelés; Talajszennyeződés; Szelektív hulladékgyűjtés; Ipari, mezőgazdasági tevékenységek.</p>
<p><i>Környezeti tényezők</i> Az éghajlat hatása az épített környezetre (hőszigetelés). Felelős fogyasztói szemlélet.</p>	<p>Az egyéni felelősség belátása konkrét, mindennapi példákon keresztül.</p>	<p><i>Fizika:</i> a hó terjedése. <i>Kémia:</i> energia.</p>
<p>Az élőlényekre ható élettelen környezeti tényezők (levegő, víz, talaj, hőmérséklet), az alkalmazkodás módjai.</p>	<p>A környezeti tényezőkről, az élőlények alkalmazkodásáról tényanyagok gyűjtése, elemzések, vázlat-, tabló-, plakátkészítés.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Időjárás; Természetes vizek.</p>
<p><i>A környezeti rendszerek állapota, védelme, fenntarthatósága</i> A környezeti állapot és az ember egészsége közötti összefüggés (testi-lelki egészség).</p>	<p>Konkrét példákon keresztül az ember egészségének védelme és a megfelelő környezeti állapot fenntartása közötti kapcsolat meglátása.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Ipar és mezőgazdaság.</p>
<p>A környezetszennyezés jellemző esetei és következményei (talaj, víz, levegőszennyezés). Emberi, ipari, háztartási, mezőgazdasági tevékenységek környezetszennyező hatásai.</p>	<p>A környezetszennyeződés, az élőhelyek pusztulása problémáinak felismerése, véleményezése.</p>	
<p>Az élőhelyek pusztulásának okai, következményei, a fenntartás lehetőségei (aktív természetvédelem) Szelektív hulladékgyűjtés</p>	<p>Részvétel a jeles környezetvédelmi napok rendezvénysorozatain. Játékos vetélkedőkön részvétel. Szemétgyűjtési akciókon részvétel.</p>	
<p>A tudatos fogyasztói szokások (takarékoság, tudatosság, megfontoltság, előrelátás).</p>	<p>A tudatos fogyasztási szokások megismerése, konkrét példák gyűjtése.</p>	
<p>A fenntarthatóság fogalma, az</p>	<p>Parkgondozás, fa- és</p>	

<p>egyéni és közösségi cselekvés lehetőségei (pl. lakóhely és környékének gondozása, szépítése).</p>	<p>virágültetés.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Talaj-, víz-, levegőszennyezés, mezőgazdasági, ipari, háztartási szennyezőanyag, vegyszer, olajszennyezés, mérgező gáz, talajpusztulás, takarékoság, tudatosság, mérlegelés, megfontoltság.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>Alapvető ismeretek a kémiai, fizikai, biológiai jelenségekről, törvényszerűségekről, ezek felhasználása a gyakorlatban, a mindennapi életben, a háztartásban. Az élő és élettelen természet legfontosabb kölcsönhatásainak ismerete. A megfigyelésekben, kísérletekben önálló, szabálykövető részvétel. Egyszerűbb összefüggések megértése, tapasztalatok megfogalmazása szóban, vázlatkészítés. Törekvés a tanult szakkifejezések pontos használatára. Információk egyre önállóbb gyűjtése és feldolgozása. IKT-eszközök használata. Tudatos környezetvédelem és egészségvédelem, megoldások keresése a környezet- és egészségkárosítás elkerülésére. Az egészségügyi hálózat ismerete. Képesség segítségkérésre, segítségnyújtásra. Kialakult szabálytudat, képesség az együttműködésre, konfliktuskezelésre, reális önismeret.</p>
---	--

FÖLDRAJZ

A Földünk–környezetünk műveltségi terület megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőivel, folyamataival. Elősegíti, hogy megismerjék és megfigyeljék nemzeti értékeinket, legyen képük hazánk természeti, társadalmi-gazdasági adottságairól, valamint az európai integrációban betöltött szerepéről. Megismerteti – lehetőség szerint a gyakorlatban – a szűkebb és a tágabb természeti és társadalmi környezetben való tájékozódás, eligazodás alapvető eszközeit és módszereit. Vizsgálódásának középpontjában a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek, valamint napjaink eseményei állnak. Valamennyit a társadalom szemszögéből mutatja be a természet-, a társadalom- és a környezettudományok vizsgálódási módszereinek alkalmazásával.

A tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész; a Föld egységes, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű, takarékos gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, fejlődésében mutat be, kutatva az okokat és az összefüggéseket. A tanulók megismerik a változásokat, válságokat előidéző gazdasági és társadalmi folyamatokat is. Így fokozatosan kialakulhat a felelős magatartásuk a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt.

A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, valamint az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat.

A műveltségi terület tartalmi elemeinek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett hozzájárul a tanulók képességeinek fejlődéséhez. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. A fogalmakkal, kulcsfogalmakkal az enyhén értelmi fogyatékos tanulók többször, változó helyzetekben találkozhatnak, így a kulcsfogalmak egyre gazdagodó tartalommal épülnek be az egyes tanulók fogalmi rendszerébe, szókincsébe.

Az Európai Unió, valamint a távoli országok természeti és társadalmi-gazdasági sajátosságainak bemutatásával a tantárgy hozzájárul a nyitott és befogadó magatartás kialakulásához, felkelti az igényt az eltérő kultúrák megismerése iránt. Felhívja a tanulók figyelmét a társadalmi-gazdasági érdekcsoportok tevékenységére, amelyek pusztítják a Föld természeti kincseit, értékeit, amelyek megőrzése a következő nemzedékek számára is fontos. Mindezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás alakításához.

A természeti, a társadalmi-gazdasági és a környezeti folyamatokban megfigyelhető kölcsönhatások feltárásával a műveltségi terület tartalmainak feldolgozása hozzájárul a korszerű természettudományi szemlélet és gondolkodásmód kialakulásához. Szüntelenül változó és globalizálódó világunk természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatainak megismeréséhez, megértéséhez elengedhetetlen a tanórákon kívüli tájékozódás, az információszerzés és a nyitott gondolkodás. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók oktatása-nevelése is elképzelhetetlen a tanulók egyre önállóbbá váló információszerző tevékenysége nélkül. Így a tanítási-tanulási folyamatban növekvő hangsúlyt kap az információszerzés és feldolgozás képességének fejlesztése, különös tekintettel a digitális világ nyújtotta lehetőségek felhasználására.

Hazánk és a világ társadalom-földrajzi jellemzőinek bemutatásával fejlődik a tanulók szociális és állampolgári kompetenciája. Napjaink hazai társadalmi-gazdasági folyamatainak

megismerése nagymértékben hozzájárul a tanulóknak a gazdasági élet eseményeiben történő eligazodásához, későbbi, felnőttkori aktív munkaerő-piaci szerepvállalásához.

A Földünk – környezetünk műveltségi területben megfogalmazott célkitűzések, fejlesztési feladatok és az azokhoz kötődő tartalmak elsajátítása a 6. évfolyamon kezdődik az enyhén értelmi fogyatékos tanulók iskoláiban, emiatt nem kapcsolódik időben közvetlenül a műveltségi területet az 1-4. évfolyamon megalapozó Ember és természet műveltségi terület keretében megfogalmazottakhoz. A Földrajz tantárgy 6. évfolyamon kezdődő oktatása során törekedni kell az alapok felelevenítésére és az alapvető természettudományi – illetve részben a társadalom- és a környezettudományi – kapcsolatok megértésére. A műveltségi terület tartalmi és képességfejlesztési alapozása az 1–4. évfolyam alapján történik. Az 5–6. évfolyamra vonatkozó követelményrendszer már nemcsak az Ember és természet, hanem az Ember és társadalom műveltségi terület megfelelő fejlesztési területeihez is szervesen kapcsolódik, és arra épít. A földrajz integráló jellegű tantárgy, amely a természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok összefüggéseinek megláttatásában és kölcsönhatásainak feltárásában alapvető szerepet tölt be, és a tanulók környezettudatos magatartásának alapozásáért és alakításáért is felelős.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tanulási sajátosságaik következtében több irányítást és egyéni segítséget igényelnek. A mindennapokban is jól használható gyakorlati példákön és tapasztalatokon keresztül sajátíthatják el a földrajzi térben történő eligazodás alapvető eszközeit, módszereit.

Az egyszerű, elemi földrajzi ismeretek átadása az általános és a speciális képességek fejlesztésére, a specifikumokra figyelve történik, egyben rehabilitációs, rehabilitációs célokat, feladatokat is hordoz. Ezek közül a legfontosabbak: a gondolkodási funkciók fejlesztése, a rövid és a hosszú távú figyelem és emlékezet fejlesztése, biztos tájékozódás megeremtése a közvetlen térben, a síkban, a jelek, a szimbólumok világában.

A tanulási szokások megerősítésével teremődik meg a lehetősége a térképek, információhordozók használatának, a tankönyv, a feladatlap, munkalap használatának.

A célok eléréséhez a tantárgy sajátos fejlesztési feladatok révén járul hozzá. Ilyen feladat a hétköznapi életben felhasználható földrajzi-környezeti tudás elemeinek elsajátítása, folyamatos gyarapítása, a világgazdaság működésének a napi életünkre gyakorolt hatásainak elemzése példák segítségével.

6. évfolyam

A földrajz tantárgy 6. évfolyamon történő tanulása során fejlődnek a tanulók tanuláshoz szükséges kognitív képességei: a tudatos megfigyelés képessége, a figyelem terjedelme, az analitikus és a szintetizáló gondolkodás. Képesé válnak a tantárgy-sajátos földrajzi ismerethordozók – térkép, földgömb, ábrák – használatára, valamint az IKT-eszközök tanári segítséggel történő célszerű alkalmazására. Fejlődik kommunikációs képességük, a tananyag feldolgozása során bővül szókincsük, fejlődik szövegértésük és a feladatmegoldásokhoz kapcsolódóan értékelési helyzetekben önértékelésük, önismeretük. A matematikai kompetencia birtokában képesek számadatok összevetésére, grafikonok, diagramok leolvasására, elemzésére.

A nevelés célja, hogy ismerjék és szeressék a környezetet és a környezetkímélő magatartás váljék követendővé számukra. A haza természeti adottságainak megismerésével, a hazai tájak szépségeinek és kulturális örökségeinek feltárásával erősödik hazaszeretetük és kötődésük a magyar haza, a magyar nép iránt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Tájékozódás a földrajzi térben		Órakeret 6 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Világtájak, irányok a térképen, alapvető térképjelek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ismert tér fokozatos kitágítása. A térkép és a valóság kapcsolatának felismertetése. Összehasonlítás, differenciálás, analógiás gondolkodás fejlesztése. Tájékozódás a térképi ábrázolás jelrendszerének segítségével. A jelrendszer alkalmazása térábrázolásban.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>A tér és ábrázolása</i></p> <p>1.1. Téregységek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes tér. A földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. – Földrészek és óceánok. A kontinensek neve, egymástól való távolsága. – Térhierarchia (kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egységek és termelési területek, régiók). 	<p>Tájékozódás a lakóhelyen, valamint annak szűkebb és tágabb környezetében. A földrajzi tér fogalmának kialakítása a közeli és a tágabb környezetben. Ismerkedés a földgömbbel. Tájékozódás a földgömbön és a Föld természetföldrajzi térképén.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> térképi ábrázolás eszközei; a Föld alakja; elemi térképolvasási ismeretek.</p>	
<p>1.2. Térábrázolás</p> <ul style="list-style-type: none"> – Térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, térképvázlat; úti- és helyszínrajz. – Térképi ábrázolás: égtájak iránya, szín- és jelkulcs, felirat, aránymérték. – Térképfajták (pl. domborzati közigazgatási, turista-, autós, időjárás és kontúrtérkép). – Keresőhálózat és földrajzi fókálózat. 	<p>A földrajzi tartalmak ábrázolása térképen, földgömbön. Méterarány, aránymérték értelmezése; tanári segítséggel távolságmérés különböző térképeken. Modellalkotás terepasztalon.</p> <p>Elemi térképolvasás (felismerés, keresés) gyakorlása. Eligazodás domborzati, közigazgatási és egyszerű tematikus és lakóhelyi környezetet ábrázoló térképen.</p> <p>Helyszínrajz, egyszerű vázlatrajz készítése a lakóhelyről és környékéről – bejárás, séta, a látott jellegzetes épületek, tereptárgyak rögzítése rajzzal.</p> <p>Tanári irányítással iránymeghatározás. Segítséggel keresés a földrajzi fókálózat alkalmazásával.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> tér, idő, nagyságrendek; nagyítás, kicsinyítés, alaprajz.</p> <p><i>Természetismeret:</i> iránytű használata.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Személyes tér. Földrajzi tér: közvetlen környezet, lakóhely, környező táj, haza. Iránymeghatározás. Térképi ábrázolás, térképjel. Térképajta (domborzati, közigazgatási, turista-, autós, időjárás és kontúrtérkép). Földrajzi fokhálózat. aránymérték.
Topográfiai ismeretek	Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália, Antarktika, Atlanti-óceán, Csendes-óceán, Indiai-óceán.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás az időben		Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	A környezetismeret keretében kialakult időfogalom.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tér-, időorientációs képesség fejlesztése. Jelenségek, folyamatok megfigyelése, a tapasztaltak adott szempontok szerinti rendezése. A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek érzékeltetése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p><i>Az idő</i></p> <p>2.1. Időegységek</p> <ul style="list-style-type: none"> – A napi, az évi, a történelmi és a földtörténelmi időegységek. – Földrajzi-környezeti folyamatok időbeli nagyságrendje, időtartama példák alapján. 	<p>Időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek összehasonlító tapasztalása – időszalag készítése, lejárása, hosszúságának vizuális és mozgásos érzékelése.</p> <p>Jelenségek (pl. a Föld mozgásaihoz kötődő változások) szabályszerű ismétlődésének felismerése.</p> <p>A rövidebb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatok áttekintése hazai konkrét példák alapján – periodikusan bekövetkező jelenségek, váltakozó folyamatok felismerése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> időszámítás.</p> <p><i>Matematika:</i> időtartam mérése.</p>	
<p>2.2. Időrend</p> <p>Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténelmi események időrendje regionális példák alapján.</p>	<p>A környezeti folyamatok időrendiségének felismerése konkrét példákban.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> tér, idő, nagyságrendek; a Föld mozgásainak következményei (évszakok, napszakok váltakozása).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Napi, évi, történelmi és földtörténelmi időegység, tengely körüli forgás, Nap körüli keringés; évszak, napszak, váltakozás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Tapasztalatok az anyagok tulajdonságainak megfigyeléséről, összehasonlításáról – az anyagok és megmunkálásuk lehetősége közötti összefüggésekről ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A tanulók érdeklődésének felkeltése a természetben előforduló anyagok, felhasználásuk, hasznosíthatóságuk iránt. Az ismeretszerzés, tanulás során a földrajzi környezetben történő eligazodás képességének fejlesztése.</p> <p>A felszínformák és kialakulásuk, a hegységképződés és a lepusztulás-feltöltődés megértése. A felszín folyamatos változásának belátása.</p> <p>A hazai tájak életközösségeinek ökológiai szemléletű jellemzése, az élőhelyek földrajzi sajátosságainak, kapcsolatainak, folyamatos változásának felismertetése.</p> <p>Az időjárás és az éghajlat jelenségeinek értelmezése, konkrét Kárpát-medencei példák alapján.</p> <p>A nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékoság szükségességének beláttatása.</p> <p>Kooperatív technikák alkalmazása során az együttműködési képesség fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>Tájékozódás a környezet anyagairól és jelenségeiről</i></p> <p>3.1. Anyagok, anyagi rendszerek</p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben. – Környezetet károsító anyagok és hatásaik. 	<p>Érzékszervi vizsgálatok alapján egyszerű megfigyelő eszközök használatával összehasonlítások megtétele – szín, keménység, szag, mintázat.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környeztkárosító kölcsönhatások, folyamatok megismerése konkrét példákon: levegő-, talaj-, vízszennyezés.</p> <p>A háztartásban használt energiahordozók és nyersanyagok jelentőségének felismerése.</p> <p>Példák gyűjtése az energiatakarékos magatartás lehetőségeire.</p> <p>Válogatás tanári irányítással információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv- és médiatár, kiállítási–múzeumi anyagok).</p>	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> energiatakarékoság, háztartás; anyagok tulajdonságai.</p> <p><i>Informatika:</i> ismerethordozók használata.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> könyvtárhasználat.</p>
<p>3. 2. Geoszféra</p> <ul style="list-style-type: none"> – Felszínformák (hegységek, 	<p>Információk szerzése, kezelése, csoportosítása eltérő</p>	<p><i>Természetismeret:</i> A víz halmazállapot-</p>

<p>síkságok kialakulása).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kiemelkedések és lepusztulások, feltöltődések. Hegységképződés. A szél, a víz, a jég felszínalakító munkája. Jellegzetes felszínformák. – Időjárási-éghajlati elemek, jelenségek, légköri alapfolyamatok – felmelegedés, a víz körforgása és halmazállapot-változásai, csapadékképződés. – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi-gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A szél. A csapadék kialakulása és fajtái. A napsugárzás és a felmelegedés. A levegő hőmérséklete és változása. 	<p>szempontok szerint.</p> <p>Szövegek feldolgozása, vizuálisan megjelenő információk (térképek, grafikonok) feldolgozása, értelmezése, magyarázata tanári irányítással.</p> <p>A felszín fejlődésében törvényszerűségek felismerése, következtetések levonása.</p> <p>A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásainak felismerése a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján).</p> <p>Az időjárás elemeinek szemléletes, közvetlen tapasztalására épülő megfigyelése; szövegek értelmezése.</p> <p>Az időjárási elemek felismerése megfigyelések, leírások nyomán.</p>	<p>változásai. A víz körforgása.</p>
<p>3.3. Földrajzi övezetesség</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vízsintes földrajzi övezetesség – Forró és hideg éghajlatú tájak 	<p>A vízsintes földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése.</p>	
<p>3.4. Égitestek</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az égitestek látszólagos mozgása. – A Föld mozgásai és ezek következményei. 		<p><i>Természetismeret:</i> felépítés és működés kapcsolata.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ásvány, kőzet, energiahordozó, ipari nyersanyag, mészkő, gránit, bazalt, homok, szén, felszínforma, hegység, síkság, hegységképződés, lepusztulás, kiemelkedés, feltöltődés; Ráktérítő, Baktérítő; vízsintes földrajzi övezetesség, az égitestek látszólagos mozgása; időjárási-éghajlati elem, napsugárzás, hőmérséklet, szél, csapadék, a víz körforgása, éghajlat-módosító tényező, talajtípus, napszak, évszak, váltakozás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól – A társadalmi-gazdasági élet szerveződése és folyamatai	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Információgyűjtési tapasztalatok; képesség irányított megfigyelési folyamatban való részvételre; tematikus térképek elemzése, értelmezése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Elemi fogalmak kialakítása az emberek gazdasági tevékenységéről, a termelés természeti feltételeiről. Az IKT-eszközök használatának gyakoroltatása, a szerzett információk alkalmazása a tananyag feldolgozása során. Összefüggések megláttatása és megértetése egy táj, ország, kontinens természeti adottságai és gazdasága között. Együttműködési készség kialakítása, fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól</i></p> <p>4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A népesség területi eloszlása, a népességszám és befolyásoló tényezői, regionális különbségek. – A kulturális élet földrajzi alapjai (nyelvek, vallások). – A termelés természeti feltételei, a természeti erőforrások felhasználása. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. 	<p>A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. A letelepedést lehetővé tevő környezeti természeti tényezők megfigyelése.</p> <p>Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat).</p> <p>Tematikus képanyagok elemzése, összehasonlítása.</p> <p>A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi, gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján.</p> <p>Szám adatok összevetése, grafikonok, diagramok leolvasása.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történetek a honfoglalásról.</p> <p><i>Vizuális kultúra; technika, életvitel és gyakorlat:</i> kézműves technikák.</p> <p><i>Matematika:</i> mennyiségi mutatók értelmezése.</p>
<p>4.2. A világgazdaság szerveződése és működése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Földrészek, országok szerepe a világgazdaságban, fő termékeik. – Nemzetközi gazdasági együttműködések és társadalmi-gazdasági szervezetek példái, jellemző 	<p>Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján.</p> <p>Különböző információforrásokból szóbeli következtetések megfogalmazása.</p>	

tevékenységük. – A pénzvilág működése: bevétel és kiadás, fizetőeszközök (nemzeti és közös valuták).	Tematikus térképek, képek, diagramok, ábrák értelmezése. Tematikus képanyagok elemzése.	
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népesség, vallás, nyelv, kultúra, településtípus (tanya, falu, város), munkamegosztás, termelés, természeti erőforrás, világgazdaság, nemzetközi gazdasági együttműködés, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás, fizetőeszköz, valuta, földrajzi fekvés, szállítási, kereskedelmi útvonal, felszín, éghajlat, vízrajz, gazdasági ágazat, természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés).
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Szemléleti térképolvasás. Tanári segítséggel a természetföldrajzi tényezőkre alapozott következtetések megfogalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Magyarország nagytájai átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeinek megismertetése. Múltunk jelentős alakjain, híres emberein keresztül a hazai táj ismeretén alapuló, a haza iránti pozitív érzelmek erősítése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza</p> <ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő 	<p>Szemléleti térképolvasás. Gyakorlatias térképhasználat. Tájékozódás Magyarország térképén. Magyar utazók feljegyzéseinek, útleírásainak feldolgozása. Szemelvények olvasása. Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat). Gyűjtőmunka – világgraszoló felfedezések, híres magyarok. Tablókészítés.</p> <p>A társadalmi-gazdasági élet természeti adottságokkal való kapcsolatainak felismerése a lakóhelyről és környékéről vett példák alapján. Az életmód és a gazdálkodás változásainak bemutatása a Kárpát-medencében az eltérő jellegű földrajzi tájakról való példák alapján. A helyi környezet (iskola, település) természeti, társadalmi,</p>	

<p>életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése.</p> <p>– A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokon, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása.</p> <p>– A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai.</p>	<p>gazdaságtörténeti, környezeti értékeinek és problémáinak felismerése közvetlen tapasztalatszerzés alapján.</p> <p>A tájak jellegzetességeinek megismerése, jellemzésük során földrajzi kifejezések használata.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Főváros, hungarikum, világörökség.	
Topográfiai ismeretek	Kárpát-medence, Alföld, Kisalföld, Alpokalja, Dunántúli-dombság, Dunántúli- középhegység, Északi-középhegység, Budapest, Duna, Tisza, Balaton.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az ember környezet-átalakító tevékenységéből következő természetkárosítás problémájának megismerése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>6.1. Globális problémák A helyi környezetkárosítások következményei.</p> <p>6.2. Fenntarthatóság</p> <p>– Fogyasztási szokások változása; energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív hulladékgyűjtés.</p>	<p>Gyűjtőmunka: képek, cikkek a környezetet veszélyeztető emberi tevékenységekről, következményeiről (Száhel-övezet, esőerdők pusztulása, ózonlyuk) – az összefüggések megértése. Gyűjtés hazai katasztrófákról: tiszai ciánszennyezés, vörösiszap-</p>	<p><i>Természetismeret:</i> természetvédelem, energiatakarékosság.</p>

<p>– Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.</p>	<p>szennyezés.</p> <p>Példák gyűjtése tanári segítséggel a környezetkárosítás megakadályozásának lehetőségeiről.</p> <p>A környezetvédelem eszközeinek és fokozatainak megismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Globális probléma, urbanizálódás, környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladék-keletkezés, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék, környezetkárosítás.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a 6. évfolyam végén</p>	<p>A közvetlen földrajzi térben való tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmakat a tanuló felismeri a térképen és a földgömbön. Látja a térkép és a valóság kapcsolatát. Ismeri a Föld alakját. Megérti, hogy a térkép a valóság sajátos ábrázolása. Tud tájékozódni egyszerű térkép, térképvázlat alapján. Segítséggel képes műveletvégzésre a térképen, földgömbön. Képes elemi térképolvasásra (felismerés, keresés) és szemléleti térképolvasásra. Ismeri a történelmi és a földtörténeti időegységek időnagyságrendi és időtartambeli különbözőségét. A tanuló megérti, hogy a Föld története sokkal régebben kezdődött, mint az emberiségé. Tudja, hogy összefüggés van a Föld mozgásai és az időszámítás között. Tudja, hogy a felszín folyamatos változásban van. Ismeri a hegységképződési folyamatokat. A fenntartható fejlődés érdekében belátja a nyersanyagok és energiahordozó-készletek végessége miatti takarékoság szükségességét. Az energiatakarékos magatartás szükségességét megérti, követését elfogadja. Belátja az emberiség jövője, fennmaradása szempontjából fontos problémákat: ivóvízkészletek és energiaforrások biztosítása. Ismer a földrajzi környezetre kifejtett emberi hatásokat, és azokból adódó problémákat. Ismeri Magyarország nagytájainak átfogó természet- és gazdaságföldrajzi jellegzetességeit. Képről megismeri lakóhelye és a főváros nevezetes épületeit. Magyarország tipikus tájait képről szóban képes jellemezni.</p> <p>(A tanulók a tevékenységek végzésében és a teljesítményekben az önállóság szempontjából nagy egyéni különbségeket mutathatnak.)</p>
--	--

7–8. évfolyam

A szakasz célja elfogadtatni a tanulókkal a környezetet védő, a természeti kincseket takarékosan fogyasztó, a fenntarthatóság mellett elkötelezett magatartás követését.

Miközben a tantárgy tanulása során a tanulók megismerik a természeti környezetet, változásának és elemeinek kölcsönös egymásra hatásában kifejeződő törvényszerűségeket, gyakorlottá válnak a térképolvasásban. Tájékozódási lehetőséget kapnak Magyarország, Európa és a távoli kontinensek vonatkozásában is.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Tájékozódás a földrajzi térben	Órakeret 9 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Tájékozódás térképen és földgömbön az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerésével. Elemi térképolvasás, és segítséggel műveletek végzése. Szemléleti térképolvasás esetenként segítséggel. Térképhasználat mint az ismeretszerzés és a terepen való tájékozódás eszközeinek ismerete. Gyakorlottság különböző tematikus térképek használatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Analogiás gondolkodás és cselekvéses gondolkodás fejlesztése. Figyelemfejlesztés. Megfigyelőképesség fejlesztése. A térképhasználat önállóságának és biztonságának növelése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<i>A tér és ábrázolása</i> 1.1. Téregységek - Földrajzi fókuszok Térhierarchia. Térábrázolás: térrajz, útvonalrajz, menetvázlat, térképszerű ábrázolások, úti- és helyszínrajz. Térképi ábrázolás elemei – jelkulcsok, méretarány.	A térkép és a valóság kapcsolatának megfigyelése, a tapasztalatok alkalmazása. Szemléleti térképolvasás (egyszerű helymeghatározás, távolságbecslés, egyenes és görbe vonal mentén távolságmérés) tanári irányítással. Helymeghatározás tanári segítséggel. Viszonyítási pontok következetes használata.	<i>Matematika:</i> méretarány fogalma, számítások.
1.2. Térábrázolás	A földrajzi tájékozódáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése földgömbön és bármilyen térképen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Méretarány, aránymérték, keresőhálózat és földrajzi fókuszok. Kis-, közép-, nagytáj; közigazgatási egység, termelési terület, régió, jelkulcs, topográfiai fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás az időben		Órakeret 9 óra + folyamatos
Előzetes tudás	Tapasztalat a természetföldrajzi és a történelmi folyamatok és események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeiről.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az időbeli tájékozódás, az időfogalom fejlesztése a természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi és időtartambeli különbségeinek tudatosítása során.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<i>Az idő</i> 2.1. Időegységek Példák a rövidebb és hosszabb távú természeti, társadalmi és környezeti folyamatokra. A Föld története. Napi időszámítás, évi időszámítás, a naptár, időeltolódás.	A szabályszerűen ismétlődő természeti és társadalmi környezeti változások leírása. A kontinensen - kontinenseken megismert események, jelenségek, folyamatok időrendbe állítása.		
2.2. Időrend Földrajzi-környezeti folyamatok, földtörténeti események időrendje - regionális példák alapján.	Eligazodás a földtörténeti időegységekben.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Földrajzi-környezeti folyamat; földtörténeti esemény, nap, évszak, napi és évi időszámítás, naptár.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Tájékozódás a környezet anyagairól		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A tanulók ismerik a hazai gazdaságban leggyakrabban használt anyagokat, gyakori ásványokat, kőzeteket, ipari nyersanyagokat és energiahordozókat. A felszín folyamatos változásával tisztában vannak.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Energiatakarékos magatartás kialakítása – saját lehetőségeik felismertetése a környezet és a természeti kincsek takarékos használatához történő hozzájárulásban. Gyakorlottság erősítése az IKT-eszközök használatában. A fogalomalkotó, rendszerező képesség fejlesztése. Helyes földrajzi képzetek kialakítása.		

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. Anyagok, anyagi rendszerek A tanulók szűkebb és tágabb környezetében előforduló ásványok és kőzetek, nyersanyagok és energiahordozók, illetve talajtípusok példái, jelentőségük a természetben, a társadalmi-gazdasági életben: kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz. Környezetet károsító anyagok és hatásaik.</p>	<p>Az élő és élettelen anyagok rendszerezése, valamint a természeti és társadalmi életben, gazdaságban betöltött jelentőségük felismerése.</p> <p>A leggyakrabban előforduló ásványok és kőzetek, talajok; ipari nyersanyagok és energiahordozók területi előfordulására példák adása.</p> <p>Válogatás tanári irányítással, információs anyagokban és gyűjteményekben (könyv-és médiatár, kiállítási-múzeumi anyagok), világhálón. Az emberiség által legintenzívebben használt nyersanyag- és energiahordozó készletek végességének belátása. Törekvés az energiatakarékos magatartásra.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> természetes és mesterséges anyagok, energia, környezetvédelem.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok tulajdonságai, felhasználásuk, természetes és épített környezet.</p>
<p>3.2. Geoszféra</p> <ul style="list-style-type: none"> – A talaj kialakulása. – Felszíni és felszín alatti vizek, talajtípusok hazai és regionális példái. Felszíni vizek: vízfolyások, állóvizek, tavak, tengerek és óceánok. A felszín alatti vizek. A felszíni jégtakaró. A víz körforgása. A vízszennyezés, vízvédelem. 	<p>A felszínformák megnevezéseinek összekötése a saját tapasztalattal, felismerésük, azonosításuk képek, leírások alapján. Különbségek és hasonlóságok felismerése, rövid megfogalmazása szóban vagy írásban. Képek csoportosítása megadott szempontok alapján (pl. felszín alatti/feletti vizek).</p>	<p><i>Kémia:</i> a földi vízkészlet. Gyógyvíz, ásványvíz.</p>
<p>3.3. Földrajzi övezetesség</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vízzintes és függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásai. – Az övezetesség elemeinek kapcsolatai regionális példákon. 	<p>A vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti megnyilvánulásainak és hatásainak felfedezése. Az övezetesség elemei közötti kapcsolatok (egyszerű ok-</p>	

	okozati viszonyok) felismerése regionális példákon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ipari nyersanyag, energiahordozó, a nyersanyag- és energiakészletek végeessége. Kőolaj, kőszén, földgáz, vasérc, réz, talajtípus, talajképződés, forrás, patak, folyó, tó, talajvíz, karsztvíz, artézi víz, vízszennyezés, felmelegedés, szélrendszer, forró övezet, hideg övezet, függőleges övezetesség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás a környezet kölcsönhatásairól	Órakeret 17 óra
Előzetes tudás	Gazdasági ágazatok, a gazdaság szerveződése. Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek meggláttatása. Az új fogalmak, szerveződések felismerése a megismert országokhoz kapcsolódó példák értelmezésével, egyéni és csoportmunkával, gyakorlatokkal.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. A társadalmi-gazdasági élet szerveződése</p> <ul style="list-style-type: none"> – Településtípusok (tanya, falu, város), jellemző képük, a hozzájuk kötődő tevékenységek, szerepük az országok társadalmi-gazdasági életében, a munkamegosztásban. – A gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások), szerepük a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. – A földrajzi térben zajló kölcsönhatások és magyarázatuk regionális példák alapján. 	<p>A tájak, országok, földrészek természeti és társadalmi jellemzőinek, azok összefüggéseinek értelmezése. Természeti és gazdasági körülmények, hagyományok egyes népek gazdasági fejlődését, gondolkodásmódját befolyásoló szerepének felismerése példákon keresztül. Egyszeri és rendszeres megfigyelések, mérések, tanári irányítással, egyéni és csoportmunkával, vizsgálódások és modellalkotás.</p> <p>Információgyűjtés tanári irányítással (földrajzi helyek, térképek keresése, digitális lexikonhasználat).</p> <p>Természeti kölcsönhatásokkal kapcsolatos tények, szöveges információk ábrázolása tanári segítséggel.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> kölcsönhatások, erők.</p>

	<p>A természeti környezet közvetlen fellelhető hatásai a társadalmi-gazdasági folyamatokban (hazai példák alapján) és közvetett hatásainak felismerése a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban (pl. termelés – életmód) hazai és külföldi példák alapján.</p> <p>A természeti és társadalmi folyamatok hatásainak és kölcsönhatásainak eredményeképpen létrejövő környezeti változások felismerése. A termelő és a fogyasztó folyamatok rövid és hosszú távú következményeinek felismerése a környezetben regionális példákon.</p> <p>Az emberi tevékenységek által okozott környezetkárosító kölcsönhatások, folyamatok felismerése példákban.</p> <p>A környezetkárosító kölcsönhatások következményeinek csökkentésére irányuló hazai és nemzetközi erőfeszítések érzékelése.</p> <p>Összefüggések keresése, felfedezése. Ok-okozati összefüggések keresése, következtetések. Törvényszerűségek meglátása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Településtípus, tanya, falu, város, gazdasági ágazat, fekvés, felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, bányászat, ipar, szolgáltatás. Fekvés – szállítási, kereskedelmi útvonal. Természeti és társadalmi kölcsönhatás, környezetkárosító hatás. Felszín, éghajlat, vízrajz, mezőgazdaság, erdőgazdálkodás. Hegyvidék, bányakincs, kitermelés, hőerőmű, környezetszennyezés (levegőszennyezés, vízszennyezés). Tengerpart, halászat, közlekedés, szállítás, sólepárlás, elektromosenergia-termelés, idegenforgalom.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Tájékozódás a hazai földrajzi, környezeti folyamatokról - A földrajzi tér regionális szerveződése</p>	<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Magyarország és a kontinensek térképeinek ismerete. Magyarország áttekintő tanulmányozása. A természeti adottságok és a gazdaság</p>	

	összefüggései.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Magyarország megismerésével a hazához és a magyarsághoz kötődő pozitív érzelmek erősítése. A közvetlen környezet társadalmi-gazdasági életének, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei összefüggéseinek megismertetése a tantárgy eszközeivel. Gyűjtőmunka, projekt, csoportos tevékenység keretében végzett feladatokkal az együttműködési és kommunikációs készség növelése. Tájékozódási képesség fejlesztése. Környezeti érzékenység erősítése.</p> <p>A természet szépségének felismertetése. Érdeklődés felkeltése idegen tájak iránt. Fogalomalkotó, analitikus és kauzális gondolkodás, képzelet fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. Magyarország és a Kárpát-medence földrajza</p> <ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti kultúra és a magyarság nemzetközi híre: híres utazók, tudósok, szellemi és gazdasági termékek, történelmi, kulturális és vallási hagyományok, hungarikumok. – A lakóhely, a hazai tájak, nagytájak és országrészek: természetföldrajzi jellemzői, természeti, társadalmi erőforrásai, társadalmi-gazdasági folyamatai, környezeti állapotuk. – Hazánk természeti adottságai és a társadalmi-gazdasági élet kapcsolatai: közvetlen környezetünk társadalmi-gazdasági élete, a társadalmi-gazdasági élet tájanként eltérő természeti feltételei és lehetőségei, környezettől függő életmódok összehasonlítása, hagyományai, a gazdasági környezet változásai, idegenforgalmi vonzerő, gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok, a környező tájak környezeti állapotának hatása a hazai környezetre, a problémák kezelése. 	<p>A hazai társadalmi-gazdasági élet földrajzi jellegzetességeinek felismerése tanári irányítással aktualitások alapján.</p> <p>Magyarország földjének részletes megismerése, kitekintéssel a Kárpát-medence egészére.</p> <p>Tájékozódás Magyarország térképén.</p> <p>Jellegzetességek felismerése.</p> <p>Az egyes hazai országrészek, tájak hasonló és eltérő földrajzi jellemzőinek érzékelése, azok okainak és következményeinek felismerése.</p>	<p><i>Művészetek:</i> népművészet.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Éghajlati elemek változásai, éghajlat-módosító tényezők, éghajlatok jellemzői, társadalmi- gazdasági hatások hazai és regionális példák alapján. – A Kárpát-medence és hegységkerete mint természet- és társadalom-földrajzi egység: a medencejelleg érvénysülése a természeti adottságokban, hatás a gazdasági életben. A tájak természeti, kulturális, néprajzi, gazdaságtörténeti és környezeti értékei, átalakulása. – A Magyarország által lakott, országhatáron túli területek, tájak közös és egyedi vonásai. – A Magyarországon és az országhatárokon kívül élő magyarok viszonya és jogai a közös kultúrához, nyelvhez. 		
<p>5.2. Európa</p> <ul style="list-style-type: none"> – Európa földrajzi-környezeti jellemzői ok-okozati összefüggéseikben: természetföldrajzi kép (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi kép (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra; környezeti kép (állapot, problémák, lehetséges megoldások). – Az Európai Unió mint gazdasági szerveződés; az európai kulturális sokszínűség földrajzi alapjai – A kontinensrészek (Észak-Európa, Nyugat-Európa, Dél-Európa, Közép-Európa, Kelet-Európa) földrajzi 	<p>Az Európai Unió fő céljainak, értékeinek megismerése földrajzi- környezeti nézőpontból. Az együttműködések szükségességének felismerése.</p>	

<p>jellemzői, különböző életterek közös és egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Az egyes kontinensrészek meghatározó jelentőségű országainak (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság, Oroszország, Olaszország, Észak-Európa országai, Lengyelország, Csehország) egyedi földrajzi-környezeti jellemzői, azok okai és következményei. – A hazánkkal szomszédos országok földrajzi-környezeti jellemzői, jelentőségük a világban, társadalmi- gazdasági kapcsolataik hazánkkal. 		
<p>5.3. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok</p> <ul style="list-style-type: none"> – Afrika, Amerika, Antarktika, Ausztrália és Óceánia, Ázsia természetföldrajzi jellemzői (fekvés, határok, domborzat, felszínformálódás, éghajlat, vízrajz, természetes élővilág, talaj, tájak); társadalom-földrajzi sajátosságai (népesség, települések, életmódok, termelés, kereskedelem, infrastruktúra); környezeti állapota (problémák, lehetséges megoldások, védett értékek); a természetföldrajzi övezetesség elemei, összefüggései, hatása a társadalmi-gazdasági életre, a környezetre. – Az egyes kontinensek tipikus tájainak (esőerdő, szavanna, sivatag, monszuntáj, füves puszták területe, tajga, sarkvidék; 	<p>Megfigyelés, illetve filmes illusztrációk segítségével, szemelvények, útleírások, képek alapján helyes földrajzi képzetek kialakítása a földfelszínről.</p> <p>Ismerkedés távoli tájakkal, vizuális élmények szerzése a Föld különböző arculatú tájairól.</p> <p>Tájékozódás égtájak és nevezetes szélességi körök szerint.</p> <p>Ismeretek gyűjtése, rendszerezése.</p> <p>Domborzati formák felismerése, a kialakult földrajzi képzetek szóbeli leírása.</p>	

<p>farmvidék, ültetvény, öntözéses gazdálkodás területe, oázis, átalakuló ipari körzet, kikötőövezet) természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jellemzői, az adottságok társadalmi hasznosítása, jellemző életmódja.</p> <p>– A távoli kontinensek meghatározó jelentőségű országai, országcsoportjainak (trópusi Afrika országai, arab világ, USA, Brazília, Kína, India, Japán, Délkelet-Ázsia gyorsan iparosodott országai és Ausztrália) földrajzi jellemzői és világgazdasági szerepe.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Északi-sarkpont, Egyenlítő, Déli- sarkpont, térítő, éghajlati övezet: hideg, mérsékelt, forró, monszunvidék, mediterrán táj, tajgavidék, sivatag. Ipari körzet, farm, öntözéses gazdálkodás, oázis.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Tájékozódás a regionális és a globális földrajzi, környezeti folyamatokról</p>		<p>Órakeret 12 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>			
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Fogyasztói szokások tudatosítása, a tudatos fogyasztói magatartás erősítése.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>6.1. Globális problémák Az életminőség különbségeinek példái: az éhezés és a szegénység által leginkább veszélyeztetett országok, térségek; az urbanizálódás folyamata és jelenségei.</p>	<p>A természeti környezet közvetlen és közvetett hatásainak felismerése a múlt és a jelen társadalmi-gazdasági folyamataiban konkrét hazai és külföldi példák alapján, vizuális források segítségével.</p>		
<p>6.2. Fenntarthatóság – Fogyasztási szokások változása; környezettudatosság, energiatakarékosság, hulladékkeletkezés, szelektív</p>	<p>Képek, filmek, személyes tapasztalatok alapján példák felismerése, gyűjtése. Összehasonlítás, megbeszélés, esetleg vita.</p>		

<p>hulladékgyűjtés, biotermékek; személyes és közösségi cselekvési lehetőségek; tudatos vásárlói magatartás.</p> <p>– Védett hazai és nemzetközi természeti értékek példái.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Környezettudatosság, energiatakarékosság, szelektív hulladékgyűjtés, biotermék.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>Tájékozódás a földrajzi térben: az eligazodáshoz szükséges topográfiai fogalmak felismerése, megnevezése bármilyen térképen.</p> <p>Térképolvasás nagy egyéni különbségekkel: szemléleti térképolvasás segítségével, esetleg következtető térképolvasás. A fókuszterület segítségével történő helymeghatározás segítségével. A szomszédos országok és fővárosaik megnevezése. A térképen a tanult tájak megmutatása. Elemi szintű tájékozottság a különféle méretarányú és jelrendszerű térképek olvasásában.</p> <p>A vízszintes és a függőleges övezetesség kialakulása okainak felfedezése. A gazdasági ágazatok szerepének ismerete a földrészek, térségek, országok gazdasági életében. A földrajzi térben zajló felismert kölcsönhatások és összefüggések elemi szintű magyarázata. Törekvés energiatakarékos magatartásra.</p> <p>A természetföldrajzi folyamatok és a történelmi események időnagyságrendi, valamint időtartambeli különbségeinek tudatosulása. Az állóvíz és a folyóvíz felismerése képen. A tanuló tudja, hogy a víz a természetben állandó körforgásban van. Ismeri a környezetvédelem feladatát, a vízszennyezés okait és elkerülésének lehetőségeit.</p>
--	--

ÉNEK-ZENE

A művészi tevékenység, a művészetek hatása semmivel nem pótolható szerepet játszik személyiségünk fejlődésében, az ízlés, a kreativitás, az érzések árnyalt kifejezésének fejlesztésében. A műalkotások által közvetített magatartásminták elsajátítása a kulturális közösség fennmaradásának biztosítója, az egyén szocializációjának döntő mozzanata. A kultúra értékeinek megismerése közös élményanyaggal szolgálja az összetartozás érzésének erősítését. A művészeti nevelés segítséget nyújt a tanulóknak abban, hogy felismerjék, becsüeljék a kultúra értékeit. Hozzájárul a nemzeti és európai azonosságtudat kialakításához.

Az ének-zenei nevelés fő célja az ének megszerettetése, a zene világának megismertetése és élményt adó megértetése. Ennek eszköze, a zenei élmény személyiség- és közösségformáló erejével, pedagógiai jelentőségével jóval túlmutat a zenélés tevékenységén. A tanítás célja a zeneértő és zeneérező képességek fejlesztése, a szellemi és lelki tulajdonságok gyarapítása, a fantázia, az érzékenység fokozása a zenei élmények segítségével. A közös együttes élmény megteremtése segítségével a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája valósulhat meg.

Ének-zenei oktatásunk jellemzője az érték közvetítés és az értékörzés, a Kodály-módszer segítségével. E módszer teljes embert fejlesztő pedagógia, melynek középpontjában az európai műveltségű, a magyar nemzeti hagyományt őrző, nyitott, kreatív, közösségi ember áll. Zenei örökségünk bemutatásával, tanításával erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét, kötődését saját népe és kultúrája értékeihez, a szülőföld, a haza és a nemzet fogalmának kialakítását.

A zenei reprodukció témakörében a pedagógus feladata az éneklés különböző formáinak (hangszerkíséretes éneklés, egy- és többszólamú éneklés) megismertetése, hallás utáni daltanítással magyar és külföldi népzenei anyag bemutatása, aktív énekléssel maradandó élmények nyújtása, az énekes és hangszeres improvizáció, az alkotó és önkifejező tevékenység fejlesztése, valamint a felismerő kottaolvasás elemeinek (relatív szolmizáció, kézjelek, ritmikai és dallami összetevők) tanítása. A zenei befogadás témakörében a zeneművekben való tájékozódást segítő kompetenciák (emlékezet, zenei fantázia, koncentráció) fejlesztése és a zenehallgatás anyagának az újszerű médiatartalmak felhasználásával is történő bemutatása, ismertetése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára a tanításban minden elem az ének-zenei élményekhez, tevékenységekhez kapcsolódik. A tanórákon kiemelt cél az élőzenére épülő befogadói élmények megteremtése. E cél elérése érdekében az éneklés, az aktív zenélés változatos formáit szerepeltethetjük. Az aktív zenélés mint csapatmunka, mint közösségi élmény, nagy segítséget nyújt a hátrányos szociokulturális státusz leküzdésében, az eredményes társadalmi integrációban, a fogyatékból eredő hátrányok csökkentésében. A sikeres énekórai munka segíti a belső kontroll erősítését, az önbizalom fejlesztését, a lelki egészség biztosítását.

Az oktatás fontos részét képezi a zene és a mozgás összekapcsolása, a néptánc oktatása, valamint a kultúrát közvetítő intézmények bevonásával a koncert-pedagógia lehetőségeinek kihasználása. Az egyéni különbségek figyelembe vételének fontos területe a tehetséggondozás, melynek célja a kiemelkedő teljesítményre képes tanulók segítése, hogy képességeiknek megfelelő szintű eredményeket érjenek el.

5–6. évfolyam

Az alapozó szakasz (5–6. évfolyam) oktató-nevelő munkája során a tanulói tevékenységek középpontjába az alapkészségek megerősítése, a tudásgyarapítás, az egyéni adottságok megismerésén alapuló önismeret fejlesztése kerül. A tantárgyi tartalmakat, tevékenységeket, feladatokat a fejlődés egyéni üteméhez igazítjuk.

Az ének-zenei oktatás hangsúlyozott célja ebben a szakaszban az énekes és zenehallgatási kultúra továbbfejlesztése, a zenei műveltség alapozása, a zenei ízlés formálása.

A dalokon, zenéken keresztül a pozitív erkölcsi tapasztalatok bemutatásával erősítjük tanulóink felelősségtudatának kialakítását, igazságérzetük kibontakoztatását, fejlesztjük az együttérzés, segítőkészség, kötelességtudat, önfegyelem készségét. A nemzeti öntudat, hazafias nevelés terén erősítjük tanulóink pozitív attitűdjét egyrészt önmagukhoz, másrészt szűkebb és tágabb környezetükhöz is. Tantárgyunk tananyagának megismerése során, a művelődési, kulturális értékek elsajátításával tudatosan a nemzeti összetartozás érzése. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében a tantárgy szerepe a megfelelő személyiség- és közösségfejlesztés. Az éntudat, énkép, önismeret fejlesztése, a társadalmi beilleszkedést segítő belső kontroll erősítése, önbizalom-fejlesztés megvalósul a sikeres énekórai munka segítségével. A családi életre nevelést a harmonikus családi minták és erkölcsi normák közvetítésével, a népdalok, népszokások ismeretével segítjük. Az egészséges és tudatos életmód kialakítása kiemelt feladatát, a mozgáskultúra, mozgáskoordináció erősítését a ritmusérzék és a hallás fejlesztésével segíti a rendszeres ének-zenei munka. Az önkéntesség terén különös jelentőségű az együtt érző, segítőkész magatartás, a szociális érzékenység fejlesztése, az együttműködés képességének alakítása, az ének-zenei oktatás szociálpedagógiai hatásának felhasználása. A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti és épített környezet iránti szeretet igényének erősítése kapcsolódik a népdalok által közvetített értékrend megismeréséhez. Az esztétikai-művészeti tudatosságot és kifejezőképességet ebben a szakaszban a divergens problémamegoldó gondolkodás, a kreativitás fejlesztése segíti. Fontos a megfigyelési, manipulatív tevékenységre épülő tapasztalatszerzés.

A tantárgy sajátos fejlesztési céljai közé tartozik a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, a ritmushangszerek használata, éneklés ritmushangszeres kísérekkel is. Magyar népdalok, történeti énekek, más népek dalainak tanulása és a hallás utáni daltanulás kiemelt feladat.

Feladat a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlása. Ritmikai, dallami és formai elemek tanulása, egyre szilárdabb ismeretek a kottairáshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok terén, a zenei ismeretek tudatosítása, a formaérzék fejlesztése. Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítését szolgálja a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlása, az énekes és hangszeres improvizációk megvalósítása.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára kiemelt szerepe van a zenei befogadáshoz szükséges képességek erősítésének, a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) fejlesztésének, a belső hallás képességének az egyénhez igazított legoptimálisabb erősítésének változatos és játékos gyakorlatok segítségével. A hatékony, önálló tanulás céljából támogatnunk kell tanulóinkat abban, hogy az énekórákon is legyenek képesek felismerni az új ismeret elsajátításának módját, tudjanak segítséget, tanácsot kérni, legyenek képesek közös munkában, csoportban dolgozni.

A tudatos, irányított zenehallgatás gyakorlása után és közben lehetőséget kell teremteni hangverseny-látogatások, első hangverseny-élmények megszerzésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció		Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési kultúra fejlesztése, dalok tanulása, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések. Az élményekből fakadó éneklési kedv fejlesztése. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának erősítése. A tanulók egyéni képességeik szerinti részvételének bátorítása a közös éneklésben, daltanulásban. Az énekhang tisztaságának, éneklési kedv bátorságának megőrzése. Tapasztalatok erősítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is. Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével. Zenei ízlés fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése a különféle zenei kifejezőeszközök felhasználásával. A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai és a szövegből kiinduló variál- és rögtönzőkészség fejlesztése. A kreativitás fejlesztése a tanult zenei formák keretei között. A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára. Egyre nagyobb önállóság a kottairás-olvasás, másolás terén. Érzelmi átélés, ráhangolódás, odafordulás, beleélés erősítése. Dalok közötti kapcsolatteremtés. Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése. Cselekvéses, perceptív, fogalomalkotó, analógiás, algoritmizált és logikus gondolkodás fejlesztése. Koncentráció, figyelem fejlesztése. Érzelmi-akarati beállítódás, alkotó képzelet, zenei fantázia fejlesztése. Auditív és téri tájékozódás fejlesztése. Összefüggések felismerése, alkalmazása. Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése. Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
1.1. ÉNEKLÉS Ünnepek dalai, jeles napok dalai. Magyar történelmi dallamok. Rokon népek dalai. Megzenésített versek. Régi stílusú magyar népdalok. Új stílusú magyar népdalok. Kánonok. Más népek dalai.	Törekvés a kifejező, bátor, tiszta éneklésre, az értelmes szövegkezelésre, a szép éneklés szabályainak tudatosítására. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával, megfelelő tempó és hangerő választása a dalok előadásához. Örömteli és szorongásmentes éneklés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek meséi, megzenésített versek. Játékosság, zeneiség, ritmusélmény. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi	

	<p>A tanult dalokból minél több előadása, közös és egyéni, átélt, a tartalomnak megfelelő énekléssel.</p> <p>Dalok felismerése ritmus-, dallam- vagy szövegmotívumaik alapján. Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok.</p> <p>Részvétel a különféle énekes játékokban, gyakorlatokban.</p> <p>A tanult dalok csoportosítása, adott szempontok alapján.</p> <p>Kedvenc dalok választása.</p> <p>Dalcsokor összeállítása a kedvelt dalokból.</p>	<p>fogalmak, magatartásformák, érzelmek.</p> <p>Szómagyarázat, szókincsismeret.</p> <p>Szókincs- és emlékezet-fejlesztés.</p> <p>A verbális emlékezet fejlesztése. Dalok szöveghű tolmácsolása.</p> <p><i>Matematika:</i> Az elvont gondolkodás erősítése. Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Rendezés. Időtartam, időrend.</p>
<p>1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG</p> <p>Énekes rögtönzések.</p> <p>Hangszeres rögtönzések.</p> <p>Egyszerű zenei formák használata a rögtönzések folyamán.</p> <p>Ritmusjátékok, dalkíséreték szabad és kötött formákban.</p> <p>Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok.</p> <p>Hangulatok, érzelmi állapotok kifejezése hangszeres és énekes formákban.</p> <p>A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban.</p>	<p>Aktív részvétel dallamok alkotásában szabad és kötött formákban.</p> <p>Ritmuszenekar megszólaltatása 2-3 szólamban, szabad és kötött formákban.</p> <p>Dalkíséreték létrehozása szabad és kötött formákban.</p> <p>Ritmuskártyák megszólaltatása, rendezése.</p> <p>Részvétel a ritmusdominó, ritmusmemória, a dallamlánc, zenei kérdés-válasz játékokban.</p> <p>Kották kiegészítése.</p> <p>Adott ritmushoz és dallamhoz változatok írása.</p> <p>A zenei élmények mozgásos és rajzos formákban történő kifejezése.</p>	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i></p> <p>Magyarország történelme.</p> <p>Szokás, hagyomány, szabály, illem.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p> <p>Rendszerek; élőlények, életközösségek.</p> <p>Éghajlat, időjárás.</p>
<p>1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS</p> <p>Új ritmusértékek</p> <p>Kottairás a pótvonallal.</p> <p>A kvintváltás fogalma.</p> <p>A hajlítás fogalma, jelölése.</p> <p>Dallamok utószolmizálása.</p>	<p>Szilárd ismeretek kialakítása a tanult ritmusokról.</p> <p>Ritmusok felismerése és hangoztatása.</p> <p>A hangsúlyviszonyok érzékeltetése a ritmusgyakorlatokban.</p> <p>Többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása, tájékozódás a szólamok között.</p> <p>Szilárd ismeretek kialakítása a szolmizációs hangokról,</p>	<p><i>Földrajz:</i></p> <p>Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek.</p> <p>Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>A mozgáskoordináció</p>

	<p>elhelyezkedésükről, kézjeleikről. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása. Pótvonal használata a kottairásban.</p>	<p>erősítése, a nagy és finom mozgások fejlesztése. Szabályok betartása; Térbeli tudatosság. Mozgások zenére. Csoportos játékok, hang- és térérzékelő gyakorlatok. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Szabad asszociációs játékok. Átélt, elképzelt, vagy hallott esemény vizuális megjelenítése. Hang és kép együttes alkalmazása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Kifejező éneklés. Jeles nap. Katonadal, magyar történelmi dallam. Régi és új stílus. Ritmuszenekar. Dalkíséret. Ritmuslánc, dallamlánc. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Szinkópa, éles ritmus, nyújtott ritmus. Egész hang és szünet. Pótvonal. Kvintváltás. Hajlítás. Utószolmizálás.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás	Órakeret 65 óra
Előzetes tudás	<p>Az előző évfolyamokon kialakított zenei készségek, képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás, a belső hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek felidézése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek fejlesztése, erősítése. A belső hallás tudatosítása. A zenei hallás fejlesztése, az irányított figyelem alkalmazásának</p>	

	<p>gyakorlása.</p> <p>Az irányított figyelmű zenehallgatás erősítése, zeneművek elemzése, adott megfigyelési szempontok segítségével.</p> <p>A hangszínhallás fejlesztése.</p> <p>Figyelem irányultságának és intenzitásának a fejlesztése.</p> <p>Figyelem, felismerés, összehasonlítás, azonosítás folyamatának erősítése.</p> <p>Hangzás – név – jel kapcsolat erősítése.</p> <p>Auditív és motoros kapcsolat fejlesztése.</p> <p>Analógiás, cselekvéses és fogalomalkotó gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Észlelés, figyelem, emlékezet fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE</p> <p>A zenei hallás és a zenei memória fejlesztése.</p> <p>Gyakorlatok a zenei fantázia erősítésére.</p> <p>Zenei hangzások elemzése, felismerése.</p> <p>Zenei karakterek megfigyelése.</p> <p>A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása.</p> <p>Történetek, érzések, élmények, hangulatok kifejezése zenei eszközök segítségével.</p>	<p>Gyakorlatok a zenei fantázia és a belső hallás fejlesztésére.</p> <p>Ritmusok, ütemfajták, dallamotívumok felismerése kézijelről, színes kottáról, betűkottáról, kottaképről.</p> <p>Konszonáns és diszsonáns hangzások felismerése, elemzése.</p> <p>Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.</p> <p>Dalok felismerése zenei részlet alapján.</p> <p>Dallamsorok összehasonlítása, elemzése, jelölése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Auditív figyelem, auditív differenciálás.</p> <p>Érzelmek kifejezése dalok, dallamok segítségével. Szöveg és zene kapcsolatai.</p> <p>Különböző stílusok felismerése.</p> <p>Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet révén.</p>
<p>2.2. ZENEHALLGATÁS</p> <p>Ismerkedés klasszikus zenetörténeti korszakokkal, zeneszerzőkkel.</p> <p>Különböző műzenei formák és műfajok megismerése.</p> <p>Hangszerek, zenekarok, kórusok hangja, hangzása.</p> <p>A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.</p> <p>Történelmi zenék hallgatása.</p> <p>A rokon népek zenéje, hangszerei.</p> <p>Más népek hangszeres zenéje.</p>	<p>Egyre hosszabb idejű zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelmű meghallgatása, elemzése.</p> <p>A zenehallgatás tanult szabályainak betartása.</p> <p>A többször hallott, meghallgatott zenei részletek felismerése.</p> <p>Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén.</p> <p>Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel.</p> <p>Hangszerek hangjának felismerése, több hangszer egyidejű hangzásának felismerése.</p> <p>Kórusok hangjának, hangzásának megfigyelése.</p> <p>Vokális és instrumentális hangszínek megkülönböztetése,</p>	<p><i>Matematika:</i> Az észlelés, érzékelés pontosságának fejlesztése.</p> <p>Figyelemfejlesztés.</p> <p>Motoros és auditív emlékezet fejlesztése.</p> <p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Rendezés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> érzelmek, események leírása, a leírás alapján kép készítése különböző technikákkal.</p>

<p>Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.</p>	<p>felismerése. A szülőföld zenéjének megismerése mellett ismerkedés a rokon népek zenéjével, valamint más népek zenei kultúrájának, jellegzetes hangszereinek, zenekarainak hangjával, hangzásával. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. A tanult magyar történelmi dallamokhoz, énekekhez kapcsolódó zenei részletek, történelmi hangszerek hangjának hallgatása. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények kifejezése szóban, rajzban, mozgással. Összefüggések felismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Dallamsor, népdal, elemzés. Zenei karakter. Zenetörténelmi kor, korszak. Vonós hangszer, fúvós hangszer, hangszercsalád. Népi hangszer, népi zenekar. Néptánc. Zeneszerző. Keretes szerkezet, visszatérő szerkezet, rondóforma. Szimfónia, vonósnégyes. Hangverseny, élő zene.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére</p>	<p>A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Új ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalesokor összeállítása, kedvenc dalok választása. Képesség hallás utáni daltanulásra, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Ritmikai-dallami ismereteik bővülése, megszilárdulása. Fokozott önállóság a különféle kották használatában. A zenei hallás, a zenei memória, a zenei figyelem, a belső hallás, a muzikalitás fejlődése. Részvétel a tanult népdalok elemzésében. Képesség ismeretek összekapcsolására az ének-zenei, valamint az irodalmi, történelmi, földrajzi tanulmányok egy-egy témakörében. A többször hallott hangok, hangzások felismerése. A meghallgatott hangszerek, kórusok hangjának, hangzásának</p>
---	---

	<p>felismerése. Zenei részletek irányított figyelmű hallgatása. Ismeretek szerzése zenetörténeti korokról, zenei műfajokról, zeneszerzők életéről, munkásságáról. Nyitottság a zenei élmények befogadására.</p>
--	---

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamon a tanulók tudásgyarapítását a gondolkodási funkciók különböző sérülésének fokozott figyelembe vételével kell elérni. Célunk tanulóink felkészítése az önálló munkavégzésre, a társadalmi beilleszkedésre. E szakasz feladata a tanulók tanulási és társas motivációinak, önbizalmának növelése, az önismeret fejlesztése.

Az ének-zene tantárgy fő szerepe ebben a szakaszban az örömteli éneklési kedv megőrzésében, a közös éneklés anyagának gyarapításában, a nemzeti zenekultúra értékeinek megbecsültetésében jelentkezik. A dalok, zenék megismerése által a tanulók erkölcsi érzékének kibontakoztatása, társadalmi beilleszkedésük segítése valósulhat meg.

A hazafias nevelésben szerepünk a nemzeti öntudat fejlesztése, a magyar népi kultúra, népzene, néphagyományok megismertetése, a kötődés erősítése szülőföldünkhöz, hazánkhoz. Közösségi tevékenységgel, az ünnepek, társadalmi események aktív részvételével erősítsük a közösséghez tartozás, a hazaszeretet érzését. Más népek kultúrájának megismerése, nyitottság más népek kultúrája iránt segíti tanulóinkat saját kultúrájuk megbecsülésében, világképük, szemléletmódjuk fejlődésében is. Énekórai tevékenységünkkel alakítjuk a tanulók attitűdjét önmagukhoz, szűkebb és tágabb környezetükhöz, a történelmi múlthoz.

A sikeres társadalmi beilleszkedést segítő személyiségjegyek erősítése, a megfelelő önismeret kialakítása, az önbizalom-fejlesztés megvalósul az énekórai munka segítségével.

A szokások, hagyományok megismerésével az erkölcsi normák közvetítése fontos szerepet biztosít a felelős párkapcsolatok kialakításában, az egymásrautaltság, lelki közösség szerepének megismerésében, a családi konfliktusok kezelésében. Kiemelt feladat az önálló életvezetésre történő felkészítés.

A segítőkész magatartás, az együttműködés, a problémamegoldás, az önkéntes feladatvállalás képességének alakítását segíti az énekórákon megvalósuló közösségi munka, a közösségi érzések erősítése.

A helyes szokásrend kialakítása, a környezet megfigyelése, következtetések levonása, a természeti környezet ápolása tantárgyunk feladatát is jelenti.

A pályaorientáció terén az iskola feladata a munka világáról képet adni. A tanulókat segíteni kell a munka szerepének, értékének felismerésében, pályájuk kiválasztásában, az ehhez szükséges képességek fejlesztésében. Ebben fontos szerepet játszik a népdalok erkölcsi világának, világképének megismertetése.

Fontos szerepünk, hogy tanulóink értsék a médiumok nyelvét. Ismerjék a zenehallgatási, művelődési lehetőségeket, de tudatosuljon bennük a veszélyforrások felismerése, a választás, válogatás fontosságának ismerete is.

Énekórai munkánkkal segíthetjük tanulóinkat abban, hogy megtalálják helyüket a családi és társadalmi munkamegosztásban, felkészüljenek a közügyekben való aktív részvételre. Az önismeret, a kapcsolatteremtés, kapcsolattartási képességek fejlesztése elősegíti a harmonikus közösségi beilleszkedést.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség a dalokban, zenékben megjelenő gondolatok, érzések, élmények kifejezését jelenti, művészeti módszerek, technikák alkalmazásával. Az énekórákon megvalósuló rendszeres művészeti tevékenység fontos szerepet játszik a lelki egészség erősítésében, a személyiség- és közösségfejlesztésben.

A tantárgy sajátos fejlesztési célja a tantervben meghatározott zenei anyag megszólaltatása egyszólamú énekléssel, alkalmanként hangszeres kísérettel, a kánonéneklés gyakorlása, éneklés ritmushangszeres kísérettel.

Az alkotó- és önkifejező tevékenység erősítése érdekében alkalmat kell teremteni a kötetlen és kötött énekes, hangszeres játékok, megszólalások gyakorlására, lehetőséget teremteni az énekes és hangszeres improvizációkra. A kreatív zenei játékok, gyakorlatok az infotechnológia használatával is folynak.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében fokozott figyelmet kell fordítani, és gyakorlási lehetőséget teremteni a zenei írás-olvasás, a zenei kódrendszer alapelemeinek gyakorlására, a ritmikai, dallami és formai elemek rendszerezésére, a kottairáshoz- és olvasáshoz szükséges elméleti alapok kialakítására.

A zenei befogadáshoz szükséges képességek fejlesztése: a zeneművekben való tájékozódást segítő zenei képességek (emlékezet, koncentráció, fantázia) erősítése a tudatos, irányított zenehallgatás mellett, és az önálló zenehallgatás gyakorlása során is történik. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények megteremtésére is lehetőséget kell teremteni.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Zenei produkció	Órakeret 33 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamokon kialakított zenei képességek, pozitív attitűdök. A ritmusérzék, a zenei hallás és a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az éneklési kultúra megőrzése, dalkincsbővítés, közös és egyéni éneklések.</p> <p>Az élményekből fakadó éneklési kedv megőrzése.</p> <p>Muzikalitás, zenei hallás, zenei ízlés fejlesztése.</p> <p>A tapasztalatok bővítése a kánonéneklésben, tanári segítséggel, szólamcserékkel is.</p> <p>Személyiségfejlesztés, közösségépítés az éneklés segítségével.</p> <p>A rögtönzés fejlesztése énekes és hangszeres formákban is.</p> <p>A ritmikai, dallami, tempóbeli, dinamikai, formai, és a szövegből kiinduló variáló- és rögtönzőkészség fejlesztése.</p> <p>A formaalkotás fejlesztése, gyakorlatok egyszerű népzenei és műzenei formák mintájára.</p> <p>Az eddig tanult ritmikai és dallami ismeretek összefoglalása, rendszerezése.</p> <p>Érzelmi átélés, ráhangolódás, beleélés, tolerancia, empátia erősítése.</p> <p>Dalok közötti kapcsolatteremtés.</p> <p>Megfigyelés, felismerés, bevésés, azonosítás, csoportosítás, összehasonlítás, rendezés fejlesztése.</p> <p>Cselekvéses, fogalomalkotó, analógiás gondolkodás fejlesztése.</p> <p>Algoritmizált, problémamegoldó, kauzális és logikus gondolkodás fejlesztése. A kombinációs és asszociációs képességek fejlesztése.</p> <p>Kreativitás- és figyelemfejlesztés, érzelmi-akarati beállítódás erősítése.</p> <p>Zenei fantázia, alkotó képzelet fejlesztése.</p> <p>Együttes élményben való részvétel.</p> <p>Auditív és téri tájékozódás fejlesztése.</p> <p>Megismerés, figyelem, emlékezet fejlesztése.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1. ÉNEKLÉS</p> <p>Jeles napok dalai. Himnuszok. Régi stílusú népdalok. Új stílusú népdalok. Magyar tájak dalai. Népies műdalok. Más népek dalai. Ballagási dalok.</p>	<p>Törekvés egységes, szép éneklésre csoportban. A szép éneklés szabályainak betartása. A közös dalrepertoár bővítése újabb dalokkal. Hangulatos, jókedvű éneklés. A szép éneklés tanult szabályainak tudatos használata. Érzelmi azonosulás a dalok hangulatával, tartalmával. Az értelmi és érzelmi kifejezés gazdagságának gyakorlása. Aktív részvétel a különféle énekes gyakorlatokban. A tanult dalok felismerése jellemző motívumaik alapján. A tanult dalok csoportosítása adott szempontok alapján. Kedvenc dalok választása. Dalcsokor összeállítása kedvelt dalokból. Aktív részvétel a ballagási dalok éneklésében.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Népköltészet, népdal, magyar és más népek dalai. A dalokban, zenékben megjelenő erkölcsi fogalmak, magatartásformák. Érzelmi tartalmak, erkölcsi választások. Kompozíció, szerkezet, hatás. Verselés, zeneiség. Szómagyarázat, szókincsismeret. Szülőföld, haza, család, szülő és gyerekek.</p> <p><i>Matematika:</i> Figyelem, észlelés, válogatás, évfolyamozás, érzékelés.</p>
<p>1.2. GENERATÍV KREATÍV ZENEI TEVÉKENYSÉG</p> <p>Énekes rögtönzések. Hangszeres rögtönzések. Szabad és kötött gyakorlatok a tanult ritmikai és dallami elemek felhasználásával. Egyéni és csoportos rögtönzések a dallami és ritmikai többszólamúság erősítésére. Tempó- és dinamikai játékok, gyakorlatok. A zenei összetevők megjelenítése mozgásos formákban. Zenei rögtönzések számítógép segítségével is.</p>	<p>Könnyű zenetörténeti dallamok, meghallgatott zeneművek témáinak éneklése, olvasógyakorlatok, énekes játékok. Ritmusjáték változó ütemekben. Dalkíséretetek szabad és kötött formákban. Ritmus- és dallamalkotások. Ritmuszenekar 2-3 szólamban is. Ritmuslánc, dallamlánc, zenei kérdés-válasz. Kották kiegészítése. Ritmushoz, dallamhoz változatok alkotása. Számítógép használat, zenei rögtönzések, játékok a számítógép, az informatikai technika felhasználásával is. A zenei élmények kifejezése rajzos és mozgásos formákban is.</p>	<p>Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Rendezés, csoportosítás. Absztrahálás, konkretizálás. Analógiás gondolkodás.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Magyarország történelme. Barátság, szeretet, tisztelet. Család, otthon. Egyén és közösség.</p> <p><i>Természetismeret:</i></p>

<p>1.3. FELISMERŐ KOTTAOLVASÁS Új ritmusérték tanulása. Olvasógyakorlatok. Az eddigi kottairási-olvasási ismeretek erősítése, megszilárdítása.</p>	<p>Új ritmusérték megismerése, használata a ritmusgyakorlatokban. Ritmusok felismerése és hangoztatása. Ritmusgyakorlatok változó ütemekben. Dallamok éneklése és lejegyzése a tanult kottarendszerekben. Dallamok, dalrészletek utószolmizálása, olvasógyakorlatok éneklése.</p>	<p>Rendszerek. Élőlények, életközösségek. Éghajlat, időjárás.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország és a Kárpát-medence földrajza. Magyar tájegységek. Lakóhelyünk és környéke. Európa és országai.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> A mozgáskoordináció erősítése. Szabályok betartása. Hagyományörző mozgásos tevékenységek. Koncentrációs és lazító gyakorlatok; Különböző tánc- és mozgástípusok. Utánzó és fantáziajátékok. Csoportos improvizációs játékok, tanári irányítással. Különböző tánc- és mozgástípusok rögtönző jellegű felhasználása. Improvizációk összefűzése jelenetsorokká.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Az átélt élmények a megjelenítése különböző technikák segítségével. Szabad asszociációs játékok. Hang és kép együttes alkalmazása.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Régi stílus, új stílus. Daljáték. Népzenei dialektus. Népies műdal. Ballagási dal. Változó ütem. Ritmuszenekar. Zenei kérdés, zenei válasz. Ritmus- és dallamváltozat. Ritmikus mozgás, szabad mozgás. Tizenhatod ritmus. Olvasógyakorlat.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Zenei befogadás		Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	Az előző évfolyamfokon kialakított figyelem, zenei memória, zenei hallás, belső hallás, zenei képességek és pozitív attitűdök használata. A ritmusérzék, a muzikalitás megfelelő szintje. Társadalomismereti, irodalmi, természetismereti anyagrészek ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei befogadást elősegítő képességek megszilárdítása. A koncentráció, a zenei memória, a zenei fantázia, a zenei történéseket megelőlegező képességek használata. A belső hallás tudatosítása. A zenei esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlesztése, a zenei élmény átélése. Ráismerés, rögzítés, aktív befogadás képességének fejlesztése. Összetartozás, általánosítás, összefüggések felismerése. Auditív és motoros kapcsolat erősítése. Rögzítés, zenei befogadás, átélés, beleélés, figyelem, észlelés, emlékezet fejlesztése. Hangszínhallás fejlesztése. Auditív emlékezet, alkotó és reprodukív képzelet fejlesztése. Általánosítás, képzettársítás, összehasonlítás, azonosítás, konkretizálás képességének erősítése. Algoritmizált, analógiás, fogalomalkotó és cselekvéses gondolkodás fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. BEFOGADÓI KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE A zenei hallás, zenei memória, zenei fantázia használata. A belső hallás tudatos használata. Zenei karakterek kifejezése. A tanult népdalok zenei elemzése, csoportosítása. Az eddig tanult ismeretek összefoglalása, csoportosítása, gyakorlása.	Gyakorlatok a zenei fantázia, a zenei memória és a belső hallás használatára. Népdalok elemzése, dallamsorok összehasonlítása, jelölése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Különböző zenei stílusok felismerése. Ismerkedés változatos ritmikai és zenei formálású művekkel, műfajokkal. A műélvezet megtapasztalása a képzelet, a ritmus és a zene révén. Az önálló műbefogadás mind teljesebb és gyakoribb élménye, a hatás feldolgozása.	
2.2. ZENEHALLGATÁS Újabb zenetörténeti korszakok, zeneszerzők. Különböző műzenei formák és műfajok. A szülőföld zenéje, eredeti népzenei felvételek és magyar zeneszerzők művei. A tanult dalok feldolgozásai, különböző zenei stílusokban.	Egyre hosszabb idejű, néhány perces zenei részletek, klasszikus zeneművek irányított figyelemű meghallgatása, elemzése. Már meghallgatott, illetve ismeretlen zenei részletek hallgatása, elemzése. A zenehallgatás tanult formáinak, kereteinek megőrzése, néhány perces zenei	<i>Matematika:</i> Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés.	

<p>Történelmi zenék. Népies műdalok. Más népek népzeneje, hangszeres zenéje. Napjaink zenéje, stílusok, előadók, felvételek. Zenehallgatás a technikai eszközök felhasználásával. Hangverseny-látogatások, hangverseny-élmények.</p>	<p>részletek hallgatása irányított figyelemmel, megfigyelési szempontok alapján. A bemutatott zenei példák hangulatának, előadói apparátusának, zenei kifejezőeszközeinek a felismerése. A többször hallott zenei részletek megnevezése. Zeneművek felépítésének, formájának megfigyelése, elemzése, hangszerek, hangszínek megnevezése. Ismerkedés klasszikus zenei műfajokkal. Az érzések, indulatok zenei ábrázolásainak felismerése, kifejezése. A magyar történelemhez kapcsolódó dallamok, hangszerek megismerése. Magyar népi hangszerek, népi zenekarok hangjának megismerése, eredeti hangfelvételek hallgatása. Magyar zeneszerzők életének, munkásságának, műveinek megismerése. Más népek hangszereinek, zenekarainak megismerése. Napjaink zenei irányzatai (jazz, populáris zene, alkalmazott zenék), zenei példák hallgatása. Az infotechnika megismerése, alkalmazása a zenehallgatás keretei között. Tájékozódás a meghallgatott zeneművek formája, műfaja terén. Ismerkedés híres zeneszerzők életének fontos eseményeivel. A helyi lehetőségek szerint részvétel hangversenyen, élő zenei bemutatásokon. Közvetlen hangverseny- élmények szerzése. Zenei jellegzetességek megfigyelése, zenei élmények befogadása, kifejezése, megfogalmazása.</p>	<p>Rendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> események, érzelmek kifejezése és képi rögzítése, különféle technikák segítségével.</p>
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalelemzés. Régi stílus, új stílus. Zenei karakter. Zenetörténeti kor, korszak. Zeneszerző. Népi hangszer, népi zenekar. Népies műzene. Daljáték. Jazz, populáris zene, alkalmazott zeneművészet. Hangverseny, élő zene.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>A kulturált, esztétikus közös és egyéni éneklés megőrzése. Az éneklési kedv és énekbátorság szinten maradása. Ismeretek szerzése a tanult dalok kapcsán (tartalom, hangulat, szerkezet). Dalcsozor összeállítása, kedvenc dalok választása. Hallás utáni daltanulás, esetenként kottából történő daltanulással kiegészítve. Kánonéneklés tanári segítséggel. A zenei kreativitás, zenei fantázia fejlődése. Aktív részvétel a rögtönzéses játékokban, gyakorlatokban. Törekvés a zene belső lényegének megértésére. Önállóságra törekvés a ritmusértékek használata és lejegyzése terén. Biztonságos tájékozódás a vonalrendszerben, dallamok írása, olvasása, másolása fokozott önállósággal. Népdalok elemzése, jelölése. A többször hallgatott zenei részletek felismerése, elemzése. A szülőföld zenéjének ismerete, érdeklődés a szülőföld, a lakóhely zenei értékei iránt. Ismerkedés korunk zenei irányzataival (jazz, populáris és alkalmazott zenék). Képesség a zenei élmény átélésére. Érzelmek, hangulatok megfigyelése, azok kifejezése különféle formákban. Az esztétikai érzék, a zenei ízlés fejlődése. Képesség kapcsolatok találására a meghallgatott zenei példák, valamint tanulmányaik, olvasmányaik, filmélményeik között.</p>
--	---

VIZUÁLIS KULTÚRA

A vizuális kultúra tantárgy közvetlen célja az alkotás örömeinek, az önmegvalósításnak, a felszabadultságnak a kialakítása a tanulóknál, a környező világ vizuális sokfélesége és az emberi alkotások iránti érdeklődés felkeltésével, a kézműves és művészi jellegű alkotások létrehozására, ösztönzés segítségével.

A művészetek műveltségterület, ezen belül a vizuális kultúra célja egyrészt az ízlés, a képzelő-, és az önkifejezés képességének kialakítása a forma-, szín-, ritmusérzék kibontakoztatásával, a mozgáskoordináció, a figyelem, az emlékezet és a kooperativitás fejlesztésével, másrészt az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanulók hozzásegítése a látható világ értelmezéséhez, a szépség esztétikai élményének élvezetéhez.

A vizuális kultúra tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítására a művészet és önkifejezés eszközeivel indirekt módon és integráltan kínál lehetőséget:

Az erkölcsi nevelés terén kitartásra és erőfeszítésre tanít a feladatok végrehajtásában, az alkotások eszmei tartalmának értelmezésével és kifejezésével. A magyar alkotók, népi kézműves- és iparművészek munkáinak megismerése és értékelése révén nemzeti

azonosságtudatra ébreszti a tanulókat. Önismeret és társas kultúra fejlesztésére alkalmat kínálnak a gyermekmunkákból alkotott (akár tanórai, akár intézményi szinten), szervezett kiállítások, amelynek során lehetőség nyílik a pedagógusi értékeléssel párhuzamosan történő önértékelésre és társértékelésre. A lelki egészség megőrzése, illetve annak helyreállítása, az érzelmi intelligencia fejlesztése különösen fontos az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében. Az érzelmi nevelés számos aspektusát foglalja magában a művelődési anyag a saját, a társak és a képzőművészek alkotásainak révén. A természeti témák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre.

Kiemelt általános fejlesztési feladat a tanulók megismerő és befogadó képességének fejlesztése a közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozásával, az ismeretszerzés, a tanulás, a térbeli tájékozódás és a kommunikációs képességek közvetítésével. Kreativitásuk, alkotóképességük és művészeti-esztétikai befogadó képességük élnkítése során fejlődik problémamegoldó gondolkodásuk is. Az önismeret, önértékelés, önszabályozás magasabb fejlettségi szintre emelésére szintén jó alkalmat kínálnak a rajzórák, foglalkozások.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a rehabilitációs rehabilitációs célú feladatokon túl a műveltségi terület lehetőségeket kínál a tehetség kibontakoztatására is. A gyakorlati, manipulációs tevékenységek élményszerűségükkel segítik az ismeretek elmélyítését és serkentik a tanulók kreativitását.

A sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók nevelésének-oktatásának valamennyi momentumát átszövi a rehabilitációs-rehabilitációs tevékenység, ezért van szükség arra, hogy a tantárgy által teljesíthető kiemelt rehabilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladatokat leírjuk.

A képzelet, kifejezőképesség, kreativitás fejlesztésére egyik legalkalmasabb szintér a művészetek műveltségterület. A rajz, a kézművesség és a médiaismeret tantárgyként és szabadidős foglalkozásként egyaránt változatos és széleskörű lehetőségeket kínál a figyelemkoncentráció, a tartós és szándékos figyelem és emlékezet fejlesztésére, a tevékenységek kitartó végzésének megvalósítására, a feladattartás erősítésére.

A képzőművészeti alkotások esztétikai élményt adóan támogatják a megfigyelő- és elemzőképesség megalapozását, valamint az esztétikai érzékenység készségeinek fejlesztését. A téri, időbeli tájékozódás fejlesztése a tanulók művészeti befogadó és alkotó tevékenységeinek során egyaránt megvalósul. A kommunikációs képességek, az élmények, benyomások megfogalmazásának, kifejezésének képessége szóban és ábrázolásban egyaránt fontos rehabilitációs feladat. A finommotorika és a célszerű, tudatos eszközhasználat fejlesztése egyben a cselekvéses tanulás, ismeretszerzés eszközéül is szolgál.

A tanulók felelősségérzetének kialakítása, megerősítése maguk és környezetük iránt szociális kompetenciáik, erkölcsi tartásuk egyik legfontosabb komponense, ezért kiemelt rehabilitációs feladat. Az egyéni vagy közös alkotás örömeinek felfedezése, megélése motivációs élményként segíti az ok-okozati összefüggések, következmények felismerését, következtetések levonását.

Az önismeret, önértékelés, a társas kapcsolatok, a pozitív alkalmazkodóképesség, kapcsolatteremtő és együttműködési képesség alapját képezik a tanuláshoz és a későbbi munkavégzésnek, a harmonikus, élhető felnőttkor megteremtésének.

A tantárgy jelentős szerepet vállal a kulcskompetenciák fejlesztésében is. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók ismeretelsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés. A különféle matériákkal, eszközökkel végzett tevékenységek során szerzett mozgásos és kognitív tapasztalatok transzfer hatásként érvényre juthatnak a közismereti tantárgyaknál is. A rajz tantárgy alkalmat kínál az enyhén értelmi fogyatékos tanulók tehetséggondozására, amellyel pozitív énképüket, társadalmi integrációjukat erősíti, és támogatja a társadalmi esélyigazságosság megnyilvánulásait.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciának fejlesztését sokoldalúan szolgálhatja direkt és indirekt módon a vizuális kultúra tantárgy. Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók számára elengedhetetlen a sok érzékszervi tapasztalat, a megfigyelések sokszínűsége és a manipulatív tevékenységre épülő ismeretgazdagítás. A kreativitás, kíváncsiság, divergens gondolkodás, eredeti látásmód és alkotókedv nem intelligenciafüggő, ezért a tanítványok sikeresek lehetnek e területen. Anyanyelvi kommunikáció – a beszédértés és a beszédprodukció fejlesztését kiemelt feladatként említi az Irányelv. A tantárgy számos lehetőséget teremt a beszélgetésre, az érzelmek, gondolatok kifejezésére, véleménynyilvánításra, az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazására közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. A gyermeki alkotások közbeni mérések, becslések, a betöltendő tér tervezése közvetlenül hatnak a matematikai logikai kompetencia fejlődésére. A természettudományos kompetencia fejlesztésére jó alkalom a természet utáni rajzok, festmények készítése. Digitális kompetenciafejlesztésre az interneten való kutatások, „képtárlátogatások”, vizuális fejlesztő játékok adnak lehetőséget.

5–6. évfolyam

A tantárgy sajátos fejlesztési célja az alsóbb évfolyamok munkájának szemléletbeli és metodikai tekintetben szerves folytatása. A szakasz fő feladata az alapkészségek megszilárdítása, eszköz szintű rajz- és kézműves-technikai tudás egyre önállóbb alkalmazása, az individuális jegyek, a saját stílus megjelenésének támogatása az alkotó és befogadó tevékenységben.

A terápiás szemlélet és gyakorlat, a cselekvéses helyzetekbe ágyazott képességfejlesztés, a kooperáció támogatása, a másokért vállalt felelősség és az igényes tárgyi-környezeti kultúra iránti igény erősítése az 5–6. évfolyamon is kiemelt feladat az esztétikai tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése érdekében. A világhírű magyar képzőművészek alkotásainak tanulmányozása nemcsak esztétikai örömet nyújt, hanem a nemzeti azonosságtudat és a hazafiság érzését is támogatja. Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, az önbizalom erősítését szolgálhatják a tanulói alkotások ön- és társértékelő mozzanatai.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Vizuális nyelv és technikák	Órakeret 36 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Baleset-megelőzési szabályok betartása. Adekvát eszközhasználat. Forma megfigyelése és alkotása különféle technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális nyelv alapelemeinek eszközszintű használata az alkotótevékenység során. A mértani testek tulajdonságainak megtapasztaltatása. A tanulói személyiség érzelmi és mentális gazdagítása a rajz tantárgy eszközrendszerével. A kooperativitás fejlesztése és működtetése a közös tanulói alkotási folyamatban. Felelősségvállalás kialakítása, erősítése a kulturált környezet megteremtéséért, illetve fenntartásáért. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> elemi absztrakció képessége; irányított észlelés; kompozíciós képesség; ábrázolási képesség változatos technikákkal.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS-ALKOTÁS <i>1.1. Műalkotások tematikus megfigyelése, leképezése saját élmény szerint</i> Műalkotásokon vonalak és foltok. Foltfestés vizes alapon – foltok. Folthatások. Barázdált formák. <i>1.2. Alkotás modell/minta alapján</i> Természeti formák. Mértani testek tulajdonságai – oldalak, lapok, egyenlő, különböző. ALKOTÁS <i>1.3. Szabad alkotások síkban és térben</i> Tárgyak ábrázolása síkban. Különféle felületek dekoratív felhasználása. Ritmusképzés szabályos és szabálytalan térformákból. Kocka, téglatest csomagolása.	<i>Alkotás</i> Vonalabsztrakció alkotása. Vonalhatár felismerése képzőművészeti alkotásokon fellelhető tónusok között. A vonal mint a térbeliség kifejezőjének alkalmazása. Felületritmusok létrehozása. Halmazmetszetek létrehozása vizuális elemekből. Szabályos és szabálytalan térformák felismerése, csoportosítása. Műalkotások inspirációjára fekete-fehér kép készítése. Természeti formák megfigyelése és ábrázolása. Mértani testek ábrázolása síkban, kísérlet a térbeliség érzékeltetésére. <i>Befogadás</i> Árnyékhatások megfigyelése, értelmezése. Mértani testek tulajdonságairól tapasztalatok szerzése – ahol a lapok találkoznak, él keletkezik. Műalkotásokon vonalak és foltok felismerése, meghatározása.	<i>Matematika:</i> szerkesztési ismeretek; halmazok, mértani testek.

	Foltfestés vizes alapon – foltok kontúrozása másolás után. A folthatások tanulmányozása absztrakt képzőművészeti alkotásokon. Barázdált formák megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Folthatár, kontúr, bizonytalan, elmosódott, folt- és színegyensúly, felület, barázdá, vájat, hullámos, érdes, síkforma, térforma, szabályos, szabálytalan, lapos, domború, egyforma, egybevágó, derékszög.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Kifejezés, képzőművészet	Órakeret 36 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Érzések interpretálása saját eszköztárral. A műalkotások által megjelenített érzelmek tudatos megfigyelése. Társakkal közös alkotás, változatos technikákkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A pszichikus funkciók fejlesztése, az élmények, hangulatok kifejezése elemi képzőművészeti eszközökkel. „Képolvasás” képességének kialakítása és fejlesztése. Verbális kifejezőképesség, érzelmek megfogalmazásának fejlesztése. Képzőművészeti alkotások hangulati értékelése, értelmezése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> karakter alapfokú kifejezésének képessége; technikai képesség (dombormű-készítés); képolvasási képesség; asszociációs képesség; kompozíciós képesség.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS 2.1. <i>Tájak, emberek ábrázolása a képzőművészetben</i> Műalkotások – tér- és tájábrázolás. (Székely Bertalan: Egri nők; Madarász Viktor: Hunyadi László csatája; Ferenczy Károly: Október; Szőnyi István: Zebegényi temetés; Nagy István: Karám télen; Egri József: Napfelkelte). BEFOGADÁS-ALKOTÁS 2.2. <i>Illusztrációk</i> Kép versekhez, meséhez (pl. A három kívánság). Mese szereplőinek megmintázása.	<i>Alkotás</i> Felismerhető figurákkal kifejező kép készítése. Pregnáns jegyeket mutató emberábrázolás. Élménykifejezés a plasztika eszközzel. Karakterábrázolás néhány jellemzőjének alkalmazása. Látványyszerű alkotás modell után. <i>Befogadás</i> Műalkotások megfigyelése – tér- és tájábrázolás. Műalkotások megfigyelése képtárban, múzeumban és reprodukciókon. <i>Befogadás-alkotás</i> Irodalmi élmény kifejezése a vizualitás eszközzel. Mese szereplőinek	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mesék világa, gyermekversek.

	megmintázása agyagból – dombormű készítése. Versekhöz táj festése – közös alkotással, nagy felületen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szelíd táj, zord táj, figyelemirányítás, hangsúlyozás, térbeliség, mozgásvázlat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció		Órakeret 26 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Képesség a vizuális élmények többféle csatornán keresztüli kifejezésére. Egyszerű jelenetábrák megértése. Egyszerű piktogram készítése. Plakátok, reklámok értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű képi közlések megalkotási képességének kialakítása. Jelenségek, képek, magyarázó ábrák elemi szintű értelmezési képességének kialakítása. Szabadkézi rajzos és montázstechnikai jártasság kialakítása. Kísérletek segítése a látványszerű ábrázolásra. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> megfigyelési képesség adott szempontok szerint; alakítási készség; színkeverés képessége; térlátás; elemi térábrázolás; elemzés; vizualizáció.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>ALKOTÁS 3.1. <i>A vizuális kommunikáció eszközei és technikái</i> Látványszerű ábrázolás modell után. Látványszerű ábrázolás a szerkezet feltüntetésével.</p> <p>BEFOGADÁS 3.2. <i>Vizuális jelek – képolvasás, értelmezés</i> Alaprajz, metszet, térképrajz.</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS Forgásformák. Tárgyak kereszt- és hosszmetsete.</p>	<p><i>Alkotás</i> Emberalak rajzolása, festése. Természeti formák ábrázolása modell alapján, ceruzarajzzal, festéssel (falevél, gesztenye, gyümölcsök, virágok). Forgásforma rajza – szerkezet jelölésével (pl. átlátszó henger). Tárgyak két nézetének megrajzolása – segítséggel. Természeti formák ábrázolása háttérrel, környezettel – különféle technikákkal: ceruza, diópác, filctoll, vizes alapú és vízfesték, tempera. Tusra rajz virágcsendeletről.</p> <p><i>Befogadás</i> Formák adott szempontú megfigyelése. Bonyolultabb formák metsetének megfigyelése (pl. mákgubó, paprika).</p>	<p><i>Matematika:</i> síkidomok és testek.</p> <p><i>Földrajz:</i> térkép-értelmezési ismeretek.</p>	

	<p>„Előtt, mögött takarás” vizuális megfigyelése. Térképrajz értelmezése. Építészeti terek (ház, templom) alaprajzának tanulmányozása, kísérlet az értelmezésre.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Forgásformák megfigyelése és reprodukciója. Forgás- és szögletes formák megfigyelése, vázolása. Tárgyak kereszt-és hosszmetzetének megfigyelése, vázolása. Térkép alapján útvonal elképzése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Csendélet, valóság-hű, ellipszis, szerkezeti rajz, egész, forma, részlet, szerkezet, forgásforma, kör, takarás, keresztmetzet, hosszmetzet, felülnézet, oldalnézet, oszlop, boltozat, főhajó, mellékhajó.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tárgy-és környezetkultúra	Órakeret 32 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Egyszerű papír és agyagtárgyak készítményei. Téri viszonyok felismerésére, értelmezése. Eszztétikus tárgyi környezet iránti igény.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása egyszerű tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány egyszerű kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalató folyamat algoritmizálása. A tárgyalató folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.1. Munkavázlat: A tárgy funkciójának meghatározása. Ismert anyagalakítási módok. Anyag és technika megválasztása. Kivitelezés. Díszítés.</p> <p>ALKOTÁS 4.2. Tárgyak értelmezése és készítése Kerámiatárgy, ruházati kiegészítők textilből. Fonás, szövés. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak.</p>	<p><i>Befogadás-alkotás</i> Precíz alkotó folyamat végigvitele. A tárgy kipróbálása a gyakorlatban.</p> <p><i>Befogadás</i> Szerkezet és anyag összefüggéseinek felismerése. A funkció irányító szerepének felismerése a tárgyalkotásban.</p> <p><i>Alkotás</i> Tárgyak készítése funkció, forma, anyag, szépség szempontjainak tudatos figyelembevételével. Tárgyak gyűjtése, azokról leírás készítése. Használati, szórakozást szolgáló és dísz tárgyak csoportosítása funkció, forma, anyag, szépség szempontjából.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> vázlat készítése; a leírás műfaja.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> anyagok megmunkálása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Funkció, anyagalakítási mód, technika, kivitelezés, funkció, kézművesség.	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – egyenletes foltot satírozással létrehozni, – művészi alkotásokon tónushatásokat észrevenni, – ismeretek szerzésére tapasztalati úton a mértani testekről, – felismerhető képet készíteni, – emberalak szoborszerű megjelenítésére, – műalkotásokhoz érzelmeket asszociálni, – emlékezetből egyszerű rajzot készíteni, – tudatos színkeverésre temperával, vízfestékekkel, – formát ábrázolni (megközelítő hasonlósággal), – vázlagszerű ábrát készíteni, – egyszerű alaprajzot értelmezni, – funkció szerint csoportosítani közvetlen környezete tárgyait, – képek alapján tárgyról rövid (szóbeli) jellemzést adni, – törekedni munkája igényes kivitelezésére, – tárgyat készíteni az általa választott technikával.
--	--

7–8. évfolyam

A tantárgy célja a 7–8. évfolyamon biztos tájékozódási képesség kialakítása a vizuális élmények világában a művészeti alkotások mélyebb átélésének motivációja, a tárgyi környezet esztétikumára iránti igény és tevékenység fenntartása segítségével.

A tantárgy az erkölcsi neveléshez, a pályaorientáció támogatásához és a médiatudatosság fejlesztéséhez kiemelten járul hozzá. A tanulói kulcskompetenciák fejlesztését több területen érinti, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kiteljesedését egyértelműen célozza meg. Tartalmi keretet kínál a tehetséggondozásra, a gyógypedagógiai rehabilitációs-rehabilitációs eljárások indirekt támogatására.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Vizuális nyelv és technikák	Órakeret 13 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Foltképzés különféle technikákkal. Művészi alkotásokon tónushatások észlelése és értelmezése. Tapasztalati úton szerzett ismeretek mértani testekről.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális kommunikációs készségek fejlesztése a befogadó és alkotótevékenységekben. Képi komponálás elméleti és gyakorlati elemeinek elsajátíttatása. Műalkotások nyújtotta élmények értő befogadásának elérése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formaészlelés-formareprodukció; térészlelés és térrendezés képessége.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
BEFOGADÁS <i>1.1 A művészi kifejezés eszközei</i> Színek, tónusok. Sík- és térformák. Képi komponálás eszközei: fény, torzítás. Fények – Rembrandt alkotásai; Ferenczy Károly: Október; Egry József: _Napfelkelte Torzítások – Otto Dix és Kollwitz művei; Munch: A sikoly. Szimmetria és aszimmetria – Paál László, Munkácsy Mihály, Vasarely Viktor, Barcsay Jenő művei.	<i>Befogadás</i> Vizuális minőségek alapvető differenciálása, felismerése: szín, tónus, műalkotásokon megfigyelésük. Szabályos és szabálytalan mértani formák tudatosítása. Csoportosítások: sík- és térformák. Képi komponálás eszközeinek észrevétele: figyelemvezetés, hangsúlyozás fényvel és torzítással. Szimmetria és aszimmetria észrevétele, megkülönböztetése A mozdulat mint kompozíciós eszköz megfigyelése. <i>Befogadás – alkotás</i> Görbe felületek és forgásformák megfigyelése, reprodukciója.	<i>Matematika:</i> síkidomok, mértani testek.
BEFOGADÁS – ALKOTÁS <i>1.2. Térhatások, téri elemek</i> Görbe felületek és forgásformák.	<i>Alkotás</i> Képkalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Formaredukció alkalmazása. Grafikai technikák alkalmazásának	
ALKOTÁS <i>1.3. Mozgás- és térábrázolás elemei</i>		

Képpalkotás mozdulatábrázolással – tetszőleges technikával. Vizuális ritmus. Makett.	képessége. Térrendezés szín- és formaritmussal. Szénrajz készítése – fényhatás érzékeltetésével. Makett készítése: játszótér, utcarészlet, parasztház, stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mértani forma, kocka, henger, hasáb, gúla, kúp, tengely, parasztház, modell, makett, torzítás, szimmetria, aszimmetria.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Kifejezés, képzőművészet		Órakeret 15 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Felismerhető kép készítése. Emberalak szoborszerű megjelenítése. Műalkotásokhoz érzelmek asszociációja. Emlékezetből egyszerű rajz készítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vizuális közlés köznapi és művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése. Zenei élmény vizuális kifejezése az alkotó- és befogadó tevékenységben. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> vizuális kommunikáció átfordítása verbális kommunikációra; lényegkiemelés képessége; képpalkotás képessége; műelemző gondolkodás.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
ALKOTÁS 2.1. <i>Illusztráció</i> Művészeti élmények megjelenítése. Jelenet ábrázolása. BEFOGADÁS – ALKOTÁS 2.2. <i>Vizuális reflexiók zenei tartalmakra</i> Zenei élmény vizuális kifejezése. Haydn: Évszakok; Vivaldi: Évszakok; Smetana: Moldva; Chopin: G-moll mazurka. Beethoven: VI. Pastorale szimfónia; Mozart: G-moll szimfónia; Kis éji zene. BEFOGADÁS 2.3. <i>Érzelmek megjelenítése a képzőművészetben</i> Művészeti alkotások	<i>Alkotás</i> Művészeti élmények megjelenítése a tanult vizuális eszközökkel, pl. Toldi ábrázolása festményen vagy bábfigurával. Jelenet ábrázolása grafikai eszközökkel, pl. Nyilas Misivel kapcsolatban. Személyes élmények vizuális megjelenítése. <i>Befogadás - alkotás</i> Színviszonyok megfigyelése és befogadása. Táj festése zenére – szabad önkifejezés. Zene hatására vonal- és formakompozíció létrehozása (kréta, tus, tempera, vizes alapú festés, kevert technikák). <i>Befogadás</i> A vizuális közlés köznapi és	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: Toldi; Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig. <i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.	

megfigyelése az érzelmek kifejezése szempontjából – Picasso: Artista család majommal; Anyaság; Vasaló nő; Daumier: Mosónő.	művészi megnyilvánulásainak megkülönböztetése konkrét példákon. Legjelentősebb stílusok, művészeti alkotások felismerése / ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karakter, jellem, testfelépítés, vézna, szerény, becsületes, artista, zenemű, képzőművészeti alkotás, hangszeres zene, szimfónia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Vizuális kommunikáció		Órakeret 9 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Tudatos színkeverés temperával, vízfestéssel. Formák ábrázolása (megközelítő hasonlósággal). Vázlatszerű ábra készítése. Egyszerű alaprajz értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Képesség fejlesztése a mindennapi élet vizuális jelzéseinek értelmezésére és orientációs felhasználására. Hazafiság, nemzethez tartozás érzésének erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> formamegfigyelés képessége; térlátás képessége; emberalak ábrázolásának képessége (főbb vonalakban, jellegzetességek alapján); vizuális kommunikációs képesség		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
BEFOGADÁS 3.1. <i>Jelképek</i> Magyar nemzeti relikviák – Szent Korona, jogar, címer, magyar zászló. BEFOGADÁS-ALKOTÁS Grafikus vázlatok; fényképezés. ALKOTÁS 3.2. <i>Kísérlet a látvány ábrázolására</i> Tárgyábrázolások környezeti háttérrel. Egyszerű emberábrázolás. Mozgásvázlatok. 3.3. <i>Álló- és mozgóképi szimbólumok</i> Reklámok folyóiratokban és televízióban. Logók.	<i>Befogadás</i> Magyar nemzeti relikviák tanulmányozása, beszélgetés a történetiségükről. Képpalkotási lehetőségek ismerete. <i>Befogadás-alkotás</i> Magyar nemzeti relikviák érzelmi hatására grafikus vázlatok készítése; fényképezés. <i>Alkotás</i> Vizuális kommunikációt szolgáló emblémák, logók, magyarzó ábrák alkotása. Különös formájú tárgyak látványszerű ábrázolása (ásványok, cseppkövek, termékek). Forgás- és szögletes formák ábrázolása, önárnyék és vetett árnyékhatásokkal. Nézetábrázolás képsík-	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Szent István, államalapítás. <i>Matematika:</i> mértani testek.	

Plakátok.	rendszerben. Emberalak látványszerű ábrázolása modell után. Mozgásvázlatok készítése. Vizuális közlések, szöveg és kép együttes hatásának tanulmányozása. Reklámok tanulmányozása, elemzése – realitások és marketingfogás különbségének érzékelése konkrét példákon. Logók tervezése szabadon választott technikával. Plakáttervezés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vetett árnyék, önárnyék, előlnézet, felülnézet, oldalnézet, arány, ásvány, kőzet, cseppkő, cseppkőbarlang, reklám.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tárgy- és környezetkultúra		Órakeret 14 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A közvetlen környezet tárgyainak funkció szerinti csoportosítása. Képolvasás – művészeti alkotások megfigyelése, elemzése. Tárgykészítés igényes kivitelezésben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jártasság kialakítása összetettebb tárgyak készítésében. Tájékozottság kialakítása a közvetlen környezet tárgyai forma – funkció – anyag összefüggéseinek rendszerében. Néhány újabb kézműves technika alapfogásainak elsajátíttatása. A tárgyalkotó folyamat algoritmizálása. A tárgyalkotó folyamat lépéseinek tudatosítása, a sorrendiség fontosságának érzékeltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> környezettudatosság; elemzőképesség; tervezés képessége.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
ALKOTÁS 4.1. <i>Szabadon választott technikával használati és dísz tárgyak alkotása</i> Tárgytervezés és kivitelezés: <ul style="list-style-type: none"> – kerámia – szövés – ékszerkészítés – nemezelés – építészeti terek modellezése 4.2. <i>Alkotás képzeleti-érzelmi inspirációval</i> Egy vágyott tárgyról rajz készítése.	<i>Alkotás</i> A tárgyalkotó folyamat gyakorlása, a tanult ismeretek elmélyítése a gyakorlatban: Kerámia – edények készítése és igényes díszítése pecsételővel, írókával. Szövés – szádfán, kereten, szövőszéken. Ékszerkészítés – fagyöngy, kerámiagyöngy, üveggyöngy és bőr kombinációival. Nemezelés – labda, terítő, tarsoly készítése.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> történelmi korok. <i>Földrajz:</i> települések. <i>Ének-zene:</i> népzene.	

<p>BEFOGADÁS 4.3. <i>A lakókörnyezet esztétikuma régen és ma</i> Épületek elemzése funkció és forma szempontjából. Történeti korok és modern társadalmak tárgyi környezetének tanulmányozása.</p> <p>BEFOGADÁS-ALKOTÁS 4.4. <i>Zenei élmények vizuális megjelenítése</i> Nép- és/vagy műzenei alkotásra vizuális reflexió.</p>	<p>Egyszerű tárgyak áttekintése és kivitelezése. Egyszerű téráttervezések.</p> <p><i>Befogadás</i> Építészeti jellemzők – funkció és forma összefüggéseinek felismerése konkrét példákon. Környezettudatosság lehetőségeinek ismerete és saját élettérbeli lehetőségek szerinti alkalmazása. Funkció irányító szerepének felismerése konkrét példákon. Szentendrei Skanzen megtekintése – verbális és vizuális reflexiók. Szép tárgyak megtekintése – Iparművészeti Múzeum meglátogatása. (Vagy egyéb, a témához kapcsolódó múzeumlátogatás a helyi lehetőségek függvényében.) Tájékozódás a lakóhely néprajzi környezetében. Településtípusok jellemzőinek felfedezése –falu, város.</p> <p><i>Befogadás-alkotás</i> Nép- és/vagy műzene hallgatása, élmények kifejezése temperafestéssel, tusrajzzal.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Lakóhely, emberi szükséglet, célszerűség, hasznosság, kényelem, védelem, homlokzat, nyílászáró, puritán, luxus, társasház, panelház, felhőkarcoló, konyha, családi ház, irodaház, színház, templom, parlament, település, park, tér, főút, mellékutca, autópálya, felüljáró, aluljáró, népművészet, iparművészet.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Mozgóképkultúra és médiaismeret</p>	<p>Órakeret 14 óra (folyamatos)</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Film, televízió, videó, komputerjáték, web, internet – információk és gyakorlatok az enyhén értelmi fogyatékos gyermek / tanuló élethelyzeteiből.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A mozgóképi (film, televízió, videó, komputerjáték, web) szövegértés képességének fejlesztése és az audiovizuális média társadalmi szerepének, működési módjának tisztázása, a tudatos „médiafogyasztói” attitűd kialakítása.</p>	

	<p>Kommunikációs és együttműködési készség támogatása. Az alkotásra és a művészi értékek nyitott befogadására való beállítódás. A megfigyelés, a tájékozódás, a rendszerezés képességének fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> médiaszövegek értelmezése; tolerancia; empátia; önálló és kritikus attitűd kialakítása; nyitottság az információk iránt; személyes adatok védelme.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. <i>Elemi elméleti ismeretek a média világról</i> A mozgókép alaptulajdonságai: ábrázolás és reprodukció. Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj.</p> <p>5.2. <i>A média társadalmi szerepe</i> Közlésmód, hatás, informálás és dokumentálás, szórakoztatás, szolgáltatás, illetve az üzleti-gazdasági funkció. Reklám. Hírműsor.</p> <p>5.3. <i>Nyomtatott médium:</i> Újság, képregény, fotóregény.</p> <p>5.4. <i>Az internet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – tanulás, – kinyílt a világ, – információk, – játék, – kommunikáció, – veszélyek. <p>5.5. <i>Műsorelemzés – elemi szinten, saját élmények alapján</i></p>	<p>Mozgóképi szövegek értelmezése, elemi szintű feldolgozása: adathordozók, megjelenés helye, a valóságábrázoláshoz való viszony, műfaj szerint. Művek, műsorok, illetve azok részleteinek csoportos vagy kiscsoportos megtekintése – megbeszélése, elemzése. Az ábrázolás eszközeinek tanulmányozása konkrét példákon. Projektszerű médiafigyelés és produktum készítése. Az internet kipróbálása/használatának gyakorlása: pl. gyermekek számára készült oldalak látogatása, képnézegetés/válogatás, információkeresés, ismerkedés a kommunikáció különböző formáival. Az internethasználat veszélyeinek belátása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> megfilmesített alkotások.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, befolyásolás, tudatosság, adatvédelem, művészfilm, dokumentumfilm, tömegkommunikáció, média, médium, reprodukció.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – műalkotások kompozíciós elemeinek célzott megfigyelésére, – ritmikus, szimmetrikus képet komponálni, – egyszerű makettet készíteni, – két híres magyar képzőművészt megnevezni, – vizuális és verbális kommunikáció megfigyelésére, – egyszerű, élmény utáni alkotás létrehozására választott technikával, – szabad képalkotó önkifejezésre, érzelemvilága harmonizálása érdekében, – műélmény vizuális kifejezésére, – egyszerű formák látványszerű ábrázolására, – egyszerű plakátok tervezésére és kivitelezésére, – egyszerű használati és dísz tárgy tervezésére és megalkotására, – közvetlen környezet esztétikumának, rendjének fenntartására, – értékítéletet hozni természeti és mesterséges környezetnek esztétikájára vonatkozóan, – a mozgóképes közlésmód elemi értelmezésére, – különbségtételre a dokumentum és a játékfilm között, – kritikával szemlélni a reklámokat, – a személyiségépítő műsorválasztásra, – internetes viszonylatban ügyelni saját biztonságára, személyes adatai védelmére.
---	---

INFORMATIKA

A 21. század iskolarendszere a nevelés-oktatás során az enyhén értelmi fogyatékos gyermekeket is felkészíti az információs kor kihívásaira. A tantárgy célja az informatikai műveltségterület elemeinek elsajátítása, készségek, képességek fejlesztése, az informatikai tudás alkalmazása más műveltségi területekben. Ennek során az informatikai szemlélet kialakítása annak érdekében, hogy a tanulók ismereteiket hasznosítani tudják a mindennapi életben, és csökkenjen az informatikai eszközök használatával a földrajzi elhelyezkedésből, a lehetőségek különbözőségéből, a fogyatékoságból eredő hátrány, növekedjenek a tanulók esélyei.

A tantárgy tanítása során a fókusz arra helyeződik, hogy az enyhén értelmi fogyatékos tanulót egyéni képességeinek figyelembe vételével az életvitele alakításához szükséges információkhoz és azok alkalmazásához tudjuk hozzásegíteni, továbbá olyan praktikus készségek, képességek fejlesztésére, amelyek a tárgyi ismeretszerzés mellett a tudás mindenkori frissítésének, ezzel az élethosszig tartó tanuláshoz a feltételei. A nevelési-oktatási folyamatban a tanulók alapvető ismereteket szereznek az információs technológiákról, az információszerezés jogi és etikai szabályairól.

A tantárgy feladata a tanulók motiválása, érdeklődésük felkeltése és a tantárgy iránti pozitív attitűd kialakítása változatos tevékenységekkel, tapasztalati úton. A tanulók a közvetlen környezet jeleit, üzenettartalmát értelmezve és megjelenítve jutnak el az információszerezés, -feldolgozás, -tárolás és -átadás technikáinak elsajátításához – mindvégig a gyermeki kíváncsiságra építve. A tanulók tevékenységek és a tapasztalatok megosztása és megbeszélése során jutnak el a hétköznapi algoritmusokban előforduló adatok olvasásához, rendezéséhez.

A digitális adatbázis-rendszer és az oktatóprogramok célirányos használata során a tanulók önértékelési képességei fejlődnek, a társak munkájának értékelése során a kulturált véleményformálás gyakorlására nyílik lehetőség, a tanulók készségeket szereznek az együttműködés megvalósításához és az egymás iránti tolerancia kialakulásához. A tantárgy fókuszál a könyvtárhasználat megismertetésére, a különböző médiumok elérésére, a tanuláshoz és a közhasznú tájékozódáshoz szükséges ismeretanyag szelekciójára és feldolgozásának lehetőségeire. Figyelmet fordít az öncélú és túlzott informatikai eszközhasználat egészségkárosító, személyiségromboló hatásának elemzésére, a veszélyek felismertetésére.

A tantárgyat tanítónak az enyhén értelmi fogyatékos tanulók nevelése során a legfőbb feladata az információs és kommunikációs kultúra alapjainak közvetítése a gyermekek felé.

Az IKT-eszközök széleskörű ismerete, használni tudása motiválja és képessé teszi a tanulót az önálló ismeretszerzésre a közös és az egyéni munkában egyaránt. Az IKT-eszközök használata közben fejlődik a tanulók verbális, nonverbális és elektronikus kommunikációs képessége. Az anyanyelvi kommunikációval szoros kapcsolatban gyakorolhatja a beszédértést, az „élőbeszéd”, az „írott beszéd” formáit.

Az informatika tanulása során előforduló idegen szavak helyes kiejtése és tartalmának megértése során fejlődik figyelme, hallási észlelése, emlékezete, bővül szóincse. A funkcionális képességek fejlesztése mellett a matematikai kompetenciák közül a problémamegoldó gondolkodás, algoritmizálás, szabálytudat fejleszthető és gyakoroltatható. Az informatikai nevelés segíti az egészségvédelmi szokások helyes normáinak kialakulását, fejleszti a kapcsolatteremtés, kapcsolattartás képességét.

Az informatikai kompetencia fejlesztése közben a tanuló megismeri önmagát és saját lehetőségeit, a multimédiás technikák megismerése új lehetőséget nyit számára az

ismeretszerzési folyamatban. A szociális kompetenciával szoros összefüggésben kerül sor a felnőtt élethez szükséges közügyekben való tájékozódás gyakorlására.

5–6. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési célja a tanulók sérült megismerési képességeinek kompenzálása, a szín-, forma- és nagyságemlékezet fejlesztése, az észlelés hibáinak korrekciója. A finommotorika tudatos fejlesztését szolgálja a kétkezes gépelés megalapozása.

A tantárgy alkalmas a szerialitás fejlesztésére, az emlékezet sérülésének kompenzálására, ezért feladata a megfigyelő, analízáló, szintetizáló, rendszerező képesség megerősítése.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a tantárgy adta lehetőségeket fel kell használni a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező készségének fejlesztésére, valamint a problémamegoldó gondolkodás begyakorlására. A kommunikáció során törekedni kell a helyes nyelvhasználatra, az olvasási képesség tudatos erősítésére.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Informatikai eszközök használata	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Számítógép fő részeinek ismerete. Billentyűzet és eger tanult funkcióinak használata, „kommunikálás” a számítógéppel. A tanult informatikai alapfogalmak értése és használata. A megismerő tevékenység kompenzálási technikáinak megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az érdeklődés fokozása az informatikai környezet eszközei iránt. Az informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának alapozása. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás – a legszükségesebb perifériák bemutatása és használatuk gyakoroltatása. Interaktív kommunikációs attitűd kialakítása; taktilis, vizuális, akusztikus észlelés szükség szerinti fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Bemeneti, kimeneti perifériák. Az informatikai eszközök egészségre gyakorolt hatása. A számítógép működtetése: eger és billentyűzet funkciói. Játék- és didaktikai célú szoftverek és webtankönyvek. Programok ablak-gombjai.	A számítógép részei: be- és kimeneti perifériák használata. Vezérlő billentyűk megismerése: a Backspace és a Delete. Jelentésmódosító billentyűk megismerése: a Shift és a Caps Lock. Alfanumerikus billentyűk megismerése: írásjelek és szóközbillentyű. Eger használata: kijelölés. Felhasználói felület kezelése: webes tankönyvek működésének megismerése.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, szókincsbővítés. <i>Vizuális kultúra:</i> esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás térben és időben, viszonylatok. <i>Természetismeret:</i> balesetvédelem,

	Adott informatikai eszközök kezelésének gyakorlása. A programok ablakgombjainak használata. Egyszerű oktatóprogramok interaktív használata. A számítógépes manuális-vizuális kommunikáció gyakorlása a programokkal.	egészségvédelem.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Be- és kimeneti periféria, vezérlő billentyű, jelentésmódosító billentyű, alfanumerikus billentyű, írásjel, szóközbillentyű, ablak-gomb.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Egyszerű grafikus és szöveges felület ismerete, használata egyszerűbb estekben. Tapasztalatok a közhasznú információk gyűjtésében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rajzos, szöveges dokumentumok létrehozása céljából a gépkezelés gyakoroltatása. Gyakorlottság fejlesztése adatok rendezésében. Közhasznú információforrások használatának megismertetése. Motivációs, koncentrációs képesség fejlesztése.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása Egyszerű rajzos és szöveges dokumentum. Dokumentum elnevezése. Mentés, behívás. Billentyűzet további funkciói. 2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés Adatok rendezése. Közhasznú információk. Internet előnyei és veszélyei.	Egyszerű, kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, rövid szöveges dokumentumok készítése. Az alkalmazói szoftverek újabb eszközeinek és funkcióinak megismerése. Hibajavítás kész szövegben: törlés kétféleképpen. Kétkezes gépelést tanító program folyamatos használata. Írásjelek megismerése és alkalmazása szövegben. Dokumentumok elnevezése, mentése, behívása. Gyűjtött adatok táblázatba rendezése, kijelölés gyakorlása. Csoportosítás adott szempontok szerint. Munkadarabok (ön)értékelése megbeszélte szempontoknak megfelelően.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> billentyűzet, kommunikáció. <i>Vizuális kultúra:</i> színek, formák, nagyságok, esztétika. <i>Matematika:</i> tájékozódás síkban, viszonylatok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> környezettudatosságra nevelés.	

	<p>Gyakorlottság szerzése a közhasznú információk keresésében (moziműsor, telefonkönyv).</p> <p>Irányított adatkeresés a világhálón (SDT, on-line játékok).</p> <p>Információforrások etikus felhasználásának megismerése.</p>	
Kulcsfogalmak / Fogalmak	Kurzor, mentés, behívás, dokumentumnév, táblázat, SDT, adat.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	<p>Cselekvések sorrendiségének felismerése, kifejezése, rendezése különféle formákban tanári segítséggel.</p> <p>Algoritmizáló és problémamegoldó gondolkodási képesség alkalmazására való törekvés.</p> <p>Egyszerű hétköznapi algoritmusok értelmezése és végrehajtása.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A problémafelismerő és a kreatív gondolkodás előhívása és/vagy továbbfejlesztése.</p> <p>Adottságok kibontakoztatása, pontos szabálykövetés erősítése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása.</p> <p>Teknőgrafika alkalmazási területe.</p> <p>Írányok a képernyőn – teknőgrafika.</p> <p>Alakzatok teknőccel.</p>	<p>Teknőgrafika alkalmazási területének megismerése.</p> <p>Teknőc mozgatása a képernyőn irány-billentyűkkel.</p> <p>Írányok gyakorlása.</p>	<p><i>Matematika:</i> sorrendiség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőképesség.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> napirend.</p>
<p>3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés).</p> <p>Mindennapi élet összetettebb feladatainak algoritmusai.</p>	<p>Ismétlődő utasítások végrehajtása – betűk, számok, alakzatok előállítás.</p> <p>Adatok, ötletek gyűjtése.</p> <p>Lejátszás, algoritmusok módosításával, tanári segítséggel.</p> <p>Algoritmikus játékban irányító és/vagy irányítottként való részvétel.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.</p>
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Teknőgrafika, toll fel, le; vonalvastagság, vonalszín, ismétlődés, irányító, irányított.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A tanulók életkorának megfelelő, ismert elektronikus média, eszközök felismerése, használata önállóan vagy segítséggel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Az infokommunikációt segítő, még ismeretlen eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása.</p> <p>Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése.</p> <p>A tanulók életkorának megfelelő legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése.</p> <p>Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek, káros hatásainak megismertetése, törekvés kialakítása a megelőzésre.</p> <p>Az informatika eszközrendszerének használata tanári segítséggel vagy anélkül.</p> <p>Tájékozódás és az információszerzés technikáinak megismertetése, a számítógép helyes használatának gyakoroltatása.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<p>4.1. Információkeresés, információs közlési rendszerek. Életkorának megfelelő számítógépes információhordozók.</p> <p>4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés. Veszélyek.</p> <p>4.3. Médiainformatika.</p> <p>4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása. Adatbiztonság, adatmegőrzés, Netikett.</p> <p>4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. Gyerekeknek szóló elektronikus szolgáltatások.</p>	<p>Internet megismerése. A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére, kezdetben segítséggel. Életkoruknak megfelelő információhordozókban irányított keresés. Internetes portálok használata. Információk küldése és fogadása tanár, illetve felnőtt segítségével.</p> <p>Saját adat védelme. Számítógépen előállított, rögzített tantárgyakhoz kapcsolódó információ felkutatása, használatának megismerése, használata. Netikett alapjainak megismerése.</p> <p>További, gyermekeknek szóló szolgáltatások megismerése (pl. tantárgyak anyagát segítő programok, játékos weblapok).</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> beszédértés, fogalmazás.</p>	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Adatbázis, mobilkommunikáció, információküldés, információfogadás, elektronikus levelezés, Netikett.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	<p>Tanár, felnőtt segítségével, irányított kereséssel a tanuló életkorának, fejlettségének, érdeklődési körének megfelelő könyv, újság kiválasztása.</p> <p>Az évfolyam szabadpolcos könyvtárának használata, válogatás az érdeklődésnek megfelelően.</p> <p>Igény a szabadpolc használatára.</p> <p>Tájékozódás az iskola könyvtárában – segítséggel.</p> <p>Könyvtári viselkedés alapvető szabályainak ismerete, gyakorlása, betartása.</p>		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások megismertetése.</p> <p>Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása segítséggel.</p> <p>Olvasási képesség fejlesztése.</p>		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Információhordozók leggyakoribb típusai a mindennapi életben.</p> <p>Könyvtári szolgáltatások.</p> <p>Folyóiratok, újságok, könyvek csoportosításának szempontjai.</p> <p>Katalógus.</p> <p>Irányított forrás- és információkeresés.</p>	<p>Információhordozók leggyakoribb típusainak megismerése.</p> <p>Szabadon választott újság, könyv kikeresése.</p> <p>Ajánlott könyv megkeresése.</p> <p>Beszélgetés a választott könyvről.</p> <p>Évfolyamkönyvtár könyveinek rendezése adott szempont alapján, katalógus készítése – tanári segítséggel.</p> <p>Tanulmányokhoz kapcsolódó könyvek, folyóiratok kiválasztása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom; történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; földrajz; matematika: könyv használata, információkeresés.</i></p>	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Folyóirat, katalógus, internetes szótár, Wikipédia.		

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A számítógép perifériáinak ismerete, a billentyűzet és az egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel.</p> <p>Szabálykövető magatartás.</p>
---	--

	<p>Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum lehetőleg önálló, ha szükséges, egyéni segítségadással megvalósuló elkészítése.</p> <p>Információforrás irányított keresése a neten, a közhasznú információforrások megtalálása és felhasználása a mindennapi életben.</p> <p>A hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazásuk.</p> <p>Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Algoritmikus képesség egyéni haladáshoz képest elvárt megerősödése, a grafikai kifejezőképesség önállósulása.</p> <p>Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete, a gyermekek számára készült honlapok használata önállóan vagy tanári segítséggel.</p> <p>Tájékozódás az ABC betűrendben a könyvespolcon, a könyvtárban segítséggel, szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel. Tartalomjegyzék használata – segítséggel.</p> <p>Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.</p>
--	--

7–8. évfolyam

Az informatika tantárgy sajátos fejlesztési céljai a finommotorika és a szem-kéz koordináció tudatos fejlesztésének folytatása, a tanulók intellektuális kompetenciáinak, algoritmizáló és tervező képességének, valamint problémamegoldó gondolkodásának további erősítése. A megfigyelő, analízáló, szintetizáló, rendszerező képesség fejlesztésével a figyelem, a megkülönböztetés, az azonosítás képességének fejlesztése a tanulók egyéni képességeinek, haladási szintjének a figyelembe vételével.

A válogatáshoz kapcsolódó feladatokban, az ítéletalkotás, döntés meghozatalában, az önálló indoklás kialakításában a pedagógusnak mind az önálló munkára, mind a segítséggel megvalósuló tevékenységre lehetőséget kell teremtenie.

Tematikai egység/	1. Informatikai eszközök használata	Órakeret
-------------------	-------------------------------------	----------

Fejlesztési cél	7 óra	
Előzetes tudás	<p>Számítógép perifériáinak ismerete. Billentyűzet és egér tanult funkcióinak használata. Alapszintű „kommunikálás” a számítógéppel. Megismert oktató-, játék-, fejlesztő programok futtatása. Élményeik, érzéseik kreatív kifejezése.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Érdeklődés megerősítése a tantárgy iránt. Perifériák, háttértárak megismertetése. Informatikai ismeretek és az informatikai környezet tudatos használatának erősítése. Információ befogadása, fogalmak értése, megjegyzése. Ismerkedés a virtuális világgal. Informatikai alapismeretek alkalmazása más tantárgyakban. Információ keresésének, gyűjtésének gyakoroltatása. Túlzott informatikai eszközhasználat káros hatásának tudatosítása. Hatékony, önálló tanuláshoz szükséges motiváció fenntartása IKT-eszközökkel. Helyes informatikai szemlélet kialakítása. Szándékos figyelem tartósságának további erősítése. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. A digitális technológia megfelelő használatának megismertetése. Perceptív fogalomalkotó, analógiás és problémamegoldó gondolkodás fejlesztése.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1.1. Operációs rendszer és/vagy egy segédprogram alapszolgáltatása. Be- és kiviteli perifériák. Állományok tárolása: háttértárak. Képernyő részei. Ablak-gombok.</p> <p>1.2. Elektronikus számítógépek fejlődése. Az informatika történetének magyar tudósa.</p> <p>1.3. Mobilkommunikációs eszközök. Virtuális tanulási környezet, „Netikett”.</p>	<p>Operációs rendszerek futtatása, váltása. Számítógéphez csatlakoztatható perifériás eszközök működtetése. Perifériák csoportosítása. Háttértárak megismerése. Programok ablak-gombjainak használata. Operációs rendszer és a használt programok képernyőinek megismerése. Elektronikus számítógépek fejlődésének megismerése. Neumann János magyar származású természettudós munkásságáról ismeretek gyűjtése. Aktív szókincs bővítése. Mobilkommunikációs eszközök megismerése és használatuk. Virtuális tanulási környezet kezelésének megismerése, használata.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, szókincs bővítés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> esztétika.</p> <p><i>Matematika:</i> matematikai gondolkodás és problémamegoldás.</p> <p><i>Természetismeret:</i> tudósok.</p>

Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Windows, CD, DVD, pendrive-méret, ablak-gomb, operációs rendszer, mobilkommunikációs eszköz, címsor, menüsor, eszköztár, alkalmazási terület, gördítősáv, csúszka.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alkalmazói ismeretek	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Egyszerű, rajzos, szöveges dokumentum készítése lehetőleg önállóan. Információforrás irányított keresése a neten. Közhasznú információforrások használata a mindennapi életben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érdeklődési kör bővítése. A számítógép eszközszintű használata más tantárgyakban. Tanuláshoz szükséges belső motivációk kialakítása. Képesség fejlesztése a digitális technológiák megfelelő használatához. Az informatika társadalmi szerepének bemutatása konkrét példák alapján. Programok használata jogi és erkölcsi alapjainak megismertetése. Függőség megelőzése. Nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Tájékozottság igényének alakítása a jeles napokban, nemzeti és nemzetközi ünnepekben.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása. Rajzolóprogram még ismeretlen eszközei. Rajzos, szöveges, táblázatos dokumentumok létrehozása, formázása. Nyomtatás. Szövegszerkesztés, a vágólap használata.</p> <p>2.2. Adatkezelés, adatfeldolgozás, információ-megjelenítés. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök. Táblázatok, diagramok, grafikonok, következtetések.</p>	<p>Rajzos illusztráció készítése, a teljes eszköztár használatával. Igényesség a munkadarabok esztétikus külalakjára. Szövegszerkesztés elemi lehetőségeinek kipróbálása, karakterválasztás, betűméret, szöveg elhelyezése, hibajavítás. Szövegszerkesztési műveletek gyakorlása, dokumentum minél önállóbb készítése. Dokumentum nyomtatása. Szövegek és kép másolása vágólap használatával. Dokumentumok készítése az iskolai élet eseményeihez, jeles napokhoz kapcsolódva. Adat szemléltetését, értelmezését, vizsgálatát segítő eszközök megismerése, tájékozódás a használatukról. Táblázat létrehozása. Táblázatkezelés alapfogalmainak megismerése egyszerű példákon. Diagramok, grafikonok megismerése, adatok leolvasása. Adatbázisból történő információszerzés módjainak megismerése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció, helyesírás.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> esztétika.</p> <p><i>Matematika:</i> koordináta-rendszer, arányosság, mértékegységek.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> testi és lelki egészség.</p>
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Diagram, grafikon, karakter, betűméret, elhelyezés, vágólap, cella, sor, oszlop, nyomtatás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	<p>Hétköznapi algoritmusok értelmezése, alkalmazása. Felvetett egyszerű problémákra a megoldás módszerének kiválasztása tanári segítséggel. Kialakult szabálykövető magatartás, megerősödött algoritmikus képesség, önállósult grafikai kifejező képesség.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismétlődő utasítások végrehajtása – görbe vonalú betűk, számok, alakzatok előállítás. Irányok gyakoroltatása. Probléma megoldása tanári segítséggel és/vagy önállóan. Pontos szabálykövetés erősítése. Kreativitás, szépérvék fejlesztése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása Alakzatok teknőccel 3.2. Algoritmizálás (és adatmodellezés) Iskolai élet algoritmusai	Teknőccel körvonalas minták rajzolása utasítással, majd egyre önállóbban. Egymás utáni elemek, ismétlődések kapcsolatának észrevétele. Teknőc egyre önállóbb tudatos irányítása. Érdekes minták ismétlések segítségével. Minták önálló tervezése, rajzolása. Adatok gyűjtése, tervekészítés. Adatok megjelenítése: rajzban, írásban, jelekkel.	<i>Matematika:</i> sorrendiség, irányok, formák. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejező képesség. <i>Vizuális kultúra:</i> vizuális megjelenítés. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgásos kommunikáció.
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Teknőcgrafika, beállítási lehetőség, szög- és lépésmagyság.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Infokommunikáció, információs társadalom	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Több, gyermekeknek szóló weboldal és program ismerete. Egy, gyermekek számára készült honlap használata önállóan vagy tanári segítséggel. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének felmérése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az infokommunikációt segítő különféle eszközök bemutatása és lehetőségeik kipróbálása. Az elektronikus média eszközeinek és lehetőségeinek megismertetése. A tanulók életkorának megfelelő, legelterjedtebb elektronikus szolgáltatások megismertetése. Az IKT-eszközök túlzott használata veszélyeinek beláttatása, káros hatásainak megismertetése, törekvés erősítése a megelőzésre. Képesség kialakítása az informatika eszközrendszerének önálló vagy segítséggel történő alapvető használatára. A számítógép-használat helyes szokásrendszerének elvárása. Céltudatos, biztonságos net-használatra szoktatás.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek. Információhordozók ismert körének bővítése.</p> <p>4.2. Az információs technológián alapuló kommunikációs formák. Információfogadás és -küldés, e-mail. Veszélyek.</p> <p>4.3. Médiainformatika. Céltudatos információszerzés.</p>	<p>Életkornak megfelelő információhordozók körének bővítése, megismerésük, használatuk.</p> <p>A számítógépes technika felhasználása a tudás bővítésére egyre önállóbban.</p> <p>Információk küldése és fogadása minél önállóbban.</p> <p>Informatikai levelezési nyelv használata.</p> <p>Adatokkal való visszaélés veszélyeinek, következményeinek megismerése.</p> <p>Hatékony, céltudatos információszerzés gyakorlása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom: fogalmazás.</i></p>
<p>4.4. Információkezelés jogi és etikai vonatkozása Biztonsági kérdések</p> <p>4.5. Az e-szolgáltatások szerepe és használata. E-szolgáltatások a mindennapi életben.</p>	<p>Információforrások biztonságos, etikus felhasználása.</p> <p>E-szolgáltatások jelentőségének megismerése.</p> <p>Gyermekeknek szóló szolgáltatások körének további bővítése.</p> <p>Kommunikáció a számítógép egy biztonságos csevegő programja segítségével, on-line beszélgetés.</p>	
Kulcsfogalmak/ Fogalmak	Informatikai levelezési nyelv, visszaélés, következmény, online, csevegőprogram, e-mail, honlap, kezdőoldal, link (hivatkozás).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Könyvtári informatika	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	<p>Tájékozódás betűrendben a könyvespolcon, könyvtárban – segítséggel.</p> <p>Szerző vagy cím alapján könyv kiválasztása a katalógusból – segítséggel.</p> <p>Tartalomjegyzék használata – segítséggel.</p> <p>Az olvasottakról beszámoló – kérdések alapján.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hagyományos és új információs eszközökön alapuló könyvtári szolgáltatások céltudatos használatának kialakítása. Tantárgyak anyagához megfelelő információs forrás kiválasztása, lehetőleg önállóan. Pozitív viszonyulás kialakítása a könyvtárhasználathoz.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Lakóhelyi könyvtár. Bibliográfia. Kézikönyvek, lexikonok. Elektronikus könyvtár.	Dokumentumok csoportosítása. Adott feladathoz segédanyag keresése önállóan vagy csoportmunkában – tanári irányítással. Keresési módszerek alkalmazása. Elektronikus könyvtárhasználat megismerése. Tematikus gyűjtőmunka – segítséggel. Médiumok típusba sorolása.	

**Kulcsfogalmak/
Fogalmak**

Tárgymutató, névmutató, kézikönyv, lexikon, ismeretterjesztő könyv.

**A fejlesztés várt
eredményei a két
évfolyamos
ciklus végén**

A számítógép főbb perifériás egységeinek használata önállóan vagy segítséggel, funkcióik ismerete.

A számítógép és a mobilkommunikációs eszközök fontosabb alkalmazási területeinek és jelentőségüknek ismerete a mai társadalomban.

A net célirányos használata.

A program- és adatvédelem szabályainak betartása.

Tapasztalatok az informatikai eszközök és információhordozók használatában.

Az információforrások etikus használata.

A számítógép-kezelés alapjainak elsajátítása.

Többféle formázást tartalmazó, szöveges, rajzos, táblázatos dokumentumok elkészítése.

Adatok táblázatos, diagramos, grafikonos megjelenítésének értelmezése. Információfeldolgozási képesség gyakorlati hasznosságának belátása.

Testi és lelki egészség megóvása érdekében a függőség megelőzése, a net veszélyeinek elhárítása.

Törekvés a gyermeki adottságok kibontakoztatására.

A számítógép egyre biztosabb, önálló kezelése.

Iskolai algoritmusok értelmezése, minél önállóbb alkalmazása.

Algoritmizáló képesség megerősödése, önállósulása.

Grafikai kifejezőképesség önállósulása.

Szabálykövető magatartás, megerősödött feladattudat kialakulása.

Önbizalom, önértékelés fejlődése.

Képesség céltudatos információszerzésre.

Iskolai feladathoz dokumentum kiválasztása segítséggel, majd egyre önállóan.

Tárgy- és névmutató használata.

Beszámoló a szerzett információról – kérdések segítségével.

Hagyományos és elektronikus könyvtárszolgáltatások igénybevétele tanuláshoz, szórakozáshoz.

A korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból,

	számítógépes, hálózatokból, multimédiás oktatóprogramokból történő információszerzés lehetőségének, módjának ismerete.
--	---

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy tanításának célja a tanulók közvetlen környezetében szerzett tapasztalataikból kiindulva kialakítani a pontosabb, tudatosabb eligazodásukat a technika, a társadalom és a munka világában. A kerettanterv épít a NAT-ban megfogalmazott alapelvekre, kiemelt fejlesztési területekre és figyelembe veszi az abban kijelölt fő feladatokat.

A tantárgy a fejlesztési feladatok vonatkozásában szintetizáló tevékenységet tölt be. Kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a tanulók életmódjának, szokásainak, magatartásformáinak alakítása próbák és gyakorlási lehetőségek során történjen. A pedagógus a tanulók egyediségének, megváltozott tulajdonság-együtteseinek figyelembe vételével járul hozzá a kommunikációs, cselekvési és szociális kompetenciák kialakításához. Feladata az egyszerűbb technológiai folyamatokat és azok kapcsolatait ismétlődő tanulási folyamatban, állandó aktivitásban, egyre önállóbb tevékenységre készíttetéssel elsajátíttatni.

A tantárgy kiemelt habilitációs és rehabilitációs feladatai közé tartozik a gondolkodási funkciók, műveletek fejlesztése, a problémafelismerő, a tervező, alakító, konstruáló képesség fejlesztése, a kíváncsiság, motiváltság ébrentartása. A cselekvőképesség fejlesztése, az önállóság kialakítása érdekében a fejlesztés a megfelelő technikák elsajátítására fókuszál, a motorikus képességek fejlesztését állítva a középpontba. A munkához való helyes viszonyulás kialakításához szükség van az akaraterő, kitartás tudatos fejlesztésére, a reális énkép, önismeret kialakítására. Támogatni-segíteni kell a tanulókat a távlati lehetőségeik felismerésében, az önfejlesztő magatartás elfogadásában és gyakorlásában is.

5–6. évfolyam

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében az 5–6. évfolyam fókuszál a megismerési módszerek további fejlesztésére, a szemléletes képi gondolkodás nyomán kialakuló képzetekre, ismeretekre, az elsajátított tanulási szokásokra építve. Hangsúlyosabbá válik az önálló tanulási tevékenység, melyben előtérbe kerül a verbális szint, de a tanulók fejlettségének megfelelően, differenciált módon mindvégig jelen van a manipulációs és a képi szint is.

A nevelési folyamatban jellemző az egész személyiség fejlesztésére való törekvés. A pedagógiai munka középpontjában a saját élményen, tapasztalaton alapuló egészségmegővő problémakörének felismerése áll, a személyes lehetőség és szerep ki- és megtalálása és gyakorlása az életvezetésben, az egészség megővésében. Az életvezetési problémák felismerése kiterjed a családi környezetre is.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. A személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Gyakorlottság az önkiszolgálásban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ápolt, kulturált megjelenéshez szükséges rutinfeladatok megbízható elvégzése. Biztonságos közlekedés szabályainak elsajátíttatása.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1.1. Önkiszolgálás Öltözködés	Divattal, öltözködéssel kapcsolatos ismeretek szerzése (üzletek kínálata, divatlapok tanulmányozása, egyéni ízlés, előnyös viselet, öltözködési stílus).	<i>Természetismeret:</i> A serdülőkor sajátosságai. Összefüggések felismerése az étkezés minősége és az egészség között.
Saját ruhanemű gondozása	Fehérnemű-használat fontosságának belátása (napi váltás, mosás).	
Étkezés	Korszerű, sokoldalú táplálkozás megismerése (tanulmányi séta, üzletek kínálata, saját tapasztalat elmondása, fogyókúra, táplálkozási zavarok felismerése).	
1.2. Tisztálkodás (a pubertáskor testi higiéniéje)	Megbízható, önálló tisztálkodás, körömápolás, testápoló szerek használatának gyakorlása. Dezodorálás.	
1.3. Közlekedés Tömegközlekedés Kerékpáros közlekedés Illemszabályok Jelzőtáblák	Az időjárás hatásának felismerése a közlekedés biztonságára (gyűjtőmunka, baleseti leírások, statisztika). Kerékpározás szabályainak megismerése. Előzékenység, udvariasság szabályainak megismerése, gyakorlása. A közlekedési táblák ismeretének bővítése, tanulmányi séta forgalmas csomópontokon, közlekedési parkban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Divat, ízléses, előnyös, kirívó, fogyókúra, táplálkozási zavar, anorexia, elhízás, pubertáskor, testi változás, testápolás, közlekedési szabály, baleseti statisztika, időjárási front, rendőri intézkedés, közlekedési csomópont, forgalomirányítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés	Órakeret 33 óra
Előzetes tudás	Elemi munkaszokások ismerete, helyes testtartás, rend, balesetvédelem, anyagtakarékosság jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tevékenységek örömeinek biztosítása. Esztétikus munkadarabok készítése során az önállóság növelése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Papírmunkák	Papír (selyempapír, karton, krepp-papír újságpapír, hullámpapír) megmunkálása (karcolás, festés, lyukasztás, ragasztás, papírmasé), tárgyak készítése alkalmakra (jelmez, álarc, dekoráció, ajándék).	<i>Vizuális kultúra:</i> alkotás változatos technikával.
2.2. Drót, zsinag, fonal, alufólia alakítása	Formák, tárgyak készítése minta és egyéni elképzelés alapján. Fonás, sodrás, hajlítás.	<i>Matematika:</i>
2.3. Természetes anyagok használata	Toboz, makk, csuhé, kavics, parafa, termések felhasználásával babák, díszek, képek készítése (festés, ragasztás).	mérés, becslés, kicsinyítés, nagyítás.
2.4. Modellezés	Egyszerű ház megtervezése, alaprajz, nézeti rajzok és látszati rajz alapján. Makett készítése. A házépítés modellezése. Építőanyagok megismerése tanulmányi kirándulások során (építkezés, szaküzlet felkeresése). Építés, szerelés fémépítő és tetszés szerinti építőjáték felhasználásával (autó, daru, kerítés, jelzőlámpa). Különböző méretű csavarok, anyák összeszerelése. Puhafa ragasztása, faragása, szögelése, szögek kihúzása, kalapács, fogó használata (képkeret).	<i>Informatika:</i> alkotások dokumentálása (digitális fénykép). <i>Természetismeret:</i> szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.
2.5. Hulladékkezelés	Törekvés a takarékos anyaghasználatra, szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás	

	területeinek megismerése, lehetőségek szerinti gyakorlása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajta, tervrajz, lépték, arány, építési mód, épületelem, funkció, szelektív, újrahasznosítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Háztartás, gazdálkodás, életmód	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Az egészséges életmód elveinek elfogadása. Igény a környezet rendjére. Elemi szintű takarékosági technikák ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ok-okozati összefüggések felismerése képességének fejlesztése. Problémamegoldó képesség fejlesztése. Pénzügyi ismeretek bővítése. Igények és lehetőségek felmérése, képesség kialakítása ezek mérlegelésére.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Egészség-betegség: betegségmegelőzés 3.2. Egészséges életmód	Különbféle szituációk feldolgozása (tréning, szerepjáték). Táplálkozás: javasolt és kevésbé javasolt élelmiszerek gyűjtése, csoportosítása. Mozgás, sport területei a mindennapi tevékenységek között (testedzés, kondicionálás, természetjárás).	<i>Természetismeret:</i> Viselkedés betegség esetén. Veszélyeztető magatartásformák felismerése. A károsító szerek elutasítása. Környezetszennyezés, levegő-, talaj-, vízszennyezés.
3.3. Takarékos energiafogyasztás	A víz-, elektromosság-, hőenergia használata során alkalmazható takarékosági technikák (energiatakarékos égők, szigetelés, odafigyelés a vízcsapok kifogástalan működésére).	<i>Informatika:</i> gyűjtőmunka az
3.4. Házimunkák Lakásgondozás	Rendszeres és időközönként szükséges munkák elvégzése (csoportosítás, gyakorlás, tanulmányi séta). Tevékenység tervezése, gyakorlása, utómunkák.	internet segítségével.
Ételkészítés	Vendéglátás (szituációs gyakorlatok).	<i>Matematika:</i> műveletek végzése,
3.3. Gazdálkodás	A család költségvetése, bevétel, kiadás.	

	<p>Közüzemi számlák tanulmányozása, összehasonlítása (a tapasztaltak elemzése).</p> <p>Példák átmeneti pénzügyi zavarok kezelésére.</p>	<p>költségvetés.</p>
<p>Vásárlás</p>	<p>Zsebpénz, háztartási pénz, vásárlások tervezése, akciók, kedvezmények, diszkont, internetes vásárlás – ismeretek szerzése, tapasztalatok megbeszélése.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tápanyag, zsír, szénhidrát, vitamin, kondicionálás, energiatípus, házimunka, eszköz, tevékenység, költségvetés, bevétel, kiadás, banki művelet, kölcsön, kamat, határidő, akció, leértékelés, kedvezmény.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás.</p> <p>Az élelmiszerek ismerete és csoportosítása az egészséges táplálkozás megvalósítása és az étkezési zavarok elkerülése érdekében.</p> <p>A test változásainak érzékelése, a pubertáskornak megfelelő higiéniai szokások bevezetése.</p> <p>Önállósulás a gyalogos és közösségi közlekedésben, a kerékpáros közlekedés szabályainak elsajátítása.</p> <p>Új anyagok és újabb technikák megismerése a tárgyak alakításához, modellek készítéséhez.</p> <p>Az egészséges életmód érdekében szükséges tennivalók körének bővítése.</p> <p>A tanuló életkorának és képességeinek megfelelően ismeretek az energiatakarékosságról, a szelektív hulladékgyűjtésről.</p> <p>A gazdálkodással és pénzhasználattal kapcsolatos fogalmak megismerése.</p>
--	--

7–8. évfolyam

A szakasz célja felismertetni a munka és technika szükségességét és hasznát az ember életében.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók egyéni tulajdonságaira fókuszálva kell segíteni az eredményesség összefüggéseinek felismertetését a tervezés, szervezés, kivitelezés között, a tanulói tevékenységekre alapozva. Ehhez szükség van az individuális különbségekhez igazodva az önértékelő- és az ítélőképesség fejlesztésére.

Az életmód és a munka világának összefüggései, az életmódból adódó problémák megvilágítása során a szabad időre mint szükségletre is figyelmet kell fordítani, támogatva az egyensúly kialakítását a munka-tanulás-szabadidő szervezésében. Kiemelt feladat a tanulók

egészségvédelmi, betegségmegelőzési és környezeti ismereteinek bővítése, a veszélyek és elkerülésük lehetőségének ismerete.

Az egyéni különbségek szerepet játszanak a pályaválasztásban, a pályaterületek kiválasztásában és megismerésében is. A pályacél, a folyamatos fejlődés lehetőségének kialakítása érdekében fókuszba kerül a munkavégzés és kezűgyesség alakítása, az eszközhasználati jártasság gyakorlása, a tanulás szerepének felismertetése a sikerben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		Órakeret 9 óra
Előzetes tudás	Következetes testápolás, tudatos higiénés magatartás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az esztétikus külső megjelenésre törekvés erősítése. A tájékozódás eszközeinek és módjának megismertetése és alkalmazása.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
1.1.Önkiszolgálás	Önállóság a személyes teendők elvégzésében (a tanultak alkalmazása a napi tevékenységekben, a szolgáltatások rendszeres igénybevétele, fodrász, bőrápolás, kozmetikai szerek, sminkelés, körömápolás), a túlzások kerülése.	<i>Földrajz:</i> tájékozódás a térképen. <i>Informatika:</i> internet: menetrend használata, útvonaltervezés.	
1.2. Közlekedés	A település közlekedési viszonyainak ismerete. Tájékozódás a térképen. Közlekedési útvonal kiválasztása. A közlekedési szabályok ismerete és betartása. Tájékozódás a menetrendben.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bőrápolás, sminkelés, alkalomnak megfelelés, térképfajta, közlekedési útvonal, közlekedési szabály és jelzés, menetrend.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Anyagok alakítása, modellezés	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Konkrét tárgy megfigyelése, lényeges és lényegtelen körülmény felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveleti algoritmusok pontos követése a tervezésben és a kivitelezésben. Egyszerűbb hibák felfedezése és javítása irányítással.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
2.1. Modellezés	Általánosan használt egyszerű gépek, berendezések (működő modellek) készítése, tanulmányozása. Csengő, elemlámpa, izzó ellenőrzése, belső égésű motor modelljének tanulmányozása. Vasúti pálya, vasúti modell működésének megfigyelése. Háztartási gépek használata, világítás, fűtés, vízhasználat (balesetmentes, szakszerű használat, időzítő, fokozat beállítása), az eszközök megfigyelése működés közben. Háztartási eszközök hibájának megfigyelése (csöpögő csap, WC-tartály, festékhiba, szobanövény átültetése) és javítása irányítással. Makett készítése változatos anyagokból, építőelemekből. Alaprajz, térkép tanulmányozása, készítése, eligazodás alaprajzon, térképen.	<i>Természetismeret:</i> egyszerű szerkezetek működési elve, balesetvédelmi ismeretek.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gép, technikai rendszer, belső égésű motor, elektromos hálózat, biztosíték, áramtalanítás, mérőóra-állás, vízvezeték, gázvezeték, időzítő, tömítés, hőfokszabályozó, balesetvédelem, használati utasítás, garancia.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Háztartás, gazdálkodás	Órakeret 32 óra
Előzetes tudás	A pénz értékének ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A vásárlói jogok megismerése, és szükség esetén alkalmazása. A gazdálkodással, pénzkezeléssel kapcsolatos elemi összefüggések felismerése.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok
3.1. Vásárlás. Szavatosság. Jótállás. Garancia. Csere.	Vásárlás során lényeges körülmények mérlegelése. Szavatossági idő, kezelés, fogyaszthatóság, tárolás módja a piktogramokon: piktogramok megfigyelése, leolvasása. Vásárolt áru cseréje, a feltételek megismerése.	<i>Matematika:</i> kamatszámítás, százalékszámítás.
3.2. Háztartási pénzgazdálkodás	Bevétel, kiadás tervezése, fiktív és valós adatokkal. Közüzemi számlák tanulmányozása, értelmezése. Háztartási füzet használata (zsebpénz felhasználásának figyelemmel kísérése, a kiadások elemzése, hasznos vagy haszontalan célra költötte-e, gyűjtés nagyobb vásárlás megvalósítására).	
3.3. Felelős pénzkezelés	Kézpénz, bankkártya használata. Megtakarítások, kölcsön, törlesztés. Bank felkeresése, viselkedési szabályok megismerése, betartása; tennivalók, szükséges dokumentumok megismerése a banki szolgáltatás igénybevételéhez.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bevétel, kiadás, rezsi, háztartási füzet, kézpénz, bankkártya, jelszó, automata, átutalás, kamat, kölcsön, jelzalog, árvvezés, megtakarítás, pontosság, folyószámla.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Pályaorientáció	Órakeret 29 óra
Előzetes tudás	Önismeret.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakmák, és a szükséges képességek minél szélesebb körű megismertetése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ tevékenységek	Kapcsolódási pontok

4.1. Önismeret. Képességek. Főbb érdeklődési területek.	Önismereti foglalkozások, tréning; szívesen végzett tevékenységek, érdeklődés irányának számbavétele, megfogalmazása.	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> értő olvasás, fogalmazási készség.</p> <p><i>Informatika:</i> tájékozódás az interneten.</p>
4.2. Pályaválasztással kapcsolatos alapfogalmak.	A felmerült alapfogalmak megismerése, értelmezése, gyakorlati példák keresése, megbeszélése.	
4.3. Pályaképek, pályatükrök, egyes foglalkozások megismerése.	Foglalkozások, a szükséges készségek, a végett tevékenységek, eszközök számbavétele. Üzemlátogatás. Munkahelyek, foglalkozások megfigyelése.	
4.4. Pályaalkalmasság.	A vizsgált foglalkozásokhoz szükséges képességek, készségek számbavétele.	
4.5. Pályaválasztással kapcsolatos dokumentumok.	Önéletrajz készítése, jelentkezési lap tanulmányozása, kitöltése.	
4.6. Továbbtanulási, szakmatanulási lehetőségek. 4.7. A munkavállalás feltételei.	Pályaválasztási tanácsadó felkeresése. Pályaválasztási kézikönyv, szakmákkal kapcsolatos ismertető tanulmányozása. Tájékozódás a munkaerőpiacon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tréning, képesség, készség, őszinteség, továbbtanulás, pályaválasztás, pályaalkalmasság, önéletrajz, pályaválasztási tanácsadó, jelentkezési lap, foglalkozás, szakma, munkaügyi központ, munkakör, beosztás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végére	<p>Ápolt, kulturált megjelenés, következetes és rendszeres testápolás.</p> <p>Tájékozódás térképen, közlekedési jelzések felismerése és alkalmazása.</p> <p>Menetrend használata. Közlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás figyelemmel kísérése.</p> <p>Működő modellek készítése irányítással.</p> <p>Vásárlással, szolgáltatás igénybevételével kapcsolatos fogyasztóvédelmi szabályok és információk ismerete.</p> <p>Háztartási pénzgazdálkodás, felelős pénzkezelés elemeinek megértése, az ismeretek alkalmazása.</p> <p>Pályaválasztás során felmerülő szempontok és teendők megismerése és mérlegelése a helyes döntés érdekében.</p>
--	---

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A testnevelés és sport műveltségi terület célja a motoros tevékenységeken keresztül a gyermekközpontú személyiségfejlesztés, az egyéni motoros képességek, a testi és lelki kondíciók eltérő fejlődési ütemének figyelembe vételével a rendszeres fizikai aktivitás, az egészségtudatos, aktív életvezetésre való szocializáció elősegítése. Ennek érdekében a mozgáskészség, a motoros, kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, a motiváció a szabadidős sportokban való aktív részvételre, a szociális és emocionális képességek pozitív megerősítése, preventív egészségtudatos életvezetési szokások kialakítása. E célt szolgálja – többek között – az 1–6. évfolyamon külön tematikai egységben tárgyalt és önálló fejlesztési területként megjelölt tánc tantárgy is.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében a fentebb felsorolt célok kiegészülnek a gyakran társuló testtartásbeli, mozgáskoordinációs és egyéb motoros anomáliák kezelésével, amelyek javítása a szomatopedagógia eszközrendszerével a testnevelés tantárgy habilitációs céljai között szerepel. A tantárgy terápiás célja, hogy az enyhe fokban értelmi fogyatékos tanuló kondicionális, koordinációs képességei és mozgásos cselekvésbiztonsága folyamatosan fejlődjen, hogy erősítse a szocializációs, rehabilitációs folyamatokat, esélyt teremtve a munka világában való helyállásra.

A motoros készségfejlesztés-edzettség a fittségi szintnövelő és megtartó testgyakorlatok végzése során, a motoros képességek fejlesztésének és szerepének tudatosítása mellett valósul meg. A motoros készségfejlesztés-mozgástanulás területén a sportágspecifikus és általános taktikai elemek elsajátítása egyénileg, párban és csoportban, valamint a motoros tanulással kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése során valósul meg.

A játék, játékoság szerepe kisgyermekkoról az ifjúkorig egyaránt fontos. Ezt szolgálhatják a játékos mozgásformák egyénileg, párban, csoportban, a sportág-előkészítő mozgásos játékok, az alkotó és kooperatív játékos feladatok, a kognitív, affektív és szociális képességek fejlesztése játékkal. Az egyénileg, párban, csoportban végzett játékos és sportágspecifikus versenyek nagy jelentőségűek a tanulók kognitív, affektív és szociális képességeinek fejlesztésében.

Preventív, életvezetési, egészségfejlesztési célokat szolgálnak a szabadidős sporttevékenységek, az életmódot, életstílust és életminőséget befolyásoló egyéni és társas tevékenységek.

A fentiekén kívül kiemelt általános fejlesztési feladatokat jelent a sajátos nevelési igényű tanulók esetében az erő, állóképesség, ügyesség, gyorsaság növelése, a koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. Pozitív jellemtulajdonságok – akaratérv, bátorság, fair play – kialakítása és fenntartása.

Kiemelt habilitációs/rehabilitációs fejlesztési feladat a mozgásigény, kezdeményezőképeség erősítése, motiváció és bátorítás a mozgásos feladatok végrehajtására. Mozgásos játékokban szabálytartásra, együttműködésre nevelés a játék örömeinek felfedeztetésével. A mozgásos alaptechnikák elsajátítása, a kitartás és az állóképesség fejlesztése kiemelt feladat az általános kondicionálás, testi hajlékonyság, végtagok ügyességének fejlesztése, a gyorsaság, az ugró, dobó, az egyensúlyozó képesség alakításával összhangban, a tanuló terhelhetőségének függvényében. A betegségekkel és az időjárási tényezőkkel szembeni ellenálló-képesség, edzettség biztosítása a mozgás segítségével.

Külön figyelmet kell fordítani a saját testen való biztonságos tájékozódás kialakítására a függőleges és vízszintes zónákban, a téri viszonyok pontos felismerésére és orientációra. A viszonzyszavak felfogása, adekvát használata, a téri biztonság erősítése folyamatos feladat a

tantárgy tanítása során. A gyermekek/tanulók önismereti képességének fejlesztése, az önállóság és a versenyszellem erősítése a mozgásfejlesztő, kondicionálást biztosító gyakorlatok önálló végzését és az általános helytállás képességét támogatja.

A testnevelés tantárgy a NAT és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve által megjelölt kompetenciafejlesztési feladatok megvalósítására integráltan kínál lehetőséget.

Enyhén értelmi fogyatékos gyermekek ismeretsajátítási folyamataiban az egyénre szabott motiváción és differenciált feladat kiosztásokon kívül jelentős szerephez jut a motoros tanulás, a tevékenységbe ágyazott kognitív fejlesztés.

A testi-lelki egészségre nevelés sokféle aspektusa valósítható meg a tantárgy keretében: a kitartás, az erőnlét, a fizikai állóképesség és a kooperativitás fejlesztésével a későbbi munkavégzés és a társadalmi integráció, az egyéni boldogulás esélye kap támogatást.

Az erkölcsi nevelés a kitartásban és erőfeszítésben, a sportszerűség megnyilvánulásaiban valósul meg a csapatjátékok során. Az egymásért való felelősségvállalás, a társ segítése, a társas kultúra fejlesztésének jó alkalmai a sorversenyek, a csapatjátékok és versenyfeladatok.

A fizikai állóképesség és a motoros képességek erősen befolyásolják a tanulók iskolai teljesítményét, pályaaorientációs lehetőségeit és a jövőbeni munkaerő-piaci alkalmasságukat. A szabadtéri testnevelésórák és szabadidős sporttevékenységek, túrák alkalmat adnak a környezettudatosság erősítésére, a természeti és az ember által teremtett környezet megóvására, minden élő iránti tiszteletre. Testnevelésórán az önállóan végzett, egyéni mozgás- vagy tartásrehabilitációs gyakorlatoknál nagy szerepe van a hatékony, önálló tanulásnak, amelynek transzfer hatása hasznosulhat a közismereti tantárgyak művelésében és a kulcskompetenciák fejlesztésében.

5–6. évfolyam

A testnevelés és sport tantárgy célja e szakaszban a mozgásformák készségi szintre emelése, a mozgás örömeinek biztosítása, az egészséges életmódra nevelés, az esetleges testtartásbeli rendellenességek és a mozgásos ügyetlenség további korrekciója. A közösségi mozgásformák során a kooperáció, a sportszerűség alapjainak megteremtése, a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező attitűdök megszilárdítása.

Az órák feladata, hogy az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése, a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferhatást fejtsen ki a tanuló egyéni boldogulására.

Az enyhén értelmi fogyatékos tanulók kulcskompetenciáinak fejlesztését széles körűen szolgálja a testnevelés és a sport. A testnevelésórákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében életszerű alkalmak kínálkoznak az auditíven érzékelt beszéd megértésére és a megértettek alkalmazására, a tantárgy szakkifejezéseinek fogalmi tisztázására és a szókincs bővítésre. Az anyanyelvi kompetencia művelésében a vizuomotoros koordináció, a lateralitás, a szerialitás biztonságos alkalmazása – amely gyakorta még felső tagozaton is gondot jelent – a testnevelés óráinak jelentős részét adják.

A kiemelt nevelési feladatok közül az erkölcsi nevelés, az önismeret, a másokért való felelősségvállalás képességének fejlesztése valósulhat meg egyértelműen, de áttételesen szinte valamennyi nevelési feladat ellátására mód nyílik a testnevelésórákon, sportfoglalkozásokon.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség	Órakeret 60 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A legfontosabb kézi- és tornaszerek ismerete és használata. Vezényszóra egyszerű mozgás(sor)végrehajtása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális képesség fejlesztése. Biomechanikailag helyes testtartás kialakítása/fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. Mozgásműveltség fejlesztése. Mozgásigény fenntartása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erő kifejtés és szabályozás képessége.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p><i>1.1. Torna</i> Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Kéziszer-gyakorlatok.</p> <p><i>1.2. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba)</i> Járások.</p> <p><i>1.3. Atlétika</i> Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás.</p> <p><i>1.4. Küzdő – húzó játékok</i></p> <p><i>1.5. Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére</i></p>	<p>Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelése érdekében. Testtudat – saját test és eszközök szerepének felismerése az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Gimnasztika optimális élettani terhelés alkalmazásával. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Mászás és függeszkedés – kötélen, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Egyensúly-gyakorlatok. Járások törzs- és karmozgással összekötve. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal.</p>	<p><i>Matematika:</i> szerialitás és relációk.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Viszonyyszavak. Az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> emberi test, egészséges életmód.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Függés, körzés, döntés, bemelegítés, 4-8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 80 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Mozgássorok végrehajtása vezényszóra. Irány- és ütemtartás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. Sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus- és téri tájékozódóképesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egyensúlytartás; mozgáskoordináció téri orientációval.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. Rendgyakorlatok: Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba. Nytódás, felzárkózás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban.</p> <p>2.2. Torna Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélen. Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, tarkóállás.</p> <p>2.3. Atlétika Futásfajták: terep-, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Járások, futások, dobások, ugrások. Kislabdahajtás állóhelyből és keresztlépéssel. Különbféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módoszatai.</p>	<p>Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó növekvő tudatosság – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképben. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepe az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna-, az atlétika-, a sportágjellegű feladatokban. Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> emberi test, pozitív higiénés szokások.</p>

<p>2.4. Úszás</p> <p>Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mellúszás kar-és lábmunkája siklás közben, eszközzel és eszköz nélkül.</p> <p>Váltóversenyek mellig érő vízben.</p>		
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Terpeszállás, guruló átfordulás, függeszkedés, húzódzkodás, bátorugrás, terpesztés, ugródeszka, dobbantó, irány, iram, keresztlépés, gyorsítás, lassítás, vágta, mellúszás, karmunka, lábmunka, merülés, lebegés.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Játék</p>		<p>Órakeret 60 óra (folyamatos)</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Labdával irányított dobások, rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat kialakítása. Élethosszig üzhető egészségfejlesztő szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> a ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; kudarc és győzelem sportszerű megélése.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>3.1. <i>Labdás játékok:</i> Dobó és elfogó játékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célba rúgó és célba dobó játékok. Zsinórlabda és labdarúgás elemei. Sportjátékok: kosárlabda, labdarúgás, kézilabda.</p> <p>3.2. <i>Népi gyermekjátékok és néphagyományok</i> Futó és fogójátékok taktikai elemekkel.</p>	<p>Testnevelési és sport játékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi gyermekjátékok, hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Hon-és népismeret:</i> népi gyermekjátékok, néphagyományok.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> ókor,</p>	

<p>3.3. Sor-, akadály- és váltóversenyek</p> <p>3.4. Küzdősportok elemei</p> <p>3.5. Az olimpiák története – sport idolok</p>	<p>szabályozásának megvalósítása. Ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.</p>	<p>Görögország, Olimpia.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Játékszabály, kosárlabda, indítás, átadás, alapvonal, oldalvonal, labdarúgás, labdaátvétel, kapu, kapufa, háló, szöglet (lábfej: külső, belső, csőr), kézilabda, hatos, vonal, büntetődobás, oldalbedobás, kapura lövés, felugrás, taktika, nyitás, továbbítás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>4. Versenyzés</p>		<p>Órakeret 53 óra (folyamatos)</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Együtműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség.</p>		
<p>Ismeretek</p>	<p>Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>4.1. Sor-, akadály-, váltó- és ugróversenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóverseny. Ugróiskola. Kötélugrás-verseny.</p> <p>4.2. Labdás versenyek Kosárra dobó verseny. Labdavezetési verseny. Kidobó játék. Egyszerűsített szabályokkal: – labdarúgás – kosárlabda – kézilabda – zsinórlabda.</p>	<p>Egyszerűsített sportági versenyek végrehajtása egyszerűsített szabályokkal. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincs bővítés.</p> <p><i>Természetismeret:</i> egészséges életmód.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/</p>	<p>Játékszabály, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, verseny.</p>		

fogalmak	
-----------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 41 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés, Relaxációs gyakorlatok mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos és rutinszerű alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatással. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. <i>A mozgás mint életforma</i> Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates).</p> <p>5.2. <i>Testi-lelki egészség</i> Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése.</p> <p>5.3. <i>Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok figyelembe vételével)</i> Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem: kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás.</p>	<p>Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák megismerése és végzése. A relaxáció mint a lelki egészség- megőrzése egyik eszközének felismerése. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szennvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre. Prevencióra törekvés az életvezetésben, baleset-megelőzésben Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának belátása. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának felismerése. Önkontrollra, önuralomra törekvés. Szabad térben végzett gyakorlatok végrehajtása – a</p>	<p><i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék.</p> <p><i>Természetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; napirend.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermekirodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.</p>

<p>Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.</p> <p><i>5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</i> A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.</p>	<p>védő-óvó intézkedések megismerése és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. Testtartás-javító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, sugárzás, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Tánc</p>	<p>Órakeret 30 óra (folyamatos)</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű tánclépés utánozása bemutatás után és /vagy szóbeli instrukció alapján. Testhelyzet és változásainak érzékelése. Képesség gyors indulásokra, irány- és iramváltásokra játék és körtánc során.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Csoportos játék és megjelenítőképeség fejlesztése. Rögtönzés és együttműködés képességének kialakítása. A fizikai képességek fejlesztésével a koordináció és koncentráció fejlesztése. A mozgásnyelv megalapozása és fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> az önértékelés és reakcióképeség növelése; járás, ugrás egyensúlyának megtartása; mozgás sebességének és irányának érzékelése; közös öröm és szabadságélmény megtapasztalása.</p>	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>6.1. <i>A tánc mint művészet – elmélet</i> Élő és felvett színházi, tánc- és mozgásszínházi, köztük társaik vagy más tanulók által készített produkciók – megtekintése.</p> <p>6.2. <i>Mozgásos dramatikus és énekes játékok</i> Kézi játékok. Énekes-táncos játékok (gyerekjátékok, leánykarikázók mozgásanyaga, szokásrendszere; egyenletes lüktetésű zenei és táncmotívumok illesztése egymáshoz).</p> <p>6.3. <i>Népi, táncos gyermekjátékok</i> Régi stílusú táncok (ugrós, legényes táncok; páros forgató típusú lépések; forgató mozgáscsoportjai). Új stílusú táncok (verbunk és csárdás táncok). A társastánc etikettjének néhány alapeleme.</p> <p>6.4. <i>Népek, nemzetiségek, etnikumok táncaiból</i> (Lánc-, körtáncok – Balkán – lépésanyaga és formavilága; szlovák és román táncanyag magyar párhuzamai.)</p>	<p>Öröm és szabadságélmény megtapasztalása. Az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtés kialakításának gyakorlása a tér tárgyaival végzett, illetve páros gyakorlatokban. Testtudat, mozgás, mozdulatlanság érzékelése. Térbeli alkalmazkodás. Metrum, tempó, ritmus alkalmazása. Helyes testtartás automatizálása. Az együttmozgás élményének megtapasztalása. Törekvés az egyensúlyi viszonyokon keresztül a kontaktusteremtésre. Közös cselekvés tanári narrációra. Technikai gyakorlatok: induló, megálló, gyorsító, lassító gyakorlatok. Fekvő partner gurítása előbb csípő-, majd láb- és kar“vezetéssel”. “Vakvezetéses” gyakorlat - folyamatos vezetésipont-váltással. Járás-fordulat elemekkel térbeli kompozíció készítése, egyénileg vagy csoportosan. Népi mozgásos gyermekjátékok és táncok megismerése, gyakorlása. Törekvés a társastánc illemszabályainak betartására. Érzelmek elemi szintű kifejezése gesztusokkal, mozdulatokkal.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> dramatizálás.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás, népzene, gyermekdalok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mozdulat, motívum, irányzat, népzene, műzene, néhány népi-, szalon- és modern tánc, élmény, etnikum, ritmus, tempó, etikett.	

A fejlesztés várt eredményei a két	A tanuló képes
---	----------------

évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none"> – összetett mozgások, 4–8-ütemű tornagyakorlatok végrehajtására, – a testnevelés szakszavainak értésére (passzív szókincs szintjén) és adekvát mozgásos válaszokra, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – gyors futásra, magas- és távolugrás megkísérlésére, – a mellúszás megkísérlésére, helyes légzéstechnikával, – a labda átvételére és átadására, – a játékszabályok betartására, aktív részvételre a közös játékokban, – higiénés ismereteinek rutinszerű alkalmazására, – egyszerű tánclépésekre bemutatás után és/vagy szóbeli instrukció alapján, – zenével szinkronban mozgásra, – a tánc mint mozgás, mint örömforrás élvezetére.
--------------------------------	---

7–8. évfolyam

Az általános iskolai tanulmányok végéhez közeledve az enyhén értelmi fogyatékos tanulók testi nevelésében fő szempont a mozgás, a sport életmódbeli elemmé válása. Ezt a célt szolgálják a NAT-ban a mozgásnevelésre, mozgáskultúrára, a testi nevelés ismereteleire és az általános személyiségfejlesztésre vonatkozó közműveltségi tartalmak.

A tantárgy célja a mozgásformák készségszintre emelése, a mozgás igényének és az egészség megőrzésének életmódbeli szokásrendszeré válása, továbbá az erő és állóképesség, a gyorsaság és az ügyesség növelése azért, hogy a motoros, kondicionális és koordinációs képességek fejlesztése pozitív transzferként hasson a tanuló egyéni boldogulására.

A közösségi mozgásformák során a kooperáció és a sportszerűség gyakorlattá válása, a pozitív attitűdök megerősödése a tanuló és szociális környezete számára egyaránt kedvező feltételeket teremthet a munkaerő-piaci helytálláshoz.

A testnevelés és sport tantárgy nevelési és kulcskompetencia-fejlesztési lehetőségei közé tartozik az anyanyelvi kommunikációs fejlesztés a testnevelés órákon vagy szabadidős sporttevékenységek keretében, amely az auditíven érzékelt beszéd megértésére – és a megértettek alkalmazásában –, és a (minimális) sportelméleti művelődési anyag feldolgozása során valósulhat meg. A természettudományos kompetencia a mindennapi élet természettudományi műveltségeként, egészségvédelmi, betegség- és baleset-megelőzési ismeretként van jelen a testnevelésben és a sportban.

A kiemelt fejlesztési feladatok közül az erkölcsi és önismereti nevelés, a másokért való felelősségvállalás alapját képezhetik a tanulók boldogulásának.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Motoros képességfejlesztés – edzettség, fittség		Órakeret 67 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Összetett mozgások, 4-8-ütemű gyakorlatok végrehajtása. Szóbeli utasításra a feladatok végrehajtása. A testnevelés és sport tantárgy szakszavainak megértése és adekvát mozgásos megválaszolása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kondicionális és koordinációs képességfejlesztés. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Aerob és anaerob képességfejlesztés. Mozgásigény fenntartása. Mozgásműveltség fejlesztése. Motorikus képességek fejlesztése. Elemi, ritmikus mozgásformákkal az ideg-, légzési, keringési és mozgatórendszer fejlődésének elősegítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> saját test mozgásszabályozásának képessége; mozgásos alapformák végrehajtásának képessége; mozgáskoordinációs képesség; erőkifejtés és -szabályozás képessége.		
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>1.1. <i>Gimnasztikai elemek:</i> Bemelegítési technikák. Gimnasztikus mozgás Járások.</p> <p>1.2. <i>Torna</i> Tartásos helyzetek, fogások, ülések, támaszok, függések. Mászás és függeszkedés Kéziszer-gyakorlatok Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok. Egyensúly-gyakorlatok.</p> <p>1.3. <i>Atlétika</i> Futások. Ugrások, dobások. Emelés-hordás.</p> <p>1.4. <i>Küzdősportok elemei</i> Páros és csoportos küzdőgyakorlatok.</p> <p>1.5. <i>Testtartást javító, erősítő és légzőgyakorlatok zenére</i></p>	<p>Természetes mozgások (eszközökkel és azok nélkül) a mozgásképesség és fittség növelésére. Testtudat – saját test és eszközök szerepének tudatosulása az edzettségben. A vázizomzat erősítése és nyújtása egyszerű, gimnasztikai gyakorlatokkal. Biomechanikailag helyes testtartás fenntartása. Gimnasztika, optimális élettani terhelés alkalmazásával az izmok mobilizálása, erősítése, nyújtása. Gimnasztikus mozgás zenére (zumba). Járások törzs- és karmozgással összekötve. Mászás és függeszkedés – kötélén, gyűrűn, bordásfalon. Kéziszer-gyakorlatok végzése – karika, szalag, labda, buzogány. Társas gyakorlatok. Négy-nyolc ütemű gyakorlatok végzése.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> emberi test, egészséges életmód.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ütemezés, zenehallgatás.</p>	

1.6. <i>Motoros tesztek</i> (Cooper) Kizárólagosan diagnosztikus céllal.	Egyensúly-gyakorlatok végzése. Futások iram- és irányváltással. Ugrások, dobások. Emelés-hordás – párban, társakkal. Páros és csoportos küzdőgyakorlatok végzése – légzéstechnikával.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Bemelegítés, függés, körzés, döntés, 4–8 ütemű gyakorlat, emelés, hordás, egyensúly, súlypont.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Motoros készségfejlesztés – mozgástanulás	Órakeret 86 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Erőfeszítés és kitartás (egyéni szintnek megfelelően) a gyakorlatok végrehajtása során. Szabálykövetés, szabálytartás a rend- és más gyakorlatokban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Természetes és nem természetes mozgásformák továbbfejlesztése. További sportágtechnikai elemek megismertetése. Célorientált motoros tevékenység kialakítása, gondolkodás-, kreativitást fejlesztő motoros tanulás. Koordinációs képesség, mozgástanulási, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazkodó, egyensúlyozó képesség, valamint az adekvát reakciók, a ritmus és téri tájékozódó képesség fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> instrukcióra gyors, pontos reagálás képessége; imitációs és elemző képesség; alkalmazkodási képesség.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>2.1. <i>Rendgyakorlatok:</i> Térköz, távköz, takarás, igazodás, testfordulatok adott irányokba járás közben. Nytódás, felzárkózás, felfejlődés, szakadozás. Soralkotások egyes és többes vonalban, oszlopban. Menetelés alakzatfelvétellel.</p> <p>2.2. <i>Torna:</i> Támaszgyakorlatok, függés és egyensúly-gyakorlatok talajon, padon, tornaszekrényen, gerendán, gyűrűn, bordásfalon. Mászás kötélben. Vándormászás bordásfalon.</p>	<p>Célorientált motoros tevékenységek, gondolkodás, kreativitás a motoros tanulásban. Energiabefektetésre vonatkozó tudatosság kialakítása – idő, gyorsaság, erő, állóképesség. Információk, jelek felismerése mozgásképpen. Mozgás-specifikus kommunikációs szabályok, formák, jelek értelmezése – szerepük belátása az önreflexióban és önkontrollban. Természetes és nem természetes mozgásformák alkalmazása, gyakorlása, továbbfejlesztése a torna, az atlétika, a sportág jellegű feladatokban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban.</p> <p><i>Természetismeret:</i> emberi test.</p> <p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> higiénés szokások.</p>

<p>Függeszkedés, hintázás. Guruló átfordulás előre-hátra. Kézállás, fejjállás, tarkóállás – segítséggel.</p> <p>2.3. <i>Atlétikai elemek:</i> Járások, futások, dobások, ugrások. Futásfajták: terep, lassú, egyenletes, változó iramú, állórajttal. Kislabda hajítás állóhelyből és keresztlépéssel. Különbféle méretű és súlyú labdák célba juttatásának módoszatai.</p> <p>2.4. <i>Tánc:</i> Régi stílusú táncok, új stílusú táncok, sport jellegű táncok (zumba).</p> <p>2.5. <i>Úszás:</i> Merülési gyakorlatok, vízbe ugrás, tudatos légzés vízben, siklás, mell-, gyors- és hátúszás kar- és lábmunkája siklás közben eszközzel és eszköz nélkül. Váltóversenyek mellig érő vízben.</p>	<p>Sportágtechnikai, taktikai és versenyelemek alkalmazása egyénileg, párban, csoportban, kerékpározás-, torna-, atlétika-, úszás- és egyéb vízisport-jellegű feladatokban.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Fejlődés, szakadozás, biztonság, biztonságérzet, vándormászás, gyors futás, tartós futás, leugrás, felugrás, átugrás, lábmunka, karmunka, hajítás, lökés, kartempó, lábtempó, gyorsúszás, hátúszás, pillangóúszás, delfinmozdulat.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Játék</p>	<p>Órakeret 67 óra (folyamatos)</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Labdával irányított dobások rúgások kivitelezése. A játékszabályok betartása. Aktív részvétel a közös játékokban.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Együttműködés, kooperáció elősegítése. Versenyszellem kialakítása és fenntartása. Élethosszig üzhető szabadidős tevékenységek megismertetése és megkedveltetése. Játékszabályok által az elemi döntésképeség és szabálytudat</p>	

	kialakítása, továbbfejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> ráismerő és a mozgásirányítás készsége; társakra figyelés, együttműködés; szabálykövetés, szabálytartás; beleélő és együttműködő képesség; kudarc és győzelem sportszerű megélése.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>3.1. Labdás játékok: Dobó- és elfogójátékok. Labdavezetés kézzel, lábbal, cselezés védővel szemben. Átadások helyben és mozgás közben. Célbarúgó- és célbadobójátékok. Kosárlabda. Labdarúgás. Röplabda. Kézilabda.</p> <p>3.2. Népi gyermekjátékok és néphagyományok Futó- és fogójátékok taktikai elemekkel.</p> <p>3.3. Táncos játékok Az 1–6. évfolyamon tanultak művelődési anyagából.</p>	Testnevelési és sportjátékok stratégiai és taktikai elemeinek megismerése, szabályainak rendszere, szabálykövetés. Sportági előkészítő kreatív és kooperatív játékok. Népi hagyományörző mozgásos tevékenységek értése és reprodukciója. Élethosszig végezhető szabadidős tevékenységek értése és reprodukciója. Labdás játékok, gyakorlatok. Tanulói kreativitásra alapozó motoros játékok. Érzelmek és motivációk szabályozásának megvalósítása. Élményszerűség és öröm érzékeltetése a társas játéktevékenységben. Személyes és társas folyamatok megélése. A konfliktuskezelés ismerete és gyakorlása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az anyanyelv kifejező, informáló, felhívó funkcióinak alkalmazása közlés, megbeszélés, rábeszélés formáiban. <i>Hon-és népismeret:</i> néphagyományok.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárlabda, labdarúgás, röplabda, kézilabda, játékszabály, védő, támadó, cselezés, nyitás, érintés, feladás, átütés, pontszerzés, góllövés, erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Versenyzés	Órakeret 60 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	Együttműködés a csapattársakkal. Az egyszerűsített sportági versenyszabályok betartása. Az elemi labdakezelési ismeretek gyakorlati alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók képessé tétele egyszerűsített szabályokkal zajló versenyzésre: sor- és váltóversenyek és egyszerűsített sportági versenyek esetében. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> szabálykövetés, szabálytartás; egészséges	

	versenyszellem; kooperáció; koordináció; döntési és reagáló képesség; versenyszellem.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>4.1. Futó-, ugró-, akadály- és ügyességi versenyek Sorversenyek. Váltóversenyek. Futóiskola – futóversenyek (gyors, kitartó, gát, staféta stb.). Ugróiskola – magas, távol stb. Dobóversenyek (célba, távba különféle eszközökkel). Kötélugró verseny. Kötélhúzó verseny.</p> <p>4.2. Labdás versenyek Kosárradobó-verseny. Labdavezetési verseny. Kidobójáték. Labdarúgás. Kosárlabda. Kézilabda. Zsinórlabda.</p> <p>4.3. Népi gyermekjátékok, versenyfeladatok (Bigézés, karikahajtás, dióleső, tojásbavágás, csizmadobáló, öcsigolyó /petanque/.)</p> <p>4.4. Úszóverseny – egyszerűsített szabályokkal.</p> <p>4.5. Küzdősportok elemei – birkózás, keleti küzdősportok elemei.</p> <p>4.6. Az olimpiák története – sportidolok, paralimpia</p>	<p>Egyénileg, párban és csoportosan végrehajtott versenyfeladatok a sportági versenyek szabályainak, technikai és taktikai elemeinek alkalmazásával. Sor- és váltóversenyek szabályainak ismerete és betartása. Egyszerűsített sportági versenyek ismerete és végrehajtása az írott és íratlan sportszerűségi szabályok betartásával. Sportszerűség fogalmi jelentésének és gyakorlatának ismerete. További ismeretek szerzése az olimpia- és sporttörténet nagy alakjairól, emblemikus személyiségeiről. Ismeretek szerzése híres magyar és nemzetközi sportolókról a múltból és a jelenből.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> viszonyszavak; a versenyekhez, sporthoz kapcsolódó szakkifejezések tartalma, szókincsbővítés.</p> <p><i>Természetismeret:</i> egészséges életmód.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> emberi erények, kitartás, akarat.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> áttekintés: ókori Görögország (Olimpia).</p> <p><i>Hon- és népismeret:</i> gyermeki élet, gyermekjátékok régen.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kidobójáték, labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, zsinórlabda, játékszabály; erőszakos, kíméletes, sportszerűség, „fair play”, esélyegyenlőség, teljesítmény.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés	Órakeret 46 óra (folyamatos)
Előzetes tudás	A gyakorolt mozgáselemek, szabadidős tevékenységek ismerete. Egyszerű relaxációs gyakorlatok irányítás melletti elvégzése. Az egészséges életmód alapelemeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egészségfejlesztő mozgásos tevékenységformákra nevelés. Relaxációs gyakorlatok, mint az önsegítés eszközeinek tudatosítása. Higiénés ismeretek tudatos alkalmazására nevelés. A szabad levegőn végzett sportok egészségmegőrző szerepének tudatosítása. A tanulók betegségtudatának, féltékenységének, esetleges gátlásainak mérséklése, oldása egyéni sikerhez juttatásukkal. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> egészségtudatosság; mozgásigény; a körülményekhez való alkalmazkodás; a természet szeretete, fenntartható fejlődés.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>5.1. <i>A mozgás mint életmód</i> Otthon is végezhető testgyakorlatok (aerobic, callanetics, talajtorna, pilates). Táncok különféle műfajai.</p> <p>5.2. <i>Testi-lelki higiéné</i> Testi higiéné tartalmi elemei és azok mindennapi gyakorlata. Relaxációs gyakorlatok: – légzőgyakorlatok – figyelemösszpontosító és lazító testtartások. Egészséges életmód alapelemei – étkezés, ruházat, pihenés, mozgás, a káros anyagok kerülése. Betegségek megelőzése, prevenció, védőoltások.</p> <p>5.3. <i>Természetben űzhető sportok (a helyi adottságok függvényében)</i> Labdajátékok, futóversenyek stb. – a torna kivételével valamennyi. Túra – balesetvédelem,</p>	<p>Egészségfejlesztő motoros tevékenységformák gyakorlása, A relaxáció, mint a lelki egészség megőrzésének egyik eszközének tudatosulása. Életviteli alapelvek és szokásrendszerek: étrend, bioritmus, higiénia, médiatudatosság, szenvedélybetegségek hatásainak felismerése a testi-lelki egészségre, Prevencióra törekvés az életvezetésben, balesetmegelőzésben, Fizikai fittség, edzettség, helyes testtartás fontosságának megértése. Biztonságra és környezettudatosságra törekvés. Rendszeres testmozgás, sport egészségmegőrző hatásának megértése. Önkontroll, önuralom gyakorlása. Szabad térben végzett</p>	<p><i>Ének-zene:</i> relaxációs zenék.</p> <p><i>Természetismeret:</i> egészséges táplálkozás, kellő időtartamú alvás szerepe, tisztálkodási szokások; rendszeresség.</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> gyermek- és ifjúsági irodalmi alkotások az egészség-betegség témaköréből.</p>

<p>kullancsveszély, a nap káros sugarai elleni védelem. Kocogás. Kerékpározás, görkorcsolyázás. Úszás természetes vizekben – csak engedélyezett és kijelölt helyen.</p> <p><i>5.4. Könnyített testnevelés, tartáskorrekció</i> A könnyített testnevelés individuális lehetőségének megteremtése a gyógytestnevelővel való konzultáció szerint.</p>	<p>gyakorlatok végrehajtása – a védő-óvó intézkedések ismerete és betartása (napsugárzás, kullancs, időjárásnak megfelelő ruházat). A tanulók egyéni állapotához, elváltozásaihoz igazodó gyakorlatok. A tantervben foglalt, nem ellenjavallt gyakorlatok, feladatok végrehajtása. Testtartásjavító gyakorlatok. Preventív és korrigáló feladatok megoldása sporteszközök alkalmazásával.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Higiéné, relaxáció, edzettség, fittség, túra, bioritmus, gyógytestnevelés, korrekció, napsugárzás, UV-A és UV-B, kullancs, médiatudatosság, prevenció, drog, önuralom, önkontroll, prevenció, testtartás, gólyaállás, kobraállás.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes:</p> <ul style="list-style-type: none"> – a bemelegítési technikák alkalmazására, – 4–8 ütemű gyakorlatok végrehajtására, – küzdősportok során ügyelni saját és társai testi épségére, – alakzatváltozásokban együttműködésre, – erőfeszítésre és kitartásra saját szintje szerint, – egy tanult elem önálló végrehajtására, – 10 méter leúszására az általa választott úszásnemben, – a labda céltudatos irányítására, – a gyakorolt mozgáselemek, sportágak szabad térben, más körülmények közötti, önálló alkalmazására, – higiénés ismeretei rutinszerű és saját igény szerinti alkalmazására, – a relaxációs gyakorlatok önsegítő alkalmazására nyugalmi és stresszhelyzetben, – az egészségtudatos magatartásformák szokásrendszerébe integrálására.
--	--

OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁK

Az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be a tantárgyak rendszerében. Fejlesztési céljaik, tevékenységeik közvetlenül szolgálják a nevelést, mintegy szintetizálva az egyes tantárgyakban közvetített fejlesztési, nevelési célokat, az iskolai nevelési folyamatot, lehetőséget biztosítva a tanítási órákon elsajátítottak elmélyítésére, aktualizálására, a tudásanyagának értékmozzanatokkal történő felruházására.

Az osztályfőnöki óra az osztályfőnöki tevékenység tanórai keretként, a tanulók közösségi életének fórumaként segíti a tanulók megismerését, az egyéni sajátosságokhoz illeszkedő személyiségfejlesztést.

A tantárgy tematikai egységei szorosan kapcsolódnak a fejlesztési területekhez, azaz minden tematikai egység az egyes fejlesztési területek szempontjából kiemelt jelentőségű: közösség és személyiség – erkölcsi nevelés, önismeret és társas kultúra fejlesztése, családi életre nevelés; tanulás és munka – a tanulás tanítása, pályaorientáció; ember és társadalom – állampolgárságra, demokráciára nevelés, felelősségvállalás másokért, önkéntesség, nemzeti öntudat, hazafias nevelés; egészséges életmód – testi, lelki egészség, médiatudatosság.

Az osztályfőnöki órák célja a gyermekközösségeknek és az egyes tanulók személyiségének fejlesztésével a közösség és az egyén egymáshoz, valamint a társadalomhoz való helyes viszonyának megalapozásával, a tanulók erkölcsi tulajdonságainak, meggyőződésének formálásával, az egyéni és a közösségi érdekek összehangolásával fejleszteni a szociabilitást, a testi-lelki harmóniát, a tanulók társas, egyéni és iskolai kapcsolatait, a szabálytudat erősítését.

Az osztályfőnöki órán folyó munka hozzájárul – az egyéni szükségletek mentén – az énkép, az önértékelés alakításához, a közösen kialakított magatartási és viselkedési szokások elsajátításához, az önbizalom, az öntudatos és a környezetért is felelős magatartás, a világgal szembeni pozitív beállítódás, a demokrácia tisztelete, a tolerancia, az őszinte kommunikáció, az értelmes kockázatvállalás attitűdjeinek kialakulásához.

Az osztályfőnöki órákon kiemelt szerepet kap az önismeret, az önelfogadás és az önfejlesztés. Biztosítani kell a szociális érzékenység légkörét, a konfliktusok kezelésének konkrét megoldásait segítő feladatokat. Az értékek életünkben meghatározó szerepének, az értékek védelmével kapcsolatos felelősségnek a tudatosítása mellett a közvetlen környezet humán értékeinek keresése is a feladatok közé tartozik. Lehetőséget kell teremteni a serdülőkor testi-lelki változásaival kapcsolatos saját élmények, vélemények megvitatására.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van annak, hogy a tanulók közvetlen és közvetett úton is szerezzenek tapasztalatokat a felelős állampolgári viselkedésről, a környezettudatos, fenntartható fejlődésről. Olyan helyzetek megteremtése is feladat, melynek során felkészítjük a tanulókat a pályaválasztásra, a reális életcélok megfogalmazására. Tapasztalatokat gyűjthetnek a munka világról, a szakmákról, ezáltal segíthetjük a pályaválasztásukat, a reális életcélok megfogalmazását, célkitűzését.

Az osztályfőnöki órák a tantervi tartalmakon túl jelentős színterei az aktuális kérdések, események feldolgozásának. A kerettanterv olyan arányos tartalom meghatározást érvényesít, amely lehetővé teszi az egyes közösségek, az eltérő felkészültségű, fejlettségű, érettségű tanulók számára a válogatást, a felhasználó által történő konkretizálást, olyan tevékenységmegválasztást, amely az aktualitásokhoz illeszkedő feldolgozást is lehetővé teszi.

5–6. évfolyam

A két évfolyam fókuszában az áll, hogy a tanulói aktivitást serkentő módszerek alkalmazásával támogassa a tanulók önmagukért és a társakért való felelősségvállalását, annak megélését, hogy a társak és az egyén egymásra vannak utalva, ennek következményeként a másokért vállalt felelősséget átérzik, vállalásaikért helyt állnak, elfogadják, hogy a szabályok értük és a közösség védelméért vannak.

A tanulók felismerik jellemző tulajdonságaikat, jártasságot szereznek a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak alkalmazásában. Segítséggel keresnek olyan, az egyéni jellemzőikhez illeszkedő kikapcsolódást, szabadidős tevékenységet, amely hozzásegíti őket a testi, lelki egészség megteremtéséhez, képesek lesznek felismerni és segítséggel megfogalmazni érdeklődési körüket, amelyeket hozzá tudnak rendelni egyes tevékenységekhez, foglalkozásokhoz. Az osztályfőnöki órák fókuszálnak a családban betöltött szerepekre, a családi tevékenységrendszer jellemzőire, az egyes szerepekhez illeszkedő felelősségvállalás jellemzőire és arra, hogy a tanulók gyakorolják a különbségtételt a jóra ösztönző és a destruktív megnyilvánulások, jellemzők között.

(A javasolt órakeretek a helyi sajátosságokhoz igazodva szabadon változtathatóak.)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Közösség és személyiség	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Az én és mások reláció felismerése, az évfolyamszintű társas kapcsolatok alakulásának figyelemmel kísérése, megállapítások, észrevételek megtétele. Az iskolai szabályok betartásának, a szabályok alkalmazásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Megfigyelőképesség fejlesztése, a tanuló saját viselkedésének, reakcióinak, cselekedeteinek önmegfigyelésen alapuló értékelése. Kommunikáció, véleménynyilvánítás képességének fejlesztése. A kulturált vita és konfliktuskezelés készségeinek fejlesztése. Beleérző képesség, tolerancia fejlesztése, a saját és a mások cselekedeteiért érzett felelősségérzet felkeltése. Kooperatív technikák alkalmazása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> nyitottság, együttműködés, kommunikáció, figyelem, empátia, önkifejezés, véleményalkotás, -nyilvánítás, vitakészség, felelősség.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
1. Önismeret: tulajdonság, viselkedés, önmegfigyelésen alapuló felismerés, befolyásolás 2. Közösségek,	Saját élmények gyűjtése, feldolgozása. Tulajdonságlista készítése, értelmezése. Az évfolyam mint közösség. A közösség életét befolyásoló szabályok szerepe az iskolai életben. Drámajátékok: konfliktus, vita, feloldás, megbeszélés, viszonyulás a témához.	<i>Hon-és népismeret:</i> az én világom.

amelyekben élek: iskola, évfolyam, család	Társas kapcsolatok az évfolyamban, a kapcsolatok kialakulása, változásai, alapvető illemszabályok betartása. A család mint egység, kapcsolatok, szerepek, feladatok. Helyem az évfolyamközösségben, a családban. A közösség céljai, feladatai, az együttműködő közösség, a közös célok elérésének segítő és akadályozó tényezői. Együttműködésen, munkamegosztáson alapuló ismeretszerzés. Felelősségtudat, lelkiismeretesség a társainkhoz, a családtagokhoz fűződő viszonyban. Őszinteség, segítőkészség. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, tulajdonság, viselkedés, társas kapcsolat, vélemény, együttműködés, érték, elfogadás, viszony, szabálykövetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tanulás és munka	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	Az önmegfigyelés, mások megfigyelése alapján megállapítások megtétele, következtetések levonása. Irányított, önálló tanulás, munkavégzés képessége. Különböző foglalkozások ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás iránti motiváció, pozitív attitűd fejlesztése. Az önállóság iránti igény, a felelősségérzet fejlesztése, erősítése. Egyéni tanulási módszerek alkalmazásának alapozása, fejlesztése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> együttműködés, bizalom, önkifejezés, kitartás.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ol style="list-style-type: none"> A tanulás: motivumok, a tanulást segítő és nehezítő tényezők. A tanulás tervezése, egyéni tanulási stílus, tanulási stratégiák. A munka: munkavégzés a családban, az iskolában. A munka és a személyiség, munkasiker, kudarc, munkafegyelem. A tanulás és a munka értékelése, önértékelés, külső értékelés. 	<p>A különböző tantárgyak tanulását segítő speciális ötletek, eljárások. Tanulási szokások, módok, technikák, az önismereten alapuló tanulási módszerek kialakítása, kimunkálása, a tantárgyankénti speciális tanulási technikák alkalmazása. A tanulás megtervezése, naplóvezetés a tapasztalatokról, következtetések, változtatások, célkitűzések segítséggel történő megfogalmazása, folyamatos</p>	<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek:</i> foglalkozások, mesterségek; család, háztartási munka.

	értékelés. Különböző foglalkozások ismerete, a végzésükhöz szükséges tudáselemek összegyűjtése, elemzése. Kedvelt tevékenységek, összefüggések ezek és egyes foglalkozások között (pályatükör).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Figyelem, koncentráció, értékelés, önértékelés, tervezés, szervezés, választás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Én és a társadalom	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri és egymástól jól elkülöníti az egyes társadalmi szinteket. Felismeri helyét és ismeri szerepeit a különböző közösségekben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködésen alapuló aktív részvétel a különböző szinteken zajló társadalmi eseményekben. Egymásra figyelés, alkalmazkodás erősítése különböző közösségekben. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> konstruktív kommunikáció, tolerancia, bizalom, együttérzés, a közvetlen környezet értékeihez való ragaszkodás, érdeklődés az életkorának megfelelő állampolgári szerepvállalás iránt.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Életem szinterei: az otthon, az iskola, a lakóhely – A családban: a család fogalma, típusai, tagjai, feladatai – Az iskolában: közösségek, szerepek, feladatok – A lakóhelyen: helyi társadalmi események, a részvétel lehetőségei	A család és annak szerepe az egyén egészséges, harmonikus fejlődésében; a család feladatai: szeretet, érzelmi biztonság. Munkamegosztás a családban, szokások, ünnepek a családban. Alkalmazkodás az iskola rendjéhez, társakhoz, tanárokhoz; az iskola törvénye: a Házi rend; az iskola hagyományainak megismerése, ápolása. Az iskolai és otthoni élet összehasonlítása, egyezőségek, különbségek, ezek eredete, a különbségek elfogadása. A helyi társadalmi eseményekről tájékozódás a médiumokon keresztül, személyes részvétel. Nemzeti ünnepeink: március 15.; augusztus 20.; október 23., az	<i>Hon-és népismeret:</i> az én világom.

	<p>ünnepek helyi aktualitásai, helytörténeti vonatkozások, történelmi emlékhelyek megismerése, személyes részvétel. A lakóhelyi környezet kulturális értékei, hagyományai, természeti kincsei, a megismételhetetlenségből is adódó ragaszkodás, a megóvás felelőssége. Az összefogás jelentősége az értékek védelme érdekében. Emlékhelyek, múzeumok, kulturális események látogatása. Természetvédelmi „örjárat”.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Család, családtag, családi és nemzeti ünnep, hagyományápolás, érték.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	<p>A tanuló ismeri legjellemzőbb tulajdonságait, különbséget tesz pozitív és negatív tulajdonságok, viselkedések között. Fogékony mások véleményére, képes kulturált véleményalkotásra. Képes megfigyelni érzéseit, nyitott mások érzései iránt. Ismeri az egészséges táplálkozás, a sport jelentőségét.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A lelki egészség (mentálhigiéné) iránti igény felkeltése, ennek kialakításához és megőrzéséhez szükséges készségek, képességek kialakítása. Az egészségmegőrzés igényének kialakítása, az egészségkárosító szokások kialakulásának megelőzése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önismeret, önértékelés, akaraterő, válogatás, rendszerezés, ok-okozati összefüggéslátás.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Lelki egészség: énerősítés, belső egyensúly. Testi egészség: étkezés, testedzés, sport, kikapcsolódás, regenerálódás.</p>	<p>Önmaga bemutatása, „ez vagyok – ez voltam”: fotók a múltból, a családról, a gyermekkoráról. Adatok gyűjtése önmagáról. Pozitív tulajdonság, képesség. Pozitív tulajdonságok erősítése, negatív tulajdonságok leküzdésének technikái. Helyzetgyakorlatok, szituációs játékok. A lélek egészsége, stressz, veszélyek. A segítség, a segítség szerepe, a segítségkérés formái, a</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége.</p>

	<p>hozzá kapcsolódó viselkedés. A test, lelki egészséget veszélyeztető szokások, szenvedélyek. Esetek, filmélmények megvitatása. Viselkedésszabályozás a lelki egészség megőrzése érdekében. Szabadidő eltöltésének, a személyiséget építő lehetőségeinek felismerése, kikapcsolódás, stresszoldás, szórakozás, tanulás. Választás és döntés, azok következményeinek megbeszélése. Irodalmi példák gyűjtése. Dramatikus játék. Építem önmagam: egészséges életrend, napirend, szellemi, fizikai munka, a feltöltődés helyes aránya, igényes szórakozás, sport, mozgás, a test és lélek egyensúlya.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Én-énerő, lelki egészség, testi egészség, akaratérő, stressz, kikapcsolódás, segítségkérés.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Fejlődött a tanuló önismerete, reális önértékelése. Kialakult a nyitottság a társas kapcsolatokra, fejlődött a szociális érzület. Felelősséget érez cselekedeteiért, vállalásaiért, megfelelően érzékeli és értékeli a sikert, a kudarcot. Felismeri az iskolai konfliktusokat, törekszik a megoldásra. Megszilárdul az iskolai követelmények szerinti normatartás. Tanulását (segítséggel) megtervezi. Felkészüléséhez figyelembe veszi az előzetes értékeléseket, tapasztalatokat. Különbséget tesz kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységek között, elfogadja, hogy nem csupán a kedvelt tevékenységeket kell elvégezni. Fokozódott kitartása, fejlődött felelősségérzete, feladattudata. Ismeri és tiszteli a közösségi hagyományokat, részt vesz ápolásukban. Közvetlen környezete természeti és kulturális értékeit ismeri, megóvásukban aktívan részt vesz. Ismeri a lelki és testi egészségmegőrzés érdekében legcélravezetőbb technikákat. Különbséget tud tenni pozitív és negatív tulajdonságok között. Képes erőfeszítéseket tenni, akarati tényezőket mozgósítani a változásért, a változtatásért. Elfogadja, hogy vannak olyan helyzetek, amikor segítséget kell kérni.</p>
---	--

7–8. évfolyam

A tanulókat aktivizáló módszerek megtartásával az osztályfőnöki órák sajátos szerepet töltenek be annak támogatásában, hogy a tanulók megértsék a törvények szerepét mindennapi életünkben, elfogadják azok szükségszerűségét, az értékek és a szabályok viszonylagosságát, a normakövetés fontosságát. Helyzeteket kell teremteni ahhoz, hogy tudjanak érvelni, meggyőzni, mások véleményét elfogadva kiállni meggyőződésük mellett, vagy elvetni azt, átérezhessék a felelősségvállalás jelentőségét, felismerjék, hogy kiknek tudnak segítséget nyújtani. Csoportos feladathelyzetekben teremtünk lehetőséget arra, hogy megfogalmazhassák véleményüket és fogadják el mások érvelését.

Enyhén értelmi fogyatékos tanulók esetében kiemelt jelentősége van a pályaorientáció támogatásának, annak, hogy tájékozódjanak a továbbtanulással kapcsolatban, segítséggel ismerjék fel érdeklődési körüket, összeegyeztessék azt a (szakma)tanulási lehetőségekkel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Közösség és személyiség	Órakeret 23 óra
Előzetes tudás	Önismeret, a tanuló saját legjellemzőbb tulajdonságainak ismerete, készség a változásra, a változtatásra. Tudatos szabálykövetés képessége. Közösségi feladatok vállalása, teljesítés értékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A vitakészség fejlesztése, érvelés, meggyőzés, mások véleményének elfogadása, kiállás a meggyőződés mellett/elvetés. Az előítéletes magatartás, a sztereotip megnyilvánulások észrevétele, annak a felismerése, hogy a sztereotípiák kialakulásában nagyon fontos szerepet tölt be a viselkedésünk.</p> <p>Az egyéni és a közösségi érdek viszonyának, a szabályok, törvények szerepének mindennapi életünkben, az értékek és a szabályok viszonylagosságának, a normakövetés fontosságának felismertetése. A felelősségvállalás, a segítségnyújtás képességének fejlesztése. Segítségelfogadás képességének továbbfejlesztése.</p> <p><i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önállóság, kreativitás, bizalom, önbizalom, önbecsülés, konfliktuskezelés, problémamegoldó képesség, konszenzusképesség, kudarctűrés, elfogadás.</p>	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>1. Önismeret.</p> <p>2. A társas kapcsolatok szerepe a közösségben.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Iskolai közösségek – A családi közösség – Közösségi élet a helyi társadalomban. 	<p>A helyes önértékelés kialakítása bírálat, önbírálat alapján. A bírálat segítő aspektusainak elfogadása.</p> <p>Elvárások önmagával és mások elvárásai a tanulóval szemben. Saját korlátainak a megismerése, felismerése.</p> <p>Reális célok kitűzése a személyiség pozitív</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> Erkölcsi személyiség, emberi társaság. Társas kapcsolatok.</p>

	<p>megváltoztatására a fokozatosság érvényesítésével.</p> <p>Tolerancia a másság iránt, értékek megismerése, elfogadás.</p> <p>Megbeszélés: csoportok az évfolyamban, klikkek és barátok; sztárok és magányosok.</p> <p>Kortárs csoportok: konfliktusok csoporton belül, csoporthelyzet, alkalmazkodás, tűrőképesség fogalmainak tisztázása.</p> <p>Egyéni képességek a közösség szolgálatában, kooperáció fontosságának, az egymásra utaltságnak a felismerése.</p> <p>A család, mint a nevelés legfőbb színtere: érzelmi védettség; generációk együttélése, egymás tiszteletben tartása; demokrácia a családban.</p> <p>Konfliktusok a családban, a türelem, megértés, odafigyelés szerepe a konfliktus kezelésében, feloldásában.</p> <p>Az emberi együttélés írott és íratlan szabályai, a szabályok szintjei és egymásra épülésük: szokás, erkölcs, jog; a szabályok megszegésének büntetése.</p> <p>A helyesen kialakult értékek, magatartási normák megerősítése; az egyéni és a közérdek érvényre jutását szolgáló tevékenységekre való rávilágítás.</p> <p>Az önkormányzat működése</p>	
--	--	--

	az évfolyamban és az iskolában. Közéletiség, demokrácia, egyéni és közösségi részvétel.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Empátia, tolerancia, konfliktus- és kudarcűrő-képesség, egyéni képesség, egyéni érdek, közösségi érdek, egyéni cél, közösségi cél, elvárás, változás, változtatás, közéletiség, demokrácia, elfogadás, együttműködési készség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tanulás és munka	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A tanuló képes önálló tanulásra/tanulásához segítség kérésére, megtervezi tanulásának módját, önellenőrzést végez. Ismeri az életében reálisan választható foglalkozások jellemzőit. Pozitív attitűddel rendelkezik a pályaválasztáshoz, a munka világának megismeréséhez.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulás időbeosztásának, a fegyelemnek, a kitartás képességének fejlesztése. A tanulás pozitív, az életet gazdagító tevékenységként való elfogadtatása, belső késztetés a tanulásra. A tanulás és a pályaválasztás közötti összefüggés beláttatása. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> alkalmazkodóképesség, rugalmasság, kitartás, kudarcűrés.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ol style="list-style-type: none"> 1. Tanulás: önértékelés, célkitűzések, tervek és végrehajtás. 2. Pályaválasztás: a munka szerepe, felkészülés. 	<p>A tanulmányi és magatartási helyzet értékelése (helyzetelemzés és célmeghatározás a tanulók önértékelése alapján). Érdeklődés, jellem, motiváció a pályaválasztásban. Pályaválasztási elképzelések, érdeklődési területek, vonzódások. Reális pályakép a képességek, adottságok szerint, mérlegelés. A szakmatanulási lehetőségek megismerése – szakiskolák, speciális szakiskola. Jövőkép kialakítása, az értékteremtés sokszínűsége.</p>	<i>Erkölcstan:</i> az emberi társadalom.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célkitűzés, terv, teljesítmény, munkavégzés, pályakép, pályaválasztás.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Én és a társadalom	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri, egymástól biztonságosan elkülöníti a társadalom különböző egységeit, az ember társadalomban való létezésének alapjait, alapvető törvényszerűségeit (iskolai, családi környezetében ismeri a szabályok szükségességét). Jól tájékozódik közvetlen környezetében a természeti és kulturális értékekben. Megbecsülésük, megóvásuk érdekében aktivitásra képes.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állampolgárság, a demokrácia fogalmak lényegi tartalmi elemeinek felismertetése saját tapasztalatok, élmények alapján. A demokratikus döntéshozásban való részvétel lehetőségeinek, alapvető szabályainak megismertetése. A lakóhelyhez, az országhoz való tartozás érzése, az identitástudat erősítése. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> érdeklődés, médiumokból való tájékozódás, értékek felismerése, hagyományörzés, pozitív viszonyulás mások véleményéhez, a változáshoz.	
Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ol style="list-style-type: none"> 1. Állampolgárság: jogok és kötelességek 2. Mindennapi demokrácia 3. Értékeink, védelmük 	<p>„Állampolgár vagyok”, joggyakorlás és kötelesség-végrehajtás egyensúlyának felismerése.</p> <p>Az iskolai önkormányzat tevékenységében való részvétel. Vélemények megfogalmazása, döntés-előkészítő folyamatokban való részvétel.</p> <p>Politika, politizálás, politikai események, fejlődő demokrácia, médiumok használata. Viták felmerülő problémákról. Hírfigyelés, elemzés.</p> <p>Kulturális örökségünk, amire, akikre büszkék lehetünk.</p> <p>Életünk a „megsebzett bolygón”, a környezetvédelem szükségességének megértése;</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> az emberi társadalom.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> állampolgári jogok, kötelességek, politika, intézmények.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország földrajzi adottságai.</p> <p><i>Természetismeret:</i> környezetvédelem, természetvédelem.</p>

	a környezeti ártalmak számbavétele, megelőzés. Magyarország leggyakrabban látogatott idegenforgalmi nevezetességei, földrajzi helyek, nemzeti parkjaink: képek gyűjtése, rendszerezés, filmek elemzése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Állampolgár, demokrácia, döntés, kulturális örökség, természetvédelem.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészséges életmód	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzéseiben, viselkedésében felismeri a pozitívumokat, negatívumokat egyaránt, nyitott a változásra, változtatásra. Ismer különböző technikákat a lelki és testi megőrzés érdekében, megvalósításuk érdekében képes erőfeszítéseket tenni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A serdülőkor legjellemzőbb testi-lelki változásainak felismertetése, a lelki bántalmak, sérelmek kezelésének képessége. <i>Képességfejlesztési fókuszok:</i> önmegfigyelés, véleménynyilvánítás, konfliktuskezelés, empátia, tolerancia, elfogadás, erkölcs.	

Ismeretek	Fejlesztési követelmények/ Tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ol style="list-style-type: none"> 1. A serdülőkor testi, lelki jellemzői. 2. Konfliktusok a családban. 3. Kortárs csoportok. 4. A lelki és testi egészség összefüggései. 	<p>A serdülőkor biológiai és higiéniai problémái, a serdüléssel járó biológiai és pszichológiai változások, önmaga változásának, alakulásának leírása. Nyitottság, zárkózottság.</p> <p>Családi konfliktusok (generációs, életmódbeli, szokásokból eredő), megoldások keresése.</p> <p>Kortárs konfliktusok: rivalizálás különböző területei.</p> <p>Konfliktuskezelési technikák gyakorlása: vita, meggyőzés, konfrontáció. Empátia, elfogadás, tolerancia.</p> <p>Testkultúra a serdülőkorban, ízlés, ízléstelenség, egyéni stílus.</p> <p>Ismerkedés – kapcsolatteremtés, kortársak azonos érdeklődése.</p> <p>Párkapcsolat, a kapcsolatteremtés feltételei, az ismerkedés illemtana. Szituációs játékok, helyzetgyakorlatok.</p> <p>A testi egészség érdekében tett erőfeszítések, helyes táplálkozás, sport, testmozgás, pihenés, kikapcsolódás. Anyaggyűjtések különböző médiumokból.</p>	<p><i>Természetismeret:</i> az ember megismerése és egészsége.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> sportágak, mozgásfajták.</p> <p><i>Erkölcstan:</i> kapcsolatok, felelősség.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Viselkedés, konfliktus, belátás, megértés, vita, egészségmegőrzés, higiénia.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>Reális önértékelés, önfejlesztési igény kialakulása. A kritika elfogadása, a felelősség felismerése, készség személyiségének fejlesztésére. A közösségért érzett felelősség felismerése, érvényesítése.</p> <p>Saját helyének, szerepének felismerése adott közösségben, törekvés az önérvényesítés és a közösség érdekeinek összeegyeztetésére.</p> <p>Az egyéni adottságoknak megfelelő konfliktuskezelés a környezetben.</p> <p>Az iskola, a tágabb közösség elvárásainak megfelelő normatartás.</p> <p>Reális pályaválasztási célkitűzés, iskolaválasztás.</p> <p>Egyéni adottságaihoz mért erő kifejtés, én-erő mozgósítás a kitűzött célok megvalósítása érdekében.</p> <p>Alapvető állampolgári tájékozottság a közvetlen környezet</p>
---	---

	<p>demokratikus közéletében.</p> <p>Egyéni adottságokhoz igazodó részvétel a természeti értékek védelmében, a kulturális hagyományok ápolásában.</p> <p>A serdülőkor legjellemzőbb megnyilvánulásainak ismerete, képesség önmaga, reakciói elemzésére, következtetések levonására, a szükséges változtatások érdekében erőfeszítések tételére.</p> <p>A testi és lelki egészségi állapot szoros összefüggésének belátása, a megőrzésük érdekében leggyakrabban használható technikák ismerete, törekvés alkalmazásukra.</p>
--	---

**Kerettanterv a
középsúlyosan értelmi
fogyatékos tanulók számára**

– KOMMUNIKÁCIÓ

A tantárgy legfontosabb célja, hogy fejlesztő, ingergazdag környezetben váljon igénnyé és lehetőséggé a sérült gyermek számára a verbális és nem verbális kommunikáció alapelemeinek elsajátítása, a magatartás, viselkedés olyan mértékű szabályozása, amely a társas kommunikáció felismerésén és megértésén keresztül segíti az elfogadott viszonyulási formákat. A pedagógusoknak törekedniük kell a helyes, tiszta beszéd elsajátíttatására, kívánságok kifejezésének, kérdésekre adekvát válasz adásának kialakítására, fókuszálva a beszéd alaki és tartalmi része fejlesztésére, tisztább hanglejtésre, a helyes hangképzésre, a verbális kommunikáció kiépítésére, a tanult versek és mondókák képességeknél megfelelő előadására. A fejlesztés során minden alternatív kommunikációs lehetőség támogatását igénybe kell venni.

További feladatok: a beszédmegértést és a beszédet eljuttatni a készség és képesség szintjére; folyamatos motivációval, megfelelő formájú és mértékű dicsérettel és értékeléssel kialakítani és fenntartani a környezettel, közösséggel való kapcsolatteremtés és kommunikáció igényét; fejleszteni és tudatosítani elsősorban a beszéd, vagy az ezt helyettesítő kommunikációs eszköz kapcsolatteremtő, közlő, informáló funkcióját; elérni, hogy a tanulók felismerjék az elemi szintű összefüggéseket, értsenek meg utasításokat, és ennek megfelelően cselekedjenek.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók számára fontos, hogy a beszéd és a megismert jelek használata során megvalósítsák kommunikációjuk és metakommunikációjuk összhangját egyéni szintű kommunikációjukban, fogékonyak legyenek a közösségi élet szokásaira, a természetre és a társadalmi környezetre, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyra. A pedagógus feladata elérni, hogy a tanuló megértse magát, és megértse környezetét, passzív és aktív szókincsét gazdagítsa, a kommunikációs színtereket megismerje, a környezetben előforduló helyzeteket, tárgyakat, élőlényeket, eseményeket felismerje, megmutassa, megnevezze, fogalmi készletét bővítse, ezzel együtt a beszédhez szükséges kognitív műveleti szinteket fejlessze. A tanulói képességekhez mérten kell kialakítani az önálló kapcsolatteremtés igényét és lehetőségét, képessé tenni a tanulókat a párbeszédokban és más kommunikációs helyzetekben szükséges viselkedés elsajátítására, felkészíteni őket a társadalmi együttélés normáira, kommunikációs kapcsolatokra, szociális környezetükben az aktív együttműködésre, miközben megismerik az információs eszközökkel történő kapcsolattartás formáit és lehetőségeit, egyéni igényekhez igazodó segítségnyújtással rendszerezik és értelmezik a tömegkommunikációs és informatikai eszközök által közvetített információkat. Feladat, hogy a tanulók elemi szintű önállósággal tudjanak eligazodni a közvetített ismeretek birtokában a társadalmi jelenségek között, a tömegkommunikációs és információs eszközök biztonságos és mértékletes használatának elsajátításával és segítséggel az eszközök által közvetített információk értelmezésében, feldolgozásában.

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának megalapozásával, a társas érintkezési, viselkedési formák alkalmazásának kialakításával, a közösségi lét elfogadásának fejlesztésével és az alkalmazkodás képességének kialakításával a csoportos tevékenységekhez, a fejlesztési helyzet elfogadásához.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területén fontos szerepet tölt be az alapvető téri relációk megismerésében, a tájékozódási képesség megalapozásában, a közvetlen

környezet megfigyelésében, a szűkebb közösség szokásrendszerének, a környezetben előforduló, megtapasztalható népi hagyományoknak a megismerésében, valamint a nemzeti ünnepek jelképeinek és az ünnepeken szokásos viselkedés és külsőségek megfigyelésében.

Az önismeretet és a társas kultúra fejlesztését a tanuló saját testéről, személyiségéről, külső és belső tulajdonságairól szerzett tapasztalatokkal, a családi és iskolai szerepek megismerésével és megfigyelésével, a közösségi élethez, iskolai életformához szükséges alkalmazkodóképesség, türelem, aktivitás kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést az alapvető tisztálkodási szokások megismertetésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség és testi épség megóvását az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözék kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismertetésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyeltetésével és a tanuló kommunikációjának megalapozásával segíti.

A családi életre nevelést a családtagok szerepeinek megismerése, a családi munkamegosztás megfigyelése, a családi ünnepek szokásainak, jellemzőinek megismerése, megnevezése, megkülönböztetése segíti.

A fenntarthatóság, környezettudatosság területet a különböző szempontok alapján végzett környezeti megfigyelések, a természeti környezet szépségeinek észrevétele, az érzékszervek érzékelésének megfigyelése, az időjárás, az állatok, a növények és a természeti környezet szemlélése, megfigyelése támogatja.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a tanuló környezetével, korosztályának megfelelő módon történő kommunikációs kapcsolat igényének kialakítása, az egyszerű kommunikációs jelek, utasítások, kérések értelmezése, és mondókák, versek utánmondással történő megismerése.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti az alapvető viselkedési normák betartására irányuló törekvés kialakítása, a közösségi viselkedés megalapozása, feladatok vállalása, társak számára egyszerű segítség nyújtása és a tevékenységek társas együttléthez történő igazítása.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését az egyszerű versek, mondókák megértésének megalapozásával és azokat mozgástechnikai elemekkel kísérve éri el.

A hatékony, önálló tanulást a képességeknek és az érdeklődésnek megfelelő mennyiségű és nehézségű feladatok elvégzése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli és megfigyeli a környezetéből érkező ingereket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Artikulációs gyakorlatok végzése során a mozgások pontos követése.	
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Száját csücsöríteni fűvásban. – Erős levegőfűvás rövid ideig. – Megnevezett tárgyat 	<i>Ismeretek</i> <ul style="list-style-type: none"> – Légző-, fújó-, szívógyakorlatok. 	<i>Ének-zene:</i> ritmus- és hallásfejlesztés.

<p>megfogni, letenni.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Figyelmét rövid ideig fenntartani. – Megérteni a gesztusok jelentését. – Figyelmét 5-10 percig a tanár mozgásaira összpontosítani. – Pontosan követni a mozgásokat. – Fújni-szívni, nyelvét emelni, magánhangzókat tisztán ejteni. – Hangokat eszközökhöz rendelni. 	<ul style="list-style-type: none"> – Ajak-, nyelv-, rágógyakorlatok. – Hallási figyelem fejlesztése. – Hangejtés – magánhangzók ejtése. – Szájállások utánzása. – Hangadásra készítő játékos utánzógyakorlatok (állathang utánzása), növekvő szótagszámmal ciklizálás. – Tárgyak megnevezése utánmondással. – Főnevek többes száma. – Melléknevek kapcsolása tárgyakhoz. – Szókincsfejlesztés, alapszókinccs növelése (aktív, passzív). – Tárgyak megnevezése, egyeztetése. – Analóg mondatalkotások (főnévhez cselekvések kapcsolása, és fordítva). – Tőmondatok, egyszerű bővített mondatok alkotása. – Legfontosabb gesztusjelek elsajátítása. – Vizuális emlékezetfejlesztő gyakorlatok képekkel, képsorokkal. – Egyszerű képolvasás. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Gesztusok szóbeli megnevezése, együttes alkalmazása.</p> <p>Kooperációs képesség kialakítása: testi és szemkontaktus létesítése.</p> <p>Zörejek, hangszerek hangjának felismerése, hangkeltés.</p> <p>Előmutatás alapján artikulációs mozgások lekövetése.</p> <p>Orron át belégzés, levegő tudatos visszatartása, szájon át kilégzés, hasi légzés gyakorlása.</p> <p>Irányított fújás, hangadással kísért fújás.</p> <p>Rágóizmok erősítése utánzógyakorlatokkal, a helyes nyelés technikája.</p> <p>Zörejek, hangok felismerése.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> légzőgyakorlatok, alapmozgások.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék.</p>
--	--	---

	<p>Alap zöngé próbálgatása, érzékelése háton, arcon, gégen. Szájállások utánzásával a hangok felismerése, megkülönböztetése, leolvasása szájról. Hívóképek alapján hangutánzások. Tárgy-kép-egyeztetés rámutatás, megnevezés alapján. Válaszadás szófajokhoz tartozó kérdésekre (Ki ez? Mi ez? Mit csinál? Milyen?). Egymástól jól megkülönböztethető hangok differenciálása (p-m, v-l, f-h, c-f), hangok időtartama. Mondókák játékos utánzómozgásokkal, ritmizálás, tapsolás. Versek mondása közösen. Mi hiányzik? Mi változott? Memóriajáték. Az olvasás haladási irányának követése (megtanulása).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>A közvetlen környezet tárgyainak megnevezése (passzív szókinccs). Gyertya, láng, hangos – halk, bent, belül, érintés, tapintás, szájtér, fent, lent, kívül, kerekítés, résesítés, zöngé.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Társadalmi érintkezési formák		Órakeret 48 óra
Előzetes tudás	Nevére reagál, jelét felismeri a tanuló.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szemkontaktus felvétele, egyszerű gesztusok megértése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Udvariassági szokásokat elsajátítani. – Eligazodni a verbális és nonverbális (képi és gesztus) utasítások között. – Elsajátítani és betartani a csoport közösen használt gesztusait, szokásainak 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Társadalmi érintkezés. – A környezet kommunikatív és metakommunikációs jeleinek jobb megértése. – Irányítás elfogadása, cselekvések követése szemkontaktussal. 	<p><i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások, rendgyakorlatok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmus- és hallásfejlesztés.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i></p>	

<p>rendjét.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elsajátítani a képekkel végzendő tevékenységeket. – Néhány egyszerű szimbólumot megismerni (buszmegálló, átkelő, lift, bejárat, lépcső). – Ismerni teljes nevét, tanárát, társait nevére nevezni, velük elemi szinten kommunikálni. – Érzelmeket felismerni másokon, reakciókat, illetve érzelmi megnyilvánulásokat vállalni. – Megmutatni fényképen szüleit, testvéreit. – Szituációhoz kötni apját, anyját, testvéreit. – Kerülni az erőszakot. – Fegyelmezetten viselkedni az iskolán kívüli programokon is. 	<ul style="list-style-type: none"> – Mozdulatok szabályozása adott jelre. – Testkontaktus a félelem oldására. – Kéz gesztusjelei. – Fej gesztusjelei. – Kép mint szimbólum. – Vizuális jelzések, utasítások, képek. – Iskolai környezet. – Saját név. Társak neve. Nevelő neve. – Saját jel. Társak jele. – Köszönési formák. – Hétköznapi teendőkkel kapcsolatos gesztusok kiépítése (étkezés, öltözés, mosakodás). – Érzelmi megnyilvánulások. – A környezet hangjainak felismerése, reakció. – Családi kapcsolatok. Anya neve. Apa neve. Testvérek. Nagyszülők. – Egymás megismerése. – A megköszönés gyakorlása. – Konfliktuskerülő viselkedés. – Étkezések alkalmával használatos szabályok gyakorlása. – Az utcai közlekedés során a közösen elfogadott szabályok betartása. – Az érzelmek hangjainak felismerése, irányítása hangmagasság, hangszín szerint. <p><i>Tevékenység</i> Üdvözlés, belépés kopogás után, lábtörlés, köszönés, bemutatkozás. Szem irányítása tárgyakra, mozgás követése szemmel. A kéz gesztusjeleinek bővítése. Gesztusok felismerése képekről. Öröm, fájdalom, sírás, ijedtség stb. Ütem, intenzitás, időtartam változtatása.</p>	<p>gyakorló játék.</p>
--	---	------------------------

	<p>Testmozgások, figyelmet felhívó mozgások: taps, simogatás, kézszorítás.</p> <p>Gyere ide! Nem szabad! Pszt! Nono! Nem! Tessék. Gyere az ölembe! Fejrázás, bólogatás.</p> <p>Érzelmi megnyilvánulások megismerése, felismerése és megjelenítése (érzelmek felismerése, megnevezése képekről, szerepjáték: vidám vagyok, szomorú, gyakorlás tükör előtt).</p> <p>A konvencionális viselkedés elemeinek gyakorlása a tanult gesztusok, mimika és kézjel alkalmazásával.</p> <p>Bemutatkozás gyakorlása, nevére történő reagálás. Társak és tanár néven szólítása.</p> <p>Köszönés különböző formáinak gyakorlása.</p> <p>Szituációs játékokban a tanultak alkalmazása, képek és cselekvések alapján, megnevezéssel.</p> <p>Ismerős emberek, állatok, eszközök hangjai, intenzitás, hangerő, ütem változásai.</p> <p>Fényképen megmutatja a tanuló apját, anyját, testvéreit.</p> <p>Analógiás gyakorlattal képekről az anya-gyerek, apa-gyerek kapcsolat megmutatása.</p> <p>Bizalom-játék.</p> <p>Hangfelvételtől a környezet „kitalálása”: erdőben, sportversenyen, iskolai szünetben.</p> <p>Köszönés formáinak megtanulása és gyakorlása (szerepjáték).</p> <p>Tulajdonságok felismerése, azonosítás hang, ruha, tapintás útján (kitalálás, bekötött szemmel).</p> <p>Hangforrás keresése bekötött szemmel, hangforrás felismerése.</p> <p>Képolvasás, képkirakás balról jobbra: név, jel, nap, napos jele stb.</p> <p>Napirend, fontosabb állandó</p>	
--	--	--

	<p>események jelzése. A tanulás során használatos képek alkalmazása, használatuk módja (válogatás, rendszerezés). Szimbólumok keresése és megfejtése utcán, buszon, épületeken, épületekben. Kép mint jelzés. Kép és idő. Kép mint információs eszköz.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Bemutatkozás, név, osztálytárs, jel-jelzés, tanár-nevelő, <i>üdvözlés</i>, köszönés, a használt jelzések. Gesztusok és gesztusjelek, alkalmazási módjuk. A használt gesztusok megnevezése. Az érzelmek megnevezése. Magas, kisebb, alacsonyabb, felnőtt – gyerek, én, <i>enyém</i>, várj, <i>majd</i>, <i>nemsokára</i>, <i>választás</i>, <i>sorra kerül</i>, tessék, kérem, Ne toladodj! Pakolj el magad után! Sorakozó!</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Testünk és személyes teendőink		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Testrészeit, ruhadarabjait, kedvenc ételeit felismeri a tanuló.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az enyém – nem az enyém viszonyok elkülönítése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Megnevezni, megmutatni testrészeit. – Megérteni a sor eleje, sor vége kifejezéseket. – Megérteni és követni a le, fel utasítást. – A megfelelő érzékszervhez kapcsolni a hall, lát, szagol, érint ígéket. – A mosdói higiéniét betartani. – Tisztálkodási szokásait konzekvensen végrehajtani. Kezét, fogát megmosni, haját megigazítani. – Egyre önállóbban kabátot, sapkát fel- és levenni, helyére tenni. – Egyre önállóbban cipőt húzni, kötést, kapcsolást próbálgatni, megoldani. 	<p><i>Ismeretek</i> <i>Testünk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Testrészek megmutatása együttműködéssel (fej, törzs, végtagok). – Érzékszervekkel végzett gyakorlatok. – Téri tájékozódás. – Kézmosás. Zsebkeendő- és WC-használat gyakorlása. – Tisztálkodás, fésülködés segítséggel. <p><i>Öltözködés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ruhadarabok megismerése, felismerése, megmutatása, megnevezése együttműködéssel. – Cipő, váltócipő, tornazsák személyhez rendelése. 	<p><i>Önkiszolgálás:</i> öltözködés, tisztálkodás, étkezés.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték, szerepjáték.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – Saját holmiját felismerni. – Saját kabátját, sapkáját, sálját megismerni, helyére tenni. – Önállóan fel- és levenni felsőruháit. – Megnevezni (megmutatni) felszólításra 8-10 ruhadarabot. – Társai kabátját tudja személyhez rendelni. – Eligazodni a jelek és fogasok között segítséggel. – Illedelmesen kérni, megköszönni, helyet foglalni, az ételeket megnevezni, megmutatni. – Étkezéshez a megfelelő evőeszközt kiválasztani (terítési kellékek). – Ismerni az alapvető higiénés étkezési szokásokat. – Főfogalom alá rendelni az ételeket, képek alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> – Saját ruhadarab felismerése segítséggel. – Társak ruháinak megkülönböztetése, személyhez rendelése. <p><i>Étkezés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Néhány étel felismerése, megnevezése segítséggel. – Alapízek megismerése, megnevezése, édes, sós, savanyú. – Alapillatok (szagok) érzékelése, megnevezése. – Edények, evőeszközök megismerése, csoportosítása. – Szokásos ételeink. Kulturált étkezés. – Ünnepi ételeink. Alkalmi terítés. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Mozgásos gyakorlatok keretében a test megtapasztalása. Testét tükörben szemlélve a tanuló mutasson rá fejére, törzsére, végtagjaira. Kezeit, lábait mozgásos gyakorlatok során érintse. Jobb-bal oldala differenciálása segítséggel. Térben történő eligazodás. A WC higiénés használata. A kézmosás pontos menete. Fésülködés (saját fésűvel). Fürdőmozgások játékos utánzása. Babán a tisztálkodási mozgások bemutatása. Öltözködés, vetkőzés gyakorlása. Ruhadarabok megismerése, megmutatása képen is. Macit, babát öltöztet segítséggel. Saját fogas (jel), kabát, nadrág, tornazsák, cipő helye. Társak jelének megismerése. Nap mint nap elmondja a tanuló, mit vett fel reggel, mit vesz le, mire cseréli. Fogasát és saját ruháit rendezi, megnevezi.</p>	
---	--	--

	<p>Mások ruháit kiválogatja. Kabát, sapka, sál önálló felvétele. Ruhadarabokon gomb, cipzár, gallér felismerése. Gombolás gyakorlása. A reggeli ételek megnevezése, azonosítása. Az ebéd fogásainak ismétlése, illetve önálló megnevezése. Szívó-rágó gyakorlatok. Terítéshez használt eszközök elhelyezése. Képekről is az ételek, italok felismerése, megmutatása. Játék közben babája etetése. Illatos, büdös (szaglási gyakorlatok) kiválasztása. Napi étkezések alkalmával a megfelelő étkezési szokások gyakorlása. Tányér, pohár, bögre, csésze megkülönböztetése. Egymás kínálása, a „kérem szépen” kérés gyakori ismétlése. Ételek csoportosítása játékos formában. Étél-evőeszköz egymáshoz rendelése. Édességek, levesek, főzelékek megnevezése, húsok válogatása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Öltözködés, ruhadarab, étkezés, evőeszköz.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás térben	Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	Saját tantermében és a folyosón tájékozódik a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A közel – távol fogalmának elkülönítése.	
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Nevére reagálni. – Jelét mondani (ha képes rá). – Felismerni személyes tárgyait. – Használt jeleket a tanuló társakhoz rendelni. 	<p><i>Ismeretek</i> <i>Iskola</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Berendezési tárgyak, játékok, eszközök felismerése, megmutatása segítségével. 	<p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték, szerepjáték.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> – Tanárát nevéen szólítani. – Otthonosan mozogni a tantermi berendezések között. Megmondani (vagy mutatni), melyik helyiségben mit csinálunk? – Segítséggel tárgyakat hozni, vinni, igazítani, nyitni, csukni, megnevezni, megmutatni. – Tájékozódni az iskola helyiségei között. – Köszönni. – A megfelelő személyhez kötni az iskolában történő eseményeket, cselekvéseket. – Tájékozódni otthonában a helyiségek között, azok megnevezését következetesen használni, megnevezésekor azonosítani. – Ismerni az alapvető illetve a közlekedési eszközökön. – Megfelelően viselkedni az utcán. – Szabályokat betartani gyalogos közlekedés, illetve járművön történő utazás alkalmával. – Ismerni a lámpa jelzéseit. – Az utazás közbeni alapvető viselkedési szabályokat megismerni, kialakítani. 	<ul style="list-style-type: none"> – Az iskola helyiségei, az ott folyó tevékenységek megismerése. Berendezési és használati tárgyak, játékok, eszközök megnevezése, egyeztetése. – Az iskola helyiségei, az ott dolgozók és az általuk végzett tevékenységek megnevezése, megértése. <p><i>Lakás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A konyha, szoba berendezési tárgyai. – Használati tárgyak felismerése, megnevezése. – Tárgyak helye a lakásban. – Tárgy – kép egyeztetése. – A lakás egyéb helyiségei és tartozékai. – Ház – lakás. <p><i>Utca, közlekedés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Az utca részei: járda, úttest. – A helyes, balesetmentes közlekedés legfontosabb szabályai. – Megfigyelések az utcán. – Közlekedési eszközök felismerése együttműködéssel. – Gyalogátkelő, jelzőlámpák felismerése, alapvető gyalogos közlekedési szabályok. – Utazás járművel. <p><i>Vásárlás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kirakatok nézegetése. Piac. Közös vásárlás. <p><i>Tájékozódás saját test körül (két oldalon).</i></p> <p><i>Tevékenység</i> Az osztály berendezési tárgyainak rámutató megnevezése. Az iskola helyiségeinek többszöri</p>	<p>rendgyakorlatok: sorakozás, járás, megállás, vezényszó megértése.</p> <p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: irányok, viszonyítások, helymeghatározás.</p>
---	---	---

	<p>bejárása, funkcióinak megnevezése, az ott folyó cselekvések lejátszása.</p> <p>Környezetének bejárása, a tárgyak nevének használata, illetve a megnevezés alapján azok megmutatása. A konyhai dolgozók nevét és munkáját ismerje, a karbantartót, az adminisztrátorokat köszöntse a tanuló.</p> <p>Maketten egy ház, illetve lakás helyiségeinek tárgyainak megmutatása, megnevezése, megfigyelése.</p> <p>A helyiségek berendezési tárgyainak főfogalom alá rendezése.</p> <p>Cselekvések helyiségekhez rendelése.</p> <p>Cselekvések személyekhez történő rendelése eseményképek alapján.</p> <p>Saját, vagy tanulótárs, tanár lakásának megtekintése kis vendéglátással.</p> <p>Tankonyhában, illetve szobában ismerkedés a bútorokkal, rámutatás, megtapintás.</p> <p>A tanuló terítőt terít az asztalra.</p> <p>Az ajtókat nyitja, csukja. Edények rendezése, helyük a lakásban.</p> <p>Képeken megmutatja (megnevezi) az említett bútorokat, eszközöket.</p> <p>Szoba, konyha, fürdőszoba, berendezési tárgyai, hozzájuk kapcsolódó cselekvések megnevezése, vagy gesztusokkal történő megmutatása.</p> <p>Séta alkalmával a tanuló megnevezi, megmutatja a villamost, autóbuszt, autót, kerékpárt.</p> <p>Hangutánzás.</p> <p>Képen felismeri, játéktárgyon megmutatja (megnevezi) a tanuló a közlekedési eszközöket: repülő, vonat, hajó stb.</p> <p>A járdán közlekedik, úttestre</p>	
--	---	--

	<p>figyelemmel lép le. Zebrán történő áthaladás gyakorlása, lámpánál a jelzésnek megfelelő viselkedés. Utazáskor játékos formában a járművek nevének tanulása, hangutánzó gyakorlatokkal és hallás utáni azonosításuk. Udvaron játékos formában a közlekedési szabályok betartásának gyakorlása (indulás, megállás, várakozás). Szerepjáték: utazás – utas, ellenőr, járművezető. Csoportban történő utcai séta: kirakatok előtti beszélgetés, az áruk megnevezése. Piacon: nézelődés, áruk megnevezése, megmutatása. Köszönés, kérés, megköszönés gyakorlása. A konvencionális beszédformák alkalmazásának kialakítása. Tárgyak téri helyzeteinek egymáshoz viszonyítása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>Előttem – mögöttem, „bele” és „rá”, jobb – bal, járművek, úttest, járda, hangos, gyors, játék járművek, igazi járművek, séta, utazás, közlekedés, zebra, jelzőlámpa, lassú, csendes, udvariasság, nagy-kicsi, tömeg, zsúfoltság, várakozás, indulás, megállás.</i></p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Tájékozódás időben		Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Részvétel a napi tevékenységek ritmusában.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A várakozás fogalmának és kifejezéseinek felismerése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A nap ritmusát jelző kép- és hangjelzéseket figyelembe venni. – A téli-nyári időjárási elemeket megkülönböztetni. – Képről felismerni két 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanítási nap – munkanap – pihenőnap. – Tanóra – óráközi szünet – csendes pihenő. – Évszakok. Időjárással 	<p><i>Önkiszolgálás:</i> öltözködés.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték, szerepjáték.</p>	

<p>ellentétes évszakot.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ruhái közül kiválasztani a télit és a nyárit. – Összefüggést találni az évszakok és jellemző jegyeik között. – Tájékozódni a napszakokról. – Nagyobb különbségeket észrevenni. – A tanult fogalmakat megérteni, azoknak megfelelő képet felmutatni. 	<p>kapcsolatos megfigyelések aktív együttműködéssel.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Napszakok: reggel, dél, este jellegzetességei és a hozzájuk kapcsolódó cselekvések megfigyeltetése. – Időjárási jelenségek felismerése segítséggel. – Időtartam megismerése (sokáig tart, rövidebb), differenciálása. – Végzett cselekvések időtartama. <p><i>Tevékenység</i> A nevezett időszakok terjedelmének összehasonlítása, a kapcsolódó jelzések megismerése, figyelembevétele (tanítás kezdetét jelző hangjelzés stb.). Séták alkalmával az évszak tudatosítása, összehasonlítása egyéb évszakokkal. Hideg-meleg idő közötti különbség kiemelése, érzékeltetése az öltözködés segítségével. Játékokban a jellemző tulajdonságok kiemelése. A napszakokhoz köthető cselekvések eljátszása. Ki van jelen a tanítási órákon? Ki hiányzik? Milyen az időjárás? Baba öltöztetése (lefekvéshez, kiránduláshoz, ünnepélyre stb.) évszaknak, napszaknak, alkalomnak megfelelően. Időjárásnak, napszaknak, tevékenységnek (pl. naposnak kötény stb.) megfelelő saját ruha kiválasztása, megnevezése. Szituációs játékokban a tanultak gyakorlása. Nap mint nap az időjárási viszonyok ismétlése. A hideg, meleg, eső jelzése. Képekről az időjárási elemek felismerése. Az időjárás és az öltözködés összefüggéseinek</p>	<p><i>Ének-zene:</i> dalok a tárgyalt témákkal kapcsolatban, mondókák utánozó mozgással.</p>
---	--	--

	megfogalmazása, megmutatása. Időtartam észlelése mozgással, illetve finommimikai jelekkel (hosszan fújok, röviden mondom).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Tanóra, szünet, munkanap, pihenőnap, majd, hamarosan, soká, <i>napszak</i> , reggel – este, nappal – éjszaka, pontosság, késés, naptár, óra, évszak, tavasz, nyár, ősz, tél, eső, szél, havazás, hideg, meleg, világos, sötét, időjárás, napsütés, borús ég.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Élőlények		Órakeret 38 óra
Előzetes tudás	A tanuló észleli környezetét, és a bekövetkező változásokat.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állatokkal és növényekkel kapcsolatban megfelelő magatartás kialakítása, félelem leküzdése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Környezetében lévő élőlényeket érdeklődéssel figyelni. – Rendszeres feladatot ellátni (locsolás). – Felismerni és csoportosítani a tanult növényeket, gyümölcsöket, zöldségeket. – Utánzó mozdulatokkal játékosan kertészkedni. – Élőben és képen (báb) felismerni a háziállatokat. Aktívan részt venni a megfigyelő, válogató, keresgélő munkában. – Az állatok hangját utánozni rövid ciklizálással is. – Érdeklődést tanúsítani a megfigyelések során, felidézni a tanultakat. – A táplálékokat a megfelelő állatokhoz rendelni, hangutánzással az állathangot utánozni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <p><i>Növények</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Környezetünkben lévő virágok, növények. – Cserepes virág, udvari dísnövények. Élő virágok. – Legjellemzőbb gyümölcsök, zöldségek, megnevezési gyakorlatok segítségével. – Mese a növényekről. – A témával kapcsolatos énekek, versek tanulása. <p><i>Állatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Háziállatok jellemző jegyeinek felismerése, hangutánzási gyakorlatok. – Hangutánzó gyakorlatok. – Állatmesék. – Ló, disznó, nyúl, kacsa látható tulajdonságai. – Állatok tápláléka, „lakóhelye”. <p><i>Tevékenység</i></p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> növény- és állatábrázolás, színezés, formázás, rajzolás, festés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> dalok a felmerülő témával kapcsolatban.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték, didaktikus játék.</p>	

	<p>Gyümölcsök, zöldségek megnevezése.</p> <p>A virágok, növények tulajdonságait érzékelése, tapintása, szaglása, megnevezése.</p> <p>Képekkel, játékkal növények, gyümölcsök csoportosítása, rendezése.</p> <p>Virág, növény ültetése, magok elvetése, a növények fejlődésének figyelemmel kísérése, gondozásuk segítségével.</p> <p>Évszaknak megfelelő gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése.</p> <p>Játékos kertészkedés, szituációs gyakorlatok.</p> <p>Mesék növényekről (Répamese).</p> <p>Élő állatok megfigyelése állatkertben, háziállatok falusi udvarban.</p> <p>Háziállatok és vadállatok felismerése képről, megnevezésük, megmutatásuk.</p> <p>Háziállatok tápláléka.</p> <p>Mesében szereplő állatok kiválogatása.</p> <p>Szerepjátékok hangutánzással.</p> <p>Bábozás – állatfigurákkal.</p> <p>Szituációs játékok. Szerepjátékok.</p> <p>Képeken, mesékben állatfigurák kikeresése, sorba rendezése.</p> <p>Játékos helyzetben bábokkal vagy szerepjátékkal gondozás, etetés.</p> <p>Állatmesék (A brémai muzsikások, Kismalac és a farkasok).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Növények, virágok, illat, <i>érzés, élővilág, íz, zamat, szín</i> (alapszínek), <i>gondozás, locsolás, ültetés, napfény, növekedés, elszárad, elpusztul, kibújik, édes, savanyú, finom, ízes, élő, háziállat, vadállat, élelem, táplálkozás, ól, istálló, búvóhely, gondozó, gondozás, baromfiudvar, alom, széna, kukorica, szőr, toll, szelíd.</i></p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>7. Előkészület a felnőtt életre</p>	<p>Órakeret 15 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanuló szerepjátékot játszik.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Vásárlás, beszélgetés során a várakozás képességének kialakítása.	
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Illedelmesen köszönni, ha üzletbe lép. – Kívánságait elmondani, vagy gesztusaival jelezni. – Képen megmutatni az eladót, pénztárost, árut és a vásárlót. – Megmutatni a mindennapos bevásárlás kellékeit, kosarat, pénztárcát. – Kapcsolatot teremteni a környezetében dolgozó szakemberekkel, kérdezni, kérni. 	<p><i>Ismeretek</i> <i>Üzletek – vásárlás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Élelmiszerbolt látogatása, vásárlás együttműködéssel. – Az eladók, pénztárosok, munkájuk, megfigyelésük. <p><i>Munkahelyek – foglalkozások</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A tanuló szűkebb környezetében előforduló foglalkozások szereplői, munkájuk, eszközeik bemutatása, megfigyelése. <p><i>Tevékenység</i> Élelmiszerbolt pultjainál a különböző árucikkek megfigyelése. Szaglás, tapintás, ízlelés. Eladó köszöntése, kérdeztetés, kérés, megköszönés gyakorlása. Pultok, polcok, árak, csomagolóanyagok megfigyelése. Pénztáros, pénztárgép, pénz megfigyelése. Vásárlás (szerepjáték). Köszönés-elköszönés gyakorlása. Vásárlási szokások, vásárlási kellékek (pénz, szatyor stb.). Tanulmányi séta: ismerkedés a zöldséggel, hentessel, cukrásszal, asztalossal, gépkocsivezetővel, rendőrrel stb. Szerepjátékokkal a megismert foglalkozások megjelenítése az eszközök, tárgyak megfelelő szakmához rendelésével. Élethelyzetekben is és képekről is a mesterségek és a hozzájuk tartozó eszközök felismerése.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások, rendgyakorlatok.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>Élelmiszer, édesség, konzerváru, húсарu, eladó, pultos, pénztáros, vásárló, fizetés, kiszolgálás, udvariasság, kérés, megköszönés, jelzés, gyalulás, fűrés, ismerkedés, köszöntés, búcsúzás, kérem, tessék, nem kérem,</i>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. Ünnepek		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen viselkedik az iskolai és csoport-ünnepélyeken.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Együttműködés az ünnepi készülődések során.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Szívesen és érdeklődéssel részt venni az ünnepi készülődésben, megfelelő magatartással alkalmazkodni az eseményekhez. – Ismerni néhány mondókát, verset, amivel részt tud vállalni az ünnepek műsoraiban. – Felismerni, megnevezni és megmutatni képekről az említett ünnepeket. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hagyományos ünnepek. – Mikulás. Karácsony. Farsang. Húsvét. Anyák napja. – Az ünnepekhez kapcsolódó események életszerű és játékos tanulása, megismerése. – Családi ünnepek. – Ünnepi készülődés, zenehallgatás, versek, mondókák együttmondással. – Nemzeti ünnep: Március 15. A magyar zászló színei. – Iskolai ünnepek. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Karácsonyi díszek készítése (segítséggel). A tárgyak megnevezése, megmutatása. Húsvéti tojás készítése segítséggel. Versek, dalok tanulása, előadása anyák napjára. Ünnepi készülődés: ajándékkészítés, színezés, ragasztás, vágás segítséggel. Társak, szülők köszöntése megfelelő gesztusokkal, szavakkal. Ünnepi díszítés gyakorlása. Ünnepi asztal terítése. Az ünnep játékos megjelenítése. Történetek, rövid mesék elmondása képek segítségével</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> rendgyakorlatok.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> ajándék és dekoráció készítése az adott ünnepre.</p> <p><i>Ének-zene:</i> dalok az aktuális ünnepkel kapcsolatban.</p> <p><i>Önkiszolgálás:</i> öltözködés.</p>	

	különböző ünnepekről. Részvétel az ünnepeken megfelelő viselkedéssel. Készülés (segítséggel) valamilyen jelképpel: pl. zászló, kokárda készítése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Névnap, <i>születésnap</i> , köszöntés- <i>gratuláció</i> , ajándék, kedvesség, öröm, édesség, köszönet, <i>várakozás</i> , <i>hamarosan</i> , <i>nemsokára</i> , <i>ünnep</i> , zászló, <i>hangulat</i> , <i>felvonulás</i> , ünnepi öltözet, ajándékozás, gyertya, díszek, locsolás, szép, <i>kellemes</i> , <i>díszes</i> , <i>ritmus</i> .	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – az artikulációs mozgások akaratlagos utánzására. – köszönni szóval vagy gesztusokkal tanárainak, társainak. <p>Aktív szókinccse legalább 20–30 szó (ha nem képes beszélni, beszédmegértése érje el a kívánt szintet).</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – a felszólításokat, utasításokat megérteni és teljesíteni. – együttműködéssel csoportosítani. – rövid ideig egy játékkal, egy helyen játszani. – együttműködéssel manipulálni különböző tárgyakkal, tulajdonságaikat, jellegzetességeiket megfigyelni. – érzékelni a változásokat, amelyek térben és időben személyéhez kapcsolódnak. – felismerni és megnevezni a mindennapi környezetében előforduló személyeket, tárgyakat. – rövid ideig egy tárggyal, egy helyen foglalkozni. – érzékelni és megfigyelni a közvetlen környezetéből érkező ingereket, és beszédállapotának megfelelően reagálni azokra. – figyelemmel kísérni 10-15 perces foglalkozást. – bekapcsolódni néhány mondóka, ének előadásába.
---	--

3–4. évfolyam

A tantárgy segíti az erkölcsi nevelést az egyszerű szabályok, utasítások megismerésének, megértésének, betartásának fejlesztésével, a társas érintkezési, kommunikációs formák, helyzetek megfelelő alkalmazásának gyakorlásával. Az utasítások és elvárások megértésében, betartásában, végrehajtásban erősíti a kitartást.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a tágabb környezet személyi viszonyainak, kapcsolatainak megismerésében, a tájékozódás kialakításával a téri és időbeli relációkban, a hagyományok és a népszokások megismerésében valósul meg. A környezet szokásainak követése, a nemzeti ünnepek alkalmával az aktív, alkalomhoz illő megjelenés és részvétel segíti a megvalósítást.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul a lényeges külső és belső tulajdonságok megismerésében, a társakkal és a környezettel való kulturált kapcsolatfelvételben, a kapcsolattartás formáinak fejlesztésében, az együttműködési készség megalapozásában, az alkalmazkodóképesség kialakításában. A tantárgy a motivált, aktív részvételre és a jellegzetes, alapvető emberi külső és belső jegyek megismerésére is kihat a terület fejlesztésében.

A testi és lelki egészségre nevelés az alapvető tisztálkodási szokások megismerésével, megnevezésével, utánzásával, az egészség megóvásával, az évszaknak és időjárásnak megfelelő öltözké kiválasztásának segítségével, néhány fontos közlekedési szabály megismerésével, a közlekedésben szükséges alapvető óvatosság kialakításával, a szervezet belső érzéseinek, komfortjának megfigyelésével és kommunikációjának megalapozásával valósul meg.

A családi életre nevelést segíti a mindennapokról és ünnepnapokról, a családtagok tevékenységéről, a munkamegosztásról, és a foglalkozásokról meglévő fogalmi ismeretek bővítése.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztési területen különösen fontos szerepet játszik a környezet különböző szempontok alapján történő megfigyelésével, a természet jelenségeinek megnevezésével. Az állatok és növények megfigyelése, a tulajdonságok megnevezése mellett hangsúlyosak a szűkebb környezet ápolásának, védelmének alapjai és a környezeti tárgyak épségének megóvására törekvés igényének kialakítása is.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló környezetével korosztályának megfelelő módon történő kapcsolatteremtéssel, a megszólítások helyes és alkalomhoz illő megválasztásával, az egyszerű kommunikációs és metakommunikációs jelek értelmezésével, a tárgyak, személyek helyes megnevezésével, az utasítások megértésével fejlődik. Ezekhez járul az alapvető fogalmak megértése, adekvát használata, a magyar nyelv szabályainak megfelelő, egyszerű mondatok alkotásának gyakorlása és a környezetről lényeges információk megszerzése, rendszerezése, csoportosítása.

A szociális és állampolgári kompetencia az érzelmek felismerésével, megnevezésével és a kommunikációs helyzetek megfelelő alkalmazásával fejlődik, a megfelelő érvényesülési törekvésekkel és az önuralom fejlesztésével. A kompetenciaterületet erősíti a mindennapi élethelyzetekben a társas viselkedési formák automatikussá válása, a csoportok és a környezet által elvárt magatartási normák betartása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség terén a tantárgy segít mozgásos és verbális elemekkel előadni egyszerű verseket, mondókákat. Emellett környezetében és megjelenésében kialakul a tanuló igénye az esztétikumra, a harmóniára és a praktikumra.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a kitartás, az önellenőrzés és a javítás igényének kialakítása segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Egyre pontosabban végzi a tanuló az artikulációs gyakorlatokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Analog mondatok utánmondása, alkotása.	

Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Feladatokat egyre rutinosabban végezni. – Követni az artikulációs mozgásokat. – Sort alkotni képekről (balról jobbra kirakással). – Megmutatni a megnevezett képet, illetve önállóan megnevezni. – Tárgyat kiválasztani, tárgyak képét azonosítani. – Analóg mondatokat képezni. – Mimikát, gesztusokat jól utánozni. – Jól használni a metakommunikációs jeleket. – Érzéklni a jól és hibásan ejtett hangok közötti eltérést. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. – Mondataiban bővítményt használni. – Képről néhány mondatot mondani. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Légző-, szívó-, fújó-, rágógyakorlatok, ajakizomgyakorlatok, nyelvgyakorlatok. – Hallásfejlesztés, hangleválasztó, hangfejlesztő gyakorlatok. – Tárgyak megnevezése segítséggel. – Fogalmak és cselekvések összekapcsolása. – Személyes névmás használata. – Igeragozás (jelen idő, múlt idő). – Kérdések alkotása (ki, mi, kik, mik, mit csinál, mit csinálnak?). – Gyűjtőfogalmak körének bővítése. – Főnevek toldalékai: helyhatározó és részeshatározó. – Mondatbővítés kérdőszó segítségével, tárgy, melléknév, helyhatározó alkalmazásával. – Tárgyak, személyek tulajdonságai. – Egyes és többes szám differenciálása, megfogalmazása. – Ok-okozati összefüggések. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Bemutató nyomán utánzógyakorlatok, tükör előtt önellenőrzéssel.</p> <p>A tanult gyakorlatok önálló végzése, és újabb, nehezebb feladatok elsajátítása.</p> <p>Egyre kisebb eltérésű hangpárok megkülönböztetése.</p> <p>Artikulációs mozgások utánzása, zöngé hangoztatása, zenei hangokkal játék.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> légzőgyakorlatok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> hallásfejlesztés.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték.</p> <p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás, időrend.</p>

	<p>Az izoláltan ejtett hangok tökéletesítése, ciklizálása, beépítése szótagba, rövid szavakba.</p> <p>Szó eleji hang leválasztása, a leválasztott hang fejlesztése.</p> <p>Képsorok olvasása balról jobbra haladással.</p> <p>A megnevezett kép kiválasztása.</p> <p>Tárgyak, képek sokaságával soralkotás.</p> <p>Eseményképről rövid mondat alkotása: alany, állítmány.</p> <p>A mondat helyességének vagy hibás megfogalmazásának jelzése.</p> <p>Mondatalkotás képről kérdőszó segítségével.</p> <p>A „-ban, -ben” ragok előfordulása cselekvő helyzetben.</p> <p>Analóg mondatok alkotása segítséggel.</p> <p>Mondatok bővítése hol? kinek, minek? kérdőszavak alapján.</p> <p>Melléknévvvel a tárgy vagy kép milyenségének megfigyelése, megnevezése.</p> <p>Jellemző tulajdonságok gyűjtése tárgyról, személyről.</p> <p>Gyakorlás szituatív helyzetben.</p> <p>Cselekvéssorról történet kitalálása helyes nyelvtani megfogalmazással.</p> <p>Egyszerűbb időrendi sorrendek felállítása.</p> <p>Témakörökhöz kapcsolódó szövegek, mondókák, versek tanulása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Sor, soralkotás, képsor, azonos (olyan), különböző (más), eleje (szó), vége (sor), alá, fölé, mellé, ügyes, hibás. Beszédszervek és a kapcsolódó fogalmak ismerete.</p> <p>Tárgy, kép, sor, sok-kevés, figyelem, jó-rossz, kérdés, ruha, étel, gyümölcs, bútor.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Társadalmi érintkezési formák</p>	<p>Órakeret 30 óra</p>
---	--	-----------------------------------

Előzetes tudás	Egyszerű szimbólumokat megért, használ a tanuló.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A megismert, alapvető viselkedési szokások alkalmazása iskolai és otthoni környezetben.	
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Megnevezni családtagjait. – Gesztusokkal vagy képről megmutatni szülei foglalkozását, tevékenységét. – A „hol?” „mit csinál?” kérdéseket érteni, a maga módján válaszolni azokra. – Feladatot megérteni és aktívan közreműködni a végrehajtásban. – Kapcsolatokat reálisan megítélni. – Megfelelő módon köszönni, felszólítás nélkül. – Saját öltözképre vigyázni, ha hiányosságot tapasztal, jelezni. – Iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni. – Fegyelmezni magát, sorba állni ruhatárnál, pénztárnál. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. – Gesztusjelek bővítése az egész test (fej, arc, kéz) területeire, foglalkozások köréből. – Mozdulatok értelmezése, utánzása. – Érzelmek kifejezésének gyakorlása arcjátékkal. – Otthoni és iskolai helyes viselkedési szokások számbavétele szükség szerint. – Szülők neve, testvérek neve, száma (segítséggel), családtagok tevékenysége (munkája). – Nagyszülő megmutatása fényképről. Képek, diafilmek jelenetei alapján a látható események megfogalmazása. – Cselekvések megnevezése segítséggel. – A válaszok és a valódi események összehasonlítása. – Kívánságok kifejezése, helyes megfogalmazása. Mások kívánságainak meghallgatása, teljesítése. – A segítség kérésének módjai. – Téri tájékozódás, saját élettér helyes ismerete, biztonságos közlekedés benne. – Távolságtartás játék és baráti kapcsolat esetén üzletben, utcán, nyilvános helyen. – Kapcsolat első lépése: – ismerős gyermekkel, felnőttel, – ismeretlen gyermekkel, felnőttel, – újonnan megismert emberekkel. 	<p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék, szabály-játék.</p>

	<p><i>Tevékenység</i></p> <p>Cselekvéssorok végrehajtása utasítás, rajz, kép alapján.</p> <p>Adott érzélem megjelenítése (pl. hívás, büszkeség, győzelem stb.).</p> <p>Illő és illetlen viselkedések megkülönböztetése a helyzetnek megfelelően.</p> <p>A segítség kérésének gyakorlása szituációs játékok segítségével.</p> <p>Élő szituációban apa, anya szólítása, névvel azonosítása.</p> <p>Fényképen anya, apa, testvérek, nagyszülők megmutatása.</p> <p>Mit csinál? Hol van? kérdésre szóval, egyszerű mondattal, gesztusokkal válaszol a tanuló.</p> <p>Bábokkal lejátssza az egyszerűbb helyzeteket.</p> <p>Keresztnevet hallás alapján az illető személyhez köti.</p> <p>A képhez tartozó saját érzések megfogalmazása. A képen felismert érzelmek megnevezése.</p> <p>Szituációs helyzetekben a kívánságok realitásának megítélése.</p> <p>Helyes, helytelen kívánságok, visszautasítás megfogalmazása.</p> <p>A távolságtartás fokozatai barát, családtag, vendég és ismeretlen esetében.</p> <p>Az elkövetett hibák felismerése, javítása legyen természetes.</p> <p>Közös játék során szabályok betartása, a vereség elviselése, öröm társai sikere fölött.</p> <p>Mozi-, cirkusz- és színházlátogatások alkalmával érdeklődés, társak és a többi néző zavarása nélkül.</p> <p>A köszönés formáinak (megtanulása és) gyakorlása.</p> <p>Beszélgetés közben egymás türelmes meghallgatása természetes módon a mindennapi kommunikációban.</p> <p>Kis csoportban részvétel</p>	
--	---	--

	kulturális és sporteseményeken, viselkedés megfelelő módon.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>Jó gyerek, boldog, vidám, félős, ijedt, mérges, tanácstalan, szégyenlős, kérem, nem tudom megtenni, elromlott, hibás, javítható, segítség, gondoz, szabadidő, szabály, csalás, győzelem, vereség, itt-ott, messze-közel, szeret-nem szeret, barát, vendég, ismerős-ismeretlen, csend, figyelem, előadás, szünet, taps, tetszett, érdekes, unalmas, szeretnék kimenni.</i>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Testünk és személyes teendők		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló eligazodik a lateralitás területén.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes teendők egyre biztosabb ellátása.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Időhatározókat és mellékneveket használni. – Megmutatni önállóan a megnevezett testrészt, érzékszervet babán és saját magán. – Elvégezni rutinszerűen az iskolában szokássá vált kéz- és fogmosást. – A WC-t, mosdót kevés segítséggel megfelelően használni. – Az ápolat és ápolatlan (haj), tiszta és piszkos (köröm) megkülönböztetése. – Ismerni saját holmiját. – Gondosan, rendesen öltözni, vetkőzni. – Megállapítani, és jelezni szüleinek, tanárainak, ha ruhája gombhiányos. – Megfelelő viselkedést tanúsítani a közös étkezések alkalmával. – Főétkezéseket megnevezni, megmutatni. – Néhány jellemző ételt 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Testünk. Testrészek megnevezése, megmutatása. – Kézmosás, fogmosás, WC-használat. – Betegség, egészség. A tisztaság és egészség kapcsolata. – Köröm, haj, szempilla megnevezése, ápolása, az ápoláshoz használt eszközök megnevezése. – Fodrász, kozmetikus, manikűrös műhelyének látogatása, munkájának és eszközeinek megfigyeltetése. – Öltözködés. Az öltözködés sorrendje. – Irányítás mellett a ruhadarabok, ruházat részeinek megnevezése. – Évszakoknak megfelelő öltözködés. – Kopott és új ruhák különbségei és hasonlóságai. – Étkezés. Főétkezések. Terítés. Néhány étel megnevezése. 	<p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, szabályjáték, didaktikus játékok.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> személyes szükséglettel kapcsolatos teendők.</p>	

<p>felsorolni napszakhoz rendelve.</p> <p>– Ismerni az étkezéseket megelőző előkészületek sorrendiségét, kellékeit és azok megfelelő használatát.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az étkezésnél használt eszközök megnevezése segítséggel. – Tízórai, uzsonna napszakhoz rendelése. – Reggel – reggeli, dél – ebéd, este – vacsora. – Ételféleségek, eszközök csoportosítása. – Ünnepi étkezés, ünnepi ételek és meleg ételek. – Nyers és főtt ételek. – A hetes, napos munkája. <p><i>Tevékenység</i> Tanórán, szemléltető eszközökön, saját magán, társán a testrészek megmutatása és megnevezése. A testrészeket és azok funkciói egymáshoz rendelése. Érzékszervei megnevezése. A test tisztításának megnevezése, folyamatának bemutatása. Fésülködés, helyes fogmosás, körömápolás gyakorlása. Higiénés szokások gyakorlása. WC-használat helyes sorrendjének megnevezése képek segítségével. Betegség, egészség jellemzőinek megfigyeltetése. Játékos helyzetekben gyakorlás. Tisztasági felelős a tisztség vállalásával tanuló társai haját, körmét naponta megnézi, jelzi, mit tapasztal. Képről a pozitív és negatív tulajdonságok megállapítása. Az öltözködés menetének elmondása, illetve a ruhadarabok megmutatása. Az alsó ruhák, majd a felsők önálló kiválasztásával öltözködés. Cipzárt felhúzása, gombolás. Gallér, zsebek igazítása. Próbálkozás a ruhát összehajtására, helyre rakására. Baba öltöztetése. Öltözés-vetkőzés gyakorlása játékhelyzetekben (verseny).</p>	
---	---	--

	<p>Nap mint nap felsőruházata nevének ismétlése.</p> <p>Annak elmesélése, milyen sorrendben öltözött reggel, az alsó-felső fogalmának tudatos differenciálásával.</p> <p>Babák öltöztetése. Papírbabák ruháinak összeválogatása.</p> <p>Nevezze meg önállóan a ruhák színeinek, egyéb jellemzőinek önálló megfogalmazása.</p> <p>Divatos és régimódi, fiú- és lányruhák válogatása.</p> <p>Nap mint nap közösen és egyenként is, és mint napos, a az étkezéssel kapcsolatos teendők és a kulturált étkezés gyakorlása.</p> <p>Higiénés szokások, a tisztaság, az asztalrend megteremtése, megtartása.</p> <p>Szokásos ételek megnevezése.</p> <p>Étkezési előkészületek gyakorlása, kézmosás.</p> <p>Reggeli, ebéd, uzsonna – szituációs játékok.</p> <p>Segítséggel az étkezéshez szükséges kellékek összegyűjtése és előkészítése, terítés, elpakolás.</p> <p>Az ételeket megnevezése.</p> <p>A hetes, illetve napos teendőinek megnevezése, feladatai bemutatása.</p> <p>Az ünnepi étkezés jellemző kellékeinek kiválogatása képek alapján.</p> <p>A konvencionális beszédformák gyakorlása és tudatos használata:</p> <p>„Jó étvágyat!” „Kérem szépen!”</p> <p>„Köszönöm szépen!”.</p> <p>Ünnepi szokások kialakítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Jó étvágyat! Köszönöm! Tízórai, uzsonna, ételek, <i>evőeszközök</i>, hetes, napos, <i>feladat</i>, terítés, <i>leszedés</i>, finom, <i>folyékony</i>, <i>illatos</i>, kemény, puha, éhség, szomjúság, alsóruházat, felsőruházat, méret, <i>kopott</i>, új, <i>divatos</i>, <i>elavult</i>, <i>régimódi</i>, felsőtest, alsótest, felső végtag, alsó végtag, sovány, kövér, szűk, bő, nagy méret, kis méret, <i>körömápolás</i>, <i>arcápolás</i>, <i>hajápolás</i>, tiszta, piszkos, ápolatlan, <i>egészséges</i>–<i>beteg</i>, <i>kezelés</i>.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás térben		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló biztonsággal tájékozódik szűkebb környezetében.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Téri tájékozódás függőleges és vízszintes, előre és hátra irányban.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Analóg mondatokat alkotni. Hol? Hova? kérdéseket megérteni. – Mondataiban használni a bővítményeket. – Ismerni a gyűjtőfogalmakat. Beszédkészségének megfelelően egy-két összefüggő mondatot mondani. – Mellékneveket, határozószókat használni, kérdezni, hangsúlyozni. – Rendet tenni maga körül munkája befejezése után. – Biztonsággal és bátran lépni az iskola különböző helyiségeibe. – Ismerni a villanykapcsolók helyes működését. – Ismerni a játékok, sporteszközök helyét és felhasználási módját. – Az otthon, az iskola és a tanterem rendjét, tisztaságát természetesnek és fontosnak tartani. – Felszólítás nélkül, rutinszerűen betartani a közlekedési szabályokat (lámpa, zebra, körülnézés). – Felismerni könyvből, képről is a valóságban tapasztaltakat. – Megnevezni a közlekedési eszközöket, a villamos, trolit, metró, busz utasterét, vezetőfülkéjét. – Ismerni az iskola utcájának 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tárgy megnevezése téri helyzetben. Tárgykeresés. – Helyhatározószók gyakorlása folyamatosan. – Iskola – otthon, udvar, játszótér, sportpálya. – A játék- és sporteszközök megnevezése segítséggel. – Alaposabb tájékozódás a terem tárgyai, tartozékai között. – A „hol van?” és a „hova való?” megértése. – A padlás, pince megismerése, funkciójának megnevezése irányítással. – Falusi padlások, pincék megismerése a valóságban és olvasmányokból. – Képek alapján az ismeretek elmélyítése. – Az iskola környéke. – A lakás további helyiségei, illetve a fő helyiségek alaposabb megfigyelése. – Eszközök és azok funkciói. – Háló, nappali, konyha, gyerekszobák, fürdő, kamra jellemzői. – Mit hol találunk, mit csinálunk vele, milyen tulajdonságai vannak? – Utca – közlekedés. Az utcák jellemzői. – Gyalogos- és járműforgalom. – Jelzőlámpák, jelzőtáblák. Sorompó, fénysorompó. 	<p><i>Mozgásnevelés:</i> térbeli tájékozódás.</p> <p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: helymeghatározás, viszonyítás, fő irányok.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok: téri relációk megnevezése.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.</p>	

<p>nevét.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Közlekedési eszközök ismeretének bővítése. – Közlekedési szabályok, viselkedési normák. – Közlekedési és utazási szabályok betartása. – Balesetek megelőzésének feltételei. – Mentő, tűzoltó, rendőrségi autók jellemzői. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Képen látható tárgy téri helyzetének megkeresése.</p> <p>Mondatalkotás helyhatározóval és cselekvéssel. Helyviszonyok gyakorlása.</p> <p>Helyhatározó szót tartalmazó utasítások végrehajtása. Mozgás megadott irányba.</p> <p>Tanórákon és tanórán kívül is a tanulónak kedves helyiségekben figyelmes tájékozódás az eszközök, tárgyak között.</p> <p>Kapcsolat keresése más helyiségek különbözőségét, azonosságait illetően.</p> <p>Sporteszközök, játszótéri elemek alaposabb megfigyelése, a tapasztaltak megfogalmazása, helyes, balesetmentes használatuk.</p> <p>Kérésre a kívánt eszközök kiválasztása.</p> <p>Tanári irányítással padlás megtekintése, régi dolgok megfigyelése.</p> <p>Falusi padlás régiségeinek tisztogatása, pince eszközeinek megfigyelése, megnevezése.</p> <p>Képek alapján az emlékek felidézése, megnevezéssel, főfogalom alá rendeléssel.</p> <p>Maketten vagy képeken lakás berendezése, emlékezve, illetve felhasználva saját lakóhelye példáját.</p> <p>A helyiségek berendezési tárgyainak összeválogatása és megfelelő elhelyezése.</p>	
---------------	--	--

	<p>A konyhai eszközök szétválogatása és megfelelő helyre történő elpakolása. Situációs játékokban főzés, takarítás megjelenítése, imitálása. Utcai séta alkalmával spontán megfigyelés. Szervezett látogatás formájában mentőállomás, tűzoltóság, rendőrség jellemzőinek megfigyelése. Képek alapján emlékezetből a látottak azonosítása, megnevezése. A tanult eszközök főfogalmak alá rendezése, megnevezése. A tanuló játékos formában alkalmazza, megjeleníti a látottakat. Az utca megfigyeltetése, hangok, zajok megnevezése. Jelzőlámpák utasításának betartása. Zebra használata. Közlekedési eszközök színeinek, méreteinek megfigyelése – összehasonlítása. Rendőrség-közlekedéses játékban maketten vagy tanpályán a tanultak gyakorlása, az iskolába vezető út eljátszása. Az iskolába jutás során igénybe vett járművek megnevezése, utcanevek megemlítésével, segítséggel. Gyalogosan az útvonal utcáit megnevezni. Megkülönböztető jelzések megismerése, felismerése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Világos, sötét, kapcsoló, <i>egészséges, egészségtelen, veszélyes, biztonságos</i>, erős, gyenge; padlás, pince, <i>raktár</i>, fönt, lent, piszkos, régi, új, magas, hideg/<i>hűvös</i>, <i>nedves</i>, <i>hordó</i>, kosár, <i>prés</i>. Helyiségek, <i>eszközök, főzőeszközök, evőeszközök</i>, sötétítés, világítás, takarítás, <i>felújítás</i>, pihenés, éjszaka, ágyazás, érkezés, indulás, bejárat, kijárat, helyre tesz, rend, rendetlenség.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Tájékozódás időben		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló a változásokat érzékeli.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő fogalma és a kapcsolódó cselekvések összekötése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Ismerni a munkanap, pihenőnap fogalmát, a napszakok és étkezések megnevezését. – Ismerni az évszakok jellemző jegeit, felsorolni, megnevezni. Összehasonlításokat végezni. – Társára figyelni, vele beszélgetni, segíteni munkáját. – Követni és teljesíteni a pedagógus kéréseit. – Felismerni képekről, biztonsággal az évszakokat, a jellemző képeket kiválasztani, összerendezni. – Automatikusan sorolni a hét napjait, a hétvégi napokat kérdésre kiválasztani. – Érdeklődni, tájékozódni, segítséggel naptárban is. – Használni a ma, tegnap, holnap fogalmát. Mesélni napi élményeiről. – Elhelyezni a napszakokat illetően a különböző cselekvéseket, történéseket. – Beszédében ragokat, határozószavakat, igekötőket használni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Időfogalmak bővítése. – Napok, napszakok. A hét napjai. Hétvégi napok. – A hét napjainak jelölése, az aktuális nap megjelölése, megnevezése. – Napszakok összekapcsolása cselekvésekkel. Napszakok sorrendje, napszakok és tartózkodási hely megjelölése (állandó szimbólumok, megjelölés használata). – Tegnap, ma, holnap fogalmának kialakítása. – Reggel– dél – délután – este, a kapcsolódó rutinszerű tevékenységekkel. – Évszakok, időjárási jelenségek megnevezése segítséggel. – A négy évszak jellemzése. – Nevük megtanítása, képről történő azonosítás. Évszakok változásainak megfigyelése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Napi rendszerességgel az aktuális nap bejelölése naptárba, vagy egyéb helyre, a „tegnap ... volt”, „holnap ... lesz” kifejezések használata segítséggel.</p> <p>Napszakok jelölése, megnevezése, képválogatás, cselekvések napszakhoz rendelése (éjjel, nappal, reggel, délelőtt, délben, délután, este), napszakokhoz kapcsolódó</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.</p> <p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: naptárban, napszakok, igeidők, életkor.</p>	

	<p>étkezések.</p> <p>A napszakoknak megfelelő tevékenységek ismerete.</p> <p>Kérdésre válaszolva a napszakok és a napszakokhoz kapcsolódó események felsorolása.</p> <p>Képes napirend készítése. Képes órarend készítése. Napirend összeállítása.</p> <p>Séták és udvari játék alkalmával az időjárással kapcsolatos ismeretek, megfigyelések gyűjtése.</p> <p>Télen a téli sportok, nyáron a fürdőzés emlékeit őrizve az iskolában képekről felidézés, kiegészítve egyéb történésekkel.</p> <p>Képek gyűjtése, szortírozása.</p> <p>Téli-nyári ruhák válogatása, közös halmazba helyezve a köztes (is-is) ruhadarabokat vagy képeket.</p> <p>A hét napjainak felsorolása jó sorrendiséggel, saját életének eseményei hozzárendelése.</p> <p>A hétvégi napok kiemelése, jelölése jellemző képpel.</p> <p>Heti program összeállítása képes formában, egyszerű jelképekkel.</p> <p>Saját szakköri programjainak naphoz, napszakhoz rendelése.</p> <p>Képről a saját heti elfoglaltság mutatása, elmondása.</p> <p>Évszakok jellemzőinek megfigyelése (a tanév során folyamatosan megfigyelések végzése), képekről az évszakok felismerése, megnevezése. Téli-nyári sportok megnevezése.</p> <p>Beszédében melléknevek, határozószók, igék használata.</p> <p>Mesék (versek, dalok) az évszakokról, napokról, napszakokról.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Napok neve, napszakok neve, napszakokhoz kötött étkezések neve.</p> <p>Évszakok, <i>időjárás</i>, tél, tavasz, nyár, ősz, hideg, meleg, sportok, napsütés, szél, szeles, <i>viharos</i>, hófehér, jég, fürdőzés, napozás, síelés, szánkózás, havazás, dér, jég, <i>tegnap</i>, ma, holnap, elmúlt, lesz, <i>munkanap</i>, <i>hétféje</i>, <i>pihenőnap</i>, <i>program</i>, nap, <i>felkelő nap</i>, <i>lenyugvó nap</i>.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Élőlények		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Állatokhoz, növényekhez érdeklődve közelít.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A növények és állatok közötti azonosságok, különbözőségek megmutatása, megnevezése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Szeretni a természetet. Megnevezni néhány növényt, virágot, zöltséget kép alapján. – Növényeket gondozni. – A tanultak alapján összehasonlítani, megkülönböztetni, főfogalom alá rendezni, emlékezetből felsorolni a látottakat. – Érdeklődéssel szemlélni a körülötte lévő élővilág létezését. – Egyre hosszabban megfigyelni, összpontosítani. – Érteni a rész-egész viszonyát. – Megfogalmazni kérdéseket, kérdésre válaszolni. – Gondolatokat, élményeket mondatokban megfogalmazni. – Szeretni az állatokat, felismerni, megnevezni őket. – Lehetőség szerint háziállatokat otthon, segítséggel gondozni. – Szerepjátékokban egyszerű mozgásokat és hangokat utánózni. – Bővíteni szókincsét a határozószókkal, igékkel, használni a felkiáltó mondatot. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <p><i>Növények:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Virágok felismerése, egyeztetési gyakorlatok segítségével. – Gyümölcsök, zöltségek megfigyelése, megnevezése, csoportosítása. – Pálmaház, fűvészkert, házi kert, liget, erdő, parkok megtekintése. – Növény részeinek bemutatása, megnevezése. – Konyhakert fogalmának kialakítása. Konyhakert növényei, nevük, színük, ízük. – Zöltségfélék. – Kertek, virágok. Virágoskerti illatok, színek, formák. <p><i>Állatok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Baromfiudvar fogalma. Lakóinak felismerése, megnevezése. Jellemző külső tulajdonságaik megnevezése segítséggel, táplálékuk, lakhelyük megismerése. – Háziállatok és kicsinyeik, megnevezésük. – Gazdasági udvar fogalmának kialakítása. – Néhány erdei állat bemutatása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Virágoskert virágainak felismerése, megnevezése.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> növény- és állatábrázolások, festmény, rajz, színezés, agyag, gyurma.</p> <p><i>Ének-zene:</i> dalok a témákkal kapcsolatban.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.</p>	

	<p>Élő virágok azonosítása a képen láthatókkal.</p> <p>Az osztályban, folyosón, udvaron található virágok, növények megfigyelése.</p> <p>Szín, forma egyeztetése, megnevezése.</p> <p>Hajtások ültetése, növény locsolása. A vázákban víz cserélése.</p> <p>Gyümölcsök felsorolása és képekhez rendelése.</p> <p>Zöldségek megnevezése, ízük, illatuk felismerése.</p> <p>Egy-egy növény részeire bontása, a részek megfigyelése, megnevezése.</p> <p>A növénycsoportok megfigyelése, tapintása, szaglása, ízlelése.</p> <p>Tanulmányi séta eltérő évszakokban lehetőség szerint azonos helyszínre, fotó, videofelvétel készítése a látottakról, ezek összehasonlítása, elemzése.</p> <p>Képeken a tanultak megkeresése, felismerése.</p> <p>Csoportosítás főfogalmak alá.</p> <p>Kertészkedés (lehetőség szerint: cserépben, virágládában, kiskertben).</p> <p>Oktatófilmen vagy vidéki látogatáson a baromfiudvar megtekintése.</p> <p>Ismerkedés a haszonállatokkal, szárnyasokkal, emlősökkel.</p> <p>A jellemzőik, hangjuk, mozgásuk stb. megfigyelése.</p> <p>Állatok etetése, táplálékuk megnevezése segítséggel.</p> <p>Állatkerti séta, állatsimogatás.</p> <p>Háziállatok. Vadállatok.</p> <p>Kedvenceink. Beszélgetés, csoportosítás.</p> <p>Élő környezetben a legismertebb állatok jellemzőinek, kicsinyeinek megfigyelése, megnevezése. Összehasonlítás, megkülönböztetés.</p>	
--	--	--

	<p>Tanórán könyvek, képek alapján a látottak felidézése.</p> <p>Tulajdonságaik alapján főfogalom alá rendezés.</p> <p>Állatok mozgásának utánzása, tulajdonságaik megnevezése.</p> <p>Mesék az állatokról. Állatos versek, dalok tanulása.</p> <p>Mesék dramatizálása során állathangok utánzása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Élő, <i>műanyag</i>, illat, íz, <i>zamatos</i>, ízes, édes-savanyú, nagy-kicsi, gömbölyű, <i>hosszúkás</i>, <i>növekedés</i>, <i>hervadás</i>, elpusztul, <i>kihajt</i>, <i>hajtás</i>, ág, <i>rész – egész</i>, gyökér, szár, levél, virág, termés, konyhakert, zöldségfélék, virágok, szín, forma, <i>íz, illat</i>, ehető – nem ehető, <i>baromfiudvar</i>, <i>gazdasági udvar</i>, háziállatok, <i>hasznos</i>, kölyök, ellés, fialás, <i>vemhesség</i>, nagy-kicsi, szelíd, harapós, karmolás, <i>dorombol</i>, baromfi, szárnyasok, <i>emlősök</i>, lassú-gyors – <i>fürge</i>, <i>veszélyes</i>, vad, erős-gyenge.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Előkészület a felnőtt életre		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A tanuló türelmesen várakozik, szemlélődik vásárlás során.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonsággal eligazodás a boltban.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Beszédében mellékneveket, határozószavakat, igekötős igéket használni. – Emlékezetből néhány jellemzőt felsorolni a látott termékekből. – Termékeket megvizsgálni tulajdonságaik alapján. – Megnevezni vagy megmutatni, melyik termék hova tartozik. – Ismerni és használni a napszakok szerinti üdvözlési módokat. – Megnevezni, megmutatni a látottakat. – Felismerni a jellemző jegyeket, a megismert tárgyakkal, képekkel 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Üzlet, vásárlás. Közös vásárlás, áruféleségek megnevezése segítséggel. – A környék különböző üzletei. – Ruházati bolt. Papírbolt. Élelmiszerbolt. Pizzériák. Cukrászdák. Virágbolt. – Vásárlás önkiszolgáló boltban, viselkedési szabályok betartása. – Az üzlet különböző pontjainak megfigyelése. – Áruféleségek vásárlása, csoportosítása. – Foglalkozások. A tanuló tágabb környezetében előforduló, különböző foglalkozású emberek 	<p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, didaktikus játék.</p>	

<p>csoportosításokat végezni.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Környezetében élő emberek munkáját érdeklődéssel figyelni. – Köszönni, kérdezni. – Türelemmel figyelni, ha mesterember, munkát végző felnőtt megmutat, vagy magyaráz valamit. – Elemi szinten egymáshoz rendelni a munkaeszközöket és a különböző foglalkozásokat. – Egyeztetni képek alapján a látott mesterségeket, tevékenységeket, szerszámokat. – A látott eszközök közül a legjellemzőbbeket megnevezni, megmutatni. – Szerepjátékban gesztusokkal kifejezni magát. 	<p>munkájának megismertetése, eszközeik bemutatása, csoportosítása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Asztalos, villanszerelő, kőműves, vízvezeték-szerelő, rádió-, tv-szerelő, pék, cukrász, fodrász, szabó, orvos, nővér, gyógyszerész. – Iparosok bemutatása élőben és képekről. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Séta alkalmával a különböző üzletek kirakatainak megfigyelése, az áruféleségek felsorolása.</p> <p>Az áruk nézegetése, megnevezése, megmutatása, csoportosítása, főfogalom alá rendezése.</p> <p>Szervezett közértlátogatás alkalmával önállóan összeválogatott áruk kosárba gyűjtése és a pénztárhoz vitele.</p> <p>Tanár kérésére a tanuló megkeres bizonyos árucikkeket, megnevez, megmutat, tapint, tapasztal.</p> <p>Az emberi érintkezési formák gyakorolása: köszönés, kérés, megköszönés.</p> <p>Szituációs játékokban a tanultak megjelenítése.</p> <p>A fizetés módja (készpénz, bankkártya). Csomagolás (ha lehet, nem műanyag zacskó használatával, inkább kosár, textil).</p> <p>Köszönés az iskola dolgozóinak, érdeklődés munkájuk iránt. A műhelyekben (karbantartó, takarító, konyhai és irodai dolgozók) részfeladatok megtekintése, szerszámok megismerése, megnevezése.</p> <p>A környéken lévő asztalosműhely, cukrászda, varroda, üzletek megtekintése.</p>	
---	---	--

	<p>Egy-egy részfeladat megfigyelése, szerepjátékokkal rögzítése, felidézése.</p> <p>Tanári felügyelettel, illedelmesen, az udvariassági szokásokat betartva a mesteremberek műhelyeinek, eszközeinek, munkamozdulatainak megfigyelése.</p> <p>Megismerkedés a tárgyak tulajdonságaival és néhány munkafolyamat kezdő és végső állapotával (kenyér készítése, hajvágás, ruha varrása).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Húsféle, <i>vegyi áru</i>, pékárú, konzervek, <i>papíráru</i>, ital, édesség; <i>iparos, faanyag, kábel, zsinór</i>, áram, <i>veszélyes</i>, forró, éles, hosszú, rövid, nedves, száraz, nehéz, könnyű, <i>megrendel, ráfizet, foglalkozás, szakma</i>, titkárnő, <i>adminisztrátor</i>, gondnok, <i>karbantartó</i>, varrónő, műhely, iroda, <i>feladat</i>.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. Ünnepek		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A tanuló alkalomhoz illő ruházatban jelenik meg az iskolai ünnepélyeken.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az adott év ünnepi eseményeinek felidézése emlékezetből.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Szívesen és aktívan készülni az ünneplésre. – Rövid, egyszerű dalt, verset az ünnephez kapcsolni. – Közös feladatot pontosan, fegyelmezetten végrehajtani. – Az események szereplőit, kellékeit megfigyelni, azokat visszaidézni, elmesélni, megmutatni. – Az ünnepek hangulatát átérezni. – Egyre aktívabban bekapcsolódni egyénileg is az ünnepi készülődés folyamatába. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Verstanulás. Dalok tanulása. – Szereplés az ünnepségeken, alkalomhoz illő ruházat, viselkedés kialakítása, gyakorlása. – Társadalmi, iskolai, családi ünnepek, névnapok további megünneplése. – Közös ajándékkészítés. – Terem dekorációjához díszek készítése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Készülődés az ünnepre. Verstanulás, énekek gyakorlása.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> dekoráció, ajándék készítése változó technikával.</p> <p>Ének-zene: az ünnepnek megfelelő énekek tanulása, előadása, zenehallgatás az ünnephez kapcsolódóan.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – Rövid szereplést, feladatot vállalni a műsorból. – Ismerni verset, dalt valamennyi ünnepről. – Társait biztatni, együtt örülni örömeiknek, sikereiknek. – Képekről felismerni, megnevezni az ünnepeket, felsorolni jellemzőiket. 	<p>Önálló feladat végrehajtása (ajándék vagy jelkép készítése, a felhasznált anyagok megnevezése, jellemzése).</p> <p>Tanulótárs, tanár, szülő felköszöntése.</p> <p>Képekről az ünnepek felismerése, azonosítása szóban.</p> <p>Udvariassági szokások gyakorlása.</p> <p>Tanulótársaival közösen és egyénileg is versek, énekek tanulása.</p> <p>Ünnepségen tevékeny részvétel, adekvát viselkedés.</p> <p>Kézimunkával hozzájárulás a kellékek elkészítéséhez.</p> <p>Az ünnepekkel kapcsolatos fogalmak gyakorlása, ismeretei csoportosítása.</p> <p>A különböző ünnepekhez tartozó eseményképek összehasonlítása, megkülönböztetése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ünnep, zászló, <i>felvonulás</i>, köszöntés, öröm, <i>boldogság</i>, <i>ajándékozás</i>, díszítés, csomagolás; ünnep, névnap, születésnap, <i>fegyelmezett</i>, vidám szomorú, <i>boldog</i>, <i>hatalmas</i>, <i>díszes</i>, ajándék, szeretet.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – az egyre tisztább hangképzésre, a pontosabb artikulációra. – a mellékneveket, határozószókat, igéket és egyre gyakrabban a viszonzyszavakat és a melléknévfokozást is használni. – bővíteni, és egyre pontosabban használni meglévő szókincsét a témakörök kapcsán. – együttműködéssel végrehajtani a tevékenységeket. – örömmel és figyelemmel megmutatni képen családját, megnevezni családtagjait, ismeri közvetlen családi viszonyait, gesztusokkal vagy képről meg tudja mutatni szülei munkáját. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetészerűen használni. – összehasonlításokat végezni, tud főfogalmi csoportosításokat végezni tárgyi cselekvéses szinten. – tájékozódni az intézmény területén. – a közvetlen környezetében található tárgyakat, eszközöket rendeltetészerűen használni. – felsorolni, megnevezni az évszakok jellemző jegyeit, felismerni az
--	---

	<p>évszakok változásait.</p> <ul style="list-style-type: none"> – összekapcsolni a napszakokat és az étkezések megnevezését, az idő múlását napszakok viszonylatában eseményhez kötötten érzékelni, ismeri a munkanap, pihenőnap fogalmát. <p>Ismeri a napok sorrendjét.</p> <ul style="list-style-type: none"> – megevezni, azonosítani a környezetében leggyakrabban előforduló állatokat, növényeket, legfontosabb jellemzőikkel együtt. – elvégezni alapvető csoportosításokat. – egyre biztosabban használni a beszéd közlő és kérdező funkcióját. – együttműködni szociális kapcsolataiban, köszönni felszólítás nélkül, megfelelő módon; iskolán kívüli alkalmakon az elvárt módon viselkedni: fegyelmezi magát, tud sorba állni, várni ruhatárnál, pénztárnál. – aktívan részt venni a családi és iskolai ünnepeken. <p>Ismer verseket, mondókákat, dalokat, és azokat mozgással, ritmussal tudja kísérrni. Szívesen hallgat meséket, és részt vesz azok előadásában (szerepjáték, bábozás).</p>
--	--

5–6. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, ahol a szabályok, utasítások fokozatos bővítésével, megértésük, végrehajtásuk gyakorlásával saját tevékenységekben és a másokkal való kapcsolatokban, a felelősségtudat elmélyítésével a szituációs játékokon, meséken keresztül, a jó – rossz, pozitív – negatív példák elkülönítésével, felismerésével találkozhat a tanuló. A fejlesztési területet az iskolai élet szabályainak betartásával, a deviáns magatartás felismerésével, az irodalmi művek megismerésén keresztül az emberi értékek elismerésével, pozitív és negatív személyiségjegyek megkülönböztetésével, felismerésével, példaképek bemutatásával támogatja.

A nemzeti azonosságtudat és a hazafias nevelés fejlődését a közösséghez tartozás érzésének kialakításával, a közösségért tenni akarás igényének fejlesztésével, népszokásokon keresztül a hagyományok ápolásával, és a nemzeti ünnepek legfontosabb jelképeinek, példaképeinek megismertetésével segíti. Eléri, hogy a tanuló aktívan működjön közre nemzeti ünnepek és megemlékezések alkalmával, ismerje a környezetében előforduló legfontosabb nemzeti emlékhelyeket.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a saját érzelmek felismerésével és kifejezésével, az adekvát, kulturált közösségi viselkedés alapvető szabályainak betartásával, minél kevesebb pedagógiai segítségnyújtás mellett, és az iskolai, és más intézményi környezetben a megfelelő stílusú és hangnemű kommunikáció és viselkedés alkalmazásának fejlesztésével valósul meg.

A családi életre nevelést a családi és más közösségi kapcsolatok közötti különbség felismerése, a családi ünnepek szokásainak, kommunikációs formáinak gyakorlása, az adekvát magatartás szabályainak megnevezése és az év során aktuális családi ünnepek idejének megismerése támogatja.

A testi és lelki egészségre nevelés megvalósul a higiénés szokások, tevékenységek megnevezésével, eszközök, anyagok felismerésével, kiválasztásával, az időjárásnak, tevékenységnek megfelelő öltözködés összeállításával, a kiegészítők megnevezésével és az önálló ízlés kialakításával. Mindemellett a közlekedési szabályok ismerete és betartása, a

képességeknek megfelelő méretű térben az önálló közlekedés fejlesztése játszik fontos szerepet.

A fenntarthatóságot és a környezettudatosság fejlődését a környezeti jelenségek változásainak és hatásainak megismerése, a környezet élőlényének megfigyelése, csoportosítása, megnevezése, a környezet tárgyainak a gyakorlati életben betöltött funkciói és az egészséges és káros szokások, veszélyes anyagok megismerése, megnevezése szolgálja.

A médiatudatosságra nevelést a különböző infokommunikációs technológiai eszközök megnevezése, rendeltetészerű használatuk megismerése, a valóság és képzelet elkülönítésének kialakítása, a mértékletességre nevelés terén segíti.

Az anyanyelvi kommunikációs kompetencia, a környezetnek és helyzetnek megfelelő kapcsolatteremtési mód megválasztásával, a beszéd vagy más, képesség szerinti kommunikációs módszer alkalmazásának fejlesztésével, a metakommunikációs jelek és a kommunikációs mondanivaló tudatos összehangolásával, az anyanyelv egyre tudatosabb, helyes alkalmazásával és az eseményekről, képekről minél önállóbb szövegalkotással fejlődik.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a tantárgy az egészség védelmének, saját és mások harmonikus testi és lelki működésének, a balesethelyzetek elkerülésének érdekében, megfelelő kommunikációs technikák kialakításával és alkalmazásával, a környezetben található tárgyak és eszközök megnevezésével és az alkalmazási lehetőségek felismertetésével, az állatok és növények megnevezésével, tulajdonságok felismerésével, összehasonlítások végzésével és az egyszerű természeti jelenségek felismerésével, megnevezésével alapozza meg.

A tantárgy a szociális és állampolgári kompetenciát fejleszti a saját testi, lelki egészségéről szerzett ismeretek bővítésével, mások érzéseinek megértésével, a megfelelő önuralom és türelem gyakorlásával a verbális kapcsolatokban, szükség esetén a segítségkérés és a segítség megfelelő módon történő elfogadási képességének elsajátításával, valamint a tanuló környezetéből jövő segítségkérés felismerésével, lehetőségeihez képest a rászorulóknak történő segítségnyújtással.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület egyszerűbb művészeti alkotások befogadása és megértése, képesség szerinti szövegek élményszerű előadása, mozgással kísérése, rajzzal illusztrálása által fejlődik, valamint a tanuló, a fejlesztés hatására, ügyel megjelenésének esztétikumára, rendezettségére.

A hatékony, önálló tanulást az önellenőrzés és a javítás módszereinek gyakorlása, a motivált magatartás fenntartása az ismeretek elsajátításához, valamint a feladattudat és a kitartás folyamatos fejlesztése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés, anyanyelv		Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli a jól, és a hibásan ejtett hangok közötti eltérést, törekszik azokat javítani.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Szókincsbővítés, aktivizálás.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
– Használjon a tanuló kérdő és felkiáltó mondatokat.	<i>Ismeretek</i> – Helyhatározók gyakorlása.	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> illusztráció készítése.	

<ul style="list-style-type: none"> – Használjon múlt és jövő időt. – Építsen beszédébe viszonyszavakat, következtetéseket. – Beszéde hangsúlyos, jó ritmusú, megfelelő hangerejű legyen. – Egyre élénkebben vegyen részt a kommunikációban. – Kérdezni, érdeklődni a körülötte zajló eseményekről. – Érteni a határozószók jelentését utasítások végrehajtásakor. – Tárgyakat, képeket gyűjtőfogalom alá rendezni. – Segítséggel elmondani 4-5 verset, mondókát, éneket. – Szókincsét aktivizálni. – Rajzaihoz magyarázatot, mesét rendelni. – Élményeit összefüggő mondatokkal kifejezni. – Érthetően, lényegre törően telefonálni. 	<ul style="list-style-type: none"> – Mondatbővítés kérdőszó segítségével. – Hely-, idő-, cél- és eszközhatározó alkalmazása. – Igeköötők, módosító szerepük, hatásuk. – Feltételes mód. Kívánság megfogalmazása. – Leírási, jellemzési gyakorlatok (melléknevek). – Tárgyak megnevezése, mondatalkotás, mondatbővítés. – Két állítmánnyal mondatok alkotása. – Felsorolás, összetett mondatok képzése „és” kötőszóval. – Birtokos személyrag és birtokos rag alkalmazása. – Metakommunikációs jelek felismerése, helyes bemutatása. – Beszédtechnikai és beszédmotoros gyakorlatok. <p><i>Tevékenység</i> Kívánságok megfogalmazása a „szeretnék” igével. Mi ez?, Ki ez?, Miért?, Hogyan?, Ki?, Hová? kérdőszavak használata a mondatalkotások során. A téri relációk használatának elkezdése beszédében. A viszonyszavak önálló használata játékokban, foglalkozásokon. A metakommunikáció játékos gyakorlása, érzelmi, hangulati elemek utánzása, bemutatása. Zöngés – zöngétlen, tiszta – hibás ejtés differenciálása. Hallásfejlesztés, hangok kialakítása indirekt módon, utánzással. Hang ciklizálása a ritmusos beszéd érdekében. Szituatív és cselekvéses helyzetekben gyakorlás.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmuskíséret, adott témához kapcsolódó népdalok.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> légzőgyakorlatok.</p>
--	---	---

	<p>Cselekvések megfogalmazása, szituációkban.</p> <p>Környezeti tárgyak megnevezése egyre bővülő körrel.</p> <p>Artikulációs mozgások pontos utánzása.</p> <p>A direkt hangfejlesztéssel kapcsolatos utasítások megértése-kivitelezése.</p> <p>Képekkel egyeztetés, azonosítás. Társak, szülők, mesei hősök stb. jellemzése szóban és képi megfogalmazásban (rajz, szobor stb.).</p> <p>Tárgyak, képek sorba rendezése, megnevezése.</p> <p>Telefonbeszélgetés barátaival, rokonaival (gyorsan, tömören).</p> <p>A hangsúlyos beszéd gyakorlása, a beszéd javítása ritmikus gyakorlatokkal.</p> <p>Beszédrítmus-mozgás összekapcsolása, mondókák, dalok mozgásos megjelenítése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hol, hová, honnan, miért, mikor, ki, mivel, kit, mit, soralkotás, rámutatás, pontos, mögé, fölé, előre – hátra, szájtér, légzés, arckifejezés, mimika, szomorú, vidám, kíváncsi, mérges.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Társadalmi érintkezési formák		Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Idegenekkel szemben a tanuló tartózkodó, a testi kontaktusban távolságtartó.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A verbális és nonverbális kifejezőképesség fejlesztése. Szerepjátékokban a foglalkozásokhoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Megérteni, és megfelelően reagálni egyszerűbb helyzetekben. – Udvariasan viselkedni a felnőttekkel és társaival szemben. – Bemutatkozni megfelelő gesztusokkal, kéznyújtással. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Konfliktushelyzetek felismerése, a megoldás keresése különböző példákön keresztül. – Kulturált viselkedés vendégségben és vendégek fogadásakor. 	<p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> társas kapcsolatok.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – Eddigi tapasztalatai alapján ismereteit rendezni. – Ruházatát rendben tartani, észrevenni, ha cserére szorul, cipőjét letörölni. – Megpróbálni a mindennapi tevékenységében az előzékeny, udvarias viselkedést. – A kapott megbízásokat pontosan teljesíteni. – Kulturáltan étkezni. – Helyesen használni minden intézmény jellegzetes fogalmait. – Igényt kialakítani a szabadidő kulturált eltöltésére. – Szívesen visszatérni a már látogatott helyekre, élményekre emlékezni, újdonságokat felfedezni, ezekről beszámolni. 	<ul style="list-style-type: none"> – Igényesség a ruházatban. – Különböző alkalmaknak megfelelő ruházat kiválasztása és felkészülés. – Nemek közötti kapcsolat. – Előzékeny, udvarias magatartás kialakítása. – Óvja a tanuló saját és társai dolgait (ruhanemű, szemüveg stb.). – Megbízások vállalása és teljesítése. – Példaképek keresése környezetében, ismert hősök között stb. – A kulturált étkezés szabályainak elsajátítása. – Az étel kiválasztása és elfogyasztása. – Közintézmények főfogalmának kialakítása. – Mozi, színház, művelődési ház, múzeum, rendelőintézet, kórház, gyógyszertár, posta, tűzoltóság, rendőrség, mentőállomás, repülőtér. <p><i>Tevékenységek</i> Képekről nonverbális közlések leolvasása, megfogalmazása. <i>Helyzetgyakorlatok:</i> (elromlik valami az osztályban, valakinek elvész a kedvenc játéka, valakinek nem jut tízórai, mert valaki többet evett). A történetek megismerése, ismétlések után a történetek eljátszása és megoldások keresése. <i>Szituációs játék:</i> (Színházba megyünk, milyen legyen az öltözékünk? Orvosi vizsgálatra, kirándulásra hogyan készüljünk?). Helyzetgyakorlatok, képek elemzése, saját tapasztalatok megbeszélése. <i>Szerepjáték:</i> (vendégségben, vendégfogadáskor). A kialakult jó szokások további</p>	
---	---	--

	<p>erősítése.</p> <p>A másik nemmel szembeni <i>viselkedésmódok</i> összegyűjtése és megbeszélése.</p> <p>Ajtónál a felnőttek és a lányok előre engedése.</p> <p>Leesett, otthagyott tárgyak megőrzése, elrakása.</p> <p>A tanuló teljesítsen kisebb-nagyobb megbízásokat.</p> <p>Nyilvános helyen kulturált étkezés. Viselkedés és étkezés feltűnés nélkül (cukrászdában, gyorsétteremben).</p> <p>Közös megbeszélés alapján feladatvállalás, a végzett munkáról beszámolás, a bírálat meghallgatása, a kritika elfogadása.</p> <p>Szerepjátékokban a foglalkozáshoz kapcsolódó tulajdonságok megjelenítése.</p> <p>Rövid történetek meghallgatása, filmrészletek megtekintése, és a látottak alapján állásfoglalás, indokolás, vitatkozás.</p> <p>Az együttélés feltételeinek tudatosítása, pl. az önzés rossz tulajdonság, az alkalmazkodás fontossága stb.</p> <p>Szervezett kirándulás alkalmával a közintézmények meglátogatása.</p> <p>Az épületek jellegzetességeiről, az intézmények sajátosságairól benyomásokat szerzése.</p> <p>Az egészségüggyel, közlekedéssel, ügyintézással, szórakozással kapcsolatos intézményekről ismeretek összegzése, rendezése, eszközei, tárgyai megnevezése (belépőjegy, sorszám, beutaló stb.).</p> <p>Az adott intézményekben zajló tevékenységek megismerése; azok funkciójáról összefüggő beszámolás, élmények elmondása (utaztam repülővel, láttam tűzoltóautót, voltunk színházban, fájt a fogam).</p>	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Igazságtalan, biztos – biztosan, bizonytalan – talán, vélemény, vita, türelem – türelmes, türelmetlen, udvarias, előzékeny, rendszeret, közintézmény, előadás, nézőtér, jegy, színészek, rendezvény, műsor, ambulancia, riadó, gyorssegély, sziréna, fogászat, szemészet, laboratórium, vizsgálat.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Testünk és a személyes teendők		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló ismeri az egészséges életmód jellemzőit, kerüli a káros hatásokat.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A test és működésének, valamint az egészségmegőrzéssel kapcsolatos teendőknek a megismerése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A megismert fogalmakat főfogalom alá rendezni, és szókincsébe beépítve használni. – Kérésre megmutatni a megnevezett testrészt (ízületeket). – Nagy biztonsággal tájékozódni saját testén vagy maketten. – Érteni a testtel kapcsolatos fogalmakat. – Gyakori betegségeket megnevezni, problémáit jelezni, és segítséget kérni. – A kapott utasításokat betartani a gyógyulás érdekében. – A ruházatot szezonálisan csoportosítani, és azok minőségi jellemzőit saját szavaival elmondani. – Saját ruházata színeit, egyéb jellemzőit felsorolni. – Észrevenni ruházatán a rendetlenséget. Ruháira vigyázni. – Saját ízlés kialakulása, öltözködési stílusát ennek alapján alakítani. 	<p><i>Ismeretek</i> <i>Testünk</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ízületek megnevezése (könyök, térd, boka), helyük és funkcióik. – Egészségügyi ismeretek bővítése (fiú – lány közötti eltérés észrevétele). – Tisztálkodás. Testápolás. – A fertőzések elkerülésének, megelőzésének módjai. – Az ismertebb betegségek és jellemző tünetek. A gyógyulás módja. – Kórházi tartózkodás fontossága. Néhány kezelési mód és kellékeik. – Testrészek, érzékszervek fogalmának kialakítása. Hasonló és eltérő testrészek. – Fiú – lány eltérő fejlődése. <p><i>Öltözködés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Évszaknak és alkalomnak megfelelő ruházat kiválasztása irányítással. – Ruhadarabok kiválasztása, csoportosítása különböző szempontok szerint. – Divatlapok nézegetése, válogatás, vágás, ragasztás. 	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> emberábrázolás agyagból, grafika, festmény, jelmezkészítés.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> személyes szükséglettel kapcsolatos teendők, háztartási munkák, étkezés.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> emberi test, orvosi vizsgálat.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – Jelmezbálon szerepelni, eltérő öltözeteket kipróbálni. – Megnevezni az ételeket, áruféleségeket a csomagolás alapján. – Ismerni a menük sorrendiségét. – Egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – Érteni, és megfogalmazni az ok-okozati összefüggéseket. 	<ul style="list-style-type: none"> – Öltöztetés, vetkőztetés. – Jelmeztervezés játékosan, segítséggel. – A szekrények rendje. <p><i>Étkezés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Konzervek, mirelittek, megismerésük, felhasználásuk. (Gyártási idő, szavatosság leolvasása, tárolásuk, felhasználásuk). – Egészséges táplálkozás. – Hagyományos és ünnepi ételek. – Főzési, sütési kellékek, alapanyagok, előkészítő műveletek. Az ételekről, étkezésekről meglévő ismeretek rendszerezése. – Az egészségmegőrzés témakörében tanultak megfogalmazása és gyakorlása. – Az egészséges táplálkozás alapelvei. – A testmozgás/sport szerepe az egészségmegőrzésben. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Tanári segítséggel a tanuló önmagán és társai testén megmutatja és megnevezi a váll, a könyök, a térd, a csukló és a boka testrészeket.</p> <p>A testen tájékozódik, téri fogalmakat gyakorolva.</p> <p>A jobb-bal, fent, lent és a többi viszonyozót önállóan használja.</p> <p>A testrészek érzékelő funkcióját megnevezi, bemutatja.</p> <p>Az orvosi szobában megnézi a főbb kellékeket.</p> <p>Fertőző betegségek megnevezése, tüneteik felsorolása.</p> <p>A rendszeres és alapos tisztálkodási műveleteket rutinszerűen gyakorolja.</p> <p>Fiú és lány testápolásának, tisztálkodásának jellegzetességei (izzadság, testszag stb.).</p> <p>Képek segítségével az évszaknak</p>	
--	--	--

	<p>megfelelő ruházat csoportosítása. Közös halmazokba rendezi a minden évszakban viselendő ruhadarabokat.</p> <p>Újságokból, katalógusokból különlegességeket kivág, gyűjt, füzetbe rendez.</p> <p>Egyre önállóbban fogalmazza meg gondolatait melléknevek segítségével.</p> <p>Önálló öltözés, vetkőzés.</p> <p>Ruhadarabok szempontok szerinti különválasztása: divatos, régimódi; színek; anyag szerinti; fiú-, lányruhák; felsőruházat, alsóruházat.</p> <p>Saját ízlés szerinti válogatás újságokból, divatlapokból.</p> <p>Önálló „ruhagyűjtemény” készítése. Kiegészítők választása.</p> <p>A ruhanemű megkímélése, gondozása.</p> <p>Közértben a többi áruféleség megfigyelése mellett alaposabb tájékozódás a mirelitárúk és a konzervek pultjánál.</p> <p>Segítséggel a tanuló megnevez különböző mirelit árukat, konzerveket.</p> <p>Elkészítési módjukról ismertetőt hallgat és bemutatót néz meg.</p> <p>Beszámol ismereteiről, emlékezetből és eseményképek segítségével.</p> <p>Az ételféleségek körében szerzett ismeretek bővítése, salátafélék, különféle édességek.</p> <p>Az étkezés kulturált viselkedésformáinak gyakorlása.</p> <p>Egészségre káros ételek, italok számbavétele, fogyasztásuk kerülése.</p> <p>Képek alapján a tanuló ünnepi és hagyományos menüt állít össze.</p> <p>Mennyiségi és minőségi különbségeket az étkezésnél megállapít.</p> <p>Tankonyhán ünnepekre szendvicseket, salátákat, turmixokat készít.</p>	
--	--	--

	<p>Megnevezi és használja a szükséges alapanyagokat, kellékeket.</p> <p>Megnevezi a munkaműveleteket, műveleti sorrendet.</p> <p>Az egészséges táplálkozásról képeket gyűjt és étrendjét tudatosan eszerint állítja össze.</p> <p>Figyel testsúlyára. Sporttal kapcsolatos ismereteket szerez, és kedvenc sportot választ, amit rendszeresen gyakorol.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Test-<i>testrész</i>, <i>ízület</i>, <i>bedagadás</i>, fájdalom, láz, betegség, <i>kezelés</i>, orvosság, <i>kenőcs</i>, <i>recept</i>, gyógyítás, <i>türelem</i>, testhelyzet, <i>testtájak</i>, különböző nemű, <i>nemi jellegzetességek</i>, divatos, <i>ósvi</i>, <i>régimódi</i>, fiús-lányos, ízlés, gyűjtemény (<i>kollekció</i>), divatbemutató, jelmez, álarc, <i>hagyományos</i>, ízléses-ízléstelen.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Tájékozódás térben		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A tanuló tájékozódik függőleges és vízszintes, jobb és bal irányban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Megbízható részvétel a közlekedésben.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Mondatait melléknevek, viszonyszók használatával bővíteni. – Illedelmesen kérdezni. Segítséget kérni, ha szükséges. – Verbális és mozgásemlékezetét egyre tartósabbá tenni. – Tevékenyen részt venni alaprajz, makett elkészítésében. – Megfelelő magatartás a séták, látogatások alkalmával. – Összehasonlításokat tenni, különbségeket észrevenni, azt közölni. – Megkezdett munkáját befejezni. 	<p><i>Ismeretek</i> <i>Iskola</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Műhelyek, raktárak, szakköri szobák, udvar, megismerése funkciójuk megfigyelése. – A műhelyek eszközeinek megfigyelése, kipróbálása, tulajdonságaik megfogalmazása. – Az ott dolgozók nevének megtanulása és használata. Elemi szintű kommunikáció gyakorlása. – A tanterem makettjének elkészítése. – Alaprajz készítése az iskoláról, tájékozódás az alaprajzon. – Környező utcák 	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> egyszerű háztartási munkák: lakás, házimunkák.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> közlekedésre neveléstérkép-használat.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – Saját élményeit mondatokban megfogalmazni. – Épületeket megfigyelni, saját véleményt megfogalmazni az épületekről. – Összefüggést találni a szituációk és a közlekedés fajtái között. – Szűkebb és tágabb környezetét igyekezzen megóvni lehetőségei szerint. – Megbízhatóan részt venni a mindennapi közlekedésben. – Élményeit rajzokkal feldolgozni. 	<p>nevezetességeinek megismerése.</p> <p><i>Lakás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lakóházak típusai. – Jellemző jegyek megfigyelése. – A lakás helyiségei. – Lakás berendezéseinek megfigyelése, megismerése, megnevezése, balesetmentes használata segítségével. – A lakás megóvása, gondozása, díszítése, lakóházak típusok szerinti csoportosítása. – Egyéb épületek a környéken. <p><i>Utca, közlekedés</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Helyi és távolsági, valamint a tömegközlekedés fogalmának kialakítása. – Utak, sztrádák, sínek, alagutak, aluljárók felismerése, megnevezése, balesetmentes használata. – Balesetmentes, óvatos, figyelmes közlekedés. – Járművek, színterek csoportosítása. – A gyalogos közlekedés szabályainak betartása. – Felkészülés az önálló közlekedésre. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Iskola helyiségeiben, tornateremben, kézműves műhelyben, tanári szobában, irodában, raktárban, konyhában berendezés megfigyelése.</p> <p>Alaprajz készítése tanári segítséggel, színekkel differenciáltan az osztályok helyének megjelölése.</p> <p>Családi ház, társasház, lakótelepi panellakás megkülönböztetése.</p> <p>A lakás helyiségei, berendezései, funkciói, azok rendeltetészerű használata.</p> <p>Fűtés, világítás, azok működésének megfigyelése.</p> <p>Közvetlen környezetében lévő</p>	
--	--	--

	<p>elektromos háztartási gépek megfigyelése, segítséggel kipróbálása.</p> <p>A gépek és az ételféleségek összekapcsolása. (Mit, mivel, miért, hogyan?)</p> <p>Képekről, diákról szép épületek megtekintése, a különlegességek megfigyelése, megfogalmazása.</p> <p>Kulturált viselkedés színházban, múzeumban, az épület szépségeinek felfedezése.</p> <p>Szervezett látogatás során ismerkedés a hajó-, repülő-, vonat- és autóbusz-közlekedés jellemzőivel.</p> <p>A hangosbemondó szavainak értelmezése segítséggel.</p> <p>Tágabb környezetről térkép készítése, azon tájékozódás.</p> <p>A metróállomások, autóbusz és a vasúti közlekedés jellemzőinek összegyűjtése.</p> <p>Hajókirándulás alkalmával a vízi közlekedésről új ismeretek szerzése.</p> <p>A városi közlekedés színtereinek, járműveinek megfigyelése és megnevezése. A tanuló differenciálja és megfogalmazza az út, sín, vezeték fogalmát.</p> <p>Játékokban közlekedési élmények, tapasztalatok felelevenítése.</p> <p>A legfontosabb szabályok rendszeres ismétlése szóban és a gyakorlatban.</p> <p>A gyalogos közlekedés szabályainak betartása.</p> <p>A helyes közlekedés rendszeres gyakorolása párban és önállóan.</p> <p>Játékos módon megjeleníti, csoportosítja a gyalogos közlekedés szabályait.</p> <p>Járművekkel kapcsolatos mesék, versek tanulása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hajóállomás, jegypénztár, kapitány, <i>tömeg</i>, vészfék, helyi közlekedés, jelzés, jegykezelés, állomás, pályaudvar, repülőtér, járatok, nemzetközi, helyi, <i>hangár, remíz, karbantartás, önállóan, körültekintően, makett,</i></p>	

tervrajz, alaprajz, emelt, földszint, pince, előtér, díszítés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Tájékozódás időben		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló érzékeli az idő múlását.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az idő múlásának érzékelése méréssel.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Felsorolni automatikusan, önállóan a hónapokat, évszakokat, napszakokat. – Kapcsolatot találni helyzetek, történések, és az évszakok, hónapok, napszakok között. – Kiválogatni a múltra, jelenre, jövőre jellemző tárgyakat, képeket. – Tájékozódni az ismétlődő évi események és azok dátumai között. – Az aktuális dátumot megmondani, vagy tábláról leolvasni, naptárból sorolni a napokat, kötve a dátumokhoz. – Hetesi teendői között felsorolni az ismert napi adatokat. – Eligazodni az idő fogalmai között. – Elkülöníteni, megnevezni a napszakokat. – Segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – Ismerni az elmúlással kapcsolatos történéseket. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jelek információjának megértése a tájékozódáshoz, a cselekvés irányításához, az idő alakításához. – Évszakok, hónapok neveinek sorrendbe állítása, cselekvésekhez, napszakokhoz rendelése. Szerepjátékokban évszakok megjelenítése. – Múlt, jelen és jövő történéseinek megfogalmazása. – Filmeken látott események időbeli elhelyezése (díszletek, jelmezek megbeszélése: régen milyen volt a közlekedés – lassabb, mint ma stb.). – Eseményképek rendezése: események előzményei, lezárása. – Napok, hetek, hónapok, évszakok. – Keltezés, dátum (évszám, hónap, nap). – Szünet – nyaralás. – Éjszaka, nappal. – Az óra, perc fogalmának megismerése. – Az idő múlása, és az elmúlás kapcsolata. – Az életút. Az élet végessége. – Fiatal, öreg. Születés, halál-fogalom említése. 	<p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: időmérés, naptárbeosztás.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> évszakokkal kapcsolatos alkotások.</p> <p><i>Ének-zene:</i> az idő múlásával, az elmúlással kapcsolatos dalok.</p>	

	<p><i>Tevékenység</i></p> <p>Tanári irányítással, képek segítségével az évszakok ismérveinek elmélyítése.</p> <p>A hónapok nevének automatizálása versek, dalok segítségével, eseményekhez rendelésük (születésnap, ünnepek).</p> <p>Naptár használata. A hetek napjainak számlálása, napszakok megnevezése, sorrendiségük begyakorlása.</p> <p>„Mikor lesz?” „Már elmúlt.” – Az idő múlásának megfigyelése.</p> <p>Régi korok meséiből, tárgyaiból segítséggel következtetések levonása.</p> <p>Filmekből látott jövőmotívumok feldolgozása tanári segítséggel.</p> <p>A valóság és a mese elemeinek szétválasztása, a sci-fit tartalmazó képek, történetek megismerése, a félelem legyőzése.</p> <p>Képek időrendbe állítása.</p> <p>A látottak megfogalmazása</p> <p>viszonyszavak és időfogalmak használatával.</p> <p>Hagyományos és digitális órákon az idő leolvasása.</p> <p>Egész óra, fél óra, perc és óra viszonya.</p> <p>Próbálkozás az óráról az aktuális időpont leolvasására, tájékozódásra, még hány percig tart a tanóra stb.</p> <p>Emberi élet, növények élete, állatok élete témában adatgyűjtés.</p> <p>Korosztályokhoz kapcsolódó tevékenységek, jellegzetességek gyűjtése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Az idő múlásával, mérésével kapcsolatos fogalmak és szókincs.</p> <p>Dátum (termékeken gyártási idő és szavatosság).</p> <p>Az idő múlása, az elmúlással kapcsolatos fogalmak.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Élőlények		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A tanuló észreveszi a természet szépségeit.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tápláléklánc alapjainak megértése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Egyre jobban tájékozódni az őt körülvevő természeti világban. – Analógiákat találni a régi és az új ismeretek között. – Önállóan próbálni megfogalmazni a termények évszakhoz történő rendelését és analógiákat. – Gyűjteni, rendszerezni, megfogalmazni a témakörben. – Osztályozni, csoportosítani a növények fajtáit. – Ismerni és gondozni a környezetében lévő növényeket. – Ismerni és felsorolni a már tanult jellemzőket. – Igeköötős igéket használni. – Kérdéseit bővített mondatokkal feltenni. – Gondolatait érthető mondatokkal kifejezni. – Hosszan figyelni egy-egy dologra. – Legyenek a tanulónak ismeretei az állatkert állatairól, ismerje fel azokat könyvekből, filmen. – Tudjon állatjelmezben tulajdonságokat megjeleníteni, hangokat utánozni. – Számoljon be a kedvenc háziállatról. 	<p><i>Ismeretek</i> Az élő környezet.</p> <p><i>Növények</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A növények hatása életünkre (jó levegő, vitamin, állatokat táplál, melyeket mi eszünk meg). – A növények fejlődése, a fejlődés feltételei. – A fa részeinek bemutatása, lombos, tűlevelű, lombhullató, örökzöld fa fogalmának kialakítása. – Gabonafélék megismertetése, felhasználása. – Gyümölcsök, zöldségek, gabonafélék felhasználása, tárolása, tartósítása. – Szobanövények ápolása. – Az eddig tanultak elmélyítése, rendszerezése. – Földünkön élő változatos növényvilág. – A növények létfontosságú tulajdonságai (oxigéntermelés). <p><i>Állatok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Háziállatok fogalmának bővítése. – Ház körül élő állatok csoportosítása (hasznos, káros). – A felsorolt állatok tápláléka, életmódja, haszna. – Vadon élő állatok, erdei, mezei, vízi állatok, ragadozók. – Hobb állatok. 	<p><i>Ének-zene:</i> növényekkel, állatokkal kapcsolatos dalok, zeneművek.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> növény- és állatábrázolások különböző technikákkal.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – Csoportosítás kültakaró, táplálkozás, szaporodás, élőhely szerint. – Más földrészek állatai. – Mesék, dalok, versek az állatokról. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Élő és élettelen megbízható differenciálása. Képválogatás, csoportosítás főfogalmak alá. Erdei sétán a tanuló megfigyeli, tapintja a fák részeit. Összehasonlítás, különbségek megállapítása. Tanórán tapasztalatai, emlékei szerint főfogalom alá rendez, csoportosít. Fogalomhoz megfelelő képet rendel. Filmen, vagy a természetben megfigyeli a zöldségek, gyümölcsök betakarítási módját, cselekvően részt vesz a munkálatokban. Zöldségeket, gyümölcsöket, gabonaféléket megnevez, csoportosít. A fagyasztást, hűtést és tartósítást képekről vagy üzemplátogatás során megfigyeli. Filmről, képről az élelmiszerek gyártási és felhasználási módjait is megismeri. Távoli földrészek növényvilága, képek, filmek megtekintése a témában. Környezetében lévő virágokat megnevezi, részeit felsorolja, gondozza azokat. Állatkerti séta vagy kirándulás alkalmával közről ismerkedik az állatokkal. Megtanulja élőhelyeiket, táplálkozási szokásaikat (világatlaszban az állatok élőhelyei, életviszonyai, tápláléklánc). Ház körüli állatokról személyesen, filmből, könyvből</p>	
--	---	--

	szerez ismereteket, azonosítja az élő állattal. Párhuzamot von háziállatok és élelmiszerek között. Meséket, verseket, dalokat tanul. Állatfarsang, jelmezkészítés, szerepjátékok, mesék dramatizálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növény- és állatvilág témakörben felmerülő fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Előkészület a felnőtt életre		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló alkalmazkodik a társadalmi, közösségi környezet elvárásaihoz.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Körültekintő vásárlás, különbség felismerése a fontos és nem fontos árucikkek között.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Egyre több áruféleséget megnevezni, főfogalom alá rendezni önállóan is. – Saját véleményét kifejezni az üzletben látottakkal kapcsolatban. – Szerepjátékban azonosulni vevővel és eladóval. – Üzletbe lépéskor a tanult udvariassági formákat, rendszabályokat betartani. – A látottakat önállóan, emlékezte alapján rendszerezni. – Ismerni a pénz fontosságát a vásárlás során. – A tanultakat készség szintjén, a gyakorlatban alkalmazni. – Türelemmel, érdeklődéssel és megfelelő magatartással részt venni a látogatásokon. – Szókincse, mondatai tükrözzék a beépült és rögzült ismereteket. – Saját véleményét kialakítani a foglalkozásokról (jó, rossz, 	<p><i>Ismeretek</i></p> <p><i>Üzletek, vásárlás</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Áruház látogatása, áruféleségek megnevezése, konvencionális kifejezések gyakorlása, irányítással. – Üzletekről, vásárlásról tanultak rendszerezése. – Piaclátogatás, vásári áruk, utcai árusok. – Piacok, üzletközpontok, közértek, kiskereskedések hasonlósága, különbözősége. – Rendszeres vásárlás gyakorlása az apróbb megbízatások teljesítésével. – Az önállóság fokozatos növelésével: az áru kiválasztása, vásárlás, fizetés. – Megfelel-e az áru minősége? (Csere). – A pénz értéke. <p><i>Foglalkozások</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Iskola, üzletek, intézmények dolgozói. – Szolgáltatások egymáshoz 	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> egyszerű háztartási munkák. Vásárlás, fogyasztóvédelem.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> felkészülés a felnőtt életre: pályaválasztás, foglalkozások.</p>	

<p>nehéz, könnyű).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Önállóan kérni, megköszönni, elköszönni, kifogást megfogalmazni. – Megmondani kérdésre saját nevét, születési helyét és idejét. – Ismerni édesanyja nevét (legalább keresztnévét). – Kérdésre kiválasztani édesanyja külső és belső tulajdonságait. 	<ul style="list-style-type: none"> rendelése, irányítással. – További iparosok munkájának megismerése, eszközeik csoportosítása. – Szülők, testvérek munkája, foglalkozása. – TV-rádió-szerelő, varrónő, ács, villanszerelő, hangszerjavító, cipész. – Minden munkában van szépség és hasznosság. – Személyes adatok. Születési hely, idő. Az anya leánykori neve. Lakcím. – Az anya tulajdonságainak megfigyeltetése, megfogalmazása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Hasonlóságok és különbségek sorolása a különböző helyek (áruház, piac, utcai árusok) között.</p> <p>Üzletek, árufélesek rendszerezése, csoportosítása, minőségi kifogás megfogalmazása.</p> <p>Szervezett keretek között csoportos látogatás a különböző vásárlóhelyekre.</p> <p>Tanári kérés szerint vásárlás, fizetés.</p> <p>A tanult kommunikációs formák gyakorlása, szerepjátékokban megjelenítése.</p> <p>Az iskolai dolgozók foglalkozásának megnevezése, feladataik megfigyelése.</p> <p>Mindennapi életében jelenlévő ügyintézők munkájának, eszközeiknek megfigyelése: orvos, asszisztens, titkárnő, jegyeladó, buszvezető, cukrász.</p> <p>Eladók munkájának megfigyelése, szituációs játékokban a szerepek gyakorlása.</p> <p>Mesealakok foglalkozásának felismerése.</p> <p>Összehasonlítás jellemzők megfigyeltetése által.</p>	
---	---	--

	<p>A költségek megelőzése, felesleges – szükséges mérlegelése.</p> <p>Szervezett formában látogatja meg a különböző szakmák képviselőit, megfigyeli munkájukat és eszközeiket, kipróbálja, megtapasztalja a mozdulatokat.</p> <p>Kér, kérdez, megnevezi a látottakat.</p> <p>Képeken egyeztet, és főfogalom alá rendezi a megismert fogalmakat, tárgyakat.</p> <p>Név, születési hely, idő automatizált megtanulása.</p> <p>Édesanya nevének megtanulása.</p> <p>Édesanya külső tulajdonságait segítséggel megfigyeli, megnevezi.</p> <p>(Születésnap, névnap számontartása, felköszöntés).</p> <p>Érzelmét kifejezi szóban és gesztusaiban, mások érzelmi megnyilvánulásait észreveszi és tiszteletben tartja.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A témákkal kapcsolatban felmerülő fogalmak, szókincs köre.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. Ünnepek		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Mások ünnepét elfogadni, tiszteletben tartani.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Külsőségeiben és tartalmában is készülődés az ünnepre.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Szívesen részt venni az ünnepi készülődésben. – Önálló feladattal készülni az ünnepre. – Himnusz hallgatása alatt vigyázzban állni. – Verseket, dalokat örömmel 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Nemzeti, társadalmi, családi ünnepek csoportosítása. – Az ünnepek eredete, történetének ismertetése. – Nemzeti ünnep. Augusztus 20 (Szent István). Március 15. 	<p><i>Ének-zene:</i> ünnepi műsor.</p> <p><i>Ábrázolás-alkítás:</i> ajándék, dekoráció az ünnepre.</p>	

<p>bemutatni az iskolában és otthon.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Örülni társai sikereinek. – Helyesen értelmezni az ünnepekkel kapcsolatos fogalmakat, megfelelő eseményekhez kapcsolni azokat, játékosan utánozni néhány jellegzetes ünnepi eseményt. – Egyre biztosabban eligazodni a különböző ünnepek időpontja, jellege, eredeztetése tekintetében. – Az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmait gazdagítani. – Legyen megfelelő a tanuló magatartása, részvétele. 	<p>(Petőfi Sándor).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mikulás, ajándékozási szokások. Karácsony. – Társak jeles ünnepeinek számontartása. – Az ünnepekhez tartozó történetek ismertetése. – Az ünnephez tartozó formai elemek betartása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Az aktuális ünnepnek megfelelő kellékek, ajándékok készítése segítséggel.</p> <p>Figyelmesen hallgatja a történeteket.</p> <p>Képeket gyűjt és rendszerez az ünnepekkel kapcsolatban.</p> <p>Verseket, dalokat tanul és előad, csoportban, vagy önállóan.</p> <p>Versenyekre, vetélkedőkre készül.</p> <p>Nemzeti nagyjaink és az eseményekhez kapcsolódó történeteket ismer meg.</p> <p>Az ünnepek megnevezését és eredetét sokféle helyről, helyzetből hallgatja, nézi.</p> <p>Felköszöntés, gratuláció.</p> <p>Ajándékozás (könyvek, mesék, tárgyak, emlékek).</p> <p>Tevékenyen részt vesz jelképek (zászlók, díszek) készítésében.</p> <p>Tanári segítséggel értelmezi a helyzeteket, tárgyakat.</p> <p>Olvasmányok az ünnepekkel kapcsolatban.</p> <p>Történelmi tárgyak megtekintése, múzeumlátogatások az ünnepekhez kapcsolódóan.</p>	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>anyagok alakítása: ajándék készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p><i>Nemzet, család, hazaszeretet, ünnepélyes, Himnusz, csend, felvonulás, király, megváltó, ünnepélyesség, ajándék, költő, költemény, előadás, emlékmű, múzeum, tűzijáték, ünnep, egyház, társadalom, nemzet, történet, király, papság, kép, jelkép, korona, szent, vallások, templom, szeretet, gyűlölet, hangulat.</i></p>	

<p>A fejlesztés várt</p>	<p>A tanuló képes</p>
---------------------------------	-----------------------

eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<ul style="list-style-type: none"> – kiejtését tudatosan javítani, hangerejét, beszédritmusát tudatosan irányítani. – bővítménnyel mondatot alkotni. – kérdést megfogalmazni, kérdésre adekvát választ adni. – felhívó jellegű kommunikációs megnyilvánulásokra. – a hangulati elemeket megjeleníteni beszédében. – felismerni és megfogalmazni tulajdonságokat. – felismerni, megmutatni érzékszerveit és tudja azok funkcióit. – egyszerű terítési és főzési műveletet elvégezni, azokat szavakkal, mondatokkal magyarázni, indokolni. – megbízhatóan részt venni mindennapjain a közlekedésben. – észrevételeit, szükségleteit jelezni, segítséget kérni, megköszönni. <p>Étkezésnél, kiránduláson megfelelő magatartást tanúsít.</p> <p>Természeti kincseinket és néhány hasznát, jelentőségét ismeri.</p> <p>A témakör fő fogalmait beszédében megfelelően használja.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – segítséggel leolvasni az egész órát, használni a volt és lesz kifejezéseket az idő megállapításánál. – az elmúlással kapcsolatos történéseket megérteni. – mondanivalóját kérdések segítségével bővített mondatokkal is megfogalmazni. – főfogalom alá rendezni az állat- és növényvilág témakörökben különböző tulajdonságok alapján. – együttműködni a helyes viselkedési és magatartási szabályok tudatos betartásában. – aktív szókincsét bővíteni a tanult témakörökben. – legfontosabb személyi adatait elmondani (név, cím). – a legfontosabb ünnepek jelentőségét átélni, az ünnepekkel kapcsolatos tárgyismeretét, és a fogalmak használatával beszédét gazdagítani, közös ünnepeken alkalmanként közreműködni. <p>Himnusz hallgatása alatt vigyázban áll.</p>
---	---

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a közösségi helyzetekben az alkalomhoz illő viselkedés gyakorlásával, tudatosításával, a jó – rossz, pozitív – negatív példák megnevezésével, szituációs játékokon, meséken keresztül, a viselkedés megítélésében az igazságosság és mértékletesség gyakorlásával, és az adott szituációnak megfelelő viselkedési szabályok alkalmazásával és megnevezésével segíti.

Megalapozza a nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a közösség hagyományainak megismertetésével, jeles képviselőinek megnevezésével és azok tiszteletére neveléssel. Elősegíti népi hagyományok, szokások, a hozzájuk kötődő tevékenységek gyakorlását, a nemzeti ünnepek, jelképek megismerését, megnevezését, jelentőségük felismerését, a magyar nemzeti kultúra megkülönböztetését más népek kultúrájától és szokásaitól.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést segíti az önállóság és önérvényesítés igényének kialakítása, a társas érintkezés alapvető szabályainak megismerése (szituációs

játékokon keresztül), a különböző lehetőségek közül, a tanuló igényének megfelelő választás gyakorlása, a megalapozott döntésekre nevelés, a segítség megfelelő stílusú kérésének és elfogadásának megválasztása.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése megvalósul az önkifejezés erősítésével, különböző kommunikációs technikákkal az igények kifejezésében (véleményalkotás tanulása), az érzelmeken uralkodás lehetőségének és képességének megismertetésével, a szociális kapcsolatok megfelelő formáinak gyakorlásával, a közösség értékeinek megismerésével, elfogadásával.

A családi életre nevelést a társas kapcsolatok kialakítása, kezdeményezése, szituációs játékokkal a családban betöltött szerepek gyakorlása, a családi ünnepek és események, jelentős évfordulók, rokoni kapcsolatok megismerése, megnevezése, ünnepi készülődések tervezése, a meghívások, köszöntők, gratulációk gyakorlása támogatja.

A tantárgy tanítása a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges életmód (táplálkozás, sport, személyes higiéné) alapvető szabályainak/jellemzőinek megismertetése ismeretterjesztő médiumok (könyvek, cd-k) segítségével, az ismeretek megnevezésével a testi és lelki egészség, helyes és helytelen szokások köréből és a test és lélek érzéseinek adekvát kifejezésekkel és fogalmakkal történő megfogalmazásával vesz részt.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kompetenciaterület fejlesztését szituációs játékokon keresztül a segítségnyújtás szükségességének és módjainak felismertetése és gyakoroltatása, a közösség tagjainak kommunikációs jelzéseire figyelés, megfelelő formájú kapcsolattartás és a közösségi munkában feladatok vállalása erősíti.

A fenntarthatóság és környezettudatosság céljait a környezetet megóvó magatartásra és tevékenységre neveléssel, a környezetvédő tevékenységek felismerésével, megnevezésével (pl.: szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság) segít elérni.

A pályaaorientáció alakítása a munka világának megismerésével – saját életlehetőségek, pályaelképzelés reális felmérésével és a társadalmi munkamegosztás területeinek és fogalmainak, valamint a szakmák tevékenységeinek rendszerezésével valósul meg.

A gazdasági és pénzügyi nevelést a tantárgy a pénz – munka összefüggéseinek megismertetésével, a családi élet, munkahely, foglalkozások témaköréből vett kommunikációs témák feldolgozásával segíti.

A tantárgy segíti az infokommunikációs eszközök megismerését, rendeltetésszerű használatát, az érdekes műsorok, programok céltudatos válogatását, a nyilvános és bizalmas információk megosztása közötti különbség felismerését. Óv a túlzott információadástól, és segíti a megszerzett ismeretek hitelességével és elfogadásával kapcsolatos kétségek felismertetését a médiatudatosságra nevelés területén.

A tantárgy támogatja a tanulás tanítását az egyénre szabott értékelési és motivációs módszerek alkalmazásával történő ösztönzéssel, és az ismeretek (tananyag) iránti érdeklődés felkeltésével, elsajátításával. Fejleszti a környezettel való kommunikációs kapcsolatban a folyamatos érdeklődést, az önellenőrzés és javítás iránti igényt.

Az anyanyelvi kommunikáció a tanuló képességeihez és lehetőségeihez mérten fejlődik az önkifejezés minél gördülékenyebb, pontosabb megjelenítésével, a társak kommunikációs jelzéseinek figyelésével és megértésével, a kommunikációs jelzések egyre pontosabb, érthetőbb, tisztább, lehetőség szerint beszéddel kísért megjelenítésével, valamint a nonverbális jelek, gesztusok, képek, piktogramok értelmezésével és használatával.

A természettudományos és technikai kompetenciát a testi, érzékszervi élmények, érzések megfogalmazására való képesség, a társakra és jelzéseikre figyelés, a környezet veszélyeinek felismerése és azok megfogalmazása fejleszti.

A digitális kompetencia fejlesztését az IKT-eszközök közötti eligazodás, felhasználásuk módjának megértése és gyakorlása, a szabadidő hasznos és szórakoztató eltöltésének módszerei, a választás szempontjainak megismerése, gyakorlása segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia területén a tantárgy keretében megvalósul a közösség tagjaival történő együttműködés és kooperációs készség gyakorlása, a szociális beilleszkedéshez szükséges készségek, képességek fejlesztése, felkészítés a szakiskolai közösségbe történő beilleszkedésre, a felnőtt lét szerepeire és a konfliktushelyzetek megoldásához szükséges technikák elsajátítására és gyakorlására.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlődését segíti a célok kitűzése, megfogalmazása, a lehetőségekhez képest önálló tevékenységek igényének felismerése, a kitűzött célok elérése érdekében lényeges kapcsolatfelvétel gyakorlása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség kompetenciaterület megerősödik a versek, mesék mozzulatokkal kíséréssel, életszerű szituációk eljátszásával, a tiszta, választékos beszédre törekvéssel.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése az önálló kérdezés, felvilágosítás-kérés gyakorlásával, valamint a közös munkában történő együttműködéssel, a feladattartás és kitartás gyakorlásával valósul meg.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés. Anyanyelv		Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	A tanuló megnevezései egyre pontosabbak, szókincsét aktivizálja.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az elsajátított és a begyakorolt udvariassági formulák használata.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Hangerőt szabályozni, suttogni, súgni. – Szókincs bővítése és pontosítása. – Szavakat értelmezni szövegösszefüggésben. – Nyelvtani ismeretek bővítése és rendszerezése. – Analóg mondatokat alkotni. – Önmagát és környezetét reálisan értékelni. – Törekvés érthető, összefüggő beszédre. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Artikulációs ügyesítés. Kiejtés javítása. – A hang közvetítő szerepe: hanghordozás változtatása, a közlés tartalma közötti összefüggés. <p><i>Hangtan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangok – magánhangzók (rövid, hosszú párok). – Mássalhangzók: egyjegyű-kétjegyű, rövid-hosszú. <p><i>Szótan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Főnév (személyek és tárgyak nevei), ige (cselekvések megnevezése), melléknév (tulajdonságok). – Határozószó (viszonzavak). – Melléknevek fokozása. Alap- és középfok. Három változó 	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus- és hallásfejlesztés.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> betűtanítás, ábécébe rendezés.</p>	

	<p>jellemzése, a felsőfok gyakorlása.</p> <p><i>Igeragozás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyes szám, többes szám. Személyes névmások, személyragok. – Igeidők: jelen-, múlt- és jövő idő. A „fog” ige használata. <p><i>Mondattan:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kijelentő mondat, kérdő mondatok. – Bővített és összetett mondatok. – Állító és tagadó mondatok. – A magán és közéleti kommunikáció tipikus helyzetei, kifejezőmódjuk. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Artikulációs gyakorlatok. Különböző hangnemű beszéd azonos tartalommal (unott, érdeklődő, gúnyos, gyűlölködő stb.), hanghordozás és tartalom kapcsolata. Magánhangzók, rövid-hosszú párok megkülönböztetése. Hangok – betűk csoportosítása változatos szempontok szerint. Az ábécé ismerete, nevek névsorba rendezése. Tulajdonnevek (emberek neve, városok neve stb.) gyűjtése, helyesírása. Cselekvések megnevezése. Igeidők használata egymás után, egymáshoz kapcsolva. A múlt, jelen és jövő összefüggéseinek felismerése. Térbeli- és időbeli viszonyok meghatározása. Két tárgy, személy összehasonlítása. Három tárgy vagy személy összehasonlítása. Képekről szógyűjtés, mondatalkotás adott szóval. Szókincs- és témavariációk eltérő helyzetekben. Kijelentő mondatok átalakítása</p>	
--	--	--

	<p>kérdővé, válasz a kérdésre. A cselekvést értékelő kérdésre állító, a valóságnak nem megfelelő kérdésekre tagadó mondatok szerkesztése. Élőben és magnetofonról hallgatott beszéd módok értékelése: motyogás, halk, hangos, érthető beszéd, hadarás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Hanghordozás, kiabálás, suttogás, sűgás. Nyelvtani megnevezések. Magánélet, közélet körébe tartozó kifejezések. A gyakorolt nyelvtani formulákhoz kapcsolódó egyszerűsített kifejezések.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Társadalmi érintkezési formák		Órakeret 80 óra
Előzetes tudás	Helyes viselkedésmódok ismerete és betartása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Törekvés a kulturált, ápoltság megjelenésre, társas helyzetekben adekvát viselkedésre és kommunikációra.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Felismerni és megváltoztatni a rossz szokásokat. – Tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – Megítélni a látott helyzetek motivációját. – A helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a helyes viselkedést a gyakorlatban alkalmazni. – Az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben. 	<p><i>Ismeretek</i> Viselkedésmódok elemzése és megbeszélése.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Testtartás: (pl. Himnusz alatt), beszélgetés során (zsebre tett kéz, vállrángatás) – Ülés: a leülés és felállás udvariassági rendje, az ülés módja (szétvetett lábak, zárt lábak, székről lecsúszva, asztalra felrakva stb.) – Járás: a közlekedés módja csoporttal, párban, egyedül. – Tekintet: iránya beszélgetés közben (szemkontaktus, bámulás stb.). – Mimika: grimasz mások megnyilvánulása közben. – Gesztikulálás. – Távolságtartás: a beszélgetés távolsága ismert és ismeretlen személynél, átkiabálás az utcán, valakinek a feje felett). – Érintés: az érintés árnyalatai 	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> vásárlás, közlekedés, vendégség.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> felkészülés a felnőtt életre: jó és rossz elkülönítése.</p>	

	<p>(kéz a combra, hátba ütés, fenékre csapás, csók arcra, homlokra, szájra stb.).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Megszólítás – Köszönés – Bemutatkozás: korosztály – fiatalabb, idősebb, és nemek szerinti különbségek figyelembevétele. – Viselkedési szokások megbeszélése, elemzése. Az alkalmazkodás, beilleszkedési szokások kidolgozása, begyakorlása. – Köszönési módok megbeszélése (kinek, mikor, hogyan). Integetés, mint köszönési forma. – Kézfogás. Puszi. – Bemutatkozás – bemutatás. – Megszólítás (ismerős – idegen, fiatal – idős). – Beszélgetés társaságban, véleményalkotás, tanácskérés, kérdezés. – Vendégségben. – Vendég hívás, köszöntés, búcsúztatás, kínálás. – Ajándék átadás és átvétel. – Ajándék kiválasztásának szempontjai. – Mozi, színház, koncert, táncos rendezvény látogatása. – Felkérés táncra, elköszönés, udvarias visszautasítás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Helyzetgyakorlatok, látott esetek (fotó, videó) a témákkal összefüggésben.</p> <p>A felsorolt helyzetekre rövid történetek eljátszása, a helyes és helytelen viselkedés elválasztása.</p> <p>Iskolai helyzetekben a viselkedésmódok gyakorlása.</p> <p>A már gyakorolt viselkedési szokások átisméltése, gyakorlása szituációkban. A helyzetek megbeszélése, a helytelen viselkedés javítása.</p> <p>A köszönés módja és a köszönő</p>	
--	---	--

	<p>felek közötti viszony megbeszélése. Bemutatkozás módja – a felek közötti viszony szerinti változatok gyakorlása. Helyzetgyakorlatok. Illő öltözet, ruhatár használata, jegy bemutatása, hely megkeresése, helyes viselkedés előadás alatt (pl. nincs zörgés zacskóval; viselkedés idegen szomszédal).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Félszeg, tolakodó, bizalmaskodó, tisztelet. A témák feldolgozása során felmerülő fogalmak.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Előkészület a felnőtt életre		Órakeret 54 óra
Előzetes tudás	A helyes – helytelen elkülönítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Óvatos viselkedés kapcsolatok létesítése során.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tárgyalt eseteket megérteni. – A tanuló erkölcsi érzéke helyesen működjön. – Észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást. – Személyes véleményt alkotni. – Őszinte kapcsolatot kialakítani az általa kiválasztott felnőttel. – Gondjait megosztani. – Ismeretlen helyzetekben helyes viselkedési formát választani. 	<p><i>Ismeretek</i> Konfliktushelyzetek felismerése, megoldási módok kitalálása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Boltban vásárol, de nem elég a pénze az áru megvásárlására (mit tegyen?). – Az utcán leszólítja valaki (hogyan reagáljon?). – Húsvéti locsoláskor alkohollal kínálják (mit tegyen?). – Aktuálisan előforduló konfliktushelyzetek megbeszélése. – Gyermekkönyvek, filmek, ifjúsági filmek részleteiben megjelenő konfliktusok megoldása saját vélemény alapján, és a filmen. – Magán- és hivatalos jelleg elkülönítése. – Ismerkedés: bizalom, 	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> vásárlás, közlekedés, vendéglátás, orvosi vizsgálat.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> állampolgári ismeretek, hivatalos dokumentumok használata.</p>	

	<p>bizalmatlanság.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hol, kivel közölhetem személyes adataimat? (Önkormányzat, orvosi rendelő, rendőrség, iskola.) – Személyes adatok és iratok kezelésének módja. – Hol, mikor, hová, kinek a kérésére írom alá a nevemet? – Segítségkérés – személyi segítő. <p><i>Tevékenységek</i> Képek alapján adott szituációk felismerése, a probléma elemzése, megoldás keresése. A lehetséges megoldások eljátszása után a helyes megoldás kiválasztása, indoklása. (Ismert sorozatokból részletek, a Kockásfülű nyúl című rajzfilm epizódjai, Frakk-filmek, Magyar népmesék). Választás, megkülönböztetés (kinek szóló információt hallasz?). Szituációs gyakorlatok a személyes iratok használatára (személyi igazolvány, bérlet, diákigazolvány, bankkártya, lakcím, lakáskulcs). Előfordulható helyzetek a helyes és helytelen cselekvésre. Helyzetgyakorlatok. Probléma megfogalmazása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Irigység, füllentés, becsapás, lopás, konkrét helyzetekben felmerülő kifejezések és fogalmak tisztázása.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>8. Társas kapcsolatok</p>		<p>Órakeret 70 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A tanuló szerepjátékokban jellemző tulajdonságokat megjelenít.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja</p>	<p>Együttműködés a társakkal barátságos, befogadó közegben.</p>		

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Helyesen használni az elsajátított és begyakorolt udvariassági formulákat. – Törekedni a nyílt, őszinte kommunikációra. – Tudni, hogy mit tehet a tanuló mások előtt és mit nem (pl.: diákszerelem megnyilvánulásai). 	<p><i>Ismeretek</i></p> <p>Kapcsolatok az osztályközösségben:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Barát – haragos. – Felnőtt – tanuló. – Az átlagos érintkezés formái (udvariassági formulák). <p>Kapcsolatok az intézmény helyszíneivel:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tanárok, irodai dolgozók (ebédbefizetés, könyvtárhasználat, üzenet átadása). – Karbantartók, konyhai dolgozók, portaszolgálat (segítség kérése, üzenet átadása, együtt dolgozás). <p>A nemek közötti kapcsolat:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A fiúkra és lányokra jellemző viselkedési módok szabadidőben és munkában. – Párkapcsolatok az iskolában. Diákszerelem. <p>Nonverbális kommunikáció és illemszabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Arcmimika differenciált észlelése. – Lelkiállapot kitalálása arckifejezésből, az esetleges okok feltárása. – Szemmel, fejmozdulattal, mimikával, kézzel kifejezett utasítás közlésének és megértésének gyakorlása. – Külső megjelenés eltérő helyzetekben. Reakció. – Képek, ábrák, szimbólumok, szituációk információinak megértése (postán, közintézményben). – Különböző társasági körök. – Osztályközösség, iskolai barátok, az intézmény dolgozói, családtagok, gyermekek, fiatalok más intézményekből. – A telefonálás illemszabályai. 	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> önismeret, társas kapcsolatok.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> piktogramok értelmezése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> az emberi test; egészségvédelem.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – Viselkedés kötött és kötetlen élethelyzetben (szabadidőben). – Ápoltság, rendezettség, célnak megfelelő öltözék (sporthoz, ünnepre stb.). <p><i>Tevékenységek</i> A helyes viselkedés és kommunikációs formulák elsajátítása és gyakorlása játékos szituációkban. Társakra jellemző belső tulajdonságok összegyűjtése, csoportosítás nemek szerint. Grimaszok rögzítése, különböző arckifejezések megfigyelése tükör előtt. Egymás arckifejezésének utánzása. Arckifejezés, testtartás elemzése fotók, illetve videófelvevételek alapján. Megadott lelkiállapot megjelenítése arccal, testtel. Tágabb környezetében adódó helyzetek, képek, ábrák stb. megértése (piktogramok, közlekedési táblák stb.). Személyes tapasztalatok, saját kapcsolatok feltérképezése. A másik nemmel szembeni viselkedés alapszabályainak állandó megbeszélése. Elfogadható és nem megengedhető tényezők elemzése egy kapcsolatban. Telefonálás gyakorlása mesterségesen kialakított és valós helyzetekben. Viselkedés kötetlen helyzetben: köszönés, hangoskodás, öltözködés, tisztálkodás.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Barát, barátságos, ellenség, ellenfél, barátságtalan, elutasítás, elutasító, szeretet, szerelem, intimitás, szigorú, ideges, gondterhelt, vidám, alkalom, ápoltság, rendezettség, kezelési útmutatók ábrái, közlekedési táblák.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	10. Médiaismeret		Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Helyes, helytelen elkülönítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Egyensúlyra törekvés a szabadidő eltöltése során.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek– tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényegét megérteni. – Kedvenc műsorát kiválasztani és figyelemmel kísérni. – Helyesen viselkedni a könyvtárban. – A papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni. – Tudni: a könyv és folyóirat érték, kímélni kell! – Baleset- és rongálásmentesen használni az eszközöket a megszabott keretek között. – Egyensúlyra törekedni a szabadidő eltöltése során. – Törekedni az önkorlátozásra. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tömegkommunikációs műfajok és eszközök közötti tájékozódás. – Írott kommunikáció: (szórólapok, műsorújság, reklám, időjárás-jelentés). – Elektronikus hordozók (számítógép, tv, videó, DVD, CD, játékok) használata (lejátszás, be-, kikapcsolás, működtetés). – Kisközösségi kommunikáció alapvető helyzetei, magatartásformái. – Könyvtárhasználat. A kívánt könyv, kiadvány megkeresése, kiválasztása. – Írott kommunikáció áttekintése: szórólapok, reklámok, terméktájékoztatók, korosztálynak megfelelő újságok, folyóiratok áttekintése. – Mindennapos, szokásos médiahasználat (rádió, TV). – A műsorok kiválasztásának szempontjai (pl.: korosztályos ajánlás, időpont, családi időbeosztás stb.). – Véleményalkotás, vitakészség alakítása. <p><i>Tevékenység</i> Műsorújság használata (időpont, műsor keresése). A kívánt eszköz kiválasztása, működtetése. Szerepjátékok: iskolai hírek,</p>	<p><i>Információs eszközök használata:</i> DVD, CD lejátszása, célzott internethasználat.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> értő olvasás.</p> <p><i>Társadalomismeret:</i> tanulmányi séta, intézménylátogatások.</p>	

	<p>családi hírek. Hang nélkül, csak mimika és testbeszéd alapján kitalálni a hírek tartalmát (szomorú, vidám, semleges hír: baleset bejelentése, sportgyőzelem, időjárás-jelentés stb.).</p> <p>Cím, író szerinti keresés – az ábécérend szerinti tájékozódás. A termékek áttekintése, téma keresése, az olvasottak rövid összefoglalása (pl. hogyan ajánlanád társaidnak az adott cikket, miért érdekes az adott információ?).</p> <p>Hangkazetta, CD, DVD, videó, számítógép működtetése önállóan, felügyelettel. Műsorújságból a kívánt program kiválasztása, az időpont megjegyzése, a látottak megbeszélése, kritika megfogalmazása (tetszett, nem, miért?).</p>	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A médiában használatos szófordulatok, kifejezések. A használat során előforduló kifejezések és fogalmak. Olvasójegy, tagdíj, katalógus, kölcsönzési idő lejár, hír, tájékoztató, készlet erejéig érvényes, tartalomjegyzék, előfizetés, ingyenes lap.
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – verbális közlésre (organikus akadályozottság esetén nonverbálisra). – mondatbővítményeket és múlt időt használni, kifejezni magát bővített mondatokkal, mellékneveket, határozószókat, igekötőket használni spontán beszédében. – helyesen használni megtanult nyelvtani formákat, tiltó mondatokat fogalmazni. – megérteni a tárgyalt eseteket, észrevenni a helytelen viselkedést, indokolni a választott megoldást, helyes erkölcsi érzéke kialakult. – a tájékozódáshoz, problémamegoldáshoz, feladata elvégzéséhez segítséget kérni, elfogadni és hasznosítani. – elsajátítani a szociális beilleszkedéshez szükséges készségeket, képességeket, tiszteletben tartani és érzékelni a személyes tér határait. – önmaga és mások viselkedését igazságosan megítélni. – önmagát és környezetét reálisan értékelni. – önkifejezéséhez verbális és nonverbális közlési formákat használni. – személyes véleményalkotásra. – hétköznapi helyzetekhez adekvát megnyilvánulással viszonyulni, ismerni és alkalmazni a társadalmi együttélés normáit. – a helyes és helytelen viselkedést megnevezni, indokolni, és a gyakorlatban alkalmazni. – őszinte kapcsolatot kialakítani, gondjait megosztani az általa kiválasztott felnőttel. – az interakciós fél érzelmeinek, gesztusainak, igényeinek felfogására, kerülni a feltűnő, oda nem illő viselkedést. <p>A testbeszéd információközlő értékét ismeri, képes válaszreakciókra, érzelmein uralkodik.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – az elsajátított viselkedésmódok szerint kulturált módon kapcsolatot tartani egyszerűbb helyzetekben. – megérteni az ábrák, szimbólumok, szituációk információit, egyszerűbb szókincsű írott anyagból a lényegét megérteni. – az önkorlátozásra a szórakoztató elektronikai eszközök használatakor, és az életkori kööttségeket figyelembe venni műsorválasztás során. – a valóságot és a virtuális valóságot elkülöníteni. – kiválasztani és figyelni kedvenc műsorát. – megfelelően viselkedni a könyvtárban, a papíralapú termékeket helyesen, kímélően használni.
---	--

OLVASÁS – ÍRÁS

A tantárgy célja, hogy megalapozza és fejlessze az olvasás-írás elsajátításához és gyakorlásához szükséges alapkészségeket és a fogalmi gondolkodást, fejlessze a kommunikációs képességet, a grafomotorikát és az artikulációt.

A középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló esetében a pedagógusok feladata elérni, hogy az életkornak és az egyéni képességeknek megfelelő olvasási és írási technikák folyamatos fejlesztésével és alkalmazásával a tanuló legyen képes az információkat elemi szinten megszerezni, átadni, legyen képes könnyen érthető, rövid szöveg elolvasására, értelmezésére, néhány egyszerű gondolat leírására egyre kevesebb segítséggel.

A tanulóval szemben támasztott elvárás, hogy folyamatosan legyen képes megismerni az olvasott és írott betűk, szavak, egyszerű mondatok jelentéstartalmát, váljon igényé az egyszerű írásos utasítások, figyelmeztetések, feliratok értelmezése, alakuljon ki a tevékenységek és információk piktogramos megjelenítésének értelmezési képessége, folyamatosan bővüljön a környezetben előforduló írásos utasítások megértése, követése.

A képességeknek megfelelő szinten váljon igényé az olvasási és írási tevékenységekkel összefüggő szabadidő-eltöltés lehetőségeinek gyakorlása, alakuljon ki a környezet iránti érdeklődés, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvés. Az elsajátított olvasási technikával alakuljanak ki olyan képességek, amelyek hozzásegítik a tanulót a kommunikációs eszközök használatához, a mindennapi életbe való beilleszkedéshez.

Hivatalos iratok, űrlapok kitöltése során ismerje fel, segítséggel vagy önállóan alkalmazza személyes adatait, és védje azokat az illetéktelen használóktól.

A tantárgy feladata valamennyi betűtípus megismerttetése (kicsi-nagy, nyomtatott-írott), a feliratokon, számítógépes billentyűkön történő biztos eligazodás érdekében.

1–2. évfolyam

Az első két évfolyamon az olvasás-írás képességének előkészítése folyik. Minden tevékenység arra irányul, hogy a tanulók érdeklődését felkeltse az írásos információ megszerzésére, megalapozódjanak az olvasás és írás elsajátításához nélkülözhetetlen képességek.

Ehhez a gondolkodási, érzékelési és észlelési funkciók közül elsősorban a figyelemre, az emlékezetre, a szem-kéz koordinációra, a finommanipulációra van szükség.

Az erkölcsi nevelés területét megalapozza az egyszerű szabályok betartása, a feladatok elvégzésének és a csoportos fejlesztési helyzetnek megfelelő viselkedés, segítőkész magatartás a társakkal, egyszerű utasítások megértése és végrehajtása, a szabályok megismerése, a rendezett környezetre, a tanszerek, eszközök megóvására való igény kialakítása.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a megfelelő pozitív hozzáállás kialakításával, a türelem megalapozásával, a feladatok végrehajtásával, a társak próbálkozásainak kiváráásával és az alkalmazkodóképességgel.

A tanulás tanítását segíti az írásos, képes információk megszerzése iránti igény kialakulása és a tanulás iránti érdeklődés.

A tantárgy az anyanyelvi kommunikáció területét a képek, tárgyak megnevezésével, azonosításával, az alapvető téri relációkban a formák, alakzatok érzékszervekkel történő azonosításával, megnevezésével, az írás megtanulását a tájékozódás segítségével, megfelelő grafomotoros képességek, megfelelő íróeszköz-használat kialakításával és fejlesztésével, a megfelelő nyomtatók alkalmazásával és a papírhatórok betartásával támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését elősegíti az alapvető viselkedési normák betartása, a koncentrált figyelemhez szükséges tantermi légkör megalapozása, a csoportba való beilleszkedés és a feladathelyzet elfogadása.

A hatékony, önálló tanulás fejlesztése megvalósul a helyes és pontos feladatvégzés iránti igény kialakításával, a munkavégzés pontosságára törekvéssel, a feladattudat és a kitartás megalapozásával.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szemkontaktus felvétele, tartása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangképző szervek szabályozásának kialakítása, erősítése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Szabályos légzést kialakítani, a levegőt megfelelően beosztani. – Utánzókézséget kialakítani. – Környezet alapvető hangjait megkülönböztetni, a hangforrások irányát felismerni. – Hallásdifferenciáló készséget fejleszteni. – Megfelelő hangerőt használni spontán beszéd során. – Beszédmotiváció egyszerű mondókákkal, versekkel, mozgásos játékkal kísérve. – Kétütemű gyakorlat végzése utánzással. – Ritmusérzék fejlesztése együttműködéssel. – Környezet tárgyait, azok rendeltetését megismerni. – Rákérdezésre adekvát válaszokat, jelzéseket adni. – A környezetre vonatkozó önálló megállapításokat tenni, interaktív kapcsolatot alakítani. – 3–4 hangból álló ritmus letapsolása utánzással. – Egyeztetés: szavakat tárggyal, képpel. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszédtechnika fejlesztése. – Hallásfigyelem-fejlesztés. – Ritmusfejlesztés. – Szókincsbővítés. – Kommunikációs készségfejlesztés. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Légzéstechnika fejlesztése. Hangképző szervek használatának tudatosítása, gyakorlása. Ajak- és nyelvgyakorlatok. Artikulációs gyakorlatok. Hangok artikulálása, szájról olvasás, állathangok utánzása. Hangforrások, ismert dallamok felismerése, differenciálása. Környezet tárgyainak megnevezése, képolvasás, tevékenységek megnevezése, játékos utasítások végrehajtása. Verseket, dalok szövegének értelmezése. Köszönés, megszólítás. Irányított közös játék társakkal. Szerepjátékok. Szavak ejtése, szótagolás. Új szavak ismétlése, alkalmazása párbeszédben.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmizálás.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fontosabb hangképző szervek, kilégzés, belégzés. Némán, halkán, hangosan. – A mozgásokban részt vevő testrészek. Lassú, gyors, egyenletes. Kérdés, felelet, ki? mi? hol? (miért? mikor?) kérdések értelmezése. Alapvető érintkezési formulák. (<i>Rokon, barát, idegen.</i>) Munka, játék. <i>Kedélyállapot</i> kifejezésére szolgáló szavak. <i>Térirány-</i> <i>meghatározások.</i>
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Térorientációs gyakorlatok		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Nagymozgások összerendezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás nagyobb, ismert térben, helymeghatározás követése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A relációs fogalmakat megérteni és helyesen alkalmazni cselekvés során. – Soralkotás, balról jobbra haladás spontán módon. – A bal-jobb oldal, irány differenciálása jelölés segítségével. – Testséma kialakítása. – A könyvek, papírlapok kíméletes használata, előre, hátra lapozás egyesével. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Téri relációk felismerése, létrehozása. – Relációs fogalmak. – Irányok. – Eligazodás nagyobb térben (tanterem). – Irányjelző nyilak ismerete és használata. – Eligazodás két dimenzióban (könyv, feladatlap). <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Tárgyak helyének meghatározása, egymáshoz viszonyítása. Relációs fogalmak megállapítása képen. Térirányok nagymozgásokkal. Téri relációk felismerése síkban (feladatlapon). Testtájékok megmutatása, megnevezése. Soralkotás tárgyakkal, képekkel, rajzzal. Eldugott tárgyak keresése, helymeghatározások. Nyilak elhelyezése, megfigyelése padokon, táblán, feladatlapon. Adott ábra, kép megkeresése</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> didaktikai játékok.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> térbeli tájékozódás, viszonyítás.</p>	

	könyvben.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Elöl, hátul, <i>középen, oda, vissza</i>, alatt, fölött, mellett, alá, fölé, mellé, ki, be, fel, le.</p> <p><i>Irányhatározók:</i> (bele, fölé, mögé), balra, jobbra, középen, bal, jobb, <i>középső, szemben, háttal</i>.</p> <p>Könnyen érzékelhető <i>ellentétpárok:</i> hideg-meleg, sötét-világos, felnőtt-gyerek, öreg-fiatal, férfi-nő.</p> <p>Ki? Mi? <i>Kérdőszó. Tárgy, személy.</i></p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Finommozgások fejlesztése		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Fogáserősség és -gyengeség tudatos irányítása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ujjak ügyesítése. Biztos ceruzafogás.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló hüvelyk- és mutatóujjának egyenkénti, önálló mozgatása. – Tárgyak megfogása két-, illetve három ujjal. – Keményebb agyagok, vastagabb drótok alakítása, megmunkálása. – A zsírkréta, kréta, ceruza helyes fogása és tudatos irányítása. – Író- és rajzeszközök használata megfelelő nyomatékkal. – Ismert tárgyak felismerése tapintással. – Ujjak egyenkénti, akaratlagos mozgatása. – A szerszámok rendeltetésszerű használata utánzással. – Kételemes mozdulatsor felidézése, utánzása megfigyelés után. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ujjak irányított mozgatása. – Tevékenység apró tárgyakkal. – Kéz izomzatának fejlesztése. – Helyes, szabályos, célszerű ceruzafogás elsajátítása, gyakorlása. – Megfelelő nyomaték gyakorlása. – Érzékelési gyakorlatok tapintással. – Ujjak mozgatásának finomítása. – Eszközök, szerszámok fogása. – Mozdulatok utánzása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Kézujjak (mondókák), ujjak „számlálása”, „zongorázás”. Gyöngy felszedése, Pötyi játék használata, papír tépkedése, mozaik ragasztása. Gyúrás, nyomkodás agyaggal, drót hajlítása. Vonalak húzása megfelelő nyomatékkal és ceruzafogással. Színezés, spontán rajzolgatás. Tárgyak felismerése, kiválasztása</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, kéz és ujj-játékok.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> papírtépés, sodrás, gyurmázás.</p>	

	<p>tapintással. Játékos gyakorlatok: „zongorázás”, kopogás, integetés. Kopogás alul, felül, kívül, belül, elöl, hátul. „Szerelés” fogóval, anyacsavarral stb. Mozdulatok alapján mindennapi tevékenység felismerése, utánzása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Ujjak, <i>egyenes, behajlított ujj</i>. Kicsi, nagy, egy darab, kerek, lapos, egyenes, <i>görbe</i>, erősen, gyengén, álló-, fekvő egyenes, kör-, kapu- és csészevonal, sötét, halvány, sima, <i>érdes</i>, puha, kemény, gömbölyű, lapos, hosszú, rövid, vastag, vékony, dolgozik, játszik, szerszámok, baleset, óvatosság.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Egyszerű mozdulatok kitartó ismétlése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formák helyes felismerése, megnevezése, egyeztetése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Labdadobás, -gurítás célirányosan, labdát elkapni. – Stabil építményt készíteni viszonylag pontos illesztéssel. – Kitartó munkavégzés néhány percig, megfelelő mozdulatokkal. – Szabály megértése és betartása, a tanuló képességei szerint. – Feladatmegértés és feladatvégzés kevés segítséggel. – Tekintetét tudatosan irányítani, fixálni. – Feltűnő hasonlóságot megtalálni különböző tárgyakon. – Kitartóan gyakorolni a nagyobb gombok begombolását, próbálkozások 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Célzott gurítás, dobás. – Építés kockával, dominóval, fűzés. – Határok betartása. – Pontok összekötése. – Szentorna. – Formák összehasonlítása. – Gombolás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Labda dobása, autó gurítása egymásnak, „kapuba”, célba. Kockák egymásra rakása, építés párhuzamosan, minta szerint. Dominó élére állítása. Fűzőtábla használata, nagy gyöngyök fűzése hurkapálcára, drótra, spárgára, ritmikus sor két színnel. Mozaikkirakás, nyomdázás</p>	<p><i>Önkiszolgálás:</i> gombolás, fűzés.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> konstrukciós játék.</p>

<p>során a sikertelenséget elviselni.</p>	<p>meghatározott helyre, rajzolás során keret tisztán hagyása, autó végigvezetése „úton”. Pontok közé ceruza, pálcika beillesztése, pontok összekötése ujjal, ecsettel, ceruzával. Mozgó tárgy követése szemmel, tájékozódás egy szemmel. Logikai játék, hasonló formák keresése, egyeztetés feladatlapon. Baba- és saját ruha gombolása. Nagy gyöngy fűzése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p><i>Gurítás-dobás, cél. A helyváltoztatás szinonimái.</i> Kösd össze! Illesztés, igazítás, pontosság, gyöngysor, hosszabb, rövidebb, eleje, vége, közepe, betöltés, kihagyás, bele, mellé, találat, alapszín, sötét, világos, hosszabb rövidebb. hosszában, keresztben, fordítva, méret, szín, forma, ugyanolyan, hasonló. Ruhadarabok.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Emlékezt-, gondolkodás- és figyelemfejlesztés</p>		<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Rövid verbális emlékezt.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyszerű összefüggések, különbségek, hasonlóságok felismerése.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Rövid szavakat utánamondani, ismételni, néhány percnyi szünet után felidézni. – Változásokat észlelni, jelezni. – Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni. – Halmazból egy-egy meghatározott tárgyat kiválasztani. – Versek, mondókák értő elmondása (együttmondással). – Ismert tárgyakat ismert fogalmak alá rendelni. – Kérdések segítségével eseménykép tartalmát felidézni, elmondani. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Rövid szavak utánamondása. – Tárgyak megfigyelése, változás észlelése. – Összefüggések felismerése. – Csoportosítás. – Mondókák együttmondással. – Szavak utánamondása. – Versek, dalok, mondókák tanulása. – Figyelemfejlesztő játékok. – Képolvasás. <p><i>Tevékenységek</i> Szavak felidézése és ismételt mondása játékos formában. Tárgyak sorából „Mi tűnt el? Mi változott?”</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> versek, mondókák közös és egyéni elmondása.</p>	

	<p>Eseményképek feldolgozása, egyszerű összefüggések felismerése.</p> <p>Színek szerinti válogatás.</p> <p>Mondókák, versek kiválasztása tartalom alapján, rákérdezéssel, tartalom elmondása.</p> <p>Egyes szavak, képről alkotott mondatok azonnali és késleltetett utánamondása.</p> <p>Lefordított képek megtalálása, képes lottó, puzzle-k.</p> <p>Tematikus kép szereplői, tevékenységük felidézése emlékezetből, kérdések segítségével.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Ugyanaz, még egyszer, ugyanolyan, hasonló (részben ugyanolyan),</p> <p>Miért? kérdés, válasz.</p> <p>Étel, ruhanemű, jármű, játékok, bútorok, edények, járművek, funkciójuk.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Íráselemek tanítása		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Kétujjas fogás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tárgyak válogatása forma alapján.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Alapformákat egyeztetni, biztosan differenciálni, felismerni a környezet tárgyain. – Felismerhető formákat létrehozni segítséggel, különböző eszközökkel. – Tanszereket rendeltetésszerűen, kíméletesen használni, a vonalközt figyelembe venni. – Az instrukciókat pontosan követni. – Tudatosan alkalmazni egyenes és görbe vonalakat. – Az íráshoz szükséges 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Formák differenciálása, egyeztetése. – Formák megfigyelése, körüljárása, átrajzolása. – Irányok követése. – Irányított vonal húzása, átírás. – Helyes testtartás, ceruzafogás. – Határok betartása. – Könyv, füzet használata. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Tárgyak megfigyelése, összehasonlítása, felismerése tapintás útján.</p> <p>Egyenes és görbe vonal követése.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás.</p> <p><i>Ábrázolás-alkítás:</i> homoktáblán, gríztáblán rajzolgatás ujjal, bottal.</p>	

<p>körülményeket megszokni.</p> <p>– A hibákat megtalálni, törekedni a hibátlan feladatvégzésre, a hibajavításra.</p>	<p>Szögletes és kerek formák kirakása, átrajzolása homokba bottal, papírra ujjal, ecsettel, ceruzával.</p> <p>Könyv lapozgatása, előre, hátra lapozás.</p> <p>Képek keresése, füzet lapozása, sorok teleírása, kihagyása, szóköz.</p> <p>Vonal rajzolása le, fel, jobbra, balra.</p> <p>Ábrák, pontok összekötése homokban, táblán, feladatlapon.</p> <p>Egyenes, kör, csigavonal, egyszerű szögletes formák szabályos átírása, másolása áttetsző papírra.</p> <p>A folyamatos munka idejének fokozatos növelése.</p> <p>Ábrák kiegészítése, egyszerű formák rajzolása meghatározott helyre, széles vonalközbe.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyszerű formák: kerek, <i>szögletes</i>, <i>széles</i>, <i>keskeny</i>, rövid, hosszú, egyenes, <i>görbe</i>, kör- és <i>csigavonal</i>. Összehasonlítás: ugyanolyan, <i>ugyanúgy</i>, <i>ugyanarra</i>, <i>ugyanoda</i>. Helymeghatározások. A könyvben való tájékozódás: üres sor, tele sor, ujjnyi köz, vastag vonal, ... Kösd össze! <i>Kerüld ki!</i></p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes a feladathelyzetet elfogadni, együttműködő, motiválható a beszédszervi gyakorlatok végzése során.</p> <p>Képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani.</p> <p>Felismeri környezete hangjait, zörejeit, társai és a vele foglalkozó felnőttek hangját.</p> <p>Képes az irányokat (fentről le, balról jobbra) utánzással alkalmazni.</p> <p>Képes segítséggel alkalmazni – megnevezésre – a téri relációkat.</p> <p>Képes felismerni a soralkotás (két elemből álló) ritmusát, próbálja azt (segítséggel) utánozni.</p> <p>Képes környezete iránt érdeklődni, alapvető kommunikációs készsége alakul (közeledésre adekvát reakció, részvétel közös tevékenységben /passzív is/, elemi szükségletek, igények jelzése).</p> <p>Részt vesz irányított csoportos tevékenységben.</p> <p>Képes a feladatot elvégezni, szabályokat betartani.</p> <p>Képes a tanult verseket, dalokat, mondókákat társaival csoportosan elmondani.</p> <p>Képes elemi szinten a csoportba illeszkedni, ismeri és megnevezi társait és a vele foglalkozó felnőtteket.</p> <p>Képes a különböző íróeszközöket (segítséggel) alkalmazni, gyakorolni a ceruzafogást, tudatosan alkalmazni az író- és rajzeszközök, ceruza</p>
--	---

	megfelelő nyomatékát.
--	-----------------------

3–4. évfolyam

Az alsó tagozat végéig az írás és olvasás elemeinek elsajátítása, a betűk megismerése történik, minden esetben a már megismert betűk folyamatos ismétlésével, gyakorlásával.

Az olvasás-írás tantárgy betűismertetése elsősorban a tő/kiinduló-írási betűtípus megismertetését célozza meg, ezzel párhuzamosan megtörténhet a nagybetűs alak bemutatása, amelyet a tanulók gyakran hamarabb megjegyeznek általánosabb előfordulása miatt.

Az írás tantárgy a sajátos nevelési igény miatt speciális, a láthatósági szempontokat figyelembe vevő, nagyobb vonalközbe történő, fokozatosan csökkenő vonalméretű füzetet igényel, a tanulók egyéni sajátosságaihoz igazodó íróeszközzel.

Az erkölcsi nevelés területén a tantárgy fontos szerepet játszik az alapvető viselkedési szabályok betartásának megalapozásával, a türelmes feladatvégzés és a társakra való odafigyelés kialakításával, a tanszerek és eszközök rendezettségére neveléssel és az írásbeli munka minőségének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését az alapvető téri relációkban való eligazodás fejlesztése, a népi mondókák és rövid versek megismerése segíti.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés területén fontos az iskolai házirend szabályainak megismerése, törekvés a szabályok minél önállóbb betartására.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése a minél jobb teljesítmény elérésére törekvéssel, az önellenőrzés iránti igény kialakításával, feladathelyzetekben a társakkal való együttműködés fejlesztésével, egymás munkájának tiszteletben tartásával, és a türelmes várakozásra neveléssel valósul meg.

A tantárgy a tanulás tanítását a tanulás iránti érdeklődés felkeltésével, az egyénre szabott feladatok megoldására törekvéssel segíti.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztésében, az írási kommunikáció megértése iránti igény kialakításával, a beszéd vagy más kommunikációs forma árnyaltabbá, tudatosabbá tételével, a magyar nyelv hangjai és a tanult betűformák egyeztetésével, szavakban a tanult hangok felismerésével és a képek, tárgyak, szóképek egyeztetésével.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a közös szabályjátékokban való motivált részvétel, és feladatvégzésekben a saját és mások teljesítményének értékelésében való aktív részvételre nevelés.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia megalapozását segíti a környezet iránti érdeklődés fenntartásával, a közös játékokban történő aktív kezdeményezéssel és feladatvállalással az írott vagy képes információk megismerésében, és az aktív részvétellel az önellenőrzésben, értékelésben.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Hangzódifferenciálás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési	Hangszintézis képességének kialakítása.	

céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Törekedni az érthető beszédre, figyelmeztetés után a hibák javítására. – Kezdőhang alapján szavakat differenciálni. – Szókincset bővíteni, tudatosabb, árnyaltabb beszéd, az új szavakat szókincsbe építeni. – Rövid mesét végighallgatás után rákérdezésre felidézni, visszamondani. – A kimondott és leírt szó kapcsolatát megérteni. – A csoport előtt önálló „fellépést” vállalni ismert dallal, verssel. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Beszédtechnika fejlesztése. – Hang kiemelése. – Szókincsbővítés. – Irodalmi élmények. – Hangok meghallása szó elején, közben, végén. – Ritmusfejlesztés. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Kezdőhang és befejező hang leválasztása. Hangoztatás. Szótagolás, rövid és hosszú szótagok, szavak ritmikus tapsolása.</p> <p>Versek, mondókák, dalszövegek értelmezéssel.</p> <p>Személyes élmények felidézése.</p> <p>Mesehallgatás, segítséggel visszamondás, dramatizálás.</p> <p>Hangok önálló ejtése hosszan, röviden. Zöngés hangok ejtésének kitapintása.</p> <p>Látott-hallott szavak analízálása, magánhangzók kiemelése.</p> <p>Képes újság nézegetése.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok, szókincsbővítés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>Különböző kedélyállapotok. Rokon értelmű szavak.</i> Magánhangzó, mássalhangzó. Hang, szó, mondat. Megszólítások, köszönések. <i>Megfelelő hangerő, megfelelő hanghordozás.</i></p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Térorientációs gyakorlatok		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Egyszerűbb soralkotások.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Téri fogalmak helyes használata (elől-hátul, közel-távol).		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Emlékeztető segítségével a bal-jobb oldalt, illetve irányt differenciálni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Lateralitás gyakorlása. – Soralkotások. 	<p><i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték, társasjáték.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – A balról jobbra haladást rögzíteni, és spontán módon alkalmazni soralkotás alkalmával. – A téri relációk kifejezéseit a spontán beszéd során is helyesen használni. – A hibás helymeghatározást javítani. – Eltérő nagyságú bábuval megfelelő számú és irányú lépést tenni (kis segítségével). – A megadott instrukciók követése, társak türelmes figyelemmel kísérése. – Adekvát, egyszavas válasz adása ki?, mit csinál?, milyen? kérdésekre. – Felismerni önállóan a felső, alsó, szélső és középső sorokat, oszlopokat. – Az alaprajz és a valóság közti összefüggés felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> – Téri relációk gyakorlása. – Helymeghatározás tanteremben, udvaron, eseményképen, rajzon. – Lépegetés társasjáték-táblán. – Játékos feladatok. – Képolvasás. – Tájékozódási gyakorlat 3x3-as négyzethálón. – Ismerkedés a tanterem alaprajzával. – Szógyűjtés „milyen a...?” kérdésre. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Bal-jobb megállapítása, jelölése. Sorok átrendezése, új tagok beillesztése (gyerekek, játékok). Cselekvés alapján a kapott utasítás „megfejtése”. Képolvasás, kép kiegészítése meghatározott helyeken (rajz, nyomda). Közös társasjáték, lépés bábuval. Tárgyak eldugása, megkeresése. A kép szereplőinek helyzete, tulajdonságaik elmondása emlékezetből. Adott sor és oszlop („emelet, lakás”) jelölése bábuval, rajzzal. Saját és társai tárgyai és a berendezési tárgyak helyének bejelölése.</p>	<p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás, térbeli viszonyok, összefüggések felismerése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Páros testrészek. Alsó, felső, <i>jobb és bal oldali</i> szomszédok. <i>Térkép, irányok. Pontos helymeghatározások.</i> Sor eleje, vége, közepe, <i>utolsó előtti.</i> Téri relációk. Külső és belső tulajdonságok.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Finommozgások fejlesztése</p>	<p>Órakeret 15 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Kézdominancia.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Megfigyelések, látási differenciálás fejlesztése. Íráskészség alapozása.</p>	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Ügyesítő gyakorlatokat végezni mindkét kézzel. – Az irányokra vonatkozó utasításokat megérteni és követni. – Egyszerű ábrákat másolni a tábláról. Szabad kézzel felismerhető ábra rajzolása. – Feladatvégzés tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatékkel. – Az előnyben részesített oldal tudatos használata, domináns oldal kialakulása. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ujjgyakorlatok. – Irányok megkülönböztetése síkban. – Vonalvezetési gyakorlatok. Iránymozgás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Zongorázás, kopogás, tevékenységek apró tárgyakkal, tépésmozaik készítés. Eseménykép figurái a középponthoz, illetve egymáshoz viszonyítva.</p> <p>Ceruzával haladás ábrák, párhuzamosok között.</p> <p>„Kockás” papíron kisebb-nagyobb négyzetek, lépcső rajzolása.</p> <p>Színezés, határok betartása.</p> <p>Forma betöltése, kihagyása, színezés sötétre, halványra.</p> <p>Nyomaték tudatos változtatása.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i></p> <p>formázások különböző anyagokból, gyurmázás, daratábla, homok.</p> <p>Eltérő vastagságú íróeszközökkel festés, rajzolás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tevékenységek (csipegetés, sodrás, csavarás...). Fokozás (még feljebb, legszélén...).</p> <p>Íráselemek, egyszerű alakzatok. Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá!, Húzd át! utasítások.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Szem-kéz koordinációjának fejlesztése		Órakeret 14 óra
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egy pontra fixálás.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Mozgó figura követése szemmel.</p>		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Próbálkozni megfelelő erővel a jó irányba dobni. – Szimpla csomó kötése, meghúzása. Segítséggel masnikötés próbálgatása. – Minta után stabil építményt 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Célba dobás. – Csomókötés. – Építés. – Soralkötés. – Kép összeillesztése. 	<p><i>Mozgásnevelés:</i> labdás gyakorlatok.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> cipőfűzés, szalagkötés.</p>	

<p>készíteni különböző építőelemekből.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Helymeghatározás alapján a megfelelő elemet kiválasztani. – Két elemet önállóan összeilleszteni, az esetleges hibákat észlelni, javítani. 	<p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Táblai ábrák célzása babzsákkal, papírrepülővel.</p> <p>Babaruhára, fűző-játékra, saját cipőre csomó kötése.</p> <p>Építés önállóan és minta után.</p> <p>Építőelemek pontos illesztése.</p> <p>Kártyák, dominó sorba rendezése vízszintes és függőleges irányban.</p> <p>Szétvágott kép, mesekocka elemeinek összeillesztése.</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Cél, irány, közelebb, távolabb, alsódobás, felsődobás, vastag, vékony zsinór, laza, szoros csomó; fal, kerítés, oszlop, torony, vízszintes, függőleges elhelyezés, sorok, oszlopok, szomszédok, következő; kép széle, kerete, fejjel lefelé.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Íráselemek tanítása</p>		<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Vizuális nyom észlelése és követése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Vonalrendszer megismerése, tájékozódás a vonalrendszerben.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Az álló, fekvő és ferde vonalak differenciálása és megfelelő alkalmazása. – Felismerhetően egyszerű formák rajzolása (a sikertelen próbálkozások ne szegjék kedvét). – Betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. – A helyes irányt követni, írás során a szó- és sorközöket betartani. – A vonalrendszert megbízhatóan ismerni, íráselemek helyét biztosan ismerni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Álló, fekvő egyenes. – Kör-, kapu- és csészevonal. – Hurok- és horogvonalak. – Íráselemek írása vonalrendszerbe, sorközbe. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Ritmikus sor 3-4 elemből (1 1 – 1 1 – 1 1).</p> <p>Betűelemek felismerése ábrákban.</p> <p>Ábrák kiegészítése, betűelemekkel.</p> <p>Nyitott és zárt forma differenciálása.</p> <p>Hurok- és horogvonal átírása, másolása. Rajz kiegészítése.</p> <p>Azonos írásjelek felismerése, jelölése, sor folytatása.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> festés, rajzolás változatos eszközökkel.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.</p>	

	Ismerkedés a vonalrendszerrel, vastag vonal megállapítása, megkezdett sor folytatása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyenesekből kirakható jelek (+, –, relációs jel). Kezdőpont, egyező irány, ellenkező irány. Vonalrendszerbe írás fogalmi. Sorköz, határvonal, kisebb, nagyobb, befér, kilóg.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Betűtanítás (a, i, í, o, ó, m, l, e, v, u, ú, t, á, s, p)	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Vonalrendszer ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rövid – hosszú biztos elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Egy-egy hang jelenlétét, hiányát felismerni erősen artikulált, ismert szavakban. – Együttműködve törekedni a minél tisztább kiejtésre. – Hangsúlyozott kezdőhangot kihallani ismert szóból. – Különböző szempontok (tartalom, kezdőhang) szerint szavakat differenciálni. – Betűhöz megfelelő hangot, hanghoz betűt társítani. – A tanult betűt felismerni és egyeztetni a megfelelő hanggal, amit hallott és látott a szóban. – Kérdésre megadott szóval mondatot alkotni. – Ismert szót képpel, képet szóval egyeztetni. – Saját nevét felismerni, ismerős hangot és betűt keresni benne. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangkihallási gyakorlatok. – Magánhangzók felismerése ajakállásról. – Kezdőhang leválasztása. – Ismerkedés az új betűkkel. – Betű felismerése szövegben. – Hang-betű egyeztetés. – Szógyűjtés. – Szó-kép egyeztetés. – A mondat (analóg mondatalkotás). <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Játékos hallásfigyelem-fejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Hang kihallása szó elején, végén, közepén, kezdőhang kiemelése, önálló hangoztatása hosszan, röviden.</p> <p>Szájról olvasás (nevek, ismert szavak), ajakállások utánzása.</p> <p>Ismert betű kiválasztása betűsorból, felismerése, hangoztatása nevekben, ismert szavakban.</p> <p>Ismert betűk alapján szó felismerése, egyeztetése képpel.</p> <p>Aktuális betű keresése újságban, utcai feliratokon.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmizálás.</p>

	Szavak szótagolása, tapsolása. Tematikus szógyűjtés. Szavak felismerése körülírás alapján. Képolvasás, két-három szavas mondatok alkotása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>Személyek, tárgyak meghatározása:</i> „Ki? Mi?” kérdések. Embert jelölő szavak (válaszok „ki?” kérdésre). A „mondat” egyszerű meghatározása. Kezdőbetű, írásjel. Újságcímek, utcai feliratok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8. Olvasás		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Tanult hangok biztos felismerése, kihallása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rész – egész észlelése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tanult betűt felismerni hallott és látott szóban. – A betűk kirakása, másolása megfelelő sorrendben. – Aktív részvétel a közös munkában. – Egyeztetni szóképeket tárgyakkal, tárgyképekkel. – 3 betűs szót (minta után vagy diktálásra) kirakni önállóan. – A betűk sorrendjét betartani, a hibákat megtalálni, helyét jelezni, segítséggel javítani. – Önállóan olvasott rövid mondat tartalmát megérteni, visszaadni. – Versmondás értelmesen, hangsúlyozva. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Betűfelismerés. – Két betű összeolvasása. – Szógyűjtés kezdő szótaggal. – Tárgykép-szó egyeztetés ismert betűk alapján. – Szó kirakása. – Szó analizálása. – Tómondatok olvasása. – Versek, mondókák tanulása. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Ismert betűk keresése könyvben, újságban, utcai feliratokon. Szavak felismerése magánhangzóik alapján. Azonos kezdőhangú szavak közül a két azonos betűvel kezdődőek kiválasztása, elemzése. Azonos szótaggal kezdődő szavak kiválasztása, értelmezése. Szavak felismerése körülírás és kezdőhang alapján. Megadott betűkből szó kirakása. Letakart szó kitalálása 1, 2, 3 felfedett betű alapján.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> kifejező versmondás.</p>	

	<p>Kép alapján hiányos szó megfejtése, hiányzó betű pótlása.</p> <p>Két szavas mondatok olvasása.</p> <p>Alanyok illetve állítmányok cseréje.</p> <p>Leírt versekben szavak keresése, jelölése.</p> <p>Versek, mondókák közös elmondása, ismert hangok, betűk kiemelése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Betű, szótag, szó, mondat. Ellentétes szópárok. Szavak alakja, jelentése, írása, kiejtése.</p> <p>Hasonlóság, különbség konkrét példákon. Kérdőszavak, válaszok.</p> <p>Kösd össze!, Karikázd be!, Húzd alá! stb. utasítások.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. Írás		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Betűformák észlelése nagymozgások és finommozgások segítségével.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő betűk és hangok biztos összekapcsolása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Az írás során a betű megfelelő méretben a megfelelő helyre kerüljön. – A sorokat, sorközöket és a haladási irányt betartani. – 2 betűs szót önállóan, annál hosszabb szót segítséggel írni, másolni. – A betűket és hangokat biztosan felismerni és egyeztetni. – Szavakat kiegészíteni igekötővel. – Pontos, figyelmes másolás, az esetleges hibákat segítséggel javítani. – Önálló munkavégzés (5-6 szó leírása), utána közös ellenőrzés, javítás. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Betűforma vázolása. – Írás sorközbe távolságtartással. – Két betűs szavak átírása, másolása. – Írás diktálás után. – Betűk írása sorközbe. – Kétbetűs szavak írása. – Betűk, szótagok, szavak másolása és írása diktálásra. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Betűalakítás padon, táblán, írólapon.</p> <p>Betű átírása és írása egyesével.</p> <p>Másolás előírásról, tábláról.</p> <p>Betűk írása egyenként, szóközzel.</p> <p>Szógyűjtés azonos magánhangzókkal, a magánhangzók leírása.</p> <p>Megadott kezdőbetűvel tematikus szógyűjtés.</p> <p>Kétbetűs szavak gyűjtése, írása.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás, alapmozgások.</p>	

	<p>Szó kiegészítése igekötővel. Igekötő alkalmazása, szó jelentésváltozásának megfigyelése. Kétbetűs szavak kirakása, betűk megfordítása a (le-el, be-eb, lé-él).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Írólap tartása, betű helye, mérete, sor, vastag vonal, margó, kezdőhang – első betű. Hosszú, rövid hangok, jelölésük, szó, szótag, egy szótagú szavak. Hasonló, különböző, ellentétes értelmű szavak.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes soralkotás alkalmával spontán módon alkalmazni és rögzíteni a balról jobbra haladást. Képes szavakban a magánhangzót kihallani, adott magánhangzót megjelölni. Kialakul az előnyben részesített oldal tudatos használata. Képes szabad kézzel felismerhető ábrát rajzolni. Feladathelyzetben együttműködő, motiválható, képes figyelmét néhány percig a feladatra irányítani. Képes spontán beszédben helyesen használni a téri relációk kifejezéseit. Képes az alaprajz és a valóság közti összefüggést felismerni. Képes az íráselemek helyének figyelembevételével önállóan sort alkotni a vonalrendszerben. Képes betűelemeket átírni, differenciálni, felismerhetően másolni. Képes a feladatokat tudatos vonalvezetéssel, megfelelő ceruzafogással és nyomatókkal végezni. Képes egyszerű szöveget (betűket), ábrákat másolni a tábláról. Képes szóképeket differenciálni néhány tanult betű alapján. Képes szógyűjtésre tartalom, illetve alaki kritériumok alapján. Képes a helyes irányt követni írás során, a szó- és sorközök betartásával. Képes kétbetűs szavakat gyűjteni, értelmezni, leírni.</p>
---	--

5–6. évfolyam

A tantárgy jelentős szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén a feladattudat és a feladattartás fejlesztésében, a helyes viselkedési szabályok megerősítésében és megtartásában, a tanuló saját és mások munkájának megóvására vonatkozó törekvésének kialakulásában, megbecsülésére nevelésében, valamint türelemre és kitartásra ösztönzésében.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés fejlesztését a magyar és az idegen nyelv közötti különbség felismerése, a téri orientációs ismeretek bővítése, a magyar népi mondókák és közmondások megismerése segíti.

A családi életre nevelést segíti a saját név felismerése, a családtagok nevének ismerete, vezetéknev és utónév azonosságainak és különbségének és ezek okainak tisztázása, valamint egyszerű köszöntő szöveg írásával felkészülés az aktuális családi ünnepekre.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést megalapozza a tanuló hivatalos személyi adatainak és azok alkalmazásának megismerése, az aláírás jelentőségének megtanítása.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlődését segíti az aktív és passzív szókincs bővítése, a tudatosabb, tartalmilag pontosabb, nyelvtanilag helyes beszéd kialakítása, az érzések, gondolatok szóban történő kifejezése, a közösségi szabályok írásos és rajzos jelzéseinek felismerése és az irodalmi művek megismerése iránti igény felkeltése.

A digitális kompetencia fejlődését segíti a tájékozódás a számítógép billentyűzetén, a tanult betűk kikeresése, írásuk gyakorlása és a leggyakoribb számítógépes jelzések megismerése.

A hatékony, önálló tanulás megvalósul az új információk és ismeretek elsajátításával, az érdeklődés fenntartásával az írásos információk megértésére.

Kulcsfogalmak/ Fejlesztési cél	1. Beszédfejlesztés		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Tagolt beszéd, motiváció a kommunikációra.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuális és verbális emlékezet fejlesztése. Gondolatok, szavak kifejezése verbális vagy nonverbális jelekkel.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Folyamatos, nyugodt, érthető beszéd, hibák spontán javítása. – Egyénileg és csoportosan fellépni az iskolai ünnepélyeken. – Beszámoló átélt eseményekről. – Legfontosabb adatait ismerni. – A kérdezés és felelés formai- és tartalmi követelményeit betartani. – Mondanivalót minél pontosabban kifejteni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Helyes artikuláció gyakorlása, hanglejtés, hangerő, stílus. – Mondatalkotás megadott szóval, mondatalkotás képről. – Szókincsbővítés. – Személyi adatok gyakorlása. – Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. – Mondat befejezése, kiegészítése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Logopédiai gyakorlatok. Légzőgyakorlatok. Szappanbuborék fújása. Tematikus szógyűjtés, mondatalkotás adott szavakból. Eseményképhez történet kitalálása, majd elmondása közösen. Teljes nevének, lakcímének másolása. Mondat bővítése újabb és újabb bővítményekkel. Mondat többféle befejezése.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok, vers, rövid szöveg kifejező előadása közönség előtt.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás, légzőgyakorlatok.</p>	

	Versek, mondókák hangsúlyozása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Különböző kedélyállapotok. Napló. Személyi adatok. Régen, most, majd (igeidők). Kérdő névmások. Kérdés és felelés, társalgás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Térorientációs gyakorlatok		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Alak – háttér elkülönítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás táblázatban. Az önállóság, megbízhatóság, feladattudat erősítése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló ügyességének megfelelő játékokat tudatosan (nem próba-szerencse alapon) kirakni. – Az árnyaltabb helymeghatározásokat megérteni és alkalmazni. – Téri relációkat megfogalmazni többféleképpen. – Helymeghatározásokat elvégezni különböző pontokhoz viszonyítva. – Szabályokat megérteni, keresztretjvényt önállóan kitölteni. – Függőlegesen írt feliratot felismerni, összeolvasni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Téri helyzetek transzformálása síkra. – Puzzle kirakása. – Távolság becslése, ellenőrzése. – Játékos feladatok. – Helymeghatározások. – Tájékozódás 4x4-es táblázatban. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Tájékozódás az iskola alaprajzán. Útvonal együttes bejárása, berajzolása. Elem helyének megkeresése, forgatás, illesztés. Tárgyak elhelyezése közelebb, távolabb. Tűz-víz játék. Tárgy elrejtése, megtalálása. Egyszerű ábrák rajzolása a megfelelő helyre. Térbeli helyzetek megfigyelése, megfogalmazása.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás.</p> <p><i>Számolás-mérés:</i> tájékozódás: térirányok, alaprajz, viszonyítás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Le-fel, jobbra-balra (közlekedés). Csere, helycsere. Közel, távolabb, innen, túl... Oszlopok, sorok számozása, sorok, széle, közepe, önálló munka, önálló ellenőrzés, türelem, kitartás, vízszintes és függőleges feliratok, keresztretjvény.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Betűtanítás (ö, ő, c, é, k, ü, ú, f, b, z, d, j, n, h, sz, r, g, ny)	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Hibakeresés, különbségek észrevétele.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Betűismertetések, szóképzés (szűkítés, bővítés) műveleteinek végzése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az új betűt felismerni, írni, és összeolvasni a korábban tanultakkal. – Szavakat analizálni, betűket kapcsolni, összeolvasni. – Munkákat ellenőrizni, hibákat megtalálni, és megfelelően javítani segítséggel. – Szavak jelentésmódosulásait észlelni, és a változást megfogalmazni. – Tulajdonnevek és köznevek közti különbséget megérteni. – Írásjeleket tudatosan használni írás és olvasás során. – Érdeklődni a környezet iránt, önállóan tájékozódni; „felfedezések” a térképen. – Fejtörőket, rejtvényeket megoldani. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Új betű ismertetése. – Szótagok, szavak kirakása. – Hiányzó betűk, szótagok pótlása. – Két szótagú szavak írása. – Nevek, mondatkezdő betűk jelölése. – Mondatvégi írásjel. – Játék a betűkkel. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Betű kiemelése, hangoztatása, írása, olvasása, kapcsolása.</p> <p>Azonos szótaggal kezdődő szavak gyűjtése, értelmezése.</p> <p>Szavak kirakása közösen, minta után, diktálásra, önállóan.</p> <p>Hiányzó betűk, szótagok felfedezése, pótlása.</p> <p>Szavak másolása, diktálás után írása, hibák észrevétele, javítása.</p> <p>Szavak kiegészítése raggal, jellel (szavak értelmének megváltoztatása).</p> <p>Újságban, könyvben nagybetűk keresése.</p> <p>Írásjelek megfigyelése.</p> <p>Kérdő mondatok alkotása.</p> <p>Felkiáltójel, kettőspont alkalmazása, írása.</p> <p>Nagybetűk keresése újságban, könyvben.</p> <p>Városok nevének gyűjtése a térképről.</p> <p>Anagramma kirakása (rettek, teker, keret stb.), valamennyi</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs-bővítés, szógyűjtés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmizálás. hallásfejlesztés.</p>

	változat leírása emlékezetből. Keresztrejtvény, találós kérdés stb.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szavak tartalma, alakja. Azonos alakú szavak, rokon értelmű szavak. Szavak igekötővel, kezdő szótag, végződés. Szabály (mit írunk nagybetűvel?). Tulajdonnevek írásának szabályai. Mondat meghatározása, fajtái. Különböző érzelmek. „Miért?” (Szomorú, sír, vidám, nevet stb.). Törd a fejed! Ki tud többet? –vetélkedő.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8. Olvasás		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Szöveg szó szerinti megértése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az írásjelek figyelembevételével olvasás. Kijelentés, kérés, kérdés megkülönböztetése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – 3-4 betűs szót kirakni és leírni hallás után. – Tőmondatokat (szükség esetén segítséggel) olvasni. – Szövegeket megtanulni, felmondani. – Rövid mondatot önállóan olvasni, értelmezni. – Pont, kérdőjel, felkiáltójel értelmezése. – Képsorról összefüggő mondatokat alkotni. Önálló munkavégzés, reális önértékelés. – Ok-okozati viszonyokat, összefüggéseket felismerni. – A település, lakóhely ismert épületeinek feliratait elolvasni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangok és betűk egyeztetése. – Szavak olvasása, szókép és tárgyak egyeztetése. – Versek, mondókák, szövegek tanulása. – Rövid mondatok olvasása, értelmezése. Kijelentő, óhajtó, kérdő mondat. – Eseményképek sorba rendezése, magyarázása. – Összetett mondatok befejezése „pedig”, „de”, „mert” kötőszavak után. – Feliratok olvasása az utcán. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Hangok alapján betűk kirakása. Szavak, tárgyak és képek egyeztetése. Kétszavas mondatok olvasása, alkotása, értelmezése mondatvégi írásjel figyelembe vételével. Hallás után tanult vers írott formájában betűk, szavak keresése. Kérdések feltevése egymásnak az olvasmánnyal kapcsolatban. Cselekvések megnevezése,</p>	<p><i>Számolás-mérés:</i> összefüggések felismerése.</p>	

	<p>időrendjük megállapítása. Egyeztetések a tanterem tárgyaival, tárgy- és szóképekkel. Hibás állítások javítása, félmondatok értelmes összeillesztése. Ismert utcanevek, üzletek, középületek nevének olvasása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Kösd össze! Karikázd be! Utasítások. Hang – betű. Szó, mondat, pont, nagybetű. Múlt, jelen és jövő idejű cselekvések. Előbb, később, ok, előzmény, következmény. Hely, helyszín (Válaszok hol?” kérdésre, helymeghatározások – szóvégződések (helyragok).</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. Írás	Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Látási diszkrimináció, nagyságkonstancia.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>Kis- és nagybetűk differenciálása. Különböző betűalakok azonosítása (írott, nyomtatott betű).</p>	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A betűk írása során a tanuló figyelmét, önállóságát, feladattudatát, kitartását és koncentrációképességét fejleszteni. – Rendezett füzet, javuló betűformák önálló feladatvégzéskor. – Türelmes, kitartó feladatmegoldás. – Rövid szövegből egy-egy mondat kiemelése, értelmezése. – Olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Betűk írása sorközbe, vonalrendszerbe. – Szavak másolása. – Írás, diktálás után. – Rövid mondatok másolása. – Puzzle kirakása. – Kezdőbetűk jelölése. – Rövid olvasmány olvasása, értelmezése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Betűformák gyakorlása. Meghatározott szó keresése könyvből. Másolás, ellenőrzés, javítás. Mondat diktálása szavanként, visszaolvasása mondatként. Másolás tábláról, megjelölt mondat másolása könyvből. Hiányos mondat kiegészítése szóban.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> vizuális ábrázolás.</p>

	<p>Elemek egyenkénti megfigyelése, beillesztése önállóan.</p> <p>Mondat hangsúlyozása és megfelelő írásjel alkalmazása.</p> <p>Több mondatos olvasmány váltott olvasása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Névelő. Mondat fajtái: . ? ! alkalmazásai.</p> <p>Mondat szabályai szóban, írásban. Mondat eleje, vége. Tartalom, szereplők. Betűk, szavak, sorok távolsága. Szabályos, szabálytalan formák. Se több, se kevesebb!</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	10. Értő olvasás		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Bővülő szókincs.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szavak, szövegek képhez rendelése.		
Fejlesztési feladat	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Események összefüggéseit megérteni és elmondani saját szavaival. – Feliratokat értelmezni kis segítséggel. – Az árufajta értékét összehasonlítani segítséggel. – Ételreceptből alapanyagokat, mennyiségeket kiemelni rákérdezésre. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Rövid történet olvasása, értelmezése. – Utcái feliratok, eligazító táblák. – Információk, hirdetések. – Ételreceptek. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Történet olvasása, értelmezése mondatonként és egészében.</p> <p>Séta közben feliratok, plakátok, hirdetések olvasása.</p> <p>Árukatalógus nézegetése, olvasgatása, termékek csoportosítása.</p> <p>Árak összehasonlítása.</p> <p>Zacskós leves készítése a leírt útmutató alapján, a leírtak betartása.</p>	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>feliratok, használati utasítások, ételreceptek olvasása, értelmezése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Termékek, események, időpontok, olcsó, drága, hozzávaló, főzési idő, forrás, keverés, lassú tűzön.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló személyi adatait biztosan ismeri. Képes a helyzetnek megfelelő bővített mondatokat, kérdéseket, válaszokat alkotni. Képes saját helyzetéhez képest relációkat megfogalmazni. Képes felismerni, kimondani a tanult betűket, szótagokat alkotni és leírni azokat diktálás után is. Képes szavak elemzésére, betűkártyával való kirakására, másolására, hiányzó betűk pótlására. Képes önállóan szavakat, rövid mondatokat kiolvasni. Képes rövid mondatokat alkotni és leírni azokat a mondatalkotás szabályainak betartásával. Képes automatikusan alkalmazni az írás irányát és helyét a vonalközben. Képes felismerni a tanult betűket, rövid szavakat önállóan leírni. Képes egyszerű szöveget elolvasni, értelmezni. Képes utcai tájékoztató táblákat értelmezni.</p>
--	--

7–8. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az ismeretelsajátításhoz és a koncentrált figyelem fenntartásához szükséges viselkedés automatizmussá válásának segítségével, a feladattudat, feladattartás és a feladatok helyes megoldása iránti igény megerősítésével, a pontos, precíz munkavégzésre, a tanszerek és taneszközök megóvására való törekvésre neveléssel.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a magyar irodalmi művek és történelmi események megismerésével, a nemzeti ünnepek jelképeinek, jelszavainak, hőseinek tiszteletével valósul meg.

A tantárgynak fontos szerepe van az állampolgárságra és demokráciára nevelésben. A diákönkormányzat tevékenysége és szabályainak megismerése, a tanulói jogok és kötelességek elfogadása szorosan kapcsolódik a fejlesztési területhez.

A tantárgy a helyes önismeretet és énképet a társas kapcsolati kultúra erősítésével, önellenőrzéssel és hibajavítással fejleszti. A tevékenységek során a társakkal szembeni türelem, megértés erősödik.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az írásos anyagokban történő egyre biztosabb eligazodásnak, a kommunikációs technológiák és tartalmak közötti helyes választás segítségével, és a valóságos és fiktív tartalmak megkülönböztetési képességének fejlesztésében.

A tanulás tanítását támogatja az egyéni tanulási módok hatékonyságának megismerése, az olvasási technikák különböző fokú és tartalmú elsajátítása, és az értő olvasás gyakorlásának fejlesztése.

Az anyanyelvi kommunikációt segíti az érzések, kívánságok írásban történő kifejezésének gyakorlása, a helyesírás szabályainak felismerése, alkalmazása, az irodalmi művek és hétköznapi szövegek tartalmának megismerése iránti igény kialakítása.

A digitális kompetenciaterület fejlesztését a számítógép billentyűin a betűfelismerés, egyszerű szövegek írása, számítógépes játékokban az olvasási és írási képesség használata segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia az alapvető emberi jogok és kötelességek megismerésével, a személyes adatok biztos ismeretével és helyes alkalmazásával erősödik a tantárgy keretében.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Betűtanítás (cs, gy, zs, ty, ly, x, y, w), Nagybetűk tanítása.		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tiszta artikuláció, hallási figyelem.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kisbetűk és nagybetűk nyomtatott és írott alakjának biztos felismerése. Teljes ábécé megismerése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Több nevet önállóan ábécésorrendbe tenni. – Egyszerű szavak analizálása, betű hiányának érzékelése, pótlása. – Hibakeresés rosszul kirakott szóban. – Szavakat írni önállóan, szókezdő kettős betűvel is. – Gyakrabban használt tulajdonneveket írni. – Tájékozódni térképen, nagyobb, nevezetesebb helyeket megkeresni kevés segítséggel. – 1-2 próbajáték után részvétel szójátékos versenyben a szabályok megértésével, betartásával. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Új betű ismertetése, kapcsolása. – Hiányzó betűk pótlása. – Szavak kirakása, másolása. – Nagybetűk ismertetése, egyeztetése kicsikkel. – Írás számítógépen, billentyűzet. – Tulajdonnevek írása, olvasása. – Játék a betűkkel. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Betű leválasztása, hangoztatása, írásának gyakorlása, összeolvasás. Hiányzó kettős betűk pótlása szó elején, közepén, végén. Tematikus szógyűjtés az új betűkkel. Nagybetűk írása vonalközbe. Másolás, szavak írása tetszés szerint. Betűk keresése, szavak írása billentyűzetten. Város-, személy-, utca- és intézménynevek másolása térképről, telefonkönyvből. Szólánc leírása közösen, „szópóker”, közös fejtörő játék. Keresztrejtvény, mit visz a kishajó?</p>	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> lakóhely, térképhasználat, személyi adatok, nevek.</p> <p><i>Információs eszközök használata:</i> másolás, helyesírás-ellenőrző program használata.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűk helye a teljes ábécében. Különböző betűtípusok, írásmódok. Tulajdonnevek, köznevek, földrajzi nevek. Gyűjtőfogalmak, alárendelt fogalmak. Rejtvények, találós kérdések.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	8. Olvasás		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szöveg olvasása (feliratok, reklám, prospektus), értelmezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Olvasott szöveg megértése, kérdések megfogalmazása rövid szöveg alapján.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű szöveget gördülékenyen olvasni. – Hosszabb szavakat pontosan kiolvasni. – Verseket, dalokat pontosan, értelmesen, hangsúlyozottan előadni. – Kérdéseket önállóan megfogalmazni. – Az olvasott információt megérteni, tudatosan alkalmazni a felhasználás során. – Aktivitás közös feladatmegoldásban. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Olvasmány olvasása tankönyvből. – Nehéz szavak elolvasása. – Néma olvasás. – Versek, énekek tanulása. – Mondatok olvasása, értelmezése. – Tájékoztató szöveg olvasása. – Eligazodás a gyermeklexikonban. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Olvasmány folyamatos végigolvasása.</p> <p>Hosszú, összetett, mássalhangzó-torlódásos és ismeretlen szavak olvasása, elemzése.</p> <p>Némán elolvasott kérdésre hangos válasz.</p> <p>Válasz alapján következtetés a kérdésre.</p> <p>Felsorolásból meghatározott elemek hangos olvasása.</p> <p>Versek, énekek olvasása, megtanulása írott szövegből.</p> <p>Hiányos mondatok olvasása, befejezése kép alapján.</p> <p>Élelmiszerek csomagolásán olvasható szöveg elolvasása, értelmezése.</p> <p>Gyermeklexikon (Ablak-zsiráf) címszavainak olvasása, megbeszélése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmizálás.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> használati utasítás, ételrecept elolvasása, értelmezése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Írásjelek, hangsúlyozás, kiejtés, szótagolás, elemzés, összetett szó elemei.</p> <p>Kérdőszavak a hiányzó mondatrészekre. Vers, <i>rím</i>, ritmus.</p> <p>Miből készült? Mire való? (ismert tárgy címszó-szerű leírása). Friss, romlandó, <i>szavatossági idő</i>.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	9. Írás		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Rendezett külalakra törekvés, írásos közlés iránti igény.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyéni, olvasható, rendezett íráskép kialakítása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Törekedni a betűformák és a füzet külalakjának javítására. – A kihangsúlyozott hosszú mássalhangzós szavakat helyesen leírni. – Egyben lediktált rövid mondatot önállóan leírni. – Üdvözlőlapot megírni kiválasztott minta alapján, önállóan. – A kettős betűket biztosan alkalmazni. – Kis- és nagybetűket egyeztetni. – Eligazodni a naptárban és a megfelelő neveket helyesen leírni. – Plakát tervezése, a fontos információk felismerése és kiemelése (nagybetűkkel). – Az olvasott információkat önállóan értelmezni, alkalmazni. – A tulajdonneveket spontán felismerni, tollbamondás során is nagybetűvel írni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Betűírás füzetbe, vonalközbe. – Hosszú mássalhangzók. – Kettős betűk gyakorlása. – Üdvözlőlap írása. – Zs és sz differenciálása. – Nagybetűk írása sorközbe. – Nevek másolása naptárból. – Szó kiemelése nagybetűvel. – Nagybetűs feliratok megfigyelése utcán. – Tulajdonnevek felismerése, nagybetűs írás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Új betűk írása szóköz betartásával. Elhelyezésük segédvonal nélküli vonalközbe. Kettőzött mássalhangzós szavak gyűjtése, írása.</p> <p>Meghatározott kettős betűt tartalmazó szavak keresése, másolása hosszabb szövegből.</p> <p>Üdvözlőlapok nézegetése, saját üdvözlőlap tervezése.</p> <p>Diktált szavak írása „zs” és „sz” oszlopba.</p> <p>Kicsihez megfelelő nagybetű párosítása.</p> <p>Kinek van névnapja... ? (dátumok alapján név keresése, másolása).</p> <p>Plakát készítése, egyes szavak csupa nagybetűs írása.</p> <p>Nagybetűs információs táblák készítése (KIJÁRAT, ZÁRVA, 8. CSOPORT, stb.).</p> <p>Diktált szavak között, illetve szövegben tulajdonnév önálló</p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>feliratok gyűjtése séta közben, rendezvényre plakát, meghívó készítése.</p>	

	felismerése, írása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betűméret-, típus. Kettőzött mássalhangzó, helyesírás, elválasztás. Üdvözlőlap különböző alkalmakra. Mondat, cím, kezdőbetű. Lényeges-lényegtelen esemény, időpont, színhely. Utcai feliratok, információk. Idegen eredetű szavak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	10. Értő olvasás		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Szöveghű olvasás hangos és néma olvasással.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olvasottak globális felfogása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Képalírások önálló olvasása, értelmezése. – A pontosság jelentőségét megérteni az olvasás és írás során. – Meghatározott témában saját gondolatot megfogalmazni, leírni. – Részt venni dramatizált mese egybefüggő eljátszásában. – Rövid híreket elmondani néhány szóban. – Híreket és személyes élményeket összekapcsolni hasonló helyszínnel, eseményekkel, illetve körülmények felidézésével. – Közkeletű idegen szavakat felismerni és helyesen kiejteni. – Igéket (cselekvést jelentő szavakat) kiválasztani szövegből. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Rövid hírek, események olvasása újságból. – Hiányzó betűk pótlása szavakban. – Feladatok írásban. – Meseolvasás. – Újságolvasás. – Tv-híradó megnézése, a látottakról beszámoló. – Közkeletű idegen szavak elolvasása, értelmezése. – Igék keresése szövegben, igeidők értelmezése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Olvasottak megbeszélése. Hiányos szavakba különböző betűk beillesztése. Szavak értelmének megváltoztatása egy-egy betű cseréjével. Írásbeli utasítások néma teljesítése. Mese közös olvasása, dramatizálása. Rövid híradások, értelmezésük. Szerepjáték: hírolvasó, TV-bemondó. A hírek végighallgatása csendben.</p>	<p><i>Információs eszközök használata:</i> szövegírás, dokumentum keresése.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> tájékozódás szinterei, hírforrások.</p>	

	<p>Felidézésük ellenőrzése, videóval. Idegen szavak keresése, magyarázata (Pepsi Cola, HBO, Corvin stb.). Igék átírása, átfogalmazása múlt, jelen és jövő időbe.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Ok, okozat, előzmény, következmény, eredmény. Az ország tájai. Magyar, külföldi, anyanyelv, idegen nyelv. Külföldi, belföldi hírek, közlemények.</p>	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes felismerni és megfelelően használni a különböző betűalakokat, írásmódokat. Képes betartani a helyesírás elemi szabályait, helyesen használni az írásjeleket, és rendezett külalakra törekedni. Képes a betűk megismerésével összeolvasni, illetve szóképfelismerés segítségével rövid szöveget önállóan elolvasni, értelmezni. Képes a mindennapi életben adódó olvasási feladatok megoldására, önállóan megírni – értékelhető tartalommal – néhány mondatos levelet. Képes önálló, adekvát választ adni írásban, az írásban feltett kérdésekre. Képes a környezeti elvárásoknak megfelelő alapvető írásos kommunikációs készséggel feladatot megoldani. Olvasási gyakorlata spontán módon a szabadidős-tevékenységek sorába illeszkedik, képes olvasás-írás készségét információszerzésre, szórakozásra alkalmazni. Képes közkeletű rövidítéseket, közismert idegen helyesírású szavakat olvasni, írni.</p>
---	---

SZÁMOLÁS – MÉRÉS

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulóknál olyan elemi ismereteket, amelyek eljuttatják őket az érzékeléstől, észleléstől a tárgyfogalmak kialakulásához; megalapozni és kialakítani a tárgyakkal végzett cselekvésekkel a tanulók gondolkodási funkcióit, elemi számfogalmát.

A pedagógusnak fejlesztenie kell a számolás és mérés elsajátításához szükséges alapkészségeket, az érzékelést, észlelést, figyelmet, emlékezetet, gondolkodási készséget és a problémamegoldó képességet, hogy a tanulók alapvető logikai összefüggések felismerése révén az ismereteket gyakorlatban tudják alkalmazni. Feladata felkelteni, fenntartani a környezet iránti érdeklődést, a környezet megismerése során tudatos tevékenységeket végeztetni, az ismeretek megszerzésére irányuló spontán törekvéseket kialakítani, az alapvető térbeni és időbeni tájékozódást fejleszteni, elérni egyszerű utasítások megértését, követését.

Fontos feladat a mennyiség- és számfogalmat kialakítani, hogy a tanuló képes legyen mennyiségeket, számjegyeket felismerni, összehasonlítani, megváltoztatni, alpműveleteket végezni fejen és írásban; szöveges feladatokat értelmezni, a logikai összefüggéseket felismerni, a megoldáshoz szükséges lépéseket felállítani; méréseket végezni, különböző mértékegységek fajtáit, léptéküket, gyakorlati alkalmazásukat megismerni; a pénzzel kapcsolatos elemi ismereteket megszerezni, pénzerméket, bankjegyeket felismerni, értéküket, nagyságrendbeli különbségeket felismerni, a mindennapi életben történő alkalmazásokat segítségével gyakorolni; továbbá a banki pénzügyi műveletek alapjait megismerni (bankkártya, folyószámla, hitelszámla).

1–2. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben, az egyszerű szabályok megértésére és betartására, és a csoportosan végzett tevékenység szabályainak, feltételeinek betartására neveléssel, a képességekhez igazodó feladatok végzésében és befejezésében a minél nagyobb kitartás kialakításával, valamint az alkalmazkodóképesség és feladattudat kialakításával, a türelem és pontosság megalapozásával.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében az együttműködéssel történő feladatvégzés megalapozása zajlik, a csoportba való beilleszkedés és az iskolai viszonyrendszerben való eligazodás segítségével.

A tanulás tanítását a tantárgy az által nyújtott információk megismerése iránti igény és az ismeretek befogadása iránti érdeklődés felkeltése támogatja.

Az anyanyelvi kompetenciaterület fejlesztését a tantárgy ismereteihez és tevékenységeihez kapcsolódó kifejezések megismerésének megalapozásával segíti.

A tantárgy főként a matematikai kompetenciaterület fejlesztésében játszik nagy szerepet, amennyiben támogatja az elemek kiválasztásának és megadott szempontok szerinti sorba rendezésének képességét, a tárgyak tulajdonságainak megismerését, a különbségek és azonosságok felismerését és csoportosításukat, és a problémamegoldó képesség fejlesztését. A tevékenységekkel kapcsolatos változások megfigyelése, létrehozása, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése is a matematikai kompetenciaterület fejlesztését segíti.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődéséhez járul hozzá az együttműködő részvétel a feladatok végrehajtásában, a csoportmunkában az alapvető szabályok felismerése, és törekvés azok betartására.

A hatékony, önálló tanulás kompetenciaterület fejlődését segíti a tantárgy a taneszközei, feladatai iránti kíváncsiság felkeltésével, és a számok hétköznapi életben betöltött jelentőségének felismertetésével.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Különbségek érzékelése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Azonosságok (egyezőségek) érzékelése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Differenciálás 3 méret között segítséggel. Kerek és szögletes tárgyak szétválogatása irányítással. Három szín megkülönböztetése.	<p><i>Ismeretek</i> Tárgyak kiterjedése. Kicsi, kisebb, nagy, nagyobb, ugyanakkora. Formai tulajdonságok. Kerek, szögletes. Érzékelési gyakorlatok. Piros-kék-sárga-zöld-fehér-fekete, puha-kemény, meleg-hideg.</p> <p><i>Tevékenységek</i> Tárgyak méretének megtapasztalása. Azonos jellegű tárgyakkal sor kirakása: kicsi-nagyobb-legnagyobb; nagy-kisebb-legkisebb; sor kirakása önállóan, kifejezések hangoztatása. Ugyanakkora keresése, összehasonlítása. Jellegzetes tárgyak kitapogatása zsákban. Vegyes halmazból minta alapján egy-egy tárgy kiválasztása. Színek megnevezése egyenként, hasonló színű tárgyak keresése. Gyors és lassú járás, mozdulatok utánzása. Kemény-puha, meleg-hideg tárgyak kitapintása, azonosítása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusgyakorlatok.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.</p>
Kulcsfogalmak/	Tárgyak tulajdonságait jelölő fogalmak.	

fogalmak	Felszólítás cselekvésekre: gurítsd! Dobd! Kérem! Tessék!
-----------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Utasítás megértése, betartása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Időbeli és térbeli változások érzékelése cselekvésekkel.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Megfelelő irányítással, segítségnyújtással a feladatokat végrehajtani a társakra is figyelve.</p> <p>A sorbaállási, helycserés és helyváltóztatásos feladatokat megérteni és elvégezni.</p> <p>Felhívásra folyamatokat észrevenni.</p> <p>Türelmesen várakozni majdani eseményekre, várt eredményekre.</p> <p>A „várj! majd!, most!” vezényszavak megértése és alkalmazkodás azokhoz.</p> <p>Egyszerű, konkrét kérdésekre válaszolni az igeidők helyes használatával.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Térorientációs gyakorlatok: ide, oda, elé, mellett, előtt, mögött, rá, alá irányok. – Időbeli tájékozódás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Cselekvések végzése változatos formában az adott térirány gyakorlására.</p> <p>Jövő-jelen-múlt érzékeltetése cselekvésekkel.</p> <p>Éjszakai-nappali tevékenységek valóságban és képekkel illusztrálva.</p> <p>Reggeli, ebéd, vacsora (napirend).</p> <p>Lassan, gyorsan gyakorlása cselekvésekkel.</p> <p>Igeidők gyakorlása a napi feladatok elvégzésével és az iskolai napirenddel kapcsolatban.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> tájékozódás.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Téri és időbeli tájékozódással kapcsolatos kifejezések, határozószók, irányok (erre, arra, ide, oda, előre, hátra, oldalra, felfelé, lefelé, sorban, mellett, előtt, mögött, alatt, alá, lassan, gyorsan, egyszerre, most, majd utána, előtte). Várj! Most! Majd! Kész!	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Halmazok létrehozása egy szempont alapján.	
A tematikai egység	Relációs jelek ismerete és alkalmazása.	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal.</p> <p>Önálló, célirányos tevékenység egyszerű feladatvégzés során.</p> <p>A „többet, kevesebbet” önállóan, az „ugyanannyit” segítségével felismerni, jelezni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Cselekvések mennyiségekkel. – Halmazok létrehozása, megváltoztatása. – Mennyiségek összehasonlítása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Halmazok létrehozása különböző szempontok szerint (fajta, szín, méret stb.), nagyon különböző elemszámú halmazok összehasonlítása: sok- kevés.</p> <p>Ismerkedés a relációs jellel.</p> <p>Sok-kevés-semmi halmazok létrehozása segítséggel, majd önállóan.</p> <p>A „nagyon sok”, a „legtöbb” halmaz létrehozása.</p> <p>Ugyanannyi megállapítása, hangoztatása.</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i></p> <p>didaktikus játék, szerepjáték.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Sok, kevés, semmi. Tegyéél bele! Vegyéél ki! Öntsd ki mindet! <i>Még, több. Elég!</i> Válaszd ki! <i>Üres, teli.</i> Nagyon sok. <i>Legtöbb,</i> sok, kevés, több, kevesebb, elfogyott, ugyanannyi.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes az irányított, közös megismerő tevékenység során társaival együttműködni.</p> <p>Képes érzékelni a tárgyak alapvető formai tulajdonságait, szín, forma és méret szerint (segítséggel) differenciál.</p> <p>Képes felismerni az alapvető tér- és időbeli relációkat, és azokat növekvő önállósággal alkalmazza.</p> <p>A foglalkozás során érdeklődő, a csoportos tevékenységben aktívan részt vesz.</p> <p>Képes együttműködésre.</p> <p>Képes közös, egyirányú cselekvést végrehajtani tanárral, társakkal.</p> <p>Képes felismerni a tárgyak alapvető mennyiségi tulajdonságait, a mennyiségi relációkat, és azokat (segítséggel) helyesen alkalmazni.</p> <p>Képes (segítséggel) használni a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket.</p>
--	---

3–4. évfolyam

A tantárgy egyik legfontosabb szerepe és feladata az erkölcsi nevelésben a szabálykövetési képesség megerősítése, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra nevelés.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése a fokozódó együttműködéssel történő feladatvégzés kialakításával történik.

A tanulás tanításában a tanulás iránti érdeklődés felkeltése, a feladatok elvégzésében a kitartásra és a nehézségek leküzdésére irányuló törekvések erősödnek.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztését a tantárgy a matematikai gondolkodáshoz szükséges fogalmak, tevékenységek megértésével, és a szókincs bővítésével éri el.

A matematikai kompetencia fejlesztése gyakorlati megfigyeléseken keresztül az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerésével és a problémamegoldó képesség fejlesztésével, tevékenységbe ágyazott feladatvégzéssel valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését elsősorban a feladatmegosztás lehetőségének felismertetésével, a társak munkájának figyelemmel kísérésével, a helyes magatartás kialakításával, a feladatok végrehajtása közbeni kapcsolattartással és az alapvető szabályok betartatásával támogatja.

A hatékony, önálló tanulási kompetencia a kitartó, megfelelő segítséget kérni és elfogadni tudó feladattudat és feladatvégzés kialakításával fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A négy alapszín biztos ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértani testek megismerése, megnevezése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>A méret alapján történő differenciálás eredményét önállóan megfogalmazni.</p> <p>Az ellentét-párokat felismerni.</p> <p>A felismerések helyes alkalmazása a beszéd során.</p> <p>Hasonlóságok, azonosságok, különbözőségek felismerése.</p> <p>Három megadott jellemző alapján a megfelelő elemet megkeresni.</p> <p>Tárgyakat jellemezni minél több adattal.</p> <p>A tanult kifejezéseket, fogalmakat a tanuló szókincsébe</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kicsi, nagy, ugyanakkora, rövid-hosszú, egyenlő hosszú. – Vékony, vastag, egyenlő vastagságú. – Kerek, szögletes. – Kocka, gömb. – Keskeny, széles, egyenlő szélességű. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Tárgyak, képek egyeztetése, differenciálása, egyeztetése egyre kisebb különbségekkel.</p> <p>Megfigyelések, összehasonlítások, egyenlővé tétel kiegészítéssel, lerövidítéssel.</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i></p> <p>didaktikus játékok.</p>

építeni.	<p>Becslés, ellenőrzés a környezet tárgyain.</p> <p>Válogatás tárgyak között, különböző formák összehasonlítása, tapintás, gurítás, egyeztetés tárgyképpel.</p> <p>Elemek válogatása különböző szempontok szerint.</p> <p>Formaegyeztetés, különbségek, egyezések megfogalmazása.</p> <p>Minta után egyszerű alakzatok kirakása, előrajzolt sablonokba a megfelelő elem illesztése.</p> <p>Tevékenységek logikai játékkal.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Tárgyak kiterjedésére, formai tulajdonságaira utaló kifejezések.</p> <p><i>Viszonylagosság</i>, ellentét, ellentétes fogalmak.</p> <p>Hasonló és egyforma közti különbség, <i>mérés, méret</i>.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tárgyak sorba rendezése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hónapok nevének, évszakokhoz tartozásuknak, sorrendiségüknek biztos ismerete.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Térbeli viszonyokat felismerni és megfogalmazni játékos szituációban.</p> <p>Helymeghatározások megértése és érthető megfogalmazása.</p> <p>A balról jobbra és fentről le irány automatikus alkalmazása a különböző tevékenységek során.</p> <p>Soralkotás és írás során a balról jobbra irány spontán alkalmazása.</p> <p>A négy fő irányt megérteni és megbízhatóan alkalmazni.</p> <p>Napszakok neveit helyesen alkalmazni a spontán beszédben.</p> <p>Az aktuális nap, a tegnap és holnap meghatározása kis</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Alatta, fölötte, előtte, mellette, mögötte. – Közel, távol, fokozatokkal. – Elöl, hátul, középen, eleje, közepe, vége. – Alá, fölé, mellé, elé, mögé térben és vízszintes síkban. – Fenn-lenn, fel-le. – Bal-jobb, balra-jobbra. – Helymeghatározások. – Múlt, jelen, jövő, volt, van, lesz. – Napszakok, napirend. – Hét napjai. – Évszakok, hónapok. – Életkor fogalma. <p><i>Tevékenységek</i></p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> tájékozódás időben, térben.</p>	

<p>segítséggel.</p> <p>Az évszakok körforgását megérteni, szóbeli megfogalmazásokat és szimbólumokat sorba rendezni.</p> <p>Viszonyítások helyes és tudatos alkalmazása.</p> <p>Helyes igeidők tudatos használata spontán beszéd során.</p> <p>Spontán beszédben a viszonyszavak helyes alkalmazása.</p>	<p>Játékos gyakorlatok, helyzetek létrehozása, megváltoztatása, egyéni feladatok a tanterem tárgyaival.</p> <p>Nagymozgásos feladatok a szabadban, gurítás, dobás távolságának összehasonlítása.</p> <p>Soralkotás tanulókkal, játékokkal, fogalmak gyakorlása tárgyakon, jelölés feladatlapon.</p> <p>Cselekvések helyváltoztatással, tárgyakkal, utasítások követése, megfogalmazása, egymás hibáinak észlelése, javítása.</p> <p>Írányok gyakorlása nagymozgásokkal, cselekvésekkel, vízszintes síkba, feladatlapon.</p> <p>Bal-jobb gyakorlása nagymozgásokkal, táblánál végzett feladatokkal, eligazodás feladatlapon, nyíllal jelölt irányok megértése, betartása.</p> <p>Eligazodás 3x3-as négyzethálóban, meghatározott (bal felső, jobb középső stb.) hely megtalálása, illetve jelölt hely megnevezése.</p> <p>Írányjelző nyilak megfigyelése az utcán.</p> <p>Napi események közös felidézése, eseményképek önálló sorba rakása.</p> <p>Spontán beszélgetés, élmények, tervek megfogalmazása múlt, jelen és jövő idejű igékkel.</p> <p>Napi tevékenységek felsorolása segítséggel, eseményképek helyes sorrendbe rakása.</p> <p>Tevékenységek elhelyezése időben (fogmosás, kézmosás, átöltözés stb.).</p> <p>Napok sorrendjének gyakorlása, munkanapok, pihenőnapok megnevezése.</p> <p>Ünnepek, születésnapok elhelyezése az időben.</p> <p>Évszakok váltakozásáról tabló készítése.</p> <p>Képek nézegetése (különböző</p>	
--	--	--

	életkorú szereplők), öregek, fiatalok, gyerekek a családban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hely- és iránymeghatározások, <i>fokozatok (távol, távolabb, legtávolabb)</i> . Időjárással kapcsolatos kifejezések (fagy, hőség, vihar, köd). Időt jelölő fogalmak (tavaly, tavalyelőtt, alatt, közben, hajnal, éjszaka, kora délután, hétköznap, munkanap, pihenőnap, ünnepnap, hétvége, vakáció). Aktuális köszönések. Időegységek nevei.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Mennyiségek – Műveletek	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	A semmi fogalma.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A hozzáadás következményének, logikájának felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>A hozzáadás-elvétel, bővítés-csökkentés logikájának megértése.</p> <p>Hozzávetőleg helyes becslés, mennyiségek reális megítélése.</p> <p>A tanult számjegyeket felismerése és írása.</p> <p>Az 1, 2, 3 számjegy, számkép és mennyiség felismerése, egyeztetése.</p> <p>Számfogalmat kialakítani 5-ig.</p> <p>Mennyiségek számlálása 5-ig mechanikusan.</p> <p>A 0 fogalmának megértése, a tanuló szókincsébe építése.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Sok, kevés, semmi, 0 fogalma, írása. – Több, kevesebb, ugyanannyi. – 1, 2, 3 számjegy ismertetése, írása. – Mennyiségek létrehozása. – Mennyiség, számkép, számjegy egyeztetése. – Számkörbővítés 5-ig. – Műveletek 5-ös körben. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Halmazok létrehozása, tárgyak csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Relációs jelek alkalmazása, mennyiségek átalakítása, azonos halmazok létrehozása, mechanikus számlálás ötös körben.</p> <p>Számlálási gyakorlatok, pótlás, hozzáadás, elvétel; tárgyakkal, feladatlapon, mennyiségek kirakása, számjegy hozzárendelése, vázolása, írása, gyakorlása.</p> <p>Mennyiségek kiegészítése</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> didaktikus játékok.</p>

	<p>tárgyakkal, rajzzal, számjegyek sorba rendezése, számjegyek keresése a környezetben.</p> <p>Önálló írásos feladatmegoldások 3-as körben.</p> <p>Összehasonlítás, viszonyítás, növelés, elvétel, becslés gyakorlása.</p> <p>Mechanikus számlálással halmazok létrehozása (5 elemig).</p> <p>Meghatározott mennyiség létrehozása elvétellel, hozzáadással.</p> <p>Számjegy, számkép, mennyiség azonosítása.</p> <p>5 bontása tárgyakkal, 5 létrehozása pótlással, hozzáadással.</p> <p>0 fogalma, létrehozása tárgyakkal, cselekvésekkel, illetve cselekvések hiányával.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Sok, több, kevés, kevesebb, semmi, egyenlő, 1 és egyes, 2 és kettes stb. különbsége;</p> <p>növekvő, csökkenő sor, számkép, számjegy, hármas sor, kettes sor, ritmikus sor, kettesével, párosával, hármasával, sorszámnevek, körülbelül, pontosan annyi, emelkedő sorrend, számszomszédok, páros, páratlan számok, nulla, semmi, volt, nincs, fogy, elfogy, üres, „Tegyél hozzá!”, „Vegyél el!” „Tedd egyenlővé!”</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Összefüggések felismerése		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Oszlop és sor.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismerése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Hibák, hiányok észlelése, jelzése.</p> <p>Jól ismert környezeti tárgyakat főfogalom alá rendelni.</p> <p>Egyszerű összefüggéseket felismerni, megfogalmazni.</p> <p>A növekedés és csökkenés</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok. – Emlékeztetfejlesztő játékok. – Ok-okozati összefüggések. – Növekvő, csökkenő számú halmazok. – Gondolkodást fejlesztő 	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincsfejlesztés, szövegértés.</p>	

<p>fogalmát megérteni, megfelelően alkalmazni a spontán beszédben.</p>	<p>gyakorlatok.</p> <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Soralkotás. Felsorolásból idegen elem észlelése, jelzése.</p> <p>Vegyes halmazban változtatások, hiányok észlelése.</p> <p>Vegyes halmaz elemeinek csoportosítása különböző szempontok szerint.</p> <p>Hasonló képek között kisebb eltérések észlelése.</p> <p>Memória-játék.</p> <p>Tárgyak felismerése körülírás alapján.</p> <p>Hasonló ábrákon különbségek felfedezése.</p> <p>Különböző ábrákon azonos elemek felfedezése.</p> <p>Meghatározott játék kitapogatása zsákban.</p> <p>Cselekvések késleltetett utánzása.</p> <p>Képolvasás során megfigyelt kép utólagos felelevenítése.</p> <p>Ellentét-párok gyűjtése.</p> <p>Tevékenységek logikai játékkal.</p> <p>Logikai hibák felfedezése rövid történetben, hibák megbeszélése, javítása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Különböző, hasonló, ugyanolyan, hiba, hibátlan, sorrend, hasonló-, ellentétes jelentésű szavak, sok, rengeteg, kevés, alig. Gyűjtőfogalmak: edények, írószerek, tisztaságszerek. oszlop, sor, bal, jobb, felső és alsó szomszéd, méret, szín, forma.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – megtalálni 3 megadott jellemző alapján a megfelelő elemet; – nagyság szerint önállóan differenciálni; – önállóan megfogalmazni a méret alapján történő differenciálás eredményét; – felismerni az ellentét-párokat, felismeréseit helyesen alkalmazni a beszéd során; – beépíteni szókincsébe a tanult kifejezéseket, fogalmakat; – felismerni és megfogalmazni játékos szituációban térbeli viszonyokat; – megérteni, és érthetően megfogalmazni helymeghatározásokat; – helyesen használni spontán beszédben az igeidőket, a napszakok
--	---

	<p>neveit, a viszonyszavakat.</p> <p>Ismeri és (segítséggel) helyesen alkalmazza az alapvető tér- és időbeli relációkat.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – megérteni, és megbízhatóan alkalmazni a négy fő irányt; – alkalmazni a spontán soralkotást, és írás során a balról jobbra irányt; – elhelyezni időben a rendszeres napi tevékenységeket; – eseményképek segítségével napirendet összeállítani (értelmezéssel); – meghatározni (kis segítséggel) az aktuális napot, a tegnapi és a holnapi napot; – megérteni, és sorba rendezni szóban és szimbólumokkal az évszakok körforgását. <p>Biztos számfogalom, a tanuló tárgyakat megbízhatóan számlál 5-ös körben.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – mennyiségi átalakításokat 5-ös körben önállóan végezni; – a növekedés és csökkenés fogalmát érteni, spontán beszédében megfelelően alkalmazni; – automatikusan a balról jobbra és fentről le irányt különböző tevékenységek során alkalmazni; – képes felismerni hasonlóságot, azonosságot, különbözőséget; – felfedezni, jelezni és javítani feladatlapon különböző típusú „hibákat”; – megszerzett tapasztalatokat, ismereteket (segítséggel) használni; – megérteni alapvető fogalmakat, feltenni spontán kérdéseket beszélgetés során; – sort alkotni különböző tárgyakkal (balról jobbra), jelölni a sor elejét, végét, közepét.
--	--

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelés területén az alkalmazkodó képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelemre, kitartásra neveléssel, a szabályok együttes létrehozásának megtapasztalásával járul hozzá.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy az együttműködéssel történő munkavégzés gyakorlásával és a feladatmegosztási képesség kialakításával éri el.

A tanulás tanítása az önálló ismeretszerzés iránti igény fejlesztésével, a motivált, kitartó feladatvégzéssel valósul meg.

A matematikai kompetenciaterület fejlesztésében a tantárgy fontos szerepet játszik a tulajdonságok és az ok-okozati összefüggések felismertetésével, a problémamegoldó képesség fejlesztésével.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület fejlődését a feladatok végrehajtásában az együttműködő, konstruktív részvétel és az alapvető szabályok betartására törekvés jellemzi.

A hatékony, önálló tanulást a feladattudat megerősítése, a feladatvégzés közbeni próbálkozások, a lehetőségek keresése segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Elemi tapasztalatok a tárgyak tulajdonságairól	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tárgyak kiterjedése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térrányok használata, helymeghatározás fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Különbségeket észlelni, tárgyakat jellemezni megfelelő kifejezésekkel. – Minta után felismerhető formákat másolni. – Tanult formákat felismerni, megnevezni, differenciálni. – Aránytalanságokat érzékelni és megfogalmazni munkavégzés során. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Formai tulajdonságok bővítése. – Síkidomok és mértani testek körének bővítése. – Méretek, arányok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Nagy-kicsi, vékony-vastag, lapos-mély-magas stb. fokozatai, összehasonlítások, párosítások, sorozatok létrehozása, különbségek érzékelhető ábrázolása rajzban, vágásban, gyurmázásban.</p> <p>Bonyolultabb formák egyeztetése, jellemzőik, felismerésük.</p> <p>Kocka, gömb, téglatest, henger, kúp megfigyelése, jellemzőik megfogalmazása.</p> <p>Hibás rajzon aránytalanságok felfedezése, javítása.</p> <p>Tevékenységek logikai játék elemeivel.</p> <p>Különböző formák létrehozása.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i></p> <p>komplex alakító tevékenység, tárgyak előállítás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alap-, közép- és felsőfokú melléknevek, szabályos, szabálytalan, félkör, körcikk, körív, csillag, kereszt, kúp, henger, téglatest, túl sok, túl rövid stb., oldalak, csúcsok, egyenes és görbe vonalak, lenyomat, az eredeti tárgy fordítottja.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Tájékozódás	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tárgyak helymeghatározása.	
A tematikai egység	Tájékozódás alaprajzon segítségével.	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Az alaprajz lényegének megértése, saját hely megtalálása a tanterem alaprajzán.</p> <p>A térkép lényegét, funkcióját megismerni.</p> <p>A naptár funkciójának, beosztásának megismerése.</p> <p>Az életkorral kapcsolatos fogalmakat, kifejezéseket adekvátan alkalmazni.</p> <p>Különböző órákról időpontok leolvasása (mutató, digitális).</p> <p>Biztosan megkülönböztetni délelőtti és délutáni időpontokat.</p> <p>A bal és jobb irány megkülönböztetése készségszinten.</p> <p>Élménybeszámoló helyes sorrendben 5-6 eseményről.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tárgyak pontos helyének meghatározása. – Tájékozódás a tanterem alaprajzán. – Ismerkedés a térképpel. – Eligazodás a naptárban. – Életkor. – Óra. – Térirányok. – Események időbeli sorrendje. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Helyzetek felismerése, létrehozása, egyeztetése megfogalmazása.</p> <p>Utasítások pontos követése, valós helyzet felismerése, ábrázolása síkban.</p> <p>Tanterem bejárása, követése alaprajzon, berendezési tárgyak egyeztetése.</p> <p>Valóságos helyek jelölése alaprajzon és viszont.</p> <p>Megfigyelések az iskola környékének térképén, séták alkalmával látottak felidézése.</p> <p>Környező utcák, terek megkeresése a térképen.</p> <p>Egylapos naptáron hónapok megszámlálása, hetek, napok sokaságának érzékelése.</p> <p>Naptár beosztása, hónapok nevei, sorrendjük, számozásuk.</p> <p>Saját életkor, kisebb, nagyobb testvérek, szülők, nagyszülők életkora, képen szereplők életkorának becslése.</p> <p>Óra számlapjának tanulmányozása, kis- és nagymutató funkciója, járásának iránya, az óramutatók állása egész órákor, nevezetes időpontok beállítása az órán.</p> <p>Másodpercmutató megfigyelése,</p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>tájékozódás térben, időben, fogalmak, szókincs.</p>

	egy percig tartó cselekvés (kar felemelése). Bal-jobb gyakorlása egymás mögött és egymással szemben. Az irányok megfigyelése az utcán, haladási irány. Eseményképek és személyes élmény mozzanatainak időrendi sorrendbe állítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>Tükörkép, alaprajz, felülnézet, térkép, méret, arány, kicsinyítés, nagyítás, irány, utolsó előtti, innenső és túloldal, haladási irány, külső, belső kerületek, főútvonalak, mellékutcák, terek, közben, alatt, 1 hét, 1 hónap, 1 év múlva, 1 héttel ezelőtt, x perc múlva, x perccel múlt. Életkorok megnevezése újszülöttől idős korig.</i>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Mennyiségek – Műveletek		Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Számnevek és viszonszavak helyes használata.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Műveletek alapozása. Páros-páratlan számok megkülönböztetése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Számsor megbízható ismerete (0-10), a növelés és csökkentés folyamatának, eredményének megértése.</p> <p>Számjegyeket megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni.</p> <p>Egyszerű műveleteket elvégezni irányítással, segédeszközökkel.</p> <p>Páros és páratlan mennyiségeket felismerni.</p> <p>A sorszámneveket helyesen alkalmazni a spontán tevékenységek során.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Mennyiségek meghatározása, összehasonlítása. – Számkörbővítés 10-ig. – Számjegyek írása. – Műveletek. – Páros és páratlan számok. – Sorszámnevek. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Számlálás hozzáadással és elvétellel oda-vissza.</p> <p>Mennyiségek összehasonlítása.</p> <p>Relációs jelek.</p> <p>Számkép kirakása, számjegyek ismertetése, egyeztetése számképpel.</p> <p>Mennyiséggel, számjegyek írása, sorba rakása, számegyenes készítése, beszámozása 10-ig.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szövegértelmezés, pontos megfogalmazás.</p>	

	Műveleti jelek ismertetése, gyakorlása, összeadások, kivonások, pótlások, bontások. Műveletek végzése segédeszközökkel és fejben. Egyszerű szöveges feladatok. Műveletek írása diktálás után. Páros számok fogalma, halmaz felezése, harmadolása. Maradék fogalma. Sorszámnevek jelölése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növekedés, csökkenés, meg, + plusz, -ból, – mínusz, összeg, = egyenlő, marad, eredmény. Számjegy és mennyiség összefüggése. Páros, páratlan, maradék, előlről, hátulról, középről, két széléről. Műveletvégzéshez kapcsolódó cselekvések: aláhúzás, bekarikázás, áthúzás, jelölés, javítás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Mértékegységek, méretek, pénz		Órakeret 64 óra
Előzetes tudás	Az összefüggő fogalmak tudatosulása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Mértékegységek nagyságrendjének helyes megválasztása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
A nagyságrendbeli különbségeket megérteni a méter és centiméter (m és cm) között. Nehezebb, könnyebb súly differenciálni (min. 1/2 kg-os különbség esetén). Nagyságrendbeli különbséget megérteni a mértékegységek között. A pénzermék egymáshoz viszonyított értékének, a darabszám és az érték különbözőségének megértése. Számítási műveleteket végezni a pénzhasználat területén. A hallott meteorológiai jelentések értelmezése.	<i>Ismeretek</i> – Hosszúság mérése. – Súly mérése. – Térfogat mérése, mértékegységei. – Pénz. – Hőmérséklet. <i>Tevékenységek</i> Mérések a környezet tárgyain. Meghatározott méretű vonalak rajzolása. Becslés, mérés mérőszalaggal a teremben. Km fogalma, nagyságrendjének érzékelése (séta). Összeadások, kivonások hosszsmértékekkel. Nagyságrendi különbség érzékelése (liszt, fűszer,	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: vásárlás, fizetés, mérések.</i>	

	<p>gyógyszer mérése). Saját súly mérése személymérlegen, becslés, összehasonlítás. Gramm, dekagramm, kilogramm nagyságrendjének érzékelése élelmiszerek mérésével. Csomagolt áruk súlyának leolvasása, ellenőrzése. Liter, deciliter nagyságrendjének érezkelése. Mérések folyadékokkal. Számolási feladatok különböző mértékegységekkel. Pénzermék (5, 10 forintos) értéke, értékük egymáshoz viszonyítása, pénzermék váltása, meghatározott összeg kiszámolása 10-es körben. Hőmérséklet fogalma, mérése, hőmérő működése, leolvasása. Szöveges feladatok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Mérésekkel, mértékegységekkel kapcsolatos fogalmak, rövidítések. Pénzermék értéke, darabszám és érték viszonya.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Összefüggések felismerése		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Oszlop és sor fogalmának rögződése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Direkt összefüggések felismertetése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Érdeklődő hozzáállás, kérdések spontán megfogalmazása, információk tudatos gyűjtése a séták során.</p> <p>Feladatok végzése egyre nagyobb önállósággal.</p> <p>Rávezetéssel a sorozat szabályainak megállapítása.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Számok a mindennapi életben. – Megfigyelések az utcán. – Figyelemfejlesztő játékok. – Logikai feladatok. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Mértékegységek helyes használata és a hibás alkalmazás javítása. Házaszámok növekedése,</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> tájékozódás térben, időben.</p>	

	<p>csökkenése, páros és páratlan oldal.</p> <p>Jelzőtáblák, útbaigazító jelzések; kirakatnézés, áruk (akciós ár, negatív szám).</p> <p>Társasjátékok dobókockával, dominózás.</p> <p>Memória-játék, puzzle, pótlások ritmikus sorban.</p> <p>Számsorban, egyénre szabott feladatsor végzése, ellenőrzése, javítása.</p> <p>Ok-okozati összefüggések felismerése, megfogalmazása eseményképpel kapcsolatban.</p> <p>Növekvő, csökkenő számsor folytatása.</p>	
--	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Növekvő, csökkenő sorrend, véletlen, szabály, oda illik, sorrend, páros oldal, páratlan oldal, különböző mértékegységek, olcsó, drága, akció. Személy, helyszín, időpont és kérdőszavai. Tő- és sorszámnevek.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismerni, differenciálni, megnevezni, felismerhetően másolni minta után tanult formákat; – munkavégzése során észlelni különbségeket, megfelelő kifejezéssel jellemezni a tárgyakat, érzékelni és megfogalmazni az aránytalanságokat; – felismerni lakóhelye, Budapest és Magyarország térképét, az irányokat, égtájakat segítséggel meghatározni; – felismerni a hasonlóságot az alaprajz és a térkép között, érteni az alaprajz lényegét, saját helyét megtalálni a tanterem alaprajzán; – eseményképeket (ötnél többet) sorba rendezni, beszámolni, néhány szóval kommentálni; – spontán beszédben az időbeli fogalmakat helyesen alkalmazni; – megkülönböztetni a bal és jobb irányt készség-szinten; – figyelmesen közlekedni az utcán, és felfedezni a tanult ismeretek gyakorlati előfordulását; – megbízhatóan felismerni, és felismerhetően írni a számjegyeket; – megbízhatóan számlálni 10-es körben, műveleteket önállóan végezni 10-es körön belül; – elvégezni segédeszközökkel, irányítással egyszerű műveleteket, felolvasni az írásban elvégzett műveleteket; – a sorszámneveket helyesen alkalmazni spontán tevékenysége során; – eligazodni segítséggel a leggyakoribb mértékegységek használatában, méréseket tudatosan és pontosan végezni; – viszonylag tartós figyelemkoncentrációra, kitartó feladatvégzésre; – felismerni direkt összefüggéseket, logikus gondolkodást igénylő feladatok iránt érdeklődik; – rávezetéssel megállapítani a sorozat szabályát; – biztosan eligazodni sorok és oszlopok között, és képes az oszlopok és sorok egyidejű figyelembevételére.
---	--

7–8. évfolyam

A tantárgy a fejlesztési feladatok közül fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodási képesség megerősítésével, a fokozódó önfegyelmre, kitartásra neveléssel, a társak feladatvégzése és próbálkozásai közben a türelmes várakozásra neveléssel.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a kitartó együttműködéssel történő munkavégzés megerősítésével; a gazdasági és pénzügyi nevelést játékokon keresztül,

vásárlások segítségével, a pénz értékének, szerepének megismerésével; a pénz használatával kapcsolatos feladatokkal segíti a matematikai ismeretek alkalmazását.

A tanulás tanításának fejlődése az önálló ismeretszerzéssel, a feladatok végrehajtásában többféle megoldás keresésével és megtalálásával, a belső igény kialakításával teljesül.

A matematikai kompetencia elsősorban a mindennapi helyzetekben előforduló egyszerű feladatok megoldásának keresése, a tanult matematikai műveletek elvégzése, az egyszerű ok-okozati összefüggések felismerése és a problémamegoldó képesség fejlesztése terén jelentkezik.

A szociális és állampolgári kompetencia a társakat segítve, a feladatok megoldásában együttműködő részvétellel és az alapvető szabályok betartásával fejlődik, amelyhez a hatékony, önálló tanulás, az önálló információ- és ismeretszerzés kialakítása, a tanács-, segítségkérési lehetőségek elsajátítása, a feladattudat és feladattartás megerősítése társul.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Tájékozódás		Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Tájékozódás alaprajzon, térképen és naptárban.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az óra és az időmérés fogalmainak spontán alkalmazása beszédben.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani.</p> <p>Felismerni lakóhelye térképét.</p> <p>Felismerni Magyarország térképét, nagyobb tájegységeit.</p> <p>Ismerni az égtájakat.</p> <p>Spontán beszédben helyesen használni a megfelelő időegységeket.</p> <p>Érteni az időegységek különböző nagyságrendjét.</p> <p>Reális és irreális terveket, elképzeléseket mérlegelni a jövőre vonatkozóan.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódás a közvetlen környezetben. – Tájékozódás az iskola területén. – Irányok gyakorlása. – Ismerkedés a tágabb környezettel. – Földrajzi atlasz – térkép. – Égtájak. – Időmérés, az óra. – Eligazodás a naptárban. – A hét napjai. Napirend. – Életkor. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Helyiségek megtalálása emelet és ajtószám alapján.</p> <p>Tanterem alaprajzának lerajzolása.</p> <p>Fénykép nézegetése különböző nagyításokban, részletek összehasonlítása, arányok megfigyelése.</p> <p>Saját település térképének</p>	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> tájékozódás, térképismeret.</p> <p><i>Információs eszközök használata:</i> letöltött képek, térképek, légi felvételek, nagyítás, kicsinyítés.</p>	

	<p>tanulmányozása, iskolánk, lakóhelyünk megkeresése. Az otthon és az iskola közti útvonal „bejárása”. Magyarország térképének tanulmányozása. Földgömb nézegetése. Európa fogalma, Magyarország elhelyezkedése, határai. Térkép méretének összehasonlítása, arányok, lépték. A négy égtáj megnevezése, felírása, gyakorlása. Egy hetes időtartam. Eligazodás az óra számlapján, tájékozódás napon, órán belüli időegységekben, időegységek periodikus változásainak megértése. Saját- és környezetből ismert személyek életkora, különböző életszakaszok elnevezései. Beszélgetés emlékekről, jelenről, tervekről.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Térkép, alaprajz tanulmányozásakor felmerülő fogalmak. Alagsor, földszint, emelet, padlás, jobbra, balra, szemben, hátunk mögött, kanyar, előtér, aula, tömegközlekedés, autó, parkoló.</p> <p>Időegységek, időbeli távolságok, időtartamok: jövő hét, múlt hónap, tegnapelőtt, holnapután, munkaidő, éjjel-nappal, egy órája, egy óráig, egy órán keresztül, egy óra múlva, egy hete, két hónapja.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Mennyiségek – Műveletek		Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Önellenőrzés fontossága.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A számjegyek és műveleti jelek írása, olvasása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel, kevés hibával. Felismerni, kimondani, diktálásra leírni kétjegyű számokat, egymáshoz viszonyított értéküket	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Összeadás, kivonás, pótlás, bontás 10-es körben. – Számkör bővítése 20-ig. – Műveletek 20-as körben. 	<i>Technika, életvitel és gyakorlat: vásárlás.</i>	

<p>megállapítani. Összeadni kétjegyű számokat tetszőleges segítséggel (szükséges). Írásbeli összeadást (2 tag) és írásbeli kivonást végezni (tízestlépés nélkül). Elvégezni a négy alpműveletet, az eredményt ellenőrizni becsléssel és fejben (írásban).</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Számkör bővítése 100-ig. – Műveletek 100-as körben. – A számológép. <p><i>Tevékenységek</i> Halmazok számlálása, bővítése egyesével. Számok leírása, összehasonlítása. Bontások, pótlások, kivonások tízesátléppéssel, több tényezős összeadások egymás mellé és egymás alá írva. Azonos tagok összeadásai során szorzás megemlítése. Műveletek kerek tízesekkel, kétjegyű számok növelése, csökkentése tízesekkel. Tízestlépés. Helyi érték jelentése! Az eddig tanult műveletek gyakorlása egyre magasabb számkörben. Műveletek végzése, eredmények értelmezése. Szöveges feladatok.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ismétlés, gyakorlás, számok, <i>kétjegyű szám</i>, <i>helyi érték</i>, <i>összeg</i>, <i>maradék</i>, <i>kivonás</i>, <i>összeadás</i>, <i>számológép billentyűi</i>, körülbelül, becslés, számjegyek, 10-es, 100-as helyi értéke, helyi érték, maradék, szorzás, osztás.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Mértékegységek, mérések, pénz</p>		<p>Órakeret 70 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Mérések végzése kis segítséggel.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A pénz használatának, fontosságának és a pénz kezelésének megértése.</p>		
<p>Fejlesztési feladat</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>A tanuló környezetében található tárgyakon pontos mérést végezni. A mennyiség állandóságának megértése. Megérteni, hogy a nagyság és a súly között nincs feltétlenül</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hosszmértékek: méter, centiméter, kilométer. – Űrmértékek: liter, deciliter. – Súlymértékek: kilogramm, dekagramm. – A pénz. 	<p><i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> mérések, becslés, vásárlás, fizetés.</p>	

<p>összefüggés (könnyű és nehéz). Az árakat nagyságrendileg differenciálni. Megtanulni a pénz gondos megőrzésének, megbecsülésének fontosságát. Kis segítséggel tájékozódni az időpontok között.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Jövedelem, takarékoskodás, pénzügyek kezelése. – Időmérés: naptár, óra. <p><i>Tevékenység</i> Mérések mérőszalaggal, hozzáadás, levonás, meghatározott hosszúságok bejelölése, km-es távolságok autóstérképen és a valóságban (sebesség és távolság összefüggései). Térbeli tárgyak 3 adatának lemérése. Mennyiségállandóság szemléltetése folyadékméréssel. Súly növekedésének, csökkenésének megfigyelése hozzáadáskor, elvételtkor háztartási mérlegen. Megfigyelések a különböző anyagok fajsúlyával kapcsolatban. 5, 10, 20 Ft-os pénzermék felismerése, értékük. Meghatározott összeg kiszámolása többféleképpen. Összegek leírása diktálás után. Egyszerű szöveges feladatok felállítása, megoldása, megválaszolása. Papírpénzek felismerése, nagyságrendjük. Fizetés, nyugdíj, járadék, segély, rendszeres és alkalmi jövedelem, pénzkezelés, banki műveletek. Időpontok megállapítása, leírása, kiolvasása. Lapozgatás tv-újságban, dátumok, időpontok olvasása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Hosszúság, szélesség, átmérő, kerület, távolság, sebesség, liter, deciliter, késhegynyi, evőkanálnyi, kiskanálnyi, különböző mennyiség-meghatározások, forint, Ft. rövidítés, +, –, plusz, mínusz, összeg, maradék, olcsó, drága, óra, perc, de., du., este, mértékegységek és használati területük, vásárlás, árak, pénztárblokk, fizetés, visszajáró pénz, vásár, akció, árleszállítás, különböző jövedelemforrások, fizetnivalók.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Összefüggések felismerése		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Egyszerű állítások, igazságok eldöntése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatmegoldás megtervezése logikai úton, az eredmény értékelése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével.</p> <p>Felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.</p> <p>Feladatot önállóan megérteni, megtervezni, kiszámolni, megválaszolni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Figyelemfejlesztő gyakorlatok és játékok. – Gondolkodást fejlesztő gyakorlatok. – Szöveges feladatok. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Társasjátékok, vetélkedők, pontozásos versenyek villámkérdésekkel váltott témákban.</p> <p>Memória-játék, puzzle.</p> <p>Gondoltam egy számot...</p> <p>Történetben hibák felfedezése (irreális időpont, mértékegység, életkor stb.).</p> <p>Ábra kiszámolása, másolása négyzethálón.</p> <p>Logikai hiba felfedezése történetben, rajzban.</p> <p>Szöveg értelmezése, megfelelő művelet helyes megválasztása.</p> <p>Több lépcsős feladatok megoldási terve, a lépések végrehajtása, részeredmények értelmezése.</p>	<p><i>Olvasás-írás: értő olvasás; játékszabályok, szöveges feladatok.</i></p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>Munka – fizetés, szerencse – nyereség, tükrözés, bal-jobb oldal, fejtörő, vetélkedő, pontverseny, győztes, időtartam; olcsóbb – drágább, irány, távolság, szabály, sorrend, mértékegységek, mérőeszközök nevei, létszám, mennyiség, méret, időtartam fogalmak megfogalmazása, részeredmények, ellentétes műveletek (+,-).</i></p>		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló rendelkezik alapvető ismeretekkel az égtájakról. Felismeri saját települése és Magyarország térképét. Megbízhatóan tájékozódik a mindennapi tevékenységek szintjén. A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – biztosan eligazodni, üzeneteket, küldeményeket megbízhatóan átadni az iskolán belül; – lényeges információkat megfigyelni, összegyűjteni és összefüggően elmondani; – reális terveket, elképzeléseket alakítani a jövőre vonatkozóan; – műveleteket végezni önállóan, segédeszközökkel kis hibaszázalékkal, ismeri a számológép funkcióját, használatának alapjait; – egyre magasabb szinten, egyre nagyobb önállósággal megoldani elemi számolási feladatokat; – eladat önálló megértésére, megtervezésére, kiszámolására, megválaszolására; – feladatát kitartóan, igényesen végezni; – a környezetében levő tárgyakon pontos mérést végezni, alapvető jártassággal rendelkezik a tanult mértékegységek terén; – megérteni az időegységek különböző nagyságrendjét, a gyakorlatban spontán alkalmazni az idő- és térbeli tájékozódási készségét. Elemi ismeretekkel rendelkezik a pénzzel kapcsolatban (értékek összehasonlítása, nagyságrendbeli megkülönböztetése). <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – megtanulni a pénz gondos megőrzését, megbecsülését, a gyakorlatban használni (segítséggel) a pénzt mint fizetőeszközt; – az árakat nagyságrendileg differenciálni (200 Ft alatti, 1000 Ft feletti (négyjegyű összegek); – felnőtt irányítása nélkül közös játékban részt venni a szabályok betartásával, konfliktusok elkerülésével; – keresni, felismerni, megfogalmazni az összefüggéseket a logikai gondolkodás elvárható szintjén, felfedezni és megfogalmazni a logikai hibákat.
--	---

JÁTÉKRA NEVELÉS

A tantárgy célja elérni, hogy a tanuló egyre jobban ismerje meg a játék folyamán környezetét, a tárgyakat, jelenségeket, építsen kapcsolatot társaival és a felnőttekkel, fejlessze kommunikációs készségét.

Használja adekvátan, az érzékszervek intenzív fejlesztésével a játéktárgyakat (vigyázzon rájuk és tartsa rendben azokat).

A pedagógusnak meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló tanuljon meg alkalmazkodni az osztályközösséghez, elfogadja a közösség szabályait, egyre tudatosabban és pontosabban tartsa be a szabályjátékokban a szabályokat.

Kellő motivációval kell kialakítani érdeklődését a játszóeszközök iránt, fejleszteni kreativitását, ízlését, esztétikai érzékét, fantáziáját, törekedve arra, hogy fejlődjön téri orientációs képessége és a környezetben való tájékozódása. Segítséggel tájékozódjon a játékok és játékszerek között, tudjon hosszabb ideig rendeltetésszerűen foglalkozni egy-egy játékeszkővel.

Didaktikus játékok segítségével fejlődjenek kognitív funkciói, beszédkészsége és a szókinccse.

Az elemi konstrukciós játék során fejlődjön figyelme, képzelete, emlékezete, gondolkodása, finommotorikája, manuális készsége. Aktívan és szívesen vegyen részt a mozgásos játékokban, próbálja az egyenletes lüktetést követni.

A játéktevékenységek feladatai játéktípusonként:

Gyakorló játék: az a játéktevékenység, amelyen keresztül a tanuló különböző képességeit gyakorolja. Ebben a tevékenységben a szerzett tapasztalatok nagymértékben fejlesztik a szenzomotoros funkciókat.

Feladata:

- hang és beszéd játékos gyakorlása,
- mozgást gyakorló játékok alkalmazása,
- játékszerek, eszközök rakosgatásával történő tevékenykedtetés,
- játéktevékenység különböző anyagokkal,
- adott tárgyakkal (pl. kockák, labda) való közvetlen tevékenységen keresztül a tárgyak rendeltetésének (pl. kockából építeni lehet), tulajdonságainak megismerése.

Konstrukciós játék: a manipulációs gyakorlójátékok spontán folytatása, a szerepjáték egyik fajtája. Az egyik olyan játéktevékenységi forma, amelyben a gyerek a felnőttek szerepét, tevékenységét sajátos játékkörülmények között, általánosított formában, képzelete segítségével, felnőttek által használt tárgyak helyettesítésére szolgáló játékeszközökkel újra alkotja.

Feladata:

- a tárgyak használata közben tovább fejlődjenek érzékszervei,
- minél pontosabban figyel meg a környező világot, annál pontosabb a „konstruálás”, fontos feladat tehát a lehető legpontosabb megfigyeltetés,
- képzelet fejlesztése,
- gondolkodás fejlesztése,
- manuális készség fejlesztése.

Szerepjáték: a témát különböző életszakaszokban más és más hordozza. Első életszakasz: a cselekvés, később a tárgy, legkifejlettebb formájában pedig a szerep.

Feladata:

- a különböző élmények legösszetettebb formában való lejátszása,

- képzelet fejlesztése,
- közösségi kapcsolatok fejlődése /együttjátásás/,
- megfigyelések pontosítása,
- gondolkodás fejlesztése,
- beszédkésztség fejlesztése,
- érzelmek egészséges elrendezése,
- játékokkal való adekvát bánásmód,
- esztétikai érzékek fejlesztése.

Didaktikus játék: módszer az ismeretek, tapasztalatok bővítésére. Oktatási célok szolgálatába állítható. Sérült gyerekek nevelését ellátó iskolában a didaktikus játék a különböző tantárgyak tanításában a játékosítást segíti elő (pl. számolás-mérés tárgyban páratlan-páros tanításánál játékos párosítások).

Feladata:

- a tárgyak kapcsolatba hozása egymással,
- ismeretek pontosítása, bővítése,
- gondolkodás fejlesztése,
- térbeli elhelyezkedés megismertetése,
- időfogalom fejlesztése,
- szocializációs készség fejlesztése.

Spontán játék: szabadon választott játékkal való játék, szünetekben, délután.

Feladata: ugyanaz, ami a többi játékfajtnál, de mindent a gyerek határoz meg, ő kezdeményez, választ játékot stb.

Szabályjáték: különböző szabályok betartásán alapuló játék. A szabály meghatározza a játék kezdetét, befolyását, befejezését. Kifejezetten közösségi játékforma.

Feladata:

- figyelemfejlesztés,
- fegyelmeztségre nevelés,
- testi fejlesztés, nagy mozgások koordinálása,
- szocializáció fejlődésének segítése,
- értelmi fejlesztés (gondolkodás, figyelem, emlékezet),
- ismeretek, felidézések készsége (pl. Mi változott meg?).

Szabadban játszható játékok: minden játékfajta játszható a szabadban, a mozgásos játékok esetében különösen indokolt a külső helyszín választása.

Feladata: a külső környezet megismerése a játékon keresztül.

1–2. évfolyam

A Játékra nevelés tantárgy az erkölcsi nevelésben kiemelt szerepet játszik a közösségi játékokban megjelenő segítőkészség és önfegyelm viselkedési formáinak megalapozásával, a játékeszközök igazságos elosztásának gyakorlásával, a tevékenység idejének megismerésével, az együttjátásás képességének kialakításával, a játék menetében a türelem gyakorlásával, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztésével.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területének fejlesztését segíti a környezetben való tájékozódás erősödése, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások megismerése.

Az önismeret és a társas kultúra az alkalmazkodóképesség fejlesztésével, a közösségi játékokban kulturált, kontrollált magatartás kialakításával, a játéktárgyak megosztási

képességének fejlesztésével, mások igényeinek figyelésére ösztönzéssel és az érzelmi megnyilvánulások felismerésével és megértésével fejlődik.

A testi és lelki egészségre nevelés területén a tantárgynak fontos szerepe van mozgásos játékok közben a finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztésében, a játéktevékenység feszültségoldó hatásának felhasználásában, a lelki egészség és a saját és társai testi épségének megvédése érdekében az elővigyázatosságra felkészítésben.

A családi életre nevelést játék közben a családi élet szerepeinek megismertetése, elmélyítése, az esetleges feszültségek feloldását a szerepjátékok támogatják.

Az anyanyelvi kommunikáció az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésével, adekvát válaszok adásával és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismerésével, fejlesztésével erősödik.

A matematikai kompetenciaterületet segíti a szabályok megismerése, betartása, egyszerű logikai sorrendek és következtetések levonása, a kognitív funkciók (érzékelés, észlelés, emlékezet stb.) fejlesztése, és a térbeli viszonyok felismerésének gyakorlása.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében részt vesz a tantárgy a közösség szabályainak megismertetésével és elfogadtatásával, a tevékenységekbe kapcsolódással, a várakozás megtapasztalásával, a kialakult sorrend elfogadásával.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség területén a tantárgy az alkotás örömeinek felfedezését, különböző anyagokból tárgyak létrehozását és a képzelet bevonásával helyzetek eljátszását, dramatizálását segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gyakorló játék		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Tárgyak megfogása, elengedése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testmozgások megfigyelése, utánzása, mozgáskoordináció fejlesztése különféle tevékenységekkel.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Felismerni a különböző tárgyak hangját, majd a hangot adó tárgyat megmutatni.</p> <p>Bekapcsolódni a játékos utánzó gyakorlatokba.</p> <p>Együttműködés, odafigyelés különböző járások közben a társakra.</p> <p>Bekapcsolódni kéz- és ujj-játékokba.</p> <p>A labdát gurítgatni, eldobni.</p> <p>A földön kúszó-mászó gyakorlatokat végezni, alacsonyabb lejtőn fel-, lemászni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hallásfejlesztés, hang és beszéd játékos gyakorlása: hangforrások megfigyelése. – Beszédfejlesztés, artikulációs gyakorlatok. – Játékos utánzási gyakorlatok, énekes, játékos mondókák utánzó mozgással. – Kéz- és ujj-játékok. – Húzások, labdagyakorlatok. – Kúszás, mászás, ugrálás, feltérdelés, felülés. – Forgások, forgatások, 	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok.</p> <p><i>Mozgásfejlesztés:</i> egyensúlygyakorlatok, labdás gyakorlatok.</p>	

<p>Játszani rövidebb ideig elmélyülten kockákkal, Montessori- eszközökkel.</p> <p>Nagyobb gyöngyöt felfűzni bőrszalagra, damilra (hüvelyk- és mutatóujj együttes mozgásának differenciáltsága).</p> <p>Felismerni különböző tárgyak hangját bekötött szemmel, majd megmutatni, illetve megnevezni azokat.</p>	<p>egyensúlygyakorlatok.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Páros lábon ugrálás játék közben. – Fogások – látás-fogás koordináció kialakítása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Ajak-, arc-, nyelvjátékok.</p> <p>Hangfelismerés, hallásfejlesztés kockákkal, csörgőkkel, haranggal, a gyerek kelt hangot.</p> <p>Hangok gyakorlása (állathangok, harang) utánzása, játékokkal való ismerkedéskor (autó hangjának utánzása tologatás közben).</p> <p>Hintáztatás (eleinte felnőtt térdén), integetés, kéz- és ujjgyakorlatok (mondókákkal kísérvé).</p> <p>Húzogatások, tologatások gördeszkán.</p> <p>Tárgyak rakosgatása. Kockák egymás mellé, egymásra rakása.</p> <p>Gyöngyfűzés szabadon, nagyobb méretű gyönggyel.</p> <p>Homokozás, homok töltése egyik vödörből a másikba, kavicsok rakosgatása.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A tevékenységek, tárgyak megnevezése.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Konstruktív játék, manipulációs gyakorlójáték</p>	<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű feladatot megért a tanuló.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Húzó, dugó, csavaró, toló mozdulatok tudatos alkalmazása.</p>	
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Elfoglalni magát fakockával rövidebb ideig, elmélyülten rakosgatni, eleinte vízszintes irányban.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Építőkökből egyszerű konstrukció készítése. – Összeilleszthető síkidomok használata. 	<p><i>Olvasás-írás:</i> fimommotorika, szem- kéz koordináció.</p>

<p>Összeilleszthető síkidomokból kisebb építményeket készíteni, 2-3 elemet használva.</p> <p>Golyókat, pálcikákat használni.</p> <p>3-4 játékeszközt megismerni, rendeltetéseknek megfelelően használni.</p> <p>Saját elgondolásokat megvalósítani, a véletlenszerűen épített konstrukciókat utólag megnevezni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Golyók, pálcák használata. – Játékszerszámok használata. – Előre gyártott elemekből konstruálás (a rendelkezésre álló építőjátékkal, pl. Lego, Duplo). <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Fakocka rakosgatása, építkezés vízszintes irányban – egyenes vonal végigrakása kockával a szőnyegen.</p> <p>Összeilleszthető síkidomokból térbeli konstrukció építése 2-3 elem felhasználásával.</p> <p>Kisebb térszerkezet építése golyókból, pálcikákból.</p> <p>Játékszerszámok próbálgatása, pl. kalapács, seprű.</p> <p>Spontán építés tetszés szerint, az építmény utólagos megnevezése.</p> <p>Egyszerűbb konstrukciók létrehozása (a rendelkezésre álló építőjátékból, pl. Lego, Duplo).</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ház, kalapács, seprű, torony, vár, híd, vonat, golyó.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Szerepjáték</p>		<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Egyszerű metakommunikációs jelzések észlelése, értése és használata.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Azonosulás a választott szereppel.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Szabadidőben a rendelkezésre álló eszközöket felhasználva eljátszani a környezetében zajló eseményeket, kezdetleges szinten.</p> <p>Elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Természeti és társadalmi környezet hatásainak eljátszása. – Gyerekhez közel álló felnőttek munkája, tevékenységei, környezetben történő váratlan események eljátszása. – Spontán bábozás. – Mese dramatizálása. 	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincsfejlesztés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> mozgásos énekek.</p>	

	<p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Napi tevékenységek eljátszása. Szülők munkájának, illetve otthoni tevékenységek eljátszása. Különböző szakmák eljátszása, pl. eladó, fodrász, sofőr, postás. Kirakott, illetve barkácsolt bábokkal bábozás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Otthon, iskola, reggel, dél, este, reggeli, ebéd, vacsora, anya, apa, 2-3 <i>foglalkozás</i>, pl. orvos, tanító stb. 5 Kanál, pohár, fésű, autó, baba, telefon, szappan, törülköző, 2-3 gyümölcs, illetve zöldség neve, <i>tanult mesék szereplői</i>.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Didaktikus játék		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Közlés megértése, követése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalom – tárgy – tárgykép asszociáció gyakorlása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Differenciálni 2-3 féle anyagot, hangot, ízt, szagot.</p> <p>2-3 formát egyeztetni, feltűnőbb azonosságokat és különbségeket észrevenni.</p> <p>2 részből álló képet szétszedni, később összerakni.</p> <p>Sorba rendezni pár mondatos mese képeit.</p> <p>Egy (több) információt tartalmazó kérést végrehajtani.</p> <p>Kiválasztani több tárgyból, képből a megnevezettet.</p> <p>Színeket egyeztetni.</p> <p>2 elemből ritmikus sort alkotni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <p>A megismerő tevékenység fejlesztését szolgáló didaktikai játékok:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ÉRZÉKELÉST fejlesztő játékok: tapintás fejlesztése. Hallási figyelem, diszkrimináció fejlesztése. Ízlelés, szaglás fejlesztése. – FIGYELEM, EMLÉKEZET fejlesztése: figyelem tartósságának, terjedelmének fejlesztése. A gondolkodás fejlesztését szolgáló didaktikai játékok. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. 	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok, szókincsbővítés.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> finommotorika fejlesztése.</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> – IDŐFOGALOM fejlesztése. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok. Beszédfejlesztő didaktikai játékok. – Játékos ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – SZÓKINCSfejlesztés. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok: – SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS körében használatos didaktikai játékok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Tapintás-párosítások tapintással, lekötött szemmel ízlelése, szaglása, majd megmutatása, melyik volt, amit értékelték. Saját hang felismerése magnóról. Zörgetéssel egyforma dobozokban lévő tárgyak hangjainak differenciálása. Funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése, hiányok pótlása. Rövid mesék képeinek sorba rendezése, lejátszása instrukciók alapján.</p> <p>Egy információt tartalmazó kérések végrehajtására utaló játékok játszása.</p> <p>Kirakott tárgyakból egy adott tárgy kiválasztása /szókincsbővítés/.</p> <p>Játékos színegyeztetések, párosítások, válogatások, játékos összehasonlítások.</p> <p>Ritmikus sorok alkotása 2 elemből.</p> <p>Különböző vonalak, minták kilépegetése, kirakása játékokkal.</p> <p>Barkochba-játék játszása.</p> <p>Játékos instrukciók követése, analógiás sorok kirakása – több dologból több egyforma kiválasztása, kép-tárgy</p>	
--	--	--

	<p>egyeztetése, szín, forma egyeztetése. Mennyiségek játékos összehasonlítása, összemérése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Különböző játékok során használt tárgyak, ízek, szagok. Környezetünkben lévő hangok közül néhány. Alapvető formák.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Szabályjáték		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Együttműködés társakkal.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű szabályok felismerése, megértése és betartása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Bekapcsolódni az egyszerűbb szabályjátékokba és együttműködni társaival. 3-4 körjáték, párválasztó ismerete. Betartani a szabályt egyszerűbb értelemfejlesztő szabályjátékokban. 5-10 percig elmélyülten foglalkozni játékkal.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Mozgásos szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Gyakorló és szerepjátékok játszása, amelyekben a műveletek mozzanatai megadott sorrendben követik egymást. Páros játékok játszása először felnőttel, majd egy társal. Egyszerűbb csoportos mozdulatjátékok – körjátékok, párválasztók játszása. Érzékelést fejlesztő játékok játszása. Megfigyelést fejlesztő játékok játszása, pl.: Mi változott meg? – játék három tárggyal. Figyelmet fejlesztő szabályjátékok három tárggyal – a figyelem tartósságának, terjedelmének növelése különböző játékok játszásával.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> mozgásügyesítés.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmuskövetés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sor, kör, vonal, pár, labda.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Spontán játék		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Játékeszközök használatának ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak megkeresése és elfogadása a játék során.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Segítséggel választás a felkínált játéklehetőségek közül, adekvát játék a játéktárgyakkal.	<p><i>Ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játéktárgyakkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett.</p> <p><i>Tevékenységek</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével) közül választás segítségével.</p>	<i>Mozgásnevelés:</i> dobások, labdás gyakorlatok, kéziszer-gyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Szabadban játszható játékok		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szabálykövetés segítséggel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eszközök figyelmes használata, testi épség megóvására törekvés.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>A tanuló tudja elfoglalni magát a szabadban, játékot találni magának.</p> <p>Tudjon figyelni játék közben társaira (pl. a homokozóban ne szórja a homokot).</p> <p>Tudjon futó- és fogójátékokba bekapcsolódni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Játék a szabadtéri foglalkozási eszközökkel. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. <p><i>Tevékenységek</i> Hintázás, mászókázás, csúszdázás segítséggel. Homokozóban építkezés,</p>	<i>Mozgásnevelés:</i> téri tájékozódás.	

	egyszerűbb, nagyobb formák megtöltése, kiborítása. Homokozóban „főzés”, illetve építkezés – forma megtöltése, kiborítása. Vár, gödör építése. Kavicsok rakosgatása. Segítség mellett futó- és fogójátékok játszása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, „torta”, „süti”, „vár”, kő, sár, gödör, csúszda, fogó, futás.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes együttműködni felnőtellel, társaival, játékeszközt a gyakorló játékok szintjén adekvátan használni.</p> <p>Képes különböző építőjátékokkal, konstrukciós játékok elemeivel elmélyülten elfoglalni magát, a kirakott formákat utánozni és önállóan alkotni, a megismert eszközöket adekvát módon használni.</p> <p>Képes eljátszani kezdetleges szinten a környezetében zajló eseményeket.</p> <p>Képes bekapcsolódni és a szabályokat követni a didaktikai játékokban.</p> <p>Képes bekapcsolódni a páros, illetve csoportos mozgásos játékba, követni a szabályokat, társaira figyelni.</p> <p>Képes segítséggel választani a felkínált játéklehetőségek közül, adekvátan játszani a játéktárgyakkal.</p> <p>Képes elfoglalni magát a meglévő, illetve a készített bábokkal.</p> <p>Képes társaival hosszabb ideig balesetmentesen játszani.</p>
---	---

3–4. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben a közösségi játékok során a segítőkészség és az önfegyelm viselkedési formáinak fejlesztése, a játékeszközök igazságos elosztásának megerősítése, a közös játéktevékenység formáinak bővítése, a türelem, kitartás gyakorlása a játék menetében, a siker és a kudarc feldolgozási képességének fejlesztése. Emellett fontos a gyermek személyiségének kibontakoztatása alkalmazkodóképességének fejlesztésével, pozitív érzelmi légkörű, játékos, változatos helyzetekben.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés területe a környezetben való téri és időbeni tájékozódás megerősítésével, a hagyományos népi gyermekjátékok, mondókák, népmesék, közmondások ismeretének bővítésével erősödik.

A tantárgy az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztését az alkalmazkodóképesség megerősítésével, a közösségi játékokban a kulturált, kontrollált magatartás fejlesztésével, a játéktárgyak megosztási képességének belső igényné válásával és mások igényeinek figyelembe vételével éri el.

A tantárgy segíti a reális énkép kialakulását, az önálló, kreatív kezdeményezések megjelenését.

A testi és lelki egészségre nevelésben szerepet játszik a mozgásos játékok közbeni finommotorika, ügyesség, gyorsaság, kitartás fejlesztése, a játéktevékenység feszültségoldó

hatásának segítségével a lelki egészség megvédése, a saját és a társak testi épségének megőrzése, és a felkészítés az elővigyázatosságra.

A családi életre nevelés területén el lehet érni játék közben a családi élet feladatainak, szerepeinek megismerését, elmélyítését, szerepjátékokkal a családi feszültségek, konfliktusok feloldását.

Az anyanyelvi kommunikációt a tantárgy az egyszerű közlések, kérdések, utasítások megértésének, adekvát válaszok adásának fejlesztésével, mesék, versek, mondókák, közmondások értelmezésével és a képességeknek megfelelő nyelvi játékok megismertetésével támogatja.

A matematikai kompetenciaterület a szabályok megismerésével, betartásával, logikai sorrendek és következtetések levonásával, a kognitív képességek, figyelem, emlékezet, érzékelés, észlelés, gondolkodás fejlesztésével, a térbeli viszonyok, a téri orientáció felismerésével, gyakorlásával valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a közösség szabályainak megismerése és elfogadása, a tevékenységekbe történő bekapcsolódás, együttműködés, feladatvállalás, a várakozás megtapasztalása, a kialakult sorrend elfogadása szolgálja.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a tevékenységekben közreműködő társak bevonásával, az önálló és közös tervezés gyakorlásával, a szerepek és feladatok elosztásával és elvállalásával fejlődik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az alkotás örömeinek megélése, különböző anyagokból tárgyak, alakzatok létrehozása, a fantázia bevonásával szerepek eljátszása, helyzetek dramatizálása, mesék, versek, mondókák hallgatása és előadása által fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Szerepjáték		Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Együttműködés és türelem.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Beszéddel, mozgással kísért játék játszása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Szerepjáték 3-4 gyerek között. Egymás „szabályait” elfogadni. A környezetében zajló eseményeket játékában megjeleníteni. Bábokkal elfoglalni magát, rövidebb eseménysorokat eljátszani. Bekapcsolódni dramatizálásba, neki megfelelő szerepet eljátszani.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Élmények eljátszása. – Családi élet eseményei. – Családtagok egymáshoz való viszonya, munkájuk. – Felnőttek tevékenységei, munkái, váratlan események. – Bábozás, dramatizálás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Napi programok eljátszása, időbeliség figyelembevételével. Baba gondozása. Családi kapcsolatok eljátszása</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> foglalkozások, család, mesék.</p> <p><i>Ének-zene:</i> felelgetős játékok.</p>	

	(anya, nagymama, testvér). Különböző munkák eljátszása (mosogatás, seprés). Különböző foglalkozások eljátszása (boltos, fodrász, orvos). Többször hallott és látott mese bábozása, a szöveg hallgatása közben. 2-5 szereplős mesék dramatizálása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reggel-reggeli, dél-ebéd, este-vacsora, testrészek, néhány konyhai, illetve fürdőszobai eszköz, néhány élelmiszer, gyümölcs, zöldség, tanult mesék új fogalmai.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Didaktikus játék		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Szerep és beszéd összhangja.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Logikai és funkcionális összefüggések észrevétele.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Differenciálni 6-8 féle hangot. Magnevezni az alapszíneket. Ismerni testrészeit, érzékszerveit. Felismerni a napszakokat képek alapján. 6-8 képből álló eseménysor képeit sorba rakni. 3 elemből ritmikus sorokat alkotni (betűkből, számjegyekből is). Ismerni a sok-kevés, kicsi-nagy fogalmakat és használni ezeket. A tanult formákat magnevezni. Magánhangzókat, számjegyeket egyeztetni, kilépni, végigrakni. Szabályokat követni a didaktikai játékok során.	<i>Ismeretek</i> – FIGYELEM, EMLÉKEZET, ÉRZÉKELES: hallási figyelem, hallási diszkrimináció fejlesztése, ízlelés, szaglás fejlesztése. – ANALIZÁLÓ-SZINTETIZÁLÓ képesség fejlesztése. – LOGIKAI MŰVELETEK játékos formái. – IDŐFOGALOM, időbeli tájékozódás fejlesztése. – Beszédfejlesztő didaktikai játékok, ARTIKULÁCIÓS gyakorlatok. – BESZÉDMEGÉRTÉST fejlesztő játékok, SZÓKINCS bővítése. Kultúrtechnikák tanításával kapcsolatos didaktikai játékok:	<i>Olvasás- írás:</i> térorientációs gyakorlatok. <i>Számolás, mérés:</i> tájékozódás, összefüggések felismerése.	

	<p>– SZÁMOLÁS-MÉRÉS és OLVASÁS-ÍRÁS során alkalmazott didaktikai játékok.</p> <p><i>Tevékenységek</i> „Zsákbamacska” játék játszása, a kitapintott tárgy utólagos megnevezése. Magas-mély differenciálása, halkhangos differenciálása különböző játékok során. Tárgyak megfigyelése (kirakott tárgyak figyelése, majd letakarás után a megfigyelt tárgyak felsorolása). Mi hiányzik? képkiegészítés – pl. arcon érzékszervek, házon ablak. 5-6 képből álló eseménysor sorba rendezése, pl. virág növekedése. 3 információt tartalmazó artikulációs gyakorlatok játszása, pl.: különböző arckifejezések utánzása – sírás, nevetés stb. Analógiás sorok kirakása – több tárgyból, illetve képből több hasonló kiválasztása. Azonos fogalom, eltérő ábra egyeztetése. Logikailag, funkcionálisan összefüggő képek egyeztetése. „Gondoltam valamire” játék. Különböző szín, forma, magánhangzó, számjegyegegyeztetések, magánhangzók, számjegyek válogatása, játékkal kirakása, kilépése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>„Gondoltam valamire” játék során szóba kerülő tárgyak, állatok.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Szabályjáték</p>	<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Elmélyült játék.</p>	
<p>A tematikai egység</p>	<p>Szabályok megértése, elfogadása, az előforduló viták közös rendezése.</p>	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Bekapcsolódni, aktívan részt venni a mozgásos szabályjátékokban.</p> <p>A szabályokat követni, társaira figyelni.</p> <p>A vereséget elfogadni, elviselni.</p> <p>Értelemfejlesztő szabályjátékokban a szabályokat követni:</p> <p>20-30 percig képes legyen odafigyelni a tanuló egy-egy szabályjáték menetére.</p> <p>Türelmesen kivárni, amíg sorra kerül.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Mozdulás szabályjátékok. – Értelemfejlesztő szabályjátékok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Csoportos mozdulatjátékok játszása, különböző körjátékokban, párválasztókban részvétel.</p> <p>Labdajátékok játszása – célba dobások: gurítás, dobás egymásnak.</p> <p>Csoportos ügyességi játékok (kötélhúzás, kosárba dobás, futójátékok).</p> <p>Könnyebb versenyjátékok játszása – egyéni, illetve csoportos versengésekben való részvétel.</p> <p>Érzékelést fejlesztő játékok játszása.</p> <p>Megfigyelést fejlesztő játékok játszása (Mi változott meg? 6-8 tárgy).</p> <p>Figyelmet fejlesztő játékok.</p> <p>Szelektív figyelmi funkciók fejlesztése (méret- és formaérzékelő játékok játszása bekötött szemmel).</p> <p>Társasjátékok játszása közösen, illetve egyszerűbbeket párban (színegyeztetésen alapuló lépegetés).</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> labdás gyakorlatok, sorversenyek.</p> <p><i>Ének-zene:</i> körjátékok, párválasztók.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Pár, sor, kör, vonal, labda, dobás, gurítás, futás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Spontán játék	Órakeret 25 óra
Előzetes tudás	Érdeklődés játéktárgyak iránt, kreativitás.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályok betartása, játékeszközök közül választás.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Segítséggel a felkínált játéklehetőségek közül választani, adekvátan játszani a rendelkezésére álló játékokkal.	<p><i>Ismeretek</i> Spontán játék szabadon választott játékokkal és szabadon választott társakkal, segítségnyújtás mellett.</p> <p><i>Tevékenység</i> Szabad játék bármilyen önállóan választott játéktárggyal és társsal. A felkínált lehetőségek közül választás segítségével (a már megismert játéktárgyak szabadpolcos elhelyezésével).</p>	<i>Kommunikáció:</i> beszélgetés, egyszerű szófordulatok, szókincs.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Elérhető játéktárgyak neve.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	7. Szabadban játszható játékok	Órakeret 35 óra
Előzetes tudás	Balesetek elkerülése, megfelelő óvatosság.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Türelmes várakozás a játékeszköz használatára.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Játék játszótéri eszközökön. – Minden említett játékforma, ami a szabadban is játszható. – Játék a természet kínálta játékokkal. – Télen: hógolyózás, szánkózás, hóemberépítés. <p><i>Tevékenységek</i> Hintázás, csúszdázás, mászókázás, rollerezés, tricikli használata. Homokozóban építkezés, formatöltés-kiöntés, vár, gödör,</p>	<i>Ábrázolás, alakítás:</i> formázások különböző anyagokból.

	<p>alagút építése. Fára mászás. Aszfaltra rajzolás. Ugróiskola. Ugrókötel, hullahopp-karika használata. Kavicsokkal sorkirakás, válogatás. Futó- és fogójátékok játssza. Hógolyózás, szánkózás segítséggel.</p>	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hinta, mászóka, homok, víz, sár, vár, <i>gödör</i> , <i>alagút</i> , fa, ág, kavics, kő, <i>fogó</i> , futás, hó, hógolyó, hóember, szánkó.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes bekapcsolódni a dramatizálásba, neki megfelelő szerepet vállalni.</p> <p>Képes szabályokat elfogadni, követni és újakat alkotni a tárgyakkal folytatott tevékenység közben.</p> <p>Képes figyelni az akusztikus, vizuális, kinezetikus ingerekre, a téri orientációs képesség alakulására, a sorrendiség alapjaira.</p> <p>Képes együtt játszani társaival és egyszerű játékszabályokat betartani.</p> <p>Képes fogni, emelni, letenni, összeilleszteni, dobni, gurítani, nyitni, csukni, játékon keresztül az anyagok, tárgyak alapvető tulajdonságaival ismerkedni.</p> <p>Képes önállóan kitalált tevékenységeket játszani növekvő időtartamban, tárgyakat mással helyettesíteni.</p> <p>Képes betartani a balesetvédelmi szabályokat játék közben.</p>
---	--

TÁRSADALMI ISMERETEK

A tantárgy célja bővíteni a tanulók azon ismereteit, amelyek a társadalmi környezet jobb megismerését segítik elő. Feladata, hogy a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló szerezzon gyakorlati ismereteket a szűkebb és tágabb környezetben, valamint sajátítsa el a társadalmi elvárásoknak megfelelő szociális készségeket. Fokozódó önállósággal tudja alkalmazni a beszédfejlesztés tantárgy témakörein belül tanult ismereteket, fejleszti a kifejezőkészséget és bővíti a szókincset.

A pedagógusok teremtsenek lehetőséget arra, hogy a tanuló elemi szinten megismerje saját és más állampolgárok jogait és kötelességeit, bővíthesse látókörét, hogy tágabb környezetét pontosabban megismerje, és segítséggel tudja használni a szolgáltató- és közintézményeket.

Gyakorlási lehetőséget kell adni arra, hogy a tanuló megfelelően alkalmazza a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben, tudja a konfliktushelyzeteket egyes szituációkban felismerni, és begyakorolt konfliktuskezelési minták segítségével igyekezzon azokat megoldani.

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést az iskolai közösség szabályainak megismertetésével, betartatásával, az iskolai példaképek bemutatásával, a segítőkészre és az egymásra való odafigyelésre neveléssel segíti. Kialakítja a viselkedés önszabályozási igényét.

A nemzeti azonosságtudat fejlődését, hazafias nevelést erősíti a nemzeti ünnepek iskolai rendezvényekkel történő megemlékezéseire készülődés, és aktív részvétel során az ismeretek bővülése a nemzeti jelképekről; az ünnepek legfontosabb történelmi szereplői példamutató magatartásának és az ünnepi szimbólumoknak a megismerése.

A tantárgy az állampolgárságra, demokráciára nevelésben a társas lét különböző szintjein (család, osztályközösség, iskolai közösség) a közösségi szabályok megismertetésével, tudatos követésével, a feladatok vállalásával, a közösségért végzett vállalt feladatok kivitelezésére törekvéssel kapcsolódik. A tantárgy tematikája segíti az alapvető, személyes adatok jelentőségének felismerését.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében fontos szerepet tölt be a saját és a társak belső tulajdonságainak feltérképezésére, a pozitív tulajdonságok, személyiségvonások felismerésére, megerősítésére neveléssel. A társakkal való együttműködés során segíti a közös vélemény kialakítására és a demokratikus döntések meghozatalára törekvést.

A tantárgy fontos szerepet tölt be a családi életre nevelésben a szűk család rokoni kapcsolatainak, a családban betöltött szerepeknek, az ahhoz kapcsolódó feladatoknak, és a család legfontosabb személyes adatainak megismertetésével.

A másokért vállalt felelősséget és az önkéntességet a mások külső és belső tulajdonságainak megismerésével, a megértés, az elfogadás és a toleráns viselkedés jelentőségének felismerésével és az egymás segítésére neveléssel támogatja.

A pályaaorientáció területén a tantárgy különösen fontos szerepet tölt be a reális önértékelés és a képességek korlátainak, a közösségi vállalások és az egyéni célok lehetőségeinek felismertetésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet a személyes adatok és a lakóhely legfontosabb ismereteinek elsajátítása, és az ezekkel kapcsolatos szókincs bővítése segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes adatok felhasználási színtereinek megismertetésével, a legfontosabb közlekedési szokások és

szabályok betartására ösztönzéssel kapcsolódik.

Az önállóság és a feladatvállalások fejlesztése az egyéni képességek figyelembe vételével támogatja a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetenciaterületet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok		Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	A tanuló részben ismeri személyes adatait.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Saját tulajdonságok megismerése, törekvés a hibák javítására.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Személyes adatokat ismerni. – Ismerni az iskola címét, a tanárok nevét. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, segítséggel megnevezni és felismerni. – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, saját érzelmeinek kezelése. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes adatok. – Családi munkamegosztás. Feladatom a családban. – Szülők foglalkozása, munkahelye. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben, iskolában tanórán, kötetlen foglalkozásokon. – Segítés másokon. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, iskolai napló adatainak nézegetése, összevetése.</p> <p>A szülők foglalkozására vonatkozó eszközök, képek megtekintése, ha van rá lehetőség, tanulmányi séta keretében néhány munkahely felkeresése.</p> <p>Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok).</p> <p>Viselkedés családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során.</p> <p>Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése.</p> <p>Saját élményekről beszámoló, rajz készítése.</p> <p>Szituációs játék, eltérő</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> portré rajza barátról, önarckép.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> előkészület a felnőtt életre: személyes adatok, foglalkozások.</p>	

	szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Vezetéknév, keresztnév, <i>leánykori név</i> , foglalkozás, munkahely, lakcím, <i>születési anyakönyvi kivonat</i> , személyi igazolvány, <i>személyes adatok</i> .	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Lakóhelyismeret – Közlekedésre nevelés		Órakeret 39 óra
Előzetes tudás	Szabályok betartása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Biztonságos közlekedés alapozása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló lakóhelyének megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni saját lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink nevét, tájegységét, települését ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Magyarországot és néhány szomszédos országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – A közlekedési szabályok átisméltése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök – (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település kisebb területeinek elnevezései (városrész régi neve). Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> formakitöltés, színezés.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> tájékozódás térben - utca, közlekedés.</p>	

területen.	<p>Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése.</p> <p>Földgömb, térkép, képek használata.</p> <p>Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon.</p> <p>Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban.</p> <p>A vizek jelölése a térképen. Föld feletti vizek: patak, folyó, tó.</p> <p>Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése.</p> <p>Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák).</p> <p>Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés.</p> <p>Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata.</p> <p>A szabályok biztos ismerete és gyakorlása.</p> <p>Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Közlekedés, zebra, gyalogos, átkelőhely, <i>veszély</i> , baleset, irányok, közlekedési eszközök, jármű, jegy, kerékpár, felszereltség.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes legfontosabb személyi adatait, lakóhelye, iskolája címét közölni.</p> <p>Képes megfelelően alkalmazni a tanult viselkedési és magatartási normákat, érintkezési formákat a mindennapi élethelyzetekben.</p> <p>Képes a gyalogos közlekedés főbb szabályai szerint közlekedni, segítséggel a tömegközlekedési járműveket használni.</p> <p>Ismeri az útvonalat és a járműveket, amelyekkel az iskolába jár.</p>
---	--

7–8. évfolyam

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a szűkebb társadalmi közösségből vett pozitív példák megismertetése által, az igazságos és segítőkész magatartás kialakításával, a társas kapcsolatokban a szociális konvenciók helyes alkalmazására neveléssel, a megfelelő önkontroll kialakulásának segítségével és a viselkedési szabályok gyakorlatban történő alkalmazásával.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljainak eléréséhez kapcsolódik a nemzeti ünnepek és a nemzeti, nemzetiségi hovatartozás megismertetésének megerősítésével, az érdeklődés és kötődés kialakításával a társadalmi közösségekhez. A tantárgy keretében a tanuló megismeri a nemzeti jelképeket, hagyományokat, aktívan részt vesz nemzeti ünnepeken, megemlékezéseken. Kialakul benne a magyar nemzethez való tartozás érzése.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelést erősíti a személyi adatok, okmányok fontosságának felismerése, adekvát használatuk elsajátítása, az állampolgári jogok és kötelességek legfontosabb intézményeinek megismerése, érdeklődés kialakítása a közügyek iránt, a szabálykövető magatartás fejlesztése, jogkövetés megalapozása.

A tantárgy az önismeret és társas kapcsolati kultúra fejlődését segíti a saját reális képességek minél teljesebb megismerésével, a lehetőségek és akadályok felmérési képességével, az együttműködő magatartás kialakításával közösségi tevékenységben.

Fejleszti a segítségkérés és -nyújtás szükségességének felismerését különböző szituációkban, az önérvényesítés eszközeinek felismerését, a társak jogainak, igényeinek tiszteletben tartását.

A családi életre nevelést támogatja a családban betöltött szerepek és a családi munkamegosztás, rokoni, baráti, közösségi kapcsolatok megismerése, a családi életben történő aktív részvétel támogatása.

A felelősségvállalást másokért, az önkéntességet a szűkebb és tágabb környezet érdekében történő tevékenységek iránti érdeklődés felkeltése, a vállalt feladatok elvégzésére nevelés segíti.

A tantárgy segíti a pályaorientáció támogatását a különböző szakmák tevékenységeinek, eszközeinek, fontosságának megismertetésével, az egyéni képességek és érdeklődés tükrében a szakmatanulás és más „felnőtt” tevékenységek iránti érdeklődés felkeltésével.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztését az aktív szókinccs gazdagítása, a verbális társadalmi érintkezési formák gyakorlása, az információk befogadásának, értelmezésének segítése, az információszerzés és -adás megfelelő formáinak elsajátítása segíti.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület a segítségnyújtást igénylő élethelyzetek felismertetésével és a hatékony segítségadás módjainak gyakorlásával fejlődik.

A tantárgy a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztésében a feladatok önként vállalására és véghezvitelére ösztönzéssel és a tudatos döntéshozatalhoz szükséges képességek fejlesztésével kapcsolódik.

A hatékony, önálló tanulást az ismeretek elsajátítására irányuló belső igény kialakítása és az önálló információszerzés gyakorlása támogatja.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Személyi adatok – Önismeret – Társas kapcsolatok		Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	Személyes adatok és bővebb családi kapcsolatok ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A személyes dokumentumok ismerete, és körültekintő, kímélő használatuk fontosságának felismertetése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A tanuló saját személyes adatainak megbízható ismerete. – Külső és belső tulajdonságokat differenciálni, megnevezni és felismerni. 	<i>Ismeretek</i> <ul style="list-style-type: none"> – Személyes adatok, azonosítás. – Önismeret. Énkép. Tulajdonságok. Érzelmek. – Viselkedés, különböző élethelyzetekben. 	<i>Ábrázolás-alakítás:</i> önarckép, portré adott személyről, rajz, festmény. <i>Kommunikáció:</i> társas	

<ul style="list-style-type: none"> – Az alapvető viselkedési szabályokat ismerni, figyelmeztetésre használni is azokat. – A helyes viselkedés formáinak, fordulatainak ismerete, érzelmeinek kezelése. 	<ul style="list-style-type: none"> – Közlekedés, vásárlás közbeni kommunikáció és viselkedés. – Empátia. Segítés másokon. – Szeretet, szerelem érzése. Párkapcsolatok. <p><i>Tevékenységek</i> Születési anyakönyvi kivonat, diákigazolvány, személyi igazolvány nézegetése, az azonosítás módja, igazolása (pl. ujjlenyomat). Milyen vagyok én? Önjellemzés (külső és belső tulajdonságok). Viselkedés különböző élethelyzetekben, családi események (esküvő, születés, gyász, temetés) során. Képek, könyvek, filmek (filmrészletek) megtekintése. Videófelvétel készítése helyzetgyakorlatokról, a felvételek megtekintése és megbeszélése (tanulmányi séta, vásárlás közösen). Saját élményekről beszámoló, rajz készítése. Szituációs játék, eltérő szerepekben. Szituációk, reakciók, az indulatok levezetése. Helyes viselkedés – Érzelmi kapcsolatok férfi és nő között. Beszélgetés, csoportosítás. Szituációs játék. Tulajdonságok megnevezése, csoportosítása, vélemények, észrevételek.</p>	kapcsolatok - alkotások a tárgyalt témákkal kapcsolatban (vers, film).
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Önismeret, <i>önértékelés</i> , én, <i>énkép</i> , tulajdonság, <i>jellemzés</i> , tulajdonság, viselkedés, <i>birálat</i> , dicséret, önellenőrzés, önfegyelem, önbizalom, empátia, tolerancia; szeretet, szerelem, esküvő, házasság, születés, gyász, temetés.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Lakóhely-ismeret – Közlekedésre nevelés	Órakeret 15 óra
Előzetes tudás	A szűkebb lakóhely jellemző nevezetességei. Alapvető közlekedési	

	szabályok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A domborzati térképen a tájékozódás erősítése. Váratlan helyzetek kezelési módjának megismerése a közlekedés során.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A saját lakóhely megnevezése. – Az iskola és otthon útvonalának ismerete. – Ismerni az irányokat. – Ismerni és alkalmazni a térkép jelzéseit. – A falu és város közötti különbség ismerete. Térképen megtalálni lakóhelyét. – A térkép színeit, a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat) leolvasni. – Jelentősebb folyóink, tájegységeink, településeink nevét ismerni. – Tájékozódni a földgömbön, megkeresni és megmutatni Európát, Magyarországot és néhány ismert országot. – Ismerni a közlekedés elemi szabályait. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályokat ismerni és gyakorolni közlekedési parkban, gyér forgalmú területen. – A tanuló ismereteinek rendezése a járművekkel kapcsolatosan. – Önálló közlekedés egyre távolabbi ponttól, főbb közlekedési csomópontokat ismerni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A szűkebb lakóhely jellemzői. – Tágabb lakóhely: városunk – településünk – országunk. – Tájékozódás a térképen. – Magyarország jellemzői. – Felszíni formák – színük a térképen. – Vizek, föld alatti forrás, termálvíz. – Szomszédos országok. – Helyünk Európában és a világban. – Földrajz és gazdaság összefüggése. – Gazdasági tevékenységek jelzése a térképen. – A közlekedési szabályok átisméltése, kiegészítése. – A kerékpárosokra vonatkozó szabályok. – Közlekedési eszközök – (szárazföldi, vízi, légi). – A tömegközlekedés feltételei (jegyváltás, kísérő dokumentum). <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Beszélgetés, képek nézegetése. Összehasonlítás, képválogatás. Saját település, Budapest – főváros. Falu – város – főváros jellemzői. Kép, térkép, könyvek, albumok nézegetése. Földgömb, térkép, képek használata. Hegy, völgy, domb, síkság kialakítása terepasztalon. Kirándulás, a felszíni formák megismerése a valóságban. A vizek jelölése a térképen. Föld</p>	<p><i>Információs eszközök használata:</i> képek, térképek gyűjtése, összehasonlítás.</p> <p><i>Ábrázolás-alkítás:</i> festmény, rajz készítése választott tájról.</p> <p><i>Ének-zene:</i> népek dalai és táncai, tájakhoz köthető népdalok.</p>

	<p>feletti vizek: patak, folyó, tó. Édesvizek – ivóvíz. Sós vizek – tenger, óceán. Más országok megnevezése, fővárosok, képek gyűjtése. Földrészek: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália. Síkság – mezőgazdaság, hegyvidék – bányászat, tenger – halászat. Térképjelek keresése, tartalom megbeszélése. Közlekedési szabályok, táblák, jelzések válogatása, csoportosítása (tiltó- és tájékoztató táblák). Megfigyelés, beszélgetés, rajzolás, színezés. Veszélyforrás, balesetek. Tanulmányi séta. Szerepjáték, társasjáték használata. Csoportosítás, válogatás. A szabályok biztos ismerete és gyakorlása. Alternatív közlekedési lehetőségek. Mi a teendő, ha leáll a közlekedés valamilyen okból.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>Térképpel, felszíni formákkal kapcsolatos fogalmak.</i> <i>Közlekedési szabályokkal, jelzésekkel kapcsolatos fogalmak.</i> Segítség, tájékoztatás kérése.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Történelmi ismeretek – Társadalmi ünnepek	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Nemzeti jelképek ismerete. Néhány rege, monda ismerete a magyarság történetéből.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A nemzethez tartozás érzésének erősítése. A nemzeti ünnepekhez és hagyományokhoz érzelmi és külsőségbeli csatlakozás. Az idő fogalmának kiterjesztése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A Himnuszt és a Szózatot ismerni, segítséggel elénekelni. – Ismerni a magyar zászlót és címert. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hazánk, Magyarország – magyarok vagyunk. – Nemzeti jelképeink (zászló, címer, Himnusz, Szózat). 	<p><i>Ábrázolás-alkítás:</i> ünnepi dekoráció, aktuális ábra, festmény készítése.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – Ismerni a nemzeti ünnep fogalmát, elmondani az ünnepeket. – Ismerni az ünnepekhez kapcsolódó legfontosabb tudnivalókat. – Az ünnepre készülni és külsőségekben is ahhoz igazodni. – Az ünnephez méltóan viselkedni. – Ismerni a hagyományokat, népszokásokat. – A híres uralkodók és magyar hősök ismerete és tisztelete. 	<ul style="list-style-type: none"> – A közösségi együttlét alkalmai: az ünnepek. – Nemzeti – családi ünnepek. – Nemzeti ünnepek, az ünnepek rövid összefoglalása. – A magyar történelem áttekintése. – A történelmi távlat érzékeltetése. Időszalag. – Attila és a hunok. – Honfoglalás (Árpád, hét vezér). – Államalapítás, István király, Mátyás király. – Települése történetéhez köthető uralkodó, hadvezér, híres ember megnevezése, tettei. – XX. század háborúi, eseményei, jelen időben meglévő nemzetközi kapcsolatok, EU. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Dallamfelismerés, zászlók közül a magyar kiválasztása, címer megfigyelése, felismerése. Beszélgetés, képek nézegetése. Tárgyak, rajzok készítése az ünnepre.</p> <p>Ha lehetséges, az ünnephez kapcsolódó helyszínek felkeresése (Nemzeti Múzeum, csaták helyszínei, híres szereplőkhöz kapcsolódó épületek, szobrok stb.).</p> <p>Műsor összeállítása az ünneppel kapcsolatban. Versek, dalok. Október 23., március 15. (történelmi helyszínei, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor szerepe az eseményekben), május 1., augusztus 20.</p> <p>Mondák olvasása Attiláról, a honfoglalásról. Film megtekintése (Honfoglalás, István, a király), a látottak megbeszélése. Szituációs játék.</p> <p>A koronázási jelképek megtekintése a Parlamentben.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> történelmi korok zenéje, táncai.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> ünnepi összeállítás készítése, előadása az ünnepekkel kapcsolatban.</p>
--	--	---

	<p>Kirándulás történelmi helyszínekre (Visegrád, Székesfehérvár stb.).</p> <p>Irodalmi művek, filmek kapcsolódó részletei, képzőművészeti alkotások (pl. Egri csillagok, Toldi, Regék Mátyás királyról stb.) alapján: István király jelentősége; a leghíresebb magyar királyok, királynők, csaták, háborúk, hősök.</p> <p>Kapcsolat (helyi vagy) a városi nevezetességekkel, várrom, emlékpark.</p> <p>Háborúk, híres csaták a XX. században, országok összefogása napjainkban, EU.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nemzet, jelkép, címer, nemzeti zászló, zászlódísz, kokárda, Himnusz, Szózat, szokások, hagyomány, honfoglalás, monda, vezér, király, ezer év, uralkodás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Felkészülés a felnőtt létre – Állampolgári ismeretek	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető közösségi szabályokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az állampolgárok és a tanuló saját jogainak és kötelességeinek elemi szintű megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – A családi viszonyok ismerete. – Különbségtétel jó és rossz, helyes és helytelen között. – A helytelen cselekedetek elítélése. – Tudatosítani, hogy a szabályokat be kell tartani. – A tanuló ismeri és betartja az igazolvány használatának szabályait. – A munkafegyelem fogalmának megértése. – Különbségtétel fontos és nem fontos között. Fontossági sorrend felállítása. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tagjai vagyunk a társadalomnak. – Viselkedés rokonokkal (család – tagjai). – Viselkedés idegenekkel. – Társadalomra káros tevékenységek. – Törvény, szabályok betartásának fontossága. – Ok – okozat. – Alkotmány (mindenkire vonatkozik). Állampolgárok vagyunk. – Tagjai vagyunk a 	<p><i>Kommunikáció:</i> társas kapcsolatok: viselkedés kifejeződése szóban és gesztusokban.</p> <p>Társadalmi érintkezés: viselkedési normák eltérő helyzetben.</p>

<p>– Általános balesetvédelmi szabályok megismerése.</p>	<p>társadalomnak.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Munka, munkahely. – Pályaválasztás – szakiskola. – Az önálló közlekedés gyakorlása. – Kulturált, helyzetnek megfelelő megjelenés, ápoltság. – A pénz szükségessége, beosztása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Beszélgetés, képek válogatása. Saját kép nézegetése kiskori, mostani, az idő múlása. Szerepjáték, konfliktushelyzetek a családban. Pozitív és negatív tulajdonságok és tartalmuk. Rövid történetek megbeszélése, szituációs játékok. Viselkedés idegenekkel: udvariasság, türelem, alkalmazkodás, önzetlenség. A közösség számára „törvénykönyv” összeállítása (pl. szabályok, kötelességek az osztály tanulói számára stb.) Hazugság, lopás, szembesülés a következményekkel. Ok – okozati összefüggések felismerése a törvények esetében. Törvények: írott szabályok. Személyi igazolvány nézegetése. Mire jogosít a személyi igazolvány? Beszélgetés, szituációs játék, képek nézegetése, csoportosítása. Tájékozódás a szakmák köréről. Az iskoláskor utáni tervek. Film megtekintése, megbeszélése, helyes, nem helyes felismerése. Viselkedés, elvárások a munkahelyeken. A balesetek elkerülése. A pénz értékének tudatosítása, takarékoság, pénzkezelés.</p>	
--	--	--

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Szülők, rokonok, szeretet, <i>családfenntartó</i>, munkahely, fizetés, segítség, <i>munkamegosztás, munkafegyelem</i>, törvény, szabály, törvénykönyv, alkotmány, bűn, büntetés, hazugság, lopás, következmény, igazságszolgáltatás, büntetés; <i>vita</i>, veszekedés, kibékülés, <i>bocsánat</i>; társadalom, személyi igazolvány, állampolgár, sajátkezű aláírás, a pénz értéke, váltópénz.</p>
---	---

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes segítséggel használni a szolgáltató- és közintézményeket, fejleszteni feladattudatát, felelősségérzetét. Képes az igazolványokat megfelelően, kíméletesen és biztonságosan használni. Képes a térkép színeit leolvasni, ismeri a térkép fontos jelzéseit (város, határ, úthálózat), elemi ismeretei vannak saját településéről, Magyarország földrajzáról, ismeri a falu, város közötti különbséget. Ismeri a magyar történelem kiemelkedő eseményeit, ismeri és tiszteli híres uralkodóit, hőseit. Ismeri a legfontosabb ünnepeket, azok jelentőségét, a nemzeti ünnep fogalmát, a magyar zászlót és címet. Képes a Himnuszt és a Szózatot segítséggel elénekelni. Képes egyszerű élethelyzetekben helyesen cselekedni, egyszerű oksági összefüggéseket alkotni. Képes felismerni a konfliktushelyzetet, a begyakorolt konfliktuskezelési minták segítik a megoldásban, érzelmeit tudja kezelni. Képes a megismert tulajdonságok figyelembe vételével saját kapcsolatrendszert kialakítani. Állampolgári érzései kialakulóban, elmélyülőben vannak.</p>
--	--

ÖNKISZOLGÁLÁS

A tantárgy célja a közepsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók alapvető szociális képességeit az iskoláskor előtti nevelési tapasztalatokra építve tevékenységeken keresztül úgy fejleszteni, hogy önkiszolgálásukban a képességek szerinti részleges vagy teljes önállóságot elérjék.

Feladat a fejlesztések során, hogy a tanulónak egyéni üteméhez és képességeihez igazodva kialakuljon szociális szokásrendszere, és alkalmazásával fejlődjön praktikus képessége, alkalmazkodni tudása, önkiszolgálási, önellátási és önállósági szintje.

A tanuló igényelje a rendet és a tisztaságot, alakuljon ki a személyi higiénia iránti igénye. Késztesse a tanulókat ez az igény az ehhez kapcsolódó eszközök alkalmazására.

Célirányos tevékenységek rendszeres gyakorlásával alakuljanak ki a kívánatos önellátási szokások. A minél kevesebb segítséggel végzendő önellátás érdekében kívánatos a nagymozgásokat célirányossá tenni és a tanuló kismozgásait úgy fejleszteni, hogy ezzel lehetővé váljon az egyre önállóbb öltözés, tisztálkodás.

A tantárgyi fejlesztés alakítsa ki a tanulók fejlettségének megfelelő, olyan önkiszolgálási, önellátási képességeket, valamint szociális motívumokat, amelyek képessé teszik őket magasabb szintű gondolkodási, életviteli és gyakorlati ismeretek befogadására.

A tantárgy fontos szerepet tölt be az erkölcsi nevelésben a rend és a rendszeresség iránti igény kialakításával, a testi és lelki egészségre nevelésben az egészséges táplálkozás alapvető szabályainak megismerésével és az étkezés közben a mértékletesség betartására törekvés kialakításával.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az önkiszolgálás során előforduló eszközök és tevékenységek nevei, és az ezeket jelölő gesztusok, jelek elsajátításával, a szükségletek jelzési lehetőségeinek, az egyéni képességekhez illeszkedő, megfelelő verbális vagy nem verbális kommunikáció elsajátításával segíti.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztésében a személyes higiénia eléréséhez megfelelő szokásrendszer kialakítása vesz részt.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Öltözködés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Együttműködés az öltözködésnél.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Saját ruhadarabok felismerése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Együttműködés az öltözködés során. – Az időjárásnak megfelelő ruhadarabok kiválasztása. – A tanuló képességeihez mértén, felnőtt segítségével bekapcsolódni az alapvető gondozási munkába. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Alsó- és felsőruházat fel- és levétele. – Ruházarak kezelése. – Évszaknak megfelelő öltözködés. – Lábbelik ápolása. – Ruhák hajtogatása. – Fogas, vállfa használata. 	<p><i>Játékra nevelés:</i> babaruha válogatás, rakosgatás, csoportosítás.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> szókincsbővítés.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i></p>

	<p><i>Tevékenységek</i> Alsó-és felsőruházat felvétele együttműködéssel. Kis segítséggel az öltözködés begyakorlása, megtanulása. Nagy gombok gombolása, cipzár, csat, patent használata. Az évszaknak megfelelő ruhaneműk kiválasztása. Cipő befűzése, letörlése, lábtörlő használata. Ruhák gondos elhelyezése fogason, vállfán, polcon.</p>	finommotorika.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ruhadarabok, alsó ruházat, felsőruházat, <i>ruházarak</i> , ruhaneműk: kabát, sapka, sál, kesztyű, cipő, nadrág, zokni, ing, blúz, pulóver, <i>vállfa</i> , fogas, időjárás – évszakok: tél-hideg, nyár-meleg, ruhaneműk: eső-esőkabát, hó-csizma, lábtörlő, cipőtisztítás, cipőtisztító kefe.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Testápolás - személyi higiénia		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Felismerni, ha szükséges a kézmosás.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tisztálkodási eszközök megfelelő használata.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Kis segítséggel helyesen alkalmazni a tisztálkodó eszközöket és a zsebkendőt. – A szárazra törölközés megtanulása. – WC-használat, fokozódó önállósággal. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Mosakodás. – WC használata. – Fogápolás. – Zsebkendő használata. <p><i>Tevékenységek</i> Kéz- és arcmosás megtanulása, törölközés. Szükséglet jelzése, vetkőzés, öltözés, WC lehúzása, kézmosás. Tükör előtt a helyes fogmosás technikai begyakorlása. Orrfújás helyesen, a használt zsebkendő elhelyezése.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> testkép, testrészek.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piszkos – tiszta, tisztálkodási eszközök: szappan, szappantartó, körömkefe, víz, vízcsap, hideg víz, meleg víz, törölköző, mosdókagyló, WC-papír, fogkefe, fogkrém, zsebkendő.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Étkezés		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az étkezéshez szükséges eszközök felismerése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezés során az evőeszközök megfelelő használata.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Betartani a kulturált étkezés szabályait. – Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használni. – Önállóan étkezni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Étkezés kanállal, villával. – Merőkanál használata. – Terítés. – Felelősi teendők ellátása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Kézmosás étkezés előtt. Kulturált étkezés evőeszközökkel. Segítséggel leves szedése. Terítés tízóraihoz, ebédhez, uzsonnához. Szükséges eszközök előkészítése a terítéshez, asztal leszedése.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs, szófordulatok, kifejezések.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> babakonyha.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Evőeszközök: kanál, villa, pohár, merőkanál, szalvéta, levesestál, <i>abrosz</i>, mélytányér, lapostányér, kistányér. A kulturált étkezéshez szükséges kifejezések: Jó étvágyat kívánok! Egészségetekre! Kérem szépen... Köszönöm szépen...</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Környezetrendezés – Környezetmegóvás		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A szemét megfelelő helyre dobása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tárgyak rendeltetésszerű használatának és megóvásának megismerése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Maga körül rendet tartani kis segítséggel, illetve irányítással. – Ismerni az eszközök funkcióját (melyik eszközt 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Taneszközök, játékok elővétele, elrakása. – Saját tulajdon felismerése. – Polcok, szekrények 	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> eszközök használata,</p>	

<p>mire használjuk).</p> <ul style="list-style-type: none"> – Különbséget tenni a saját tulajdon, és a közösség, vagy társai tulajdona között. – A szemetet a megfelelő helyre tenni. 	<p>használata.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Rendrakás. – Virágápolás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Játéktér rendberakása, a játékok eltevése.</p> <p>Taneszközök épségének, tisztaságának megőrzése.</p> <p>Foglalkozások után taneszközök elrakása.</p> <p>Saját tulajdon kiválasztása, elkülönítése másétól (kölcsonadom, visszakérem).</p> <p>Étkezések, foglalkozások befejezése után rendrakás, hulladék összegyűjtése.</p> <p>Virágöntözés.</p>	<p>helyrerakása.</p>
---	---	----------------------

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékok, taneszközök, könyvespolc, játékpole, tanulói asztal, szekrény, szemetesvödör / <i>hulladékgyűjtő</i> /, <i>partvis</i> , lapát, <i>asztaltörölő</i> , <i>partvis</i> , <i>hulladék</i> , locsoló kanna, öntözővíz, rendrakás, enyém, másé, kölcsönadni, visszakérni.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes együttműködésre az öltözködés során.</p> <p>Képes saját ruhadarabokat felismerni.</p> <p>Képes cipőjét irányítással fűzni.</p> <p>Képes jelezni, ha fázik, vagy melege van.</p> <p>Képes segítséggel WC használatára és a mosdó használatával kapcsolatos teendőket (személyi higiénia) elvégezni, szárazra törölközni, szükséges esetekben felszólítás nélkül zsebkendőt használni.</p> <p>Képes a fogmosást kis segítséggel végezni.</p> <p>Étkezése kulturált, tiszta.</p> <p>Képes a személyi higiénéjével kapcsolatos teendőket elvégezni étkezések előtt és után.</p> <p>Képes a megfelelő evőeszközzel (de legalább kanállal) enni, pohárból inni, kancsóból tölteni, szalvétát rendeltetés szerint használni.</p> <p>Képes az étkezéshez kapcsolódó udvariassági kifejezések spontán használatára.</p> <p>Képes a terem rendjére ügyelni, az eszközöket rendeltetés szerint használni, helyére tenni.</p> <p>Képes saját tárgyait számon tartani, elkülönítve kezelni, másét tulajdonosának átadni.</p>
---	---

TECHNIKA, ÉLETVITEL ÉS GYAKORLAT

A tantárgy célja fejleszteni a tanuló manuális képességeit, finommotorikáját és mozgáskoordinációját úgy, hogy tevékenysége során az eszközök használata váljon célirányossá, alakuljon ki elemi munkavégző képessége. Alkalmazni tudja a tanult ismereteket egyre nagyobb önállósággal a gyakorlati tevékenység során, a részfeladatok technológiájának és kapcsolatának megismerésével, a megtanult munkafolyamatok sorrendjének alkalmazásával. Biztosítani kell olyan személyiségjegyek kialakulását, amelyek az iskola befejezését követő új életközegben az eredményes szocializációhoz, munkatevékenységek végzéséhez megfelelő alapot teremthet.

A tantárgy feladata továbbá, hogy járuljon hozzá a tanulók esztétikai neveléséhez, alakítson ki olyan szokásokat, hogy igényük legyen közvetlen környezetük rendben tartására, az otthoni életben is tudják gyakorolni és alkalmazni ismereteiket, hozzájárulva környezetük gondozásához.

A fejlesztés során minél több és változatosabb feladathelyzetben ismerkedjenek meg a tanulók saját és közvetlen környezetüknek, a hétköznapiak során szükséges, az önellátáshoz kapcsolódó feladatoknak, munkatevékenységeknek az elsajátításával, alapvető technikák gyakorlásával. Cél a biztos eszközhasználat elérése a háztartásban és a ház körül előforduló szerszámokkal.

Ebben a folyamatban alakulnak ki olyan szokások, készségek, képességek, amelyekkel a mindennapi életben előforduló, egyszerű önellátó, konyhai, takarítási és gondozási feladatok elvégzésére a közepsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló kisebb irányítással képessé válik.

Az önkiszolgálás – ruhagondozás terén ismerje meg, gyakorolja és alkalmazza a tanuló a textíliáknál tanult ismereteket, mosási, vasalási utasításokat/piktogramokat/. Ismerje meg a textilek alapanyagaival, általános tulajdonságaival, valamint azok megmunkálhatóságával, kezelésével kapcsolatos általános tudnivalókat, továbbá a varráshoz használatos cérnákat, díszítőöltéseket, gyöngyfűzéshez használatos fonalakat, eszközöket, a kapcsolódó balesetvédelmi előírásokat.

A konyhai műveletek során fontos az egyszerű alapanyagok megismerése, azok tárolása, felhasználhatósága, a munkafolyamatok elvégzése, a szükséges eszközök, azok használata, valamint a tevékenységhez szükséges munkamenet megismerése és gyakorlati alkalmazása.

Szükséges a takarítás, mosogatás eszközeinek, azok használatának, mosogató-, konyhai tisztítószeresek leggyakrabban használatos típusainak megismerése és a balesetvédelmi előírásoknak a megfelelő használata.

Fontos feladat a vásárlással kapcsolatos teendők gyakorlása (az áruk megfelelő minőségének ellenőrzése, minőségi kifogások jelzése, teendők a kifogások felmerülése esetén), az árukon lévő piktogramok ismerete, azok figyelembevétele vásárlás során, valamint az ide vonatkozó elemi viselkedési szokások gyakorlása.

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a mindennapi életben előforduló önellátással és környezetgondozással összefüggő tevékenységek felelőségének megalapozásával, a napi kötelezettségek elvégzésére neveléssel alapozza meg.

A testi és lelki egészségre nevelést a környezet és a ruházat egészséges, praktikus megválasztására, kialakítására, javítására, és a munka, szórakozás, pihenés helyes egyensúlyának megismerésére törekvéssel segíti.

A tantárgy segíti a családi életre nevelés céljainak elérését, a családi munkamegosztásban a képességekhez, érdeklődéshez igazodó részvételre és a vállalt feladatok elvégzésére ösztönzéssel.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését a környezet alapanyagainak, tárgyainak, eszközeinek és ezek tulajdonságainak és felhasználási lehetőségeinek megismerésével, valamint az egészség megóvására és a betegségek elkerülésére neveléssel támogatja.

A szociális és állampolgári kompetenciaterület céljainak elérését a családi munkamegosztáshoz szükséges alapismeretek elsajátítása, a közösségi környezetért és egyéni érdekekben végzett munkatevékenység összehangolása segíti.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az önellátásban a képességek és lehetőségek határainak felismerésével, a célok elérése érdekében a kitartó és megtervezett tevékenység elvégzésével erősödik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség fejlődésére kihat a személyes megjelenés és a környezet esztétikumára törekvés és ennek felismerése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Textilmunkák	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Érzékelés, tapintással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Anyagok tulajdonságainak megismertetése és megtapasztaltatása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Saját tapasztalatai alapján vizsgálni az anyagokat adott szempontok alapján.</p> <p>Utánzókézséget, kreativitást fejleszteni, adott anyagból ábrát, formát, tárgyat készíteni (minta után, saját elképzelés alapján).</p> <p>Környezetében található használati tárgyak közül textileket gyűjteni.</p> <p>Az olló használatát elsajátítani.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Anyagok tulajdonságai, alkalmazásuk. – Anyagok alakíthatósága. – Ismerkedés textillel. – Olló használata. – Nyírás, vágás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Anyagok válogatása eltérő szempontok szerint: puha, kemény, törékeny, éghető, tűzálló, természetes anyag, műanyag.</p> <p>Formák kirakása adott anyagokból (gesztenye, kavics, lencse).</p> <p>Vessző hajlítása, szalmából, drótból, fonalból fonat készítése.</p> <p>Homokvár építése a homokozóban, formázás homokozó edényekkel,</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> manipuláció természetes anyagokkal.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> kreativitás az alapanyagok felhasználásában, tárgyak készítése.</p>

	<p>homoktálcán ábrák készítése. Textilek gyűjtése tanteremben, otthon (képek, tárgyak válogatása, csoportosítása, megnevezése, a tulajdonságra utaló mondatalkotás. Tapintással, bőrön keresztül az anyagra következtetni (selyem, bársony, zsákvászon, gyapjú, tüll), bekötött szemmel felismerési gyakorlat. Az olló használatának gyakorlása: nyírás, különböző vastagságú textilanyagok nyirkálása, vágás: egyenes vonal mentén, forma kivágása. Textilből kivágott formákból kép összeállítása, felragasztása kartonra, különböző vastagságú fonalból vonal követése, formakitöltés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Természetes anyag, műanyag, termés, alapanyag, textiltípusok, az olló részei, használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	2. Egyszerű háztartási munkák	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Feladatot vállalása és jó elvégzése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Az eszközök használatához szükséges mozdulatok, fogások gyakorlása eszközzel és eszköz nélkül.</p> <p>Felelősi rendszer kialakítása, a szükséges munkák jelzésére, az eszközök kiosztására, végzésére.</p> <p>Irányítással használni a megismert eszközöket.</p> <p>Szabadtéri- és szobanövényeket gondozni, fejlődésüket</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A ház körüli takarítási feladatokhoz használható eszközök és feladatok. – Tanteremben, folyosón egyszerű takarítási munkák. – Tisztítószer tulajdonságai és használatuk. – Növénygondozás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Szabadban használt takarítóeszközök (seprű,</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.</p>

<p>figyelemmel kíséreni, arról rajzos (képes) naplót vezetni.</p> <p>A növénygondozást felelősi rendszerben végezni.</p>	<p>szemétlapát, szeméttároló, komposztáló, lombseprű, gereblye, hólapát) megnevezése, használatuk.</p> <p>Az utak, játszótér, udvar rendben tartása.</p> <p>Szemétszedés, a szemétyűjtők megfigyelése, ha megtelt, jelenteni a felnőtteknek.</p> <p>Az évszaknak megfelelő takarítási munkák, a hulladék szelektív gyűjtése (zöld hulladékot komposztálóba), a járdák, utak seprése, télen hólapátolás, csúszós út szórása.</p> <p>Seprés, portörlés, játékok lemosása (seprű, lapát, lemosó szivacs, porrongy használata).</p> <p>Tisztítószerek használatának gyakorlása ellenőrzés mellett.</p> <p>A környezet szépítése, az évszaknak megfelelően szükséges növényápolási munkák végzésébe bekapcsolódni, állandó irányítás mellett.</p> <p>Szabadtéri növények (vetés, palántázás, kapálás, öntözés, elnyílt virágok levágása, komposztálása) gondozása.</p> <p>Szobanövények gondozása a tanteremben, folyosókon, irányítás mellett.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Eszközök, a gondozott növényekkel kapcsolatos elnevezések.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők</p>		<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Saját ruha felismerése.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Alkalomnak és az időjárásnak megfelelő öltözet kiválasztása.</p>		
<p>Fejlesztési feladat</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	

<p>Megtanulni, hogy az alsó ruházatot naponta szükséges váltani.</p> <p>Rendszereteket kialakítani.</p> <p>Felszólítás nélkül váltócipőt használni.</p> <p>A rendszeres tisztálkodást természetes szükségletnek tartani.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ruhák válogatása, csoportosítása. – Ruha gondozása, tárolása. – Cipőápolás. – Személyes tisztálkodás. – Bőrápolás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Ruházat kiválasztásának gyakorlása (babaruha, kép, saját ruhák [évszak, időjárás, alkalom]).</p> <p>Az öltöző rendjének megtartása, ruhák, cipők elhelyezése a kijelölt helyen.</p> <p>Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása.</p> <p>A cipőápolás eszközei, ápolószerek, használatuk módja.</p> <p>Kézmosás módja (fürdés, hajmosás), fontosságának megértése.</p> <p>Takarékos vízhasználat, bőrápolás, allergia megelőzése (megfelelő tisztító- és ápolószerek használata).</p> <p>Fog- és szájápolás fontossága és ajánlott módja.</p> <p>Az időjárás káros hatásainak kivédése (szél, hideg, napsugárzás), panaszait, kérdéseit bátran mondja el.</p> <p>Tanulmányi séta, tisztálkodási- és bőrápoló szereket árusító üzlet meglátogatása, néhány használati utasítás elolvasása, ajánlott szerek kiválasztása, a választás indoklása.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> főfogalom alá rendelés.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A tisztálkodó szerek és ápolószerek használatával kapcsolatos fogalmak.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>4. Anyagok alakítása</p>	<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Papír gyűrése, simítása.</p>	
<p>A tematikai egység</p>	<p>A papír tulajdonságainak megismerése, alakítása különféle eszközökkel</p>	

nevelési-fejlesztési céljai	és technikákkal.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>A papír változatos, sokoldalú használatát megismerni, technikákat elsajátítani, esztétikus alkotásokat készíteni.</p> <p>A megfelelő anyagokhoz megfelelő eszközöket választani.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Papírok tulajdonsága, alakíthatóságuk (hajtogatás, tépés, sodrás, vágás, ragasztás, fűzés). – Ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása. – Varrás kemény papírlemezre. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Papírból különböző formák készítése – eltérő vastagságú papírok hajtogatása (legyező), felezőhajtés, sarkok illesztése, hajtások megerősítése, segítséggel csákó, hajó hajtogatása.</p> <p>Tépés, hajtés mentén, formakitépés tetszés szerint, mozaikkép, kép ragasztása előkészített alapra.</p> <p>Alkalmas papírok sodrása, formakitöltés, képkészítés az előkészített anyagból.</p> <p>Ollóval csíkvágás vonal mentén, a csíkokból fűzér készítése.</p> <p>Előrajzolt forma kivágása, felragasztása, képkészítés (téli kép, karácsonyi, anyák napi, húsvéti).</p> <p>Papírfűzés, a technika elsajátítása, ritmikus sorok fűzése, az elkészült minta rögzítése.</p> <p>Kartonból, hullámpapírból varrással, festéssel, ragasztással tárgy készítése. Előlyukasztott lemezre varrás egyszerű öltéssel.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i></p> <p>tárgykészítés, anyagismeret.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papírfajták, merkelőtű, ragasztófajták, öltések.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus	A tanuló képes a megismert anyagokat adott szempontok szerint csoportosítani, legfontosabb tulajdonságaikat, alkalmazásukat ismerni.
---	--

végén	<p>Képes az ollót balesetmentesen, kis segítséggel használni. Irányítással, rendszeresen részt vesz a kerti és szobanövények gondozásában. Rendszeresen részt vesz a tanterem, öltöző takarításában (söprés, szemétszedés, portörlés). Szokásává válik az alsóruha napi cseréje, a rendszeres fogápolás. Képes minta alapján munkadarabot készíteni, alkotását magáénak érezni, büszkeséget érezni.</p>
--------------	---

5–6. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelésben a harmonikus, esztétikus és praktikus környezetért végzett tevékenység felelősségének tudatosításával és a takarékoság és mértékletesség igényének kialakításával játszik fontos szerepet.

A testi és lelki egészségre nevelésben különös hangsúlyt helyez a háztartásban előforduló fizikai és mentális veszélyforrások megismerésére, igény kialakítására a testi épség megóvására, a munkatevékenységek végzéséhez szükséges fizikai és lelki képességek fejlesztésére.

A családi életre nevelésben fontos szerepet játszik a tantárgy a családi munkamegosztásban az érdeklődésnek, képességnek megfelelő tevékenységek gyakorlásával, a minél önállóbb önellátás megalapozásával.

A felelősségvállalás másokért, önkéntesség kialakítása a családban és a társak között előforduló segítségadási lehetőségek megismerésére, szükséglet szerinti alkalmazására irányul.

A tantárgy a fenntarthatóság, környezettudatosság fejlesztését segíti az életvitel során felhasznált anyagokkal és energiahordozókkal való takarékos bánásmód elsajátításával, a pazarló szokások felismerésével, valamint a környezetben található erőforrások szükséglet alapú felhasználásával.

Az anyanyelvi kompetencia fejlesztését az igények és a választások megfogalmazásának kialakításával, bővítésével az önellátásban és a környezet megóvásában segíti.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése segíti a veszélyes és káros anyagok felismerését a mindennapi életben, a megfelelő és elvárható óvatosság kialakítását a vegyi anyagokkal, a háztartási és közlekedési eszközökkel; segíti a környezeti hatásokkal és jelenségekkel kapcsolatos ismeretek egészségügyi vonatkozású alapjainak megismerését.

A digitális kompetencia fejlesztését támogatja a környezetben előforduló technikai eszközök biztonságos működtetéséhez szükséges digitális ismeretek nyújtásával.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia a több elemből, tevékenységből álló művelet sor elvégzését, a háztartási munkák elosztásának és sorrendjének tervezését segíti.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Textilmunkák	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az alapanyagok ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az olló és a tű helyes használata.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>A tanuló saját tapasztalatai alapján az anyag megmunkálhatóságának megismerése.</p> <p>Irányítással textilt csíkokra vágni, textilcsíkot összevarni, gombolyítani.</p> <p>A száröltést segítséggel, a száلكihúzást és az előöltést önállóan gyakorolni.</p> <p>Tűbefűzést (egyre önállóbban) és csomókötést gyakorolni.</p> <p>Bonyolultabb gombvarrási technikákat gyakorolni.</p> <p>Ismerkedés szövött tárgyakkal, a szövés eszközeivel.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalatszerzés útján: megmunkálhatóság. – Irányítással textil felvágása, nyírása, segítséggel gombolyítása. – Öltésformák (előöltés, száröltés, szegőöltés: pelenkaöltés). – Varrások eldolgozása. – Csomókötés, gombfelvarrás. – A szövés előkészítése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Textilfélék alapanyaga, azok elemi szálainak megismerése. (Válogatási gyakorlatok: szín, anyagvastagság, anyagösszetétel alapján).</p> <p>Textilből készült használati tárgyak gyűjtése, csoportosítása.</p> <p>Vágás, gombolyítás, szalagkötés gyakorlása, száلكehúzás, varrási alapismeretek gyakorlása.</p> <p>Fokozódó önállósággal szalagkötés, önállóan száلكehúzás.</p> <p>Önállóan szalagkötés, segítséggel száröltés gyakorlása.</p> <p>Szegőöltések közül pelenkaöltés technikájának megismerése.</p> <p>Új öltésforma megismerése a tűbefűzés, csomózás gyakorlásával.</p> <p>Anyag és gomb kapcsolata, gombvarrási gyakorlatok. A tanult tevékenységek folyamatos gyakorlása csökkenő mértékű segítséggel.</p> <p>Szövés anyagainak, eszközeinek megismerése.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> finommotorika.</p> <p><i>Ének-zene:</i> zenehallgatás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szál, szálikirány, anyagnyúlás, előöltés, száلكöltés, szegőöltés, elvarrás, pelenkaöltés, szövással kapcsolatos eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Egyszerű háztartási munkák		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Ismerni az alapvető konyhai berendezéseket, takarítóeszközöket.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Étkezéshez saját részre terítés.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Takarítási munkákat végezni (tanterem, tankonyha).</p> <p>Önállóan rendet rakni, irányítással teríteni, mosogatni, törölgetni, kenyeret megkenni.</p> <p>A megismert eszközök használatát gyakorolni segítséggel.</p> <p>Tisztítási, hámozási folyamatok megismerése, gyakorlása.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Seprű, lapát használata. – Tisztító- és fertőtlenítőszer. – Konyhai eszközök helye, rendje. – Egyszerűbb konyhai munkák. – Kenyérkenés, kenyérszeletelés, kenyérpírítás, konzervbontás. – A főzés jellegének megfelelő edények és eszközök kiválasztása. – Gyümölcs- és zöldségtisztítás. – Főzést nem igénylő ételek készítése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Seprés, portörletés, felmosás, játékok lemosása.</p> <p>Porszívózás gyakorlása, szőnyeg porszívózása önállóan.</p> <p>Tisztító- és fertőtlenítőszer adagolásának megismerése, használatának gyakorlása ellenőrzés mellett.</p> <p>A helyrerakás, terítés, mosogatás, törölgetés gyakorlása.</p> <p>Irányítással terítés, mosogatás, törölgetés.</p> <p>Étkezések előkészítése segítséggel:</p> <p>A kenyérkenés módjának megtanulása.</p> <p>A kenyérszeletelés, kenyérpírítás, konzervbontás módjának megismerése, az eszközök használatának gyakorlása különös tekintettel a baleset-megelőzésre.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> növények, állatok a táplálkozásban, egészséges életmód.</p>	

	<p>Megfelelő eszközök és edények kiválogatásának gyakorlása.</p> <p>Egyszerű ételek elkészítésének megismerése, gyakorlása (alma, banán, narancs, sárgarépa, burgonya).</p> <p>Gyümölcssturmix, pirítós, szendvics készítése.</p> <p>Eddigi tevékenységek gyakorlása.</p> <p>Önálló terítés, mosogatás, rendrakás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Előkészítéshez és főzéshez kapcsolódó fogalmak.</p> <p>További fogalmak a tisztító-, fertőtlenítőszeres használatával kapcsolatos tevékenységek köréből.</p>	

Tematikai egység / Fejlesztési cél	3. Személyes szükséglettel kapcsolatos teendők		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Öltözködés.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ruházarak önálló használata.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Húzózár használata, csatolás, patentolás, kapcsolás, gombolás fokozódó önállósággal.</p> <p>Cipőfűzés, csomókötés, tépőzár-használat.</p> <p>Önálló cipőfűzés.</p> <p>A mosás és vasalás eszközeinek felismerése, megnevezése, használatuk.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A megfelelő ruházat kiválasztása. – Ruhanemű kezelése. – Ruházarak használata. – Cipőfűzés – fűző megkötése. – Mosás: gépi, kézi mosás. – Teregetés, hajtogatás, vasalás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Ruházat adekvát kiválasztásának gyakorlása (évszak, időjárás, alkalom).</p> <p>Húzózár, patent, kapocs, csat használatának gyakorlása.</p> <p>Cipőfűzés, cipőkötés gyakorlása (fűzőtáblákon).</p> <p>Cipőfűzés szükség szerint, cipőkötés adódó alkalmanként irányítással.</p> <p>Mosás megismerése, kézi, gépi</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> finommozgások.</p> <p><i>Társadalomismeret:</i> divat, viselet.</p>	

	mosás eszközei, azok használata. Teregetés (szárító), hajtogatás (tárolás), vasalás (babaruhák).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	További, ruhagondozással kapcsolatos fogalmak (mosószer, csipesz, szárító, vasalódeszka, hőfokszabályozó).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Boltrendszer sokszínűsége.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érték és ár közötti összefüggések megértése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Az alapvető árucikkek beszerzésének helye, a vásárlás módja. Egyféle árucikk vásárlása önállóan (vásárlás megtervezése, mit veszek? Hol kapható? Mennyibe kerül?).	<i>Ismeretek</i> – Vásárlás körülményei. – Különböző boltok, áruházak és piac látogatása. – Vásárlás – fizetés – csomagolás. <i>Tevékenységek</i> Vásárlás céljának, menetének megismerése, alapvető árucikkek beszerzési helyeinek ismerete. Vásárlás folyamatának gyakorlása, beszámoló a vásárlás folyamatáról, eredményéről. Tanulmányi séta, piac-, üzletlátogatás, kirakatok nézegetése. Felügyelet mellett alapvető, egyszerű árucikkek beszerzési helyének megismerése, egy tétel vásárlása.	<i>Kommunikáció:</i> vásárlás, közlekedés. <i>Számolás-mérés:</i> vásárlás, fizetés. <i>Olvadás-írás:</i> feliratok, reklámok, szórólapok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Célzott vásárlás helye, ott kapható áruk. Vásárlási folyamatnál használt fogalmak. Közlekedéshez kapcsolódó fogalmak. Vásárlási folyamatnál és fizetésnél használatos fogalmak. További, a közlekedéshez, viselkedéshez kapcsolódó fogalmak.		

Tematikai egység / Fejlesztési cél	5. Anyagok alakítása		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Megfelelő kézügyesség.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmegmunkáláshoz használt eszközök körének bővítése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Egyszerű tárgyak, ajándék, elemi kompozíciók készítése a megadott alapanyagokból (sík tárgy, térbeli tárgy).</p> <p>Adott anyagból készült tárgyak kiválasztása, csoportosítása.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Papírból, fonalból, textilből ajándékok, elemi kompozíciók létrehozása, egyszerű munkadarabok készítése. – Papír, fonal, textil tárgyak készítése. – Különböző anyagok tulajdonságainak felfedezése (fa, kő, fém). <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Kartonpapíron előrajzolt kép kivarrása (karácsonyi képeslap, anyák napjára ajándék).</p> <p>Kartonból, papírból, fonalból és textilből egyszerű tárgyak készítése irányítással (varrással doboz, album, képkeret, babaház).</p> <p>Textilen előrajzolt ábra kivarrása színes fonallal („terítő”, babaruha).</p> <p>Adott anyagból készült tárgyak, alkotások készítése fa (léc csiszolása, festése, faragása), kő („ékszer” készítése, kavicsból állatok, tárgyak készítése festéssel, lakkozással) fém (karácsonyi díszek, „ékszer”).</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> tárgykészítés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Papír, fonal, textilmunkák, megmunkálás, elkészítés során használt fogalmak, a felhasználhatóságot célzó fogalmak: maradandó, természeti tárgy – emberi alkotás (kavics, mozaik), bánya.		

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes a baleset- és munkavédelmet figyelembe venni veszélyes eszközök használata során.</p> <p>Segítséggel tud rendet tartani, teríteni, részt venni a takarításban, mosogatásban, törölgetésben.</p> <p>A kenyér megkenésével próbálkozik.</p> <p>Kis segítséggel képes használni a ruházati zárószerkezeteket, cipőt fűzni, segítséggel csokrot kötni.</p> <p>Néhány alapvető árucikk beszerzési helyét és a vásárlás módját ismeri.</p> <p>Képes segítséggel vásárolni egy tételt.</p> <p>Képes minta alapján esztétikus alkotást készíteni változatos technikával.</p>
---	--

7–8. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést a munkatevékenységek elvégzéséhez szükséges biztonságos, türelmes és kitartó magatartás szabályainak megismerésével és alkalmazásával segíti. A környezeti tevékenységek során támogatja a segítségkérés szükségességének felismerését és a tanuló képességeihez mérten másoknak segítség nyújtását.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a jellegzetes nemzeti, nemzetiségi ételek, italok megismerésével és a nemzeti ünnepekkor dekorációs kellékek készítésével segíti.

Az egészségre ártalmas anyagok és szokások tudatos elkerülésével, a figyelem ráirányításával a kiegyensúlyozott és harmonikus életvitelre, a pihenés, a munka és a szórakozás helyes arányainak felismerésére és az igyekezet kialakításával ezek betartására a testi és lelki egészségre nevelés céljait valósítja meg.

A családi életre nevelésben törekszik a családi munkamegosztásban az érdeklődés, képesség és igény szerinti részvételre, az önellátásban minél kevesebb segítség igénybe vételére.

A fenntarthatóság, környezettudatosság céljait támogatja a környezet tudatos megfigyeltetésével, a mindennapi életben előforduló helyzetekben az egészségre ártalmas hatások elkerülésével, a természet erőforrásaival való takarékosagra neveléssel.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztésében a szókincsbővítésben az aktuális témákban, a tanuló kívánságainak és kifogásainak megfogalmazásában, valamint a személyes élettel kapcsolatos igények és kötelezettségek adekvát kommunikációjának gyakorlásában vesz részt.

A természettudományos és technikai kompetencia terület fejlesztését az önellátás és a közvetlen környezet gondozása kapcsán az egészség megóvásával, a betegségek megelőzésével és felismerésével kapcsolatos gyakorlati ismeretek nyújtásával és a közlekedésben és a háztartásban a balesetek elkerülési lehetőségeinek bemutatásával támogatja.

Balesetvédelem: minden munkatevékenység során szükséges a balesetvédelemi, valamint a munkavédelmi szabályok ismerete és betartása.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Textilmunkák	Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Olló, tű biztonságos használata.	
A tematikai egység	Tanult öltések alkalmazása.	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Textilmunkákhoz köthető rutinfeladatok folyamatos gyakorlása (fonalgombolyítás, vágás egyenes vonal mentén, forma kivágása, tű befűzése, csomó kötése fonalra, varrás eldolgozása egyre önállóbban).</p> <p>Két anyag összevarrása, beszegése, gomb felvarrása, gumibehúzás.</p> <p>Megismerkedés a kötés és horgolás eszközeivel, technikájával (érdeklődés szerint, egyéni megsegítéssel).</p> <p>Körmönfonás.</p> <p>Szövéshez szükséges eszközök, alapanyagok megismerése, a mozdulatok gyakorlása.</p> <p>Egyszerű, kisméretű darab szövése, egy, két szín alkalmazásával.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Textillel kapcsolatos tevékenységek megismerése. – Szálkihúzás, fonás, tanult öltések. – Láncöltés megismerése. – Textil szegése, összevarrása kézzel. – Gombfelvarrás, gumibehúzás. – Kötés – horgolás – szövés. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Eddigi tevékenységek folyamatos gyakorlása, egyes esetekben alkalmazása önállóan (vágás, tűbefűzés, csomókötés, varrások eldolgozása, rojtozás, fércelő öltés, tanult öltésformák). Textilfajták megkülönböztetése, tanult öltésformák varrása segítséggel. Láncöltés technikájának megismerése. Eddigi tevékenységek önálló gyakorlása. Kisebb feladatok önállóan. (Gomb hiányzik: varródoboz, mi kell a felvarráshoz? Kiszaladt a gumi: mi kell a javításhoz?) Kötés és horgolás eszközeinek és az elkészíthető tárgyaknak a bemutatása, érdeklődés felkeltése a kézimunkázás iránt. Egyszerű hurkolások próbálgatása, tetszés szerint egyszerű darabok készítése. Kézimunkázás vastagabb fonalból, megfelelő eszközökkel tetszés szerint. Szövés előkészítése segítséggel: szövés kartonon, egyszerű rámán. Rossz harisnyák felvágása, összecsomózása, szőnyeghorgolás, önállóan</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> téma feldolgozása eltérő technikával; színek egymásra hatása.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> lakáskultúra, divat.</p>

	fércelöltés textilen. Írányítással szőnyegszövés rámán.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<i>Az alkalmazott technikák nyomán felmerülő alapanyagok, eszközök, technikák nevei (tűbefűző, kötőtű, horgolótű, kezdőszem, felvetés, vetélőfa, fonalak stb.).</i>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Egyszerű háztartási munkák		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az ételek helyes tárolása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Háztartási eszközök és gépek használata egyszerű esetekben.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Önállóan kenyeret, felvágottat szeletelni.</p> <p>A célnak megfelelő nyersanyagokat, eszközöket és edényeket kiválasztani.</p> <p>Egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt elkészíteni kis segítséggel.</p> <p>A megismert munkafolyamatokat önállóan alkalmazni.</p> <p>Megadott helyiség önálló takarítása.</p> <p>Takarítószer, eszközök önálló használata.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szeletelés, kés használata. – Konyhai gépek, eszközök megismerése, használata. – Egyszerű étel készítése. – Terítés, tálalás, mosogatás, rendrakás. – Takarítási munkák. – Nagytakarítás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Önállóan élelmiszerek szeletelése, nyersanyagok, főzőedények, eszközök kiválasztása.</p> <p>Gyümölcssaláta elkészítése.</p> <p>Tízórai-, uzsonna-, reggelikészítés.</p> <p>Hideg és egy meleg étel elkészítése (turmix, puding, tojásrántotta, burgonyasaláta, franciasaláta, vitaminsaláta) önállóan (melegítés, hűtés).</p> <p>Felnőtt irányítása mellett önállóságra törekvéssel konyhai, háztartási gépek használata.</p> <p>A főzési munkákhoz kapcsolódó tevékenységek gyakorlása (terítés, mosogatás, rendrakás)</p>	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> pályaválasztás, munka, munkamegosztás.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> vendéglátás, lakás rendje, tisztaság.</p>	

	<p>folyamatosan. Takarítás különböző helyiségekben (konyha, folyosó stb.). Nagytakarítás műveleteinek gyakorlása, alkalmazása segítséggel. Eddig begyakorolt tevékenységek önálló alkalmazása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Eddig használt fogalmak, egyszerű kezelést igénylő gépek, azok használatához szükséges fogalmak. Gyümölcssaláták, ételek, elkészítésükhöz szükséges fogalmak. Tisztítószeres, takarítóeszközök, munkafolyamatok, veszélyes anyagok, balesetmegelőzés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Személyes szükségletekkel kapcsolatos teendők	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Összefüggés az anyagok tulajdonságai és kezelése között.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Balesetmentes, körültekintő munkavégzés.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Textilanyagok alapanyagai és azok tulajdonságai, piktogramok jelentése, értelmezése, feladat eldöntése a jelek útmutatása alapján.</p> <p>Vasalás, irányítás mellett.</p> <p>A piktogramok alapján ruha válogatása, mosás, teregetés, vasalás segítséggel (színek, alapanyagok, víz hőfok, vasaló beállítása).</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Textilanyagok alapanyagai és tulajdonságai. – Piktogramok értelmezése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Különböző anyagok vasalásának gyakorlása irányítással (a ruházaton található piktogramok irányító jellegének felhasználásával).</p> <p>Ruhaválogatás alapján mosás előkészítése. Mosás (kézi és gépi mosás), teregetés, vasalás fázisai önállóan.</p> <p>Rendrakás, eszközök elhelyezése, tiszta ruha összehajtása, helyrerakása.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i></p> <p>használati utasítás szövege és értelmezése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A textil alapanyagának tulajdonságaival, mosásával, vasalásával kapcsolatos fogalmak. Háztartási gépek használatával kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vásárlás – Fogyasztóvédelem		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Udvariassági formák vásárlás során.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Körültekintő, megtervezett vásárlás.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Vásárolni egyféle alapanyagot. Önállóan, néhány tételt segítséggel vásárolni. Mérlegelni vásárláskor, kívánságát és kifogásait megfogalmazni (drágább, jobb ízű, több van benne). A szavatossági idő jelölését figyelembe venni vásárláskor. Ruhán, cipőn található jelzéseket értelmezni. Csere lehetőségeit megismerni (visszaváltás, levásárlás).</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vásárlás. – Alapanyagok vásárlása a konyhai tevékenységhez. – A termékek szavatosságának ellenőrzése. – Sajt célra ruha, cipő vásárlása. – A kezelési útmutató jelzéseinek értelmezése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Konyhai munkához szükséges alapanyagok megválasztása, azok beszerzése (néhány tétel). Recept alapján készülő ételhez alapanyagok beszerzése (vásárlási-fizetési tevékenység), az áruk tüzetes megvizsgálása minőség, mennyiség, ár tekintetében, azok tárolási lehetőségének megismerése. A szavatosság időpontjának egyeztetése, a felírt dátum helyes értelmezése. A szavatosság lényegének megértése (romlott, fogyasztható). Mérlegelés, vita: melyik a jobb, takarékosabb választás. Körültekintő vásárlás, több kirakat, üzlet kínálata, megfelelő szín, anyag, méret, minőség alapján. Döntés szempontjainak megbeszélése.</p>	<p><i>Számolás-mérés:</i> vásárlási gyakorlat, fizetés, mérőeszközök, mérések.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> használati utasítás szövege és értelmezése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az alapanyagok kiválasztásához szükséges fogalmak, beszerzési források. Vásárlással, fizetéssel kapcsolatos fogalmak, kiegészítve a közlekedés és a viselkedéskultúra ide vonatkozó fogalmaival.		

	Az anyagok eltarthatósága, tárolása, kezelése során bevezetett új fogalmak (szavatosság, lejáratási idő, kezelési útmutató, jótállás).
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Piktogramok értelmezése		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Képi emlékezet.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ismeretek alkalmazása valós helyzetekben.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Néhány gyakrabban látott piktogramot felismerni, értelmezni. Gyógyszereken, élelmiszereken, vegyszereken található jelzéseket értelmezni.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Jelek megismerése, értelmezése, egyeztetése. – Használati utasítás, kezelési utasítás, szavatosság jelzései. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Ismerkedés az élelmiszereken, tisztítószeren, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelekkel. Megismert jelek megmutatása, értelmezése, egyeztetése, válogatása. Élelmiszereken, gyógyszereken, tisztítószeren, ruhaneműk kezelési útmutatóján található jelek megkeresése, megmutatása, és az utasítás szerinti eljárás fontosságának tudatosítása példák alapján.</p>	<i>Olvasás-írás:</i> olvasás, szövegértelmezés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Piktogramok jelzéseivel, használati útmutatóival, és azok értelmezésével kapcsolatos fogalmak.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	6. Anyagok alakítása		Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Anyagok alakíthatósága, tulajdonságai.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alkotás örömeinek átélése.		

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>A tanult technikákkal irányítás mellett egyszerű tárgyak készítése.</p> <p>Az anyagok tulajdonságainak megismerése.</p> <p>Adott anyagból készült tárgyak keresése környezetében használhatóság és más tulajdonságaik alapján.</p> <p>Tárgyak készítése önállóan a megismert anyagokból és technikákkal.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Újabb alapanyagok és tulajdonságaik megismerése. – Műanyag, bőr-műbőr, alufólia, papírmasé, üvegfestés, gyöngyfűzés, viasz, gyurma. – Természetes anyagok és műanyagok alakíthatósága és tulajdonságai. Termékek. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Egyszerű tárgyak készítése minta alapján változatos anyagokból. A szükséges technika, eszközhasználat elsajátítása. Képek, plakátok, ajándéktárgyak készítése.</p> <p>Eddigiek alapján a megismert technológiai eljárások alkalmazásával elemi figurák készítése segítséggel.</p> <p>Tárgyak készítése különböző alkalmakra (üvegfestés, gyöngyfűzés, papírmasé).</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i></p> <p>több technika alkalmazásával tárgyak, alkotások készítése, egyéni ötletek megvalósítása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az anyag eredetére, előkészítésére, feldolgozására, valamint a belőlük készíthető munkadarabok használhatóságára vonatkozó fogalmak.
------------------------------------	--

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismerni a tanult textiltípusokat, a tanult öltésformák közül néhányat segítséggel tud alkalmazni; – egyszerű gombot felvarrni; – felismerni a különböző kézimunkák darabjait, eszközeit; – részt venni az eddig tanult és begyakorolt munkatevékenységekben; – részt venni a konyhai munkákban, elkészíteni egy-egy hideg, illetve egyszerű meleg ételt, ismeri az edényeket, eszközöket, az egyszerű konyhai gépek használatát; – a takarítási és gondozási munkákhoz és az adott munkadarabok elkészítéséhez szükséges anyagok és eszközök egyre önállóbb kiválasztására; – megadott helyiséget önállóan takarítani; – válogatni a ruhát színe, anyaga, szennyezettsége alapján, ismeri a mosás, vasalás eszközeit, használatkor a piktogramok utasításait figyelembe venni; – kívánságát és kifogásait megfogalmazni; – tájékozódni az üzletben, segítséggel tud néhány tételt vásárolni; – értelmezni a szavatossági idő jelölését. <p>Tudja, hogy a termékeken hol találhatóak a piktogramok, felismer közülük néhányat.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – tevékenységei során a piktogramokat értelmezni; – megismerni különböző anyagokat, megmunkálásuk különböző módjait; – a tanult technikák alapján elemi figura készítésében részt venni; – ismereteit alkalmazni a különböző természetes anyagok megmunkálásakor.
--	---

KÖRNYEZETISMERET

A környezetismeret tantárgy felkészíti a tanulót a természeti környezetével való harmonikus együttélésre, felismeri a környezet és saját egészsége, mentális épsége közötti összefüggéseket. Kialakítja igényét az épített és a természeti környezet épségének, szépségének megóvására.

A tantárgy célja bővíteni a tanuló meglévő ismereteit élő és élettelen környezetünk jelenségeiről, megfigyelések alapján következtetések levonása, tapasztalatok hasznosítása a környezet megóvása érdekében. Kialakítani az igényét a természet védelemére, az élőlények és környezetük kölcsönhatásainak megismerésén keresztül környezetkímélő és természetvédő szemlélet kialakítására, törekedni a környezet igényessé, széppé, tisztábbá formálására.

Elsajátítani a helyes egészségügyi és higiénés szokásokat, kialakítani olyan alapvető egészségügyi ismereteket, készségeket, amelyek hozzájárulnak a test megismeréséhez, a személyi higiénia és a megfelelő, izléses, praktikus öltözködés iránti igény kialakulásához és az egészség védelméhez.

Tudatosítani az egészséges életmód szokásrendszerét, a helyes táplálkozás, a testedzés, a sportolás jótékony hatását a mindennapokban.

Megismerni a saját testet és annak működését, a betegségeket megelőzni, a leggyakrabban előforduló betegségek tüneteit, a gyógyulást elősegítő terápiákat megismerni és az orvos és a gyógyszerek szerepét tudatosítani.

Megismerni a balesetvédelem egyszerűbb szabályait, az egészséges életmódot veszélyeztető anyagokat, azok káros hatásait és a megelőzés módját.

A tanuló szocializációs szintjét fejleszteni, kialakítani felelősségérzetét a természettel és embertársaival szemben, adott helyzetekben az önálló telefonhasználatot és a megfelelő segélykérés technikáit elsajátítani.

5–6. évfolyam

A tantárgy különösen fontos szerepet tölt be az önismeret és a társas kultúra fejlesztésében és a testi-lelki egészségre nevelésben, amennyiben megalapozza a helyes önismeretet, elősegíti a tanuló saját teste működésének, ápolásának megismerését, elsajátítását; lehetővé teszi a test felépítésének, jellegzetességeinek, a testrészek funkciójának és a szervezet összehangolt működésének megismerését. Mindezzel hozzájárul a jó közérzet feltételeinek, a komfortérzet kialakításának és fenntartásának megismeréséhez.

A tantárgy tanítása a szociális és állampolgári kompetencia alakításához az egészséges önértékelés és a társas kapcsolatokban szükséges alkalmazkodási képesség fejlesztésével járul hozzá.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztése során a tanuló megismeri a természet nagy csoportjait, felismeri a környezeti tényezőknek az élő természetre gyakorolt hatásait, képessé válik egyszerű folyamatok megnevezésére. Mindez megerősíti a környezeti ártalmakkal szembeni érzékenységet, elősegíti a természeti környezettel való harmonikus együttélését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az emberi test		Órakeret 18 óra
Előzetes tudás	Testrészek megnevezése, megmutatása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az érzékszervekre káros hatások felismertetése és megelőzése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A testrészek nevét, funkcióját ismerni. – Ismerni a belső szervek (szív, tüdő, máj, vese) működését. – Érzékszerveket kímélni (a károsodás megelőzése, javításának módjai). – Ismerni a segédeszközök használatának fontosságát, védelmét, kezelését. – Panaszokat röviden megfogalmazni, a kapott utasításokat betartani. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Testrészek, érzékszervek megnevezése, funkciójuk. – Meglévő ismeretek rendszerezése. – Az érzékszervek funkciója, védelmük. – Ismerkedés a segédeszközökkel. – Az egészség fogalma, a betegségek tünetei. – Betegségek: megfázás, gyomorrontás, influenza és más fertőző betegségek. – Fájdalom jelzése, a fájdalom helye. – Gyógyszer elfogadása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Tükörképen ismerkedés a saját testtel.</p> <p>Egymás testrészeinek megmutatása, megnevezése.</p> <p><i>A birtokos ragok használatának gyakorlása.</i></p> <p>Az érzékszervek funkcióinak tapasztalat közbeni megismerése (szembekötösd).</p> <p>Képösszerakás, csoportosítás, makettek összerakása, szervek felismerése, megnevezése, funkciója.</p> <p>Szem: Ne hajolj közel a könyvhöz!</p> <p>Fül: zajártalom kerülése.</p> <p>A szemüveg használata, kezelése, tisztán tartása. A hallókészülék használata.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókinés.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> testkép, nagymozgások.</p> <p><i>Ábrázolás-alkítás:</i> emberábrázolás.</p>	

	<p>Szerepjáték: az orvosi rendelőben, a gyógyszerárban.</p> <p>Betegségek megelőzése.</p> <p>Adott betegség tüneteinek megnevezése, a kezelés utasításainak betartása.</p> <p>Diéta előírásai különböző betegségek esetében:</p> <p>gyomorrontás, influenza, cukorbetegség, ételérzékenység, ekcéma, allergia.</p> <p>Egyedi problémák megbeszélése a foglalkozás keretében, ha lehet, orvossal, védőnővel.</p> <p>Maketten, képen a szerveket megfigyelni (elhelyezkedés, alak, szín, funkció).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Fő testrészek és szervek. Látás romlása, hallás romlása, fáj, <i>hányinger</i> , köptető, gyógyszer, borogatás, láz, <i>diéta</i> , gyomorrontás, <i>fertőző, fertőzés</i> .	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A jó közérzet feltételeinek ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Veszélyhelyzetek felismerése és elkerülése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Önállóan kézmosás, arcmosás, fogmosás szükség szerint. – A rendszeres testedzést bevezetni. – A vitaminok szerepét megismerni. – A napozószerek, bőrvédő- és bőrápoló szerek önálló, szükség szerinti használata. – A tanuló tudja panaszait tömören, lényegre törően megfogalmazni. – Az orvos utasításait, tanácsait követni. – A játék, munka és a közlekedés során kívánatos 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tisztálkodás. A test tisztán tartása. Hajápolás. Körömápolás. – A mozgásszegény életmód veszélyeinek megismerése, a test edzése. – A vitaminforrások megismerése. – Veszélyforrások a szabadban (a Nap káros hatása, kullancs). – Az iskolások orvosi vizsgálata. – Egészség – betegségek. – Orvosi rendelő, háziorvos. – Az iskolában, az utcán és 	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs, kifejezőkészség.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> telefonálás, segítségkérés.</p>

<p>magatartást tudatosítani.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Váratlan helyzetekben is helyesen viselkedni. – Telefonálás, segítségkérés. – Önfegyelem gyakorlása. 	<p>játék közben előforduló balesetek.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sportolás, fürdőzés közben és a háztartásban történő balesetek megelőzése. – A mentőláda tartalma. – A felnőttek értesítésének módja baleset esetén. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Önálló mosdás, fogmosás, hajápolás. Hajvágás, a haj ellenőrzésének fontossága (tetűirtás).</p> <p>Rendszeres körömvágás, tisztítás, a körömrágás kerülése.</p> <p>A vitamint tartalmazó élelmiszerek megismerése, csoportosítása.</p> <p>Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztásának szükségessége.</p> <p>A tavaszi és nyári napozás szabályai, rendszeresség, fokozatosság, időtartam, napozószerek. Védekezés kullancscsípés ellen.</p> <p>Az orvosi vizsgálatok helye az iskolában, funkciójuk, aktív együttműködés a vizsgálatokon.</p> <p>Iskolaorvosi, családorvosi, szakorvosi, fogorvosi rendelő.</p> <p>A rendelő felkeresésének módja (rendelési idő, szükséges dokumentumok, tiszta, rendezett öltözék, panasz részletes elmondása).</p> <p>Tanulmányi séta, megfigyelési szempontok szerint (balesetveszély, káros tevékenységek felismerése, orvosi rendelő).</p> <p>Balesetek (az élet minden területén), viselkedés strandon, a Balatonban (természetes vizekben), háztartási baleset esetén, ok-okozati összefüggések felismerése, tanulságok levonása.</p> <p>A mentőláda tartalmának megismerése, a benne lévő eszközök és szerek használatának</p>	
---	---	--

	megismerése (kötszer, fertőtlenítő). Telefon használata (segélykérés), segélykérő telefonszámok ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A használt tisztálkodási eszközök és anyagok, funkciójuk, a különböző hajtípusok mosószerei (száraz, zsíros). Orvosi vizsgálattal, gyógyszereléssel kapcsolatos fogalmak (lázmérő, sóhajtás, száj kitérítése [miért?]) <i>hallgató</i> , gyógyszer, védőoltás, <i>steril</i> , géz, <i>vérvételezés</i> , <i>vizeletvizsgálat</i> , <i>lelet</i> , beutaló, fűró, fogtömés, fogkő, <i>röntgen</i> , foghúzás). Egészséges életmóddal, napozással kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Élő természet – élőlények és környezetük		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Élő – élettelen biztos elkülönítése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Annak beláttatása, hogy mi, emberek is a természet részei vagyunk.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Növényeket, állatokat felismerni, tulajdonságaikat megnevezni. – A megszerzett ismereteket önállóan alkalmazni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az élő természet nagy csoportjai: <i>növény</i>, <i>állat</i>, tulajdonságai, életmódja, haszna. – Időjárás hatása a növényekre, állatokra. – A környezet hatása az élőlényekre (szárazság, aszály, árvíz, szélsőséges időjárás). <p><i>Tevékenységek</i> A tanult élőlények változó szempontú csoportosítása. Az emberi tevékenység szerepe a növények, állatok életében. Megfigyelések. Az ember alkalmazkodása az időjárás változásaihoz. Képek összerakása, válogatása, csoportosítása, kísérletek.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókinés, irodalmi alkotások a témával kapcsolatban.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> természetábrázolás különböző technikákkal.</p>	
Kulcsfogalmak/	Élőlény, élettelen, hasznos, káros, <i>életfeltétel</i> , gyökér, törzs, korona,		

fogalmak	termés, pusztulás, áradás, katasztrófa; <i>szaporítás, születés, növekedés, elmúlás.</i>
-----------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élettelen környezet – Környezeti ártalmak		Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A víz és a levegő nélkülözhetetlen az élethez.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A napfény nélkülözhetetlenségének felismerése az életben, káros hatások kivédésének lehetőségei.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A halmazállapotokat felismerni és megnevezni. – Településén található folyóvizek (forrás, patak, folyó, tó) felkeresése, megfigyelése. – Tudni a víz értékét, ismerni megjelenési formáit (halmazállapotát). 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Az élet alapvető feltételei. – Levegő, víz, napfény összetevői, ártalmai. – A felszíni vizek (forrás, patak, folyó, tó, tenger). – A víz halmazállapotai. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Élő és élettelen differenciálása. Ismerkedés az élet alapvető feltételeivel. Tudatos törekvés az értékek óvására. Környezet- és természetvédelem köréből képek keresése, tanulmányi séta, kísérletek. Élmények, képek a magas vízállású Dunáról, helyi folyókról. Térkép, földgömb nézegetése, a víz jelzése (kék szín keresése). Kísérletek a víz halmazállapotával kapcsolatban. Csapadékfajták megfigyelése (pára, köd, dér, zúzmara, harmat). Bővebben a víz, a harmat, a pára, a jég jellemzői, megfigyelése.</p>	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> tájékozódás a föld felszíni formáiról, vizeiről.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> közvetlen környezet tisztántartása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Halmazállapot, levegő, <i>láthatatlan</i> , gőz, csapadék, pára, köd, dér, <i>zúzmara</i> , <i>harmat</i> , árvíz, híd, gát, <i>menekülés</i> , <i>életveszély</i> , mentés, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> .		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – felismerni, megmutatni testrészeit, érzékszerveit, ismeri azok elemi funkcióit; – érzékszerveire vigyázni, a szükséges segédeszközöket megfelelően használni; – teste reakcióit érzékelni, a változásokat jelezni, panaszait megfogalmazni; – testét ápolni, öltözékét rendezetten, tisztán tartani, gondozni; – őszintén, bizalommal együttműködni orvosi vizsgálaton az egészségügyi dolgozókkal; – főfogalmi csoportosításokat végezni az állat- és növényvilág körében. – a környezetben található élőlényekről, élőhelyeikről, testfelépítésük legjellemzőbb tulajdonságairól ismereteket szerezni, rendszerezni; – felismerni a víznek mint nélkülözhetetlen, éltető elemnek a jelentőségét, megjelenési formáit (halmazállapotát) és a felszíni vizek folyásait; – egyszerű környezetmegóvó tevékenységet végezni (szemétszedés, törekvés a víz takarékos használatára); – halmazállapotok differenciálására, a csapadékfajták megkülönböztetésére.
--	---

7–8. évfolyam

A tantárgy kiemelt szerepet játszik az erkölcsi nevelés területén, a természeti környezetben megfelelő viselkedésre neveléssel, az állat- és növényvilág nyugalmanak megőrzése érdekében, és a felelős viselkedés kialakításában a közösségi környezetben.

A nemzeti azonosságtudat fejlődéséhez és a hazafias neveléshez a közösségi terek, az épített és természeti környezet ápolásával, a rend és tisztaság fokozott védelmével járul hozzá.

Kiemelt szerepet játszik a tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben az egészségre káros szokások felismertetésével, kialakulásuk tudatos elkerülésére neveléssel, igény felkeltésével a tiszta, gondozott környezet megteremtésére és megóvására, és a tanuló értelmi képességeinek megfelelő ismeretek nyújtásával a testi változások megismerésére és elfogadására.

A tantárgy a médiatudatosságra nevelésben fontos szerepet tölt be a médiumok felhasználásának megismertetésével és a tanulók látókörének szélesítésével.

A tantárgy a természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését támogatja, tudatosítva a környezet védelmének és megóvásának fontosságát. A tanulók megismerik a gyógy- és fűszernövények szerepét és használatukat, felismerik az összefüggéseket az időjárási viszonyok és a természet átalakulása között, és az emberi tevékenységek környezetre gyakorolt hatását.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez hozzájárul a környezet és az egészség megóvására nevelés és a betegségek megelőzése érdekében történő közösségi kezdeményezésekben, társadalmi megmozdulásokban való részvétel.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Az emberi test		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Az orvosi vizsgálatról való félelem nem megalapozott, leküzdhető.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Segítség kérése megfelelő módon a szükséges esetekben.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Saját testrészek, érzékszervek biztos ismerete. – Érzések, tapasztalatok megfogalmazása. – Jó helyzetfelismerési képesség kialakulása, kívánságok megfogalmazása. – Ismeretek szerzése a védőoltásokkal, elsősegélynyújtással kapcsolatban. – Törekvés a kapkodás, a pánik elkerülésére. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Testrészek, érzékszervek, belső szervek, funkciójuk, védelmük. – Segédeszközök védelme és fontossága. – Betegség témakör bővítése: torokgyulladás, középfülgyulladás, bárányhimlő, herpesz, bőrbetegségek. – Betegségmegelőzés, védőoltások szükségessége. – Az elsősegélynyújtás elemeinek gyakorlása. – Teendők saját vagy társai rosszulléte, betegsége, rossz közérzete esetén. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Testrészek megnevezése, megmutatása.</p> <p>Könyvben és maketten a csontváz és a belső szervek nézegetése, felismerése.</p> <p>Szemüveg, hallókészülék, lúdtalpbetét használata, tisztítása, tárolása.</p> <p>Lázmérés, vérnyomásmérés.</p> <p>Saját tapasztalat alapján az említett betegségek tünetei és az alkalmazott terápia.</p> <p>Beszámoló saját tapasztalatokról, oltási könyv adatainak megbeszélése.</p> <p>Az orvos vagy felnőtt értesítésének módja. Telefonálás gyakorlása.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs, élmények, tapasztalatok megfogalmazása.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> emberábrázolás.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Az emberi testtel, betegségekkel kapcsolatos fogalmak. Éles a látásom, homályosan látok. Nem hallom, most jól hallom.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Egészségmegőrzés – Egészséges életmód	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Serdülőkori változások elfogadása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Az egészségre káros szokások kialakulásának tudatos kerülése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Az egészséges életmód fontosságának ismerete. – Ismerni a serdülés jeleit, a bekövetkező változásokat, következményeket és felelősséget. – Az egészséges életmód fontosságát, módjait megismerni, törekedni a helyes szokások kialakítására. – Megérteni a káros szokásokkal kapcsolatos betegségek, kóros állapotok megelőzésének fontosságát. – Szükséges esetekben használni a telefont. – Néhány fontos telefonszámot ismerni. – Megjelenés, viselkedés az orvosi vizsgálat során. – A gyógyszereléssel kapcsolatos utasítások pontos betartása. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – A test tisztán tartása. – A serdülőkor jellemzői. – A test edzése. – Ideális testsúly. – Helyes, helytelen táplálkozás. – Kerülendő élelmiszerek és üdítők. – Veszélyforrások (dohányzás, szeszes italok, a nemi úton terjedő betegségek). – Iskolai, háztartási és utcai balesetek. – Balesetek megelőzésének lehetőségei. – Baleset esetén felnőtt értesítése, mentő hívása. – A mentők munkája. – A mentőláda szerepe. – Az orvosi vizsgálatához szükséges dokumentáció. – A gyógyszerek használata (gyógyszer, adagolás, recept). – Szexualitással kapcsolatos ismeretek. – A súlyfelesleg káros hatásai. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Önálló mosdás, fürdés, hajmosás, hajszárítás. Rendszeres mozgás, testedzés. Egészségtelen, veszélyes (válogatás, csoportosítás). Beszélgetés, saját élmények a</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szövegértés.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> piktogramok, egészséges táplálkozás.</p> <p><i>Testnevelés:</i> rendszeres testmozgás, edzettség.</p>

	<p>káros szokásokkal kapcsolatban. A családban, környezetében szerzett tapasztalatok megvitatása. Vélemények ütköztetése.</p> <p>Eseményképek, filmek elemzése. Az értesítés módja, szerepjáték, telefonálás gyakorlása.</p> <p>Gyakorlás, kisebb sebek ellátása, fertőtlenítés. Tanulmányi séta orvosi rendelőkben.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>Súlyfelesleg, önfegyelem, körültekintő</i>, nyugodt, figyelmes, tárcsázás, foglalt, kicseng, vizsgálat, lázmérés, vérvétel, vizeletvizsgálat, lelet, beutaló, fúró, fogtömés, fogkő, röntgen, foghúzás, <i>serdülés, nemi jellemzők</i>, súlyfelesleg, <i>önfegyelem</i>. Magasság és súly közötti helyes arány. Személyes adat, igazolvány, <i>TB-kártya</i>, telefonszám.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Élő természet – Élőlények és környezetük	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Szelektív hulladékgyűjtés fontossága.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	A tiszta környezet megteremtése és megóvása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Tájékozódni a tanult ismeretek alapján kis segítséggel könyvekben. – Gyógyteát fogyasztani (készíteni) szükség esetén, ismert helyzetekben. – Felismerni a fűszereket illatukról, tájékozódni élettani hatásukról, használatukról. – Részvétel környezetvédelmi akciókban, pl. Föld Napja, Madarak és fák napja, hulladékgyűjtő akciók stb. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Növények, állatok, emberek. – Ismerkedés a gyógynövényekkel (kamilla, hársvirág, csipkebogyó, kakukkfű). – A fűszernövények megismerése, használatuk (babér, kömény, majoránna, fokhagyma, bors stb.). – A föld tájainak növényei, állatai (sarkvidék, hegyvidék, sivatag, őserdő). – Az ember szerepe az élő természet megóvásában. – Tájvédelmi terület megtekintése. – A védett növények és állatok 	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs, kapcsolódó irodalmi alkotások.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> fűszerek, gyógynövények a táplálkozásban, vásárlás.</p>

	<p>fogalmának megismerése.</p> <p><i>Tevékenységek</i> Tápláléklánc összeállítása. Csoportosítás, válogatás. Gyógytea készítése: borogatás – kamilla, köhögés – hársvirág stb. A fűszernövények megismerése és kipróbálása az ételek készítésénél. Játékos felismerés bekötött szemmel, illat alapján. Tájak és jellegzetes élőlények (összefüggés az éghajlat és a növény- és állatvilág között). Néhány környezetében élő védett növény, állat felismerése. Takarékoskodni az erőforrásokkal: víz, villany, gáz használata során, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok elkülönítése (elemek, gumiabroncs stb.).</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>Tápláléklánc</i>, kamilla, hársfa, <i>bodza</i>, tájvédelem, bors, fahéj, szegfűszeg, vanília, kakaó, csokoládé; børszín, arcberendezés.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Élettelen környezet – környezeti ártalmak	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Időjárással kapcsolatos ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési célja	Tájékozódás térképen, térkép jelzéseinek megismerése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazni a tanult ismereteket. – Tiszta víz, levegő, napfény fontosságát tudatosítani. – A légszennyezés jellegzetes szagát felismerni. – Törekedni a tiszta környezet megtartására. – Ismerni a térképen alkalmazott legfontosabb 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Az élő és élettelen természet megfigyelése. – Csapadékfajták megfigyelése. – A víz körforgása. – A felszíni vízfolyások (forrás, patak, folyó, tó). – Felszíni formák (hegy, síkság). – Összefüggés a felszíni és 	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> Föld országai, természeti kincsek.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> természetábrázolás.</p>

<p>színeket és jelzéseket.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Saját megfigyeléseiről beszámolni. – Kísérletek végzésében aktívan részt venni. – A rend és tisztaság iránti igényét kialakítani. 	<p>időjárási viszonyok és az élő természet feltételei között.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Élettelen anyagok érzékelhető tulajdonságainak megfigyelése. – Víz, levegő, talaj védelme. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Csoportosítás.</p> <p>Térkép nézegetése, térképjelek megismerése, térkép színezése.</p> <p>Magyarország domborzati térképének tanulmányozása.</p> <p>Terepasztalon felszíni formák kialakítása.</p> <p>Képek gyűjtése, rendszerezése.</p> <p>Időjárás megfigyelése, a megfigyelések lejegyzése, figyelemmel kísérése, következtetések levonása.</p> <p>Változások megfigyelése (olvadás, oldódás, égés).</p>	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Híd, térkép, földgömb, <i>atlasz</i> , jelzés, síkság, hegy, folyó, tenger, óceán, <i>környezeti ártalom, környezetvédelem, tűzhányó, vulkán, földrengés.</i>
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló</p> <ul style="list-style-type: none"> – rendelkezik elemi ismeretekkel teste biológiai működéséről; – tudja, hogy betegség esetén hova kell fordulni, ismeri az egészségügyi intézmények funkcióját. <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – a testi higiénia, a mozgás, a szabad levegőn való tartózkodás iránti igényét fejleszteni; – ruházatát ízlésesen kiválogatni, gondozni, tisztán tartani; – a balesetveszélyt felismerni, elkerülni, életkorának és értelmi szintjének megfelelően segítséget kérni és nyújtani. <p>Ismeretei vannak a helyes és helytelen táplálkozásról.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – néhány védett növényt, állatot és a természetvédelem fogalmát ismerni; – elemi ismereteket szerezni a növény- és állatvilágról, azok élőhelyeiről, hasznukról, kárukról, környezeti hatásokról és azok következményeiről, felismerni az élőlények és környezetük kölcsönhatásait; – tájékozódni kis segítséggel a térképen és a könyvekben. <p>Ismeri a környezetszennyezés fogalmát és a környezetet károsító anyagokat.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – fejlettségi szintjének megfelelően kialakítani környezetvédő szemléletét; – alkalmazni a tanult ismereteket, aktív kísérletek végzésekor be tud számolni saját megfigyeléseiről.
---	--

ÉNEK-ZENE

A tantárgy célja az együtténeklés örömeivel segíteni a jó hangulat kialakulását, megéreztetni a zene jelentőségét, mozgásos-táncos feladatokat végezni, segítséggel vagy csoportban rövid gyermek- vagy népdalokat közösen és egyénileg előadni. A középsúlyosan értelmi fogyatékos gyerekek számára járás közben, különböző mozgásokkal érzékelhető a dalokban, mondókákban, zenedarabokban a mérő lüktetés, a ritmus.

A pedagógusok feladata, hogy a tanulók a dalok, mondókák ritmusát fokozódó önállósággal tapsolják, kopogják, a tempó és a dinamika figyelembevételével végezzék a gyakorlatokat. Ismertessenek meg a tanulók egyéni képességeihez és érdeklődéséhez mérten minél több mondókát, verset, gyermekdalt, a családi és társadalmi ünnepkörök dalait, azért, hogy a tanulók egyre kevesebb segítséggel vehessenek részt körjátékokban, a pedagógussal megvalósuló együttműködés hatására bevonódjanak a páros játékokba.

Eközben felkelthető a figyelem és az érdeklődés a zene és a hangok, a hangszerek megismerése iránt.

Az ének-zenével mint közös nyelvvel lehetőség nyílik a közösség kialakítására, a sérült

és nem sérült emberek összekapcsolására.

1–2. évfolyam

A tantárgy szerepe az erkölcsi nevelésben az egyszerű szabályok megértésének, a közösségi életben nélkülözhetetlen türelemnek és várakozni tudásnak, valamint a csoportos helyzetekben, közös éneklések alkalmával alapvető egymásra figyelés igényének a kialakításában és gyakorlásában van.

A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a népi hagyományok, népszokások megismerésével a magyar népi gyermekjátékokon, gyermekdalokon keresztül támogatjuk.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a tantárgy tanítása a felszabadult légkör biztosításával a harmonikus személyiségfejlődéssel, a félénkség, a gátlás, a szorongás leküzdésével éri el; hozzájárul a reális önbizalom és önértékelés kialakulásához a társas kapcsolatok visszajelzései alapján, megalapozza az alkalmazkodó- és együttműködési képességet.

A testi és lelki egészségre nevelés a mozgás harmóniájának megismerésével, a zene és a mozgás összhangjának megteremtésére törekvéssel, a dalok és zenék hangulatának megfigyelésével történik.

A családi életre neveléshez a családi ünnepek jellegzetes dallamainak alkalomhoz illő hallgatásával, előadásával, megismerésével kapcsolódik.

A médiatudatosságra neveléshez a hangulathoz illő zenék kiválasztásával, a különféle adathordozók és médialehetőségek igénybevételi lehetőségeinek megismertetésével járul hozzá.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése a szókincs, kifejezőképesség fejlesztésén keresztül a dalok, mondókák megismerésével, a szövegértés fejlesztésével, mozgásos utánzó, dalos játékok segítségével valósul meg.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlődése a közösségi énekléssel, a zenés produkciókkal, a kapcsolatteremtés és kapcsolattartás kialakításával, a közösségi érzés kialakításában történő aktív részvétellel valósul meg.

A tantárgy tanítása az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztését a közös tevékenységek örömeinek felismertetésével, az igény kialakításával és a zenei élmények befogadásával éri el.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló tudjon együttműködéssel, irányítással lépegetni egyenes vonalon.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Társak testi közelségének, érintésének elfogadtatása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Leutánozni mozgást, dallamot dúdolni.	<i>Ismeretek</i> – Altatók. – Tenyérjátékok.	<i>Mozgásnevelés:</i> menetelés.

<p>Együtműködni. Főbb testrészeket megmutatni. Együtműködéssel egyenes vonalon járni, körbejárni, iránytartással lépegetni, guggolni, körben haladni. Örömmel részt venni a közös éneklésben. Bekapcsolódni a közös játékba. Mondóka, dal ritmusával összehangolni a mozgást. Segítséggel rövid párbeszédet előadni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Simogatók. – Ujj- játékok. – Hintáztatók. – Lovagoltatók. – Sétáltatók. – Dalok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. <p><i>Tevékenységek</i> A tanult dalok, mondókák ismétlése, egyre bátrabb előadása. Dallam dúdolásával, éneklésével baba ringatása. Mondóka, dal ütemére tapsolás, tenyér körkörös simogatása, csiklandozása. Mondókák ritmusára testrészek, tárgyak megérintése, simogatása. Egyszerűbb ujj-kiszámoló, mondókákra tenyér ökölbe szorítása, majd az ujjak egyenkénti nyitása, csukása, rázása. Ritmusra test, törzs, láb hintáztatása jobbra, balra (Hinta, palinta stb.). Rövid mondókákra lovaglás ritmusának érzékeltetése térden ülve. Énekek, mondókák ütemére léptetés, egyenes vonalon, körben (Dombon török a diót stb.). Néhány soros egyszerű dal mozgással kísért előadása (taps, kopogás). Körjátékok játszása egyszerű szabályok betartásával (Ég a gyertya, ég., Lác, lác, eszterlác stb.). Mondóka, dal ritmusára test, törzs, láb hintáztatása jobbra-balra, előre-hátra. Néhány rövid párbeszédű felelgetős játék megtanulása, pl. Volt nekem egy kecském.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> beszédkészség.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló és szerepjátékok.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Alszik, ébren van, taps, tenyér, simogatás, csiklandozás, kérdez, válaszol, kar, kéz, tenyér, fej, nyak, törzs, láb, ujjak, ököl, jobb, bal, előre, hátra, ugrik, szalad, vágat, lovaglás,</p>	

	egyenes vonal, kör, guggolás, megáll, elindul, kapu, híd, kézfogás, átbújás, ló.
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepek dalai		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Figyelemmel követni a közös éneket.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyszerű dallam felismertetése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Bekapcsolódni a közös éneklésbe.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Családi ünnepek dalai. – Dalok karácsonyra, húsvétra, anyák napjára. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Születésnapra, karácsonyra, húsvétra, anyák napjára rövid dalok, versek tanulása. Közös előadások iskolai ünnepélyeken.</p>	<i>Kommunikáció:</i> ünnepek.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Születésnap, karácsony, húsvét, anyák napja, <i>pünkösd</i> .		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló képes mozgásokat utánozni.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyenletes lüktetés érzékeltetése. Hang- és hallásfejlesztés.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Ritmust tapsolni. Utánozni a mozgásokat. Felismerni a gyors és lassú mozgásokat. Együttműködni.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Mozgás közben ritmus tapsolása, hangok ritmizálása. Dallamok, mondókák kíséretével gyorsító-lassító mozgások érzékelése. Gyors és lassú mozgás közötti különbség érzékelése. Állathangok megkülönböztetése egymástól. Jól elkülöníthető zörejek, hangok felismertetése. Magasabb és mélyebb hangok közötti különbség érzékelése hangszerjátékok bemutatásával.</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék, szerepjáték.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások, szabadgyakorlatok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ritmus, taps, kopogás, dobbantás, gyors, lassú, halk, hangos, magas, mély; dalok, mondókák, dob, <i>triangulum</i> , cintányér, karlendítés, ujjmozgatás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Zenehallgatás		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A tanuló néhány percig figyel a zenére.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Énekhangok, beszédhangok elválasztása.		

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Bekapcsolódni az éneklésbe. Néhány percig a zenére figyelni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Élőzene hallgatása (dallamok furulyán, gitáron, szintetizátoron stb.). – Egyszerűbb szövegű és dallamú gyermekdalok többszöri eléneklése. – Zenehallgatás hanghordozóról (rádió, magnetofon, DVD). <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Egyszerű dallam hangszeres előadásának többszöri meghallgatása, közös dúdolása. Rövid dalok meghallgatása, közös dúdolgatása, éneklése. Tanult, ismert gyermekdalok meghallgatása. Kedvencek kívánság szerinti meghallgatása.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai feladatok.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorlójáték.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A dalokban előforduló fogalmak; halk, gyors, szomorú, vidám.</p>	

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló segítséggel tud mozgást utánozni, végrehajtani. Képes segítséggel rövid párbeszédet előadni. Bekapcsolódik a közös éneklésbe, képes társaival együtt közönségnek énekelni. Képes a gyors és lassú mozgásokat differenciálni, követni. Képes együttműködni. Képes néhány percig a zenére figyelni. Szívesen hallgat zenét.</p>
--	---

3–4. évfolyam

Az erkölcsi neveléshez kapcsolódóan az előző évek munkájára alapozva történik meg az egyszerű gyermek- és népdalok érzelmi hangulatának megéreztetése, a bennük megjelenő alapvető emberi értékek, érzelmek megfigyelése. A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a népi hagyományok és a magyar kultúra ápolásával, az ünnepkörök dalainak, zenéinek megismerésével, téri és időbeli relációkban a tájékozódási képesség erősítésével valósul meg.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében a tantárgy kiemelten törekszik az együttműködési készség erősítésére közös énekes-táncos tevékenységekkel, az önbizalom erősítésével, a helyes önismeret fejlesztésével a közösségi környezet visszajelzései alapján.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a zene, a ritmus és a mozgás

összefüggésének megfigyeltetésével, a zenének, éneknek egyszerű mozgással történő kísérésével, és az érzelmek megjelenítésének megalapozásával támogatja, amelyhez a lelki állapothoz, hangulathoz illő zenék és ének kiválasztása, hallgatása is társul.

A családi életre nevelést és az anyanyelvi kommunikációt a családi ünnepekhez kötődő dalok és zenék ismeretének bővítése, készülődés ezek előadására, mondókákkal, gyermek- és népdalokkal a nyelvi kifejezőkészség fejlesztése segíti.

A tantárgy tanítása a médiatudatosságra nevelés fejlesztését a hangulatnak, ízlésnek megfelelő zenék, dalok keresésének segítségével, a médiumok és a zenehallgatás különböző lehetőségeinek bemutatásával; a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a társakkal való együttműködéssel, közös éneklés és zenélés keretében az egymásra figyelés erősítésével éri el. Fontos az eredmények elérésében a gyermekjátékokban és táncos produkciókban a partnerrel való kapcsolattartás gyakorlása is.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőkészség fejlődését segíti a zenehallgatás és éneklés iránti igény fenntartása, az ízlésvilág formálása zenei élményeken keresztül, és az alkalomhoz és hangulathoz illeszkedő, kedvelt zenék és dalok választásának segítése.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gyermekdalok – Népdalok		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A mondóka, dal ritmusát és saját mozgását össze tudja hangolni a tanuló.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Felelgetős játékokban aktív részvételre ösztönzés.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Ismerni 15–20 gyermekdalt. Részt venni közös éneklésben. A dal szövegét mozgással összekötni. Segítséggel rövid felelgetős játékot előadni. Együttműködéssel utánozni tánclépéseket.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Dalok. – A tanult dalok folyamatos ismétlése, új dalok tanulása. – Körjátékok. – Felelgetős játék. – Táncok énekes kísérettel. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Évszakokról, ünnepekről, állatokról, virágokról szóló dalok tanulása. Rövid dalok mozgással kísért előadása. A dalok szövegének és dallamának egyre biztosabb elsajátítása, változatos ritmuskísérettel (dob, csörgődob, ütőfa). Körjátékok tanulása. Néhány rövid párbeszédű</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szövegek ismerete.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték, spontán játék.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> utánzómozgások.</p>	

	felelgetős játék előadása (Gyertek haza ludaim, Fehér lilionszál stb.). Rida jobbra-balra, utánzással. Zárt rida: kis térdhajlítással előre. Keresztbe lépés és féltalpon oldalt lépés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A dalokban található fogalmak: zsebkendő, koszorú; kör, guggolás, kapu, híd, átbújás, kézfogás <i>keresztbe</i> , oldalt, jobbra, balra, ugrás, megtámasztás, utánzás, kérdés, felelet.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepek dalai		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló bekapcsolódik a közös éneklésbe.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Érzelmi kapcsolatok kialakítása az ünnepekkel.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Az adott ünnepnek megfelelő rövid dalt segítségével énekelni. Ünnepeken énekelni társakkal és önállóan.	<i>Ismeretek</i> – Ünnepek dalai. – Új szokások kialakítása a szűk közösség ünnepeihez kapcsolódva (születésnapok, karácsony, anyák napja). <i>Tevékenységek</i> Karácsonyra, húsvétra, anyák napjára, születésnapra, pünkösdre dalok tanulása, éneklése. Aktuális ünnepre rövid műsor készítése és előadása, közös- és egyéni szereplési lehetőségek. A születésnapok, névnapok számontartása, az ünneplés megszervezése.	<i>Kommunikáció:</i> ünnepek, szereplés.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Karácsony, húsvét, anyák napja, pünkösöd, születésnap, az ünnepekhez kapcsolható fogalmak. Műsor, várakozás, siker feladat, vállalás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Felismerni és megkülönböztetni a magas- és mély hangokat.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ritmus visszaadása tapssal, kopogással. Hang- és hallásfejlesztés.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>A mozgás és a dal ritmusát összehangolni.</p> <p>Önállóan előtapsolni a csoportnak.</p> <p>Játékot elindítani tempó megadásával.</p> <p>Hangzás alapján hangszert felismerni.</p> <p>Felismerni a hangszerek hangjának különbözőségét.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ritmushangszerek használata. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Az egyenletes lüktetés és a ritmus összekapcsolása.</p> <p>Lassú-gyors járás kísérése tapssal, dobolással.</p> <p>Tempótartás játékos mozdulatokkal.</p> <p>Egymástól eltérő zörejek, hangok felismerése.</p> <p>Társak és felnőttek hangjának felismerése és elkülönítése magnóról.</p> <p>Dob, cintányér, triangulum megszólaltatása.</p> <p>Hangfelismerési gyakorlatok bekötött szemmel: hangszer hangjának felismerése.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Csigavonal, hullámvonal, kivárás, újraindítás, gyerek, felnőtt, magas, mély;</p> <p>taps, koppantás, erős lépés, lábütögetés, <i>kivár, újraindít, tempót tart, dalritmus, egyforma, egyenletes ritmus.</i></p> <p>Fából, fémből készült hangszerek. Halk, hangos, <i>tompa</i>, éles, fa, fényes, csengő.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Zenehallgatás		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Szívesen hallgat zenét.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kulturált zenehallgatás kialakítása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Felismerni az adott ünnepnek megfelelő zenedarabot.</p> <p>A zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet kialakítani.</p> <p>Elsajátítani a kulturált zenehallgatás szabályait.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Évszakokhoz kötődő zenék hallgatása. – Kedvenc zene megmutatása társaknak (DVD, kazetta, stb.). – Megzenésített gyerekversek hallgatása élő és gépzenei előadásban. – A mindennapokban hallható zene közös hallgatása, elemzése. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Már ismert dalok, dallamok hallgatása az ünnephez kapcsolható hangszerelésben, speciális hangszerekkel, pl.: karácsonyi orgonamuzsika, harangjáték stb.).</p> <p>Türelmesség és udvariasság a közös zenehallgatás során.</p> <p>Élő koncerten részvétel, az alkalom előtt az előadó eddigi produkcióinak megismerése (kazetta, DVD), a legkedvesebb dalok megtanulása, közös éneklése.</p> <p>A zenedarabokban szereplő hangszerek, és az előadó énekes felismerése, a darab hangulatának, dinamikájának megállapítása.</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i> spontán játék.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Orgona, harangjáték, türelem, sorra kerül, kedvenc, választás. Ütmezve éneklés, dal, ritmus, zene, vers.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló ismer 10–15 verset, gyermekdalt, segítséggel elő tudja adni. Tud lá-lá-val énekelni. Képes a dal szövegét mozgással összekötni, együttműködéssel a lépéseket utánozni. Tud együttműködéssel szerepjátékot játszani. A tanuló tud az ünnepeken énekelni, társakkal és önállóan is. A tanuló ismer hangszereket, ismeri a hangos, halk fogalmát, és tudja differenciálni. Képes a dal ritmusát segítséggel tapsolni, kopogni. Képes társaival is kontaktust teremteni játék közben. A tanuló képes a zene hallgatásához szükséges figyelmet és fegyelmet tanúsítani.</p>
--	--

5–6. évfolyam

A tantárgy tanítása lehetőséget teremt a közös szabályalkotás gyakorlására, az alapvető emberi értékekhez, érzelmekhez kapcsolódó zenék, dalok keresésére, kiválasztására. A nemzeti azonosságtudatot, hazafias nevelést a közösségi eseményeken, ünnepeken keresztül a nemzeti hovatartozás és összetartozás szerepének felismertetésével és legfontosabb nemzeti ünnepeink zenéinek, dalainak megismerésével erősíti.

Az önismeret és társas kultúra fejlesztésében nagy szerepet játszik, a fokozódó együttműködéssel végzett közös tevékenységgel és a reális önértékelés fejlesztésével az önbizalom megerősítésére.

A családi életre nevelésben a tantárgy nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásának kulturált gyakorlásával, a készülődés fontosságának felismertetésével, a testi és lelki egészségre nevelésben az érzelmek zenére történő, mozgással való kifejezésének fejlesztésével.

A médiatudatosságra nevelést a zenei igényeknek megfelelő médiumok kiválasztásának és elérésének megismertetésével és gyakoroltatásával éri el.

Az anyanyelvi kompetencia alakításához a nyelvi kifejezőképesség fejlesztésével, mondókák és dalok megismerésével, a szövegértés fejlesztésével és a megismert mondókák, dalok érzelmi mondanivalója és szövege összefüggéseinek felismertetésével járul hozzá.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését a kulturális sokszínűség és a nemzeti és nemzetiségi kultúra elemeinek megismertetésével, a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztését az ünnepeken társakkal együttműködő aktív részvétel ösztönzésével segíti.

A tantárgy az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését az érdeklődés felkeltésével a színvonalas zeneművészeti alkotások iránt, az ízlésvilág formálásával a zenei élmények nyújtásán keresztül, a hangulatnak megfelelő zenehallgatás ösztönzésével és a különböző zenei stílusok megismertetésével a zenehallgatásban a monotónia és egyhangúság elkerülésével támogatja.

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>1. Gyermekdalok – Népdalok</p>	<p>Órakeret 30 óra</p>
---	--	-----------------------------------

Előzetes tudás	Tudja a tanuló a dalok szövegét mozgással összekötni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	8–10 dal irányított előadása. Szerepjáték eljátszása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Néhány népdalt elénekelni. Táncolni önállóan, egyet balra, egyet jobbra lépni. Szívesen játszani körjátékot. Szerepet vállalni szituációs és felelgetős játékokban.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyar népdalok. – Magyar táncok. – Körjátékok. – Felelgetős játékok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Népdalcsokrok összeállítása témakörök szerint (növények, időjárás, köszöntők).</p> <p>Egylépéses csárdás: oldalt lépés + fél súllyal zárás, ismétlés ellenkező lábbal.</p> <p>Párválasztók, kifordulós körjátékok.</p> <p>Rövid szituációs gyakorlatok előadása (pl. Egyszer egy királyfi, Gyertek haza ludaim...).</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> élőlények, növények, állatok.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> alapmozgások.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A népdalokban található új fogalmak, különböző népek. Csárdás-forgás, kifordulás, befordulás, irányváltás, motívum, ritmus, dallam.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepekörök dalai	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló az ünnepeken megfelelő dalokat énekelni társaival, vagy önállóan.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktivitás fejlesztése irányított helyzetben.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
Az ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni. Közösen énekelni társaival.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Családi ünnepek dalai. – Nemzeti ünnepek dalai. <p><i>Tevékenységek</i></p>	<p><i>Kommunikáció:</i> ünnepek: versek.</p> <p><i>Ábrázolás-alkítás:</i> ünnepek: dekoráció,</p>

	Karácsonyra, húsvétra, pünkösdre, anyák napjára, születésnapra dal, vers tanulása. Toborzó dalok megtanulása, Himnusz, Szózat megismerése.	ajándék.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Hagyomány, szokás, ünneplés, megemlékezés, karácsony, újév, vízkereszt, húsvét, pünkösd. Március 15. Nemzeti ünnep (augusztus 20. október 23.), Himnusz, Szózat. Katonadalok, megzenésített költemények.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A tanuló megkülönbözteti az egyenletes ritmust és a dalritmust.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Dallam, szöveg ritmizálása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni.</p> <p>Hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.</p> <p>Megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni.</p> <p>A halk, hangos, magas, mély beszédet megkülönböztetni.</p> <p>Közösen énekelt dalt adott jelre hangosan vagy halkán folytatni.</p> <p>Néhány hangszert megszólaltatni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és gyorsító gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Hang- és hallásfejlesztés. – Ritmushangszerek használata. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Egyenletes lüktetés és ritmus összekapcsolása. Kettes lüktetés érzékelése. Leülés-felállás, séta-futás váltakozása megadott jelre. Önálló dalkezdés, tempótartás. Halk és hangos közti különbség érzékelése. Magas és mély hang érzékelése. Hangerő szabályozása. Belső hallásfejlesztés, dallambújtatás. Fúvós, húros és ütőhangszerek megnevezése.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> hangkiemelés.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Együtt hangoztatás, ütőhangszerek, fém, fa, erősítés, halkítás, kettes lüktetés, ütemhangsúly, hangos, lágy, zümmögő éneklés;		

	hangsúlyos és hangsúlytalan lépés, belép, megáll, tempót tart, magas és mély beszéd, emelkedő, süllyedő dallamvonal.
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Zenehallgatás		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A zene hangulatának átélése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megfelelő hangerő megválasztása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Szívesen hallgatni zenét.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Hangszeres és énekes élőzene hallgatása. – Részvétel zenés koncerten. – A zene pihentető hatásának megtapasztalása. – Hosszabb, összefüggő zenedarab meghallgatása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Társak előadásának meghallgatása.</p> <p>Megfigyelési szempontok a zenehallgatással kapcsolatban (hangmagasság, ritmus, hangerő stb.).</p> <p>(Kórusművek, hangszeres darabok, szólóhangszerek, nagyzenekari művek részletei.)</p> <p>Relaxációs zene hatásának megtapasztalása.</p> <p>Gyerekeknek szóló musicalrészlet, pl. A padlás, A muzsika hangjai stb. hallgatása, dúdolása, egyes részletek megtanulása.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> hangulat kifejezése.</p> <p><i>Mozgásnevelés:</i> relaxálás zenehallgatás közben.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A szükséges zenei fogalmak (kórus, szóló, zenekar, karmester stb.), kikapcsolódás, pihenés; szólóének, kánon, közönség, figyelmes hallgatás, taps.		

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes hangsúlyos és hangsúlytalan részeket mozgással kifejezni.</p> <p>Képes megadott hangra dalt elkezdni és végigénekelni.</p> <p>Képes az adott ünnepnek megfelelő dalt, verset kiválasztani, előadni.</p> <p>Képes megkülönböztetni a halk, hangos, a magas, mély beszédet.</p> <p>Képes ütemkezdő hangsúlyokat kiemelni.</p> <p>Szívesen hallgat zenét, van kedvenc zenedarabja.</p> <p>Képes a dal ritmusát együtműködéssel, segítséggel tapsolni, kopogni.</p>
---	---

7–8. évfolyam

Az előző évfolyamokhoz kapcsolódva tovább folyik a szabályokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességének fejlesztése, a szabályok alkalmazásának erősítése, a közös szabályalkotás gyakorlása. A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés a népi hagyományok, ünnepkörök dalain, mondókáin keresztül, a nemzeti összetartozás érzésének erősítésével történik.

Az önismeret és társas kultúra a közösségben a reális önértékelés kialakításával, csoportos produkciókban történő részvétellel, a társas kapcsolatok és közös tevékenységek segítségével, a személyiség fejlesztésével erősödik.

A testi és lelki egészségre nevelést a tantárgy a különböző hangulatok, érzelmek megjelenítésével a zenére történő mozgásban, a feszültségek levezetésének segítségével, a szorongásos állapotok oldásával, zenei élmények nyújtásával segíti.

A családi életre nevelésben nagy szerepet játszik a családi ünnepek, hagyományok ápolásában való aktív részvétel ösztönzésével.

A médiatudatosságra nevelést a hangulathoz, ízlésvilághoz illeszkedő zenei alkotások különféle médiumok lehetőségei közötti keresésének támogatása, és a tanuló ízlésének megfelelő választás képességének megerősítése, bátorítása segíti.

Szoros a tantárgy kapcsolódása az anyanyelvi kompetencia területén a szövegértés fejlesztéséhez és a megismert dalok tartalmának megértéséhez.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a kulturális sokszínűség megismerésének bővítésével és a közösségi beilleszkedés elősegítésével történik. Az önkéntes szerepvállalás ösztönzése a közösségi, ünnepi rendezvényeken a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlesztését erősíti.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztését a zenei módszerek segítségével végzett kreativitásfejlesztéssel és az önálló zenei ízlésvilág kialakításának segítségével, a zenehallgatásban a sokszínűség támogatásával, változatos élmények nyújtásával valósítja meg.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Gyermekdalok – Népdalok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Ismer a tanuló magyar népdalokat, és legalább egyet a külföldi népek dalaiból.	
A tematikai egység	Verbális memória fejlesztése.	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Elénekelni legalább 10 népdalt.</p> <p>Más népek dalaiból egy-egy jellegzetes népdalt ismerni.</p> <p>Műdalokat, kánonokat énekelni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyar népdalok. – Más népek dalai. – Műdalok (Pál, Kata, Péter, jó reggelt, Ég a város, ég a ház is, Künn az ágon újra szól a víg kakukkmadár, kánonok stb.). <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Egyszerű dallamvezetésű népdalok ritmikai előadása.</p> <p>Népdalcsokrok összeállítása, előadása közösen és egyénileg.</p> <p>Más népek dalainak megismerése és éneklése.</p> <p>Kánonok, közismert dalok éneklése közösen, egyénileg, változatos hangszerkísérettel.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> kifejező szövegmondás.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> érzelmi megnyilvánulások; szomszédos népek; magyar tájegységek.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Párosító, vidám, tréfálgató, emelkedő, ereszkedő dallamvonal, kötetlen, kötött ritmus; cseh, román, palóc, francia, kánon; oldalt lépés, mellé lépés; francia, olasz, lengyel, román.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Ünnepekörök dalai	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló részt venni a közös éneklésben, és tudjon az ünnephez adekvát dalt választani.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Aktualitások felismerése, ünnepek elkülönítése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Megfelelő dalt énekelni az ünnepek alkalmából.</p> <p>Az ünnepélyes alkalmakat átérezni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Családi ünnepek dalai. – Ballagási dalok. – Nemzeti ünnepek és az ezekhez kapcsolódó zeneművek megismerése, egyes darabok megtanulása. 	<p><i>Kommunikáció:</i> ünnepi műsor.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> az ünnepek tartalma, hagyományok.</p>

	<p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Jeles napok dalai, születésnap, névnap köszöntők.</p> <p>Felkészülés a ballagásra. Az ünnepélyes ballagásra előkészületek, közismert, elfogadott dalok megtanulása, éneklése menet közben.</p> <p>Toborzó dalok. Erkel Ferenc: Himnusz, Egressy Béni: Szózat megtanulása.</p> <p>Tolcsvay: Nemzeti dal, Szörényi-Bródy: István, a király stb.</p> <p>A tanultak számbavétele, csoportosításuk ünnepek, ritmusuk, hangulatuk, hangfekvésük, személyes, érzelmi okok szerint stb.</p> <p>Az ünnepekre tanult ének- és zenedarabok ismétlése.</p>	<p><i>Testnevelés:</i></p> <p>állóképesség, téri formák alakítása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Nemzeti érzés, magyarság, ünnep, szokások, vers, dal, ballagás, búcsú, ünnepelt, kedvenc, felejtés, emlék, egynemű kar, vegyes kar, férfikar, kórus.</p> <p>Karácsony, húsvét, pünkösöd, anyák napja, születésnap, keresztelő, lakodalom, ballagás, búcsú, megható.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Ritmus- és hallásfejlesztés		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló megfelelő tempóban dalt énekelni és tempót tartani.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Hangszerek felismerése és megszólaltatása. Hang- és hallásfejlesztés.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Hallás után énekelni, kétkezes kopogóst előadni.</p> <p>Egy dallamon belül hangerőt szabályozni.</p> <p>Hangszerrel erősíteni, halkítani.</p> <p>Belső hallás kialakulása.</p> <p>Különböző hangszerek hangjait felismerni.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Ritmikai és dinamikai gyakorlatok. – Fékező és ingerlő gyakorlatok. – Tempóérzékeltető gyakorlatok. – Ismerkedés hangszerekkel. – Ismerkedés az emberi hang sajátosságaival. 	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i></p> <p>közös koncertlátogatás.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> írás vonalközbe.</p>	

Szólamokat felismerni.	<i>Tevékenységek</i> Kotta olvasása ritmusképlettel. Tá-ti-ti grafikus lejegyzése. Hangerő szabályozása. Fokozatos halkítás, erősítés időtartama. Dallambújtatás. Daltöredékből dal felismerése. Fafűvós, rézfűvós, vonós hangszerek hangjának felismerése. Az énekhangok jellegzetességeivel kapcsolatos megfigyelések, saját hang tudatos megfigyelése.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kopogós, tá-ti-ti ritmus, dallambújtatás, kezdés, befejezés, hangmagasság, belépés, megállás, fa, cserép, üveg, fém. Ritmusképlet, alkalmazás, kirakás koronggal, kotta, kottavonal, ritmus, feszített ritmus, lassú tempó. Lassú ének, gyors ének, szólamok, szoprán, alt, gége, hangszalagok, rekedtség.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Zenehallgatás		Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Tudjon a tanuló többször hallott dalrészletet felismerni.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zenei ízlés formálása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Figyelmes, érdeklődő zenehallgatás, a többször hallott részletek felismerése. Hallás után a dalokat felismerni és elénekelni.	<i>Ismeretek</i> – Klasszikus művek részleteinek meghallgatása. – Szórakoztató zenei felvételek hallgatása. – Ismert, népszerű darabok hallgatása. <i>Tevékenységek</i> Megfigyelési szempontok alapján néhány mű meghallgatása, egyes részletek megtanulása (pl. Kodály: Esti dal meghallgatása)	<i>Társadalmi ismeretek:</i> koncert látogatása. <i>Ábrázolás-alakítás:</i> hangulat megjelenítése. <i>Kommunikáció:</i> spontán beszélgetés a zenei élményről.	

	<p>gyermekkari feldolgozásban, Mozart: Varázsfuvola, részlet). Türelem, egymás kedvencének meghallgatása, tiszteletben tartása (múdal, tánczene, diszkózene, rockzene). A tanulmányok során megismert darabok többszöri meghallgatása, ismertebb részletek közös dúdolóása, éneklése.</p>	
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zeneszerző, opera, beat, rock, diszkó. Részlet, teljes mű.
------------------------------------	---

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes segítséggel énekelni legalább 8-10 egyszerű népdalt és eljátszani 1-2 gyermektáncot.</p> <p>Ismeri a Himnuszt és a Szózatot, elhangzásukkor megfelelően viselkedik.</p> <p>Képes ritmusképletet lejegyezni és visszaolvasni.</p> <p>Képes észlelni a különbséget a lassú és a gyors zene között.</p> <p>Képes hangszerrel erősíteni, halkítani.</p> <p>Kialakul a belső hallása.</p> <p>Képes felismerni megszólaltatás után a hangszereket.</p> <p>Felismeri a szólamokat.</p> <p>Képes irányítás mellett egyszerű ritmust utánozni hangszeres kísérettel.</p> <p>Képes irányítás mellett huzamosabb ideig értelmi képességének megfelelő zenét hallgatni.</p> <p>Képes a többször hallott részleteket felismerni zenedarabokban.</p>
---	--

ÁBRÁZOLÁS – ALAKÍTÁS

A tantárgy célja megalapozni a funkcióöröm motivációs hátterével a különböző ábrázoló-alakító tevékenységekben az alkotóképességet, alakítani és fejleszteni az igényt a kreatív önkifejezésre a vizuális művészetek eszköztárának felhasználásával.

A pedagógusnak törekednie kell arra, hogy fejlődjön a tantárgy szemléletformáló hatása által a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló képzelőereje, fantáziája, esztétikai érzéke, alakuljon ki a pozitív énképe, fejlődjön önismerete a felfedezések és a siker örömeivel. Támogassa a munkavégzés során a tanulóknak az anyagokról szerzett tapasztalatait, tevékenykedjenek szívesen, fejlődjön alkotásvágyuk a tárgyak, cselekvések, jelenségek megfigyelése és a figyelem, feladattudat, észlelés, finommotorika fejlődése segítségével, tapasztalati élményeik alapján ismerjék meg az ábrázolás-alakításhoz szükséges eszközöket, építészeti és művészeti értékeket. A környezeti adottságok és a differenciálás lehetőségeinek megteremtése támogatja, hogy folyamatosan bővüljenek a tanulók ismeretei a hagyományápolásról, népszokásokról, a nevezetes napokról, megismerkedjenek műalkotásokkal, tantárgy-specifikus jártasságaik, készségeik fejlődjenek.

Fejlesztési (terápiás) feladatok:

Készségek: koordinált mozgáskészség (szem-kéz koordináció) és alakítási készségek fejlesztése.

Képességek, attitűdök:

Formaalkotási képességek, kompozíciós képesség.

Vizuális ritmus képzése, tárgykészítés képessége.

Képzeteket felidéző ábrázolási képesség.

Képpolvasás, képi közlés képessége.

Plasztikus formaalakítás. Finommozgás fejlesztése.

Pszichikus funkció:

Vizuális, taktikus percepció. Figyelemfejlesztés.

Érzelmi fejlesztés: motiváció, örömmérsékeltése alkotó tevékenység révén.

Emlékezet, alkotó képzelet, forma- és térészlelés, gondolkodás fejlesztése.

Gondolkodási műveletek:

Megkülönböztetés, azonosítás, összehasonlítás.

Variálás, kombinálás. Analízis-szintézis.

Asszociáció, általánosítás, absztrakció, következtetés, ítéletalkotás.

Gondolkodásfajták: perceptív, cselekvéses, analógiás, asszociatív, algoritmikus, kreatív, logikus.

1–2. évfolyam

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelésben a tantárgy különösen fontos szerepet játszik a hagyományok, a közösségi múlt jellemzőinek megismerésén keresztül, az alapvető kötődés kialakításával a tanuló környezetéhez.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztésében a megfigyelőképesség fejlesztése, az önértékelés és az önbizalom megalapozása történik.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztésével a tantárgy hozzájárul az esztétikai érzék fejlesztéséhez és a művészetek iránti érdeklődés felkeltéséhez.

A vizuális ábrázoláson keresztül kialakul a gondolatok, érzelmek megjelenítésének igénye.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Formázások különböző anyagokból	Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Alakító tevékenység szándékának megjelenése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eltérő tulajdonságok megismerésének elősegítése közvetlen tapasztalatszerzéssel.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Együtműködéssel a tárgyak tulajdonságainak, jellegzetességeinek megfigyelése.</p> <p>Próbálkozások, adott tevékenységek végrehajása együtműködéssel.</p> <p>Együtműködéssel különböző formák kialakításához szükséges mozgások végrehajása.</p> <p>Különböző formák alakítása együtműködéssel.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Anyagok tulajdonságai. – Alakíthatóság. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>A tanuló környezetében található tárgyak megfigyelése manipulációval.</p> <p>Homok formázása, edények megtöltése, kiöntése, dombkészítés, gödörösás, taposás, nyomhagyás.</p> <p>Hó formázása, hógolyó, hóbucka, hóember készítése.</p> <p>Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag), gyúrás, puhítás, gömbölyítés, lapítás, hengerítés, mélyítés, kicsípés.</p> <p>Gipszmunka, benyomkodott agyagba, öntőformába folyékony gipsz öntése. Száradás után kiborítása.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i></p> <p>finommozgások fejlesztése.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	A tárgyak tapintással megfigyelhető tulajdonságaival kapcsolatos fogalmak; eszközökkel, cselekvésekkel, térbeli tulajdonságokkal, felületi jellemzőkkel kapcsolatos fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Építés	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Tárgyak csoportosítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális kontroll (megfogás, elengedés) kialakítása.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Tárgyak csoportosítása segítséggel.</p> <p>Segítséggel próbálkozás a gyöngyök ritmikus váltogatására.</p> <p>Segítséggel próbálkozás ritmikus sor készzésére.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Különböző tárgyak egymás mellé helyezésével új formák létrehozása.</p> <p>Előrajzolt formák kirakása pálcikával, terményekkel.</p> <p>Toronyépítés kockából.</p> <p>Nagyméretű gyöngyök felfűzése pálcikára rendszer nélkül.</p> <p>Nyomhagyás agyagban, gyurmában különböző tárgyak segítségével, nyomdázás.</p> <p>Gyöngymozaik rendszer nélküli kirakása.</p>	<p><i>Olvásás-írás:</i> szem-kéz koordinációjának fejlesztése, térorientációs gyakorlatok.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> gyakorló játék.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Cselekvések, térirányok.</p> <p>Gyöngy, pálcika, fűzés. Eszközök, cselekvések: (belenyom), tesz, nyom, szűr.</p> <p>A kirakáshoz felhasznált tárgyak. Tevékenységek: épít, tesz, rak, vesz. Sor: kicsi-nagy, színek, pl. piros-kék, egyik-másik.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Papír formálása, alakítása	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Együttműködés alakító tevékenységben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapvető manuális készségek (markolás, csippentés) kialakítása, gyakoroltatása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Az aktuális feladatok sikeres végrehajtása segítséggel.</p> <p>Segítséggel pontos illesztések.</p> <p>Olló használatának próbálgatása, helyes használat gyakorlása segítséggel.</p> <p>Papírdarabkák kívánt módon</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. <p><i>Tevékenységek</i></p>	<p><i>Olvásás-írás:</i> finommozgások fejlesztése.</p>

egymás mellé helyezése segítségével.	Különböző papírfélékből labda gyúrása. Az összegyúrt papír kisimítása. Szabálytalan formák tépése, csíktépés. Egyszerű ráhajtás, átlóshajtás elképzéssel. Szabálytalan formák nyírása. Olló nyitása, csukása, segítségével csíkvágás. Kialakított papírdarabok egymás mellé helyezése, ragasztás felületen.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Anyag, tevékenység és elkészített tárgy (papír, gyúr, labda, könyv, füzet, hajt). Formák hasonlóság alapján. A papírfélék jellegzetes tulajdonságai és színe, eszközök.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Kézvel festés együttműködéssel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Formakitöltéshez szükséges mozgáskontroll kialakítása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
A kívánt mozgás végrehajtása segítségével. Törekvés papírhatár betartására. Az ecset megfelelő használata. Színek differenciálása. A rajzolás eszközeinek megfelelő használata. Egyszerű ember-, állat-, növényábrázolások segítségével.	<i>Ismeretek</i> – Festés. – Rajzolás. <i>Tevékenységek</i> Festékes kéz- és ujjnyom hagyás. Nagy, sima felületek vízfestékkel történő betöltése szivaccsal, vastag ecsettel. Álló, fekvő egyenesek, egyszerű formák, kör, hullámvonal rajzolása pálcikával homokba, krétával aszfalton és táblán; zsírkrétával csomagolópapírra, vastag ceruzával rajzlapra. Szabadfirka, átrajzolás, rárajzolás, körülrajzolás. Egyszerű formák színezése.	<i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése, szem, kéz koordinációja, térorientációs gyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/	Eszközök (szivacs, ecset, ecsettál).		

fogalmak	Tevékenységek (<i>törlés, kenés, festés</i>). Főbb színek: piros, kék, sárga, zöld. Vonalak és ezekből képzett egyszerű figurák.
-----------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes segítséggel megadott tulajdonságok alapján (szín, forma, nagyság) tárgyakat csoportosítani.</p> <p>Segítséggel képes ritmikusan váltogatni a gyöngyöket.</p> <p>Együttműködéssel végrehajt a különböző formák kialakításához szükséges mozgásokat.</p> <p>Képes a szükséges eszközöket kiválasztani és megfelelően használni, együttműködéssel ollót használni.</p> <p>Képes segítséggel a kívánt módon egymás mellé helyezni a papírdarabkákat.</p> <p>Papírhatárt és vonalhatárt igyekszik betartani.</p> <p>Megfelelően használja a festés és rajzolás eszközeit.</p> <p>Differenciálja és megnevezésre felismeri a főbb színeket.</p> <p>Megpróbál egyszerű ember-, állat-, növényábrázolásokat létrehozni.</p>
---	---

3–4. évfolyam

A népi művészeti alkotások megismerésével, megnevezésével, az önismeret és a társas kapcsolati kultúra, az együttműködő készség megalapozásával, a közös alkotások létrehozásával és a saját alkotás értékelésével kell lehetőséget teremteni a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanuló fejlődésére.

A természettudományos és technikai kompetencia fejlesztését elősegíti a környezet tárgyainak és anyagainak alapos és részletes, vizuális és taktilis megfigyelése, megismerése.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetencia fejlesztéséhez a vizuális művészetek iránti érdeklődés felkeltésével és az önálló ízlés és stílus megalapozásával járul hozzá a tantárgy.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Formázások különböző anyagokból	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Alakító tevékenység végzése segítséggel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szükséges mozgássémák kialakítása gömbölyítéshez, lapításhoz.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
A természetes és mesterséges formák hasonlóságainak megfigyelése segítséggel. Adott tevékenységek végzése	<i>Ismeretek</i> – Anyagvizsgálat érzékszervi tapasztalás útján, tulajdonságok.	<i>Olvasás-írás:</i> finommotorika fejlesztése.

<p>segítséggel.</p> <p>Egyszerű emberalak készítése segítséggel.</p> <p>Egyszerű formák, tárgyak készítése segítséggel.</p> <p>Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolások készítése.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Felület, szilárdság, forma, méret megismerése. – Anyagok alakíthatósága. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>A természetes és mesterséges környezet tárgyainak összehasonlítása.</p> <p>Homok formázása, homokvár építése. Homokozó formák használata.</p> <p>Hó formázása, hógolyó, hóember készítése.</p> <p>Alapelemek összeillesztésével emberalak készítése.</p> <p>Állatalakok ábrázolása jellegzetes jegyeik alapján.</p> <p>Gyurmázás (plasztilin, só-liszt gyurma, agyag formázása).</p> <p>Gipszmunka, bekarcolt, benyomkodott agyaglapra gipsz öntése, száradás után agyag eltávolítása.</p>	<p><i>Játékra nevelés:</i></p> <p>konstrukciós játék, szabadban játszható játék (homokozás, hóember).</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Tevékenységek: hoz, visz, tesz, kever, önt, szór, ás, borít.</p> <p>Anyagtulajdonságok: folyik, szárad, kemény, folyékony, Felületre (sima-érdes), szilárdságra (kemény-puha), formára (kerek, hosszúkás), méretre (kicsi, nagy) vonatkozó fogalmak.</p> <p>Építmény részei: fal, ablak, ajtó.</p> <p>Emberi testrészek. Ember, állat, növény részei.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>2. Építés</p>		<p>Órakeret 30 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Építés néhány elemből.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Két kéz manipulációjának összehangolása.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Tagolt építmények építése különféle építőjátékokból önállóan.</p> <p>Vonalhatárt tartva előrajzolt forma kitöltése.</p> <p>Irányítással, majd önállóan</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kirakás. – Fűzés. – Nyomótechnikák. – Szűrőjátékok. <p><i>Tevékenységek</i></p>	<p><i>Olvasás-írás:</i></p> <p>finommotorika fejlesztése, szem-kéz koordináció.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i></p> <p>konstrukciós játék.</p>	

ritmikus sor képzése.	<p>Egymásba helyezhető építőelemek használatával különböző térbeli építmények létrehozása.</p> <p>Előrajzolt forma kirakása, kitöltése különböző anyagokkal.</p> <p>Pálcikák fektetése színváltogatással, formaképzéssel.</p> <p>Gyöngyfűzés alak, szín, nagyság variálásával.</p> <p>Pecsételés, nyomdázás, forma, szín, nagyság változtatásával.</p> <p>Szabad kompozíció, pl.: agyagkép.</p> <p>Sor- és formaképzés a játék elemeiből.</p> <p>Ritmikus sor képzése 2, majd 3 változó elemmel.</p> <p>Alapformák kirakásával labda, virág, házikó stb. kirakása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Főbb színek. Egyszerű formák (kocka, gömb, tégl), kicsi-nagy. Színek, formák, nagyság fogalmai. Elkészítendő tárgyak, ékszerek. Építmények (ház, garázs, híd stb.), építmények részei. Térbeli relációk (alá, mellé, fölé stb.).</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Papír formálása, alakítása		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Formálási, alakítási tevékenységek végzése segítségével.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző tulajdonságú papírokhoz alkalmazható adekvát alakítási módok ismeretének megszilárdítása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>Tevékenységek végzése irányítással.</p> <p>Egyszerű formák tépése segítséggel.</p> <p>Hajtások pontos illesztéssel.</p> <p>Egyszerű formák kivágása segítséggel.</p> <p>Segítséggel a papírkép elemeinek illesztése.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gyűrés-simítás. – Tépés. – Hajtogatás. – Nyírás. – Ragasztás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Különböző papírfajták gyűrése, simítása különböző méretben.</p> <p>Előrajzolt formák tépése különböző méretben.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> finommozgások fejlesztése.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> spontán játék.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> élőlények tulajdonságai.</p>	

	<p>Felező- és átlóshajítás gyakorlása, él képzése.</p> <p>Alapformák kivágása különböző méretben és színben.</p> <p>A fenti technikákkal kialakított elemek illesztése, rögzítése.</p> <p>Ember, állat, növény ábrázolása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Papírfajták tulajdonságai, elkészített tárgy (csákó, hajó stb.), tevékenységek.</p> <p>Nagyságra, formára vonatkozó fogalmak: csík, kör, kisebb, nagyobb stb., differenciáltabb formák.</p> <p>Eszközök. Ember, állat, növény részei.</p> <p>Írányok, térbeli relációk. Illesztéssel kapcsolatos fogalmak.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Ábrázolás eszközeinek használata segítségével.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A papír- és vonalhatár betartási igényének kialakítása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<p>A festés eszközeinek megfelelő használata.</p> <p>Körök és egyenesek segítségével különböző élőlények és tárgyak ábrázolása és megnevezése.</p> <p>Kifestésnél a vonalhatár betartása.</p> <p>Együttműködési készség igényének kialakulása közös alkotás elkészítésénél.</p> <p>Különböző élőlények és tárgyak jellemző tulajdonságai alapján a rájuk emlékeztető vizuális leképezésük.</p> <p>Színezésnél vonalhatár betartása.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Festés. – Rajzolás. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Körökből, egyenesekből ember-, állat-, növényábrázolások megfelelő színhasználattal.</p> <p>Egyszerű figurális kompozíció készítése megadott témában (őszi erdő, téli táj, virágos rét, család stb.).</p> <p>Szabad festési gyakorlatok tetszőleges színhasználattal csomagolópapíron – közös munka.</p> <p>Ember, állat, növény, tárgy rajzolása, színezés.</p> <p>A figurák kompozícióba illesztése (pl.: meseillusztráció, családrajz, tájkép), színezés.</p>	<p><i>Mozgásnevelés:</i> térorientáció.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> finommozgás.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> színek, természeti témák, ember, állat, növény tulajdonságai.</p>	
Kulcsfogalmak/	Vonalak iránya, alapformák, festési technikák, színek.		

fogalmak	Ábrázolt élőlények, tárgyak, részeik.
-----------------	---------------------------------------

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes elsajátítani különböző ábrázoló, alakító technikákat. Önállóan épít különféle építőjátékokból tagolt építményeket. Önállóan tud ritmikus sort képezni.</p> <p>Pontos illesztéssel hajt, egyszerű formákat tép, vág, illeszti a papírkép elemeit.</p> <p>Képes kifestésnél, színezésnél a vonalhatárt betartani. Próbál együttműködni közös alkotás elkészítésénél.</p> <p>Képes segítséggel megfelelően használni a festés eszközeit. Irányítással jellemző jegyeik alapján felismerhető ember-, állat-, növényábrázolásokat készít.</p>
---	--

5–6. évfolyam

A tantárgyban folytatódik a nemzeti azonosságtudat, hazafias neveléshez való kapcsolódás a nemzeti ünnepekhez köthető hagyományok felelevenítésével és a jellegzetes díszítő motívumok és elemek megismerésével.

A testi és lelki egészségre nevelés az alkotói tevékenység folyamatában történő önismereti fejlesztéssel, az érzelmek kifejezésének felismerésével a vizuális művészeti alkotások megismerésének folyamatában zajlik.

Az önkéntesség a segítségnyújtásban, a nevelésben, a másokért vállalt felelősségben, a közös tevékenységekben és a közösen kitűzött célok elérésében jelenik meg.

A médiatudatosságra nevelést a különböző médiákból megszerezhető tapasztalatok gyűjtése, a képi és téri ábrázolás támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését segíti a nemzeti összetartozást és a nemzeti hagyományokat jelképező műalkotások megismertetése és a nemzeti jelképek és népi hagyományos alkotások jellemző motívumainak bemutatása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlesztése során a tanulóban kialakul a művészi önkifejezés képessége és tudatosan az önálló ízlés és stílus.

Tematikai egység / Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás		Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Jellemző vizuális tulajdonságok kiemelése, ábrázolása segítséggel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Élőlények, tárgyak sematikus ábrázolása irányítással.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Színek használata a valóságnak megfelelően. A vízszintes és függőleges	<i>Ismeretek</i> <ul style="list-style-type: none"> – Festés. – Rajzolás-színezés. 	<i>Környezetismeret:</i> természetábrázolás.	

<p>egyenesek pontos összekapcsolása.</p> <p>Felismerhető rajzok készítése különböző élőlényekről, jellemző jegyek alapján.</p>	<p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Természeti környezetünk ábrázolása a színek kifejezőerejének hangsúlyozásával (ősz: levélhullás, eső, tél: havazás stb.).</p> <p>Szabad festési gyakorlatok különböző festékviteli módokkal, egyéni és közös munka.</p> <p>Ember- és állatábrázolások gyakorlása. Fej, test, végtagok feltüntetése.</p> <p>Íránykülönbségek érzékeltetése.</p> <p>Virágok ábrázolása sematikusan.</p> <p>Színezés, különböző technikákkal.</p> <p>Tematikus ábrázolások gyakorlása.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>lényegkiemelés, történetmesélés.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Egyenesek iránya. Ábrázolt tárgyak részei. Színek. Évszakok, természeti jelenségek, színek, hangulatok. Élőlények testrészei. Térbeli elrendeződésre vonatkozó fogalmak.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>5. Komplex alakító tevékenység</p>		<p>Órakeret 60 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Különböző anyagok formázása, alakítása irányítással.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Egyszerű használati tárgyak készítése segítséggel.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Egyszerű tárgyak készítése együttműködéssel.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <p>– Tárgyak (játékok, képek) készítése jellemző jegyeik alapján.</p> <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Színes papír kompozíció.</p> <p>Természeti anyagok felhasználásával (levelek, ágak, termények stb.) kompozíció készítése ragasztással.</p> <p>Mozaikkép-készítés különböző anyagokból.</p>	<p><i>Környezetismeret:</i></p> <p>természetes anyagok, termékek.</p> <p><i>Kommunikáció:</i></p> <p>ünnepek.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i></p> <p>ajándéktárgy.</p>	

	Agyag- és só-liszt-edények készítése, díszítése különböző technikákkal (pecsételés, karcolás, rátett díszítés, festés). Agyagbaba, agyagállatok készítése. Egyszerű ünnepi dekorációk készítése különböző anyagokból.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Eszközök, anyagok. A tárgykészítés részfolyamatai. Az anyag tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Az elkészült tárgy és funkciója.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – jellemző jegyeik alapján felismerhető rajzot készíteni különböző élőlényekről; – irányítással pontosan összekapcsolni a vízszintes és függőleges egyeneseket; – irányítással megfelelően használni színeket; – irányítással tematikus ábrát készíteni; – egyszerű tárgyakat készíteni együttműködéssel; – az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára. <p>Képességeihez mérten alkalmazza a különböző ábrázoló-alakító technikákat.</p>
---	---

7–8. évfolyam

A tantárgy – építve az előző évfolyamok fejlesztéseire – segíti a nemzeti azonosságtudat további fejlesztését a díszítő motívumok reprodukálásával, további megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését az önkifejezés lehetőségeinek kibővítésével, erősíti az érzelmi intelligenciát a testi és lelki egészségre nevelésben.

A nemzeti azonosságtudat és hazafias nevelés a nemzeti díszítő motívumok megismerésével, az önismeret és a társas kultúra fejlesztésével történik, az önkifejezés lehetőségeinek bővítése erősíti az érzelmi intelligenciát és a testi és lelki egészségre nevelést.

A pályaaorientációt a művészi foglalkozások repertoárjának megismertetésével támogatja a tantárgy, a szociális és állampolgári kompetencia fejlesztéséhez a külföldi művészeti alkotások megismerésén keresztül járul hozzá.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia az alkotás munkafolyamatának megtervezésével, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség az érzelmek kifejezésével és a művészeti alkotás által keltett érzések megfogalmazásával fejlődik.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Vizuális ábrázolás	Órakeret 55 óra
Előzetes tudás	Tematikus ábrázolás irányítással.	
A tematikai egység	A természet megfigyelési és ábrázolási igényének kialakítása.	

nevelési-fejlesztési céljai		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Összefüggés felfedezése a színek és érzelmek között.</p> <p>Saját élmények megjelenítése irányítással, rajzos formában.</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Festés. – Rajzolás-színezés. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Természeti képződmények, jelenségek ábrázolása. Jelentős események (pl. ünnepek), személyes élmények (család, hétfégi program) megörökítése. Szabad festési gyakorlatok. Színkeverés: piros-kék, piros-sárga, kék-sárga. Egy-egy élmény megörökítése emberalakkal, tárgyakkal, megfelelő térbeli elrendezéssel. Az élővilág és a tárgyi környezet elemeinek differenciáltabb ábrázolása tematikusan, élmények alapján, többféle technikával.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> élmény megörökítése.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> természetábrázolás.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> kompozíció, ajándék.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Természeti jelenségekkel kapcsolatos fogalmak. Természeti és tárgyi környezettel kapcsolatos fogalmak. Érzelmekkel, hangulatokkal kapcsolatos fogalmak. Ünnepi szimbólumok. A tárgyi környezet elemeinek megnevezése. Élőlények testfelépítésével kapcsolatos fogalmak. Természeti környezettel kapcsolatos fogalmak.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Komplex alakító tevékenységek	Órakeret 55 óra
Előzetes tudás	Tárgyak készítése irányítással.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kreatív anyagválasztás és a tervezés megvalósítási igényének kialakítása.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<p>Egyszerű tárgyak készítése irányítással.</p> <p>Különböző anyagfajták felismerése és szétválogatása</p>	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Komplex alakító technikák. – Anyagok tulajdonságai. – Tárgyak (játékok, képek) készítési módjának 	<p><i>Információs eszközök használata:</i> rajzoló programmal kép készítése, kinyomtatása (meghívó, plakát).</p>

<p>irányítással. Egyszerű tárgyak készítése irányítással.</p>	<p>megismerése. <i>Tevékenységek</i> Szárított növények festése mártással, csokorrendezés. Gyümölcsnyomda (félbevágott alma, körte textílfestékekbe mártva.) Díspárnavarrás, -kitömés festett textíliából. Agyagedények készítése, festése. Só-liszt falidíszek évszakra jellemző motívumokkal és színekkel. Farsangi álarc készítése, díszítése. Préseltvirág-kompozíció. Anyagok válogatása anyagfajták és használhatóság szerint. Őszi falevelekből kompozíció. Gesztenyebábok. Terménymozaik. Agyagedények készítése. Babaház-készítés kartondobozból. Bababútor különböző dobozokból. Fonalbábu-készítés. Ujjbáb pingponglabdából.</p>	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> tárgy, ajándék készítése változatos technikával.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Anyagok, eszközök. Elkészítendő tárgy. Elkészítés részfolyamatai. Évszakok jellemzői. Ünnepi jellegzetességek. Az anyagok tulajdonságaira vonatkozó fogalmak. Anyagok, részfolyamatok, elkészült tárgy és rendeltetése.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>6. Elemi ismeretek művészeti alkotásokról</p>		<p>Órakeret 20 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Régi korok életének megismerése tárgyaikon keresztül.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Művészeti alkotások közül kedvenc kiválasztása indoklással.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<p>Irányítással művészeti alkotások szemlélése, megfigyelése.</p>	<p><i>Ismeretek</i> – Művészeti alkotások jellemzői. <i>Tevékenységek</i></p>	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> múzeumlátogatás, történelmi ismeretek.</p>	

	Múzeumlátogatás, művészeti kiadványok, albumok nézegetése, beszélgetés az alkotásokról.	<i>Kommunikáció:</i> saját vélemény, élmények.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Festészet, szobrászat. Egyszerű esztétikai fogalmak, építészet jellegzetességei.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló irányítással összefüggést fedez fel a színek és érzelmek között. Megpróbálja (irányítással) saját élményeit rajzos formában megjeleníteni.</p> <p>Növekvő önállósággal végzi el a feladatokat.</p> <p>Képességeihez mértén elsajátít különböző ábrázoló-alakító technikákat. Képes az ábrázolás-alakítás eszközeinek és anyagainak adekvát használatára.</p> <p>Képes irányítással felismerni és szétválogatni a különböző anyagfajtákat.</p> <p>Képes irányítással egyszerű tárgyakat készíteni.</p> <p>Irányítással megismert néhány népművészeti alkotást.</p> <p>Irányítással szemlélget művészeti alkotásokat, a neki tetszőt kiválasztja, elemzi.</p>
---	---

INFORMÁCIÓS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

A tantárgy célja felkelteni a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók érdeklődését a számítógépek és az irodatechnikai eszközök iránt, bemutatni az eszközök sokszínűségét, gyakorlati alkalmazhatóságát a tanulásban, a játékban és a szórakozásban. A számítógép részeinek, működésének megismerése, grafikával, szöveggel kapcsolatos feladatok értelmezése, megoldása közben ismerik meg a számítógép üzemeltetési rendjét, egészségügyi és balesetvédelmi szabályait, az informatikai eszközök tudatos, célnak megfelelő használatát.

Az irodatechnikai készülékek működtetésének és adekvát használatának gyakorlására a pedagógusnak kell megteremteni a lehetőséget – építve arra, hogy a számítógép használata lehetőséget teremtsen az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására, különböző típusú játékprogramok használatának elsajátítására egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.

A tantárgy különösen fontos szerepet játszik az erkölcsi nevelésben az információs eszközök mértékletes és fegyelmezett használatára neveléssel, és az információs rendszerek használata során felmerülő etikai kérdések tudatosításával és szem előtt tartásával.

A médiatudatosságra nevelésben nagy szerepe van az internetes médiumok által nyújtott kapcsolattartási lehetőségek megismerésének és gyakorlásának; az internethasználat veszélyforrásai és veszélyei megismerésének; a valóság és a virtualitás megkülönböztetési képességének és az információk szűrése és rendszerezése tudatosításának. A természettudományos és technikai kompetencia fejlődését támogatja a világ megismerése az internet használatának segítségével.

A digitális kompetencia fejlődését elősegíti az információs technikák magabiztos és kritikus használata, a szabadidő hasznos eltöltése a számítógép segítségével, a kapott információk felismerése, értékelése és használata, az internetes kommunikáció lehetőségeinek megismerése és a számítógépes függőség megelőzése, a játékidő kontrollálása.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a számítógép sokoldalú felhasználása során a keresett tartalmak elemzése.

A hatékony, önálló tanulást az információs technika által nyújtott lehetőségek tanulást segítő alkalmazásának megismerése, a számítógép lehetőségeinek felhasználása az egyéni ütemű tanulásra, az utasítások pontos végrehajtására és az önálló munkára nevelés és tehetséggondozás segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Számítógép-kezelés	Órakeret 26 óra
Előzetes tudás	Balesetvédelmi ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szakszerű és biztonságos számítógép-használat.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok

<ul style="list-style-type: none"> – A számítógép tartozékait megismerni. – A számítógépes környezetben való viselkedés szabályait ismerni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Barátkozás a számítógéppel. – Ismerkedés a monitorral, billentyűzettel, egérrel. – A számítógéppel való foglalkozások rendje, a legfontosabb biztonsági tudnivalók. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Megfigyelés, gyakorlás az eszközökkel.</p> <p>Alkotómunka megfelelő szoftverekkel.</p> <p>A számítógép kezelése, a programokkal való tevékenység megadott lehetőségek szerint.</p>	<p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> piktogramok, jelek értelmezése.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> pontos szövegírás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Néhány, a számítógép működtetésével kapcsolatos fogalom (monitor, billentyűzet, a billentyűzeten található rövidítések, jelek, egér) és az alkalmazott programokhoz kapcsolódó fogalom (ikon, jel).</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Irodatechnika		Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Telefonhívás-kezdemenyezés és -fogadás az udvariassági formák betartásával.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A megismert eszközök szabályos használata.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – A telefont adekvátan használni (amennyiben lehet, mobilkészüléket is). – A kulturált telefonálási szokásokat megismerni. – Fénymásolatot készíteni segítséggel. – Nyomtatványt (meghívó, plakát stb.) készíteni segítséggel. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Telefon működése és használata, a fax, az üzenetrögzítő működése és használata. – Fénymásoló. – Nyomtató. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Telefonálás. Házi hívás, helyi hívás, mobilszám hívása közötti különbség. Eltérő készülékek használata.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> beszédkészség, szövegértés, pontos szövegírás, másolás.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> telefonálás.</p>	

	<p>Telefonos szolgáltatások lekérése (pl. pontos idő, faxhang stb.). A telefonálás anyagi vonzatának tudatosulása. A szakszerű használat elsajátítása. A másoló használata, saját munkáról másolat készítése. A nyomtatóhasználat elsajátítása, saját munka kinyomtatása.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p>Vonal, kicseng, foglalt jelzés, vonalas – mobil készülék, szolgáltató, percdíj, előfizetés, kártyás fizetés, kézibeszélő, telefonzsinór, fax, üzenetrögzítő (a készüléken lévő jelek, rövidítések), fénymásolópapír, festék, nyomtatók, festékpátron-toner.</p>	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Dokumentumkészítés		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Biztos tájékozódás a billentyűzeten.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eligazodás a megismert programokban.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Változások előidézése számítógép használatával (írás – írott szöveg eltüntetése, ábrák színezése, színek változtatása, méret változtatása stb.). – Aktivitás a programok kezelésében. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Oktatási célú programok használata. – Készségfejlesztő, didaktikai célú szoftverek. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>A programoktól függően olvasás – írás vagy számolás. Tanulás, gyakorlás (egyéni vagy választott társsal).</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szövegértés, pontos írás.</p> <p><i>Életvitel és gyakorlat:</i> piktogramok, jelek ismerete.</p> <p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> ábra, kompozíció készítése.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Betű, szám, szóköz, sorváltás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Játékprogramok		Órakeret 27 óra
Előzetes tudás	Koncentrált figyelem. Szem-kéz koordináció.		
A tematikai egység	Az ismert programok önálló használata.		

nevelési-fejlesztési céljai					
Fejlesztési feladatok		Ismeretek – tevékenységek			
		Kapcsolódási pontok			
<p>Feladatot megérteni és a végrehajtást próbálgatni. A használt játékprogramot megnevezni és használatának módját (elindítás, bezárás, irányítás) elsajátítani.</p>		<p><i>Ismeretek</i> – Memóriajáték. – Játék-, illetve tantárgyi alkalmazásokhoz kapcsolódó programok.</p> <p><i>Tevékenységek</i> Képek, összekapcsolódó ábrák párosítása. Gyakorlás tanári segítséggel.</p>		<p><i>Testnevelés:</i> nagymozgások, finommotorika.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> pontos szövegértés és szövegírás.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i> másolás, értelmező olvasás.</p>	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Valaminek a párja (összetartozik), képernyő, kép, színek (az aktuális programok használatához tartozó fogalmak).
------------------------------------	--

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló ismeri a számítógépes környezetben való viselkedés szabályait. Képes a számítógépet felnőtt jelenlétében szabályosan használni. Képes egyszerűbb gyakorlóprogramokkal az egeret és a billentyűket használni. Képes a tanult tevékenységeket egyre nagyobb biztonsággal és örömmel végezni. Képes kulturáltan telefonálást kezdeményezni és folytatni, tisztában van a telefonhasználat anyagi vonzatával. Képes a tanult eszközöket megfelelően működtetni, nyomtatványt, fénymásolatot készíteni (meghívó, plakát). Képes a számítógéppel és programokkal kapcsolatos egyszerű szóbeli utasításokat megérteni, végrehajtani. Próbálkozik, segédkezik abban, hogy a képernyőn változásokat idézzon elő (betűnagyság, szín, forma megváltoztatása, rajz, kép készítése, tetszőleges változtatása). <i>Képes különböző típusú játékprogramok használatát elsajátítani egyéni szintekhez mért nehézségi fokon.</i> Képes az általa használt játékprogramot megnevezni. Képes elfogadni a játékprogram használatának időtartambeli korlátozását.</p>
---	--

MOZGÁSNEVELÉS

A tantárgy célja kialakítani a középsúlyosan értelmi fogyatékos tanulók mozgáskultúráját, javítani a mozgás összerendezettségét. A mozgást a motorikus fejletlenségek, testtartási rendellenességek korrekciójának eszközévé tenni a helyi lehetőségekhez igazodó terápiás eljárások alkalmazásával, kialakítva olyan ismereteket, jártasságokat, készségeket, képességeket, amely a későbbi mozgásos cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza, motorikus képességeiket hatékonyan fejleszti.

A tantárgy sajátos módszereivel, versenyekkel, mozgásos játékokkal segíti a tanulók mozgásvágyának fenntartását, valamint élmények gyűjtését.

A pedagógus feladata a megtanult, begyakorolt testhelyzetek, gimnasztikai gyakorlatok, elemi mozgássorok reprodukálását segíteni az alapmozgások gyakorlásával (csúszás, kúszás, mászás, járás, futás, ugrás, dobás), erősíteni a pozitív személyiségjegyeket. A mozgáskedv felkeltésével a játék az örömforrás, a kapcsolatteremtés eszközévé tehető, rendszeres testedzéssel az ügyességet, állóképességet, gyorsaságot, bátorságot, edzettséget, fizikai állóképességet lehet fejleszteni, az izomerőt növelni.

Az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakítását, a tanulók társadalmi mobilizációját elősegíti a téri orientációt, a feladattudatot és feladattartást fejlesztő gyakorlatok, tevékenységek megtervezése. A tanulók társadalmi mobilizációjának elősegítése valósul meg az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai, szociális képességek kialakításával. A mindennapi élethez szükséges összerendezett mozgáskészségek kialakítása, térbeli irányok, viszonyfogalmak használata, testhelyzetek, mozgások utánzásának gyakorolása, a gimnasztikai alapformájú gyakorlatok rögzítése, ciklikus mozgássorok elsajátítása is ezt szolgálja.

A tantárgyi fejlesztés támogatja a mozgásos emlékezet, mozgáskészség fejlesztését, kontrollált mozgássorok rögzítését, tornaszerek adekvát, egyre önállóbb használatát.

Csapatjátékokban az együttműködési képesség kialakítása erősödik a játékokkal, versenyekkel és a figyelem, gyorsaság, kitartás és koncentrációs képesség fejlesztése is megvalósul a mozgásos és eszközös feladatokban. A sporttevékenységek teremtenek lehetőséget az egyszerű szabályok betartásának gyakorlására, a mozgásos versenyhelyzetekben, csapatjátékokban a győzelem és a vereség kulturált megélésének kialakítására.

1–2. évfolyam

A tantárgy a segítőkészség, az együttműködés kialakításával, a becsületes és szabályos tevékenységek megalapozásával mozgásos feladathelyzetekben, játékokban támogatja az erkölcsi nevelést.

A nemzeti azonosságtudat, hazafias nevelés céljait a téri tájékozódás fejlesztésével és a helyes testtartásban történő mozgások gyakorlásával segíti.

Fejleszti az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát a pozitív személyiségjegyek megerősítésével, az egészséges önbizalom kialakításával, a fizikai képességek reális megismertetésével, segíti a féltékenység és a szorongás érzésének csökkentését a mozgásos tevékenységekben.

Fontos szerepet játszik a felelősségvállalásban a tanuló saját testi épségének, és a társak testi épségének megóvására törekvés. Megalapozódik a siker és a sikertelenség élményének helyes feldolgozása.

A tantárgy a testi és lelki egészségre nevelésben a mozgásos cselekvési biztonság kialakításával, a bátorság megalapozásával vesz részt a feladatok kivitelezése közben, amelyet a motorikus képességek ügyesítésével, az egyensúly, a figyelem fejlesztésével ér el. A balesetveszélyes helyzetek felismerése és az elkerülés technikáinak gyakorlása segít a testi épség megőrzésében.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterületet az egyszerű utasítások megértése, végrehajtása, a szóbeli irányítás megértésének és elfogadásának megalapozása támogatja.

A szociális és állampolgári kompetencia fejlesztése a társas, mozgásos tevékenységekben, csapatjátékokban, versenyekben megfelelő magatartás kialakításával, az együttműködés, egymásra figyelés megalapozásával valósul meg.

Az esztétikai és művészeti tudatosságot és kifejezőképességet a tantárgy a mozgás esztétikumának felismerésével, az érzelmek, indulatok mozgáson keresztül történő kifejezésével és levezetésével segíti.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Egyenes testtartás. Kapott utasítás megértése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli tájékozódás fejlesztése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Oszlopba, vonalba sorakozni, körbe állni és járni. – Bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe. – Egyszerű cselekvéseket végrehajtani irányítással. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Alakzatok. – Térbeli tájékozódás. – Helyzetgyakorlatok. – Egyszerű utasítások végrehajtása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Segítséggel álljanak körbe, oszlopba, vonalba sík talajon. Az előtte, mellette, mögötte, eleje, fent, lent, vége utasítások alkalmazása.</p> <p>Futás, kúszás, mászás, csúszás, gurulás.</p> <p>Irányítással: menj az ablakhoz, ülj le a padra utasítások végrehajtása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmus.</p> <p><i>Kommunikáció:</i> fogalmak, szókinccs.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kör, oszlop, vonal; elől, hátul, fent, lent, előtte, alatta, irány.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alapvető testhelyzetek, szabad- és kéziszer- gyakorlatok		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Saját test ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Testtudat, testérzékelés fejlesztése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Részvétel különféle mozgásszituációkban. – Gyakorlatok végzése utánzással. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Statikus helyzetek. – Testrészek. – Páros gyakorlatok. – Testkép: fej, törzs, végtagok. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Segítséggel statikus helyzetek felvétele utánzás alapján, ülés, állás, fekvés, guggolás. Testkép: fej, törzs, végtagok. Testrészek mozgatása utánzás alapján. Harangozás, fűrészelés.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szókincs.</p> <p><i>Játékra nevelés:</i> szerepjáték.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ülni, állni, feküdni hanyatt, hason, mondókák, húzz, testrészek, érzékszervek.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Légzőgyakorlatok		Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Száj nyitása, zárása.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Légzés szabályozása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Utánzással gyakorlatokat végezni. – A helyes légzést gyakorolni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Álló helyzetben ki-be légzés. – Ki-be légzés. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Utánzással ki-be légzéskor karok fel-leengedése. Különböző testhelyzetek felvétele.</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> logopédiai gyakorlatok.</p>	

	Fújások ki-be légzéskor. Fel-leemelések.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Ki, be, száj nyitva, csukva, fújni, szívni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Labda megfogás, elengedés két kézzel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdadobás cél felé.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Labdát dobni, gurítani, birtokba venni egyre nagyobb önállósággal.	<i>Ismeretek</i> <ul style="list-style-type: none"> – Labdagyakorlatok. – Páros gyakorlatok. <i>Tevékenységek</i> <ul style="list-style-type: none"> – Irányítással: ülő és álló helyzetben labdagurítás, ütögetés, elkapás. – Egy-, kétkezes alsó dobás meghatározott irányba. – Labdagurítás egymásnak. 	<i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gömbölyű, gurul, pattog, pöttyös.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek		Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Aktivitás, motiváltság a mozgásos tevékenységekre.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelmeztetésre szabály megtartása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű szabályokat felismerni. – Lehetőség szerint bekapcsolódni a megismert játékokba. 	<i>Ismeretek</i> <ul style="list-style-type: none"> – Gyakorló játékok. – Szabályjátékok. – Sorverseny. 	<i>Játékra nevelés:</i> szabályjáték.	

	<i>Tevékenységek</i> Ugrálás. Hintázás. Akadályversenyek, székfoglaló. Sorversenyek: kötélhúzás.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Verseny, ki a győztes? ki, be, magas, alacsony.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	A tanuló képes <ul style="list-style-type: none"> – egyhelyben állni, – segítséggel körbe állni, járni és oszlopba, vonalba sorakozni, – ülésben és állásban egyszerű gyakorlatokat végezni, kúszni, mászni, – lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé utánlépéssel járni, – saját és társai testrészeit megmutatni, megnevezni, – együttműködni a közös foglalkozásokon, – utánzással gyakorlatokat végezni, bekapcsolódni egyszerű mozgásos tevékenységekbe, – a helyes légzést elsajátítani, – labdát dobni, gurítani, birtokba venni, – felismerni egyszerű szabályokat, lehetőség szerint a játékba bekapcsolódni, – együtt játszani társaival, irányítással futkározni.
---	---

3–4. évfolyam

A tantárgy az erkölcsi nevelést folyamatosan támogatja a szabálykövetési képesség kialakításával, a szabálybetartás igényének megalapozásával, a közösségi tevékenységek során az együttműködés, türelem, önfegyelem fejlesztésével.

Az állampolgárságra, demokráciára nevelés elveit és céljait az egymás segítése iránti érzékenység és a csapatösszetartás érzésének felkeltésével támogatja.

Hozzájárul az önismeret és a társas kultúra fejlesztéséhez a konfliktushelyzetekben az önuralom megtartására, a játék helyzet és a valós helyzet felismerésére és adekvát viselkedésre ösztönzéssel. Segíti a féltékenység, szorongás érzésének csökkenését, az önbizalom fejlesztését sikerélmény biztosításával mozgásos tevékenységekben.

Kialakul az alkalmazkodási képesség, a tanuló saját és mások fizikai teljesítőképességének reális felmérése.

A testi és lelki egészségre nevelésben nagy szerepet játszik a fizikai állóképesség és erőnlét javítása, a mozgásigény felkeltése, a helyes testtartás folyamatos javítása.

Az anyanyelvi kommunikáció fejlesztéséhez hozzájárul a mozgásos tevékenységek verbális utasításainak megértésével, a sport- és játéktevékenységek eszközeinek, szabályainak megnevezésével, a fogalmak adekvát megértésével.

A szociális és állampolgári kompetencia a kapcsolatok kialakítására való képességek fejlesztésével, a közösségi játékokban való együttműködéssel, a beilleszkedés fejlesztésével erősödik.

A mozgás esztétikumának megismerése, a mozgás és ritmus tudatos alkalmazása, összekapcsolása az esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciaterület fejlődésében játszik nagy szerepet.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Rendgyakorlatok téri tájékozódás		Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Irányítással egyszerű cselekvéseket végrehajtani.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás alapvető téri helyzetekben.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Térbeli irányokat alkalmazni segítséggel. – Irányokat helyesen használni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Tornasor kialakítása. – Testfordulatok. – Térérzékelés. – Egyszerű alakzatok kialakítása. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Segítséggel sorakozó magasság alapján.</p> <p>Hol a helyem a tornasorban? Ki mellett álltam?</p> <p>Fordulás jelre: jobbra-balra.</p> <p>Rövid utasítások végrehajtása.</p>	<p><i>Ének-zene:</i></p> <p>ritmuskíséret, énekszó.</p> <p><i>Olvasás-írás:</i></p> <p>térorientációs gyakorlatok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alacsony, magas, jobb-bal, oszlop, vonal, kicsi, nagy.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alapmozgások		Órakeret 62 óra
Előzetes tudás	Egyensúlyozás statikus és mozgásos helyzetben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehangolni a kúszáshoz, mászáshoz szükséges mozdulatokat.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Lépcsőn lefelé kapaszkodással, felfelé uránlépéssel járni. – Járás közben tárgyakat 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyensúlyozó gyakorlatok. – Gurulás. – Statikus helyzetek. 	<p><i>Olvasás-írás:</i></p> <p>térorientációs gyakorlatok.</p>	

<p>átlépni.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Egyes járásmódokat felismerni, egyszerű alapmozgásokat reprodukálni bemutatás alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> – Lépcsőn járás. – Függeszkedés. – Kúszás, mászás, szökdelés. <p><i>Tevékenységek</i> Segítséggel járás tornapadon, lépcsőn. Járási külső-belső talpélen. Guruló átfordulás előre, guggolásba érkezés. Törökülés, nyújtott ülés. Segítséggel: kéz- és lábtámaszok. Lefelé járás lépcsőn folyamatosan utánlépéssel. Bordásfalon függés (térdfelhúzással). Kúszás-mászás akadályok alatt. Folyamatosan szökdelés előre hátra.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Pad, billeg, egyensúly, előre, hátra, emelkedő, lejtő.</p>	

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszerezgyakorlatok</p>		<p>Órakeret 62 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Segítséggel alkalmazni az alapvető testhelyzeteket, és a légzőgyakorlatokat.</p>		
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Társakkal ütem tartása.</p>		
<p>Fejlesztési feladatok</p>	<p>Ismeretek – tevékenységek</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	
<ul style="list-style-type: none"> – Két elemből álló mozdulatsort bemutatás után visszaadni. – A levegővételt és kifújást jelre végrehajtani. – Vezényszavakat ismerni és követni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szabadgyakorlatok. – Mozgáskontroll. – Hasi légzés. – Testrészekkel végezhető gyakorlatok. <p><i>Tevékenység</i> Segítséggel: testrészek mozgatása, ütemre: fej, kar, láb, törzs. Tükör előtt végzett gyakorlatok: döntések, hajlítások, kar- és lábemelések. Ki-be légzés körmozgással</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> finommozgás fejlesztése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmustartás, ritmusváltás.</p>	

	ülésben, állásban. Segítséggel szabad- és kéziszergyakorlatok. Két egyszerű mozgáselem összekapcsolása (ugrás terpeszbe, taps fej fölött).	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Testséma, légzés, ütem, egyenletes lüktetés, fújni, szívni.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok		Órakeret 88 óra
Előzetes tudás	Labda tudatos kezelése két kézzel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labda földhöz ütögetése és elkapása, pattogtatás.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Labdát fogni, elkapni, célba dobni, pattogtatni. – Labdát rúgni, célba juttatni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Alsó, felső dobás. – Labda pattogtatása minél hosszabb ideig. – Páros labdagurítás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Segítséggel: egy- és kétkezes alsó és felső dobás társnak, megadott célba, levegőbe. Labdagurítás társnak ülő és álló helyzetben.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> finommozgás fejlesztése, térorientációs gyakorlatok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alul, felül, cél, alsó dobás, felső dobás.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek		Órakeret 82 óra
Előzetes tudás	Képes egyszerű szabályokat felismerni, betartani.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Együttműködés a játék során.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	

Egyszerű játékszabályokat betartani.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Szabályjátékok. – Versenyjátékok. – Fogójátékok. – Mozgásos népi játékok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Bújócska, kötélhúzás, versenyfutás. Labdával végezhető váltóversenyek. Karikafogó, fogócska, sapkafogó, kutya fogó. Bújj, bújj itt, megyek..., Lipem-lopom..., Héja, héja...</p>	<p><i>Kommunikáció:</i> szövegértelmezés, szövegválogatás, felelgetősök.</p> <p><i>Ének-zene:</i> énekes népi játékok, táncok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Cél, célba érés, győztes, sorverseny, fogócska, fogó, kiszámoló.	

A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – segítséggel tájékozódni alapvető téri helyzetben, a térbeli irányokat alkalmazni. – járásmódokat, egyszerű alapmozgásokat felismerni, bemutatás alapján reprodukálni. – lépcsőn segítség és kapaszkodás nélkül járni. – járás közben tárgyakat átlépni. – szóbeli utasításra, utánzással egyszerű alapmozgásokat, elemi szabadgyakorlatokat végrehajtani. <p>Törekszik a helyes légzésre.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – a labdát kezelni, dobni, elkapni. – egyszerű mozgásos tevékenységekbe bekapcsolódni, adott jelre mozgását elindítani, megállítani. – felismerni és betartani egyszerű szabályokat.
---	--

5–6. évfolyam

A tantárgy szerepe különösen fontos a szabályok betartásának, a becsületes játék normáinak elmélyítésében és versenyhelyzetekben az önuralom és önfegyelem kialakításában.

A nemzeti azonosságtudatra nevelést, hazafias nevelést segíti a csapat tagjává válás igényének felébresztése, a csapattal való azonosulás érzésének, a közösségért végzett aktív cselekvésnek az ösztönzése.

Az önismeret és a társas kultúra fejlesztését a féltékenység, szorongás érzésének csökkentésével és a megfelelő önbizalom kialakításával segíti.

A testi és lelki egészségre nevelést támogatja az elemi munkavégzéshez szükséges fizikai állóképesség, izomerő kialakítása, a mozgás megszerettetése, a fizikai aktivitás iránti belső igény megerősítése.

Az anyanyelvi kommunikáció kompetenciaterület fejlesztéséhez a tantárgy a verbális utasításra mozgásos tevékenységek végzésének, végrehajtásának gyakorlásával és a sporttevékenységek eszközeinek és fogalmainak mind pontosabb és részletesebb megnevezésével, adekvát használatával járul hozzá.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia fejlődése a társadalmi mobilizációra való felkészülés elősegítésével, a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a magabiztosság növelésével, a segítségkérés és segítségelfogadás képességének fejlesztésével érhető el.

A szociális és állampolgári kompetencia megalapozását a közösségért végzett munka fontosságának felismerése és elismerése, a csoportos együttműködések, kapcsolatok megerősítése éri el.

A harmonikus mozgás esztétikumának felismerése és gyakorlása segíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás		Órakeret 34 óra
Előzetes tudás	Irányokat helyesen használ.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Nagyság szerinti sorakozás, vezényszavak megértése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Nagyság szerint sorakozni. – Utasítást végrehajtani. – Vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatot végezni. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Sorakozások. – Testfordulatok. – Térérzékelés. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Segítséggel: egyes, kettes oszlop és vonal kialakítása, nyitódás kartávolságra, záródás, sorakozó magasság szerint, elhelyezkedés szóbeli utasításra.</p> <p>Testfordulatok vezényszóra.</p> <p>Segítséggel: térben való elhelyezkedés szóbeli utasításra, bordásfal mellé, szekrény elé, zsámolyra.</p> <p>Sorakozó magasság szerint sípszóra, nyitódás, záródás, kartávolság.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmustartás, ritmusváltás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, kartávolság, tornaszekrény.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Alapmozgások		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Rendgyakorlatokat utasításra önállóan végez.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adott jelre tempóváltás.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
Utánzással különféle gyakorlatokat végezni.	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> –Támaszok. –Járások. –Szökdelések. –Gurulások. –Járások. –Mászások. –Függeszkedés. –Távolugrás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Térdelő támasz. Fekvőtámasz. Rákjárás. Pókjárás. Előre, hátra, akadályon átszökdelés. Nyújtott ülésből guruló átfordulás hátra, oldalra gurulás. Önállóan: járás közben akadályok átlépése, guggoló átfordulás előre. Segítséggel: egyensúlyozó járás megfordított padon. Lépés ritmusának változtatása, lépcsőn járás, kapaszkodás nélkül. Bordásfalra fel-lemászás, függeszkedés térdfelhúzással, lábemelgetéssel. Helyből távolugrás.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.</p> <p><i>Ének-zene:</i> ritmustartás, ritmusváltás.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Rák, pók, ütem, taps, ritmus, nyújtott ülés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Alapvető testhelyzetek, légző-, szabad- és kéziszerezgyakorlatok		Órakeret 50 óra
Előzetes tudás	Mozdulatsort bemutatás után visszaad.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Kéziszerek adekvát használata, gyakorlatok önálló végezése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni. – Helyes légzéstechnikát gyakorolni. – Négyütemű gyakorlatokat végezni utánzással. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kéziszerezgyakorlatok. – Szabadgyakorlatok. – Légzéstechnika. – Összetett gyakorlatok. – Versenyfeladatok. <p><i>Tevékenység</i></p> <p>Irányítással: labdával, babzsákkal, bottal, szalaggal két ütemre végezhető gyakorlatok. Zenére két mozgáselem összekapcsolása:</p> <ul style="list-style-type: none"> – karkörzés, karhúzás, – karfordulatok: oldalsó, mellső, magas. <p>Irányítással: levegővétel, benntartás, kifújás ütemezéssel. Hasi légzés, mellkasi légzés. Segítséggel: négyütemű kar-, törzs-, lábgyakorlatok végzése. Szóbeli utasításra kar- és lábtartások. Önállóan: léggömbfújás, pingponglabda fújás.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmustartás, ritmusváltás, zenekíséret.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kéziszerek, funkciójuk, tüdő, ki-be légzés, négy ütem.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Dobások, labdás gyakorlatok		Órakeret 90 óra
Előzetes tudás	A labdát földhöz ütögeti, elkapja.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Labdajáték játszása irányítással.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Célba dobás egykezes alsó és felső dobással. – Célba rúgás. – Labdavezetés (kézzel, lábbal). 	<p><i>Ismeretek</i> Labdajátékok.</p> <p><i>Tevékenység</i> Önállóan: labdapattogatás, egykezes alsó és felső dobás. Nagylabda-dobás, -elkapás. Páros labdajátékok. Önállóan: labdavezetés folyamatosan, célba dobás, kosárra dobás, mozgó labda elrúgása.</p>	<p><i>Olvasás-írás:</i> térorientációs gyakorlatok.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gurul, cél, kosárlabda.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Játékos versenyek		Órakeret 100 óra
Előzetes tudás	Egyszerű szabályokat felismer, játékba bekapcsolódik.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Versenyek során a siker érdekében együttműködés a társakkal, az eredmény elfogadása.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Alkalmazkodás csapattársakhoz, öröm mások sikerének. – Versenysszellem kialakulása. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Küzdőjátékok elemeinek alkalmazása. – Versenyjátékok. <p><i>Tevékenységek</i> Irányítással: sor-, futó-, váltóversenyek. Mozgásos népi játékok (Héja, héja.). Társsal végezhető versenyek:</p>	<p><i>Környezetismeret:</i> egészséges életmód.</p>	

	<p>talicskázás, labdaviadal. Békaugrás akadály megkerülésével. Váltóversenyek: futás labdahordással, labdaadogató. Fogójátékok, ügyességi játékok.</p>	
--	--	--

**Kulcsfogalmak/
fogalmak**

Játékszabályok, szabályok, váltóverseny.

**A fejlesztés várt
eredményei a két
évfolyamos ciklus
végén**

A tanuló képes

- nagyság szerint sorakozni.
- vezényszóra különböző sorakozási gyakorlatokat elvégezni.
- felismerni és reprodukálni egyszerű alapmozgásokat, járásmódokat.
- egyszerűbb testhelyzeteket utánozni.
- segítséggel bordásfalra függeszkedni.
- gimnasztikai gyakorlatokat leutánozni.
- segítséggel, utánzással négyütemű gyakorlatokat végezni.
- légzését szabályozni.
- egykezes alsó és felső dobással célba dobni.
- lábbal irányt tartva labdát vezetni (mindkét lábbal), cél felé elrúgni.
- csapatához alkalmazkodni, örül mások sikerének.

Kialakul benne a versenyszellem.

TESTNEVELÉS

A tantárgy célja a záró évfolyamokon elsősorban kialakítani a rendszeres mozgás, testedzés, és az egészséges életmód iránti igényt, továbbá a testnevelés tantárgy tanítása során kialakított és begyakorolt mozgáselemeket és a gimnasztikai alapformájú gyakorlatokat rögzíteni, térbeli irányokat, viszonyfogalmakat használni, az alapmozgásokat gyakorolni.

Az egészséges testi fejlődést biztosítja, a motorikus képességeket fejleszti, a testi fejlődés zavarait korrigálja a pedagógus egyéni igényekre alapozott munkája. Az évfolyamokon a sportjátékokhoz szükséges elemi és tájékozódási képesség (figyelem) fejlesztése, a labda-biztonság növelése tovább folyik, egyéni igényekhez és adottságokhoz illesztve, alakítva az ügyességet, erőt, állóképességet, kitartást, edzettséget, bátorságot, akaratot. Növekvő elem- és ütemszámú mozgássorok elsajátítása teremt lehetőséget a ritmus és sorrend megtartására a mozgásos feladatokban.

A tantárgy további feladata a sportversenyek elemeinek elsajátíttatása, a sportjátékok alapvető játékelemeinek megismertetése, támogatva a tanulók felkészülését az iskolai sportversenyekre.

A tantárgy az erkölcsi nevelésben fontos szerepet játszik a fegyelemre, a szabályok betartására törekvéssel, és a csapatjátékokban a győzelem és vereség fegyelmezett megélésének az élményével.

Az önismeret és a társas kapcsolati kultúra fejlesztése az önfogadást, és mások tulajdonságainak megismerésével a társaival szembeni toleráns magatartás kialakítását erősíti.

A testi és lelki egészségre nevelést a rendszeres mozgás iránti természetes igény megerősítése, az állóképesség, a kitartás, a mozgáskultúra fejlesztése, az egészséges testi fejlődés biztosítása a megfelelő, életkorhoz, testi erőnléthez igazodó mozgáslehetőségek kihasználásával támogatja. A testi képességek, izomerő fejlesztése, a magabiztos mozgás és egyensúly megerősödése a saját és mások testi épségének megóvását segíti, a másokért vállalt felelősség érzésének megismerése, az önkéntességben rejlő lehetőségek a tanuló személyiségét építik.

A tantárgy hozzájárul az együttműködési hajlandóság fejlesztéséhez, a feladatvállaláshoz a csoportos mozgásokban, versenyekben.

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia területének fejlődéséhez a reális célok kitűzésének és elérésének gyakorlásával, a testi és erőnléti korlátok felismerésével járul hozzá.

A szociális és állampolgári kompetencia erősödése támogatja a másokért vállalt felelősséget; a tolerancia fejlesztésével a bizalmas emberi kapcsolatok lehetőségeinek bemutatása, a problémamegoldás lehetőségeinek megismertetése és gyakoroltatása lehetséges; a segítő magatartás gyakorlásával a tanuló támogatást nyújthat a rászorulóknak.

Az esztétikai-művészeti tudatosság fejlődéséhez hozzájárul a mozgás utánzása és az emberi testi szépségek felismerése, a harmóniára törekvés.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	1. Rendgyakorlatok, téri tájékozódás	Órakeret 44 óra
Előzetes tudás	Vezényszavakra sorakozási gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ütemtartással járások, önálló sorakozás.	

Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Irányok biztos ismerete, önálló sorakozás felszólításra. – A gyakorlatok egyre pontosabb végrehajtása. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Sorakozás. – Járások. – Menetelés. – Testfordulatok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Irányítással sorakozó magasság szerint, járás egysoros, kétsoros, háromsoros oszlopban.</p> <p>Helyben járással igazodás, sorbontás, jobb-, baloldal érzékelése.</p> <p>Nyitódás, záródás, helyben járás, jelre elindulás, megállás.</p> <p>Sarkon jobbra, balra fordulatok vezényszóra.</p> <p>Mozgásformák összekötése.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmusváltás.</p> <p><i>Környezetismeret:</i> térbeli tájékozódás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nyit, zár, jobb, bal, magas, alacsony.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	2. Gimnasztikai gyakorlatok		Órakeret 60 óra
Előzetes tudás	Egyszerű utasítások elvégzése megfelelő sorrendben.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vezényszavak biztos ismerete és követése.		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Egyszerű utasítások megértése. – A feladatok sorrendjének megtartása. – Az alapgyakorlatok végzése huzamosabb ideig vezényszavak alapján, illetve emlékezetből, esetleg begyakorolt koreográfiák zenére. – Tartásjavító gimnasztikai gyakorlatok végzése. 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Mozgáselemek összekapcsolása. – Szakkifejezések megértése. – Kéziszer- és szabadgyakorlatok. – Gerincoszlop-erősítő gyakorlatok. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Begyakorolt mozgáselemek összekapcsolása.</p> <p>Helyben futás magas</p>	<p><i>Ének-zene:</i> ritmuskövetés.</p>	

	térdemeléssel, terpeszállás, törzshajlítás, bokaérintés. Szalag, babzsák, labda, medicinlabda, súlyzó használata. Négyütemű gyakorlatok. Zenére változó ritmusú négyütemű tartásjavító gyakorlatok.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Négy ütem, zenekíséret, terpeszállás, oldalsó középtartás, mellső középtartás, magastartás.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	3. Képességfejlesztő gyakorlatok, játékos feladatok	Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	Erőnlétének megfelelő ideig izomerősítő gyakorlatok végzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Has- és hátizom-erősítő gyakorlatok végzése.	
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Szóbeli utasításokat megérteni. – Egyre hosszabb ideig végezni a tartásjavító és izomerősítő gyakorlatokat. – A fejlesztést segítő, a szabadban is alkalmazható sporteszközök használatát elsajátítani (helyi adottságokra tekintettel). 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Guggolás. – Kúszás. – Függeszkedés. – Távolugrás. – Állórajt. Futás. – Guruló átfordulás. – Kúszás. Mászás. – Egyensúlyozó járás. – Kerékpár, roller, gördeszka, görkorcsolya, korcsolya, szánkó használata. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Segítséggel: guggoló járás. Kúszás padok között. Függeszkedés kötélén vagy bordásfalon. Egy lábról elrugaszkodás, távolugrás nekifutásból. 30-60 m-es versenyfutás állórajtból. Sorozatban guruló átfordulások. Guruló átfordulás hátra. Irányítással: kúszás akadályok között, mászás akadályon át.</p>	<p><i>Számolás-mérés:</i> térbeli tájékozódás.</p> <p><i>Társadalmi ismeretek:</i> kerékpáros közlekedés szabályai.</p>

	Pad merevítőjén egyensúlyozás. A sporteszközök biztonságos használata (különös tekintettel a balesetmentes közlekedésre), egyéni megsegítéssel, egyre önállóbban.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Sorozat, állórajt, méter, időmérés, stopperóra, sporteszközök, használat során felmerült fogalmak.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	4. Labdás gyakorlatok		Órakeret 80 óra
Előzetes tudás	A tanuló labdával 2-3 pattogatást végez, egyszerű szabályokat betart.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Egyre biztosabb labdavezetés és irányítás (kézzel, lábbal).		
Fejlesztési feladatok	Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok	
<ul style="list-style-type: none"> – Szabályok megértése és betartása. – Dobások, a labda jellegétől függően (helyből, lendületből, egy és két kézzel). – Legalább 2-3 pattogatás végezni. – Egyre biztosabban labdát vezetni (kézzel, lábbal). 	<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kislabdadobás, hajítás, lökés. – Átadások. – Labdavezetés. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Irányítással: dobóterpeszből kidobás, célba dobás, alsó, felső dobás.</p> <p>Célba dobás: helyből, lendületből.</p> <p>Egykezes, kétkezes mellső átadások, különböző feladathelyzetekben.</p> <p>Váltott kézzel járás közben akadályok megkerülése, labdavezetések.</p>	<p><i>Ábrázolás-alakítás:</i> manipuláció, kézügyesség.</p>	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Váltott kéz, labdavezetés.		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	5. Sportjátékok elemei		Órakeret 70 óra
Előzetes tudás	A tanuló egyszerű szabályok szerint csoportosan tevékenykedik, játszik.		

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	1-2 sportjáték szabályos játszása.
---	------------------------------------

Fejlesztési feladatok		Ismeretek – tevékenységek	Kapcsolódási pontok
<ul style="list-style-type: none"> – Játék közben a szabályok minél pontosabb betartása. – Kedvenc sporttevékenység kiválasztása, mérkőzések figyelemmel kísérése, szurkolás. – Csapatjátékban aktív részvétel, a „mérkőzés” és az eredmény számontartása, a teljesítmény értékelése. 		<p><i>Ismeretek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Kosárlabda. – Pingpong. – Tollaslabda. – Labdarúgás. <p><i>Tevékenységek</i></p> <p>Irányítással: alapállás, megindulás, megállás, labdavezetés, átadás, kosárra dobás, védekezés. Pingpongozás, átütés, szerválás. Szivacs labda ütögetése. Labdavezetés, kapura lövés.</p>	<p><i>Társadalmi ismeretek:</i> szabálykövetés, kudarc-tűrés.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kosárpálánk, kapu, gól, kétkezes mellső átadás, félidő, harmad, szerva, szerválás.		

<p>A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén</p>	<p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – a vezényszavakat követni, – megállásnál, vonulásnál a megfelelő lábrend érzékelésére, – irányítással összetett utánzó gyakorlatokat végezni, törekedni az ütemtartásra. <p>Ismeri a használt tornaszerek nevét, azok balesetmentes használatát.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – testtömeghez igazodó erő kifejtésre a gyakorlatok végzésekor, – mind hosszabb időtartamban végezni az izomerősítő gyakorlatokat, – egyensúlyozni változó feltételek között, – kitartóan, javuló technikával futni, – törekedni az egészséges életmódra és a rendszeres fizikai aktivitásra, – a megfelelő mozgásmintát követni. <p>Adottságainak megfelelő labdás ügyességgel, együttműködési készséggel rendelkezik.</p> <p>A tanuló képes</p> <ul style="list-style-type: none"> – aktívan részt venni sportjátékokban, – labdát vezetni, labdát továbbítani, – mérkőzés játszására egyszerűsített szabályok figyelembevételével.
--	---